6
4– f
54

6
2 E
10

Digitized by Google

6-4 $4.50

IOHANNIS DESPAVTERII NINIVITAE COMMENTARII GRAMMATICI.

Eorum, quæ in Commentariis ſparſim annotata ſunt, Index ampliſſimus.

LVGDVNI,
Apud hæredes Iacobi Iuntæ.
M. D. LXIII.

Ex libris P. Franci Galli Bibl. S. Pantalionis Sch. Piarum

Summa & ſeries librorum.

Rudimenta.

Prima pars.

Syntaxis.

Ars verſificatoria.

De accentibus.

De carminum generibus.

De figuris.

Ars epiſtolica.

Orthographia.

DESPAVTERIVS M. IOHANNI VINEANO VVORMHOLTENSI COMPATRI SVO CHARISSIMO S.

CONQVESTI ſunt apud nos plerique, in quorum & tu albo Vineane doctiſsime, nondum puerorum Rudimenta reperiri vlla pueris ſatis facilia: quòd etiam in meis nonnulla deprehendantur, grammaticæ veſtibulum adeuntibus nimis ardua. Quocirca cum amicis compluſculis me rogaſti, vt Rudimenta ſecundò ederem, modo (ſi fieri poſſet) faciliori excogitato. Parui amicorum votis, hoc certè libentius, quòd ſciui priorem editionem adhuc crudam fuiſſe præcipitatam. Itaque opuſculum elucubraui tripertitum. Prima pars minutiſsima quæque continet breuiſsimè. Secunda vulgatiores Latinitatis regulas complectitur: quibus mediocriter cognitis, primam grammaticæ noſtræ vel Alexandri, &c. partem bonis auibus adoleſcentuli adeant. Tertia pars maiora quædam habet & firmiora, illuminatis iam paululum ingeniis. Vernaculum nuſquam adieci, hanc prouinciam præceptoribus relinquens, vt qui non noſtratibus ſolum hoc opuſculum ſcripſi, verumetiam Gallis, Hiſpanis, Anglis, &c. Adieci quæſtiunculas fortaſsis non omnino aſpernandas, de pœnitentia, confeſsione, peccatis, articulis fidei, & id genus reliquis: vt ab ineunte ætate ſacris pueri imbuantur, citra quæ vana ſunt omnia. Hanc ergo ſecundam Rudimentorum editionem tuo nomini dicatam, qui puerorum doctores diligentiſſimus, boni conſule: & meam apud Bergenſes famam à Deſpauteriomaſtigibus viriliter tuere, cum amico communi M. Iohanne Centipondio medico expertiſsimo. Vale Cominij. Quarto Idus Decemb. Anno M. D. XIIII.

Rudimenta.

PARTIS grammaticæ quot ſunt? Quatuor. Quæ? Litera, vt a: Syllaba, vt pa: Dictio, vt pater: Oratio, vt pater noſter.

Quid eſt litera? Minima pars vocis compoſitæ, quæ ſcribi poteſt indiuidua.

Quot ſunt literæ? Vigintiduæ. Quæ? a, b, c, d, e, f, g, i, k, l, m, n, o, p, q, r, ſ, t, u, x, y, z. Quare omittis h? Quia litera non eſt, ſed aſpirationis notæ. Quare omittis &, ³, &c. Quia literæ non ſunt, ſed ſyllabarum compendia, ſiue abbreuiationes.

Quotuplex eſt litera? Duplex. Quomodo? Vocalis & conſonans.

¶ Quid eſt vocalis? Quæ plenam per ſe vocem facit.

Quot ſunt vocales? Quinque. Quæ? a, e, i, o, u: quibus additur y Græca.

¶ Quid eſt conſonans? Litera quæ cum vocali ſonat: vt b cum e.

Quot ſunt conſonantes? Sexdecim. Quæ? b,c,d,f,g,k,l,m,n,p,q,r,ſ,t,x,z.
¶ Quid eſt ſyllaba? Literarum comprehenſio ſub vno ſpiritu,& aliquando vna litera:vt a ue.
¶ Quid eſt diphthongus? Duarum vocalium in eadem ſyllaba vim ſuam retinentium complexio.
Quot ſunt diphthongi? Quatuor. Quæ? æ,œ,au,eu,& in paucis ei: vt Æneas,cœna,audio,euge hei.
Pro æ,& œ, profertur nunc e.
¶ Quid eſt dictio? Minima pars orationis aliquid ſignificans: vt Homo.
¶ Quid eſt oratio? Dictionum congrua ordinatio: vt Homo albus.

PARTES ORATIONIS.

Partes orationis quot ſunt? Octo. Quæ? Nomen, Pronomen, Verbum, Aduerbium. Participium, coniunctio, Præpoſitio, Interiectio.
Quot ſunt partes orationis declinabiles? Quatuor. Quæ? Nomen, Pronomen, Verbũ, Participium.
Quot ſunt partes orationis indeclinabiles? Quatuor. Quæ? Aduerbium, Coniunctio, Præpoſitio, Interiectio.

NOMEN.

POETA, quæ pars orationis? Nomen. Quare? Quia ſignificat ſubſtantiam cum qualitate propria vel communi.
Poëta, quale nomen? Subſtantiuum. Quare? Quia poteſt per ſe ſtare cum verbo in ſenſu perfecto: vt Poëta ſcribit.
Albus, quale nomen? Adiectiuum. Quare? Quia non poteſt per ſe ſtare cum verbo in ſenſu perfecto. vt Albus currit, non dicitur: ſed, Albus equus currit.
¶ Nomini quot accidunt? Sex. Quæ? Qualitas, Comparatio, Genus, Numerus, Figura, Caſus: quibus iungimus cum declinatione ſpeciem.
Poëta, cuius qualitatis? Appellatiuæ. Quare? Quia niſi res deſint, multorum nomen eſt in vnica ſignificatione.
Roma, cuius qualitatis? Propriæ. Quare? Quia in vnica ſignificatione vnius nomen eſt.
Quot ſunt qualitates in nomine? Duæ. Quæ? Propria & appellatiua.
¶ Poëta comparatur? Non. Quare? Quia eius ſignificatio augeri vel minui nequit in comparando.
Albus comparatur? Ita. Quare? Quia eius ſignificatio poteſt augeri vel minui in comparando: vt Albus, albior, albiſſimus.
Poëta, cuius gradus comparationis? Nullius. Quare? Quia nullum ſubſtantiuum comparatur.
Albus, cuius gradus comparationis? Poſitiui. Quare? Quia ſignificat rem ſuam ſine exceſſu.
Albior, cuius gradus comparationis? Comparatiui. Quare? Quia ſignificat rem ſuam cum exceſſu non ſummo.
Albiſſimus, cuius gradus comparationis? Superlatiui. Quare? Quia ſignificat rem ſuam cum exceſſu ſummo.
Comparationis gradus quot ſunt? Tres. Qui? Poſitiuus, vt doctus: Comparatiuus, vt doctior: Superlatiuus, vt doctiſſimus.
¶ Poëta, cuius generis? Maſculini. Quare? Quia declinatur cum hic: vt Hic poëta.
Muſa, cuius generis? Fœminini. Quare? Quia declinatur cum hæc: vt Nominatiuo hæc muſa.
Templum, cuius generis? Neutri. Quare? Quia declinatur cum hoc: vt Nominatiuo hoc templum.
Parens, cuius generis? Communis. Quare? Quia declinatur cum hic & hæc: vt Nominatiuo hic & hæc parens.
Fœlix, cuius generis? Omnis. Quare? Quia declinatur cum hic & hæc & hoc: vt Nominatiuo hic & hæc & hoc fœlix.
Paſſer, cuius generis? Epicœni. Quare? Quia ſub vno articulo maſculum & fœmellam ſignificat: vt Hic paſſer.
Dies, cuius generis? Dubij. Quare? Quia pro eadem re in vario genere reperitur: vt Hic vel hæc dies.
Genera nominum quot ſunt? Septem. Quæ? Maſculinum, fœmininum, neutrum, commune, omne, epicœnum, & dubium.
¶ Poëta, cuius numeri? Singularis. Quare? Quia ſingulariter profertur.
Poëtæ, cuius numeri? Pluralis. Quare? Quia pluraliter profertur.

Quot

Quot ſunt numeri in nomine? Duo. Qui? Singularis, vt Hic magiſter: Pluralis, vt Hi magiſtri.

¶ Poëta, cuius figuræ? Simplicis. Quare? Quia nequit diuidi in duas partes, vel plures intelligibiles prioris ſenſus capaces.

Reſpublica, cuius figuræ? Compoſitæ. Quare? Quia poteſt diuidi in duas partes, vel in plures intelligibiles prioris ſenſus capaces, vt in Res & publica.

Figuræ nominum quot ſunt? Duæ. Quæ? Simplex, vt decens, potens: Compoſita, vt indecens, impotens.

¶ Poëta, cuius caſus? Nominatiui. Quare? Quia in eo caſu declinando reperitur: vt Nominatiuo hic poëta.

Quot ſunt caſus in Nomine? Sex. Qui? Nominatiuus, genitiuus, datiuus, accuſatiuus, vocatiuus, & ablatiuus.

¶ Poëta, quotæ declinationis? Primæ. Quare? Quia eius genitiuus cum datiuo deſinit in æ diphthongon. vt Poëta, poëtæ, poëtæ.

Dominus, quotæ declinationis? Secundæ. Quare? Quia eius genitiuus deſinit in i, & datiuus in o: vt Dominus, domini, domino.

Homo, quotæ declinationis? Tertiæ. Quare? Quia eius genitiuus deſinit in is, & datiuus in i: vt Homo, hominis, homini.

Manus, quotæ declinationis? Quartæ. Quare? Quia eius genitiuus deſinit in us, & datiuus in ui: vt Manus, manus, manui.

Species, quotæ declinationis? Quintæ. Quare? Quia eius genitiuus deſinit in ei, & datiuus in ei: vt Species, ſpeciei, ſpeciei.

¶ Quot ſunt declinationes nominum? Quinque. Quæ? Prima, ſecunda, tertia, quarta, quinta.

Declina Poëta. Nominatiuo hic poëta, Genitiuo huius poëtæ, Datiuo huic poëtæ, Accuſatiuo hunc poëtam, Vocatiuo ô poëta, Ablatiuo ab hoc poëta. Et pluraliter, Nominatiuo hi poëtæ, Genitiuo horum poëtarum, Datiuo his poëtis, Accuſatiuo hos poëtas, Vocatiuo ô poëtæ, Ablatiuo ab his poëtis.

¶ Poëta, cuius ſpeciei? Deriuatiuæ. Quare? Quia deriuatur ab alio. A quo? A ποιῶ, id eſt facio, creo: Quia poëta eſt factor carminum.

Res, cuius ſpeciei? Primitiuæ. Quare? Quia à nullo deriuatur.

Quot ſunt ſpecies in nomine? Duæ. Quæ? Primitiua & deriuatiua.

¶ Poëta, quotæ perſonæ? Tertiæ. Quare? Quia ſignificat rem de qua fit ſermo. Nam omne nomen, omne pronomen, omne participium, eſt tertiæ perſonæ, præter Ego cum ſuis caſibus, quod eſt primæ perſonæ: & Tu cum ſuis caſibus, quod cum omni vocatiuo eſt ſecundæ perſonæ.

PRONOMEN.

Ego, quæ pars orationis? Pronomen. Quare? Quia loco proprij nominis ponitur, & certam ſignificat perſonam.

Quot ſunt pronomina? Quindecim. Quæ? Ego, tu, ſui, ille, ipſe iſte, hic, is, meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras.

¶ Ego, quale pronomen? Demonſtratiuum. Quare? Quia per ipſum aliquid demonſtramus.

Quot ſunt pronomina demonſtratiua? Decem. Quæ? Ego, tu, hic, iſte, meus, tuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras.

¶ Quale pronomen eſt is? Relatiuum. Quare? Quia per ipſum aliquid referimus: vt Diligo Ioannem, & filium eius.

Quot ſunt pronomina relatiua? Quatuor. Quæ? Is, ſuus, ipſe, ſui. Ille refert & monſtrat, vt hic aliquando.

¶ Pronomini quot accidunt? Sex. Quæ? Species, genus, numerus, figura, perſona, caſus cum declinatione.

¶ Ego, cuius ſpeciei? Primitiuæ. Quare? Quia à nullo deriuatur.

Quot ſunt pronomina primitiuæ ſpeciei? Octo. Quæ? Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is.

Meus. cuius ſpeciei? Deriuatiuæ. Quare? Quia deriuatur ab alio. A quo? A genitiuo mei.

Quot ſunt pronomina deriuatiuæ ſpeciei? Septem. Quæ? Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras.

Quot ſunt ſpecies in pronomine? Duæ. Quæ? Primitiua & deriuatiua.

¶ Ego, cuius generis? Omnis. Quare? Quia omni generi conuenit: vt Ego vir, ego mulier, ego animal.

Quot ſunt pronomina omnis generis? Quinque. Quæ? Ego, tu, ſui, noſtras, veſtras.

Ille, cuius generis? Maſculini. Quare? Quia maſculino generi conuenit: vt Ille puer.

Illa, cuius generis? Fœminini. Quare? Quia fœminino generi conuenit: vt Illa menſa.

Illud, cuius generis? Neutri. Quare? Quia neutro generi conuenit: vt Illud templum.

Genera pronominum quot ſunt? Quatuor. Quæ? Maſculinum, fœmininum, neutrum, & omne.

¶ Ego, cuius numeri? Singularis. Nos, cuius numeri? Pluralis.

¶ Ego, cuius figuræ? Simplicis. Egomet, cuius figuræ? Compoſitæ.

¶ Ego, quotæ perſonæ? Primæ. Quare? Quia ſignificat rem de ſe loquentem.

Quot ſunt pronomina primæ perſonæ? Vnum. Quod? Ego, mei vel mis, &c.

Tu, quotæ perſonæ? Secundæ. Quare? Quia ſignificat rem ad quam fit ſermo. Quot ſunt pronomina ſecundæ perſonæ? vnum. Quod? Tu, tui vel tis, cum omni vocatiuo.

Ille, quotæ perſonæ? Tertiæ. Quare? Quia ſignificat rem de qua fit ſermo. Quot ſunt pronomina tertiæ perſonæ? Reliqua omnia.

Perſonæ pronominum quot ſunt? Tres. Quæ? Prima, ſecunda, tertia.

¶ Ego, cuius caſus? Nominatiui. Quare? Quia in eo caſu declinando reperitur.

¶ Ego, quotæ declinationis? Primæ. Quare? Quia eius genitiuus deſinit in i, & datiuus in i: vt Ego, mei, mihi.

Quot ſunt pronomina primæ declinationis? Tria. Quæ? Ego, tu, ſui.

Ille, quotæ declinationis? Secundæ. Quare? Quia eius genitiuus deſinit in ius ſyllabas, vel ius ſyllabam: vt Ille illius, hic huius.

Quot ſunt pronomina ſecundæ declinationis? Quinque. Quæ? Ille, ipſe, iſte, hic, is, cum idem.

Meus, quotæ declinationis? Tertiæ. Quare? Quia eius genitiuus deſinit in i vel in æ, & datiuus in o vel in æ: vt Meus mei meo, mea meæ meæ.

Quot ſunt pronomina tertiæ declinationis? Quinque. Quæ? Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter.

¶ Noſtras, quotæ declinationis? Quartæ. Quare? Quia eius genitiuus deſinit in atis, & datiuus in ati: vt Noſtras, noſtratis, noſtrati.

Quot ſunt pronomina quartæ declinationis? Duo. Quæ? Noſtras & veſtras.

Quot ſunt declinationes pronominum? Quatuor. Quæ? Prima, ſecunda, tertia, quarta. Declina Ego, Perſonæ primæ, generis omnis, Ego, mei vel mis, &c.

VERBVM.

Amo, quæ pars orationis? Verbum. Quare? Quia eſt pars orationis cum tempore & perſona, ſine caſu, aut agere aliquid, aut pati, aut neutrum ſignificans. Agere, vt verbero. Pati, vt verberor. Neutrum, vt ſum.

¶ Amo, quale verbum? Perſonale. Quare? Quia niſi ſit defectiuum, per tres diſtinctas perſonas in vtroque numero coniugatur: vt Amo amas amat, &c.

Oportet, quale verbum? Impersonale. Quare? Quia quum ſit plenum, coniugatur ſolum per vocem ſimilem tertiæ perſonæ ſingularis numeri: vt Oportet, oportebat, oportuit, &c.

Quotuplex eſt verbum? Duplex. Quomodo? Perſonale & imperſonale. Oportet, quale imperſonale? Actiuæ vocis. Quare? Quia in t deſinit: & vernaculè dicitur, Gal. per *il*, Theutonice per *het*: vt Oportet, *Il faut*, *het moet*.

Amatur, quale imperſonale? Paſſiuæ vocis. Quare? Quia in tur deſinit: & vernacule dicitur, Gallice per *on*, Theutonice per *men*: vt Amatur, *On ayme*, *men mint*.

Quotuplex eſt imperſonale? Duplex. Quomodo? Actiuæ vocis, & Paſſiuæ vocis.

¶ Verbo quot accidunt? Septem. Quæ? Qualitas, coniugatio, genus, numerus, figura, tempus, perſona.

¶ Amo, cuius qualitatis? Qualitas verbi eſt in modis, & in formis.

¶ Amo, cuius modi? Indicatiui. Quare? Quia per ipſum aliquid indicamus: vt Amo ſcientiam.

Ama, cuius modi? Imperatiui. Quare? Quia per ipſum aliquid imperamus: vt Parentes ama.

Amarem, cuius modi? Optatiui. Quare? Quia per ipſum aliquid optamus: vt Vtinam Deum amares.

Amarer

Amauerim, cuius modi? Coniunctiui. Quare? Quia ipſi alterum verbum coniungimus: vt Si me amaueris, redamaberis.

Amare, cuius modi? Infinitiui. Quare? Quia neque numerum, neque perſonam finit. id eſt per ſe recipit.

Quot ſunt modi in verbo? Quinque. Qui? Indicatiuus, imperatiuus, optatiuus, coniunctiuus, infinitiuus.

¶ Amo, cuius formæ? Perfectæ. Quare? Quia à nullo deriuatur.

Eſurio, cuius formæ? Meditatiuæ. Quare? Quia cum primitiuo ſignificat meditari, ſiue potius deſyderare: vt Eſurio, cupio eſſe: Dicturio, cupio dicere. Semper in urio, & quartæ coniugationis.

Lectito, cuius formæ? Frequentatiuæ. Quare? Quia cum primitiuo ſignificat frequenter: vt Lectito, id eſt frequenter lego: Curſo, frequenter curro. Semper in to, vel ſo, vel xo, vt nexo, & ſunt primæ coniugationis.

Caleſco, cuius formæ? Inchoatiuæ. Quare? Quia cum primitiuo augmenti inchoationem ſignificat. vt Caleſco, id eſt, incipio magis calere, quàm calui. Semper in ſco, & ſunt tertiæ coniugationis: vt Tepeſco, ſordeſco.

Formæ verborum quot ſunt? Quatuor. Quæ? Perfecta, vt lego: Meditatiua, vt eſurio: Frequentatiua, vt lectito: Inchoatiua, vt feruеſco, caleſco.

¶ Amo, quotæ coniugationis? Primæ. Quare? Quia habet a longum ante re vel ri in infinitiuo: vt Amo, amare: amor, amari. Excipitur do, dáre, quia a correptum habet.

Doceo, quotæ coniugationis? Secundæ. Quare? Quia habet e longum ante re vel ri in infinitiuo: vt Doceo, docere: doceor, doceri: miſereor, miſereri.

Lego, quotæ coniugationis? Tertiæ. Quare? Quia habet e breuem ante re in infinitiuo, vel ante ris in indicatiuo: vt Lego, legere: legor, legeris: loquor, loqueris.

Audio, quotæ coniugationis? Quartæ. Quare? Quia habet i longum ante re vel ri in infinitiuo: vt Audio, audire: audior, audiri: metior, metiri.

Coniugationes verborum quot ſunt? Quatuor. Quæ? Prima, ſecunda, tertia, quarta.

¶ Amo, cuius generis? Actiui. Quare? Quia deſinit in o, & accepta r litera, facit ex ſe paſſiuum: vt Amo, amor: Lego, legor.

Amor, cuius generis? Paſſiui. Quare? Quia in r deſinit: & ea dempta, redit in actiuum: vt Amor, amo.

Sedeo, cuius generis? Neutri. Quare? Quia in o deſinit: & accepta r, Latinum non eſt: nam ſedeor non dicitur.

Loquor, cuius generis? Deponentis. Quare? Quia deſinit in r: & ea dempta, Latinum non eſt. Nam loquo non dicitur.

Largior, cuius generis? Communis. Quare? Quia in r, deſinit: & ea dempta, Latinum non eſt, & habet vtramque ſignificationem, actiuam & paſſiuam: vt Largior te, largior à te. Da communia. Vulgatiora ſunt hæc, Largior, Experior, Veneror, Moror, Oſculor, Hortor, Criminor amplector, Interpretor, Hoſpitor.

Quot ſunt genera in verbo? Quinque. Quæ? Actiuum, paſſiuum, neutrum, deponens, commune.

¶ Amo, cuius numeri? Singularis. Amamus, cuius numeri? Pluralis.

¶ Amo, cuius figuræ? Simplicis. Adamo, cuius figuræ? Compoſitæ.

¶ Amo, cuius temporis? Præſentis. Quare? Quia rem nunc eſſe, vel fieri ſignificat.

Amaui, cuius temporis? Præteriti. Quare? Quia rem præteriiſſe ſignificat. ſic amabam, & amaueram.

Amabo, cuius temporis? Futuri. Quare? Quia rem futuram eſſe ſignificat.

Quot ſunt tempora in verbo? Tria. Quæ? Præſens, præteritum, & futurum.

¶ Amo, quotæ perſonæ? Primæ. Quare? Quia attribuitur rei de ſe loquenti: vt Ego amo.

Amas, quotæ perſonæ? Secundæ. Quare? Quia attribuitur rei ad quam fit ſermo: vt Tu amas.

Amat, quotæ perſonæ? Tertiæ. Quare? Quia attribuitur rei de qua fit ſermo: vt Petrus amat.

Quot ſunt perſonæ in verbo? Tres. Quæ? Prima, vt lego: Secunda, vt legis: Tertia, vt legit.

ADVERBIVM.

HODIE quæ pars orationis? Aduerbium. Quare? Quia eſt pars orationis quæ adiecta verbo, ſignificationem eius explanat, atque implet.

¶ Aduerbio quot accidunt? Tria. Quæ? Significatio, comparatio, & figura cum ſpecie.
Hodie, cuius ſignificationis? Temporis. Quare? Quia per ipſum tempus ſignificamus.
Significationes aduerbiorum quot ſunt? Pœnè innumeræ: vt loci, temporis. &c. Da loci, &c.
¶ Hodie cuius gradus comparationis? Nullius. Quare? Quia eius ſignificatio nequit augeri vel minui in comparando.
Docte, cuius gradus comparationis? Poſitiui. Doctius, comparatiui. Doctiſſime, ſuperlatiui.
¶ Hodie, cuius figuræ? Compoſitæ. Ex quibus? Ex hoc & die. Nunc, cuius figura? Simplicis.
¶ Hodie, cuius ſpeciei? Deriuatiuæ. Nunc, cuius ſpeciei? Primitiuæ.

PARTICIPIVM.

AMANS, quæ pars orationis? Participium. Quare? Quia eſt pars orationis partem capiens nominis, partémque verbi.
Quid recipit à nomine? Genera & caſus. Quid à verbo? Tempora & ſignificationes. Quid ab vtroque? Numerum & figuram.
Participio quot accidunt? Sex. Quæ? Genus, caſus, tempus, ſignificatio, numerus, figura.
¶ Amans, cuius generis? Omnis, vt omne participium in ans & in ens. Amatus cuius generis? Maſculini: Amata, fœminini: Amatum, neutri.
¶ Amans cuius caſus? Nominatiui.
¶ Amans quotæ declinationis? Tertiæ.
Quot ſunt declinationes in participio? Tres. nam omnia in ans & in ens, ſunt tertiæ declinationis nominis: omnia in us & in um, ſecundæ: & fœminina in a, primæ.
¶ Amans, cuius temporis? Præſentis. Quare? Quia definit in ans vel in ens: vt Legens.
Amatus, cuius temporis? Præteriti. Quare? Quia definit in tus, ſus, xus, vel uus: vt Lectus, 'æſus, nexus, mortuus.
Amaturus, cuius temporis? Futuri. Quare? Quia definit in rus vel dus: vt Lecturus, legendus, amandus, &c.
¶ Amans, cuius ſignificationis? Actiuæ. Quare? Quia ab actiuo verbo deſcendit. A quo? Ab amo.
Amatus, cuius ſignificationis? Paſſiuæ. Quare? Quia à paſſiuo verbo deſcendit. A quo? Ab amor.
Stans, cuius ſignificationis? Neutræ. Quare? Quia à neutro verbo deſcendit. A quo? A ſto.
Loquens, cuius ſignificationis? Deponentis. Quare? Quia à deponenti verbo deſcendit. A quo? A loquor.
Oſculans, cuius ſignificationis? Communis. Quare? Quia à communi verbo deſcendit. A quo? Ab oſculor.
Significationes participiorum quot ſunt? Quinque. Quæ? Actiua, paſſiua, neutra, deponens, communis.
Ab actiuo quot? Duo, &c.
¶ Amans, cuius ſpeciei? Deriuatiuæ, vt omne participium: quia deriuatur à verbo.
¶ Amans, cuius numeri? Singularis. Amantes, cuius numeri? Pluralis.
¶ Amans, cuius figuræ? Simplicis. Adamans, cuius figuræ? Compoſitæ. Vnde componitur? Ex ad & amans.

CONIVNCTIO.

ET, quæ pars orationis? Coniunctio. Quare? Quia eſt pars orationis annectens ordinánſque ſententiam.
Coniunctioni quot accidunt? Tria. Quæ? Poteſtas, figura, & ordo.
Et, cuius poteſtatis? Copulatiuæ. Quare. Quia tam ſenſum, quàm dictiones coniungit.
Vel, cuius poteſtatis? Diſiunctiuæ. Quare? Quia dictiones connectens ſenſum diſiungit.
Quidem, cuius poteſtatis? Expletibæ. Quare? Quia explet & explanat ſenſum.
Nam, cuius poteſtatis? Cauſalis. Quare? Quia cauſam rei demonſtrat.
Ergo, cuius poteſtatis? Rationalis. Quare? Quia rationem rei demonſtrat.
Poteſtas coniunctionum quot ſpecies habet? Quinque. Quas? Copulatiuas, diſiunctiuas, expletiuas, cauſales, rationales. Da copulatiuas, &c.
¶ Et, cuius figuræ? Simplicis.
Atque, cuius figuræ? Compoſitæ. Vnde componitur? Ex at, & que.
¶ Et, cuius ordinis? Præpoſitiui. Quare? Quia præponitur dictioni vel orationi quam copulat: vt Deus

vt Deus & homo.

Quot ſunt coniunctiones præpoſitiui ordinis? Sexdecim. Quæ? Et, at, aſt, ac, aut, vel, nec, neque, quando, quatinus, ſin, ſeu, ſiue, neue, ni, ſed.

Autem, cuius ordinis? Subiunctiui. Quare? Quia poſtponitur dictioni vel orationi quam coniungit: vt Tu autem.

Quot ſunt coniunctiones ſubiunctiui ordinis? Octo. Quæ? Que, ve, ne, quoque, autem, quidem, vero, enim.

Igitur, cuius ordinis? Communis. Quare? Quia tam præponi, quàm poſtponi poteſt.

Quot ſunt coniunctiones communis ordinis? Reliquæ omnes.

Ordines coniunctionum quot ſunt? Tres. Qui? Præpoſitiuus, ſubiunctiuus, communis.

PRÆPOSITIO.

AD, quæ pars orationis? Præpoſitio. Quare? Quia eſt pars orationis quæ præpoſita aliis partibus in oratione ſignificationem earum aut complet, aut mutat, aut minuit: vt Perdoctus, indoctus, ſubtriſtis.

Præpoſitioni quot accidunt? Vnum. Quid? Caſus tantum. Quot caſus? Duo. Qui? Accuſatiuus & ablatiuus.

¶ Ad, cuius caſus? Accuſatiui. Quare? Quia accuſatiuo caſui ſeruit: vt Ad patrem.

Quot ſunt præpoſitiones accuſatiui caſus? Triginta, & verſus. Quæ? Ad, apud, ante, aduerſum, &c.

¶ A, cuius caſus? Ablatiui. Quare? Quia ablatiuo caſui ſeruit: vt A domo.

Quot ſunt præpoſitiones ablatiui caſus? Quindecim. Quæ? A, ab, abs &c.

¶ In, cuius caſus? Vtriuſque. Quare? Quia vtrique caſui ſeruit, accuſatiuo & ablatiuo: vt Eo in forum: Sum in cubiculo.

Quot ſunt præpoſitiones vtriuſque caſus? Quatuor. Quæ? In, ſub, ſuper, & ſubter.

Quando accuſatiuo caſui ſeruiunt? Quando nos vel quoſlibet, &c.

¶ Con, qualis præpoſitio? Inſeparabilis. Quare? Quia à compoſitione non ſeparatur.

Quot ſunt præpoſitiones inſeparabiles? Septem. Quę? Di, dis, re, ſe, an, co, con: vt Diduco, diſtraho, recipio, ſecubo, amplector, cohæreo, congredior.

¶ Abs, ſimplicis figuræ eſt: Abſque, compoſitæ.

INTERIECTIO.

HEV, quæ pars orationis? Interiectio. Quare? Quia eſt pars orationis ſignificans mentis affectum voce incognita.

Interiectioni quod accidunt? Vnum. Quid? Significatio tantum.

Quot ſunt ſignificationes interiectionum? Pœnè innumeræ: vt gaudentis, dolentis, &c.

Heu, cuius ſignificationis? Dolentis? Quare? Quia dolorem per ipſum indicamus.

Da dolentis: vt Heu, hei, ah.

Da gaudentis: vt Euax, oh.

Da admirantis: vt Papæ.

Da timentis: vt Atat.

SECVNDA PARS HVIVS OPVSCVLI, LATINITATIS REGVLAS VVLGATIORES BREVISSIME COMPLECTENS.

DEVS ſanctus, éſtne oratio bene Latina? Etiam. Quare? Quia adiectiuum & ſubſtantiuum concordant in genere, numero, caſu. Declara. Deus, eſt ſubſtantiuum: & ſanctus, eſt adiectiuum: vtrunque generis maſculini, numeri ſingularis, caſus nominatiui. Sic, Pater meus, doctus magiſter, liber lectus, caſta virgo, pia mater, durum caput.

Quotuplex eſt adiectiuum? Triplex. Nomen, vt bonus : Pronomen, vt meus: Participium ,vt lectus.

Ego miſer,eſt oratio Latina? Eſt. Quare? Quia demonſtratiuum & res demonſtrata, concordant in genere,numero,caſu. Declara. Ego,eſt demonſtratiuum:& miſer,res demonſtrata:vtrunque generis maſculini,numeri ſingularis,caſus nominatiui.

Devs viuit,quem adoramus,eſt oratio congrua? Etiam. Quare? Quia relatiuum & antecedens concordant in genere,numero,perſona. Declara. Deus, eſt antecedens : & quem, relatiuum: vtrunque generis maſculini,numeri ſingularis,perſonæ tertiæ.

De quibus relatiuis intelligitur regula? Solum de qui quæ quod,is,ipſe,hic,ille.

Qui & ipſe ſunt omnis perſonæ.

Qvem quæritis? Ieſum Nazarenum. Eſt oratio congrua? Etiam. Quare? Quia interrogatiuum & reſponſiuum concordant in caſu. Declara. Quem, eſt interrogatiuum : & Ieſum Nazarenum,eſt reſponſiuum:vtrunque accuſatiui caſus.

Doctior illo,eſt oratio Latina? Etiam. Quare? Quia comparatiuus habet ablatiuum. Declara. Doctior,eſt comparatiuus:& illo,eſt ablatiuus.

Sic,Clarior ſole,nigrior pice,&c.

Hic caſus declaratur per quàm:alioquin genitiuus daretur:vt Fortior manuum eſt dextera.

Optimvs plebis,eſt oratio Latina? Ita. Quare? Quia ſuperlatiuus genitiuum habet ,vel ſingularem nominis collectiui, vel pluralem nominis non collectiui: vt Doctiſſimus pœtarum.

Declara. Optimus,eſt ſuperlatiuus:& plebis,genitiuus nominis collectiui plebs.

Quid eſt collectiuum? Quod pro vnica re non capitur : vt Plebs , populus , turba, exercitus, grex,&c.

Vrbs Roma,eſt oratio Latina? Etiam. Quare? Quia quoties duo nomina ſubſtantiua ad eandem rem pertinentia,ſine coniunctione in oratione conueniunt, eiuſdem erunt caſus. Declara. Vrbs Roma,ſunt eiuſmodi nomina,ambo nominatiui aut vocatiui caſus.

Sic,Pontius Pilatus,Magiſter Ioannes,&c.

Liber Petri, eſt oratio congrua? Etiam. Quare? Quia quoties duo nomina ſubſtantiua ad diuerſa pertinentia,ſine coniunctione conueniunt,alterum erit genitiui caſus. Declara. Liber magiſtri,ſunt eiuſmodi nomina: & magiſtri,eſt genitiui caſus.

Sic, Criſta galli,cuſtos templi, pudor virginis.

Ego svm,eſt oratio congrua? Etiam. Quare? Quia omne verbum perſonale finiti modi,vult ante ſe nominatiuum eiuſdem numeri & perſonæ. Declara. Sum,eſt verbum perſonale finiti modi: & ego,nominatiuus: vtrunque eſt numeri ſingularis,primæ perſonæ.

Sic,Ego canto,tu ploras,luſor iurat,nos flemus,vos ridetis,ranæ coaxant.

Qui ſunt modi finiti? Indicatiuus,imperatiuus,optatiuus,& coniunctiuus.

Lego, diciturne Latinè? Quidni? Quare? Quia in omni verbo primæ vel ſecundæ perſonæ,aliquando etiam in verbo tertiæ perſonæ ſubauditur nominatiuus. Declara. Lego , eſt verbum primæ perſonæ , in quo ſubauditur nominatiuus Ego.

Sic,Reſpice finem,viuemus peccatum,pluit,aiunt,&c.

Vocor Petrus,eſt oratio congrua? Etiam. Quare? Quia omne verbum ſubſtantiuum,omne verbum vocatiuum , & omne verbum vim eorum habens, regit poſt ſe nominatiuum : vt Sum bonus,appellor Ioannes, quis vocaris? crederis diues. Declara. Vocor, eſt verbum vocatiuum & habet poſt ſe nominatiuum Petrus.

Quid eſt verbum vocatiuum? Quod nomen rei paſſiuæ indicat.

Quot ſunt verba vocatiua ? Quinque. Quæ? Nuncupor , Appellor , Vocor , Dicor, Nominor.

Quid eſt verbum ſubſtantiuum? Per quod alia verba declarantur aut coniugantur.

Quot ſunt verba ſubſtantiua? Vnum, Quod? Sum,

Omnia alia ſolent vocari adiectiua:quia ſubſtantiui ſignificato aliquid adiiciunt:vt amo,id eſt ſum amans.

Ea horũ vim habentia. Fio,Euado,Exiſto,Exto,Venio,Videor,Iudicor,Cognominor,Inſcribor,&c. vt Fio doctus, Videor tibi ſtultus, &c.

Me leg

ME LEGERE, eſt oratio congrua? Etiam. Quare? Quia infinitiuus verbi perſonalis habet ante ſe accuſatiuum. Declara. Legere, eſt infinitiuus huius verbi perſonalis Lego: & habet ante ſe accuſatiuum me.

VOLO legere, eſt oratio Latina? Etiam. Quare? Quia quoties duo verba ſine cõiunctione conueniunt, alterum erit infinitiui modi. Declara. Volo legere, ſunt duo verba ſine coniunctione, quorum Legere, eſt infinitui modi.

AMO DEVM, eſt oratio Latina? Ita. Quare? Quia omne verbum actiuum cuiuſcunque generis, regit poſt ſe accuſatiuum. Declara. Amo, eſt verbum actiuum: & habet poſt ſe accuſatiuum deum.

Sic, Aro terram, loquor verbum, furor aurum, oſculor matrem.

Hic accuſatiuus in oratione paſſiua fit nominatiuus: vt Amo te, tu amaris à me.

AMOR à deo, eſt oratio congrua? Eſt. Quare? Quia omne verbum paſſiuum cuiuſcunque generis regit poſt ſe ablatiuum cum præpoſitione à vel ab, Declara. Amor, eſt verbũ paſſiuum, & habet poſt ſe ablatiuum deo, cum præpoſitione à

Sic, Vapulo à præceptore, oſculor à matre, diligor à fratre, &c.

STVDEO grammaticæ, éſtne locutio apta? Etiam. Quare? Quia omne verbum acquiſitiuè poſitum, regit poſt ſe datiuum. Declara. Studeo eſt verbum acquiſitiuè poſitum, & habet poſt ſe datiuum grammaticæ.

Sic, Medeor vulneri, aſſum lectioni, fauco iuſto, &c.

DO TIBI panem, eſt oratio congrua? Maximé. Quare? Quia omne verbum actiuum acquiſitiuè poſitum, cupit poſt ſe accuſatiuum cum datiuo. Declara. Do, eſt verbum actiuum acquiſitiuè poſitum, & habet poſt ſe accuſatiuum panem, cum datiuo tibi.

Sic, Gratias agamus domino. Scribo tibi epiſtolam, &c.

Accuſatiuus fit nominatiuus in paſſiua locutione, datiuus manet: vt Do tibi panem, panis datur tibi à me, &c.

IEIVNAVI biduum, eſt oratio congrua? Etiam. Quare? Quia omne verbum, vbi quæſtio fieret per quandiu, petit poſt ſe accuſatiuum vel ablatiuum temporis. Declara. Hic quæſtio fieret per quandiu. vt Quandiu ieiunaſti? Reſpondetur, Ieiunaui biduum vel biduo, in accuſatiuo vel ablatiuo.

Sic, Studui Louanij duos annos, vel duobus annis. Nauigaui duas hebdomadas, vel hebdomadibus, &c.

Cur dixiſti per Quandiu? Quia ad Quando, ſolus ablatiuus reſpondetur: vt Quando veniſti? Hora tertia.

AMANS deum eſt oratio Latina? Etiam. Quare? Quia omne participium cum gerundio & ſupino in um, petit poſt ſe caſum ſui verbi. Declara. Amans, eſt participium ab Amo: & habet poſt ſe accuſatiuum deum: vt Amo.

Sic, Studens muſicæ, amatus à deo, venio lectum hiſtoriam, tempus eſt canendi hymnum.

VADO ſcriptum. éſtne bona Latinitas? Eſt profectò. Cur? Nam prius ſupinum petit verbum motus ad locum. Declara. Scriptum, eſt prius ſupinum, & habet ante ſe verbum motus quod eſt vado.

RARVM inuentu, éſtne eleganter dictum? Etiam. Quare? Quia ſupinum in u, elegãter iungitur adiectiuo: vt Facile dictu, turpe relatu: id eſt ad referendum, &c.

STVDVI Louanij, eſt oratio bene Latina? Etiam. Quare? Quia propria oppidorum & pagorum primæ & ſecundæ declinationis, ſingularis numeri, cum appellatiuis domi, belli, humi, militiæ ponuntur pro aduerbiis loci in genitiuo, vbi quæſtio fieret per Vbi. Declara. Hic quæreretur per Vbi, Vbi ſtuduiſti? & Louanium eſt nomen oppidi, ſecũdæ declinationis, ſingularis numeri. ideo in genitiuo dicitur, Studui Louanij.

Sic, Sum Romæ, cœno domi, iaceo humi, &c.

NATVS Athenis, eſt oratio congrua? Etiam. Quare? Quia propria oppidorum & pagorum pluralis numeri, vel tertiæ declinationis, cum appellatiuo Ruri, ponuntur pro aduerbiis in datiuo, & aliquando in ablatiuo, vbi quęſtio fieret per Vbi. Declara. Hic per Vbi quæreretur, Vbi natus eſt Plato? & Athenæ eſt nomen oppidi, pluralis numeri. ergo in datiuo vel ablatiuo dicitur, Natus Athenis.

Sic,

Sic, Habito Ieroſolimis, ſtudeo Tyburi, Terentius eſt natus Carthagini, contineo me ruri, &c.

VADO Romam, eſt oratio congrua? Etiam. Quare? Quia propria oppidorum & pagorum ponuntur ſine præpoſitione in accuſatiuo cum appellatiuis Rus & Domus, vbi quæſtio fieret, per Quò. Declara. Hic quæreretur, Quò vadis? & Roma, eſt nomen oppidi. ergo per accuſatiuum dicitur, Vado Romam.

Sic, Eo Gandauum, nauigo Antuerpiam, venio domum, ambulo rus.

VENIO Roma, dicitúrne congruè? Etiam. Quare? Quia propria oppidorum & pagorum ponuntur in ablatiuo ſine præpoſitione, vbi quæſtio fieret per Vnde vel Quà, cum appellatiuis Domo & Rure. Declara. Hic per vnde quæreretur, Vnde venis? & Roma, eſt nomen oppidi. ergo in ablatiuo dicitur, Venio Roma, Gandauo, rure, domo.

Quà ibis Gandauum? Cortraco.

Vbi, id eſt, in quo loco. Quò, ad quem locum. Vnde, de quo loco. Quà, per quem locum.

Inuenies præpoſitionem aliquando additam: vt Sum in domo, vado ad Romam, venio de Roma, &c. ſed multò ſæpius omittitur.

O MELIOR, eſt oratio congrua? Etiam. Quare? Quia aduerbium ô habet vocatiuum. Sic Heus: vt Heus bone vir.

OCCVLO cautè, eſt oratio congrua? Etiam. Quare? Quia aduerbium adiacet ſuo verbo in bono ſenſu. Declara. Cautè, eſt aduerbium & adiacet huic verbo occulo.

Sic, Canto ſuauiter, aſpicio crudeliter, incedo honeſtè, viuo caſtè, iaculor longè, &c.

PARVM vini, eſt oratio Latina? Etiam. Quare? Quia nonnulla aduerbia loci, temporis, & quantitatis, ornatè regunt genitiuum. Declara. Parū, eſt aduerbium quantitatis, & habet genitiuum vini. Sic. Eò loci, huccine rerum, eò ſuperbiæ, nuſquam terrarum, tunc temporis, pridie paſchæ poſtridie nuptiarum, ſatis pecuniæ, modicum vini, abundè ingenij, &c.

VIR & vxor, eſt oratio Latina? Etiam. Quare? Quia coniunctio habet ſimiles caſus ſine diuerſo regimine. Declara. Et, eſt coniunctio, & habet nominatiuos vir & vxor.

Cur dixiſti, ſine diuerſo regimine? Quia ſic non neceſſario ponerentur in eodem caſu: vt Liber meus & Petri. Emi ducato & pluris.

Idem contigit in interrogatiuo & reſponſiuo: vt Cuius eſt penna? Mea. Quanti emiſti? Ducato.

VIR & vxor litigant, eſt oratio Latina? Eſt. Quare? Quia copulata per coniunctionem copulatiuam, æquipollent vni plurali. Declara. Vir & vxor, ſunt copulata per coniunctionem ET copulatiuam, & æquipollent vni plurali: quia apponitur verbum pluralis numeri litigant.

AD PATREM, eſt oratio congrua? Eſt. Quare? Quia AD, præpoſitio accuſatiui caſus, habet poſt ſe accuſatiuum patrem.

A DOMO, eſt oratio Latina? Eſt. Quare? Quia A, præpoſitio ablatiui caſus, habet poſt ſe ablatiuum domo.

HEI MIHI, eſt oratio Latina? Etiam. Quare? Quia hei & væh cupiunt Datiuum: vt Hei miſero mihi. Væh ſoli.

O, Heu, & Prò, volunt nominatiuum, accuſatiuum, & vocatiuum: vt Heu me miſerum. Heu priſca fides. O fortunati. O nobilem animum. O fortunatos nimium (bona ſi ſua norint) Agricolas. Prò ſumme Iuppiter. Prò deûm atque hominum fidem.

TERTIA HVIVS OPVSCVLI PARS CONTINENS PAVLO MAIORA ET DIFFICILIORA, PRO ANTEDICTA INTELLIGENTIBVS.

QVAM artem profiteris? Grammaticam. Quid eſt Grammatica? Ars rectè ſcribendi, rectéque loquendi.

Quot ſunt partes Grammaticæ? Quatuor. Quæ? Litera, Syllaba, Dictio, & Oratio.

¶Vnde dicitur litera? A litura quam patitur plerunque.

Literæ

Literæ quot accidunt? Tria. Quæ? Nomen, quo appellatur: Figura, qua depingitur: Poteſtas, qua valet.

Habéntne literæ aliud nomen? Habent. Quod? Elementum. Quare? Nam vt ex terra, aqua, aëre, igne, corpus conflatur: ita ex literis ſyllabæ dictionéſque conſtant.

Differúntne aliquid litera & elementum? Etiam, ſi propriè loquamur. Nam litera ſcribitur, elementum profertur: ſed differentia rarò obſeruatur.

Quotuplex eſt litera? Duplex: Vocalis & conſonans.

Quot vocales fiunt aliquando conſonantes? Duæ. Quæ? I & u. Quando? Dum præponuntur vocali in eadem ſyllaba: vt Ianua, ieiunus, iecur, adijcio, iocus, iuuo, vanitas, veritas, vita, volo, vult. Fit id ſemper? Minime. Vbi non? In Græcis & Hebræis i ſolum eſt vocalis: vt Ieſus, Ieſſe, Iaſon, &c.

Quotuplex eſt conſonans? Duplex. Quomodo? Muta & ſemiuocalis.

Quot ſunt mutæ? Nouem. Quæ, B, c, d, f, g, k, p, q, t.

Quare dicuntur mutæ? Quia reſpectu aliarum literarum parum ſonant.

Quot ſunt ſemiuocales? Septem. Quæ? L, m, n, r, ſ, x, z.

Quare dicuntur ſemiuocales? Quia plenam vocem non habent vt vocales: & clarius ſonant quàm mutæ.

Quot ſunt liquidæ? Duæ. Quæ? L, & r: olim etiam m, & n.

Quare dicuntur liquidæ? Quia poſtpoſitæ mutis, ſinunt præcedentem vocalem corripi, tanquam liquescant, & conſonantium vim perdant: vt Pharetra, volucris.

Quot ſunt duplices? Duæ. Quæ? x, & z.

Quare dicuntur duplices? Quia duarum literarum loco ponuntur: vt x pro cs aut gs: vt pax, grex. z pro ſſ: vt patrizo pro patriſſo.

¶ Syllaba quid eſt? &c. Vnde dicitur ſyllaba? à συλλαμβάνειν, id eſt comprehendere: quia ſyllaba eſt literarum comprehenſio. ideo ſola vocalis impropriè ſyllaba dicitur.

Da ſyllabam ſine vocali. Nulla eſt.

Quot accidunt ſyllabæ? Quatuor. Quæ? Tenor, ſpiritus, tempus, numerus.

Tenor, eſt accentus aut grauis, aut acutus, aut circunflexus: vt bona dôs: bo acuitur, na deprimitur ſiue grauatur, dos circunflectitur.

Spiritus, aut aſper eſt, vt crux aut lenis, vt lana.

Tempus, eſt prolationis menſura. Longa ſyllaba, habet tempora duo: breuis, vnum, &c.

Numerus eſt quo ſyllaba conſtat, vt ab vna litera ad ſex: vt A, abs, mons, frons, ſtirps. Aldus vnicum ſeptem literarum affert ex Vitruuio, quod eſt ſtriglx.

Quæ eſt regula de ſyllaba ti? Quoties ti præponitur in eadem dictione vocali, profertur vt ci: vt gratia, tentatio, doctior. Quot modis hoc verum non eſt? Tribus. Quibus? Præcedente x aut ſ: vt miſtio vel mixtio, quæſtio. Differentia impediente: vt litium à lis, vitium à vitis: vt differat à nominatiuis litium, vitium. Et quum dictio Græca fuerit aut Hebræa: vt tiara, mantia, Matthias.

Quid eſt dictio? &c. Dictioni quot accidunt? Duo: Figura & ſpecies.

Quot modis dictiones componuntur? Quatuor. Quibus? Ex duobus integris: vt Suburbanus, egoipſe, adamo, ſuburbanè, perſæpe, adamans.

Ex duobus corruptis: vt Efficax, ab ex & facio. Idem, ab is & de mum, quaſi is iterum. Efficio, efficaciter efficiens.

Ex integro & corrupto, aut ſyllabica adiectione: vt Ineptus, egomet, perficio, inepte, perficiens.

Quid eſt ſyllabica adiectio? Syllaba, cuius ſignificatio in compoſitione tantum deprehenditur, vt in pronomine hæ quatuor, met, te, ce, pte: vt Egomet, tute, huiuſce, ſuapte. Tumet non dicitur, ſed tute, aut tutemet, vt differat à verbo. Ne dicas, Magiſtermet neſcit: quia met ſoli pronomini datur.

Ex corrupto & integro: vt Nugigerulus, à nugarum gerulus: Iſthic, ab iſte & hic: Alludo, affabre alludens.

Aliquando ex compluribus: vt Imperterritus, egometipſe, adobruo, inexpugnabiliter, adoperiens.

¶ Figuræ quot ſunt? Duæ: Simplex & compoſita.

Cur cum Priſciano non ponis decompoſitam? Quia deriuatio rectius dicitur quàm figura: vt

Magnanimitas à magnanimus.
Figura quid eſt? Simplicis à compoſito diſcretio.
¶ Quoto modo componitur reſpublica? Primo: quia ex duobus integris. Municeps, ſecundo: quia ex duobus corruptis. Da integra, Munera capiens. Ineptus, tertio modo componitur, &c.

NOMEN.

NOMEN quid eſt? Pars orationis cum caſu, corpus aut rem propriè communitérve ſignificans. Quid eſt corpus? Quicquid ſentitur: vt Lapis, aër.
Quid eſt res? Quicquid nullo ſenſu percipitur: vt Angelus, anima, virtus.
Vnde dicitur nomen? Ab ὄνομα, id eſt nomen: aut à noſco, quia rem notificat.
Quotuplex eſt nomen? Duplex: Adiectiuum & ſubſtantiuum.
Vnde dicitur ſubſtantiuum? A ſubſto: quia adiectiuo ſubſtat.
Vnde dicitur adiectiuum? Ab adiicior: quia ſubſtantiuo adiicitur.
Quot modis ſubſtantiuum declinatur? Duobus. Quibus? Per vnum genus: vt hic pater, hæc mater: hic dominus, hæc domina, Per duo genera: vt hic & hæc parens.
Quot modis adiectiuum declinatur? Tribus. Quibus? Per vnum finem: vt hic & hæc & hoc fœlix. Per duos; vt hic & hæc fortis, & hoc forte. Per tres: vt hic acer, hæc acris, hoc acre: bonus, bona, bonum, &c.
¶ Nomini quot accidunt? Sex. Quæ? Qualitas, comparatio, &c.
Cur Donatus omittit perſonam? Quia accidens datur quum variatur. Omne autem nomen eſt tertiæ perſonæ, præter vocatiuos.
Cur omittit ſpeciem? Quia per figuram facile intelligitur.
Cur omittit declinationem? Quia in caſu continetur.
¶ Qualitas quid eſt? Communis à proprio nomine diſtinctio.
Iacôbus, cuius qualitatis? Propriæ. Quomodo propriæ, quum ſit multorum nomen: vt Iacobique pariter? Hoc non eſt in vnica ſignificatione.
Sol, cuius qualitatis? Appellatiuæ. Quid appellatiuæ, quum ſit vnius nomen? Eſſet multorum in vnica ſignificatione, niſi res deeſſent. Sic Deus, luna, &c.
¶ Quot ſunt propriorum nominum ſpecies? Quatuor. Quæ? Prænomen, nomen, cognomen, agnomen.
Prænomen eſt quod differentiæ aut amicitiæ cauſa nomini præponitur: vt Publius.
Nomen eſt propriè vniuſcuiuſque ſuum: vt Virgilius.
Cognomen eſt cognationis nomen: vt Maro.
Agnomen eſt quod ab aliquo euentu imponitur, vt Torquatus.
¶ Perottus, Sulpitius, Aldus, cæteríque Itali fermè in ſuis rudimentis ponunt ex Priſciano varias nominum ſpecies. Eas ſiquis deſyderet, ex Sulpitio ſic habeto: ſin nolit, ad alia his omiſſis properato.
Species eſt qua cognoſcitur primitiuum à deriuatiuo.
Species nominum duæ ſunt: Primitiua & deriuatiua.
Communes propriorum appellatiuorúmque ſpecies (vt cenſet Priſcianus) hæ ſunt,
Corporale, quod corpus ſignificat: vt Lapis.
Incorporale, quod incorporeum.
Homonymum, quod vna voce diuerſa ſignificat: vt Nepos.
Synonymum, quod quum diuerſum ſit voce, idem ſignificat: vt Enſis, gladius, mucro.
Appellatiuorum propriæ ſpecies ſunt decem & octo.
Adiectiuum eſt quod adiicitur propriis vel appellatiuis, & ſignificat laudem, vel vituperationem, vel medium, vel accidens vnicuique.
Ad aliquid nomen eſt quod ſine intellectu illius, ad quod dicitur, proferri non poteſt: vt Pater filius.
Quaſi ad aliquid eſt quod quum ſignificet aliquid contrarium aut adhærens, tamen non etiam illud ſignificat, ex quo accipit denominationem: vt Dies, nox.
Gentile, quod gentem ſignificat: vt Græcus, Italus.
Patrium, quod à patria ſumitur: vt Romanus.

Interrog

Interrogatiuum, quod cum interrogatione profertur: vt Qualis.

Infinitum, quod incertum quid ſignificat: vt Quis.

Relatiuum, quod refert aliquid: vt Alius.

Collectiuum, quod in ſingulari multitudinem ſignificat: vt Populus.

Diuiduum, quod à duobus vel pluribus ad ſingulos refertur, vel ad plures in numero pari: vt Vterque, bini, terni.

Fictitium eſt quod à proprietate ſonorum per imitationem fit: vt Tintinnabulum.

Generale, quod in ſpecies diuidi poteſt: vt Animal. Speciale, quod à genere diuiditur: vt Homo.

Ordinale, quod ordinem ſignificat: vt Primus. Numerale, quod numerum demonſtrat: vt Duo.

Abſolutum, quod per ſe plenum eſt: vt Ratio. Temporale, quod tempus oſtendit: vt Menſis.

Locale, quod locum aut ſpatium indicat: vt Longinquus.

¶Species deriuatiuorum ſunt hæ, Patronymicum, poſſeſsiuum, comparatiuum, ſuperlatiuum, diminutiuum, & denominatiuum, verbale, participiale, & aduerbiale. Ex his quia reliqua ſuo loco dicemus, nunc hæc noſſe ſit ſatis.

Poſſeſsiuum eſt quod cum genitiuo principali ſignificat aliquid ex his quæ poſsidentur.

Diminutiuum eſt quod diminutionem ſui primitiui abſolutè demonſtrat.

Denominatiuum eſt generaliter omne quod à primitiuo nomine denominatur.

Verbale, quod à verbo: vt Amator.

Participiale, quod à participiis: vt Amandus.

Aduerbiale, quod ab aduerbiis: vt Craſtinus, &c.

¶Comparatio quid eſt? Rei ad rem collatio.

Poſitiuus quotæ declinationis? Semper ſecundæ aut tertiæ: & in fœminino, primæ: vt Doctus, docta, doctum: fortis, forte.

Comparatiuus quotæ declinationis? Semper tertiæ, communis generis ſub or, & neutri ſub us: vt Hic & hæc fortior, & hoc fortius.

Superlatiuus quotæ declinationis? Semper ſecundæ & primæ, in mus, ma mum: vt Fortiſsimus, fortiſsima, fortiſsimum.

Comparatiuus vnde formatur? A genitiuo vel datiuo poſitiui in i, adiecta or: vt Docti doctior: forti, fortior.

Superlatiuus vnde formatur? A nominatiuo in er, adiecta rimus: vt Piger pigerrimus: pauper, pauperrimus. Aut à poſitiui genitiuo vel datiuo in i, adiecta ſ & ſimus: vt Docti, doctiſsimus: forti, fortiſsimus.

¶Quæ faciunt comparatiuum, aut ſuperlatiuum irregulariter? Hæc,

Siniſter ſiniſterior ſiniſtimus. Bonus melior optimus. Malus peior peſsimus.

Magnus maior maximus. Paruus minor minimus.

Multus plurimus, multa plurima, multum plus plurimum.

Munificus munificentior munificentiſsimus. Sic Honorificus, Mirificus, Magnificus, & ſimilia à Facio. Item Maledicus, Beneuolus, &c.

Iuuenis iunior, ſine ſuperlatiuo. Nequam nequior nequiſsimus. Extra exterior extimus vel extremus.

Citra citerior citimus. Vltra vlterior vltimus. Prope propior proximus. Dexter dexterior dextimus.

Maturus maturior maturrimus, vel maturiſsimus. Satur ſaturior ſaturrimus, vel ſaturiſsimus.

Vetus veterior veterrimus. Poſt poſterior poſtremus. Supra ſuperior ſupremus.

Intra interior intimus. Infra inferior infimus.

Ante anterior, ſine ſuperlatiuo: vt adoleſcens & ſenex, &c. Facilis facilior facillimus.

Sic eunt Agilis, Gracilis, Humilis, Similis, Docilis, &c.

Hæc ſecundum vulgariorem opinionem dicta ſunt: de quibus acutius in libro quarto Grammaticæ noſtræ diſputamus.

Comparationum exempla.

¶Sanctus. In maſculino genere, Nominatiuo hic ſanctus ſanctior ſanctiſsimus. In fœminino genere, hæc ſancta ſanctior ſanctiſsima, In neutro genere, hoc ſanctum ſanctius ſanctiſsimum.

Genitiuo huius ſancti ſanctioris ſanctiſſimi,huius ſanctæ ſanctioris ſanctiſſimæ, huius ſancti ſanctioris ſanctiſſimi.
Datiuo huic ſancto ſanctiori ſanctiſſimo, huic ſanctæ ſanctiori ſanctiſsimæ, huic ſancto ſanctiori ſanctiſsimo.
Accuſatiuo hunc ſanctum ſanctiorem ſanctiſsimum,hanc ſanctam ſanctiorem ſanctiſsimã, hoc ſanctum ſanctius ſanctiſsimum.
Vocatiuo ô ſancte ſanctior ſanctiſsime, ô ſancta ſanctior ſanctiſsima, ô ſanctum ſanctius ſanctiſsimum.
Ablatiuo ab hoc ſancto ſanctiore vel ſanctiori ſanctiſsimo,ab hac ſancta ſanctiore vel ſanctiori ſanctiſsima, ab hoc ſancto ſanctiore vel ſanctiori ſanctiſsimo.
Et pluraliter,nominatiuo hi ſancti ſanctiores ſanctiſsimi, hæ ſanctæ ſanctiores ſanctiſsimæ,hæc ſancta ſanctiora ſanctiſsima.
Genitiuo horum ſanctorum ſanctiorum ſanctiſsimorum,harum ſanctarum ſanctiorum ſanctiſsimarum, horum ſanctorum ſanctiorum ſanctiſsimorum.
Datiuo his ſanctis ſanctioribus ſanctiſsimis,in omni genere.
Accuſatiuo hos ſanctos ſanctiores ſanctiſsimos, has ſanctas ſanctiores ſanctiſsimas, hæc ſancta ſanctiora ſanctiſsima.
Vocatiuus ſimilis eſt nominatiuo,& ablatiuus datiuo.
Sic comparabis Magnus maior maximus, & cætera in us. Sed multus comparatiuum in ſingulari non habet in maſculino & fœminino genere.
¶ Niger. In maſculino genere, Nominatiuo hic niger nigrior nigerrimus. In fœminino genere, Nominatiuo hæc nigra nigrior nigerrima. In neutro genere, Nominatiuo hoc nigrum nigrius nigerrimum.
Genitiuo huius nigri nigrioris nigerrimi, huius nigræ nigrioris nigerrimæ, huius nigri nigrioris nigerrimi.
Datiuo huic nigro nigriori nigerrimo, huic nigræ nigriori nigerrimæ, huic nigro nigriori nigerrimo.
Accuſatiuo hunc nigrum nigriorẽ nigerrimum,hanc nigram nigriorem nigerrimam, hoc nigrum nigrius nigerrimum.
Vocatiuo ô niger nigrior nigerrime, ô nigra nigrior nigerrima, ô nigrum nigrius nigerrimum.
Ablatiuo ab hoc nigro nigriore vel nigriori nigerrimo, ab hac nigra nigriore vel nigriori nigerrima, ab hoc nigro nigriore vel nigriori nigerrimo.
Et pluraliter, nominatiuo hi nigri nigriores nigerrimi, hæ nigræ nigriores nigerrimæ, hæc nigra nigriora nigerrima.
Genitiuo horum nigrorum nigriorum nigerrimorum, harum nigrarum nigriorũ nigerrimarum, horum nigrorum nigriorum nigerrimorum.
Datiuo his nigris nigrioribus nigerrimis, in omni genere.
Accuſatiuo hos nigros nigriores nigerrimos, has nigras nigriores nigerrimas, hæc nigra nigriora nigerrima.
Vocatiuus eſt ſimilis nominatiuo, & ablatiuus datiuo.
Sic eunt Pulcher, Ater, Macer,Tener, Miſer,& cætera.
¶ Dulcis. In maſculino genere, Nominatiuo hic dulcis dulcior dulciſsimus. In fœminino, Nominatiuo hæc dulcis dulcior dulciſsima. In neutro, Nominatiuo hoc dulce dulcius dulciſsimum.
Genitiuo huius dulcis dulcioris dulciſsimi,huius dulcis dulcioris dulciſsimæ, huius dulcis dulcioris dulciſsimi.
Datiuo huic dulci dulciori dulciſsimo, huic dulci dulciori dulciſsimæ, huic dulci dulciori dulciſsimo.
Accuſatiuo hunc dulcem dulciorem dulciſsimum,hanc dulcem dulciorem dulciſsimam, hoc dulce dulcius dulciſsimum.
Vocatiuo ô dulcis dulcior dulciſsime, ô dulcis dulcior dulciſsima, ô dulce dulcius dulciſsimum.
Ablatiuo ab hoc dulci dulciore vel dulciori dulciſsimo, ab hac dulci dulciore vel dulciori dulciſsima, ab hoc dulci dulciore vel dulciori dulciſsimo.

Et plur

Et pluraliter, nominatiuo hi dulces dulciores dulciſsimi, hæ dulces dulciores dulciſsimæ, hæc dulcia dulciora dulciſſima.

Genitiuo horum dulcium dulciorum dulciſſimorum, harum dulcium dulciorum dulciſſimarum, horum dulcium dulciorum dulciſſimorum

Datiuo his dulcibus dulcioribus dulciſſimis, in omni genere.

Accuſatiuo hos dulces dulciores dulciſſimos, has dulces dulciores dulciſſimas, hæc dulcia dulciora dulciſſima.

Vocatiuus ſimilis eſt nominatiuo, & ablatiuus datiuo. Sic eunt Fortis, Suauis, Mitis, & ſimilia.

¶Fœlix In maſculino genere, Nominatiuo hic fœlix fœlicior fœliciſſimus. Iu fœminino genere, hæc fœlix fœlicior fœliciſſima In neutro genere, hoc fœlix fœlicius fœliciſſimum.

Genitiuo huius fœlicis fœlicioris fœliciſſimi, huius fœlicis fœlicioris fœliciſſimæ, huius fœlicis fœlicioris fœliciſſimi.

Datiuo huic fœlici fœliciori fœliciſſimo, huic fœlici fœliciori fœliciſſimæ, huic fœlici fœliciori fœliciſſimo.

Accuſatiuo hunc fœlicem fœliciorem fœliciſſimum, hanc fœlicem fœliciorem fœliciſſimam, hoc fœlix fœlicius fœliciſſimum.

Vocatiuo ô fœlix fœlicior fœliciſſime, ô fœlix fœlicior fœliciſſima, ô fœlix fœlicius fœliciſſimum.

Ablatiuo ab hoc fœlice vel fœlici fœliciore vel fœliciori fœliciſſimo, ab hac fœlice vel fœlici fœliciore vel fœliciori fœliciſſima, ab hoc fœlice vel fœlici fœliciore vel fœliciori fœliciſſimo.

Et pluraliter, nominatiuo hi fœlices fœliciores fœliciſſimi, hæ fœlices fœliciores fœliciſſimæ, hæc fœlicia fœliciora fœliciſſima.

Genitiuo horum fœlicium fœliciorum fœliciſſimorum, harum fœlicium fœliciorum fœliciſſimarum, horum fœlicium fœliciorum fœliciſſimorum.

Datiuo his fœlicibus fœlicioribus fœliciſſimis, in omni genere.

Accuſatiuo hos fœlices fœliciores fœliciſſimos, has fœlices fœliciores fœliciſſimas, hæc fœlicia fœliciora fœliciſſima.

Vocatiuus ſimilis eſt nominatiuo, & ablatiuus datiuo.

Sic eunt Miſericors, Prudens, Solers, Audax, &c.

¶Genus quid eſt? Sexus diſcretio, & maſculini à cæteris diſtinctio.

Genera nominum quot ſunt? Septem. Quæ? Maſculinum, &c.

Cur Donatus ſolum quatuor poſuit? Quia commune cæditur in commune duûm, quod vulgo commune nũcupatur: & cõmune trium, quod omne dicitur: & ſubcommune, id eſt epicœnũ. Dubium ſemper maſculinũ, aut fœmininum, aut neutrũ eſt: & ita Donatus ſufficienter genera enumerat.

¶Numerus quid eſt? Dictionis forma, quæ diſcretionem quantitatis facere poteſt.

Roma in plurali? Caret. Cur? Quia Omnia propria vt propria ſunt, carent plurali: niſi ſint tantum pluralia vt Athenæ. Cur dicis, vt propria ſunt? Quia propria pro multis eiuſdẽ nominis, propriorum naturam perdunt: vt Iacobi, Scipiones, &c.

Caſus quid eſt? Declinationis gradus. Et ſunt ſex: Nominatiuus, qui & rectus. Genitiuus, qui & patrius & poſſeſſiuus. Datiuus, qui & commendatiuus. Accuſatiuus, qui & cauſatiuus. Vocatiuus qui & ſalutatorius. Ablatiuus, qui & comparatiuus & Latinus dicitur.

¶Quot ſunt recti? Duo: Nominatiuus & vocatiuus.

Quot obliqui? Quatuor: Genitiuus, datiuus, accuſatiuus, ablatiuus.

¶Declinatio quid eſt? Dictionis per caſus in fine variatio.

Vnus, quotæ declinationis? Nullius in nomine. Cur? Quia habet ſecundam declinationem pronominis: vt Vnus vna vnum, vnius, vni, Quot ſunt talia? Nouem. Quæ? Vnus, vllus, vter, nullus, ſolus, alter, totus, alius, & quis.

Quot iſtorum habent vocatiuum? Tria. Quæ? Totus, ſolus, & vnus.

Declina Magiſter per regulas Donati. Non diſcimus: quia declinationum regulas ex alio libro perfectius, CHRISTO fauente, diſcemus.

PRONOMEN.

PRONOMEN quid eſt? Pars orationis quæ pro nomine poſita, tantundem penè ſignificat, perſonámque interdum recipit.

Vnde dicitur ꝓnomẽ? A pro, & nomẽ: quia ꝓ nomine ponitur, ne nominis iteratio faſtidiũ pariat.

Quot ſunt pronomina? Quindecim. Quæ? Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is, meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras.

Cur omittis quis, talis, qualis, à Donato inter pronomina numerata? Quia quis, qualis, talis, teſte Priſciano, nomina ſunt, non pronomina: licet cum multis aliter doceat Donatus. Cur ita? Quia proprium eſt pronominis certam ſignificare perſonam: licet Donatus dicat, Perſonámque interdú recipit: & loco proprij nominis poni. Hoc iſtis non conuenit: ergo nomina ſunt non pronomina. Ideo etiam qualitas omittitur: quia nulla pronomina ſunt infinita. Ergo in pronomine non eſt genus commune Duûm, quod Donatus poſuerat propter talis, qualis. Nam noſtras, veſtras, omnis generis ſunt: quia legimus, noſtratia verba, &c.

Quot pronomina habent vocatiuos? Quatuor. Quæ? Tu, meus, noſter, noſtras.

¶ Quotuplex eſt pronomen? Quintuplex. Quomodo? Demonſtratiuum, relatiuum, poſſeſſiuum, gentile, & reciprocum.

Meus, quale pronomen? Poſſeſſiuum. Quare? Quia per ipſum poſſideri aliquid ſignificamus.

Quot ſunt pronomina poſſeſſiua? Quinque. Quæ? Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter.

Quod eſt nomen his ſimile? Cuius cuia cuium: vt Cuia eſt penna?

Noſtras, quale pronomen? Gentile & patrium. Quare? Quia per ipſum, gentem, patriámque indicamus: vt Noſtras, id eſt noſtræ gentis vel patriæ.

Quot ſunt pronomina gentilia? Duo. Quæ? Noſtras & veſtras.

Quod eſt nomen his ſimile? Cuias. vt Cuias es? Romanus, &c.

Sui, quale pronomen? Reciprocum. Quare? Quia ſui ſignificationem in ſe reflectit: vt Inuidus ſibi nocet, ſe lædit.

Quot ſunt pronomina reciproca? Duo. Quæ? Sui & Suus.

¶ Declina noſtras. Nominatiuo hic & hæc & hoc noſtras. Genitiuo huius noſtratis, Datiuo huic noſtrati, Accuſatiuo hunc & hanc noſtratem & hoc noſtras, Vocatiuo ô noſtras, Ablatiuo ab hoc & ab hac & ab hoc noſtrate vel noſtrati.

Et pluraliter, Nominatiuo hi & hæ noſtrates & hæc noſtratia, Genitiuo horum & harum & horum noſtratium, Datiuo his noſtratibus, Accuſatiuo hos & has noſtrates & hæc noſtratia, Vocatiuo ô noſtrates & ô noſtratia, Ablatiuo ab his noſtratibus. Eodem modo declinatur Veſtras.

Cur noſtras & veſtras, præter morem pronominum ſumſit in declinatione articulos? Quia habent tertiam declinationem nominum.

Cur Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, non ſumunt articulos, quum habeant ſecundam declinationem nominum? Quia adiectiua ſunt. Iam doctiſſimi aſſerunt adiectiua ſecundæ carere articulis: vt Bonus bona bonum.

¶ Declina idem. Nominatiuo idem eadem idem. Genitiuo eiuſdem. Datiuo eidem. Accuſatiuo eundem eandem idem. Ablatiuo ab eodem eadem eodem.

Et pluraliter, iidem vel eidem, eædem eadem. Genitiuo eorundem earundem eorundem. Datiuo eiſdem vel iiſdem. Accuſatiuo eoſdem eaſdem eadem. Ablatiuo ab eiſdem vel iiſdem.

VERBVM.

VERBVM quid eſt? Pars orationis cum tempore & perſona ſine caſu, aut agere aliquid, aut pati, aut neutrum ſignificans.

Vnde dicitur verbum? A verbero: quia aërem verberat quum profertur.

Amandi, quæ pars orationis? Verbum. Amandi, ſignificat cum caſu, quomodo eſt verbum? Cum caſu quidem ſignificat, ſed abſque genere maſculino, fœminino, aut neutro. iam intellige ſine caſu, cui genus accidit.

Amandi, cuius temporis, & quotæ perſonæ? Ex declaratione noſcitur, vt Amandi te gratia venio: id eſt vt amem. hic præſentis temporis eſt, primæ perſonæ. Et ita reſpondetur de omni gerundio & ſupino.

Quid eſt gerundium? Verbum in di, do, dum, ſignificationem eius, à quo deſcendit, gerens: vt Legendi legendo legendum.

Quid eſt ſupinum? Coniugationis finis in um vel in u deſinens: vt Lectum lectu.

¶ Oportet, quale verbum? Impersonale actiuæ vocis, & coniugatur ſic:

Indicatiuo modo, tempore præſenti, Oportet. Præterito imperfecto, Oportebat. Præterito perfe-

cto

cto, Oportuit. Præterito plus quàm perfecto, Oportuerat. Futuro, Oportebit.
Imperatiuo modo, tempore præſenti, Oporteat.
Optatiuo, vtinam Oporteret, oportuiſſet, oporteat.
Coniunctiuo, quum Oporteat, oporteret, oportuerit, oportuiſſet, oportuerit.
Infinitiuo, Oportere, oportuiſſe. Futuro caret. Sic eunt Pœnitet, Decet, & plura.
Da impersonalia actiuæ vocis. Refert, Intereſt, Eſt, quæ tria quemuis genitiuum cupiunt, præter primitiuos mei, tui, ſui, noſtri, veſtri, noſtrum, veſtrum. Pro quibus Intereſt & Refert cupiunt ablatiuos mea, tua, ſua, noſtra, veſtra: & Eſt, nominatiuos meum, tuum, ſuum, noſtrum, veſtrum: vt Magiſtri intereſt diligenter docere. Diſcipuli refert ſtrenuè diſcere. Non tua intereſt me carpere ſi quid peccem. Meum eſt te caſtigare. Non tuum eſt hoc ſcire.

Accidit, euenit, & contingit, fitque, placétque,
Et libet, atque licet, liquet, expedit: adde dolétque,
Succedit, conſtat, præſtat, reſtátque, vacátque,
Sufficit, & conducit, auent verbum atque datiuum.
Vt, Libet mihi abire, Præſtat mihi egere, quàm iniuſtè ditari.
Pœnitet & tædet, miſerétque, pigétque, pudétque,
Quartos cum patriis infinitúmve requirunt.
Vt, Pœnitet me peccati: aut Pœnitet me peccaſſe.
Quartum vult decet, atque iuuat, delectat, oportet.
Vt, Me delectat ſtudere Non decet te ita ſ[illegible]i.

Omnia dicta ferè interdum perſonalia ſunt: vt Domum tuam decet ſanctitudo, &c.
¶ Imperſonalium paſſiuæ vocis coniugatio liquet ex Donato: vt Amatur, docetur, &c.
¶ Verbo quot accidunt? Septem. Qualitas, coniugatio, &c. aut octo, ſi pro qualitate modum formámque ponas.
¶ Modus quid eſt? Diuerſa inclinatio animi, varios eius affectus indicans.
Modi quot ſunt? Quinque. Qui? Indicatiuus, &c.
Quare omittis modum imperſonalem, quem ponit Donatus? Quia quum verbum imperſonale modos habeat vt perſonale, iure ab aliis inter modos non locatur: Imperatiuus etiam deprecatiuus dicitur, quia per ipſum aliquid precamur: vt Miſerere mei Deus.
Quæ ſunt optatiui notæ? Vtinam, o ſi, vt, quàm, & ſi qua ſunt aduerbia optandi alia.
Da exemplum de vt. Ouid. de Diana, [illegible]-oráque retro
Flexit, & vt vellet promptas habuiſſe ſagittas.
Da exemplum de quàm. Nero apud Suetonium, Quàm vellem neſcire literas.
Da optatiui exemplum ſine nota. Alphis Ouidiana, Vellem nulla forem.
Coniunctiuus vocatur etiam ſubiunctiuus: quia ipſi alterum verbum ſubiungitur.
Quæ ſunt notæ coniunctiui? [illegible]i, dum, cum, quin, vt, niſi, &c.
¶ Forma quid eſt? Verbi ſpecies. Lectito vnde formatur? Patebit ex alio libro.
¶ Coniugatio quid eſt? Verbi declinatio.
Coniugationes verborum quot ſunt? Quatuor. Cur ergo Donatus ſolum ponit tres? Tertia Donati ceditur in tertiam breuem, & tertiam longam: quam quartam dicimus. Prima quæ eſt? Non diſcimus: quia breuius & facilius per a ante te, &c. cognoſcimus: licet Donatus rectè doceat.
Sum, cuius coniugationis aut generis? Nullius. Quare? Quia eſt penitus anomalum, nec in o, nec in o deſinens.
Cur eſt anomalum? Quia irregulariter coniugatur: vt Edo, es, eſt. Fero, Volo: quæ tria ſunt tertiæ coniugationis: quia dicimus Edunt, ferunt, volunt, vt legunt. Sum autem, eſt penitus irregulare.
Quotuplex eſt præteritum? Triplex. Imperfectum, quod rem incœptam fuiſſe nondum perfectam ſignificat: vt Legebam.
Perfectum, quod rem perfectè actam ſignificat: vt Legi.
Plus quàm perfectum, quod rem diutule præteriiſſe ſignificat: vt Legeram.
¶ Amabam vnde formatur? Ab amas ſecunda perſona præſentis indicatiui dempta s, & addita bam vel bar: vt Amabã, amabar. à Doces, docebam, docebar. Sed in tertia & quarta etiam mutatur i in e, vt Legis, lege, legebam, legebar: audiebam, audiebar.

Amaui, vnde formatur? In præterito perfecto non eſt formationis generalis regula.

Amaueram, vnde formatur? A præterito perfecto amaui, verſa i in e, fit amaue: addita ram, fit amaueram: rim, amauerim: ro, amauero. Amaui addita ſ & ſem, fit amauiſſem: ſ. & ſe, fit amauiſſe.

Quot tempora fiunt à preterito perfecto indicatiui? Quinque ſecūdum terminationem. Quæ? Ram, ſſem, rim, ro, ſſe. Da verſus.

Præteritum verbi de ſe dat tempora quinque,
Ram, ſſem, rim, ro, ſſe: formabit cætera præſens.

In paſſiua voce hæc tempora ſumuntur ex participio, & verbo ſum: vt Lectus eram vel fueram, &c.

Amauerim, poteſtne eſſe optatiui modi? Poteſt certè: quia Diomedes præteritum perfectum optatiui in rim ponit: vt Vtinam amauerim. & id verū eſſe authoritate oſtendit Priſcianus. Virgilius libro 6. Hac Troiana tenus fuerit fortuna ſecuta. Id eſt vtinam fuerit. Lucan. lib. 1. conditor artis.

Finxerit iſta Tages. id eſt, vtinam Tages vir ille finxerit iſta.

Amabo, vnde formatur? A ſecunda perſona præſentis indicatiui ſingularis, adiecta s, & addita bo, aut in paſſiuo bor: vt Amas amabo amabor. doces docebo docebor, &c. in prima & ſecunda coniugatione.

Legam, vnde formatur? A prima poſitione verbi, verſa o in am, & in paſſiuo in ar: vt à Lego, legam, legar. ab Audio, audiã, audiar. Sic cætera in tertia & quarta coniugationibus, præter Ibo, Quibo, & antiquè Audibo, Scibo, &c.

Ama, vnde formatur? A ſecunda perſona præſentis indicatiui, abiecta s: vt Amas, ama. doces, doce. audis, audi. &c. in prima, ſecunda, & quarta. In tertia mutatur i in e: vt Legis, lege. In paſſiuo additur re: vt Amare, legere, &c

Vnde formatur tertia perſona præſentis imperatiui? A prima poſitione, verſa o in et, vel ent in prima coniugatione: in aliis, verſa o in at, vel ant: vt Amo, amet, ament. doceo, doceat, doceant, &c. In paſſiuo adiicitur ur: vt Ametur. Prima perſona pluralis imperatiui præſentis & futuri fit ex tertia perſona præſentis abiecta t, & addita mus: vt Amet, amemus. In paſſiuo, mus in mur vertitur: vt Amemur, &c.

Amate, vnde formatur? A tertia perſona præſentis indicatiui amat, adiecta e. ſic à Docet, docete. à legit, legite. ab audit, audite. In paſſiuo pro te, dicitur mini: vt Amamini.

Amato, vnde formatur? A tertia perſona amat, addita o, & in paſſiuo or: vt Amator. Ita à Docet, doceto, docetor. à legit, legito, legitor. ab audit, audito, auditor.

Amatote, vnde formatur? Ab amato, addita te. ita à Doceto, docetote, &c. In paſſiuo tote vertitur in minor: vt Amaminor.

Amanto, vnde formatur? Ab amant, addita o, & in paſſiuo or: vt Amantor. Sic à Docent, docēto, &c. Amantote fit ab amanto, addita te ſyllaba.

Amarem, vnde formatur? A ſecunda perſona indicatiui amas, ablata s, & addita rem: aut in paſſiuo rer. Sic à Doces, docerem, docerer: ab audis, audirem, audirer. ſed in tertia, i vertitur in e: vt Legis, legerem. Hæc vox eſt in præſenti optatiui, & in præterito imperfecto coniunctiui.

Amem, vnde formatur? Ab amo, verſa o in em, & in paſſiuo in er, vt Amer: In futuro optatiui, & præſenti coniunctiui primæ coniugationis. In aliis o vertitur in am & ar: vt Legam, legar.

Amare vnde formatur? A ſecunda perſona præſentis abiecta s, & addita re: vt ab Ama amare. Sic à Doces, docere: ab audis, audire. In tertia vertitur i in e: vt à Legis, legere. In paſſiuo, re vertitur in ri: vt Amari. Niſi in tertia, vbi abiecta re, vertitur e in i: vt A legere, legi, &c.

ADVERBIVM.

Adverbium quid eſt? Pars orationis quæ adiecta verbo, ſignificationem eius explanat atque implet: aliquando etiam mutat aut minuit: vt Fortiter fecit, Non ibo, Parum comeſt.

Vnde dicitur aduerbium? Ab ad, id eſt iuxta, & verbum: quia iuxta verbum ponitur, vt declaret eius ſignificationem.

Vnde deriuantur aduerbia? A nomine: vt Doctè, fortiter. Sed Audacter potius, quàm audaciter dicitur. & Difficulter, non difficiliter. Facile, non faciliter.

Ab adiectiuis ſecundæ fiunt aduerbia in e: vt à Pulcher, pulchrè.

Ab adiectiuis tertiæ in ter: vt à Comis comiter. Hæc ſæpe obſeruantur, non ſemper.

A nomine ſubſtantiuo: vt Vicatim, oſtiatim, oppidatim, viritim, id eſt de viro ad virum, &c.

Apud

A pronomine: vt Huc.
A verbo: vt Senſim à ſentio, tractim à traho.
A nomine & verbo: vt Pedetentim, à pes & tento.
A præpoſitione: vt Intrò, &c. Ponuntur item nomina pro aduerbiis: vt Sole recens orto: id eſt recenter. Toruum intonat, pro torue, &c.

¶ Quot ſunt interrogatiua locorum? Sex præcipua. Quæ? Quò, id eſt ad quem locum.

Quà, id eſt, per quem locum. Quorſum, id eſt, quem locum verſus.
Vbi, id eſt, in quo loco. Quouſque, id eſt, quàm longe, vſque ad quem locum.
Vnde, id eſt, de quo loco.

¶ Quæ aduerbia reſpondentur ad Quò? Huc, illuc, iſtuc, eò, aliquò, aliò, foras, intrò, vſquam, nuſquam, ſiquò, nequò, &c.
Quæ reſpondentur ad Quà? Hàc, illàc, iſtàc, eà, alià, ſiquà, nequà, &c.
Quæ reſpondentur ad Vbi? Hic, illic, iſtic, ibi, ibidem, alicubi, alibi vel aliubi, intus, foris, paſſim, vſquam, nuſquam, vbique, ſicubi, &c.
Quæ rŏdentur ad Vnde? Hinc, illinc, iſtinc, alicŭde, intus, foris, necŭde, ſicŭde, ſuperne, inferne, &c.
Quæ reſpondentur ad Quorſum? Horſum, illorſum, iſtorſum, antrorſum, retrorſum, dextrorſum, ſiniſtrorſum, læuorſum, ſurſum, deorſum, &c.
Quæ reſpondentur ad quouſque? Hucuſque, illucuſque, &c.

PARTICIPIVM.

PARTICIPIVM quid eſt? Pars orationis partem capiens nominis, partémque verbi. Vnde dicitur participium? A partem capiendo.

Quot ſunt tempora in participio? Tria. Quæ? Præſens, præteritum, futurum. Ans & ens ſunt præſentis & præteriti imperfecti temporis. Tus, ſus, xus, & uus, præteriti perfecti, & plus quàm perfecti temporis. Dus & rus, futuri temporis.

Præſens vnde formatur? A præterito imperfecto indicatiui, verſa bam vel bar in ns: vt ab Amabam, amans: lætabar, lætans: legebam, legens, &c.

Excipiuntur Iens, Quiens, ab ibam & quibam.

Præteritum vnde formatur? A ſupino in u addita s: vt A lectu, lectus.

Futurum vnde formatur? In rus, fit à ſupino in u, addita rus: vt A lectu, lecturus. In dus, fit à genitiuo præſentis, verſa tis in dus: vt ab Amans amantis, fit amandus.

¶ Quomodo declaratur participium in vernacula lingua? Præſens ſic, Amans, aymant, minnende. Præteritum ſic, Amatus, Aymé, ghemint. Futurum in rus ſic, Amaturus, Qui aymera, die ſal minnen. per relatiuum ſcilicet qui quæ quod, & verbum eiuſdem temporis. In dus ſic, Amandus, Qui ſera ayme, die ſal ghemint zyn, &c.

Quot ſunt terminationes participiorum? Octo. Quæ? Ans, ens, tus, ſus, xus, uus, rus, dus.

¶ Quot modis participium fit nomen? Quatuor. Quibus? Mutatione regiminis: vt Amans vini. neque enim dicitur Amo vini, ſed vinum. Comparatione: vt Amans quum facit amantior comparatiuum. Compoſitione: vbi non ita componitur verbum: vt Innocens, indoctus. neque enim innoceo aut indoceo dicitur. Amiſſione temporis: vt Amandus, pro dignus amari, &c.

CONIVNCTIO.

CONIVNCTIO quid eſt? Pars orationis annectens ordinánſque ſententiam. Vnde dicitur coniunctio? A coniungendo: quia cæteras partes in oratione coniungit.

Que, qualis coniunctio eſt? Encletica, ſiue inclinatiua. Quare? Quia præcedentem ſyllabam extollens ipſa inclinatur.

Quot ſunt coniunctiones encleticæ? Tres. Quæ? Que, ve, ne: vt Dixitque, communitérve, ſantíſne.

PRÆPOSITIO.

PRÆPOSITIO quid eſt? Pars orationis, &c. Vnde dicitur præpoſitio? A præponendo: quia præponitur cæteris partibus in oratione. Præpoſitio quot modis in oratione locatur? Duobus. Quibus? Per compoſitionem: quando eſt pars dictionis compoſitæ figuræ: vt Adamo. Per appoſitionem: quando non eſt pars dictionis compoſitæ figuræ: vt Ad patrem.

Dant præpoſitiones accuſatiui caſus. Ad, apud, &c. Quomodo? Dicimus enim,

Ad patrem.	Ante ædes.	Cis Rhenum.
Apud villam.	Aduerſum vel aduerſus inimicos.	Citra forum.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Circum vicinos.	Ob augurium.	Vltra fines.
Circa templum.	Pone tribunal.	Trans ripam.
Contra hoſtes.	Per parietem.	Circiter annos.
Erga propinquos.	Prope feneſtram.	Vſque oceanum.
Extra terminos.	Propter diſciplinam.	Secus viam.
Inter naues.	Secundum fores.	Penes arbitros.
Intra mœnia.	Poſt tergum.	Romam verſus.
Infra tectum.	Supra cælum.	
Iuxta macellum.	Præter officium.	

Da præpoſitiones ablatiui caſus. A, ab, abs, &c. Quomodo? Dicimus enim,

A domo.	De foro.	Sine labore.
Ab homine.	E iure.	Abſque iniuria.
Abs quolibet.	Ex præfectura.	Tenus pube, quod nos dicimus, pubetenus.
Cum exercitu.	Pro clientibus.	Procul dubio.
Coram teſtibus.	Præ timore.	Procul vrbe.
Clam cuſtodibus.	Palam omnibus.	

¶Da præpoſitiones vtriuſque caſus. In, ſub, ſuper, ſubter.

Quando accuſatiuo caſui ſeruiunt? Dum motum ad locum ſignificamus: vt Eo in templum, Curro ſub arborum, Cado ſuper aquas, Ingredior ſubter lodicem.

Quando ablatiuo caſui ſeruiunt? Dum quietem, aut in loco motum ſignificamus: vt Sum in cubiculo, Iaceo ſub ſponda, ſedeo ſuper viridi fronde, Dormio ſubter lodice.

In pro erga & contra, accuſatiuum ſolum habet, vt Sub, pro circiter, aut paulò ante. veluti, Crudelis in hoſtem, Pius in patrem, Sub noctem dixere vale.

Super pro de, ablatiuo gaudet: vt Super hac re plura alibi: aliás, Clam vtriuſque fuit caſus, vt Procul. Sed finem facio, quia in Syntaxi plene docuimus.

INTERIECTIO.

INTERIECTIO quid eſt? Pars orationis ſignificans mentis affectum voce incognita. Vnde dicitur interiectio? Ab interiicior, id eſt interpono. Nam aliis partibus orationis interiicitur, ſermonem orationis rumpens.

Significationes interiectionum quot ſunt? Pœnè innumeræ: vt Gaudentis, dolentis, &c.

Da gaudentis: vt Euax, olio, o.	Da iraſcentis: vt Nefas, malum, infandum, prò nefas, o.
Da dolentis: vt Heu, hei, o, ah,	Da laudantis: vt Euge.
Da admirantis: vt Papæ, ah, o.	Da fugantis: vt Apage.
Da expaueſcentis: vt Atat, hui, ah.	Da ridentis: vt Ha, ha, he.
Da deridentis: vt Aha, ehe, ahu, phi.	Da deprehendentis: vt Atat.
Da ſatiati: vt Ohe.	Da ſilentis: vt Au, ſt.
Da exclamantis: vt Prò, o, ah.	Da minantis: vt Væh.

Eadem interiectio ſæpe eſt diuerſarum ſignificationum. Quomodo Malum, Nefas, Infandum, quæ nomina ſunt, fiunt interiectiones? Nam quicquid animus interiicit, quo detracto, contextus maneat integer, ſit interiectio. Virgil. 1. Æneid.

Nauibus (infandum) amiſſis, vnius ob iram
Prodimur. Ordo enim erat. Nos prodimur amiſſis nauibus ob iram vnius Iunonis. ſed cum exclamatione interiicit infandum, quaſi dicat, prò ſcelus indignum.

EIVSDEM DESPAVTERII DE POENITENTIA QVAESTIVNCVLAE PVERVLIS NON INVTILES

POENITENTIA quid eſt? Peccati commiſſi cum intima cordis contritione & firmo amplius non peccandi propoſito emendatio. Quis eſt pœnitentiæ effectus? Pœnitentia angelos lætificat, impios iuſtificat, amiſſa bona reuocat, & ad vitam æternam inuitat.

Quot

Quot ſunt recte pœnitenti neceſſaria? Quinque. Quæ? Veniæ ſpes, cordis contritio, culpæ confeſſio, eorum quæ ſacerdos fieri iuſſit completio, peccati fuga.

Quomodo peccatum vitatur? Peccandi occaſionem cauendo: vtpote voluptatem, ludos, ſpectacula, prauum ſodalem, & id genus reliqua.

Cui nihil dimittitur? Qui neque dimittit aliis, neque ablata pro viribus reſtituit. Quî id probas? Nam in dominica oratione dicitur, Dimitte nobis debita noſtra: ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Et diuus Auguſtinus ait, Non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum. Ergo quibuſcunque malefecimus verbo vel opere, pro parte virili ſatisfaciamus: & quicquid odii in quemuis concepimus, eradicemus, vt confeſſio noſtra ſit Deo accepta.

¶ Quid eſt confeſſio? Confeſſio eſt coram ſacerdote idoneo, vel in extrema neceſſitate coram quouis peccatorum declaratio.

Qualem decet eſſe confeſſionem? Verã de propriis peccatis, integram, citam, frequentémque, firmam, modeſtam, voluntariam, apertam, cum mora, vt plane intelligatur: cuinque ſufficienti contritione, ita vt hominem talia feciſſe multum pœniteat: cum firmo amplius non peccandi, & deinceps pœnitentiam agendi propoſito.

Quid confiteri volenti agendũ eſt? Ante omnia ſecũ in cubiculo, aut cellula, vel alio ſeceſſu, ſæpe & multum cogitet, vbi, quomodo, quando, cũ quibus, quoties, & quàm enormiter peccauerit, an locutione, an cõſenſu, an voluntate, an opere. Quid boni omiſerit, quod factum oportuit. Nec ſatis putet ſi mentitum ſe fuiſſe fateatur: ſed qua in re, quid mali attulerit mendacium, explicet. Nec ſolũ dicat, Peccaui in gula, ſed addat quantũ: an ebrius fuerit, an vomuerit, &c. Idque vbi, & quoties, &c. Vbi autẽ quis ſecũ omnia diligenter diſcuſſerit, & pẽſiculauerit: tum demũ cum magna reuerentia, non tanquã fabulã recitaturus, adeat ſacerdotem: & facto ſigno ſanctæ crucis dicat, Benedicite. Deinde poſt pauca verba ſacerdotis, ita pergat, Confiteor Deo cæli, & beatæ Mariæ virgini, & omnibus ſanctis Dei, & tibi pater: quia ab hora qua peccare potui in præſentẽ diẽ peccaui nimis cogitatione, locutione, & opere. Mea culpa, mea maxima culpa. Hinc incipiat dicere quomodo peccauerit. Primũ cogitatione, deinde locutione, poſtremo opere & omiſſione. Opere in peccatis mortalibus, in peccatis contra ſpiritũ ſanctũ, &c. Omiſſione, in mãdatis operibus miſericordię, &c. Quę omnia paucis mox aperiã. Vbi autẽ quæcunque nouerit cõfitens, ſacerdoti diligenter declarauerit, addet, Quocũque modo ego miſerrimus peccator in omnibus peccauerim, dico meã culpam: & rogo à Deo veniam: & precor beatiſſimam virginẽ Mariã cum omnibus ſanctis, & te pater, vt oretis pro me dominũ IESVM CHRISTVM peccatorũ meorum veniam. Si plura occurrerent, libenter confiterer. A te autem pater mi ſuppliciter peto, vt à peccatis me abſoluas, & ſacroſanctæ eccleſiæ me reſtituas.

Quid eſt peccatum? Præcepti diuini inobedientia.

Quid eſt delictum? Eſt boni, quod fieri oportuit, omiſſio. Sed differentia peccati & delicti pleriſque confunditur.

Quotuplex eſt peccatum? Triplex. Quomodo? Originale à protoplaſto, quod bapriſmate deletur. Veniale, quod venia non caret etiam ſine confeſſione. Et mortale, quod ſine confeſſione & pœnitentia ad æternam mortem ducit.

Quot ſunt peccata mortalia? Septem. Quæ? Superbia, ira, inuidia, gula, luxuria, acedia & auaritia.

Quæ ſunt peccata in ſpiritum ſanctum? Pertinax agnitæ veritatis impugnatio. Veniæ à Deo impetrandæ deſperatio: quia Deus miſericors eſt peccatis. In malis obſtinatio. Proximi virtutis odiũ, & inuidentia. Pœnitentiæ contemptus.

Quæ ſunt peccata aliena? Ad mala patranda iuſſio, irritatio, conſenſus, conſilium, laudatio, permiſſio, confugium, & participatio.

Quæ ſunt peccata coram Deo vindictam poſcentia aut clamantia? Homicidium, peccatum Sodomiticum vel contra naturam, pauperum oppreſſio, mercedis detentio.

Quæ ſunt circunſtantiæ peccata aggrauantes? Ordo, locus, ſcientia, tempus, ætas, conditio, numerus, mora, copia, cauſa, modus, dignitas, puſilla reſiſtentia.

¶ Quot ſunt fidei articuli? Duodecim. Qui? In Apoſtolorum ſymbolo hunc in modum locantur.

Petrus. Credo in Deum patrem omnipotentem, creatorem cæli & terræ.

Andreas. Et in IESVM CHRISTVM filium eius vnicum, Dominum noſtrum.

Iacobus maior. Qui conceptus eſt de ſpiritu ſancto, natus ex Maria virgine.

Ioannes. Paſſus ſub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & ſepultus.
Thomas. Deſcendit ad infernas, tertia die reſurrexit à mortuis.
Iacobus minor. Aſcendit ad cælos: ſedet ad dexteram Dei patris omnipotentis.
Philippus. Inde venturus eſt iudicare viuos & mortuos.
Bartholomæus. Credo in ſpiritum ſanctum.
Matthæus. Sanctam eccleſiam catholicam, Sanctorum communionem.
Simon. Remiſſionem peccatorum.
Iudas Thaddæus. Carnis reſurrectionem.
Matthias. Vitam æternam. Amen.

¶ Quot ſunt eccleſiæ præcepta? Quinque. Quæ? Feſtis audire ſacrificium, quam Miſſam vocant. Semel, vt minimũ, vno quoque anno cõfiteri. Sacrã Euchariſtiã recipere ſaltem ad paſchatẽ ſumere. Feſta publica celebrare. Ieiunia quatuor temporum cum vigiliis & quadrageſima diligenter obſeruare.

¶ Quot ſunt ſacramenta? Septẽ. Quæ? Coniugium: ſacerdotium, baptiſmus, confirmatio, ſacroſancta Euchariſtia, confeſſio, poſtrema vnctio.

¶ Quot ſunt dona ſpiritus ſancti? Septem. Quæ? Sapientia, ſcientia, intellectus, conſilium, fortitudo, pietas, timor Domini.

¶ Quot ſunt opera miſericordiæ ſpiritualia? Septem. Quæ? Peccantem corrigere, dubitanti rectè conſulere, ignorantem docere, mœſtum conſolari, iniurias ferre, delinquenti ignoſcere, pro ſalute proximi orare.

¶ Quot ſunt corporalia miſericordiæ opera? Septem. Quæ? Ægrotos viſitare, eſurienti cibum & ſitienti potum donare, captiuum redimere, nudum veſtire, peregrinum hoſpitari, mortuum ſepelire, & vt ſummatim dicam, cunctis miſeris ſubuenire pro viribus & compati.

¶ Quot ſunt beatitudines? Octo. Quæ? Continentur pulchrè in his Dei noſtri IESV CHRISTI verbis mellifluis,

Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.
Beati mites, quoniam ipſi poſſidebunt terram.
Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur.
Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur.
Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.
Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.
Beati pacifici, quoniam ipſi filij Dei vocabuntur.
Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.

¶ Quot ſunt virtutes cardinales? Quatuor. Quæ? Iuſtitia, prudentia, temperantia, fortitudo.
¶ Quot ſunt virtutes theologicæ? Tres. Quæ? Fides, Spes, Charitas.
¶ Quot ſunt ſenſus? Quinque. Qui? Viſus, Auditus, Olfactus, Guſtus, Tactus.
Quot ſunt antiquæ legis præcepta? Decem. Quæ? His Aldi verſibus declarantur elegantiſſime.

Mente Deum tota venerare, & ſemper adora.

Præcepta decalogi ſunt decem, quæ habentur in Exodo, capite viceſimo. Primum preceptum eſt, Non habebis deos alienos coram me.

Non iures fruſtra ſanctiſsima numina diuûm.

Secundum preceptum, Non aſſumes nomen domini Dei tui in vanũ. Nec enim habebit inſontẽ dominus, qui aſſumpſerit nomen domini ſui fruſtra.

Hinc caueas feſtis quicquam exercere diebus:
Quod vetitum eſt Magno pius afficе honore parentes.

Tertium præceptum eſt, Memento vt diem ſabbathi ſanctifices: id eſt omnem diem feſtum, quẽ publicè celebrari ſancta eccleſia præcipit. Quartum præceptum eſt, Honora patrem tuum, & matrem tuam, vt ſis longæuus ſuper terram.

Ah ne occide hominem. Nunquam furare. Malignus
Eſſe caue teſtis. Nec non bonus effuge, lectum

Concut

Concutere alterius: tædas fœdare iugales.
Non modo ne turpis ſis, lege iuberis adulter:
Sed ne nupta quidem alterius tibi mente petatur.
Cuncta aliena (bonus quò ſis) cupiſſe caueto.

Quintum præceptum, Non occides. Sextum, Non furtum facies. Septimum, Non loqueris contra proximum falſum teſtimonium. Octauum, Non mœchaberis. Nonum, Non deſyderabis vxorem proximi tui. Decimum, Non concupiſces domum eius, non ſeruum, non ancillam, non bouem, non aſinum: nec omnia quæ illius ſunt. Tæda eſt fax. Sponſæ cum tædis nubentes ad maritum nocte ducebantur.

Hæc quicunque decem ſummi præcepta tonantis.
Chriſticola, vt debet, ſeruarit: carcere liber.
Corporis, ad cæli fœlicia tecta volabit
Lætus: & æternum cariturus morte quieſcet.

Quiſquis Chriſtianus dominum deũ ſuum ex toto corde ſuo, & ex tota anima ſua diligens, hæc decem omnipotentis Dei mandata ſeruauerit, ex hac lachrymarum valle ad vitam ducetur æternã. Quam nobis donare dignetur mitiſſimus dominus deus noſter IESVS CHRISTVS. Amen.

PRIMA PARS

IOHANNIS DESPAVTERII NINIVITAE IN PRIMAM GRAMMATICAE SVAE partem præfatio ad excellentem pontificij iuris doctorem M. Balduinum Braets, Optimi Maximi Dei noſtri ſacerdotem, vitæ probitate inſignem.

POST linguæ Latinæ à Gottis reliquiſq; barbaris miſerabiliter laniatæ, ac propemodum extinctæ, per neotericos inſtauratione à diuino numine præſtitum, Alexandri Doctrinale doctiſſimo cuiq; uiſum eſt puerorum lectione indignum, utpote nimis tenebroſum, citra utilitatem prælongum, plerunq; etiam barbarũ, inſufficiens & falſum. Quocirca, ut Alexander undiq; exularet, cœperunt pleriq; Grammaticam Latiniorem uerioremq; ſcribere. In Italia quidem Nicolaus Perottus, Iohannes Sulpitius, Antonius Mancinellus, Aldus Manutius. In Gallia Gulielmus Tardiuus, Robertus Guaguinus, Iodocus Badius de lingua Latina bene meritus. In Hiſpania doctiſſimus Hiſpanorum Antonius Nebriſſenſis. In Germania Henricus Bebelius cum Iacobo Henrichmanno. Itẽ præceptor meus literatiſſimus Gerardus Camiſius eloquentiſſimus ſacræ theologiæ baccalaureus, nũc archididaſcalus Buſcoducenſis. Scripſerũt & plures quos nimis longũ foret enumerare. Pleriq; uidentes difficillimum fore Alexandri exiliũ tot barbaris contrà nitentibus, nõ noua quidẽ cuderunt: ſed Alexandrinos uerſus (ſiqui falſi occurrebant) emendarunt, ſuperfluos reſecando. Inter quos principatũ tenent Hermanus Torrentinus Hollandus, & Iohãnes Cuſtos Brechtanus olim præceptor meus, nunc iuuentutis Antuerpianæ moderator prudentiſſimus. Itaq; tot iam de arte grãmatica uolumina in lucẽ prodiere, ut nullis ferme in literariis ludis iidẽ authores legan-

 tur non

tur non ſine maximo adoleſcentulorũ damno: qui ad aliam ſcholã, quoties mittantur, priora fruſtra didiciſſe cenſentur omnia. Nec erit rei tam pernicioſæ finis ulla, donec unus reliquis præferatur. hic quis erit, nouit Deus. Poſt tantã igitur ſcriptorũ copiam, operæpretiũ facturum me credidi, ſi & ipſe grãmaticæ præcepta literis mandarem. Ergo Syntaxi & Stichologia editis, primã grammaticæ partẽ publicare decreui, rem cõpoſitu (ut credunt) facillimã. Quis enim uel grammaticulus, uel magiſtellus non ſe optime (ſi uelit) hanc partẽ exequi poſſe arbitretur? Verumenimuero tale eſt huius partis elucubramentũ, ut ſibi quiuis ſperet idẽ, ſudet multum, fruſtraq; laboret auſus idem. Quantũ putas elaborandũ fuiſſe ut in generibus & declinationibus aliorũ labyrinthos euitarẽ? Nempe ferme omnes pueris ignotiſ[illegible]imas propoſuerunt ambages, utpote per es breue, es longũ, & cætera. Etenim ſi Alexandrũ roges, trames qui facit genitiuum caſum? Tramitis inquiet: quia eſt maſculinũ in es breue. Cur maſculinũ? quia in es breue deſinit. Nõ intelligo, mi Alexander, quænã nomina in es breue, quæ in es longũ deſinant. Oro igitur ediſſere mihi, cur trames in es breue deſinit? Quia nomẽ in es deſinẽs, cuius genitiuus itis pœnultima breui efficit, corripit es. Audiſtine nobilẽ grãmatiſtam oppidoque[illegible] probè pueros eludentẽ? [illegible] ſunt plurima cũ apud Priſcianũ, tum apud Alexandrum, & reliquos pœne omnes præter Phocã, & qui illum imitatur Nebriſſenſem, fœdi ignorãtiæ circuli, quos noſtris in libellis nullos cõſpicies. In heteroclitis haud parũ laborauimus, non propter Alexandrũ modo, uerum etiã propter alios quoſdã minime proletarios, qui multa non heteroclita inter heteroclita recenſuerũt. In præteritis & ſupinis magnũ mihi negotiũ ſecũda cõiugatio exhibuit, dũ per terminationes deo, geo, queo, &c. ac per quantitates pueris ignotas nolui procedere: & dũ in omnibus [illegible] ſtuduiſſet eadẽ ferme [illegible] darẽtur de ſupinis quæ de præteritis. id totum per Dei gratiã confecimus. In reliquis diligentiam noſtrã lector facile deprehẽdet. Quare ne uani Suffeni [illegible], mea plura [illegible] ceuſeretur, ſat eſt pauxillula dixiſſe. Sicui nimis longũ hoc opus uideatur, oro ut diligẽter conſyderet ſe[illegible] luſis dictionũ declarationibus quam ſuccinctè concluſerim omnia: & in Neotericis hoc opere breuius nullũ inueniet. Etenim carmẽ noſtrũ, etiam licet annumeres uerſus de quantitate generis in uerſificatoria poſitos, breuius eſt Alexãdrino carmine, quantũ ad primã grammaticæ partẽ attinet, uerſibus quadringentis & amplius, citra obſcuritatẽ, nulla regula pueris neceſſaria omiſſa, ut diligenter omnia perſcrutanti facile liquebit. In gloſſematis multa poſui, [illegible] omnia [illegible] ſcat, uerum ut pro ſuo quiſq; captu, noſtro è fonte hauriat. Ideo bonus præceptor [illegible] ſtudebit, quæ alimẽta ad quaſq; corporis partes dirigit, dans cuiq; quantũ neceſſariũ eſt. Sic & præceptor faciat: quia ut Horatius ait, Omne ſuperuacuũ pleno de pectore manat. Quapropter ſat erit obtuſioribus literã, uel (ut uulgus dicit) textũ cũ ſententiola & duobus tribuſue exemplis memoria tenuiſſe. Cæteri, quibus fortunatius ingeniũ contigit, reliqua ediſcent: alij alia plura pro ſuo quiſq; captu: quod totũ præceptoris prudentiæ cõmittimus. Hæc non cautè ſatis conſyderantes plurimi hallucinantur. Nam quidã paucißimis preceptiunculis, neq; adeò difficilibus grammaticã abſoluentes hebetioribus cõſulunt, ingenioſis minimè ſatisfaciẽtes. Alij, nequid triuialiter eſſe uideãtur, tantis tenebris literaturã inuoluunt, ut obtuſiores aut nihil, aut minimũ fructum inde conſequantur. Ego autẽ (abſit uerbo inuidia) ita hanc rem temperaui, ut nec obtuſus, nec ingenioſus iure poßit conqueri. Cæterum, utcunq; fecerim, ſcio non defore Aeſopicos canes, quibus nec bene agere animus eſt, nec ſinere alios rectè facere, ſtimulante illos inuidia: cuius mores numerũ ſunt teſte Martiale, Præferat antiquos ſemper ut illa nouis. Hinc Tacitus cõcinit in libello de oratore dicens, Vitio malignitatis humanæ uetera ſemper in laude, præſentia in faſtidio ſunt. Id doctè omnes querũtur, ut in epiſtola ad Auguſtum pulchre docet Horatius, & Hieronymus ille ſanctißimus

mus ſæpe tulit ægerrimè, dum in ſingulis ferè libris cogebatur aduerſariis reſpondere, conquerens & dolens uicem miſerandorum hominum, qui è turbidento riuo, quàm de puriſſimo fonte potare malunt. Ita & nunc ſunt qui malunt Alexandri oleta, quam doctiſſimorum unguenta odorari. Parui æſtimabantur Virgilius cæterique ſuo tempore. unde Martialis ait,

Ennius est lectus ſaluo tibi Roma Marone:

Et ſua riſerunt ſecula Mæonidem. Ob hæc facilè crediderim inuidos ſuperſtite Cerere palam ſemper glandibus uictitaſſe, ne Cereris inuentũ laudare uiderentur: eoſdē clanculum panem comeſſe opinor: uti diuus Hieronymus pleróſq; ait in publico detrahere & legere in angulis, ut Horatij liuidus ille, Laudat amátq; domi: premit extra limen iniquus. Quocirca inudiam floccifacio: & cum Martiale, Si poſt fata uenit gloria, non propero: tametſi non tã gloriã uenari, quam poſteris prodeſſe cupio, ut pro me miſerrimo peccatore rogẽt. Sat itaq; habeo, ſi cãdidis & doctis placeo, tibique in primis excellentiſſime doctor, cui hoc opus nuncupo: non ut ad grammaticæ elementa reuocẽ, ſed ut operi meo defenſorem & patronum parem, niſi eſſe recuſes. Videbor cuiquam forti rem facere indignam, qui opus tam uile, utpote de primis grammaticæ elemẽtis, tanto doctori auſim dedicare: contra quẽ exemplis me tuebor. Neq; enim Agrætius opuſculũ ſuũ Eucheriſio epiſcopo, nec Antonius Nebriſſenſis Iſabelæ Hiſpaniarũ Reginæ, nec plerique alij ſuam literaturã ſummis uiris dicare ueriti ſunt: quandoquidem lõge præſtantior eſt grammatica, quam uulgus imperitum credit. Ideo tuam dignitatẽ obnixe oro, ut hoc opus tuo nuncupatum nomini hilariter excipere digneris. Vale amiciſſime & peritiſſime doctor. Bergis apud diuum Guinnocum, decimoſeptimo Calendas Septembres, Anno domini ſeſquimilleſimo duodecimo.

Liber primus de nominum GENERIBVS.

Regulæ generales.

OMne viro ſoli, quod conuenit, eſto virile.
Omne viri ſpecie pictum, vir dicitur eſſe.

Omne nomen ſoli viro datum, eſt maſculini generis: vt Iohannes, Gabriel, Iupiter, Papa. *Vir* hic dicitur eſſe quicquid vt vir pingitur: veluti Adã, Deus, Angelus. Exẽpla huius regulæ ſunt quintuplicia. Primo propria nomina virorũ: vt Seneca, Hercules, Catilina, Hannibal. Secũdo, propria nomina angelorũ tam bonorum, vt Gabriel, Vriel, Michaël: quàm malorum. vt Lucifer, Belzebub. at Satanas appellatiuũ eſt, vt Cherub & Seraph, maſculina quorũ pluralia ſiue in im ſiue in in literã deſinãt Cherubim & Seraphim, dubij generis ſunt: quia maſculini vel neutri generis: vt beata Cherubim & Seraphim. De his habete, Maſculei aut neutri generis Cheribim & Seraphim ſunt. Dominatio, virtus, poteſtas, fœminini generis ſunt: quia nõ angelorũ vocabula ſunt, ſed potius chororum vel ordinum. Tertio, propria deorum, quorum imagines idôla dicuntur, pœnultima longa: vt *Mars* deus belli: *Cupido*, deus libidinis: *Vulcanus*, deus ignis. ſic Iuppiter, Bacchus, Æolus, Pluto, Neptunus, &c. Quarto, propria ventorum: quia pinguntur ſpecie virili: vt Boreas vel Aquilo, Aphricus, Notus, Eurus, Zephyrus, Cæcias, Apeliotes, Libs, Eteſias, Iapix, &c. Quinto, appellatiua ſolis viris data ſub terminatione quam habent: vt Nauta, preſbyter, fullo, ſcriba, ſcurra, &c. Notandum idem nomen quandoque eſſe proprium & appellatiuum ſub vario plerunque genere: nam *Iuba* regis Maurorũ proprium, maſculinũ eſt. *Iuba* pro crine in collo equi aut leonis, fœmininum. ſic variantur fœlix, clemens, &c. Genera tribus modis noſcuntur. Significatione, vt Iohannes eſt maſculini generis: quia marẽ ſignificat. Terminatione, vt Vulpes eſt fœminini generis: quia terminatur

minatur ines. Authoritate, vt Talpa aliquando eſt maſculini generis:quia Virgilius dixit, Talpæ oculis capti. Puerilis eſt ratio, Petrus eſt maſculini generis:quia præponitur ei hic. Nam cur ei hic præponitur? Nónne quia eſt maſculinum? Vidéſne ignorantiæ circulum? Dic ergo, Petrus eſt maſculinum:quia eſt proprium nomen viri,&c. Talpa eſt dubiũ, quia in diuerſo genere reperitur non propter ſexus diſcretionem.

Eſto fœmineum recipit quod fœmina tantum.
Fœmina dicatur facie pictum muliebri.

Omne nomen ſoli fœminæ datum, eſt fœminini generis. Fœmina hic dicitur, quicquid ſpecie muliebri pingitur:vt Dea,nympha,furia,&c.veluti Venus,Echo, Alecto,&c. Exẽpla huius regulæ ſunt triplicia. Primo, propria mulierum:vt Paula,Glycerium, Euſtochium, Myſis,Thais, Dido, Tanaquil,&c. Secundo,propria dearũ & nympharum, atque furiarum,&c. quæ omnes deæ aliquando dicuntur:vt *Rhea*,mater deorum,& Saturni vxor:eadem eſt *Ops*, *Cybele*,& *Tellus*. *Venus*,dea amoris. *Proſerpina*,regina inferni,vxor ſcilicet Plutonis. *Perſephone*,idem. *Diana* vel *Phœbe*,id eſt luna. *Alecto*,vna furiarum. *Celeno*,vna harpyiarum. *Ceres*, dea frugum, & ipſum frumentũ atque cibus: quia regula eſt, Nomina deorum & dearum,ſæpe capiuntur pro rebus quibus præeſſe credebantur:vt *Bacchus* pro vino. *Venus* pro amore. *Vulcanus* pro igne. *Mars* pro bello. *Minerua* pro ſapientia. *Nereus* pro mari. *Tellus* pro terra. *Lar* pro domo. *Terminus* pro limite aut palo.nec ob hoc variãt genus.Terẽtius,Sine Cerere & Baccho friget Venus. *Pales* eſt pabuli dea.aliquando deus vocatur,vt Venus:teſtes ſunt Macrobius & Seruius. Virgilius de Venere,

Deſcendo, ac ducente deo flammam inter & hoſtes

Expedior. Tertio,fœminini generis ſunt per hanc regulã appellatiua ſolis fœminis data:vt Soror, vxor, *ſaga*, id eſt incantatrix. *Obſtetrix*, quæ præeſt parientibus.

Quicquid vtrique datur, commune locatur,vt exul.

Omne nomen ſub vna terminatione viro & fœminæ datum, eſt communis generis:vt *Exul*, qui vel quæ exulat. *Auriga*,qui vel quæ currum agit. *Idololatra*, qui vel quæ falſos deos adorat. *Homicida*,qui vel quæ hominem occidit. *Macedo*, qui vel quæ in Macedonia naſcitur. Sic Saxo, Brito, Friſo, Laurens,&c.ſed melius dicimus Friſius, Friſia. Dixi ſub vna terminatione: quia vbi diuerſæ ſunt terminationes, diuerſa ſunt genera:vt hic Gallus,hæc Galla.hic Poëta, hæc poëtis vel poëtria. De hoc ponetur vna regula. Mancipium & Scortum neutri generis ſunt per ſequentem regulam. Paſſer & aquila,& ſimilia communis generis non ſunt,ſed epicœni: quia ſub vnico articulo vtrunque ſexum ſignificant. De hoc etiam ponetur vna regula.

Vin neutrum pones,hominum ſi propria tolles.

Omne nomen [illegible] eſt neutri generis, niſi fuerit viri aut fœminæ proprium:vt *Mancipium*,id eſt ſeruus vel ſerua. *Scortum*, id eſt meretrix,vel puer meritorius. *Mœchalum*,id eſt meretricula. *Plemmyrium* & *Rhenum*, fluuiorum nomina. dicitur etiam hic Rhenus. Aſtipulatur mihi in hac regula doctiſſimus amicus meus Iodocus Badius cũ grammatico vndecunque doctiſsimo Antonio Mancinello. Ponit eandem regulam Calepinus in dictione Abrotonion. Sunt qui reclament: ſed [illegible] Plemmyrium aliquando maſculinè legi. Nec me latet Plemmirium vadoſum poſſe de[illegible], quia neutrum flumen videtur intelligi: mihi tamen placet hæc regula. Gandauum, Louanium, [illegible] & ſimilia oppidorum propria: hebenum, balſamum, pomum, liburnum, viburnum, [illegible], & quæcunque ſiue arborum ſiue fruticum nomina in um deſinentia. *Hoſtorium*, lignum quo modius æquatur. *Sagum*, villoſus pannus, aut veſtis militaris: ſagatus, ſago indutus: ſagarius, ſagorum venditor. *Naulum*, nauigandi præmium. *Lorum*, quinis funis & habena: lorare, ligare: loramentum, ligamen: lorarius, qui homines ligat. *Lutum*, id eſt cœnum: luteus, de luto factus: lutoſus, luto plenus. *Luteum* cum aſpiratione, pallens rubor: lutheus, id eſt croceus. *Proſtibulum*, domus meretricis, & ipſa meretrix. Hierony. Proſtibula regnum Dei non poſsidebunt. *Proſtibula* meretrix. *Stabulum*, vbi pecora ſtant, aut vbi homines feſſi ſe reficiunt: id eſt diuerſorium. *Veſtibulum*, locus ante domum vbi homines expectant donec intromittantur. Dixi niſi fuerit viri aut fœminæ proprium: quia proprium viri in um, eſt maſculini generis: vt Pægnium, Dinacium. Proprium fœminæ, eſt feminini generis: vt Philenium.

Adiect

Adiectiua trium generum communia ſunto.

Omne nomen adiectiuum eſt omnis generis, ſi vnica ſit terminatio: vt Fœlix, audax, diſcors, quatuor, quinque, ſex, &c. centum, mille. Dicimus enim centum viri, centum fœminæ, centũ poma: ſic mille viri, &c. Mile tamen aliquando eſt ſubſtantiuũ ſingularis numeri, cuius plurale eſt milia: vt Mile equitũ occiſum eſt. Duo milia Turcarũ interierunt, & ita vnico l ſcribitur, teſte Placẽtino. de hoc dicere plura nolo, quia in ſyntaxi plenè enucleaui. Dixi ſi vnica ſit terminatio, quia alioqui cuique terminationi proprium genus daretur: vt Bonus, eſt maſculini generis: bona, fœminini: bonum, neutri. Sic vnus vna vnum. Duo eſt maſculini & neutri generis: duæ, fœminini: tres, eſt communis generis: tria, neutri. Propter hanc rem datur vna regula generalis.

Eſto genus varium, fuerit niſi terminus idem.

In ſubſtantiuis virum & fœminam ſignificantibus, & in adiectiuis, ſi terminationes ſint diuerſæ, diſtincta dantur genera: vt hic *Caupo* vini & epularum venditor. Hæc Caupona, quæ id facit mulier, & ipſa taberna. Hic & hæc melior & hoc melius: hic ſurdus, hæc ſurda, hoc ſurdum. ſed multi detrahunt adiectiuis ſecundæ declinationis articulos. Nunc declaremus omnia latius. In ſubſtantiuis ſexũ denotantibus, vbi duæ ſunt terminationes, prior eſt maſculini generis, & poſterior fœminini: hic Niniuita, Sunamita, Iſraëlita, Leuita, Aaronita, Ebionita, Zodomita, Nicolaita, Scariotha, Theſbita, Moabita, Ammonita, Thecuitha, Galata, Epirota, Sarmata, Scytha, & alia eiuſmodi propè infinita, quæ gentem, aut populum, aut familiam, aut imitatorem ſignificant: & Græcè pro maribus terminantur in es: vt Niniuites, Sunamites, &c. Hæc ſub a vel es, ſolum ſunt maſculini generis, vt contra indoctos probat doctiſſimus grammaticus Antonius Nebriſſenſis: vt Iudas *Scariotes*, quod vitio librariorum, Scariotis ſcriptum legitur. ſic Helias Theſbites dicitur, nõ Theſbitis. Horum fœminina in is deſinunt, & faciunt in genitiuo idis: vt hæc Niniuitis, Niniuitidis: Sunamitis, &c. vt Lib. 4. Regum, Abiſai Sunamitis miniſtrabat ei. Leges vitio ſcriptorum Sunamitem, pro Sunamitidem: Iſraëlite, pro Iſraëlitide: Thecuites, pro Thecuitis, &c. Aliquando tamen rectè: vt 4. Regum, capite vndecimo, Rex Salomõ adamauit Moabitidas & Ammonitidas. Hic propheta vel prophetes, hæc prophetis vel propheteſſa, vt Delbora prophetis: licet multi libri mendoſè habeant prophetes, pro eo quod eſt prophetis, prophetidis. Hic poëta, vel poëtes: hæc poëtis, vel *poëtria*: vt Sapho poëtis, ars non poëtria, ſed poëtica dicitur. hic *Origeniſta*, imitator Origenis: hæc Origeniſtis. Ita de omnibus nominibus in a maſculinis, quæ Græcè in es terminantur, dicẽdum puto vt ſexus ſignificetur: *Sambuciſta* vel ſambuciſtes, canens ſambura. Pſalta vel *pſaltes*, canens aut ludẽs aliquo inſtrumẽto muſico. *Cithariſtes*, id eſt citharœdus. *Cymbaliſta* vel cymbaliſtes, vtens cymbalo. *Tympaniſta* vel tympaniſtes, ludens tympano. Horum fœminina ſunt ſambuciſtria, pſaltria, cithariſtria, cymbaliſtria, tympaniſtria. Pergamus ad alia: hic *Teucer*, hæc Teucra, id eſt Troianus, Troiana. ſed eiuſmodi nomina poſſunt eſſe adiectiua, vt Apher Aphra Aphrum: veluti bellum Troianum, &c. ſic Gallus Galla, Teutonus Teutona: hic Cres, hæc Creſſa: hic Lacon, hæc Lacæna: Aſtur, Aſturica: & alia multa ſuo loco declaranda. ideo nunc ſuperſedeo. Adiectiua ſecundæ declinationis omnia tribus vocibus flectuntur, quarũ ſecunda eſt primæ declinationis: vt Bonus bona bonũ, niger nigra nigrum, ſatur ſatura ſaturum. Talia ſunt omnia participia præteriti & futuri temporis: vt Lectus lecturus legendus. Talia quoque ſunt numeralia tantũ pluralia ex centũ creata: Ducenti, trecenti. Item Vnus, vllus, &c. Pronomina Meus, tuus, &c. quibus omnibus negantur articuli cũ Ego, tu, ſui: & omnibus indeclinabilibus præter Noſtras & veſtras, teſte Lanciloto. Adiectiua tertiæ declinationis plurima ſub vnica terminatione omnis generis ſunt: vt Arpinas, clemens, fœlix. Multa etiam duas terminationes habent, vt hic & hæc Melior & hoc melius: ſic cætera comparatiua. hic & hæc Fortis & hoc forte: ſic omnia adiectiua in is. Et iſtis prior vox eſt cõmunis generis: poſterior, neutri. Pauca ſunt adiectiua in er, maſculini generis: in is, fœminini: in e, neutri vt *Campeſter*, campeſtris, campeſtre, id eſt ad campum pertinens. *Volucer*, volucris, volucre, id eſt velox, aut volans. Hæc volucris ſubſtantiuè, quicquid volat. *Alacer*, alacris, alacre, id eſt geſtu lætitiam indicans. Dicimus etiam hic & hæc Alacris, & hoc alacre. Parmeno Terentianus ad Chæream, Qudſve es alacris? Virgilius 5. Æneid. de Darete,

Ergo alacris, cunctóſque putans excedere pugna,

Æneæ ſtetit ante pedes. In hunc locum Seruius ait, Nunquam Virgilius dixit alacer, quamuis dicat acer. Sed falli videtur Seruius, niſi mendoſi ſint libri quos vidi. Idẽ Æn. 12. Talis equos alacer media inter

inter prælia Turnus. *Acer*, acris, acre, id eſt fortis & vehemens: Acrimonia, vehementia. Ouidius, Acer & ad palmæ per ſe curſurus honores: Si tamen horteris, fortius ibit equus. Lectũ eſt hic & hæc acris, & hoc acre. Ennius, teſte Priſciano, acris ſopnus, dixit. *Pedeſter*, pedeſtris, pedeſtre, id eſt pertinens ad pedites: vt Pedeſter exercitus. Etiam ſignificat humile, nõ altum: vt Pedeſter ſermo, pedeſtris oratio. *Equeſter*, equeſtris, equeſtre, id eſt ad equites pertinens: vt Equeſter exercitus, equeſtre certamen. *Syluester*, ſyluestris, ſyluestre, ad ſyluam pertinens. *Celeber*, celebris, celebre, id eſt nobilis, late famatus, & frequens: vt Celeber homo, celeber locus, ad quem multi veniunt. dicitur etiã hic & hæc celebris, & hoc celebre. Cice. ſecundo ad Herennium apud Priſcianum, lib. 3. Locus quæritur celebris, an deſertus. Contrà Ouidius celeber dixit in 3. Faſtorum, Circus erat Pompa celeber numeróque Deorum. *Celer*, celeris, celere, id eſt velox. Celero, celeras, celeriter facio: accelero, idẽ. Virg. Tum celerare fugam, patriáque excedere ſuadet. *Saluber*, ſalubris, ſalubre, ſanitatem afferens: quam qui habet, ſanus dicitur. *Inſaluber*, non ſaluber. dicitur etiam hic & hæc ſalubris & hoc ſalubre. Plinius, Belus amnis inſalubris potui, ſed ceremoniis ſacer. *Paluſter*, ad paludẽ pertinens, vel paludem incolens: vt Paluſter locus, cãna paluſtris. *Mediocer*, mediocris, mediocre, (teſte Phoca) id eſt medio modo ſe habens: ſed melius declinatur hic & hæc mediocris, & hoc mediocre. Cic. Mediocris orator. Et Horatius, mediocris actor cauſarum, dixit. *Sequeſter*, ſequeſtris, ſequeſtre, id eſt medians inter litigantes. hinc Sequeſtro, ſequeſtras, id eſt ſeparo. Inuentum eſt ſequeſter, ſequeſtra, ſequeſtrum. Virgilius nanque in 11. pace ſequeſtra, dixit. Et Plautus, Fugio ſequeſtrum. Priſcianus addicit iis *Ludicer*, ludicris, ludicre, ſed male, teſte Valla: quia ſemper inuenimus Ludicer, aut (vt Perottus ait) Ludicrus, ludicra, ludicrum, id eſt ad ludum pertinens. Plautus, Meum cor cœpit artem facere ludicram: Horatius, -valeat res ludicra, ſi me
Palma negata macrum, donata reducit opimum.

Mobile pro fixo, tacitum ſi ſubſit, habetur.
Quod ſi non tacitum ſubſit, neutri generis ſit.

Adiectiuum per ſe poſitum, propter aliquid perpetuò ſubauditum, putatur eſſe ſubſtantiuũ eius generis cuius eſt ſubauditum: vt *Molaris*, ſubſtantiuum eſt, quia intelligitur dens vel lapis. Si nihil ſubaudiatur, erit neutri generis: vt *Antecedens*, id eſt oratio aliã inferens. *Conſequens*, id eſt oratio ex alia illata. Alia ad hanc regulam ſpectantia poſt declarabuntur.

Maſculeum fluuii nomen decet vſque reponi.

Nomen fluuij eſt maſculini generis: vt Tybris, Sequana, Iſa, Tenera, Garumna, Panagias: ſed in um neutra ſunt per generalẽ regulam antè dictam: vt Cruſtumiũ, &c. Styx & Lethe ſemper fœminina ſunt, quia paludes eſſe dicuntur potius quàm fluuij: ſic Arethuſa: quia fons eſt: & ad nympham poëtæ reſpiciunt. Plura declarabuntur in regula ſequenti.

Communis proprio quandoque genus lego iunctum.

Nomen minus commune quandoque reſpicit genus ſuperioris vel communioris: vt *Bubo*, eſt maſculini generis. vt ſ[illegible] Ouidius, Ignauus bubo, dirum mortalibus omen. Magis commune vel ſuperius auis eſt fœminini generis. Sic dicimus, Magna bubo, quia intelligitur auis. Virgilius 4. Aeneid. Solâque culminibus ferali carmine bubo.
Viſu quæri ... hunc locum Seruius enucleat dictam regulam, per quam inuenitis melius quàm inuenimus ... Secundo, itaque per hanc regulam nomina montium in diuerſo genere interi... gantur: vt *Oſſa*, mons Theſſaliæ, eſt fœminini generis, vt Penna, muſa, &c. Papinius tertio Thebaidos, ... quandonualem
Othrin & Arcto... gelidum caput inſtitit Oſſæ. Item lib. ... Semifer aërea talis centaurus ab Oſſa. Interdum maſculinè reperitur: quia intelligitur mons, per hanc regulam. Ouid in Ibin, Vtque dedit ſaltus de ſummo Theſſalus Oſſa. ſic alia ... Ibidem, Plurima qua flammas Sicanus *Aetna* vomit. Idem alibi, -paruóque in tempore nudus
Arboris *Othrys* erat. *Pelion*, ſolum eſt neutri generis: quia vertit on in um, & dicitur bene Pelium. Papinius ..., -nec adhuc immane ... Pelion. Tertio, per hanc regulam, nomina fluuiorum fœminina inueniuntur, quia intelligitur aqua. nos inuentis tantum vtamur: vt *Albula*, id eſt Tybris. Ouidius 4. Faſt. Clauiger, & tanto eſt Albula pota deo. Martialis maſculinè dixit libr. 11. -cui rector aquarum Albula nauigerum per freta tendit iter. Sic *Albis*, fluuij nomen. Lucanus in 7. Et

lib. 7, Et damnata diu Romanis Allia faſtis. *Cauton*, fluuij nomen, fœmininum eſt apud Strabonem lib. 8. Nonnunquam fluuiorum nomina neutra ſunt: quia intelligitur per hanc regulam ſuperius flumen. Lucanus lib. 4. Et tepidum in molles Zephyros excurrit *Iader*. Fluuius eſt in Adriaticum mare fluens. Cicero lib. 4. ad Atticum, *Nar* poſuit neutrum, dicens, Lacus Velinus intercíſo monte in Nar defluit. Nec poteſt dicere indeclinabile eſſe: quia Liuius 10. ab vrbe ait, A Nare flumine Narnia appellata. & Plin. lib. 3. cap. 5. Præcipuis Nare & Aniene, qui & ipſe nauigabilis. Virgilius, regulam obſeruans, dixit 7. Æneidos, Sulphureas Nar albus aquas. Sic fluuiorum nomina, *Mulucha*, *Turia*, & *Mulchul*, neutra leguntur: teſtes ſunt diuus Auguſtinus & Neſtus Fuſcus vetuſtiſſimus grammaticus: tamen Hermolaus Barbarus dicit Turia vere eſſe maſculini generis in tertium Plinij, authoritate Salluſtij, Caſtra hoſtium apud Sucronem capta, & prælium apud flumen Turiam. Claudianus, Floribus & roſeis formoſus Turia ripis. Grammatici formoſum legerent: quòd vnum omnium Turia neutro genere proferri putant. Authores Auguſtinus & Priſcianus. Hæc Hermolaus taxans grammaticorum peruerſitatem, authores nimis temerario auſu corrigentes, vt ſuam opinionem tueantur. De *Iader* in dictum Lucani verſum ait, Omnibonus tepidum Iader: non quòd Iader ſit generis neutri, ſed retulit ad flumen tepidum. Quarto, per hanc regulam fabularum nomina ſunt fœminini generis, quia intelligitur ſuperius fabula, vel comœdia vel tragœdia: ídque adeo licet, vt Antonius Nebriſſenſis, vir vndecunque doctiſſimus, neget recte in alio genere locari. Terentius, Quem tranſtulit in *Eunuchum* ſuam. Quintilianus, Varij *Thyeſtes* cuilibet Græcorum cõparanda eſt. Quum autem Iuuenalis dixit, Scriptus & in tergo, necdum finitus *Oreſtes*: ad hominem reſpexiſſe videtur. Vt apud Suetoniũ, interrogatus Auguſtus, quidnam *Aiax*, ſuus ageret, dixit eum in ſpongiam incubuiſſe. Fuit autem Aiax tragœdia, quã de Aiace cõponebat Auguſtus. *Fabularũ nomina.* Quinto, nomina nauium per hanc regulã ſunt generis fœminini: quia eius generis eſt ſuperius nauis. Virgilius quinto Æneidos (vbi Seruius hanc regulam declarat) *Centauro*, inuehitur magna: Vix auſim dicere pro naui, centauro magno. Huc etiam reduci poſſent vrbium & gemmarum nomina, ſed ſuo loco manifeſtabuntur.

Inſula & vrbs, regio, capit hæc: neutrum genus optant
Zeuma, Reate, Argos, Præneſte, & Tybur, & Iſpal,
Cære, nepet. Neutrum vel maſculeum dabit Anxur.
Hoc Cim vult. Hic aut hæc donat Lesbos, Abydos.
Hic Sulmo, hic Acragas. Pluralia in i maribus do.
A plurale genus neutrum ſibi poſcit vbique.

Inſularum, regionum, & vrbium nomina, fœminina ſunt. Inſularum quidem, vt Samos: Saſon: Britannia. Regionum, vt Ægyptus, Aphrica. Vrbium, vt Epheſus, *Caſtulo*, Tarraco, Corinthus, Ieruſalem. Sillius lib. 3. Fulget præcipuis Parnaſia Caſtulo ſignis. *Chios*, inſula maris Ægæi. Horatius primo epiſtolarum, Quid tibi viſa Chios Bullati, notáque *Lesbos*. Hæc Leſbos, inſulæ nomen, vt Neritos, &c. eſt fœminini generis. Virgilius, Poſthabita coluiſſe Samo. *Abydos* vrbs Aſiæ. Ouidius in epiſtola Leandri, Vel tua me Seſtos, vel te mea ſumat Abydos. Poëtæ aliquando terminationem aſpiciunt: & ſic Leſbos & Abydos maſculina leguntur. Ouidius 11. Metam. Et Mitylenæi potiuntur littore Leſbi. Virgilius primo Georgicorum, Pontus & oſtriferi fauces tentantur Abydi. *Gadir*, vrbs in Gadibus, fœminini generis eſt, vt reliqua. Rufus Auienus, Gadir prima fretum ſolida ſupereminet arce. quia tamen aliquando intelligitur oppidum, etiam neutrum inuenitur. Salluſtius, teſte Priſciano, in ſecundo hiſto. Tarteſſum ciuitatem quam nunc Tyrij mutato nomine Gadir habent. At tantum in neutro genere reperi. *Zeuma* Zeumatis, oppidum ab Alexandro conditum. Lucanus libro 8, Zeumáque Pellæum Pompeio vincite Parthi. *Reate*, oppidum Vmbriæ. Syllius libro 8,

-magnæque Reate dicatum
Cælicolûm matri. *Argos*, oppidum Græciæ. Ouidius libro primo de remedio Amoris, Vacuum lectum Argos erat. *Præneſte*, oppidum Italiæ. Virgil. 7. Æneid. Quíque altum Præneſte viri, &c. Seruius ait hoc Præneſte, & hæc Præneſtis. vnde eſt Æneidos 8,
O mihi præteritos referat ſi Iuppiter annos.

Qualis eram, quum primam aciem Præneſte ſub ipſa
Straui. Et Iuuenalis, Quis timet aut timuit gelida Præneſte ruinã? *Tybur*, oppidũ Italiæ. Sillius in 8.
Hinc Tybur Catille tuum ſacriſque dicatum
Fortunæ Præneſte iugis. Hic Præneſte neutrũ eſt. *Iſpal*, oppidi nomẽ. Idem lib. 3. Et celebre oceano atque alternis æſtibus Iſpal. *Cære* Cæris, oppidũ quoddam, etiã neutro genere Cærete Cæretis dicitur: apud Sillium inuenies: teſtimonium nunc excidit. *Nepet*, oppidi nomen, neutrũ eſt, teſte Priſciano: vt *Cim*, vici Italici nomẽ. quibus iungunt oppidorum nomina, *Bogud*, *Suthul*, *Muthul*. de quibus ſic loquitur Priſcianus libro 5. Suthul, Muthul, oppidorũ propria barbara ſunt: quæ ideo quidã neutra eſſe putauerũt, quòd appellatiuis neutris ſint coniuncta, vt oppidum Suthul: ſed melius eſt figuratè ſic appoſita dicere: vt ſi dicam Mõs Oſſa, vel Tyberis flumẽ: quàm dicere neutri generis eſſe in vl terminantia: & maxime quum lingua Pœnorum quæ Chaldææ vel Hebrææ ſimilis eſt & Syræ, nõ habeat neutrum genus. Hæc Priſcianus. *Anxur*, vrbs Italiæ, dubij generis eſt. Horatius, Impoſitũ late ſaxis candentibus Anxur. Martialis, Lætus & æquoreis ſplendidus Anxur equis. Iuppiter non Anxur (vt qui Iam vult) ſed Anxurus dicitur. *Sulmo*, Ouidij patria, maſculinũ eſt. Naſo, Sulmo mihi patria eſt gelidis huberrimus vndis. Sic *Acragas*, Acragantis, tam pro monte, quàm pro oppido maſculinũ legitur. Virgilius de oppido, Arduus inde Acragas oſtendit maxima longe
Mœnia. Fateor non inuenuſtè de mõte poſſe intelligi. Pluralia in i ſunt maſculini generis, quicquid ſignificẽt. Itaque volo regulam eſſe generalem, non ſolum exceptionem à dicta regula. Inter hæc oppidorum nomina ſunt Philippi, Veij, Gabij, Campi, Parrhiſij, Bergi. Cuncta pluralia in a, neutra ſunt: vt Ilia, exta. Inter hæc oppidorum nomina ſunt Bactra, Cithera, Artaxata, Suſa, Ieroſolymæ licet ſingulariter aliquando hæc Suſa, hæc Ieroſolyma, legantur.

Arboris eſt nomen muliebre, dat hic oleaſter,
Vt ſpinus, platanon. Acer, & thus, robur, habent hoc:
Arbor víxque ſiler. Dabit hic aut hoc tibi ſuber.
Hic aut hæc libanus, pinus, rubus, atque cupreſſus.

Nomen arboris eſt fœminini generis: vt Pomus, pyrus, prunus, populus, quercus, æſculus, ſalix abies, ficus, fraxinus, malus, morus. *Malus* autem, arbor eſt quæ vulgo pomus dicitur. Nam pomus generale eſt ad prunum, pyrum, &c. *Fagus*, Vng fou ou fouteau. *Sambucus*, Du ſuſeau. *Buxus*, Bouys. Inuenitur aliquando maſculini, vt libro 4. Eſdræ, Præpara tibi buxos multos. *Taxus*, If. *Vlmus*, arbor alba, cuius virgis vapulant pueri, vt ex Plautina lectione facile deprehenditur. In um deſinentia, ſiue arbores, ſiue fructum ſignificẽt, neutra ſunt per regulam prius poſitam: vt Bdellium, hebenum, pomum. Virgilius, -ſola India nigrum Fert hebenum. Tibullus,
Ipſe ſeram teneras maturo tempore vites
Ruſticus, & facili grandia poma manu. Id eſt pomos. Quæ in um deſinunt, ſæpius fructus ſignificant: vt Pyrum, prunum. ſed nux, ficus, glans, auellana, & quædam alia eodem ſeruato genere, arborem fructumque ſignificant. *Malus* maſculinum, eſt lignum veliferum. A regula excipiuntur quædam: vt *Oleaſter*, ſylueſtris olea. Virgilius 2. Georg.
Indicio eſt tractu ſurgens oleaſter eodem
Plurimus. Dicitur quoque oleaſtrum in neutro genere, vt *Pyraſter* & pyraſtrum, pinaſter & pinaſtrum id eſt pyrus ſylueſtris, & pinus ſylueſtris. Sunt qui dicant *Pinaſter* maſculinum eſſe, quos Nebriſſenſis improbat. Plinius lib. 15. Pinaſter nihil aliud eſt quàm pinus ſylueſtris: copioſam dat hæc materiam. Theodorus Gaza in Theophraſto lib. 4. de ſtirpibus, Sicut pinaſtri quæ in locis vmbroſis naſcuntur. *Spinus*, pruni ſpecies, maſculinum, teſte Seruio. *Platanon*, arboris nomen, aut potius locus platanis conſitus. Plinius in epiſtolis dixit platanon opaciſſimus. Calepinus dicit, platanus tam maſculinum quàm fœmininum eſſe. pro maſculino deſydero teſtimonium. Neutra ſunt quædam arborum nomina, vt *Acer* contra Priſcianum. Ouidius 1. de Amoribus, At nuper vile fuiſtis acer Sic Plinius acer Gallicum dicit, & acer campeſtre atque montanum. *Thus*: nam aliquando ipſa arbor dicitur. *Robur* vel robor, ſpecies quercus duriſſimæ. *Siler*, arbuſcula vel frutex potius quàm arbor, vulgo ſalix dicitur, ait Calepinus. id ſi verum eſt, iure arbor dicetur: quod Priſcianus negat. Virgilius ſecundo Georgicorũ, Molle ſiler lentæque geniſtæ. Siler vel Silerus, maſculinum, fluuij nomen eſt. Lucanus libro ſecundo, -radénſque ſalerni Tecta Siler. Sillius lib. 8. Nunc Silerus

rus quos neutri aquis. *Suber* ſæpius neutri generis: & eſt du liege. Theodorus in Theophraſto, Leue ſuber. Plinius maſculine dixit libro 16. Tardiſſimus ſuber. *Libanus*, arboris nomẽ. Calepinus dixit tam maſculini generis eſſe quàm fœminini. Hieronymus in Eccle. Et quaſi libanus non inciſus vaporaui habitationẽ meam. Arbor eſt thurifera, vnde & pro thure accipitur, quod & libanum dicitur. Libanitus, thureus. *Pinus & Cupreſſus* nunc fœminina ſolũ habeantur, licet olim maſculine prolata ſint ab Ennio. *Rubus* ſentis genus, frutex potius eſt quàm arbor, teſte Priſciano. Virgilius; Ferat & rubus aſper amomum. Serenus, Manditur apta rubus gingiuis & bona labris. Prudentius, Quem contorta rubus denſis cruciatibus edit. Rectius cum Virgilio maſculine proferes.

Ex ſe nullius generis pro nomine ſumptum.
Eſt neutrum: ceu litera, vox quoque materialis.

Dictio ex ſua ſignificatione non recipiens genus, vt de eo in nomine loquimur, ſi pro nomine ſumatur, erit neutri generis, vt omnis litera, & vox materialiter poſita: veluti Pulchrũ ſcire, Longum a, Homo terminatũ in o, facit genitiuũ hominis. Exempla huius regulæ ſunt quadruplicia. Primo verbũ loco nominis: vt Sumens illud *Aue*, id eſt illam ſalutationem ad per infinitum ſæpius fit. Perſius, *Scire* tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter. Id eſt ſcientia tua. Idem, At pulchrũ eſt digito *monſtrari*, & dicier hic eſt. Idem, *Velle* ſuũ cuique eſt, nec voto viuitur vno. Valerius Maximus lib. 6. Velle ac *poſſe* in æquo poſitum erat. Secundo, aduerbium loco nominis. Perſius,
Nempe hoc aſſidue? iam clarum mane feneſtras.
Intrat, & anguſtas extendit lumine rimas. Idem, Iam cras heſternum conſumpſimus: ecce aliud cras. Sergius in Donatum dicit *mane*, vbi in nomen tranſit, declinari. Hoc mane, manis, mani, mane, ô mane, à mani: quo ablatiuo, Plautum vſum dicit in Amphitryone, Hæc illic eſt pugnata pugna vſque à mani ad veſperum. Sic quoque Virgilius in Ciri, Et gelido veniens mani quatiebat ab Oeta. Idem ſentit Seruius in illud 5. Æneidos, Mutati tranſuerſa fremunt, & veſpere ab atro Conſurgunt venti. Tranſuerſa (inquit Seruius) aduerbiũ factum à nomine: vt Taura ſonat, Toruum clamat, Recens pro recenter, &c. Nomen autem in aduerbium tranſiens, declinationem cum genere perdit: aduerbium verò, ſi nomen fiat, declinatur vt mane, &c. Sed quid dicent de *cras*, & pluribus? Placet mihi magis cum Lanciloto mani aduerbium eſſe loco nominis? vt ſi dicerem Ab illo cras. & dictum Mani pro mane, vt Heri pro here, Veſperi pro veſpere, &c. *Sponte* ſua, verum eſt nomen, quia genitiuus ſpontis ſæpe legitur. In hoc hallucinantur grammatiſtæ. Tertio, nomina literarum aut ipſæ literæ neutri generis ſunt. Hieronymus, Non pertranſibit neque vnum *iota* neque vnus apex. Iota, eſt litera Græca, hoc eſt i. *Thita* aut theta, id eſt th, ſic θ. Perſius, Et potis es nigrum vitio præfigere thita. Martialis, Eſt operæpretiũ diſcere theta nouum. ſic duo bb. υ tenue vel pſilon. ο micron, id eſt paruum. Quum autem dicit Donatus in a productam. am correptam, &c. vtitur regula Communis proprio, &c. quia intelligitur fœmininũ ſuperius litera vel ſyllaba. Quarto, vox materialiter accepta, eſt neutri generis: vt diſſyllabum homo in o terminatur. Martialis, Quòd tam grande *ſophos* clamat tibi turba togata, Non tu Põponi, cœna diſerta tua eſt. Nebriſſenſis dicit hic ſophos pro ſapienter accipi: vt tuntamen materialiter ſumitur: quia ſenſus eſt, O Pomponi quòd turba togata, id eſt populus Romanus à te ad cœnam vocatus, clamat tibi adulando tam grande ſophos: id eſt audiens te legentẽ carmina tua, quaſi vehementer admirans dicit, O quàm ſapiẽter, quàm belle, quàm recte dictum: euge poëta non dicit hoc quòd te putet diſertum, ſed quia cœna tua eſt diſerta: id eſt lauta & opipara. Sophos pro ſapiente apud eundem eſt, Te ſopho, omnis amat. Perſius, Euge tuum & belle nam belle hoc excute totum. Idem, Quin ipſe tepidũ hoc audire decenter. Martialis, Aue Latinum χαῖρε non poteſt Græcum exprimere. Ouidius. Vix illud potui dicere triſte vale. *Vox materialis.* Vox vel ſcriptura materialiter ſumitur, quando ſecluſa ſignificatione pro mera voce vel ſcriptura capitur: & quando ſenſus eſt, illa dictio, illud verbum: illa oratio: vt Homo in o deſinit, id eſt illa vox homo &c. Cauſa vocabuli eſt, quia omnis dictio habet ipſam vocem vel ſcripturã tanquam materiam, & ſignificationem tanquam formam. Vetur tamen veteres non dicunt dictionem materialiter ſumi, ſed technice, teſte Lanciloto. Per hanc regulam etiam ſic loquuntur, Pulchrum benedicamus, Paſchale *Kyrie eleiſon*: & eſt oratio ſyllabarum ſeptem, ſignificans, domine miſerere. Non li[illegible] dixero Legi vnum miſerere mei Deus, duo de profundis: ſed Legi ſemel miſerere, bis de profundis. Legi orationem dominicam bis, non duo pater noſter. Salutationem angelicam, non

 aue

aue maria. Symbolum Apoſtolorum, non Credo in deum, &c. Nonnunquam dictio materialiter vel technice i. eſt non per ſignificationem, ſed per artem poſita, retinet genus quod habuit: vt Fides à fio & dictum, eſt deriuata. Alexander, Dempta carne. Idem, Adulter erit ſuperandus. ſed ſic intelligi poteſt nominatiuus. Valla lib. 1. Elegan. Sector qui ſignat venditorem, &c. *Non homo*, nonequus, & infinitis Latini non vtuntur. nec credo eſſe neutri generis. quia inepta locutio eſt, Leo eſt crudele non homo. Aliter grammatiſtæ & neoterici dialectici docent, quibus non credo.

EPICOENVM GENVS.

EPICOENI generis dictio eſt, quæ ſub vno articulo ſignificat vtrunque ſexum, & id in nominibus animalium, in quibus ſexus non facile dignoſcitur. vt in nominibus auium: veluti aquila, paſſer, anſer. Caue dicas aucha, quia Latini ea voce non vtuntur. Pica, picus, pſittacus, olor vel cygnus philomela vel luſcinia vel aedon, ſtruthio, turdus, coturnix, merula, achantis, perdix, otus, niſus, &c. Gallus, gallina, epicœna non ſunt: quia ſexus facile cernitur. *Columba* epicœnum eſt, licet pro mare hic columbus etiam dicatur. teſtis eſt huius rei Valla in Matthæum. Vnde apud Virgiliũ, Geminæ venêre columbæ. quarum certe vna mas erat. Hæc Valla. Hæc palumbes, epicœni generis, ſylueſtris columba. Virgilius, Raucæ tua cura palumbes. Reperitur quandoque maſculine, vt notauit Calepinus. Lucan. Macróſque palumbes. Dicitur & palumbus & palumba. Hæc *alcyone* vel alcyon, & hic vel hæc alcyonis, vel hæc alcedo, auicula hyeme pullos educans. Hic *œſtrus*, vel hoc œſtrum, volatile, apis magnitudine, bobus apibúſque infeſtum. Si abeſt ſexus, non dicetur epicœnum: vti nec pulex, apes, muſca, anguilla, &c. Secundo, epicœna ſunt piſcium nomina: vt *Balena*, maxima belua marina. *Cetus*, omnis magnus piſcis. Cetarius, marinorum piſcium venditor. Cetaria, foſſa prope mare in qua capiuntur cetos. *Murena*, piſcis ſimilis anguillæ. Hinc murenula, torques vel ornamentum colli. *Seſia*, piſcis habens atramentum pro ſanguine, & ponitur pro atramento. Tertio nomina ferarum, vbi ſexus difficulter noſcitur, epicœna ſunt: vt Vulpes, muſtella, cuniculus, &c. Ad diſcernendum ſexum dicimus cygnus mas, cygnus fœmina. Ouid. 2. de arte Amandi, Inuenit in media fœmina piſcis aqua. Varro, teſte Fabio, Lupus fœmina dixit: quia lupus epicœnum erat. licet nunc dicatur lupus lupa, vt vrſus vrſa, leo lea vel leæna, &c. Siquis roget muſtella cuius generis: ſic reſpondeto, Muſtella eſt epicœni generis ſub articulo hæc, quia terminatur in a, &c.

GRAECA, & alia non Latina ſæpe retinent genus ſuum: vt Lampas, adamas, etiam terminatione mutata: vt hæc diphthongus, hic propheta vel prophetes. hic *Geta*, populi nomen: fœmininum eſt Getis, Getidis. hic orgianiſta, Sarmata, & cætera antè declarata. Male autem dicitur iuriſta, legiſta, &c. quia maſculina in iſta à ſolis Græcis veniunt. Aliquando apud nos genus mutatur: quia fœminina ſunt charta, cæta, amphora, margarita. *Catapulta*, iaculum vel ſagitta. *Cataracta*, porta pendula, & ſpecus ſubterranea & fluuiorum obices, ne aqua tota defluat, vt nauigari poſſit. hæc Græce ſub es maſculina ſunt. ſic puls, fœmininum eſt: polꝰos, maſculinum. Nec apud nos maſculina habent etiam ſemper maſculina, aut contrà: vt Murmur Græcis, eſt maſculinum: nobis, neutrum. Gens nobis fœmininum, illis neutrum. De his nonnihil leges apud vtrunque Vallam.

REGVLAE GENERVM SPECIALES.

Hæc dat a. do neutris cum paſcha, mammona, manna.

Nomina in a ſunt fœminini generis: vt *Situla*, vas quo hauritur aqua. *Puſtula*, cutis inflatio. *Sariſſa*, id eſt haſta. *Stipula*, calamus frumenti. *Fiſtula*, muſicum inſtrumentum quo flatu canitur, fiſtulator, tibicen. Fiſtula eſt etiam per quam aqua ducitur. *Muſa*, carmen vel carminis dea. *Polenta*, hordeum malefactum & iterum ſiccatum. Plautus, Polentam pinſitant. In Ioſue, Et comederunt de frugibus terræ die altero, & azymos panes, & polentam eiuſdem anni. Nuſquam legitur polenta neutrum, contra Alexandrum cum omnibus neotericis: inter quos Sulpitius & Nebriſſenſis, Baptiſta Pius, Calepinus, Baptiſta Mantuanus, &c. Priſcianus de hoc nihil meminit. Ait autem Mantuanus, Artocreas & pingue polenta comedi. In Bucolicis, quæ illi adoleſcentulo exciderunt, deceptus eſt per grammaticos qui putant polenta bis neutrum eſſe. apud Ouidium in Metamorphoſi,

Dulce dedit teſta quod coxerat antè polenta:

Cum liquido mixta perfudit diua polẽta. Putat it factũ cauti homines ſenſum eſſe, dedit dulce polen-

ta:

ta: perfudit cum liquido polenta,&c. at nugantur: quia polenta in priore verſiculo eſt ablatiui caſus teſte etiam Raphaele Regio: & verſus ſenſus eſt, Anus dedit ſitibundæ Cereri dulce, id eſt dulcem potum, quod antè coxerat polenta, id eſt hordeo vel hordeacea farina vt apud nos ruſticæ mulieres conficiunt ceruiſiolam. non bibitur polenta. In ſecundo manifeſtiſsime errant: quia polenta habet ſecum adiectiuum fœmininum mixta. ſic enim dicitur, —iuuenémque

Cum liquido mixta perfudit diua polenta. Senſus, Diua, id eſt dea Ceres irata impudenti puero, perfudit ipſum iuuenem polēta mixta cum liquido farina hordeacea: cuius furfure conſperſus puer contraxit maculas, quę in ſtellione hodie conſpiciuntur. *Mammona*, id eſt pecunia vel diuitię. *Māna*, cæleſtis cibus. neutra ſunt indeclinabilia, teſte Antonio Nebriſſenſi: licet nonnulli ſint auſi per primā declinare. *Paſcha* neutrum primæ declinationis, teſte Placentino: licet multi per tertiā paſcharis declinare malint. Auſonius, Nos etenim primis ſanctum poſt paſcha diebus.

Auemus agrum viſere. Idem, Inſtantis reuocant, quia nos ſolennia paſchæ. Apud Græcos eſt indeclinabile, teſte Placentino, lib. 31. cap. 2. vbi reprehendit Lactantium, quia à paſcho verbo Græco, id eſt patior, paſcha deduxit: quum ſit nomen Hebræum, teſte diuo Hieronymo, ſignificans tranſitum. Vide declarationem in Calepino.

Hadréa maſculeum datur, atque cometa, planeta.

Tria ſunt maſculina, Hadria, cometa, planeta. *Hadria*, eſt ſinus maris, vel ipſum mare Hadriaticum. Lucan. lib. 5. Sonat Ionio vagus Hadria ponto. Horat. 3. Carm. Dux inquieti turbidus Hadriæ. Torrentinus dicit fuiſſe idôlum quoddam. Hadria: vrbis nomen, fœmininum eſt, per regulam Inſula & vrbs, regio, &c. *Cometa*, vel cometes, ſtella crinita. *Planeta*, interpretatur erro erronis. ſunt autem planetæ, ſtellæ erraticæ, vt Saturnus, Iuppiter, Mars, Sol, Venus, Mercurius, Luna.

Hic aut hæc talpe cum panthera dato damæ.

Tria in a ſunt dubij generis: hic aut hæc Talpa, hic vel melius hæc panthera, hic aut hæc dama. Virgilius, Aut oculis capti fodere cubilia talpę. *Dama*, capra ſylueſtris. Virgilius, Cum canibus timidi venient ad pocula damæ. Horatius 1. Carm. Et ſuperiecto pauidæ natarunt æquore damæ. Subeſt (inquit Quintilianus lib. 9.) aliquid rationis, quia vterque ſexus ſignificatur: ergo videtur communis generis. *Panthera*, animal maculoſum. non legi maſculinum, niſi apud grammaticos: tibi ergo ſit magis fœmininum. Horatius, Diuerſum confuſa genus panthera camelo.

Sit neutri generis pera, quicquid tertia flectit.

Nomen tertiæ declinationis in a deſinens, eſt neutri generis: vt *Scomma*, iocoſa irriſio. *Problema*, id eſt propoſitio aut quæſtio, ſine u. *Anathema*, maledictio. *Diadema*, precioſus pannus, qui capiti regio circūdatur. *Anathema*, idem: ſed prius in vſu eſt. *Pneuma*, id eſt ſpiritus. Dogma, ſtigma, &c. *Popa* cuius generis? Maſculini ex ſignificatione vel officio, per regulam Omne viro ſoli. Nam popa, eſt victimarius, id eſt qui victimas ligat feritque. Propertius lib. 4.

Illa dies hornis cædem denuntiat hagnis,

Succinctique calent ad noua lucra popæ. Aliqui libri habent in fœminino genere ſuccinctæ: quæ lectio ſi vera eſt, popa erit communis generis, & ſignificabit etiam victimariam, per regulā, Quicquid vtrique datur. Ælius Spartianus in Geta, Percuſsit hoſtiam popa nomine Antonius. Suetonius in Caligula, Admota altaribus victima ſuccinctus poparum habitu, elatu altè malleo cultrarium mactauit. *Cultrarius*, id eſt victimarius. Hinc Perſius ventrem popam dixit: non pro pingui & obeſo (vt rentur aliqui) inquit Hermolaus in ſecundis caſtigationibus in 7. Plinij: ſed pro helluone voratoréque ac phagone. Errat in hoc nomine Calepinus cū omnibus neotericis ferme præter Hermolaum Barbarum. Súntne alia in a deſinentia maſculini generis ex ſignificatione vel officio, per regulā Omne viro ſoli, &c? Sunt profecto valde multa: vt *Papa*, id eſt ſummus pontifex. *Patriarcha*, patrum princeps. *Nauarcha*, gubernator, & nauis princeps. *Satrapa*, præfectus. *Monarcha*, ſolus princeps. *Tetrarcha*, qui quartam partem regni detinet: Græce tetrarches dicitur. *Chiliarcha*, vel Chiliarchus, tribunus militum. *Athleta*, pugnator.

Adduntur quorum fœminina in is vel ia deſinunt, declarata in regula Eſto genus varium: vt Propheta, nauta, ſophiſta, Sarmata, &c. *Pirata*, prædo marinus. *Trapezita*, nummularius. Trapeza, menſa trapezitæ. vulgus dicit bancarius, bancus. neſcit enim docte loqui. *Lixa*, coquus in exercitu: & quicunque quæſtus gratia ſequitur exercitū, vt qui aquā miniſtrat: & lixa, id eſt

aqua apud veteres. Sil. lib. 5. Inſertique globo pedites, & inutile Marti
Lixarum vulgus. *Collega*, ſocius in dignitate. *Scriba*, qui res quaſcunque nomine alterius ſcribit. *Scurra*, qui riſum captat, non ſalua dignitate perſonæ. hinc ſcurrilis, impudicus. *Agrippa*, qui in partu primo loco pedem emittit. *Proxeneta*, mediator inter ementem & vendentem. *Laniſta*, qui domi gladiatores docet, & populo vendit. *Vacia*, cui in exteriorem partem crura flectũtur. *Pauſa*, cui lati & panſi ſunt pedes: vt *Planci*, quibus plani. *Appella*, id eſt Iudæus, quaſi ſine pelle, quia circuncidittur. Horat. Credat Iudæus apella. *Verna*, ſeruus domi noſtræ natus. Hinc vernaculus, id eſt domeſticus & vulgaris, & vernacula lingua. Inuenies aliquando in fœminino genere hæc verna.

Rabula, clamoſus & obſtreperus aduocatus: & capitur pro quouis linguace: dictus quaſi radula, à radendis garrulitate auribus. *Cacula*, militis famulus. *Holophanta* & *Sycophanta*, id eſt nebulo, planus, & deceptor. *Aſſecla*, famulus, ab aſſequendo. *Maſtigia*, verbero. *Caſulia*, cæſios oculos habens. *Sympota*, id eſt compotor. Græcè in es deſinit vt ſophiſta, holophanta, &c. *Sophiſta*, qui vanis argumentatiunculis popularem aurem venatur. *Rauilla*, rauos oculos habens. Quædam dictorum videntur etiam ad fœminas pertinere. nos ideo cũ Antonio Nebriſſenſi & Phoca, inter maſculina reiecimus: quia ea in fœmineo genere nuſquam inuenimus, vt neque ea quæ ſequuntur. Si quis tamen apud veteres horum aliqua reperiat in fœmineo genere: dicat eſſe cõmunis generis: quia ſignificatio non repugnat. Et ipſe poſt quam edideram hoc opus, in Seneca legi homicida fœmininè, Voluere dii eſſe miraculo in captiua libertatem, in proſtituta pudicitiam, in homicida innocentiam. ſic idem ſæpius in 1. declam. notabit diligens plura. *Homicida*, hominis cæſor. *Parricida*, in lege XII. tabularum dicitur quicunque hominem liberũ occidit: nunc qui parentem occidit: fratricida, matricida, canicida. *Bibliopola*, librorum venditor. *Pharmacopola*, medicamentorum venditor, &c. *Anachoreta*, ſolitarius. *Eremita*, eremi cultor, fœmininum opinor eſſe eremitis, eremitidis, &c. *Propola*, qui à mercatoribus emit vt vendat. *Pincerna*, id eſt pocillator, legitur apud Hieronymum. *Perfuga* & *tranſfuga*, qui ad hoſtes confugit. *Turca*, fœmininum eius eſt Turcis vt opinor. Turcus in ſpre dici teſtantur doctiſsimi. *Legirupa*, tranſgreſſor legis. apud Plautum. *Curruca*, etſi figurate pro viro ſumitur: fœmininum ſemper erit. Bellicrepa quid ſit, puto Latinos ignorare. Atteſtina neutrum eſt vt dogma. Longius eſſem ſi barbarorum nænias vellem in his libris ſemper reprehendere. Itaque illis omiſſis, videamus quid doctiſsimis placeat.

AVRIGA cuius generis? Cõmunis: pertinet enim ad vtrũq. ſexũ. Eſt n. qui vel quæ regit currũ.
Pro fœmina. Virg. 12. Æneid. Nec currus vſquam videt aurigamque ſororem. Regula, Qui quid vtrique datur, &c. Sunt ne plura in hanc regulam communis generis? Etiam: vt *Aduena*, qui quæve ex alia regione aduenit: & figurate neutri iungitur, teſte Neſtore & Feſto, vt aduena mancipiũ. *Conuena*, qui cũ alio venit ad aliquẽ locũ habitandum. *Hæredipeta*, hæreditatem captans: ſic cœnipeta, gloripeta, & ſi quid tale inueniatur. Agricola, Chriſticola, &c. *Accola*, prope habitans. Incola, inhabitans. *Conuiua*, id eſt conuiuio. *Alienigena*, diuerſi generis homo. figurate neutris iungitur, veluti aduena, & quædã alia. Gel. lib. 2. cap. 24. Neque vino alienigena, ſed patrio vſuros. Dicimus etiam alienigenus, alienigena, alienigenum. Valerius Max. lib. 1. Alienigena ſtultitia. Et lib. 4, Alienigeni amoris. Et lib. 6, Mulier alienigeni ſanguinis. Sic caprigenus, terrigenus, & ſimilia interim inueniuntur. *Terrigena*, è terra natus. *Ignigena*, ex igne. *Verbigena*, ſolus Chriſtus dicitur, & ita caſu ſolum maſculini generis eſt ita dicunt omnes præter Antonium Nebriſſenſem, qui negat Chriſtum recte verbigenam dici: quia Chriſtus eſt ipſum verbum, non verbo genitus. Hæc & alia multa Nebriſſenſis. *Nubigena*, è nube genitus, vt centaurus. *Indigena*, in regione qua habitat genitus. Plinius lib. 14. cap. 6. indigena vina figurate dixit. *Pediſſequa*, multi commune eſſe volunt, licet pediſſequus pro viro etiam legatur. *Idololatra*, qui idola colit. *Hypocrita*, puto ſolum eſſe maſculinum vt poëta, quia Græcè ſimiliter in es deſinit: & eſt diſsimulator ſimulatórque. Marticola, monticola, &c. *Indiga*, licet pro viro etiam indigus dicatur, id eſt indigens. teſtis eſt Omnibonus in illud Lucani libro 9, Indiga cogatur latices potare iuuentus. *Lingulaca*, Plautus in Caſina, Vxor domi eſt: ea lingulaca eſt nobis, nunquam tacet. Varro, Quare reſident lingulacæ, obtrectatores tui? Hic ſignificat viros garrulos. Plura ſunt communis generis. nimis foret difficile omnia colligere.

Hoc dat e. Fœmineo generi do Græcula primæ.

Nomen in e, eſt neutri generis: vt *Cubile*, lectus. Cubiculũ, cella dormitoria. *Sedile*, id eſt ſedes.

Mare

Mare notum eſt, mare in Bibliis etiam quoddã vas. Marinus, in mari natus: Maritimus, circa mare: vt Homines maritimi. *Phaſe*, id eſt paſcha: verum hoc non inuenio declinatum: quia Hebræum eſt, & interpretatur tranſitus. Duo ſunt pluralia in e: *cete*, grandes piſces. *Tempe*, loca Theſſaliæ amœniſſima. Quiſque & vterque, quantuſcunque, &c. ad ſimplicia reducuntur, quia in partẽ deſinunt, cui genus non accidit. Hoc Mille ſubſtantiuum eſt: hi & hæ & hæc mille adiectiuum, vt quinque, &c. per regulam Adiectiua trium. Excipiuntur à regula nomina in e Græca primæ declinationis, quę ſunt fœminini generis: vt *Synanche*, angina, Squinancie. *Nymphe*, id eſt nympha, formoſa puella, ſponſa & ſemidea vel dea. *Campe* campes, id eſt eruca. *Epitome*, abbreuiatio. *Ethice*, moralis ſcientia. *Niniue*, maxima olim vrbs Syriæ, nunc Flandriæ oppidum, mea patria: ad generalem regulam pertinet Inſula & vrbs, &c.

I neutrum pono. Finita per o maribus do.

Omne nomen in i ſingulare eſt neutri generis indeclinabile: vt *Gummi*, viſcus ex arboribus fluens. Plin. lib. 13. Gummi optimum ex Ægyptia ſpina. Inuenitur etiam hæc gummis. Colu. Talis materies qualis gummis. Idem, Satius eſt noua dolia gummi liquida perluere. Idem, Serias craſſa gummi liuerunt. *Piperi*, id eſt piper. *Meli*, id eſt mel. in ſimplici non vtimur. *Moly* cum y Græca, herba & flos: genitiuus molyos, teſte Neſtore. *Sinapi*, ſatis notum. Serenus, Sæpius ergo decet mordax haurire ſinapi. Legitur etiam hæc ſinapis. Columella, Fletum factura ſinapis. *Nauci*, putamen nucis. Capitur adiectiuè pro vilis: & ita eſt omnis generis, per regulam Adiectiua trium generum. Plaut. Amas hominem non nauci. Sic adiectiua eſſe dicuntur huiuſmodi, eiuſmodi, nihili, id eſt, inutilis. *Frugi*, id eſt vtilis, rebus ſuis non abutens. Tullius, Homo frugi omnia recte facit. Horat. Sum bonus & frugi. Priſcianus non vult hæc dici adiectiua, ſed obliquos quibuſcunque caſibus figurate iunctos. Nam aliquando Vir bonæ frugi, legimus. Plaut. in Caſina, Tu frugi bonæ es. Item dicit de mancipi. *Officiperdi* in Catonis carmine pro homine nihili, eſt maſculinum. Caeri apud doctos non inueni.

Finita per o, &c. Nomen in o deſinẽs eſt maſculinum, vt *Cento*, ſtragulum lecti craſſum & villoſum. Eſt etiam cento, carmen ex diuerſis locis alicuius poëtæ collectum: quale ſcripſit Proba ex Virgilio. *Tyro*, nouus & rudis miles. *Ternio*, numerus ternarius. Quaternio, numerus quaternarius. *Senio*, ſex puncta, aut numerus ſenarius. *Titio*, lignum ſemiuſtum. *Scipio*, ſtipes & viri nomen. *Curgulio*, fiſtula vel meatus à naribus ad pulmonem, & vermis rodens frumenta. *Vnio*, pro margarita & pro vno puncto. Plin. In aqua mollis vnio exemptus dureſcit. *Vnio* rurſus pro concordia apud ſolos neotericos inueni: & fœmininum eſt, quia verbale ab vnio vnis vnire. *Stellio*, vermis quidam, & papilio: quicquid ſignificet, ſemper eſt maſculinum.

Pondo loca neutrum: verbale io, cum caro, vult hæc:

Talio iungatur, poſuit quod Valla virile.

Excipitur à regula *Pondo* neutri generis, id eſt libra. Secundo, excipiuntur nomina verbalia in io, quæ ſunt fœminini generis: & caro: veluti religio à relinquendo vel religando, &c. portio, quaſi partio. concio à concire, &c. omnia ſunt à verbis licet ſemidoctis id non ſtatim pateat. *Natio*, progenies aut gens. Tullius, Stultorum magna eſt natio. *Ratio*, qua bonum à malo diſcernimus, & computatio: vt Redde rationem villicationis tuæ. Et reſpectus: Habe rationem famæ. Et modus: Percunctare qua ratione beatam vitam duces. *Auctio*, publica venditio. *Legio*, portio exercitus. *Religio*, Dei cultus. *Portio*, pars. *Cœnatio*, locus vbi cœnatur. *Opinio*, ſententia dubia. minus rectè pro fama ſumitur, teſte in Matthæum Valla. Sic concio, regio, ſuſpicio, rebellio, communio, conſortio, participatio, ditio ſi inueniatur: poſſeſſio, cõtagio, alluuio, obliuio, factio, ſuperſtitio, mentio, obſidio, internecio. *Talio* fœminini eſt cõtra Vallam, licet à nullo verbo deſcendat. Gellius lib. vlti. Acerba talio viſa fuerat. ſic ibidẽ ſæpiſſime ponitur, & ſemper eſt fœminini, & eſt ęqualis redditio. *Pugio* maſculinum eſt, licet à pungo verbo deriuetur. *Lucrio*, *Conuiuio*, rariſſime aut nunquam pro fœmininis reperiuntur. Lucrio, qui multum lucratur. Nota ſunt hæc per generalem regulam.

Iungito fœmineis do, go. Sed maſcula ſunto

Ordo, vdo, harpago, cudo, ligo. Sed dubitabis tu lo farai del genere incerto

Margo, cupido: quibus iungunt cum cardine, bubo.

Nomina in do,& in go,ſunt fœminini generis:vt *Formido*,timor. *Sartago*,frixorium. *Vligo*,terræ humor ex ea nũquam recedens. Vliginoſus ager,id eſt naturaliter humidus. *Siligo*,pœnultima ſemper producta,& tantummodo fœminini generis cõtra indoctos, qui ſtultiſſime aſſenſere verſiculo, Si bona ſit ſiligo,veniet bonus inde ſiligo. Eſt tritici ſpecies:vnde optimus ſit panis qui ſiligineus dicitur. Iuuen. Tot medicaminibus coctæque ſiliginis offas. *Vitiligo*, corporis maculæ, diuerſi coloris per totũ corpus diſperſæ. *Lanugo*,prima barba, & in floſculis quædam quaſi lana. Salomon, Spes impij quaſi lanugo quæ à vento tollitur. Ouidius, Signarat teneras dubia lanugine malas. Sic grando, arundo, dulcedo, imago, &c. Excipiũtur pauca ex hac exceptione:nam maſculini generis ſunt. *Ordo*,in ſuo cuiuſque loco collocatio. *Vdo*, calceamenti genus: vt Digeſtis de auro & argento legato, lege, Argumento. vbi dicitur, Alia eſt cauſa vdonum, quia vſum calceamentorum præſtant. Apud Martialem in diſtichis titulus eſt, Vdones cilices. *Harpago*,harpagonis, telum in ſummitate aduncum quo nauigia capiuntur: vel inſtrumentum quo capiuntur quæ in puteum vel in flumen deciderunt:& dicitur harpax. triuiales à lupo, quòd rapax ſit, lupum appellant. Eſt & harpago, ferramẽti genus, quod nonnulli canem vocant: quo ferramento circi vaſis vinariis aptantur. Liuius vero lib. 30. ab vrbe condita ſic ait, Aſſeres ferreo vnco præfixos,harpagonas vocant milites. *Cudo* cudonis, vel codo,capitis ornamentum ex corio. Sillius lib. 7.

Spicula bina gerunt:caput his cudone ferino

Stat cautum. *Ligo*,ferramentum quo purgantur foſſæ. Sunt pauca alia maſculina ſolis viris data: licet ſignificatio videatur ad fœminas pertinere. Hæc non poſui in carmine, quia noſcuntur per regulam Omne viro ſoli. vt *Hugo*,viri proprium. *Prædo*,latro & raptor. *Pedo*,cui grandes ſunt pedes, & viri nomen. *Comedo*,id eſt helluo & epulo. *Mando*,edo, & phago,idem. Lucilius, Omnes mandonum gulæ. Siquid tale ex verbis viris natum reperies, adiicito. *Cerdo*, quicunque illiberales artes exercet, dici poteſt lucrio:à cerdos Græce, id eſt lucrum. *Spado*, caſtratus. *Mango*, quaſi manugo, dicitur mancipiorum atque etiam aliarum rerum vẽditor:quas polit & interpolat vt pluris vendat. Poteſt eſſe communis generis, quia de fœmina dicitur. Plinius lib. 32. Ita pueros pubeſcere negauit mango Salpe obſtetrix. Hinc mangonizo, mangonizas, id eſt orno & compono ad illiciendos emptores. Hinc Domus mangonizata, oratio mangonizata, equus mangonizatus,&c. Adiice dictis vnum maſculinũ *Burdo*,id eſt qui ex equo & aſina natus eſt. Dubij generis ſunt hic vel hæc *Margo*, id eſt cuiuſcunque rei extremitas. Iuuen. Plena iam margine libri. Papin. 1. Thebaid. Soluerat Heſperij deuexo margine ponti. *Cupido*,pro cupiditate,pro amoris deo,ſolum maſculinum eſt Horat.

Viuitur paruo bene cui paternum
Splendet in menſa tenui ſalinum:
Nec leues ſopnos timor aut cupido

Sordidus aufert. Idem, At bona pars hominum decepta cupidine falſo. Sillius lib. 4. -dux inſtat vterque:

Ambobus velox virtus, geminúſque cupido

Laudis. Idem lib. 4. Nec ſat maturus laudũ belliſque cupido. Sæpius fœmininum eſt. Idem lib. 1. Et recti ſacra cupido. *Cardo* nunc ſit maſculinum. Virg. Cardine verſo. Gracchus in Atalanta fœminino vſus eſt, O grata cardo regium egreſſum indicans. Boët. 3. Conſolat. ſumma cardo, dixit. *Cardo*, quo ianua mouetur, capitur pro polo. *Bubo* declaratum eſt in regula Communis proprio, &c. *Teredo*, vermiculus, ſolum eſt fœmininum contra indoctos, vt formido, & alia. Plinius libro vndecimo, capite 19. Naſcuntur & in ipſo ligno teredines, quæ ceras præcipue appetunt.

Echo cuius generis? Fœminini: quia poëtæ dicunt eſſe nympham, vel deam loquentium voces iterantem ſiue repetentem. & capitur pro tali voce, vt Ceres pro frumento: per regulam, Eſto fœmineum, &c. *Tarraco*, *Narbo*,&c. oppidorum nomina, fœminina ſunt omnia, præter Sulmo. per regulam Inſula & vrbs, regio, &c. ſic *Iericho*, ſed rectius dicatur *Ierichus*.

Homo cuius generis? Communis: quia viro & fœminæ datur, vt hinc deductum *Nemo*: licet fœminine raro inueniantur. Sulpitius ad Ciceronem, de Tulliola Ciceronis filia, Quoniam homo nata fuerat. Terentius in Andria, Hoc ego ſcio. vnum neminem peperiſſe hîc. Titinnius, Quod rogas neminem decet bonam. Súntne alia in o communia? Etiam: vt virgo, vix vnquam maſculinum, niſi in ſacris. *Latro*, vix vſquam de fœmina dictum: quam Nebriſſenſis latronam vocaret. Vt à leo, lea vel leæna: licet Homerus, teſte Gellio, leones etiã dixerit ipſas fœminas. A fullo *Fullona*, pro linteorum lotrice. *Latro* eſt qui in ſyluis, & aliis locis latet vt homines occidat. Capitur

aliq

aliquando pro ſatellite. Communia autem ſunt conuiuio, id eſt conuiua. Sic combibo forſan: quia de fœminis dictum non inueni. Sicut nec erro, epulo, manduco, & multa alia quæ ex ſignificatione videntur eſſe cõmunis generis. Sic gentilia Macedo, Friſo, Saxo, Brito, &c. *Pellio*, qui quæ've facit veſtes pelliceas. *Reſtio*, qui quæ've facit veſtes. *Phrygio*, qui quæ've acu pingit, vel veſtibus aurum intexit. hæc reducantur ad regulam Quicquid vtrique datur.

Praſto, cuius generis? Omnis: quia eſt adiectiuum indeclinabile: per regulam Adiectiua triũ, &c. & ſignificat præſens cum verbo ſum. Aliquando eſt efficax. Celſus lib. 6. Neque medicamentũ præſto eſt. *Pſeudo*, id eſt falſus, nullius generis: quia extra cõpoſitionem non reperitur: vt pſeudopropheta, &c. *Phonaſce*, nunquam reperitur: ſed *Phonaſcus*, pro magiſtro vocis. *Soluendo*, gerundium eſt nullius generis, figuratè omnibus tanquam adiectiuum iunctum pro ſufficiente ad ſoluendum. Fabius, Pauperi ſoluendo non ſumus.

V, c, neutra loco, d vel l, t. Sed hæc dabit halec,

Aut hoc. Sol, mugil, dant hic, vt ſal: quod & hoc vult.

Nomina deſinentia in u, c, d, l, t, ſunt neutri generis: vt Cornu: gelu, lac, quid. *Tribunal*, ſedes iudicis. *Triental*, menſura: & dicitur etiam triens. *Bidental*, aliquid ictum fulmine. *Toral*, veſtis qua torus ornatur. Horat. Ne turpe toral, ne ſordida mappa. *Ceruical*, puluinus qui capiti aut ceruici ſupponitur. Sic animal, vectigal, &c. mel, fel, *Subtel*, pro cauo pedis: *Nil*, nihil ſine c: quia fiunt à *Nihilum*, & hoc à ni pro non, & hilum, id eſt nigrũ fabæ, & quiduis nullius pretij. Lucillius, Neque proficis hilum. *Sil* ſilis, cæruleum in metalis apud Pliniũ lib. 33. vbi de hoc multa dicit Hermolaus. Caput, ſinciput, occiput, & quæ non declinantur, *Git & Frit*, Eſt autem git, herba & legumen. Plin. lib. 20. Git ex Græcis, alij melanthion, alij melanſpermon vocant. Optimũ quàm excitatiſſimi odoris, quàm nigerrimũ. Frit, teſte Varrone in re ruſtica, dicitur illud in ſumma ſpica iam matura, quod eſt minus quàm granum. *Sinciput*, eſt anterior pars capitis. *Occiput*, vero poſterior. Intercipur apud Latinos nõ legitur. Excipiuntur à regula pauca: nã *Halec* tam fœminini quàm neutri eſt pro piſce qui ſola aqua nutritur: & pro quodam liquamine ex inteſtinis piſcium. Martialis.

Cui portat gaudens ancilla paropſide rubra.

Halecem: ſed quam protinus illa votat. Plin. Vitium huius eſt halec, imperfecta, nec colata fæx. Diminutiuum apud Columellam eſt halecula. Horat. 2. libr. Serm. -ego fæcem primus & halec, Primus & inueni piper album. Secundò hoc liquamen etiam dicitur garũ. Comme gelee. Antonius Nebriſſenſis pro piſce per x literam ſolam fœminino genere hæc halex, dici debere aſſerit.

Tot, quot, totidem, aliquot, quotquot, & idem ſignificans quotcunq;, adiectiua ſunt omnis generis, per regulam Adiectiua trium, &c. Quid, ſubſtãtiuum eſt: Quod, adiectiuum, ſed de hoc aliàs. Tot & totidem, id eſt tam multi: Quot, quàm multi: Aliquot, id eſt aliquantulum multi. Hic *Sol*, mundi oculus. *Mugil*, piſcis capitoſus, qui metu, abſcondito capite, totum ſe occultari putat. Plinius lib. 9. Mugil & lupus mutuo odio flagrant. Dicitur etiam mugilis. Iuuen. Quoſdã mœchos & mugilis intrat. Addunt ſtrigil: ſed melius dicitur ſtrigilis. *Sal*, nunc eſt maſculinum: olim etiã neutrum: ita docet Priſcianus. Afranius vetuſtiſſimus, Quicquid loquimur, ſal merum eſt. Sic etiam eccleſiaſtici: ſed eloquentiſſimos imitemur. Plin. Seruandis carnibus aptior eſt ſal acer & ſiccus. Varro, Melior eſt ſal foſſilis quàm marinus. Colum. Sal candidiſſimus cõiiciatur in vrceum. Lucan. li. 10. Æquoreóſque ſales longo miteſcere tractu. Macrob. ſeptimo Saturn. Id fieri ſal admixtus corpori prohibet. Eſt enim natura ſiccus & calidus. Salina, locus vbi ſal paratur. Salinum, vaſculum cui imponitur ſal. *Vigil* cuius generis? Communis: quia datur viro & fœminæ: per regulam Quicquid vtrique datur, &c. Eſt enim qui vel quæ vigilat. in obliquis, neutris iungitur: vt Vigili ſtudio. Per eandem regulam ſunt communis generis, *Pugil*, qui vel quæ pugnandi artem nouit. *Præſul*, qui vel quæ præeſt, vt pontifex. Terentius, Siqua eſt paulo habitior, pugilem eſſe aiunt. Macrob. lib. 1. Saturn. Quia luna corporum præſul eſt. Sedulius neutro iunxit, dicens, Ligno præſule. *Exul*, qui vel quæ exulat, per eandem regulam, communis generis eſt. *Conſul*, dignitatis nomen, quia ſoli viro dabatur, maſculinũ eſt per regulam Omne viro ſoli, &c. Sic vetuſtiſſimum nomen, *Famul*, pro famulus, procõſul, exconſul vt cõſul. *Nequam* eſt omnis generis, per regulam Adiectiua triũ generũ: quia nequã eſt adiectiuũ indeclinabile, id eſt inutilis. Nequitia, vitiũ cætera complectens Quiſnam ſequitur quis, &c. Totidem vero tot. Tantundem neutrum eſt, vt tantum. Idem, vt is & id. Quandocunque poſterior pars compoſiti genus non recipit, vt ſunt ſyllabicæ

adiectiones & aduerbiatum ſolum priorem partem aſpicienus.

An, in, on, maribus dantur. Sint neutra ſecundæ.
Hic atque hæc Python. Sindon muliebris, & icon.

Nomina deſinentia in a n, i n, vel o n, maſculina ſunt: vt *Titan*, id eſt ſol. Ouid. de creatione mundi, Nullus adhuc mundo præbebat lumina Titan. *Azan*, mons Arabiæ. Papinius, Venit & Idæis vlulatibus æmulus Azan. *Acarnan*, populi nomen. *Pæan*, id eſt hymnus & Apollo. *Delphin*, piſcis quidam & aſtrum. Delphinus & delphis, idem. *Agon*, certamen. *Dæmon*, id eſt diabolus. interpretatur ſciens. Excipiuntur à regula nomina in on ſecundæ declinationis, quæ Latini plerunque vertunt in um: & ſunt neutri generis: vt *Colon*, id eſt membrum. *Diateſſaron*, de octo: quia octo voces habet. & *Diapaſon*, muſicæ artis ſymphonia, conſtans ex quinque tonis & duobus ſemitonis. *Diaſatyron*, compoſitio quædam medicorum ad excitandam Venerem. *Diaſyndeton*, id eſt diſſolutum, eſt figura per quam plura ſine coniunctione ponuntur. Talia ſunt propè infinita: inter quæ eſt *Pelion*, nomen montis. *Paſton*, & *Ilion*, oppidorũ nomina: quæ Latini dicunt Pæſtum & Ilium. Virgilius quarto Geor. Biferíque roſaria Pæſti. Idem alibi: Sub Ilio alto. Dicitur etiam hæc *Ilios*, Ouidius,

Sed mihi quid prodeſt veſtris diſiecta lacertis
Ilios? *Barbiton*, quod doctiſſimi quidam male putauerunt eſſe fœminini generis. Horatius, Leſboum refugit tendere barbiton. Auſonius in epigrammatis, Hoc genere & chordas & plectra & barbita condo. Eſt inſtrumentum muſicum quod pulſatur plectro vel calamo. Latinè dic barbitum. Pro eodem dicitur hic vel hæc *Barbitos*, vel Barbitus. Sappho ad Phaonem, Nec facit ad lachrymas barbitos vlla meas. Mendoſè plurimi libri habent ibi barbiton. Horatius,
Age dic Latinum Barbite carmen:
Leſbio primum modulate ciui hic maſculinum eſt: vt apud Sidonium in Eucharistico. Te magne ſacerdos: Barbitus hic noſter plectro licet impare cantat. *Sindon*, velum ſubtiliſſimum. Martialis libro vndecimo,
Quò tu, quò liber ocyoſe tendis,
Cultus ſindone non quotidiana? *Icon*, id eſt imago, fœminini eſt teſte Neſtore. Dicitur etiã Iconaicoнæ, & Iconiſma iconiſmatis. *Python*, vel phyton phytonis ſerpens quidam, dubij generis eſt. Ouidius nanque tumidum pythona, dixit. Tibullus vero, Delphica pythona. Hoc de ſerpente plurimi intelligunt: ſed quidam ſine n pytho habent, quod aliud eſt. *Sydon*, cuius generis? Eſt fœminini: quia eſt vrbis nomen, vt *Babylon*, *Aſcalon*, *Lacedæmon*, *Ancon*, *Creton*, &c. vrbium aut regionum nomina. veluti etiam *Salamin*, *Eleuſin*, *Trachin*, oppida. Iuuenalis, Ille tamen qualis redit Salamine relicta. Quæ tamen ſecundæ ſunt, neutra eſſe diximus, vt Ilion: quibus iungitur Hebræum *Man*, id eſt manna: nec declinatur.

En neutrum pono. mas eſt cum pectine lichen,
Et ren, ſiue rien, atagen, ſplen, iunge lienem.

Nomen in en eſt neutrum: vt *Flumen*, id eſt fluuius. *Fulmen*, ignis ingenti velocitate è nubibus decidens. *Frumen*, ſumma pars gulæ per quam cibum lingua mittit in ventrem. *Examen*, noua apum ſoboles: & ſtylus in ſtatera vel in bilance: & dicitur etiam æquamentum, trutina, æquilibrium, libramentum. Ponitur & pro æquamẽto & iudicij inueſtigatione, teſte Feſto. Hinc examino examinas, id eſt ſcrutor & inueſtigo. *Omen*, diuinatio quaſi ex ore ſumpta: quaſi oremen. Virgilius, Quod dij prius omen in ipſum Conuertant. Ominoſus, id eſt qui omen facit. ſic autem pulchrè loquimur, Si pater obiret (quod omen Deus auertat) mendicandum mihi eſſet. Sic ſemen, nomen, ſolamen, &c. Excipiuntur à regula pauca maſculina. *Pecten*, licet Seruius crediderit eſſe neutrum 6. Æneidos, Iam pectine pulſat eburno. Plautus nanque in Captiuis per pectinem, dixit. Eſt autem pecten, quo pectitur capillus: & quo fides percutiuntur: & cratis dentata ad colendam terram: & pubes: & piſcis: qui etiam pectunculus dicitur. Eſt & inſtrumentum textorum, dictum quòd fila in telis figat: & ſemper maſculinum eſſe arbitror. *Lichen*, id eſt mentagra, talis morbus. Mat. lib. 11. Nec triſte mentũ, ſordidiue lichenes. *Ren*, ſiue rien, viſcus quoddã. Les reins. diminutiuũ eſt renunculus. *Atagen*, vſus ſum figura ſyncopa, imitatus Antonium Nebriſſenſem, quia aliter verſum ingredi nequibat. Nam recta ſcriptura eſt attagen gemino t, ſecunda breui,

& vlti

& vltima producta. ſic eundem & alios imitatus, hoc nomen neuter, neutra, neutrum, interdum diſſyllabum feci, cum ſit triſyllabum: quia nullum nomen Latinum e diphthongum habet. *Attagen* igitur maſculini generis, aut epicœni ſub articulo hic, ſignificat auem quandam delicati ſaporis, valde vocalem, ſed captam mox obmuteſcentem. Horat. in Epodo, Non attagen Ionicus iucundior. dicitur etiam fœminine attagena & attages attagis. Mart. Ionicarum guſtus attagenarum. Hiero. in epiſto. Tu attagen ructas? Aliqui libri habent attagenem: alij attagen, vt ſit ab attage, attages.

Splen & *Lien*, idem viſcus ſignificant. La rate. Lienoſus & ſpleneticus, qui male habet in ſplene. Seruius, teſte Sulpitio, neutrum eſſe dixit: ſed errat vt opinor. Celſus lib. 3. Splen. in ſiniſtra parte eſt inteſtino innexus, natura mollis & rarus: longitudinis & craſſitudinis modicæ.

Flamen cuius generis? Maſculini: quia vxor eius & fœmina ſacerdos dicitur flaminica, per regulam Eſto genus varium, &c. Omne viro ſoli, &c. Dicitur flamen, quaſi filamen, à filo quo cinctum caput habebat. Flamen Dialis, id eſt ſacerdos Iouis: à Dio, id eſt Ioue. Flamen Martialis, id eſt Martis. Flamen Quirinalis, id eſt Quirini ſiue Romuli. Flamen pro flatu eſt neutrum. Cicero in Arato, Inferior paulò eſt aries & flamen ad Auſtri.

Suntne alia in en maſculina? Etiam: quia compoſita à cano habent fœminina per aper regulam Eſto genus varium, &c. vt *Fidicen*, qui fidibus canit, id eſt citharœdus. fidicina, cithariſtria. *Tubicen*, qui tuba canit: vt *Tibicen*, qui tibia. *Cornicen*, qui cornu. *Lyricen*, qui lyra. *Liticen*, qui lituo.

Oſcen, qui canit ore. Horatius,

Oſcinem coruum prece ſuſcitabo Solis ab ortu. Proprie de aue auſpicium ore faciente dicitur.

Siticen, qui apud ſitos, id eſt mortuos canit. Fœminina, tubicina, tibicina, &c. *Hymen*, nuptiarum deus, maſculinum eſt per regulam Omne viro ſoli, &c. Ouidius, Turpia famoſus corpora iungit hymen. Dicitur etiam tenuis illa membrana qua infantes aliquando naſcuntur inuoluti, & eſt maſculini generis, vt Bacchus pro vino. Nam illi rei præeſſe credebatur deus Hymen.

Siren cuius generis? Fœminini: quia putabatur eſſe nympha marina pubetenus virgo, reliqua parte corporis piſcis: & Sirenes fuerunt tres filiæ Acheloi & Calliopes, incolentes litus Siculum, Parthenope, Ligia & Leucoſia. Hæ cantu dulciſſimo nautas ad ſe allectos demerſerunt. Dicitur etiã Sirena Sirenæ. Hiero. in prologo Ioſue, Et nos ad patriam feſtinantes, mortiferos Sirenarum cantus ſurda debemus aure pertranſire. Siren itaque refertur ad regulam Eſto fœmineum, &c. Siren capitur etiam pro quacunque illecebra. Horatius, -vitanda eſt improba ſiren

Deſidia. *Trœzen*, vrbis nomen fœminini eſt, per regulam Inſula & vrbs, regio, &c. Scribitur œ diphthongo. Seneca, An maris lati ſinuoſa Trœzen. Papinius diphthongon diuiſit, dicens,

-& quas vicina Troezen

Iungit opes. Incolæ dicuntur Trœzenij. Damen & Seben ſunt propria virorum.

Ar petit hoc. Sed lucar, auis, cum baccare, vult hæc.

Nunc iubar hoc tantum poſcit, iubar hic dedit olim.

Nomina in ar ſunt neutra: vt *Lupanar*, domus luparum, id eſt meretricum. *Calcar*, id eſt ferreus ſtimulus ad calcem alligatus ad vrgendos equos: & capitur pro quouis incitamento. Ouidius,

Excitat auditor ſtudium, laudatáque virtus

Creſcit, & immenſum gloria calcar habet. *Cochlear*, quo ſorbemus. Puluinar, laquear, torcular, &c. Excipiuntur duo fœminina. *Lucar* pro aue, prima luce ſuauiter canente: ſi quicquam credimus Nouarienſi. Sed lucar pro erogatione quæ in lucis, id eſt ſyluis idolôrum cultui conſecratis fiebat, eſt neutrum. *Baccar* vel baccaris, herba quædam ſine aſpiratione. *Bacchar* cum aſpiratione, neutri generis, eſt vas vinarium, quod baccharium quoque, & bacchium dicitur. *Iubar*, ſol, vel ipſius ſplendor, à iubis, id eſt radiis. Nunc eſt neutrum: olim etiam maſculinum. Ennius, Interea fugit albus iubar Hyperionis curſum. Notanda ſunt diligenter per regulas generales nota: vt *Lar*, domeſticus Deus & ipſa domus: vt Bacchus, vinum. Perſius, Es modicus voti preſſo lare dulcis amicis. Lares dicuntur eſſe plures. *Cæſar*, cognomen & imperator. *Boſtar*, proprium viri: pro ſtabulo apud veteres nuſquam inueni: licet Calepinus ponat. *Nar*, *Arar*, fluuiorum propria ſatis patent. *Par* adiectiuum, id eſt æqualis, eſt omnis generis: per regulam Adiectiua triuni. Sic Compar, id eſt par: diſpar, impar, ſepar, id eſt non par. Par ſubſtantiue, eſt neutri generis. Cic. in Philippicis, Ecce tibi geminum in ſcelere par. Lucan. in 6, Párque ſuum videre Dei. Horat. 2. Serm. Ludere par impar, equitare in arundine longa.

Er petit hic. Terræ hoc fœtus(cucumer niſi)poſcit,
Huber,iter,verber,cancer ternæ,atque cadauer,
Ver,ſpinter,tuber. Dabit hic aut hæc tibi lynter.

Nomina in er ſiue declinationis ſecũdæ,ſiue tertiæ,ſunt maſculini generis:vt Anſer,paſter,ager,&c. Sic *Veſper* ſiue pro ſtella veſpertina,ſiue tempore ſerotino contra Alexandrum, Sulpitium,Calepinum,& plures aſſerentes inueniri neutro genere:ſed nulla veterum authoritate id probant,nec quitent,vt opinor. Virg. Denique quid veſper ſerus vehat. Stathius 12. Thebaidos,

It lachrymis exempta dies:nec ſerus abegit
Veſper,amant miſeri lamenta,malíſque fruuntur.

Hic pro tempore rectiſſime capitur. Eſt autem tertiæ declinationis. Auſonius, Hęc ad te breuiter,& illico veſperis illius ſecuto mane dictaui. Celſus lib.3, Quæ non inter meridiem & veſperem deſinit. Virgilius, -veſpere ab atro
Conſurgunt venti. Plura dicam in tertio libro. Excipiuntur à regula quædam nomina tertiæ declinationis,neutri generis,vt fructus terræ ſignificantia: veluti *Papauer*, herba, ſemen ſoporiferum habens. *Lauer*, alia herba. Plinius vtitur quandoque in fœminino:quia ſubauditur herba: per regulam Communis proprio,&c. *Laſer*, herba quædam & ſuccus ex culmo laſerpitij exudans. *Cicer*, quoddam legumen ſuperius acutum. Cicera .& cicercula ſunt alia legumina. *Siſer*, per s, in vtraque ſyllaba , herba cuius radicem olim nobilitauit Tyberius , flagitans eam omnibus annis à Germania. Sic piper,zingiber,& ſiqua ſint ſimilia. *Cucumer* tamen maſculinum eſt,verum ſæpius in nominatiuo cucumis legitur: herba quædam eſt. Neutra etiam ſunt quæ ſequuntur. *Huber*, mamma pecoris,aliquando etiam hominis:vt Beata hubera quæ ſuxiſti. Ouidius,

Fertilior ſeges eſt alieno ſemper in agro:
Viciniúmque pecus grandius huber habet.

Etiam eſt hubertas,id eſt magna agri fertilitas. Virg. 7. Æneidos, -non vobis rege Latino
Diuitis huber agri Troiæve opulentia deerit. *Iter*. Sub quo comprehenditur ſynonymum, idem ſignificans, Itiner,id eſt itio,vel actus eundi,& aliquando via. Hieron. in libro Nume. Auertit ſe de itinere:& ibat per agrum. *Verber*, verberandi inſtrumentum. nominatiuus ſingularis vix inuenitur. Verbero verberonis, verberari dignus. *Cancer* pro morbo quodam , tertiæ declinationis, neutri generis eſt apud veteres:quos non ſequimur,ait Priſcianus. Solent probare cancer neutrum eſſe per illud Ouidij,

Vtque malum late ſolet immedicabile cancer
Serpere,& illæſas vitiatis addere partes.

Sed nulla eſt probatio,quia hic(malum)eſt ſubſtantiuum, cui adhæret adiectiuum(immedicabile)Vt ſit ſenſus, Et vt cancer per appoſitionem malum immedicabile,ſolet,&c. Itaque potius cancer etiam tertiæ, ſecundum Priſcianum videtur eſſe maſculinum,vt carcer:quod apud vetuſtiſſimos neutrum fuit. *Cadauer*, à cadendo,eſt corpus mortuum: & per ſimilitudinem de aliis dicitur. Sulpitius Ciceroni, Tot oppidorum cadauera proiecta iacent. Hinc cadauerinus,vt Cadauerinus odor. *Ver*, anni pars temperatior. Hinc vernus, vt verni flores Et verno,id eſt pullulo,creſco,& ſplendeo,atque etiam cano. Plautus, Dum auiculæ vernant. *Spinter*, fibula mulieris,id eſt vncus quo veſtes nectuntur. Plautus, Scis quid hoc ſit ſpinter. Armillam non eſſe ſpinter,patet ex Menæhmis. Eſt autem armilla,brachij inſigne, Vide Calepinum. *Tuber*, priore longa,eſt terræ callus.vulgo tartaſus dicitur in Italia,teſte Calepino. Nomen habet à tumore. Martialis in Xeniis, Rumpimus altricem tenero de vertice terram:
Tubera boletis poma ſecunda ſumus.

Metaphoricos pro quouis tumore capitur: nec propterea dixerim eſſe adiectiuum, licet doctiſsimo cuidam ita videtur. Terentius, Tuber eſt totum capue. Ouidius 10. Metam. Immodico prodibant tubere tali. Tuber, priore breui, arboris nomen, fœmineum eſſe opinor. Pro pomis illius arboris maſculinum eſt. Suet. in Domitiano , Oblatos tuberes ſeruari iuſsit in craſtinum. Martialis in Xeniis,

Lecta ſuburbanis mittuntur apyrina ramis,
Et vernæ tuberes quid tibi cum Libycis?

Antonij duo, Nebriſſenſis & Sabellicus,credunt hic tuberes eſſe fœminini generis,at falli videntur:quia vernæ hic adiectiuum non eſt, ſed ſubſtantiuum plurale ab hic vernæ vt per appoſitionem figuratæ dicamus Tuber verna,id eſt domi noſtræ natus, non ex Aphrica allatus. Concinit mihi Domitius,licet exponat vernę per fœmininum,domi noſtræ

natæ

natæ, quum nati dixiſſet. Aliter docui in Verſificatoria. Sed hæc magis placent. Ruder & iuger barbara ſunt: Latine dicimus rudus & iugerum: quæ poſtea patebunt. *Lynter*, nauicula, rectius fœmininum eſt. Liuius lib. 6. ab vrbe condita, Iam in altum expulſa lyntre. Tibullus lib. 2, -ire ſolebat Exiguus pulla per vada lynter aqua. Etiam eſt lignum cauatum quæ nauia dicitur, qua in vindemiis ruſtici vti ſolent.

Mater cuius generis? Fœminini: quia ſoli fœminæ datur vt mulier, quod de homine ſolum dicitur. Fœmina etiam de beſtiis: vt fœmina piſcis. Datur regula Eſto fœmineum, &c.

Pauper cuius generis? Communis in nominatiuo, accuſatiuo & vocatiuo: in reliquis etiam omnis generis. Da regulam. Quicquid vtrique datur. & Adiectiua trium, &c. Talia ſunt quatuor, pauper, degener, huber, puber. Pauper, qui parum habet. Lucanus in decimo, Pone duces priſcos & nomina pauperis æui. Papinius, Pugna eſt de paupere regno. Virgilius dixit, Pauperis & tuguri. Hinc paupero pauperas, id eſt pauperem facio. Plaut. Boni viri me pauperant, improbi alunt. *Degener*, ignobilis, ignauus, timidus, non ſequens virtutem ſuorum maiorum. Virg. 4. Æneid. Degeneres animos timor arguit. Lucan. in primo, Degenerem patiere togam. Degenero, id eſt à genere deſciſco. Hieron. Frumenta in lolium auenámque degenerant. *Huber*, id eſt fertilis vel abundans. Lactantius, Eccleſiæ paſtos hubere lacte ſinu. Lucret. in 6, Sequitur grauis imber & huber. Cato, Res huber fuit. Hoc etiam in recto neutrum eſt. Tacit. Rari imbres, huber ſolum. Exuberant fruges noſtrum ad morem. Hubertas, id eſt abundantia & fertilitas: Hubertim, abundanter: Exubero, id eſt abundo. Virg. Pomíſque exuberat annus. Huber ſubſtantiuum paruit. Inhuber nõ huber. Gellius, Inhuberes & incultæ quidẽ macræq́; eſſent. *Puber*, maturus ad generandum Dicitur etiã hic & hæc pubis. Salluſtius, Puberes omnes interfici iubet. Philelphus, Superas annos iã puberis æui. Impuber vel impubis, ad generandũ immaturus. *Pubes*, crinis circa genitalia, & ipſi puberes, vt *Iuuentus*, ipſi iuuenes. Campeſter eſt maſculinũ, quia prima vox adiectiui: vt ſylueſter, & cætera declarata circa regulã Eſto genus varium. &c.

Ir iunges maribus: neutri generis tamen eſt hir.

Nomen in ir eſt maſculinum: vt *Abaddir*, lapis quem Saturnus dicitur deuoraſſe. Sic Vir & gentile treuir. At *Hir*, id eſt vola manus, eſt neutrum. *Pyr*, id eſt ignis, neutrum eſt. ſed Latini non vtuntur, ideo omiſi. *Martyr*, communis generis eſt, quia viro & fœminę datur, per regulam Quicquid vtrique datur, &c. vt Paulus martyr, Hagne martyr. Eſt autem martyr, teſtis: Martyrium, teſtimonium. Veriſſimus Chriſti teſtis eſt, qui propter illum libens moritur. Protomartyr, primus martyr.

Hic dat or. hæc arbor. Cor, adórque, hoc marmor & æquor.

Nomen in or maſculinum eſt: vt *Mœror*, vehemens dolor. *Rumor*, populi ſermo. Rumor eſt te amare. Id eſt, populus dicit quòd, &c. *Fulgor*, id eſt ſplendor. Sic amor, albor, dulcor, valor. &c. Vnicum eſt fœmininum *Arbor*: cuius diminutiuum eſt arbuſcula. Arborator, id eſt arborum putator & frondator. Arboreſco, arbor fio. Arbuſtum, vbi multæ ſunt arbores. Duo etiam fœminina ſunt per regulam Eſto fœmineum, &c. quia ſolis fœminis dantur: quæ ſunt *Soror*. vnde Sororius, id eſt maritus ſororis, vel aliquid ad ſororem pertinens: vt Oſcula ſororia. *Vxor*, viri coniunx: diminutiuum eſt vxorcula vt ſororcula. Vxorius, ad vxorem pertinens: vel aliquis vxori nimium deditus. Quatuor ſunt in or neutra: *Cor*. fons & radix vitæ. Diminutiuum eſt corculum. Cordatus, prudens. Cordolium, commiſeratio: quaſi dolor cordis. Plautus, Mihi cordolium eſt. *Ador*, frumentum quoddam. Vnde adorea vel adoreola, laus bellica. *Marmor*, genus lapidis. Marmoreus, marmorea, marmoreum, quod ex marmore eſt: vt Sepulchrum marmoreum. Marmoratus, marmorata, marmoratum, quod ſuperficiem tantum ex marmore habet: vt Marmorata domus. *Æquor*, id eſt mare. Aliquando etiam campus aut aër: nam proprie dicitur ſuperficies rei ab aqua, cui æqua ſuperficies eſt quum non fluctuat. Æquoreus, id eſt marinus. *Senior* cuius generis? Communis: quia eſt prior vox adiectiui, vt multa alia: veluti hic & hæc ſenior & hoc ſenius, hic & hæc doctior & hoc doctius. Sic melíor, dulcior, &c. per regulam Eſto genus varium, &c. Senior tamen frequentius maſculinum eſt. Corn. Celſus lib. 5, Corpora ſeniora tentantur. Plin. lib. 11. de apibus dixit, Seniores intus operantur. Seneca in Hippolyto, Fama miratrix ſenioris æui. Ambroſius, Vt fides aſtrueretur exemplo ſenioris fœminæ. Varro in poſitiuo dixit, Et tua amica ſenex. Comparatiua ſub or, olim fuerunt neutri generis, teſte Priſciano. Id iam exoleuit.

Author cuius generis? Communis: quia datur viro & fœminæ, per regulam Quicquid vtrique datur. nam author ſine c cum aſpiratione, eſt factor aut factrix: Græce authentes dicitur: vt Poëta, eſt author carminis: Heua, eſt author miſeriæ noſtræ: Deus, eſt author mūdi. Author etiam eſt qui ſuadet, aut perſuadet potius: vt Author deditionis & promiſſor, & propugnator ſiue defenſor. Author item cui quis fidē habet. hinc Authoritas. Multo plura dicit Calepinus. Libentius dixero cum Macrobio in lib. 2. Saturn. Natura huius fabricæ author & nutrix, quàm cum ſanctiſſimo eodémq; doctiſſimo Aurelio Auguſtino, Authrix peccati Heua. Authrix meriti Maria. & diuo Hieronymo, Veneremur ſalutis authricem. Reclamat fruſtra Calepinus. Mundi lumina fuerunt, & viri ſanctiſſimi, myſteriorúmque diuinorum doctiſſimi: quorum non fuiſſemus digni corrigiam calceamenti ſoluere. Ergo ſemper fuerunt Latiniſſimi? Mendoſe colligis, inquit Stoicus: hic autem mordaci locus aceto. *Auctor*, qui auget. Latinum eſt maſculini generis: quia fœmininum eſt auctrix. Prius author etiam figurate neutris iungitur. Lucan. in 5, Italiam ſi cælo authore recuſas. Virg. 10. Æneid. Italiam petiit, fatis authoribus eſto. Philelphus & Lanrilotus refragantur mihi in orthographia huius dictionis, de qua dicam alibi. Sunt qui dicant ſenator, balneator, & actor, pro recitatore ac orato[illegible]: item aleator eſſe communis generis: inter quos cum Seruio eſt Sulpitius: licet Petronius vſurpatiue balneatricem dixit. Item communis generis ſunt per regulam Quicquid vtrique datur, *Verbalia in ſor.* &c. verbalia in ſor non facientia fœminina in trix: vt *Sponſor*, qui vel quæ ſpondet. *Interceſſor*, qui vel quæ intercedit, &c. Ouid. Sponſor coniugij ſtat dea picta ſui. Maffeus, Virgo interceſſor noſtra ſet ante Deum. ſic profeſſor, &c. licet de fœmininis raro dicantur, vt *Rhetor*: quod etiam cōmunis generis eſſe dicunt. Pauca ſunt fœminina in trix à verbalibus in ſor: vt Tonſtrix, poſſeſtrix, aſſiſtrix. Rhetor, qui vel quæ ſcit rhetoricam, & eam profitetur.

Memor, cuius generis? Omnis in ſingulari, per regulā Adiectiua trium, &c. In plurali, communis generis, per regulā Quicquid vtrique datur. Virg. 4. Æneid. Iuſtúmque memórque precatur. Idē 9. Æneid. Nulla dies vnquam memori vos eximet æuo. Memor, qui recordatur. Aliquando etiam paſſiue: vt Memorem Iunonis ob iram. Immemor, qui non meminit.

A Color. Cōpoſita. *Diſcolor* cuius generis? Omnis: quia ſub vna terminatione omni generi conuenit, vt Diſcolor pannus, diſcolor veſtis, diſcolor agmen. Ouid. 3. Amorum, Et volat admiſſis diſcolor agmen equis. Plinius littora verſicoloria dixit Idem, Intus omne ouum eſt bicolor. Gellius libro ſecūdo, Tunica mulıebri indutus & pallio verſicolore. Diſcolor, diuerſi coloris: *Concolor*, eiuſdem coloris. Aues concolores vnà volant. *Vnicolor*, vnius coloris: *Bicolor*, duorum colorum. ſic tricolor, &c. *Multicolor*, multorum colorum: *Verſicolor*, varij coloris: *Decolor*, mali coloris. Item per eandem regulam *A Corpus* omnis generis ſunt quædam à corpus compoſita, vt *Bicorpor*, habens duo corpora. ſic *Tricorpor*. Virg. 6. Æneid. Et forma tricorporis vmbræ. Bitempor, excor, & ſimilia à barbaris ficta ſunt. La- *A Decus.* tine dicēs bitemporeus, excors, &c. Item per eandem regulam omnis generis ſunt à decus, id eſt honor, deducta: vt *Indecor & dedecor*, id eſt inhoneſtus: qui nominatiui rariſſime leguntur. Papinius, -pro funere pulchro Dedecorem amplexi vitam, reditúſque pudendos. Virg. 11. Æneid. Non tamē indecorem tua te regina reliquit. Hic Seruius dicit nominatiuum non reperiri. Priſcianus deducit hæc à vetuſtiſſimo adiectiuo hic & hæc & hoc *decor*, genitiuo huius décoris, penultima breui, id eſt honeſtus. Næuius apud Priſcianum, Decorémque ditem duxerant. verſus eſt Iambicus dimeter: primus pes decorem, eſt Anapæſtus. Hinc *decor* decôris, penultima longa, pulchritudo. *Liquor* res naturaliter fluens: vt aqua, vinum, oleum. Maſculini generis eſt color: olim etiam fœmininum: quod non ſequimur.

Hoc datur. Hic furfur capiet cum vulture turtur.

Nomen in ur eſt neutri generis: vt *Murmur*, leuis aquæ ſtrepitus: licet metaphorice pro quouis ſtrepitu capiatur. Hinc murmuro murmuras, murmurillo murmurillas, id eſt murmuro: & Murmurillum, id eſt murmuratio. In euangel. Iohannis maſculine legitur, Murmur multus de eo erat in turba. Valla ait, Imitatus eſt interpres Græcos: apud quos nomen idem ſignificans, maſculinū eſt. Nobis autem murmur tantum ſit neutri generis, vt Guttur: quod Plautus, vt imperitus ſermo petulantis ſerui ſpectatoribus riſum excutiat, maſculine in Aulularia protulit, Et ne obturet gutturem inferiorem. Sic carcer neutrū. & papauer maſculinum repertū. quorum nihil imitabimur. *Guttur*, eſt fiſtula colli. *Guttus*, eſt vaſculū ſupernè anguſtum, vnde liquor guttatim effunditur. *Mamphur*, lignum mediocris longitudinis, rotundum, quod loro circūuolutum, circūagunt fabri in operibus

tornand

tornandis. een draeyhout. Tria excipiuntur à regula maſculini generis: *Furfur*, purgamentum farinæ. Serenus. Additur excuſſus niuea ſimilagine furfur. Eſt & nomen auis, ſi Calepino credimus. nunquam eſt fœminini, aut neutri generis, contra indoctos multa effutientes, nihil probantes. Pro capitis morbo melius pluraliter tantum furfures dicimus. Furfureus, ex furfure: vt Furfureus panis. *Vultur*, auis rapax & carniuora: quæ etiam vulturis & vulturius dicitur, Ennius, Vulturis in ſyluis miſerum mandebat homonem. Catullus, Lingua exerta audio ſit data vulturio.

Turtur, ſiue piſcis ſiue volucris. Pro piſce non occurrit mihi teſtimonium aliud quàm grammaticorum. Græcè dicuntur paſtinaca & trigon: in cuius cauda ſtat radius præſentiſſimi veneni. Pro aue: Sappho ad Phaonem, Et niger à viridi turtur amatur aue. Sic Iuuenalis, Caritur is turture magno. Seruius & plures putant dubij generis eſſe, & fœmininum reperiri apud Virgilium in Bucolicis, dicentem. Nec gemere aëria ceſſabit turtur ab vlmo. vt ſit aëria turtur. Sed falluntur: quia melior verſus eſt & ſenſus, vt aëria ablatiuus ſit pro alta: & ponatur quemadmodum legimus quercus & cypariſſos aëreas. Idem 3. Æneid. Aëreæ quercus aut coniferæ cypariſſi. Martialis, Daphnonas, platanonas & aërias cypariſſos. Quòd verſus melior ſit in ſenſu noſtro, patet ex his quæ in Verſificatoria de cæſuris diximus. Ambroſius tamen fœmininè protulit turtur, aut cum Seruio deceptus, aut per regulam Communis proprio, &c. magis commune auis ſubaudiens. Turtur vbi iugalis proprij fuerit viduata, pertæſa thalamos & nomen habere coniugij, eo quòd primus amor fefellerit eam.

Satur cuius generis? Eſt maſculini: quia eſt prima vox adiectiui, per regulam Eſto genus varium, &c. Satur ſatura ſaturum, id eſt cibo plenus Terent. Cum ſatura atque ebria eris, puer vt ſit ſatur. Satur etiam, eſt abundans & fœcundum: vt Rus ſaturum. Hinc ſatietas, & ſaturo ſaturas, atque, quod vetus eſt, ſatio.

Cicur cuius generis? Omnis: quia ſub vna voce adiectiuum eſt, per regulam Adiectiua trium: id eſt mite & manſuetum: vt Cicur ingenium, Cicur beſtia. Cicuro cicuras, manſuefacio.

Aſtur cuius generis? Eſt maſculini: nam fœmininum eſt Aſturica: per regulam Eſto genus varium. Aſtur nanque eſt aliquis ab Aſturia ciuitate Hiſpaniæ: vt Equus Aſtur, id eſt Aſturco, ſiue gradarius. Anxur, oppidi nomen, patuit, Inſula & vrbs, regio, &c.

Fur cuius generis? Communis generis: quia datur viro & fœminæ. nam fur eſt qui vel quæ furatur, per regulam Quicquid vtrique datur. Hine bifur & trifur, id eſt ſumme fur. Aurifur, qui furatur aurum. diminutiuum eſt furculus & furunculus. Fur etiam ſeruum ſignificat. Virgil. Quid domini facient, audent cum talia fures? Per eandem regulam communis generis ſunt Ligur & augur.

Ligur, qui vel quæ ab Liguria regione Italiæ eſt: & pro eodem dicitur Ligus Perſius, mihi nunc Ligus in ora Intepet. Poſſeſſiuum eſt Liguſticus & Liguſtinus. *Augur*, qui vel quæ futura coniectat proprie ex auium garritu. Talis diuinatio dicitur augurium: & verbum Auguror, id eſt diuino. Pro fœmina. Papin. Sit augur caſſa futuri. Horat. 3. Carm. apud Priſcianum, Niſi fallax augur, annoſa cornix. Sæpius de viris dicitur: nam augurum Romæ fuit collegium.

As petit hæc. Neutrum eſt vas vaſis, fáſque, nefáſque,
Atque Ceras. Vult as hic aſsis: vt omnia primæ
Nomina: quas addes adamas, elephas, Acragáſque.

Nomen in as eſt fœminini generis: vt *Charitas* cum h, id eſt dilectio: *Caritas* ſine h, id eſt pretioſitas, nec dicitur cariſtia Latine. Tullius, Ex tanta caritate annonæ ſubito tanta vilitas facta eſt. *Facultas*, id eſt poſſibilitas. ars, poſſeſſio. Excipiuntur à regula quatuor neutra. *Vas*, quando genitiuus eſt vaſis, quod continet aliquid: Vaſculum, paruum vas. *Fas*, licitum: *nefas*, illicitum: nec flectuntur. Iuuenal. Credebant hoc grande nefas, & morte piandum,
Si iuuenis vetulo non aſſurrexerat. *Ceras*, Ceradis, teſte Priſciano, cuiuſdam loci nomen. Maſculina vero ſunt *As* aſsis, id eſt libra: duodecim vncias continet: Græce mna dicitur: quod vocalis interiectu mina pronunciant Latini. Accipitur pro nummo, & pro tota poſſeſsione: vt Hæres ex aſſe, id eſt tota poſſeſsione. Maſculina etiam ſunt omnia primæ declinationis nomina in as: vt *Boreas*, ventus qui & Aquilo dicitur, ſed ex generalibus noſcitur. *Satanas*, dæmon. *Tiaras*, capitis ornamentum quo reges ſacerdotéſq; vtebantur. Virg. Sceptrúmque ſacérque tiaras. Dicitur etiam fœminino genere hæc *tyara*. Iuuen. ſaty. 6, Et Phrygia veſtitur bucca tyara. *Pharus*, ſerpentis nomẽ.

Lucan.

Lucan. Et contentus iter cauda ſulcare pharias. His iunguntur *Adamas*, lapillus precioſus. Diamas, barbarum eſt, licet quidam vſurpent. Iuuen. Adamas notiſsimus, &c. *Elephas*, maximum animal: & ſæpius à Latinis in ſecunda declinatione Elephantus dicitur. Lucan. Nec tutus ſpatio eſt elephas. *Acragas* pro monte, & ſimiliter pro oppido. Hoc ſatis patuit ibi, Inſula & vrbs, &c.

Mas cuius generis? Maſculini generis: quia ſolo viro datur. nam mas, id eſt vir, per regulam Omne viro ſoli. Mulier mari ſimilis, dicitur maſcula: vt *Maſcula* Sappho. Item *maſculus* maſcula maſculum, adiectiuum eſt: vt Maſcula bilis, id eſt virilis ira: maſcula virtus, &c. Per eandem regulam maſculina ſunt, *Gigas*, *Garamas*, vas, abbas. Gigas, vir altiſsimæ ſtaturæ. Garamas, populi Libyci nomen. fœmina dicitur Garamantis Garamantidis. Sic à gigas, ſi opus fuerit, pro fœmina gigantis gigantidis recte dixeris. *Vas* vadis, fideiuſſor. Cic. Vas factus eſt alter. Proprie in re capitali dicitur: aliquando de quocunque fideiuſſore. Horat. Ille datis vadibus qui rure extractus in vrbem eſt. *Abbas* interpretatur pater. *Atlas*, gigantis nomen, qui fingitur fulcire cælum humeris, maſculinum eſt, per regulam Omne viro ſoli. Nec pro monte in quem conuerſus eſſe fertur, alterius generis eſt: nec item pro metaphorico ſignificatu: vt Atlas eſt apud doctiſsimos maſculus lapideus, ſtructuram in ædificiis humeris ſuſtentans: vt Atlas ille cælum. Optimas, primas, ſummas, & pauca alia rariſsime ſingulariter reperta, communis generis ſunt, vt gentile nomen Arcas: per regulam Quicquid vtrique datur. Plautus in Ciſtel. Summates matronas. In Politiano, Matronæ optimates. Apul. 4. de Aſi. Summatem regionis puellam.

Arpinas cuius generis? Omnis: quia eſt ſub vna voce adiectiuum. Da regulam. Adiectiua triũ, &c. Arpinas, id eſt Arpini oppidi Italici incola: vel ad Arpinum pertinens. Sic adiectiua ſunt ſimilia, veluti Aquinas ab Aquino, Bergomas à Bergomo, Rauennas à Rauenna, Sarſinas à Sarſina, Priuernas à Priuerno, Fidenas à Fidenis: & ſunt oppida Italiæ: ſic Vrbinas, Capenas, &c. Sic *noſtras*, id eſt aliquis noſtræ gentis vel ſectæ. Ab Alpibus montibus altiſsimis non Alpinas Alpinatis vſquam legitur: ſed Alpinus, alpina, alpinum. Ouid. Exigis Alpino Roma ſub hoſte iacet. *Cuias* cuiatis, interrogatiuum gentilium, ſimiliter omnis generis eſt. Olim dicebant hic & hæc Arpinatis & hoc Arpinate, nunc ſic loquimur, Cicero Arpinas, Plautus Sarſinas, Iuuenalis & Thomas Aquinas, Res Arpinas, Iter Arpinas, &c. Cice. ad Atticum, lib. vltimo, In quo flexus eſt ad iter Arpinas. Idem ad Cælium, noſtratia verba dixit. Et alibi, In Arpinati prædio. Idem, Vt veni in Arpinas. ſub. prædium. Plin. lib. 14, Priuernatia vina, dixit. Lucilius autem oleum *Caſsinas* dixit. Nomina prædiorum prope aliquod oppidum ex nomine poſſeſsiuo illius oppidi in neutro genere figurabantur: vt Tuſculanum, Albanum, Formianum, Cumanum, Arpinas, &c. *Nugas* teſtibus Priſciano & Phoca, adiectiuum eſt omnis generis indeclinabile, idem ſignificans quod nugax & mendax. Da regulam. Adiectiua trium. Hieron. in Sophonia, Nugas qui à lege receſſerant congregabo. Sæpius legitur Nugax. In libro Sapientiæ, Tanquam nugaces æſtimati ſumus ab illo.

Es ſit fœmineum. Tudes hic vult, poples, & ames,
Pes, aries, paries, palmes, cum limite, ſtipes.
Et fomes, trames, termes, cum gurgite, ceſpes,
Et verres, merges: quibus addito Græca, dieſque
Tempore pro certo, cum prole: dat hæc ita raro.

Nomen in es eſt fœminini generis: vt *Apes*, beſtiola nota. Apiarius, qui apes habet aut cuſtodit. Apiarium, id eſt aluearium, vas in quo apes mellificant. Dicitur etiam hæc apis. At hic *Apis* apidis, eſt nomen ethnici Dei: & ſignificat bouem quem colebant Ægyptij, quos imitari volentes peruerſi Iudæi, conflauerunt ſibi vitulum. Hoc pertinet ad regulam Omne viro ſoli, &c. *Moles*, id eſt magnitudo. Virgil. Tantæ molis erat Romanam condere gentem. Id eſt tam difficile. *Proles*, filius aut filia. *Cædes*, interfectio. *Sedes*, id eſt ſedile. *Rupes*, altus & præruptus locus. *Trudes*, ſtipes, quo nauis truditur. Sic Teges, ſeges, res, ſpecies. *Compes*, pedum vinculum. in heteroclitis declarabitur: quia raro ſingulariter legitur. Excipiuntur à regula quædam in es nomina maſculini generis: vt *Tudes*, à Badio ante me notatum: id eſt malleus, à tundendo dictum: & priorem corripit, vt verbum eiuſdem originis Tudito: n nanque correptionis gratia abiecta eſt. *Poples*, curuatura

ſub

ſub genu. *Ames* ſine h, baculus quo ſuſtentatur rete aucupariurn. *Pes*, vna pars corporis. ſub hoc comprehenduntur ſemipes, id eſt dimidium pedis. ſeſquipes, id eſt pes & dimidium pedis: id nanque ſeſqui ſignificat, vt ſeſquihora. Sonipes & cornipes, ſcilicet equus. ſed natura adiectiua ſunt: vt Tripes, quadrupes, &c. Pes, totum dicitur à femore ad calcem. Partes eius ſunt coxendix ſiue coxa, femur, femen, genu, poples, crus, ſura, & calx, qui pes imus dicitur. *Calx*, eſt quod vulgo appellatur pes. Et Calcaneus vel calcaneum, eſt id quod vulgo calx dicitur. *Aries*, maſculus ouium, & quoddam inſtrumentum bellicum. *Paries*, murus domus ex quacunque materia. *Palmes*, ramus vitis. *Limes*, lignum aut lapis agros diſtinguens, & quicunque terminus. Hinc limito limitas, id eſt termino. *Stipes*, fuſtis terræ defixus, & quicunque baculus. *Fomes*, id eſt nutrimentum à fouendo dicitur: vt Vinum, eſt fomes libidinis. Lucanus in 8, Excitat inualidas admoto fomite flammas.

Trames, via vel tranſitus à tranſmeo. *Termes*, ſurculus arboris. Gellius lib. 3, Palmæ termes ex arbore cum fructu auulſus ſpadix dicitur. Horat. Germinat & nunquam termes pallentis oliuæ. Termes pro vermiculo nuſquam capitur: nam apud Seruium in illud primi Georg. Aut tempeſtiuam ſyluis euertere pinum. dicentem, Importuno tempore arbores cæſæ cito termites faciunt. mendum eſt vitio librariorum, termites pro teredines, vt alibi oredones pro vnedones. Autor mihi eſt Antonius Nebriſſenſis. *Gurges*, profundus in flumine locus. Ouidius,

Caſus vbique valet: ſemper tibi pendeat hamus:

Quo minime credis, gurgite piſcis erit. Gurgito gurgitas, deuoro, impleo: hinc Egurgito & ingurgito, *Ceſpes*, fcuſtum terræ graminoſæ. Cæſpititius, ex cæſpite: vt Sedile cæſpititium *Verres*, porcus, non caſtratus: nam caſtratus dicitur maialis. Sic differunt aries, veruex: equus: canterius: & quod non ſemper obſeruatur, hircus, caper. *Merges*, manipulus ſpicarum. Virg. 2. Geor. Cerealis mergite culmi. Errant qui genitiuum mergetis per ſecundã vocalem efferunt. At *Merga*, mergarum, ſunt furculæ quibus aceruí frugũ fiunt. Mergus, auis aſſiduo ſe mergens. Merculus, id eſt emunctorium. *Mergus*, mergoris, id ſitula. Maſculina quoque ſunt nomina Græca: vt Planetes, Prophetes, Cometes, Sophiſtes, Priamides, *Bootes*, ſydus cæleſte, interpretatur bubulcus, alio nomine arctophylax. poteſt, teſte Calepino, etiam per tertiam flecti, aſſerente etiam Bootus Booti dici.

Zelotes, vehemens amator & æmulus, *Argeſtes & Apeliotes*, ventorum nomina ſunt. *Achates*, *Pyrites*. *Ophites*, precioſorum lapillorum nomina: quæ & alia ſi fœminina legantur, hoc eſt per regulã cõmunis proprio. quia intelligitur gemma. Tertiæ declinationis in es Græca ſunt etiã non pauca: vt *Magnes*, nomen lapilli ad ſe ferrum trahentis. Magnes etiã eſt incola Magneſiæ, regionis Macedoniæ: & ſolum maſculinum eſt: quia fœmina dicitur Magneſſa, vel Magnetis Magnetidis. Hora. Magneſſam Hyppolytem dum fugit abſtinens. Medea ad Iaſonem, Cur vnquam Colchi Magnetida vidimus Argo? *Cres*, id eſt Cretenſis, ſolum maſculinum: quia fœminina dicitur Creſſa. Tibulus -Phœbo gratiſſima dona

Cres tulit. Id eſt Dædalus in Creta ſemper moratus. Virg. Creſſa genus Pholoe. *Lebes*, leberis, vas æneum in quo res bulliunt. Ouid. in epiſt. Briſeidis, Addidit & fuluos precioſos ex ære lebetes. Bebelius & Calepinus male credunt fœmininum eſſe in Ezechielis capite vndecimo, Hæc eſt lebes: vos autem carnes quia hæc vrbs, non hæc lebes, vera conſtructio eſt, vt liquet capitulum perlegenti, vbi etiam dicitur, Hæc non erit vobis in lebetem: & vos non eritis in medio eius in carnes. accuſatiuus hunc lebeta. vnde fit nomen primæ, hæc lebeta. Vt in Paralipom. Pacificas hoſtias coxerunt in lebetis. *Tapes* tapetis, tegmen mirè pictum variis coloribus, quo equi, menſæ, vel pauimenta ſternuntur. Papin. 1. Theb. Altóſque inferre tapetas. Dicitur etiam Hoc tapete tapetis, vel Tapetum tapeti. *Dies* pro tempore certo, vt viginti quatuor horarum, eſt tam fœminini, quàm maſculini generis, teſte Nonio Marcello. Sæpius tamen maſculinum. vnde Quarto Calendas, Nonas, vel Idus: non quarta. Et melius dominicus dies quàm dominica: & dies heſternus, quàm heſterna. Neutrum tamen reprehenſione dignum eſſe ſentit Nonius. Pacuuius, Gnatam deſpondit nuptiis hanc dicit diem. Virgil. 2. Æneid. Iámque dies infanda aderat. Hæc Nonius. Addamus aliquid. Sillius lib. 6. Needum extorta dies: pro exortus, dixit. Aſinius Cicero lib. 10. die quadrageſima in fœmineo genere dixit, vbi manifeſte tempus certum ſignificatur. In plurali ſolum eſt maſculinum: niſi forſan apud Tibullum lib. 3. Venit poſt multas vna ſerena dies. Nonnulli libri maſculini generis multos habent. Ab hoc fit meridies, id eſt diei medium, ſolum maſculini generis. Dies pro tempore ſimpliciter ſæpius fœmininum. vnde diecula pro tempuſculo. Hinc bima, trima, quadrima die, pro tempore biennij, & cætera, vſurpant conſulti. Tibul. Longa dies

homini

homini docuit parere leones. Virg. 2. Æneidos, Venit ſumma dies & ineluctabile tempus. Et in fine quinti, Quam nec longa dies, pietas nec mitigat vlla. Hic dicit Seruius pro certo tempore maſculinum: pro incerto autem fœmininum. ſed Nonius Marcellus vult etiam ſimpliciter pro tempore aliquando eſſe maſculinum. Turpilius in Pedio, Quando equidem amorem intercapedine ipſe leniuit dies. Id eſt ipſum tempus, vt ait Nonius. *Circites* circitis, id eſt circulus æreus, etiam eſt maſculinum. carmen noſtrum ingredi nequit. Sidonius in laudibus Narbonis,

Quinto circite non valens ſequentem
Pondus ferre, prior rotabat axem.

Hippomanes neutrum dabimus, velut æs, cacoëthes.

Neutri generis ſunt Hippomanes, & quod per æ diphthongum ſcribitur, æs, & cacoëthes. *Hippomanes*, virus ab equa collectum, vel caruncula in fronte pulli equini, hominem ad inſaniam redigens. Hippos, id eſt equus aut equa: mania, inſania. Virgil. 3. Georg.

Hinc demum hippomanes vero quod nomine dicunt
Paſtores, lentum diſtillat ab inguine virus,
Hippomanes quod ſæpe malæ legere nouercæ.

Non deſunt qui dicant etiam eſſe herbam, qua guſtata, equi in furorem vertuntur. *AEs*, quoddam metallum. capitur pro pecunia. Alienum æs, id eſt pecunia debita. Æreus aheneus & æneus, id eſt ex ære factus. *Ahenum*, vas æneum. *Cacoethes*, malus mos. Iuuenalis, -tenet inſanabile multos
Scribendi cacoëthes, & ægro in corde ſeneſcit.

Multa de hoc in Verſificatoria dixi. *Myrtites*, vinum ex myrti baccarum ſucco confectum. *Scyllites*, vinum ex ſucco ſcyllæ herbæ temperatum. vnde Scyllites acetum, apud Plinium libro 3. Et Myrtites vinum, apud eundem libr. 14. Hæc duo Nebriſſenſis voluit eſſe neutri generis: quia inuenit in neutris vinum & acetũ iuncta, ſed fallitur: quia hoc fit per appoſitionem: vt ſi dicatur Flumen Tiberis. & Plinius in accuſatiuo nòn myrtites, ſcyllites, &c. dicit: ſed myrtitem, helleboritem, aromatitem, &c. Ideo omnia ſunt maſculini generis, vt ſimilia Græca. Plinius libro 14. capitu. 16. Myrtitem Cato quemadmodum fecerit, hoc paulo poſt indicabimus.

Præs cuius generis? Eſt maſculini? quia de fœminis dictum non inueni: per regulam Omne viro ſoli, &c. Significatio tamen non videtur omnino à fœminis abhorrere. vt neque in ſatelles & veles, quæ maſculina per eandem regulam ſolum inueni, niſi rariſſimè. Cice. 3. de fin. Voluptatum ſatellites & miniſtras. Hoc licet rarum ſit, audebo ſic loqui. Præs cum æ diphthongo, id eſt fideiuſſor in lite nummaria. Auſonius, Quis ſubit in pœnam capitali ſupplicio? vas. Quis cũ lis fuerit nummaria, quis dabitur? præs. *Satelles*, miniſter crudelitatis & apparitor. Satellitium, ſatellitum, actio. *Veles*, miles leuiſſime omnium armatus: qui ferentarius etiam dicitur, & per tranſlationem dicitur, qui verbis altercatur. Hinc velitor velitaris, id eſt contẽdo, digladior, pugno, & iurgor. Hinc item velitaris adiectiuum: vt Velitaris pugna. Ouid. Velitis haſta mei. Cic. ad Pætum, lib. 9. Me autem à te, vt ſcurram velitem, malis oneratum eſſe, non moleſte tuli. Id eſt iocularibus verbis expoſitum.

Miles cuius generis? Communis, quia viro & fœminæ conuenit: per regulam Quicquid vtrique datur. Eſt enim miles qui vel quæ militat. Ouid. de Caliſto puella, Miles erat Phœbes. Idem de alia muliere, Nam rudis ad partus, & noua miles eram. Suntne alia in es communis generis? Sunt certe: & his verſiculis poſſunt memoriæ commendari:

Miles, eques, cocles, generis communis, & hoſpes,
Indiges, antiſtes, vates, interpres, & hæres.

Et pedes. Aſt hic ante hæc finium ſuſcipitales. *Eques*, equo inſidens. Eques autem eſt quem imperitum vulgus militem appellat equitem aliquando ipſe equus dicitur. Virgilius,
-dorſoque equitem docuere ſub armis
Inſultare ſolo, & greſſus glomerare ſuperbos.

Cocles, id eſt luſcus vel luſca: id eſt alterutro oculo captus. *Hoſpes*, qui quæve ad hoſpitium recipit, aut recipitur: & capitur pro peregrino. Exemplum vbi de fœmina dicitur. Papin. 5. Thebaid. Pudeat ne forte benignæ hoſpitis. Lucan. lib. 2. Hoſpes in extremis audiuit curia tectis. Hoſpites propriè ſunt amici diuerſorum oppidorum, pagorum, aut regionum, qui ſe mutuo recipiunt, cum alter in alterius patria peregrinus eſt. Ouid. Non hoſpes ab hoſpite tutus. Talis amicitia dicitur hoſpitalitas vel hoſpitium. Cic. Fuit mihi cum illo vetus hoſpitium

ſpicium

pitium. Et domus quæ gratis patent, hoſpitia dicuntur: quæ verò mercede patent, dicuntur *Cauponæ* aut *Diuerſoria*. Inuenitur hæc hoſpita fœminini generis in ſingulari: & hoſpita neutri generis in plurali. cuius quidem pluralis nec genitiuum, nec datiuum, nec ablatiuum nuſquam inueni. Ideo puto hæc duo magis eſſe ab adiectiuo: quod fuiſſe opinor hoſpitus hoſpita hoſpitum, pro hoſpitalis: id eſt facilis ad recipiendum, & quò tute diuertimur: contrarium eſt inhoſpita. Lucan. in tertio, Tunc obtulit hoſpita tellus. In Exod. Poſtulabit mulier à vicina ſua & ab hoſpita vaſa argentea. Hic ſubſtantiue capitur. Stathius 3. Theb. Hoſpita pandas flumina. Ouid. 1. Metamor.

-inhoſpita tecta tyranni

Ingredior. Hoſpitor, id eſt hoſpitio ſuſcipio aut ſuſcipior. *Indiges*, homo poſt mortem inter diuos relatus relatáve, & (vt cum vulgo loquar) canonizatus, aut canonizata. author Antonius Nebriſſenſis. Ouid. 9. Metamor. de Ænea, -quem turba Quirini

Nuncupat indigetem. *Antiſtes*, in aliqua re ſummus: vt Antiſtes ſacerdotum, id eſt epiſcopus. Fœmina ſæpius dicitur antiſtita: aliquando etiam antiſtes. Valer. Maxim. lib. 1, Ne deæ vetuſtis ritibus perita deeſſet antiſtes. Cicer. in Verrem, Cereris atque illius phani antiſtitæ maiores natu. Ouid. 3. Metamor. Tractíſque comis antiſtita Phœbi. Dicitur ab antiſto, id eſt excello. Cic. lib. de Orat. Virum qui ſit primus eius artis antiſtes. *Vates*, poëta aut poëtria, & quicunque futura prædicit. Virgil. Quin vatem inſanam aſpicias. Vaticinor, futurum prædico. Vaticinium, id eſt prophetia. *Interpres*, qui authores declarat, aut aliquid ex lingua in linguam transfert. Interpretor verbum, id eſt expono & declaro. *Hæres*, ad quem defuncti bona iure perueniunt. Cohæres, ſimul cum alio hæres. Exhæres, id eſt qui quǽve exhæredatur, id eſt hæreditate privatur. *Pedes*, pedibus iter faciens. Peditatus, peditum exercitus: vt Equitatus equitum. *Ales* ſubſtantiuum, id eſt volucris. epicœnum eſt ſub hic aut hæc. Quidam tamen dicunt eſſe communis generis: ſed Petrus Marſus dicit pro gallinaceo accipi tam fœmininè quàm maſculinè apud Sillium lib. 5,

-tunc ales præſcia luctus

Damnabat veſci, planctúque alimenta refugit. Ibidem,

-tum ſigna ſequentur

Nulla vulſa manu, veſcíque interritus ales Audebit. Lactantius in illud tertij Thebaidos,

-noctis vaga lumina teſtor,

Et ſocios manes, & te mala protinus ales Vult ales fœmininum, malum augurium ſignificare: maſculinum vero, bonum augurium. Id probat per verſus Sillij iam dictos. Virgilius, Nanque volans rubra fuluus Iouis ales in æthra. Boëtius, Quæ canit altis garrula ramis,

Ales caueæ clauditur antro. Mart. Alitis eximiæ cauda ſuperba fuit. id eſt pauonis. Diues cuius generis? Omnis in ſingulari: ſed in plurali neutro caret, ſaltem in nominatiuo, accuſatiuo, & vocatiuo. Quæ ſunt eiuſmodi alia? Comes, ſuperſtes, locuples, & cætera hic per ordinem declarata. Et ſunt adiectiua omnis generis per regulam Adiectiua trium. *Diues*, qui ſatis habet. Ouidius lib. 1. de Arte, Addidit externo marmore diues opus. Valer. Maxim. lib. 2, Diues & præpotens naturæ regnum ſcrutatus. Naſo in ſecundo Faſtorum, -pietas pro diuite grata

Eſt regno. Calepinus in dictione (hoſpes) dicit neutrum plurale eſt diuitia: id nuſquam inueni, nec auderem dicere. A diues, eſt verbum diuito diuitas: vt à dite, dito ditas: id eſt diuitem vel ditem facio. *Comes*, id eſt comitans aut ſequens. Virgil. 2. Æneid. Nec comitem hinc aſportare Creuſam. Luca lib. 5, -rerum nos ſumma ſequetur

Imperiíque comes. Comes, dignitatis nomen, adhuc cõmunis generis eſt, per regulam Quicquid vtrique datur, &c. Nam comitiſſa barbarum eſt. Aſtipulatur mihi Calepinus cum Nebriſſenſi. *Superſtes*, reſtans poſt alicuius mortem. Plaut. Siquid erga me hodie falſi dixeris, tibi ſuperſtes vxor ætatem fiet. id eſt diu ſit. Ouid. lib. 1. eleg. ant. Poſt mea manſurum fata ſuperſtes opus. Capitur aliquando ſimpliciter pro viuo. Terent. in Andria, Deos quæſo vt ſit ſuperſtes. id eſt vt viuat. Aliquando pro præſenti. Plaut. Superſtitem vtrunque monui ne iniuſſi abeant. *Præſtes*. boni aliquid præſtans: [illegible] Genius præſtes, dii præſtites. Apud Macrobium & Martianum etiam idem eſt quod antiſtes. [illegible]ſpes, id eſt ſanus: Soſpitas, ſanitas. Iuuen. ſaty. 12, Depoſitum tibi ſoſpes erit. Pro fœmina etiam [illegible] tertia declinatione ſoſpita dicitur. Ouid. 1. Faſt. Soſpita delubris creditur aucta nouis. Soſpes [illegible]iam eſt ſaluber. Vnde Ennius ſoſpitem ſenatorem dixit. Soſpito, ſoſpitas, id eſt incolumem ſeruo. [illegible]ebes, obtuſus & minime acutus. Hebero hebetas, id eſt hebetem facio. Ouid. Os hebes eſt, poſi[illegible]que mouent faſtidia menſæ. *Teres*, rotundus cum longitudine. Virgil. 7. Æneid. Hæc tereti mos

eſtaptare flagello. Gellius lib. 7. In plurali vtitur neutro, dicens. Scita & tetetia. *Præpes*, in altum tendens & velox. Virgilius, Et præpetis omnia pennæ. Ennius apud Macrobium libro 6. Saturn. Nec reſpiranda ſit copia præpete ferro. Siquando videbitur eſſe ſubſtantiuum, intelligendum eſt auis. *Locuples*, id eſt diues, quaſi locorum plenus. Cic. in Frumentaria, In prouincia locupleti & referta. Perſius, In locuplete penu. Capitur pro firmo, certo, bono, magnæq́; authoritatis. Cic. lib. 3. Offic. Accedit eò teſtis locuples Poſſidonius. *Perpes*, id eſt perpetuus. Hinc perpetim aduerbium, id eſt perpetuo. Iuſtin. lib. 5, Perpeti nocte fortunam publicam quæſtibus iterant. In hymno, Perpes corona præſulum. *Ales*, id eſt velox. Sillius, Alite vectus equo. *Inquies*, id eſt inquietus. Salluſt. apud Priſcianum, Nobis primæ diſſenſiones vitio humani ingenij euenere: quod inquies atque indomitum ſemper in certamine libertatis, aut gloriæ, aut dominationis agitur. Inquies ſubſtantiuum, fœmininum eſt. Plinius, Ex ebrietate fit inquies nocturna. *Quies* etiam olim adiectiuè repertum eſt pro quieto. Ennius apud Priſcianum, Nanque eius mentem fecit fortuna quietem. Licinius, Non nimimopere milites quietes volebant eſſe. *Veges* pro vegetus, adiicitur dictis à Badio noſtro. Veges vegetis, vel vegetus, vegeta, vegetum, id eſt ſanus & incolumis, & propriè ad corpus pertinet: Vigens, ad animum. Vegeto, vegetas, id eſt recreo, fortifico, & vegetem facio. Vegeo veges, id eſt in ſanitate ſum. aliquando idem quod vegeto vegetas. Pompon. Animos Venus veget voluptatibus. id eſt recreat, & cætera. *Manſues*, id eſt manſuetus. Plautus in Aſinaria, Reddam ego te ex fera fame manſuetem. Actius in Meleagro, Miſericordia manſueſeſt. *Impes* pro impetuoſo, adiectiuum eſſe volunt: pro impetu, ſubſtantiuum maſculini generis. Nos cum nominatiuum impes nuſquam legerimus, ſed obliquum ſolum huius impetis, ab hoc impete, his impetibus, inter ecliptica reiecimus. *Trigenes*, id eſt triplicis generis. Additur adiectiuis in es à Georgio Valla. *Expes*, id eſt ſine ſpe: cuius obliquos non inueni. Multa à pes compoſita, adiectiua ſunt: vt Bipes, habens duos pedes. Sic tripes, quadrupes, octipes, multipes, centipes, ſegnipes, id eſt tardus: latipes, latos pedes habens, vt anas & anſer. Callipes nuſquam legitur apud doctos, ſed callipedes in nominatiuo ſingulari: quo ſignificatur nuſquam progrediens. ſumpto adagio à motu & geſticulatione callipedis hiſtrionis. Alipes & Aeripes, id eſt velox, quaſi alatos & aëreos pedes habens, ab aër. Nam ab æs, æripes, id eſt æreos pedes habens. Hæc non penitus refugiunt neutrum plurale: quia Plinius quadrupedia dixit. Quadrupes per ſe, quaſi fixum ſumitur, per regulam Mobile pro fixo. Et aliquando in maſculino genere: quia intelligitur equus aut ceruus. Virgil. Saucius at quadrupes nota intra tecta refugit. Aliquando in fœminino: quia intelligitur beſtia. Idem, Nulla neque amnem libauit quadrupes. Per eandem regulam alia quædam per naturam adiectiua quaſi ſubſtantiuè ponuntur: vt *Loripes*, id eſt confractos, & contortos in modum lori pedes ſiue crura habens. Iuuen. Loripedem rectus derideat, Æthiopem albus. *Sonipes*, id eſt equus: quia magnum ſonum pedibus facit. Cornipes, quaſi corneos pedes habens, id eſt equus. At ſemipes, omnino fixum eſt pro dimidio pedis: & Seſquipes, id eſt pes cum dimidio, maſculina ſunt vt pes. Nonnulla à ſedeo adiectiua ſunt, vt *Deſes*, id eſt piger. Claudianus, Deſidis aurigæ non audit currus habenas. Lucan. in 9. Natura deſide torpet. Deſidia, inertia, ignauia, pigritia. *Reſes*, id eſt reſidens, & quietus, & otioſus ab opere quod exercere ſolebat. Liuius libro 2, Timuere patres reſidem in vrbe plebem, incerti manere eam, an abire mallent. Virgilius,

Oria qui rumpet patriæ, reſidéſque vocabit

Tullus in arma viros. Reliqua à ſedeo magis ſunt duûm communia; vt Præſes, qui vel quæ præſidet. Obſes, qui vel quæ ob fidem pignori datur.

À Pes compoſita.

Is dabo fœmineis. Sunt maſcula piſcis, & axis,
Glis, callis, vermis, ſotularis, acynacis, orbis,
Et cenchris, vectis, poſtis, cum ſanguine, faſcis,
Et fuſtis, menſis, collis, caulis, quoque follis,
Et caſſis, torris: quibus addes pollis & enſis;
Sic delphis, cucumis, vomis, compoſtáque ab aſſe:
In nis finitum, lapis, vnguis, aqualis, Aprilis.

Nomen

Nomen in is eſt fœmininum: *Hæmorrhois*, Hæmorrhoidis, ſerpens, cuius morſu ſanguis omnis è corpore fluit: Latine ſanguinaria dicitur. Lucan. At non ſtare ſuum miſeris paſſura cruorem,
Squamiferos ingens hæmorrhois explicat orbes. Etiam eſt quidã morbus. *Aſsis*, id eſt aſſer: Aſſula, paruus aſſis. Petit ais ou eſclas. Aſsiculus etiam pro aſſerculus inuenitur. *Noualis*, id eſt ager qui renouatur ſemine. Virgilius,
Alternis idem tonſas ceſſare nouales.
Legitur quoque hoc nouale. Idem, Impius hæc tam culta noualia miles habebit? *Curulis*, Sella conſulis aut prætoris: ſed natura mobile eſt: vt Curulis magiſtratus, curulis ſella, curule eburnam ſella curulis fermè ex ebore fiebat. Horat. lib. 1. epiſt. de populo,
Cuilibet hic faſces dabit, eripiétque curule,
Cui volet importunus, ebur. Lucan. lib. 3. Prætor adeſt, vacuęque quæ loco ceſſere curules. *Bilis*, cholera & ira. Ne moueas mihi bilẽ. *Cratis*, rara connexio ferramentorũ aut lignorum. Hinc cratis ferrea, viminea, &c. Singulare rarum eſt. *Vallis*, locus decliuis. Pro eodẽ dicitur hæc valles. Virgil. Eſt curuo anfractu valles accõmoda fraudi. Conuallis, rotunda vallis montibus ſepta. *Baſis*, lapis aut lignũ portans columnã aut ſtatuam. *Craſis*, temperamentum. *Phraſis*, elocutio. ſic peſtis, veſtis, &c. Tollũtur à regula multa maſculini generis: vt *Piſcis*, nomen notũ. diminutiuũ eſt piſciculus. Piſcor, piſcaris, piſces venor. Expiſcor, id eſt cautè exquiro. Piſcatus, piſcatus, piſcatui, id eſt piſcatio. Piſcatorius, ad piſcatorem pertinens: vt Nauis piſcatoria. Piſcarius, idem: vt Hamus piſcarius. Piſcarius etiam, qui piſces vendit: fœmina, piſcaria, dicitur. Piſcaria, locus vbi piſces venduntur. Varro: Nullus in piſcaria piſcis erat. Piſcoſus, piſcibus plenus, & vbi facile eſt piſcari. Piſculentus, idem. Piſcinalis, ad piſcem pertinens: vt Piſcinalis cella. A piſcis etiam eſt piſcina, & alia quædam, Longus eſſem ſi omnia vellem declarare. *Axis*, ſtipes vel lignum teres circa quod rota currus vertitur & capitur pro toto curru, & pro parte cæli quem polum vocant. Etiam eſt fera quædam Indiæ, & ſic eſt fœmininum. *Axungia*, eſt pingue quo axis vngitur. *Glis*, animal non abſimile muri. Glirarium, locus vbi nutriuntur glires. Fœmininum, glis gliris, & gliſsis barbarum cenſemus, licet Verulanus & Bergomas cum Alexandro ponant, non probent. Martial. Sopniculoſos ille porriget glires. *Calis*, via trita. Virg. lib. 7. Rara per occultos ducebat ſemita calles. *Vermis*, vn ver, à vertendo: quia ſeſe torquendo repit. Vermino verminas, vermes habeo. *Sotularis*, id eſt calceus. Apud veteres non inueni hãc voculam. vtitur tamen Hieronymus cõtra Iouinianum, Hic ſotularis quem cernitis, videtur vobis nouus & elegans: ſed nemo ſit præter me vbi premar. *Acynacis*, id eſt gladius & proprie Medus vel Perſicus. Horat. 1. Carm. Vino & lucernis Medus acynacis. Hieronymus contra Iouini. Extorſit acynacem de manu, & latus eius tranſuerberauit. *Orbis*, res rotunda, circulus. diminutiuum eſt orbiculus. Sunt qui dicant olim etiam fœmininum fuiſſe. *Cenchris*, quidam ſerpens, Lucan. lib. 9. Et ſemper recto lapſurus limite cenchris. Eſt etiã auis ex accipitrum genere: Latine tinnunculus dicitur. & portus Corinthi. *Vectis*, inſtrumentum quo clauditur oſtium, Eſt quoque lignum teres quo aliquid vehitur aut portatur: vt vectes arcę. Item vectis, inſula quædam verſus Thylem: & ſic eſt feminini. *Poſtis*, latus ianuæ aut portæ. Virgilius,
Hærent parietibus ſcalæ, poſtéſque ſub ipſos Nituntur gradibus.

Sanguis, id eſt cruor. Proprie tamẽ ſanguis qui eſt intra venas, cruor fuſus ſiue ſanies. Ponitur pro genere: ponitur etiam pro vita & pro peccato. *Faſcis*, pondus, aut res ligatæ ad portandum: & pro onere ponitur. Virg. Ego hoc te faſce leuabo. Faſces pluraliter capitur pro conſulatu aut prætura: quia lictores, id eſt ſatellites præibant magiſtratum cum virgarum faſcibus. *Fuſtis*, baculus. Fuſtigo fuſtigas, id eſt fuſte batuo. *Menſis*, notum. *Menſtruus* aut *Menſurnus*, quod per ſingulos fit menſes. *Collis*, id eſt monticulus. Hinc Roma ſepticolis dicta eſt. Colliculus: paruus collis.

Caulis, ſtipes herbæ. Ponitur nonnunquam pro braſſica. Hinc adiectiua ſunt vnicaulis, id eſt vnum caulem habens. ſic multicaulis, &c. Plin. Carduus multicaulis eſt & ramoſus. Dicitur pro caulis collis, vt pro caurus corus. & de pennis & caudis quandoque dicitur. Plin. Boum caudis longiſsimus caulis. Idem, Pennarum caules præciſi non creſcunt. *Follis*, inſtrumentum quo attrahitur & emitur ventus: hinc folliculus, & plura ſignat, vt pilam, &c. ſemper autẽ eſt maſculinum. *Caſsis*, intelligendum rete ſignat: nam pro galea fœmininum eſt, vt in declinatione oſtendam. *Torris*, lignum ardens vel aduſtum. Lactant. Titionem vulgus appellat extractum foco torrem, ſemiuſtum, extinctum. *Pollis*, flos tritici maſculinum eſſe dicit Diomedes. Hinc Pollinarius pollinaria pollinarium, ad pollinem pertinens: vt Cribrum pollinarium. *Enſis*, id eſt gladius, mucro, ſpata.

Hinc enſiculus, paruus enſis. *Delphis*, id eſt delphin, maris belua, & ſignum cæleſte. pro eodē delphinus dicitur. Auienus in Arato, Tum curuus caudam ſubit inter ſydera delphis. *Cucumis*, herba cuius fructus *Pepo* & apud Palladium *Melo* dicitur. Quidam tamen dicunt pepones diuerſos eſſe à cucumere. Virg. Cæruleus cucumis. Cucurbita longe aliud ſignificat. *Vomis*, ferramentū aratri. Ouid. Sauciat vt duri vomis aduncus humū. Maſculina etiā ſunt cōpoſita ab aſſe, vt Semis, id eſt dimidiū aſſis. Treſſis, tres aſſes. Sic octuſſis, decuſſis, vigeſſis, centuſſis, &c. quæ ſunt ponderū, aut numorum nomina. Perſius, Et centum Græcos curto centuſſe licetur. In Digeſtis De vulgari & pupillari ſubſtitutione, Si pater, Et vnus ſemis apud te maneat. Treſſis quaſi adiectiuum capitur. Perſius, Dama eſt non treſſis agaſo. Maſculina item ſunt in nis finita vt panis. *Penis*, id eſt cauda: *Funis*, id eſt teſtis, crinis, *Lienis*, id eſt lien. Celſus lib. 4. Lienis vbi affectus eſt. Ignis, &c. *Lapis*, Græcè lithos dicitur, & minor eſt: Saxum, maius, aſperius, duriúſq;. *Vnguis*, duritíes digitorum tam in auibus cæteriſque beſtiis, quàm in homine. Vnguiculus, paruus vnguis. Ouidius,

Terretur minimo pennæ ſtridore columba,

Vnguibus accipitris ſaucia facta ſemel. *Aqualis*, vas in quo affertur aqua. Aqualiculus, pecorum venter. metaphorice pro ventre capitur. Perſius, Pinguis aqualiculus propenſo ſeſquipede extet. Varro, Ab aqua aqualis eſt dictus. *Aprilis*, nomen mēſis. ſic maſculini ſunt Sextilis, Quintilis: quia per naturam adiectiua ſunt: at quaſi ſubſtantiua ponuntur, quia intelligitur maſculinum menſis. *Ouis*, pro animali, fœminini eſt. Gellius pro minima multa docet eſſe maſculinum. lib. 11. capite 1.

Hic aut hæc finis, clunis, cum corbe, canalis,
Anguis & halcyonis, torquis, puluis, cinis, annis.

Nomina hîc poſita, ſunt dubij generis. *Finis*, terminus ſiue extremitas in vnaquaque re. Virg. 1. Æneidos, Quem das finem rex magne laborum? Idem 2. Æneid. Hæc finis Priami. Seruius dicit frequentius eſſe fœmininum, & ita frequenter inuenio. Cic. lib. 4. ad Atticum, Neque ei finis eſt facta. Sillius lib 15. Finiſque eſt addita dictis. *Clunis*, natis, ſiue natis tumor. Iuuenal. Tremulo deſcendūt clune puellæ. Plaut. Quaſi lupus ab armis valeo: clunes infractos gero. De fœminino. Horat. Quòd pulchræ clunes, breue quòd caput, ardua ceruix. *Corbis*, vas vimineum. De maſculino nō ſuccurrit teſtimoniū niſi Priſciani & Antonij Nebriſſenſis, pluriúmque grāmaticorum. cum Seruio opinor ſæpius eſſe fœmininū. Cic. pro Seſtio, Meſſoria ſe corbe cōtexit Cornio, qui facit corbes. Corbula, parua corbis. diminutiuum eſt hæc corbula apud Catonē & Columellam. *Canalis*, lignū cauatum: aut quidlibet aliud per quod aqua fluit in viis. ſæpius maſculinū eſt, licet id Seruius neget. Virg. in Ætna: Quòd ſi diuerſos emittit terra canales. Senec. lib. quarto natu. quæſt. Tenuiſſimos canales tenent. Iuriſconſultus, Digeſtis de riuis, l. Si ſeruus, Siquis nouum canalem, &c. Liuius 3. canalem qui &c. maſculine dixit. De fœminino non ſuccurrit teſtimonium. Nebriſſenſis dicit Catonem & Varronem fœminine extuliſſe. Diminutiuū eſt hæc canalicula: vel quod frequentius legitur, canaliculus. Seneca libro 8. Excipienda ſunt ex ferula, facto canaliculo. ſic Columella, Vitruuius, pluréſque. Dicitur etiā canale teſte Calepino, quod eū puto dixiſſe, propter ablatiuum canali, quē ſemper inuenio: nunquam per ſecundam vocalem canale. Papin. lib. 1. Syl. Flumina demerſo trahit intemerata canali, id eſt occulto meatu. Virgilius in Ætna, Preſſoque canali. Senec. 3. nat. quæſt. Amiſſo canali ſuo flumina primum refunduntur. In eodem, Quibus torrens in canali ſuo curſus eſt. Liuius lib. 23. ab vrbe, Vtraque eſt in Capitolio canali vno diſcreta. Apul. lib. 6. Metam. Canali directo pergas ad ipſam Orci regiam. *Anguis* ſerpens, melius eſt maſculinum, vt diminutiuum anguiculus. Valerius Maximus lib. 1. Anguis eximiæ magnitudinis viſus, è conſpectu abiit. De fœminino in eodem libro. Angues duæ ex occulto prolapſæ. In eodem, Subito ex vna parte prolapſam anguem proſpexit. Cornelius Tacitus, Vnā omnino anguem in cubiculo viſam narrare ſolitus eſt.

Halcyonis, auis maritima in arenis medio fere hyemis oua deponens. Sulpitius dixit eſſe communis generis: ego dubij vel epicœni ſub hic vel hæc. Dicitur etiam hæc halcyon, & halcyone, & Latine alcedo alcedinis. *Torquis*, colli ornamentum & ſummi pectoris, vt circulus aureus, flexilis, obtortus. De maſculino. Veget. libro tertio, Quibus aureus torquis ob virtutis præmium dabatur. Sillius libro quarto,

Colla viri fuluo radiabant lactea torque.

Liuius libro ſeptimo. Vno torque ſpoliauit. Sueton. in Augu. Lapſu debilitatum aureo torque donauit

nauit

nauit. Papin.5. Theb. -collóque decorus

Torquis in hoſtiles cecidit per vulnus arenas. De fœminino. Propertius, Torquis ab inciſa decidit vnica gula. Gellius lib.9, Torquis ex auro induuias, quam ex hoſte, quem occiderat, detractam induit. Iuſtin.lib.13. Torque aurea donatus ſic Apuleius, Hieronymus, pluréſq;. Dicimus pro eodem hæc torques, vt vulpes. *Puluis* ſæpius maſculinum. Nam apud ſolum Propertium fœminine legi. Vt lib.1, Sit mihi præcipue puluis Hetruſca dolor. Et lib.2, Et duo ſint verſus, qui nunc iacet horrida puluis. *Cinis* ſit tibi maſculinum, quia ſolus Catullus (quantum colligere potui) fœminine dixit, Troia, virûm & virtutum omnium acerba cinis. *Amnis* tibi ſit maſculinum, quia ſolus Valerius dicitur fœminine locaſſe: Eſt autem fluuius. *Funis*, id eſt reſtis, tantùm maſculinum nunc eſt. Lucilius tamen fœminine apud Gellium ait, Aurea de cælo ſummiſit funis in arua. *Retis* pro rete, fœminini eſſe dicunt. Plautus tamen maſculine dixit in Rudente, Non vides proferre me vuidum retem ſine ſquammoſo pecu? *Aedilis* cuius generis? Maſculini: quia ex officio ſoli viro conuenit. Eſt qui ſacras & priuatas ædes procurat. Item qui frumento præeſt & cibariis. Hic Græce agoranomus dicitur. Ædilitas eſt ipſa dignitas. dabis regulam Omne viro, &c. *Molaris* cuius generis? Eſt maſculini per ſubauditionem: eſt enim natura adiectiuum, & intelligitur lapis vel dens. per regulam Mobile pro fixo. Quæ ſunt alia in is ad hanc regulam referenda? Multa ſunt: vt *Maxillaris*, ſcilicet dens: *Auricularis*, ſcilicet digitus: *Annalis*, ſcilicet liber, rarenter ſingulariter lectum. *Pugillaris*, ſcilicet calamus: *Annularis*, digitus. *Conſularis*, ſcilicet vir qui fuit conſul, aut conſulatu dignus. Sueton. in Auguſto, fœminam conſularem vocat, conſulis vxorem. *Cardinalis*, vir præcipuus circa quem fides Chriſtiana vertitur. Virtus cardinalis, id eſt principalis. *Officialis*, ſcilicet vir. *Iugalis*, ſcilicet equus aut bos qui iugum habet, adiectiuum eſt: vt Vinculum iugale, id eſt copula matrimonij. Virgil. Cui vincla iugalia curæ. *Riualis*, riuum eundem petens, ſcilicet vir eandem amans. *Maialis*, ſcilicet porcus caſtratus. Adiectiuum eſt, vt ſi dicas, maialis ramus. Patruelis, ad patruum ſpectans: vt patruelis origo: quaſi ſubſtantiuum communis generis eſt: quia intelligitur filius aut filia. *Patruelis* meus, eſt patrui mei filius. *Natalis*, ſcilicet dies. eiuſmodi plura notabit diligens præceptor. Ciuis cuius generis? Communis: quia viro & fœminæ datur, per regulam Quicquid vtrique datur, & cætera. *Ciuis*, vrbis colonus aut colona: à coëundo. Ciuitas, ciues ipſi & ius ciuium. Conciuis Latine non dicitur, licet Laurentius Valla & plures neoterici ſine authoritate veterum vtantur. Cicero libro 3. Tuſcul. quæſt. Legimus librum Clitomachi, quem ille euerſa Carthagine miſit conſolandi cauſa ad captiuos ciues ſuos: ita dices, Petrus eſt ciuis meus, non conciuis: vt (quod idem ſignificat) eſt municeps meus, non communiceps. Lucan lib.8.

-illam quem toto tempore belli

Vt ciuem videre ſuam, diſcedere cernens

Ingemuit populus. Ruſticus diceret conciuem. Plura poſſem in hanc rem teſtimonia citare, niſi hæc abundè ſatisfacerent. A ciuis fit ciuilis & ciuicus, &c. Quæ ſunt alia per eandem regulam communis generis? *Samnis*, populi nomen, cuius regio Italiça Samnium & Aprutiũ dicitur. Melius eſt maſculinum: quia fœmina dicitur Samnitia. veteres dixerunt hoc Samnite. Liuius lib.10, tanquam à Samnitius Samnitia Samnitium, dixit, Cohortium Samnitiarum pauliſper retrudit pugna. *Infans* ſæpe maſculinum, licet de puella Ouidius dixerit. *Teſtis*, qui vel quæ teſtatur. figuratè neutris iungitur. Horatius, Teſtis Metaurum flumen. Teſtes etiam ſunt teſticuli: & maſculinum eſt. *Hoſtis*, inimicus: *Perduellis*, idem, Papin.in 2.Theb. Hoſtem occupat amplexam. hic fœmininum eſt. Olim hoſtis dicebatur peregrinus: hinc hoſtilis & hoſticus. *Canis*, quia ſexus facilè diſcernitur, communis generis eſt. Canis venaticus, qui venatur: villaticus, qui cuſtodit villam: paſtoralis aut paſtoricius, qui tuetur gregem. *Affinis*, viri aut vxoris cognatus cognatáve. vt ſocer, ſocrus, gener, nurus, vitricus, nouerca, priuignus priuigna, leuir, glos. Aliquando adiectiuum eſt, & ſignificat propinquum. *Exterris*, id eſt exul. *Sodalis*, quaſi ſimul edalis, eſt compotor & familiaris in leuioribus: hinc ſodalitas & ſodalitium. *Contubernalis*, cohabitans & ſodalis. Contubernium & contubernalitas, id eſt ſodalitas. *Libys*, genitiuo Libyos, maſculini eſt: quia fœmina dicitur Libyſſa, & Libyſtis Libyſtidis. eſt autem Libys, aliquis Libyæ. id eſt Aphricæ. Lucan. in 6,

Pannonis haud aliter poſt ictum ſæuior vrſa

Quum iaculum parua Libys amentauit habena.

Antonius Nebriſſenſis intelligit de viro Libyco. Omnibonus verò de puella: quia Virgilius dixit, Virginibus Tyriis mos eſt geſtare pharetram. Maſculinum dicet eſſe Libs. Ego verò aſſentior Nebriſſenſi: quia licet virgines Tyriæ venentur,

 non con

non continuo viri à venatione abhorrent: & Libs non pro homine Libyco dicitur, ſed pro vento Aphrico. Sillius lib. 1, Turbaq; Libyſſæ. Virgil. 5. Æneid. Horridus in iaculis & pelle Libyſtidis vrſæ. *Tricuſpis* cuius generis? Communis in recto, per regulam Quicquid vtriq; datur: in obliquis vero omnis generis, per regulam Adiectiua trium, &c. quia etiam neutris iungitur. Ouidius,

-poſitóque tricuſpide telo
Mulcet aquas rector pelagi.

Tricuſpis, id eſt tres cuſpides ſiue acies habens. Idem dic de *Bicuſpis*. Philelphus,

Num fortaſſe ſibi te totum mitra bicuſpis
Arripuit, baculúsque ſacer ſoliúmque ſuperbum?

Dis cuius generis? Communis: quia eſt prior vox adiectiui: neutrum eſt dite. Sic, hic & hæc dis & hoc dite, huius ditis, huic diti, &c. id eſt diues. Da regulam. Eſto genus varium. Inuenitur, licet raro, tam dis, quàm dite, pro diues, quamuis celebres quidam grammatici negent. Terentius in Adelph. Dis quidem eſſes Demea, & tuam rem conſtabiliſſes. id eſt diues, teſte Donato. Valer. Flac. libro 2, Non populos, non dite ſolum, non vlla parenti Regna peto. Horat. 1. Serm.

-Bruto prætore tenente
Ditem Aſiam.

Lucan. lib. 8, Non illic Libycæ poſuerunt ditia gentes Templa. Dito, id eſt ditem facio. Suntne alia adiectiua in is? Sunt certe prope innumera. & omnia ſub is, ſunt communis generis: ſub e, neutri: per regulam Eſto genus varium, &c. vt hic & hæc fortis & hoc forte. ſic dulcis, leuis, &c. inter quæ multa ſunt compoſitæ figuræ, quorum ſimplicia ſunt ſubſtantiua, vt *Infamis*, id eſt diffamatus: *Confinis*, id eſt propinquus: *Exanguis*, id eſt exanimis: *Perennis*, id eſt perpetuus: *Iugis*, id eſt continuus: *Comis*, id eſt benignus: comiter, benigne. *Immanis*, valde magnus & crudelis: *Segnis*, id eſt piger: *Inſignis*, id eſt nobilis, tam in bonum, quàm in malum capitur: vt inſignis ſenator, inſignis latro: *Bipennis*, habens duas pennas: & quod vtraq; partem acutam habet. Virgil. Ferro ſonat icta bipenni. quia ſubſtantiuum fœmininum eſt, quia intelligitur ſecuris: vt altilis, quia intelligitur auis. Hic & hæc *Scholaris* & hoc ſcholare, ad ſcholam pertinens. Hieron. ad Damaſum papã, Nec aures Quintiliani floſculis & ſcholari declamatione mulcendæ. Prudent. in Caſſiano, Scholare murmur annotantes ſcripſerant. pro eodem dicitur ſcholaſticus ſcholaſtica ſcolaſticum: vt diſciplina ſcholaſtica. Subſtantiue autem ſcholaſticus, eſt puer diſcendi gratia ſcholam frequentans. is à doctiſſimis nunquam ſcholaris dicitur. vnde quidam barbare inſcripſit librum, de Diſciplina ſcholarium. neque is fuit Boëtius: nimis enim abhorret à Boëtiano eloquio, vt recte docuit vir vndecunq; doctiſſimus Aſcenſius: cui refragatur Baptiſta Pius. In hoc, licet alioqui doctiſſimus, mea quidem ſententia, hallucinans. neq; Quintilianus dixit ſcholarium, ſed ſcholarum, teſte Regio: ſic, In ipſos denique cœtus ſcholarum læti & alacres conuenient. Vulgo tamen (vt multa alia) mendoſe legitur ſcholarium. *Curialis*, aliquid ad curiam pertinens, vel aliquis curiæ. *Leuis*, id eſt non aſper, &c.

Os maribus detur. Sint neutra chaos, melos, os, os,
Atque epos: hæc arbos dices: cui iungito cos, dos,
Cum multis Græcis. per us hæc vertêre Latini.

Nomen in os deſinens eſt maſculinum: vt *Ros*, humor qui ſereno tempore fluit ſuperne. Roruulentus, rore plenus: Roſidus, rore perfuſus: vt Roſida mala. Roro roras, id eſt humorem inſtar roris paulatim demitto. Irroro, madefacio, irrigo. *Iſthmos*. terra anguſta inter duo maria. *Logos*, id eſt ſermo, verbum, ratio. quidam male putant eſſe neutrum. Plautus in Menæhmis, Loquere vter meruiſtis culpam paucis, non longos logos. Cicero, Ego te certo ſcio omnes logos, qui ludis dicti ſunt, animaduertiſſe. Hinc fiunt *Dialogus*, collocutio vel diſceptatio: *Epilogus*, concluſio: *Catalogus*, per ordinem enumeratio: *Alogus*, mutus: *Polylogus*, verboſus: quæ ſunt omnia maſculina. Excipiuntur à regula pauca neutri generis, *Chaos*, confuſa rerum materies: ex qua multi philoſophi crediderunt à Deo mundum eſſe factum. Capitur pro nocte & inferno: vt Tetrum chaos illabitur. Quidam, vt Græci, aſpirationem ſyllabæ priori dant: alij poſteriori. *Melos*, id eſt dulcis modulatio. Melos, inſula Cretæ adiacens, eſt fœminini generis, per regulam Inſula & vrbs, regio. vt Chios, Pathmos, Nerizos, Samos, Rhodos, & cætera. *Os*, oris, & os oſſis, nota ſunt. *Epos*, carmen heroicum. Horatius, Forte epos acer vt nemo Varius ſcribit. *Argos*, oppidi nomen, neutrum eſſe

oſtendi

oſtendi in regula Inſula & vrbs, & cætera. Fœminina ſunt *Arbos*, id eſt arbor. *Cos*, lapis quo ferrum acuitur. Coticula, parua cos & lapis quo probatur aurum. *Dos*, quod ſponſo cum vxore datur. Plautus in Aſinaria, Argentum accepi: dote imperium vendidi. Capitur pro quouis dono vel gratia. Suetonius de Tito, in puero ſtatim corporis animique dotes explenduerunt. *Glos*, id eſt mariti ſoror, vel fratris vxor, ex ſignificatione fœminini generis eſt, per regulam Eſto fœmineum, & cætera. Fœminina ſunt multa Græca in os, quæ in us vertunt Latini: vt *Papyros* aut *Papyrus*, frutex, vel arbuſcula Ægypti vnde fiebāt chartæ in quibus ſcribebāt: nunc ex linteolis contritis fit priore retento nomine. Papyrus bibula, quæ ſuperponitur ſcripturæ recenti. Papyrus emporetica eſt, qua mercatores vtuntur ad imponendum piper, & ſimilia. *Arctos*, vel Arctus, id eſt vrſa, ſignum cæleſte. *Balanos*, aut balanus, id eſt nux aut glans. Horatius, Preſſa tuis balanus capillis. *Eremos*, vel eremus, locus deſertus. *Periodos*, vel periodus, eſt circuitus. *Methodos* vel methodus, id eſt tranſitus & doctrina. *Synodos*, vel ſynodus, eſt conuentus. *Exodos*, vel exodus, id eſt exitus. *Byblos*, id eſt papyrus, iuncus & liber. Hinc byblion, id eſt libellus. *Diphthongos* vel diphthongus, vnicus duarum vocalium ſonus. *Theotocos*, id eſt mater Dei. *Abyſſos* vel *Abyſſus*, immenſa profunditas. Iudicia Dei, abyſſus multa. Talia ſunt multa herbarum fruticúmque nomina: vt *Amaracus*, herba quæ vulgo maiorana dicitur. *Sampſucus*, idem. *Nardus*, *Ciſtus*, & ſimilia. Dicimus etiam neutraliter *Nardum* & coſtum: ſunt herbæ aromaticæ, vti nardus piſtica, vel nardum piſticum, id eſt bonum & probatum: à piſtis, id eſt fides. Nardinum, eſt vnguentum ex nardo. Pſeudonardum, quaſi falſum nardum, eſt herba nardo ſimilis. Quædam maſculina leguntur: quia referuntur ad flores vel ad pueros, qui in eas herbas conuerſi eſſe dicuntur: vt *Hyacinthus*, crocus & acanthus. Hyacinthus, viola quædam, & gemma violacei coloris. Virgilius, Et pinguem tiliam & ferrugineos hyacinthos. *Zacynthos* autem vel zacynthus, inſulæ nomen eſt fœminini generis, per regulam Inſula & vrbs, regio. Virgilius, *Crocum* rubentem dixit maſculine, vt vult Seruius. Salluſtius vero in neutro genere crocum dicens, In qua crocum gignitur. Croceus vel crocinus, lutei coloris. Virgilius, Et circumtextum croceo velamen acantho. Quidam herbam eſſe dicunt, alij arborem ſpinis plenam. *Byſſos*, vel byſſus, lana colore fere aureo, vnde fiunt veſtes Byſſinæ. *Antidotos*, vel antidotus, id eſt medicamentum contra venenatarum. Gellius lib. 17. Huius regis antidotus celebratiſſima quæ Mithridatios vocatur. Dicitur pro eodem hoc antidotum, vt hæc coſtus, & hoc coſtum. *Alabaſtros*, vel alabaſtrus, genus marmoris ex quo fiebant vaſa vnguentaria que alabaſtri dicuntur. Polit. in Miſ. II. Quibus alabaſtrus vnguenti plena putere videtur. Dicitur pro eodem hoc alabaſtrum. Martialis, Quod coſmi redolent alabaſtra focíque deorum. Et hic alabaſter. Cicero lib. 2. Acad. Quibus etiam alabaſter plenus vnguenti puteſcere videtur. Item fœminini ſunt nomina gemmarum, vt *Cryſtallus*, ſapphirus: amethyſtus, & cætera, quæ Græcè ſimiliter in os deſinunt. Author Priapeæ, Rigétque dura barba iuncta cryſtallo. Dicitur quoque cryſtallum. Plin. lib. 37. *Smaragdus*, in qua exculpta fuerat amymone. Interim eiuſmodi nomina in maſculino genere leguntur. Plinius, Smaragdi Scythici ſunt nobiliſſimi. Prudentius, Ingens *Chryſolithus* natiuo interlitus auro. Hæc autem diuerſitas fit: quia intelligi poteſt lapillus vel gemma, per regulam Communis proprio, &c. In qua re doctiſſimorum vſus ſeruandus eſt. Ex dictis aliqua, tanquam Latina ſint, ab Alexandro & alijs ſuperflue excipiuntur.

Os Græcū in us verſum.

Quare dictum eſt in regula, cum multis Græcis? Quia non omnia Græca in os, quæ Latini vertunt in us, ſunt generis fœminini. Nam multa etiam maſculini ſunt: vt *Zelos* zelus, id eſt æmulatio vel amor. Logos, Iſthmos iam dicta. *Gyros* vel gyrus, id eſt circulus vel ambitus. Hinc Gyro gyras, circundo. Regyro, Retrogyro. *Gomphos*, gomphus, id eſt clauus. *Cyclos*, cyclos, id eſt circulus. *Planos*, planus, id eſt deceptor, ſycophanta. Talia ſunt mille: de quibus apud Latinos non inueni certam regulam: ideo authorum vſus diligenter inueſtigetur. Quædam ſunt communia, teſte Priſciano, vt Philoſophos, vel *Philoſophus*, id eſt amator vel amatrix ſapientiæ. *Philocalos* vel philocalus, amator vel amatrix boni aut pulchri. Sic communis generis etiam *Tyrannos* vel tyrannus, id eſt crudelis princeps, teſte Seruio in illud primi Æneid. vbi tyrannus pro rege in bonam partem capitur, Pars mihi pacis erit dextram tetigiſſe tyranni. Sic (vt multi volunt) communis generis ſunt chironomos vel chironomus, bubalos vel bubalus, & camelos vel camelus. *Chironomos* eſt qui lege quadam manuum aues & cætera eſculenta diuidit. Pro eodem Chironomon chironomontis. Iuuenalis, Saltantem ſpectas & chironomonta volanti Cultello. Chir, manus eſt: & nomos, lex. Talis ars, chironomia dicitur. *Bubalus*, generis communis

eſſe vt Camelus, teſtatur etiã Calepinus: & eſt animal ſimile boui, ſiue bos ſylueſter. Hinc bubalinus, bubalina bubalinũ. Nam bubulus bubula bubulum à boue eſt: vt lac bubulum. *Camelus*, eſt aliud animal ſatis notũ. Quædã ſunt neutra, vt Chaos vel chaus, pelagos vel pelagus. *Bos*, cuius generis? Eſt cõmunis: quia tam vaccam quàm taurũ ſignificat, vbi ſexus facile diſcernitur, per regulã Quicquid vtrique datur. Ouid. Bos quoq; formoſa eſt. Virg. Ille meas errare boues, id eſt vaccas. Quæ ſunt alia in os Latina cõmunis generis, per eandem regulam? *Cuſtos*, qui vel quæ cuſtodit, figurate neutris iungitur. Iuuenalis enim, ſaxis cuſtodibus, inquit. Pro fœmina etiam hæc cuſtodia dicitur, ideo vocatur abũdans. Cuſtodia tamen etiã capitur pro ipſis viris qui cuſtodiuntur, vt in annotationibus oſtendit Beroaldus: ſemper tamen eſt fœminini generis, vt iuuentus, licet capiatur pro iuuenibus. *Sacerdos*, Deo dicatus dicatáue ad ſacrificia facienda. Sacerdotiũ, ſacerdotis dignitas. Virg. Ne ſæui magna ſacerdos. Abundans eſt, quia fœmina etiam ſacerdotiſſa à Gellio ponitur. *Compos*, id eſt potens: *Impos*, impotens: vt compos voti, impos animi.

Vs mas non ternæ: quod ternæ eſt, dicito neutrum.

Nomina in us ſecundæ aut quartæ declinationis ſunt generis maſculini. Tertiæ vero neutri. Exẽpla prioris partis *Aceruus*, id eſt cumulus. Aceruo aceruas, id eſt cumulo cumulas. *Mãnus*, equus manſuetus & paruus. *Neuus*, macula in corpore. Ouidius, Nullus in egregio corpore næuus erat. Næuoſus, næuis plenus. *Lembus*, nauis piſcatoria. Hinc tamen fœminini generis diminutiuũ inuenitur lembula. Val. Max. lib. 1. Lembulã eis deriſus gratia miſerunt. *Limbus*, faſcia ambiens extremã partẽ veſtis. diminutiuũ eſt limbulus & limbellus. Sic dicimus limbus ſericus, limbus pelliceus. Capitur pro quauis extremitate, vt Limbus inferni. *Nimbus*, repentina pluuia & tẽpeſtas. Nimboſus, nimbo plenus. Hæc & mille alia ſunt ſecundæ declinationis. Sequentia cum multis aliis ſunt quartæ declinationis. *Caſus*, ruina & euentus. *Cenſus*, pecunia vel ſubſtantia. Ouidius,

In pretio pretium nunc eſt: dat cenſus honores,

Cenſus amicitias: pauper vbiq; iacet. *Senſus*, quo ſentimus. *Metus*, timor. *Luctus*, dolor. Sic auditus, cultus, guſtus, fructus, fretus, &c. Exẽpla poſterioris partis: vt Corpus, vlcus, vulnus, thus, rus, onus, pectus, tempus, latus, munus, &c. declaranda in ſecundo lib. Excipiũtur multa in us Græca fœminini generis ſecũdæ declinationis, quæ Græcè in os deſinũt: vt Papyrus, arctus, balanus, eremus, periodus, ſynodus, methodus, byblus, diphthongus, abyſſus, nardus, coſtus, cryſtallus, alabaſtrus, antidotus, & multa alia per exceptionem à regula Vs mas non ternæ. Exceptio præceſſit ibi. Cũ multis Græcis per us hæc vertêre Latini. bene commendentur memoriæ, quia non repetentur. Dixi figurate, mas pro maſculini generis, cum Antonio Nebriſſenſi pluribúſque.

Fœmineum domus eſt, & vannus, humus, colus, aluus,
Et tribus, atque manus, ceu porticus, ac acus, Idus,

Excipiũtur à priore parte regulæ pauca fœminini generis, Domus partim ſecũdæ, partim quartæ, vt colus: & quæ tantũ ſecũdæ declinationis ſunt, vannus, humus, aluus. Reliqua ſunt quartæ declinationis: & Idus tantũ eſt pluralis numeri. *Domus*, eſt ædificiũ ad habitandum factum ex tecto & parietibus: impropric pro quocũq; habitaculo ſumitur, vt pro templis, & nidis, ferarũmq; latibulis. ſumitur pro familia, pro gente, & pro patria. *Vannus*, vas vimineũ, latum, aptũ purgando frumento. Virg. Et myſtica vannus. diminutiuũ eſt hæc vallus. Vanno vannas, id eſt ventilo vt frumenta purgentur. Euanno, extra vanno. *Humus*, terra humefacta. Humanus humana humanum, aliquid ex humo. Humare, eſt in humo ſepelire. *Colus*, inſtrumentũ quod penſa continet, à quo fila fuſo ducũtur. Cic. 2. de Oratore. Quomodo ad me venis cũ tua colu & lana? hic aliquantulum latius eſt quartæ declinationis. At colus, ormenti genus ſolũ eſt maſculini generis. *Aluus*, venter: ſed proprie ea pars qua ſordes effluũt: nonnunquam pro alueo ſumitur. nũc ſolum fœminini generis eſt. Virg. Curuam compagibus aluum. Columela lib. 8. Diſtentam in pabulis aluum. Olim etiam maſculinum erat. Actius, Maia nemus retinens gramido concepit in aluo. *Alnus*, per n, eſt fœminini generis: quia nomen arboris, vt Pyrus, quercus, pinus, cupreſſus, &c. *Tribus*, progenies. Tribulis, aliquis ex tribu. Hieronymus vtitur nomine contribulis, pro eo qui ex eadem tribu eſt. & eſt tribulis cõmunis generis, per regulam, Quicquid vtrique, &c. *Manus*, membrũ notum, à cuius ſimilitudine manus dicitur inſtrumentũ nauticum quo naues harpagonibus raptæ tenentur. Hiero. Ferreas manus & vncos præ-

parant. Manus quoque eſt multitudo, & poteſtas, & elephāti proboſcis, & ſcriptura manuum. *Manicula*, eſt parua manus. *Porticus*, ampla domus propter repentinos imbres & vmbrarum ac deambulationis gratia ædificata. Stath. Stat porticus alta columnis. *Cryptoporticus*, id eſt porticus ſubterranea. Cryptos, id eſt occultus vel ſubterraneus. *Acus* inſtrumentum ſartoris, item quo ſarcinatrix & ornatrix vtitur ad diſcernendos capillos ab acuta cuſpide. Mart. Figat acus tortas ſuſtineátq; comas. Acus ſimiliter fœminini generis quartæ declinationis, à ſimilitudine acus ſutoriæ dicuntur paleæ frumenti. Colu. lib. 2, Duriſsimæ acus eiectæ ſeparatǽq; erunt à cudentibus. Similiter inſtructio exercitus acus dicitur, quòd ea pars militum vehementiſsima ſit ad hoſtem vulnerandum acumine telorum. Hic acus aci, ſecundæ declinationis, eſt quidam piſcis. Hoc acus aceris, purgamentum frumenti. *Idus*, ſunt dies quidam menſis. *Anus*, nurus, ſocrus, quartæ declinationis, fœminini generis ſunt, per regulam Eſto fœmineum, &c. quia ſolas fœminas ſignificant. Nam anus, eſt vetula. Hic & hæc *Anilis* & hoc anile, ad vetulam pertinens: vt Anilis fabula. diminutiuum eſt anicula. Anus maſculini generis, ſecundæ declinationis, eſt poſterior pars verenda, & quidam fluuius. *Socrus*, eſt vxoris vel mariti mater. *Nurus*, eſt filij vxor. Terentius, Vno animo omnes ſocrus oderunt nurus. Nurus capitur aliquando pro quauis fœmina non antiqua.

Dat pecus hæc pecudis, ſubſcúſque, palúſque, ſalúſque,
Quæq́ue ſenex, iuuenis, cum ſeruio, nomina donant,
Et virtus, incus. At maſcula ſint lepus & mus:
Et quæ pus donat, veluti chytrapus, volo iungi.

A nominibus tertiæ declinationis excipiūtur pauca fœminini generis quæ ſunt hæc: *Pecus*, quādo genitiuus eſt pecudis: nam ſi pecoris facit, neutrum eſt. & vtrunque ſignificat omne animal quod ſub imperio hominis pabulo terræ paſcitur: vt ſunt boues, aſini, equi, cameli, oues, capræ, &c. Pecus pecoris, etiam totum gregem ſignificat, & aliquando vtrunq; etiam de piſcibus dicitur, & omnibus rationis expertibus. dicitur aliquando fuiſſe maſculini generis, quia Ennius dixit, pecudi marito. Hinc fit pecorinus, pecoreus, pecudinus: vt Pecorina caro, pecudina pellis. *Subſcus*, tabella qua tabulæ inter ſe configuntur: quia qua immittitur, ſuccidirur. Pacuuius, Nec vlla ſubſcus cohibet compagem. Vitru. lib. 4. ca. 7, Et ita ſint compactæ ſubſcudibus. Cato de re ruſtica, Subſcudes ilignas addito. *Palus*, terra aquoſa, vel aqua nigra, non fluens: at Palus pali, maſculini generis, eſt ſtipes magnus. *Salus*, incolumitas: aliquando etiam remedium. Virgilius, Vna ſalus victis, nullam ſperare ſalutem. Salus etiam credebatur eſſe dea quædam. *Senectus*, id eſt ſenecta, ſenium, ſenitudo, ſenitas, ſenum, ſcilicet ætas. *Iuuentus*, id eſt iuuenilitas. Iuuenta ætas, ſcilicet iuuenum: & capitur pro ipſis iuuenibus. *Seruitus*, ſeruiendi conditio & ſeruitium. nonnulli malunt à ſeruus deriuare quàm à ſeruio. contraria ſeruituti eſt libertas. *Virtus*, eſt ars bene rectéque viuendi, & proprie fortitudinem ſignificat. virtuoſus Latiniſſimi non dicunt, ſed ſtudioſus & virtute præditus. *Incus*, ferramentum magnum ſuper quod fabri cudunt. Hinc *Incudo* incudonis, faber ferrarius. Hieronymus contra Iouin. Et in nauibus piſcatorum caput eius ſtat: ſicut incudo inſatiabilis reputat ferrū, vt paleas. At maſculini generis ſunt, *Lepus*, animal notum: & *Mus*. Hinc leporinus & murinus: vt Leporina caro, murina pellicula. Lepuſculus, paruus lepus, & quidam piſcis marinus. Maſculina ſunt Græca à pus podis, id eſt pes: vt *Tripus*. id eſt menſa tripes. Lucanus libro quinto, Iunctos tripodas. Virgilius, Et tripodas geminos, auri duo magna talenta. *Chytrapus*, ferramentum cui ſuperponitur cacabus vel olla ſuper ignem, vel olla habens pedes. Chytra eſt olla. *Sciopus*. pede vmbram facięs.

Antipus, homo contra pedes noſtros ambulans. *Apus*. hirundinis ſpecies, quaſi ſine pedibus, ſemper iacet aut volat. Fœminina tertiæ ſunt Venus & Tellus, per regulam Eſto fœmineum. *Venus*, eſt amoris & venuſtatis dea credita: & ſeruato genere pro amore venuſtatéque capitur. *Tellus* eſt credita olim dea terræ: & ſeruato genere pro terra ſumitur: vt Bacchus pro vino. *Sus* cuius generis? Communis: quia porcum porcámque ſignificat, vbi ſexus facile diſcernitur. Virgilius dixit Sabellicus ſus. Hinc ſuinus. Varro, Hic enim conciliator ſuinæ carnis datur populo. Hinc iterum per diminutionem ſuillus, & ſuilla caro. *Ligus*, id eſt Ligur, ſimiliter communis generis eſt, quia nomen eſt gentile. Da regulam. Quicquid vtrique datur, & cætera. *Vetus* & intercus omnis generis ſunt, per regulam Adiectiua trium. quia ſub vna voce adiectiua ſunt: vt hic & hæc & hoc Vetus, id eſt antiquus antiqua antiquum. Diminutiuum eſt vetulus. Vetuſtus, id eſt vetus. Vetero veteras,

vetus

vetus facio. Veteraſco & veruſteſco, id eſt vetus fio. Aliqui differentiam ponunt, vt libro ſeptimo declarabo. *Intercus*, inteſtinus. Gellius libro decimotertio, Intercutibus vitiis madentes. Cato, Intercutibus ſtupris inquinatus. Plautus, Num eum veternum aut aqua intercus tenet. Prudentius, Nunc noua materies ſolidata intercute flatu. Ego non inueni vſquam intercus pro morbo ſubſtantiuum, quem hydropa Græci vocant: ita tamen vult accipi aliquando Priſcianus, cui ſuffragantur Beroaldus, Sulpitius, Calepinus: ſed teſtimonia nemo citat.

Carbaſus hic aut hæc, groſſus, dant grus, atomúſque,
Lecythus, atque pharus, penus, & ſpecus, & paradyſus:
Sic aluus quondam: iunge intybus, atque phaſelus,
Pampinus, atque arquus, pro fructu ficus: at hic vult
Pro morbo: nunquam declinat quarta virile.
Hoc ſpecus, atque penus dices, dum tertia flectit.
Hic aut hoc vulgus. Solum hoc virus, pelagúſque.

Quædã in us ſunt dubij generis, vt hic vel hæc *Carbaſus*. ſæpius fœminini generis. eſt genus lini miræ tenuitatis vnde fiebãt vela: quæ ob id vndecunq; fiunt, nunc carbaſa dicũtur. Papin. in Achille,
Nec mora, iam dextras Ithaceia carbaſus auras
Poſcit. Ithaceia carbaſus, id eſt velum aut nauis Vlyſſis, qui Ithacus dicitur. Propertius in fine quarti, Exhibuit viuos carbaſus alba focos. hic veſtem ex ſerico aut tenui lino ſignificat, vt apud Valerium Max. lib. 1. vbi maſculini generis eſt. Quum carbaſum, quem optimum habebat, foculo impoſuiſſet, ſubito ignis emicuit. Hinc carbaſeus carbaſea carbaſeum, & carbaſinus carbaſina carbaſinum. *Grus* epicœni generis ſub hic vel hæc, auis eſt nota. Virgil. 1. Georg.
Strymoniæ dant ſigna grues. Horatius 1. Sermonum,
-decerpta ferentes
Membra gruis ſparſi. *Groſſus*, ficus abortiua quæ non matureſcit. Calepinus dicit tantum pluraliter groſſi reperiri: ſed fallitur. Plinius lib. 13. cap. 7, Groſſus eius non matureſcit. De maſculino genere. Hieron. Ficus protulit groſſos ſuos. Colum. lib. 3, Groſſuli minuti. Celſus lib. 5, Groſſi in aqua cocti. De fœminino. Plin. lib. 15, Deprehenſáſque in hac hyeme groſſos. Et alibi, Crudæ groſſi verrucas tollunt. *Atomus*, id eſt corpus inſecabile: ab a, id eſt ſine: & tomos, inciſio. Multi vtuntur maſculino, ego fœminino vtar cum Cicerone, dicente in libello de Fato, Nec(cum hæc ita ſint) eſt cauſa cur Epicurus pertimeſcat fatum, & ab atomis petat præſidium: eáſque de via deducat, &c. ſic alibi ſemper. In primo de Fin. Atomus altera alteram poſſit attingere. Seneca 7. lib. nat. maſculine dixit, Quod atomi congeſti aceruatíque fecerunt. *Lecythus*, ampulla olearia: Cyprianus capſacem vocat: fœmininum eſt apud Græcos, teſte Neſtore: Hieronymus tamen maſculine dixit in libro 3. Reg. Hydria farinæ non defecit, & lecythus olei non eſt imminutus. *Pharus*, id eſt turris altiſſima in aliquo portu propter nauigantium ſalutem ad prælucendi miniſterium fabricata: dicta tanquam phanos, quod ſignificat lucidum, n litera, in r verſa: vel ab inſula Ægypti Pharo, vbi fuit turris celeberrima: vnde aliæ ad ſimilem vſum fabricatæ phari dicuntur. De maſculino genere. Suetonius in Claudio, Suppoſuit altiſſimam turrim in exemplum Alexandrini phari, vt ad nocturnos ignes curſum nauigia dirigerent. Auienus in Arato, Romuleique phari fauces illæſa reliquit. De fœminino. Papinius, Lumina noctiuagæ tollit pharus æmula lunæ. Iuuenalis, Tyrrhenámque pharon. Pro inſula, ſolum eſt fœminini generis, per regulam Inſula & vrbs, regio, &c. *Penus* ſecundæ vel quartæ declinationis, eſt maſculini generis vel fœminini, tertiæ vero, ſolum neutri. Sic dices de ſpecus, licet in tertia obliqui ſpecoris, ſpecori, ſpecore exoleuerunt. Penus eſt omne eſculentum & poculentum quo homines veſcuntur. Feſtus, Penora, res neceſſariæ ad victum quotidianum. Plautus in Perſa, Nam niſi penus annuus hodie conuenit, etas populo proſtituam vos. Lucilius, Magna penus, paruo ſpatio conſumpta peribit. In Digeſtis titulus eſt De penu legata. De neutro. Horatius, Annonæ proſit, portet frumenta penúſque. Strabo, Propinquos penore volebamus priuare. Olim genitiuus erat penitis & peniteris. Legitur quoque hoc *Penum* peni. Afranius, Vos quibus cordi eſt intra tunicam manus læua, dextera in penum herile. Plautus in Capt. Ego ibo vt conueniam ſenem:
dicam

dicam vt ſibi penum aliud ornet. Inuentum hoc penu vt genu. Actius, *Penu* autem optimum eſt, vt nihil deſit. *Specus*, id eſt ſpelunca vnde ſpectare licet, ſecundæ vel quartæ declinationis, tam maſculini, quàm fœminini generis. tertiæ vero, ſolum neutri generis. vnde nunc nominatiuum, accuſatiuum, vocatiuúmque in vſu ſolum habemus. De maſculino. Horat. 3. Carm. Quæ nemora, aut quos agor in ſpecus? Ouid. in 3. Metam. Eſt ſpecus in medio ſyluis & vimine denſus. De fœminino genere. Sillius lib. 6, Tabificam expirat ſaniem ſpecus vltima. Gellius lib. 5, Specum quandam nactus. Pacuuius, Aduenio in ſcrupuloſam ſpecum. Cato, Specus oppoſita quo aqua de via abiret. De neutro. Virg. Æneid. 7, Hic ſpecus horrendum, & ſæui ſpiracula Ditis
Monſtrantur. Ita legendum eſſe docet Seruius. Sillius libro 13,
Tum quà ſe primum rupta tellure recludit
Inuiſum cælo ſpecus. Prudent. Nox obſcura loci per ſpecus ambiguum.
Lectum eſt hæc ſpeca ſpecæ, & hoc ſpecum ſpeci, & hoc ſpecu. *Paradiſus*, id eſt pomarium, & locus amœniſsimus in quo conſtitutus fuerat à Deo homo. Fœminini generis eſt apud Græcos, maſculinè tamen dixit Hieronymus in Geneſ. Plantauerat deus paradyſum voluptatis à principio: in quo poſuit hominem. Auguſtinus ad Horoſium, Paradiſus in oriente ſitus eſt interiecto oceano. *Aluus* olim, vt declaraui, fuit etiam maſculini generis, vt acus, cupreſſus, & plura: nunc tantum fœminini generis. *Intybus*, herbæ nomẽ. patebit in heteroclitis. *Phaſelus*, nauicula velox & oblonga. de fœminino non occurrit teſtimonium niſi omnium grammaticorum. De maſculino. Catullus,
Phaſellus ille quem videtis hoſpites,
Aiunt fuiſſe nauium celerrimum. Optime hũc Latiniſſimũ Catullum imitaberis. Pro legumine quodam, maſculinum eſt: pro inſula vero, fœmininum. *Pampinus*, vitis ramus. Varro, teſte Sergio, ſæpiſsime fœminino vtitur: Virgilius maſculino. Columella pro arbore quadã vtitur. *Arcus*, vel arquus, pro iride, tam ſecũdæ, quàm quartæ declinationis: melius eſt maſculini generis, licet Ennius dicatur fœminini poſuiſſe. Lucan. lib. 1. Arquus vix vlla variatus luce colorem. *Supparus* ſolum maſculini generis eſt, licet olim dicatur fuiſſe etiam fœminini. *Ficus*, arbor nota, ſolũ eſt fœminini generis, per regulam generalem: & eſt ſic ſecũdæ vel quartæ declinationis. Iuuenalis, -ad quæ
Diſcutienda valent ſterilis mala robora fici. Cic. de Orat. Qui quum familiaris quidã quæreretur, quòd diceret vxorem ſuã ſuſpendiſſe ſe de ficu. Pro fructu eſt maſculini vel fœminini generis: pro maſculino quidem, ſolũ ſecundæ declinationis, etiam morbũ quẽdam à ſimilitudine fici ſignificãs. Pro fœminino genere tam ſecũdam quàm quartam declinationẽ recipit. Hæc eſt ſententia doctiſſimi Vallæ declarantis illud Martialis; Dicemus ficus quas ſcimus in arbore naſci: Dicemus ficos Cæciliane tuos. *Vulgus*, eſt multitudo ignobilis, tam maſculini quàm neutri generis. Cic. Saturnũ maxime colunt vulgi. Tacitus, Eſt vulgus ſine rectore præceps, pauidus, ſocors ſæpiſsime. Idem maſculinè alibi vtitur. In Iob, Vulgũ pauperem ſpoliauerunt. Salluſtius in Iug. Vulgum effuſum oppido cedere. Plinius lib. 8. Id vulgum crediſſe video. Horatius, -huic ego vulgum
Errori ſimilem cunctum inſanire docebo. Virgilius 2. Æneidos,
Hinc mihi prima mali labes, hinc ſemper Vlyſſes
Criminibus terrere nouis: hinc ſpargere voces
In vulgum ambiguas, & quærere conſcius arma.
Sergius contra rationem carminis legit vulgum ambiguam, credens, vir alioqui doctiſſimus, vulgus hic eſſe fœminini generis: quem male ſequuntur Pomponius & Niger, pluréſque. Seruius admonet legendum eſſe in plurali ambiguas, vt ſtet verſus. De neutro. Virg. Scinditur incertum ſtudia in contraria vulgus. *Sexus* nunc maſculinum, olim etiam neutrum fuit. Plaut. in Rud. Virile ſexus nunquam vllum habui. Dicebant quoque hoc *Genus* in neutro genere, pro hoc genu. Cic. in Arato, Iam dextrum genus & decoratam lumine ſuram. Tantum neutri generis ſunt *Pelagus*, id eſt mare. nonnunquam maſculinè reperiri notat Calepinus. Valerius Flaccus lib. 1,
O quantum terræ, quantum cognoſcere cæli Permiſſum eſt, pelagum quantos aperimus in vſus.
Non diffiteor Valerium dignum eſſe quem citra affectationẽ imitemur. *Virus*, venenum & grauis odor. Virgil. Ille malum virus ſerpentibus addidit atris. Viroſus & virulentus, id eſt viro plenus. *Catus* pro fele Seruius dixit eſſe fœmininum, teſte Bergomate.

Fœmineum eſt laus, fraus, velut s, cui conſona iuncta eſt.

Laus & Fraus, & omnia nomina deſinentia in s, præcedente conſonante, ſunt fœminini generis,

vt Trabs,plebs,puls,hyems,vrbs,ſtirps,ars,glans,mens,&c. Laus, propria virtus & laudatio. hinc laudo,collaudo,elaudo,perlaudo. Fraus,deceptio & periculum. Fraudulosus & fraudulentus, qui fraudem facit. Fraudo fraudas,decipio. *Trabs*, craſſum lignum in ædificio. Ennius dixit hęc trabes.

Plebs, vulgus. hæc plebes plebei,idem. ſicut Plinius, Tanta plebei conſternatione, vt primo pulſus ex ea regione, mox & interemptus ſit. Diminutiuum eſt plebecula. Plebeius , plebeia , ad plebem pertinens. Plebiſcitum,id eſt plebis ſtatutum. *Hyems*, id eſt bruma. Hyemo hyemas,hyeme habito. *Vrbs*, id eſt oppidum. diminutiuum eſt vrbecula. Vrbicus & vrbanus,ad vrbem pertinens. vrbanus etiam eſt honeſtus & facetus. Reliqua patebunt in ſequenti libro.

Maſcula ſunt pons,fons,mons,ſæps,dum denotat anguem,
Et cum dente,chalybs:aſsis cui iungito partes:
Et polyſyllaba in s,dum p præponitur illis

Excipiuntur ab illa regula quædã maſculini generis,& ſunt hæc : *Fons* à fundendo, quia fundit aquam. diminutiuũ eſt fonticulus & fonticellus. Olim fuit etiam fœminini generis,teſte Calepino. Fõtanus,quod ex fonte eſt:vt aqua fontana. *Pons*, aſſer,vel quiduis aliud per quod ſupra aquas trãſimus. Ponticulus,paruus pons. *Ponto* pontonis,nauis qua pecora traiiciuntur,vel aliæ res. *Mons*, terræ tumor altiſſimus. Monticulus,paruus mons. Montanus,ex monte. *Seps*, paruus ſerpẽs,ex cuius ictu mẽbra percuſſa putreſcũt. A ſæpo verbo Græco. putrefacio. Lucan. lib.9. Oſſáq; diſſoluens cum corpore tabificus ſæps. Accuſatiuus eſt ſæpa: vnde pro eodẽ fit fœmininũ primæ declinationis: hæc ſæpa ſæpe:quod apud Pliniũ inuenies. At *Seps* pro ſepimento,eſt generis fœminini. & dicitur etiam hæc ſepes ſepis. *Mars*, Deus belli,vel ipſum bellũ,pertinet ad regulã Omne viro ſoli. *Dens*, notũ eſt:capitur per ſimilitudinẽ pro omni quo aliquid teneri vel execari poteſt. Verg. -tum dente tenaci Anchora fundabat naues. Dentio,dẽtis,dentire,dentes emitto. Dentitio, dentium emiſſio. Dentatus,magnos habens dentes. Dentoſus,idẽ. Edentatus vel edẽtulus,qui ſine dẽtibus eſt. *Chalybs*, populus quidam,& ferrum optimum,& aliquid ex chalybe fabrefactũ. Virg. Vulnificúſque chalybs vaſta fornace liqueſcit. Eſt etiam fluuius quidã. Pro populo ſimiliter maſculinũ eſt:quia fœmina dicitur Chalybiſſa:vt *Arabs*, quia fœmina dicitur Arabiſſa. Da regulã. Eſto genus variũ,&c. Hieron. in prologo Iob, Et accepit vxorem Arabiſſam. Item *Libs* eſt maſculini generis,quia ſignificat ventũ Aphricũ:quẽ vt cæteros vẽtos Deum eſſe dixit gẽtilitas:& pro flatu accipitur:vt Bacchus pro vino, per regulam Omne viro ſoli,&c. Sub dente volo cõprehendi *Bidens*, *Tridens*,pro inſtrumentis tot dentiũ. Ouid. Ipſe tridente ſuo terrã percuſſit:at illa Intremuit. Bidens autem pro oue eſt fœminini generis. Item maſculina ſunt nomina ſignificantia partes aſſis. vnde *As*, id eſt duodecim vnciæ.

Vncia, eſt prima pars aſſis. Nomina itaq; de quibus loquor ſunt, *Sextans*,ſexta pars aſſis : ſcilicet duæ vnciæ. *Quadrans* , vnciæ tres : quaſi quarta pars aſſis.& vocatur etiam triunciũ. *Triens*, tertia pars. id eſt vnciæ quatuor. *Quincunx*, vnciæ quinq;.hoc in nx deſinit, non in ns. *Semis* , id eſt ſemi as: hoc eſt ſex vnciæ. *Septunx* in nx , non in ns , id eſt vnciæ ſeptem. *Bes*, id eſt vnciæ octo. *Dodrans*, vnciæ nouem:quaſi dempto quadrante: & dicitur nouuncium. *Dextans*, id eſt vnciæ decem: quaſi dempto ſextante. *Deunx* in nx , non in ns , vnciæ vndecim : quaſi dempta vncia ab aſſe. hæc nomina ſignificant nummos & vaſa. Perſius, Sed tremor inter vina ſubit,calidúmque trientem Excutit è manibus. De nummo. Iuuen. Non habet infœlix quem porrigat ore trientem. Significant etiam partes hæreditatis,&c. Item maſculina ſunt polyſyllaba in ps: vt *Hydrops*, aqua intercus. Hydropicus, qui eo morbo laborat. *Æthiops*, maſculinum eſt, quia fœmina dicitur Æthiopiſſa.

Hic aut hæc forceps & adeps,frons cum ſcrobe,ſerpens,
Atque rudens,& ſtirps dum truncum ſignificabit.

Pauca in s deſinentia,præcedente conſonante,ſunt dubij generis : vt *Forceps*, inſtrumentum quo tenetur aliquid: ideo ab imperito vulgo tenella vocatur. A cuius ſimilitudine cãcer forcipes habere dicitur. appellatur autem quaſi foruiceps:quia eo foruum,id eſt calidum capimus. Virgil.8. Æneid. Illi inter ſeſe multa vi brachia tollunt
In numerum,verſántque tenaci forcipe maſſam. De genere author eſt Priſcianus. *Adeps*, id eſt pinguitudo cuiuſcunque rei. De maſculino. Plin. Folia cum vrſino adipe trita imponunt podagricis. Idem, Iuuat aures adeps anſerinus cum ocymi ſucco impoſitus. De fœminino. Idem, Cum quo

recens

recens adeps coſta ſit. Celſus lib. 5, Adipis anſerinæ. *Frons*, ſemper nunc fœmininum eſt, ſiue folium, ſiue capitis anteriorem partem notet. Martial. Nec matutina ſi mihi fronte venis. Olim pro parte capitis maſculinum erat. Cæcilius apud Gellium,

-hi ſunt inimici peſſumi, fronte hilaro, Corde triſti. Cato, Poſtri lie ſignis collatis æquo fróte pugnauit. *Scrobs*, foſſa aut puteus, &c. De maſculino. Colum. Nec totus ſcrobs terra cópleatur. Plautus, ſexagenos ſcrobes. Sæpius eſt maſculinum. diminutiuum eſt ſcrobiculus. Dicitur etiā maſculinè hic ſcrobis, vt hic panis. Nam Capella ait, Hic ſcrobis vt hic menſis: licet Lucanus exiguam ſcrobem dixit. Ego tamen nó verebor Lucanũ imitari, ſic ſcribẽtem lib. 8, Exigua trepidus poſuit ſcrobe nobile corpus. Et Ouidiũ 7. Metam. Scrobibus tellure duabus. *Serpens*, id eſt anguis. Virg. Corpora natorum ſerpens amplexus vterq;. Iuuen. ſaty. 6, Et mouiſſe caput viſa eſt argentea ſerpens. Lucan. lib. 9, Parua modo ſerpens. Mart. lib. 11, Nec ſerpens habitare tota poſſit. *Rudens*, funis nauticus. Ouid. Pulſi gemuere rudentes. Plautus, Hanc quam trahis rudentem cóplico. Frequentius eſt maſculinum. *Stirps* pro origine vel progenie ſolum eſt fœmininum. Virg. Heu ſtirpem inuiſam. At pro trunco vel radice tam maſculini quàm fœminini generis eſt. de maſculino frequẽtius occurret teſtimonium. Virg. 2 Georg. Admorſo ſignata in ſtirpe cicatrix. Idẽ Æneid. lib. 12, Sed ſtirpẽ Teucri nullo diſcrimine ſactũ. In eodem, Quum ſemel in ſyluis imo de ſtirpe reciſum. De fœminino. Horat. Stirpéſq; raptas & pecus & domos. Cic. 2. de natura deorum, Per ſtirpes alantur ſuas. ſic idem ſæpius pro trunco aut radice, &c. *Torrens* cuius generis? Maſculini generis: quia cũ ſit natura adiectiuum, intelligitur maſculinum fluuius, per regulã Mobile pro fixo. Eſt autem torrẽs, fluuius per pluuiam congregatus, qui in æſtate plerunq; ſiccatur. Adiectiuè dicimus torrentia flumina, quæ in morem torrentis fluunt. Torrens oratio, id eſt vehemens & impetuoſa. Comparatur Torrens, torrentior, torrentiſſimus. Per eandem regulam *Oriens* & *Occidens* maſculina ſunt: & ſumũtur pro regione orientali & occidentali. *Princeps* cuius generis? Communis: quia viro & fœminæ datur, per regulam Quicquid vtrique datur, &c. eſt qui vel quæ principatum tenet: quaſi primũ caput, vt volunt. De fœminino. Virg. 10. Æneid. Tu mihi nunc pugnæ princeps, tu diua ſecundo. Cor. Tacitus, Corrumpere cubicula principum fœminarum. Principiſſa, duciſſa, comitiſſa, militiſſa, &c. culinaria ſunt, non Latina. Quæ ſunt alia per eandem regulam communia? *Cælebs*, abſque coniuge: etiam ſi caſtè non viuat. Horat. Melius nil cælibe vita. Ouidius, -ſine coniuge cælebs Viuebat. Hinc cælibatus, vita ſine coniuge. Suet. Amiſſa vxore Lepida, duobúſq; ex ea liberis, manſit in cælibatu. *Parens*, pater aut mater, auus aut auia, &c. Sedulius, Salue ſancta parẽs enixa puerpera regem. fit à pario, &c. nam parens, participium à pareo, id eſt obediens. *Infans*, homo per ætatem nondũ ſciens fari. Infantia, prima ætas. Infantilis, ad infantem pertinens. Quandoque de pullis brutorum dicitur. Plin. Quadrupedes infantes ſuos cognoſcũt. Idem, *Veſpertilio* volucrum ſola lacte nutrit, hubera admouẽs, geminos volitat amplexa infantes. Hic obiter notabis veſpertilio fœminine proferri, quia intelligitur volucris, per regulã Communis proprio, &c. Transfertur quoq; ad inanimata. Idẽ, Nec tunicę minor gratia in cibo infantis boleti. Id eſt parui, & nõdũ adulti. Adiectiue ſumitur pro infacũdo. Cic. in Bruto, Ipſum Scipionẽ accepimus non infantẽ fuiſſe. Ouid. Gutturáq; imbuerãt infantia lacte canino. Prudentius, Fragire cõptum carmen infantiſſimo. *Bifrons*, *Quadrifrons*, habẽs duas aut quatuor frõtes, vt Ianus ſecundũ poëtas. *Effrons*, ſine frõte, id eſt verecundia. vnde eſt, Perfricui frontẽ. Philelphus, Nanq; verecundi nihil eſt quod penſitet effrons. *Cliens*, defenſionis gratia aliquẽ colens: & penè voluntarius famulus fauore & mercede aliqua vel beneficio ductus. Qui ſic colitur, eſt cliẽtis patronus, Clientela, eſt clientũ multitudo. *Municeps*, id eſt ciuis. Petrus eſt municeps meus, non cómuniceps. *Manceps*, qui aliquid à populo emit conducítve: quia ſublata manu ſignificat ſe authorẽ emptionis eſſe. vix de fœminis dicitur, licet ſignificatio non adeo repugnet. Eſt etiã conductor operariorũ, & princeps artificum. *Recens* cuius generis? Omnis: quia eſt ſub vna voce adiectiuũ, per regulam Adiectiua triũ, &c. Talia ſunt valde multa, vt Recens, id eſt nouus. Capitur pro recenter tã in proſa oratione quàm in carmine. Plautus, Qui recens ex agro venerat. Virg. Sole recẽs orto. Suet. in Tyberio, Romam recens conditam. *Elegans*, ornatus, ſplendidus, electus. *Petulans*, libidinoſus, iniurius, nequã. *Sons*, malus, nocens. Inſons, innocens. *Iners*, ignauus. Inertia, ignauia. Sic *Solers*, cautus, quaſi totus in arte. Solon Oſcè totum ſignificat. *Demens* & *amens*, id eſt ſtultus, inſanus. ſic Expers, biceps, triceps, anceps, prudens, ſapiens, ingens, concors, diſcors, inops, exors, potens, &c. legens, amans. ſic omnia participia pręſentis tẽporis. Sed ex dictis quędã non videntur eſſe planè adiectiua, quia inops, particeps, & plura in plurali neutro carent.

Videns

Videns pro Dei propheta maſculinum eſt. *Animans*, licet natura ipſa adiectiuum ſit, tamen tanquam ſubſtantiuum per ſe ponitur in quouis genere. De maſculino. Horatius 2. Sermonum,

-ſed hic ſtylus haud petet vltro

Quenquam animantem. De fœminino. Cic. primo de legibus, Nam quum cæteras animantes abiecisset ad paſtum. De neutro, animantia, in plurali ſæpe occurreret teſtimonium. Ouidius,

Pronáque quum ſpectent animantia cætera terram,

Os homini ſublime dedit. Adiice maſculinis *Nefrens*: quia intelligitur ſemper porcellus. Eſt enim, teſte Varrone, porculus per ætatem fabam frendere, id eſt frangere, nondum potens.

Hæc petit x. Polyſyllaba in ax & in ex maribus do.
Dic tamen hæc fornax, ſimilax, carex, velut halex.
Addatur vibex, & forfex, atque ſupellex.

Nomina in x ſunt fœminini generis, vt *Celox*, id eſt ſcapha. Plaut. Quo hanc celocem conferam? Varro, Nautæ remiuagam mouent celocem. Sunt qui putent fuiſſe olim maſculinum. nomen habet à celeritate. vocatur etiam celoris & oxia. Pax, lex, nox, &c. Excipiuntur polyſyllaba tam in ax quàm in ex: quia ſunt maſculini generis, vt *Thorax*, id eſt pectus, & pectoris munimentum. Hinc Thorax laneus, thorax ferreus, aut chalybeus, &c. Virgilius, -bis ſex thoraca petitum,

Perfoſsúmque locis. *Nyclicorax*, coruus nocturnus: à nyx, id eſt nox: & corax, id eſt coruus. *Anthrax*, hulcus quoddam. *Harpax*, vncus quo aliquid trahitur ex puteo. *Dropax*, vnguentum quoddam. *Storax* vel ſtyrax, genus aromatis. dicitur etiam hæc ſtyrace. *Abax*, id eſt abacus, menſa calculatoria, & cui vaſa ſuperponuntur. Digeſtis De legatis tertio, L. Hæres. Cui Corinthia vaſa legata eſſent, huic abaces quoq; horum vaſorum collocandorum cauſa legatos videri. Vulgo mendoſe habetur nihili dictio baces. *Frutex*, medium quid inter arborem & herbam, dicunt olim fuiſſe fœmininum: vt *Latex*, id eſt aqua: nonnunquam poëtice etiam vinum: nunc tãtum maſculinum. *Vertex*, id eſt ſummitas: vt Vertex capitis vel montis. *Pollex*, primus digitus, quia præ ceteris pollet. *Rumex*, id eſt herba quædam libidinem prouocans. Virg. Fœcundúſq; rumex. *Murex*, conchylium quo veſtes tinguntur. capitur pro purpura. Virgil. Tyrióq; ardebat murice læna. Significat plura, quibus ſuperſedeo. Monoſyllaba fœminina ſunt, vt Pax, lex. Inter polyſyllaba, id eſt habẽtia plures ſyllabas quàm vnam, fœminini generis ſunt, *Fornax*, caminus vbi coquuntur lapides. diminutiuum eſt fornacula. *Similax* vel ſmilax, genus hederæ flore candido, olente lilium. Eſt etiam arbor quam taxum Latini vocant. vbi ad florem reſpicimus, nonnunquam maſculinè reperimus. *Carex*, herba acuta & duriſſima, ſimilis aſparago. Virg. Et carice paſtus acuta. Carectum, locus caricibus plenus. Idem, Tu poſt carecta latebas. *Halex*, piſcis. vide halec. *Vibex*, ſignum flagelli in corpore. Perſius, Si puteal multa cautus vibice flagellas. *Forfex*, inſtrumentũ ſartorium quo aliquid ſcindũt. Forficula. parua forfex qua pili ſcinduntur aut quid aliud. Forpex Hermannus Torrentinus negat Latine dici, licet in vocabularijs & grammaticis reperiatur. *Supellex*, res domeſtica. Perſius, Tecum habita, & noris quàm ſit tibi curta ſupellex. *Ilex* fœmininũ eſt; quia eſt nomen arboris glandiferæ. Sic *Vitex*: quia eſt ſalix vnde vaſa viminea fiunt. *Pellex* fœmininum eſt, quia ad ſolam fœminam pertinet. Eſt enim pellex impudica mulier, quæ cum marito alterius miſcet corpus. Iuuen. de mala vxore, Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat. Pellicatus, actus pellicis. Pellaca id eſt pellex.

Maſcula ſunt fornix, phœnix, cum maſtiche, varix,
Et bombix, ſpadix, & orix: quodque vncia præbet,
Grex & eryx, ſandix, voluox, calyxq́ue, calixq́ue.

A regula Hæc petit x, tolluntur plura maſculini generis, vt *Fornix*, arcus in ædificijs; & quodcunque opus concameratum, à furuus, id eſt ater: quia ſolent ea loca obſcura eſſe. capitur pro lupanari. In Priapea, Nigri fornicis oblitus fauilla. Hinc Fornicor fornicaris, id eſt meretricor: & fornicarius atque fornicaria. Fornico fornicas, id eſt fornicem facio. *Phœnix*, auis vnica. Lucanus lib. 6, Aut cinis Eoa poſiti phœnicis in ara. Ouid. Corpore de patrio paruum phœnica renaſci. Siquando inueniatur fœmininum, hoc erit per regulam Communis proprio: quia relicta ſpecialitate reſpicietur ad genus quod eſt auis. Phœnix etiam eſt ventus quidam, & fluuius, & vir regionis Phœnicæ. ſemper autem eſt maſculinum: quia fœmina dicitur Phœniſſa. Virg. Hunc Phœniſſa tenet

Dido

Dido. Da regulam. Eſto genus varium. Sic *Cilix*, vir Ciliciæ: *Thrax*, vir Thraciæ: *Phryx*, vir Phrygiæ, id eſt Troiæ: per eandem regulam maſculina ſunt: quia fœmina dicitur Ciliſſa, Thraiſſa vel Threſſa, & Phrygia. Lucanus, O nunquam pacate Cilix. Ouid. 1. Faſt. Et ſonat accenſis ſpica Ciliſſa focis. Virgilius Æneidos primo,

-vel qualis equos Threiſſa fatigat

Harpalice. Non dicitur Threiſſa, teſte Georgio Merula: quia ai in ei non vertitur. Virg. 9. Æneid. O verè Phrygiæ id eſt Troianæ. Rex maſculinum eſt per eandem regulam: quia fœmina dicitur regina. *Mastix* maſtigis, id eſt flagellum, maſculini generis, teſte Nebriſſenſi. Vtimur in compoſitis, vt Homeromaſtix, id eſt reprehenſor Homeri & flagellator. & capimus pro quouis zoilo inepto doctorum ſugillatore. ſic Virgiliomaſtix, Ciceromaſtix. At maſtix maſtichis, id eſt gummi lentiſci, quæ maſtiche quoque dicitur, fœmininum eſt contra quoſdam. Serenus, Maſtichis addentur fractæ iam millia farra. *Varix*, vena tumida in corpore humano. Horatius, Varice ſucciſo. Celſus lib. 2, Varix ortus. Calepinus nominatiuum ponit varices: & dicit eſſe maſculini vel fœminini generis: vellem probaſſet. Poſtquam hæc edideram, inueni fœminine apud Senecam in epiſtola ſeptuageſimaoctaua, Dum varices excæcandas præberet. Hinc fit varicoſus, varicor, varico varicas, & varicus, &c. *Spadix*, eſt quidam color. Virg. 3. Georg. maſculine, Honeſti ſpadices. Gel. lib. 3, Palmæ termes ex arbore cum fructu auulſus, ſpadix dicitur. *Orix*, animal in Getulia ex caprarum genere. Iuue. Et Getulus oryx. Et cōpoſita ab vncia maſculina ſunt. Quincunx, deunx vide in ps. Partes aſſis melius in x, quàm in ns deſinūt, vt doctiſsimi ſentiunt. *Grex*, pecudum multitudo. Auguſtinus fœminine dixit, Alias vero greges inſtituerit quæ congregatæ, &c. *Eryx*, montis Siciliæ nomen. *Sandix*, maſculini generis teſte Seruio, herba quædā, & coloris genus. hinc ſandicinus ſandicina ſandicinū. *Voluox*, vermis qui & conuoluolus & inuoluolus dicitur. *Calyx* cum y Græco, priore producta, maſculini generis teſte Nebriſſenſi, id eſt folliculus quo fructus arboris cooperitur à calypto, id eſt operio. *Calix*, cum i noſtro, eſt vas potoriū, aut etiam in quo legumina & cætera reponuntur. Horat. Fœcūdi calices quē non fecere diſertum? *Iapix*, maſculinū eſt, quia nomen venti. Horat. Ne quid albus peccet Iapix. flat ex Apulia. *Bombyx*, (quod antè merito declaraſſem) maſculinum eſt intellige dum vermē ſignificat. Mart. Bombyx pendulus vrget opus. Pro materia vero illa vnde fiunt veſtes bombycinæ, fœmininum eſt. Nam Plinius titulum habet de bombyce Coa. Item bombyce Aſſyria. ſic docuit Antonius Nebriſſenſis. Aliquando tamen bombyx pro ipſo panno vel veſte bombycina etiam maſculine legitur. Propertius, Nec ſi qua Arrabio ducet bombyce puella. Poſſumus dicere poëtam ad vermem reſpexiſſe, ex cuius textura bombycinum conficitur.

Hic aut hæc cortex & onyx cum prole, ſilex, lynx,
Imbrex, calx, ramex, pumex, iuncto obice, dices,
Atque culex, natrix. Sunt qui limax quoque iungant.

Quædam nomina in ex ſunt dubij generis, vt hic aut hæc *Cortex*: & eſt veluti corium cuiuſcunque rei arboris, &c. De maſculino. Ouid. Sen. ſic adhuc trepidare nouo ſub cortice pectus. Virgil. Raptus de ſubere cortex. melius eſt maſculinum. De fœminino. Idem,

-muſco circundat amaræ

Corticis. Onyx cum prole quæ eſt ſardonyx. *Onyx*, id eſt vnguis & gemma candorem habens vnguis humani. Martialis, Calcatuſque tuo ſub pede lucet onyx. Idem, Vnguentum fuerat quod onyx modo parua gerebat. frequentius eſt maſculinum. *Sardonyx*, gemma ſardi onychiſque colorem repræſentans. Iuuenalis ſatyra ſexta,

In manibus denſi radiant teſtudine tota

Sardonyches. De fœminino. Idem, -conducta Paulus agebat Sardonyche.

Perſius, Et natalitia tādem cum ſardonyche albus. Sardonyx etiam eſt mons quidam Indiæ. diuerſitas poteſt venire, quia intelligitur lapillus vel gēma. Sardonychus, id eſt ſardonyx. *Silex*. Papin. Indomituſq; ſilex curua fornace liqueſcit. ſic cæteri ferè. Virgilius tamen dixit Nuda in ſilice. &, Stabat acuta ſilex præciſis vndique ſaxis. Eſt lapis duriſſimus vnde excutitur ignis. Hinc ſiliceus, ex ſilice, vel durus: vt Siliceum caput. *Lynx*, animal maculoſum ex luporum genere acutiſſime videns, cuius vrina in calculi duritiem vertitur, & fit gemma. De maſculino. Horatius 2. Carminum,

Nec curat Orion leones,

Aut timid

Aut timidos agitare lyncas. De fœminino. Virg.3.Georg. Quid lynces Bacchi variæ. Idem 1. Æneid. Maculoſæ tegmine lyncis. Lynx etiam fuit rex quidam in hanc beſtiam verſus vt fabulantur. *Imbrex*, melius eſt fœminini generis, teſte Seruio in illud Virgilij, 4.Georg. Anguſtíque imbrice tecti. Plautus in Milite, Meas fregiſti imbrices & tegulas. Eſt canalis in tecto per quem defluit imber. *Calx*, pes imus, capitur pro cuiuſque rei fine: vt caput pro principio. Perſius, In portam rigidos calces extendit. Apul.7.Meta. Expugnata patientia mea calces validos extuleram. De fœminino. Virg.9.Æneid. Quadrupedémque citum ferrata calce fatigat. Cic.1.Tuſcu. Nunc video calcem, ad quam quum ſit decurſum. Gel.lib.13, Curſus eorum ad eandem calcem virtutis tendentium. Calx autem, aut (vt vult Caper) per es calcs, pro materia qua lapides in muro conglutinantur, ſolum eſt fœminini generis. Palladius, Cales quæ erit ex ſpiſſo & duro ſaxo, ſtructuris conuenit.

Ramex, id eſt hernia, hoc eſt ruptura & deſcenſio inteſtini in ſcorteum, id eſt ſaccum teſticulorum. Ramicoſus, id eſt hernicoſus. Plaut. Tua cauſa nemo noſtrum rupturus eſt ſuos ramices. Lucilius, Ramice magno. De fœminino non ſuccurrit exemplum: credo melius eſſe maſculinum.

Pumex, lapis cauernoſus ad corpora læuiganda laudatiſſimus. Sæpius eſt maſculini generis. Virgil.5.Æneid. Latebroſo in pumice nidi. Catullus fœminine dixit,

Cui dono lepidum nouum libellum
Arida modo pumice politum. *Obex*, rariſſime ſingulariter repertus nominatiuus. Ouidius,
-quas obiice firmo
Clauſerat Iliades. Virg.8.Æneid. Ecce maris magna claudit nos obiice pontus. Quidã magna legũt, alij magno, teſte Seruio. & ſignificat obiectum vel obſtaculũ: vt Peſſulus, ſera, &c. *Culex*, vermiculus alatus. Græcè conops conopos dicitur. Sæpius eſt maſculinum. Plautus fœminine dixit in Caſina, Eho tu nihil cana culex, vix teneor, quin quæ decet te dicam. Notat hoc contra Politianum Baptiſta Pius. *Natrix*, ſerpens aquaticus. maſculinum eſſe docet Phocas per illud Lucani, Et natrix violator aquæ. Lucilius lib.2. fœminine dixit, Sinatibus natricem impreſſit craſſam & capitatã. *Limax* nonnulli dicũt eſſe fœmininum. Ego vero maſculinum inuenio. Colũ. Implicitus conchæ limax hirſutáque campe. Eſt teſtudo & cochlea terreſtris: quæ & Limaca à limo dicitur. Pulex, maſculinum, olim fuit fœmininum. Radix & crux fœminina ſunt: olim etiam maſculina. Gracchus, dignus fuit qui malo cruce periret. *Crux*, id eſt furca, patibulum, gabalum.

Coniunx cuius generis? Communis: quia viro & fœminæ datur, per regulam Quicquid vtrique datur. Eſt enim maritus vel vxor. Quæ ſunt alia per hanc regulam in x communia? *Dux*, qui vel quæ ducit, Virg. Dux fœmina facti. Duciſſa barbarũ eſt. *Index*, qui vel quæ indicat: vt Vox orationis, index. Literæ, amoris indices. *Iudex*, qui vel quæ iudicat. Neutris figurate hæc nomina iunguntur: quia Lucanus in primo dixit indice bello. *Vindex*, qui vel quæ vindicat. Papinius 1. Theb. Tu ſaltem debita vindex huc ades. Compoſita à facio ſignificatione communia ſunt: licet quædam eorum de fœminis vix reperiuntur dici: vt *Artifex*, qui quæve artem aliquam exercet. *Opifex*, qui opus facit. *Carnifex*, tortor. male capitur pro lanio. *Tradux*, traductus. *Redux*, qui ſaluus rediit & reductus eſt. *Irredux*, non reductus aut irremeabilis. Lucanus libro 9, Irreducémque viam deſerto limite carpit. Ouid. Sum reducis coniunx ſicut eunti eram. *Subiunx*, ſubiugatus vel ſub iugo poſitus. *Iniunx*, ſine iugo, nondum ſubiugatus. *Auſpex*. id eſt augur, & dux militiæ, atque celebrandis nuptiis præpoſitus ex parte viri. *Exlex* & *Ilex*, ſine lege viuens. Talia plura occurrent.

Fœlix cuius generis? Omnis: quia eſt adiectiuum, per regulam Adiectiua trium, &c. vt Hic & hæc & hoc *Fœlix* diues, & cui proſperitas euenit. Aliquando eſt qui facit rem fœlicem, ſiue dans proſperitatem. Virgil. Sis fœlix, noſtrúmque leues quæcunque laborem. id eſt proſpera & benigna. Quæ ſunt alia in x adiectiua? Sunt prope innumera: vt Audax, capax. *Illix*. id eſt illectiuus: vt Illix animi Venus. Et illices oculi apud Apuleium. Politia. Aquulæ ipſæ blandæ perſpicuæque ſuberant, & ad lauandum illices. *Senex* natura quidem adiectiuum eſt. ſed neutrum non legi, & fœmininum rarò. Pomponius apud Varronem, teſte Priſciano libro 2. Tua amica ſenex. *Segrex*, *Congrex*, id eſt ſegregatus, congregatus, neutrum tamen plurale nondum inueni. Prudentius,
Omnibus vna ſubeſt natura, ſed exitus omnes
Non vnus peragit meritorum ſegrege forma. Idem,
Iam mundus te Chriſte capit, quem congrege nexu
Pax & Roma tenent. Idem, Scindet & in partes geminato ſegrege regno. Duplex, triplex, &c. *Pernox*, totam noctem durans. *Præcox*, ante alia maturus. Loquax, rapax, peruicax, velox, &c.

Triſulx

Trifaux, habens tres fauces. Sillius lib. 2, -formáque trifauci Perſonat inſopnis lachrymoſæ ianitor aulæ. *Solox*, id eſt hirtus, craſſus, quaſi ſolidus. Titinnius, Lana ſoloci ad purpuram data. Lucilius, Paſchali pecore ac montano hirco atque ſoloce. Verbalia in trix, fœminina ſunt: vt Meretrix, lotrix, *Vltrix*, *Victrix* quæ duo in obliquis adiectiue leguntur in fœminino neutróque genere, non in maſculino: quia dicimus Victor populus vel exercitus, victori populo, victrici plebi, &c. In plurali dicimus hæ victrices & hæc victricia, vltrices & vltricia. Claudianus, Victrici concepta ſolo. Lucan. Tollite iampridem victricia tollite ſigna. Sillius lib. 2, Ipſa pyram ſuper ingentem ſtans ſaucia Dido, Mandabat Tyriis vltricia bella futuris.

Liber I I. de regulari nominum

DECLINATIONE.

Regulæ Generales.

COmpoſitum ſimpléxque modo ſimili gradiuntur.
Demitur exanguis: ſine carmine plura recludam.

Simplex & compoſitum plerunque ſimili modo declinantur: vt Pes & bipes. Nam *Apes* & *Vulpes* non proprie dicuntur compoſitæ figuræ, licet per etymologiam apes putetur dici ab a priuatiua particula & pes: & vulpes, quaſi volipes, ideo faciunt genitiuos apis, vulpis: non apedis, vulpedis. nec lepus lepodis facit, licet putetur dici quaſi leuipes. Pro aue cypſelo non dicimus apes apedis (vt vult Nebriſſenſis) ſed apus apodis, vt OEdipus OEdipodis. *Requies* non demitur à regula, quia vt requies quintæ declinationis eſt, ita etiam *Quies* apud veteres. Afranius, Sollicito corde corpus non potitur quie. Næuius, Complexu ſummo operiuntur & ſuaui quie. Quin etiam requies inuenitur aliquãdo tertiæ declinationis. Cic. in Catone maiore, Vt meæ ſenectutis requietem oblectamentúmq; noſcatis. Macrob. in 1, de ſopno Scipionis, Requietis eſt inſcia. Impubis facit genitiuum ſimilem nominatiuo vt Pubes. Impuber vero, impuberis, vt Puber. ideo male exciperetur à regula, vt probabimus in [illegible]. Excipitur autem à regula *Exanguis*, quod genitiuum ſimilem nominatiuo facit, quum ſimplex ſanguis faciat ſanguinis. Eſt autem exanguis carens ſanguine, id eſt admodum pallidus vel mortuus. Tolluntur plura: nam à ſubſtantiuis facta adiectiua, in ablatiuis & quibuſdam aliis caſibus aliter eunt quàm ſimplicia: vt caulis ablatiuum facit caule: vnicaulis vero, vnicauli. Et a manus compoſita ſunt ſecundæ declinationis, vt vult Georgius Valla cum Antonio Nebriſſenſi. Priſcianus vero cui Mancinellus ſuffragatur, dicit eſſe quartæ, vt Manus. Mihi incertum eſt: quia ſolum accuſatiuum inter obliquos reperi, ex quo nihil iudicare licet: vt *Centimanus*, centum manus habens. *Vnimanus*, vnicam manum habens. Quadrimanus, quatuor manus habens. Liuius, Nuntiatum eſt Aretij puerum natum vnimanum. Oroſius, Romæ puer natus eſt quadrupes & *Quadrimanus*. *à Manus compoſita*

Rectum in compoſitis tantummodo flectere fas eſt.
Alteruter rectum neſcit variare priorem.

Dictio compoſita ex pluribus caſibus non declinatur niſi ex parte recti. vnde ſi ex duobus nominatiuis conficiatur, declinabitur vterque nominatiuus, ſi declinationem recipiat: vt *Reſpublica*, reipublicæ, ciuitas libera quæ iure regitur. Si ex recto & obliquo fiat, aut contrà, ſolus nominatiuus declinabitur: vt Tribunuſplebis, vrbiſpræfectus, iuriſperitus, ſenatuſconſultum, plebiſcitum. Si vero nomen ex duobus obliquis conſtet, nullo modo flectitur: vt Huiuſmodi, eiuſmodi, quæ poſſunt eſſe orationes. A parte prima excipitur *Alteruter*: quod licet ex duobus rectis cõſtet, tamen ſolum declinatur poſterior rectus: ſic, Nominatiuo alteruter, alterutra, alterutrum: genitiuo alterutrius, datiuo alterutri, &c. id eſt quiuis è duobus, aut vnus è duobus. Cic. Video neceſſe eſſe alterutrum. Idem pro Marcello, Quòd ſi in alterutro peccandum ſit, malim timidus, quàm parum prudens videri. Idem tamen teſte Priſciano, declinauit alibi ex vtraq; parte recti. Vt in Protagora, Quæ igitur poteſt eſſe indignitas voluntatis ad moleſtiam, niſi in magnitudine, aut in longitudine alteriuſutrius poſita? Sic etiam Cato vſus teſte Priſciano. Regula ſolum intelligitur de compoſitis ex duo-

bus integris, ideo agricola & duodecim huc non pertinent: nec puerpera, nec *Leopardus*. quod nomen Alexander male excipit, quum non ab hoc nomine leo, ſed potius à fœminino lea fiat, vt non male Hermannus Torrentinus notauit. Præterea licet leopardus dicatur animal tam ex leone & panthera, quàm ex pardo & leæna: tamen leo in eo vocabulo corruptum eſt: quia ſolum corripitur, quum extra compoſitionem ſit anceps: vt interdum duo, quod in duodecim: & duodenus, & duodecimus ſolum corripitur. ideo nil mirum, ſi horum nihil ex vtraque parte declinetur. Vigintiduo non declinatur ex priore parte recti, quia viginti eſt indeclinabile. *Offiperdi* ſi ſatis Latine dicatur pro homine nihili, fit ex duobus corruptis, ideo huc non pertinet. Quotieſcunque alter nominatiuorum aliquo caret, tota dictio eodem carebit: vt iuſiurandum caret genitiuo, & datiuo, ablatiuóq; pluralibus, quia illis ius caret. Vnuſquiſq; caret vocatiuo, vt Quiſque. Suipſius caret nominatiuo, vt Sui, &c. *Tribunusplebis*, eſt princeps & defenſor plebis. *Senatusconſultum*, id eſt ſtatutum ſenatorum. *Plebiſcitum*, plebis ſtatutum. Paterfamilias in prima declinatione dicetur. *Malumpunicum*, pomum ex Aphrica allatum. Sulpitius etiam excipit Holuſatrum, quod holiſatrum etiam dicitur. & roſmarinus: quæ duo ex poſteriore tantum parte flecti teſtatur. dicitur etiam *Roſmarinum*, frutex quidam: & *Heloſatrum*, id eſt petroſelinum.

In neutris primus, quartus, quintus, ſimiles ſunt.
Quos in a pluralis ſemper, quum flectimus, exit.

Nomina neutrius generis in quacunque declinatione habent tres caſus ſimiles, nominatiuum, accuſatiuum, vocatiuum, in vtrolibet numero, & hi caſus, ſi declinentur, in plurali terminantur in a: vt Nominatiuo, accuſatiuo, vocatiuo ſcamnum: & pluraliter, ſcamna. ſic Corpus corpora. cornu cornua, &c. Nominatiuo, accuſatiuo, vocatiuo pelagus, vulgus, virus. Si non declinentur, non neceſſario pluraliter in a deſinunt: vt Centum, mille, tempe. Item ambo, duo, quamuis declinentur, in a non deſinunt: quia omnino irregularia ſunt.

Eſt primo quintus ſimilis. Sed Græcus s aufert
Sæpe velut Thoma, Theſeu, Panthu, Pari, Palla.

Vocatiuus ſimilis eſt nominatiuo: vt Nominatiuo Muſa, puer, panis. vocatiuo ô Muſa, puer, panis, &c. tam in ſingulari, quàm in plurali. Ab hac regula excipiuntur primo nomina Græca in s, quæ [illegible] Æneas, Thomas: ô Ænea, Thoma. Sic omnia primæ [illegible]. Hic Anchiſes, Priamides: ô Anchiſe, Priamide. Sic omnia in es primæ. Hic Tydeus, Orpheus: ô Tydeu, Orpheu. Sic omnia in eus per eu diphthongum deſinentia. Hic Panthus, OEdipus, Melampus: ô Panthu, OEdipu, Melampu. Talia ſunt admodum pauca. Hic Calchas, *Pallas*: ô Calcha, Palla. Talia in tertia ſunt omnia [illegible]orum propria in as deſinentia, quorum fit genitiuus in antis. Pallas [illegible], facit vocatiuum ô Pallas. Ouid. Tempus Acla veniet [illegible] ſpoliabitur arbor. Hic Achilles, ô [illegible] Paris, ô Pari. de his nonnihil proſaice ſuo loco dicam. Sunt adhuc duæ a regula exceptiones [illegible] nominibus in us ſecundæ declinationis: vt Hic dominus, ô domine. hic Laurentius, ô Laurenti. Las declarabo in ſecunda declinatione.

Syncopa plurali nonnunquam fit genitiuo.

Syncopa aliquando fit in genitiuo plurali. In prima quidem, vt Cælicolûm pro cælicolarum. In ſecunda, vt Deûm pro deorum. In tertia, vt Cæleſtûm pro cæleſtium. In quarta, vt Currûm pro curruum. In quinta, vt Specierum ſine r litera, pro ſpecierum, teſte Diomede. id credo nunc exoleuiſſe. Syncopa, eſt ablatio literæ vel ſyllabæ è medio dictionis. Huic eſt figura contraria Epentheſis, quæ eſt adiectio literæ vel ſyllabæ ad medium dictionis: vt Alituum pro alitum. Propter verſum recipitur. Omnia ſuo loco proſaice latius declarabuntur.

Syncopa genitiuorum pluralium.

Plurali ſimilis ſexto vult tertius eſſe.

Datiuus & ablatiuus plurales cuiuſcunq; declinationis, ſunt ſimiles: vt datiuo & ablatiuo magiſtris, manibus, &c. ponitur ergo ſolius datiui regula; quia per hanc ablatiuus notus eſt.

PRIMA DECLINATIO.

Prima dat as, es, e, rectis, & a. Patrius æ vult
Cum terno. Sed ab e recto, genitiuus in es fit.

Caſibus

Caſibus his Adam tantum flectunt & Abraham.

Prima declinatio habet tres terminationes nominatiui. As, vt Æneas, Thomas, Damœtas, Elias, Iſaias, propria virorum omnia: præter Boreas, venti nomen: & Satanas, id eſt diabolus: & abbas, teſte Georgio Valla. ſed de hoc nomine plura dicam in tertia declinatione. *Dorcas*, id eſt dama vel caprea, nullo modo eſt primæ declinationis cõtra quoſdam: quia genitiuum facit dorcadis. nomen habet ab acute videndo. *Δέρκω* Græcè videre ſignificat. Es, vt Alcides, Chryſes, Anchiſes, Manaſſes, & plura virorum propria. Quædam ſunt appellatiua: vt Cometes, prophetes, leuites, pſaltes, & plurima in generibus declarata. *Priamides*, id eſt Priami filius aut nepos. E, vt Pentecoſte, feſtum ſpiritus ſancti, interpretatur quinquagenaria: quia quinquageſimo die poſt dominicam reſurrectionẽ celebratur pentecoſtes, id eſt quinquageſimus. A, vt *Poeta*, qui facit carmina. *Arca*, id eſt ciſta. *Arrha*, nummus qui datur in contractibus, Arres. vel pars ſolutionis in contractus initio data & dicitur etiam arrhabo. Hinc arrho & ſubarrho ſubarrhas, id eſt arrham facio, ſiue per arrham obligo. Ambroſius, Annulo ſuo ſubarrhauit me dominus meus. Priuſquam procedamus, libet aliquid dicere de declinatione & caſu.

DECLINATIO quid eſt: Dictionis per caſus in fine variatio: vt Hæc muſa, huius muſæ, & ſic declinatio à coniugatione diſtinguitur: quæ etiam declinatio dicitur generaliter accepto vocabulo. *Declinatio.*

Caſus quid eſt? Declinationis gradus. Quot ſunt caſus? Sex. Nominatiuus ſiue rectus, qui rem nominat: & à nullo cadit: ideo improprie caſum dici volunt. Genitiuus, qui cæteros gignit: & patrius dicitur, quia per ipſum patronymicum reſoluitur: vt Priamides, Priami filius. Ideo eſt poſſeſſiuus, & interrogandi caſus. Datiuus ſignificat id cui aliquid datur vel acquiritur, aut etiam commendatur, ideo cõmendatiuus dicitur. Accuſatiuus, incuſatiuus, & cauſatiuus, aliquid accuſari & in cauſa fieri oſtendit. Vocatiuus vel ſalutatiuus, qui vocationem ſalutationémq; dicit. Ablatiuus plerunq; id à quo aliquid auferrur ſignificat. Et dicitur Latinus: quia Latini non Græci hunc caſum habent. Sunt qui adiiciant ſeptimum & octauum, de quibus in Syntaxi doceberis. Vocatiuus quoq; rectus dicitur: quia nominatiuo ferè ſimilis eſt. Declinationes ſunt quinq; vt in Rudimentis declarauimus: vbi cum Antonio Mancinello atq; ipſo Priſciano [illegible] interrogauimus: Cuius declinationis? cuius perſonæ? cuius coniugationis? quum interrogandum ſit [illegible] poſt a correxi, Quotæ declinationis [illegible] quotus de numero ordinali interrogat [illegible] non ignoramus, ſed quod [illegible] frequenter vſu venit, per incuriam quandam non animaduertimus. Participia declinantur vt nomina. De pronominibus in fine huius libri agetur. Declinationes per terminationes nominatiuorum interim diſtinguũtur, ſed melius per obliquorum [illegible]. Quidam ſeptem [illegible] declinationes. Primã, vt Muſæ: ſecũdam, vt Domini [illegible] Antonij [illegible] vt [illegible] quintam, vt [illegible] ſextam, vt Rei: ſeptimam: vt Cornu. Nobis placet omnes iſtas ad quinque reduci. *Caſus.*

Patrius æ vult Cum terno. *con il datiuo*

Genitiuus & datiuus primæ declinationis, ſingulari [illegible] deſinit in æ diphthongũ: vt *Patria*, huius patriæ, huic patriæ, id eſt natale ſolũ, ſiue locus in quo quis natus eſt: vt [illegible]ne, eſt patria mea. Vado ad patriam, non Vado ad patres. *Muſa*, id eſt cantilena [illegible] poëtarum [illegible] ſecundum gentiles. *Aula*, id eſt domus principis. Aulicus, qui apud principem moratur. *Caula*, id eſt ouile. *Nepa*, id eſt ſcorpius. *Aura*, lenis ventus, & ſplendor & fauor Diphthongus, eſt duarum vocalium vim ſuam retinentium in eadẽ ſyllaba conglutinatio & ſunt Latinæ quatuor, æ, œ, au & eu, vt Muſæ, cœna, audio, euge. & debent omnes ſcribi contra indoctos, ſed in æ & œ partim audiuntur a & o Diphthongus dicitur à dis, id eſt bis: & phthongos: id eſt vocalis ſonus, hoc eſt duarũ vocaliũ vnus ſonus. Veteres in genitiuo frequenter per duas ſyllabas ai pro æ dixerunt: vt Aulai, aquai, terrai, animai, nepai, pictai, &c. pro aulæ, aquæ, terræ, &c. Hæc nũc exoleuerũt, niſi rarenter velimus in carminibus vetuſtatẽ redolentibus antiquarii haberi, quod rariſſimè fecit Virg. 3. Æneid. Aulai in medio libabãt pocula Bacchi. Et in 6. Aurai ſimplicis ignem. Et in [illegible], Diues pictai veſtis & auri Cic. in Arato, Aro; octo los vrg[illegible] pedibus pectuſque nepai. Vetuſtiſſimi etiã in genitiuo as pro æ dixere vt hæc eſca, huius eſcas. Liuius Andronicus, Eſcas habemus mentionẽ. Næuius, Filij terras. Hos ſemel imitatus Maro dixit, Nihil ipſa nec auras, nec ſonitus memor. id iã exoleuit niſi in cõpoſitis, paterfamilias, materfamilias, filiusfamilias: vbi familias genitiuus eſt vetus ſingularis humeri. Dicimus etiã paterfamiliæ, vt docet Priſcianus. Eſt autem *Paterfamilias*, dominus familiæ: etiã ſi non habet liberos. Materfamilias, dom *Diphthongus quid, & vnde.* *Eſcas antiqua pro eſca in genit.*

lias, domina familiæ. Filiusfamilias, qui in patria poteſtate eſt. As autem pro æ poſuerunt more Grę corū, qui dicunt *Leda* Ledas, mulieris nomen. *Hermenia* hermenias, id eſt interpretatio: vt Liber peri hermenias, id eſt de interpretatione. Liber vitas patrum ſic non dicitur. ſed vitæ patrum. Legi vitas patrum: & Vitæ patrum à beato Hieronymo ſcriptæ ſunt: vt Vitæ philoſophorum à Laërtio.

Sed ab e recto genitiuus in es fit.

Excipiuntur à regula quantum ad genitiuū nomina Græca in e, quia genitiuum faciunt in es: datiuū vero in æ diphthongum: vt hæc Penteco ſte, huius penteco ſtes, huic penteco ſtæ. ſic Magdalene, Thyſbe, Penelope, Calliope, Circe, & alia plurima mulierū propria. *Hecatombe*, centum boum ſacrificiū. Phœbe, id eſt Diana & Luna. *Hebe*, vxor Herculis, & pubertas. *Paraſceue*, preparatio. *Crypte*, ædificium ſubterraneum. *Agape*, id eſt dilectio. Quædam apud Latinos terminantur in a, vt Helene vel Helena: ſyncope vel ſyncopa: ſynecdoche, aliquando etiam ſynecdocha. *Paſcha* licet proprie indeclinabile ſit, tamen Latini eccleſiaſtici præſertim in genitiuo & datiuo paſchæ auſi ſunt dicere, vt in Bibliis patet, & apud Sidonium: licet aliqui in Auſonio phaſæ legant, non paſchæ. Nõnulli volunt paſcha paſchatis, per tertiam variari. Similiter *Adam* & *Abraham* indeclinabilia ſunt, vt Balaham. Eccleſiaſtici tamen in genitiuo datiuóve nonnunquam Adæ, Abrahæ dicunt, tanquam ab A las, Abrahas. Itaque interdū filij Adæ legimus, vt Mathuſalæ à Mathuſales aut Mathuſalas, non à Mathuſalem. Vna, vnius facit, vt Vnus vnius. De hoc in ſecunda declinatione dicemus.

Am faciet quartus. Finita per as vel a Græca
An quoque dant: en fiet ab es & ab e, nec habent em.

Accuſatiuus primæ declinationis terminatur in am: vt hæc *Sella*, hanc ſellam, id eſt ſedes. Plautus: Date iſti ſellam vt aſſideat Sic per e, *Cella*, id eſt cubiculum & penarium: vt Cella vinaria. Cellarius, procurator peni. *Camera* non eſt (vt in dociti putant) cella, ſed teſtudo templi aut cuiuſcunque domus, id eſt curuatura in modum cæli aut palati. *Pelta*, paruum & breue ſcutum.

FINITA per as, &c. Græca nomina in as & in a, etiam mittunt accuſatiuum in an: vt hic Thomas, Æneas, Boreas, Satanas, &c. hunc Thomam vel Thoman: Æneam vel Ænean, &c. hæc Oſſa, Ætna: hanc Oſſam vel Oſſan, Ætnam vel Ætnan: montium nomina ſunt. ſic Ægina, Medea, & cætera mulierum propria Ouid. Hoc ſcutum contra Boream Iouis arma miniſtrat. Nomina in es & e deſinentia, faciunt accuſatiuum in en, nunquam in em contra quoſdam, inter quos Sidonius eſt, & diu poſt hunc Alexander. Virgilius, Anchiſen facio certum. In ſacris, In Niniuen ciuitatem magnam venit timor & tremor.

A ſextus donat. Tamen es ac e retinent e.

Ablatiuus in a deſinit: vt Ab hac muſa, ab hoc Ænea Sic *Lagena*, vas in quo viatores potum deferunt. *Fidelia*, vas fictile, cui vinum aut cereuiſia imponitur. Perſius, Tumet alba fidelia vino. *Sagena*, id eſt rete piſcatorium. *Hara*, porcorum ſtabulum. *Mandra*, aliarum beſtiarum ſtabulum. *Furna*, locus in vrbe publicus, vbi cuiq; licet corpus curare. *Latrina*, locus priuatus & latens, quem quiſq; domi habet *Cloaca*, locus cauus per quē coluuies fluit Cloaco cloacas, id eſt inquino. Et cloacæ in oppidis ſunt foſſulæ in plateis, per quas aqua pluuialis cū ſordibus excurrit. vulgus male capit pro latrinis. Plautus metaphorice cloacam vocat immūdæ vetulæ aluum, dicens in Curc. Age, effunde hoc cito in barathrum, propere prolue cloacam. *Mantica*, ſaccus aut pera, cuius pars poſt tergum, pars ante pectus, dum geritur, pendet. *Mantiſſa*, additamentum quod adiicitur rei venditæ: vt in ceruiſia aut vino pauxillulum vltra iuſtam menſuram *Succidia*, caro ſalita, quæ quoties opus eſt ſuccidiitur. *Succerula*, porcinum ſtercus *Axungia*, pingue quo axis vngitur, vt currus mollius incedat. *Baſilica*, domus regis, & templū, & locus in quo negociationes, conſilia & iudicia exercebantur.

TAMEN es, &c. Nomina in es & in e deſinentia: faciunt ablatiuum in e. vt ab hoc Anchiſe, cometa: ab hac penteco ſte. ſic arete, id vir tus. *Theriace*, quoddam medicamentum, Triacle. *Strophe*, verſutia vel deceptio. *Stacte*, precioſum gummi. *Hyle*, materia. *Ile*, id eſt ala vel turma. *Ode*, id eſt cantus. Hæc & ſimilia ſolum in e ablatiuum habent. Vbi autem eſt a, fit à nominatiuo in e Theriaca, ſtropha, oda, & cætera. Sic de accuſatiuo in am. ſic nomina in es, in accuſatiuo en ſolum habent, in ablatiuo ſolum e Anchiſam vero & Anchiſa ſunt à nominatiuo in a. ſic enim Anchiſa pro Anchiſes aliquando dictum eſt, vt Atrida pro Atrides, id eſt filius vel nepos Atrei. Propertius, Non ita Dard

Ita Dardanio gauiſus Atrida triumpho. Nominatiuus eſt. Horatius, Nequis humaſſe velit Aiacem Atrida vetas cur. Vocatiuus eſt ab Atrida. Nam Atrides ô Atride dicitur: vt ab Anchiſes ô Anchiſe, per regulam generalem Græcorum antè poſitam. Hic Anchiſa, hunc Anchiſam, ô Anchiſa. Virgil. Coniugio Anchiſa Veneris dignate ſuperbo. Nec obſtat productio, quum etiam nominatiuus à Græcis producatur: vt Tegea, Nemea. De ablatiuo. Idem, Anchiſa generate deûm certiſſima proles. ab Anchiſa nominatiuo fit, non ab Anchiſes, teſte Diomede, Grammaticorum (vt multis videtur) Achille. Accuſatiuus Æneam, ſiquando inueniatur, potius à nominatiuo etiam Ænea fit, quàm Æneas, vt dicit Georgius Valla. Adam & Abraham ſolum in genitiuo datiuóque variata leguntur. Nomina in e deſinentia Latini in plurali vix vnquam vſurpant, niſi ſecundum declinationem Latinam, tanquam ſingulariter terminentur in a.

Anchiſa & Aenada in nominatiuo antiquo.

Primus pluralis fit in æ. Genitiuus in arum.

Nominatiuus pluralis in æ diphthongon deſinit: cui ſimilis eſt vocatiuus. Genitiuus fit in arum: vt hæ Muſæ, ô muſæ, harum muſarum. Sic hæ cataractæ, &c. Syncopa fit in genitiuo plurali, abiectis literis a & r: vt Cælicolûm pro cælicolarum. ſic in cæteris à colo compoſitis. Æneadûm pro Æneadarum. ſic in reliquis patronymicis. *Æneadæ* ſunt Romani qui ab Ænea deſcendiſſe creduntur. Troiugenûm pro Troiugenarum. ſic cætera à gigno. *Troiugena*, id eſt Troianus. *Graiugena*, Græcus. ſic plura compoſitæ figuræ nomina cauſa verſus patiuntur ſyncopam: vt Aduenûm, hæredipetûm. ſic quoque nundinûm pro nundinarum. Sed autoritate opus eſt: neque enim muſûm pro muſarum & ſimilia dices. Virgilius, Cælicolûm regi mactabam in littore taurum. Idem, Caprigenûmque pecus pro caprigenarum, teſte Priſciano libro 6. Alij malunt neutri generis eſſe: vt ſit caprigenus caprigena caprigenum, vt apud Valerium alienigenus alienigena alienigenum. Regula antè poſita eſt, Syncopa plurali.

Tertius is poſcit. Tamen abus paucula donant,
Filia, mula, duæ, liberta, equa, nata, dea, ambæ.

Datiuus pluralis in is deſinit: datiuo ablatiuus ſimilis eſt, per regulam Plurali ſimilis, &c. vt His muſis, pennis, &c. Octo indubiè habent abus, filia, filiabus. Sic nata, &c. quorum Ambæ, duæ, nulla differentiæ cauſa faciunt ſolum abus, duabus, ambabus. Reliqua differentiæ cauſa faciunt abus, ne de viris videatur ſermo: quod propter teſtamentorum neceſſitatem factum eſſe dicit Sergius. Verba doctiſſimi Sergij ſunt, Hæc pauca dicit Probus contra artem eſſe ſuſcepta: nec nos debemus ad iſtorum ſimilitudinem alia declinare. Ea enim quæ arte carent, ſola authoritate firmantur. Notanda ſunt aurea Sergij verba contra ceruicoſos quoſdam nimis temerario auſu ſimilia fingentes: vt Sponſabus, dominabus, &c. Ideo etiam nolim ab aſina, aſinabus dicere, ſi id præter Phocam & Priſcianum nemo dixerit: & Vallæ hærebo propter verba Sergij. Et quia Hieronymus dixit in primo Regum, De aſinis, quas perdidiſti, ne ſollicitus ſis. Sic Plin. lib. 11. nat. hiſtor. Aſinis hubera à fœtu dolent. Ambiguitas per adiecta tollitur. Puerilis eſt argumentatiuncula Mancinelli & Lanciloti, Si mula mulabus, equa equabus: cur non aſina aſinabus? addam ego, Cur non vitula vitulabus, &c? Iam videamus ſingula. *Filia* aliquando filiis facit, præſertim vbi certum eſt de fœminis fieri locutionem. Cato in originibus, Dotes filiabus ſuis non donant. At Plautus in Sticho, Ego intrabo, & gratulabor aduentum veſtrum filiis. Loquitur ſenex de duabus filiis ad generos. Hieronymus cap. 3. Geneſ. Quid poſſim facere filiis & nepotibus meis. dicit hoc Laban de Lia & Rachele. *Nata*, id eſt filia, ſimiliter inuenitur facere natis, vbi ambiguitas tollitur. Papinius in Achilleide,

charíſque para connubia natis,

Quas tibi ſydereis diuarum vultibus æquas Sors dedit. Ouid. 13. Metamorph.

Effugiunt quo quæque poteſt, Eubœa duabus,

Et totidem natis Andros fraterna petita eſt. *Mula*, animal notum. dea ſatis patet. in fœminino mulis & deis nuſquam legi, nec libertis. Eſt autem *Liberta*, mulier libera quæ fuit ſerua: Libertus, talis vir: & ad patronum patronámque refertur. *Equa*, notum animal. Caput eſt apud Varronem de equis & equabus. vbi autem ambiguitas abeſt, equis ſæpius quàm equabus reperies. vt Digeſtis, De vſuris & fructibus, l. Equis. vbi dicit Modeſtinus, Equis per fidei commiſſum legatis poſt moram hæredis fœtus quoque debentur. Et Digeſtis, De extraordinariis cognitionibus, l. De vſu. Item de equis alienis à ſciente poſſeſſis fœtu earum, &c. Colum. libro 7, Admiſſarium cæteris equis facit

inimicum. id eſt equabus. Serua aliquando ſeruabus facere contra Vallam docet cum Mancinello Lancilotus: vt Digeſtis, De fundo inſtructo, l. Prædia, paragrapho Affini. Quæſitum eſt an ea mancipia omnino cedunt: quum quædam ex his officiis ad tempus peregrinationis adducta ſuit relictis conſeruabus & filiis ſuis: quædam patribus & matribus relictis. Sulpitius ſociabus apud Florum legit. Vetuſtiſſimi dixerunt dextrabus, veſtrabus, cabus. Hieronymus & alij non indocti eccleſiaſtici dixerunt animabus & famulabus, quæ propter authoritatem diui Hieronymi non adeo vitupero: libentius tamen animis famulíſque dixero. Hieronymus in Exodo, Dabunt ſinguli pretium pro animabus ſuis Domino. Cicero autem ſic ſcripſit, Cicero Terentiæ, & pater Tulliolæ, duabus animis ſuis ſalutem. Paulus ad Hebræos, Vt non fatigemini animis veſtris deficientes. Animis dixit ab anima, teſte Valla. Hieronymus in Exod. Miſit vnam è famulabus ſuis. At Papinius famulis à *Famula* dixit 12. Thebaidos,

Prima per attonitas nigræ regina catervæ,
Triſtibus illabens famuliſque iterumque reſurgens,
Quærit inops Argia vias.

Dominabus apud nullum idoneum reperi, ſed ſemper dominis. Quintus Curtius de Darij vxore, & filia ait, Ii qui in veſtibulo erant, vt armatos conſpexere, rati actum eſſe de dominis: vociferant miſſos eſſe qui occiderent captas. Hieronymus ad Demetriadem, Incedentibus dominis ancilla virgo procedit ornatior: vt pro nimia conſuetudine quam incomptam videris, dominam ſuſpiceris.

Accuſatiuus ſemper pluralis in as fit.

Accuſatiuus in as finitur: vt has Animas, crumenas, &c. *Anima*, eſt ſpiritus corpus viuificans. Capitur pro vento. Plautus, Nequid animæ emittat dormiens. *Crumena*, id eſt marſupium. vulgus barbarum burſam vocat: fortitan à byrſa, id eſt corio. *Malua*, herba quædam. *Coma*, capillorum ornatus, id eſt cæſaries. vtrunque tam mulieris, quàm viri eſt. *Anſa*, eſt vaſis auricula. Præbere anſam, id eſt occaſionem dare. Etiam eſt bulla quæ calceis inſuitur. Vne boucle. Tibullus, Anſaque compreſſos alligat arcta pedes. *Multa*, ſolutionis pœna. *Antilena*, qua pectus iumenti cingitur. *Poſtilena*, quæ ſub cauda ponitur. *Scutica*, verberandi ex funiculis inſtrumentum. *Dolabra*, læuigandi inſtrumentum.

SECVNDA DECLINATIO.

Altera ſex rectis, er, ir, eus, ur, dat vel us, aut um.
Addimus è Græcis os & on, per us um varianda.

Nominatiuus ſecundæ declinationis habet ſex terminationes, er, ir, eus, ur, us, um. Eus eſt terminatio Græca. Huc adiungimus Græcam terminationem os, quam Latini ſæpiſſime vertunt in us, & on, quam vertunt in um. Exempla ſunt: *Faber*, quicunq; artifex malleo vtitur: vt Faber lignarius, faber ferrarius, faber murarius, &c. Faber fabra fabrum, adiectiuũ, aliquid ad fabrum pertinens: vt Ars fabra. hinc fabre aduerbium, id eſt artificioſe. Affabre, id eſt pulchre. Infabre, id eſt inepte, turpiter. Fabrefacio, id eſt artificioſe compono. Fabrica, fabri officina. Fabrilis, ad fabrum pertinens. Horat.

quod medicorum eſt,
Promittunt medici, tractant fabrilia fabri. *Magiſter*, cui cura rei incumbit: vt Magiſter pagi, magiſter vigilum, magiſter grammaticæ. Quicunque ludo literario præeſt, Magiſter recte dicitur. Magiſterium, magiſtri dignitas vel officium. Magiſtro magiſtras, id eſt moderor, guberno. *Glaber* glabra, glabrum, id eſt caluus, id eſt ſine crine, aut herbis vel ſegete. Nam ager aliquando glaber eſt. Glabretum, caluitium. *Scaber*, ſordidus, aſper. vt Vngues ſcabri, cutis ſcabra. hinc ſcabredo, ſcabritia, & ſcabrities. *Auſter*, ventus flans à meridie. &c. In ir tria ſunt: *Vir*, id eſt mas. hinc ſemiuir, duumuir, centumuir, &c. *Treuir*, aliquis è ciuitate Treuirenſi. *Leuir*, frater mariti vel vxoris. Leuir volunt dici quaſi leuis vir. In eus omnia ferè ſunt virorum propria: vt Orpheus, Perſeus, Tydeus, &c. In vr vnicum eſt, ſatur: nomen adiectiuum, ſatur, ſatura, ſaturum. In us & in um ſine numero nobis cognita ſunt: vt *Gyrus*, locus rotundus. *Hircus*, mas caprarum. *Circinus*, ſecunda breui, inſtrumentum quo formantur circuli. & ſcutellæ, &c. *Colum*, vas per quod purgatur lac aut alius liquor. Colo, colas, per colum purgo. *Solum*, animalis ſuſtentaculum. vt Terra, eſt hominis ſolum, mare piſcium, aër auium. Ouid. Omne ſolum forti patria eſt, vt piſcibus æquor. Os, vt Samos, Leſbos, &c. On, vt Pelion, Ilion, &c.

I partius

Ipatrius ſeruat. Genitiuus non ſuperabit.

Genitiuus ſecundæ declinationis in i deſinit: vt huius Magiſtri, domini, ſcamni. GENITIVVS non ſuperabit. Sententia eſt, genitiuus ſecundæ declinationis non habet plures ſyllabas quàm nominatiuus: & hoc dicunt Non creſcit genitiuus: vt hic *Sequeſter*, huius ſequeſtri: id eſt mediator inter litigátes. dictum eſt in generibus. *Vafer*, vafra, vafrum, id eſt callidus & aſtutus. Cic. Non ſunt in diſputatione vafri, non veteratores, non malitioſi. Vaframentum, id eſt aſtutia. *Apher*. ex Aphrica. *Ater*, valde niger. Atrare, atrum facere. Atramentũ, ater liquor ex quo fiunt literæ. Vulgus minus apte encauſtum vocat: quod ſignificat inuſtum. *Teter*, id eſt turpis, deformis. *Onager*, ſylueſter aſinus. ſic caper, vmber, cimber, cancer, Mæander, coluber, fiber, & cætera. Scánum, ſcamni: ſtultus, ſtulti. *Iuſiurandum* iuſiurandi: non creſcit ex ea parte qua eſt ſecundæ declinationis. ſolenne iuramentum & religioſa affirmatio eſt iuſiurandum.

Creſcit ir, ur, gener & proſper, puer, aſper, adulter,
Presbyter atque tener, miſer, exter, gibber, ibérque,
Et lacer atque ſocer, Liger, orta gero, fero, liber,
Addimus iis dexter, cui ſyncopa fiet vt aſper.

Creſcunt tamen pauca, vt quæcunque in ir deſinunt: veluti Vir viri, leuir leuiri, &c. Et ur: vt Satur ſaturi, cum ſequentibus in er: vt *Gener*, maritus filiæ. *Proſper*, proſperi, id eſt fortunatus aut fœlix. Cic. etiam in nominatiuo proſperus dixit in ſexto de republica, Hominũ generi proſperus & ſalutaris. Proſpero proſperas, id eſt proſperum facio: vt Deus proſperet opus tuũ. id eſt fortunet aut ſecũdet. Proſper proſperi, eſt poëtæ Chriſtiani nomen. *Puer*, pueri, filius aut famulus. hinc puera veteres dicebant: nunc puella in vſu eſt. & Priſciano teſte, dicebant hic & hæc puer, vt hic & hæc ſocrus: ſed exoleuit vtrunque & hic puerus magis in vſu erat. Plaut. I puere, pulta. *Aſper* aſperi, id eſt durus, acutus: amarus, non planus: & pro irato ſumitur. Aſpero aſperas, aſperũ facio. Exaſpero, id eſt iratum facio. Maledictus qui exaſperat matrẽ. Aſper aſperi ſimiliter creſcens, teſte Georgio Valla contra Priſcianum, viri proprium, Inuenitur tamen aſpri ſine creſcentia tam propriũ quàm appellatiuum per ſyncopam. Virg. 2. Æneid. Improuiſum aſpris veluti qui ſentibus anguem
Preſſit. *Adulter*, qui matrimonium violat: mulier adultera dicitur. Adulterare, id eſt maculare, & adulterũ facere, & (vt vulgo dicitur) falſificare. Hinc adulterinus: vt Adulterina moneta vel clauis. *Presbyter* Græcè presbyteros, id eſt ſenior: nõ vt barbari ſopniant, præbens aliis iter. nec in ſacris ſemper ſacerdotem ſignificat. *Tener* tenera tenerũ, id eſt mollis: vt Tener agnus. *Miſer*, infœlix. *Exter*, extera, exterũ, id eſt externus. Papinius: Exter honos. Veteres etiã *Deter* detera deterũ, pro detrito aut minus bono, & cæter dixerunt, quæ creſcebant. Declarabuntur latius in quarto libro. *Gibber*, id eſt gibboſus vel gibberoſus, qui tumorẽ in dorſo habet, qui gibbus dicitur, vel hæc gibba. Gibbus & giber, tam pro tumore quàm pro tumorẽ habente, lecta ſunt. *Struma in* pectore eſt. ita omnes grãmatici docent. Celſus tamen gibbum in pectore, ſtrumã in tergo conſtituit. Gibber adiectiuum, ſecundæ eſt, teſte Nebriſſenſi, At ſubſtantiuum, eſt tertiæ. Iuuen. Attritus gibbere naſus. *Iber* Iberi, vel tertiæ Iber Iberis, id eſt Hiſpanus. Iberia, Hiſpania. Lucanus, Occurrat Iberibus alter. Idem,
Si tibi durus Iber, aut ſi tibi terga dediſſet
Cantaber. Dicitur etiam Iberus, qui etiam eſt Hiſpaniæ fluuius, vnde dicta eſt Iberia. Sub hoc nomine comprehenditur *Celtiber* Celtiberi, è Celtis Galliæ populis, & Iberis conflatũ nomen, eſt populus Hiſpaniæ: regio vocatur Celtiberia. Iber ſimiliter declinatũ, eſt nomen populi habitãtis iuxta Armeniam. Producunt autẽ Iber, & Celtiber ſemper genitiui penultimam, quam alia hic corripiũt Martialis Celtiber nominatiuo ſingulari in er vſus eſt, vt in Verſificatoria docui: ergo inepte reprehendit Alexãdrum Gallum Alemanus quidam credens Celtiber pluraliter tantum dici. *Lacer*, & (vt quidã voluẽr) lacerus id eſt laceratus vel ſaniatus hinc in er nominatiuus ſimiliter apud Ouid. 7. Metamorph. *Socer*. pater mariti vel vxoris. *Liger*. Ligeri, viri proprium. Nebriſſenſis dicit ſecundæ declinationis eſſe. Virg. 10. Æneidos, -veſani talia late.
Dicta volant Ligeri. Priſcianus dicit eſſe tertiæ Liger Ligeris: & aliqui libri Virgiliani in datiuo veſano habẽt. At pro fluuio Liger Ligeris, ſolũ tertiæ eſt. Dicitur quoq; Ligeris: vnde eſt accuſatiuus Ligerim, vt Tybrim. Creſcunt etiam cõpoſita à Gero & fero, vt *Clauiger*, qui clauam gerere dicitur,

vt Hercules: vel clauem: vt diuus Petrus. *Laniger* lanigera lanigerum, gerens lanam, vt Ouis eſt lanigera. ſic Setiger, corniger, belliger. *Armiger*, qui arma militis fert: ineptum vulgus mangonem appellat, & armigerum barbare pro milite accipit. *Signifer*, ferens ſignum bellicum. *Stellifer*: ferens ſtellas. *Lucifer*, ferens lucem. *Dapifer*, ferens dapes. *Caducifer*, ferens caduceum, virgam pacis. ſic ſalutifer, opifer, ſopnifer, letifer, mortifer, &c. *Liber*, priore longa, adiectiuum, & Bacchi nomen. Nam pro cortice aut codice minime creſcit: vt Liber libri. liber ergo libera liberum, id eſt non ſeruus, cui licet quod libet, niſi vi aut iure prohibeatur. Liber liberi, ſubſtantiuũ, id eſt Bacchus, Deus vini. *Dexter*, dexteri, vel per ſyncopam dextri. Vnde dextera vel dextra manus dicitur. Dexter aliquando idem eſt quod proſper: vt Dexter ades. *Vter* vteri, pro vterus vteri olim dicebant: & creſcebat hoc nomen. Cæcilius, Nunc vter creſcit, non poteſt celari. *Mulciber*, cognomentum Vulcani, non eſt dictis addendum: quia vbi ſecundæ declinationis eſt facit Mulcibri ſine creſcentia, vt patet ex iambico trimetro apud Cic. 2. Tuſcul. Iouiſque numẽ Mulcibri aſciuit manus. Sæpius eſt tertiæ declinationis, & facit genitiuum Mulcibris. Cæter creſceret, ſed nominatiuus maſculini generis in ſingulari non eſt in vſu. Virg.

-pars cætera pontum.

Pone legit. *Veſper*, ſi vſquam ſecundæ declinationis inueniatur, creſcit: ſed vix vnquam ſic inuenies ſubſtantiuum veſper. de adiectiuo autem dubium eſt, an nominatiuus veſper ſit an veſperus. Ego neutrum inuenio, niſi apud grammaticos.

Conſeruant normam pronominis iſta ſecundam,
Vnus, vter, neuter, ſolus, quis, & vllus, & alter,
Atque alius, totus. Fuit olim patrius vni.

Hæc nomina, vnus, vter, cum ſuis, vt vterque, vteruis, vterlibet, neuter, ſolus, quis ex Donato notum, vllus, alter, alius, & totus, habent in genitiuo ius, & in datiuo i, quia declinantur vt pronomina ſecundæ declinationis. veluti Nominatiuo vnus vna vnum, genitiuo vnius, datiuo vni, &c. *Alius*, creſcit in genitiuo non ſyllabis, ſed quantitate: quia ſecunda ſyllaba in genitiuo eſt longa, in nominatiuo autem breuis. *Alterius* penultimam ſolum corripit: quam reliqua in proſa producunt tantum: in verſu variatur. Plebei verſiculi ſunt.

Rectus vult alius: poſſit genitiuus alîus.

Corripit alterius ſemper: producit alîus. Præterea aliud neutrum eſt, vt illud: reliqua in um neutrum faciunt. Item alius facit datiuum triſyllabum alij, cum reliqua datiuum faciant, à genitiuo abiecta us ſyllaba. Sub vllus, id eſt aliquis, comprehenditur nullus id eſt non vllus. *Vter*, qui è duobus. cætera patent. *Neuter* habet neutrius in genitiuo, & neutri in datiuo ſæpius, quàm neutri neutræ neutri, niſi in grammatica locutione neutri generis: pro quo nollem dicere neutrius generis. Valerius Maximus libro 1. Neutrius vnquam niſi excuſſe complexum petiit. Cic. ad Atticum libro 12. Nouũ ſyluam nobilem, fructum autem neutrius. Idem libro 8. ad Atticum, Neutri ſcopos eſt ille. Tacitus, Crebra colloquia neutri conducere. Papinius decimo Thebaidos, Neutri ſi luctia cœpto. Hæc attuli propter Priſcianum qui dixit neuter melius habere neutri neutræ, &c, quàm neutrius neutrius: quod verum non eſt, Veteres hæc omnia præter quis declinabãt, vt bonus bona bonum. Cicero pro Marcello, Hoc iudicium ſic expectatur, vt non vnæ rei ſtatui ſed omnibus conſtitui putetur. Idem ad Herennium, Non res totæ rei neceſſe eſt ſimilis ſit. Cæcilius, Nullæ natio non vi domitas tam breui ſpatio lætas arbitror. Terentius, Alteræ dum narrat fortè audiui. Idem, Mihi ſolæ ridiculo fuit. Idẽ, Nulli conſilij ſum. Hieronymus, Dico vni vade, & vadit: & alio veni, & venit.

lius in dati
o alij

a vel ei, vel eos, dabit eus: volet Androgeos o.

Nomen in eus deſinens, facit genitiuum in ei ſyllabam, vel per duas ſyllabas in ei vel in eos: vt Tydeus, Tydei, per duas ſyllabas, vel Tydei per tres, vel Tydeos. *Androgeos*, vero, facit in genitiuo Androgeo. Sub hoc comprehendi volo *Apollos*, Apollo: Tydeos, Tydeo, Athos, Atho: Cos, Co: & quæcunque apud Græcos in os longum deſinentia ſunt tertiæ declinationis Atticæ, de quibus parum nobis dicendum eſt: quia Latini in pauciſſimis hac declinatione vtuntur. Virg. 2. Æneidos,

Androgeo galeam, clypeique inſigne decorum

Induitur

Induitur. Hic Androgeo genitiuus eſt, & eſt viri proprium: vt Apollos apud diuum Paulum, Ego quidem ſum Pauli: ego autem Apollo. hic Apollo genitiuus eſt. Datiuus & ablatiuus eſt Androgeo, Apollo. Vocatiuus Androgeos. Accuſatiuus Androgeo, Atho, & cætera. vel Androgeon, &c. De accuſatiuo in o. Virgilius, Aut Atho, aut Rhodopen, aut alta Ceraunia telo
Deiecit. Valerius Maximus de prodigiis, Montem Atho iuxta tranſgreſſo. *Athos*, mons quidam. Alia in os breue deſinentia, Græcè faciunt genitiuum in ο, quam diphthongon in u vertimus: vt logos logu, melos melu. his genitiuis non vtimur, ſed more Latino in i finimus: vt Logos, logi, logo, logon, ô logos vel loge à logo: ſic ſimilia. Ouidius in decimoquarto Metamor.
Et noctem noctiſque deos Erebóque Chaóque
Conuocat. Martianus mela & melis in plurali dixit, Lucretius mele, Lactantius melo. Plura de his dicunt Sulpitius, Nebriſſenſis, & alij. Ego vero caſibus, quibus non vtimur, ſuperſedeo: vt ſunt genitiui Argeos, ab Argos, vrbis nomine. Argu ab argos, id eſt candidus. Eru ab eros, pro bono amore. Erotos ab eros, pro turpi amore. Meleos à melos, teſte Caſtrono, &c. Dicitur igitur Ilios Ilij, Epos Epi, Pelion Pelij.

I vates quandoque iacit, ceu cura peculi.

Quando genitiuus terminatur in duo ij, ſolet alterum cauſa metri quandoque abiici. Virgil. Nec ſpes libertatis erat, nec cura peculi. Idem, Pauperis & tuguri congeſtum cæſpite culmen. Iuuenalis, Antoni gladios potuit contemnere, ſi ſic
Omnia dixiſſet. Per apocopen pro peculii, tugurij, Antonij. Apocope, eſt ablatio literæ vel ſyllabæ ex fine dictionis. Aliqui volunt adhuc vtrumque ij debere ſcribi: vt ſit ſynæreſis, id eſt ex duabus ſyllabis facta vna ſyllaba. *Peculium*, eſt proprium bonum: vt Religioſo non licet habere peculium. Peculiaris, id eſt proprius. *Tugurium*, domuncula ruſtica.

Apocope, & Synæreſis in genit. ſingularis nominum 2. declin.

Tertius & ſextus formantur in o tibi caſus.

Datiuus & ablatiuus in o deſinunt: vt huic Magiſtro, ab hoc magiſtro. Tolluntur datiui vni, ſoli, &c. vt patuit. Nomina in eus faciunt o vt alia. Quòd autem inuenimus huic Orphi, &c. eſt quia nomina in eus inuenta ſunt deſinere in es, & contrà, teſte Seruio. hinc Virgilius ait, Orphi Calliopea, Lino formoſus Apollo. Contra hoc Achilleus dixit Auſonius, Sic neque Peliden terrebat Achillea Chiron.

Vm poſcit quartus, Quandoque per on loco Græca.
Eus ea vult etiam. Per e quintus vertit us: abſque
O fili, deus, & fluuius, populus, chorus, hagnus:
Quattuor hæc e volunt etiam, vt pro rege Latinus.

Accuſatiuus in um deſinit: vt *Mæander* Mæandrum, fluuius quidam nimis curuus & flexuoſus. ideo Mæander pro flexura & fraude capitur. Cic. Scio quos tu Mæandros quæſiuiſti. *Tholus*, pertica in templo ad quem dona ſuſpenduntur. *Botulus* & Botellus, farcimen ex ſuilla carne *Scrupulus*. lapis in arena pedes ambulantium lædens. vnde ponitur pro dubio & moleſtia. Terentius, Vnus mihi ſcrupulus reſtat qui me male habet. *Scopulus*, mons lapideus prope mare vel in mari. *Scopus*, aliquid ad quod ſagittarij dirigunt ſagittas. *Capulus*, quo culter aut aliud tenetur. etiam eſt pheretrum. vnde capularis ſenex. *Vulgus* maſculinum vulgum facit. Dum vero neutrum eſt, accuſatiuus & vocatiuus ſunt ſimiles recto: vt in pelagus, ſcannum, virus, per regulam. In neutris, &c. Vulgus eſt plebecula. Claudianus, Mobile mutatur ſemper cum principe vulgus. *Temetum*, id eſt vinum. Temulentus, id eſt ebrius. *Tomentum*, lana quæ deconſuitur panno. *Tomaculum*, farcimen ex hepate ſuillo & reliquis. QVANDOQVE per on loco Græca. Nomina Græca faciunt ſæpe accuſatiuum in on: vt Diphthongus, diphthongon. *Pergamus*, oppidi nomen, Pergamon. *Menelaus*, proprium viri, Menelaon, Iacobus Iacobon. *Topaſius*, lapis precioſus, topaſion. Vt ibi, Super aurum & topaſion. *Pactolus*, pactolon, fluuij nomen, &c. quorum exemplis ſcatent poëtæ. Poſſunt tamen more Latino in um accuſatiuum mittere: vt Priamon vel Priamum, & cętera. Quę tamen in eus deſinunt, ſæpius accuſatiuum in ea mittunt, plærunque penultima breui: vt Tydeus Tydea, Orpheus Orphea.
Creteus, viri proprium, Cretea. Anteus Antea. Virgilius, Antea Sergeſtúmque videt. Idem, Cretea muſarum comitem. Nonnunquam penultima longa: vt Idomeneus Idomenea, Ilioneus Ilionea.

Talia rariſſima ſunt: teſtimonia ſunt in Verſificatoria noſtra. faciunt aliquando accuſatiuum in um penultima longa. Boëtius, Strauit Antæum Libycis arenis. Papinius ſecundo Thebaidos,

Penthéónque trahens nondum te prendimus æquo

Bacche genu. Cicero libro tertio de natura deorum, Theſeum Hippolytum. Liuius libro quadrageſimo, Totos in Perſeum verſus. Faciunt quoque on, ſed per duas ſyllabas eus profertur tunc teſte Mancinello. Ouid. in Ibin, Strymoniæ matres Orpheon eſſe ratæ. Magiſter in vocatiuo? Habet magiſter, per regulam Eſt primo quintus Similis. ſic ô Glycerium, ô vir, ô ſatur. OEdipus in vocatiuo? OEdipu: vt Panthus ô Panthu, Melampus ô Melampu, virorum propria. Vix plura apud Latinos talia inuenies. ſic Tydeus ô Tydeu, vt omnia in eus per eu diphthongon, per exceptionem à regula Eſt primo quintus Similis. Exceptio eſt ibi Sed Græcus s aufert. Virgilius, Panthu quam prendimus arcem. Papinius, -illum venerande Melampu

Qui cadit ag[illegible]o. Illa in eus olim habebãt e: vt ô Tydee, Orphee. nunc abiecta s, faciũt eu ſolum.

PER E QVINTVS vertit us. Nomina ſecundæ declinationis terminata in us, mutant in vocatiuo us in e: vt Tymbrus ô Tymbre, Euandrus ô Euandre, puerus ô puere. Veteres enim teſte Priſciano dicebant Tymbrus, Euandrus, puerus, & ſimilia, quæ nunc ſæpius in er deſinũt. hinc aliquando reperiuntur vocatiui in e. Virgilius, At tibi Tymbre caput Euandrius abſtulit enſis. *Tymber* & *Euander* ſunt propria virorum. Seruius dicit metatheſim eſſe, id eſt literarum tranſpoſitionem. nobis prior opinio magis placet. *Canterius* ô canterie, id eſt equus caſtratus. ſic *Lanius*, qui laniat carnes, & eas vendit, quem indocti carnificem vocant. *Tabellarius*, qui defert tabellas, id eſt epiſtolas. *Cæmentarius*, qui parat cæmenta, id eſt lapides cædit. *Statuarius*, qui facit ſtatuas. Exceptio eſt à regula Eſt primo quintus Similis.

ABSQVE Ô FILI, Deus. Excipiũtur à prædicta exceptione paucula, filius ô fili, olim etiã ô filie, teſte Priſciano. Deus ô deus, ſolum teſte Nebriſſenſi. Fluuius ô fluuius vel ô fluuie. Populus pro hominibus, ô populus & ô popule. Chorus ô chorus & ô chore. Sidon. in Burgo. Nereidum chorus alme doce. Hagnus cũ aſpiratione in principio, ſi recte velis ſcribere, ô hagnus, vel ô hagne. *Latinus* rex Latij, ô Latinus & ô Latine. Luca. lib. 2, Degener ô populus vix ſecula longa deorum

Sic meruiſſe viris. In ſacris, O popule meus. ibi meus pro mi antiquè ponitur. Pro arbore popule ſolum facit. Ouid. Popule viue precor. Virgil. 8. Æneid. Corniger Heſperidum fluuius regnator aquarum. Et alibi, Socer arma Latinus habeto. Latinus vocatiuus eſt teſte Nebriſſenſi. In ſacris, Hagnus Dei qui tollis peccata mundi, &c. *Hagnus*, animal notum, fœmininum eſt hagna: inter pręcatur purus & caſtus: quòd ſit hoſtia pura & immolationi apta. diminutiuum eſt Hagnellus. Hagninus h[illegible] hagninum, quod eſt hagni: vt caro hagnina. Olim omnia in us habebant vocatiuum ſimilem nominatiuo, vt ô dominus, ô annus, ô infernus, nunc tantum ô domine, anne, inferne. *Chorus*, eſt canentium cœtus, non ſacerdotum ſubſellia. Sulpitius addit dictis ô lucus. Priſcianus ſolum ponit ô fluuius, & ô populus. *Lucus*, eſt ſylua alicui idólo conſecrata, quam nefas eſt incidi, vt putabant miſerandi Ethnici.

Quum proprium dat ius, dempta us, fit in i tibi quintus.

Propria in ius, dempta us, faciũt vocatiuum in i, per exceptionem à regula eſt primo qintus ſimilis. Exceptio eſt hic Quum proprium dat ius: vt Laurentius ô Laurenti, Terentius ô Terenti, Fabius ô Fabi, Quintius ô Quinti: propria ſunt virorũ. Vix vſquam ei in vocatiuo eſt, niſi ex primitiuo e[illegible] beatur: vt à [illegible] Lucius ô Lucia bona facundo, Bonifacius Bonifaci: à Mauricus, proprio viri, quod in Verſificatoria ponimus in i ante c, *Mauricius*: vt à Quintus Quintius: inde rurſum Quintianus. Ergo Mauricius ô Maurici, *Larius* ô Lari, lacus Italiæ. Virg. O Lari maxime. *Genius*, naturæ deus, licet appellatiuum videatur, quia plures ſunt genij, facit vocatiuum ô geni, teſte Antonio Nebriſſenſi. Vocatiuus in i ſemper vna ſyllaba minor eſt nominatiuo: vt Caius diſſyllabum. Cai monoſyllabum. Vulteius triſyllabum, Vultei diſſyllabum. Pompeius triſyllabum, Pompei diſſyllabũ, &c. Horat. Durus ait Vultei nimis attentúſque videris. Item, Pompei meorum prime ſodalium. Pompei diſſyllabum eſt: quia verſus eſt alcaicus. Aliquando i conſonans in vocalẽ mutatur: & ſic tam nominatiuus quàm vocatiuus ſyllaba longior fit. Martialis,

Peruigil in pluma Caius ecce iacet. Idem,

Quod peto da Caï non peto conſilium. Caius per c ſcribitur, per g profertur. Ouidius,

Accipe Pompei deductum carmen ab illo,

Debitor

Debitor eſt vitæ qui tibi Sexte ſuæ. Veteres dicebant ô Mercurie, Valerie, Virgilie: nunc ô Mercuri, Valeri, Virgili, penultima correpta, vbicunque antepenultima nominatiui contrahitur.

Primus pluralis fit in i. Vult patrius orum.

Græcus in on fiet. is tertius. os dato quartus.

Nominatiuus pluralis, cui vocatiuus eſt ſimilis, fit in i: vt hi magiſtri, hi vulgi, hi dei vel dij: prius à Deus eſt, poſterius à diuus, quod veteres dixerunt pro deus. Hinc manat plurale dij diſſyllabû, niſi in carmine, quod magis in vſu eſt quàm dei: & in datiuo & ablatiuo ſæpius dijs quàm deis dicimus: reperitur tamen vtrunque. Lucanus, Et veniam meruere dei. Papin. Sæpe deis hos inter honores Ceſpes, & exiguo placuerunt farta ſalino. ſic apud poëtas ſæpiſſime. A dius eſt *Medius fidius*, iurandi aduerbium. Et pluraliter hæc ſcamna, ligna, &c. per regulam Quæ ſin a pluralis, &c.

Vult patrius orum.

Genitiuus pluralis deſinit in orum: vt horum magiſtrorum. horum ſcamnorû, ephippiorum, &c. *Ephippium*, eſt ſella equina cui inſidemus. Horatius, Optat ephippia bos piger, optat arare caballus. *Ferculum*, in quo aliquid fertur, vt lanx. & pro cibo capitur. *Sarculum*, fodiendi inſtrumentum. *Seculum*, tempus humanæ vitæ. Nomina feſtorum faciunt genitiuum plerunque in orum per hanc declinationem, datiuum & ablatiuum ſæpius in ibus: vt *Saturnalia*, feſta Saturni: genitiuo Saturnaliorum, aliquando etiam Saturnalium. datiuo & ablatiuo Saturnalibus. Sic Bacchanalia, &c. vt plene declarabo in tertio libro. Nunc ſufficit adieciſſe Fadianum verſum

Feſta lego per ibus, licet orum dent genitiuis.

Genitiuus per ſyncopam aliquando tollit or: vt lituûm pro lituorum, nummûm pro nũmorum, denariûm pro denariorum, &c. Vt in compoſitis millenummûm, milledenariûm. pro quibus, teſte Macrobio, nõ licet dicere millenummorum, milledenariorum: neque duumuirorum triumuirorum, leuirorum dicimus: ſed duumuirûm, leuirûm. Hæc ſyncopa plerunque etiã in proſa reperitur apud Tullium, Liuium, Pliniũ pluréſque: vt centenûm, Deûm, liberûm: diuûm, &c. pro centenorũ, &c. Poëtæ ſæpius hac figura vtuntur. Virg. Chara Deûm ſoboles. Idem, Diuûm pater atque hominum rex. Idẽ, Inſequitur clamórque virûm, ſtridórque rudentum. Lucan. Concinuit ſtridor lituûm. clangórque tubarum. Cic. Neque tui neque tuorum liberûm. Rariſſimè fit nunc ſyncopa in neutro genere. Plautus in Curculione, Omnium vnguentûm odor præ tuo nauſea eſt. Marcellus dicit eſſe accuſatiuum pro genitiuo: nobis cum Priſciano placet eſſe genitiuũ ſyncopatum. Idem Plautus dixit in neutro meûm, tuûm, & plura pro meorum, tuorum, &c. vt Virg. magnanimûm, &c. nos tamen cauebimus niſi parciſſime in magno opere neutra ſyncopare. *Lituus*, eſt tuba incurua, qua vtebantur in prælio. *Diuus*, ſanctorum numero aſcriptus ſiue ex homine Deus: vt diuus Baſilius, diua Maria. *Liberi*, pluraliter tantum, id eſt proles. *Denarius*, eſt nummus argenteus valens decem æreos. GRAECVS in on fiet. Græcus genitiuus in on deſinit, & ita vtuntur ſæpe Latini, vt & pluraliter, hi logi, horum logon, his logis, hos logos, ô logi, his logis. Hi *Cimmerij*, horum Cimmeriorum, vel more Græco Cimmerion. Tibullus, Cimmerion etiam obſcuras acceſſit ad oras. Cimmerij, ſunt quidam populi quibus vix vnquam eſt dies. Suetonius in Auguſto, In Aſclepiadis Mendetis Theologumenon libris lego, *Theologumena*, ſunt rerum diuinarum diſputationes. Sic georgica, georgicon: aſtronomica, aſtronomicon, &c. IS TERTIVS. Datiuus in is deſinit vt & ablatiuus, veluti his palis, qualis, &c. *Palus*, eſt craſſius ſtipes. Paxillus, paruus palus. *Qualus*, id eſt ſporta. Quaxillus vel quaſſilus, id eſt ſportula. OS DATO quartus. Accuſatiuus in os deſinit: vt talos, catulos, pullos. At ſcamna, damna, patent per regulam generalem. *Talus*, os quadratum & tuber circa imum pedem. Hinc veſtis talaris, ad talos vſque demiſſa. *Catulus*, fœtus canis & cuiuſque feræ: vt catulus leonis, lupi, vrſi, &c. Catulus muris. *Pullus*, fœtus auium & omnium manſuetorum animalium, vt pullus aſini, equi, &c. præterquam boum, nam vitulus aut vitula dicitur: & ouium, quia agnus & agna dicitur: & caprarum, nam hædi, hæduli, hædilli, & capellæ dicuntur. Ambo & duo licet ad tertium librum pertineant, hic declarabo: quia ad primam ſecundámque declinationem maxime pertinent.

Ambo, duo neutri generis ſunt, maſculeíque.

Mas o vel os quartus donat: vult tertius obus.

Singulari numero carent. Et pluraliter nominatiuo ambo duo, ambæ duæ, ambo duo, genitiuo amborum duorum vel duûm, ambarum duarum, amborum duorum vel duûm, datiuo ambobus duobus, ambabus duabus, ambobus duobus. accuſatiuo ambos duos vel ambo duo, licet rarius: ambas duas, ambo duo. Vocatiuo ô ambo duo, ambæ duæ, ambo duo. Ambo collectiuum eſt non diſtributiuum. ablatiuus ſimilis eſt datiuo. Virg. lib. 11, Si duo præterea tales Idæa tuliſſet Terra viros. id eſt duos. Horat. 2. Serm. Saty. 3, Præterea ne vos titillet gloria, iure Iurando obſtringam ambo. id eſt ambos. Idem 1. Serm. Duo ſi diſcordia vexet inertes. id eſt duos. Martialis 7. epig. Elyſium poſſidet ambo nemus. id eſt ambos. ſic ego in Syntaxi, Quòd duo ſi rectos, &c. Prudentius, Diuidit oſſa duûm Tybris. Iuuencus, Medióque duûm me ſtare neceſſe eſt. Plin. Duûm pedum longitudine.

TERTIA DECLINATIO.

Tertia dat varios fines, dans is genitiuo.
Græcorum patrius vel in os, vel in i, vel in us fit.

Tertia declinatio multas habet terminationes: veluti a, e, o, c, d, l, &c. Semper autem genitiuus fit in is: hic pater, huius patris, niſi Græca more Græco declinentur: tunc enim ſæpe habent os: vt hic Pan, huius Panos. Quandoque habent i, veluti propria in es non creſcentia: vt Achilles, huius Achillis vel Achilli: hic Orontes, huius Orontis vel Oronti, &c. ſed, Seruio teſte, hi genitiui nō ſunt ab es, ſed potius ab eus ei terminatione genitiui in i longā verſa. Nam multa ſine diſcrimine in eus vel in es inuenta ſunt: veluti Achilles vel Achilleus, Orontes vel Orōteus, Vlyſſes vel Vlyſſeus. Vnde Horatius ſæpe fecit genitiuum tetraſyllabum Vlyſſei. Virg. Immitis Achilli. Idem, Acris Oronti. Quandoque genitiuus Græcus in us deſinit: vt hæc echo, huius echus. Vbi poterit in is deſinere, non fiat in os: quia melius elephāris quàm elephantos dices, ſi Latine velis loqui, teſte Hermolao in octauum Plinij, capite 5.

Achilli, Oronti, antiqui genitiui.

TERMINATIONES NOMINATIVI.

Nominatiui terminationes in tertia declinatione ſunt circiter ſeptuaginta & vna. Literæ terminales vndecim litera terminalis eſt vltima dictionis litera. Terminatio eſt vltima litera aut in fine conſonans, aut conſonantes cum vocali annexa. Literæ itaque terminales ſunt, a, e, o, c, d, l, n, r, s, t, x. Terminationes per ordinem ponentur. A, vt *Malagma*, fomentū quo apoſtema molitur. *Magma*, paſtillus ſiue maſſa ex vnguentorū fæcibus odoris gratia. *Scomma*, id eſt cauillum & vrbana irriſio. E, vt *Conclaue*, id eſt triclinium, & locus ſecretior in domo, dicitur etiā hæc conclauis, teſte Bergomate. *Cubile*, lectus: quia in eo cubatur. Sunt etiā cubilia, loca in quibus feræ cubant. *Cubiculum*, eſt locus in quo cubile ſternitur: ab indoctis camera dicitur. Seneca, Quid proſunt multa cubicula? in vno iacetis. O, vt *Pernio*, morbus pedum ex frigore proueniens, & calcaneum infeſtans præcipue. Perniunculus, paruus pernio, *Petaſo*, coxa porcina & anterior pars ſimiliter quæ ab aliis incipit. Petaſiunculus, paruus petaſo.

C poſt a, vt lac: vel e, vt halec.
D poſt i, vt Dauid: & u, vt Bogud, propria virorum.
L poſt quinque vocales, vt ſal, mel, vigil, ſol, conſul.
N poſt omnes vocales præter u, vt titan, ſiren, delphin, dæmon.
R poſt omnes vocales cum y Græca, vt par, ver, Gaddir, cor, fur, martyr.
S poſt omnes vocales cum y Græca, & æ & au diphthongis: vt as, pes, lis, flos, mus. *Mys*, proprium viri genitiuo myos. æs, præs. & cum au diphthongo, vt laus, fraus.
S poſt ſex conſonantes, b, l, m, n, p, r, & rurſum.
Bs poſt omnes vocales: ſed inter u mediat r, vt trabs, cælebs. eſt vnum cum æ diphthongo quod eſt *Plebs*, id eſt vilior pars populi. Scrobs. *Libs*, ventus Aphricus: & quod y Græcam habet Calybs, vrbs.
Ls poſt u, vt *Puls*, mollis cibus ex farina & lacte, vel caſeo, vel ouo & melle, quo pane veteres vtebantur. Pultarius, vas pultis. Pulmentum, idem, id eſt puls vel cibus in modum pultis. Pulmentarium, idem. Horatius, tu pulmentaria quære
Sudando. Pulticula, parua puls, apud Plinium lib. 26.
Ms poſt e tantum, vt hyems.
Ns poſt omnes vocales, vt glans, dens, mons, Aruns, Tiryns cum y Græca. de i vocali Latina

non inu

non inueni exemplum: & aliqui contendunt Tirys ſine n debere dici, vt poſt videbimus. Eſt autem Tirynx maſculini generis, fluuius in Argo. Tiryns fœminini generis, eſt vrbs proxima Argos: quæ etiam Tirynthia dicitur: fuítque Herculis patria, vnde ipſe Tirynthius dicitur. Scribitur in priore ſyllaba per i noſtrum, in poſteriore per y Græcum. *Aruns*, proprium viri. Septuns non dicitur, ſed ſeptunx.

Ps poſt omnes vocales cum y Græca, præter u, vt *Lelaps*, canis nomen apud Ouidium. Seps. *Ips*, vermiculus qui cornua vitéſque præro lit: *Trips*, qui ligna: vt *Cu* per c, qui frumenta: *Su* per ſ, qui veſtes: *Is*, vitta: *Midas*, fabam. *Ops*, dea terræ. *Gryps*, volucris maxima & rapaciſsima. Vnum eſt habens r ante ps, quod eſt ſtirps.

Rs poſt omnes vocales, præter i, vt ars, iners, mors, *Tyburs*, natus Tyburi.

T poſt u tantum, vt caput, ſinciput, occiput.

X poſt omnes vocales cum y Græca & æ & au diphthõgis: vt Pax, rex, pix, nox, nux, Styx, fæx, *Faux*, reſte Priſciano, libro 2. quod tamen quidam Latine negant dici. Alij dicunt ſingulari carere: de qua re alibi videbimus. Fauces ſunt, ſuperior pars gulæ mento propinqua.

X poſt tres conſonantes, l, n, r.

Lx poſt a tantum, vt calx, falx.

Nx poſt omnes præter e, vt *Lanx*, vas latum & rotundum in quo cato aut aliud eſculentum menſæ infertur. Lances etiam ſtateræ dicuntur: vnde bilances, quæ duas lances habent. *Meninx*, inſula Aphricæ, plura ſignificat vt in genitiuo patebit. Septunx. *Iynx*, auicula quædam, cum y Græco in poſteriore ſyllaba.

Rx poſt a & e tantum, vt *Arx*, id eſt caſtrum, ab arceo arces, quia arcet, id eſt prohibet hoſtes accedere. Arcicula, id eſt parua arx. *Merx*, id eſt res vænalis. aliqui dicunt in nominatiuo hæc merces. Cherub & ſeraph: ſunt qui dicant interdum declinari huius cherubis, ſeraphis, &c. ſed melius non declinantur, quia barbara ſunt: vt Dauid & Bogud, ſua natura inflexibilia: licet nonnulli auſi ſint declinare. Lancilotus vult Bogud minime declinari: genitiuum vero Bogudis dicit eſſe teſte Plinio, à nominatiuo Bogudis: ſed res parui momenti eſt. nos Priſcianum ſequimur. *Moly*, herbæ nomen, apud Græcos in genitiuo molyos facit: vt *Epy* ſimiliter cum y Græco Epyos, vrbis nomen, interpretatur altum & ſublime.

GENITIVVS TERTIÆ.

Semper a mittit atis. Vertes e per is genitiuo.

A facit genitiuũ addita tis, vt malagma malagmatis. Omnia in a tertiæ, ſunt nomina Græca neutri generis: ideo more Græco faciũt etiam in genitiuo os: vt *Doma* domatis vel domatos, id eſt domus. In ſacris, Melius eſt ſedere in angulo domatis, quàm cũ muliere litigioſa. *Drama* dramatis, vnico m ſine g, carmen vbi perſonæ loquuntur abſq; poëtæ interlocutione. vt primum Virgilij Eucolicum. In ſacris, Ante chorum huius virginis frequentate nobis dulcia cantica dramatis hic vulgò male legunt, & minime intelligunt, cum g litera dragmatis, Nã per g *Dragma* dragmatis, ſignificat rapinam & manipulũ. At *Drachma* drachmæ, primæ declinationis, eſt genus ponderis & numiſmatis. *Aroma*, odoramentum. Aromatopola, id eſt aromatarius, qui aromata vendit. *Dogma* id eſt decretum, ſcitum, placitũ, & (vt vulgo dicitur) ſtatutum. male pro doctrina ſumitur: nec à doceo dicitur, quum ſit Græcum Dogmatiſtes, qui alicuius dogma ſequitur. *Poëma*, poëtæ carmen. *Syrma*, longa veſtis, & tractus & longus orationis proceſſus. à ſyro Græco, id eſt traho. ponitur pro cauda veſtis muliebris. *Theorema*, ſpeculatio. *Thema* poſitum aut poſitio. *Toreuma*, opus ſculptũ, politum, cælatum. Toreutes vel toreuta, cælator & ſculptor. Toreutice toreutices, vel toreutica, eſt ars ipſa quæ anaglyptica etiam dicitur. Toreuo Græcè, id eſt ſculpo & cælo.

Domatis penultima quanta? Quantitas non ad hunc librum pertinet, ſed ad Verſificatoriam. ideo non debeo reſpondere nunc ad hanc quæſtionem. Ita reſpondeat diſcipulus Alexandri ſectatoribus: quia valde difficile eſt puerum ad quantitatem in declinationibus reſpondere, & regulá ſemper dare, more Alexandrinorum, miſerè hac in re à balbutientibus grammaticaſtris vexatorum: ideo hæc omnia docui in Verſificatoria, non hìc. Siquis tamen deſyderet, hìc etiam non grauabor proſaice paucis hanc rem perſtringere poſt declarationem genitiui. Quantitas eſt longitudo vel breuitas vocalis. Nomina in a penultimã genitiui corripiunt: vt Axioma axiomatis, id eſt propoſitio: hoc eſt

quæcun

quæcunque oratio vera aut falſa, veluti, Deus eſt, Deus non eſt. **VERTIS E** per is genitiuo. Nomen in e, vertit e in is in genitiuo: vt *Mantile*, linteum quo manus terguntur. *Ouile* ouilis, ſtabulum ouium: vt *Equile* equorum, *Caprile* caprarum, *Bouile* boum, *Porcile* porcorum. *Monile*, colli ornamentum vel gutturis: dictum quòd virtutis admoneat. Nam primò ob aliquod egregium factum dari ſolebat. Ouidius in Faſtis, Dat digitis gemmas, dat longa monilia collo. Aliquando etiam equorum eſt. Virgilius de equo Latini, Aurea pectoribus demiſſa monilia pendent.

Addit onis poſt o. Dat inis muliebre do, góque,
Virgo, ordo, margo, cum cardine, Apollo, cupido,
Turbo, homo, ceu nemo: tamen vnedo poſtulat onis.

Nomen in o facit onis: vt *Aquilo* Aquilonis, ventus Septentrionalis, & ea mundi pars. *Paro* paronis, nauis piratica. *Pero* peronis, calceamentum ruſticum. Peronatus, peronibus indutus. Excipiuntur à regula fœminina in do & go, quæ faciunt inis cum paucis aliis, quæ ſunt Virgo virginis, ordo ordinis, &c. vt *Capedo* capedinis, vaſculum fictile. *Intercapedo*, diſtantia & differentia. *Crepido*, extremitas terræ quam aqua alluit. Item os putei & cuiuſcunque editioris loci extremitas. *Libido*, voluntas & carnalis delectatio. *Formido*, timor. *Hirudo*, ſanguiſuga, vermis aquaticus adhærens cruri, nec decidens niſi plenus cruoris. Horat. Non miſſura cutem, niſi plena cruoris hirudo. *Hirundo*, auis nota. *Arundo*, id eſt canna. *Teſtudo*, animal teſta tectum: vt limax, concha, &c. Ponitur pro cithara & pro camera. *Teredo*, vermis ligno innaſcens. Columella, Teredinem, formicámque prohibet. *Salſilago* vel *Salſugo*, id eſt ſalſus humor. Saulmure. *Caligo*, obſcuritas & ignorantia: vt Caligo oculorum, caligo veri. *Indago*, inquiſitio. Indagare, inquirere. *Propago*, vitis ramus terræ infixus, & progenies. Propagare, id eſt dilatare. *Fuligo*, nigrum in fumibuli. *Albugo*, alba macula in oculo: & album oui, quod albumen ſæpius dicitur. Croceum oui dicitur *Vitellus*. *Ferrugo*, rubigo ferri, vt ærugo æris. ferrugo etiam eſt panni ſimilis color. *Compago* compaginis, id eſt compactio & coniunctio. Ouid. Atque ita diſparibus calamis compagine ceræ. Plinius, Nullarum egens compaginum. Manil. lib. [illegible], Interdum æquali laterum compagine ductus. Seneca in decimaquarta epiſtola, Siue flammarum violentia compaginem ſoli rupit, ſiue vetuſtas. Hæc Beroaldus attulit contra Seruium, qui hos obliquos vix inueniri dixit.
Verba Seruij ſunt in illud primi Æneidos, -diræ ferro & compagibus arctis
Clauduntur belli portæ. In vſu ſunt nominatiui Ambago, compago, magis quam ambages & compages. Contra in vſu ſunt magis horum quam illorum obliqui. Perſius, Stertis adhuc laxúmque caput compage ſoluta. *Ambago*, id eſt circuitus verborum. Cardo pro herba barbarum eſt: Latinè *Carduus* dicitur. hinc carduelis, auiculæ nomen. *Apollo*, ſol: veteres in nominatiuo Apollinis dicebant teſte Feſto. *Virgo* pro ea quæ peperit. Lancilotus dicit virgonis habere vt ſermonis. non auderem ſic loqui. Item dicit *Turbo* apud Boëtium turbonis facere vt ſermonis, pro forma contraria metæ vel pyramidi. id puto falſum eſſe, & mendoſe legi turbonis pro turbinis. Nam à puerorum trochiſco, qui turbo eſt, ea forma nomen ſortitur. Virgilius, Volitans ſub verbere turbo. Turbo etiam quicquid acuta forma eſt vocatur. Ouidius, -caua buccina ſumitur illi
Tortilis in latum quæ turbine creſcit ab imo. Turbino turbinas, acutum facio: vnde turbinatus turbinata [illegible]. Plinius, Turbinatior pyris figura quàm malis. Turbo turbinis, etiam eſt vertigo ventorum Virg. Turbine corripuit, ſcopulóque infixit acuto. Solum viri proprium Turbo, Turbonis facit, vt ſermonis. Horatius, -rides Turbonis in armis
Spiritum. [illegible] eſt apud Catullum hoc [illegible] pro priore turbo. *Homo* homonis vt ſermonis, pro ca[illegible] dixit antiquitati parens [illegible], Vol[illegible] ſyluis miſerum mādebat homonem: Heu quàm crudeli condebat membra ſepulchro. *Nemo* neminis, rarus inuentu genitiuus. Plautus in Captiuis, Neminis miſereri certum eſt: quia mei miſeret nemo. Lucilius, Neminis ingenio quenquam confidere oportet. A fœmininis in do & go vnicum excipitur, quod eſt *Vnedo* vnedonis, arbor & ipſe fructus: alio nomine arbutus & *Arbutum*. Seruius in illud -arbuta ſacræ
Deficerent ſyluæ Arbuta, inquit, ſunt rubra poma ſyluarum quę Plinius vnedones vocat, quòd aſperitate ſua plures edi non poſſunt. mendoſe legitur otedones, vt bene notauit doctiſſimus neotericorum Hiſpanorum Nebriſſenſis.

Enis habent Anio, Nerio. Caro dat tibi carnis.

Anio, fluuius in agro Tyburtino. Horatius, Et præceps Anio. Ennius Anionis dixit vt ſermonis, quæ declinatio exoleuit: & Anio ab alio nominatiuo ratiore Anien obliquos mutuatum eſt. Papinius primo ſyluarum, Quaſ præceps Anien, atque exceptura natatus
Virgo iuuat. Cato, Non minus quàm quindecim milia Anien abeſt. Lucanus libro ſecundo, Gelidas Anienis ad vndas. *Nerio* Nerienis, id eſt vxor Martis Plautus in Truculento, Mars peregre aduenieus ſalutat Nerienem vxorem ſuam. Etiam eſt virtus, fortitudo, & maieſtas Martis. Et in nominatiuo dicitur etiam Nerienes apud Varronem, vt notat Gellius: & Neria per a, vt Mineruа, teſte eodem. *Caro*, carnis. Olim in nominatiuo carnis dicebant. Hinc manſerunt obliqui. Liuius Andronicus, Carnis vinúmque quod libant. Titus Liuius 27. ab vrbe, Laurentibus carnis quæ dari deber, data non fuerat. Hinc diminutiuum carnicula, quum caro caruncula faciat. Carneus, ex carne: vt Fruſtum carneum. Carnoſus, pinguis.

Græca, velut Dido, muliebria ſic modò flectes:
Vs capiat patrius: reliqui dant o bene caſus.

Nomina Græca fœminini generis faciunt genitiuum in us, reliquos obliquos in o: vt Dido Didus, Io Ius, Sappho Sapphus, Calypſo Calypſus: ſic Caliſto, Pero, Drymo, Pantho, & cætera mulierum vel nympharum propria, aut dearum: veluti *Clio* Clius, vna muſarum: *Clotho* Clothus, vna Parcarum. *Echo* Echus, *Argo* Argus, nomen nauis. Politianus in Miſcellan. Reſponſitationes ex perſona ponantur echus. Apud Martial. lib. 7. titulus eſt de fragmento Argus. Imperiti dixerunt hæc duo eſſe indeclinabilia. Ouid. primo de Arte aman. Non mihi ſunt viſæ Clio Cliúſve ſorores. *Sappho.* An niſi legiſſes authoris nomina Sapphus? Virg. Fatidicæ Mantus & Thuſci filius amnis. Nominatiuus eſt. *Manto*, mulieris nomen. Ouidius, Miſerámque relinquere Dido. Virgilius, 4. Æneid.
-nomine Dido.
Sæpe vocaturum. Horat. -æoliis fidibúſque canentem Sappho. In Priap Atlantiadémque Calypſo. Ouid. Et ſteterat quocũque loco ſpectabat ad Io. Sil. lib. 8. Térque ſuam Dido ter cũ clamore vocabat: Et læta exultans oſtenderat ora Sichæus. Plin. lib. 22. cap. 8. vſus eſt ablatiuo Sappho, dicens, Ob hoc & Phaonem Leſbium dilectum à Sappho. Alij Græcè hæc aliter declinant: nobis curæ fuit diligenter docere Latinorum vſum. vt Virg. Luctificam Alecto, in accuſatiuo dixit? non Alectos nec Alecton. & eſt *Alecto*, vna furiarum. Veteres declinabant hæc Latinè vt ſermo: ſed Quintilianus id vetat, dicens lib. 1. Mihi autem placet Latinam rationem ſequi quouſque patitur decor. Neque enim Calypſonem dixerim, vt Iunonem: quanquam ſecutus antiquos Cæſar, vtitur hac ratione declinãdi: ſed authoritatem conſuetudo ſeparauit. Huic ſuffragatur Phocas grammaticus. Plautus in Aulularia. Quos ſi Argus ſeruet, qui oculeus totus fuit, quem quondã Ioni addidit. Datiuus eſt ab Io. Ennius, Pœnos Didone oriundos. Tacitus Quintiliani contemporaneus. Didonem Phœniſſam, Tyro profugam. Iuſtinus lib. 12. Augebat Tiriis animos Didonis exemplum. Apul. 1. Metamor. Calypſonis æternam ſolitudinem flebo. Plin. lib. 16. cap. 44, Argis olea nunc etiam durare dicitur, ad quam Ionem in vaccam mutatam Argus alligauerit. Andronicus, Apud nympham Atlantis filiam Calypſonem. hac declinatione nunc non vtemur, ſi Quintilianum audire velimus. licet iuniores Seruius & Macrobius aliter fecerint: ideo Antonius Nebriſſenſis mendoſos eſſe dicit verſiculos,
Penelopes primam Didonis prima ſequatur,
Hoſpitióque vſus Didonis cuncta benigne. Vterque eſt Ouidij verſus: hic in argumento Æneid. ille in Priap. Sic autem reſtituendi ſunt,
Penelopes primam Didus ſi prima ſequatur,
Hoſpitióq; vſus Didus per cuncta benigne. Iuno Iunonis tantum, quia Latinum eſt. O genitiui penultimã producit, vt ſermonis, niſi apud Græcos in on deſinens corripiatur: vt *Agamemnon* Agamemnonis, proprium viri. Sic gentilia quædam, vt Vangio Vangionis, Saxo Saxonis, &c. Inis corripitur, vt virginis. Enis producitur, vt Anienis, Nerienis, ab antiquiſſimis etiam correptum, teſte Gellio.

Halecis, lactis, Dauidis, Bogudis effer.

Halec facit penultima longa halecis: ad cuius formam auſus eſt Baptiſta Mantuanus ab Hebræo *Melchiſedec* facere Melchiſedecis: Pectore ſacrificij Melchiſedecis erat. Lac facit lactis: nam olim in nominatiuo lacte dicebant vt mare. Plautus in Menæchmis, Nec lacte lacti vſquam ſimilius eſt. Lacteus, ex lacte, vel albus, Lactarium, quod barbarè lacticinium dicitur, teſte Hermolao. *Lacte, olim dictũ in nominatiuo.*

Dauid

Dauid Dauidis,penultima longa,licet ab Hebræis non declinetur,vt neque ab Aphris *Bogud*, regis Maurorum nomen,quod Latini declinauerunt huius Bógudis,penultima breui: quanquam nominatiuus ſit Bogudis,vt notat Lancilotus.Aſin.Ciceroni,lib.10. Traiecit ſeſe in regnum Bogudis plane benéque peculiatus. Hic nota pulchram vocem *Peculiatus*: & eſt nummatus & munitus, magnúmque peculium poſſidens.

l Additur is poſt l. Sed lis iungunt ſibi mel,fel.

Nomina in l literam deſinentia,aſſumūt in genitiuo is:vt Sal ſalis, *Animal* animalis,corpus ſentiens.Hic & hæc animalis & hoc animale,ad animal pertinens. *Vectigal*,tributum vel reditus.Tullius,Non intelligunt homines quantum vectigal ſit parſimonia.Vectigalis,qui debet vectigal. *Minutal*, eſt quidam cibus ex oleribus & carnibus minutim conciſis. *Puteal*, eſt putei operculum: & Romæ olim fœneratorum locus. Michaël Michaëlis. *Bel* Belis, idóli nomen. Eiuſmodi in el peregrina aliquando declinantur in ſacris,etſi volumus,manent indeclinata: vt Abel, huius Abel, vel huius Abelis. multa nunquam flectuntur: vt Rachel,Bethel,Michol,Baal,Tubal.& apud Plinium locorum nomina diſſyllaba,teſte Hermolao, *Vel* & *Suel*. *Mel* & *Fel* addunt genitiuo lis: vt mellis, fellis.Inuenimus in alia ſignificatione melis,felis. Nam melis,eſt beſtia magnitudine vulpis, duro corio,vnde fiunt pharetræ. Felis,eſt catus muriuorax: Græce dicitur ælurus. Neutra in al cum el & ſol,penultimam genitiui producunt:vt animalis,Michaëlis,ſolis.Reliqua corripiunt:vt Hannibal Hannibalis,Hiempſal Hiempſalis,Haſdrubal Haſdrubalis, propria virorum.Sal ſalis, quamuis olim fuerit etiam neutrum.Vigil vigilis,præſul præſulis.

n Additur is poſt n. Tamen on quandoque dat ontis.
Donat inis neutrum pecten,flamen,cano natum.

Nomen in n deſinens,facit genitiuum adiecta is ſyllaba: vt *Titan* Titanis, frater Saturni & ſol. Ouid.Nullus adhuc mundo præbebat lumina Titan. *Pan* panis,aut rectius Panos, quia Græcū eſt: vt à genitiuo huius nominatiui diſtet panis.Pan fuit fabuloſus Deus paſtorum aut naturæ,Lichen lichenis ſic Siren. *Damen*, proprium viri hiſtorici. *Seben* Sebenis, vnus ſociorum Vlyſſis. *Delphin* delphinis,marinus piſcis. *Agon* agonis, id eſt certamen. *Triton*,animal marinum,& Neptuni tubicen. *Trigon*,trigonis,pilæ genus & turtur. *Aedon* triſyllabum,id eſt philomela. *Canon*, id eſt regula. *Gnomon*, id eſt cognitor, eſt ſtylus indicans horas. *Hyperion*, id eſt ſol. Quædam nomina faciunt genitiuum in ontis: vt *Phaëton* Phaëtontis, filius Phœbi. *Demophoon* Demophoontis, proprium viri:vt Leon leontis.Dracon dracontis,Lacoon Lacoontis, Aglaophon Aglaophontis, Sarpedon Sarpedontis:inuenitur etiā Sarpedon Sarpedonis.Item hippocóon hippocoontis. *Charon* Charontis, portitor inferni.Pauca ſunt eiuſmodi nomina appellatiua: vt *Biſon* Biſontis, animal ferum, ſimile tauro, iubatum. *Chamæleon* chamæleontis, animal quod ſolo vento dicitur paſci: & herba quædam. *Horizon* horizontis, viſus noſtri terminus. Item adhuc propria, *Stilbon* Stilbontis, id eſt Mercurius, vel ſtella Mercurij. *Acheron* Acherontis, & *Phlegeton* Phlegetontis, fluuij infernales.

Neutra in n faciunt genitiuum in inis, cum flamen flaminis,pecten,pectinis, tubicen tubicinis, & reliquis à cano compoſitis: vt *Numen* numinis, id eſt Deus vel diuina poteſtas. *Sumen* & *Abdomen*, pinguitudo ventris ſuilli. *Inguen*, pudenda pars corporis. *Gluten*, id eſt viſcus, materia tenax qua aues capiuntur: & qua aliquid coniungitur. Glutinum, idem. Glutino glutinas,id eſt coniungo. *Bitumen*, humor tenax quo pro calce vtimur. *Vnguen* vnguinis, id eſt vnguentum, & quicquid ſuccum haberet ex quo aliquid vngi poteſt. Perſius, Fœniſecæ craſſo vitiarunt vnguine pultes. Nonnulli à regula principali minus bene excipiunt *Pœan*, quod dicunt facere Pœantis: quia nominatiuus non eſt Pœan, ſed Pœas, vt Atlas: & eſt proprium viri. Pæan cum æ diphthongo, id eſt Apollo: & hymnus in laudem Apollinis vel alterius, facit Pæanis: vt Titan Titanis. *Alcmon*, proprium viri, Alcmanis. Virgil. Lætum Pæana canentes. Nec *Euan*, Bacchi nomen, Euantis facit: quia apud Virgilium 6. Æneid. Illa chorum ſimulans Euanteis Orgia circum
Ducebat Phrygias flammam media ipſa tenebat.

Seruius ait, Euantis Phrygias,vt ſint duo accuſatiui: aliter non ſtaret verſus. Euantis autem id eſt bacchantes, à Libero qui Euan dicitur. Hæc ille. Euare, furere, & Bacchari eſt. hinc euans euantis participium,id eſt furens. Sillius lib.1, Non ille euantis Maſſylæ palluit iras Euan proprie eſt interiectio bacchantis:& interpretatur bone puer. Capitur etiam pro Baccho: ſed obliquos eius apud

Latinos

atinos nequaquam inuenies, quicquid dicat Priſcianus. Papin. 5. Thebaidos, A ſummis auditus no itibus Euan. In eodem, Lucidus Euan ſtirpis auus. Itan & Pelitan barbara ſunt. *Pan*, id eſt to-um, panos in genitiuo facit: ſed Latini non vtuntur in ſimplici. Pantomimus, geſticulator, omnia mitans. Pandecta, omnia continens. An producit genitiui penultimam. En producit genitiui pe-ultimam, niſi inis facit: tunc corripit. Hymen apud Latinos in obliquis non reperitur: facit autem ymenis, teſte Priſciano, penultima (vt opinor) correpta, quod probari videtur ex (hymenæus). In oducit genitiui penultimam. On modo producit, vt Simon, Babylon: modo corripit, vt dæmon, non: in paucis variat, vt Ægeon, Orion. Certiorem regulam de on non habeo.

capit is. Far ris, Lar tis proprium maris, hepar
Hepatos efficiet. Cris mobile cer dat, vt acer,
alacer. Bris dant imber cum prole, ſaluber,
celeber. Per tris ter formes omne Latinum,
pater, & mater, lynter. dat eris later, & cor
ordis, iter itineris: Iouis optat Iuppiter vſque.
obur oris, iecur atque femur tibi præbet ebúrque.

Nomina tertiæ in r deſinentia, adiiciunt genitiuo is: vt *Altar* altaris, id eſt altare. Prudent. Al-re ſpicit fletibus. *Lupanar*, id eſt proſtibulum. *Specular*, per quod ſpeculamur, vt feneſtra. *Pul-uar*, id eſt puluinus, quod dormituri capiti ſubiicimus. *Torcular*, prelum in quo vuæ torquentur. *bligar*. id eſt ſubligaculum & velamen lumborum. *Aer* notum eſt. Aëreus ad aërem pertinens, altus. *Agger*, alta terra oppoſita aquis. *Anſer*, auis quæ vulgo minus docte aucha dicitur, quia tione aucha Latini non vtuntur. Martyr martyris, Gadir gadiris. *Rancor*, corruptio carnium, & arum rerum ex vetuſtate. Palladius, Receptacula olei ſemper ſint munda, ne nouos ſapores ve-rancore infecta corrumpant. Ranceo rances, id eſt rancidus ſum. Rancor pro liuore apud vete-non reperi. *Mucor*, lanugo quæ diutino ſitu contrahitur, vt in pane, carne, &c. Muceo muces, ucidus ſum: Muceſco, mucidus fio. *Vapor*, fumus quidam & nebula è calidis aſcendens. Vaporo poras, id eſt vaporem emitto. Virgil. Succeduntmatres, & templum thure vaporant. *Pedor*, im-undicia & putor. *Caſtor*, proprium viri, & animal, alio nomine fiber, de cuius teſticulis medi-mentum fit quod caſtoreum dicitur. *Fulgur*, fulguris, id eſt fulmen: ſed fulgor, id eſt ſplendor. rbara non declinantur, vt Nachor, Nabuchodonoſor, virorum propria. ſic *Tabor*, licet Baptiſta iure dixit, Aſſyrij colles aſſurrexere, Thaboris. Se iuga flexerunt. mons eſt Galilææ. Excipiun-multa à regula. Nam *Far* geminat rr, & facit farris, id eſt quo luis frumentum: vt triticum, or-um, &c. *Lar*, nomen imperatoris, facit Lartis, teſte Priſciano: ſed ſæpius in nominatiuo Lartes enio, quàm Lar. Cic. in nona Philippica, Lartes Tolumnius Veientium. Lar, Dei nomen, & pro molaris facit. *Hepar*, id eſt iecur: Latini vix vtuntur. facit in genitiuo hepatos: quia olim hepas ebant, teſte Placentino. Tria adiectiua, alacer, volucer, acer, faciunt cris quibus addes medio-ſi inueniatur. *Acer* pro arbore, aceris facit. Bris dant ſaluber, celeber, imber: & compoſita, Se-mber, October, Nouember, December, quæ ſunt menſium nomina. *Imber*, id eſt pluuia. Om-Latina in ter, faciunt tris: vt Fratris, ventris. *Vter* vtris, id eſt vas vel ſaccus ex corio vel pelle. riculus, paruus vter. Vtricularius, qui canit tibiis infixis vtriculo: & vocantur tibiæ vtricula-. *Accipiter*, auis aduncis vnguibus valde rapax, vt falco, aquila, miluus, niſus. Syluester, eque-, &c. Pater patris, mater matris, lynter lyntris: quæ etia è Græcis habemus. Cætera in ter Græ-ris habent per regulam, vt ſpinter ſpinteris, *Aether* ætheris, id eſt elementum, ignis & cælum. *r.ſter*, forma vel lignum. *Clyſter*, inſtrumentum quo aquam in altum iaculamur: & quo Chi-gi vtuntur in purgatione corporis. *Luter* luteris, lauacrum. *Lutra* vero eſt animal quoddam. loutre. *Crater*, vas amplum, cui vinum, aut oleum, &c. imponimus. *Stater* ſtateris, nummus dam. *Panther*, animal Pardo ſimile. *Præſter*, quidam ſerpens. *Soter*, viri proprium, & appel-uum, id eſt ſaluator. Soteria, dona quæ diuis vouentur pro ſanitate recuperanda. *Phyſeter*, ma-a bellua. *Syluester*, proprium, ſecundæ declinationis. *Later*, quamuis Latinum ſit, in ter deſi-is, non facit tris, ſed eris: & eſt lapis coctilis. plura de hoc in heteroclitis. Nominatiuus later eſt

apud Vitruuium. Cor cordis facit. *Iter* itineris, à nominatiuo olim vſitato itiner. Nam quondam iter iteris fecit, & itiner itineris. Varro, Expectant itiner longo ſermone leuare. Næuius, Ignoti iteris ſumus. Iuuencus, Ecce iteris medio clarus ſe oſtendit Ieſus. *Iupiter*, ſummus deorum apud gentiles, & vnus planetarum, facit Iouis ab antiquo nominatiuo Iouis, qui olim in vſu fuit: & Iupiter faciebat Iupiteris vel Iupiteris. Cæcilius, Non nobis quidem Deus repertus eſt Iouis. Apuleius 4. de aſin. Quem tremuit ipſe Iouis, quo numina terrificantur. Dicitur autem Iupiter, teſte Gellio lib. 5, quaſi Iouis pater: vt *Marſpiter*, Martis pater. & ſunt plura compoſita à pater, quæ tris in genitiuo faciunt: veluti *Dieſpiter*, id eſt Deus, quaſi diei pater. Horat. Sæpe dieſpiter neglectus inceſto addidit integrum. *Opiter*, Deus opis, id eſt auxilij pater. Etiam eſt qui auo viuo poſt obitum patris naſcitur. Quatuor in ur faciunt oris, robur roboris, &c. *Robur* eſt fortitudo. Robuſtus, fortis. Eſt robur etiam quercus durißimæ ſpecies: & capitur pro duritia firmitatéque cuiuſcunque rei. Virgil. Æternáque ferri Robora. Roboreus roborea roboreum, aliquid ex robore. *Iecur* iecoris, vel iecinoris, ſiue iocinoris, tanquam à veteri nomine iecinus vel iocinus, id eſt hepar & ficatum: ſed hoc ſuillum proprie eſſe volunt. Iecuſculum, paruum iecur. Valerius Maximus libro primo, Iecinoris duplex caput. *Femur* femoris, ſuperior pars cruris à coxa vſq; ad genu: vt Femur anſerinum, gallinaceum, anatinum, leporinum, cuniculinum, &c. Femoralia, verendorum tegmina. *Ebur* eboris, os vel dens elephantis. Eboreus & eburneus & eburnus, ex ebore. Eboratus, cui ſuperficies eburnea. Olim nominatiui erant robor, iecor, &c. Hi exoleuerunt: vt obliqui eburis, roburis, &c. quibus vtebatur Gnifo nobilis grammaticus tempore Ciceronis. *Mulciber* regulam ſequitur, facit enim Mulciberis, & per ſyncopam Mulcibris: & quandoque per ſecundam Mulcibri. Ouid. in ſecundo de Arte aman. Mulciberis capti Márſq; Venúſque dolis. Mulciber eſt Vulcanus à mulcendo, id eſt molliendo imbre ferrum dictus. Ar penultimam genitiui producit in neutris cum Nar. demito nectar, iubar, hepar, par: quibus adde non neutra, vt *Bechar*, viri proprium, non ſtabulum: licet Calepinus dicat, Geſtar, Cæſar, Baldaſſar, & multa alia virorum propria. Er corripit penultimam, vt mulier, æther, aër. cætera Græca producunt, vt *Byzer*, populi nomen: velut Iber, crater, character, ſtater, luter, clyſter, halter, brachioniſter, & plura in Verſificatoria declarata. quibus vnum Latinum addes, quod eſt ver. Ir corripit, vt Gadir, martyr. Or producit penultimam genitiui, vt color, ſoror. Tolluntur æquor, marmor, memor, arbor, bicorpor, tricorpor, indecor, dedecor, *Marcipor*, id eſt Marci ſeruus: *Publipor*, id eſt Publij ſeruus vel puer, & ſi qua ſunt eiuſdem deriuationis alia, cum Græcis: vt *Actor*, proprium viri. ſic Hector, Antenor, & rhetor quoque & Caſtor tam appellatiuum quàm proprium. Author tamen producit tantum. Vr corripit tantum, vt fulgur, guttur. Excipitur vnum, quod eſt fur furis.

As interponit ti. Mas maris, as dabit aſsis.
AS. Hoc vas vaſis habet: vas hic vadis. Antis habento
Maſcula Græca: volunt per adis non maſcula poni.

Nomen in as deſinens, facit genitiuum interponendo ſyllabam ti inter a & s: vt *Simultas* ſimultatis, id eſt odium. Iuuen. Inter finitimos vetus ac antiqua ſimultas. *Prauitas* prauitatis, id eſt malitia & iniquitas. *Æquitas*, iuſtitia. *Probitas* id eſt honeſtas. *Mecænas*, optimi viri nomen, qui Virgilium Horatiúmque, & alios doctos opibus iuuit. Hinc docti dites patronos Mecœnates appellant. Martialis, Sint Mecœnates, non deerunt Flacce Marones. *Lenas* lenatis, etiam proprium viri. Arpinas, noſtras, veſtras, & cætera. Vulgus addit Abbas: abbatis, cuius fœmininum putat eſſe abbatiſſa. ſed errat, ſi Georgio Vallæ credimus, qui libro 12. capit. 9. vult eſſe communis generis, primæ declinationis: quod oſtendit vocatiuus eius abba, etiam quia nullum Grecum mittit genitiuum in atis ab as interrogantur Græci. interpretatur autem pater, teſte Hieronymo. Quædam autem Hebræa & Græca nomina, tanquam venerabiliora dignitatis cauſa aſſumpta ſunt ab eccleſiaſticis: vt Preſbyter, Angelus, Apoſtolus. *Pappas*, id eſt auus, licet vulgo papa dicitur. ſic *Abbas* abbæ, religioſorum aut religioſarum antiſtes tanquam parens. Excipiuntur à regula mas maris, as aſſis. hoc vas vaſis, hic vas vadis: & Græca maſculini generis quæ faciunt antis: vt elephas elephantis. ſic gigas adamas, Garamas, Atlas. &c. inter quæ plurima ſunt virorum propria: vt Calchas, Abas, Thoas, Peras, *Pallas*, Euandri filius: Dias, Pibas, Phorbas, Calgas, Prigas, Polydamas, Thaumas, Teleuthas, Hypeniphas, Eurydamas, & cætera id genus plurima. Sic etiam

Acragas,

Acragas, montis & oppidi nomen. Quædam dictorum etiam per primam flexa inueniuntur. Plaut in Menæhmis, Noui cum Calcha ſimul. Plurima ſolùm primæ ſunt: vt Barnabas, Ioas, Samſas, Caiphas, &c. Reliqua Græca que ſcilicet non tantû maſculini generis ſunt, faciunt adis vel Græanice ados, vt Arcas, Arcadis vel Archados. *Cyclas* cycladis, veſtis fœminea, rotunda, explicatilis el ſpatioſa. Propertius lib. 4. -hæc nunc aurata cyclade ignat humum. Dicitur à cyclos, id eſt circulus: cyclao, id eſt circundo. ſemper eſt fœmininum cõra indoctos. Cyclades ſunt etiam inſulæ quædam per circulum poſitæ. *Monas* monadis, id eſt vnias. *Trias* triadis id eſt trinitas. *Hebdomas*, numerus ſeptenarius. *Hebdomas* Latinè ſeptimana, eſt pacium ſeptem dierum. Dicitur etiã hebdomada hebdomadæ. *Ogdoas* ogdoadis, numerus octonaius. *Enneas*, enneadis, numerus nouenarius. *Decas*, numerus denarius. *Olympias*, id eſt luſtrum, ue quinquennium. Ouid. In Scythia nobis quinquennis olympias acta eſt. *Olympias* Olympiadis, tiã fuit mater Alexandri Magni. *Pallas* Palladis, id eſt Minerua, dea ſapientiæ, *Lampas*, id eſt fax ut ſplendor. Lychnus penſilis eſt, quod vulgo lampas dicitur. *Dipſas* dipſadis, ſerpens ſitim faciens ercuſſo. *Dorcas*, ſpecies capræ ſylueſtris. *Gymnas* gymnadis, exercitatio vel certamen. Ludus gymicus, luctandi certamen. As producit penultimam genitiui: vt Mecœnatis, &c. niſi *Anas* anatis, uis, nota. male aneta dicitur diminutiuum eſt anaticula apud Plautum, & anaticulus apud Cicerom. Corripiuntur cum iſto maris, vadis, & quæcunque adis habent, vt Palladis, &c.

Es mutabis in is. Græcus dat multa per etis:
Adde quies, locuples, manſues. Per etis teges exit,
Et ſeges, interpres, præpes, paries, abieſque,
ndiges atque aries, perpes, teres, ac hebes addo.

Nomen in es deſinens, mutat es in is: vt *Labes* labis, id eſt macula vel ruina. *Clades*, id eſt occiſio vel mors. Virg. Quis cladem illius noctis, quis funera fando Explicet? *Strages*, id eſt proſtratio: vt ventus fecit ſtragem arborum. *Cædes*, id eſt occiſio. Cic. Cæem in foro feciſti. ſic Iohannes, ſedes, Hercules, Achilles, Orontes: quæ Achilli, Oronti euphoniæ l eſt boni ſoni cauſa, & certa ratione antè declarata, nonnunquam faciunt. *Moyſes* vel Moſes, etiam Moyſi potius facit quàm Moyſis. Hoc etiam per primam Moſes Moſæ declinatur, & per ſecundam Moſeus Moſeos, vt Orpheus Orpheos. Ioſephus. Nitebatur rex in Moyſeos nece graſſari Hippomaes hippomanis, Cacoēthes cacoëtis. Excipiuntur à regula multa Græca quæ habent etis penultima longa, vt tapes tapetis, ſic Cres, lebes, magnes, & plurima propria virorum: vt Chremes, Hermes, aches, Thales: Coptes, Ramnes, Dares, Arges, Mendes, Admes, Machles, Crates, Miles, Morges, Laces, Parnes, Charres, Pheres. Horum quædam manent quandoquæ ſub regula: vt Chremes, huius Chremis vel Chremetis ſic Dares, Mendes, Pheres, & plura. Virg. 5. Æneid. Præcipitémque Daren densagit. In eodem, -feſſúmque Dareta ripuit, mulcens dictis. Terent. Puerû inde abiens conueni Chremis. Idem, Chremetem ſaluere iu eo. Quædã virorû propria, ſunt primæ vel tertiæ: vt Hermes, Æſchines. Meriones, Geriones, Ozoes, Telones, & plura, cum Iordanes & Euphrates: fluuiorum nominibus. Iuuen. Truncóque ſimillius Hermæ. Plurima ſunt propria tertiæ ſine creſcentia, vt Æſchines, & quæ ſequebantur, cû Ariſoteles, Diomedes, Socrates, Iſocrates, Vlyſſes, Therſites, Diores, Chalceres, Herodes, Androcles, &c. de his omnibus lariſſime diſputat Georg. Valla lib. 11. cap. 19. Faciunt etiam etis penultima lona, *Cures* Curetis nomen gentile. raro reperitur ſingulariter. Et *Cæres* Cæretis item, populi nomen: e quo plura in Arte verſificatoria dixi. His additur Latina, quies quietis, locuples locupletis, *Manſues* manſuetis, id eſt manſuetus. Apuleius verborum nouator, in vndecim meram. dixit, Vidi & vrn mãſuē, t ſit declinatio hic & hæc manſuis & hoc mãſue, veluti fortis. forte. Sub quies cõprehenitur inquies, & aliquando requies. Addunt Neotericorum. multi Græcis *Hagnes* Hagnetis, virginis omen ſed errant: quia nullum fœmininum in es apud Græcos facit genitiuum in etos. ideo declinandû eſt Hagne Hagnes, vt Penelope Penelopes. ſic enim ſemper veteres diuus Ambroſius. Poteſt tiam dici Hagna Hagnæ, & interpretatur caſta. Horat. Delectat veluti Balbinum pulypus hagnæ. Quædam faciunt etis penultima breui: vt *Teges* tegetis, vile ſtragulum quo tegitur lectus. Tegecula parua teges. Eſt etiam teges: matta ſcirpea. *Seges*. frumentum in ſpicis. *Præpes*, id eſt alte & ſublime

Prima & tertiæ communia.

ſublime volans. Capitur etiam pro idoneo & fœlice ſiue proſpero. Multa de hoc nomine apud Gellium reperies libro ſexto, capite ſexto. Addendum eſt dictus veges vegetis, nomen in rariſſimo authorum vſu.

Dic verres verris, vates vatis. Per itis fit
Communis generis non dictum, ſiue marini.
Pes dat edis. Natum ſedeo dat idis: volet edis
Hæres vt merces: Cereriſque Ceres retinebit.
AEs æris, præs, prædis habet: diphthongus vtrique eſt.

Verres facit vertis, vates vatis. reliqua maſculini generis aut communis, de quibus nihil dictum eſt, vt pote appellatiua, mutant es in itis penultima breui: vt poples poplitis, miles militis. ſic ames, palmes, limes, ſtipes, fomes, termes, trames, gurges, cæſpes, merges, eques, pedes, antiſtes, cocles, hoſpes, ſoſpes, ales, diues, comes, ſuperſtes, præſtes, veles: Sed pes facit pedis, ſic compoſita, compes, bipes, &c. De (apes) & (vulpes) a itè dicimus. Compoſita à ſedeo faciunt idis penultima breui: vt obſes obſidis, *Heres*, facit hærêdis penultima longa: etiã vt eſt nomen deæ, cui accepta hæreditate ſacrificabant: teſte Becichemo. *Merces* mercêdis, penultima longa, id eſt præmium. Iuuenalis, Noſſe volunt omnes, mercedẽ ſoluere nemo. *Ceres*, Cereris, dea frugum. Æs æris, præs prędis, diphthongon æ habent.

Is non mutabo. dant dis, cuſpis, lapis, atque
Plurima Græca. facis per eos, vel ios, vel yos, vel
Entis, Græcorum quædam. Charis at charitis vult.

Is habet genitiuum ſimilem nominatiuo, vt hæc *Vis*, huius vis: quod ſolũ in tertia declinatione is genitiui produxit: ſignificat virtutẽ, poſſibilitatem, fortitudinem & violentiã. Hic panis, huius panis. ſic ouis, peſtis, veſtis, &c. Excipiuntur lapis & cuſpis, quæ abiecta s litera capiunt dis: vt Lapidis, cuſpidis. ſic triſcupis tricuſpidis. *Cuſpis*, eſt acies haſtæ, vel alterius rei acutæ. In idis genitiuum etiã faciunt plurima Græca: vt *Caſsis* caſſidis, fœminini generis, id eſt galea. Græcum eſſe docet Priſcianus ex Probo. accuſatiuus eſt caſſidem vel caſſida. vnde Virg. fecit nomen primæ declinationis caſſida caſſidæ, dicens 6. Æneid. Aurea veſti caſſida. Aliud eſt nomen maſculini generis non creſcens caſſis caſſis, id eſt rete raro. ſingulariter reperitur. Seneca in Aga. Aper cum caſſe vinctus. Caſſiculus vel caſſiculum, id eſt paruus caſſis. Hieron. Nequaquam aranearum mihi opponat caſſiculos. Feſtus, Caſſiculum, reticulum, à caſſibus per diminutionem dictum. Plures vtrunque Latinum eſſe arbitrantur à caſſo, id eſt inani deriuatum, quòd retia vacuas habeant maculas: & galea ad caput recipiendum vacua ſit. *Capis* capidis, vas quo in ſacris vtebantur, ſimiliter Græcum eſt, teſte Priſciano: quia Lucilius accuſatiuum pluralem in as protulit: & diminutiuum eſt capitula. alij Latinum eſſe putant à capiendo. *Aſpis* aſpidis, ſerpens quidam, & oppidum quoddam à ſcuti ſimilitudine dictum. Sillius libro tertio,

Tum quæ Sicanio percinxit littora muro
In clypei ſpeciem curuatis turribus Aſpis.

Græci ſcutum vel clypeum vocant aſpida. aſpidion, id eſt clypeolus, Aſpidichion, idem. *Aclis* aclidis, telum breue. Sillius lib. 2. Aclide vel tenui pugnax inſtare veruto. Virgilius,

-teretes ſunt aclides illis

Tela: ſed hæc lento mos eſt aptare flagello. *AEgis* ægidis, ſcutum pelle caprina tectum. & proprie eſt palladis thorax. *Pyxis*, vaſculum vnguentarium, vel cui quiduis aliud imponitur. *Pyramis*, ædificium in acumen à latitudine deſinens, vel turris habens flammæ figuram. *Chlamys* per y Græcum, veſtis militaris. *Endromis*, villoſa veſtis contra frigus inuenta. *Bolis* bolidis, id eſt iaculum. *Paropſis* cum quarta vocali in ſecunda, lanx & ſcutella cibaria. fit ab opſon, id eſt cibus obſonium: vel opſonium, cibus omnis præter panem & vinum. opſono vel opſonor, id eſt opſonia emo. *Parotis* parotidis, hulcus iuxta aurem. *Diplois*, veſtis duplicata. nunc pro veſte ſumimus, cuius vſus non fuit apud veteres. *Abſis* abſidis: curuatura vel arcus in muro, & rotæ teſtudo, in quã figuntur radij. Abſides etiam in cœlo circuli quidam, & per literam p etiam apſis dicitur. *Nebris*, cerui aut damæ pellis. Nebros Græcè, id eſt ceruus. *Iaſpis* triſyllabum, gemma,

viridis

iridis quædam. *Ibis*, auis ſimilis ciconiæ apud Ægyptios. *Syrtis* ſyrtidos, aliquando etiam ſyrtios, locus in mari periculoſus propter multitudinem arenæ. Lucanus lib. 5, -plenior alto.

Olim ſyrtis erat pelago. nominatiuus eſt. Ibidem,

Natus & ambiguæ coleret qui ſyrtidos arua

Cherſydros. Hic genitiuus eſt ſyrtidos. *Tyrannis*, ſæuum & violentum imperium. Olim etiam in o.iam partem pro regno, vt Tyrannus pro rege. Valerius Maximus lib. 4, Tyrannidem à ciuibus le latam adeptus. Item idis habent omnia in is patronymica, & formam patronymicorum habenia: vti ſunt in is librorum nomina, Æneis, Thebais, Achilleis, Alexandreis, &c. Et gentilia: vt Colhis, Sunamitis, Moabitis, &c. & omnia fœminina, quorum maſculina in a vel in es deſinunt: vt Poëtis, prophetis, nautis, &c. cum aliis multis: vti Garamantis, gigantis. Item nomina virorum: vt Paris, Adonis, Daphnis, Alexis. Item mulierum propria: vt Muis, Lais, Thais, Bacchis, Chryis. Et deorum nomina: vt Apis, Serapis, Oſiris, Anubis. Et dearum nomina: vt Doris, Iſis, Themis, Arthemis. *Themis* etiam facit Themidis & Themiſtis, teſte Placentino: ſed in vſu eſt Themidis, vt Iſidis. Quædam fluuiorum nomina: vt Tybris, Phaſis. *Tigris* etiam pro animali velociſſimo & truculento. apud Medos tigris ſagittam ſignificat: & tam pro animali, quàm fluuio facit in genitiuo tigridis vel tigris. Sic plura poſſunt genitiuum nominatiuo ſimilem habere: vt Adonis, huius Adonis vel Adonidis: ſic Paridis vel Paris. *Agis*, proprium viri, huius Agis vel Agidis. ſic Thamyris, Zeuxis, & plura alia. Adonis apud Græcos etiam Adonios facit: vt Paris Parios. Dixi notanter plurima Græca, non omnia: quia multa genitiuum nominatiuo ſimilem efficiunt: vt Tyberis triſyllabum, huius Tyberis: & eſt idem quod Tybris. *Charybdis*, huius Charybdis, quidam periculoſiſſimus in mari locus. *Lacheſis*, vna Parcarum. *Mantis*, diuinaculus qui futura prædicere tentat. Vnde necromantis, hydromantis, &c. Athlibis, Thmois, Zenis, Anacharſis, & plura virorum propria. *Charis* charitos, id eſt gratia, raro ſingulariter reperietur. hinc eucharis eucharis, id eſt gratioſus. Acharis, minime gratioſus.

F A C I S per eos, &c. Quædam Græca faciunt genitiuum in eos vel in ios: quædam etiam in yos per y Græcum: pauciſſima in entis. De eos, vt *Phyſis* phyſeos, id eſt natura: hinc Phyſica, ſcientia de corporum naturis. *Metamorphoſis*, id eſt transformatio. *Hæreſis*, id eſt ſecta. *Neapolis* oppidi nomen, interpretatur noua vrbs. *Polis* poleos, id eſt vrbs. hinc Nicopolis, Heliopolis. Conſtantinopolis, &c. *Poeſis* poëſeos, opus poëticum. *Geneſis*, id eſt generatio. Iuuenalis, Nota mathematicis geneſis tua. Genealogia, liber vel oratio de generatione. Genealogus, qui de generatione diſſerit aut ſcribit. ſic theſis, diœceſis, &c. De ios, vt *Piſtis* piſtios, id eſt fides. *Baſis* baſios, id eſt gradus, fundamentum, ſuſtentaculum. *Lexis*, id eſt dictio: hinc lexicon, id eſt liber vocabularius, à Græco lego, id eſt dico. *Æneſis*, id eſt laudatio. *Parœneſis*, admonitio. *Craſis*, id eſt temperamentum. *Nemeſis*, dea ſuperborum vltrix. *Memphis* Memphios, vrbs Ægypti. vt in ſacris, Princeps Memphios. Sedulius & Baptiſta Memphitis penultima longa fecerunt genitiuum minus docte: quia ratione & authoritate carent. Inuenimus tamen Memphitis penultima longa, ſed nominatiui caſus: vt ſit forma patronymica. hæc *Memphitis*, huius Memphitidis: vt Nauis Memphitis, id eſt Memphitica. Lucanus, Conſeritur bibula Memphitis cymba papyro. Multa alia inuenies per eos vel ios, quæ omnia ſine creſcentia nonnunquam efferuntur. De yos, vt *Atys* Atyos, puer Cybeli dilectus. *Chelys* chelyos, inſtrumentum muſicum. *Tiphys*, viri nomen, vt Capys. Erinnys Erinnyos, furia infernalis. *Tethys* autem Tethyos cum aſpiratione in ſecunda ſyllaba, eſt dea maris, vxor Oceani. At *Thetis* Thetidis cum aſpiratione in prima, & i noſtro in ſecunda, fuit mater Achillis. De entis: vt *Simois* Simoentis, fluuius Troiæ. *Pyrois* Pyroentis, vnus equorum ſolis. *Opois* Opoentis, vrbs quædam: & flectitur etiam Opus Opuntis.

Quod dedit *er* dat eris. Quod in n fuit, vt prius, effer.

Pauca nomina in is faciunt genitiuum in eris, quia olim terminabantur in er: vt Puluis pulueris, cinis cineris. Olim hic puluer, ciner. Vomis vomeris, vel etiam nunc vomer vomeris. Itaque in his tribus proprij obliqui exoleuerunt. Duo ſunt in is vel in er deſinentia, pro vtraque terminatione proprios obliquos retinentia: vt hic Cucumer, huius cucumeris: vel hic *Cucumis*, huius cucumis, teſte Seruio in illud quatti Georgicon, -tortúſque per herbam

Creſceret in ventrem cucumis. Plin. lib. 19, Cucumi vero in odore & in colore ſimilem. Idem libro 20, Cucumim ſylueſtrem eſſe dicimus infra magnitudinem ſariui. Et paulo poſt, Cucumim

qui magnificant. Puber puberis, vel *Pubis* huius pubis. Vnde impuber inpuberis, vel impubis huius impubis. Cicero in primo de Oratore, Quòd niſi puberem te haberem. Salluſtius in Iugurtha, Omnes puberes Numidas atque negotiatores interfecit. Cicero filium impuberem dixit. Horatius 2. Carminum, Impubem parentes Troilum. Idem in Epodo, Impube corpus, dixit in neutro genere. Virgilius, Impubis Iuli. Ouid. 9. Metam. Faciétque viros impubibus annis. Sequitur QVOD in n fuit, &c. Nomina in is deſinentia, quæ etiam in n literam deſinere reperta ſunt, obſeruant regulam de n litera: vt Sanguis facit ſanguinis penultima correpta: quia olim dicebant hoc *Sanguen*, huius ſanguinis. Ennius apud Ciceronem, Refugiat timidos ſanguen atque exalbeſcat metu. Lucretius, Viſcus ſanguénque creati. Gellius lib. 3. cap. 7, Sanguen defluxerat. *Pollis* pollinis, teſte Cariſio & Phoca: quia etiam dicitur *Pollen* pollinis, teſte Probo cum Cæſare. Serenus, Proderit & madido frumentum polline turgens. eſt ſubtilior puluis farinæ. Multa Græca faciunt genitiuum in inis penultima longa: quia nominatiuus per in efferri poteſt: vt Delphis delphinis, Eleuſis Eleuſinis, oppidi nomen: vt Salamis Salaminis, Actis Actinis, &c. quia etiam dicimus Eleuſin, Salamin, Actin, teſtibus Priſciano & Seruio. Trachyn vel *Trachys* cum y Græco, Trachynis, eſt Bœotiæ vrbs: interpretatur aſpera. ſic Phorcys Phorcynis, proprium viri. & Arys Arynis, &c. Ouidius, Tempore quo nobis iuita eſt cerealis *Eleuſis*. Dicitur etiam hæc Eleuſina. Iuſtinus libro 5, Tyrannus Eleuſina emigrare iuſſerat. Ouidius 14. Metam.

-dominæ ſub imagine ſignum

Seruat adhuc *Salamis*. Horat. 1. Carminum, -Teucer Salamina patrémque Quum fugeret.

Dis, lis, dant itis, cum Samnis: iunge Quiritem.

Glis ſolum gliris. ſemis ſemiſsis habebit.

Quatuor in is habent itis penultima longa, Dis ditis, *Lis* litis, id eſt diſcordia. Litigare, litem agere. Samnis Samnitis, & quod in nominatiuo ſingulari vix inuenies, *Quiris* Quiritis, id eſt Romanus. Prudentius in nominatiuo dixit Samnitis. Indocti addunt nihili verba mephis, metis, hamis. *Glis* pro animali, gliris facit. glis glitis pro tenace terra: & glis gliſſis pro lapa, barbara ſunt: nec apud Priſcianum, nec apud veterum quenquam reperta. Miror vnde expiſcatus ſit Alexander: quem hac in re Sulpitius, Mancinellus pluréſque minus bene imitantur. *Semis* à ſemi & as (eſt enim dimidium aſſis) ſemiſſis facit. Semis pro dimidio non flectitur: & melius in i deſinit Semi, quo extra compoſitionem raro vtuntur, vt ſemicirculus. Semiſſis homo, id eſt vilis. Vatinius Ciceroni, Simul verò ſemiſſis homo contra me armatulit. Sulpitius cum Alexandro dicit *Sardis* pro lapillo pretioſo, ſardinis facere, quod ego omiſi: quia apud doctos per ſecundam declinationem ſardus ſardi flectitur: non ſardis ſardinis, niſi ſemel in Apocalypſi, Qui ſedebat, ſimilis erat aſpectui lapidi: iaſpidis & ſardinis. Sardus autem, eſt lapillus rubri coloris, in Sardinia primùm repertus. Sunt qui Tirys Elmyſque in ys deſinere contendant, & facere genitiuos Tirynthos Elmynthos. De his dicam in ns. Is genitiui penultimam in creſcentibus corripit: vt Lapis lapidis. olim ſine creſcentia huius lapis dicebant. vnde erat ablatiuus in i, lapi. Ennius, Occumbunt multi letum ferróque lapíque. Tolluntur in is quorum in etiam nominatiui terminatio eſt: vt delphis cum *Pſophis* Pſophidis, oppidi nomine: & *Crenis* Crenidis, nymphæ nomine: & lis, dis, Samnis, Quiris, glis, Simois, Pyrois. Semis compoſitio manifeſtat.

O S Os ti interponit. Glos, mos, flos, ros facit oris,
Quod dedit or faciet veluti prius. oſsis os optat,
Os oris: cuſtos cuſtodis, bos bouis: ois
Thos, Minos, & Tros cupiunt: quibus additur heros.

Nomen in os facit genitiuum interponendo ſyllabam ti inter o & s, & ita facit otis: vt Cos cotis, ſacerdos ſacerdotis: ſic dos, nepos, *Monoceros*, id eſt vnicornis, beſtia in fronte cornu habens. *Rhinoceros*, animal in naſo cornu habens. Mart. Quæ non promiſit prælia rhinoceros? Idem, Et pueri naſum rhinocerotis habent. Calepinus dicit etiam dici monoceron, rhinoceron rhinocerontis, ſed in os hæc deſinere melius crediderim, & authoritate confirmabilius. *Aegoceros* ægocerotis, capricornus. Luca. Humidus ægoceros, nec plus leo tollitur vna. *Icos* icotis, id eſt probabilis propoſitio. Eiuſmodi declinationem habent quædam virorum propria: vt Phileros Philerotis. ſic Niceros, Eros,

ſeros, Ilos, Chryſeros, & plura. Excipiuntur à regula glos, mos, flos, ros, quæ faciunt oris: vt gloris. Gloris autem & gloſsis barbara ſunt, nec apud Priſcianum, nec apud veteres vſquam lecta. Flos floris *Mos* moris, id eſt conſuetudo. Ros roris. Habent etiam oris, quæ in os quoque deſinunt: vt *Odos* odoris. Plautus in Captiuis, Cuius odos ſub baſilica nos omnes adegit in forum. *Colos* coloris. Pli. lib. 35, Glebis ſuus colos. *Vapos*, id eſt vapor, fumus ex humidis calefactis ſurgens, apud Lucretium & vetuſtiores legitur. *Timos*, id eſt timor, apud Marcellum. *Lepos* lepóris vel lepor, id eſt venuſtas & iucunditas in factis aut verbis. Lepidus, venuſtus, iucundus, facundus. *Honos*, id eſt honor. Cic. Honos alit artes. *Arbos*, id eſt arbor, licet Agretius differre putet. Virgil. Nunc omnis parturit arbos. Os oſsis, os oris, ſatis patent. veteres pro os oſsis dicebant oſſum vt pomum, & oſſu vt cornu. Pacuuius, Oſſum inhumatum. Cuſtos cuſtodis, Bos bouis. Quædam Græca faciunt genitiuum in ois: vt *Thos* thois, animal ex luporum genere, teſte Plinio. *Minos* Minois, Cretenſium rex fuit iuſtiſsimus. ideo à poëtis dicitur eſſe animarum iudex. *Tros* Trois, fuit Troiæ rex: & capitur pro Troiano perſæpe apud Virgilium. *Heros*, homo nobiliſsimus, quales dicuntur fuiſſe Hercules, Hector, Perſeus. Talis fœmina dicitur Herois heroidis, vel Heroine heroines. *Athos*, dicitur aliquando Athois. dicitur etiam aliquando Athon Athonis, vt Minon Minonis. Salluſtius apud Priſcianum, Dædalus Minonis fugerat iram. Os otis & oris producuntur vndique, præter compos compotis, impos impotis, & arbos arboris. Cuſtodis producitur vt ois, veluti heois. Corripitur vero bouis.

Vs tibi mittet oris. peius ceu peior habebit. V S

Vs facit oris penultima breui: vt Corpus corporis. Comparatiua faciunt oris, penultima longa, & ea quæ in or deſinunt: veluti peius peioris, melius melioris. Exempla principalis regulæ pauciora ferme ſunt, quàm ea quæ excipiuntur. ſed quia parum interfuiſſet, nolui mutare regulam. Exempla itaque ſunt lepus léporis. *Corpus*, omne ſenſibile. Capitur pro carne. hinc corpulentus, id eſt carnoſus. *Decus*, honor. Dedecus, inhoneſtas. *Littus*, terra prope mare. *Fœnus*, pecuniæ lucrum. Aliquando pro quocunque lucro capitur. Frigus. Tempus etiam pro capitis parte. Virgilius, Caua tempora pulſat. *Tempus*, eſt ſuper aurem ex vtraque parte. *Nemus*, ſylua. *Pectus*, anterior pars animalis à gula vſque ad ventrem. Pignus pignoris, etiam facit pigneris, vt dicemus: vt fœnus fœnoris, & fœneris: ſed vtrũque rectius habet oris, vt ego opinor. *Tergus*, corium vel pellis. Virgilius, Tergora diripiunt coſtis, ac viſcera nudant. *Tergum* verò eſt dorſum. *Facinus*, id eſt factum ſiue bonum ue malum. Terentius, Non fit ſine periculo facinus magnum & memorabile. Pecus pecoris, quando eſt neutri generis: fœminini generis, pecudis facit.

Dant eris hulcus, holus, vellus, Venus, & genus, atque
Viſcus, acus, fœdus, ſcelus, & cum pondere, vulnus,
Munus, onus, ſydus, latus, ac opus, & vetus addo,
Et funus, rudus. Sed oris vel eris dare pignus,
Vt fœnus dicunt: melius per oris fit vtrunque.

Quædam nomina in us, mutant us in eris penultima breui: vt *Hulcus*, collectio corrupti ſanguinis in corpore: aſpiratur: quia Græcè helcos dicitur. Hulceroſus, hulceribus plenus. Hulcero, hulcus facio: exhulcero, id eſt lædo. Epiſtola tua animum meũ exhulcerauit. *Holus*, omnis herba ſatiua quæ in vſu cibario eſt. Nonius & Feſtus aſpirant. Holitor, id eſt hortulanus, & qui holera vendit. Holitorium, quod ad holera pertinet: vt Forum holitorium. *Vellus* velleris, pellis cum lana, & ipſa lana. *Venus*, dea amoris. *Genus*, progenies & rei modus vel qualitas: vt Genus mortis, genus vitæ. Et Seneca, Summum genus infœlicitatis eſt miſero, fuiſſe aliquando fœlicem. Hinc ſunt adiectiua ſecundæ declinationis, Omnigenus, multigenus. Plinius lib. 10, Multa hæc & multigena terreſtrium volucrũmque vita. *Viſcus* proprie inteſtinum eſt: licet teſte Seruio etiam quæcunque caro dicatur inter oſſa & cutem. Viſceratio, de carnibus conuiuium. Euiſcero, viſcera extraho. Viſceratim, per viſcera. Ennius, Diſsipat viſceratim membra. Viſcus ſecundæ, id eſt glutinum. *Acus*, frumenti purgamentum. Aceroſus: plenus acere. *Fœdus*, id eſt pactum, & pax quæ fit inter dimicãtes. Fœdero fœderas, fœdus facio. Fœdifragus, id eſt perfidus, qui fœdus ictum frangit. *Scelus*, graue peccatum. Sceleſtus & ſceleratus, valde malus. Scelero ſceleras, id eſt polluo. *Pondus*, quod graue eſt. Ponderoſus,

grauis. Pondero ponderas, id eſt libro & examino. *Vulnus*, læſura & hians apertura corporis ictu facta. Vulnero, vulnus infero. *Munus*, id eſt donum. Munero vel muneror, id eſt munus do. Item munus, id eſt officium. Virgilius, Suſceptum perfice munus. *Onus*, pondus alicui iniunctum. Onero oneras, id eſt onus impono. Exonero, onus detraho. Onuſtus, id eſt oneratus. quidam aſpirant honus. *Sydus*, id eſt ſignum cœleſte ſtellis formatum: vt Aries, Andromeda, Hercules, &c. Differt ergo à ſtella, licet aliquando pro ſtella capiatur ſydus. *Latus*, quod infra alam eſt. ſed latus lata latum, eſt amplus, vt Lata domus. Dilato id eſt latum facio. *Opus*, res facta: vt carmen, eſt opus poëtæ. Operor, id eſt opus facio. Opuſculum, paruum opus. *Funus*, cadauer & exequiæ & mors. Funereus funerea funereum, ad funus pertinẽs. Funerale, quicquid ad exequias pertinet. Funebris, idem, vt Funebris pompa. Funero funeras, ſepelio. Funeſtus, pollutus, mortifer, cruentus. *Funeſto*, funere inquino: item polluo & cruento. *Rudus*, lapidum fruſta & ruinarum materies. Plinius, Solo fiſtucato iniicitur rudus. Rudero ruderas, rudus induco. vnde ruderatus, id eſt rudere plenus. Plinius, Agrum ruderatum amant roſæ. Erudero, id eſt effodio rudus. *Pignus* & fœnus habent oris vel eris teſte Priſciano: ſed melius oris ſicut corpus, pectus. Pignus, quod creditori datur vt ſis ſecurus: & pignora per metaphoram filij dicuntur. Ouidius, Dulcia ſollicitæ geſtabant pignora matres. Item pignus eſt quod deponitur apud ſequeſtrum. Virgilius, Tu dic mecum quo pignore certes. Pignero pigneras vel pignoro: id eſt rem pignori do. Suetonius de Vitellio, Ex aure matris detractum vnionem pignorauit ad itineris impenſas. Fœnus dictum eſt. Addunt aliqui *glomus* glomeris. Perottus dicit glomer glomeris. Ego id cum Nebriſſenſi omiſi: quia apud veteres non inuenio. Nam in Lucretio mendoſe legitur glomere, pro pondere: ſed dicitur glomus glomi, id eſt globus ex filo factus. Glomerare, eſt globum quencunque facere & aggregare. hinc agglomero agglomeras, id eſt applico, adiungo. Virgilius,

Et lateri agglomerant noſtro.

Vris habet Tellus, veluti monoſyllaba. Grus, ſus
Dant uis. Intercus dat utis, Liguris Ligus optat.
Dat pecus hæc pecudis: loca Græca feruntur in untis.
Pus ortum dat odis. Incus, ſubſcus, palus, udis.
Vris fœmineum reliquum. laus fráuſque dat audis.

Tellus & monoſyllaba habent vris penultima longa: vt *Tellus* Telluris, id eſt dea terræ, & ipſa terra. *Ius* iuris, quod natura aut ciuitas aut gens iubet, & liquor eorum quæ coquuntur. hinc Iurulentus & iuſſulentus, iure plenus: vt Caro iurulenta, id eſt quæ cum iure apponitur. ſic Piſcis iurulentus. Apuleius oſtendit qualiter quiſque piſcium aſſus, aut iuſſulentus optime ſapiat. ſemper autem facit genitiuum iuris, non iutis aut iuſsis. Rus ruris, crus cruris, thus thuris mus muris. *Pus* puris, ſanies & quicunque humor in putredinem verſus. Purulentus, ſanie plenus. Cornelius Nepos in vita Attici, Vt extremo tempore per lumbos fiſtulæ puris erumperent. Plinius, Ad puris & ſanguinis excreationes. Prudentius, Impreſſam penitus putredine pure peteſam. Eloquentiſsimus medicus Celſus frequenter declinat. Hos ego viros non verebor imitari contra ſæcutinas grammaticorum traditiunculas, quamuis Priſcianus cum Phoca maluerit pus non flecti. Contra monoſyllaborum regulam grus gruis facit, & ſus ſuis. Intercus intercutis, Ligus Liguris, hæc pecus pecudis: in his penultima genitiui corripitur. Quædam Græca nomina locorum mittunt genitiuum in untis, vbi penultima producitur poſitione, id eſt per duas conſonantes poſt vocalem: vt *Opus* Opuntis, Achaiæ oppidum. *Hydrus* Hydruntis, alterius oppidi nomen. Lucanus reſpiciens ad hydrum ſerpentem, vnde oppidum nomen habet, maſculinè dixit, Arduus Hydrus. Cicero, Ad Hydruntem ludibundi peruenimus. Eodem modo habent Anthemus, Ceraſus, Placus, Simus, Trapezus, Hiericus, Phicus, Philus, Amathus, Sipus, & plura, vt ex hiſtoricis poëtiſq; cognoſces. Compoſita à pus, id eſt pes, Græca ſunt, & faciunt in genitiuo podis penultima breui: vt Tripus tripodis. Tripos barbarum eſt, teſte Nebriſſenſi. OEdipus OEdipodis. Mart. Qui legis OEdipodem caligantémque Thyeſtem. Dicitur etiam OEdipus OEdipi. Plaut. in Pœnulo, Iſti orationi OEdipo opus eſt coniectore. dicitur etiam per primam *OEdipodes* OEdipodæ. Papin. I. Theb. OEdipodæ confuſa domus. Beroaldus legit OEdipodes. In eodem, Merſerat æterna damnatum

morte

morte pudorem OEdipodes. Melampus Melampodis,&c. Tria faciunt udis penultima longa: ...cus incudis,ſubſcus ſubſcudis.Cato de re ruſtica,Subſcudes iligneas adindito.

PALVS paludis.In(palus)hic poſteriorem corripui,aut s literam veterum more interemi,Horatium imitatus:quod extra carmen de præceptis grammaticæ nollẽ:hic autem interdum cogimur ſe duri, quia ornari res ipſa negat,contenta doceri. Reliqua in us fœminini generis faciunt utis penultima longa:vt Virtus virtutis.ſic ſalus,iuuentus,&c.Quantitas omnium ex dictis liquet.Fraus fraudis,laus laudis. At *Emaus*, caſtelli Iudaici nomen,triſyllabum eſt,& declinatur à Plinio vt dominus,ſicut notauit doctiſſimus grammaticus Hermaunus Torrentinus.

Vult ſeri medio(b,p,ſi præit s)genitiui. BS PS

Nomen in bs,aut ps,facit genitiuum interponendo inter bs,aut ps,vocalem i:vt Trabs trabis. *Lelaps* Lelapis,canis nomen apud Ouidiũ:apud quem accuſatiuus eſt Lelapa. *Stips* ſtipis,nummulus. Pauper mendicat ſtipem. Quatuor aſpirationem in obliquis ſumunt:vt Gryps gryphis,cinnyps cinyphis,hinc cinyphius.catelips catelyphis,ſciraps ſciraphis,teſte Georgio Valla.

E per i mutabunt polyſyllaba:dat cupis auceps.

Polyſyllaba habentia e ante bs,aut ps,mutant e in i breue in genitiuo:vt Cælebs cælibis,princeps principis.ſecus eſt de monoſyllabis, vt ſeps ſepis. *Anceps* autem facit aucupis,& eſt qui aues capit. Horatius,Et veluti merulis intentus decidit auceps.Aucupor,aues capio.Canis aucupatius,quo auceps vtitur. Olim nominatiuus erat aucupes.

Dic hyemis,pultis,capitis.Cipitis dabo proli.

Hyemis,pultis,capitis,genitiui ſunt ab hyems,puls,caput. Compoſita à caput faciunt cipitis,ſiue in t deſinant,vt ſinciput,occiput,cipitis:ſiue in ps,vt anceps ancipitis,biceps bicipitis,præceps præcipitis,triceps,cẽticeps,&c. *Anceps*, eſt dubius vel incertus. Horat.Ius anceps noui,cauſas defendere poſſum.Anceps gladius,id eſt vtrinque ſcindens. *Præceps*, in caput deorſum cadens,aut inconſyderatus,& nimium feſtinus. Præcipitare,eſt deiicere,aut nimis propere aut incõſyderate agere.Olim nominatini ſingulares in es deſinebant,vt præcipes,ancipes.& obliqui ſine creſcentia efferebantur, ancipis,bicipis,&c. Plautus in Commorientibus,Saliam in puteum præcipes. Idem in Rudente; Poſt altrinſecus eſt ſecuricula ancipes. Ennius, Occumbunt multi letum ferróque lapíque, Aut intra muros,aut extra præcipe caſu. Omnia in bs,& ps,cum hyems & caput, corripiunt in genitiuo penultimam,præter plebs,ſeps,gryps,cyclops,hydrops,conops,Europs,Cercops,& quod variatur Dolops. *Plebs*, ignobilior pars populi. Plebes,idem. Lucanus,Neſcit plebes ieiuna timere.

Seps vel ſepes alibi dictum. *Cyclops*, gigas vnoculus. *Hydrops*,aqua intercus. Hydropicus, qui hydrope laborat. *Conops*,id eſt culex.hinc Conopeum,velum ad arcendum culices à lecto: pro quo vulgus male canopeum in ſacris legit. *Europs* & *Dolops* ſunt virorum propria. *Cercops*, populi nomen quem in ſimias Iupiter mutauit,vt ait Ouidius.

Ns aut rs,s demens,tis dabis apte. NS RS

Nomina in ns,aut in rs, faciunt genitiuum dempta s,& addita tis:vt Animans animantis, *Picens* Picentis,populi nomen.Aruns Aruntis,non(vt Sulpitius voluit)Aruncis. Ars artis,&c. Duo ſumunt aſpirationem in obliquis:vt Tiryns Tirynthis: vnde Tirynthius,id eſt Hercules. & *Elmyns* elmynthis,vermiculus in vtero puerorum. Ita docet Priſcianus & Moſcopylus, antiquiſſimus grammaticus. Ferettus in ys non in ns deſinere putat, quia teſte Seruio (vt ait) nullum nomen Græcum deſinit in ns.

Dis vult glans,nefrens,capitis lens,& folium frons,
Libráque cum pendo,& quod cor facier tibi nomen.
Vntis habeto quiens & iens:legem ambio ſpernit.

Pauca habent dis,vt *Glans* glandis,vtcunque capias ſiue pro arboris fructu, ſiue pro globo plumbeo,aut pro colli tubere.Vnde glandium ,eſt ceruix porcina : quia in illa ſunt multæ glandes, non (vt barbari dicunt) glantes. ſic compoſitum eius Iuglans Iuglandis facit: dicitur quaſi Iouis glans, magna nux quæ vulgo apud nos in magnis arboribus creſcit. A glans diminutiuum eſt glandula. Item glans eſt ſumma pars colis vel mentulæ, præputium pellis quæ illam tegit. Inuentus eſt nominatiuus glandis. Nefrens nefrendis. *Lens* lendis, pro pediculi pullo, teſte Priſciano. Serenus,

Vnda maris lendes capitis deducit iniquas. At pro legumine quodam, lens lentis dicimus. diminutiuum eſt lenticula: quod etiam ſignificat vaſculum cui imponitur oleum, aut quid tale. *Lentigo*, macula faciei ad lentis ſimilitudinem. Lentiginoſus, qui tales maculas habet: vt Lendinoſus, cui multæ ſunt lendes. *Frons* frondis, folium eſt: frons frontis, capitis pars anterior à radice capillorum vſque ſupercilia: metaphorice pro pudore ſumitur, & aliquando ad inanimata transfertur. *Libripens* libripendis, à libra & pendo pro pondero, eſt ſtipis ponderandæ penſator. Andronicus apud Priſcianum, Impubis libripens eſſe non poteſt. Compoſita à cor, miſericors miſericordis, concors, diſcors, excors, & *Vecors*, id eſt ſtultus. Vecordia, ſtultitia. Olim nominatiui erant miſericordis, vecordis, vt frondis. Pomponius, Blanda, fallax, impotens, ſuperba, diſcordis. *Quiens* queuntis, qui quit, id eſt poteſt. Nequiens, qui nequit, nequeuntis facit. Iens euntis: ſic rediens redeuntis, &c. ſed ambiens ambientis facit contra legem compoſitorum. ſic gerundia ſunt eundi eundo eundum, abeundi, redeundi, &c. Plautus tamen teſte Priſciano abiendi dixit in Amphitryone, Abiendi etiam tibi nunc occaſio eſt. *Iens* nuſquam nominatiuum reperiri niſi in compoſitis quidam arbitrantur: ſed falluntur. Cicero lib. 16. ad Atticum, in principio primæ epiſtolæ, Nonis Quintilibus veni in Puteolanum iens ad Brutum. Compoſita ab vncia Priſcianus iure omiſit: neque enim in ns deſinunt, ſed in nx: vt Septunx, non ſeptuns contra Neotericos quoſdam. Superbiens ſuperbientis facit, vt audiens: licet ab eo is aliquo modo deriuetur.

X in cis muto: per gis lex, frux, aquilex, rex,
Grex, remex flecto. cum Græcis addito multis
Impetigem. Coniunx n tollens coniugis edet.

Nomẽ terminatũ in x, mutat x in cis in genitiuo: vt Arx arcis, *Merx* mercis. Plautus, Proba merx facile emptorem reperit. Hinc mercor mercaris, id eſt emo. *Radix* radicis, pars arboris, aut herbę, aut fruticis in terra: diminutiuũ eſt radicula. Radico radicas, radicẽ facio. Eradico, radicem extraho aut tollo. *Perdix*, auis nota. *Ibix*, genus ſylueſtris capræ. *Pollux*, viri propriũ, vt Cæyx. Excipiuntur à regula quæ gis pro cis faciunt: vt *Lex* legis, ius ſcriptum. ſic exlex, illex. *Frux* frugis, quicquid ex fructu terræ in alimoniam vertimus. Varro, Frux, legumẽ, triticum. Auſonius, Antè equidẽ campis quàm ſpicea ſuppeteret frux. Feſtus, Pãtices, frux ventris, id eſt pinguitudo. *Aquilex* aquilegis, id eſt putearius, id eſt qui putei effodiendi certis in locis rationem habet. Varro, Hoc pacto vtilior Thuſcus aquilex. Seneca lib. 3. nat. Sudorem aquileges vocant. Aquilegiũ, aquæ collectio. Plautus, Si pluet, aquilegio me iuuabo. Rex regis, grex gregis. *Remex* remigis, qui remigat, id eſt remos agit, Remus, eſt inſtrumentum quo nauis agitur: & lorum quod cõtinet tubam teſte Seruio. Remigium, remorum agitatio. Curtius, Remex militis officia turbabat. Hũc nominatiuum apud Serenũ etiam inuenies: nec verere vti. *Impetix*, id eſt impetigo mentagráque ab impetendo, vel ab impetu, eſt fœdatio corporis, ſcilicet ſcabies ſicca & aſpera, &c. quia plura genera ſunt. *Coniunx* coniugis, n habet nominatiuus teſte Priſciano, quam genitiuus abiicit. Sunt qui nominatiuũ coniux ſine n ante x debere ſcribi contendunt. Sumunt etiam gis plurima Græca, quæ gos etiam habere poſſunt, ſi Græcè velis declinare: vt *Sphynx* ſphyngis vel ſphyngos, animal piloſum, ſimile homini. Poëtæ dicũt fuiſſe monſtrum habens faciem virginis, pennas auiũ, pedes leonis: quod ſtans apud Thebas in alto colle, tranſeũtes interrogabat hoc ænigma, Quod animal eſt mane quadrupes, meridie bipes, veſpere tripes? Omnes neſcientes id ſoluere necabat. Id poſtremum OEdipus diſſoluit, oſtendens hoc animal eſſe hominem. quamobrem indignata ſphynx ſe præcipitauit. Hinc omne ſolutu difficile ſphyngis ænigma dicitur: & qui difficilia facile ſoluit, appellatur OEdipus. *Phalanx* phalangis, id eſt exercitus, & regula continens libram vel lances, & genus aranei. & phalanges etiam ſunt digitorum internodia. *Syrinx*, id eſt fiſtula, & nympha in arundinem verſa, vt Ouidius fabulatur. *Oryx*, quodam animal in deſertis, & præſertim in Getulia. eſt ex caprarum genere, contrario veſtitur pilo, & ad caput verſo. *Iapix*, ventus quidam, cum i noſtro vtrobique iapigis. *Iapyx* cum y Græco, in tertia Iapygis, viri nomen: vnde Iapygia, regio nomẽ habet. *Styx*, palus infernalis & filia oceani. *Strix* ſtrigis, auis nocturna & importuna. Græcum eſſe oſtendit nominatiuus vel accuſatiuus pluralis ſtriges habens e correptum. Strix etiam mulier incantatrix quæ pueros faſcinat. Et ſtriges Calepinus dicit etiam eſſe vilia holera. *Phryx* Phrygis, id eſt Troianus. *Lelex*, viri & populi proprium. *Allobrox*, populus Galliæ qui Delphinas nunc dicitur. *Biturix*, alius populus Galliæ. *Ortyx*, id eſt coturnix

curnix

urnix,vulgo qualca dicitur. *Dioryx* diorygis,foſſa manu facta,vel alueus,teſte Hermolao in quar um Plinij. Vtitur hac vocula Pomponius Mela. *Maſtix*, pro flagello. ar progummi, maſtichis acit aſſumpta aſpiratione,vt Nebriſſenſis docuit,oſtendens idem fieri in onyx onychis, & ſardonyx ardonychis. *Meninx* meningis, cerebri pannicula, & Lotophagorum terra, & ad quam diuertit Vlyſſes,nympha. Sillius libro 3, -ſpectatus Marte Coaſpes Neritia Meninge ſatus. *Pompholyx* pompholygis, id eſt ſcoria. Hiſpanicè atutia dicitur teſte Nebriſſenſi. *Iazyx* Iazygis,populus Septentrionalis. *Iynx* iyngis,auiculæ nomen. Aux augis,neotericum & barbarum eſt.qui rectè loquuntur, non augem,ſed apſidem dicunt. *Orgentorix*, viri proprium, vt Bœorix,Dunnorix,Ambiorix,Vercingentorix, Exoredorix, & plura tam propria quàm appellatiua apud Græcos genitiuum in gis faciunt.

E peri mutabunt polyſyllaba:quam retinebunt
Myrmex,& veruex,aquilex,haléxque,reſéxque,
Atque lelex,celex. Tilis optat habere ſupellex. mobre di casa
Dic ſenis & noctis,niuis.actis paucula ſeruant:
Teſtis Hylax. Solúmque Briax formatur in axis.

Polyſyllaba in ex,mutant e in i in genitiuo:vt Remex remigis. *Apex* apicis,id eſt rei ſummitas:vt apex literæ,galeri,&c. Apex ſcientiæ. Apiculus vel apiculum,paruus apex. *Vertex*, montis aut capitis ſummitas. *Vortex*,contorta aquarum inuolutio. *Caudex*,trũculus ſiue prima pars arboris cui radices adhærent. Codex, idem,& liber vel tabula. *Podex*, id eſt culus.ſic culex,pulex,cortex, &c. Monoſyllaba retinent e,vt lex,rex. *Nex*, id eſt mors. Tullius, Inſidiatori & latroni quæ poteſt afferri iniuſta nex? Pauca polyſyllaba etiã retinent e,vt *Myrmex* myrmecis, ſerui nomen apud Apuleiũ lib. Metam. *Veruex*,caſtratus aries, barbarè muto dicitur. Iuuen. Veruecis labra comedit. Aquilex aquilegis,halex halecis. *Reſex* reſecis,id eſt ſubſidiarius palmes apud Columelã lib.3. Nam cõfiteor pampinarios quoque,quũ è duro prorepſerunt,tempore anni ſequentis acquirere fœcunditatem,& ideo in reſecẽ ſummitti vt progenerare poſſit.verum eiuſmodi partum comperimus nõ tam ipſius reſecis quàm materni eſſe muneris. Lelex lelegis. *Celex* Celêcis,penultima longa:fluuij nomẽ.autor mihi Hermolaus in ſextum Plinij,capite primo. Supellex,duplex crementũ habet, facitq; ſupellectilis.olim nominatiuus erat hæc ſupellectilis, teſte Priſciano,& hoc ſupellectile.vnde dicunt manſiſſe plurale ſupellectilia. Senex ſenis, pro ſenicis: quo vſus eſt Plautus teſte Priſciano. Nox noctis, Græci dicunt nyx nyctos. Pauca Græca faciunt actis,vt *Hylax* Hylactis,canis nomen. *Aſtyanax*, Hectoris filius. Virgil. Puerum Aſtyanacta trahebat. *Hipponax* Hipponactis, poëtæ Græci nomen. Plin. lib. 36. Hipponax indignatus. Ibidem, Hipponactis ætate poëtæ. *Bibrax* Bibractis, oppidum Galliæ,apud Cæſarem. Talia plura ſunt apud Græcos.vnum inuenio habere axis, Briax, Briaxis, teſte Nebriſſenſi. Plin. lib. 36, A ſeptentrione celauit Briax. dicitur etiam hic Briaxis: vnde eſt accuſatiuus in im. In eodem, Scopax habuit æmulos Briaxim & Timotheum.

Nomina in x, producunt in genitiuo penultimam: vt Thorax thoracis, *Lodix* lodicis terminatur vt radix teſte Priſciano: nec vnquam lodex dicitur. Pollio,teſte Quintiliano,maſculino genere hos lodices protulit: quem nemo ſecutus eſt, vt idem ait. Errauit igitur manifeſte Alexander. *Ferox* ferocis,animoſus & atrox,id eſt crudelis. Corripiunt reliqua in ex, niſi vibex vibîcis, & quæ retinent quatuor hæc, myrmex, veruex, halex, celex. Item corripiunt fax,abax, *Colax*, paraſiti nomen: ſmilax, *Candax*, mulieris & regionis nomen: dropax,athax,anthrax, ſtorax vel ſtyrax,onyx, ſardonyx,maſtyx,pix: *Pharnax*, viri proprium: illix,fœnix, calix,coxendix: *Hiſtrix*, id eſt ericius fœminini generis:licet Torrentinus maſculinis annumeret: cilix,varix,erix. *Nux*, arbor & fructus habens durum operimentum. Iuuen. Annoſam ſi forte nucem deiecerit Eurus. Nucula, parua nux. Nucleus, molle in nuce quod comeditur. *Filix*, herba quædam. *Piſtrix* tam pro belua marina & cœleſti ſigno, quàm pro muliere piſceve: melius produci oſtendimus in Arte verſificatoria. Nex necis. *Nix* niuis: olim ninguis genitiuus erat. Apuleius in Hermagora, Aſpera hyems erat, omnia ningue canebant. *Crux* crucis, id eſt pœna. Cruciare, eſt pœna afficere. Dux ducis. ſic redux, irredux, tradux. *Trux*, id eſt crudelis. *Salix*, arbor. *Præcox*, ante tempus maturus. Celox. *Natrix* pro ſerpente ſolum. *Cappadox*, populi nomen. *Volunx*, viri proprium teſte Priſciano, apud Sillium

lib.5, Oc

lib.5, Occumbis generoſe Volunx. Video ſic deſinere vt deunx. *Bebryx*, populi nomen: & *Syphax*, viri proprium, genitiui penultimam variant. omnia in Arte verſificatoria patent.

Tertius i præbet. Quartus fit in em tibi caſus.

Datiuus fit in i, accuſatiuus in em: vt huic pani, hunc panem. Datiuus Græcus aliquando corripitur. Papinius, Palladi littoreæ celebrabat Scyros honorum Forte diem. De hoc plura dixi in Verſificatoria.

Creſcentem Græci per a quartum ſæpe dedere.

Nomina Græca creſcentia, accuſatiuum ſimiliter creſcentem ſæpe in a faciunt: vt Pan Panos Pana. non auſim à Pan panem dicere: nec à delphin delphinem: ſed potius delphina. ſic Paana à paan. Cicero etiam pæanem dixit. Lichen lichena, dæmon dæmona. Baptiſta ab Dauid Dauida facit accuſatiuum. ſirẽ ſirena, aër aëra, crater cratera, martyr martyra, Hectora, Caſtora, Neſtora, Giganta, Arcada, Pallada, magneta, Thaida, Laida, pyxida, Simoenta, pyroenta, heroa, Amathunta. OEdipoda, Chremeta, Lelapa, ſiryngа, thoraca, æthera, & cætera, quorum pleraque accuſatiuum etiam per em finire inueniuntur: vt Chremetem, Dareta vel Daretem, vel (quia aliquando non creſcunt) Chremẽ, Darem: & more Græco per n literam Daren vt Moyſen. Etheoclea, Diomedea, Empedoclea potius ſunt à nominatiuis in eus, quàm à nominatiuis in es: quia (vt dixi) quędam ſine diſcrimine reperiuntur in eus per ſecũdam, vel in es per tertiã deſinere: vt Vlyſſeus, vnde genitiuus eſt Vlyſſei: vel Vlyſſes. vnde eſt genitiuus Vlyſſis. Diomedes facit etiã accuſatiuũ ablatiuo ſimilẽ Diomede more Gręco, teſte Seruio. Virg. 11. Æneid. Vidimus ô ciues Diomede Argiuáque caſtra. In hunc verſum ſuper hac re multa dicit Seruius. Martialis, Pallada prætereo res agit illa tuas. Virgilius, Volat illa per aëra magnum. Nolo teſtimoniis notiſsimis immorari. Accuſatiuus vertitur aliquando in nominatiuũ primæ fœminini generis: vt hæc hebdomas, hanc hebdomada: hæc hebdomada, hebdomadæ ſic æthera, lampada, cratera. Plautus, Tene hanc lampadam. Apuleius, Prima cratera ad ſitim pertinet, ſecũda ad hilaritatem, tertia ad voluptatem, quarta ad inſaniam. Nolito primus ſimilia efficere.

Im dant vis, cucumis, rauis, tuſsis, ſitis, atque
Plurima Græca quibus rectus fit in is: ſed & in dant.

Pauca nomina habent ſolũ im: vt vim, cucumim. *Rauis* rauim, id eſt raucitas, vel raucedo. Plautus in Aulul. Huccine detruſiſti me ad ſenem parciſsimũ: Vbi ſiquid poſcamus, ad rauim poſcamus prius Quàm quicquam detur? *Tuſsis* tuſsim, Touit. hæc ſi continue vexet, à Seneca *Pertuſsis* vocatur. Tuſsire, tuſsim emittere. Tuſsilago, herba quæ tuſsim ſedat. Plin. *Tuſsilago* vbi naſcitur, ſubeſſe aquas credunt. hoc habent ſignum aquileges, olent. *Sitis*, id eſt bibendi deſyderium. Sitio ſitis, cupio bibere. Sitibundus, multum ſitiens. Sitis capitur pro vehementi deſyderio, vt Sitis habendi. Im quoque habent plurima Græca, quæ etiam per n literã in faciunt. Solum autem nomen in is deſinens, poteſt accuſatiuum facere per im vel per in. Sed & hoc adde, accuſatiuum per im vel in nunquam creſcere, licet genitiuus aliquando creſcat, vt *Araris*, nomen fluuij, accuſatiuo Ararim. Arar autem Ararem vel Arara facere debet: ſed in vſu ſolum eſt Ararim ab Araris. Virgil. Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim. Alexis, Alexim vel Alexin. Sic propria virorum multa. vt Daphnis, Paris, Adonis. Quædam nomina mulierum, vt Iſis, Chryſis, Miſis. Quædam nomina fluuiorum, vt Phaſis, Tybris vel Tyberis, Albis: ſed Iordanis em ſolum facit. Quædam deorum dearũmque, vt Apis, Buſiris, Oſiris, Iſis, Nemeſis. Quædam figurarum, vt Tmeſis, prolepſis. ſyllepſis, &c. Plurima appellatiua, vt *Magydaris* vel magudaris, herba quædam, ſcilicet laſerpitium vel laſerpitij ſuccus teſte Plinio. *Charybdis*, locus maris inter Italiam & Siciliam periculoſus. *Phthiſis*, pulmonis exulceratio. Phthiſicus, phthiſi laborans. *Pleureſis* aut pleuretis, morbus lateris acutus cum febri & tuſſi. Pleureticus, qui pleureſi laborat. *Diœceſis*. gubernatio vel regimen. *Polis*, id eſt vrbs. hinc *Tripolis*, oppidum vel regiuncula tres ciuitates ſub ſe habens. *Metropolis*, præcipuum regionis, oppidum quaſi mater oppidorũ. *Decapolis*, regio decem ciuitatum. Syrtis cum multis declaratum eſt. *Eclipſis*, defectus. *Iris*, arcus cæleſtis. *Hypocriſis* ſimulatio vel fictio. Hypocrita, ſimulator *Erinnys*, infernalis furia. *Tigris*, tam pro animali quàm pro fluuio. *Mephitis*, terræ putor. *Amuſsis* fabrorum regula ad dirigenda ligna vel ſaxa. ſic multa alia: veluti quorum genitiuus exit in ios vel eos: inter quæ plura iam dicta connumerantur cum geneſis. hæreſis, poëſis, ſyntaxis, &c. *Opis*, nymphæ nomen, Opim facit: at Ops pro Saturni vxore, Opem facere debet. Virgil. in 11. Æneid. Velocem interea ſuperis è ſedibus

ſ dibus Opim. Ouid. Et ſtem madidis Ibin adite genis. Virg. Daphnin ad aſtra feremus, amauit nos quoq; Daphnis. Ouid. Irin ad Herſiliam deſcendere limite curuo. Item, Acin amas, præfér ſque neis amplexibus Acin. *Acis*, viri & fluuij nomen. Sic hæreſis facit per n hæreſin apud diuum Cyprianum. ſic Tethys, Tethyn, &c. Multa eorum quæ dis in genitiuo habent, faciunt accuſatiuum creſcentem in da vel in dem: & accuſatiuum ſine creſcentia in im vel in. Admodum diligenter doctiſſimorum vſus in hac re imitandus eſt potius quàm grãmaticorum ratiunculę: vt enim Daphnida rarò inuenies, ita (quantum notare potui) nunquam Thaim, Lain reperies: ſed ſemper Thaida, Laidæ quod fortè ideo contingit, quia quædam nomina in is faciunt genitiuum ſimilem nominatiuo, vel in dis: hinc volunt eſſe accuſatiuum in dem vel in da: illinc verò per im vel in. Thais autem & Lais cum pluribus, faciunt genitiuum ſemper in dis: ergo etiam accuſatiuum ſemper in da vel dem. Ita quidam ratiocinantur. Paris itaque huius Paris, hunc Parim vel Parin: aut huius Paridis, hunc Paridem vel Parida. Sic *Eupolis*, proprium viri. *Aulis*, oppidi & portus nomen: & alia innumera.

Em dat & im buris, peluis cum claue, ſecuris,
Et puppis, turris, reſtis: ſic febris, aqualis:
Sic peſtis, nauis, torquis: coniunge bipennim.

Quædam habent em vel im, vt Buris & peluis: teſte Sulpitio rectius habent im, vt Peluim, burim. *Buris*, eſt aratri cauda, quę etiam bura dicitur. Virg. lib. 1. Georg. Continuo in ſyluis magna vi flexa domatur In burim. Varro lib. 1. de Re ruſtica, Et ſæpe fracta bura relinquunt vomeres in aruo. Buris etiam eſt Achaiæ oppidum. & ſic accuſatiuus eſt Burim vel Burin. Ouid. 15. Metamor. Si quærare Helicen & Burim Achaidas vrbes. Etiam eſt proprium viri, & ſimiliter facit. *Peluis*, vas in quo peluimus, id eſt lauamus. Clauis clauim vel clauem, teſte Sergio (licet Donatus dicat ſolum per tertiam vocalem clauim habere) quia facit ablatiuum tam in e quàm in i, vt Nauis & puppis: quæ Donatus ſimiliter ſolum im habere dicit: Sergius etiam em. *Securis*, ferramentum quo ſecamus: ſecuricula, parua ſecuris. Securus ſecura ſecurum, intrepidus, ſine cura. *Puppis*, vltima pars nauis: & pro naui capitur. Peſtis additur à doctiſſimo noſtro Iodoco Badio. Sæpius peſtem quàm peſtim dicimus, id eſt peſtilentia. *Bipennis*, ſecuris vtrinque ſcindens, bipennim vel bipennem teſte Sulpitio. Febris teſte eodem cum Nebriſſenſi. *Aqualis*. Plautus, Datin' iſti ſellam vbi aſſidear cito, & aqualim cum aqua? Torquis, torquim, & torquem: torques autem torquem ſolum. Neutra per generalem regulam noſcuntur: vt accuſatiuo hoc corpus, hoc animal, &c. Vocatiuus nominatiuo ſimilis eſt, vt homo, per regulam Eſt primo quintus ſimilis. Ex Græcis multa in s terminata, in vocatiuo abiiciunt literam s: vt Pallas Pallantis, ô Palla, Euandri filius. Virgil. Non hæc ô Palla dederas promiſſa parenti. *Pallas* Palladis, id eſt Minerua, ô Palla. Achilles, ô Achille. ſic ô Vliſſe, ô Chreme, ô Herme. Aliquando ſeruatur s, Iohannes, &c. Melampus, ô Melampu: Paris, ô Pari: *Colchis*, ô Colchi, quæ eſt ex regione Colcho: vt Medea fuit Colchis. genitiuus eſt Colchidis. vt *Thebais* Thebaidis, ô Thebai, mulier Thebana, & regio Ægypti, & opus Papinij de rebus Thebanorum. Sic Amaryllis, ô Amarylli: Phyllis, ô Phylli: Miſis, ô Miſi: Mœris, ô Mœri: Tiphys, ô Tiphy: Atys, ô Aty: Adonis, ô Adoni: Alexis, ô Alexi: & ſimilia hominum propria. ſic ô Tybri, ô Phaſi, ô Tanai, &c. Aliquando retinent s, ô Pari, vel ô Paris, &c. Ouid. Quàm cuperes patria Colchi manere domo. Idem, Tempus Acla veniet. Idem, Qua merui culpa fieri tibi vilis Achille? Terentius, Quid dixit Chreme? Papinius 3. Thebaidos, -illum venerande Melampu Qui cadit agnoſco. Ouidius, Qui ſapiant oculos an Paris vnus habes? Vnus pro ſolus eleganter hic ſumitur. Nunc ablatiuum enucleemus, qui vel in e deſinit, vel in i, vel in e & in i.

Sextus e donabit, ceu pauper, ſoſpes & hoſpes.
Mobilibus reliquis e vel i dabo: plus cape pluri.
Quòd ſi ſit neutrum per e, tantum ſextus in i fit,
Vt dulcis dulci: per e dat quandoque poëta.

Ablatiuus in e deſinit, vt Veſper veſpere, lux luce, tempus tempore, rus rure. Veſperi, luci, tempori venio, aduerbia ſunt non ablatiui. Item ſacerdos ſacerdote nunquam ſacerdoti, vt cuſtos cuſtode. Author Diomedes. In Donato mendoſe legitur ab hoc & ab hac ſacerdote vel ſacerdoti, pauper paupere

pere

pere,ſoſpes ſoſpite,hoſpes hoſpite.Pauper & ſoſpes adiectiua ſunt, propter quæ pono regulam generalem quæ eſt prima exceptio à prædicta regula,Omnia adiectiua,præter pauper & ſoſpes,faciūt ablatiuum in e vel in i:vt Degenere vel degeneri,hubere vel huberi,&c.niſi neutrum habuerint per e:tunc enim ablatiuum ſolum in i mittunt,vt hic & hæc dulcis,fortis,mitis:& hoc dulce, forte, mite:ablatiuo dulci,forti,miti. Hic campeſter,hæc campeſtris,hoc campeſtre:ablatiuo campeſtri. ſic ſimilia.Poëtæ tamen metri cauſa quandoque e pro i ponunt.Ouid.15.Metamorph.

-finem ſpecie cæleſte reſumpta

Luctibus impoſuit. Idē 3.Faſtorū,Amne *Perenne* latens Anna Perēna vocor.Idē in epiſtola Paridis,

Hoc mihi(nam recolo)fore vt à cæleſte ſagitta

Figar erat verum vaticinata ſoror. Alibi bimeſtre pro bimeſtri poſuit: quæ omnia notanda,non imitanda ſunt,niſi parcè in carmine à doctiſſimo,qualis fuit Ouidius: vt illud quoque apud Virgil. 6. Æneid. Gaudet cognomine terra pro cognomini,à cognominis,id eſt eiuſdem nominis. author Seruius. Redeo nunc ad priorem partem regulæ adiectiuorum: in qua probandum mihi eſt quædam e & i habere,quæ plurimi e tantum habere putauerunt.Lucanus, Si me *Degeneri* ſtrauiſſent fata ſub hoſte. Tacitus, Prece haud degeneri motuus alleuat ſupplicem. Seneca, Et omne quicquid *Huberi* cingit ſolo.verſus eſt iambicus trimeter ineptus niſi huberi legatur.Sueton.in Claudio,

Admonebat vt huberi vinearum prouentu bene dolia picarentur. Pſalmographus,

Adhuc multiplicabuntur in ſenecta huberi. Iuuenalis,

Intrabat veteri calidum centone lupanar.Papinius 11.Thebaid.

-veteri ſtat ſordida tabo

Vtraque canities. Cic. apud Priſcianū, Ex familia *Veteri* & illuſtri.Suet.in Tito, Ex licentia veteri. ſic alij plurimi nunc vetere, nunc veteri dixerunt. Papin. lib.1.Achil. Qualiter *Artifici* iuncturæ pollice ceræ Accipiunt formas.Iuuen.Conſtat *Leuiori* bellua ſumptu. Lucanus in 7,

Vſque reuulſa ſolo *Maiori* pondere preſſum

Signiferi merſere caput. *Memor*, melius memori quam memore facit:quia olim,teſte Priſciano dicebant hic & hæc memoris & hoc memore. Sic adiectiua in as ſæpius habent i: quia olim etiam deſinebant in is & in e.nunc Aquinas,noſtras,&c.olim Aquinatis,noſtratis: Aquinate,noſtrate.ergo hic hæc hoc *Arpinas*, Aquinas,noſtras,veſtras,cuias,Fidenas, &c. ablatiuo Arpinati ,& aliquando etiam Arpinate,&c. teſt: Priſciano.ſed ablatiuus Arpinate, Aquinate adeo poëticus eſt , vt Philelphus in prima epiſtola lib.26.carpſerit Leodriſium Cribellum, quòd Tollentinate in ablatiuo ſcripſerat:neſcio an ſatis iuſte. nam apud Liuium frequenter reperio in agro Antiate , Priuernate, &c. Arcas,Arcade ſolum facit,quia ſubſtantiuum eſt:vt Vltrix,victrix,lotrix,&c.vltrix tamen & victrix in obliquis ſumuntur quandoque adiectiue:& ſic habent vltrice vel vltrici,victrice vel victrici, per adiectiuorum regulam. Ouidius,

Victima quæ cecidit dextra victrice vocatur,

Hoſtibus à domitis hoſtia nomen habet.Lucanus, In ſua victrici conuerſum viſcera dextra. Diuite vel diuiti,terete vel tereti, prudente vel prudenti,&c. *Dis* adiectiuum diti tantum ,quia neutrum facit dite. Dis pro Plutone ſolum Dite. Notanda eſt Seruij & Priſciani regula: Subſtantiua adiectiuis penitus ſimilia,ſeruant e tantum:vt Iuuenalis,Martialis,Fœlix,Clemens, Laterenſis, Salutaris,& ſimilia virorum propria.Martialis,Cum Iuuenale meo quid me committere tentas? Cicero pro Plancio,Confiteor in Laterenſe ſumma ornamenta eſſe. Idem eſt de appellatiuis:quorum tamen quædam,quia ab adiectiuorum natura non penitus deficiunt,inueniuntur etiam habere i: vt *Annalis* ab annali. Cicero apud Priſcianum, Annale factum probari poteſt. vel ab annali. Gellius lib.7, Locum iſtum totum huc ex Piſonis annali tranſpoſuimus. Eodem ablatiuo Gellius perſæpe vtitur. Sic *Riualis* à riuale vel riuali. Ouid.2.de Remedio amoris,

Subſtantiua ex adiectiuis.

Tu quoque qui quondam nimium riuale dolebas,

Vellem deſineres hoſtis habere loco. Horat in Arte, Quin ſine riuali téque & tua ſolus amares. *Rudis* adiectiuum,rudi tantum:rudis ſubſtantiuum,rude tantum:& eſt virga qua donatur gladiator emeritus,& capitur pro libertate. Ouid. Me quoque donari iam rude tempus erat, Rudiarius,rude donatus.Item rudis,eſt virga qua aliquid agitatur in igne,vel qua batuitur lana, &c. diminutiuum eſt rudicula.Cato,Igni bene coquito:rudicula agitato.Plin.lib.20,Non eſt opus in hoc vſu lanas rudiculis eſſe curatas. *Volucris* adiectiuum,id eſt velox,volucri facit:volucris ſubſtantiuum,id eſt auis, volucre.Ieremiæ cap.9,A volucre cæli vſque ad pecora tranſmigrauerunt & receſſerunt. Ea in quibus

bus ſubſtantiuum certum illico intelligitur, vix e poterunt habere: itaque molaris, à molari ſolum. Sic natalis, auricularis, ædilis, conſularis, &c. Diomedes ait ſubſtantiua ex adiectiuis, licet e tantum habeant in ablatiuo, tamen retinent ium in genitiuo plurali. *Plus* pluri tantum, teſte Priſciano. ſed in ſingulari vix vnquam etiam in obliquis adiectiue ponitur: licet pluris pretij inueniatur. Compoſita in ablatiuis non ſequuntur ſimplicium regulam: quia miſericors, tricuſpis, inops, & ſimilia adiectiua i vel e ſeruant, quum ſimplicia ſolum faciant e. *Confinis* & *Affinis* i tantum, vt dulcis. Affinis etiam affini inuenitur facere, vbi ſubſtantiue ſumitur, vt *Familiaris*. Cicero in primo de Oratore, Quæret à Caio affini noſtro. In eodem, A familiari meo. Idem ſodali ablatiuum ſimiliter profert: nam adiectiui naturam non omnino perdidit, licet neutrum per e non habet. Cicero in 2. de Oratore, In accuſando ſodali meo. Ibidem, Pro meo ſodali. *Sodalis*, eſt eiuſdem collegii homo: & in rebus leuioribus ſocius, quaſi ſimul edalis. Hinc ſodalitas, id eſt collegium multorum, ſeu conuiuium.

Al vel ar i neutris tantum dat ſicut e: præter
Sal, iubar & nectar, far, hepar. ait mare vates.

Nomina neutri generis in al, vel in ar, vel in e deſinentia, faciunt ablatiuum tantum in i: vt Animal animali, torcular torculari, cubile cubili, monile monili. Tolluntur ſal ſale, quod melius maſculine poni docuimus: iubar iubare, nectar nectare, far farre, hepar hepate, gauſape, ab hoc gauſape ideo facit: quia Antonius Mancinellus negat hoc in ſingulari declinari cum præſepe & Præneſte: ideo nec hæc ablatiuum in i faciunt. *Soracte* montis nomen, Soracte facit à nominatiuo Soractes. Plinius, Quod fit ad montem Soractem. & *Præneſte* ſi declinetur, Præneſti faciet teſte Torrentino. Præneſte erit à nominatiuo Præneſtis. Sic *præſepe* à præſepi: vnde præſepia. ſed ablatiuus præſepe à nominatiuo præſepis eſt: & eſt locus clauſus ne pecora exeant à præſepio, id eſt munio. *Gauſape* vel gauſapum, pannus quo menſa ſternitur, & veſtimentum militare, & pannus villoſus qui pro lecto in caſtris ſternitur, dicitur etiam hic gauſapes hinc dicunt manſiſſe ablatiuum gauſape. Horatius Gauſape purpureo menſam pertersit. Plurale apud Perſium à gauſapum eſt, Iam lutea gauſapa captis, &c. Caſſius ad Mecœnatem, Gauſape purpureo ſalutatur. *Rete* reti, vt cubile: quod ſatis indicat plurale retia ablatiuus autem rete eſt à nominatiuo minus vſitato retis maſculini generis. Plautus in Truculento, Non vides proferre me vuidum retem. Ibidem, Vt dimiſi retem atque hamum. hinc in vſu ablatiuus rete manſit. Ouid 5. Faſto.

Curtis i pro Libycis clauduntur rete leænis

Impelles capreæ, ſollicitúſque lepus? Suet. in Nerone, Piſcatus eſt rete aurato. A rete fit reticulum id eſt paruum rete, & tegmen capitis in modum retis, quod capillos continet. Item ſacculus quo viatores denarios & panes geſtant. alio nomine funda Retiaculum, id eſt rete. Retiolum, reticulũ, tegmen capitis *Cape* huc non pertinet: quia indeclinabile eſt, teſte Priſciano, eſt herba notiſſima. Poëtæ quandoque e pro i ponunt, vt ab hoc mare, pro mari, &c. id notandum magis quàm imitandũ eſt. Ouid. Exiguam pleno de mare demat aquam. Plaut. in Rudente, Dicant in mare communi captos.

Menſibus i tantum eſt: vt quos dat quartus in, ím ve.
Sextus e donat & i, quum quartus in em vel in im fit.

Nomina menſium fiunt in i: vt Aprili, Quintili, Sextili, Septembri, Octobri. Nouembri, Decembri. Simplex tamen habet e vel i. vt patebit. Nomina in is, quorum accuſatiuus ſolum in im vel in deſinit, faciunt ablatiuum in i ſolum: vt Mephiti, hæreſi geneſi, Neapoli, poëſi, amuſſi, gummi à gummis. vide genera. vi, ſiti. tuſſi, &c. Quæ verò habent em vel a, & im vel in, habent i vel e: ſed ablatiuus in e genitiui creſcentiam ſequitur, non ablatiuus in i: vt febri vel febre, turre vel turri, &c. Tethys. Tethyn, Tethy: at Tethya accuſatiuus in perihegeſi Dionyſij Tethye facit. Rufus in Arato, [illegible] abditur alta

Tethye, & occidui tegitur Padus æquore ponti. Thetis, mater Achillis, à Theti vel Thetide. Fabius, Qui ex Thetide natus eſſet. ſic à Pari vel Paride, Ibi vel ibide, Iſi vel Iſide, Tigri vel tigride. Lucan. lib. 10. Flammis & tigride feta Ouidius, Defenditur Ægide pectus. Idem. Illius ambages imitatus in ibide dicar. Cicero ad Tyronem, Nuntiauit te plane febri carere. Aquali vel aquale, & cetera. Atque vna portarum claue tueri. Virgil. in Moreto,

Et reſerat clauſa quæ preuidet oſtia claui.

Terentius in Andria, Naui fracta apud Andrum. Bipenni vel bipenne, teſte etiam Phoca.

I vel e

I vel e dant finis,fuſtis,pugil & vigil, imber,
Vnguis,auis,poſtis,vectis,cum nepte,ſupellex,
Atque tridens,claſsis,cum ciuis,& amnis, & ignis.
Sic anguis,ſtrigilis ſtrigili:vix ſtrigile dicam.

Nomina hîc poſita habent e vel i,ſed ſæpius e:ideo de i afferam teſtimonia.Gellius lib.7.cap.3,Ea *Fini* facere nolle aliquid.Idem lib.10,Hac fini hominẽ dimiſit.ſic idẽ & alij ſæpius. Corn.Tacitus, *Fuſti* caput eius afflixit.Apul.4.Metamorph. Pacatus non fuſti tantum, ſed machæra percuſſus occumbere. de pugili teſtis eſt Nebriſſenſis cum pluribus. Iuuen. Præterea lateris vigili cum febre dolorem.Papin.Proiicit hic artus imbri ventóque rigentes. De e,Idem, -lacera ora,putréſque Sanguineo videt imbre genas. Horat.in epiſt.Luctantis acuto ne ſecer vngui.Idem 1.Carm.Fata mala ducis aui domum. Ouid.5.Metamorph.Raptáque de dextro robuſta repagula poſti.Terentius in Eunucho,In medium huc agmen cum vecti Nepeis,teſte Priſciano, nepte vel nepti facit. In Digeſtis titulus eſt De ſupellectili legata. Virgilius 2.Æneidos,
Neptunus muros magnóque emota tridenti
Fundamenta quatit.Seruius ait nouè & affectatè dictum tridenti pro tridente. Ibidem vult Seruius participia,ſi nomina fiant,ſolũ e habere:vt Ab amante vini non amanti. Idem 7.Æneid. Aductum Æneam claſſi victóſque penates.reliqui claſſe dicunt.Cic.apud Priſcianum,Ciuis ciui egeret.Idem, In principe ciui non eſt ſatis. Virgilius in Georgic. Prono rapit alueus amni. Idem 4.Æneidos, Vulnus alit venis,& cæco carpitur igni. Horat.in epiſt.
Alter Mileti textam cane peius & angui
Vitabat chlamydem. Strigilis Nebriſſenſis dicit habere ſtrigile vel ſtrigili.Sulpitius & Priſcianus ſtrigili tantum habere aſſerunt. Horatius ſecundo Serm. -qui puer vuam
Furtiua mutat ſtrigili. *Strigilis* eſt inſtrumentum quo abraduntur ſudores, ſiue hominum in balneis, ſiue iumentorum in ſtabulis. dicitur à ſtringendo,id eſt radendo ſordes. Canalis, ablatiuus eius in i ferme deſinit, canali:verum à neutro canale eſſe putant. *Tridens*, ſceptrum Neptuni triſulcum. *Claſsis*, eſt nauium multitudo: rarò pro vnica naui capitur. Plura ſignificat metaphoricos, quibus ſuperſedeo. Ouis & ſanguis puto e tantum habere. Mugil vel mugilis facit ablatiuum etiam mugili:quia in Plinio lib.9.cap.17.titulus eſt de mugili & aliis piſcibus. Idem lib.19.cap.2. per tertiam vocalem ait, Præferunt è cannabi funes. Perſius dicit cannabe,per ſecundam vocalem. forſan apud Plinium mendum eſt.

DE PLVRALI TERTIÆ NVMERO.

Rectus in es fiet pluralis, iungito quartum.

Nom[illegible] pluralis,cui vocatiuus ſimilis eſt cum accuſatiuo, in es deſinit: vt hi & hos & ô homines [illegible] autem hic caſus à genitiuo ſingulari mutando is vel os in es: vt Ibis, ibidis, ibides: Ibis, huius ibis, ibes: Tigridis, tigrides, Tigris, tigres. in quibus authorum vſus cautè inſpiciendus eſt. Plin. lib.10, Inuocant & Ægyptij ibes ſuas contra ſerpentium aduentum. Erinnys Erinnyos facit Erinnyes: vt Libys Libyos Libyes, id eſt Libyci. Metamorphoſeos, metamorphoſees, &c. Propertius lib.2, Tum me vel tragicæ vexetis Erinnyes. Quandoque Erinnes per ſyncopam legitur, teſte Tortellio. Salluſtius in Iugurthino, Aphricam in initio habuere Getuli & Libyes. Hieronymus in Biblijs, Perſæ, Æthiopes & Libyes cum eis omnes ſcutati & galeati.

Quum genitiuus ium dat, quartus in is quoque fiet.
Trallis & Sardis es ſpernunt. Quartus in as fit,
Dum per a quartus erat: ceu dæmonas atque gigantas.

Nomina, quorum genitiuus pluralis in ium deſinit, faciunt pleraq; accuſatiuum per is: vt Partes partium, has partes vel partis. ſic tris, omnis, acris, fœlicis, artis, &c. Veteres eum accuſatiuum per eis cum ei diphthongo ſcribebant: id neotericorũ doctiſſimi Politianus & Aldus in omnibus ferme ſcriptis ſuis obſeruauerunt: vt Parteis, treis, acreis, vbi ei ſcribitur: & profertur i longum, ita vt e vix audiatur. Male Alexander credit id veteribus tantum licere, quum nulli non liceat ſi apte vtatur. Nec idem fecerunt veteres in nominatiuo vocatiuóque, vt idem male dixit: exceptis oppidorum

nominib

nominibus Sardis & Trallis, quæ in es non poſſunt deſinere. Item Syrtis, Gadis, Alpis, teſte Priſciano, etiam in nominatiuis melius in is quàm in es deſinunt. Hieronymus, in Euſebio, *Trallis* terræ motu conciderunt. Horat. 1. epiſt. Quid Crœſi regia *Sardis?* Virgil. Tres notus abreptas in ſaxa latentia torquet. Hic Seruius ponit regulam à nobis iam declaratam. Idem, Et formoſus oues ad flumina pauit Adonis. Salluſt. Omnes homines qui ſeſe ſtudent præſtare cæteris animantibus, ſumma ope niti decet. Catullus, Et acres ſolet incitare morſus.

QVARTVS in as fit, &c. Quando accuſatiuus ſingularis in a deſinit, accuſatiuus pluralis etiam in as terminari poteſt: vt Hanc lampada, has lampades vel lampadas. ſic dæmones vel dæmonas, &c. Virgil. Crateras magnos ſtatuunt, ac vina coronát. Ouid. Pyxidas inuenies, & rerum mille colores, Et fluere in tepidos œſipa lapſa ſinus. Papinius, Nebridas & fragiles thyrſos portare putaſtis. Sic heroas, lyncas, Arcadas, delphinas, Sirenas, tripodas, &c. Nihil de neutris locuti ſumus. Nam per regulam generalem habent a in nominatiuo & vocatiuo: & alia quidem habent ia, alia non: vt Animalia, corpora. de his pauca afferam.

Quod dedit i ſexto (niſi comparat) hoc ia ponit.
Vult ia plus raró: nunquam vetus. Effer apluſtra,
Vel ſtria. Si ſolum dat ſexus e, non ia pones.

In nominibus neutri generis, ſi ablatiuus deſinebat in i, ſiue habuerat i ſolum, ſiue i & e ſimul, tunc nominatiuus, accuſatiuus, & vocatiuus, habent ia: vt Maria, fœlicia, concoloria, verſicoloria, quadrupedia, ancipitia, concordia, &c. Perſius, Diuidit in geminos concordia fata duorum. Tacitus, Noua & ancipitia præcolere. Plin. Littora verſicoloria. Retia, præſepia, &c. Dicimus tamen in ora, & (vt opinor) tricorpora ſolum. Comparatiua tantum a faciunt, vt Meliora, dulciora: ſic vetus vetera, non veteria: plus plura, & aliquando pluria: vnde complura & compluria: de quibus multa dicit Gellius lib. 5. cap. 21. Apluſtre, *Apluſtra* vel apluſtria: & eſt ornamentum nauis ſuper malum. ab a, id eſt ſine: & pleo, id eſt nauigo: quia ſine eo per mare non eſt nauigandum, aut quia non neceſſariò ad nauigationem requiritur. Melius ſine m ſcribitur: licet Feſtus ab amplius deriuare videatur. Sil. lib. 10, Et tranſtra & mali laceróque apluſtria velo. Germanicus, Fulgent Argoæ ſtellis apluſtria puppis. Cic. in Arato, Nauibus abſumptis fluitantia quærere apluſtra. *Ludicra* non eſt tollendum: quia ſolum eſt ſecundæ declinationis, vt recte docet Valla contra Priſcianum & Alexandrum. Quæ ablatiuum ſingularem in e tantum terminant, ſolum a faciunt: vt dogmata, corpora. gauſapa verò à gauſapum eſſe diximus.

Vm vel ium patrio Latium dat. Græcia vult on.

Genitiuus pluralis tertiæ declinationis habet Latine um, vt patrum: vel ium, vt partium. Græce etiam on, vt Epigrammaton, geneſeon, metamorphoſeon, hæreſeon, diœceſeon, quæ Latine aliquando tamen declinamus: quia Cicero ad Atticum diœceſium dixit. & Fabius ſingulariter lib. 7, Totius theſis diſpoſitio. Et Baptiſta Mantuanus, Hæreſibus variis. Græce dixiſſet hæreſeis: quanquam Græci ablatiuum non habent.

Præbet ium patrius, ſi ſexus in i fuit anté.

Genitiuus pluralis in ium deſinit, ſi ablatiuus ſingularis habuerit i, ſiue i ſolum, ſiue i & e ſimul: vt hoc *Ancile* ab hoc ancili, horum ancilium: licet Horat. anciliorũ dixerit, tanquam ſingulare fuerit ancilium: fuit ſcutum breue & rotũdum. Monile monilium, animal animalium. Sic noſtratium, veſtrarium, imbrium, dictum, laquearium, clauium, concordium, fœlicium, prudentium, amantium, dulcium, ſontium, cæleſtium, agreſtium, &c. Quædam per ſyncopam um faciunt: quandoq; etiam in proſa, maxime ea quæ in ns deſinunt: vt Præſens, prudens, amans, &c. per regulam Syncopa plurali. Papinius 4. Theb. Cui ſeruite dati manes æternáque ſontûm
Supplicia. Sontûm, id eſt ſontium. *Sons*, id eſt malus & nocens Inſons, innocens. Virgilius, Cæleſtûm vis magna iubet. pro cæleſtium. Sic Ouid. Vltima cæleſtûm terras aſtræa reliquit. Virgil. Et vos agreſtûm præſentia numina Fauni. Arpinatium, Aquinatium, &c. Si aliter inuenias, ſyncopa eſt. Sed notandum eſt neutra vix vnquam ſyncopari: quia quadrupedum, animalium, mœrentum, corporum, pro quadrupedium & mœrentium non dices, propter Seruij regulam circa finem vndecimi Æneidos, Genitiuus pluralis non debet minor eſſe nominatiuo. Ideo deſcendentium à de-

ſcendentes dicimus, non à deſcendentia. ſi ſecus inueniatur, neceſſitas carminis excuſat: nec declinatio eſt, ſed pathos. Hæc Seruius.

Tolle vigil, ſupplex, opifex, vetus, & pugil, & quod
Comparat (excepto plus) artificem, ſtrigilémque:
Atque inopem, memorem, conſortem iungito: & ortum
A capio: diues quibus additur. Vm dat e tantum.

Excipiuntur à dicta regula quædam um ſolum habentia, licet in ablatiuo habuerint i: vt Vigil vigilum, ſupplex ſupplicũ, &c. & quædam horum, um putantur habere differentiæ cauſa, propter nomina neutri generis in ium deſinentia: qualia ſunt, ſupplicium, opificium, artificium, conſortium, mancipium, municipium. ſic principium, participium, ſacerdotium, &c. *Supplex*, id eſt ſupplicãs & humiliter rogãs. Supplices libelli ſunt qui principi offeruntur, quum ſubditi aliquid rogãt. vulgus ſupplicationes vocat. Suppliciũ, pœna. Supplicia aliquando ſupplicationes ſignificant. *Opifex*, operis effector. Cõparatiua, vt melior meliorũ, fortior fortiorũ. *Plus* tamen ſolum plurium facit. Placent. dicit plura plurũ, pluria plurium. Ego plurium nuſquã legi. *Artifex*, artificioſus. Plin. Vir tam artificis ingenij. Capitur etiam ſubſtantiue. Plaut. Plus artificũ mihi eſt quàm rebar. Artificium eſt quod vulgo officiũ dicitur: vt Quod artificium pater tuus exercet? *Inops*, vehementer egẽs. Inopia, magna egeſtas. *Conſors*, id eſt particeps. Conſortiũ, id eſt ſocietas vel participatio. *Exors*, id eſt non particeps aut non conſors: & idem eſt quod expers. hoc ium habet niſi verſus gratia fiat ſyncopa. Compoſita à capio faciunt um tantũ: vt Particeps participũ. ſic municeps, &c. A capite verò adiectiua faciunt ium niſi fiat ſyncopa: vt Anceps ancipitium: vel per ſyncopã ancipitum, &c. docet hoc Priſcianus. Diues diuitum. ſic volunt ſimilia habere, Hebes hebetũ, quæ ium habere arbitror: & per ſyncopã um, vt Locuples locupletũ. Cic. lib. 7. ad Atticũ, Fore moderationẽ in pecuniis locupletium. ſic apud eundem ſæpius. Vel per ſyncopam locupletũ. Idem lib. 8. ad eundem, Propediem video bonorũ, id eſt lautorum & locupletũ vrbem refertã fore. Excipit Alexander etiam *Complex* complicũ, quo Latini vix vnquã vſi ſunt, quantũ notare potui. Inuenitur tamen apud Prudentium non adeò pœnitendum poëtam, Fert opera ingenij de ſemine complicis hydri. & ſignificat complicatũ & ſocium in malis. Degener & vber licet in ablatiuo nonnunquam i habeant, nunquam tamen inueni habere ium.

Vm dat e tantum.

Nomina habentia e tantũ in ablatiuo ſingulari, habebunt um ſolum in genitiuo plurali: vt Pauper pauperũ. ſic impuber impuberũ: quia licet aliquando adiectiue in ſingulari ſumatur, tamen impuberi per i in ablatiuo non reperi. Itaq; um ſolum habent dogma dogmatum, &c. Homo hominum, &c. Lac plurali caret. Halec dicunt halecium facere: ego genitiuũ ab halec nullum inueni: vt neq; à Sol, licet ſoles & ſolibus lecta ſint, volunt ſolium debere facere. Exul exulum. ſic conſul, præſul, Acarnan, Siren, delphin, canon, huber, Cæſar, agger, pater, martyr, fur, turtur, præs, pes, ſacerdos, dux, &c. Fæx, crux, mel, fel, genitiuo plurali carent. Laus laudum, fraus fraudũ. Sidonius tamẽ *Laudium* dixit in carmine de laudibus Narbonis, Nam quod carmine pro tuo rependo, Hoc centeſima laudium tuarũ eſt. Sic fraus fraudium in Apuleio facit in 5. Metam. Diſtrictus gladiis fraudium. ſic idem ſæpe. Aliquot exceptiones ſunt ab hac regula: quarum prima eſt, Palus paludum. Plin. tamen ni mendum ſit, paludium dixit lib. 2. cap. 70, Menſura tot fluminũ tantarum paludium. Et Mela, Ex limo concretarũ paludium. Fornax fornacum, apud Plin. lib. 35. cap. 14. Apud eundem tamen fornacium bis aut ter inueni, vt lib. 34. cap. 10. & alibi. Venter ventrum. Solin. Tenera ventrum. Crus crurum, apud Virgilium. Seneca tamen, niſi mendum ſit, crurium dixit epiſtola 95, Neſciebant crurium vincula. Et de tranquillitate vitæ, Impedita crurium. Iuſtinus lib. 15. murũ à mus per duas ſyllabas dixit, niſi mendum ſit: Propter ranarum murúmq; multitudinem. At Plinius per tres ſyllabas murium lib. 8. cap. 27. Muſtela ruta in murium venatu cum iis dimicatione conſerta. Idem à ſus genitiuum diſſyllabum ſuum ſemper facit: vt lib. 17. cap. 9, Spurcitias ſuum laudant, & lib. 24. cap. 10, Contra morbos ſuum boúmque. Lapus in Halicar. ſuium dixit: ſed Plinio hærendum eſt.

As dat ium Latiale; magis polyſyllaba dant um.

Nomen Latinum in as deſinens, facit genitiuum pluralem in ium: vt Mas marium, vas vadium, as aſſium, ciuitas ciuitatium, apud Liuium teſte Priſciano. Polyſyllaba melius per ſyncopam

efferunt

efferuntur tam in proſa quàm in carmine: vt Ponitatum. Optimas, quòd pluraliter ſæpius reperitur, non male optimatium facit. Suet. in Cæſare, Optimatium partibus dixit omnino in principio: & poſtea ſæpiſſime. Cælius Ciceroni, lib. 8. epiſt. Si te voces optimatium commouent. Dixi Latinum: quia Græca ſolum um faciunt, vt Arcas Arcadum, Atlas Atlantum. ſic gigas.

Donatium Samnis, lynter, caro, dos: vter, os, os,
Glis, faux, nix, nox, cor, lis, cos: quódque vncia donat.
S quoque non creſcens, velut ns: iunge Quiritem.
Excipis inde canis, iuuenis, panis, volucríſque,
Et vates, proles, ſoboles, fortè indole iuncto.
Donat ium cum mure cohors: monoſyllaba iunge,
Conſona bina tenet ſi finis. finge priorem
Tantum plurali numerum. ſignato figuras.

Ium habent Samnis Samnitiũ, & apud Sillium per ſyncopã Samnitum, Lynter lyntriũ. Corn. Tacitus, Adiecta ingens lyntrium vis. Caro carnium, Dos dotium. Titulus eſt in iure De iure dotium. ſic cos cotium voluit habere, licet teſtimonium iam non occurrat. Vter vtrium teſte Martiano Capella. Salluſt. in Iugurtha, Magna vis vtrium effecta eſt. Os oſſium & os Orium, apud Plinium. Glis glirium, faux faucium, nominatiuum ſingularem ponit Priſcianus. nix niuium, nox noctium, cor cordium, lis litium. ſic compoſita ab vncia, vt Septunx ſeptuncium. Et nomina in as vel in is non creſcentia in genitiuo ſingulari: vt Sedes ſedium, menſis menſium, &c. præter canis, panis, iuuenis, volucris ſubſtantiuè captum. & vates vatum, proles prolum. teſte Martiano Capella, qui etiam dicit Hercules Herculum. Item ſoboles ſobolum, indoles indolũ, ſi pluraliter legantur: ideo dixi fortè. Addunt aliqui fruges frugum: ſed hic genitiuus videtur mihi eſſe potius à frux. hæreſis hæreſûm: & hoc per ſyncopam eſt: quia rectus genitiuus eſt hæreſeon, vt geneſeon, metamorphoſeon, &c. Apes apûm: ſed hoc quoque per ſyncopam eſt: quia regularis genitiuus eſt apium. Iuuen. ſat. 13. Examénq; apium longa concederit vua. Boëtius, Dulcium eſt apium labor. Plura ſyncopam patiuntur, vt Sedûm pro ſedium. Cicero pro Sextio, Veſtrarum ſedûm templorúmque cauſa. Ouid. 5. Faſt. Quũ tua ſint cedántque tibi confinia menſûm, id eſt menſium. Sillius lib. 1, Turbine mox ſæuo venientum haud inſcia cladûm, pro cladium Idem lib. 4,
Exoritur rabies cædûm, ac vix tela furori
Sufficiunt. pro cædium. ſic plura leges tibi non ſtatim imitanda. *Neptis* ſine dubio neptiũ facit, Tranquil. in Auguſto, Si cuiuſquam neptiũ ſuarum cõpeteret ætas. Habent etiam ium nomina in ns deſinentia, vt Dens dentium, ſic mens, gens, lens, frons, glans, &c. Parentium, amantium &c. Horat. Dos eſt magna parentium, virtus. Sic etiam Cicero, teſte Priſciano à partẽs nomine communis generis. Horatius. Tentare multa cæde bidentium. Sons ſontium, vel per ſyncopam ſontũm, vt æternaq; ſontûm Supplicia. Reliqua in ns monoſyllaba ſyncopã non patiuntur, quantum notare potui. Polyſyllaba verò tam in proſa, quàm in carmine ſæpiſſime per ſyncopã efferuntur: vt Amantûm, parentûm, prudentûm, &c. Quirites Quiritium, & per ſyncopam Quritûm. Horat. Hunc ſi nobilium turba Quiritium. Prudent. Seruat ſalutem virgo Quiritium. Apuleius dicit ſtudiorũ Quiritium in lib. 1. Metamor. *Mus* murium. Hier. lib. 1. Reg. Facietis ſimilitudines auorum veſtrorum, & ſimilitudines muriũ qui demoliti ſunt terram. *Cohors*, multitudo militũ, & aliquando etiam aliarum rerum, genitiuus eſt cohortiũ. Suet. in Tyberio, Exploratorem viæ primarum cohortiũ centurionem ſtratum humi pene ad necẽ verberauit. Corn. Tacitus, Cohortium cura exoluerentur. ſic vterq; ſemper, quantum notare potui in emendatis codicibus. inuenies tamen apud poëtas cohortûm per ſyncopam. Cohors cohortis, vel *cors* cortis: vel (vt quidã dicũt) cortes cortis, eſt locus in villa vbi anſeres, gallinæ, & anates nutriũtur. Ouid. de vulpe, Abſtulerat multas illa cohortis aues. Martial. Non porcus, non cortis aues, non oua ſuperſunt. Nomina monoſyllaba in duas conſonantes deſinentia, faciunt ium in genitiuo plurali: vt Trabs trabiũ, plebs plebium, ſeps ſepium, arx arciũ, lynx lyncium, teſte Nebriſſenſi. Alexander dixit per ſyncopam lyncũ: & recte. Plin. lib. 37. cap. 2. Demõſtratus lyncurion id vocat, & fieri ex vrina lyncum beſtiarũ. Et alibi, Lyncum humor. ſic libentius dicã, quàm

lyncium. ſic ſors, ſcobs, ſtips, vrbs, puls, daps, falx, lanx, merx, calx, &c. Vnum excipitur, ops opum. Da verſiculum. Ops formabit opum ſicut inops inopum. Iunge habentibus ium, lar larium in ſexto Halicarnaſſei. Nomina tantum pluralis numeri genitiuum faciunt ex analogia vel proportione numeri ſingularis, qui veriſimiliter eſſet, ſi ſingulari non carerent, vt *Penates* penatium: quia ſingulare foret penas vt optimas vel infimas. Suet. in Nerone, ſimulacráque ex auro vel argento fabricata conflauit in his penatium deorum, quæ mox Galba reſtituit. inuenies tamen ſæpe per ſyncopã penatum. & ſunt penates dij domeſtici, & ipſa domus. Hac ratione ium faciunt, *Fores* forium, id eſt ianua quæ foris aperitur. *Manes* manium, id eſt defunctorum animæ. Vires virium, tres trium, *ædes* ædium, id eſt domus. *Lactes* lactium, inteſtina. ſic ſorres, ſordes, ſentes, pugillares, Gades. Alpes, & cætera in heteroclitis declaranda. ſic proceres procerium faceret: ſed per ſyncopam ſæpius dicimus procerûm, lucerûm, primorûm. Perſius, At bona pars procerûm tacita libabit acerra. *Proceres*, ſunt capita trabium, & excellentiores nobilioréſque vrbis viri vel principes. *Vepres* veprium, & per ſyncopam aliquando veprûm. Papin. 5. Syl. -aperire malignas

Tot veprûm nemorúmque moras. Contrà, um ſolũ faciunt lemures, cælites, maiores, &c. quia ſingularia forent lemur, cæles, &c. Notato bene figuras, quæ circa genitiuum contingũt, ſyncopam & epentheſim. Syncopa iam ſatis declarata eſt, vt Menſûm, pro menſium, &c. & boum à bos pro bouum. Macedo Macedûm, pro Macedonum. Papinius, Fraxineas vibrant Macedûm de more ſariſſas. *Macedones*, populi quidam Græciæ. ſariſſa, id eſt lancea Epẽtheſis, eſt additio literæ vel ſyllabæ in medio dictionis gratia metri, vt ales alitum: & per epentheſim alituũ. Virgil. Alituũ pecudúmq; genus ſopor altus habebat. Amazonidum pro Amazonum non eſt epentheſis, ſed ponitur deriuatiuum Amazonis Amazonidis pro primitiuo *Amazon*, vt Scipiades pro Scipio, Virgil. Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis. Amazones fuerunt mulieres bellatrices, &c.

Epẽtheſis.

Tertius eſt in ibus. Bos bobus flecto, boúmque.

Datiuus pluralis, cui ablatiuus ſemper eſt ſimilis, deſinit in ibus: vt hominibus, patribus. ſic dogmatibus, &c. ſed hæc in a ſæpius & elegantius faciunt hos caſus in is, vt his ſophiſmatis, epigrammatis, &c. ab antiquis nominatiuus ſophiſmatum, epigrammatum, &c. Plautus in Aſinaria, Neque vnquam fictum, neque pictum, neque ſcriptum in poëmatis, vbi lena bene agat cum quicquam amante qui frugi eſſe volt. Sic apud Ciceronem, & alios eloquentes in emendatis codicibus ſæpe leges. teſtes ſunt Phocas, Antonius Nebriſſenſis: & Georgius Valla, Placentinus cum Lanciloto. Bos bobus pro bouibus, & boûm pro bouum pro ſyncopam facit. Varro & Plinius cum Columella bubus ferè pro bobus dicunt.

QVARTA DECLINATIO.

Quarta dat us recto: dat & u prius inuariatum.

Quarta declinatio nominum duas terminationes habet, us & u. Sed u prius. id eſt in ſingulari numero non declinatur: vt *rictus*, id eſt roſtrum vel os. *Nictus*, id eſt motus: vt Nictus oculi, melius quàm ictus, teſte Valla. *Victus*, quo viuimus, ſcilicet cibus & potus. Cornu, genu. Inter hæc quædam plurali carent, vt gelu, aſtu, &c.

Vs genitiuus habet. Per uis flexere vetuſti.

Genitiuus in us deſinit: vt hic *Senatus*, huius ſenatus, id eſt ſenatorum conuentus, aut ipſi ſenatores, id eſt quos hic vulgus Scabinos vocat. Hic *Magiſtratus*, huius magiſtratus, regimen vel dignitas, aut aliquis in dignitate cõſtitutus. Apud veteres nomina quartæ faciebãt uis in genitiuo: vt huius Manuis, anuis, &c. Terent. in Heaut. Eius anuis opinor cauſa quæ erat mortua. Cato, Anuis vt ſanguis deterior. ſic & lac. ſic Varro fructuis dixit, atq; alij alia, vt probat Gellius. Nomina in u diximus in ſingulari non variari. Quod autem Lucanus ait in 7, -cornus tibi cura ſiniſtri

Lentule. Et Celſus libro 6, Cornini cornus combuſti. Et paulo poſt, Quia cornum habet. Et Plinius multis in locis. non eſt à neutro cornu, ſed à maſculino minus in vſu cornus.

Tertius optat ui: quandoque per u quoque lectus.

Datiuus fit in ui, vt hic *Commeatus*: huius commeatus, huic commeatui, id eſt facultas aliquò proficiſcendi conceſſa à ſuperiore. etiam ſignificat victum militaré. Plautus in Milite, Intercludе inimicis commeatum. Dicitur etiam victus priuatus. Cic. Iam commeatu & priuato & publico prohibemur. Æſtus, vehemens calor: & per tranſlationem, æſtus deſyderium & libido. Item *æſtus*, eſt

maris commotio & inquietudo & procella vel fluctus. *Luxus*, id eſt luxuria vel abundantia. Terentius, Adoleſcens luxu perditus. Datiuus in ui fit ab antiquo genitiuo in us. à genitiuo autem in us regulariter fit datiuus in u, qui iam in rariore vſu eſt: vt metu pro metui, &c. veluti docet exquiſitiſſimus author Gellius lib. 4. cap. 16. Lucilius, Quòd ſumptum atq; epulas victu præponis honeſto. id eſt victui. Idem, Anu noceo. id eſt anui. Virgilius, Téque aſpectu ne ſubtrahe noſtro. id eſt aſpectui. Et in Georgicis, Quòd neque concubitu indulgent. id eſt concubitui. Et Æneid. 1, Parce metu Cytherea. id eſt metui. Sic alij, curru, dominatu, ornatu, &c. dixerunt, pro currui, &c.

Vm retinet quartus. Fit ſextus in u tibi caſus.

Vm quarto, reliquis u caſibus optat Ieſus.

Accuſatiuus fit in um, ablatiuus in u, vocatiuus ſimilis eſt nominatiuo: vt *Fructus*, hunc fructum, ô fructus, à fructu, id eſt vtilitas. Cic. Non parum fructus habet in ſe eloquentia. Fructuoſus, fructu plenus. Fructus item quod ex arboribus ad vſum noſtrum naſcitur, & puer. *Ructus*, id eſt eruptio ſtomachi. Ructare, facere ructum. *Gradus*, id eſt greſſus Virgil. Siſte gradum. id eſt ſta, ne procedas. Item gradus per quod gradimur. Boëtius, Qui cecidit, ſtabili non erat ille gradu. *Ritus*, id eſt mos vel conſuetudo. hinc aduerbium rite: id eſt bene & recte, nec eſt ablatiuus. Nec *Impetus* impete facit in ablatiuo, ſed impetu ſolum. Nam impete eſt ab antiquo nomine impes, quod oſtendit genitiuus ſingularis impetis. *Ieſus* accuſatiuum facit Ieſum. cæteri caſus in u deſinunt: vt hic Ieſus, huius Ieſu, huic Ieſu, hunc Ieſum, ô Ieſu, ab Ieſu. Interpretatur ſalutaris aut ſaluatôr: & eſt dictio triſyllaba. Iuuencus, Quem miſerans animo verbis compellat Ieſus. Domus alibi declarabitur.

Primus pluralis cum quarto ſemper in us fit.

Dat genitiuus uum. Per ibus tibi tertius exit.

Dant ubus, artus, acus, ficus, tribus, & lacus, arcus,

Et ſpecus, atque veru, partus, quercus, quoque portus.

Forſitan & queſtus à deponente creatum.

Nominatiuus pluralis, cui vocatiuus ſimilis eſt cum accuſatiuo, deſinit in us: vt hæ Manus, has manus, ô manus. neutra in his caſibus per regulam generalem a habent: vt Cornua, genua. Genitiuus deſinit in uum, & datiuus cum ablatiuo in ibus: vt hi *Saltus*, horum ſaltuum, his ſaltibus, id eſt actio ſaliendi aut ſylua. Genitiuus per ſyncopam accuſatiuo ſingulari fit ſimilis: vt Currûm pro curruum, per regulam Syncopa plurali, &c. Virgil. 6. Æneidos,

-quæ gratia currûm

Armorúmque fuit viuis. Mart. Sed duo ſunt, quæ nos diſtinguunt millia paſsûm. Virgil. 11. Æneid. Cunctáque adeſt virgo matrúmque nurúmque caterua. Pauca faciunt ablatiuum in ubus, vt artubus: ne, ſi artibus dicamus, videatur eſſe ab ars. In quibuſdam hæc ratio eſſe non poteſt: vt Acus acubus, quercus quercubus. Veriſſima igitur ratio eſt doctiſſimorum vſus. *Artus*, id eſt membrum vel membri nodus. Deartuo, per artus diuido. *Lacus*, locus profundus cum aquis perpetuis ibi natis. Etiam eſt vas in quod currit muſtum de torculari expreſſum. Ouid. in Faſtis, Præmia de lacubus proxima muſta tuis. Item lacus eſt ſpelunca: vt Lacus leonum. *Arcus*, quo ſagittatur. Arquites, ſagittarij. *Veru*, verubus. Tiberga tamen dicit veribus vt manibus legi in emendatis codicibus apud Virgilium, Pinguiáque in veribus torrebimus exta colurnis. Nec Priſcianus, ſed Alexander dicit u ante bus habere acus, ficus, veru. plures Alexandrum imitantur. Veru, eſt inſtrumentum quo aſſamus aliquid, & huic ſimile inſtrumentum bellicum. *Partus*, actus pariendi. dicitur pro eodem partio apud Plautum. *Portus*, locus apud littus, quo naues diriguntur, vt tutæ ſint & quieſcant. Valla iungit *Queſtus* pro querimonia à queror deponente, ſed veteres differentiam Vallæ non obſeruant, vt oſtendit Nebriſſenſis. ergo dixi fortè: & credo tam queſtus pro querela, quàm *Quæſtus* pro lucro à quæro, ibus facere, vt manibus: & ſatis differentiæ eſt: quia alterum diphthongum habet, quo alterum caret.

QVINTA DECLINATIO.

Rectus vtriuſuis numeri, quartúſque per es fit

Pluralis quintæ : demptas capiti genitiuus
Cum dandi caſu. Quartus volet em. Dabo ſexto
E bene. vult erum patrius. vult tertius ebus.

Nominatiuus & vocatiuus vtriuſq; numeri quintæ declinationis, cum accuſatiuo plurali deſinit in es longum, genitiuus & datiuus ſingulares in ei, accuſatiuus ſingularis in em, ablatiuus in e, genitiuus pluralis in erum, datiuus & ablatiuus in ebus. Exemplum eſt in Donato *Species*, id eſt forma. Specioſus, formoſus. *Res*, quicquid eſt, capitur pro negocio. vt Quid rei tibi eſt cum illo? Et pro diuitiis. Ouid. Re ſine nullus eris. Horat. Et genus & virtus niſi cum re vilior alga eſt. *Colluuies*, collectio ſordium. *Ingluuies*, voracitas, guloſitas. *Proluuies*, profuſio vel emiſſio. *Segnities*, pigritia. *Pernicies*, damnum & perditio. Pernicioſus, damnoſus. *Rabies*, furor. Rabidus, furioſus. *Macies*, carentia pinguitudinis. Hic confectus eſt macie, id eſt macilentus & multum macer. *Cæſaries*, capillus comatum, à crebra cæſione: ideo proprie virorum eſt: licet aliquando etiam fœminis tribuatur. Cæſariatus, id eſt comatus: vt Miles cæſariatus, apud Plautum. *Caries*, putredo vel corruptio. Plinius, Cariem non ſentiunt cupreſſus & cedrus. Carioſus, carie plenus. *Effigies*, id eſt imago, &c. Horũ plurima carent datiuo & ablatiuo pluralibus: aliqua etiam toto plurali, vt in ſequenti libro patebit. Omnia nomina quintæ ſunt fœminini generis, præter dies & meridies, quæ ſatis ex primo libro patent. Omnia nomina quintæ ſunt appellatiua: ideo *Fides*, nomen virginis, eſt tertiæ declinationis. Multa ſub es ſunt quintæ: & ſub alia terminatione, non mutata ſignificatione, alterius declinationis. Luxuries, nequities, durities, ſæuities, ſegnities, maceries, materies: vel luxuria, &c. proluuies vel proluuium, &c. Aliqua nunc tertiæ, olim fuerunt quintæ: vt Fames, plebes, quies: vnde requies iam magis quintæ eſt. E inter duo ij producitur, vt ſpeciei: alioqui corripitur, vt Fidei. Genitiuus quintæ olim erat ſimilis ablatiuo: vt hic Dies, huius die. Salluſtius in Iugurtha, teſte Gellio, Vix decima parte die reliqua. Idem fit in datiuo. Lucilius apud Gellium, Primum *Facie* honeſtas accidit. Idem, Qui te diligit, ætati faciéque tuæ ſe fautorem oſtendat, fore amicum polliceatur. Genitiuus etiam erat ſimilis nominatiuo. Ennius apud Gellium lib. 9. cap. 14. Poſtremæ longinqua dies quum fecerit ætas. Cicero apud eundem, Equites verò daturos illius dies pœnas. Virgilius apud eundem, Libra dies ſomníque pares vbi fecerit horas. Ita quidam teſte Gellio dixerunt ſe reperiſſe in libro Virgilij idiographo, id eſt quem ſcripſerat ipſe Virgilius. Seruius tamen legit Libra *Die* ſomníque, &c. vt ſit genitiuus ablatiuo ſimilis, veluti apud Ouidium,

Genitiuus e datiuus quintæ in e.

Genitiuus quintæ in es.

Prima fide vocíſque ratæ tentamina ſumpſit
Candida Liriope. Genitiuus etiam in duo ij deſinebat, vt Dij pro diei: famij pro famei, &c. Virgil. apud Gellium, Munera lætitiámq; dij. id eſt diei. Cato apud eundem, Pueri atque mulieres extrudebantur famij cauſa. ſic oſtendit Gellius veteres dixiſſe progenij, acij, ſpecij, luxurij, pernicij, &c. pro progeniei, &c. Teſtimonia ſi plura deſyderes, reperies apud Gellium libro 9. cap. 14.

Genitiuus quintæ in ij. Dij, famij.

Poſt hæc Alexander docet compoſitorum declinationes, quas in principio huius libri enucleauimus: deinde Patronymicorum & quorundam nominum Græcorum inflexum aperit, quæ ex iam dictis ſatis lucent. De Patronymicis tamen paucula dicemus.

PATRONYMICA.

Patronymicum eſt quod à nomine patris, & abuſiue alterius deriuatur ſecundum Græcam formam: vt Æacides, id eſt Peleus: à nomine patris ſui Æacus ſic appellatur: & eodẽ modo Achilles à nomine aui: Pyrrhus à nomine proaui, &c.

Patronymicum interpretatur patris nomen: à patre & onoma, id eſt nomen: o mutato in y.

Patronymicum ſignificat filium aut filiam, nepotem vel neptem. Aliquando etiam qui poſt longa tempora per rectam lineam conſanguinitatis natus eſt: vt Pyrrhus Epirotarum rex dictus eſt Æacides: quia dicebatur ab Æaco deſcendiſſe.

Patronymica formantur abuſiue à nominibus matrum: vt Iliades, id eſt Romulus vel Remus Iliæ filius. Maiades, Mercurius Maiæ filius. Phillyrides, id eſt Chiron Centaurus Phillyræ filius. A nominibus fratrum: vt Phaëthontias, id eſt Lampetie ſoror Phaëthontis. Phoronis Phoronidis, id eſt Io ſoror Phoronei. A nominibus regũ: vt Romulidæ, id eſt Romani à rege Romulo. Cecropidæ Athenienſes à rege Cecrope. Theſidæ Athenienſes à rege Theſeo. Arſacidæ Parthi à rege Arſace. Dardanidæ Troiani à Dardano rege. A nominibus filiorum: vt Meleagris, Altea Meleagri mater.

A nominib

A nominibus maritorum: vt Menelais, Helena vxor Menelai. A nominibus deorum: vt Phœbas, Phœbi ſacerdos. A nominibus vrbium, gentium, regionum: vt Colchis, Medea à Colcho. Theſſalis, quæ ex Theſſalia eſt. Troas è Troia. Sicelis è Sicilia. Pannonis è Pannonia. Aſis ex Aſia. Thebais è Thebis. ſic alia multa, quæ pro poſſeſſiuis ſumuntur. A nominibus auorum, abauorum, &c. vt Atlantiades, Mercurius Atlantis nepos. Formantur etiam ab aliis, ſi quis diligenter penitiſſimos poëtarum locos rimetur.

Patronymicorum terminationes, quibus Latini vtuntur, ſunt quatuor: vna maſculini generis, ſcilicet es: vt Priamides. reliquæ fœminini generis as, is, ne: vt Phaëthontias, Priamis, Nerine.

Patronymica in es ſolum viros ſignificant, & ſunt omnia primæ declinationis, & declinantur vt Anchiſes in ſingulari: in plurali verò vt Poëtæ, ſed in genitiuo patiuntur etiam ſyncopen: vt Cælicolæ.

Patronymica in as declinantur per omnia: vt Lampas, veluti Æetias Æetiadis vel Æetiados, id eſt Medea Æetæ filia.

Patronymica in is declinantur per omnia: vt Pyxis, vt Æneis Æneidis vel Æneidos, id eſt filia vel neptis Æneæ, aut Virgilij de geſtis Æneæ poëſis.

Patronymica in ne declinantur eodem modo, vt Pentecoſte: veluti Nerine Nerines, id eſt filia aut neptis Nerei: vt Galathea. Superuacaneum foret de his carmen cudere.

Patronymica propter carmina ſolum ſunt inuenta: ideo ipſis in proſa non vtimur, niſi iam olim à doctiſſimis fuerint recepta.

Patronymica à Latinis non formabis, niſi parciſſime in magno opere: vt Paulides, Scipiades, Memmiades.

Patronymica pro primitiuis interim ſumuntur: vt Scipiadæ, pro Scipiones. Amozonides, pro Amazones. author eſt Seruius.

Patronymica non habent formationum certas regulas: quia pro metri ratione formantur regulæ: tamen licet non ſatis catholicæ hæ dari ſolent.

Nomina primæ declinationis mutant æ genitiui in a breuem, & iuncta ſyllaba des reddunt patronymica: vt Pelias Peliæ Peliades, Hippotes Hippotæ Hippotades, Æneas Æneæ Æneades. Virgilius tamen teſte Priſciano cõtra regulam Æneides penultima longa, pro Æneades dixit. Item contra regulam ſunt Anchiſes Anchiſiades, Laërtes Laërtiades: quum patronymicum regulariter formatum nunquam debeat primitiui genitiuum niſi vna ſyllaba ſuperare.

Nomina ſecundæ declinationis vel ſecundi ordinis, correpta i genitiui, addunt des, vt Priami Priamides: niſi fuerint duo ij. tunc enim poſterius mutatur in e breue, & additur des: vt Menetius Menetij Menetiades. Quæ verò ei habent, mutant ei in i longum, addita des: vt Peleus Pelei Pelides. Tydeus euphoniæ cauſa mutat d in t, quia dicimus Tytides.

Nomina tertij ordinis, vel tertiæ declinationis, correpta i datiui, addunt des: vt Hector Hectori Hectorides. multa contra regulã formantur: vt Scipiades pro Scipionides. Deucalides, Atlantiades, Amphitryoniades, &c. quia poëtæ addunt, demunt, aut mutant pro metri exigentia.

Patronymica in as formantur à patronymicis in des, habentibus a ante des, exemta de ſyllaba: vt Peliades Pelias, Atlantiades Atlantias, Æneades Æneas. Virgilius tamen Æneis vſurpauit pro carmine de geſtis Æneæ. Homerus ſecundum regulam ab Ilium facit Ilias pro carmine de rebus Ilij.

In is patronymica formantur ab habentibus i ante des, ablata de, vt Priamides Priamis Priamidis. quòd ſi illud i producatur, mutabitur in ei: vt Pelides Peleis. hoc modo exeunt multa librorum nomina: vt Achilleis, Æneis, Alexandreis, &c.

Patronymica in ne pauca leguntur, & formantur à genitiuis addita ſyllaba ne: vt Adraſtus Adraſti Adraſtine. Vel mutando ei in i longum: vt Nereus Nerei Nerine. Vel poſterius i mutando in o longum: vt Acriſius Acriſij Acriſione. hinc Acriſionæus. Virg. Acriſionæis Danae fundaſſe colonis.

PRONOMINVM DECLINATIO.

PRonominum declinatio ex Donato ſatis noſcitur. ideo de ea carmen dare nolui, ne moleſtarem puerorum ingenia rebus minime neceſſariis. Pronominum declinationes ſunt quatuor, vt ex Rudimentis lucet. Addam paucula in rudimentis non declarata.

Prima declinatio pronominum mittit genitiuum in i, vt Ego mei, tu tui, ſui ſine nominatiuo. & apud vetuſtiſſimos in is, vt mis tis, & (quantum licet hariolari ex horum analogia) ſis. Ennius apud

Priſcianum, Ingens cura mis eſt cordibus æquiparare. Plautus in Pœnulo, Da diem hunc ſoſpitem rebus mis agendis. Idem in Milite glorioſo, Quia tis egeat & qui à te careat. Differunt genitiui mei, tui, ſui, noſtri, veſtri, à genitiuis mis, tis, ſis, noſtrum, veſtrum: quia mis, tis, &c. actiue ſignificant, id eſt oratio in qua ponuntur, declaratur per verbum actiuum: vt Amor mis, id eſt quo aliquem amo. ſed mei, tui, &c. ſignificant paſſiue, id eſt oratio in qua ponuntur, declaratur per verbum paſſiuum: vt Amor mei, quo amor ab aliquo. Pro mis, tis, ſis, nunc dicimus meus, tuus, ſuus. Pro noſtrum, veſtrum, noſter, veſter. tamen noſtrum, veſtrum, genitiuis adhuc vtimur partitiue: vt Nemo noſtrum. De his multa videbis in Syntaxi noſtra. (Ego) Donatus in plurali vocatiuum habere cenſet: Diomedes etiam in ſingulari. vt ſi dicam exclamans, O ego fœlix, ô nos fœlices. ſed ô potius eſt ibi interiectio, quàm vocandi aduerbium. Ego in datiuo etiam mi facit. Virgilius in 6. Æneid. Et mi genus ab Ioue ſummo. Ouidius decimotertio Metamorphoſeos, Hic quoque mi metuendus erat. Lancilotus vult mihi ſemper integrè debere ſcribi, etiam ſi monoſyllabum proferatur: quia figuratum eſt teſte Papyriano & antiquis cæteris. Veteres à mihi in accuſatiuo Mehe dicebant, teſte Fabio. Idem ait veteres Sibe & Quaſe, pro ſibi & quaſi ſcripſiſſe.

Mehe, Sibe, Quaſe, pro mihi ſibi, & quaſi.

Secunda declinatio mittit genitiuum ſingularem in ius per duas ſyllabas, vt illius: vel per vnam, vt Huius. Veteres pro his *Hibus* dicebant. Plautus in Curculione, Paratiſſimi eſtis hibus Ab is in nominatiuo plurali dicimus ei vel ij: in datiuo & ablatiuo eis vel iis. ſic dices de compoſito idem. Cicero, Nam ei cauſam Bibulo valere cupiebant. Iuuenalis, Implet, & ad mœchos dat eiſdem ferre cinædis. Olim pro ipſe ipſus dicebant. Terent. Ipſus Dauus mihi dicit. Ob hanc cauſam teſtibus Diomede & Priſciano, ipſum non ipſud in neutro genere flectimus. Ipſe omnis perſonæ eſſe multi volunt. Priſcianus tamen libro duodecimo ait, Ipſe eſt tertiæ perſonæ, licet dicamus, Ipſe feci: quia intelligitur ego, teſte Priſciano. Veteres Im pro eum dicebant: vt in lege duodecim tabularum, teſte Macrobio, Si nox furtum factum ſit ſi im aliquis occiſit, iure cæſus eſto. hic vetuſte *Nox* aduerbium eſt pro nocte, & Occiſit pro occidit. *Hic, ille, iſte*, ſic differunt. Hic ſignificat me aut meum, aut quod eſt vbi ego ſum. Iſte ſignificat te aut tuum, aut quod eſt vbi tu es. Ille quiduis tertium. Declarantur hæc & plura in Syntaxi.

Hibus pro huius.

Im, pro eum.

Occiſit, pro occidit.

Tertia declinatio mittit genitiuum ſingularem in i, æ, i: meus mea meum, mei meę mei. meus vocatiuum facit mi. Terentius, O mi Æſchine, ô mi germane. veteres tamen ô meus dicebant: vnde eſt. O popule meus, quid feci tibi. mea ô mea. Terent. O mea Glycerium. Quum autem dicitur in ſacris in lib. Iudicũ, Heu me filia mi decepiſti me, & ipſa decepta es. In Ruth, Reuertimini filiæ mi. interiectio blandiendi potius eſt quàm pronomen. Quomodo differant, meus, tuus, ſuus, noſter & veſter, à genitiuis primitiuis mei, tui, ſui, noſtri & veſtri, doceberis in Syntaxi.

Quarta declinatio mittit genitiuum in atis, vt Noſtras noſtratis, veſtras veſtratis. declinantur per tria genera, vt Arpinas. Cicero ad Cælium, Putaréſne vnquam accidere poſſe, vt mihi verba deeſſent, non ſolum iſta veſtra oratoria, ſed hæc etiam leuia noſtratia? Cato Cenſorinus, Rex Seleucus arma noſtratia facit. Cauſa cur non dicimus meas meatis, tuas tuatis, ſecundum Priſcianum eſt: quia gens vel patria non vnius eſt, ſed multorum poſſeſſio. Nunc de pronominum compoſitione pauca libet afferre.

PRONOMINVM COMPOSITIO.

Pronomina componuntur inter ſe, vt Egoipſe, tuipſe, ſuiipſius. Egoipſe eſt quod indocti dicunt ego perſonaliter. Iſte componitur cum hic ſeruata aſpiratione, vt Nebriſſenſi & pluribus etiam doctiſſimis placere video contra Priſcianum: vt *Iſthic* iſthæc iſthoc, vel comicè iſthuc: genitiuo & datiuo caret: accuſatiuo iſthũc iſthanc iſthoc: ablatiuo iſthoc iſthac iſthoc. Pluraliter generis neutri nominatiuo & accuſatiuo iſthæc: cæteris caret. Sic inuenitur ille cum hic, *illhic* illhæc illhoc. Secundo pronomen componitur cum nomine, vt Huiuſmodi: & intercedente ſyllabica adiectione huiuſcemodi. ſic cuiuſmodi, cuiuſcemodi, &c. quæ nomina eſſe dixit Priſcianus: quo teſte Cicero dixit cuicuimodi pro cuiuſcunquemodi. ſic olim plura nunc exoleta: vt Alis pro alius, &c. Tertio teſte Donato cum præpoſitionibus componuntur: vt Mecum, tecum, ſecum, nobiſcum, vobiſcum, quicum, quibuſcum. Priſcianus dicit ſolum orationes eſſe. funguntur tamen aduerbiorum vice: quod Donatum ſatis excuſat, vt in quamobrem. Quarto componitur cum aduerbio, vt Idem, ab is & demum: quaſi is demum, id eſt pręcipue vel iterum. Et declinatur ſic. Idem eadem idem, eiuſdem, eidem, eundem eandem idem, ab eodem eadem eodem. Et pluraliter, eidem vel iidem, eædem eadem, eorundem earundem eorundem, eiſdem vel iiſdem, eoſdem eaſdem eadem, ab eiſdẽ vel iiſdẽ.

Ab

Ab idem fit aduerbium identidem, id eſt ſæpe: & itidem, id eſt ſimiliter. Item is componitur cum ecce vel en: vt *Eccum* eccam eccum, eccos eccas ecca. ſic cum ille, *Ellum* ellam, ellos ellas. Priſcianus & Sergius pronomina eſſe aiunt, quia genus in eis conſpicitur: vt ſic eccum, en eum: ellum, en illum, &c. Valla aduerbia eſſe contendit, & ſic declarari, eccum, ecce hic de quo loquebamur: ellum, ecce illic. Itaque ſint aduerbia quandam pronominis naturam retinentia. Terentius ecca dixit, Ecca fundi noſtri calamitas. Quinto hic componitur cum coniunctione interrogatiua ne, vt *Hiccine* hæccine hoccine, genitiuo & datiuo caret. hunccine hanccine hoccine, ab hoccine hæccine. Et pluraliter generis neutri nominatiuo & accuſatiuo hæccine, cæteris caret. ſic aduerbia huccine haccine, &c. Item ſiccine pro ſic ne. Perſius,

O miſer inque dies vltra miſer, huccine rerum

Venimus? Proferũtur hæc ironice, & cum quadam indignatione. Boëtius, Hæccine eſt bibliotheca? Sexto pronomina componũtur cum ſyllabicis adiectionibus, quæ ſunt quinque, met, tim, te, ce, pte: vt Egomet, meatim, tute, huiuſce, ſuapte. Syllabica adiectio, eſt ſyllaba extra compoſitionem nihil ſignificans, in compoſitione ſignificatio eius deprehenditur. nam aliter ſignificat egomet quàm ego: & ſuapte quàm ſua. ideo doctiſſimi ſyllabicas adiectiones dicunt eſſe aduerbia inſeparabilia, vt re, con, &c. ſunt præpoſitiones inſeparabiles. De his Seruius in illud, Durate & voſmet rebus ſeruate ſecundis: ſic ait, Hæ particulæ, met, piam, te, ornatus cauſa ponuntur: aduerbia autẽ ſunt. nam quicquid ab illis ſeptem partibus receſſerit, fit aduerbium. hæc ille. Cui nonnulli cõtradicit Lancilotus. *Met* auget, non tamen excludit ſemper, vt docet Lancilotus: & iungitur pronomini primæ perſonæ per omnes caſus abſq; genitiuo plurali, teſte Mancinello cum Nigro: vt Egomet, memet, &c. Item pronomini ſecũdæ perſonę in obliquis ſingularibus iungitur, vt tuimet: & plurali toti præter genitiuũ, teſte Nigro. Legi tamen (ſi recte memini) noſtrimet genitiuum à nos apud Terentium. ergo dicitur etiã veſtrimet. Tumet nõ dicitur, quia in vſu nõ eſt aut ne verbũ eſſe videatur: ſed pro illo *Tute* dicimus: vnde rurſum fit *Tutemet*. Lucretius lib. 1, Accipe præterea quæ corpora tute neceſſe eſt. Idem,

Tutemet à nobis iam quouis tempore vatum

Terriloquis victus dictis deſiſtere quæres. Cicero tamen, niſi mendũ ſit, tumet dixit in oratione pro Cæcinna, Tumet deieceris. *Te*, ſoli nominatiuo ſingulari tu adiicitur: quia tuite non dicitur. Itẽ dicimus ſuimet, ſibimet, &c. & ſuuſmet. Tacitus, Suiſmet vitiis. Idem, *Suiſmetipſis* cædibus ſæuirent. Nam hæc cum met compoſita, rurſum componuntur cũ ipſe. Cic. pro domo ſua, Vobiſmetipſis pontifices. Liuius 8, Capti à ſuiſmetipſis. Cic. ad Atticum, Memetipſo carendum eſt. Plin. lib. 36, Vmbra colligeretur in ſemetipſam. Suetonius in Claud. Refrigeratus à ſemetipſo. Quintil. lib. 12, Sed ne more Socraticorũ nobiſmetipſis finxiſſe videamur. Hæc attuli propter quorundam impudentiam, negantiũ Latine dici noſmetipſi, &c. *Tim*, teſte Priſciano, iũgitur ablatiuis fœminini generis mea, tua, ſua: vt Meatim, id eſt meo more. *Pte* iungitur ablatiuis, mea, tua, ſua, noſtra, veſtra: aliquando etiã meo, tuo, ſuo, noſtro, veſtro: vt Meapte, id eſt mea propria, &c. Terent. in Heaut. Ita me di amẽt, vt ego nunc non tam meapte cauſa lætor quàm illius, quam ego ſcio eſſe honore quouis dignã. Cic. in primo de finibus bono. Quã vos doceat, & ad ſe alliciat ſuapte natura. Idẽ lib. 3. de perfecto Oratore, Publium Craſſum ſuapte interfectum manu. Terent. Noſtrapte culpa facimus. Cic. in primo Tuſc. Suopte nutu & ſuopte pondere ad pares angulos ferãtur. *Ce* iungitur obliquis pronominum hic & ille, vbi finis eſt s litera: vt Huiuſce, haſce, illoſce, &c. ſic aliquãdo iſtoſce, eoſce. veteres etiam dicebant hicce, hæcce, hocce, & iſce in nominatiuo pro is. Terent. in Eunucho, *Iſce* hoc munere arbitratur Thaidem eſſe ſuam. id eſt is, teſte Donato. Priſcianus lib. 12. legit hiſce pro hi: & dicit fuiſſe nominatiuum olim hiſce pluralem: & arbitrantur, non arbitratur. Quoniam Donatus inter pronomina poſuit quis & qui, ideo hic de compoſitione horum pauca afferam: quanuis cum Priſciano potius nomina eſſe credam, quia certam non ſignificant perſonam, quod proprium eſt pronominis.

QVI ET QVIS IN COMPOSITIS.

Quis & qui differunt dupliciter, ſcilicet ſignificatione & compoſitione. Nam quis nominatiuus eſt nomen interrogatiuum: vt Quis eſt iſte rex gloriæ? nunquam verò refert: niſi quis pro quibus datiui vel ablatiui caſus. Virgilius, ô térque quatérque beati

Queis ante ora patrum, Troiæ ſub mœnibus altis

Contigit oppetere. id eſt mori. *Qui* in ſingulari ſemper refert, niſi euphonię cauſa & comicè dicas, Qui vocare? pro quis. vt Sat diues qui ſanus & ſuis contentus eſt. In plurali Qui interrogat. vt Qui ſunt hi? Et refert: veluti, Beati qui nunc lugent. Quis infinite capitur: vt Venit cum illo neſcio quis

nebulo. Quis olim erat communis generis. Plautus, Quis ea eſt, non optima eſt. Idem, Dic mihi, quæſo, quis eſt quam vis ducere vxorem? Terentius in Eunu. Hunc oculis noſtrarum quiſquam non vidit. Ablatiuus qui, apud Plautum in frequenti vſu eſt, reliqui vix vnquam vſurpant: niſi dicas qui cum pro cum quo. Plautus in Amphitryone, Patera donata eſt aurea qui Pterela potare rex ſolitus eſt. id eſt qua. Ibidem, Qui vxore, id eſt qua. ſic cum quiquam amanre, id eſt quoquam, &c. Terentius in Eunucho, Quicum Parmenone. Virgilius vndecimo Æneidos,

-Accam ex æqualibus vnam,

Quicum partiri curas. id eſt cum qua. eſt ſermo elegans. *Qui* aduerbium pro quomodo, valde elegans eſt: vt Quî ſcis? Horat. Quî fit Mecœnas, &c. Terent. Quî ſcis eos diſcordare? indocti quid ſcis, pro quî ſcis, dicũt. hinc atqui, id eſt certe, vel ſed quomodo. Quis, id eſt qualis. Virg. 4. Æneid. Quis nouus hic noſtris ſucceſſit ſedibus hoſpes? Quem ſeſe ore ferens? Ita hic pro talis capitur. Virg. Æn. 9, Hunc ego te Euryale aſpicio? *Quid* & *Quod* differunt. Quid cum ſuis compoſitis ſubſtantiuum eſt: & interrogat, aut infinite capitur: nunquã refert. vt Quid cauſæ, Quid damni: non Quid damnũ.

Quod cum ſuis adiectiuum eſt. vt Quod pomum: & frequenter refert. In fœminino genere Donatus dicit quæ vel qua in ſingulari, & ſimiliter in nominatiuo & accuſatiuo plurali neutri generis. id ſolum fecit propter compoſita à quis vel qui. Nam qua nominatiui caſus, extra compoſitionem nihil ſignificat. Vt ergo cognoſcas compoſita à quis & qui, notabis verſus Badianos,

En, ne, alius, num, ſi, depoſcunt quis ſibi ſubdi:
Et qua volunt, non quæ, quoties reperitur vtrunque.
Poſt quis, nam, que, piam, non qui, tu pone putas, quam.
Dam, vis, cunque, libet, non quis, ſed qui, ſibi ſubdet.
Nec qua volunt, ſed quæ, quoties reperitur vtrunque.

Quis in cõpoſitione poſtponitur dictionibus en, ne, alius, num, ſi. & dicimus ecquis, nequis, aliquis, nunquis, ſiquis. & vbicunq; Donatus dicit, quæ vel qua, hæc in qua deſinunt, non in quæ: vt ecqua (licet quidam contradicat) nequa, aliqua, nunqua, ſiqua. Plautus in Menæhmis, Heus adoleſcens, ecqua mihi portio ineſt? Horatius,

Concute nunqua tibi vitiorum inſeuerit olim
Natura. Virg. Hic tibi nequa moræ fuerint diſpẽdia tanti. Ouid. Siqua voles apte nubere, nube pari.

Quis præponitur in compoſitione quis, nam, que, piam, putas, quam. vt Quiſquis, quiſnam, quiſque, quiſpiam, quiſputas, in ſacris: quod Valla negat ſatis Latine dici: quiſquam. His particulis non præponitur qui, ſed quatuor aliis, dam, vis, cunque, libet: quibus non iungitur quis: vt Quidam, quiuis, quicunque, quilibet: & hæc poſteriora tam à quis, quàm à qui, ſolum quæ habent, vbicunque Donatus dicit quæ vel qua: vt Quænam, quædam, &c. Quæquam, quidquam aut quodquam rariſſime legitur: quidcunque nunquam, ſed bene quodcunque. Ablatiui qui & quis in compoſitis nunc non leguntur, niſi apud antiquiſſimos. in quorum albo eſt Plautus. Quiſquis in vſu vix habet alios caſus quàm quiſquis, quicquid, à quoquo, & à quaqua. Quiſque, teſte Valla, caret genitiuo plurali. Vnuſquiſque caret toto plurali. De ſignificationibus & horum omnium differentiis in Syntaxi noſtra copioſe dixi.

Grammaticæ Deſpauterianæ

LIBER III.

De Heteroclitis.

QVanquam heteroclita propriè loquendo ea demum dicantur, quæ contra aliorum regulam declinantur, vt cælum, & vas vaſis, &c. ſicut bene declarauit doctiſſimus grammaticus Lancilotus: tamen tritiorem viam ſecutus cum Sulpitio & Perotto pluribúſque, vnicum in librum congeſſi anomala, defectiua, & abundantia, tanquam generali nomine hæc omnia heteroclita dicantur. Diuiſi autem librum in tres partes: in anomala quæ propriè heteroclita dicuntur: in eclipetica vel defectiua, & in abundantia. Heteroclitum interpretatur aliter declinatum: ab heteros, id eſt aliter: & cliton, declinatum. Heterocliſis, eſt alia declinatio. Anomalia, id eſt irregularitas: ab a, id eſt ſine: & nomos, id eſt lex: anomalum, irregulare. Heteroclitum igitur triuialiter loquendo tripliciter fit; quia aut variat, id eſt contra aliorum

normam

normam declinatur:vt hoc Cælum,hi cæli.aut deficit:vt Aurum,ſine plurali.aut abundat, id eſt vario genere,aut varia terminatione,aut declinatione idem notat: vt hic aut hoc Vulgus, tignus vel tignum,ficus,huius ficus vel fici. Item vna voce varia notat:vt Literæ,aura,&c. hæc memoriæ commendabis per verſiculum doctiſsimi Badij, Deficit, aut variat heteroclita vox, vel abundat. Irregulariter declinatur nomen, ſiue variat quinque modis. Primo variat genus, vt hoc Cælum, hi cæli: & dicitur heterogenum vel heterogeneum. Secundo variat declinationem tantum, vt hoc Vas vaſis, hæc vaſa vaſorum. Tertio variat genus & declinationem, vt hoc Epulum, hæ epulæ.
Quarto variat,ſiue irregulariter format obliquos, vt Iuppiter, Iouis. Quinto contra aliorum modum aliquos caſus finit, vt Ambo. De his primo dicam: inde cum defectiuis abundantia enucleabo. Aſpiret cœptis Ieſus.

ANOMALA SIVE HETEROCLITA: ET PRIMVM in ſingulari,maſculina:in plurali,neutrà.

Maſcula ſunt primo numero,ſed neutra ſecundo,
Dindymus,infernus,locus,Iſmarus,& ioca,cetus,
Mænala,Taygetus,ceu tartara,Maſsica,Auernus,
Sibila,Pangæus,ceu Tænara,carbaſa. dant hi
Quædam plurali: verum loca non damus arti.

In ſingulari maſculina,in plurali neutra ſunt nomina hîc poſita: hic Dindymus, hæc Dindyma, &c. ſed hic aut hæc Carbaſus. quædam horum etiam maſculina ſunt in plurali, & ſic non ſunt heteroclita:vt hic Iocus,hi ioci,vel hæc ioca,&c. declarabo ſingula latius. *Dindymus*, mons Phrygiæ in quo colebatur Cybele mater deorum, inde Dindymene dicta. Tortellius negat Dindymus in ſingulari reperiri,ſed fallitur. Ouid. 4. Metam. Dindymon & Cybelen & amœnam frondibus Idam Propertius,Dindymus & ſacra fabricata iuuenca Cybelle. Virg. 10. Æn. Alma parens Idæa deûm, cui Dindyma cordi. *Infernus*, hæc inferna, pro infernorum loco. Hieron. in Paral. Degluriamus eum ſicut infernus viuentem. Et in Iob, Ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt. hoc nomen proprie heteroclitum non eſt, quia per naturam eſt adiectiuum, vt Molaris: & in ſingulari intelligitur carcer vel locus: ideo eſt maſculinum. in plurali intelligitur loca: ideo eſt neutrum. & dicitur ab infra, vt Supernus à ſupra, verum quum tanquam verum ſubſtantiuum inter heteroclita ab Alexandro & Mancinello & pluribus ponatur, nolui omittere. Lactant. Solue catenatas inferni carceris vmbras. Virg. Infernas accede domos. Idem, Quando hic inferni ianua regis. *Locus*, quicquid aliquid continet. Virg. Hic locus vrbis erit. In hac ſignificatione plurale eſt hi loci, vel hęc loca. Vtrouis intrepide vtaris tam in proſa quam in carmine. Virgilius 1. Æneidos, Deuenere locos vbi nunc ingentia cernes Mœnia. Idem, Vt primum lux alma data eſt exire, locóſque Explorare nouos. Sillius libro 1, Tum pretio mercata locos noua mœnia ponit. Sic cæteri poëtæ ſæpiſſime. Salluſtius, Proximos noſtro mari locos occupauere. Idem, Inter illos & Numidiam multi vaſtíque loci ſunt. Cornelius Tacitus, Diſpoſitis per idoneos lócos cohortibus auxiliariis. Idem, Diuerſos locos pariter inuaderent. Idem, Ventum dehinc in locos cultos, demeſſ[illegible] ſeget[illegible]s. Idem, Terret ſolitudo & tacentes loci. ſic idem ſæpius. Gellius lib. 1. cap. 7, Colles locóſque idoneos prior occupat. ſic plurimi alij etiam elegantiſſimi. Item locus dicitur genus. Salluſtius, Natus haud obſcuro loco. & tempus pluráque. Inter cætera locus dicitur argumenti ſedes, id eſt oratio notiſſima per quam probamus argumentationem, & ſic in plurali ſolum eſt maſculini generis, hi loci. & hoc eſt cur dixi, Verum loca non damus. arti ſcilicet. rhetoricæ aut logicæ. Item loci pluraliter tantum ſignificat receptaculum ſeminis & embryj in muliere. de hoc in defectiuis plura. *Iſmarus*, mons Thraciæ, aſper & incultus ex vna parte: ex alia fertilis vinetis & oliuetis. Virgil. Nec tantum Rhodope miratur & Iſmarus Orphea. Plurale Iſmara apud eundem reperies. Iſmara ſingulare vrbem Ciconum ſignificat. *Iocus*, hi ioci, & hæc ioca, ludus: licet non omnis ludus, iocus dicatur. Iocoſus, iocoplenus. Ioculus, paruus iocus. Iocor iocaris, iocum facio. Ioculator, ſcurra qui iocos facit. Mart. Conſueuere iocos veſtri quoque ferre triumphi. Salluſt. in Iugur. Ioca ſeriáq; cum humilimis agere. Gel. lib. 12, Inſulſi hominis ioca non prætenibo. *Cetus*, piſcis maximus hi ceti, & hæc cete. Hieronymus, Sicut fuit Ionas in ventre ceti. Ambroſius in lib. Hexa. Virtute mitiganit mare, diſciplina

ſtrauit

ſtrauit cetos. Eſt etiam cæleſte ſignum. Rufus Auienus in Arato,

Diſtantem Andromedam prolixo tramite mundi

Perterret cetus. Singulare etiam reperies apud Maniliũ & Lucanum. Ergo Seruius male credidit nuſquã reperiri. Virg. Immania cete. Hieron. in Geneſi, Creauit deus cete grandia. Cetarij, qui marinos piſces vendunt: quorum plerique magni ſunt. *Mænalus*, Arcadiæ mons. pluraliter hæc Mænala. vtrunque apud Virgilium leges. eſt etiam vrbis nomen. *Taygetus*, hæc Taygeta, mons Laconiæ. ſic Aldus pluréſque. *Tartarus*, hæc tartara, id eſt infernus. à taratto, id eſt conturbo: quia illic omnia perturbata dicuntur. vel à tartarizin, id eſt à tremore frigoris: ſole enim caret. Virgil. ſexto Æneidos, Tum tartarus ipſe. In eodem, -non me impia nanque

Tartara habent. Hinc Tartareus, id eſt infernalis. hoc tartarum, eſt fæx vini. Tartari Tartarorum, populus quidam Scythiæ, qui etiam Numades dicuntur. *Maſsicus*, mons Campaniæ optimi vini ferax: quod Maſſicum dicitur. Sillius, lib. 7, Maſsicus vuiferis addebat nomina glebis. Virg. lib. 7,

-vertunt fœlicia Baccho

Maſsica qui raſtris. Auernus, hæc *Auerna*, lacus Cãpaniæ quondam propter circunſtantes ſyluas tam fœtidus vt aues eum fugerent: vnde dicitur auernus, quaſi aornos, id eſt ſine auibus. hinc ad inferos introitus patere credebatur: ideo pro inferno capitur. Auernalis, id eſt infernalis. Lucret lib. 6,

Principio quod Auerna vocãt, non nomen id ab re Impoſitũ eſt, quia ſunt auibus contraria cũctis.

Dicitur etiã pluraliter hi Auerni. Claud. Dij quibus in numerũ vacui famulãtur Auerni. Hinc adiectiuũ, Auernus auerna auernũ. Sil. Degeneres animas tenebris dãnauit auernis. id eſt infernalibus. Itẽ Auerni Auernorũ, fuerunt quidã Galliæ Aquitaniæ populi bellicoſiſſimi. *Sibilus*, hi ſibili & hæc ſibila, id eſt flatus aut ſibilatio. Hier. in lib. Iudicũ, Quare habitas inter duos terminos vt audias ſibilos gregum? Idem contra Iouin. Hæc ſunt ſibila ſerpentis antiqui. Virg. 2. Æneid. Sibila lambebant linguis vibrãtibus ora. Seruius hic adiectiue capit pro ſibilantia. *Pangæus*, hæc Pangæa, teſte Neſtore cum Calepino, promontorium eſt Thraciæ. Statius, -illic Pangæa reſultant

Iſmaráque. Hinc Pangæus Pangæa Pangæum, vt Pangæa arua. *Tænarus*, hæc Tænara, non Tænaros, promontorium Laconiæ habens in ſummitate ſpecum, in quo ventus ſtrepitum facit terribilem: vnde poëtæ finxerũt ibi eſſe portam inferni: & pro inferno capitur hinc Tænareus Tænarea Tenareum, id eſt infernalis. hoc Tænarum, eſt oppidi nomen à Tænaro appellatum. *Carbaſus* tam fœminini quàm maſculini generis patet in generibus. lectum eſt aliquando, teſte Priſciano, hoc carbaſum, vnde potuit eſſe plurale hæc carbaſa, vt ait Lancilotus: & ſic non eſſet vere heteroclitum, vt quædam ob hanc cauſam à nobis in carmine omiſſa. Lucan. in 4, Fluxa coloratis aſtringunt carbaſa gemmis. *Supparus*, hi ſuppari, teſte Mancinello. hoc ſupparum, hæc ſuppara. igitur abundans eſt non proprie heteroclitum. Neutro ſingulari Plautus in Epidico vtitur. eſt linteum femorale ad talos pendens, teſte Marcello. dicitur quòd ſubtus appareat. alij camiſiam, alij interulam appellant, ait Lancilotus. Camiſia non creditur ſatis Latine dici: *Subucula* rectius appellatur. Feſtus dicit ſupparum eſſe veſtimentum puellarum, id eſt ſubuculam. Perottus vult eſſe genus togæ leuis & anguſtæ, dictum quòd ſuperinduamur eo. Lucan. Suppara nudatos ſtringunt anguſta lacertos. Supparũ etiam eſt linteum quod annectitur ipſi velo. Papin. in Achil.

Partitíque vices vos ſtuppea nectite mali

Vincula, vos ſummis annectite ſuppara remis. *Balteus*. hi baltei, vt omnes præter Maurum conſentiunt, is plurale baltea ſolum eſſe affirmat. Veruntamen eſt ex neutro ſingulari *Balteum*. Feſtus, Subcingulum eſt balteum. ideo abundans eſt non proprie heteroclitum: licet in ſingulari magis eſt in vſu balteus, in plurali verò baltea & eſt militare cingulum, vel zona bullis ornata. Iuuen. Aſt illis quos arma tegunt, & balteus ambit. Etiam eſt lorum quo milites arma portant. Virgilius,

-humeróq; apparuit alto Balteus. *Pileus*, hi pilei. hoc pileum, hæc pilea, ſimiliter abundans eſt non proprie heteroclitũ & eſt tegmen capitis. Neutrum pileũm magis in vſu eſt apud doctos. Feſtus, Albogalerus capitis pileum eſt. Valer. Maxim. lib. 8, In modum vexilli pileum ſeruituti ad arma capeſſenda oſtentatum erat. Seruitutem, id eſt ſeruis qui in manumiſſione raſo capite accipiebant pileum. Perſius, Hæc mera libertas, hanc nobis pilea donant. Pileus maſculinum ne credas inepte dici contra Vallam. Seruius in 2. Æneid. Tiara Phrygius pileus eſt. Gel. lib. 7. cap. 4, Pileus impoſitus demonſtrabat eiuſmodi ſeruos venũdari, quorum nomine emptori venditor nihil præſtaret Pileolum vel pileolus, diminutiuũ eſt. Hieron ad Fabiolam, Pileolus rotundus eſt. Idem ad Paulinũ in neutro genere vtitur dicens, Pileolum textura breue, charitate latiſſimum ſenili capiti confouendo

libenter

libenter accepi,& munere & muneris authore lætatus. Gargarus huc non pertinet, quia ſingulari numero longe aliud ſignificat quàm plurali. *Gargarus* enim eſt lacus vnde fluunt Scamander & Simois,vt ait Strabo,teſte Lanciloto. Gargara,vt etiam Macrobius ait, eſt cacumen montis Idæ, noménque oppidi ſuo eo. Virg.1.Georg.Ipſi ſuas mirantur Gargara meſſes.ſic Lancilotus vir doctiſſimus,quem nunc imitor. alij alia dicunt,quibus ſuperſedeo. Laurentius Valla addit dictis euentus, iuſſus,permiſſus: quæ in ſingulari numero maſculina quartæ ſunt:in plurali verò neutra ſecundæ, euenta,iuſſa,permiſſa. Nos hæc omiſimus, quia iuſſa,permiſſa, euenta non ſunt à iuſſus,permiſſus, euentus:ſed a neutris iuſſum,permiſſum,euentum: quæ reperiri pro iuſſus, permiſſus, euentus iam probabo. *Iuſſus*, id eſt imperium:raro reperitur præterquam in ablatiuo iuſſu: cui contrarium eſt iniuſſu.Terent.in Hecyra,Quamobrem incendor ira te eſſe auſam facere iniuſſu meo.Hoc *Iuſſum* iuſſi:& pluraliter iuſſa iuſſorũ,id eſt iuſſus & imperium vel iuſſio. Gellius(vt ante me notauit Mancinellus)Lex eſt generale iuſſum populi aut plebis rogante magiſtratu. Idẽ,Niſi populus aut plebs rogetur, nullum plebis aut populi iuſſum fieri poteſt. Silius libro 7,Conſequitur iuſſo manus, & muralia portat.id eſt iuſſione,teſte Mancinello.Idem libro 9,

Nec iuſſo mora collectis fumantia lucent

Terga elephantorum flammis. Virg. Ille patris iuſſa exequitur. Idem, Accipe iuſſis carmina cœpta tuis. Rurſum de ſingulari, Siſen. lib.3, Tamen Tudertibus ſenatuſconſulto & populi iuſſo dat ciuitatem. *Permiſſus*, id eſt permiſſio, vix quicquam in vſu habet, præter ablatiuum permiſſu: vt Sine patris permiſſu nihil agas. Hoc *Permiſſum*, & pluraliter hæc permiſſa, teſte Mancinello, id eſt permiſſus. *Euentus*, hi euentus, & hoc *Euentum*, hæc euenta, quicquid caſu aut fortuna euenit ſiue bonum ſiue malum. Cic. lib. 1. de Oratore, Vt enim quiſque optime dicit,ita maxime dicendi difficultatem,varióſque euentus orationis,expectationémque hominum pertimeſcit. Virg.lib.6, -caſóſque voluтat Euentus animo ſecum. Lucretius lib.1,Euentum dici poterit quodcunque erit actum. Tullius in Partitionibus,Si cuiuſque facti & euenti cauſa ponetur. Idem de diuinatione, Si euenta quærimus quæ exquiruntur auibus. Idem ad Lucium Fabium,Rerum euentorúmque meorum.hoc ſæpius legitur quàm euentuum.Idem de Oratore,Ex aliorum factis aut dictis aut euentis, ſic melius dicitur quàm euentibus.Adiiciunt quidam geſtus,actus,viſus,& plura:ſed male teſte Lãciloto: quia lecta ſunt neutra actum, geſtum,&c. Lancilotus adiicit heteroclitis noſtris montis nomen,hic *Garganus*, & pluraliter hæc Gargana. ſed eiuſmodi nomina Mænalus, Tartarus, &c. pluraliter per poëticam licentiam dicta ſunt. poëtæ nanque plurale pro ſingulari ponunt, vt ora pro os,pectora pro pectus. Virgilius 5. Æneidos, His vbi læta deæ permulſit pectora dictis. Sic Iſmara pro Iſmarus,&c.ideo talia ſunt abundantia.

IN SINGVLARI FOEMININA, IN plurali neutra.

Hæc prius,hæc pòſt dant tibi Pergamus atque ſupellex.

Hæc duo nomina Pergamus & ſupellex dant prius & pòſt hęc,id eſt in ſingulari ſunt generis fœminini,& in plurali generis neutri:vt hæc Pergamus,hæc ſupellex:& pluraliter hæc Pergama, hæc ſupellectilia. ſic etiam carbaſus, quod ſatis declaratum eſt. *Pergamus*, vrbs Phrygiæ, Priami regia. Author Ætnæ, Quis non Argolico defleuit Pergamon igni? Singulare Pergamus in hac ſignificatione etiam leges in Hecuba Senecæ. Cic.1.de diuinat.Tum eſſe exitium Troiæ,peſtem Pergamo. Quidã credidit ſingulariter in hoc ſignificatu non reperiri.Virg.Nanque videbat vti bellantes Pergama circum. Pergamus vel Pergamum etiam eſt nomẽ alterius vrbis Aſiaticæ,quæ fuit regia Attali,& Galeni medici patria.hic membranæ vſus inuentus eſt quam pergamenã vocamus. huius vrbis meminit diuus Iohannes in Apocalypſi.pro hac vrbe non inueni Pergama pluraliter. *Supellex*, hæc ſupellectilia ab antiquo nominatiuo ſupellectile. Cic. in Topicis, teſte Lanciloto, Quæ cerni tangique poſſunt, vt fundum ædis,parietes,ſtillicidium,mancipium,pecudẽ,ſuppellectile,&c. Diomedes ſupellex plurali carere vult,& nondum inueni,ait Nebriſſenſis.Multa his nominibus annumerari ſolent,quæ reuera non ſunt anomala,vt iamiam probabimus. *Zizania* zizaniæ,& pluraliter zizaniæ zizaniarum: vel hoc *Zizanium*, & pluraliter hæc zizania zizaniorũ,id eſt lolium & quodcunque adulterinum ſemen quod frugibus miſcetur. Hieron. Zizanium mixtum eſt tritico. *Paſcua* paſcuæ,paſcuæ paſcuarum:vel *Paſcuum*, hæc paſcua paſcuorum,omnis locus in quo pecudes paſcuntur,ſiue pratum,ſiue ager,ſiue mons,&c. Hieron.in pſalmis, Oues paſcuæ eius. Idem in plurali, In-

uenerunt paſcuas huberes. Seneca in ſecūda tragœdia, Fatale ſacro monte paſcuum tegens. Colum. lib. 8, In eo rure, quod paſcuo caret, contineri poteſt exiguo & qualicunque pabulo contentus. Ouidius 4. Metam. Axe ſuo Heſperio ſunt paſcua Solis equorum. Inuenimus paſcuus paſcua paſcuum, adiectiuum: vt Paſcua ſylua, quæ in paſtum pecudum deſtinata eſt. Paſcuus ager, in quo pecudes paſcuntur. hinc compaſcuus. Cicero in Topicis, Si compaſcuus eſt ager, ius eſt compaſcere. Paſcualis, ad paſcuam pertinens: vt Paſcualis bos, qui adhuc paſcitur vt pingueſcat. *Intybus* maſculini generis vel fœminini, hi vel hæ intybi: aut hoc *Intybum*, hæc intyba intyborum, herba quæ etiam cicorium dicitur. Phocas vult intybus eſſe fœminini generis: Diomedes verò maſculini. De maſculino, Plinius lib. 2. naturalis hiſtoriæ, Intybi non extera remedia ſunt: ſuccus eorum cum roſaceo & aceto capitis dolores lenit. Apud eundem leges aliquando in fœminino genere: quia intelligitur generale fœminini generis herba. Virg. Et amaris intyba fibris. *Arbutus*, hæ arbuti, arboris nomen: hoc *Arbutum*, hæc arbuta arbutorum, fructum illius arboris ſignificat. Horat. Impune tutum per nemus Arbutos quærunt latentes. Virg. Dant arbuta ſyluæ. Suffragantur mihi Priſcianus & Antonius Mā-cinellus cum Calepino. *Rhetorica*, Georgica, Phyſica addenda non ſunt: quoniam ſingularia eorum non ſunt fœminina, rhetorica, georgica, &c. ſed potius ſunt ab adiectiuis quæ quaſi ſubſtantiua ponuntur: quia intelligimus opera aut poëmata. Scio aliter ſentire Lancilotum, ſed nondum in illius verba iuraui. verum de his plura dicam circa ſingulari numero carentia. *Olympia* ideo male à quibuſdam additur: quia ſingulare hæc Olympia Olympiæ, ſignificat vrbem inter Oſſam & Olympum mercatu famigeratā. Olympia olympiorum pluraliter, ſignificat ludos qui Olimpię, & in nonnullis aliis vrbibus Græciæ fiebant in honorem Iouis Olympici. fiebant autem quinto quoque anno. vnde Olympias olympiadis dicitur luſtrum ſiue quinquēnium. *Ceraunia* cerauniæ, arbor & fructus, alio nomine ſiliqua. Ceraunia cerauniorum, montes alti in Epiro. Virg. Prouehimur pelago vicina ceraunia iuxta. *Chronica* chronicæ, barbarum eſt. Latini chronica chronicorum dicunt pro hiſtoriis temporum. *Neomenia* neomeniorum, nihili verbum eſt. Neomenia neomeniæ, hæ neomeniæ neomeniarum, id eſt nouilunium, vel prima dies lunæ aut menſis. *Altilis* heteroclitum non eſt, ſed adiectiuum, vt ſeſſilis, ſculptilis, reptilis. Sed putatur eſſe heteroclitum, quia in ſingulari altilis intelligitur auis: in plurali altilia, ſubauditur animalia, per regulam Mobile pro fixo. Dicitur autem altilis, alitus vel ſaginatus, ab alo alis, &c. Vnde Varro boues altiles, & aper altilis dixit. Iuuenalis, Ad vos iam veniet minor altilis. ſubauditur gallina aut auis. In ſacris, Tauri mei & altilia mea occiſa ſunt. Plautus, Dote & altili & opima. id eſt opulenta. Quidam addunt hæc Ceta cetæ, & pluraliter hæc cete. *Galbanus* non adiiciendum eſt, quia inuenitur etiam hoc Galbanum: & eſt ſuccus ſiue lachryma cuiuſdam herbæ.

IN SINGVLARI NEVTRA, ET IN PLVrali maſculina.

Maſcula plurali numero ſunt, neutra priore,
Elyſium, cælum: quibus aptè iungitur Argos.
Plurali numero ſunt maſcula neutráve, frænum,
Et filum, clauſtrum, raſtrum: coniunge capiſtrum.
Eſt primo numero neutrum plus, omne ſecundo.

In ſingulari neutri generis, in plurali maſculini ſunt hoc Elyſium, hi elyſij: hoc Cælum: hi cæli: hoc Argos, hi argi. Quæ ſequuntur, in plurali tam neutri quàm maſculini generis ſunt: vt hoc Frænum, filum, clauſtrum, raſtrum, capiſtrum: hi fræni, fili, &c. vel hæc fræna, fila, &c. Plus in ſingulari ſolum neutri, in plurali omnis: vt hi & hæ plures & hæc plura. *Elyſium*, locus bonarum animarum apud inferos ſecundum poëtas, talis qualis reuera eſt paradyſus. dicimus adiectiue Elyſius elyſia elyſium: vt Elyſij campi. *Cælum*, beatorum habitaculum: & pro mundo toto aliquando capitur, aliquando pro aëre Varro, Cęli dicuntur loca ſupera Lucretius. Quis totidem vertit cælos. Cicero pro Milone, Nec ſol ille, neque cæli. Non ponas igitur cum Cæſare inter plurali carentia. Cicero videtur in neutro genere pro Cæli etiam *Cæla* vſurpaſſe. Ita enim libro nono epiſt. ſcribit ad Pætum, Ille putabat te quæſiturum, num vnum cælum eſſet, an innumerabilia. ſubaudiendum videtur cæla, teſte Clerico: niſi confugiamus ad Seruianam regulam. In ſubauditione ea ponuntur quæ dici non

poſſunt

Poſſunt. vt apud Virgilium, Biſque die numerant ambo pecus, alter & hœdos. vbi per (alter) nouercam intelligit teſte Seruio. Cælum per ſimilitudinem dicit Palatum. Plautus, Cerebrum viſcerum excellentiſſimum eſt, proximúmque cælum capitis. Item cælum non heteroclitum, eſt inſtrumentum ſculpendi. vulgo male *Celtes* dicitur. Et in Iob mendoſe celte pro cælo legitur, licet Lancilotus & Baptiſta Pius tanquam Latino vſi fuerint. Auſonius, Talem fecerunt ferrea cæla deam. *Argos*, hi Argi, vrbs erat excellentiſſima prope Athenas, vnde omnes Græci dicuntur Argiui & Argolici. Horatius, Aptum dicit equis Argos ditéſque Mycenas. Virgilius libro 10, Herculis authorem comitem qui miſſus ab Argis. Fuerunt & aliæ vrbes quædam hoc nomine appellatæ. Specus, quicquid dicat Seruius, addendum non eſt: quia in ſingulari etiam maſculini generis eſſe probauimus. *Frænum*, quo equus regitur. Valerius Maximus lib. 2, Fræni ſunt iniecti nobis. Cic. de claris Oratoribus, Alteri ſe calcaria adhibere, alteri frænos. Sil. lib. 4, Flectentem aſſuetos imitatur neſcia frænos. Ouidius, Tempore lenta pati fræna docentur equi. Fræno frænas, id eſt rego & cohibeo. *Filum*, quod ex lino lanáve trahitur nendo. & aliquando pro linea capitur. Lucanus, Traxerunt torti magica vertigine fili. frequentius eſt fila. *Clauſtrum*. grammatici dicunt hi clauſtri: teſtimonium non ſuccurrit: ideo hæc clauſtra malim. Eſt autem clauſtrum, clauſura vel quo aliquid clauditur. Virgil. Portarum ingentia clauſtra. Clauſtrarius, qui facit clauſtra. Clauſtritimus, qui præeſt clauſtro & portarius. Clauſtrinus, idem, vel adiectiue, ad clauſtrum pertinens. *Raſtrum*, inſtrumentum ruſticum quo terra raditur. lectum eſt etiam hic raſter: vnde raſtellus. hinc poteſt plurale veniſſe hi raſtri. Virgil. Non raſtros patietur humus, non vinea falcem. Terent. At iſtos raſtros interea depone. *Capiſtrum*, hi capiſtri, vel hæc capiſtra. ſed magis in vſu eſt hæc capiſtra: capitis vinculum, quod iumentis adhibetur ne fugiant. Capiſtrare, capiſtrum imponere. Item capiſtrum, eſt quod circa os brutorum, ne cibos decerpant, inuoluitur. *Forum*, hi fori vel hæc fora, teſte Mancinello cum Diomede. Ego ſolum hæc fora apud idoneos reperio. Nam hi fori à ſignificatione nominis forum longe diſcrepat, vt patebit in ſingulari carentibus. Eſt autem forum. locus in quo res venundantur, & vbi cauſæ aguntur. hinc forum boarium, vbi boues venduntur. ſic forum lignarium, forum ouarium, & butyrarium. forum piſcarium, forum holitorium, in quo herbæ venduntur: forum cupedinis, in quo cupediæ, id eſt lautiores cibi venduntur. diminutiuum eſt forulum vel foriculum. *Porrum* non addidi propter authoritatem Celſi qui hic porrus maſculino, pro hoc *porrum*, vtitur libro quarto, Porrus cum pullo gallinaceo coctus ſit. Inter abundantia igitur reiicito hoc porrum, hæc porra: vel hic porrus, hi porri. genus holeris eſt grauiter olentis, cuius folia viridiſſima ſunt. Græce praſon. hinc porraceus & praſinus, id eſt viridis. Mart. Mittit præcipuos nemoralis Aricia porros Idem, In quibus eſt lactuca ſedens & ſectile porrum. Virgilius in Moreto, Et ſiſer & capiti nomen debentia porra. Plures tamen legunt cæpe. Porus vnico r ſignificat meatum vrinæ & ſudoris: & interim aliarum rerum. *Plauſtrum*, hi plauſtri: vel hæc plauſtra quidam volunt habere nos verò hæc pluſtra tantum, donec authoritate doctiſſimorum vincamur. Plauſtrum vel ploſtrum, id eſt currus. Clatrum, hi clatri vel hæc clatra, vt quidam volunt. Nos verò cum Calepino dicimus hic clatrus, hi clatri: hoc clatrum, hæc clatra. Quidam aſpirant *Clathrum* vel *Clathrum*: & ſunt clathra, ligna quibus tranſuerſis aliquid munimus ſepimúſve vt feneſtras & caueas: quæ ob id clathratæ dicuntur. Clathro clathras cum accuſatiuo, id eſt clathris munio & ſepio.

IN SINGVLARI NEVTRA,
in plurali fœminina.

Dic epulas & delicias: numerus prior um dat.
Balnea dic vel eas: tantum prior um numerus dat.
Nundinum apud veteres, nunc vſus nundinæ habebit.

Pauca in ſingulari ſunt neutri generis, & in plurali numero fœminini: vt hoc Epulum, hæ epulæ epularum: hoc delicium, hæ deliciæ: hoc balneum, hæc balnea balneorum, vel hæ balneæ balnearum: hoc nundinum apud veteres: nunc magis pluraliter tantum hæ nundinæ. dicemus de hoc in ſingulari carentibus. *Epulum* multis non videtur eſſe anomalum: quia aliud in ſingulari quàm in plurali ſignificat. Nam epulum eſt, teſte Valla, conuiuium pompoſum & numeroſis ciuibus paratum. Gellius libro 11, Solenni die Ioui epulum libaretur. Iuuenalis, Vnde epulum poſſis

centum

centum dare Pythagoræis. Epulæ, ſunt cibi quotidiani non modò hominum, ſed etiam beſtiarum aliquando. Virgilius 4. Æneidos, -epuláſque draconi Quæ dabat. Olim dicebant hæc epula epulæ. Dicta differentia aliquando non ſeruatur, vt oſtendit Calepinus: ideo inter heteroclita poſui epulum: vnde eſt verbum epulor epularis, id eſt conuiuari & comeſſe. Epulo epulonis, id eſt conuiua. Coëpulo, qui ſimul epulatur. hic & hæc Epularis & hoc epulare, id eſt ad epulum pertinens: vt Sermo epularis, qui fit in conuiuio. *Delicium* hæ deliciæ deliciarum, id eſt voluptas & oblectamentum. Mart. Delicium paruo donabis dorcada nato. Idem, Stellæ delicium mei columba. Catullus, Paſſer deliciæ meæ puellæ. Suetonius, Titus amor ac deliciæ humani generis. Olim ſingulare erat *Delicia* deliciæ. Plautus, Mea voluptas, mea delicia. Solinus, Senatui adeò placuit odorum delicia. Item delicia deliciæ, eſt tigni genus quod à culmine ad tegulas angulares infimas verſus faſtigiatum collocatur. Vnde tectum deliciatum, & tegulæ deliciares. Deliquiū, id eſt defectus. Delictum, peccatum. Sopniauit hic Niger, vt videbis in heteroclitis eius. *Balneum*, hæc balnea, vel hæ balneæ, locus in quo lauamur. Balnearium, id eſt balneum. Plinius ferè balineæ cum li ſyllaba dicit pro balneæ. Gellius lib. 9, Parum cito balneas ſibi traditas eſſe. Iuuen. Crudum pauonem in balnea portas. diminutiuum eſt balneolum. Balnea meritoria, ſunt publica. *Amygdalum* huc non pertinet. nam hæc amygdalus, hæ amygdali, pro arbore dicimus: hoc amygdalum, hæc amygdala, pro fructu, qui nux Græca & taſia dicitur. Item pro fructu hæc amygdala amygdalæ, hæ amygdalæ amygdalarum. Colu. lib. 3, Amygdalus ſi parum ferax erit. Palladius, Græci aſſerunt naſci amygdala, &c. Plin. vt notauit Torrentinus, Intus nucleus amygdalæ eſt. Hieron. 3. lib. Numerorum, Qui foliis dilatatis in amygdalas deformati ſunt. Hinc adiectiuū amygdaglinus. Serenus, Fertur amygdalinæ ſuccus nucis eſſe bibendus. *Cepe*, hæ cæpæ ad litur à Diomede & pluribus: ſed neceſſe non eſt: quia optime in ſingulari hæc cæpa cæpæ dicitur. Colum. Lachrymoſaque cæpa. Idem, Cæpam eligito, & componito in fidelia. Ouid. Cædenda eſt hortis eruta cæpa meis. Olim pro cæpe, hic cæpitius, & hoc cæpitium dixere teſte Priſciano. A cæpa diminutiuum eſt cæpula. Palladius, Hoc menſe cæpulas ſeres. Cæpe vel cæpa, eſt herba nota habens radicem magnam: quæ vbi decorticatur, elicit homini lachrymas: ideo lachrymoſa à Columella nuncupatur.

OBLIQVI HETEROCLITI.

Anormes ſeruant obliquos nomina quædam:
Iuppiter eſt teſtis, cum multis antè retectis.

Multa nomina anormiter faciunt ſuos obliquos: vt Caro carnis, lac lactis, Iuppiter Iouis, iter itineris, iecur iecoris vel iecinoris. Sic epar, femur, robur, ſanguis, turbo, Anio, ſupellex, & plura antè declarata. Sic feſtorum nomina, Bacchanalia Bacchanaliorum Bacchanalibus, &c. ſic poëma in datiuo, ablatiuóque plurali poëmatis melius quàm poëmatibus. Item ambo, duo, ego, & tu, pronomina, &c. Cauſa in multis eſt, quia alij fuerunt olim nominatiui, vt carnis, lacte, Iouis, itiner, iecor & iecinus, robor, teſte Phoca: hepas, femor, ſanguen, turben, Anien, ſupellectile, &c. poëmatum, dogmatum, &c.

VAS, IVGERVM, DOMVS.

Vas vaſis ternæ, pluraliter eſto ſecundæ.
Plurali tantum numero ſit iugera ternæ.
Attamen effertur cum iugere iugeris apté.
Partim ſit quartæ, partim domus eſto ſecundæ.

Vas vaſis neutri generis, in ſingulari eſt declinationis tertiæ, in plurali ſecundæ, hæc vaſa, vaſorum, vaſis: quia olim dicebant hoc vaſum. Cato apud Gellium, Neq; vaſum, neq; veſtimentū vllum eſt in manu pretioſum. Plaut. in Truculento, Vaſum argenteum. Et Lucret. Rarisq; facit lateramina vaſi. Diminutiuum eſt vaſculum & vaſillum. Vaſcularius, qui vaſa conficit. *Iugerum*, iugeri, iugero, iugerum, ô iugerū, à iugero: in ſingulari ſecundæ eſt, inuenimus tamen genitiuum iugeris, & ablatiuum iugere, ab antiquo nominatiuo iugus aut iuger: vnde manſit totum plurale iugera iugerum iugeribus, &c. per tertiam. Colum. Duo actus iugerum efficiunt. Pomponius Mela lib. 3. de Araxe, Euehat plus iugeris. Propertius, Vt multo innumeram iugere paſcat ouem. Varro in primo de re ruſtica, Quòd iuga boum ſingulis iugeribus ſatis ſint. Iugerum, eſt ſpatium terræ vno die aratæ ab

vno pari

vno pari boum aut equorum. Varro in ſecunda declinatione ablatiuo plurali iugeris vſus eſt, vt notauit Calepinus. verba Varronis in primo de re ruſtica ſunt, In Hiſpania vlteriore metiuntur iugeris,&c. ſed magis in vſu eſt iugeribus. Plin. per ſecundam, Serere in iugero temperati ſoli. Itaque declinemus ſic iugerum, Nominatiuo iugerum, genitiuo iugeris vel iugeri, datiuo iugero, accuſatiuo & vocatiuo iugerum, ablatiuo iugero vel iugere. Et pluraliter nominatiuo, accuſatiuo, & vocatiuo iugera: genitiuo iugerum, datiuo & ablatiuo iugeris vel iugeribus. *Domus* ſic flectitur: Nominatiuo hæc domus, genitiuo huius domi & domus, datiuo huic domui, accuſatiuo hanc domum, vocatiuo ô domus, ablatiuo ab hac domo. Et pluraliter, hæ domus, harum domuum & domorum, his domibus, has domos, ô domus, à domibus. Eſt itaque domus partim ſecundæ declinationis, partim quartæ. De ficus, laurus, &c. in abundantibus dicemus. Domi genitiuus, locum ædificij denotat, & ponitur loco aduerbij: vt Sum domi, id eſt in domo. Domus genitiuus, ædificium ſignificat: vt Culmen domus. Gellius, Quòd pecuniam domus emendę cauſa à reo accepiſſet. Interdum ſignificat figurate familiam vel homines, quicquid dicat Lancilotus: vt Domus Aaron ſperauit in domino. Datiuus domo, rarus eſt. Horatius epiſtola 10, Viuere naturæ ſi conuenienter oportet, Ponendæq; domo quærenda eſt area primum. Sic emendati libri habent in optimo ſenſu, licet quidam ponenda legunt, & intelligunt præpoſitionem pro. vtcunque eſt, domui magis in vſu eſt. ablatiuus domo paſſim reperitur. Fabius, In domo furtum factum ab eo qui domi non erat. olim dicebant domu. Plautus in Milite, Fugere ex hac domu. Cicero in Bruto, Hominúmq; clariſſimorum diſcipulis floruerunt domus. Iuuen. ſat. 3. Viſcera magnarum domuum. Tacitus, Initium id perfringendarum domuum. ſic idem alibi ſæpius. Cicero ad Atticum, Concurſus fiunt ex agris, & vicis, & domibus omnibus. Veteres dicebant in genitiuo domos pro domus, vt oxor pro vxor, &c. Nomina in a tertiæ, à multis inter heteroclita locantur, quia faciunt datiuum & ablatiuum plurales in is melius, quàm in bus, vt diximus, à nominibus iam obſoletis.

DEFECTIVA.

DEfectiua nomina ſunt, quibus aliquid in plena declinatione repertum deeſt: vel caſus variatio, vt centum: vel caſus aliquis, vt ſponte: vel alter numerorum, vt arma. In his obſeruandum eſt ne temere inuentis paſſim vtamur, veluti nex, ſpontis: néve apud doctiſſimos repertis tanquam ſcopulo vbiq; interdicamus. Sed prius quàm ad rem accedã, declarabo caſuales formas, quæ ſunt aptota, monoptota, diptota, triptota, tetraptota, pentaptota, hexaptota. & producunt hæc nomina penultimam, vt declaraui in Verſificatoria. Nomen itaq; aptoton eſt quod per omnes caſus vniformiter currit, vt quatuor. & dicitur ab a, id eſt ſine: & ptoſis, id eſt caſus: quaſi ſine caſus variatione. Monoptoton eſt quod vnicum caſum habet, vt natu. aliquando etiam plures, ſed qui ſimiles eſſe ſolent, vt expes. & dicitur à monos, id eſt ſolus vel vnicus: & ptoſis, id eſt caſus. Diptotum eſt quod duas diuerſas voces habet, vt verua verubus: quia veruum in vſu non eſt. dicitur à dis, id eſt bis, & ptoſis. Triptotum nomen quod tres diuerſos caſus habet, vt templum templi templo. dicitur à tris, id eſt tres, & ptoſis. Tetraptotum nomen quod in declinatione habet quatuor diuerſas voces, vt puer pueri puero puerum: à tetra, quatuor, & ptoſis. Pentaptotum quod in declinatione ſua habet quinque diuerſas voces, vt dominus, domini, domino, dominum, domine. dicitur à pente, id eſt quinque: & ptoſis vel ptotum, id eſt caſus: vt hexaptotum ab hexa, id eſt ſex, &c. Hexaptotum eſt quod in declinatione ſua ſex habet varias voces, vt vnus, vnius, vni, vnum, vne, vno. Diomedes appellat has formas, ſimplicem, vnicam, bipertitam, ternariam, quaternariam, quinariam, ſenariam.

Formæ caſuales. *Aptotum nomen.* *Monoptotum.* *Diptotũ.* *Triptotũ.* *Tetraptotum.* *Pentaptotum.* *Hexaptotum.*

APTOTA, ID EST INDECLINABILIA.

Nomen in u nullum numero variabo priore.
Nuſquam nomen in i numeróſque, notáſque reflecto.
Hinc duo, tres, vnus volumus cum millia demi:
Et quæ dat centum: teſtem tibi pono ducenti.

Nullum nomen in u variatur in numero ſingulari, veluti cornu, veru. Nullum nomen in i declinatur, vt gummi, ſinapi, nauci. at frugi, nihilíque obliqui ſunt figurate quibuſcunque iungibiles teſte Priſciano. Numerorum cardinalium, id eſt principalium & primorum, vnde alij inclinantur numeri, nomina non declinantur: vt Quatuor, quinque, &c. centum, bis centum, &c. mille, bis

mille, adiectiuum. Hinc excipimus duo duæ duo, tres tria, & principium numeri potius quàm numerum, vnus vna vnum. hoc mile vnico l, ſubſtantiuum, cuius ablatiuum mili eſſe vt cubiti, oſtendit Macrobius, vt declarabo in Syntaxi. Plurale eſt milia milium milibus. Nomina literarum cum dictionibus materialiter (vt loquuntur) poſitis aptota ſunt: vt α alpha: γ, gamma. ideo Donatus teſte Priſciano non recte digammum dixit. magiſtri, ſi dicas magiſtri eſt genitiui caſus, nonnunquam flectuntur, vt ab homine deriuatur nemo.

Barbara multa manent non flexa, quibus dato cæpe,
Pondo, pedum, nequam, nugas, hir, fáſque, nefáſque,
Nil, nihil, inſtar, ador, tot, quot, cum prole vtriuſque.
Adde neceſſe datis frit, præſtóque. pluria iungunt
Indocti, vt Rhemis: tu Rhemi flectere debes.

Multa barbara, id eſt nec Latina, nec Græca ſunt indeclinabilia: vt Balaam, Heſter, Noë, Eleazar, Vriel, author eſt Priſcianus lib. 5. dicens, Nomina barbara indeclinabilia non ſolum in am, ſed in alias quoque literas terminata, nulla Latina vel Græca declinatione ſunt moderanda, niſi transferantur in aliquam formam declinabilem: quod quidam hiſtorici fecerunt: vt Abrahamus ab Abraham, Noë Noëus, Cham Chamus. Quædam in ſuæ linguæ idiomate inflexibilia, leguntur quandoq; à Latinis declinari: vt Adam, Abrahã, Michaël, *Bel*, Dauid, Bel, quem noſtri Belum vocitant, fuit primus Aſſyriorum rex, poſt mortem habitus Deus. Indeclinabilia etiam ſunt *Cæpe*, pondo, &c. de cæpe author eſt Priſcianus, probãs id ex Apuleio in medicinalibus dicente, Cæpe ſuccum melle mixtum. Hîc cæpe à neutro cæpe eſt genitiui caſus teſte Priſciano. *Pondo* tantum pluralis numeri, teſte Phoca. & ego vnum pondo (quod recte dici putat Perottus) nuſquã legi: dicito itaq; vna pondo, vt vna arma. Liuius, Argenti pondo bina, & ſex libras in milite præſtaret. *Pedum* non flectitur teſte Phoca: & eſt baculus paſtoralis, vel virga incurua qua pecudum pedes detinentur. Virgil. At tu ſume pedum. Eſt etiam Pedum, oppidum: cuius incolæ Pedani dicuntur. Nequã, nugas, hir, fas, nefas, nil, nihil, *Inſtar*, id eſt magnitudo vel imago aut æquiparatio, etiam ſignificat ad æquiparationẽ. Virg. Inſtar montis equum diuina Palladis arte Ædificant. Probus genitiuum facit inſtaris: ſed non inuenitur apud authores. *Ador*, frumenti ſpecies, ſecundum vſum non declinatur propter cõtrarias regulas. Prior eſt adôro ſecundam producit: ergo etiam ador adôris: vt honor honoris ab honoro. Poſterior regula: neutra in or penultimã genitiui corripiunt, veluti marmor, æquor: ergo etiam ador. quia verò non poteſt vtrunq;, neutrum facit: & manet indeclinabile. ita ratiocinantur grammatici, quibus doctiſſimi non ſemper obtemperant. Vganius lib. 2, Illam ſponte ſacros adoris ſtrauiſſe maniplos. Idem, Hic adoris dat primitias, ſibi ſanguine libat. Idem, Emicat in nubes nidoribus ardor adoris. Auſon. Mox ador atq; adoris de polline pultificum far. hinc adoreus adorea adoreũ. Virg. 7. Æneid. Inſtituúntq; dapes, & adorea liba per herbam Subiiciunt epulis. Adorea adoreæ, ſubſtantiuum, id eſt laus, & victoria: quia victores à victis adorantur. diminutiuum eſt adoreola, Claudianus, Hæc omnes veterum reuocauit adorea laurus. Tot, quot, cum prole totidem, quotquot, aliquot, git, cete, Tempe, Nepet, Cim, ſubtel, teſte Feretto in vltimis ſyllabis: & eſt *Subtel*, concauum pedis. quandoque etiam pro vola capitur. Aliqui dicunt per primam vocalem ſubtal, à ſub & talus: hinc ſubtalaris. Neceſſe: ſic etiam neceſſum. *Frit* & *Præſto*, non ſolum nominatiui & vocatiui caſus contra quoſdam. Suetonius in Claudio, Excuſans quidam teſtem è prouincia ab eo vocatum, negauit præſto eſſe poſſe, diſſimulata diu cauſa. Multi, inter quos Priſcianus, dicunt *Pus* non declinari: ego non verebor cum Plinio, & Cornelio Nepote, & Cornelio Celſo declinare Pus puris. Video genera & declinationes noſtras: quia Seruius opinioni noſtræ aſtipulatur in illud ſecundi Æneid. Heu quæ nunc tellus, &c. dicens, Pus declinatur vt thus. nec me latet Capellam Priſciano concinere: ſed dicta placent. *Virus* multi aptotum eſſe arbitrantur: quibus minime aſſentior: quia Diomedes, Phocas cum Sergio dicunt, virus declinari, viri, viro, &c. Lucretius, Liquit enim ſupra tetri primordia viri. Idem libro 2, Concoctóſque ſuo contractus perdere viro, Mallem certe cum Lucretio dicere ſuo viro, quàm cum grammaticis ſuo virus. Eſt autem virus, grauis odor. Plinius, Prodeſt & ad virus alarum. capitur etiam pro veneno, &c. *Pyr*, id eſt ignis, ad Latinos non pertinet: nec eſt indeclinabile: quia teſte Mancinello flectitur Pyr, pyros, pyri, pyr, ô pyr. Pars indeclinabilis

ſelinabilis loco nominis manet indeclinabilis, vt ergô pro cauſa, auere, cras, mane, quicquid dicat cum Seruio Sergius. vide noſtra genera. Diomedes aptotis addit. *Praeneſte*: alij etiam *genſape* & *praepes*: quod tamen Iuuencus declinat, Paſtores properè veniunt, puerúmque iacentem Præſepis gremio cernunt. Badius in generibus adiungit Muthul & Iader. Indocti grammatiſtæ addunt Græca in on neutri generis: vt Epitheton, dialyton, &c. quæ tu declinabis vt nomina in um. Perſ. -crimina raſis Librat in antithetis. Addunt etiam nomina oppidorum & pagorum in is: vt Bergis, Brugis, &c. quæ cum doctiſſimo Badio declinabis, Brugæ Brugarum, Bergæ Bergarum, &c. Campis, Rhemis, &c. tu dicito Campi Camporum, Rhemi Rhemorum, &c. vt Gabij, Veij, Tarquinij, &c. ſic Parthiſij Parthiſiorum. Tacitus, Suopte ingenio ad mitiora inclinantes Galharum ciuitates in Rhemos, conuenere. Et paulo poſt, Iulius auſpexè primoribus Rhemorum. ita Sidonius Rhemos venientem dixit. Doctiſsimi diſputant, an officiorum vocabula à manu, à pedibus, & ſimilia nomina ſint aptota, an orationes. Quidam citra controuerſiam doctiſsimus eſſet orationes eſſe: quia Cicero dixit ad Atticum, Seruum à pedibus meis miſi Romam. ſi nomen eſſet à pedibus, non meis dixiſſet (inquit Badius) ſed meum. In omnibus autem talibus. intelligi videtur hæc clauſula cui vel quibus indictum eſt officium à pedibus: à reſponſis, ab extis, &c. Alij inter quos ſunt Antonius Sabellicus, Domitius Calderinus, & Ambroſius Calepinus, dicunt hæc eſſe nomina compoſitæ figuræ aptota in vtroque numero, quibus vix vnquam adduntur adiectiua: vnde apud Ciceronem multi libri nec meum, nec meis habent: ſed ſic, Pollucem ſeruum à pedibus miſi Romam. Seruus à pedibus eſt, quem aliquò mittimus. Seruus à manu, quo in literis ſcribendis vtimur. Hic à Suetonio Amanuenſis dicitur. & dicuntur hæc etiam de fœminis. Suetonius in Veſpaſiano, Poſt vxoris exceſſum, Cænidem Antoniæ libertam adamauit: & à manu dilectam quondam ſibi reuocauit in contubernium. *Oppidorũ nomina.*

A ſtudiis, cuius opera in ſtudiis literarũ vtimur. ſic ab epiſtolis, à ſecretis, à reſponſis, à libellis ſupplicibus, à rationibus, à commentariis, &c. Echo cum Argo non eſſe aptotum alibi oſtendimus. *A ſtudijs.*

NOMINATIVO SINGVLARI CARENTIA
cum paucis aliis.

Vix retinent rectum frondis, cum fœmine, frugis,
Cum ditione, dapis, precis, & necis, & vicis, atque
Remigis: addis opem, niſi diuam ſignificaris.
Verberis adiicito: primoris Seruius addit.
Alec dat rectos, vt ganeo iungitur expes.
Ganeo vult etiam quartum. ſatiâs dabitate.
Non later, aut viſcus, cum doctis ferre verebor.
Nex, remex, & daps, parcè vtens, pulchra putabo.

Frondis, &c. carent nominatiuo. Ganeo & alec cum expes ſolum ſunt nominatiui & vocatiui caſus. ganeonem aliquando legitur. Vehemens eſt apud grammaticos de ecliptic is diſſenſio. ideo doctiſſimos ſemper imitandos eſſe affirmo oratores, hiſtoricos, & poëtas, dum hoc ſeruemus, vt raro inuentis raro vtamur. nunc declaremus more noſtro ſingula. *Frondis*. Virgilius tamen frons tenera dixit: ſic plures antiqui. Feminis, femini, à femine & pluraliter fœmina integrum eſt. Feſtus nominatiuo *femen* vtitur. Sunt autem femina: interiora femora, exteriora. differentia tamen ſæpe confunditur. *Frugis*, frugi, frugem, &c. Auſonius cum veteribus nominatiuo frux vtitur. *Ditionis*, ditioni, ditionem, à ditione: licet Diomedes & Phocas tantum ditionem putent reperiri. Tacitus, Pro Armeniis ſemper ratione ditionis. Idem, Gentem ſuam ditioni noſtrę ſubiiceret. Gellius libro quinto, Alienæ ditioni ſubiici. Idem lib. 17, Quas ſub ditione habuit. Ditionis, id eſt poteſtatis aut imperij. *Dapis*, dapi, dapem, à dape: Plurale dapes, integrũ eſt. Liuius Andronicus nominatiuo vſus eſt dicens, Quæ hæc daps eſt? quis feſtus dies? Cato, Daps prophanata Dapes, ſunt magnifici & opipari apparatus ciborũ. Dapalis cœna, id eſt lauta & oppipara *Precis*, preci, precem, à prece. Plurale preces, integrum eſt, id eſt rogationes datiuus preci raro admodũ legitur. *Necis*, neci, necem, à nece, id eſt mors vel cædes. Cicero 4. ad Herennium, Indigna nex. Sic alibi ſæpius. Quintil. lib. 5, Lattoni quæ

poteſt inferri iniuſta nex? Sic apud Plinium quoque inuenies plurale neces in nominatiuo, accuſatiuo, vocatiuóque, cæteris caret. Auſon. Sera venenato potu abſtulit Hannibalem nex. Siſen. Quoniam neque mea nex, neque interceſſio poſſe videtur illorum de mente reprimere audaciam. Amb. lib. de paradyſo, Nempe diabolo authore neces videntur iuſtis hominibus præparari. *Vicis*, vici, vicem, vice: Plurale vices, vicibus: genitiuum non reperi: & in ſingulari vicis & vici rariſſime leges. Vices ſunt alternatio. Aliquando pro loco capimus: vt Faciam vice tua, id eſt pro te. Item pro fortuna vel incommodo. Tullius, Reipublicæ vicem doleo. Inuenies huius dictionis plures ſignificationes. Viciſſim, id eſt per vices. Vicarius, qui alterius vice fungitur. Viciſſitudo: per vices mutatio. Terentius, Omnium rerum viciſſitudo eſt. *Remigis*: nominatiuo remex aliquot doctiſſimi vſi ſunt. Curtius, Remex militis officia turbabat. Propert. Iam licet & Stygia ſedeat ſub arundine remex ſic etiam Serenus. *Opis*, opem, ab ope, datiuus opi vix legitur, id eſt poteſtatis & auxilij. Plurale opes, integrum eſt: quod ſignificat poteſtatem vel auxilium, & ſæpiſsime diuitias. Virgilius. Nec ſpes opis vlla dabatur. id eſt auxilij. Idem, -grates perſoluere dignas

Non opis eſt noſtræ. id eſt poſsibilitatis. Idem,

Non hæc humanis opibus, non arte magiſtra

Eueniunt. id eſt auxiliis aut viribus. Horatius, -donec minor in certamine longo

Implorauit opes hominis. id eſt auxilia. Mart. Dantur opes nullis nunc niſi diuitibus, id eſt diuitiæ. Opulentus, diues. Opitulari id eſt auxiliari. *Ops*, Opis, quando integrum eſt, ſignificat deam, ſcilicet vxorem Saturni: & eſt dea terræ. Inops, pauper. veteres, teſte Capro, ops pro opulento, & cops pro copioſo dixere. Opis nominatiui caſus, eſt cuiuſdam nymphæ nomen. *Verberis*, verberi, à verbere: datiuus cum nominatiuo verber rariſsime legitur. Plurale verbera, integrum eſt. Lucanus apud Phocam, Ad ſaxum quoties ingenti verberis ictu. ſignificat verberandi inſtrumentum. Verbero verberonis, verberibus dignus. *Primoris*, teſte Seruio, id eſt primi & principalis. declarabitur latius in ſingulari carentibus, vbi recte ſentire Seruium manifeſtè declarabo. *Viſceris* à quibuſdam adiicitur fruſtra. Suetonius in Vitellio, Viſcus & farra penè rapta è foco manderet. Lucretius libro primo, Viſcus gigni, ſanguémque creari hoc nominatiuo vel accuſatiuo viſcus vſi etiam ſunt, teſte Mancinello, Lucilius, Serenus. & ſæpiſsime Celſus. Viſcera proprie inteſtina dicuntur. Seruius ait eſſe quicquid ſub corio eſt, id eſt omnem carnem inter oſſa & cutem. Euiſcero, id eſt viſcera extraho. Viſceratim, per viſcera. *Lateris*, lateri, laterem, à latere. Plurale lateres, integrum eſt. iungunt quidam, genitiuus & datiuus ſingulares vix reperiuntur: nominatiuus later apud doctos inuentus eſt. Varro apud Marcellum, Later quem conquadraui. Vitruuius vetus author, Siue ſilex, ſiue cæmentum, aut coctus later, ſiue crudus, his erit vtendum. propter hæc negat Lancilotus later eſſe eclipticum. Later eſt lapis coctus. *Aleo*, id eſt aleator, nominatiuum & vocatiuum ſolum habere dicitur. Catul. Niſi impudicus & vorax & aleo. *Ganeo*, id eſt helluo & ſcortator. nominatiuum, vocatiuum, accuſatiuúmque habet apud Ciceronem: rarò alios caſus. *Expes*, ſine ſpe, nominatiuus & vocatiuus ſolus eſt. *Satiâs*, id eſt ſatietas, nominatiuus & vocatiuus, habens ſolum ablatiuum ſatiate apud Lucilium. Terentius, Vbi ſatiâs me cepit, commuto locum. Pro eodem dicitur *ſaties* in nominatiuo & vocatiuo ſine obliquis. Sillius libro quarto, Nec finis ſatiéſve noui, ſed ſanguinis ardor. Gellius libro ſeptimo, Quorum ſaties nunquam eſt. Nebriſſenſis accuſatiuo ſatiem vſus eſt, Diuitiæ gignunt ſatiem, ſatiéſque ſuperbum.

VOCATIVO CARENTIA.

Quærens, diſtribuens, infinitúmque, negánſque,
Et referens vocitante carent, pronomen vt omne:
Quattuor exceptis, noſter, noſtras, meus, & tu.

Vocatiuo carent interrogatiua, vt Quis, qualis. Diſtributiua, vt Quiſque, omnis: cuius plurale omnes collectiuè aliquando capitur: & ſic vocatiuum habet. Infinita, vt Aliquis, ſiquis. Negatiua, vt Nemo, nullus, neuter. Relatiua, vt Qui, talis. Omne pronomen, præter tu, meus, noſter, noſtras. Seruius tamen ait in illud 12. Æneidos, Eſto nunc teſtis, & hæc tibi terra precanti, Hæc poteſt eſſe vocatiuus, quaſi dicat, O Italica terra teſtis eſto. ſic Valla docet Sui vocatiuum habere poſſe: vt Defendite Cæſarem ô ſui milites. Meus vocatiuum facit mi. mi etiam pro mihi datiuus eſt. Item mi

Hæc, Sui, Mi, poſſũt eſſe vocatiui.

mi, eſt blandiendi interiectio, In libro Ruth, Reuertere filia mi. Plautus in Ciſtellaria, Mi ſaturitas. Apuleius, Mi Photis. Hieron. Mi Paula. Bini, terni, &c. vocatiuo carent: quia diſtributiua includunt. *Ambo* magis collectiuum eſt quàm diſtributiuum: ideo vocatiuum habet teſte Nebriſſenſi. Cauſa cur aliqua vocatiuo carent, ſecundum Priſcianum eſt, quia vocatiuus ad præſentem vel quaſi præſentem dirigitur: id hîc fieri nequit: ideo vocatiuo carent.

SOLI ABLATIVI.

Eſt ablatiuus nonnullis ſolus in vſu,
Obiice, ſponte, diu, noctu, natu, impete, iuſſu,
Aſtu, cum promptu, permiſſu, flamine iunge.
Impetis & ſpontis, flaménque leges aliquando.

Quædam in ſingulari numero ſolum ablatiuum in vſu habent: vt *Obijce*, ſponte, &c. Obiice, nominatiuus apud grammaticos aliquando ponitur obex, id eſt obſtaculum. In plurali obices & obicibus eſt in vſu, obicum nuſquam inueni. *Sponte*, id eſt voluntate propria, & ſuapte natura, ſine hominis labore. Virgilius, Sponte ſua ſandix naſcentes veſtiet hagnos. genitiuus eſt in rariore vſu *Spontis*: quo tamen interim ornatè vtêris. Varro lib. 2, Spontis ſuæ ſtatuerat finem. Gellius libro decimotertio, Spontis ſuæ mortem manet. Colum. libro 12, Neque ſuæ ſpontis aquam miniſtrare patitur. Philelphus libro ſecundo, epiſtol. ad Thomam Senecam, Perferre facile conſueui hominum iniurias, præſertim eorum qui ſuæ non ſunt ſpontis. id eſt propriæ voluntatis, aut ſanæ mentis. Auſonius nominatiuum ponit in monoſyllabis. Sponte ablatiui caſus quis rectus erit? *Spons*: ſed minimè in vſu eſt ille nominatiuus. *Diu*, id eſt die: *Noctu*, id eſt nocte: plerunque aduerbia ſunt: nonnunquam etiam nomina ſunt vt celebres grammatici docent. Ennius apud Gellium, Qua Galli furtim noctu ſumma arcis odorti mœnia concubia. Idem, Hac noctu filo pendebit Hetruria tota. Quadrigarius, Senatus de noctu plurima conuenire. *Natu*, id eſt natiuitate & ætate. Maior natu, id eſt annoſior. *Impete*, id eſt impetu, ab antiquo nominatiuo impes. vnde reperitur genitiuus ſingularis *Impetis*, & ablatiuus *Impetibus*. Papin. lib. 7. Thebaid.

Tranſiliunt campos aurigámque impete vaſto. Sillius libro ſexto,
Nec fruſtra rapidi ſtimulante dolore fuiſſet Impetis. Lucretius lib. 1,
Quamlibet in partem tradunt res antè, ruúntque
Impetibus crebris.

Iuſſu, iniuſſu, permiſſu, ſatis declarata ſunt. *Aſtu*, id eſt aſtutia, calliditate. Terent. Aſtu rem tractauit. Aſtu pro oppido neutrum eſt vt cornu. dicitur aliquando aſtus, pro calliditate in nominatiuo & vocatiuo ſingulari. In plurali hi aſtus, hos aſtus, ô aſtus, ſine genitiuo, datiuo, ablatiuóque. *Promptu*, id eſt manifeſto. Cicero libro 1. Offic. Quæ quanquam ita ſunt in promptu, vt res diſputatione non egeat. Promptus prompta promptum, id eſt ad agendum paratus. *Flamine*. plurale flamina, integrum eſt. Cicero nominatiuo flamen vſus eſt, vt in generibus probaui. Columella à veteri nomine compes ablatiuo compitibus vtitur, dicens in lib. 2. de re ruſtica, Vepribus, compitibúſque congeſta colligere. Notat hoc Antonius Nebriſſenſis.

QVIBVS DESVNT GENITIVVS, datiuus, & ablatiuus plurales.

Plurali numero cum ſexto tertius abſit,
Et patrius quintæ: res atque dies capis inde.
Talia ſunt, ius, thus, æs, os, far, defruta, morum,
Hordea, mulſa, forum, vinum, mare: iungito rus, mel,
Oribus, & vinis: & plura legendo notabis.

Nomina quintæ declinationis in plurali carent genitiuo, datiuo, & ablatiuo. Hinc excipiuntur à Priſciano tantum duo: res rerum, dies dierum. Carent ſecundum grammaticos eiſdem caſibus, ius, thus, &c. quibus aliqui plura iungunt, veluti nex: & quantum ad genitiuum, crux, lux. Item labes,

vehes. addit adhuc plura Lancilotus, quæ paſſim obiter à nobis declarantur. Grammatici loquuntur de frequenti vſu authorum: quia oribus, vinis, & plura reperiuntur, ſed rarenter: quibus interim non affectate magna cum elegantia vtemur. videamus iam ſingula. *Facierum* vtitur apud Priſcianum Cato. Earum facierum ſigna donii pro ſupellectili ſtatuere. Cicero in Topicis oſtendit minus Latine dici *Specierum* & *Speciebus*, ita ſcribens, In diuiſione formæ ſunt quas Græci ideas vocant: noſtri, ſiqui hoc forte tractant, ſpecies appellant: non peſſime quidem, ſed inutiliter ad mutandos caſus in dicendo. nolim enim, niſi Latine dici poſſit, ſpecierum & ſpeciebus dicere: & ſæpe his caſibus vtendum eſt: at formis & formarum velim. Iuniores vt Boëtius, Sidonius, & Donatus, pluréſque non verentur dicere ſpecierum ſpeciebus, facierum faciebus, acierum aciebus, ſpebus à ſpes, materierum materiebus, progenierum progeniebus: quibus parciſſime vti velim. Boëtius in Categoriis, Harum ſpecierum genera. Sidonius ſpeciebus & ſpebus dixit ſatis noue & dure. Apuleius quoque in libro de mundo, Perſeuerantiam amicitiæ inter ſe dedit elementis ſpecierum ipſarum partitio. *Ius*: interpres Halicarnaſſei vſus eſt ablatiuo iuribus, dicens lib. 11, Si non æquis vterentur iuribus. In Plinio, teſte Sabellico, mendoſe iuribus pro iura legitur. Ego in 3. Plinij, cap. 4 iuribus agrorum legi. & cap. 21, Petunt in ea iura iuribus deſcriptis in decurias. videtur mihi menda iuribus pro vrbibus. genitiuus eſt apud Plautū, Omnium legum atq; iurium fictor. *Aes*. olim in vſu erat ærum & æribus. Cato, Minus duobus milibus ducentis ſit ærum equeſtriū. Idem, De æribus equeſtribus, de duobus milibus actum. *Os* quando genitiuus eſt oris, non vererer orium & oribus dicere: quia doctiſſimi ita non multum raro loquuntur. Plin. libro 20, Vitia orium grauéolentiámque ſanare affirmat Cato. Virgil. 8. Æneid. Componens manibúſque manus, atque oribus ora. Idem lib. 10,

-quinquaginta oribus ignem Pectoribúſq; arſiſſe.

Tullius de Natura deorum etiam oribus dixit. Hos bene imitatur Baptiſta in Catha.

-pingítque ſimillima noſtris Oribus ora.

Defrutum, eſt vinum coctum ad mediam vſq; partem: à deferuendo dictum. Defrutare, eſt muſtum decoquere, vt defrutum fiat. hinc defrutarius, defrutaria, defrutarium: vt Vas defrutarium, id eſt ad defruta idoneum. at ſapa eſt muſtum ad tertiam partem decoctum. *Muſtum*, eſt nouum vinum: nec eſt eclipticum contra quoſdam, quia Ouidius muſtis & muſta dixit. neque adodes freta vel frumenta. Virgilius, Mox & frumentis labor additus. Columella, Atq; vt littorum ſic & fretorum differentias noſſe oporteat. *Fretum*, id eſt mare. Apuleius, Oceanúſq; fretis centeno iungitur amni. *Morum*, fructus arboris mori & ruborum. lectus eſt aliquando ablatiuus moris. *Hordeum* frumentum ſatis notum. *Mulſum*, potio dulcis ex vino & melle, vulgus barbarum medonem dicit. at mulſa mulſæ, eſt potio ex aqua & melle. Forum antè declaratum eſt. *Vinum*. plurale apud doctiſſimos interim reperitur: nec imitari ſine affectatione diſſuadeo. Plin. lib. 14, Vnum, in quo plures pariter ſentiuntur ſapores vt vinis: nanque hic & auſterus, & acutus, & dulcis, & ſuauis, &c. Et cap. 6, Vinorum flamma accenditur. Et 14, Cætera vinorum medicaminis tanta vis eſt. Et cap 9, Colores vinis quatuor. Sic in eodem lib. perſæpe. Seneca quoq; crebris vinis menſam diſtractam ait. *Mare*, plurale integrum reperitur, & parcè imitari poteris. Næuius apud Priſcianum marûm per ſyncopam, pro marium à maria inclinauit. Cæſar in commentariis, Paulo latiores quàm quibus in reliquis maribus vtimur. Curtius lib. 5, Mare Caſpium dulcius cæteris, ingentis magnitudinis ſerpentes alit. *Rus*. lectus eſt datiuus & ablatiuus ruribus. Plin. in epiſtolis, Fontibus, ruribus, & agro. Rus, eſt locus extra vrbem vbi agri ſunt & villæ. Hinc ruſticus & ruſticanus, ruralis & rureſtris, &c. Mel, cui plura iungi poſſunt vel raro vel nunquam habentia dictos caſus, vt hyems, fel, crux, &c.

RELIQVA CERTIS CASIBVS CARENTIA.

Cætera maſculei rectum remoueto priorem.
Dic fors forte, luéſque luem, macti dato macte.
Tantundem ſolum tantidem debet habere.
Cum primo quartum, quintúmque ſpecus petit: & plus
Pluris, & à pluri neutrum: plurale ſit omne.
Suppetiæ, inficiæ dant quartum: dica dat as, am.
Déque veru veruum tollunt: grates dato fratres.

Gratis, grate leges:repetundarum repetundis.
Vis,vis,vim, vi dat : quondam has vis:nunc fero vires.
Auſim cum magno Fabio bene dicere tabum.

Hæc *cætera*,hoc cæterũ.nominatiuũ maſculini ſingularẽ in vſu non habet qui eſſet cæter. Hæc *ſors*, ô fors,à forte,id eſt fortuna vel euentus. Terentius,O fors fortuna. Virg. Forte ſua Libycis tẽpeſtas appulit oris. Inuenies vtrunque aduerbiaſcere. *Lues*,hanc luẽ, aliquando etiã ab hac lue, id eſt cõtagio aut peſtis. Ouidius,Dira lues quondam Latias vitiauerat vrbes. O *macte*.& pluraliter ô macti,dictiones quibus aliquem laudamus:quaſi magis aucte, magis aucti : cũ exhortatione ad virtutem aut gloriam. Virg. 9. Æneid. Macte puer virtute noua,ſic itur ad aſtra. Plinius lib. 2, Macti ingenio cæli interpretes. olim mactus macta mactum,integrũ erat. Lucretius lib. 5, Vt nunc ſæpe boues luci ferro male mactæ. *Tantundem*,tantidem,tantundem:cæteris caret. *Specus* in nominatiuo,accuſatiuo,vocatiuóque,dum eſt neutri generis,ſpecoris,ſpecori,ſpecore,in vſu non ſunt, Hoc *plus*,huius pluris. hoc plus,ab hoc pluri. Plurale,hi & hæ plures & hæc plura,integrum eſt. Hæ *ſuppetiæ* , has ſuppetias , id eſt auxilia. Plautus in Epidico,Auxilia & ſuppetiæ mihi ſunt domi,Venio tibi ſuppetias. *Inficiæ*, has inficias,id eſt negationes. Eo inficias,id eſt nego. Inficior inficiaris,idem. Hæc *dica*,hanc dicã,has dicas , id eſt accuſatio vel cauſa. Cicero,Scribitur Heraclio dica. legés etiã ablatiuum dica apud Auſonium. Terentius in Phor. En vnquam iniuriarum audiſti mihi ſcriptam dicam. Veruum genitiuus in vſu non eſt *Grates* ſine genitiuo datiuóque vel ablatiuo plurali, in ſingulari ſolum habet genitiuum gratis,& ablatiuum grate,& ſignificat gratias. Virgilius, -grates perſoluere dignas Non opis eſt noſtræ. Cicero in 6. de repu. Grates tibi ago ſumme Sol. Idem in Oratore, Quũ gratis cauſa nihil facias. Harum *repetundarum*, ab his repetundis tantum, ſcilicet pecuniarum, aut rerum principi,aut populo ſurreptarũ. Plura videbis in Syntaxi. *Vis* huius vix, hanc vim, ô vis,à vi. Et pluraliter has vis,apud veteres. nunc ab antiquo ſingulari dicimus hæ vires,virium,viribus,&c. Tacitus de Oratore,Plus vis habeat quàm ſanguinis. id eſt roboris. Etiam ſignificat violentiam. Virgilius, Fit via vi. Item vis, id eſt multitudo & copia. Salluſtius, Secunda tempeſtate ex Ponto vis piſcium erupit. De plurali vis. Salluſtius in ſecundo hiſtoriarum, Male iam aſſuetum ad omnes vis controuerſiarum. Lucretius in ſecũdo, Sed quàm multarum rerum vis poſſidet in ſe Atque poteſtates. Huius tabi,ab hoc tabo tantum,vt grammatici volunt. Quintilianus tamen *tabum* dixit, quem non formidabo imitari:ait enim,In paſtu cadauerum nunc occurrunt effuſa præcordia,& liuidæ carnes, & expreſſum dentibus tabum. Caret tamen plurali vt *tabes*, quod idem ſignificat, ſcilicet conſumptionem,& corruptionem,morbúmque,& ſaniem ſanguinémque corruptum. Virgilius,Et terram tabo maculant. hinc tabeo,tabeſco, tabidus, tabifico,tabefacio. Genitiuus tabis,& datiuus tabi, rariſſime leguntur. Later,& iugeris iugere,&c. ſatis fuerunt antè declarata.

PLVRALI NVMERO CARENTIA.

Propria plurali,niſi ſint pluralia tantum,
Cuncta carent:cum menſuratis herba,frutéxque:
De ſpecie loquimur.tamen hæc quandoque leguntur
Plurali numero, partes vbi ſignificamus:
Sicut vina, fabæ. Plurale tenent quoque rarô
Abſtractum nomen quintæ,noménque elementi.

Plurali numero carent propria nomina quarumcunque rerum, niſi ſint tantum pluralis numeri. autor eſt Priſcianus. Exempla ſunt propria virorũ,vt Iohannes, Iacobus. Et mulierũ,vt Anna, Phyllis. Montium,vt Oſſa,Olympus. ſic oppidorum,planetarum,&c. vt Venus,Veſper,Veſperugo. ſic veſpera & veſperum, Mars,ſol,&c. Dixi, Niſi ſint pluralia tantum:propter Athenæ,Gabii, Artaxata, &c. Inuenimus pluraliter Iacobos , Sciriones , Hectores , &c. At ſic propria non manent, ſed æquiuoca , vt ſcit logicus. nihil enim poteſt vniuocè ſignificare ſolum partem hominum : ideo aliter homo plurale homines facit , quàm Hector Hectores. in qua re hallucinatur Lancilotus,

ſæ: nolo hic nimium philoſophari. Quando igitur plures eiuſdem nominis, aut ſimiles ſignificare volumus, poſſumus plurali vti, Antonij, Scipiones, Platones, &c. & adiectiua reddere vt appellatiua: veluti tres Antonij, multi Hectores, &c. non vt grammaticæ volunt, ſuos quorũ vterque dicebatur Petrus, aut triplicem Petrum, niſi tricorporem aut tricipitem ſignificaueris: qualem Cerberũ aut Gerionem fuiſſe fabulantur. Cicero tres Ioues & quatuor Veneres dixit. Ouidius, Et multos illic Hectoras eſſe puta. Mart. Duos Senecas vnicúmque Lucanum. Cic. ad Brutum, Quod ſcribis mihi trium Antoniorum vnam eandémque cauſam eſſe. Galliæ Galliarum, & Hiſpaniæ Hiſpaniarum, dicimus: quia eſt Gallia, Comata, Togata, Brachata, Belgica, Celtica, &c. Hiſpania ſuperior, inferior, &c. Argos, hi Argi: Mænalus, hæc Mænala, &c. abundantia ſunt. vt hæc Fidena, vel hæ Fidenæ: hæc Cume Cumes, vel hæ Cumæ Cumarum: hæc Mycena vel Mycene, vel pluraliter Mycenæ Mycenarum: & plura oppidorum nomina: quia ſingulare & plurale ſunt penitus ſynonyma. Virgilius. Argolicóve mari deprenſus, & vrbe Mycena. Papinius 8. Theb.

Viue ſuperſtes, abi, diræque ad mœnia Thebes

Solus abi. id eſt Thebarum. ſic Iuuen. Atque vetus Thebe centũ iacet obruta portis. ſic propter magnitudinem Romæ Horatius vrbes pro vrbem dixit, Poſtquã cepit agros extendere victor & vrbes, Latior amplecti murus. At Venetia regio eſt: Venetiæ Venetiarũ, *Venetiæ* vrbs. Minus enim plurale nonnunquam ſignificat quàm ſingulare, vt terræ terrarũ. quàm terra. Secundo ſingulari carent nomina rerum quæcunque referuntur in pondus vel menſuram: vt nomina metallorum, Aurũ plumbum, ferrum, argentum, ſtannum, &c. Nomina frumentorũ, vt Triticum, ſiligo, &c. Et leguminum, vt Eruũ, cannabis, &c. Et multa alia: vt Lac, butyrum, lardum, ſeuum, &c. Loquimur autem de ſpecialibus: nã generalia pluraliter declinari nihil impedit: vt Metalla, aquę, liquores, frumẽta, legumina, &c. Quinetiam ſpecialia in plurali numero quandoque leguntur, vbi partem ſignificare volumus: vt Vina, hordea, piſæ vel piſa, fabæ, æra, electra, farra, defruta, mella, balſama, cinnama: quibus vix ſunt in plurali genitiuus, datiuus, vel ablatiuus. ſic lẽtes, auenæ, lupini, fragra, aceta, cuius datiuus vel ablatiuus acetis rariſsime legitur. ſic mulſa, muſta: aliquando etiam muſtis, &c. Item herbarum, fruticúmque nomina rarò pluralem habent, vt apiũ, ſiler. nonnulla aliquando habent, vt lolia, & apud Ouidium loliis: croci, hyacinthi, lilia, roſæ pro floribus & herbis: *citrini*, pro quo barbare citrulli dicunt teſte Torrentino: rutæ, cæpæ, porri, myricæ, geniſtę, viburna, cum multis aliis. Declaranda ſunt nonnulla vocabula huius regulæ. *Metallum*, eſt omnis dura materia, in terræ viſceribus nata Nã Plinius etiam lapides vocat metalla. Iſidorus ponit ſeptem nomina metallorũ magis vulgata: Aurum argentum, æs, electrum, ſtannũ, plumbum, ferrũ: ſub quibus intelliguntur orichalcũ & chalybs. *Aurum* ab aura, id eſt ſplendore, nomẽ habet. Aureus, ex auro factus. Auratus, cui ſuperficies aurea eſt. Auraria, locus vnde effoditur aurum: ſic argentaria, ferraria, &c. *Argentum*, Græce argyron dicitur. hinc Philargyria, id eſt amor argenti, ſcilicet auaritia. *Electrum*, miſtura quędã auri & argenti. Plin. lib. 34, Aurum in quo quinta argenti portio eſt, electrum vocatur. Electrum etiam eſt ſuccinum, id eſt gummi vel lachryma, aut ſuccus ex arboribus pinei generis profluens, barbari gleſtum vocant. *Orichalcum*, æris ſpecies, à montibus dictũ, è quibus effoditur. Oros, mons eſt: chalcon, æs male dicitur aurichalcum. Inuenitur vtrunque pluraliter: Martial. Vera minus flauo radiant electra metallo. Papinius, Emicat effigies, & ſparſa orichalca renident. nec dicas duo ferra, ſed duo ferramenta. *Lardum* vel laridum, caro porcina: pluraliter reperitur. Ouid. 1. Faſt. Pinguia cur illis miſcẽtur larda diebus? *Seuum*, eſt pingue durum in bobus vnde fiunt candelæ, quibus quotidie vtimur. *Minium*, id eſt rubrica, terra rubra. *Frumentum*, quod ſpicis continetur, vt *hordeum*: quod pluraliter reperitur. Virgilius,

Grandia ſæpe quibus mandauimus hordea ſulcis,

Infelix lolium & ſteriles dominantur auenæ. vbi etiam auena habet plurale. *Siliginem* Plinius dicit eſſe delicias tritici, & optimũ fieri ex ſiligine panem. ideo Torrẽtinus credit ſiliginem eſſe quod vulgo triticum dicitur. *Zea*, quoddam frumentum Orientis & Campaniæ, per excellentiam ſemen dicitur. Hinc fit *alica*, De la froumentee. *Panicum*, quoddam frumentum, cuius grana in diuerſis locis collecta ſedent ſicut panniculi. *Milium*, paruum ſemen vnde fit puls. *Legumen*, eſt quod folliculis continetur: vt faba, piſa, lupinus, eruum, vicia, &c. Melo putant barbarum. vtitur tamen Palladius. *Citrinus* eſt cucumeris ſpecies. Cannabis, &c. PLVRALE tenent quoque raro. Sententia eſt, Nomina abſtracta, id eſt ſubſtantiua ab adiectiuis deducta, cum nominibus quintæ declinationis, & nominibus elementorum, raro tenent pluralem numerum. Exempla de abſtractis.

Iuuen

Iuuentus, id eſt ætas iuuenilis, & ipſi iuuenes. Iuuenta, id eſt ætas iuuenilis. Iuuẽtas, dea iuuentutis, genitiuo iuuentatis. Iuuenilitas, id eſt iuuenta. Socordia & væcordia, id eſt ſtultitia. ſic parſimonia, caſtimonia, memoria, eloquẽtia, ſapientia, ſophia, philoſophia, diligentia, negligẽtia, elegãtia, auaritia, iuſtitia, inſania, amẽtia, paupertas, prudẽtia, inopia, amicitia: ſed inimicitiæ ſæpius pluraliter dicitur. parcitas, pernicitas, adoleſcẽtia, pueritia, infantia, clemẽtia, facundia, humilitas, ſeniũ, marcor, charitas, pinguitudo, ſenecta, ſenectus, poëtica, dialectica, &c. Exẽpla de nominibus quintæ: vt Fides, rabies, pernicies, caries, & dies pro tẽpore. *Sanies*, ſanguis corruptus, &c. Exẽpla de nominibus elementorũ: terra, aqua, aër ignis: quæ pluralem admittunt omnia, præter aër, vbi non tantum elementum, ſed aliquas partes ſignificamus. Habent quoque pluralem ex aliis cõplura: vt ſine dubio dies & res cũ pluribus quintæ declinationis nominibus, & multa abſtracta. ideo dixi non ſemper, ſed raró. Cælius Cic. Solet infirmorum amicitias ſibi qualibet impenſa adiungere. Plancus ad Cic. lib. 10. *Amicitias* pluraliter dixit. ſic ipſe Cic. lib. 1. ad Atticum, Illæ ambitioſæ noſtræ fucoſæque amicitiæ ſunt in quodam ſplendore forenſi. Ouid. Turpe quidem dictu: ſed ſi modò vera fatemur,

Vulgus amicitias vtilitate probat. Ne verearis hos viros imitari. Tacitus, Multorum amicitiis innixum. Iterum Cic. lib. 7. ad Atticum, Soles conglutinare amicitias teſtimonis tuis. Gellius lib. 2, Qui ſe ad literas *Memoriasq;* veteres dediderat. Item libro 4, Ita in veteribus memoriis ſcriptum legimus. Vitruuius quoque memoriarum gradibus dixit. Gellius lib. 2, Curas vocum verborúmque *Elegantias*. Idem ſæpe *Philoſophias* dixit. vt libros, Sumptum miniſtrauit, & philoſophias docuit. In ſacris, Ego iuſtitias iudicabo. Gellius libro 3, Petulantias dictorum. Cicero etiam charitates dixit. Gellius ignauias, inſidias, iniurias: atque alij alia: ſed raris raro vtendum eſt. *Senecta* per ſe bene dicitur, quamuis olim cum additione ſenecta ætas ſemper dicebant. Tacit. Flaccum ſpernebat ſenecta ac debilitate pedum inualidum. Inuenies plura in plurali numero: ſed vt ſæpe dixi, raris raro vtere: neque à ſummis viris aliquando dicta, niſi fuerint penitus obſoleta, vt antiquiſſima omnino, tanquam colubros fugito.

RARO PLVRALIA.

Vix plurale tenent limus, cum ſanguine, fumus, *Maſculina.*
Et fimus, & mundus, muſcus, cum nemine, Pontus,
Captorum carcer, ſopor, & puluis, penus, vncus,
Ceſtus, ſeu cultus pro auro, ros, & genuinus.
Gloria, fama, lues, pax, galla, fames, fuga, vita, *Fœminina.*
Culpa, ſtrues, pax, gaza, ſalus, cúmque indole, arena,
Mors, tuſsis, proles, tabes, labes, ſoboléſque,
Talio cum cholera, ſitis, atque humus, & pituita,
Lux, plębs, iungantur pubes, contagio, bilis.
Hir, cœnum, fel, pus, ver, nectar, ador, nihil, hepar, *Neutra.*
Nil, iubar, & nihilum, gluten, vulgus, pelagúſque,
AEuum, ſal, barathrum, cum manna, mannona, paſcha,
Iuſtitium, fœnum, virus, cum mane, neceſſum,
Atque neceſſe, ſalum, ſolium, fas, inſtar, & halec:
Adde nefas, letum, vitrum, viſcum, atque macellum,
Et nitrum, ſpicum, ſinúmque, gelúque, ſolúmque,
Atque lutum. Sunt his qui longe plura notarunt.
Si bene diſcutias doctorum ſcripta virorum,
Multa ſecus cernes, quàm lex vult grammaticorum.

Rarò habent pluralem numerũ hæc nomina, Limus, ſanguis, fumus, &c. quibus aliqui plura iungunt, vt declarabo. Multa tamen contra grammaticorum regulas inueniet quiſquis doctiſſimorum monumenta diligenter euoluerit. ſed parcè inuentis parce vtamur: neque vti formidemus nimium.

Limus, id eſt cœnum & terra madida. Lutum, idem. *Sanguis* in ſacris ſolum pluraliter legi: vt Vir ſanguinum. *Fumus*. Martialis, Vendere nec vanos circa pallatia fumos. Cæſar pluraliter vtitur pro ſignis illis quæ inter hoſtes per diem fumo ſolent fieri: quemadmodum per noctem ignibus.

Fimus, eſt ſtercus animalium, id eſt lætamen. *Mundus*. Plin. lib. 2. naturalis hiſtoriæ, Alios innumerabiles tradidiſſe mundos. Sic *Soles* legimus: quia plures aliquando videntur eſſe. Item pro caloribus nonnunquam ſumitur. Quintilianus lib. 11, Vitandos ſoles atque ventos. Plin. Aqua ſiccata ſolibus. ſic apud Virgilium cæteróſque poëtas ſæpe. De fumi iterum, Ouidius 4. Faſtorum, Cærulei fiant puro de ſulfure fumi. Sic fumos dixit Virgilius. *Muſcus*, lanugo vel herbula viridis in muris, ripis, arboribúſque. Virgilius, -muſco circundat amaræ

Corticis. Apuleius in plurali muſcis dixit in libro ſecundo de Aſino, Saxum inſurgit in ſpeluncæ modum muſcis. *Nemo* ſæpius maſculinum, aliquando etiam fœmininum. *Pontus*, id eſt mare, & regio quædam Aſiæ. *Carcer*, captorum locus. ſic tamen aliquando in plurali reperitur. Firmicus, Carcerum ſqualoribus premitur. Seneca, Plenos carceres. *Sopor*, id eſt ſopnus: aliquando etiam mors. Horatius, Ergo & Quintilium perpetuus vrget ſopor. *Puluis*. Horatius pluraliter pulueres dixit. *Penus*: ſic penum & penu: & intellige cuiuſcunque generis ſit penus. *Vncus*, teſte Curio, pro ferro quo corpora noxiorum, mortuorúmve trahebantur: notum apud Suetonium & Senecam.

Ceſtus ſine diphthongo, cingulum Veneris, & zona ſponſæ nubentis legitimo matrimonio: vnde inceſtum dicimus non legitimo matrimonio, ſed ſacrilego. hinc ceſticillus, eſt illud quod mulieres imponunt capiti quando portant aliquid. *Cæſtus* per æ diphthongon, eſt lorum quo pugiles pugnam committebant. vtrunque eſt quartæ declinationis. *Ceſtum* ſine diphthongo neutri generis, eſt furcilla quæ ſubiicitur viti ne pendeat. author Varro in Re ruſtica. *Cultus*, teſte Curio, pro eo quod vulgo folium auri dicitur. *Ros*. Virgilius tamen rores dixit. & Columella cum Plinio roribus. At rorum aut rorium nuſquam legi. *Genuinus*, dens in extrema gingiua occultus, is nouiſſimus naſcitur. Cicero & plures genuini in plurali numero dixerunt. Genuino rodere, eſt occultè reprehendere. Sequentia, fœminina ſunt. *Gloria*. Quintilianus, Conſentiens laus bonorum gloria appellatur. Inanis gloria, eſt vana & falſa laus. diminutiuum eſt gloriola. inuenitur plurale. Gellius lib. 1, Has ille inanes cum flaret glorias. Item lib. 2, Quæſtu atque compendio gloriarum.

Fama, lues, pix. *Galla*, ſutorum inſtrumentum: etiam eſt fructus quercuum, vt dicit Calepinus.

Fames, fuga. *Vita*, pro modo viuendi pluraliter leges. Terentius in Adelphis, Inſpicere tanquam in ſpeculo hominum vitas iubeo. Tacitus, Si deus aliquis vitas aut veſtra tempora repente mutaſſet. Virgilius ſexto Æneid. Tenues ſine corpore vitas. id eſt animas. Laërtius ſcripſit vitas philoſophorum: Hieronymus verò ſanctorum patrum. Gellius libro decimotertio, capite ſecundo, Quibus otium & ſtudium fuit vitas atque ætates doctorum hominum quærere, & memoriæ tradere. ne verearis ſic loqui. Culpa. *Strues*, lignorum congeries. *Pax*, plurale paces inueni, non pacum aut pacibus, niſi apud Plautum in Perſa. Horatius, Hoc paces habuere bonæ. Idem, Bella quibus paces longum diffundit in æuum. Salluſtius in Iugurtha, Bella atque paces. *Gaza*, id eſt cenſus & diuitiæ & quicquid poſſidemus. reperitur plurale. Lucanus lib. ſeptimo, Eoáſque premunt tentoria gazas. Seneca in Hercule furenti, Gazis inhians & congeſto pauper in auro. Gazarum nondum legi. *Salus*. Marſilius tamen ſalutes & ſalutibus dixit. Et Hieronymus libro Reg. ſecundo, Magnificans ſalutes regis ſui. non libenter imitarer, quia tota doctorum ſchola reclamat. *Indoles*, eſt in pueris ſignificatio quædam futuræ probitatis: in viris ſignum eſt præſentis virtutis: & aliquando in malum capitur: nonnunquam ad inanimata transfertur. *Arena* ſolus Cæſar plurali carere dixit: tu liberè plurali vtitor. Lucanus libro decimo, Et diras calcauit Cæſar arenas. Gellius lib. 5, In camporum & arenarum ſolitudines conceſſi. ſic cæteri ferè omnes. *Mors* ponunt hîc grammatici: tu nihil dubites vti pluraliter. Tacitus, Multas mortes iuſſu Meſſalinæ patratas. Idem, Plerique liberorum aut parentum mortes deflebant. Idem, Obitas pro republica mortes. Cicero, Quibus videmus optabiles fuiſſe mortes. Ouid. 11. Metam.

Deficit ars, animíque cadunt, totidémque videntur

Quot veniunt, fluctus ruere, atque irrumpere mortes. Sillius lib. 2, Vidi animos, mortéſque virûm. Valerius Maximus lib. 5, Referamus eos qui mortes æquo animo tolerarunt. Tacitus, Laudatis antiquorum

quorum mortibus par exitus. Idem, Varia pereũtium forma, & omni imagine mortium. Seneca in nat. quæſt. Ergo in tantis erroribus es vt æſtimes deos mortium ſigna præmittere? Gell. lib. 7, Id & mortibus legibusq; multis oſtenditur. Sic mortes mortium mortibus leges apud Plinium, Lucanũ, Firmicum, & pluries. *Tuſſis:* lectum eſt plurale tuſſes: & Plinius genitiuo tuſſium vſus, teſte Lanciloto. *Proles.* Martianus dicit plurale habere proles, prolum, prolibus. Tabes. *Labes*, ruina vel dedecus vel macula. plurale labes legitur, non labium, aut labibus. Cic. in Officiis, Hunc tu quas conſcientiæ labes in animo cenſes habuiſſe? quæ vulnera? Gell. Contra vitiorum fraudes animorúmque labes ac peſtilentias aſſeuerabat. Itaq; Latiniſſime dicunt philoſophi tres eſſe reipublicæ labes. *Soboles.* plurale ſoboles apud Columellam eſt lib. 10. Cuſtodiri debent, ne nouæ ſoboles effugiant. Sobolum aut ſobolibus nuſquam legi, niſi fortè apud grammaticos. Talio. *Cholera*, morbi genus, & vnus quatuor humorum. Sitis. *Pituita*, morbus quidam, Græcè phlegma dicitur. Plinius pituitas dixit. *Lux.* pluraliter legitur pro diebus, luces & lucibus: non lucum aut lucium. Ouidius, Poſt ſeptem luces Iunius actus erit. Idem in eodem ſexto Faſtorum, Aſpicit inſtantes mediis ſex lucibus Idus. Sic idẽ alibi ſæpe & ipſe & alij. Apuleius in prima ſignificatione capit, dicẽs de cometis, Sed plerunque luces iſtæ repentino ortæ ſtatim occidunt. Plebs vel plebes. Pubes. *Contagio*, morbus contactu nocens. *Bilis*, id eſt cholera. capitur interdum pro ira: vt Ne moueas mihi bilem. *Proſapia*, id eſt progenies. his adducitur rheſina quoque & piſana, quæ ſub menſuratis, & in põdera relatis contineri poſſunt. Hir. *Cœnum*, terra humore reſoluta. Fel, pus, ver, nectar, ador, nihil, hi par, licet hepata nonnulli dixerint vt fella, ego neutrum pluraliter apud doctiſſimos inueni. Nil, iubar, nihilum, gluten, ſic glutinum antè declarata ſunt. *Vulgus*: maſculinum tamen aliquando pluralem habet. Cicero, Saturnũ maxime colunt vulgi. *Pelagus.* Cicero pluraliter pelagis in libro de finibus bonorum. *Æuum*, id eſt ætas longa. Hieronymus in tertio libro Eſdræ plurali vtitur dicens, Maieſtas omnium æuorum Ouidius, Perſequar vt cunctos nulli datus omnibus æuis. Plinius libro 14. cap. 1. tot æuis incorruptum, dixit. *Sal*, quod maſculine pluralem habet pro oris condimento. Columella, Si ſordet oleum, frictos & adhuc calentes ſales iniici iubent. Idem, Salibus integris adoperiũt. Idem Carnem ſalibus aſperſam. ſic apud Paulum iuriſconſultum inuenies ſales, genitiuum ſalium aut ſalũ nuſquam legi. *Barathrum*, locus Athenis erat vnde damnati præcipitabantur: & capitur pro immenſa profunditate & inferno. Manna, mammona, paſcha. *Iuſtitium*, quaſi iuris ſtatio, dicitur iuris dicendi intermiſſio: quod fieri ſolet in publico reipublicę luctu & calamitatibus. Item, tẽpore meſſis quoddam fit iuſtitium ne agricolæ impediantur. *Fœnum.* Apuleius tamen pluraliter dixit in tertio Metam. In aſini faciem fœna rodebamus. Virus, mane, neceſſum neceſſe. *Letum*, id eſt mors. Letalis id eſt mortifer: vt Letale vulnus. *Salum*, id eſt mare, à Græco ſolo, id eſt moueo & fluctuo. *Solium*, ſella regia. Virgilius, Solio rex infit ab alto. Eſt etiam vas quo in balneis vtebantur: & vas ſepulchrale in quo defunctus conditur. Curtius, Septimus dies erat, ex quo corpus regis iacebat in ſolio. Plinius libro 35. pluraliter dixit, Quoniam & defunctos ſeſe multi fictilibus ſoliis condi maluere. Fas, inſtar, halec, nefas. *Vitrum*: inuenies apud poëtas plurale vitra. *Viſcum*, vel maſculine viſcus: vtrunq; ſine plurali, eſt glutinum quo aues capiuntur. *Macellum*, locus vbi obſonia venduntur quæcunque, non ſolum carnes: à Macello quodam latrone, cuius domus in eum vſum fuit diruta. Ennius macella dixit, teſte Capro. *Nitrum*, ſalis ſpecies quo ſordes corporum veſtiũmq; purgantur. *Spicum*, acumen ad ſpicæ ſimilitudinẽ. pro eodem dicitur *Spicus.* & hoc plurale habet, teſte Seruio in primum Georgicorum. Cicero in Arato, Spicum illuſtre tenens inſigni corpore virgo. *Sinum* pro vaſe. Gelu. *Solum*, terra. Virgilius tamen primo Georgicorum dixit, Ne ſaturare fimo pingui pudeat ſola. Lutum, cœnum. Cæſar luta dixit, teſte Capro. Lancilotus præter hæc vulgata, alia adiecit compluſcula. Et primo maſculina. *Orcus* pro inferno, dictus quaſi vrgus, teſte Veranio. *Bolus* quod nonnunquam pluraliter inuenies. *Erebus*, profundior inferni pars. *Halo*, circulus circa lunam. *Arrhabo*, id eſt arrha. *Vter*, torium quo liquamina & oleum continentur, atque etiam vinum, &c. genitiuo plurali caret, teſte Lanciloto: quod verum non eſt, ſi Capellæ credimus. Iungunt quidam *Cinis* fruſtra. Suetonius in Domit. Clàm intulit cineribus ſuę filiæ. Ouid. 8. Metam. Plus cinerum Hæmoniæ ſulcis, telluris aratur. Idem, Verſa eſt in cineres ſoſpite Troia viro. *Tolus* genitiuo tantum plurali caret, vt quidam dicunt. nec *Adeps* adipum habet, cum adipes adipibus legamus. Quintil. libro 2, Itaque ſibi attenuandos adipes. Colum. Non adipibus obeſa. De fœmininis. Luna, licet legamus Lunáſque ſequentes. *Vibex*, genitiuo, datiuo, ablatiuóque in plurali caret, menſura quædam eſt & plauſtrum. *Adorea*, id eſt gloria. Maſtix. Inquies, ſubſtantiuum vt requies. Ira, irarum, & iras

habet

habet,iris nunquam. ita dicit Lancilotus,ſed fallitur. Terentius in Hecyra, Quibus iris impulſus. *Oliuitas*, id eſt olei vindemia. Autumnitas. Aluus. *Spatha*, inſtrumentum pharmacopolarum. Plinius,Medicinam permiſcentes ſpatha ter die. *Tellus*, quia elementi nomen eſt, aut dea terræ. Plinius,Tellurem ſcindimus,ſerimus arbuſta. *Ora* pro fune nauis. legimus tamen oras. Liu.lib.8. bel. Punici,Tra lant ſcalas,oras,anchoráſque. Fabius, Oram ſoluentibus bene precemur. De neutris,Cic. dicit lib.5.Tuſc. Calceamentum ſolorum callum eſt. *Solum* eſt quodcunque ſupponitur. vnde nauis ſolum, dicitur mare.Ouid. Aſtra tenent cæleſte ſolum. Aliquando ponitur pro corio: & eo ſenſu eſt verbum Tullij Martialiſque, Et mordere luto putre vetúſque ſolum. Idem, Pictorum ſola baſiata regum. *Altum* pro mari. Virgil. enim dixit, Tranquilla per alta. *Collum* colla facit, non collorum,aut collis,teſte Lanciloto: nec os orium, licet ora & oribus. id non verum eſſe ex dictis patet. Defrutum defruta,non defrutorum aut defrutis,vt idem vult. Iecur iecinora,non iecora, vt vult idem. Balſamum balſama, non balſamorum. Pecu pecua tantum, vt allium allia, vlpicum vlpica. *Dibaphum*, purpura bis tincta,dibapha tantum. Carent item plurali,teſte eodem, *Album* pro tabula.Plin.in præfat.Non eras in hoc albo. Suet. in Tyb. Quoniam ſi pateretur aſcribi albo. Et in Nerone,Nomen ſuum in albo profitentium.Apul.Album muſarum. *Meditullium*, id eſt medium loci ſpatium. Medium diei, non media dierum. *Melimeli*, liquor quidam ex melle. Aſylum bene facit aſyla : at aſylorum non legi. Sabulum. Baculum. *Teruncium* pro minimo pretio. Cic. lib.5. ad Atticum, Teruncium nego ſumptum factum. *Epityrum*, condimenta oliuarum. hoc ad menſurata petinet,vt butyrum,oxyporum,moretum,halicaſtrum,piper,coſtum, amomum: licet amomis dixerit Perſius.*Saccarum* non ſuccarum.Plin.Saccarum,eſt mel in arundinibus collectum, gummium modò candidum,dentibus fragile.*Gummium* genitiuus pluralis eſt à gummis. Minerual pro cœna. *Illitium*,ſolum infima pars caſei. *Veruactum*, terra reſoluta. *Faſcinum* pro mentula. *Hyſopum*, quia herbæ nomen. Agaricum.Euphorbium. *Ceruleum* pro arena quadam. Buxum buxa facit. Buxorum rarum eſt. Papyrum,abdomen,ſumen,chaos,ſinapi. *Hoſtum*, confectura quædam ex oleo. Pedum. *Stratum*, quod ſupponitur equo: vulgo ſella dicitur. Plinius ſtrata dixit: non tamen ſtratorum, nec ſtratis. Mamphur. Temetum, *Callum*. Cic. 3. Tuſc. Et ipſe labor quaſi callum quoddam obducit dolori. *Huber* pro copia.*Capital*,faſcia qua capillos capitis connectimus: & crimen capitale. *Specimen*. Iunge prædictis vnuſquiſque. Iungunt alij ad hæc plura, ſed in hoc plerique falluntur: quia in duobus aut tribus authoribus,non reperta,nuſquam inueniri temerario auſu illico clamitant: itaque ſi qua dixero carere aliquo caſu , tantiſper illo abſtineas, dum in claris authoribus me falli intellexeris: & tum illos potius quàm me imitare: ita tamen nequid affectatè, néve raro inuentis glorieris inepte, & paſſim vtendum putes.

SINGVLARI NVMERO CARENTIA.

Diſtribuens numerus cum cardine,feſta,librique,
Cum ludis, vrbs, multa carent numero iſta priore.
Dant quidam libri numerum tantummodo primum.

Numeri diſtributiui,vt bini,terni, carent ſingulari numero,niſi rariſſime : vt Septeno gurgite.de hoc in Syntaxi. Numeri cardinales,vt duo,tres,quatuor,&c. ſub his continentur tot,quot, totidem, aliquot. Vnus principium numeri eſt, non numerus. Tertio nomina feſtorum,aut ludorum,ſingulari numero carent,vt Apollinares,Circenſes,Geniales.Quinquatres,&c. Ludorum nomina,Vulcanalia, Bacchanalia. *Saturnalia*, Opalia, *Vinalia*, Agonalia, Neptunalia , *Quinquatria*, Lupercalia, Megaleſia,Floralia,Liberalia, Lucaria, *Feralia*, &c. feſtorum nomina. quorum autem deorum fuerint, deriuatio indicat, vt Vulcanalia, Vulcani: &c. Quinquatria,feſta quæ quinque dies Paladi fiebant,&c.Plautus ſingulariter dixit, Bacchis Bacchas metuo,& Bacchanal tuum.Notandum circa feſtorum nomina,quòd genitiuum per ſecundam declinationē ſæpius feſtorum nomina faciunt: datiuum verò & ablatiuum per tertiam. Valerius, Saturnaliorum dies apud Græcos quoque feſti habentur. Horatius 2.epiſt. -quid fiet ab ipſis Saturnalibus huc fugiſti. Maſurius Sabinus, Vinaliorum dies Ioui ſacer eſt. Iuuenalis , Totis Quinquatribus optat. Hoc etiam per ſecundam datiuum ablatiuúmque efficit. Cicero ad Cælium, Ita tumultuoſæ conciones,ita moleſtæ Quinquatriis afferebantur. Quædam genitiuum etiam per tertiam efferunt. Varro, Feralium dies à ferendis in ſepulchra epulis dicti. Item Floralium dixit, vt Maſurius Liberalium & Lucarium. de

Feſtorum nomina.

his multa

his multa dicit Macrobius in primo Saturnal.cap.2.vbi oſtendit *Viridia* adiectiuũ viridium facere, ſubſtantiuum verò viridiorũ:& ſignificat loci viriditatem.& *Vectigalia*, licet tertiæ declinationis ſit, tamen facit vectigalium vel vectigaliorũ:ſed vectigalibus tantum:vt ancilia ancilium,vel anciliorũ. Suet.in Aug.circa finem,vectigaliorum dixit:& alibi vectigalium. *Parentalia* parentalium,vel parentaliorum,parentalibus,feriæ quæ parentibus defunctis fiunt. *Solennia*, ſacra quæ ſingulis annis certo tempore fiunt. *Megaleſia*, feſta & ludi matris deorum : ſed ludi potius Megalenſes dicuntur.

Quædam puto ſecundæ declinationis eſſe,vt ſunt *Orgia*, Bacchi ſacra, & quæcunque cæremoniæ. *Repotia*, feriæ quum poſtridie nuptias apud nouũ maritum cœnatur:quòd quaſi reficiatur potatio. Horat.Ille repotia,natales,alióſve dierum Feſtos albatus celebret. Gellius lib.2, Nuptiis autem & repotiis ſeſtertij millies eſſe. *Chariſtia* chariſtiorum, feriæ in quibus ſimul cognati conuiuabãtur. Ouid.Proxima cognati dixere chariſtia chari.Male capitur chariſtia pro caritate annonæ. *Encænia*, innouationes dedicationéſque templorum. Item feſtorum nomina ſunt Latinæ & Neomeniæ,&c.

Quarto ſingulari carent multa librorum nomina: vt Georgica, Bucolica, Rhetorica rhetoricorum, Chronica, Biblia,&c.ſed ſignificãtur ſemper partialia(vt ſic loquar)opuſcula,vel libri,vt notauit Nebriſſenſis.vbi autem vnicũ librum ſignificamus,aut vnum poëma vel opuſculũ,ſingulari vtimur: vt Xenophon in OEconomico. Virg. in 1.Bucolico vel Georg. Ex quibus liquet error eorum qui putant hæc in ſingulari eſſe fœminini generis,vt ait Nebriſſenſis. Grammatica grammaticorum non dicimus,teſte Lanciloto.Quędam librorum nomina ſunt ſingularia fœminini generis,vt Thebais, Æneis.Marcellus etiam dixit pluraliter Æneida Æneidorum,teſte eodem. Multa oppidorum nomina carẽt ſingulari numero. Maſculina quidem,vt Parthiſij,Gabij,Locri,&c. Fœminina,vt Thebæ,Athenæ,Brugæ. Neutra,vt Artaxata, *Ieroſolyma*, quod etiam Ieroſolyma Ieroſolymæ,per primam ſingulariter reperitur contra Vallam. Suetonius in Aug.Caium nepotem quòd Iudæam prætervehens apud Ieroſolymam non ſupplicaſſet,collaudauit. Tacitus, Conditam vrbem nomine ſuo Ieroſolymam feciſſe.Idem,Omnes præter Ieroſolymam vrbes victore exercitu tenebat.

Librorum nomina.

Oppidorũ nomina.

MASCVLINA TANTVM PLVRALIA.

Maſculei generis ſunt hæc pluralia tantum,
Annales,ſentes,cancelli,liberi,amores,
Vepres,carceribus,Luceres,canis,lemures do:
Furfuribus,geminis,natales:cœlitibus ceu,
Manes,& caſſes,ſuperi,loculi,atque penates:
Cuíque prius foret as,maiores atque minores,
Primores,faſti vel faſtus:adde Quirites,
Et pugillares,Seres,Caréſque,ſaléſque,
Atque lares,piſces ſignum,ceu menſtrua menſes,
Atque fori,faſces,proceres:ſic poſteri,& antes,
Mores,inferi,& ambo dabis,ſic codíque cilli.
Interdum numero potientur pauca priore.

Maſculina tantum pluralia ſunt,Annales,ſentes,cancelli,&c.quorũ nonnulla aliquãdo reperiuntur in numero ſingulari:quæ nec penitus refugiemus,neq; affectabimus. *Annales*, libri continentes quid quoque anno geſtum ſit.aliquando ſingulare inuenitur.Gellius lib.16,Perimúſne annalem hunc Qu.Ennij?Idem lib.13.cap.21, Qui leget Cnei Gellij annalem tertium.Idem lib.15, Si annalem vndeuigeſimum Qu. Claudij legiſſes. Idem lib.6,Locum iſtum totum huc ex Piſonis annali tranſpoſuimus.Eodem ablatiuo vtitur alibi ſæpiſſime. *Sentes*, teſte Phoca,id eſt ſpinæ, quòd à tangentibus quamprimum ſentiantur,ſic dicuntur.Baptiſta Mant.in primo Cala.fœminine neſcio quo authore vſus eſt. *Cancelli*, ligna vel ferramenta inter ſe modicis interuallis poſita,vt in feneſtris,&c. Calepinus ponit ſingulare,ſed non probat. *Liberi*, id eſt filij & filiæ,& aliquando vnicus filius vel filia. *Amores* pro turpibus & Venereis,niſi adiectiuo diſtinguantur: veluti Honeſti amores. Amor

ſingul

ſingulariter etiam aliquando de inhoneſta libidine dicitur. *Vepres*, rubus aut ſpina. Sidon. in 2. Panægyrico, Ille per obiectos vepres timet. Virgil. Hirſutos vepres. Seneca in Hippolyto, Acutis aſperi vepres rubis. Reperitur ſingulariter. Columel. lib. 12, Hunc veprem manifeſtum eſt interire non poſſe. Ouidius octauo Metam. Aut lepori qui vepre latens hoſtilia cernit

Ora canum. Hieronymus Iſaiæ 17, Quis dabit mæ ſpinam & veprem? Melius eſt maſculinum, licet Priſcianus fœmininum eſſe dixerit propter diminutiuum vepreculа. *Carceres*, vnde equi incipiunt curſum. Virg. Vt cum carceribus ſeſe effudêre quadrigæ. docet hoc Seruius. Poteris tamen in hac ſignificantia ſingulariter flectere. Cicero, A calce ad carcerem reuocari. Virg. 5. Æneid. Ruúntque effuſi carcere currus. Ouid. 10. Metam. Signa tubæ dederant cum carcere pronus vterque

Emicat. *Luceres*, nobiles quidam Romani: vt Tatienſes, Quintilij, Fabij. horum vnuſquiſque (vt opinor) dicebatur Tatienſis vel Fabius, &c. *Cani*, albi capilli in ſenectute. *Lemures*, laruæ & terrificationes nocturnæ. Apuleius ſingulari vtitur in libro de deo Socratis dicens, Hunc vetere in lingua Latina inueni lemurem dicatum. *Furfures*, puſtulæ quæ ex capite reſoluuntur. pro purgamẽto farinæ etiam ſingulariter dixit Serenus, Additur excuſſus niuea ſimilagine furfur. *Gemini* & gemelli, fratres vno tempore nati. Plautus tamen in Menæchmis ſæpe in hoc ſignificatu ſingulariter vtitur.

Natales, generis nobilitas aut naſcendi conditio. vt Claris natalibus ortus, vel obſcuris natalibus. Natalis in ſingulari, ſignificat diem natalem. *Cælites* id eſt cælicolæ, & ex hominibus dij. Ouidius vtitur ſæpiuſcule ablatiuo ſingulari cælite. *Manes*, animæ defunctorum & dij inferi. Apuleius præter aliorum conſuetudinem auſus eſt ſingulari vti in libro de deo Socratis dicens, Verum lar ſit an larua nomine deum manem vocant. *Casses*, id eſt retia: aliquando ſingulariter flecti alibi probaui. *Superi*, cælites: vel nos reſpectu antipodum. *Inferi*, qui tartara incolunt, vel antipodes. *Poſteri*, poſt nos venturi. Inuenta ſunt adiectiua Superus, Inferus, Poſterus. Liuius Andronicus in Odyſſea, Inferus an ſuperus tibi fert deus funera Vlyſſes. Hic s abſumitur in deus. *Loculi* & *Loci*, ſacculi pecuniarij, vel receptacula ſeminis. Iuuenalis, -loculis comitantibus itur

Ad caſum tabulæ, &c. Cato, Eo lotio ſi mulier locos fouebit, nunquam ij viroſi fient. Apud Martialem pro marſupio locellus ſingulariter reperitur, Ipſe locellus erit. *Penates*, dij penetrales, quos ſuæ quiſque domi colit, & pro domo capitur. Quæ in as deſinerent, ſi ſingularem numerum haberent, vt primates, optimates, &c. *Optimates*, & *Primates*, *Summatiſq;*, id eſt ciuium optimi, probiſſimi, primi & ſummi. Sic *Magnates*, id eſt nobiliores. In eccleſiaſticis dicuntur ſæpe per ſecundam Magnati, magnatorum, magnatis. *Infimates*, infimi ciuium. Quandoque leguntur in ſingulari. Cicero libro nono epiſt. ad Atticum, Id mandaui Philotimo homini, forti ac nimirum optimati. Cælius ad Ciceronem, libro decimo ad Atticum, Vide ne dum pudet te parum optimatem eſſe, parum diligenter quod optimum ſit, eligas. *Maiores*, antiqui qui ante nos fuerunt. *Minores*, poſteri. Hæc cum dictis quia ad vtrunque ſexum pertinent, nonnulli dicunt in fœminino genere reperiri poſſe. *Primores* communis generis, id eſt primi, ſæpe ſingulariter reperitur, quia natura adiectiuum eſt: ſed nominatiuo ſingulari caret, teſte Seruio. Sueto. Scripta famoſa vulgóque edita, quibus primores viri ac fœminæ notabantur, aboleuit. Sillius libro vndecimo, His ſuper exciſam primori Marte Saguntum. Polit. Speciem quidem primorem veri habentia. Gellius libro ſeptimo, Vſque in primores manus. Idem lib. 10. cap. 19, Si me non fallit quod quidem in primori pueritia legerim. Cicero in primo de Oratore, Ne primoribus quidem labris attigiſſent. id eſt prioribus. Tacitus, Erat Othoni celebre conuiuium primoribus fœminis viriſque. Suetonius in Tyberio, Plerunque ſe aſſerebat conſiliarium, aſſidebátque iuxtim in primori. Gell. lib. 7, Primore aſpectu. Valla Placentinus primores dici à (primus) comparatiuum eſſe, vt proximior à proximus. hoc non placet: quia primiores non primores diceretur: quod falſum eſſe ex Sillio deprehenditur. Ne verearis puer tam pulchra dictione in vtroque numero vti. *Faſti* faſtorum, vel *Faſtus* faſtuum, liber in quo totius anni res populi Romani ſcriptæ continebantur, & cauſæ feſtorum explicantur: ſæpius eſt ſecundæ declinationis. nec male tamen dixit Lucanus (vt putauit Seruius) Nec meus Eudoxi vincetur faſtibus annus. quia ipſe Varro in Ephemeride dixit, Cæſar faſtus correxit. Et Colum. lib. 10, Sequor nunc Eudoxi. & Metonis faſtus aſtrologorum. Horat. in 3. Carm. Per memores genus omne faſtus. Hic faſtus, faſtus, faſtui, id eſt ſuperbia. Inuenitur etiam faſtus, faſta, faſtum, & nefaſtus. vnde dies faſti erant, quibus ſine piaculo licebat prætori tria verba fari. ſcilicet, Do, dico, addico: & nefaſti, quibus non licebat ea fari. Ouidius,

Ille nefaſtus erit per quem tria verba ſilentur.

Faſtus erit,per quē lege licebit agi. *Quirites*, id eſt Romani,ſingulares obliqui reperiūtur. Horat.epiſt.1,Et amici dona Quiritis.Ouid.9.Metam.Reddentémq; ſuo non regia iura Quiritis.Iuue. Gaudia longa feras tamen ima plebe Quiritem. Perſius, -heu ſteriles veri,quibus vna Quiritem Vertigo facit.Claud.in nuptiis Honorij & Mariæ,Epuliſque iam repleto reſonet Quirite Tyberis.

Pugillares, tabellæ in quibus ſcribimus.pro eodem dicimus *Pugillaria*, pugillariū,pugillaribus.& reperitur vtrunq; aliquando in ſingulari.Auſon.Bipatens pugillar expedi.pugillarem in euangelio legimus.verū vtrunq; eſt perrarum. *Seres* & *Cares*, populorum nomina rarò ſingulariter reperies.

Sales,dicta mordacia,apophthegmata,dicteria,& vrbani ioci.Iuuen.Et ſalibus vehemens intra pomœria natis.Genitiuū nuſquam inueni.Cęterum in hoc ſignificatu recte ſingulariter aliquando vtēris.Terentius in Eunucho, Qui haberet ſalem quod in te eſt. Cic.in 2. de Oratore, Vtilitatem ſalis & vrbanitatis fateamur.In eodem,Nō ſal,ſed natura ridetur.Idem in primo epiſt.Ad Qu fratrem, Dicendi ſal, facetiæque valuiſſent.Idem de claris oratoribus ad Brutum, Omnes ſale facetiiſq; ſuperabat. *Lares* inuenies ſæpicule ſingulariter. *Piſces*, ſignum cæleſte.Ouidius etiam ſingulariter pro vna ſtella piſces dixit. *Menſes* pro menſtruis. Plin.Cuius ſemen menſes & vrinam ciet.Idem, Menſes ſiſti eo cibo putant. *Fori*, pars illa nauis,quà à prora in puppim diſcurritur.Cic.Quum alij malos ſcandant,alij per foros curſitent,alij ſentinam exhauriant. Ennius ſingulariter dixit, Multa foro ponens agcáque longa repletur.Et Gellius lib.15.cap.vltimo,Stans in ſummo puppis foro.Sunt etiam fori,loca ſpectaculorum,& capſę librorum.Diminutiuum eſt foruli.Iuuenalis ſatyra quarta, Hic libros dabit & forulos.*Faſces*, id eſt cōſulatus aut prætura,quia virgarū faſces ante magiſtratus portabantur. Rariſsime in hoc ſignificatu ſingulariter reperies. *Proceres* , accuſatiuo ſingulari vſus eſt Iuuenalis,Agnoſco procerem:ſalue Getulice. *Antes*, ſulci & vitium ordines Virgilius ſecundo Georgicorum, Iam canit extremos effœtus vinitor antes. *Mores* , teſte Diomede , pro vitæ modo: nam & boni & mali mores dicuntur. Mos ſingulare,id eſt conſuetudo. Ambæ & ambo Codíque cilli, id eſt & codicilli. ſic tmeſis eſt metri gratia. *Codicilli* , id eſt epiſtolæ. Sulpitius Ciceroni. Puer mihi obuiam venit cum codicillis. Iuriſconſulti capiunt pro literis teſtamentum confirmantibus,vel penè teſtamenti vim habentibus.nec apud doctiſſimos ſic reperitur ſingulariter, licet Iuſtinianus aliquando ita vtatur, teſte Valla. Codicillus, eſt paruus codex. Addunt quidam plura vt *Artus*.ſed Lucanus ait, Tunc omnis palpitat artus. Articulus paruus artus. *Aborigines*, olim populus Italiæ. Gentes pro populis, ſi Diomedi credis. *Ludi* pro ſpectaculis. *Ephemerides*, teſte Lanciloto,pro libris qui ſingulorum dierum acta continent. Latine diaria dicuntur.non credo Lanciloto,quia ephemeris ſingulare reperitur non maſculinum,ſed fœmininum.Gellius lib.5. cap.18, Diarium ſcribunt,quam Græci ephemerida vocant. *Scyri*, ſpeluncæ frumentariæ loco granarij ſub terris,vt eſt in Cappadocia & Thracia.author Varro.

FOEMININA TANTVM PLVRALIA.

Hæc muliebria ſunt tantum pluralia,grates,
Suppetiæ,cunæ, charites, latebræ,phaleræq;,
Antiæ, & Ambages, Alpes, argutiæ,& ædes,
Præſtigiæ, Exquiliæ,bigæ cum fratribus.Idus,
Et decimæ,inficiæ,nugæ, ſcalæq;, foréſque,
Copiæ,& antennæ,Gades,diræ,atque Calendæ,
Feriæ,& exequiæ,gingiuæ,litteræ,& antæ,
Et decretales, inimicitiæ quoque, & aræ,
Næniæ,& illecebræ, genæ,opes, Nonæ,atque tenebræ,
Exuuiæ,induuiæ,paleæ,ſalebræ, ſcatebræq;,
Cum valuis,tricæ,thermæ cum naribus,atque
Blanditiis, & compedibus,cum ſordibus:adde
Clitellæ,ſortes,fortunæ,diuitiæq;,

Gratiæ

Gratiæ,& inſidiæ:ſic cautes,relliquiæque,
Quiſquiliæ,lactes,mappæque,minæque,plagæque,
Nuptiæ,& excubiæ,cum primis,primitiiſque,
Inferiæ,& ſcopæ:partes,ſi factio fiat.
Cætera vix verſu contingit dicere:verùm
Interdum numero potientur pauca priore.

Hæc fœminina carent ſingulari,ſuppetiæ,cunæ,&c.vt dicunt grammatici.Ego verò horum quędam ſæpicule ſingulariter flexa notaui. Grates,ſuppetiæ, & inficiæ patuerunt. Cicero gratis genitiuo ſingulari vtitur. *Cuna*, infantium lectuli. *Charites*, id eſt gratiæ. *Latebra*, loca vbi homines ſe occultant. optime ſingulari vtetur quiuis. Cicero libro tertio Offic. Videant ne quæratur latebra periurio. Idem in tertio libro epiſt. ad Appium, In tabulæ latebra. Suet. in Nerone, Aliquid ſecretioris latebræ ad colligendum animum deſyderauit. Idem in Vitellio, Extractus è latebra. Tacitus, Non religione,neque cæremoniis,ſed latebra imminens exitium differebat. Idem, Si diem latebra vitaſſet. Idem, Pudenda latebra ſemet occultans. Gellius libro 12, Impunitatem ex ea latebra ſperarent. Sillius in primo, -cæcáque latebra
Pandunt prolapſam ſuffoſsis mœnibus vrbem. Val. Max. lib. 9. Imbribus petitā latebram dementis fati ſepulchrum habuit. Igitur cum tam ſæpe hoc nomen ſingulariter legatur, miror quid voluerint ſibi grammatici: niſi inter abundantia reiiciant, vt idem ſignificet plurale & ſingulare. ſed cur de ſingulari tacuerunt? *Phalera*, equorū ornamenta. *Antia*, capilli demiſsi in frontē. Apuleius lib. 1. Meta. Crinis Apollinis præmulſis antiis. *Ambages*, verborū circuitio & dubius ſermo. ſingulariter rarò legitur. Plin. 2. natura. de luna: Multiformi hæc ambage torſit ingenia contemplantiū. *Alpes*, montes Italiæ, fœminini generis contra quoſdam. Sillius lib. 1, Aut rapidis fertur per ſummas paſsibus Alpes. Si quando maſculini legatur, erit per ſubauditionem dictionis (montes). Ouidius ſingulariter Alpe dixit, & in accuſatiuo Alpen. & Lucanus in genitiuo Alpis. ſic etiam Claudianus, pluréſq;. *Argutia*, ſubtilitates & acutè malitioſéque dictum aut factum. inuenitur ſingulariter. Apuleius primo Meta. Argutia Nilotici calami ſcripta. Gellius libro tertio, cap. primo, Audaci argutia fuit. Idem libro duodecimo, cap. ſecundo, Leui & quaſi dicaci argutia. Idem diminutiuo ſingulariter vtitur libro 2, Argutiola quoque hæc friuola & inanis eſt. *Ædes* pro palatio, vt ædes Neronianæ: & pro priuata domo. ſic quandoque ſingulariter legitur. quia genitiuo ædis vtitur Plautus in Moſtellaria. & accuſatiuo ædem ait Curius, Ædes vtriuſque numeri templum ſignificat, ſed ferè ſemper cum adiectione: vt Ædes ſacra, ædes Iouis. *Præſtigia*, oculorum illuſio per incantationem vel dexteritatem, celeritatem, agilitatémque. Hieronymus, Nolite potentiam domini magorum præſtigiis æquare. dicuntur etiam præſtigia præſtigiorum. Valerius Maximus, Improbo præſtigiorum genere nouum ciuitati noſtræ vectigal acceſſit. vtrunq; inuentum eſt ſingulariter. Quintilianus lib. 4, Et huius velut præſtigiæ plauſum petat. Plinius dixit Moſen præſtigij inuentorem. *Exquiliæ*, mons Romanus, id eſt mons Exquilinus. *Biga* cum fratribus, trigæ, quadrigæ, &c. Bigæ, currus à duobus equis tractus. *Triga*, à tribus. *Quadriga*, à quatuor. *Seiuga*, à ſex. *Meniga*, ab vnico. & capiuntur etiam pro ipſis equis. Reperiuntur autem hæc ſæpe ſingulariter contra grammaticorum artem quæ exigit, teſte Seruio, vt nomina ſignificantia ea quæ ex pluribus conſtant, ſingulari careant, vt bigæ, ſcalæ, ſcopæ. ſed (vt alibi bene dixit) hanc plerunque confundit authoritas. Plinius libro trigeſimoquinto, Et in eodem Capitolio alia quam Plancus Imperator poſuerat victoriæ quadrigam in ſublime rapiens. Suetonius in Tybe. Vis vnius bigæ adiectione honorari paſſus eſt. Papinius primo Theb. Rorifera gelidum tenuauerat aëra biga. nil cogebat biga magis quàm bigis dicere, ne ad poëticam licentiam confugias. Sic idem primo Sylu. Te potius prenſa veheret Thitonia biga. Et tertio Sylu. Tollit, olorináque iubet conſidere biga. Plinius libro trigeſimoquinto, Euchides pinxit bigam regis cum victoria. Idem libro trigeſimoquarto, Quadriga regitur ab Alcibiade. Ibidem, Læua tribus digitis quadrigulam tenuit. Digeſtis De legatis tertio, l. Peculium, Quadrigæ legatum equo poſtea mortuo. Quadrigam etiam dixit Varro, teſte Gellio, quem plures idem dixiſſe, mirum eſt non animaduertiſſe. Valerius Maximus libro primo, Pauſanias in capulo gladij, quo Philippum Regem occidit, quadrigam habuit cælatam. Digeſtis De edictis, Si triga

vænierit

vænierit, redhibenda erit tota: & ſi quadriga, redhibeatur. Suetonius in Vitel. Alterum femur ſubdebile impulſu olim quadrigæ. Hierony.in prolo. Bibliorum, Matthæus, Marcus, Lucas, & Iohannes quadriga domini. Nunquam verebor authores iam claros ac multos imitari. *Idus*, quidam dies menſis. *Decimæ*, pars decima. Hieronymus in Deuteron. ſingulariter vtitur, Quando compleueris decimam cunctarum frugum. *Nugæ*, mendacia & res friuolæ. *Scalæ*, teſtibus Cæſare, Gellio, Diomede, &c. & id verum eſſe oſtendit in Iugurtha Salluſtius, dicens, Deinde vbi vnæ atque alteræ ſcalæ comminutæ ſunt, qui ſuperſtiterant, afflicti ſunt. Nonnunquam heniceōs, id eſt ſingulariter profertur: ſed diſtinguunt quidam ſic, Scala eſt quæ ex teretibus lignis aut funibus, aliave materia ſimili huc atque illuc transferri poteſt. Scalæ, quæ latiores habent gradus, & immobiles permanent. Caius iuriſconſultus, Vel ſcalam ſciens commodauerit ad aſcendendum. Hierony. in Geneſi, Vidit in ſopnis ſcalam ſtantem ſuper terram, & cacumen eius tangens cælum. Differentia non ſemper obſeruatur: & plurali ſæpius vtimur. Ouid. 13. Metamor. de Vertumno, Induerat ſcalas, lecturum poma putares. niſi dicas pro mobili vtrunque numerum habere, & pro immobili pluralem tantum. *Fores*, id eſt ianuæ. legitur ſingulariter ferè totum. Ouidius, Conſtitit ad geminæ limina prima fori. Plautus in Bacchid. Foris concrepuit noſtra. Horatius, Excluſus fore. Valerius Maximus libro nono, Forem cubiculi extrinſecus à cuſtodibus apertam. *Copiæ* pro exercitu. Salluſtius, Memorare poſſum, quibus in locis maximas hoſtium copias populus Romanus parua manu fuderit. aliquando in hoc ſignificatu ſingulariter legitur. Virgilius ſecundo Æneidos, Reſpicio, & quæ ſit me circum copia luſtro. Pompeius Magnus ad Ciceronem in octauo libro epiſtolarum ad Atticum, Vt Brunduſium ducerem hanc copiam. Idem, Vt cum omni copia quamprimum ad me venias. Idem ad Domitium, Nec ſolus cum iſta copia tantam multitudinem ſuſtinere poteris. *Antennæ*, lignum ex tranuerſo arboris nauis poſitum vnde pendent vela. Hieronymus heniceōs vtitur in epiſt. ad Heliod. Antenna crucis figatur in fronte. & Lucan. lib. 9, Prouidus antennæ ſuffixit lintea ſummæ. Antenna eſt etiam oppidi nomen. Gades patuir. *Diræ*. furiæ inferni. Virgil. 4. Æneid. Vltricéſque ſedent in limine diræ. Lectus eſt genitiuus ſingularis diræ. *Calendæ*, primus dies cuiuſlibet menſis. *Feriæ*, dies feſti. vulgus aliter capit dicens, feria ſecunda, &c. quod non laudo: quia puto ſic barbarè dici. *Exequiæ*, funebre officium. *Gingiuæ*, caro in qua dentes gignuntur. Hoc etiam ſingulariter inuenies. Iuuenalis, Frangendus miſero gingiua panis inermi. Solinus, In ore gingiua nulla. Diminutiuum eſt gingiuula. Apuleius pro Magia, Complanatorem tumidæ gingiuulæ. *Literæ*, id eſt grammatica & epiſtola. Suetonius in Caligula, Magnificas Romam literas miſit monitis ſæpe latoribus, id eſt gerulis, baiulis, tabellariis, portatoribus. Reperitur ſingulariter tantum poëticè. Ouidius, Quam legis à rapta Bryſeide littera venit. *Antæ*, lapides qui vtrunque latus oſtij muniunt. alio nomine paraſtadæ authore Vitruuio. *Decretales*, pontificum conſtitutiones. leges aliquando decretalem. *Inimicitiæ*, inuenies ſingulare. Cicero in Tuſculanis, Inimicitia eſt ira vleiſcendi tempus obſeruans. ſic ibidem ſæpe. Idem in oratione pro Deiotaro, Paruam inimicitiæ culpam relinquebas. Non verebor igitur Ennium interim imitari dicentem, Ego eo ingenio natus ſum: amicitiam atq; inimicitiam in fronte promptam gero. *Aræ* pro penatibus, teſte Diomede: & pro loci proprio in primo Æneidos, Saxa vocant Itali mediis quæ in fluctibus aras. Ara aræ, quid ſit, ne puer quidem ignorat. *Neniæ*, carmen funebre: quod etiam epicedion & monodia dicitur: & capitur pro ineptia cuiuſlibet cantus & ſermonis: & ſępiſſime ſingulariter reperitur contra grammaticos. Horatius in 1. Epiſt. An puerorum nænia, &c. Suetonius in Auguſto, Canentibus næniam principum liberis vtriuſque ſexus. Quintilianus lib. 7, Carmen funebre propriè nænia dicitur. Sidonius pro epitaphio cœpit dicens, Nænia marmori inciſa per hendecaſyllabos. Dicitur etiam pluraliter nænia næniorum, vt Arma armorum, in ſexto Faſtorum Ouidij. *Illecebræ*, id eſt blanditiæ, & delectatio, & deliciæ, & voluptates, &c. ſæpiſſime reperitur ſingulariter. Gellius lib. 12, Delectatus iam videbatur illecebra quæſtionis. Et lib. 13, Cum quadam illecebra & voluptate vtiles. Idem libro ſecundo, Cum audiendi quadam illecebra. Et libro tertio, Illecebræ voluptatiſq; plenos videret. Et libro decimo, Fallaci illecebra. Cicero in primo de legibus, Quæ etſi eſt illecebra turpitudinis. Ambroſius, Vitæ dulcis illecebra conſtantem quoq; mulcet animum. Auguſtinus libro ſecundo confeſſionum, Vita hæc qua viuimus habet illecebram. Plautus in Menæchmis, Munditia illecebra eſt animo amantum. Liuius libro 10, Ad quam illecebram quum commoueretur nemo. Caue hos imitari verearis. *Genæ*, partes vultus inter malas & auriculas, lectum eſt hoc etiam ſingulariter. Suetonius in Claudio, Graphium & libellos quos tenebat in manu ita cum magna ſtultitiæ

& ſæuitiæ exprobratione feciſſe in faciem eius, vt in genam non leuiter perſtrinxerit. Gellius libro decimo, capite vigeſimoſecundo, Siquis in genam te percuſſerit, pœnas non det. Genæ etiam ſunt oculorum operimenta. Terentius, Hodie non compreſſi genam. *Opes* pro diuitiis. *Nonæ*, dies quidam in menſe. *Tenebræ*, obſcuritas, caligo. reperi apud Picum ſingulariter tenebra, ne facile imiteris. *Exuuiæ*, ſpolia hoſtibus detracta. *Induuiæ*, indumenta. *Paleæ*. Virgilius ſingulariter vtitur Georgicorum primo, Nequicquam pinguis paleæ terit area culmos. hic Seruius ait, Notandum paleam dictam ſingulari numero contra artem. Nam quæ ex pluribus conſtant, numeri ſunt tantum pluralis ſecundum artem, vt Cancelli, Bigæ, Scopæ, licet abutantur poëtæ. *Salebræ*, loca aſpera vel aquoſa, per quæ ſalire oportet. reperitur ſingulariter. Valerius Maximus libro ſexto, Triſtitiæ ſalebra. Apuleius primo Metam. Verborum ſalebra. *Scatebræ*, ebullitiones aquæ ſurgentis. reperitur ſingulariter. Plinius in libro ſecundo, Scatebra in Caſſinate fluuius frigidus abundanter æſtate. *Valuæ*, ianuæ ſiue portæ, ſiue oſtia, quæ in ſe replicantur. *Tricæ* capilli pedibus pullorum gallinaceorum inuoluti, qui greſſum impediunt. ideo tricæ dicuntur etiam impedimenta & res friuolæ, vt Apinæ. Plautus in Curc. Quod argentum tu mihi? quas tu tricas narras? Hinc extricare & intricare, pro expedire & impedire. *Apinæ* pro nugis etiam ſingulari caret. *Thermæ*, balnea calefactoria: à thermon, id eſt calidum. imperiti dicunt ſtufas. *Nares* naſi ſpiramina. reperitur ſingulariter. Ouidius, Acta retro naris, medióque eſt fixa palato. Perſius,

-ſonat hic de nare canina Littera. Lucanus libro ſecundo,

Hic aures alius ſpiramina naris aduncæ

Amputat. *Blanditiæ*, blandimenta. legitur quandoque ſingulariter. Quintus Cicero de petitione conſulatus, Opus eſt magnopere blanditia. Cic. pro Plancio, Facilis eſt illa occurſatio & blanditia popularis. Plautus in Bacchidibus, Viſcus merus veſtra eſt blanditia. Propertius, Arguta referens carmina blanditia. *Compedes*. pedum vincula. Iuuenalis ſingulariter dixit Satyra quarta, Squallidus in magna faſtidit compede foſſor. Horatius in Epiſt. Niuali compede vinctus. *Sordes*. immunditia & auaritia. legitur quandoque ſingulariter. Plautus in Pœnulo, In medio oculo paruum ſordis eſt. Tacitus, Sordem & auaritiam Fontei Capitonis, &c. Apuleius primo Metamorphoſeon, Extremæ auaritiæ & ſordis. *Clitellæ*, inſtrumenta quibus ſarcinæ in equis aut mulis portantur. hinc equus clitellarius, &c. Horatius, Hinc muli clitellas tempore ponunt. Sunt etiam clitellæ, loca quædam, & tormenti genus. *Sortes*, id eſt oraculum & Dei reſponſum. Horatius, Dictæ per carmina ſortes. Nonnunquam ſingulariter inuenitur, teſte Nebriſſenſi. vt ibi, Cecidit ſors ſuper Matthiam. id eſt Spiritus ſancti oraculum quo Apoſtolus eſt declaratus. neque enim de tanta re ſanctiſſimi viri ſortirentur: ſed potius expectare debuerant quæ in ea re erat diuina voluntas. hæc Nebriſſenſis. Ego aliter ſentio, ſcilicet Apoſtolos ſortem miſiſſe & oraſſe: ſcientes ſcriptum eſſe prouerbiorum decimoſexto, Sortes mittuntur in ſinum, ſed à domino temperantur. Tacitus, Sors oraculi haud ambigua. nec hic pro oraculo capitur. Apuleius pro oraculo ſingulariter dixit, Apollo ſic Latina ſorte reſpondit. in libro quarto de Aſino habetur. Ibidem, Suæ coniugi præcepta ſortis enodat infauſtæ. *Fortunæ* & *Diuitiæ*, idem. Item fortunæ, id eſt bona fortuna: in ſingulari medium eſt, quia bona fortuna, & mala fortuna. Terentius, Omnes laudare fortunas meas. *Gratiæ*, deæ quædam. Horatius ſingulari vtitur, Gratia cum nymphis geminíſque ſororibus audet. *Inſidiæ*. laquei & occulti doli, doloſáque expectatio ad aggrediendum aliquem. *Cantes*, organorum fiſtulæ. *Reliquiæ*, & cauſa metri relliquiæ, quicquid ex aliqua re ſupereſt vel reſtat. Apuleius pro Magia ſingulariter contra aliorum morem dixit, Conuerritorem pridianæ reliquiæ. *Fauces* pro ingreſſu & parte corporis vix vſquam ſingulariter legitur, niſi apud grammaticos. Virgilius, Obſtupui, ſteterúntque comæ, & vox faucibus hæſit. Idem, Inde vbi venere ad fauces graue olentis Auerni. Plinius lib. 11, Summum gulæ fauces vocantur: poſtremum ſtomachus. Ouidius libro ſexto,

-caret os humore loquentis,

Et fauces arent: vix eſt via vocis in illis. *Crates*: quandoque ſingulariter legitur cratis, cratis, crati, cratem. hinc craticula. *Induciæ*, ceſſationes ad tempus ab armis. barbari treugas vocant. *Falæ*, turres ligneæ. *Quiſquiliæ*, quicquid ex arboribus minutis ſurculorum foliorúmque cadit, & purgamenta terrarum teſte Seruio. & pro quacunque re parui pretij ſumitur. Apuleius primo Metam. At has quiſquilias quanti paraſti? de piſcibus minimi pretij loquitur. Quiſquilia, eſt arbor quædam. *Quiſquiliarum*, arboris fructus. Næuius in priore ſignificatione ſingulariter dixit, Deturbate ſaxo, homo non quiſquilia eſt. *Lactes*, inteſtina per quæ cibus labitur, propriè in homine & oue,

teſte

teſte Plinio. Veteres ſingulariter dicebant. Titinnius, Craticula cerebellum lactis hagnina. *Mappa* teſte Seruio, ſed vt Sulpitius ait, ſæpiſſime legitur ſingulariter. Horatius in epiſtolis,

-ne turpe toral, ne ſordida mappa

Corruget nares, &c. Dicitur etiá mappũ: & eſt quod ſternitur ſuper menſam: & ſignũ quo miſſo equi curſum Circenſem auſpicabantur. Suetonius in Nerone, Aliquo liberto mittente mappã. *Minæ*, id eſt minationes, & murorum eminentiæ, quas pinnas vocant. *Plagæ* pro reti tantum. *Nuptiæ*, legitima maris & fœminæ coniunctio. *Excubiæ*, vigiliæ militũ. *Primæ*, id eſt primæ partes. Cicero libro primo ad Attic. Tibi primas defero. *Primitiæ*, quæ in aliqua re ſunt prima & principalia. Inuenitur etiam adiectiuè primitius, primitia, primitium: vt Primitiũ torrem, apud Ouidium 12. Met. *Inferiæ*, ſacra defunctorum & exequiæ. *Scopæ*, verriculum quo domus mundatur. Apud Suetonium in Nerone quidam libri ſic habent, Scopa deligata: ſed Politianus aſcopera legendũ eſſe contendit. Ceterũ apud Columellam diminutiuũ ſingulare eſt lib. 13, Deinde peniculo detergitur, & feruentiſſima pice infuſa nouo alio rutabulo & ſcopula picatur. *Partes* pro factione: vt Antonius ſequebatur partes Cæſaris. Iunguntur his pauca alia. *Cæremoniæ*, omne ſacrificiorum genus. Inuenitur tamen ſingulariter. Cic. in 2. de legibus, Magnam religionem cæremoniámq; declarat. Gellius lib. 4. cap. 9. Cum caſtitate cæremoniáque adeunda. Suetonius in Cæſare, Cæremonia deorũ. Idem in Auguſto, Barbara cæremonia de filio conſulenti. Tacitus, Videbatur potus ſacros & cæremoniá loci corpore toto polluiſſe. *Minutiæ* id eſt partes partiũ. Me tamen iudice (inquit Curius) non pœniteat quem dixiſſe minutiá. Seneca epiſt. 90. Ad minutiam redigũtur. dicitur etiam minuties, minutiei. Apuleius 11, Metam. Ad humaná minutiem. *Area* pro ſplendore repercuſſo ex corpore rotundo, vt exponit Seneca in naturalibus. *Offuciæ*, verba detrahentia & fallaciæ. Plautus in Moſtellaria, offuciam dixit.

Nundinæ, cuius ſingulare nundinum neutri generis parum in vſu eſt, dies ad emendũ vendendúmque publicè conſtituti. *Manubiæ*, pecunia ex vendita præda. *Facetiæ*, verborum rerúmque vrbanitas reperitur ſingulariter. Gellius libro 3. cap. 3, Adductus ſtylo, atque facetia ſermonis. *Fidiculæ*, funes quibus torquentur ſontes. Fidicula fidiculæ, eſt parua fides, id eſt chorda. *Vigiliæ*, nocturnæ, rarum eſt ſingulare: vt Terræ pro regione. *Ceruix* nunc eclipticum non eſt, olim tantum pluraliter ceruices dixere: & ita adhuc vtitur Suetonius in Galba & in Vitellio.

NEVTRA TANTVM PLVRALIA.

Tantum pluralis numeri ſunt neutra, iuga, arma,
Seria cum roſtris, effata, crepundia, Bactra,
Exta, cibaria, teſqua, Ceraunia, claſsica, luſtra
Cum caſtris, flabris, cunabula, iuſta, pudenda,
Tranſtra, verenda, bonis, & munia, do paraphernis,
Aulæis, lachanis, libis, comitia: lector
Addes cum ſpoliis præcordia. ſunto ſecundæ
Hæc carcheſia, vti vinacea, & oſtia, ſerta
Oſtrea grammatici, bellaria, pluráque iungunt.
Ilia ſit ternæ, ceu lumina, mœnia, ſicut
Pugillaria, vti ſponſalia: milia iunge
Et vetera, atque mapalia: ſic magalia flecto:
Pluráque perfacilis melius quæ proſa recludet.
Interdum numero potientur pauca priore.

Neutra tantũ pluralia ſunt iuga, arma, &c. quorũ pauca ſingularem numerũ quandoque habebunt, vt per ordinem declarabo. *Iuga* montiũ cacumina. Inuenitur quandoque in hac ſignificantia ſingulariter. Virg. 6. Æneidos, Hoc ſuperate ingum. Tacitus, Tria milia delecti pedites proximo Tauri iugo impoſiti quo tranſitũ regis arcerent. *Taurus*, eſt nomen montis. Idẽ de ſitu Germaniæ, Danubius

molli & clementer edito montis Arbone iugo effuſus, plures populos adit. Ibidē vertices montium iugum que inſederunt. *Arma*, cuiuſque artificis inſtrumenta. *Seria*, res graues, non iocoſæ. inuenitur a ſeriuum Serius ſeria ſerium. *Roſtra*, locus Romæ vbi concionabantur. Pro roſtris, id eſt in roſtris. *Effata*, vltimæ augurum precationes. *Crepundia*, reculæ pueris ludendi gratia datæ: vt Enſiculi Equulei, Pupæ, Imagunculæ, Tintinnabula. *Bactra*, populus in Scythia, & ipſa regio. incolæ etiam Bactri & Bactriani dicuntur. Virgilius 2. Georg. ·neque Bactra neque Indi

Laudibus Italiæ certent. Hieronym. Bactri canibus ad hoc ipſum nutritis obiiciunt. Bactra quoq; in ea regione vrbs eſt. Similiter tantū pluraliter declinatur, vt quædā alia vrbiū nomina, veluti *Cythera* in Cypro, *Artaxata* in Armenia, *Tethyra*, vel (vt alij aiunt) Stantia, in Ægypto inferiore. *Exta*, inteſtina quæ maximæ extāt eminētque: vt Cor, Hepar. *Cibaria*, eſculenta lautiora. rarò ſingulariter legitur. *Teſqua*, loca aſpera & difficilia, deſerta & inculta. *Ceraunia*, montes Epiri. *Claſsica*, concentus tubarū, & ipſæ tubæ. reperitur aliquando ſingulariter. Virgilius, Claſſica iámque ſonant. Suet. in Cęſare, Claſſicum exorſus prætendit in alteram ripam. *Luſtra*, ferarū cubilia. Luſtrum ſingulare, id eſt quinquennium. De priore Virgilius, Non obſunt illinc ſaltus, aut luſtra ferarū. capitur pro lupanari apud Plautū. *Caſtra*, loca ſunt in quibus milites tentoria figunt huic iungūtur æſtiua, hyberna, ſtatiua. Caſtrū ſingularis numeri, id eſt locus muris munitus, Caſtellum, paruus vicus muro circūdatus.

Flabra, ventorū flatus. flabellū, inſtrumentum quo flatus fit. *Cunabula* & ſimiliter *Incunabula*, id eſt cunæ & rerum primordia. *Iuſta*, id eſt exequiæ. Val. Flaccus lib. 5, Tum comiti pia iuſta facit. Salluſtius in Iugur. Poſtquam illi more regio iuſta magnificè fecerant. *Pudenda* & *verenda*: quia intelligimus membra ſemper. *Tranſtra*, ſedilia in nauibus. Virgilius, Tranſtra per & remos. Perſius ſingulariter dixit, Tum mate tranſilias: tibi torta canabe fulto

Cœna ſit in tranſtro. *Bona* pro diuitiis. *Munia*, grauamina popularia & officia. Cornel. Tacitus, Sic egeſto quicquid turbidi redditur ſua forma legibus & muniis magiſtratuū. *Paraphernа*, præter dotē data fœminis. Hęc etiā paraphernalia dicūtur per tertiā declinationē: à para, id eſt pręter, & pherne, id eſt dos. *Aulæa*, panni depicti qui in domibus ditiorū & nobiliū pendēt ad parietes: & ſimiliter in ſcenis & ſpectaculis. Apuleius in 2. Met. ſingulari vtitur, Aulæū tragicum dimoueto. *Lachana*, omne holeris genus. Horatius ſingulariter dixit, Lachanúque catinum. *Liba*, panis genus reperies aliquando ſingulariter. Cato de agricultura, Libum ſic facito Ouid. Melle pater fruitur: libóq; infuſa calenti Iure repertori candida mella damus. *Comitia*, conuentus populi ad magiſtratus creandos. pro ipſa magiſtratuū electione ſemper pluraliter dicitur. pro loco autē vbi comitia celebrantur dicitur *comitium* frequenter. Cic. ad Atticum lib. 1c, Se hora prima in comitio fore. In eadē epiſtola, In *comitium* Milo de nocte venit. Suet. in Cæſare, Ædilis præter comitiū & forū baſilicáſq;, etiam Capitoliū ornauit. Tacitus, Arborē in comitio. Gellius lib. 1, In comitio apud tribunalia. *Spolia*, exuuiæ. legitur ſingulariter. Suet. in Cæſare, Ne ſpolio potiretur hoſtis Iuuen. Actoris Aurunci ſpolium. *Præcordia*, cartilago circa cor. Celſus lib. 1, Qui crudum ſine præcordiorū dolore ructat Suet. in Aug. Præcordiorum inflatione tentabatur. Diuus Thomas in hymno, Ex præcordiis ſonent præconia. *Carcheſia* apud Macrobium ſingulariter repertum, qui vult eſſe ſummam veli partem. alij dicunt eſſe foramina in malo accipientia funes. Sunt etiam pocula quædam. ſingulariter etiam vtitur Apuleius in vndecimo de Aſino. *Vinaces*, folliculi vuæ iam preſſæ. vinaceus adiectiuum eſt. *Oſtia* vel cum aſpiratione (vt quidam volunt) Hoſtia, parentes fluuiorum aditus. Virgilius,

-Italiam contra Tyberináque longe

Hoſtia. Aliquando oſtia pro portu capimus. Idem, Aut portū tenet, aut pleno ſubit oſtia velo. Reperies ſingulariter. Cic. pro leg. Manil. Oſtium Tyberinum. Oſtia Oſtiæ fœmininum, ſignificat vrbem. nunc porta ſancti Pauli dicitur. *Serta*, corona ex floribus. Virgil. Sertíſque recentibus halant. Vix apud doctos ſingulare inuenies. Serta ſertæ, fœmininum, herba melilotos. quam ſertulam campanam appellant. *Oſtrea*, conchæ ſpecies. Martialis, Oſtrea tu ſumis ſtagno ſaturata Lucrino. Sic cæteri poëtæ ſæpiſſime. Iuuenalis, Oſtrea callebat primo deprendere morſu. Ouidius libro quinto Faſt. Oſtreáque in conchis tuta fuere ſuis. Legitur aliquando ſingulariter. Seneca, Quid oſtreū ſapiat, quid mullum, optime noſti. Dicuntur etiam oſtreæ oſtrearū. Gellius, Oſtreæ ſeneſcente luna inhuberes, macræ, tenues, exuſtæ ſunt: creſcente luna, pingueſcūt. Idem, Luna ſic videlicet ſeneſcit: ea re oſtrea quoque, ſicut alia quædam, tenuis exuſtáq; eſt. Suetonius in Tyberio, Aſellio Sabino ſeſtertia ducenta donauit pro dialogo in quo boleti & ficedulæ & oſtreæ & turdi certamen induxerat. Seruius cenſet rectius fœminino genere oſtream dici, quàm neutro genere oſtreū: quia nullum

nom

nomen animalis apud nos eſt neutri generis, vt ait in illud, Pontus & oſtriferi, &c. Ego vtrunq; dici recte cenſeo propter tantorum virorum authoritatem. *Bellaria*, ſecunda menſa vt Poma, placentæ, ad irritandam gulam: Græce tragemata & pemmata dicuntur: quibus voculis Latini vtuntur. Addunt quidam plura vt paſcua, teſte Phoca. de hoc antè diximus. *Viuaria*, ſepta in quibus feræ viuæ paſcuntur: quæ etiam *Roboraria* dicuntur. Sic apiaria, mellariáq; rariſſime ſingulariter reperiuntur. *Feria*, quoddam Pindari opus, ex dictis patet: vt Rhetorica rhetoricorum. *Tripudia*, ſaltationes. raro legitur ſingulare tripudium. *Spectacula* addunt pro ludis: ſed ſingulariter legitur. Liuius lib. 1, Indici deinde finitimis ſpectaculum iubet. Suetonius, De ſpectaculo excitatus deſcendit. *Amiculia*, veſtimenta mollia & muliebria. raro ſingulariter reperitur. *Arteria* apud Lucretium pro eodem dicimus ſingulari numero arteria arteriæ, & pluraliter arteriæ arteriarum. Orgia & Repotia antè dicta ſunt. *Inteſtina* à multis additur: verùm ſingulariter reperitur ſæpe pro interioribus ventris. Cornelius Nepos in vita Attici, Tanta vis morbi in vnum inteſtinum prorupit. Gellius lib. 1, cap. quinto, Quod Græci colon, id eſt laxum inteſtinum dicunt. Idem lib. 16, Parentes inteſtino ſibræ. Plin. lib. 11. maſculinè dixit, Inteſtinus quibuſdam ab ore incipiens. Inteſtinus inteſtina inteſtinum, id eſt intimus vel internus: vt Inteſtinũ bellum, inteſtinum odium. Item menſtrua, compita, triuia, raro ſingulariter lecta ſunt. Omnia iam dicta ſecundæ declinationis ſunt: ſequentia verò tertiæ. *Ilia*, inteſtina: licet quandam reperies differentiam inter ilia, viſcera & inteſtina. Iuuenalis,

-vis frater ab ipſis

Ilibus. Celſus per ſecundam iliis dixit, teſte Calepino. Lectum eſt aliquãdo ile ilis. teſte Seruio. quo teſte Matylus Mimographus, vt riſum ſpectatoribus moueret, dixit, Tu vt Hector ab ilio nunquam diſcedis. Plin. lib. 11. cap. 37, In homine ile infima parte ſimile ſuillo, à Græcis appellatur colon. Lumina pro oculis, poëtæ ſic aliquãdo ſingulariter vtuntur. Virgil. Luminis effoſſi. *Mœnia* quæ vrbem cingunt. *Pugillaria*. Auſonius tamen pugillar dixit. Vide PVGILLARES. *Sponſalia*, genitiuo ſponſalium, vel per ſecũdam ſponſaliorum, datiuo ſponſalibus, ſunt futurarum nuptiarum promiſſio. Gel. lib. 4, Hoc ius ſponſaliorum obſeruatum dicit. Suet. in Auguſt. Quondam ſponſaliorum die vexatus. In iure titulus eſt De ſponſalibus. *Milia*, id eſt miliaria, Calepinus ponit: non probat ſingulare milium pro miliarium. *Vetera*, pro loco quodam, frequens in Tacito. *Mapalia*, tuguria ruſticorum aut paſtorum. *Magalia*, idem. prius reperi ſingulariter. Valerius Flaccus lib. 2,

-coitè ſparſo concita mapali

Agreſtum manus. Addes his *Magnalia*, id eſt res magnificæ & ſtupendæ. *Palearia*, pelles pendentes ſub collo bouis. Seneca in Hippolyto dixit ſingulariter Palear viret. Virgil. lib. 3. Georg. Et crurum tenus à mento palearia pendent. Item palearia, vbi conduntur paleæ: vt Fœnilia, vbi *Fœnum* reponitur. ſed hoc eſt ſecundæ, & ſingulare eſt palearium. *Lemuria*, apparitiones & terrificationes nocturnæ. *Virilia*, genitalia: quia intelligimus membra: vt *Muliebria* quæ pro menſtruis etiam & libidine capimus. Celſus, Ad muliebrium fluxum ſedandum. Quintilianus, Nobilis adoleſcens à Centurione muliebria paſſus. *Flamina* & *Verbera* aliquos caſus in ſingulari habent in vſu. *Altaria* & *Præſepia* raro ſingulariter apud doctiſſimos, vt *Specularia*, per quæ ſpeculamur. *Ocularia*, oculi vitrei quibus vtuntur ſenes. *Naualia*, loca in quibus ſtant aut fieri reficiue ſolent naues. reperitur aliquando ſingulariter. Ouid. lib. 3. Metam. Haud aliter quàm ſi ſiccum nauale tenerent. Virgilius, Diripiúntque rates alij naualibus: ite. *Penetralia*, ſecretiora loca. legitur aliquando ſingulariter. Sillius lib. 13, Penetrale parentum vel penetral. Macrob. libro 7. cap. 1, Tantum intra ſuum penetral exiſtimus adorandam. *Ancilia*, ancilium vel anciliorum. ſingulare tamen eſt apud Iuuenalem ancile. Sic etiam apud Ouidium: ideo non puto dictis annumerandum eſſe. erat ſcutum cæleſte. Ouidius, Atq; ancile vocant, quod ab omni parte reciſum eſt: Quáque oculis ſpectes, angulus omnis abeſt. Carent etiam ſingulari Tempe & Pondo. Quibus nonnulli iungunt Cete: quia ſingulariter cetus maſculinum eſt. Hæc autem ſatis patuerunt.

ABVNDANTIA.

Multiplex vno ſenſu dicatur abundans:
Tignus vel tignum ſit teſtis, piſáque piſum:
Cum pœnè innumeris, quæ lectio multa docebit.

Nomen abundans eſt quod in eadem ſignificatione multifariam effertur: vt Tignus vel tignum, &c. Talia

&c. Talia ſunt multiplicia. Primo ponam modos aliquos: deinde numerabo nonnulla ordine alphabetico multis proculdubio omiſſis: quia propè ſunt innumera. Sicut fuerit affatim otij, poterisq; plura addere. Primo quædam ſub a ſunt primæ, vel ſub es quintæ: vt Maceria vel maceries, Materia vel materies, &c. Secundo quædam in us, vel in um deſinunt: vt Tignus vel tignum. & in er vel in um deſinunt: vt Oleaſter vel oleaſtrum. Tertio quædam in um per ſecundam deſinebant: & aliquando in a, per primam: quæ nunc in a, per tertiam deſinunt: vt Poëmatū poëmati, vel poëma poëmæ, poëma poëmatis. Quarto in er vel in us, vt Euander vel Euandrus, Conger vel congrus, *Siler* vel Silerus, nomen fluuij, &c. Pauper olim pauperus: vnde in Plauto eſt fœmininum paupera, & genitiuus pauperorū. Quinto in a vel in as, vt Birria vel Birrias, Damœta vel Damœtas, Soſia vel Soſias, Sylla vel Syllas. Et in a vel in es, vt Cometa vel cometes. Sexto in a vel in e, vt Libya vel Libye, &c. Septimo in eus vel in es, vt Achilleus vel Achilles. Octauo ab accuſatiuo Græco fit aliquando fœmininū primæ in a, vt Æthera, Cratera, Lampada, Onycha, &c. Nono quædam in eodem ſenſu proferuntur in ſingulari & in plurali, vt hæc Fidena, hæ Fidenæ: hoc Argos, hi Argi: hæc Cume, hæ Cumæ: hæc Pergamus, hæc Pergama. Decimo quædam tertiæ Græca faciunt à genitiuo in os, nomina ſecundæ in us: vt Titan Titanos Titanus. ſic Delphin vel Delphinus, Elephas vel elephantus, Arabs vel Arabus, Æthiops vel Æthiopus, Abax vel abacus, Diacon vel diaconus, *Ædon* vel Ædonus, mons Thraciæ. Virgil. 7. Æneid. Hircaniſq; Arabiſq; parant. hic Seruius ait iam in vſu non eſſe Æthiopus. hæc enim ſola authoritate conſtant: nec ſimilia effingimus. Vndecimo quædam deſinūt in is, vel in er: vt Cucumis vel cucumer, Impubis vel impuber, &c. Duodecimo in o, vel in en: vt Anio vel Anien, Nerio aut Nerien: vt in declinatione viſum eſt. Tertiodecimo in is, vel in en: vt Sanguis vel ſanguem. aut in is vel in, vt Delphis vel delphin. Decimoquarto in or, vel in os: vt Arbor vel arbos. Seruius dixit or in os verſum productionis gratia. id authores non ſemper obſeruant. Virgil. Semper honos, noméque tuum. veteres certe ſæpe s pro r ponebant: vt Fuſius pro furius. ſic Valeſius, in eliosibus, &c. Decimoquinto in e, vel in is: vt Præneſte vel præneſtis, rete vel retis. Decimoſexto in i, vel in is: vt Sinapi vel ſinapis, &c. Decimoſeptimo in u, vel in us, vt Artus vel artū. vnde Plautus artua dixit. ſic Tonitru vel tonitrus, Gelu vel gelus, & gelum. Cornus vel cornu, Pecus tertiæ vel pecu, Penus vel penu, penum, &c. Decimooctauo in os, vel in us, vt Delos vel delus. vel on aut um: vt Ilion vel Ilium, aut hæc Ilios. Decimonono in on, vel in os: vt Minos, Athos: vel aliquando Minon, &c. Vigeſimo in o, vel in on: vt Agamenno vel Agamennon, Pluto vel *Pluton*, Virgil. 7. Æneid. Odit & ipſe pater Pluton, odêre ſorores. eſt Deus inferni. Vigeſimoprimo & ſecundo in al, vel ale: & in ar, vel are: vt Penetral vel penetrale, altare vel altar: & quandoq; altarium. ſed in vſu doctiſſimorum eſt altaria pluraliter tantum. Cochlear vel cochleare, &c. pecuar vel pecuare pro pecus. vnde Perſius pecuaria dixit. ſic ceruical & olim ceruicale, &c. Vigeſimotertio in as, vel atis: vt Cuias vel cuiatis, &c. Vigeſimoquarto in as, vel do, vel or, &c. vt Amaritas, amaritudo, amaror: & Amaritia, vel amarities: Beatitas, vel beatitudo: Albor, albitudo: vix albedo: Dulcor, dulcedo, &c. Vigeſimoquinto alia pœnè innumera: de quibus certa non eſt regula: vt Mugil vel mugilis, Atar vel Ataris, Baccar vel baccaris, Tybris vel Tyberis, Caro & olim carnis, Iuppiter vel Iouis, OEdipus & OEdipodes, Lac vel lacte, Dauid Dauides, Adam Adamus, &c. Satan & ſatanas. Adeps, plebs, ſeps, ſtips, anceps, biceps, trabs, ſors, ſcops. etiam per es lecta ſunt adipes, plebes. Vallis vel valles, Apes vel apis, Torques vel torquis, Nubes, olim nubs: Natalis vel natale, Noualis vel nouale, Iter vel itiner, Vas & vaſum, Præſepe & præſepium, Torris, olim torres: Ligur vel ligus, Ambages vel ambago, Contages vel contagio vel contagium, Compages vel compago, Tapes tapete vel tapetum, Plauſtrum vel ploſtrū, Caurus vel corus, Caudex vel codex, Caulis vel colis, Cultus vel cultio aut cultura, Cantus vel cantio, &c. Hæc & alia propè innumera declarantur à Marcello, Feſto, Priſciano, Tortellio, Iuniano, Perotto, Neſtore, Calepino, pluribúſque, in quibus obſeruato ne omnino deſita vſurpes. Addam aliqua ordine alphabetico. Nolui duris verſiculis, nec multū neceſſariis puerulorū ingenia moleſtare: ſat erit & frequenti diſputatione & longa lectione memoriæ cōmendare.

¶ *Alluuium* vel alluuio vel alluuies alluuiei, id eſt immoderata aquarum violentia & affluxio. *Angiportus* vel angiportum, via inter domos, vinculus, aut plateola. *Abrotanus* vel abrotanum, herba quædam. *Alcyon* vel alcyone, alcedo vel alcedonia, auicula: de qua alibi diximus. Aranea vel araneus. Adagium vel *Adagio*, id eſt prouerbium. Auſonius in præfatione monoſyllabarum, Quod per adagionem cœpimus, prouerbio finiamus, Mutuum muli ſcabunt. *Aditus* cum i noſtro, id eſt acceſſus. *Adytum* cum y Græco, id eſt ſecretior pars templi. *Anapis* vel Anapus, nomen

nomen ſluuij. Algor vel *algus* vel algu. Plautus in Vidula, Inopiam, luctũ, mœrorem, paupertatem, algum, famem. Idem in Rudente, Tu vel ſuda, vel peri algu. id eſt frigore. *Acinus*, vel acina acinæ, fructus minutior arboris aut fruticis, vt ſunt grana vuæ, vel hederæ, & cætera. Catullus poëta apud Gellium libro ſeptimo, capite 20, Ebrioſæ acinæ dicit. Vſitatius eſt acinum in neutro genere, teſte Gellio.

¶Baculus vel *baculum*: poſterius caret plurali numero. Ouidius 1. Faſt. Baculúmque tenens agreſte ſiniſtra. *Baptiſmus* vel baptiſmum, vel baptiſma baptiſmatis, id eſt ablutio. Valla in Marcum negat baptiſmum recte dici: licet in Euangelio legatur. Buccina vel *buccinum*. id eſt tuba. Buccinus, eſt ipſe canor. Caper. *Buxus* vel buxum, arbor quædam. Seruius in duodecimo Æneidos deridet eos qui dicunt, Buxus, arbor eſt: buxum, lignum.

¶*Curriculus* vel curriculum, id eſt curſus, vel currus, vel ſpatium in quo curritur. *Carrus* vel carra & carruca. Cubitus vel *cubitum*, id eſt brachij curuatura & menſura quædam. Plinius lib. 7. cap. 15, Tria cubita. Cõmentarius vel *commentarium*, liber in quo res ſummatim ſcribũtur. item libri alicuius interpretatio vel declaratio. *Chirographus* vel chirographũ: id eſt ſcriptura manus propriæ. Cryſtallum vel cryſtallus. *Cingulum* vel cingula. ſed Seruius in 9. Æneid. ait, Cingulum hominis, eſt generis neutri: nam animaliũ genere fœminino dicimus has cingulas. Ouid. Vt noua velocẽ cingula lædit equũ. *Cruſtum*, eſt rei eſibilis: cruſta, alterius. Iuuen. Heliadũ cruſtas. *Conſortium* vel conſortio, id eſt ſocietas. Colluuium vel colluuio vel *colluuies*, id eſt ſordium collectio. Capo vel *capu*, id eſt gallus caſtratus. Clypeum vel *clypeus*, id eſt ſcutũ. neutrũ in Plinio reperiri late docet Becichemus. Calcaneus vel *calcaneũ*, id eſt extremitas calcis. *Coloſtrũ* vel coloſtra, lac denſum ſtatim à partu. Mart. Surripuit paſtor quæ nondum ſtantibus hœdis

De primo matrũ lacte coloſtra damus. Palladius, Coloſtrã vocant paſtores illud exiguum lactis in quo eſt ſpiſſior natura. Plaut. in Pœnu. Mea coloſtra. meus molliculus caſeus. Frequẽtius eſt neutrũ, vt bene voluit Seruius. Coſtus vel coſtum. Caniſtrum, olim etiam caniſter. *Cyperus* vel cyperum, id eſt liguſtrum teſte Neſtore. Calamiſtrum vel calamiſtrus, vt docet Baptiſta Pius. Capital vel capitale. Cauilla vel *cauillum* vel cauille, iocoſa quædam irriſio. Apuleius etiam dicit cauillus, vt lorus pro lorum, & plura. *Cærete* Cæretis, vel Cære Cæris, oppidũ Thuſciæ. Crocus vel crocum. *Conchyle* vel conchylium. Vulgus barbarum perlam vocat teſte Bebelio. Conclaue vel *conclauium*. Plautus in Aulularia, Conclauium mihi peruium facitis. Culeus vel culeum, Lanciloto teſte.

¶*Dictamus* vel dictamum, quædam herba. *Dipondius* vel dipondium, duo pondo. Diluuium vel *diluuies*, id eſt inundatio, cataclyſmus, quia variè diluit, lauat, purgat, & reſoluit.

¶Fretum vel *fretus*, fretus fretũ, id eſt mare. Lucretius lib. 1. teſte Priſciano, Anguſtóque fretu rapidum mare diuidit vndis. *Fundum* vel *fundus* pro agro. ſed fundum melius pro imo rei dicitur: fundus pro agro. *Fabulum* pro faba apud Gellium libro decimo cap. 11.

¶*Guttus* vel guttum, vas anguſto ore, vnde guttatim vnguentum vel aqua roſacea cadit. Gibber vel gibbus, aut gibba. *Glomus* glomi, vel glomus glomeris, aut glomer glomeris, vt Perottus vult. de hoc quid ſentiamus, in 2 libro patet. *Galerus* vel galerum, id eſt pileum. *Galbanus* vel galbanum, ſuccus vel lachryma cuiuſdam herbæ. *Ganea* ganeæ, vel ganeũ ganei, helluonũ & meretricum diuerſorium. Plautus in Menæch. Immerſit aliquo ſeſe credo in ganeum. *Gobio* vel gobius, piſcis quidam.

¶*Hebenus* vel hebenum, id eſt arbor quædam. *Helleborus* vel helleborum, herba quædam. ſic quidam: ſed Lancilotus negat helleborũ in neutro genere rectè dici contra Tortelliũ: ſed fallitur Lancilotus. Plin. lib. 27, Auxiliatur eis helleborum albũ. Et lib. 25. cap. 12, Efficacius helleborũ ad vomitiones, ſic idem alibi perſæpe. *Hibiſcus* vel hibiſcum, herba ſimilis maluę. *Hyſopus* vel hyſopum, herba quædam. Humus, & apud vetuſtiſſimos humum. *Hemiſtichus* vel hemiſtichium: id eſt dimidium verſus.

¶*Iubilus* vel iubilum, vox lætantis. Inſopnium, & inſopnia inſopniæ. ſed hoc plurali caret. Lancilotus.

¶*Ludius* vel ludio, id eſt hiſtrio. Ludia, talis mulier, *Luctus* vel luctum, triſtitia. Lanio vel lanius.

Labium, & apud Gellium ſæpe *labia* labiæ: vt libro 10. cap. 4, Labias ſenſim primores emouemus. ſic ibidem leges. Lana & Lanicium. Lebes, & lebeta lebetæ.

¶*Mendum*, vel menda mendæ, macula, vitium, error. Cicero 14 ad Atticum, Magnum enim mendum continet. Margarita, *margaritum*, vel margaris, teſte Seruio, lapillus pretioſus. Hierony. ad Demetriadem, Tanti (vt dicitur) vitrum quanti margaritum. Tacitus in libro de vita Iulij Agricolæ, Fert Britannia aurum & argentum & alia metalla: gignit & oceanus margarita, ſed ſubfuſca &

liuentia. *Monitus* vel monitum, id eſt monitio. *Mundus* vel mundum, ornatus muliebris. Mulctra, vel *mulctrum*, vel mulctrale, vas in quod mulgetur. Mens, & apud Ennium mentis.

¶ Naſus naſa vel naſum apud Plautum, ſed in vſu eſt naſus. *Nepes* vel nepis vel nepete, oppidi nomen. Nubes & olim nubs. *Narix* naricium & naricæ, vrbs Locridis. Noualis vel nouale. Natalis vel natale.

¶ *Peribolus* vel peribolum, id eſt circuitus. Papyrus vel papyrũ. *Piſa* vel piſum, legumen notum. Piſa piſæ, etiam eſt oppidũ Græciæ. Punctum & aliquando *punctus*. Plin. lib. 2. cap. 70, Non eſt aliud terra vniuerſa quàm mundi punctus. Frequentius eſt punctũ. Seneca, Punctum eſt & adhuc minus puncto quod incolimus. Horatius in Arte, Omne tulit punctum qui miſcuit vtile dulci. Puluiſculus vel puluiſculum. *Pomus* & pomum pro arbore: vt *Ceraſum*, & ceraſus, & ceraſium pro fructu. Propertius, Hic dulces ceraſos, hic autumnalia poma Pileus vel pileum. *Piſtrina* vel piſtrinum, vbi pinſitur.

Poſtica vel poſticum, poſterior ianua. etiam dicitur adiectiuè poſticus poſtica poſticũ. Perſius, Poſticæ occurrite ſannæ. Pauus vel pauo. *Proluuies*, vel proluuium, vel proluuio, immunditia cuiuſcunque rei ſordidæ. Virgilius, -fœdiſſima ventris

Proluuies. Peccatum, & *peccatus*, peccatus, peccatui. Cic. apud Gellium: Nemo ita manifeſto peccatu tenebatur. hoc ſuauius viridiúſque viſum eſt, quàm ſi peccato dixiſſet: ſed & ratio certa eſt: quia peccatus, id eſt peccatio, vt arbitratus & allegatus. Veteres euphoniæ cauſa multa contra grammaticam dixere vt oſtendit Gellius. nam Ennius fœminino genere Ære fulua dixit. & Lucretius, funis aurea. & Cicero fretu pro freto. *Puſius* & puſio, puer, & proprie pathicus. Propago & propages. *Phorcus*, Phorcyn, & Phorcys, pater Meduſæ.

Ære fulua.

¶ Rapa vel rapum. *Rictus* vel rictum, id eſt os & hiatus. Ramus & *ramale*. Perſius, Veteris ramalia fagi. *Retis* vel rete, vel retia retiæ. Plautus in Rudente, Ludos facit & retiam. Rhenus vel rhenum.

¶ Sabulũ vel *ſabulo*, id eſt arena groſſior apud Varronem & vitruuium. Symbolũ, & aliquando ſymbola. Spicus vel ſpicum. *Seſtertius* vel ſeſtertium, genus ponderis duæ libræ & ſelibra. *Scrypulus*, & melius ſcrypulũ, etiam ponderis genus. Syngrapha vel *ſyngraphum*, literæ à multis conſcriptæ, vel ab vno nomine multorũ, qui ſigilla ſua appendunt, vel aſcribunt inſignũ veritatis. dicitur etiam ſyngraphus. Plautus, Age, iſtũ oſtende quem conſcripſi ſyngraphum, inter me & amicam & lenam. Sueton. Non dubitauit à quibuſdam iuſiurandum & ſyngrapham exigere. *Sors* vel ſortis Plautus in Caſin. Vide ne qua inſit alia ſortis ſub aqua. Sinum vel ſinus pro vaſe. Plautus in Curc. Ei ne hic ſinus cum vino fertur. Saguntus vel *ſaguntum*, vrbis nomen. leges vtrunque in Sillio. Strabo vel *ſtrabus*, qui obliquè videt. Scorpius vel ſcorpio, animal venenoſa cauda, & cæleſte ſignum, & arcubaliſta, & nodoſum flagellum. Caper, Scorpio, bellica res eſt. *Scorpius*, animal. hæc differentia non obſeruatur vt Calepinus docet Supparus vel ſupparum & plura antè paruerunt.

¶ *Tignus* vel tignum, omnis ædificij materia. Faber tignarius, qui ædificia facit. diminutiuũ eſt tigillum. Tiaras vel tiara. Theſaurus vel theſaurũ, teſte Capro. *Theca*, loculus pecuniæ vel ipſa pecunia.

Textrina vel textrinum, vbi texitur. ponitur adiectiue: vt Opus textrinum. *Taxus* vel taxũ, arbor.

Thymus, vel melius thymum, herba. *Tapes*, vel tapete, vel tapetũ. Virgilius. Pulchróſque tapetes. Plinius libro octauo, In tapetis antiquiſſima gratia. Tributum, & olim *tributus*, munus quod à ſubditis ſoluitur. *Torris*, & olim torrus apud Ennium, qui trabes abiegna dixit apud Priſcianum pro trabs

¶ *Veſper*, ſtella, & vltima pars diei: quæ etiam veſperum dicitur & veſpera: ſtella etiam veſperugo. eſt autem veſper, ſolum maſculini generis, vt contra Alexandrũ Calepinúmque & plures probaui. pro tempore aliqui etiam hoc veſpere flectũt. ſtella etiam dicitur Heſperus. Inuenitúrque adiectiuũ *Veſperus* veſpera veſperum, & *Veſpertinus* veſpertina veſpertinum. Itaque cum veſperum dicimus, tempus intelligimus: cũ veſpera, tum hora ſubauditur. Plinius libro 18, His horæ rigandi matutina atq; veſpera. Idem, Matutinum tempus atque veſperum. Itaque contra Ælium Hiſpanũ rectè dicimus veſperi pſalmi, veſperæ horæ: id eſt veſpertini & veſpertinę. Hinc veſperna, id eſt merẽda. Viſcus aut viſcum. Vultus, olim etiam vultum. Vallis vel *Valles*, hinc vallecula, teſte Seruio: vt à vulpes vulpecula. Virg. 1, Æneid. Eſt curuo anfractu valles accommoda fraudi. *Vallus*, fuſtis eſt: *vallum*, munitio.

¶ *Xyſtus* vel Xyſtum, porticus ampla in qua athletæ per hyberna tempora exercentur. hinc *Xyſtici* ſunt athletæ in xyſtis pugnantes, aut ludentes quicunque alij. Xyſtus etiam eſt telum vel haſtile aut ſpiculum. Xyſtophorus, ſpiculator. Xyſtus vel xiſtum etiam eſt ambulatio in qua ſunt arbores vtrinque in plures ſpecies effigiatæ. Plinius, Ante cryptoporticum xyſtus eſt violis odoratus. Vitruuius

trunius,Latini xyſta ambulationes appellant,quas Græci paradromidas dicunt.Capitur etiam xyſtus xyſta xyſtum adiectiue,pro ornatus,terſus,politus.

QVÆ COMPOSITA DIVERSARVM DECLInationum efficiunt.

Vs vel is orta volunt limus,cæra,arma,bacillus,
Norma,iugum,cliuus,neruus,ſopnúſque,animúſque:
Pluráque cum fræno,quæ gloſſa recludet abundé.

Quędã nomina faciunt adiectiua cõpoſitæ figuræ,ſecundæ vel tertiæ declinationis:vt à limus fit illimus vel illimus:à cęra ſyncærus vel ſyncæris.ſed alia aliis ſunt vſitatiora.iam declaremus ſingula.

Limus, molle lutum.Limoſus,plenus luto.Illimus illima illimum,vel melius,hic & hæc *Illimis* & hoc illime,id eſt purus,& ſine limo. Ouidius, Fons erat illimis nitidis argenteus vndis. Sublimus ſublima ſublimum,vel *Sublimis*,id eſt eleuatus in altum. Virgilius, Sublimes in equis redeunt, pacémque reportant. Sublimare,exaltare. Limus lima limum,adiectiue,id eſt tranſuerſus. Ouidius, Altera,nam memini,limis ſubriſit ocellis.

Cæra notum eſt.hinc cæreus ex cæra,vel mollis.Horatius, *Cereus* in vitium flecti. Cæreus ſubſtantiue,id eſt candela de cæra.diminutiuum eſt cæreolus. *Syncærus* ſyncæra ſyncærum, vel ſyncæris ſyncære,id eſt purus.Horatius,Syncærum eſt niſi vas,quodcunque infundis,aceſcit.Ouid.Nulla eſt ſyncæra voluptas.Inſyncærus,impurus. Virgilius, Inſyncærus apes tulerit cruor.

Arma, munimenta corporis: vt Gladius,arcus,thorax,loricæ,& inſtrumenta: vt Libri ſunt arma ſcholaſtici. Inermus vel *Inermis*, id eſt ſine armis,

Bacillus, id eſt paruus baculus. Iuuen. Nullo dextram ſubeunte bacillo. Imbecillus vel *Imbecillis*, id eſt debilis.

Norma, eſt regula fabrorum,id eſt linea artificum ad quam dirigunt opera. *Anormis*, irregularis & non ad normam factus. Horatius,Ruſticus anormis ſapiens craſsáque Minerua. *Enormis* & *Denormis*, idem. Denormare,denormem facere. Idem, -ô ſi angulus iſte
Proximus accedat,qui nunc denormat agellum.

Iugum, ſummitas montis: & ſæpius pluraliter legi diximus.etiam eſt inſtrumentum quo boues iunguntur quando arant. Ouid. Non iuga taurus amat,quod tamen odit habet.Hinc iugare & coniugare,id eſt iugo coniungere. *Biiugi* vel biiuges,ſunt duo animalia coniugata. *Triiugi*, tria. *Quadriiugi*, quatuor.Virg. Martis equi biiuges.Idem, Centum quadriiugos agitabo ad flumina currus. Multiiugus & omniiugus,pro omnigeno & multiplici capimus:vt Homo multiiuga doctrina.

Cliuus, id eſt collis vel monticulus. *Accliuus* vel accliuis,id eſt eleuatus,altus quaſi ad cliuũ. *Decliuus* vel decliuis,id eſt depreſſus,& inclinatus quaſi de cliuo.Boëtius,Decliuémque gerẽs pondere vultum. *Procliuus*, id eſt inclinatus aut facilis:vt Procliuus in riſum.Dicimus etiam per n liquidam Inclinis,acclinis,reclinis:pro inclinatus,acclinatus,reclinatus. Virgilius, -corpúſque leuabat
Arboris acclinis trunco.Prudentius,Corpus licet fatiſcens iaceat recline paulum, Chriſtum tamen ſub ipſo meditabitur ſopore.

Neruus, naturale vinculum corporis quo colligata ſunt membra. Iob, Oſſibus & neruis compegiſti me.Capitur pro vinculo carcerali.Plautus in Curc.Tu in neruo iam iacebis niſi mihi argẽtum reddatur.Eſt etiam funis arcualis. Virgilius,
Primáque per cælum neruo ſtridente ſagitta
Hirtacidæ iuuenis volucres diuerberat auras. Neruoſus,id eſt fortis. *Eneruus* vel eneruis,id eſt debilis aut mollis.Valerius Maximus,Eneruos animos virtus odiſſe ſolet. Eneruare,debilitare. Tullius,Non plane me eneruauit ſenectus. *Sopnus* Græcè hypnos dicitur: vnde mutata h in ſ,& y in o, ſopnus inclinatũ eſt,vnde recte per p ſine m,ſopnus ſcribitur. hinc inſopnus inſopna inſopnum: vel melius,inſopnis & inſopne:quia Valla dicit inſopnis & exopnis ſolũ eſſe tertiæ. Semiſopnus per ſecundam ſæpius profertur:aliquando etiam per tertiã ſemiſopnis. *Inſopnis*, id eſt peruigil: Exopnis, idẽ.Cic.in Verrem,Semiſopnus ſtupet.Cæcilius in Antonium,Ipſum nanque offendunt ſemiſopno corpore profligatum.Sic etiam Salluſtius.At per tertiam Seneca de Breuitate vitę,Quam multi heſterna crapula ſemiſopnes & graues. *Animus*, eſt mens,vel anima,vel voluntas,vel audacia: vt Eſto bono animo. *Exanimus* vel exanimis,id eſt mortuus. Exanimare,occidere vel terrere. Terentius,

Hæc oratio me miſeram exanimat metu. Inanimus vel inanimis,ſine anima. Magnanimus,habẽs magnũ animum. Puſillanimus,habens puſillum animum. Semianimus vel ſemianimis,id eſt ſemiuiuus. Frænum dictum eſt. *Infrænus* vel infrænis,id eſt indomitus,quaſi ſinę fræno. Virgil. Et Numidæ infræni cingunt. *Effrænus*, idem ſignificat. Idem,Gens effræna virûm. id eſt virorum.

Iunguntur plura: vt *Imberbis* vel imberbus,teſte Marcello, id eſt nondum barbatus. magis in vſu eſt imberbis à barba. *Infirmus*, & quod rarius infirmis,teſte Capro,id eſt debilis. *Hilaris*, & quod rarius hilarus,hilar,ahilarum,teſte eodem. ſunt qui negent aſpirari,quibus nõ accedo: & ſignificat lætum ac iucundum. *Neceſſus* neceſſa neceſſum,vel neceſſis,id eſt neceſſarius,author Donatus. Perennus,& melius *Perennis*, teſte Verulano,id eſt perpetuus: à per & annus: ideo aſpiratione caret. Ex dictis claret ex multis ſubſtantiuis componi adiectiua,vt damnum, *Indemnis*, ſine damno,&c. Prædictis non eſt addendum incolumis: quia nunquam per ſecundam dicitur incolumus cõtra Alexandrum Theopagitam. *Incolumis*, id eſt ſanus. ſimplex *Columis* idem ſignat. Plautus in Trinummo, Neque ita vt ſit data,columem te ſiſtere illi & detraxiſſe autument. Cic. lib. 1. ad Herennium, Caſu & fortuitu nauis in portum incolumis delata eſt. Columitas & incolumitas, id eſt ſanitas. Idem ad Trebatium, Itaque ſiquis mihi erit aditus de tuis fortunis. id eſt tua columitate in qua ſunt omnia agenda. *Dyſcolus* in vſu eſt. Tiberga dicit etiam dici dyſcolis,id eſt difficilis, malus, & pernicioſus. *Elumbus* vel elumbis,teſte Calepino,qui præ debilitate ſeſe erigere non poteſt. Seneca de Remediis iræ,(querulis) per tertiam flexit,niſi mendum ſit dicens, Senes difficiles & querules ſunt.

NOMINA SVB EADEM NOMINATIVI TERminatione diuerſarum declinationum.

Multa tibi flexum dant quartum,ſiue ſecundum,
Vt domus,& laurus,ficus,colus,& penus: adde
Et lacus,& quercus,pinus,cornus,monitúſque,
Vt quondam lectus. veteres ita plurima flectunt.
Eſt aliis varius flexus: pro teſte ſequeſter.
Cætera ne longum faciam,tibi gloſſa recludet.

Abundant nomina quædam declinatione: vt quæ ſunt ſecundæ aut quartæ declinationis, ſaltem in aliquibus caſibus, vt Domus antè ſatis declaratum: laurus,ficus,&c. Hæc *Laurus*, huius lauri, datiuo lauro tantum, hanc laurum, ô laure, à lauro, & aliquando lauru. Hæ lauri, harum laurorum, his lauris, has lauros & laurus, ô lauri, à lauris. arbor quę Græcè daphne dicitur. Horatius, teſte Seruio, per quartam, Sub lauru mea: vt Plinius, teſte Lanciloto, Ea lauru quæ ei miſſa è cælo minima eſt altitudine. ſic teſte eodem Tacitus, Quam Cremonenſes lauru roſiſque conſtrauerant. Has lauros per ſecundam. Virgilius, Incende bitumine lauros. Has laurus per quartam. Idem, Qui tripodas Clarij laurus, qui ſydera ſentis. Idem, Et vos ô lauri carpam,&c. Ficus in generibus declaratum eſt. Colus ſecundæ eſt præter ablatiuum ſingularem qui per vtrãque profertur: hac colo vel colu: hæ colus. vide genera, vbi penus quoque declaratum eſt. *Lacus*, huius laci vel lacus: reliqua per quartã effert. In Daniele, Non peruenerunt vſque ad pauimentum laci. *Quercus*. Cicero, Quercorum rami ad terram iacent. *Pinus*, arboris nomen. Virgilius pinos loquentes per ſecundam dixit. Idem accuſatiuum pinus in 11. per quartam enuntiauit. Idem in decimo, Nos ſumus Ideæ ſacro de vertice pinus. *Cornus*, arbor. Serenus per ſecundam corno dixit. Papinius per quartã, Cornu depreſſus Achiua. Quartæ ſunt multa quæ olim per ſecundam etiam flectebantur, vt Monitus, ornatus, queſtus, cœtus, ortus, auditus, viſus, paſſus, victus, gemitus, aſpectus, fluctus, ſaltus, verſus, luctus, piſcatus, exercitus, ſenatus, ſumptus, obitus, æſtus, aditus, tumultus, & plura alia à Nonio Marcello pulchrè declarata. Plaut in Amph. lectus locus pro lecti locus, dixit: quod exoleuit: quia ſolum ſecundæ eſt nunc. Quædam diuerſarum declinationum ſunt mutata ſignificatione, aut etiam ſcriptura aliquantulum: vt Acus, anus, arcus vel arquus: ceſtus cæſtus: cetus, cœtus. *Cantus*, id eſt cantio. *Canthus*, ferrum quod circundatur rotæ. Hortus, ortus. Sinus vel ſinum, id eſt vas quoddam, ſecundæ eſt. *Sinus* pro gremio vel laxitate veſtium ſupra cingulum eſt quartæ. Eiuſmodi poterunt plura notari. Sunt & alia diuerſarum declinationũ eadem ſub ſignificatione: vt cancer pro morbo. Iber, Mulciber, *Acer* acera acerum, olim teſte Capro; nunc acer, acris, acre. Acer, arbor, tertiæ eſt. Seruius etiam voluit

eſſe

eſſe ſecundæ,quem Priſcianus carpit. Abies olim quintæ:Claudianus enim ſectas abies dixit. Succus ſecundæ eſt. Apuleius per quartam in genitiuo plurali ſuccum dixit. Faſtorum nomina cum pluribus patuerunt. De his omnibus quidam magnam verſiculorum ſyluam pueris conficiunt. Ego nolui te non adeò neceſſaria puerorum ingenia vexare,quia multa ex dictis ſatis liquent:vt Frondis vel frontis, pecudis & pecoris, caſſidis & caſſis,vadis & vaſis,fidis & fidei,&c. in recto confuſa. *Sylueſter*, viri proprium, ſecundæ eſt: adiectiuum,tertiæ. Acer aceris,arbor:acer acris, id eſt ſtrenuus. quibus male adduntur gloris, gloſſis, glitis, glantis, & cætera deliramenta. Sunt quæ in obliquis confunduntur:vt res rei,reus rei,pyrus & pyrum,pyri,&c. Quorum notitia parum vtilitatis affert: quia genere vel ſenſu facile diſcernuntur,vt quę cum verbis coincidunt:vt vellus velleris,vellor velleris: fax facis,facio facis,&c. Item abundantia ſunt nomina incerti generis:vt finis,adeps, & cætera antè declarata. ſed apud vetuſtiſſimos plura fuere nomina dubij generis,teſte Priſciano. Aſpergo,charta,ceruix,collis,crux,platanus,populus,aquila,crinis,colus,caſſis,calix, fornax, frutex, rex, humus,limus,laurus,lepus,hagnus,leo,perdix,fax,ſocrus,ſupparus,torris, Tybris, trames,vepres, & cætera. Poſtremum abundant æquiuoca, id eſt diuerſa ratione multa ſignificantia: vt *Diſcrimen*, differentia & periculum. *Aura*, lenis ventus,& fauor. *Litera* nota, vt a,b,c: & poëticè,epiſtola.

Ludus, res quæ luditur,& ſchola,vnde ludimagiſter. *Ara*, deorum: *Hara*, ſtabulum porcorum, & alia innumera. Sic quæ actiue & paſsiue ſignificant: vt Hoſpes,zelotypus,conuiua,alumnus, vector. Item quæ communis generis ſunt habentia fœminina in a:vt Hoſpes,ſoſpes, ſacerdos,antiſtes, pro omnibus datur regula, Multiplex vno ſenſu dicatur abundans.

Grammaticæ Deſpauterianæ

LIBER IIII.

De Comparationibus.

COMPARATIO, eſt rei ad rem collatio. Gradus comparationis ſunt tres, poſitiuus comparatiuus, ſuperlatiuus. Poſitiuus eſt qui rem ſine exceſſu ſignificat, vt doctus. Comparatiuus qui rem cum exceſſu non ſummo ſignificat vt doctior. Superlatiuus qui rem cum exceſſu ſummo ſignificat,vt doctiſſimus. Hunc excedet comparatiuus ſi dixeris, Hector fuit fortiſsimus:ſed Achilles fortior. hic enim ſignificat ſolum valde fortem. Cic. in fine tertij Officiorum, Vale mi Cicero,tibique perſuade eſſe te mihi chariſſimum: ſed multo fore chariorem, ſi talibus monumentis præceptiſque lætabere. Nomina ſola comparatiua & ſuperlatiua,nomina ex ſe faciunt:nam participia per comparationem nomina efficiuntur, vt Amans amantior. Deterior & potior fiunt à deter antiquo nomine teſte Herodiano, & potis teſte Donato:non à detero & potior,quicquid dicat Priſcianus. Prior primus poſitiuo caret,teſte Plinio: licet Priſcianus à pridē eſſe velit,nimis ſui immemor. Nam alibi à protos primus dici teſtatur. Exterior,interior,ſuperior,&c. ſunt à nominibus exter,inter,ſuper,vel ſuperus:quorū quædam reperiuntur,quædam penitus exoleuerūt. author eſt Vrbanus grāmaticus, & plures alij,vt oſtendit Lancilot. non ab extra, intra, &c. Nec valet argumentatio Priſciani, Si exterior ab exter veniret, ſuperlatiuus eſſet exterrimus non extremus. Verum eſt Priſciane,niſi multa cōpararentur irregulariter: vt Bonus,melior,optimus. Dexter,dexterior,dextimus:ſic exter,exterior,extimus vel extremus. Citer, citerior,citimus:ſic ſupremus,infimus,&c. inter irregulariter formata reiiciſitur. Propior,proximus, authore Plinio,caret poſitiuo: nec ideo oſtenditur à prope eſſe,quia accuſatiuum aliquando habet:nam hoc abuſiue fieri dicit Lancilot. & multo ſæpius datiuum habet. vtcunq; eſt,ſiquis dixerit à prope eſſe ſecundum opinionē Priſciani,non multū errauerit:quia bene poteſt defendi,& in Syntaxi tenui. Ego tamē nunc ſequar opinionē Plinij. Sæpiſſimus abuſiue dictum eſſe omnes fatentur. Cato apud Priſc. Facite vobis vt in mentem veniat Quirites ex ære alieno in hac ciuitate, & in aliis omnibus propter diem atq; fœnus ſæpiſſimā diſcordiam fuiſſe. Sæpior nuſquam legitur: ſed bene aduerbia ſæpius,ſæpiiſſime:vt à pœne *Pœniſſime*, id eſt valde pœne. Plaut. Ita mea conſilia peruertit pœniſſime. Penitior & penitiſſimus non ſunt ab aduerbio *Penitus*, ſed à nomine penitus,penita,penitum,id eſt quod intra eſt: *Penitior*, interior: *Penitiſſimus*, intimus. Plautus in Aſin. Age quæſo extrea vſq; ex penitis faucibus. Apuleius in II. de Aſin. Penita mente conditum ſemper tenebis. Idem

De gradibus comparationis.

in Hermag

in Hermagora, Viſus eſt ei adoleſcens honeſta forma, quaſi ad nuptias exornatus, trahere ſe in penitiorem partem domus. Plautus in Perſa, Furtiuam aduectam ex Arabia penitiſſima. Nuper facit ſuperlatiuum nuperrime. Cic. in 3 ad Herennium, Nuperrime dictũ facile memoriȩ mandatur. Plautus nomine vtitur in Capt. Recens captum hominem nuperum & nouitium. Hinc legitur ſuperlatiuum nomen nuperrimus, nuperrima, nuperrimum, ſine comparatiuo. Vlterior vltimus poſitiuo carent teſte Diomede. forſan eſt à vetuſtiſsimo nomine vlter aut vlterus. Sola adiectiua comparãtur. Propria propter aliquod accidens, licenter pro adiectiuis ſumpta, cõparari leges: vt Nero Neronior, pro crudelior. Tu nihil tale effinges, ſed recte ſine affectatione vtêris inuentis, non apud grammaticos, ſed apud ſummos hiſtoricos, oratores & poëtas. Plautus licẽter *Ipſiſsimus* dixit ab ipſe vel ipſus, in Trinummo, Ergo ipſus eſt ipſiſsimus hinc ab oculis. Eiuſmodi comparationes per iocum fiunt teſte Georgio Valla lib. 31. cap. 13. Plautus in Pœnulo, O patrue, ô patrue mi patruiſsime. Plinius colorem purpuriſsimum dixit: Varro & Catulus, cinædiorem: Apuleius, pumiliorem: Plautus, punior. quæ omnia pauca ſunt, nec ad horum formam ſimilia fingenda, contra ineptos grammatiſtas effutiẽtes huiuſmodi nænias, gallior, vulpior, Salomonior, Ariſtotelior, lapidior, tuiſsimus, veſterrimus, & cætera orationis dedecora. Non omnia adiectiua comparantur: ſed ea duntaxat quorum ſignificatio poteſt augeri vel minui. ideo non comparantur vnicus, ſummus, omnipotens, imus, ingens, rudis, mediocris. Macrobius tamen omnipotentiſsimus dixit, Virgilius ingentior, Cicero infinitior. Aliquando etiam rudior & rudiſsimus leges: licet Diomedes author ſit rudis non comparari. Lancilotus multo plura docet nõ comparari. Plenus comparatur, quia pleniore obſequiore dicit Quintilianus. Sulpitius grammaticus excellentiſſimus negat nomina verbalia in dus comparari: qualia ſunt, reuerendus, colendus, &c. licet reuerendiſſimus, & cætera, ſint in frequenti ſcribarũ vſu, & Leonardus Aretinus vtatur. Sunt quædam comparationes imperfectæ, vt temperior ſine poſitiuo & ſuperlatiuo. de his in fine dicam. Comparatio eſt triplex: Voce tantũ, ſignificatione tantum, & vtroque modo. Comparatio voce tantum fit, vbi vox conuenit, ſignificatio diſcordat, vt à nouus *nouiſsimus*, id eſt vltimus. ſunt enim maxime noua fere vltima. Cic. in oratore, Ad iudicandum nouiſsima. Gellius credit Ciceronem nunquam dixiſſe nouiſsimus. Philelphus nouior negat Latine dici. Valla nouè acceptat, nouiter repudiat. Leonardus nouior dixit. Ego recentior libentius dixero. Comparatio ſignificatione tantum eſt, vbi ſignificatio conuenit, vox diſcordat: vt Bonus, melior optimus. Comparatio voce & ſignificatione eſt vbi cum voce ſignificatio conuenit: vt Doctus, doctior, doctiſsimus. Licet poſitiuus quandoque ſit deriuatiuæ ſpeciei: tamen de poſitiui formatione nihil hîc nobis dicendum eſt. Itaque ad comparatiuorum formationem feſtinamus.

Doctior à docti eſt: ita formes cuncta ſecundæ.
Tollo ſiniſterior, melior, peior, minor, & plus,
Cum maior. Donat fiſcus & dicus entior apte.

Comparatiuus à nomine ſecũdæ declinationis fit à genitiuo ſingulari addita or ſyllaba pro communi genere, & us proneutro: vt Amicus amici, *Amicior* amicius, non vt putant indocti amicitior. Spurcus ſpurcior, pudicus pudicior: non ſpurcitior nec pudicitior: licet in Ciceronis libris per grãmatiſtas aut ineptos librarios deprauatis aliquando legatur amicitior. Papinius nono Thebaidos,
-ſed amicior vndis
Fraxinus. Cic. lib. 16. ad Atticum, Mihi nemo eſt amicior, nec iucundior, nec charior Attico. Ouid. 13. Metam Dum mare pacatum, dum ventus amicior eſſet. Idem, Nec tibi contingat matrona *Pudicior* vlla. Plautus in Curc. Si eſt oſculando quidpiam impudicior. mendoſe legitur impudicitior, quia contra rationem carminis, vt ſcit qui legem Iambici trimetri cognouit. Pudicus, id eſt caſtus. Spurcus, id eſt immundus. Martialis, *Spurcior* vt fias zoile merge caput. Idem,
Sordidius nihil eſt: nihil eſt te ſpurcius vno,
Qui potes inſidias dona vocare tuas. *Auguſtus*, auguſti, auguſtior, id eſt ſanctus & venerabilis, nomen adiectiuum eſt aliquando proprium, ſic non comparatur. Ouid. 1. Faſtorum,
Sancta vocant auguſta patres, auguſta vocantur
Templa ſacerdotum rite ſacrata manu. Liuius dixit Romulum ſe feciſſe auguſtiorem purpureo habitu. Papinius 4. Theb. Auſoniæ pater auguſtiſſimus vrbis. Sillius libro primo,
Concilium vocat auguſtum, caſtáque beatos

Paupertate patres, ac nomina parta triumphis
Conſul, & æquantem ſuperos virtute ſenatum. *Deter* detera deterum, cui aliquid deeſt, quaſi detritũ ne bonũ ſit: olim fuit in vſu, & creſcebat in genitiuo deteri, deteræ, deteri. hinc regulariter fit *Deterior*, id eſt minus bonus. *Exter*, id eſt externus, genitiuo exteri: vnde exterior. Papin. lib. 11. Theb.
Sed quid apud tales, quos nec ſua pignora curæ,
Exter honos. Idem 5. Theb. -precor extera rerum
Agmina. Valerius exterarum gentium dixit. Virg. Fas extera quærere regna. *Citer*, citera, citerũ, genitiuo citeri cum creſcẽtia, id eſt quod eſt citra. hinc recte citerior fit, vt à ſuperus, inferus, poſterus: ſuperior, inferior, poſterior. ſic olim dicebant inter vel interus, anter vel anterus. vnde ſunt anterior interior. Cicero ad Cælium, Citeriora nondum audiebamus. Poſitiuus olim erat in vſu citer. Cato apud Priſcianum, Citer agnus alligatus ad ſacra. Eodẽ Afranius vſus eſt. Idem Cato *Infer* & *Super*: pro *Inferus* & ſuperus dixit, Vbi ſuper inférque vicinus tum decedito. Papinius 11. Theb. Infera taxus. Horatius, Poſtera lux oritur multo gratiſſima nobis. Ouidius, -per flumina iuro
Infera. Cæſar in Comment. Huc poſtero die frequentiſſimi conuenere. Excipiuntur à regula ſiniſter ſiniſterior, bonus melior, malus peior, paruus minor, multum plus ſolum in neutro genere, & hoc in ſingulari numero. At in plurali hi & hæ plures, & hæc plura vel pluria. Cæterũ pluria & cõpluria non ſunt cõparatiua, teſte Georgio Valla Placẽtino, lib. 31. cap. 12, vbi ait pluria & compluria non eſſe vetera: quia vſi ſunt Cic. & Plin. in qua re taxat Priſcianum cum Donato & Gellio. Idẽ dicit genitiuum pluris eſſe omnis generis, licet plus ſolum ſit neutri generis. Idẽ dicit lib. 7. Priſcianus. Id probat male Georgius per hæc exempla bene Latina, Pluris amor eſt, Pluris virtus eſt quàm aurum. Male inquam, probat: quia pluris ſic etiam eſſet pluralis numeri. Ouid. Pluris opes nunc ſunt, quàm priſci temporis annis. Sic etiam tanti, quanti eſſent omnis generis, quod oppido quàm friuolum eſt. Magnus maior. A facio ſunt quædam adiectiua in ficus, & à dico vel dicax in dicus pœnultima correpta, quæ comparatiua in entior efficiunt: vt *Magnificus*, magnificentior, qui magna facit. *Mirificus* mirificentior, qui mira facit. ſic *Munificus*, id eſt liberalis. *Honorificus*, qui honore digna facit, aut quod cum honore fit. nam capiuntur hæc etiam aliquando paſſiue, vt Magnificũ opus. Maleficus, beneficus, &c. forſitan olim nomina fuerunt magnificens, mirificens, &c. vnde hæc venerunt.
Significus, ſigna faciens. hinc Laurentius ſignificantior facit. quod verè fit à ſignificans non à ſignificus. Apuleius in deo Socratis, Num pudet me eſſe ſignificum. Cic. ad Atticum, Quæ res multo honorificentior viſa eſt. *Maledicus*, id eſt mordax & obtrectans, maledicentior: quod à participio maledicens eſſe non poteſt, quia hic tertia producitur, illic corripitur. ſic *Benedicus* benedicentior, qui benedicit & laudat. Plaut. in Aſin. Quum illiciebas me ad te blande ac benedice. ſic falſidicus, &c. non cauſidicus, quia ſubſtantiuum eſt. Addunt à volo beneuolus, maleuolus: quæ ex integro ſunt & corrupto, teſte Quintiliano: ſic omniuolus, &c. A loquor magniloquus, &c. beneuolentior, magniloquentior, &c. ſed non opus eſt addere: quia legimus ſæpe maleuolens, magniloquẽs, &c. vnde hæc comparatiua ſunt, licet reliqua non habeant alia comparatiua: neque enim dicimus beneuolior, &c. Cicero libro ſeptimo ad Atticum, *Breuiloquentem* iam me tempus ipſum facit. Terentius in Phormione, Nec illi *Beneuolens* neque notus. A turpiſequus, &c. non inueni quicquam.

Fortior à forti eſt. facias ita cætera ternæ.
Iunior excipiunt. à nequam nequior exit.

Comparatiuus, ſi poſitiuus fuerit tertiæ, fit à datiuo ſingulari addita or: vt Forti fortior, pauperi pauperior hic & hæc potis & hoc pote, id eſt potens, ſolum nominatiuũ inuenitur non habere: olim datiuus erat poti: vnde *Potior* & potiſſimus, id eſt melior & optimus, quaſi potentior & potẽtiſsimus, Priſcianus voluit eſſe à verbo potior. Perſius, Quis potior iudex, puerîſve quis aptior orbis? potius aduerbium etiam ſignat magis. Horat. Hic tibi ſit potius quàm tu mirabilis illi. Potiſsimum aduerbium rectius dicitur, quàm potiſsime pro maxime & optime. Teren. Vbi tu dubites quid ſumas potiſsime. Excipitur à regula vnicum nomen iuuenis iunior, teſte Priſciano, pro iuuenior. Georgius Valla lib. 31. cap. 12. reprehendit Priſcianum dicens, *Iunior* non (vt hodie quidam grammatici literatoréſq; putant Priſcianum ſecuti) ab eo quod eſt iuuenis: ſed (vt Cornutus ait) à iunis: *Iunis* enim (inquit) & iune, minor iuuene dicitur. vnde iunior. ideo primam quoque ſyllabam producit inde *Iunix* iunicis, vacca ætate viridior. Perſius, Iunicum omenta liqueſcant. maſculi iuuenci dicuntur. Nequam nequior facit, nec excipitur: quia non flectitur nequam. *Frugi*, id eſt vtilis, præditus virtute &
tempe

temperans, facit comparatiuum frugalior, & ſuperlatiuum frugaliſsimus. hinc ea virtus, frugalitas dicitur. Plautus, Leſbonicus factu eſt frugalior. hæc à frugalis non ſunt: quia Quintilianus taxat eos à quibus dicitur frugalis, tanquam ſit dictio parum proba.

SVPERLATIVORVM FORMATIO.

Er rimus adiiciet ſuperanti, dant timus exter,
Et citer, & dexter: quibus addes ritè ſiniſter.
Dic etiam extremus. maturus dat rimus apte,
Vel ſimus. huic iungunt ſatur. à vetus eſt rimus vſque.

Poſitiuo in er, addit ſuperlatiuo rimus, ma, mum: vt niger nigerrimus, deter deterrimus, pauper paupertimus, ma, mum: celeber celeberrimus. & quanuis in maſculino legamus celebris, ſalubris, alacer, &c. non tamen alios ſuperlatiuos habebunt, licet vetuſtiſsimi *Celeriſsimus* dixere. Manilius in Iliade apud Priſcianũ, Celeriſsimus aduolat Hector. Excipiuntur à regula exter exterior extimus vel extremus, citer citerior *Citimus*, dexter dexterior *Dextimus*, ſiniſter ſiniſterior ſiniſtimus. Sillius lib. 7, -extima cingens Clauſos ipſe tenet. Boëtius, Polum relinquat extimum. Plautus, Factus ſum quaſi extimus à vobis. Apuleius, Philoſophia in extimo mundi tergo degit. Cic. in ſopno Scipionis, Cæleſtis extimus. Ibidem, Quæ vltima à cælo, citima à terris, luce lucebat aliena. Capella in nuptiis Philologiæ, Clio citimum circulum, hoc eſt in luna collocauit hoſpitium. Varro de hæreſibus, A primo compito dextimam viam munit. De ſiniſtimus authores ſunt grammatici, vt Priſcianus, &c. Cicero ad Auguſtum, Perducam ad extremum: & nouiſsima conferã primis. hinc tanquam à poſitiuo fecit iterum comparatiuum nouator verborum Apuleius dicens primo Metam. Siquid eſt tamen nouiſsimo *Extremius*. Maturus, matura, maturum, facit ſuperlatiuum *Maturrimus* ab antiquo nomine matur. Cic. apud Priſcianum, Quippe qui omnium maturrimè ad cauſas publicas acceſſerim. vel *Maturiſsimus*. Idem apud Priſcianum, Quibus virtutibus omnem tueri vitam poſſint, eas in ætate maturiſsima velint comparare. Badius grammaticus minime proletarius dicit ſatur ſimiliter facere *Saturrimus* & ſaturiſsimus. A cicur & memor nihil inueni. Vetus facit veterior *Veterrimus*, à vetuſto nomine *Veter* veteris, vt vber vberis. Ennius apud Priſcianum, Quum veter occubuit Priamus ſub Marte Pelaſgo. Virgil. 2. Æneid. Ingens ara fuit, iuxtáque veterrima laurus. De poſitiuo veter iterum. Accius, Veter fatorum terminus ſic iuſſerat. Plautus in Bacchidibus, Senem tibi dedo illum *Veteriorem*, lapide vt lenitum reddas.

In reliquis ſimus accipiet patrius poſitiui,
Atque datiuus in i: tamen ſ ſimus vſque præibit.
Excipe poſtremus, ſupremus, & optimus, atque
Peſsimus, & minimus, cum maximus, intimus addens.
Plurimus, infimus adiunges. entiſsimus autem
A ficus atque dicus facito. limus is dato dempta,
Cum facilis, gracilis, agilis, ſimiliſque, humiliſque.

Si poſitiuus non deſinit in er, tunc ſuperlatiuus fit à genitiuo poſitiui in ſecunda declinatione, vel à datiuo in tertia addendo ſ & ſimus: vt celſus celſi celſiſsimus, non ſummus, vt grammatiſtæ ſopniãt. Forti fortiſsimus, &c. Excelſus, id eſt altus. Summus poſitiuus eſt vt imus. Gellius lib. 2. In his regionibus *Excelſiſsimo* loco murum ſtatuere aiebat. Apuleius, Videtiſne inſiſtentem *Celſiſsimæ* illi rupi montis ardui verticem? Valerius Maximus lib. 6, In excelſiſsimo montis vertice cruci affixit. Seneca in Thyeſte, Eructat omen cælitum excelſiſsimum. Tullius pro Sylla. In hanc excelſiſsimam ſedẽ dignitatis & honoris. Columella, Iudææ gentis hominem proceriorẽ celſiſsimo germano. Ingens ingentior *Ingentiſsimus* reperitur, licet raro. Vegetius. lib. 4, Rotæ quoq; de lignis viridibus ingẽtiſsimæ fabricantur. id eſt vltra modũ magnæ. Excipiũtur à regula poſterus poſtremus, ſuperus *Supremus*, &c. Andronicus apud Priſcianũ, *Inferus* an *Superus* tibi fert deus funera Vlyſſes. Horat. Supremo te ſole domi Torquate manebo. id eſt vltimo & occidente. Etiã ſignificat ſummum. *Poſtremus*, id eſt

id eſt vltimus. Terentius, Si id facis, hodie poſtremum me vides. hoc ſecũdo comparatur poſtremus poſtremior *Poſtremiſſimus*. Gracchus in oratione de parſimonia apud Gellium, Omnium nationum poſtremiſſimum, nequiſſimũmque exiſtimatorem. Apuleius, Nullum animal in terra homine poſtremius, Paruus minor minimus. lectum eſt *Paruiſſimus*, ſed nollem imitari. Lucretius,
Præterea niſi erit minimum, paruiſſima quæque
Corpora conſtabunt ex partibus infinitis. Boëtius in Muſicæ prologo, Paruiſſimas mutationes. Vegetius, Paruiſſimos fines. *Interus*, vel inter intera interum veteres dicebant, vt ſuperus: hinc interior *Intimus*. Terentius, Ipſus mihi Dauus dixit, qui intimus eſt eorum conſiliis. poſitiuo vtitur Cornelius Tacitus, teſte Lanciloto, Amiſsis per intera bella nobilibus. Intimus poſitiuus efficitur: quia facit comparatiuum intimior: quamuis nunc non occurrat teſtimonium: ſed vlteriore ſuperlatiuo caret. Multus plurimus, multa plurima, multum plus plurimum. Cicero *Multiſſimus* pro plurimus dixit. nollem primus imitari. Idem lib. 11. epiſt. ad Atticum, Literas tuas accepi pridie Nonas Februarias: eóque ipſo die ex teſtamento creui hæreditatem: ex multiſsimis & miſerrimis curis eſt vna enata. *Infimus*, id eſt maxime inferus vel infra: non ſolum de loco, ſed etiam de qualitate. Terent. Tace tu, quem ego eſſe infra infimos omnes puto homines. Nomina à facio in ficus, à dicax in dicus, habent entiſsimus. Suetonius, *Maleficentiſſimos* incolumes præſtitit. Quandoque regulariter formant ſuperlatiuos: ſed apud vetuſtiores. Terent. *Mirificiſſimus* eſt patruus tuus. Cato *Beneficiſſimo* dixit: & Accius magnificiſſimus. Hæc quinq;, facilis, agilis, gracilis, humilis, ſimilis faciunt ſuperlatiuos abiiciendo is, additis limus ſyllabis: & ita ſunt duo ll, facillimus agillimus. his addit Valla docilis docillimus, Compoſita ſimiliter faciunt, vt difficilis, abſimilis, &c. Virgilius, Circuit, & quæ ſit fortuna ſimillima quærit. Idem, Ipſa ingens arbos faciémque ſimillima lauro. *Facilis*, non grauis. Perfacilis, valde facilis. Difficilis, non facilis. vt Amanti nihil eſt difficile, ait Tullius. *Agilis*, leuis & mobilis. *Gracilis*, tenuis, non craſſus. *Humilis*, non altus: vt Humilis arbor, humilis homo, id eſt vilis & ignobilis. In ſacris ſignificat non ſuperbum. *Docilis*, qui facile diſcit. contrariũ eſt indocilis. Per pro valde, & ſimiles particulæ ſoli poſitiuo dandæ non iungantur comparatiuo aut ſuperlatiuo. vt à perdoctus nõ dices perdoctior perdoctiſſimus, ſed perdoctus, multo doctior, quàm doctiſſimus, &c. Per poſitiuo congruit: multo vel longe, comparatiuo. Quàm pro valde, ſuperlatiuo iungitur. de quibus & multis aliis copioſe in Syntaxi diſputo.

COMPARATIO IMPERFECTA.

Anterior ſuperante caret, iuueniſque, ſenéſque,
Sicut adoleſcens: cui diues pluráque iungunt.
Temperior ſolum eſt. ignorant hæc poſitiuum,
Vltimus, vlterior, prior, & primus, propiórque:
Proximus, ocyor, atque ocyſsimus adiiciantur.

Anter vel anterus veteres dixere. hinc anterior anterius: quod aliquando aduerbiũ eſt ſine ſuperlatiuo: vt Iuuenis, vel iunis iunior, ſenex ſenior, adoleſcẽs adoleſcentior, diues diuitior, & (vt Lancilotus vult) certus certior: quod miror eum præcipere, cum *Certiſſimus* perſæpe apud Cic. legatur: vt Certiſſimum vectigal aſcribitur: in oratione pro lege Agraria. Temperior poſitiuo & ſuperlatiuo caret. Ocyor ocyſſimus poſitiuũ non habet quo vtantur Latini: ſicut vlterior vltimus, prior primus, propior proximus. In hac re præter authores antè citatos, aſtipulatur mihi Pomponius Lætus lepidiſſimus grammaticus. Nunc meo more declarabo ſingula. Terent. Quis me Athenis *Diuitior*? Idem. Quàm iniquè comparatum eſt, vt hi qui minus habent, ſemper aliquid addant diuitioribus. Ouid. Oppida ſunt regni diuitiora mei. Martialis, Romanũ propius diuitiúſq; forum eſt. Dis ditior ditiſſimus, integrum eſt. Sidonius ad Domitium, Quænam potiſſimum *Anterius* caulibus noſtris culina fumaret? veteres in ſuperlatiuo antimus dixere, vt quidam *Seniſſimus*: vt in Xenophontis æquiuocis, Saturni dicuntur familiarium nobilium regum qui vrbes condiderunt ſeniſſimi. Legimus aliquando *Iuuenior* pro iunior. Columella, teſte Lanciloto, Illi quidem incõmodo quod iuueniori exanimi ſolet accidere. ſic ipſe inuenio in Apuleio libro octauo Metam. Vnus præ cæteris & animo fortior, & ætate iuuenior, & corpore validior. Lancilotus dicit perſuaſus perſuaſiſſimus ſine comparatiuo: vt Apricus apriciſſimus, inclytus inclytiſſimus, iuriſconſultus iuriſconſultiſſimus,

ſimplex ſimpliciſſimus, decorus apud Apuleium de Magia, decoriſſimus, mediocris medioximus, comis comiſſimus, immeritus immeritiſſimus, inuitus inuitiſſimus. legi tamen inuitius. & (vt Seruius vult) perfectus, perfectiſſimus. At Cicero lib. 8. ad Atticum dixit, Illum eſſe perfectiorem volo. Rurſum ingens ingentior: raro ingentiſſimus. Virg. O fama ingens ingentior armis. Vegetius ingentiſſimus dixit: ſed ita accipiunt docti, vt dicant illum malum Latinitatis authorem: nam gambas pro tibiis, & paruiſſimos fines dixit. Communis communior, vix vnquam communiſſimus apud Latinitatis primipilos: remiſſus remiſſior tantum, vt ſalutaris ſalutarior, infinitus infinitior, opimus opimior, prauus prauior, vt quidam volunt: quos refellit Taciti authoritas dicentis, Ea tempeſtate prauiſſimus mos. Longinquus longinquior, propinquus propinquior, multi addunt ſuperlatiuo carentibus. Plurima carent comparatiuo ſuperlatiuóque, vt nauus, id eſt diligens: magnanimus, & ſimilia in imus. vulgaris, vnicus, duplex, ſummus, memor, agreſtis, fugitiuus: & adiectiua tertiæ in ter, vt ſylueſter, &c. ſeruilis, nubilis, modicus, ficulnus, populnus: & diminutiua, vt vetulus: & in tilis, vt verſatilis: & in bundus, vt vagabundus: & in inus, vt cananibus: & à fero & gero, vt letifer. Item tremulus & degener. Collegit hæc Lancilotus. Forſitan in quibuſdam reperies contrarium. Sollicitus etiam ſollicitior facit ſine ſuperlatiuo, teſte eodem. Suet. in Domit. Tempore ſuſpecti periculi ſollicitior. *Secundus* pro proſper plene comparatur. Falſus falſiſſimus ſine comparatiuo, teſte Perotto. *Properus* propera properum, id eſt feſtinus, comparatiuo ſuperlatiuóque caret. Temperior, vel rectius temporior, id eſt tempeſtiuior, à tempus deductum, caret adiectiuo, poſitiuo, & ſuperlatiuo, & vix inuenies hoc nomen, ſed bene aduerbium *temporius*, id eſt opportune & feſtine. Columella lib. 10, Temporius ad officinam redeant. Ouidius 4. Metam. -modo ſurgis Eoo. Temporius cælo modò ſerius incidis vndis. *Ocyor* ocyſſimus, id eſt velocior velociſſimus, poſitiuo carent: quia ωκυς vel ocys Græco, id eſt velox, Latini non vtuntur. Obnoxius obnoxior etiam ſuperlatiuum vix habet. *Habitior*, id eſt pinguior, & (vt vulgo dicitur) melius diſpoſitus, carere dicitur poſitiuo & ſuperlatiuo. id videtur mihi refelli poſſe authoritate Gellij dicentis libro 4. cap. vlt. Scipio Naſica & Marcus Pompilius, quum equitum cenſum agerent, equum nimis ſtrigoſum & male habitum, ſed equitem eius vberrimũ & habitiſſimũ viderunt. Et cur (inquiunt) ita eſt vt tu ſis quàm equus curatior? quoniam (inquit) ego me curo: equum Statius meus ſeruus. Vlterior *vltimus*, primus eſſe poteſt. Virg. Tu ſanguinis vltimus author. Propior proximus. Fit proximus poſitiuus, & ſignificat propinquum: facitque comparatiuum *proximior* ſine ſuperlatiuo. Vlpianus, Si quis proximior cognatus naſceretur. Vegetius, Proximior dextraſit, quæ plagam poſſit inferre. Prior è duobus, primus è multis. id verum eſt, niſi prior ablatiuum regat. ſed de hoc in Syntaxi. Prius nomen putant dici barbare: id falſum: quia priora ſæpe legimus. ideo prius conſilium optime dici opinor.

Vs ſi vocalis præeat, raro gradus exit,
More prius dicto. Tenuis non additur aptè.

Quando vocalis præcedit ſyllabam us poſitiuo, aut nunquam, aut raro comparatur more dicto, id eſt in or, & ſimus: vt idoneus, rubeus, cæruleus, *Arduus*. id eſt altus & difficilis. Martial. Ardua res hæc eſt opibus non tradere mores. *Pius*. qui parentes & Deum colit. *Induſtrius*, diligens & ingenioſus. Induſtria, id eſt diligentia. *Inglorius*, id eſt ſine gloria & honore. *Strenuus*, velox & diligens. *Incurius*, id eſt negligens. *Iniurius*, faciens iniuriam. Ratio regulæ eſt: quia comparatiuus regulariter formatus, debet ſuperare poſitiuum vna ſyllaba: vt docti doctior. Regulariter dixi propter peior, maior, minor, iunior, (ſi à iuuenis fieri velimus) & plus. prior autem poſitiuo caret, vt diximus. Et quia i litera inter duas vocales efficitur conſonans vt maior, comparatiuus non ſuperaret poſitiuum, vt piior: & ſi i non fieret conſonans vt ſuperaret, tunc eſſet cacophonon, id eſt mala ſonantia. Authores hanc grammaticorum rationem non ſemper cuſtodierunt: quia Varro *Aſſiduior* dixit in ſecundo de Re ruſtica. Suetonius in Galba, Mox vaſa ærea *Aſſiduiſſimi* vſus conflauerit omnia. Cicero in libro de claris oratoribus ad Brutum etiam aſſiduiſſime dixit. Iuuenalis, *Egregius* cœnat meliúſque miſerrimus horum. id eſt magis egregie. Rufinus in Ioſepho, Nihil enim *Impius* à Romanis paſſi ſunt, quàm ipſi ſe tractarunt. id eſt magis impie. Pacuuius, Mulier *Egregiiſſima* forma, dixit. Plautus in Epidico, Nam *Strenuiori* deterior ſi prædicat ſuas pugnas, de illius ore fiunt ſordidæ. Lucilius, Villicus ſtrenuior ſi euaſeris. Gellius, Viros habuiſſe *Strenuiſſimos*. ſic Salluſtius & Cato. Salluſtius tamen putatur dixiſſe, Nam vt quiſque ſtrenuus ceciderat in bello: quia ſcilic

quia ſcilicet durum videbatur ſtrenuiſſimus. Gracchus in Tuberonem, Vt in me *Induſtrior* ſis quam in te. Cato. Antiquiorem animum inducent eſſe quàm *Innoxiorem*. Idem, Idq́; perpetuius atq; firmius repſit. Idem, Fugit maxima flagella *Perpetuiſſimo* curriculo. Digeſtis, De legatis tertio. 1. Nuntius, legitur *Exiguior*. Pius Baptiſta idonetor dixit. Vtere parciſſimè iuuentis. Pius pientiſſimus facit:& in ſacris *Piiſſimus*. Curtius lib.8, O fidiſſimi piiſſimíq; ciuium ac amicorum. Cicero tamen dicit piiſſimus male dici. verba eius ex 14. Antoniana hæc ſunt, Tu porro ne pios quidem, ſed piiſſimos quæris:& quod verbum omnino nullum in lingua Latina eſt, id eſt propter tuam diuinam pietatem nouum inducis. (Tenuis) Alexander negauit inſcite comparari poſſe. Plinius, *Tenuiora* ferramenta reſtringi oleo mos eſt. Suetonius, *Tenuiſſimo* cuiq; & ignoto. Cic.lib.3. ad Atticum, Mea ſpes etiam tenuior ſemper fuit, quàm tuæ literæ. Et 13. ad Atticum, Quis enim tenuius dixit? Et in Officiis. Neque tenuiores propter imbecillitatẽ circunueniantur. Idem ſæpe alibi vſurpauit. ſic Quintilianus tenuiora: ſic cæteri ferme omnes. Pinguis pinguior rectè facit, quia u liqueſcit poſt g. Seneca epiſtola vigeſima dixit proprior. Cato arduius & arduiſſimo enuntiauit, teſte Priſciano. Plinius 7. epiſt. Exiguiſſima legata. Cæterùm meminerimus raris rarò vtendum eſſe, præſertim ſi apud vetuſtiſſimos tantum reperiantur, quales ſunt Cato, Accius, Pacuuius, Ennius, Gracchus, Quadrigarius, &c. Quæ comparatiuos ſuperlatiuóſque more dicto non faciunt. vbi comparatione opus eſt, capiunt magis & maxime: vt Magis dubius, maxime dubius.

Grammaticæ Deſpauterianæ

LIBER V.

De Præteritis & ſupinis.

COmpoſitum ſimpléxque modo flectuntur eodem.
Excipies quædam pòſt clarè notificanda.

Præteritorum & ſupinorũ generales regulæ.

Verbum cõpoſitæ figuræ coniugatur vt ſimplicis, & contrà: vt Sedeo ſedi; poſſideo poſſedi. Excipiuntur quædam: quia do eſt primæ coniugationis: reddo, addo, tertiæ. maneo manſi, immineo imminui hæc & alia ſatis declarabũtur: ideo hic nolui ponere. Hic liber de præteritis & ſupinis tractabit: quia quæ à præſenti formantur, per analogiam, id eſt proportionẽ & ſimilitudinem verborum amo, doceo, lego, audio, ſatis noſcuntur. in præteritis & ſupinis maior eſt diuerſitas: ideo neceſſaria eſt amplior eorum tractatio. Coniugatio, eſt verborum per tempora declinatio. Supinum, eſt quod in um vel in u deſinens ſine caſu, verbi ſignificationem habet: vt Amatum amatu. Torrentinus dicit ideo ſupina dici, quia quum habeant vocem participij paſſiui: tamen ſupinantur, id eſt vertuntur in actiuam ſignificationem. De hoc videbis in Syntaxi.

A quoties mutatur in i, per e pono ſupina.
Demitur hinc do. go, ſapio, ſalio, ſtatuóque.

Si verbum compoſitum mutet a ſimplicis in i. ſupinum retinebit e: vt Facio, feci, factum: reficio, refeci, refectum. Excipiuntur verba in do: vt Cado, cecidi, caſum: recido, recidi, recaſum. Et in go: vt Ago, egi, actum: adigo, adegi, adactum. Et compoſita à ſapio, quia retinent i in ſupino: vt Deſipio, deſipui, deſipitum, &c. à ſalio, ſtatuo, quæ pro a in ſupino retinent u: vt Inſilio, inſilui, inſultum.

Hoc etiam notatu dignum, & verba mutantia e in i, non perdunt e ſimplicis in præteritis & ſupinis: vt Emo, emi, emptum: redimo, redemi, redemptum. ſic ſedeo, inſideo, &c. Compoſita à teneo non habent e in præteritis, ſed ſupinis: vt continui contentum. Cædo & Lædo mutant diphthongum in i longum, quod retinent compoſita in præteritis & ſupinis.

Quum geminat ſimplex, compoſto tolle priorem:
Quam retinet do, ſto natum, ceu diſcere, poſco.
Pluria ſic olim, ceu nunc præcurro, repungo.

Quum ſimplex geminat principium præteriti, compoſitum non geminat: vt Mordeo momordi, remordeo remordi: Pello pepuli, compello compuli, &c. Excipe compoſita à do, ſto, diſco, po-

ſco: quia ſemper geminant: vt Credo credidi, reſto reſtiti, ediſco edidici, repoſco repopoſci. ſic olim plura, vt omnia compoſita à curro, vt decucurri, &c. nunc ſolum *Præcurro* geminat principium. Plautus in Sticho, Præcucurri vt nunciarem nuntium exoptabilem. Idem, Ego hac præcucurri gratia ne te pater opprimeret imprudentem. Terentius in Hecyra, Vna illarum interea properè præcucurrit. Aliquando non geminat. Liuius lib. 20. ab vrbe condita, Etſi fortunam præcurriſſent. Virgilius 4. Æneid. Ecce fere ſummo deiectæ vertice capræ

Decurrêre iugis. Caper apud Priſcianum, Quum ei qui nos pupugit, talionem, id eſt vicem à nobis redditam oſtendimus, *Repupugi* dicimus. Supinum nunquam principium geminat.

Si ſit a præſenti, non deſinet eſſe ſupino.

Quoties præſenti fuerit a, non aberit ſupino, licet in præterito mutetur: vt Facio, feci, factum; fallo, fefelli, falſum.

Præteritis quæcunque carent, ſpoliabo ſupinis.

Quæcunque carent præteritis, etiam carent ſupinis: vt Polleo, gliſco, &c. Licet præteritorum & ſupinorum carentia pertineat ad ſequentem librum, tamen in hoc libro totam hanc rem abſoluam: quia id breuius & commodius fiet. nam cæteri carentia præteritis aut ſupinis fermè ſuis locis explicauere, & in defectiuis omnia reperiuntur. id ego non faciam, quia breuitati & puerulorum vtilitati ſtudeo.

PRIMA CONIVGATIO.

Regulæ ſpeciales.

Præteritis aui facit as, atúmque ſupinis.

Verbum primæ coniugationis facit præteritum perfectum indicatiui modi à ſecunda perſona ſingularis numeri, indicatiui modi, præſentis temporis, ablata litera s, & addita ſyllaba ui. in ſupino mutat ui in tum, vel tu: vt Amo amas, ama, amaui, amatum, amatu: *Æquo*, æquaui, æquatum, id eſt æqualem facio. Valerius Maximus lib. 3, Æquauit Athenis Thraciam. ſic ambulo: vnde *Ambulatores*, qui vrbem paſſim peragrant, vendendo viliſſimas merces dictis quibuſdam ſcurrilibus aucupando emptores. *Anteambulo*, anteambulonis, qui honoris gratia aliquem comitatur. *Albo* albas, album facio. *Libo* libas, id eſt guſto. Prælibo, prægusto. *Æſtuo*, æſtuas, æſtuaui, æſtuatum. ſupinum vix inuenitur: quia grammatici dicunt carere ſupino. Hieronymus tamen oſtendit habere: quia æſtuatus dixit in fine Eccleſiaſtici, In medio ignis non ſum æſtuatus. ſignificat ferueo & flagro. Item fluctuo & agitor: vt Mare æſtuat. *Inſtauro*. id eſt integro. Reſtauro, idem, teſte Perotto & Calepino: qui negat inſtauro eſſe ab inſtar, ſed à ſtauro quod non eſt in vſu. *Reſtauro* pœnè obſoleuit. tamen Lactantius vſus eſt, vt Calepinus docet in dictione Inſtauro. Et Iuſtinus lib. 2, Interea & Darius quum bellum reſtauraret, in ipſo apparatu decidit. Melius ergo inſtauro dicimus, quàm reſtauro: licet ipſe in præfatione quarti libri Verſificatoriæ reſtauratione pro inſtauratione dixerim. Cæterùm non cenſebo reſtauro barbare dici, vt Quintianus qui plura minus bene damnauit: inter quæ & rubeus, rubea, rubeum, quod negat dici poſſe: quia ruber dicendum eſt: quem refellit Gellij authoritas dicentis lib. 2, cap. 26, *Rufus* enim color & ruber nihil à vocabulo rubei differunt. Solinus, Colores duo ſunt, quos fingere non valet rubeus & candidus. nimis temerariè plærique iudicant. Siquis multa vocabula diſcipulis declarare voluerit, facile è Vocabulariis bonis excerpet, & pueris dictabit: vt Orbo, vacillo, fugo, titubo, obturo, migro, liquo, &c. quæ habent omnia aui, & atum. Excipiuntur pauca iam declaranda.

Excipe do dedit, atque datum: ſtetit atque ſtatum ſto:
Cuius compoſitum ſtitit atque ſtitum capit apté.

Do, dedi, datum: circundo, circundedi, circundatum. ſic peſſundo, vænundo, ſatiſdo. Sto, ſteti, ſtatum. huius compoſita ſtiti & ſtitum faciunt, vt præſtiti præſtitum: inſto, inſtiti, inſtitum, non (vt inepti dicunt) inſteti. ſic barbare loquentes, Dominus decanus inſtetit pro licentia. Da ſyllaba corripitur vbicunq; eſt prima ſyllaba in condeclineis a Do: vt Dabam, dare. ergo dic pœnultima breui, peſſundabam, circundabam, &c.

Do. id eſt dono. Item mitto: vt Do Petro ad te literas. id eſt mitto per Petrum. Idem dico: vt apud Virgilium, Sed tamen iſte Deus qui ſit da Tityre nobis. & Da aduerbia loci. Circundo, id eſt circumpono; vt Circundo ſaltus canibus. Vænundo, id eſt vendo: vt Ad quid perditio hæc? poterat enim vænundari multo, & dari pauperibus. Peſſundo, id eſt calco vel opprimo. peſſum, id eſt ſub

pedibus

pedibus.& dicimus etiam do peſſum. Lucanus, -quàm celſa cacumina peſſum
Tellus victa dedit. Satiſdo. ſatisfacio aut ſoluo.

Sto erectus ſum. Item ſtat, manet, aut certum eſt. Virgilius,
Stat ſua cuique dies: breue & irreuocabile tempus

Omnibus eſt vitæ. Sto conuentis. id eſt ſeruo pactum. Per me non ſtetit. id eſt non fui cauſa cur minus fieret. Aſto, iuxtà ſto: Anteſto, excello: Abſto, longe ſto. Ouidius abſtit pro abſtitit, poſuit vndecimo Metamorph. Halcyone lachrymas, & quæ par admouet, abſtit. Reſto, ſuperſum vel relinquor. Virgilius ſecundo Æneidos, Quid iam miſero mihi denique reſtat? Propertius licenter reſtauit, dixi libro ſecundo, Nec ſi poſt Stygias aliquid reſtauerit vndas. Præſto, præſtiti, præſtitum, id eſt do. Plinius, Plura hic mihi præſtitit quàm parentes. Item excello. Valerius Maxim. libro tertio, Omnes ciues nobilitate, pecunia, honoribúſque præſtaret. Idem libro ſeptimo, Authoritate & prudentia cæteros præſtans. hic per accuſatiuum dixit, quod Tullius per datiuum, Bona exiſtimatio diuitiis præſtat. Præſtat imperſonaliter, id eſt melius eſt. Idem, Nónne emori per virtutem præſtat, quàm vitam miſeram & inhoneſtam per dedecus amittere? In Iuſtiniani inſtitutionibus præſtauimus pro præſtitimus leges: neſcio an mendum ſit. Veriſimile eſt hæc omnia aui habuiſſe aliquando, & atum pœnultima longa in ſupino: nam Brutus præſtaturum dixit: & præſtatio non præſtitio in vſu eſt. Proſto, id eſt publice ſto cauſa lucri: vt Meretrix proſtat. Superſto, adhuc viuo. Conſto, id eſt ſimul ſto: non ſum inſtabilis, vel componor. Item conſtat, id eſt liquet. Quanti conſtat liber? Quanti emitur? Diſto, longe ſto, vel abſto, aut differo. Quantum diſtat hinc Roma? quingenta milia. Exto emineo: Liber non extat. id eſt nuſquam inuenitur: vel ipſe periit. Inſto, propè ſum: vt Paſcha inſtat. vel operam do pro re acquirenda. Plautus, Poſcit, inſtat, vrget, non ſinit hominem quieſcere. Inſtitor, id eſt mercator. Catullus oſtendit præteritum inſtitit eſſe, non inſteit, dicens, Inſtitit imperio deterioris heri. Obſto, reſto ſiue reſiſto. hinc Obſtaculum, id eſt impedimentum.

Dono lauo, laui, lotum, lautum, atque lauatum.
Poto magis potum: iuui, iutúmque, iuuare.

Lauo, laui, lotum vel lautum, vel lauatum, ab eo quod olim dicebatur lauaui: & ſignificat rigo, vel aqua purgo, aut quouis humore purgo. Horatius, Aſt vbi me feſſum ſol acrior ire lauatum
Admonuit. Terentius in Eunucho, Abeunt lauatum. Ouidius tertio Faſtorum, Sacra lauaturas mane petebat aquas. hinc lauatio apud Vitruuium ſæpicule legitur. Cicero ad Varronem. lib. 9. epiſt. Faciam vt lauatio parata ſit. id eſt balneum. Lotum notiſſimum eſt. De lautum tacitus de Germanis, Lauti cibum capiunt. id eſt loti. ſic Sulpitius, Facies ſit lauta manúſque. Lautus nomen, id eſt mundus, delicatus, elegans. hinc lautitia. Lautulæ lautularũ, id eſt thermæ. Lauo olim fuit tertiæ. Horat. Phœbe qui tanto lauis amne crines. Idem, Ora manúſque tua lauimus Feronia lympha. prima in lauimus correpta oſtendit ipſum eſſe præſentis temporis.

Poto, potaui, potatum, & ſæpius potum. vnde potor, potus, potio, poturus Virgilius, Huc ipſi potum venient per prata iuuenci. Lucanus libro 5, Poturæ te Nile grues. Terentius autem in Phormione aliter dixit, Nam apud me potaturus eſt. Poto id eſt bibo. ſed hoc proprie neceſſitatis eſt: illud luxuriæ. Potio, medicorum ſorbitiuncula eſt. Potus aliorum. ſed hæ differentiæ non obſeruantur ſemper, Valerius Maximus lib. 9, Cibo & potione infœlicem ſpiritum prorogant. Potus, pota, potum, id eſt ebrius, aut qui potauit. Ouidius, Occurrit nuper: viſa eſt mihi digna relatu
Pompa, ſenem potum pota trahebat anus. Capitur etiam paſſiue. Idem, Quo plus ſunt potæ, plus ſitiuntur aquæ. Compoſita huius verbi producunt pœnultimam: vt Epôto, id eſt ebibo. Compôto, id eſt ſimul poto. Compotor, qui cum alio ſolet potare. de hoc adagionem habemus, Odi memorem compotorem. id eſt garrulum qui fidos inter amicos aut in ſympoſio dicta foras eliminat.

Iuuo, iuui iutum quod ſupinum non eſt in vſu, ſed pro eo capimus adiutum, quod eſt ab adiuuo. lectum eſt iuuaui. Manilius lib. 3 eo vtitur: & Salluſtius in Iugurth. iuuaturum, Iuuo, id eſt auxilium do. Virg. Audentes fortuna iuuat. Item delecto. Idem, Non omnes arbuſta iuuant. Idem, Iuuat arua videre. Adiuuo, id eſt iuuo. Terentius, Fortes fortuna adiuuat. In præſenti pœnultima corripitur, quam præteritum & ſupinum producunt, Adiûui adiutum: vnde adiuto adiutas, frequentatiuum.

Præbet ui per itum tubo, cum ſono, ſiue crepare.

Et domo, ſiue tono, veto, cum plico. Nexo, xui, xum.
Præbet ui per ctum frico, cum ſeco: iunge necare.
Nulla ſupina creat mico, dans micui. Datur aui
Nonnullis. aui tantum dat ſupplico: ſicut
Omne plico verbum quod dat cum nomine iunctum.

Hæc ſeptem verba Cubo, ſono, crepo, domo, tono. veto, plico faciunt per duas ſyllabas ui in prçterito & itũ in ſupino: vt Cubo, cubui, cubitũ: nexo facit nexui, nexũ. Hæc tria verba Frico, ſeco, neco, faciunt vi per duas ſyllabas in præterito, & ctũ præcedenti litera c ante t in ſupino: vt Frico, fricui, frictum: ſecui, ſectum: necui nectum. Mico micui facit abſque ſupino. Quædam ex dictis etiam dant aui in prçterito: & ſimiliter quod facile coniicitur, atum in ſupino: vt Increpo increpui vel increpaui: implico, implicui vel implicaui, implicitum vel implicatũ. ſic dimico dimicui, ſine ſupino: vt mico, micui: vel dimicaui, dimicatum. At ſupplico ſolum facit ſupplicaui, ſupplicatum, vt omne compoſitum à plico cum nomine: vt Duplico, duplicaui, duplicatum. Iam declarabo ſingula.

Cubo, id eſt iaceo. compoſita corripiunt penultimam, niſi interponatur m. & ſic ſunt tertiæ coniugationis: vt Incubo vel incumbo, &c. Ridenda eſt differentia barbarorum. Sanus eo cubitum: malo ſanus vado cubatum. Cubo, cubitum facit, & olim cubatũ. vnde cubatio, non cubitio dicimus. Plautus in Menæhmis, teſte Nebriſſenſi, per aui, accubaui dixit, Prandi, potaui ſcortum accubaui. vulgo tamen litera habet accubui. Apuleius quoque ſexto Metam. Europem tauro ſupercubaſſe dixit. Hieronymus in Ezechiele capite decimooctauo, Quare mater tua leæna inter leones cubauit? ſic domatio, tonatio, &c. dicimus: nõ domitio, tonitio: & contrà domitus, domitor. &c. potius quàm domatus *domator*, &c. Author Valla. Tibullus contra aliorum vſum libro quarto ait, Te duce non alias conuerſus terga domator. ſed redeo ad Cubo. Accubo vel acumbo, id eſt aſsideo vel adiaceo menſæ. Virgilius, Tu das epulis accumbere diuûm. Occubo vel occumbo, id eſt morior, regit datiuum. Virgilius, Neque adhuc crudelibus occubat vmbris. Idem, Seu verſare dolos, ſeu certæ occumbere morti. Procumbo vel procubo, id eſt cado. Virgilius, Procumbit humi bos. capitur pro mori. Concubo vel concumbo, id eſt condormio. hinc concubina. Decubo vel decumbo, id eſt deorſum cubo vel iaceo. Diſcumbo, non diſcubo, cibi capiendi gratia iaceo vel aſsideo. Recubo vel recumbo, id eſt cubo. Incubo vel incumbo, id eſt in aliquo vel ſuper aliquid iaceo. Virgil. Incubuitque thoro, dixitque nouiſsima verba. Gallina incubat ouis. Incumbo etiam ſignificat operam do: vt Incumbo virtuti. Excubo non excumbo, id eſt vigilo & diligenter cuſtodio hinc excubitor & excubiæ. Supercubo non ſupercumbo, ſuper aliquid cubo. Secubo vel ſecũbo, id eſt ſeorſum aut ſolus cubo. Ouid. Cur toties viduo ſecubat illa thoro? Succubo ſuccubas: incor. hinc ſuccubi, ſunt dæmones qui ſub ſpecie muliebri viris ſubiiciuntur: vt Incubi qui mulieres ineunt. Succumbo, id eſt ſubiicior & alicui ſubiungor. Virgilius, Forſitan huic vni potui ſuccumbere culpæ.

Sono ſonui ſonitum, & rariſſime ſonaui ſonatum. Manilius libro quinto Aſtronomicon, Aura per extremas reſonauit flebile ripas. Apuleius quinto Metam. Claſſicum perſonauit. Horatius, Magna ſonaturum des nominis huius honorem. Sonum facere ſignificat. Compoſita penultimam corripiunt: vt Aſſono, ad aliquid ſono. Perſius, Reparabilis aſſonat echo. Conſono, ſimul ſono aut concordo. Diſſono, diſcordo. Inſono & perſono, valde ſono. Reſono, ſonum reddo. Virgil. Reſonat clangoribus æther.

Crepo, crepui crepitum: raro crepaui crepatum, id eſt violentum ſonum facio. Ouidius, Et crepat in mediis laurus aduſta focis. Concrepo, idem. Terentius, Oſtium concrepuit. Etiam ſignat concordo: vt diſcrepo, diſcordo: cuius præterium in aui fecit. Cicero in libro tertio de Oratore. Nihil ſane ad rem pertinet ſiqua in re diſcrepauit ab Antonii diuiſione. Item Crepo, frangor ſignat: nam quod frangitur, crepat, id eſt violenter ſonat, Iudas crepuit medius. Capitur etiam pro defleo. Plautus, Qui crepat defunctum patrem. Increpo, ſonum facio. Ouidius, Abnuit Alcides, increpuitque lyra. Etiam cum clamore arguo. Perſius, Si increpuit, ceſſas nugator. Increpaui bis legitur in Plauto, teſte Mancinello.

Crepitus, nomen quartæ, id eſt violentus ſonus: & proprie turpis ſonus ventris.

Domo, id eſt manſuetum facio: vt Domo ceruum. Et vinco: vt Domo hoſtem. Edomo, perdomo, idem

idem :& pœnultimam corripit. Florus per regulam dixit, Copias eius domauerunt.

Tono, valde ſono, vel facio tonitru. olim habuit tonaui tonatum. vnde Horatius dixit, Intonata fluctibus. Fuit etiam tertiæ. Varro, Sonitus matris Deûm tonimus tibi ſemiuiri. Compoſita pœnultimam corripiunt. vt Intono, pertono, valde tono: Contono, ſimul tono: Attono, ad aliquid tono. hinc Attonitus, id eſt turbatus, quaſi tonitru percuſſus. Virgilius, Talibus attonitus iuſſis.

Veto, vetui, vetitum: & aliquando vetaui, vetatũ, id eſt prohibeo. Perſius, Veto quiſquam faxit oletum. Idem, Annuere his ſuperi vetuere, Iouémq; moratur. Cicero, Nam me ad formoſas mater accedere vetuit. Perſius, Excepto ſiquid Maſuri rubrica vetauit. Scodrenſis legit in antiquis vt ait, Excepto ſiquid Maſuri rubrica notauit. vtcunq; eſt, veto etiam vetaui habere monſtrat participium vetatus. Papinius 3. Theb. -piger irrupiſſe volatum, Concilia, & cælo mentem inſertaſſe vetati.

Plico, plicui, plicitũ: & aliquando plicaui, plicatum, id eſt contraho, & rugas facio. Plicatilis, quod plicatur. Plin. Ægyptij naues plicatiles humeris transferũt, quoties ad cataractas ventum eſt. Compoſita pœnultimam corripiunt: vt Applico, id eſt adiungo. Explico, extendo & declaro. Implico, inuoluo, innecto. Virgil. Implicuitq; comam læua. id eſt ſiniſtra manu. Cic. Rhet. 2, Quòd in itinere tam familiariter ſe applicauerit. Pacuuius, Quæ te explicauiſti ram a rumnis obruta. In Vitruuio ſemper explicaui & explicatum inuenio: & in Cicerone ſæpiſſime. ideo his quatuor, Applico, implico, complico, explico, non verebor per aui & atum vti. Cicero in Piſonem, Criminibus infinitis implicata. In eundem, Familiaritate implicatus. Salluſt. 4. hiſt. Implicatæ naues miniſteria prohibebant. Replico Calepinus dicit ſolum replicaui habere: vt Multiplico, triplico, & ſupplico, id eſt rogo humiliter, manus ſcilicet plicans. Ego credo etiam replicui replicitum recte dici: licet non occurrat teſtimonium. Papinius per ſyncopam replictæ pro replicitæ dicit quarto Sylu.

Non ellychnia ſicca, non replictæ Bulborum tunicæ, nec oua tantum.

Seneca epiſt. 94, Recitator ingentem hiſtoriam attendit minutiſſimè ſcriptam, arctiſſimè plictam.

Nexo nexas, vel per tertiam nexo nexis, id eſt ligo vel necto.

Frico, fricui, frictum: aliquando etiam fricaui, fricatũ: quo iam parcè vti non erubeſcerem. Catullus in Egnatium, Et dens hibera defricatus vrina. Cic. lib. 12. ad Atticũ, Quæ res forſitan ſit refricatura vulnus meũ. Plin. lib. 8, Pantheras per carnes affricatas aconito venantur barbari. Celſus lib 6, Antè oleo perfricatus. Itaq; non male dixit Macer, Vrticæ folijs reuocatur vulua fricata. Vitruuius ſemper fricata & fricatura & fricatum dicit. hinc fricatio. Iuuenalis, -ſi prurit frictus ocelli Angulus. Hinc frictio recte dicitur. Celſus lib. 1, In ipſo quoq; itinere frequens frictio. Plin. lib. 23, Frictiones inhibeat oculorum. Compoſita habent pœnultimam correptam: Affrico ad aliquid frico, cum datiuo. Plinius, Marathro herbæ ſeſe affricat. Confrico, ſimul frico. Defrico, deorſum frico. Infrico, intus frico. Colum. Maxime prodeſt fuligo ex aheno vlceri infricata. Perfrico, totum frico. Idem lib. 7, Nares perfricato, vt homines diſcant odorari. Plinius in proœmio, Perfricui faciem, nec tamen profeci. perfricui faciem aut frontẽ, id eſt pudorem expuli. Refrico, rurſus frico. vt Refrico deſyderium aut dolorem. id eſt rurſum acquiro, & quaſi reuoco. *Seco*, ſecui, ſectum. Virgil. 1. Georg. Via ſecta per ambas. fecit olim ſecaui, ſecatum. Apuleius 1. Metam. Præſecata gula, dixit. melius tamen ſectio quàm ſecatio dicimus, teſte Valla. Seco, id eſt ſcindo, findo, diuido. ponitur pro tranſeo. Virg. lib. 6, Ille viam ſecat ad naues, ſociósq; reuiſit. Et pro ſequor. Idem lib. 10, Quæ cuiq; eſt fortuna hodie quàm quiſq; ſecat ſpem. Sectio, id eſt conciſio. etiam eſt pars bonorum qua aliquis multatur. Sector, qui bona damnatorum in auctionibus emit vt poſtea eadem vendens multum lucretur. Compoſita pœnultimam corripiunt: vt Deſeco, abſcindo: diſſeco, diſcindo aut diuido: reſeco, amputo. ſic Inſeco, conſeco, proſeco, circunſeco, perſeco, interſeco, præſeco, ſubſeco, &c.

Neco, necui, nectum: vel necaui necatum, id eſt quacunq; re occido. Dicit cum Diomede Priſcianus, Necatus ferro: nectus, alia vi peremptus. ſed differentia ſæpe refringitur. Suet. in Tyberio, Hoſtes fame necauit. Cic. apud Macrobium Saturn. lib. 4. cap. 5, Flammam ex lignis viridibus factam, atq; ibi incluſum fumo necatum. fumo ablatiuus eſt teſte Macrobio. Valerius Maximus lib. 6, Viros ſuos veneno necauerunt. ſic alibi ſæpe. Cicero. Veneno necatus. Quintil. Fame necatus, &c. Ennius, Hos peſtis necuit, pars occidit illa duellis ſitá nex, aut contrá. Eneco, pœnultima correpta, id eſt neco vel vexo. Terentius. Cur me enecas? Enectus, id eſt mortuus aut ferè mortuus. Cicero, Enectus ſiti Tantalus. Horatius, Eos eſt enectus arando. Liuius, Fame, frigore, ſqualore enecti ſunt. Interneco & perneco, id eſt neco, *Mico* micui, ſine ſupino, id eſt fulgeo, proprie cum motu vel tremore: vt Enſis micat, fulgur micat. Virgil. Crebris micat ignibus æther. per ſimilitudinem capitur

k 3 pro dig

pro digitis ſortiri. Varro, Micandum erit cum Græco, vtrum ego illius numerũ, ille meum ſequatur. Cic. cum virum bonum appellat quicum poſſis in tenebris micare. Capitur pro moueri ac tremere. Virgil. de equo, Stare loco neſcit, micat auribus ac tremit artus. Ouid. Corq; timore micat. id eſt ſalit & tremit. Compoſita pœnultimam corripiunt: vt Emico, id eſt effulgeo, emineo, appareo. Plaut. Ex oculis quaſi radij emicant ſolis. Virgil. Emicat Euryalus. id eſt eminet vel exilit: hinc fit emicaturus. Seneca de conſol. ad Albinam, Ad ſumma emicaturus. Intermico, inter vel in medio mico. Promico procul mico, & longe iacio vel extendo. Næuius, Siquid loqui vis, non perdocere multa longe promicanda oratio eſt. Dimico dimicui, ſine ſupino, id eſt pugno, quod re fit: Contendo autem, verbis. Naſo, Vitricus & gladiis & acuta dimicet haſta. Idem in 2. Eleg. Hac tibi ſit pugna dimicuiſſe ſatis. dicitur etiam dimicaui dimicatum. Suet. in Cæſare, Ne ancipiti quidem vnquam fortuna, præterquam bis dimicauit. Titus Liuius lib. 23, Iuſta quoq; acie & collatis ſignis dimicatum eſt. Cicero in tertio de Oratore, Me ſemper ab omni contentione & dimicatione reuocaſti.

SECVNDA CONIVGATIO.

Præteritum per ui facit es: per itúmque ſupinum.

Verbum ſecundæ coniugationis facit præteritum à ſecunda perſona præſentis temporis, indicatiui modi, ſingularis numeri, mutando es in ui per diuiſas ſyllabas, & in ſupino facit tum: vt *Habeo* habes habui, habitum, id eſt poſſideo & teneo. Item facio. Salluſt. Comitiis habitis conſules declarantur M. Tullius & C. Antonius. Item tolero. Idem, Neque cuiquam mortalium iniuriæ ſuæ paruæ videntur: multi eas grauius æquo habuere. Item credo. Terentius, Semper eius dicta atque habita eſt ſoror. Item habito. Plautus, Hæ ſunt ædes: hic habet. Plura multo ſignat, quibus ſuperſedeo. Compoſita mutant a breue in i breue: vt Redhibeo, adhibeo. Perhibeo, id eſt affirmo & dico. Prohibeo, id eſt veto. Inhibeo, veto ne in re cœpta procedas. Præbeo, præbui, præbitum, id eſt do. Debeo, debui, debitum, id eſt obligor. vtrunque dicitur eſſe ab habeo contractum. Dehabeo retineta, & ſignificat non habeo. Hieronymus ad Euſtochium, Ita ille moderatur vniuerſa, vt nemo quid poſtulet, nemo dehabeat.

Arceo, arcui, arcitum, ſupinũ in ſimplici rarum eſt: & ſignificat pello aut aduenire non ſino. Virg. Hoſtes à mœnibus arcet. præteritum arcui in vſu eſt: licet quidam dixerint arceo carere præterito. Cic. in 11. Philippica, A progreſſu arcuit. Sillius lib. 1, Armauit clauſos ac portis arcuit hoſtem. ſimiliter apud Ouidium pluréſq; leges. Arcitum ſupinum non eſt in vſu: neque inde participia arcitus & arciturus leguntur: ſed in vſu olim fuiſſe oſtendunt compoſita, coërceo, coërcui, coërcitum, &c. Supinum etiam fuit arctum. vnde nomen adhuc eſt arctus, arcta arctum, id eſt ſtrictus: & frequentatiuum arcto, id eſt ſtringo: nam idem arceo aliquando ſignificat. Virgil. Teneras arcet aut vincula palmas. Compoſita mutant a in e: vt Coërceo, coërcui, coërcitum, id eſt contineo & cohibeo. Aberceo, repello. Exerceo, ago. Quid operis exerces? Et moleſto vel fatigo. Terent. I ſane: ego te exercebo hodie vt dignus es. hinc exercitium, vel melius exercitatio à frequentatiuo exercito.

Terreo, terrui, territum, id eſt timere facio. Exterreo, deterreo, perterreo, id eſt valde terreo. Pauca ſunt exempla habentium ſupina. Omnia verba ſecundæ deſinunt in eo: & nulla alia præter hæc primæ, beo, creo, ſcreo, meo, calceo, laqueo, nauſeo, enucleo: & duo quartæ, eo, queo.

Dat doceo doctum, teneo tentum, pateóque
Paſſum: ſic miſtum dat miſceo, torreo toſtum:
Cenſeo dat cenſum: careo caſſum, caritúmque.

Verba hic poſita præterita ſecundum regulam formant, ſupina contra regulam: vt Doceo docui doctum, &c.

Doceo, id eſt doctrina imbuo. Edoceo, plane doceo. Perdoceo, perfecte doceo. Dedoceo, contrario modo doceo, docens alterum male docuiſſe.

Teneo tenui tentum, id eſt apprehendo, detineo. Compoſita mutant e in i: vt Retineo retinui retentum. ſic Detineo, contineo, obtineo, id eſt acquiro. Suſtineo ſuſtinui ſuſtentum. vnde ſuſtento ſuſtentas, id eſt porto vel patior. Abſtineo abſtinui, ſupinum fiet abſtentum. quod nuſquam inueni: & ſignificat tempero: & pœne idem quod contineo. Terentius, Non manum abſtines maſtigia? Abſtineo nullum video retinere ſupinum.

Pateo patui paſſum, id eſt apertus ſum. Plaut. Ingredere tu, fores iandiu patent. Pateſco, aperio. Patefacio, id eſt aperio. Patens, ad tempus apertum. Patulum, quod ſemper patet: vt Patulæ aures. Patulico patulicas, id eſt patulus fio, Pando & patior etiam faciunt paſſum.

Miſceo miſcui miſtum per s, potius quàm mixtum per x, ſi doctis & vetuſtati credimus, id eſt confundo & perturbo: vt Miſceo aquam vino. Admiſceo, ad aliquid miſceo. Commiſceo, ſimul miſceo. *Emiſceo*, id eſt miſceo. Immiſceo, intus miſceo. Intermiſceo, in medio miſceo. Permiſceo, valde miſceo. Promiſceo, idem hinc promiſcuus, promiſcua promiſcuum. Miſtarius, vas in quo aqua continetur vino miſcenda. Lucil. Vrceus aut gemina longus miſtarius anſa. Miſcellum. columbæ genus medium inter agreſte & domeſticum. Miſcellaneus, miſcellanea, miſcellaneum, id eſt varius & è multis commiſtus: vt Miſcellanea doctrina, apud Gellium, & Miſcellanea, libri ſunt in quibus de rebus multum diuerſis tractatur: vt Politiani centuriæ.

Torreo torrui toſtũ, id eſt vro, cremo, aſſo. Virgil. Pinguiáque in veribus torrebimus exta colurnis. ſignificat etiam vertere & miſcere. Lucan. Ingentes fato torrẽte ruinas. Torreſco, id eſt torridus, hoc eſt ſiccus aut aridus fio, inde retorreſco. Torrefacio, comburo, coquo, & multum calefacio.

Cenſeo cenſum, id eſt iudico vel exiſtimo. Cenſor iudex morũ. Cenſura, iudiciũ. Iuuen. Dat veniam coruis, vexat cenſura columbas. Succenſeo, iraſcor. Terent. Adoleſcenti nihil eſt quod ſuccenſeam.

Recenſeo, recognoſco, & ſummam totius populi per numeros colligo. hinc recenſus, recenſus, recenſui: & recenſio. id eſt recognitio. Suet. in Cæſare, Recenſum populi vicatim per dominos inſularum egit. Recenſiti non eſt à recenſeo, ſed à verbo antiquo quartæ recenſio recenſis recenſire, quod ſignificat recenſum agere: vt docet Valla Placentinus. & Cenſio cenſis cenſire, idem Cic. pro Archia, Cum eodem quæſtore fuiſſe in Aſia, primis Iulio & Craſſo nullam populi partem eſſe cenſitam. Claud. lib. 1. in Eutropium, Priſca recenſiti euoluite ſecula faſtis. In lib. Num. Recenſiti ſunt à viginti annis omnes qui poterant ad bellum procedere. De Cenſeo pro pueris hæc ſufficiunt: plura de hoc apud iuriſconſultos leguntur.

Careo carui caritum, ſecundum regulam, & contra regulam caſſum. ſic multi grammatici dicunt. A caritum eſt participium cariturus. Iuuen. Cariturus turture magno, A caſſuo eſt participium caſſus, id eſt carens, orbus vel vacuus. Virg. Nunc caſſum lumine lugent. Priſcianus videtur magis aſtipulari iis qui dicit careo ſolum habere caritum: & caſſus non magis quàm vacuus participium eſſe, ſed nomen. hæc ſententia videtur mihi probabilior. Careo id eſt non habeo aut priuor. Ouid. Morte carent animæ. Tullius Carere debet omni vitio qui in alterum paratus eſt dicere.

Polleo præterito caret: & vix nideo donat.

Polleo caret præterito, quod Nideo vix habet: Calepinus autem dicit eſſe nidui, ſed non eſt in vſu. Quia carent hæc præteritis, etiam ſupinis carebunt: vt dictum eſt. Carebunt etiam omnibus quæ à præteritis formari ſolent: vt ram, ſem, rim, ro, ſſe: quia deficiente cauſa deficit effectus. hoc in ſequentibus declaretur diligenter: quia raro repetam. *Polleo*, id eſt poſſum, valeo. Cato, Ingenio pollet cui vim natura negauit. Cōpoſita ſunt Præpolleo, præualeo: Repolleo, reualeo: Æquipolleo, æquiualeo. Pollentia, id eſt potentia. Plautus in Rudente, Nec ineptorum potior ſit pollentia. Etiam putabatur eſſe dea potentiæ, & fuit vrbs quædam. *Nideo* & renideo, id eſt ſplendeo. Papin. lib. 10. Theb. Emicat effigies, & ſparſa orichalca renident. Item redoleo. vnde nidor, id eſt odor rei vſtulatæ vel aſſatæ. Virg. lib. 12, -illi ingens barba reluxit, Nidorémque ambuſta dedit. Martialis, Paſceris & nigræ ſolo nidore culinæ. Iuuen. Captum te nidore ſuæ putat ille culinæ.

Quod dat vi neutrum, timeóque, carento ſupinis. Tolle valet, noceo, placeo, doleo, taceóque, Paret, olet, careo, pateo, lateo, calet, & li.

Verbum neutri generis ſecundæ coniugationis faciens præteritum per ui diuerſas ſyllabas, cum vnico actiuo timeo, caret ſupino: vt Splendeo ſplendui. ergo carent à ſupinis formādis eiuſmodi verba: vt ſunt participia præteriti temporis & futuri in rus: & verbalia in io. &c. ergo timeor non habeo præteritum perfectum indicatiui modi, &c. Maxima pars verborum ſecundæ coniugationis ad hanc regulam pertinet: ideo multa hic ſubieci quæ omnia in præterito ui habent ſine ſupino.

Madeo, humidus & madidus ſum. Lucan. Fraterno primi maduerunt ſanguine muri. Permadeo, totus

totus madeo: vt Permad, eo ſudore.

Studeo, x ſt: Diomede ſupino car lir quidam iam ſti litum habere velint: inter quos eſt Torrentinus cum Calepino. Ego non auſim vti, niſi ex veteribus proferetur. Donatus in ſecunda editione dicit Studeo eſſe verbum integrum: ſed participium futuri temporis ſtuditurus non eſſe in vſu. Studeo, id eſt ſtudioſus ſum, & operam impendo: vt Studeo grammaticæ, ſtudeo lectioni, cum datiuo.

Surdeo ſurdes ſurdui, id eſt ſurdus ſum. Surdeſco ſurdus fio. Obſurdeſco, id eſt inobediens ſum: vt Nequam diſcipulus præceptoris monitis obſurdeſcit.

Sordeo, id eſt ſordidus & immundus ſum & vilis. Virgilius, Sordent tibi munera noſtra.

Candeo, id eſt ſplendidus & candidus ſum. Proprie ignis & res ignita dicitur candere: vt Candens carbo, candens ferrum. Candor, eſt ſplendor, & virtus cõtraria inuidiæ. hinc Candidus, minime inuidus. *Splendeo*, id eſt lumen emitto. Excandeo vel incandeo: id eſt valde candeo. & capiuntur pro vehementer iraſci: vt Magiſter hoc audito non parum excanduit. Excandeſco, iratus fio.

Frendeo, ex indignatione dentes concutio. Pſalmographus, Frenduerunt ſuper me dentibus ſuis. Lectum etiam per tertiam frendo, frendis.

Frondeo, id eſt frondes emitto. Virgilius, Nunc frondent ſyluæ, nunc formoſiſſimus annus.

Egeo egui, id eſt eo quod oporteret habere, careo. Indigeo, idem. Indigus & egenus, qui eget. Egeſtas & indigentia, id eſt defectus, paupertas.

Rigeo rigui, id eſt durus ſum: vt Veſtis riget gelu. Rigor, durities. Rigidus durus.

Vigeo vigui, vim habeo, vel fortis ſum. Tullius, Vigebat in ea domo patrius mos atque diſciplina. Vigor, id eſt vis & fortitudo. Virgilius, Igneus eſt ollis vigor & cæleſtis origo. ollis, id eſt illis.

Langueo langui, id eſt debilis ſum. Languor id eſt debilitas, infirmitas, ægrotatio.

Calleo, gemino ll, id eſt callidus ſum, & optime intelligo. Terẽtius, Eius ingenium pulchrè calleo. Etiam ſignificat durus ſum. Callus, id eſt durities in corpore. Occalleo, idem Plinius, Longa patientia occallui.

Palleo pallui, pallidus ſum. parum albeo. Ouidius. Palleat omnis amans. Expalleo, valde palleo.

Coaleo coalui, id eſt cohæreo, concreſco.

Sileo, ſine ſono ſum. Virgilius, Silet arduus æther. Hinc ſilentium.

Vileo, id eſt vilis ſum, parum æſtimor.

Liqueo, liquidus ſum, id eſt liqueſco id magis in vſu eſt. vt Butyrum ſuper ignem liquet vel liqueſcit. Cæra liqueſcit calore. Deliqueo & deliqueſco, id eſt valde liqueſco. Ouid. Deliquit, ſtagnúmque ſuo de nomine fecit.

Albeo, albus ſum. *Rubeo*, ruber ſum. Erubeo id eſt vereor. ſic Nigreo, vireo, &c.

Tabeo, conſumor & pereo. Intabeo contabeo, idem.

Hebeo, hebes ſum. *Aceo*, acidus ſum. inde Hebeſco, Aceſco.

Iaceo, iacui, notum eſt. capitur pro contemnor. vt Pauper vbique iacet.

Marceo, id eſt putreo, pereo. Senec. Marcet ſine aduerſario virtus. hinc Marceſco, marcidus fio.

Flacceo, id eſt langueo. Flacceſco, flaccidus fio. *Fameo*, eſurio, famelicus ſum. hinc fameſco, vt à flammeo, id eſt ardeo, flammeſco.

Tumeo, id eſt eleuor, inflor, ſuperbio hinc Tumidus, inflatus. Tumor inflatio.

Plumeo, id eſt plumas habeo vel acquiro. hinc plumeſco

Caneo, albos crines habeo. Caneſco, canus fio. Ager etiam canêre dicitur.

Vaneo, vanus ſum. Euaneo. id eſt pereo, aut è conſpectu abeo Virgil. Et procul in tenuem ex oculis euanuit auram. Euanidus euanida euanidum, quod facile euaneſcit.

Seneo, ſum ſenex, ſed magis in vſu eſt ſeneſco. Ouidius, Tacitíſque ſeneſcimus annis.

Tepeo, id eſt tepidus ſum, nec plane calidus nec frigidus. Hinc tepeſco: vt à torpeo, id eſt languidus aut piger ſum, torpeſco. & nomen torpor, id eſt ignauia.

Stupeo, id eſt miror, & alienationem ſenſuum patior. hinc Stupeſco, ſtupor, ſtupidus, obſtupeo, obſtupeſco.

Areo, id eſt aridus & ſiccus ſum. *Clareo*, clarus ſum. *Floreo*, flores profero.

Horreo, id eſt tremo, vel mente turbor. hinc Horror. horridus, abhorreo, obhorreo, inhorreo, horreſco. Virg. Animus meminiſſe horret. Idem, Horreſco referens. Cicero, Quem vt vidi, equidem cohorrui. Naſo, Nauita ſollicitus ventos exhorret iniquos. id eſt timet.

Scateo, id eſt ebullio vel exilio: vt Aqua ſcatet in fonte. Scaturio ſcaturis ſcaturire, idem.

Niteo

Niteo nitui, id eſt ſplendeo. Nitor ſplendor. Nitidus, ſplendidus. Sulpitius non recte dicit carere præterito. Gellius lib. 12, Præ cæteris omnibus enituit & præfulſit decori honeſti dignitas. Habent omnia ui, per vnicam regulam Quod dat ui neutrum. quæ eſt exceptio à regula Præteritum per ui facit es, et itúmque ſupinum.

Timeo timui, ſine ſupino, id eſt metuo. hinc Pertimeo, pertimeſco, prætimeo, &c.

Pertineo pertinui, ſine ſupino. quia neutrum eſt, licet ab actiuo formetur teneo.

TOLLE VALET, NOCEO, &c. Pauca neutra, quorum præterita per ui diuiſas ſyllabas fiunt, ſupina retinent: vt *Valeo* valui valitum, id eſt poſſum, validus & ſanus ſum: vt Non valeo dicere. valeo recte. Item recedo. tamen non dices Valeo Romam, aut quid ſimile: ſed cum nolis cuiuſpiam familiaritate aut colloquio, &c. frui amplius, loquêris cum Terentio, Valeant qui inter nos diſſidium volunt. id eſt abeant, nullum nobis ſit cum illis commercium, &c. Valetudo capitur tam pro ægrotatione quàm pro ſanitate: & dicimus Bona valetudo, mala valetudo. Valetudinarius, qui frequenter ægrotat. valiturus dixit Cicero, teſte Priſciano.

Noceo nocui nocitum, id eſt malum infero. Nunquam nocui tibi.

Placeo placui placitum, gratus ſum. Perplaceo, valde placeo. Complaceo, ſimul placeo. Diſpliceo, id eſt non placeo. hoc mutat a in i breuem. Seneca, Argumentum eſt recti, malis diſplicere. Leges placitus ſum, pro placui.

Doleo, dolui, dolitum, triſtis ſum. Doliturus apud Ouidium eſt. Doleo vicem tuam, id eſt infortunium tuum.

Taceo, tacui, tacitum, non loquor. ponitur aliquando actiue: vt Taceo hanc rem. Cato, Proximus ille deo qui ſcit ratione tacere. Compoſita mutant a in i breuem: vt Reticeo, obticeo, conticeo: vnde conticeſco, id eſt taceo. Virgil. Conticuere omnes. Ex hoc patet amauere & amauerunt, ſimiliáque apud Latinos nihil differre: vt bene hoc contra quoſdam docuit Quintilianus qui voluerunt amauere eſſe dualis numeri.

Lateo, abſcondor, non compareo. Latet me, id eſt neſcio, ſupinum eſſe latitum videtur probare frequentatiuum latito latitas, id eſt lateo. Deliteo delitui, deliteſco deliteſcis, id eſt lateo. ſed deliteo caret ſupino vt reliqua neutra.

Pareo, parui, paritum, obœdio. Seneca, Deo parere libertas eſt. Etiam ſignificat noſci. Virgilius, Cui pecudum fibræ, cæli cui ſydera parent. Appareo, videor, manifeſtus ſum. Naſo, quæ nimis apparent retia vitat auis. item Appareo, id eſt paratus ſum, ſto ad obſequẽdum. Hinc Apparitores, ſunt magiſtratuum miniſtri qui apparent & præſto ſunt ad obſequium. Cicero in Verrẽ, actione 5, Tuus apparitor parua mercede populi conductus. Apparitura, eſt apparitoris miniſterium. Compareo, id eſt appareo. In Geneſi, Puer non comparet. Diſpareo, id eſt euaneſco, ex conſpectu abeo. Petrus repente diſparuit.

Caleo, calui, calitum: quia inde caliturus legitur, id eſt calidus ſum. Ouid. Calituras ignibus aras.

Oleo patebit, & licet licuit licitum cum liceo & liceor. Soleo ſolui fecit, nunc ſolitus ſum: de quo & pluribus in ſequentibus doceberis plenè.

Dant di, ſum, prandet, videt, & ſedet. at geminabit
S ſeſſum. ſtridet ſtridi facit abſque ſupino. DEO.

Prandeo dat prandi pranſum, Video vidi viſum, Sedeo ſedi ſeſſum, gemino ſſ. Strideo ſtridi, abſq; ſupino. Priſcianus vult etiam ſtridui habere: ſed non eſt in vſu. Prãdeo facit etiam pranſus ſum: quia eſt neutropaſſiuum: vt gaudeo gauiſum, In ſupino: & gauiſus ſum, in præterito. Audeo auſum auſus ſum, Mœreo mœſtus ſum. de quibus in ſequenti libro agemus.

Prandeo, prandiũ ſumo, vel ante meridiẽ cibum ſumo. & ponitur ſimpliciter pro comedo. Horat.

Si pranderet holus patienter, regibus vti
Nollet Ariſtippus. Plautus, Prandi, potaui, ſcortum accubaui. Cic. lib. 6. epiſt. ad Curium, Scito neminem prandiſſe. Diminutiuum à prandium eſt prandiolum & prandiculum, id eſt ientaculum.

Video notum eſt. Compoſita corripiunt i: vt Præuideo, antè video. Prouideo, in futurum paro. vt Satis mihi prouidi. hinc prouidus & prouiſio. Inuideo, id eſt de bonis alterius doleo. & dicitur quaſi non libenter video, vt Inuideo tibi ſcientiam. id eſt doleo te ſcire. hinc inuidus, inuidia, &c. & Inuidioſus, cui inuidetur.

Sedeo notum eſt. Sedet animo, id eſt placet. Compoſita mutant e in i breuem omnia præter ſuper-

ſedeo, id eſt ceſſo, cum ablatiuo. Plautus, Superſede iſtis rebus. Aſſideo, iuxta ſedeo. Idem, Date iſti ſellam vt aſſideat. Etiam eſt ſimilem eſſe. Horatius,

Parcus ob hæredis curam, nimiúmque ſeuerus

Aſſidet inſano. Deſideo, id eſt deorſum ſedeo & torpeo. hinc deſes. Præſideo, id eſt præſum. vt Pręſideo ſcholæ vel vrbi. hinc præſes. Diſſideo, id eſt diſſentio vel diſcordo: vt Hic diſſidet à me capitali odio. Diſſidiũ, diſcordia. Inſideo, in aliquo vel ſuper aliquid ſedeo. vt Inſideo equo. Obſideo, circũdo. Lucan. Saturum tamen obſidet hoſtem. Rex obſidet vrbẽ. Obſidio obſidionis, id eſt obſeſsio. Ouid. Fecerat obſidio iam diuturna famem. Omnia in præterito retinẽt e longũ: vt obſedi, præſedi.

Strideo, facio ſtridorem, id eſt ſonum violentum. vt Currus non linitus ſtridet. Dicitur etiam per tertiam ſtrido, ſtridis, &c. Ennius præterito vtitur, Miſsáque per pectus, dum tranſit, ſtriderat haſta.

Di ſum præterito geminato mordeo donat,
Vt pendet, ſpondet, tondet. Donat veo vi tum.
Dic fautum, cautum. Veo neutra carent o ſupinis.

Quatuor verba dant di & ſum, geminato principio præteriti: vt Mordeo momordi morſum, pendeo pependi penſum, ſpondeo ſpopondi ſine ſ in ſecunda ſyllaba, ſponſum: tondeo totondi tonſum. Veteres in præteritis his in prima ſyllaba pro quarta vocali ponebant ſecundam: vt Memordi, ſpepondi, tetondi, vt probat Gellius libro ſeptimo, capitulo nono: vbi teſtimonia ſiquis deſyderet, facile repererit. Compoſita non geminant principium præteriti per regulam generalem prius dictam: Remordeo, remordi, reſpondeo reſpõdi. Apud veteres geminabant. Varro, *Detotonderat* forcipibus. Ennius, Detotondit agros lætos, atque oppida cepit. Plautus in Aulul. teſte Gellio, Vt admemordit hominem. vbi e pro o poſuit. Idem in Tigte apud Gellium præmorſiſſet dixit. ideo olim mordeo morſi dixere: vt rideo, riſi. Verba Plauti ſunt, Niſi fugiſſem, medium credo præmorſiſſet.

Mordeo, id eſt dentibus lædo. capitur pro lædo. Terent. Par pari referto quod eam mordeat. Mordicus, id eſt mordẽdo. Plaut. Iandudum oportuit naſum ademptum mordicus. Item mordeo, id eſt detraho, pungo, carpo, reprehendo. Mordax, qui multũ carpit. Admordeo, valde mordeo. Demordeo, morſu decerpo. Immordeo, morſum infligo. Obmordeo, circummordeo. Pręmordeo, antè mordeo. Remordeo, crucio, ſollicito. Virg. Quando hæc te cura remordet. In ſacris, Dñi vox vitam non remordet, dulcis eſt ſymphonia. Remordeo item, id eſt iterum mordeo à quo læſus eram.

Pendeo, id eſt ſuſpenſus ſum: vt Toga pendet, Fur pendet. Capitur pro ſollicitus ſum. Virgil. Dum conſulta petis, noſtróque in limine pendes. Et dubito. Seneca, Pendet animus, & in diuerſa trahitur. Et ceſſo. Virgilius, -pendent opera interrupta, minæque

Murorum ingentes. Compoſita ſunt Appendeo, dependeo, impendeo, ſuſpendeo. Impẽdeo, id eſt ſuper aliquid pendeo: & inſtõ: vt Mors impendet omnibus. Cic. Magnum bellum impendet à Parthis. Pendo actiuum eſt: vt Pendo togam vel furem. de hoc in tertia coniugatione.

Spondeo, id eſt promitto. Deſpondeo, id eſt in matrimonium promitto. Terent. Placuit, deſpondi. Etiam ſignificat deuouere, id eſt valde promittere ſe nolle aliquam rem amplius. Plautus, Pater eius poſtquam puerum perdidit, animum deſpondit. id eſt amplius viuere noluit Plinius, Quæſo Hercule animum ne deſpondeas. Columel. Quàm probabilis ratio eſt in ſocordiam compelli: quia deſponderis ſapientiam. Reſpondeo, ad interrogata ſermonem reddo. Iuuenalis, Nil mihi reſpondes: aut dic, aut accipe calcem. Etiam eſt conſentio & ſatisfacio: vt Fac verbis facta reſpondeant.

Tondeo, crines aut lanam ſeco forcipe. Virgilius, Cinnyphij tondent hirci. id eſt tondentur, actiuũ pro paſſiuo. Etiam ponitur ſimpliciter tondeo pro carpo aut ſeco: vt Bos tondet gramina. hinc tonſor, qui barbarè dicitur barbitonſor. Tonſorius tonſoria tonſorium, ad tonſorem pertinens: vt Culter tonſorius, id eſt nouacula. Tonſtrina, id eſt domus tonſoris. Tonſæ tonſarum, id eſt remi, à fluctibus circuncidendis. Sillius lib. 14, Mergebat gurgite tonſas. Attondeo, perfectè tondeo. Detondeo, à ſummo vſque deorſum tondeo.

DONAT VEO VI TVM. Verbum deſinens in ueo, facit præteritum in vi ſyllabam, quam ſupinum in tum mutat: vt Moueo moui motum, foueo foui fotum, voueo voui votum. Duo irregulariter ſupina faciunt, Faueo faui fautum, caueo caui cautum. Difficulter inuenies plura in ueo quibus aſſint ſupina. nam reliqua neutri generis ſunt, & carent ſupinis omnia: vt Liueo liui, ferueo ferui. pro quo dicitur etiam ferbeo ferbui.

Conn

Conniueo conniui. Craſſus in Iliade, Nā conniui ego oculos deinde ſopore. Vel cōnixi. Turpilius, Dū ego connixi ſopno, hic ſibi proſpexit vigilans. Supinū fuit connictum: ſed non eſt in vſu. Simplex fuit niueo nixi nictum: vnde hodie manet frequentatiuum nicto nictas nictare, & nomen nictus: vt Innictu oculi, melius, quàm in ictu, teſte Laurentio Valla. De hoc verbo habete hunc verſum,
Conniuet ui, xique dabit, nullúmque ſupinum.

Moueo, de loco in locum muto. Terent. Moue te ocyus nutrix. Moueo caſtra, id eſt duco exercitū in alium locum. Capitur pro induco: vt Quid te mouit ad hoc agendum? Ipſe mouit quæſtionem, mouit litem. Admoueo, id eſt adduco vel applico: vt Admoueo ori manum. Amoueo, dimoueo, remoueo, ſubmoueo, id eſt aufero. Dij te ſubmoueant. Hoc etiam ſummoueo rectiſſime dicitur.

Foueo, calefacio, lenio, nutrio. Gallina fouet oua, mater infantem, medicus vulnus.

Voueo, religioſe promitto. Salomon, Siquid vouiſti deo, ne moreris reddere. Votum, promiſſio & deſyderium: vt Compos voti. Deuoueo, id eſt per votum do vel reſigno: vt Hic deo ſe deuouit. Item deſtino: vt Deuotus morti. Lucan. Vidit & ad certam deuotos tendere mortem. Etiam ſignificat vouendo dimitto: vt Tu, cere lo, deuouiſti virtutem. Ouidius,
Quamuis interdum, quæ me luſiſſe recordor,
Carmina deuoueo, Pieridéſque meas:
Quum bene deuoui, nequeo tamen eſſe ſine illis. Item deuoueo, mala promitto vel opto. Idē, Deuoueo capiti triſtia bella tuo. Compoſita à moueo, foueo, voueo, corripiunt mo, fo, & vo, in præſenti indicatiui, & inde formatis. Producunt autem in præterito perfecto indicatiui & ab illo formatis.

Faueo, bene alicui opto: vt Suis quiſque fauet. hinc Fauſtus, fœlix, cui ſuperi fauere videntur. Fautor, amicus qui fauet.

Caueo, id eſt prouideo, vt Capiti tuo caueo. Item fugio ac vito cum accuſatiuo. Iuuen. Conuiuam caueo qui me ſibi comparat. Cautus: qui ſcit ſibi cauere. Incautus, qui cauere neſcit. Cautio, id eſt prouidentia, & (vt vulgus cum Apuleio loquitur) cautela. Cautio eſt, & Cautione opus eſt, id eſt prouidendum eſt. Cautum eſt, id eſt prouiſum eſt: vt Lege cautum eſt ne quis adulteretur. Præcaueo præcaues, correpta ſyllaba ca, id eſt diligenter caueo. Terentius, Hoc tempus præcauere mihi me monet.

Paueo paui, ſine ſupino, id eſt timeo. Pauidus, timidus. Pauor, timor. Expaueo, valde paueo. Expaueſco, &c.

Flaueo flauus ſum, id eſt eius coloris cuius eſt cæra, aurū, & matura ſeges. hinc Flaueſco flauus fio.

Liueo liuidus ſum, id eſt ſordidus & niger, atque etiam inuidus. Ouidius, Liuent rubigine dentes. Liuor, id eſt inuidia. Lucan. Liuor edax tibi cuncta negat.

Aueo, id eſt cupio. Cicero, Quid actum ſit, aueo ſcire. Auidus id eſt cupidus.

Ferueo vel Ferbeo, id eſt valde caleo & fluctuo, vel æſtuo. & dicitur etiam per tertiam feruo. Aqua calida feruet. id eſt bullit. Item iraſcor & diligens ſum: vt Feruet opus. id eſt diligenter procedit. Deferueo, id eſt torpeo, feruorem amitto. Gellius, Interea puer venerat, & olla deferbuerat. Efferueo, id eſt effluo: vt Ceruiſia non efferuebit. Virgil. Feruere cæde noua hoc à feruo eſt.

Conniueo, id eſt claudo oculos. Item conſentio. Perſius, Vah niſi conniues. Item Conniueo, id eſt diſſimulo me ſcelera cuiuſquam cognoſcere. vulgo per digitos videre dicitur. Cicero in Philip. Quibuſdam in rebus etiam conniueo. Idem pro Cælio, Proh dij immortales, cur interdum conniuetis in hominum ſceleribus maximis? Item conniuere apud Gellium pro ſtipari, claudi, & contrahi capitur. Gellius lib. 15, Conniuere caua ventris & ſtomachi. ſed redeo ad primum ſignificatum. Plinius lib. 11, Grauiores alitum inferiore gena conniuent. Idem, Columbæ & ſimilia vtraque gena conniuent. Nota gena ſingulariter contra grammaticos. De conniuo tertiæ. Caluus, Cum grauis ingenti conniuere pupula ſopno. frequentius eſt ſecundæ.

Dant quoque ui, tum, flet, plet, delet, net, ciet: adde
Cum viet, ortum oleo: ſed vult adoleuit adultum.
Do ſimplex oleo per ui, mage nata per eui.

Sunt adhuc pauca ſecundæ coniugationis verba facientia præterita per ui ſyllabam: ſupina verò per tum, mutata ui in tum: vt Fleo fleui fletum, &c. Pleo non eſt in vſu, ſed bene compoſita. vt compleo, impleo, &c. Compoſita ab oleo ſæpius habent eui, etum: vt aboleo aboleui abolетum, &c. ſimp

&c. ſimplex facit libentius ui per duas ſyllabas, & itum in ſupino : tamen ſimplex etiam habet eui etum, & compoſita aliquando ui itum. adoleo autem facit adoleui adultum.

Fleo, id eſt lachrymor: ponitur pro defleo, id eſt lugeo, actiue: vt Fleo vel defleo matrem. Boëtius, Fleuit amiſſos Ithacus ſodales. Ithacus, id eſt Vlyſſes Ithacenſis. Effleo, flendo corrumpo. Petrus effleuit oculos.

Pleo, id eſt plenum facio: non eſt ſimplex in vſu. Impleo, compleo, repleo, idem. Depleo, id eſt euacuo. Papinius, Tu modo ſi veteres digno defleuimus hauſtu,
Da fontes mihi Phœbe nouos. Expleo, id eſt impleo. Terent. Expleam animum gaudio. Quandoque ſignificat euacuo. Ennius, Nauibus explebant ſeſe, terráſque replebant. Oppleo, id eſt impleo. Terent. Mulier lacrymis opplet os totum ſibi. Suppleo, id eſt compleo vel addo.

Deleo deles, id eſt deſtruo, proprie lineas aut regulas. Horatius, -delere licebit
Quod non edideris: neſcit vox miſſa reuerti. Aliquando ſignificat ſimpliciter remoueo, Terentius, Deleo dehinc omnes ex animo mulieres. Rex deleuit oppidum: id eſt funditus deſtruxit. Luca. Maſſiliam delere vacat. Spongia deletilis, qua aliquid deletur. Diomedes ſcribit à deleor participia deletus penultima longa, vel delitus penultima breui. Varro, Literæ delitæ, dixit. Caluus ad vxorem, Prima epiſtola in via delita. ſed hoc videtur eſſe à delinor. Deleo eſt ab eo quod idem ſignificat leo: ſed non eſt in vſu, vnde Alleo alles, id eſt allino. verum nec alleo in vſu eſt, ſicut nec releo, &c. niſi in præteritis alleui, releui: quæ iam data ſunt allino, relino, verbis tertiæ. Letum à leo, teſte Priſciano, id eſt mors: quia omnia delet.

Neo, neui, netum : vnde netrix. proprie mulierum eſt fila facientium. Ouidius, Sic ſedit, ſic culta fuit, ſic ſtamina neuit.

Cieo, cies, ciet, ciui, citũ, teſtibus Diomede & Phoca. pro eodem dicitur per quartã *Cio*. cis, cit, ciui, citũ. ſed hoc differunt: Citũ à cieo, priorem corripit. hinc frequentatiua Excito, concito, recito, &c. Excitus participium penultima breui. Citum à cio producit eam. vnde accitus & excitus penultima longa. teſtimonia inuenies in Verſificatoria noſtra. Cico vel cio, id eſt voco, prouoco. Virgil. Bella cient, primáque vetant conſiſtere terra, Idem, Ære ciere viros, Martémque accendere cantu. De Cio, In hymno, Ieſum ciamus vocibus. Lucretius, Aurarum cimus ad ortus. Pluuia, aluũ cit, vrinam cit, frequenter dicit: pro, mouet & prouocat. Compoſita vtriuſque ſemper ſunt quartæ. vt Accio, concio, excio, &c. Diomedes per ſecundam accieo etiam dicendum credit. Accio, adduco : Excio, euoco. Virgilius, Animas excire ſepulchris. Concio, conuoco. Oſcito, id eſt hio.

Vieo, vies, viet, vieui, vietum. vnde vietus, vieta, vietum, penultima communi, verbum eſt antiquum ſignificãs ligare & inflectere. Plau. in Menęchmis. Vidẽn tu illi oculos viere, vt viridis exoritur color. id eſt in obliquum flecti. vnde vietos rotarum canthos, & ligna contorta dicimus. Et vietus proprie, eſt flexibilis, mollis, languidus, ſine vi, vt Vietæ virgæ, Vietus ſenes. Horatius,
Quis ſudor vietis, & quàm malus vndique membris
Creſcit odor. Lucretius libro 1, Nec ſupra caput eiuſdem cecidiſſe vietum veſtem ſentimus. Vietores, qui vaſa vinaria religant ſtipántque.

Oleo, odorem emitto. Hoc bene vel male olet. Oles ceruiſiam. Horat. in epiſt. Vina fere dulces oluerunt mane camœnæ. Mart. Atq; oluere lares comeſſatores lyxo. Olim fecit etiam oleui, oletũ. hinc Oletum, id eſt ſtercus humanum : quia valde male olet. Perſius, Vero quiſquam faxit oletum. Olidus, id eſt fœtidus. Olo olis, tertiæ, veteres dicebant pro oleo. Plaut. Olunt ædes Arabicas. Aboleo, id eſt deleo, extra conſuetudinem duco. Suet. Hoc decretum Veſpaſianus aboleuit. Exoleo, extra conſuetudinem venio. Plin. Et hoc in totum exoleuit. Exoletus dicitur adultus, vel ſcortum maſculum. Inoleo, inualeo, in vſum venio. vt Non probanda res, inoleuit. Obſoleo, id eſt ſordeo vel exoleo. Tullius, Obſoleuit iam iſta ratio. Oboleo ſine ſ, cum accuſatiuo ferè tetrum odorem indicat. Plaut. At te Iuppiter diíq; omnes perdant, oboluiſti allium. Peroleo, valde oleo. Suboleo, id eſt odore ſentio & cognoſco, cum datiuo. Idem, Subolet iam vxori quod ego machinor. Graueoleo, id eſt male oleo. Suaueoleo, id eſt bene oleo. hinc graueolentia & ſuaueolentia. Redoleo, id eſt oleo. Hieronymus, Nunquam vinum redoleas: ne audias illud Philoſophi, Hoc non eſt oſculum porrigere, ſed vinum propinare. Virgilius, Feruet opus, redoléntque thymo fragrantia mella. Adoleo, adoleui, vel per vltimam vocalem in ſecunda ſyllaba (vt quidam volunt teſte Diomede) aduleui adultum : id eſt creſco. Virgilius, -tu fac cum mox adoleuerit ætas Sis memor. Item cremo. Idem, Verbenas adole pingues. Addunt quidam habentibus eui, etum : Sueo, ſueui, ſuetum: quieo,

quieui

quieui quietum.verum hæc ſunt minime in vſu. neque enim iam quieo requieo,ſueo, conſueo, &c. dicimus:ſed quieſco quieui quietum,ſueſco ſueui ſuetum,&c.ideo hæc omiſi.

Dant ſi,ſum,ſuadet,ridet,manet,hæret,& ardet,
Et terget,mulcet,mulget,iubeo geminans ſſ.
Indulget ſi,tum,cum torquet,ſæpius optat.
Sorbeo pſi,tum dat,vel normam rite reſeruat.
Dans a per i maneo,minui facit abſque ſupino.
Sic vrget ſi vult,cum fulget,turget,& alget.

Quædam habent ſi ſum:vt Suadeo,ſuaſi,ſuaſum,&c.iubeo,iuſſi,iuſſum,gemino ſſ vtrobique. At indulgeo,indulſi,indultum: Torqueo,torſi,tortum,ſępius.aliquando etiam indulſum,torſum. Sorbeo ſorpſi,ſorptum:vel ſorbui,ſorbitum. Compoſita à Maneo mutantia a in i breue, habent ui ſine ſupino: vt Emineo,eminui.Sic,id eſt ſine ſupino, vrget ſi facit : vt Vrgeo vrſi. cui iunguntur fulgeo fulſi,turgeo turſi,algeo alſi.Mancinellus dicit ſorbeo quomodocunque in præterito habeat, carere ſupino:quem falli oſtendit ſorbitio.Perſius,Sorbitio tollit quem dira cicutæ.Cicero Tuſcul.1, Sanguinem omnem ſorbui. Sorpſi legimus apud alios authores teſte Diomede:licet Caper neget Latine dici. Ardeo Nebriſſenſis credit ſupino carere ſed fallitur: quia arſum facit. inde arſurus participium. teſtimonium videbis in verbo NVBO.

Suadeo, id eſt conſulo.Ouidius,Nox & amor vinúmque nihil moderabile ſuadent. Diſſuadeo, id eſt ne facias ſuadeo. Perſuadeo,id eſt ſuadendo induco.Velim tibi perſuadeas,id eſt credas.

Rideo aliquando pro compoſito derideo ponitur.& ſic actiuum eſt. Ouidius,Ridear,& merito pectus habere neget. Derideo,conuitium alicui dico. Irrideo,idem. Subrideo,modicum rideo. Arrideo,id eſt faueo. vt Fortuna tibi arridet. Ridiculus, deriſu dignus. Compoſita à ſuadeo & rideo producunt ſecundam ſyllabam.

Maneo, vt Mane nobiſcum domine. Item maneo,id eſt expecto. Terentius , Quem hîc manes? Aut futurus ſum & inſto,ſemper cum accuſatiuo.Naſo, Fata manent omnes.id eſt debemur omnes morti. Permaneo, vſque finem maneo. Commaneo, ſimul maneo. Remaneo,id eſt maneo. Emaneo,foris maneo.Vnde emenſor dicitur miles qui diu vagatus tandem redit ad caſtra. Hæc compoſita habent ſi,ſum,vt maneo. Illa verò in quibus mutatur a in i breuem , faciunt ui per duas ſyllabas abſque ſupino:vt Emineo,eminui,id eſt videor,& præ aliis pateo vel excello.Naſo, Eminet ante oculos quod petis ecce tuos. Immineo,id eſt inſto. Tullius, Mors propter incertos caſus quotidie imminet.Pręmineo,id eſt præcello. Promineo,longe & procul appareo aut videor.Papinius, Prominet excelſis vulgus miſerabile tectis.hinc Promontorium,id eſt mons prominens ad mare.

Hæreo, hæſi,hæſum, Tenir ferme à quelque choſe , arctæ rei inſideo,figor,& imprimor. Terentius,Lingua hæret metu.hinc hæſito hæſitas.& capitur vtrunque pro dubito.Idem, Hæreo quid faciam.Idem,In te hæret omnis culpa.id eſt ſedet,ſtat vel eſt. Adhæreo,id eſt ad aliquid hæreo. Cohæreo,coniungor & conuenio.

Ardeo, id eſt vror,inflammor.vt Domus ardet.Horat.Nam tua res agitur,paries quum proximus ardet. Capitur pro ardenter amare.Virgil.Corydon ardebat Alexin. Item ſplendeo.Idem, Ardet apex capiti. Et valde cupio.Idem Patriæque mori pro mœnibus ardent. Et vehemens ſum. Idem, Penthesilęa furens mediis in millibus ardet. Redardeo,rurſus ardeo.inde Redardeſco.Naſo,Flamma redardeſcit quæ modo nulla fuit. Exardeo,perardeo. Inardeo,id eſt valde ardeo.

Tergeo, vel per tertiam tergo tergis,id eſt mundo,& nitidum facio. Iuue. Vaſa aſpera tergeat alter. Abſtergeo, ſordes remoueo, & per tranſlationem aufero. Cicero, Volo abſtergere animi tui metum.Hinc etiam Antergo,detergo vel detergeo,& extergeo.

Mulceo, mulſi,mulſum.Cicero apud Priſcianum,Permulſa atque recreata.Varro apud eundem, Capite permulſo.facit etiam mulxi mulctum.Salluſtius in 3.hiſt. Deinde lenita iam ira,poſtero die liberalibus verbis permulcti ſunt.Gellius lib.1,Permulcti ſonis mitioribus. Eſt autem mulcere,lenire,mollire,blandiri,mitigare, dulcem facere,vngere,delectare,polire. Virgil. Et mulcere dedit fluctus,& tollere ventos. Hinc demulceo & permulceo,id eſt mulceo vel valde mulceo.Terētius, Non poſſum pati quin tibi caput demulceam.

Mulgeo

Mulgeo, mulſi, mulſum, vel mulxi mulctum. author Priſcianus. ſignificat lacte mammis exprimere: licet ad alia quandoque transferatur. Hinc emulgeo. Colum. Prius quàm hoc fiat, paruper emulgendum eſt. Terentius per tranſlationem dixit in Phormione, Emulſi argento ſenem. Immulgeo, intus mulgeo. Mulctra mulctræ, lac mulctum, aut emulſio, aut vas in quod mulgetur: quod etiam mulctrum & mulctrale dicitur. Virgil. Bis venit ad mulctram, binos alit ubere fœtus. Colum. lib. 8, Mulctra quum eſt repleta lacte, non ſine tepore aliquo debet eſſe. Horat. Illic iniuſſæ veniunt ad mulctra capellæ. Virgilius, Implebunt mulctralia vaccæ.

Iubeo, iuſſi, iuſſum, id eſt impero. Item rogo. Virgilius, Infandum regina iubes renouare dolorem. Et dico vel opto. Terent. Iubeo Chremetem ſaluere. Item decerno. vt Populus iuſſit. hinc iuſſus, iuſſa, iuſſum. Cicero lib. 7 ad Atticum, Abeſſe iuſſi ſumus.

Indulgeo, indulſi, indulſum, teſte Priſciano, & frequentius indultum, id eſt obſequor, & facile concedo. Cicero Tironi, Indulge valetudini tuæ. Terentius, Nimium filio indulges. Perſius, Indulge genio. Deus indulget peccatis, id eſt veniam dat, Chriſtiani dicunt. de hoc plura videbis in Syntaxi. Marcellinus, Tanquam licentia crudelitati indulta.

Torqueo, torſi, torſum, & ſæpius tortum, id eſt inflecto. inde Tortilis, id eſt tortus: vt Tortilis candela. Item iacto: vt Torqueo globum. & punio: hinc Tortor, id eſt carnifex. Tormentum, id eſt pœna: & bellicum inſtrumentum, vt funda, bombarda, &c. Item Torqueo, id eſt gyro celeri rota. Virg. -illum ter fluctus ibidem Torquet agens circum. Item guberno: vt Cælum & terras qui numine torquet. Abſtorqueo, torquendo aufero. Contorqueo, id eſt torqueo. Terent. Vide vt ille ſibi os contorſit carnifex. Retorqueo, id eſt rurſus torqueo, & iterum iacio. Tua iacula in te retorquebo. Extorqueo, id eſt torquendo veritatem exquiro. Item aufero: vt Extorſit mihi pecuniam. Diſtorqueo, id eſt in diuerſum torqueo.

Sorbeo, deglutio quicquam molle. lectum etiam eſt ſorbo ſorbis. Lucan. lib. 4, Abſorpſit penitus rupes & tecta ferarum. ergo contra Caprum aliquando ſorpſi dicitur. Exorbeo, abſorbeo, obſorbeo, id eſt totum ſorbeo & deglutio. Sorbitio, ſorbendi actus, vel cibus liquidus qui facile ſorbetur. hinc Sorbitiuncula. Perſius, -barbatum hoc crede magiſtrum
Dicere, ſorbitio tollit quem dira cicutæ. Sorbities, idem.

Vrgeo, id eſt premo, cogo, compello, feſtino. Tullius, Illum neque vrſi, neque leuaui. Aſinius Ciceroni lib. 10, Lepidus vrſit me. id eſt ſtimulauit. Supinum negant grammatici habere: quia nunc in vſu non eſt, licet olim fuerit vrſum. Liuius, Vrſus inde quum quonam modo id præſtaturus eſſet, percunctantes doceret, haud vnâ aſſerere pertulit.

Fulgeo fulſi, id eſt ſplendeo. Fulgor, id eſt ſplendor. Fulgidus, ſplendidus. hinc Effulgeo, affulgeo, refulgeo lectum etiam per tertiam fulgo fulgis. Virgilius, Auróque effulgere fluctus.

Turgeo, id eſt inflor & tumeo. Virgilius, Turgent in palmite gemmæ. Plautus, Vxor nunc in fermento tota eſt: ita turget mihi. Ennius in annalibus, Cyclopis venter velut olim turſerat alti
Carnibus humanis diſtentus. Deturgeo, id eſt decreſco. Plinius, Deturgente nilo muſculi reperiũtur. Obturgeo, circunturgeo. Lucil. Obturſi ebrius. Turgeſco, turgidus fio. Perſius,
Non equidem hoc ſtudeo, bullatis vt mihi nugis
Pagina turgeſcat dare pondus idonea fumo.

Algeo, id eſt frigeo. Mart. Alget adhuc nudo clauſa culina foco. Iuuen.
Virtus laudatur & alget. Horatius,
Qui ſtudet optatam curſu contingere metam,
Multa tulit, fecitque puer, ſudauit & alſit. Calepinus dixit etiam facere alxi: authoritatem deſydero.

Xi, ctum dant mulcet, mulget, luget: velut auget.
Xi friget, lucet, conniuet: at abſque ſupino.

Hæc quatuor, Mulceo, mulgeo, lugeo, augeo habent xi in præterito, & ctum præcedente c in ſupino: vt Mulceo & mulgeo, mulxi mulctum. hęc ſatis paruerunt, quia etiam faciunt mulſi mulſum: & ita eadem habent præterita & ſupina.

Lugeo luxi, id eſt doleo, & triſtor, & valde fleo, & in lugubri veſte ſum: etiam ſine et triſter, nec fleã. & poteſt regere accuſatiuum: vt Lugeo patrem. Luctus, eſt lugendi actus. Elugeo, luctum depono. Agrætius, Eluxit, qui luctum depoſuit. Illuxit, quum lumen apparuit. Etiam ſignificat deflere. Cicero, Patriam eluxi iam & grauius, & diutius quàm vlla mater vnicum filium.

Augeo

Augeo, auxi, auctum, id eſt maius facio. Cic. Natura non patitur vt aliorum ſpoliis noſtras facultates augeamus. Adaugeo, multum augeo. Augeſco, id eſt creſco. Diomedes addit, rugeo, ruxi, ructum: ſugeo, ſuxi, ſuctum. ſed prius in vſu non eſt: poſterius nũc per tertiá ſæpius dicitur Sugo ſugis.

Rugeo ruges, vel rugo rugis, id eſt ructum emitto. pro hoc in vſu eſt frequentatiuum ructo: vnde eſt ructito ructitas, & eructo. Sulpitius,

Et ructare caue quin ora in terga reflectas:

Stringe os, & crepitum coge tenere nates.

Sugeo, & ſæpius ſugo, id eſt ſpiritu attraho, vel ſuccum traho: vnde exugo & exugeo. Plautus in Epid. Ego me vertam in hirundinem, atque eorum exugebo ſanguinem. Auguſtinus à ſugeo ſugiturus dixit, quum à ſugo ſucturus dicatur. Diomedes etiam ponit alliceo allexi allectum. ſic pelliceo, &c. quæ omiſi: quia per tertiam nunc potius dicimus allicio, pellicio, &c. Tria faciunt xi abſq; ſupino, Frigeo frixi, lugeo luxi, conniueo connixi: quod tamen aliquando habuit connictũ: ſed nunc in vſu non eſt: & ita cum Nebriſſenſi dixi carere ſupino.

Frigeo, ſum frigidus, ac etiam ſegnis. hinc refrigeo. Terentius, Refrixerit res. Cicero in 3. epiſt. ad fratrem, Scaurus refrixerat. Iuuenalis ſatyra 7, Etſi perfrixit, cantat bene. Quidam grammatici haud ſane pœnitendi dixerunt præteritum etiam eſſe frigui: quibus in hoc non credam donec authoritate maiorum conuincar.

Luceo luxi, id eſt lucem emitto. Alluceo, ad aliquid luceo. In pſalmis, Alluxerunt fulgura eius orbi terræ. Colluceo, ſimul luceo. Virg. Mœnia collucent flammis. Eluceo, emitto lucem. Illuceo, lucem immitto: vt Illuxit dies quam fecit dominus. Deus illuxit nobis. Perluceo, vel r in l verſo, Pelluceo, id eſt transluceo. Plautus, Pellucet quaſi laterna Punica. Polluceo, dedico vel in ſacrificium do. quaſi patenter luceo. Plautus in Sticho, Vt decimam partem Herculi polluceam. videtur ſupinum habere polluctum: vnde nomen polluctum pro ipſo ſacrificio. de hoc plura in annotationibus Beroaldus. Pollucibilis cœna, id eſt lauta & opulenta. Pollucibiliter, ſplendide & laute. Plautus in Bacchid. Paſcite paraſitos, obſonate pollucibiliter. Præluceo, antè luceo. Tullius, Ego meis maioribus mea virtute præluxi. Diluceo, valde luceo. Dilucidus, id eſt clarus. Diluculum, tempus quo lucere incipit. Luceſcit, diluceſcit & diluculaſcit, id eſt dies fit.

Conniueo etiam habet conniui, & declaratum eſt ibi DONAT veo vi tum.

TERTIA CONIVGATIO.

Vult xi, ctúmque cio: facit & iacit ecit & actum.

Elicio per ui dat itum: fratres mage xi ctum.

Verbum tertiæ coniugationis deſinẽs in cio, dat xi in præterito, & ctum per c in ſupino: vt Aſpicio, aſpexi, aſpectum, pellicio: pellexi pellectum. Excipiuntur facio, feci factum: iacio ieci iactum. Quorum compoſita faciunt ſupina in ctũ, per regulam A quoties mutatur in i, &c, vt Inficio. infeci, infectum: iniicio, inieci, iniectum. Elicio magis habet elicui elicitum, quàm elexi electum: quod tamen aliquando habuit. vnde eſt frequentatiuum *Electo*. Plautus in Aſin. Ibo aduorſum, atque electabo quicquid illue ſit. At Liuius libro 4. elicui fecit, dicens, Ad colloquium vatem elicui. Reliqua eiuſdem compoſitionis magis xi, ctum faciunt. Terent. in Phorm. Is ſenem per epiſtolas pellexit, modò non montes auri pollicens. Nonnunquam tamen ui per diuiſas ſyllabas & itum, leguntur habere. Piſo apud Priſcianum, Cuius vnius præmio multorum allicuit animos. Varro, Deinde vbi pellicuit dulcis leuis vnda ſaporis. Liuius, Te illo Aſiatico ornatu fluens pellicuit. Simplex, teſte Priſciano, fuit lacio. lexi, lactum: vnde eſt lacto, lactas. ſed lacio exoleuit: vt Specio, ſpexi, ſpectum: vnde Specto ſpectas, ſpecimen & ſpecies.

Lacio lacis lacit, id eſt in fraudem duco. à lax, id, eſt fraus. hoc in vſu non eſt: ſed bene frequentatiuum *Lacto*, id eſt per blanditias illicio & decipio. Terent. in Andria, Niſi me lactaſſes amantẽ falſa ſpe producens. Lacto item, id eſt lac præbeo, quod matrum eſt. Ablacto, à lacte remoueo. Compoſita à lacio mutant a in i breue: vt Allicio, id eſt blande attraho. Illicio, induco. Plaut. Meretrix multos illexit in diſpendium. Pellicio, pertraho. Elicio, blande educo, extraho. Delicio & oblicio in vſu non ſunt: ſed bene hinc deducta Delecto, oblecto. ſic illecto, pollecto, allecto. Pellax, id eſt callidus. Pellacia, calliditas. *Specio*, ſpexi, ſpectum, id eſt video, iam exoleuit: manſerunt in vſu compoſita quæ mutant e in i breue: vt Inſpicio, aſpicio, &c. hinc etiam manſit frequentatiuum Specto, id eſt video, vnde expecto, & Species, id eſt effigies, facies, vel imago, &c. & Specimen, id eſt exemplar, &

Speculum & ſpeculari, &c. Aſpicio, conſydero, vel ad aliquid video. Inſpicio, fere idem. Reſpicio, retroſpicio. Deſpicio, id eſt deorſum video. Ouid. Vt vero terras deſpexit ab æthere ſummo. Item ſperno. Salom. Doctrinam ſtulti deſpiciunt. Diſpicio, clare video, & diligenter conſydero. Tull. Ego quid ſperem, non diſpicio. Perſpicio, clarè video. Perſpicuus, clarus. Perſpicax, id eſt acutus, bene intelligens. Proſpicio, prouideo. Circunſpicio, circumcirca conſydero. Conſpicio, video. Conſpicuus, clarus. Conſpectus, viſus. Suſpicio, ſurſum video. Virgilius, Æneas ait: & faſtigia ſuſpicit vrbis. Etiam eſt honorare, & cum quadam reuerentia aſpicere. Item eſt malum de aliquo opinari. hinc ſuſpicio, mala de aliquo opinio. Dicimus etiam deponentaliter ſuſpicari, deſpicari, conſpicari, pro ſuſpicere, &c. Terentius, Cur in his ego te conſpicor regionibus?

Facio notum eſt: vt Facio verſus. Item patior: vt Facio iacturam vel damnum. Paruifacio, id eſt parui æſtimo. Compoſita mutant a in i breue: Afficio, late patens verbum. veluti Afficio te honore, id eſt Honoro te, &c. de hoc plura in Syntaxi. Conficio, id eſt facio aut perficio: vt Confeci negotium. Et conſumo: vt Confectus ſum ſenio. Efficio, id eſt facio aut perficio: quod ſignificat totum facio. Inficio, id eſt tingo vel coloro. Infectores ſunt tinctores. Item corrumpo: vt Cadauer inficit aëra. Officio, id eſt noceo. Seneca, Semper iudicio fauor officit. Præficio, ſuperiorem conſtituo: vt Princeps noſter præfecit Georgium exercitui ſuo. Proficio, fructum facio. Multo labore parum profeci. Reficio, reparo. Sufficio, ſatis ſum. Auaro nihil ſufficit. Item ſumminiſtro. Virg. Suffice tela mihi. Et in locum alterius ſubſtituo. Idem, -ipſæ regem paruóſque Quirites Sufficiunt. Suffectus, in defuncti locum accitus.

Iacio notum ſatis. Iacto, iactas, idem: vt Iacio vel iacto globum. Iaculum quod in hoſtes iacitur. Iaculor iacularis, id eſt iacio. Compoſita mutant a in i breue, & ſcribuntur per duo ij: quia vnum fuit in iacio, & alterum fit ex a: vt Adiicio, ad aliquem iacio. vt Alter alteri pilam adiicit. Abiicio, remoueo. Deiicio, deorſum iacio. Eiicio, expello. Iniicio, in aliquid iacio. Obiicio, contrà iacio. Salluſt. Ea ſi tibi falſe obiicio, refelle. Proiicio, procul iacio. Reiicio, rurſum iacio. Terẽt. Reiecit ſe in eum. Et repello. Virgil. Ex humeris reiecit amictum. Subiicio, id eſt ſubdo. vt Romani multas nationes ſibi ſubiicere. Et ſurſum iacio. Virgil. Quantum vere nouo viridis ſe ſubiicit alnus. Traiicio, id eſt tranſporto, traduco pontonibus aut nauibus. Liu. Traiecit copias Iberum. Traiectus, vbi homines & aliæ res traiiciuntur aquas. Item transfigo. Papinius, Huic geminum obliqua traiecit arundine tempus. Coniicio, ſimul iacio vel exiſtimo. Terent. Annos ſexaginta natus es, vel plus eo, vt coniicio. Coniecto coniectas, idem. Iuuen. Haud male coniectat. Il ne deuine pas mal. Coniector coniectoris, qui incerta conatur interpretari, vt ſomnia, &c. Quatuor tantum ſunt in cio ſimplicia iam declarata, Lacio, ſpecio, iacio, facio: cuius paſſiuum eſt fio. olim tamen dixerunt facior. vt Vitruuius lib. 4. cap. 7. calefaciuntur: & lib. 5. cap. 10. calefacientur, dixit.

DIO. GIO. Dic fodi foſſum, gemino ſſ: fugi, fugitúmque.

Fodio facit fodi, foſſum, gemino ſſ, Fugio autem fugi, fugitum. Fodio terram eruo. hinc Fouea & foſſa. Effodio, ex aliquo fodio. Ouid. Effodiuntur opes, irritamenta malorum. Effodio oculos, id eſt eruo. Infodio, in aliquo fodio. Euclio infodit terræ pecuniam. Confodio, transfodio, perfodio, id eſt transfigo. vt Hic confoſſus eſt lancea.

Fugio, id eſt vito, & currendo relinquo. Virgil. Nos patriam fugimus. Idem, Quem fugis ah demens. Item curſim abeo. Idem, Fugit ilicet ocyor Euro. Fuga, id eſt fugiendi actus. Fugax, facile fugiens. Fugo fugas, primæ, id eſt fugere cogo. Aufugio, id eſt fugiendo abſcedo. Effugio, fuga euado. Virgil. Nunquam hodie effugies: veniam quocunque vocaris. id eſt vocaueris. Effugium, id euaſio. Nullum eſt à morte effugium. Profugio, procul fugio. Profugus, qui in longinqua loca tendit. Transfugio, ad hoſtes fugio. Confugio, perfugio, refugio, ad aliquem auxilij gratia fugio. hinc confugium, perfugium, refugium. Fodio & fugio primam in præſenti corripiunt, quam in præteritis producunt quod diligenter propter compoſita conſyderandum eſt. vt Fur perfodit heri domum meam. Et ſi ſciret paterfamiliâs qua hora fur veniret, vigilaret vtique, & non ſineret perfodi domum ſuam. Perfòdit media longa, pérfodi dic media breui.

PIO. Iui itúmque cupit, ſapit vt: vel ui dat, itúmque.
Dic capio, cæpi, captum: rapio, rapui, ptum.

Cupio facit cupiui, cupitum, vt ſapio ſapiui ſapitum, pœnultima longa, quod verbum etiam & ſæpius

ſæpius quidem facit ſapui ſapitum, pœnultima breui. capio cæpi captum, rapio rapui raptum. nec ſunt plura in pio deſinentia, niſi verbum in præſenti cum hinc deductis pœne obſoletum cœpio cœpi cœptum, quod in ſequenti libro patebit: & ſignificat incipio.

Cupio, id eſt deſydero. Percupio, valde cupio. olim fuit quartæ. Lucretius libro primo,

-conſtringere vti arcta

Naturæ primus terrarum clauſtra cupiret.

Sapio, id eſt ſaporem habeo. vt Hic pullus bene ſapit. Etiam eſt per ſaporẽ indicare: vt Caro ſapit aduſtionem. Et ad alia transfertur: vt Verba tua ſapiunt ſtultitiam vel hæreſim. Sapio, id eſt ſapiens ſum, bene ſentio. Mart. Nubere vis Priſco: non miror Paula: ſapiſti. per ſyncopam, pro ſapiuiſti. aliter dixit Plaut. in Rudente, Magis ſapuiſſet, ſi dormiuiſſet domi. Næuius ſapiui vt cupiui vſus eſt, dicens, Quanto ego plus ſapiui, qui fullonem compreſſi. Compoſita mutant a in i breuem: vt Reſipio, reſipui, reſipitum. ſæpius eſt quartæ coniugationis. & ſignificat ſtultitiam deſerere, & recuperare ſapientiã. Cic. lib. 4. ad Atticum, Vix aliquando te authore reſipiui. ſic dixit vt cupiui. Afranius, Equidem non reſipui, poſtquam pectus lætitia eſt onuſtum. ſic dixit vt rapui. ſicut Terent. Te intelligo reſipuiſſe. Diomedes negat aliter quàm per quartam reſipire dici. hinc idem ſignificans reſipiſco, quod magis in vſu eſt. Deſipio verò magis in vſu eſt quàm deſipiſco: & eſt deſipio, inſipienter ago, & à ſapientia abeo. Cicero, Nimio gaudio pœne deſiperem. Horatius, Miſce ſtultitiam conſiliis breuem. Dulce eſt deſipere in loco. Olim per quartam ſapire dicebant: vnde ſapiui ſapitum.

Capio, cæpi, captum, id eſt apprehendo, accipio, &c. Virgil. Cape ſaxa manu, cape robora paſtor. Item decipio. Tullius, Ineſt aliquid probi quod capiat ignaros. Et intelligo: vt Capíſne hæc? Hinc captus, us, ui, id eſt intellectus. Et contineo: vt Quantum capit hæc amphora? Compoſita mutant a in i breuem, vt Accipio. Martialis, Accipe quamprimum, breuis eſt occaſio lucri. Excipio, id eſt accipio, vel ex aliis capio. Virgilius, Nónne ego te vidi Damonis peſſime captum

Excipere inſidiis? Excipula, eſt res qua aliquid capitur: vt Excipula piſcium, &c. Decipio, fallo. Decipula, fallendi inſtrumentum. Præcipio, iubeo aliquando ſignificat doceo, cum datiuo. Cic. lib. 1. epiſt. 8, Vt tu mihi præcepiſti, id eſt docuiſti, teſte Clerico. hinc Præceptor, doctor. Præceptum & præceptio, id eſt doctrina. Item prouideo aut præuideo. Virgilius, Omnia præcepi, atque animo mecum antè peregi. Recipio, rurſus capio vel accipio. Item promitto, ſic datiuum cum accuſatiuo regit: vt Redde quæ cotàm mihi recepiſti.

Rapio, violenter aufero. Raptor, id eſt prædo. Rapina, præda. Raptim, ſubito. Compoſita mutant a in i breuem: vt Arripio, ad me rapio. Abripio, aufero. Eripio, idem. Seneca, Nihil eripit fortuna niſi quod dedit. Item libero. Virgilius, Eripe me his inuicte malis. Deripio, detraho. Idem, Vaginâque caua fulgentem deripit enſem. Diripio, diuerſo modo rapio. Præripio, antè rapio. Terentius, Times ne illum præripiat tibi. Corripio, cito rapio. Virgilius,

Conſtitit hic, arcúmque manu celeréſque ſagittas

Corripuit. Item reprehendo: vt Magiſter corripit diſcipulum. Subripio, vel potius ſurripio, id eſt clàm rapio. vt Palla eſt mihi ſurrepta. Proripio, procul rapio & remoueo. Virgil. Quò nunc ſe proripit ille? id eſt quò currit aut fugit.

Dat pario peperi, partum, paritum. Quatióque RIO.

Dat quaſsi, quaſſum. cuſsi cuſſum dabo proli. TIO.

In rio vnicum verbum pario, dat peperi, partum vel paritum. hinc pariturus. illinc partus, parta, partum: & partio, partionis: vel partus, partus, partui. In tio ſimplex vnicum eſt quatio, quaſſi, quaſſum. vnde quaſſo, quaſſas, verbum. præteritum quaſſi non eſt in vſu, teſte Cariſio. Compoſita ſunt concutio, concuſſi, concuſſum, &c. gemino ſſ in præteritis & ſupinis.

Pario, prolem produco. propriè fœminarum eſt. Etiam ſignificat efficio vel acquiro. Terentius, Hoc tempore obſequium amicos, veritas odium parit. Cato, Labitur exiguo, quod partum eſt tempore longo. Olim erat quartæ, vt nunc ſunt hinc deducta Reperio, aperio, &c. Ennius, Oua parire ſolet genus pennis condecoratum.

Quatio, id eſt moueo, concutio. vt Quatio arborem, Ie ſecoue vng arbre. Item vexo & vehementer moleſto. Virgilius, Quatit oppida bello. Quaſſo, quaſſas, frequentatiuum, id eſt multum quatio. Concutio, id eſt percutio, moueo. Excutio, expello. Ouidius, Etſi nullus erit, puluis tamen excute nullum. Incutio, id eſt infero. Incuſſiſti mihi metum. Virgilius, Incute vim ventis.

Decutio,depello. Virgilius, Melláque decuſſit foliis. Succutio,ſubtus percutio. hinc Succuſſor dicitur equus pedes eleuans & ſeſſorem lædens. Diſcutio, examino. Diſcuſſio, examinatio. corripiunt hæc omnia ſecundam ſyllabam.

Inquio, id eſt aio, inquiſti habet. eclipticum eſt: ideo in ſequenti libro declarabitur.

70. Vult uo ſemper ui, dans utum. vult ſtruo xi, ctum.
Dátque fluo xi, xum. Pluo ui vel ui dat, & utum.
Vúltque ruo ruitum: dat utum proles tibi ſolum.
Nulla ſupina dabunt metuo, luo, congruo: ſicut
Annuo cum ſociis: cluo, reſpuo, & ingruo, iunctis.

Verba in uo per diuiſas ſyllabas deſinentia, faciunt in præteritis vi per diuiſas ſyllabas, & in ſupino utum: vt *Arguo*, argui, argutum, id eſt accuſo & reprehendo: vt Arguo te furti. Item oſtendo vel indico. Virgilius, Degeneres animos timor arguit. Argumentum, id eſt probatio vel ſignum. hinc Argumentari deponens, id eſt argumento probare & ratiocinari. quod indocti dicunt arguere: cuius verbi paſſiuum arguor, argutus ſum vel fui præteritum habet. Plautus in Pſeud. Argutus malorum facinorum. Supinum videtur etiam fuiſſe arguitum; quia dicimus arguiturus. Salluſt. in 2. hiſt. apud Priſcianum, Multi ex Bithynia volentes occurrere falſum filium arguituri.

Statuo, ſtatui, ſtatutum, id eſt pono vel ordino. Compoſita mutant a in i, vt Inſtituo, inſtitui, inſtitutum, id eſt impono. Item doceo & inſtruo. Deſtituo, id eſt depono vel relinquo. vt Infortunatum deſtituunt omnes. Reſtituo, repono. Conſtituo, id eſt ſtatuo vel propono. Proſtituo, in publico pono, vel meretricem facio: vt Ille proſtituit vxorem ſuam. Proſtituta vel proſtibula, id eſt meretrix. Proſtibulum, lupanar. quæ duo à proſto eſſe videntur.

Sternuo, ſternui, ſternutum. vnde frequentatiuum Sternuto ſternutas: quod magis in vſu eſt: & ſignificat caput concutere ex inflatione erumpente per naſum. Colum. lib. 8, Donec ſternuat ouis. à ſternuo eſt. Delibuo, id eſt vngo, in vſu non eſt: ſed bene *Delibutus*, id eſt vnctus: vt Delibutus oleo. Terentius, Si te delibutum gaudio reddo.

Imbuo, impleo, ac etiam perfundo. Virgilius, -illius aram
Sæpe tener noſtris ab ouilibus imbuet agnus. Horatius,
Quo ſemel eſt imbuta recens ſeruabit odorem Teſta diu.

A lauo compoſita huius declinationis ſunt, & in luo deſinunt: vt *Diluo*, dilui, dilutum, id eſt aqua vel alio humore purgo. vnde dilutum vinum: diluuium, &c. *Polluo*, pollui, pollutum, id eſt maculo. Virgilius, Polluit ore dapes. Eluo, perluo, colluo, proluo, id eſt lauo vel purgo. *Alluo*, id eſt affluo. hinc Alluuio. Supina collutum, elutum, allutum, nuſquam legi. Exempla regulæ etiam ſunt exuo, induo, tribuo, acuo, ſuo, inſuo, conſuo, affluo, &c. VVLT ſtruo xi, ctum. Excipiuntur aliqua à regula. nam ſtruo facit ſtruxi, ſtructum: fluo, fluxi, fluxum: olim etiam fluctum. vnde eſt fluctus, fluctus, fluctui, & murena flucta. Pluo, pluui vel plui, plutum. Ruo, rui, ruitum. vnde ruiturus. Compoſita huius ſolum rutum faciunt pœnultima breui: vt Diruo, dirui, dirutum, &c. Ruo aliquando fortè rutum fecit: quod nunc non eſt in vſu. Quædam carent ſupinis, metuo metui, luo lui, &c. à nonnullis horum tanquam ſupina habuiſſent, dictiones quædam formantur: vt Abnuiturus, luiturus, &c. quæ omnia iam latius declarabo.

Struo, paro aut facio ædificium: aliquando etiam quippiam aliud. Structura, id eſt ædificium vel compoſitio. Aſtruo, ad aliquid ſtruo: vt Aſtruxi templo ſacellum. Etiam ſignificat probo vel affirmo. Ambroſius, Qui fidem exigit, fidem aſtruat. Conſtruo, compono vel ædifico. Deſtruo, frango ædificium vel quid aliud compoſitum. Extruo, in altum ſtruo. Inſtruo, paro. Virgilius, Inſtruimus menſas. Idem, Socios ſimul inſtruit armis. Obſtruo, claudo, impedio.

Fluo, fluxi, fluxum, proprium eſt liquorum fluentium: vt Aqua fluit, Oleum fluit. per ſimilitudinem transfertur ad alia. Virgilius, Ramos compeſce fluentes. id eſt latius & huberius excreſcentes. Quoniam vero quæ fluunt videntur minui, ideo fluere pro deficere capitur. Virgilius,
Ex illo fluere ac retro ſublapſa referri
Spes Danaum. hinc fluxa dicimus inſtabilia ac momentanea citóque peritura. vt Fluxæ diuitiæ. Et fluere, eſt producere ac naſci. Lactant. lib. 2, Ab hac gente proximi quiq; populi multitudine increſcente

ſcente

ſcente fluxerunt. Item tranſire. Hier. iam altera fluxerat dies. Affluo, abundo vel ad aliquid fluo. Naſo, Affluit incautus deſidioſus amor. Effluo, ex aliquo fluo. vt Vinum effluit. Influo in aliquid fluo. Confluo. ſimul fluo vel conuenio. Defluo, deorſum fluo vel exeo: vt Capillus defluit. Refluo rurſus fluo. Diffluo, varie fluo vel abundo. Cic. Si conſyderare volumus quæ ſit naturæ humanæ dignitas & excellentia, facile intelligemus quàm ſit turpe diffluere luxuria, & delicate ac molliter viuere.

Perfluo, per aliquid fluo. Terentius, Plenus rimarum ſum: hac atq; illac perfluo. Plura ſunt à fluo compoſita, quibus ſuperſedeo, vt in aliis ſæpe. neq; enim lexicon inſtitui componere, ſed dictionum accidentias enucleare, declaratis mediocriter pro pueris vocabulis. A fluo fit fluito fluitas, id eſt continue fluo. Item ſupernato. vt Piſces mortui fluitant. Fluor fluxus, & fluxio, idem ſignificant quod profluuium. Fluctuo fluctuas, id eſt dubito aut moueor

Pluo raro legitur, niſi in tertia perſona ſingulari. Liuius libro ſecũdo ab vrbe, Lapidibus pluuiſſe. In Geneſi, Non enim plouerat dominus ſuper terram. ſic legit Calepinus, licet vulgo legatur pluerat. nec ſic male dicitur. Tibullus ſecundo, Multus & in terras depluerit que lapis. Impluo, in aliquid pluo. Perpluo, per aliquid pluo, aut pluuiam recipio. Quintil. Quum cœnaculum eius perplueret. Compluo, ſimul pluo. Sum compluutus, id eſt pluuia madefactus.

Ruo, id eſt cado. Lucanus in quarto, Ruituráq; ſemper ſtat moles. Et curro. Virgilius, Quo moriture ruis, maioráq; viribus audes? Et frango vel diruo cũ accuſatiuo. Idem, Cumulóſque ruit male pinguis arenæ. Eruo, extraho & libero. Irruo, impetũ facio. vt Hoſtes irruerũt in noſtrates. Corruo, id eſt cado. Diruo, deſtruo. Horatius, Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis. Obruo opprimo: vt Obruis me verbis. Obruunt hunc lapidibus. Hic ſe vino obruit, Obruis nũmos humo, id eſt tegis.

Subruo id eſt euerto, Lucanus. Oſſa tulit Magni, quæ nondum ſubruta fluctu. *Metuo*, id eſt timeo.

Luo, ſoluo. Virgilius, Poſt mihi nõ ſimili pœna cõmiſſa luetis. Commiſſa id eſt peccata quæ commiſiſtis. Supinũ videtur fuiſſe luitũ. Nam Claudianus Luiturus participio vtitur, dicens in ſexto conſulatu Honorij, Vaſtato tandẽ pœnas luitura profundo. Luo item, id eſt ſuſtineo, patior. Iuſtinus libro primo: Quicunq; capi potuerunt, ſupplicia crucibus luerũt. Sic dicimus Luo capite pro mulctor & punior. Liu. lib. 9, Obſides etiã ſexcẽti imperati capite luerũt. hinc reluo, id eſt ſoluo & repignero.

Congruo, concordo vel conuenio. Plautus in Curc. Sane illi inter ſe congruũt concorditer. tractum eſt à gruibus concorditer volantibus. hinc congruus, incongruus: congruens, incongruens. Eiuſdem deriuationis eſt Ingruo, inuado, immineo, impetum facio. Lactantius lib. 2, Si ſæua tempeſtas, ſi grando ingruat, ad Deum confugitur.

Nuo, id eſt caput moueo, vel capite ſignifico. facit nui nutũ. hinc nomen nutus, us ui, id eſt ſignum capite factum aut voluntas. & frequentatiuum nuto, id eſt capite ſignifico, aut ipſum ſubinde moueo. A Nuo fit numen, id eſt dei nutus, imperium, poteſtas. fit etiam nutus oculis & manu. Nutare etiã eſt vacillare, titubare, & ruinam minari: vt Domus nutat, animus nutat id eſt dubitat. Compoſita ſunt, abnuo, id eſt nego & ſignifico quouis membro me nolle. ſupinum abnutum in vſu non eſt. hinc tamen abnuiturus lectum eſt. Salluſtius apud Volan. Nihil ſibi abnuiturus. Annuo id eſt aſſentior. annutum non dicitur. Innuo oſtendo quid velim, ſiue affirmem, ſiue negem. Renuo, refuto. Innutum, renutum, non reperies in vſu. Abnuo videtur abnuitum habuiſſe, hinc Caper abnuitiuus dixit, Confeſſiua fit vox duplici voce abnuitiua: vt non nolo. Renuo ne credas verſus gratia gemino n ſcribi, niſi afferatur authoritas veteris poëtæ. Sillius, Si placet, haud renuo: maneant modo fœdera noſtra.

Cluo cluis: Lucilius dicitur pro ſum caperis. Cluo, id eſt pugno & ſplendeo. Prudentius, Qui patria virtute cluis propriáque ſed vna.

Reſpuo, reſpui. reſputum faceret: ſed ſupinum non eſt in vſu. & ſignificat repudio & ſperno: quaſi cum ſputo per contemptum reſpuo. *Spuo*, id eſt ſaliuam emitto. Virg. Terram ſicco ſpuit ore viator Aridus. Conſpuo, ſimul ſpuo, vel aliquem fœdo. Plautus, Ab omnibus deriſus atque conſputus.

Deſpuo, expuo, inſpuo, in aliquem ſpuo. Sputo ſputas, frequentatiuũ eſt. Plautus, Nam illic iſti qui ſputatur interdum morbus venit. Sputamen, ſputum, & ſputus ſputus, ſputui, eſt quod expuitur. Lactantius libro quarto, Dabunt autem deo alapas manibus inceſtis: & impurato ore expuent venenatos ſputus. In libro Iudicum, Quomodo ſiquis rumpat filum de ſtupa tortum ſputamine.

Batuo, verbum antiquum, præteritum facit batui, ſupinum batutum nunquam legi, & ſignificat verberare. Plaut. in Aulularia, Non videtur quod batuat. Plinius libro trigeſimoprimo, Crocodilorum morſibus ex aceto in linteolis ita vt batuerentur ante, &c. Sueton. in Calig. Mirmillionem è ludo rudibus ſecum batuentem & ſponte proſtratũ confodit ferrea ſica. Idem, Batuerat pugnatoriis

 armis

armis. Eodem verbo vſus eſt Cicero in ſenſu obſcœno.

Bi,bo,bitúmque facit. Scabo, lambo carento ſupinis.
Vt cubo,ſic proles.dant ſcribo, nubóque pſi,tum.

Verbum deſinens in bo,facit bi in præterito,& bitum in ſupino:vt *Bibo*:bibi bibitum. Naſo, Sæpe bibi ſuccos,quanuis inuitus,amaros. Compoſita corripiunt pœnultimam etiam in præterito:vt Adbibo id eſt appoto. Ebibo epoto. Præbibo,antè poto : vt Præbibo tibi. Tul. Simul admoneto quòd ei prębiberim. Imbibo,in me recipio. Arena imbibit aquam. ſic Virgilius dixit Bibit haſta cruorem. Papyrus bibula quæ atramentum ſorbet.

Deglubo,deglubi,deglubitum,id eſt excorio. Tyberij verbum eſt, Boni paſtoris eſt tondere pecus, & non degluuere. ſimplex eſt glubo glubis,id eſt corticem vel pellem detraho. Cato de Re ruſt. Salictum ſuo tempore cædito:glubito atque alligato:librum co:ſeruato. librum,id eſt corticem.

Scabo ſcabi,id eſt frico. ſupinum ſcabitum non eſt in vſu, Lucilius libro nono, Scaberat vt porcus contritis arbore coſtis.

Lambo lambi,id eſt lingo. ſupinum lambitum non eſt in vſu. Lucilius Satyra 23, Iucundáſq; puer qui lamberat ore placentas. Hieronymus in libro Iudicum,lambui vt incubui eſt vſus dicens, In trecentis viris qui lambuerant aquã,liberabo vos. Ibidem Manu & lingua lambuerant aquas. Cõpoſita à cubo incumbo,per tertiam deſinunt:& abiecto in præteritis & ſupinis m, faciunt cubui cubitum, vt cubo:veluti Procumbo,procubui,procubitum,&c. patent in prima coniugatione.

Scribo,ſcripſi,ſcriptũ,id eſt literas formo. Scriba,qui ad alterius iuſſa ſcribit. Scribo,id eſt librum compono. Scriptor,libri author. Compoſita producunt pœnultimam:vt Aſcribo, ad aliquid ſcribo. Aſcribam te numero,vel in numerum pigrorũ. Et imputo:vt Aſcribis mihi quæ nunquam feci. Pręſcribo , conſtituo , Proſcribo, eiicio ciuitate. Macrobius, Non facile eſt in eum ſcribere qui poteſt proſcribere. Etiam ſignificat vænale exponere. Subſcribo, conſentio. Si fortuna ſubſcripſerit voto meo,non egebis. Et, ſub alio ſcribo & annecto. Horat. I puer,atque meo citus hæc ſubſcribe libello. Hinc etiam ſunt inſcribo,excribo,perſcribo,circumſcribo,tranſcribo,&c.

Nubo,viro trador. Ouid. Si qua voles aptè nubere,nube pari. Nupta,id eſt marita & vxor. Aliquando de viro dicitur. Idem, -tibi nubere virgo volentis
Votis cede dei. Plaut. in Caſin. Liber etiam nunc quid agat ſcire nouum nuptum.id eſt maritũ. ea ſignificatio eſt ſatis impropria,teſte Priſc. Nubilis puella,matura ad nubendũ. Nubo primo ſignificabat operio & tego,& ad ſponſas tralatum eſt,quia capita earum velabantur. Obnubo,id eſt obnubilo & tego. Virgil. Arſuráſque comas obnubit amictu. Lectum eſt paſſiuum nubor in euangelio, In cælo neque nubent,neque nubentur. Compoſita producũt pœnultimam,vt Connubo,id eſt ſimul nubo. Innubo, ad domũ viri tranſeo. Innubus qui vxorem duxit. Innuba,quę viro traditur. Sed hæc nomina pœnultimam corripiunt. Pronubo,nuptiis pręſum. hinc contra primitiuum pœnultima correpta. Pronubus,qui nuptiis præeſt:Græce paranymphus dicitur. Pronuba,quæ nuptiis præeſt.

In ui,tum,muta ſco. paſco dat tibi paſtum.
Agnoſco,cognoſco dabis per itum. nihil autem
Gliſco dabit, velut incœptiua:popoſcit habeto
Poſcere, vult diſco didici:compeſcit ui diſ.
Hæc per itum flectam. Conquexi tolle ſupinum.

Verbum deſinens in ſco,mutat ſco in ui ſyllabam,& tum:vt Creſco,creui cretum, noſco noui notum:quieſco, quieui quietum:ſueſco,ſueui,ſuetum : aſciſco, aſciui,aſcitum:conſciſco; conſciui conſcitum : deſciſco,deſciui deſcitum. author Priſcianus. primo tamen hæc præterita & ſupina aliunde videntur deriuata. vt à quieo,ſueo,&c. nam Cariſius conſueo dixit. ſed quia primitiua hæc exoleuerunt,ſi quid ex eis manſit,aliis damus:veluti in nominibus vaſa vaſorũ,dicimus eſſe à vas:quia:vaſum deſiit eſſe in vſu. Excipiũtur aliquando aliqua:vt Paſco, cognoſco,agnoſco:quæ pręterita regulariter formant paui,cognoui,agnoui:ſupina verò contra regulam,paſtũ,cognitum,agnitũ. Legimus tamen aliquando regulariter *Agnotum*. Salluſtius in 2. hiſt. Neque inermes ex prælio viros quenquam

agnot

ag noturum. Noſco notum in vſu habet. videtur etiam *Noſcitum* aliquando habuiſſe. vnde noſciturus, & frequentatiuum noſcito noſcitas, in vſu eſt. & ignoſco participium futuri temporis etiam facit ignoſciturus, teſte Priſciano. Gliſco caret præterito & ſupino: licet olim fecerit gliſci gliſcitum. Item præteritis & ſupinis carent verba incœptiua, id eſt inchoatiuæ formæ, ſaltē propriis. Capiunt autem præterita à primitiuis: vt Caleſco calui, tepeſco tepui. quæ præterita magis à caleſco & tepeſco vult eſſe Valla, quàm à caleo, tepeo. Quorundam primitiua parum ſunt in vſu: vt increbreſco increbrui, ſeneſco ſenui, à ſeneo, &c. Accius, Pecora languéntq; ſenéntque. hæc ſupinis penitus carent. Caleſco olim proprium præteritum caleſci faciebat. Cato apud Marcellum, Aures nobis caleſcerunt ad iniurias. Poſco popoſci, diſco didici, compeſco compeſcui, diſpeſco diſpeſcui. Quæ quatuor faciunt ſupina in itum: vt poſcitum, diſcitum, &c. licet hæc ſupina ſunt in raro vſu. Apuleius apud Priſcianum diſciturum dicit. Seneca in primo de Clementia, Ego ſum nobilibus adoleſcentibus expoſcitum caput, in quo mucrones acuant. Antiquiſſimi, teſte Gellio, pepoſci per e in prima ſyllaba dixere. Conquiniſco conquexi ſine ſupino, dicimus.

Creſco, id eſt augeor. Iuuenalis, Creſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit. Hinc cretus, creta, cretum: id eſt ortus, natus. Accreſco, ad aliquid creſco. Concreſco, ſimul creſco, coaleo. Lac concreſcit. Le laict ſe caille. Concretus ſanguis, &c. Decreſco, minor fio. Martialis, Decreuere greges, dum cadit hagna frequens. Increſco, valde creſco. Succreſco, ſurſum vel latenter creſco.

Noſco, non ignoro. Noſce teipſum. Agnoſco, cognoſco, dignoſco, ferme ſignificant idem quod noſco. Ignoſco, id eſt veniam do. Terentius, Pater obſecro vt mihi ignoſcas.

Quieſco, id eſt non moueor. Item dormio, & curis ſiue labore vaco & quieſcere facio. ſic accuſatiuum regit. Plaut. Quieſce tumultum hunc qui eſt ante oſtium. Virgil. Et mutata ſuos requierunt flumina curſus. id eſt quieſcere fecerunt, authore Seruio. Salluſt. Paululum requietis militibus. Requieſco, id eſt quieſco. Cic. Niſi eorum exitio non requieturá. Quieſco primarium eſſe docet Gellius, & ab eo quietem dici potius quàm contrá. Acquieſco, id eſt quieſco & conſentio ac condeſcendo. Hieronymus in prologo Iudith, Acquieui poſtulationi veſtræ. Conquieſco, bene quieſco.

Sueſco, id eſt ſoleo. Cicero Metello, A te id quod ſueſti peto, me abſentem diligas atque defendas. Aſſueſco, conſuetudinem habeo. Conſueſco, idem. Deſueſco, conſuetudinem perdo. Inſueſco, valde ſueſco. Terentius in Adelphis, Qui mentiri aut fallere inſueuerit patrem, tanto magis audebit cæteros. Inſuetus nomen, id eſt non aſſuetus.

Conſciſco, aſciſco, &c. habent præterita non propria, ſed primitiuorum aſcio, conſcio, &c. quæ exoleuerunt. ideo tanquam propria præterita ac ſupina dantur deriuatiuis. Conſciſco, id eſt conſentio, & ſciens conſentiénſque infero. Cicero Mario, Mortem mihi cur conſciſcerem, cauſa non eſt viſa: cur optarem, multæ. Item conſtituo & decerno. Liuius libro 1, Cenſuit, conſenſit, conſciuit, vt bellum cum priſcis Latinis fieret. Ipſum ſcio vel ſciſco etiam ſtatuere aut decernere ſignificat. Plautus in Curc. Rogationes plurimas propter vos populus ſciuit, quas vos rogatas rumpitis. ſciſco etiam pro ſcio capitur. Idem in Amphi. Ocyus accurro, vt ſciſcam quid velit. Conſciſco etiam ſignificat contraho. Columella lib. 8, Diligens paſtor ſtabulum quotidie conuerrit, nec patitur ſtercus humorem conſciſcere lutúmve, capris inimica. Præſcio & præſciſco vtrunque in vſu eſt pro præſentio. Aſciſco, adiungo, aſſumo, arrogo, attribuo, adgrego, admitto. aliquando legimus aſcio. Columella, Hanc aſcimus quaſi agriculturæ partem. huic contrarium eſt deſciſco: vt Deſciſco à duce meo. Lactantius lib. 4, Deſciuerunt à te, & abiecerunt legem tuam. id eſt defecerunt & receſſerunt. Deſciſco ab opinione tua, id eſt diſſentio.

Paſco, id eſt nutrio: vt Paſce oues meas. Paſtus, cibus. de conſtructione habemus in Syntaxi multa. Paſco herbam, id eſt comedo, &c.

Gliſco, id eſt creſco. Sillius, Et gliſcunt aduerſa metu. Accipitur pro cupio. Papinius lib. 3, Et conſanguineo gliſcis regnare ſuperbus Exule. Veteres gliſcor gliſceris dixerunt, teſte Marcello.

Poſco, id eſt peto. Virgilius, Tu modo poſce deos veniam. Repoſco, repeto. Depoſco, valde poſco. Expoſco, idem.

Diſco, capio doctrinam. Dediſco, negligo quæ didici. Plautus, Haud æquum facit, qui quod didicit, dediſcit. Ediſco, memoriter diſco. Addiſco, id eſt bene diſco.

Compeſco, id eſt coërceo, cohibeo, domo. Iuuenalis, Digito compeſce labellum. fit à paſcuo: vt ſit eodem paſcuo contineo. vt *Diſpeſco*, quaſi diuerſo paſcuo diduco. Itaque diſpeſco, ſignificat ſeparo & dirimo. Plinius, Nilus Aphricam ab Ægypto diſpeſcit.

Conquiniſco, id eſt caput inclino, vel conniueo. Pomponius apud Priſcianũ, Ad eum vt conquexi, interim mulieres cõſpiciunt. Capitur etiam pro indignor. Plaut. in Ciſt. Faciendum eſt puerile officium: conquiniſcã ad ciſtulam. ita exponunt: ſed non inepte mihi videtur poſſe capi in priore ſenſu. Oquiniſco ſine b, etiam ſignificat inclino. vnde nec præteritum, nec ſupinum inueni. Pomponius in Piſtore, Niſi quum aliquis ſubito obuiam occurrat, mihi qui oquiniſcat. Feſtus dicit, Conquinere, deputare. vnde conquiniſco videtur eſſe formatum.

N mota ci, ctum, vinco dat: dicóque xi, ctum,
Vt duco. parco ſi, ſumq́; : pepercit itúmque.
DO. Icere ci, ctum vult. In di, ſum, do bene vertes.

Vinco facit vici, victum, ablata n litera: dico, dixi, dictum: duco, duxi, ductum: parco, parſi, parſum: vel peperci, parcitum. ico, ici, ictum. de Parcitum (quia aliqui negant parco peperci ſupinum habere) Plinius lib. 33, Italiæ parcitum eſt vetere interdicto patrum.

Vinco, id eſt ſupero. Cic. Facile eſt vincere non repugnantes. Conuinco, euinco, deuinco, idem.

Dico, id eſt loquor & nomino. Compoſita producunt pœnultimam: vt Addico, id eſt adiudico. Iudex addixit mihi domum. Martyres addicebantur atroci ſupplicio. Condico, conſtituo. Edico, iubeo. Edictum, mandatum. Indico, denuntio. Rex Anglorum indixit Francis bellum. Interdico, prohibeo: vt Interdico tibi domo mea. Prædico, antè dico.

Duco, notum eſt. Seneca, Fata volentem ducunt, nolentem trahunt. capitur pro iudicare & exiſtimare. Virgil. lib. 10, -tantón' me crimine dignum Duxiſti? Tullius, Nec fas eſſe ducebam, hinc adduco, induco, reduco: quæ ſatis nota ſunt. Traduco, trans aliquid duco. Deduco, in viam vel domum duco. vt Deduxi ſocium meum. Subduco, clàm tollo. Martial. Subduxit mappas quattuor Hermogenes. Erleuo. Virgil. -qua ſe ſubducere colles Incipiunt. hinc Subduco nauem, id eſt ad terram traho. Obduco, circunduco, vel tego: vt Nubes obduxerunt cælum. Seduco, ſeorſum duco. Virgil. Et cum frigida mors anima ſeduxerit artus. Cicero libro 5. epiſt. ad Atticum, Seduxit eum Scaptius. id eſt ſeorſum duxit eum & extra alios. Perſius, -non tu prece poſſis emaci, Quæ niſi ſeductis nequeas cõmittere diuis. Plaut. in Aulul. Eo nunc ſecreto ego te huc foras ſeduxi. & quia latrones & quicunq; malum machinantur, ſolent hominem ſeducere ne alij aſſint: ideo ſeduco capitur pro decipio. Terent. in Andria, Etiam nunc me ſeducere iſtis dictis poſtulas? Significat etiam depono. Cic. pro Flacco, Remittant ſpiritus, comprimant animos ſuos, ſeducant arrogantiam. Conduco, aliquid pretio accipio. Plautus in Pſeud. Quantulo argenti te conduxit Pſeudolus? Sic Conduxi domum. Is à quo conducitur, locare rem dicitur. Capitur etiam produco & congrego vel colligo. Item vtilis ſum. Sapiens, Neſcit homo quid ſibi conducat. Diduco, id eſt ſeparo diuido. Quintil. Quum peregrinatio mea nos diduceret. hæc omnia pœnultimam producunt.

Parco, abſtineo, quaſi parum tango (vt aiunt): vt Parco nummis, lachrymis, &c. Et veniam do atq; ab vltione abſtineo. Liuius lib. 25, Needum eos Capuæ paſſuros. Virgil. Parcere ſubiectis & debellare ſuperbos. Comparco, id eſt parco. Reparco, iterum parco. Item parco, id eſt ſeruo. vt Cui parcis hæc? Parcus, qui ſumptibus parcit.

Ico, id eſt percutio. Ictus, icta, ictum, id eſt percuſſus. Ictus, ictus, ictui, percuſſio. Iuuenalis, Duceris planta velut ictus ab Hercule Cacus. Sulpitius ponit icio, vt facio. Plinius, Fulmine laurus ſola non icitur. Liuius lib. 1, Ibi in turba ictus Remus cecidit. Producitur tam in præſenti, quàm in præterito contra Priſcianum & plures, vt probaui in Verſificatoria.

IN DI, SVM, do bene vertes. Do mutatur in di & ſum: vt *Mando*, mandi, manſum, id eſt comedo, vel dentibus conficio. Liuius Andronicus, Quũ ſocios noſtros mandiſſet impius Cyclops. Habuit, teſte Priſciano, etiã mandaui & mandidi gemino di, ne credas carere ſupino, licet non adeò frequens ſit. Quintilianus cibos manſos dixit. Cicero in 2. de Oratore, Omnia minime manſa (vt aiunt) nutrices infantibus pueris in os inſerant. Serenus, Purgatur cerebrum manſa radice pyrethri. Remando, rurſus mando & rumino. Mando mandas, primæ, id eſt committo, &c. Manduco manducas, id eſt mando, mandis, mandit. Mandibula, id eſt maxilla in qua dentes ſunt.

Scando, ſcandi, ſcanſum. ſupinum eſt in raro vſu. hinc tamen fit ſcanſilis. Compoſita mutant a in e: vt Aſcendo, deſcendo, verba ſatis nota: aſcendi, aſcenſum, &c. Inſcendo, in aliquid ſcando.

Conſc

Conſcendo,id eſt ſcando.

Defendo,defendi,defenſum,id eſt protego. *Offendo*,offendi,offenſum,id eſt lædo,vel facio iratum, Offenſa,talis læſio. Offendo etiam,id eſt inuenio,Terentius,Texentem telam ſtudioſè ipſam offendimus,Simplex fendo non eſt in vſu.

Incendo, incendi,incenſum,eſt accendo,id eſt ardere facio. Plautus,Quàm mox incendo rogum? Succendo,idem. Incendium,inflammatio. Simplex cando candis:non eſt in vſu,Calepinus negat hæc à candeo deriuari: quia candeo neutrum eſt, *Accendo*, incendo,&c.actiua.

Tolle cado,cecidi,caſum.pandi,cape paſſum.
Edi ſum vel ſtum.dat pedo,pepedit,itúmque,
Cædo cecidit habet:ſic pendo, pependit. & inſum
Fiet vtrunque:quibus par tendo eſt dans quoque tentum.

Cado,cecidi,caſum. Pando,pandi,paſſum. Edo,pro comedo,comedi,comeſum vel comeſtum. Pedo,pepedi,peditum. Cædo cum diphthongo,cecidi,ſecunda longa,cæſum. Pendo pependi,penſum. Tendo,tetendi,tenſum vel tentum. Horum quinque geminant principium præteriti. Cado,pedo,cędo,pendo,tendo:quorũ compoſita non geminant:vt Incido, íncidi,pœnultima breui,à cado, Oppedo oppedi:occido,occidi, à cædo pœnultima longa. appendo appendi, attendo attendi.

Cado,id eſt ruo.vt Cecidit in foueam quam fecit. Et morior. Virgilius,Sed cadat ante diem. Cadiuus & caducus,id eſt cadens. Compoſita mutant a in i breue,vt óccido, occidi,occaſum: id eſt deſcendo,deorſum ruo.vt ſol occidit.hinc occaſus. Et morior. In epitaphio Tullij,
Occidit indignè manibus laceratus iniquis
Tullius, ah tumulo conditus exiguo. Procido,ante aliquem cado. Recido , iterum cado. Accido, contingo. Excido , incido, decido ſatis nota ſunt. Nec ſolum occido ſupinum habet,vt quidam arbitrantur:ſed etiam alia,licet rarius:vt Recido,recidi,recaſum. Suetonius in Auguſt. Cuncta in ipſos recaſura. Cic.ad Atticum, Id ego puto ad nihil recaſurum. In Iuſtiniani inſtitut. Si in poteſtatem patris recaſuri non ſunt.

Pando,id eſt aperio & patefacio. Beda vult etiã panſum habere vt manſum. ſed Gellius lib.15.cap.15.oſtendit rectius gemino ſſ paſſum dici.vt Paſſus capillus,id eſt porrectus ac ſparſus. Paſſæ manus, paſſa vela , id eſt diducta ac diſtenta. Virgil. Paſſis de littore palmis. hinc expando expandi ,expaſſum:id eſt extendo. Plautus per e ſecundam vocalem diſpeſſis dixit apud Gellium , Credo ego iſtoc exemplo tibi eſſe eundum extra portam diſpeſſis manibus, patibulum quum habebis. Oppando, circumpando. in Exodo, Velum quod ante illud oppanditur. Propando , vltra pando. Repando , à quo repandum,quod retrorſum patet. Pandus apertus. Pando pandas,primæ, id eſt incuruo. Trabs ſub onere pandatur.

Edo, es,eſt,id eſt comedo. Mart. Boletum qualem Claudius edit,edas. ſupinum eſt eſum:hinc eſt eſurus,eſura,eſurum. Plau. Vbi ſumus eſuri? Eſtum in ſimplici exoleuit:& in vnico cõpoſito vtimur quod eſt comedo,comedi,comeſum vel comeſtum. reliqua ſolũ eſum retinẽt:vt Exeſum,ambeſum, adeſum,obeſum,&c.& ſæpius comeſus,teſte Aldo,quàm comeſtus dicitur. Iuue. Et cito rapturus de nobilitate comeſa Quodupereſt. Salluſtius apud Diomedẽ, Patrimonia comeſta. Cic. pro Cluẽtio, Potius comeſtũ,quàm epotũ in venas atque omnes partes corporis emanaret. Adedo, id eſt rodo & deuoro. Virg. -nam ſæpe fauos ignotus adedit Stellio. Idẽ 9. Æneid. Et poſtibus hæſit adeſis. Ambedo,circunrodo. ab am,id eſt circum,& edo. Idem tertio Æneid. Ambeſas ſubigat malis abſumere menſas. Peredo,totũ edo. Caſeus eſt pereſus. Semedo,dimidium edo: verbum credo parũ reperiri: ſed bene ſemeſus,ſemeſa,ſemeſum. Obedo,circunedo. Obeſus,corroſus. Item pinguis. Plin. Aſſidua ſatietate obeſus. Exedo,erodo. hinc mons exeſus dicitur. Edax,id eſt vorax. Edulis edule.quod edi poteſt. Edulium,cibus. Inedia,fames.

Pedo,ventris crepitum facio ſupinum eſt peditum,licet non ſit multum frequens: Catullus, Subtile ac leue peditum Liconi eſt. Oppedo,cõtra pedo. capitur pro diſſentio & aduerſor. Horatius, Vin' tu curtis Iudæis oppedere? *Pedor*, nomen,id eſt immundities,fœtor.

Cædo, id eſt percutio & amputo. In Euang. Alij cædebãt ramos de arboribus. Cæduus,cædi ſolitus; vt cædua ſylua. Item interficio. Virg. Cæduntur vigiles,portíſque patentibus omnes
Accipiunt ſocios,atque agmina conſcia iungunt. Cædes, occiſio. Compoſita mutant æ diphthongum in

gum in i longum:vt Occido,occidi,occiſum :id eſt noceo aut interficio. Excido,ex aliquo cædo : vt Excidi columnam. Decido,amputo. Concido,ſimul cædo. Incido,ſeco. Præcido,amputo,vel ante alia cædo. Recido,ſeco,amputo. Circuncido, id eſt circunſcindo. vt Nummus eſt circunciſus.

Pendo, ſuſpendo.vt pendo furem vel togam.Etiam ſignificat pondero & æſtimo:vt paruipendo & ſoluo. Virg. Ipſi ſacrilego pendentis ſanguine pœnas. Et ſuſtineo. Lactant. lib. 2, Eóſque impietatis ac ſceleris ſui ſupplicia penſuros. Penſio eſt ſolutio conductæ rei , vel ſub conditione certæ pecuniæ dandæ aliter habitæ. Appendo ,ad aliquid pendo. Expendo, expono. Expenſa, id eſt ſumptus. Etiam ſignificat æſtimo. Iuuen. Expende Hannibalem. Et ſoluo. Virgil. Voluiſti expendere pœnas. Impendo, do, adhibeo. Impendiſti mihi maximum beneficium. Impenſa vel impendium, ſumptus. Non parco impenſis.Reddes mihi impendium. Suſpendo,ſurſum pendo. Suſpenſus, id eſt dubius & incertus. Virgil. Dicam equidem,nec te ſuſpenſum nate tenebo. Rependo, id eſt reddo. Virg. Si vera feram,ſi magna rependam. Perpendo,id eſt conſydero,examino. Perpendiculum, eſt inſtrumentum ædificantium quo perpenditur altitudo vel æqualitas rei. Pendo Alexander vult etiam pendi facere in præterito.

Tendo,tetendi,tenſum.Lucan.in 1,Et varias ignis tenſo dedit aëre formas. vel tentũ. Author Priapex,Tentáq; ad exemplũ ſit ſua turba dei.Sic cõpoſita intendo intenſum & intentũ, Oſtendo oſtenſum & oſtentũ , Extendo extenſum & extentum , &c. in quibuſdam alterum frequentius inuenitur.

Tendo,id eſt expando.Virg.Tendunt vela noti.id eſt illi venti. Horat. Neque ſemper arcum tendit Apollo. Et proficiſcor. Virg. Quo tenditis? vnde venitis? Et conor. Idem , Ille ſimul manibus tendit diuellere nodos. Et tentorium pono. Virgil. Hic ſæuus tendebat Achilles. Et offero. Idem, Paruúmque patri tendebat Iulum. Et pono. Salluſt. Interea Romæ multa ſimul moliri , conſuli inſidias tendere. Attendo,conſydero. Contendo,certo. Auſim contendere.id eſt((vt vulgo dicitur) deponere. Bene autem dices Auſim tecum deponere aureolum. Item diligenter peto, vel exigo, & valde tendo. Virgil. Contende tenacia vincla. Portendo, antè tendo, & præſignifico:quaſi porro , id eſt procul tendo. Cometa portendit aliquam cladem. Portentum , monſtrum aliquid portendens. Prætendo, oſtendo , & antè tendo. Virgil. Paciferæque manu ramum prætendit oliuæ. Obtendo, contrà tendo vel contradico. Intendo, attendo, & valde tendo. Virgil. Intendunt acres arcus. Intentus, id eſt attentus , & operam cuiquam rei nauans. Item intendo , id eſt augeo: quia quod tenditur, augeri videtur. Intentio, id eſt propoſitum apud iuniores. id Vallæ non placet. Intendo etiam ſignificat extendo. Suſtendo,clàm tendo & machinor. Salluſt. Suſtendit inſidias militi. Diſtendo, multum extendo. Virg. Et dulci diſtendunt nectare cellas. Oſtendo, id eſt demonſtro : quaſi os, id eſt rei faciem tendo frequentatiuum eſt oſtento, quod ſignificat oſtendo cum iactantia. hinc Oſtentatio, id eſt iactantia. Aliquando ſimpliciter ſignificat oſtendo. Plaut. in Aulul. Altera manu fert lapidem, panem oſtentat altera.

Quod do componit, didit atque ditum dabit vſque:
Dic tamen abſcondi,quod itum poſcit mage quàm ſum.
Sido præteritum neſcit:rudo,ſtrido,ſupinum.

Compoſitum tertiæ coniugationis à do,facit didi in præterito,& ditum in ſupino:vt *Addo*,addidi,additum:id eſt iungo. *Abdo*,aufero vel abſcondo.

Condo, id eſt facio:vt Condo vrbem. Et congrego vel tego. Plinius, Formicæ condunt æſtate fructus,quibus hyeme fruantur. Recondo & abſcondo hinc ducta, ſignificant tego. Condo.id eſt ſepelio. Conditorium ſepulchrum.

Edo,id eſt publico. Martialis, Quum tua non edas,carpis mea carmina Læli:

Carpere vel noli noſtra,vel ede tua. Naſo, Ede tuum nomen. id eſt exprime. Item pario. Iuuenal. Si mulier vitulum,vel ſi bos ederet hagnum. male capitur pro compono.

Dedo, id eſt poteſtatem do. Terent. Tibi pater me dedo:quiduis oneris impone,ac impera. Deditus ludo,qui multum ludit. Deditus virtuti. Deditus vxori,qui ſeruit vxori,& ei nimis cupit placere.

Indo, impono:vt Indo filio nomen. Inde pulti butyrum.

Obdo, oppono. Terentius. Peſſulum oſtio obdo. Et claudo. Naſo, Pace fores obdo, nequis diſcedere poſſit.

Prædo , præ aliis do : non multum eſt in vſu. hinc Præditus, plus aliis donatus : vt Præditus virtute,

tute, Prææditus nequitia.

Trado, in poteſtatem alterius transfero: vt Iudas tradidit Chriſtum Iudæis. Trado tibi nũmum. Significat etiam doceo. Paulus, Accepi à domino, quod & tradidi vobis.

Prodo, manifeſto. Virg. -tectúſq; recuſat Prodere voce ſua quenquã. Etiã ſignificat dolo tradere, vel rem alterius aperire. Item ſcribo, Plin. Quum hæc proderem. *Reddo*, rurſus do, teſtituo.

Perdo, amitto. Iuuen. Stultum eſt poſt omnia perdere naulum. Et occido. Terent. Dij te perdant.

Vendo vendidi, à vænum & do.

Credo, quaſi cretum, id eſt decretum & firmum do. quod etiam ſignificat committo. Virgilius, Auſus ſe credere cælo. Omnia mea tibi credo.

Abſcondo ſine geminatione, abſcondi facit: & abſconditum melius quàm abſconſum, teſte Diomede. Et Caper negat abſconſus Latine dici. reperitur tamen in ſacris. Hieron. in Eccleſiaſtico cap. 4, Denudabit abſconſa ſua illi.

Sido caret præterito proprio: ergo etiam ſupino. & dicitur præteritum à ſedeo capere ſedi propter ſignificationis cognationem: & ſignificat deſcendere, ſiue ad ſedendum, firmandum, manendúmve ponere. Virgil. de auibus, Sedibus optatis gemina ſuper arbore ſidunt. Lapis aquæ immiſſus ſidit. Conſido & ſubſido, idem. Ouidius, Quiſquis es, hoc poteris mecum conſidere ſaxo. Idem, Iuſſit & extendi campos, ſubſidere valles. id eſt deſcendere. Idem, Flumina ſubſidunt, colles exire videntur. Perſido, valde & perfecte ſido & perſiſto.

Rudo rudi, *Strido* ſtridi, neſciunt ſupinum. Strido, id eſt ſtrideo. Rudo, grauiter ſono, proprie eſt aſinorum. Ouidius, Intempeſtiuo quum rudit ille ſono. Virgilius etiam leones rudentes dixit, Sera ſub nocte rudentum.

Tundo facit tutudi tunſum, compoſtáque tuſum.
Scindo, ſcidi, ſciſſum dat: findo fidi, quoque fiſſum:
Et fundo, fudi, fuſum. Si, ſum, dato ludo,
Diuido, cum vado, rado, ceu lædere, trudo,
Et rodo, plaudo, claudo, & cædo geminans ſſ.

Tundo facit tutudi geminans principium: in ſupino autem tunſum. in compoſitis ablata n litera tuſum facit: vt Contundo, contudi, contuſum. veteres teſte Diomede, in præterito tunſi dicebant.

Tundo, id eſt percutio, pulſo, & in vaſe quippiam comminuo. Virg. 1. Æneid. Suppliciter triſtes, & tunſæ pectora palmis. Rea tundamus pectora. Virg. 4. Georg. Profuit & tunſum gallæ admiſcere ſaporem. Simplex aliquando etiam abiicit n in ſupino: ideo literam intelligas de frequentiore vſu. Plin. lib. 21, Hæc tuſa cribratáque vino quantum poſſit excellenti. Contundo, ſimul tundo. Extundo, excutio vel inuenio. Virgil. Vt varias vſus meditando extunderet artes. Obtundo, contrà tundo vel hebeto, hebetas. vnde obtuſus. Item Obtundo, id eſt nimis verbis moleſto. Terent. Ne me de hac re obtundas ſæpius. Pertundo, perforo. Iuuenalis, O medici mediam pertundite venam. Saccus pertuſus, qui habet foramen. Retundo, reprimo.

Scindo, ſcidi, ſciſſum: & Findo, fidi, fiſſum, perdũt n tã in præterito, quàm in ſupino, vbi geminãt ſſ.

Fundo, fudi, fuſum, non geminat ſſ, ſed perdit n tam in præterito, quàm in ſupino: vt Tundo, tutudi, in præterito. Scindo, Ie coupe. vt Scindo panem. Conſcindo, ſimul ſcindo. Abſcindo, amputo. Excindo, deſtruo, vel ex aliquo ſcindo. Excidium, deſtructio. Reſcindo, iterum ſcindo, vel non ſeruo. vt Reſcindo pactum. Compoſita à ſcindo & findo, in præterito corripiunt pœnultimam. Scindo apud veteres geminabat principium præteriti, & dicebatur *Scicidi*. Accius apud Priſcianum, Nõ ergo aquila, vti prædicant, ſciciderat pectus. nunc abſque geminatione ſcidi dicimus. Lucan. lib. 4, Tellurem ſubitis aut obruit aut ſcidit vndis. Mart. Vnguentum fateor bonum dediſti Conuiuis, here, ſed nihil ſcidiſti. Fuerunt olim plura principium præteriti geminantia: vt Deſcendo deſcendi, fecit olim etiam deſcendidi. Velerius Antias apud Gellium, Deinde funere locato ad forum deſcendidit. Laberius apud eundem, Ego mirabar quomodo mihi deſcendiderant.

Alexander dicit *Prendo* etiam geminare finem præteriti, vt dicatur prendidi: & ſic Hieronymus vſus eſt, niſi mendoſi ſint libri: Afferte de piſcibus, quos prendidiſtis. In quẽ locum ſic ait Valla, Alij codices melius habent cepiſtis & ceperunt. alij optime & quidem vetuſtiores prehenderunt & pre-

hendiſtis. Et paulo poſt, Non puto inquit ab interprete tranſlatum per vocem barbaram prendiderunt & prendidiſtis. Prendo ergo nullo modo geminabit finem præteriti, quia id ſolus Alexander tradidit. Phócas autem dicit prendo prendi, vt mando mandi. Stathius primo Sylu. Prendiſti portus. Lucanus, Manus quæ prenderat, hæſit. Prendo vel prehendo, id eſt capio. vnde Apprehendo, deprehendo, comprehendo, reprehendo, id eſt arguo, verſus gratia apprendo, &c.

Findo, diſſeco, Fendre. Diffindo, idem. Fiſſilia ligna, fiſſa.

Fundo, liquefacio vel liquidum ſpargo. Fondre. vt Fundo aquam, fundo ollam, id eſt ollam fundendo facio. Fuſile, quod funditur. vt Fuſſilis ſtatua. Fuſor, qui fundit vaſa ærea, ſtannea, &c. Etiam ſignificat abundanter præbeo. Virg. Ipſa tibi blandos fundent cunabula flores. Et proſterno: vt Fundo hoſtes. Confundo, ſimul fundo & perturbo. Confondre. Diffundo, late & in diuerſa fundo. Offundo, contrà fundo. Profundo, nimia expendo, quaſi procul fundo. Hic profundit pecuniam, id eſt male expendit. talis ſui profuſus dicitur. Refundo, reddo. Deus tibi refundat. Huius verbi compoſita nuſquam pœnultimam corripiunt.

SI, SVM, DATO LVDO. Pauca verba mutant do in ſi, & ſum: vt Ludo, luſi, luſum, &c. ſed cedo geminat vtrobique ſſ, ceſſi, ceſſum.

Ludo, ludum exerceo & iocor. Plinius, Ludere me putas: ſeriò peto. Et derideo vel decipio, cum accuſatiuo. Virg. Multa malus ſimulans vana ſpe luſit amantem. Alludo, ad aliquid ludo vel blandior. Canis alludit hero. Colludo, ſimul ludo. Licétne vobis colludere? Eludo & deludo ac illudo, id eſt derideo & decipio. Præludo, antè ludo. Præludium, principium ludi.

Diuido, diuiſi, diuiſum, id eſt partior. Diuiduus, id eſt diuiſibilis. Indiuiduus, indiuiſibilis.

Vado, id eſt eo. Euado, exeo vel effugio. Nemo poteſt euadere manus Dei. Virg. Iuuat euaſiſſe tot vrbes. Terent. Quàm timeo quorſum euadat. id eſt tendat. Iohãnes euaſit doctus, aut in doctũ virũ. id eſt factus eſt doctus. Horatius per ſyncopẽ dixit, Euaſti credo, metues, doctúſq; cauebis. id eſt euaſiſti. Inuado, ineo. Virgil. Túque inuade viam. Idem, Inuadunt vrbem ſopno, vinóque ſepultam.

Rado, id eſt cultro vel quauis re acuta decerpo: vt Rado barbam, rado ollam, rado terram. Auis radit aërem, id eſt ſecat. Virgil. de columba, Radit iter liquidum, celeres neque commouet alas. Corrado, colligo. Terentius, Minas decem corraſi alicunde. Abrado, erado, nota ſunt.

Lædo, dolore afficio, aut malum infero. Compoſita mutant æ diphthongum in i longum, quod vndîque ſeruant: vt Allido, alliſi, alliſum, ad aliquid lædo. Alliſi caput parieti, vel ad parietem. Collido, fortiter concutio vel occido. Elido, idem. Illido, impellendo lædo vel trudo. Ventus illiſit nauem ſcopulo, vel in ſcopulum. Illæſus, id eſt non læſus, nomen eſt: quia illædo non dicitur.

Trudo, manibus pedibúſve &c. impello. Mola truſatilis, quæ manibus verſatur. Extrudo, expello. Intrudo, vi induco. Detrudo, depello. Virgilius, Detrudunt naues ſcopulo.

Rodo, mordendo comedo. Ronger. Mus rodit caſeum. Caper rodit vitem. Canis rodit oſſa. Capitur pro detraho. Horatius, Abſentem qui rodit amicum. Corrodo, contero. Erodo, dentibus effodio. Panis eſt eroſus à muribus.

Plaudo, manibus percutio, & geſtu lætitiam indico. Applaudo, ad aliquem plaudo. Virgil. Pars pedibus plaudunt. Canis applaudit domino ſuo. Pro eodem dicitur Plodo plodis, au in o verſa: vt fit in plauſtrum ploſtrum. Explodo, plaudendo eiicio. Complodo, concutio. In libro Iudicum, Cœperunt complodere inter ſe lagenas.

Claudo, vel mutata au in u longum, cludo: clauſi clauſum: vel cluſi cluſum: quod vetuſtius eſt: id eſt operio. Compoſita au ſemper in u longum vertunt: vt Includo, excludo. Recludo, id eſt aperio. Secludo, ſeorſum claudo, vt ſit ſolus. Occludo, id eſt claudo. Concludo, ſimul claudo, & omnem exitum eripio.

Cedo, ceſſi, ceſſum, ſine diphthongo, id eſt abeo, & locum do. Quintil. Vbi neceſſe eſt vinci, expedit cedere. Naſo, Cede repugnanti, cedendo victor abibis. Etiam ſignificat in partem venio. Idem, Ceſſerunt nitidis habitandæ piſcibus vndæ. Compoſita pœnultimam producunt. Accedo, adeo. Excedo, exeo vel ſupero. Concedo, permitto, & do, & eo: vt Concedo ad forũ. Incedo, ambulo. Succedo, ſequor, & in locum alterius venio. vt Petro ſucceſſit Linus. Et intro. Virg. Noſtris ſuccede penatibus hoſpes. Et procedo vel euenio: vt Omnia proſperè ſuccedunt. Secedo, ſeorſum eo. Seceſſus, ſecretus locus. Antecedo, præcedo, recedo, decedo, diſcedo, ſatis nota ſunt.

Cudo. Diomedes cum Catiſio & Phoca in præterito cuſi vel cuſſi habere dicit: quod authoritate probari non poteſt. ideo Priſcianus dicit habere cudi cuſum vnico ſ, vt mandi mãſum: ideo in litera

hoc

hoc verbum non excipimus. Virgilius 1. Æneid. Ac primum ſilicis ſcintillam excudit Achates, Suſcepitque ignem foliis. Excudit præteritum eſt, teſte Seruio: quia ſic ait, Excudit id eſt feriendo eiecit. Diomedes quoque per hunc Virgilij locum oſtendit melius habere cudi, quàm cuſi. Alexander igitur recte dixit cudi præteritum eſſe. A ſupino eſt cuſo cuſas, quod non eſt in vſu. hinc tamen ſunt accuſo, incuſo, &c. author Priſcianus, licet aliqui à cauſa deriuent, vel à cauſor. Cudo, ferrum percutio, vt aliquid ex eo fiat. Forger. Excudo, cudendo facio. Virgilius, Excudant alij ſpirantia mollius æra. Fido ſiſus ſum, in ſequenti libro patebit.

Go vel guo, xi, ctúmque facit. tamen iſta ſupinis
N tollunt, pingo, ſtringo, cum fingere, ringo.
Tango facit tetigi, tactum. dat ago, egit, & actum.
Vult frango, fregi, fractum. pegi, pepigíque,
Et panxi, pactum, pango. capiet lego, gi, ctum.
At xi, ctúmque dabunt intelligo, negligo, dili.
Dat pungi pupugi, punxi: punctum venit inde.

Verbũ in go vel in guo deſinẽs, facit xi in præterito, & ctum in ſupino præcedẽte e: vt *Pergo*: perrexi, perrectũ, id eſt in re procedo. Ter. Si pergis, abiero. Perſ. Perge, taceo. Quo pergis? id eſt vadis. *Affligo*, crucio vel moleſto. In Leuit. Nolite affligere cõtribules veſtros. *Cõfligo*, pugno. *Infligo*, incutio. Plaut. Inflixit mihi vulnus. Producunt hæc pœnultimam, quorum ſimplex fligo obſoleuit.

Rego, guberno. Cõpoſita mutãt e in i breuẽ: vt Arrigo arrexi arrectũ, id eſt eleuo. Terẽt. Arrige aures Pãphile. Corrigo correxi correctũ. id eſt emendo. Terẽ. Siquid peccatum eſt, arte corrigas.

Dirigo direxi, directũ id eſt duco, & recte ordino. Surrigo, id eſt ſurſũ leuo: vt Equ' ſurrigit aures. Surgo ſurrexi, notum eſt. Exurgo, idem. *Aſſurgo*, honoris exhibendi gratia ſurgo. Aſſurge præceptori & ſacerdoti, &c. Inſurgo, contra aliquem ſurgo ad reſiſtendum. Noli parenti inſurgere. male dicunt pueri, Pater non erat ſurrectus. dicant Nondũ ſurrexit. dictum eſt autem Surgo pro ſurrigo: vt Pergo pro perrigo: licet id ante rego poſuerim. & Porgo poëtice pro porrigo legitur, quod ſignificat extendo vel offero: porrexi, porrectum, vt ſimplex rego.

Plango, planxi, planctũ, id eſt tundo vel percutio. Ouid. Plangere nuda meis conabar pectora palmis. Idem, Tum demum pectora planxi. Significat etiam plorare & deflere. quia tum pectora plãgere ſolemus. hinc Planctus & plangor. id eſt ploratio.

Clango, id eſt tuba ſono vel cano. clangor, vox tubarum eſt, & aliquando aliarum rerum obſtrepẽrium ſonus: vt anſerum, &c. Hieronymus præteritum facit clangui. in libro Numerorum, Si ſemel clangueris, venient ad te principes.

Stingo vel ſtinguo, ſtinxi, ſtinctum, id eſt deleo, obſoleuit. Compoſita in vſu ſunt, Extinguo, id eſt deleo, occido. Inſtingo, immitto, inſpiro. Inſtinctus, inſpiratio. Reſtingo, extingo, vel cohibeo. Diſtinguo, diſcerno. Ninguit ninxit, niuem emittit.

Vngo ſine u Seruius dicit ſcribi. ſic Vngentum. vnxi vnctum. olim habuit vngui. Vngo, id eſt corpus humore aliquo linio. Inungo, perungo, idem. Vnguentũ, quo vngitur aliquid. Vnguen, idem.

Tinguo cum u poſt g, teſte Capro, id eſt immergo. Virgilius, -ſtridentia tinguunt Æra lacu. Et colorem indo: vt Tinguo pannum. plures dicunt etiam ſine u, tingo: vt cum u, vnguo. Intingo, id eſt tingo: vt Qui intingit mecũ manũ in parophide. TAMEN ISTA SVPINIS.

Excipiũtur à regula quædã: & primo, quæ recte præteritũ formantia in ſupinis perdunt n: vt *Pingo* pinxi pictũ, id eſt formã alicuius rei ductis lineis repræſento. Pictor, qui pingit. Pictura, ipſa ars.

Stringo ſtrinxi ſtrictum, id eſt premo & arcto. Plinius, Apprehenſámque manum ſtringit. Et percutio. Virgilius lib. 10, Atque animum patriæ ſtrinxit pietatis imago. Etiam ſignificat enſem nudare. Idem lib. 11, Strictum rotat acer Lucagus enſem. Aſtringo, alligo. Obſtringo, obligo. Conſtringo, comprimo vel colligo. Reſtringo, compello vel arcto. Diſtingo, premo & abrado & denudo. hinc Diſtrictus gladius, id eſt exemptus è vagina. Extringo, exprimo, declaro. Stricte & ſtrictim, arcte & breuiter.

Fingo finxi fictum, id eſt formo. Salluſtius, Veluti pecora quæ natura prona atq; ventri obedientia finx

tia finxit. Fingo vaſa ex argilla. Figulus,vaſorum fictor. Figlina,officina figuli. Etiam ſignificat ſimulo,vnde fictio & figmentum. Fictile,quod fictum eſt, vt vas. Et excogito. Terentius, Fingunt quandam inter ſe fallaciam. Effingo, ad alterius formam fingo. Effigies,imago. Effigiare,effigiem facere. Affingo, ad aliquid fingo. Lactant.lib.4, Nihil nos affingimus, nihil nos addimus. Confingo,ſimul fingo & ſimulo. Terentius in Phormione, Omnia hæc confingam. Diffingo,diffictum formatúmque diſſoluo.

Ringo rinxi rictũ,vel deponẽtaliter ringor,rictus ſum vel fui,id eſt os torqueo: vt canes faciũt latraturi. Et ex ira in rugas os diducere.vnde ringi ꝓ iraſci,indignari,allatrare,pulſare,cõuiriari,murmurare,ponitur.Terent.Ille ringitur:tu rides. Sido.Multũ ringitur otioſa virtus.hinc Rictus vel rictum,hiatus,& pars illa faciei in qua rictio maxime apparet:vt labia,&c.Rhin Græcè narem ſignificat.hinc Ringo dictũ videtur extrita aſpiratione: vt ſit Ringere,narem agere. deponens vſitatius eſt.

Diomedes & Priſcianus addunt *Mingo*: quod Mancinellus & Nebriſſenſis pluréſque cenſent eſſe barbarum,aut certe obſoletum:quia doctiſſimus quiſque meio dicit non mingo: ideo ipſe hoc verbum omiſi in carmine noſtro.de hoc in ſequentibus plura dicam.

Tango tetigi tactum,geminat principiũ præteriti,& vtrobique perdit n.Lucret.Tangere enim aut tãgi niſi corpus,nulla poteſt res. Capitur pro ferio ſiue percutio.Virg.De cælo tactas memini prædicere quercus.Lucil.lib.1,Nec bene pro meritis capitur,nec tangitur ira.id eſt mouetur.Itẽ intelligo.Cic.Poſtquã autẽ conſilia eius omnia tetigi. Et peruenio.Idẽ, Verres ſimulac tetigit prouinciã. Veteres dixere tago pro tango,quod exoleuit:& præteritũ eius tetigi datũ eſt verbo tãgo, obſoleto vetere præterito à tango tanxi.Cõpoſita mutãt a in i:vt Attingo attigi attactũ,id eſt tango.Contingo, idem. Et euenio.Scis quid mihi contigit.In præteritis pœnultima corripitur.Contiguus, id eſt propinquus & cõtigens.Ouid.Contiguas habuere domos.Obtingo.id eſt euenio. Pertingo conſequor.

Ago egi actum,id eſt facio:tamẽ aliquid differẽtiæ eſſe in Syntaxi docui.Quicquid agis, reſpice finẽ. Et dico,vt Ago cauſam.Et duco.vt Ago vaccas in prata.Et moueo: vt Ago pultem.Et accuſo,vt Ago te furti.Et viuo,vt Nuſquam mallem quàm Louanij agere.Dic etiam Ago vitam. Ago annum trigeſimumquartum hunc librum ſcribens.Et expiro,vt Ago animam,id eſt morior.Et repræſento. vt Ago Herculem. Perago,perficio.Perago reũ,id eſt conuinco.Peregi opus.Omnia ferme compoſita ab ago,mutant a in i breue:vt Abigo,id eſt depello.vt Abige canem. Et animalia furor. Hoſtes abegerunt pecora noſtra.Abigeus vel abactor,talis fur.Adigo,vi adduco vel impello.Liuius,Conſul adegit milites ſacramento.id eſt coëgit eos iurare. Exigo, id eſt poſco.Mart. Exigis vt donem noſtros tibi Quinte libellos. Et expello.Plautus, Mulier exegit virum à ſe. Et ago. Virg.

Omnes vt tecum meritis pro talibus annos

Exigat. Et perficio.Ouid.Iámque opus exegi. Redigo,id eſt reduco,vel induco, impello. Terent. Tu homo redigis me ad inſaniam.Meretrices multos redegerunt ad inopiam.Subigo,id eſt ſubdo. Cæſar rebelles ſuæ ditioni ſubegit. Et compello.Virg.Caſtigátque auditque dolos, ſubigítque fateri. Etiam eſt acuo.Idem,Subigunt in cote ſecures.Transigo, id eſt perago:vt Quomodo tranſegiſti hunc diem? Prodigo, id eſt conſumo. Plautus, Feſto die ſiquid prodigeris, profeſto egere licet, niſi peperceris.hinc Prodigus,ſui profuſus.

Cogo coëgi coactum, pro coago, ab ago fit, & ſignificat compello. vt Neceſſitas me coëgit. Et in vnum ago.Virgil. Tityre coge pecus.

Frango fregi fractum, id eſt rumpo vel deſtruo.Vtrobique perdit n. Compoſita mutant a in i: vt Confringo confregi confractum, ſimul frango, aut frango vel defringo. Effringo, extra frango. Hic ſe effregit carcere. Terentius, Æſchinus fores effregit: in ædes irruit alienas. Refringo, ſuffringo, infringo,offringo,id eſt frango.

Pango pepigi,geminato principio præteriti,id eſt paciſcor:vt multi dicũt. At Quintilianus dicit pepigi eſſe non à pango,ſed antiquo verbo *Pago* pagis ſine n.vt in lege duodecim tabularum,Ni ira pagunt.Cic.libro 2.ad Heren.Pacta ſunt quæ legibus obſeruanda ſunt.Hoc modo rem vbi pagunt, oratione pagunt. Vbi vulgo mendoſe legitur pangunt, licet Seruius dixerit pago ſine n nuſquam reperiri. Itaque licet ex ſententia Cariſij dixerim pango etiam pepigi habere, tamen optime habet pegi,& forſan panxi: quia hoc præteritum non modo Alexander ponit, ſed etiam Diomedes,& teſte Priſciano, Cariſius. Pacuuius apud Priſcianum, In medio tonſillam pegi læto in litore. Pango, id eſt figo, planto,vel iungo. Pactilis,pactus: vt Pactilis corona.Liuius,Clauum pangat.id eſt figat. Colum. libro 12, Malleolus quàm recentiſſimus curioſiſſime pangendus eſt. Malleoli ſunt rami

arborum

arborum & maxime vitis qui plantantur. Et ſcribo. Cic. Tironi, An pangis aliquid Sophocleum? fac opus appareat. Gellius, Si verſum pangis, &c. Item cano vel narro & manifeſto. vt Pange lingua glorioſi prælium certaminis. Quædam compoſita retinent a: vt Depango, id eſt defigo, in terram pono. Colum. Poſſes in fine vinetı cacumina ficorum pyrorúmve depangere. Circumpango, circumiungo. Oppango, contra pango. Repango, rurſus pango hinc Repages repagis, & repagulum, id eſt obſtaculum. Plura mutant a in i: vt Compingo, compegi, compactum, id eſt compono, coniungo. Impingo, impello. Suppingo, ſuppono vel ſubaffigo: vt Suppingo calceos, vel ſuppingo calceis corium. Hinc ſuppactor, qui calceos ſuffractos reficit aut inſtaurat.

Lego, legi, lectum. Lego librum, notum eſt. ſignificat etiam colligo. Virgilius,

Qui legitis flores, & humi naſcentia fraga,
Frigidus, ô pueri, fugite hinc, latet anguis in herba.

Et nauigo, vel nauigando prætereo. Idem, Littoráque Epiri legimus. Et eligo. Idem, Ipſe ego cana legam tenera lanugine mala. Et ſurripio. hinc ſacrilegus, qui ſacra furatur. Quædam compoſita retinent e, vt Perlego vel pellego, id eſt totum lego. Lactant. Siquis legerit, pellegat. Sic Relego, tranſlego, ſublego, pœnultima correpta. Plæraque mutant e in i breuem: vt Negligo, id eſt obliuiſcor, & non curo. Cicero, Negligere quid de ſe quiſque ſentiat, non ſolum arrogantis eſt, ſed etiam omnino diſſoluti. Habuit olim negligi. Æmilius Macer, Omnium noſtrum neglegerit authoritatem. nunc ſolum habet neglexi in præterito: vt intelligo intellexi, diligo dilexi. Intelligo, ſcio & cognoſco. vetuſtiores neglego & intellego cum e, vt perlego dicebant: veluti Politianus notauit. Colligo, congrego. Deligo, eligo. Diligo. Cicero, Deligere oportet quem velis diligere. Seligo, ſepono & ſeparo.

Pungo, pupugi vel punxi, punctum, id eſt ſtimulo, & morſum vel aculeum infigo. Varro, Admota aſpis cum pupugerit, ſi non occidat, ſciat ex Pſyllorum eſſe ſtirpe. Hieron. ad Marcellam, Nudiuſtertius de beatæ memoriæ Lea aliqua dixeramus: ilico pupugit animum. Simplex pungo ſæpius habet pupugi: pro quo, teſte Gellio, veteres dixere per ſecundam vocalem in prima ſyllaba pepugi. Compoſita omnia punxi habent præter repungo, quod ſignificat retaliare: & antè patuit. Cic. Lentulo, Darent mihi ipſi alium Publium, in quo poſſem illorum animos mediocriter laceſſitus repungere. Quando tamen de ratione vel calendario loquimur, facit repunxi. ita dicit Priſcianus. Compungo, id eſt totum pungo, ferio, ſeu ſigno. hinc compunctum non ineptè dices quem peccati pœnitet, & qui verbo Dei percuſſus eſt in animo. Compunctio, de peccato dolor. Expungo, foras mitto, expello. Perſius,

Pupillúmve vtinam quem proximus hæres
Impello, expungam.

Expuncti milites, id eſt emiſſi. Diſpungo diſpunxi, id eſt expello & amoueo.

Dant ſi, ſum, ſpargo, mergo, tergóque. locabis
Per xi, xum. figo, frigóque. carento ſupinis
Cum dego, ſatago, ſugo, ceu lingit, & angit.
Vergo tenet neutrum, velut ambigit. Ho dato xi, ctum. NO.
Meio facit minxi, mictum. caue dicere mingo. 10.

Hęc tria verba, Spargo, mergo, tergo, faciũt ſi, ſum: vt Sparſi, ſparſum: merſi, merſum: terſi, terſum.

Spargo ſparſi ſparſum, id eſt late proiicio. Virgil. Sparge marite nuces. Spargite humum floribus. Compoſita mutant a in e: vt Aſpergo, ad aliquem ſpargo. Sacerdos aſpergit me aqua luſtrali. id eſt (vt vulgus dicit) benedicta. Aſpergillum, inſtrumentum ex ligno & ſetis quo aſpergitur aqua luſtralis vel luſtrica. Goupillon. Diſpergo, diſtribuo: vt Diſperſit, dedit pauperibus. Nebriſſenſis dicit tenere poſſe a hæc compoſita: ſed melius a in e mutant, vt opinor.

Mergo, id eſt humori immitto: Græcè baptizo dicitur. frequentatiuum eſt merſo merſas. Virgil. Balantúmque gregem fluuio merſare ſalubri. Demergo, deorſum mergo. Immergo, in aliquid mergo. Summergo, ſub aliquid mergo. Emergo, exeo, appareo. Tandem emergit veritas. Et exurgo, vel in altum venio. Iuuenalis, Haud facile emergunt, quorum virtutibus obſtat
Res anguſta domi.

Tergo, id eſt tergeo. Detergo, idem. Fulgo fulſi fulſum, iunxiſſem, niſi vſitatius eſſet per ſecundam fulgeo. Duo habent xi, xum: Figo, fixi, fixum: Frigo, frixi, frixum.

Figo, acuta re perforo, & firmum facio. Hieron. ad Helio. Cerne manus Iudæe quas fixeras: cerne latus Romane quod foderas. Virgilius, Plaudentem nigra figit ſub nube columbam. Hinc fixus, id eſt firmus, qui non mouetur. Olim habuit fictum in ſupino, vt pictum. Scaurus apud Diomedem, Sagittis confictus. Affigo, ad aliquid figo: vt Affixi literas valuis templi. Defigo, in terram figo vel deiicio. Virgilius,

Conſtitit, & Libyæ defixit lumina regnis.

Infigo, in aliquo figo. Præfigo, antè figo. Virgil. Præfigunt ora capiſtris. Refigo, quod erat fixum tollo. Virgilius, Fixit leges pretio atque refixit. Transfigo, transfodio; vt Transfixit pectora ferro.

Frigo, id eſt torreo, propriè in ſartagine. Frixorium, id eſt ſartago. Confrigo, id eſt frigo. Hieron. in Iſa. Confrixa ſunt oſſa mea, tanquam in frixorio. Cornelius Celſus, Tum res eadem magis alit iurulenta, quàm aſſa: magis aſſa, quàm frixa. Hieron. ad Furiam, Pueri erant, necdum ad ſartaginem venerāt, in qua Rex Babylonis ſenex iudices frixit. hinc defrigo. Calepinus dixit frigo etiam habere frigui, frictum. authoritatem deſydero. Quædam carent, aut ſaltem raró habent ſupina. & grammatici, quos in litera ſequor, de frequentiore vſu loquuntur: vt Dego, degi, ſine vllo ſupino, à de & ago, id eſt ago. Dego vitam. Et depello. Plautus in Aulul. Iſtum laborem ſoror degam, & diminuam tibi. Idem in Epid. Degitur corium de tergo. *Satago* ſategi ſine vllo ſupino, id eſt ſatis ago, laboro, & ſollicitus ſum.

Sugo ſuxi, ſine ſupino vſitato: quia ſuctum non eſt in vſu. nam neque participium ſuctus, nec ſucturus in ſimplici reperio. ſignificat ſuccum & humorem ore extrahere. hinc Exugo, exuxi, & forte non inepte exuctum. Diuus Auguſtinus ſupinum fecit ſugitum vt habitum, dicens, Multi præcones præceſſerunt adhuc naſciturum de virgine Maria, futurum infantem & ſugiturum lac. A ſuctum ſupino obſoleto habemus nomen ſuctus, ſuctus, ſuctui, id eſt ipſa humoris ſorbitio. Plinius lib. 10, Caprarúmque huberibus aduolant ſuctum propter lactis: quia iniuria huber emoritur.

Lingo, linxi, id eſt lambo, & aliquid lingua molliter tango. Plautus in Caſina, Mel mihi videor lingere. Item Lingere, eſt dum aliquid in ore tenentes guttatim id defluere in ſtomachum ſinimus. Quæ res linctus dicitur à ſupino parum vſitato linctum. Quæ verò in hunc vſum fiunt, eclegmata Græcè dicuntur. Plinius, Telicos gemma quæ oleæ nucleo ſimilis videtur, & lingentium calculos frangit. Idem, Multi tuſſim veterem linctu ſalis diſcuſſere. Idem, E ſemine lini ſunt eclegmata. Elingo, extra lingo. Plautus in Curc. Hic hodie apud nos nunquam elinges ſalem.

Ango, anxi, anctum faceret, ſed ſupinum obſoleuit. Diomedes angor paſſiuo præteritum dedit anxus ſum, ſed non eſt in vſu. Ango, id eſt crucio, ſuffoco, premo, vexo. Gellius, Chilo præſtabilis homo ſapientiæ quonam vſque debuerit contra legem, contráque ius pro amico progredi, dubitauit: eáque res in fine quoque vitæ ipſo animum eius anxit. Pertinet etiam ad corpus. Columel. lib. 8, Cauendum eſt vt tenerior ſeparetur à validioribus: quia robuſtus angit imbecillum. Plautus pro abſumo ponit in Aulul. Tum anxiſſe aquam ſiquis petet. hinc Angor, anxietas, anguſtia, id eſt preſſura vel moleſtia & cruciatus. Angina, faucium morbus. Anxius, id eſt ſollicitus & timens.

Vergo, verſi, verſum, debuit facere: ſed neutrum eſt in vſu. nec quod Diomedes dicit verxi. & ſignificat declino. Virg. lib. 12, Quo vergat pondere letum. ſic Vergente mundi veſpere. Deuergo, deorſum vergo. Deuergentia curuatura apud Gellium. Inuergo, inclino, immergo. Plautus in Curc. Ipſum expeto tangere, inuergere in me liquores tuos. de Vergo amplius. Cic. Perſpice quo iſta vergant, mihíque reſcribe. id eſt declinent, aut potius tendant. Æthiopia ad occidentem vergit.

Ambigo, ex am & ago, propriè ſignificat circunago, circundo. Auguſtin. Quibus muris ambigare. hinc Ambages. Item ambigo, id eſt dubito. vnde ambiguus, id eſt dubius. Item diſcordem eſſe. Terent. in Heaut. Simo & Crito vicini noſtri hic ambigunt de finibus: me cepêre arbitrum. olim habuit ambactum. vnde ambactus, id eſt circundatus. Non me latet multos grammaticos ambegi dicere: ſed apud alios non eſt in vſu. ſuffragatur mihi Sulpitius. HO DATO XI, CTVM. Duo ſunt verba in ho, & faciunt xi in præterito, & ctum præcedente c in ſupino: Traho, traxi, tractum: veho, vexi, vectum.

Traho, vi ad me rapio. hinc Trahea vel traha, vehiculum ſine rotis. Attraho, ad me traho. Abſtraho, aufero. Contraho, in vnum traho vel colligo. Horatius, Cōtrahas vento nimium ſecundo Turgida vela. Virgilius, Contrahimúſq; viros. Etiam ſignificat conuenire vel in coniugium venire. hinc contractus, id eſt conuentio. Contractus contracta contractum: vt Homo contractus, cuius membra ita in vnum contracta ſunt, vt nihil agere liceat. Subtraho, clàm aufero. Diſtraho, in diuerſa traho

vt Hip

vt Hippolytus fuit diſtractus equis in diuerſa nitentibus. Etiam ſignificat vendo. Detraho, auffero. Terentius, Accurrunt ſerui: ſoccos detrahunt. Etiam eſt malum clàm de aliquo dicere. Hieronymus, Nulli detrahas: nec in eo te ſanctum putes ſi cæteros laceres.

Tracto frequentatiuum. Petrus tractauit me humaniter. Etiam ſignificat attingere, in manu habere, vel legere. Perſius, Rem populi tractas. Componuntur ab hoc frequentatiuo multa: & mutant omnia a in e: vt Attrecto, contrecto, frequenter in manibus habeo & contingo. Felis amat contrectari. Laico non licet contrectare ſacratum calicem. Detrecto, recuſo. vt Bos detrectat aratrum. Obtrecto, obloquor vel detraho alicui, & inuidia proſequor. Valerius Max. lib. 1. cum accuſatiuo ponit, dicens, Nequis ignoret quantum interfuerit cecinisſe deorum laudes, & numen obtrectaſſe.

Veho, id eſt plauſtro vel quadrupede duco. Vehiculum & vehes, id eſt plauſtrum vel currus. Adueho, ad aliquem veho. Eueho, exporto, extollo. Virgilius, -pauci quos æquus amauit Iuppiter, aut ardens euexit ad æthera virtus. Perueho, vſque ad finem veho. Proueho, promoueo, perduco. Liuius, ad ſummos honores, alios ſcientia iuris, alios eloquentia, alios gloria militaris prouexit. Inueho, in aliquid veho, quod pro carpere male cepiſſe Philelphum notauit Bebelius, quia pro carpo inuehor deponentaliter ſolum dicitur.

In io per i conſonantem vnicum eſt verbum *Meio*, faciens minxi mictum: & ſignificat vrinam facere. Perſius, -ſacer eſt pueri locus, extrà Meiite. Horat. 2. Sermonum, Ditior aut formæ melioris meiat eodem. Mart. Minxiſti Palinure ſemel currente carina:

Meiere vis iterum, ſic Palinurus eris. Iuuenalis, Cuius ad effigiem non tantum meiere fas eſt. Catullus, Meientis mulæ cunnus olere ſolet. Mendoſe legitur in quibuſdam libris mingentis, teſte Nebriſſenſi cum quibuſdam doctiſsimis. ſic in ſacris, Non reliquit vſque ad mingentem ad parietem. Nebriſſenſis credit vitio librariorum mendum eſſe pro meientem. Et reuera licet olim in vſu fuerit mingo, tamen multo elegantius eſt meio: quod ſæpiſſime inuenies: mingo vix vnquam. A meio ſunt immeio cum datiuo apud Perſium in ſexta Satyra: Permeio cum accuſatiuo. Horatius, Hunc perminxerunt calones atque caballi. Mictito mictitas, frequenter meio. Micturio cupio meiere. Diomedes dicit præteritum à meio eſſe meij. ſed in vſu eſt minxi.

Lo dat ui. colo, conſulo, & occulo dantur in vltum. 10
Altum dic vel itum, molitum molo, cellóque celſum.
Cællo facit ceculi, culſum: pepuli dato pulſum.
Velli vel vulſi dat vulſum. fallo, fefelli,
Falſum. ſublatum dat tollo, ſuſtulit atque.
Sallo facit ſalli, ſalſum. pſallo dato pſalli.
Nulla ſupina dabunt pſallo, volo: iungito prolem.

Verbum deſinens in lo, facit præteritũ in ui per diuiſas ſyllabas: vt Colo colui, volo volui, alo alui, conſulo conſului, occulo occului, cello cellui. cuius cõpoſita in vſu ſunt, Antecello antecellui, excello excellui, &c. molo molui Inter hæc, Colo, conſulo & occulo, faciunt ſupinum in vltum, Cultum, conſultum, occultum. Alo dat altum vel alitum. Molo ſolum *Molitum*: licet inter neotericos quidam dicant habere multũ: vnde faciunt nomen multor. inter hos etiam eſt Calepinus. Ego authoritatem deſydero. nam apud veteres inuenio ſolum molitũ & molitor. Cæſar lib. 19, Trium menſium molita cibaria ſibi vnumquenq; domo efferre iubent. Plaut. in Menæhmis, Nimióq; edo libentius molitum, quàm molitũ præbeo. hinc molitor qui vulgo molendinarius dicitur, & barbare multor.

Cello ſine diphthongo celſum facit. vnde nomina celſus excelſus. Participia autem excelſus, excelſurus nuſquam inueni. hoc Cello ſignificat id quod cedo, ceſſi, ceſſum.

Cællo cum æ diphthongo, ceculi, culſum facit: & ſignificat cædo cecidi cæſum. hinc in vſu eſt percællo. *Pello* facit pepuli pulſum. *Vello* velli vel vulſi vulſum. Seruius negat vulſi Latine dici, ſed fallitur. Lucanus lib. 5, Auulſit laceros percuſſa puppe rudentes

Turbo vorax. Idem lib. 6, Illa genæ florem primæuo corpore vulſit. ſed Lucanus apud Seruium interim eſt malus Latinitatis author: vt patuit in dictione Faſtus vel faſti: ideo aliorum authoritate nobis eſt vſus. Laberius apud Diomedem, Aliqua parte præuulſerat. Aulus Gellius libro 5, Stirpem

ingentem

ingentem veſtigio pedis eius hærentem reuulſi. Fallo facit fefelli falſum. Tollo ſuſtuli ſublatum, à compoſito ſuo ſuſtollo. Olim geminato præteriti principio tollo fecit tetuli. Terentius apud Diomedem, Huc tetuliſſem pedem. ſic apud Plautum perſæpe. Sallo ſalli ſalſum. Pſallo pſalli ſine ſupino. Baſſus, Calliope princeps ſapienti pſallerat ore. Caret etiam ſupino volo cum ſuis, vt Malo, nolo. Neoterici volitum dicunt & nolitum, vt plura ſine veterum authoritate. olim videtur ſupinum fuiſſe vultum: vnde nomen vultus vultus vultui.

Colo, adoro, veneror. Plautus, Ego te ſemper vt parentem colui. Deum colimus. Et exerceo. vt Colo rem militarem. Colo terram. Et habito, Virgilius, -Pallas quas condidit arces Ipſa colat, nobis placeant ante omnia ſyluæ. hinc Cælicola, qui cælum habitat. ſic Amnicola, monticola, ſyluicola, &c. Et diligo. Terent. in Heaut. Quippe forma impulſi noſtra nos amatores colunt. Et duco. Virgil. 2. Georg. Hanc olim veteres vitam coluere Sabini. Et orno. Plautus, Quin tu te colis, antequam exeas domum? Cic. Erat enim nõ tam grauis quàm elegans & faceta & culta oratio. Cultus corporis, id eſt ornatus. Compoſita pœnultimam corripiunt: vt Accolo, propè habito. Incolo, inhabito. Circuncolo, circumhabito &c. Recolo, id eſt memoria repeto. Excolo, procolo, exorno.

Conſulo, cum datiuo, id eſt conſilium do. vt Senes iunioribus conſulunt. Et prouideo. vt Male cõſuluiſti famæ tuæ. Conſulo cum accuſatiuo, id eſt peto conſilium. vt Si conſcientia vrgeat, ſacerdotem conſulito.

Occulo, id eſt abſcondo, occulto occultas. Lactantius libro de ira, Plurimi ſunt quorum peccata occuluntur.

Alo id eſt nutrio & augeo, vbi de incorporeis loquimur. Cicero, Honos alit artes. Participium melius eſt alitus quàm altus, vitandæ ambiguitatis cauſa. author Diomedes. nec tamen male dicitur altus. Salluſtius in Iugurt. Et omnem ætatem Arpini altus. Alimentum, quo alimur. Alimentarius, ad alimenta pertinens. vt Lex alimentaria, quæ prouidebat vt filij alerent parentes. Alimonia, id eſt alimentum. Alumnus, quem quis alit. aliquando etiam qui alit. Plinius lib. 3. de Italia, Terra omnium terrarum alumna. Altor, altrix, qui quæve alit.

Molo, id eſt mola tero vel comminuo. Corripiunt autem compoſita pœnultimã: vt Commolo, ſimul molo. Lactantius de opi, Contritos & commolitos dentibus cibos colligit. Emolo, perfectè molo. Perſius, Emole quid metuas? Molitor apud Auſonium. Multor nuſquam (vt opinor) leges. Immolo immolas, primæ, id eſt ſacrifico.

Cello, ſine diphthongo, id eſt cedo, iam obſoleuit. Compoſita in vſu ſunt, Excello, antecello, præcello, id eſt præcedo & ſupero. dicimus quoque per ſecundam excelleo. Cicero in epiſtola ad filium teſte Nebriſſenſi, Quare effice & elabora vt excelleas. Celſus, id eſt ſublimis, altus, excelſus. Celſitudo, excellentia. Lactantius libro 7, Qui omnes licet eloquentia excelluerint.

Cællo cum æ diphthongo, id eſt cædo vel frango: extra compoſitionem iam nõ vtimur. Procællo, id eſt percutio, euerto. hinc procella, id eſt vis venti cum pluuia nec durans, & in mari potius quàm in terra. Percællo, idem. Varro, Alius teneram abietem ſolus percællit. Virg. 5. Æneid. *Percuſſit*, & fulua moribundum extendit arena. Tacitus, Ingens rerum tumultus perculit ciuitates. Præteritum fecit perculſi: vt Vello vulſi. ſic Terentius (vt notauit Nebriſſenſis) in Andr. Perculſit illico animum. Libentius dicam perculi. Amplius de præſenti. Prudentius, Raro reos iuſta percællit pœna ſecuri. id eſt raro fit iuſta punitio. A perculſum eſt participium perculſus. Virgil. Quarum ſacra fero ingenti perculſus amore. Perculſus animo, id eſt perturbatus & timore concuſſus. Perculſus ad animum ſæpius refertur: Percuſſus ad corpus. Percællo etiam differre ſignificat. Lucil. Ad nonum hoc percællit annum. Recællo, id eſt humilis fio & reclinor. Interdum actiue ponitur pro reclino.

Pello, eiicio, remoueo. Boëtius, Gaudia pelle, pelle timorem. Et percutio. Terentius, Túne has pepuliſti fores? hinc pulſo pulſas, percutio. Lex duodecim tabularum apud Senecam, Qui parentem pulſauerit, manus ei præcidantur. Propello, procul pello, vel amoueo, vel vltra duco. Propulſo propulſas, idem: vt Propulſo iniuriam. Perpello, perfectè pello & induco. Liuius lib. 1, Incenſam multitudinem perpulit, vt imperium regi abrogaret. Appello vel aſpello, amoueo. Repello, remoueo. Repulſa, reiectio à petitione. Ouid. Nullam patiere repulſam. Expello, eiicio. Impello, vrgeo, induco. Compello, cogo. Depello, amoueo. Appello, vi adduco. vt Ventus in portum nauem appulit. Nauis appulſa eſt in portum. dic etiam Nauis onuſta mercibus appulit. Suetonius in Galba, Ac ſubinde Alexandrina nauis detorta appulit armis onuſta ſine gubernatore, ſine nauta ac vectore vllo. Nec aliter videtur loqui Lucanus, Qui vetat externis terris appellere naues. Appello appellas

appellas, primæ, id eſt nomino vel alloquor. Compello compellas, alloquor. Interpello interpellas, ſimiliter primæ, id eſt ſermonem alicuius interrumpo.

Vello in præterito (vt dixi) velli. Virgilius,

-Cynthius aurem

Vellit & ammonuit. Idem, Nec matris Anchiſæ cineres manéſve reuelli. Aut vulſi. Lucanus lib. 4, Caſtrorum ſiccas de cæſpite vulſerat herbas. Vello, id eſt extirpo. Hinc vulſus, & antiquè volſus, id eſt depilatus, mollis, effœminatus. Martialis, Mens eſt Pannice volſa tibi. Hinc volſella dicuntur inſtrumenta ad pilos euellendos. Hinc Auello, abſtraho: Euello, extraho: Diuello, extraho, aufero: Conuello, ſimul vello. Vello etiam ſignificat moueo. Virgilius, Poſtéſque à cardine vellit.

Fallo, decipio. Terentius, Eho, quæſo, laudas eos qui heros fallunt? Fallit me, id eſt neſcio. Refello, quod dictum eſt, falſum eſſe oſtendo. mutata in e. Liuius, Ea nec affirmare, nec refellere in animo eſt. Hinc fallax, fallacia, &c. Fallo etiam, id eſt lateo. Liuius, Speculator Carthaginenſis qui per biennium feſellerat, Romæ deprehenſus, præciſis manibus dimittitur. Horatius in Epiſt. Nec vixit male, qui natus moriénſque feſellit.

Tollo, id eſt eleuo, & ſublimo. Plautus, Tolle caput. Et capio vel aufero. Horatius,

-tolle querelas:

Pauper enim non eſt cui rerum ſuppetit vſus. Et differo. Plautus, Omnes tollo ex hoc die in alium diem. Et ſuſcipio. Suetonius de Neronis parente, Deceſſit Pyrgis morbo aquæ intercutis, ſublato filio Nerone ex Agrippina Germanico genita. Et nutrio. Terent. Quicquid peperiſſet, decreuerunt tollere. Attollo, in altum tollo. Contollo, contrà tollo. Plautus in Aulularia, Contollam gradum.

Extollo, eleuo, exalto, magnifico. Plautus, Extollo ambo capita. Et differo. Cæcilius, Abi intro, atque iſthæc aufer: tamen hodie extollat nuptias. Protollo, differo, prolongo. Gellius, Neque vltra decimum menſem fœtura mulierum protolli poteſt. Plautus in Caſina, Protollo mortem mihi. His nec præterita, nec ſupina dabis, niſi eadem cum à verbo fero compoſitis. vt Extollo, extuli, elatum, &c. Suſtollo, id eſt tollo, eleuo.

Sallo, ſale condio vel conſpergo. Salſus, ſale conſperſus: & qui ſalibus & ſcommatis hominẽ aſpergere nouit: vt apud Horatium, Salſus homo. Inſulſus, non ſalſus & ineptus Mumius, Iſthæc ſum multo ſale ſalſurus. Lucil. apud Priſc. Sallere murenas, mercem in frigidaria ferre. Salluſt. in 3. hiſt. Parte conſumpta, reliqua cadauerum ad diuturnitatem vſus ſallerent. Producitur poſitione, vt religio, teſte Nebriſſenſi. & pro eodem cum vnico l, teſte eodem, dicitur per quartam ſalio, ſaliui, ſalitum, contra Diomedem. Celſus lib. 2, Piſces, qui ſalem non patiuntur, ſolidíſve ſaliuntur. Sic Hieronymus in Luca, Quòd ſi ſal euanuerit, in quo ſalietur? Liuius Andr. Saliturus iſthæc mittat ſalem. Corn. Seuerus, Ad quem ſaliti pomiliones afferebantur. Idem alio loco, Diſtractos atque ſalitos. Salluſtius apud Diomedem in 4. hiſt. Reliqua cadauera ſalita. Valerius Maximus lib. 7, Reliquias ſalire non dubitauit. Veteres etiam per ſecundam Salleo ſalles, vt Doceo doces, dixere. Fabianus apud Diomedem, Cum caro ſaller, diuturnior eſt. id eſt ſallitur.

Pſallo præcedente p, cano, & propriè inſtrumento muſico. Salluſt. Pſallere, & cãtare doctius quàm probæ mulieri ſatis eſt. Hinc pſaltes, pſalmus, pſalterium. Pſallo Græcum eſt Latinitate donatum.

Mo per ui, dat itum. Tremo ponitur abſque ſupino. MO.
Dant pſi, ptum, demo, promo, cum ſumere, como.
Vult emit, emi, emptum, geminans ſ. dat premo ſsi, ſſum.

Verbum definens in mo, facit ui per duas ſyllabas, & itum: vt *Vomo* vomui vomitum, id eſt per os eiicio. Hinc Euomo, pœnultima breui, id eſt effundo è ſtomacho. Terentius, Ibo, & requiram fratrem, vt in eum hæc euomam. Reuomo, rurſus vomo. Prouomo, longè vomo.

Fremo fremui fremitum, grauiter & confuſe ſono. Dauid, Quare fremuerunt gentes, & populi meditati ſunt inania? Fremor & fremitus, indignantium ſonus.

Gemo gemui gemitum, præ anguſtia in ſonum prorumpo. & transfertur ad inanimata. Virg. Gemuit ſub pondere cymba. Ponitur pro flere, & flebiliter canere: vt Turtur, & quædam aliæ aues dicuntur gemere. Ingemo, valde gemo, pœnultimam corripit. Lucanus,

Quid væſane gemis? fletusquid fundis inanes? Hinc gemitus, talis præ anguſtia ſonitus.

Tremo tremui, caret ſupino, commoueor & agitor. Trembler. Plautus in Aſina. Non placet pro

monſtro eſt: quando qui ſudat, tremit. Et timeo: quia timentes tremunt, id eſt corpore agitantur. vnde Tremor, talis membrorum agitatio, & timor. Tremendus, id eſt valde timendus. Virgilius, Cur ante tubam tremor occupat artus? Intremo, valde tremo, pœnultimam corripit.

Quatuor in mo habent pſi ptum: Demo dempſi demptum, Promo prompſi promptum, Sumo ſumpſi ſumptum, Como compſi comptum.

Demo, id eſt aufero. Horatius, Demo ſupercilio nubem. volunt eſſe à de & emo. & ita in præterito non obſeruat regulam ſimplicis.

Promo, profero, eloquor, expono. Plaut. Prompſiſti tu illi vinum? Non prompſi. Virgil. Lætíque cauo ſe robore promunt. Lactantius lib. 5, Longum eſt vniuerſas virtutis ſpecies promere. Promus, qui promit eſculenta & poculenta: vt Condus, qui condit. Plautus in Aſina. Ego ſum promus, condus, procurator peni. Compoſita producunt pœnultimam. vt Expromo, perfectè promo. Depromo, extraho, declaro. Virgilius, Depromunt tela pharetris.

Sumo, multum & pœnè nimium mihi tribuo. Cicero pro Planco, Quanquam non mihi tantum ſumo iudices atque arrogo. Et accipio. Salluſtius, Epiſtolam ſuper caput temerè poſitam ſumit. Item eligo. Plaut. Sumat aliquem ex populo admonitorem officij ſui. Et conduco. Cicero, Quoad enim peruentum, quo ſumpta nauis eſt, non domini eſt nauis, ſed nauigantium. Et conſumo. Terentius in Adelphis, I ergo intro, & cui rei opus eſt, hilarem hunc ſumamus diem. Et impendo. Idem in Phormione, Nunc argentũ attuli: fructum quem Lemni vxoris reddunt prædia, id ſumam. id eſt impendam, vt Donatus exponit. hinc Sumptus, id eſt expenſa. Compoſita producunt pœnultimam: Aſſumo, accipio. Cicero, Neque id onus inuitus aſſumpſit. Et nimium tribuo vel vendico. Idem, Si id mihi aſſumo, videor id mihi meo iure quodam vendicare. Abſumo, profundo: Conſumo, reſumo, repeto: Præſumo, antè capio, &c.

Como, id eſt orno: & maxime capillos. Comptus, ornatus: Incomptus, inornatus.

Emo emi emptum, id eſt comparo, mercor. vt Emo librum. Compoſita mutant e in i breuem: vt Redimo redemi redemptum, id eſt rurſum emo vel libero. Adimo, aufero. Ouid. Nam vires adimit Veneris damnoſa voluptas. Diomedes dicit eſſe à demo: cui non credo. Eximo, extraho vel excipio: vt Eximo gladium. Exemptus, exceptus. Interimo & perimo, id eſt interficio. Dirimo, id eſt ſeparo. Virgil. Et prælia voce diremit. Coemo, id eſt emo vel ſimul emo. non mutat e in i.

Premo preſſi preſſum, vtrobiq; gemino ſſ, calco vel innitor alicui rei cum põdere. Virg. 2. Æneid.
-veluti qui ſentibus anguem
Preſſit humi nitens. Et ſtringo. Hieronymus in prologo Iob, Vt ſi velis anguillam, aut murenulam ſtrictis tenere manibus, quanto fortius preſſeris, tanto citius elabitur. Et firmo. Idem in Paulo, Quo cognito, gradum preſſit Antonius. Et vexo. Virgil. Numina nulla premunt, mortali vrgemur ab hoſte. Et effodio. Idem, Sulcúmque ſibi premat ipſa carina. Et inſequor, inſiſtóque. Idem, Hac fugerent Graij, premeret Troiana iuuentus. Et vrgeo. Idem, Ingenti clamore premes ad retia ceruum. Et abſcondo, occulto. Idem, Spem vultu ſimulat, premit altum corde dolorem. Et expello. Varro, Inuitámque preſſit ab ædibus. Et cohibeo. Virgil. Imperio premit, ac vinclis & carcere frænat. Compoſita mutant e in i breuem, vt compoſita ab emo: veluti Supprimo ſuppreſſi ſuppreſſum, id eſt occulto vel abſcondo. Reprimo, retrorſum premo vel retineo. Virgil. Obſtupuit, retróque pedem cum voce repreſſit. Opprimo, perturbo, eneco, extinguo. Naſo, Opprime dum noua ſunt ſubiti mala ſemina morbi. Imprimo, in aliquo premo. Exprimo, premendo extraho. Et etiam eloquor. Plinius, Exprimere non poſſum quanto gaudio ſim affectus.

NO. Ponere, cum gigno, perui, per itúmque locabo.
Dico cano, cecini, cantum. per ui fit & entum
Proles. dat temno pſi, ptum. ſed vertimus in tum
Præteritis ſiui, ſpreui, ſtraui, quoque creui.
Lini vel leui, liuíve, litúmque ſupinum eſt.

Verba in no pauca ſunt: nec datur hîc regula, ſed ponuntur ſingula: ideo Pono & Gigno habent ui per diuiſas ſyllabas & itum: vt Pono poſui poſitum, Gigno genui genitum. Poſiui vt audiui, etiam dixere veteres. Plautus in Vitularia apud Priſcianum, Vitulum ſequeſtrum poſiuimus.

Apud

Apuleius in Hermagora,Cibatum quem iniucundum eſſe vobis animaduerterā,eum appoſiuerunt. Catullus ſimiliter poſiuit vſus eſt:vt in Verſificatoria probaui. Progigno veteres geno dicebant.hinc manſere genni genitum. Varro in Andabata,Sed quòd hæc aliquid genunt. Lucretius lib. 4. Totum poſſe extra corpus durare genîq;.id eſt gigni. Cano cecini cantum. Compoſita faciunt ui per duas ſyllabas,& centum:vt Præcino præcinui præcentū. Salluſtius tamen occanui dixit teſte Seruio per primā vocalē,quam ad hoc verbo cōpoſita mutant in i.verba Salluſtij in primo hiſt. ſunt Iuſſu Metelli cornicines occanuere. Cano etiā ſolebat habere canui canitum: vnde Hieronymus antiqnitatē imitatus dixit in Apocalypſi,Qui erāt tuba *Caniturι*. Habuerūt quoq; hæc cōpoſita regulariter præterita accini,cōcini,occini,&c.& ita Probus dixit habere. vnde canitur in vigilia natalis domini,De quo prophetæ præcinerunt. *Temno* tempſi temptum, *Sino* ſini ſitum. Teren.in Adelphis,Quia non ſiuit egeſtas. veteres per n ſemiuocalem in præterito ſini dixere,teſte Diomede. Publius,Quòd ſi me inuitum abire ſiniſſet. nunc ſiui. vt triui,tantū dicimus. Varro in 6. Complexionum, Ad mortem non ſiui me perducens. ſic Deſino deſiui facit,nō deſini. Sperno ſpreni ſpretum Sterno ſtraui ſtratū. Cerno creni cretum,teſtibus Diomede & Phoca. licet præteritum & ſupinū in ſimplici rarenter legantur. Plaut.in Ciſtellaria,Quum ego te amaui mea Antiphila,& meam amicam eſſe creui id eſt vidi. Catullus creui prodecreui dixit,vt in Verſificatoria oſtendi.

Lino lini vel liui litum,vel in præterito leui. vnde lino ſupinum non habet,& leni ex obſoleto verbo leo manſit,vt antè diximus. Varro de Re ruſt Quum obliuerit vaſa. Lini per n raro reperitur. Quintilianus in declam.cxci, Et nequid ſceleris impio deeſſet,mariti tui cruore parietem liniſti. Leui ſæpiſſime. Horatius.1.Carm. Conditum leui datus in theatro. Quum tibi plauſus. Terent.in Heaut. Releui dolia omnia.

Pono,colloco.conſtituo,& depono:vt Pone metum,valeo. Compoſita pœnultimam producunt:vt Depono,deorſum pono:veluti. Depoſuit potentes de ſede. Et loco ad cuſtodiendum. Depoſitum, quod ſic ponitur. Depoſitor,qui deponit Depoſitarius,qui depoſitum accipit. Expono,ex aliquo pono. Virg. -ſocios de puppibus altis
Pontibus exponunt. Et declaro. Tullius, Exponam breuiter cōſilium profectionis meæ. Et expendo.vt Multos nummos expoſui. Et abiicio.vt Meretrix expoſuit filium ſuum. Impono,in aliquo pono.vt Impoſui territabulū fabis. Cum datiuo ſignificat decipio. Hieronymus in Geneſ. Cur impoſuiſti mihi? Impoſtor,deceptor. Impoſtura,deceptio,fallacia.& dicuntur ſic per ſyncopam: vt Repoſtum aliquando pro repoſitum. Virg. -manet alta mente repoſtum
Iudicium Paridis. Appono,ad aliquid pono & antepono. Quid appones conuiuis? Prępono,id eſt antepono & præfero. Multi diuitias præponunt virtutibus. Præpono,id eſt antepono vt conſyderetur. Naſo,Proponas animo multa ferenda tuo. Compono,conficio & conſtruo,ordino, iungo, diſpono, comparo. Virg. Sic paruis componere magna ſolebam. Et finio. Idem , Ante diem clauſo componet veſper Olympo. Diſpono,id eſt ordino.vt Diſpone domui tuæ.

Gigno, id eſt genero:de viro & de fœmina dicitur. Ingigno,in aliquo gigno. Tull. Natura cupiditatem ingenuit homini veri inueniendi. Ingenitus participium, in aliquo genitus. Ingenitus nomen, id eſt non genitus. Gigno etiam ſignificat produco aut facio. Horatius,
Ludus enim genuit trepidum certamen & iram:
Ira truces inimicitias & funebre bellum.

Cano, id eſt canto. Virg. Non canimus ſurdis. Et carmine deſcribo. Idem, Arma virûmq; cano.

Et diuino vel propheto. Idem, Ipſa canas oro. Et laudo. Idem, Ibant æquati numero, regémq; canebant,hinc Cantus,cantor,& cantio. Accino,ad aliquid cano. vnde accentus. Concino,ſimul cano & conſentio. Concentus,multorum cantus. Incino,intus cano. Intercino. inter aliquid cano. Occino, contrà cano. Præcino,antè cano aut prædico. Succino,poſt aliquem cano:aut ſummiſſa voce cano. Perſius,Quid iſtas ſuccinis ambages?

Temno & contemno,id eſt ſperno. Virg. Diſcite iuſtitiam moniti & non temnere diuos. Terent. Ego illum contēpſi præ me. Donatus vult principale eſſe contemno:& temno dici per aphæreſim, id eſt ablationem literæ vel ſyllabæ à principio dictionis.

Sine,permitto. Varro, Sine is ad pubertatis annos perueniat. hinc deſino,deſini,& pœnultima breui deſitum,id eſt ceſſo vel termino. Virg. Deſine plura puer. Naſo,deſinet antè dies quàm conſequar omnia dictis. Deſitus id eſt omiſſus & obſoletus. Verbis deſitis non eſt vtendum.

Sperno, deſpicio , contemno , olim ſignificabat ſeparare. Ennius , Ius atque æquum ſe à malis

ſpernit procul. Deſperno, valde ſperno. Varro, homo ridiculus, & ab omni pube deſpretus. Ab aſperno fit deponens primæ aſpernor aſpernaris, id eſt ſperno.

Sterno, id eſt proiicio in terram. Sternax equus, qui ſeſſorẽ deiicit. Et operio. vt Sterno viã lapidibus. hinc ſtratum vel ſtrata. Sterno lectum, Sterno equum, Sterno terram tapetis vel floribus. Inſterno, tego. Virgilius, Fului inſternor pelle leonis. Sterno hoſtem, id eſt fundo, deiicio, cædo. Stratus exercitus, id eſt cæſus. Deſterno, id eſt, ſtraturá tollo. In Geneſ. Deſtrauit camelos. Conſterno, cõſternas, primæ, id eſt turbo. Salluſtius, Qua victoria elati hoſtes, noſtri territi atque cõſternati diſceſſere. *Cerno*, video. Tullius, Propriũ eſt ſtultitiæ aliorũ vitia cernere, obliuiſci ſuorũ. Et decerno, id eſt ſtatuo & delibero. Cic. lib. 3. de legib. Quodcũque Senatus creuerit, populúſve iuſſerit, &c. Lucil. Poſtquã præſidiũ caſtris educere creuit. Et ſeparo, diuido: quod incernere quoq; dicitur. Plin. lib. 18. Ruſus quæ trãſit arctiore cernitur. hinc Incerniculũ, cribrum dicitur. Et dimico. Plaut. Pro patria Amphitryo dum cernit. Cerno hæreditatem filio, id eſt cedo. Præteritũ aliquãdo erat cerni. Liu. lib. 7. Et quod haud minus timidũ erat, ſtolide ferocem viribus ſuis cernerat. Succerno, diuido. Plin. Farinario cribro ſuccernunt. Decerno, ſtatuo. Decretum, id eſt ſtatutũ. Diſcerno & ſecerno, id eſt diſtinguo. Secretus, occultus vel ſeparatus. Excerno, purgo. Excrementũ, purgamentũ vel ſordes.

Lino, aliquid ſuperinduco, Oindre. vt lino faciem carbone, attramẽto, pulte, &c Lino vulnus oleo.

Interlino, aliquo ſuperducto picturam vel ſcripturam deſtruo. Hinc literæ interlitæ. Talis maculatio, litura dicitur. Ouid. Quaſcunque aſpicies lachrymæ fecere lituras. Lino item, id eſt obturo. Virg. quarto Georgicorum -neque illæ
Nequicquam in rectis certatim tenuia cera
Spiramenta linunt. Lino vas argilla. Iuuen. Nam quí plura linit victuro dolia muſto? Allino, ad aliquid lino. vt Allino attramentum verſui male compoſito. Oblino, id eſt lino vel inquino. Ouidius, Oblitus à dominæ cæde libellus erit. Illino, ſublino, collino idem. Plaut. Ei os ſubleui modo. Idem, Tibi os eſt ſublitum probe. id eſt egregiè deceptus vel illuſus es. Relino, liturã tollo, & aperio. Terentius, Releui omnia dolia mea. pœnultima in præſenti & ſupino corripitur

PO QVO

Po pſi, ptúmque facit. rupi ruptum dabo rumpo.
Donat ui per itum ſtrepo, cum crepo. Dat coquo xi, ctum.
Vult linquo, liqui: lictum natis datis aptè.

Verbum deſinens in po, facit pſi & ptum præcedente p: Repo repſi reptum. ſic Carpo, ſerpo, clepo, ſculpo, ſcalpo. at rumpo dempta m facit rupi ruptum. Strepo ſtrepui ſtrepitum. crepo (quod ſæpius primæ coniugationis eſt) facit crepui crepitum.

Repo, animalium eſt ventre gradientium: vt ſunt lumbrici ſerpentes. Repunt etiã lacertæ & ſimilia, quibus minimi pedes ſunt. Reptilia, ſunt animalia quæ repunt. Cõpoſita pœnultimã producunt: vt Adrepo vel arrepo, ad aliquid repo. Correpo, ſimul repo. Erepo, difficilia loca aſcendo. Irrepo, intro vel latenter repo. Obrepo, clàm venio, Senectus obrepit homini. Sopnus obrepit oculis. Perrepo, ad finem repo. Prærepo, antè repo.

Carpo carpſi carptum, tollo. Virg. Carpent tua poma nepotes. Equus carpit gramen. Et reprehendo. Petrarcha, Facile eſt alienam carpere vitam. Et capio. vt Carpo cibum. Carpo viam, id eſt eo. Carpo vitales auras, id eſt viuo. Carpo lanam, id eſt attenuo. Carptim, id eſt hinc atque illinc carpendo, nõ ipſam ſeriem ſequendo. Compoſita mutant a in e: vt Decerpo, id eſt carpo. Cueillir. Excerpo, eligo, vel ex aliquo carpo, excribo. Plin. de auunculo ſuo, Nihil enim legit, quod non excerperet.

Diſcerpo, id eſt in multas partes carpo, vel frango, vel diſrumpo.

Serpo, id eſt repo. Serpens, id eſt anguis, quia ſerpit. transfertur ad inanimata. vt Peſtis ſerpit, hædera ſerpit, riuus ſerpit. Inſerpo, introſerpo. Proſerpo, longe ſerpo.

Clepo clepis clepſi cleptũ, id eſt furor. Liuius, Si quis clepſit, ne populo ſcelus eſto, néve cui cleptũ erit, Plau. Rape, clepe, harpaga. Cic. de repud. Nõ modò vt Spartæ rapere, vbi & pueri clepere diſcũt, Prudẽtius, Quod rapere ac clepere eſt, auidéque abſcõdere parta. Cic. Ignem Prometheus clepſiſſe dolo dicitur. Seneca in Hercule furẽte, Opponit, atque tegmine ingẽti clepit. id eſt tegit, abſcondit. Priorẽ in clepo corripi, verſus ratio indicat, quia eſt iambicus trimeter archilochus. Marcus Manilius lib. 1. -quis enim condentibus illis
Clepſiſſet furto mundũ quo cuncta reguntur? Itaque nemo vereat ut ho. verbo vti, quia apud Lati

nos iam receptum eſt. Græci clepto dicunt. Cleptes cleptæ, id eſt fur. hinc Clepſydra, inſtrumentum per currentem paulatim aquam horas indicans: & Athenis fons quidam.

Sculpo ſculpſi ſculptum, id eſt cædendo & excauando imaginē aliquam efficio. ponit hoc verbum Phocas. Diomedes negat ſimplex ſculpo reperiri. dicit enim, Calco facit inculco, non incalco: ſcalpo, inſculpo. quare gemma ſcalpta dicendum eſt, non ſculpta. adiecta enim præpoſitione facit inſculpta. Id ſi verum eſt, innumeri ferè libri mendoſi erunt, in quibus legimus ſculptor, ſculptile, &c.

Scalpo ſcalpſi ſcalptū, non caret ſupino, vt iam ex Diomede patuit, & per ſcalptor oſtenditur. Plin. lib. 3. Expetuntur à ſcalptoribus, ferróq; includuntur, nullam non duritiam ex facili cauantes. Et per nomen ſcalptura, id eſt ſcalpendi actio. Idem, Omnia autem hæc genera ſcalpturæ contumaciter reſiſtunt. Plin. lib. 20. cap. 5, Radice eius circunſcalpti dentes dolore liberantur. Scalpo, id eſt ſculpo, (ſi recte dicatur) & fodio vnguibus aut pedibus. Aliquando etiam aliquo inſtrumento ſordes extrico & expolio rem. Scalpturio, idem: & frico ex prurittu. Baptiſta Mantuanus, Phthiriaſim patiens ſcalpit caput vnguibus vncis. *Phthiriaſis*, eſt morbus pedicularis. Scalprum, eſt ferreum inſtrumentū quo ſcalpitur corium. Scalpellum, quo ſcalpitur membrana. Auriſcalpium, quo ſcalpuntur aures.

Rumpo, id eſt frango. Rumpo vocē aut ſilentium, id eſt loquor. Abrumpo, ab aliquo rumpo. Corrumpo, deſtruo vel contamino, maculo. Pecunia corrumpit iudicem. Hic corrumpit virginē. Corruptela, id eſt corruptio. Dirumpo, in multas partes rumpo. Erumpo, violenter & cum impetu exeo. vt Oppidani eruperunt in hoſtes. Irrumpo, impetum facio vel irruo vel violenter intro.

Strepo, ſonum facio. Perſtrepo, valde ſtrepo. Papinius, Rumor in arcana iamdudum perſtrepit aula. Inſtrepo, in aliquo ſtrepo. Apes inſtrepunt floribus. Inſtrepito, frequentatiuum eſt. Obſtrepo, contrà ſtrepo. Obſtrepo literis, id eſt reſcribo. Sic Interſtrepo, inter aliquid ſtrepo. corripiunt omnia pœnultimam.

DAT COQVO XI, CTVM. Duo ſunt in quo, Coquo coxi coctum, Linquo liqui lictum. quo ſupino in ſimplici vix vtemur, quia nuſquam legi: ſed bene in natis, id eſt compoſitis: vt Relinquo reliqui relictum.

Coquo, eſui apto. Coquo ceruiſiam, non braxo. Dicuntur etiam lapides ex terra coqui. vnde Lapis coctilis. Etiam ſignificat maturo. Seges coquitur. Sol poma coquit. Percoquo, ſatis & perfecte coquo. Excoquo, coquendo aufero. Ignis excoquit auro ſcoriam. id eſt immunditiam. Decoquo, rebus conſumptis clàm fugio, vt fallantur creditores. Concoquo, id eſt (vt vulgus dicit) digero. Plinius, Sopno concoquere corpulentiæ quàm firmitati vtilius eſt. Incoquo, in aliquo coquo. Virgil. Huius odorato radices incoque Baccho. Corripiunt hæc pœnultimam. Coquinari, eſt coquendi artem exercere. Coquina, id eſt culina. Coquinaria, coquendi ars. Coquus, qui coquit.

Linquo, id eſt dimitto. Relinquo, idem. Delinquo, pecco. Oblinquo & derelinquo, id eſt linquo. Delictum, peccatum.

Ro vi, túmque dabit. geſsi, gero, vult quoque geſtum. RO.
Vro, vſsi, ac vſtum. verro, ri, ſi, dato verſum.
Curro cucurrit habet curſum. dat ui ſero natum,
Atque ertum: dat & euit, itum, ſub duplice ſenſu.

Verbum deſinens in ro, facit in præterito ui ſyllabam, in ſupino tum: vt Tero triui tritum: quæro quæſiui quæſitum. quod per ſyncopam etiam quæſtum fecit. vnde Quæſtus quæſtor, &c. Sero ſeui ſatum, per primam vocalem: Gero geſſi geſtum: Vro vſſi vſtum: Verro verri vel verſi verſum: Curro cucurri curſum. Compoſita non recedentia à ſignificatione verbi ſero, faciunt eui pœnultima longa. quando verò non ſignificant ſeminare vel plantare, habent rui & ertum, vt Diſſero diſſerui diſertum. ſic Sero olim habuit ſerui ſertum.

Tero, id eſt comminuo, frico, tundo vel conſumo. vt Tero tempus vel otium. Tero ſinapi. Attero, ad aliquid tero. Hieronymus, Attrita frons interpretatur ſæpe quod neſcit. Attrita frons, id eſt perfricata & impudens. Plinius, Anguillæ atterunt ſe ſcopulis. Contero, comminuo. hinc contritus dicitur afflictus, & peccati pœnitens. Contritio, de peccatis dolor. Detero, diſtero, extero, obtero, protero, pertero, valde tero. Plinius, Nimia cura deterit magis, quàm emendat. id eſt inquinat & deſtruit. Boëtius, Pedibúſque datas proterit eſcas. id eſt conculcando terit. Intero, in aliquid tero. Intero panem in pultem. Propheta, Intriuerat panem in alueolum. id eſt vaſculum. Retero

retriui retritum, id eſt rurſus tero, purgo, excerno. Subtero, id eſt ſubtus tero. Semitero, id eſt dimidium tero. & habent omnia pœnultimam correptam. Tritura, eſt excuſſio frumenti. Triturare, frumentum excutere.

Quæro quæſiui quæſitum cum ſ, in præterito & ſupino, inueſtigo: vt Quære fratrem. Et interrogo. Quæro ex te vel à te: non, Quæro tibi. Magiſter quæſiuit de te, id eſt quod vulgo dicitur, poſt te.

Compoſita mutant æ diphthongon in i longam: vt Acquiro, conquiro, id eſt quærendo inuenio, nanciſcor, adipiſcor. Acquerir. Diſquiro, quærendo, diſcerno. Exquæro vel exquiro, diligenter quæro. Inquiro, id eſt quæro & exploro. Perquiro, idem. nuſquam reſumunt diphthongon.

Gero, id eſt porto. Gerulus, portator & geſtator. Geſtare, id eſt gerere. Gero quoque, id eſt rego: vt Petrus bene ſe gerit. Tullius, Ego te nunquam reprehenſione dignum putaſſem, quum te ſanctiſſime gereres. Geſtus, modus gerendi. Contenance. Et ago. Virgil. Nec tecum talia geſſi. Hinc geſta dicuntur magnifica facta. Gero morem, id eſt obœdio. Compoſita corripiunt pœnultimã: vt Aggero, apporto, congero. hinc agger. Aggero aggeras, primæ, id eſt augeo. Virgil. Incendítque animum dictis, atq; aggerat iras. Congero, id eſt congrego. Digero, diſpono. Virgil. Ita digerit omnia Calchas. Digeſta, ſunt libri in quibus iura digeruntur. Egero, exporto, emitto. Ingero, importo. Suggero, ſumminiſtro, vel porrigo. Virg. Suggere tela mihi. Et in memoriam duco. Tullius, Si memoria mihi fortè defecerit, tuum erit vt ſuggeras. In Euangelio, Spiritus ſanctus ſuggeret vobis omnia. Suggeſtus, altus locus vnde fit ſermo ad populum. Ambo ambonis, ſoli barbari dicunt.

Vro, id eſt ardore aut frigore, nonnunquam etiam alia vi lædo: vt Ignis vrit me. Frigus vrit me. Calceus arctus vrit pedem. Flagellum vrit nates. Terent. Vro hominem, id eſt dolore afficio. Compoſita pœnultimam producunt: vt Aduro aduſſi aduſtum. & Comburo, id eſt vro, ardere facio. Amburo, ex omni parte vro. Plaut. Ille quidem Vulcani eſt filius: quaqua tangit, omne amburit. Exuro, peruro, totum vro. Inuro, in aliquid vro. Inuſſi notam boui.

Verro verri, teſte Cariſio. Licin. Hiſce etiam reliquias auerrerunt. Publius, Cellas ſeruorũ conuerri. Seruius vult etiam verſi habere: verum doctiſſimi authoritatẽ veterum deſyderant. ego libentius verri in præterito dixero. Verro, id eſt traho. inde Verriculum, id eſt rete. Virgil. Et verſa puluis inſcribitur haſta. Idem, Quippe ferant rapidi ſecũ, verrántq; per auras. Et verto vel remigo. Idem, Adnixi torquent ſpumas, & cærula verrũt. Cærula, id eſt æquora. Et ſcalpurio: vt Gallus verrit terram.

Et mundo. Iuuenalis, Verre pauimentum, nitidas oſtende columnas. Conuerro, id eſt verro. Columella lib. 8, Diligens paſtor quotidie ſtabulum conuerrit: nec patitur ſtercus aut humorẽ conſiſtere. hinc Apuleius verbale facit conuerritor: tanquam ſupinum ſit conuerritum: dicens in apologia pro magia, Conuerritorem tumidæ gingiuulæ. Deuerro, deorſum verro. Euerro, extrà verro.

Curro cucurri, veteres cecurri per e pro u dixere, teſte Gellio. Accurro, ad aliquem curro. Concurro, ſimul curro. Sic Excurro, incurro, præcurro, facile patent. Occurro, id eſt obuio & reſiſto. Succurro, id eſt auxilior, & in mentem venio. Tul. Vt enim quidque ſuccurrit, libet ſcribere.

Sero ſeui ſatum, id eſt ſemino & planto. Lactantius lib. 2, Terram ſtudioſe coluit: ac vineam ſua manu ſeuit. Et generare. vnde Satus, id eſt generatus. & Iuppiter dicitur hominum deorúmque ſator. Aliquando ſignificat admoueo, taxo, ordino. hinc ſeries, id eſt ordo. & ſic facit ſerui ſertum. Ennius, Quam tanto ſtudio ſeruit. hinc ſertus ſerta ſertum, id eſt contextus. Lucan. Accipiunt ſertas nardo florente coronas. Sertum, corona de floribus aut herbis. Compoſita pœnultimã corripiunt: vt Aſſero aſſeui aſſitum, propè ſero vel planto: Aſſero aſſerui aſſertum, id eſt affirmo & defendo vel libero. Obſero obſeui obſitum, id eſt circunfero aut circundo. Obſitus, circundatus. Virgil. Iam ſenis obſita iam bos. Obſero obſerui obſertum, non inueni. Conſero conſeui conſitum, ſimul ſemino vel planto. vt Horti arboribus conſiti. Conſero conſerui conſertum. Conſero manum, id eſt pugno. Papinius, Conſeruiſtque manum, nec quem imploraret habebat. Inſero inſeui inſitum, in aliquo ſero, & ramum alteri arbori (vt ſic dicam) implanto. Virgil. Inſere nunc Melibœe pyros: pone ordine vites. Inſero inſerui inſertum, id eſt immitto. Qui vult quibuſque foraminibus digitum inſerere, fœdatum interim extrahit. Deſero, ſolum deſerui, deſertum, id eſt relinquo. Terentius, Heu quò redactus ſum: omnes noti atque amici me deſerunt. Exero exerui exertum, ſolum emitto vel extendo. Perſius. Digitum exere, peccas. Plin. Glottis auis prælongam exerit linguam. Seneca tragicus, Exerit vultus rubicunda Phœbe. Exerto exertas, idem. Diſſero diſſerui diſſertum, ſolum: & in ſupino alterum ſ, perditur: id eſt enarro vel declaro. Ediſſero, idem. Diſertus, qui bene diſſerit quicquid animo concipit. In Euãgelio, Ediſſere nobis hanc parabolam. In ſacris inſertus pro inſitus

aliquando mendoſe legitur.

Fero tuli latum, à tulo, obſoleto verbo, hoc in ſequenti libro patebit.

Furo, cuius prima poſitio in vſu nõ eſt, præterito ſupinóque apud veteres caret. & ſignificat inſanio. Sedulius noue dixit, Nec minus & Darij furuerunt iuſſa tyranni. Quòd prima poſitio debeat eſſe furo, non vt Nebriſſenſis vult per io, furio, oſtendit participium furens: quia dicendum foret furiens, vt Fodiens, faciens &c.

Furio furias, primæ, id eſt ad inſaniam redigo. Horat. Quæ ſolet matres furiare equarum: Vbi præteritum aut ſupinum non habemus, capimus à ſynonymo: vt Furo vel furio, inſaniui a io, dixi, &c.

Precis, in nominatiuo rogatio. Scabo in ſupino frictum, &c. Verum hæc minutula ſunt & præceptu parum digna.

So vi, túmque facit. Si, ſúmque faceſſo, capeſſo, 10.
Cum viſo. pinſo dat pinſuit, indéque piſtum.

Verbum deſinens in ſo, facit ſiui & ſitum: vt *Laceſſo* laceſſiui laceſſitum, pœnultima longa, vt ſimilia: id eſt vexo, & incito, aut prouoco. Virg. Efficiam poſthac ne quenquam voce laceſſàs. poteſt etiam in præterito habere laceſſi: vt multi dicunt.

Arceſſo arceſſiui arceſſitũ, id eſt accuſo, teſte Diomede. nam accuſare (inquit) à maleficiis eſt arcere.

Accerſo accerſiui accerſitũ: id eſt eo ad vocandũ vel voco. Horat. Si melius quid habes, accerſe: vel imperiũ fer. Teren. Obſtetricẽ accerſo. hoc venit ab accio accis: pro eodem per quartã accerſio accerſis dicitur recte. Tacitus, Pauca præfatus de ſua ſenectute, Piſonem Licinium accerſiri iubet.

Inceſſo inceſſiui inceſſitum, id eſt accuſo vel impero, & amarè irrideo prouocóque.

Tria verba in ſo, faciũt ſi, ſum: *Faceſſo* faceſſi faceſſum, id eſt facio, vel eo ad faciendũ. Virg. Haud mora cõtinuò matris præcepta faceſſit. Et diſcedo. Plaut. Siquis impudicus es, hinc faceſſas. Terẽt. Hæc mulier hinc faceſſat. Et exhibeo. Cic. in Verrẽ, Incipiet ne innocenti periculum faceſſeris. Idẽ in eundem, Quum audiuiſſet ei negotium faceſſitum. ergo faceſſo etiam habet iui, itum: vt *Capeſſo* etiam quod ſignificat capio, vel ad capiendum eo. apud diuum Auguſtinum in ſecundo de ciuitate Dei, Æſchynes quum adoleſcens tragœdias actitaſſet, rempublicam capeſſiuit.

Viſo, viſi: teſtibus Diomede & Cariſio, & cum multis, teſte Alexandro, viſum: licet ſint qui dicant ſupino carere. Viſo, eo ad videndum. Reuiſo, inuiſo, prouiſo, idem Tullius ad Atticum, Reuiſe nos aliquando. Teren. Prouiſo quid agat Pamphilus.

Pinſo pinſui piſtum. id eſt tundo. nã veteres vſu molarũ carẽtes, frumentũ piſtillis tundebãt & terebant. vas concauũ, in quo frangebãt ipſum frumentũ, dicitur pila. nunc pinſo capimus, pro panẽ facio. Et pro eodẽ dicitur pinſo pinſas, per primã. Calphurnius, Dicitur & nigrũ pinſare legumine panem. Piſtrinũ, locus vbi ſerui pinſebant maximo cum labore. Põponius præterito vtitur dicẽs, Neq; molis molui, neq; palmis pinſui. Supinũ etiã eſt pinſitum & pinſum, licet nõ frequens, vt piſtum. Columella lib. 2. Panicum pinſitũ & euolutũ furfure. Idem pinſus dixit, vt notauit Sulpitius. Diomedes quoq; participia facit pinſus & pinſurus: vnde pinſor pro piſtor. Varro, Nec pinſorẽ vllũ noſſent, niſi eum qui in piſtrino pinſeret farinã. hinc pinſito pinſitas, frequentatiuum. Quæſo nec præteritũ nec ſupinũ habet in vſu: vt in ſequenti libro dicetur. olim quæſiui & quæſitũ habuit. Salluſtius in primo hiſt. Curionem quæſiui vt adoleſcentior & populi ſuffragiis integer ætati concederet Mamerti.

Xi, xum, dant plecto, cum flecto, nectere, pecto. 10.
Hæcque xui duo dant. iui peto donat & itum.

Verba in to pauca ſunt: ideo nõ datur generalis regula: ſingula enumerantur. & primo Plecto facit plexi plexũ: flecto flexi flexum: necto, nexi vel nexui, nexum: pecto, pexi vel pexui, pexum. Peto petiui petitum. Pecto olim etiam pectui fecit. vnde pectitum pœnultima breui. Columella lib. 12. Præparatæ ſint & pectitæ lanæ. Et alibi, Verũ vbi iam puro diſcrimine pectita tellus. de aliis teſtimonia. Liuius Andronicus apud Priſcianum, Inſolito plexi munere. Salluſtius in primo hiſtor. Nexuit catenæ modo. Propertius, Ad tibi qui noſtro nexiſti retia lecto. Mecœnas in Octauia, Pexui capillũ naturæ muneribus gratum.

Plecto, id eſt percutio vel punio. Horatius, Quicquid delirant reges, plectuntur Achiui. Plectrum, inſtrumentum quo fides pulſantur à citharœdis. Plecto etiam, id eſt flecto hinc plecta, id eſt matta. Perplexus intricatus & dubius. Perplexè, intricatè, obſcurè. Terent. Pergin' ſceleſta mecum perplexe loqui

xe loqui. Inuenitur aliquãdo habere in præterito plexui. Hieronymus in lib. Iudicum, Si Septẽ crines capitis mei licio plexueris, & hunc circumligatum terræ fixeris, infirmus ero.

Flecto, inclino, voluo, duco, curuo, moueo: vt Flecto genua: flecto arcum. Supplice, prece flectitur Deus. Virg. Flectere ſi nequeo ſuperos, Acheronta mouebo. Deflecto, de aliquo flecto. Reflecto, iterum flecto. Inflecto, valde flecto. Circonflecto, circumplico. Offlecto, contrà flecto. Plaut. in Rudente, At ego hinc offlectam nauem. Flexilis, id eſt flexus. Flexibilis, flecti potens.

Necto, id eſt ligo. Nexilis, id eſt nexus, ligatus hinc Annecto, innecto, connecto, &c.

Pecto, capillos orno, vel ſimpliciter orno. Pexus pexa pexum, id eſt ornatus, pulcher, cultus, elegans. vt Horatius,

-rides ſi forte ſubucula pexæ
Trita ſubeſt tunicæ. Impexus, non pexus: vt Impexa barba. Frequentatiuum eſt pexo pexas.

Peto, cupio, oro, quæro. vt Peto à te pecuniam. Peto te lapide, id eſt perſequor. Peto Romam, id eſt adeo. Compoſita pœnultimam corripiunt: vt Appeto, id eſt cupio. Expeto, honeſte peto. Competo, ſimul peto. Impeto, inuado. Oppeto, morior. Repeto, rurſus peto. Suppeto, ſufficio & conuenio vel reſpondeo. Plaut. Non ſuppetunt dictis data.

Mitto facit miſi, miſſum, ſ geminando ſupino.
Sque meto geminans ſuit & ſum: vertóque, verti,
Et verſum. ſterto dat ſtertuit, abſque ſupino.

Mitto dat miſi, miſſum, gemino ſſ in ſupino. Meto facit meſſui meſſum gemino vtrobiq; ſſ. Verto dat verti verſum. Sterto ſtertui ſine ſupino. Cato apud Priſcianum, In campo Tyburti vbi hordeũ demeſſui. Perſius, -poſtquam deſtertuit eſſe
Mæonides quintus pauone ex Pythagoræo.

Mitto, ad aliquem do. vt Mitto tibi, vel ad te librum. Et omitto vel depono. Horat. Mitte leues ſpes & certamina diuitiarum. Admitto, ad me venire ſino. Paulus admittit neminem niſi doctum.

Committo, commendo. Terent. Ouem lupo commiſiſti. Et facio. vt Noli committere vt meritò ridearis. Et pecco. Virg.
Quid meus Æneas in in te committere tantum?
Quid Troes potuere? Et compono vel coniungo. Commiſſura, compoſitio vel coniunctio. Summitto, id eſt ſubdo. Sumitto caput, id eſt obœdio. Summiſſus, humilis. Loquitur voce ſummiſſa, id eſt non alta. Omitto, id eſt dimitto. Demitto, deorſum mitto. De priore. Horatius,
Quem ſua culpa premit deceptus, omitte tueri.
De altero. Idem, Demitto auriculas vt iniquæ ſortis aſellus.

Meto, ſegetem vel herbam ſeco, amputo. Paulus, Qui parcè ſeminat, parcè & metet. Accipitur pro auſero. Horatius,
Quid vici proſunt: aut horrea, ſi metet orcus
Grandia cum paruis non exorabilis auro?. Demeto pœnultima breui, id eſt amputo. Virgilius, Demetit enſe caput.

Verto, id eſt muto & voluo. hinc frequentatiuũ Verſo, continuò vel multũ verto. Equus verſat molam. Quid verſas animo? id eſt quid cogitas? Aduerto, ad aliquid verto. Aduerte mihi faciem. Et attendo. Virg.. Paucis (aduerte) docebo. Auerto, ab aliquo verto. Auerte irá tuam à nobis. Animaduerto, id eſt animum aduerto & noto conſyderóque. Terẽ. Nunc quam rem vitio dent, animaduertite. Item animaduerto, id eſt punio, & (vt vulgus loquitur) iuſtifico. ſic accuſatiuũ cũ præpoſitione in habet. Seneca, Animaduertit Brutus in liberos ſuos. Diuerto, declino de via. Diuerſoriũ, hoſpitium aut taberna meritoria quò viatores diuertũt. Diuerſor diuerſoris, qui diuertit. Diuerſito diuerſitas, id eſt diuerto, deflecto. Diuerſor diuerſaris, idem: vel conuerſor. Diuerticulũ, id eſt diuerſorium aut ſemita ad quam à regia via ſiue militari diuertimus, Etiã ſignificat aufugiũ vt Pœnè victi quærunt diuerticula. Diuortiũ, id eſt ſeparatio. Cic. in 2. epiſt ad Cælium, Eſt diuiſus aquarũ diuortiis. Propriè autem eſt ſeparatio viri & vxoris. Euerto & ſubuerto, id eſt deſtruo. Inuerto, in contrarium verto, vt veſtẽ aut pellem: ſeu etiam verba præpoſtere pronuntio, vt Lauo, vola Inuertit melotam, id eſt pellem ouinam. Hi Keert den pels om. adagium eſt apud noſtrates. Interuerto, callidè ſurripio. quod plerunque fit quum rem commodatam aut creditam dolo, ne domino reſtituatur, efficimus. Plautus in Aſin

in Aſin. Hem iſtoc ago, quomodo argentum interuertam. Reuerto, aut potius deponentaliter reuertor. in præterito tamen reuerti melius, id eſt redeo. Tullius in Philip. Victor cum legionibus reuertiſti. Titus Liuius, Sub idem tempus legati ab regibus Romam reuertetunt. Obuerto, contrauerto. Præteruerto vel præteruertor: id eſt præuenio aut præcurro. Catullus, Flammea præuerttu celeris veſtigia ceruæ. Virgilius, Volucrémque fuga præuertitur Hebrum. Eſt autem *Hebrus*, Thraciæ fluuius. veteres vorto pro verto dicebant: vt Voſter pro veſter. Terentius, Di bene vortant. hinc *Vortex*, aquarum conuolutio & profunditas.

Sterto, id eſt dormio, & ſonum altum dormiendo emitto. Perſius, Mane piger ſtertis: ſurge inquit auaritia. Terent. Homo fatuus eſt, inſulſus, tardus, ſtertit noctes & dies. Deſterto, euigilo. Perſius. Cor iubet hoc Enni, poſtquam deſtertuit eſſe
Mæonides quintus pauone ex Pythagoræo.

Neutrum ſiſto nihil dabit: actiuum ſtitit edet:
Deinde ſtatum format. nobis eſt Gellius author.

Siſto neutri generis, id eſt ſto, caret proprio præterito atque ſupino: poteſt tamen vtrunque ſumere à ſto: Siſto, ſteti, ſtatum: & compoſita à ſiſto, capient vtrunque à compoſitis à ſto: vt Conſiſto, conſtiti, conſtitum. ſic reſiſto, obſiſto, aſſiſto, abſiſto, circunſiſto, perſiſto, deſiſto, &c. quæ eandem ſignificationem habent cum à ſto compoſitis.

Siſto actiuum, habet ſtiti in præterito, & ſtatum in ſupino ex ſententia Gellij, licet Priſcianus nihil habere dixerit. verba Gellij ex libro ſecundo Noctium Atticarum hæc ſunt, In libro vetere M. Catonis, qui inſcribitur contra Tyberium, ſcriptum quidem fuerat, Quid ſi vadimonium capite obuoluto ſtitiſſes? Recte ille ſtitiſſes ſcripſit, ſed falſi & audaces emendatores è ſcripto per libros ſtetiſſes fecerunt, tanquam ſtitiſſes, vanum & nihili verbum eſſet. quin potius ipſi nequam, & nihili ſunt qui ignorant ſtitiſſes dictum à Catone, quoniam ſiſteretur vadimonium, non ſtaretur. hæc ille. Hinc ſupinum fit ſtatum. vnde ſtator, qui ſiſtit aliquem prætori, aut domino ſuo. Nam ſiſto actiuum, ſignificat ſtare facio: vt Siſte lachrymas, id eſt noli flere. Virgil. Siſte gradum, téque aſpectu ne ſubtrahe noſtro. Plin. Lactuca ſylueſtris ſanguinem ſiſtit. Et præſento. In Euang. Vt ſiſterent eum Domino. *Stator* ergo, qui ſiſtit aliquem domino: quamuis alij à ſtatione crebra dici velint. Cic. in 2. lib. epiſt. fam. Literas à te mihi ſtator tuus reddidit Tarſi. Capitur pro ſatellite etiam & apparitore, qui reos in ius vel in carcerem ducit, quia ſiſtit eos prætori, &c. Aliquando ſiſto à ſtatuo capit præteritum ſtatui. Plaut. in Bacch. Nauem extemplò ſtatuimus. id eſt ſtitimus. Scodrenſis & Calepinus negant ſiſto in ſupino habere ſtatum: quia quum ſtator dicitur Iuppiter, à ſto eſt inquiunt: ſed friuole probat vterque dictum ſuum. Iuppiter ſtator dicitur à ſiſto, quia ſtitit, id eſt ſtare fecit Romanos in fugam à Samnitibus verſos. nec illud aliquid probat quòd à ſiſto compoſita habent ſenſum verbi ſto: nam Siſto compoſita nulla habet, niſi in neutrali ſignificatione. nec quia ſiſto ſtiti facit, oportuit ſupinum eſſe ſtitum, ſi vllum foret, non ſtatum: non magis, quàm à ſero, ſeui, ſetum oporteat eſſe, non ſatum. Multo plura adducit Calepinus, vt Vallam improbet, ſolutu non adeò difficilia, quibus ſuperſedeo. Concinit mihi cum Valla Antonius Nebriſſenſis. ipſe Calepinus ſibi non conſtat. Nam in dictione ſiſto negat quod in dictione ſtator poſtea affirmat.

Dat viuo xi, ctum. Soluo ui format, & utum, vo.
Vt voluo. Calui, caluo facit abſque ſupino.

Quatuor ſunt verba in uo ſyllabam deſinentia, quorum viuo facit vixi, victum: Soluo, ſolui, ſolutum: Voluo, volui, volutum: Caluo, calui ſine ſupino. Olim annumerabatur cauo, caui, cautum. nūc caueo dicitur.

Viuo, id eſt vitā ago. Perſius, Viue memor leti: fugit hora: hoc quod loquor inde eſt. Victus, quo viuimus. Victito, id eſt viuo aut veſcor. barbari victitant lacte. Reuiuiſco, rurſus viuo. Conuiuo, conquerſor. Seneca, Hærebit tibi auaritia, quandiu auaro conuixeris. Conuiuor, id eſt conuiuium facio.

Soluo, quod ligatum erat, non ligatum facio & enodo. Plautus in Amphitryone, Noctu hac ſoluta eſt nauis noſtra è portu Perſico. Itaque ſoluo aliquando capitur pro abnauigo. Philelphus, Ad triduum vſque hinc ſoluere decreui. Capitur etiam pro debitum reddere: quia debitor obligatur creditori. Cic. in Verrem, Pro quo frumento pecunia ſoluta non eſt. Item ſoluo, id eſt ſatisfacio. Terent. in Adelphis, Neque tu verbis vnquam ſolues quod mihi re maleſeceris. Et dimitto liberóque.

Virgilius, Soluitę corda metu Teucri. hinc Solutus riſus, id eſt magnus, à curis liber. Soluo fidem, id eſt non ſeruo. Abſoluo, reſoluo, exoluo. Diſſoluo, id eſt ſoluo. Diſſolutus, id eſt vagus, immodeſtus. Perſoluo, quicquid debeo, ſoluo.

Voluo, id eſt verto. Tourner. Terentius, Satis diu iam hoc ſaxum voluo. hoc præteritum eſt diſſyllabum. Volui à volo triſyllabum. Voluto, multum ſæpéque voluo. Virgilius, Talia flammato ſecum dea corde volutat. Volutabrum, locus lutoſus in quo porci volutantur. Inuoluo, implico. Inuolucrum, inuolutio. Aduoluo, ad aliquid voluo. Deuoluo, deorſum voluo. Conuoluolus, vermis ſe conuoluens in folio arboris aut vitis.

Caluo, id eſt decipio, fruſtror. paſſiuum eſt caluor calueris. Pacuuius, Senio te pater vocis calui ſimilitudine. Dicitur etiam deponentaliter caluor calueris. Plautus in Caſ. Nam vbi domi ſola ſum, ſopor magnus caluitur. id eſt decipit. ſupinum foret calutum: ſed non eſt in vſu. A calua fit calumnia, id eſt vexatio alicuius in litibus per fraudem & fruſtrationem. Calumniæ. atque etiam falſa accuſatio. Caluo caluas, primæ, id eſt caluum facio. Calueo, caluus ſum. Caluеſco, fio caluus.

Nexo xui, xum vult. Texo xuit, indéque textum.

In xo tertiæ verba duo ſunt: *Nexo*, nexui, nexum, id eſt necto. Andronicus per primam nexabat dixit, teſte Priſciano.

Texo, texui, textum, id eſt telam ſtruo. Terentius in Heaut. Texentem telam ſtudioſe ipſam offendimus. Ponitur etiam pro componere, facere, fabricare, ſcribere, colligere: vt hiſtorias, tabellas, & huiuſmodi. hinc Textilis textile, quod texendo fit. vt Textilis corona, textilis veſtis. Hinc textor, textrix, textura, &c. textum, id eſt compoſitio & formatio. Virgilius. Et clypei nō enarrabile textum. vel *Textus*, textus, textui, vulgus capit pro principali ſcriptura, quæ non eſt interpretatio vel gloſſa. verum non ſatis recte, vt Merula bene ſenſit. hoc autem ornate dicitur Litera. Attexo, appono, ad aliquid texo. Contexo, compono, coniungo. Detexo, textum deſtruo vel diſſoluo. Aliquando ſignificat valde tego. Retexo, iterum texo & reformo. Ouidius, Luna quater plenum tenuata retexuit orbem. Et textum diſſoluo. Tullius, Itaque iam retexo orationem meam. Prætexo, antè texo, & abſcondo vel tego. Virgilius, Coniugium vocat, hoc prætexit nomine culpam. Prætextus, prætextus, prætextui, id eſt excuſatio vel ficta cauſa. Prætexta, veſtis nobilium puerorum erat, cui purpura erat prætexta. Intexo, in aliquo texo.

QVARTA CONIVGATIO.

Iui quarta facit. ui ſemper vertitur in tum.

Verbum quartæ coniugationis facit in præterito iui, & in ſupino itum: vt Eo, iui, itum: queo, quiui, quitum: audio, audiui, auditum: ſcio, ſciui, ſcitum: cio, ciui, citum. *Reſcio*, reſciui, reſcitum, id eſt percipio. Plautus, Quid futurum eſt, quum ſenex hoc reſciuerit? Reſciſco, idem.

Scio, ſcientiam habeo. Conſcio, de me ſcio: & proprie malum. Horatius.
-hic murus aheneus eſto, Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa. Conſcientia, id eſt ſui ſcientia. Item ſcio, id eſt ſtatuo. Scitum, Statutum. vnde plæbiſcitum. *Cio*, id eſt voco. vide in cieo. *Crocio*, vociferor vt coruus. Crocitus, vox coruina. Crocitare, frequenter crocire. *Glocio*, ſono vt gallina quando incubat ouis. *Ferocio*, fio ferox & animoſus. Vino ferociunt homines. *Faſtidio*, contemno.

Linio, id eſt lino. *Compedio*, ligo pedes. *Polio*, orno. *Redimio*, orno. *Laſciuio*, petulans ſum. *Sopio*, dormire facio. *Garrio*, multa & inepta loquor. Aues garriunt, id eſt cantillant. *Sarrio*, purgo.

Abortio, id eſt facio abortum. In Iob, Bos eorum non abortiuit. Sic ſuperbio, mugio, munio, mollio, bullio, lippio, grunnio, balbutio, &c. Solum duo hîc in eo deſinunt, ſcilicet Eo & queo. Cætera in io terminantur. Solum hæc duo corripiunt pœnultimam ſupini, eo & queo cum ſuis: vt Reditum, aditum, &c. Ambîtus tamen participium producit pœnultimam, quam ámbitus nomen ſolum corripit. Futurum indicatiui hic deſinit in am: vt Audiam, eam, queam. Hæc tamen duo rectius in bo terminantur: vt Ibo, quibo. Apud veteres in ibo & ibor plura deſinebant, quæ non vſurpabimus nunc niſi parcè, ſi comice velimus dialogum, aut comœdiolam, &c. ſcribere. Terentius, Iam ſcibo. Idem, Hîc ego virum opperibor. Hieronymus in Bibliis, Imprudentes odibunt ſcientiam. Idem partibor & metibor & plura dixit. At Seneca ſecundo de Beneficiis, Nullam inibit gratiam, dixit. ornatius eſt inibit.

Eo, id eſt vado hinc iter. Abeo, recedo. Adeo, accedo. Coeo, ſimul eo, vel conuenio. Obeo, circumeo & perago. vt Obeo munus meum, id eſt facio officium meum. Obeo mortem, id eſt morior.

Obitus

Obitus, mors. Pereo, perdor, morior. Plautus, Ego illum periiſſe dico, cui periit pudor. Prodeo, procedo. Terentius, Dromo pulſitat: anus quædam prodit, & aperit oſtium. Subeo, ſub aliquid eo, & in mentem venio. Virgilius, Subiit chari genitoris imago. id eſt cogitaui de patre meo. Hinc etiam ſunt tranſeo, redeo, ineo, prætereo, exeo, &c. Ambio, circumeo. vt Lupus ambit ouile. Ouidius, Iuſſit & ambitæ circundare littora terræ. Etiam ſignificat honores ambiendo, homines & rogando petere. In libro Machabæorum, Iaſon ambibat ſummum ſacerdotium. Hinc ambitio, affectatio honorum. Ambitus pœnultima breui, idem. Lucanus, Ambitus & luxus & opum metuenda facultas. hoc etiam circumitum ſignificat.

Queo, poſſum. Nequeo, non poſſum. Quædam creduntur in hac coniugatione carere vel præterito, vel ſupino, nec carent: vt *Obedio*, obœdiui, obœditum, id eſt obtempero. Plinius libro 17. natu. hiſt. Ramo oleæ quàm maxime ſequaci atque obœdituro.

Sæuio, ſæuiui, ſæuitum, id eſt iraſcor, vel crudelitatem exerceo. Deſæuio, valde ſæuio. Conſæuio, ſimul ſæuio. Obſæuio, contrà ſæuio. Plautus in Epidico, Tu is es qui per voluptatem in mea ærūna obſæuiſti grauiter. Suetonius in Nerone, Per ſex dies totidémque noctes ea cæde ſæuitum eſt. Tacitus, Atrocius in vrbe ſæuitum.

Sitio, ſitim habeo. Iuſtin. Satiare ſanguine quem ſitiſti. Legi ſititor à ſupino ſitium, in Apuleio lib. 1, de Aſino, Sititor nouitatis. Phocas dixit carere præterito: quod ex Iuſtini verbis falſum eſſe liquet.

Ferio, id eſt percutio, feriui, feritum. Verunq; perraro. Seruius feriturum dixit in ſeptimū Æneid. Quem imitatus Petrarcha in octauo Aphricæ ait, Pax populis ducibúſq; placet fœdúſque feritum. Baptiſta Mantuanus præterito vtitur, Glans ignita manum feriit, mox altera tergum. apud veteres tamen neutrum à ferio reperi: nec tamen hi authores penitus ſpernendi ſunt. Referio, repercutio. Plaut. in Aſin. Patior tu idem: ego te referiam.

Singultit vult ſingultum, ſepelire ſepultum.
Væneo dat vænum. veni ventum venio vult.

Excipiuntur à regula quædam. primo tria ſecūdum regulā facientia præteritum: & contra regulam ſupinum: vt Singultio, ſingultiui, ſingultum: Sepelio, ſepeliui, ſepultum: Væneo, væniui vel vænij vænum. at venio facit veni, ventum.

Singultio, grauiter tuſsio, & ſingultum emitto: vt faciunt feſsi & infrigidati hinc Singultim aduerbium: id eſt ſingultiendo. Horat. Vt veni coràm ſingultim pauca locutus. Singultim loqui, id eſt cū interuallo & frequenti interruptione, vt verecundi & timidi loqui ſolēt. Singulto ſingultas, ſingultum emitto. Statius.

Semineces pueri trepidas in limine vitæ Singultant animas. Et frequenter ſingulto.

Sepelio, id eſt defunctum condo vbiuis, humi aut in terra. Sepultus, inſepultus: vt humatus, inhumatus. Cato dixit, Mortuus ſepelitus eſt, vt auditus. Lex duodecim tabularum apud Quintilianum, Qui in calamitate parentes deſeruerit, inſepultus abiiciatur.

Væneo, id eſt vendor, quaſi vænum eo, ſupinum multi grammatici dicunt eſſe vænum: à quo tamen nullum formatur participium. In Euangelio, Duo paſſeres aſſe væneunt.

Venio notum eſt. Olim per tertiam veno venis dicebant. authore Marcello. Compoſita corripiunt ſyllabam ve in præſenti, ſed in præterito producunt: vt Aduenio, id eſt ad aliquē venio hinc Aduentus. Aduento aduentas, id eſt veniendo propinquo. Conuenio, in vnum locum venio. Conuentus, congregatio hominum. Conuenticulum, idem. Et pactum facio vel conſtituo hinc conuentum & conuentio, id eſt pactum. Oportet te ſtare conuentis. id eſt ſeruare pacta. Et congruo. Terent. Hæc fratri mecum non conueniunt. Iuuenalis, Sæuis inter ſe conuenit vrſis. id eſt ſæui vrſi inter ſe concordes ſunt. Cum accuſatiuo ſignificat alloqui. Terentius, Egomet conueniam eum. Interuenio, inter aliquos venio. Terentius, Interuenit homo de improuiſo. Et rogo. vt Interueni pro clero. Præuenio, antè venio. vt Præueniſti me. Deuenio, deorſum venió. Reuenio, redeo. Euenio, accido. Virgilius, -non hæc ſine numine diuûm

Eueniunt. Euentus, id eſt caſus. Obuenio, id eſt contingo. Prouenio, procedo. Ex arbore bona, boni fructus proueniunt. Hinc prouentus. Plin. Magnum prouentum poëtarum annus hic attulit. Circunuenio, id eſt circundo. vt Hoſtes circunuenerunt noſtros. Et decipio. Apoſtolus, Nequis circumueniat in negotio fratrem ſuum. Venimus in præſenti pœnultimam producit: quam in præterito corripit. Subueni, pœnultima longa in præterito: breui autem in imperatiuo.

Pone amicit per ui, per ctum: dat vincio xi, ctum.
Sancio iungatur, quod & iui format, & itum.

Amicio, facit amicui & amictum, teſte Diomede. Brutus in laudatione Appij Claudij, Toga prætexta amicuit. Accius etiam amixit protulit. Inuentũ eſt quoque amicui vt audiui: & ſignificat veſtio. Amictus, id eſt veſtitus. Amiculum, veſtimentum. Plautus, Amiculum hoc ſuſtolle. Vincio, vinxi, vinctum: Sancio, ſanxi, ſanctum: aliquando etiam ſanciui, ſancitum: vt forſan vinciui, vincitum.

Vincio, id eſt ligo. Vinculum, ligamentum. Deuincio, obligo vel coniungo. Tullius, Sanguinis coniunctio deuincit homines charitate. Reuincio, id eſt vincio.

Sancio, id eſt firmo: & proprie effuſo ſanguine per hoſtiæ immolationem. Lucanus, Romanas ſancire volunt hoc ſanguine leges. Pomponius Secundus, Sancierat ius vtile ciuitati. pro ſanciuerat per ſyncopam. Lucretius, Sancitum quandoquidem extat. Ponitur pro ſacro ſacras. Hinc ſanctus, ſanctitas, ſanctimonia, &c.

Haurit, ſi, ſtum dat: pſi, ptum dat ſepio: ſaltum,
Et ſalui, ſalio. proles formatur in ultum.
Dat pſi, pſum cambit. legi hæc quandoque per iui.

Haurio, hauſi, hauſtum: id eſt humorem excipio, extraho. Hauſtorium, vas in quo hauritur. & poni tur ſæpe ſimpliciter pro accipio & audio. Virg. 4. Æneid. Vocémque his auribus hauſi. Et aſpicio. Idem, Hauſit cælum, mentémq; recepit. Et vulnero. Idem. Latus haurit apertum. Hauſi animo, id eſt intellexi. Exhaurio, euacuo. vt Diutinum bellum exhauſit ærarium. ſupinum inuenitur ſine t: hauſum. Virgil. 4. Æneid. Spero equidem mediis, ſi quid pia numina poſſunt,
Supplicia hauſurum ſcopulis, & nomine Dido
Sæpe vocaturum. Lectum eſt etiam hauriui, hauritum. Varro ad Ciceronem, Quum idem quoque haurierit. pro hauriuerit. Apuleius ſecundo Metam. Lagena facilis hauritu. Idẽ in quarto, Haurito pluſculo vncto corporis mei membris perfricui. Idem in tertio, Rorem rigentem hauritum iſta confeſtim deſerta vrnula. Hauſto hauſtas, frequentatiuũ eſt. Hauſtus, ſorbitio vel hauſio. Ouid. Bachi tibi ſumimus hauſtus. Idem, Hauſtus aquæ mihi nectar erit.

Sepio, ſepſi, ſeptum, id eſt obſtruo & circundo. Virg. At Venus obſcuro gradientes aëre ſepſit. Hieronymus etiã ſepiui, vt audiui, fecit, dicens Iſaiæ capite quinto, Sepiuit eam & lapides ex ea.

Salio, ſalui, ſaltum. Ouid. in primo Faſt. Per Flammas ſaluiſſe pecus, ſaluiſſe colonos. Habet etiam ſaliui, vt audiui: non tamen ſalitum. Papinius nono Theb. Excuſsi ſalierunt cuſpide dentes. id eſt ſaliuerunt. Idem primo Sylu. Quãto ſalierunt pectora voto. Virg. in 3. Geor. Mollibus in pratis vnctos saliere per vtres. id eſt ſaliuere. Compoſita mutant a in i breuem: vt Inſilio, inſilui vel inſiliui, ſemper inſultum. ſic cætera. Inſilio: in aliquid ſalio. Lucanus in quarto, Inſiluitque ſolo nociturus pondere puppi. Aſſilio, ad aliquid ſalio. Exilio, ex aliquo ſalio. Lactantius, Semine depoſito late ſeges exilit aruis. Deſilio, deorſum ſalio. Virgilius, -portis regina ſub ipſis
Deſiluit. Proſilio, procurro & prodeo. Virgilius 5. Æneid. Haud mora proſiluere omnes. Reſilio, rurſum vel retro ſalio. vt Pila reſilit. Præſilio, antẽ ſalio. Præſultor, choreæ ductor. Tranſilio, vltra ſalio. hinc Inſulto, aſſulto, exulto, deſulto, reſulto, & cætera frequentatiua.

Cambio, cambiui, cambitum, vel campſi, campſum, id eſt mutuo pecuniam hinc campſor, id eſt nummularius. Apuleius pro Magia, Operas tuas cum vicinis cambias. Campſi præteritum ponit Cariſius, teſte Priſciano. Campſo campſas, frequentatiuum apud Ennium. Bebelius cenſet cambio voculam eſſe ſordidam. Cambium penitus eſt barbarum.

Sentio ſi, ſum vult vt raucio. Fulcio ſi, tum,
Et ſarcit, farcit. Per ui mittatur, & ertum,
Ex pario natum. ri comperit, & reperit vult.

Sentio, ſenſi, ſenſum: Raucio, rauſi, rauſum. Lucilius, Rauſuro tragicus qui carmina perdit Oreſte.
Fulcio, fulſi, fultum. Ouid. in epiſt. Deianiræ, Hercule ſuppoſito ſydera fulſit Atlas. Phocas dicit habere fulxi. Sarcio, ſarſi, ſartum. Compoſita à pario, quæ mutauerunt a in e breuem, faciunt in præterito ui per duas ſyllabas, & in ſupino ertum: vt Aperio, aperui, apertum. ſic operio. At duo habent

habent ri & ertum, Comperio, comperi, compertum: Reperio, reperi vel repperi, repertum.

Sentio, aliquo ſenſu percipio. ponitur pro intelligo. Prudentius, Sentio quam contra moueat pellacia litem. Et iudico vel opinor. Perſius, De Ioue quid ſentis? Aſſentio vel deponentaliter aſſentior, id eſt concedo & eadem opinor. Conſentio, idem. Hinc conſenſus & aſſenſus nomina. Diſſentio, aliter ſentio. Præſentio, præuideo. Præſentiſco, idem.

Raucio, id eſt raucus ſum. Irraucio, idem. dicitur etiam per ſecundam Rauceo, irrauceo, & rauceſco. Cicero in primo de Oratore, Æſopum quoque ſi paulum irraucuerit, explodi. ſic eſt in libro meo. Priſcianus legit irrauſerit: & vtrunque Latine dicitur.

Fulcio, id eſt ſuſtineo, munio, fortifico. Iuuen. Nos vrbem colimus tenui tibicine fultam. Fultura, ſuſtentatio. Plinius, Vt eximantur trabes ſine fulturis, ac reponantur. Fulcrum, quod vulgus vocat barbare lecticam: quia Lectica, lectus eſt non ſponda: dictum quia fulcit thoros. Virgilius,
-fulgent genialibus altis Aurea fulcra thoris. Suffulcio, id eſt fulcio. Varro, Vt maioribus perticis ſuffultæ vites auras non pertimeſcant.

Sartio, integrum facio. hinc Sartores, qui veſtes ſarciunt. Et ſarta tecta, opera publica, quæ locantur vt integra præſtentur. Et ſartè, integre: & ſarcire, componere: proprie eſt veſtes conſuere, & damnum ſoluere. Pacuuius, Tu damni noſtri cauſa fuiſti: tu nobis ſarcito vt debes. Sarcino ſarcinas, idẽ. Reſarcio, inſtauro. Sunt qui dicant ſarcio etiam habere ſarciui ſarcitum.

Farcio, id eſt ſaturo vel repleo, ſagino, pinguefacio. Compoſita mutant a in e: vt Confercio, refercio, differcio, offercio, infercio. Offertiſſimus, id eſt pinguiſſimus. Plautus, Sine ſacris hæreditatem ſum adeptus offertiſſimam. Prudentius, -iuuat infercire crumenis
Turpe lucrum. Farcimen, inteſtinum varie & minutim conciſa carne refertum. Fartores, qui farcimina faciunt. Fartilia, quibus implentur ea quæ coquuntur. Fartum, eſca qua quid farcitur. Fartura, idem, vel eſt actus modúſve farciendi.

Aperio, reſero: olim fecit aperiui vt audiui, teſte Phoca. *Operio*, tego. Cooperio, Adoperio, idem. Operculum & operimentum, id eſt tegmen. Opperior gemino pp deponens, id eſt expecto.

Comperio, inuenio. Reperio, caſu inuenio. Ouidius, Tu non inuenta, reperta es. ponitur etiam ſimpliciter pro inuenio.

Aio præterito caret, & meditantia verba.
Parturio, eſurio, cum nupturio volo tolli.

Aio caret præterito, teſtibus grammaticis: tamen diuus Auguſtinus aiſti dixit. & aio quartæ eſt, teſtibus Priſciano & Probo: quia imperatiuus eſt ai: & Accius aibant pro aiebãt dixit. quod in quarta fieri ſolet. Ais tamen inuenitur ſecundam corripere, vt in Verſificatoria probaui. Aio, id eſt dico. Verba meditatiuæ formæ carent præterito, & proinde ſupino: vt Dicturio, id eſt cupio dicere. Eſurio tamen eſuriui facit, & parturio parturiui, nupturióque nupturiui. Apuleius, Sine vlla vnquam magia iam olim nupturiſſe. pro nupturiuiſſe. ſupinum videtur eſſe eſuritum. vnde eſuritio eſuritionis. In Euangelio, Eſuriui, & dediſtis mihi manducare.

DEPONENTIVM PRÆTERITA ET SVPINA.

Ex or finitis actiuam fingito vocem,
Vt potior, potio. formabitur inde potitum.

Verbum deponens, ac etiam commune, facit ſupinum ex ficto in o verbo per remotionem r literæ: vt potior, deme r, fit potio, potis, potire. hoc haberet potiui, potitum: ergo potior in ſupino habet potitum. deinde ex participio præteriti temporis cum verbo ſum vel fui, facimus præteritũ potitus ſum vel fui. ſic conſyderabis in lætor, vereor, oſculor, iraſcor, naſcor, fungor, complector, amplector, opperior, experior, &c. quæ regulariter faciunt lætatum, veritum, oſculatum, iratum, natum, functũ, complexum, amplexum, oppertũ, expertum, &c. quia actiua forent læto, vereo, &c. amplecto, complecto, quæ facerent vt plecto: opperio, experio, quæ facerent vt aperio, operio. ſic aſſentior aſſenſum vt aſſentio: patior, paſſum: nã patio faceret paſſi, paſſum, vt quatio, quaſſi, quaſſum. ſic paſſiua, vt amor, legor, faciunt amatum, lectum: quia ſic faciunt actiua amo, lego. Declarabo nonnulla regulæ exempla. *Abominor*, id eſt ſperno: quaſi malum omen repello. *Glorior*, id eſt lætor & gloriam habeo.

Inſidior, pono inſidias. Diabolus inſidiatur nobis. *Hallucinor*, id eſt erro. *Concionor*, id eſt loquor

concioni

concioni & prædico. *Digladior*, id eſt gladio pugno. *Machinor*, excogito vel callidè facio.

Nugor, id eſt mentior. Plautus, Non mihi nugari potes. *Precor*, rogo. *Speculor*, conſydero.

Teſtor, teſtis ſum, & in teſtem accipio. vt Teſtor Deum, & facio teſtamentum. Inteſtatus, qui non fecit teſtamentum. Deteſtor, execror, & odio habeo. Salom. Arrogantiam & ſuperbiam & os bilingue deteſtor. apud iuriſconſultos pro denuntio abſenti capitur. Proteſtor, apertè teſtor. Obteſtor, valde oro & imploro.

Vador, id eſt vadibus aut ſponſoribus obligo vel detineo: quod vulgus arreſtare dicit. Plautus, Vadatur hic me. Idem, Vbi tu es qui conuadatus es me Venereis vadimoniis?

Verecundor, verecundiam habeo. Plautus, Verecundari neminem apud menſam decet. *Tergiuerſor*, tergum verto, aut fugio, aut cedo.

Suffragor, iuuo & conſentio. *Refragor*, reſiſto, contradico. *Rimor*, id eſt inquiro. *Rixor*, id eſt litigo. *Argumentor* & ratiocinor, id eſt ratione probo. *Piſcor*, piſces capio.

Venor, feras capio. Plautus, Stultitia eſt venatum ducere inuitos canes. Et capto vel acquirere ſtudeo. Horatius, Non ego ventoſæ plæbis ſuffragia venor. *Mutuor*, mutuum accipio. Pſalmiſta, Mutuabitur peccator & non ſoluet. *Obſonor* obſonia, id eſt cibos emo. dicitur etiam obſono. Etenim plurima deponentia olim actiuam vocem habebant: vt Iurgo, mino, modulo, adulo, tuto, & cætera à Neſtore & pluribus declarata. *Metor*, pono vel conſtituo: vnde caſtrametor.

Adminiculor, Auxilior, Opitulor, id eſt ſubuenio. *Auerſor*, id eſt ſperno. *Aduerſor*, id eſt contrarius ſum. non dices contrarior. *Arbitror* & opinor, id eſt puto, cenſeo.

Inimicor inimicaris, id eſt inimicitias gero. vtitur hoc deponẽte Quintus Cicero in petitione conſulatus, ne putes cum Bebelio eſſe barbarum. Inimico inimicas, inimicum facio. Horatius, Et miſeras inimicat vrbes. *Imitor*, facta ac dicta ſequor. ideo non dices, I præ, imitabor: ſed ſequar.

Imaginor, id eſt cogito. Quintilianus in duodecimo, Et tantum oratorem imaginatur ac fingit. Apuleius, Peſtiferos imaginaris amplexus.

Praſtolor, id eſt expecto. *Lætor*, lætus ſum. hæc & multo plura ſunt primæ coniugationis.

Exempla ſecundæ coniugationis perpauca ſunt: vt *Vereor*, id eſt timeo. Plinius, Multi famam, pauci conſcientiam verentur. Reuereor, honoro. hinc reuerentia & reuerendus. Sillius libro 7,
Tanta adeò, quum res trepidæ, reuerentia diuûm
Naſcitur, & raræ fumant fœlicibus aræ. Subuereor, paulũ vereor. Mereor patebit in ſequẽti libro.

Liceor, prębeo pecuniam pro re emenda. ponitur pro æſtimo. Licitor licitaris, idem. Plautus liceo pro liceor dixit, Quiqui licebunt præſenti pecunia. Polliceor, pollicitus ſum, id eſt promitto.

Tertiæ coniugationis etiam pauca ſunt verba regulam ſeruantia: vt *Iraſcor*, habeo iram. Subiraſcor, paulum iraſcor. Obiraſcor, contrà iraſcor. Liuius libro primo, Fortunæ vt fit, obirati, cultum reliquerant deûm. A ſupino iratum non fit iraturus: ſed tanquam ab iraſcitum, iraſciturus. vt à naſcor natum non naturus: ſed tanquam ab naſcitum, naſciturus. ita multi dicunt non omnino recte: quia Seneca libro tertio De ira dixit, Fugere itaque omnes debebit, quos iraturos iracundia ſciet.

Naſcor autem Phocas participio futuro ait carere. Naſcor, id eſt orior, in mundum venio. Agnaſcor, ad aliquid naſcor. hinc Agnati, propinqui ſanguine. & Agnata, partes corporis ſuperfluæ. Cognaſcor, cum aliquo naſcor. vnde cognatus & cognatio. Innaſcor, in aliquo naſcor: vt Hoc innatum eſt illi. Renaſcor, rurſus naſcor.

Fungor, id eſt vtor, ago, & officium habeo. Fungor officio boni viri, id eſt ago quod virum bonum decet. Fungor vita, id eſt vino. Defungor, idem. Defunctus, mortuus. Etiam ſignificat finire & liberari. Tullius, Defuncti periculis homines videbantur. Liuius, Defuncta morbis corpora, ſalubriora eſſe cœpere. *Complector*, circundo vel comprehendo. *Amplector*, idem.

Patior, id eſt ſuſtineo, tolero, & pœnam habeo. Compatior, cum alio patior. Perpetior, a in e verſo, id eſt valde vel diu patior.

Quartæ coniugationis plura ſunt regulam ſeruantia: vt *Potior*. ſed hoc etiam in multis perſonis eſt tertiæ, & ſignificat obtineo. Virgilius, Vi potitur: quid non mortalia pectora cogis
Auri ſacra fames? Lucil. Deficit alma Ceres, nec plæbes pane potitur.

Blandior, id eſt aſſentor ſiue adulor & applaudo. Plautus, Non matronarum eſt officium, ſed meretricum, viris alienis ſubblandiri.

Molior, laboro, nitor, paro. Moliris mihi inſidias. Demolior, deſtruo. Amolior, amoueo. Terentius, Hinc vos amolimini: quia mihi impedimento eſtis.

Mene

Mentior, contra mentem loquor. Sapiens, Os quod mẽtitur, occidit animã. *Partior*, id eſt diuido. Compoſita mutant a in e: vt Bipertior, tripertior, &c. *Sortior*, ſortẽ emitto vel acquiro. *Experior*, id eſt cõperio. *Opperior*, expecto. ſic largior, &c. Horat. Nec tardũ opperior, nec præcedentibus inſto.

Nil formant veſcor, liquor, medeor, reminiſcor.

Supinis & proinde præteritis carent Veſcor, liquor, medeor, reminiſcor: quorum Medeor ſecundæ coniugationis eſt, reliqua tertię. Id autem ſemper diligenter notandum eſt, Quoties dictio caret præterito aut ſupino, caret etiam omnibus quæ inde fierent: vt participiis præteriti & futuri in rus, verbalibus in io, &c. Ideo timeor & metuor præteritis carent: quia timeo, metuo, carent ſupinis. Nã præteritum verbi in or, fit ex participio præteriti temporis & verbo ſum: participium autem ex ſupino: ergo ſi deſit ſupinum, deſunt reliqua. ſic dices de angor & pluribus. vbi autem quid deeſt, ſolet per ſynonyma ſuppleri: vt Medeor, medicatus ſum: veſcor, paſtus ſum vel fui: reminiſcor, recordatus ſum: opperior raro habet ſupinum, teſte Diomede. Liceor licitum facit. hinc licitor licitaris. ſed licitum in vſu non eſt, nec licitus ſum: ideo dicimus melius licitatus ſum.

Veſcor, id eſt cibo vtor & paſcor. Veſcor piſce, lacte, &c. Conueſcor, ſimul veſcor.

Liquor, id eſt liqueo. Ouidius, Liquitur vt glacies incerto ſaucia ſole. *Reminiſcor*, recordor.

Medeor, do medelam. Cicero, Philoſophia medetur animis.

Non ſeruant normam tutus, tuitus, ratus, aptus,
Et faſſus, fructus, fruitúſque, profectus, & vſus,
Atque ſequutus, & experrectus: iunge loquutus,
Niſus vel nixus, greſſus, velut orſus, & vſus,
Oblitus, queſtus, commentus: iunge miſertus,
Et feſſus, menſus, lapſus, nactus quoque, pactus,
Mortuus, ac ortus: ſed donat iturus vtrunque.

Formam ſupina & proinde præterita contra regulam, verba quorum participia præteriti tẽporis in litera poſuimus.

Tueor, ſecundæ, tutum, id eſt defendo. hinc Tutor tutaris, id eſt tueor. Ouid. Non minor eſt virtus, quàm quærere, parta tueri. Tutela, defenſio. Tutor, defenſor pupilli. Significat etiam videre. Virg. Æneidos quarto, Talia dicentem iandudum auerſa tuetur. Intueor, idem. Salluſtius in Iugurtha, Noſtræ præclaros viros ciuitatis ſolitos ita dicere: Quum maiorũ imagines intuerentur, ſibi animum ad virtutem accendi. Contueor. idem. Cicero primo Tuſculanarum, Quod tandem ſpectaculum fore putamus, quum totam terram contueri licebit? Plautus in Captiuis, Inimico vultu contuetur. Supinum etiam eſt tuitum. hinc participium tuitus: & verbale in io tuitio: non tutus participium, nec tutio. Tutus autem nomen eſt, non tuitus: vt Tuta arx, tutus ab hoſtibus. Quintilianus in declamatione cæci, Tuitus ſum adoleſcentis miſerrimi cauſam. Valla in Raudenſem, Quis narrat Verrem ſuperaſſe Dacos? tantum Siciliam fortiter tuitum eſſe accepimus. Macrobius lib. 2. Saturnalium, Si talia vis videri tuitione pudoris. Auguſtinus in tertio de Ciuitate Dei, Nimis multos deos grandi fumo ſuo tanquam ſigno dato, ad tuitionem congregauerat.

Tuor tueris, infinitiuo tui: ſed non eſt infinitiuus in vſu niſi in compoſitis Contui, intui, &c. nec habet tueri in infinitiuo: niſi vt reminiſcor in præterito recordatus ſum. ſcilicet à ſynonymo tueor, id eſt videor. ſupinum etiam eſt tutum vel tuitum: quia ab Obtuor, obtutus, venit & obtuitus pro aſpectu. Virgil. 1. Æneid. Dum ſtupet obtutúque manet defixus in vno. Cic. libro 1. Offic. Ex oculorum obtuitu, ex leuatione aut remiſſione ſuperciliorum. De infinitiuo tui in compoſitis. Plautus in Aſin. Ego illud argentum tam ſcio eſſe paratum, quàm me hunc ſcipionem contui. De præſenti huius in eadem, At Hercule ipſum adeò contuor, quaſſanti capite incedit. Cicero intui dixit in oratione pro ſe ad Quirites.

Reor ratus ſum, ſecundæ eſt, id eſt arbitror vel puto. Ouidius, Sum ratus eſſe feram, telúmque volatile miſi. Ratus nomen, id eſt firmus. Cicero, Non debet ratum eſſe quod factum eſt per vim. Irritus, non ratus. Senec. Reluctante natura irritus labor eſt. Pro rata & pro rata parte. Vitruuius ſic ſæpe loquitur: ne credas male dici.

Apiſcor

Apiſcor, aptus ſum, vetus verbum & pœnè obſoletum, id eſt acquiro & aſſequor. Compoſita Indipiſcor, indeptus ſum: & adipiſcor, adeptus ſum, in vſu habentur: & ſignificant acquirere & aſſequi. Catul. Animus prægeſtit apiſci. Lucil. lib. 25, Vt ego effugiam quod ego te in primis cupere apiſci intelligo. dicitur etiam per primam Apiſcor, apiſcaris. Idem, Magnam inde apiſcatus infamiam. Plautus adipiſces dixit, & adipiſcitur paſſiue in Trinummo, Non ætate adipiſcitur ſapientia.

Fateor, ſecũdæ, id eſt concedo me dixiſſe, vel feciſſe: vt Fateor culpam. Compoſita mutãr a in i: vt Confiteor, idem. Confeſſor, qui confitetur, non qui audit confeſſionẽ: quem confeſſariũ Eraſmus appellat. Profiteor, publice fateor. Profiteor grãmaticã, id eſt doceo vel diſco. Diffiteor, id eſt nego.

Fruor frueris, tertiæ, vt reliqua omnia, niſi expreſſe aliud docuero, fructum vel fruitum. hinc fructus eſt, illinc fruiturus, apud Vlpianum. Cicero in Hortenſio, Amœnitate ſumma fructus eſt. Fretus nomen eſt, id eſt vſus & confiſus. Terent. Dauum optime video, cuius conſilio fretus ſum. Quintil. Tua fretus humanitate id egeram. Fruiſcor, id eſt fruor. Perfruor, id eſt valde fruor, id eſt delector. *Proficiſcor*, profectus ſum, id eſt eo. *Vlciſcor*, vltus ſum, id eſt vindico, Se venger. Inultus, non vltus. Nullum malum erit inultum.

Sequor, ſequutus ſum, notum eſt. I præ, ſequar. Aſſequor, ad aliquid ſequor. Frater tam longe præceſſit, vt nequeam eum aſſequi. Et acquiro. Conſequor, ſimul ſequor vel acquiro. Exequor, perficio. Terent. Quid primum nunc exequar? Inſequor, idem ſignificat. Virgilius,

Ecce inimicus atrox magno ſtridore per auras

Inſequitur. Et ſequor. Idẽ, Inſequitur clamórque virũm ſtridórque rudentum. Proſequor, porro & lõge ſequor. Proſequor te laude, id eſt laudo te. ſic Proſequor te odio, honore, amore, &c. Perſequor, multum ſequor. in bonũ & malum capitur: & in malum ſæpius. Corn. Nepos, Difficile eſt omnia perſequi, & non neceſſarium. In ſacris, Saule quid me perſequeris? Obſequor, morem gero. Plin. Obſequar conſilio tuo. Hinc Obſequium, id eſt cõplacentia, aſſenſus, & ſeruitium. Teren. Veritas odium parit, obſequium amicos.

Expergiſcor, experrectus ſum, id eſt euigilo. Horatius,

Vt iugulent homines, ſurgunt de nocte latrones:

Vt teipſum ſerues, nõ expergiſceris. habuit olim expergitum. Lucilius, E ſopno pueros quum mane expergitus clamas. Diomedes, Expergitus dicitur qui excitatus ſponte vigilat. Experrectus, à quiete impeditus. Apuleius frequentiſſime expergitus pro experrectus vtitur.

Loquor, locutus vel loquutus ſum, id eſt dico. Cõpoſita corripiunt pœnultimam, vt compoſita à ſequor. veluti alloquor cũ accuſatiuo, ad aliquẽ loquor: vt Alloquor Petrum. Eloquor, exprimo. Virg. Eloquar an ſileam? Colloquor, cum aliquo loquor Obloquor, contrà loquor, aut reſpondeo.

Nitor, id eſt conor: & aperte laboro. Ouid. Nitimur in vetitum ſemper, cupimúſq; negata. Et adhæreo vel ſuſtentor: vt Claudus nititur baculo. Compoſita producunt pœnultimam: vt Annitor, ad aliquid nitor. Enitor, valde nitor vel pario. Sedul. Salue ſancta parẽs enixa puerpera regem. Innitor, inſiſto vel inhæreo. Salom. Ne innitaris prudentiæ tuæ. Obnitor & renitor, id eſt cõtrà nitor & reſiſto, Nixus nomẽ, id eſt partus. Niſus, id eſt labor: & nomẽ viri & auis: ſed tunc eſt ſecũdæ declinationis.

Gradior, greſſus ſum, id eſt eo. Gradus, id eſt proceſſus vel per quod itur. Compoſita mutant a in e: vt Aggredior, id eſt adeo. Egredior, exeo. Congredior, conuenio vel colloquor. Congreſſus, id eſt colloquium vel acceſſus. Progredior, procedo. Tranſgredior, tranſeo. Digredior, abeo.

Ordior, orſum, & orſus ſum vel fui, id eſt incipio. Virgil. Inde thoro pater Æneas ſic orſus ab alto. Exordior, idem. Exordium, id eſt initium. Ordior, pro telas texo, facit orditus, teſte Priſciano. Hieronymus in Iſaia. Et telam quam orditus eſt.

Vtor, vſus ſum, vſum rei habeo. Compoſita producunt pœnultimam, vt Abutor, male vtor, aut conſumo. Coutor, ſimul vtor. Cato, Vtere quæſitis, ſed ne videaris abuti.

Obliuiſcor, oblitus, id eſt è memoria aliquid euolare ſino.

Queror, queſtus ſum, id eſt lamentor. hinc querulus, qui multum queritur. vt Senes ſunt queruli, teſte Horatio. Conqueror, pœnultima breui, idem. Hinc queſtus, querimonia, querela, id eſt lamentatio. Querimonie.

Comminiſcor, commentus ſum, id eſt excogito. Terent. Quid agam, aut quid comminiſcar? Commentum, id eſt figmentum. Ouid. Mixtáque cum veris paſſim commenta vagantur. Commentor, frequentatiuum eſt. Philelphus, Cupio aliquid tecum hodie commentari. id eſt agere & tractare.

Miſereor, miſertus ſum: apud Gellium ſæpe miſeritus ſum: miſericordiam habeo. vt Miſerere

mei

mei Deus. ſecundæ coniugationis eſt.

Fatiſcor, feſſus ſum, vix eſt in vſu. Hinc defetiſcor, defeſſus ſum, a in e verſo: & idem ſignificat. Terentius in Phorm. Neq; defetiſcar vſq; adeò experirier. Idem, Defeſſus ſum ambulando. Indefeſſus, id eſt non feſſus. Eſt hæc ſententia Priſciani, quamuis Diomedes malit feſſus nomen dici quàm participium. Fatiſco, neutri generis magis in vſu eſt: & idem ſignificat: & caret præterito.

Metior, quartæ, menſus ſum, id eſt pondero & conſydero, menſuro, æſtimo. Boëtius, Rerum exitus prudentia metitur. Sulpitius dicit etiam ſecundum regulam habere metitus ſum: ſed in vſu eſt menſus. Emetior, permetior, dimetior, idem. Immenſus, ſine menſura.

Labor, lapſus ſum, id eſt cado. Allabor, pœnultima longa, vt cætera, id eſt ad aliquem labor. Collabor, concido. Elabor, excido, eundo effugio. Delabor, decido. Dilabor, pereo. Tul Male partum, male dilabitur. Illabor, incido. Prolabor, procul cado. Relabor, rurſus cado. Lapſor, lapſaris, frequentatiuum. vt Ægri & ebrij lapſantur in itinere. id eſt ſæpe vacillant aut cadunt.

Nanciſcor, nactus ſum, id eſt acquiro.

Paciſcor, pactus ſum, facio pactum, vel in pactum peto. Ouid. Vt mea ſit ſeruata, mea virtute paciſcor. Et promitto. Idem, Difficilem mihi ſe non fore pactus erat. Et in pactum do. Virgil. Vitámq; volunt pro laude paciſci. Depeciſcor, a in e verſo, idem. Tullius, Depectus eſt cum hoſtibus.

Morior, participium facit mortuus ſum: quod nonnulli nomen eſſe volunt. Participium futuri temporis eſt moriturus, tanquam ſupinum fuerit moritum. Eſt autem morior, è vita decedo. & tertiæ coniugationis eſt. Seneca, In tota vita diſcendum eſt mori. Emorior, idem. emori pœnultimam corripit vt cætera. Tul. Quid tam ſecundum naturam quàm ſenibus emori? Commorior, cum aliquo morior. In Euangelio, Si oportuerit me ſimul commori tibi, non te negabo. Immorior, in aliquo morior. Horatius, Immoritur ſtudiis, & amore ſeneſcit habendi. Demorior, intermorior, id eſt morior vel pereo. Præmorior, antè morior.

Orior. infinitiuum oriri per quartam habet: reliqua per tertiam ſæpius, licet oriris non male dixeris. Participium futuri temporis tanquam à ſupino oritum fit oriturus: & ſignificat naſcor, ſurgo, incipio. vt Sol oritur. Exorior, enaſcor. Hic nobilibus natalibus exortus eſt. Adorior, aggredior. Terentius, Adortus eſt iurgio fratrem. Aborior, non recto tempore orior: vnde Abortus & abortiuus, non debito tempore natus. Suborior, vt ſubnaſcor. Subortus eſt rumor. Oborior, idem. vt Obortæ ſunt lachrymæ. Virgil. Hos ego digrediens lachrymis affabar obortis. Coorior, id eſt orior, vel ſimul orior. Liuius, Tum vero coorto tumultu, terga vertere ſimulantes paululum ceſſere.

Grammaticæ Deſpauterianæ

LIBER VI.

De verbis defectiuis & anomalis.

QVAE contra normam flectes, anormia ſunto:
Vt fero, ſum, fio, volo, eo, queo, ſultis, edo, ſis,
Auſim, quæſo, forem, faxo, cedo: pluráque multo
Defectiua etiam. ſic ambeſt, inquio & inquam,
Infit, aue, ſalue, capſis, apage: quibus euge
Des, & ait, ſodes, ouat. omnia proſa recludet.

Verbum anomalum vel anorme, eſt quod contra aliorum regulam coniugatur: vt Sum, es, eſt. Anomalum dicitur ab a, id eſt ſine: & nomos, lex. ideo ſine r anomala ſcribes. Anorme dicitur ab a, id eſt ſine: & norma, id eſt regula. Eclipticum vel defectiuum eſt, quod aliquo ad perfectam coniugationem neceſſario caret: vt Polleo caret præterito, & timeo ſupino. Verùm de carentibus præterito & ſupino ſatis dictum. Nihil caret proprie eo, quod nec ipſum, nec quiduis eiuſdem ſpeciei ſolet habere. neq; enim dicimus digitum eſſe imperfectum, quia ei dentes non aſſunt. ideo imperatiuus modus defectiuus non eſt: quia primam perſonam in ſingulari numero non habet: quia nullus

imperatiuus eam perſonam habere ſolet, nec ea indiget: nec is modus anomalus eſt, licet eius formatio ſit varia. de qua Alexander multos minime neceſſarios verſus tradidit. Eam proſaice ſic habeto: Ama, doce, audi: ab amas, doces, audis, ablata s litera. Lege à legis, ablata s litera, & i in e verſa. Dicimus tamen Dic, fac, duc, fer, vt patebit.

Amet, doceat, legat, audiat, ſimilia ſunt tertiæ perſonæ futuri optatiui. ſic in plurali ament, doceant, legãt, audiant. & ſimiliter primæ perſonæ plurales, Amemus, doceamus, legamus, audiamus. quæ quidem perſonæ primæ eædem ſunt in præſenti & futuro imperatiui. Amato, doceto, legito, audito, & pluraliter amanto, &c. fiunt à tertia perſona ſingulari præſentis indicatiui adiecta litera o: vt Amat amato, amant amanto, &c. hæc rurſus faciunt adiecta ſyllaba te, Amatote, amantote, &c. Sic quæ præpoſuiſſem, Amate, docete, legite, audite, fiunt ab amat, &c. adiecta e litera. Tertiæ perſonæ, Amantote, docentote, &c. exoleuerunt: & dicimus ſolum amanto, &c. teſte Nebriſſenſi. Quæ in t deſinunt, adiecta ur, faciunt vocem paſſiuam: vt Amet ametur, ament amentur. Quæ in o, adiiciunt paſſiuo r literam: vt Amato amator, amanto amantor. Amemur fit ab amemus, verſa s in r. Amamini ab amate, verſa te in mini. Amaminor ab amatote, verſa tote in minor. ſic dices de ſimilibus. Friuolum mihi videtur de hac re multos aut aliquos verſus pueris conficere. ſed & reliqua ſat videtur mihi paucis verſiculis enumerare, & coniugationem ſingulorum per ordinem lucide docere. quod modo per Dei gratiam faciam: quia pueris prodeſſe ſemper cupio.

Fero ſic coniugatur. Indicatiuo modo, tempore præſenti, Fero fers fert. Et pluraliter, ferimus fertis ferunt. Ferebam, &c. Tuli, tuliſti. &c. Tulerã, &c. Feram, feres, feret, &c. Imperatiuo præſenti, fer, ferat. Et pluraliter, feramus, ferte, ferant. Futuro, ferto tu & ille. Pluraliter feramus, fertote, ferunto, olim etiam feruntote. Optatiuo, vtinam ferrem, &c. Vtinam tuliſſem. Vtinam feram, feras. Coniunctiuo, cum feram, feras. Cum ferrem, &c. Cum tulerim. Cum tuliſſem. Cum tulero. Infinitiuo præſenti, ferre. Præterito, tuliſſe. Futuro, laturum eſſe. Gerundia, ferendi ferendo ferendum. Supina, latum latu. Participia, ferens laturus. Paſſiuo genere, indicatiuo modo, feror, ferris vel ferre, fertur. Et pluraliter, ferimur, ferimini, feruntur. Ferebar. Latus ſum vel fui. Latus eram vel fueram. Ferar, fereris. Imperatiuo, ferre, feratur. Et pluraliter, feramur, ferimini, ferantur. Futuro, fertor tu vel ille. Et pluraliter, feramur, feriminor, feruntor. Optatiuo, vtinam ferrer, ferreris. Vtinam latus eſſem vel fuiſſem. Vtinam ferar, feraris. Coniunctiuo, cum ferar, &c. Cum ferrer. Cum latus ſim vel fuerim. Cum latus eſſem vel fuiſſem. Cum latus ero vel fuero. Infinitiuo præſenti, ferri. Præterito, latum eſſe vel fuiſſe. Futuro, latum iri.

Fero, id eſt porto. Ferculum, in quo aliquid portatur: & cibus. Et patior ſeu tolero. Terent. Nam quem feret, ſi patrem non fert ſuum? Et cupio. Ouid. In noua fert animus mutatas dicere formas Corpora. Et dico, &c. Affero, attuli, allatum, id eſt apporto. Aufero, abſtuli, ablatum, id eſt tollo. Confero, contuli, collatum, id eſt comporto vel dono vel comparo. Differo, diſtuli, dilatum, id eſt protraho, perendino. Lucan. Semper nocuit differre paratis. Etiam ſignificat diſſipo. Transfero, tranſtuli, tranſlatum: & aliquando tralatum, id eſt tranſporto vel tranſpono. Suffero, ſuſtuli, ſublatum, id eſt ſuſtineo. Virgilius, -nec clauſtra, nec ipſi Cuſtodes differre valent. Refero, retuli vel rettuli, relatum, id eſt reporto vel reddo vel narro. Refert etiam, id eſt intereſt. Profero, protuli, prolatum, produco vel pronuntio. Præfero, antè fero, id eſt prępono. Perfero, vſque fero. Defero, deporto, vel accuſo. Suetonius, Princeps qui delatores non caſtigat, irritat.

Sum omnium maxime irregulare eſt: & patet ex Donato. Præteritum fuit habet ab antiquiſſimo verbo Fuo, fuis, id eſt ſum. cuius adhuc aliqua reperiuntur apud Plautũ, & ipſum etiam Virgilium. vt Æneid. 9, Tros Rutulúſve fuat, nullo diſcrimine habebo. Plautus in Amph. Ne quiſquam tam audax fuat homo, qui obuiam obſiſtat mihi. Idem in Capt. Caueto mihi iratus fuas. Secunda perſona præſentis ſingularis imperatiui eſt ſis vel es. Et in plurali ſitis vel eſtis. aliquando ſite. Terentius, Bono animo es. Virgilius, Huc ades ô formoſe puer. Plautus in Curc. Site mihi volentes, propitiæ. Ibidem, Site cauſa mea Lydi barbari. Caret gerundiis & ſupinis: licet Donato mendoſe (vt opinor) ponantur eſſendi eſſendo eſſendum. Ens in vſu doctorum non eſt, à philoſophis interdum recipitur. Potens nomen eſt. participia verò præſens, abſens. ſic Mancinellus, Nihil tale à reliquis compoſitis eſt: quia non dicimus prodens, obens, &c. Aſſum, ades, adeſt. Aſſumus, adeſtis, aſſunt. Aderam, affui, affueram, adero. Imperatiuo adſis vel ades, &c. Sic Proſum, prodes, prodeſt, &c. Poſſum, potes, poteſt. Poſſumus, poteſtis, poſſunt. Poteram, potui, potueram, potuero, &c. Veteres dicebant poteſſum, poteſſem, &c. pro poſſum, poſſem. & Poteſtur, poteratur, poſſetur: pro poteſt, poterat, poſſet.

Quadrig

Qnadrigarius apud Marcellum: Quum non poſſetur diſcerni vtrius putaretur victoria. Cælius apud eundẽ: Cur iure ſine periculo bellum geri poteratur. Comicum eſt Siem, ſies, ſiet, ſient: pro ſim, ſis, ſit, &c. ſic poſſies, pro poſſis. Præſum, præfectus ſum, veluti Præſum vrbi. Superſum, id eſt reſto. Interſum, inter aliquos ſum, vel præſens ſum.

Obſum, noceo. Proſum, vtilitatem affero. Deſum, deficio. Abſum & Aſum contraria ſunt. Aſſum, aduenio. Virg. Huc ades ô Melibœe.

Fio, id eſt efficior, irregulariter fierẽ, pro firem facit, & fieri pro firi. Præteritũ eſt factus ſum vel fui. Præſens imperatiui capit à futuro optatiui fias, fiat, fiamus, fiatis, fiant. quia fi nõ dicitur, & fite rariſſime legitur, vt apud Catonẽ, & fitote in Amplũ. Plauti. Fiens & fiendus barbara ſunt. Veteres fitur dixere, & facitur paruifaciatur, & faceſſetur, & alia multa, vt probat Priſcianus, quæ exoleuerunt. In reliquis fio per quartam coniugatur.

Volo ex Donato notũ eſt. Imperatiuo caret, quia voluntas libera eſt: tamẽ loco imperatiui aliquãdo futurum optatiui capimus. Teren. Quæſo ædepol: quoniã nõ poſsit fieri id quod vis, id velis quod poſsis. ſed hortatio potius eſt quàm imperatio. Diomedes imperatiuo etiam dedit volito, volitote: quæ in vſu nõ ſunt. Cic. in 2. de natura deorũ dixit, Quo facilius id quod docere volimus, pro velimus, teſte Nebriſſenſi. Supino gerundiiſque caret, teſte Phoca, licet iuniores auſi ſint dicere volitum voliturus. Compoſita ſimiliter eunt, vt peruolo peruis peruult, &c. id eſt valde volo.

Malo, mauis, mauult: malumus, mauultis, malunt. Malebã, malui, maluerã. Malam, males, malet. Qintil. lib. 1. Qui Græcã figurã ſequi malet, non Latine, ſed citra reprehenſionem loquetur. Imperatiuo caret. Optatiuo, Mallem, maluiſſem, malim. Coniunctiuo, Malim, mallem, maluerim, maluiſſem, maluero. Infinitiuo, Malle, maluiſſe. cæteris caret. & ſignificat magis volo. Mauelim, mauellẽ, &c. Plautus in Aſin. Moriri ſeſe miſere mauolet, quàm non perfectum reddat. Et in Amphi. Experiri iſtuc mauellem me, quàm mihi memorarier.

Nolo ſimiliter coniugatur excepto imperatiuo, Nolo, nonuis, nonuult: nolumus, nonuultis, nolũt. nolui, noluerã: nolam, noles. Imperatiuo tempore præſenti, ad ſecundam perſonã noli: & pluraliter nolite. Futuro ad ſecundã perſonã nolito: & pluraliter nolitote. Optatiuo nolem, noluiſſem, nolim. Coniũctiuo nolim, nollẽ, noluerim noluiſsẽ, noluero. Infinitiuo nolle, noluiſſe: & ſignificat nõ volo.

Eo & *Queo* per quartã coniugantur, & nihil irregulariter habent, niſi ibam quibam, ibo quibo: & in quibuſdam temporibus aut perſonis ſecundã vocalem pro tertia: vt Eo, is, it. Pluraliter imus, itis, eunt: ibam, iui, iueram: eam, ies, &c. ſed melius ibo. Alia olim ſimiliter enunciauerunt: quia Virgil. linibat, nutribat, &c. dixit, pro liniebat, &c. Cæcil. Audibis male, ſi male dicis mihi. Propertius. Lenibunt tacito vulnera noſtra ſono. Plautus in Aulul. Teſtudineum iſtum grandibo gradum. Imperatiuo eat, eamus, eunto, euntote. cætera recte. Optatiuo futuro eam, &c. Coniũctiuo tempore præſenti eam, &c. cætera recte. Gerundia eundi, eundo, eundum. Sic queo coniugabitur omnino. cuius gerundia non inueni, nec à væneo participia.

Sultis comicum eſt, pro ſi vultis, & *Sis*: pro ſi vis: & *Capſis*, pro cape ſi vis: *Sodes*, pro ſi audes, quibus comici & alij interdũ vtuntur ad vitandam arrogantiã: quia ſuperbũ foret maioribus imperare. ideo addunt ſis, ſodes, ſultis: pro ſi vis, ſi vultis, ſi audes, vel ſi placet: vt videſis, capeſis, apageſis, caueſis, dic ſodes, &c. Perſius. videſis ne maiorum tibi forte
Lumina frigeſcant. Donatus vocat ſis parelcon, id eſt adiectionẽ. Quidam dicunt ſodes eſſe aduerbium hortandi vel precandi. Priſcianus verbum eſſe vult. Indicatiuo modo, tẽpore præſenti, ad ſecundam perſonam ſingularem ſodes: cæteris caret. Sic ſecũda perſona præſentis indicatiui ſis, & pluraliter ſultis: cæteris caret.

Edo, es, eſt. Et pluraliter edimus, editis, edunt. Edebam, edi, ederã, edam. Imperatiuo es vel ede, edat: pluraliter edamus, edite, vel eſte, edãt. Futuro eſto vel edito: pluraliter edamus, eſtote vel editote, edũto vel edũtote. Optatiuo eſſem, ediſſem, edã. Coniũctiuo, edam, eſſem, ederim, ediſſem, edero. Infinitiuo eſſe, ediſſe, eſurũ eſſe. Gerundia edendi, edendo, edendũ. Supina eſum eſu, vel eſtum eſtu. Paſsiuũ regulare eſt: niſi quòd eſtur pro editur etiam dicitur. Compoſita autem ſimiliter: vt Comedo, comes, comeſt, &c. Exedo, exes, exeſt. Virg. 4. Æneid. Quid delubra iuuant? eſt mollis flamma medullas. Idem primo Georgicorum, vt mala culmos Eſſet rubigo. Plaut. in Milite, Es, bibe: pro ede dixit: vt Nebriſſenſis notauit. Martial. Si vis eſſe ſatur, noſtrũ potes eſſe priapũ. Ouid. primo de Ponto, Eſtur vt occulta vitiata putridine nauis. Plautus, Sine modo veniat ſenex quem abſentẽ comes. Idem, Tam facile vinces, quàm pyrum vulpes comeſt. Plin. Comeſſe fœtus ſuibus non eſt pro-

digitum.Tull.Ægritudo lacerat & exeſt mentem.Lucanus, Aut latus alti montis adeſt. Cicero pro Hortenſio, Quæ ſæpe ipſe comeſt.Et pro Sextio, Et bona ſalus comeſſet.Et pro L. Flacco, Quaſi bona comeſſe Romæ non liceret.Apud veteres edo omnino regulariter coniugabatur teſte Seruio in illud quinti Æneid.

Non media de gente Phrygum exediſſe nephandis.

Vbi etiam dicit es à ſum corripi,ab edo produci.Hieronymus in ſacris quandoque vetuſtiſſimos imitatur:vt Quis plantat vineam,& de fructu eius non edit? Viuenti dabo edere de ligno vitæ. Seruio concinit Diomedes dicens, Veteres declinabant, Edo, edis, edit. Veteres intellige, qui longo tempore ante Ciceronem fuerunt. Ergo melius dicemus Comes,comeſt: quàm comedis,comedit.

Auſim. Indicatiuo vel optatiuo futuri temporis,auſim,auſis,auſit:& pluraliter, auſint .cæteris caret.id eſt audebo,vel vtinam audeam.Liu.lib.1.Nec ſi ſciam,dicere auſim.Virg.in Geor.

Auſim vel tenui vitem committere ſulco. id eſt auſus ſum,vel audebo,teſte Seruio. Feſtus, Auſis, id eſt audeas.Ouid 6.Metam.Et nihil eſt quod non inopino captus amore Auſit.Catul.in epig.Quis huic Deo comparatier auſit?

Quæſo.Indicatiuo tempore præſenti.ad primam perſonã quæſo:& pluraliter,per eandẽ perſonam quæſumus,irregulariter u pro i.id eſt rogo & rogamus.Cætera exoleuerũt.Cic.in 1.de leg.Quamobrem aggedere quæſumus.Sill.lib.14. -non ardua regnis Quæſumus aut inhonora tuis. Pollitianus per i quæſimus vt legimus dixit,& ſignificat rogo,rogamus.olim fuit integrum Quæſo,quæſis,quæſiui,quæſitum vel quiſum.Infinitiuo quæſere apud Salluſt. teſte Phoca. Lucretius in primo, Ni diuûm pacem votis adit,ac prece quæſit.

Forem. Optatiuo modo,tempore præſenti,& præterito imperfecto,& coniunctiuo modo, tempore præterito imperfecto,vtinam vel quum Forem,fores,foret:& pluraliter, forent. id eſt eſſem, eſſes,eſſet, eſſent.

Infinitiuo futuro,fore,id eſt futurum eſſe.& ita differt ab eſſe contra indoctos.Cæteris caret.Teren.Dixin' hoc fore?Cõpoſita autem eodem modo,Afforem,id eſt adeſſem : Proforem, prodeſſem. ſic reliqua per compoſita à ſum declarantur.Virg.

Atque vtinam rex ipſe noto compulſus eodem

Afforet Æneas.Cõfore ſimul fore.Terẽ.Chremes mihi exhorãdus eſt,& ſpero cõfore. Defore, defuturum eſſe.Sill.Promittitq; viris nulli ſe defore teſtem. Hor. Quæ nocuere ſequar:fugiam quæ profore credã.Forẽ pro fuiſſem ſumitur,ſed rariſſime teſte Seruio:vt apud Virg.8.Æneid

Non equidem extimui Danaum,quòd ductor & Arcas,

Quódque à ſtirpe fores geminis coniunctus Atridis.Fore videtur nonnunquã futuro iungi.Cic.li.5. epiſt.famil.ad Appium Pulchrũ, Quaſi diuinarem tali in officio mihi aliquando expetendum ſtudium tuum.ſed poteſt hoc eſſe gerundiuum,non participium.Idem lib.5.epiſt.ad Atticũ, Te ad me fore venturum.neſcio an mendum ſit:non auſim imitari.

Faxo, indicatiui modi eſt,futuri temporis,pro faciam.Virg.lib.9.

Haud ſibi cum Danais rem faxo, & pube Pelaſga

Eſſe putẽt.Idem,Ego fœdera faxo.Liu.li.6.Faxo me iuuet vox iſta. Cõiugatur antẽ faxo faxis faxit & pluraliter faxũt.Dicimus etiã faxim faxis faxit.& pluraliter faximus,faxitis,faxint : pro faciã facias,&c.vel fecerim feceris,&c.Faximus ponit Nebriſſenſis.& eſt faxim optatiui modi,futuri tẽporis,& præſentis cõiunctiui.Liu.lib.6.Quod faxitis deos,velim fortunare.id eſt facietis.Ennius apud Cic.in lib.de ſenectute,Nemo me lachrymis decoret,nec funera faxit.id eſt faciat.Teren. in Haut. Vtinam dij ita faxint.Plaut.Verbum caue faxis verbero.Idem in Aulul.Lubens faxim.

Cedo. Imperatiuo modo,tẽpore præſenti,ad ſecundã perſonam cedo,id eſt dic vel da:& pluraliter ad eandẽ perſonam cedite,id eſt dicite vel date.cæteris caret.Teren.in Phorm.Tu mihi argentũ cedo.Plaut.Cedo marſupium.Terent. Quid factum eſt,cedo.Cedite apud Plautum reperies. pro hoc vetuſtiſsimi cete dixere teſte Marcello.Ennius in Medea,Saluete optima corpora:cete manus veſtras,meáſque accipite.Inuenitur cedo cecidi,cedo ceſsi:& cedo defectiuum, quod priorẽ corripit: itaq; differentia nota eſt.

Ambeſt, tertia perſona præſentis indicatiui pro circum eſt.ſola eſt.

Inquio vel inquam,id eſt dico.Indicatiuo modo,tempore pręſenti,Inquio vel inquam,id eſt dico. Indicatiuo modo,tempore præſenti, Inquio,inquis,inquit. Et pluraliter inquiunt. Præterito perfecto

perfecto inquiſti, inquit. Futuro inquies, inquiet. Imperatiuo modo, tempore præſenti, ad ſecũdam & tertiam perſonam, Inque, inquiat. Futuro optatiui inquiat. hæc in vſu ſunt. reliqua olim lecta, inquimus, inquitis, inquiam, inquite, inquitem, &c. inquiens, &c. iam pœne omnino exoleuerunt Cic. lib. 2. de Oratore, Aucupari verbo oportebit inquio, vt ea quæ ſunt frigidiora vitemus. Perſius, Hoc iuuat, hic inquis, vero quiſquam faxit oletum. Iuuen. Quando artibus inquit honeſtis. Cic. in Verrem, Vbi ſunt Pamphile inquiunt ſcyphi? Idem in ſecundo de Oratore, Tu vero inquiſti moleſtus non eris. Inquies, inquiet, inquam, apud Boëtium frequenter occurrent. Inquam etiam ſignificat dixi. Terent. in Phorm. Abs te emittere inuitum eam inque. Cic. in 4. ad Herennium, Quid enim tibi vis, aliquis inquiat. Plaut. in Aulul. Ita dij faxint inquito. id eſt dicito.

Infit tertia perſona præſentis & præteriti perfecti indicatiui tantum eſt in vſu, licet Varro infio dixit: & nonnulli inſiunt. Virgil. 12. Æneid. Ita turbidus infit. id eſt dicere incipit. Plaut. Infit lenoni ſuadere vt ſecum eat. id eſt incipit.

Aue. Imperatiuo modo, ad ſecundam vndiq; perſonam Aue: & pluraliter auete. Futuro aueto, & pluraliter auetote. Infinitiuo modo, tempore præſenti auere. Sic coniugatur *Salue.* vtrunque eſt ſalutantis verbum: vt Aue Maria, Salue regina. Et dicitur aue ab aueo aues, id eſt cupio, & præ nimia cupiditate gaudeo: vt ſit aue, gaude & lætare. non autem dicitur ab a, id eſt ſine, & interiectione Væ, vt putat cum reliquis barbaris Riga. Mart. Mane: tibi pro me dicit auere liber. Aduenienti dicimus, Aue vel ſalue: vel ipſi aduenientes. Recedentes, vale dicimus: aliquando etiam ſalue: vt Vale ac ſalue mi Cic. Martial. Iam ſatis eſt: non vis Apher auere, vale. Horatius,

Vrbis amatorem Fuſcum ſaluere iubemus
Ruris amatores. Plautus ſalueo dixit, pro ſaluus & ſanus ſum: in Truculento, Salue: ſatis eſt mihi tuæ ſalutis: nihil moror: non ſalueo. Legitur etiam in futuro ſaluebis. Cic. lib. 6. ad Atticum, Saluebis à meo Cicerone. Olim etiam lecta ſunt ſalueat, ſalueántque.

Vale, id eſt ſanus ſis, integrum eſt: quia valeo nihil aliud eſt quàm ſanus ſum. ſic docet Tiberga, Clichthoueus, pluréſque, & recte: quia à ſolo Alexandro ponitur inter ecliptica: non à Priſciano, Diomede, Phoca, Donato, &c. Cic. lib. 6. ad Atticum, Valebis igitur, & puellæ ſalutem articulatè dices. Valetudinarius, id eſt raro ſanus. Non idem de aue dicendum eſt, quia licet ex aueo deductum ſit, tamen ab illius ſignificatione, quæ proprie eſt, aliquid cupio, longius recedit.

Apage. Imperatiuo modo, tempore præſenti, ad ſecundam perſonam apage: & pluraliter ad eandem perſonam apagete. id eſt abduc, vel remoue. Ab apo, id eſt ab: & Græco verbo ago, id eſt duco. multi dicunt aduerbium vel interiectionem eſſe: mihi placet verbum eſſe, quia accuſatiuum poſt ſe regit. Apuleius, Apage ſis iam cruentos deos. Sis, id eſt ſi vis. Plautus, Apage ſis amor, tuas res tibi habe. id eſt remoue te hinc & recede. Idem, Apage: neſcio quid viri ſis. id eſt recede, hoc eſt abduc te. Idem in Amphitr. Apage: non placet mihi hoc noctis eſſe. id eſt comeſſe. In eodem, Vah apage te à me. dicit hoc Amphitryo excandeſcens Soſiæ, vbi Apage verum eſt verbum, id eſt remoue, aliena, ſequeſtra, ſeiuga. vt in Caſin. Apage te à dorſo meo. Et alibi, Apage illum à me. Diomedes bene dicit apage in plurali habere vos apagete. Apuleius in lib. 1. de Aſino, Apagete, inquit, fœtorem extremæ latrinæ. Corripit autem apage pœnultimam. vt in Verſificatoria probaui ſatis (vt opinor) bene: ſed nihil ab omni parte beatum. ideo licet plurima optimè dixerim, tamen deprehendo me aliquando vt hominem erraſſe: vt in dictione *Choragus*: cuius pœnultimam putaui corripi: quia eiuſdem eſt deriuationis cum apage pædagogus, &c. eſt enim ductor & princeps choreæ, & expenſæ ſuppeditatór, & chori conuiuiſque magiſter. veruntamen contra primitiui naturam recte producetur. Suetonius in Auguſto dicit verſus ignoto ab authore in Auguſtum editos: quorum hic eſt primus, Quum primum iſtorum conduxit menſa choragum. Itaque bonus eſt verſus, *Choragus pœnultima longa.*

Diuorum poſita fiet maieſtate choragus. Non pudet, nec pudebit vnquam, ſiquid ſenſero me erraſſe, reuocare: nec ſi poſſum, differam. Nam

Quis ſcit an adiiciant hodiernæ craſtina vitæ
Tempora dij ſuperi? Id ſi reliqui facere vellent, pulchre ſe haberet lingua Latina.

Euge. Imperatiuo modo, tempore præſenti, ad ſecundam perſonam euge. cæteris caret. plurimi dicunt eſſe interiectionem aſſentientis & ſponte ſua congratulantis. Perſius, Euge poëta. id eſt bene age & confortare. In Pſal. Euge euge viderunt oculi noſtri. id eſt bene bene, teſte Hieronymo.

Aio, id eſt dico. Indicatiuo modo, tempore præſenti, Aio, ais, ait: & pluraliter aiunt. Præterito imperfecto aiebam, &c. integrum eſt. Præterito perfecto aiſti: & pluraliter aiſtis. Imperatiuo tem-

pore præſenti, ad ſecundam perſonam ai. Futuro optatiui, & præſenti coniunctiui aias, aiat: & pluraliter aiamus, aiant. Participium eſt aiens. Cætera non ſunt in vſu: licet quidam ponant aiam, aies, aiet, pluráque. Plautus in Rud. Vel tu mihi aias, vel neges. Idem, Vel ai, vel nega. Næuius, An nata eſt ſponſa prægnans, vel ai, vel nega. Cic. de fin. bon. Quaſi ego curem quod ille aiat, aut neget. Gel. lib. 16, Siue aias, ſiue neges, hærebis in captione. Priſcianus aiamus dixit in lib. 1. conſtruct. Diuus Auguſtinus aiſti dixit quodam in loco, atque aiſtis, Vos adiicientes in maloaiſtis. Sabellicus arbitratur legendum eſſe apud Catullum aite pro dirite. Apul. 6. Metamorph. Sic aiens cryſtallo dedolatum vaſculum tradidit. Cic. in Topicis, Contraria aientibus inquit.

Ouat. Phocas ſolum ponit hanc tertiam perſonam. participium eſt ouans. reliqua parum ſunt in vſu: licet quidam ponant ouo, ouas, ouat, &c. ſine eclipſi. Siquid tamen apud elegantiſſimos oratores vel hiſtoricos vel poëtas inueneris, vtitor: & parcè quidem raro inuentis vtendum eſſe ſemper memento. Ouat, id eſt lætatur, & gaudium vociferando aut canendo demonſtrat. Liuius libro primo, Romani ouantes ac gratulantes Horatium accipiunt, eo maiore cum gaudio quo propius metum res fuerat. Virgilius 1. Georgic. Et ouantes gutture corui. Ouatio, paruus triumphus: de quo multa apud alios reperies.

Amabo integrum eſt. quia coniugatur amo, amas: nec eſt proprie interiectio, licet interiectionis vel aduerbij officio fungatur blandiendi. regit enim poſt ſe accuſatiuum vt amo: & pœnultimam ſemper producit contra Phileticum & plures. Cicero in 2. epiſt. famil. Amabo te cura & cogita. ſic Plautus perſæpe.

Explicit, & pluraliter expliciunt, Alexander ponit: quæ à doctioribus cenſentur barbara. Latini dicunt Liber eſt explicitus, aut finitur. Mart. in Apophoretis, Verſibus explicitum eſt omne duobus opus. Addunt eclipticis Luceſcit, dieſcit, ninguit, pluit: quia ſolas tertias perſonas in vſu habent & impersonalia: quia, authore Phoca, carent futuro imperatiui, gerundiis & participiis. Plura videbis in Syntaxi. Siquis vellet omnem antiquitatem diligenter perſcrutari, longè plura inueniret anomala & ecliptica, vt exceſſis & irritaſſis, locaſſis, prohibeſſis, taxis, danunt, perdiunt, leuaſſo, duis, creduis, creduas, duit, ſupplicaſſis, negaſſis, adaſſint, duas, ſeruaſſis, &c. pro excedas, irrites, locauero aut locem, prohibeas, tangas, dent, perdant, leuo aut leuabo, des, credes, dederit aut det, ſupplices, neges, adigant, des, ſerues. ſine numero id genus alia ſunt apud Plautum & vetuſtiſſimos. vt bitet pro veniat. Plautus, Dij te ſeruaſſint. Idem, Id Iuppiter prohibeſſit. Terentius, Caue quoquam ex iſthoc exceſſis loco. Varro, Caue ne meum taxis librum.

Dor, furo, for, der, fer, vix vnquam ſuſcipit vſus.

Primæ perſonæ dor, furo, for, der, fer, à fari non ſunt in vſu, teſte Martiano Capella. id de ſimplicibus intellige: quia peſſundor, affor, bene dicimus.

Dic, duc, fac, fer ais. ſice non ſic dicitur apté.

Apocope in imperatiuo. Per apocopen dicimus dic, duc, fac, fer: pro dice, face, &c. ſic prædic, adduc, benefac, perfer. Compoſita autem à facio, vbi a in i vertitur, non patiuntur apocopen: quia perfice, infice, dicimus: non perfic, &c. Leges aliquando dice, duce, *Face*. Terentius, Orandi iam finem face. Idem, Me miſſum face. Virgil. 11. Æneid. Tu Voluſe armari Volſcorum *Edice* maniplis. pro edic, teſte Seruio. Plautus, *Circunduce* hunc has ædes. Ain' pro aiſne, vidén' pro vidéſne, &c. etiam per apocopen efferuntur. Apocope quid ſit, patet in ſecundo libro.

Syncopa diminuit de vi formata frequenter,
Ni diſſyllaba ſint. tamen inuenies bene noſti,
Et ſciſti, flaſti, fleſti. ſic plura notabis.

Syncopa in verborum præteritis. Syncopa præteritis in ui ſyllabam deſinentibus, & inde formatis ſæpe contingit: vt Petij pro petiui, formaſti pro formauiſti, rediit pro rediuit, &c. Diſſyllaba rarius ſyncopantur: quia moſti pro mouiſti, naſti pro nauiſti, iſti pro iuiſti, triſti pro triuiſti, vix vſquam inuenies præſertim extra compoſitionem. quia commoſti, rediſti vel rediiſti, intriſti, & plura aliquando leges, vt frequenter noſti, ſciſti, flaſti, fleſti. Mart. Nubere vis priſco, non miror. Paula ſapiſti. Horat. Vnde tam bene me noſti? Terentius, Sciſti vti foro. Terent. Omnes congruunt: vnum quum noris, omnes noris. Idem, Ni cauſam noſſem, crederem hunc verum loqui. Idem, Eho tu conſobrinum tuum non noras? Naſo, Fleſti

diſced

diſcedens,hoc ſaltem parce negare.Inuenies etiã neſti,conſueſti,&c.Sil.lib.7. Qui memet finibus vnquã amorim Auſoniæ.pro amouerim.ſic Horatius cõmorit pro cõmouerit,dixit.Cic.lib.7.epiſt. fam.ad Trebatiũ,Nam Vlubris honoris mei cauſa vim maximam ranunculorũ ſe cõmoſſe conſtabat.pro cõmouiſſe.Virg.3.Æneid.Hircanæq́ue admorunt hubera tigres.pro admouerunt.Fit etiam in aliis terminationibus præteritorum aliquando ſyncopa,ſed raro,& vix apud alios quàm poëtas. Virg.Æneid.1,Acceſtis ſcopulos,pro acceſsiſtis.Idẽ extinxem,pro extinxiſſem:& plura dixit. Hor. euaſti,ſurpite,ſurpuerat,& plura. Naſo abſtit. Comici dixti,intellexti,&c.percuſti, immiſti,& alij vixet,diuiſſet,erepſem,& cætera ſolum poëtica.

Præteritum ſignant & præſens præteritiua
Sub voce,hæc,odi,cœpi,noui,meminíque,
Et pepigi.memini tote,atque memento reponit.

Hæc quinque verba odi,cœpi.noui,memini,pepigi, ſub voce præteritiua ſignificant præſens & præteritum tã imperfectum quàm perfectum:vt Odi,id eſt odio habeo,habebã,aut habui.Sic cœpi, incipio,incipiebã vel incœpi.ſic dices de reliquis.Differunt itaque noui eclipticum,& noui à noſco: quia hoc ſolum præteritum ſignificat:& illud præſens & præteritum.Noui annumerant iſtis Diomedes,Phocas, Sergius. Lancilotus reclamat.Phocas etiã pepigi adiicit.licet alij à pango,alij à pago, alij à paciſcor deriuent.vnde Seruius in octauo Æneid.Tentamenta tui pepigi.dicit paciſcor præteritum facere pepigi vel pactus ſum:vt Placeo,placui vel placitus ſum.Itaque pepigi eclipticum differet à pepigi præterito à pago vel paciſcor,vt de Noui diximus.

Odi à quo verbo ſit,non ſatis liquet: habet ſupinum oſum .hinc oſor,id eſt contemptor:vt *Oſor* vxoris, latinitatis.& participium *Oſus*, id eſt odio habens. Plautus Inimicos oſa ſum. *Exoſus*, *Peroſus*, valde oſus: quia exodi,perodi,pro valde odi,olim dicebant.Virg.
-ſi nondum exoſus ad vnum
Troianos.Naſo,ille peroſus opes,ſyluas, & rura colebat hinc *Oſurus* participiũ futuri tẽporis. Cic. in Lælio,Vt ſi vellet,aliquando eſſet oſurus.Inuenitur verbum in ſacris integrum *Odio* odiui oditũ: quod apud Ethnicos rariſsime leges.Cic.vſus eſt in libro de Oratore dicens,Aut odiãt,aut diligãt. Seneca de virtutibus cardi.Neminem odias.Hiero.in Pſalte.Odiui omnẽ viam iniquitatis. Ethnici ſæpius odi dicũt.Horat.Oderunt peccare boni virtutis amore.Dicta verba ſolum habent tempora à præterito formata.vt Odi,oderam,odiſſem,oderim,odiſſem,odero,odiſſe.ſic reliqua.

Memini vltra alia habet in futuro imperatiui memẽto tu,mementote vos.Meminero,odero,&c. etiã habent ſenſum futuri indicatiui.Memini,id eſt recordor vel recordatus ſum, facit participium meminens raro lectum.Vallæ placet eſſe ab antiquo verbo meno.hinc mentum & mentio.

Cœpi cum œ diphthongo,venit ab antiquo verbo *Cœpio*,incipio.Teren.in Adelph. Olfeciſſem quã ille quicquam cœperet.Plaut.in Menæh.Neque pugnas velitis cœpio.Cato,Cœpiam ſeditioſa verba loqui ſupinum eſt *Cœptum*. inde participium cœptus,cœpta,cœptum,& nomen cœptum, id eſt initum.Ouid.Dij cœptis aſpirate meis.Dij cœpta ſecundent.A cœpio,œ in i breuem verſa,(quamuis longam eſſe velit Nebriſſenſis) fit incipio,& quod idem ſignificat occipio:incœpi,occœpi, incœptum,occœptum.hinc frequentatiuum,incœpto,occœpto.Virgilius, Incipe Damœta, &c. alij hæc à capio deducunt.

Sunt neutropaſſiua ſolet,fit,fidit,& audet, *Verba neutropaſſiua*
Mœreo cum gaudet,paſſiuum præteritum dant.
Aſt vtrunque volunt titubo,placeo,pateóque,
Sueſco,caret,iuro,prandet,nubit,miſerétque,
Cœno,piget,tædet,pudet,& licet:addito poto,
Et libet,& mereor:pro quo mereo quoque legi.

Verbum neutropaſsiuum eſt,quod deſinans in o,facit præteritum acſi deſineret in or:vt ſoleo,ſolitus ſum: fio, factus ſum: fido, fiſus ſum:audeo, auſus ſum: mœreo, mœſtus ſum : gaudeo, gauiſus ſum. olim dicebant in præterito ſolui,fiſi, auſi, mœrui, gauiſi, & plura iam penitus exoleta.

Salluſtius & Solinus ſolui dixere. Tu ſolitus ſum dicito. Quædã retinent vtrunq; præteritum actiuę & paſsiuæ vocis: vt titubo, titubaui vel titubatus ſum: placeo, placui & placitus ſum: careo, carui & caſſus ſum: iuro iuraui & iuratus ſum: prãdeo, prandi & pranſus ſum: nubo nupſi & nupta ſum, miſeret, miſeruit & miſertũ eſt: cœno, cœnaui & cœnatus ſum, piget, piguit & pigitũ eſt: tædet, tæduit & pertæſum eſt: quia tæſum nõ eſt in vſu. pertædet, pertæduit & pertæſum eſt: pudet, puduit & puditũ eſt: licet, licuit & licitũ eſt: poto, potaui & potus ſum: libet, libuit & libitũ eſt: mereor, merui & meritus ſum. dicitur pro eodẽ aliquando mereo. Mereor tamen non neutro paſsiuũ vocatur, ſed neutrũ paſſiuum teſte Phoca: quia quũ in or deſinat, facit etiã præteritũ ac ſi deſineret in o, qualia ſunt teſte Gellio lib. 2. cap. 2., Diuertor diuerti, lauor laui: aſtringor aſtrinxi, extergor extersi. quibus alij iungunt opperior opperui, paciſcor pepigi, liceor licui. de quo verbo in Syntaxi plura dixi. Cic. lib. 12. ad Atticum, De Druſi hortis quanti licuiſſe tu ſcribis, ego id quoque audierã. *Licet*, id eſt pretiũ defero. Imperſonalia miſeret, piget, &c. in Syntaxi declarantur.

Soleo participium facit *Solens*: ſoliturus non legi. Plaut. in Amphit. Si dixero mẽdacium, ſolens meo more fecero. id eſt vt ſoleo. vox eſt, vt ait Baptiſta Pius, nitida & eloquẽtiſsima, nec minus propria quàm *Inſolens*, id eſt nõ ſolens. Terẽ. in Andria, Quid tu Athenis inſolens? Dicicitur etiã *Inſolẽs*, conſuetudine impudens ac petulans. Hinc inſoleſco, id eſt petulans fio. Salluſtius, Animus malarum artiũ inſolens. Puerilis animus per licentiam inſoleſcit. Inſolitus nomen, id eſt non ſolitus. Salluſt. Talibus viris non erat labor inſolitus.

Fio, quartæ eſt. Horat. Lenior & melior fis accedente ſenecta.

Fido, fiduciã & ſpem habeo. Virg. Fidite ne pedibus. Confido, idem. Diffido, non fido. Fidus, cui fidendum eſt. Petrarcha, Fidus auaritiæ nunquã contingit amicus. Infidus pœnultima longa, id eſt nõ fidus. Perfidus pœnultima breui, à fides, qui fidem violat. Confidentia, id eſt audacia.

Audeo, ſum audax. Paulus, In quo quis audet, & ego.

Mæreo, mœſtus ſum, per æ vel œ diphthongon, id eſt lugeo & triſtor. Mœror, mœſtitia, idem, id eſt luctus, triſtitia.

Gaudeo, lætor. Propheta, Non eſt gaudere impiis dicit Dominus.

Titubo, id eſt lingua vel pedibus vacillo, nec inſiſtere queo. Quintil. Iugulaſti vulneratum, titubantem ſtrauiſti. Ouid. Haud aliter titubat, quàm ſi mera vina bibiſſet.

Iuro, iuramentum facio aut præſto. Cic. ad Heren. Iuratus fuerat. id eſt iurauit. Capitur etiam paſſiue. Virg. 2. Geor. Aut coniurato deſcendens Dacus ab Iſtro. Inuenitur etiam paſſiuũ iuror. Lucanus in quinto, Et lætæ iurantur aues bubone ſiniſtro. Stat. 7. Theb. Numina captiuis etiam iurabere Thebis. Iniuratus, qui non iurauit. Compoſita producunt pœnultimam: vt Coniuro, ſimul iuro, conſpiro. Coniurator, id eſt conſpirator. Deiuro, periuro, exiuro, id eſt vehementer iuro. Plautus in Amphi. Exiuraſti mihi dicere per iocum. Præiuro. ante alios iuro. Eiuro, id eſt iuro non poſſe præſtari quod deſyderatur. Plautus, Eiurauit militiam. Duo mutantur in e breuem, *Deiero*, *Peiero*. Deiero, id eſt valde & ſancte iuro, vel libere iuro. vt Ionathas deierauit Dauid, eo quòd diligeret eum. Peiero, id eſt falsò & animo fallendi iuro, vel iuramentum infringo. Plautus in Aſina. Siquid fecit ſceleſtè, pro illo lingua peierat. Periurus, qui peierat. Periurium, falſum iuramentum.

Mereor, aliquid facio quãobrem dignus ſum habere. Ouid. lib. 4. Metam. Quam meruit pœnam ſolus, digeſsit in omnes. Optime de nobis meritus es. Commereo, id eſt mereor, ſæpius in malum capitur. Teren. Quid feci, aut cõmerui pater? Idem, nunquã ſciens cõmerui vt iſta caperet odium mei. Demereor, concilio, & in amicitiam iungo. Quintil. Vt pleniore obſequio demererer amãtiſsimos mei. Pro mereor legitur mereo. Plau. Tu meruiſti & adhuc meres. Idem nunquam ego illi poſſum gratiam referre vt meritus eſt de me. Ergo merui, à mereo videtur eſſe: meritus ſum, à mereor. Mereo etiã eſt militare. Lucan. Ære merent paruo. Dicimus etiam mereo æra, pro lucror. Horat. Hic meret æra liber Soſiis. Ouid. Iuſsit & in caſtris ęra merere ſuis. Emeritus, qui præ ſenio amplius nõ meret, aut rude donatus eſt. Neoterici barbarè capiunt demereo, demeritum pro maleficio & crimine. Poto, potaui vel potus ſum, adiicitur dictis à Gellio lib. 2. cap. 25.

Paſſiuè ſignant ſub o vapulo, væneo, fio,
Exulo, cum nubo: liceo quibus addimus aptè.

Verbum neutrũpaſsiuum eſt quod in o deſinens, paſsiuè ſignificat, vt ſex hîc poſita. *Vapulo*, id eſt

percu

percutior. Plautus, Vide ſis quàm mox vapulare vis,niſi actutum hinc abis. *Actutum*, id eſt mox. *Fio*, efficior. *Defio*, deficio. Virgilius, Lac mihi non æſtate nouum non frigore deſit. *Confio*, id eſt fio. At *Suffio*, media breui, ſuffiui, ſuffitum, id eſt fumigo, nihil commune habet cum fio. Virgilius, At ſuffire thymo, ceráſque reſcindere inanes
Quis dubitet? *Vaneo*, vendor: veteres væneor dixere. Plaut. apud Diomedem, Egóne illi venear? Cato apud eundem, Illud melius emitur quàm væneatur. *Exulo*, exul fio, & patria expellor. *Liceo*, æſtimor. Diomedes, Licet mihi. id eſt poteſtatem habeo. & Liceo lices dicimus, cum ad pretium referimus. vti Liceo denariis totidem. *Nubo*, viro trador.

ABVNDANTIA ET PRIMO VERBA communia.

Hæc & plura leges communia, largior, hortor,
Oſculor, experior, ſtipulor, moror, hoſpitor, atque
Criminor, amplector, veneror, cum dignor, adulor,
Obliuiſcor eris, interpretor: addito ſolor.

Verbũ abundans eſt quod ſub vna voce actiuè & paſſiuè ſignificat vt verbum cõmune: veluti Largior, hortor, &c. Aut quum idem eſt diuerſarum coniugationũ: vt Lauo lauas, vel lauo lauis. Aut cum aliqua in preteritis ſupiniſve coincidunt: vt mulceo & mulgeo, mulſi mulſum. Aut quum idem multiplex preteritum aut ſupinum habet: vt Sapio, ſapui vel ſapiui. horum multa ex dictis ſatis patent vt lauo: quod etiam tertiæ eſſe antè probauimus. Virg. 3. Æneid. Fluidũ lauit inde cruorẽ. Idem in 10. lauit improba teter
Ora cruor. Arto artas, vel artio artis: ſono ſonas, vel ſonis: oleo vel olo, &c. albo actiuum, albeo neutrum. ſic duro dureo, liquo liqueo.

Neo nes, & pro eodem neo neis neit, veteres dixere. Tibullus,
Aut ſi fata negant reditum, triſtéſque ſorores
Stamina quæ ducunt, quæque futura neunt. Sunt quæ cum coniugatione mutant ſignificationem: quorum nonnulla declarauimus: vt Mando, compello, appello. Fundo fundas, id eſt fundamentum iacio. Fundo fundis, ſpargo, &c. Dico dicas, cõſecro. Dico dicis, loquor. Volo volas, auium eſt. Volo vis, cupio, &c. Lego legas, legatum mitto, vel in teſtamento do. Lego legis, patuit. Sero ſeras, claudo. Sero ſeris, ſemino vel planto. Educo éducas, pœnultima breui, id eſt nutrio. Edûco edûcis, pœnultima longa, extra duco. Talia diligẽs præceptor per ſe plura inueniet. Nos receptui canimus, paululum tantum de communibus dicturi.

Verbum commune eſt, quod in or deſinens, actiue & paſſiue ſignificat: vt *Largior* largiris, id eſt tribuo aut tribuor. hinc dilargior, elargior, idem.

Hortor hortaris, id eſt incito, admoneo: vel incitor, admoneor. vt Hortor canem in cuniculum. Adhortor, id eſt valde hortor. Dehortor, id eſt diſſuadeo.

Oſculor, oſculum do vel accipio. Exoſculor, id eſt valde oſculor, laudo & amplexor.

Experior, tento vel tentor. Terent. Omnia prius experiri verbis quàm armis ſapientem decet. Expertus, qui probauit.

Stipulor, id eſt rogo vel rogor in obligatione contrahenda. hinc Aſtipulor, pro aſſentio. Inſtipulor, id eſt ſtipulor. Reſtipulor, id eſt contra ſponſionem pecuniæ obligo.

Moror, in mora teneo vel teneor, expecto vel expector. Quis te moratus eſt? Mulier à muliere facile moratur. Demoror, remoror, valdè & iterũ moror. Immoror, in aliquo moror: vt Quid multis immoror verbis? Expendo curóque moror ſignificat. vt Plautus, Nihil moror dotes iſtas dapſiles. ſat dotata virgo ſi bona eſt. Et habito. vt Moror Gandaui. *Hoſpitor*, ſuſcipio vel ſuſcipior hoſpitio. *Criminor*, id eſt accuſo vel accuſor. Crimen, accuſatio vel peccatum.

Amplector, circundo vel circundor, & accipio vel accipior. Seneca, Mala pro bonis amplecti dementia eſt. *Veneror*, id eſt honoro vel honoror. hinc Venerandus, venerabilis, veneratio.

Dignor, dignum iudico vel iudicor. Virg. Non equidẽ tali me dignor honore. Idẽ, Coniugio Anchiſa Veneris dignate ſuperbo. id eſt dignè habite, teſte Seruio. *Adulor* commune eſſe in Syntaxi oſtendimus. *Interpretor*, declaro vel declaror: vt Interpretor Virgiliũ. A Pio interpretatur Plautus.

Obliuiſcor rarius paſſiue capitur. Virgilius, Nunc oblita mihi tot carmina.

Solor & conſolor, id eſt conſolationem do vel accipio. His me conſolor. In Euangeliò, Hic conſolatur: tu verò cruciaris. Gellius lib. 15. capite decimotertio, oſtendit communia eſſe vtor, vereor, hortor, conſolor, teſtor, dignor, confiteor. lōge plura ponit cum aliis Priſcianus, vt auxilior, medeor, tutor, tueor, conſpicor, deſpicor, metior, aſpernor, miror, conſector, carnificor, conſequor, aſſector, aſſequor, adminiculor, auguror, dominor, architector, abominor, aggredior, machinor, furor, venor, fruſtror, arbitror, reor, metor, adorior, blandior, calumnior, argumentor, execror, complector, vociferor, amplexor, demolior, fari, velificor, depeculor, adipiſcor, polliceor, exordior, patior, & plura quę à Priſciano & Neſtore probantur. Id etiam notandum eſt, multa verba communia, & deponentia olim abiecta r in o etiam deſiiſſe. Cic. lib. 15. ad Atticum, Te vt à me diſceſſeris, lachrymaſſe, moleſte ferebam. Tam frequens eſt lachrymo, vt eo non minus libenter quàm lachrymor vterer. Titinnius, Laudo quòd oſculaui priuignæ caput. Ennius, Contempla: & templum Cereris ad læuam aſpice. ſic mino, adulo, deſolo, &c. à Marcello Priſcianóque, & pluribus pulchrè declarata.

Grammaticæ Deſpauterianæ

LIBER VII.

De verborum formis.

princip:

PRæcipuas verbi formas cognoſce quaternas.

Formæ verborum principales ſunt quatuor. Perfecta, vt lego: meditatiua, vt lecturio: frequentatiua, vt lectiro: inchoatiua, vt ferueſco, caleſco. Priſcianus ponit plures formas minus principales: Deſyderatiuā: vt Viſo, capeſſo, faceſſo, id eſt cupio videre, capere, facere. hoc dictum reprobat Valla: quia viſo, non cupio videre: ſed eo ad videndum, ſignificat. ſic capeſſo, &c. Diminutiuam: vt Garrulo, modicum garrio. Sorbillo, parum ſorbeo. Cauillo, aliquantulum caluo. dic etiam cauillor. Piriſſo, modicum bibo. Sunt item quædā apparitiua dicta: vt Albico, id eſt albeo: fodico, fodio: nutrico, nutrio: vellico, vello aut carpo. Mātuanus, Albicat intactum niueo velamine corpus. Sunt & illa imitatiua, Patriſſo, Græciſſo, Atticiſſo, & ſimilia: id eſt imitor patrem, Græcos, Atticos. Plautus, Id tu ne miraris ſi patriſſat filius. Poëtor poëtaris, philoſophor philoſopharis, id eſt operā do poëtis & philoſophis, aut hos imitor. Gręcor & pergræcor, id eſt more Græcorum indulgeo genio. Fiunt quoq; verba à nominibus & aduerbiis: vt Lignor, frumentor, perendino, &c. quæ non habent certam formationis regulam. ideo reliquis omiſſis ſolum de frequentatiuis, quæ etiam iteratiua dicuntur, & inchoatiuis vel incœptiuis, meditatiuíſque dicemus.

DE FREQVENTATIVIS SEV ITERATIVIS.

Sic iteratiuum formes, ito fiat ab atum.
V per o mutabunt bene cætera verba ſupini.
Si fuit or, manet or. Sunt cuncta frequentia primæ.
Prætereunt legem nato, quærito, fundito, ſcitor,
Sciſcitor, atque agito, ſector, loquitor, pauitóque.
Perſcrutando libros doctorum plura notabis.

Verbum frequentatiuū vel (vt Diomedi placet) iteratiuum, eſt quod aſſiduam vel potius frequentem in agendo vim habet: & frequenter agendo iterat affectum, vt Salto, clamito. Formatur autem dupliciter. Primo à verbis primæ coniugationis habentibus in ſupinis atum pœnultima longa, mutando a longam in i breuem, & u vel um in o: vt Imperatum vel imperatu, imperito, clamatum, clamito. volatum, volito, &c. Reliqua frequentatiua formantur à ſupino mutando um vel u in o. vt Curſum vel curſu, curſo curſas. ſaltum ſalto. dormitum, dormito dormitas. Tueor tutum, tutor tutaris. quia ex verbis in or fiunt frequentatiua in or: veluti minor minatum, minitor.

Formantur contra regulam quædam, No natum, *Nato* natas, pœnultima breui. do autem datum, quia priorem corripit, rectè facit *Dato* datas. Cæcilius apud Gellium libro ſecundo, Adueni ac ſedi: extemplò ſuauium datat. Perſius, Hoc natat in labris. Hinc annato, innato, enato, pœnultimā breui.

Quæro

Quæro quæſitum, *Quærito* pœnultima breui facit, pro quæſito pœnultima lõga. ſed hoc quoq; Latine dici volunt nõ à quæro, ſed à quæſo. Quærito, id eſt inſtãter quæro. Et proprie de iis dicitur, qui quotidie inquirendo vix victum inueniunt, vt inquit Donatus. Terentius in Andria, Lana ac tela victum quæritans. Plautus, Qui inops & ſordibus quæritãdo alit familiã. id eſt oſtiatim quærendo victum, quod mendici faciunt: qui & *Rogatores* dicuntur. Plautus, Vt rogator oſtiatim petam panem.

Fundo, fundito funditas, id eſt ſæpe fundo aut fundo: quia frequentatiua pro primitiuis plerunque eleganter locantur. Plautus in Amphitryone, Cum cruciatu tuo iſthæc hodie verna verba funditas. id eſt fundis, effutis, loqueris.

Scio ſcitum, *Scitor*, id eſt interrogo vel inueſtigo, quæ occulta magis ac ſecretiora ſunt. Virgilius, Suſpenſi Eurypilum ſcitatum oracula, Phœbi
Mittimus. Horatius, Scitari libet ex ipſo. Sciſco facit ſciſcitor ſciſcitaris, id eſt ſcitor: & eſt magis in vſu quàm ſcitor. Plautus in Captiuis, Secede huc: nam ſunt quæ ex te ſolo ſciſcitari volo. Terentius, Quicquid eſt, libet hinc ſciſcitari.

Ago *Agito* facit, vt compoſitum eius cogo cogito, id eſt rem frequenter ad memoriam duco vel cogo. Virgilius ſecundo Georgicorum, Ipſe dies agitat feſtos. Hinc componitur exagito, ſubagito.

Legito autem, frangito, tangito tangitas, pangito pangitas, apud ſolos grammaticos inueni, ideo vt nihili verba omiſi, non docens à ſecunda perſona præſentis abiectas, addito to, facere frequentatiuum: vbi præteritum in gi deſinit: vt Lego, legito, &c. quia in frequentatiuis vix aliis quàm inuentis vtemur, niſi forſan in pulchro opere. ideo amitto amittas nollet dicere Neriſſenſis: nec mihi placent hæc & ſimilia, niſi authoritate probetur, arito, vacito, errito, calcito, creito, caſtigito, riſo, valito, &c. Itaque hæ regulæ de frequentatiuis non ſunt catholicæ, quia ſemper authoritate opus eſt: quæ vbi adeſt, recte vteris frequentatiuis. qualia ſunt apud Gellium hæc, & multo plura, defenſito, raſito, ito, eſito, victito, ſolito, aduento, defenſo, ſurrectito, obſeruito, vẽtito, molitor, reſpõſito, vectito, diuerſitor, appellito, acceſſito, portito, &c. Tacitus, Manſitaſſe vnà conuincebatur.

A ſequor fit *Sector* ſectaris, pro ſecutor, id eſt continue ſequor. Inſector, vehementer ſequor, inſequor vel perſequor.

Loquor, *Loquitor*. Gellius lib. 1, Supra modum loquitans conturbabat.

Paueo facit *Pauito* pauitas, licet careat ſupino: niſi id olim fuerit pauitũ: & ſignificat valde paueo. Teren. in Hecyra, Vxorẽ Philomelam pauitare neſcio quid dixerunt. id eſt laborare ex frigoribus, vt exponit Seruius. nam eſt reciproca tranſlatio. & timor pro frigore, & frigus pro timore ponitur. Virg. Extemplò Æneæ ſoluũtur frigore mẽbra. Siquis doctiſſimorum ſcripta perſcrutetur, plura notabit. nam paſco paſcito facit, pro paſto paſtas. Varro, Nunc feras quæ in ſylueſtribus locis paſcitant, cicures quæ cultis.

Noſco facit *Noſcito*. Plautus in Ciſtel. Nunc veſtigia ſiqua ſunt, noſcitabo. Et noto notas, priore breui, pro conſydero, ſigno, taxo. & potius à nota eſſe videtur quàm à noſco. Compoſita pœnultima breui ſunt Annoto, denoto, &c. Nunc ad rectè formata redeo, Increpo, increpito. Sillius lib. 1,
-feſſóſque labore miniſtros
Increpitat. Sic leges ſingulto, ſubuecto, aduecto, aſpecto, proſpecto, reſpecto, inſpecto, verſo, rogito, imperito, abiecto, reiecto, coniecto, dormito, adiuto. Terent. Amabo adiuta me. Gellius, Adoleſcens ego quum ad grammaticos itarem. Sillius lib. 3,
-breuitáſque vetat mutabilis horæ
Prolatare diem. A profero eſt. Statius 6. Thebaid. Reſponſant flebile Thebæ. Et primo Syluarum, Fallax reſponſat imago. Horatius capit pro reſiſtere, Reſponſare cupidinibus, contemnere honores.

Omnia frequentatiua ſunt primæ coniugationis: tamen à neo fecit Statius, teſte Calderino, neto netis tertiæ. Vt primo Sylu. Netite: nemo modum tranſmiſſi cõputet æui. Idem quarto Sylu. Cũmque tibi vagitet tertius infans. Idem, Defenſáſque patrem. Cic. in 7. epiſtol. famil. Si foris cœnitarem. Salluſtius in Catilinam, Exercitum in Aſiam ductauerat. Virgil. Fluuio merſare ſalubri. Muto facit mutito. de quo verbo pulchra videbis in annotationibus Beroaldinis. A pendo fit penſo & penſiculo, id eſt cogito & conſydero. A penſo penſas penſatum, rurſum fit penſito. vbi notabis ex frequentatiuis parum aut canoris, aut vſitatis ſæpe fieri alia frequentatiua: vt à ſi pino lectum lectu, fit lecto, quod raro reperitur. hinc lectito. Sic à frequentatiuis vix repertis facto, luſo, acto, viſo viſas, ſcripto, ſeſſo, &c. dicimus factito, luſito, actito, viſito, ſcriptito, ſeſſito, &c. Sic eſito, curſito: licet curſo curſas in vſu ſit. ſic ſurrectito, defenſito, &c. Horatius, Ad quartam iaceo, poſt hanc vagor, aut ego lecto. Idem ſecundo Sermonum, Veluti ſuccinctus curſitat hoſpes. Martialis, Cogit me Titus

actitare cauſas. Differunt tamen *Dicto* & *Dictito*: nã dictitare, eſt ſæpe dicere: dicto dictas, id eſt prælego vt alius ſcribat. Et ſuggero: vt Ratio dictat. Paracletus dictat vatibus. Hieronymus, Dictamus hæc, non ſcribimus currente notariorum articulo. Plinius in epiſtolis, O ſylua, ô litus, quàm multa componitis, quàm multa dictatis. Boëtius, Ecce mihi laceræ dictant ſcribenda camœnæ. Dictatum, eſt quod magiſter pueris dictat, & ad alia per metaphoram trãsfertur: nam imperatoris & cuiuſque artificis præcepta nonnunquam dictata dicuntur. Iuuenalis, -peragit dictata magiſtri Omnia. Vulgus male capit dictare pro cõponere. Dicto rectè frequentatiuũ dicitur: quia dictãs ſæpe idẽ dicit, & iterat ne notarius inepte ſcribat. Dictamẽ Calepinus ponit, ego apud veteres nũquã legi.

Sunt quæ à ſignificatione frequentatiua deficiunt: vt *Capto*, non eſt frequenter capio: ſed capere cupio. Martialis, Dum me captares, mittebas munera nobis. *Vendito*, cupio vendere, vel ſedeo ad vendendum: vt Hic venditat libros.

Frequentatiuum aliquando ſignificat diminutionem: vt *Dormito*, id eſt paulum & non profunde dormio, ſed per interualla: & id frequenter contingere poteſt: ſed ſemper paululum. Horat. Quandoque bonus dormitat Homerus. Et in pſalmis, Ecce non dormitabit, neque dormiet. Et alibi, Dormitauerunt omnes, & dormierunt.

Et *Scriptitare*, eſt non totam rem ſimul ſcribere, ſed per interualla & per partes diuerſis temporibus ſcribere: quanquam aliquando ſcriptito ſimpliciter pro ſcribo capiatur. Cicero libro ſeptimo ad Atticum, Et hæc & ſiquid aliud ad me ſcribas, velim vel potius ſcriptites. Hic manifeſtè oſtenditur differentia inter ſcribo & ſcriptito.

DE INCOEPTIVIS SEV INCHOATIVIS.

Præſentis primíque modi co iunge ſecundæ
Perſonæ, ſi vis verba incœptiua creare.
Sic ferues feruеſco facit. Sed tollitur hiſco.

Verbum inchoatiuæ vel incœptiuæ formæ eſt quod continuum incrementũ paſsionis innatæ ſignificat, & à Valla augmentatiuũ appellatur: & propriè tantum fit à neutris ſecundæ coniugationis, addẽdo ſecundæ perſonæ, præſentis indicatiui, ſingularis numeri ſyllabã co: vt Tepeo tepes, tepeſco, id eſt in horas magis tepeſio. Caleſco, id eſt fio calidus. Sic ægreſco, albeſco, ferueſco, ardeſco, madeſco, &c. Quorundã primitiua in vſu non ſunt: vt Igneſco, ſaneſco, herbeſco, liqueſco, iuueneſco, ſeneſco: &c. quæ ſunt ex obſoletis verbis. Igneo, id eſt ignitus & ardens ſum, &c. Fortеſco, ab exoleto forteo fortes, id eſt fortis fio. Calueſco, caluus fio. Caneſco, canus fio. Sordeſco, ſordidus fio. Sic pingueſco, macreſco. Horat. Inuidus alterius macreſcit rebus opimis. Hæc omnia, licet rectè augmentatiua dicantur, tamen non inepte appellantur inchoatiua: nam qui caleſcit, incipit aliquid caloris acquirere: licet non penitus incipiat iam primũ calere. ita declarato in reliquis. Quæ ſimiliter in ſco deſinentia formantur ab aliis verbis quàm à neutris ſecundæ, non propriè dicenda ſunt inchoatiua: ſed inchoatiuis formatione ſimilia: vulgò tamen etiam inchoatiua dicuntur: vt Præſentiſco, id eſt præſentio. Concupiſco, id eſt cupio. Pertimeſco, pertimeo.

Edormiſco, edormio. Plaut. Edormiſcam hanc crapulam quam potaui, præter animi ſententiam.

Præſciſco, præſcio. Virgilius, Corda licet longe præſciſcere.

Repueraſco. id eſt rurſus pueraſco, id eſt fio puer. Plautus, Aiunt ſolere ſenes repueraſcere.

Veteraſco, id eſt *Vetuſteſco*. hoc eſt vetus fio. Inueteraſco, valde in conſuetudinẽ venio. Nigidius inter hæc putauit hoc eſſe diſcrimẽ: quòd quæ vetuſtate deteriora fiunt, vetuſteſcere dicãtur: veteraſcere, quę meliora. & quanquã hęc differentia interim cõfundatur: tamen venuſte aliquãdo ſeruabitur. Polit. in præfat. Miſcel. Si modo hæc ipſa non vetuſteſcere adhuc, ſed veteraſcere de integro poſſint.

Adaureſco, auribus morem gero. Phileticus. Tenendum eſt vt verba adaureſcant. Viuiſco, viuo.

Labaſco, labo, cado, deficio. Terentius, Hui labaſcit vno verbo victus.

Amaſco, pro amo vetuſtiſſimi dixere, teſte Diomede. Hinc amaſcus, id eſt amator. Plautus, Iucundos amaſcos. Hoc quoque pœnè obſoletum eſt.

Integraſco. id eſt integror. Terent. Hoc malum integraſcit. Hæc in ſco omnia ſunt tertiæ declinationis, nec præterita aut ſupina habent niſi à primitiuis. quanquã nonnihil aliter ſignificant præterita vt primitiuorũ ſunt, quàm vt quum inchoatiuorũ fiunt. nam calui à caleo, ſignificat calidus fui. calui à caleſco, id eſt calidus factus ſum, & maiorem calorem nactus ſum, vt oſtendit Laurentius Valla.

Vnum

Vnum formatur irregulariter *Hiſco* ab hio hias: quia regula poſcit hiaſco. Et eſt hiſcere, proprie oſcitare. Item os ad loquendum aperire. Plautus, Ne hiſcere quidem audet. Et miror dubitóve, Næuius, Hiſcit, dubius eſt quid agat. Et pateſieri. Ouidius, Hiſcere nanque tibi terra neganda foret. Hinc dehiſco. Virgilius, —ô quæ ſatis ima dehiſcat

Terra mihi. id eſt deorſum pateſiat vt me abſorbeat. *Fathiſco* cum aſpiratione, id eſt abundanter aperior, quaſi affatim hiſco. Ambroſius libro Hex. Plerunque terra meridianæ plagæ torretur ardoribus, atque æſtu ſoluta fathiſcit in puluerem, miſerandi agricolæ labore conſumpto. Fatiſco ſine aſpiratione, id eſt deficio aut fatigor. Statius, Brachia iampridem cyclopum operoſa fatiſcunt. Item hiſco, id eſt loquor: ſed proprie ſummiſſe & timide. Titus Liuius, Tantus pauor mulierem cepit, vt diu hiſcere non poſſet. Virgilius, —vix pauca furenti

Subiicio, & raris turbatus vocibus hiſco. Ab hio etiam fit *Hiato* frequentatiuũ pro aperior, ſcindórve irregulariter: quia hiito regula poſcit. Plautus, Siqua forte concio eſt, vbi cum hiatare nondum in mentem venit. Cneus Atticus lib. 20. Iliados, Ille hiatans herbam moribundo ſuſtulit ore. Laberius paſſiue dixit fores hiatantur, pro hiatant, id eſt patent, vt Diomedes ait. quo teſte etiam dicimus per ſecundam vocalem *Hieto* hietas. Cæcilius, Sequere me tu qui mihi oſcitans hietánſque reſtas.

DE MEDITATIVIS QVÆ ET DESYDERATIVA.

In meditatiuis quod in u fit, iunge ſupino,
V ſemper breuians, rio: ſic dabit eſurit, eſu.

Meditatiuum verbum eſt quod cum primitiuo ſignificat cupio: vt *Eſurio*, eſſe cupio. etiam ſignificat famem patior. Iuuen. de Stat. Eſurit intactam Paridi, niſi vendat Agauen. Hinc eſuries, eſuritio, eſurigo, id eſt fames. Formatur meditatiuum à poſteriore ſupino correpta u, & adiecta rio: vt Partu *Parturio*, id eſt cupio aut conor párere. Virgilius, Parturit almus ager. Siquis neget in quibuſdã poſterius ſupinũ Latine dici, fingat ipſum, & ſic formet, Scaturio, ſcalpturio, prurio, ligurio, meditatiua non ſunt. Valla mauult hæc, quæ meditatiua vulgò dicuntur, dici deſyderatiua: quia deſyderium nõ meditationẽ notant. Ego deſyderatiua rectiſſime hæc appellari ſentio: nec inepte tamen meditatiua: quia maxime ſolemus meditari quæ vehementer deſyderamus. recte ergo meditatiua vocabimus cœnaturio, cacaturio. *Nupturio*, id eſt nubere cupio: vt Soror mea nupturit. *Empturio*, emere cupio. Varro in ſecundo de Re ruſtica, Te empturientẽ in campos macros adducunt crebro pedes. *Micturio*, meiere cupio, aut meio. Iuuen. Noctibus hic ponunt lecticas, micturiunt hîc. *Dicturio*, dicere cupio. Macrob. lib. 6. Saturn. Quid duces & milites, qui fortiter à ſe facta ſemper dicturiunt?

EPISTOLA APOLOGETICA.

IOHANNES DESPAVTERIVS NINIVITA AEGIdio Clauardo diui Auguſtini regulæ canonico Formocellenſi, & Iohanni Langimercio Plaſdalano S.

INgentes veſtræ humanitati gratias habeo dulciſſimi amici, qui tam ſollicite honorí meo & famæ ſtudetis: vt quæ vitio mihi ab indoctis vertuntur, nihilominus ægrè, atq; ipſe, feratis. Hæc autẽ duo præcipuè eſſe intellexiſtis: mordacitatem, & in authoribus citandis inconſtantiá, quatinus ſummos viros nimis interim acerbè ſugillare videor: &(quod peius eſt) cerdonibus paraſitiſq; conferre. Adhæc eos plerunque taxare, per quos opinionem meam ſtabilire & probare nitor. Quò fit vt cõpluſculi per Satanicã zoilorum ſuggeſtionem libellos meos, vixdũ perlecto titulo, tanquã aconitum aliquod aſpernẽtur. His falſò obiectis, ne tacendo conſentire videar, paucis reſpondendum cenſeo. Ergo de mordacitate ſic habeant cánes mei, Non vſqueadeò ſum rudis, vt neſciã multos eſſe theologos, iuriſconſultos, canonicos, animarum paſtores, & id genus reliquos ſumma doctrina, politioribúſq; literis exornatos, & magna veneratione dignos. Cæterũ inter cuiuſcunque facultatis homines, quis niſi humanarum rerum omnino expers, negauerit inueniri quoſdam elegantioris literaturæ, immo meræ Latinitatis rudes? Itaq; id ſolum colligere volui, ſi quiſpiam excellentis alicuius artis, vt theologiæ aut medicinæ profeſſor euaſerit. aut dignitatem quanlibet adeptus fuerit, non continuò eundem politioris literaturæ peritum

peritum eſſe neceſſum eſt. contrà quoſdam adeò agreſtes, ceruicoſos, & peruicaces, vt quicquid à theologo, aut in dignitate conſtituto effutiatur, tanquam à fonte Hammonis relatum, acceptandum putent. Quod ſecundò obiicitur, tam eſt friuolum, vt reſponſione vix digner. Nam ſi vitium eſt, cum interim reprehendere, per quem opinionem noſtram aliquando confirmamus, nullum artium ſcriptorem huius vitij immunem facile oſtendero. Ergo vt à philoſopho maximo incœptem, Nónne Ariſtoles Pythagoram, Anaxagoram, Platonem, cum reliquis philoſophis ſæpicule carpit, per quos opinionem ſuam nonnunquam fortificat? Quis theologorum, quæſo, niſi imitator quiſpiam ſeruum pecus, omnium doctorum opinionibus vndique aſtipulatur? Quis item iuriſconſultus ſemper Accurſio, Baldo, Bartholo, & reliquis legum, aut canonum enarratoribus ſuffragatur? Et vt ad grammaticos veniam, quiſnam Vallæ probandi locus relinquetur, ſi per nullum probare poterit, quem ſemel reprehenderit, qui nec Virgilio, nec Ciceroni ſemper concinit? Et vt rem in verba pauca conferam, tam friuola eſt hæc obiectatio, vt nemini liceat quanlibet artem ſcribere, qui uolit vſquam ab eo, quem ſemel teſtem citauerit, diſſentire. quandoquidem præter prophetas, apoſtolos, euangeliſtas, diuino numine afflatos, vix quiſquam non aliquando errat: quoniam in hac lachrymarum valle Deus ab omni parte beatum voluit eſſe nihil. Id præclarè Quintilianus enucleat libro nono, dicens, Neque id ſtatim legenti perſuaſum ſit, omnia quæ omnes authores dixerunt vtique eſſe perfecta: ſummi enim ſunt, homines tamen. ideo ait Horatius, Tu nihil in magno doctus deprendis Homero? Et alibi, Quandoque bonus dormitat Homerus. Poſſem id multis oſtendere, niſi notius ſit, quàm vt prolixa probatione indigeat. Itaque ſatis ſupérque fuerit pro omnibus vnum attuliſſe Ceſellium Vindicem hominem, teſte Gellio, doctiſſimum, nimis pueriliter ſemel hallucinatum, dum putauit cor apud Ennium maſculino genere reperiri in his verſiculis,

Hannibal audaci dum pectore dehortatur,
Ne faciam bellum, quem credidit eſſe meum cor.

Ceſellius legit interrogatiuè, Dum Hannibal audaci pectore dehortatur, ne faciam bellum, quem cor meum eſſe credidit? pro, quod cor. & id ſane nimis pudendè: quia ſic Ennius quem cordem dixiſſet, niſi putauiſſet cor eſſe aptotum. Errauit itaque, teſte Aulo, Ceſellius: quoniam tertium verſum non conſyderauit, Suaſorem ſummum & ſtudioſum robore belli: vt citra interrogationem ſenſus ſit, quem Hannibalem cor meum credidit eſſe ſuaſorem ſummum, &c. Hæc faciunt vt vehementer admirer nonnullorum væſaniam adeò pertinaciter in aliorum verba iurantium, vt mille cruces pati malint quàm authori, cui ſemel ſe addixerint, vel in vnico verbulo refragari. O imitatores ſeruum pecus. Nolo quenquem nominare, ne crabrones irritem. Iam ſatis clareſcere opinor iniuria mihi vitio dari, quòd interim longe me doctiores hallucinari oſtendam: & per eoſdem vbi veterum non obſiſtit authoritas, opinionem meam confirmem. Vix equidem vllum ſine honeſta præfatiuncula carpo, nec glorioſorum more doctiſſimorum errata in marginibus indicibúſque librorum propalo, vt ſummos viros quibuſque etiam agrariis, & bonarum oſoribus literarum deridendos propinem. Abſit à Deſpauterio tam inhumana temeritas. Præterea Alexandrum (quem ne reprehenſione quidem dignantur doctiſſimi) honeſtiſſime interim defendo: & ſiquid errauit, non eius culpæ, ſed temporum, quibus res literaria pœnè interierat, adſcribendum cenſeo: neque enim adoleſcentulos decipere, neque linguam Latinam extinguere, ſed omnibus prodeſſe ſtuduit. Cui (quamuis id aſſecutus non ſit) magnas agimus gratias: quia, ſi Ariſtoteli credimus, non modò his agere gratias æquum eſt, qui nobis præcepta diſciplinarum diligentiſſime tradiderunt: verum iis etiam qui de illis leuiter ieiunéque diſſeruere: nam hi quoque aliquid nobis vtilitatis attulêre, dum habitum noſtrum exercitatione reddiderunt aptiorem. Cæterum quantumuis honeſte de Alexandro aliiſque iudicem, ſcio pleroſque ægrè laturos, quòd illum dixerim aliquando falſa ſcripſiſſe. Id autem ideo contingit, quia Alexandri erroribus iam olim imbuti nequeunt doctioribus aſſentiri, non ſecus quàm Ethnici à ſuperſtitione liberari, vſqueadeo apud omnes conſuetudo valet, quæ inueterata (vt Beſſarion ait) quamuis iuſta careat ratione: longo tamen tempore vſuque animis hominis hæres, neſcit rebus etiam abſurdis diſſentiri atque obſiſtere. Verum vtcunque vellicabunt me doctorum hoſtes, non deſiſtam ab incœpto: quia ſpero diligentiam meam & præſentibus & poſteris profore. Itaque obdurabo, & Homericæ parænesi admodum ſalutari morem geram: Fortiter iſta feras, iamiam grauiora tuliſti. Valete amici, & Iohannem Deſpauterium veſtrum redamate. Bergis xv. Cal. Octob. M. D. X I I.

SYNTAXIS.

IOHANNES DESPAVTERIVS NINIVITA Martino Dorpio & Nicolao Buſcoducenſi Theologis eloquentiſsimis, & Iodoco Læto Iuriſconſulto, integerrimis amicis ſuis S. P. D.

QVONIAM de Syntaxi noſtra hanc pleroſque ſententiam ferre audio, vt dicant illam vtilem quidem eſſe, multò tamen pueris fore vtiliorem, ſi per quæſtiones more doctiſſimorum grammaticorum Perotti & Aldi diſtinctius omnia digerantur: quibus ego meos docendo, & identidem id experiendo, adſtipulãdum eſſe didici: ideo operæpretium me facturum putaui, ſi cupidis bonarum literarum adoleſcentulis, præſertim domeſticis, quorum cauſa nil intentatum linquo, Syntaxim facillimo modo per quæſtiones ſecundò ederem: quam vobis amici ſuauiſſimi dicandam cẽſui, vt eſſet verum amicitiæ noſtræ mnemoſynon. Eò autem hunc laborem ſubij libentius, quia multa ſcitu digniſſima ex authoribus antè à me non lectis poſt Syntaxeos editionem ſignaui, & huic nouæ editioni intexui. Necdum tamen huic operi vltimam manum aliter impoſui quam Apelles olim picturis: ſiquidem quid aptius exire, cũ in multis, tum in hac arte eſt difficillimum, propter librorum legendorum immenſitatem, & opinionum innumeram diuerſitatem. Nempe tam docte ſcripſit nemo, vt Criticorũ cenſuram ſubterfugerit. Nam quod Perſius ait, Cædimus, inque vicẽ præbemus crura ſagittis, adeò verum eſt, vt & Homerus Zoilum inuenerit, & Maro vitilitigatores compluſculos: ſatíſque cõſtet, ne Ciceroni quidem (vt Tacitus ait) obtrectatores defuiſſe. Cæterum vt vetuſtiſsimos quoſque taceam, Nónne Priſcianum grammaticorum (vt creditur) principem in plurimis carpit Valla? Nónne hunc Perottus, Neſtor, Sulpitius, Mancinellus, Lancilotus, & alij plerique auide ſugillant? Quid Alexandrum? nónne omnes, & inter hos nonnulli Alexandro longe inferiores acerbiſsime morſicant? Rudis eſt interim & falſus. eſto: non tamen beluina rabie inſectandus. Ergo reprehendendus quidem, ſed modeſte. Ego nanque de Alexandro id ſentio, quod de Actio & Pacuuio Quintilianus: illum videlicet rudem fuiſſe non ſua culpa, ſed temporum: quibus res literaria pœnè interierat. Adde quòd Alexandrũ immerito plerunque carpunt, vt ſæpicule in opuſculis meis declaro, qui inſontibus libenter patrocinor. Nos quoque quantuncunque diligentes, cum à candidis, tum à liuidis carpemur. A candidis interdum iuſte, quos oro, vt de erratis omnibus amicè me admoneant: erro nonnunquam, quia homo ſum, & in hac lachrymarum valle (vt noſtrate adagio vtar) nullum ſine acere triticum. Multo magis reprehendent me liuidi & ſemitarij magiſtelli, qui ſiquid à me præteritum offenderint, diminutum (vt eorum verbo vtar) clamitabunt. Ego verò etiam vtilia conſulto interim prætermiſi, à ſtudioſis iucundo labore addenda. Author mihi fuit Varro in tertio de lingua Latina, dicẽs: Nemo reprehenſus qui è ſegete ad ſpicilegium relinquit ſtipulam. Tum vbi ad alios remitto, pigellus dicar, & fortaſſe ignarus. At tutabitur nos (opinor) Nonius Marcellus, dicens, Adulteronem pro adultero, Laberius in primo: quem ſiquis legere voluerit, ibi inueniet, & fidem noſtram ſua diligentia adiuuabit. Habebor interdum verboſior, & patiar: ſed cum Nonio, qui vede ſubito, derepente, & comedo, comes, comeſt, recte dici manifeſtaret, citauit Titinnium, Afranium, Cæcilium, Quadrigarium, Nonium, Lucilium, Lucretium, Tullium, Actium, Pomponium, Turpilium, Varronem, Terentium, Plautum. Et cur id Nonium feciſſe putamus? Non aliud certe quàm propter grammatiſtarum peruerſam ſubtilitatem & contumaciam, qui quoniam bonos authores nunquã legunt, quicquid in grammatiſtarum nugis non reperiunt, recte dici non arbitrantur. In qua re multis modis hallucinantur, vt ſæpiſſime oſtendi. Siquid contra hos nebulones ex probatiſſimis adferas, aiunt rarum eſſe & licenter dictum. Ad horum ergo ceruicoſitatem comprimendam cogimur interdum fieri prolixiores. Poſſem id in centum oſtendere, ſed vnicum adducam. Aiunt iuga pro ſummitate montium ſingulari carere: quo in numero poëtice inuenitur, aiunt, & licenter: nobis non licet ſic loqui. Virgil. 1. Æneid. Hoc ſuperare iugum. Ego verò in ſoluta oratione auſim ſingulariter iugum dicere etiam crebriuſcule. Nam vt omittam teſtimonia à me in heteroclitis adducta, centies apud eloquentiſſimos in proſa oratione ἑνικῶς offendes. Apuleius in primo de Aſin. Iugi quod inſurgimus aſperitudinem fabularum lepida iucunditas læuigabit. Et in octauo, Syluoſi montis aſperum

perm

permenſi iugum. Cæſar in primo de bello Gallico, In ſummam planitiem iugi peruenit. Sic idem ſæpius. Liuius, Ad iugum perrexit quod hoſtes ceperant. Sic idem frequenter. Curtius lib. 3, Perpetuo iugo montis aſperi atque prærupti Cilicia includitur. In eodem, Ipſe in iugum editi montis aſcendit. Sic idem alibi perſæpe. Siquis dicat opus nimis eſſe prolixum, ſciat non omnibus omnia ſcripta eſſe: vt in primæ partis præfatione declaraui. Obtuſioribus abundè erit cum paucis exemplis principales regulas reddidiſſe, iucundæ erunt ingenioſioribus quæſtiones noſtræ, & citra neotericorum dialecticorum nugas argutæ rationes ex probatiſſimo quoque deromptę. Inerunt quædam ad rectius loquendum parum aut nihil conducentia: at ingenia acuent: nec diſcipulos noſtros indoctos videri ſinent, fungenturque hæc officio crocodilinarum & ceratinarum, quę ſapientem etſi non efficiant, à ſapiente tamen non ſunt, inquit Fabius, negligendæ: ne ſapiens etiam in minimis fallatur. Solent noſtrates grammatiſtæ multo ſudore diſputare, an Appoſitio, Euocatio, &c. ſint figuræ: & alia pleraque ſcolaſtica nugalia, quæ ipſi ſola norunt: ea noſtri diſcipuli ſi ignorent, aſſerunt indoctis parentibus nihil eos apud nos profeciſſe. Hęc cauſa eſt cur cum nugatoribus interdum nugor. Dabunt mihi plerique vitio, quòd in hac editione interdum aduerſer iis, quæ in priore editione affirmaui, & defendi. Hic Quintilianus nos tuebitur, qui fatetur ſe quędã retractaſſe. Fruſtra, inquit, ſtuderemus, ſi nihil melius inuenire liceret. Baptiſta Pius multa dãnauit, quæ in Plautum, & Sidoniũ ſcripſerat: nec miror, quum grãmatica ſit res propè immenſa. Siquid in priore editione erraui, cum ſummis grammaticis erraui, quos mecum hallucinari ex veterum libris poſtea deprehendi. Oro ergo cum Gellio doctos, vt quæ putauerint reprehendenda, iis ſi audebunt ſuccenſeant, vnde ea nos accepimus. Ego certè quoad viuã non verebor mea corrigere: ſiquidẽ id honeſtius eſt, quàm ea limanda poſteris relinquere. Idem ſi Priſcianus feciſſet, aut Domitius Calderinus, non tam ſæpe à Vallis, & Merulis vellicarentur. Ægrè ferent nonnulli quædam à me dubia relinqui, quæ nec aſſerere nec refellere audeam. Hic Curtius pro me reſpondebit, dicens in lib. 8, Nec affirmare ſuſtineo de quibus dubito, nec ſubducere quæ accepi. Dicent me oſtreperi canes tam bonis, quàm malis ſuffarcinatum authoribus, ſiquando triuialem quempiam grammatiſtam citatum viderint. At meminerint adagij, Sæpe etiam eſt holitor verba opportuna locutus. Et Horatij, Interdum vulgus rectè ſapit. Si cum triuialibus errauerim, iure rideboriſin recte ſenſerim, quur minus laudabor, quando ex ſpinetis difficulter leguntur roſæ? Profeci interim per triuiales: ergo & nominaui. quia (vt Plinius inquit) benignum eſt fateri per quos profeceris. Clamabunt obſtrigilatores & maleuoli vitilitigatores, me plagij eſſe condemnandum, ſiquid de noſtris reperiant, quod ipſi alibi legerint. His Afranium defenſorem paro, qui in Compitalibus non inuerecunde reſpondens, quòd plura ſumpſiſſet à Menandro, Fateor (inquit) ſumpſi non ab illo modo, ſed vt quiſque habuit quod conueniret mihi, quódque me non poſſe melius credidi, etiam à Latino. Cæterùm quid tantum purgato opus eſt, quum inuidis virtutis nihil placeat? Itaque ſim illis quidlibet, modo candidis placeam lectoribus: præſertim vobis & iuuenibus optimis. quorum cauſa tantos perpeſſus ſum labores, tótq; ſuſtinui indoctorum hominum ſugillationes propter Theopagitæ exilium, vt lucubratiunculæ noſtrę nulli minus quàm mihi profuerint. Valete viri diſertiſſimi, & Hadrianum Barlandum hominem oppido eloquentem verbis meis ſaluere iubete. Bergis apud diuum Guinnocum. Sexto Idus Iulias. Anno ſeſquimilleſimo tertiodecimo.

GRAM

GRAMMATICA,

& eius excellentia.

Grammatica diffinitio.

GRAMMATICA quid eſt? Ars rectè ſcribendi, rectéque loquendi, poëtarum enarrationem continẽs, omnium ſcientiarum fons vberrimus. Colligitur hæc diffinitio è Quintiliani libro primo de Inſtitutione oratoria. Eſtne grammatici etiam exponere hiſtoricos & oratores? Quid ni? Cur igitur in diffinitione, poëtarum ſolum meminiſti? Quia *Poëta* verus quodam modo omnis ſcriptor eſt: vti homo omnis creatura: & anima, teſte Ariſtotele, omnia, quia omnium imagines in ſe recipit: ita diuinus poëta omneis ſcriptores præſtat: quod de Virgilio in confeſſo eſt. Itaque per poëtarum enarrationem facile intellexeris etiam reliquorum. Poëtis proximi ſunt grammatici, teſte Cicerone in primo de Diuinatione dicente, Grammatici poëtarum interpretes proximè ad eorum quos interpretantur diuinationem videntur accedere. Ex quo liquidò oſtenditur verorum grammaticorum excellentia, qui tam rari ſunt quàm boni poëtæ. Ne grammaticos voces more vulgi eos qui vix intellectis rudimentis, vbi duas tenuerint vocabulorum origines, ita ſe oſtentant, ita venditant, ita circunferunt iactabundi (inquit Picus) vt præ ſeipſis pro nihilo habendos philoſophos arbitrentur. Hos non grammaticos, ſed grammatiſtas rectè vocaueris. Audi igitur de grammatico quid cum Quintiliano ſentiat Politianus in Lamia ſua, vbi ſic ait, Grammaticorum hæ ſunt partes, vt omne ſcriptorum genus, poëtas, hiſtoricos, oratores, philoſophos, medicos, iuriſconſultos excutiant atque enarrent. Noſtra ætas parum perita rerum veterum, nimis breui gyro grammaticum ſepſit. at apud antiquos olim tantum authoritatis hic ordo habuit, vt cenſores eſſent & iudices ſcriptorũ omnium ſoli grammatici, quos ob id etiam Criticos vocabant: ſic vt non verſus modò (ita enim Quintilianus ait) cenſoria quadam virgula notare, ſed libros etiam qui falsò viderentur inſcripti ſibi, tanquam ſubditicios ſubmouere familia permiſerint. Quin authores etiam quos vellent, aut in ordinem redigerent, aut omnino eximerent numero. Nec enim aliud grammaticus Græce, quàm Latine literatus. Nos autem nomen hoc in ludum triuialem detruſimus, tanquam in piſtrinum. Itaque iure conqueri nunc literati poſſunt, quòd grammatici nunc appellentur etiam qui prima doceant elementa. Cæterùm apud Græcos hoc genus non grammatici, ſed grammatiſtæ: non literati apud Latinos, ſed literatores vocabantur. Hæc elegantiſſimus Politianus.

Grammatici excellentia.

Grammatiſtarum ineptiæ.

SI tam excellentes ſunt grammatici, cur à ſummis viris plerunque ſumme deridentur? veluti à Plinio lib. 35. cap. 3, Scutis, inquit, qualibus apud Troiam pugnatum eſt, continebantur imagines: vnde & nomen habuere clypeorum: non vt peruerſa grammaticorum ſubtilitas voluit à cluendo. Sic deridentur grammatici à Gellio multis in locis: vt vbi de nomine (egregius) diſputatur, an ſalutandi caſum egregiè faciat an egregi. & vbi de nomine (penus) agitur: & in lib. 13. cap. vndeuiceſimo inquit, Non finitiones illas prærancidas neque fæcutinas grammaticas ſpectaueris: ſed aurem tuam interroga quo quid loco conueniat dicere: quod illa ſuaſerit, id profecto erit rectiſſimum. Et inter Neotericos Auguſtinus Dathus, Grammaticorum, inquit, incerta ſunt omnia: neque enim vllam prorſus rerum ſuarum ſtabilem legem ſeruant: opinioſiſſimi homines ſunt & nihil vnquam certi præcipiunt, &c.

Grammatici duplices.

Reſpondeo, dupliciter aliquem dici grammaticũ: arte & profeſſione. Grammatici vera arte pauciſſimi ſunt: & hi magna laude digni ſunt, vt patuit. hos non vituperant ſummi viri: quia ipſe Plinius eiuſmodi grammaticus fuit, & de arte grammatica libellos edidit. Et Gellius veræ grammaticæ fuit diligentiſſimus doctor: ſic & ipſe Dathus. Alij ſunt grammatici profeſſione, & ij plerunq; ſunt ineptiſſimi, quia ſcribimus indocti doctíque: & indigniſſimus quiſque hanc ſibi artem vendicat. verum eiuſmodi buſequæ & triuiales barbaſculi rectius grammatiſtæ quàm grammatici dicuntur, vt dictum eſt: hi paſſim ſe oſtentant venditántque cum arduis ſuperciliis, vocíſque & vultus grauitate compoſita, vt inquit Gellius, tanquam interpretes & arbitri Sibyllæ oraculorum, ſcholica nugalia effutientes: quorum multos viuentes faciè (ni candor vetaret) nominarem. hos maſtigias multis probris docti ſummo iure inſectantur.

Grammatica vnde.

Grammatica vnde dicitur? A Græco nomine gramma, genitiuo grammatis vel grammatos, id eſt litera literæ. & declinatur hæc grammatica grammaticæ, vel grammatice grammatices. Latinè

dicitur literaria, literatura, & multitudinis numero literæ literarum, quo nomine interim ſcientiam intelligimus quamlibet. *Litera* etiam epiſtola eſt. Ne dixeris puer cum ineptulis, grammatica à gramma & tica vel icos, id eſt ſcientia: quia ica adiectio ſiue protractio eſt in (grammatica) vt icus in gallicus, heroicus, &c.

Quare grammatica nomen habet à literis? Quia à literis incipit, è quibus docet ſyllabas efficere: & hinc dictiones, rurſumque orationes: quorum omnium vim, vt rectè loquamur & ſcribamus, pulchrè enucleat.

Grammaticus. Quomodo differunt grammaticus & grammatiſta? *Grammaticus* eſt qui diligenter, acutè, ſcienterque poſſit aut dicere aut ſcribere, & poëtas enarrare. Idem *Literatus* dicitur. *Grammatiſta* eſt qui barbaris literis obſtrepit, cui abuſus pro vſu eſt: Græcis Latinam dat etymologiam, & totus in nugis eſt. Latinè dicitur *Literator* & literœdus: vt Cicero aulœdos vocat qui citharœdi eſſe non potuerunt. Finxit hoc nomen *Literœdus* grammaticus minimè proletarius Curius Lancilotus. Infans & praua grammatiſtæ ars Græcè dicitur Grammatiſtice, Latinè autem literatio, teſte Capella, quidam artem literatoriam vocant. Sic differunt *Sophus* & *Sophiſta*. Nam Sophus eſt ſapiens. Sophiſta eſt ſapientis ſimia, & qui argutiis inſanit, & non tam eſſe doctus quàm videri ſtudet. Literatores etiam triuiales dicuntur: quia ferè in triuiis docebant. hinc ſcientia *Triuialis*, id eſt vulgaris, inepta, & proletaria: non quòd tres artes contineat, Grammaticam, Logicam, Rhetoricam. in quo errat cum vulgo Niger. Dicebant etiam literatorem ipſum grammaticum: nunc aliter loquimur, vt ex dictis liquet. A gramma etiam dicitur grammateus, id eſt ſcriba. nomen eſt triſyllabum per eu diphthongon. Archigrammateus, ſcribarum princeps. Apuleius libro 11, Tum ex his vnus quem cuncti grammatea dicebant. *Grammatophylacium*, locus vbi publica ſcripta ſeruantur. *Grammatophorus*, tabellarius.

Grãmatiſtice, Græcè, Literatio, Latinè.

GRAMMATICAE DIVISIO.

GRAMMATICA quotuplex eſt? Duplex, Methodice & Hiſtorice.

Methodice. Quid eſt methodice? Quæ rectè loquendi & ſcribendi præcepta continet. Vnde dicitur methodice? A methodus, id eſt doctrina: quia viam rationis præſtat. Quàm Fabius methodicen vocat, à Diomede dicitur hiſtorice: quia artis præcepta definit. ab horizo, quod eſt definio, determino. vnde eſt horizon, horizontis, noſtri viſus terminus.

Hiſtorice. Quid eſt hiſtorice? Eſt poëtas enarrandi ſcientia. Vnde dicitur? Ab hiſtoreo, id eſt enarro. Eadem dicitur *Exegetice*, id eſt expoſitiua. Hiſtorice quidem à Quintiliano dicitur, Exegeſtice verò à Diomede.

QVOT ſunt partes grammaticæ? Quatuor: Orthographia, Etymologia, Syntaxis, Proſœdia. Primæ litera, ſecundæ dictio, tertiæ oratio, quartæ debetur ſyllaba.

Orthographia. Orthographia quid eſt? Recte ſcribendi peritia, vt Chryſoſtomus cum ch aſpirato & y Græco. à chryſon, id eſt aurum: & ſtoma, id eſt os, hoc eſt os aureum. Veſter cum ſ litera in ſecunda ſyllaba. Vnde dicitur orthographia? Ab orthos, id eſt rectus: & grapho, id eſt ſcribo, hoc eſt recta ſcriptura.

Etymologia. Etymologia quid eſt? Scientia oſtendens veram dictionum originem cum reliquis accidentibus: vt Rex à rego etymum eſt. Vnde dicitur? Ab etymos, id eſt verus: & logos, ſermo, verbũ, ratio, quaſi *Veriloquium*. quod verbum vt durum Cicero, qui finxerat, fugit, & ſuauius notationem appellauit. Quo teſte, Ariſtoteles ſymbolum vocat, id eſt notam. Alij originationem nuncupauêre.

Etymon, rex nõ rector. Eſt ne Etymon ſiue Etymologia rector qui regit? Non, ſi Lanciloto credimus, quia vt contra Priſcianũ diſputat, Etymologia eſt in his quorum expoſitio cum ipſis non conuertitur: vt Rex, qui regit: neq; enim quicunque regit, Rex eſt. Luna, luce lucens aliena. Conſul à conſulendo: ſic præſul, aduena, conuena, gluma, aſſecla, cuta, arx, &c. etyma ſunt. rector, qui regit, verbale eſt, non etymon: nam quicunq; regit eſt rector. Multa in hanc rem diſputat Lancilotus, quæ etſi vera ſunt, à nullo tamen vndique obſeruantur: ideo in generibus verbalia in io diximus cum cæteris eſſe, concio, religio. &c. quod Lancilotus negat: quia concio, religio, etyma ſunt non verbalia: nos latius ſumpto vocabulo verbale cum Priſciano appellamus quicquid de verbo quoquo modo dictum eſt.

Etymologia falſa etiam apud doctiſſimos. Súntne omnes etymologiæ veræ quæ apud doctiſſimos reperiuntur? Minimè: vt teſtamentum, teſtatio mentis: fit enim à teſtor, vt à calceo calceamentum. Oratio, oris ratio: quia flectitur ab oratum: vt ab aratum aratio: à donatum donatio. Sepulchrum quaſi ſine pulchro: quia fit à ſepultum ſepulchrum: vt ab inuolutum inuolucrum, à fultum fulcrum. Lenæus, id eſt Bacchus, à leniendo mentem, teſte Donato, quod falſum eſt: quia Lenæus Græcum eſt, teſte Seruio. à lenoy, id eſt

id eſt à lacu: quia Græcum nõ recipit Latinam etymologiam. Etymologia declarat etiam dictionum accidentia: aut (vt Nebriſſenſis interdum loquitur) accidentias: vt genera, declinationes, &c.

Syntaxis

Syntaxis quid eſt? Pars grãmaticæ qua congruam orationem ab incongrua diſcernimus. Vnde dicitur? A ſyn, id eſt con: & tatto, id eſt ordino: & taxis, id eſt ordinatio: hinc ſyntaxis, coordinatio ſiue cõſtructio. Quid eſt *Conſtructio*? Debita dictionũ in oratione ordinatio. Quid eſt *Congruitas*? Oratio ſecundum grammaticæ regulam facta: vt Amo Deum. Quotuplex eſt congruitas? Triplex. Quomodo? Voce tantũ, ſignificatione tantum, & voce cum ſignificatione vel ſenſu. De prima, vt Populus cantat, de ſecunda, vt populus cantant, de tertia, vt Petrus ambulat. Quomodo differunt grãmaticè loqui, & Latinè loqui? *Grãmaticè loqui* ſiue congrue: eſt artem ita cuſtodire vt nullum admittatur vitium. *Latinè loqui*, eſt vbi elocutione luceſcit oratio, & eleganter loqui. Ideo Valla de hac oratione, Sermonem quem audiſtis non eſt meus, dixit. Maluit interpres latinè loqui quàm grãmaticè, ergo non optime dixit alibi, Noui teſtamenti non eſt litera Latina. parcius dictum oportuit. Hæc ex Calderino, Gaza, Mancinello, cæteriſque doctiſſimis. Syntaxis diuiditur: nam quædã eſt finita, vt Ego amo: quædam eſt infinita, vt Me amare. Rurſus quædam eſt perfecta, vt Amo Deum: alia imperfecta, vt ſi amares Deum.

Proſœdia

Proſœdia quid eſt? Carminis & accẽtus notitia, vt Simon, genitiuo Simonis pœnultima longa. Vnde dicitur? A pros. id eſt ad: & œdo, id eſt cano, hoc eſt accentus, & ſcribitur in ſecunda ſyllaba cũ œ diphthongo, vt comœdia: tragœdia: quia eſt eiuſdem originis, licet vulgo dicatur proſodia: nec improbet Tortellius, vt ſit ſonus apud nos qui apud Græcos, nos maluimus cum Georgio Valla dicere proſœdia: ſic pſalmœdia, non pſalmodia.

SYNTAXEOS DIVISIO.

SYNTAXIS quotuplex eſt? Triplex: Præceptiua, permiſſiua, prohibitiua.

Syntaxis triplex.

Præceptiua quid eſt? Syntaxis quæ ſub arte & præcepto continetur: vt vir fortis, turba ſedet.

Permiſſiua quid eſt? Syntaxis contra artem vitioſa, ratione vel autoritate excuſata: vt Sola bubo, omnes flere, ipſa ſine fletu, pars ſecant.

Metaplaſmus. ſchema.

Prohibitiua quid eſt? Syntaxis nobis prohibita: quia vitioſa, nec ratione, nec authoritate excuſata: vt Vos eſtis doctus. Græcè dicitur *Solœciſmus* cũ œ diphthongo in ſecunda ſyllaba, & *Striblige*: à verſura videlicet & prauitate tortuoſæ orationis, tanquam ſtrobligo quædam, Latinè imparilitas. Dicitur etiam *Solœcus*: hinc ſolœciſſo, id eſt incongruè loquor. Simile vitium vbi in dictione fit, dicitur *Barbariſmus*, vt ſi quid perperam ſcribis aut profers, aut aliter quàm debes accipis, aut peregrinum Latinis adiicis Dictio poëtis aut hiſtoricis permiſſa, reliquis prohibita apud poëtas *Metaplaſmus* dicitur, vt Surpite pro ſurripite: alituũ pro alitũ. Oratio poëtis permiſſa, quæ reliquis prohibetur, apud poëtas aut alios quibus permittitur, *Schema* dicitur, in eſt cultus & ornatus, vt Pars arduus altis puluerulentus equis. Aperite aliquis, &c. Eadem ergo conſtructio eſt prohibita & permiſſa reſpectu diuerſorũ. Neque mirum: ſi quidem vni permiſſum, alteri plerunque prohibetur. Nẽpe paucorum priuilegia non ſunt leges communes omnium. Non enim ita paganis, id eſt non militãtibus permiſſum eſt teſtari, quomodo militibus. Schemata ab Alexandrinis dicuntur impedimenta, ſed Latinis ea impedimenti ſignificantia eſt penitus inaudita, vt diaſyntetica, bonum Latinum: ꝙ parte ante, à parte poſt: licet ita loquatur etiã Valla, quia dicendum eſt Syntaxis, bene latinum, à fronte vel ante ſe, vel à parte anteriore: & à tergo, vel poſt ſe, vel à parte poſteriore. Hæc licet minutula notauit etiam Lancilotus.

Quotuplex eſt grãmatica præceptiua? Triplex: Familiaris, Media & Elegans. Familiaris quæ eſt? Circa familiarem loquendi modum perfecta conſtructio: vt te laudant omnes. Media quæ eſt? Circa laudatiorem dicendi modum perfecta conſtructio: vt Te omnes quidem honore afficiunt. Elegans quæ eſt? Circa elegantiſſimum dicendi modum perfecta conſtructio, vt Laus tua non obſcuro nec vario ſermone, ſed & clariſsime & vna omnium voce profertur. Ponit hanc diuiſionem Niger.

SYNTAXEOS ACCIDENTIA.

SYNTAXI ſiue conſtructioni quot accidunt? Duo, Concordantia & Regimen.

Concordãtia.

Concordantia quid eſt? Debita partium orationis conuenientia in genere, numero, caſu vel perſona.

Quotuplex eſt concordantia? Triplex. Quomodo? Adiectiui & ſubſtantiui, relatiui & antecedãtis, verbi cum nominatiuo à fronte recto. In hac vltima concordantia, quia etiam eſt regimen, ideo ponitur etiam in regimine nominatiui.

Eſtne cõcordantia inter reſponſiuũ & interrogatiuum? Ita perſæpe, ſed raro neceſſario: quia nũ-

quam niſi vbi ab eodem verbo reguntur, aut ab eiſdem caſus regentibus: ſic eſt in copulatis per coniunctiones, &c. ideo à doctiſſimis non ponuntur in concordantiæ contubernio: nos tamen hæc poſt relatiui & antecedentis concordantiam non omittemus.

Accidentia congruitatē diſcernentia.

Quot accidentia congruitatem mutant? Quatuor. Quæ? Perſona, genus, numerus, caſus. Perſona inter relatiuum & antecedens, & magis adhuc inter verbum & nominatiuum à fronte rectum. Caſus inter ſubſtantiuum & adiectiuum, Genus inter hæc & relatiuum & antecedens, Numerus his omnibus communis eſt. Caſus etiam vndique inter dictionem rectam & regentem.

Regimen.

Regimen quid eſt? Certi caſus exigentia de caſus natura nihil amittentis: vt exigentia accuſatiui in verbo amo eſt regimen, quia dicimus Amo literas. Quare dixiſti de caſus natura nihil amittētis? Propter caſus aduerbialiter ſine præpoſitione poſitos, vt vado Romā: quia fere totā naturam caſus & nominis amittūt: adeò vt pauciſſima admittant adiectiua, quia non dicimus niſi poëtice, vado Romā pulchrā: nec, Sum domi amplæ: ſed ſolū domi meæ, ſuæ, noſtræ, veſtræ, alienæ. Iure igitur rectore carere dicūtur ab Alexandro. Hæc dixi, quia in his noſtratium quidem miſere nequicquā ſe vexauere. Regere eſt certum caſum exigere, nihil de caſus natura amittentem.

Regere quid ſit.

Quomodo differunt regere & exigere, deſeruire & determinare? Boni authores nullā penitus in his differentiā poſuere. Potes tamen hanc ſumere differentiā. *Exigere* latius eſt quàm regere: quia dictio præter caſum nihil regit, ſed bene exigit: quia verba proh[æ]retica exigunt poſt ſe infinitiuū, non regunt: & verbum exigit aduerbium, non regit: poſterius ſupinū exigitur ab actiuis, non regitur: vt Turpe dictu. Id tamen boni authores, vt dixi, non ſemper obſeruant: quia inuenies qui dicant ſupinum in u, quod nullius caſus eſt, regi ab adiectiuis. *Deſeruire* nihil differt à regere, vt Cōparatiuus cui caſui ſeruit ſiue deſeruit, id eſt quem caſum regit? ideo nugātur grāmatiſtæ putantes præpoſitiones deſeruire, non regere. *Determinare* eſt confuſionem ſignificationis tollere, & hoc quàm latiſſime ſe extendit: nam adiectiuum determinat ſubſtantiuum, non regitur à ſubſtantiuo: infinitū determinat finitum, aduerbiū verò verbum: cognoménque nomen, & ſemper vnum ſubſtantiuorum in appoſitione determinat reliquum. Omnis dictio recta determinat regentem.

Supina non regi, ſed exigere.

Regimen duplex

Quotuplex eſt regimen? Duplex, actiuum & paſſiuum. Quid eſt regimen actiuum? Dictio regēs. Quid eſt regimen paſſiuum? Dictio recta. Quid eſt dictio regens? Quæ confuſe ſignificans declaratur per alteram: vt amo, hîc, Amo Deum. Quid eſt dictio recta? Eſt quę dictionem regentem declarat. vt Deum, hîc, Amo Deum.

Regere grāmatici rectedicunt contra quoſdam.

Verum regimen ſit dictio in hac ſignificatione ſatis Latina? Etiam: quia Seruius (vt notauit etiam Lancilotus) dicit verba regere caſus. Priſcianus vero exigere: & poſt Seruium doctiſſimi quique dicunt verba regere caſus. Etſi dicas dictio non poteſt coarctare aliquam dictionem in certo caſu: ergo non poteſt regere: quia dictio ſolum habet caſum ex voluntate doctiſſimorum virorum: ergo ex ſe non habet vim regendi. Concedimus dictionem per ſuam poteſtatem proprie non regere, ſed ex vi vſus doctiſſimorum: & tamen regit, vt in ſimili, Præfectus vrbis regit oppidanos, non ex propria poteſtate, ſed principis ſui: qui ſimul ac volet, deſinet præfectus regere. Cogor nugari: qa fuerūt, qui regimē omnino ineptè dici putarunt pro caſus exigentia, & vnam dictionem nunquā magis regi quàm alteram. Ego optime puto vnam dictionem regere, alteram regi vt enim qui regit liber eſt, veluti dominus, qui regitur, cogitur ad aliquid agendum, vt ſeruus: ſic dictio regens libera eſt, & vagari poteſt per omnes caſus vel tempora: dictio recta ſerua eſt, & cogitur in certo caſu ex voluntate doctiſſimorum: à qua ſeruitute liberabitur, quum volet vſus: quem penes arbitrium eſt & vis & norma loquendi, vt Aula regis, aulæ regis, aulam regis: noceo tibi, nocebam tibi, nocendi tibi. vides quàm libera eſt dictio regens, quàm ſerua dictio recta. Ob hanc cauſam adiectiuum à ſubſtantiuo non regitur: quia neutrum altero liberius eſt, quum in caſu diſcordiam non patiantur. ſic neque inter relatiuum & antecedens, inter duo ſubſtantiua eiuſdē caſus: quia neutrum cogitur ſtare in certo caſu ab altero, &c.

Adiectiuum non à ſubſtantiuo regitur.

Coniunctio nunquam regit.

Quot partes orationis regunt? Omnes præter coniunctionem: vt Liber Petri, hæc volucrum, amo Deum, ſatis vini, amans Deum, ad patrem, heu me.

Dixit Virg. Illius ergo venimus. hîc coniunctio (*Ergo*) regit genitiuum (illius.) male dicis igitur coniunctionē nunquam regere. Reſpondeo. ergo, in illa oratione non eſſe coniunctionē, ſed antiquū nomen indeclinabile idem ſignificans quod cauſa: vel eſt aduerbium, vt Seruius dixit, quem Beroaldus reprehendit. Virg. 6. Æneid. Quæ regio Anchiſen, quis habet locus? illius ergo Venimus. id eſt illius cauſa & gratia, teſte Christophoro Landino. Tit. Liu. Ludi Apollinares non victoriæ ſed pe-

ſtilentiæ ergo. Siſenna, Milites virtutis ergo ciuitate donati. Marcellus exponit ergo, id eſt ea cauſa. Sil. libro 1, Ille enſem nobis magnorum en inſtar honorum, Virtutiſque ergo dedit. Quadrigarius apud Gellium lib. 3. cap. 8, cõmunis exempli & fidei ergo viſum eſt, vti te ſaluum velimus. Tit. Liu. lib. 8. tertiæ Decadis, Muneris ergo in ſingulos dati. Cicero multa ponit in xij. tabulis, in quibus ſæpe ſic ergo ponitur pro cauſa, vt tertio de legibus, Funeris ergo, & auxilij ergo, &c. Cato, Sacri coërcendi ergo. Et rerum ergo. Et cuius rei ergo. Veteres tam in proſa quàm in carmine frequentiſſime ſic loquebantur. Iuniores vt Cicero & qui ſequuntur, rariſſime, niſi dicta veterum citantes, aut vbi veterem aliquem loquentem introducunt, vt Fabritium aut Catonem: ſed id perraro. igitur nos perraro ergo ſic vtimur. Verba Seruij de ergo ſunt hæc, Illius ergo, id eſt propter illum. Ergo autem coniunctio fuit: ſed per accentus mutationem in aduerbium tranſijt: & eſt ſola particula quæ habet in fine circunflexum. Multi male putant nomen eſſe indeclinabile: & dicunt poſitum eſſe pro cauſa. Hæc Seruius. Cuius dicta ſi placent, ſic ad argumentationem prius poſitam reſpondebis. Ergo apud Virgilium non coniunctio eſt, ſed aduerbium, fungens officio nominis: vt abunde hic, Abunde ingenij. & ita nulla coniunctio regit, nec regitur vnquam.

Quot orationis partes regunt & reguntur? Tres. Nomen, Pronomen, Participium: quia ſolus caſus regitur, vt Liber Petri, hæc volucrum, amor mei, amans amantem.

Quot orationis partes regunt tantum? Quatuor. Verbum, aduerbium, præpoſitio, interiectio: vt Do tibi, parum vini, ad Petrum, væh peccanti.

Quot partes orationis nec regunt nec reguntur? Vna tantum. Quæ? Coniunctio.

Vtrum omne nomen regit? Ita, aliquo modo: tamen nomen proprium & loco illius pronomen *Propria & pronomina.*
non regunt niſi per ſubauditionem, vt Maria Zebedæi, ſcilicet vxor. Æneas Anchiſæ, ſcilicet filius. ſimiliter cum dicit Virgilius, Quid meus Æneas, &c. ſcilicet filius: ſic duo fuere Iſaac filij: quorum Iacob à Deo electus eſt, quorum ſcilicet vnus videlicet Iacob. quod Boëtius expreſſit, dicens, Quorum vnus Baſilius olim regio miniſterio depulſus.

Prolixior fui: quia hæc, licet minutula, multi deſyderant: & ſi diſcipuli noſtri ab aliis interrogati, hæc ignorent, cenſeantur ignari: iam oportet quædam ſcire ſapientem quæ ad ſapientiam parum aut nihil conferunt. Sed ne fallatur, & ignarus iudicetur ſapiens etiam in minimis, vt Quintilianus docuit, carmen meum ipſe declarabo, imitatus Ælium Nebriſſenſem.

De concordantia & regimine

LIBER VIII.

Adiectiui & Subſtantiui concordantia.

MObile cum fixo, genere & caſu, numeróque
Conueniat. Nomen ſic vult cognomini adeſſe.

Adiectiuum & Subſtantiuum eſſe debent eiuſdem generis, caſus & numeri: vt Acutus gladius, laſciuus paſſer, ſæuus vitricus, pater meus, liber lectus, pulchra facies, honeſta vxor, iniuſta nouerca, pia mater, forte corpus, turpe vitium, ingens æquor, ſcholare murmur. Declinent pueri adiectiua cum ſubſtantiuis, vt Pia mater, piæ matris, &c. Quid eſt adiectiuũ? Quod ſubſtantiuo adiicitur, ſine quo ſenſum non perficit. Quare dicitur *Mobile*? Quia de genere mouetur in genus: vt bonus bona bonum. Quid eſt ſubſtantiuum? Quod adiectiuo ſubſtat. Quare dicitur *Fixum*? Quia firmum eſt, nec mouetur de genere in genus.

Quotuplex eſt adiectiuum? Triplex: Nomen, vt Bonus: pronomen, vt Meus: participium, vt Factus. Ideo non opus eſt ponere regulam de demonſtratiuo, & re demonſtrata: licet in rudimentis ponatur, vt Pater meus: quia ſemper adiectiuum & ſubſtantiuũ eſt. Ego pauper cum dicitur, habet ego ſubſtantiuum, pauper adiectiuum: quia pronomina primitiuæ ſpeciei per ſe pro ſubſtantiuis habentur. Ponunt grammatiſtæ plurimas adiectiuorum diuiſiones, parum aut nihil ad congruitatem noſcendam vtiles. Ea ego ſolis exemplis prodam. Primùm, adiectiuum eſt triplex, aiunt: voce tantum, vt Ego, ille: ſignificatione tantum, vt Pater, mater, victor: quæ ſubſtantiua dicimus vtroque modo, vt Albus, fortis. Secundò ſunt adiectiua relatiua: vt Alius, qualis: ſunt demonſtratiua, vt Talis, *Adiectiui diuiſio.*

tantus. Item partitiua, vt Aliquis, alter. Item primæ impoſitionis, vt Albus: ſecundæ, vt Categoricus. Item adiectiuum profeſſionis, vt Grammaticus, iuſtus, &c. Et non profeſſionis, vt Niger. Item Homo irrationalis, naſus categoricus, lapis incorporeus, &c. Latinè dicimus, licet nunquam verò de aliqua re dici poſſint: at nimis de nugis, ideo pergamus.

OBIECTIONES CONTRA REGVLAM HAVD VVLGARES.

Abſente nobis. *Præſente nobis.*

PRIMA eſt hæc. Dicit Terent. in Eunucho, Neſcio quid profecto abſente nobis turbatū eſt domi. hic adiectiuū (abſente) diſcordat à ſubſtantiuo pronomine (nobis) in numero. ergo regula non eſt catholicè vera. Reſpondeo, (abſente) apud Terentium non eſt nomen adiectiuum ſiue participium: ſed antiqua præpoſitio pro clam, vt præſente pro coram, regens ablatiuum. hæc eſt vna ſolutionum Donati, quam ab eo accepi, non ab alio grammatico. verba Donati ſunt, Abſente nobis: aut ſubdiſtinguendum eſt, & ſubaudiendū me. Aut Archaiſmos figura eſt, abſente nobis, pro nobis abſentibus. Pompon. Sine ergo iſtuc præſente amicis inter cœnam. Varro in Marcellum, Id præſente legatis omnibus exercitu pronunciat. Poſt hæc ſubiicit tertiam ſolutionem, quam nos dedimus, dicens, Abſente nobis, quum ſic dicit, præpoſitionem ponit abſente, ac ſi diceret, clam nobis. Hæc Donatus. Nonius Marcellus dicit abſente & præſente capi pro abſentibus & præſentibus, & olim fuiſſe monoptotæ formæ. Plaut. in Amphitryone, Nec nobis præſente aliquis quiſquam niſi ſeruus. Multa adducit Nonius veterum teſtimonia: quibus breuitatis gratia ſuperſedeo. Licétne nobis ſic loqui? Minime: quia cecidit modò hic loquendi modus, olim in honore: renaſcetur aliquando, ſi volet doctiſſimorum vſus. Latinæ ſunt orationes, ſed non ſeculi noſtri hominibus imitandæ.

SECVNDA obiectio. Dicit Cic. Quum omnium rerum mors ſit extremū. hic adiectiuum (extremum) diſcordat à ſubſtantiuo (mors) in genere: non eſt igitur regula ſemper vera. ſic in principio quæſt. Tuſculanarū, *Malum* mihi videtur mors. ſecundum regulam videtur debuiſſe dicere, Mala mihi videtur mors. Reſpondeo, apud Ciceronem (extremum) ſubſtantiuum eſt, pro extrema res. ſic (malum) pro mala res. quod vulgus dicit ſubſtantiuari in neutro genere: quo vocabulo & ipſe vtar, quia non adeò repudiandum eſt. ſic Virgil. *Triſte* lupus ſtabulis, maturis frugibus imbres. Et, Dulce ſatis humor, depulſis arbutus hœdis. id eſt dulcis res, triſtis res, teſte Seruio: & ita ſemper ſunt duo ſubſtantiua ad eandem rem pertinentia. Aliquando etiam diuerſorum numerorum: vt Imbres ſunt triſte maturis frugibus. Idem, -varium & mutabile ſemper Fœmina. Idem, Fama malum quo non aliud velocius vllum. Ouid. Turpe iacens mulier multo madefacta lyæo. Idem, Turpe ſenex miles, turpe ſenilis amor. Celſus, Si nerui iuxta ſunt, ignis alienū eſt. id eſt res varia, mutabilis, mala, turpis, aliena. Licétne nobis ita loqui? Licet profecto, ſi id parce & artificioſe faciamus: vt docti apud quos eiuſmodi orationes reperiuntur, vbi videlicet perpetuam rei naturam magis quàm accidens quippiam volumus ſignificare, vt Triſte lupus: nunquam enim lætus eſt ouibus, &c.

Adiectiuū ſubſtantiuatum, vt loquuntur.

Quot modis adiectiuū ſubſtantiuatur? Tribus. Primo in maſculino genere, vt oriens, occidens, videns pro Dei propheta, rudens pro fune nautico. Ouid. Pulſi gemuere rudentes. Multa ſubſtantiuari videntur: quia certum fixum intelligitur: vt Iuſti in perpetuum viuent. Mei omnes ſunt vita defuncti. Iuſti, videlicet homines. Mei, ſcilicet amici aut cognati. Sic pluraliter ſumuntur mei, tui, ſui, noſtri, veſtri. Secundo in fœminino genere, vt in Biblijs arida pro terra, animans pro animali: quod & maſculinum & neutrum inuenitur, vt in generibus probaui. Continens pro terra non inſula: vt Ab Anglia ad continentem parum intercapedinis eſt. Tertio in neutro genere, vt antecedens, id eſt oratio alteram inferens. Conſequens oratio ab antecedente illata, vt Furaris contra Dei mandatum: ergo peccas. Triſte lupus, &c.

Subſtantiuatum neutri generis tribus modis declarat.

Quot modis declaratur ſubſtantiuū in neutro genere? Tribus. Primo per nomen res, vt Triſte, id eſt triſtis res. Secundo per nomen pars, vt Frigidiſſimū hominis eſt cerebrū, id eſt frigidiſſima pars. Summū domus, id eſt ſumma pars. Tertio per abſtractum, vt Logici nunc loquuntur: vt Seruantiſſimus æqui, id eſt æquitatis, Inuenies plures modos, vt Albū prætoris, &c. ſed vulgatiores pro pueris enumeraui. Poſſumúſne quæcunq; volumus ſubſtantiuare in neutro genere more neotericorum dialecticorum ſic loquentium, Album currit, riſibile diſputat, &c? Nequaquā. Cur? Quia verba quibuſcum eiuſmodi nomina apte ponūtur, debent ſeruire qualitatibus quas talia nomina ſignificant: vt Album exhilarat oculos, nigrum contriſtat. Frigidum delectat æſtuantes. Ideo teſte Valla in libro 1. Logicæ, cap. 3. inepte dicitur Tango frigidum, proiicio calidum, album currit, nigrum volat, rutilum canit, &c. quia hæc verba non qualitati ſeruiunt, ſed corporalibus rebus: vt Tango nigrem, &c. In plurali tamen non ratione, ſed vſu quodam eiuſmodi cōcreta perſæpe aliter inuenies: vt

Alba

Alba ſunt iucũdiora nigris. Ouid. Frigida pugnabant calidi, humentia ſiccis. Sillius libr. 4. iuſta ite precari Thure pio, cædúmque feros auertite ritus. Et in ſacris, Incerta & occulta ſapientiæ tuæ manifeſtaſti mihi. Meum, tuum, ſuum, noſtrum, veſtrum, & alienum ſubſtantiuè rectè capiuntur in ſingulari teſte etiã Valla in libro iam dicto, vbi multa de his diſſerit, dicens ineptas eſſe locutiones, Riſibile currit hinnibile comeſt. Inter cætera quæ Valla pulcherrime diſputat, annotaui pauca è tertio capite iam dicto, vbi ſic ait, Adiectiua in ſubſtantiua cõuerſa dicuntur cõcreta: vt Album oui, oculi, prætoris, iudicum, decurionũ in quibus etſi res cum albedine ſignificatur, non tamen ampliuagè & vniuerſaliter, & quãcunque rem talem, ſed certam prædicat: vt nigrum & rubrum pro ſcriptura, ſacrum pro templo, pingue pro adipe, caducum pro bonis quæ non legata teſtamento ad fiſcum recidunt. Mutuũ, depoſitũ, &c. Apud Virg. Capreoli ſparſis etiã nũc pellibus albo. id eſt albedine ſiue albore. Hæc Valla. *Album* Prætoris tabula erat in qua prætorium ius ſcribebatur. Dices pulchre, Nões in hoc albo, id eſt in hoc numero. de hoc vide Calepinũ & Beroaldum. Notabis autẽ Laurentium Vallam dixiſſe albedinem: quod barbarũ cenſet Geor. Valla lib. 31. cap. 12. vtitur teſtimonio Marcelli dicentis, Albitudinem pro albore, vt veteres dixerunt, non dixit albedinem. Hæc ratio certè ab authoritate vnius negatiuæ eſt nimis quàm fragilis, non ſecus quàm ſi argumentetur quis: Hic grammaticus (intelligo aliquem fide dignum) dixit nigritiam capi pro nigrore ſiue nigritudine: & non dixit pro nigredine: ergo ineptè dicitur nigredo. Frigidius glacie hoc eſt, niſi Apuleium contemnas dicentem lib. 2. Metamorph. Nunc coruina nigredine cærulis colũbarum collis floſculos æmuletur. Apud Plin. legi. lib. 9. cap. 36. Nigritiæ auſteritatem. alibi nigritudo apud eundem legitur. Iam videamus rationem Georgij, Non dixit, inquit, albedinem, vt ruſticè quidam loquũtur: quia à neutris ſecundæ in or fiunt denominatiua, nunquam in edo: vt Albeo albor: ſic torpor, nigror, pallor, rancor: non nigredo, &c. duntaxat apud eos quibus nomen aliquod eloquentiæ conceſſum eſt. hæc & plura Geor. Notaui perſæpe magnos grammaticos ſeſe oppido ridiculos facere iudicij temeritate: quæ cũ à cunctis artium profeſſoribus, tum à grãmatico in primis fugienda eſt. A neutris in or fiũt: nunquã in edo, vt vult Geor. male ergo dixit Apuleius liuedo pro liuore lib. 9. Sed quia Lauren. Valla ait, Si quis eloquiũ Apuleianum miretur, & imitari ſtudeat, nõ tam loqui interim quàm rudere videbitur, faceſſat Apuleius. Nunquid Corneliũ Tacitum vilipendent dicentem, Tanta *Torpedo* inuaſerat animum? Itaque Valla non penitus ineptè albedinem dixit. Similiter errauit Seruius negans rectè dici pinguedo: quod optimè dici docet Beroaldus, & ipſe perſæpe legi in Plinio.

Subſtantiuata ex Valla.

Albedo an Latinè dicatur.

Nigredo.

Non temerè damnandum.

TERTIA obiectio. Dicit Horat. Quis non malarum quas amor curas habet, hæc inter obliuiſcitur? Hic adiectiuum (malarum) diſcordat à ſubſtantiuo ſuo (curas) in caſu: ergo regula eſt falſa. Reſpondeo, adiectiuũ cum ſubſtantiuo ſuo debere regi ab eodem verbo, vt hæc regula locũ habeat. ita non eſt hic: quia (malarum) regitur ab obliuiſcitur, (curas) verò ab habet. Eſt enim figurata locutio, vt notat Badius, & ſenſus eſt: Quis inter hæc non obliuiſcitur malarum ſcilicet curarum, quas curas malas amor habet?

QVARTA obiectio. Dicit Salluſt. in Iurgurtha, Magna *Pars vulnerati* aut occiſi ſunt. Hîc ſubſtãtiuum (pars) diſcordat ab adiectiuo (vulnerati) in genere, in numero: ergo regula eſt falſa. Reſpondeo, licet ſubſtantiuum ab adiectiuo ſecundum vocem diſcordet, tamen ſecundũ ſenſum concordat: quia magna pars capitur pro multi homines. Vel dicitur quòd regula noſtra intelligitur de congruitate voce tantum, aut voce cũ ſenſu, & non de ſignificatione aut ſenſu tantum. Similiter dicens Ouidius, Hoc pecus omne meum, multæ ſtabulantur in antris. ad ſenſum vel intellectum reſpexit, vt ſit multæ, videlicet oues. ſic Teren. dixit in Eunucho, Quinetiam inſuper, ſcelus, poſtquam ludificatus eſt virginem. Veſtem omnem miſerè diſcidit. ſcelus pro ſceleſtus dixit. de his & ſimilibus in Syntheſi videbis abunde ſatisfactum.

QVINTA obiectio. Dicit Ennius, teſte Gellio, in Annali duodeuigeſimo, *Aëre fulua*. hic adiectiuum à ſubſtantiuo diſcordat in genere: quia (aër) maſculinum eſſe ignorat nemo. Reſpondeo, Rectè dixit Ennius: quia tẽpore eius erat aër dubij generis, vt cupreſſus. nam dixit rectos cupreſſos. Sic Lucretius, Aurea funis. & Cæcilius, Fronte hilaro. & alij alia, quæ in regulam noſtram nihil peccant: quia olim talis generis fuere: nunc alterum genus cecidit, remanſit in honore alterum, iuxta Horatianum illud,

Multa renaſcẽtur, quæ iã cecidere, cadéntq; Quæ nũc ſunt in honore vocabula, ſi volet vſus. Id verò non tantũ de interitu vel caſu totius vocabuli intelligendũ eſt, ſed etiam de caſu alicuius accidentis. Gellius dicit Ennium Aëre fulua dixiſſe, quòd hic ſonus vocalior eſt viſus & amœnior.

Poſſem multa argumenta adhuc afferre:ſed nolo immorari vulgaribus,vt de adiectiuo partitiuo, vel uti,Vna ſororum,optimus plebis:in quibus nihil peccatur contra regulã noſtrã:quia ſubſtantiuum præcedens aut intellectum reſpicitur,& regimen eſt,non concordantia.Prætereo figuras & regulã indifferentiæ, in quibus præceptor, ſi volet, facilè obiectiones pueris efficiet exercitationis gratia. Nos his vt notiſſimis ſuperſedendum duximus,ne nimia diſpliceamus prolixitate.

Nomen ſic vult cognomini adeſſe.

Nomen & cognomen concordant in genere,caſu,& numero,ſicut adiectiuum & ſubſtantiuum:vt Pontius Pilatus,Simon Petrus,.Idem eſt de prænomine & agnomine dicendum:vt M. Tullius Cicero,P.Virg.Maro,P.Scipio Africanus.

Quot ſunt propriorum ſpecies? Quatuor. Quæ? Prænomen,nomen,cognomen,agnomen.

Nomen quid eſt? Proprium ſingulorum vocabulum:vt Pontius,Tullius,Virgilius,Simon.

Prænomen quid eſt? Quod honoris cauſa præponitur:vt Marcus,Publius,Titus, Quintus, & rarò plene ſcribitur:ſed aut vnica litera,vt A.id eſt Aulus.C.id eſt Caius,vbi ſcribitur C.& profertur G.vt Cn.duabus literis,id eſt Cnæus.Sex.id Sextus , &c.quia iam concordantiam docere volo non orthographiam.

Cognomen quid eſt? Familiæ & cognationis nomen:vt Cicero,Maro,Naſo, Scipio, Nero, Pilatus, Cornelius,ſed hæc ſæpe tranſierunt in nomine.

Agnomen quid eſt? Quod euentu quodã acquiritur,vt Naſo in eo qui primus à naſi magnitudine ſic appellatus eſt:& Cæſar in eo qui à cæſo matris vtero ſic primus dictus eſt.Ita Africanus à deuicta Africa,&c. Agnomina abeũt ſępe in cognomina,& poſtea in nomina. Iulij Cęſaris cognomẽ fuit. *Caſar*,non agnomen.Neque enim cæſo matris ventre natus eſt, vt imperiti putant. At Scipionis Africani Cæſar etiam agnomen fuit. Is enim primus,teſte Plinio,Cæſar dictus eſt,à cæſo matris vtero. Cognomen & cognomentum pro agnomine aliquando capimus. Cicero,Scipio ille, cui Africano fuit cognomen. Idem,Téque non cognomentum ſolum Athenis deportaſsè, ſed humanitatẽ & prudentiam intelligo.

Quomodo probas regulam tuam? Per doctiſsimorum vſum,qui aliter nunquam loquuntur: nec Chriſtiani,nec Ethnici.Chriſtiani,vt Simon Petrus,Pontius Pilatus,Ioſeph Iuſtus, Thomas Didymus,Iudas Thaddæus,Iudas Machabæus,Aurelius Auguſtinus,Paulus Oroſius,Euſebius,Hieronymus,Iohannes Chryſoſtomus,&c.Ethnici,vt Numa Pompilius, Iunius Brutus, Sextus Tarquinius, Titus Liuius,&c.

Cognomẽ vnde ſumitur. A quibus rebus cognomina ſumuntur? A quibuſcunque placet:nõ enim eſt certa regula. vt liquet ex ſequentibus à me collectis ex Tito Liuio. Fabius Pictor,Poſthumius Albus, Antonius Merenda, Oppius Cornicen,Horatius Barbatus,Licinius Macer,Menenius Lanatus, Sergius Fidenas , Sulpitius Lõgus, Aquilius Coruus,Sulpitius Rufus,Valerius Potitus,Seruilius Priſcus,Licinius Stolo,Petilius Balbus, Fabius Ambuſtus,Decius Mus,Valerius Coruinus,Fabius Dorſus, Papyrius Curſor, Cornelius Scapula,Cornelius Aruina,Fabius Maximus,Æmilius Pappus,Cornelius Scipio, Iunius Bubulcus, Æmilius Bardula, Marcius Tremulus, Sẽpronius Sophus,Fuluius Coruus, Fabius Gurges, Atilius Regulus,Cornelius Aſina,Sẽpronius Blæſus,Publius Sura,Appius Cẽto,Publius Bibulus,Claudius Pulcher,Calphurnius Flamma,Cornelius Mãmula, Fabius Buteo, Claudius Aſellus, Centenius Penula,Manilius Valẽs,Valerius Falco.Aſdrubal Pœnus,Apuſtius Fullo,Licinius Tegula,Cornelius Merula,Fuluius Nobilior, Bœbius diues,Furius Luſcus,Iuuentius Calua,Eburius Carus,Pinarius Poſca,Minutius Melliculus,&c.Et ex Cicerone,Cauſinius Schola,Caius Fimbria, Lucius Murena.Marcus Lurco,Titius Gutta, Fidiculanus Facula, Lucius Ocrea , Gellius Nutricula, Cnæus Carbo,C.Verres,&c.& ex Tacito,Iulius Aquila,Iulius Montanus,Marius Maturus, Pedianus Coſta,Dillius Vocula,Claudius Sagitta,Iulius Tutor.Ex Plinio & aliis,Calphurnius Beſtia,Antonius Muſa,Vinnius Aſella,Catuilius Ruga,Antonius Caracolla,&c.

Patrium nomen nõ ponas ſic, Petrus de Roma, &c. Si quis habeat cognomen ab oppido,licétne in ablatiuo ſic loqui,Petrus de Bruxella, Ægidius de Roma, Henricus de Gandauo? Minimè:quia doctiſſimi ita nunquam locuti ſunt,ſiue cognomen fuerit,ſiue patrium nomen.& hæc ſufficientiſsima ratio: vt IESVS Nazarenus,Liuius Patauinus, Petrus Hiſpanus,Cicero Arpinas,Iuuenalis Aquinas,Terentius Apher,Iudas Iſcariotes,Comius Attrebas,non de Attrebato:apud Cæſarem. Ariſtoteles Stagyrites,non de Stagyra: Democritus Abderites,non de Abdera,viri Niniuitæ,non de Niniue.ſic ſi recte velis loqui,Thomas Aquinas dices, non

de Aquino, & ita in reliquis. Licétne dicere Petrus de ponte, Iohannes de lapide, de plaude, &c? Non: quia Cornelius Tacitus dixit Iulius Montanus, non de monte: nec quiſquam veterum aliter locutus eſt. Quòd ſi neotericorum aliquem contra me cites, nihil ages: quia reprehendendus erit, non imitandus: vel ſi Valla ipſe fuerit, aut Picus, aut Politianus, quod non credo. Dic igitur cum doctiſsimis, Iohannes Plaudanus, Paulus Lapidanus, Henricus Montanus, Petrus Montanus, &c. non de plaude, lapide, mõte, ponte, &c. Item dices Petrus Pauo, Martinus Magiſter, Iacobus Faber, Paulus Albus, &c. non pauonis, magiſtri, fabri, albi, &c. vt indocti loquuntur. De his ſic ſcripſit Philelphus, Epiſtolarum lib. 12. ad Andream Alemannum, Quoniam te omni ex parte & caſtigatum in dicendo ſcribendóque, & perpolitum cupio: nolim poſthac quum vel de patria vel de familia mentionem feceris, aut Bartholomæum de colle ſcribas, aut Andream de Alemannia. Quando enim legiſti vnquam, vel Hannibalem de Carthagine, vel Publium de Corneliis? Indoctorum hominum aut arrogantium iſte mos eſt, qui vel vim iſtiuſmodi præpoſitionis (de), vt Latinitatis grammaticæque ignari, minus tenent: vel ſibi licere volunt quod ab omni vetuſtatis vſu eſt alienum. Hæc Philelphus orator, & poëta clariſsimus inter neotericos.

BARBARORVM CONTRA DICTA RATIVNCVLAE.

PRIMA eſt hæc. Arti præſtat vſus: ſed vſus communis omnium theologorum, iuriſconſultorum, & reliquarum artium profeſſorum ponit nomen & cognomen in diuerſo caſu: ſimiliter nomẽ patrium in ablatiuo cum præpoſitione de: ergo ita loquendum eſt, Gregorius de Arimino, Petrus de Aliaco, Henricus de Gandauo, Alexander de Halis, Martinus Magiſtri, &c. Præterea Ariſtotelicum verbum eſt, Loquendum eſt vt plures, ſapiendum vt pauci: ſed plures ponunt nomen & cognomen in diuerſo caſu: ergo contra regulam hanc ponenda ſunt in diuerſo caſu. Reſpondeo illud axioma, *Vſus præſtat arti.* Arti præſtat vſus, vel vſus præualet arti: ſi intelligatur tam de indoctorum vſu, qui proprie abuſus dicitur, quàm de vſu doctorum, omnino negandum eſt. iam vulgi conſuetudo, non vſus dicenda eſt, ſed turpis abuſus. Itaque non vſus habet, ſed abuſus eiuſmodi orationes, Henricus de Gandauo, Gregorius de Arimino, &c. quia vſus, teſte Quintiliano, eſt doctorum conſenſus: vt Vſus viuendi, eſt conſenſus bonorum: docti non Gregorius de Arimino dicent, ſed Gregorius Ariminenſis: vt Horatius dixit Ariminenſis folia. Inſtas, At ſummi theologi & iuriſconſulti aliter loquuntur quàm præcipis: an illos omnium ignaros & indoctos fuiſſe dices? Minime: quia pulchrè callebant diuina myſteria & iura ciuilia, &c. verum non continuo Latinitatis doctos fuiſſe dixerim. Ego autem hîc eos demum doctos voco, quibus optimus veterum loquendi modus non eſt ignotus: reliquos in hoc opere ſemper indoctos voco.

Ad rationis tuæ firmamentum ſic reſpondeo, Ariſtoteles non voluit ſimpliciter loquendum eſſe vt plures. Sic enim barbarè loquendum foret & indoctè: quia ſemper plures fuere indocti & barbari quàm docti: ſed voluit loquendum eſſe philoſophis vt plures, in quibus diſſentiunt à vulgo, vt in dictionibus plenus, vacuus, &c. philoſophus dicit nihil eſſe vacuum: vulgus aliter ſentit. Præterea loquendum eſt vt plures docti loquuntur, vt doctiſſimi dicunt, Noceo te, noceo tibi: frons læta, frons lætus: careo te, careo tui: dignus honore, dignus honoris, &c. ſed frequentius Noceo tibi, frons læta, careo te: ergo ita ſæpius loquendum eſt.

SECVNDA ratiuncula, quam ipſe faciam pro Barbaris (quia, vt opinor, neſcirẽt ipſi tam bonam facere) eſt hæc. Dicit Gell. lib. 13. cap. 5, Is erat è Leſbo Theophraſtus, id eſt Theophraſtus Leſbius. Et lib. 19. cap. 1, Accedit ad Stoicum Græcus quiſpiam diues ex Aſia, id eſt diues Aſianus. In eodem lib. cap. 9, Adoleſcens è terra Aſia de equeſtri loco. Sidonius in laudibus Narbonis, Et tu qui *Periandre de Corinthoes*. Terentius in Andria, Ex Andro hæc ancilla, id eſt hæc ancilla eſt Andria. Item in Eunucho, Dixti cupere te ex Æthiopia ancillulam, id eſt Æthiopiſſam. Ergo recte dicimus, Iohannes eſt de Gandauo, de Gallia, &c. Reſpondeo, recte loquimur vbi verbum adeſt, aut ſtatim poſſit intelligi. & tamen is loquendi modus etiam rarus eſt. Nunquam tamen inuenies talem, Cicero de Arpino hoc docuit, &c. licet poſſes dicere, Cicero fuit de Arpino: multò tamen elegantius dices, Cicero erat Arpinas. Et melius interrogabis, Cuias es? quàm vnde es: tamen ſic aliquando loquuntur docti. Virgil. Qui genus? vnde domo? Et Terentius in Eunucho, PAR. Quid virgo, cuia eſt? CHAE. Neſcio hercule. PAR. Vnde eſt? CHAE. Tantundem. Regius deridet eum qui dixit Geniti ex Hetruria, & recte, vt opinor: ſed pergamus.

TERTIA ratiuncula eſt. Primo Machabæorum ſic dicitur, Alexander Philippi rex Macedon. ecce cognomen in genitiuo contra regulam tuam. Præterea ratione oſtendo male dici Iohannes

lupus,&c. quia ibi ſunt duo ſubſtantiua ad diuerſa pertinentia: quia lupus ſignificat beluam: ergo, &c. Præterea argumentatio grammaticorum eſt penitus inepta dicentium, Authores nuſquam dicunt: ergo hoc non eſt dicendum, quia ab authoritate negatiue inepta eſt argumentatio, teſte Ariſtotele. Multa certe fieri poſſunt, quæ nulli hominum fieri poſſe dixerunt.

Ad illud, *Alexander Philippi*, reſpondeo (Philippi) ibi non eſſe cognomen, ſed patris nomen, & intelligitur filius. quo pacto recte loquimur, vbi plures ſunt cognomines, &, habentes idem cognomē, Amphibologiæ remouendæ gratia: vt Henricus Iohannis, Henricus Pauli, ſi filius meus Henricus vocetur, & ſimiliter filius Pauli fratris mei. Hinc fortè erroris radicem ſumpſerunt Barbari. De hac re Seruius ait in illud Virgilij Æneidos 1, Vnius ob noxam & furias Aiacis Oilei. Figura eſt Græca ſi dicamus Æneas Anchiſæ, & ſubaudiamus filius. Hac autem figura vtimur circa patres & circa maritos tantum. vt Virgilius, Deiphobe Glauci: ſubauditur filia. Hectoris Andromache: intelligitur vxor. Hæc Seruius. Dicimus etiam, Euſebius Pamphili, ſcilicet amicus. Terentius, Video huius Birriam, ſcilicet ſeruum. Notat hoc Nebriſſenſis.

Ad priorē confirmationē, Cognomen & nomen nunquā pertinēt ad diuerſa: quia cum Iohannes lupus dicis, iam (lupus) non ſignificat beſtiam ſed hominem, vt patet ex teſtimoniis è Liuio adductis.

Ad poſteriorem confirmationem, Locus ab authoritate omnium negatiue optime valet in grammatica. Et ratio eſt, quia grammatica ex doctiſſimorum authoritate tota pendet: non ex rationibus

Analogia.

aut analogia ſine authoritate, teſte Quintiliano libro primo de Inſtitutione orat. Cui concinit Priſcianus in examine dicens, Quamuis regula concedat dicere: tamen niſi in vſu inueniamus authorū, non temerè debemus proferre. Idem lib. 7, Oportet ſcire analogiæ rationem: vſum tamē authorum æmulari. Ideo bene dixit Georgius Valla lib. 31. cap. 16, Nulla diſciplina minus rationis & plus obſeruationis habet quàm grammatica. Et cap. 17, Obſeruatione opus eſt grammatico, vt quicquid compererit à claris eloquentiæ viris dictum, id ratum indubitatúmque putet Latinè dici poſſe. Hęc ille. Ergo etiam quicquid apud nullum eloquentem reperitur, id recte dici iure negabis.

Scipio Corculum appellatus.

Nomina neutri generis poſsúntne fieri cognomina, vt Petrus ſcamnum? Poſſunt. Cicero de Claris oratoribus ad Brutum, Tum etiam eloquentem conſtat fuiſſe P. Scipionem Naſicam, qui eſt Corculum appellatus. In eodem, Eſt illuſtre nomen P. Scipionis, qui bis Cos. fuit: qui eſt Corculum dictus. Raró tamen id reperies, adeo vt apud Liuium mutetur terminatio: veluti Fabius Dorſus, non Dorſum: Minutius Melliculus, non Melliculum. Apud Græcos neutra appellatiua ſæpe abeunt in propria, vt Glycerium, Pægnium, Erotium, &c. quæ quia fœminarum diminutiua, fœminina ſunt, vt Gallis, Marion, Magdalon.

Cognomina ex Barbaris.

Propria in trāſlatione maneant in priore lingua.

Quomodo è Barbaris cognomina facimus? Si eadem propria ſunt & appellatiua, capiemus Latina ſynonyma, vt Ian de Langhe, Iohannes Longus: ſic Petrus Niger, Paulus Rex, Ægidius Scropha, vt Tremellius Scropha, Sergius Orata, Bartholomæus Scala. Si ſignificatio penitus ſit ignota, nec apud Latinos ſynonymum habeamus, detorquebimus ad formam Latinam vt poterimus ſuauiſſime: nec tamen à vernaculo longius recedemus. ita docet doctiſſimus vir Deſyderius Eraſmus, veluti à Deſpauter Deſpauterius, à Deſpotes Deſpoterius, Dorp Dorpius, &c. Idem faciendum cenſeo in pagorum nominibus Hazebroca, Steinuordia, Hondinga. Licet è Græco fonte quidam detorquere malint, vt Cynopagus, Clichtopagus: quod in quibuſdam forte fiet non indecore. Videamus quid de his ſenſit Hermolaus Barbarus, vir vndecunque doctus. Is itaque in quintum Plinij de Naturali hiſtoria cap. 23. ſic ait, De *Paradiſo* quoque fit vt hic, & à Strabone mentio: apud quem imperitè vt multa viridarium verterunt, non quòd paradiſus viridarium hortúmque non ſignificet: ſed quòd nomina oppidorum propria, ſicut hominum quacunque lingua retineri ſolent. Quàm igitur abſurdum eſſet, Gregorium, Theodorum, Phroniſcum nominare Vigilantium, Deodatum, Prudentium: tantūdem

Valla erratio.

& hoc. Etiam ſi Laurentius Valla homo alioqui optime de ſermone Romano meritus, promontorium in Peloponneſo Ichthyn Plinio, Ptolemeóque appellatum, ipſe apud Thucydidem ſecundo libro piſcem tranſtulit. Eadem ratio eorum eſt qui herbis aut animalibus quæ veteres Gręcis nominibus vſurpant, ipſi Latina imponunt vocabula: quod mihi nunquam probatum eſt, vbi nulla cogat

Iohannes author epiſtolæ cognomine preſbyter.

neceſſitas. Hæc Barbarus. In quibus Valla non iniuria taxatur, quia Barbaro ſuffragatur in ſecunda Iohannis, cuius initium eſt, Senior electæ dominæ. Cur non preſbyter electæ dominæ inquit Valla. nam hunc Iohannem negat Hieronymus eſſe euangeliſtam: ſed alium cognomine preſbyterum. Hoc Valla. Non errant igitur dicentes Largius, Barbirius: licet (quia non idem cenſeo de Barbaris quod de Græcis) aptiſſime dixerint Iohannes Longus, Iacobus Tonſor.

VTRVM Guarinus an Varinus dicendum ſit? Quintianus deridet eos qui Guarinus dicunt: quia gu apud Latinos inquit, vt u perdat vim literæ, nunquam eſt dictionis principium. De (Guarinus) facile concedo: quia videtur à Varus Varinus dici debere, vt à Quintus Quintinus. In cæteris non videtur mihi Quintiano aſſentiendum. Nam Vilielmus, Vido, Valterus, &c. non ita mihi placent: quia licet gu vt u, ſit liquidum, non facile apud merè Latinos reperies in principio dictionis: tamen non videtur mihi negandum è barbarie aſcitis, vt ponatur gu pro vv, quod Tortellio etiam placuit, vt Gulielmus, Guido, Galterus, Guinnocus, Gualarandus. Et ſimile vnum reperi apud T. Liuium, Guiſco. Mulierum cognomina in a ferè deſinunt, vt à Paulus Paula, ſic Iohannes Iohanna, Iacoba, non Iacomina, vt indocti loquuntur. Cognomina aliquando ſimilia ſunt appellatiuis, vt Scipio, Muſa, &c. Sæpe ſunt denominatiua, vt Montanus, Torrentinus, Cypriacus, Cyprianus, Capito, Naſo, Piſo, Meſſalina, &c. *Va an gua an vv ſcribēdum.* *Cognomina ſimilia appellatiuis.*

CONCORDANTIA RELATIVI ET antecedentis.

Pone relatiuum cum præcedente in eodem
Et genere & numero: nec non perſona in eadem.

Relatiuũ & antecedens cõcordant in genere, numero & perſona: vt Ego gaudeo qui locupletibus genitus ſum. Non fles tu, qui amiſiſti patrē? Video pauperē cuius miſereor. Pater eſt quē diligo, &c.

Quare poſuiſti particulã (in perſona) quam plurimi omittũt, & omittendã eſſe dicũt, inter quos Aldus eſt? Quia licet relatiuũ per ſe nullius ſit perſonæ, tamen ſtatim vt cum antecedēte ponitur, capit antecedentis perſonã: & ita ſemper conueniũt in perſona. ideo dices, Tu laudãdus es qui ſtudes, non qui ſtudet: quia ſic vel relatiuum ab antecedente, vel verbũ à nominatiuo à fronte recto in perſona diſcordaret. Aldus ergo vult relatiuum ex ſe non eſſe eiuſdem perſonæ cum antecedente, quia ex ſe perſonam non habet, ſed eam ab antecedente recipit.

Argumentor, Regula eſt apud Grãmaticos, Omne nomen, omne pronomen, & omne participium eſt tertiæ perſonæ, præter Ego quod eſt primæ, & Tu cũ omni vocatiuo ſecũdæ: ergo qui, quæ, quod, ſunt ſolum tertiæ perſonæ. Reſpondeo, Regula illa intelligitur ſolum de finitis. iam qui, quæ, quod, ſunt infinita quæ non recipiunt perſonas, teſte donato. Aldus dicit etiam nulla adiectiua per ſe recipere perſonas, ſed eas habere à ſubſtantiuis. De quibus relatiuis intelligitur regula? Solum de qui, quæ, quod, ille, ipſe, is, & ſiquando referant iſte, hic. Particulam (in perſona) mecum ponit Franciſcus Niger.

RELATIVVM QVID, ET QVOTVPLEX.

RELATIVVM quid eſt? Antè latæ rei recordatiuum, id eſt relatiuum eſt dictio cui ex propria ſignificatione conuenit de re antè dicta mentionem facere, vt Qui, quæ, quod. Laborauit quidam magnæ æſtimationis apud noſtrates, quomodo poſſet à diffinitione hanc dictionem (Socrates) excludere. Nam ſi dicas Socrates comedit, & Socrates fabulatur: hic (Socrates) ſecundo loco poſitum eſt recordatiuũ rei antè dictæ: ideo vt excluderet repetiuit diffinitum in diffinitione. Deinde adiecit grammaticale, vt excludat à diffinitione dictionem (pater.) Non meminiſſem de re tam friuola, niſi eiuſmodi apinæ eſſent in vulgus editæ. Si dicas, Petrus currit, qui Petrus ſtudet (etſi ineptè ita loquaris) adhuc relatiuum eſt qui, non Petrus, contra quorundam nugas. Similiter ſi dicas, Studeo pecuniæ, quam rem multi cupiunt: quia ſemper fit per qui, quæ, quod, mentio de re antè dicta. *Relatiuũ.*

QVOTVPLEX eſt relatiuum? Duplex. Subſtantiæ & accidentis.

Quod eſt relatiuum ſubſtantiæ? Quod refert antecedens ſubſtantiuum: vt Habeo librum quem quæris, Da relatiua ſubſtantiæ. Qui, quæ, quod, is, ſuus, ipſe, ſui, ille, idem, alius, alter, reliquus, & cætera, cæterum. Nominatiuus quis & quid nunquam relatiuè capitur. *Relatiuã ſubſtãtiæ.*

Quotuplex eſt relatiuum ſubſtantiæ? Duplex. Quomodo? Similitudinis & diuerſitatis. Quod eſt relatiuum ſubſtantiæ ſimilitudinis? Quod idem cum ſuo refert antecedente, & ſunt hæc; Qui, quæ, quod, is, ſuus, ipſe, ſui, ille, idem.

Quod eſt relatiuum diuerſitatis? Quod refert antecedens diuerſum à conſequente cum quo concordat, ſed ſub eodem genere, vel ſpecie: vt Amo laurum, & cæteras arbores: ex quo infertur laurum eſſe arborem. Da relatiua diuerſitatis. Alius, alter, reliquus, cætera, cæterum: quia cæter aut cæterus non dicitur.

Relatiuum accidentis quod eſt? Quod refert antecedens adiectiuũ, vt Qualis: veluti, Spes albus, *Relatiuã accidentis*

qualis

qualis eſt pater. Da relatiua accidentis. Qualis, quantus, quot, quotus, quotennis, quotenus, quotuplus, quotuplex, cuius, cuias. Ponit hæc Priſcianus. Ego tamen apud veteres nondum inueni quotenus, quotuplus, nec quotuplex, niſi apud grammaticos noſtros: cum quibus, quia vſui eſt, vtar (quotuplex). de (quotenus) dicam alibi. Tantus, talis, &c. nuſquam tamen inueni totuplus, totuplex, &c.

(*Tale*) aliquando pulchrè ſubticetur. Quintilianus lib. 7, Quis enim non faber vaſculum aliquod, quale nunquam viderit, facit?

Intelligitúrne regula noſtra etiã de relatiuis accidentis? Non. Cur ita? Quia ſemper conſequenti concordant: vt Catharina eſt pulchra, qualis eſt eius filius: vel quale eſt eius mancipium. Lancilotus credit non poſſe eſſe diſcordiam in caſu. Ego tamen auderem ſic loqui, Cęſar eſt iuſtus, qualem vellem eſſe regem noſtrum. Ouid. 1. Triſt. Vade, ſed incultus, qualem decet exulis eſſe. Argumentor contra hæc. Dicit Horatius in Epo. lo, Sed incitat me pectus, & mammæ putres, Equina quales hubera. hic relatiuum accidentis (*Quales*) diſcordat à ſequenti (*Hubera*): quod eſt contra te, quia debuiſſet dicere qualia. Reſpondeo, Horatius vſus eſt licentia poëtica nobis non imitanda, niſi tam parcè in ſimili opere: ſemper memineris non eadem omnibus licere, nec conuenire.

Antecedens ſine verbo.

CVR RELATIVVM non cogitur cum antecedente concordare in caſu? Quia à diuerſis verbis plerunque reguntur. Coguntúrne aliquando in eodem caſu poni? Etiam. Quando? Quum antecedens abſolute, id eſt ſine verbo ponitur, vt relatiuum habeat locum. Exempla ſunt, Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. In purgatorio degentium miſereor eorum. Habitantibus in vmbra mortis lux orta eſt eis. Ver & æſtatẽ tu plaſmaſti ea. De ablatiuo. Cic. 1, Offic. Ludo autem & ioco, illis quidẽ vti licet: ſed ſicut ſopno. Vocatiuus nunquam cũ relatiuo in caſu conuenit. ideo de illo non eſt dandum exemplũ, licet Zenderus poſuit, Gloria tibi domine qui natus es, &c. In illo autem Pſal. 10, Dominus in templo ſancto ſuo: Dominus in cælo ſedes eius: verbũ antecedẽtis intelligitur, & (dominus) vehementioris laudis gratia reperitur. Memini tamen in ſacris legere, vbi antecedente abſolute poſito fuerit in caſu diſcordia: quod notandum eſt, non imitandum: vt alia pleraque in ſacris, veluti iamiam declarabo.

Relatiuũ ſine antecedente expreſſo.

AN RELATIVVM aliquando locatur ſine antecedente? Etiam. Quando? Quum odij cauſa aliquem nominare nolumus, aut quia rem notiſſimã putamus. Prioris exemplũ, Dicit Iuno de Semele pellice, Ipſa petenda mihi: Ipſam ſi maxima Iuno Rite vocor, perdã. Poſterioris exemplũ in Euangelio Iohannis, Domine ſi ſuſtuliſti illum, dicito mihi vbi poſuiſti eum. Aliqui tamen dicunt ipſam & illum capi demonſtratiuẽ. Da ſimile exemplũ de Qui, quæ, quod. Nullũ datur. Cur ita? Quia qui, quæ, quod, & omnia relatiua incipientia à q vel c, per coniunctionẽ copulatiuã reſoluuntur orationes coniungentem, quæ ſine duobus verbis poni non poteſt. eſt tamen vbi reſoluere nequeas, & nihilominus duo verba exiguntur: vt Omnis homo qui peccat, male facit. Eleganter interdum antecedens intelligitur. Iuuenalis. Sunt quibus eſt ſola viuendi cauſa voluptas. Horat. Argentum, veſtes Gæ tulo murice tinctas. Sunt qui non habeant, eſt qui non curat habere.

MVLTIPLEX REGVLAE OPPVGNATIO.

PRIMA. Dicit Hieronymus in Cantico trium puerorũ, Benedicite domino omnes aquæ, quæ ſuper cælos ſunt. hic antecedens eſt ſecundæ perſonæ, relatiuum (*Quæ*) tertiæ, quod indicat verbum tertiæ perſonæ ſunt: ergo regula non eſt in omnibus vera. Reſpondeo, Illa oratio, & ſiqua inueniatur ſimilis, non eſt nobis imitanda, licet ob reuerentiam ſacræ ſcripturæ non debet dici omnino incongrua & barbara. Iam regula intelligitur de orationibus nulli prohibitis. Valla dicit interpretem ibi deceptum eſſe, quia non callebat proprietatem Græcæ linguæ. Sic alibi, In atriis tuis Ieruſalem, Ieruſalem quæ ædificatur vt ciuitas. pro quæ ædificaris. Siquid tale inueniatur in poëtis, erit ſub grammatica prohibitiua; quia aliquid permittitur parcè poëtis, quod nobis in epiſtolis & quotidiano ſermone prohibetur. Donatus, Per perſonas fiunt ſolœciſmi: ſic Danai qui parent Atridæ, quamprimum arma ſumite. Propter dicta ponam quæſtiunculam.

VTRVM ex ſacris ad congruitatẽ probãdam authoritas ſit efficax? Non: quod probo dupliciter. Prius: quia theologiæ ſcriptores aliquando ex induſtria ſolœciſſant, vt ruſticã concionẽ facilius doceant. Poſterius: quia ex ignorantia nonnunquã ineptè loquuntur. Quomodo probas hæc? Quia in prologo Bibliorum dicit beatus Hieronymus, Nolo vt offendaris in ſcripturis ſanctis ſimplicitate, & quaſi vtilitate verborum, quæ vitio interpretum, vel de induſtria ſic ſunt prolata vt ruſticam concionem facilius inſtruerent. Audi Hieronymum dicentem ſacram ſcripturam pleriſq; in locis vitio

interp

interpretum malè eſſe tranſlatã. Quinctiam (vt Nebriſſenſis notauit) beatus Hieronymus dicit beatum Paulum aliquando ineptè loqui propter imperitiam artis grammaticæ. Ait præterea Hieronymus ad Pammachium, Eccleſiaſtica interpretatio etiam ſi habet eloquij venuſtatẽ, diſſimulare eam debet & fugere, vt non otioſis philoſophorũ ſcholis, paucíſque diſcipulis, ſed vniuerſo loquatur hominum generi. Et diuus Gregorius ad Leandrũ epiſcopum, Indignũ vehementer exiſtimo, vt verba cæleſtis oraculi reſtringam ſub regulis Donati. Seuerus Sulpitius in epiſtola de vita diui Martini, Apud me ipſe didici, vt ſolœciſmis non erubeſcerem. Hæc illi. Quæ ne ita intelligas, vt credas Hieronymum, Gregorium, Sulpitium, adeò diſceſſiſſe à Donati regulis, vt aliter quàm ille, aut nomina, aut verba declinarent: vtque paſſim more neotericorum, barbariſmos & ſolœciſmos eructarẽt, aliena ab Latinis frequentiſſime admiſcentes, quin contra perquàm elegãter vndique ferme ſcripſere. Sed Donati figuras & differentias dictionũ in expoſitione Terentij ſuperſtitioſe obſeruare indignũ iudicauere. Præterea ex humilitate & modeſtia ſe ornatum ſermonis non quærere aiebant: & (vt vno verbo dicam) multo pulchrius ſcripſere, quàm ſcripſiſſe voluerunt videri. Noſtri autẽ barbari etiam ſi vellent rectè ſcribere, nequirent. Ecce beatus Paulus elegãtiſsime ſcripſit: & tamen ex humilitate ſe imperitum ſermone appellat. Vnde beatus Hieronymus libro primo contra Iouinianum, capite quarto ait, Quid ais Apoſtole? Non tibi credo dicenti, Etſi imperitus ſermone, non tamen ſcientia. Quomodo illud de humilitate deſcendit, Quia non ſum dignus vocari apoſtolus: & Mihi minimo omnium apoſtolorum, & tanquam abortiuo: ſic & hoc humilitatis ſignum puto. Noſti ſermonum proprietates. Quamobrem & de Epimenide, & de Menandro & de Arato quædã ſumis teſtimonia, vbi de continentia loqueris & virginitate. Hæc Hieronymus. Adiiciam quid Valla ſentiat. Eatenus (inquit) ſacra ſcriptura authoritatem habet, quatenus à veterum conſuetudine non deſciſcit. multa de hac re ait in Matthæum, quibus ſuperſedeo. Si dicas ſanctos viros fuiſſe, ergo imitandos. Si de vita loqueris, concedo: ſi de ſermone, abnuo: quia memoriæ mandatum eſt hoc diſtichon, Grammaticæ leges plerunque eccleſia ſpreuit. Tu viuendo bonos, ſcribendo ſequare peritos.

SECVNDA oppugnatio. Dicit Cicero, Qui virtute præditus eſt, ſuis rebus contentus eſt: quod eſt diuitiarum proprium. hic relatiuum (*Quod*) non concordat cum antecedente in genere: quia nihil præcedit quod eſt neutri generis. Reſpondeo, Ibi eſt debita concordantia relatiui & antecedentis: quia antecedens eſt contentum eſſe ſuis: nam ſenſus eſt, hic ſuis rebus contentus eſt, quod contentum eſſe ſuis rebus. iam contentum eſſe, eſt neutri generis: quia omnis infinitiuus loco nominis eſt neutri generis.

Argumentor, Nullus ponebatur infinitiuus, ergo nõ erat antecedens. Reſpõdeo, Licet non ponebatur per ſe, tamen ponebatur per ſuũ indicatiuum, ſiue condeclineum: ideo non eſt hic ſimile. Vidi Gandauũ quæ eſt pulchra. Nauigo Liſam quod eſt amœnũ: quia hic antecedens, nec ſecũdum ſe, nec ſecundum cõdeclineum ponitur. Dices ergo recte, Studes, quod eſt vtile: quod ſcilicet te ſtudere. Da ſimiles orationes. Tu piger es, quod vitupero. Fugis quod mihi procul abſit. Epicurus ponit fœlicitatẽ in voluptate, quod cęteri nõ faciunt. Paulus, Super omnia hęc charitatẽ habete, quod eſt vinculum perfectionis. Terẽt. In tempore ad eam veni, quod eſt omnium primum. Idẽ, Quod iſti fortunatum putant, vxorem nunquam duxi. Si tibi (quod minime velim) mali quippiam obuenerit, opem feram.

Relatio ad infinitiuum & condeclineum eius.

Licétne ita nobis loqui? Maxime paſsim eiuſmodi locutiones occurrunt. non dicas relationem fieri ad adiectiuum, ſed ad infinitiuum cum adiectis.

TERTIA oppugnatio. Dicit Plinius 17. Nat. hiſto. cap. 24, Adurit lacteſcentes germinum oculos, quod in flore carbunculum vocant. Hic relatiuum (quod) diſcordat ab antecedente (oculos) in genere & numero, ergo regula eſt falſa. Reſpõdeo, Regula intelligitur de relatiuo capto adiectiue: hic autem (quod) ſubſtantiuatur in neutro genere, pro quæ res. Licétne nobis ita loqui? Licet, ſi id parce facimus, & in ſimili modo loquendi. vt apud eundem libro 18. cap. vltimo, Nube grauida candidante (quod vocant tempeſtatem albam) grando imminebit.

Quod pro quæ res.

Rarior eſt modus loquẽdi Salluſtij in Catilinam, Interea ſeruitia repudiabat, cuius initio magna copia ad eum concurrebat. Sic legit Priſcianus, & exponit (*Cuius*) ſubſtantiue, pro cuius rei. vulgaris impreſsio habet quorum. Similiter apud Terentium, Qui habet ſalem, quod in te eſt. (*Quod*) ſubſtantiuatur, pro quæ res. Potes intelligere (quod) ſcilicet ſalem habere: non autem quod ſal: quia potuiſſet dicere optime, qui ſal, vt probaui in generibus. Similiter capitur (*Quod*) pro quæ res, apud Apoſtolum, Omnis fornicator, aut immundus, aut auarus, quod eſt idolorum ſeruitus, non habet hæreditatem in regno CHRISTI Dei. Græcè eſt qui eſt idolorum ſeruus, teſte Valla. vt ad Coloſſen

loſſenſes,Quibus voluit Deus notas facere diuitias ſacramenti huius in gentibus, quod eſt CHRISTVS. Græcè eſt,qui teſte Valla. In Actis Apoſtolorum, Quem Deus ſuſcitauit à mortuis, cuius nos teſtes ſumus. Cuius,ſcilicet rei. In Euangelio, Diabolus eſt mendax,& pater eius:ſcilicet mendacij,aut mendacis. Omnis enim mendax eſt filius diaboli.

QVARTA. Dicit Boëtius Proſa ſexta ſecundi libri, Quid verò(ſi ſpectes corpus)imbecillius homine reperire queas? quos ſæpe muſcularum quoque morſus,vel in ſecreta quæque reptantium necat introitus. Hic antecedens (*Homine*) diſcordat à relatiuo (*Quos*) iu uumero:ergo regula non eſt in omnibus vera. Reſpondeo,Quos non refert ſingulare homo,ſed plurale homines,quod per ſingulare infinite ſumptum (*Homine*) ſatis intelligitur. Licétne nobis ita loqui? Etiam tam parcè in tali opere,non in quotidiano ſermone,aut epiſtolis. Da ſimiles orationes. Virgilius ſeptimo Æneidos, Fulmen erat,toto genitor quæ plurima cælo Deiicit in terras. quę ſcilicet fulmina. Cicero pro Milone, Si tempus eſt vllum iure hominis necandi (quæ multa ſunt) certe illud non modò iuſtum, verum etiam neceſſarium, quum vi vis illata defenditur. Non abhorret ab hoc loquendi modo Linianum illud lib. octaui quartæ Decadis, A velitibus trucidabantur, hic miles tripedalem parmam habet. quia miles pro militibus poëtæ & hiſtorici ſæpe dicunt: ideo ad plurale uon ineptè fecit relationem,vel demonſtrationem ſingularem:tamen niſi addidiſſet miles,non hic,ſed hi dixiſſet. Hic certe aliquando eſt relatiuum ſubſtantiæ ſimilitudinis.

QVINTA. Dixit Tereutius in Eunucho, Eunuchum dixti velle te,quia ſolæ vtuntur his reginæ. Hic antecedens *Eunuchum* diſcordat à relatiuo *his* in numero:ergo regula non eſt ſemper vera. Reſpondeo,His nō refert Eunuchum,ſed intelligitur deliciis,teſte Donato:quia ſenſus eſt, Eunuchum dixti velle te,quia ſolæ vtuntur his,id eſt talibus deliciis reginæ:& eſt oratio congrua ſenſu non voce. Regula autem intelligitur de orationibus voce congruis. Badius diceret ſimilem ſuperioribus locutionē, iu quibus ad ſingulare propterea fit relatio pluralis,qui mutato ſenſu verior eſt: uon enim Eunuchum quouis vtuntur reginæ,ſed Eunuchis,ſaltem quæque ſuo. Licétne nobis ita loqui? Non niſi parcè in ſimili opere. Da plures orationes relatiui & antecedentis tantum ſenſu congruas. Terentius in prologo Eunuchi, Si quiſquam eſt qui placere ſe ſtudeat bonis Quamplurimis,& minime multos lædere: In his Poëta hic nomē profitetur ſuum. Dixit his pro talibus,aut quia quiſquam ad multos pertinet In eadem comœdia, Vt dij deæque omnes ſenium perdant,qui me hodie remoratus eſt. ad intellectum retulit,teſte Donato:quia *Senium* poſuit,& ad ſenem reſpexit. Sic iu Andria, Vbi illic eſt ſcelus qui me perdidit? Donatus, Ad intellectum,non ad verba redegit: & cepit *Scelus* pro ſceleſtus. In Virgilio, Quin tu aliquid ſaltem potius,quorum indiget vſus, Viminibus,mollíq; paras detexere iunco? Antecedens uon eſt (*Aliquid*) ſed intellectum eorum,vel horum.

SEXTA. Dicit Ennius apud Diomedem, Quis tu es mulier, qui te inſueto nuncupaſti nomine? Antecedens *Mulier*, diſſimile eſt relatiuo in genere: ergo doctiſſimi non obſeruant regulam tuam. Reſpondeo, Ennius, teſte Diomede, fecit ſolœciſmum nobis non imitandum: quia poſuit qui pro quæ. Quædam autem licent ſummis, quæ non vulgo. Potes etiam dicere (*Qui*) olim fuiſſe communis generis,vt quis,quod placet.

SEPTIMA. Dicit Virgilius, -celeréſque ſagittas Corripuit,fidus quæ tela gerebat Achates. Hic antecedens (*Sagittas*) diſcordat à relatiuo (*Quæ*) in genere: nec licenter locutus eſt,quia non licuit dicere, quas tela. Ergo regula non eſt ſemper vera. Reſpondeo, Regula intelligitur quando relatino non additur aliquid immediate,vt ſubſtantiuum adiectiuo: quia ſic relatiuum antecedenti non cōueniet,vt iu dicta authoritate,& omnibus ita loqui licet. Cęſar primo de bello ciuili, Interim Cæſari nunciatur Sulmonenſes(quod oppidum à Corfinio ſeptem milium interuallo abeſt) cupere ea facere quę vellet. Hirtius ſiue Oppius de bello Hiſpanico, Quatuordecim milia Verſalonem proficiſcuntur:quod oppidum munitionibus continebatur. Horat. Saty. 6. de patre ſuo optimo loquens, Ipſe mihi cuſtos incorruptiſſimus omnes Circum doctores aderat,quid multa? pudicum (Qui primus virtutis honos) ſeruabat ab omni Non ſolum facto, verum opprobrio quoque turpi. Ordina, Qui honos virtutis eſt primus: vel (quia in concreto obſtractum intelligitur) qui pudor eſt primus honos virtutis,hoc magis placet.

OCTAVA. Legimus in Euangelio, Inuenimus Meſſiam,quod interpretatur CHRISTVS. Tu vocaberis Cephas,quod eſt Petrus. Hic antecedens & relatiuum diſſimilia ſunt in genere. Et apud Ouidium in numero, Ex vero poſitum permanſit Equiria nomen, Quæ Deus in campo præſtitit ipſe ſuo. Eſt in fine ſecundi Faſt. Ergo regula non eſt ſemper vera. Reſpondeo, Nulla eſt diſcordia: quia

quianon refertur antecedẽs pro re,ſed pro voce,ſiue materialiter. Iam dictio materialiter poſita,eſt neutri generis,& ſenſus eſt, Inuenimus Meſſiam,quod nomen ſiue vocabulum Meſſias, interpretatur CHRISTVS. Tu es Cephas,quod nomen Cephas eſt,id eſt interpretatur Petrus. Cõtrario modo in Ouidio antecedens capitur materialiter,ſed refertur pro re,ſiue(vt dialectici nunc loquuntur) perſonaliter:& ſic eſt pluralis numeri,neutri generis,& nulla eſt diſcordia. Licétne nobis ita loqui? Licet profecto omnibus,quia ſæpe ita loquuntur doctiſsimi. Da plura ex ſacris exempla. In Euãgelio, IESVS dixit ſurdo & muto, Hephethah, quod eſt adaperire. Rabbi,quod interpretatur magiſter. Crucifixerunt eum in Golgotha, quod eſt Caluariæ locus. Similiter dices, Beatis dat Deus aureolam,quod ab auro dicitur. Sic IESVS interpretatur Saluator, qui nos ſeruauit. Qualis relatio eſt in dictis orationibus? Simplex. Cur? Nam relatiuum ſubſtantiæ non accipitur pro eadem re numero cum antecedente. Nam antecedens capiebatur pro re,relatiuum pro voce,aut contrá.

Quotuplex eſt relatio? Duplex,vt Alexander vult,ſimplex videlicet & perſonalis. Quæ eſt relatio perſonalis? Vbi relatiuum pro eadem re capitur cum antecedente,ſi ſubſtantiæ fuerit,nec diuerſitatis,nec reciprocum:vt Studet Haloinus,quem amo. Quæ eſt relatio ſimplex ſiue imperſonalis? In qua relatiuum ſubſtantiæ ſimilitudinis non reciprocum,non capitur pro re eadem numero cum antecedente:vt Habeo librum quem emiſti,id eſt qualem. *Relatio perſonalis. Relatio ſimplex.*

Quot modis fit relatio ſimplex? Quinque. Primo vbi relatiuum & antecedẽs capiuntur pro rebus ſpecie eiſdem,ſiue vbi (*Qui*) capitur pro qualis, (*Is*) vel (*Ille*) pro talis:vt Bibo vinum quod tu bibis, Laboro eodem morbo quo tu:& ſi Alexandro credimus, Fœmina clauſit vitæ portã quæ reſerauit: vt antecedens de Heua,relatiuum de Maria intelligatur. Crucius noſter negat eiuſmodi loquendi modum reperiri,cui facile aſſentior. Secundo,vbi antecedens pro re capitur,relatiuum pro voce:vt Dat Deus aureolam,quod ab auro dicitur. Tertio,vbi antecedẽs pro voce capitur,relatiuum pro re: vt ab equis equiria deriuatur,quæ iuuat nos videre. IESVS interpretatur Saluator:quia per eũ mundus ſeruatus eſt. Quarto,quando antecedens eſt æquiuocũ,id eſt plura ſignificans,& antecedens capitur pro vno ſignificato,relatiuũ pro alio:vt Sunt domini quæ nos fecere manus crucifixæ. ibi antecedens capitur pro parte corporis CHRISTI:relatiuũ pro poteſtate diuina quia manus membrũ & poteſtatem ſignificat. Cic. in Catilinam oratione tertia, Tactus eſt etiam ille qui hanc vrbem cõdidit Romulus. Antecedens capitur pro ſtatua,relatiuum pro homine. Quinto, vbi relatiuum & antecedens capiuntur indefinite,& pro natura magis,quàm determinate pro indiuiduis:vt Cuncta timent hominem,quia præſidet ille creatis. Licet omnibus vti his modis. Verum autẽ ſint contra regulas logicæ,ne curet grãmaticus. Zenderus adiicit duos modos. ſed falſi ſunt. Quis enim ita loquitur, Homo currit qui eſt ſpecies, Homo eſt ſpecies qui currit. Poſſent plures oppugnationes facere de regula indifferentiæ, Cõceptione, Zeugmate,&c.& de hac & ſimilibus, Legis ſcripta mea qui' ſtudeo,&c. quibus ſuperſedeo:qui ſtudioſius adoleſcens ipſe per ſe faciet,vbi audiuerit nominatiui & genitiui regimen,vt ex regulis quæ ſequuntur.

DE RELATIVO REGVLA ORATORIA.

Quando relatiuo præcedens ſubdis, eodem
Ponatur caſu: quia verbo dantur eidem.
Quem ſcribo librum,bonus eſt: ornatius aio,
Quàm librum quem: nam rarò reperimus in vſu.

Quando relatiuum qui,quæ, quod,præponitur antecedenti ſic, vt antecedens cum eodem verbo conſtruatur, Latinè & eleganter in eodem ponuntur caſu:vt Quas ad me dediſti literas,fuerunt elegantes & iucundæ. Quam legis hiſtoriam, eſt lepida. ponit hanc regulam Valla & doctiſſimi quique. Eſt ne aliquid in hac regula vitij? Nihil penitus,ſed multum elegantiæ.

Argumentor, Per hanc regulam verbũ perſonale finiti modi habet accuſatiuũ ante ſe pro nominatiuo:vt Quas ad me dediſti literas fuerunt lepidæ:ecce literas fuerunt,pro Literæ fuerunt,& literas lepidæ,pro Literæ lepidæ,contra regulam adiectiui & ſubſtãtiui. Reſpondeo, Antecedens explicite poſitum adhæret relatiuo, & ab eodem regitur verbo, vnde nihil eſt vitij:quia in ſecundo verbo nominatiuus facilè intelligitur, vt in adiectiuo ſubſtantiuum: vt Quas literas ad me dediſti, ſupple, eæ literæ fuerunt lepidæ, &c. Da teſtimonia ſiue exempla huius regulæ ex bonis authoribus. Terentius, Quas credis eſſe has,non ſunt veræ nuptiæ. Naſo, Cecidere manu, quas legerat herbæ.

Idem

Idem, Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit. Terent. Populo vt placerent, quas feciſſet fabulas. Quintilianus, Non ſuſtineo eoſdem expetere, ne quos porrexerim cibos, venena fiant. Sic in ſacris, Quem ego decollaui Iohannem, ſurrexit à mortuis. Debet antecedens cum relatiuo conſtrui, teſte Donato in illud, Populo vt placerent, &c. ideo ineptè diceres, Quas ad te dedi, fuere literas ornatæ.

SI ANTECEDENS in eodem caſu præcedat, eritne oratio cõgrua? Veluti, Librum quem ſcribo bonus eſt. Reſpondeo, Talis oratio erit congrua, non tamen elegans: quia apud Latinos rarò reperitur: nec vtemur in quotidiano ſermone, aut in epiſtolis, licet Dathus has à cæteris non ſecernat.

Argumẽtor, Talis oratio peccat contra regulã verbi & nominatiui, ſimiliter adiectiui & ſubſtãtiui: quia antecedens reſpicit ſecũdum verbum vel adiectiuum, & relatiuum cũ ſuo verbo facit Parentheſim: ſic, Sermonem (quem vos audiſtis) non eſt meus: ergo talis oratio nullo modo eſt toleranda.

Reſpondeo ſecundum multos concedendo eiuſmodi orationes peccare contra dictas regulas, quia eſt Antiptoſis: tamen ſunt tolerandæ, & Latinæ dicendæ, propter authoritatem dicentium, & ſunt exceptiones à regulis adiectiui & verbi. Rarò tamen imitabimur. Alij, inter quos Donatus, conſtruunt antecedens cum relatiuo, & in ſecundo verbo debitum caſum intelligunt, vt in regula oratoria: & eſt loquendi modus frequens apud Græcos, quos parcè imitantur Latini: nimis verò ſæpe hagiographi.

Plautini loci. Da authoritatem. Plautus in Amphitryone, Naucratem quem conuenire volui, in naui non erat. conſtrue, Quem Naucratem conuenire volui, is in naui non erat. Aſtipulatur huic opinioni Bernardus Sarracenus, vt multi alij. Idem in Aſinaria, Patronus qui vobis fuit futurus prodidiſtis. Ordina ſine parentheſi, Qui patronus fuit vobis futurus, eum prodidiſtis. Sic in Aulularia, Pici qui aureos montes colũt, ego ſolus ſupero. Et in Curgu. Iſtum quem quæris, ego ſum. Gellius lib. 1. capite. 29. Cognati & affines operam quam dare rogati ſunt, ſuperſederunt. ordina, Quam operam rogati ſunt, ea ſuperſederunt. *Gellij locus.* Id nimis frequens eſt in ſacris, vt in Euengelio, Sermonem quem audiſtis non eſt meus, ſed eius qui miſit me patris. Hunc quem modo habes, non eſt vir tuus. Vnctionem quam accepiſtis, maneat in vobis. IESVM quem quæritis, nõ eſt hic, ſurrexit. In Pſal. Lapidẽ quẽ reprobauerunt ædificantes, hic factus eſt in caput anguli. Et in Geneſi, Terram quam poſtulas, quadringentos ſiclos auri valet, ita legunt. At in libro meo eſt terra nominatiuus: & ſic grãmatice loquimur, Liber (quem ſcribis) bonus eſt. Valla in illud Iohannis, Sermonem quem audiſtis non eſt meus: Nõ poſſum (inquit) adduci vt credam interpretem eò licentiæ deueniſſe, vt quod in Virgilio vix toleratur, dicente, *Valla locus.* Vrbem quã ſtatuo veſtra eſt: ipſe ſibi permitteret dicere. Nã illud in pſalmo quod apud Matthæum reperitur, lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus eſt in caput anguli: & nonnihil diuerſum eſt, & ita Græcè legitur. Dicit vlterius quoſdam codices ſermo habere, non ſermonem, At in tertio elegant. videtur ſibi contrarius, dicens, In Græco eſt ſermo, non ſermonem. Vnde interpres noſter transferens, maluit Latinè quàm Græcè loqui. Idem dicit oratores poſtponere antecedens: quale foret, Quam ſtatuo vrbem, veſtra eſt.

Argumentor, Oratores vtuntur eiuſmodi orationibus, vbi antecedens præcedit: ergo licet nobis vti etiam in epiſtolis. Cicerò in fine Paradoxorum, Meam pecuniam quam tu contemnis, eſt ad tuam opinionem nulla, & ad meam modica. Et in Salluſtium, Nunquid eos quos protulit Scipiones & Metellos antè fuerunt aut opinionis aut gloriæ? & plærique dicunt eſſe locutiones elegantes: inter quos Bernardus Sarracenus, & ante eum Senenſis, cui concinit inter noſtrates laudabilis eloquentiæ philoſophus Iodocus Clicthoueus. loquitur ſic perſæpe Plautus, vt viſum eſt, & Virgilius, Vrbem quàm ſtatuo, veſtra eſt.

Ciceronis locus. Reſpondeo, Ciceronem ita nunquam locutum fuiſſe, quantum conſyderare potui, niſi ſemel: idq; inuſitate, teſte Valla. vt lib. 4. ad Herennium, Sulpitio cui paulò ante omnia cõcedebant, eum breui ſpatio non modò viuere, ſed etiam ſepeliri prohibuerunt. Ad argumentum ergo reſpondeo. Ciceronem peruersè allegari in Paradoxis: quia non habetur meam pecuniam quam tu contemnis. ſed meam autem pecuniam quoniam contemnis: & rectè (eſt enim ad vulgi opinionem mediocris, ad tuam nulla, ad meam modica) de me ſilebo, de te loquar. Et in oratione contra Salluſtium non habetur, Nunquid eos, ſed nunquid hi quos protulit, &c. Kempo Theſſalienſis legit meam pecuniam quam tu contemnis, &c. & ego ſimiliter in prima Syntaxeos editione, poſt quam plurima veterum opera diligenter perlegi: quibus multa notaui, & comperi omnes ferme errare qui ex grammaticis grammaticã componunt: quia cæcus cæcum ducit, & ambo cadunt in foueã. Ita aliter ſentio quàm in prima editione. Quod ad Plautũ attinet, notum eſt eum multa dixiſſe, & nimis licenter antiquẽ.

At illud

At illud Virgilij, Vrbem quam ſtatuo, veſtra eſt: Valla dixit vix tolerari: & Marcellus cum plurimis dicit accuſatiuum vrbem pro nominatiuo vrbs poni. Seruius ordinat vrbem cum verbo vultis, & ita nihil eſt vitij. Virgil. 1. Æneid. Vultis & his mecum pariter conſidere regnis? Vrbem, ſupple vultiſne quam ſtatuo? veſtra eſt, ſubaudi ea vrbs: ſubducite naues. At Donatus, Lege autem, Quam vrbem ſtatuo, ne ſit error. Idem in illud Terentij, Eunuchum quem dediſti nobis quas turbas dedit: ſic ait. Aut eſt caſus pro caſu, aut quem cum interrogatione pronuntiandum, vt ſit qualem. hæc ſecunda declaratio placet Badio noſtro, vt totum interrogatiue legatur. ſic, Eunuchum quem, id eſt qualem, dediſti nobis? quaſi dicat, ſubornatum, non verum: quas, id eſt quales, turbas dedit? quia vitiauit virginem, & cætera. Ibidem Donatus ait, Quidam volunt (quem) diſtinguere, quaſi diceret, qualem: ſed neſciunt hac figura multum veteres vſos eſſe. Eunuchum enim quem ad (dediſti) verbum retulit: & intelligitur is Eunuchus. Hæc Donatus. *Donati locus.*

SECVNDA DE RELATIVO REGVLA ORATORIA.

Si referens ponas inter generum variorum
Caſus, háudque ſequens fuerit proprium, dabis vt vis:
Sin proprium fuerit, referens conforme ſit illi.

Quotieſcunque relatiuum qui, quæ, quod, ponitur inter caſus diuerſorum generum, ſi ſequens fuerit nomen appellatiuum, poterit concordare cum vtrolibet: ſi verò ſequens ſit nomen proprium, cum eo concordabit relatiuum. Da prioris partis exempla. Video animal qui aſinus dicitur, vel quod aſinus dicitur: vtri elegantius conformatur? Poſteriori: vt Nauigo aquam, quæ mare dicitur: & elegantius, quod mare dicitur. Da authoritatem. Cicero primo de legibus, Animal plenum rationis & conſilij, quem vocamus hominem. Et alibi, His animus datus eſt ex illis ſempiternis ignibus, quæ ſydera & ſtellas vocatis. Plinius, In coitu verò lunæ quod interlunium vocant, quum apparere deſierat. Cicero in Paradoxis, Quibus tandem gradibus Romulus in cælum aſcendit? hiſne quæ iſti appellant bona? Idem, Omnes tenues atque humiles, quæ maxima in populo multitudo eſt, ſibi præſidium paratum putant. Quintil. Vbi verò vniuerſas familias fames extinxit, quæ maxima pars eſt, inanes domus ſitum ducunt. eſt elegans loquendi modus. Virgil. Nec partem poſuêre ſuis, quæ maxima turba eſt. Quintil. Supplicationes, qui maximus honor victoribus bello ducibus datur, in toga meruit. In his relatiuum cum ſequenti concordat. vbi verò antecedenti conformatur. Cicero, Homines tuentur illum globum, qui terra dicitur. In eodem Scipionis ſopnio, Terra omnis eſt inſula quædam circunflua illo mari, quod oceanum appellatis. Ita habet Badiana impreſſio. alij habent maſculine quem: & Oceanus verius proprium, quàm appellatiuum cenſeri debet, vt Forſan Chaos. Ouid. Ante mare & terras & quod tegit omnia cælum, Vnus erat toto naturæ vultus in orbe, Quem dixere Chaos. Da poſterioris partis authoritatem. Salluſt. Eſt in carcere locus, quod Tullianum appellatur. In ſacris, In ſemine tuo qui eſt CHRISTVS. licet CHRISTVS appellatiuum dici poſſet. Et, Fundamentum aliud nemo poteſt ponere præter id quod poſitum eſt, qui eſt IESVS CHRISTVS. Titus Liu. lib. 3. ab vrbe, Ea omnia in pratis Flaminij conſilio plebis acta, quem nunc circum Flaminium appellant. Idem, Anxur fuit, quæ nunc Tarracinæ ſunt, vrbs prona in paludem. Cicero actione ſexta in Verrem, Carcer ille eſt qui eſt à crudeliſſimo tyranno Dionyſio factus Syracuſis, quæ latumiæ appellantur. Sic dicemus, Eſt opus Ciceronis qui Cato inſcribitur. In Flandria flumen patriam meam Niniuem interluit, qui Tenera dicitur.

CONTRA REGVLAM ARGVMENTOR BIFARIAM.

PRIVS SIC, Relatiuũ conuenit apte præcedenti, licet ſequens caſus fuerit nomen proprium: ergo regula eſt falſa. Cicero ſecundo de Natura deorum, Propius à terra Iouis ſtella fertur, quæ Phaëton dicitur. Valerius Maximus lib. 2, Antea Senatus aſſiduam ſtationem eo loci peragebat, qui hodie ſenaculum appellatur. Plinius lib. 10. cap. 4, Proditur certe in Crete expugnato oppido, quod vocabatur Arcadia, ceſſaſſe fontes, amnéſq; qui in eo ſitu multi erant. Pomponius Mela, Pelagus in duos ſinus promontorio, quod Ferrariam vocant, finditur. Idem, Ab eo flumine quod Saliam vocant. Titus Liuius in ſexto libro quartæ Decadis, Herculi ſacrificium fecit in eo loco, quem Pyram (quod ibi mortale corpus eius Dei ſit crematum) appellant. Curtius libro 3, Darius ad eum locum quem Amanicas pylas vocant, peruenit. Perottus in Polybio, Verſus orientem defluit flumen, quod Eurotas appellatur. Hæc non ex grammatica, ſed ex authoribus collegi.

Reſpondeo, Hæc regula de elegantia datur non de congruitate: iam licet dictæ orationes ſint Latinæ aut congruæ, non tamen cenſentur tam elegantes vt illæ, in quibus relatiuum concordat cum ſequente quod eſt nomen proprium: & nihil aliud vult regula. Veruntamen aliter loquens non debet cenſeri illepidus, vt ſatis docent anthoritates prædictæ.

POSTERIVS SIC, In hac & ſimili oratione, Eſt locus in carcere quod Tullianũ appellatur: relatiuũ diſcordat ſemper ab antecedente in genere vel in numero: ergo talis oratio non eſt cõgrua.

Reſpondeo, Hæc regula eſt elegans exceptio à cõcordantia relatiui & antecedentis: ideo nihil vitij eſt. Eſt & regula Seruij Æneid. 1. ibi, Eſt in ſeceſſu longo locus, &c. Et eãdem latius declarat Valla, & reliqui eloquentiæ præceptores. Eſt vbi elegantiſſime loquimur ſine certo antecedente. Quintil. Ego (quæ fœlicisſima vel laſsitudo vel ſatietas eſt) virtute conſenui. Semper cum ſequente elegantior eſt concordantia, vt dixi. Apul. lib. 10, Oriundus patria Corintho, quod caput eſt totius Achaiæ. Et in ſacris, Aſſumite gladium ſpiritus, quod eſt verbum Dei. Eſt pia ſtirps Ieſſe, quem CHRISTVM credimus eſſe, dixit Alexander: qui male credidit eiuſmodi orationes eſſe vitioſas.

DE CONIVNCTIS ET DE INTERROGATIVO.

Conſimiles optant caſus coniunctio, quærens,
Conſimileſque modos, ſi non regimen varietur.

Coniunctio & quicquid coniungendi vim habet, petit ſimiles caſus & modos, ſimiliter interrogatiuum & reſponſiuũ eiuſdem erunt caſus, niſi regimen varietur. Da exempla prioris partis. Vxor & maritus litigant. Deus vel dæmon malus eſt. Tu es fortior quàm Petrus. Superbus ambulat quaſi rex. Quæ habent vim coniungendi? Quàm, niſi, præterquàm, ſicut, quaſi, velut, & plura. Da poſterioris partis exempla. Cuius eſt liber? Petri. Cui dabis panem? Pauperi. Quis miſeretur peccatoris? Mitiſſimus IESVS. Quem tremunt barathra? IESVM. A quo liberati ſumus? Ab IESV. Reſponſiuum dicitur pulchrè redditiuum.

Quare addidiſti, ni regimen varietur? Quia vbi dictiones exigũt vel regunt diuerſos caſus, ſi neceſſariò fiat, hæc regula non habet locũ, vt dicimus, Liber meus; & nullo modo, Liber mei: ideo neceſſariò dicimus, Hic liber eſt meus & Petri. Cuius penna eſt? mea. Virgil. Cuium pecus, an Meliboei? Quanti emiſti? aureo. Cuius intereſt? mea. Accuſaris furti an homicidij, an vtroq;? Exemplum de ſimilibus modis. Terent. Quum nihil eſt, nihil deſit tamen. à deſio: pro quo alij ineptè ſcripſere deſit à deſum. Idem, An quòd viam ignorant, an quòd iter perferre nequeũt. nonnulli habent ignorent, nequeant, vtrunq; coniunctiui. Alij male legunt, vt alterum ſit indicatiui, alterum coniunctiui modi. Cicero in procemio Rhetoricorum ad Herennium, Etſi negotiis familiaribus impediti, vix ſatis otium ſtudio ſuppeditare poſſumus: & idipſum quod datur otij, libentius in philoſophia conſumere conſueuimus. poſſumus, indicatiui modi eſt, teſte Valla. Badius, Si diuerſos modos exigit ſententia, non ineptè dantur: vt Sum robuſtus, & eſſem robuſtior niſi paſſus febrim.

DE CONIVNCTIS IN DIVERSO CASV.

QVOT MODIS per coniunctionem diuerſi caſus annectuntur? Tribus modis. Primo, Quando poſt adiectiuum ſequitur cum adiectiuo dictio partis aut proprietatis: vt Rex fortiſſimus, & magnæ prudentiæ. Plaut. in Menæchmis, Quid ais homo leuior quàm pluma, ſubdole, ac minimi pretij? Secundo inter pronomen poſſeſſiuum & alium caſum: vt Penna mea & Petri.

Tertio, vbi dictio in eodem ſenſu regit diuerſos caſus: vt Intereſt mea & Petri. Emi tribus ducatis & pluris. Id autem ferè fit vbi aliter loqui non licet. nam ſi in eodem caſu poni poſſunt, rectius ita locabuntur, vt melius dicit Euangeliſta, Plenum gratiæ & veritatis; quàm ſi dixiſſet in diuerſo caſu, Plenum gratiæ & veritate. ſic diues pecoris & argenti, vel diues pecore & argento. vix auſim in diuerſo caſu locare diues pecoris & argento. Virgilius 1. Æneid. Succinctam pharetra & maculoſæ tegmine lyncis. Idem, Quod ſcelus aut Lapythis tantum aut Calydone merente. ſimiles caſus ſunt, teſte Seruio, licet aliqui pharetram etiam legerant. Iterum Virgilius, Iuſtitiæne prius mirer bellíne laborum. genitiuus iuſtitiæ legendus eſt, non ablatiuus iuſtitia, teſte Priſciano, quia miror te iuſtitiæ, Græco more dicitur, pro miror iuſtitia. *Virgilij locus.*

Aliquando coniuncta diuerſorum caſuum ſunt, vbi poſſent eſſe eiuſdem: ſed id perrarum eſt. Boëtius in primo de Conſolat. Mulier reuerendi admodum vultus, oculis ardentibus, colore viuido atque inexhauſti vigoris. Ideò non damno multum illud Pſeudocurtij, Vir præſtanti bonitate,

animiq

animíque integerrimi vocari haberíque volo. Iuſtin. 12. Deceſsit Alexander menſe vno, annos tres & triginta natus. Ex his ſatis liquet coniunctionem ex ſua natura, neque ſimiles, neque diſſimiles caſus copulare: ſed quoſcunque caſus dictio regens poteſt regere, illos etiã coniunctio poteſt copulare,

Quomodo differunt, *At*, *Aſt*, ab *&*? Et, eſt copulatiua, At, eſt diuerſatiua, pro ſed. At etiam ponitur pro ſaltem. Virgil. Si genus humanum & mortalia temnitis arma: At ſperare deos. ſperare, id eſt timere. Aſt poëticum eſt. *Quàm* ante ſe capit tã: vt Eſtam rudis, quàm ſtipula fabalis. Tã diligo te, quàm meipſum. Indocti (*Sicut*) pro (*Quàm*) ponunt: dicentes, Iohannes eſt tam doctus ſicut Petrus: dicerent, quàm Petrus: quia (*Quàm*) dicit æqualitatem & quantitatem nõ ſimilitudinem: ſic dices, Tam pœne cecidi quàm tu, non ſicut tu. Quàm pœne legiſti librũ: non, quàm quaſi: quia (*Quaſi*) ſimilitudinem dicit: vt Iohannes ſalutat me, quaſi diligat. Semel tamẽ inueni Quaſi pro pœne vel fere. Sueto. in Caligula, Nono Calendas Februarij, hora quaſi ſeptima cunctatus an ad prandium ſurgeret. Credideram me id primum notaſſe, ſed poſtea inueni ab Eraſmo idem diligenter notatum: vereor tamen ne mendum ſit, quia tantum ſemel inueni: adeo libentius dicerem, hora circiter, pœne, prope, aut fere ſeptima? niſi credamus ita loqui Ciceronem in quarto Acad. de ſole, Quantulus nobis videtur? Mihi quidem quaſi pedalis. (Quam) ſine (tam) vult ſimiles modos: ideo dices, Præſtat mulierem nubere quàm vri. non quàm quòd vratur. Item, Quod ex parte meum eſt, non tam meum eſt, quàm quod ex toto meum eſt: non ſicut quod, &c. Et, Enſis tantum ſignificat, quantum gladius, non ſicut gladius. At Socrates ſignificat ſicut Plato: quia vtrunque ſingulariter. Hæc poſui, quia plures in his errare comperi.

Niſi coniungit magis commune & minus commune: vt Nemo niſi ſtultus ita ſentiret: non autem, Nullus homo niſi lapis eſt inanimatus. Claudianus: Quis niſi mentis inops oblatum reſpuat aurum? Niſi, id eſt præterquam. Niſi enim ſignificat, ſi non. Terentius, Niſi me animus fallit, hic eſt annulus. id eſt ſi non erro. Niſi fallor, ille eſt Iohannes. Quid eſt animal niſi ſubſtantia ſenſitiua, non autem quàm, niſi dicas, aliud quàm.

Præterquam aduerbiũ eſt, & exigit ſimiles caſus, vt Auarus nulli rei præterquam pecuniæ ſtudet. *Præter* eſt præpoſitio, & regit accuſatiuũ: vt Auarus nulli rei præter pecuniam ſtudet. Id autem duré. *Coniunctio inter diuerſa.*

Quomodo dicimus, Tullius & Cicero ſunt entia, an ſunt ens? Neutrum, quia vtrunque iuxtà eſt ineptum. Cur ita? Nam vt recte dixit Alexander, Iungit diuerſa coniunctio ſignificata. Iam Tullius & Cicero idem ſignificant: ergo male diceremus, Tullius & Cicero, niſi pro ipſis vocibus: quapropter male dicitur, animal & homo, pro animal homo. Item, homo & albus, pro homo albus, &c. Vix admonuiſſem de re tam friuola, niſi apud Flandros ludimagiſtri quidam triobolares de his nugis acerrime digladiarentur.

DE INTERROGATIVO ET RESPONSIVO.

REGVLAM ſic oppugno. Recte dicimus, vbi comedes? Hîc: nec eſt in caſu concordantia. Reſpondeo, hoc fit quia (*hic*) nec interrogatiuũ, nec reſponſiuum alicuius caſus eſt, & regula intelligitur dum interrogatiuum & reſponſiuum ſint alicuius caſus. Sic vbi reſpondemus (*Ita*). Terent. in Eunucho. Pro te huc deductus? ita. In eadem, De iſta rogas virgine? ita. Plautus in Bachid, Egóne iſtuc dixi? ita. Et in Curg. Mihín'? ita. ſic alibi ſæpius. ne quia vulgare eſt damnes: licet per (etiam) Valla vult elegantius reſponderi, Intellexiſti hæc omnia? Etiam. Secundo. Dicit Donatus, Qualitas nominum in quo eſt? bipartita eſt: hîc reſpondetur in diuerſo caſu. Similiter, Cuius intereſt? mea. Reſpondeo, in his variatur regimen, & ſic non contra regulam, quia dicitur, ſi non regimen varietur.

Quot modis interrogatiuum & reſponſiuum non ſunt eiuſdem caſus? ſex. Primo, vbi caſus nullus eſt: veluti, Vbi ſtatuit? hic. Secũdo, quãdo non regũtur ſimiliter ab eadem dictione, vt Qualitas nominum in quo eſt? bipartita eſt. Tertio, quando reguntur ab eadem dictione, neceſſariò diuerſos caſus regente, veluti, Quanti emiſti? vili. Quarto, quando ad cuius genitiui caſus reſpondentur poſſeſſiua; meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, vt Cuius eſt liber? meus. Cuius eſt damnũ? meum. Similiter quando ad qualis aut quantus reſpondetur proprietas aut pars cũ adiectiuo laudis vel vituperationis: vt Qualis fuit Salomon? magnæ ſapientiæ. Quinto, quando ad cuius, cuia, cuium, reſpondetur genitiuus: vt Cuium pecus? Ægonis. Sexto, quando ad quotennis reſpondetur genitiuus: vt, Quotennis es? duodecim annorum. Ita reſpondet Sulpitius. Hic vltimus modus ſuſpectus eſt, quia quotennis non eſt in doctorum vſu, licet Priſcianus ponat.

Quid eſt interrogatiuum nomen? Eſt rei dubiæ, vel tanquam dubiæ poſtulatiuum. Interrogatio eſt rei dubiæ vel tanquam dubiæ poſtulatio. Si quis interroget, Qualis es? poteſne reſpondere

homo? minime. Cur non? quia interrogatiuis danda ſunt debita reſponſiua: vt Quis eſt Petrus. Quid eſt homo. Qualis eſt albus, niger, doctus, & cætera qualitatem dicentia. Quantus eſt bipedalis, & cætera quantitatem continuam ſignificantia. Quotus eſt primus, ſecundus. &c. Qualem equũ emiſti? Valla dicit aptè reſponderi, oblongũ, lato pectore, breui aluo: quia qualitas magis quàm certa quantitas ſignificatur. Quot ludunt? tres, quatuor, &c.

DE NOMINVM REGIMINE.

Poſt concordantiã de caſuum regimine agẽdum eſt, non de actiuo quidẽ quo modo regant (quanquam ne id quidem ſilebitur) ſed de paſſiuo quo modo caſus regantur. Sunt autem caſus ſex, nominatiuus, genitiuus, datiuus, accuſatiuus, vocatiuus, & ablatiuus. De vocatiui regimine non agemus, quia non regitur. Sunt qui ponant octauũ caſum, is ſub datiuo continetur: & ſeptimũ, is in ablatiuo cõprehenditur. Siqua dictio diuerſos regat caſus, tota declarabitur in priore caſu, nec alibi repetetur. multa etiam obiter dicentur, aſpiret cœptis mitiſsimus Deus noſter IESVS CHRISTVS.

Quot modis nominatiuus ponitur in oratione? Duobus. Priore modo regitur, vt Auis canit. Poſteriore ponitur abſolute ſine regimine, vt Dominus noſter IESVS, is facit omnia.

Quot modis nominatiuus regitur? Duobus. Figurate, & ſine figura. Figurate, vt Tu & Petrus luditis. Sine figura, Tu ludis

Quot modis regitur ſine figura? Duobus: à fronte & à tergo. A fronte, vt Deus regnat. à tergo, Vocor Iohannes, Sum homo.

Quot modis nominatiuus regitur figurate? Septem. Primo vbi appoſitio eſt: vt Fluuius Tyberis eſt turbidus. Secundo per euocationem: vt Ego Petrus ſcribo. Tertio per cõceptionem perſonarum: vt Ego & tu legimus. Quarto per prolepſim: vt Studemus, ego quidem poëticæ, tu verò medicinæ.

Quinto per Zeuma: vt Hebræi ſunt, & ego. & eiuſmodi orationes non Latinæ modò, verum etiã perelegantes ſunt. Sexto per Antiptoſim in proſa prohibitam præſertim in epiſtolis & quotidiano ſermone: vt ſi quis dicat, Soni alij voces, alij non voces, pro ſonorum alij. Septimo per Synteſim raro vſurpandam: vt Turba ſtrauerũt veſtimenta. Hęc parua quidẽ ſunt, ſed multis quàm gratiſsima.

REGVLA NOMINATIVI PRIMA.

ANtè capit rectum in perſona conuenientem
Et numero, verbum quod perſonale vocatur,
Necnon finitum: rectum perſæpe tacemus.
Sæpe loco illius quid pono. Ne puer vni
Pluralem dones ſermonem, non honor eſt hic.
At de me ſolo numerus dicetur vteruis.

Omne verbum perſonale finiti modi regit ante ſe expreſsè vel ſubauditè eiuſdẽ numeri & perſonæ nominatiuũ, vel aliquid pro nominatiuo: vt Ego ſcribo, tu legis, ille auſcultat: Nos canimus, vos oratis, illi fabulantur. Tyrannũ regnare nocet reipublicæ, pluit, ninguit. Nominatiuus vulgò dicitur ſuppoſitum, verbum autem appoſitum: ſed appoſitum rectius dixeris caſum verbi quem poſt ſe regit. Quare dixiſti in regula perſonale? Quia imperſonale ante ſe nominatiuum non recipit: vt Statur, curritur, pœnitet me peccati. Quare dixiſti finiti modi? Quia infinitiuus ante ſe non nominatiuũ, ſed accuſatiuum recipit: vt Me amare rumor eſt.

Quot ſunt modi finiti? Quatuor: Indicatiuus, Imperatiuus, Optatiuus, Coniũctiuus. Cur dixiſti ante ſe, ſiue à fronte? Quia verbum perſonale poſt ſe plerunque recipit obliquum: vt Miſereor tui, amo deum. Cur dicis expreſſe ſiue explicite? Propter tales orationes, Deus regnat, ego ſcribo: vbi expreſſe ponitur nominatiuus. Cur dicis ſubaudite ſiue implicite? Quia nominatiuus aliquando in verbo intelligitur: vt Pluit, ſcilicet Deus vel natura. Aiunt Cæſarem aduenire, ſcilicet homines.

Cur dicis eiuſdem numeri & perſonæ? Quia aliter ineptæ eſſent orationes, vt Ego curris, tu lego, Petrus legunt, tu dixit, &c. Cur nominatiuum dicis & non rectum, vt in carmine? Vt vocatiuum excludam, qui rectus eſt: quia nominatiuo ſimilis, ſed nunquam à verbo regitur. Cur dicis vel aliquid

quid pro nominatiuo? Quia multa per ſe nullius caſus, nominatiui officio funguntur: veluti, Furari malum eſt, De elegantia diſceptare iucundum eſt. Cur non dixiſti nominatiuum pro ſuppoſito, vt Grammatiſtæ? Quia ſic nominatiuus non eſſet ſuppoſitum: quia Pro ſignificat loco alicuius. Plinius, Iunipero ſupina pro folio eſt. Cic. His temporibus audacia pro ſapientia vtuntur. Salluſtius, Audacia pro muro habetur. Terentius, Venit Chremes poſtridie ad me clamitans indignum facinus comperiſſe ſe, Pamphilum pro vxore habere peregrinam. Plautus, Qui pro cibo habeat te verberari. Idem, Amator qui bona ſua pro ſtercore habet. Sic habes Catharinam pro vxore, ſi concubina ſit: alioqui habes Catharinam vxorem, diceres. In Euangelio, Noli timere Ioſeph fili Dauid, accipere Mariam coniugem tuam. ideo malè dicunt neoterici dialectici, Oratio ponitur pro genere in diffinitione enuntiationis: quia oratio eſt verum genus enuntiationis. rectè autem dicunt, Vox ponitur pro genere in diffinitione nominis: quia vox non eſt genus nominis. Ponuntur enim hæc in diuerſis categoriis. Hoc non ſatis perſpexit Kempo Theſſalienſis. Quid perſonale, quid impersonale ſit, patet in rudimentis, & in regimine datiui latius declarabitur.

Nominatiuus ſubauditus. QVOT MODIS nominatiuus ante verbum intelligitur? Tribus. Primo, In omni verbo primæ vel ſecundæ perſonæ poteſt nominatiuus intelligi: vt Scribo librum, numeras nummos. Ouid. Et ſiquid faciam nunc quoque, quæris, amo. intelligitur ego faciam, tu quæris, ego amo. Idem, Lude, ſed occulte. Idem, Venturæ memores iam nunc eſtote ſenectæ: Sic nullum vobis tempus abibit iners. eſtote vos. Tempus iners, in otio & pigritia, ſine ſtudio. Notate bene adoleſcentuli. Raro exprimitur prima perſona aut ſecunda niſi fuerit Emphaſis.

Emphaſis Quid eſt Emphaſis? Figura altiorem præbens intellectum, quàm quem verba per ſe ipſa declarant: vt ô Maria tu aduocata noſtra, tu interceſſor, tu ſpes: quaſi dicat, Tu ſola, aut tu præcipue. Æolus ad Iunonem, Tu mihi quodcunq; hoc regni, tu ſceptra Iouémque Concilias: tu das epulis accumbere diuûm. ſic, Tu me vinceres? quaſi dicat, Tu homo ignauiſſime aut indoctiſſime, &c. Ouid. in 1. Meta. In noua fert animus mutatas dicere formas Corpora, di cœptis (nam vos mutaſtis & illas) Aſpirate meis. Emphaſis eſt, teſte Regio: quaſi dicat, Dij aſpirate meis cœptis: nam &, id eſt etiam vos, & non alij, mutaſtis illas. Vocor Petrus, ſum bonus: ineptè à fronte nominatiuus exprimeretur, teſte Priſciano: licet ipſe alibi exempli gratia expreſſerit. Secundo, In verbis tertiæ perſonæ pluralis numeri intelligitur homines: veluti, Lolium (vt aiunt) facilè creſcit, difficulter perit: ſic ferunt, perhibent, &c. Ouid. Téque ferunt iræ pœnituiſſe tuæ. Tertio, In verbis exceptæ actionis intelligitur nominatiuus Deus vel natura, vt pluit, ninguit. Quid eſt verbum exceptæ actionis? Cuius actus Deo vel naturæ ſoli tribuitur, vt pluit, fulminat: quia ſolus Deus verè dicit, ego pluo, fulmino, tono, *Hyberno*, pro hyemem facio. Aliquando per metaphoram, id eſt ſimilitudinem creaturis etiam hæc verba tribuuntur: vt Fulminat in Perſas Macedo. id eſt in modum fulminis irruit. Exercitus hybernat in Gallia. id eſt manet, aut caſtra metatur hyeme in Gallia. Proinde tona eloquio ſolito tibi. id eſt in modum tonitru clama, & te iacta, &c. Rorate cæli deſuper, & nubes pluant iuſtum, &c. Hæc verba dicuntur etiam receptæ, vel exemptæ actionis. Verba brutorum Lancilotus etiam exceptæ actionis vocat: vt Latras, grunnis, gannis, quæ metaphoricῶs, id eſt per ſimilitudinem hominibus tribuuntur. Apud poëtas nominatiuus in pluit, tonat, &c. aliquando exprimitur. Theocritus apud Philelphum in epiſt. Fidere Batte decet, melius cras forſan habebis: Sperandum eſt viuis, non eſt ſpes vlla ſepultis. Nunc pluit, & clarus nunc Iuppiter æthere ſurgit. Nunc, id eſt aliquando. *Ninguit* cum u litera ſcribitur: quia olim nix in genitiuo ninguis habebat, nunc niuis. Lucretius, Albas effundere ningues. Notauit hoc Seruius in illud 4. Æneid. *Verba exceptæ actionis.*

Nix tegit alta humeros. Da verba exceptæ actionis. Continentur in his verſibus Badianis,

Fulminat atque tonat, ninguit, pluit atque coruſcat,
Vernat & æſtiuat, gelat, autumnátque, hyemátque,
Hybernat quandoque, tonitruat atque pruinat,
Grandinat & rorat, noctèſcit ſiue dieſcit,
Luceſcit ſimul, aurorat: conformia iunges.
Conformia ſunt, veſperaſcit, aduesperaſcit, crepuſculaſcit, diluculaſcit, &c.
Titus Liuius Veiis de cælo *Lapidauerat*.

Aliquid loco nominatiui. QVOT MODIS ponitur aliquid pro nominatiuo, ſiue loco nominatiui? Quinque. Primo, Infinitiuus ſolus ſine caſu: vt Furari eſt malum, id eſt furtum. Quicquid ponitur loco nominatiui, eſt neutri generis. Perſius, Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter. Cato, Legere & non intelli-

gere, negligere eſt. Ne dicas cum barbaris, Infinitiuus ſe ſolo: quia non dicimus, Vado me ſolo, ſed vado ſolus, & cætera.

Secundo, Infinitiuus cum accuſatiuo ante ſe: vt Tyrannos viuere non expedit reipub. id dialectici vocant dictum. Quid eſt *Dictum*? Eſt infinitiuus cum accuſatiuo à fronte: vt Me legere.

Tertio, Infinitiuus cum aliquo caſu poſt ſe: vt Seruire Deo eſt regnare. Perſius, At pulchrum eſt digito monſtrari, & dicier hic eſt. Terent. Seni verba dare eſt difficile. id eſt difficile eſt ſenem decipere. Eſt pij patris ſuccurrere nato. Sillius, Magnum eſt ex hoſte reuerti. Sta. 5. Theb.
Dulce loqui miſeris, veteréſque reducere queſtus.

Quarto *Appellatum*, vt Quòd ſtudes, eſt tibi conducibile. Quid eſt appellatum? Tota oratio nominatiui & verbi, præcedente tali particula quòd, vt, ne, aut ſimili: vt Quòd non ſtudes, efficit quo minus doctus euadas. Quo minus, id eſt vt non: veluti ſin minus, id eſt ſi non, voces ſunt admodum lepidæ. Multò ornatius per dictum, quàm appellatum loquimur: vt Tyrannos viuere malum eſt, elegantius dicitur, quàm, Quòd tyranni viuunt malum eſt. Perſius, Nec in bicipiti ſomniaſſe Parnaſſo Memini. Il lepidius dixiſſet. Nec memini quòd ſomniaui. In Memini etiam eleganter ſuppreſſit accuſatiuum me: quia vbi idem eſſet finiti & infiniti ſuppoſitum, accuſatiuus elegantius ſubticeretur, vt Badius docet: id tamen quia non latinitatis, ſed elegantiæ præceptum eſt, ne oratores quidem ſemper obſeruant. Virgilius autem bene expreſſit me, quia diuerſa ſunt ſuppoſita, Æneid. 2, Me ſi cælicolæ voluiſſent ducere vitam, Has mihi ſeruaſſent ſedes. Ruſticus diceret, Si cælicolæ voluiſſent quòd ego duxiſſem vitam, &c. Potes ſine infinitiuo (*Quod*) omiſſo, ſic loqui, Volo ſcribas. Valla ait, Dicimus Volo quòd ſcribas, non quòd ſcribis: ſed bene, Gaudeo quòd ſcribas & quòd ſcribis.

Quomodo mutatur appellatum in dictum? Omittendo quòd, & mutando nominatiuum in accuſatiuum, & verbum finiti modi, in verbum infiniti modi, eiuſdem temporis: vt Gaudeo quòd tu bene vales, Gaudeo te bene valere: Putaui quòd Iohannes ſcripſerat, Putaui Iohannem ſcripſiſſe: Audiui quòd Cæſar propediem erit Gandaui, Audiui Cæſarem propediem fore Gandaui. diligenter hæc ediſcant pueri, vt per infinitiuum eleganter loquantur.

Quinto, Quædam aduerbia funguntur nominatiui officio: vt *Partim* virorum ſunt occiſi, id eſt aliqui viri. elegans eſt partim cum genitiuo, & ſemper vult verbum pluralis numeri: vt Partim virginum ſunt ſtupratæ, partim lignorum ſunt combuſta. nec dicimus partim homines, animalia, &c. teſte Gellio, licet Quadrigarius aliter locutus fuerit. Satis pecuniæ eſt mihi. Mart. Cras te victurum, cras dicis Poſthume ſemper. Dic mihi cras iſtud Poſthume quando venit? *Plus decem* homines perierunt, ornatè dicitur tam in proſa, quàm vorſa oratione: quia plus aduerbium eſt, vt amplius, & intelligitur quàm: quod etiam rectè exprimitur: ſimiliter minus decem perierunt, vt minus quàm decem. Liuius 3. de bel. Pun. Hoſtium plus mille cæſi, Romanorum *Minus mille interfecti*. Terentius in Heau. Adduxit ſecum plus decem ancillas, oneratas veſte & auro. Et in Adelp. Plus quingentos colaphos infregit mihi. Cicero ad Plancum, Non plus duobus aut tribus menſibus deinde abfuit à noſtris. Columella, Plus quatuor digitis adobrutum eſt. De plus quàm, Suetonius, Nec plus quàm bis in menſe legitimus Senatus ageretur. Nonnulli addunt ſextum modum: quia dicunt dictionem technice poſitam loco nominatiui poni, vt amo eſt verbum: ſed non debet addi, quia talis dictio eſt verum nomen indeclinabile neutri generis. Technice poni, eſt quod vulgus dicit materialiter poni, vt ex Cariſio docet Lancilotus. Technice, id eſt arte quadam, non ex propria ſignificatione.

Technice poſita dictio.

Argumentabitur aliquis, Si amo hic nomen eſt, amo eſt verbum: tunc illa oratio erit falſa: quia ſignificat amo eſſe verbum, & tu dicis eſſe nomen. Quomodo his inter ſe conuenit? Reſpondeo, Dictio technice capta ſumitur non pro ſe ſolum, ſed etiam pro ſibi ſimilibus: ideo amo eſt verbum, dicitur vera enunciatio pro ſimili hic poſito, amo Deum. Similiter declaratur facilè de iſtis, Magiſtri eſt genitiui caſus, Ego eſt primæ perſonæ, &c. vbi magiſtri eſt nominatiui caſus, & ego tertiæ perſonæ: & ſunt locutiones veræ pro his, Liber magiſtri, Ego lego, &c. Quia multi errant in dictionibus (*Quòd*) & (*vt*) ideo quæſitu dignum eſt.

Qvomodo differunt (quod) & (vt?) Quòd cauſam plerunque dicit efficientem: veluti, Gaudeo quòd ſtudes. id eſt ſtudium tuum facit me gaudere. Vt dicit finem: velut, Rogo te vt legas. id eſt cauſa finalis rogationis meæ eſt lectio tua. De (quòd) & (vt) multa non ſpernenda dicuntur in libello Alexandri Hegij, cui Farragini eſt nomen: vnde deprompſi regulam de (vt) qua cognita, facilè ſcient pueri, vbi vtendum erit (quòd). Quæro igitur,

De vt, regula pueris vtiliſſima.

QVAE EST regula de (*Vt*) Poſt tam, tantus, talis, adeò, tot, ſic, ita, & poſt verba rogandi, iubendi, poſt facio, efficio, fio, timeo, vereor, metuo, ſequitur vt, non quòd: veluti, Tam doctus es, vt omnes miremur. Olympus tanta altitudine eſt, vt nubes tranſcendat. Talis es, vt tecum eſſe nemo valeat. Adeò mentiris, vt nemo falſum eſſe ignoret. Tot ſunt, vt numerari nequeant. Sic clamas, vt bouem audire videamur. Ita titubas, vt te nemo intelligat. Rogo vt cantes. Iubeo vt ſaltes. Deus non efficit vt homo peccet. Vereor vt reſciuerit pater. Terentius, Nunquam tam dices commodè, vt tergum meum tuam in fidem committam. Plin. in Nat. hiſt. Nullum tam impudens mendacium eſt, vt teſte careat. Idem, Adeò teneris, vt geſtatum tollerent. Cicero lib. 7. epiſt. Quum ita ieiunus fuiſſem, vt ne aquã quidem guſtarem. Idem in Senectute, Senectus pleriſque ſic odioſa eſt, vt onus Ætna grauius dicant ſe in humeris portare. In Euangelio, Sic deus dilexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum daret. Item, Rogabat Ieſum quidam Phariſæus, vt manducaret cum illo. Iterum, Hæc mando vobis, vt diligatis inuicem. Item in Geneſi, Pater præcepit nobis, vt hæc tibi verbis illius diceremus. Item dices, Petrus ſignificauit mihi vt venirem, non quòd, & ſignificauit mihi quòd rex venit, non vt. Nullo modo autem, Timeo quòd magiſter ſciet: ſed, timeo ne magiſter ſciat, aut vt ne magiſter ſciat, aut vt magiſter ſciat. Sæpiſſime autem poſt vereor, metuo, timeo, ſequitur ne: nunquam, verò, quòd. Terentius, Timeo ne pater iam rure redierit. Idem dixit in Heaut. Iſtuc quicquid eſt, fac me vt ſciam. De vt cum vereor. Cicero libro ſeptimo epiſt. ad Atticum, Vereor vt ipſius contentus ſit. id eſt ne non, vel quomodo.

HAEC DE VT dicta ſic impugno. Dicit Qu. Curtius in epiſtolis, Fures tentauerunt poſtes monarchiæ infringere: & in magno numero: adeò quòd cuſtodes timerent ab illis vinci. In eodem, Pugnabit adeò viriliter, quòd fortaſſe hoſtem commendabis. Et, Illum cogam ingenium ſuum vt interponat: adeò quòd ſpero ex hac illius liberatione, optima pacis fœdera inter vos ſequi. Et, Vidi Simproniam tam elegantem ingenij, quòd ipſa tam Græca quàm Latina lingua verſus & orationes omni laude digniſſimas compoſuit. Et, Tanta in eo homine diſciplina, & mos patrius vigebat, quòd omnes liberi verebantur eum. Et, Adeò deuote & pie deorum ſimulacra coluit, quòd omnis populus Romanus æquabat eam ſuperis. Et, Nec vereor quòd ſtatim quum noſtram viderint præſentiã, redient in fidẽ atque deditionẽ. Reſpondeo illas epiſtolas quæ vulgò Curtij eſſe dicũtur, nunquã cõpoſitas eſſe à Qu. Curtio hiſtorico Latiniſſimo: quia nimis abhorrent ab illius eloquio: quia contra omnium Latinorum vſum, quòd, pro vt poſuit: & quàm cito pro quã primum, ſibi pro ei, ſe pro eum, & multa alia quæ ſuis locis declarabuntur. Fuerunt igitur ab aliquo mediocriter docto illæ epiſtolæ compoſitæ, nunquam ad aliquem miſſæ: ſed pro diſcipulorum exercitatione confictæ: quia mittentes non annis aliquot modò, ſed etiam ſeculis diſtant. Quia etiam Iulius Cæſar ad Catonem Vticenſem dicitur ſcribere, & contrà, & ea quidem quę Catoni minime conueniunt. Hunc ergo ſcriptorem poſthac Pſeudocurtium vocabo. Verus Curtius longe aliter loquitur, vt libro quinto hiſtoriarum, Arabia eſt tam vberi ac pingui ſolo, vt à paſtu repelli pecora dicantur, ne ſatietas perimat. Petit autem (vt) optatiuum. Dixit Pſeudocurtius redient: doctiores redibunt dixiſſent. dixit idem, Te inuidi odiunt: docti oderunt dixiſſent. licet odiant apud Ciceronem ſemel legatur. dixit, In tua diſpoſitione ac velle tuo adſcribe. Mallem in tua voluntate dicere: quia licet ſcire tuum dicamus: non facile tamen in obliquis reperies ſcire tui aut tuo: ſicut nec pro poſſe, teſte Valla. Sil. lib. 9. Velle ac nolle ambobus idem. Ouidius, Poſſe loqui eripitur. Quamuis antè dixi ornatiorem eſſe orationem per dictum, quàm per appellatum: tamen docti id non ſemper obſeruant, ne oratores quidem. Cicero primo de Natura deorum, Mirabile videtur quod non rideat Aruſpex, cum Aruſpicem viderit.

Curtij epiſtolas non eſſe quæ vulgò leguntur.

PAVCA IN REGVLAM OBIECTA.

Infinitiuus pro indicatiuo.

PRIMVM, dicit Cicero actione quarta in Verrem, Ridere conuiuæ, cachinnari ipſe. hic infinitiuus habet ante ſe nominatiuum: ergo malè adiecisti particulam finiti modi: vt à regula excluderes infinitiuum.

Reſpondeo, Regula intelligitur finiti modi, vel pro finito. iam in dicta oratione infinitiuus non retinet propriam naturam, ſed capitur pro præterito imperfecto indicatiui modi: vt Ridere conuiuæ, id eſt ridebant, &c. Aut (vt quidam volunt) intelligitur indicatiuus. cœpit, vt ſit ſenſus, Ridere cœperunt conuiuæ, &c. Licétne nobis ſic loqui? Etiam, vbi hiſtoricè, vel tanquam hiſtorice narramus quidpiam contigiſſe. Cauendum tamen ne quid nimis. In quibus licet ſic loqui? Maximè in hiſtorijs & poëmatis: rarius in orationibus & epiſtolis. In hiſtorijs quidem, Tacitus, Fremere miles, ac vires ſuas circunſpicere. Idem, Vitellius non parare arma, non alloquio exercitióque

militem firmare. Salluſt. in Iugurtha, Optimus quiſque cadere aut ſauciari, cæteris metus augeri. ſic alibi ſæpiſſime, vt finitimos regere, bello tentare, &c. Diuus Ambroſius de beata Hagne, Omnes flere, ipſa ſine fletu. In poëmatis, Terentius in Eunu. Omnes mihi inuidere & mordere clanculum, ego autem floccipendere. Virg. Tum pius Æneas humeris abſcindere veſtem: Auxilióque vocare deos, & tendere palmas. Item, Nos pauidi trepidare metu. Sil. lib. 7. Nec finis ſatiéſque, noui ſed ſanguinis ardor. Gliſcere. id eſt gliſcebat, creſcebat. In orationibus, Cicero pro Cluentio, Hic iudices ridere, ſtomachari atque acerbè ferre patronus cauſam ſibi eripi. Idem 3. in Verrem, Ego inſtare, vt mihi reſponderet. Ibidem, Clamare omnes ex conuentu. Et in 4, Iſte ridere ac mirari. Et in quinta, Iſte tum petere ab illis, tum minari, tum ſpem, tum metum oſtendere. ſic ibidem adhuc perſæpe loquitur. In epiſtolis Cicero lib. 11. ad Atticum, Hic Ligurius furere. id eſt tunc Ligurius furebat, aut furere cœpit. Loquitur quoque Gellius ſimili modo, vt libro 2. cap. 19. Vbi redit caſſita, pulli trepiduli circumſtrepere, oraréque matrem, vt ſtatim iam properet. Seruius in illud 2. Æneidos, Mihi ſacra parati. infinitiuus modus pro indicatiuo, inquit: & eſt propria figura hiſtoricorum: vt Salluſtius Equitare, iaculari. vt poëtarum, Eſt nuda genu, & Toruum clamat. Nam quod Cicero ait, Bellicum canit: non eſt figura: nam eſt ſoni nomen. hæc Seruius ex arte, quam authoritas plerunque confundit, teſte eodem, & ex dictis facile lucet.

Nota, Pars ſecant. SECVNDVM, Dicit Virgilius, Pars in fruſtra ſecant. hic nominatiuus à verbo diſcordat in numero: ergo regula eſt falſa. Similiter apud Ouidium eſt diſcordia in perſona, Dij faciant ſine me ne moriatur ego. & apud Plautum in vtroque, Aperite aliquis oſtium. Et apud Terentium, Populo vt placerent quas feciſſet fabulas. placerent accuſatiuum ante ſe habet, ſcilicet fabulas, quæ omnia ſunt contra regulam.

Reſpondeo, Regula intelligitur de congruitate voce, non de congruitate ſenſu tantum. Iam pars ſecant, eſt congrua ſenſu tantum: ſimiliter illa, Aperite aliquis oſtium. An liceat nobis ſic loqui, dicetur in Synteſi. Ad authoritatem Ouidij, Non memini legere in Ouidio verſum illum, nec puto reperiri: & ſi reperiretur, ego eſſet tertiæ perſonæ: quia ſignificat ibi rem de qua fit ſermo, ſcilicet ſummum amicum: & intelligitur alter, vt ne moriatur ille qui eſt alter ego. Ad illam, Populo vt placerent, &c. fabulas, non conſtruitur cum placerent, ſed cum feciſſet: ſuppoſitum autem verbi placerēt, eſt in ſubauditu, ex fabulæ. Similiter dicitur de his, Sermonem quem vos audiſtis non eſt meus. Quem ſcribo librum multis proderit, &c. De hac, Vrbem quam ſtatuo, &c. ſatis dictum eſt.

TERTIVM, Si ſufficit aliquid loco nominatiui poni, conſequens erit, nullum eſſe imperſonale actiuæ vocis: quia talia verba poſſunt omnia habere aliquid loco nominatiui: vt Legere me delectat, te ſtudere oportet, iraſci mihi accidit, peccaſſe me pœnitet, &c. Reſpondeo, Duplex eſt ratio perſonalis.

Vna generalis, vt perſonale verbum dicatur quod ante ſe exigit nominatiuum, vel aliquid pronominatuo, & ſic omnia quæ imperſonalia actiuæ vocis dicuntur, perſonalia dici poſſunt, præter pœnitet, & tædet, miſeret, pudet, & piget: vbi genitiuum habent, veluti Pœnitet me peccati. Altera eſt ratio ſpecialis, vt perſonale id demū dicatur, quod ante ſe nominatiuum capit: ſic intereſt non eſt perſonale hîc, Mea intereſt ſcire quid rerum geras: nec ſic oportet hîc, Oportet te præceptori obœdire.

QVARTVM, Vocatiuus regitur à verbo ſecundæ perſonæ, quod probo authoritate doctiſſimorum grammaticorū Iohannis Sulpitij, Antonij Ælij Nebriſſenſis, Iodoci Badij, & plurīū: ergo in regula male dictum eſt, verbum ante ſe ſemper nominatiuum habere. Reſpondeo, Illi viri ſuam tuantur opinionem, nos noſtram, nec propterea illos damnamus. An vocatiuus regatur, duæ ſunt opiniones probabiles. ſic in philoſophia multæ ſunt opiniones diuerſæ, quas venerabiles doctores defendunt. Similiter in propoſito de vocatiuo dicimus, quem multi regi dicunt. Nos putamus vocatiuum nunquam regi à verbo. Veruntamen curioſorum eſt his apinis immorari, quæ nihil ad Latinitatem noſcendam conferunt, propter curioſos igitur quærimus,

VTRVM VOCATIVVS à verbo ſecundæ perſonæ regitur, dicendo, Petre ſtude. Non, quia vocatiuus ſolum habet attentionem excitandi vim, vt Petre: hoc dico, vt auſcultet Petrus: deinde dico, ſtude: vbi intelligitur nominatiuus tu. Virg. Tityre coge pecus. rarò exprimimus tu, vbi eſt vocatiuus Virg. Tityre tu patulæ, &c. ideo, mea quidem ſententia, non recte ſentiunt, qui volunt vocatiuum, Petre, regi à ſtude: quod nec Nebriſſenſis ipſe vnquam dixiſſet, quia dicit, Si vocatiuus ponatur cum imperatiuo non attentionem ſignificante: veluti, Petre ſtude, Cæſar in æternum viue, adhuc intelligitur alia ſecunda perſona, quæ attentionem ſignificet, à qua vocatiuus regatur: vt, Petre ſtude. Nebriſſenſis-

briſſenſis ita ordinat, Petre audi, attende, tu ſtude. Per hæc proculdubio vult vocatiuum à pauciſſimis verbis regi: nec ab omni ſecunda perſona imperatiui, ſed ſolum à ſecunda perſona audi, attende, aut alia ſimilis ſignificationis. Somniat autem quidam dans ſine mente ſonum: quia ſe ipſe non intelligit, dicens hic, Petre ſtude: vocatiuum Petre, regi ab attende, tanquam à verbo priori: & ab ſtude, tanquam à poſteriore. Ego autem puto ſolum vocatiuum ſine vllo verbo ſufficientem attentionem facere, licet interdum ad maiorem attentionem dicatur, audi, &c. vt O Cæſar, legat Pompeius. O Petre, ſtude. ¶ Argumentatur Nebriſſenſis, Quũ in ſacris dicitur, Deus meus, vt quid dereliquiſti me? intelligitur verbum attentionem ſignificans, quod à ſeptuaginta interpretibus exprimitur, Deus deus meus reſpice in me, quare me dereliquiſti? Quæ ratio, inquit, fuit ad aliquid addendum, quod in Hebraico non habebatur, niſi in illis verbis intelligebatur? Sic in Euãgelio, Puella ſurge. Alibi habetur, Puella, dico tibi ſurge. Reſpondeo, hanc particulam, Reſpice in me, longe plus quàm attentionem facere. Similiter tibi dico, quaſi dicat, Reſpice in me tam impie excruciatum, ab omnibus relictum, &c. Sed cur apud ſeptuaginta interpretes habetur, ſi non intelligebatur in Hebraico? Intelligebatur ſatis ex repetitione nominis Deus, &c. non tamen ſequitur vocatiuum inde regi, non magis hercule, quàm multa alia (quæ ſæpe habentur apud Hebræos) deſunt apud ſeptuaginta interpretes: & contrà, vt docet diuus Hieronymus, ſic multa habentur apud Græcos, quæ interpres noſter omiſit: & contrà, vt docet in nouum teſtam. Valla. ¶ Argumentor, Dicit Horatius ſaty. 9, Quid agis dulciſſime rerum? ſi intelligatur tu, erit vitium contra demonſtratiuum & rem demonſtratam, quia diſſimilia erunt in caſu: nam tu, erit nominatiui caſus: dulciſſime, vocatiui caſus. Reſpondeo, Non debet ita oratio conſtrui, ſed ſic, ô dulciſsime amice quid rerum tu agis? aut ſic, ô dulciſsime rerum, quid tu agis? ita tu nominatiuus non ordinatur cum vocatiuo dulciſsime.

Secundò argumentor, Si dicam, tu ama, vt tu vocatiuus ſit, nihil poteſt intelligi: ergo ille vocatiuus eſt ſuppoſitum. Nam ſi dicas, tu ama, vt prior vocatiuus ſit, poſterior nominatiuus, erit nugatio & inepta locutio: ergo vocatiuus per ſe eſt verbi ſuppoſitum. Reſpondeo, Licet tali locutione authores nunquam aut rariſsime vtantur, tamen non ſequitur quin ita ſit declaranda hæc oratio, ô tu ama: vt in ſimili nunquam aut rariſsime ita loquimur, Præcipio tibi te legere: ſed ſic, Præcipio tibi legere, aut Præcipio te legere: & tamen debet ſic declarari, Præcipio tibi te legere, vt infinitiuus habeat antè ſe accuſatiuum. Poſſet hoc in multis aliis declarari, quibus ſuperſedeo. Multa certe ſubaudiuntur ornatius quàm exprimuntur. ¶ Similiter ratiocinarer contra Nebriſſenſem, quia nunquam aut rariſsime ita inuenies, Petre audi, ſtude, &c. Reſpondeo inſuper nullam eſſe nugationem, quia vocatiuus tu, attentionem excitat, nominatiuo redditur actus verbi. *Nugatio* eſt eiuſdem inutilis repetitio. Itaque nunquam conceſſero vocatiuum eſſe categorice ſubiectum, in quo hallucinantur dialectici quidam celebres, alioqui apprime docti: quia ideo Ariſtoteles voluit ſolum nominatiuum eſſe nomen, quia ſolus nominatiuus cum verbo conſtituit enunciationem, niſi in verbis imperſonalibus: quod falſum eſſet, ſi vocatiuus eſſet categorice ſubiectum. Itaque nihil opinor eſſe ſubiectum, quod non poſsit fieri prædicatum. ſed nimis de his in grammatica. Opinor tamen vocatiuum regi ab aduerbio O.

NE PVER VNI, &c. Vni, vt vni non eſt pluraliter loquendum, ſed de ſeipſo poteſt quis tã pluraliter quàm ſingulariter loqui. Exemplum prioris partis, vt Rogo te amice venias ad prandium meum: non autem rogo vos amice vt veniatis, &c. Id patet tam per ſacram ſcripturam, quàm per ethnicam, vt Aue Maria. Tu es filius Dei. Si hunc dimittis, non es amicus Cæſaris. Exemplum poſterioris. Cic ad Brutum, Populo impoſuimus, & oratores viſi ſumus. pro, ego populo impoſui, & orator viſus ſum. Virg. O Melibœe deus nobis hæc otia fecit. Nãque erit ille mihi ſemper deus. Quintilianus, Vtinam hoc fata mihi præſtarent, vt reſiduum laborantis animæ in tuo poneremus amplexu. Ecce quomodo idẽ de ſe nunc pluraliter, nunc ſingulariter loquitur. Superuacanea fuiſſet olim hæc regula: nunc neceſſaria eſt propter barbaros, qui contra omnium doctorum conſuetudinem vni pluraliter loqui honorificum putant: quia honorificum eſt in lingua Gallorum. Hinc erroris riuum aperuere, quum multa pulchre dicantur in vna lingua, quæ in altera vituperantur. Barbaris aſtipulari videtur Alexander in nono, dicens, Dicitur eſſe lepos ſermo directus ad vnum, vtens plurali: velut hic, Noſtis bone præſul. Diuus Bonauentura eodem errore videtur fuiſſe imbutus, in libello de vita IESV (ſi hunc ipſe compoſuit) vbi angeli alloquuntur IESVM ſemper pluraliter, quẽ loquendi modum nec apud veteres Chriſtianos nec Ethnicos inuenient. Nam Hieronymus, Auguſtinus, Sidonius, Oroſius, & cæteri ſemper vni vt vni ſingulariter ſcribunt. Videntur hodie Chriſtiani ſuperb-

Pluraliter vni cõpellãdus non eſt.

perbiores,quàm olim ethnici Imperatores,qui dij haberi voluerunt:nam hi nunquam inuiti audierunt pronomina tu,tibi,tuus. Quæ ſi hodie alicui monacho,antiſtiti,aut decano,aut pontifici dicantur aut ſcribantur,videbitur ita loquẽs aut ſcribens,blaſphemaſſe,& anathemate dignus:nec tamen abbas aut pontifex tam ægrè ferret, quàm Malchi aut famelici Gnathones his aſſiſtentes & vociferãtes, Sic loqueris aut ſcribis põtifici? Quintilianus & Donatus dicunt barbariſmum aut ſolœciſmum

Solœciſmus.

eſſe,ſiquis vni dicat Saluete. Et profectò derogat regis honori,ſiquis dicat, Vos domine rex domuiſtis hoſtem veſtrum:quia minus eſt cum aliis,quàm ſolum quippiam geſsiſſe,aut poſſe, vt rectè docuit Badius noſter. Iure igitur reprehenduntur vni pluraliter loquentes ab Ænea Syluio, Nicolao Perotto,& aliis:& maximè ab Eraſmo noſtro,qui ſic loquentes,voſcitatores appellat. Si honor eſt, inquit, cur non reſpondet clerus epiſcopo, Et cum ſpiritu veſtro? Idem ait, Si probatos grammaticos audimus,in prima perſona mutatur numerus perſæpe,aut modeſtiæ,aut feſtiuitatis,aut euphoniæ gratia:in tertia perſona verò rarò. In ſecunda nunquam niſi inuidiæ cauſa:veluti, Quæ veſtra libido,vnde repente quod inuidioſum tot ſeculis fuit,honorificum eſſe cœpit? Si de ſe pluraliter loqui modeſti eſt,alteri loqui pluratiue maligni atque inuidi ſit neceſſe eſt. Siquis vſum aliter obtinuiſſe clamet, Negamus, quia non *Vſus*, ſed turpis abuſus eſt, ſiquid contra doctorum conſenſum introductum ſit. Quia Fabius ait in primo, Voco cõſuetudinem Latini ſermonis non imperitorum, ſed eruditorum conſenſum, & ſummorum virorum in eloquentia iudicium pro ratione eſt. Hunc autem loquendi abuſum nunquam docti introduxerunt. Ideo errauit Synthenius, dicens, Incudis ex arte producitur, vſus tamen corripit, & vſus patrius ſeruandus eſt abuſus dixiſſet, qui ſeruandus non eſt. Nebriſſenſis negat aliud artem quàm vſum eſſe: & quod olim arte vſuque defendebatur, nunc vtroq; repellitur, vohominis. Cur idem de ſe pluraliter loqui poteſt, & non alter ad alterum? Quia modeſtia fecit, vt de nobis loqueremur pluraliter. Et pone nullam eſſe rationem, adhuc alterum authoritas defendit, alterum repellit: nec omnium ratio reddenda eſt. Quid cauſæ, cur do daui non

Nõ omniũ eſt ratio reddenda.

fecit, vt flo flaui? Certè quod de iure Iulianus dixit, id grammaticæ maximè conuenit. Nõ omnium (inquit) quæ à maioribus introducta ſunt, ratio reddi poteſt. Et Fabius authoritatem non analogiam ſequendam eſſe dicit: neque enim vt lapidare, ita dicimus glebare. Ideo locus à ſimili in grammatica ſine authoritate eſt penitus inutilis.

Cur dixiſti vni vt vni? Quia ſi vni loquentes, ad plures ſermonem dirigi volumus, poterit locutio eſſe pluralis. Virg. lib. 9, Vos ô Calliope precor aſpirate canenti. Compellat Calliopen, & ad omnes muſas ſermonem dirigit: quia ſenſus eſt, O Calliope vos muſæ aſpirate, vt Landinus oſtẽdit. Seruius dicit licenter poni numerum pro numero, vt lib. 10, Crimen amor veſtrum formæq; inſigne paternæ. pro tuum accipiunt, ait Seruius, & ad ſolum cygnum referunt. Nos quod ſemel, aut bis licẽter fit in poëtis, in loquendi vſum non inducemus. Plautinus Euclio ad Megadorum, Vt vobis lubet. ad omnes diuites ſermonem dirigit. ſic alibi perſæpe videtur Plautus ad vnum pluraliter loqui: ſed ſi caute deſpexerimus, ad plures dirigi ſermonem ſemper inueniemus. Ratò enim ſeruus ſine cõſeruo, meretrix ſine ancilla, &c. Philoſophia ad Boëtium lib. 2, Vos immortalitatẽ vobis propagare videmini. Et paulo poſt, Vos niſi ad populares auras, inanéſque rumores rectè facere neſcitis. Verum non Boëtium ſolum, ſed totam ſtultorum multitudinem carpit, vt declarat Badius. Pſeudoboëtius

Librũ de diſciplina ſcholariũ non eſſe Boëtij.

in libro de diſciplina ſcholarium vni ineptè pluraliter loquitur. Idem in multis aliis barbariſſat, vt manifeſtat doctiſsimus vir Badius: vt cum dicit diſcholus, quaſi diuiſus à ſchola, vllatenus. partes pro patria, intitulari, compilare pro componere, pro poſſe, curialiter, quãtocyus, laniſta pro lanius, repatriare. Idem dicit ſe compoſuiſſe librum de ſancta trinitate & de conſolatu philoſophico: vt à poſteris crederetur fuiſſe Boëtius, vt Pſeudoouidius de vetula dicit ſe ſcripſiſſe, In noua fert animus, &c. ſed vtrtque iuxtà ineptus, conatus eſt ſerpentes auibus geminare, & tigribus agnos. Pſeudocurtius

Maiori quo modo loquẽdum ſit.

ſimiliter vni ineptè pluraliter loquitur, Quia hodie inuitè audiuntur, tu, te, tibi, tuus, &c. ideo blandius poteris ſic compellare, Oro tuam probitatem, dignitatem, paternitatem, nobilitatem, humanitatem, beatitudinem, &c. ne tamen veſter protuus ponas, quia veſter intrinſecus plurale eſt. Nec nouum eſt ſuperiorem dignitatis nomine compellare: quia in illud Virgilij primo Æneidos, Tuus ô regina quid optes, &c ait Seruius, Inferior ſuperiorem dignitatis nomine alloquitur. Contrà ſuperior nomine proprio, niſi iræ aut indignationis gratia minorem compellat.

REGVLA ELEGANTIÆ.

Quòd duo ſi rectos numerûm verbo variorum

Præponas, verbum quadrabit proximiori.
Omnia pontus erat, dic, & domus antra fuerunt.
At veſtes ſunt lana, feras: eſt lana caueto.

Verbum ſubſtantiuum poſitum poſt duos nominatiuos diuerſorum numerorum eleganter conformatur ſecundo nominatiuo: vt Bona arma gladius eſt. Gladius bona arma ſunt. Ouidius, Omnia pontus erat. Idem, Domus antra fuerunt. ſingularis numerus eſt domus. Terentius, Amantium iræ, redintegratio amoris eſt. Ouidius, Veſtes quas geritis, ſordida lana fuit. ſic, Venetiæ diues oppidum eſt. Apoſtolus ad Corinthios. An neſcitis quoniam membra veſtra templum eſt ſpiritus ſancti? Valla maluiſſet dicere templum ſunt: quia ſuppoſitum eſt membra. Et apud Virgilium, Nihil hic niſi carmina deſunt. licenter pro deeſt, putat deſunt poni. Vtcunque eſt, hæc eſt elegantiæ regula non latinitatis: quia ſæpe aliter doctiſſimos locutos inuenimus. Ouid. in Metamorph. Gaudia principium noſtri ſunt Phoce doloris. Phocus eſt viri nomen. Apul. 2. Metamor. Qui capes & ipſi lapis erant. Liu. lib. primo 3. decad. Captiui militum præda fuerant. verum per regulam loqui putatur ornatius, vt Mandata tua meditatio mea eſt.

AT VESTES, ſunt lana. Si verbum ſubſtantiuum ponatur inter duos nominatiuos diuerſorum numerorum concordabit cum præcedenti, vt Veſtes fuerunt lana: non, veſtes fuit lana. Mandata tua ſunt meditatio mea: non, eſt meditatio. Sermones ſummi patris ſunt meditatio iuſti: non, eſt. Gladius eſt arma: non, ſunt arma. Interdum tamen contrarium legitur licenter. Luca libro nono, Sanguis erant lachrymæ. Ego tamen auderem ſic loqui interdum, quia in ſimilibus nominatiuus ſequens debet dici ſuppoſitum. Id Sinthenius credit perſæpe fieri, vbi eſt, pro ſignificat videtur capi. vt Piſces quos cœperunt Apoſtoli, eſt collectio fidelium. nollem ita frequenter loqui. In carmine poſui duo pro duos, vt fecerunt Horatius, Virgilius, Plautus: & numerûm pro numerorum, per ſyncopam, & feras pro dicas.

SECVNDA REGVLA PRINCIPALIS.

Cum ſubſtante vocans, & vim quod ſeruat eorum,
Si ſit res eadem, poſt ſe rectum retinebunt

Verbum ſubſtantiuũ, verbũq; vocatiuum, & eorum vim habentia, regunt poſt ſe nominatiuum qui ſignificatur accipi pro eodem cũ nominatiuo præcedente explicite vel implicite: vt Sum paruus, es homo, Deus eſt omnipotens, vocor Iohannes, cognominor Deſpauterius, ſedeo latus. Cur dixiſti, Qui ſignificatur accipi, &c. Quia niſi acciperentur caſus præcedens & ſequens, aut ſaltem ſignificarentur accipi pro eodem: veluti, Tu es aſinus: non eſſet poſterior caſus nominatiuus: vt hic, Gladius eſt Petri: Pater eſt Iohanni.

Quomodo dicemus, Petre eſto bone, an Petre eſto bonus? Petre eſto bonus: quia ante intelligitur nominatiuus tu. Vnum tamen (*Macte*) vocatiuũ ex vſu authorũ tam pro nominatiuo, quàm pro accuſatiuo licite ponimus, non ratione, ſed authoritate. Tit. Liu. 2. ab vrbe, Iuberem macte virtute eſſe ſi pro mea patria, iſta virtus ſtaret. Idem lib. 4. ab vrbe, Macte virtute Seruili eſto liberata rep. Seruili vocatiuus eſt à Seruilius. Fio & habeor regunt poſt ſe nominatiuum vt ſum: veluti Fio lætus, habeor dignus. hinc factus & habitus participia poſt ſe cupiunt caſum quem ante ſe habent, non ſolum nominatiuum, quia in ipſis quantum ad caſum magis concordantia eſt, quàm regimen: adeo vt etiam ſi ipſa vocatiui caſus fuerint, vocatiuos caſus poſt ſe copulent. Seruius in illud, Coniugio Anchiſa Veneris dignate ſuperbo. ait dignate, id eſt digne habite. Propert. Lectule deliciis facte beate meis. Virg. Salue vera Iouis proles, decus addite diuis. Sic & credite: Catullus, Rufe mihi fruſtra nequicquam credite amice. Liber eſt Petri. Dialectici dicunt intelligi res, ne obliquus ſit prædicatum: nos tamen ita raro loquemur, quia multò venuſtius intelliguntur quàm exprimuntur.

Verbum ſubſtantiuum.

VERBVM ſubſtantiuum quid eſt? Quod aliis verbis ſubſtat in coniugando vel reſoluendo, vt ſum ſubſtat verbo lego in reſoluendo, quia lego, id eſt ſum legens: legor non ſic reſoluitur, quia caret participio præſentis temporis, vt omnia paſſiua, ſicut omnia actiua carent participiis præteriti temporis. Quotuplici verbo ſubſtantiuum in coniugando? Quintuplici. Primo paſſiuis, vt amor amatus ſum. Secundo deponentibus, vt loquor locutus ſum. Tertio communibus, vt oſculor oſculatus ſum. Quarto neutropaſſiuis, vt gaudeo gauiſus ſum. Quinto impersonalibus paſſiuæ

vocis,vt ſedetur,ſeſſum eſt vel fuit.

Sum tantum verbum ſubſtãtiuum.

QVOT SVNT verba ſubſtantiua? Vnicum,quod eſt ſum. Quomodo excludis fio,exto, & exiſto,quæ plurimi ſubſtantiua eſſe dixere? Quia hæc aliis verbis non ſubſtant, ſed ipſis vt cæteris ſubſtat ſum: veluti fio factus ſum,exiſto ſum exiſtens, Præterea exto & exiſto non magis cenſeri debent ſubſtantiua quàm ſimplicia ſto, iſto:nec ſum ſignificant, ſed prodeo,emineo,appareo.Ouid. Exiſtunt montes quos ſummum texerat æquor.Cicero de diui.Summerſus eques voraginibus non exiſtit. Et lib.2.de Offic. Eo tempore tantæ diſcordiæ ſecutæ ſunt, vt & tyranni exiſterent, & optimates exterminarentur.id eſt apparerent,prodirent.Et alibi, Exiſtit hoc loco quæſtio ſubdifficilis. id eſt prodit,exurgit. Et alibi, Quæ vt ſcis extat oratio.id eſt ſupereſt,non periit.Extare proprie dicuntur inanimata quæ nondum perierunt,vt libri,picturæ,&c.quæ ſi periere,dicuntur intercidiſſe. Plin.libro 35, Siue extant,ſiue intercidere. Lactant.lib.4,Si cæleſtibus beneficiis extiterit ingratus. hic habet vim ſubſtantiui, & ſignificat extiterit, apparuerit, vel manifeſtè fuerit. Cicero 5. de Finibus,Sine bonis corporis poſſit vita beata exiſtere.id eſt exurgere,prodire,inueniri. Valla in Iohannem,Extitit pœne eſt quod prodiit,differtque à fuit,quia,vt dicimus,genitus fuit,aut factus fuit: ita non dicimus genitus extitit,aut factus extitit, etſi hoc genere ſermonis pleroſque nunc videamus vtentes. Hæc Valla.Cuius ſunt quæ hic ſubiiciam ex logicæ libro primo,cap.2,Omne participium vim obtinet relatiui & verbi:purum tranſcendens vnicum eſt,res. Nam in hoc cætera reſoluuntur, vt vnum,vna res: *Ens*, res quæ eſt. Nam ſuapte natura participium eſt,omníſque generis:quod cum tranſit in nomen,eſt tantum neutrum & ens ſecundum Priſcianum in vſu non eſt.Imperiti pro hoc ſolent vti exiſtens,quid hoc verbum ſignificet neſcientes.Hæc Valla. Compoſita à ſum,vt abſum, deſum,ſubſtantiua non ſunt. Vt verbum antè ſe aliquid habet loco nominatiui,ita etiam poſt ſe: vt Furari eſt peccare.Cicero ad Att Magis iſti ſeruiunt:ſi obſeruare ſeruire eſt.id eſt ſi obſeruatio ſeruitus eſt:nam ſapere & ſapientia idem ſunt.ita de ſimilibus.Valerius Maximus de Polycrate, Velle ac poſſe in æquo poſitum erat.id eſt voluntas & potentia.Seneca 117.epiſt.Inter ſapientiam & ſapere quid interſit neſcio.Ideo Valla nihil diſtare dicit inter eſſe & eſſentiam,de quibus multa ſcribunt neoterici philoſophi credentes hæc longe diſtare.

Infinitiuus loco nominatiui.

CVI VERE eſſe conuenit,ſi maxime proprie loqui velimus? Soli deo, Nam Plato negat quicquam mortale eſſe:id verò demũ eſſe credit quod æternum eſt,neque mutabile,neque corruptibile: quod dei proprium eſt.nam angeli aliquando non fuerunt,& poſſunt rurſum non eſſe.Sic Beſſarion dicit Parmenidem & Meliſſum dixiſſe tantum vnum eſſe. Neque id Ethnici ſolum ſentiunt,ſed etiam Chriſtiani.Beatus Auguſtinus, Solus deus vere eſt,cuius comparatione cætera non ſunt.Diuus Hieronimus ad Damaſum Papam, Vna eſt dei ſola natura,quæ vere eſt.id enim quod ſubſiſtit,non habet aliunde,ſed ſuum eſt.Cætera quæ creata ſunt,etiam ſi videntur eſſe,nõ ſunt:quia aliquando non fuerũt,poteſt rurſum non eſſe quod non fuit,deus ſolus(qui æternus eſt,hoc eſt qui exordium nõ habet) eſſentiæ nomẽ vere tenet Idcirco & de rubo ad Moyſen loquitur,Ego ſum qui ſum.Et rurſum, Qui eſt, me miſit. Erant vtique tunc angeli, cælum, terra,maria.Et quomodo commune nomen eſſentiæ ſibi vendicat Deus? Hæc & plura beatus Hieronymus. Ex dictis per logicam neceſſariò colligitur nullam creaturam eſſe: ſiue quod idem eſt, verè eſſe. Hinc per ſoritem facilè intuleris, nullum corpus eſſe, nullum cælum, nullum lapidem, non dæmonem, non infernum,&c. Et ſiquis improbare conetur, Cælum eſt corpus, cælum igitur eſt: nihilo plus egerit, quàm ſi contra Ariſtotelem ſic inſtet, Albor eſt color, albor igitur eſt:nam vtrunq; iuxta eſt ſophiſticum. Nolo hîc de his plura. Tantum hoc vnum admonuero,abſtinendum eſſe eiuſmodi aſſertionibus:Nulla creatura eſt, hic homo(demonſtro Petrum bimulum) nunquam à mortuis reſurget, &c. niſi inter doctos: nam indocti vt hæretica derident quæcunque ipſi nequirent defendere, Abſtinete igitur apud indoctos logicæ & phyſicæ, ne margaritas ſuibus.

Verbi ſubſtãtiui vim habentia.

QVOTVPLICIA verba habent vim verbi ſubſtantiui? Triplicia. Primo paſſiua,quorũ actiua regunt duos accuſatiuos pro eadem re acceptos, vel quaſi acceptos: vt Crederis diues:quia dicimus, credo te diuitem, vbi ſubauditur eſſe:ſic *Haberis* doctus,malus,bonus:id eſt iudicor,exiſtimor. Salluſtius, Virtus clara æternáq; habetur. *Videor* tibi ſordidus. Videris mihi bonus.Caue vnquam dicas videtur quòd,quia teſte Valla, penitus barbare dicitur, Videtur mihi quòd male facis:dic ergo, Videris mihi male facere; nec Apparet quòd es fatuus, ſed Appares fatuus:quia etiam habet vim verbi ſubſtantiui. Ornate dices, Vt videre videor, pro vt videtur mihi.

Reputaris doctus, nollem dicere: nec, Iſte magnæ reputationis,ſed æſtimationis aut famæ: quia

reputar

reputare ſignificat conſyderare, cogitare, recolere. Liuius libro primo, Qui ſis, non vnde natus ſis, reputa. id eſt diligenter conſydera. Salluſt. Quum nonnullorum ſententias ipſe mecum reputo. aliquando capitur pro puto vel exiſtimo, ſed apud doctos rarenter. In ſacris nimis ſæpe. Iuſtinus libro 12, Quum maxime viciſſe reputes, tunc tibi diſcrimen ſubeundum ſit. Oroſius libro tertio, Miſerias aliorum fœlicitatem ſuam reputant. Secundo verba multa neutra, veluti eundi, manendi, viuendi, &c. veluti Concedo domum potus: concedo, id eſt eo, vox elegans. Paraſitus venit ad cœnam inuocatus, vade cautus, incedo comitatus tribus famulis. *Comitor* commune eſt, vt Comitor te, comitor à te. Quomodo differunt incedo, deambulo, & eo? Incedere eſt cum faſtu & magno apparatu ire. Seneca, Tenero ac molli paſſu gradum ſuſpendimus: nec ambulamus, ſed incedimus. Virgilius primo Æneidos, Aſt ego quæ diuûm incedo regina, Iouiſque Et ſoror & coniunx. Idem, Et vera inceſſu patuit dea. *Deambulare* quod & ſpatiari dicitur, eſt voluptatis aut exercitij cauſa ambulare. *Ire*, ad omnia commune eſt. *Iaceo* frigidus ſub dio, id eſt extra domum, ſub aperto cælo. Sto reſupinus. Viuo inops. Sedeo triſtis, curuus, erectus, &c. Petrarcha, I ſoſpes, varióſque viæ circunſpice caſus. Fio doctus, euado peritus: dic etiam, euado in doctum virum. Tertio plurima alia verba actiua & deponentia, quorum non conſtat mihi certa regula: vt Audiui hoc puer, feci inuitus melius, quàm inuite. Cicero in Catone maiore, Inuitus quidem feci. Virgil. in 6, Inuitus regina tuo de littore ceſſi. id eſt receſſi, abij. Dixi imprudens, id eſt ſine præmeditatione. Nudus egreſſus ſum de vtero matris, nudus moriar. Tantum ergo ſacramentum veneremus cernui, id eſt humiles, inclinati, quaſi terram cernentes. vſus eſt hac vocula Virgilius. Dicimúſne, ſedeo animal, ſto albus, &c? Non, quia nominatiuus ſequens debet exprimere modum verbi: vt Quomodo ſedes? Rectus, id eſt recte. viuo lætus, id eſt læte. ponuntur enim pœne pro aduerbiis. Nihil opus eſt reſoluere verba in gerundia: ſic, Sedeo triſtis, id eſt ſedendo ſum triſtis. Alij reſoluunt in participium: vt Habeor doctus, id eſt ſum habitus doctus. Quid facient in ſoſpes? &c. Tu dic igitur hæc ſatis clara eſſe, nec egere declaratione.

VOCATIVVM verbum quid eſt? Quiddam generale, quod per rei nomen, præſertim proprium, aliquando etiam commune determinatur: vt Vocor Iohannes, ſtudium ſapientiæ quæ philoſophia appellatur. Dixi quiddam non quoddam, ne duo adiectiua connectentur. Nam quiddam eſt ſubſtantiuum: quoddam, adiectiuum. Cicero, Eſt quiddam tertium. Ideo nõ dicimus, Bonum Latinum, ſed bene Latinum, aut bona Latinitas. Veluti Ouidius vix bene Græca dixit, Quam legis à rapta Briſeide littera venit, Vix bene barbarica Græca notata manu. Iuuen. Quum ſit turpe magis noſtris neſcire Latine. ſubaudi, loqui. Ita dices, Ille neſcit Latine, non Latinum. *Vocatiuũ verbum.*

Quod ſunt verba vocatiua? Quinque: Nuncupor, appellor, vocor, dicor, nominor. Cuius generis ſunt? Paſſiui. eorum actiua ſunt voco, nuncupo, &c. quæ regunt duos accuſatiuos, qui ſignificantur pertinere ad eandem rem: vt Voco te aſinum. Cur hæc actiua non dicuntur vocatiua? Quia in propoſito ſolum ſcire volumus quot ſunt vocatiua poſt ſe nominatiuum regentia.

Argumentor, Quum dico vocor Petrus: vocor non regit poſt ſe ablatiuum cum præpoſitione à vel ab: ergo non eſt paſſiui generis. Reſpondeo, Licet explicite non habeat ablatiuum: tamen bene implicite: quia ſenſus eſt, Vocor ab hominibus Petrus. Tamen non exprimemus illum ablatiuum, quia venuſtius intelligitur.

Argumentor, Dicitur in Euangelio, Vocatis me magiſter & domine, & bene dicitis: ſum etenim. hic (*Voco*) regit vocatiuum: ergo male dictum eſt actiua vocatiuorum regere duos accuſatiuos. Reſpondeo, Magiſter & domine non ſunt ibi vocatiui, ſed accuſatiui: quia capiuntur ibi technice, ſiue materialiter: & ſenſus eſt, Vocatis me his nominibus magiſter & domine: non tamen imitabimur illum loquendi modum, quem extra ſanctam ſcripturam nuſquam opinor reperiri.

QVAE HABENT vocatiuorũ vim? Cognominor, agnominor, inſcribor, ſalutor, &c. vt Cognominor Scipio, agnominor Africanus, ſalutor poëta. baptizor Paulus, ſcribor hæres, arguor inſanus, hic liber inſcribitur Syntaxis Deſpauterij. inſcribor, id eſt quod vulgo dicitur intitulor, non apte, vt opinor: licet apud diuum Hieronymum aliquando reperiatur. IESVS interpretatur Saluator. Horatius in Arte, Deſcriptas ſeruare vices operúmque colores, Cur ego, ſi nequeo ignoróque, poëta ſalutor? Preſbyteri hodie ſalutantur domini, Vix bonus diſcipulus ſalutatur magiſter. Quis vocaris, aut quî vocare, aut quo nomine vocaris? non qualiter, aut quomodo vocaris: ſic, Quî inſcribitur liber? Plautus in Amphit. Quî nunc vocare Soſia? Reſpondit Soſia, Nemo, niſi quem iuſſeris. Terentius, Quî vocare? Plautus, Qui vocat? pro quis. Sunt dialectici qui dicunt hic, Vocor Petrus, *Vocatiuorum vim habentia.*

ablat

ablatiuum eſſe Petrus: & ideo congrue dici, vocor Petrum. Non negauerim recte ablatiuum dici, nunquam tamen licet dicere, vocor Petrum: quia ſic eſt nemo vnquam niſi barbarus locutus. In grammatica friuola eſt ratio ſine authoritate.

QVOT MODIS Latinè poteris, Quî voceris, exprimere? Septẽ. Primo vocor, dicor, nominor, appellor, nũcupor Petrus: Secundo, Eſt mihi nomen Petrus. Cicero, Clodius, cui nomen eſt Phormio. Plautus in Menæh. Mihi eſt Menæhmus nomen. Tertio, Eſt mihi nomen Petri. Plautus in Amphit. Nomen Mercurij eſt mihi. Quarto, Mihi eſt Petro nomen. hic modus eſt elegantiſſimus. Plautus in Menæh. Huic etiam Menæhmo nomen eſt Liuius, Cui Fauſtulo nomen fuiſſe ferunt. Et alibi, Scipio cui Africano fuit cognomen. Virgilius Æneidos 1, Cui nunc cognomen Iulo. Quinto, Habeo nomen Petrus. Ouid. 1. Metamorph. Lactea nomen habet. Sexto, Habeo nomen Petri. author eſt Seruius. Septimo, Habeo nomen Petrũ. author eſt Seruius in illud 1. Æneidos, Cui nunc cognomen Iulo. Dic etiam Indo tibi nomen Iohannes, Iohannis, Iohanni, Iohannem. Plautus in Aularia, Iuuentus nomen indidit ſcorto mihi. In Menæhmis, Iuuentus nomen fecit peniculo mihi. apud Latiniſsimos memini legere, Impono tibi nomen. ne ineptum putes, quia vulgare eſt.

ESSE INFINITVM.

Eſſe pares optat caſus: ſed non malè dices,
Huic licet eſſe probum: loquitur ſic Quintilianus.

Eſſe copulat ſimiles caſus qui pro eadem re ſignificantur accipi explicite vel implicite. De nominatiuo, Petrus cupit eſſe doctus. De genitiuo, Miſereor Iohannis volentis eſſe docti, cui deeſt ingenium. Talia de genitiuo grammatici fingunt exempla: at ſic loqui nollem: quia apud authores nihil tale inueni. De datiuo, Licet mihi eſſe ſacerdoti. De accuſatiuo, Audiui Iohannem eſſe doctum. De vocatiuo non datur exemplum. De ablatiuo, Vtor familiariter Iohanne cupiente eſſe canonico. Dant talia exempla grammatici. Apud authores nec ego, nec Lancilotus aliquid inuenimus. Da authoritatem de nominatiuo. Ouidius de Ponto, Et quis in extremo poſitus iacet orbe tuorum, Me tamen excepto, qui precor eſſe tuus? Dicere potuiſſet (ait Valla) ſed non tam venuſte, quem precor eſſe tuum: qui modus loquendi è Græco fluxit, vbi eſt vſitatiſſimus. Da authoritatem de datiuo. Claudianus, -natura beatis Omnibus eſſe dedit, ſiquis cognouerit vti. Ouid. 8. Metam. Vobis immunibus huius eſſe mali dabitur. Quintilianus libro 3, An illi accidat viro bono eſſe vel malo. Et lib. 4, Procuratori tibi eſſe non licuit. Martialis ad Catinum, Nobis non licet eſſe tam diſertis. Da authoritatem de accuſatiuo. Terentius in Eunucho, Apparet hunc ſeruum eſſe domini pauperis. In his copulantur ſimiles caſus explicite.

QVARE DIXISTI implicite? Quia aliquando alter caſuum ſubauditur: vt Huic licet eſſe probum. intelligitur accuſatiuus ſe: quia ſenſus eſt, Huic licet ſe eſſe probum. ita dicunt Nebriſſenſis & Manutius, & plures quibus ſuffragor.

In quot caſibus hoc contingit? In duobus, Nominatiuo & accuſatiuo. De nominatiuo, Terent. Hei mihi diſce eſſe pater ab iis qui vere ſciunt. Intelligitur nominatiuus (tu) in diſce. Idem, Quæ ſe inhoneſte optauit parare hîc diuitias Potius, quàm in patria honeſte pauper viuere. ſenſus eſt, Quæ magis optauit hîc inhoneſte diuitias parare, quàm ipſa optauit viuere pauper in patria: & ita nominatiuus ſequitur & præcedit: hîc non eſt infinitiuus eſſe, ſed (*Viuere*) qui habet vim infinitiui eſſe, vt euadere, credi, habere, fieri, &c. Aldus dat exemplum, Tibi placet euaſiſſe diuiti vel diuitem, &c. Tunc ſubauditur accuſatiuus te, vt ait in Catone, vterque nominatiuus exprimitur, Sperne repugnando tibi tu contrarius eſſe. vt in Lucano lib. 9, -tutúmque putauit Iam bonus eſſe ſocer. Cui loquendi modo non eſt ſimile quod ſubiiciam, Præcipe illi eſſe amicus, Placet mihi eſſe doctus, &c. quia ne implicite quidem eſt ſecundus nominatiuus ad eandem rem pertinens: nec vnquam notare quiui, vbi ita loquerentur docti, licet Valla credat poſſe ſic dici. cui refragantur Lancilotus & Mancinellus, quibus adſtipulor. Dic igitur, Præcipe illi eſſe familiari aut familiarem mihi, non familiaris. Iterum Ouidius, Sperémque in molli mobilis eſſe thoro. Prior nominatiuus (ego) ſubauditur. Idem 13 Metamorph. -ſed enim quia retulit Aiax Eſſe Iouis pronepos. Et libro primo de Ponto ad Maximum, Hoc vbi viuendum eſt, ſatis eſt ſi conſequor aruo Inter inhumanos eſſe poëta Getas. hîc à parum elegantibus pro nominatiuo accuſatiuus magis deſyderaretur. Secundo accuſatiuus intelligitur præcedens, qui facile ob datiuum expreſſum intelligitur: vt Licèt tibi eſſe ſacerdotem, Latinè dicitur: nec (*Eſſe*) copulat diſſimiles caſus, quia accuſatiuus (*Te*) propter datiuũ (*Tibi*) facile

ile intelligitur: & eſt ſenſus, Licet tibi te eſſe probum. ſic tamen nunquam loquemur: quia præ-dens accuſatiuus honeſtius intelligitur quàm exprimitur. Eſt qui derideat hanc declarationem, ſi ſciret non minus infinitiuum verbi perſonalis petere ante ſe accuſatiuum, aut loco accuſatiui quid, quàm verbum finitiui modi nominatiuum, nunquam tam temerarie damnaret. Hoc de in-itiuo intellige, niſi immediate adhæreat verbo vel adiectiuo, aut ponatur pro nomine: vt Volo gere, paratus reſpondere, ſcire tuum. Aliquando intelligitur facillime accuſatiuus à fronte re-is, quia generalis eſt: vt Præſtat eſſe pauperem, quàm iniuſte diuitem. Senſus eſt, Præſtat aliquem e pauperem, &c.

Vbicunque autem (*Eſſe*) ante ſe expreſſe nullum caſum habet, nec ſubauditur nominatiuus, ha-bit poſt ſe accuſatiuum, & antè intelligitur accuſatiuus generalis (aliquem), qui ſemper venuſtius bauditur, quàm vnquam exprimitur. Da authoritatem vbi propter datiuum accuſatiuus præce-ns ſatis intelligitur. Quintilianus libro 7, An huic eſſe procuratorem liceat? Et libro 4, Procura-rem tibi eſſe non licuit. Hypermeſtra ad Linum, Quo mihi commiſſo non licet eſſe piam. Teren-s in Heauton. Expedit bonas eſſe vobis. Cæſar libro 6. de bello Gallico. Quibus iam licet eſſe rtunatiſſimos. Lucan. lib. 3, -nunquam tibi magne per vmbras, Pérque meos manes generum n eſſe licebit. In ſacris, Iſaiæ 7, Nunquid vobis eſt parum, moleſtos eſſe hominibus, quia moleſti is & deo meo? In euágelio Iohannis, Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri. Nebriſſenſis in omni-s mihi ſuffragatur. Optime ergo dicimus, Licet mihi eſſe caſtum. At vbi datiui copulantur, oratio multo pulcherrima. Philelphus, Prolixiori mihi eſſe non licuit. Horat. in Arte, -mediocribus eſſe ëtis, Non dij, non homines, non conceſſere columnæ. Idem in Saty. Me primum illorum, dede-n quibus eſſe poëtis, Excerpam numero. Aliqui codices habent in accuſatiuo poëtas. ſic Cicero, uintilianus, & cæteri ſæpiſſime. Pſeudocurtius dixit inepte, Placuit ſummopere à te fieri cer-r, &c. pro, me à te fieri certiorem.

Verum (*Eſſe*) ſemper regit vtrunque caſum quem copulat? Non, quia ante ſe ſolum accuſatiuum re-. Quomodo dicendum eſt, Videor mihi eſſe docto, an doctus? Solum dicendum eſt, Videor mihi e doctus: & (*Ego*) ſumitur pro caſu præcedente, vt notauit Sulpitius, quod patet ex ſimili, Videris hi doctus. Intereſt Platonis eſſe boni, inepte dicitur, teſte Lancilotto: ratio eſt, diuerſa ſignificantia monis: quia aliud eſt dicere, Eſt in re Platonis boni: aliud, Vtile eſt Platoni eſſe bonum. Valla illud Pauli ad Hebræos, Non confunditur deus vocari deus eorum. dicit (*Deus*) pro (*Deum*) inter-etem poſuiſſe more Græco: non Latino: dicitur enim, Ille erubeſcit vocari bonum, nó bonus: recte tem, Cupit aut timet vocari bonus. Sed cur (*Confunditur*) potius dicit, quàm pudet? Hæc Valla: quæ ieci, quia (*Vocari*) cupit etiam ſimiles caſus vt (*Eſſe*).

APPOSITIO.

pponens coniunge pari caſu duo fixa:
ſto res eadem, declaratúmque præito.

Si duo nomina ſubſtantiua ad eandem rem pertinentia coniungantur ſine coniunctione, erunt *Appoſitio* iſdem caſus præcedente declarato per appoſitionem, vt Fratres gemini: hîc ſunt duo ſubſtantiua, atres & gemini, pro eiſdem rebus accepta ſine coniunctione: ergo ponuntur in eodem caſu, & de-aratum, ſcilicet (*Fratres*) præcedit. Da plura exempla, Iohannes homo magni ingenij, Fluuius enus, Vrbs Roma, Arbor morus, Mons Libanus, Menſis Auguſtus.

Quo authore probas declaratum debere præcedere? Authore Quintiliano lib. 9. dicente, Quæ-m ordine permutato fiunt ſuperuacua, vt fratres gemini. Nam ſi præceſſerit (*Gemini*), (*Fratres*) dere non eſt neceſſe. Hæc Quintilianus. Secundum cuius præceptionem malè dicitur, Homo imal, Caſtanea nux, Roma vrbs, Tyberis fluuius, &c.

Argumentor contra Quintilianum. Dicit Cicero lib. 2. de Diuinatione, Procles & Cyriſthenes cedæmoniorum reges gemini fratres fuerunt. hîc (*Gemini*) præcedit: ergo Quintiliani præceptio friuola. Dices fortè more grammaticorum, hoc eſt rarum, & authoritati Ciceronis conceden-m, non imitandum. Sic inſiſto, ſæpiſſime ſimilia inuenimus in optimis authoribus, vbi præce-ns nulla eget declaratione, vt notiſſimum, & centies ante in eodem authore habitum. Suetonius Cæſare, Vt enim geminis fratribus ædes in foro conſtituta, tantum Caſtoris vocaretur, &c. Et Auguſto, Rheni fluminis. Et in Claudio, Nihil æquè facere ad viperæ morſum, quàm taxi arbo-ſuccum. Plinius libro 12. capite 21, Fructus magnitudine auellanæ nucis. Antè in eodem libro,

Amygd

Amygdalum nucem. Cæſar 1. de bello Gallico, Gallos ab Aquitanis Garumna flumen, à Belgis Matrona & Sequana diuidit.

Dices forſan ipſum hoc feciſſe, æquiuocationis tollendæ cauſa, nequis crederet Garumnam eſſe montem. Audio: ſed nihil agis, quia æquiuocatione ſublata, non putauit Cæſar lectorem tam ſomnolentum, vt ilico quid ſit Garumna negligeret? Atqui ſtatim vix poſt dimidiatam paginam ſubdidit, Initium capit à flumine Rhodano, continetúrque Garumna flumine. Idem lib. 3. de bello Gallico, Proximi Rheno flumini ſunt. Nunquid veritus eſt, nequis ignoraturus eſſet quid ſit Rhenus, niſi adieciſſet flumini? Oroſius lib. 7, Ripæ Rheni fluminis inſederunt. Florus, In ripa Rheni fluminis ſtaret. An nomen (ripa) nõ ſatis declararet quid Rhenus eſſet, etiam ſi fluuius eſſet vulgo ignotiſſimus? Iuſtinus libro 4, Ætnæ montis per tot ſecula durat incendium. Nunquid timuit nequis ignoraret Ætnam? Nũquid lectorem expectabat tam obliuioſum, vt vbi didiciſſet, quid Ætna ſit, poſt tres verſiculos rurſum ignoraret? Non puto veriſimile. Atqui paulo poſt ait, Perpetui Ætnæ montis ignes. Et mox, Ætnæ montis perpetuos ignes facit. Idem lib. 43, In ſinum Gallicum oſtio Rhodani amnis peruenere. Et ſtatim poſt, Pone oſtia Rhodani amnis. Florus, Dolabella omnes deleuit, nequis extaret in ea gente, qui incenſam à ſe Romam vrbem gloriaretur. Nunquid timuit Florus, nequis Roma quid ſit ignoraret? Gellius lib. 9. cap. 7, Vulgo & ſcriptum & creditum eſt, folia olearum arborum brumali & ſolſtitiali die conuerti. Titus Liuius libro 1. ab vrbe, Prope Tyberim fluuium. An credidit lectorem ignoraturum quid ſit Tyberis? Idem libro 4, Tyberi amne ſeptus. Alibi dixit, Ad Rodanum fluuium 44. & 51. ſuper Eurotam flumen. Et poſt tres verſus, Ad Eurotam amnem. Liber erit ſi omnia vellem perſequi. Nam & Curtius libro 4. ait, Nilo amne victus eſt. Et 5. Agmen proceſſit ad Caucaſum montem, &c. Vereor ne hæc nimia ſint. Reſpondeo, Quintilianus oſtendit quid ars exigit: hanc autem plerunque confundit authoritas, vt recte ait Seruius. Ideo vbi frequens authoritas repugnat grammaticorum arti, optime ſequemur authoritatem, nec male (ſi placet) artem. Recte igitur dicimus Flumen Rhenus, & Rhenus flumen, &c. nihil timentes nugationem Dialecticorum terriculum: ideo fruſtra digladiantur grammatici de Virgiliano illo, Caſtaneáſque nuces mea quas Amaryllis amabat.

Argumentor contra particulam, ad eandem rem pertinentia. Recte dicitur in ſacris, Miſimus filium baculum ſenectutis noſtræ. Et, Accipite gladium ſpiritus verbum dei. Hîc ſubſtantiua pertinẽt ad diuerſa: quia filius eſt homo, baculus eſt corpus inanimatum. Reſpondeo, Si dictiones hîc caperentur in prima ſignificatione, pertinerent ad diuerſa: modo autem baculus & gladius capiuntur per ſimilitudinem pro rebus quas non videntur ſignificare, quia baculus capitur pro ſuſtentaculo & fulcro. & ita pertinent ad eandem rem: ſic etiam hîc, Chriſtus agnus dei, &c.

Appoſitio. APPOSITIO quid eſt? Sine coniunctionis medio ſubſtantiuorum ad eandem rem pertinentium in eodem caſu poſitio, vt Vrbs Roma. Cur dicis ſine coniunctionis medio? Quia inepte dicitur, Fluuius & Rhenus, vrbs & Roma, &c.

Argumentor, Recte dicimus, Maria & mater & virgo ſanctiſſima: & intercedit coniunctio, quod eſt contra diffinitionem. Reſpondeo, Illa coniunctio non ponitur propter ea inter quæ fit appoſitio, ſed propter duo vni appoſito connectenda. Hic autem, Marcus Tullius Cicero, nullo modo poteſt interponi coniunctio. Bene autem intercedit ablatiuus nomine: veluti, Vidit IESVS hominem ſedentem in Telonio Matthæum nomine. Cur dicis duorum ſubſtantiuorum? Quia inter mere adiectiua non fit appoſitio. Ego enim puto ineptiſſime dici, Iſte eſt coloratus, albus, &c. de quibus inepte digladiantur neoterici Dialectici. Recte autem dixeris, Doctus grammaticus, expertus muſicus: nam grammaticus, muſicus, &c. ſubſtantiua ſunt. Gentilia ſiue patria nomina, vt Romani, Itali, Galli, Sulmonenſes, Inſubres, &c. pœne ſunt perfectè ſubſtantiua: ideo inter eiuſmodi apud Titum Liuium & alios optimos authores ſæpe inuenies appoſitionem: vt Ager captus de Gallis Boiis fuerat, &c. Duo adiectiua ſine coniunctione non connecti oſtendit Seruius in illud Virgilij ſecundo Æneidos, Androgeo galeam, clypeíque inſigne decorum Induitur. Ait, Inſigne ornamentum & decorum adiectiuum eſt, ne ſint duo epitheta, quod apud Latinos vitioſum eſt. Fecit tamen Virgilius paucis verſibus, vt Lenta quibus torno facilis ſuperaddita vitis. ſic legit Donatus. legitur etiam in ablatiuo facili. Hæc Seruius. Epitheta ſunt adiectiua: inepte ergo diceres, Mulier pulchra, pudica nupſit mihi.

Argumentor, Dicimus bene, Scripſiſti mihi duas elegãtes epiſtolas: & ſunt tamen duo adiectiua ſine coniunctione, eleganter vni ſubſtantiuo data. ergo dictum Seruij eſt falſum. Virgilius, Aurea

mala

ala decem miſi, cras altera mittam. Reſpondeo, dictum Seruij intelligitur de plenè adiectiuis:
m numeralia, pronomina, & ſyncategoremata, veluti omnis, nullus, &c. non ſunt plenè adiectiua, *Adiecti-*
ia aliis adiectiuis rite maritantur: veluti, Multi albi homines, quinque fatuæ virgines. Cur dixiſti *ua nō ple-*
eandem rem pertinentium? Quia aliter locaretur alterum in genitiuo. Cur dixiſti in eodem *na.*
ſu? Quia hoc in omni appoſitione eſt neceſſarium.

Argumentor, Hic ſubſtantiua ad eãdem rem pertinent, Sicut locutus eſt ad patres noſtros, Abra-
m & ſemini eius in ſecula. & tamen ſunt diuerſorũ caſuum: quia patres eſt accuſatiui caſus: Abra-
m & ſemini eius, datiui caſus. Reſpondeo, Ibi nullo modo eſt appoſitio: licet Sinthenius id cre-
t: nec (patres) ordinatur cum illis datiuis: quia ſenſus eſt, teſte Valla, Sicut locutus eſt Abrahã &
mini eius. (ad) id eſt apud patres noſtros: & ita (*ad*) pro (*apud*) capitur. Similis eſt oratio, Locutus
m ad populum iudici & litigatori. ſed vſitatius interpres ibi apud dixiſſet. Hoc ex Valla in Lucã.
SECVNDO contra particulam, in eodem caſu, dicit Virgilius Æneid. , Hic tamen ille vrbem
taui, ſedéſque locauit Teucrorum. Vbi duo ſubſtantiua ad eandem rem pertinentia ponuntur
diuerſo caſu. Reſpondeo, Licet poſſet Virgilium excuſare metri neceſſitas, quia Patauium di-
e non potuit: tamen ipſe & alij boni authores aliquando ex induſtria grammaticorum legem
tereunt, teſte Seruio. Nos ergo quod ars exigit diximus, & quod ſæpiſſime fit: aliquando tamen
i poſſet eſſe appoſitio, authores alterum ponunt in genitiuo, tanquam ad diuerſa pertineant: vt
bs Pataui, pro vrbs Patauium. Palladius dixit oppido Cumarum pro Cumis. ſed hæc, quia ad-
odum rara ſunt, non imitabimur, niſi tam parcè in ſimili opere. Cicero libro 5. ad Atticum, In
pido Antiochiæ. apud Virgilium, Pataui forſan aliquem ſignificat, à quo poſt Antenorem no-
n Patauium eſt datum: & oppido Antiochiæ, id eſt ſubiecto Antiochiæ, &c. Hieronymus in To-
, Iuxta fluuium Tigris. In Marco, In Iordanis flumine. Quod autem dicit Cicero pro Flacco,
borem fici nunquam vidiſſet. Et in Euangelio, Videns arborem fici. excuſatur: quia ficus etiam
ctus eſt. vt ſi dicas, Arbor dulciſſimi pomi. Potes ergo dicere Arbor ficus, arbor fici, & arbor fi-
na, & contra Vallam, Arbor ficulnea. Apuleius 7. Metamorph. Alligauit arbori ficulneæ. Plin.
ro 28. cap. 13, Ramo ficulneo permixtum. Dicimus ſimiliter Arbor quercus, vel arbor querna.
ëtius libro 1. de Conſolatione philoſophica, Quernas pergar ad arbores. Dicimus quoque Vrbs
ma, & aliquando vrbs Romana. Titus Liuius 4. ab vrbe, Vrbs Romana condita erat. Iuſtinus
Trogus, vrbem Romanam dixit libro 43. Libentius dixero cum Salluſtio in Catil. Vrbem Ro-
m, ſicuti ego accepi, initio Troiani condidere. Item recte dicimus, Mons Auentini, vt ſit nomen
is ibi ſepulti: & Mons Auentinus, vt iam non regis, ſed montis nomen ſit. Ita Sidus Saturni, vt
urnus ſit nomen Dei, aut regis cui dicatum eſt ſidus: & Sidus Saturnus, vt Saturnus ſit nomen ſi-
is. In reliquis neceſſe eſt, vbi ad eandem rem ſubſtantiua pertinent, ea in ſimili caſu locari: vt
tum eſt menſe Ianuario, non Ianuarij: ſic Menſis Februarius, non Februarij, &c. Menſis Augu-
, & ſi carmen exigat, Menſis Auguſti: quia ad Cæſarem reſpicere licet. Vrbs Gandauum, non
ndaui: Arbor morus, non mori, &c. De his multa præclare, per quem Latinè didicimus. Valla in
denſem, vbi etiam ait ornatius dici, Vale ex vrbe Mediolano, quàm ex Mediolano, &c. Ego
, dicunt eſſe appoſitionem, nec multum refragor. Per quot caſus fit appoſitio? Per omnes, vt Ar-
ſycomorus, arboris ſycomori, arbori ſycomoro, arborem ſycomorum, arbor ſycomore, &c.
timum fuerit pueros in horum declinatione exerceri. Poſſúntne eſſe diuerſorum generum?
am: vt Flumen Rhodanus, vrbs Gandauum, &c.

POSSVNTNE ſubſtantiua eſſe diuerſorum numerorum in appoſitione? Vix, quia non dici- *Appoſitio*
s, Vrbes Roma, ſed vrbs Roma. Quot modis ſubſtantiua in appoſitione poſſunt eſſe diuerſorum *diuerſorũ*
nerorum? Duobus. Priore, vbi alterum alterius numero caret, vt Vrbs Athenæ. Piſces ſignum: *numerorũ*
Ouidius Piſcis in hac ſignificantia dixit. quoniam duo ſunt. Virgilius, Formoſum paſtor Cory-
ardebat Alexim Delicias domini. licet delicium dicatur, quia diuerſum putatur. Poſteriore,
alterum eſt collectiuum. Ouidius, Turba ruunt in me luxurioſa proci. ſic ordina, Proci turba
urioſa ruunt in me. Idem, Quid meruere boues, animal ſine fraude doliſque? hic animal col-
iuum eſt. vt apud Iuuenalem,
anta eſt gula, quæ ſibi totos Ponit apros, animal propter conuiuia natum. In ſacris, Ego ſuſci-
o Chaldæos gentem amaram. hic autem, Sume arma pharetram & arcum: non ſunt diuerſorum
nerorum: quia copulatum æquipollet vni plurali. Duo milia viri dicunt eſſe appoſitionẽ. Quid
endum ſit, declarabo in regimine genitiui.

Appoſitio tribus de cauſis. *Æquiuocum.*

QVOT DE cauſis fit appoſitio? Tribus, teſte Sulpitio. Primo cauſa reſtringendæ generalitatis, vt Vrbs Gandauum, Arbor taurus, Menſis Iunius, Fluuius Rhenus, &c. Secundo, cauſa remouendæ æquiuocationis, vt Leo lignum ardet. Æquiuocum eſt Polyſemum, hoc eſt dictio diuerſa ſignificatione multa ſignificans, vt canis, lupus, &c. Plinius Lupum piſcem non vidit Italia. niſi addidiſſet piſcem, de quadrupede potuiſſet intelligi. Tertio fit appoſitio cauſa attribuendæ proprietatis, vt Plato homo doctiſsimus. ſic ſuperius plerunque cum adiectiuo ſequitur. Virgilius,

Proximus ille Procas Romanæ gloria gentis.

Ens in appoſitione ſubauditur.

QVOMODO appoſitio declaratur? Per participium ens, licet parum ſit in vſu, teſte Priſciano: vt Diligo Petrum hominem iuſtum. id eſt Petrum entem hominem iuſtum. ideo hic non eſt appoſitio, Voco te Iohannem, Facio Petrum ſacerdotē: quia non intelligitur ens. ſic nec hic, Dedit filium pretium mundi. vbi intelligitur præpoſitio in, non participium ens. Poſſet ſubaudiri relatiuum, ſed in nominatiuis ſolum, vt Mons Ætna ardet. id eſt mons, qui eſt Ætna, ardet. In obliquis id fieri nequit, niſi mutando: ideo melior eſt reſolutio per participium ens. Nos tamen per ens non loquemur, quia in vſu non eſt, & elegantius ſubauditur.

Adiectiuū cui in appoſitione conformatur

VTRI SVBSTANTIVORVM ſimile erit adiectiuum in appoſitione? Plerunq; magis communi, vt Flumen Rhodanus eſt magnum, Animal homo eſt rationale. ſed vix ita loquuntur vnquam authores: quia appoſitio ſæpius fit in nominibus fluuiorum, montium, oppidorum, menſium. In animalibus raro, niſi gratia proprietatis demonſtrandæ, vt Socrates homo diuinus. Aliquando minus communi etiam adiectiuum adhæret, vt Athenæ vrbs olim pulcherrima, nunc viles habentur. Dic vno verbo, vtri ſubſtantiuorum adiectiuum adhærebit? Non poſſum: quia nunc magis communi, nunc minus communi adhærebit. Id autem quomodo fiat, ex declaratione appoſitionis per participium ens, aut relatiuum qui, quæ, quod, conſpicietur. Nam verbum & ei poſtpoſitum adiectiuum in declaratione præcedenti conformabitur. Hieronymus, Tigrides horridum animal, ſitientes ſunt humanum ſanguinem. ſic declaratur, Tigrides entes horridum animal, ſunt ſitientes. Mantuanus, Hæc pater & mortem mox, implacabile monſtrum, Hactenus obuinctam. ordina, Mortem implacabile monſtrum, mortem inquam hactenus obuinctam. Virgilius. Ite meæ quondam fælix pecus, ite capellæ. O capellæ quondam meæ entes fælix pecus, &c. Quod autem Mantuanus dixit, Dona Dei carmen nitidum, facundia præſtans Mittitur ex aſtris, à ſuperiſque datur. inuſitatum videbitur niſi zeugmaticè ordines, Carmen nitidum mittitur ex aſtris, & facūdia præſtans mittitur ex aſtris, quæ ſunt dona Dei. Et quia coniungi hæc non poſſunt ſeruata Latinitate, ideo nullo modo opinor ibi eſſe appoſitionem, ſed aliam figuratam locutionem. vt apud Horatium, Fuluius acer ambulat, & Caprius rauci. Inuenies contra grammaticorum præcepta, vbi minus communi præpoſito verbum conformatur, magis communi, vt vulgus diceret, Athenæ oppidum Græciæ quondam florentiſſimum ſunt dirutæ. at non ita loquitur Plinius 2. Nat. hiſt. Vulcinij oppidum Thuſcorum opulentiſſimum, totum concrematum eſt fulmine. Et lib. 31. cap. 2, Tungri ciuitas Galliæ fontem habet inſignem. ſingularis numeri eſt (habet).

Appoſitio eſt figura

AN APPOSITIO eſt figura? Etiam. Quare? Quia appoſitio eſt arte aliqua nouata dicēdi forma. Nouata, à trito vulgi & inueterato loquendi modo remota: & ita elegans, licet aliter videatur Nebriſſenſi. Verbigratia, Vulgus imperitū ſine appoſitione diceret, Ariſtoteles, qui fuit homo doctiſſimus, multum profuit mundo. At elegans vir per appoſitionem dicet, Ariſtoteles homo omnigena doctrina præditus, humano generi plurimum profuit. Quod eſt vitium in appoſitione, & quæ rationes excuſantes? Nodum in ſcirpo quæris, quia nihil vitij eſt, ſed elegantiæ plurimum.

Argumentor, ſecundum Donatum, Figura eſt vitium ratione excuſatum: ergo in appoſitione eſt vitium. Reſpondeo, Figura vt diffinitur à Donato, capitur ſtrictius quàm quum appoſitionem, euocationem, &c. concedimus eſſe figuras, quia ſolum diffinit figuram, vt conueniat grammaticæ permiſſiuæ: ideo cepimus diffinitionem Quintiliani, Figura eſt arte aliqua nouata dicendi forma, vt Molem magalia quondam. Dic, Molem quæ fuit olim magalia: figura non erit: quia nihil arte nouatum, nihil à primum ſe offerente ratione remotum. Argumentor, In appoſitione eſt vitium, quòd ſubſtantiuum fungitur officio adiectiui, vt Arbor quercus, pro arbor querna. Reſpondeo, Fungi alterius officio, nullum eſt vitium: quia tunc hic eſſet vitium, A laudato laudari iucundum eſt. vbi infinitiuus fungitur officio nominatiui.

Argumentor rurſum, In appoſitione eſt vitium, quia duo ſubſtantiva ponuntur in eodem caſu, quòd videtur alterum debere in genitiuo poni, vt Liber Petri. Reſpondeo, Deb[illegible] alterum poni in

genit

genitiuo, ſi pertinerent ad diuerſa: ſecus in eodem caſu cum elegantia ponuntur.

Argumentor, Nebriſſenſis & Sulpitius, multíque alij ponunt vitium ratione excuſatum in appoſitione, euocatione, &c. ergo in appoſitione eſt vitium. Reſpondeo, Illi ſuam habent opinionem, nos noſtram, & poteſt vtraque defendi: & vitium ratione excuſatum, non eſt vitium: nos tamen maluimus dicere nullo modo eſſe vitium. Quotuplex eſt figura? Triplex. Dictionis, Locutionis, Conſtructionis.

Quid eſt figura dictionis? Quæ in dictione fit, vt Syncopa, apocope, aphæreſis, epentheſis, & ſimiles.

Quid eſt figura locutionis? Quæ circa loquendi aliquem modum, non circiter congruitatis regulam verſatur, vt Sine Cerere & Baccho friget Venus. eſt metonymia, quia inuentor pro inuento capitur.

Quid eſt figura conſtructionis? Quæ circa grãmaticas conſtructiones verſatur, Appoſitio, euocatio, &c. Quot ſunt figuræ conſtructionis? Octo. Quæ? Appoſitio, euocatio, conceptio vel ſyllepſis, prolepſis, zeuma, antitopſis, ſinthеſis, ſynecdoche. Quot harum elegantes ſine vllo vitio? Quinque. Quæ? Appoſitio, euocatio, conceptio, prolepſis, zeuma. De his nũquam more triuialiũ, ſi quis quærat, Súntne congruæ, Arbor laurus, Ego Petrus ſedeo, &c. dices nõ ſimpliciter, ſed figuratæ: quia tam ſub grammatica præceptiua ſunt, quàm hæ, Ego lego, Vir albus. Antiptoſis & ſyntheſis plerunque vitium habent ratione excuſatum, & ſunt ſub grammatica permiſſiua, vt ſynecdoche: de quibus omnibus in ſequentibus doceberis.

EVOCATIO.

Si ternam primæ des, totum ſit tibi primæ.
Síque ſecundæ des ternam, totum eſto ſecundæ.
Pauper ego canto: Luca vir maximus audi.

Quando immediate primæ vel ſecundæ perſonæ iungitur tertia, tota oratio eſt primæ vel ſecũdę perſonæ per euocationẽ, ideo verbũ erit primæ vel ſecundæ perſonæ: vt ego pauper canto: Tu diues trepidas. Cur dicis immediate? Quia non poteſt intercedere coniunctio, quia perſonæ hîc ad eandẽ rem pertinent: poſſet tamen adeſſe coniunctio, ſi duæ tertiæ perſonæ connecterentur vni primæ aut ſecundæ: vt Ego pauper & indoctus neſcio quomodo victum mihi comparabo. Quid eſt euocatio? Continua tertiæ perſonæ ad primam vel ſecundam reductio cum elegantia, vt Ego Iohannes ſedeo. hîc tertia perſona (Iohannes) reducitur ad primã perſonam (*Ego*), quia verbum eſt primæ perſonæ. Continua, id eſt ſine coniunctione intercedente. Argumentor, Dicit Plautus in Amphi. Neque lacte lacti magis eſt ſimile, quàm ille ego ſimilis eſt mei. hîc prima perſona (*Ego*) reducitur ad tertiam, quia verbum eſt tertiæ perſonæ: ergo regula tua eſt falſa. Reſpondeo, Regula debet intelligi quando prima vel ſecunda perſona declaratur per tertiam, & nõ contrà: quia debet eſſe appoſitio quædam, & declarari per ens: vt Ego pauper ſedeo, id eſt Ego ens pauper, aut qui ſum pauper: ita vt prima vel ſecunda perſona præcedat, quod contrà fit in Plauto, vti & hîc, Alter ego me ſummè amat.

AN EVOCATIO ſit figura? Etiam. Quia eſt arte aliqua nouata dicendi forma. Quod eſt vitium? Nullum. *Euocatio eſt figura.*

Argumentor, In euocatione verbum primæ vel ſecundæ perſonæ habet ſuppoſitum tertiæ perſonæ: ergo aliquod eſt vitium: vt Ego Iohãnes ſedeo. (*Sedeo*) eſt perſonæ primæ, & (*Iohannes*) tertiæ. Reſpondeo, Iohannes non eſt ſuppoſitum, ſed hoc totum, ego Iohannes. iam Ego Iohannes, eſt primæ, perſonæ, per hanc regulam, Si tertia perſona iungatur primæ vel ſecundæ ſine medio coniunctionis, tota oratio erit primæ vel ſecundæ, quia tertia vt indignior ab aliis euocatur. Secunda reſponſio poteſt eſſe hæc, Iohannes in dicta oratione nõ eſt tertiæ perſonæ, ſed primæ: quia eandẽ ſignificat rem, quam ego. Sed inſtas, Ergo non eſt reductio tertiæ perſonæ ad primã vel ſecundã. Mendoſe colliges, quia Iohãnes per ſe, & antequã coniungitur primæ vel ſecundæ perſonæ, fuit tertiæ perſonæ: & tertia perſona reducitur ad primã vel ſecundam perſonã, & per euocationẽ fit primæ vel ſecundæ perſonæ. Probaret dialecticus, Iohannes hîc, Ego Iohannes ſcribo, eſſe primæ perſonæ, quia ſolum Iohannes eſt ſubiectum, quia ſyncategorema non eſt pars ſubiecti, à quo propoſitio denominatur (vt ſic dicam) quanta veluti, Ego homo diſco: ergo Iohannes eſt primæ perſonæ, quia ſubiectum

Q 2 &copula

& copula ſemper ſunt eiuſdem perſonæ.

Quatuor euocationi neceſſaria.

QVOT SVNT in euocatione neceſſaria? Quatuor. Quæ? Perſona euocãs, perſona euocata, abſentia coniunctionis, & verbum perſonæ euocãti conforme. Perſona euocans eſt prima vel ſecunda perſona, vt ego nos, Tu vos. Perſona euocata, eſt tertia perſona, vt Iohannes.

Euocans & euocata diuerſorum numerorum.

QVOT MODIS perſona euocãs & euocata poſſunt eſſe diuerſorum numerorum? Quatuor. Primo vbi idem de ſe pluraliter loquitur: vt Nos Carolus diuina gratia Francorum rex mandamus, &c. ita loquuntur Chriſtiani, apud alios non inueni. Bebelius cenſet orationes eiuſmodi eſſe penitus ineptas, nec ego ſic loqui vellem. Secundo vbi alterum ſingulari numero caret, aut ſaltem heteroclitum eſt: vt Ego deliciæ tuæ canto. Tertio in collectiuis. Ouid. 7. Metamor.
-populus ſuperamur ab vno Vixque vito. vbi perſona euocans (nos) ſubauditur: quia ſenſus eſt, Nos populus, &c. Plin. in præfa. Natu. hiſt. Magna pars ſtudiorum amœnitates quærimus. ordina, Nos magna pars. Virg. Nos tua progenies (cæli quibus annuis arcem) Prodimur. Quarto in diſtributiuis: vt apud Ouidium, In magnis læſi rebus vterque ſumus. Perſona euocans (nos) intelligitur: quia ſenſus eſt, Nos vterque ſumus læſi, niſi malis ſic ordinare, Nos ſumus læſi, vterque in magnis rebus, ſupple læſus eſt.

Euocatio explicita.

QVOTVPLEX eſt euocatio? Duplex, Explicita & implicita.

Quid eſt euocatio explicita? Vbi perſona euocans cũ euocata exprimitur, vt Ego Apollonius ſcribo. Tu Petrus ludis. In ſacris, Ecce ego Iohannes vidi alterum angelum. Ego Deus tuus viuo. Titus Liuius 1. ab vrbe, Audi tu populus Albanus. Potes etiam dicere ſine figura, Tu Apolloni ſcribis, teſte Priſciano. vt per euocationem, Defende me tu vir optimus: vel ſine figura, Defende me tu vir optime. ſic, Tace tu homo imperitus, vel Tace tu homo imperite. Vbi nominatiuus eſt propter pronomen tu, intelligitur participium ens, teſte Valla: ſic, Tace tu ens homo imperitus, Tolle pronomen tu, & male dixeris, Tace homo imperitus: quia dicendum eſt, Tace homo imperite. ſic docet Valla.

Euocatio implicita.

Quid eſt euocatio implicita? Vbi perſona euocans ſubauditur, vt Peccatores te rogamus audi nos. hîc in perſona euocata (*Peccatores*), ſubauditur perſona euocans (*Nos*). Similiter hîc, Aue Cæſar ſummus Imperator. intelligitur tu & participium ens: quia ſenſus eſt, teſte Valla, O Cæſar tu ens ſummus Imperator aue. Ea autem ſubauditio licite fit, vbi adeſt vocatiuus, Quò tendis Ænea extremus omnium Troianorum? ſic ordina, O Ænea tu ens extremus omnium Troianorũ, quò tendis? Poſſes ſine Euocatione dicere, ſed non tam eleganter, teſte Valla, Quò tendis Ænea extreme omnium Troianorum? Aue Cæſar ſumme Imperator. ſic optime dixeris, Salue Antoni vir integergimus vel integerrime. Sic defenditur illud, Domine dominus noſter, quàm admirabile eſt nomen tuum in vniuerſa terra. Hæc ex lib. 4. eleg. Vallæ, vbi ait dici male per pronomen cũ vnico nominatiuo, Quid facis tu ſeruus? niſi ſic loquamur, Quid ſedet inter dominos ſeruus? Dicit præterea inuſitate locutum eſſe Plinium 7. Nat. hiſto. cap. 30. vbi ad Ciceronem ait, Salue primus omnium parens patriæ appellate. Nebriſſenſis dicit nominatiuum primus pro vocatiuo prime poni. Poteſt etiam eſſe figuratum, & ita ordinari: Salue ô Cicero appellate patriæ parens. primus ſubaudi, qui es ſic appellatus. Ita Lancilotus excuſat illud in ſacris, Popule meus quid feci tibi? O popule qui es meus, vt apud Maronem, Nate, meæ vires, mea magna potentia, ſolus: Nate patris ſummi qui tela Typhoëa temnis. Ordo eſt, Nate qui ſolus es meæ vires & mea potentia, & qui ſolus temnis, &c.

QVOT MODIS fit Euocatio implicita? Duobus. Priore modo, per nomen ſubſtantiuũ, vt Peccatores te rogamus audi nos. Calliopius recenſui. Intelligitur ego, & *Calliopius* eſt propriũ viri, ſed per viri propriũ ſic rarò in proſa loquimur. Da authoritatem iſtius modi. Sillius lib. 7, Dictator capere arma veto. id eſt ego dictator veto. Terẽ. Calliopius recenſui. id eſt ego Calliopius. Ita Apollonius de ſe rectè dicet, Apollonius ſcribò.

Argumẽtor, Priſcianus dicit ſolœciſmos eſſe, ſi quis dicat, Apollonius ſcribo. Apollonius ſcribis: ergo male dicis ſic rectè poſſe dici. Reſpõdeo, Priſcianus intelligit ſi quis de Apollonio loquatur, nec intelligatur ego, aut tu. tamẽ, vt diximus, poëtica magis eſt hæc Euocatio. Ouid. Hãc tibi Priamides mitto Ledæa ſalutẽ. id eſt ô Ledæa, ego Priamides mitto. Priamides, id eſt Paris, filius Priami. Ledæa, id eſt Helena filia Ledæ. Idẽ. Penelope coniũx ſemper Vlyſſis ero. id eſt ego Penelope. Virg.
-coràm quẽ quæritis aſſum Troius Æneas. id eſt ego Æneas, Troius aſſum. Poſteriore modo per adiectiuũ fere quodcũq;, vt Gaudeamus omnes in domino. id eſt nos omnes. Multi vnũ corpus ſumus. id eſt nos multi. Laudes Chriſto redẽpti voce modulemur ſupplici. id eſt nos redempti modulemur

nur. Vniuerſi ſumus te fortiores, ſinguli verò debiliores. Habentes victum & amictum his contenti ſimus. Da authoritatem. Virgil. Non omnia poſſumus omnes. Cicero, Omnes trahimur, & ducimur ad ſcientiam cupiditate gloriæ. Virgil. Et lætum cuncti celebremus honorem. Ouid. Si qua oles apte nubere, nube pari. Horat. Idem indignor. Sæpe creditur Euocatio vbi non eſt, quia adectiuum à tergo verbi regitur: vt Nudus egreſſus ſum. Horatius, Ego primus iambos inueni, &c. ſtne Euocatio per relatiua qui, quæ, quod, & per ipſe? Non, quia dicunt doctiſſimi hæc omnis eſſe erſonæ: vt Ipſe lego, ipſe legis, ipſe legit. & propter diſcretionem tamen dicimus, Ego ipſe lego, d eſt ego ſolus, aut ego & non alius pro me, quod inepte dicunt, ego perſonaliter. Te diligo, qui coas literas amas. Quintilianus lib. 5, In (*vidi*) ineſt ipſe. id eſt in verbo primæ perſonæ, prima perſoa ſubauditur. De relatiuorum perſonis in regula relatiui & antecedentis latius diſceptaui. Euo- *Euocatio.* atio Græcè dicitur ecclefis. Da euocationem vbi prima perſona euocat ſecundam. Non poteſt da-. Cur ita? Quia in Euocatione perſona euocata, & euocans debent pertinere ad eandem rem: at rima & ſecunda perſona ſemper ad diuerſa pertinent. Si verò dixeris, Ego alter tu, te quantum me ligo: alter tu, vim tertiæ habet perſonæ.

CONCEPTIONVM PARASCEVE.

Quæ per &, aut ſocias iungo, dant rite valorem
Pluralem. Sic cum pro coniungente repoſtum.

Copulatum per coniunctionem copulatiuam &, atque, &c. & per præpoſitionem cum pro &, vat dictionem pluralis numeri, vt Tu & iſte, id eſt vos. Ego túque, id eſt nos. Petrus & Iohannes, id t illi. Ideo verbum vel adiectiuum aut relatiuum erit pluralis numeri, vt Iohannes & Petrus lunt, quos video. Virgilius & Ouidius ſunt docti. Bertha cum Catharina ſunt pulchræ. Aut poſſes cere, & ſæpius quidem, Bertha cum Catharina eſt pulchra. vt Horatius, Populus mecum deſydet, dicens in Arte, Tu quid ego & populus mecum deſyderat audi.

Argumentor, In ſacris dicitur Caro & ſanguis non reuelauit tibi. Veſpere & mane dies vnus. hic pulatum habet verbum ſingularis numeri: ergo regula tua falſa. Reſpondeo, Regula debet intelgi dum copulata diuerſa ſignificant, non vnum conſtituentia. Ideo dicendum eſt anima Socratis, materia eius eſt Socrates. Ita reſpondent quidam, nec habeo cur contradicam: quia ex veteribus c diuerſa, nec ſimilia afferre nunc queo. Similiter excuſant illud, Legere & non intelligere, eſt neigere. Anima rationalis & corpus vnus eſt homo.

DA AVTHORITATEM pro cum. Ouidius, Ilia cum Lauſo de Numitore ſati. id eſt Ilia & *Cum, dat* uſus ſati, id eſt nati de Numitore. Ilia fuit mater Romuli, filia Numitoris, ſoror Lauſi. Apuleius *valorem* ro 3. de equo ſuo loquens, Præclarus ille vector meus cum aſino capita couferunt, in meámque *pluralem.* rniciem illi conſentiunt. Idem libro 10, Poſtquam finitum eſt illud Paridis iudicium, Iuno quim cum Minerua triſtes & iratis ſimiles à ſcena redeunt, indignationem repulſæ geſtibus profeſ-, Virgil. 2. Æneid. Diuellimur inde Iphitus & Pelias mecum. licet poſſet excuſari. vt ſit zeugma: ſenſus ſit, Nos diuellimur inde, Iphitus & Pelias diuelluntur mecum. Idem in 1. Æneid. Cana Fis & Veſta, Remo cum fratre Quirinus Iura dabunt. id eſt Remus & frater Quirinus iura dantnec iuuat quod præcedit, Cana Fides & Veſta, quia Seruius ait, ſubaudi, erit: vt ſit per ſe ſenſus rfectus, Cana Fides erit tunc, & Veſta: id eſt religio erit tunc. Ex dictis patet (cum) aliquando ldere valorem pluralem: licet raro. Itaque Latinè dixit Alexander, Tu mecum iuſtè debemus ra tenere. vſitatius tamen dicitur, Tu mecum debes iura tenere. *Et, atque* &c. capiuntur duplici-. Prius, coniungunt dictiones, & ſic de eis data eſt dicta regula. Et intelligitur aliquando per firam aſyntheton. Terentius, Dum ætas, metus, magiſter prohibebant. Titus Liuius 1. ab vrbe, Painum Romulus, Remus Auentinum ad inaugurandum templa capiunt. Florus, Hoc Scipio de nibalis, Annibal de Scipionis exercitu prædicauerunt. Quandoque multiplicatur coniunctio, & citur Polyſyntheton, vt Et ego & Petrus & Paulus currimus. Poſterius, coniungunt orationes. ſic exander dixit Tertius & ſextus habet is. id eſt tertius habet is, & ſextus habet is. Aliquando inligitur. Iuuen. Nil rhombus, nil dama ſapit. hoc modo coniunctio non reddit valorem pluralem, c vnquam ſic facit conceptionem, ſed bene zeugma. Quomodo differunt *Et* & *que*? Et ponitur medio: veluti, Ego & tu diſputamus, niſi metri gratia. Virgil Theſtylis & rapido feſſis meſſoris æſtu, &c. id eſt & Theſtylis. Idem Æneid. 1, A tergo & longum per valles paſcitur agmen. id eſt à tergo, teſte Donato. Præponitur etiam vbi geminatur. Cicero, Suſtulimus manus, & ego &

Balbus. *Que* poſtponitur, vt Ego túque ſedemus. Quot modis Que poteſt in medio poni? Duobus. Priore, quando geminatur, & fere in carmine. Ouidius, Mulciberis capti Márſque Venúſque dolis. Inepte omitteretur ſecundum que. Ideo male dixit Alexander, teſte Valla, Dant duo bos, impos, compos, cuſtóſque ſacerdos. quia dicere debuit, Cuſtos, ſacerdóſque, aut cuſtóſque ſacerdóſque. Poſteriore, que ponitur in medio, quando ilico ſequitur & vel atque. Virgilius, Dixitque, & prælia voce diremit. hoc inuenitur aliquando etiam in proſa. Cornelius Tacitus, Tranſiere Rhenum tutórque & claſſicus. Idem, Tutorémque & claſſicum adpulſæ lintres vexare. id eſt vexabant. Coniunctio diſiunctiua aliquando copulatiuæ vim habet, & ſic facit aliquando valorem pluralem. In ſacris, Vir ſiue mulier quum fecerint votum. Si frater aut ſoror nudi fuerint. Inuenitur id apud Ouidium, ſed præcedente negatione, Non mihi veniſtis Semele Lædéve docendæ. *Nec* & *neque*, etiam reddunt valorem pluralem. Terentius in Hecyra, Quando nec gnatus, nec hic mihi quicquam obtemperant. Et alibi, Hæc ſi neque ego, neque tu fecimus, non ſiuit egeſtas facere nos. Conceptionum paraſceue, id eſt ad conceptiones noſcendas præparatio. Hinc apud Iudæos dies Veneris paraſceue dicitur, quia præparant tunc ad ſabbathum ſibi neceſſaria. *Valor*, valoris, putant inepte dici: ſed Calepinus recte dici docet per Plinium.

Diſiunctiua pro copulatiua.

CONCEPTIONIS REGVLA.

Perſonam atque genus ſemper dabimus mage digno.
Prima quidem reliquis præſtat, ternæq; ſecunda.
Maſculeum reliquis præſtat, neutri muliebre.

Copulatum æquipollens vni plurali eſt eius perſonæ, aut generis, cuius eſt pars dignior per conceptionem. Exemplum de perſona, vt Ego & tu, ego & ille, eſt primæ perſonæ: quia ego eſt pars dignior. Nam prima perſona concipit ſecundam & tertiam, per regulam, Prima quidem reliquis præſtat. Ideo dicemus, Ego & tu diſputamus. verbum eſt pluralis numeri, quia ego & tu æquipollet vni plurali. Item, Tu & Petrus luditis. quia ſecunda concipit tertiam, per regulam, Ternæq; ſecunda. Tertia autem ſemper vt indignior concipitur, nunquam concipit, Tu mecum gaudemus. aut ſine figura, Tu mecum gaudes, &c. Ipſe & tu legimus: quia ipſe, eſt omnis perſonæ, vt qui: veluti, Lego librum qui & Petrus ſtudemus. Raro tamen inuenies eiuſmodi locutionem. Exemplum de genere: vt copulatum, Petrus & Anna, eſt pluralis numeri per valorem maſculini generis: quia pars dignior, Petrus eſt maſculini generis: nam maſculinum concipit fœmininum & neutrum, & non contrà: ideo dicimus, Petrus & Anna ſunt pij. Dominus & mancipia ſunt pugnaces. Da regulam, Maſculeum reliquis præſtat. Fœmininum concipit neutrum, vt Lena & ſcortum ſunt impudicæ. Da regulam, Neutri muliebre.

Conceptio.

CONCEPTIO quid eſt? Mediata indignioris ad dignius reductio, vt Ego túque damus, &c. Quare dicis mediata? Quia explicite vel implicite mediat coniunctio vel præpoſitio.

Conceptio perſonarum.

Quotuplex eſt conceptio? Quadruplex, perſonarũ, generum, numerorum, caſuum. Quæ eſt conceptio perſonarum? Conceptio in qua perſona à perſona concipitur, vt Ego & tu damus. Quotuplex eſt conceptio perſonarum? Duplex, directa & indirecta. Quæ eſt conceptio perſonarum directa? Quæ fit ſine cum, vt Tu Petrúſque luditis. Quæ eſt conceptio perſonarum indirecta? Quæ fit per cum, vt Tu mecum gaudemus. Sulpitius aliter docet: nam directam conceptionem vocat, in qua diuerſitas perſonarum aut generum eſt, vt Hic Annáque ſunt albi. Indirectam, vbi non eſt generum aut perſonarũ diuerſitas, vt Petrus & Paulus ludunt. nobis magis placet hîc nullam eſſe conceptionem, quia inter tertias perſonas vna non eſt dignior altera: ergo nec concipiens, nec concepta perſona hîc dici poteſt. Aldus opinioni noſtræ in omnibus ſuffragatur, dans de indirecta conceptione hoc teſtimonium. Hanc tecum genitor cunctis celebrabitis annis, &c. Diuellimus inde Iphitus & Pelias mecum. Sancte Dionyſi cum ſociis tuis ora pro nobis. ſine figura apte dicitur. Sancte Dionyſi cum ſociis tuis orate pro nobis, bene dicitur, ſi intelligatur nominatiuus (*tu*) teſte Tiberga. ſic tamen loqui non auderem, quia idoneos ita loqui non comperio. Badius vult recte dici, Sacer Dionyſi & ſocij tui orate: vt (*tui*) vocatiui caſus ſit. vt (*ſui*) aliquando teſte Valla: & ego & quiſquis aliquando, teſte Diomede. veluti, O ego fœlix, O quiſquis volens inopiam.

Vtrum conceptio perſonarum ſit figura? Etiam, quia eſt arte aliqua nouata dicendi forma. Quod eſt vitium? quæ rationes excuſantes? Aquam è pumice poſtulas, quia nullum eſt vitium,

ſed orn

ed ornatus plurimus.

Argumentor. Verbum primæ vel ſecundæ perſonæ habet in perſonarum conceptione ſuppoſitű ertiæ perſonæ, &c. vt Ego & Petrus ludimus. hic prima perſona (ludimus) habet ante ſe tertiã perſo am (Petrus.) ergo eſt vitium. Similiter hîc, ego tuque damus verbű primæ perſonæ habet ante ſe ecundam perſonam tu. Reſpondeo, In conceptione vna dictio non eſt ſuppoſitum, ſed totum copu atum, quod eſt eiuſdem perſonæ cum verbo, & ita nihil eſt vitij.

CONCEPTIO generum quid eſt? Conceptio in qua vnum genus cõcipit alterum, vt Pater, ma érque ſunt boni. Ptolomæus & Cleopatra ſunt reges. Notaui ita doctiſſimos loqui, ſed neglexi ex ribere. ſic Petrus & Berta ſunt textores. Bos & iumentum ſunt ad præſepe ligati. Ita dicit Alexãder um pluribus. Tardiuus diceret in neutro genere ligata, quia Virgilius dicit, Atque deos atque aſtra ocat crudelia mater. ſed parum efficaciter probat, quia hic optime eſt hypozeugma Paſſer & aquila unt albi, puto non ineptè dici, licet ſint epicœna. Diciturne rectè, Calamus & papyrus ſunt mali? Vix ene dicitur, quia in conceptione generum coniuncta per (*&*) vel (*cum*) debent ſignificare res ani naras. Aliter fere ſemper adiectiuum deberet eſſe neutri generis, vt Calamus & papyrus ſunt ma a: per regulam indifferentiæ, quę paulo poſt ponetur. Eſtne conceptio generum figura? Etiam, quia ſt arte aliqua nouata dicẽdi forma. Quod eſt vitium, & quæ rationes excuſantes? Nullum vitium ſt, ſed magna elegantia.

Conceptio generum.

Argumentor, In conceptione generum adiectiuum diſcordat à ſubſtantiuo in genere: ergo eſt vi iű, vt Petrus & Catharina ſunt albi. adiectiuű (albi) eſt maſculini generis, & (Catharina) fœminini. Reſpondeo, Subſtantiuű non eſt ſolum Catharina, ſed hoc totum Petrus & Catharina, quod eſt ma culini generis, & ſic nullum eſt vitium.

Quid eſt conceptio caſuum? Conceptio quæ fit per (*cum*) vt ego tecum ludimus.

Quid eſt conceptio numerorum? Vbi plurale concipit ſingulare: vt Petrus & iſti ludũt. ſic dicunt lurimi: ſed Aldus affirmat plurale debere præcedere: vt ſunt nobis mitia poma, Caſtaneæ mol es, & preſſi copia lactis. Alioqui fieri zeugma, vt ait.

Quot in quaque conceptione ſunt neceſſaria? Quinque. Quæ? Dictio concipiens, dictio concepta, opula, verbum vel adiectiuum, concordantia cum dictione concipiente, non concepta. Diciturne La ine, Tu & ego currimus? Vix, quia teſte Diomede (ego) eſt præpoſitiuí ordinis. Ideo teſte Nebriſſen i vix tolerabile eſt illud, Pater tuus & ego dolentes quærebamus te. Ego tamen aliquando Latiniſſi nos locutos ita fuiſſe comperi. Titus Liuius 7. quartæ decadis, Pater ego fratréſque mei, &c.

REGVLA INDIFFERENTIÆ.

Sint res abſque anima, ponetur mobile neutrum.

Demoſtratiuű & referens, plu lia iunge —

Quotieſcunque ſubſtantiua rerű inanimatarum, cuiuſcunque generis, coniungűtur ad adiectiuű el demonſtratiuum, vel relatiuum plurale, ipſum erit neutri generis ferè ſemper: vt Calceus & ubucula ſunt detrita. Penna & atramentum ſunt ſcribenti neceſſaria. Mors & peſtilentia ſunt ugienda.

Quare dicitur regula indifferẽtiæ? Quia ſubſtãtiua poſſunt ſine differẽtia eſſe cuiuſlibet generis.

Quare in regula dixiſti ferè ſemper? Quia quando res ſunt inanimatæ, fit adhuc aliquãdo conce tio generű, ſed rariſſimè, Luc. -menſuráq; iuris Vis erat: hinc leges & plebiſcita coactæ. ita habet omnes libri, quos vidi, & ſic Priſcianus legit, & poſtea Sulpitius, Aldus, &c. & ipſe nõ triuialis Tiber a videtur ſimiliter locutus. Cicero in ſomnio Scipionis, Concilia cœtúſque hominum iure ſociati, uæ ciuitates appellantur. Loquitur ita ſine dubio Iuſtinus ſiue Trogus lib. 9. dicens. Miſericordia n eo & perfidia pari iure dilectæ. In ſacris, ſol & luna obtenebrati ſunt. Aliud eſt vbi ſumuntur quaſi es animatæ. vt in Apocal. Infernus & mors miſſi ſunt in ſtagnum ignis. Propter dicta Sulpitius de onceptione generum dat hoc exemplum, Veſtis & aurű ſunt pretioſæ. quod multo elegãtius per re ulam indifferentiæ diceretur, Veſtis & aurum ſunt pretioſa.

Da authoritates pro regula indifferẽtiæ. Virg in Bucol. -Daphnidis arcum Fregiſti & calamos uæ tu peruerſe Menalca, Et quű vidiſti puero donata, dolebas. Cicero. Eadem mente comprehen imus colorem, ſaporem, odorem, ſonum, quæ nunquam animus cognoſceret. In iure, in promouen is ætas maturitas grauitas morum, & literarum ſcientia ſunt inquirenda. Cornelius Tacitus. Vi olentiam ac libidines grata barbaris uſurpans. Saluſtius in Iug. Ira & ægritudo permixta ſunt.

Titus Liuius quinto ab vrbe, Labor voluptáſq; diſſimillima natura: ſocietate quadã inter ſe naturali ſunt innexa. Salluſt. in Catil. Huic ab adoleſcentia, bella inteſtina, cædes, rapinæ, diſcordia ciuilis, grata fuere. Idem, His genus, ætas: eloquentia, prope æqualia fuere. In Ariſtotele, Requies & iocus in vita neceſſaria eſſe videntur. In ſacris, Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. Senſus & cogitatio humani cordis in malum prona ſunt. Grando & ignis mixta pariter ferebantur. Sapientia & ſcientia data ſunt tibi. Mors & vita appoſita ſunt tibi. Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, ſpiritus autem aduerſus carnem. Hæc enim ſibi inuicem aduerſantur. Lunam & ſtellas quæ tu fundaſti. Sic Victus & amictus ſunt homini neceſſaria. hæ & ſimiles orationes ſunt elegantiſſimæ: quia copulatũ rerum inanimatarũ æquipollet vni plurali neutri generis, &c. Quid ſi alterum tantum ſignificaret rem inanimatam? Adhuc, vt opinor, locum haberet regula indifferentiæ: vt Berta & veſtimentum eius ſunt vilia. Inuenies interdum id vbi vtrunque ſignificat rem animatam. Solinus, Polypus & Cameleon glabra ſunt.

CONCEPTIO GENERVM IMPLICITA.

Implicitam vocites generum Sylleplin, Vterque
Eſt probus, At debent mas & fœmella notari.

Conceptio generũ implicita. Quando de viro & fœmina loquimur, non expreſsis concipiente & concepto, per maſculinum fieri debet per conceptionẽ generum implicitam, vt Vterque eſt probus. de Petro eiúſq; vxore. Vter horum eſt fœmina? Vter parentum tuorum eſt mortuus? hi ſunt homines. Quis fecit? Aliquis fecit, &c. ſemper oportet loqui de viro & fœmina, ſecus nulla eſſet figura.

Quotuplex eſt conceptio generum? Duplex, explicita & implicita. Quid eſt conceptio generum explicita? In qua genus conceptum & concipiens exprimuntur: vt Iohannes eiúſque vxor ſunt pij. Et fit per omnes caſus, vt Petrus & Anna ſunt pulchri. Miſereor Iohannis & Catharinæ pauperrimorũ. Faueo Iohãni & Annæ optimis. Diligo patrem matrémque optimos, O pater matérque optimi. Vtor familiariter Petro, eiúſque vxore optimis.

Quid eſt conceptio generum implicita? In qua per maſculinum loquimur de viro & fœmina nõ expreſſis genere cõcipiente & concepto, vt in Geneſi, Erat vterque nudus. de Adam & Heua dicitur, ſic Nullus homo currit. teſtibus Valla, Perotto, Aldo. Da authoritates. Ouid. de Marte & Venere, Impliciti laqueis nudus vterque iacent. Idem de Deucalione & Pyrrha, Vt tẽpli tetigere gradus, procũbit vterq; Pronus humi. Virg. de Cupidine & Venere, Vna dolo diuûm ſi fœmina victa duorum eſt. Idem in Bucolicis, Biſque die numerant ambo pecus, alter & hœdos. alter eorum, ſcilicet nouerca, teſte Seruio. Nec nos moueat, inquit, quod illa ſit fœmina. Nã in ſubauditione ponuntur ea quæ non poſſumus dicere & ſcimus quòd quoties hæc duo genera iunguntur, præponderat maſculinum fœminino. Hæc Seruius. Teren. de Eunucho & Æthiopiſſa, Heus iubete iſtos foras exire, quos iuſsi ocyus. In ſacris, Quicunque vult ſaluus eſſe, opus eſt vt teneat catholicam fidem, &c.

Quot modis fit conceptio generum implicita? Quinque, & ſemper debet de viro & fœmina fieri locutio. Nam de viris ſolis nõ eſſet figura: de ſolis fœminis eſſet ſolœciſmus. Primò per diſtributiuũ, vt Vterque eſt probus, Nullus horum eſt Græcus. Secundò per particulare, vt Alter horum loquitur. Tertiò per demonſtratiuũ, vt hi ſunt Chriſtiani. Quartò per quæſitiuũ, vt Quis vel vter horum mentitur ſexum? Quintò per ſubſtantiuum, vt Latona peperit geminos, ſcilicet Apollinem & Dianam. Si de inanimatis loquimur, fiat per neutrum genus: quia implicite eſt regula indifferentiæ: veluti, Vtrũque eſt homini vtile, ſcilicet aqua & ignis. Similiter vbi non de multis loquimur, ſed multa vni conuenire ſignificamus. Plaut. in Ciſtel. Vtrunque hæc & multiloqua & multibiba eſt anus. Et in Pſeudulo, Dic vtrùm ſpémne an matrem te reſalutem Pſeudule? Reſpondet Pſeudulus Charnio,

Syllepſis. Imò vtrunque. Sic Vtrunque es & doctus & bonus. Syllepſis, id eſt conceptio.

PROLEPSIS.

In partes totum partitur rite Prolepſis
Cum verbo poſitum. Tacitam quandoque videbis.

Prolepſis. Propter totum cum verbo vel adiectiuo congrue cõſtructum in partibus verbum vel adiectiuum eleganter intelligitur per Prolepſim, vt noluerunt venire, ſed abierunt: vnus in villam ſuam alius ad negociationes ſuas. Hic propter totum (inquitam) Latine poſitum cum verbo abierunt, in partibus

verbum

rbum ornate intelligitur, ſic Vnus ſup. abiit in villam ſuam, &c. Verbum vel adiectiuum in partibus turpiter exprimeretur. Item Vidi duos angelos ſedentes: vnum ad caput, alterum ad pedes. ...i metuunt: hic dominum, ille magiſtrum. Iterum de adiectiuo, Petrus & Paulus ſunt admodum ...eriti: hic pilæ, ille aleæ. Verbum vel adiectiuum totius aliquando pulchrè in fine ponitur. Iuſtinus ...4. Nomina pueris, alteri Remo, alteri Romulo fuere. Salluſtius in Catil. Exercitus hoſtium duo: ...nus ab vrbe, alter à Gallia obſtant. Putaui hoc dignum notatu: licet antè de hoc, vt de multis aliis ...quantum ſcio) meminerit nemo.

Quid eſt totum? Dictio pluralis numeri, aut dictio collectiua. vt homines, Petrus & Paulus, quia ...er valorem eſt pluralis numeri. Turba, vt Turba viuit: hic caſte, ille luxurioſe: alij in auaritia, alij ...n prodigalitate, &c. Exemplum de copulato. Virgilius,

Compulerántque greges Corydon & Thyrſis in vnum:
Thyrſis oues, Corydon diſtentas lacte capellas.

TACITAM quandoque videbis. Prolepſis eſt aliquando implicita. Terent. Curemus æquam vterque partem. hic totum nos, intelligitur in verbo (curemus) & partes continentur in diſtributiuo (vterque): & ſenſus eſt, Nos curemus, vterque ſupple curet æquam partem.

PROLEPSIS quid eſt? Attributio proprietatis toti diuiſo in ſuas partes, quæ totius proprietatem vario modo continent, vt Omnes ſtudent: hic ſcientiæ, ille pecuniæ, alius Veneri, &c. Totum eſt omnes: cui attribuitur proprietas ſtudemus, quæ in partibus hic, ille, alius, vario modo continetur. & in hac diffinitione Sulpitij, nomen attributio regit datiuum ſui verbi, ſcilicet, toti diuiſo. *Prolepſis diffinitio.*

Verum hîc fit prolepſis, Aquilarum altera volauit ab oriente, altera ab occidente? Non, ſi proprie loquamur: quia totum non præſumitur cum verbo vel cum adiectiuo, quod vario modo in partibus contineretur. Poſſet tamen aliquo modo dici prolepſis, id eſt præſumptio, quia totum ante partes præſumitur, & Priſcianus prolepſim vocat. Sic Aldus, &c. generaliter & minus proprie, non proprie & ſtricte. Prolepſis dicitur à pro, id eſt præ vel ante: & lepſis, acceptio, hoc eſt præacceptio vel præſumptio. Itaque diuiſiones logicæ non ſunt proprie prolepſis, vt Sonorum alius vox, alius non vox. Quantitatis aliud continuum, aliud diſcretum.

Cauendum in prolepſi ne in tantum pluralibus ſimus incauti: vt Dedi ad te ternas literas: vnas pridie Calend. Decemb. alteras in feſto diui Stephani: tertias quarto Calend. Feb. Male diceres vnam, alteram, &c. ſed de hoc plura in regimine partitionis. Varro tamen videtur aliter dixiſſe primo de Athena, Ternæ fuerunt Athenæ: ab vna dicti Athenei: ab altera Athenienſes: à tertia Athenopolitæ. ab vna ſubaudi earum vrbium, non ab vna Athenæ.

Quot neceſſaria ſunt in omni prolepſi? Quinque, teſte Sulpitio, Totum, partes, determinationes, proprietas, & ordo. Proprietas eſt verbum vel adiectiuum. hæc minime ſunt in diuiſione vbi totum per regimen partitionis in genitiuo regitur.

Quotuplex eſt prolepſis? Duplex, explicita & implicita. Quid eſt prolepſis explicita? Prolepſis in qua totum & partes exprimuntur: vt Duo homines aſcenderunt, &c. Quid eſt prolepſis implicita? Prolepſis in qua totum intelligitur, vel partes in adiectiuo continentur: vt Alter alterius onera portate. totum vos, intelligitur in (portate): partes continentur in (alter): & eſt ſenſus, Vos portate onera alter alterius: ſupple, onus portet. Salluſt. Cœpere ſe quiſque magis magiſque extollere. Et in ſacris, Vana locuti ſunt vnuſquiſque ad proximum ſuum. *Prolepſis duplex.*

Quot modis fit prolepſis implicita? Tribus, Primo totum ſolum ſubauditur, vt Diſcimus: tu grammaticam, ego logicam. hic totum nos intelligitur in (diſcimus.) Secundo partes ſolum intelliguntur: vt Nos diſcimus vterque grammaticam: partes tu & ego intelliguntur per vterque. Tertio, totum & partes intelliguntur: vt Laboramus quiſque pro ſe. Alter alterius onera portate. Prolepſis éſtne figura? Etiam, quia eſt arte aliqua nouata dicendi forma. Quod eſt vitium in prolepſi? Quæ rationes excuſantes? Nihil vitij eſt, ſed ornatus plurimum.

Argumentor, In prolepſi vel adiectiuum diſcordat à nominatiuo, vel à ſubſtantiuo: ergo eſt vitium: vt Nos ſtudemus: tu grammaticæ, ego logicæ. hic ſtudemus diſcordat à tu & ego. Reſpondeo, Non debet cum illis concordare, quia non eſt illorum verbum: non enim verbum vel adiectiuum totius eſt verbum vel adiectiuum partium, ſed propter verbum vel adiectiuum totius facile intelligitur verbum vel adiectiuum partium: vt Nos ſtudemus: ego ſcilicet ſtudeo logicæ, tu ſcilicet ſtudes grammaticæ.

ZEVGMA.

Vnius eſt verbi ad diuerſa reductio zeugma,
Aut adiectiui. Nihil hîc niſi carmina deſunt.
Iratus rex eſt regináque non ſine cauſa.

Propter verbum vel adiectiuum congrue cum aliquo caſu aut ſubſtantiuo conſtructum, in altero verbum vel adiectiuum facile ſubauditur per zeugma, vt Quis fecit? Ego. hîc propter verbum (fecit) congrue conſtructum cum (quis) facile ſubauditur (feci) in (ego). Sum ita magnus, vt ſoror mea. hîc propter adiectiuum magnus, congrue conſtructum cum ſubaudito ego, facile intelligitur adiectiuum magna, in ſoror mea. Similiter in his orationibus, Tauri mei & altilia mea occiſa ſunt. Carus eſt panis & vinum. Non ſunt loquelæ neque ſermones, quorum non audiantur voces eorum. Hebræi ſunt & ego. Horatius,

Tu quid ego, & populus mecum deſyderat audi. Virgilius, Hîc illius arma, hic currus fuit.

Zeugmatis & conceptionis differẽtia. Quomodo differt zeugma à conceptione? In zeugmate vna proprietas diuerſis tribuitur: vni expreſſe, alteri ſubaudite. In conceptione vna proprietas pluribus tribuitur æque primo. Grammatici aliquando conceptionem confundunt cum zeugmate, quia Nebriſſenſis dicit conceptionem eſſe, Hic illius arma, hic currus fuit: vbi manifeſte zeugma eſt. nos has figuras ſemper diſtinguimus.

Zeugma quid eſt? Vnius proprietatis ad diuerſa reductio, ad vnum quidem expreſſe, ad alterum verò intellecte: vt Carus eſt panis & vinum. Ego ſicut fœnum arui. Quid eſt proprietas? Verbũ vel adiectiuum. Aliquando eadem oratio poteſt eſſe conceptio & zeugma diuerſo reſpectu. vt apud Virgilium, Sunt nobis mitia poma, Caſtaneæ molles, & preſſi copia lactis. Si totum copulatum ſit ſuppoſitum verbi (ſunt) erit cõceptio numerorum. Si verò ita ordines, Mitia poma & caſtaneæ molles ſunt nobis, & copia lactis preſſi, ſupple eſt nobis, ſic erit zeugma. *Zeugma duplex.* Quotuplex eſt zeugma? Duplex, locutionis & conſtructionis. Zeugma locutionis eſt, vbi proprietas expreſſa à ſubintellecta nullo modo differt: vt Sedet Petrus & Paulus. Iuuenalis, Nil rhombus, nil dama ſapit. Zeugma cõſtructionis eſt, in quo proprietas expreſſa aliquo modo differt à ſubintellecta: vt Carus eſt panis & vinum. Hi properant & ego. Tu ludis & ille. Zeugma dicitur iugatio, iunctura, vel adiunctio.

Quot ſunt neceſſaria in zeugmate? Quinque. Quæ? Proprietas, verbum vel adiectiuum, duo ſubſtantiua, coniungens & concordantia proprietatis cum vno expreſſæ, cum altero intellectę. Qualis coniunctio debet in zeugmate eſſe? Copulatiua an diſiunctiua? Quæcunque fere coniunctio, & multa aduerbia. Primo coniunctio copulatiua: vt Iratus rex eſt regináque. Secundo diſiunctiua: vt Soluam tibi, vel pater meus. Tu facias an ego, parum refert. Maritus malus aut vxor. Quomodo differunt *An, vel, aut*? An quærit & dubitat. Vel & aut diſiungunt, id eſt alterum tantum fieri, aut non fieri ſignificant: vt Quot ibunt mecum? duo an tres? Neſcio an Paulus viuat, an non. non liceret hîc ponere vel, in qua re multi errant. Apud Ciceronem ad fratrem videtur vel pro an capi: ſed puto mendum eſſe vitio librariorum, Hominem apprehendit, & in cuſtodiam Epheſi tradidit: ſed in publicam vel in piſtrinum, nõ ſatis ex literis eius intelligere potuimus. *Declamationes Quintiliano falſo aſſcriptæ.* Sic in declamationibus Quintiliani, Præſente vel abſente patre. mendum eſt pro an. Circunferuntur declamatiunculæ, an Fabij ſint dubito. In his eſt virtuoſus, quod Valla damnat, & ſi autem pro ſi non. & Ouo talione maſculine, quod placeret Vallæ. Odientem participium ab odio in raro vſu. Arcitum ſupinum vel participium ab arceo æque rarum, &c. Tertio, Coniunctio expletiua, vt Vapulabo parum, tu autem vehementer. Quarto, exceptiua, vt Nullus ſtudet, niſi ego. Quinto per aduerbia multa, vt Studes vbi ego? Scribis quando ego. Non ibis neque ego. Tam ego te diligo, quàm tu me. Ambulas ſicut ego, &c. Fit zeugma per diuerſa tempora, Ditiores ſumus quàm heri. Diuus Paulus, Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. ſupple videbimus.

Zeugma per omnes caſus. PER QVOT caſus fit zeugma? Per omnes. Exemplum de nominatiuo, vt Carus eſt panis & vinum. De genitiuo, Neque patris miſereris neque auxiliaris. De datiuo, Neque tibi nocui neque iuui. De accuſatiuo, Neque te adorabo, neque ſupplicabo. De vocatiuo, Salue Hippolyte non minus caſte quàm vlla virgo. De ablatiuo, Neque amica carere, neque ſine damno habere queo.

Regula Vallæ elegans. DICITVRNE Latinè, *Tibi neque nocui neque iuui?* Minime. Cur ita? Quia regula Vallæ eſt veriſſima, Quoties poſt vnum adiectiuum, ſuppoſitum aut obliquum bis poſueris nec, neque, &, tum, aut, vel, partim, conſimilémve particulam cum duobus ſubſtantiuis, verbis aut regentibus, neceſſe

erit

ambo ſubſtantiua, verba aut regentia illi vni adiectiuo, ſuppoſito aut obliquo, in debitis acci-
tibus conformari, etiam ſi aliud exprimatur. ſecus inco grua atque inepta fuerit oratio. Iam
, Tibi neque nocui neque iuui. ponitur obliquus (tibi) ante (neque) geminatum, & non confor-
tur vtrique verbo, quia iuui tibi, nunc non dicitur: ergo eſt oratio incongrua. Hanc regulam de-
rat Badius pulchre apud Senenſem. Exemplum de adiectiuis, vt incongrue dixeris, Nulla eſt di-
da virgo corrupto vel corpore vel mente. Habes præſtans & ingenium & formam. neque eſt
gma. Dic ergo, Corrupto vel animo, vel corpore. vel ſic, vel Corrupto corpore vel mente, aut
pore vel mente corrupta, & ſic erit zeugma: vt Habes præſtans ingenium vel formam. Cicero
etur ſemel aliter loqui, ſed Valla reiicit vitium in librarios. Exemplum de ſuppoſito, Tu neque
s, neque me legere permittis. hic incongrue diceretur, Tu neque legis, neque abs te legere per-
tor. De obliquo, Tibi neque offui neque profui. malè verò ſic, Tibi neque offui neque iuui.
Tribus modis vitatur hæc incongruitas. Primo præponendo particulam adiectiuo, ſuppoſito, aut
quo: vt Neque tibi offui neque iuui. & eſt zeugma, Neque tu legis, neque à te legere permit-
Secundo non geminando particulam: vt Nulla eſt virgo corrupto corpore vel mente. & eſt
gma. Tertio, ſeruando regulam. Aliquando incongruitas parum percipitur: ſed non minus
io eſt inepta. Veluti, Tu hæc omnia partim ex literis meis diſces, partim te nuntius docebit.
ndum fuerat, partim ex nuntio.

Q V O T S V N T ſpecies zeugmatis? Tres. Quæ? Hyperzeugma, vel protozeugma, meſo-
gma, & hypozeugma, vel hyſterozeugma: Latine zeugma à ſuperiori, zeugma à medio,
gma ab inferiori.

Quid eſt protozeugma? In quo verbum vel adiectiuum ponitur in principio. De verbo, In *Proto-*
ngelio, Stabat Iohannes & ex diſcipulis eius duo. Erunt ſigna in ſole & luna, & in terris preſ- *zeugma.*
gentium. Virg. Silet omnis ager, pecudes, pictæque volucres. De adiectiuo, In ſacris, Bea-
enter qui te portauit, & vbera quæ ſuxiſti. Repletum eſt gaudio os noſtrum, & lingua noſtra
tatione. Aſſumpto Petro & duobus filiis Zebedæi. Turbatus eſt rex Herodes, & omnis Ie-
lyma cum illo. Zeugma eſt contra quoſdam credentes hanc orationem eſſe ineptam, quia *Valla er-*
a dixit Ieroſolyma non niſi pluraliter reperiri: quod falſum eſſe oſtendi in Heteroclitis: & am- *ratum.*
oſtēdere poſſum. Plin. lib. 7. nat hiſt. cap. 34, Amplectitur Babylonem, Idumæam, Samariam,
ſolymam, &c. Solinus, Iudeæ caput fuit Ieroſolyma, ſed exciſa eſt. Similiter inuenies apud
ronem in oratione pro Flacco. Itaque ſi me audies, nunquam Vallam adeò miraberis, vt quic-
ille vel non inueniri dicat, vel ſe non inueniſſe, vel non Latinum, vel non ſatis eſſe terſum, tu
s prorſus eſſe barbarum: quin contrà, Fabianum illud ſemper cogites, Summi ſunt homines *Summos*
n. Verba Qintiliani verè aurea lib. 10. ſunt hæc, Neque id ſtatim legenti perſuaſum ſit, omnia *authores*
omnes authores dixerunt, vtique eſſe perfecta. Nam & labant aliquando, & oneri cedunt, & *aliquãdo*
lgent ingeniorum ſuorum voluptati, nec ſemper intendūt animum, nunquam fatigantur, cum *decipi &*
roni dormitare interim Demoſthenes, Horatio etiam Homerus ipſe videatur. Summi enim *errare.*
homines tamen: accidítque iis, qui quicquid apud illos repererunt, dicendi legem putant, vt
iora imitentur (id enim eſt facilius) ac ſe abunde ſimiles putent, ſi vitia magnorum conſequan-
Modeſtè tamen & circunſpecto iudicio de tantis viris pronuntiandum eſt, ne (quod pleriſque
it) damnent quæ non intelligunt. Hæc Fabius eloquentiæ lumen. Cui concinit Horatianum
, Quandoque bonus dormitat Homerus. Admiramur maximè Vallam, qui è Barbarorū manu
itatem, vt Camillus olim Romam, liberauit: & vt ſemel dicam, per Vallam didicimus Latinè, *Valla*
ando tamen vt homo labore laſſus defecit. *lans.*
nde dicitur protozeugma? A protos primus, & zeugma: quia proprietas primo loco ponitur.
ur etiam hyperzeugma, ab hyper, id eſt ſuper, & zeugma.

E S O Z E V G M A quid eſt? In quo verbum vel adiectiuum ponitur in medio De verbo, Com. *Meſo-*
us. Mediocres poëtas nemo nouit, bonos pauci. Idem per zeugma locutionis, Vitia erunt do- *zeugma.*
omines. In ſacris, Qui confidunt in domino ſicut mons Sion. Ipſe fecit nos, & non ipſi nos. De
tiuo, In ſacris, Si radix ſancta & rami. Cæli mouendi ſunt & terra. Vnde dicitur meſozeugma?
ſon, id eſt medium, & zeugma: quia proprietas ponitur in medio.

V P O Z E V G M A quid eſt? In quo verbum vel adiectiuum ponitur in fine. De verbo, Virgil. *Hypo-*
l hic niſi carmina deſunt. Terentius, Id viſo, tu an illi inſaniant. Ouidius, Quid niſi ſecretæ læ- *zeugma.*
t Phyllida ſyluæ? Alexander, Non i, ſed reliquæ præeunt. In ſacris, Ego ſicut fœnum arui.

Horat

Horatius, Tu quid ego & populus mecum deſyderat audi. De adiectiuo, Terent. Vtinam aut hic ſurdus, aut hæc muta facta ſit. Idem, Vxor & liberi inuenti ſunt. Cicero, Seruate liberos fortunáſque veſtras. In ſacris, Cato & frater noſter eſt. loquebantur de Ioſeph. Vnde dicitur hypozeugma? Ab hypo, id eſt ſub: quia proprietas ſubiungitur, id eſt poſtponitur. Dicitur etiam hyſterozeugma, ab hyſteron, id eſt vltimum.

CVM QVO debet concordare proprietas in Zeugmate? Cum propinquiore, niſi fuerit aduerbium ſimilitudinis, aut comparandi. Virgil. Hic illius arma, hic currus fuit. docet ibi quod dicimus Seruius. Virgilius, Nec deus hunc menſa, dea nec dignata cubili eſt. In ſacris, Neque ſidus radio, *Valerij locus.* neque virgo filio fit corrupta. Val. Max. libro 1. cap. vltimo, De voce & motu deorum immortalium humanis oculis auribúſque percepto. ita habent emendati codices, non de motu & voce. author Aldus. Quare dixiſti niſi fuerit aduerbium ſimilitudinis aut comparandi? Quia ſic proprietas concordat cum remotiori aut principaliori: vt Ego ſicut fœnum arui. Montes ſicut cera fluxerunt. Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo venantium. Ego rectius quàm tu ſcribo. Hoc tu ita prudenter vt ego feciſſes. Hoc etiam fit per niſi. Terentius, Talem filium nulla niſi tu pareret. Virgilius cauſa metri aliter fecit, dicens, Nihil hìc niſi carmina deſunt. Et Ouidius, Quid niſi ſecretæ læſerunt Phyllida ſyluæ? Valla dicit, In proſa dixiſſet (deeſt) &c.

Eſtne Zeugma figura? Etiam, quia eſt arte aliqua nouata dicendi forma.

Quod eſt vitium? Quæ rationes excuſantes? Nihil vitij eſt, ſed multum elegátiæ. Argumentor, In Zeugmate verbũ diſcordat à nominatiuo: vt Ego ſicut fœnum arui. fœnũ eſt tertiæ perſonæ, arui verò primæ. Et adiectiuũ diſcordat à ſuſtantiuo, vt Carus eſt panis & vinum. carus eſt maſculini generis, vinum autem neutri, ergo eſt vitium. Reſpõdeo, In Zeugmate nulla eſt diſcordantia, quia verbum vel adiectiuũ concordat cum illo cui adhæret, in declaratione: vt Arui cum ego, carus panis. Illius autem à quo videtur diſcordare, non eſt verbum vel adiectiuum, ſed illud propter expreſſum facile ſubauditur: vt Ego arui, ſicut fœnum. ſupple, aruit. Carus eſt panis, & vinũ. ſubaudi, carum eſt: & ita nihil vitij eſt in Zeugmate.

ANTIPTOSIS.

Antiptoſis erit, pro caſu ponito caſum.

Antiptoſis, eſt caſus pro caſu poſitio ſub aliqua proprietate. Pomponius apud Nonium, Quot lætitias inſperatas modò mihi irrepesêre in ſinum pro lætitiæ inſperatæ. In ſecunda Iohannis, Spero me futurum ad vos, & os ad os loqui. pro ore ad os. vbi parum Latinum eſt, teſte Valla, Spero me futurum ad vos. Qui ait in Lucam, Fecit redemptionem plebis ſuæ: genitiuum pro datiuo poni. Plautus in Milite, Qui mille annorum viuunt. genitiuus pro accuſatiuo, teſte Nonio: ſed poteſt excuſari, vt Mille nummûm. Idem in Truculento, Alienis rebus curas. pro alienas res, teſte Nonio. Cicero, teſte eodem, Moderari vxori, pro vxorem. Næuius, Res vis hanc priuari pulchras. id eſt rebus pulchris. Plautus in Pſeudolo, Vino modo cupidæ. id eſt vini. Virgilius, 2 Geor. Illa ferax oleo. id eſt olei.

Antiptoſis vnde. Vnde dicitur Antiptoſis? Ab anti, id eſt pro: & ptoſis, id eſt caſus. producit autem o. Eſtne hìc Antiptoſis, Petrum ludit, pro Petrus? Non, ſed Solœciſmus: quia Antiptoſis debet habere authoritatem pro ratione excuſante.

Per quot caſus fit antiptoſis? Per omnes. De nominatiuo, Liuius apud Priſcianum, Quando duo Conſules eius anni, alter morbo, alter ferro periſſet, ſuffectum Conſulem negabant comitia habere poſſe. pro duorum Conſulum. Salluſt. Multi qui de caſtris proceſſerant: amicum alij, pars hoſpitem aut cognatum reperiebant. pro multorum. Cuius humilitatem dominus reſpiciens, virgo concepit & peperit. id eſt domino reſpiciente. De genitiuo, In ſacris, Multa vidit oculus meus, & fortiora *Ciceronis locus.* horum pro his. De datiuo, Siſenna hiſt. 3, Saltui ac velocitati certare. pro Saltu & velocitate, teſte Nonio. De accuſatiuo, Pomponius, Quot lætitias inſperatas modò irrepſêre mihi in ſinum? id eſt lætitiæ. Apud Ciceronem in oratione de accuſatore inſtituendo, Siquis Iudices fortè miratur me ad accuſandum deſcenderim. me pro ego, teſte Antonio, vt notauit Crucius meus: ſed non eſt ita, quia me non ponitur pro ego: ſed regitur à fronte ab infinitiuo deſcendere: quia ſic dicitur, Siquis veſtrum Iudices, aut eorum qui adſunt, fortè miratur me, qui tot annos in cauſis iudiciiſque publicis ita ſum verſatus, vt defenderim multos, læſerim neminem, ſubito nunc mutata voluntate, ad accuſandum deſcendere. De vocatiuo, Perſius, Cenſorémve tuum, vel quòd trabeate ſalutas pro

trabeat

habeatur, teſte Priſciano. De ablatiuo, Plautus in Caſina, Habet gladium: ſed duos, quibus altero occiſurum ait, altero villicum. quibus, id eſt quorum. Badius, Niſi ſit ordo, quibus ait ſe occiſurum, altero te, altero villicum. Virgilius 10. Æneid. Concurrunt: hæret pede pes, denſúſque viro vir. ro pedi. In eodem, Fortè ratis celſi coniuncta crepidine ſaxi Expoſitis ſtabat ſcalis, & ponte para-.pro datiuo crepidini, teſte Seruio. Súntne nobis eiuſmodi orationes licitę? Non, niſi in ſimilibus peribus æque parcè. Eſt tamen antiptoſis quædam adeò ab oratoribus vſurpata, vt omnibus liceat, elegans habeatur: veluti, *Id genus*, pro eius generis: *Omne genus*, pro omnis generis. Gellius libro , Ariſtotelis libri ſunt omne genus elegantiæ referti. Audiant hoc Ariſtotelis ſimiæ contempti- s elegantiæ. Digeſtis de fundo inſtituendo, lege, Quæſitum, Lecticarios & cæteros id genus ſer- os. Dices etiam bene, eius generis. Plin. lib. 9. cap. 28, Mollia ſunt loligo, ſepia, polypus, & cætera us generis. Quot illic hominum litigant? pro homines, apud Terentium, teſte Priſciano, nos te- e vtimur: quia partitionis regimen eſt. Terent. Ex Andro commigrauit huic viciniæ. id eſt in hanc ciniam. Idem, Quid me faciam? id eſt de me. Quod alibi dixit, Quid illo faciemus? pro illi. no- m imitari. Pendeo animi, pro animo, optime dicimus, & eleganter cum Terentio in Adelphis lo- quemur, Idne eſtis authores mihi? pro eius rei. Et cum Cicerone in primo de Oratore, Satis ſuper- ue hominibus id ætatis. pro eius ætatis. Plura in ſequentibus audies. Eleganter etiam dicimus, te- e Calepino, Quibus in extremis, pro in quorum extremo. *Pendeo animi.*

SYNTHESIS.

ynthesis haud vocem, ſed cernit ſignificatum.
Rem magis inſpiciunt, quàm vocem ſæpe poëtæ.

Oratio aliquando congrua eſt ſenſu, non voce per ſyntheſim: vt Populus clamant, Turba ſtrauent, congrue dicimus per ſenſum: quia populus & turba ſignificant ſimul multos, & ita per ſignifi- tionem ſunt pluralis numeri: ſed tales orationes non ſunt congruæ ſecundum vocem: quia popu- s & turba ſecundum vocem ſunt ſingularis numeri.

Vtrum omnes orationes per ſyntheſin ſunt nobis licitæ? Non niſi in pœmatis & hiſtoriis: & tum oque cauendum eſt nequid nimis. Apud oratores, & in epiſtolis vix vnquam inuenies, præſertim ud Ciceronem & Quintilianum, Pliniúmque. Ideo non imitabor Pſeudocuttium in epiſtolis di- ntem, Romanus exercitus cupiunt te videre. Idem, Sertorium Romanus exercitus conſtituerunt. ellius & Apuleius aliquando vtuntur ſyntheſi, quia non oratores modò, ſed omnigeni ſcriptores beri voluere. Vtuntur etiam aliquando ſyntheſi in epiſtolis neotericorum quidam, Philelphus, ncilotus, Politianus, &c. Ideo ſi parciſſime fiat, non vituperauero: mallem tamen cum Cicerone e ſyntheſi epiſtolas conficere. Quòd autem non omnia omnibus licent, docet Cicero in Tuſcula- s, dicens, Actius poëta quum dicit, Qui ſuum florem liberum inuidit meum, male Latinè dicitur. s conſuetudine probibemur. poëta ius ſuum tenuit. Etſi beatus Gregorius dixerit (vt vult Zende- s) Mulier eſt vetus arma diaboli: nullo modo imitabimur. *Nō quicquid ſummi dixere, imitabimur.*

SYNTHESIS QVID EST? Attributio proprietatis vni, vel pluribus copulatis: quod fit non atia vocis, ſed ſignificati: vt Pars in fruſta ſecant. id eſt aliqui. Vnde dicitur? A ſyn, id eſt con: & the- , poſitio: hoc eſt gratia ſignificati compoſitio vel conſtructio. *Syntheſis.*

SYNTHESIS IN ADIECTIVO ET SVBSTANTIVO.

QVOT MODIS contingit ſyntheſis in adiectiuo & ſubſtantiuo? Quinque. Primo, ratione diſ- rnendi ſexus. Auienus, Anſer erat quondam ſpecioſo germine fœta. Plautus in Sticho, Audiui ſe- hoc vulgo dicier, ſolere elephãtum grauidam perpetuos decem eſſe annos. Fœta & grauida ple- nque ſubſtantiue ponuntur. Virgilius, Non inſueta graues tentabunt pabula fœtas. Idem dixit ero pecori. ergo & fœtus anſer dicere poſſumus. Padius non recipit conſequentiam: non enim eſt nile. Secundo, ratione ſubauditionis: vt Præneſte ſub ipſa. ſubaudi, vrbe. Albula pota ſubaudi, ua. Terentius in prologo Eunuchi, Fas ſe non negat perſonas tranſtuliſſe in Eunuchum ſuam. licet comœdiam aut fabulam. de hoc plura in generibus. Dixi in generibus, oppidorum nomi- fœminina eſſe: tamen authores aliquando terminationem reſpiciunt, vt illic etiam dixi. Liuius arto tertiæ decadis, Vt receptus Croto Bruttiorum eſſet. Sic Martius Narbo, & cætera. Tertio, tione collectiui. Gellius libro 1. cap. 23, Ad Senatum poſtridie matrumfamiliâs caterua lachry- antes atque obſecrantes orant. Sic pars pro aliqui apud hiſtoricos & poëtas frequentiſſime. Liuius imo ab vrbe, Maxima pars ab equitibus in flumẽ acti ſunt. Et libro quinto, Pars per agros dilapſi,

pars vrbes petunt finitimas ſine vllo duce. Salluſtius in Iugur. Maxima pars vulnerati, aut occiſi ſunt. Cornel. Tacitus, Magna pars ſaucij aut palantes in montem Vocetium perfugere. Virgilius, Pars hominum validi turres & mœnia ſcandunt. Idem, Pars merſi tenuere ratem. Liuius, Magna pars in agrum delati. Virgil. lib. ſeptimo, -pars arduus altis Puluerulentus equis furit. Papinius ſecundo Thebaid. -tacitis huc greſſibus acti
Deueniunt peritura cohors. Virgilius, Hic manus ob patriam pugnãdo vulnera paſſi. In ſacris, Turba hęc quæ non nouit legem domini, maledicti ſunt. Sedit omnis multitudo in area templi trementes propter hyemem præſentem.

Quarto, ratione diſtributionis. Ouidius, Vtraque formoſæ Paridi potuere videri. Idem, In magnis læſi rebus vterque ſumus. Idem, Implicitı laqueis nudus vterque iacent. ſcilicet Mars & Venus. Horat. primo ſermonum, Legati miſſi magnis de rebus vterque. Corn. Tacitus, Tum intimus quiſque libertorum vincti, abreptíque. Idẽ, Eo ſuffragio turbidiſſimus quiſque delecti. Quinto, Quando abſtracto gratia concreti adiectiuum iungitur. Terentius in Eunucho, Scelus poſtquam ludificatus eſt. id eſt ſumme ſceleſtus: ad rem reſpexit, teſte Donato. Addunt plerique ſextum modum ad exprimendam perpetuam rei naturam: vt Triſte lupus ſtabulis. ſed vt antè docuimus, non adiectiuum & ſubſtantiuum ſunt, ſed duo ſubſtantiua. Triſte, id eſt triſtis res, &c. Virgilius, Quale ſopor feſſis. id eſt qualis res, teſte Seruio. Addunt etiam ſeptimum propter participium: vt Eſt coluber factus myſtica virga pro facta. Et certe ſi vſquam inueniatur oratio, in qua factus facta factum, inter duo nomina concordet cum ſequenti, erit oratio vix imitanda: vt Virga Moyſi eſt factus coluber: dicendum enim eſt facta, non factus. Propter hoc quæro,

Differentia inter adiectiuũ & participium.

QVAE EST differentia inter adiectiuum nomen, & adiectiuum participium? Differentia eſt hæc, Adiectiuum nomen & pronomen poſitum inter duo ſubſtantiua, interpoſito verbo ſubſtantiuo, concordabit cum ſequente: vt Aſinus eſt rude animal. Vinum eſt meus potus. Adiectiuum participium à verbo ſubſtantiuo, vocatiuo, aut habente vim eius poſitum inter duo ſubſtantiua, concordabit cum præcedente: vt Aqua eſt facta vinum. Iohannes eſt habitus mancipium. Creditus fœmina. Cur dixiſti à verbo ſubſtantiuo, &c? Quia in cæteris hæc differentia locum non habet: vt Aſinus eſt contemptum animal. non contemptus. Liber eſt empta res. non emptus. Quæ eſt regula de his participiis, factus, dicendus, appellatus, & ſimilis naturæ aliis? Eſt hæc, Quotieſcunque participium ſubſtantiui, vocatiui, vel vim eorum habentis, ponitur inter duo ſubſtantiua, concordabit cum præcedente: ſi verò vtrique poſtponatur, conforme erit vtilibet. Exemplum prioris partis: vt Petrus eſt factus mancipium. Creditus fœmina, &c. Exemplum poſterioris partis, vbi cum præcedenti concordat. Liuius ſexto quartæ decadis, Ludos Megaleſia appellatos. Apuleius 4. Metamorphoſeum, Fortiſſimum ſocium noſtrum prorſus beſtiam factum immittimus caueæ modico prææſtimatæ pretio, quam conſtanti vigore feſtinus irrepit ipſe. In eodem, Ego infœlicis rapinæ præda & mancipium effecta. Plinius libro 3. nat. hiſt. cap. 5, Puteoli colonia dicearchia dicti. Iuſtinus libro primo de Semiramide, Sexum mentita, puer credita eſt. Ouidius, Tunc procul abſenti cura futurus eris. Non auſim dicere futura, quia nullum habeo teſtimonium. In euangelio Iohannis, Verbum caro factum eſt. Exemplum vbi concordat cum ſequenti. Titus Liuius primo ab vrbe, Gens vniuerſa Veneti appellati. Et lib. 9. tertiæ decadis, Ludi fuerunt Megaleſia appellata. Cicero de diuinatione 2, Non omnis error ſtultitia eſt dicenda. Idem alibi, Video amicitiam noſtram, inimicitias modò factas. Non male igitur Hieronymus dixit in Iohannem, Vt autem guſtauit architriclinus aquam vinum factum. Sunt qui dicant veteres codices habere (aqua) in ablatiuo, & bonus ſenſus eſt, Vinum factum aqua.

SYNTHESIS RELATIVI ET ANTECEDENTIS.

QVOT MODIS fit ſyntheſis in relatiuo & antecedente? Quinque. Primo ad diſcernendum ſexum: vt ſiquis dicat, Anſer quæ incubat ouis. Secundo ratione ſubauditionis: vt Species eſt quod prædicatur. ſcilicet vniuerſale. vt Rex eſt Carnoti, quæ eſt pulchra. ſcilicet vrbs. Tertio ratione collectionis. Apuleius quarto Metamorph. Tunc vulgus ignobile, quos inculta pauperies ſine defectu ciborum tenuato ventri cogit ſordentia ſupplementa, & dapes gratuitas quærere, paſſim ad iacentes epulas accurrere. In ſacris, Domus Iſrael ſperauit in domino, adiutor eorum & protector eorum eſt. Reges gentium dominantur eorum. Multitudo hæc magna conuertetur in minimam gentem, quoniam eos diſpergam. Congregabuntur ante eum omnes gentes, & ſeparabit eos. Quarto ratione diſtributionis, vel ſigni particularis, quod ad plures pertinet. Terentius, Si quiſquam eſt qui

qui placere ſe ſtudeat bonis Quamplurimis,& minime multos lędere: In his poëta hîc nomen pro-
itetur ſuum. Illud autem in Geneſi, in die qua creauit Deus hominem, ad imaginem & ſimilitudi-
nem ſuam fecit illum, maſculum & fœminam creauit eos: excuſatur, quia antecedens maſculum &
fœminam æquipollet vni plurali: & ſi eum dixiſſet, putaremus primum hominem fuiſſe herma-
phroditum. Quinto, quando ad abſtractum pro concreto fit relatio. Terentius, Vbi illic eſt ſcelus,
qui me perdidit? ſcelus, id eſt plurimum ſceleſtus.

SYNTHESIS NOMINATIVI ET VERBI.

QVOT MODIS fit ſynthesis in nominatiuo & verbo? Duobus.
Priore, ratione collectionis. Stat. 11. Thebaid. -en vtraq; gentis Turba rogant. Tacitus, Pars Ar-
meniam eunt. Horatius, Iactamus iampridem omnis te Roma beatum. id eſt nos omnes Romani.
Apul. in Flor. Ingens hominum frequentia conuenere. id eſt homines frequentes. Virgilius, Pars in
fruſta ſecant. id eſt aliqui. Idem, Pars pedibus plaudunt. Idem, -& iam Romana iuuentus
Conueniunt. id eſt Romani iuuenes. In ſacris, Omnis Iſrael plangebant eum. id eſt Iſraelitæ. vt
Omnis Iſrael incircunciſi ſunt. Sepelierunt eum omnis cognatio. id eſt cognati. Iubilate Deo om-
nis terra. id eſt terricolæ. Vniuerſum germen Iacob glorificate eum. Synagoga potentium quæſie-
runt animam meam. Attendite populus meus legem meam. Domus Iſrael benedicite domino.
Audite legem meam plebs mea, &c. Secundo modo, ratione diſtributionis, & ſigni particularis,
quod ad plures pertinet. Tacitus, Pedes vterque dexteras miſcuere. pedes ſingulare eſt. Sil. 11, Pro ſe
quiſque alacres capite hoc decus. Suetonius, Pro ſalute quiſque pecunias contulere. Ouid. Artis & in-
genuæ cultor vterque ſumus. Philelphus. in epiſtolis, Vterque ſoluimus. Politianus in epiſtolis, Vter-
que rogamus. Ouidius, Quò ruitis? veſtras quiſque redite domos. Plautus, Vterque deluduntur mi-
ris modis. Ouidius, Partiſque dedere oſcula quiſque ſuæ. Salluſtius in Iugurtha, Vterque inſaniunt
Tacitus, Leuiſſimus quiſque Gallorum & inopia audax, dubiæ poſſeſsionis ſolum occupauere. Li-
uius 1. ab vrbe, Vbi ſpectacula ſibi quiſque facerent. Ennius, Pro ſe quiſque viri ſumma nituntur
opum vi. Hoc poteſt defendi per prolepſim implicitam, vt plura hîc poſita. Liuius, Pro ſe quiſque ala-
cres ſternunt. Sæpiſsime hiſtorici & poëtæ hac ſyntheſi vtuntur: aliquando etiam ſine ſyntheſi. Sil.
lib. 7, Æquor quiſque ſuum ſequitur ſtridente procella. Liuius in præfatione totius operis, Pro ſe
quiſque acriter intendat animum. Idem 7. ab vrbe, Pro ſe quiſque obuios ſternit. Curtius lib. 8. Pro
ſe quiſque certat euadere. Sic & Cæſar & alij ſæpe nunc hoc, nunc illo modo loquuntur. Exemplum
de particulari rarius eſt. Terẽ. in Adelphis, Aperite aliquis actutum oſtium. Donatus. Vim pluralem
habet (aliquis), quãuis ſingulariter dicatur: non eſt enim aliquis niſi de multis. Plaut. in Menæhmis,
Aperite aliquis oſtium.

ADVERBIA ET INTERIECTIONES.

En, ecce, hem, primum, quartúmque aliquando requirunt.
Heu petit & quintum, velut ô, hei, væhq́; datiuum.
Pro primum, quartum, quintúmque notatur habere.

Hæc aduerbia demonſtrandi En, ecce, hem, petunt poſt ſe nominatiuum vel accuſatiuum. De no-
minatiuo: Ecce homo. Cicero, Ecce tibi ſtatus noſter. Terentius, Ecce autem alter neſcio quid de
more loquitur. Quintilianus, En improbitas. Hem Dauus. De accuſatiuo: Plautus in Milite,
Ipſúſne erit tibi aduocato triſti, iracundo? ecce me. Hoc de (*ecce*) rarum eſt, præſertim in proſa, teſte
Valla. Terentius in Andria, Hem aſtutias. Seneca, En Paridis hoſtem. Hic en, vt alibi ſæpiſſime,
cum exprobratione quadam ponitur. Virgilius, -en quatuor aras, Ecce duas tibi Daphni.
Quot modis conſtruuntur *Ecce, en, hem?* Tribus. Primo cum nominatiuo: vt Ecce agnus Dei. Vir-
gilius, En Priamus. Secũdo, cum accuſatiuo: vt Ecce me, En aras, Hem aſtutias. Tertio, ſine caſu: &
tum (*Ecce*) ponitur fere vbi quid ex improuiſo fieri ſignificamus. Ouid. 4. Meta. -venit ecce recenti
cæde leæna boum, ſpumantes oblita rictus. Virgilius in Bucolicis, -en quo diſcordia ciues
perduxit miſeros? en queis conſeuimus agros! Hem comicum eſt non oratorium. Ecce facit eccum
eccam, eccos eccas: id eſt ecce hîc de quo agebamus. Ab En, ellum ellam, ellos ellas, id eſt en illic
de quo agebamus. Aduerbia ſunt, teſte Valla, contra Priſcianum, qui dixit pronomina eſſe, & ſi-
gnificare ecce eum, ecce vel en illum, quod Valla ideo reprobat: quia Terentius Eccum Parmeno-
nem dicit: nec poteſt exponi ecce eum Parmenonem, ſed ecce hîc. Poſſes reſpondere Vallæ per

regul

regulam, Æquiualens geminis. Et certè, ſiue hæc aduerbia ſint, ſiue pronomina, in eis ſeruatur ratio generis & numeri, vt eccam de fœmina, eccum de viro dicamus, &c. Sunt qui putant eccum vetus eſſe pro ecce: vt don, cum pro donec. vt apud Terentium in Adelphis, Eccum Mitio progreditur foras. legitur etiam ecca. Terentius in Eunucho, Ecca fundi noſtri calamitas. Donatus in Andriam, Eccum, quaſi ecce eum veteres dixerunt. Ego Vallæ concino. Apuleius ſæpe coniungit en ecce, vt ergo igitur.

HEV PETIT & quintum, velut ô. Iſtæ interiectiones *Heu* & *O* petunt poſt ſe nominatiuum, accuſatiuum, aut vocatiuum. De nominatiuo, Plinius, Heu dementia, allatoris aduentus ſemper eſt gratus. Terent. O feſtus dies hominis. De accuſatiuo, In Pſalmis, Heu me: quia incolatus meus prolongatus eſt. ita habent emendati libri, teſte Valla. Terentius, Heu me miſerum. Virgilius,
O fortunatos nimium, bona ſi ſua norint, Agricolas. De vocatiuo, Stat. Heu ſocij, nullæne manus, nulla arma valebunt? Virgil. Heu priſca fides, inuictáque bello Dextera. Cicero, O magna vis veritatis. Virgilius, O fortunati, quorum iam mœnia ſurgunt. Perſius, O miſer ínque dies vltra miſer. huccine rerum Venimus? Apud Lucanum in ſecundo, O miſeræ ſortis. ſubauditur nos.

QVOT MODIS vtimur *Heu*? Tribus. Primo vt eſt dolentis interiectio, cum accuſatiuo fere pronominis: vt Heu me miſerum. Secundò vt eſt interiectio exprobrantis. Virgilius, Heu ſtirpem inuiſam. Et cum nominatiuo. Idem, Heu pietas, heu priſca fides. Tertiò eſt interiectio dolentis ſine caſu. Virgilius, Eheu quàm pingui macer eſt mihi taurus in aruo. Idem, Heu quid agat. & tunc fit aliquando diſſyllabum. Alij geminant heu heu: alij legũt eheu. Idem, Heu heu, quid volui.

Heus. Quomodo differũt *Heu* & *Heus*? Heu eſt interiectio dolentis aut exprobrantis. Heus eſt aliquando interiectio dolentis, ſed nũquam regit caſum. Virg. Heus etiam menſas conſumimus, inquit Iulus. Sæpiſſime eſt aduerbiũ vocantis aut reuocantis: vt Heus bone vir, Heus iuuenes monſtrate viã, Cur Latinus interiectionẽ ab aduerbio ſeparat, quod Græcus non facit: Reſpondeo ſecundũ Seruiũ, qui in illud Æneidos 11, Heu quid agat. Omne aduerbium, inquit, verbo cohæret, vnde heu & atat, & ſimilia quia verbo cohærere non poſſunt, ſeparatim fecerunt aliam partem orationis, interiectionem ſcilicet, quam ſola Latinitas poſſidet. Hæc ille.

O. QVOTVPLEX inuenitur O? Quintuplex. Primo o, nomen vocalis. Secundo per ſimilitudinem pro fine, quia ω eſt vltima Græcorũ litera, vt Alpha, prima. In ſacris, Ego ſum Alpha & ω, id eſt principiũ & finis. Tertio aduerbium vocandi: vt ô Pamphile ſalue, & ſic vult vocatiuũ. Quarto aduerbiũ optandi ſine caſu plerunque. Virg, Adſis ô placidúſque veni. Perſius. O ſi ſub raſtro crepet argenti mihi ſeria dextro Hercule. Inuenies etiam ô vtinam. Quinto eſt interiectio: vt ô fortunati, ô dies feſtus, ô te infœlicem. Cuius ſignificationis eſt interiectio ô? Cuiuſcunque vis, quia teſte Valla, omni affectui ſeruit. Nanque aut dolentis eſt. Cicero, O me miſerũ, ô infœlicem. Idem ô variam volucrémq; fortunã. Aut admirandi. Iuuenalis, O qualis facies, & quali digna tabella! Aut indignandi. Cicero in Catilinam, ô tempora, ô mores. Aut exultantis. Virgilius, O mihi ſola mei ſuper Aſtyanactis imago. Nec ordines mihi cum ô, quia datiuum non regit contra quoſdam ineptè dicentes, O mihi dies in omnes. Quandoque ô pulchre ſubauditur, quum affectus eſt parum vehemens. Terentius in Eunucho, Hominem perditum miſerúmque, & illum ſacrilegum. Cicero in Antonium, Indignum facinus, & hominem nequam. Plinius Iunior ad Octauium, Hominem te patientem, vel potius durum ac penè crudelem, qui tam inſignes libros tam diu teneas. In re magni caloris di-
Hui. ceremus, O me miſerum, O te infœlicem, &c. Terentius leuioris caloris interiectione vtitur (*hui*) cum accuſatiuo, Hui tam graues raſtros quæſo?

Hei. HEI VAEHQVE datiuum. Duæ interiectiones hei & væh, regunt datiuũ poſt ſe. Cicero, Hei mihi non poſſum hoc ſine lachrymis commemorare. Virgil. Hei mihi qualis erat. Ouid. Hei mihi quòd nullis amor eſt medicabilis herbis. Plaut. Hei miſero mihi. Hei cuius ſignificationis? Dolen-
Væh. tis & ingemiſcentis. De Væh. Væh miſero mihi. Martialis, Carpere cauſidicus fertur mea carmina, qui ſit Neſcio: ſi ſciero, væh tibi cauſidice. In ſacris, Væh duplici corde. hic (duplici) datiuus eſt. Quandoque ſine caſu ponitur. In Iſaia, Væh qui profundo eſtis corde. Apud veteres cum accuſatiuo legitur. Plautus in Aſinaria, Væh te. Cuius ſignificationis eſt væh? Minantis, & malum imprecantis atque execrantis. Quare habet diphthongon? Vt differat à coniunctione ve, id eſt vel. Cur aſpiratur? Vt affectus mentis fortius exprimatur, quod in pleriſque aliis fit: vt Hei, heu, ah, vah, &c.

Quot modis conſtruitur væh? Tribus, Primo cum datiuo, vt Væh tibi. Secundo vetuſtè cum accuſatiuo, teſte Capro, vt Væh te. Tertio ſine caſu, Virgilius, Mantua væh miſeræ nimium vicina

Cremon

emonæ. Væ particula in compoſitione diminuit, vt Væſtibulum quaſi paruum ſtabulum, Væ-
us, Væiouis, Vægrandis, Væſcus. Aut negat ſiue priuat, vt Væcors.

PRO PRIMVM. Pro interiectio dolentis vel indignantis, & aliquando admirantis, conſtruitur *Pro.*
n nominatiuo, accuſatiuo, vocatiuo. De nominatiuo, Pro dolor, Pro pudor. De vocatiuo, Plaut.
ſancte Iuppiter quid video. De accuſatiuo, Terent. Pro Deûm atq; hominum fidem. Scribitur
aſpiratione à Mancinello, Calepino, Badio. Georgius Valla aſpirauit proh, vegetioris ſoni gratia.

REGIMEN NOMINATIVI, ET obiter aliorum implicitum.

uiuſuis tacitam do caſus ſæpe regentem.
pprimit orator, quæ ruſticus edit ineptè.

Dictio regens tam nominatiui, quàm aliorum caſuum, aliquando etiam dictio recta eleganter
auditur: vt Laus regi ſuperno. Gloria tibi domine. Dominus vobiſcum. Pax tibi. Gloria in ex-
is Deo, &c. In quibus nominatiuus regitur à verbo ſubſtantiuo ſic implicite poſito. Nulla mo-
mus: intelligitur eſt. veluti, Turpe dictu: ſcilicet eſt, &c. Ouidius, Turpe quidem dictu, ſed ſi mo-
era fatemur: Vulgus amicitias vtilitate probat. Sillius tertio, Turpe duci totam ſopno conſu-
e noctem. Sequentia ſancti Euangelij ſecundum Iohannem: ſcilicet ſunt. Mirabile dictu. Mi-
bile viſu: ſcilicet eſt. Homilia ſancti Gregorij. ſcilicet eſt vel ſequitur. Virgilius,
nc fama minores Italiam dixiſſe: ſcilicet eſt. Cauendum ſemper nequid obſcuritatis pariat
iuditio. Exemplum de genitiuo, Corn. Tacitus, Mox petiit à diis piacula, aditique Sibyllæ.
udi libri ſunt. Idem, Monere diutius, neque temporis huius: & impletum eſt omne conſilium.
que temporis huius, ſubaudi eſt. De datiuo, Tacitus, Ad ea cerealis ciuili & claſſico nihil. ſubau-
r, reſpondit. De accuſatiuo, Terentius, Miſeram me: vereor, ne illud grauius Phædria tulerit.
udi, ô me miſeram, &c. De vocatiuo, Virgilius, Tityre coge pecus. ſubauditur, ô. De ablatiuo,
id mea ruſticéne loquaris an nitide? Subaudi, intereſt. Exemplum vbi dictio recta ſubauditur,
or Iohannes. Subauditur dictio recta (ego) quæ turpiter exprimeretur. Cic. 2. Philip. Quod in
lis quæ ſunt ad Opis, patebat ſubauditur, templum. Ita Iohannes habitat ad diui Petri. quod ru-
aiunt, Apud eccleſiam ſancti Petri. Cic. 14. ad Atticum. Rapinas ſcribis ad Opis fieri. Titus Liu.
to ab vrbe condita, Linteis libris ad Monetæ inuentis. ſcilicet, templum.

SVBAVDIENDI MODI.

QVOT MODIS quicquam venuſte ſubauditur? Difficile eſſet omnes enumerare: tamen præ- *Subaudiendi modi ſeptem.*
i ſunt ſeptem.
rimus fit per *Quò*. Horatius, Quò mihi fortunam ſi non conceditur vti? id eſt Ad quid vultis
i eſſe bona fortunæ? ita legit Valla, licet aliqui codices habeant, Quò mihi fortuna eſt? Cicero
lium, Martis verò ſignum quò mihi pacis authori? Quintilianus, Quò per fidem diuitias cæco?
n, Quò nunc tantum frumenti? quò claſſem commeatu grauem?
ecundus fit per *Vnde*. Horatius, Vnde mihi lapidem? quorſum eſt opus? vnde ſagittas? Supple,
itam, vt te cædam. Iuuenalis, Vnde tibi frontem libertatémque parentis, Quum facias peiora
x? Supple, eſſe putas, vel credis. Sic, Vnde huic diuitias? Quintilianus, Vnde hunc illi animum?
ibi, Vnde tantum virum cæco, vt in vno ſtatim ictu mors tota peragatur? Et alibi, Vnde miſe-
inc? vnde ſopnus? Scilicet erat, vel eſt. In ſacris, Vnde mihi hoc, vt mater domini veniat ad me?
tet datum eſt.
ertius modus fit per (*Eſſe*) ſubaudito diceris, aut dicit. Quintilianus, Eloquentiam eſſe quæ per-
ripiat ſceleſtos. ſubandi dicunt. Cic. Caput eſſe ad bene viuendum ſecuritatem. ſcilicet dicunt.
Quartus modus fit, vbi ſubauditur (*Reſpondeo*) aut ſimile. Quòd autem ſcribis de illo negotio, ego ne-
quid conſilij capiam, Ruſticus diceret, Reſpondeo quòd ego neſcio. Quintil. Si confeſſionem
æ meæ exigitis, ego fui pater durus. Ruſticus diceret, Confiteor quòd ego fui pater durus.
Quintus modus, vbi ſubaudimus (*Ita loquimur*) vel (*hoc dico*). Cicero, In obſequio (quoniam Te-
iano verbo libenter vtimur) aſſentatio abſit, veritas retineatur. Subauditur, ita loquimur, quo-
n Terentiano verbo libenter vtimur. Idem, Satiari delectatione non poſſum, vt meæ ſenectu-
equiem oblectationémque noſcatis. Subintellige, hoc dico vt noſcatis. *Verbū generale facio, dico.*
extus modus eſt vbi generale verbum (*Facio facis*) ſubauditur: aliquando etiam (*dixit*). Plinius

 Iunior

Iunior, Studes, an piſcaris, an venaris, an ſimul omnia? ſupple facis. Quintilianus, Nil aliud quàm renuet. ſupple faciet. Et iterum, Et acceptis literis meis iuuenis filius, nihil aliud quàm cum matre fleuiſſet. nihil aliud, ſupple feciſſet. Mart. Nil aliud bulbis quàm ſatur eſſe potes. id eſt nil aliud facere. Bene Ennius, Præclare Anaxagoras, Fortiter Scipio Africanus, Prudenter Fabius. ſupple fecit, aut dixit. Dij melius. ſupple faciant, aut velint, aut fecerint. Ouid. Dij melius, dij nempe ſuas habuere ſorores. Dij meliora. Lucanus verbum expreſſit, Dij meliora velint. Quintilianus, Tu melius vxor quæ facturum retinebas. ſupple feciſti. Hos ſex modos ex Valla deprompſi, quibus, ſi vellem, duodecim non minus elegantes adducerem: ſed contentus ero vnico ad omnes generali.

Septimus modus eſt, Quotieſcunque ſubauditio obſcuritatē non parit, ornatè multa ſubticemus: vt Tum Venus. ſcilicet dixit. Quid rei tibi cum illo? ſubaudi eſt. Non dubium quin vxorem nolit filius. ridiculum, nugæ, tricæ, apinæ, fabulæ. Sed quid opus plura? Et alia id genus multa. De his aliás. Nunc ad reliqua. Pulchra quidem, ſed nihil ad noſtram hanc. Quid ad me? Quid mea? Cui IESVS.

Si ſubauditum. Præclarū dictum Ciceronis, Qui & Tullius. Modo pro dummodo. Ouid. Gnoſida feciſſes inopem, ſapienter amaſſet. id eſt ſi feciſſes. Plin. Dediſſes huic animo par corpus. ſi dediſſes. Horat. in arte, Quintilio ſiquid recitares, corrige ſodes: Hoc aiebat, & hoc melius te poſſe negares. Id eſt ſi negares. Iuuen. Græculus eſuriens in cælum iuſſeris, ibit. Id eſt ſi iuſſeris. Terent. in Eunucho, Id amabo adiuta me. Id eſt ob id. Cic. ad Atticum, Sed hæc propediem corám. ſupple agemus. Arpinū volebamus ſcilicet proficiſci. Arpinū cum eum connumero, cogito ſcilicet proficiſci. Vtinam corám tecum olim quàm per epiſtolas. ſupple, loqui aut rem cōmentari liceat. Pyliæ & Atticæ ſalutem. Vale. ſupple dicas. Libri quidem ita exierunt (niſi fortè me communis philautia decipit) vt in tali genere, ne apud Græcos quidem ſimile quicquā. ſupple reperiatur. Poterunt vel biduum, vel triduum, vel vt videbitur: nihil enim intereſt. vt videbitur, ſcilicet vtile. Caſtricius Romā cupit ſcilicet ire. Hui tam diu de nugis. ſcilicet ſcribo. Brutus apud me fuit, cui quidē valde placebat, me aliquid ad Cæſarem. ſcilicet ſcribere. Quum eſſem in Cumanū. ſcilicet iturus. Poſt tuum diſceſſum binas à Balbo, nihil noui. ſcilicet accepi. Ego iam deſtinaram Hydruntem quidem. ſcilicet proficiſci. Oroſius, Getæ illi qui & nunc Gothi. ſcilicet dicuntur. Pſeudocurtius in epiſtolis, Scis aduerſus Senatum perpetrationem tuam dignum affici atroci ſupplicio & merito capitali. ſubaudi, ſcis te dignū affici, &c. Vir magna doctrina. ſubauditur eſt vel erat, teſte Gellio. Quod quidā authores ſunt. ſubaudi aſſerere auſi. Reſtat mihi exponēda vita, quàm hic egit in magiſtratu, res digna auditu in primis. ſubaudi eſt. Reliquum eſt vt exponā vitam, qua fuit in magiſtratu, rem dignam auditu in primis. Iuno apud Virg. Æneid. 1, Méne incœpto deſiſtere victam? Méne, ſcilicet oportet, decet, aut verum eſt. Plin. Iunior, Hominémne Romanum tam Græcè loqui? Cicero ad Terentiam vxorem, Me miſerum in tantas calamitates mea culpa incidiſſe. Audiui te abfuiſſe, vt cæteros in prælio. ſupple, vt cæteros audiui.

Apoſiopeſis. Audiui te abfuiſſe in prælio, vt cæteri. ſcilicet fuerunt vel audiuerunt. Iratis conuenit apoſiopeſis: id eſt reticentia. Phædria Terentianus, Egóne illam? quæ me? quæ illum? quæ non? Egóne illam? ſcilicet vlciſcar. quæ me? ſcilicet excluſit. quæ illum? intromiſit, &c. Neptunus Virgilianus, Quos ego: ſed motos præſtat componere fluctus. Quos ego, ſcilicet acerrime puniam. Aliquando pudoris gratia, aut propter alicuius præſentiam, quippiam ſubticemus. Terent. in Eunucho, Ego illum Eunuchum, ſi opus ſiet, vel ſobrius. Virgilius, Nouimus & qui te, tranſuerſa tuentibus hircis. Nominatiuus aliquando penitus abſoluitur à rectore. Pſalmographus, Diſciplina tua ipſa me docebit. & quod imitari nolim, Cuius humilitatem dominus reſpiciens, virgo concepit. id eſt domino reſpiciente.

REGIMEN GENITIVI.

SI duo continuè iungantur fixa: nec vna
Sit res, in patrio rectè caſu dabis vnum.

Omne nomen ſubſtantiuum regit alterum ſubſtantiuum in genitiuo, ſi ipſa pro diuerſis ſignificentur accipi, coniunctione nec explicite nec implicite intercedente: vt Ager Petri, Criſta galli, Facundia Ciceronis, Patera vini, Dies lætitiæ, Princeps ſacerdotum, Scriba regis, Vicinus Petri, Soror vxoris, Epiſtola Pauli, Potio ſomni, Lumen ſolis, Virtus Dei, Quid rei, Crater argenti, Pater filij, Diſcipulus magiſtri, Cathedra lætitiæ, Flos florum, Homo parui pretij, Puer vnius diei, Ager trium iugerum, Iris pluuiæ, Æneas Anchiſæ, Cuſtos templi, Summa ſummarum, apud Plinium. Scire Petri, Eſſe Dei: quia infinitiuus fungitur officio nominatiui. Liber illius: quia pronomen primitiuæ ſpeciei fungitur officio nominis ſubſtantiui.

Cur die

Cur dicis ſi ipſa pro diuerſis ſignificentur accipi? Quia aliter ponerentur in eodem caſu: vt Vrbs Roma. Cur igitur non dicimus, Virtus Deus: quã virtus ut Deus? Quia licet accipiantur pro eadem re: tamen ſignificãtur pro diuerſis accipi: quia theologiæ imperitis videtur virtus quid eſſe in Deo, vt in Iohanne, &c. quia igitur dicimus, Virtus Petri, Fortitudo hominis, Clementia iudicis: ideo etiã dicimus Virtus Dei, Potentia Dei, & cætera. Aliquid Petri. id eſt de Petro. Sic Aliquid rei dicimus pro aliqua res, &c.

Quare dixiſti coniũctione nec explicite nec implicite intercedente? Quia ſic alterũ non ſtaret in genitiuo: vt Chlamys & aurũ. Quæ eſt circa hoc elegantiæ regula, quam Niger ponit? Eſt hæc, Si habueris orationem adiectiui & ſubſtantiui, aut in qua proprietas regit ſubiectũ: mutabis eam eleganter in duo ſubſtantiua eiuſdem caſus, intercedente coniũctione, quod poëticum magis eſt quàm oratorium, teſte Seruio. Virg. Arma virúmque cano. id eſt virum armatum, & multi dicunt. Idem, Pateris libamus & auro. id eſt pateris aureis. Idem, -molémq; & montes inſuper altos Impoſuit. id eſt molem altorum montium. Cauendum ne ab honeſtate naturáq; diſcedamus. id eſt à naturali honeſtate, vel honeſtate naturæ. Rex eſt chlamyde, purpuráque indutus. id eſt chlamyde purpurea. Gero in digito annulum aurúmque. id eſt annulum aureũ. Laudo iuuenum mores honeſtatémque id eſt honeſtos mores iuuenum. Loquimur ita in proſa interim eleganter. Abſit ſemper affectatio, qua nihil odioſius, ait Fabius. *Elegãtia regula.*

Cur dixiſti neque implicite? Quia ſi coniũctio ſubaudiatur, in eodem ponentur caſu. Terentius, Dum ætas, metus, magiſter prohibebãt. Bene autem intercedet verbum ſubſtantiuũ: vt Liber eſt Petri, Domus creditur eſſe Petri. In quibus orationibus nolunt verbum regere genitiuum, ſed nomen, intercedente verbo.

Argumentor. Dicit Plaut. in Truculento, Quid tibi hanc notio eſt inquam meam amicam? Hic alterum ſubſtantiuũ ponitur in accuſatiuo, alterum in nominatiuo. ergo regula male dicit alterum in genitiuo ſemper locari. Reſpondeo, Plaut. more veterum loquitur, apud quos verbalia in eo ſere regunt caſus ſuorum verborum, nunc niſi rariſſime, non licet ita loqui: & regula datur de grammatica iam in vſu, non olim deſita.

Argumentor. Dicit Gellius (ne vetuſtatẽ excuſes) lib. 1. cap. 16, Quod genus homines loquaces appellari. Et Boëtius 1. de Cõſolatione, In id ætatis pueris. Hic ſunt diuerſa ſubſtãtiua genus homines, & ætatis pueris: nec alterũ ponitur in genitiuo. quod eſt contra regulam. Reſpondeo, Regula intelligitur ſi nulla figura obſtet, in dictis autem orationibus eſt Antiptoſis honeſta, & omnibus licita quia & vſu authorum oppido elegãs. *Quod genus*, pro cuius generis: *id ætatis*, pro eius ætatis. vt Id genus, pro eius generis: Omne genus, pro omnis generis. Gel. lib. 19. cap. 4, Ariſtotelis libri, qui problemata phyſica inſcribũtur, lepidiſſimi & elegantiarũ omne genus referti. Sueton. in Tito, Quinque milia omne genus ferarũ. id eſt omnis generis. Idẽ in Domitiano, Initium veſcendi primus fecit: dieq; proximo omne genus rerum miſſilia ſparſit. Tacitus, Romanorum nemo id authoritatis aderat, vt promiſſa eius magni penderentur. Idem, Mos habebatur principũ, liberos cũ cæteris idem ætatis nobilibus ſedẽtes veſci in aſpectu propinquorũ propria & parciore mẽſa. id eſt eius authoritatis, eiuſdem ætatis: vel ea authoritate, eadem ætate. Locutiones ſunt ornatiſſimæ. *Verbaliũ in eo vetus regimen.*

VTRVM ORNATIVS dicimus: Quid cauſæ, an Quæ cauſa? Quid cauſæ. Quare? Quia elegãs regula eſt: quoties loquendũ foret per quis, quæ, quod, multus, is, minor, tantus, quantus, & non-nulla alia adiectiua, venuſte adiectiuũ in neutro genere ſubſtantiuũ efficimus, mutãdo prius ſubſtantiuũ in genitiuum, priore ſeruato numero: vt Quæ cauſa, quid cauſæ, Quæ vires, quid viriũ: Multa pecunia, multũ pecuniæ: Multa arma, multũ armorum: Ea ætas, id ætatis: Minor ſcientia, minus ſcientiæ: Tanta fides: tantũ fidei: Quantos nummos: quantũ nummorũ: Hoc regnum, hoc regni, &c, Nullus in nihil vertitur: vt nullus locus, Nihil loci. Teren. in Andria, Nihil preci loci eſt relictum. Idem, Vx ille haud ſcit hoc paululũ lucri, quantum damni apportet. Plaut. Neque habet plus ſapientiæ quàm lapis. Cicero, Habeo minus virium, quàm veſtrum vteruis. Iuuenalis, quantum quiſque ſua nummorũ ſeruat in arca, Tantum habet & fidei. Tullius, Tibi autem idem conſilij do. Terent. ij boni, boni quid porto. Plaut. Caue mihi mendacij quicquam. Salluſt. Nec penſi quicquam habebant. Ouidiana Helena ad Paridem, Nec tibi plus cordis, ſed magis oris ineſt. Horatius, ed tacitus paſci ſi ſciret coruus, haberet. lus dapis, & rixæ multo minus, inuidiæque. Plaut. in Amphitryone, Hoc noctis ſolus ambulem. detur intelligi tempore. Idem, Quid iſtud noui eſt? *Elegãtia regula.*

s 2 Pulcher

Pulcherrimum eſt *Id temporis*, pro eo tempore: & *Id ætatis*, pro ea ætate. Cor. Tacitus, Armeniam petiuit id temporis importunam. Idem, Apud finem ligurũ id temporis erat. Oppius de bello Hiſpanico, Erat id temporis Sextus Põpeius. Ibidẽ, Incidit idem temporis, vt tempeſtate aduerſa vehementíq; vento afflictarentur. Ibidem, Id tẽporis conati ad murum accedere. In eodem, Per idem tẽporis gladis miſſa. Gellius lib. 1. cap. 23. Si libri copia fuiſſet id temporis. Titus Liuius ſeptimo tertiæ decadis, Cur id ætatis in caſtris fuiſſet. Cicero pro Cluentio, Si potuiſſet honeſtè ſcribere, ſe in balneis cũ id ætatis filio fuiſſe non præteriiſſet. Hic capitur pro eius ætatis. Plautus in Aſinaria, Nec eum puduit id ætatis ſycophantias ſtruere. Teren. Sum hic minus amicorum habens ſic, Modicum vini, Plurimum laboris, &c. *Id locorum*, pro eorũ locorum, elegans eſt. Boëtius 2. de Conſolatione, Parthis cæteriſque id locorum gentibus. Neque id regimen ſolum in nominatiuo aut accuſatiuo fit. Valerius Maximus lib. 4, Fuerat eodem loci. Tacitus, Non eo loci res ſuas agi, vt de matrimonio certat. Idem, Multo iam noctis ſerum auxilium venit. Poteſt hic ſubaudiri tempore, ſed ruſtice exprimeretur. Vt apud eũdem, Reliquo noctis modo per ſilentium defixus, ſæpius pauore exurgens, & mentis inops lucem opperiebatur. Plin lib. 11. cap. 37. Viris aurum geſtare eo loci decus exiſtimatur. Aliquãdo id pulchre ſubauditur. Titus Liu. primo ab vrbe, Quum Romanus exercitus inſtructus, quod inter Capitolinum collem, Palatinúmque campi eſt, compleſſet. Ordina, Quum Romanus exercitus inſtructus compleſſet id campi, quod eſt inter collem, &c. Mela, Quod terrarũ iacet à freto ad ea flumina: ab altero latere Africã vocamus, ab altero Europã. Liuius tertio ab vrbe, Vocis verborúmque quantũ voletis ingerent. ſubauditur tantum: ſic, Ingerent tantum vocis verborúmque quantum voletis. Idem in primo, Vaſtatur agri quod inter vrbem ac Fidenas eſt. id eſt vaſtatur id agri, quod, &c. multo elegantius, quàm vaſtatur ager qui, &c.

Contẽptus vitandus. Cauendum ne dum ornate loqui volumus, per contemptum inſcij loquamur in iis quæ partitionem aſpernantur: vt Quid hominis: pro quis homo. veluti, Neſcio quid hominis ſis: quaſi non plane homo, ſed hominis quæpiam particula.

LIBER PETRI, Ex qua vi regitur Petri? Ex vi voluntatis, & vſus doctiſſimorum. ita reſpondebis in omnibus. Da regulam.

EX QVA VI DICTIO ALIQVA REGATVR.

Quærenti vires ſit pro ratione voluntas,
Aſſiduúſque vſus magnorum grammaticorum.

Si quis ex qua vi dictio regatur, quæratur de quocũque caſu id quæratur: reſpondebis ex vi voluntatis, & aſſidui vſus doctiſſimorum grammaticorũ, oratorum, & aliorum ſcriptorũ. Alexander & multi alij circa vires regiminũ valde ſe & miſeros iuuenes vexauere, quia non putabant ſufficere, Liber Petri, eſt congrua: quia ita doctiſſimi ſemper loquũtur. Nam quæſiuiſſent, Cur non dicimus, Petrus vaccæ, Iohannes chimæræ, vt vacca Petri? Debet enim eſſe certa habitudo dictionis regẽtis ad rectã. Ea autẽ habitudo eſt vis regiminis, vt aiunt. Sed vtcũq; eſt, hæc res eſt pueris pernicioſa, quia minus neceſſaria, & ad Latinitatem noſcendam inutilis: ideo ſpernẽda: quia vt Cicero ait, Hoc vitium ſummopere vitandum eſt, ne nimis magnum ſtudium in res obſcuras, difficiles, & minus neceſſarias cõferamus. Sufficiat ergo pueris ita reſpondere. Liber Petri, eſt Latina: quia doctiſſimi ita loquuntur: quia duo ſubſtãtiua, &c. Sed quare non dicimus, Petrus libri? Quia nõ eſt bonus ſenſus, nec Liber habet Petrũ: ſed Petrus librũ. hoc ſufficit pueris. Vt quare pedo non habet peſi, vt lædo læſi: nec do daui, vt flo flaui: certè nec cauſa: nec vis eſt vlla, niſi authorũ voluntas, & aſsiduus doctorum vſus. Hæc eſt Latina, Habes cornua: quomodo habeas, nihil ad grammaticũ. Hæc eſt Latina: Inſtar montis: quia doctiſsimi ita loquũtur. Aliam vim nihil moror. Quid ſignificat *Inſtar*? Primo ad æquiparationem, vel magnitudinem, vel menſuram, Virgil. 2. Æneidos, Inſtar montis equum diuina Palladis arte. Ædificant. id eſt tam magnũ, quàm mons eſt. Eleg ãter in nominatiuo ſic vtimur. Iuſtin. lib. 4, Mittitur Gilippus ſolus, ſed in quo inſtar omniũ auxiliorũ erat. id eſt ſed qui ſolus tantũ potuit, quantum omnes auxiliarij, &c. Gel lib. 18. cap. 1. Sola virtus vitæ beatæ inſtar eſt. Suetonius in Cæſare de equo Iulij, Cuius etiam inſtat pro æde Veneris genitricis poſtea dedicauit. Inſtar, id eſt effigiem æquè magnam. Aliquãdo dicit ſimilitudinẽ. Apul. 2. Metam. Inſtar ſpeculi reddit imaginẽ gratiorẽ. Plin. lib. 11. cap. .. de apibus, Ruentes ceras fulciunt pilarũ inſtar. Idem 19. cap. 5. Sapor aſper & medicamẽta inſtar ad ciendas aluos. Boëtius 5. Cõſolationis, Neceſsitatis inſtar eueniãt. Ideo non dãno illud Au-

Sonij

nij ad Heſperium filium, Inſtar virginum. id eſt more virginum: nec illud Beroaldi in præfatione notationũ, Inſtar glirium torpentes maiorem æui partem ſopno conterunt. Ibidem, Inſtar ſcorpionum arcuato vulnere feriunt. Beſſarion, Inſtar mortui apud nos eris. Idem, Inſtar pecudum vescitur. Admittit Inſtar apud doctiſſimos iurerim præpoſitionem adæu caue nequid nimis. Apuleius Metamor. Ad inſtar ſcoparum. In eodem, Iſte quoque ad inſtar infœliciſſimi ſui filij iugulum ſibi alteis ictibus contrucidat. Et lib. 10, Ad inſtar exercitus. Ibidem, Ad inſtar barbaricæ feritatis. In eodem, Ad inſtar inclyti montis. Et in 11, Ad inſtar voluntariæ mortis. In eodem, Ad inſtar ſolis ornatus. In eodem, Ad inſtar inſaniæ percitum. Iuſtinus ſiue Trogus lib. 36, Vallis ad inſtar castrorum clauditur. Gellius libro 20. cap. 1, Populus Romanus è parua origine ad tantæ amplitudinis inſtar emicuit. Pacuuius apud Cic. 2. ad Herennium, Fortunam inſanam eſſe & cæcam & brutam perhibent philoſophi, ſaxiq; ad inſtar globoſi prædicant eſſe volubilem. Iacobus Bononienſis concedit legi debere, Saxo inſtar globo volubilem. Solinus, Ad inſtar corporis. Idem, Ad inſtar numinis. Idem, Ad inſtar amnis. Hieronymus in Ioſue, Pertimuit cor populi, & ad inſtar aquæ liquefactum eſt. Sic ipſe ſæpius, & diuus Auguſtinus. Elegantius tamen omittetur præpoſitio.

DIVERSAE HABITVDINES SVBSTANTIVORVM HVIVS regulæ pro curioſis hic poſitæ non inutiles.

Quoniam diuerſæ ſunt huius regulæ habitudines non inutiles, pro veritate multarũ orationum & falſitate inquirenda: ideo pro curioſis quæro.

Quotuplici differentia ſunt ſubſtantiua genitiuum regentia? Triplici & vigecupla.

Primo, Dictio rei poſſeſſæ regit genitiuum poſſeſſoris: vt Liber Petri, id eſt quem habet, aut poſſidet Petrus. Domus Socratis. Inepti dicunt Sortes pro Socrates, vt Zanderus pro Alexander, &c. Cucullus Pauli, pro quo minus apte cappam putamus dici. Fundus domini, Domus magiſtri, Aula principis, Curia Senatus. Conuertitur aliquando regimen: vt Dominus fundi, Magiſter domus, &c. Membra Petri dicunt eſſe poſſeſſionem impuram: quia homo non eſt dominus membrorum ſuorum. Liber Petri eſt poſſeſſio pura: quia poteſt eum vendere, &c.

Secundo, Pars regit totum: vt Vngula equi, Criſta galli, Pupilla oculi, Digitus pedis, Sura cruris, Nucleus iuglandis, Putamen mali, Aruina ſuis, Abdomen porci, Vertex montis, Vortex fluuij, Radix montis, Capitellũ turris, Pinnaculum templi, Teſta oui, Femur anſeris, Lumbus anſeris, Membrana oui, Armus equi, Petaſo ſuis, Clunis nefrendis. Faſtigium muri, Culmus ariſtæ, Culmen domus, Summum, imum, medium vrbis. Nodus colli. Adiectiua ſæpe fiunt ſubſtantiua (vt diximus) vel, Occulta ſapientiæ, Stulta mundi, Aduerſa mundi, Abrupta montium, Concaua vallium, Deforſa terrarum, Manſueti terræ, Modeſti regni, Maiores ciuitatis. Hic nota quòd teſte Valla in Marcum, venuſtius dicimus ſingulariter, Pili leonis duriores ſunt pilis vrſi, & Pennæ aquilæ ſunt fortiores pennis columbæ: quàm leonum, vrſorum, &c.

Tertio, Proprietas regit ſubiectum: vt Species mulieris, Eloquentia Ciceronis, Fortitudo Hectoris, Calliditas Vlyſſis, Dolor capitis, Nigrum corui, Velle Petri. Proprietas eſt quod alicui accidit, vt color: Subiectum eſt cui aliquid accidit, vt homo.

Quarto, Contentũ regitur à continente, & contrà: vt Sinum lactis, Cadus olei, Patera vini, Acerra thuris, Dolium ceruiſiæ, Herba horti, Vinum noui vaſis, &c.

Quinto, Tempus regit quod in tempore fit, & contrà: vt Hora cœnæ, Dies lætitiæ, Tempus lorendi, Dies eſuriei, id eſt ieiunandi. Spatium pœnitentiæ, Iter vnius diei, &c.

Sexto, Nomen præfecturæ aut dignitatis regit genitiuum rei, cui quis præſidet: vt Rex Francorum, Dux Burgundiæ, Princeps ſacerdotum, Præfectus vrbis, &c.

Septimo, Dictio miniſterij regit præſidentis genitiuum: vt Quæſtor pontificis, Scriba regis, Armiger equitis, &c.

Octauo, Dictio proximitatis & contrarietatis regit genitiuum: vt Vicinus Petri, Municeps & conterraneus Pauli: ſicut pater, gener, ſocer, hoſtis Petri, &c.

Nono, Verbale ſubſtantiuum regit genitiuum: vt Cultor iuſtitiæ, Seruator honeſti, Profeſſor iuris, Actor cauſarum, Genitrix CHRISTI, Oppreſſor pauperum, Suggeſtor mali, Oſor vxor, Doctor iuuentutis, Præceptor puerorum, Seſſor aſelli, Sator ſcelerum, Amator mulierum. Iuuen. Vitrix fortunæ ſapientia. Tullius, Virtutũ adiutrix amicitia. Cenſor morum, Iudex veri, Tactor muris. Eiuſmodi in io apud veteres regebant caſus ſuorum verborum: Plaut. in Menæhmis, Quid vobis tactio eſt? Et in Truculento, Quid tibi hunc ventio eſt? Quid tibi hanc aditio eſt? Quid tibi

hanc potio eſt, inquam, amicam meam? Item Votorum intentio apud Boëtium 2. de Conſolatione. Cupido gloriæ. Cornelius Tacitus, Sapientibus cupido gloriæ nouiſſima exuitur. *Alumnus* Petri, quem Petrus alit, aut (quod rarum eſt) qui alit Petrum. Plinius lib. 3. de naturali hiſtoria, cap. 6. de Italia loquens, Terra omnium terrarum alumna. id eſt quæ omnes alit terras.

Decimo, Dictio effectus vel operis regit genitiuum rei efficientis, vt Ilias Homeri, Epiſtola diui Pauli, Summulæ Petri Hiſpani, Syntaxis Deſpauterij, Ecloga Virgilij, Labyrinthus Dædali, &c.

Vndecimo, Dictio effectus genitiuum finis regit: vt Potio ſopni, Ambulatio ſanitatis, Templum diui Fœlicis, Feſtum diuæ Mariæ, Ara victoriæ, Bellum triumphi.

Duodecimo, Dictio effectus regit genitiuum cauſæ naturalis: vt Calor ignis, Lumen ſolis, Tela aranei, Pudor culpæ, Pœna reatus, Nidus hyrundinis, Mel apum.

Decimotertio, Dictio effectus regit cauſam formalem in genitiuo: vt Virtus Dei. Huc reducunt, Quid boni, Quid rei, &c.

Quartodecimo, Dictio effectus regit genitiuum materiæ: vt Aceruus lapidum, Crater argenti, apud Perſium.

Quintodecimo, Relatiuum logicum regit genitiuum correlatiui: vt Pater filij, Dominus ſerui, Duplum dimidij, Magiſter diſcipuli, &c. Relatiuum logicum eſt quod ad aliquid neceſſariò refertur, vt intelligatur: vt Socer refertur ad generum, Auus vel auia ad nepotem vel neptem, Libertus ad patronum, Patronus ad libertum aut clientem, &c.

Decimoſexto, Quod alicuius eſſe ſolebat, illius quoque adhuc eſſe dicitur: vt Pes porci, Vas vini, dum abſciſſus eſt, & vinum exhauſtum. Alexander, Idque quod eſſe ſolet, ſub conſuetudine ponam.

Decimoſeptimo, Dictio ſuum regit genitiuũ pluralem per excellentiam: vt Rex regum, Dominus dominorũ aut dominantium, Flos florum, Virgo virginum, Secula ſeculorum, Ars artium, &c.

Decimooctauo, Dictio regit pretium in genitiuo: vt Panes ducentorum denariorum non ſufficerent eis, Salmo trium ſolidorum. *Triboli* adiectiuum eſt ſine flexu: vt Homo trioboli, Meretrix trioboli aut triobolaris, id eſt vilis.

Decimonono, Subſtantiuum regit genitiuum ætatis: vt Maledictus puer centum annorum. & poteſt intercedere verbum ſubſtantiuum. In Geneſi, Noë erat quingentorũ annorum. In Euangelio, Quum factus eſſet I E S V S annorum duodecim. Quintilianus, Non æſtimandum eſt cuius quiſque ſit ætatis, ſed quantũ in ſtudiis profecerit. Rectè dicimus, teſte Sulpitio, Aldo, aliiſque, Quot annorum es? Sum viginti annorũ. Zenderus putat mal. dici: quia verbum (inquit) regit tempus in accuſatiuo, vel in ablatiuo, non in genitiuo, ſed fallitur: quia hoc ſolum verum eſt, vbi quæſtio fieret per Quandiu: vt Quandiu fuit I E S V S? Reſpondebo duodecim annos, non duodecim annorũ, &c. Rectè autem quæres, Cuius ætatis es? Quot annos natus es? Et (de quo quidam ambigunt) *Quotum annum agis?* Curtius lib. 5, Quintum annum agebat. Solinus 70. & 7. agens annum.

Vigeſimo, Menſura regitur in genitiuo: vt Ager trium iugerum, Panis vndecim librarum. Poteſt regula conuerti: vt Modius tritici, Libra butyri.

Vigeſimoprimo, Nomen ſigni, vel imaginis regit genitiuum rei cuius eſt imago: vt Halo venti, Iris pluuiæ, Vexillum dedicationis, Argumentum rei, id eſt ſignum.

Vigeſimoſecundo, Propria regunt per ſubauditionem: vt Æneas Anchiſæ, Dalila Samſonis, Deiphobe Glauci, Maria Iacobi.

Vigeſimotertio, Nomen officij regit genitiuum rei, cuius eſt: vt Cuſtos templi. Omnia iam dicta continentur in vnica regula noſtra.

Elegãtia. In pleriſque elegantius per poſſeſſiuum loquimur: vt Verba hortenſis, Crater argenteus, id eſt ex argento totus. Crater argentatus, cuius ſuperficies eſt argentea. Caro ouina, Lac bubulum, Aqua cæleſtis, Vigilia nocturna, Poëta regius, Herilis filius, Dominica oratio, Pullus columbinus, Cibus herbaceus, Lac vaccinum. In Apuleio, Priameia proles.

R E G V L A   S E C V N D A.

Temporis atque loci, quantíque aduerbia quædam
Hunc optant caſum. dic Venimus illius ergò.

Quædam aduerbia temporis, loci, & quantitatis regunt genitiuum. Exempla de aduerbiis temporis. In Iſaia, Nunc temporis nubes pluant iuſtum. In Terentio habetur, Tum temporis & interea loci, id eſt temporis. Apuleius 3, de Aſino aureo, Nihil tunc temporis amplius quàm flere poteram.

Iuſtinus lib.1.Gente obſcura tunc temporis. *Pridie* illius diei,id eſt præcedente illum diem:non autem heri. *Poſtridie* diuæ virginis,id eſt die poſtero:non autem poſt tres dies.

Quotuplicẽ conſtructionem habent Pridie & Poſtridie? Quadruplicem. Primo regunt genitiuum. Cicero ad Lentulum, Pridie eius diei. Cato, Poſtridie eius diei vallicum vocet.

Secũdo regunt accuſatiuũ:vt Pridie Calẽdas, Poſtridie Nonas:& tũc intelligi videtur præpoſitio ante vel poſt,cuius virtute accuſatiuũ habent. Plin.11.nat.hiſtoriæ,cap.16. A pridie Idus Septembris.

Tertio,cum quàm ſine caſu:vt Pridie quàm CHRISTVS pateretur,comedi paſcha cũ diſcipulis. Poſtridie quàm veni domum,deſpondi Petro filiam meam.

Quarto ſine quàm,& ſine caſu. Terentius, Venit ad me Chremes poſtridie clamitans,indignum facinus comperiſſe ſe. Idem in eadem Andria, *Iamdudum* ætatem:lites factæ ſunt inter eos maximæ. Sunt qui legant in genitiuo ætatis:ego verò cum Donato lego in accuſatiuo ætatem, pro diu longinquóque tempore, vt Donatus ait.

DA EXEMPLA de aduerbiis loci. Vbiuis gentium, Nuſquam gentium, Vnde gẽtiũ, Vbi terrarum,&c. in quibus gentiũ & terrarũ, ſolum ornatus gratia ponuntur. Cicero Ad Atticum, Vbi terrarum eſſet, ne ſuſpicabar quidem. Cornelius Tacitus, Iturum quoquò terrarum. Brutus, Aliquò terrarum. Cæſar, *Eò diſcordiæ* ventum eſt:valde elegans locutio, pro ad eã diſcordiam. Sic, Quò miſeriæ venimus? id eſt ad quã miſeriam? Perſius, Huccine rerum venimus? id eſt ad háſne res? Apuleius 1. de Aſino aureo, Nihil rerum iſtarũ, quæ itineris nos vbique comitãtur, indigemus. vbique itineris, pro in omni itinere, valde venuſtum eſt, vt quicquid in hac regula reperitur. Idem libro 7, Nec vſpiã ruris reperitur ille. Plaut. in Amphitryone, Non ædepol nunc vbi terrarũ ſim, ſcio. Cicero ad Atticũ, Tu autẽ abes lõge gentium. Apuleius dicit Alibi gentiũ,& ciuitatũ: pro aliis gẽtibus, & ciuitatibus.

DA EXEMPLA de aduerbiis quantitatis:vt Satis eloquentiæ, Parum vini, Partim hominum. id eſt quidam homines. Sat vini, Magis oris, *Abunde* ingenij, id eſt abundans ingenium. Multo elegantius dices, Sat pecuniæ, quàm ſufficiens pecunia, Nullo autem modo Sufficiens pecuniæ, ſicut nec Paruum vini, ſed parum: nec Magnum oris, aut maius oris: ſed Multum & magis. Sic, Nihil vini, nõnullum vini. Cur ita? Quia aliter doctiſſimi non loquuntur. hæc eſt ratio ſufficientiſſima, vbi enim aduerbia ſunt quantitatis, vix nominibus neutri generis genitiuum damus. *Affatim* virium, id eſt ſufficiẽtes vires. Gellius libro 6. capite 8, Quibus abunde ingenij & otij,& verborum eſt. Suetonius in Cæſare, Potentiæ gloriæque abunde adeptum. Titus Liuius 10. ab vrbe, Habetis affatim lignorum. Idem in ſecũdo quartæ decadis, Agri affatim materiæ præbebant ad noua molienda opera. Affatim materiæ, pro ſufficientem materiam, eſt nimiſquam lepidum. Gellius, Terrorum ac fraudis abunde eſt. *Parumper* non regit genitiuum, quia temporis aduerbium eſt, non quantitatis, & ſignificat per parum temporis. *Tantiſper*, per tantum temporis, & tandiu.

Dicas perendie, non poſt cras: nudiuſtertius, non præ heri: quaſi nunc dies tertius. Deinde nudiuſquartus. Cicero oſtendit non inepte dici nudiuſquintus, ſextus, ſeptimus, &c. quæ tamen non affectabis, ſi Vallæ auſcultare voles. Cice. in quinta Philippica, Recordamini qui dies *Nudiuſtertius decimus* fuerit. Ergo etiam aliquando aduerbium eſt, teſte Seruio cum genitiuo: vt illius ergò Venimus. De hoc ſat antè diximus.

TERTIA REGVLA DE MEI, TVI, SVI, noſtri, veſtri.

Poſſeſſum ſpernit patrium, quo paſsio fertur.
Filius ergo mei ne dixeris: at meus inque.

Nomen ſignificans rem poſſeſſam, vel habitam, non poteſt pro poſſidente vel habente regere genitiuos paſſiue ſignificantes, mei, tui, ſui, noſtri, veſtri. vt de filio quẽ habeo, nõ licet dicere, Filius mei: nec de agro quẽ habes, Ager tui. Similiter nõ licet dicere, Ager noſtri, Mos veſtri, Liber ſui: quia mei, tui, ſui, noſtri, veſtri, non ſignificant poſſeſſorem, ſed paſsiue, rem ſcilicet de qua, aut in quã aliquid habetur: vt Amor mei, id eſt amor quem quis habet in me: nõ quem ego habeo, niſi eũ habeam erga me. Ouid. Vtor amore mei. Quomodo dicendum eſt ergo, ſi dicere nõ licet, Filius mei? Veteres dicebant Filius mis, tis, ſis, noſtrum, veſtrum. nam hi genitiui actiue ſignificabant: nunc mis, tis, ſis, nõ ſunt in vſu: noſtrum, veſtrum, ferè partitiue ponuntur. ideo per poſſeſsiua loquemur, Filius meus, tuus, ſuus, noſter, veſter. Vt hæc ſtudioſi latius & plenius intelligant, non grauabor ſingulatim

declarare omnia. Quæro igitur primum,

Genitiuus actiue, aut paſſiue, aut poſſeſsiue ſumitur.

QVOT MODIS genitiuus capitur? Tribus: Actiue, Paſſiue, Poſſeſsiue. Quando genitiuus ſumitur actiue? Quando propter ipſum alterũ actiue declaratur: vt Prouidentia Dei, id eſt per quã Deus prouidet. Bonitas Dei, qua Deus benigne agit. Tremor vapulantis, id eſt per quem vapulans tremit. Cogitatio patientis famem eſt varia. Timor decollandi eſt ingens. Rogatio percuſsi eſt miſerabilis. hic genitiui vapulantis, patientis, decollandi, percuſsi, ſignificant actiue: vt in propoſito ſumitur actiue ſignificare: quia in propoſito dictio nõ dicitur actiue capi, quia ipſa actiue exponitur: nec paſsiue, quia ipſamet paſsiue exponitur: ſed quia propter ipſam aliquid actiue vel paſsiue declaratur. Hoc nugatores quidam minimè intellexerunt, ſed pergamus.

Actiue.

Paſsiue. Quando genitiuus ſumitur paſsiue? Quum propter ipſum alterum paſsiue declaratur: vt Timor Dei, quo Deus timetur. Cultus Dei, quo Deus colitur. Faſtidium mei, quo ego faſtidior.

Poſſeſsiue. Quando genitiuus poſſeſsiue capitur? Dum propter genitiuũ alterũ poſsideri ſignificatur: vt Regnũ Dei, quod Deus poſsidet. Liber Petri, Anima Pauli, &c. Quicunq; genitiuus actiue ſumitur, idẽ poſſeſsiue capi poteſt. Per hæc & alia erraſſe Priſcianũ, oſtendit optime doctiſsimus Valla: quia male dixit Priſcianus pro eodem dici, Filius mei, & meus. Idem Ager tui, & alia complura, quæ breuiter ex Valla declarabo, addendo multa, quæ ipſe ex fontibus, non è riuis hauſi.

Siquis dicat pro Priſciano, apud Græcos hanc differentiam non obſeruari, quam Laurentius vult eſſe apud Latinos: ergo nec apud Latinos ſeruari debet, mendoſiſsime colligat: quia multa ſunt apud Latinos, quibus carent Græci, & contrà: & idem in omnibus linguis inuenies.

Quot genitiui tantum actiue ſumũtur? Quinque: Mis, tis, ſis, noſtrũ, veſtrum. quorum mis, tis, ſis exoleuerũt. Ennius, Ingens cura mis eſt concordibus æquiparare. Plaut. in Pœnulo, Da diem ſoſpitem rebus mis agendis. Noſtrum, veſtrum partitiue ponũtur. Loco horum vtimur poſſeſsiuis meus, tuus, ſuus, noſter, veſter: quæ actiue & poſſeſsiue tantum ſumuntur.

Argumentor, Dicit Quadrigarius apud Gelliũ libro vigeſimo, cap. 5, C. Mari equando te noſtrũ, & reipublicæ miſerebitur? hîc noſtrũ paſsiue: pro noſtri ſumitur: vt veſtrũ pro veſtri apud Gracchũ, Miſerere veſtrum. Et tis pro tui capitur apud Plautũ, teſte valla in Milite, Ait ſe affictare, quia tis egeat. Reſpondeat, De frequentiſsimo vſu locuti ſumus. aliquando tamen aliter inuenimus: ſed nõ eſt imitandum: vt neque quod Teren. dixit in Haut. Lachrymis opplet os totũ ſibi: vt facile ſcires deſyderio hoc fieri tuo. Paſsiue (Tuo) pro tui capitur, teſte Valla: quod ſcilicet ipſe (inquit) nõ dicerem.

Noſtrum Veſtrũ nõ ſemper partitiuè ſumi. Et quod diximus, Dat noſtrum, veſtrum patrios partitio tantum: de frequentiſsimo doctorum vſu intellige quia rariſsime inuenitur contrariũ. Cicero pro Plancio, Poſſũmne eripere orationi tuæ cõtentionem veſtrũ? Idem contra Rullum, Veſtrum frequentia. Titus Liuius primo tertiæ decadis dixit, Fortuna veſtrum. Terentius in Heautontimorumeno, Cuius mos maxime eſt conſimilis moribus veſtrũ. hæc rara ſunt, & parcè imitãda, illa frequentiſsima, in quibus additur omnium, cuiuſq;, aut duorũ, &c. Nam in Cicerone reperies, In omnium noſtrum humeris cohærebũt: Communem omnium noſtrum cõditionem: De ſalute omnium noſtrũ: Omnium noſtrũ vitam: Omniũ noſtrum parens, Omnium ora: Veſtrum omnium cædem: &c. Titus Liui. libro primo 3. decadis, Alumnus omnium veſtrũ, &c. Rurſus Cicero in oratione contra Rullum, Maiori veſtrũ parti. quia hîc quædam partitio eſt.

Genitiui paſsiue tãtum capiendi. Quot genitiui tantum paſsiue ſumũtur? Quinque: Mei, tui ſui, noſtri, veſtri, primitiuæ ſpeciei: vt Amor mei, quo ego amor. Miſerere mei. hic miſericordia ſignificatur alterius erga me. ſic Recordor tui: Egeo veſtri, &c.

Argumentor, Dicit Gellius lib. 20. cap. 5. rectè dici, Patrem mei, pro patrẽ meũ. ergo mei, tui, &c. etiam actiue, ſiue poſſeſſiue ſignificant, non ſemper paſsiue. Probat Gellius per Plautũ dicentem in Pſeudulo, Duorum labori ego hominum parſiſſem lubens, mei te rogandi, & tui reſpondendi mihi. Ecce hîc *Labori mei*, pro labori meo.

Reſpondeo, Gellius alioqui exquiſitiſsimus author errauit in pronominibus mei, tui, & cætera, vt bene docet Valla, qui ad locũ Plautinum iam allegatum reſpondet mendam eſſe: aut id rariſsimũ, aut licenter dictum, non imitandum: præſertim quia Plauti dictum, quo nemo fuit licentia verborũ liberior, vt ait Valla.

Genitiui actiue & paſsiue accipiendi. Qui genitiui tam actiue quàm paſsiue ſignificãt? Reliqui omnes: vt Amor Petri, quo Petrus amat, vel quo amatur. In talibus ſermo plerunque eſt anceps: vt Amor Dei. dubium eſt, an quo Deus amat, an quo amatur. Sic Charitas fratris, Suſpicio vxoris, Odium Petri, &c. Propter hæc aliquando idẽ in oratione actiue & paſsiue declaratur. Cicero in Catone Maiore, Quid de Publij Licinij

Craſsi

Craſſi,& iuris ciuilis ſtudio loquar? Craſſus ſtudet, quod eſt actiue. Ius(vt ſic dicam) ſtudetur.

QVOMODO differunt *Amor tui, & Amor tuus?* Differunt ſic, Amor tui, paſsiue eſt, quo tu amaris: Amor tuus, quo tu amas, ſiue te, ſiue alium. Eodem modo declaratur differentia in Vtilitas mea, quam ego habeo: Vtilitas mei, quam de me aliqui habet. Amor meus, eſt amor tui, ſi te amo, &c. Eadem differentia poteſt eſſe in omnibus, quæ actiue & paſsiue declarari poſſunt: qualia ſunt, Vſus, memoria, faſtidium, deſyderium, cura, odium, dolor, poteſtas: & quod idem eſt, copia, ſuſpicio, exiſtimatio, &c. Quintilianus, Amor mei vicit etiam matrem ſuam. Cic. Quòd deſyderium tui ferre non poſſet. Ouid. Sis tibi cura tui, ſit tibi cura mei. Meretrix facit omnibus copiam ſui, non ſuam. Quintilianus, Vt aliquid præſtaret patriæ vtilitas mei. ſic Vſus mei, &c.

QVOTVPLICIBVS ſubſtantiuis iunguntur genitiui mei, tui, ſui, noſtri, veſtri? Triplicibus.

Primo verbalibus: vt Amor mei, Faſtidium mei. Curtius lib. 7, Alexander immodicus æſtimator ſui. In eodem, Seruatorem ſui. pro quo ſeruatorem ſuum licet dicere: tamē alterum actiue, alterum paſsiue declarabitur. Nam in eodem dixit, Seruatorem meum latro. Cicero 1. epiſt. familiarium, Se acerrimum tui defenſorem fore oſtendit. In ſecundo, Expectationem tui concitaſti. In 12, Summa laus & tui, & Bruti eſt, quòd exercitum præter ſpem exiſtimamini comparaſſe. In 11. ad Atticum, Miſit filium non ſolum ſui deprecatorem, ſed etiam accuſatorem mei. Stat. 12. Theb. Cultrix placidiſsima noſtri. Lucan. lib. 4, Hinc æui veteris cuſtos, famoſa vetuſtas, Miratrixque ſui ſignauit nomine terras. Hic teſte Sulpitio interprete, *Famoſa* in bonam partem accipitur. Claudianus de quarto Conſulatu Honorij, -tunc omnia iure tenebis, Quum poteris rex eſſe tui. Cicero lib. 5, ad Atticum, Tui ſermonibus. Idem 7. ad Atticū, Habe mei rationem. Inepte diceres hîc meam, &c. Corn. Tacitus, Ipſe haudquaquam ſui detractor. Idem, Hic exitus Cremonæ anno CCLXXXVI. à primordio ſui. Idem, Adoleſcentes quibus morum indoles eſt, & bona ſpes ſui. Boëtius in primo de Conſolatione, Scis me hæc vera loqui, & in nulla vnquam mei laude iactaſſe.

Secundo iunguntur nonnullis, aut non verbalibus, aut quæ non ſtatim paſsiuè declarari poſſe videntur. Curtius lib. 7, Ex cella ſui exiliuit, bene potuiſſet dicere, ſua: vti dicimus pro eodem ferme (quamuis alterum actiue, alterum paſsiue poterit declarari) Natura ſua, id eſt quam habet: Natura ſui, id eſt de ſe. Boëtius 2. de Conſolatione, Diuitiæne vel veſtri, vel ſui natura pretioſæ ſunt. Cicero 5. de finibus bonorum, A natura noſtri facta eſt. Idem pro Marcello, Ex vnius vita, vitam pendere omnium. Quintilianus, Vim ſui relinquunt. id eſt vim ex ſe, non vim ſuam. Boëtius, Secundum ſui vim. Lucanus 2, Cerne diem: victis iam ſpes bona patribus eſto, Exemplúmque mei. id eſt ſignum meæ clementiæ, & exemplum de me: non meum. Cornelius Tacitus, Hunc ſui finem multos ante annos crediderat, Agrippina contempſerat. Idem, Longam ſui abſentiam. Idem, Hanc ſui famam ea ſtatim concione commouerat. Idem, Verba apud vos valent, bona atque mala, non ſui natura, ſed vocibus ſeditioſorum æſtimantur. Plinius libro 12. cap. 18, Nulla eſt voluptas, quæ non aſsiduitate ſui faſtidium pariat. Sed hoc manifeſte verbale, actiue & paſsiue ſumi poteſt, vt dictum eſt. Iuſtinus 37, Cometes magnitudine ſui quartam partem cæli occupauerat. potuiſſet dicere, ſua. Nam in quibuſdam vtroque modo loqui licet, ſine vlla ferme differentia: vt Cauſa mea, & mei. ſic Sui ſubſtantia, apud Boëtium. Idem libro 4. de Conſolatione, Ea quæ protulit Deus in ſui ſimilitudine, retinere feſtinat. Sui, id eſt de ſe, quam creaturæ ex Deo habent. Redeo ad Cauſa mea, & mei: quæ teſte Seruio, ita differunt, vt *Tui cauſa* tunc dicamus, ſi aliquid ipſi, ad quem loquimur, præſtiterimus: vtputa, Tui cauſa te defendi. *Tua* verò *Cauſa*, cum alteri aliquid alterius contemplatione præſtamus: vt Tua cauſa hominem tuum defendi. Idem in illud, Victus amore tui, cognato ſanguine victus, Coniugis & mœſtæ lachrymis vincla omnia rupi. Tui (inquit) pro tua poſitum: in quo, & in aliis quibuſdam oſtendit ſe non calluiſſe vſum genitiuorum mei, tui, &c. vt manifeſte oſtendit Valla, dicens pro eodem dici, Cauſa mei, & cauſa mea: ſed rectius Cauſa mea. Quintilianus, Mea depugnaſti cauſa, tua periſti. At Cicero 13. epiſt. famil. Libenter mea cauſa facturum eſſe arbitror. Sic Imago mei, eſt imago de me: pro quo, teſte Valla, etiam imago mea recte dicitur. non tamen Imago mei dicam de ſtatua diuæ virginis, quam ipſe poſsideo.

Tertio iungūtur nomina partitionem ſignificantia, vt ſunt Pars, dimidium, medium, membrum, quid, aliquid, multum, &c. vt Pars mei, id eſt de me, vtpote manus, aut pes, aut anima, &c. Pars mea, quam poſsideo, vt hæreditas, aut portio. Sic differūt, Aliquid mei, aliquid meum: Medium tui, medium tuum, &c. In Ezechiele, Qui genuerit filios in medio veſtrum. pro veſtri, teſte Valla. Aliquid tui virgo perdes, ſi cum adoleſcentulis venatum prodibis, id eſt aliquid de te, ſcilicet virginitatem,

non aliquid tuum. Aliquando Aliquid tui dicimus de rebus tuis: vt (tui) ſit genitiuus à tuum. Plautus in Aulularia, Dij me perdant, ſi ego tui quicquam abſtuli. id eſt de tuo. Terentius, Cuium puerum hîc apposiuiſti? Veſtri. Non eſt hoc à vos, ſed à veſter: quia ſequitur, Cuius veſtri? Reſpondet ancilla, Pamphili. *Puer veſtri*, à vos, inepte dicitur, à veſter, apte, ſed incomplete: quia debet addi Pamphili filij, aut ſodalis, &c. Membrũ mei, id eſt pars mei: Membrum meum, vt manus, caput, &c. Non licet ergo loco deriuatiui ſemper primitiuum ponere, vt pro Filius meus, non dicitur filius mis: quia non eſt in vſu: nec filius mei, vt patuit. Quærimus autem, Cuia eſt penna, vel cuius. Et (*Meus*) ponitur pulchre pro mei iuris: ſic (*Tuus*) pro tui iuris, &c. Perſius, Vindicta poſtquam meus à prætore receſsi. Amor mei congrua eſt, per regulam, Si duo continue, &c.

REGVLA QVARTA.

Quæuis proprietas, aut pars, cui mobile iungis,
Laudem ſignificans aut vituperamen, in hoc ſit,
Vel ſexto caſu: ceu Vultus fœmina pulchri,
Aut vultu pulchro. Quandoque ſynecdoche habebit
Rite locum quarto aut ſexto: ceu Candida collum,
Aut collo. miſerè Doleo cor, cordéve dices.

Nomen ſubiecti, aut totius regit dictionem proprietatis, aut partis cum adiectiuo laudis, vel vituperationis in genitiuo, vel in ablatiuo. Da exemplum prioris partis: vt Vir ſummæ virtutis, vel ſumma virtute. Homo ſanæ mentis, vel ſana mente. Excelſi animi, vel excelſo animo. Gigas proceræ ſtaturæ, vel procera ſtatura. Philoſophus immenſæ ſubtilitatis, vel immenſa ſubtilitate. Senator obſcuri generis, vel obſcuro genere. Sic, Vir antiqui moris, Miræ ſagacitatis, Admirandæ induſtriæ, Ingentis authoritatis, Boni nominis, Labefactatæ famæ, Paucæ fidei, Multorum verborum, Præſtantis ingenij, Haud proletariæ doctrinæ. vel Vir antiquo more, Mira ſagacitate, &c. Cæſar, Summæ hominem audaciæ. Plinius, Ariſtoteles vir immenſæ ſubtilitatis. Iuuenalis, Ingenui vultus puer ingenuíque pudoris. Valerius, Excellentis pulchritudinis adoleſcens, bonæ indolis. Cæſar, Summæ prudentiæ adoleſcens. Alti ſpiritus Catilina. Titus Liuius, Proba antiqui moris fœmina. Cicero, Non multi cibi hoſpitem accipięs, ſed multi ioci. Terentius, Homo antiqua virtute ac fide. Lactantius, Magno & excellenti ingenio viri. Plautus, Vir nulla fide. Terentius, Mulier egregia forma, atque ætate integra.

Subiectũ. Quid eſt ſubiectũ? Cui aliquid accidit: vt Homo eſt ſubiectũ ſcientiæ. Nã homini accidit ſciẽtia.

Proprietas. Quid eſt proprietas? Res quæ alteri accidit: vt Scientia eſt proprietas, quia accidit homini.

DA EXEMPLA poſterioris partis. Populus duræ ceruicis, vel dura ceruice. Herba magnæ radicis, vel magna radice. Paraſitus auidiſsimæ gulæ, vel auidiſsima gula. Vir magni naſi, vel magno naſo. Sic Domus multarum feneſtrarum. Nympha præſtantis corporis. Puella longæ comæ. Virgo flauorum capillorum. Miles pauidi cordis, vel, Domus multis feneſtris, &c. Terentius, Virgo cæſia, ſparſo ore, adunco naſo. In ſacris, Filij eorum dura ceruice, & indomabili corde. Terentius, Duxit ſecum virginem facie honeſta.

A QVOT PARTIBVS orationis regitur pars, vel proprietas in genitiuo, vel in ablatiuo? A quatuor,

Primo à nomine. Titus Liuius libro 36, Mulier magnouatu. id eſt annoſa. Idem libro tertio, Conſurgit Publius Scapeius de plebe magno natu.

Secundo à pronomine: vt Tu modicæ fidei, quare dubitaſti? Plautus, Tu cano capite amas ſenex nequiſsime. Boëtius, Illa vultu placido.

Tertio à verbo ſubſtantiuo, aut habente vim eius, aut ſaltem verbo intercedente: vt Magna authoritate es vir, aut magnæ authoritatis. Suetonius, Cibi minimi erat. Idem, Sopni breuiſsimi erat. In Geneſi, Lia lippis erat oculis. In Iudith, Erat autem eleganti aſpectu nimis. In Daniele, Suſanna erat delicata nimis, & pulchra facie. Terentius, Ille erat honeſta & liberali facie. Plautus, Muliebri animo ſum. Cato, Eſto animo forti, quum ſis damnatus iniquè. Gellius lib. 5. cap. 8, vult in omnibus orationibus huius regulæ verbum ſubſtantiuum ſubintelligi, ſi abſit: veluti, Cicero homo magna eloquentia. Et verba (inquit) eſt, erat, fuit, plerunque abſunt cum elegantia, abſque detrimento ſen-

tentiæ

ntiæ:vt Ipſe Quirinali lituo,paruáque,&c.Hic videtur magnæ authoritatis,&c.

Quarto à participio:veluti,Hic adoleſcens optimæ profectò indolis eſt,olim futurus magnæ au- oritatis apud principem.

Elegātia.

VTRA EST elegantior, an genitiui, an ablatiui oratio? Ablatiui: tamen vterque eſt elegans, uoties laudare,aut vituperare quempiam volumus,& declaratur fere per verbum habeo.Virgilius e Pico, Ipſe Quirinali lituo,paruáque ſedebat Succinctus trabea,læuáque ancyle gerebat.id eſt pſe habens Quirinalem lituum. Idem, Victorem Buten immani corpore. id eſt corpus immane abentem,teſte Gellio.Idem, Sunt mihi bis ſeptem præſtanti corpore nymphæ.id eſt habẽtes præ- tans corpus. Seruius in illud, Pulchra faciat te prole parentem. Politus eſt (inquit) per figuram ſe- ptimus caſus pro genitiuo. Verum hoc Virgilianum non eſt omnino ſimile exemplis regulæ no- ſtræ:quum nec ſit pars,nec proprietas,Proles parentis.

AN NECESSARIVM eſt adiectiuum laudis vel vituperationis ſemper adiicere?Ita in ablati- uo, ſed in genitiuo aliquando non additur:vt Vir conſilij, Homo pacis. Cicero in Salluſtium, Nun- quid hi quos protulit Scipiones & Metellos,antè fuerunt,aut opinionis,aut gloriæ?

VTRVM PER hanc regulam poteſt dictio in eadem oratione regere genitiuum & ablatiuum? Raro quidem:poteſt tamen aliquando,&(vt Valla ſentit) parce. Cicero, Lentulum noſtrum eximia ſpe, ſummæ virtutis adoleſcentem fac erudias. Plinius libro ſexto nat. hiſtoriæ, Choromandorum gentem vocant Tauronij ſylueſtrem,ſine voce,ſtridoris horrendi,hirtis corporibus,oculis glaucis, dentibus caninis. Potuiſſet dicere ſtridore horrendo. Idem lib.24.cap.15,Stachys marrubij ſimili- tudinem habet,longioribus foliis,& odoris iucundi,colorísque in luteum inclinati. Verum poteſt hoc non ſimile omnino videri,vt odoris iucundi conſtruatur cum foliis. vt ſi dicas, Hæc arbor ha- bet folia lata , & iucundi odoris.

Si quis dicat, Iſtæ orationes peccant in regulam,Conſimiles optant,&c.ergo ſunt ineptæ.Reſpon de, Minime peccant contra illam regulam:quia ibi dicitur,Si nõ regimen varietur. hic autem varia- tur regimen,Animal ſex pedibus,nec laus videtur,nec vituperatio.

QVANDOQVE ſynecdoche habebit.Nomen adiectiuum,aut cum participio ſuo verbum paſ- ſiuum,aut neutrum ſignificans proprietatem,aut accidens in parte rei,poteſt illius partis dictionem in accuſatiuo vel ablatiuo regere per ſynecdochen.Da exempla de adiectiuis,vt Æthiops albus den- tes,vel dentibus.Æger pedes,vel pedibus.Decorus faciem,vel facie. Da exemplum de verbis & par ticipiis,Doleo caput,vel capite.Tremo manus,vel manibus.Frangor brachium,vel brachio.Fractus membra,vel membris.

Synecdoche.

SYNECDOCHE quid eſt? Attributio partis ad aliquod totum ſub proprietate verbi vel adiecti- ui:vt Nuda genu.Ager depaſtus ſegetes.Sepes florem depaſta ſalicti.Flores inſcripti nomina regũ. Quot ſunt neceſſaria in ſynecdoche?Tria.Quæ totum, pars,proprietas:id eſt verbum, vel adiecti- uum.Eſtne hîc ſynecdoche,Potens diuitiis,Grauis pietate,Præditus dignitate?Minime.Cur? Quia (vt Valla docuit) hæc figura tantum ad animi, & corporis qualitatem pertinet , nihil ad externa re- ſpiciens: qualia ſunt,Doleo caput. Doleo ilia.Pulcher faciem.Ornatus animum.

Quotuplex eſt ſynecdoche? Duplex,locutionis & conſtructionis. Quid eſt ſynecdoche locutio- nis?In qua pars pro toto ſumitur,aut contrà: vt Octo animæ intrauerunt arcam Noë. id eſt octo ho- mines.Petrus eſt in cælo. id eſt anima Petri. Curtius libro 3,Perſarum erant centum milia,in quæ eques triginta milia implebat.Pro equites implebant. Frequens ſermo in hiſtoricis & poëtis. Quid eſt ſynecdoche conſtructionis ? In qua verbum vel adiectiuũ regit partem in accuſatiuo,vel in abla- tiuo:vt Doleo caput,latus,humeros.& declaratur talis oratio ferè per(habeo): vt Herba longa radi- cem vel radice, id eſt habens longam radicem.

Synecdoche directa & indirecta,

Quotuplex eſt ſynecdoche conſtructionis?Duplex,directa & indirecta.Quid eſt ſynecdoche di- recta? In qua veræ partis dictio in accuſatiuo vel ablatiuo regitur: vt Nuda pedem,vel pede. Quid eſt ſynecdoche indirecta? In qua non vera pars, ſed pro parte adiacens quidpiam reperitur: vt Sum albus veſtem,& ſimilis tibi colorem. Virgilius, Perfuſus ſanie vittas atróque veneno.

QVIBVS licet vti ſynecdoche tam in accuſatiuo, quàm in ablatiuo? Maximè poëtis , proximè deinde hiſtoricis,oratoribus vix vnquam.

DA SYNECDOCHEN apud Poëtas. Virgilius, Omnia Mercurio ſimilis vocémque co- lorémque , Et flauos crines. Idem, Qui genus? vnde domo? id eſt ex qua ciuitate eſtis? ait Seruius. Ouidius,Graius vterque domo. Virgil.Expleri mentem nequit.Idem in Georgicis,Micat auribus,

ac trem

ac tremit artus. De equo loquitur. Horatius, Læuo ſuſpenſi loculos, tabulámque lacerto. Plautus, Sum pedes mobilis. Lucanus, Effuſas laniata comas, contuſáque pectus. Virgilius, Redimitus tempora lauro. Idem, Triſtior & lachrymis oculos diffuſa nitenteis. Synecdoche eſt, quicquid dicat, Aldus. Sillius libro 2, Nam cætera non latet hoſtis. id eſt per cætera, vel in cæteris gerit ſe hoſtem. ait Petrus Marſus. Idem libro 10, Quem poſtquam aſpexit geminatus gaudia ductor. Idem libro 14, Truncatur membra bipenni.

DA SYNECDOCHEN apud hiſtoricos. Cornelius Tacitus, Frigidus iam artus. Idem de Germanis, Tegumen omnibus ſagum fibula, aut, ſi deſit, ſpina conſertum: cætera intecti, totos dies iuxta focum atque ignem agunt. Ibidem de fœminis, Nudæ brachia ac lacertos. Idem, Cætera ſimiles Batauis. Idem, Cætera ſimiles vno differunt. Suetonius in Auguſto, Dalmatico etiam vulnera excepit: vna acie dextrum genu lapide ictus: altera autem, & crus & brachium ruina pontis conſauciatus. Idem in Caligula, Statura fuit eminenti, pallido colore, corpore enormi, gracilitate maxima ceruicis & crurum, & oculis & temporibus concauis, fronte lata & torua, capillo raro, ac circa verticem nullo, hirſutus cætera. Pomponius Mela, Pontus longo, rectóque limite extenſus, ſinuatus cætera. Idem, Sarmatæ totum brachati corpus, & niſi qua vident, etiam ora veſtiti. Idem, Corpora infecti. Idem, Pars nudi agunt, pars tantum obſcœna velati. Solinus, Crinem tonſus eſt. Idem, Alba quaſi mitrula lunatus caput. Idem, Spinis tergum hiſpida. Idem, Hirti corpora, caninis dentibus, ſtridore terrifico. Idem, Hirſuti comam facie tenus. Titus Liuius primo ab Vrbe, Virum cætera egregium. Idem lib. 31, At verò Hannibal ipſe dum murum incautus ſubit aduerſum, femur tragula grauiter ictus cecidit. In ſacris eiuſmodi ſynecdoche frequenter inuenitur tertio Regum, Doleo pedes. Et quarto, Caput meum doleo. In Ieremia, Ventrem meum doleo. Iterum Oppius de bello Aphrico. Brachium gladio percuſſus.

DA SYNECDOCHEN apud oratores. Vix inuenitur, præſertim apud Ciceronem & Quintilianum. Neq; enim dicũt, Doleo caput: Frigeo manus: ſed Doleo mihi caput, Frigent mihi manus, & quod Salluſtius dixit, Antonius pedibus æger in prælio adeſſe nequibat. Cicero, Quintilianúſq;, teſte Valla, dixiſſent, Pedibus ægris. Gellius, Apuleius, & Sidonius non inter oratores habentur: ſed mixti potius dicendi ſunt, & ſcriptores omnigeni. Plinius hiſtoricus eſt in naturali hiſtoria: ideo propter hos non dices ſynecdochen oratoriam eſſe. Gellius lib. 6. cap. decimo, Et caput & ora velatus. Idem lib. 11. cap. 9, Lana multa collum, ceruicéſque circumuolutus. Apuleius primo Metamorphoſeos, Tremore viſcera quatior. in eodem, Iugulũ iſtum dolui. Ibidem, Nunc etiam ſpiritu deficior, & genua quatior. Idem lib. 9, Dij boni quales illic homũculi vibicibus liuedinis totam cutem depicti. ſic idẽ perſæpe Plin. libro 7. cap. 28, Ipſe vulneratus humerũ ac femur, Et libro 10, cap. 2. de phœnice, Aquilæ narratur magnitudine, auri fulgore circa colla, cætera purpureus. Idem lib. 36. cap. 4, Eſt & alia iris, cætera ſimilis & prædura.

REGVLA QVINTA DE OPVS.

Poſcit Opus ſextum, tolerans quandoque ſecundum:
Vt mihi opus libro eſt. At opus dux, Tullius inquit,
Eſt nobis. Vt opus Plautus, ſic vtitur vſus.

Opus regit ablatiuum cum datiuo, intercedente verbo ſubſtantiuo: habet quoque, ſed rariſſime, genitiuum pro ablatiuo: vt Opus eſt mihi libro, Indigeo libro: & (vt Barbari loquuntur) Habeo ad faciendum de libro. Sic, Opus eſt mihi armis, auxilio, &c. Cicero libro 9. epiſtolarum. Authoritate tua nobis opus eſt, & conſilio, & etiam gratia. De genitiuo, Apuleius libro 9, Mihi operæ eius opus eſt. Ouidius ſecundo de Arte, Nec minor eſt virtus, quàm quærere, parta tueri:
Caſus ineſt illic, hic erit artis opus.

Opus. AT OPVS dux, Tullius, &c. Opus capitur pro (neceſſarius) interdum adiectiuè indeclinabilis, & ita quemuis caſum ſecum permittit: vt Opus eſt mihi medicus: Intelligo tibi multa eſſe opus. Cicero 2. epiſtolarum ad Curionem, Dux nobis & author opus eſt. Idem ſexto ad Atticum, Dices nummos mihi opus eſſe ad apparatum triumphi. Et libro 15, Video mihi opus eſſe viaticum. Cornelius Nepos in vita Attici, Quæ amicis ſuis opus fuerant, ex ſua re familiari dedit. Cæſar libro primo de bello Gallico, Reſpondit, ſi quid ipſi à Cæſare opus eſſet, ſeſe ad eum venturum fuiſſe. Sic, Opus eſt mihi conſilio à te. Titus Liuius 34, Quæ alia opus eſſet. Idem 40, Ad comparanda ea quæ in rem

opus

opus erant. Cicero 2. in Verrem, Multa ſibi opus eſſe. Idem ad Terentiam vxorem, Siquid opus erit, ſi quid acciderit noui, facies vt ſciam. Terentius in Heautont. Alia quæ opus ſunt, comparet.

VT OPVS Plautus, &c. *Vſus* capitur aliquando pro opus, & regit ſimiliter ablatiuum cum datiuo, intercedente verbo ſubſtantiuo, præſertim apud Plautum, & quandoque apud alios: vt Eſt mihi vſus libro, veſtibus, doctrina, conſilio. Et Plautus in Aſinaria, Viginti iam vſus eſt filio argenti minis. Gellius lib. 1. cap. 14, Propterea pecuniam, qua ſibi nihil eſſet vſus, ab iis, quibus eam ſciret vſui eſſe, non accipere.

OPVS PRO neceſſario quotuplicem conſtructionem habet? Quadruplicem. Primo habet ablatiuum cum datiuo, intercedente verbo ſubſtantiuo, & Græco more, verbo (*Habeo*): vt Opus eſt mihi libro, Opus habeo libro. Hoc poſteriore loquendi modo non vtimur, teſte Diomede, quanuis in ſacris dicatur, Dominus his opus habet. Et apud Eraſmum quodam in loco, Opus habent iis.

Secundo Opus conſtruitur cum ablatiuo, intercedente præpoſitione de vel in. Cum ablatiuo, vt Opus eſt mihi de libro. Cicero libro 7. epiſtolarum, Opus eſt huic de limatulo & polito tuo iudicio. *Limatulus*, limatula, limatulum, diminutiuum à *Limatus*, id eſt acer, acutus, ſeuerus, caſtigatus. Cicero lib. 13, Si qua in re opus ei fuerit, iuueris. Additur interdum à vel in, ſed non ſignificatur res qua indigemus. Titus Liuius 34, Ad comparanda ea quæ in rem opus erant. hîc opus capitur adiectiue: quid pro in quo: nihil pro in nullo: vt Siquid opus eſt tibi opera mea, fac vt ſciam. Sic, Nihil te læſi. Siquid te offendi, oro veniam.

Budius cō-poſite legit delimatulo.

Tertio vetuſte cum genitiuo reperitur, quod iam vix auſim imitari: vt Opus eſt mihi auxilij tui. Olim etiam cum aliis caſibus: vt Opus eſt mihi librum. Plautus in Truculento, Puero opus eſt cibum. Sic vſus. Idem in Pſeudulo, Ad eam rem vſus hominem aſtutum.

Quarto adiectiue cum nominatiuo, & veriuſlibet numeri accuſatiuo: de aliis caſibus non habeo teſtimonia: vt Opus eſt nobis author. In ſacris, Non eſt opus bene valentibus medicus. Quint. Claudius apud Gellium lib. 17. cap. 2, Nihil ſibi diuitias opus eſſe, id eſt neceſſarias, veteres compluſculi ita dixere: nec ratio (inquit Gellius) dici poteſt, cur rectius ſit diuitiis opus eſſe, quàm diuitias: niſi qui grammaticorum noua inſtituta, vt Temenon hiera, id eſt templorum ſacra obſeruant. & recte me hercule Gellius, quum perſæpe ita loquatur linguæ Latinæ parens Cicero, vt ipſe oſtendit. Ego autem ſemper in ea fui opinione, vt non grammaticorum inſtituta pro loquendi lege haberem: nam potius cum Valla, quod ad elegantiam pertinet. Ego pro lege accipio quicquid magnis authoribus placuit: quales ſunt Cicero, Quintilianus, Liuius, Plinius, & cæteri.

QVOMÓDO differunt *Opus*, & *Opera operæ*? Opus, eſt operationis effectus, vt carmen, domùs. Hinc dicimus Opera authorum. Opera, eſt actio, labor, & induſtria operantis: vt Do operam grammaticæ, id eſt adhibeo laborem & diligentiam. Indigeo opera tua, id eſt induſtria vel auxilio. *Operæ* etiam dicuntur ipſi operantes, ſiue ſerui, ſiue mercenarij. Cicero pro Flacco, Operæ faceſſant, ſeruitia ſileant. Ab opera fit operæpretium, id eſt fructuoſum, & ad rem pertinens, aut decens, vt vtile, iucundúmque. Cicero, Operæpretium erat ludentes intueri. Iuuenalis, Eſt operæpretium penitus cognoſcere, toto Quid faciant, agiténtque die. Liu. Facturúſne operæpretium ſim, ſi res geſtas pop. Romani ab initio perſcripſerim. Aliquando pretium poſtponitur. Plinius, Id vero audire pretium operæ ſit. Gellius ſimiliter quodam in loco pretium operæ, pro operæ pretium dixit. Nonnunquam ſubauditur. Perſius, Eſt operæ ciues Lunai noſcere portum. *Opus* pro opera interdum capitur. Virgilius, Mollibus è ſtratis opera ad fabrilia ſurgit. Aliquando opus indeclinabile nomen, pro neceſſario ſubſtantiue regit datiuum indigentis, intercedente verbo ſubſtantiuo, & ablatiuum rei qua indigemus, vt antè docui. Virgilius, Nunc animis opus Ænea, nunc pectore firmo. Hinc peropus, id eſt valde neceſſarium. Terentius in Andria, Sed nunc peropus eſt, aut hunc cum ipſa, aut aliquid de illa me aduerſus hunc loqui. hîc pro ablatiuo infinitiuum habet. Sic etiam, Opus eſt gratiam habere benemerentibus.

REGVLA SEXTA DE ADIECTIVIS verbalibus.

Actiuè ſignans verbale dabit genitiuum
Mobile: ceu quædam, quorum vix ſcitur origo.

Adiectiuum verbale actiue ſignificans, regit genitiuum, vt quædam adiectiua, de quibus an verbalia ſint, ambigitur: vt Amans vini, Patiens frigoris, Doctus pilæ, Indoctus logicæ, Conſultus iuris,

Signi

Significatiuus belli, Cupidus ludi, Ferax tritici, Studioſus virtutis, Nuntius veri, Conſcius recti, Docilis praui, Docibilis dei, Gnarus militiæ, Ignarus viæ, Prodigus pecuniæ, Rudis literarum, Memor beneficij, Immemor patriæ, Compos voti, Impos mentis, Particeps furti, Dubius vitæ, &c.

Cur dixiſti in ſexta regula actiuè ſignificans? Quia aliter nunquam per hanc regulam regeret genitiuum, vt Vapulans, Percuſſus, Trepidus, &c. Vtrum debent ſemper ab actiuis deſcendere? Minime: quia ſic doctus, conſultus, &c. non pertinerent ad hanc regulã, cum deſcendant à doceor, conſultor, &c. ideo actiue ſignificare, eſt actiue declarari: vt Doctus, qui ſcit. Conſultus, qui aliis recte conſulit, &c. An omnia actiue ſignificantia verbalia adiectiua regãt caſum huius regulæ? Non: quia opus eſt vt ſint ab authoribus non futilibus cum genitiuo inuenta: ideo, Legens librorum, Bibens vini, Comedens nefrendis, &c. non dicemus, donec apud bonos authores inuenerimus.

QVOMODO differunt Amans vini, & Amans vinum? Amans vini, eſt qui multum vinum cupit, & ex conſuetudine amat: nec præſens tempus hîc magis ſignificatur, quàm præteritum: eſtque Amãs nomen comparabile: vt Amantior vini, amantiſſimus vini. Amans vinum, eſt qui iam amat vinum, & participium eſt, nec comparatur. Sic Patiens frigus, qui patitur frigus, participium eſt. Patiens frigoris, qui per multam conſuetudinem frigus facile tolerat: & comparatur, patientior, patiẽtiſſimus. Multos videmus patientes frigus, minime patientes frigoris. Doctus grammaticam, qui grammaticam didicit, etiam ſi neglexerit, participium eſt. Doctus grammaticæ, qui multo vſu grammaticam callet, nomen eſt: & comparatur doctior, doctiſſimus. ita dices in reliquis. Propter hanc cauſam ſolet hoc regimen dici regimen actus conuerſi in habitum.

QVOTVPLICIA adiectiua regunt caſum huius regulæ? Vndecuplicia. Primo nomina in ans & in ens, vt Amans virtutis, Fugiens vitij. Da authoritatem. Seneca, Amantes tui ama. Iuuen. Viue bidentis amans. Quintilianus, Vt amantiſſimos mei pleniore obſequio demererer. Propter cõparationem, & conſtructionis variationem hæc nomina fieri in 2. Æneidos dicit Seruius. Salluſtius, Catilina patiens inediæ, algoris, vigiliæ, ſupraquàm cuiquam eſt credibile. Terentius, Herus perliberalis & fugitans litium. Cæſar 1. de bello ciuili, Nemo erat tam tardus, & fugiens laboris. Terentius, Fidens animi ſui. Quomodo differunt, *Fidens animi*, & *Fidens animo*? Fidens animo, id eſt fortis & animoſus. Fidens animi, qui etiam pro tempore animum fidentem facit, alioqui degenerem. vt Sinon apud Virgilium 2. Æneid. -fidens animi, atque in vtrunque paratus, Seu verſare dolos, ſeu certæ occumbere morti. Fecerat certe ille animum aliàs degenerem, tunc fidentem, ait doctiſſimus Badius. In ſacris, Non ſimus concupiſcentes malorum. Apuleius 9, Metamorphoſeos, Noſcendæ rei cupiens. Tacitus, Vulgus cupiens voluptatum. In ſacris, Saulus adhuc ſpirans minarum & cædis. Virgilius, Dij maris & terræ tempeſtatúmque potentes. id eſt dominantes. Quando verò ſignificat diues, regit genitiuum vel ablatiuum, per regulam, Dat patrium aut ſextum tibi copia ſicut egeſtas. Viri potens, id eſt nubilis. Abſtinens pecuniæ, & continens iuſtitiæ, apud peritos inuenies. Reuerens dei. Ouidius de Pyrrha, Nec reuerentior vlla deorum. Salluſtius, Appetens alieni. Cicero, Nihil eſt appetentius ſimilium ſui. Virgilius, Seruantiſſimus æqui. Timens & metuens virgæ. Iuuenalis, Metuens virgæ iam grandis Achilles. Iohannes eſt rerum ſuarum negligens. Tacitus, Vitellius amicorum inimicorúmque negligens. Cicero lib. 3. de Officiis, Virtus eſt efficiens vtilitatis. Plautus, Audiens imperij. Præſtans animi. Statius 1. Thebaidos, Haud tulit armorum præſtans animíque Choroebus. Quid diſcriminis eſt inter *Præſtans animi*, & *Præſtans animo*? Præſtans animi dicitur, qui animum præſtantem facit: vt Iuuenes quibus per ætatem præſtantior animus eſſe nequit. Præſtans animo eſt, cui eſt animi præſtantia: & maioris laudis eſt præſtantem animi eſſe, quàm præſtantem animo. hoc docuit nos doctiſſimus Badius noſter. Virgilius, O præſtans animi iuuenis, Seruius ait pro Præſtans animo: quia Græco more interim genitiuus pro ablatiuo ponitur. Placet tamen Badiana differentia. Virgilius in quinto, Nanque furens animi, dum proram ad ſaxa retorquet pro animo, teſte Seruio. Ambigẽs gloriæ, teſte Diomede. Diuus Ambroſius, Cancer vt eſt appetens cibi, ita proſpiciens periculi. Sitiens ſanguinis. Sillius 3, Atque ille haud vnquam parcus pro laude cruoris, Et ſemper famæ ſitiens. Gellius lib. 12. cap. 2, Pecuniæ ſitientem. Cicero in 2. de Oratore, Sitiens iſtarum rerum. Idem 2. de Oratore, Sui deſpiciens. Idem ad Brutum, Iuris dignitatiſque retinens Gellius lib. 10. cap. 20, Salluſtius proprietatem in verbis retinentiſſimus, conſuetudini conceſſit. Cicero pro Plancio, Retinens iuris & libertatis. Tacitus, Intelligens falſi. Cicero 2. de finibus, Cuiuſque eius generis intelligens ac copioſus. Tacitus, Ad Thraſeam mortis agentem quæſtor conſulis miſſus. Idem Tacitus, Is vrbanæ militiæ impiger, bellorum inſolens. Cæſar

in 2,

1. de bello ciuili, Erat in oppido multitudo inſolens belli, diuturnitate otij. Salluſtius in Catil. nſolens malarum artium. Gellius lib. 10. cap. 22, Morum inuadunt prorſus inſolentes. Cornelius Tacitus, Corpora hominum ſaluitria & ferentia laborum. Apuleius primo Metam. Illud horæ ane-nui me cetera dehiſcente, ima tartara, inque his canem cerberum prorſus eſurientem mei proſpe-iſſe. Illud horæ, pro illa hora eleganter dixit. Cæſar 6. de bello Gallico, A multitudine oppreſſus, eſui deſperans. Salluſtius in Iugurtha, Perfugæ regionum ſcientiſſimi. Gellius 18, Vir apprime inguæ Latinæ ſciens. Idem libro quarto, Vir literarum veterum diligentiſſimus. Idem libro 10. ap. 12, Phauorinus philoſophus memoriarum veterum exequentiſſimus. Idem libro 13. cap. 23, In-requens iuui vocum Latinarum. Idem 17. capite 5, Rhetoricus quidam ſophiſta vtriuſque linguæ ciens. Titus Liuius 10. ab vrbe, Gallorum corpora intolerantiſſima laboris atque æſtus. Idem 34, Non ferme deſunt irarum indulgentes miniſtri. Cicero pro Quintio, Sui negotij bene gerens. Pli-ius 6. epiſtolarum, Alieni abſtinentiſſimus, ſui diligens.

SECVNDO tegunt caſum huius regulæ adiectiua præteriti temporis à participiis paucula: vt ctus pilæ, profuſus patrimonij: id eſt dilapidans, prodigens, profundénſque patrimonium. Da uthoritatem. Salluſtius in Catil. Alieni appetens, ſui profuſus. Horat. in Arte, Ludere qui neſcit, mpeſtribus abſtinet armis, Indoctúſque pilæ, diſciue trochíve quieſcit, Ne ſpiſſæ riſum tollant npune coronæ. Qui neſcit, verſus tamen audet fingere. Ne dicas pilare, ſed pila ludere. Dicimus iam in ablatiuo, Doctus & eruditus bonis literis. Sic Indoctus ineruditus. Cicero de claris oratori-us, Græcis literis eruditus. Idem, Docti & Græcis literis & Latinis Gellius nouitatis nitidæ amator t accuſatiuſi figurate dixit lib. 9. cap. 10, Annæus Cornutus homo ſane pleraque alia non indoctus que imprudens. Et lib. 2. cap. 12, Græcas res eruditi. Et lib. 19. cap 9, Noſtras literas haud incurioſe octi. Eruditus grāmaticæ, Peritus muſicæ. Hoc Cicero etiam cū ablatiuo poſuit pro Cluentio, di-ns, Iure peritior. At Teren. ait, Hic adoleſcentes imperitos rerum in fraudem illicit. Peritus venit antiquo verbo perior: vnde experior in vſu eſt, cuius participium experiens in nomen tranſit, quia aſo dixit experiens laborum & expertus. Diomedes, Expertus belli.

Differúntne *Eruditus, doctus, peritus?* Etiam ſi propriè loquamur. Nam eruditus eſt non rudis: quaſi tra ruditatem poſitus. Doctus qui rationem tenet. Peritus qui etiam experientiam, conſuetudi-mque habet. id eſt expertus. Virg. Expertos belli iuuenes. Quintilianus, Præceptores par eſt non lum eruditos, ſed doctos atque peritos eſſe debere. Conſultus iuris, conſultiſſimus iuris, id eſt do-us, qui aliis conſulit. Horat. Conſultus iuris, & actor cauſarum. Conſultor, qui conſilium petit: ali-ando etiam qui dat. Per compoſitionem dicimus iuriſconſultus, & aliquando iureconſultus, vt reperitus. Nam Cicero dixit iureperitior, & iureperitus legi apud Ciceronem in ſecūdo de legi-s: ideo male putatur eſſe ineptum à Georgio Valla. Horat. primo carminum, Inſanientis dum ſa-ntiæ conſultus erro. Conſuetus malarum artium. Cicero ſecundo ad Atticum, Inſuetus contume-e. Sillius lib. 10, Stupet incōſuetus opimę Sidonius menſæ miles. Amplexus: & complexus amici, ad doctos etiam leges. Verſus animi. Tacitus, Qui verſus animi modò numen pauefcere, modò nis aduerſantis populi terreri. id eſt pauefcebāt & terrebatur. In quibuſdam videtur genitiuus o ablatiuo poni. Apuleius lib. 11, Oppido ſuſpenſus animi. id eſt vehementer dubitans. Sillius 13, uos vbi tam erectos animi videt. His addunt Feſſus. Idem 7, Id reliquum feſſos opis auxiliſque re. Papin. 3. Thebaid. Tydea circum omnes feſſum bel'ſque viæque Stipantur. Virgil. 1. Æneid. pediunt feſſi rerum. Ouidius ſcitus vadorum dixit. id eſt ſciens. Plautus, Falſus animi Apuleius, repente animi mutatus. Virgilius 4. Georgicorum, Immemor heu, victúſque animi. Apuleius 3. ta. Exterminatus animi. Titus Liuius 24, Contentos libertatis, quaſi continentes actiue dixit. autus & cautus periculi apud doctos inuenies. Præfectus adiectiuum, datiuum regit: vt Præfe-s vrbi. ſubſtantiuum, genitiuum: veluti, Præfectus vrbis. ideo huc non pertinet, vt neque illa, Fur i, Coquus pulmenti, Dux fœmina facti, apud Virgilium. Lingua animi interpres, Literæ amoris ices. Vindex bellicuria, apud Sillium, &c.

TERTIO, Quædam in iuus. Priſcianus, Verbum eſt agendi patiendíque ſignificatiuum. Come-eſt belli ſignificatiuus. Plin. Ruris imitatiuo ait hoc in lib. 5. epiſtol. ad Apollinarem. Multis ſic ntur medici, vt herba expulſiua veneni: vinum incentiuum libidinis: lapis conſiſtiuus ſanguinis: 10 oppilatiua alui. Sic Virtus ſui diffuſiua. Ita Apprehenſiuus, penetratiuus, &c. *Verbalia in iuus.*

n quotuplici differentia ſunt verbalia in iuus? In triplici. Quædam diſpoſitionem dicunt, vt nificatiuus, aptus ſignificare. Quædam pro præſenti capiuntur, vt Seruus fugitiuus, qui fugit.

Quædam

Quædam paſſiue ſignificant, vt Tempus ſucciſiuum. Plinius vocat quod ſucciditur. Natiuus, qui naturaliter naſcitur.

In idus. QVARTO in idus quædam, vt Cupidus gloriæ, Auidus pugnæ. Plinius, Natura hominum eſt nouitatis auida. Plautus, Leno auri cupidus. Ouidius, Cupidus ſtudiorum quiſque ſuorum. Sic Cupidus vini. Plautus antiquè dixit in ablatiuo, teſte Nonio in Pſeudulo, Vino modò cupidæ eſtis. pro vini. Diomedes, Timidus virgæ. Inuidus alieni, Pauidus mortis, Prouidus futuri, Improuidus futuri, apud Liuium. hoc etiam aliquando datiuum regit. Tacitus, Vitellius oſtentui erat, ignarus militiæ, improuidus conſiliis. Picus, O amor, ô pietas noſtris bene prouida rebus. & rectè: ſiquidem dicimus prouideo futurum, & prouideo rebus meis. Titus Liuius quinto ab vrbe, Trepidi rerum ſuarum. Sillius in ſecundo, Dum pauitant trepidi rerum, feſſique ſalutis. Trepidi rerum, id eſt nullam ponentes in rebus ſpem. Feſſi ſalutis, id eſt laborantes inopia ſalutis. Apuleius libro 4. Metamorphoſeos, Trepidi religionis vrgemur. Impauidus mortis. Sillius 12, Impauidus ſopni ſeruat pecus. Sic Pauidus mortis. Callidus technarum. Tacitus, Nemo illa tempeſtate militaris rei callidior habebatur. Idem, Auida diſcordiarum ciuitas. Turbidus animi apud Tacitum, pro turbidus animo, videri poteſt poſitum. Sic Sillius in 13, Turbidus auſi. Sed dare poteſt quis differentiam, qualem dat Badius inter Præſtans animi & Præſtans animo. Reperitur ſimiliter Validus. Tacitus, Animi validus, & corpore ingens.

In ax. QVINTO, Quædam in ax, vt Rapax auri, Capax mentis, Ferax tritici, Fugax luxuriæ, &c. Ouidius, Tempus edax rerum, túque inuidioſa vetuſtas Omnia deſtruitis. Idem, Sanctius his animal mentíſque capacius altæ Deerat adhuc.

Quotuplicem conſtructionem habet *Capax*? Triplicem. Primo regit genitiuum. Priſcianus, Partes compoſiti ſunt prioris ſenſus capaces. Tu es ingenij capax. Secundo regit ablatiuum, vt Capax tribus equis. Plinius libro ſecundo epiſtolarum, Villa vſibus capax, non ſumptuoſa. Tertio admittit accuſatiuum cum præpoſitione ad, vt hoc ſtabulum eſt capax ad tres equos. Plinius lib. 38. cap. 5. Capaci ad ſextarios tres. Apuleius nouitatis amator, ſine præpoſitione accuſatiuum dedit lib. 2. Metamorpho. Tu puer ætatem & pulchritudinem capax eius es. Frequentius habebit genitiuũ: vt Quanti capax eſt fidelis? ſic contrarium incapax. Non omnis ager eſt ferax tritici. Vergilius, teſte Nonio, pro genitiuo ablatiuũ poſuit, dicens, Illa ferax oleo. Seneca, Eſt vitiorum fugax. Symmachus Auſonio, Iactantiæ fugax, garrulum iudicem pertimeſcis. Horatius in Arte, Vtiliúmque ſagax rerum, & diuina futuri. Hic diuinus diuina diuinum, quia actiue ſignificat, etiam habet genitiuũ. Ouid. Iſta tenax ſegetis creſcere lappa ſolet. Perſius, Parca tenax veri. Horatius, Iuſtum & tenacem propoſiti virũ. Plin. lib. 25. cap. 2. Omnium vtilitatum & virtutum rapaciſſimi. Spernax mortis. Sil. lib. 8, Ductor Piſo viros ſpernaces mortis agebat. Stat. 3. ſyluarum, Audax ingenij. Tacitus, Procax otij & poteſtatis temperatior. Hîc temperatus regit genitiuum, & pertinet ad ſecundum modum. Idem, Amicitiæ fallaces. ſingularis numeri eſt amicitiæ. Sic dices, Iſte eſt ſodalicij fallax. Tacitus, Opum contemptor, recti peruicax.

In oſus. SEXTO, Quædam in oſus, vt Ambitioſus dignitatis, Studioſus pecuniæ, Curioſus alienæ vitæ. Cicero de amicitia, Pilæ ſtudioſi fuerunt. Franciſcus Philelphus, Quid enim earum ſumus rerum curioſi, quæ animæ curas non alimunt, ſed augent? Tacitus, Summi diſcriminis incurioſus. Exoſus & peroſus magis ad ſecundum modum pertinent: quia cum accuſatiuo (vt ego ſentio) ſunt participia præteriti temporis: licet verba eorum exodi & perodi exoleuerunt. Exoſus igitur & peroſus aliquãdo nomina ſunt, & regunt genitiuum. Boëtius 2. de Conſolatione, Vitæ huius exoſa. Gellius lib. 15. cap. 20, Bibendi exoſus. Multo ſæpius cum accuſatiuo leguntur, & ſunt participia. aſtipulatur mihi Calepinus. Boëtius 2. de Conſolatione, Nondum eſt ad vnum te omnis exoſa fortuna. Gellius lib. 15. cap. 20, Mulieres exoſus. Curtius lib. 5, Solitudinem peroſus. Ibidem, Parricidium exoſi. Et libro 7, Patrios mores exoſus es. Columella lib. 10, Immundam ſegnitiem peroſa eſt. Quintilianus lib. 1, Qui modò legitimam diſciplinam non ſint peroſi. Hæc eò diligentius annotaui: quia quidam noſtratium alioqui haud indoctus, male docuit hoc modo, Exoſus bella, poëtice dicitur. Orator diceret odiens bella, quod falſum eſt: quia Exoſus bella, tam eſt oratorium quàm poëticum. Odiens verò nec in oratorio, nec in poëtico vſu eſt: vt neque verbum odio, niſi admodum raro. Virgil. libro 5, Iuppiter omnipotens, ſi nondum exoſus ad vnum Troianos. Ouidius, Ille peroſus opes, ſyluas & rura colebat. Simplex Oſus etiam accuſatiuum habet. Gracchus, Semper eos oſi ſunt. Plautus in Amphitryone, Inimicos ſemper oſa ſum.

Quotup

Exoſus tripliciter capitur. Quotuplicem conſtructionem habet *exoſus*? Triplicem. Primo eſt nomen cum genitiuo. Boëtius, Vitæ huius exoſa. Secundo eſt nomen paſſiue acceptum cum datiuo. Gellius lib. 2. cap. 18, Non omnes modo diis exoſos eſſe. Id eſt à diis haberi odio. Sic etiam peroſus. Suetonius in Tyberio, Deos obſecro vt te nobis conſeruent: & valere nunc, & ſemper patiantur, ſi non populo Romano peroſi ſunt. Id eſt dij non habentur odio à populo Romano. Bene ergo dicit Pſeudocurtius in epiſtolis, Horum vita vituperanda eſt, & mihi exoſa. Tertio Exoſus participium, accuſatiuum regit: vt Exoſus Troianos. Sic etiam peroſus.

In ius. SEPTIMO, Pauca in ius, vt Dubius itineris. Nuntius veri, Præſcius futuri, Conſcius ſceleris, &c. Ouidius 1. Metamorphoſeos, Veri quaſi neſcia quærit. Virgilius 1. Æneidos, Et mens ſibi conſcia recti. Sic Nullius ſum mihi conſcius. Pro genitiuo inuenitur datiuum habere. Ouidius, Conſcia deliciis illa fuere meis. Scius rerum veterum. Hinc ſciolus, parum ſciens. Inſcius, neſciens: vt Inſcius militiæ, quod figurate per accuſatiuum dicitur. Turpilius in Epiclero apud Nonium, At enim ſcies, quæ fuiſti inſcius. Virgilius 4. Æneid. Tam ficti prauíque tenax, quàm nuntia veri. Nuntius, qui nuntiat, & quod nuntiatur, teſte Feſto. Quod nuntiatur etiam in neutro genere rectè nuntium dicitur, vt bene docet Mancinellus. Curtius libro 7, Initi conſilij innoxius. Sillius libro primo de Hannibale, Ingenio motus auidus, fideíque ſiniſter, Is fuit exuperans aſtu, ſed deuius æqui. Hic ſiniſter etiam genitiuum habet. In eodem, Vadi dubium. Virgilius 3. Georgicorum, Nec ſum animi dubius, verbis ea vincere magnum Quàm ſit. Potuit hoc per ablatiuum dici, Dubius animo. Et poëtæ noſtri malunt interim, quæ per ablatiuum dici poſſunt, Græcanicè per genitiuum dicere. Sillius libro quinto, Atque hic egregius linguæ. id eſt eloquens. Papinius 3. Thebaidos, Tu tamen egregius fati mentiſque. Sillius libro 9, Anxia fati. Tacitus, Nec ſui anxium. Titus Liuius 35, Anxius gloriæ. Idem 36, Spei liberam, obnoxiam timoris. Hic (libera) etiam genitiuum habet: licet ferè cum ablatiuo legatur, & (obnoxius) cum datiuo.

In ilis. OCTAVO, Paucula in ilis, vt Docilis praui, Suſceptibilis doctrinæ, Penetrabilis armorum & ſcuti. Sic quidam loquuntur, nec damno: licet teſtimonium iam non occurrat. Bombarda eſt penetrabilis muri. Virgilius, Accipe nunc cælum magis hoc penetrabile noſtrum. Paſſiue regit datiuum: vt Lucerna mea eſt cuiuis vento penetrabilis. Statius,

-nulli penetrabilis aſtro Lucus erat. Boëtius in Categoriis Ariſtotelis, Proprium eſt ſubſtantiæ eſſe ſuſceptibilem contrariorum. Plin. Indocilis cæli agricola. Ouid. Praui docilis Romana iuuentus.

Habétne docilis aliam conſtructionem? Etiam. Quia regit etiam accuſatiuum cum præpoſitione, ad Plautus in Bacchidibus, Ad iſtas res docilior. Suetonius in Caligula, Tam docilis ad cætera: natare neſciit. Et cum ablatiuo ſine præpoſitione. Plinius lib. 10. cap. 42, Luſcinias Græco atque Latino ſermone dociles. Sillius 8, Vaniloquum Celtæ genus & mutabile mentis. Oroſius libro 3, Alexander humani ſanguinis inſaturabilis. Valerius Maximus lib. 8, Alexandri pectus inſatiabile laudis. Boëtius in 3. de Conſolatione, Stabilémque ſui fecerit orbem. In ſacris, Erant omnes docibiles Dei. Magis eſt in vſu docilis.

In rus. NONO, Pauca in rus, vt Auarus pecuniæ, Maturus æui, Securus vulgi, id eſt contemnens, aut nihil curans vulgum. Gnarus militiæ, Ignarus hiſtoriæ: Æui maturus, ad Virgilium legitur.

Differúntne *Maturus æui* & *Maturus æuo*? Etiam. Quî? Maturus æui dicitur, qui æuū ſuum probis moribus maturat: Maturus æuo eſt, quem æuum ipſum maturum efficit. Quocirca maiori laudis eſt eſſe maturum æui, quàm æuo, vt ex Seruio collegit doctiſſimus Badius noſter. Columella in præfatione, Armorum ac militiæ gnaros. Virgilius, Ignaróſque viæ mecum miſeratus agreſtes Ingredere. Ignoratio rei eſt, ignorantia hominis. Virgilius, Securus amorum. Perſius, Hic ego ſecurus vulgi. Auarus gloriæ, id eſt cupidus. Tacitus, Famæ nec incurioſus, nec venditator: pecuniæ alienæ non appetens, ſuæ parcus, publicæ auarus. Horatius in arte,

-Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo Muſa loqui, præter laudem nullius auaris. Idem alibi, O ſeri ſtudiorum qui ne putetis, &c. Inſecurus vitæ.

In gus. DECIMO, Pauca in gus, vt Prodigus pecuniæ, Largus opum. Virgilius in 11, Largus opum, lingua melior, ſed frigida bello Dextera. id eſt diues, abundans: non qui donaret opes, ſi credimus Seruio. Badius tamen Largus opum, id eſt qui largitur opes, interpretatur non inepte ſane: quia Virgilius loquitur de Drance homine ſeditioſo, cuius propria eſt largitio, vt alios ſecum in ſeditionem trahat. Plautus in Aſinaria, Largus lachrymarū. Sillius in primo, Prodiga gens animæ, & properare facillima mortem. Plautus per ablatiuum dixit in Aſinaria, Audín' hunc opera vt largus eſt,

noſturna? Sillius octauo, Belli præſagus.

VNDECIMO, Plurima ad certam regulam non redigenda: vt Certus mortis, Memor beneficij, Compos voti, Rudis literarum. Particeps conſilij, &c. Cic. 1. Officiorum, Græcarum literarum rudis. Idem pro Flacco, Rudis eorum. Perſius, Luciferi rudis. id eſt tempeſtatum imperitus. Valerius Maximus, Imperatores compotes victoriarum. Plautus in Captiuis, Ita me rex deorum atq; hominum faxit patriæ compotem. id eſt obtentorem. Liuius lib. 3. in ablatiuo dixit, Præda compotem. Impos, non potens: vt Impos mentis. Potis eſt. id eſt poteſt, Poëtæ metri gratia dicunt, teſte Calepino, quem videre potes: quia compluſcula dicit non ſpernenda. Compos melius genitiuum quàm ablatiuum habet. Memor ſis noſtri, Immemor iniuriæ: notiſſima ſunt hæc. Horat. Parcus aceti. Iuſtinus lib. 6, Pecuniæ adeò parcus fuit, vt ſumptus funeri defuerint. Lucanus nono, Sopni parciſſimus ipſe eſt. Apuleius in ſeptimo, Parcus hordei fuit.

Habétne *Parcus* aliam conſtructionem? Etiam: quia reperitur cum accuſatiuo interuentu præpoſitionis in. Iuſtinus 41, Principibus metu non pudore parent in libidinem proiecti, in cibum parci. Particeps lucri. Cicero pro Sylla, Particeps & conſilij veſtri fuit & timoris. In Pſalmis, Particeps ſum ego omnium timentium te. Particeps etiam admittit accuſatiuum cum præpoſitione ad Tacitus, Natalis particeps ad omne ſecretum Piſoni erat. Fœlix animi. Infœlix animi apud Virgilium leges. Badius ait, Fœlix animi, qui fœlicem facit animum: vt differat à fœlix animo. Sillius 4, O fœlix famæ & latio lachrymabile nomen Hannibal. Et lib. 9, Infœlix auſi. In decimo, Infœlix culpæ. In duodecimo, Infœlix fieri. Vitæ æternæ meritorius theologi dicunt, vt notarij Falſarius literarum. Anceps illius rei apud doctos legi. Exors ſecandi, apud Horatium. Titus Liuius 32, Omnis culpæ exortem. Credulus rumoris apud doctos leges. Sillius 10, Credulus aduerſi. Cæcus animi, pro animo, dictum videri poteſt. Cæcus fati id eſt ignarus. Sillius 2, Hæc cæcus fati diuûmque abeunte fauore Vicino Thetonedebat prælia leto. Certus rei, Incertus vitæ. Macrobius in ſopnum Scipionis, Hippocrates experimenti certus aſſeruit. Tacitus, Diu ſententiæ Vitellij certior fieret. Potuítne hoc aliter dici? Etiam. Quia per ablatiuum cum præpoſitione de. vt Cicero ad Brutum, Me velim de tuis rebus conſiliiſque facias diligentiſſimè certiorem. Ponitur certè genitiuus interdum pro ablatiuo, intercedente præpoſitione de: vt Quid ſit Philippi ignoro. pro de Philippo. Cic. ad Atticum 16, Non video quid eius ſit, ni ſtatim aliquid literarum. Et ſic Valerium multi dixiſſe putant, Cuius morbi æger eſſet. id eſt de quo morbo. Statius 11. Thebaid. Æger conſilij, id eſt triſtia cogitans, ſine conſilio, imbecillis, ait Lactantius. Lucanus 7, Æger quippe moræ, flagránſque cupidine regni. id eſt ægre patiens moram. Valerius Maxim. lib. 5, Pulſu venarum comperit, cuius morbi æger eſſet. Tacitus, Ipſe æger animi. Apuleius 4. Metamor. Ægra corporis. Saucia animi. notetur etiam ſaucius. Solers rerum, Præceps conſilij. Virgilius, Præceps animi. Siniſter fidei, Diuinus futuri. Ouid. 6. Metamor. Vt tamen exemplis intelligat æmula laudis. Ingratus ſalutis, pro de ſalute bene dicitur. Virgilius lib. 10, Proſpicit ignarus rerum, ingratúſque ſalutis. Tacitus, Corruptor amicitiæ cuius ſe ingratum ferebat. id eſt eſſe oſtendebat. Aliter regit datiuum: vt Ingratus domino. Lætus laboris, id eſt de labore. Virgilius 11, Quas illi læta laborum. Sillius 13, Lætus opum. Idem 14, dixit Lætam tumultus. Et 15, Læta laboris. Horatius, Vini ſopníſque benignus. id eſt ſtudioſus. Aliàs datiuum regit: vt Sum tibi benignus. Reus voti, qui aliquid vouit. Virgil. 5. Æneid. Conſtituam ante aras voti reus. Conſtantinus contra aliorum vſum per datiuum vel ablatiuum dixit, Ne ſimus legibus rei. Apuleius 4. Metamor. Iam væcors animi. Sic Amens animi. Virgil. 4. Æneid. Iſque amens animi, & rumore accenſus amaro. Genitiuus videri poteſt pro ablatiuo. Virgil. 10,

-aut ego veri Vana feror. Prudens mercaturæ. Salluſtius in Catil. Laudis auidi, pecuniæ liberales erant. Virgilius, Quum tibi ſollicito ſecreti. Pſalmographus, Dominus ſollicitus eſt mei. Regit etiam datiuum rei cui ſollicitudo impenditur. In Euangelio, Nolite eſſe ſolliciti animæ veſtræ, neque corpori veſtro. Iuſtinianus, Iuris religioſiſſimus. Auſonius in Moſella, -memorabo quietos Agricolas, legúmque catos, fandíque potentes. Expers ad aliam regulam pertinet. Ouidius, Vidimus aſſiduis expertes pacis in armis. Regit etiam ablatiuum, vt patebit. Tacitus, Pollione proauo clarus, neque morum ſpernendus habebatur. Idem, Vt lætitiæ ita mœroris immodicus. Perſius, Es modicus voti, preſſo lare, dulcis amicis. Tacitus, Ambiguus conſilij. Idem, Paulinus ſtrenuus militiæ. Apuleius libro 4, Vir ſublimis animi virtutíſque præcipuus. Sillius lib. 2, -omnia Pœnum Armenti vigilem patrio de more ſequuntur. Vigilem armenti, id eſt ſtudioſè & magna vigilia cuſtodientem armenti. Idem lib. 5, Nec fati melior Mamercus corpore toto Exoluit pœnas.

Quid eius pro quid de eo.

In eod

In eodem. Ille quidem cruda mente & viridiſsimus iræ Ibat. Sillius lib. 9, -flauiſq; comarũ Curio. In eodẽ, Heu patria, heu plebes ſcelerata & praua fauoris. Idem lib. 10, -pro degener altæ Virtutis patrũ. Tacitus, Nec ipſe inglorius militiæ. Sillius 11, Inglorius auſi. id eſt nequiens efficere quod tentabat. Idem 14, Pigra pericli. Idem 15, Quorũ ſerpit Arar per rura pigerrimus vndæ. Hoc dicit, quia leniter fluit. Statius ſecundo Thebaidos, Macte animi. Idem 6. Thebaidos, Feſtinus voti pater. Idẽ 7. Thebaidos, -fidei pacíſq; ſequeſtra Mater eras. Idẽ 11, irrita voti Cuſpis in obliquis inuenit vulnera coſtis. Fertilis tritici terra, Fertilis regio auri, apud doctos legi. Lucanus tamen per accuſatiuũ cũ præpoſitione dixit lib. 9, Fertilis in mortes. Claudianus in quarto Conſulatu Honorij, Munificus laudis, ſed non es prodigus auri, Tacitus, Veſpaſianus acer militiæ anteire agmen, locum caſtris capere. id eſt anteibat & capiebat. Tacitus. Gregarius miles futuri ſocors & ignobilitate tutior præſtabat. Apuleius tertio Metamorphoſeos, Sui periclitabunda. Liuius 32, Inſontem culpæ. Gel. lib. 19, cap. 3, Tenebat amicos noſtros homo ille fandi dulciſsimus. In quibuſdã iam dictis poſſet loco genitiui ablatiuus poni: vt Macte animo, Modicus voto, Flauus, comis, &c. niſi (vt in aliquibus fecit Badius) differentiam ponas: vt ſit Flauus comarum, qui ſibi per artem flauas comas facit. Flauus comis, qui ipſe per naturam flaueſcit comam. Oriundus, id eſt originem trahens ab aliquo, vnde tamen ortus non eſt: vt Ortus ſum in Flandria, oriundus ab Hannonia: quia pater fuit Hannonienſis, Oriũdus regit aliquando genitiuum. Boëtius in 1, de Conſolatione, Cuius oriundus ſis patriæ, reminiſcaris.

Deſpu-terij origo

QVOTVPLICEM conſtructionem habet *Oriundus*? Triplicem. Primo regit genitiuum, ídque rariſsime: vt Cuius oriundus patriæ?

Secundo regit ablatiuum ſine præpoſitione. Apuleius 10, Oriundus patria Corintho, quod caput eſt totius Achaiæ. Florus Corintho oriundus Liuius 8, Cumis erant oriundi. Cumani Chalcidæ Euboica originem trahunt. Columella lib. 1, Liberis parentibus oriundus pro ortus dixit, teſte Calepino. Ambroſius contra aliorum morem oriundus pro naſciturus dixit, teſte eodem, Quomodo ſol viuendi vſum miniſtrat oriundis? id eſt naſcituris.

Tertio capit ablatiuum cum præpoſitione à vel ab, & quandoque ex Liuius. Nati Carthagine, ſed oriundi à Syracuſis. Pſeudocurtius, Sumus ex eadem patria oriundi. ornatius ab dixiſſet.

REGVLA SEPTIMA.

Affinis, ſimilis, communis, par, propriúſque,
Finitimus, fidus, conterminus, atque ſuperſtes,
Conſcius & ſocius, conformis, ſiue propinquus,
Et vicinus, amicus, habet iungi his alienus:
Hæc caſum ternum donabunt ſiue ſecundum:
Cætera quęs damnum ſignabitur vtilitáſve,
Cum terno ponas. Armis fer & aptus ad arma.

Quædam adiectiua regunt genitiuum vel datiuum. vt Affinis ſenectutis vel ſenectuti. Similis patris vel patri. Commune omnium vel omnibus, Par tui vel tibi. Proprius hominis vel homini. Finitimus fluuij vel fluuio. Fidus amici vel amico. Conterminus fontis vel fonti. Superſtes dignitatis paternæ vel dignitati. Conſcius deliciarum vel deliciis. Socius belli vel bello. Conformis imaginis vel imagini. Propinquus vrbis vel vrbi, Vicinus oppidi vel oppido. Amicus ſopni vel ſopno. Alienus conſilij vel conſilio.

Súntne plura talia? Non auſim negare ego certè non notaui plura. Siquis apud probatos authores plura inuenerit, his adiiciat. Terentius in Heaut. Qui æquum eſſe cenſent, nos iam à pueris ilico naſci ſenes, Neque illarum affines eſſe rerum, quas fert adoleſcentia. Affines ſubſtantiue, ſunt viri & vxoris cognati.

Quæ eſt differentia inter *Similis tui* & *Similis tibi*? Nulla: etſi Diomedes dicat, Sum ſimilis tui moribus, & ſimilis tibi figura, quia vtrunque indifferenter reperitur. Cicero actione quarta in Verrem, Si aliqua in re Verri ſimilis fuero. de moribus loquitur. Idem lib. 5. de Finibus, Non video cur nõ potuerit patri eſſe ſimilis filius. nõ loquitur de figura, ſed de moribus, & doctrina, ingenióq;

Nicomachi filij Ariſtotelis. Liuius 1. ab vrbe, Fratri ſimilior quàm patri. de moribus loquitur. De figura in genitiuo, Plaut. in Menæchmis, Nec aqua aquæ, nec lacte lacti (credere mihi) vſquam ſimilius eſt, quàm hic tui eſt, tuque huius. Sæpius tamen per genitiuum mores ſignificamus. Terent. Saluus ſit filius: ſpero ſimilis eſt maiorum ſuorum. Ouid. Similis non fuit ille tibi. Plautus, Eſſe illorum ſimiles expetunt. Abſimilis, id eſt multum diſsimilis, ponitur ſæpiſsime cum negatione: vt Non abſimilis, Haud abſimilis, id eſt multum & planè ſimilis. A ſimilis eſt verbum *Simile*, quod quidam ſordidum cenſent: vtitur eo Boëtius in 3. de Conſolatione, expertus ſortis periculoſum tyrannus, regni metus pendentis ſupra verticem gladij terrori ſimilauit. Et Calepinus apud Martialem putat reperiri: ſed multi eo loci legunt per quintam vocalem in ſecunda ſyllaba ſimulent: Quum ſint crura tibi, ſimilent quæ cornua Lunæ. Iuſtinianus, Ius iſtud non ſolum humani generis propriũ eſt, ſed & omnium animalium. Idem, Ius gentium commune humano generi. Donatus, Commune trium. Lucanus lib. 1, Quem metuit, par eius erat. Sillius 4. Ætatis, mentiſque pares. Græcanicè pro ablatiuo dixit, quia ſum tibi par ætate rectè dicimus. Virgilius 2, Æneidos, Par leuibus ventis, volucrique ſimillima ſopno. Seruius dicit datiuum pro genitiuo poni: tanquam per genitiuum honeſtior ſit locutio. Dicimus par eſt, id eſt, decet & æquum eſt. Plinius 37. cap. 2, Nero, vt par erat principem, vicit omnes ccc. ſeſtertijs capedinem vnam comparando. Nota *Comparo* pro emo: quia nonnulli putarunt eſſe opicum. *Finitimus*, id eſt propinquus. Iuſtinus 44, Chalybes fluuij huius finitimi appellati. Cicero 1, de oratore, Eſt finitimus oratori poëta. *Fidus*. Virg. in 12, Prætereа regina tui fidiſlima dextra Occidit ipſa ſua. ergo fidus regit genitiuum, teſte Priſciano. Sæpius datiuum habet. Ouid. 2. Metamorphoſ. -tu tantum fida ſorori Eſſe velis. *Conterminus*, id eſt confinis & proximus. Apuleius ſexto Metamorphoſeos, Quum primum prædicti iugi conterminos locos appulit, videt rei letalem difficultatem. Sæpius datiuum habet. Ouid. Ardua morus erat gelida contermina fonti. *Superſtes* cum datiuo paſſim reperies, cum genitiuo rarenter. Florus de bello Cæſaris & Pompei, Superſtes dignitatis ſuæ vixiſſet. Conſcius in præcedenti lectione paruit. Socius additur à doctiſſimo Badio. Iob 30, Socius ſtruthionum. *Conformis* cum genitiuo legitur apud diuum Hieronymum, Conformes fieri imaginis filij Dei. Propinquus, vicinus, & amicus iunguntur à Nebriſſenſi: ſed adiectiue ſumpta ſæpius datiuũ habent. Horat. in Sermonibus. -niſi nos vicina triuici Villula cœpiſſet. De datiuo, Ouid. Mala ſunt vicina bonis. Plin. Calx eſt frumẽto inimiciſsima. Salluſt. in Catilinario, Ille eos in domum Bruti perduxit, quod foro propinqua erat, neque aliena cõſilij propter Semproniam. Seneca, Alienus ambitioni. Cic. Aliena rationi noſtræ. Dices etiã Alienus à conſilio. Cicero, Non alienus à Scæuolæ ſtudiis.

Adiectiua datiuũ regentia.

CAETERA quæ damnum, &c. Cætera adiectiua quibus ſignificatur quæpiam vtilitas, vel damnum, regunt datiuum: vt Album eſt nigro contrarium. Hyems eſt nobis grauis. Vir moleſtus omnibus. Infeſtus hoſti. id eſt valde moleſtus. Infenſus diſcipulo. id eſt vehementer iratus. Dulcis amicis, Aſper populo, Gratus agricolæ imber, Iucundus omnibus cantor, &c.

QVOTVPLICIA ſunt adiectiua huius regulæ? Quintuplicia.

Contrarietatis adiectiua.

PRIMO adiectiua aduerſitatis ſiue contrarietatis, Ouid. Qui color albus erat, nunc eſt contrarius albo. Hinc verbum contrarior apud doctos nunquam legi: etſi apud philoſophaſtros ſit frequens. Fortuna eſt mihi aduerſa. id eſt contraria. Hinc verbum Aduerſor, aduerſaris, id eſt aduerſus ſum: & regit datiuum, Neque tuæ libidini aduerſabor.

Quotuplex inuenitur *Aduerſus*? Triplex. Aduerſus nomen, id eſt contrarius: vt ventus eſt nautæ aduerſus. Aduerſus participium ab aduertor, id eſt à fronte: vt Aduerſa Chriſti vulnera. id eſt quæ antè ſunt. Aduerſis vulneribus Catilina occubuit. Huic contrarium eſt auerſus ab auertor vt Auerſa vulnera, quæ dantur à tergo, quod eſt ignominioſum. hinc auerſor, auerſaris cum accuſatiuo, id eſt ſperno. Boëtius, Auerſamini igitur vitia, colite virtutes. Tertio aduerſus vel aduerſum, eſt præpoſitio deſeruiens accuſatiuo caſui capiturque tam in bonam quàm in malam partem. Huius ordinis eſt etiam grauis. Iuuenalis, Iam grauis es nobis, & ſæpe emungeris, exi. Vir grauis, id eſt moratus & conſtans. Huic contrarium eſt leuis: vt vir leuis, id eſt nequam & nihili. Læuis priore longa, aut diphthongata, id eſt planus, non aſper: vnde læuor, vel læuitas, aut læuitudo, læuigo, complano & polio. Lenis cum n, id eſt mitis, & minime aſper, ad animum refertur. Nulli volo eſſe iniurius Rebellis magiſtro. Hinc rebello etiam cum datino, vt Rebellas præceptori. ſic alia quædam contrarietatis verba: vt Bos obluctatur trahenti. Piſcis renititur flumini. Plin. Difficilius eſt voluptati repugnare, quàm iræ.

SECVNDO, Adiectiua proximitatis. Cato, Proximus ille Deo qui ſcit ratione tacere. dicimus etiam cum accuſatiuo, Proximus Deum, vt pòſt declarabo. Confinis agro noſtro, Familiaris Petro, hoc poteſt genitiuum habere, ſed tum magis ſubſtantiuè capitur. Intimus mihi es,&c. Reducuntur huc propè & iuxtà loco nominum poſita vel aduerbia ſcentia: vt Propè eſt dominus timentibus ſe. Multa verba proximitatis regunt datiuum: vt Propinquo, Adhæreo,&c.& Solini verbum Proximo, quod vt alia, pro datiuo poteſt habere accuſatiuum cum præpoſitione ad. Solinus, Geloni ad hos proximant. Idem, Gelonis Agathyrſi collimitantur. *Proximitatis.*

TERTIO, Verbalia in bilis paſſiuæ ſignificationis. Horatius, Hic tibi ſit potius, quàm tu mirabilis illi. Virgilius, Nec viſu facilis, nec dictu affabilis vlli. Sillius 1, Superſq; habitabile ſaxum. Horatius, Nulli flebilior quàm tibi. Virgil. Hoc ſcutum nullis ſagittis eſt penetrabile. Riſibilis, Hinnibilis & cætera neotericorum figmenta datiuum non regunt. Poſſibilis ne penitus opicum habeatur. Apuleius 1. Metamor. Nihil impoſſibile arbitror. *Verbalia in bilis.*

QVARTO, Verbalia nomina in dus. Ouid. Sæpe tibi pater eſt, ſæpe legendus auus. Statius, Legendus fratri iuuentus Thebane iaceres. Ouid. Pauper amet caute, timeat maledicere pauper: Multáque diuitibus non patienda ferat. Horat. Si vis me flere, dolendum eſt primùm ipſi tibi. nomen eſt aut nominatiui caſus gerundium, quod placet. Legendus nomen, id eſt dignus legi, aut qui debet legi. Legendus participium, id eſt qui legetur. ita dices in reliquis. *In dus.*

QVINTO, Plurima de quibus non datur certa lex: quæ ſemper ex ſe, vel ex adiuncto commodum vel incommodum, damnum vel vtilitatem important. In ſacris, Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua. Dilectus meus mihi, & ego illi. Vir ſanguinis eſt exoſus Deo. id eſt odio habetur. Columella, Terra pulla vinetis eſt habilis. Fidus amico, Fidelis domino, frequens differentia, non perpetua. Intentus ſtudiis, Maleuolus bono, Vtilis virtuti, Inuidus patri: Audiens dicto, nomen eſt, teſte Diomede. Poteſt huic addi ſecundus datiuus. Liuius 7. Decadis quartæ, Dicto audiens eſſet flamen pontifici. Sic cum datiuo leges, Gratus, Ingratus, Iucundus, Iniucundus, Perfidus, Infidus, Dulcis, Amarus, Congruus, Proſper, Secundus, Dexter, Obnoxius, id eſt ſubiectus & obligatus,&c. Peſtifer, Exitialis, Letalis, Odioſus, Malus, Nequam,&c. Virgil. Sis bonus ô fœlíxque tuis. Sapiens, Qui ſibi nequam, cui bonus? Petrarcha, Infamis mulier, multis infauſta maritis. id eſt infortunata. Seneca, Cunctis eſto benignus, nulli blandus, paucis familiaris, omnibus æquus. Deus omnibus idem. In hymno, Nunc nobis ſancte ſpiritus vnum patri cum filio. (vnum) ſubſtantiuum eſt. Potus ægroto ſaluber, Aër incolis inſaluber. Plinius, Fideliſſimi antè omnia homini canes, & equi. Literæ tuæ fuerunt mihi iucundæ & gratæ. id eſt vtiles cum voluptate. Gratus eſt cum vtilitate, Iucundus lætitiam afferens, Lætus qui lætitiam in ſe habet, Iucundus qui lætitiam alteri affert, etiam ſi triſtis fuerit. Item gratus, id eſt beneficij memor. Ingratus, beneficij immemor. Obuius mihi, Inuius homini, Peruius nulli. Poëta, Inuia virtuti nulla eſt via. Amori deditus. Cato, Sopno ne deditus eſto. Æqualis illi, Concolor coruo. Cognominis Paulo. Abſonus fidei apud Liuium lib. 1, infidelis. Dicimus etiam per ablatiuum, Abſonus voce, cui inepta & diſſona vox eſt. Cicero, Sunt quidam aut lingua ita hæſitantes, aut ita voce abſoni. Dic etiam cum præpoſitione, Abſonus à voce. id eſt diſcordans. Liuius libro 7, Abſoni à voce motus erant.

Quot modis conſtruitur *Secundus*? Tribus: Primo cum datiuo pro proſper: vt Fortuna eſt mihi ſecunda. Secundo cum datiuo, vt eſt numerale: potius dignitatem, quàm ordinem indicans. Virgilius 11, Turnus ego haud vlli veterum virtute ſecundus. Sic iſte nulli cantandi arte eſt ſecundus, id eſt muſicorum eſt facilè princeps. Tertio pro eodem dicimus, Secundus ab illo. id eſt poſt illum facilè primus author eſt Seruius. *Secundo ſecundas*, id eſt proſpero: vt Dij cœpta ſecundent.

ARMIS fer, & aptus ad arma. id eſt quædam pro datiuo poſſunt accuſatiuum habere cum præpoſitione ad: Horatius, Infirmo capiti fons aptus idoneus aluo. Plautus in Pœnulo, Tot quidem non potuiſti adducere homines magis ad hanc rem idoneos. Iuuenalis, Si facis vt patriæ ſit idoneus, vtilis agris. Plautus in Epidico, Quem hominem inuenimus ad eam rem vtilem.

REGVLA OCTAVA DE PARTITIVIS.

Partitiua volunt genitiuum: vt ſigna, gradúſque,
Pronomen, numerus duplex, aduerbia quædam.

Dictio partitiua poſtulat genitiuum pluralem nominis non collectiui, vel ſingularem collectiui:

 vt Quiſq

vt Quiſque hominum, Aliquis diſcipulorum, Quis virorum, Vter horum, Nigræ lanarum, Fortior manuum eſt dextera, Doctiſſimus poëtarum, Optimus plebis, Hæc volucrum, Duo iſtorum, Milleſimus hominum, Maximè omnium.

Quomodo declaratur genitiuus huius regulæ? Per accuſatiuum cum inter, aut ablatiuum cum de, ex, vel in, pro inter: vt Vnus iſtorum. id eſt vnus inter iſtos, de, vel ex iſtis, vel in iſtis. Licétne nobis per accuſatiuum vel ablatiuum ſic loqui? Optimè, caueam tamen nequid nimis. Cæſar 1. Commentariorum, Pauci de noſtris cadunt. In eodem, Animaduertit Cæſar vnos ex omnibus Sequanos nihil earum rerum facere. Multa his ſimilia apud doctiſſimos reperies.

Dictio partitiua. QVID EST dictio partitiua? Adiectiuum vel ex eo aduerbium multitudinis partem indicans: vt Quiſque maior, Maximus, Maximè, &c. Debétne adiectiuum partitiuum cum genitiuo in aliquo accidente concordare? Etiam: quia debet eſſe, eiuſdem generis; vt Vnus fratrum, Vna ſororum: non vna fratrum, &c. Da regulam.

Sit conforme genus, partitio quando notatur:
Ni collectiuum vel vox heteroclita detur.
Rectè etiam dices, Quid agis dulciſsime rerum?

Genus partitiui. Adiectiuum partitiuum conuenit cum genitiuo in genere: vt Quiſque virorum, Quæque fœminarum. Quot ſunt ab hac regula exceptiones? Tres. Primam collectiuis; vt Optimus plebis. Secunda in heteroclitis; vt Infimum cælorum lunam continet. Tertia vbi adiectiuum præcedens reſpicit. Terentius, Eſt genus hominum qui ſe primos omnium rerum eſſe volunt. Boëtius, Confitemur Deum omnium rerum eſſe præſtantiſſimum. Horatius, Quid agis dulciſſime rerum? Badius vir doctiſſimus notat ruſticè dici, Quid agis dulciſſima res? nec vellem dicere, Quid agis dulciſſima rerum? ad virum. Leo eſt fortiſſimum animalium, grammaticè dicitur. Leo eſt fortiſſimus animalium, Latinè proferes: vbi adiectiuum ad præcedens refertur. Plinius libro 11. cap. 37, Villoſiſſimus animalium lepus. Pomponius Mela, Ætna præcipua montium. Plinius lib. 8. naturalis hiſtoriæ cap. 33. de chamæleonte, Solus animalium nec cibo, nec potu ſemper alitur, nec alio quàm aëris alimento. In eodem libro cap. 45, Boues animalium ſoli & retro ambulantes paſcuntur. Ibidem de tauro, Solus animalium eo ſtimulo ardeſcens. Tacitus, Peſſimi ſeruitiorum prodere vltro dites dominos. id eſt prodebant. Optimè ergo dixit diuus Hieronymus, Leo fortiſſimus beſtiarum ad nullius pauebit occurſum. Item, Eſt enim patientia virtus maxima omnium morum: nec eſt talis oratio nobis prohibita, vt malè dicunt grammatiſtæ. rectè dixit Terentius, An quiſquam gentium eſt æquè miſer vt ego? gens enim collectiuum eſt. *Vna dierum* non laudo. Libentius dicam, Vno dierum, aut quodam die licet in ſacris dicatur, Et valde mane vna ſabbathorum veniunt ad monumentum. quod per ſubauditionē excuſatur: quia ſubintelligitur die. Vna parentum, & vnum epularum apud grammatiſtas ſolum inueni. Domus aliud tectum, aliud fundamentum. Quantitatis aliud continuum, aliud diſcretum. non eſt regimen partitionis, quia aliud capitur ſubſtantiuè. Non imitabimur quod Terentius dixit, Hunc oculis ſuis nunquam quiſquam noſtrarum nouit. olim rectè dicebatur: quia quis erat communis generis. Plautus in Aulularia, Quis ea eſt quam vis vxorem ducere? Vna anſerum, Vna camelorum, licenter per Syntheſin poſſet parciſſimè vſurpari. In ſacris, Fides, ſpes, charitas: maior horum charitas, vix Latinè dicitur: nec imitandum eſt, vt poſtea dicam. In vita ſanctæ Luciæ, Contigit Luciam nobiliſſimam Syracuſanorum ſimul pergere: non damno, quia reſpicitur præcedens, quod in pluribus contingit.

An rectè dicimus, Hos amo, quorum alter eſt Petrus, altera Helena? Etiam: Quia ita locutus eſt Cicero in 1. Officiorum, Propter ſummam & doctoris authoritatem, & vrbis: quorum alter te ſcientia augere poteſt: alter exemplis.

QVOTVPLICES dictiones regunt genitiuum per regimen partitionis? Quintuplices.

Primo, Signa vniuerſalia quædam: vt Quicunq; hominum peccauerit punietur. Vterque parentum eſt mortuus. Nemo noſtrum ſedet. Particularia verò: vt Surripuit cōmilitonum aliquis librum meum. Alter horum, &c. Interrogatiua: vt Quis horum mecum ibit? Vter veſtrum ſcit Latinè?

Signum. Quid eſt ſignum? Dictio per ſe nullius rei ſignificatiua, quæ alteri adiecta ſignificationem eius dirigit: vt Ad, apud, &, atque, &c. ſed in propoſito noſcenda ſunt nomina quæ ſigna ſunt, vt Omnis, nullus, alter, vter, & cætera. vt Nullus noſtrum. Dicimúſne Nullus noſtri? Non: quia genitiuus

per reg

per regimen partitionis actiue ſignificare debet. Quid eſt ſignum vniuerſale diſtributiuum? Quod ſingulis quicquam diſtribuit vel aufert, vt Omnis, nullus, nemo, quiſque, vterque, neuter.

Pone *Omnis* cum genitiuo per regimen partitionis. In ſingulari nō poteſt. In plurali cum genitiuo reperitur: ſed raro. Plin. 11. naturalis hiſtoriæ cap. 37, Non omnibus animalium hi. ſupple, oculi ſunt. Quid eſt ſignum particulare? Quod alicui quicquam dat vel aufert, vt Aliquis, quiſquam, alter, non omnis. Signum particulare negatiuum nullum eſt ſimplex: ſed ipſum fit ex negatione, & ſequēti ſigno vniuerſali. Virg. Non omnia poſſumus omnes: id eſt aliqui aliqua nō poſſumus. Signa diſtributiua etiam dicuntur diuidua.

SECVNDO, Caſum huius regulæ petunt gradus comparationis. Poſitiuus quidem: vt Pauci hominum. Multi virorum. Plin. lib. 11. cap. 37, In capite paucis animalium niſi volucribus apices. Idem lib. 10. cap. 6, Vulturum præualent nigri. Et alibi, Lanarum nigræ nullum colorem bibūt. Canum degeneres caudam ſub aluum reflectunt. Paucis auium. Et lib. 21. cap. 31, Præſentaneum remedium ad dentium mobiles firmandos. Idem 17. cap. 5, Terrarum amaram ſiue macram ſiquis probare velit. In ſacris, Sicut nouellæ oliuarum: In Ariſtotele, Corporum ſimplicia.

Comparatiuus: vt Fortior manuū eſt dextera. De ſuperlatiuo: vt Doctiſsimus poëtarum. Optimus plebis. Quomodo dicis comparatiuum regere genitiuum? Nónne eſt contra donatum, qui dicit habere ablatiuum? Donatus intelligit quando comparatiuus tenetur comparatiuè, & declaratur per quàm: vt Doctior illo, id eſt quàm ille. Vbi vero tenetur partitiue, & declaratur per de, vel ex, vel inter, habet genitiuum: vt Dextera eſt fortior manuum. id eſt inter manus, vel de manibus. Quid neceſſarium eſt comparatiuo vt regat genitiuum per hoc regimen? Debet fieri comparatio inter duos eiuſdem generis, Da regulam.

Res ſimilis generis medius gradus atque ſupremus.
Poſcunt: ille duas, hic plures vſque duabus.

Comparatiuus, & ſuperlatiuus vt regant genitiuū per regimen partitionis, requirunt cōparationē inter res eiuſdem generis, vel naturæ. Cōparatiuus facit cōparationem inter duo: ſuperlatiuus inter plura duobus: vt Dextera eſt fortior manuum, bene dicitur: quia fit cōparatio inter duas res, ſcilicet dexterā & ſiniſtrā: & ſunt eiuſdem generis vel naturæ: quia ambæ ſunt manus. Dextera eſt fortior digitorum, male dicitur: quia ſunt plures res quàm duæ, nec ſunt eiuſdē generis, quia dextera non eſt digitus. Pollex eſt fortiſsimus digitorum, recte dicitur: quia fit comparatio inter res plures duabus: quia inter pollicem & cæteros digitos: & hæ res ſunt eiuſdem generis vel naturæ: quia pollex eſt digitus. Ideo male dicimus, Hector eſt fortiſsimus Græcorum: quia non fit comparatio inter ea, quæ ſunt eiuſdem generis: quum Hector non ſit Græcus, ſed Troianus.

Siquis dicat, Hector & Græci continentur ſub eodem genere, ſcilicet ſub animali: ergo ſunt eiuſdem generis. Reſpondeo, Eſſe eiuſdem generis, non eſt contineri ſub eodem genere logico: ſed eſt rem excedentem ſignificari per caſum comparatiui vel ſuperlatiui: vt Hector fuit Troianorum fortiſsimus: ideo non eſt bona comparatio. Anna eſt caſtiſsima ſororum ſuarum: quia Anna non eſt ſoror ſua. Similiter, Leo eſt fortiſsimus plebis: quia leo non eſt vnus è plebe. ſimiliter inepta eſt, Fortiſſimus eſt leo lyncum: quia leo non eſt lynx.

Vbi comparatio non fit inter res eiuſdem generis vel naturæ, quomodo loquendum eſt? Per comparatiuum cum ablatiuo: vt Hector fuit fortior quouis Græco: Leo eſt fortior lynce: Penelope eſt caſtior ſororibus ſuis. Da regulam.

COMPARATIVI REGVLA.

Sin minus iſta aderunt, medio gradui dato ſextum.

Vbi comparatio non fit inter duo eiuſdem generis, comparatiuus habebit ablatiuum: vt Doctior illo, vel doctior illis. Horat. Vilius argentum eſt auro, virtutibus aurum.

TERTIO, Omne ferè pronomen regit genitiuum huius regulæ: vt Hæc volucrum, Illa ſororum. Multi ſunt pauperes, quorum ego vix quotidianū victum queo lucrari. Malos habemus ſeruos, quorum meus cæteris nequitia præſtat. In Ethicis Ariſtotelis, Laudamus quidem iuuenum eos, qui ſunt verecundi.

QVARTO, Duplex numerus regit caſum huius regulæ. Numerus cardinalis, id eſt principalis, quo vulgo numeramus, duo vel tres, quatuor, quinque, &c. vt Duo iſtorum: Centum virorum.

Et numerus ordinalis,quo ordinem indicamus:vt Primus omnium,Septimus ſapientum,&c. *Vnus*, vna, vnum, nõ numerus eſt,ſed numeri principium:& regit etiam genitiuum per regimen partitionis: vt Diſcipulorum vnus.Capitur vnus eleganter pro ſolus:idque etiam in plurali. Philelphus 7. epiſt. Eſtis vni omnium cautiſsimi. Plin.iunior,Regulus eſt vnus bipedum omnium nequiſsimus. Rarò ponitur ſic ſine ſuperlatiuo.Plin.Caluitium vni tantum animalium homini. *Solus* etiam caſum huius regulæ petit:vt Solus animalium in Plinio.Vnus raro vtimur niſi ad cæterorum diſcretionem ſignificandam:vt Audiui è magiſtro grãmaticæ doctiſsimo.nihil neceſſe eſt addere vno. Terent. in Andria,Vnam aſpicio adoleſcentulam.Donatus,Vnam ex conſuetudine dicit.Tolle vnam,ſenſui nihil decerit:ſed conſuetudo mirantis non erit expreſſa.hæc Donatus.Quot,quotus,tot,vltimus,ad numeros pertinent:ideo genitiuos per hanc regulam regunt.Iuuenalis,Regum vltimus ille bonorum. Teren. Quot hominum illic litigant?

QVINTO, Aduerbia quædam regunt caſum huius regulæ: vt Vbique locorum.Nuſquã ſcriptorarum. Omnium dulciſsime canit Philomela. Plinius, Lynces clariſsimè omnium quadrupedum cernunt.

Argumentor,Nomina ſubſtantiua tam propria quàm appellatiua, regunt caſum per regimẽ partitionis:ergo ponendus eſt ſextus modus.Plinius libro naturalis hiſtoriæ 11.cap.36, Quadrupedum talpis viſus non eſt. Boëcius:Quorum Baſilius olim regio miniſterio depulſus. Solinus, Maximi in ea amnes Ganges & Indus: Quorum Gangem quidem fontibus incertis naſci, & Nili modo exundare perhibent.

Reſpõdeo, Non regunt hunc caſum niſi per ſubauditionẽ adiectiui partitiui: vt Quadrupedum talpis,ſubaudi ſolis.Quorum Baſilius,ſubaudi vnus,vt ſit,Quorum vnus Baſilius:& ita habent quidã libri. Quorum Gangem, Quorum vnum,ſcilicet Gangem. Alexander, E duo corripiunt, quorum peto vi facit & tum.Quorum vnum, ſcilicet peto.His cognitis,poteris ad aliam regulam accedere,relinquens quæ ſequuntur diſputanda,& vbi videbitur,ediſcenda.

CIRCA SIGNA QVAESTIVNCVLAE.

QVIS ET VTER quomodo differunt?Quis quærit de pluribus quàm de duobus ,& aliquando ſolum de duobus,Vter ſolum de duobus interrogat:vt Quis digitorum eſt longiſsimus?Vtra manuum eſt fortior?Exemplum vbi Quis ſolũ de duobus quærit.Perſius de Ioue & Staio, -an ſcilicet heres? Quis potior iudex,puerílve quis aptior orbis?Sic,Quiſque pro vterque. Ouid. de Pyramo & Tiſbe, -partíque dedere Oſcula quiſque ſuæ non peruenientia contra Bene dixiſſet,Oſcula vterque ſuæ.Id apud probatiſsimos authores perrarum eſt:ideo nollem niſi rariſsime imitari. nã in ſacris ſæpe quis pro vter ponitur,vt in Euangelio,Quis maior eſt,qui recumbit, an qui miniſtrat? &c. Eandem differentiam habent omnia à quis & vterque compoſita.

Vterque pro duobus diſtribuit.Omnis & quiſque pro pluribus. Neuter pro duobus, Nullus pro multis.Vterlibet,vteruis duorum ſunt.Quilibet,quiuis plurium,&c.

Quomodo differunt *Quiſque* & *Quiſquis*?Vtrunque eſt vniuerſale : ſed Quiſque vnico verbo contentum eſt:Ditiſsimus quiſque eſt ſuperbus.id eſt omnis diues.*Quiſquis* ſignificat quicunque,& duo verba petit,quia per relatiuũ declaratur quiſquis.id eſt omnis qui:vt Saluabitur quiſquis mãdata Dei fideliter ſeruauerit.Iuuencus impropriè quiſque pro quiſquis cœpit dicens, Quiſque cupit celſam cæli conſcendere ſedem.Aliqui legunt quiſque,& interimunt s. Hîc nota bonam regulam,Interrogatiuum cum (que) coniunctione compoſitum,fit vniuerſale vnico verbo contentum: cõpoſitum vero cum ſeipſo exponitur per (cũque)vt Quiſquis,quicunque,qualiſqualis,id eſt qualiſcunque.Terẽ. Vbi vbi erit.diu diu latêre non poterit.id eſt vbicũque.Plaut.in Amphytrione,Vt vt es facturus, hoc quidem hercule haud reticebo.In ſacris,Quotquot eum receperunt,& cætera.id eſt quotcunque.

Regula de ſignis geminatis.

Vtercunque,id eſt ſiue hic,ſiue ille.Cic.ad Torquatum,Vt vtercunque vicerit, non ſit mirum futurum.Quintil.vtrancũque linguã dixit,pro vtraque,ſi Lancilotto credimus.*Quantuluſcunque* recte dicitur:quia Suetonius quantulocunque actu dicit.Verum recte dicitur,Vter noſtrum duorum? Multum raro.Cic.ad Atticum,Brutus quidẽ vter de duobus,ô rem miſeram. Teren. in Heauton. Harũ duarũ conditionũ nunc vtram malis?Vterque Franciſcus & Petrus,bene dicitur. Non Vterque ex Franciſco & Petro.Teren in Eunucho,Apud Antiphonem vterque pater & mater quaſi dedita opera domi erant.Varro,Multa nomina habemus ab vtroque pecore,maiore & minore.Sueto.in Tyberio.Obiit vtroque liberorum ſuperſtite Tyberio Druſoque Neronibus.Idem in Claudio , Quem vtraque & cophina & ligera aliquando fecerunt.Virgilius, -quibus actus vterque

Europæ

Europæ atque Aſiæ fatis concurrerit orbis. Vter veſtrorum pro veſtrum, Plautinum eſt.

Quomodo differunt *Vterque* & *Ambo*? Vtrunque feciſſe dicimus, ſi & hic & ille fecerit diuiſim: vt Vterque fecit domum: ergo duæ domus factæ ſunt. Ambos feciſſe dicimus, ſi duo coniunctim aliquid fecerint: vt Ambo ſibi monumentum conſtituerunt. hoc eſt vnum monumentum commune. Cicero, Quorum vterque ſuo ſtudio delectatus, contempſit alterum. Quintilianus, Quum enim vterque alteri obiiciat, palàm eſt vtrunque feciſſe. Terentius, Vterque vtrique eſt cordi. Ambo alterum verberauerunt, & Ambos ambo verberauerunt, pro vterque ruſtice diceres: niſi ambo ſe mutuò verberauerint.

Quomodo differunt nominatiui *Vterque* & *Vtrique*? Vterque ſolum duo ſignificat: vt Vterque exercitus ſolum duos exercitus ſignificat: Vtrique duo ſignificat: ſed ſic vt in ſingulis plura intelligas: vt Vtrique exercitus ſignificat vtriuſque ducis compluſculos exercitus. Hæc ex arte dicuntur, quam confundit plerunque authoritas. Virgilius enim, ſuper vtraque quaſſat Tempora, dixit pro ſuper vtrunque tempus. Hæc ex diuo Auguſtino.

Da ſignum particulare, ſimplex, negatiuum. Non poſſum: quia ſemper fit ex vniuerſali præcedente negatione in numero impari: vt Non omnis, id eſt aliquis non. Quæ eſt hîc elegantiæ regula? Adiectiuum vel aduerbium cum negatione præcedente pulchre pro contrario capitur: vt Non illepidus, id eſt lepidus. Non parum, id eſt multum. Nonnullus, id eſt aliquis. Minus inſipiens, id eſt ſapiens. Non minimum, id eſt plurimum. Nonnihil, id eſt aliquid. Non omnia poſſumus omnes, multo venuſtius eſt, quàm Aliqui aliqua non poſſumus.

Particularis ſigna.

Elegãtiæ regula.

Quomodo differunt *Quilibet, quiuis, vterlibet, vteruis*, ab *Vterque, quiſque*? Quiſque & vterque ſunt diſtributiua vel vniuerſalia. Quilibet, quiuis, vterlibet, vteruis ſunt particularia, & ſignificant vnum ſub optione ad cætera: ideo hæc enunciatio particularis eſt, Quilibet librorum meorum erit tuus. id eſt vnus erit tuus quicunque ex omnibus eligetur. Horatius, Ilia & Ægeria eſt: do nomen quodlibet illi. id eſt quodcunque placet: non tamen do omne nomen. Idem, pictoribus atque poëtis Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas. Diuus Hieronymus, Adducetur ad Aaron vel ad quemlibet filiorum ipſius. non ad omnem filium ſignificat, ſed ad vnum quicunque ille fuerit. Quintilianus, Periculoſum & cum cura intuendum genus, quòd ſi in proponendo vnum quemlibet amiſerimus. Iuſtinianus Inſtitutis de hæredibus inſtituendis, Si plures conditiones in inſtitutionibus aſcriptæ ſunt: ſiquidem coniunctim, vtputa, ſi illud & illud factum fuerit, omnibus parendum. Si ſeparatim, veluti ſi illud aut illud factum erit, cuilibet conditioni obtemperare ſatis eſt. Hæc ille. Pone cuique pro cuilibet, totum ſenſum peruertes. Terentius in Andriæ prologo, Qui vtranuis recte norit, ambas nouerit. loquitur de duabus comœdiis Menandri, Andria & Perinthia. Pone pro vtranuis, vtranque, & inſulſiſſimus erit ſenſus. Ex his patet multum errare neotericos dialecticos veræ Latinitatis ignaros, ſumentes quilibet, pro quiſque: vteruis, pro vterque, &c. Cauſa erroris eſt, quòd hęc cum verbis præſentis temporis, indicatiui modi parum differunt: vt Quilibet homo eſt auarus: vera non eſt, niſi omnis homo ſit auarus. Ouidius, Pollicitis diues quilibet eſſe poteſt. recte hic dixiſſet quiſque, ſecus eſt de futuris: vt Quilibet librorũ erit tuus, & cætera. Suetonius in Tyberio, Non ceſſauit efflagitare aliquem cuiuſlibet ordinis cuſtodem factis atque dictis ſuis. Similiter differunt Vbique, vbiuis, quilibet, &c.

Dicimúſne apte, *Vllus* homo ante ædes ambulat? Minime. Cur? Nam licet Vllus ſignificat aliquis: tamen nunquam affirmatiue ponitur.

Quot modis vtimur *Vllus*? Tribus, Primo negatiue: vt Non eſt vllus qui currat. Secundo interrogatiue: vt Me vocat vllus? Tertio ſubiunctiue: vt Si me vllus vocauerit, ilicò adero. hinc fit *Nullus*, quod comicè pro non capitur: vt Nullus faciam.

An aduerbium vel coniunctio (*Vtrum*) ſolum de duobus quærit, vt nomen vter? Minime. Seneca in libris de ira, Intereſt vtrum quis feruidi ſit ingenii, an frigidi, an humidi. Hic ponitur quis pro aliquis. Dicimus etiam vtrumnam. In ſacris, Conſuluerunt poſt hæc dominum, vtrumnam venturus eſſet illuc.

Nemo & *Nullus* quomodo differunt? Nemo proprie tantum ad homines pertinet: quia interpretatur nec homo. Nullus generaliter ad omnia. ita dicit Seruius & plures. Quare dixiſti proprie? Quia interdum minus proprie pro nullus capitur: & de aliis, quàm hominibus dicitur. Virgilius, Turne quod optanti diuûm promittere nemo Auderet. Titus Liuius tertio ab vrbe, Nemo deorum. Idem 8. ab vrbe, Nemo deorum verecundiam habeat.

Argumentor per rationem Lanciloti, probando (*Nemo*) non eſſe etymō, nec interpretari (nec homo) quia tūc fruſtra & nugatorie diceremus, Nemo homo: quia ſenſus eſſet, Nec homo homo. bene autem dicimus nemo homo: ergo (*Nemo*) non ſignificat nullus homo, vel nec homo. Liuius 8. ab vrbe, Nemo hominū. Terent. in Phormione, Hominem callidiorem vidi neminem quàm Phormionem. In eodem actu, Nemo homo eſt. Cicero prima in Verrem, Hominem arbitror eſſe neminem. Salluſtius, Quo nemo vir melior nec præſtantior. Cicero primo de natura deorum, Homo nemo velit niſi homini ſimilis eſſe. Terent. in Eunucho, Nemo homo eſt. Reſpōdeo, Hæc ratio Lanciloti & Perotti, pluriúmque nihil concludit debitè: quia regula eſt, Quoties dictio æquiualet duabus dictionibus, ſi vna earū illi addatur, ea dictio habebitur ſolum pro reliqua: vt Egredior, ſignificat gradior extra: vt Egredior domū. ſi extra addatur verbo egredior, tūc ſolum ſignificat gradior: vt Egredior extra domum. Cicero Extra hos cancellos egredi conabor. ſic Nemo ſignificat nec homo, vel nullus homo. Si verò homo iungatur dictioni nemo, tunc nemo capitur ſolum pro nullus, per regulam, Æquiualens geminis: quam in accuſatiui regimine plenè declarabo, deo duce. bene dicimus, Non nemo, pro aliquis. quia ſæpe ita loquitur Cicero. Rectè etiam dices, Alius nemo, & nemo vnus. Terent. in Adelphis, Alius nemo reſpicit nos. Liuius lib. 3, Neminem vnum eſſe, cuius magis opera putet rempublicam reſtitutam. Nemo ratius in fœminino genere vtimur. Plautus in Caſina, Vicinam neminem amo merito magis quàm te. Terentius in Andria, Scio neminem peperiſſe hîc.

Nemo de fœmina.

Cæteri vatum, Reliqui ſociorum, Singuli eorum, in ſignis vniuerſalibus continentur. Dicimus etiam bene, *Nemo quiſquam*. Suetonius in Caligula, Omnes Germanico corporis animíque virtutes, & quantas nemini cuiquam contigiſſe ſatis conſtat.

Alter & Alius quid diſcriminis habent? Alter vnam duarum rerum vel partium ſignificat: vt Hannibal in tranſitu Alpium alterum oculum amiſit. Suetonius, Nec ceſſauit ex eo alterum alter criminari. Exemplum de partibus. Cicero, Duplices ſimilitudines eſſe debent: vnæ rerum, alteræ verborum. Virgilius, Aurea mala decem miſi, cras altera mittam.

Alius de pluribus dicitur: vt Alij virtutem præponunt, alij voluptatem, alij indolentiam. Interdū tamen Alius de duobus dicitur, vbi diuerſa conceduntur: vt Alia eſt facies mea, alia tua. Dubitatur vter excellat, Liuius an Salluſtius: & alius alium præponit. Hîc aliter loqui non liceret, teſte Valla. Item alter ſignificat ſecundum: vt Hic eſt alter annus belli Punici. ideſt ſecundus Punici belli origine. Quandoque alter duo ſignificat: vt *Vnus aut alter*, id eſt vnus aut duo: hoc eſt pauci: duos enim paucos dicimus. Perſius, Vel duo, vel nemo. Plinius ad Iulium, Ex omnibus qui ſe nunc philoſophos vocant, vix vnum aut alterum inuenies tanta ſynceritate, &c. Alter quandoque tertium ſignificat, teſte Donato in illud Andriæ, Poſtquam acceſſit amans precium pollicens, vnus & item alter. Nam tres ſimul aderant. Ouidius in epiſtola Sapphus, Verſus *Vnus & alter* erat. Virgilius, Alter ab vndecimo. ideſt tertiuſdecimus, vt cum Donato ſentit Lancilotus. Alter aliquādo capitur pro alius. Plinius, Tabulas plures pinxit, è quibus vnam in foro, alteram in comitiis, duas in Pompeij porticibus videmus. In auguriis altera auis pro non proſpera dicitur. Rectè dicimus, Homo inuidet alter alteri. Columella, Ne in colluctatione alter alteri noceat.

Alteruter quiuis è duobus: ſiue vterlibet vel alter ex duobus. Cicero in Verrem, Video neceſſe eſſe alterutrum. In ſacris minus bene capitur alterutrum pro mutuò, vel vicißim, teſte Valla. vt ad Romanos, Deus autem patientiæ & ſolatij det vobis idipſum ſapere in alterutrum. Et in epiſtola Iacobi, Confitemini alterutrum peccata veſtra, & orate pro inuicem. Sic transferēdum erat (inquit Valla) Confitemini mutuò peccata veſtra, & orate pro vobis mutuò. Idem ait in illud ad Romanos, Ita multi vnum corpus ſumus in Chriſto: ſinguli autem alter alterius mēbra. Pulchrius dixiſſet, Alius alterius. Idem ait, Quiſputas, pro quiſnam, non ſatis Latinè dici, neque vnus poſt vnum. vt in Iohanne, Audientes autem vnus poſt vnum exibant: ſed viritim, ſingulatim, ſeparatim.

Quomodo differunt nominatiui ſingulares *Quis & Qui*? Quis interrogatiue aut infinite ponitur, nunquam relatiue. Interrogatiue: vt Quis fecit? Infinite. Plinius, Tum mihi neſcio quis in aurem inſuſurrauit. Qui ponitur interrogatiue & relatiue. Interrogatiue: Liuius 3. ab vrbe, Qui finis erit diſcordiarum? id eſt quis. Idem quiquam pro quiſquam dixit Cicero, Qui Deus appellandus eſt. Idē, Qui locus. Idem, Qui concurſus ex oppidis finitimis vndique. Sic idem in orationibus Qui pro quis interrogatiue vtitur. Relatiue: vt Diligo diſcipulum, qui literis diligenter operam nauat. Quis poſt ſi & interrogatiuum an, num, &c. pro aliquis capitur: vt ſiquis, an quis. Quis datiui & ablatiui caſus interrogat & refert. Quî aduerbium pro quomodo venuſtum eſt. Cicero, Quî fieri poterat?

Et pro

Et pro quemadmodum. Terentius in Andria, Nunc ſiquid potes, aut tu, aut hic Birria, facite, fingite, inuenite, efficite, qui detur tibi. Et pro vt. Idem in eadem, Non qui argumentum narret, ſed qui veteris poëtæ maledictis reſpondeat. Et pro vtinam. Idem in Phormione, Qui illum dij omnes perdant. Et pro vnde. Idem in Andria, Qui iſthæc tibi incidit ſuſpicio? id eſt vnde. Et pro cur. Cicero libro quinto Tuſculanarum, Qui enim beatior Epicurus, quòd in patria viuebat: quàm Metrodorus quòd Athenis? Sed non inepte poſſet hîc capi pro quomodo.

Quomodo differunt nominatiui & accuſatiui *Quæ* & *Qua*, vt generis fœminini quæ & qua, &c? Quæ vtimur in compoſitione, vt Quædam: & extra compoſitionem, vt Quæ hæc impudentia? Qua nominatiui & accuſatiui caſus, ſolum in compoſitione vtimur: vt Aliqua, ſiqua. Cicero tamen pro Cæcinna, Alia *Siqua* forte eſt: dixit pro Siqua. Et alibi, Nunquæ pro nunqua. vt Plautus in Captiuis, Nunquæ cauſa eſt, quin ſi ille huc non redeat, viginti minas mihi des pro illo? Sed hæc rariora ſunt, quàm quæ velim imitari: niſi forſan parciſsime. Idem libro 8. ad Atticum dicit, Ecquæ pacifica perſona deſyderetur: vbi eſt *Ecqua* pro ecqua. Plautus verò dixit, Nequa vt aliqua.

Quomodo differunt *Quod* & *Quid*? Quod cum ſuis compoſitis eſt adiectiuum: vt Quod pomum, quodcunque donum. Quid cum ſuis eſt ſubſtantiuum: vt Quid negotij, quid cauſæ, quid pomi: non quod pomi. ideo dices, Optimum quidque, non quodque: ne duo adiectiua connectantur: niſi ſubaudiatur ſubſtantiuum: hoc pacto, Reliquit mihi pater multa prędia, quorum optimum quodque mihi ſublatũ eſt. ſubauditur prædium. Quod quærit & refert. Quid quærit tantum: aut infinite ponitur. Item quid ponitur pro cur. Ouid. Quid mandas ſemina arenæ? id eſt cur fruſtra laboras? Plautus in Amphit. Haud quiſquam quæret qui ſiem, aut quid venerim. Quid eleganter ſumitur pro in quo, vt Nihil pro in nullo: & his duobus modis eſt quid aduerbium. Cicero in Lælio: Quid enim indigens Aphricanus mei? Quintilianus, Quid tibi tantum malum feci? quid offendi? Similiter apud Lucam Etſi quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum.

Dicimúſne apte, *Quis nat in æquore? Piſcis*. Quis bonus eſt aratro? Bos. Non ſi Vallæ credimus, quia Quis per ſe de viro quærit, Quæ de fœmina. Ideo quum quæritur, Quis nat in æquore? Reſpondendum eſt Petrus, aut Paulus, &c. aut nemo. De aliis ab homine ſi cupias quærere, per neutrũ id facias: Quid nat in æquore? Piſcis. Docet hæc cõtra Priſcianum Valla, cui refragatur Auſonius in monoſyllabis (vt notauit Langimercius meus) Die ceſſante cibo, ſopno quis opimior eſt? Glis.

Quomodo differt *Quidam* ab *aliquis, quiſquam, quiſpiam*? Quidam dicit perſonam certam, & ſingulare potius ſignum eſt, quàm particulare. Aliquis, quiſquam, quiſpiam, dicunt perſonam incertã: vt Quodam tẽpore natus ſum, aliquo moriar. Hieronymus (quidã) pro (aliquis) poſuiſſe videtur: ſed Valla reiicit culpam in librarios. vt in pluribus: veluti, Foras, inde, inſertus, retro: pro extra, illac, inſitus, poſt, &c. Eodem modo differunt ab his deducta aduerbia, vt quodam, aliquo. Ab aliquis fit *Aliquando*, id eſt quandoq;: & eleganter ponitur pro tandem. Salluſt. Vt aliquando pacẽ quàm bellum malles. Dicemus etiam, tandem aliquando, & aliquando tandem, vt probat late Philelphus libro 26. epiſt. Eraſmus in opere de copia rerum & verborum, vult contra Vallam *Quidam* nonnunquam incertam perſonam ſignificare, vt quando aut contemptum, aut tranſlationem habet: vt Iſidorum mihi quendam citabat: perinde ac ſi dicas, Iſidorum neſcio quem. Lachrymas emiſit quendam animi ſanguinem. id eſt veluti ſanguinem. Seditio morbus eſt quidam ciuitatis. Idem ait, Quiſpiam tam certam quàm incertam ſignificare perſonam: aliquis ſolum incertam.

QVIS VEL QVI, quæ pars orationis? Nomen. Quale nomen? Infinitum. Cur? Quia certas non recipit perſonas. *Quis, qui, quæ pars orationis?*

Argumentor, Donatus dicit quis vel qui eſſe pronomen: ergo falsè concedis eſſe nomen. Reſpondeo, Donatus loquitur ſecundum opinionem eorum, qui putarunt omne relatiuum, & interrogatiuum eſſe pronomen: quam falſam eſſe docet Priſcianus. quia proprium eſt pronominis certam ſignificare perſonam: nec vnquam interrogare, ſed ſolum referre vel demonſtrare.

Argumentor, Varro vocat quis vel qui articulos: articuli autem non ſunt alicuius partis orationis: ergo malè dicis quis vel qui eſſe nomen. Reſpondeo, Articuli ſunt duplices, vni qui perpetuo dictionibus adhærent in certo caſu, vel tempore, aut perſona, &c. quos non propter pueros finximus vt declinare ſciant, ſed quibus neceſſariò in orationibus vtimur, vt quales in Gręca lingua plurimi ſunt: & in Teutonica & Gallica, *de, den, der, des, le, la, les*. &c. hi non ſunt alicuius partis orationis. Eiuſmodi articulis Latinus ſermo caret vt bene docet Quintil. Nam hic, huius, huic, hunc, ô, hoc, & cæteri articuli ficti ſunt puerorum gratia: licet enim nomina cum his declinemus, tamẽ loquendo omittimus.

vnde

vnde patet non veros ſed commentitios articulos eſſe,& carere potuimus. Neque enim nomen ideo maſculinum eſt,quia præponitur hic:ſed ideo præponitur hic,quia maſculinum eſt. Alteri ſunt articuli dictiones quædam cæteris adminiculantes,nec per ſe quicquam ſignificantes:quæ tamẽ ipſæ caſus regunt,aut alia ſibi vendicant,quæ veris articulis negantur:& ſic articuli ſunt,teſte Varrone non ſolum quis vel qui,ſed etiam omnia ſyncategoremata,omnia pronomina, omnes cõiunctiones,omnes præpoſitiones. Hæc nanque in oratione,tanquam articuli,nomina & verba connectunt,aut ipſis adminiculãtur. Eiuſmodi articuli bene ſunt alicuius partis orationis:quia Varro ponit pronomina, præpoſitiones,&c.vt Hic,iſte:& idem dicit,hic,iſte,quis,&c.eſſe articulos. Ideo friuola eſt diſputatio eius,qui ex Lanciloto & Varrone voluit oſtendere,quis vel qui,nec nomen, nec pronomen eſſe. Nam ſi velit ſibi cõſtare,debebit etiam negare pronomina eſſe, Iſte,hic,ipſe,is,& multa alia, in quibus ſibi contradiceret:quod ipſum non ſani eſſe hominis, non ſanus iuret Oreſtes.

DE COMPARATIVO ET SVPERLATIVO.

Cõparatio fit quinq; modis.

QVOT MODIS fit comparatio? Quinque. Primo ab vno ad plures ſui generis:& tũc ſuperlatiuo eſt vtendum,ſi illi plures ſint impares:vt Medius eſt digitorum lõgiſſimus. Si verò pares fuerint, comparatiuo eſt vtendum:vt Hoc vas eſt cæteris capacius,ſi quatuor ſint vaſa: tria quidem æque capacia,quartum capacius. Secundo fit comparatio ab vno ad plures diuerſi generis,& comparatiuo vtimur: vt Leo eſt fortior equis. Ego Gallus ſum fortior Italis. Tertio fit comparatio ab vno ad vnum, per caſum ſignificantem vtrunque: & ſic comparatiuus habet genitiuum: vt Dextera eſt fortior manuum. Fit comparatio à dextera ad læuam per genitiuum manuum,ſignificantem & dexterã & ſiniſtram:vel fit comparatio ab vno ad vnum ſine caſu vtrunque ſignificante:vt Dextera eſt fortior ſiniſtra. Quarto fit comparatio à pluribus ad vnum:vt Socij mei ſunt doctiores me. Quinto fit comparatio à pluribus ad plures:vt Sumus fortiores vobis.

Comparatio duplex.

QVOTVPLEX eſt comparatio? Duplex. Propria & impropria vel abuſiua. Quid eſt cõparatio propria? In qua excedens & exceſſum conueniunt in forma,in qua fit cõparatio:vt Plumbum eſt grauius argento. Quid eſt cõparatio impropria vel abuſiua? In qua forma in qua fit comparatio, excedenti tantum conuenit:vt Deus eſt melior dæmone. Infimus beatorum eſt fœlicior reprobis omnibus:quia reprobi nullo modo ſunt fœlices. Vel nec excedenti nec exceſſo conuenit,& tum comparatiuus capitur pro contrario cum aduerbio minus:vt Mare Ponticum eſt dulcius quàm cætera· id eſt minus amarum. Melius eſt amittere rem quàm famam.id eſt minus malum.

Abuſio cõparatiui triplex.

QVOT MODIS fit abuſio in comparatiuis? Tribus. Primo conſtructione, vbi proprium non regit caſum:vt Fides,ſpes,charitas,tria hæc:maior horum charitas. horum pro his dixit:quia Græcè fuit genitiuus.nos hoc nõ imitabimur:quia Græci cum ablatiuo careant,neceſſariò dant genitiuum cõparatiuo:nos ablatiuum dabimus,ſi velimus Latinè loqui. In Iob, Neque ſum inferior veſtri,Græcanicè pro vobis dicitur,nec imitabimur,vt neque illud in lib. Sapientiæ, vt ſciret quoniã omnium potentior eſt ſapientia. Et in Daniële, Quod eſſet honorabilior omnium pro omnibus. Aut comparatiuus pro ſuperlatiuo ponitur,quod nimis fit ſæpe in ſacris:nec debemus imitari:vt Minor diſcipulorum. pro minimus, &c. Secundo fit abuſio formatione, vbi fit à ſubſtantiuis vel pronomine :vt Neronior, ipſiſſimus. Tertio ſignificatione, vt vbi pro abſoluto ſiue poſitiuo capitur : vt Senior pro ſenex. Aut minus ſignificat : vt Triſtior,id eſt parum triſtis. Aut contrarium ſignificat : vt Dulcius, id eſt minus amarum. hæc Aldus. Da authoritatem de Dulcius, pro minus amarum. Curtius libro 5, Mare Caſpium dulcius cæteris, ingentis magnitudinis ſerpentes alit.

Quinque neceſſaria in comparatione.

QVOT NECESSARIA ſunt ad bonam, propriam,& perfectam comparationem? Quinque teſte Sulpitio. Primo res comparata. Secundo res cui comparatur. Tertio aliquid in quo fit comparatio. Quarto quòd vterque terminus de accidente, in quo fit comparatio, participet. Quinto quòd alter terminorum magis participet,vel participare intelligatur:vt Rex eſt ditior comite. Rex eſt res comparata, Comes res cui comparatur. Accidens ſiue id in quo comparatio fit, diuitiæ ſunt, de quibus participant Rex & Comes : magis autem Rex. Alter,& in idem recidit. Quot neceſſaria ad perfectam comparationem ſunt? Tria: Excedens,exceſſum,& forma, in qua fit comparatio, quæ vtrique conuenire debet:ſed excedenti copioſius.

Tria in comparatione.

Comparatiuus regit ſextuplicem caſum.

QVOTVPLICEM caſum regit comparatiuus? Sextuplicem. Primo genitiuum per regimen partitionis:vt Debilior manuum eſt læua. Secundo comparatiuè captus regit ablatiuum :vt Doctior illo. Tertio abuſiue regit genitiuum pro ablatiuo, quod non eſt imitandum :vt Inferior veſtri, pro vobis. Aut datiuum pro ablatiuo, quod licet parciſſimè imitari;ſed ſolum in eo compa-

ratiuo in quo inuenitur. Salluſtius libro ſecundo hiſt. Nulla arte cuiquam inferior. pro quoquam. Propter hoc dicit Raphaël Volaterranus ſtulte reprehendi à Valla Hieronymum, quòd dixerit, Maior horum charitas. pro ex his tribus. Addam ipſe aliquid ex Plinij libro 3. nat. hiſt. cap. 15. de Pado, Nulli amnium claritate inferior. Quarto comparatiuus regit caſum ſui poſitiui: vt Doctior pilæ: Gratior regi: Craſſior collum: Clarior progenie. Quinto menſuram exceſſus: vt Sum longior te quatuor digitis. Sexto pulchre regit hos ablatiuos, Opinione, fide, iuſto, æquo, ſolito, dicto: qui non ſignificant rem exceſſam: vt Sum ditior opinione hominum. id eſt quàm homines opinantur. Cicero, Maiorem opinione hominum cæpi dolorem. Citius dicto venit mors. id eſt quàm dici poſſet. Virgilius, Sic ait, & dicto citius tumida æquora placat. Gellius libro primo, Loquacior impendio. id eſt plus quàm decet. Cur triſtior es ſolito? id eſt quàm ſoles. Sum fœlicior ſpe, id eſt quàm fore ſperaueram. Iratior iuſto aut æquo. id eſt quàm iuſtum aut æquum eſt iraſci. Iuuen. Ponamus nimios gemitus: flagrantior æquo Non debet dolor eſſe viri. Hic maior eſt inuidia. id eſt quàm cui quis inuideat. Maior prætoria cognitione ſumma eſt. id eſt quàm ea quam prætores cognoſcere debeant. Eiuſmodi plures inuenies magna cum venere dici. Verum horum elegantius eſt, Tu maiorem laudem aſſecutus es patre tuo, tuiſque maioribus: an, Tua laus eſt maior patre tuo? Prius eſt venuſtius, vbi per accuſatiuum fit locutio: poſterius per nominatiuum. Valla vix auderet dicere: tamen ſolemus aliquando ſic vti, inquit. vt Virgilius libro 8, Non ſecus ignipotens, nec tempore ſegnior illo. Quintilianus de apibus pauperis, Vnum rogo ne cui minor veſtra dignitate videatur cauſa litis meæ. Et in libro tertio Inſtit. Maior prætoria cognitione ſumma eſt. Ab hoc genere non diſſimile illud eſt, Sum maior viginti annis. pro, Sum maioris ætatis quàm ea quæ eſt 20. annorum, vel maioris ætatis 20. annorum. Nam licet etiam dicere, Sum maior 20. annorum. id eſt ætate tali. vel Sum ætatis maioris ætate 20. annorum.

Dicitúrne bene, Iſte eſt nimis iuuenis ad imponendum ſibi tantum onus? Minime: ſed ſi venuſtè loqui velis, ita dices, Iſte eſt iunior, quàm cui tantum oneris imponatur. Res notior eſt, quàm quæ multis exponi debeat, vel quàm vt probetur. Quintilianus, Sed hoc apertius eſt, quàm vt probandum ſit. Similiter ruſtice dixeris, Hic gerit nimis magnam veſtem pro corpore ſuo. Ornate verò ſic, Maiorem gerit veſtem, quàm pro habitu corporis. Curtius libro 5, Ventus maiorem quàm pro flatu ſonum edebat.

Quo in genere comparatiuo elegantiſſime vtimur? In neutro: vt elegantius dixeris, Nihil tuo patre generoſius, Nihil Virgilio ſuauius, Nihil matre tua caſtius: quàm, Nullus patre tuo generoſior. docet hoc Valla, & ex doctiſſimorum lectione ipſe facile cognoſces.

Comparatiuus neutri generis.

VTRVM ablatiuus comparatiui ſignificans rem exceſſam, ſemper poteſt exponi per aduerbium quàm? Non: vt Franciſcus nullo veſtrum eſt doctior. non poteſt exponi, quàm nullus veſtrum: quia negatio debet in grammatica reſolutionem præcedere. Quot modis id contingit? Duobus. Priore quum ablatiuus eſt dictio negatiua. vt Nemine tu es fortior. non Fortior quàm nemo: negatio enim debet præcedere. Poſteriore modo vbi ablatiuus eſt relatiuum qui, quæ, quod: vt Video Lucanum, quo ſum iunior: non quàm qui: ne relatiuum (qui) amittat copulatiuam vim.

Caſum cõparatiui non ſemper exponi per quàm.

Vtrum in comparatiuis licet loqui per quàm, vbi poſſes per ablatiuum loqui? vt Sum doctior illo: & Sum magis doctus illo. Etiam. Fabius lib. 8, Quærunt quid ſit magis antiquum. Suetonius, Operam honeſtam dedit magis quàm aſſiduam. Mela, Quanto anguſtior, tanto magis pernix.

Magis cũ poſitiuo.

Quàm eleganter connectit duos comparatiuos: vt Es doctior, quàm moratior. Quintilianus, Sitque ſalubrior ſtudiis, quàm dulcior. Columella lib. vlt. iunxit comparatiuo poſitiuum, dicens, Idcirco reddit timidiorem, quàm virilem pluribus.

Mage pro magis, poëticum eſt: aliquando oratorium. Virgilius libro 10, Aſpice num mage ſit noſtrum penetrabile telum. Cicero in frumentaria, Mage condemnatum hominem in iudicium adducere non poſſe. notauit hoc in dictum Virgilij verſum Seruius. Dicimúſne, Nullus eſt ſocietatis meæ doctiſſimus? Minime, teſte Lanciloto. Cur? Quia negatiua dictio comparatiuum ſolum exigit. Cicero, Omnium ſocietatum nulla eſt præſtantior, nulla firmior, quàm cum viri boni moribus ſimiles ſint familiariter coniuncti. Hîc (*Omnium*) à (*Nulla*) regitur, non à comparatiuo. Badius. Iuuen. Sat. 1, Nemo repente fuit turpiſſimus. Sic ſi in claſſe tua ſunt doctiores, cur non dicam, Nullus claſſis meæ eſt doctiſſimus?

Quomodo reſoluitur comparatiuus? In poſitiuum & aduerbium *Magis*: vt Doctior, magis doctus. ipſum (*Magis*) non reſoluitur, vt neque (valde). Magis comparatiui gradus eſt, cuius ſu-

perlat

perlatiuus eſt maxime: & fit à magnus vt Valla & plurimi volunt. Lancilotus dicit primarium eſſe, teſtibus Varrone & Plinio. *Præterea*, vt Lancilotus ait, Plinius putauit magis potius coniunctionem eſſe, quàm aduerbium.

Caſus poſt quàm non regitur à comparatiuo.

Vtrum caſus ſequens quàm, veluti Sum doctior quàm tu: regitur à comparatiuo? Minime. Quia ſemper ſubauditur verbum vnde regitur: vt Sum doctior quàm tu. ſubaudi es. Ouid. Mitius inueni, quàm te genus omne ferarum. quàm te ſupple inueni mitem. Cic. ad Lucceium, Fortiorem me puto quàm te. ſupple putem. Illud autem Virgilij, Aut grauiora timet, quàm morte Sichæi: conciſum eſt: pro Grauiora timet quàm ea quæ morte Sichæi acciderunt: vel quàm abundat, vt ait Seruius. Quis enim diceret, Amo Catonem meliorem quàm Cæſare? Hæc doctiſsimus grammaticus Aldus.

Cõparatiuus capitur quadrupliciter.

QVOT MODIS capitur comparatiuus? Quatuor. Primo mere adiectiue: vt Doctiores viri ita ſentiunt: & ita nullum regit poſt ſe caſum, ſed cum ſubſtantiuo concordat in genere, caſu, numero.

Secundo capitur poſitiue: & ita regit caſum poſitiui: vt Doctior grammaticæ, Infeſtior hoſti, Albior facie, Dignior laude. Capitur etiam pro poſitiuo: vt Sum infirmior, id eſt infirmus. Interdum vrbanior, & modeſtior eſt per comparatiuum locutio: vt Es in dicendo loquacior, liberior, ſuperbior, &c. vbi ſubaudiri videtur, paulo quàm decet, aut quàm æquum eſt. Perſius, *Ocyus* adſit huc aliquis. id eſt ocyter, cito, ilico, extemplo. *Minus* aliquando nec comparatiue, nec pro poſitiuo capitur: ſed eſt mera negatio: vt Quo minus, id eſt vt non. Sin minus, id eſt ſi non. Sic Quo ſecius, pro vt non. Aliquando Minus comparatiuus eſt à paruum: vt Hoc lignum minus eſt illo. Quandoque à parum: vt Habeo minus pecuniæ quàm tu. Maior *Natu*, pro antiquior, eleganter dicitur. Eſt autem natu poſitiui gradus: quia dicimus magnus natu, & maximus natu. Vt comparatiuus pro poſitiuo capitur, ita poſitiuus pro comparatiuo: ſed in Sacris, nec velim imitari: vt Bonum eſt ſperare in domino, quàm in principibus. id eſt melius. Aliquando etiam pro ſuperlatiuo: vt Saturnia magna dearum. pro maxima. Boëtius tertio de Conſolatione, Dulcior eſt apium mage labor. licenter dicit pro magis dulcis. nollem imitari. Tertio comparatiuus capitur comparatiue, & regit ablatiuum vtriuſque numeri: vt Doctior illo, vel illis. Quarto capitur partitiue cum genitiuo: vt Fortior manuum eſt dextera.

Quot neceſſaria ſunt, vt comparatiuus regat genitiuum per regimen partitionis? Tria. Primum debet comparatio ſolum inter duo fieri: ideo non dicitur, Fortior digitorum eſt pollex: ſed bene, Fortior manuum dextera. Secundum, debet eſſe conuenientia comparatiui & genitiui in genere: ideo male dicitur, Fides, ſpes, charitas: maior horum charitas: quia dicendum maxima harum: nam & primum defuit. Tertium debet eſſe comparatio inter res eiuſdem generis vel naturæ: ideo non dicitur, Duorum pedum manus dextera eſt fortior.

Cõparatiuus interdũ minus ſignificat quàm poſitiuus.

VTRVM bene dicit Priſcianus, Comparatiuum aliquando minus ſignificare quàm poſitiuum? Etiam. vt apud Virgilium de Charonte, Æneid. 6,

Iam ſenior: ſed cruda deo viridiſque ſenectus.

Senior dixit, pro ex parte ſenex: quod ipſe Virgilius declarat: quia ſubdit, Cruda deo viridiſque ſenectus. hoc eſt adulta: ſed Cruda & viridis, id eſt incipiens. Virgilius 1. Æneidos, Triſtior & lachrymis oculos ſuffuſa nitentes. id eſt ex parte triſtis aut ſubtriſtis, teſte Priſciano. Opinio Priſciani non placet Laurentio Vallæ, cui refragatur doctiſſimus grammaticus Antonius Nebriſſenſis: nec iniuria. Nam quod ex Ouidio affert Valla, Soſpite ſic te ſit natus quoque ſoſpes, & olim Imperium regat hoc cum ſeniore ſenex: nihil contra Priſcianum facit: quia ſeniore hic proprie capitur. fit enim comparatio ſenioris ad ſenem: quia ſenſus eſt, Senex filius regat olim hoc imperium cum ſeniore, quàm ipſe erit, patre. Priſcianus autem cum Seruio, & Varrone, & Plinio, volunt comparatiuum pro poſitiuo ſumi: aut etiam minus ſignificare, vbi ad alterum non fit comparatio, nec ad ſeipſum. Vt apud Quintilianum de Iſocrate, Eoque iam ſeniore. octauum enim & nonageſimum compleuit annum. manifeſtum eſt Iſocratem iam ſeniorem comparari ſibiipſi ſeni: vt ſi dicat ſenex, Ad decem annos ſum futurus ſenior. hæc Nebriſſenſis. Cui veritas me cogit concinere: licet inuitiſſimus Vallæ refragari ſoleam. Summus fuit, homo tamen. Senior pro ſenex, & pro valde ſenex aliquando capitur, vt probare nititur in Lima Mancinellus.

Superlatiuus capitur quatuor modis.

QVOT MODIS capitur ſuperlatiuus? Quatuor. Primo mere adiectiue, vt concordet cum ſubſtantiuo in genere, numero, caſu: vt Maria optimam partem elegit. & ita exponitur per valde, & poſitiuum: vt optimam, id eſt valde bonam. Hoc pacto recte diximus maxima, & minima: etiam vbi de duobus tantum loquimur; vt bello Ciuili Pompeij, & Cæſaris: Maxima pars Quiritum

ſeque

ſequebatur Pompeium, minima Cæſarem. ſi capias pro valde magna, & valde parua. author Valla. Secundo capitur ſubſtantiue in neutro genere: vt Summum domus. Frigidiſſimum hominis eſt cerebrum. id eſt frigidiſſima pars. Tertio capitur poſitiue, quantum ad regimen: quia quemcunque caſum regit poſitiuus, eundem regunt comparatiuus & ſuperlatiuus: vt Ditiſſimus agri, Gratiſſimus deo, Albiſſimus cutem, Digniſſimus laude. Quomodo cognoſces vtrum caſum regat ſuperlatiuus, aut comparatiuus ex ſua ſignificatione, & vtrum regat ex natura poſitiui? Cognoſcam per reſolutionem in quàm, vel inter: nam caſus his adhærens, regitur per naturam comparatiui, aut ſuperlatiui, vt reliqui per naturam poſitiui: vt Sum ditior Iohanne auro: ſic reſoluitur, Sum ditior auro, quàm Iohannes. ecce Iohannes poſt quàm: ergo Iohanne fuit caſus comparatiui, auro caſus poſitiui. Sum agricolarum nemorum ditiſſimus. id eſt Sum inter agricolas nemorum ditiſſimus. ecce agricolas cum inter: ergo agricolarum fuit caſus ſuperlatiui, nemorum caſus poſitiui. Potes etiam cognoſcere exponendo comparatiuum per magis, ſuperlatiuum per maxime, vbi poſitiuo ſuus caſus adhærebit, magis caſus comparatiui, & maxime caſus ſuperlatiui: vt Sum te ditior auro. id eſt Sum diues auro magis te. Sum agricolarum nemorum ditiſſimus. id eſt Sum diues nemorum maxime agricolarum. Quarto capitur partitiue, & exponitur per maxime: vt Optimus plebis, Doctiſſimus poëtarum.

Quot ſunt neceſſaria vt ſuperlatiuus regat genitiuum partitiue? Tria. Primo cōparatio debet fieri inter plura duobus: ideo male dicitur, Pedum meorū dexter eſt tardiſſimus: quia dicendum eſt tardior. Secundo, Comparatio debet fieri inter ea quę ſunt eiuſdem generis vel naturæ: nam male dicitur, Hector Troianus fuit fortiſsimus Græcorum: quia Hector nō fuit Græcus. Tertio, Genitiuus debet cum ſuperlatiuo conuenire in genere fere ſemper: vt Leo eſt fortiſſima beſtiarū. Cur dixiſti fere ſemper? Quia apud doctiſsimos interim aliter inuenitur. Plin. Villoſiſsimus animalium lepus. *Superlatiuus vt regat genitiuū, tria neceſſaria*

QVAE EST differentia inter comparatiuum & ſuperlatiuum? Superlatiuus facit comparationē inter plura duobus eiuſdem generis vel naturæ. Comparatiuus partitiue regens genitiuum, facit comparationem inter duo eiuſdem generis. vbicunque hæc abſunt, comparatiuus locum habet cum ablatiuo. Exemplum, vt Virgilius fuit doctiſsimus poëtarum: quia plures fuerunt poëtæ quàm duo, & Virgilius fuit poëta. ideò ineptè diceres, Virgilius fuit doctior poëtis, pro doctiſsimus poëtarum. ideò male dixit Pogius, teſte Valla, Ariſtoteles dixit democratiam omnibus peiorem. Dicendum fuerat, omnium peſsimam: vt Hic homo eſt omnium peſsimus. non, omnibus peior, ne ſeipſo peior eſſe dicatur. Exemplum ſecundi Dextera eſt manuum fortior. Exemplum tertij, Petrus eſt doctior ſociis ſuis, &c. Quum diximus comparationem fieri inter duo, non intelleximus ſolum inter duas res ſed etiam inter duas partes. Vt in bello ciuili Pompeij, & Cæſaris: Maior pars Quiritium ſequebatur Pompeium, minor vero Cæſarem. At tempore triumuirali maxima pars Quiritum ſequebatur Octauium. Pars maxima legionum erat cum Lepido. Maxima pars nauium erat cum Antonio. Oportet præterea, vbi plura duobus ſunt, eſſe non pauciores tribus gradibus. nam ſi ſolum duo gradus fuerint, vt ſi vnum excellat, reliqua ſint æqualia, comparatiuo vtemur: vt hîc, Paulus eſt longior cæteris, ſi cæteri ſint æquales. hæc è Vallæ præceptis collegi. Quæ vt magis luceant, argumentabor contra Vallam: non illius carpendi, ſed defendendi cauſa: ſicubi poteſt defendi contra Mancinellum, Lancilotum, pluréſque. *Cōparatiui à ſuperlatiuo differentia.*

DICTORVM NONNVLLAE OPPVGNATIONES.

PRIMO, Dicit Macrobius curioſiſſimus in loquendo, & reconditiſſimæ ſcientiæ, in Saturnalibus, Age Serui non ſolum adoleſcentum, qui tibi æquæui ſunt, ſed ſenum quoque omnium doctiſſimus. quod tale eſt ac ſi dicas, Seruius adoleſcens eſt omnium ſenum doctiſſimus. vbi fit comparatio inter multa diuerſi generis: quia Seruius adoleſcens non eſt ſenex: ergo ſecundum dicta, omnibus ſenibus doctior debuiſſet dicere. Iam aliter dixit, & videtur dignus quem imitemur: ergo differentia comparatiui & ſuperlatiui eſt falſa. Reſpondeo, Macrobius inter claſſicos non eſt habendus, ſi Vallæ credimus: quia in dicta oratione errauit, teſte Valla, ponendo ſuperlatiuum pro comparatiuo: licet alioqui in loquendo fuerit curioſiſſimus, teſte Valla.

SECVNDO, Dicit Seneca epiſtol. 74, Inter bonos non eſt melior qui locupletior: non magis, quàm inter duos quibus par ſcientia regendi gubernaculum eſt. Hic fit comparatio bonorū ad bonos, qui plures duobus ſunt: & tamen vtitur comparatiuo, quod eſt contra Vallam, qui diceret, Inter bonos non eſt optimus qui locupletiſſimus. Reſpondeo, Seneca vult comparationem eſſe inter duos

duos bonos ſolum,quorum alter ditior eſt: quia liber,quem vidi, habet inter duos: & ſubdit, Non magis quàm inter duos,&c.& ita rectè vſus eſt comparatiuo.& licet non fieret cõparatio inter duos ſolum, facile poſſet intelligi ablatiuus aliis: vt ſenſus ſit, Inter bonos non eſt melior aliis qui locupletior.& ita rectè comparatiuo vtitur,quia non dicimus,Hic eſt aliorum optimus,ſed aliis melior: quia genitiuus aliorum non comprehendit rem excedentem: ideo non fit comparatio inter ea quæ ſunt eiuſdem generis.nam comparationem fieri inter ea quæ ſunt eiuſdem generis,non eſt aliud (vt ego ſentio,neſcio an ſolus) quàm rem excedentem contineri in caſu cõparatiui vel ſuperlatiui.Valla autem ſemper intelligit quoties comparatio fit ad ea,quæ ſunt eiuſdem generis. ideo Neſtor,Sulpitius,Mancinellus,Aldus,Lancilotus,multa ridicule contra Vallam tela compararunt obtuſiſsima,& penitus irrita.

Valla à multis ineptè reprehenſus.

Quintil.Tranſeo plurimos,Lycurgum,Ariſtogitona,& his priores,Iſæum,Antiphonem. Quid Æſchines? Nónne his latior & excelſior? Putat hoc eſſe contra Vallam verboſus Lancilotus:nec eſt quia (his) res exceſſas tantum ſignificat non excedentem.ideo non eſt comparatio inter ea quæ ſunt eiuſdem generis,non magis, quàm ſi dicas, Penelope eſt caſtior ſororibus ſuis. Ecce ſi dicam,Sum doctior his(demonſtrans per (his)aliquos de quorum numero non ſum) bene dico:quia (his)ſolum ſignificat res exceſſas. at ſi per (his) me cum aliis monſtrem aut ſignificem, male loquar: quia iam per caſum comparatiui ſignificatur excedens & exceſſum: & hoc eſt comparationem fieri inter ea quæ ſunt eiuſdẽ generis. ideo dicendum fuerat,Sum horum doctiſsimus:quia vnus horum, & plures ſumus quàm duo. Cic.ad Pætum,Cognouimus enim Cneum Carbonem & eius fratrem Scurram.quid his improbius?non eſt contra Vallam:ideo delirat Lancilotus.vt neq; illud Quintiliani,Theopompus prædictis minor.nec illud Columellæ lib.6,Nonnunquam etiam in olea vnus ramus cæteris aliquanto lætior eſt:niſi recideris,arbor tota fiet retorrida:nam cæteris nõ continet rem exceſſam.ideo non iuſte videtur mihi reprehendi à Valla Lactantius, dicẽs, Omnes Sibyllæ vnum Deũ prædicant,maxime tamen Erithræa:quæ celebrior & nobilior inter cæteres habetur. quia non potuit dicere,ſaltem per genitiuũ,Celeberrima cæterarũ,quo modo tamẽ ſemel loqui videtur ipſe Plin.lib.34.nat.hiſt.cap.10,Oſtracitis tota nigra,& cæterarũ fortiſſima:vulneribus maximè vtilis,ſed rariſſimũ loquendi genus rariſſime ſcito imitãdum. Quint.Pars rationalis eſt quuia ad examinationem dicendi tanto cæteris huberior,quanto maiore ſpiritu.contra Vallam non eſt.nec illud Suetonij in Galba,Multo præter cæteras altiorem.nec illud Curtij,Mare Caſpium dulcius cæteris. ſubaudi, maribus.nec illud Plinij de alabaſtrite,Naſcitur circa Thebas Ægyptias,& Damaſcum Syriæ.hic cæteris candidior.Nec illud eiuſdem de Pyramidibus,Tertia prædictis minor.Nec illud Virg.Pigmalion ſcelere ante alios immanior omnes.id eſt omnibus aliis immanior. Nihil enim hæc & ſimilia ſunt cõtra Vallam:quia non fit comparatio inter ea quæ ſunt eiuſdem generis,id eſt quæ ſimul comprehenduntur in caſu comparatiui aut ſuperlatiui:nec quicquam eſt aliud apud Vallam eſſe eiuſdẽ generis:vt apud Plin.18,Hordeum frugum omnium nobiliſſimũ.& Solinum, Taurutius mathematicorum nobiliſſimus.& Terentium,Hominũ homo ſtultiſsime.& in multis aliis quę pueriliter contra Vallã affert Lancilotus,maiore ferula dignus quàm qua dignabatur Vallã. Nam hordeum eſt è numero frugum. Taurutius vnus fuit mathematicorum: & hoc eſt comparationem fieri inter ea quæ ſunt eiuſdem generis. Vlterius an fruges aut mathematici inter ſe genere diſtent, nihil ad Vallam. Miror itaque identidem non ſine riſu Mancinelli,Lancilotí,& plurium temeritatem,tam ſtudioſè Vallam morſiculantium hominem de lingua Latina optimè meritum, per quem omnes Latinè didicimus: cuius plumis ingratiſſimæ corniculæ paſſim ſuperbiunt, & malunt in furto deprehendi, quàm profiteri per quem profecerint.

Valla laus.

Tertio,dicit Statius 8.Thebaid. -ſed pectora flectas, Et melior ſis quæſo deis.hic Amphiaraus orat Plutonem,vt ſibi ſit melior reliquis diis, qui ſinebant ſe à terra abſorberi.hîc fit comparatio inter ea quæ ſunt eiuſdem generis. Nam Pluto deorum vnus eſt: ergo carpendus eſt Papinius: aut quod potius credendum eſt, Valla: ſecundum quem diceret, Optimus ſis quæſo deorum. Reſpondeo, Non fit comparatio inter ea quæ ſunt eiuſdem generis: quia teſte doctiſſimo Badio ſubauditur ablatiuus (reliquis aut cæteris): vt ſit ſenſus,Et melior ſis quæſo cæteris deis. per hanc ſubtilitatem Badianam ſoluuntur quæcunque Sulpitius, Mancinellus, Aldus, Lancilotus,&c.putarunt eſſe contra Vallam. Valerius Maxim lib.4.cap.13, Idem ſenſit Fabritius Licinius, honoribus & authoritate omni cine temporibus ſuis maior. ſubauditur,reliquo: vt Maior omni reliquo ciue.Ouid.2. Metamor. de Herſe virgine, Tanto virginibus præſtantior omnibus Herſe. omnibus, ſupple reliquis. Martialis, Hic totus volo rideat libellus, Et ſit nequior omnibus libellis. ſubaudi, reliquis.

Plinius

Plinius de marmoribus, Pretioſiſſimi quidem generis Lacedæmonium viri de cunctiſque hilarius. ſupple, reliquis. Leander Ouidianus, Tanto formoſis formoſior omnibus *illa* eſt. ſubaudi, reliquis aut cæteris. Virgil. 8. Æneid. Mirabárque duces Teucros, mirabar & ipſum Laomedontiadem: ſed cunctis altior ibat Anchiſes. ſupple, reliquis. Gellius, Hortenſius omnibus fermè oratoribus ſuæ ætatis niſi Marco Tullio clarior. ſubaudi, cæteris. Idem dices vbi in comparatiuo ſine caſu intelligitur cæteris, reliquis, aut aliis. Apul. 3. de Aſino, vbi de tribus latronibus inquit, Vnus idémque manu Promptior, & corpore vaſtior, his affectibus cæteros incitabat. vaſtior, ſupple cæteris. Titus Liuius lib. 1, Sextus filius eius, qui minor ex tribus erat, transfugit ex compoſito Gabios. id eſt qui ex tribus erat, cæteris minor. Capella de Sophia virgine, Intemeratior cunctis, pulchriórq; virginibus. ſubaudi, cæteris. Plinius in Panægyrico ad Traianum, Maior omnibus eras. ſubaudi, reliquis. Plinius de obeliſcis, Diuus Claudius aliquot per annos aſſeruarū quem C. Cæſar importauerat, omnibus quæ vnquam in mari viſa ſunt, mirabiliorem Puteolis ex puluere ædificatis perductum Hoſtiam, portus gratia merſit. Omnibus, ſubaudi, reliquis vel aliis. ita ad ſimilia reſpondebis.

QVARTO, Dicit Martianus Capella in Philologia, Candidior Atlantidum Iouis compreſſu pignoriſq; culmine profecta ſuperuenit. hic comparatiuus Candidior, regit genitiuū Atlantidum: & fit comparatio inter eiuſdem generis plura duobus: quia inter ſeptem Atlantides quæ Pleiades ſunt. ergo malè dicit Valla comparatiuum ſolum inter duo comparationem exigere vbi genitiuum regit: ſecundum quem debuiſſet dicere Candidiſſima Atlantidum. Reſpondeo, Martianus non eſt tantę authoritatis, vt non potius ſit carpendus in hac cōſtructione quàm imitandus: præſertim quum vetuſtiores, & longè eloquentiores à Valla interim reprehendantur. Itaq; nihil cōtra Vallam. Idem Martianus dixit oſcinum mitior, pro mitiſſima. Quum dixit Columella de oliuis, Maior ad eſcam, minor eſt oleo aptior: intelligitur ablatiuus (aliis) in vtroque comparatiuo.

QVINTO, dicit Qu. Curtius libro 8, In oculis duo maiora omnium nauigia ſubmerſa ſunt. hic comparatiuus regit genitiuum partitionis, vbi fit comparatio inter plura duobus. nam ſecundum Vallæ præcepta dicendum fuerat, Maxima omnium aut maiora cæteris. Sit apud eundem libro 6, Cleander priores eorum intromitti iubet. pro primos eorum: ergo præcepta Vallæ non ſunt catholicè vera. Reſpondeo, Licet Curtius facundus ſcriptor fuerit: tamen Valla non putat eum in omnibus imitandum eſſe, vt in perquam: itaque ſi Valla animaduertiſſet prædictos locos, carpendos potius quàm imitandos duxiſſet: & ſanè rariores ſunt, quàm quos imitari velim. Lancilotus contra Vallam eſſe credit illud Quintiliani in gladiatore, Qui inter nos, vt apparet, fortior fuit. quod contra Vallam non eſt: quia Valla ait hoc rectè dici, vt inter nos in ablatiuum mutetur, Fortior nobis: non in genitiuum, Fortior noſtrum.

SEXTO, Dicit Plinius libro 11. nat. hiſt. cap. 38, Animalium fortiora, quibus ſanguis craſſior: ſapientiora, quibus tenuior: timidiora, quibus minimus. at quibus nullus, hebetia. Hic comparatiuus genitiuum partitionis habet facta comparatione inter plura duobus: nec potes dicere Plinium à Valla carpendum fuiſſe, ſi Valla hæc animaduertiſſet: quia Valla Plinium inter eloquentiſſimos ſemper habuit vtrunque. quod ex duobus locis præcipuè oſtenditur, ex cap. 17. libro 3. vbi ait, Pro lege accipio quicquid magnis authoribus placuit: quorum in primis eſt Plinius. loquitur de eo qui naturalem hiſtoriam condidit. Et ex capite 93. eiuſdem libri, vbi ait de memoriter teneo, Apud Plinium tantum ad Romulum lego. Tu facillimè iudicabis, qui tam memoriter tenes, vt cum hac conferre poſſis. ſi rectè ſic ſcriptum eſt (inquit Valla) rectè ſic dici iudicabo. *Plinij laus.*

Reſpondeo, Dicta Vallæ intelliguntur vbi genitiuus non ponitur abrupte pro diuiſo: quia ſic comparatiuis & ſuperlatiuis contingit. & ponitur talis genitiuus penè abſolute pro accuſatiuo cum inter: & cum hoc genitiuo poſſet (vt opinor) comparatiuus ablatiuum habere: ſic, Animalium fortiora aliis ſunt, quibus ſanguis craſſior: ſapientiora alia, quibus tenuior, &c. ſed is ablatiuus venuſtius ſubticetur. Hanc excogitaui pro Valla euaſionem. Miror neminem ante me (quantum ſcire potui) hanc authoritatem Plinij, contra Vallam aduocaſſe: nec eam quàm modo ſubiiciam. Plinius lib. 11. cap. 19, Hoc exemplo libidinoſiores hominum quoque hircos colligens. poteſt hoc ſolui ſimiliter, Aut hominum cum hircos ordinari, aut comparatiuum libidinoſiores capi poſitiuè. pro valde libidinoſos: & regere genitiuum more poſitiui, vt Vulturum nigri: non enim fit ad alios comparatio. Ex quibus liquet Vallam optimè ſenſiſſe, & fruſtra à vitiligatoribus carpi. Itaque quoties fit comparatio ad ea quæ ſunt eiuſdem generis, comparatiuo genitiuum damus, ſi fiat comparatio inter duo: ſuperlatiuo, ſi inter plura duobus: vt Aiacum fuit fortior Thelamonius. Horatius, O maior

t iuuen

iuuenum. duo fuere Piſones iuuenes. Similiter comparatiuus erit, licet genitiuus omittatur: aut ſi ponatur caſus in quem genitiuus reſoluitur. Ouidius in perſona Medeæ, quæ duos filios habuit, Quum minor ex pueris iuſſus ſtudióque videndi Conſtitit ad geminæ limina prima foris. Cæſar, Ex duobus filius maior. Ideo dicimus, Maior Aiax ſcilicet Oilei filius. Minor Aiax. ſcilicet Thelamonius. Maior, & minor Atrides. ille Agamemnon, hic Menelaus. Maior Cato & minor. Maior & minor Scipio. de duobus Aphricanis. Maior Cyrus & minor: ſiue ſuperior, & poſterior: nam tempus ſignificamus non dignitatem. De malis tamen non maior, non minor dicimus: vt Superior Dionyſius, & Dionyſius inferior: qui numerus quum ſuperat, non per comparatiuum, ſed per poſitiuum, aut ſuperlatiuum loquimur: vt Magnus Alexander, Magnus Pompeius, Fabius Maximus, Valerius maximus: hæc etiam Græci ſemper obſeruant. Nam ad vnum ſui generis vtuntur comparatiuo, ad plures ſuperlatiuo. vbi hæc locum non habent, a Ihuc neceſſariò dant comparatiuo genitiuum: quia ablatiuo carent. Eccleſiaſtici dant comparatiuo genitiuum, etiam vbi plura duobus ſunt: vt Maior diſcipulorum. Minor fratrum. nos Maximus & minimus dicemus. Qui vult inter vos maior eſſe, ſit veſter miniſter. maior pro maximus dixit. Nunc manent fides, ſpes, charitas: tria hæc. maior horum eſt charitas. pro maximum horum, vel maxima harum. vbi comparatiuus inepte pro ſuperlatiuo ponitur: & inepte à genitiuo diſcordat in genere. Imitatus autem eſt interpretes Græcos, vnde traduxit: non veteres illos, è quibus grammatica confirmatur. Lancilotus vndique ſtudet doctiſſimo Laurentio obſtrepere nimis ridicule: quia ſuam ſtultitiam centies prodit: Laurentium vix ſemel iuſte carpit. quod hinc patet vel maximè, Illud fides, ſpes, charitas: maior horum eſt charitas: Latinè dictum eſt. vel Ciceronis exemplo (inquit Lancilotus) qui in oratore ait, Virtus habet plures partes, quarum alia eſt ad laudationem aptior. Quid ais bone vir? an credis hæc ſimilia eſſe? At minimè ſunt. nam apud Ciceronem genitiuus quarum, non regitur à comparatiuo aptior, ſed ab adiectiuo alia: & in aptior intelligitur ablatiuus reliquis, quorum nihil fieri poteſt in illo, Maior horum charitas. In eodem luto hæſitat Mancinellus in illo Plinij libro ſeptimo capite vigeſimoprimo, Nullum omnium præſtantius, & cætera. vbi putat genitiuum (omnium) regi à præſtantius, quum regatur à nullum. Itaque nos comparatiuo demus ablatiuum, vbicunque inter ea quæ diuerſi generis ſunt, fit comparatio: licet Græci dant genitiuum: quia multa aliter dicuntur à Græcis, aliter à Latinis: vt in idiomatis oſtendit Diomedes: & ſtultitia eſt ita græciſſare, vt Latinitatem relinquas.

Vter comparatiuo datur.

Quis ſuperlatiuo datur.

An vter ſemper cõparatiuo dandum, & Quis ſuperlatiuo, vt voluiſſe videtur Valla? Etiam, vbi fit comparatio inter ea quæ ſunt eiuſdem generis: vt Vter eſt horum fortior? Quis eſt digitorum longiſſimus? Apud Ciceronem & Quintilianum aliter non memini inuenire. apud alios interim quis pro vter reperi. Lactantius in ſecundo libro Inſtitutionum, Vt poſſis dubitare quos dicas potiſſimum ſtultiores: illóſne qui falſam religionem ſuſcipiunt, an qui nullam, quos pro vtros dixit: & ſi Laurentio credimus potiſſimum pro potius, veluti apud eũdem in ſeptimo, Vt ea ipſa quæ dicerem non noſtris, ſed aliorum potiſſimum literis confirmarẽ. Hoc loco Valla iniuſte carpit Lactantium in dictione potiſſimum, vt bene docet Lancilotus: per *Potiſſimum* enim hic nulla fit comparatio: ſed per ſe profertur. vt ſi dicas, Hic ornatiſſimè legit. Plinius ad Voconium, Quam curam tibi potiſſimum iniungo, ante omnia vel præcipue. plura bene adducit Lancilotus, quibus ſuperſedeo. Idem rurſus pueriliter contra Vallam putat eſſe illud Ciceronis in 3. de Oratore, Quis doctior illis? Et in Bruto, Quis omnium doctior? Quis acutior? Quis in rebus inueniendis vel iudicandis acrior Ariſtotele fuit? quia Valla intelligit comparatiuum vter habere, dum tenetur partitiue: & dum non regit ablatiuum, ne implicite quidem. Quod addo propter illud Ciceronis in partitionibus, Exoritur aliud quoddam diſputandi genus. Non enim ſimpliciter ſolum quæritur, Quid honeſtum ſit, quid vtile, quid æquum: ſed etiam ex comparatione, Quid vtilius? quid honeſtius? quid æquius: atque etiam, Quid honeſtiſſimum, quid vtiliſſimum, quid æquiſſimum. Quid vtilius? ſubaudi, cæteris. Plinius 29, Quid enim venenorum fertilius? ſubaudi, illo eſt. Hæc & multa alia nequicquam contra Vallam collegit Lancilotus. Rectius attuliſſet illud Perſij, Quis potior iudex? Boëtius 2. de Conſolatione, Quid earum potius? aurúmne, an vis cõgeſtæ pecuniæ? Quid, id eſt vtrum. Idem in 4, Quis horum velocior exiſtimari poteſt? pro vter. loquitur enim de duobus, ſcilicet ambulante pedibus, & ambulante manibus. Hæc rariora ſunt, quàm quæ imitari velim. Plautus in Aulularia, Vter veſtrorum eſt celerior? id eſt veſtrum: frequens ſermo apud veteres. Quintil. Ita non tantum vtrum ſit melius, ſed quid ſit optimum quæritur. Iterum, Ex duobus, vter dignior: ex pluribus, quis

digniſ

dignißimus. Cic. Quum quærere videtur orator, verum potius, aut quid potiſſimum dicamus. Tamẽ aliquando damus quid etiã cõparatiuo, vt Valla teſtatur. Teſtimonia quæ ipſe omiſit, nos ſuprà poſuimus. *Potißimè* pro potiſſimum Valla negat rectè dici: ſed malè, vt opinor. Cic. 2. de oratore, Nõ potiſsime confirmo. ſic ſæpius apud eundem inuenies.

QVOMODO differunt *Prior* & *Primus*? Vbi prior partitiue capitur, ſemper inter duo tantum cõparationem facit: primus inter plura duobus, & aliquando inter duo tantũ: vt Vter fuit prior? Numa an Pythagoras? Quis fuit poëtarum primus? Exemplũ vbi primus de duobus tantum dicitur. Cicero ad Seruium, Duo quidem te nominatim rogo: primũ vt ſiquid ſatiſdandum erit, amplius eo nomine non peti cures, vt ſatiſdam fide mea, &c. Suet. in Auguſto, Ad modum priſtinum & ſplendorem redegit duabus lectionibus, prima ipſorum arbitratu, quo vir virũ legit: ſecunda ſuo & Agrippæ. Sunt hæc contra Vallam & Priſcianũ, pluréſque: vera tamen, vt bene notauit Lancilotus. Idem nititur oſtendere prior de pluribus quàm duobus dici. Apud Flo. 2. Hippias numero ſophiſtarum, & artium multitudine prior omnibus, eloquentia nulli ſecũdus. ſed non capitur hîc partitiue: nec eſt vllo modo cõtra Vallam: quia prior omnibus, ſubauditur, reliquis. vt in multis quæ cõtra Vallam putauit eſſe Lancilotus, grammaticus ſanè quam diligẽs, & peracutus: niſi interim carpendi auiditate cæcutiret. vt cũ putat contra Vallam eſſe illud Ciceronis ad Brutum de Segulio, Dij iſti malefaciant homini nequiſſimo omnium qui ſunt, fuerunt qui futuri ſunt. Hic putat Lancilotus eſſe comparationem inter ea quæ diuerſi generis ſunt, ſed fallitur: quia res excedens continetur in caſu ſuperlatiui nõ copulatiue, ſed copulatim, vt cum logicis loquar. & hoc ſufficit ad eſſe eiuſdẽ generis, vt ſæpe dixi, Idẽ dicito de Catulliano illo ad Ciceronem, Diſertiſſime Romuli nepotum, Quot ſunt, quótq; fuere Marce Tulli, Quótque pòſt aliis erunt in annis.

Superlatiuus inter duo.

Superlatiuus quot modis exponitur? Duobus. Affirmatiue, vt Deus eſt omnium optimus. id eſt omni alio melior. Et negatiue: vt Es omnium doctiſsimus. id eſt te nemo eſt doctior. Sic declaratur illud, Maria peperit primogenitum, id eſt ante quem nullum alium peperit, non poſt quem alij fuerint. Nunc videamus quæ legitime gradui cuique aptentur.

Superlatiui expoſitio.

QVISQVE, *omnis*, *cunctus*, quibus comparationis gradibus iunguntur? Quiſque ſuperlatiuo eleganter datur, & numero ordinali. Omnis & cunctus poſitiuo & comparatiuo: vt Pauperrimus quiſque contemnitur. Tertio quoque verbo loqueris barbare. non omni tertio verbo. Quarto quoq; anno eſt biſſextus. non, omni quarto anno. Omnis diues honoratur. Cunctus doctus irridetur. Petrus aſportauit cuncta vtiliora. Quintil. Rus, ſeruulos, penates, & omnia vtiliora properanti feſtinatione parentis addixi. Nec oportet ſuperlatiuum in eodem poni caſu: quia rectè dicitur, Maximo quiſque animo diuitias deſpicit. Valentiſſimi quiſque corporis longè abeſt à ſapientia.

Quid ſi nomen ſuperlatiuo caret? Tum poteris poſitiuo dare Omnis vel Quiſque, teſte Valla, vt Idoneus quiſque, vel Omnis idoneus. Strenuus ſuperlatiuũ habet *Strenuißimus*, & pius *piißimus*: licet Ciceroni barbarũ viſum eſt alij nõ abhorruerũt. ideo Valla libentius diceret, Strenuiſſimus quiſq;, piiſsimus quiſq;: quàm ſtrenuus & pius quiſq;. Salluſ. in Catil. Nã ſtrenuiſſimus quiſq; aut occiderat in prælio, aut grauiter vulneratus diſceſſerat. ita video quoſdã libros habere. Idémq; fecit Valla. Curtius 8, O fidiſſimi piiſsimiq; ciuium. Apud Auſoniũ piiſsimus frequens eſt. ſed afferamus politioris teſtimonium. Titus Liu. quinto ab vrbe, Piiſsime tũ apparari poterat. Plin. lib. 18. cap. 5, Fortiſsimi viri, & milites ſtrenuiſsimi ex agricolis gignuntur. Tacitus, Bellum etiam ab ignauis ſtrenuiſsimi cuiuſque periculo geri. id eſt gerebatur. Apul. in 11, Piiſsimis ſacrorum arcanis. Gellius lib. 3. cap. 7, In exercitu viros habuit ſtrenuiſsimos.

Strenuiſsimus & piiſsimus.

Singularis quiſque: quia ſuperlatiuo caret ſingularis, vt Vnicus & vnus. Quiſque caret genitiuo plurali: ideo dicimus, Optimi cuiuſque animus, pro omniũ bonorũ animus. Debet autem quiſque poſtponi, niſi præcederet vt vel quo, &c. veluti, Vt quiſq; ditiſsimus eſt, ita maxime honoratur. Inuenitúrne quiſque cum poſitiuo & comparatiuo? Etiam: ſed minus eleganter, teſte Valla. Vegetius, Honeſtiores quique milites. Lactantius de opificio, Placidiora quæque animalia. Tacitus. Vt quiſq; Vitellio fidus: ita pacem, & conditiones abnuebant. Iuſtinus libro primo, Cognitione quæque digna excerpſi. Boëtius primo de Conſolatione: Sceleratus quiſque. Idem, Flagitioſum quenque. Pſeudocurtius, Quiſque infandus. Tacitus, Inualidus quiſque obtritus, Suetonius de Othone, Ferebatur vagari noctibus ſolitus: atque inualidum quenque obuiotum, vel poculentum corripere, ac diſtracto ſago impoſitum in ſublime iactare. Tacitus, Certatim vt quiſque animo ignauus. Superlatiuus igitur aſciſcit ſibi quiſque eleganter, quod tamen qui poſitiuo iunxerit, non ineptè loqui-

Quiſque cũ poſitiuo aut cõparatiuo.

Quiſque cõparatiuo quãdo eleganter iungatur.

cenſebitur, ſi modo id parce fecerit. Eſtne quando quiſque comparatiuo eleganter iungitur? Etiam vt ſi cõparatiuus habeat quo vel quanto. Quintil. 2, Erit ergo etiã obſcurior, quo quiſque deterior. Plin. ad Tacitũ, Ita bonus liber quiſq; melior eſt, quo maior. Seneca in libro de Ira, Iſto modo quo melior quiſque, hoc iracundior erit. Quo, id eſt quanto. Hoc vel eo, id eſt tanto. lepidæ dictunculæ. In eodem, Non vis admoneam, quo diligentior quiſque ſit, ipſe circunſpiciat. Cice. pro Roſcio, Quo quiſque eſt ſolertior & ingenioſior, hoc docet iracundius & laborioſius. Priſcianus dixit, Omnium

Omnis cũ ſuperlatiuo.

iudicio eruditiſsimorum. Valla non iniuria maluiſſet dicere eruditiſsimi cuiuſq; iudicio. ita enim ſæpius loquuntur politiſsimi. nec tamen barbarè locutus eſt Priſcianus. Teren. in Eunucho, Quæ inſra ego omnes infimos puto eſſe homines. Cic. ad Trebatium, Qui fuiſti cum in omni gradu ampliſſimo dignißimus. tum facile ordinis tui certè princeps. Notant hoc Lancilotus contra Vallã. Redeo ad ordinalia. Cice. pro Rabirio, Tertio quoque verbo excitabatur. ruſticus diceret, Omni tertio verbo. Quinquageſimo quoque anno Iudæi agunt Iubilæum. Decimam quanque ouem tibi dabo. id eſt ex decem vndique vnam, quæcunque ſit illa.

Quotus quiſque.

Quiſque etiam poſtponitur quotus interrogatiuo numeri ordinalis, & tum locum habet cũ quiſque: quum ſignificare volumus quidpiã à nullo aut à paucißimis fieri: vt Quotus quiſq; hoc diceret? quaſi dicat, aut nulli, aut paucißimi. ſic, Quotus quiſq; diues ſuperbia vacat? id eſt Quot diuites ſuperbia vacant? Capitur quotus pro quot. Ouid. de arte, Forma Dei munus, forma quota quæque ſuperbit. Quaſi dicat, rara aut nulla. Curt. 5, Quota pars noſtri tot obire terras poteſt? Quaſi dicat, rara aut nulla. & capitur hìc quotus pro quot ſiue quiſque. Idem ſeptimo, Quoto cuique lorica eſt? Martialis, Dic quotus es, quanti cupias cœnare: nec vnum Addideris verbum: cœna parata tibi eſt. Id eſt dic quot eſtis. Quotus vis cœnare? Volo tertius cœnare. id eſt volumus tres cœnare.

Vnuſquiſque cui gradui iungitur? Poſitiuo: vt Vnuſquiſque doctus. Quia vnum vim quandam ac naturam ſuperlatiui obtinet: ideo non facile patitur ſuperlatiuum, inquit Valla. Notanter inquit, nõ facilè: quia ſcimit reperiri cum ſuperlatiuo, licet perrarò & minus eleganter. Valerius Maximus lib. 4. cap. 3. de Fabritio, Cenſu par vnicuique pauperrimo. Badius excuſat: quia credit ſubaudiri etiã: ſic, Cenſu par vnicuique, etiam pauperrimo. & ita ſuperlatiuum non adhærebit vnicuique.

VT ET ITA quibus gradibus dantur? ſemper ſimilibus, & potißimum ſuperlatiuis. Quintil. Quod vt longè optimum, ita difficillimum. Idem, Non vt quidque primum dicendum, ita primũ occurrit. Cic. Vt enim quiſque optimè dixit, ita maximè dicendi difficultatem varióſq; euentus orationis expectationémque hominum pertimeſcit. Idem in oratore, Vt quiſq; optimè Græcè ſciret, ita eſſe nequißimum. Hic quiſq; bene præponitur ſuperlatiuo, alioqui poſtponendum. Eundẽ ſenſum faciunt *Tam* & *quàm*. Varro lib. 2. de canibus loquens, Quàm paucißimos relinques tam optimi in alendo fient. Cato de re ruſtica, Quàm paucißima olea erit dum oleum facies, tam oleum optimum erit. In habentibus vim ſuperlatiuam, omittimus ſuperlatiuum. Cic. in Catone Maiore, Vt quiſque ætate antecedit, ita ſententiæ principatum obtinet. Hac ratione dicimus Homo in primis doctus, nõ in primis doctißimus: ne duas res ſuperlationem habentes coniũgamus. Idem ſentio (inquit Valla) de inter primos, cum primis, quæ poſitiuum volunt: licet Salluſt. (ſi modo codex non ſit mendoſus) aliter dixerit. At ſanè (quod difficillimũ eſt) in primis & prælio ſtrenuiſſimus erat & bonus cõſilio. Similia his ſunt, In paucis, cum paucis, inter paucos, ſuper omnes, ante alios, præter cæteros. Sed hæc etſi poſitiuo frequentius gaudeant: tamen nonnunquam patiuntur ſuperlatiuum, ante alios & præter cæteros etiam cõparatiuum. Plin. lib. 26. de vſu abſynthii, Conuenit dicere herbæ facillimæ, atq; inter paucas vtiliſsimæ. Virg. in 7, -petit ante alios pulcherrimus omnes Turnus auis atauiſq; potẽs. Idem in primo, Pygmalion ſcelere ante alios immanior omnes. Suetonius in Galba. Præter cæteras altiorem, & dealbatam crucem ſtatui iuſsit.

Contra elegantiam de (*Vt*) & (*Ita*) peccauit Donatus, dicens in Eunuchũ Terentij, Vt quiſque miſer eſt, ita ſenior videtur. Vbi non aptè ſatis dedit quiſq; poſitiuo, & ineptius confuſionẽ fecit ex poſitiuo & comparatiuo. hæc igitur oratio Donati ſic corrigenda eſt, Vt quiſque maxime miſer eſt, ita maxime ſenex videtur. Aut Vt quiſque miſerrimus eſt, ita annoſiſsimus videtur. Aut, vt quiſque miſerrimus eſt, ita maxime ſenex videtur. Aut per comparatiuum: ſic, Quo quiſque miſerior, eo ſenior videtur. Aut, Quo quiſq; magis miſer, hoc magis ſenex videtur. Nam ſimili modo doctiſsimi loquũtur. Quintilianus, Quo quiſque ingenio minus valet, hoc ſe magis attollere ac dilatare conatur.

Calepinus indoctè obſtrepit Vallæ.

Calepinus cupit Vallæ obſtrepere. ait itaque, Licet quidam præceperit in hac iunctura Ita & Vt ſemper reſpondere gradus: Ouidius, tamen libro Hero. dixit, Vt ferus eſt multóq; ſuis truculẽtior

Euris.

Euris, Spectaſſet ſiccis vulnera noſtra genis. non enim ſiccioribus dixit. Sed contra Vallam non eſt, quia abeſt ita: nec fit comparatio qualis apud Vallam. Iuſtinus tamen hoc Trogus (inquit Valla) ſuperlatiuum cum comparatiuo miſcuit, inquiens libro 11, Locupletiſſimus vt quiſque eſt, ita plures equites in bello ſuo regi præbet. Ego dicerem (inquit Valla) plurimos: quin & ita ab illo ſcriptum fuiſſe ſuſpicari libet.

QVAE PARTICVLAE comparatiuo ferè dantur? *Quo, eo, vel hoc, quanto, tanto, multo, paulo, aliquanto, & multo:* etiam ſuperlatiuo dantur. Cic. Quanto maior es, tanto te geras ſummiſſius. Idem 5. Tuſcul. Tanto miſerior, quanto ſibi videtur beatior. Seneca in naturali quæſtio. Quanto celerior debet fieri in ſtellis cõgreſſio, tanto in minoribus. Horat. 1. Serm Quanto perditior quiſque eſt, tanto acrius vrget. Quo, id eſt quanto: Eo vel hoc, id eſt tanto: vt Quo ditior, eo vel hoc ſuperbior. Hæc in o poſitiuis non iunguntur: ideo præter morem oratorum teſte Valla, dixit Lactantius, Quanto frequenter impellitur, tanto firmiter roboratur. Et Boëtius in Dialecticis, Paulo æquales. Dicendum fuerat, Quanto frequentius impellitur, tanto firmius roboratur. & Paulum æquales. Nam poſitiuis dantur aduerbia in um: vt Multum doctus. & verbis: vt Quantum potes, tantum elabora. Lancilotus vbicunque poteſt, Vallam carpit: ſolidam ex ea re gloriam adepturus ſcilicet. vult ergo Lancilotus, Lactantium rectè dixiſſe per ſubauditionem: quia ſenſus eſt, Quanto motu vel impetu firmiter, &c. Id contra Vallam non eſt: quia dicit Lactantium præter morem oratorum locutum, ſi quanto, tanto aduerbia ſunt: & ita ſenſus melior eſt, quàm is quem attulit Lancilotus, vt contra Vallam aliquid garriret. Solomon, Multo melius eſt non vouere, quàm vota non reddere. De ſuperlatiuo: Catullus, Tanto peſſimus omnium poëta, Quanto tu optimus omnium patronus. Terentius in Eunucho, Hic equæſtus multo huberrimus. Cicero pro Pompeio, Magna ac multo maxima parte. Idem alibi, Conſpectus veſter multo iucundiſſimus. Salluſtius in Catilinam, Multo pulcherrimum. Illa in um quantum, multum, &c. aliquando comparatiuo dantur: ſed minus eleganter: nec facilè imitaberis, ſi Vallæ politiſſimo auſcultare velis. Iuuenalis, Deſpiciam qui ſit quantum ſublimior Atlas. Terentius, Eius frater aliquantulum eſt ad rem auidior. Quintilianus, Negotia paulum ad dicendum tenuiora. poteris hos parcè imitari. Illa in o iunguntur etiam dictionibus Alius, aliter, ſecus, ante, poſt, præſto, malo, antecedo, excello, & ſimilibus ſuperlatiuam vim habentibus. Terentius, Verùm aliter euenire multo intelligit. Cic. Multo ſecus euenit. Quintilianus, At quantum alius fuit ille infœliciſſimi iuuenis affectus. Poſt alius, aliter, & (quod idem eſt) ſecus, ponimus ac, atque, quàm: quæ idem ſignificant: vt Euenit paulo ſecus atque putaram. Salluſtius, Multo præſtat beneficij quàm maleficij memorem eſſe. Eſt autem præſtat verbum elegans pro melius eſt: vt Multo præſtat inuidioſum eſſe quàm miſerandum. Paulò ante veni quàm tu. Multo antè. In his habent etiam locum in um, præſertim in verbis. Cic. 5. de finibus, Multum excelluit. Ibidem, Longè multúmque præſtet mens atque ratio. ſic, Paulo, vel paulum poſthabui mea negotia tuis. Item aliquantulum, minimum, &c. Minimum, id eſt valde parum. *Minimè* penitus negatio eſt, id eſt nullo modo. Minimum doctus, qui parum ſcit: Minimè doctus, qui nihil. Eſt quando venuſtè & interim neceſſariò in eadem oratione connectimus in o, & in um aduerbia. Virgilius in 12, O præſtans animi iuuenis, quantum ipſe feroci Virtute exuperas, tanto me impenſius æquum eſt Conſulere. Quintilianus in 1, Quid autem in noſtris legionibus cornua, & tubæ faciunt, quorum concentus quanto eſt vehementior, tantum Romana in bellis gloria cæteris præſtet? quod non licuiſſet aliter dicere, inquit Valla. In quo videtur ſibi contrarius: quia antè dixerat rectè dici Multo præſtat. Ouid. -quanto dux milite maior, Tantum ego te ſupero. Titus Liuius primo ab vrbe, quo pro quanto poſitiuo iunxit, ſi non ſit mendum: ſed rarius, id eſt quàm vt imitari velim. Romani ouantes ac gratulantes, Horatium accipiunt eo maiore cum gaudio, quo prope metum res fuerat. Lancilotus dixit Ciceronem dixiſſe, Paulo ſalubribus. & id quoque rarius eſt, quàm quod imitari velim. *Quo pro quanto propius.*

QVAE PARTICVLAE poſitiuo gaudent? *Valde, per, & perquam, oppidò, oppidoquam, ſanè, ſanequam, nimiſquam,* in primis, cum primis, inter primos, præter cæteros, cum paucis, inter paucos, ante alios, apprime, admodum, admodumquam, mirum in modum, & quàm pro quantum. vt Valde ſuauis, perdoctus, perquam literatus, oppido elegans, &c. & corripit ſecundam contra ineptulos. Cicero, Quàm moroſi ſunt qui amant. ſic, Quàm doctus tibi videtur qui prope nihil nouit. Ponitur fere exprobrandi deridendíq; cauſa. interdum aliter: veluti, Quàm doctus fuerit Cicero, orationes eius indicant. Terentius in Andria, Reiecit ſe in eum flens, quàm familiariter. id eſt ô quantum familiariter. In Eunucho, Poſt illa tempora tu ſcis quàm intimum te habuerim. intimum poſitiue *Quã pro quantũ.*

capitur, vt proximus. Aliter locuti ſunt quidam, ſed non elegantiſsimi: vt Boëtius in Ciceronis Topica, Non ei oblatrantis morſus inuidiæ. Noſti quàm facillimè in difficillimis cauſis liuor iudicium *Quàm pro quantum cũ ſuperlatiuo.* terat. mallem dixiſſe (inquit Valla) quàm facile. Priſcianus 18, Vt doceremus quàm frequentiſsime hac cõſtructione vſi ſunt authores eloquentiæ Latinæ. Latinius erat Quàm frequenter vſi ſunt, vel quàm pro valde. ſic quàm frequentiſsimè vſos. Lactantius lib. 6, Quàm ſit veriſsimũ, Trimegiſtus Hermes idoneus teſtis eſt. dicendum erat, quàm verũ. Aliter interdum reperies, quàm Valla præcipit: quod *Vallæ verbum ſummè notãdum.* nequis Vallam ignoraſſe credat, illius verba ſummopere notanda hîc ſubieci: Neq; ſi quid aliter penes authores reperiatur, mihi obeſſe debet, qui non legem ſcribo, quaſi nunquàm aliter factum ſit: ſed quod frequentiſsimè factitatum eſt, præſertim à M. Tullio, Marcóq; Fabio: apud quos ſi quando reperiatur quam cum poſitiuo pro valde. aut cum ſuperlatiuo pro quantum, auſim affirmare mendosè ſcriptum, vt in procemio de Oratore, Quàm boni perdiu nulli. pro boni perquam diu nulli. Idem 4. actione in Verrem, Quot & quam maximis in rebus teneare, non vides? neſcio an mendum *Per & perquam cũ ſuperlatiuo.* ſit, pro quàm magnis. ipſe ita loqui non auderem. De quàm pro valde pòſt dicam. Plinius (per) ſuperlatiuo dedit, niſi ſit mendum, quod credere malim. vt in ſecundo nat. hiſt. cap. 56, Perplurimum refert, vnde venerint flumina, & quo conceſſerint. Abſurdius loqui videtur Mela de India, Alit formicas non minus maximas canibus. De perquam cum ſuperlatiuo, Boëtius in commentariis logicæ breuioribus, Apud ſcriptores quidem Græcos perquã rariſsimos. Pomponius de origine iuris, Nam antè cum Seruius duos libros ad Brutum perquã breuiſsimos ad edictum ſubſcriptos reliquit. Curtius lib. 4, Beſſum quoque Bactrianorum ducem, perquam maximo poſſet exercitu coacto, deſcendere ad ſe iubet. ſed huiuſmodi exempla, inquit Valla, tam rara ſunt, vt dubitem an librariorum ſit culpa. Certè ipſe ſic loqui non auſim. Lancilotus magno labore conquiſiuit adhuc duos locos, vbi per & perquam ſuperlatiuo dantur: propter quos nihilo magis à Valla defecero. Columel. in 4, Adhuc perpauciſsimis agricolis contigerit. Apuleius 2. de Aſino, Tucetum perquam ſapidiſsimum. *In primis cũ ſuperlatiuo.* Cicero 4. in Verrem, In primis ſuperlatiuo iunxit, Homini in primis glorioſiſsimo reſpondet. At raro dictum, rarentur imitare. Bene dices Quàm valde. In eadem actione, Videte quàm valde malitiæ ſuæ confidat. *Permagis* dixit Plautus in Bacchidibus, Permagis me iuuare. Idem vtitur præquam, pro perquam: & in quibuſdam præ pro per leges: vt Prædurus, prædiues, præclarus. *Per & perquam* etiam verbis iunguntur: vt Peruelim, perquam velim, perplacet. Inter per, & quàm aliquando quicquam ponitur. Terentius, Perpol quàm paucos reperias meretricibus fideles euenire amatores. quod ſic reſoluitur, Pol perquam paucos. *Perpol* Latinum non eſt, teſte Donato, contra Sypontinum & Bergomatem.

Quã pro quantum licite cum ſuperlatiuo. ESTNE QVANDO quàm pro quantum licite ſuperlatiuo datur? Etiam, vt ſi ponatur cum verbis poſſum, queo, valeo, aut conformi, vt licet. Nam cum poſitiuum vel ſuperlatiuum licite habet: veluti, Scribas quàm benè potes: vel, quam optimè potes. verum ne hîc quidem quàm pro quantum ſuperlatiuo dabitur, ſi caute ordinare velimus: ſed ipſi verbo potius, teſte Valla: ſic, Scribas optime quàm potes. Venito quamprimum licet. id eſt venito primum: hoc eſt valde cito. Quàm licet, id eſt quantum licet. Cæſar 1. comment. Re frumentaria quàm celerrimè potuit comparata. Et libro 7, Quàm mitiſsimè poteſt, legatos appellat. Salluſtius in Iugurtha, Iugurtha quàm maximas poteſt copias armat. Plautus in Captiuis, Quamprimum poſſis redeas. Liuius decimo, Ad montes proximos quàm poſſet occultiſsime, circunducere iubet. Cicero in Salluſtium, Iam dabo operam, quàm *Vt pro quàm* maxime potero. Idem octauo ad Atticum, Exquiras quàm diligentiſsime poteris. Pro quàm poteſt cum dictis verbis poni vt cum ita, vel ſine ita. Quintilianus in duodecimo, Non omittenda pars hæc orationis: ſed exigenda, vt optimè poſſumus. Cicero in Philippicis, Quas vt honorificentiſsimis verbis ipſe conſequi potero, complectar mea ſententia. Idem de oratore, Hæc vt breuiſsime dici potuere, ita à me dicta ſunt. De poſitiuo in Philippicis apud eundem, Sed reliquum curſum vitæ, quàm quidem poſſum breuiter perſtringam: & vt potui, breuiter perſtrinxi. Non poſſis pro hoc breuius comparatiuum ponere, teſte Valla: nec cum aliis verbis, quàm cum ſuperlatiuo: quia male diceres, Scio quàm optime ſcribas. Plautus, Vt faſtidit glorioſus! id eſt quantum: veluti, Vt tenerus eſt, &c. ornate ita loquêris.

DICITVRNE apte, Quamprimum nauem intraui, e vorta tempeſtas eſt? Minimè. Cur? Quia *Quamprimum* ſignificat valde cito & ilico, éſtque vnico verbo contentum: nam quàm pro valde, iungitur hîc ſuperlatiuo. Quomodo dicendum eſt? Quum primum nauem intraui, e vorta tempeſtas eſt. Quid differentiæ eſt inter *Quamprimum & Quum primum*? Quamprimum, id eſt mox, ilico: & vnico

& vnico verbo contentum eſt:vt Scribito ad me quamprimum quid agere decreueris. Veniam ad te quamprimum. Quum primum eſt quod coci dicunt, tam cito: quod & duo verba neceſſariò habet vt Quum primum te videbo, cognoſces omnia. Pro eodem dices, Vt primum, vbi primum. Aliter inueni ſemel apud Plinium lib. 21. cap. 13, Quamprimum aſpiciatur eo anno tolli iubentes. vereor ne mêdum ſit, pro Quum primum, non auſim certè imitari. Cum poſſum, valeo quoq; quamprimum) pro (vt primum) poni poſſe oſtendit in captiuis Plautus, Quamprimum poſsis, redeas. Et in Perſa, Recipe te quamprimum potes. ergo benedicitur, licet neget Valla, Quamprimum potero, nauem intrabo. Mallem tamen, vt primum potero, nauem intrabo.

Quamprimum pro quum primum.

QVAM cui gradui comparationis iungitur? Primo quàm pro quãtum poſitiuum petit: vt Quàm moroſi ſunt qui amant. & cum quoq; poſſum valeo, etiã ſuperlatiuum, & poteſt pro eo poni quantũ: vt Dicam quam breuiſsimè potero: vel Dicam quanta maxima breuitate potero. Cicero de amicitia, Tanta eſt inter eos quanta maxima poteſt, morum ſtudiorúmque diſtantia. Fabius in 2, Quum aliquid adhibit áque, quanta maxima poteſt cura, diligenter elimauerit.

Quàm.

SECVNDO, Quàm capitur pro quanto, & cõparatiuo datur, quod rarò vſu venit. Virg. Tam magis illa tremens, & triſtibus effera flammis, Quàm magis effuſo crudeſcunt ſanguine pugnæ. Tam, id eſt tanto. Cui gradui ſeruiunt tam & quàm coniuncta? Cuilibet. Poſitiuo: vt Es tam bonus quàm doctus. id eſt tantum bonus, quantum doctus. Comparatiuo, quod rarius contingit: vt Tam melior, quàm doctior. Superlatiuo ſæpiſsimè, teſte Valla, vt Tam hic eſt omnium optimus, quàm nobiliſsimus. Teren. Nanque adoleſcens quàm minima in ſpe ſitus erit, Tam facillime patris pacẽ in leges conficit ſuas. Salluſt. Quàm quiſque peſsime fecit, tam maxime tutus eſt. Poſſes hîc ponere vt & ita Ponitur ſæpe tam ſine quàm. & contrà, in ſignificatione vehementiæ. Cum ſuperlatiuo: Cicero, In tã optima cauſa non debeo timere. Id eſt in tam valde bona, Cum ſuperlatiuo & cum poſitiuo: Idem, Nondum erat noſtris tam grauiſsimis támque multis iudiciis ignominiiſque conciſus. De quàm: Tu es homo quàm iucundiſsimus. Id eſt valde iucundus. de hoc modo dicam plura.

Quàm pro quanto.

Tam & quàm.

TERTIO, Quàm pro valde elegantiſsimè ſuperlatiuo datur, & interdum poſitiuo: vt literæ tuæ fuere mihi quam gratiſsimæ, id valde gratæ: non autem quàm gratæ: ſi Vallæ credamus. Sed aut Valla fallitur, aut mendoſi ſunt omnes omnium doctiſsimorum libri. nam præter ea quæ contra Vallam afferunt Mancinellus & Lancilotus, ipſe plura notaui in optimis ſeculi noſtri impreſsionibus, vtpote Aldinis & Badianis. Cicero 5. epiſtolarum familiarium ad Lucceium, Me ita vel cœpit, vel incendit, vt cuperem quàm celeriter rumores noſtros monumentis commendari tuis. Cælius Ciceroni, libro octauo epiſt. Te videre & omnia intima conferre diſcupio. habeo autem quammulta. Sic in orationibus Ciceronis bis quammulta, pro quàm plurima inuenies. Cice. ad Atticum, Suam operam in Senatu authoritatémque quam magni æſtimat. Plinius quinto epiſtolarum, Quàm multum intereſt, quid à quoque fiat. Apuleius in apoph. Quàm multum à me remota. Idem in Aſino, Quàm probe veſte contectus. pro valde probe. Cicero ad Atticum, Itaque quàm ſeuerè M. Curtius nos accuſat. Et alibi, Scribit ad me quam honorificè de reſtitutione Sexti Clodij. Quintilianus, Quammulta penè omnia tradidit Varro. Senec. epiſtola 47, Dominus Calixtum vendidit, ſed domino quammulta Calixtus. Cæſar, Quàm magnum numerum iumentorum atque hominum intercipiunt. Plinius libro 35, Niſi vt quammulti eas conſerui inferrent. Gellius: Imò inquã potius nos quàm audaces, quámque licentes ſumus, qui frontem indocte improbéque non virili genere dicimus. Cæſar 4. de bel. Gal. Vt quàm celerem atque inſtabilem motum haberet. Sillius, -magnis quàm læta fronte ſacerdos Exceptos hoſpes tectis inducit Ariſbas. Cicer. in Lælio Quàm multa enim, quæ noſtra cauſa nunquam faceremus, facimus cauſa amicorum Hæc notauimus ego & Mancinellus & Lancilotus. quæ mendoſa ſi non ſint, iniuſte reprehenſus eſt à Laurentio Lactantius lib. 1. Inſti. dicens, Et quàm multa de Deo noſtris hominibus locutus eſt ſimilia. Vtcunque eſt, mallem quàm pro valde ſuperlatiuo dare, quàm poſitiuo: & multo minus cõparatiuo. ideo nõ dicimus *Quãplures*, teſte Valla, ſed multo plures aut per compoſitionẽ *Cõplures*. & ego ita rectius dici opinor, licet perſæpe aliter inueni: quia forſitan mendoſi ſunt plurimi libri, vt in quàm cum poſitiuo. nã ſi verum eſt Ciceronis doctiſsimo ſeculo, libros mendoſos fuiſſe, quod ipſe Cicero conqueritur: quid de hoc ſeculo, & aliquot præteritis dicemus, in quibus non libri modo corrupti, ſed tota ferme lingua Latina interiit? Ergo (vt ad inſtitutum redeam) aut plurimi libri mendoſi ſunt, aut recte dicitur quamplures pro multis, aut valde multis. Plautus in Caſin. Quàm plura ſunt mihi quæ velim. Gellius libro primo, cap. ſeptimo, Videbatur quampluribus. Idem lib. vndecimo, cap. primo.

Quàm pro valde cũ poſitiuo.

Quàm celeriter, pro valde celeriter.

Quãplures.

Cõplures.

complurima dixit in ſuperlatiuo, & Valla ait rectè dici complurimũ, pro plerunque aduerbialiter. Plinius lib. 27. cap. 9, Cuius ex vna radice quamplures exeunt filices. Cæſar lib. 1. de bello ciuili, Hæ permanſerunt aquæ dies quamplures. Et lib. 2. de bello ciuili, Hæc atque eiuſmodi generis quamplura. Cic. 5. Tuſcul. Abacos quamplures ornauit argento auróque. Seneca epiſtola 78, Conuocauit quamplures amicos. Cic. 2. ad Her. Admonuimus cauſas eſſe quamplures. Et alibi, Cæteras quamplures tabulas pinxit.

Quàm citò ineptè pro quàm primum. Curtij nō ſunt quæ ei tribuũtur epiſtolæ.

Quidam per quàm ineptiſſime ſic loquuntur, Rogo & quàm cito facias, pro quàm primum. decepit hos (quod plerunque vſu venit) ſpecies recti: nam videntur bonum authorem habere Q. Curtium in epiſtolis, quod opus titulo tenus bonum eſt. Dicuntur enim hæ epiſtolæ eſſe Latiniſſimi hiſtorici Q. Curtij, cuius procul dubio non ſunt, vt in nominatiui regimine oſtẽdi. Et licet credideram me primùm è Curtij familia has epiſtolas abigendas iure cenſuiſſe: tamen inueni, qui idem antè ſenſerit. Is eſt doctiſsimus Quintianus dicens in quarta epographia, Quintianum Caput eum in quibuſdam reperi epiſtolis, quæ perperam Q. Curtio tribuuntur: quarum ſtylũ non approbo, nedum ſuſpicio. hoc ſi quis rimatur, noſtræ procul dubio adhærebit opinioni. Hæc ille. Hic ergo nō Curtius, ſed Pſeudocurtius in epiſtolis ſuis ait, Vigilabo vt quàm cito reliquum perſoluam, quantum tibi obligor. Preces effundo: vt quàm cito videamus prouinciam, & nobis à Senatu aliquod auxilium dari. Parabis te quàm cito profecturum Syriam. Quare me quàm cito de volũtate tua certiorem redde. Niſi quàm cito prouideatur nobis, vereor ne omnis ſenatus & ſtatus reipub. euertatur. Cuperem quàm cito te rediturum, vt me iuuares: aliqui excuſarent: quia quàm cum poſitiuo reperitur pro valde: ſed meo iudicio venia caret, qui tam licenter adeò ſæpe loquitur. Verus Curtius nunquam quàm cito dixiſſet ſed quàm primum. vt in lib. 7, Cupit eam quàm primum dedi. Et lib. 9, Corpori nominíſque quàm primum iuſta ſoluamus. Pſeudocurtius, Pergratiſsimum fuit abs te fieri certior per prius de intentione Senatus. ſcatet hæc oratiuncula barbarie: nam vt omittam pergratiſsimum, pro pergratum: vt antè perplurimum, pro valde multum: nunquid tolerandum eſt, Pergratiſſimum fuit abs te fieri certior? Ego me fieri certiorem dixiſſem. Tum illud per prius quid ſibi velit, non intelligo. Vbi ſuperlatiuo iungitur quàm, non additur genitiuus: quia non dicimus omnium quàm doctiſsimus. Author Valla.

LONGE, *facile, nimirum*, quibus gradibus dantur? Comparatiuo & ſuperlatiuo, horúmque vim habentibus, ante, poſt, alius, ſecus, princeps, præſtat, & ſimilibus. Virg. At pedibus longè melior Lycus. id eſt multo melior. Quintil. Longè omnium, quos quidem mihi audire contigit, præſtantiſsimus Domitius Apher. Cice, Principi longè omnium in dicendo grauiſsimo & eloquentiſsimo Platoni. Idem pro Rabirio, Virum vnum totius Græciæ facilè doctiſsimum Platonem. facilè, id eſt indubiè. & nota rectè dici, Plato eſt totius Græciæ doctiſsimus. pro omnium Græcorum. Gel. libro 6. cap. 11, Vir ætatis ſuæ doctiſsimus. Quintilianus, Sed eum longè præcedunt ingenia viuentium. Idem, Nouem Lyricorum facilè Pindarus princeps. Cicero, Nobilitate facile princeps. Sic Longe, antè, vel poſt, longe ſecus, longe alius, &c. Longe vincit, ſuperat, excellit. Sic, Longe alienus & diuerſus, longe diſsimilis, &c. Inuenitur longe cum poſitiuis excellens & præſtabilis, quia ſuperlationis vim quandam habent, vt verba vnde deſcendunt. Apuleius de dæmonio Socratis, Carchas autem longè præſtabilis hariolus. Apuleius in Floridis, Longe ante cæteros excellẽs. Vir nimirum doctiſsimus. id eſt valde doctus. nimirum reuerendus: quia reuerendiſsimus non dicitur. Facile præcipuus, facile ſummus: quia hęc ſuperlatiuis carent: & regunt tamẽ vt ſuperlatiuus genitiuũ. Iuuenalis, Præcipuus tamen eſt horum qui ſæpius exul. Lucanus, O ſummos hominum, quorum fortuna per orbem Signa dedit. Longe vel facile primus Longe vel facile ſecundus, non reſpicit ordinem, ſed dignitatem Tu es facile à rege ſecundus. id eſt, haud dubiè poſt regem primus. Virgilius dixit, Sequitur te ſancte deorum. &, Saturnia magna dearum. pro ſanctiſsime & maxima. nollem id in proſa imitari: nec in verſu, niſi parciſsimè.

A comparatiuis diminutiua fiunt in uſculus, a, um: vt cōpluſculus, maiuſculus, meliuſculus, quæ (ſi affectatio abſit) magnam gratiam habent, & regunt ablatiuum, vt primitiua: veluti, Sum te maiuſculus. In Geneſi, Properate quantocyus veniẽtes. aut mendoſum eſt, aut ineptum, pro quàm primum. Malo ſanitatem diuitiis, rectè dicitur: quia malo ſignificat magis volò.

Perdoctus non ita comparabitur, Perdoctus, perdoctior, perdoctiſsimus: ſed perdoctus, multo doctior, quàm doctiſsimus, vel longe doctiſsimus. ita indicabis de reliquis. Badius, Quod autem dictum eſt ſuperlatiuum cum quam non regere genitiuum, intellige de proprio: nam poſitiui regit: vt Vir quàm ditiſsimus argenti. De pronomine alibi diſputaui, & poſt nonnulla dicentur

ideo de

ideo de numeris nunc dicam.

NVMERI.

NVMERVS quid eſt? Vnitatum collectio: vt Duo, tria, &c. Vnitas, numerus non eſt: ſed numeri principium. Numeri ſpecies quot ſunt? Quatuor. Quæ? Numerus cardinalis, ordinalis, ponderalis, ſiue multiplicatiuus, & numerus diſtributiuus, & qui ex his fit aduerbialis. Numerus

CARDINALIS.

CARDINALIS numerus, eſt principalis numerus è quo cæteri oriuntur: vt Vnus, a, um, quod principium numeri rectius quàm numerus dicitur. duo, duæ, duo, tres, tria, quatuor, quinque, ſex, ſeptem, octo, nouem, decem, vndecim, duodecim, tredecim, quatuordecim, quindecim, ſexdecim, ſeptemdecim, octodecim, nouemdecim, viginti, vigintiunus, &c. Triginta, quadraginta, quinquaginta, ſexaginta, ſeptuaginta, octoginta. nunquam dices octuaginta, nonaginta. centum, cētum & vnum, &c. bis centum, tercentum, &c. vel declinabiliter per compoſitionem ducenti, ducentæ, ducenta, trecenti, quadringenti, quingenti, ſexcēti, ſeptingenti, octingenti, nongenti vel noningenti. Mille, mille & vnus, &c. bis mille, ter mille, &c. non autem duo centum, duo mille: quia adiectiua duo ſunt, quæ inepte connectuntur. In compoſitis à centum in omni ſpecie numeri poſt n, e mutatur in g, vt quadringenti: vbi etiam t in d mutatur, quadringenteſimus, quadringenteni, &c. Omnia hîc nota ſunt præter mille & millia: ideo quæro,

QVOTVPLEX inuenitur *Mille*? Duplex, Adiectiuum & ſubſtantiuum. *Mille* adiectiuum, eſt nomen indeclinabile pluralis numeri: vt Mille viri, mille mulieres, &c. Mille ſubſtantiuum, eſt in ſingulari indeclinabile, teſte Varrone: in plurali declinatur, Millia, millium, millibus. Apud veteres etiam declinabatur in ſingulari: quod probat Macrobius: quia ablatiuus eſt *Milli*, aut potius vnico l, mili: quia Georgius Valla mile ſubſtantiuum vnico l, ſcribi dicit. Lucilius 15, Hunc mili paſſum qui vicerit atque duobus. Idem libro nono, Tu mili nummûm potes vno quærere centum. Gellius ſic. Lucil. 8, Mile die nummûm potes vno quærere centum. Cum dicimus Mile nummûm, genitiuus eſt pro nummorum: vt mile denariûm. Cicero in Philippicis, Inuentus eſt qui L. Antonio mile nummûm ferret expenſum. Idem pro Milone, Mile hominum verſabatur. Quadrigarius 4. annalium, Vbi occiditur mile hominum. Sic in plurali Milia hominum, nō milia homines, teſte Valla. licet in ſacris legamus, Duodecim milia drachmas, quod per appoſitionem excuſatur: quia ſenſus eſt, Drachmas entes duodecim milia: & ita in reliquis. Georgius Valla vult milia aliquando eſſe adiectiuum: vt Duodecim milia libri, drachmæ, talenta. Id verum non eſt, quia ſic diceremus, Tres milia libri, non tria milia: quod vtique falſum eſt. Titus Liuius libro ab vrbe condita decimo, Samnitium cæſi tria milia trecenti: capti quatuor milia. itaque milia ſemper ſubſtantiuum eſt. Quapropter hoc ſolum ſoluendum reſtat, an duodecim milia ſignati non habuerit egregios authores, quibus ſe defendere poſſit. Quæro igitur,

AN HAEC oratio ſit bene Latina, Ex tribu Dan *Duodecim milia ſignati?* Etiam (quanuis elegantius teſte Valla, dicamus duodecim milia ſignatorum) quia hic eſt appoſitio, Homines ſignati duodecim milia. ideſt entes duodecim milia, aut numero duodecim milia, vel ſignati ad duodecim vſque milia. Da authoritatem vt oſtendas tales orationes frequentiores eſſe quàm Valla putauerit. Plinius libro 21. cap. 7, Ancus Martius rex ſalis modia ſex milia in congiario dedit populis. *Modia* neutro genere etiam apud Ciceronem leges. Oppius de bello Hiſpanico, Sunt interfecti hominum milia XXII. Paulus Oroſius lib. 1, Anni duo milia XV. Idem libro tertio, Sexcenta milia modia frumenti acceperunt. Iuſtinus duodecimo, Trecentis milibus mulieribus. Florus de bello ciuili Macedonico, Duo milia electi, qui mori iuberentur. Boëtius ſecundo de Conſolatione, Vnius mora momenti, ſi decem milibus conferatur annis. Liuius 45, Duodecim milia pedites. Cicero act. 3. in Verrem, Tritici modios quinque milia, & acceſſionem aſcripſiſſet. In eadem, Tritici medimnas duo milia. Curtius libro quarto, Duo milia crucibus affixi. Sic Pſeudocurtius, Mortui ſunt viri circiter tria milia. Hieronymus in libro Iudicum, Occiderunt quinque milia viros. Et tertio Regum, Locutus eſt Solomon tria milia parabolas. Hinc patet male dixiſſe Placentinum milia aliquando eſſe adiectiuum. hæc conſtructio in ſacris nimium frequens eſt. hæc ex authoribus non è grammaticis ipſe erui. adducit plura Georgius Valla Placentinus, libro 31. cap. 17. Plinius octauo nat. hiſt. Milia tempeſtatum præſagia. Virgilius, tot milia gentes Arma ferant Italæ. Diuus Hieronymus in Rufinum, Sex milibus autem libris (quos ab eo lectos eſſe confingis) quis credet? Et iterum, Si Origenes ſex milia ſcripſiſſet libros. Et rurſum, Sex milia Origenis libros Marinus Becichemus

Scodrenſis ſuffragatur Georgio Vallæ: quia Liuius dixit libro quarto, Et Philippei nummi aurei quatuordecim milia,quingenti XIIII. Et Cic. pro Rabirio, Quid vociferare decem milia talenta Gabinio eſſe promiſſa?Concedamus ergo recte dici illud Matthæi,Oblatus eſt ei vnus qui debebat decem milia talenta,& duodecim milia ſignati: nóſque interim ita loquamur, ſed parce: quia elegantius dicere licet, Decem milia talentorum,drachmarum,&c. Sine controuerſia recte dicimus, Duo milia pondo argenti:quia pondo tam genitiui caſus poteſt eſſe quàm nominatiui. Recte quoque illud effertur, Decem milia quingenti pedites:quod Valla ita intelligit, Decem milia peditum quingenti pedites. Titus Liuius libro nono, Duo milia & quingenti capti. hoc aliter dicere non licet teſte Valla: & ita loquitur Liuius frequentiſſime. Per ſubauditionem etiam ſubauditur illud, Quicunque te angariauerit mille paſſus, vade cum illo alia duo. ſubintelliguntur milia paſſuum: alioqui teſte Valla,dixiſſet alios duos: vel potius alios bis mile. Philelphus etiam dixit milibus venenis,milibus rixis. Interrogatiuum numeri cardinalis eſt Quot. Calepinus dicit Quantus etiam ad numerum referri: ſed nullum affert teſtimonium. Hieronymus *Quanti* pro Quot vtitur,dicens ad Paulinum,Quanti hodie putant ſe noſſe literas?Non auſim ſic loqui,niſi apud veteres inuenerim Quanti pro Quot.

ORDINALIS.

ORDINALIS numerus eſt, quo ordinem ſeriémque rerum notificamus:vt Primus,ſecundus, tertius,quartus,quintus,ſextus,ſeptimus,octauus,nonus, decimus,vndecimus, duodecimus,tertiuſdecimus,quartuſdecimus,&c. vel decimuſtertius,decimuſquartus,&c. Viceſimus vel vigeſimus,vigeſimuſprimus,&c.Trigeſimus,quadrageſimus,quinquageſimus,ſexageſimus,ſeptuageſimus,octogeſimus,nunquam octuageſimus: nonageſimus,centeſimus,ducenteſimus,trecenteſimus, quadringenteſimus,quingenteſimus,ſexcenteſimus,ſeptingenteſimus,octingenteſimus,nongenteſimus,vel noningenteſimus, milleſimus. Quòd autem dicimus recte *Tertiuſdecimus*, &c. probat Scodrenſis. Plin.Tertiodecimo plantæ arborum peregrinarum.Cic.Quintuſdecimus locus. Gel.lib.10.cap.28, Ab anno ſeptimodecimo.Liuius,Sextodecimo. ſic cæteri frequenter.

Secũdus, tertius, &c. capitur quadrupliciter.

Quid ſignificant eiuſmodi nomina, *Primus,ſecundus,tertius*,&c? Vltimum ex eo numero:vt decimus,id eſt è decem vltimus.Primus tamen excipitur: quia principium numeri potius eſt,quàm numerus.Primus intraui nauem,quia ante me nemo.Primùm intraui:quia ego nunquam antea.ſic facile declarabis, Prior intraui, & prius intraui. Ouidiana Laodamia, Inter mille rates tua ſit milleſima puppis.id eſt è mille vltima. Perſius,Hoc ſatis:an deceat pulmonem rumpere ventis. Stemmate,quòd Thuſco ramum milleſime ducis?id eſt vltime è mille. Aliquando ſignificant vnum quemuis è tali numero.Suet.in Caligula,Ducenteſimam auctionem Italiæ remiſit.ſic,Centeſimam partem bonorum patris aſſecutus ſum.id eſt,vnam è centum.Tertio capitur pro cardinali is numerus.Seneca in lib.de Ira,Iacebat conuiua centeſimus.id eſt iacebant centũ conuiuæ,teſte Lanciloto. Quarto ſignificant bis tantum,ter tantum,centies tantum,&c.vt Ager hic cẽteſimum fructum attulit.id eſt centies tantum,quantum ſementis acceperat. Hoc modo appellata eſt *Quadrageſima*, quòd quadraginta dies contineat:quo vocabulo eloquentiſſimi noſtræ religionis viri vtuntur. *Decima* capitur ſubſtantiue pro decima parte.Plautus, Vt decimam ſolueret Herculi. *Decimare*, eſt decimam partem detrahere.In Euangelio,Væh vobis,qui decimatis mentam & omne holus. *Quotus* de ordine quæritur:vt,Quota eſt hora?non Quæ.Cicero ad Heren.Qua die,quota hora noctis factum eſſe dicatur.Georgius Valla notauit in hoc numero aliquando ſyncopam fieri,vt *Duceſimus,triceſimus,quadringeſimus,quingeſimus*,&c.pro ducenteſimus,trecenteſimus,&c.Liuius 29,Anno quingeſimo.

MVLTIPLICATIVVS.

MVLTIPLICATIVVS numerus eſt, qui duplicationem aut multiplicationem rerum denotat,vt Duplum,bis tantum.Duplex,cui duæ ſunt partes.Centenarius lapis,id eſt centum ponderum. Ergo multiplicatiuus numerus eſt triplex,in plus,pla,plum:in plex:& in arius,a,um.

NVMERI IN PLVS, PLA, PLVM.

IN PLVS, pla,plum,ſunt Simplus,duplus,triplus,quadruplus,quintuplus,ſextuplus,ſeptuplus, octuplus, noncuplus, decuplus, vndecuplus,duodecuplus, decupluſtriplus,&c. vigecuplus,trigecuplus, quadragecuplus, quinquagecuplus, ſexagecuplus , ſeptuagecuplus, octogecuplus, nonagecuplus, centuplus,ducentuplus,trecentuplus,quadringentuplus, quingentuplus, ſexcentuplus, ſeptingentuplus, octingentuplus,nongentuplus,millecuplus. Raro vtimur his,in maſculino aut fœminino genere: ſæpiſſime vero in neutro. Interrogatiuum horum grammatici dicunt eſſe quotuplum.

Et ſig

Et ſignificant iſti numeri ſemel tantum, bis tantum, ter tantum, &c. Plinius de elephanto, Pulmo quadruplo maior quàm bubulo. Quintil. 7, Duo fratres pecuniam abſtulerunt: diſputauit an quadruplum, an duplum debeatur. ſic, Fur quadruplum ſoluat. Ager meus reddidit centuplum, quotuplum optabam. *Duplum* Græci dicunt *Διπλοῦν ἀπὸ τοῦ διπλόω*. id eſt, à diploo, quod ſignificat duplico: vide *Diplomata*, codicili, tabellæ, vel principales libelli: vulgo bullæ dicuntur. Cicero in Piſonem, Mitto diplomata in tota prouincia paſſim data.

IN PLEX.

IN PLEX, vt ſimplex, duplex, triplex, &c. eodem modo vt præcedentia eunt, ponendo plex pro plus: & ſignificant multiplicationem materię vel generum: vt, Veſtis eſt duplex. Dictiones ſunt octuplices. Aliquádo capimus pro cardinali. Suet. Teſtamentum duplex ante biennium fecerat, alterum ſua, alterum liberti manu. id eſt duo teſtamenta. Virgil. -duplices tendens ad ſydera palmas id eſt duas, vel ambas potius. Valerius, Proxima iocinoris duplex caput, id eſt duo capita. ſic iungitur carentibus plurali: veluti, Duplex aurum. Item duplices, triplices, &c. per ſe dicuntur tabellæ à duabus chartis, vel tribus, &c. *Sexcuplex*, vno dimidio minus quàm duplex. Simpliciter, dupliciter, & cætera, aduerbia ſunt. veteres dicebant, ſimplicitus, &c.

IN ARIVS, ARIA, ARIVM.

IN ARIVS ſic eunt, vnarius, binarius, ternarius, quaternarius, quinarius, ſenarius, ſeptenarius, octonarius, nonarius, denarius, vndenarius, duodenarius, &c. vicenarius, tricenarius, vel trigenarius, quadragenarius, quinquagenarius, ſexagenarius: ſeptuagenarius, octogenarius, nonagenarius, centenarius, ducentenarius &c. milenarius. Hæc ſignificant numerum aliarum rerum, quæ non nominantur: veluti, Lapis centenarius, id eſt centum librarum. ſic in alijs menſuratis, Homo quadragenarius, id eſt quadraginta annorum. ſic in reliquis vbi ætatem inquirimus. Grex centenarius, id eſt centum capitum. ſic in ſimilibus. Centenarius numerus recte dicitur: quia numerus omnia complectitur: non autem dices millenarium annum, aut centenaria pondo: ſed millenarius numerus annorum, &c.

DISTRIBVTIVVS VEL DIVIDVVS.

DISTRIBVTIVVS numerus eſt, qui pluribus aliquid diuidit, & per ſignum vniuerſale declaratur, ſi propriè ſumas: vt dedi diſcipulis bina poma, id eſt cuique diſcipulorum duo. Dedi ad Petrū & Paulum binas epiſtolas. i. ad vtrunque duas. Hi numeri ſic eunt, Singuli, bini, terni, quaterni, quini, ſeni, ſepteni, octoni, noueni, deni, vndeni, duodeni, ternideni, aut deniterni, &c. Viceni, viceni ſinguli, &c. Triceni, quadrageni, quinquageni, ſexageni. ſeptuageni, octogeni, nonageni, centeni, ducenteni, trecenteni, quadringenteni, quingenteni, ſexcenteni, ſeptingenteni, octingenteni, noningenteni, vel nongenteni, milleni. A triginta tricem dicimus, g in c. verſa, vt viceni pro vigeni, à viginti. Cōpoſita à centum in hac ſpecie poſſunt ſyncopari, vt duceni, treceni, quadringeni, quingeni, ſexceni, ſeptingeni, octingeni, nongeni, pro ducenteni, &c. Centeni & milleni, cū reliquis in hac ſpecie nunquam ſyncopantur: raro vtimur his numeralibus ſingulariter. Quandoque pro primitiuis vtimur etiam in ſingulari. Virgilius, Gurgite ſepteno rapidus mare ſummouet amnis. id eſt ſeptem gurgitibus. Idem, Per duodena regit mundi ſol aureus aſtra. id eſt per duodecim aſtra. Plin. Prodigioſa ſunt, quæ circa hoc tradit Theophraſtus author alioqui grauis: Septuageno coitu durare libidinem contactu eius. id eſt, ſeptuaginta coitibus. Sæpius, præſertim apud oratores, diſtributiue, ſumuntur: vt, Creabantur olim bini Conſules. id eſt per ſingulos annos duo. Accepimus à Deo quinos ſenſus: id eſt, ſinguli quinque. Malè credunt Legulei, bina ſignificare quatuor, dena viginti. Ite bini, id eſt in vnoquoque ordine duo. In ſacris tamen dicitur, Leuitæ bini & bini.

Vbi numerus diſtributiuus neceſſariò pro cardinali capitur, nec cardinali tamen vti poſſumus? In ſingulari carentibus: vt Binæ literæ, id eſt duæ epiſtolę. Terna arma, &c. In his pluraliter vni, vnę, vna, dicimus potius quàm ſinguli: vt Vnæ nuptiæ, ſcalæ, &c. Cato duas ſcalas dixit: quia *Scala* ſingulariter pro inſtrumento mobili legitur. *Litera* pro epiſtola ſingulariter, poëticū eſt. Ouid. Quàm legis à rapta Bryſeide litera venit. Sall. in Catil. Hi poſtquam in vna mœnia conuenere. Idem in Iug. Vbi vnæ & alteræ ſcalæ cōminutæ ſunt. Digeſtis, De damno infecto: lege, Si ædibus. Etſi vnas ædes cōmmunes. Codicilli ſingulari caret, teſte Valla: licet Iuſtinianus ſingulariter vtatur pro teſtamenti quodam genere. Sic Binæ deliciæ, epulæ, nundinæ, &c. Vbi ſingulare diuerſum eſt: Duos liberos. etſi recte dici ait Valla, & tres liberos: quorum vnus, alter, &c. quia intelligi ſolet filius: non autem, Ternas accepi literas, quarum vnam, &c. ſed quarum vnas, &c. *Quoteni* Priſcianus vult eſſe interrogatiuum

numeri

numeri diſtributiui:vt Quoteni boues arant? Lācilotus dicit ſolum capi pro quot. Colum.lib.6.cap.2, Quotena ſemina iugerum in ternos pedes,inde in denos pedes diſpoſita recipiat?id eſt quot. Cic. ad Atticum,lib.12, In ripa neſcio quotenorum iugerum,vt certa pretia conſtitueret.id eſt quot. Ideo male dicitur, inquit Lancilotus, Boues arant bini,quoteni equi: non enim ita doctiſſimi loquuntur, ſed grammatici id fingūt. Iam Plotij verbum eſt,Non licet grammatico ſe verborum authorem facere:ſiquidem alienis verbis illum gloſſulas facere profeſſio cogit. In ſacris,Neque duas tunicas habeatis. Latinius binas dixiſſet. *Primanus*, id eſt primæ cohortis:ſic ſunt alia in (*Anus*) vt ſecundanus,&c. *Trinus* pro tres ſæpiſſime capitur. Diomedes, Trino libello,pro tribus libellis. Sueton.in Nerone,Per trinas perſonas.Tacitus,Quatuor principes peremptí. Trina bella ciuilia,plura externa,atque plerunque permixta. Plin.2.nat.hiſt.Trinos ſoles antiqui ſæpe videre. Cæſar 1.comment. Trinis catenis vinctus.Hirtius de bello Africo, Trino præſidio relicto. Tit.Liuius lib.10.pro ternis accepit dicens:Trinis caſtris exuti.Et Cic.pro Murena,Trinos ludos ędiles fecerant.Inuenitur quadrinus pro quatuor. Plin.lib.20.cap.9,Quadrinis diebus ſoluta.

ADVERBIALIS NVMERVS.

ADVERBIALIS numerus,eſt aduerbium numeri.nec eſt diſtincta ſpecies: quia aliquando eſt numerus cardinalis,vt ſemel,bis,ter.Nonnunquam ordinis,vt Primo,ſecundo,tertio. Interim multiplicationem dicit,vt dupliciter,tripliciter, &c. Aduerbia numeri ſic eunt. Semel,bis,ter,quater, quinquies,ſexies,ſepties,octies,nouies,cū (*V*)vocali,decies,vndecies,duodecies,tredecies,quatuordecies,quindecies,ſexdecies,ſeptemdecies,duodeuicies,vndeuicies,vicies,vicies ſemel,&c.Tricies, quadragies,quinquagies,ſexagies,ſeptuagies,octogies,nonagies. Centies,ducenties,trecenties,quadringenties,quingenties,ſexcēties, ſeptingenties,octingenties,noningenties,vel nongēties,millies. In his nec ante vicies,nec poſt cēties fit ſyncopa.In relinquis vtimur ſæpiſsimè ſyncopa:vicies,pro viginties,tricies,pro triginties,&c.At barbara ſunt vigeſies,centeſies,milleſies,&c.In Plinio mendoſe legitur lib.9.cap.35,Quindringenſies ſeſtertiūm.Hermolaus emēdat quadringenties. Ouid. Et per quod nouies ſæpius iſſet iter. Plin.ſecund.nat hiſt.quindecies ponit.Et in lib.3.cap.7,quatuordecies.

Interrogatiuum huius ſpeciei eſt quoties ſine (n)teſte Capro.

Quoties bibiſti?Ter.Vix auſim dicere,Tertia vice,nec vna vice,ſed ſemel:nec prima, ſed primum: nec alia vice,ſed aliàs. In ſacris perſæpe leges prima vice , tribus vicibus , altera vice, &c. nec poſſunt hæ locutiones penitus damnari , quia parcè vti poteris. Plinius libro 36. cap. 19 , Dulci vino reſtringitur , & hoc *Tribus vicibus*. Sic Pſeudocurtius, Quótque vicibus me diræ horribilíſque tot turæ dederunt ,numerum explicare nequeo. Mallem dicere , ter quoties:& nunc , quàm iſta vice, tunc,quàm illa vice , & cætera.

Duode: id eſt duobus demptis: *Vn de*, id eſt vno dampto : in compoſitione ſolum vtimur , duntaxat ſupra decem, vbicunque octonarius & nouenarius numerus eſt:idque fit in omni ſpecie numeri,vt duodeuicies,id eſt decies & octies:vndeuicies,id eſt decies & nouies.ſic duodeuiginti, vndeuiginti,duodeuiceſimus,vndeuiceſimus,&c. Vndetriginta: duodequadraginta,&c.Veteres dicebant duo & vigeſimo anno, pro vigeſimo ſecundo, vt opinor. Fabius quarto annalium , Primum ex plebe alter Conſul factus eſt,duo & vigeſimo anno poſtquam Romam Galli ceperunt. *Secundo Conſul*, ante quem duo facti ſunt. *Secundum Conſul*, qui duos conſulatus meruit : ſic Tertio & tertium conſul, &c.

NVMERORVM ORDO.

Vt maximus quiſq; numerus habetur,ita primum ſibi locum vendicat,vbi coniunctio abeſt : niſi infra viginti & ſupra centum,vt vigintiunus.&c.& ſeptemdecim,&c.quia manifeſta compoſitio eſt. Colum.Nec verſus plures quàm vigintiunus : ſic trigintaunus equites deſyderati ſunt. Secunda regula : Vt minimus quiſque numerus eſt, ita primum locum ſibi vendicat. Infra centum & ſupra viginti intercedente copula. At ſupra centum & infra viginti,maior numerus præponitur: vt Vnus & viginti,duo & quinquaginta. ſed Decem & ſeptem ,Centum & viginti. Cicero, Plato vno & octogeſimo anno ſcribens eſt mortuus. Idem , Gorgias centum & ſeptem compleuit annos.

REGVLA NONA.

Dat patrium aut ſextum tibi copia,ſicut egeſtas,
Plenus,inops,ſaturat,cum fratribus implet,abundat,

Atque

Atque egeo, careo teſtes: quibus adiice ſanus,
Et miſer, & dignus, cum pluribus, & bene multa
Verba: velut crucio cum pendeo, lætor, & ango,
Deſipio, abſtineo, potior: ſic ponis alóque,
Indoleo, recreo: quæ pluráque proſa recludet.

Adiectiua & verba quædam copiæ & egeſtatis, cum nonnullis aliis regunt genitiuum, vel ablatiuum, vt ſunt Plenus, inops, pauper, expers, impleo, compleo, ſaturo, abundo, egeo, indigeo, careo, ſanus, lætus, miſer, dignus, indignus, diſcrucio, pendeo, potior, &c. vt Calathus plenus roſarum. Sinum plenum lacte. Inops conſilij ſum, Inops ſermone, Pauper pecuniæ vel pecunia, Satur carnis vel carne, Impleo te metus vel metu, Potior regni vel regno, &c. Iam late omnia declarabo.

ADIECTIVA GENITIVVM VEL ABLATIVVM REGENTIA.

QVAE ADIECTIVA indifferenter genitiuum vel ablatiuum in quouis orationis genere licite habent? Plenus, locuples, ſatur, diues, abundans, refertus, fœcundus, egenus, indigus, immunis, pauper, inanis, & plura, ſi doctiſsimorum vſum diligenter rimemur. *Nomina copiã aut egeſtatem ſignificãtia.*

Terentius, *Plenus* rimarum ſum. Sic Virgilius, Cicero, cæteríque. Quintiliani ſeculo huic nomini ablatiuus ſæpius dabatur, vt ipſe ait lib. 9. Poſteri vero ſæpius ablatiuo quàm genitiuo iunxerunt. Virgil. Crura thymo plenæ. Idem, Quæ regio in terris noſtri non plena laboris?

Apul. libro 8, Pecuniæ fuit ſatis locuples. Cicero pro Roſcio, *Locuples* metu.

Terent. in Adelph. Sed poſtquam intus ſum omnium rerum *Satur*. Ouidius 2. Metamorph. Ambroſiæ ſucco ſaturos præſepibus altis.

Diues auri & auro. Virg. Deſpectus tibi ſum, nec quis ſim, quæris Alexi:
Quàm diues pecoris niuei, quàm lactis abundans. Hîc *Abundans* nomen eſt, teſte Priſciano: quia verbum abundo rariſsime genitiuum regit. Horat. Diues agris, diues poſitis in fœnore nummis. Cicero, Mulier abundans audacia. Dicimus etiam Diues ab hac re. Ouidius, Et damnis diues ab ipſa ſuis. id eſt, quam damna ſua ditauerant. Non dices propter hoc, Iohannes eſt diues ab auro. Ego certè ita nollem loqui. Papin. 7. Theb. Dites pecorum. à *Dis* eſt.

Refertus cibi & cibo, nomen eſt: quia verbum refercio cum genitiuo non inueni. regit enim (vt opinor) ablatiuum tantum. Cic. Referto prædonum mari. Gel. Is librum multæ variæque hiſtoriæ refertum compoſuit. Cic. pro Corn. Eis rebus vrbem Italiam referſerunt.

Fœcundus frugum & frugibus. Tacitus, Prouinciam aditu difficilem, annonæ fœcundam. Lucan. Fœcunda virorũ paupertas fugitur. Sil. 13, Veri fœcunda ſacerdos. Plaut. in Ciſtel. Amor & melle & felle eſt fœcundiſsimus. Quotuplicem conſtructionem habet fœcundus? Triplicem. Primo regit genitiuum: vt Flandria eſt butyri fœcunda. id eſt abundans & fertilis. Secundo regit ablatiuum: vt Francia eſt fœcunda tritico. Tertio regit accuſatiuum interceſſu præpoſitionis in. Iuſtin. 44, Hiſpania in omnia frugum genera fœcunda eſt. Sil. lib. 2, Fœcundum in fraudes hominum genus.

Egenus auxilij vel auxilio. Tacitus, Egena aquarum regio eſt.

Indigus opis & ope. Sill. 2, Agmina vaſtabat claua nihil indigus enſis. Virgilius,
Haud opis indiga noſtræ.

Immunis mali vel malo, id eſt liber & exemptus, vacánſque: & proprie eſt qui munia, id eſt obſequia, & grauamina popularia exhibere non cogitur: vnde immunitas, id eſt exemptio & vacatio munerum & onerum. hinc Immunis capitur pro pigro & vitioſo. Virgilius, Immuníſque ſedens aliena ad pabula fucus. Quotuplicem conſtructionem habet *Immunis*? Triplicem. Primo regit genitiuum. Ouidius 8. Metamorph. -vobis immunibus huius Eſſe mali dabitur. Secundo regit ablatiuum ſine præpoſitione. Liuius lib. 1, Vna militia facta eſt immunis militia Plinius libro 17. cap. 24, Caprificus omnibus immunis eſt. Tertio regit ablatiuum cum præpoſitione à vel ab. Immunes ab illis malis erant.

Pauper auri vel auro. Horat Horum ſemper ego optarem pauperrimus eſſe bonorum.

Inanis veri aut vero. Ouid. Sanguinis atque animæ corpus inane fuit Perſius, O curuæ in terras animæ & cæleſtium inanes. Plautus in Sticho, Omnium me exilem, atque inanem fecit ægritudinum. Hic exilis etiam genitiuum regit.

Sterilis, id eſt infœcundus, ſæpius genitiuum habet. Tacitus, Non tamen adeò virtutum ſterile ſeculum, vt non & bona exempla ediderit. Perſius, Heu ſteriles veri, quibus vna Quiritem Vertigo facit. Terra ſterilis frugum, vel in ablatiuo frugibus. Lancilotus dicit eſſe datiuum: cui non credo. Apul.1.Metam. Ad aquas ſterilem.

Potens pro abundans, ablatiuum etiam regit. pro potentiam habens, genitiuum. Virgilius,
Nymborúmque facis tempeſtatúmque potentem. Idem,
Terra antiqua, potens armis atque hubere glebæ.

Inops mentis vel mente: ſic Amens & væcors. Ouidius,
Quis matrem, niſi mentis inops, in funere nati
Flere vetat? non hoc illa monenda loco eſt. Cicero in Oratore, Inops verbis. Apuleius tertio Metamorph. *Vecors* animi.

QVAE ADIECTIVA ſæpius ablatiuum quàm genitiuum habent? Truncus, oneratus, orbus, orbatus, dignus, indignus, viduus, vacuus, contentus, ſaucius, lapſus, miſer, ſanus, & plura, ſi authorum ſcripta diligenter euolueris.

Truncus manuum vel manibus, id eſt carens. Virg.4.Georg. Trunca pedum primo. Sil.6,
Atque artus trunci capitum, fractúſque iacebat
Oſſibus in duris enſis. Ouid.15, Et generat truncas pedibus.

Oneratus tritici ager eſt, vel potius Oneratus tritico. Pacuuius apud Marcellum, Oneratus frugum & florum. Onero cum ablatiuo tantum inueni: ideo oneratus cum genitiuo nomen eſt: & ſic rariſſimè vtar.

Orbus parentis vel parente. Sil. 13, Deiecit viſus orbus. Genitiuus eſt viſus. Plautus in Rudente, Orbas auxilijopúmque. At cum ablatiuo longe frequentius leges. Stat.1.Thebaid. Orbum viſu regníſque carentem. Ouidius, Orba parente ſuo quicunque volumina cernis,
His ſaltem veſtra detur in vrbe locus.

Orbatus oculi, & ſæpius Orbatus oculo, prius reperi apud paruæ authoritatis virum Pſeudocurtium dicentem, Orbata ſum parentum.

Dignus, *Indignus* ſalutis, & ſæpius ſalute. Virgilius, -te quoque dignum Finge deo. Sic Cicero, Quintilianus, & alij propè omnes. De genitiuo rarius occurret teſtimonium: & poſſumus parcè imitari. Virgilius Æneid. 12, Deſcendam magnorum haud vnquam indignus auorum. Plautus in Trinummo, Non ego ſum dignus ſalutis? alij tamen libri habent in ablatiuo ſalute. id eſt, Non ſum dignus ſalutatione. Ouid. Militia eſt operis altera digna tui. Idem per ablatiuum, Simplicitas digna fauore fuit. Cicero pro Aruſpicum reſponſis, Dignum eius imperij. Suet. in Othone, Succeſsionis imperij dignum. Nimis ſæpe id in ſacris fit, Facite fructum dignum pœnitentiæ. Indignos iudicaſtis vos æternæ vitæ, &c. Tertio Regum, Quantum digna eſt. aduerbium eſt quantum. Tobiæ 3. videtur datiuum pro ablatiuo habere: nec imitabor: Aut ego indigna fui illis, aut illi forſitan mihi fuere digni. Nos cum ablatiuo rectius ponemus. vt Cicero, Indigna homine quæſtio. Et in ſacris, Dignus eſt mercenarius mercede ſua.

Viduus teli vel telo, id eſt carens. Sil.2, Viduus teli. Horat. Viduus pharetra riſit Apollo.

Vacuus rationis vel ratione. Valerius Maximus lib.7, Vacua rationis anima. Tacitus, Vacuos honoris menſes aperiret. Boët.2.de Conſolatione, Totius ponderis vacua. Sil.10, Et tamen haud iræ vacuus. Ouid.1.de arte, Vacuas cædis habete manus. Horat.2.ſerm. Sic vacuum cerebri populũ phæaca putauit. Salluſtius in Iugurtha, Ager autem aridus & vacuus frugum. Plautus in Bacchidibus, Afflictat me vacuum virium. Tantos tótque viros & linguæ Latinæ principes non verebor imitari. De ablatiuo: Cicero 1.Offic. Quum ſumus neceſſariis negotiis curiſque vacui. Quot modis Vacuus conſtruitur? Tribus. Primo cum genitiuo: vt Vacuus conſilij. Secundo cum ablatiuo ſine præpoſitione: vt Vacuus negotiis. Tertio cum ablatiuo intercedente præpoſitione à vel ab. Salluſtius in Catil. Ab odio amicitia, ira, atque miſericordia vacuos eſſe decet.

Contentus libertatis actiuè videtur capi pro continens & cuſtodiens. Titus Liuius 34, Nec iam libertatis contentos eſſe. In vulgata ſignificatione ſolum ablatiuum habet. Lucanus,
Terra ſuis contenta bonis non indiga mercis Externæ.

Saucius. Sum ſaucius itineris vel itinere. Apul.2. Metam. Mihi vero fatigationis heſternæ etiam nunc ſaucio da veniam, maturius concedam cubitum.

Lapſus animi vel animo. Plautus in Ciſtel. Ita me amor lapſum animi ludificat.

Miſer

Miſer animi. Plautus in Ciſtel. Petulantia mea me animi miſeram habet.

Sanus mentis vel mente. Plautus in Trinummo, Satín' tu ſanus mentis, aut animi tui? Quædam declarata ſunt in regula, Actiuè ſignans: vt Fœlix, infœlix, feſſus, amens, largus, & plura.

Plaut. in Curg. Vini *Polleus*. Idem 8, *Suſpenſos* animi haberis.

Et lib. 9. *Abiectiores* animi. Apul. in nono, *Confirmatum* animi.

Captus animi, & ſæpius Captus animo, id eſt vacuus & carens. Tacitus, Segnis & velut captus animi. Virg. Atque oculis capti, fodêre cubilia talpæ. Captus oculis, auribus, pedibus, mente, membris: id eſt carens horum vſu. Captus item, id eſt detentus: vt Captus auaritia vel amore. Captus amœnitate loci, id eſt delectatus. Capior verbum genitiuum reſpuit: vt Capior amore, non amoris, dicitur.

Falſus cupiti, pro non compote & pro decepto apte dicimus. Sil. in xiij, Falſuſque cupiti.

Liber legum vel legibus. Lucan. 6, Libera legum Roma fores. Apoſt ad Rom. Quum ſerui eſſetis peccati, liberi fuiſtis iuſtitiæ.

Nimius ſermonis vel ſermone. Liuius ſexto, Nimius animi. Tacitus, Sermonis nimius erat.

Onuſtus auri vel auro. Plaut. in Aul. Siquis illam inuenerit aulam onuſtam auri. Hirtius vel Oppius de bello Aphrico, Triremem onuſtam remigum epibatarum cepit.

Cumulatus ſceleris aut ſcelere. Plaut. in Aul. Egóne te emittam manu ſcelerum cumulatiſſime?

Fruſtratus ſpei, & ſæpius fruſtratus ſpe. Gellius libro quinto cap. 10, Captionis verſute excogitatæ fruſtratus eſt.

Copioſus auri vel auro. Solinus, Ager Creticus ſylueſtrium caprarum copioſus eſt.

Tenuis opum & opibus. Sillius 6, Tenuis opum non patre nitens linguáve, ſed & aſper enſe.

Macte virtutis vel virtute. Sillius duodecimo Macte ô virtutis auitæ. Statius 7. Theb. Macte animo iuuenis. Virg. Macte noua virtute puer. Rurſus de genitiuo. Papin. 2. Theb.
Macte animi tantis dignus qui crederis armis.

Vanus veri cum genitiuo ſæpius lego. Sillius 11, Nec forſan voti vanus foret.

Ibidem, Iámque fugæ *Immodicus*. Sic Papinius primo Thebaid. Immodicum iræ.

Sil. 12, Æui floridior Fabius

Nudus virtutis vel virtute. id eſt carens, vacuus. Sillius 14, Nudus opum. Ouidius, -paruóque in tempore nudus Arboris Othrys erat. Sil. 16, Nec nudus virtute Syphax.

Satiatus æui vel æuo. Sillius 16, Satiatus & æui & decoris.

Feruidus ingenij vel ingenio. Sil. 17, Feruidus ingenij Maſiniſſa, & feruidus æui.

Stat. 7. Theb. Bellorum *Reſides*. In eodem, Nunquam manus *Irrita* voti.

Lætus huius rei & hac re. Virg. Læta laborum. *Integer* annorum vel annis.

Purus ſceleris vel ſcelere. Horat. Integer vitæ ſceleriſque purus, Virg. Integer æui Aſcanius. Papi. 1. Thebaid. Integer annorum. Idem 2, Syl. Teneri ſic integer æui.

Extorris patriæ vel patria, id eſt exul. Statius duodecimo Theb. Illum oro extorrem regni. Idem vndecimo, Extorrem patria regnóque.

Exiguus animi vel animo. Claud. libro 2. contra Eutropium, Abundans corporis, exiguus animi, doctiſſimus artis quondam laniſtæ.

Exheres patrimonij vel patrimonio. Plautus in Bacchidibus, Si conuenero, exhæredem fecero vitæ ſuæ.

Caſſus luminis vel lumine. Solinus, Palearum caſſa. Virgilius ſecundo Æneidos,
Nunc caſſum lumine lugent.

Proſper frugum & frugibus. Horat. 4. Carm. Proſperam frugum.

Expers metus vel metu. Melius regit genitiuum. Ouid. 4. Metamor. Pérque nouem luces expers vndæq; cibíque. Sic expers rationis & Veneris, id eſt carens. Quot modis conſtruitur Expers? Tribus. Primo cum genitiuo: vt Brutum, eſt rationis expers. Secundo cum ablatiuo ſine præpoſitione. Plautus in Aſin. Dono te ob iſtud dictum, vt expers ſis metu. Idem in Perſa, Ea res me domo expertem facit. Tertio regit cum de ablatiuum. Terentius in Heautont. Ne expers eſſet de noſtris bonis. Degener æui, Auſonius ait.

VERBA GENITIVVM VEL ABLATIVVM REGENTIA.

Verba ſignificantia copiam aut egeſtatem.

QVAE verba licite genitiuum vel ablatiuum regunt? Egeo, Indigeo, reliqua huius regulæ verba ſæpius ablatiuum regunt: verum quicquid apud claſſicos reperio, audebo parcè imitari: ſiquidem ipſi raro vſi ſint, vt genitiuum dare adiectiuis onuſtus, integer, purus, &c. & verbis impleo,

compleo, ſaturo, egeo, indigeo, abundo, potior, pendeo, & cæteris. Id ſemper obſeruandum eſt, vt rarioribus rarius vtamur, vt oratio noſtra varietate delectet citra affectationem.

Egeo. Cicero pro Roſcio, Quid eſt quod in hac cauſa defenſionis egeat? Ouidius, Arte egeo nulla. vetuſtiſſimi cum accuſatiuo ponebant. Cato apud Gellium lib. 13. cap. 22, Multa egeo.

Indigeo. Terentius in Andria, Quaſi tu huius indigeas patris. Valerius libro 7, Malo virum pecunia, quàm pecuniam viro indigentem.

Careo cum genitiuo ſemel reperi. Terent. Omnes labores mihi leues fuere, preterquam tui carendum quod erat. Ouidius, Morte carent animæ. ſic reliqui. Terentium venuſte imitaberis, ſi parciſſime. aſtipulatur mihi Badius. vetuſtiſſimi cum accuſatiuo ponebant. Turpilius apud Marcellũ, Meos careo. Plautus in Curgul. Id quod amo, careo. Idem in Menæchmis, Inter ancillas ſedere iubeas, lanam carere. hoc licite dicitur: quia actiuum eſt pro purgare & carminare. Quæ eſt differentia inter careo & indigeo ſiue egeo? Caremus deſyderatis, Indigemus neceſſariis. Cicero de ſenectute, Non caret, qui non deſyderat. Obſeruatur hæc differentia ſemper? Non. Cicero 10. ad Atticum, Quartana cares. Idem pro Cælio, Scelere careat. Et ſic eſt acyrologia, id eſt impropria locutio.

Saturo te cibo, & aliquando cibi. Plautus in Sticho, Hæ res vitæ me ſoror ſaturant. Virgil. Poſtquam dextera fuit cædis ſaturata. Varro lib. 2. de Re ruſt. Pabulo ſe ſaturant.

Impleo. Virgil. Implentur veteris bacchi, pinguíſque farinæ. Titus Liuius 1, Adoleſcentem ſuæ temeritatis implet. In 3, Ne ita omnia Tribuni poteſtatis ſuæ implerent. Et in 5, Multitudinem (quæ ſemper ferè regenti eſt ſimilis) religionis iuſtæ impleuit. Et libro 10, Fugæ, formidiníſque Samnites impleuit. Et 35, Totam Siciliam impleret nominis ſui. Et 45, Quem ex templo ſpei impleuit. Non verebor Titum Liuium imitari, licet grammatiſtæ reclament itaque bene dicit Hieronymus, Et implebo montes eius occiſorum ſuorum. Impleuerunt duodecim cophinos fragmentorum. Virgilius, Impleuítque mero pateram. Addimus aliquando præpoſitionem de Lact. libro 4, Et inſuper duodecim cophini de reſiduis fragminibus impleti. Sic Impleui nauem de omni genere frumenti. Et Referſi apothecam de varia natura vinorum. Vix auſim, inquit Valla, præpoſitionem hîc omittere: quia non eſt nauis repleta omni genere frumenti, ſed frumento omnis generis. Neque apotheca referta eſt omni natura vinorum: ſed vino omnis naturæ. Mart. libro 15,
Hos niſi de flaua loculos implere moneta.

Non decet, argenteum vilia ligna ferant. Cic. 1. de oratore, De nugis referti libri.

Compleo te metus vel metu. Cicero 6, in Verrem, Completus iam mercatorum carcer eſſet. Plautus in Amphit. Erroris ambo ego illos & dementiæ complebo. Gel. Ventus à latere ſæuiens nauem vndis compleuerat.

Abundo tritici vel tritico. genitiuus tantum apud veteres reperitur. Lucilius Satyra 6, Quarum & abundemus rerum, & quarum indigeamus. Terent. in Phorm. Amore abundas Antipho. Dic etiam, Hæc res abundat. Virgil. 4. Geor. Rurſus abundabat fluidus liquor. Auguſt. lib. confeſſio. Id furatus ſum quod mihi abundat.

Eodem modo dicimus, *Affluit* amore, & Affluit tibi amor. Plautus in Pſeud. Atque adeò vt frumento affluam. Ouid. 1. de Remedio amoris, Affluit incautis deſidioſus amor.

Crucio crucias, punio, plecto, & valde moleſto. Compoſita habet duo, *diſcrucio & excrucio* quæ genitiuum vel ablatiuum habere inueniuntur. Plautus in Aulularia, Diſcrucior animi: quia ab domo abeundum eſt mihi. Dicimus etiam, teſte Diomede, ſed raro, Diſcrucior animum. Terentius in Phorm. Me excruciat animi. Plaut. in Milite, Ne illam animi excrucies.

Pendeo animi & animo. id eſt dubito. Cicero octauo ad Atticum, Pendeo animi. ſæpiſſimè ſic loquitur Cicero, quem intrepidus imitare. Idem in Tuſcul. Aliquod malum metuit: exanimatus pendet animi. Plautus in Mercatore, Nimis diu animi pendeo. id eſt dubius & ſollicitus ſum, vel anxius.

Lætor hac re: rariſſimè Lætor huius rei. Virgilius in 6, Apud ſuperos furto lætatus inani. Idem vndecimo, Nec veterum memini, lætórve malorum. hic Græcanice lætor genitiuum habet, teſte Seruio Non imitabor niſi parciſſimè in magno opere.

Ango me animi & animo. Terentius in Heautont. Animíque ſeſe angebat. Plautus in Epidico, Ah ſurde facis, qui angas te animi. Dic etiam, Hæc res angit animum meum. Terentius in Phormione, Cura hæc angeret animum. Gellius libro primo, Ea res animum eius anxit. Rarum eſt præteritum.

Deſipio mentis & mente. Plaut. in Epidico, Deſipiebam mentis, quum illas ſcriptas mittebã tibi.

Abſtineo iræ & ira. Terentius, Riſus abſtine. Horatius libro tertio Carminum, Mox vbi luſit ſatis: abſtineto, dixit, irarum calidæque rixæ. Ouidius, Eſt virtus placidis abſtinuiſſe bonis. Quotuplicem conſtructionem habet abſtineo? Quadruplicem. Primo regit genitiuum. Terentius, Abſtineo riſus. Secundo ablatiuum ſine præpoſitione, vt Abſtine ira. & aliquando cum ablatiuo accuſatiuum habet. Diomedes, Abſtine te cibo. Plautus in Rudente, Potín' vt me abſtineas manum? Liuius libro ſeptimo, Romano bello fortuna Alexandrum Magnum abſtinuit. Sine accuſatiuo: Iuſtinus libro primo, Contenti victoria, imperio abſtinebant. Tertio regit ablatiuum interceſſu præpoſitionis à vel ab vel de. Lucanus libro quarto, A trepido vix abſtinet ira magiſtro. Et additur aliquando accuſatiuus. Plautus in Amphitryone, Quî poſſum huic videri fortis, à me vt abſtineat manum? Quandoque hic ablatiuus intelligitur. Terentius, Non manum abſtines maſtigia? Liuius 8, Bellum ab innoxio populo abſtineat. Plautus in Moſtel. Abſtineo iam ſermonem de iſtis rebus. Quarto regit datiuum pro ablatiuo. Plautus in Truculento, Abſtine iſti hanc tu manum. id eſt ab iſto. Abſtinemus ab aliis nulli iniuriam inferentes: continemus à voluptatibus. Epictetus philoſophus, Patere & abſtine.

Potior pro teneo, & quaſi in poteſtate habeo, ita fere genitiuum habet, teſte Calepino. adiicit vnicum exemplum è Salluſtio, Cui fatum foret vrbis potiri. Secundo ſignificat, obtineo & in poteſtatem vendico. Sic ablatiuum ſæpius habet: vt Cæſar tandem potitus eſt Gallia. Tertio ſignificat frui cum ablatiuo, & quandoque cum accuſatiuo: vt Voluptatibus potior. Terentius in Adelph. Patria potitur commoda. Quot modis conſtruitur potior? Tribus. Primo cum genitiuo. Cicero, Rerum potiri volunt. hic aliqui ſubaudiunt imperio: & eſt ornata locutio, Potior rerum. Cicero 4. de repub. Noſter autem populus ſociis defendendis terrarũ omnium iam potitus eſt. Salluſtius in Iugurtha, Priuſquam legatos conueniret, Adherbalis potiretur. In eodem, Si eius oppidi potitus foret. In eodem, Romani ſignorum & armorum potiti ſunt. Plautus in Amphir. Vt ſalui potiremur domi. aliqui libri in accuſatiuo domum habent. Curtius lib. 3, Aſiæ potiturum. In eodem, Cuius potitus. Et libro 4, Potitus Peluſij. Et in quinto, Si regionis potiri contigiſſet. Plautus in Epidico, Eductam perdidi: hoſtium eſt potita. id eſt ab hoſtibus capta. Cic. 1. Epiſtolarum familiarium, Illius regni potiri. Sillius 15, Votíque potitus. Plautus in Captiuis, Meus rex eſt potitus hoſtium. ſic idem ſæpius. Liuius 44, Huius potitus loci conſul. Gel. lib. 6. cap. 17, Xerxes Athenarum potitus. Secundo regit ablatiuum. Virgilius Æneid. 1, Egreſſi optata Troës potiuntur arena. Ouid. 13. Metamor. Túque tuis armis nos te poteremur Achille. Tertio vetuſte regit accuſatiuum. Terentius, Hic potitur gaudia. Gellius libro 13. cap. 1, Mortem per vim potita eſt.

Alo te cibo: vetuſtiſſimi cum genitiuo vtebantur, vt apud Ciceronem quidam veterum dicit, Hunc cuſtodem mœſti cruciatus alo. id eſt mœſto cruciatu, vt multi dicunt. iam non imitabimur. notauit hoc Lancilotus.

Indoleo hac re, & aliquando huius rei. Ouid. 2. Metam. ſucceſſorîimque Mineruæ Indoluit.

Recreo me animi vel animo. Apuleius 2. de Aſino, Recreabar animi.

Gero pro accuſatiuo genitiuum habet apud Varronem, Vt pontium geſſerint. notat id Marcellus: nollem imitari.

Regno populorum. Seruius ita locutum putat Horatium in tertio Carm. Et quæ pauper aquæ Daunus agreſtum regnauit populorum. Quidam codices habent regnator populorum. Regno populum, id eſt rego. hinc regnator, id eſt rector. Plautus, Meus pater regnator deorum. ideo nollem iam verbo Regno aliquem caſum dare. Olim dicebãt Regno illorum. Nunc Regno abſolutum eſt, pro Regnum poſſideo. Cic. In libera ciuitate nemo debet regnare.

Fallor animi vel animo. Plautus in Epidico, Nec ſatis exaudiebam, nec ſermonis fallebar tamen.

Deſino cum genitiuo apud Horatium ſolum reperio, ídque ſemel libro 2. Carm. Ode 9, Deſine mollium tandem querelarum. id eſt deſine molliter conqueri.

Participo te auro vel auri. Plautus, Paternum ſeruum ſui participat conſilij. Idem, Nam ille non potuit, quin aliquem familiarem ſuo ſermone participauerit. Apuleius 9. Metamorph. Dominum meum comis hoſpes opiparo prandio participat. Participo pœnam, id eſt in pœna fio particeps. Cicero, Qui alteri exitium parat, hunc ſcire oportet ſibi paratam peſtem vt participet parem. Dic etiam, Participo tibi hanc rem, id eſt tribuo. Hieron. Tunc erit eius fructus, quum ei Chriſtus dominus cælorum regna participauerit.

v *Scateo*

Scateo hac re, & aliquando Scateo huius rei, id eſt ebullio, affluo, & plenus ſum. Gellius libro primo, cap. 15, Videas quoſdam ſcatere verbis. In eodem libro, cap. 17, Iratum & moleſtiarum mulibrium per diem pérque noctem ſcatebat.

Dat patrium aut quartum *Faſtidio*: ſed mage quartum. Faſtidio hanc rem, per accuſatiuum nunc dicimus. Olim etiam Faſtidio huius rei. Virgilius, Inuenies alium, ſi te hìc faſtidit Alexis. Plautus in Aulularia, Abit, neque me certiorem fecit, faſtidit mei. Lucil. 6. Saty. Triſtes, difficiles ſumus: faſtidimus bonorum. ſic plures antiquorum teſte Nonio. Male ergo Valla putauit nuſquam cum genitiuo reperiri. Male Raudenſis de accuſatiuo tacuit. Lucretius dixit, Nec me animi fallit. pro nec ignoro. ſed de hoc verbo paulo antè plura dixi.

REGVLA DECIMA.

Dic ſatago rerum, patrium aut dantem miſereri,
Sed mage vult patrium. Dominor dat rite datiuum,
In ſacris etiam patrium: velut auxiliari.
Grammaticæ leges plerunque eccleſia ſpreuit.
Tu viuendo bonos, ſcribendo ſequare peritos.

Satago regit genitiuum rerum. Miſereor vult genitiuum vel datiuum: ſed melius genitiuum. Dominor & auxilior datiuum regunt apud omnes eccleſiaſticos, qui cum genitiuo etiam conſtruunt. Cæterum, ſi recte viuere velimus, ſanctos imitabimur etiam indoctiſſimos: ſi venuſte cupiamus ſcribere aut loqui, linguæ Latinæ doctos imitari ſtudebimus, licet Nerone peiores: vt Satago rerum mearum. id eſt anxius & ſolicitus res meas curo. Miſerere mei Deus. In ſacris, Non miſerearis omnibus, qui operantur iniquitatem. Lancilotus dicit Satagit tantum in tertia perſona eſſe in vſu, & ſignificat anxium & ſollicitum eſſe, & ſatis habere quod quis agat. Terentius in Heaut. Nam hic Clinia, etſi quoque rerum ſuarum ſatagit: attamen habet bene & pudice eductam, ignaram artis meretriciæ. Sæpe ſine caſu ponitur. In Euang. Martha ſatagebat circa frequens miniſterium. id eſt diligens & ſollicita erat. Cæſar in commentariis, Qui ſatagentibus celeriter occurrant. Etiam ſignificat niti: vt Conditori nos placare ſatage. Gel. Satiſagens dicit, vt libro 18, Plorantibus omnibus noſtris, atque in ſentina ſatiſagentibus.

Miſereor tui. Virgilius, Nil noſtri miſerere, mori me denique cogis. Plautus, Neminis miſereri certum: quia mei miſeret nemo. antiquè dixit *Miſeret*, pro miſeretur: aut nemo, pro neminem. & genitiuus neminis rarus eſt. Cicero pro Cælio, Neminis nomen detuliſſet. Miſereor datiuum raro habet apud doctiſſimos. In ſacris nimis ſæpe: quia ſynonymum verbum datiuum habet apud Græcos. Cicero 2. Tuſcul. Perge, aude nate: illachryma, patris peſtibus miſerere: gentes noſtras flebunt miſerias. Seneca de vita beata, Hunc promereor: illi credo: huic ſuccurro: huic miſereor: illum inſtruo. Eſdræ 4, Miſerere illis, qui conuerſionem faciunt.

Quod verbum comprehenditur ſub Miſereor? Illi ſynonymum *Miſereſco*. Statius primo Theb. Et generis miſereſce tui. Virgilius, Miſereſcite regis. Boëtius quarto de Conſolatione, Dilige iure bonos, & miſereſce malis. hìc datiuum habet. Virgilius ſecundo Æneidos, His lachrymis vitam damus, & miſereſcimus vltro. Hic explicite nullum caſum habet, vt neque apud Sillium ſecundo, Miſereſcere neſcius hoſtis. quia nominatiuus eſt hoſtis. Miſereor aliquando accuſatiuum regit: niſi mendoſi ſint libri. Gellius libro ſeptimo capite quinto, Fratris reliquias ferens Electra comploret, miſereatur interitum eius. Noli imitari: quia videtur mihi mendum miſereatur, pro miſeretur, à miſeror: quemadmodum apud Curtium culpa librariorũ miſeratus pro miſertus legitur. Curtius libro quinto, Ille non fortunæ ſolum eorum: ſed etiam pœnitentiæ miſeratus, terna milia denariũm ſingulis dari iuſſit. Calepinus dixit miſereſco etiam regere accuſatiuum propter illud Apuleianum, Commodùm omnes miſereſcimus. ſed fallitur: quia *Commodùm* aduerbiũ eſt pro iam. Idem, Commodum limen euaſerant. Cicero 13. ad Atticum, Commodum ad te miſeram Demeam, quum heros ad nos venit. Quomodo differunt *Miſereor* & *Miſeror*? Miſereor eſt ſecundæ coniugationis regens genitiuum, & quandoque datiuum: ſignificátque ex alicuius miſeria corde anxium eſſe, & miſerum ſubleuare. Veteres dicebant miſereo. Ennius in Hecuba, Miſerete, manus date ferrum, vt me

anima

anima priuem. Miſeror miſeraris, primæ coniugationis, ſemper regens accuſatiuum, eſt aliena incommoda ex miſericordia conqueri, lamentari, deflere, deplorare. Stat. 11. Theb. -plangunt ſua damna coloni: Et tamen oppreſſos miſerantur in æquore nautas. Suet. in Claud. Miſeratus eſt conditionem ſuam, cui nihil tuti vſquam eſſet: ac diu publico abſtinuit. id eſt defleuit. Cæſar 1. comment. Cum familiaribus ſuis commune malum miſerabantur. Et 2. de bel. Ciui. Suam mortem miſerabantur. id eſt lamentabantur. Iuſti. 11, Innoxij ſenis filijque caſum miſerantes. Virgilius 4. Æneidos, Num lachrymas victus dedi, aut miſeratus amantē eſt? Veteres miſero miſeras, dixere. Actius Miſerarent mala.

Auxilior miſeris, dominor victo. In Sacris cum genitiuo legitur. Hiero. in Iſaia, In die ſalutis auxiliatus ſum tui. Idem in Eccleſiaſtico, Et dominatus eſt beſtiarum. Nos hanc conſtructionem nō imitabimur: licet verba ſynonima apud Græcos regant genitiuum, pro quo datiuus ponendus erat: quia nec verbo verbum curabis reddere fidus interpres.

Quotuplicem conſtructionem habet *Dominor*? Quadruplicem. Primo regit datiuum. Virgil. Victis dominabitur Argis. Secundo accuſatiuum cum præpoſitione in. Ouidius 1. Metamorpho. Sanctius his animal mentíſque capacius altæ Deerat adhuc, & quod dominari in cætera poſſet. Cic. Fœlix ſenectus ſi vſque ad vltimum ſpiritum dominabitur in ſuos. Tertio regit ablatiuum interceſſu præpoſitionis in, Salluſtius, Fortuna in omni re dominatur. Seruius Sulp. Ciceroni, Caſus & natura in bonis dominantur. Virgilius 2. Æneid. Incenſa Danai dominātur in vrbe. Quarto regit genitiuum, quod non eſt imitandum: vt Quis dominatur tui in diis domine? Principes gentium dominantur eorum, &c. Dominor aliquando paſsiuè capitur. Cicero 1. Offic. O domus antiqua quàm diſpari domino dominaris.

REGVLA XI.

Accuſo, damno, moneo, contraria, laudo,
Criminis aut pœnæ vel laudis habento ſecundum,
Aut ſextum: ſed Valla dedit tantummodo ſexto
Altero, & ambobus neutro vel vtro vel vtroque.

Verba accuſandi, damnandi: monendi, laudandi, & his contraria: vt excuſandi, abſoluendi, vituperandi, regūt genitiuum vel ablatiuum criminis, pœnæ, admoniti, laudis, vituperij: vt Accuſo te furti, vel furto. Incuſo te negligentiæ, vel negligentia. Arguo te mendacij, vel mendacio. Admoneo te debiti, vel debito. Laudo te virtutis, vel virtute Abſoluo te iniuriarum, vel iniuriis, &c. Omnia pœnè genitiuum frequentius habent quàm ablatiuum, demptis quinque ablatiuis, altero, ambobus, &c. quia per genitiuū hîc loqui non licet, teſte Valla: vt Vtro accuſatus es, furti? an homicidij? nō Vtrius. Neutro accuſatus ſum, non neutrius. cuius cauſa non alia eſt, quàm authorum aſſiduus vſus. Nam qua ratione in altero poſſet intelligi vitio: ita in alterius intelligeretur genitiuus vitij. Philelphus,
Se vitij damnat, vitium qui laudibus effert.

DA ACCVSANDI verba. Accuſo, incuſo, ago, poſtulo, arceſſo, inſimulo, arguo, noto, alligo, *Accuſandi verba.*
aſtringo, corripio, reprehendo, criminor: & ſi qua ſunt ſimilia. Da his contraria. Excuſo, purgo, &c.
Da damnandi. Damno, condemno, multo, admulto, punio, plecto, conuinco, redarguo, &c. Da his cōtraria. Abſoluo, libero, &c. Da monendi. Moneo, admoneo. commoneo, commemoro: commonefacio, conſulo, &c. Da laudandi. Laudo, miror, probo, commendo, &c. *Dānandi verba.* *Laudādi.*

Accuſo quotuplicem conſtructionē habet? Quadruplicem. Primo regit accuſatiuum cum genitiuo. Tullius pro Sylla, Qui alterum coniurationis accuſet. Secundo accuſatiuum cum ablatiuo ſine præpoſitione. vt Accuſo te furto in paſsiuis accuſatiuus omittitur. Æmilius Probus accuſatus hoc crimine. Tertio ablatiuum cum præpoſitione de: vt Accuſo te de furto. Gel. libro 17. cap. 3, Qua Timarchum de pudicitia grauiter inſignitérque accuſaret. Dicimus etiā Accuſo te iudici, vel apud iudicem, vel corā iudice. Qui alia accuſandi verba ſimiliter conſtruxerit, non errabit, vt ego opinor. Elegātius dices, Accuſo te capitis, quàm capite. Æmilius Probus de Pauſania, Accuſatus capitis abſoluitur. Quarto Accuſo regit accuſatiuum criminis: vt Accuſo furtum tuū. Cic. 1. de Oratore, Nam quòd inertiam accuſas adoleſcentium. *Accuſo.*

Quomodo differunt *Accuſo & incuſo*? Accuſare, eſt oſtendere quempiā peccaſſe, & proprie apud iudicem. Incuſare, eſt alterum reprehendere plerunque cū querela, quòd ab alio iniuria ſis affectus

An vera eſt differentia aliquorum dicentium, Accuſo minorem, incuſo maiorem? Non. Quia rectè dicimus, Imperator incuſat milites. Seruus accuſauit dominum proditionis. Cæſar 1. de bel. Gal. Cęſar vehementer centuriones incuſauit. Tacitus de Claudio, Quum modo incuſaret flagitia vxoris. Maior certè vxore eſt maritus. Virgil. Talibus incuſat matrem. Corn. Tacitus, Intemperiem cæli incuſantes. Regiſtne incuſo aliquando caſum huius regulæ contra Nebriſſenſem? Ita, ſed rarenter. Plautus in Truculento, Qui alterum incuſat probri, ipſum ſe intueri oportet.

Ago te furti, id eſt accuſo. Ago te repetũdarum. id eſt accuſo te de rebus principi, aut populo, prouinciæ ve ereptis, vt repetantur. Ago te repetundis, aut de repetundis, idem ſignificat. Genitiuo plurali repetundarum, ablatiuo repetundis: cæteris caret. & dicitur à repetundum, vt faciundum pro faciendum.

Poſtulo te furti. id eſt accuſo. Suet. in Cæſare, Dolobellam repetundarum poſtulauit. Idem in Augusto, Qui poſtulabatur iniuriarum.

Arceſſo arceſſis, id eſt accuſo: vt Arceſſo te capitis, id eſt accuſo te de re capitali. Cic. ad Herenniũ, Arceſſitur Cæpio maieſtatis. id eſt accuſatur de peccato in maieſtatem principis, vel Senatus. Cicer. ſecundo Offi. Nequem vnquam innocentem iudicio capitis arceſſas. Dicitur ab arceo. Nam qui accuſat, à maleficiis arcet. Alij volunt eſſe ab accio, c in r verſa. Salluſtius in Iugurtha, Quos pecuniæ captæ arceſſebant.

Inſimulo te auaritiæ, id eſt accuſo, crimen ingero. Terentius, Si herum inſimulabis auaritiæ, male audies. Plautus in Amphit. Neque me perpetiar probari falsò inſimulatam criminis. Ouidius,

-vtinam temeraria dicar Criminibus falſis inſimulaſſe virum.

Arguo te furti, melius quàm furto: id eſt accuſo & reprehendo. Cice. 2. ad Herennium, Si quiſquam furti arguat. In Geneſi, Certè mendacij nos arguere non poterit. Plautus in Amphit. Et eccum video, qui me miſeram arguit ſtupri. Dic etiam Arguo te in mendacio. Solinus, in aliquo peccato argutus, ac reuictus morte multatur. Dic tertio, Arguo peccatum tuum. Liuius primo ab vrbe, Nec ea culpa quam Arguo, omnium Albanorum eſt. Dic item, Arguit te ſermo tuus. id eſt oſtendit. Lactantius lib. 3, Tui ergo te libri arguunt. Virg. Degeneres animos timor arguit. Arguo pro argumentor ruſticum eſt, licet Lancilotus vtatur.

Noto te falſitatis, vel falſitate. Gellius libro 4, Notabatur impolitiæ. id eſt incuriæ. Cicero, Boni ciues nulla ignominia notati.

Alligo me furti, id eſt obnoxium facio. quaſi ad crimen me ligo, Teren. Hic furti ſe alligat. id eſt è verbis ſuis oſtendit ſe furatum eſſe. Plaut. in Pœnulo, Ita eum furto alligat.

Eundẽ ſenſum habet *Aſtringo*. Plaut. in Pœnulo, Furti ſe aſtringit. id eſt obligat, & obnoxiũ facit.

Corripio & reprehendo te negligentiæ. Idem dicunt grammatici de caſtigo, criminor, carpo, calumnior, id eſt falſum crimen intendo. Non occurrunt mihi de omnibus teſtimonia. Plautus in Bacch. Quem mendacij prehendit manifeſto.

Hieronymus, Qui alterum mendacij criminaris, deſine ipſe mentiri. Dic etiam, Criminabor te magiſtro, vel apud magiſtrum, Teren. Hanc metui, ne me criminaretur tibi.

Excuſo vel purgo, expurgóque furti vel furto.

Damno te furti, vel capitis: vel furto, aut capite. Ouidius,

Parcè tuum vatem ſceleris damnare Cupido.

Cice 1. Tuſculanarum, Capite damnatos morte multauit, Hinc indemnis, ſine damno. Quot modis conſtruitur damno? Quatuor. Primo genitiuum regit: vt Quantæ pecuniæ te Senatus damnauit? Tantæ ſummæ damnaui, quantæ poſtulaſti. Liuius 47, Nequaquam tantum relictum eſt, quantæ ſummæ damnatus fuerat. Horatius, Damnatus longi Siſyphus laboris. Secundo regit ablatiuum cum accuſatiuo, vt Damno te capite. Tertio ablatiuum cum præpoſitione (de). Cice 2. ad Herennium, Lex vetat eum qui de pecuniis repetundis damnatus ſit, in concione orationem habere. Quarto accuſatiuum ſine alio caſu: & ſignificat culpo. Hieronymus, Quid igitur? damnamúſne veteres? Cic. in Tuſcul. Rerum naturam, quam errorem damnare maluimus.

Condemno, id eſt iudico, vel damno, eandem habet conſtructionem cum damno: vt Condemno te ſceleris vel ſcelere. Cice. Sceleris condemnat generum ſuum. Idem, Si iniquus es in me iudex, condemnabo eodem ego te crimine.

Multo multas, id eſt punio, condemno. Multo te magnæ pecuniæ, vel Multo te magna pecunia. hoc verbum cum ablatiuo ſæpius reperitur. Curtius lib. 1, Inſulas præſidiis occupat, pecunia multat.

Virgil

Virgil. Multatam triſti morte Camillam. Idem, Quòd ſi perdiderim, patria multabor. id eſt priuabor pro eodem dicitur deponentaliter multor multaris. Suet. in Aug. Neque aut crebrius, aut perfidioſius rebellantes grauiori vnquam multatus eſt pœna, quàm vt captiuos ſub lege vænundaret.

Multa, eſt ſolutionis pœna.

Æs multatitium, eſt pecunia qua quis multatur.

Multo, id eſt lacero, mutilo, verbero. Terent. in Adel. Ipſum dominum atque omnem familiam multauit vſque ad mortem. Hieronymus conſtruit cum duobus accuſatiuis: Multauit gentem argenti talenta centum, & auri talentum vnum.

Punio & *Plecto* te falſitatis, & falſitate. Auguſt. de Ciuitate Dei, Si omne peccatum nunc manifeſta plecteret pœna, nihil vltimo iudicio reſeruare putaretur.

Conuinco te furti aut furto. Cic. Maleficiorum multorum conuictam.

Abſoluo te capitis, furti: aut capite, furto, &c. Cic. 2. ad Herennium, Cæcilius iudex abſoluit iniuriarum illum, qui Lucium Actium poëtam in ſcena nominatim læſerat.

Libero te voti, & ſæpius libero te voto. Liuius 5. ab vrbe. Voti liberaretur. Ad accuſationem vel damnationem pertinent etiam Defero. teneo, interrogo, cado, increpito, periclitor, pecco, perdo.

Defero te, furti, aut furto. id eſt accuſo. Corn. Tacitus, Maieſtatis delatus eſt. Delator, eſt occultus accuſator.

Teneo te mendacij vel mendacio. Plautus in Truculento, Mendacij te teneo. Corn. Tacitus, Repetundarum tenerentur.

Interrogo te furti. Tacitus, Capitonem repetundarum interrogant. Idem, Qui repetundarum criminibus ſub Claudio & Nerone ceciderant.

Increpo vel *Increpito* te negligentiæ. Sillius 8, Ergo alacer Fabiúmque moræ increpitate j ro..ſſus, Ad vulgum in partes, & ouantia verba ferebat.

Periclitor capitis. Apuleius 8, Hic ego me potiſſimum capitis periclitatum memini.

Pecco parricidij. Quint. in 6. decla. In vtroque parricidij peccas.

Perdo te capitis. Plautus in Milite, Quem ego capitis perdam.

Moneo, & *Admoneo*, & *Commoneo*, quotuplicem conſtructionem habent? Quadruplicem. Primo pro memorem facio, regunt genitiuum: vt Moneo te debiti. Salluſt. in Iurg. Sed quoniam tanti viri tempus admonuit. Quintil. Grammaticos ſui officij commonemus. Plinius in epiſt. Rei admoneor. Ouid. 1. triſt. Otia delectent, admoneántque mei. Tibul.

Admonuit domini, deſtituítque Venus.

Liuius 5, Aduerſæ res admonuerunt religionum. Salluſtius in Catil. Admonebat alium egeſtatis, alium cupiditatis ſuæ. Secundo ablatiuum ſine præpoſitione: vt Admoneo te debito, teſte Mancinello. Tertio ablatiuum cum præpoſitione de. Tul. 4. epiſt. Putaui ea de re te eſſe admonendum. Quarto pro hortor, duos accuſatiuos. Terent. Ridiculum eſt te iſtud me admonere Clitipho.

Commemoro pro admoneo, cum genitiuo apud ſolum Boëtium inueni, de Conſol. lib. 3, Me horum iam ſecundo commemoras. Idem noue cum datiuo poſuit (damno) niſi mendoſus ſit codex, in libro 1. de Conſolatione, Morti proſcriptioníque damnamur.

Conſulo te boni dixit Macrobius.

Laudo te virtutis, aut virtute. Miror te iuſtitiæ, aut iuſtitia. Commendo te pietatis. aut pietate. Probo te honeſtatis, aut honeſtate. Hieron. Laudauit dominus villicum iniquitatis Iuſtinianus Inſtitut. de legi. ag. ſuc. Laudamus prætores ſuæ humanitatis. Sillius lib. 1, Fœlix heu nemorum, & vitæ laudandus opacæ. Idem lib. 4, Laudabat læti iuuenem. Idem lib. 5. -laudande laborum

Quiſquis es, haud alia decuit te occumbere dextra.

Miror. Virgilius 11. Æneidos,

-fama ingens, ingentior armis,

Vir Troiane quibus cælo te laudibus æquem?

Iuſtitiæne prius mirer, bellíne laborum?

Iuſtitiæne prius mirer. ſupple, te. Vt enim recte dicimus, Laudo te iuſtitiæ, pro Laudo iuſtitiam tuam: ita etiam venuſte cum Virgilio dixeris, Miror te iuſtitiæ. Seruius putat figuram eſſe Græcam. Calepinus vult (miror) aliquando datiuum habere: ſed nullum affert exemplum.

Ad hanc regulam pertinet Do pœnas: vt Dat pœnas maioris aquæ. & *Satiſdo*. Cicero in Verrem, Satiſdet damni infecti.

REGVLA DVODECIMA.

Verba volunt ſexto pretium. ponas ſine fixo
In patrio pluris, tanti, quanti, atque minoris:
Cum fixo in ſexto. raro quartum valeo vult.
Vilius & melius, peius, vel carius emi,
Valla negat rectè dici per nomina poſſe.

Omne verbum cuius actus aliquo pretio conſtat, poteſt regere poſt ſe nomen pretij vel valoris in ablatiuo: exceptis quatuor ſine ſubſtantiuis in genitiuo ſemper ponendis, Tanti, quanti, cum natis, tantilibet, tantidem, quantiuis, &c. & pluris, atque minoris: quæ cum ſubſtantiuis in ablatiuo ponuntur, vt cætera: vt Emi abs te equum decem aureis. Doceo diſcipulum paruo, aut vili. id eſt quod barbari dicunt, bono foro. Triticum venditur magno, aut multo. Quanti mercatus es hunc librum? non quanto, nec pro quanto: quia ablatiuo pretij nunquã additur præpoſitio pro. Ideo dices, Quanti pranſus es? aut quanto pretio: non pro quanto. Sicubi aliter inuenitur, mendum eſt, vt in decima declamatione Quintiliani, Si ad nos admoniſſ... s, quintuplo vendidiſſes. ſine præpoſitione emendatiores libri habent, vbi aliqui male legunt pro quintuplo. Et in Ariſtot. Politicis mendoſe legitur, Vendit pro pecunia. pro vendit pecunia. Dicito igitur, Quanti cupis cœnare? Quanti habitas? Quanti portat nuntius epiſtolam? Quanti huc aduectus es? Quanti licitaris librum? Quanti æſtimas triticum? &c. non pro quanto nec quanto: niſi addas pretio. Nam falſus eſt verſiculus, Quanti vel quanto res conſtat, quærere debes, &c. Bene tamen dixeris, Quantum date vis pro libro? quia hic (*Pro*) non additur pretio. Terentius in Eunuch. Minas viginti pro ambobus dedi. id eſt x x. minis ambos emi. Pluris opinione librum emi. Quanticunque comparaueris, dignus eſt. Emi Ciceronem v r. libellis, quas Pariſienſes vulgo appellant, & ego tantidem. Hoc per ablatiuum dicere non poſſumus: quia tantidem ablatiuo caret.

Argumentor, In hac oratione, Quanti emiſti, Tribus ſolidis: Interrogatiuũ à reſponſiuo diſcordat in caſu: & hic per coniunctionem copulata ſunt diuerſorum caſuum. Emi librum duobus aureis, & pluris. ergo ſunt orationes ineptæ: quia peccant contra regulam, Conſimiles optant caſus, &c.

Reſpondeo, Non peccant contra dictam regulam: quia intelligitur regula, niſi dictio neceſſariò regat diuerſos caſus: ideo additur, Si non regimen varietur.

Genitiui tanti, quanti, pluris, minoris ſunt nomina ſubſtantiua hic, teſte Lanciloto, nec intelligitur pretij: quia male dicitur, Quanti pretij emiſti? Inuenio tamen ſæpe talem orationem, Ille eſt magni pretij. Terentius, Videtur eſſe quantiuis pretij. Plautus in Epidico, Fateor me eſſe minimi pretij. Liuius libro 8. de ſecundo bello Punico, Octo milia hominum eſſe maioris pretij. Plautus, Mortuus pluris pretij eſt quàm ego. Salluſt. in Iugurtha, Exiſtimare, facta an dicta, pluris ſint pretij. Terentius in Hecyra, Meam herus eſſe operam deputat parui pretij. Cicero in Paradoxis, Areas quaſdam magni pretij æſtimant. ſubaudi, infinitiuũ eſſe. Ideo nunquam dixero, Quanti pretij emiſti? Vendidi pluris pretij, &c. recte autem dicimus, Oleum pluris pretij, per primam regulam genitiui. Varro in re ruſtica, Plus reddant muſti & olei & pluris pretij. ſubaudi, muſtum & oleum. Ne cum Lanciloto dicas, pluris pretij regi à verbo reddant.

Emi totidem non dices, vt ſit genitiuus contra Synthenium. ſed bene, Emi librum totidem aureis. id eſt tam multis. &c. In quibuſdam ſolum aduerbialiter loqui licet, teſte Valla: vt Emo vilius & melius. id eſt quod barbari dicunt, pro meliore foro: Latini, Emo minoris. Emo peius aut carius, id eſt pluris.

DA VERBA HVIVS REGVLAE.

Verba pretium importantia. Emo, comparo, mercor, vendo, vænundo, diſtraho, væneo, loco, conduco, taxo, liceo, liceor, addico, metior, fœneror, paciſcor, mutuor, ſto, conſto, ſum, valeo, redimo, ædifico, impleo, calceo, doceo, ago, &c. Quanti emiſti librum? id eſt quanto pretio. hic exponens & expoſitum non poſſunt eſſe eiuſdem caſus.

Virgilius, Magno mercentur Atridæ. id eſt emant. Hinc mercatus. Plinius, Delos inſula Græcorum mercatu celebrata eſt. Plautus in Moſtellaria. Num nimio tibi emptæ videntur. Horatius, Quanti emptæ? Paruo. Quanti ergo? Octuſſibus, Heu, heu.

Virg. Exanimúmque auro corpus vendebat Achilles. Paraui librum vili,

Tanti emi, quanti voluiſti. ſubauditur pulchre vẽdere. Ruſticus diceret, Tanti emi, quantũ voluiſti. ſubaudi, habere. Cic. lib. 3. Offic. Emit homo cupidus tanti, quanti Pythius voluit. Plautus, Emo tanti, quanti poſsit. Gel. lib. 1, Tres reliquos mercatur nihilo minore pretio.

Compero, pro emo Latiniſsimi dicunt: licet beatus Hieronymus derideat Rufinum tanquam parum Latinè locutum: quòd comparatum codicem pro emptum dixerit. Sueto. in Cæſare, Vndique familia comparata. Cato de re ruſtica, Prædium quum comparare cogitabis, ſic in animo habeto. Idem, Reliqua quæ comparanda ſunt, ſiquid deſit, in annum vti comparẽtur: quæ ſuperſint, væneant. Suetonius in Calig. Carius pecudes cõpararentur. Liuius libro ſecundo, Annonæ in primis habita cura, & ad frumentum comparandum miſſi, alij in Volſcos, alij in Cumas. Nemo itaque eſt qui incuria non aliquando labatur.

Terent. Quanti eſt ſapere? id eſt valet. Romulus, -non eſt mihi copia tanti, Vt ſeruus fieri ventris amore velim. Plautus in Trinummo, Pluris eſt oculatus teſtis vnus, quàm auriti decem.

Seutonius in Veſpaſiano, Interrogauit quanti calceaſſet.

Varro 1. de re ruſt. Ædificantur magno: implentur magno. Quanti ædificaſti hanc domum?

Terent. Quid agas? niſi vt te redimas captum, quàm queas minimo: & ſi nequeas paulo, at quanti queas. Hîc neceſſario copulantur diuerſi caſus. *Redimo*, id eſt libero, quaſi iterum emo. Liu. lib. 2. decadis tertiæ, Hic miles magis placuit, quum pretio minore redimendi captiuos copia fieret. hîc (quum) aduerbium eſt, per præpoſitionem barbare, Emi hunc equum cum multa pecunia. Cicer. Non vendo pluris, quàm alij: fortaſſe etiam minoris.

Quanti indicas hunc porcum? id eſt quod vulgus dicit, Quantum vis habere pro porco? Plaut. in Perſa, Sciam quanti indicet. Plin. lib. 28. cap. 13, Emi lienem vituli, quãti indicatus ſit: iubẽt magi, nulla pretij contagione.

Taxo, id eſt pretio æſtimo. Plin. lib. 18, Illos qui frugiferas tanti taxauerant.

Plinius libro trigeſimoquinto, Docuit neminem minoris talento, Iuuenalis,
Chryſogonus quanti doceat, vel Pollio quanti.

Idem, Atque ideo pluris, quàm Coſſus, Paulus agebat. Sic, Quanti locaſti, aut cõduxiſti domum.

Quanti *Conſtat*: & pro eodem, Quanti *Stat* tibi hic liber? id eſt. Quanti emiſti, aut acquiſiuiſti, &c. Iuuenalis, Tanti vna venefica conſtat. Idem, Quanticunque domus conſtet. Seneca, Paruo fames conſtat, magno faſtidium. Liuius vigeſimotertio, Multo ſanguine, ac vulneribus ea Pœnis victoria ſtetit. Quintilianus, Quanti ſteterint. Virgilius decimo,
-haud illi ſtabunt Æneia paruo Hoſpicia.

In Euangelio. Duo paſſeres aſſe væneunt. id eſt venduntur. hinc *Habeo vænui*, id eſt vænale. Apuleius 8. Metamorphoſ. Eum rogauit vnus è noſtris, haberétne vænui lacte. id eſt lac. Subiicio vænui, id eſt expono vt vendatur. Apul. 9. Metamorph. Altera die productum ne rurſum voce præconis vænui ſubiecerunt.

Liceor, id eſt pretium defero vendenti, & propriè in auctione. Perſius,
Et centum Græcos curto centuſſe licetur. Plautus in Sticho,
Iocos ridiculos vendo: age licemini.

Licitor. Idem in Gurg. Licitamini hoſtium capita. A liceor eſt *Licitus*: à licitor, licitatus. prius Calepinus nuſquã legit. ego vero ſæpe in Cicerone, vt actione quarta in Verrem, Vtrum eſt æquius, eum qui manu quæſierit, an eum qui digito licitus ſit, poſſidere? Plaut. in Menech. licebunt pro licebuntur, dixit. *Liceo* propriè eſt neutrum paſſiuum, & ſignificat æſtimor. & verus eſt plebeius verſiculus, Non licet aſſe mihi, qui me non aſſe licetur. licet Tardiuus derideat. Marti. Paruo cum pretio diu liceret. id eſt æſtimaretur.

Valeo huc pertinet: vt quanti valet hæc vacca? Decem florenis, vt nunc loquuntur. Digeſtis ad legẽ Aquiliam, Quanti valeret. Ibidem, Quaſi minimo valeret hæreditas. Digeſtis ad legem Iuliam, Quanto pluris hæreditas valeret. Plin. 34. cap. 3, Ita vt ſcrupulum valeret ſeſtertiis vicenis. In Geneſi, Terra quam poſtulas, quadringentis ſiclis valet.

Aliquando hoc verbum regit pretium in accuſatiuo. Quintil. 9, Idem ſignificent, atque idem valeãt. Cice. 1. ad Herennium, Plus valet ſanctio promiſſione. Varro 1. de lingua Latina, Denarij, quòd denos æris valebant: quinarij, quòd quinos.

REGVLA XIII.

De verbis plures genitiuos regentibus.

AEſtimo,curo,puto,facio,cum conſulo,duco,
Pendo,habeo,refert,eſt,inter & eſt bene iungo:
Antè dabunt rectos patrios cum plurimi & æqui,
Et parui,nihili,nauci,floccíque,boníque:
Magni,infiniti,maioris,maximi,& aſſis,
Et minimi,multi. Quædam bene ponito ſexto.

Verba æſtimandi. Verba æſtimandi,vt Æſtimo,exiſtimo,curo,puto,facio,conſulo,duco,pendo,& habeo,præter genitiuos tanti,quanti,pluris,minoris,regunt etiam genitiuos plurimi,æqui,parui,nihili,nauci,flocci, boni,&c.quibus additur pili:& forſan plures pro quibuſdam poſſunt habere ablatiuum:vt Parui te æſtimo,& ſignificant omnia hæc verba æſtimare. Teren.Quid de me fiat,parui curas.Ego hanc rem nihili duco.Semper te plurimi feci.Cic.3.epiſt.Demonſtrauit me à te plurimi fieri.Apul.1. Metam. Iſtud quidem quod polliceris,æqui boníque facio.Idem libro ſexto,Optimi conſuli. id eſt æſtima, iudica.Quint.Conſul à conſulendo,id eſt iudicando.vnde eſt,Rogat vt boni conſulas.Ouid.ſexto de Ponto,Tu tamen hæc quæſo conſule miſſa boni,id eſt iudica,& in bonam partem,accipe nugas noſtras.Boni conſule quæſo.

Flocci non facio,aut pendo,aut curo,&c.parui æſtimo,flocci facio. id eſt Pœnitus nihili æſtimo. Flocci,ſunt lanarum particulæ diuiſæ à velleribus inutiliter euolantes.Flocculi,parui flocci.Plau.in Rudéte,Minacias ego iſtas flocci non facio tuas.hic flocci ſeparatur à facio.ideo Magni facio, Flocci pendo,*Nihili* curo,&c.orationes melius dicuntur,quàm verba cõpoſitæ figuræ.Plaut.in Curg.Reſpicio vos nihili meam gratiam facere.

Dicimus etiam lucrifacio,pro lucror:*Sumpti* facio,pro expendo.Plautus, Si nunc me ſuſpendam, meam operam luſerim:& præter operam:reſtim ſumpti fecerim.

Nauci,eſt putamen nucis,minime certè pretij.Ergo Nauci facio,id eſt Contemno,nihili æſtimo.

Magni refert,vel intereſt poſtea patebit.

Ouidius,*Pluris* opes nũc ſunt,quàm priſci temporis annis.Horat.Fiet, eríſque tuus nummorum millibus octo.

Virg Non *Aſſis* faciunt.Catul.Omnes vnius æſtimemus aſſis. *Aſſifacio*, id eſt Parui æſtimo. compoſitum verbum eſt.

Recte etiã dixeris, *Æſtimo* te aſſe:vt Æſtimo magni vel magno, id eſt taxo:ab æs,& timeo times, id eſt pretiũ,quaſi ære taxo,teſte Valla.Boëtius in prologo Topicorum , Paruo æſtimare videretur. Hieronymus in Leuitico dixit,tanto æſtimabitur.mallem tanti dicere.Val.lib.5,Magno vbique pretio virtus æſtimatur.Seneca,Data magno æſtimas:accepta paruo.Cic.in Acad. Alia pluris eſſe æſtimanda,alia minoris.

Ab æſtimo, fit *Exiſtimo*, id eſt iudico: & plus eſt quàm æſtimo. Prius enim æſtimamus,id eſt conſyderamus: quàm exiſtimamus , id eſt iudicamus: & habet eandem conſtructionem quam æſtimo. Suetonius, Nec tulerat tam moleſte,tam magno exiſtimari honorem cœnæ ſuæ. Cicero in Tuſcul.Gloria ſapientia non magno exiſtimanda eſt.In his ablatiuum habet.De genitiuo: Colum. Magni enim exiſtimabat.

Noli grammaticam parui putare.Cic.1.epiſt.fam.A me memini putabãtur.Catullus ad Furium, Noli ſpernere,nec putare parui idem dixit ad Coloniam,Nec pili facit.Cic.pro Plancio, Honores magni non putemus. Ibidem, Malueris deſyderare id quod minoris putaris. Idem pro Murena, Quanti putas eſſe ad famam hominum?

Plautus dicit in Captiuis,Teruncij faciunt.pro nihili pendunt.

Boëtius libro tertio de Conſolatione, Quanti tu æſtimabis, ſi bonum ipſum quid ſit agnoueris? Infiniti inquam.

Cicero in 5.Philip.Pluris habetur.

Idem ſæpe dicit Pro nihilo habeo,pro nihilo duco,id eſt nihili æſtimo.ſic Pro nihilo eſt . Sil.2.

Cerno

Cerno equidem,nec pro nihilo eſt mihi fœdera rumpi.Non dicam tamen,Habeo hunc librum pro nihilo,niſi ſignificem me eum contemnere. alioqui dicendum eſſet, Habeo librum gratis : aut, Liber datus eſt mihi,&c.

REGVLA XIIII.

Pauca recordandi patrium.quartúmve requirunt.
Vt memini,memoror:ſic obliuiſcor habetur.

Recordandi.

Pauca verba recordandi,vt Recordor,memini, memoror,reminiſcor,& hoc verbum obliuiſcor, regunt genitiuum vel accuſatiuum.De genitiuo:vt Recordor pueritiæ, Memini nuptiarum ſororis, Memoror beneficiorum à te mihi nuper collatorum,Reminiſcor hiſtoriæ,Obliuiſcor carminis.

Da exempla de accuſatiuo.Recordor pueritiam,Memini lectionem heſternam,Memoror nouiſſima mea,Reminiſcor acta mea,Obliuiſcor hiſtoriam.

Da authoritatem de genitiuo.Plautus in Captiuis, Faciam vt huius diei,locíque, meíque ſemper meminerit,qui mihi in curſu obſtiterit.Melius dicitur,Memento mei,quàm me. Horatius, Vt valet,vt meminit noſtri.

Terent. Eius reminiſcor.Eſt autem Reminiſci,rem obliuioni traditam,ad memoriam reuocare.

Virg. Oblitúſve ſui eſt Ithacus. Caper,Oblitúſne ſis noſtri.non autem,Oblitúſne ſis nos.Oblitus ab oblino,mediam corripit:Eſt oblita Dei meretrix,atque oblita ſorde.

Memoror, Valla negat apud claſſicos cum genitiuo reperiri,niſi fortè apud aliquem vetuſtiſſimũ. Ideo non probat illud, Memorari teſtamenti ſui ſancti. At ego inueni Memoror cũ genitiuo apud eloquentiæ Latinæ parentem Ciceronem:actione quarta in Catilinam,Sui oblitus alij memoretur. id eſt alius. vt alibi,Nulli conſilij,pro nullius,dixit.Itaque bene dixit diuus Auguſtinus, Memoraberis domini Dei tui:quia ipſe tibi dat fortitudinem.Sic hinc compoſitum Commemoror.Hieron. in Eccleſiaſten,In die tribulationis commemorabitur tui.

Recolo, pro recordor,cum genitiuo apud diuum Gregorium tantum reperio: Quum prioris vitæ recolo,quaſi poſt tergum oculis ductis ſuſpiro. Reliqui,quos imitaberis,cum accuſatiuo ponũt, pro reputo,repeto,meditor, & mente tracto. Diomedes, Supereſt vt ſingula recolendo memoriæ tenus mandentur,ne fruſtra cum tempore euaneſcant.

Bene dixit Cicero,Proprium eſt ſtultitiæ,aliorum vitia cernere,obliuiſci ſuorum. Hinc obliuia obliuiorum, id eſt obliuio. Horatius in Sermo. Iucundæ obliuia vitæ. Sillius libro 11, Nec edunt obliuia laudem. Statius libro quinto Thebaid. Infandis venere obliuia curæ. Sic Ouidius & cæteri. Ne dicas cum Tardiuo eſſe balbicum.

Da authoritatem de accuſatiuo. Virgil. Numeros memini ſi verba tenerem.Cic.Omnia,quæ curant ſenes,meminerunt. Solomon,Memorare nouiſſima tua,& in æternum non peccabis.Cicero, Bella à ſe geſta triumphóſque recordentur. Dic etiam *Recordor de hac re*, & Memini de hac re. Cic. pro Plancio,De illis recordor.& dicitur quaſi rurſus in cor reuoco:vel iterum rem cordi do.Cicero pro L.Flacco,De vi,de manu,de armis,de copiis memineritis. id eſt recordemini.Virg.

Dulces reminiſcitur Argos.Idem 2.Æneid.

Quiſquis es,amiſſos hinc iam obliuiſcere Graios. Stat.lib.12,

Veteres reminiſcitur actus.id eſt acta aut geſta.

MEMINI QVANDO accuſatiuo non iungitur?Quum ſignificat mentionem facio.Quem tunc caſum petit? Genitiuum vel ablatiuum cum præpoſitione(de). Suet.in Cæſare, Meminerunt huius coniurationis. Quintil. Neque omnino meminit huius rei poëta ipſe. Idem, De quibus multi meminerunt. Memini cuius temporis infinitiuo iungitur? Tam præteriti quàm præſentis: quicquid dicant Agretius,Raudenſis,Valla:vt Memini audire à patre,vel Audiuiſſe à patre. Da authoritatem de præſenti.Terent. in Andria, Ego illam vidi virginem.forma bona memini videre. Cicero actione 5.in Verrem, Hoc me memini dicere. Virgil. De cælo tactas memini prædicere quercus. Cic.1. de legibus,Iuri ſtudere te memini.Gel lib.11.cap.vlti.Memini legere me in libro Ariſtonis.Plinius libro ſecundo Epiſt. Ita certe ex Quintiliano præceptore meo audire memini. Ergo male negat Valla præſenti iungi verbum Memini. Da authoritatem de præterito. Virgil. in Georg. Nanque ſub OEbaliæ memini me turribus altis Corycium vidiſſe ſenem. Excuſat hoc Agretius:quia videre propter metrum dicere non potuit. At nugatur Agretius. Perſius,Nec in bicipiti ſomniaſſe Parnaſſo memini. Stat. lib. iij. Theb. Méque ipſum memini (necdum apta doloribus ætas) Fleſſe tamen,

Memini cum infinitiuo præſentis & præteriti temporis.

Memini cum præterito.

gemitúque meos æquaſſe parentes. Potuiſſent ſaluo metro dicere ſopniare, flere, æquare. nec poëtæ ſoli ita loquuntur, Gell. lib. 13. cap. 28, Memini Quadrigarium dixiſſe. Cic. pro Balbo, Meminimus poſt roſtra inciſum, & inſcriptum fuiſſe. Et pro Sextio, Meminiſſem patrẽ huius vitam exhauſiſſe. Ibidem, Memineram Marium ſenile corpus paludibus occultaſſe. Et act. 3. in Catil. Fuiſſe meminiſtis. Et act. 3. in Verrem, Memini me nõ ſumpſiſſe quem accuſarem: ſed recépiſſe quem defenderem. Idem in quarto Acad. Memini Antiochum ſententia deſtitiſſe. Et in 1. de legibus, Memini ſummos fuiſſe in ciuitate noſtra viros. Valeat ergo Agretius cum ratiũcula ſua, Memini ſermo totus eſt præteriti: ergo præteritum non admittit, &c. Plin. lib. 1. Epiſt. Memini quidem te iam quædam adnotaſſe. ſic idem ſæpius. Fab. lib. 12, Memini narraſſe mihi ſecundum. Quomodo dicendum eſt, *Memoria teneo*, an *Memoriter teneo*? Vtroque modo: ſed elegantius Memoria teneo. Cic. Memoria teneo. Plin. ad Romanum, Tu facillimè iudicabis, qui tam memoriter tenes omnes: & conferre cum hac, dum hanc ſolam legis, poſſis. Hieron. in Deut. Memoriter teneant, & ore decantent. Quid ſignificat Memoriter? Quò d indocti dicunt, De extra, mentetenus, aut cordetenus, vt Scio memoriter, non cordetenus. Quid ſignificat cordetenus? Vſque ad cor: vt Vulneratus ſum cordetenus. Mentetenus, vſque ad mentem. Oretenus, vſque ad os. vt Sto in aquis oretenus: non autem, Diſco oretenus. Item Pronuntio memoriter, non memoria. At Repeto, & complector memoria, & memoriter. author Valla. Item *Memini memoria* vel *memoriter*. Plautus in Capti. Hem iſtud ſi potes memoriter meminiſſe, ineſt ſpes nobis in hac aſtutia. Idem, Facile memoria memini.

MEMOROR QVOTVPLEX reperitur? Duplex. Memoror deponens, id eſt recordor: & memoror paſſiuum à memoro. Quomodo differunt *Memoro* & *memoror*? Memoror deponens, id eſt recordor, regit genitiuum vel accuſatiuum: vt Memoror mortis vel mortem. Memoro, id eſt ad memoriam reduco, narro, expono, recito: ſolum accuſatiuum regit, nunquam genitiuum. Virgil. Muſa mihi cauſas memora. Sic Memora nobis fabulam. Non eſt hoc memoratu dignum. Egregium facinus & memorabile. *Commemoro* & *rememoro*, idem. Cic. in Catone, Quid quoque die dixerim, audiuerim, egerim, commemoro veſperi. Exprobrat, qui beneficium, cui fecit, commemorat. Terent. Nam iſta commemoratio quaſi, exprobratio eſt immemoris beneficij.

IN MENTEM venit heſternæ cœnæ, dicitúrne Latinè? Etiam & eleganter quidem. Argumentor: Ibi verbũ perſonale (*Venit*) habet ante ſe genitiuum prò nominatiuo: ergo eſt oratio incongrua, non ſecus quàm ſiquis dicat, Hominis ambulat. Reſpondeo, Genitiuus non regitur à (*Venit*) ſed à nominatiuo venuſte ſubaudito (*Memoria*) & ſenſus eſt, In mentem venit memoria, aut recordatio heſternæ cœnæ. ſed venuſtius nominatiuus ſubauditur, vt patet ex doctiſſimorum vſu. Cic. actione tertia in Verrem, Vobis totius triennij veniat in mentem. id eſt Diligenter conſyderate, & recogitate totum triennium. Idem in quinto de finibus, Venit Platonis in mentem. Idem pro Sylla, Quum matronarum & virginum veniebat in mentem. Idẽ pro Quintio, Non minus ſæpe ei venit in mentem poteſtatis, quàm æquitatis tuæ. Sæpiſſime ita: & rariſsime aliter loquitur Cicero. Terent. Quum eius aduenti mihi venit in mentem. Vetuſte aduenti, pro huius aduentus dixit. Cicero, Quum eius temporis mihi in mentem venit. Hieronymus, Quum huius diei mihi in mentem venit, quo ante ſummum iudicem ſtatuar, non ſolum commoueor: verum etiam toto corpore perhorreſco. Male dicit Zenderus ſic nobis non eſſe loquendum.

Bene dicimus In mentem venit de illa re. Plautus in Moſtel. Vt lepide atque aſtute in mentem venit de ſpeculo. Nec male dixeris, Venit mihi in mentem verbum tuum. Cicero libro 14. ad Atticum, Multa veniunt in mentem in vtranque partem. Idem in Verrem, Venit tibi in mentem nunquam P. R. dignitas. Liuius lib. 5. ab vrbe, Quotieſcunque patria in mentem venerat.

QVOMODO differunt *In mentem venit* & *Subit*? Vbicunque ponitur In mentem venit, poteſt poni ſubit, & non contrá. nam (*Subit*) ad miſerationem pertinet: non in mentem venit. author Valla. Quintilianus, Nobis vero non natura aduerſus exanimes ingenuit non ſolum miſerationem (quæ cogitationi noſtræ ſubiit) ſed etiam religionem. Hîc poſitum non decuit In mẽtem venit, aut (quod idem eſt) occurrit, ſuccurrit. Virgil. Subiit chari genitoris imago. Subiit deſerta Creuſa. vbi nequaquam decuiſſet In mentem venit de charo genitore, & de Creuſa deſerta.

Quem caſum regit Subit? Datiuum vel accuſatiuum. Quintil. Cogitationi noſtræ ſubiit. Nunquam ſubibũt mihi tuorum beneficiorum obliuia. Curtius lib. 3, Sera pœnitentia ſubiit regem. Titus Liuius in ſexto quartæ decadis, Cogitatio ſubit animum. Curtius in quinto, Subiit regem verecũdia. In eodem, Subiit animum memoria. Et lib. 6, Horum cogitatio ſubibat exercitum. Sæpiſſime

ita

ita loquitur:& tu ita recte loquêris. Plin.5.Epiſt.Me recordante cogitatio ſubit. ſic apud Ciceronem inuenies. Aliquando cum infinitiuo ponuntur, In mentem venit & ſubit. Cicero, In mentẽ tibi non venit cauſam publicam ſuſtinere.id eſt non cogitas. Plinius libro 35, Subit antiquitatem mirari.

REGVLA XV.

Refert, inter & eſt, eſt, ſignans commoditatem,
Officiúmve, petit quoſuis patrios, niſi ſeptem.
Refert, inter & eſt noſtráque meáque referto
Cum reliquis, capiet cuia vel cuius vtrunque.
Eſt noſtrum, veſtrúmque, meúmque, tuúmque, ſuúmque.

Eſt, Refert, & Intereſt cõmoditatẽ aut officiũ ſignificãt.

Hæc tria verba Refert, intereſt, & eſt, ad alicuius rei commoditatem vel vtilitatem, vel officium pertinentia, regunt quoſuis genitiuos præter ſeptem primitiuæ ſpeciei mei, tui, ſui, noſtri, veſtri, noſtrum, & veſtrum. pro quibus refert & intereſt, regunt ablatiuos mea, tua, ſua, noſtra, veſtra: quibus iungitur cuia. Eſt vero capit nominatiuos meum, tuum, ſuum, noſtrum, veſtrum.

Da exempla vt hæc verba regunt genitiuum. Vxoris refert, quid rerum gerat maritus, noſſe. Boni ſcholaſtici intereſt diligenter ſtudere. Boni præceptoris eſt breuem eſſe. Da authoritatem. Tullius, Intereſt omnium recte agere.id eſt omnium officium eſt, vel ad omnes pertinet, teſtibus Mancinello & Nebriſſenſi: licet Lancilotus derideat hanc per verbum (*Pertinet*) declarationem. Aut intereſt id eſt vtile eſt. Liuius, Si nihil intereſt regis, peto vt dum dico, vinculis liberer. Cicero, Cuius conſilij magni referebat te intereſſe. Idem, Iudicis eſt in cauſa ſemper verum ſequi. Idem, Adoleſcentis eſt maiores natu vereri. Idem. Barbarorum eſt in diem viuere. ſic Moris, iuris, officij, &c. ad morem, &c. pertinet. Nobis moris eſt. id eſt nos ſolemus. Mart. Moris erat quondã feſtis ſeruare diebus. Quint. lib.1. Inſtit. Sicut pleriſque moris eſt. id eſt Sicut plerique ſolent. dic etiam, Mos eſt mihi. pro, Ego ſoleo. Tacitus, Mos eſt regibus, quoties in ſocietatem coëunt, applicare dexteras.

Da exempla de *Refert* & intereſt cum mea, tua, ſua, noſtra, veſtra, cuia: vt Cuia intereſt fures ſuſpẽdere? Carnificis vel cuius intereſt. Tua intereſt concionari. Mea refert auſcultare. Da authoritatem. Terẽtius in Hecyra, Tua quod nihil refert, percũctari deſinas. Cicero, Id quod tua nihil referebat. Boëtius libro ſecundo de Conſolatione, Si natura pulchra ſunt, quid id tua refert? Cic. ad Curionem, Aut noſtra, aut ipſorum intereſt, hic coniunctio habet diuerſos caſus: nec eſt contra regulam, Conſimiles optant caſus: quia variatur regimen. ſic in reſponſiuo & interrogatiuo, Cuius intereſt? Mea. aut, Cuia intereſt? Petri Cice. pro Murena, Ea cædes potiſſimum crimini datur ei, cuia interfuit: non ei, cuia nihil interfuit. Ad (cuia intereſt) Badius credit non ineptè reſponderi per poſſeſſiuum Virgiliana, id eſt Virgilij.

Da exempla de (*eſt*) cum meum, tuum, &c. vt Meum eſt te, ſiquid pecces, punire. Tuum eſt parenti parêre. Non lateat hominem, ſuum eſſe Deo auſcultare. Haud noſtrum eſt gulæ operam dare. Veſtrum eſt ô tyrunculi temporis rationem habere. Da authoritatem. Tul. pro L. Cornel. Neque enim meum eſt contra authoritatem Senatus dicere. Idem ad Marcellum, Tuum eſt conſulere temporibus, & incolumitati, & vitæ, & fortunis tuis. Terent. in Heaut. Noſtrum eſt intelligere. Plaut. in Pœnulo, Eia haud veſtrum eſt iracundos eſſe. In ſacris, Non eſt veſtrũ noſſe momenta & tempora, quæ Deus poſuit in poteſtate ſua. Et ſedere ad dexteram vel ad ſiniſtram, non eſt meum dare vobis. Virg. Non noſtrum inter vos tantas componere lites. Valla videtur voluiſſe dicendum eſſe, Mea eſt, tua eſt. pro Meum eſt, tuum eſt, &c. ſed nulla affert teſtimonia: nec enim ita loquendum eſt.

Tmeſis.

Quæ figura eſt hic, inter & eſt? Tmeſis, interpoſitio particulæ, cauſa metri. Horatius, Quo me cunque rapit tempeſtas, deferor hoſpes. Tmeſis, eſt dictio diſſyllaba, contra ineptos dicentes Temeſis: nec eſt figura vitioſa, ſi debitè fiat. Inuenitúrne in proſa? Ita aliquando. Cæſar 1. de bel. Gallico, Séxque centos obſides popoſcit. Gellius cap. vlt. libri 20, In quas res cunque inciderant. Tmeſis, eſt locutionis figura contra nullam congruitatis regulam peccans.

REFERT & *intereſt* habéntne aliquando genitiuum non ſignificantem rem cuius intereſt? Etiam, vt Magni mea intereſt. Qui ſunt illi genitiui? Tanti, quanti, magni, parui. In reliquis ſæpius habent vel nomina, vel aduerbia Multum, plus, plurimum, magis, minus, parum, paululum, maximè

maxime, minime, pauxillulum, nihil, aliquid, quid, ſiquid, & ſiqua ſunt ſimilia. ita docet Valla. Val. Maximus, Nihil intereſt, an humi, an ſublime putreſcam. Cicero, Permagni intereſt quo tempore hæc epiſtola tibi reddita ſit. Minimum intereſt, id eſt pauxillum. Minime refert, id eſt nihil. Multum intereſt vnde quis gaudeat. id eſt multum differt. Terentius, Quid tua (malum) id refert? id eſt Quid ad te id attinet? & malum eſt interiectio. Reſpondet alter, Magni. Calepinus cepit (intereſt) pro obeſt, minus bene, vt ego opinor. Colum. libro octauo de canibus, Non multum refert an villatici corporibus graues & parum veloces ſint. Plautus in Rudente, Quomodo habeas id, refert: iure an iniuria. Cicero, Siquid mea minus intereſt, id te fortè magis delectat. Terentius, Mea nihil refert dum potiar modo. Horatius, Intererit multum Dauúſne loquatur, herúſne. Iuuenalis, Plurimum enim intererit quibus artibus, & quibus hunc tu Moribus inſtituas.

REFERT, INTEREST, eſt, vt regunt genitiuos, qualia verba ſunt, an perſonalia an imperſonalia? Vbi infinitiuum habent, dicuntur imperſonalia non ſatis propriè: quia infinitiuum habent loco nominatiui. Plin. in principio de mundo loquens, Huius extera indagare, nec intereſt hominum, nec capit humanæ coniectura mentis. Aliquando planè perſonalia ſunt. Cic. lib. 3. ad Atticum, Mea intereſſet loci natura. Quod tua non intereſt, deſine percunctari, &c.

NOTANDVM eſt quòd pulchre dicimus, Intereſt ad laudem meam. pro, Intereſt laudis meæ. id eſt Vtile, vel magni ponderis eſt. Tullius libro Epiſt. 5. ad Lucceium, Equidem ad noſtram laudem non multum video intereſſe: ſed ad properationem meam intereſt non te expectare, dum ad locum venias. Idem pro Plancio, Quantũ intereſſe vis ad rationem petẽdam? Item Ad hanc rem eſt, id eſt pertinet. Teren. in Phorm. Omitto proloqui: nam nihil ad hanc rem eſt.

Intereſt vnde cõponitur.

INTEREST vnde componitur? Diſtinguo. Nam quãdo ſignificat vtile eſſe, vel ad rem pertinere, componitur ab in re eſt, & vocalitatis gratia pro re dicitur ter: vt Virginis intereſt pudicè loqui. id eſt in re virginis eſt. ſic regit quencunque genitiuum præter Mei, tui, ſui, noſtri, veſtri, noſtrum, veſtrum: pro quibus habet mea, tua, &c. Et quandoq; ponitur ſine caſu pro vtile eſſe. Plinius lib. 9. Seri etiam radices illitas fimo intereſt. Secundò Intereſt componitur ab inter & eſt, & coniugatur Interſum, interes, intereſt, &c. & ſignificat præſentem eſſe: regitque datiuum. Valerius Maximus, Quo facilius laboribus & periculis intereſſet. Cice. lib. 11. Epiſt. fam. ad Brutum, Qui noſtro ſermoni interfuit. Secundò pro hoc ſignificato regit mediante præpoſitione In ablatiuum. Cic. lib. 10. Epiſt. fam. ad Plancum. Siquid erit in quo intereſſe neceſſe ſit, nunquam deero.

Tertiò accuſatiuum mediante In. Cicero in Rhetoricis, Si quo die Romæ iſta cædes facta eſt, ego Athenis eo die fui, intereſſe in cædem non potui.

Quot modis capitur *Intereſt*, quando componitur es inter & eſt? Quatuor. Primò pro præſens eſſe: vt Interſum lectioni. Quem caſum tunc vult? Datiuum, aut cum In accuſatiuum vel ablatiuum: vt Interſum concioni, in concione, vel in concionem. Secundò pro in medio eſſe. Liuius de ſecundo bel. Pun. Id morari victoriam rati, quòd intereſſet amnis. Colum. Arbores quæ interſunt, ablaqueabuntur. Tertiò Intereſt ſignificat differre: Inter doctum & indoctum multum intereſt. Quem tũc caſum vult? Accuſatiuum cum præpoſitione Inter. Cicero, Inter hominem & beluam hoc maximè intereſt. Aut ſine inter, accuſatiuum. Seneca de vita beata, Nihil intereſt hos & illa. id eſt nihil eſt inter hos & illa. & nihil differunt hi & illa. Aut regit ablatiuum cum præpoſitione à vel ab, aut datiuum: vt Sapiens intereſt à ſtulto, vel intereſt ſtulto. id eſt differt à ſtulto. Terentius, Homo homini quid præſtat! ſtulto intelligens quid intereſt! Aut ponitur ſine caſu poſt ſe. Terentius in Adelphis, Hoc pater, hoc dominus intereſt. Quartò capitur Intereſt pro diſtat: vt Hinc ad forum interſunt viginti paſſus.

Refert vnde componitur? Diſtinguo. Nam ſi ad commòditatem & officium rei ſpectat, componitur ex ablatiuo re, & verbo fero, fers, fert: & requirit quencunque genitiuum præter ſeptem: pro quibus habet mea, tua, &c. vt Reginæ refert caſtè viuere. Tua refert diligenter ſtudere. nec longè hinc eſt quod Plinius ait, Infinitum refert lunaris ratio. id eſt valet in infinito. Plin. lib. 16. Nec terræ tantum natura circa has refert. id eſt vtile eſt. Virgilius libro 2. Georg. Neque enim numero comprendere refert. id eſt vtile aut neceſſe eſt. hoc modo re producitur ſemper in (refert). Si autem ſignificet Reporto, retraho, dico, & corripiatur re, tunc componitur à præpoſitione inſeparabili re, & verbo fero. Virgilius, Pedémque refert quaſi tactus ab angui. id eſt retrahit. Refer nobis aliquid noui. id eſt narra. Refer arma domum. id eſt reporta. Referam tibi gratiam. id eſt par reddam. Boëtius, Hæccine præmia referimus tibi obſequentes? id eſt recipimus. De hoc verbo in regimine

datiui

datiui & accuſatiui plura. ideo nunc ſuperſedeo. Tam intereſt quàm refert compoſita cum nomine re ſignifica te aliquando differre. vt Multum intereſt aut refert. Iuuen. -paruo diſcrimine refert, Quo gestu lepores aut quo gallina ſecetur. Plautus in Moſtel.

Pluma haud intereſt patronus an cliens fuat

Homini, cui nulla in pectore eſt audacia.

QVARE NON dicimus Intereſt, refert, eſt mei, tui, ſui, noſtri, veſtri, noſtrum, veſtrum? Quia ita nunquam Latini locuti ſunt. hæc ratio pueris ſufficientiſſima eſt. nam veterum authoritas nobis pro ratione eſt: & ad eam tanquam ad anchoram confugimus. Cæterùm quia acutiores ſcholaſtici libenter argutas rationes ediſcunt: ideo pro ingenioſioribus quæro,

Quare non dicimus Intereſt, refert, eſt mei, tui, ſui, noſtri, veſtri, noſtrum, veſtrum? Reſpondeo, Quia intereſt & refert componuntur ex ablatiuo re: vt Intereſt, id eſt in re eſt. Refert, pro res fert: id eſt, vtile eſt, vel ad rem pertinet. iam non dicimus in re mei, tui, &c. pro re mei, tui, &c. Cur non? Quia res ſignificat poſſeſſum aut habitum: ergo ei non iungimus genitiuos paſſiue ſignificãtes, mei, tui, ſui, noſtri, veſtri: per regulam, Poſſeſſum ſpernit, &c. Cur non dicimus Intereſt, refert noſtrũ, veſtrum? Quia noſtrum, veſtrum, ex vſu doctiſſimorum vix aliter quàm partitiue ponuntur: vt Aliquis noſtrum, &c. & cum omnium, duorum, &c. vt Intereſt omnium noſtrum. hæc eſt ratio Perotti, quam alij laudant, quibus ſuffragor. Valla aliter dixit, & in idem recidit, ſi bene conſyderes: quia hæc verba, Refert, intereſt, dicunt officium & commoditatem: ideo requirunt genitiuum actiue ſignificantem. Cur ablatiuum? Quia Latinorum proprius eſt. Cur fœmininum? Quia ſuauius eſt Verum, clarior & probabilior eſt ratio Perotti, & eam amplectendam cenſeo. Perottus dicit refert, id eſt res fert: ſed ita poſceret nominatiuos mea, tua, &c. Ideo melius dicit Badius refert, quaſi fert pro re, id eſt vtilitate & commodo. Cur non dicimus Eſt mei, tui, &c? Hic certe non includitur nomen res: quia in (eſt) ſubauditur nomen neutri generis munus vel officium. Iam propter regulam, poſſeſſum ſpernit, &c. Nõ dicimus Officium mei, ſed Officium meum, tuum, ſuum: ideo (*Eſt*) vult in neutro genere meum, tuum, &c. Dicimúſne apte pro intereſt, in re eſt? Etiam: vt In re tua eſt diligenter ſtudere. id eſt tibi vtile eſt. Da authoritatem. Terentius in Andria, Si in re vtrique eſt vt fiat, accerſi iube. Plautus, Veniat nécne, nihil in re eſt mea. Poteſtne hoc per accuſatiuum dici? Poteſt: vt In rem meam eſt. Da authoritatem. Plaut. in Amph. Nunciem quæ maxime in rem veſtram communem ſient. Idem in Aul. In rem hoc tuam eſt. Terentius in Hecyra, Dij deæque faxint, ſi in rem eſt Bacchidis. Salluſtius in Catil. Multa cum ſingulis ſæpe egerat: tum in rem fore credens vniuerſos appellare. Liuius lib. 27, Imperat quæ in rem ſunt.

AN LATINE dicimus Intereſt vel refert mea hominis, deo parêre? Eſt tuum Chriſtiani Chriſtum imitari? Non. Cur? Quia regula eſt Laurentij Vallæ, Primitiua mei, tui, ſui, noſtri, veſtri, & pro his poſſeſſiua meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, nullos admittunt genitiuos niſi quintuplices: ſed vtendum eſt relatiuo, qui, quæ, quod: vt non dicimus, Miſerere mei peccatoris, ſed Miſerere mei qui ſum peccator. Nec legis librum meum Deſpauterij: ſed Legis librum meum, qui ſum Deſpauterius. Ideo male dixit Priſcianus, Eges mei Priſciani: licet enim dicamus, Ego Priſcianus, mihi Priſciano, &c. non tamen mei Priſciani, vt (mei) ſit ab ego. Cur hoc dicis, vt mei ſit ab ego? Quia ſi mei ſit à meus, tui à tuus, &c. bene dices Priſciani mei, ſcilicet amici, ſodalis, aut ſerui, aut filij, &c. Virgilius, Siqua tui Corydonis habet te cura, venito. Terentius, Cuium puerum hic appoſuiſti? Veſtri. Cuius veſtri? Pamphili. Itaque dices, Intereſt tua qui es doctus, non Intereſt tua docti: licet aliter ſentiat Sulpitius: quia dictum ſuum authoritate veterum non probat. Doce veterum authoritate loquendum eſſe per relatiuum. Terentius in Adelphis, Id mea minime refert, qui ſum natu maximus. Ouidius, Nunc mea verba legis, qui ſum ſummotus ad Iſtrum. Ne exponas cum indoctis mea. id eſt mei poſſeſſoris: quia poſſeſſoris mei, vt mei ſit ab ego, male Latinè dicitur. In libro Iob, Et veſtigia pedum meorum conſyderaſti: qui quaſi putredo conſumendus ſum. In Epiſt. Pauli, Scripta ſunt hæc ad correptionem noſtram, in quos fines ſeculorum deuenerunt. rectius tamen dixiſſet noſtri: quia paſſiua ſignificatio eſt. Terentius in Andria, Omnes laudare fortunas meas, qui gnatum haberem tali ingenio præditum. laudare, id eſt laudabant. An hæc eſt Latina, Audis verba mea, qui ſum præceptor tuus? Etiam. Quare? Quia relatiuum qui, refert antecedens mea pro primitiuo mis, quod eſt maſculini generis.

Mei, tui, ſui, noſtri, veſtri: & pro his me°, &c. quos genitiuos admittant.

Argumentor, Mea eſt hîc pluralis numeri, neutri generis: ergo diſcordat à relatiuo (qui) in genere & numero. Reſpondeo, Licet mea extrinſecus gratia rei poſſeſſæ ſit neutri generis: tamen

gratia

gratia primitiui intrinſecus eſt omnis generis. iam fiebat relatio pro re poſſidente. alioqui diceremus, Audis verba mea, quæ bona ſunt, & ita nulla fuit incongruitas.

Quotuplicem perſonam includunt poſſeſſiua Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter? Duplicem. Perſonam poſſeſſam, & intrinſecus perſonam poſſidentem, quæ ſignificatur per mis, tis, ſis: ſed in vſu non ſunt, & noſtrum, veſtrum, quæ partitionis regimen ferè ſemper ſibi vendicant. Gratia primitiuorum fit ad deriuatiua ſæpe relatio: & genitiuus interdum additur: vt Mea ſolius opera. nec vlla eſt ineptia. Quid cauſæ eſt, cur non dicamus, Eges mei Priſciani, pro, qui ſum Priſcianus? Aſsiduus doctiſsimorum vſus, hoc dicentium, illud reſpuentium. Cur reſpuunt? Sic volo, ſic iubeo: ſit pro ratione voluntas. Coniicio tamen id factum ambiguitatis tollendæ gratia: nam mei Priſciani, ſi ab ego recte diceretur, ſæpe dubium eſſet, an de me, an de meo loquerer, &c.

Argumentor, Dicit Hieronymus in Epiſtola Pauli ad Corinth. Salutatio manu mea Pauli: pro, qui ſum Paulus. ergo ſimiliter licet dicere, Intereſt mea Petri vel magiſtri, &c. Reſpõdeo, Interpres tranſtulit ſic de verbo ad verbũ ex Græco: in qua re non eſt imitandus, vt neque in multis aliis, quia Græci non habent hanc elegantiam de mei, tui, ſui, &c. quam Latini. quæ res decepit interpretem: niſi ex induſtria voluerit linguam Latinam relinquere, quod nõ facies, ſi vis Latine loqui. Nec illud imitandum eſt, Tulit filium meum de latere meo ancillæ tuæ dormientis: quia meus, tuus, &c. recipiunt genitiuos participiorum ſine ſubſtantiuis duntaxat. Ideo illud Boëtij non eſt imitandum, Solantur mœſti nunc mea fata ſenis. Boëtius valde doctus fuit: tamen à Valla aliquando iure carpitur.

Argumentor, Dicit Terentius in Heautont. Inopis te nunc miſereſcat mei. pro, mei qui ſum inops. Ergo ſimiliter licet dicere, Miſerere mei pauperis, indocti, peccatoris, &c. Reſpondeo, Hoc tam ratum eſt, vt nolim imitari: & vnicum contra Vallam teſtimonium non debet Vallæ regulam abrogare. Nam Valla de eo quod frequentiſsime factitatum eſt, loquitur: cui non debet obeſſe, ſi ſemel aliter factum ſit.

Qui genitiui iunguntur mei, tui, &c. & meus, tuus, &c.

Quotuplices genitiui iunguntur genitiuis mei, tui, ſui, noſtri, veſtri: & primitiuis meus, tuus, ſuus, noſter, veſter? Quintuplices. Primò genitiui numerorum cardinalium: vt Noſtra duorum opera liberatus es. Veſtro quatuor auxilio euaſi. Titus Liuius lib. 8. ab Vrbe, Noſter duorum euentus oſtendat vtra gens bello ſit melior. Secundò genitiui vniuerſalium & particularium, vt ſunt cuiuſque, omnium: quibus addantur paucorum, multorum: veluti, Veſter paucorum labor me ſeruauit. Cic. lib. 3. de Oratore, Voluntati veſtræ omnium parui. hîc recte dixiſſet veſtrum, vt patet ex his quæ dicta ſunt in regulam, Poſſeſſum ſpernit, &c. Brutus ad Ciceronem, Qui veſtris paucorum reſpondeat laudibus. Sic, Noſter cuiuſque animus, &c. Tertiò genitiui tres, Vnius, ſolius, ipſius: & horum genitiui plurales. Cic. Dico mea vnius opera Rempublicam eſſe liberatam. Idem ad Att. Solius enim meum peccatum corrigi non poteſt. Idem, Ex tuo ipſius animo coniecturam ceperis. Non dixit mei vnius, mei ſolius, tui ipſius: quia male dicitur, mei opera vel peccatum, tui animus. Illud autem eiuſdem, Eam autem vnius tui ſtudio me aſſequi poſſe confido: à librariis deprauatum eſt, teſte Valla: quia ſynceri codices tuo à tuum habent: licet ſimile videri poſſet Horatiano illi, Nec ſtudio noſtri pecces. id eſt fauore, gratia, vel amore. vbi ſtudium paſsiue ſignificat. Sic dicimus, Habe mei ſolius curam, non autem meam. At contrà, Mea ſolius cura cuſtoditus es. Tuam ipſius animam pertranſibit gladius doloris. propter hæc, coniunctio aliquando neceſſariò habet diuerſos caſus. Terentius, Saluus ſum meo præſidio, atque hoſpitis. Quartò genitiui participiorum. Ouid. lib. 1. Amorum, ſæpe rogabis Vt mea defunctæ molliter oſſa cubent. Cic. ad Lentulum, Quocunque tempore mihi poteſtas præſentis tui fuerit. In ſacris, Audi Deus vocem meam loquentis. Et, Exaudi vocem meam clamantis ad te. Ouidius in Heroidibus, Et fleſti: & noſtros vidiſti flentis ocellos. In proſa hoc non toleraretur, teſte Valla: quia ſi liceret primitiuum exprimere, poneretur numerus pro numero. Sic, Vidiſti ocellos noſtrum vel noſtri flentis, pro flentium. Quintò genitiui gerundiorum vel gerundiuorum. Ouid. Copia placandæ ſit modo parua tui. hîc tui à tu eſt fœminini generis. Sic, Venio iſtuc mea ſoror tui videndæ gratia. Nuſquam in his modis addes genitiuis ſubſtantiua: quia male diceres, Audio verba tua docentis magiſtri, &c. Tullius in Orat. Lucium Craſſum quaſi colligendi ſui cauſa ſe in Tuſculanum contuliſſe.

REGVLA XVI.

Pœnitet & tædet, miſeret, pudet, & piget, optant
Accuſatiuum patientem cum genitiuo.

Hæc quinque impersonalia actiuæ vocis Pœnitet, tædet, miſeret, pudet, piget, regũt accuſatiuum patientis rei cum genitiuo agentis: vt Pœnitet me peccati, Tædet te vitæ, Miſeret Chriſtum peccatoris, Pudet te probri, Piget illum laboris. Sub (*Miſeret*) comprehenditur (*Miſereſcit*); ſub aliis, compoſita, vt pertædet, diſpudet, &c.

Da authoritatem. Suet. in Vitel. Non multo poſt *Pœnitens* facti. Poteſtne hoc aliter dici? Etiam, vt Pœnitens de facto. Suet. in Clau. Pœnitentis de matrimonio Agrippinæ. ſed aliqui dicunt, Pœnitens nomen eſſe, non participium. Actius apud Marcel. Quod ſi procedit, neque te, neque quenquam arbitror *Pœnitarum* tuæ laudis: quam vt ſerues, vide. Hoc etſi peruetuſtum eſt, tamen non diſſuaſerim vti. Terent. in Phorm. Omnes noſtri met nos *Pœnitet*. Pœnitet nos, quum quod fecimus, diſplicet: & volunt dici quaſi pœna tenet. Capit pro genitiuo ſæpe infinitiuum præteriti temporis: vt Pœnitet me feciſſe hominem. Secundò Pœnitet capitur pro parum videri, pro tædere & pudere: & ſic capit interdum præſentis temporis infinitiuum. Virgil. Nec te pœniteat calamo triuiſſe labellum. Cic. Pœnitet defendere. Fab. Pœnitet reſpicere plura teſtimonia. Cic. in Catone, Num igitur, ſi centeſimum vixiſſet annum, ſenectutis eum ſuæ pœniteret? id eſt tæderet. Liu. lib. 1, Nec me eorum ſententiæ eſſe pœnitet. id eſt pudet. Terent. in Heaut. Quantum hîc operis fiat, pœnitet. id eſt parum videtur. A pœnitet fit nomen *Pœnitendus*, id eſt pudendus & parui æſtimandus. Liuius libro 1. ab vrbe, Sub haud pœnitendo magiſtro. Colum. Itaque hic ager ſiue exercetur: ſiue ceſſat, colono eſt pœnitendus, ac tanquam peſtilens refugiendus. Impœnitendus, id eſt magni æſtimandus. Apul. Impœnitendæ pauperici. *Pœnitendum* gerundium legitur: vt Non eſt huius præceptoris pœnitẽdum. Salluſt. in Iug. Num eorum pœnitendum ſit? Gellius perſonaliter dixit, Id pœnitet. Olim certe perſonalia erant in vſu Pœniteo, tædeo, miſereo pudeo, pigeo. In ſacris legitur Pœniteo, & deponens pœniteor. vt in Eccleſiaſtico, Fili ſine conſilio nihil facias, & poſt factũ non pœnitebis. Et in Actis Apoſtol. Pœnitemini igitur & conuertimini, vt deleantur peccata veſtra.

TAEDET in præterito? *Tæduit*. Hieron. in Eccleſiaſtico, Idcirco tæduit me vitæ meæ. Habétne etiam pertæſum eſt vel fuit? Non propriè: nã pertæſum: eſt à verbo *Pertædet*, licet Seruius putauit eſſe ſine verbo. Gel. lib. 15. cap. 20, Matrimonij pertędebat. hoc in præterito habet pertæduit, aut pertæſum eſt vel fuit: quod etiam dicitur eſſe præteritum verbi tædet: quia tæduit eſt in raro vſu. Gel. lib. 1. cap. 2, Has ille inanes cum flaret glorias, iámque omnes finem cuperent, verbíſque eius fatigati pertæduiſſent. id eſt valde tæduiſſent. Virgil. Æneid. 4, Si non pertæſum thalami tædæq́ue fuiſſet. Potes dicere Pertæſum eſt me matrimonij. Corn. Nepos in vita Attici, Nuſquam ſuſcepti operis eũ pertæſum eſt. Vetuſtiſsimi per datiuum dixere, Pertæſum eſt mihi. Gracchus in L. Metellũ, Vſque adeo pertæſum mihi eſſe. teſtis eſt Diomedes.

Pertæſus quæ pars orationis? Diſtinguo. Nam quandoq; regit genitiuum, vt verbum pertædet, & ſic eſt participium: vt Pertæſus ſum ignauiæ. Sæpiſſime regit figuratè accuſatiuum, & ſic nomen eſt: quia non regit caſum verbi ſui. Suetonius in Cæſare, Et quaſi pertæſus ignauiam ſuam, quòd nihil tum à ſe memorabile actum eſſet. Ambroſius lib. Hexa. Turtur vbi iugalis proprij fuerit amiſſione viduata, pertæſa thalamos & nomen habere coniugij, eo quòd primus amor fefellerit eam. Hic turtur eſt fœmininum: quia intelligitur auis. Docet ſic de (pertæſus) Aldus.

Diſtædet, id eſt valde & varie tædet. Plautus in Amph. Tui me neque domi diſtædeat. hic *Domi* regitur.

Miſeret in præterito? Miſertum eſt vel fuit. miſeruit vix inuenies. Plautus, Aliorum te miſeret. Tui te nec miſeret, nec pudet. Cicero, Miſeret me infœlicis familiæ. Terent. in Heaut. duos accuſatiuos dedit huic verbo, dicens, Ita me Dij ament: vt nunc Menedemi vicem miſeret me. In eadem comœdia, Sic me Dij amabunt, vt me tuarum miſertum eſt fortunarum. Sub Miſeret comprehendito *Miſereſcit*. Terent. Te nunc inopis miſereſcat mei. Inuenitur ſæpe Miſereſco perſonale. Virgil. Miſereſcite regis. de hoc antè ſatis dixi. *Miſeretur* paſſiuæ vocis, impersonale etiam inuenitur. Cicero pro Ligario. Cauete fratrum pro fratris ſalute precantium vos miſereatur. Craſſus, Neque minus veſtri, quàm mei miſerebitur. Hîc impersonale eſſe Calepinus aſſerit.

Pudet & Piget quomodo differunt? Pudere, verecundiæ eſt: Pigere, pœnitentiæ. Pudere, ad dedecus: Pigere, ad dolorem refertur. Terentius in Adelphis, Fratris me quidem pudet pigétque. Ouidius ſecundo Metamor. Sors mea principiis fuit irrequieta, pigétque Actorum ſine fine mihi ſine honore laborum. Ordina, Piget me laborum actorum mihi: id eſt à me ſine fine, & ſine honore. Ita non habet Piget datiuum, contra Calepinum & plures: vt neque Pudet hîc, Quos pudeat

certare ſenes. quia quos datiuus à (certare) regitur, pro cum quibus, contra quędam oppidò doctum. Salluſtius in Iugurtha, Nam poſtea quæ fecerit, incertum habeo pudeat, an pigeat magis. Depudet, valde pudet: Suppudet, parum pudet: Diſpudet, varie & multum pudet. Terent. in Eunu. Ah ſceleſta ouem lupo commiſiſti: diſpudet. Pudefacio, pudorem iniicio. Pudefio, verecundor.

Regítne aliquando Pudet alium caſum, quàm genitiuum vel accuſatiuum? Etiam. Quem? Ablatiuum, ſed rariſsime imitabimur: quia ſemel tantum apud Plautum inueni in Bacchidibus, Neque me, neque te tuis intus puditum eſt factis, quæ facis. Pudet in præterito habet puduit, aut *Puditum* eſt vel fuit. Sil. lib. 10, Mens abiit, puduítque fugæ. Recte dicimus *Puditurum*. Plin. lib. 36. cap. 15, Quum puderet viuos, tanquam puditurum eſſet extinctos. Pudendum, pigendum, gerundia ſunt, vnde nomina *Pigendus*, *Pudendus*. Cic. 1. de Orat. Non enim pudendo, ſed non faciendo, &c. Gell. Neque pudenda dico aut pœnitenda. Ouidius, Adde fidem, nulla parte pigendus erit. Piget in præterito? Piguit, aut *Pigitum* eſt vel fuit. Stat. lib. 7, Nec pigitum paruóſque lares humiléſque ſubire.

Licétne nobis vti perſonaliter his verbis Pudet & Piget? Licet profectò in tertia perſona, in aliis raro: frequentius tamen vtimur eis imperſonaliter. Luca. lib. 8, -ſemper metuit quem ſæua pudebunt Supplicia. Terent. in Adel. Hei mihi non te hæc pudent? Plautus in Epidico, Plerique homines, quum nihil refert, pudent: vbi pudendum eſt, ibi eos deſerit pudor. Idem in Caſina, Ita nunc pudeo, atque ita nunc paueo. Mart. lib. 8,

Nulli Thai negas, ſed ſi te non pudet iſtud,
Hoc ſaltem pudeat Thai negare nihil.

Plautus in Pſeudolo, Id quod pudet, facilius fertur, quàm id quod piget. Terentius in Phorm. Quare obſecro ne plus minúſve faxit, quod nos poſtea pigeat. Cicero pro Archia, Me autem quid pudeat. ſed quid, pro qua re forſan capitur. Terentius in Heauton. Neque ſe id pigere.

Vtrum melius dicitur. *Cœpit illum pœnitere*, an Ille cœpit pœnitere? Cœpit illum pœnitere. Cur? Quia Valla dixit hæc verba melius cum imperſonalibus conſtrui, vt ex doctiſsimorum vſu facile oſtendi poteſt. Quid ſiquis aliter loquatur? Non cenſebitur ineptus. Iuſtin. lib. 11, Athenienſes ſicuti primi defecerunt, ita primi pœnitere cœperunt. Item, Me incipit tædere vigiliæ. ſic, Mihi deſinit placere, ſtudere: ornatius dices, quàm Incipio tædere vigiliæ, &c. Hæc autē verba Incipit, deſinit, debet, ſolet, poteſt, cum infinitiuis verborum imperſonalium, dicuntur imperſonalia ex adiuncto, quibus male additur VVLT à quibuſdam alioqui doctiſsimis: inter quos Sulpitius, quia nuſquam reperiri puto tale quid, Me vult tædere vitæ, &c.

Quod eſt verbum imperſonale paſsiuè vocis, regens genitiuum cum accuſatiuo, vt pœnitet? *Veretur*, id eſt pudet. Actius apud Nonium, Veretur te progenitoris. Cicero ſecundo de finibus, Primum Ariſtipi Cyrenaicorúmque omnium, quos non eſt veritum in ea voluptate, quæ maxima dulcedine ſenſum moueret, ſummum bonum ponere: & ſi hoc vetus eſt, attamen repudiendum minimè cenſeo.

Dicimúſne rectè, Pœnitet me hanc rem? Minime. Argumentor, Georgius Valla & Narinus Becichemus dicunt Latinum eſſe: ergo bene ſic loquimur: & probo vt ipſi ex Cic. in 2. Rheto. Deinde vtrum id facinus ſit, quod pœnitere fuerit neceſſe. vbi Victorinus ait, Notanda eſt noua locutio.

Reſpondeo, Ego opinor hîc (pœnitere) perſonaliter capi, vt (pudet) aliquando. Terentius, Non te hæc pudent? &c. Sic, Ne facias quod pudere ſit neceſſe, aut pœnitere. Hinc vt non concludimus recte dici, Pudet me hanc rem: ſic neque dicimus, Pœnitet me hanc rem. vſitatius tamen dicimus, Nequid faciamus, cuius pœnitere ſit neceſſe.

REGVLA DECIMASEPTIMA.

De tenus, ac obiter de alijs præpoſitionibus.

Sæpe tenus patrium numero præeunte carentem,
Aut res ſignantem geminas, vult Valla tenere.
Vult ad cum ſociis quartum, velut abſque Latinum:
Sub, ſuper, in, ſubter, caſu iunguntur vtrique
In vario ſenſu: facilis docet omnia proſa.

Tenus

Tenus.

Tenus præpoſitio petit genitiuum pluralem res geminas ſignificantem, aut numero ſingulari carentem: alioqui vult ablatiuum, in plurali etiam quandoque genitiuum. Da exemplum vbi res ſunt geminæ: vt Sto in aquis aurium tenus. Sum armatus crurum tenus. id eſt vſque ad aures vel crura: nam Tenus ſignificat vſque ad, aut non vltra. Da authoritatem. Quintilianus in libro 12, Aurium tenus in vſum lingua præcepit. Virgilius in Georg. Et crurum tenus à mento palearia pendent. Idem libro 10. Æneidos, Exterrent freta cui laterum tenus hiſpida nanti Frons hominem præfert. Apuleius in libro 11, Humeris dependebat pone tergum talorum tenus pretioſa chlamyda. Sic Pedum, manuum, brachiorum, narium, oculorum tenus, &c. recte dices: quia res ſunt geminæ. & licet Græcè videatur genitiuus pro ablatiuo poni, teſtibus Diomede & Priſciano: tamen omnibus licet per genitiuum loqui: & elegantior eſt oratio, vt ego opinor cum Laurentio Valla. Da exemplum de ſingulari carentibus: vt Nuptiarum tenus ſoror mea colluſit pueris. Da authoritatem. Cælius, Illi rumores de comitiis Tranſpadanorum, Cumarum tenus caluerunt. Da exemplum vbi Tenus habet genitiuum pluralem, nec res geminas ſignificantem, nec ſingulari carentem: vt Olympus attollitur nubium tenus. Temerarius miles ſolus penetrauit hoſtium tenus. Da authoritatem. Apuleius in Flori. libro 1, Quum ſe aquila nubium tenus altiſſimè ſublimauit. Idem libro 9. de Aſi. Coſtas perpetua caſtigatione oſſium tenus renudati. Plinius libro 34. capite octauo, Ipſe tamen corporum tenus curioſus animi ſenſus non expreſſit. loquitur de quodam pictore aut ſtatuario. dignus profecto eſt Plinius quem imitemur. Valla citat ad hanc rem Curtium, Pauci hoſtium tenus exacti penetrauere ad portum. nactus erat opinor mendoſum codicem. Nam in emendatis non legitur tenus, nec portum: ſed Porum pro rege Indiæ ſuperato ab Alexandro. Itaque vera lectio eſt apud Curtium libro 7, Pauci tamen hoſtium exacti penetrauere ad Porum acerrime pugnam cientem.

Valla & Curtij locus.

Da exempla de Tenus cum ablatiuo plurali: vt Coſtis tenus, capillis tenus, &c. Da authoritatem. Ouidius 5. Metamor. Pectoribúſque tenus molles erectus in auras. Corn. Celſus libro 1. cap. 3, Huic abunde eſt loco tepido demittere ſe inguinibus tenus in aquam calidam. Da exemplum de Tenus cum ablatiuo ſingulari: vt Stolide vitam egiſti ſenectute tenus. id eſt vſque ad ſenectutem. Vulneratus ſum corde tenus. Sto in aquis pube tenus. Sic, Æthiopia tenus, Nilo tenus, Titulo tenus. id eſt vſque ad, vel non vltra: nam & hoc aliquando ſignificat: vt Hic eſt epiſcopus titulo tenus, Hic geſſit conſulatum titulo tenus, Docti ſunt ſophiſtæ titulo tenus, Es magiſter nomine tenus. Da authoritatem. Iuuenalis, Crure tenus medio tunicas ſuccingere debet. Tacitus, Hic Græca doctrina ore tenus exercitus, animum bonis artibus non induerat. Sic legitur. Neſcio an emendatius foret imbuerat. Sic, Multi ſunt ore tenus iuſti. id eſt de iuſtitia probe loquuntur ipſi iniuſti. Apuleius, Pallio tenus philoſophos imitaretur. id eſt non vltra pallium. Sic, Multi ſunt cucullo tenus religioſi. Debet autem tenus poſtponi, licet aliter fecit Oroſius libro primo dicens, Tenus Scythico mari. Virgilius, Et lateri capulo tenus abdidit enſem. Apud Diomedem quidam codices habent memoriæ tenus, pro memoria tenus.

Tenus cum accuſatiuo.

Tenus reperitúrne cum alio caſu, quàm cum genitiuo vel ablatiuo? Etiam accuſatiuo iungitur, ſed rariſſimè. Flaccus in Argo. Et Tanaim tenus immenſo deſcendit ab Euro. Florus de bello Thracico, Curio Daciam tenus venit. Apud Horatium nonnulli legūt, Eſt quiddam prodire tenus. ſic (tenus) eſſet aduerbium. Alij legunt, Eſt quodam prodire tenus, ſi non datur vltra. id eſt, eſt laudabile prodire quodam tenus, vſque ad quiddam. Si non datur, id eſt conceditur vltra progredi. Seruius, Pube tenus, vmbilico tenus, & ſimilia, diuerſis accentibus proferantur: quia orationes ſunt. Ouidius, Summa pedum talóque tenus veſtigia fixit. ſic hac tenus, vbi oratio eſt: ſed plerunque aduerbia ſunt *Hactenus*, quatenus, eatenus: & ſic antepenultimam accuunt, & ſignificant hucuſque, inquantum, intantum. Hactenus adeò aliquando ſignificat. Suetonius in Nerone, Hactenus excanduit, vt malum iis qui deſciſſent, minaretur.

Tenus nomen.

Quotuplex Tenus inuenitur? Duplex. Tenus præpoſitio, & Tenus, teni, nomen, id eſt extrema pars arcus, aut potius laqueus. Plautus in Bacchid. Pendebit hodie ita pulchre, intendit tenus. Tenus præpoſitio vnde dicitur? A teneo vel tendo (ſi grammaticis credimus) quia ſignificat vſque ad: & ita propinquitatem quandam & extenſionem.

VVLT AD CVM SOCIIS QVARTVM. Ad, apud, &c. quæ ſimul ponuntur in Donato, regunt accuſatiuum caſum, vt Ad patrem, apud villam, &c.

VELVT ABSQVE LATINVM. A, ab, abs, & quæ cum his ponuntur in Donato, regunt Latinum qui ablatiuus eſt: vt A domo, ab homine, &c.

SVB, SVPER, IN, SVBTER. Quatuor ſunt præpoſitiones accuſatiuum vel ablatiuum regentes, In,ſub, ſuper,& ſubter:ſed pleruque in diuerſo ſenſu,vt Sum in templo. Vado in forum.

Quando accuſatiuo caſui ſeruiunt? Vide Donatum. Clam & Procul etiam communes reperiuntur,vt poſt probabo. Poteſt præceptor, ſi videatur ad aliam regulam accedere,& hanc longam gloſſam relinquere,& declarare paulatim, vt diſputando eam ſcholaſtici diſcant.

DE PRAEPOSITIONIBVS GENERALIA QVAEDAM.

Præpoſitio. PRAEPOSITIO quot modis in oratione ponitur? Duobus,per appoſitionẽ & compoſitionem. Quando per appoſitionem dicitur poni? Quum caſum regit: nec compoſitam dictionem efficit. *Per appoſitionẽ præpoſitio quibus additur.* Quot orationis partibus per appoſitionem iungitur? Tribus. Nomini, pronomini, participio: vt Ad magiſtrum, Per me, A legente. Reliquis partibus ſic non additur, teſtibus Donato & Seruio. ideo non dicimus Ab antea,in antea,in plurimum,à poſt,pro nunc,à primo,ab extra,ab intra,de foris,ex tunc,ex nunc:licet in ſacris reperiantur,de ſero,de mane:niſi cum adiectiuo,vt nomen eſſe ſignificetur, A ſummo mane:quia dicimus Mane nouum. nec dicimus, Venio de illinc,&c.

Præpoſitione per compoſitionem quãdo vtimur. Præpoſitione per compoſitionem quando vtimur? Quum vnicam dictionem compoſitæ figuræ cum altera dictione facit,vt Adduco. Quot orationis partibus per compoſitionem iungitur præpoſitio? Septem. Nomini,vt indoctus: Pronomini, vt hactenus,eatenus: Verbo,vt perlego: Aduerbio,vt derepente, deſurſum, deſubito, dehinc temporis non loci, exinde: decætero apud Curtium,& alios quoſdam non protritæ ſcientiæ viros. Amodo in Apuleio, quo raro vtar. hæc & ſiqua alia reperiantur,vſurpanda ſunt: nec ad horum exempla ipſi alia poſſumus fingere. Participio, vt illæſus: ſed totum ſic nomen efficitur. Coniunctioni, vt abſque. Præpoſitioni,vt deſuper,circuncirca,inſuper: ſed totum efficitur aduerbium:nec alia fingere poſſumus:ſed inuentis ſolum vti. Apul.2.Metam. Etiam nos circunſecus aſtantes. Aduerſus tamen compoſita eſt præpoſitio.

Præpoſitiones inſeparabiles. Licétne omnibus præpoſitionibus per appoſitionem vti? Non. Quibus non licet ſic vti? Septem inſeparabilibus, Di, dis,re,ſe,am,co,con: his per compoſitionem ſolum vtimur: ideo inſeparabiles ſunt, quia à compoſitione ſeparari non poſſunt: vt Diduco, diſtraho, reduco, ſeduco, amplector, coëo,conduco.

Licétne omnibus præpoſitionibus vti per compoſitionem? Minime. Quibus non? Apud & penes, pone,ſecundum,clam, & paucis aliis.

Præpoſitio in compoſitione quot officia habet? Tria. Quomodo? Quia aut complet, vt perdoctus, id eſt valde doctus. Aut mutat, vt indoctus, id eſt non doctus. Aut minuit, vt ſubtriſtis, id eſt parum triſtis.

Præpoſitioni quot accidunt? Vnum principaliter,quod eſt caſus:& duo minus principaliter,figura & ordo. Figura: vt Abs,abſque. Ordo: quia aliquando præponitur,vt Per forum,perdoctus: aliquando poſtponitur, vt Pubetenus, tantiſper.

Quot caſus præpoſitioni accidunt? Tres: Genitiuus,accuſatiuus,ablatiuus,vt Aurium tenus: licet nonnulli voluerint tunc eſſe aduerbium. Ad patrem. A domo. Plautus cum datiuo Apud huic dixit: ſed tam rarum,& tam vetuſtum eſt hoc,vt nec annumerandum,nec imitandum opinemur.

Quot figuræ præpoſitioni ſæpe contingunt? Tres. Quæ? Anaſtrophe,archaiſmos,& protheſeos parallage.

Anaſtrophe. Anaſtrophe quid eſt? Dictionum præpoſterus ordo. Virgil. Tranſtra per & remos. Idem, Italiam contra. Idem, Maria omnia circum. Raro vtimur Anaſtrophe in proſa:& interpretatur inuerſio vel reuerſio. Anaſtrepho,id eſt reuertor. In proſa melius quicum,quibuſcum dicimus,quàm cum quo. Cicero aliquando dicit, quo de,pro, de quo,&c.

Archaiſmos. Archaiſmos quid eſt? In præpoſitione caſus pro caſu poſitio. Virgil. Longo poſt tempore venit. id eſt poſt longum tempus. ſed in Virgilio poſt rectius aduerbium dicitur,vt docebo: ſicut prope vbi datiuum habet veluti. Propè eſt dominus omnibus inuocantibus eum.

Protheſeos parallage. Protheſeos parallage quid eſt? Præpoſitionis pro præpoſitione poſitio. Virgil. Cui tantum de te licuit id eſt in te. Sic, ſuper Priamo id eſt de Priamo. Protheſeos parallage,id eſt præpoſitionis mutatio vel viciſſitudo. Protheſis,præpoſitio eſt: parallage,mutatio.

PRAEPOSITIONES ACCVSATIVI CASVS.

PRAEPOSITIONES accuſatiui caſus quot ſunt? x x x. ſecundum Donatum, quibus Valla addicit verſus. Debétue adiungi *Retro*, vt in Marco, Vade retro me Sathana. id eſt poſt? Minime.

Quia

Quia cum accuſatiuo apud Latinos nunquam reperies. In ſacris autem multa mendoſe leguntur vitio librariorum, vt Foras ciuitatem, pro extra, &c. ſic retro pro poſt: ne ergo addas cum Zêdero præpoſitionibus. *Pridie & poſtridie*, Nebriſſenſis & plures præpoſitionibus annumerant, quibus non adhæreo, quia ſolum per ſubauditionem præpoſitionum poſt & ante, accuſatiuum habent: vt Pridie Calendas. id eſt priori die ante Calendas, &c.

Ad capitur modis tredecim.

AD, id eſt iuxta, tam per appoſitionem, quàm per compoſitionem: vt Sto ad ignem, aſſideo. Curtius libro tertio, Caſtris ad Babyloniam poſitis. Et alibi, Erat ad ripam fluminis ingens arbor. Cicero de Senect. Curio ad focum ſedenti magnum auri pondus quum attuliſſent Samnites, repudiati ſunt. Idem libro decimo ad Atticum, Fuit ad me ſane diu. id eſt iuxta, vel apud. Et alibi, Decem fiſcos ad Senatorem quendam relictos. Idem, Ad Marcum Leccam te habitare velle dixiſti. loquitur ſic Cicero ſæpiſsime, & rectè ita loquêris. Virgilius, Prima quod ad Troiam pro charis geſſerat Argis. In ſacris, Stabat Petrus ad ignem. Titus Liuius, Dum hæc ad Veios geruntur. Idem, Ad portas ſedenti Imperatori. Idem, Ad Senam caſtra alterius conſulis erant. Idem, Habes hortos ad Tyberim. Et Hannibal ad portas eſſet. Et Ad regem remanſit. Et ad Capuam caſtra locant. Et Hânibal ſedet ad Cannas. Sic alibi ſæpiſsime, contra ſuperſtitioſos, qui dicere non audent, Hic habitat ad ædem diui Petri.

Apud & Ad differunt.

Differtne Apud ab Ad? Etiam: quia (*ad*) tam motus quàm quietis verbum admittit vt Vado ad Petrum. Sto ad ignem. Apud ſolum quietis verbum deſyderat, aut ſaltem non exterioris motus: vt Sedeo apud Petrum: non autem, Veni apud me, ſed Veni ad me. Secundo (*ad*) innuit motum ad quancunque rem: vt Vado ad forum. Concedo ad patrem. Tertio ſignificat circiter: vt Scripſi hæc ad Nonas Martias. Cicero ad Atticum libro 10, Dormit ad horas tres. Idem tertia in Verrem, Ad horam octauam præſto eſt. Idem ad Att. lib. 6, Accepi tuas literas ad quintum miliare. Ad duo milia hominum occiſa ſunt. id eſt circiter. Frequenter ſic loquitur Liuius. Hirtius vel Oppius de bello Africo, Quum iam ad ſolis occaſum eſſet. id eſt circiter vel prope. Quarto ſignificat contra, vt Ad illum mihi pugna eſt. Cicero, Ne ad ea meditere: imparatum te offendam. Quinto ſignificat comparationem & ſimilitudinem. Terentius, Pulchra quidem, ſed nihil ad noſtram hanc. id eſt, ſed noſtræ non comparanda aut æquanda. Cæſar, Nihil ad equitatum tuum. Hinc ad vnguem, id eſt perfecte. tranſlatum à marmorariis, qui læuorem & iuncturas vnguibus probant. Horatius, Ad vnguem factus homo. Sexto (*ad*) ſignificat cauſam: vt Amice, ad quid veniſti? Septimo (*ad*) accipitur pro præter, vt in compoſitis *adhæc* vel *adhæc*, id eſt præterea. Octauo (*ad*) id eſt ſuper. Terent. in Andria, Tum ſiquis magiſtrum cepit ad eam rem improbum, ipſum animum ægrotũ ad deteriorem partem plerunque applicat. hîc (*ad*) ſuper ſignificat. quum dicitur Ad eam rem: ſubaudi, amorem. author Donatus. Nono (*ad*) id eſt ante. Virgil. Cunctantem ad limina templi. Sueton. Ad pedes ſtare paſſus eſt. Decimo, quidam volunt aliquando poſt ſignificare: vt Ad hæc. nos capimus hîc pro præter. Vndecimo capitur pro vſque: vt *Ad tempus*.

Quot modis capitur ad tẽpus? Duobus: Priore modo pro donec opportunũ fuerit. Quintilianus, Fingere nimirum ad tempus videbor, & rem nimium manifeſtam imprudenter comprobare. Secũdo ad tempus, id eſt vſque ad ſpatium temporis & paulụlum. Varro, Qui quum ad tempus latitaſſet, tandem ſub ſponda iacens inuentus eſt. Apuleius, Ad montem eum comitatus ſum. id eſt vſque ad. Cic. Cum amicis *ad diem* venit in caſtellum. id eſt die præſtituto. Duodecimo (*ad*) ſignificat in, teſte Lanciloto: vt Ad aures venit ſonus. Terriodecimo (*ad*) innuit nihil excipi: vt Ad vnum. id eſt omne ſine exceptione: vt Deus bonos ad vnum diligit. Virgil. Iuppiter omnipotens ſi nondum exoſus ad vnum Troianos. Quandoque dicimus *Ad vnum* omnes. Liuius libro 3, Conſul Romanus in Algido conſecutus ad vnum omnes occidit. Ad Dianæ: ſubaudi, templum, antè patuit. In compoſitione variè ſignificat, vt adhuc, id eſt hucuſque: quoad, inquantum, quouſque: quoad eius. Adeo, vſque adeo, vſque eo, id eſt intantum. Quoad non capit poſt ſe accuſatiuum, teſte Valla in Pogium: vt male dixeris, Quoad animum: quia dicendum, Quantum ad animum: licet quoad eius per ſubauditionem videatur dici, quaſi Quoad eius facultatem. *Adedo*, id eſt totum edo, &c. Aduerſus contra verſus, vt per appoſitionem Ad hoſtem. Pomponius, Ad hoſtem furibundus prodit.

APVD ET PENES quomodo differunt? Apud abſolute innuit locum aut perſonam: vt Vidi te apud forum. Cœnaui apud Pompeium. Fui apud te. id eſt tecum vel domi tuæ. Penes plerunque poteſtatem ſignificat, & commodum vel incommodum. Ouidius primo Faſt. Me penes eſt vnũ vaſti cuſtodia mundi. id eſt in poteſtate vel dominio meo. Cicero, Penes quos laus adhuc fuit.

Varro, Seruorum cura penes dominos ſit. Liuius, Penes eoſdem pericula belli, penes quos præmia eſſent. Aliquando tamen domino pro (apud) (penes) abſolute ponitur: vt Fides penes authores eſt. Cic. ad Heren. Ita petulans es atque acer, vt ne ad ſolarium quidem, vt mihi videtur, ſed penes ſcenam, & in eiuſmodi exercitatus ſis locis. Apud etiam pro (in) capitur. vt Apud Platonem legi. id eſt in libris Platonis. Cicero Tuſcul. 5, Huius ſententiæ grauitas à Platonis authoritate repetitur: apud quē ſæpe hæc oratio vſurpata eſt. Apud forum hæc ſcripſi, id eſt in foro, vel prope forum. Apuleius, Apud forum eum conueni, id eſt in foro. Veni apud me, non dici recte teſtatus ſum. Apud, id eſt à. Cicero, apud maiores noſtros factitata. id eſt à maioribus.

Ante & *Poſt* contraria ſunt: vt Ante me, Poſt me. Ante & Poſt vbicunque præpoſitiones ſunt, accuſatiuū habent. Vbi accuſatiuus abeſt, aduerbia ſunt pro antea, poſtea. Virg. Longo poſt tempore venit. Cice. 4. in Verrem, Vidimus paucis pòſt menſibus. Et in 10. Philip. 2. ap. is paucis pòſt diebus. Nota *Lapſis diebus*: quia nonnulli crediderunt barbare dici. Iuſtinus lib. 4, breui poſt tempore. Suet. in Cæſare, Quinto pòſt die aliud largiſſimum præbuit. Cicero, Paucis antè annis emerat. Secundo Machabæorum, Paruo pòſt tempore. Qui probas hæc aduerbia eſſe? Quia horum loco inuenies antea, poſtea: quæ nullo modo præpoſitiones ſunt. Cicero pro Cluentio, Paucis poſtea menſibus. id eſt poſtea intra paucos menſes. Similiter aduerbia ſunt ſi dicas, Multo ante veni quàm tu. Et dicimus, Multo ante vel poſt: aut Ante vel poſt multo: contra quoſdam præcipientes, Multo ante, non multum: & Ante multum dici, non multo. Liuius ſecundo quartæ Decadis, Poſt paulo. Cicero ad Plancum 10. Epiſt. Antè aliquanto quàm tu natus eſſes. Salluſt. in Catil. Poſt paulo, Cæſar, Poſt paulo, teſte Mancinello. Virgilius in Bucolicis, Ante leues ergo paſcentur in æthere cerui. id eſt antea. Idem primo AEneidos, Poſt mihi non ſimili pœna cōmiſſa lucris. id eſt poſtea. Ante & Poſt per compoſitionem ſæpe viuntur, vt Antecedo, poſthaboeo. &c.

Quomodo differunt *Antea*, & *Antehac*, *Poſtea* & *Poſthac*? Antea & poſtea, id eſt ante & poſt illud tempus: Antehac & poſthac, id eſt ante & poſt hoc tēpus: nōnunquam etiā poſt illud tempus. Terent. in Andria, Nam quod antehac fecit, nihil ad me attinet. id eſt ante hoc tempus. Salluſt. Sic erat accenſa libidine, vt ſæpius peteret viros quàm peteretur: ſed ea ſæpe antehac fidem perdiderat. id eſt ante illud tempus. & ſunt Antehac, Poſthac aduerbia, vt poſtquam, poſteaquā, antequam, anteaquā: licet interdum ſeparentur ante & quam, &c. Pro poſthac, Curtius *decætero* dixit libro 4. vbi ad Darium ſic ſcribit Alexander, Decætero quum mihi ſcribes, memento nō ſolum regi te, ſed etiam tuo ſcribere.

Aduerſus vel *aduerſum*, id eſt contra vel erga, capitur tam in bonum, quàm in malum. Terentius in And. Id aduerſum te fuiſſe gratum, habeo gratiam. id eſt, id tibi placuiſſe gaudeo. Aduerſum vel aduorſum aduerbium, id eſt obuiam. Plaut. in Menæhmis, Veniam aduorſum tempori. id eſt obuiam, tempeſtiue.

Exaduerſum vna dictio, id eſt ex oppoſito, è regione. Terentius in Phormione, Ei loco exaduerſum tonſtrina erat quædam.

Cis & *citra*, id eſt ex iſta parte, nihil differunt teſte Gellio, niſi quòd Cis antiquius eſt: nā teſte Gellio, vetuſtiſsimi cis & vis Tyberim dixere: quod nos vltra Tyberim, citra Tyberim: ſed *vis* penitus exoleuit: cis adhuc frequens eſt cum nominibus fluuiorum & montium: vt Cis alpes, cis Rhenum: nec tamen male dixeris Citra Rhenum. Cæſar 6. de bel. Gallico, Qui ſunt citra Rhenum. Oroſius lib. 4. Citra Tagum flumen. Dic etiam Cis Calendas & citra. Item Citra & cis montem. Liuius 10. quartæ Decadis, Cis montes caſtra Ligurum erant. Ita Cis natalem Chriſtianum, &c.

Cis & citra ſignificant etiam minus quàm: vt Cis vel citra naturæ leges. id eſt minus quàm naturæ leges patiantur. Item Citra, id eſt ſine: vt Citra virtutem nemo eſt nobilis. Columella, In agricultura voluntas facultáſque citra ſcientiam ſæpe magnam dominis afferunt iacturam. Seneca, Ede citra cruditatem, bibe citra ebrietatem. Citra, id eſt ante: vt Citra Calendas. Suetonius in Auguſt. Solebat etiā citra ſpectaculorum dies, ſiquando quid inuſitatum dignúmque cognitu. Cis Tyberim, aliquando ſignificat vltra Tyberim, teſte Marcello. Vtrunque compoſitionem ingreditur, vt Citramarinus, ciſalpinus, &c. Citra pro minus aduerbium ſæpe eſt: vt Te citra, quàm debeo, diligo. Sic Vltra quàm, ſupra quàm, & præter quàm, pro magis quàm, eleganter dicimus.

Circum, id eſt in circuitu, locum denotat: vt Circum muros: & aduerbiaſcit. Virgilius, Anna vides toto properari littore circum. Compoſitionem ingreditur, vt Circunfero, circonforaneus, &c. Vltimam extra compoſitionem acuit, vt à nomine differat.

Circa & *Circiter*, id eſt iuxta & prope. Circa locum & tempus ſignificat: vt Circa forum. Circa horā tertiam

tertiam. Apuleius in Aſin. Aliquantiſper vigilo: deinde circa tertiam vigiliam conniueo.

Circiter ad tempus numerúmque refertur. Plaut. in Moſtel. Redito huc circiter meridiem. Curtius, Multi eo bello capti, circiter duo milia deſyderati. Aliquando etiam locum dicit: vt Lapis circiter in medio quadratus. Bene etiam dicitur Circa Petrum eſt ingens ſolitudo. Circiter ſæpe aduerbiaſcit, vt Circiter in medio. Altitudo circiter pedum trium. id eſt fere. Venit hora circiter tertia, &c. Itaque hæc præpoſitio (circiter) non ſeruit cuilibet caſui, vt male credit Georgius Valla, lib. 33. cap. 4. Pro (circiter) vel fere non dicam quaſi, licet videatur aliquando ſic inueniri, vt ante dixi. nam id fit nimis ſæpe in ſacris: vt Incipiens quaſi annorum duodecim. pro circiter, aut ferme.

Circa componitur, vt Quocirca: id eſt ideo, quamobrẽ. Circuncirca, id eſt ex omni parte, per totũ.

Contra & Erga quomodo differunt? Contra in malam partem capitur, niſi ſignificet è regione, ex oppoſito: vt Contra hoſtes inuenta ſunt arma. Habito contra Iohannem. id eſt è regione Iohannis.

Erga ſæpiſſime in bonam partem capitur: aliquando etiam in malam: vt Pius erga parentes. Da authoritatem vbi Erga ſignificat contra, in malam partem. Cornelius Tacitus, Simul odiorum inuidiæq; erga Fabium Valentem ammonebatur. Idem, Id vero erga populum ſuperbum, erga principem contumelioſum: quòd in manu ſua fuiſſe imperium, donatúmque Veſpaſiano iactabat. Plautus in Aul. Erga te imprudens peccaui. Idem in Caſi. Erga Venerem iniquè fecerim. Liuius libro ſexto quartæ Decadis, Caſtigati tantum verbis Bœotij ob ingratum in tantis, támque recentibus beneficiis animum erga Romanos. Erga ad perſonam refertur: ideo recte Valla non bene Latinè dicitur, Martha ſolicita es, & turbaris erga plurima. Dicendum fuerat circa. Nebriſſenſis dicit ſe notaſſe ſemel (*erga*) ſignificare loci propinquitatem, Digeſtis de verborum ſignificatione, lege Statuæ. Contrà ſæpe fit aduerbium pro è regione, ex oppoſito. Virgilius, Contrà elata mari reſpondet Gnoſia tellus. Sic quando eſt præpoſitio: vt Carthago Italiam contra, &c. ſic Habito contra Petrum, &c. Contrà aduerbium etiam ſignificat viciſſim, econtrario, ediuerſo. Virgilius Æneid. 1, Sic Venus & Veneris contrà ſic filius orſus.

Erga in malã partem etiam capitur.

Econtrà Latinè non dicitur: licet in Tacito, Apuleio, & pluribus ipſe legerim, & Lancilotus aſſerat recte dici: quia apud Quintilianum & Senecam inuenit. Ego puto in omnibus mendum eſſe (*econtrà*) pro (*contrà*) & quum tot annotationes editæ ſint, potuit & hoc iure pro mendoſo annotari: quia in nullis poëtis reperiri poteſt, apud quos an mendum eſſet, facilè oſtenderet ratio metri. Dicam itaque ſemper contrà, nunquam econtrá. non ideo, quia duæ præpoſitiones nunquam cohæreant: nam id falſum eſſe oſtendunt inſuper, circunſecus, & cætera. ſed quia apud Latinos in emendatis codicibus credo non reperiri: vulgus *Econuerſo* dicit: docti nunquam. ſed econtrario, contrà, ediuerſo: vt Contra Regium diſputauit Scodrenſis. Contra eundem dicit male dici, Cernimus fuiſſe: quia dicendum eſt accepimus. Contra compoſitionem ingreditur, vt Contradico, & aino verſa, controuerſia.

Extra & Intra aduerſantur. Horatius, Iliacos intra muros peccatur & extra. Auiculæ meæ extra vnam omnes mortuę ſunt. id eſt præter vnam. Extra fit aduerbium. Perſius, Quæſiueris extra. Compoſitionem ingreditur, vt Extraordinarius.

Inter ferè ſignificat aliquorum medium: vt Inter te & me eſt murus. Inter reges. Inter vicinos. Aliquando ſignificat in eum locum. Cicero, Dico te priore nocte veniſſe inter falcarios. id eſt illuc vbi erant falcarij. Pueri inter ſe amant. id eſt mutuo. Inter nos amamus. Ruſtice exprimeretur ſecundum nos. Sic Inter vos amaris. Compoſitionem ingreditur, vt Interea, inter hæc, interim, quæ idem ſignificant. *Interim* etiam ſignificat aliquando. Quintilianus, Interim excuſantur hæc vitia. *Interdiu*, id eſt in die, &c.

Intra, id eſt non extra, cum affirmatione tamen: vt Intra mœnia, intra oppidum, intra Calendas, &c. Lucanus, Intra caſtrorum timuit tentoria ductor. Intra cubiculum, id eſt in cubiculo. Aliquando ſignificat citra. Cic. Modice hoc faciam, aut etiam intra modum. modice, cum modo, intra modum, citra modum, & minus quàm modice. Cui contrarium eſt Vltra modum. Sic Intra famam, id eſt citra opinionem, aut minus quàm homines putant. Contrarium eſt Vltra famam. Quintilianus, Hortenſij ſcripta intra famam ſunt. Intra tres horas hæc ſcripſi. Pro hoc male ponitur vulgo *Infra*: vt Veniam infra horam. vbi diceretur, Intra horam. Calepinus vult hoc defendere. Plin. 11, Qua infra decem dies edita. Ego puto mendam eſſe Hermolai annotatione dignam, Infra pro intra. Auguſtinus de Petri cathedra, Quum infra quadrageſimæ dies hæc ſolennitas venerit. Vitio librariorum male legitur infra pro intra. Sic apud Boëtium in 1. de Conſol. Edixit vt niſi infra præſcriptum

diem à Rauenna vrbe diſcederent, per notas inſigniti frontibus pellerentur. Badius ait, Legendum eſt intra, vel infra, pro ante: quaſi dicat, Si aliter accipias, non erit imitandum. Ideo inepte dixit Pſeudocurtius, Sperant infallibiliter deditionem infra menſem. Idem, Si infra x i i. Calendas Octobris. Sic adhuc ſæpius. Et quamuis excuſaui, vt infra pro ante caperetur: nollem tamen ſic loqui, ſed libentius dicerem ante vel citra. Intra nunquam aduerbiaſcit, quia dicimus intus vel intro.

Infra locum ſignificat: vt Infra tectum. & ad dignitatem refertur: vt Infra dignitatem meam eſt. id eſt minus quàm dignitatem meam decet. Sic Infra nobilitatem, magiſtratum, &c. Terent. in Eunucho, Ego te eſſe infra omnes infimos puto. id eſt inter viliſſimos viliſſimum. Aliquando aduerbiaſcit: vt Sedemus, tu ſupra, ego infra. Infra horam reuertar, male dici patet in Intra.

Iuxta, id eſt apud, prope. Plaut. Iuxta te ſum: tu pte tuearis oportet. Item iuxta, id eſt ſimul. Varro, Quum interea lucubrando faceret iuxta ancillas lanam. id eſt vnà cum ancillis. Fit aduerbium: & in ſacris datiuum habet: vt Iuxta eſt dominus omnibus inuocantibus eum. id eſt prope. Apud eloquentiſſimos (iuxta) aduerbium ſignificat ſimiliter, æque, eodem modo. Plaut. in Aul. Dixit tibi mater, iuxta mecum rem tenes. id eſt tam bene ſcis quàm ego. Salluſt. in Catil. Cuncti ſuæ hoſtiúmque vitæ iuxta pepercerant. Datiuus regitur à verbo (pepercerant) non à (iuxta) vt minus bene credidit Theſſalienſis. Salluſt. in Iugur. Hyemem atq; æſtatem iuxta pati. Et in Catil. Eorum ego vitam mortémque iuxta æſtimo. quoniam de vtraque ſiletur. Plin. lib. 6. nat. hiſt. cap. 3, Capillus iuxta fœminis viriſq; in probro exiſtimatur. Ornata eſt hæc locutio, & diligenter notanda. Iuxta pro apud doctiſſimi etiam aduerbialiter vtuntur. Mela, Iuxta Thyrſagetæ Turcæq; vaſtas ſyluas occupant. Hinc *Iuxtim* aduerbium, id eſt prope. Sueton. in Tyberio, Aſſidebátque iuxtim vel ex aduerſo in parte primori. Perottus iuxta credit à iuſtus dici: & debere recte iuſta ſcribi per ſt, vt iuſtus.

Ob, id eſt per, vel pro, aut propter: vt Ob virtutem te amo. Et ad. Ennius, Ob Romam noctu legiones ducere. Cicero Pæto, Cuius ob os Graij ora obuertebant ſua. Et ante. Liuius tertiæ Decadis, lib. 8, Fœda mors ob oculos erat. In compoſitione modo contra ſignificat, vt Oppono: aliquando circum, vt Obambulo: & ad, vt Obeo, &c.

Pone, id eſt poſt: vt Pone nos recede, ait Plautus in Pœnulo. Nebriſſenſis putat ſolum aduerbium eſſe, admirans Donatum præpoſitionibus annumeraſſe. Ego vehementer miror Nebriſſenſem tam excellentis ingenij virum hoc ſcripſiſſe: quum pone præpoſitio ſit apud doctiſſimos non ſemel aut bis, ſed perſæpe. Plautus in Pœnulo, Faciunt ſcurræ quod conſueuerunt: pone ſeſe homines locant. Et alibi, I tu præ virgo: nequeo quod pone me eſt, ſeruare. Idem, Pone ædem Caſtoris. Suetonius in Tyberio, Capillo pone occipitium ſummiſſiore, vt ceruicem etiam obtegeret. Idem in Nerone, Pone verticem. Et in Domit. Domitianum ferunt ſopniaſſe gibbam ſibi pone ceruicem auream enatam. Tacitus, Tuta pone tergum Achaia. Idem, Florentiſſimis pone tergum municipiis. Idem, Vinctæ tergum pone manus. Idem, Reſpexit pone tergum è primoribus Ægyptiorum nomine Baſilydem. Titus Liuius 10. bel. Maced. Pone caſtra vtrique pabulatum & lignatum ibant. Apuleius ſecundo de Aſin. Pone ipſum lectulum editiorem quendam lapidem inſiſtens: cuncta curioſis oculis arbitrabar. Sic idem alibi ſæpiſſime. Plinius quarto nat. hiſt. cap. 12, Pone eos montes, vltráque Aquilonem gens fœlix (ſi credimus) quos Hyperboreos appellauere, annoſo degit æuo. Papin. 9. Theb. Auſus erat furto dextram iniectare Leonteus Pone viros atque arma latens. Sæpiſſime Pone aduerbium eſt pro à tergo, aut poſt. Virgilius,

Pone ſubit coniux, ferimur per opaca locorum.

Per capitur modis vndecim. Per primò conuenit loco: vt Per forum ambulo. Secundò tempori: vt apud Ciceronem libro 7. ad Atticum, Tenuiſti prouinciam per decem annos. Tertiò perſonæ. Virgilius, Per medios ruit ac morientes nomine clamat. Quartò iurandi eſt: vt Per Deum. Ouidius, Pérque nouem iuro numina noſtra deas. In hoc verbo (Per) pulchre ſubauditur, vt in nauigo & verro: veluti Iuro ſolem, verro terram, nauigo æquor. author Seruius in illud Virgilij Æneid. 1, Gens inimica mihi Tyrrhenum nauigat æquor. Idem libro 12, Hæc eadem Ænea, terram, mare, ſydera iuro. Quintò obteſtandi & deprecandi eſt. Virgilius, Per te, per qui te talem genuere parentes. Sextò, interceſſorem ſignificat: vt Id per amicos obtinui. Cicero, Quòd per me certior fias. id eſt me operante. Per te viuo. id eſt te auſpice, & tuo auxilio. Septimò, cauſam ſignificat: vt Per te ſtetit, quominus profecerim. id eſt tu in cauſa fuiſti. & eleganter ſic loquimur. Per me non ſtetit, quominus doctior euaſeris. Cornelius Tacitus de orat. Nolo Coruinum inſequi, quia per ipſum non ſtetit, quo minus exprimeret. Octauo, particula eſt ſeparandi excludendíque: vt Per me notaui. Martialis, Hoc per me didici

dicere

dicere Cæſar aut. Fabius, Præcepta citra exercitationem per ſe nihil proſunt. id eſt, ſola. Cato in re ruſtica, Conterito in mortario per ſe vtrunque. id eſt ſeparatim vtrunque. Nonò ſignificat inter. Virgilius primo Georgicorum. Circum perque duas in morem fluminis arctos. id eſt inter duas, teſte Nebriſſenſi. Decimò ſignificat in, teſte Lancilotto: vt. Per agros creſcit herba. & eſt elegantia, vt ait. Vndecimò ſimulandi vim habet: vt Per cauſam, per ſpeciem: id eſt ſimulatè. Titus Liu. 4. Vt quũ appropinquaret ianuæ rex, per cauſam aliquam in anguſtiis ſuſtineret à tergo agmen. Idem, Hi priuſquam aliquid mouerent, colloquendum cum Hannibale rati, nocte per ſpeciem venandi vrbe egreſſi ad eum proficiſcuntur. Hos notaui modos de (per) extra compoſitionem. inueniet diligentior plures, neque inuideo.

Per in compoſitione variè ſignificat. Primò per, id eſt valde: vt Perdoctus, perplacet, percupio In quibuſdam pro (per) vtimur præ: vt prædiues, prædulcis, præfulgeo, præclarus, prædurus, præcultus, prælongus, præferox, præcupidus, præualens, præproſper, prælautus, præpinguis, præaltus, &c. Secundò ſignificat trans, vel per medium: vt Perfluo, perluceo aut pelluceo, perſpicuum, per cuius medium videmus, vt cryſtallus. Tertiò perfectionem ſignificat. Lactant. Si legit, perlegat. id eſt vſque ad finem legat. Cicero, Nuntius qui literas accepit, non pertulit. Seneca, Leue eſt miſerias ferre: perferre graue. Martialis Nam vigilare leue eſt: peruigilare graue. *Agit* reum, qui accuſat: *Peragit*, qui conuincit: multi ſuadent, pauci perſuadent. id eſt ſuadendo credere, & quod conſulitur, agere cogunt. Idem facit aliquando ex, vt oro, exoro. Perſequor capitur in bonum & in malum. Quartò per negat: vt Perfidus, periurus, qui fidem & iuſiurandum fregit. *Per in cõpoſitione capitur modis quinque.*

Quintò ſignificat nimis vehementer: vt Pertinax, qui nimis tenax eſt, durus & inexorabilis: & ſæpe in malum capitur: vt perdo, pereo. &c.

Prope, id eſt apud, iuxta: vt propè te ſedeo fit aduerbium: vt Propè eſt exercitus: & ſignificat ſæpe fere: vt Propè cecidi. Compoſitionem ingreditur, vt Propediem, id eſt cito: quaſi prope eſt dies quãdo hoc fiet. Teren. Et illum tibi ſaluum affuturum eſſe hic confido propediem. Propemodum, id eſt fere, pene: quaſi prope menſuram. De Prope aliquando legitur.

Propter primò cauſam innuit: vt Propter te hæc patior. Secundò ſignificat prope & iuxta, tam in proſa, quàm in carmine. Virg. Et viridi in campo templum de marmore ponam
Propter aquam. Teren. in Adel. Nimium iſtoc abiſti: hic propter hunc aſsiſte. Præpoſitio eſt, non aduerbium, contra Calepinum. Cicero ſecundo Rhetoricorum, Fluuius Eurotas is qui propter Lacedæmonem fluit. Idẽ in Piſonem, Mihi hic vir clariſsimus. qui propter te ſedet. Gellius lib. 19. cap. 4. Propter ignem diutius ſtetit. Apuleius octauo Metamorph. Ignem propter aſsidens. Audeto ergo puer hoc loquendi modo vt pereleganti vti, citra affectationem tamen, Propter compoſitionem ingreditur, vt propterea, quapropter, &c.

Secundum primò ſignificat iuxta: vt Secundum fores cubat canis. Nam quod ſecundo loco eſt, propè eſt. Seruius Sulpitius, Duo vulnera accepiſſe: vnum in ſtomacho, alterum in capite ſecundum aurem. Secundò ſecundum, id eſt poſt, quaſi ſecundo loco. Cicero, Proximè autem & ſecundum deos; homines hominibus maximè vtiles eſſe poſſunt. Sic, Secũdum Deum te maximè diligo. *Secundũ capitur ſeptem modis.*

Tertiò ſignificat pro: vt Secundum te litem do. Gellius, Secundum me lis data fuerit. Quartò ſignificat in: vt Secundum quietem videbar mihi tecum diſputare. id eſt in quiete, vel ſopno. Suetonius in Auguſt. Affirmauit ipſum eſſe cuius imago ſecundum quietem ſibi obuerſata ſit. Quintò ſignificat ſuper. Salluſtius in Iugur. Secundum ea vti deliberetis verè. Sextò ad æmulationem: vt Secundum Franciſcum viuo. id eſt ſimiliter Franciſco, æmulando eum pro viribus. Septimò ſignificat iuxta ſententiam: vt Secundum Solonem ante mortem beatus dicendus eſt nemo: id eſt iuxta ſententiam Solonis. Fit aduerbium ſecundùm pro poſt. Plautus in Amphit. Age tu, ſecundùm ſequor. Poſt, vide ante.

Trans, id eſt vltra: & tam motus, quàm quietis verbo datur contra quoſdam. Horatius, Cælum non animum mutant qui trans mare currunt. Virg. in Georgic. Illas ducit amor trans Gargara tranſque ſonantem Aſcanium. Quintil. de paſtu cadauerum, Ergo vt vidimus ſalutem publicam trans mare petẽdam. Ingreditur plerunque compoſitionem, vt tranſeo. Amittens, in trado, traduco, traiicio, trano. Veteres tamẽ tranſdo, tranſduco dixere: quia tranſduco legi in Cicerone, vt trãſdo in Terẽtio. Contrà nunc dicimus, Tranſmitto, tranſlatum, trãſpono. Veteres, teſte Donato, tramitto, tralatũ, &c. dixere. Et ipſe apud Ciceronem legi tramittebam, tralatitium.

Vltra præpoſitio eſt: vt Vltra Æthiopiam. Vltra Sauromatas fugere hinc libet. Et aduerbium: vt

Quid vltra faciam, neſcio, id eſt plus. Vltraquam, id eſt plus quàm. Vltra famam, id eſt plus quàm homines opinentur.

Supra præpoſitio eſt. Virgilius, Olli cæruleus ſupra caput aſtitit imber. Aliquando ſignificat vltra: vt Supra morem, ſupra modum, ſupra iuſtum. id eſt plus quàm iuſtum eſt. Virgil. 2. Georg. Rara ſit an ſupra morem ſi denſa requiras. Veteres *ſupera* & infera dixere: pro ſupra, infra. Cic. in Arato,

Hunc ſupera duplices humeros affixa videtur

Stella micans, Tres ſupra viginti, id eſt viginti tres. Ceciderunt in hoc bello ſupra duo milia hominum. id eſt plus quàm. Sæpe aduerbiaſcit: vt Ego infra ſedeo, tu ſupra. Diligo te ſuprà quàm cuiquam eſt credibile. id eſt plus quàm. Salluſtius, Corpus patiens inediæ, algoris, & vigiliæ, ſuprà quàm cuiquam credibile eſt. Supra & ſuper fiunt à Græca præpoſitione hyper: aſpiratione enim in ſ verſa, & y in u, fit ſuper: hinc ſupra. Sic ab hypnus, id eſt ſopnus fieret ſupnus: ſed u aliquando in o vertitur. Hinc diximus *ſopnus* per p ſinem: non ſomnus, nec ſompnus, ſi recte ſcribere velimus. Græco vtitur Martialis dicens, Hypne quid expectas, &c? Habui hoc primum ex Philelpho, deinde ex Gelio, libro 13. cap. 9. dicente, Quod item illi hypnos, nos primo ſypnus: deinde per y Græcæ Latinæque o literę cognationem, ſopnus: male vulgo imprimitur in Gellio Symnus ſomnus, pro ſypnus ſopnus.

Gellij locus. Quomodo differunt ſuper & ſupra? Super ſignificat contiguum: Supra vero non: vt Sedeo ſuper lapidem. Volat ſupra me auis. Eodem modo differunt, *infra* & *ſubter*. Nam ſubter ſignificat contiguum: Infra vero non. Seruatúrne ſemper differentia? Non ſemper: ſed ſæpiſsime. Auguſtinus libro ſexto confeſſ. Nec ita erat ſuper mentem meam, ſicut oleum ſuper aquam, nec ſicut cælum ſuper terram. Mallem dicere cælum ſupra terram. Liuius libro 41, Vbi circa muros ſupra ſubtérque terram per dies xxv. pugnatum eſt. *Supra & ſuper differunt.*

Præter primò exceptionem ſignificat, vt Nullum timeo præter deum. id eſt excepto deo. Gellius libro decimoſeptimo, capite viceſimoprimo, Galli Romam præter Capitolium ceperunt. id eſt totam Romam excepto Capitolio. ſic recte vbi de toto integrali loquimur, & partem excipimus, loquemur: nec oportebit addere totum, aut ſignum vniuerſale: vt Domus mea præter cubiculum meum combuſta eſt. Vbi de toto integrali non loqueris, addito ſignum vniuerſale: vt Omne animal præter hominem brutum eſt. Præter patrem, neminem vereor. male autem. Homo præter Iohannem ambulat. Secundò ſignificat Vltra. Quintilianus, Multa erant præter hæc, quæ obiici merito potuiſſent. Plinius libro decimo, Præter hominem ſopniare equos, canes, boues, pecora, capras, palàm eſt. Mittam aurum præter argentum. id eſt & argentum. Tertiò ſignificat ante. Cicero in Verrem, Præter oculos ſoli ferebant. Quartò ſignificat contra. Terentius in And. Præter ciuium morem atque legem. ſic Præter rationem, &c. Quintò ſignificat ſine: & inuenitur cum ablatiuo. Salluſtius apud Priſcianum libro 18, Præter rerum capitalium condemnatis. Plinius etiam ablatiuum dedit huic præpoſitioni lib. 24. cap. 11, Aduerſatur venenis & venenatis, præter anguibus. id eſt exceptis anguibus. *Præter ſpem*, præter opinionem. id eſt inſperato, inopinato. Ingreditur compoſitionem, vt Prætereo, *præterquam*, id eſt præter. ſed aduerbium eſt coniungens ſimiles caſus: vt Præterquam deus, timendus eſt nemo: aut Præter deum, timendus eſt nemo. Horatius,

Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo

Muſa loqui, præter laudem nullius auaris. Dicimus bene præterquam quòd, id eſt niſi quòd. Plinius, Omnia nobis ex voto ſucceſſerunt: pręterquam quòd in itinere defunctam matrem audiuimus, *Præterpropter*, id eſt præter aliud quàm propter id de quo loquimur: vt Præterpropter virtutem acquirendam monachus efficeris. Ennius apud Gellium lib. 19. cap. 10, Pręter propter vitam viuitur. id eſt pręter aliud quàm propter vitam, vtpote voluptatem, aut gloriam, &c. Licet is loquendi modus ſit perquam vetus: tamen elegantiam affert, ſi parcè vtaris.

CIRCITER VIDE CIRCA.

Vſque innuit continuationem, & finem actus, puta loci, & tēporis, & huiuſmodi: vt Vſque noctem, vſque Romam. vel poſtponitur: vt Romam vſque. Cum nominibus vrbium, & pagorum, & rus, domus, ſæpius ſine alia prępoſitione ponitur. Aliquando etiam cum alia præpoſitione: & ſic eſt aduerbium. Cicero pro Deiotaro, Vſque ad Numantiam miſit. Sæpe ponitur cum alia præpoſitione: & frequenter poſtponitur. Apuleius, Iam aduſque amnem perueneramus. Virgil. Vſque ſub extremum brumæ intractabilis imber. Terentius, Ex Æthiopia eſt vſque hæc. Virgilius 11. Æneid. Protei Menelaus aduſque columnas Exultat. Item (vſque) aduerbium, id eſt continuo, diu, multum, aſſiduè, ſemper.

ſemper. Plautus in Sticho, Valuiſtin' vſque? Tibul. Vera cano, ſic vſque ſacras innoxia laurus
Veſcar, & æternum ſit mihi virginitas. Hîc (veſcar) accuſatiuum habet. Virgil lib. 6. Æneid.
Nec vidiſſe ſemel ſatis eſt, iuuat vſque morari.

Aliquando ſignificat prope. Terentius in Adelph. Me pugnis miſerum, & iſtam pſaltriam vſque occidit. Vſque antehac, id eſt antequam, teſte Donato. Terentius in And. Vt animus in ſpe, atque in timore vſque antehac attentus fuit. Vſquequo, id eſt quàm longe, quandiu: vt Vſquequo ebria eris? Vſquequaque, paſſim, aſſidue, ſemper. Cicero Treb. Vſquequaque ſapere oportet. Vſque eo, vſque adeò, id eſt intantum. Cicero, Vſque eo vt miſereare eius.

Secus, id eſt prope: vt Cæcus ſedebat ſecus viam. Caper antiquus grammaticus negat recte dici, Secus te ſedeo: quia dicendum eſt, inquit, Secundum te ſedeo. Ego opinor etiam recte dici, Secus te. Plinius libro 24. cap. 15, Naſcitur ſecus fluuios folio populi, ſed ampliore. Secus aduerbium, id eſt aliter. Virgilius, Haud ſecus Androgeus viſu tremefactus abibat. *Secius*, id eſt minus. Apuleius, Nec eo ſecius approbabitur tibi nunc etiam firmitas animi mei. Significat etiam tardius. Actius, Si fortè paulo quàm veniam ſecius. Penes, vide Apud.

Verſus ſemper poſtponitur. Plautus, Ego portum verſus pergam, & perquiram: quem ſi non inuenero, domum verſus reuertar. Cic. Arretium verſus. Salluſtius, Ægyptum verſus. Iungitur interim alia præpoſitio, & ſic aduerbium efficitur: vt Ad occidentem verſus. Cicero in Lælio, Is primum in forum verſus inſtituit agere cum populo.

PRAEPOSITIONES ABLATIVI CASVS.

A, ab, abs, idem ſignificant. Eſtne aliqua in conſtructione differentia? Etiam. nam à ſolum conſonantibus iungitur: vt à Petro, à domo. Ab vocalibus, & quibuſcunque conſonantibus: ornatius tamen i conſonanti, & liquidis l, & r. Abs rariſſime vtimur, & vix aliter quàm ante q, & t: vt Ab Andria, ab duce, ab Ioue, ab lege, ab rege, abs Quinto, abs Tito. Da authoritatem vbi Ab iungitur aliis conſonantibus quàm i, l, r. Cicero, Ab ſociis, ab natura, ab diis: ſimilia apud eundem plura inuenies. Liuius in diuerſis locis hæc ponit, Ab Tatio, ab diis, ab ſimili, ab nuntio, ab creditore, ab fallaci, ab plebe, ab quatuor, ab principibus, & alia his ſimilia ſæpiſſime. Cæſar in comment. Conſilio probato ab ducibus. Idē dicit ab nouiſſimis, & ſimilia per omnes ferè conſonantes. Plautus in Aſin. Da puere ab ſummo. Sic alibi multa per omnes fere conſonantes. Ideo parum iuſte in hac re carpit Valla Raudenſem. A, ab, abs, Primò ſignificant perſonam agentem: vt Percutior à præceptore, Defendor ab auo, Oſculor abs te, Audiui à Petro, &c. Secundò motum de loco ſignificant: vt A ſummo ad imum deſcendiſti. Tertiò ſignificant poſt. Perſius, O Iane à tergo quem nulla ciconia pinſit. id eſt poſt tergum. Plin. Virus equi à coitu ſtatim collectum. id eſt ſtatim poſt coitum. Suet. in Cæſare, Plebs ſtatim à funere ad domum Bruti & Caſſij cum facibus tetēdit. id eſt poſt celebratas exequias. Idem in Tyberio, A commeatu caſtra repetentes. Sic A partu, à conſulatu, à nuptiis, &c. id eſt poſt partum, &c. cum magno ornatu dicuntur. Quartò ſignificant de. Terent. A villa mercenarium vidi. id eſt de villa. Quintò exponuntur per quàm. Apoſtolus, Exiſtimo me nihil minus feciſſe à magnis apoſtolis. Et paulo pòſt, Nihil minus feci ab iis, qui ſunt ſupra modum apoſtoli. id eſt quàm magni apoſtoli, quàm ij. Sextò ſignificant pro vel propter: vt Væh mundo à ſcandalis. Septimò ſignificant pro, vbi defenſionis vim habent. Cicero in Bruto, M. Cælius talis tribunus fuit, vt nemo contra ciuium perditorum popularem turbulentámque dementiam à ſenatu, & à bonorum cauſa ſteterit conſtantius. id eſt pro partibus ſenatus, pro partibus bonorum. Octauò ſignificant præeſſe: vt Ab epiſtolis, à rationibus, à libellis. id eſt qui præeſt epiſtolis, rationibus, libellis ſic A ſtudiis, à ſecretis, à batis, qui præeſt menſuris. *Batus*, vaſis genus eſt. A punctis, qui præeſt reditibus aquariorum. A voluptatibus, &c. de quibus multa bene dicit Calepinus: & ego in heteroclitis de his diſputaui. Nonò poſſeſsiui locum ſumunt. Terent. in And. Dic clarè. M à vobis id eſt veſter e●. Decimò ſignificant contra. Virgil. Defendo à frigore myrtos. Vndecimò ſignificant ex. Terentius in Hecyra, Ab ſeſe ſuam voluptatem vt expleat. id eſt ex ſeſe. Duodecimò ſignificant ceſſationem: vt Otium eſt à bello. id eſt non bellatur. Vaco ab opere. id eſt ſum otioſus.

A capitur modis duodecim.

Ab re, id eſt præter rem: hoc eſt indecens, inutile. Suetonius in Auguſt. Et quoniam ad hoc ventum eſt, non ab re fuerit ſubtexere. id eſt non inconueniens, aut non inutile. Liuius. Haud ab re duxi. Terent. in Heaut. tantumne eſt ab re tua otij tibi, Aliena vt cures, eáque, nihil quæ ad te attinēt? id eſt tantumne otij eſt tibi à rebus tuis, &c. Compoſitionem ingrediuntur, vt Amoueo, abeo, abſtineo. Apella è Græco eſt, vt apotum, &c. Cum Petro ambulo, Cum honore te ſuſcipio, &c. no-

Cum in-ſtrumento non iungitur. tiſsima ſunt. Inſtrumento (*Cum*) non iungitur: quia, Gladio percutio, non cum gladio dicimus. Aliquando euphoniæ cauſa neceſſario poſtponitur, vt Mecum, tecum, ſecum, nobiſcum, vobiſcum. non cum me, &c. quacum, quocum, ſeu quicum, quibuſcum: melius quàm cum qua, cum quo, cum quibus. Cic. Quid dulcius, quàm habere quocum omnia audeas ſic loqui vt tecum? *Quum*, id eſt quan uis, vel quando, aduerbium aut coniunctio eſt. Quum optime de te ſim meritus, ſemper oſtendis te eſſe ingratum. Cicero, Nonnihil me conſolatur, quum recordor quanta me complecteris beneuolentia. De hoc (quia quidam per q ſcribunt, quidam aliter) dicam in ortographia. Cum non ingreditur compoſitionem: quia pro (cum) habemus inſeparabiles præpoſitiones co, con.

Coram aduerſatur clam: vt Coram iudice cauſam egi. Sæpe eſt aduerbium. Terent. in Eunuc. Quæ mihi ante oculos amatorem coràm adduxti tuum? Differunt *Ante* & *Coram*. Nam ante oculos longe intelligi poteſt. Coràm proximitatem ſignificat, vt ex dicta authoritate grammatici colligunt. Redde quæ mihi coràm recepiſti. Coram eſt, quod minus periti dicunt, præſentialiter. Veteres (coram) cum accuſatiuo ponebant: vt Coram præſentes, vel præſentibus. author eſt Donatus in Adelphis. Apuleius ſæpe dicit (incoram) pro palam.

Quomodo differt *Coram* à *Palam*? Coram ad certas perſonas pertinet: Palam ad omnes: & fere aduerbium eſt pro manifeſtè, in aperto. Terentius, Si falſum aut fictum: cõtinuò palàm eſt. Aliquando præpoſitio eſt, contra Lancilotum. Titus Liuius lib. 6. ab vrbe, Rem creditori palàm populo ſoluit. Ouid. de morte Druſi, Et fleuit populo Cæſar vtrunque palam. Idem 5. Triſt.

Méque palam tuto de me mala ſæpe loquuntur:

Forſitan obiiciunt exiliúmque mihi. Id eſt loquuntur tutò, id eſt tutè: quia eos non intelligo. Sæpe mala de me palam me. id eſt coram me. Hîc nota contra differentiam datam (palam) aliquando de certa perſona dici. A (palam) fit aduerbium propalam, id eſt manifeſte: & verbum Propalo, as, id eſt manifeſto, aperio. Significat etiam in longum creſco, aut potius creſcere facio. Columel. libro 5, Deinde ex eo ſulco quaſi ramos foſſarum facies, per quos, vt quæque virga poſtulauerit, propaletur: atque ita terra adoperies. In propatulo, id eſt in publico.

Clam, id eſt ignorante, vel ignorantibus, ſiue occulte: vt Clam patre fugi. id eſt neſciente patre. Clam cuſtodibus exiui carcerem. Clam me eſt. id eſt ignoro. Pro eodem eleganter dicitur, Fugit, fallit, latet, præterit. Capit me hæc res. id eſt ignoro hanc rem. Sine caſu aduerbium eſt apud poëtas ſæpius quàm oratores. Virgilius primo Æneid. Clàm ferro incautum ſuperat ſecurus amorum. Hinc aduerbia idem ſignificantia, per clam, & clanculum.

Clam præpoſitio licet ablatiuo ſæpius gaudeat, habet tamen interdum accuſatiuum, vt bene dixit Donatus. Plautus in Mercatore, Ratus clam patrem meum poſſe habere. Sic idem ſæpius. Cicero in Salluſtium, Timens ne facinora eius clam vos eſſent.

De, & à differunt. DE, primò materiam ſignificat: vt Carmen de bello Troiano. id eſt, cuius materia eſt bellum Troianum. Annulus de auro factus. A nunquam materiam innuit, ſed efficientem cauſam: & ita patet differentia inter (de) & (à). Plinius in epiſt. Liber tam ineptus, vt non de puero, ſed à puero factum eſſe credas. itaque (à) pro (de) non capitur, vbi materiam ſignificamus: ſed contrà (de) pro (à) capitur. vt Emi de Petro, pro à Petro: vt patebit. ergo male dicitur, Quid hoc à te audio? pro, Quid hoc de te dicunt, &c. dicendum eſt, Quid hoc de te audio? Cicero ſcripſit de Officiis. non ab Officiis. Liber Donati de octo partibus orationis. non ab octo, &c. quia in his & ſimilibus materia ſignificatur, non cauſa efficiens. vt etiam hîc, De te bene merui. Et templum de marmore ponam. id eſt marmoreum. Secundò DE capitur pro à, vel ab: vt Emi de Petro librum. Audiui de patre meo. Cato de Re ruſtica, De domino bonocolono, bonóque ædificatore melius emitur. Cicero epiſt. libro quinto ad Lentulum, De Craſſo domum emiſſem. Plautus in Pœnulo, De te quidem didici hæc omnia. Idem in Curg. De illo emi virginem. Cicero pro Cluentio, Mulierem quum emiſſet de ſectoribus. Tertiò DE, id eſt propter. Terentius in Eunucho, Ecquid nos amas de fidicina hac? Quartò locum ſignificat: vt De cælo venit, &c. In compoſitione ſæpe ſignificat deorſum, vt Deſcendo, demitto. Aliquando ſignificat valde, vt Deamo, demiror. Interdum diminuit, vt Decreſco, deferueſco. Quandoque negat, vt Deſpero, demens, dedecet. Significat & alia in compoſitione, quibus ſuperſedeo. DE olim aduerbium erat pro deorſum. Vnde adhuc habemus *Suſque déque fero.* id eſt parui facio. quaſi an ſurſum, an deorſum res feratur, floccipendo. Sus pro ſurſum vetus eſt. Hieronymus Dehabeo, pro non habeo, dixit ad Euſtochium: Ita ille moderatur vniuerſa: vt nemo quid poſtulet, nemo dehabeat.

E & E X idem ſignificant: ſed (E) conſonantibus tantum iungitur: vt E iure, è republica. E X tam *E, & ex,* vocalibus quàm conſonantibus iungitur: vt Ex arbore, ex dignitate. E & E X primò ſignificant ma- *ſeptem mo-* teriam: vt Culter fit ex, vel è ferro. Secundò E vel E X, id eſt à: vt Audiui è patre, ex auo. Tertiò ſi- *dis.* gnificant extra & de: vt Ex vrbe pulſus. Ex naſo ſtillat humor. E cælo deſcendit. E regione longinqua piper portatur. Eregione vna dictio, id eſt ex aduerſo, ex oppoſito: vt Eregione domus mea habitat ſuror. Quartò E vel E X, id eſt ad vel pro: vt Ex dignitate, ex vſu, ex vtilitate. id eſt pro dignitate, vel ad dignitatem, &c. E re tua, id eſt ad vtilitatem tuam. E republica, ad vtilitatem reipublicæ. Quintò ſignificant ſecundum: vt Ex Platonis ſententia. Sextò in. Cicero, E renibus laborabat. id eſt morbum patiebatur in renibus. Sermo eſt elegantiſſimus. Sic Laboro è pectore, capite, &c.

Septimò ſignificant poſt. Stat. primo Syl. Ex illo quantos iuuenis premat anxius ignes. id eſt poſt illud tempus: quod inepte dicitur Extunc. Curtius 5, Inſtituit quærere quotus dies eſſet, ex quo Nichomachus ad eum detuliſſet indicium. pro ex quo bene dicimus. vt Idem libro 6, Quintus dies erat, vt in eam regionem peruenerat. id eſt poſtquam. Alia exemplis declarabo.

Extempore, id eſt ex improuiſo. hinc Extemporalis & extemporarius: vt Orator extemporalis, qui ſubito ſine præmeditatione dicit. Extempotale carmen, &c. Item Extempore, id eſt pro temporis conditione. Cicero, Ex tempore officium quæritur.

Ex vinculis cauſam dicere, eſt vinctum reſpondere criminibus.

Ex ſententia aliquid habere, id eſt ad votum & deſyderium noſtrum. Quintilia. Habéſne vxorem ex animi tui ſententia?

Ex compoſito, id eſt dedita opera: & ex conuentione.

Ex collo pendet pharetra. id eſt à collo, aut iuxta collum. Vinum ex ſpongia apud Celſum. id eſt vino madefacta ſpongia. Panis ex aqua, è iure, quem vulgo offas dicunt. Pharmacum liquatur ex roſa.

Quomodo differunt Ex amphitheatro venio, & ab amphitheatro venio? Ex amphiteatro venit, qui in illo fuit. Ab amphitheatro venit, qui in loco fuit proximo amphitheatro. Sic Surgit ex fonte aqua, ſi in illo fluit. Surgit à fonte: id eſt à loco fonti proximo. Eodem modo Ad tribunal venit litigator. id eſt ad locum tribunali proximũ. In tribunal venit iudex, quia illud intrat. ita dic in reliquis. E Pamphilo grauida eſt Glicerium. non à Pamphilo. Abs te habeo, non ex te. Ille eſt ex vrbe, id eſt extra vrbem. In compoſitione priuant, vt Elinguis, exanguis: vt augent, vt Exoro, id eſt orando impetro. & ſignificant extra: vt Educo, extraho. *Excurſim*, id eſt excurſitatione. Plautus in Aſinaria, Non vides me excurſim anhelitum ducere? Excogito, cogito, reperio, &c.

Pro, primò ſignificat cauſam, vt Pro te rogaui. id eſt tua cauſa. Secũdò ſignificat antè. Salluſtius, *Pro ſeptẽ* Pro curia ſignum dat. Suetonius, Religato pro foribus cane. Tertiò pro, id eſt loco & vice alicuius. *modis ca-* Terentius in Andria, Ea lege, vt ſi te inde exemerim, ego pro te molam. Sic Audacia pro muro ha- *pitur.* betur. Quartò ſignificat propter, nec multum differt à primo modo: vt Pro teſtimonio abductus. id eſt, propter exhibendum teſtimonium. Dedi pecuniam pro prædio. id eſt propter prædium. Pro iniuria quam accepi. id eſt propter iniuriam. Hoc Cato dixit pro ſcapulis: quia ſerui ſcapulis vapulant, dum male faciunt, aut dicunt. In hoc modo contineri poteſt hic loquendi modus: Sto pro turribus. id eſt propter, vel ad turres defendendas. Terent. Nam niſi hæc ita eſſẽt, pro illo haud ſtares. Virgilius lib. 9, Pro turribus aſtant. Quintò Pro, id eſt ad vel ſecundum: vt Pro meis viribus. huc reducitur illud, Pro ſe quiſq; viri. id eſt pro viribus ſuis quiſque: aut propter ſe quiſque. Pro Platonis ſententia. id eſt ſecundum Platonis ſententiam. Sextò Pro, id eſt in: vt Pro roſtris: Pro tribunali. Suet. in Cæſare, Defunctam laudauit è more pro roſtris. Septimò authoritatem innuit: vt Tribuni plebis pro poteſtate interceſſerunt. id eſt authoritate poteſtatis ſuæ. Sub horum aliquo modo eſt quicquid ſubiiciam, Pro valuis fixi literas. id eſt in valuis. Gratiam retuli pro meritis. id eſt ſecundum merita. Non iraſceris pro materia. id eſt ſecundum exigentiam, aut qualitatem materiæ. Ouidius, grauius Saturnia iuſto, Nec pro materia fertur doluiſſe. Sillius 8, Incipit, & blandas addit pro tempore voces. id eſt, ſecundum temporis conditionem aut poſtulationem. Terentius, Hoc tibi pro ſeruitio debeo. id eſt cauſa ſeruitij, aut ſecundum ſeruitutis legem. Pro indiuiſo, id eſt nulla habita aut facta diuiſione: verbum iuriſconſultorum eſt. Ne dicas, Commoda mihi librum pro hora: ſed in horam. Nec, Hoc maxima pro parte falſum eſt: ſed ex maxima parte. licet in Boëtio de Conſolatione 3. legamus, Pro maxima parte terrarum videatur inglorius. Pro interiectio antè patuit. Componitur Pro: vt Promitto, prouideo, prodeo, &c.

Præ primò ſignificat ante. Gualterus, O fœlix mortale genus, ſi ſemper haberes Æternum præ mente bonum, finémque timeres. Et aliquando eſt aduerbium. Terentius, I præ, ſequar. Liuius lib. 1, Præ ſe armentum agens. id eſt ante ſe. Ablatiuus eſt ſe, non accuſatiuus contra Calepinum. Præ cunctis honorandus. id eſt ante cunctos: & ergo plus quàm cæteri. Secundò Præ, id eſt propter, vel ab: vt Præ timore tremo. Terentius in Eunucho, Vt ſit miſera præ amore. Idem, Præ ſtudio dum id efficias quod cupis. Apuleius, Præ luxuria cuncta profuderat. Tertiò ſignificat comparationem. Terent. in Eunu. Hic ego illum contempſi præ me. id eſt ad comparationem mei. Liuius, Paruam Albam præ ea vrbe quæ conderetur fore. Huc reducitur loquendi modus, vbi (præ) videtur exceptiua pro præter. Cicero pro Amerino, Videtis vt omnes deſpiciat: vt hominem præ ſe neminem putet. id eſt præter ſe aut ad comparationem ſui. Gellius libro 1, Præ ſe vno cæteros omnes rudes eſſe prædicabat. Interdum ablatiuus ſubauditur. Plautus in Perſa, Immo res omnes relictas habeo, pręquod tu velis præ ſupple eo: id eſt, reſpectu eius quod tu velis. Hinc fit aduerbium *Præquam*. Plautus in Aulul. Hoc etiam pulchrum eſt, præquam vbi ſumptus petunt. Idem in Pœnulo dixit præ ſibi, in datiuo, id eſt ad ſuum genium amœna ſum, vt Baptiſta Pius ait. *Præut*, id eſt præquam: & quod vulgus diceret, ſecundum quod. Terentius, Ludum dices præut huius rabies quæ dabit. Præter, vn ſe Catullus, Dicebas quondam ſolum te noſſe Catullum Leſbia: nec præ me velle tenere Iouem. Sic præ illis nugæ erant omnia. In compoſitis varie ſignificat, vt Præfero, præclarus, &c. Præ & quæcunque inde ſunt, diphthongon habent: vt *Præterhac*, id eſt poſthac: apud Plautum vox elegans. Plautus in Rudente, Si præterhac verbum faxis hodie, ego tibi diminuam caput.

Ornate dicimus, *Præ me fero*, præ te fers, &c. id eſt dicto aut facto indico, & profiteor. Quintilianus, Fiduciam igitur præ ſe ferat orator, ſempérque ita dicat, tanquam de cauſa optimè ſentiat. Sic, Iohannes lætitiam præ ſe fert. id eſt apparet lætus. Hoc carmen præ ſe fert miram poëtæ ſubtilitatem. Tuæ literæ multum præ ſe ferunt ornatum. Dic etiam per compoſitionem, *Præfero* lætitiam, &c.

Sine & *Abſque* idem ſignificant: neutrum compoſitionem ingreditur, vt neque vltra, clam, pone, & plures. Sine etiam imperatiui modi verbum eſt à ſino. Syncerus non eſt à ſine, ſed à ſyn, id eſt con.

Abſque Calepinus aduerbium eſſe vult apud Terentium pro niſi. Verba Terentij ſunt in Hecyra, Quàm fortunatus cæteris ſum rebus: abſque vna hac foret, Hanc matrem habens, vbi potius legetur, teſte Calepino in nominatiuo Abſq; vna hæc foret, quàm in ablatiuo hac foret. Nam ſenſus eſt, Abſque, id eſt niſi hæc vna, ſcilicet res videlicet coniunx ex alieno (vt tunc putabat) pariens eſſet.

Tenus, vide lectionis huius principium.

Procul, id eſt longe, ablatiuum plerunque regit & raro accuſatiuum: ideo præpoſitionibus iure annumeratur. Da authoritatem de ablatiuo. Tacitus, Nec procul cæde aberant. id eſt propè interficiebantur. Curtius, Iam ventum procul mari quod Hiberniam inſulam ſpectat. Et libro octauo, Procul muro. Sic alibi ſæpe. Da authoritatem de accuſatiuo. Curtius, *Procul vrbem*. Plinius nono naturalis hiſtoriæ, Villa eſt Campaniæ, haud procul Neapolim. Titus Liuius 31, Locus procul muros ſatis æquus agendis vineis fuit. Procul ſæpiſſime eſt aduerbium: vt Procul ô procul eſte prophani. Ouidius, Sint procul à nobis iuuenes vt fœmina compti.

PRAEPOSITIONES COMMVNES.

In cũ accuſatiuo octo modis. IN accuſatiuo iungitur. Primò vbicunque ad locum motum ſignificamus: vt Curro in forum, in campum. id eſt ad. Tamen differunt aliquantulum, Venio in tribunal, & Venio ad tribunal: vt dixi in præpoſitione ex. Itaque In caſtellum eo. id eſt intro caſtellum. Ad caſtellum eo. id eſt ad locum caſtello proximum. teſtes ſunt Diomedes & Donatus. Virgilius, Quò te via ducit in vrbem? Idem, Impulit in latus. Redeo in gratiam.

Secundò In pro contra vel erga, accuſatiuum habet. De contra: vt Crudelis in priuignum nouerca. Inuehor in æmulum. Virgilius, Quid meus Æneas in te committere tantum, Quid Troës potuere? Lex lata eſt in adulterum & deſertorem. De erga: vt Mitis in diſcipulos præceptor. Virg. Accipit in Teucros animum mentémque benignam.

Tertiò accuſatiuum habet (in) vbicunque declaratur per ad, vel vſque ad, vel intra: Feci in tuam ſalutem. Plinius, Ita eſt profecto: multis fortuna parcit in pœnam. In rem tuam eſt. id eſt ad rem tuam. In re tua eſt: pro re tua. Vide Intereſt. Liuius, Bellum in triceſimum diem indixerant. Bibo

in lucem. id eſt vſque ad lucem. Martialis, Heſterno fœtore mero qui credit Acerram,

Fallitur: in lucem ſemper Acerra bibit. Omitto hæc in aliud tempus, id eſt ad. Dico in aurem. id eſt ad aurem inſuſurro. Iuſti in perpetuum viuent. id eſt vſque ad perpetuum. Dabo te in caueam. id eſt ad caueam. & Mittam te in carcerem. Vacas in damnum tuum. In ſacris, Qui odit animam ſuam in hoc mundo, in vitam æternam cuſtodit eam. id eſt ad vitam æternam. Defecit in ſalutare tuum anima mea. Defecerunt oculi mei in eloquium tuum. Commoda mihi Virgilium tuum in hunc diem. Liuius libro primo, Vix in fundamenta ſuppeditaueré. id eſt ad fundamenta. Celebremus hũc diem in honorem diuæ virginis Mariæ. id eſt ad honorem. Accepit eum Symeon in vlnas ſuas. In manus tuas commendo ſpiritum meum. Do tibi in manus. id eſt intra. eſt motus latens ad locum: & ita ad primum modum reduceretur. Plaut. in Trinum. E manibus dedit ipſe mihi in manus. Teréт. Dic quid velis tibi dari in manum, vt herus his deſiſtat litibus. Dare in manum, eſt propriè dare ſeparatim ſine arbitro, aut interprete: vt quum præuaricator aut iudex corruptus accipit pecuniam. In diem addico. id eſt ad diem: hoc eſt, rem ita vendo, vt niſi alius ad præſtitutum diem magis obtulerit, illius ſit qui primò obtulit. Potens in pugnam. id eſt ad. Ille in Venerem eſt putris. Credo in deum, ad hunc modum adiecit Gulielmus Zenderus. Credo in deum, id eſt (vt ipſe ait) credendo tendo ad deum. Cæterum nugatur, ſi Vallæ credimus: qui in Iohannem dicit nihil diſtare Credo in deum, & Credo in deo: ſed vterque modus Latinis eſt inauditus. Apud Græcos accuſatiuus eſt, quem nunc per accuſatiuum, nunc per ablatiuum noſtri tranſtulere. magis affectatè quàm ſeuere, inquit Valla. De accuſatiuo in Iohanne, Omnis qui credit in eum non pereat. Et mox, Qui credit in eum, non iudicatur. De ablatiuo in Iohanne, Qui credunt in nomine eius. Et omnis qui credit in ipſo, non pereat. In act. apoſt. Multi crediderunt in domino.

Quarto vbicunque ſignificatur diuiſio, mutatio, aut conuerſio, IN accuſatiuum habebit: vt Vxor Loth verſa eſt in ſtatuam ſalis. Troia verſa eſt in cineres. Daphne mutata eſt in laurum, Lycaon in lupum, Actæon in ceruum, &c. Ouid. Verſa eſt in cineres ſoſpite Troia viro. Refero in melius id eſt conuerto. Huc reducito, Accipias in bonam partem. Virgilius, Scinditur incertum ſtudia in contraria vulgus. Animal in varias ſpecies diuiditur. Partior in ſocios panem. Virgilius, ſocios partitur in omnes Vina. Apuleius primo Metamorph. Offulam grandiorem in conuiuas æmulos contruncare geſtio. elegantes ſunt orationes.

Quintò vbi ad ſimilitudinem, formámve alterius quid fieri ſignificamus, (in) accuſatiuum habebit: vt Lapis exciſus in antrum. id eſt in formam antri. Virgilius,

Portus ab Eoo fluctu curuatus in arcum. id eſt in ſimilitudinem arcus, teſte Seruio. Idem,

Tum vero in numerum Faunóſque feráſque videres

Ludere. id eſt ad ſimilitudinem numeri: hoc eſt, cantilenæ & rhythmi, ait Seruius. Sic Figulus fingit lutum in ciconiam, in monachum, in morionem. Apuleius libro ſecundo Metamorph. Lapis parius in Dianam factus. Idem libro tertio, In aſini faciem fœna rodebamus. id eſt habentes figuram aſini. Sedet in amicum. id eſt ſimilitudinem amici: aut ſicut amicus, teſte diuo Auguſtino.

Sextò vbi ſignificat apud vel à. Cicero in Paradoxis, Non probantur in vulgus. Idem de vniuerſitate, Indicari in vulgus nefas. Et libro ix. ad Atticũ, Alter religioſus nunc dies, alter in vulgus ignotus. Curtius 4, Edita in vulgus Ægyptiorum reſponſa. Liuius 22, Milite in vulgus læto. Tacitus, Celebrata in vulgus Celſi laus. Idem, Crebræ in vulgus mortes. ſimiliter loquêris ornatiſſime.

Septimò pro Super: vt Multa in eam rem ſum locutus. Seruius in Donatum, Ambroſius in Lucã, Lyra in Iohannem. id eſt ſuper. ſic loquemur, quoties commentatores allegamus. Ipſos verò authores, aut qui è Græco tranſtulerunt, per ablatiuum ſignificabimus: vt Donatus in libello de octo partibus. Terentius in Andria. Hieronymus in Geneſi: quia ipſe tranſtulit. Si autem allegamus aliquid quod Hieronymus ſcripſerit ſuper Geneſim, dicemus, Hieronymus in Geneſim. Item (*In*) ſignificat ſuper, quum dicimus, Dormis in aurem, Dormio in latus, Felis cadit in pedes, &c.

Octauò In, accuſatiuum habet, vbi ſignificat qualitatem ordinatiuã: vt Opus in dies creſcit. Amor tuus creſcit mihi in horas. Virgil. Inque dies auidum caput altius effert. id eſt de hora in horam, de die in diem: aut per ſingulas horas, per ſingulos dies. Virgilius,

Gallo cuius amor tantum mihi creſcit in horas,

Quantum vere nouo viridis ſe ſubiicit alnus. Plinius in epiſt. Expectantem in horas, dixit.

Quomodo differunt *In dies*, & *In diem*: ſimiliter, *In horas*, & *In horam*? In dies & in horas, ſignificant quotidie, per ſingulos dies, per ſingulas horas: & ferè ſemper cõparatiuo aut verbo incrementi

iunguntur: vt In dies doctior, In horas crudelior. Peſtis in dies vel in horas creſcit. In diem & in horam, notant vnumquemlibet diem non habendo rationem futuri: vt Prodigus in diem viuit, in horam viuit. Da authoritatem de (*In dies*). Liu. Creſcente in dies multitudine. Cicero, Quum id malum ſerperet in dies magis. Pro eodem recte dices *Quotidie*, aut in dies ſingulos. Cicero pro Marcello, Tua iuſtitia, & lenitas animi floreſcit quotidie magis. Idem ad Atticum, Quotidie vel potius in dies ſingulos breuiores ad te litteras mitto. Cur dixiſti fere ſemper? Quia aliquando (in dies) ſine comparatiuo & ſine dictione crementi legitur. Salluſtius in Iugurtha, Itinera profectúſque in dies mutare. id eſt mutabat. Ornatius ponitur cum dictione crementi.

Quomodo differunt ergo *Quotidie & In dies*? Quotidie rarius conſtruitur cum dictione incrementi: In dies ferè ſemper. Melius tamen (*Quotidie*) cum incremento efferes, quàm (in dies) ſine incremento. Cic. quarto de finibus oſtendit vtrunque, dicens, Hi curatione adhibita leuantur in dies: alter valet plus quotidie. ergo non male dixit Pſeudocurtius, Fio in dies frequens. Liuius lib. 6. tertię Deca. Patriæ occaſum cum ſuo exitio in dies expectabant.

Da authoritatem de In diem, & in horam. Quintilianus, Non vt fere volucres præſentis modo cibi memores in diem viuunt: duraturus hyeme reponitur victus. Cicero in Philip. Hæc quæ in horam viuunt, non modo de fortunis bonis ciuium, ſed ne de vtilitate quidem ſua cogitauerunt. Raro cum alio verbo quàm (*Viuo*) ponuntur in diem, & in horam. Salluſtius in Iugurtha, Panem in diem

In cum ablatiuo.

mercari. id eſt mercabatur. ita legit Valla: licet aliqui libri habeant in dies. Extra hos modos plerunque ablatiuum habet, vt vbi ad locum motus non ſignificatur: vt In campo curro, ſi ſum in illo. In campum curro, ſi non ſum in illo: ſed ad illum curro. Sto in foro. Sum in vrbe. Secundò pro Inter. Quintilianus, Neque enim tuburcinabundum & lurchinabundum iam in nobis quiſquam dixerit. id eſt inter nos. Suetonius in Cæſare, Præ turba eliſi exanimatique ſunt plurimi: & in his duo Senatores. id eſt inter hos. In ſacris, Non fuit in vobis qui reuerteretur ad me. In vrbe erro. id

In cum accuſatiuo vel ablatiuo.

eſt per vrbem. Veho in equo. id eſt ſuper equum ſedens. Gellius, Vehens in equo. Item pro Ante. Curtius, In oculis duo maiora omnium nauigia ſubmerſa ſunt. Item in ſacris, Locutus eſt nobis in filio. id eſt per filium. Sunt & alij modi tam accuſatiui quàm ablatiui, ſiquis velit valde ſtudioſè cuncta percontari. Ponam iam tumultuariè aliqua, quorum nonnulla ſub prædictis modis continentur. Terentius, Vereor te *In os laudare*. id eſt ad os, in conſpectu tuo. Calepinus dicit hîc accuſatiuum pro ablatiuo poni. vt apud eundem, In quem exempla fient? pro in quo. neutrum tamen verebor imitari. Contrà inuenies ablatiuum pro accuſatiuo: vt Gratior eſt pulchro veniens in corpore virtus. Sic legit Calepinus: ſed mendoſe: quia in epiſtola 67. Senecæ habetur, Gratior eſt pulchro veniens è corpore virtus. Conduntur in aluo, vel in aluum. ſed hoc antiquum eſt, teſte Capro. Liuius tertio ab vrbe; Peſſima decemuirorum in vulgus fama eſt. id eſt apud vulgus, vel inter vulgos. ornata locutio, vt dixi.

Incido in æs lepidiſſime dicimus: aliquando etiam *Incido in ære*. Liuius lib. 3. ab vrbe, Leges in ære inciſas in publico propoſuerunt. Da authoritatem de ablatiuo cõtra Vallam. Cicero act. 5. in Verrem, In ære inciſum nobis tradiderunt. Plinius iunior de laudibus Traiani, Incidenda in ære cenſuiſtis. Sic pro eodem dicemus, Includo in carcerem, & in carcere. Cicero act. ſexta in Verrem, Includuntur in carcerem condemnati. Ibidem, In paucis villis incluſas eſſe videtis. Similiter In rem meam eſt: & In re mea eſt. id eſt mihi vtile eſt. Iuſtinus libro decimotertio, In rem viſum eſt ab Ægypto incipere. In eodem libro ait, Epiſtolas in Græciam ſcripſerat. id eſt ad Græcos. Lepidè ſimiles orationes poteris in vſum trahere. Oroſius lib. 7, Nero virum in vxorem duxit. Loquere ſimiliter. Apuleius 1. Metam. Deuotionibus ſepulchralibus in ſcrobem procuratis. Et vndecimo, Omnes in me populi fabulantur. id eſt de me. Loquere ſimiliter. Tacitus, Ante ædem diui Iulij iacuit primo ictu in poplitem: mox à Iulio Cario legionario milite in vtrunque latus tranſuerberatus. Idem, Militem in verba Veſpaſiani adegit. Idem, Cætera in commune ſita ſunt. Idem, Nec cohibere parietibus deos: neque in vllam humani oris ſpeciem aſſimulare ex magnitudine cæleſtium arbitrantur. Idem, In contrarium diſputes. Idem, In contrarium accingi. Plautus in Aulularia, Multò prius me collocaui in arborem. Et in Curg. Talos poſcit ſibi in manum: prouocat me in aleam. Gellius libro ſecundo, cap. 29, Amici iſti magnam in partem ceſſatores ſunt. id eſt magna ex parte: aut (vt vulgus loquitur) pro magna parte. Cicero 1. de natura deorum, Homines morte deletos reponere in deos. Sudo in humorem. Valerius Maximus, In Sicilia duo ſpira in ſanguinem inſudaſſe. Hæc omnia per accuſatiuum dicta ſunt. Notato omnia diligenter, vt ſimiliter loquatis.

Ceſſo

Ceſſo in vota, id eſt tardus ſum ad facienda vota. Ceſſo in votis, id eſt tardus ſum, dum vota facio. Sic Ceſſo in rem, ceſſo in re. ponit hoc Badius.

Fuit mihi in mentem, per accuſatiuum aliquando dicimus. Plautus in Amphit. Mihi in mentem fuit. ſic recte dici teſtatur Gellius lib. 1. cap. 7. Cicero apud Gellium, In prędonum fuiſſe poteſtatem ſciatis. poteſt etiam hoc per ablatiuum dici, In mente fuit, In poteſtate fuiſſe.

In medium relinquo, per accuſatiuum eleganter dicitur: licet vulgus In medio relinquo, per ablatiuum dicat. author Gellius lib. 17. cap. 2. Quintus Claudius, Nos in medium relinquemus. id eſt de hac re nihil iam decernemus, iudicabimus, &c. Latinè etiam per accuſatiuum dicemus, teſte Gellio in eodem capite, Pono in medium. teſtimonium nullum citat. Poſſumus per ablatiuum dicere, Pono in medio. Cicero act. 6. in Verrem, Rem in medio ponam. Et in primo de natura deorum, Ponam in medio ſententias. Compoſitionem ingreſſa, plerunque intra ſignificat: vt Includo, ingredior, &c. Sæpe negat: vt Indoctus, &c. Ab in, fit inde, hinc Deinde, perinde, ſubinde.

Perinde tanquam, vel eo modo tanquam: vt Cuſtodi domum meam perinde acſi tua eſſet. Aliquando ſignificat valde. Suetonius, Quare aduentus eius non perinde gratus fuit. Et Adeo: Idem, Nulla re perinde motus quàm reſponſo Mathematicorum. In vtroque citra negationem claudicaret. *Proinde*, id eſt ideo, quapropter. *Subinde*, id eſt deinde, & ſtatim atque frequenter cum quodam interuallo: vt Abiens ſubinde reſpicit.

Sub, accuſatiuum habet: Primò vbi ad locum, motum ſignificamus: vt Eo ſub tectum. Virgilius, *Sub cum accuſatiuo quinq; modu.*
-poſtéſque ſub ipſos Nituntur gradibus.

Secundò pro Paulo ante vel circa. Ouid Sub noctem dixere vale. Suetonius in Auguſto, Sub natalem ſuum plerunque languebat. In eodem, Sub horam pugnæ tam arcto repente ſopno deuictus: vt ad dandum ſignum ab amicis excitaretur. id eſt circa horam, &c. Virgilius 1. Georgic. Sub ipſum arcturum. id eſt circa vel paulo ante. Horat.
-occultam febrem ſub tempus edendi Diſſimulas. id eſt circa. Virgilius,
Sub lucem exportant calathis. id eſt circa lucem, adueniente die.

Tertiò pro Per. Titus Liuius libro primo, Legati ferè ſub idem tempus ad res repetendas miſſi. id eſt ferè per idem tempus. Virgilius,
Vincit atrox Iuno, & ſub noctem cura recurſat.

Quartò pro Statim poſt: vt Sub hæc verba. Cicero Planco, Sub eas autem redditæ ſunt. Quintò pro Iuxta, vt quidam volunt: veluti, Stetit ſub oratorium. Et pro Intra: vt Abdidit pugionem ſub ilia. Plautus in Milite, Negotium omne ſuccedit ſub manus. id eſt ad vel intra manus: hoc eſt, negotium bene procedit.

Sub ablatiuum primò habet, vbi opponitur ſupra, & motus ad locum non ſignificatur: vt Terra ſub pedibus eſt. Secundò ſub, pro Ante vel coram: vt Cadent ſub iudice morum. Apuleius 2. Metamor. Sub iſtis oculis miſer iugulatus eſt. Tertiò ſub, id eſt prope. Virgilius, -quo deinde ſub ipſo Ecce volat. Quartò ſub, id eſt cum: vt Sub ſarcinis. Quintò pro In. Virgil. Nanque ſub ingenti luſtrabdum ſingula templo. Item, Eſtq; ſub inuentis gloria nulla meis. id eſt in, vel de inuentis meis. *Sub cum ablatiuo ſex modis.*

Sextò Propter, vt dicunt quidam. veluti, Ille ſub vitiis vadit ad interitum. Et pro Poſt: vt Latitas ſub foribus. Sub quinto modo continetur. Sub conticinio vrbem inuaſerunt. Sub nocte ſilenti. id eſt in conticinio, in nocte. Frequens locutio apud poëtas. Sub manu. id eſt in manu, & prompte. vel Sub manu, id eſt ſtatim & de manu ad manum. Seneca libro 10. Epiſt. ad Lucilium, Conſilium naſci ſub die debet. Et hoc quoque tardum eſt nimis: ſub manu quoque (quod aiunt) conſilium naſcatur. Suetonius in Auguſto, Et quo celerius, ac ſub manu annunciari cognoſcique poſſet. Compoſita variè ſignificant, vt Subtriſtis, ſubeo, &c. quibus ſuperſedeo.

Super cum accuſatiuo ſæpius legitur, vt quando aduerſatur præpoſitioni (ſubter): vt Super aëra æther eſt. Secundò pro Vltra: vt -ſuper Garamantas & Indos Proferet imperium. Apuleius, Iam enim ſuper oppidum profectus nos citra reliquerat. Studui ſuper mediam noctem: bona locutio eſt, teſte Seruio. Virgil. hoc etiam per ablatiuum dixit, Nocte ſuper media. Tertiò pro Supra: vt Quod ſignum vidiſti ſuper natum regem? Hunc modum ponit Zenderus addens Quartum pro Contra: vt Eo ſuper hoſtem. Et Quintum pro iuxta: vt Sedimus in lachrymis ſuper flumen Babylonis. *Super cũ accuſatiuo quinq; modis.*

Super ablatiuum habet primò pro De, vbi de re aliqua mentionem facimus. Virgilius, Multa ſuper Priamo rogitans ſuper Hectore multa. id eſt de Priamo & de Hectore. Cicero 7. ad Atticum, Hac ſuper re ſcribam ad te Rhegio. id eſt ex illa vrbe. Sic dices, Super fratre tuo ſcribam ad te *Super cũ ablatiuo quatuor modis.*

Gandauo, &c. Iohannes interrogauit me ſuper valetudine tua. Tacitus, Multus ea ſuper re variúſque rumor. Idem, Conſulendum tali ſuper re principem reſpondit. Sillius ſecundo, Conſultant bello ſuper. Gellius libro ſecundo, cap. 23, Maritus ſenex ſuper vxore diuite atque deformi querebatur. Sic dices, Doce me ſuper hac re. Idem libro 3. cap. primo, Is à Fauorino rogatus, ecquid haberet ſuper ea re dicere. pro De ea re, vel in eam rem. Sic recte dicitur, vt opinor, Habéſne aliquid ſuper hoc verſu dicendum? Sic Seruius ſuper Virgilio: licet non negauerim recte dici per accuſatiuum, Seruius ſuper Virgilium. Vti quod per ablatiuum potuiſſet dicere: per accuſatiuum Plautus maluit dicere in Aulul. Iuxta rem mecum tenes ſuper Euclionis filiam.

Secundò pro in. Virgil. Hîc tamen hac mecum poteris requieſcere nocte
Fronde ſuper viridi. In ſacris, Salus deo noſtro ſedenti ſuper throno & agno. id eſt in throno. Virgil. Plena ſuper arbore ſidũt. In Exodo, Altare de terra facietis mihi: & offeretis ſuper eo holocauſtum. In eodem, Adoleuit ſuper eo incenſum aromatum. Eſdræ 4, Ego ſedebam ſuper quercu. Qui in ſimilibus acuſatiuo vti velit, non peius loquitur, vt opinor, quàm per ablatiuum: vt in eo quod in Marco dicitur, Mittentes ſortes ſuper eis quis tolleret. Et in pſalterio, Sicut ablactatus eſt ſuper matre ſua. Tertiò ſuper, id eſt Pro vel propter: vt Super hac re non moueor. Virgilius, Nec ſuper ipſe ſua molitur laude laborem. Quemque laborare oportet ſuper fama tuenda. id eſt pro. In ſacris, Maius gaudium eſt angelis ſuper vno peccatore. id eſt propter vnum peccatorem pœnitentiam agentem, &c. vel ex vno peccatore, &c. Erant Ioſeph & Maria mirantes ſuper his quæ dicebantur de puero. id eſt de his, aut propter hæc, &c. Stupebant autem qui audiebant eum, ſuper prudentia & reſponſis eius. Multum laboraui ſuper promotione tui. Quartò pro præter (ſi Zendero credimus): vt Super his donis ſuperaddam alia. Nonnulla hîc bene collegit: in multis tamen errauit. vt quum dixit Sub pro Ante accuſatiuum habere: vt Sub noctem dixere vale. id eſt paulo ante noctem. Hinc mendoſe colligit recte dici, Sacerdos ſtat ſub altare. pro Ante altare.

Super aduerbium.

Super efficitur aduerbium, vbi caſum deſierit habere. Plaut. Hinc atque hinc ſuper ſubtérque premor anguſtiis. Capitur pro deſuper. Virg. Et ſuper è vallo proſpectant Troes. Et valde. Idem, His accenſa ſuper. id eſt accenſa valde propter hæc. Ponitur pro ſupereſt. Idem. Nec fuga iam ſuper. ſupple, eſt. Et pro Inſuper, & amplius Idem, Cui neque apud Danaos vſquam locus: & ſuper ipſi
Dardanidæ infenſi pœnas cum ſanguine poſcunt. Compoſitionem ingreditur, vt Superſedeo, &c.

Subter accuſatiuum ferè ſemper habet, ſiue quies fuerit, ſiue motus. Stathius,
Deſilit in campos qui ſubter mœnia nudos Aſſeruat manes. In lib. 3. Regum, Helias quum ſederet ſubter vnam iuniperum. Poëticè ablatiuum habet. Virgilius, —quum tamen omnes
Ferre libet ſubter denſa teſtudine caſus. Aduerbiaſcit apud Plautum, vt patet in Super.

Subtus, id eſt ſubter. Alexander putat vtrique caſui ſeruire, vt Subter. Valla dicit (ſubtus) ſolùm aduerbium eſſe. Et in ſacris, vbi videtur præpoſitio eſſe, dicit vitio ſcriptorũ (ſubtus) pro (ſubter) poni. vt retro pro poſt, foras pro extra, &c. vt in 2. lib. Regum, Dilatabis greſſus meos ſubtus me. Sic in Bibliis ſæpius. Si vera eſt Vallæ ſententia, non dubium quin mendum ſit in Tacito dicente, Obliquis ſubtus vndas ſaxis exterrita. Et in Seneca in Conſolatione ad Martiam, Subtus tot maria.

INSEPARABILES.

Di & dis ſeparandi vim habent: & componitur Di cum d, g, l, m, & i, atque u, conſonantibus: vt Diduco, digero, diluo, dimitto, diiudico, diuerto. Cum reliquis componitur Dis, vt Diſcupio, diſpono, &c. & cum i, vt Diſiungo. Ante f, mutatur ſ in f: vt Difficilis, diffundo, diffido. In (dirimo) mutatur ſ in r. Sed de mutationibus (Deo fauente) in Orthographia dicam. Dis primò ſeparat, vt Diſiungo. Secundò negat, vt Difficilis, diffido. Tertiò diuerſitatem notat, vt Diſſideo, diſcordo. Quartò ſignificat valde, vt Diſcrucior, diſcupio, diſpicio. Cælius Ciceroni, Omnia intima conferre diſcupio. Quintò ſignificat in diuerſas partes: vt Diſpono, diſſemino. Sextò Dis, id eſt male: vt Diſpereo. Di Græca dictio, id eſt duo aut bis, vt Diiambus.

Dis capitur ſexmodis.

Re per apocopen à Retro fit. Primò ſignificat retro: vt Reſpicio, regredior. Secundò ſignificat iterum, & iterum, ſæpéque: vt Reputo, renouo. Tertiò perfectionem ſignificat: vt Recognoſco. Quartò reciprocationem: vt Redamo. Quintò contrà: vt Reluctor, repugno, reſiſto. Sextò inde: vt Remoueo. Septimò valde: vt Redundo. Octauò longe. Virgil. lib. 3. Æneid. Italiam petere. & terras tentare repoſtas. Seruius ait repoſtas, id eſt longe poſitas. Nonò contrarietatem ſimplicis: vt Retego, quod tectum erat, denudo. Reſigno, quod ſignatũ erat, aperio. Recludo, clauſum patefacio.

Re capitur vndecim modis.

Decimò

Decimò diuerſam à ſimplici ſignificatione habet,non contrariam:vt Sciſco,id eſt ſcio aut cognoſco.

Reſciſco non ſignificat iterum ſciſco,neque ignoro: ſed occultius factum cognoſco & aduerto. Vndecimò nihil mutat; vt Repræſento, id eſt præſento. Ante vocalem interponitur d, vocalitatis gratia:vt Redeo, redamo. Sic in Pro : vt Prodeo, prodigo.

Am, id eſt circum : vt Amplector,amburo : vbi euphoniæ cauſa interponitur b.ſic in Ambages, ambio, ambeſus, &c.

Co & *con* idem ſignificant, ſcilicet cum & ſimul:vt Coniungo, cohortor. aliquando con pro contra capitur:vt Contendo. Tertio pro valde: vt Concrepo. Caſus præpoſitionis nonnunquam ſubauditur. Horatius, Ventum erat ad Veſtæ, ſubaudi, templum. Primo Machab. Ceciderunt Nicanoris. ſubaudi,de exercitu,&c. Niger ait, Præpoſitio ſemper vult caſum præpoſitionis cuius officio fungitur. Non auſim aſſerere hoc præceptum eſſe catholicè verum.

AN RICTE dicamus *De poſt ſtatantes*, de ſub pede, de prope fontes ? Licet nolim frequenter ſic loqui: tamen minimè eiuſmodi locutiones barbaras eſſe cenſuerim : quia ſimiliter loquuntur nonnulli magnæ authoritatis viri. Florus de bello Liguſtico, Sic de ſub alpibus. id eſt de ſub ipſis Italiæ faucibus gentes,&c.Cic.oratione 1.in Catilinam,Contuliſſe in antè diem quintum Calendarum Nouembrium. Vituperatur & ille loquendi modus : licet in ſacris habeatur & apud Oroſium, Præter hodie vſque ad nunc, ab heri, à deorſum, &c. Recte tamen dices cum Cicerone Ad pridie Calendas. Sub poſteaquam veni, &c. Cicero libro 2.ad Atticum, Ibi volo eſſe vſque ad pridie Calendas Maias. Sæpiſſimè ſimiliter loquitur. Balbus Ciceroni libro 9.ad Atticum, Sub poſteaquam noſtras rationes cum Oppio ad te dedi.

REGVLA VLTIMA DE GENITIVO, ET obiter de aliis caſibus pro aduerbiis loci, quam carentiam rectoris vocat Alexander.

Quæſtio ſi fiat per vbi, noménque prioris
Sit numeri , & proprium ſeu primæ ſiue ſecundæ:
In patrio dabo, quando locum deſigno minorem.
Militiæ, belli, atque domi, ſic ponis humíque.
Addimus interdum dictis, terræq; togæq;.

Propria nomina pagorum, & oppidorum (quæ minora loca dicuntur) primæ vel ſecundæ declinationis,ſingularis numeri, cum appellatiuis Militiæ, belli,domi, humi,terræ, & togæ,cum verbo vel participio, vbi quæſtio fieret per Vbi, ponentur in genitiuo pro aduerbiis loci. vt ſi quæreretur, Vbi eſt papa? Optimè reſpondebis, Papa eſt Romæ. Vbi ſtuduiſti? Studui Gandaui,Louanij,Mechliniæ, Antuerpiæ,&c. Vbi eſt ſegnis? Domi. Vbi eſt temerarius? Militiæ. Sic, Poma iacent humi. id eſt ſuper terram. Condo corpus terræ. id eſt in terra. Gratus principi belli togæq;. id eſt in bello & in pace. Da authoritatem. Horatius in epiſt. Me primis vrbis belli placuiſſe domíque. Sillius octauo de Varrone conſule temerario, Idem vt turbarum ſator atque attendere ſolers
Inuidiam prauúſque togæ, ſic debilis arte Belligera. id eſt, teſte Marſo interprete, vt erat prauus domi:ſic erat ineptus foris, & rei militaris penitus ignarus. *Toga* veſtis erat, qua Romani vtebantur in pace tantum. ideo pro pace capitur : vt Ille præſtans eſt belli togæq;. hoc per ablatiuum dicere poſſes. Plinius, Vt dubium ſit togáne an bello, præſtantior fuerit.

Nuntiatum eſt Romæ Gallos rebellare , per hanc regulam recte dicitur. Poteſt idem per accuſatiuum dici:quia motus ad locum latitat in verbo (*nuntio*). Per genitiuum, Nuntio Romæ. Tit. Liuius lib.5, Romæ eſt nuntiatum. de accuſatiuo. Idem lib.4, Nuntiatur Romam. Idem lib.1, Hæc nuntiant domum Albani. ſæpiſſimè ita loquitur. Salluſtius in Catil. Domi, militiæq; , mari atque terra præclara facinora fecit. Mari atque terra , vel terra maríque : id eſt per mare & terram. Frequens apud doctos, & elegans locutio eſt. Sic Tota vrbe, toto foro: pro Per totam vrbem, &c. Liuius lib.2, Manat tota vrbe rumor. Ruſticus diceret, Per totam vrbem loquuntur de hoc.

Cur dixiſti in regula propria nomina? Quia appellatiua ponuntur cum præpoſitione in ablatiuo: vt Vbi oras ? In templo. Herba creſcit in agro. Auia mea moratur in pago, auus in oppido.

Cur dixiſt. propria oppidorum & pagorum? Quia propria aliorum locorum, vt regionum, &c. ſtabunt in ablatiuo cum præpoſitione in: vt Petrus ſtudet in Francia. Bellum eſt in Ægypto, &c.

Argumentor, Dicit Cicero 1. de legibus, Cretæ in cupreſſetis Gnoſiorum & ſpatiis ſylueſtribus crebro inſiſtens. & Vitruuius, *Naſcuntur Cretæ*. ergo appellatiua carent in genitiuo rectore, ſiue vice aduerbiorum ponuntur. Reſpondeo, Iſta exempla ſunt admodum rara: & regula datur de frequentiori authorum vſu.

Argumentor, Dicit Cicero actione ſecunda in Verrem, Fuiſſe vnà cum iſto Sami. hic Sami in genitiuo loco aduerbij ponitur: & tamen Samos eſt nomen inſulæ. Reſpondeo, Licet Samos ſit nomen inſulæ, tamen Samum etiam eſt oppidum in ea inſula: quia in eadem actione dicitur oppidum Samum. Sic Rhodos, Gelria, Theſſalia: & plura alia ſunt regionum & oppidorum nomina: & ſecundum hoc diuerſo modo conſtruuntur.

Cur dixiſti primæ vel ſecundæ declinationis? Quia ſi eſſent tertiæ declinationis, ponerentur in datiuo vel in ablatiuo: vt Natus Carthagini, & aliquando Natus Carthagine.

Cur dixiſti numeri ſingularis? Quia ſi eſſent pluralis numeri, in datiuo vel ablatiuo ponerentur: vt Natus Athenis. Studet Parrhiſiis.

Cur dixiſti vbi quæſtio fieret per Vbi? Quia ſi fieret quæſtio per Quo, qua, vel vnde, non reſponderetur in genitiuo: vt Quo vadis? Vado Romam. non Romæ, &c. Argumentor, Vbi quæſtio fit per Vbi, non reſpondemus ſemper ſolum in genitiuo, etiam in propriis oppidorum primæ vel ſecundæ, &c. nam ſiquis roget, Vbi habitas? recte dicimus, Habito Romæ, aut Habito Romam. Similiter, Vbi condidiſti aurum? bene reſpondemus, Condidi domi: vel per accuſatiuum, Condidi domum. Plaut. in Aulul. Ibo, & hoc condam, domum. Si ordines, Ibo domum, vt hoc condam: aliud afferam ex eadem comœdia, Credo iam illum inaudiuiſſe mihi eſſe theſaurum domum. id eſt domi. Reſpondeo, Habito genitiuum habere poteſt per hanc regulam: vt Habitat ſoror mea Gandaui. & accuſatiuum per regimen: quia eſt frequentatiuum ab Habeo. ſed ſic melius interrogamus, Quam vrbem habitas? Romam, Gandauum, &c. Ad exempla vel teſtimonia ex Plauto reſpondeo, Illa perquam vetuſta ſunt, nec niſi parciſſime imitanda. ideo contra regulam non ſunt, quæ datur de frequentiori doctiſſimorum vſu. Poſſet contra regulam formari argumentatio de (humi): quia reſponderi poſſe videtur ad interrogationem factam per Quo: vt Deiecit humi vultum. ſed concedimus Humi, in genitiuo etiam locum habere, vbi ad locum motum ſignificamus: ſed non poſſunt omnia tradi verſu.

Habito quotuplicem conſtructionem habet? Quadruplicem. Primò habet caſum per carentiam rectoris: vt Petrus habitat domi meæ. Paulus habitat ruri. Cic. pro Sexto Roſcio, Ruri ſemper habitarit. Sic *Habito Romæ*. Habito Tyburi, &c. Secundo regit accuſatiuũ, vt primitiuum Habeo. Varro, Hoc modo antiquos ſecundis rebus Cumas habitaſſe. Virgil. Habitarunt dij quoq; ſyluas. Idem, O tantum libeat mecum tibi ſordida rura, Atque humiles habitare caſas, & figere ceruos. Seruius ait ſic rectius dici, quàm In caſis. Tertio habet ablatiuum cum præpoſitione in. Cic. pro M. Cælio, In ædiculis habitet. Quartò ablatiuum capit per ſubauditionem præpoſitionis in. Virg. Lucis habitamus opacis. hoc eſt in lucis. Hæc ſubauditio in nonnullis aliis reperitur. Iuſtinus lib. 6, Cypro exulabat. id eſt in Cypro. Cicero pro domo ſua, Domo me contineo. id eſt in domo. Virgil. 3. Georg.

Hunc quoque, vbi aut morbo grauis, aut iam ſegnior annis

Deficit, abde domo. Seruius ait Abde domo, id eſt in domo. Nam ſi aduerbialiter vellet loqui, domi diceret. Sueton. in Domit. Natus eſt regione vrbis ſexta. id eſt in regione. Ouid. Suſtinet inuidia triſtia ſigna domo. id eſt in domo. Tale eſt, teſte Seruio, illud Virgilij 4. Æneid. Non Libyæ, non antè Tyro deſpectus Hiarbas. Idem in 1, Regna Tyri germanus habebat. hic Tyri aduerbium eſt teſte Seruio: aut nomen loco aduerbij, vt ego ſentio. Cæterùm pace Seruij Tyro non eſt ablatiuus, pro in Tyro: ſed datiuus rectus à deſpectus: vt Deſpectus Libyæ & Tyro. id eſt à Libya & à Tyro: hoc eſt à Libybus & Tyriis. veluti, Neronem odit Roma. id eſt oderunt Romani. Sic docti dicunt, Virgilius 1. Æneidos, &c. pro in primo: licet Regius derideat. Similiter excuſatur, licet nolim imitari illud de Paulo in actibus apoſt. Natus Tharſo Ciliciæ: nutritus autem in iſta ciuitate. id eſt in Tharſo.

Humi quotuplicem conſtructionem habet? Duplicem. Prius cum verbo quietis aut motus non exterioris capitur pro in humo, vel ſuper humum, vel intra humum: vt Semino triticum humi. id eſt in humo, vel intra humum. Columel. Cumuliſque exaggerantur, vt latius ſeſe frutex humi diffundat. id eſt intra humum. Aliquando per ablatiuum loquimur: quia ſubauditur (in) ſed fere cum adiectiuo: & ſic per genitiuum non liceret loqui. Columel. Nec denſa naſcitur humo. Idem,

Non

Non vt pinguiſsima vel macerrima iacitur humo. De genitiuo iterum Virgil. Qui legitis flores,& humi naſcentia fraga. Horat. Serpit humi tutus nimium,timidúſq; procellæ.id eſt ſuper vel per humum. Nec dicam tamen tranſeo humi,teſte Lanciloto. Secundo (humi) conſtruitur cum verbo motus ad locum. Boëtius primo de Conſolatione, Deiecit humi mœſtior vultum. Virg.1. Æneidos, Nec prios abſiſtit, quàm ſeptem ingentia victor Corpora fundat humi. Et alibi, Procumbit humi bos. Iuuenalis. Satyra 8, Stratus humi palmes viduas deſyderat vlmos. Statius, Sternet humi populos,miſerúmque exhauriet orbem. Dicimus ergo, Iacimus humi, & Iacio ſemen in humum. Ouid. Vipereos dentes in humum pro ſemine iactos. Curtius, Plura in humum innoxia cadebant. Tacitus, Proiectos in humum.

Quomodo dicendum eſt, Vado humi, an Vado humum? Neutrum dicendum eſt,vt ego opinor: quia licet ponatur humi cum Sternit,deiecit,& paucis forſan aliis:non tamen cum Vado, venio, & aliis multis: quia vſus authorum non approbat. Humum autem per accuſatiuum,& humo per ablatiuum carere rectore ex doctis probare nequeo:licet Alexander aſſerat. Sic militię in ſolo genitiuo, rectore caret, teſte Sulpitio. Nec habeo quicquam cur illi refrager. dic ergo Vado ad humum, Proficiſcor in militiam.

Quæ eſt differentia inter Condo terræ,& Condo terra? Differẽtia teſte Badio eſt hæc: *Condo terræ*, id eſt Intra terram, in ipſo elemento. Condo terra, vbicunque, etiam in ſummo aëre, Virgilius, Condidimus terræ,&c.

Domi & domus genitiui quomodo differunt? Domi locum ſignificat vbi domus locatur,& ferè ſemper caret rectore? vt Sum domi. Domus ædificiũ ipſum ſignificat, nec vnquã loco aduerbij ponitur: vt Feneſtra domus: Fregit tectum domus. Domus meæ imperium teneo. id eſt familiæ meæ. Domi meæ imperio egent. id eſt in domo mea. Domus pro familia aut tota gente aliquando capi, ſunt qui negent: quos errare Calepinus oſtendit. Item Sum domi, non autẽ Sum domus. Domi aliquando ſignificat in vrbe, aut in pace. Cice. circa finem ſecundi Offic. Præterea quibuſcunque rebus vel belli, vel domi poterunt, rempublicam augeant imperio, agris vectigalibus.

Cur dixiſti domi ferè ſemper rectore carere? Dixi ferè, quia aliquando regitur. Terentius in Eunucho, Sanga (vt fortes decet milites) domi focique fac viciſſim memineris. Plautus in Trinummo, Non fugitiuus hic homo commeminit domi. In Amphit. Vt ſalui potiremur domi. In eadem, Tui me neque domi diſtædeat. his iuuentis vtemur. Non tamen dicemus, Feneſtra domi, ſed feneſtra domus,&c. *Domi aliquãdo regitur.*

Quid eſt *Carere rectore*? Eſt nomen ſine præpoſitione etiam ſubaudita pro aduerbio loci poni: vt Viuo Gandaui. Romæ quid faciam? Contineo me ruri. Vado domum,&c. Vtrum carentia rectore nomina dicenda ſunt, an aduerbia? Nomina aliquid de aduerbiorũ natura retinentia. Quî id doces? Nam admittunt adiectiua: vt Sum domi meæ: Viuo Athenis tuis. id mera aduerbia nunquam facerẽt. nec admittunt quæcunque adiectiua: quia non dicimus, Sum domi pulchræ: ergo non ſunt mera nomina. ſed media quædam inter nomina & aduerbia. Cõcinit mihi cum valla Calepinus Donatus & Seruius negant quoquam modo dici nomina. Illi ſuam habent opinionem, nos noſtram, quæ adiectiua his iungantur, pòſt dicam. *Carentia rectore manent nomina.*

Si ternæ nomen fuerit, numerí ve ſecundi,
Cum ruri dabitur terno aut ſexto: mage terno.

Nomina propria oppidorum aut pagorum tertiæ declinationis, aut pluralis numeri, vbi quæſtio fieret per Vbi, ponuntur pro aduerbiis loci in datiuo vel ablatiuo, elegantius autem in datiuo cum appellatiuo Ruri: vt Terentius natus eſt Carthagine: & elegantius, Carthagini. Ille ſtudet Tyburi per datiuum eleganter: nec inepte Tybure per ablatiuum. Sic exercitus eſt Vernoni, aut Vernone,&c. Studes Athenis. Tarquinius vixit Gabiis, &c. Iohannes eſt ruri. multò melius quàm per ablatiuum eſt rure.

Quomodo probas elegantiorem locutionem eſſe per datiuum? Quia Seruius Grammaticus doctiſſimus dicit apud Horatium ablatiuum pro datiuo poni: Romæ Tyburamem, ventoſus Tybure Romã, & apud Virgilium, Aulide iuraui. & apud Ciceronẽ, Quum tu Narbone menſas hoſpitum conuomeres. Quid ſi Seruius errauerit, vt in pluribus, vt Beroaldus oſtendit? In hoc præcepto Seruiũ non erraſſe, probo authoritate doctiſsimorum, qui per datiuum perſæpe loquuntur. Sueto. Lentulus Getulicus Tyberi genitum ſcribit. Plinius. Quum ſpectare antiqui moris ſupplicium Tyburi

concupiſceret. Apul. in Flo. Igitur nemo Carthagini proconſulum diutius fuit. Plaut. in prol. Caſ. Atq; hoc fieri in Græcia & Carthagini. Copulantur hic diuerſi caſus: quia regimen variatur. Si adiectiuum apponatur, potius per ablatiuum loquar. vt Virg. 4. Æneid. -Tyria Carthagine qui nunc Expectat. Seruius ait Carthagine pro Carthagini. Ego etiam in proſa nollem dicere Tyria Carthagine expectat. Amplius de datiuo. Plaut. in Ciſt. Fuêre Sicyoni iam diu Dionyſia. Cic. 17. ad Atticum. Conuento Antonio Tyburi. In eodem, Sextum nuntiauit cum vna ſolùm legione fuiſſe Carthagini. Idem pro lege agraria, Arbitrabantur Corinthi & Carthagini non defore qui illa reſtituerent. Hic diuerſi caſus copulantur: quia regimen variatur. Liu. 21, Quæ Romæ, quæque Carthagini acta. Idem lib. 5, Neglectum Anxuri præſidium. Teren. Ruri ſeſe continet. Colum. Ruri moretur. Licétne dicere, Petrus natus eſt Tyburte. Pater *eſt rure*, per ablatiuum? Licet certe: ſed elegantior cenſetur loquens per datiuum. Da authoritatem de ablatiuo. Dabo primò de ablatiuo Rure. Tit. Liu. 38, Scipio vitam Literni egit ſine deſyderio vrbis: morientem rure eo ipſo loco ſepeliri ſe iuſſiſſe ferunt. Idem libro ſeptimo, Rure & procul cœtu hominum iuuentutem egiſſet. Columella, Iam eo rure, quod paſcuo caret, poteſt contineri. Perſius, -rure paterno Eſt tibi far modicum.

Neutrum propter adiectiuum vellem aliter dicere. Hora. Quinque dies tibi pollicitus me rure futurum. Cic. 13. ad Attic. circa finem, Quam equitem rure eſſe arbitror.

Propria tertiæ in e ablatiui. De propriis in ablatiuo vbi quæſtio fieret per Vbi. Cicer. de Senectute, Lacedæmone eſſe honeſtiſſimum domicilium ſenectutis. Idem tertio de Natura deorum, Sepultos eſſe dicit Lacedæmone. Pompeius ad Ciceronem libro octauo ad Atticum, Partim Sulmone collocauit. Sueton. in Augu. Octauum & decimum Tarracone iniit. Plin. lib. 35. cap. 10, Effectum eſt Sicyone primùm: deinde & in tota Græcia. Cæſar 7. de bello Gal. Ipſe Bibracte hyemare conſtituit. Plin. libro 9. cap. 8, Puerum Alexander Magnus Babylone Neptuni ſacerdotio præfecit. Idem libro 2, cap. 78, Primus horologium quod appellant Sciotericon, Lacedæmone oſtendit. Idem lib. 13. cap. 22, Babylone ſeritur. Iuſtinus libro. 5, Nuntiatur Lacedæmone in bellum Athenienſes exarſiſſe. Liuius, Nati Carthagine, ſed oriundi à Syracuſis. Idem, Crotone nec conſilium vnum inter populos erat, nec voluntas. Idem, Morari Carthagine ſtatuerat. Et, Quoad Carthagine morati ſunt. Diutius ibi quàm Carthagine vixerũt. Idem, Nuntiatum Fruſinone infantem natum quadrimo parem. Et Conciliũ de iis Carthagine erat. Et Sicyone datum iis eſt concilium. Et, Nolite ad veſtras leges atque inſtituta exigere ea, quæ Lacedæmone fiunt. Sic alibi ſæpiſſime apud eundem inuenies, vtrunque ergo rectum eſt, Terentius natus Carthagini, & natus Carthagine. Demus tamen doctiſsimo Seruio per datiuum locutionem eſſe lepidiorem.

Quędam in datiuo ponuntur pro aduerbiis temporis: aut verius ſunt aduerbia temporis. *Tempori*, id eſt tempeſtiuè. *Luci*, id eſt per diem. *Veſperi*, id eſt veſpere, circiter noctem. Terẽt. in Heaut. Nunquam tam mane egredior, neq; tam veſperi domum reuertor, quin te in fundo conſpicer Fodere. In hymno, Te mane laudum carmine, te deprecemur veſperi. Huic ſi adiectiuũ iungas, adhuc in i poteſt deſinere. Plin. 6. epiſt. Summo veſperi abeuntibus nobis. Plau. in Amph. Non ſatis tempori. Et in Captiuis, Venturus tempori. Ibidem, Venias tempori. Gel. lib. 11, cap. vlt. Si modo id luci feciſſent.

Sunt qui dicant Veſperi in dictis orationibus eſſe genitiui caſus: ſunt qui datiui. ego puto aduerbium eſſe Veſperi & veſpere. vt Heri & here. Et ſi nomen eſſe velis: potius erit datiui caſus, vt tẽpori, quàm genitiui: quia per tertiam hic veſper veſperis, tam pro ſtella, quàm pro tempore dicimus. Plin. lib. 2. nat. Hiſto. Suus quidẽ cuique color eſt: Saturno candidus, Marti igneus, Lucifero candens, Veſperi refulgens. Simile his eſt *Sorti*, pro per ſortem. Virgil. Sunt quibus ad portas cecidit cuſtodia ſorti. Aduerbium eſt vt Veſperi. teſte etiam Georg. Valla. lib. 32. cap. 19. Plaut. in Caſi. Sorti ſum victus. Nota bene, vt ſimiliter loquaris. Cuius caſus eſt Veſpere apud diuum Matthæum, *Veſpere autẽ Sabbathi*, quæ luceſcit in prima Sabbathi, venit Maria Magdalena, & altera Maria videre ſepulchrũ? Ablatiui, aut aduerbium: antecedens autem relatiui (quæ) ſubauditur ſic, teſte Radio: Veſpere autem Sabbathi eius diei, quæ luceſcit. Alexãder & Nicolaus Lyra dicunt Veſpere eſſe genitiui caſus: quod mihi non placet.

Tu ſextum caſum, ſi quando per vnde rogaris,
Aut qua, reſponde. Si per quo, ponito quartum
In propriis: quibus vſque cupit rus cum domus addi.

Nomina

Nomina propria oppidorum aut pagorum, vbi quæſtio fieret per vnde, aut per qua, ponuntur pro aduerbiis loci in ablatiuo ſine præpoſitione, cum duobus appellatiuis Rus & Domus: vt Vnde venis? Venio Roma, Tybure, Lutetia, Lugduno, rure, domo. Terentius, Timeo ne pater iam rure redierit. Qua ibis Gandauum? Neoportu, Cortraco. Qua ibis Romam? Colonia, &c. Sed hic per præpoſitionem ſæpius loquimur propter amphibologiam vitandam.

SI PER quo, ponito quartum. Senſus eſt, Nomina propria oppidorũ vel pagorum, vbi quæſtio fieret per quo, ponentur ſine præpoſitione in accuſatiuo cum appellatiuis rus & domus: vt Quo vadis? Vado Gandauum, Brugas, Bergas, Remos, Parrhiſios. Declinabis hæc, ſi recte velis loqui, vt in heteroclitis probaui. Apud Cæſarem Parrhiſij & Remi dicuntur ipſi homines. oppidum Parrhiſiorum eſt Lutetia. Cæſar 6. de bel. Gal. Conſilium in Lutetiam Parrhiſiorum transfert. Idem 2. de bel. Gal. Remi qui proximi Galliæ in Belgis ſunt. Ibidem, Lectius Remus, id eſt Remenſis.

Cur dixiſti propria oppidorum aut pagorum? Quia appellatiua aut propria regionum ponuntur in accuſatiuo cum præpoſitione Ad: vt Vado ad vrbem, ad Aſiam, &c.

Argumentor, Et oppidorum propria cum præpoſitione recte ponuntur: vt Vado ad Romam: & appellatiua & regionum nomina ſine præpoſitione: ergo tota regula eſt friuola. Primùm probo per Ciceronem, Eo die Verres ad Meſſanam venturus erat. Secundùm probo per Apuleium 2. Metamorph. Hoſpitium defeſſi rediremus. pro ad hoſpitium. Tertiùm probo per Virgilium, Italiam fato profugus Lauináque venit Littora.

Reſpondeo, Regula noſtra datur de arte, & de frequentiori doctiſſimorum vſu: ſed artem plerunque confundit authoritas, teſte Seruio. Vnde ait in illud Æneid. 1, Italiam fato profugus Lauináque venit Littora. Ars exigit vt ciuitatum nominibus præpoſitionẽ non ponamus: reliquis autem ponamus: ſed plerunq; vſurpant authores contrarium. Nam & Cicero, Eo die Verres ad Meſſanam venturus erat, dixit: & hic Maro Italiam, & non ad Italiam. hæc Seruius. Sic Virgilius in Bucolicis,
At nos hinc alij ſitientes ibimus Afros:
Pars Scythiam, & rapidum Cretæ veniemus Oaxem. Suet. in Auguſto, Ab Actio quum Samum inſulam in hiberna ſe recepiſſet. Apul. 7. Metam. Læti & gaudentes ciuitatẽ reuenimus. Et lib. 8, Ciuitatem quandam populoſam & nobilem iam feſſi peruenimus. Cæſar 2. de bel. ciu. Varro quum itinere conuerſo ſe Italiam venturum promiſiſſet. De propriis cum præpoſitionibus iamiam dicam.

Barbarus haud fies apponens præpoſituras.

Siquis contra regulas dictas, doctiſſimos parce imitetur, vbi vſurpauerunt contrarium: aut præpoſitionem omittendo vbi regula exigit addi: aut addendo vbi regula exigit vt omittatur: non cenſebitur barbarus. verbi gratia regula exigit, Vado domum. Virgil. Ite domum ſaturæ, venit heſperus, ite capellæ. Terent. Ego cum filio rus ibo. Ouid. Quo ruitis? veſtras quiſque redite domos. Sic non dicitur, Venimus domibus. nec Sumus domorum aut domuum. nec Imus rura, &c. Aliquando tamen teſte Valla, inuenimus, Vado ad domum: vt Sum in domo. pro Sum domi. hoc, inquit, grammaticum eſt. illud Latinitatis & elegantiæ. Quintil. libro 5, In domo furtum factum ab eo qui domi non fuit. Solent indocti, quicquid contra grammaticorum regulas reperitur, tanquam aconitum aſpernari: & ſiquid contra regulam afferatur, dicunt valde rarum eſſe, & licenter dictum. Hanc euaſiunculam vix habere iam poterunt, quia valde multa notaui: quæ nec aſpernaberis, nec affectabis: ſed parce vtêris his & ſimilibus. Sulpitius ad Ciceronem, Quum ab Athenis proficiſci in animo haberem. Liuius de bel. Maced. Ab Lariſſa deceſſit ad Demetriadem. Gellius in principio deciminoni, Nauigabamus à Caſſiopea ad Brunduſium mare Ionium. Hirtius de bel. Gal. Ab oppido Bibracti proficiſcitur. hoc excuſatur, quia connectitur appellatiuum. Et ſic tamen etiam ſine præpoſitione reperio. Iuſtinus 13, Pictuam vrbem conceſſit. Liuius, A Præneſte profectos. Idem in ablatiuo per ſecundam vocalem chære dixit. Idem libro 2, Pedum cepit, poſtremum ad vrbem à Pedo ducit. Et libro 4, Legati ab Ardea veniunt. Et libro 6, Profectus ad Sutrium. Idem alibi, Ad Soram inde rediens. Ad Fregellas pergit, ad Longulam peruenit, ad Meuaniam perrexit, ad Romuleam pergunt, ad Luceriam ducere legiones, à Delphis Romam rediit, ad Lacedæmonem ducere, à Corintho veniens, Iulium ad Demetriadem præmiſit, receſſit ad Demetriadem, ad Demetriadem profectus. ad Limneum ire placuit, Legatus ab Roma venit, ad Pergamum ducit. Cicero act. ſexta in Verrem, Ad Meſſanam tranſire poſſent. Idem primo Academic. Veniſſe eum de Roma. Idem libro 8. ad Atticum, Ad Capuam vel ad Luceriam iturus putabatur. Salluſtius in Iugur. Ad Thalam proficiſcitur.

Propria oppidorũ cum præpoſitionibus.

In eodem, Ad Thalam perueniunt. Idem, Tendere ad Capſam, & portas obſidere iubet. Idem, Marius ad Zamam peruenit. Plautus in Capt. Vendidit in Aulide. Recte igitur dicitur, Eo ad Romam, Ve 11o de Roma, &c. ſed frequentius, Eo Romam, Venio Roma. maximè autem ad dicere poſſumus, vbi locum proximum ſignificamus, vt Hoſtes venerunt ad Gandauum. id eſt ad locum Gandauo proximum: non autem Intrauerunt Gandauum: & ſic frequenter in exemplis Liuij capitur præpoſitio (ad). Vbi præpoſitio abeſt. Iuſtin. libro 6, Lacedæmona proficiſcuntur. Notetur in proſa accuſatiuus Græcus. Liuius, Romam quum ſcripſiſſet. Sic, Scripſi Louanium ad amicum meum. Peto forum, templum, Romam, &c. Regimen eſt.

Simile carentiæ rectoris eſt, Eo *Inficias*. id eſt nego. Venio *Suppetias*. id eſt ad auxilium. Hirtius de bello Africo, Suis ſuppetias occurrit. In eodem & in Cæſare inuenies, Suppetias mittit. id eſt venit, &c. Virgil. Viuentes rapit *Inferias*, quos immolet vmbris. sed tñ vt simplex ponitur,

Compoſitum nomen nolunt rectore carere. quandoq; legetur

Grammatiſtæ negant nomen compoſitæ figuræ poſſe ſine præpoſitione poni pro aduerbio loci: quia male dici putant, Iohannes iuit Montem peſſulanum, Gerardimontem, &c. Ego vero rectiſſimè dici aſſero: quia ſi vera eſſet grammatiſtarum regula, non tacuiſſet de hac re Priſcianus, Donatus, Seruius, &c. nec ipſe Alexander. Præterea in Græcis manifeſte hoc falſum eſt, vt Neapolis, Nicopolis, Conſtantinopolis, &c. Præterea apud doctiſſimos inuenio nomina Latina compoſitæ figuræ, aut orationes carere rectore: vt ſunt noua Carthago, Theanum ſidicinum, Nouum comum, & plura. Cicero libro 8. ad Atticum, Capuam veni eo ipſo die quo tu Theano ſidicino es profectus. In eodem, Theanum ſidicinum veniſſem. Sueton. in Cæſare, Retulit etiam vt colonis, quos rogatione Vatinia Nouum comum duxiſſet, ciuitas adimeretur. Idem in Galba, Carthagine noua conuentum agens tumultuari Gallias comperit. Titus Liuius Carthaginem nouam in hiberna eſt deductus. Idem, Legione Theanum ſidicinum præmiſſa. Sic Lancilotus recte dixit, Quorum multi ſunt Regij lepidi. Dicimus autem, *Regium lepidum* ex duobus rectis, authore Cornelio Tacito clariſſimo rerum Romanarum ſcriptore, aut *Regium lepidi* ex recto & obliquo: authoribus Plinio & Ptolemæo. Teſtis eſt huius r i Lancilotus in præfatione operis ſui.

Rectore carẽtibus vix adiectiua iũguntur.

VTRVM NOMINIBVS carentibus rectore liceat adiectiua iungere? Vix, niſi domi domum domo: cui recte adduntur Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, alienus: vt Paraſitus libentius cœnat domi alienæ quàm ſuæ. Bene etiam dices, Venio domo Petri, &c. in reliquis rariſſime adiectiua iungimus. Cicero ad Atticum lib. 16, Malo cum timore domi eſſe, quàm ſine timore Athenis tuis. Florus in primo epitomate, Succeſſit Romulo Numa Pompilius, quem Curibus Sabinis agentem vltro petiuere ob inclytam viri religionem. Titus Liuius lib. 22, Capuam flectit iter luxuriantem longa fœlicitate ac indulgentia fortunæ. Ouid. Atque aliquis doctas iam nunc eat inquit Athenas. ſed hoc excuſari ſolet propter verſum, vt apud Virgilium, Sitientes ibimus Afros. Propertius præpoſitionem adiecit, Magnum iter ad doctas proficiſci cogor Athenas. Ergo licet recte dicamus, Sum domi tuæ: non tamen, Sum domi pulchræ, &c. Cicero, Nónne malis ſine periculo domi tuæ eſſe, quàm cum periculo alienæ? Plautus, Quid tibi negotij eſt domi meæ?

Rectore carens refertur aptè à relatiuo nomine aut pronomine.

FITNE APTE relatio per nomen aut pronomen relatiuũ ad nomina carentia rectore? Etiam: vt Sum Romæ, quæ vrbium excellentiſſima eſt. Cicero ad Lentulum, Tecum claſſe atque exercitu proficiſci Alexandriam: vt eam cum pace præſidiiſque firmaris. Lentulus Ciceroni de Dolobella, Nulla alia re confiſus Laodicæam, quæ eſt in Syria, ad mare ſe contulit. Nunc de aduerbiis loci dicendum eſt: de quibus nonnihil in rudimentis diximus.

INTERROGATIVA LOCORVM.

Quid quærit *Quo*? Ad quem locum. Quid *Qua*? Per quem locum? Quid *Vbi*? In quo loco. Quid *Vnde*? De quo loco, vel à quo loco. Quid *Quorſum*? Quem locum verſus. Quid *Quouſque*? Vſque ad quem locum. & quàm longe: vtque vulgus loquitur, quàm remotè.

Quot modis capiuntur quo, Qua, vbi, & vnde? Tribus. Primo interrogatiue: vt Quo iter eſt tibi? Gandauum. Cicero lib. 3. ad Atticum, Nobis iter eſt in Aſiam. Qua itur ad forum? Per cœmeterium diui Martini. Vbi eſt Deus? Cùm bonis. Vnde aduehitur nobis piper? Ex India. Secundò relatiue, vt Vado illuc, quo abiit Petrus. Ibo qua tu. Illic Deus eſt, vbi pax eſt. Venio foris, vnde & tu. Tertio infinite: vt Neſcio quo abiit homo, &c.

Quot modis reſpondemus ad Quo, qua, vbi, & vnde? Tribus. & quarto modo ſolum ad Quo.

Primò

Primò per regulã carentiæ. Quo vadis? Gandauum. Qua? Cortraco. Vbi habitas? Cominij. Vnde venis? Louanio.

Secundò per nomina ſine carentia: vt Quo abis? Ad fontem. Qua? Per pratum. Vnde? Ab vrbe, Vbi eſt fons? In pede montis.

Tertiò per aduerbia: vt Quo fugis? Huc. Qua ibis? Hac. Vbi es? Hic. Vnde venis? Hinc.

Quartò ad Quo reſpondemus per ſupinum vel per gerundium, aliquando etiam per infinitiuũ: ſed minus apte: vt Quo vadis? Piſcatum, aut ad piſcandum. Et in ſacris, Vado piſcari. Nónne ad Vnde reſpondetur ſupinum in u? vt Vnde venis? Lectu. Vix: aliquando tamen videntur docti ſic loqui: ſed nondum auſim imitari: adeo illum modum omiſi. Poſſúntne hæc totidem modis referre? Etiã. Exẽpla facile fient: vt Vado Gandauum, quo præceſſit pater. Qua itur Aloſtum? Vbi habitat ſoror mea? Vnde tu venis? Virg. Inferétque deos Latio, genus vnde Latinũ. id eſt à quo Latio. Et Sueton. in Augu. Obſeſſa Alexandria, quo Antonius cum Cleopatra confugerat, breui potitus eſt. Cicero pro Rabirio, Venire in eum locum, vbi parendum eſt. Idem, Noſti fundum quo venimus. Virg. lib. 6. Dirigite in lucos, vbi pinguem diues oppacat Ramus humum. Nec loci nomen ſolum referunt, ſed etiam nomẽ perſonæ. Terentius in Eunucho. Mercator hoc addebat, è prædonibus vnde emerat, ſe audiſſe. id eſt à quibus emerat. Horatius, Contra Leuinum Valeri genus, vnde ſuperbus Tarquinius. id eſt à quo genere.

Quot modis capitur Quo? Sex. Primò eſt aduerbium loci: vt Quo vadis? Capitur autem tripliciter: Interrogatiue, relatiue, & infinite, vt dictum eſt. Secundò Quo ſignificat quanto: vt, Quò ditior, eo ſuperbior. Tertiò pro (vt) coniunctio eſt. Plin. Neque enim id feci quò tibi moleſtus eſſem. *Quo ſex modis.*

Quartò aduerbium eſt pro Quare. teſte Donato. Terentius, Quo æquior ſum Pamphilo. Quintò Quo aduerbium, id eſt ad quid, vel in quem vſum. Horatius, Quo mihi fortunam, ſi non conceditur vti. in Iſaia, Quo mihi multitudinem victimarum veſtrarum? Sextò Quo eſt ablatiuus: vt Non eſt baculus, quo te feriam.

Quot modis capitur Qua? Quatuor. Primò eſt aduerbium loci, & capitur interrogatiue, relatiue, & infinite. Virgilius, Dic mihi qua ſit iter. Secundò Qua aduerbium, id eſt inquantum. Seneca, Hominem quippe qua animal eſt, moueri ſenſu oportet. Tertiò partim, vt apud Plautum in Aſinaria, teſte Baptiſta Pio: Qua me, qua vxorem, qua tu ſeruum Sauream circunduce, &c. id eſt partim me, &c. Plinius, Medium tempus diſtentum impeditúmque, qua officiis maximis, qua amicitia principum egiſſe. Quartò eſt ablatiuus: vt Qua ratione potes hoc defendere? *Qua quatuor modis.*

Quot modis capitur Vbi? Tribus. Primò eſt aduerbium loci, & capitur interrogatiue, relatiue, & infinite: vt Vbi audiſti? Habito vbi indoctorum detractione miſere vexor. Scio vbi tu perpetraſti ſcelus. *Vbi tribus modis.*

Secundò eſt aduerbium temporis pro poſtquam. Virgilius, Hæc vbi dicta dedit.

Tertiò eſt aduerbium temporis pro Quando. Teren. in Andria, Vbi voles acceſſe.

Quod modis capitur Vnde? Quatuor. Primò Vnde eſt aduerbium loci, & capitur interrogatiue, relatiue, infinite: vt Vnde venis? De foro. Vnde nuper veniſti? Scio vnde venias. Secundò Vnde id eſt à quo & iungitur ſine medio ablatiuo. Virgilius libro octauo, Qui genus, vnde domo? id eſt ex qua domo. Seneca in Conſolatione ad Albinam, Vnde domo quæque ſit quære. Q. Sidonius, Hæc relinquamus, ſidque vnde cauſa ſermocinemur. id eſt à qua cauſa. Tertiò Vnde, id eſt ad quid. Terentius in Eunucho Vnde petitur aurum. Quartò Vnde, id eſt quo iure, teſte Lanciloto. Virgilius, Vnde etiam templo Triuiæ lucíſque ſacratis Cornipedes arcentur equi? In compoſitione cum numeris ſignificat vno dempto: vt Vndeuiginti, id eſt vno dempto de viginti, ſcilicet nouemdecim: & poteſt eſſe quintus modus. *Vnde quatuor modis.*

ADVERBIA AD LOCVM.

QVAE ADVERBIA reſpondentur ad Quo? Huc, illuc, iſtuc, intro, foras, eo, eodem, alio, aliquo, quoquo, quolibet quouis: quæ differunt vt quiſque, quiuis, quilibet: veluti quodam, aliquo, quopiam, vt quidam, aliquis, quiſquam. Ita dices de omnibus ſimiliter compoſitis, ſiue reſpondetur ad Quo, ſiue ad qua, ſiue vbi, ſiue vnde, vltro, citro, peregre, vſquam, nuſquam, quoquo. quocunque, ſupra, infra, vel ſuperius, inferius: vt Quo abis? Quo aufugis? Quo ſe nunc proripit ille? In Luca, Amice aſcende ſuperius. Veni huc. id eſt ad me. Eamus ad me: pro ad domum meam, pulchrè dicitur. Terentius in Andria Egomet continuo ad Chremetem. id eſt ad domum Chremetis, Idem,

Eamus nunc intro. male diceretur, Eamus intra, aut intus. Idem, Exi foras celeſte. Ne dicas Vade extra. nec Vade foris, nec Vade ad foras. Sicut non dicitur, Venio de foris, ſed Venio foris: licet in Biblijs aliter legatur. Donatus, De intus, & de foris ſic nõ dicitur quomodo Ad foras & In foras. Debet legi ſine interrogatione (quomodo) id eſt quẽadmodum non dicimus Ad foras, vel In foras. Seneca dixit pro Intus aut intra, intro: niſi ſit mendũ in lib. 2. de ira: Qualem intrò putas eſſe animũ eius, cuius extrà imago tam fœda eſt? Adſum aliquando ſignificat accedo & ſic dicimus *Adeſdum*. Virgil. Huc ades ô formoſe puer. Georg. Valla vult antiptoſin eſſe: licet tamen omnibus: & ſic ornate loquemur. Teren. in Adelp. Dum hæc ileſcunt turbæ, interea in angulum aliquo abeam. Ornatius dixit, quàm ſiquis diceret, Interea in angulum aliquem habeam.

Vltro citróque, huc illud. Quint. Iuuenis ſolet vltro citróque commeare. Iungimus etiam verbis quietis Cicero, Multis verbis vltro citróque habitis: ille nobis conſumptus eſt dies: ibo alio id eſt ad alium locum, nuſquam, vſquam. *Peregre* etiam ſignificat in loco, & de loco. Forſan etiam per locum. In euang. Homo quidam peregre proficiſcens. id eſt longe extra patriam ſuam. Plautus, Quia nos eramus peregre, tutatus eſt domum Idem, Herus aduenit peregre. Pro Huc, poëtice *Hac* dicimus. Virg. lib. 8. Æneid. Hoc tunc ignipotens cælo deſcendit ab alto. Sic & *iſto* pro iſtuc. Plau. Neque iſto redire his octo poſſem menſibus. Sic iſtuc rei poëticum eſt, vt iſthic, iſthæc, iſthoc. *Illo* pro illuc etiam oratores dicunt. Cic. lib. 1. Epiſt. fam. Illò ſi veneris. Tacitus, Illò propinqua veſpera tribunus venit. Lancilotus dicit Subtus ſignificare ad locum, in loco, per locum, & de loco. Vtrunque, neutro, ad locum ſignificant teſte Sulpitio: non tamen Vtro pro ad vtrum locum dicimus. teſte Lanciloto: nec nullo: pro ad nullum locum, ſed nuſquam.

ADVERBIA PER LOCVM.

QVAE ADVERBIA reſpondẽtur ad Qua? Hac, illac, iſtac, vſquam, nuſquam, intus, foris, recta & compoſita à Qua: vt quaqua, quaque, qualibet, ſiqua, nequa aliqua, cum alia, vtraque, teſte Sulpitio non tamen neutra, ſi Lanciloto credimus. Teren. Sequere me hac ocyus. Plautus, Is deriſui eſt, quaqua incedit, omnibus. Terent. Cur non recta introiſti? Cicero, Recta venit ad me. Bene dices etiam Qua via ibis? Regia, publica. In libro Numerorum. Via regia gradiemur. ne dicas niſi vt ſit nomen *Nulla*, quia nunquam aduerbium eſt, vt Curius notat.

ADVERBIA IN LOCO.

QVAE ADVERBIA reſpondentur ad Vbi? Hic, illic iſtic, ibi, alibi, aliubi, ibidem, vbique, vbilibet, vbiuis, ſicubi, necubi, nuncubi, paſſim, vulgo, inibi: vſquam, nuſquam, peregre, alicubi, intus, foris, ſuperius, inferius vel infra, ſupra, non tamen interius pro intus.

Nullibi vtũtur Politianus, Beroaldus, Lancilotus, Calepinus: ego cum Quintiano nuſquam inuenire quiui: ideo cum Valla cenſeo eſſe barbarum. Si quis diſſentiat, oſtendat ſaltem apud vnum inter veteres probatum. Virg. Vulgo naſcetur amomum. id eſt ferme vbique. vulgo dicitur, Ferme vbique, vel ab omnibus: non autem communiter. Strata iacent paſſim poma ſub arboribus. id eſt fere vbiq;. Hic & illic, quaſi per ſingulos paſſus. Lactantius teſte Valla, non ſatis propriè cepit pro vndique. Alibi dicit Virg. lib. 1. Georg. id eſt In alio loco.

Plinius fere ſemper dicit *Aliubi*, quem venuſte imitabimur. Aliubi propter tres breues Virgilius dicere non potuit. Plin. lib. 8. cap. 38. Nec aliubi naſcens, quàm vbi leo gignitur. aliubi dixit per quatuor ſyllabas. Sic ſæpiſſime in alijs libris.

Plautus in Captiuis. *Inibi* erit. id eſt in eodem loco. Interibi, id eſt interea.

Vtrubi, in vtro loco: neutrobi, id eſt in neutra re, vel in neutro loco. Lancilotus male ſenſuit eſſe barbara: quia vtrobi in digeſtis legitur. Plautus in Aulularia, *Neutrobi* habeam ſtabile regnum. Vtrobique apud Gellium leges. Neutrobique nuſquam inueni: nec etiam alterubi, alterutrobi.

Quomodo differunt *Nuſquam & necubi*? Nuſquam, id eſt in nullo loco, vel ad nullum locum, per nullum locum, aut de nullo loco: & vnico verbo contentum eſt: vt Nuſquam eo, nuſquam tuta fides. Necubi, id eſt ne in aliquo loco, ferè ſemper duo verba poſcit: vt Iuſſi necubi mihi præſto ſis. id eſt ne in vllo loco. & cum vnico verbo prohibẽdo: vt Necubi hodie cœnes me inſcio. Rariſsime pro nuſquam capitur. Liuius libro tertio de 2. bello Punic. Hiſpanos & Afros, & omne quod veterani erat robur exercitus, admixtis ipſorum impedimentis necubi conſiſtere coactis. Vide ne mendum ſit conſiſtere, pro conſiſterent: ne neceſſaria ad vſus deeſſent, primos ire iuſſit. Idem de *Neque* dices quod duo verba petit, niſi prohibendo ponas. Cato in re ruſt. Villicus ne ſit ambulator: ſobrius

ſiet ſemp

ſiet ſemper:ad cœnam nequo eat: familiarem exerceat. Propter hæc non probatur mihi Pſeudocurtius, qui necubi pro nuſquam ſemper capit. Necubi gentium inuenies. Et Octauij memoria necubi reperiatur. Idem male alibi pro aliquo dixit. Neceſſe eſt me alibi proficiſci. Et, Neceſſe eſt tibi alibi proficiſci. Apuleius libro 9. Metam. Vbi pro quo poſuit, niſi ſit mendum) dicens, Vbi ducis aſinum iſtum? In hac re non eſt vllo modo imitandus. propterea dixit Valla, Apuleius interim non tam loqui quàm rudere videtur: nec imitabor illud: Duxerunt eum ad Caipham principem ſacerdotum, vbi ſcribæ & ſeniores conuenerant. ego dixiſſem Quo, non vbi.

ADVERBIA DE LOCO.

QVAE ADVERBIA reſpondentur ad Vnde? Hinc, illinc, iſtinc, intus, foris, intrinſecus, extrinſecus, vtrinſecus, forinſecus, nuſquam, inde, peregre, ſuperne, inferne, ſtirpitus, humanitus, radicitus, cælitus, vndeunde, vndecunque, vndelibet, aliunde, alicunde, ſicunde, &c. Cominus, eminus, quæ ad locum quoque ſignificant. Horatius, Mulier formoſa ſuperne. Lucan. Defendit Titareſus aquas lapſuſque ſuperne. Cato, Vtrinſecus cupam materia vlmea, aut fagina factura. id eſt tam ab exteriori quàm ab interiori. Forinſecus legitur apud Plinium. Abſtineto barbaris, qualia ſunt, teſte Lanciloto, Vtrinde, alterunde, alterinde, neutrinde, nulliunde, alteratrinde, vtrindeuis, &c. nec dices Venio abhinc, vel dehinc, deillinc. Cicero tamen dixit Vſque iſtinc.

Dehinc non loci, ſed ordinis aduerbium eſt pro poſthac.

Abhinc temporis eſt, non loci, pro ab hoc tempore.

ADVERBIA LOCVM VERSVS.

QVAE ADVERBIA reſpondentur ad Quorſum? Horſum, iſtorſum, illorſum, ſurſum, deorſum, antorſum cum r, non ante, ſed poſt o: dextrorſum, læuorſum, ſiniſtrorſum, retrorſum, aliorſum, quoquouerſus, id eſt circuncirca, ratione habita à centro. Colum. lib. 6, Si viginti duo quoquouerſus inter quaternos pedes vinea erit. Seneca etiam *Quorſus* dicit. Et Apuleius in 9, Quorſus hæc noua? & Plinius lib. 6. Epiſt. Quorſus hæc?

ADVERBIA VSQVE AD LOCVM.

QVAE reſpondentur ad Quouſque? Hucuſque, iſtucuſque, illucuſque, hactenus, &c.

QVOMODO DIFFERVNT *Huc, Iſtuc, Illuc*? Similiter hac, illac, iſtac, &c? Huc ſignificat locum vbi ego ſum: ſic hac, hic, hinc, horſum. Iſtuc ſignificat locum vbi tu es: ſic iſtac, iſtic, iſtinc, iſtorſum.

Illuc ſignificat locum vbi eſt de quo loquimur: ſic illac, illic, illinc, illorſum: vt Veni huc, aut cum magno malo tuo veniam iſtuc. Siquid iſtuc noui eſt, facito vt ſciam. Pro Hoc barbare diceres Hic aut illic. Cic. ad Lentulum, Qui iſtinc veniunt, aiunt te ſuperbiorem eſſe factum id eſt Qui ab iſta prouincia, in qua agis, veniunt. Idem ad Valerium, Ibi malis eſſe, vbi aliquo numero ſis: quàm iſtic, vbi ſolus ſapere videare. Poëtæ Hic pro Illic ſæpe ponunt teſte Seruio in illud, Hic illius arma, Hic currus fuit. aliquando Hic capitur pro Tunc. Terentius, Hic ego illum contempſi præ me.

Vnde ſumitur dicta differentia? Ab *Hic, ille, iſte*. Quomodo differunt hic, ille, iſte? Hic me ſignificat aut meum, aut quod eſt vbi ego ſum, vel habito, aut de quo loquor. Iſte ſignificat te aut tuum, aut quod eſt vbi habitas, vel de quo loqueris. Ille neutrum ſignificat, ſed tertium quiddam: vt Huic amico meo cum tuo iſto familiari magna eſt contentio. Maturiorem ſane futurum ſuſpicor tuum in hanc vrbem aduentum, quàm in iſtam meum. Cicero in Antonium, Remoue paulisper iſtos gladios. hoc eſt tuos. Idem in eundem, Tu iſtis faucibus, iſtis lateribus. hoc eſt tuis. Idem alibi, Hoc tuũ factum: recte dixit. hoc ſcilicet de quo loquor. Plautus, Quis eſt quem videmus venientem pannoſum ac ſqualidum? Illéne eſt noſter Syrus? Plinius, Hæc omnia ad vos ex illa prouincia comportantur: illinc ſucci, illinc odores, illinc extremo orbe quæſitæ luxuriæ opes. Terent. Vidén' tu illum Thaïs? Seneca, Et qui hoc facit, hic ſane prudens appellandus. id eſt talis, vel is.

Ante Qui, quæ, quod, melius *Is, ea, id* ponitur, quàm hic, teſte Valla, præſertim in proſa: & per compoſitionem etiam ſic loquimur, Quæcunque mulier adultera, eadem venefica eſt. Poëtę ille pro IS ſæpe ponunt. Si duas res velis referre, per Hic referes poſteriorem, & priorem per Ille: vt Seneca & Nero ſtuduerunt: hic luxuriæ, ille virtuti. Differentiam prius poſitam oſtendit Cicero ad Curionem, Putaréſne vnquam accidere poſſe: vt mihi verba deeſſent, non ſolum iſta veſtra oratoria, ſed hæc etiam leuia noſtratia? Calepinus dicit Ciceronem (iſte) pro (hic) aliquando capere. Verum id perrarum eſt: ideo differentiam vſque obſeruato.

Præ primò ſignificat ante. Gualterus, O fœlix mortale genus, ſi ſemper haberes Æternum præ mente bonum, finémque timeres. Et aliquando eſt aduerbium. Terentius, I præ, ſequar. Liuius lib. 1, Præ ſe armentum agens. id eſt ante ſe. Ablatiuus eſt s a, non accuſatiuus contra Calepinum. Præ cunctis honorandus. id eſt ante cunctos: & ergo plus quàm cæteri. Secundò Præ, id eſt propter, vel ab: vt Præ timore tremo. Terentius in Eunucho, Vt ſit miſera præ amore. Idem, Præ ſtudio dum id efficias quod cupis. Apuleius, Præ luxuria cuncta profuderat. Tertiò ſignificat comparationem. Terent. in Eunu. Hic ego illum contempſi præ me. id eſt ad comparationem mei. Liuius, Paruam Albam præ ea vrbe quæ conderetur fore. Huc reducitur loquendi modus, vbi (præ) videtur exceptiua pro præter. Cicero pro Amerino, Videtis vt omnes deſpiciat: vt hominem præ ſe neminem putet. id eſt præter ſe aut ad comparationem ſui. Gellius libro 1, Præ ſe vno cæteros omnes rudes eſſe prædicabat. Interdum ablatiuus ſubauditur. Plautus in Perſa, Immo res omnes relictas habeo, prę quod tu velis præ ſupple eo: id eſt, reſpectu eius quod tu velis. Hinc fit aduerbium *Præquam*. Plautus in Aulul. Hoc etiam pulchrum eſt, præquam vbi ſumptus petunt. Idem in Pœnulo dixit præ ſibi, in datiuo, id eſt ad ſuum genium amœna ſum, vt Baptiſta Pius ait. *Præut*, id eſt præquam: & quod vulgus diceret, ſecundum quod. Terentius, Ludum dices præut huius rabies quæ dabit. Præter, vnde Catullus, Dicebas quondam ſolum te noſſe Catullum Leſbia: nec præ me velle tenere Iouem. Sic præ illis nugæ erant omnia. In compoſitis varie ſignificat, vt Præfero, præclarus, &c. Præ & quæcunque inde ſunt, diphthongon habent: vt *Prætérhac*, id eſt poſthac: apud Plautum vox elegans. Plautus In Rudente, Si præterhac verbum faxis hodie, ego tibi diminuam caput.

Ornate dicimus, *Præ me fero*, præ te fers, &c. id eſt dicto aut facto indico, & profiteor. Quintilianus, Fiduciam igitur præ ſe ferat orator, ſempérque ita dicat, tanquam de cauſa optimè ſentiat. Sic, Iohannes lætitiam præ ſe fert. id eſt apparet lætus. Hoc carmen præ ſe fert miram poëtæ ſubtilitatem. Tuæ literæ multum præ ſe ferunt ornatum. Dic etiam per compoſitionem, *Præfero* lætitiam, &c.

Sine & *Abſque* idem ſignificant: neutrum compoſitionem ingreditur, vt neque vltra, clam, pone, & plures. Sine etiam imperatiui modi verbum eſt à ſino. Syncerus non eſt à ſine, ſed à ſyn, id eſt con.

Abſque Calepinus aduerbium eſſe vult apud Terentium pro niſi. Verba Terentij ſunt in Hecyra, Quàm fortunatus cæteris ſum rebus: abſque vna hac foret, Hanc matrem habens, vbi potius legetur, teſte Calepino in nominatiuo Abſq; vna hæc foret, quàm in ablatiuo hac foret. Nam ſenſus eſt, Abſque, id eſt niſi hæc vna, ſcilicet res videlicet coniunx ex alieno (vt tunc putabat) pariens eſſet.

Tenus, vide lectionis huius principium.

Procul, id eſt longe, ablatiuum plerunque regit & raro accuſatiuum: ideo præpoſitionibus iure annumeratur. Da authoritatem de ablatiuo. Tacitus, Nec procul cæde aberant. id eſt propè interficiebantur. Curtius, Iam ventum procul mari quod Hiberniam inſulam ſpectat. Et libro octauo, Procul muro. Sic alibi ſæpe. Da authoritatem de accuſatiuo. Curtius, *Procul vrbem*. Plinius nono naturalis hiſtoriæ, Villa eſt Campaniæ, haud procul Neapolim. Titus Liuius 31, Locus procul muros ſatis æquus agendis vineis fuit. Procul ſæpiſſime eſt aduerbium: vt Procul ô procul eſte prophani. Ouidius, Sint procul à nobis iuuenes vt fœmina compti.

PRAEPOSITIONES COMMVNES.

In cũ accuſatiuo octo modis. IN accuſatiuo iungitur. Primò vbicunque ad locum motum ſignificamus: vt Curro in forum, in campum. id eſt ad. Tamen differunt aliquantulum, Venio in tribunal, & Venio ad tribunal: vt dixi in præpoſitione ex. Itaque In caſtellum eo. id eſt intro caſtellum. Ad caſtellum eo. id eſt ad locum caſtello proximum. teſtes ſunt Diomedes & Donatus. Virgilius, Quò te via ducit in vrbem? Idem, Impulit in latus. Redeo in gratiam.

Secundò In pro contra vel erga, accuſatiuum habet. De contra: vt Crudelis in priuignum nouerca. Inuehor in æmulum. Virgilius, Quid meus Æneas in te committere tantum, Quid Troës potuere? Lex lata eſt in adulterum & deſertorem. De erga: vt Mitis in diſcipulos præceptor. Virg. Accipit in Teucros animum mentémque benignam.

Tertiò accuſatiuum habet (in) vbicunque declaratur per ad, vel vſque ad, vel intra: Feci in tuam ſalutem. Plinius, Ita eſt profecto: multis fortuna parcit in pœnam. In rem tuam eſt. id eſt ad rem tuam. In re tua eſt: pro re tua. Vide Intereſt. Liuius, Bellum in tricesimum diem indixerant. Bibo

in lucem

in lucem. id eſt vſque ad lucem. Martialis, Heſterno fœtore mero qui credit Acerram,

Fallitur: in lucem ſemper Acerra bibit. Omitto hæc in aliud tempus, id eſt ad. Dico in aurem. id eſt ad aurem inſuſurro. Iuſti in perpetuum viuent. id eſt vſque ad perpetuum. Dabo te in caueam. id eſt ad caueam. & Mittam te in carcerem. Vacas in damnum tuum. In ſacris, Qui odit animam ſuam in hoc mundo, in vitam æternam cuſtodit eam. id eſt ad vitam æternam. Defecit in ſalutare tuum anima mea. Defecerunt oculi mei in eloquium tuum. Commoda mihi Virgilium tuum in hunc diem. Liuius libro primo, Vix in fundamenta ſuppeditauere. id eſt ad fundamenta. Celebremus hũc diem in honorem diuæ virginis Mariæ. id eſt ad honorem. Accepit eum Symeon in vlnas ſuas. In manus tuas commendo ſpiritum meum. Do tibi in manus. id eſt intra. eſt motus latens ad locum: & ita ad primum modum reduceretur. Plaut. in Trinum. E manibus dedit ipſe mihi in manus. Terẽt. Dic quid velis tibi dari in manum, vt herus his deſiſtat litibus. Dare in manum, eſt propriè dare ſeparatim ſine arbitro, aut interprete: vt quum præuaricator aut iudex corruptus accipit pecuniam. In diem addico. id eſt ad diem: hoc eſt, rem ita vendo, vt niſi alius ad præſtitutum diem magis obtulerit, illius ſit qui primò obtulit. Potens in pugnam. id eſt ad. Ille in Venerem eſt putris. Credo in deum, ad hunc modum adiecit Gulielmus Zenderus. Credo in deum, id eſt (vt ipſe ait) credendo tendo ad deum. Cæterum nugatur, ſi Vallæ credimus: qui in Iohannem dicit nihil diſtare Credo in deum, & Credo in deo: ſed vterque modus Latinis eſt inauditus. Apud Græcos accuſatiuus eſt, quem nunc per accuſatiuum, nunc per ablatiuum noſtri tranſtulere. magis affectatè quàm ſeuere, inquit Valla. De accuſatiuo in Iohanne, Omnis qui credit in eum non pereat. Et mox, Qui credit in eum, non iudicatur. De ablatiuo in Iohanne, Qui credunt in nomine eius. Et omnis qui credit in ipſo, non pereat. In act. apoſt. Multi crediderunt in domino.

Quarto vbicunque ſignificatur diuiſio, mutatio, aut conuerſio, IN accuſatiuum habebit: vt Vxor Loth verſa eſt in ſtatuam ſalis. Troia verſa eſt in cineres. Daphne mutata eſt in laurum, Lycaon in lupum, Actæon in ceruum, &c. Ouid. Verſa eſt in cineres ſoſpite Troia viro. Refero in melius id eſt conuerto. Huc reducito, Accipias in bonam partem. Virgilius. Scinditur incertum ſtudia in contraria vulgus. Animal in varias ſpecies diuiditur. Partior in ſocios panem. Virgilius, ſocios partitur in omnes Vina. Apuleius primo Metamorph. Offulam grandiorem in conuiuas æmulos contruncare geſtio. elegantes ſunt orationes.

Quintò vbi ad ſimilitudinem, formámve alterius quid fieri ſignificamus, (in) accuſatiuum habebit: vt Lapis exciſus in antrum. id eſt in formam antri. Virgilius,

Portus ab Eoo fluctu curuatus in arcum. id eſt in ſimilitudinem arcus, teſte Seruio. Idem,

Tum vero in numerum Faunóſque feráſque videres

Ludere. id eſt ad ſimilitudinem numeri: hoc eſt, cantilenæ & rhythmi, ait Seruius. Sic Figulus fingit lutum in ciconiam, in monachum, in morionem. Apuleius libro ſecundo Metamorph. lapis parius in Dianam factus. Idem libro tertio, In aſini faciem fœna rodebamus. id eſt habentes figuram aſini. Sedet in amicum. id eſt ſimilitudinem amici: aut ſicut amicus, teſte diuo Auguſtino.

Sextò vbi ſignificat apud vel à. Cicero in Paradoxis, Non probantur in vulgus. Idem de vniuerſitate, Indicari in vulgus nefas. Et libro ix. ad Atticũ, Alter religioſus nunc dies, alter in vulgus ignotus. Curtius 4, Edita in vulgus Ægyptiorum reſponſa. Liuius 22, Milite in vulgus læto. Tacitus, Celebrata in vulgus Celſi laus. Idem, Crebræ in vulgus mortes. ſimiliter loquêris ornatiſſime.

Septimò pro Super: vt Multa in eam rem ſum locutus. Seruius in Donatum, Ambroſius in Lucã, Lyra in Iohannem. id eſt ſuper. ſic loquemur, quoties commentatores allegamus. Ipſos verò authores, aut qui è Græco tranſtulerunt, per ablatiuum ſignificabimus: vt Donatus in libello de octo partibus. Terentius in Andria. Hieronymus in Geneſi: quia ipſe tranſtulit. Si autem allegamus aliquid quod Hieronymus ſcripſerit ſuper Geneſim, dicemus, Hieronymus in Geneſim. Item (*In*) ſignificat ſuper, quum dicimus, Dormis in aurem, Dormio in latus, Felis cadit in pedes, &c.

Octauò In, accuſatiuum habet, vbi ſignificat qualitatem ordinatiuã: vt Opus in dies creſcit. Amor tuus creſcit mihi in horas. Virgil. Inque dies auidum caput altius effert. id eſt de hora in horam, de die in diem: aut per ſingulas horas, per ſingulos dies. Virgilius,

Gallo cuius amor tantum mihi creſcit in horas,

Quantum vere nouo viridis ſe ſubiicit alnus. Plinius in epiſt. Expectantem in horas, dixit.

Quomodo differunt *In dies*, & *In diem*: ſimiliter, *In horas*, & *In horam*? In dies & in horas, ſignificant quotidie, per ſingulos dies, per ſingulas horas: & ferè ſemper cõparatiuo aut verbo incrementi

iung

iungunturːvt In dies doctior, In horas crudelior. Peſtis in dies vel in horas creſcit. In diem & in horam, notant vnumquemlibet diem non habendo rationem futuri: vt Prodigus in diem viuit, in horam viuit. Da authoritatem de (*In dies*). Liu. Creſcente in dies multitudine. Cicero, Quum id malum ſerperet in dies magis. Pro eodem recte dices *Quotidie*, aut in dies ſingulos. Cicero pro Marcéllo, Tua iuſtitia, & lenitas animi floreſcit quotidie magis. Idem ad Atticum, Quotidie vel potius in dies ſingulos breuiores ad te litteras mitto. Cur dixiſti fere ſemper? Quia aliquando (in dies) ſine comparatiuo & ſine dictione crementi legitur. Salluſtius in Iugurtha, Itinera profectúſque in dies mutare. id eſt mutabat. Ornatius ponitur cum dictione crementi.

Quomodo differunt ergo *Quotidie* & *In dies*? Quotidie rarius conſtruitur cum dictione incrementi: In dies ferè ſemper. Melius tamen (*Quotidie*) cum incremento efferes, quàm (in dies) ſine incremento. Cic. quarto de finibus oſtendit vtrunque, dicens, Hi curatione adhibita leuantur in dies: alter valet plus quotidie. ergo non male dixit Pſeudocurtius, Fio in dies frequens. Liuius lib. 6. tertiæ Deca. Patriæ occaſum cum ſuo exitio in dies expectabant.

Da authoritatem de In diem, & in horam. Quintilianus, Non vt fere volucres præſentis modo cibi memores in diem viuunt: duraturus hyeme reponitur victus. Cicero in Philip. Hæc quæ in horam viuunt, non modo de fortunis bonis ciuium, ſed ne de vtilitate quidem ſua cogitauerunt. Raro cum alio verbo quàm (*Viuo*) ponuntur in diem, & in horam. Salluſtius in Iugurtha, Panem in diem mercari. id eſt mercabatur. ita legit Valla: licet aliqui libri habeant in dies. Extra hos modos plerunque ablatiuum habet, vt vbi ad locum motus non ſignificatur: vt In campo curro, ſi ſum in illo. In campum curro, ſi non ſum in illo: ſed ad illum curro. Sto in foro. Sum in vrbe. Secundò pro Inter. Quintilianus, Neque enim tuburcinabundum & lurchinabundum iam in nobis quiſquam dixerit. id eſt inter nos. Suetonius in Cæſare, Præ turba eliſi exanimatique ſunt plurimi: & in his duo Senatores. id eſt inter hos. In ſacris, Non fuit in vobis qui reuerteretur ad me. In vrbe erro. id eſt per vrbem. Veho in equo. id eſt ſuper equum ſedens. Gellius, Vehens in equo. Item pro Ante. Curtius, In oculis duo maiora omnium nauigia ſubmerſa ſunt. Item in ſacris, Locutus eſt nobis in filio. id eſt per filium. Sunt & alij modi tam accuſatiui quàm ablatiui, ſiquis velit valde ſtudioſè cuncta percontari. Ponam iam tumultuariè aliqua, quorum nonnulla ſub prædictis modis continentur. Terentius, Vereor te *In os laudare*. id eſt ad os, in conſpectu tuo. Calepinus dicit hîc accuſatiuum pro ablatiuo poni. vt apud eundem, In quem exempla fient? pro in quo. neutrum tamen verebor imitari. Contrà inuenies ablatiuum pro accuſatiuo: vt Gratior eſt pulchro veniens in corpore virtus. Sic legit Calepinus: ſed mendoſe: quia in epiſtola 67. Senecæ habetur, Gratior eſt pulchro veniens è corpore virtus. Conduntur in aluo, vel in aluum. ſed hoc antiquum eſt, teſte Capro. Liuius tertio ab vrbe; Peſſima decemuirorum in vulgus fama eſt. id eſt apud vulgus, vel inter vulgos. ornata locutio, vt dixi.

In cum ablatiuo.

In cum accuſatiuo vel ablatiuo.

Incido in æs lepidiſſime dicimus: aliquando etiam *Incido in ære*. Liuius lib. 3. ab vrbe, Leges in ære inciſas in publico propoſuerunt. Da authoritatem de ablatiuo cõtra Vallam. Cicero act. 5. in Verrem, In ære inciſum nobis tradiderunt. Plinius iunior de laudibus Traiani, Incidenda in ære cenſuiſtis. Sic pro eodem dicemus, Includo in carcerem, & in carcere. Cicero act. ſexta in Verrem, Includuntur in carcerem condemnati. Ibidem, In paucis villis incluſas eſſe videtis. Similiter In rem meam eſt: & In re mea eſt. id eſt mihi vtile eſt. Iuſtinus libro decimotertio, In rem viſum eſt ab Ægypto incipere. In eodem libro ait, Epiſtolas in Græciam ſcripſerat. id eſt ad Græcos. Lepidè ſimiles orationes poteris in vſum trahere. Oroſius lib. 7, Nero virum in vxorem duxit. Loquere ſimiliter. Apuleius 1. Metam. Deuotionibus ſepulchralibus in ſcrobem procuratis. Et vndecimo, Omnes in me populi fabulantur. id eſt de me. Loquere ſimiliter. Tacitus, Ante ædem diui Iulij iacuit primo ictu in poplitem: mox à Iulio Cario legionario milite in vtrunque latus tranſuerberatus. Idem, Militem in verba Veſpaſiani adegit. Idem, Cætera in commune ſita ſunt. Idem, Nec cohibere parietibus deos: neque in vllam humani oris ſpeciem aſſimulare ex magnitudine cœleſtium arbitrantur. Idem, In contrarium diſputes. Idem, In contrarium accingi. Plautus in Aulularia, Multò prius me collocaui in arborem. Et in Curg. Talos poſcit ſibi in manum: prouocat me in aleam. Gellius libro ſecundo, cap. 29, Amici iſti magnam in partem ceſſatores ſunt. id eſt magna ex parte: aut (vt vulgus loquitur) pro magna parte. Cicero 1. de natura deorum, Homines morte deletos reponere in deos. Sudo in humorem. Valerius Maximus, In Sicilia duo ſcuta in ſanguinem inſudaſſe. Hæc omnia per accuſatiuum dicta ſunt. Notato omnia diligenter, vt ſimiliter loquaris.

Ceſſo in vota, id eſt tardus ſum ad facienda vota. Ceſſo in votis, id eſt tardus ſum, dum vota facio. Sic Ceſſo in rem, ceſſo in re. ponit hoc Badius.

Fuit mihi in mentem, per accuſatiuum aliquando dicimus. Plautus in Amphit. Mihi in mentem fuit. ſic recte dici teſtatur Gellius lib. 1. cap. 7. Cicero apud Gellium, In prædonum fuiſſe poteſtatem ſciatis. poteſt etiam hoc per ablatiuum dici, In mente fuit, In poteſtate fuiſſe.

In medium relinquo, per accuſatiuum eleganter dicitur: licet vulgus In medio relinquo, per ablatiuum dicat. author Gellius lib. 17. cap. 2. Quintus Claudius, Nos in medium relinquemus. id eſt de hac re nihil iam decernemus, iudicabimus, &c. Latinè etiam per accuſatiuum dicemus, teſte Gellio in eodem capite, Pono in medium. teſtimonium nullum citat. Poſſumus per ablatiuum dicere, Pono in medio. Cicero act. 6. in Verrem, Rem in medio ponam. Et in primo de natura deorum, Ponam in medio ſententias. Compoſitionem ingreſſa, plerunque intra ſignificat: vt Includo, ingredior, &c. Sæpe negat: vt Indoctus, &c. Ab in, fit inde, hinc Deinde, perinde, ſubinde.

Perinde tanquam, vel eo modo tanquam: vt Cuſtodi domum meam perinde acſi tua eſſet. Aliquando ſignificat valde. Suetonius, Quare aduentus eius non perinde gratus fuit. Et Adeo: Idem, Nulla re perinde motus quàm reſponſo Mathematicorum. In vtroque citra negationem claudicaret. *Proinde*, id eſt ideo, quapropter. *Subinde*, id eſt deinde, & ſtatim atque frequenter cum quodam interuallo: vt Abiens ſubinde reſpicit.

Sub, accuſatiuum habet: Primò vbi ad locum, motum ſignificamus: vt Eo ſub tectum. Virgilius, *Sub cum accuſatiuo quinq; modis.*
-poſtéſque ſub ipſos Nituntur gradibus.

Secundò pro Paulo ante vel circa. Ouid Sub noctem dixere vale. Suetonius in Auguſto, Sub natalem ſuum plerunque languebat. In eodem, Sub horam pugnæ tam arcto repente ſopno deuictus: vt ad dandum ſignum ab amicis excitaretur. id eſt circa horam, &c. Virgilius 1. Georgic. Sub ipſum arcturum. id eſt circa vel paulo ante. Horat.
-occultam febrem ſub tempus edendi Diſſimulas. id eſt circa. Virgilius,
Sub lucem exportant calathis. id eſt circa lucem, adueniente die.

Tertiò pro Per. Titus Liuius libro primo, Legati ferè ſub idem tempus ad res repetendas miſſi. id eſt ferè per idem tempus. Virgilius,
Vincit atrox Iuno, & ſub noctem cura recurſat.

Quartò pro Statim poſt: vt Sub hæc verba. Cicero Planco, Sub eas autem redditæ ſunt. Quintò pro Iuxta, vt quidam volunt: veluti, Stetit ſub oratorium. Et pro Intra: vt Abdidit pugionem ſub ilia. Plautus in Milite, Negotium omne ſuccedit ſub manus. id eſt ad vel intra manus: hoc eſt, negotium bene procedit.

Sub ablatiuum primò habet, vbi opponitur ſupra, & motus ad locum non ſignificatur: vt Terra ſub pedibus eſt. Secundò ſub, pro Ante vel coram: vt Cadent ſub iudice morum. Apuleius 2. Metamor. Sub iſtis oculis miſer iugulatus eſt. Tertiò ſub, id eſt prope. Virgilius, -quo deinde ſub ipſo Ecce volat. Quartò ſub, id eſt cum: vt Sub ſarcinis. Quintò pro In. Virgil. Nanque ſub ingenti luſtrabam ſingula templo. Item, Nec tecum ſub iuuentis gloria nulla meis. id eſt in, vel de iuuentis meis. *Sub cum ablatiuo ſex modis.*

Sextò Propter, vt dicunt quidam. veluti, Ille ſub vitiis vadit ad interitum. Et pro Poſt: vt Latitas ſub foribus. Sub quinto modo continetur. Sub conticinio vrbem inuaſerunt. Sub nocte ſilenti. id eſt in conticinio, in nocte. Frequens locutio apud poëtas. Sub manu, id eſt in manu, & prompte. vel Sub manu, id eſt ſtatim & de manu ad manum. Seneca libro 10. Epiſt. ad Lucilium, Conſilium naſci ſub die debet. Et hoc quoque tardum eſt nimis: ſub manu quoque (quod aiunt) conſilium naſcatur. Suetonius in Auguſto, Et quo celerius, ac ſub manu annunciari cognoſcique poſſet. Compoſita variè ſignificant, vt Subtriſtis, ſubeo, &c. quibus ſuperſedeo.

Super cum accuſatiuo ſæpius legitur, vt quando aduerſatur præpoſitioni (ſubter): vt Super aëra æther eſt. Secundò pro Vltra: vt -ſuper Garamantas & Indos Proferet imperium. Apuleius, Iam enim ſuper oppidum profectus nos citra reliquerat. Studui ſuper mediam noctem: bona locutio eſt, teſte Seruio. Virgil. hoc etiam per ablatiuum dixit, Nocte ſuper media. Tertiò pro Supra: vt Quod ſignum vidiſti ſuper natum regem? Hunc modum ponit Zenderus addens Quartum pro contra: vt Eo ſuper hoſtem. Et Quintum pro iuxta: vt Sedimus in lachrymis ſuper flumen Babylonis. *Super cũ accuſatiuo quinq; modis.*

Super ablatiuum habet primò pro De, vbi de re aliqua mentionem facimus. Virgilius, Multa ſuper Priamo rogitans ſuper Hectore multa. id eſt de Priamo & de Hectore. Cicero 7. ad Atticum, Hac ſuper re ſcribam ad te Rhegio. id eſt ex illa vrbe, Sic dices, Super fratre tuo ſcribam ad te *Super cũ ablatiuo quatuor modis.*

Cand

Gandauo,&c. Iohannes interrogauit me ſuper valetudine tua. Tacitus, Multus ea ſuper re variúſque rumor. Idem, Conſulendum tali ſuper re principem reſpondit. Sillius ſecundo, Conſultant bello ſuper. Gellius libro ſecundo, cap.23, Maritus ſenex ſuper vxore diuite atque deformi querebatur. Sic dices, Doce me ſuper hac re. Idem libro 3.cap.primo, Is à Fauorino rogatus, ecquid haberet ſuper ea re dicere. pro De ea re, vel in eam rem. Sic rectè dicitur, vt opinor, Habéſne aliquid ſuper hoc verſu dicendum? Sic Seruius ſuper Virgilio: licet non negauerim rectè dici per accuſatiuum, Seruius ſuper Virgilium. Vti quod per ablatiuum potuiſſet dicere: per accuſatiuum Plautus maluit dicere in Aulul. Iuxta rem mecum tenes ſuper Euclionis filiam.

Secundò pro in. Virgil. Hîc tamen hac mecum poteris requieſcere nocte
Fronde ſuper viridi. In ſacris, Salus deo noſtro ſedenti ſuper throno & agno. id eſt in throno. Virgil. Plena ſuper arbore ſidũt. In Exodo, Altare de terra facietis mihi: & offeretis ſuper eo holocauſtum. In eodem, Adoleuit ſuper eo incenſum aromatum. Eſdræ 4, Ego ſedebam ſuper quercu. Qui in ſimilibus acuſatiuo vti velit, non peius loquitur, vt opinor, quàm per ablatiuum: vt in eo quod in Marco dicitur, Mittentes ſortes ſuper eis quis tolleret. Et in pſalterio, Sicut ablactatus eſt ſuper matre ſua. Tertiò ſuper, id eſt Pro vel propter: vt Super hac re non moueor. Virgilius, Nec ſuper ipſe ſua molitur laude laborem. Quemque laborare oportet ſuper fama tuenda. id eſt pro. In ſacris, Maius gaudium eſt angelis ſuper vno peccatore. id eſt propter vnum peccatorem pœnitentiam agentem, &c. vel ex vno peccatore, &c. Erant Ioſeph & Maria mirantes ſuper his quæ dicebantur de puero. id eſt de his, aut propter hæc, &c. Stupebant autem qui audiebant eum, ſuper prudentia & reſponſis eius. Multum laboraui ſuper promotione tui. Quartò pro præter (ſi Zendero credimus): vt Super his donis ſuperaddam alia. Nonnulla hîc bene collegit: in multis tamen errauit. vt quum dixit Sub pro Ante accuſatiuum habere: vt Sub noctem dixere vale. id eſt paulo ante noctem. Hinc mendoſe colligit rectè dici, Sacerdos ſtat ſub altare. pro Ante altare.

Super adverbium.

Super efficitur aduerbium, vbi caſum deſierit habere. Plaut. Hinc atque hinc ſuper ſubtérque premor anguſtiis. Capitur pro deſuper. Virg. Et ſuperè vallo proſpectant Troes. Et valde. Idem, His accenſa ſuper. id eſt accenſa valde propter hæc. Ponitur pro ſupereſt. Idem. Nec fuga iam ſuper. Supple, eſt. Et pro Inſuper, & amplius Idem, Cui neque apud Danaos vſquam locus: & ſuper ipſi
Dardanidæ infenſi pœnas cum ſanguine poſcunt. Compoſitionem ingreditur, vt Superſedeo, &c.

Subter accuſatiuum ferè ſemper habet, ſiue quies fuerit, ſiue motus. Stathius,
Deſilit in campos qui ſubter mœnia nudos Aſſeruat manes. In lib. 3. Regum, Helias quum ſederet ſubter vnam iuniperum. Poëticè ablatiuum habet. Virgilius, quum tamen omnes
Ferre libet ſubter denſa teſtudine caſus. Aduerbiaſcit apud Plautum, vt patet in Super.

Subtus, id eſt ſubter. Alexander putat vtrique caſui ſeruire, vt Subter. Valla dicit (ſubtus) ſolùm aduerbium eſſe. Et in ſacris, vbi videtur præpoſitio eſſe, dicit vitio ſcriptorũ (ſubtus) pro (ſubter) poni. vt retro pro poſt, foras pro extra, &c. vt in 2. lib. Regum, Dilatabis greſſus meos ſubtus me. Sic in Bibliis ſæpius. Si vera eſt Vallæ ſententia, non dubium quin mendum ſit in Tacito dicente, Obliquis ſubtus vndas ſaxis exterrita. Et in Seneca in Conſolatione ad Marciam, Subtus tot maria.

INSEPARABILES.

Di & dis ſeparandi vim habent: & componitur Di cum d, g, l, m, & i, atque u, conſonantibus: vt Diduco, digero, diluo, dimitto, diiudico, diuerto. Cum reliquis componitur Dis, vt Diſcupio, diſpono, &c. & cum i, vt Diſiungo. Ante f, mutatur ſ in f: vt Difficilis, diffindo, diffido. In (dirimo) mutatur ſ in r. Sed de mutationibus (Deo fauente) in Orthographia dicam. Dis primò ſeparat, vt Diſiungo. Secundò negat, vt Difficilis, diffido. Tertiò diuerſitatem notat, vt Diſſideo, diſcordo. Quartò ſignificat valde, vt Diſcrucior, diſcupio, diſpicio. Cælius Ciceroni, Omnia intima conferre diſcupio. Quintò ſignificat in diuerſas partes: vt Diſpono, diſſemino. Sextò Dis, id eſt male: vt Diſpereo. Di Græca dictio, id eſt duo aut bis, vt Diiambus.

Dis capitur sexmodis.

Re per apocopen à Retro fit. Primò ſignificat retro: vt Reſpicio, regredior. Secundò ſignificat iterum, & iterum, ſæpéque: vt Reputo, renouo. Tertiò perfectionem ſignificat: vt Recognoſco. Quartò reciprocationem: vt Redamo. Quintò contrà: vt Reluctor, repugno, reſiſto. Sextò inde: vt Remoueo. Septimò valde: vt Redundo. Octauò longe. Virgil. lib. 3. Æneid. Italiam petere, & terras tentare repoſtas. Seruius ait repoſtas, id eſt longe poſitas. Nonò contrarietatem ſimplicis: vt Retego, quod tectum erat, denudo. Reſigno, quod ſignatũ erat, aperio. Recludo, clauſum patefacio.

Re capitur vndecim modis.

Decimò

Decimò diuerſam à ſimplici ſignificatione habet,non contrariam:vt Sciſco,id eſt ſcio aut cognoſco. *Reſciſco* non ſignificat iterum ſciſco,neque ignoro: ſed occultius factum cognoſco & aduerto. Vndecimò nihil mutat: vt Repræſento, id eſt præſento. Ante vocalem interponitur d, vocalitatis gratia:vt Redeo, redamo. Sic in Pro: vt Prodeo, prodigo.

Am, id eſt circum: vt Amplector,amburo: vbi euphoniæ cauſa interponitur b.ſic in Ambages, ambio, ambeſus, &c.

Co & con idem ſignificant,ſcilicet cum & ſimul:vt Coniungo, cohortor.aliquando con pro contra capitur:vt Contendo. Tertio pro valde: vt Concrepo. Caſus præpoſitionis nonnunquam ſubauditur. Horatius, Ventum erat ad Veſtæ, ſubaudi, templum. Primo Machab. Ceciderunt Nicanoris. ſubaudi,de exercitu,&c. Niger ait, Præpoſitio ſemper vult caſum præpoſitionis cuius officio fungitur. Non auſim aſſerere hoc præceptum eſſe catholicè verum.

AN RECTE dicamus *De poſt ſætantes*, de ſub pede, de prope fontes? Licet nolim frequenter ſic loqui: tamen minimè eiuſmodi locutiones barbaras eſſe cenſuerim: quia ſimiliter loquuntur nonnulli magnæ authoritatis viri. Florus de bello Liguſtico, Sic de ſub alpibus. id eſt de ſub ipſis Italiæ faucibus gentes,&c.Cic.oratione 1.in Catilinam,Contuliſſe in antè diem quintum Calendarum Nouembrium. Vituperatur & ille loquendi modus: licet in ſacris habeatur & apud Oroſium, Præter hodie vſque ad nunc, ab heri, à deorſum, &c. Recte tamen dices cum Cicerone Ad pridie Calendas. Sub poſteaquam veni, &c. Cicero libro 2.ad Atticum, Ibi volo eſſe vſque ad pridie Calendas Maias. Sæpiſſimè ſimiliter loquitur. Balbus Ciceroni libro 9.ad Atticum, Sub poſteaquam noſtras rationes cum Oppio ad te dedi.

REGVLA VLTIMA DE GENITIVO, ET obiter de aliis caſibus pro aduerbiis loci,quam carentiam rectoris vocat Alexander.

Quæſtio ſi fiat per vbi, noménque prioris
Sit numeri, & proprium ſeu primæ ſiue ſecundæ:
In patrio dabo, quando locum deſigno minorem.
Militiæ,belli,atquedomi,ſic ponis humíque.
Addimus interdum dictis,terræq́; togæq́;.

Propria nomina pagorum, & oppidorum (quæ minora loca dicuntur) primæ vel ſecundæ declinationis,ſingularis numeri, cum appellatiuis Militiæ, belli,domi,humi,terræ, & togæ,cum verbo vel participio, vbi quæſtio fieret per Vbi, ponentur in genitiuo pro aduerbiis loci. vt ſi quæreretur, Vbi eſt papa? Optimè reſpondebis,Papa eſt Romæ. Vbi ſtuduiſti? Studui Gandaui,Louanij,Mechliniæ, Antuerpiæ,&c. Vbi eſt ſegnis? Domi. Vbi eſt temerarius? Militiæ. Sic, Poma iacent humi. id eſt ſuper terram. Condo corpus terræ. id eſt in terra. Gratus principi belli togæq́;. id eſt in bello & in pace. Da authoritatem. Horatius in epiſt. Me primis vrbis belli placuiſſe domíque. Sillius octauo de Varrone conſule temerario, Idem vt turbarum ſator atque attendere ſolers
Inuidiam prauúſque togæ,ſic debilis arte Belligera.id eſt,teſte Marſo interprete,vt erat prauus domi:ſic erat ineptus foris, & rei militaris penitus ignarus. *Toga* veſtis erat, qua Romani vtebantur in pace tantum. ideo pro pace capitur: vt Ille præſtans eſt belli togæq́;. hoc per ablatiuum dicere poſſes. Plinius, Vt dubium ſit togáne an bello, præſtantior fuerit.

Nuntiatum eſt Romæ Gallos rebellare, per hanc regulam recte dicitur. Poteſt idem per accuſatiuum dici: quia motus ad locum latitat in verbo (*nuntio*). Per genitiuum, Nuntio Romæ. Tit.Liuius lib.5,Romæ eſt nuntiatum. de accuſatiuo. Idem lib.4, Nuntiatur Romam. Idem lib.1, Hæc nuntiant domum Albani. ſæpiſſimè ita loquitur. Salluſtius in Catil. Domi, militiæq́;, mari atque terra præclara facinora fecit. Mari atque terra, vel terra maríque: id eſt per mare & terram. Frequens apud doctos,& elegans locutio eſt. Sic Tota vrbe,toto foro: pro Per totam vrbem,&c. Liuius lib.2, Manat tota vrbe rumor. Ruſticus diceret, Per totam vrbem loquuntur de hoc.

Cur dixiſti in regula propria nomina? Quia appellatiua ponuntur cum præpoſitione in ablatiuo: vt Vbi oras? In templo. Herba creſcit in agro. Auia mea moratur in pago, auus in oppido.

Cur dixiſti propria oppidorum & pagorum? Quia propria aliorum locorum, vt regionum, &c. ſtabunt in ablatiuo cum præpoſitione in: vt Petrus ſtudet in Francia. Bellum eſt in Ægypto, &c.

Argumentor, Dicit Cicero 1. de legibus, Cretæ in cupreſſetis Gnoſiorum & ſpatiis ſyluestribus crebro inſiſtens. & Vitruuius, *Naſcitur Cretæ*. ergo appellatiua carent in genitiuo rectore, ſine vice aduerbiorum ponuntur. Reſpondeo, Iſta exempla ſunt admodum rara: & regula datur de frequentiori authorum vſu.

Argumentor, Dicit Cicero actione ſecunda in Verrem, Fuiſſe vnà cum iſto Sami. hic Sami in genitiuo loco aduerbij ponitur: & tamen Samos eſt nomen inſulæ. Reſpondeo, Licet Samos ſit nomen inſulæ, tamen Samum etiam eſt oppidum in ea inſula: quia in eadem actione dicitur oppidum Samum. Sic Rhodos, Gelria, Theſſalia: & plura alia ſunt regionum & oppidorum nomina: & ſecundum hoc diuerſo modo conſtruuntur.

Cur dixiſti primæ vel ſecundæ declinationis? Quia ſi eſſent tertiæ declinationis, ponerentur in datiuo vel in ablatiuo: vt Natus Carthagini, & aliquando Natus Carthagine.

Cur dixiſti numeri ſingularis? Quia ſi eſſent pluralis numeri, in datiuo vel ablatiuo ponerentur: vt Natus Athenis. Studet Parrhiſiis.

Cur dixiſti vbi quæſtio fieret per Vbi? Quia ſi fieret quæſtio per Quo, qua, vel vnde, non responderetur in genitiuo: vt Quo vadis? Vado Romam. non Romæ, &c. Argumentor, Vbi quæſtio fit per Vbi, non reſpondemus ſemper ſolum in genitiuo, etiam in propriis oppidorum primæ vel ſecundæ, &c. nam ſiquis roget, Vbi habitas? rectè dicimus, Habito Romæ, aut Habito Romam. Similiter, Vbi condidiſti aurum? bene reſpondemus, Condidi domi: vel per accuſatiuum, Condidi domum. Plaut. in Aulul. Ibo, & hoc condam, domum. Si ordines, Ibo domum, vt hoc condam: aliud afferam ex eadem comœdia, Credo iam illum inaudiiſſe mihi eſſe theſaurum domum. id eſt domi. Reſpondeo, Habito genitiuum habere poteſt per hanc regulam: vt Habitat ſoror mea Gandaui. & accuſatiuum per regimen: quia eſt frequentatiuum ab Habeo. ſed ſic melius interrogamus, Quam vrbem habitas? Romam, Gandauum, &c. Ad exempla vel teſtimonia ex Plauto reſpondeo, Illa perquam vetuſta ſunt, nec niſi parciſſime imitanda. ideo contra regulam non ſunt, quæ datur de frequentiori doctiſſimorum vſu. Poſſet contra regulam formari argumentatio de (humi): quia reſponderi poſſe videtur ad interrogationem factam per Quo: vt Deiecit humi vultum. ſed concedimus Humi, in genitiuo etiam locum habere, vbi ad locum motum ſignificamus: ſed non poſſunt omnia tradi verſu.

Habito quotuplicem conſtructionem habet? Quadruplicem. Primò habet caſum per carentiam rectoris: vt Petrus habitat domi meæ. Paulus habitat ruri. Cic. pro Sexto Roſcio, Ruri ſemper habitarit. Sic *Habito Romæ*. Habito Tyburi, &c. Secundo regit accuſatiuũ, vt primitiuum Habeo. Varro, Hoc modo antiquos ſecundis rebus Cumas habitaſſe. Virgil. Habitarunt dij quoq; ſyluas. Idem, O tantum libeat mecum tibi ſordida rura, Atque humiles habitare caſas, & figere ceruos. Seruius ait ſic rectius dici, quàm In caſis. Tertio habet ablatiuum cum præpoſitione in. Cic. pro M. Cælio, In ædiculis habitet. Quartò ablatiuum capit per ſubauditionem præpoſitionis in. Virg. Lucis habitamus opacis. hoc eſt in lucis. Hæc ſubauditio in nonnullis aliis reperitur. Iuſtinus lib. 6, Cypro exulabat. id eſt in Cypro. Cicero pro domo ſua, Domo me contineo. id eſt in domo. Virgil. 3. Georg.
Hunc quoque, vbi aut morbo grauis, aut iam ſegnior annis
Deficit, abde domo. Seruius ait Abde domo, id eſt in domo. Nam ſi aduerbialiter vellet loqui, domi diceret. Sueton. in Domit. Natus eſt regione vrbis ſexta. id eſt in regione. Ouid. Suſtinet inuidia triſtia ſigna domo. id eſt in domo. Tale eſt, teſte Seruio, illud Virgilij 4. Æneid. Non Libyæ, non antè Tyro deſpectus Hiarbas. Idem in 1, Regna Tyri germanus habebat. hic Tyri aduerbium eſt teſte Seruio: aut nomen loco aduerbij, vt ego ſentio. Cæterùm pace Seruij Tyro non eſt ablatiuus, pro in Tyro: ſed datiuus rectus à deſpectus: vt Deſpectus Libyæ & Tyro. id eſt à Libya & à Tyro: hoc eſt à Libybus & Tyriis, veluti, Neronem odit Roma. id eſt oderunt Romani. Sic docti dicunt, Virgilius 1. Æneidos, &c. pro in primo: licet Regius derideat. Similiter excuſatur, licet nolim imitari illud de Paulo in actibus apoſt. Natus Tharſo Ciliciæ: nutritus autem in iſta ciuitate. id eſt in Tharſo.

Humi quotuplicem conſtructionem habet? Duplicem. Prius cum verbo quietis aut motus non exterioris capitur pro in humo, vel ſuper humum, vel intra humum: vt Semino triticum humi. id eſt in humo, vel intra humum. Columel. Cumuliſque exaggerentur, vt latius ſeſe frutex humi diffundat. id eſt intra humum. Aliquando per ablatiuum loquimur: quia ſubauditur (in) ſed fere cum adiectiuo: & ſic per genitiuum non liceret loqui. Columel. Nec denſa naſcitur humo. Idem,

Non

Non vt pinguiſsima vel macerrima iacitur humo. De genitiuo iterum Virgil. Qui legitis flores,& humi naſcentia fraga. Horat. Serpit humi tutus nimium,timidúſq; procellæ.id eſt ſuper vel per humum. Nec dicam tamen tranſeo humi,teſte Lanciloto. Secundo (humi) conſtruitur cum verbo motus ad locum. Boëtius primo de Conſolatione, Deiecit humi mœſtior vultum. Virg. 1. Æneidos, Nec prius abſiſtit, quàm ſeptem ingentia victor Corpora fundat humi. Et alibi, Procumbit humi bos. Iuuenalis. Satyra 8, Stratus humi palmes viduas deſyderat vlmos. Statius, Sternet humi populos,miſerúmque exhauriet orbem. Dicimus ergo, Iacimus humi, & Iacio ſemen in humum. Ouid. Vipereos dentes in humum pro ſemine iactos. Curtius, Plura in humum innoxia cadebant. Tacitus, Proiectos in humum.

Quomodo dicendum eſt, Vado humi, an Vado humum? Neutrum dicendum eſt,vt ego opinor: quia licet ponatur humi cum Sternit,deiecit,& paucis forſan aliis:non tamen cum Vado, venio, & aliis multis: quia vſus authorum non approbat. Humum autem per accuſatiuum,& humo per ablatiuum carere rectore ex doctis probare nequeo: licet Alexander aſſerat. Sic militię in ſolo genitiuo, rectore caret, teſte Sulpitio. Nec habeo quicquam cur illi refrager. dic ergo Vado ad humum, Proficiſcor in militiam.

Quæ eſt differentia inter Condo terræ,& Condo terra? Differētia teſte Badio eſt hæc: *Condo terræ*, id eſt Intra terram, in ipſo elemento. Condo terra, vbicunque, etiam in ſummo aëre, Virgilius, Condidimus terræ,&c.

Domi & domus genitiui quomodo differunt? Domi locum ſignificat vbi domus locatur,& ferè ſemper caret rectore: vt Sum domi. Domus ædificiū ipſum ſignificat, nec vnquā loco aduerbij ponitur: vt Feneſtra domus: Fregit tectum domus. Domus meæ imperium teneo. id eſt familiæ meæ. Domi meæ imperio egent. id eſt in domo mea. Domus pro familia aut tota gente aliquando capi, ſunt qui negent: quos errare Calepinus oſtendit. Item Sum domi, non autē Sum domus. Domi aliquando ſignificat in vrbe, aut in pace. Cice. circa finem ſecundi Offic. Prætereà quibuſcunque rebus vel belli, vel domi poterunt, rempublicam augeant imperio, agris vectigalibus.

Cur dixiſti domi ferè ſemper rectore carere? Dixi ferè, quia aliquando regitur. Terentius in Eunucho, Sanga (vt fortes decet milites) domi focique fac viciſſim memineris. Plautus in Trinummo, Non fugitiuus hic homo commeminit domi. In Amphit. Vt ſalui potiremur domi. In eadem, Tui me neque domi diſtædeat. his iuuentis vtemur. Non tamen dicemus, Feneſtra domi, ſed feneſtra domus,&c. *Domi aliquādo regitur.*

Quid eſt *Carere rectore*? Eſt nomen ſine præpoſitione etiam ſubaudita pro aduerbio loci poni: vt Viuo Gandaui. Romæ quid faciam? Contineo me ruri. Vado domum,&c. Vtrum carentia rectore nomina dicenda ſunt, an aduerbia? Nomina aliquid de aduerbiorū natura retinentia. Qui id doces? Nam admittunt adiectiua: vt Sum domi meæ: Viuo Athenis tuis. id mera aduerbia nunquam facerēt. nec admittunt quæcunque adiectiua: quia non dicimus, Sum domi pulchræ: ergo non ſunt mera nomina. ſed media quædam inter nomina & aduerbia. Cōcinit mihi cum valla Calepinus. Donatus & Seruius negant quoquam modo dici nomina. Illi ſuam habent opinionem, nos noſtram, quæ adiectiua his iungantur, pòſt dicam. *Carentia rectore manent nomina.*

Si ternæ nomen fuerit, numerí ve ſecundi,
Cum ruri dabitur terno aut ſexto: mage terno.

Nomina propria oppidorum aut pagorum tertiæ declinationis, aut pluralis numeri, vbi quæſtio fieret per Vbi, ponuntur pro aduerbiis loci in datiuo vel ablatiuo, elegantius autem in datiuo cum appellatiuo Ruri: vt Terentius natus eſt Carthagine: & elegantius, Carthagini. Ille ſtudet Tyburi per datiuum eleganter: nec inepte Tybure per ablatiuum. Sic exercitus eſt Vernoni, aut Vernone,&c. Studes Athenis. Tarquinius vixit Gabiis, &c. Iohannes eſt ruri. multò melius quàm per ablatiuum eſt rure.

Quomodo probas elegantiorem locutionem eſſe per datiuum? Quia Seruius Grammaticus doctiſſimus dicit apud Horatium ablatiuum pro datiuo poni: Romæ Tyburamem, ventoſus Tybure Romā, & apud Virgilium, Aulide iuraui. & apud Ciceronē, Quum tu Narbone menſas hoſpitum conuomeres. Quid ſi Seruus errauerit, vt in pluribus, vt Beroaldus oſtendit? In hoc præcepto Seruiū non erraſſe, probo authoritate doctiſsimorum, qui per datiuum perſæpe loquuntur. Sueto. Lentulus Getulicus Tyberi genitum ſcribit. Plinius. Quum ſpectare antiqui moris ſupplicum Tyburi

concupiſceret. Apul. in Flo. Igitur nemo Carthagini proconſulum diutius fuit. Plaut. in prol. Caſ. Atq; hoc fieri in Græcia & Carthagini. Copulantur hic diuerſi caſus: quia regimen variatur. Si adiectiuum apponatur, potius per ablatiuum loquar. vt Virg. 4. Æneid. -Tyria Carthagine qui nunc Expectat. Seruius ait Carthagine pro Carthagini. Ego etiam in proſa nollem dicere Tyria Carthagine expectat. Amplius de datiuo. Plaut. in Ciſt. Fuêre Sicyoni iam diu Dionyſia. Cic. 17. ad Atticum. Conuento Antonio Tyburi. In eodem, Sextum nuntiauit cum vna ſolùm legione fuiſſe Carthagini. Idem pro lege agraria, Arbitrabantur Corinthi & Carthagini non defore qui illa reſtituerent. Hic diuerſi caſus copulantur: quia regimen variatur. Liu. 21, Quæ Romæ, quæque Carthagini acta. Idem lib. 5, Neglectum Anxuri præſidium. Teren. Ruri ſeſe continet. Colum. Ruri moretur. Licétne dicere, Petrus natus eſt Tybure. Pater *eſt rure*, per ablatiuum? Licet certè: ſed elegantior cenſetur loquens per datiuum. Da authoritatem de ablatiuo. Dabo primò de ablatiuo Rure. Tit. Liu. 38, Scipio vitam Literni egit ſine deſyderio vrbis: morientem rure eo ipſo loco ſepeliri ſe iuſſiſſe ferunt. Idem libro ſeptimo, Rure & procul cœtu hominum iuuentutem egiſſet. Columella, Iam eo rure, quod paſcuo caret, poteſt contineri. Perſius, -rure paterno Eſt tibi far modicum.
Neutrum propter adiectiuum vellem aliter dicere. Hora. Quinque dies tibi pollicitus me rure futurum. Cic. 15. ad Attic. circa finem, Quam equitem rure eſſe arbitror.

Propria tertiæ in ablatiui.

De propriis in ablatiuo vbi quæſtio fieret per Vbi. Cicer. de Senectute, Lacedæmone eſſe honestiſſimum domicilium ſenectutis. Idem tertio de Natura deorum, Sepultos eſſe dicit Lacedæmone. Pompeius ad Ciceronem libro octauo ad Atticum, Partim Sulmone collocauit. Sueton. in Augu. Octauum & decimum Tarracone iniit. Plin. lib. 35. cap. 12, Effectum eſt Sicyone primùm: deinde & in tota Græcia. Cæſar 7. de bello Gal. Ipſe Bibracte hyemare conſtituit. Plin. libro 9. cap. 8, Puerum Alexander Magnus Babylone Neptuni ſacerdotio præfecit. Idem libro 2, cap. 78, Primus horologium quod appellant Sciotericon, Lacedæmone oſtendit. Idem lib. 13. cap. 22, Babylone ſeritur. Iuſtinus libro. 5, Nuntiatur Lacedæmone in bellum Athenienſes exarſiſſe. Liuius, Nati Carthagine, ſed oriundi à Syracuſis. Idem, Crotone nec conſilium vnum inter populos erat, nec voluntas. Idem, Morari Carthagine ſtrinxerat. Et, Quoad Carthagine morati ſunt. Diutius ibi quàm Carthagine vixerūt. Idem, Nuntiatum Fruſinone infantem natum quadrimo parem. Et Conciliū de iis Carthagine erat. Et Sicyone datum iis eſt concilium. Et, Nolite ad veſtras leges atque inſtituta exigere ea, quæ Lacedæmone fiunt. Sic alibi ſæpiſſime apud eundem inuenies, vtrunque ergo rectum eſt, Terentius natus Carthagini, & natus Carthagine. Demus tamen doctiſsimo Seruio per datiuum locutionem eſſe lepidiorem.

Quędam in datiuo ponuntur pro aduerbiis temporis: aut verius ſunt aduerbia temporis. *Tempori*, id eſt tempeſtiuè. *Luci*, id eſt per diem. *Veſperi*, id eſt veſpere, circiter noctem. Terēt. in Heaut. Nunquam tam mane egredior, neq; tam veſperi domum reuertor, quin te in fundo conſpicer Fodere. In hymno, Te mane laudum carmine, te deprecemur veſperi. Huic ſi adiectiuū iungas, adhuc in i poteſt deſinere. Plin. 6. epiſt. Summo veſperi abeuntibus nobis. Plau. in Amph. Non ſatis tempori. Et in Captiuis, Venturus tempori. Ibidem, Venias tempori. Gel. lib. 11, cap. vlt. Si modo id luci feciſſent.

Sunt qui dicant Veſperi in dictis orationibus eſſe genitiui caſus: ſunt qui datiui. ego puto aduerbium eſſe Veſperi & veſpere. vt Heri & here. Et ſi nomen eſſe velis: potius erit datiui caſus, vt tēpori, quàm genitiui: quia per tertiam hic veſper veſperis, tam pro ſtella, quàm pro tempore dicimus. Plin. lib. 2. nat. Hiſto. Suus quidē cuique color eſt: Saturno candidus, Marti igneus, Lucifero candens, Veſperi refulgens. Simile his eſt *Sorti*, pro per ſortem. Virgil. Sunt quibus ad portas cecidit cuſtodia ſorti. Aduerbium eſt vt Veſperi. teſte etiam Georg. Valla. lib. 32. cap. 19. Plaut. in Caſi. Sorti ſum victus. Nota bene, vt ſimiliter loquaris. Cuius caſus eſt Veſpere apud diuum Matthæum, *Veſpere autē Sabbathi*, quæ luceſcit in prima Sabbathi, venit Maria Magdalena, & altera Maria videre ſepulchrū? Ablatiui, aut aduerbium: antecedens autem relatiui (quæ) ſubauditur ſic, teſte Radio: Veſpere autem Sabbathi eius diei, quæ luceſcit. Alexāder & Nicolaus Lyra dicunt Veſpere eſſe genitiui caſus: quod mihi non placet.

Tu ſextum caſum, ſi quando per vnde rogaris,
Aut qua, reſponde. Si per quo, ponito quartum
In propriis: quibus vſque cupit rus cum domus addi.

Nomina

Nomina propria oppidorum aut pagorum, vbi quæſtio fieret per vnde, aut per qua, ponuntur pro aduerbiis loci in ablatiuo ſine præpoſitione, cum duobus appellatiuis Rus & Domus: vt Vnde venis? Venio Roma, Tybure, Lutetia, Lugduno, rure, domo. Terentius, Timeone pater iam rure redierit. Qua ibis Gandauum? Neoportu, Cortraco. Qua ibis Romam? Colonia, &c. Sed hîc per præpoſitionem ſæpius loquimur propter amphibologiam vitandam.

SI PER quo, ponito quartum. Senſus eſt, Nomina propria oppidorũ vel pagorum, vbi quæſtio fieret per quo, ponentur ſine præpoſitione in accuſatiuo cum appellatiuis rus & domus: vt Quo vadis? Vado Gandauum, Brugas, Bergas, Remos, Parrhiſios. Declinabis hæc, ſi recte velis loqui, vt in heteroclitis probaui. Apud Cæſarem Parrhiſij & Remi dicuntur ipſi homines. oppidum Parrhiſiorum eſt Lutetia. Cæſar 6. de bel. Gal. Conſilium in Lutetiam Parrhiſiorum transfert. Idem 2. de bel. Gal. Remi qui proximi Galliæ in Belgis ſunt. Ibidem, Loctius Remus, id eſt Remenſis.

Cur dixiſti propria oppidorum aut pagorum? Quia appellatiua aut propria regionum ponuntur in accuſatiuo cum præpoſitione Ad: vt Vado ad vrbem, ad Aſiam, &c.

Argumentor, Et oppidorum propria cum præpoſitione recte ponuntur: vt Vado ad Romam: & appellatiua & regionum nomina ſine præpoſitione: ergo tota regula eſt friuola. Primùm probo per Ciceronem, Eo die Verres ad Meſſanam venturus erat. Secundùm probo per Apuleium 2. Metamorph. Hoſpitium defeſſi rediremus. pro ad hoſpitium. Tertiùm probo per Virgilium,

Italiam fato profugus Lauináque venit Littora.

Reſpondeo, Regula noſtra datur de arte, & de frequentiori doctiſſimorum vſu: ſed artem plerunque confundit authoritas, teſte Seruio. Vnde ait in illud Æneid. 1, Italiam fato profugus Lauináque venit Littora. Ars exigit vt ciuitatum nominibus præpoſitionẽ non ponamus: reliquis autem ponamus: ſed plerunq; vſurpant authores contrarium. Nam & Cicero, Eo die Verres ad Meſſanam venturus erat, dixit: & hîc Maro Italiam, & non ad Italiam. hæc Seruius. Sic Virgilius in Bucolicis,

At nos hinc alij ſitientes ibimus Afros:
Pars Scythiam, & rapidum Cretæ veniemus Oaxem.

Suet. in Auguſto, Ab Actio quum Samum inſulam in hiberna ſe recepiſſet. Apul. 7. Metam. Læti & gaudentes ciuitatẽ reuenimus. Et lib. 8, Ciuitatem quandam populoſam & nobilem iam feſſi peruenimus. Cæſar 2. de bel. ciu. Varro quum itinere conuerſo ſe Italiam venturum promiſiſſet. De propriis cum præpoſitionibus iamiam dicam.

Barbarus haud fies apponens præpoſituras.

Siquis contra regulas dictas, doctiſſimos parce imitetur, vbi vſurpauerunt contrarium: aut præpoſitionem omittendo vbi regula exigit addi: aut addendo vbi regula exigit vt omittatur: non cenſebitur barbarus. verbi gratia regula exigit, Vado domum. Virgil. Ite domum ſaturæ, venit heſperus, ite capellæ. Terent. Ego cum filio rus ibo. Ouid. Quo ruitis? veſtras quiſque redire domos. Sic non dicitur, Venimus domibus. nec Sumus domorum aut domuum. nec Imus rura, &c. Aliquando tamen teſte Valla, inuenimus, Vado ad domum: vt Sum in domo. pro Sum domi. hoc, inquit, grammaticum eſt. illud Latinitatis & elegantiæ. Quintil. libro 5, In domo furtum factum ab eo qui domi non fuit. Solent indocti, quicquid contra grammaticorum regulas reperitur, tanquam aconitum aſpernari: & ſiquid contra regulam afferatur, dicunt valde rarum eſſe, & licenter dictum. Hanc euaſiunculam vix habere iam poterunt, quia valde multa notaui: quæ nec aſpernaberis, nec affectabis: ſed parce vteris his & ſimilibus. Sulpitius ad Ciceronem, Quum ab Athenis proficiſci in animo haberem. Liuius de bel. Maced. Ab Lariſſa deceſſit ad Demetriadem. Gellius in principio deciminoni, Nauigabamus à Caſſiopea ad Brunduſium mare Ionium. Hirtius de bel. Gal. Ab oppido Bibracti proficiſcitur. hoc excuſatur, quia connectitur appellatiuum. Et ſic tamen etiam ſine præpoſitione reperio. Iuſtinus 13, Pictuam vrbem conceſſit. Liuius, A Præneſte profectos. Idem in ablatiuo per ſecundam vocalem chære dixit. Idem libro 2, Pedum cepit, poſtremum ad vrbem à Pedo ducit. Et libro 4, Legati ab Ardea veniunt. Et libro 6, Profectus ad Sutrium. Idem alibi, Ad Soram inde reditum. Ad Fregellas pergit, ad Longulam peruenit, ad Meuaniam perrexit, ad Romuleam pergunt, ad Luceriam ducere legiones, à Delphis Romam rediit, ad Lacedæmonem ducere, à Corintho veniens, Iulium ad Demetriadem præmiſit, receſſit ad Demetriadem, ad Demetriadem profectus, ad Limneum ire placuit, Legatus ab Roma venit, ad Pergamum ducit. Cicero act. ſexta in Verrem, Ad Meſſanam tranſire poſſent. Idem primo Academic. Veniſſe eum de Roma. Idem libro 8. ad Atticum, Ad Capuam vel ad Luceriam iturus putabatur. Salluſtius in Iugur. Ad Thalam proficiſcitur.

Propria oppidorũ cum præpoſitionibus.

In eodem, Ad Thalam peruenitur. Idem, Tendere ad Capſam, & portas obſidere iubet. Idem, Marius ad Zamam peruenit. Plautus in Capt. Vendidit in Aulide. Recte igitur dicitur, Eo ad Romam, Venio de Roma, &c. ſed frequentius, Eo Romam, Venio Roma. maximè autem ad dicere poſſumus, vbi locum proximum ſignificamus, vt Hoſtes venerunt ad Gandauum. id eſt ad locum Gandauo proximum: non autem Intrauerunt Gandauum: & ſic frequenter in exemplis Liuij capitur præpoſitio (ad). Vbi præpoſitio abeſt. Iuſtin. libro 6, Lacedæmona proficiſcuntur. Noteetur in proſa accuſatiuus Græcus. Liuius, Romam quum ſcripſiſſet. Sic, Scripſi Louanium ad amicum meum. Peto forum, templum, Romam, &c. Regimen eſt.

Simile carentiæ rectoris eſt, Eo *Inficias*. id eſt nego. Venio *Suppetias*. id eſt ad auxilium. Hirtius de bello Africo, Suis ſuppetias occurrit. In eodem & in Cæſare inuenies, Suppetias mittit. id eſt venit, &c. Virgil. Viuentes rapit *Inferias*, quos immolet vmbris. *sed tn̄ vt simplex ponitur,*

Compoſitum nomen nolunt rectore carere. *quandoq. legetur*

Grammatiſtæ negant nomen compoſitæ figuræ poſſe ſine præpoſitione poni pro aduerbio loci: quia male dici putant, Iohannes iuit Montempeſſulanum, Gerardimontem, &c. Ego vero rectiſſimè dici aſſero: quia ſi vera eſſet grammatiſtarum regula, non tacuiſſet de hac re Priſcianus, Donatus, Seruius, &c. nec ipſe Alexander. Præterea in Græcis manifeſte hoc falſum eſt, vt Neapolis, Nicopolis, Conſtantinopolis, &c. Præterea apud doctiſſimos inuenio nomina Latina compoſitæ figuræ, aut orationes carere rectore: vt ſunt noua Carthago, Theanum ſidicinum, Nouum comum, & plura. Cicero libro 8. ad Atticum, Capuam veni eo ipſo die quo tu Theano ſidicino es profectus. In eodem, Theanum ſidicinum veniſſem. Sueton. in Cæſare, Retulit etiam vt colonis, quos rogatione Vatinia Nouum comum duxiſſet, ciuitas adimeretur. Idem in Galba, Carthagine noua conuentum agens tumultuari Gallias comperit. Titus Liuius Carthaginem nouam in hiberna eſt deductus. Idem, Legione Theanum ſidicinum præmiſſa. Sic Lancilotus recte dixit, Quorum multi ſunt Regij lepidi. Dicimus autem, *Regium lepidum* ex duobus rectis, authore Cornelio Tacito clariſſimo rerum Romanarum ſcriptore, aut *Regium lepidi* ex recto & obliquo: authoribus Plinio & Ptolemæo. Teſtis eſt huius rei Lancilotus in præfatione operis ſui.

Rectore carētibus vix adiectiua iunguntur.

VTRVM NOMINIBVS carentibus rectore liceat adiectiua iungere? Vix, niſi domi domum domo: cui recte adduntur Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, alienus: vt Paraſitus libentius cœnat domi alienæ quàm ſuæ. Bene etiam dices, Venio domo Petri, &c. in reliquis rariſſime adiectiua iungimus. Cicero ad Atticum lib. 16, Malo cum timore domi eſſe, quàm ſine timore Athenis tuis. Florus in primo epitomate, Succeſſit Romulo Numa Pompilius, quem Curibus Sabinis agentem vltro petiuere ob inclytam viri religionem. Titus Liuius lib. 21, Capuam flectit iter luxuriantem longa fœlicitate ac indulgentia fortunæ. Ouid. Atque aliquis doctas iam nunc eat inquit Athenas. ſed hoc excuſari ſolet propter verſum, vt apud Virgilium, Sitientes ibimus Afros. Propertius præpoſitionem adiecit, Magnum iter ad doctas proficiſci cogor Athenas. Ergo licet recte dicamus, Sum domi tuæ: non tamen, Sum domi pulchræ, &c. Cicero, Nónne malis ſine periculo domi tuæ eſſe, quàm cum periculo alienæ? Plautus, Quid tibi negotij eſt domi meæ?

Rectore carens refertur aptè à relatiuo nomine aut pronomine.

FITNE APTE relatio per nomen aut pronomen relatiuū ad nomina carentia rectore? Etiam: vt Sum Romæ, quæ vrbium excellentiſſima eſt. Cicero ad Lentulum, Tecum claſſe atque exercitu proficiſci Alexandriam: vt eam cum pace præſidiſque firmatis. Lentulus Ciceroni de Dolobella, Nulla alia re confiſus Laodicæam, quæ eſt in Syria, ad mare ſe contulit. Nunc de aduerbiis loci dicendum eſt: de quibus nonnihil in rudimentis diximus.

INTERROGATIVA LOCORVM.

Quid quærit *Quo*? Ad quem locum. Quid *Qua*? Per quem locum? Quid *Vbi*? In quo loco. Quid *Vnde* De quo loco, vel à quo loco. Quid *Quorſum*? Quem locum verſus. Quid *Quouſque*? Vſque ad quem locum. & quàm longe: vtque vulgus loquitur, quàm remotè.

Quot modis capiuntur quo, Qua, vbi, & vnde? Tribus. Primo interrogatiue: vt Quo iter eſt tibi? Gandauum. Cicero lib. 3. ad Atticum, Nobis iter eſt in Aſiam. Qua itur ad forum? Per cœmeterium diui Martini. Vbi eſt Deus? Cùm bonis. Vnde aduehitur nobis piper? Ex India. Secundò relatiue, vt Vado illuc, quo abiit Petrus. Ibo qua tu. Illic Deus eſt, vbi pax eſt. Venio foris, vnde & tu. Tertio infinite: vt Neſcio quo abiit homo, &c.

Quot modis reſpondemus ad Quo, qua, vbi, & vnde? Tribus, & quarto modo ſolum ad Quo.

Primò

Primò per regulá carentiæ. Quo vadis? Gandauum. Qua? Cortraco. Vbi habitas? Cominij. Vnde venis? Louanio.

Secundò per nomina ſine carentia: vt Quo abis? Ad fontem. Qua? Per pratum. Vnde? Ab vrbe, Vbi eſt fons? In pede montis.

Tertiò per aduerbia: vt Quo fugis? Huc. Qua ibis? Hac. Vbi es? Hic. Vnde venis? Hinc.

Quartò ad Quo reſpondemus per ſupinum vel per gerundium, aliquando etiam per infinitiuũ: ſed minus apte: vt Quo vadis? Piſcarum, aut ad piſcandum. Et in ſacris, Vado piſcari. Nónne ad Vnde reſpondetur ſupinum in u? vt Vnde venis? Lectu. Vix: aliquando tamen videntur docti ſic loqui: ſed nondum auſim imitari: adeo illum modum omiſi. Poſsúntne hæc totidem modis referre? Etiã. Exẽpla facile fient: vt Vado Gandauum, quo præceſſit pater. Qua itur Aloſtum ? Vbi habitat ſoror mea? Vnde tu venis? Virg. Inferétque deos Latio, genus vnde Latinũ. id eſt à quo Latio. Et Sueton. in Augu. Obſeſſa Alexandria, quo Antonius cum Cleopatra confugerat, breui potitus eſt. Cicero pro Rabirio, Venire in eum locum, vbi parendum eſt. Idem, Noſti fundum quo venimus. Virg. lib. 6. Dirigite in lucos, vbi pinguem diues opacat Ramus humum. Nec loci nomen ſolum referunt, ſed etiam nomẽ perſonæ. Terentius in Eunucho. Mercator hoc addebat, è prædonibus vnde emerat, ſe audiſſe. id eſt à quibus emerat. Horatius, Contra Leuinum Valeri genus, vnde ſuperbus Tarquinius. id eſt à quo genere.

Quot modis capitur Quo? Sex. Primò eſt aduerbium loci: vt Quo vadis? Capitur autem tripliciter: Interrogatiue, relatiue, & infinite, vt dictum eſt. Secundò Quo ſignificat quanto: vt, Quò doctior, eo ſuperbior. Tertiò pro (vt) coniunctio eſt. Plin. Neque enim id feci quò tibi moleſtus eſſem. *Quo ſex modis.*

Quartò aduerbium eſt pro Quare. teſte Donato. Terentius, Quo æquior ſum Pamphilo. Quintò Quo aduerbium, id eſt ad quid, vel in quem vſum. Horatius, Quo mihi fortunam, ſi non conceditur vti. in Iſaia, Quo mihi multitudinem victimarum veſtrarum? Sextò Quo eſt ablatiuus: vt Non eſt baculus, quo te feriam.

Quot modis capitur Qua? Quatuor. Primò eſt aduerbium loci, & capitur interrogatiue, relatiue, & infinite. Virgilius, Dic mihi qua ſit iter. Secundò Qua aduerbium, id eſt inquantum. Seneca, Hominem quippe qua animal eſt, moueri ſenſu oportet. Tertiò partim, vt apud Plautum in Aſinaria, teſte Baptiſta Pio: Qua me, qua vxorem, qua tu ſeruum Sauream circunduce, &c. id eſt partim me, &c. Plinius, Medium tempus diſtentum impeditúmque, qua officiis maximis, qua amicitia principum egiſſe. Quartò eſt ablatiuus: vt Qua ratione potes hoc defendere? *Qua quatuor modis.*

Quot modis capitur Vbi? Tribus. Primò eſt aduerbium loci, & capitur interrogatiue, relatiue, & infinite: vt Vbi audiſti? Habito vbi indoctorum detractione miſere vexor. Scio vbi tu perpetraſti ſcelus. *Vbi tribus modis.*

Secundò eſt aduerbium temporis pro poſtquam. Virgilius, Hæc vbi dicta dedit.

Tertiò eſt aduerbium temporis pro Quando. Teren. in Andria, Vbi voles accerſe.

Quod modis capitur Vnde? Quatuor. Primò Vnde eſt aduerbium loci, & capitur interrogatiue, relatiue, infinite: vt Vnde venis? De foro. Vnde nuper veniſti? Scio vnde venias. Secundò Vnde id eſt à quo & iungitur ſine medio ablatiuo. Virgilius libro octauo, Qui genus, vnde domo? id eſt ex qua domo. Seneca in Conſolatione ad Albinam, Vnde domo quæque ſit quære. Q. Sidonius, Hæc relinquamus, ſi(que vnde cauſa ſermocinemur. id eſt à qua cauſa. Tertiò Vnde, id eſt ad quid. Terentius in Eunucho Vnde petitur aurum. Quartò Vnde, id eſt quo iure, teſte Lanciloto. Virgilius, Vnde etiam templo Triuiæ luciſque ſacratis Cornipedes arcentur equi? In compoſitione cum numeris ſignificat vno dempto: vt Vndeuiginti, id eſt vno dempto de viginti, ſcilicet nouemdecim: & poteſt eſſe quintus modus. *Vnde quatuor modis.*

ADVERBIA AD LOCVM.

QVAE ADVERBIA reſpondentur ad Quo? Huc, illuc, iſtuc, intro, foras, eo, eodem, alio, aliquo, quoquo, quolibet quouis: quæ differunt vt quiſque, quiuis, quilibet: velut quodam, aliquo, quopiam, vt quidam, aliquis, quiſquam. Ita dices de omnibus ſimiliter compoſitis, ſiue reſpondẽtur ad Quo, ſiue ad qua, ſiue vbi, ſiue vnde, vltro, citro, peregre, vſquam, nuſquam, quoquo, quocunque, ſupra, infra, vel ſuperius, inferius: vt Quo abis? Quo aufugis? Quo ſe nunc proripit ille? In Luca, Amice aſcende ſuperius. Veni huc. id eſt ad me. Eamus ad me: pro ad domum meam, pulchrè dicitur. Terentius in Andria Egomet continuo ad Chremetem. id eſt ad domum Chremetis, Idem,

ſiet ſemper: ad cœnam nequo eat: familiam exerceat. Propter hæc non probatur mihi Pſeudocurtius, qui necubi pro nuſquam ſemper capit. Necubi gentium inuenies. Et Octauij memoria necubi reperiatur. Idem male alibi pro aliquo dixit. Neceſſe eſt me alibi proficiſci. Et, Neceſſe eſt tibi alibi proficiſci. Apuleius libro 9. Metam. Vbi pro quo poſuit (niſi ſit mendum) dicens, Vbi ducis aſinum iſtum? In hac re non eſt vllo modo imitandus. propterea dixit Valla, Apuleius interim non tam loqui quàm rudere videtur: nec imitabor illud: Duxerunt eum ad Caipham principem ſacerdotum, vbi ſcribæ & ſeniores conuenerant. ego dixiſſem Quo, non vbi.

ADVERBIA DE LOCO.

QVAE ADVERBIA reſpondentur ad Vnde? Hinc, illinc, iſtinc, intus, foris, intrinſecus, extrinſecus, vtrinſecus, forinſecus, nuſquam, inde, peregre, ſuperne, inferne, ſtirpitus, humanitus, radicitus, cælitus, vndeunde, vndecunque, vndelibet, aliunde, alicunde, ſicunde, &c. Cominus, eminus, quæ ad locum quoque ſignificant. Horatius, Mulier formoſa ſuperne. Lucan. Defendit Titareſus aquas lapſuſque ſuperne. Cato, Vtrinſecus cupam materia vlmea, aut fagina factura. id eſt tam ab exteriori quàm ab interiori. Forinſecus legitur apud Plinium. Abſtineto barbaris, qualia ſunt, teſte Lancilotto, Vtrinde, alterunde, alterinde, neutrinde, nulliunde, alteratrinde, vtrindeuis, &c. nec dices Venio abhinc, vel dehinc, deilline. Cicero tamen dixit Vſque iſtinc.

Dehinc non loci, ſed ordinis aduerbium eſt pro poſthac.

Abhinc temporis eſt, non loci, pro ab hoc tempore.

ADVERBIA LOCVM VERSVS.

QVAE ADVERBIA reſpondentur ad Quorſum? Horſum, iſtorſum, illorſum, ſurſum, deorſum, antorſum cum r, non ante, ſed poſt o: dextrorſum, læuorſum, ſiniſtrorſum, retrorſum, aliorſum, quoquouerſus, id eſt circuncirca, ratione habita à centro. Colum. lib. 6, Si viginti duo quoquouerſus inter quaternos pedes vinea erit. Seneca etiam *Quorſum* dicit. Et Apuleius in 9, Quorſus hæc noua? & Plinius lib. 6. Epiſt. Quorſus hæc?

ADVERBIA VSQVE AD LOCVM.

QVAE reſpondentur ad Quouſque? Hucuſque, iſtucuſque, illucuſque, hactenus, &c.

QVOMODO DIFFERVNT *Huc, Iſtuc, Illuc*? Similiter hac, illac, iſtac, &c? Huc ſignificat locum vbi ego ſum: ſic hac, hic, hinc, horſum. Iſtuc ſignificat locum vbi tu es: ſic iſtac, iſtic, iſtinc, iſtorſum.

Illuc ſignificat locum vbi eſt de quo loquimur: ſic illac, illic, illinc, illorſum: vt Veni huc, aut cum magno malo tuo veniam iſtuc. Siquid iſtuc noui eſt, facito vt ſciam. Pro Hoc barbare diceres Hic aut illic. Cic. ad Lentulum, Qui iſtinc veniunt, aiunt te ſuperbiorem eſſe factum id eſt Qui ab iſta prouincia, in qua agis, veniunt. Idem ad Valerium, Ibi malis eſſe, vbi aliquo numero ſis: quàm iſtic, vbi ſolus ſapere videare. Poëtæ Hic pro Illic ſæpe ponunt teſte Seruio in illud, Hic illius arma, Hic currus fuit. aliquando Hic capitur pro Tunc. Terentius, Hîc ego illum contempſi præ me.

Vnde ſumitur dicta differentia? Ab *Hic, ille, iſte*. Quomodo differunt hic, ille, iſte? Hic me ſignificat aut meum, aut quod eſt vbi ego ſum, vel habito, aut de quo loquor. Iſte ſignificat te aut tuum, aut quod eſt vbi habitas, vel de quo loqueris. Ille neutrum ſignificat, ſed tertium quiddam: vt Huic amico meo cum tuo iſto familiari magna eſt contentio. Maturiorem ſane futurum ſuſpicor tuum in hanc vrbem aduentum, quàm in iſtam meum. Cicero in Antonium, Remoue paulisper iſtos gladios. hoc eſt tuos. Idem in eundem, Tu iſtis faucibus, iſtis lateribus. hoc eſt tuis. Idem alibi, Hoc tuũ factum: recte dixit. hoc ſcilicet de quo loquor. Plautus, Quis eſt quem videmus venientem pannoſum ac ſqualidum? Illéne eſt noſter Syrus? Plinius, Hæc omnia ad vos ex illa prouincia comportantur: illinc ſucci, illinc odores, illinc extremo orbe quæſitæ luxuriæ opes. Terent. Vidén' tu illum Thais? Seneca, Et qui hoc facit, hic ſane prudens appellandus. id eſt talis, vel is.

Ante Qui, quæ, quod, melius *Is, ea, id* ponitur, quàm hic, teſte Valla, præſertim in proſa: & per compoſitionem etiam ſic loquimur, Quæcunque mulier adultera, eadem venefica eſt. Poëtę ille pro Is ſæpe ponunt. Si duas res velis referre, per Hic referes poſteriorem, & priorem per Ille: vt Seneca & Nero ſtuduerunt: hic luxuriæ, ille virtuti. Differentiam prius poſitam oſtendit Cicero ad Curionem, Putaréſne vnquam accidere poſſe: vt mihi verba deeſſent, non ſolum iſta veſtra oratoria, ſed hæc etiam leuia noſtratia? Calepinus dicit Ciceronem (iſte) pro (hic) aliquando capere. Verum id perrarum eſt: ideo differentiam vſque obſeruato.

DATIVI REGIMEN.

Regula prima.

Fixa dabunt ternum ſubſtantiuo,mediante
Verbo:quod per habet contingit ſæpe reſolui.

Eſt cũ datiuo, pro habeo.

Omne nomen ſubſtantiuum poteſt regere aliud ſubſtantiuum in datiuo,mediante verbo ſubſtantiuo: vt Mihi liber eſt,tibi pecunia. & exponitur per habeo,mutando datiuum in nominatiuum, & nominatiuum in accuſatiuum: vt Mihi liber eſt, Ego librum habeo. & ſunt tales orationes multo pulchriores,quàm orationes de Habeo. Perſius, Velle ſuum cuique eſt. id eſt Quiſque habet velle ſuum. Virgil. Eſt mihi nanque domi pater,eſt iniuſta nouerca.Et, ·ſunt nobis mitia poma, Caſtaneæ molles,& preſſi copia lactis. Sunt mihi bis ſeptem præſtanti corpore Nymphæ. Ludite ſecuri quibus eſt æs ſemper in arca. Horat. Vos,quibus eſt virtus, muliebrem pellite luctum. Indotata mihi ſoror eſt,paupercula mater. Dic etiam,Mihi bene eſt.id eſt bene habeo:bene valeo. Liber eſt Iohannis.Hoc ſine verbo Liber Iohannis recte dicitur. Liber eſt Iohanni.Si verbum omiſeris,male loquêris. Sum tibi pater.id eſt ſum pater tuus.Sum tibi loco patris. id eſt tui curam habeo,tanquam eſſem pater. Eccleſiaſtici dicunt, Sum tibi in patrem. quæ locutio apud Latinos inuſitata eſt. Datiuus regitur ex vi acquiſitionis,& melius ex vi voluntatis doctiſſimorum:per regulam,Quærenti vires,&c. Quæ obiter de datiuo dicta ſunt,non repetam. Et ſunt de hei & væh. Opus eſt mihi libro. id eſt opus habeo. datiuum habet per primam regulam datiui,Affinis,ſimilis,&c.Dominor,&c.Datiuus carens rectore. Hæc ſumma eſt:ideo pergamus.

REGVLA SECVNDA.

Ternum pro quarto aut ſexto cum præpoſituris
Ponimus:it clamor cælo,mihi filia curæ eſt.
Cur tibi deſpicior?nunc omnibus itur ad aurum.

Datiuus ponitur ſæpe pro accuſatiuo vel ablatiuo cum præpoſitione:vt It clamor cælo. id eſt ad, vel in cælum. Inferrétque deos Latio. id eſt in Latium. Tu es mihi viſus. id eſt a me. Filia eſt mihi curæ.id eſt ad curam. Curritur omnibus ad aurum.id eſt ab omnibus.Pugno tibi,id eſt tecum: ſed nunc ſingula apertius dicam.

QVOT MODIS datiuus ponitur pro accuſatiuo vel ablatiuo cum præpoſitione? Quatuor. Primo datiuus pro accuſatiuo locali.Virgil.It clamor cælo.Idem,Inferrétque deos Latio.Idem,Compellere hibiſco. id eſt ad hibiſcum.Idem,Obuertunt pelago proras.id eſt pelagus verſus: vel ad, aut in pelagus.Hunc caſum quidam non datiuum,ſed octauum eſſe volunt,teſte Seruio in Donatũ: ſed parui refert an datiuus, an octauus dicatur: quum datiuo nunquam terminatione ſit abſimilis. Sic Subeo muro,Applico litori.pro ad murum,ad litus,&c. Secundò datiuus non localis ponitur pro accuſatiuo cum præpoſitione (ad): vt Natus ſum laudi pro ad laudem. Poſco te pœnæ. id eſt ad pœnam. Sum tibi deriſui.id eſt Tu habes me ad deriſum.Es mihi curæ,id eſt ad curam:& ſic aliquando

Verba cũ duobus datiuis.

verbum regit duos datiuos.Ideo quæro, Eſt hæc congrua,Bonus filius eſt patri honori? Etiã.Quia hic nomen ſubſtantiuum regit alterum ſubſtantiuum in datiuo,mediante verbo ſubſtantiuo per regulam, Fixa dabunt ternum. & ſecundus datiuus pro accuſatiuo ponitur cum præpoſitione (ad) per regulam,Ternum pro quarto,&c. Da ſimiles orationes.Curæ mihi eſt doctor.Miſeriæ mihi eſt labor.Sum tibi moræ.Gloriæ mihi eſt patria.Infamiæ mihi eſt amor. Vitio eſt tibi concubina.Teſtimonio tibi ſum.Sum tibi auxilio,præſidio,conſilio,commodo.Aduerſarius mihi odio eſt.Bono mihi eſt veritas.Argumento mihi eſt probitas.Oneri mihi eſt hæc res. Cordi mihi eſt amicitia.Dolori & terrori mihi eſt iudicium.Vſui ſum tibi.Riſui mihi eſt hoc.Quæſtui mihi hęc res eſt.Ex Diomede hæc exempla deprompſi.Sic,Quibus ſua lana decori eſt.Salus tua mihi curæ eſt.Literę tuæ fuere mihi voluptati. Hic liber non eſt mihi vſui. id eſt non eſt mihi vtilis. Orationes hæ ſunt elegantiſſimæ. Da authoritatem.Cicero,Fuiſti mihi præſidio triſtiſſimis meis temporibus.Virgilius,Phœbo mea carmina curæ.Terentius,Sunt hæ tibi nuptiæ cordi?id eſt Placéntne tibi hæ nuptiæ? Non placet mihi,cordi eſſe adiectiuum indeclinabile: quia Hominis cordi,ab homine cordi,&c. non puto reperiri,quicquid dicat Senenſis. Tacit.Orta ſeditio propè vrbi excidio fuit.

Regit

Regitúrne talis datiuus ab aliis verbis quàm à ſubſtantiuis? Etiam: vt Do tibi hanc rem vitio. Muneri tibi do librum. Pignori tibi do veſtem. Hic vnus datiuus regitur ex natura verbi: alter pro accuſatiuo cum præpoſitione: Honori ducitur apud nos hæc res. Natus ſum laudi, opprobrio, ludibrio, ornamento, oſtentui, &c. Soror mea datur tibi nuptui. Cano militibus receptui. Verto tibi vitio. Accingo me operi. Da authoritatem. Gellius libro quarto, Arborem ſuam vineámque habuerat derelictui. Idem libro 17. cap. 19, Siquis hæc duo verba cordi habeat. Idem libro 18, Authoritates verborum cordi habeatis. Sillius libro primo, Poſcendum pœnæ iuuenem. id eſt ad pœnam, teſte Marſo. Idem libro ſecundo, Armatum Hannibalem pœnæ petit impia tellus. Idem libro octauo, Deſpectus tædæ regnis ſe imponit Hiarbas. id eſt ad tædam & connubium, teſte Petro Marſo. Plautus in Menæchmis, Bene merentem tibi habes deſpicatui. Ibidem, Aliam poſthac inuenito, quam habeas fruſtratui. Horatius, Nec timuit ſibi, ne vitio quis verteret olim. Sic, Pato me bello. Do tibi fiſtulam dono. Do tibi hanc rem doti vel dotem. Plautus in Trinummo, Eſt ager hic nobis ſub vrbe: eum dabo dotem ſorori. Sic, Sum tibi ſcandalo vel ſcandalum: & documento vel documentum. Hieron. Sicut enim abſcindendos & eradicandos infideles & perfidos homines, qui ſcandalum ſunt corpori eccleſiæ, dominus præcepit. Curtius libro ſeptimo, Obtriti pedibus elephantorum cæteris, vt parcius inſtarent, fuere documentum. Datiuum eiuſmodi quidam aduerbium eſſe credunt: quia nominis naturam videtur relinquere, vt Sorti cum capitur pro per ſortem. Sillius libro ſeptimo, Queis tunc cecidit cuſtodia ſorti Horrere. id eſt, Horrebant quibus cuſtodia cecidit per ſortem.

Tertiò datiuus ponitur pro ablatiuo verbi paſſiui aut imperſonalis paſsiuæ vocis. Virg. Neque cernitur vlli. id eſt ab vllo. Idem, Deſpectus tibi ſum. id eſt à te. Cicero, Non deſpero probatum iri Varroni. id eſt à Varrone. De imperſonali: Clamatur omnibus. pro ab omnibus. Sæpius cum ablatiuo inuenitur. Quartò datiuus ponitur pro ablatiuo cum præpoſitione in vel cum: vt Infixus pectori. id eſt in pectore. Virgilius ablatiuum ſine præpoſitione poſuit metri gratia. vt quarto Æneidos, Hærent infixi pectore vultus. Pugno tibi, id eſt tecum. Virgilius in quarto Æneidos, Placidóne etiã pugnabis amori? Et in Bucol. Montibus in noſtris ſolus tibi certat Amyntas. Et in primo Æneid. Impar congreſſus Achilli. pro cum Achille, contra Achillem, vel in Achillem. Dicimus autem lepide, teſte Gellio, lib. 17. cap. 2, *Pugno in hoſtem*. Q. Claud. poſtquam nuntiatum eſt, vt pugnatum eſſet in Gallos, id ciuitas grauiter tullit. In Gallos (inquit Gellius) mundius ſubtiliúſque eſt, quàm cum Gallis, aut contra Gallos. Nam pinguiora hæc obſoletioráque ſunt. T. Liu. libro octauo, Extra ordinem in hoſtem pugnaſti. Dicimus etiam Differo & diſsideo tibi pro à te. Horat in arte,
Nec ſic enitat tragico differre cothurno. Et alibi, Scire volo quantum ſimplex hilariſque nepoti
Diſcrepet, & quantum diſcordet parcus auaro.

VERBORVM DIVISIONES.

QVONIAM IN TOTO regimine datiui accuſatiui & ablatiui fere vbique de verborum syntaxi agemus: ideo non ab re fuerit hîc verborum diuiſiones declarate. Quæro igitur,

Quotuplex eſt verbum? Duplex. Perſonale & imperſonale. Perſonale quid eſt? Quod ante ſe petit explicite vel implicite nominatiuum, vt Inſit, forem.

Imperſonale quid eſt? Quod ante ſe, nec explicite, nec implicite nominatiuum deſyderat: vt Statur, pœnitet. Vnde dicitur imperſonale? Ab in, pro ſine & perſona: non quòd nullam, ſed quia non certam ſignificat perſonam niſi determinetur: vt Statur à me. Diomedes ait ſic dici: quia ſine perſonis pronomi s intelligi non poteſt. Quotuplex eſt verbum imperſonale? Duplex. Actiuæ vocis in t, vt Miſeret: & paſſiuæ vocis in tur, vt Statur.

Quotuplex eſt imperſonale actiuæ vocis? Sextuplex: regens genitiuum tantum, vt intereſt, refert, eſt: exceptis mei, tui, &c. regens datiuum, vt contingit, reſtat, &c. regens accuſatiuum tantum, vt decet, oportet, &c. regens datiuum, & cum præpoſitione à vel ab ablatiuum: vt Malefit, benefit, ſatisfit tibi à Deo. Sine caſu cum infinitiuo imperſonalis: vt Incipit pœnitere Iohannem matrimonij. & talia dicuntur imperſonalia ex adiuncto.

Vnde formatur imperſonale paſſiuæ vocis? Maxime à neutris non paſſiue ſignificantibus: vt à ſedeo, ſedetur: aliquando etiam ab actiuis. vt *Amatur*: raro à deponentibus, vt lamentatur. Cur dicis non paſſiue ſignificantibus? Propter vapulo, exulo: è quibus imperſonalia non fiunt. Plautus in Pſeud. Quid agitur Calliodore? Amatur, atque egetur acriter. Antonius Nebriſſenſis negaret amatur eſſe ab amo, vt actiuum eſt: quia negat ab vllo actiuo, vt actiuum eſt, imperſonale paſſiuæ vocis formari. Cur dicis vt actiuum eſt? Quia actiua (quæ vt actiua ſunt, poſt ſe accuſatiuum

Imperſonalis paſſiua vocis conſtructio.

regunt

regunt,veluti Amo deum)aliquando ſine accuſatiuo abſolute capiûtur:vt Amo,id eſt amore capior, aut afficior: vt Et ſiquid faciam,nunc quoque quæris,amo. Diſputo de hac re, Vindico de re, Ago de illa re.& ſic impersonalia faciunt. Cauſa Nebriſſenſis eſt,vt opinor:quia ſi ab actiuis eſſent, accuſatiuum regerent.quod falſum eſt:quia male dicitur, Legitur librum,teſte Nebriſſenſi. Mihi cum Diomede,Donato,Priſciano,cæteríſque placet aliquando ab actiuis fieri impersonalia paſſiuæ vocis:neque ideo debent regere accuſatiuum non magis,quàm ſupina in u ablatiuum cum præpoſitione. Id autem cur non fiat, pro ratione eſt contrarius doctiſſimorum perpetuus vſus: & an accuſatiuum regant,magnum dubium eſt inter doctos. Concedo tamen admodum rara eſſe apud authores ab actiuis imperſonalia eiuſmodi.Quia teſtibus Diomede & Phoca formantur ferè à neutris aut datiuum regentibus,vt Statur,ridetur,ſedetur,&c.Apul.lib.4.Metam. Mœretur,fletur,lamentatur. Durum eſt imperſonale *Lamentatur* à deponenti:ſicuti caletur & placetur,à calet & placet. Plautus in Capt. Quaſi cum caletur,cochleæ in occulto latent.Cyprianus, Si hominibus placetur, dominus offenditur.Perſius,Tibi luditur.Canitur receptui.

Quædam videntur eſſe imperſonalia,nec ſunt. Virg.lib.1.Æneid. -cur dextram iungere dextræ Non datur? hîc datur perſonale eſt, habens infinitiuum loco nominatiui. Idem in 11. Æneidos, -coëant in fœdera dextræ, Qua datur.ſupple,coire. & hoc pro nominatiuo ponitur. Cic. in Epiſt. De pantheris agitur diligenter. ſupple, res & negotium. Sic apud Virgilium libro octauo Æneid. Stipitibus duris agitur, ſudibúſve præuſtis.ſubaudi,res. Quod Cicero expreſſit dicens, Res agitur per eoſdem creditores.

Imperſonale paſſiuum. Quem caſum regit imperſonale paſſiuæ vocis? Omne imperſonale paſsiue vocis regit præter caſum ſui verbi,ablatiuum cum præpoſitione à vel ab:vel loco illius datiuum. Cicero ad Lentulum, Eius orationi vehementer ab omnibus reclamatum eſt.id eſt omnes reclamarunt orationi eius. Martialis Non bene (crede mihi) ſeruo ſeruitur amico: Sit liber dominus qui volet eſſe meus. Hîc ſeruitur regit ſolum caſum ſui verbi. An omne imperſonale regit caſum ſui verbi? Vix: quia ſi ab actiuo deſcendat,accuſatiuum vix auſim dare:vt legitur Matthæum aut poëtam ,non libenter, vſurpabo:quia melius paſsiue loquar, Legitur Matthæus aut poëta. Si aliter inueniatur, perrarum eſt & vetuſtum. Quomodo ſignificat imperſonale paſsiuæ vocis? Actiue cum generalitate: quia ad omnes refertur:vt Curritur.id eſt omnes currunt.Sic declarat Seruius , cui libentius aſſentior, quàm vulgo dicenti,Legitur.id eſt lectio fit.etſi Lancilotus quoque ſic dicat.Virgilius in Bucol. Non equidem inuideo,miror magis vndique totis Vſque adeo turbatur agris. id eſt Omnes turbant, & ita nos turbamur. Seruius dicit veteres codices habere turbamur: quod rectius poneretur quàm turbatur,licet ita Quintilianus legerit. Teſtis eſt Nebriſſenſis. Satisfit ſub paſſiuæ vocis imperſonalibus comprehendatur:quia actiuè declaratur.id eſt omnes ſatisfaciunt. Satisfit mihi ab omnibus. Verum imperſonale paſsiuæ vocis retineat ſemper generalitatem ſuam? Non: quia poteſt per datiuum vel ablatiuum reſtringi, quicquid dicat Nebriſſenſis. Cicero, Et quanquam à te quidem cumulatè ſatisfit mihi. Cæſar 1.de bel.ciu. Ne qui inuitus ſacramento dicere cogatur, à Cæſare cauetur.id eſt Cæſar cauet.Tacitus, Trepidabatur à Cæſare. Cicero libro 3. epiſt. Quum ad me a litum erat ab iis,qui dicerent à ſe intolerabilia tributa exigi.Et libro 6, Nihil eſt à me inſeruitum temporis cauſa. Et libro 14. ad vxorem, Minus eſt erratum à nobis. Dolobella Ciceroni, Satiſfactum eſt à te. Seneca Epiſt.85. Sapienti nocetur non à paupertate, non à dolore. Cic.ad Atticum, Mihi vero deliberatum eſt. Cæſar 1.de bello Gal. Quum ab hoſtibus conſtanter & non timide pugnaretur. Et libro 5. A noſtris reſiſtitur. Tul. .Offic. Occurritur autem nobis, & quidem à doctis & eruditis. Sic plerique alii,& ferè à neutris.

An imperſonale paſſiuæ vocis ab actiuo formatum regat aliquando accuſatiuum rei patientis, vt A me legitur Matthæum? Poteſt quidem aliquando, ſed tam rarum eſt, vt nolim niſi rariſſimè imitari: & conuenientius per paſſiuum ſic loquar, Matthæus legitur. Deus amatur, & cætera. Qui dicunt imperſonale in tur regere accuſatiuum? Alexander & Georgius Valla cum filio ſuo Iohanne Petro Valla. Georgius libro 23, multa teſtimonia citat: quorum nonnulla friuola eſſe oſtendam. Da authoritatem vbi imperſonale in tur regat accuſatiuum. Quintilianus libro ſecundo Inſtitutionum, Effecítque illum qualis hic fuit luctando, pugnando, quem vtroque certamine coronabatur inuictum. Cicero primo Officiorum, Quos cuique viſum eſt, ad eorum ſtudia inſtitutáque impellimur. Statius quarto Thebaidos, de Tireſia vate ſacrificiis manes ciente, Principio largos fontes tellure cauata Inclinat Bacchi latices, & munera verni Lactis, & actaos

imbres

imbres, ſudúmque cruorem: Manibus aggeritur quantum bibit arida tellus. Hæc citat Georgius Valla. In eadem opinione eſt Scodrenſis, plura afferens teſtimonia. Tu tamen, inquit, abſtineas eiuſmodi locutione quæ ab vſu cecidit. & Tiberga teſtatur nos rectius poſſe per paſſiuum loqui. Georg. Valla adducit plura teſtimonia, ſed ſuſpecta aut falſa. Plaut. in Aulul. Si opulento ſic petitum pauperioris gratiam, pauper metuit congredi. Hîc imperſonale (petitum ſit) videtur regere accuſatiuum gratiam: ſed non eſt ita: quia mendoſa eſt lectio hæc, vt in Plauto alia propè plurima. Syncera lectio, teſte Baptiſta Pio in poſterioribus annotat. eſt hæc, Si opulentos it petitum pauperioris gratiam, pauper metuit congredi. Hîc opulentos pro opulentus dicitur ritu priſco. Sic optimus ſenſus eſt: & ideo Baptiſtæ hac in re omnino aſſentior. Lancilotus peruerſè ordinauit partes huius orationis ne diceret imperſonale accuſatiuum regere. Aldus propter hunc locum ait rectè ſecundum accuſatiuum regere imperſonalia verborum doceo, peto, &c. vt licet non rectè dicatur, Docetur Iohannem: bene tamen dicitur Docetur grammaticam. ſed pulcherrima Baptiſtæ annotatio & his & mihi ſilentium imponit. A me docetur viuere, non libentius dicam, quàm à me docetur vitam: quia Viuere accuſatiui loco ponitur: ſecus eſt nominatiui loco. Redeo ad Georgij teſtimonia. Plinius, Locuſtas pennarum & feminum attritu ſanare creditur. Hîc accuſatiuus ab infinitiuo regitur, & ſenſus eſt, Creditur quòd locuſtæ ſanant, &c. Sic apud eundẽ in octauo, Qualem fuiſſe creditur Quinti Sertorij ceruam. Et apud Quintilianum in 5, Inde ſcientiam in teſtibus, & religionem eſſe in argumentis dicitur. Horatius in Epiſt. Nunc ſatyrum, nunc agreſtem Cyclopa mouetur paſſiuum ante ſe nominatiuum (qui) habet: præcedit enim vt qui, quod Placentinus non animaduertit: & poſt ſe figuratè accuſatiuum per ſynecdochen. vt apud Virgilium in 5. Æneid. Tum vero in curas animum diducitur omnes. Et apud Papinium in principio 7, -Parrhaſis ignem Nubibus hibernis & noſtro paſcitur imbri. Cicero in Offic. Si exiſtimabitur coniunctam cum iuſtitia ſapientiam. ſubauditur, eſſe: aut mendoſè legitur, teſte Lanciloto, exiſtimabitur pro exiſtimabimus. Mela, Ad Anconam tranſitur Rauennam, Ariminum, Piſaurum. non eſt accuſatiuus rei patientis, ſed loci. Ningitur, pluitur, pro, Nix aut pluuia generatur, Apuleius vtitur. Volo à me amari, imperſonaliter. id eſt volo amare, perfecta oratio eſt. Sic, Volo à me ſederi, teſtis Priſcianus. Cæterùm raro ita loquimur, Volo amari à me, paſſiue. id eſt volo vt ametur à me. ſubaudi, Petrus aut Paulus, &c. Sermo imperfectus eſt. Ad perſonale bene reſpondetur imperſonale: vt Quid agitur hîc? Statur. Pulchre autem dicimus, Bene tecum agitur. Ruſticus diceret, Bene agis res tuas, aut negotium tuum. author Valla lib. 1. logicæ, cap. 10. Bene dicimus, Quid factum eſt pallio, & Quid factum eſt de pallio, contra Georgium Vallam. Terent. in Andria, Nunc audio primùm quid de illo factum. Cic. libro 2. in Verrem, Quid de illo myoparone factum ſit. Plaut. in Caſi. Quid tuo factum eſt pallio. Priſcianus vult aliquem nominatiuum imperſonalia ante ſe habere: nam inquit, Quum dico Curritur, curſus intelligitur: & Sedetur, ſeſſio, &c. poſſunt enim habere nominatiuum imperſonalia ipſius rei, quæ in verbo intelligitur. De hac oratione & ſimilibus, Pſalmos legendum eſt, in gerundiorum conſtructione videbimus. nunc ad alias verborum diuiſiones tranſeamus.

Quotuplex eſt perſonale? Triplex: Subſtantiuum, vocatiuum, & adiectiuum. Quod eſt adiectiuum? Quod proprietatem rei inhærentem aut adiacentem ſignificat: vt Amo, ſedeo, armo, &c. Quotuplex eſt verbum adiectiuum? Duplex: Tranſitiuum, & abſolutum. Quod eſt tranſitiuum? Quod poſt ſe aliquem caſum vt proprium petit: vt Amo, ſtudeo, miſereor, vtor: ſed proprie tranſitiuum eſt, quod duos accuſatiuos diuerſos petit: vt Doceo. *Verbum perſonale triplex.*

Quotuplex eſt tranſitiuum? Triplex: Debilis tranſitionis, vehementis & vehementiſſimæ. Quod eſt verbum debilis tranſitionis? Quod vt proprium caſum poſt ſe ſolum capit genitiuum, vel datiuum, vel ablatiuum ſine præpoſitione: vt Miſereor, dominor, fruor.

Quod eſt verbum vehementis tranſitionis? Quod vt proprium caſum poſt ſe capit vnicum accuſatiuum rei patientis: vt Amo, lego.

Quod eſt verbum vehementiſſimæ tranſitionis? Quod vt proprios caſus poſt ſe duos accuſatiuos ſine præpoſitione capit diuerſos: vt Doceo, rogo. Cur dixiſti vt caſum proprium? Propter caſus omnibus verbis communes. Qui ſunt caſus communes? Quanti, tanti, pluris, minoris, cum ablatiuis pretij: quia ab omnibus ferè verbis reguntur, & datiuus vbi ſignificat in honorem, vituperationem, vtilitatem, damnum, fauorem, &c. accuſatiuus & ablatiuus temporis, & ablatiuus inſtrumenti & materiæ atque cauſæ efficientis. hi enim caſus ab omnibus ferè verbis reguntur, vt patebit. Ergo quotieſcunque dicimus aliquod verbum hunc vel illum caſum non regere, intelli- *Caſus cõmunes verborum.*

gendum

gendum eſt de caſu proprio. Caſus proprius eſt, qui certis verbis non omnibus datur: vt genitiuus eſt proprius caſus verborum egeo, ſatago, intereſt, &c. datiuus ſtudeo, auxilior, &c. accuſatiuus amo, lego, &c. ablatiuus vtor, careo, priuo, &c. Quód verbum eſt abſolutum? Quod poſt ſe proprium caſum non petit, vt Sto, curro.

Verbũ abſolutum.

REGVLA III.

Acquiſitiuè ſi ponas verba, datiuum
His dato. Communis ferme omnibus eſto datiuus.

Omne verbum acquiſitiue poſitum, regere poteſt datiuum, caſum rei acquirentis, aut cuius cauſa aliquid fit: vt Doce mihi prolem. id eſt ad petitionem aut fauorem meum. Oro te mater, roga magiſtrum mihi veniam. Hic caſus communis eſt omnium ferè verborum, & ſignificat in honorem, vituperationem, vtilitatem, damnum, lætitiam, iucunditatem, fauorem, petitionem, ſimilitudinē. veluti apud Virgilium, It haſta Tago per tempus vtrunque. id eſt in perniciem vel necem Tagi. Idem, -centum cui templa Sabæo Thure calent. id eſt in cuius honorem.

CVM DATIVO ACCVSATIVVM REGENTIA.

ESTNE BENE Latina oratio, Frange mihi panem, Da mihi caſeum? Etiam. Quia regula eſt, Omne verbum actiuum, acquiſitiue poſitum, regere poteſt cum accuſatiuo datiuum. De accuſatiuo regula eſt, Omne dat actiuum (tolle interdicere) quartum. De datiuo regula eſt, Acquiſitiue ſi ponas verba, &c. Quomodo cognoſcitur vter accuſatiuus eſſe debeat, vter datiuus? Accuſatiuus eſt qui in oratione paſſiua fit nominatiuus, datiuus qui illic manet immutatus: vt Do tibi panem: Panis datur tibi. Subduco tibi cibum: Cibus ſubducitur tibi. Virgil. Lac ſubducitur agnis.

Comparãdi verba. Quotuplicia verba regunt datiuum cum accuſatiuo? Decuplicia. Primo, Verba comparandi: vt Comparo Virgilium Homero: vel per ablatiuum, cum Homero. Et fit minoris cum maiore comparatio potius quàm contra. author Valla. Da comparandi verba. Comparo, compono, confero, aſſimilo, æquo, exæquo, adæquo. Virgil. Sic paruis componere magna ſolebam. Homo non eſt comparandus deo, aut cum deo.

Quotuplicem conſtructionem habent *Æquo & æquiparo*? Triplicem. Primo accuſatiuũ regunt ſine datiuo, pro æqualis ſum. Philel. lib. 13. Epiſt. Hac in re æquabo te, vel fortaſſe etiam ſuperabo. Cic. Nemo eſt qui me factis æquiparare queat. Virg. in Buc. Nec calamis ſolum æquiparas, ſed voce magiſtrum. ideo male dixit Alexander, Prædictis æquiparantes. Secundò ſignificant æqualem facio: & regunt datiuum cum accuſatiuo. Titus Liuius lib. 4, Æquantes eum Romulo. Sil. lib. 4, Hannibal æquatus ſuperis. Suet. in Domit. Vt fratri ſe & opibus & dignatione adæquaret. Gell. lib. 14. cap. 1, Si qui, quæ euentura ſunt, prouideant, æquiparent Ioui. id eſt æquales faciant vel æſtiment. ſubaudi, eos. Cic. lib. 1. Offic. Illis ſe fere æquabunt. Suet. in Tybe. Flagitabant ambo exercitus multa extra ordinem, ante omnia vt æquarentur ſtipendio prætoriani Germanianis. Tertiò regunt accuſatiuum ſine præpoſitione, cum accuſatiuo intercedente præpoſitione (ad). Plaut. in Milite, Tum bellator Mars haud auſit dicere, neque æquiparare ſuas virtutes ad tuas. Per ſecũdum modum dicimus, Æquo domum ſolo. id eſt æqualem facio. ſupple, deiiciendo & deſtruendo eam. Æquo ludum nocti. id eſt continuo, & æqualem facio, tandiu ludendo, quàm nox eſt. Virg. -fœlix ſi protinus illum Æquaſſet nocti ludum. Secundò dandi & reddendi verba: vt Do vel reddo tibi librum. Da verba dandi. Do, dono, impertior vel impertio, partior, impendo, diuido, diſtribuo, præbeo, lego legas, exhibeo, concedo, mutuo, commodo, fœnero, ſtipulor, addico, & ſimilia.

Dãdi & reddendi verba. Da verba reddendi, Reddo, reſtituo, reſigno, retribuo, rependo, repono, refero, &c. Do quam elegantiam habet? Variam ſane, exemplis indicãdam. Do te morti. id eſt interficio te. Plaut. in Mercat. Me toxico morti dabo. Toxico, id eſt veneno. Do tibi operam. id eſt iuuo te, vel te auſculto. Plautus in Capt. Do tibi operam, ſiquid eſt quod me velis. id eſt auſculto ſiquid vis. Do operam pecuniæ. id eſt ſtudeo. Do rem memoriæ. id eſt commendo, trado vel ſcribo. Gellius, Cretenſes quoque prælia ingredi ſolitos, memoriæ datum eſt. id eſt legitur. Do, id eſt offero, obiicio. Terentius in Hecyra, -profecto hoc ſi eſt, vt puto, Omnibus nobis vt res dant ſeſe, ita magni atque humiles ſumus. Da te mihi. id eſt Accommoda te meæ voluntati. apud Terentium in Adelphis. Do veniam, ignoſco. Do me in diſciplinam, diſco. Ambroſius, Relictis omnibus, ſe in diſciplinam propheticam daret. Do conſilium. id eſt conſulo. Plaut. in Epidico, Si æquum ſit me plus ſapere quàm vos, dederim vobis

conſil

conſilium cautum,quod laudetis. Do tibi panem à piſtore. Plaut.in Capt. Sequere me, viaticum vt dem à trapezita tibi,eadem opera à prætore ſumas ſyngraphum.

Quomodo differunt Do tibi epiſtolam,& Do ad te epiſtolam? Do tibi epiſtolam,vt feras ad aliquem.Do ad te epiſtolam,vt legas.Cic.Dedi illi ad te literas.Picus,Literas per tabellarium ad te Florentiam dedi. Pulchre dixit,Florentiam dedi. Súntne in quibus pro eodem dicimus tibi vel ad te? Etiam:vt Mitto tibi,vel ad te literas.Scribo tibi,vel ad te literas. Reſpondeo quæſtioni,vel ad quæſtionem.Plinius libro ſecundo,Quum ad eos breuiſſime reſpondiſſem.Cic.lib.1.Epiſt.fam. Rogas vt tibi mea ſcripta mittam. ſic idem perſæpe. Frequentius tamen,Mitto ad te. Do multos ſignificatus habet,quibus ſuperſedeo.

Quæ eſt differentia inter Fidem do,& fidem habeo?Fidem do,id eſt ſanctè promitto. Fidem habeo,id eſt credo.Virgil.Accipe,dáque fidem.Terent.in Hecyra, Si mihi fidem das te tacituram,dicam.Dabo rem paucis.id eſt breuiter dicam.

Auxilium opémque fero. Dicimus opem fero,non do opem.Hinc opitulor,author Valla.Cic.lib.2. in Catil.Auxilium eſſe laturos.Et lib.3.in Catil.Auxilium nobis tulerunt.

Dono duplicem conſtructionem habet. Quia per datiuum & accuſatiuum dicimus, Dono tibi equum:& per accuſatiuum & ablatiuum,Dono te equo.& eſt hæc oratio multum elegans,Dono te ciuitate id eſt efficio te ciuem.

Quod eſt huic ſimile?*Impertio* vel *impertior*:vt Impertior tibi ſalutem,vel Impertior te ſalute.Terent.in Adel.Cur ceſſo herum his malis impertiri?Idem in Eun.Plurima ſalute Parmenonem ſummum ſuum impertit Gnato.Cicero,Huic rei aliquid temporis impertias.Hîc a in e vertitur:nã ſimplex eſt partio vel partior. Virg. -ſocios partitur in omnes Vina.id eſt diſtribuit. Plaut.in Aſina. Hanc,quam nactus ſum prædam,cum illis partiã.Salluſt.Prouincias inter ſe partiuerãt.Dic etiam, Impertio tibi de hac re.Cicero lib.2.Offic.Sæpe idoneis hominibus & indigentibus de re familiari impertiendum eſt.Subauditur nomen(aliquid):quia nollem dicere Impertior tibi de equo. Donamus gratis & beneuolentiæ aut liberalitatis conciliandæ gratia. Damus quocunque modo. Do tibi dono.id eſt in donum.Virg.Fiſtula Damœtas dono mihi quam dedit olim.

Reddo aliquando ſignificat do:vt reddo tibi literas.quas mihi Cicero ad te dedit. Significat etiam facio:vt reddo te certiorem.Oroſius libro ſexto,Poſtquam de conſenſu Galliæ totius certior redditus eſt.Pſeudocurtius,Me certiorem redde.Calepinus rectè ſic dici aſſerit:vellem probaſſet.Oroſius certè & Pſeudocurtius non ſunt claſsici:ideo cum Quintiano puto multo melius dici, Facio certiorem,quàm reddo.

Tertio iubendi & prohibendi verba:vt Impero populo pecuniam. Prohibeo tibi aquam. Da iubendi. Iubeo,præcipio,mando,impero,iniungo,committo,edico,&c. Da prohibendi. Veto, *Prohibeo*, nego,denego,interdico,&c. *Iubeo* tibi hanc rem:& Iubeo te ſaluere.id eſt volo, ſeu cupio te ſaluum eſſe.Virgil.Infandum regina iubes renouare dolorem.Populus iuſſit.id eſt decreuit.Quin.accuſatiuum pro datiuo dedit, Pater me iuſſit. ſed ſubaudiri videtur facere. Terentius in Heaut. Imò filium iube potius. Plautus in Aulul. Si reſpexeris donec ego te iuſſero. Diomedes, Præcipio tibi, iubeo famulum.

Iubendi & prohibendi verba.

Aliquando duos accuſatiuos habet. Tul.ad Seruium Sulp. Non quia te aliquid iuberem. De datiuo. Macrob.1. Sat.Sacrorum cuſtodibus iuſſit ne mulierem intereſſe permitterent. Paſſiuum eſt iubeor.hinc iuſſus,iuſſa,iuſſum: licet Seruius neget (*iubeor*) inueniri. Suet.in Tyber.Facere iubebatur. Idem in Calig. Quum occidi iuberentur. Cic.lib.3.ad Heren. Tantum inter ſingula interualla ſpatij conſumere iubemur.Sene.2.Decla.Omnibus iſtis tanquam Senatoribus tacere iubeor.Virgilius in 10, Hæc ait:& ſocij requierunt æquore iuſſo.Fabius,Mare iuſſus intraui.

Impero quaſi prorſus paro: nam (*in*) aliquando auget.Quintil.Hoc mihi imperaret.Curtius libro tertio, Naues ſociis imperat. paſſiuum *Imperor* rarum eſt. Horatius,Hæc ego procurare,& idoneus imperor,& non inuitus.

Prohibeo tibi domum, & Prohibeo te domo. Plautus in Milite,Damna multa mulierum me vxore prohibent. Prohibeo ignem à nauibus. id eſt auerto. Virgil. Prohibe infandos à nauibus ignes. Prohibeo ante & poſt rem incœptam. Inhibeo,id eſt pergere aut procedere veto.

Præcipio tibi hanc rem. id eſt iubeo. Præcepta, ſunt iuſſa. Secundo præcipio cum datiuo. id eſt doceo. Cicero libro 1.epiſt.famil. Vt tu mihi præcepiſti. id eſt vt me docuiſti, teſte Clerico. hinc præceptor. Tertio Præcipio cum accuſatiuo, id eſt præoccupo, præuenio, antecapio. Virgilius,

Cogite

Cogite oues pueri, ſi lac præceperit æſtus
Vt nuper, fruſtra preſſabimus ubera palmis.

Quarto cum accuſatiuo ſignificat antè videre. Virgilius,
Omnia præcepi, atque animo mecum antè peregi.

Interdico quotuplicem conſtructionem habet? Quadruplicem. Primo elegantiſsime & frequentiſsime regit datiuum cum ablatiuo: vt Interdico tibi domo mea. Suet. in Aug. Alteri ob ingratum & maleuolum animum domo & prouinciis interdixit. Sic imperſonaliter rectè dicimus, Interdicitur tibi aqua & igni. Cicero in Catone, Male rem gerentibus, patriis bonis interdici ſolet. Plinius lib. 3. Epiſt. Priſco in biennium Italia interdictum. Idem lib. 4, Quibus aqua & igni interdictum eſt. Paſsiuum ablatiuum regit: ſic, Interdicor aqua & igni: aut datiuum ſic, Aqua & ignis interdicuntur mihi. Cicero ad pontifices pro domo ſua, Veluti iubeatis vt Marco Tullio aqua & igni interdicatur. Suet. in Claudio, Hi quibus magiſtratus prouinciæ interdicerentur. Secundo regit accuſatiuum cum datiuo, ſed rarius: vt Interdico tibi libros meos. Suet. in Domit. Interdixit hiſtrionibus ſcenam. Titus Liuius 34, Fœminis duntaxat vſum purpuræ interdicemus. Iuſtinus libro 5, Cui paulo ante omnem humanam opem interdixerant. Idem lib. 41, Fœminis non conuiuia tantum virorum, verum etiam conſpectum interdicunt. Seneca Epiſt. 67, Interdices mihi inſpectionem rerum naturæ? Sic apud eundem in epiſtolis ſæpius inuenies. Ouid. 6. Metam. -cui quondam regia coniunx Orbem interdixit. Suet. in Neron. Et cum interdixiſſet vſum amethyſtini ac Tyrij coloris, præcluſit cunctos negotiatores. Seneca lib. 3. de ira, Si iubes Cæſar, ſtatim illi domum meam interdicam. Tertiò (quod rariſſimum eſt) inuenitur accuſatiuum cum ablatiuo habere: vt Interdico te domo mea. Cæſar lib. 1. de bello Gal. Omni Gallia Romanos interdixiſſet. Quartò Interdico pro obſto, regit vnicum datiuum. Cicero 4. in Verrem, Pater improbus cui nemo interdicere poſſit. Notandum eſt diligenter verbum tam elegans.

Nuntiandi & declarandi verba. Quartò verba nuntiandi & declarandi: vt Nuntio tibi pacem, Declaro tibi Virgilium: Dico hiſtoriam Petro. Da indicandi, nuntiandi: declarandi. Indico, nuntio, declaro, annuntio, inſinuo, manifeſto, reuelo: reclu lo, refero, patefacio, aperio, monſtro, oſtendo, ſignifico. lego, interpretor, ſuggero, dico, prædico, exprimo, narro, enarro, memoro, recenſeo, recito, repeto, refero, fari, loqui, &c.

Indico tibi veritatem, primæ coniugationis ſecundam corripit. Indico ventri bellum. id eſt denuntio, tertiæ eſt: & ſecundam producit. Indictum eſt bellum Anglis. Indictus nomen, id eſt non dictus. Horatius in arte, Rectius Illiacum carmen deducis in actum:
Quàm ſi proferres ignota indictáque primus.

Dico tibi, ad te, & erga te. Plautus in Aſina. Si quicquam falſi erga me hodie dixeris, Repræſento me illi.

Nuntio patri & ad patrem. Plaut. in Capt. Nunquid aliud vis patri nuntiari? Ibidem, Præcipe quæ ad patrem vis nuntiari. Dico tibi diem, id eſt tempus conſtituo.

Loquor tibi verba: Loquor ad te veritatem: Loquor tecum arcana, Loquor tecum verba honeſta: & Loquor tecum verbis honeſtis. Ouidius lib. 1. de Arte, Nec dubites illi verba ſecunda loqui. Idem primo de Ponto, Et modo cum chara coniuge multa loquar. Suetonius in Claud. Etiam heroicis locutus eſt verſibus. Plautus in Mercatore, Decide caput, ſi falſum ad te loquar.

Alloquor & affor non regunt datiuum niſi communem: vt Alloquere mihi Petrum. Dicimus autem Alloquor te verba amœna: vel verbis amœnis. Lucilius lib. 2, Alloquitur tacitas veneranda voce cohortes. Virgilius lib. 6. Æneid. Extremum fato quod te alloquor.

Colloquor tibi, neſcio an rectè dicatur: quia ſemper inueni Colloquor tecum: aut antiquè Colloquor te. Suetonius in Claud. Collocutus ſum cum Tyberio, vt mandaſti mea Liuia. Plautus in Perſa, Vbi cum lenone me videbis colloqui. De accuſatiuo Plautus in Menæch. Hunc volo etiam colloqui. In Amphit. Te volo vxor etiam colloqui. ſic alibi ſæpiſſime.

Refero tibi hanc rem. id eſt dico, narro. Refero ad te. id eſt in conſultationem fero. Quintilianus, Non retulit ad matrem: non propinquos conſuluit: non amicos. De his referam ad Senatum: potius, quàm, Hæc referam ad Senatum. Refero, id eſt reporto. Quintil. Ad parentem arma non retulit. Cicero, Si ad vnum omnia referenda ſunt. id eſt conferenda, & vni aſcribenda. Refero te in hunc numerum. id eſt aſcribo. Refero in melius. id eſt conuerto. Refero tibi acceptum: id eſt fateor me accepiſſe abs te. Cicero, Vitam acceptam refert clementiæ tuæ. Impenſum tibi refero. id eſt de expenſis rationem facio vel reddo.

Intimo tibi id eſt ſignifico. Titus Liuius lib. 4, Intimaſſe filio vt milites ſcriberet.

Inſinuo tibi hanc rem. id eſt oſtendo. Hieron. ad Ruſt. Totum quod inſinuare tibi cupio. Proprie ſignificat immittere, imponere, influere. Iuſtin. Cui ſe celeriter officij comitate, & obſequendi gratia inſinuauit. Plura videbis apud alios. Quinto, Vendicandi verba: vt Vendico mihi hunc librum. id eſt meum eſſe dico. Aſcribo mihi honorem. Sic Vſurpo, occupo, addico, acquiro, adipiſcor, &c. non idem: ſed ſimile quiddam notantia. Sexto, Mittendi verba: vt Mitto tibi literas. Sæpius Mitto ad te, Scribo ad te: quàm tibi dicimus. Legauit rex ad nos decem oratores. *Vendicandi verba.* *Mittendi verba.*

Deſtino tibi literas, pro Mitto, raro legitur. nec tamen cenſeo eſſe barbarum: ſed melius, Deſtino ad te: quàm tibi, dices. Suet. in Gal. Legionem ad prætorianos cum mandatis deſtinauerunt. Iuuen. Deſtinat hoc monſtrum cymbæ linique magiſter Pontifici ſummo. Secundo & proprie deſtino ſignificat aſſigno, deputo, delibero, deſigno, conſtituo. Virgil. Et me deſtinat aræ. Sueton. in Cæſare, Flamen dialis deſtinatus. Tertio deſtino, id eſt alligo. Apuleius lib. 4. Metam. Arreptum me loro quàm valido ad anſulam quandam deſtinatum. Quarto ſignificat emo. Lucil. Facio ab lenone tribus vt libertatem millibus deſtinet. Plautus in Rud. Minis triginta ſibi puellam deſtinat. Septimo opponendi verba, vt oppono, obiicio, offero, &c. Octauo promittendi: veluti ſpondeo, deſpondeo. Promitto rogatus: Polliceor vltro, pollicitor.

Recipio, id eſt faciendum ſuſcipio: & cum obligatione promitto. Cicero Craſſo, Quæ tibi promitto ac recipio ſanctiſſime eſſe obſeruaturum. Sic, Redde quæ coràm recepiſti mihi. id eſt promiſiſti: Recipio te, notum eſt. Nono verba ſubiugandi: vt Rex ſubiugauit ſibi hoſtes. Sic Subiicio, ſummitto, ſupero, debello, &c. Decimo plurima de quibus non eſt certa regula: vt Præfero vinum ceruiſiæ. Præpono te illi. Antepono te Paulo. Addixi me morti. Impingo caput parieti. Virgilius, Impingitque agmina muris.

Tollis mihi laborem. id eſt aufers. Tollis mihi librum. id eſt ſurripis aut furaris. hinc *Tollones*, id eſt fures apud Senecam. Tollo è terra lignum. id eſt leuo. Tollo filium, id eſt nutrio. Tollo matrem. id eſt aufero è mundo, & interficio. vnde eſt carmen apud Suetonium ex amphibolo mordàx,

Quis neget Æneæ natum de ſtirpe Neronem?
Suſtulit hic matrem: ſuſtulit ille patrem.

Perſuadeo tibi hoc. *Suadeo* tibi religioſam vitam. Suadeo tibi legere: aut Suadeo te legere. Virgil. Iuturnam miſero (fateor) ſuccurrere fratri, Suaſi. Iuturnam ordinandus eſt cum infinitiuo ſuccurrere, & bene accuſatiuo vſus eſt ad ambiguitatem tollendam. Macrobius figuratam dicit eſſe orationem, cum ſolitum ſit dici Iuturnæ ſuaſi. Vtcunque eſt, Virgilius eleganter loquitur.

Emo tibi librum.

Oro tibi veniam. id eſt pro te.

Bibo tibi. Plautus in Sticho, Bibat tibi.

Pendo tibi pœnas. id eſt punior. Virgilius, -cui pendere pœnas Cecropidæ iuſſi.

Renuntio tibi hanc rem. id eſt aperte nuntio, & ſignifico. Renũtio liti. id eſt renuo, & nolo litigare.

Commodo tibi librum: quia idem reddetur. Mutuo: quia idem ad me non reuertetur.

Credo tibi rem. id eſt committo. Virgilius, Auſus ſe credere cælo.

Impreco arma armis. *Apto* pedibus, vel ad pedes calceos.

Defendo tibi vel à te frigus.

Sillius lib. 2, Audite ô gentes, neu rumpite fœdera pacis: Nec regnis *Poſtferte* fidem.

Plautus in Caſ. *Lucebis* nouæ nuptæ facem. In Curg. Luces cereum.

Sillius libro 1, Scintillat ſydus, terræq; extrema *Minatur*. Cicero pro Milone, Quorum vtrique mortem eſt minitatus. Interminor tibi. id eſt minor.

Impono vel Indo tibi nomen. Tacitus, Cui vt degeneri Pſeudophilippi vocabulum impoſitum. Impono tibi onus. Impono vrbem monti. Impono tibi. id eſt decipio te. ſubaudiri videtur dolum, aut fraudem. Iuuenalis Satyra 4, Difficilè eſt barbaro imponere regi. Dic etiam Impono in te. Plautus in Bacch. In te ergo hoc onus omne impono.

Cicero 1. in Verrem, Et voce maxima victoriam *Gratulatur*.

Titus Liuius lib. 9, Omnes iuniores ſacramento *Adigit*. id eſt iurare cogit.

Virgilius, Fronti *Inuergit* vina ſacerdos. id eſt infundit.

Deuoueo tibi hoc opus. id eſt dedico, conſecro, in nomine tuo edere decreui, &c. Sic loquitur Seruius ad Albinum in centimetro, & Priſcianus ad Iulianum: & ego ita loquor in præfatione

Verſificatoriæ. Valla & Lancilotus reprehendunt: quia Deuoueo in malum capitur, pro malum opto diris imprecationibus. Ouid. Deuoueo capiti triſtia bella tuo. Idem, Illum deuoueo, quem mens intelligit Ibin. Aliquando etiam in bonum capitur. Ouidius lib. 1. Faſt. Huic tibi deuoto numine dexter ades. Itaque non male loquitur Priſcianus: quia ſic etiam in proſa oratione inuenitur. Curtius lib. 8, Gloriæ me vni deuoui. verbum eſt Alexandri magni.

Inuideo quotuplicem conſtructionem habet? Quintuplicem. Primo regit datiuum ſolum. Mart. Omnibus inuideas liuide, nemo tibi. Secundo datiuum cum accuſatiuo: vt Inuideo tibi diuitias, vxorem, ſcientiam. Quintilianus videtur hanc conſtructionem vt nimis antiquam damnare: verum quum apud Latiniſſimos ſæpiſſime legatur: eleganter ita loquêris, teſte Seruio in illud Æneid. 8, -effœta ſenectus Inuidet imperium. Et alibi, Liber pampineas inuidit collibus vuas. Cic. Optimam nobis naturã inuidiſſe videantur. Plin. Neq; ego, vt multi, inuideo aliis bonum, quo ipſe careo. Apul. Mihi fortuna diuitias inuidit. Liu. lib. 2, Non inuiderunt laudes ſuas mulieribus viri Romani. Curt. 8, Ne inuiderent ſibi laudem. Tertio regit datiuum cum ablatiuo ſine præpoſitione, & eſt rara locutio: vt Inuideo tibi honore. id eſt propter honorem. Lucanus lib. 7, Inuidet igne rogi miſeris. Quarto datiuum cum ablatiuo intercedente præpoſitione (de) vel (in): vt Inuideo tibi de gloria, vel in gloria: aut etiam (vt opinor) recte, Inuideo tibi propter gloriam. Cic. pro L. Flacco, Purpuram Tyriam in qua tibi inuideo. Quinto habet veterem conſtructionem, quam non auſim imitari: vt cum datiuo & genitiuo, Inuideo tibi gloriæ, teſte Diomede. Plautus in Moſtel. Nec eorum quiſquam inuiderit commodi. Et cum accuſatiuo pro datiuo. Inuideo gloriam tuam, vt probat Marcellus.

Paſſiuo *Inuideor* tam oratores, quàm poëtæ vtuntur. Horatius, -ego cur acquirere pauca Si poſſum, inuideor? Plinius, Nónne ſi inuidêris, maior es eo qui inuidet? Sæpius tamen imperſonaliter Inuidetur mihi, dicimus.

Confero tibi beneficium. id eſt do. Confero te Iohanni. id eſt comparo. Confero me ad villam, vel in villam. id eſt eo: ſed Confero me ad hominem, non in hominem. Bene autem, Confero in hominem beneficium. author Valla.

Accommodo lateri enſem, vel ad latus. id eſt apto vel adiungo. Virgilius 2. Æneid. Laterſque Argiuûm accommodat enſem. Cicero de Oratore libro 2, Coronam ſibi in conuiuio ad caput accommodant. propter datiuum (ſibi) melius ponitur accuſatiuus, quàm datiuus. Tertio Accommodo in hanc rem. Fabius in 4, Quod in plures caſus accommodari poteſt.

Adhibeo caſtris ſocios, vel ad caſtra.

Adiicio authoritatem illi, vel ad illum.

Adiungo dolori inimicitias, vel ad dolorem.

Addo officio gloriam, vel ad officium: & Addo manus in vincula.

Admoueo machinas turri & ad turrim.

Affero tibi opem, & ad te. teſtimonia ſunt inuentu facilia: ſi pigeat authores legere, adito theſaurum Mancinelli, ille ſatisfaciet.

Amolior tibi onus, vel à te. Lucanus libro quinto, -humeris iam pondere feſſis Amolitur onus. id eſt amouet, aut abiicere tentat.

Aſcribo te numero oratorum, vel in numerum. Horat. lib. 3. Carm. Aſcribí quietis ordinibus patiar deorum. Cicero Philip. 2, Tu vero aſcribe me in talem numerum.

Aſſueſco bellis animum, vel animo bella. Aſſueſco manus labori, vel ad laborem. id eſt aſſuefacio. Virgilius libro 6, Ne pueri, ne tanta animis aſſueſcite bella. Idem Georg. 3, -vbi libera colla Seruitio aſſuerint. Cæſar 6. comment. Aſſueſcere ad homines & manſuefieri ne paruuli quidem poſſunt. Aſſueſco poëſi. id eſt aſſueſio. Ouidius, Aſſuetus ſtudiis. id eſt aſſuefactus. In multis, teſte Priſciano, datiuus ponitur pro ablatiuo cum præpoſitione: vt Aufero, amoueo, eripio, ſubtraho, ſurripio, adimo tibi laborem, vel abs te, aliquando de te. Teſtimonia inuentu facilia ſunt: & in theſauro Mancinelli reperies.

Miſceo aquam vino, aut cum vino, aut in vino. Lucillius libro 6, Turbæ ſed mixtus inerti. Serenus, Aut cruor ex Progne mixtus cum polline iuris. Virgilius lib. 5, -craſſúmque cruorem Ore reiectantem, mixtóſq; in ſanguine dentes. Ouid. lib. 4. Metam. præpoſitionem omiſit, -quæ ſanguine mixta recenti Coxerat ære cauo. *Defero* tibi honorem, id eſt honoro te. Defero te, id eſt accuſo. Delator, id eſt accuſator.

Satisfacio tibi debitum & debito: teſtis Lancilotus. Cato in re ruſtica, Quin pecuniam ſatisfecerit.

Satisfac

Satisfacio de Cæſare, id eſt pro Cæſaris debito. Seneca, Lachrymas ſollicita mater abſtergit, cui de, pedagogo ſatisfactum eſt. Liber erit, ſi omnia velim exequi. Nam datiuum cum accuſatiuo regunt Porto, fero, gero, dedico, voueo, dedo, conſecro, adiudico, ſuadeo, perſuadeo, credo, committo, diuido, appello, applico, propinquo, aſſocio, conglutino, vnio, deuincio, obligo, impignero, fœnero, gigno, pario, facio, ago, edo, educo, produco, effero, genero, acquiro, conquiro, cōſequor, impetro, imploro. & alia prope innumerabilia.

VERBA DATIVVM VT PROPRIVM caſum regentia.

Tertius eſt verbis proprius natis fore, ſum, fit,
Atque manente facit: ab ad & con ſæpe: quibus do
Occurro, faueo, ſtudeo, medeórque, & adulor,
Auxilior, famulor, noceo: ſed dat iuuo quartum.
Pareo, præſideo, pugno cum parcere, grator,
Quæque frequenter erunt imperſonalia, iunge
Contingit, reſtat, placet, euenit, accidit, & fit,
Sufficit, & conſtat, libet, & liquet, & dolet: adde
His vacat & conducit & expedit & licet, atque
Conuenit & præſtat: ſed dicito, pertinet ad me.
Attinet & ſpectat recte coniungimus iſti.
Multa regunt ternum, quibus haud eſt regula certa.

Datiuum vt proprium caſum regunt verba vndeuigecuplicia.

PRIMO, Compoſita à fore: vt Spero mihi hęc profore. Vtinam Iohannes afforet nobis. id eſt adeſſet. Cicero Sulpitio, Maior mihi ratio affore nulla poteſt, quàm coniunctio conſuetudinis ſermonúmque noſtrorum. *Cōpoſita à fore.*

SECVNDO, Compoſita à ſum: vt *Adſum* pugnæ. Præſum exercitui. Deſum nuptiis. Obſum tibi, &c. Cicero in Philip. Omnibus his pugnis Dolabella affuit. Dicimúſne quandoque aliter? Etiam: vt Adſum in pugna. Cic. de Orat. lib. 2, In Pauli pugna non affuerat. Et Adſum ad pugnam. Cato, Mulier ne ad rem diuinam adſiet. Cice. ad Atticum, Ad quos adero. *Cōpoſita à ſum.*

Deſum nunquid ſolum datiuum habet? Non: ſed etiam ablatiuum intercedente præpoſitione: vt Deſum nuptiis, & in nuptiis. Ouid in Ibin, Cauſáq; non deſit, deſit tibi copia mortis. Tullius lib. 13. Epiſt. ad Q. Valerium, Nam nec honoribus meis laboribúſque vnquam defuerunt.

Quid *Inſum*? Similiter conſtruitur, vt Dulcedo ineſt fonti, vel in fonte. Suet. in Tito, Cui nō minus authoritatis ineſſet. Teren. in Eunucho, In amore omnia hæc inſunt mala.

Recte dices, Hæc herba prodeſt mihi ad ſanitatem. Plin. libro 9. cap. 26, Allium ad multa cruris præcipue medicamenta prodeſſe creditur.

Abſum quem caſum regit? Aliquando datiuum, & ſæpiſsime ablatiuum cum præpoſitione à vel ab: vt Abſum vrbi & ab vrbe. Ouid. Vir mihi ſemper abeſt. Idem, Gratulor huic terræ, quod abeſt regionibus illis. Idem, Adde quòd inſidiæ ſacris à vatibus abſunt. Luca. in 6, Abſumus à votis. abſum Italia vel ab Italia. Suet. in Cæſare. Italia abeſſet.

Abſento, abſentas, pro abeſſe facio, nō eſt penitus barbarum. Claudianus, -quæri quę tale receſſu Maluerit damnare decus, vetitámq; dearum Colloquio patris procul abſentauerit aſtris.

Superſum labori. id eſt non vincor à labore, aut non opprimor. Superſum tibi ingenio. id eſt anteeo. Item longinquius & diutius adſum. Virg. Primus ego in patriam mecum modo vita ſuperſit. Item ſuperfluo & reſto, de hoc plura Gellius. Diomedes ait, Quid te futurum eſt? Veteres autem, Quid tibi futurum eſt? Terentius in Heaut. Quid te futurum cenſes, quem aſſidue exedent? Plautus in Moſtel. Quid illis futurum eſt cæteris, qui te amant? Ego Diomedi non aſſentior:

 quia nol

quia nollem dicere, Quid te futurum eſt. Nec hic loquendi modus ex Terentio habetur: quia intelligitur ſic, Quid te futurum eſſe cenſes? vt ſi dicas, Quid te eſſe cenſes?

Compoſita à facio & fio. TERTIO, Compoſita à facio & fio, vbi facio non mutat a in i: vt Satisfacio tibi, ſatisfit tibi. Malefacio, benefacio patri. Deſit mihi æs. Virg. Lac mihi non æſtate nouum, non frigore deſit. Sic Bene cupio, vel opto tibi. Et Malevolo tibi. Ennius, Non bene tibi vult, qui te falsò criminatur. Terẽtius, Ipſi bene cupio Glycerio. *Forefacio* tibi, barbare dici opinor.

Ad & con in cõpoſitione. QVARTO, Verba plurima, cum præpoſitione (ad) compoſita, & aliqua cum præpoſitione (con) regunt datiuum: vt Annuo tibi, acclamo illi. Sic Aſſueſco, alto, acquieſco, &c. Cõdormio Petro. Conſonat veritati, &c. Concolor coruo, Cognominis Paulo, nomina ſunt.

Occurrendi verba. QVINTO, Verba occurrendi: vt Occurro tibi. ſic Obuio, obſto, obſiſto, occurſo, obuenio, Virgil. Occurſare capro, cornu ferit ille, caueto, Dic etiam, Occurro ad te. Terentius in Phormione, Puer ad me occurrit.

Obuio obuias, in raro vſu eſt. Salluſtius: Obuiatum eſt. Hieronymus dicit obuiaſſe, & obuio aliquando ſignificat obſiſto vel reſiſto. Salluſtius in Iugurtha.
Tum primum ſuperbiæ nobilitatis obuiatum,

Obuius obuia obuium, id eſt obuians: & obuiam aduerbium, ſimiliter datiuum regũt: vt Sum tibi obuius. Veniam tibi obuiam. Obuio, quaſi contra viam eo. vnde & deuio, & quod datiuum regit præuius, id eſt præcedens. Ouid. Præuius auroræ Lucifer ortus erat.

Fauendi verba. SEXTO, Verba fauendi: Faueo amico. Annuo tibi. Sic Arrideo, ſubſcribo, conſentio, aſſentior, hæreo, adhæreo, aſtipulor, concino, ſuffragor, accedo acquieſco, &c. Dicimus Aſſentio vel *Aſſentior*: ſed melius deponẽtaliter aſſentior. teſte Quintil. Cicero in Epiſt. Senatus mihi aſſenſus eſt. Quandoq; regit accuſatiuum cum datiuo. Cicero lib. 1. de Oratore, Cætera aſſentio Craſſo. Idem in 2, Quare tibi Antoni vtrunque aſſentior. Idem, Nam neque ego aſſentior illud Theophraſto. Si te lactauerint peccatores, ne acquieſcas eis.

Aſpiret Deus cœptis tuis. id eſt faueat, & auxilietur. Quot modis conſtruitur Aſpiro? Quatuor. Primo regit datiuum. Virgilius, Aſpirat primo fortuna labori. id eſt fauet, & auxiliatur. Ouidius, Dij cœptis aſpirate meis. Inuenitur pro incēſſo. De diuo Vincentio, Quum apud Cæſaraugustanam ciuitatem Daciano cuidam præſidi ſæuiendi in Chriſtianos rabies aſpiraſſet. Secundò intercedente (ad) capit accuſatiuum pro incumbere, & toto ſpiritu intentum eſſe: vt Scipio aſpirat ad conſulatum. ſic plerunque cum negatione ponitur. Cicero, Ad hanc laudem aſpirare non poſſunt. id eſt de hac laude acquirenda ne ſperare quidem poſſunt. In hac conſtructione etiam ſignificat iuxtà accedere. Gellius libro ſecundo, Ad horum autem ſynceritatem veritatémque verborum, an aſpirauerit Cæcilius, conſyderemus.

Tertiò regit accuſatiuum cum præpoſitione (in) pro afflo. Virgilius, Aſpirant auræ in noctem.

Quartò regit accuſatiuum ſine præpoſitione pro olere. Ambroſius ſuper Lucam, Bonum odorem ſanctionis aſpirant.

Accedo tibi, id eſt aſſentior. Apuleius lib. 1. de Aſino, Accedis huic fabulæ.

Quotuplicem conſtructionem habet Accedo? Quadruplicem. Primo accuſatiuũ ſine præpoſitione, aut cum præpoſitione (*ad*) regit, pro appropinquo, aduenio: quaſi iuxta eo: vt Accedo forum, vel ad forum. Virgilius, Vos & Scyllæam rabiem, penitúſque ſonantes Acceſtis ſcopulos. Teren. Accede ad ignem hunc, iam caleſces plus ſatis. Hinc acceſſus, id eſt aditio, appropinquatio. & Acceſsio, id eſt acceſſus. Plautus in Trinummo, Quid tibi interpellatio, aut in conſilium huc acceſsio eſt? Cicero, Eorum neque acceſsione vitam meliorem fieri, neque deceſsione peiorem.

Secundò regit datiuum, vel cum præpoſitione (*ad*) accuſatiuum pro adiungo, addo: ſed ferè in tertia perſona: vt Hoc calamitatibus meis: vel ad calamitates meas malum acceſſit. Ouid. lib. 2. Metam. poſtquam ſolitas acceſſit ad iras: Cauſa recens. Hinc *Acceſsio*, id eſt incremẽtũ, additio. Seneca, Magna rebus noſtris facta erit acceſsio.

Tertiò pro adiungo regit datiuum cum ablatiuo intercedente præpoſitione (*à*) vel (*ab*). Liuius, Hæc tibi à me dotalia dona accedent.

Quartò Accedo pro faueo aſſentiórque, regit datiuum ſolum. vt Accedo ſententiæ tuæ. Fabius, Nec accedo Celſo.

Studendi verba. SEPTIMO, Verba ſtudendi & diligentiam adhibendi: vt Studeo grammaticæ. Inuigilo pecuniæ. Incumbo laudi. Da ſtudendi verba. Studeo, incumbo, incubo, attendo, indulgeo, inſiſto, inſto, inhio,

inſudo

inſudo, inuigilo, indormio, innitor, vaco, inhæreo, operam do, impendo, nauo, adhibeo, &c.

Studeo quotuplicem conſtructionem habet? Quadruplicem. Primo regit datiuum, pro magnam rei diligentiam adhibere, ſiue pro operam dare, & pro fauere. Fabius lib. 7, Abdicatus medicinæ ſtuduit. Ouidius, Cui ſtudeat Deus omnis habet. id eſt cui faueat. Secundo pro operam dare, regit accuſatiuum cum præpoſitione (in). Fabius libro 10, Poëtæ & pictores in id ſolum ſtudent, vt deſcribere tabulas menſuris & lineis ſciant. Tertio pro operam dare, regit intercedente præpoſitione (in) ablatiuum. Gellius libro 10. cap. 2, Siquis in ea re ſtudebat. Quarto regit accuſatiuum ſine præpoſitione, & ſignificat vehementer cupere aut velle. Cicero lib. 5. epiſt. Qui ſi nihil aliud ſtudeat, niſi id quod agit. Terent. in Hecyra, Vt omnes mulieres æquè eadem ſtudeant, nolíntque omnia. Plaut. in Milite, Si ſic aliis mœchis fiat, minus hic mœchorum fiet: magis metuant, minus has res ſtudeant. id eſt velint, cupiant, affectent. Terent. in And. Horum ille nihil egregiè præter cætera ſtudebat. id eſt affectabat. Sic in Heaut. Id dum ſtuduiſti. Et, Quid ſtudes Antiphila? Cicero in 6. Philip. Vnum ſentitis: vnum omnes ſtudetis. Titinnius in Pſaltria, Ferentinatis populus Græcas res ſtudet. id eſt Græcorum res, carmina, &c. audire geſtit. Ex his non colligitur rectè dici, Studeo grammaticam, rhetoricam, &c. Ego claſſicos nunquam ſic locutos notaui: quia dicendum eſt, Studeo grammaticæ: licet quidam refragentur. Si aliter ſenſerit Senenſis, non imitabor: quia non attulit teſtimonium: nec ipſe author eſt, ſed neotericus authoritatis indigens.

Incumbo quot modis conſtruitur? Quatuor. Primo regit datiuum: vt Incumbo grammaticæ. id eſt obnixè operam do. ſic etiam ſignificat inhæreo, & innitor. Virgilius, Incumbens tereti Damon ſic cœpit oliuæ. Idem, Validis incumbite remis. Hoc dicere non poſſumus, teſte Valla, Incumbite ad remos, vel in remos: licet rectè non dicamus, Incumbo ad vel in laudem, dignitatem, &c. vt iam patebit. Aduerſantur Vallæ Mancinellus & Calepinus: verum ſine teſtibus. Ideo Vallæ hæreo.

Secundo cum præpoſitione (ad) petit accuſatiuum: vt Incumbo ad Grammaticam. Tullius libro decimo epiſt. Mi Plance, incumbe toto pectore ad laudem. Et alibi, Ad illud bellum incumbite. Idem, Quare incumbamus ô noſter Tite ad illa præclara ſtudia. Tertio regit intercedente (in) accuſatiuum: vt Incumbo in bonas literas. Cicero libro nono epiſt. Vt in rempub. omni cogitatione curáque incumberes. Ibidem, Incumbe per deos immortales in eam curam, & cogitationem, quæ tibi dignitatem & laudem afferat. Et alibi, Pergite adoleſcentes: & in hæc ſtudia, in quibus eſtis, incumbite. Capitur Incumbo in malam partem aliquando. Cicero, Marco Catoni incumbenti ad eius perniciem.

Aliquando ſignificat irruo. Fabius libro quinto, Magna vis venti in mare incubuit. Virgilius per datiuum dixit, Incumbere mari. Incumbo thoro, id eſt ſuperiacco. Virgilius, Incubuítque thoro, dixítque nouiſſima verba. Incubo etiam datiuum regit. Virgilius, Ponto nox incubat atra. Incumbere in ſpongiam, eſt deleri. Sueton. in Aug. Quærentibúſq; amicis quidnam Aiax ageret, reſpondit Aiacem ſuum in ſpongiam incubuiſſe. Quarto cum præpoſitione (in) habet ablatiuum: ſed perraro. Cicero, Tota mente omníſque animi impetu in repub. incumbas. id eſt toto pectore innitaris. poteſt autem Innitor datiuum habere.

Nauo nauas, id eſt ſtudioſè infero, vel confero tractum à nautis, qui ſtudioſiſſimè ſociis ſunt auxilio. Cicero lib. 2. de Orat. Iam mihi videor nauaſſe operam, quòd huc venerim.

Indulgeo quotuplicem caſum regit? Duplicem. Prius datiuum: vt Indulgeo literis. id eſt vehementer incumbo. Indulgeo ventri aut gulæ. id eſt nimis tribuo, nimis obſequor. Cato, Indulgere gulæ noli, quæ ventris amica eſt. Hinc indulgentia, id eſt nimia & immoderata in aliquem obſequela. Quintilianus, Mollis illa educatio, quam indulgentiam vocamus, neruos omnes & mentis & corporis frangit. Eccleſiaſtici pro veniam do, capiunt Indulgeo: & pro venia, indulgentiam. Ambroſius, Vide quàm bonus Deus, & facilis indulgere peccatis. nos ſic non loquemur, teſte Valla.

Secundo Indulgeo accuſatiuum apud veteres, quos in hoc vix licet imitari. Lucilius apud Marcellinum: Tu, qui iram indulges nimis, manus abſtinere à muliere melius eſt. Terentius in Eun. Nimis me indulgeo. Hieronymus, Miſericordia eſt: quia indulget peccata noſtra. id eſt dimittit. nos ſic non loquemur.

Attendo iuri, vel ius. Suetonius in Cal. Inter liberales diſciplinas attendit & iuri. Plinius lib. 6. epiſt. Noſti facetias hominis: quas velim attendas. Diom. Attendo te oculis: Attendo tibi mente. Idem, Attendo legentem veteres dixerunt: nos Attendo legenti.

Impendo operam huic rei, & in hanc rem. Terentius in Phorm. Tanta te mala impendent. per duos accuſatiuos dixit, teſte Donato: & ita loquebantur veteres: ſed hoc eſt ab *Impendeo* ſecundæ coniugationis.

Inſiſto huic rei, id eſt operam do. Quot modis conſtruitur Inſiſto? Tribus. Primo cum datiuo. Plautus in Milite, Inſiſte huic negotio ſapienter. Fabius libro primo, Ne vulgarem viam ingreſſus, alienis demum veſtigiis inſiſterem. id eſt inniterer. Secundo regit accuſatiuum ſine præpoſitione. Plautus in Capt. Omnes itinera, inſiſtant ſua. Idem in Milite, Quam inſiſtas viam. Inſiſto oſtium. Sto ſuper oſtium. Virgil. Nulli fas caſto ſceleratum inſiſtere limen. Tertio habet accuſatiuum cum præpoſitione (in). Plautus in Milite, Age nunc iam inſiſte in dolos.

Inſto operi, id eſt diligenter inſiſto. Inſto opus. id eſt aggredior & facio. Virgilius libro 1. Æneid. Inſtans operi, regniſque futuris. Idem Æneid. 8, Parte alia Martis currúmque rotáſque volucres Inſtabant. id eſt inſtanter faciebant, teſte Nebriſſenſi. Tibi à me mors inſtat. id eſt propinquat, futura eſt. Plautus in Perſa, Tibi multa bona inſtant à me. Virgilius lib. 8, Heu quantæ miſeris cædes Laurentibus inſtant. Plautus per accuſatiuum ſine præpoſitione dixit in Aſin. Rectam inſtas viam. id eſt recte procedis, & obtines rectam viam. Sic in hymno, Præmium mortis ſacræ perennis inſtet gloria. Aliquando ſignificat vrgeo etiam cum accuſatiuo. Plautus in Curg. Si magis me inſtabunt, ad prætorem ſufferam.

OCTAVO, *Medeor*, & *Medicor* medicaris, & ſiqua ſunt his ſignificatione conformia. Virgilius Senibus medicantur anhelis. Lactan. lib. 6, Circunſpice conſcientiam tuam, & iniquitatum medere vulneribus. Legitur vtrunque cum accuſatiuo. Terentius in Phorm. Quas cum res aduerſæ ſint, minus mederi poſſis. Virgil. lib. 11. Æneid. Sed non Dardaniæ medicari cuſpidis ictum Eualuit. Dicitur etiam ſed rarius, Medico medicas. Idem 1. Georg. Semina vidi equidem multos medicare ſerentes. Seruius ſic ait, Medicare pro medicari, metri fecit neceſſitas. Medicor teſte eodem, melius accuſatiuum regit. Medeor vero datiuum. Hieronymus medeor cum genitiuo poſuit in Ieremiam, Quis medebitur tui? id nollem imitari.

Adulandi verba. NONO, Adulandi verba: vt Adulor diuiti, Blandior matri, Aſſentior nobili, &c. Adulor cum accuſatiuo aliquando legitur. Tacitus, Tigillinum, aut quem alium potentium adulatus eſt. Inuentum eſt *Adulo*, adulas. Valerius Maximus, Si Dionyſium non adulares, iſta non eſſes. Hinc paſſiuum *Adulor*, adularis, quod etiam raro legitur. Cicero libro primo Officiorum, Nec adulari nos ſinamus. dicitur à Dulos, id eſt ſeruus: quia adulari ſeruile eſt: vel ab (ad) & aula: quia adulari aulicorum eſt. Ouidius Agmen adulantum media procedit ab aula. Nunquam gemino dd ſcribendum eſt contra ſopnum Calepini. Lucretius Longè alio pacto gannitu vocis adulant. Indoctis applaudit plebecula.

Plinius, Libro nouitas *Lenocinetur*, & applaudat. Idem, Quum illi neceſſitas lenocinetur. id eſt blandiatur. Cicero, Tibi ſeruiet, tibi lenocinabitur.

Palpor, palparis, id eſt adulor: deponens, datiuum regit. Plautus in Amphi. Obſeruatote, quàm blandæ mulieri palpabitur. Horatius, Cui male ſi palpere, recalcitrat vndique tutus.

Palpo palpas, idem: ſed accuſatiuum regit. Iuuen. Quem munere palpat.

Aſſentor, id eſt conciliandæ vtilitatis, aut amicitiæ gratia effuſius & plerunque falsò laudando adulor: vt Paraſitus aſſentatur glorioſo.

Auxiliandi verba. DECIMO, Verba auxiliandi: vt Auxilior tibi, Subuenio pauperi. Sic Adminiculor, opitulor, patrocinor, ſuccurro, *Commodo.*

Apuleius lib. 2. Floridorum, Beneficio multis commodaſti, & exemplo omnibus profuiſti.

Incommodo, id eſt noceo. Cic. pro Quintio, Nihil alteri ſcientes incommodarint. Terent. in And. Magis vt incommodet mihi, quàm vt obſequatur gnato. Dicimus etiam, Commoda mihi librum. ſed commodamus quando eadem redduntur: alioquin mutuamus, teſte Diomede. In ſacris male ponitur Commoda, pro mutua: vt In palam, pro In apertum, &c. teſte Valla, in nouum teſtamentum. Proſpicio & prouideo tibi. Auxilior in ſacris genitiuum habet: ſed non imitabimur.

Subeo rebus, id eſt ſuccurro. Sillius lib. 1, Orant defeſſis ſubeant rebus.

Suffragor, id eſt puncto & ſententia ſubuenio. Cicero libro 1. de legibus, Mihi enim videris fratrem laudando, ſuffragari tibi.

Refragor, eſt eiſdem modis alicui aduerſari, & regit datiuum: quia eſt verbum nocendi. olim vtrunque regebat accuſatiuum, teſte Marcello.

Iuuo, nunc accuſatiuum habet: olim etiam datiuum. Plautus in Ciſtel. Quando ita tibi iuuat, vale atque ſalue. Gellius libro ſecundo, cap. 29, Roges veniant, operámque mutuam dent, & meſſem hanc nobis adiuuent.

VNDECIMO, Famulandi verba: vt Famulor diuiti. ſic Ancillor, ſeruio, inſeruio, &c. Seruimus tyranno & domino coacti: Inſeruimus amico, & alicui ſponte morem gerimus, vt placeamus. vulgo male pro Inſeruire capitur Seruire. Seruitor pro cliens. Sil. lib. 8, *Famulandi verba.*

Nigro forte Ioui cui tertia regna laborant. id eſt ſeruiunt.

DVODECIMO, Nocendi verba: vt Noceo nemini, Reſiſto potenti. Sic Inimicor, reluctor, obnitor, inſidior, obloquor, detraho ſuccenſeo, indignor, iraſcor, inſurgo, derogo, obtrecto, incommodo, officio, renitor, iniurior, aduerſor, abnuo, obſiſto, obſto, renũtio, diſſentio, refragor, inuideo, reſto. *Nocendi verba.*

Plautus in Milite, Iuro per Venerem & Martem me nociturum nemini. olim etiam accuſatiuum rexit. In eadem, Iura te non nociturum eſſe hominem de hac re neminem. Sic in Pſalmo, Iudica domine nocentes me. Nunc datiuum habebit, paſſiuum erat noceor: quia Apul. Met. 1, Multa nocerentur, dixit: vt Lucretius officiuntur, ab officior paſſiue, quod in vſu non eſt.

Sillius lib. 6, *Reſtando* aduerſis. id eſt reſiſtendo.

Idem 10, Luctatur morti.

Cicero pro Cluentio, *Præuaricari* accuſationi videbatur.

Caput dolet mihi: hoc pòſt declarabo.

Plautus in Bacchid. Id nunc *Succenſet* mihi. ſubauditur, Propter. Quod ſæpe contingit, teſte Donato.

Terentius in Andria, Id operam do. id eſt propter id,

Idem in Eunucho, Id vero ſerio *Triumpho*. id eſt ob id.

Titus Liuius. lib. 34. Ne vicem noſtram *Iraſcatur*. id eſt propter vicem noſtram.

Abrenuntio tibi & te. Calepinus.

Derogo tibi, vel de te. Lucanus lib. 9. Inuidus annoſo qui famam derogat æuo. Cicero lib. 2. Rethoricorum veterum, Indignum eſt de lege aliquid derogari, aut legem abrogari.

Detraho tibi & de te. id eſt obloquor, incommodo. Ouid. lib. 5. triſt. Detrahat authori multum fortuna licebit: Tu tamen ingenio clara ferere meo. Tul. lib. 3. Epiſt. Ego ſi in prouincia detrahere de tua fama vnquam cogitaſſem. Idem ad Atticum, Ille in Achaia non ceſſat de nobis detrahere. Detraho tibi honorem. id eſt aufero.

Æmulor illi. id eſt inuideo. Fab. lib. 3, Et conſummati iam patroni veteribus æmulantur. Æmulor illum, id eſt imitor. Terentius in Andr. Quorum æmulari exoptat negligentiam. In ſacris dicitur, Noli æmulari in malignantibus.

Excanto tibi nunc dicimus: veteres autem, excanto illum. author Diomedes.

Illudo, inſulto illi, vel illum. Virg. lib. 2. Æneid. Certántq; illudere capto, & alibi, I nunc, & verbis virtutem illude ſuperbis. Teren. Satin' ſuperbe illuditis me? id eſt per cauillationẽ & luſum deridetis. Illudo tibi veteres autem Illudo te. Diomedes. Salluſt. Multos à pueritia bonos inſultauerat. Seruius ait, *Inſulto* tibi, pro irrideo, melius dicimus: quia apud Salluſtium videtur capi pro impetũ facere. Inſulto ſolo: inſulto fores & foribus, &c. Illudo in illo. Teren. in And. Adeò videmur eſſe idonei, in quibus ſic illudatis? Virg. Neu variæ illudant peſtes. id eſt noceant.

Lædo illi, per datiuum veteres dixere: nunc vero Lædo illum, Teren. in Adel. Nulli lædere os, ridere omnibus. id eſt arridere, pro deridere. Dicendum eſt, ridere omnes.

Obtrecto ſocio, id eſt detraho. Cicero in Tuſcul. Obtrectare vero alteri: & e cum accuſatiuo ſignificat contra ſententiam tractare. Valerius Maximus lib. 7, Quum ſtultum & inutile ſit eas obtrectare vires, quibus ipſe fauerit.

Obſtrepo & oſtrigilo tibi, id eſt contradico, ac etiam reprehendo. Titus Liuius lib. 1, Vterque vociferari & certatim alter alteri obſtrepere.

TERTIODECIMO, Verba parendi ſiue obœdiendi? vt Pareo magiſtro. Obœdio patri. Sic Obtempero, acquieſco, morigeror, obſequor, geniculor, ſupplico, audio, auſculto. *Obœdiendi verba.*

Audio tibi: id eſt obœdio: apud ſolum Plautum reperio in Captiuis, Quum dicto haud audiebat, facto nunc lædat licet. Idem Inſeruio accuſatiuum dedit in Moſtel. Hoc vnum facito cogites, ſi illũ inſeruibis ſolum. Ibidem dicit, Soluam militem, pro militi. Audiens dicto ſæpiſſime legimus: ſed hic audiens nomen eſt, teſte Diomede. Cæſar quinto, de bello Gallico. Dicto audientes nõ fuerunt.

Audio te,id eſt obœdio,vel auribus percipio.

Vtrum pro obœdio melius dicitur,Audio tibi,an Audio te?Per accuſatiuum Audio te:quia audio cum datiuo apud ſolum Plautũ legitur,& qui antiquiores aut eiuſdem ſeculi ſunt.Alij omnes Audio te,per accuſatiuum dicunt.Priſcian.Noſtri(*Audio*)accuſatiuo dant. *Auſculto* accuſatiuo vel datiuo. Cice.lib.2.Epiſt.fam.ad Thermum,Si me audies,vitabis inimicitias.Phileticus ait,id eſt ſi mihi auſcultabis,etſi verbis meis audiẽs fueris.nec auſim dicere (inquit) Si meis verbis audies,licet in Capt. Plaut.dixerit,Haud audiebat dicto.Terentius in Heaut. Vin'tu homini ſtulto mi auſcultari? Et in Adel.Vin'tu huic ſeni auſcultare? Alij legunt auſcultarier:quia auſcultor,deponens quandoque lectum eſt.Plaut.in Trinummo,Niſi me auſcultas,atque hoc quod dico,facis.

Inaudio tibi pro obœdio etiam quandoque legitur.

Obœdio ſupinum *Obœditum* facit contra quoſdam negantes ei ſupinum.Tit.Liu.lib.4, Vtrinque obnixè obœditum dictatori. Fit ex obaudio,aut in œ verſa,teſte Neſtore.

Obaudio pro obœdio cum datiuo legitur.Diuus Aug.Et præcepto vtrique obaudire cupientis. pro non audio,aut obœdire contemno.Bebelius Latinè negat dici.

Geniculor victori.id eſt genu flecto. Supplico iudici.

Pareo inuenitur cum datiuo accuſatiuum habere.Papin.libro primo Achil. Non adeò parebimus omnia matri.

DECIMOQVARTO,Verba præſidendi.Auſonius,Præſedi imperio,dum prætextatus in oſtro. ſic præſum,&c.

Pugnãdi verba. DECIMOQVINTO,Pugnandi verba poëticè datiuum regunt.apud oratores & hiſtoricos ablatiuum habent intercedente (cum):elegantiſsimè vero accuſatiuum cum præpoſitione(in): vt Pugno tibi,vel tecum,vel in te.Sic Certo,digladior,concurro,congredior,&c.Virg.Montibus in noſtris ſolus tibi certat Amyntas.Idem,Impar congreſſus Achilli.Idem,Placidóne etiam pugnabis amori? Idem,Tu dic mecum quo pignore certes.Helena ad Paridem,Dum nouus eſt,etiam cœpto pugnemus amori. Ouid.12.Metam. -& quoniam concurrere comminus hoſti Non datur.In proſa, Pugno tecum,&c.dicimus,teſte Seruio:Viſne mecum certare literis?&c.

Parcendi verba. DECIMOSEXTO,Verba parcendi & veniam dandi:vt Parce mihi domine. *Ignoſce* mihi bone magiſter. Plautus in Moſtel.Stultitiæ adoleſcentiæque eius ignoſcas. Olim accuſatiuum pro datiuo habebat,teſte Marcello.Plautus in Amphit.Orant ignoſcamus peccatum ſuum. Poteſt habere accuſatiuum cum datiuo.Plautus in Milite,Nunc hoc mihi ignoſcas,quæſo.Hinc ignoſcendus participium:licet Ignoſcor vix vſquam legatur.ideo dixit Seruius participium eſſe ſine verbo. In declamatiunculis quæ Fabio aſcribuntur,per accuſatiuum ſic legitur, Ignoſcite malorum periculorum metus:ignoſcite humana diſcrimina.

Parco quotuplicem caſum regit? Triplicem. Primo datiuum ſolum: vt Parco tibi. id eſt veniam do,ignoſco:& quod idem eſt,condono. Parce peccatis meis. Virgilius,
Parcere ſubiectis & debellare ſuperbos.

Cum datiuo etiam ſignificat abſtineo:vt Parce lachrymis,iniuriæ,vindictæ,metui,&c.id eſt abſtine à lachrymis,&c.vel Noli lachrymari,&c.Virg.Parce metu.pro metui,antiquus datiuus eſt: quo cum verbo(parco)eleganter vtemur. Dicimus etiam per infinitiuum,Parce lachrymari,&c. Virg. Parce pias ſcelerare manus. Secundò pro abſtineo:habet accuſatiuũ cũ præpoſitione(in).Apul.lib.1. Metam.Alter exorto cachinno,Parce(inquit)in verba iſta:hæc tam abſurda,támque immania mentiendo, Tertiò pro conſeruo regit datiuum cum accuſatiuo:vt Cui parcis hæc auare? Virgilius, -multa talenta Natis parce tuis.

Gratulandi verba. DECIMOSEPTIMO,Verba gratulandi:vt *Gratulor* amico. *Grator* ſorori.Gratulor & grator,id eſt propter alterius,vel meam ſecundam fortunam gaudere me dico vel oſtendo. Ouidius, Gratulor huic terræ,quòd abeſt regionibus illis.Virgilius,Inueni germana viam, gratare ſorori. Mihi & nobis ſæpius ſubaudiuntur.Ouidius,Priſca iuuent alios:ego me nunc denique natum

Gratulor.ſubauditur,mihi.Quintilian.Gratulemur iam,quòd nulla ciuitas laborat. Subintelligitur (*nobis*)cum accuſatiuo gratulor.id eſt gratum habeo.Terentius in Eunucho, Salutant,ad cœnam vocant,aduentum gratulantur.Plaut.in Capt.Vbi quiſquam videt:eunt obuiam,gratulantúrque eam rem.id eſt gratam habent. Gratulor,tam oratorum,quàm poëtarum eſt. Grator poëtarum ſolum & hiſtoricorum. vtrunque ſignificat etiam gratias agere: ferè Deo aut diuis:& ferè idem eſt quod ſupplico. Item dicimus, Gratulor tibi hanc rem, hac re, & de hac re. Cicero,Gratulor ei

victoriam

victoriam. Plautus in Sticho, Ibo intro, & gratulabor veſtrum aduentum filiis. Videtur hîc ſubaudiri ob vel propter: vt in *Succenſeo* apud Terentium in And. Si id ſuccenſeat nunc. Idem in Heaut. Nihil ſuccenſeo, nec tibi, nec huic. Idem in Phorm. An tu id ſuccenſeas nunc illi? Cicero libro primo epiſt. Quòd mihi de Italia gratularis, agnoſco humanitatem tuam. Et libro octauo epiſt. Gratulor tibi affinitate viri mediusfidius optimi.

Quomodo differt gratulari à gaudere? Gaudet, qui lætitiam & gaudium in ſe habet. Gratulatur, qui gaudere ſe indicat, vel ſimulat ſua vel alterius cauſa. Itaque ſæpe verè dolet qui gratulatur, vt fictus amicus. Apuleius videtur gratulor pro gaudeo dixiſſe: ſed Valla carpit. *Gratulor & gaudeo differunt.*

Gratificor tibi, id eſt beneficus ſum tibi. Quomodo differunt gratificari & gratum facere? *Gratum facere*, teſte Valla, eſt quiddam minus, & propè idem quod obſequi & inſeruire. Cicero, Si hunc iuueris, gratiſſimum mihi feceris. Gratificari, eſt quiddam maius. Vnde Deum gratificari hominibus dicimus, non autem gratum facere: quaſi idem ſit quod beneficia conferre.

DECIMOOCTAVO, Quædam verba cum infinitiuo imperſonalia, ſine eo perſonalia: ſed raro aliter quàm in tertia perſona regunt datiuum: vt *Contingit*, reſtat: & quæ in litera ſequuntur: veluti, Contingit mihi legere. Reſtat tibi potare, &c.

De perſonali: *Contingit* mihi virtus. Horat. Quod ſatis eſt, cui contingit, nil amplius optet. id eſt cui euenit, aut accidit, aut qui habet, &c. Ouid. de morte Druſi, Omnis cui virtus contigit, vnus eras.

Quotuplicem conſtructionem habet Contingit? Quadruplicem. Primò habet cum infinitiuo datiuum: vt Contingit mihi eſſe pauperi. Secundò ante ſe nominatiuum habet, poſt ſe datiuum: vt Hoc mihi ſæpe contingit. Interdum datiuus ſubauditur. Terentius, Hanc mihi expetiui: contigit, conueniunt mores. Tertio pro datiuo habet ablatiuum cum præpoſitione In. Cicero primo Officiorum, Atque in magnis animis ingeniiſque id plerunque contingit. Quartò, Contingit, id eſt tangit, accuſatiuum regit. Virgilius, Funémque manu contingere gaudent. Hoc contingit omnes. id eſt ad omnes pertinet. Ouidius de morte Druſi,

Hei mihi quàm facile eſt, quamuis hoc contigit omnes,

Alterius luctu fortia verba loqui. In Euangelio dicitur, Da mihi portionem ſubſtantiæ, quæ me contingit. accuſatiuus eſt. Hieronymus ad Damaſum per datiuum dixit, Pater, da mihi portionem ſubſtantiæ, quæ mihi contingit. Per datiuum mallem hîc loqui.

Obtingit, & obuenit datiuum regunt. Terentius, Neſcis quid mihi obtigerit. Donatus, Obtingit mihi debito vel ſorte. Contingit caſu.

Reſtat, id eſt reliquum eſt, *Superat*, & ſupereſt, quæ ſimiliter cum datiuo leguntur: vt Reſtat, reliquum eſt, ſuperat, ſupereſt mihi legere. Reſto etiam ſignificat reſiſto: vt Reſto aduerſis. Item Reſtat mihi. id eſt futurum eſt, manet me. Virgilius ſeptimo Æneid.

Hoc Latio reſtare canunt, qui ſanguine noſtrum

Nomen in aſtra ferant. Placet, ſic perplacet & diſplicet. Euenit, ſic obuenit.

Accidit quot modis conſtruitur? Quinque. Primò cum infinitiuo regit datiuum. Quintilianus libro tertio, An illi accidat viro bono eſſe vel malo? Secundò habet ante ſe nominatiuum, & poſt ſe datiuum: vt Caſus accidit nomini. Iuriſconſulti capiunt pro mori: vt Siquid filio meo acciderit, Titius hæres eſto. id eſt ſi filius moriatur. Tertiò pro contingit, regit ablatiuum cum præpoſitione In. Cicero de prouinciis conſularibus, Neque ſolum ſummo in viro, ſed etiam in mediocri homine ne accidat, prouidendum. Quartò regit intercedente (in) accuſatiuum. Terent. Iſtud verbum in te accidit. id eſt contra te. accuſatiuus eſt teſte Mancinello. Quintò vltra datiuum, accuſatiuum cum (ad) capit. Suetonius in Cæſare, Ad genua vltro ſibi accideret. Salluſtius ſine præpoſitione dixit, Quo accidam.

Fit mihi interdum magno dolore affici. id eſt contingit. Et ſine infinitiuo Cicero 1. Offic. Fit autem interdum, vt nonnulli omiſſa imitatione maiorum ſuorum quoddam inſtitutum conſequātur. ſic per VT plura imperſonaliter poni poſſunt. Sic Qui fit, caſu fit, conſilio fit, &c.

Sufficit mihi, quid deo placeat, ſcite. Hieronymus ad Euſto. Nec ſufficit ſcire quod bonum eſt, niſi cuſtodiatur attentius quod electum eſt.

Quotuplicem conſtructionem habet Sufficit? Quintuplicem. Primò cum infinitiuo datiuum habet: vt Sufficit tibi deo placere. id eſt ſatis eſt tibi. Secundò antè capit nominatiuum: poſt ſe vero datiuum pro ſatis eſt: vt Sufficit tibi gratia mea. Lucanus 9, Suffecítque omnibus vnda. Stath. 1. Sil. Vade puer, tantíſque enixus ſuffice donis. Aliquando infinitiuum capit. Virgilius quinto Æneid.

Nec nos obniti contrà, nec tendere tantum
Sufficimus. Idem libro 11, -nec ſufficit vmbo Ictibus. id eſt non ſufficit ad reſiſtendum, vel non durat contra ictus. Tertiò regit datiuum cum accuſatiuo pro ſubminiſtro. Virgilius,
Ipſe pater Danais animos viréſque ſecundas
Sufficit: atque deos in Dardana ſuſcitat arma. Sic Suffice tela mihi. Et ſecundo Georg. Ipſa ſatis tellus, quum dente recluditur vnco, Sufficit humorem. Quartò regit accuſatiuum ſolum. Virgilius ſecundo Georg. Atque aliam ex alia generando ſuffice prolem. id eſt ſubſtitue. Regit etiam accuſatiuum pro Inficio, teſte Calepino. Quintò pro Satis eſt, Sufficit, accuſatiuum cum præpoſitione (ad) capit. Fabius lib. 1, Ad quas nec mens, nec corpus, nec dies ipſa ſufficiat.

Conſtat mihi te dixiſſe. id eſt liquet, & manifeſtum eſt. Conſtat tibi, id eſt ſis conſtans.

Libet vel lubet mihi ſcire quid agas. id eſt placet & deſydero. Collibet, idem. Libido eſt ſcire. id eſt libet.

Liquet mihi. id eſt certum & manifeſtum eſt. quæ enim liquefiunt, manifeſtant, ſiquid in eis latuit. Terentius in Eunu. Illum liquet mihi deierare his menſibus ſex non vidiſſe proximis.

Dolet mihi ita inhoneſte viuere. Quotuplicem conſtructionem habet Dolet? Sextuplicem. Primò cum datiuo & infinitiuo pro Dolorem affert: vt Dolet mihi nihil te ſtudere. Secundò datiuum cum nominatiuo ante ſe regit, pro Dolorem affert: vt Dolent mihi pedes. Terentius, Si iſtuc itidem doleret tibi, vt mihi dolet. Tertiò per ſynecdochen accuſatiuum vel ablatiuum: vt Doleo caput vel capite. Quartò accuſatiuum ſolum pro ægrefero, aut dolore afficior: & intelligitur Propter: vt Doleo vicem tuam. Doléſne miſeriam meam? Salluſt. Quaſi dolens eius caſum. Sulpit. ad Ciceronem, An illius vicem credo doles? Ouid. Tu vero tu damna dole. eleganter ſic loquêris. Quintò ablatiuum cauſæ efficientis ſine præpoſitione regit: vt Doleo tuis rebus aduerſis. id eſt propter tuas res aduerſas. Titus Liuius 34, Tuis iniuriis doleo. Sextò ornatè habet ablatiuum intercedente præpoſitione A vel AB in hunc modum, Doleo ab animo, ab oculis, à latere, ab ægritudine, &c. Loquitur ita Plautus in Moſtellaria.

Non *Vacat* mihi audire fabulam. id eſt non eſt mihi otium vel tempus. Vacat quot modis conſtruitur? Sex. Primò impersonaliter cum infinitiuo & datiuo. Ouidius, Non vacat exiguis rebus adeſſe Ioui. id eſt non otium eſt. Perſæpe datiuus ſubticetur. Virgilius, Si vacet annales noſtrorum audire laborum, &c. Idem, Hactenus indulſiſſe vacat. id eſt licet, teſte Lanciloto. Quintil. Tunc elegiam vacabit in manus ſumere: cuius princeps habetur Callimachus. id eſt otium erit aut placebit.

Secundò pro operam do, ante ſe nominatiuum habet, poſt ſe vero datiuum: vt Vaco virtuti. Valerius, Satius eſt fauorabili quàm inuiſæ rei vacare. Tertiò pro operam do, capit accuſatiuum intercedente Ad: vt Vaco ad fabulam. id eſt ſtudeo fabulæ: aut otium eſt ad fabulam audiendam. Seneca, Non vaco ad iſtas ineptias. Quartò cum IN accuſatiuum habet pro Operam do. Naſo primo de Ponto, In nullum mea mens grande vacabit opus. Quintò pro careo, aut vacuus ſum, regit ablatiuum ſine præpoſitione. Cicero, Nullum eſt tempus quod iuſtitia vacare debeat. Interdum ablatiuus ſubauditur. In Exodo, Vacant enim & idcirco vociferantur. id eſt vacant opere aut labore. Capitur etiam pro ſuperfluum eſſe ſine caſu. ſed ferè in tertia perſona. Auguſt. libro quarto confeſſ. Non vacant tempora, nec otioſe voluuntur per ſenſus noſtros. Sextò pro Careo aut ceſſo, capit ablatiuum cum A vel AB, præſertim vbi qualitatem & actionem quandam ſignificamus: vt Vaco à labore: id eſt non laboro. Vaco à componendo: id eſt non compono. ſic Vaco à culpa, ab agricultura, &c. Cicero libro ſeptimo epiſt. Vacare à culpa magnum eſt ſolatium. Seneca epiſtola 98, Nulla ætas vacauit à culpa.

Conducit tibi ſtudere bonis literis. id eſt vtile eſt. Quot modis conſtruitur Conducit? Quinque. Primò impersonaliter cum datiuo: vt Conducit ſcholaſtico habere quicum frequenter audita repetat & diſputet. id eſt vtile eſt. Secundò perſonaliter pro vtile eſt, regit datiuum. Columel. lib. 1, Id minime conducit agricolæ. Tertiò regit pro (vtile eſt) accuſatiuum cum Ad. Plaut. in Capt. Ad victum conducunt. Quartò pro Vtile eſt capit accuſatiuum cum IN. Plautus in Capt. In rem tuam conducunt. Verum nota, non habere Conducit accuſatiuum cum IN vel AD, vbi hominem ſignificamus: quia male dicitur, Hæc potio conducit in ægrum. Bene autem, Hæc potio conducit in vel ad febrem, &c. Hoc conducit reipublicæ, vel ad rempublicam. Cicero Lentulo, Et reipublicæ rationibus putem conducere. hinc conducibilis, id eſt vtilis. Quintò regit accuſatiuum ſine præpoſitione, pro Accipio aliquid pretio: vt Conduxi domũ. Qui pretio ad tempus aliquid concedit,

is loc

is locare rem dicitur: vt Plautus locauit operam ſuam piſtori. plura ſignificat vbi accuſatiuum regit, quibus ſuperſedeo: quia idem manet regimen.

Expedit tibi vapulare. id eſt vtile eſt. Expedio te vinculis. i. libero. Paucis expedi. id eſt eloquere.

Licet tibi eſſe ſacerdoti. id eſt fas & licitum eſt. Capitur perſonaliter: vt Licet tibi plus quàm par eſt. Ornatè dicimus, Non licet mihi per te hinc abire. id eſt non pateris me hinc abire. Lepidè etiam dicimus, Licet cernere, licet videre. pro facile eſt videre, aut quiuis poteſt videre. Cicero, Licet videre nonnullos tam ſtultos, vt nihil differant à natura brutorum. Idem, Licet ora ipſa cernere iratorum, &c. pro Licet cernere, aut videre, ornatè dices, Cernere eſt, ſine caſu. Virgilius ſexto Æneidos, Cernère erat. id eſt omnes poterant videre.

Quotuplex inuenitur Licet? Triplex: Licet verbum, licet coniunctio, id eſt quanuis: licet aduerbium concedentis: id eſt eſto. Virgilius, -licet ingens ianitor antro
Æternùm latrans exangues terreat vmbras. A Licet fit licentia, de quo nomine alibi dicam.

Conuenit tibi diſcere. id eſt vtile & conueniens eſt. Quot modis conſtruitur Conuenit? Quinque. Primò imperſonaliter cum datiuo: vt Non conuenit ſeruo ſuperbè loqui. Secundò perſonaliter cum datiuo: Hęc veſtis virgini non conuenit. Additur cum datiuo bene ablatiuus interceſſu præpoſitionis (cum): aut accuſatiuus cum (inter): ſed hoc ſecundo modo ferè imperſonaliter capitur. Cicero quinto de finibus, Hoc mihi cum tuo fratre conuenit. id eſt de hoc non eſt mihi cum fratre tuo controuerſia. Iuuenalis, Sæuis inter ſe cōuenit vrſis. Terentius, Hæc fratri mecū non conueniunt. Aliquando datiuus ſubauditur. Plautus in Capt. Nunc ita conuenit inter me atque hunc. Sic dicimus, De pretio conuenit. id eſt concordes ſumus. Tertiò pro datiuo interdum eleganter habet accuſatiuum cum præpoſitione In. Cicero pro Sexto Roſcio, Non in omnes arbitror omnia conuenire. Quartò accuſatiuum capit ſine præpoſitione: vt conuenio te, id eſt adeo alloquendi gratia, & in iudicium voco. Terentius, Conueni hominem, &c. Quintò abſolute capitur. Liuius, Poſtera die arma capiunt: quo miſſi erant, conueniunt. id eſt coëunt, congregantur.

Præſtat mihi ridere, quàm flere. id eſt melius eſt. ornate ſic loquimur. Quotuplicem constructionem habet Præſtat? Quintuplicem. Primò cum datiuo imperſonaliter pro melius eſt: vt Præſtat furi hîc ſuſpēdi, quàm apud inferos ardere. raro datiuus exprimitur. Salluſtius, Nónne emori per virtutem præſtat, quàm vitá per dedecus amittere? Secundò perſonaliter pro melius eſt, vel antecellit & regit datiuum. Terent. in Eunuch. Homo homini quid præſtat! Cicero in Lælio, Hoc præſtat amicitia propinquitati. id eſt, tanto melior eſt, vel antecellit. Salluſt. Omnes homines qui ſeſe ſtudēt præſtare cæteris animantibus. Datiuus eſt quicquid dicat Calepinus. & Præſtare, id eſt antecellere. Tertiò regit datiuum rei quæ ſuperatur, & ablatiuum rei in qua quis excellit: vt Pręſto tibi ſcientia. Cic. Tanto ille ſuperiores gloria vicerat, quanto omnibus tu præſtitiſti. Fabius primo, Eloquentia cæteris pręſtet. Quartò pro antecello, accuſatiuum cū ablatiuo regit. Fabius, Præſtat ingenio alius alium. Gellius, Menedemus & Theophraſtus ingenio atque doctrina cæteros præſtabant. Titus Liuius libro 5, Vt nunciare domum poſſint, quantum Galli virtute cæteros mortales præſtarent. Virgilius ablatiuum ſubticuit dicens, Ibo animis contrà, vel magnum præſtet Achillem. id eſt antecellat: vel (vt quidam volunt) repræſentet, exhibeat, vel æqualis ſit. Quintò regit datiuum cum accuſatiuo. Plinius, Plura hic mihi præſtitit, quàm parentes. id eſt fecit. Capitur pluribus modis, vt pro cautionem dare, &c. & abſolute pro valere. Cicero ſecundo ad Herennium, Sunt item pacta, quæ ſine legibus obſeruantur ex conuentu, quæ iure præſtare dicuntur.

Suppetit mihi legere, imperſonaliter quidam dicunt. Sulpitio id non placet. Suppeto tamen & competo perſonaliter cum datiuo leges. Plautus in Aſinaria, Non ſuppetunt dictis data.

Prodeſt tibi ſtudere. Patet mihi te luſiſſe.

Sedet tibi pila ludere. id eſt placet. Nocet tibi ambulare. Quidam hæc noſtris addunt, Sedet pro placet. Perſonaliter Virgilius dixit libro 5, Idq; pio ſedet Æneæ, probat author Aceſtes. Sic cum datiuo leguntur *Inſideo, Reſideo*: vt Inſideo equo. Nobis melior ſententia reſedit, dicit Iuſtinianus, Inſtit. de vſucap. in principio.

Stat imperſonaliter legitur: ſed datiuum non admittit teſte Lanciloto. Virgilius,
Stat caſus renouare omnes.

Pertinet attinet, ſpectat ad me: non autem mihi, dicendum eſt: vt Liber pertinet ad Iohannē, non Iohanni. Quintilianus 4, Pertinere ad cauſam puto quicquid ad dicentem pertinet. Habet (in) cum accuſatiuo. Idem, Pertinet in vtranque partem. *Attinet*, id eſt pertinet. Terent. Iámne me vis dicere

quod

quod ad te attinet? Quandoque præpoſitio ſubticetur. Cicero, Neque quenquam attinebat accuſare. Item attineo, id eſt iuxtà, & in manibus teneo. Plautus in Capt. Nunc ſenex eſt in tonſtrina: nunc iam cultros attinet. ita legit Calepinus in accuſatiuo, ſcilicet cultros. ſimiliter legunt interpretes Plauti, Petrus Valla, & Bernardus Saracenus: Mancinellus vero in datiuo legit cultro.

DECIMONONO, Multa regunt datiuum de quibus certa non conſtat regula: vt Sto iudicio tuo. Renuntio liti. Cano receptui. Cano progreſſui. id eſt vt milites à pugna redeant: vel ad pugnam progrediantur. Sillius libro ſeptimo,

Per ſubitum membris venit vigor.

Diffido vxori. Perſius, Quod ſatis eſt, ſapio mihi. Hieronymus, Paucorum culpa non præiudicat religioni. Perſius, Tibi luditur. Terentius, Siquid peccat filius, mihi peccat. Sic, Siquid perdo, mihi perdo. In Iſaia, Puer natus eſt nobis. In eodem, Omnes iſti congregati ſunt, & venerunt tibi. Paulus, Vt peccatis mortui, iuſtitiæ viuamus. Idem, Quis es qui iudicas alienum ſeruum? ſuo enim domino ſtat aut cadit. Cicero in epiſt. Quicquid erit, tibi erit. Liber eſt mihi. Sunt qui dicunt hîc datiuum à nomine regi mediante verbo ſubſtantiuo. Sunt qui dicant regi ab ipſo verbo. Die vt vis. Horatius epiſtola tertia, Quid mihi Celſus agit? hic datiuus expletiuè ponitur: quia ad nihil refertur, teſte Valla: ſed è medio ſumpta eſt oratio: vt Hic mihi gloriatur ſe omnes honores ſine repulſa obtinuiſſe. Tu mihi ſemper dormis. Ille mihi aſſiduè ſedet. Crepuit tibi oſtium. Licet datiuus non multum hîc agat: tamen pronomen eſſe non deſinit: quia de ignoto non dicam, Quid mihi agit ille? pro, quid agit. nec *Gloriatur mihi*, ſi nunquam apud me glorietur. nec Crepuit tibi oſtium, ſi id ad te nihil pertineat, &c. Si dicimus, Videas, pro Quiuis videre poſſit. Perſius,

Hic neque more probo videas, nec voce ſerena

Ingentes trepidare Titos. Cicero, Itaque videas iuſtos iniuſtis rebus maxime dolere.

Leornardus mihi vehementer *Afficitur*. id eſt me valde amat. Afficior tibi non vulgariter. id eſt multum te amo. loquitur hoc modo Philelphus in epiſtolis frequentiſsime.

Curtius libro quinto, Dignus eſt omni malo, qui *Erubeſcit* fortunæ. Idem lib. nono, Eo quòd maior pars eorum decreuerit, ſtetur.

Sillius libro tertio, Paulatim antiquo patrum deſueſcit honori. Dicimus *Deſueui* illiſ, pro Deſueſeci, teſte Nonio. Regunt etiam datiuum Obumbro, moderor, dominor, & multa alia. Subnectam quædam ordine abecedario.

VARIA CONSTRVCTIO ORDINE ALPHABETICO.

ABIT mihi ſpes, vel abeo ſpe Lucanus tertio, Spes victis telluris abit. Suetonius in Auguſto, Honore abiit ſuffecto alio in locum ſuum.

Adhæreo muro, in muro, vel ad murum. Apul. 8, Caſtris adhærens. Ouid. 4. Metam. Iunctóque in corpore adhærens. Plautus in Pœnulo, Nec ad fundas viſcus adhæreſceret. vtrunque Mancinelli eſt.

Abrogo rei fidem. id eſt aufero. Cicero primo ad Herẽnium: Quæ res fidem abrogat orationi. Abrogatur lex, id eſt infirmatur: quod etiam dicitur Abrogatur legi. Cicero ad Herennium, Cui legi abrogatum vel derogatum ſit.

Appropinquo vrbi, vrbem, & ad vrbem. Cæſar lib. 4. de bel. Gal. Quum appropinquarent Britanniæ. Hirtius 5. de bello Afric. Donec ad ipſas portas ac muros appropinquaret. Idem ſine præpoſitione dixit, Quum portam appropinquaſſent, ſigno dato ab oppidanis ſunt recepti.

Idem ſine præpoſitione dixit, Pauci oppidum ſe *Reciperent*. pro in oppidum.

Et, Aduerſarij bene multis vulneribus affecti oppidum ſe *Contulerunt*.

Aduerto tibi, veteres Aduerto te. Diomedes.

Antecello antecedo, anteeo, anteſto illi vel illum doctrina. Cicero pro Archia, Antecellere omnibus ingenij gloria contigit. Et pro Cornelio, Qui eloquentia cæteris antecellis. De accuſatiuo memini legere: ſed non occurrit nunc teſtimonium.

Cicero primo Offic. Quantum natura hominis pecudibus, reliquiſque beſtiis *Antecedat*. Suetonius in Auguſto, Magnificentia omnes anteceſſit. Multo & multum antecedo, vtrunque recte dici ex commentariis Cæſaris noſces.

Plautus in Amphit. Virtus omnibus rebus anteit. Tacitus, Nobilitate cæteros anteiret. Salluſtius in Iugurtha, Et quum omnes gloria *Anteiret*.

Apuleius lib. 4. Sed animi robore cæteris anteſtaret. Idem, Robore cæteros *Anteſtabat*.

Anteuerto tibi, & aliquando anteuerto tè. Plautus in Capt. Mœrores mihi anteuertunt gaudiis. Terent. in Eunu. Miror vbi ego huic anteuorterim. id eſt hanc præceſſerim. Sic, Tibi præuerto apud Ciceronem inuenies. Ambroſius, Iniquitas vero operæ cognitionem anteuertit.

Aſſideat tibi & te honor. Diomedes, *Aſſido* ſocio, veteres aſſido ſocium. Diomedes, *Aſto* tibi & circa te. Aſto in foro. Aſto illum locum, & illo loco. Priſcianus libro 18.

BENEDICO, maledico tibi Latiniſſimi dicunt. Eccleſiaſtici etiam benedico, & maledico te.

CAVEO tibi, id eſt proſpicio, prouideo. Lege cautum eſt. id eſt prouiſum. Caueo te, id eſt fugio. Suetonius in Tito, Securitati ſatis cauit. Idem in Galba, Caueret periculum. Stat. 6. Theb.
Mille cauet lapſus circum caua tempora mortes.

Caueo à te, vel de te. id eſt caueo ne mihi noceas. Idem in Calig. Vt à Caſſio caueret. Plaut. in Menęh. De illis verbis caue tibi. Item Caueo à te, id eſt cautus fio. Cicero de claris Orat. At vero inquam tibi ego Brute non ſoluam, niſi prius à te cauero. Caue facias, vel ne facias. Plaut. Caue faxis. Horat. Vade, vale, caue ne titubes, mandatáque frangas.

Conſulo tibi, id eſt do tibi conſilium. Lucanus libro 4, Conſulite extremis anguſto tempore rebus. Conſulo honori, aut famæ, id eſt prouideo. Conſulo Petrum, id eſt conſilium peto à Petro. Addi poteſt cum DE ablatiuus. Lucanus libro 8,
Rectorémque ratis de cunctis conſulit aſtris. id eſt percunctatur.
Suetonius in Auguſto, Sanxit ergo vt de bellis triumphiſque conſuleretur hic Senatus. Apud vetuſtiores duos accuſatiuos habet diuerſos, vt Rogo. Plautus in Menęh. Ibo, & conſulam hanc rem amicos, quid faciendum cenſeant. Dic etiam, Conſulo in illum. Terentius in Heaut. Peſsime iſtuc in te atque illum conſulis. Conſulo rem boni. id eſt æſtimo, iudico. Seneca epiſt. 123, Hanc coqui ac piſtoris moram boni conſulo. Plautus, Quid me conſultas? id eſt mihi conſulis.

Commendo te regi, id eſt committo. Commendo te apud regem, id eſt laudo.

Cedo tibi, id eſt concedo, & locum do. Superbus nulli vult cedere. Plaut. Cedamus imbri. id eſt diſcedamus à pluuia. Virgilius, Cedo locis. Dicimus, Cedo à tecto. pro recedo. Lucil. Quandoque pudor ex pectore ceſsit. Cedo iure, aut bonis, in ablatiuo. id eſt diſcedo à bonis, & à iure. Cedunt mihi hæc bona. id eſt in ius meum veniunt. Cedit in lucrum meum. id eſt, eſt mihi lucro. Cedit mihi victoria. id eſt ego vinco. Virgilius,
Ceſſerit Auſonio ſi fors victoria Turno. id eſt ſi contigerit. Idem,
Cedere terga. id eſt fugere. Cædo te. id eſt percutio, occido, &c. per æ diphthongon.

Concedo tibi meritis, datiuus eſt cum ablatiuo. Concedo fato, id eſt morior. Concedo naturę, idem. Salluſt. in Iugur. Pater (vti neceſſe erat) naturæ conceſsit. Sillius, Meritis non conceſſere Camillo.

Confert huic rei, & ad hanc rem. id eſt vtile eſt. Fabius libro tertio, Interim confert admirationi multum etiam infirmitas. Idem in ſecundo, Scio quæri etiam, naturáne plus ad eloquentiam conferat an doctrina. Confero in pauca. id eſt paucis concludo. Plautus, Nunc verba in pauca conferam.

Confido illi: & vbi perſonam non ſignificamus, per ablatiuum, Confido illa re. Cæſar lib. 3. de bello ciuili, Cui maxime confidebat. Idem 3. de bello Gallico, Multum natura loci confidebant. Et in 3. de bello ciuili, Cæſar confiſus fama rerum geſtarum. Cic. Qua maxime arte confideret. Cæſar & plures ita ſæpiſsime loquuntur, & recte (vt bene contra Seruium Lancilotus ſenſit) ita loquemur. Inuenitur cum accuſatiuo. Stathius 2. Theb. -Martíſque ex ſemine Thiron
Terrigenas confiſus auo. ita legit Priſcianus. Inuenio in quibuſdã libris confeſſus auos, nõ confiſus.

DEBEO tibi, id eſt obligor. Plautus, Diues ſum ſi non reddo eis, quibus debeo.

Depono tibi, apud doctos nunquam inueni: Bene autem, De grege non auſim quicquam deponere tecum.

EXCELLO ſociis. id eſt ſum excellentior. Cic. pro Pompeio, Miremur hunc hominem tantum excellere cæteris Et in Rhet. de Zeuſi, Qui tam longe excellere cæteris pictoribus exiſtimabatur.

Eripio tibi, id eſt à te. Eripio te, id eſt libero.

FATVR mihi, & ad me. Virgilius primo Æneidos, Hic tibi (fabor enim, quando hæc te cura remordet). Lucanus libro octauo, Et ad ſuperos obſcuráque ſydera fatur.

Fido huic rei, & hac re, vt confido. Virgilius libro nono, Et fidere nocti. Et libro ſeptimo,
Moliri iam tecta videt, iam fidere terra.

Figo haſtam terræ, vel in terra. Lucanus libro ſeptimo, Pars terræ figere tela. Virgil. lib. 6. Æneid.
Ramúmque aduerſo in limine figit.

Form

Formido, metuo, timeo, nequid mali tibi contingat. *Metuo*, formido, *Timeo* te, nequid mali mihi facias. Plautus in Aulularia, Auro formidat Euclio. Terent. in Phorm. Ei nunc timeo. In Andria, Si illum relinquo, eius vitæ timeo: ſin opitulor, huius minas. hic vtraque conſtructio eſt. Timeo de te. id eſt ſiue tibi, ſiue te. Tullius lib. quinto epiſt. ad Treb. Valde mehercule de te timueram. Lucanus lib. 7, De ſuperis ingrate times. Item metuo à te. Terent. in Andria, Hei metui à Chryſide. Tullius lib. 5. epiſt. A me inſidias metuunt. Plaut. in Menæch. Iam abs te metuo de verbis tuis.

GAVDEO mihi, vel mecum. De hoc verbo in ablatiui regimine dicam.

HÆRENT parietibus, vel ad parietes ſcalæ. prius notum eſt: de poſteriore Varro, Ad quem hæreat. Hæreo in hanc rem. Naſo libro ſecundo Meta. Pluma erat, inque cutem radices hæſerat imas. ita legit Mancinellus. Ego opinor emendatos libros habere egerat, non haſerat.

ILLVMINOR tibi in ſacris legitur: vt Illuminare iis qui in tenebris & in vmbra mortis ſedent. Valla in Lucam dicit eſſe inſolentem ſermonem.

Imminet illi & in illum. Ouidius primo Metamorph. Imminet exitio vir coniugis, illa mariti, Cicero in Philip. In noſtras fortunas imminent.

Inceſſit mihi, & in me. Virgilius quarto Georg. Regibus inceſſit magno diſcordia motu. Curtius libro 3, Cupido inceſſit animo. Liuius libro quarto, Grauior cura patribus inceſſit. propter quod miror Seruium dicere figuratum eſſe, regibus inceſſit. Nã Inceſſit reges dicimus, inquit. Nos putamus per datiuum etiam recte dici tam in proſa quàm in carmine. Valerius Maximus, Nec mihi cuncta complectendi cupido inceſſit.

De accuſatiuo. Liuius libro ſecundo, Magnus plebem metus inceſſit. id eſt inuaſit. Et lib. primo, Timor deinde patres inceſſit. Curtius libro 3, Non mediocris omnium animos formido inceſſerat. Terentius in Andria præpoſitionem IN adiecit, Noua nunc religio vnde in te iſtæc inceſſit, cedò? Item Inceſſo te, id eſt laceſſo, & ad iram concito: vt Inceſſo te maledictis. Sillius libro 5,

Tum præceps ruit in medium, teliſque fatigat,

Flaminium inceſſens. Hieron. Aliquo modo vel aliquando expugnatur quod vndique inceſſitur. id eſt impetitur. Inceſſit mihi vel me, pro inuaſit, rectius ab incedo dicetur eſſe, quàm ab inceſſo.

Inuadit timor animis & animos. Varro apud Marcellum, Tanta porro inuaſit cupiditas bonorum pleriſque. Dic etiam, Inuado in animum. Salluſtius in Catil. Tanta vis auaritiæ in animos eorum veluti tabes inuaſerat. Vbi non ad animum, ſed ad corpus reſpicimus: non datiuo, ſed accuſatiuo locus erit. Salluſtius in Iugur. Milites Iugurthini ſigno dato caſtra hoſtium inuadunt. Virgilius,

Inuadunt vrbem ſopno vinòque ſepultam.

Et cum præpoſitione. Cicero, Non porui magis in arcem illius cauſæ inuadere. id eſt ingredi. Idem pro Sexto Roſcio, Accuſant hi qui in fortunas huius inuaſerunt.

Induco animum rei, & rem in animum. Terentius in Andria, Ne illis animum inducas. Idem in Heaut. Iſtuc in animum inducas.

Infit illis, & ad illos. Apuleius libro quinto, Ea nocte ad ſuam Pſychen ſic infit maritus.

Inhæreo huic rei, vel in hac re: & aliquando ſine præpoſitione per accuſatiuum, Inhæreo hanc rem. Colum. Oliuæ ſicut matri inhæret. Cicero tertio de nat. deorum, In viſc o inhæreſcet. Apuleius in 7, Nequicquam fruſtra timorem illum ſatis inanem perfuncti, longe peiores inhæſimus laqueos.

Inſideo, vel *Inſido* illi. id eſt ſuper eum ſto, teſte Lanciloto. Virgilius, Inſideat quantus miſerę deus. Idem, Floribus inſidunt varijs. Inſidet in animo. id eſt placet. Tullius pro L. Cornelio, Sed in animis omnium penitus inſederit. id eſt omnibus placuerit. Inſideo ramis, equo, &c. id eſt Sedeo, aut ſto ſuper eam rem. Inſideo in hac re. id eſt firmiter inhæreo. Cicero 4. Tuſc. Quum autem hic feruor concitatióque animi inueterauerit, & tanquam in venis medulliſque inſederit. Inſideo locum, vel loco. id eſt obſideo. Liuius libro ſecundo de bello Punic. Mago locum demonſtrabit, quem inſideaeris. Virgilius vndecimo Æneidos, Arripuitque locum, & ſyluis inſedit iniquis. Liuius libro nono, Inſeſſis omnibus viis, per quas commeatus ex Samnio ſubuehebatur. Inſido, id eſt ad intus habitandum vado. datiuum regit, & aliquando accuſatiuum. Lactantius libro ſexto, Nequid vitiorum pectoribus inſidat. Virgilius 10. Æneidos, Viam inſidere.

Inſidior, id eſt inſidias tendo. datiuum tantum vult: vt Latro inſidiatur mercatori.

Inſilio naui, & in nauim. Lucanus 10, ſed cæca nocte carinis Inſiluit Cæſar. Et lib. 3, Inſiluit ſolo nociturus pondere puppi. Plautus in Rudente, Ambæ in ſcapham inſiluimus.

Immitto ori, & in os. Hieronymus, Immiſit in os meum canticum nouum.

Inhio huic rei,& hãc rem.id eſt cor appono,& valde deſydero. Nam quod multum cupimus,hiantes inſpectare ſolemus. Auguſt.lib.tertio de ciuitate dei, Hîc aliquid agerẽt dij heluones, atque nebulones ſacrificiorum, adipibus inhiantes. Virgilius ſecundo Georg. Nec varios inhiant pulchra teſtudine poſtes. Plaut.in Aulul. Credo illum iam audiſſe mihi eſſe theſaurum domi:id inhiant. Gellius lib.primo, Dum eius mortem inhio,egomet viuo mortuus inter viuos.

Inſuſurro tibi.id eſt in aurem dico. Macrobius, Vale dicenti hoc tantum inſuſurrauit, Non putabam me tibi tantum familiarem.

Intendo vires.id eſt extendo & augeo. Intendo animum ſtudiis.id eſt do operam ſtudiis. Horatius, Si non intendes animum ſtudiis & rebus honeſtis, Inuidia vel amore vigil torquebere. Virgilius, -& ſtupea vincula collo Intendunt.id eſt illigant,innectunt. Salluſtius in Iugur. In regnum Adherbalis animum intendit.

LATET me hæc res:aliquando etiam, Latet mihi. id eſt hanc rem ignoro. Virgilius 1. Æneidos,
Nec latuere doli fratrem Iunonis & iræ. Lucanus libro primo,
-at mihi ſemper Tu quæcunque moues tam crebros cauſa meatus,
Vt ſuperi voluere,lates. Plaut.in Trin. Mihi latitabat.

MANET te,& tibi ſupplicium. id eſt inſtat,futurum eſt:ſed(manet te)eſt vſitatius. Virg. Qui te cunque manent iſto certamine caſus. Idem, Hæç eadem matrique tuæ,generique manebunt.

Moderor tibi,id eſt modum tibi impono:Moderor te,id eſt rego. Salluſt. Cuius libido gentibus moderatur. Plautus in Curg. Linguæ moderandum eſt. Cicero pro M.Cælio, Pudor tuus moderatur orationi meæ. Suetonius in Auguſto, Nec ſucceſſum victoriæ moderatus eſt. Cice.pro Balbo, Neque eſſe inconſtantis puto,ſententiam aliquam , tanquam aliquod nauigium:ex republicæ tempeſtate moderari. Lectum eſt Modero moderas.

NITOR haſtæ,vel haſta,vel in haſtam:& Nitor ad hanc rem. Virg.lib.6.Æneid.
Ille vides,pura iuuenis qui nititur haſta. Fabius 1, Altius tamen ibunt,qui ad ſumma nitentur.

Nubo illi,& cum illo. Terentius, Natam inueni nuptam cum filio tuo. *Do filiam nuptum*, aut nuptam,aut nuptui,aut nuptu illi. Terentius in Andria, Datúrne illa Pamphilo hodie nuptum? Valerius lib.4, Filiam ei nuptui dedit. Iuſtinus lib.17, Virgines nuptu finitimi regibus tradidit. Liuius 30, Filiam ei nuptam dederit. Nubor paſſiuè olim dicebant. Et in Euangelio legitur, In cælo neque nubent,neque nubentur.

OBIVRGO tibi:veteres etiam Obiurgo te. Diomedes, At ego per accuſatiuũ. Obiurgo te,ſæpius inuenio,quàm Obiurgo tibi. Cice.pro Cælio, Mulierẽ obiurget. Idem tertio ad Atticum, Quòd me tam ſæpe & tam vehementer obiurgas. Sic idem ſæpius. Teren.in Phormio. Quo ore illum obiurgabis,reſponde mihi.ſic idem ſemper. Sic perſæpe Seneca & alij. *Obiurgatio*, eſt poſt turpe factum inclamatio & reprehẽſio. *Caſtigatio*, ante commiſſum monitio,teſte Feſto.

Occumbo neci, & in necem, Mancinellus teſtis eſt Virgil.2.Æneid. Seu certe occumbere morti. Sueton.in Aug. Voluntariam occubuiſſet in necem. Aliqui libri non habent præpoſitionem. Dicimus etiam, *Occumbo* morte,per ablatiuum. Liuius libro 1, Fidem paſtorum nequicquam inuocans, morte occubuit.

Offendo tibi. Stathius in quinto,
-iámque offendêre carinæ Littoribus. id eſt appulſæ ſunt.

Pepigi tibi. id eſt promiſi. Pepigi tecum. id eſt pactus ſum. Sueton.in Cæſare, Et petitoribus non alios adiuuare, aut ad honorem nati peruenire,quàm qui ſibi pepigiſſent propugnaturos abſentiam ſuam. Ibidem, Cum aduerſariis pepigit. Paciſcor & pepigi rem tecum decem philippæis,&c.

Prænìteo tibi fide. Horatius 1.Carm. Cur tibi iunior læſa prænìteat fide?

Præcurro tibi ingenio. Cicero in Catilinam , Mihi ſtudio pene præcurritis. Præcurro te , notum eſt. Plinius ſexto epiſt. Præcurrere aduentum meum in Campaniam poſſes.

Præcedo tibi,id eſt antecello. Plautus in Aſinaria, Vt veſtræ fortunæ meis præcedunt Libane longe. Præcedo te. Lucanus tertio, Letum præcedere nati. Præcedo te ſcientia. id eſt vinco, antecedo. Cæſar primo de bello Gal.lib. Heluetij reliquos Gallos virtute præcedunt.

Præeo tibi , & aliquando Præeo te. Ambroſius in Offic. Ne vnquam præiret mihi. Valer. Maxim. libro 4, Solenni ei precationis carmine præiret. Gellius 14.cap.ſecundo, Si de omni iudicio iudici præire tibi me vis. Cicero pro Milone , Incitati ſunt,vt vobis voce præirent. Quintilianus 2.ait doctores non ſemper poſſe præire ſingulis legentibus. Præire propriè eſt prælegere , vt reliqui mox

concin

concinant. De accuſatiuo. Liuius libro 8, Agedum pontif. & publicus Po. Ro. præi verba quibus me pro legionibus deuoueam. Suetonius in Claud. Aut in Capitolio viſa obſecratio haberetur: eámque ipſe iure maximi pontificis commonito pro roſtris populo præiret. Hic (præiret) accuſatiuum habet, eámque præiret. (populo) ablatiuus eſt, in qua re errauit vir alioqui diligentiſſimus Antonius Mancinellus, credens (præiret) hic regere datiuum populo. Præeo te honore. Boëtius 3. de Conſol. Præire cæteros honore cupis.

Præpondero tibi. id eſt pluris ſum, aut valeo. Ambroſius, Præponderant futuris præſentia.

Præſtolor tibi. id eſt præſto ſum. Cicero in prima Catil. Qui tibi ad forum Aurelium præſtolarentur. Sic legunt Mancinellus, Calepinus, & reliqui. In libro meo habetur præſtolor te. In accuſatiuo Præſtolor te. id eſt expecto. Cicero libro ſecundo ad Atticum, Te præſtolor vſque ad tertium nonas Maias. Cæſar lib. 2. de bello ciuili, Huius aduentum præſtolans. Terent. in Eunucho, Quem præſtolare Parmeno? Plautus in Epidico, Præſtolabantur illum apud portam. Sic leges ſæpiſſime: ideo pro expecto, mallem per accuſatiuum dicere Prǣſtolor te, quàm tibi: licet Diomedes dicat, Prǣſtolor tibi: veteres autem, Præſtolor te.

Proſpicio tibi. id eſt prouideo. Proſpicio te. id eſt procul video: vt Æneas ceruos proſpicit errātes.

Propinquo vrbi, & ad vrbem, facile reperies. id eſt propinquus fio. Propinquo tibi gladium, leges: ſed raro. Sillius libro ſecundo,

Haud tamen abſtiterim, mortem licet arma propinquent. id eſt non ceſſabo, licet interficerent me. Virg lib. 10. Æneid. -tu rite propinques Augurium.

Queror te, tecum, & tibi: pro Apud te. Virg. in Bucol. Dum queror & diuos. Badius, Diuos regitur à verbo alloquor. Naſo Metam. 1, Cum Ioue viſa queri. Iuue. Satyra 2, Nec quereris patri.

Recedo tibi, & à te. Virg. 2. Æneid. Noſtri tibi cura receſſit.

Reſpondeo quæſtioni, & ad quæſtionem Terentius, in Andria, Iam tu hoc reſponde mihi. Plinius, Quum ad eos breuiſsime reſpondiſſem. in eadem conſtructione ſignificat conuenire, & parem eſſe. Plinius 36, Structuram ad normam & libellam, & ad perpendiculum reſpondere oportet. Virg. primo Æneid. Dictis reſpondent cætera matris. id eſt conſentiunt, conformia ſunt. Cic. in Tuſculanis. Nec tamen ſiqui magnis ingeniis in eo genere extiterunt, Græcorum gloriæ reſponderunt. id eſt pares fuerunt. Hieronymus ad Furiam, Et quibus nati ſunt liberi, ſuo generi reſponderūt. id eſt ſimiles fuerunt. Cicero Trebatio, Cui quidam amori vtinam cæteris rebus poſſem. amore certe reſpōdebo. id eſt ſatisfaciam, vel par ero. Virg. Illa ſeges demum votis reſpondet auari

Agricolæ. id eſt ſatisfacit. Cice. ad Attic. Tamen fit vt ſæpe ij, qui debeant. non reſpondeant ad tempus. id eſt ſatisfaciant. Virg. 6. Æneid. Contra elata mari reſpondet Gnoſia tellus. id eſt reſpicit, & contra poſita eſt.

Soluo tibi nummos, nunc dicimus. olim Soluo te, pro ſatisfacio tibi. Sic Exoluo & abſoluo, Plaut. in Bacchid. Ad forum hinc ibo, vt ſoluam militem. Terentius in Adelphis, Ad forum ibo, vt hunc abſoluam. abſoluo, ſoluo, & exoluo pro libero, accuſatiuum tantum regunt: vt Solue captum, id eſt libera vinculis.

Tempero mihi, id eſt contraho & cohibeo me nequid indecens agam. Plinius 8. epiſt. Temperare mihi non poſſum. Plautus in Rudente, Linguæ tempera. Tempero iram. id eſt ſedo. Virg. 1. Æneid. Ille regit dictis animos, ac temperat iras. Tempero ſtylum, vinum. id eſt ſuo ordine adminiſtro. Tempero à lachrymis. id eſt abſtineo. Virgilius Æneid. 2, -quis talia fando

Temperet à lachrymis?

Plurima adhuc datiuum regunt: verùm pulcherrima quæque aut declarata ſunt, aut in ſequentibus obiter referabuntur. *Deficit* mihi æs. id eſt deeſt. Deficit me oratio. id eſt deſtituit. Subeo, ſuboleo, &c.

ACCVSATIVI REGIMINIS
REGVLA PRIMA.

Antè volunt quartum verba infinita ſuorum
Poſt caſum. Præ nulla ſupina, gerundia nulla
Dant caſum. dabitur rectè pòſt caſus agentis,
Ni ſit in u. Pòſt nil capit hoc, vult mobile præ ſe.

Pòſt

Pòſt etiam ſequitur ſua participans bene verba.
Nam regimen fit idem, ſi ſignificatio par ſit.

Omne verbum perſonale infinitiui modi regit ante ſe accuſatiuum, poſt ſe autem caſum verbi à quo deſcendit:vt Hominem parere Deo æquum eſt. hic infinitiuus (parere) ante ſe accuſatiuum (hominem) regit. poſt ſe datiuum (Deo) vt Pareo. Cur dixiſti perſonale? Quia impetſonale ante ſe accuſatiuum non habebit, vt Intereſſe ſederi.

Quomodo declaratur accuſatiuus quem ante ſe regit infinitiuus? Accuſatiuus ante infinitiuum mutatur in nominatiuum, & infinitiuus in verbum finiti modi præcedente particula quòd, vt quàm, aut ſimili: vt Tyrannos viuere malum eſt. id eſt, quòd tyranni viuunt malum eſt. Terentius, Meum gnatum rumor eſt amare. id eſt, rumor eſt quòd gnatus meus amet. Idem, Qui poſtquam audierat non datum iri filio vxorem ſuo. id eſt quòd vxor non daretur filio ſuo. Non dubito regem venire id eſt quin rex veniat. Lætor Iohannem affore. id eſt quia Iohannes aderit, &c. Sed multo pulchrius loquimur per infinitiuum, quàm per Quòd, quia, &c. licet propter pueros ita declaremus. Virgil. *Accuſat. in reſolutio ante infinitiu.*

Malo me Galathea petit laſciua puella,
Et fugit ad ſalices, & ſe cupit antè videri. In ſacris, Miſſum eſt tria millia, & eo amplius infantes adduci. id eſt miſſum eſt vt adducerentur, &c. Tullius, Hi arbitrantur ſe beneficos in ſuos amicos viſum iri, ſi eos locupletent quacunque ratione. In ſacris, Domine quid me vis facere? In poëtis Facere ſubauditur: vt Quid me vis? Virgilius, Phyllida amo ante alias, nam me diſcedere fleuit. Vbi accuſatiuus infinitiui in bono ſenſu non vertitur in nominatiuum, non regitur à fronte, ſed a tergo: vt Cupio te literas diſcere. Non eſt bonus ſenſus, Cupio quòd literæ diſcant te, ſed quòd tu diſcas literas: ideo (literas) regebatur à tergo. Sic Volo te vinum bibere. Vbi vtrinque eſſet bonus ſenſus, ad vitandam ambiguitatem, paſſiue loquemur: vt Audiui Petrum te verberaſſe. id eſt, quòd Petrus te verberauit, aut quòd tu Petrum verberaſti. ideo dicam, Audiui Petrum abs te vapulaſſe, vel Audiui te à Petro percuſſum eſſe: melius quàm Audiui quòd Petrus te percuſſit. Id verum eſt, niſi quis ex induſtria velit orationem eſſe ambiguam: vt Apollo ille verſipellis, Aio te Æacida Romanos vincere poſſe. Eſt hic verſus apud Ciceronem in ſecundo de diuinat. vbi diſputatur id nunquam dictum fuiſſe ab Apolline: quia nunquam Apollo Latinè loquebatur, &c. Verum boni authores ſemper vitant hanc ambiguitatem? Non. Terentius in Heautontim. Iubeo te illum amare. Sulpitius ad Ciceronem quarto libro epiſt. Vidimus aliquoties ſecundam pulcherrimè te fortunam ferre. Pſeudocurtius, ſed paruæ authoritatis eſt, Audiui te illum adoraſſe. Tu ſemper vitato ambiguitatem, niſi conſtiterit tibi, te facilè intellectum iri ab eo cui loqueris aut ſcribis: & ita non erit ambiguitas. Quintilianus in octauo vitandas dicit tales orationes, Vidi hominem librum ſcribentem, aut ſcribere. Nam etiamſi librum ab homine ſcribi pateat, male tamen ſic loquens compoſuerat, fecerátque ambiguum, quantum in ipſo fuit. hæc aut ſimilia Fabius, qua docti non ſemper obſeruant, vt dixi.

PRAE NVLLA SVPINA, gerundia nulla. Nec ſupinum, nec gerundium regit ante ſe vllum caſum, ſed poſt ſe regit caſum agentis: hoc eſt quencunque regit verbum, præter caſum patientis, videlicet ablatiuum cum præpoſitione à vel ab. Supinum tamen in u, nec poſt ſe quidem vllum habet caſum: ſed ante ſe recipit adiectiuum: vt non dicimus, Scribentẽ habendum eſt pennam. Tempus eſt Petrum legendi hiſtoriam, &c. ſed Scribenti habenda eſt penna. Tempus eſt Petrum legere hiſtoriam. Exemplum de caſu à tergo recto: vt ſicut dicimus Lego hiſtoriam: ita Venio huc cauſa legendi hiſtoriam. Vado lectum hiſtoriam. Cur dixiſti caſum agentis? Quia gerundium & ſupinum, teſte Valla, non regunt, vbi paſſiue capiuntur, ablatiuum cum à vel ab. vt male dicitur, Iſte liber eſt difficilis ad intelligendum à nobis. Non venio vapulatum à te. Cur ſic non loquimur? Quia non eſt doctiſſimorum vſus: quia ſemper ablatiuum talem ſubticent. Virgilius,
Alitur vitium, creſcitque tegendo. Idem, Ægreſcitque medendo. Idem, -viſque videndo
Fœmina. Quintil. Sed memoria excolendo, ſicut omnia alia, augetur. id eſt dum tegitur, medetur, videtur, excolitur. Refragantur Vallæ Sulpitius & Calepinus: verum ipſi exempla fingunt, nulla è doctis afferunt: ideo non ipſis, ſed Vallæ hæreo. Eſto, ſubaudiatur ablatiuus, non continuo exprimam: quia pleraque venuſtius ſubaudiuntur, vt in fine nominatiui regiminis dictum eſt. Male ergo dicitur, Sum aptus docendo Rhetoricam à præceptore, contra Calepinum: nam Sum aptus docendo, pro ad docendum, ſiue vt doceam, ſiue vt docear, putamus inauditum eſſe: quia nullum eſt

gerundium datiui caſus: ſed bene gerundiuum. Siquis contra me ſentiat, afferat è veterum aliquo contra me teſtimonium: ſecus nugas egerit. Difficilis dictu id eſt vt dicatur. Iucundum auditu, &c.

Gerundium ante ſe nullũ caſum regit.

Argumentor, Dicit Hieronymus in pſalterio, In conueniendo populos in vnum. In deficiendo ex me ſpiritum meum. hic gerundium regit ante ſe accuſatiuum: ergo male dicis nunquam regere accuſatiuum ante ſe. Reſpondeo, Siue Hieronymus, ſiue alius quantumuis ſanctus, ſic è Græco tranſtulit, non Latinè tranſtulit, vt bene dicit Valla: quia licet Græcè fuerit accuſatiuus & infinitiuum, tamen ſic non erat transferendum: quia Græci hoc loco habent articulum ꝙ, quo caremus: ideo dixiſſet interpres, Conuenientibus populis in vnum, deficiente ex me ſpiritu. vel Dum conuenirent populi in vnum, &c. Nec illud imitandum eſt, In conuertendo dominus captiuitatem Sion, facti ſumus ſicut conſolati. Lancilotus vult (dominus) pro (domine) antiquum vocatiuum eſſe, & captiuitatem regi à (conſolati): quia rectè dicimus, Solor labores. Virgilius,

Hoc equidem occaſum Troiæ triſtiſque ruinas
Solabar, fatis contraria fata rependens.

Vtcunque excuſetur, nollem imitari. Valla ſic tranſtuliſſet, Conuertente domino captiuitatem Sion, &c. Itaque non dicam, Me dolendum eſt: ſed cum Horatio, Si vis me flere, dolendum eſt primum ipſi tibi. Offenduntur piæ indoctorum aures, quotieſcunque diuus Hieronymus, aut quiſpiam alius magnæ ſanctitatis vir carpitur. Verum iniuſte offenduntur: quia ex ipſo Hieronymo probaui ſacram ſcripturam aliquando barbare eſſe tranſlatam. Annectam nunc verba Baptiſtæ Pij in cap. 144. poſteriorum annotationum dicentis, Nolim afferri mihi Hieronymum & Auguſtinum quos religionis orthodoxæ maximos antiſtites, non Latinitatis ſemper authores ſuſpicio & veneror. Illis enim maior aliquando cura fuit, pinguiter loqui & religioſè, quàm nitide & irreligioſe. Quin & Hieronymus, nedum Auguſtinus, identidem ſciens prudénſq; barbariſſat. In ſacris dicitur, Quum tempus Elizabeth pariendi completum eſſet: excuſatur: quia (*Elizabeth*) genitiuus regitur à (*Tempus*).

Hieronymum & Auguſtinum non ſemper ſatis Latinè loqui.

Post etiam ſequitur ſua participans, &c. Omne participium regit poſt ſe caſum verbi ſui. vt ſicut dicimus, Amo Deum: ita Amans & amaturus Deum. vt Amor à Deo: ita Amatus & amandus à Deo. ſic Seruiens Deo, Vapulans à magiſtro, &c. Oſculans te, non à te. quia à communibus participia in ans, & in ens, & in rus ſolum actiuè ſignificant. In dus ſolum paſſiue. In tus vtroque modo, de qua re ſunt verſiculi,

Verbum commune quamuis agat & patiatur,
Sola per ans, ens, rus: tamen actio ſignificatur.
Dus ſolum patitur. ſed præteritum dat vtrunque.

Quæ eſt ratio cur Infinita, gerundia, ſupina, participia regant caſus verborum, à quibus deſcendunt? Quia eſt nobis regula,

Nam regimen fit idem, &c. Vbi ſignificatio eſt eadem, regimen erit idem: vt Amo regit accuſatiuum: ergo etiam Ardeo, pro (vehementer amo) regit accuſatiuum: vt Ardeo Chriſtum. Virgilius, Formoſum paſtor Corydon ardebat Alexim. Sic Rideo te, pro Derideo. Idem, Nec vox hominem ſonat. id eſt ſono indicat. Oles ceruiſiam. id eſt odore repræſentas: ſic vbicunque neutrum pro actiuo capitur: vt Exultabit lingua mea iuſtitiam tuam. Obuiam tibi, ſimiliter illi: vt Obuius, ſimilis. Doctior pilæ, vt Doctus, &c. Declarabuntur omnia prolixé. Poterit præceptor accedere ad ſecundam regulam, & quæ ſequuntur, pueros particulatim edocere per diſputationes intra compluſculos dies.

INFINITIVI CONSTRVCTIO.

Qvot modis capitur infinitiuus? Septem. Primò in propria natura: vt Virtuti ſtudere Chriſtianum oportet. Volo legere. Secundò pro indicatiuo. Terentius, -inuidere mihi omnes: Mordere clanculum: ego non floccipendere. id eſt inuidebant, floccipendebam. In quotidiano ſermone & in epiſtolis raro ita loquemur. Tertiò loco nominis: vt Furari vetitum eſt. id eſt furtum. Tædet me viuere. id eſt vitæ. Dominus dedit mihi ſapere. id eſt ſapientiam. Opus eſt ſacerdoti peccata cognoſcere. id eſt peccatorum cognitione. Quartò capitur pro gerundio in di: vt Tempus eſt cantare: eamus. id eſt cantandi. In Euang. Neſcis quia poteſtatem habeo crucifigere & dimittere te? id eſt crucifigendi & dimittendi te. Virgilius Æneid. 2, Sed ſi tantus amor caſus cognoſcere noſtros. id eſt cognoſcendi & per gerundium hic rectius loqueremur, teſte Seruio, cui ſuffragatur Valla. Ne ergo ſic frequenter vtaris infinitiuo, niſi accuſatiuus præcedat. Virgil. Etiam tempus equûm fumantia ſoluere colla. Certus ire, id eſt eundi, optimè dixeris. Quintò capitur pro gerundio in dum: vt

Paratus

Paratus cantare.id eſt ad cantandum.& cum verbo Græcanicè,quod vitandum eſt. Vt in ſacris, Sedit populus mãducare,& ſurrexerũt ludere.id eſt ad manducandum,ad ludendũ.Docti ſic non loquuntur:quia inepte dicitur Sto cantare,ſedeo legere,&c. Sextò pro ſupino in um,vel gerundio in dum: vt Vado piſcari . id eſt piſcatum. In Euangelio,Vado parare vobis locum. Dum irent emere. Non veni vocare iuſtos,ſed peccatores.Non veni ſoluere legem,ſed adimplere.Latiniſsimi ſic nunquam loquuntur,nec tu ita loquêris. Hieronymus infinitiuũ poſuit:quia Græcè erat infinitiuus,ſed cum articulo quo nos caremus.Certè fidi interpretis eſt non ſemper verbum verbo reddere:multa aliter Grę cè dicuntur,quàm Latinè dici poſſent,vt ſæpe antè dixi. Septimò pro participio, vt quidam volunt. Virg. Phyllida amo ante alias,nam me diſcedere fleuit.id eſt me diſcedente fleuit.

Infinitiuus quibus verbis iungitur.

INFINITIVVS quibus verbis datur? His & ſimilibus & contrariis,Volo,cupio,opto,habeo,debeo,molior,iubeo,audeo,poſſum,nitor,tento,dignor,ſcio,moneo,incipio,tædet,piget,mereor,propero,gaudeo,delectat,pœnitet,vrgeo,paro,diſco,decet,licet,ſolet,&c.vt Volo ire,cupio habere,&c. Cicero,Tantum tibi habeo polliceri.Gellius,Et quid habet ſuper ea re dicere . id eſt poſſum & poteſt,teſte Aldo.elegans ſermo.

Cicero de vniuerſitate,Qui aliquod munus efficere molitur.Ibidem.Quamobrem mundum efficere moliens Deus.Plin.Vt obiicere moliar Catullum conterraneum meum. hæc affert Scodrenſis contra quoſdam,qui negarũt Molior rectè infinitiuo iungi.Habeo iter Romam.id eſt ire debeo, hoc eleganter quoque dicitur.Eſt mihi iter.Cice.ad Atticum.Iter illud Brunduſium,de quo dubitabam,ſublatum videtur.Volo eſt verbum prohæreticum,id eſt ad animi electionem pertinens. Multa admittunt infinitiuum accuſatiuo intercedente:vt Iubeo te ſaluere , Iubeo te arare:non ad arandum.vt Cogito inſidiari,Timeo ædificare:non ad inſidiandum,ædificandum,At Hortor te ſtudere, & ad ſtudendum: Flagitor reſpondere,& ad reſpondendum.Sed hæc rara ſunt. Spero & ſoleo vix ab infinitiuo ſeparantur.Habeo in animo ire Romam,& aliquando eundi:& intelligitur(propoſitũ): ſed raro ſic loquimur.Cicero primo de diuinatione,Haberetque in animo nauem conſcendere. Idẽ ad vxorem,Quum in animo haberet nauigandi.Non eſt mihi opus reſpondendi:durè & aſpere dicitur,teſte Valla:quia reſpondere dicendum eſt.Sic Optima res eſt ſtudere,non ſtudendi: quia ſenſus, eſt, Studere eſt optima res.Contrà dices,Habeo mandatum à patre conueniendi te:nõ conuenire te. quia Mandatum hîc nomen eſt,cui rectius gerundium iungitur quàm infinitiuus. Mandatum eſt mihi à patre conuenire te: non conueniendi.quia Mandatum hîc participium eſt , cui gerundium non iũgitur. Rego te venire.id eſt vt venias,aliquando poſſet dici.Virgilius, Iampridem à me illos abducere Theſtylis orat. Præcipio tibi, vel te legere,&c. Infinitiuus aliquando venuſte ſubauditur:vt Scio fidibus,ſcilicet canere aut ludere.Scio Latinè,ſcilicet loqui. Rogo venias , rectè dicitur: quia ſubauditur(vt).Niſi enim aliquid ſubintelligeretur,non liceret duo verba ſine medio connectere:niſi alterum eſſet infinitiui modi.Cicero.Caue dubites.Terentius.Pater adeſt,caue te triſtem ſentiat.Sill.Moneo ocyus vrbe faceſſas.In Euangelio,volo,mundare,duæ orationes ſunt.vt Chriſtus leproſo roganti,Domine,ſi vis,potes me mundare:dicat, Volo.deinde imperet , Mundare. id eſt ſis mundus.vide Lucæ quintum caput.

Infinitiuũ & gerundiũ aut alterutrum poſcentia.

Infinitiuo quæ adiectiua iunguntur.

TIMIDVS mori dicitúrne bene Latinè? Etiam & eleganter quidem. Quia infinitiuus iungitur pulchrè quibuſdam adiectiuis:vt Tu es dignus cædi, Paratus cantare, &c. Da talia adiectiua. Aptus, ineptus,audax,bonus,malus,celer,dignus,indignus,facilis,difficilis,doctus,indoctus,habilis,nauus, piger,potens.peritus,timidus,par,certus,paratus,& ſimilia.Da authoritatem. Virgilius, Dido certa mori. Idem,Et cantare pares,& reſpondere parati.Gualterus,Non eſt apta legi , quæ non maturuit herba. Horat. Audax omnia perpeti,Gens humana ruit per vetitum nefas.Stat.Ille qui idẽ diſco bonus & contendere curſu.Horat.Celer ſequi.Virg. Et erat tum dignus amari. Lucanus, -facilis ſed vertere mentem Terror erat.Virg.Soli cantare periti. Horatius,Codrus pro patria nõ timidus mori. Silius,Nauus abire timor.Sic in Stathio,Fortis periectere turmas,&c.Dicimus etiam Certus eundi, vel certus ire:ſic Timens,cupiens,timidus,cupidus,doctus,certus,promptus, peritus,conſuetus, auidus,&c.cantare,aut cantandi.Pleraque capiunt gerundium in dum,cum (ad): vt Vtilis ad cantandum.Sic Bonus,commodus,malus,incommodus,&c.Quædam vtrunque capiunt:vt Paratus, aptus, idoneus ſcribere,& ad ſcribendum.

QVOMODO differunt Amatum ire,& Amaturum eſſe? Differunt ſic,vt bene ſenſit Valla. Nam Amatum ire,eſt oratio præſentis temporis , & ſignificat in via eſſe ad amandum: vt Scio te amatum ire , lectum ire,&c. id eſt Scio quòd is amatum , lectum , &c. nec poſſumus per ſupinum & ire

Infinitiui verbi ſuturum. circumlo qui futurum infinitiui: quia inepte dicitur, Credimus Antichriſtum prædicatum ire contra Chriſtum. dicendum eſt, Credimus Antichriſtum prædicaturum contra Chriſtum. Amaturum eſſe eſt futuri temporis.

Argumentor, Diomedes, Donatus, Priſcianus, cæteriq; grammatici dicunt Amatum ire, lectum ire, eſſe futura infinitiui: ergo etiam ſunt futura, ab authoritate affirmatiue. Reſpondeo, Locus ab authoritate grammaticorũ, nec affirmatiue, nec negatiue valet, niſi fulciatur authoritate oratorũ, poëtarum, hiſtoricorum, aut aliorum ſcriptorum veterum: neque enim grammaticorũ eſt quippiã in lingua Latina effingere: ſed quæ alij dixerunt diligẽter oſtendere & cuſtodire. Grãmatici enim, teſte Seneca, ſermonis Latini cuſtodes ſunt, non authores. At nullus veterũ tale quid dixit, Audiui hunc amatũ ire, pro Audiui quòd amabit. Siquis diſſentiat, redarguat nos veterum authoritate: ſecus nugis egerit. Non eſt igitur futurum Amatũ ire. Suffragantur mihi Laurentius Valla, Curius, Lancilotus. Vnde Diomedes, Donatus, Priſcianus in hoc decepti ſunt ſimilitudine, vt opinor: quia inuenerũt in paſſiuis Amatum iri, lectum iri, &c. eſſe futura: ergo ſimiliter etiam eſſe putabãt in actiuis, quum minime ſit ſimile. nam amatũ iri, authoritate recte dici oſtenditur, pro Amãdum eſſe: non ſic quimus probare Amatum ire pro Amaturum eſſe: ergo vnum dicendũ eſt, alterum repudiandum, Cur veteres Amatum iri dixere, aut ſimilia, non amatum ire pro futuro? Neſcio profecto rationem: pro ratione ſufficit mihi eorum voluntas. Amatum iri vnde fit? Ex ſupino (amatum) & impersonali (iri): non quòd ſignificetur iri quoquam, ſed ne ſine verbo motus ponatur ſupinum in um? vt audiui Æneida Virgilianã lectum iri à Fauſto, id eſt Audiui quòd à Fauſto legetur Æneis. Ne dicas per fœmineum, aut plurale: Lectam iri, lectos iri, &c. Da authoritatem. Terentius, Qui poſtquam audierat non datum iri filio vxorem ſuo. Hic accuſatiuus (vxorem) regitur à fronte à (datum iri): ergo Amatum iri, eſt verum futurum huius verbi (amor) non ſolum impersonalis verbi (amatur) contra Nebriſſenſem. Cicero in ſecundo Rhetoric. Deinde cæteros à virtutis ſtudio repulſum iri. Et ambigua viſum iri. Sic cæteri frequentiſsime.

Amaturum ſine genere ac numero. Vtrum vt amatum iri, ſic etiam & amaturum eſſe ſine genere & numero dicatur? Etiam apud Latiniſsimos: ſed tunc (eſſe). Cicero 5. in Verrẽ, Quocunque venerint, hanc ſibi rem præſidio ſperant futurum. ita legit Gellius & vetuſte ita loquemur, teſte Gellio, cui ſuffragantur Nebriſſenſis, Lancilotus, Aldus: nec refragor, licet non negem etiam recte dici, Spero mihi hanc rem præſidio futurum eſſe. Audiui Italos profecturos eſſe in Græciam, &c.

Futurum in rũ ſine genere & numero. Da plura teſtimonia vbi amaturum, occiſurum, dicturum, aut ſimilia ſine genere & numero dicãtur. Gracchus, Credo ego inimicos meos hoc dicturum, Quadrigarius, Dum hi conciderent hoſtium copias ibi occupatas futurum. Idem Speremus deos bonis benefacturum. Valerius Antias, Aruſpices dixerunt omnia ex ſententia proceſſurum. Plautus in Caſina, de puella loquens, Etiámne habet Caſina gladium? Habet, ſed duos, quibus altero te occiſurum ait, altero villicum. Laberius in gemellis, Non putauit hoc eam facturum. hæc ex Gellio libr. 1. cap. 7. Frequentius nunc dicimus, Audiui Annam ituram eſſe Romam: Gallos pugnaturos eſſe in Britannos, &c. quàm Annam iturum, Gallos pugnaturum, vt docet Valla.

Exulatũ iri male dicitur. Quo modo dicendum eſt: Aiunt Petrum exulatum ire: an exulatũ iri pro eo quod eſt, Aiunt quòd Petrus exulabit? Neutrum recte dici opinor: licet Pogius exulatum iri dixerit. Valla autem Exulatum ire ſed dicam. Aiunt Petrum exulaturum. Sic Vapulaturum. Iuſtinus, Illæ quaſi in perpetuum cum viris exulatur.r.

GERVNDIORVM NATVRA ET CONSTRVCTIO.

Gerundia verba ſunt. GERVNDIVM quid eſt? Verbũ in di, do, dum, cum ſignificatione verbi ſui conſtructionem agentis gerens: vt Amandi, amando, amandum. Vnde dicitur gerundium? A gerendo: quia verbi conſtructionem gerit.

Supina verba. Gerundium quæ pars orationis eſt? Verbum, teſtibus Probo: Diomede, Donato, cæteriſque antiquis: Sic ſupina, teſte Quintiliano, & recte profecto: quia gerundia in o, vt cætera verba corripiunt vltimam Iuuen. Plurimus hic æger moritur, vigilando ſed illum. Et ille, Vt viræ dubins varios renouando dolores. Plurima teſtimonia in Verſificatoria noſtra reperies. Lancilotus parui facit hanc probationem: quia multæ ſyllabæ ſunt ancipites: ſed negatur: quia licet multæ ſyllabæ ſunt communes, non tamen vlla nomina, pronomina, aut participia ablatiui caſus in o, Præterea gerundia regũt caſus verborum: quod in nominibus non inuenies: niſi figuratè aut apud vetuſtiſsimos: vt Populabundus agros Quid tibi me tactio eſt, &c? Priſcianus (cui ſuffragãtur Lancilotus & Mancinellus, pluréſque)

nomina

nomina eſſe vult gerundia. ille ſuam habeat opinionem: nos pro viribus noſtram tutabimur. Seruius opinioni noſtræ concinit, quia in Donatum dicit gerundium eſſe modum verbi: ergo etiam verbum.

Supina omnino verba ſunt, qui caſus nullo modo habent: contra Sulpitium, qui male credidit ſupinum in um eſſe accuſatiui caſus, in u vero ablatiui. Nebriſſenſis dixit gerundium & ſupinum eſſe duas orationis partes, ab aliis octo diſtinctas. Valla ſenſit gerundia poſſe dici participia præſentis temporis: quia per verbum præſentis temporis fere declarantur tam gerundia quàm gerundiua: vt Iuſiurandum, &c.

OBIECTIONES IVCVNDAE.

ARGVMENTOR, Verba omnia ſignificant ſine caſu, ſed gerundia ſunt alicuius caſus, di genitiui: do, ablatiui: dum, nominatiui vel accuſatiui: ergo gerundia non ſunt verba. Reſpondeo, Quum Donatus dicit, Verbum eſt pars orationis ſine caſu, intelligendum eſt ſine caſu cui genus accidit: iam gerundia ſunt ſine caſu cui genus accidit: quia nullius generis ſunt: vt genus in nomine capitur: & ita diffinitio verbi gerundiis bene conuenit: nullo autem modo nomina ſunt: quia nec adiectiua, nec ſubſtantiua, nec genus recipiunt, &c. ſed verba ſunt: vt ex Boëtio probat Ferettus, dicens nullius eſſe caſus, niſi voce tantum: quia cum dico, Ad amandum, (ad) inquit, aduerbiaſcit pro (vt): quia ſenſus eſt, Sedeo ad legendum. id eſt vt legam. Secundò argumentor, Omne verbum eſt alicuius perſonæ, vt patet ex diffinitione Donati: ſimiliter alicuius numeri, modi, temporis, &c. Sed hæc omnia deſunt gerundiis & ſupinis. Non ſunt igitur gerundia & ſupina verba. Reſpondeo, Licet gerundia & ſupina determinatè & per ſe non ſunt alicuius perſonæ, numeri, temporis, modi, &c. tamen ſunt alicuius perſonæ, numeri, modi indeterminate vel ex adiuncto: vt ſi Amandi per ſe efferes, determinatam perſonam non dabis. At ſi dicas, Occaſio amandi te fuit mihi virtus tua. Iam (amandi) manifeſte primæ perſonæ eſt, ſingularis numeri, præteriti imperfecti temporis, coniunctiui modi. Cur ita? Quia per tale verbum declaratur: ſic, Occaſio, vt te amarem, fuit mihi virtus tua. Ita dic in ſimilibus de perſona & numero. Similiter reſpondetur in verbis impersonalibus, & in verbis infinitiui modi. Tertiò argumentor, Gerundia habent genera & caſus in vtroque numero: vt Venio cauſa legendi libri: audiendæ hiſtoriæ: ad ſalutandos fratres, &c. teſte Valla: ergo male negaſti gerundia genera habere. Reſpondeo, Valla large capit gerundia pro gerundiis & gerundiuis: nos ſolum de veris gerundiis loquimur, verbi conſtructionem retinentibus. Gerundium eſt quod in di, do, dum deſinens, verbi conſtructionem gerit. Gerundiuum eſt adiectiuum nomen ex gerundio ductum: vt Legendus, legenda, legendum: quod eodem modo declaratur vt gerundium. veluti, Venio cauſa audiendæ hiſtoriæ. id eſt vt audiam hiſtoriam. Cur dicis, declaratur vt gerundium? Quia ſi aliter declararetur, non eſſet gerundium: vt Honorandus: id eſt dignus honorari. hoc per magis comparatur: vt magis honorandus. gerundium ne per magis quidem comparare poſſumus. Itaque Donatus, Sulpitius, aliiſque dicentes gerundium ſolum tres terminationes habere di, do, dum, ſeparant gerundium à gerundiuo. Valla, Perottus, cæteriſque dicentes gerundia numeros & genera & omnes caſus habere, generali vocabulo gerundij comprehendunt gerundiuum. Hæc autem diuiſio gerundiorum quoddam gerundium eſt, quoddam gerundiuum fit per regulam topicam. Si alteri ſpeciei nomen deſit, generis nomen capito: vt rerum quædam corpora ſunt, alia non corpora: non corpora autem res dicuntur, quia aliud nomen eis deeſt: niſi ſic eſſet, inepte diceret Donatus, Nomen eſt pars orationis, corpus aut rem, &c. idem vſu venit in proprio. in vſucapione, &c.

Quomodo differunt participia in dus à gerundiuis? Participia in dus ſunt futuri temporis: & per relatiuum declarantur & verbum futuri temporis: vt Vidi latronẽ cras decollandum. id eſt qui cras decollabitur. Gerundium & gerundiuum determinatè nullius temporis eſt, nec declaratur per relatiuum, ſed per (vt): veluti Sedeo ad cœnandum. id eſt vt cœnem. Tui liberandi cauſa multa patior. id eſt vt te liberem. vel per Dum, &c. vt In legendo librum, aut In legendis libris tempus conſumo. id eſt dum lego libros. Si participium eſſet, ſenſus foret, Tempus conſumo in legendis libris. id eſt in libris qui leguntur. quod recte dixerit librorũ compactor, aut bibliopola: licet nullum librum legat. Valla dicit, quod diximus planè, paulo obſcurius, Gerundia ſignificant rei adminiſtrationẽ ſine tempore: participia tempus ſine rei adminiſtratione, &c. Da exẽpla de gerundiuis: vt Tenet me occupatio iuris dicendi. at participium eſt, Tenet me cura dotis numerandæ. id eſt quæ numerabitur.

GERVNDIORVM caſus quot ſunt? Quatuor, Nominatiuus in um, vt Petendum: genitiuus in di, vt Petendi: accuſatiuus in dum, vt Petendum: ablatiuus in do, vt Petendo. Calepinus addit datiuum in o: vt Aptus docendo hiſtoriam, ipſe ſibi ſomnia fingit. Crederem Calepino ſi è veterum *Gerundiorum caſus.*

aliquo tale exemplum eueret. Virgilius, Pacémque ab rege petendum. hic Petendum gerundium eſt, teſte Seruio, nominatiui caſus. Valla vult eſſe participium aut nomen neutrum, rectè: neque enim participium eſt: quia omne participium in dus, da, dum, eſt futuri temporis paſſiuæ ſignificationis: quod de Petendum dici non poteſt. Nec nomen eſt: quia nullius generis eſt, & verbi caſum citra figuram regit. Quomodo declaratur gerundium nominatiui caſus? Per Oportet, vel Opus eſt. Da exemplum. Iuuen. Viuendum eſt rectè quum propter plurima, tum de his Præcipue cauſis. id eſt oportet vt viuatur, vel oportet viuere rectè, &c. Plin. 2, Græcis vtendum erit vocabulis. id eſt opus erit vti Græcis vocabulis. Viuendus, viuenda, viuendum, non dicitur: ideo viuendum, teſte Lanciloto, gerundium eſt.

Gerundiũ nominatiui caſus.

AN GERVNDIVM nominatiui caſus regat accuſatiuum poſt ſe: vt Legendum eſt pſalmos? Ita: ſed venuſtius & vſitatius paſſiue loquimur: vt Legendi ſunt pſalmi. id eſt legi debent pſalmi. Aldus ait optime dici Legendum pſalmos eſt, &c. Nec dicit inuſitatum eſſe, nec inuenuſtum. Priſcianus ait rectè dici, Legendum eſt, erit, fuit poëtam, orationem, carmen. Da authoritatem. Lucretius, Externas quoniam pœnas in morte timendum. venuſte ſubauditur (eſt). Virgilius,

Pacémque Troiano ab rege petendum.

Per gerundiuum diceremus, Petenda eſt pax. Seruius ait, Participialiter dicemus, Petendus eſt codex. id eſt per nomen participio non abſimile. Per gerundium teſte eodem, dicimus, Petendum eſt equum, codicem, &c. Ait hæc Seruius in illud 10. Æneid. Cui Iuno illachrymans, quid ſi quæ voce grauaris, Mente dares. Nebriſſenſis multis modis nititur euadere, ne concedat gerundium nominatiui caſus eſſe, tandem in ſententiam noſtram labitur, dicens, Quid ſi potius contra omnes grammaticos antiquos & iuniores, dixerimus gerundium ſubſtantiuum etiam in genitiuo reperiri? Da plura teſtimonia. Varro libro 3, Colligendum eas in vas aliquod. Et libro 2, Frænos ſuſpendendum. libro 3, Singulis vbi pariunt, faciendum haras quadratas. Et alibi, Faciendum ſepta ſecreta ab aliis. Idem, In fœtura dandum potius hordeaceos panes quàm triticeos. venuſte ſubauditur Eſt. Hæc collegit diligenter Lancilotus, Columella, vt notauit Aldus. Vt poëticis numeris explerem Georgici carminis omiſſas partes, quas poſt ſe memorandum reliquit, hic accuſatiuus eſt: nec tamen minus notanda oratio, quàm ſi gerundium nominatiui caſus eſſet. vt apud Gellium lib. 2. cap. 7, Omnia eſſe quæ pater iuſſerit parendum. Ibidem, Media ſententia optima atque tutiſſima viſa eſt. Quædam eſſe parendum, quædam non obſequendum. Sed ad nominatiuum redeo. Cic. libro 14. ad Atticum, Iterandum eadem iſta mihi. ſubauditur (eſt): hoc ego notaui. ſic tam aliorum quàm Badij diligentia impreſſi libri habent: eſt autem principium epiſtolæ vndecimæ. Macrob. lib. Satur. 3 cap. 7, Mirandum eſt huius poëtæ & circa noſtra, & circa externa ſacra, doctrinam. Ferettus negat accuſatiuos hos cum gerundiis locandos eſſe: vellem dixiſſet ad quid referendi ſunt. Ferettus, ni fallor, dat ſine mente ſonum. De aliis caſibus nemini dubium, quin gerundium nominatiui caſus regat eos, quos verbum eius. Ouidius, Vtendum eſt ætate: cito pede labitur ætas. Seruiendum eſt Deo, ſi vis ſaluus eſſe. Iam de reliquis caſibus dicendum eſt.

Gerundia in di.

GERVNDIA in di quot modis capiuntur? Duobus. Actiue & paſſiue. Actiue ſæpiſſime: vt Cauſa diſcendi iſtuc venio. id eſt vt diſcam. Paſſiue valde raro: vt Miſi filium Coloniam erudiendi cauſa. id eſt vt erudiretur. & licet Valla reprehendat, Vrbs eſt in periculo capiendi. id eſt vt capiatur. Da authoritatem. Iuſtinus vel Trogus libro 17, Athenas erudiendi gratia miſſus, quanto doctior maioribus ſuis, tanto & gratior populo fuit. id eſt vt erudiretur. Idem libro 1, Quod ad te non tam cognoſcendi, quàm emendandi cauſa tranſmiſi. hoc poſſet actiue declarari: Non tam vt cognoſceres, quàm vt emendares.

Gerundium in di non inuenuſte habebit interim genitiuum pro accuſatiuo, præſertim in plurali: licet Valla neget vitio carere: vt Compoſui hunc librum inſtituendi pueros gratia. Sic grammaticus diceret, Orator etiam, inſtituendi puerorum gratia. Plinius, Quum illorum videndi gratia me in forum contuliſſem. Liuius 21, Non vereor ne quis me hoc veſtri adhortandi cauſa magnifice loqui exiſtimet ipſum, aliter animo affectum eſſe. Plautus, Nominandi iſtorum tibi erit magis quàm edundi copia hic apud me. Terentius in prologo Heaut. Date creſcendi copiam nouarum. Cicero in libro de diuinat. Dolebas tantum Stoicos noſtros Epicureis *Irridendi ſui* facultatem dediſſe. pro irridendi ſe. & capitur actiue Irridendi, non paſſiue, contra quendam. Suet. in Auguſt. Exacta iocandi licentia diripiendíque pomorum & obſoniorum rerúmque miſſilium. ſimilis locutio eſt illi Plautinæ nominandi iſtorum, vt notauerunt Beroaldus & Sabellicus. Cæſar libro 7. de bello

Gallicò

Gallico, Vſque eo, vt qui ſub valle tenderent mercatores, recipienti ſui non haberent poteſtatem. Taliter etiam antè locutum inuenies. Hirtius de bello Gallico, Bellouaci tale conſilium ſui recipiendi ceperunt. Et paulo pòſt, Romani equorum inſidias veriti, liberam facultatem ſui recipiendi Bellouacis dederunt.

Gerundia in di quibus nominibus iunguntur.

¶ Quibus iungũtur gerundia in di? Nominibus ſubſtantiuis: vt Amor habendi, cauſa pereundi, occaſio dicẽdi, tẽpus tacendi, locus vlciſcendi. Sic ratio, gratia, opportunitas, copia, poteſtas, ars, mos, conſuetudo, venia, voluntas, deſyderium, cupido, libido, auiditas, licentia, libertas, &c. Licentia ferè in malum capitur. Teren. Deteriores omnes ſumus licentia. Quintilianus, Quæ in aliis libertas, in aliis licentia vocatur. Cicero in Offic. Vt pueris non omnem licentiam ludẽdi damus, ſed eam quæ ab honeſtis actionibus non ſit aliena. hîc etiam in bonum capitur. libentius tamen dicamus, Scholaſtici habent cõmeatum aut ludendi copiam, quàm licentiam. Subſtantiuum aliquando intelligitur. Salluſt. Patrandi belli cognouit. ſubauditur, cauſam. In ſacris, Qui habet aures audiendi. inſolens ſermo eſt, teſte Valla. Gerundium in di etiam nonnullis adiectiuis datur. Virgilius,

Æneas celſa in puppi iam certus eundi.

Eſſendi, do, dum, Valla barbara eſſe dicit: quia male dicitur, Studeo cauſa eſſendi preſbyter, &c. Cicero tamen eſſendi dixit: niſi Gellius mendoſus ſit libro decimooctauo. cap. 7, vbi de hoc nomine (concio) agit, dicit Tullium dixiſſe in oratione contra concionem Q. Metelli, Eſſendi in concione concurſus eſt populi factus. ſenſus eſt: Concurſus populi eſſendi in concione factus eſt. id eſt vt eſſet in concione.

Gerundia in dum.

Gerundia in dum ſæpiſſime actiue ſignificant, aut neutraliter: vt Inter legendum hoc notaui. id eſt dum legi. Paſſiue rarò ſignificant: vt Perſij carmen ad intelligendum eſt difficile. In Geneſi, Animalia ſuauia ad veſcendum. Salluſtius in Iugur. Pauca ſupra repetam, quoad cognoſcendum omnia illuſtria magis magiſque in aperto ſint. Idem, Quum ad imperandum vocaretur. id eſt vt ipſi imperaretur. Sæpe ponitur in dum gerundium cum Ad, ob, propter, & aliquando cum ante: ſed ferè ſine regimine. Virgilius. –ante domandum Ingentes tollent animos. Cum (in) diceremus. Vado in capiendum aues: ſed raro ita legitur. Elegantiſsime tamen cum (inter) ponitur: & exponitur per (dum) Virgilius, –inter agendum Occurſare capro (cornu ferit ille) caueto. id eſt dum ages. Inter cœnandum audiui fabulam. Inter eundum ortus eſt de te ſermo, &c.

Gerundia in do.

Gerundia in do ablatiui caſus ſunt, aliquando actiue ſignificant: vt diſcendo proficio. Virgilius Æneidos 2, Fando aliquid ſi fortè tuas peruenit ad aures Belidæ nomen Palamedis, & inclyta fama. id eſt dum aliquid factus es cum aliis, & fabulando cum aliis, & ita dum dictum eſt aliquid. Ouid. Fando aliquẽ Hippolytum, &c. Hos occidendo, illos accuſando, totam ciuitatem labefactaſti. Significat etiam paſſiue: vt Memoria excolendo augetur. Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis. Iungitur præpoſitio: vt In tribuendo ſuum cuique. De componendo epiſtolas hæc dicta ſunt. Cicero 7, ad Atticum. Tu quid cogites, de traſeundo in Epirum, ſcire ſane velim. Amicitia ab amando dicitur. Vaco à ſcribendo. Ex defendendo quàm accuſando vberior gloria comparatur. Quint. Ratio recte ſcribendi iuncta cum loquendo eſt.

Soluendo non ſum, id eſt non ſum ſufficiens ad ſoluendum: dubitari poteſt inquit Valla, datiuúſne ſit, an ablatiuus, ſi ſigimus ei datiuum. Quintilianus, Pauperi ſoluendo non ſumus. aliquando iũgitur genitiuus. Idem, Maximi tamen virorum, & quibus artis ſuæ ſoluendo non ſit humanitas. Nebriſſenſis vult ſoluendo datiuum eſſe: vt nubendo in Apuleio, Quum primum charitate nubendo maturuiſſet. Et in Oratore Tulij inficiendo, Quum eſt inficiendo accuſatori reus, duo primo ſunt. Vtcunque eſt, gerundia datiui caſus rariſſime inuenies, præſertim cum verbi regimine.

GERVNDIVA NOMINA.

Gerũdiua elegãtiora ſunt gerũdiis.

ORNATIVS per gerundiua loquimur, quàm per gerundia: vt elegantius dicitur, Cauſa habendæ pecuniæ tibi famulor: quàm cauſa habendi pecuniam. Da gerundiua nominatiui caſus aut vocatiui. Rara ſunt. Virgilius, Voluenda dies en attulit vltro: id eſt dies quæ voluitur. non quæ voluetur. de vocatiuo exemplum foret tale, Voluẽdi dies omnia conſumitis. Quæ eſt gerundiuorum regula? Quoties habueris gerundij orationem, mutabis eleganter in gerundiuum eiuſdem caſus, & caſum gerundij in eundem caſum, eius ſeruando genus & numerum, vt Venio cauſa videndi matrem. Venio cauſa videndæ matris. Ouidius, Sit modo placandæ copia parua tui. Cicero, L. Craſſum quaſi colligendi ſui cauſa ſe in Tuſculanum contuliſſe. Sum tui videndi cupidus. Terentius, Id faciebat

eius redimendi cauſa. Virgilius, Tantus amor florum & generãdi gloria mellis. Sic venuſtius loquimur, quàm, Sic copia te placandi, &c.

De datiuo. Vaco agro colendo, vineæ paſtinandæ, nemori ſuccidendo, &c. venuſtius eſt, quàm Vaco in colendo agrum, &c. Male autem dicitur, teſte Valla, Do operam colendo agrum: quia gerundium datiui caſus nullum eſt, niſi forſan ſoluendo & nubendo: ſed bene gerundiuum.

De accuſatiuo. Veni ad ſalutando fratres: ad ſalutandam matrem, &c. venuſtius eſt, quàm Ad ſalutandum fratres, &c. Gerundiua accuſatiui caſus pulchre ponuntur cum verbis Loco, cõduco, mando, curo, habeo, pro debeo, & ſi qua ſunt ſimilia: vt Locaui faciendam ſepulturam. Conduxi columnam faciendam. Mandaui furem capiendum. Curaui lapides iaciendos. Curaui literas mittendas, quod ruſtici dicunt, Feci mittere litteras. Habeo Petrum conſolandum. omnium teſtimonia è doctis affert doctiſsimus Valla.

De ablatiuo, Laboraui in colendo agro: in cõficienda epiſtola. Sine præpoſitione magis plurali vtimur. Cicero, Orationem autem Latinam profecto legendis noſtris efficies pleniorem. venuſte dixit, pro legendo noſtra. Cauendum, inquit Valla, ne verbum ſignificet motum de loco: quia non dicitur, Venio ab arando agrum, vel ab agro arando: ſed ab aratione agri, &c. Eſtne vbi per gerundiuum non recte loquimur? Etiam, teſte Valla, vt quoties oportet per relatiuum loqui. veluti, hic dies attulit initium dicendi quæ vellem: non autem, dicendorum quæ vellem. Cicero, Equidem efferor ſtudio patres veſtros (quos colui & dilexi) videndi. Nam durum fuerat futurum, Studio videndorum patrum veſtrorum quos colui & dilexi.

SVPINVM.

Supinum. SVPINVM vnde dicitur? A ſupinus, ſupina, ſupinum. id eſt iacens ventre & facie cælum verſus. vt enim talis videt ſupra ſe cælum, &c. ita ſupinum quod in verbi coniugatione eſt vltimum, videt ſupra ſe totam coniugationem. Et ſi dicas, participium rectius ſupinum diceretur: quia poſt ſupinum ponitur.

Reſpondeo, Participium non ponitur tanquam pars coniugationis, quum ipſum non ſit verbum: ſed ſupinũ eſt verbum & coniugationis vltimũ. Lãcilotus vult dici quaſi ſub inum: quia ſine temporibus ſupina ex verbo ſubeũt ad participia, vel quaſi ſupereũtia. Ferrettus dicit ſupina quaſi ſuprema, & in calce verborũ ab inuẽtoribus clariſſimis deducta: vel quia vidẽt ſupra ſe totã verbi cõiugationẽ.

Supinum in um. Supinum quid eſt? Verbum in um, vel in u, ſine caſu: & determinatè ſine numeris & perſonis. Terminationes duæ ſunt, um, & u, vt Lectum, lectu.

Supinum in um conſtruitur cum verbo aut participio motus ſaltem latentis: vt eo cantatum id eſt ad cantandũ. Eo factum, vt Factum iri audio illi iniuriã. id eſt intelligo operam dari ad faciendã illi contumeliam, vt fiat iniuria. Cato dixit, Factum itur iniuria mihi. De qua oratione diſputat Gellius. Exemplum de motu latente. Horat. Spectatum admiſſi riſum teneatis amici. Do filiã nuptum. Conductus ſum cantatum, lectum, &c. ad cantandũ, &c. Plaut. in Aulul. Heu ſenex pro vapulando hercle ego abs te mercedẽ petam: Coctum ego non vapulatum dudum conductus ſum. Supinum in um ſignificat idem quod gerundium in dum cũ ad: ſed in hac differentia eſt, quod gerundium etiam ſine verbo motus cõſtruitur: vt Sedeo ad manducandum. Supinũ vero minime: quia male dicitur, Mane ceſſum: ſedeo cantatũ. Exceptio videtur in verbis imperſonalibus: vt Seſſum eſt vel fuit. nam ſupinũ hìc ſeſſum eſt, teſte Diomede. Scribito autẽ vnam dictionem Amatum eſt, vel amatum fuit: ne videatur eſſe oratio. Do venum, etiã motus latens eſt. Supina in um actiue aut neutraliter ſignificãt omnia præter ea quæ à neutris paſſiuis ſunt, vt Exulatum, vapulatum, &c.

Supinum in u. Quæ in u deſinunt, omnia paſſiuè ſignificant, vbicunque adiectiuis adhærent: vt Rarum inuentu. Miſerabile viſu. Dignum auditu, &c. id eſt vt inueniatur, videatur, audiatur, &c. Magna eſt differentia inter nomina Viſu, cultu, ornatu, &c. & ſupina Viſu, cultu, &c. quia nomina reguntur, & actionem ſignificant. Supinum in u nunquam regitur: vt dulce in ſenſu meo. nomen eſt, &c. Diomedes putat ſupinum in u etiam actiue ſignificare: vt Lectu *proficit*. id eſt dum legit. vellem adduxiſſet aliquã veterum authoritatem: ſed nulla eſt vt opinor. Ideo puto ineptè dici, Iſte lectu proficit: niſi lectu ſit nomen, pro (lectione). dicam ergo, Legendo proficit. Nec recte dicitur, Quid eſt hoc dictu? pro Quid eſt dicere. aut Quid hoc ſibi vult, &c. Si aliter vel Lancilotus vel Capidatus loquatur, nõ imitaberis: quia veterũ authoritate caret. Sunt qui putent recte dici Lectu venio, vbi Lectu actiuè ſignificat. ideo dixi vbicunque adiectiuis adhærent.

An Latinè dicitur, *Lectu venio?* Etiam. Quia ſupinum in u, conſtruitur aliquando cum verbo

motus

motus de loco, teſtibus Priſciano, Aldo Manutio, & Lãciloto contra Vallam. Priſcianus libro ſeptimo, Venio venatu, ſupinum eſt, inquit: Libentius tamen per nomina loquar, veluti Ab aratione, à lectione venio, quàm Aratu venio, &c. Plaut. in Menæch. Obſonatu redeo. Stathius primo Achil. Et tunc venatu rediturum in limine primo Oppetiens. Cato in re ruſtica, Primus cubitu reſurgat, poſtremus cubitum eat. Nebriſſenſis vult hìc (cubitu) pro (cubatione) nomen eſſe: vt Venatu pro Venatione, &c. Et certe ego mallem per nomina loqui, quàm per ſupina. Priſcianus ait recte dici, Miſertum tui venio. Miſertu tui doleo. Nocitum tibi propero. Nocitu tibi gaudeo. vt ſupina ſint, pro in nocẽdo, &c. Errat in hoc proculdubio Priſcianus: quia in u ſupina apud Latinorum neminem talem conſtructionem habent. elegantiſſimè conſtruuntur ſine vllo regimine cum adiectiuis. Terentius in Hecyra, Sum extra noxam: ſed non eſt facile purgatu. Apuleius ſecundo Metamorph. Facilis hauritu, pro (hauſtu). Ouidius, Turpe quidem dictu: ſed ſi modo vera fatemur,

Vulgus amicitias vtilitate probat. Virgilius, Nec viſu facilis, nec dictu affabilis vlli. Cicero, Non facile eſt dictu, quantopere conciliet animos comitas affabilitáſque ſermonis. Salluſtius, Optimum factu ratus fortunam bello tentare. Idem, Quæ ſibi quiſque facilia factu putat, æquo animo ſuſcipit. Sic Nefas dictu: quia pro adiectiuo capitur. & loquitur ita Valla 2. ad Corinthios. Plinius, Acipenſer piſcis rarus inuentu. Dignus cultu, ambiguus ſermo eſt: quia tam nomen quàm ſupinum eſſe poteſt. Sic Gubernatu, viſu, ornatu, &c.

PARTICIPIA.

PARTICIPIIS figuram Cariſius non dat, nec formam: quia vtranque perpetuo talem habent, qualem verbum. Species participio non datur: quia accidens datur cum variatur. omne autem participium eſt deriuatiuæ ſpeciei. Donatus figuram dat propter pueros, quibus non omnia ſubtiliter tradenda ſunt. hæc ex Lanciloto.

Participiũ quare inuẽtum.

Quare inuentum eſt participium? Breuitatis & elegantiæ gratia: quia breuius & elegantius dicimus, Mulieres ornant ſe, ne videntes eas derideant: quàm mulieres ornant ſe, ne qui videant eas derideant. Valla putat hìc neceſſitatis cauſa participium poni: quia ridiculus eſſet ſermo, Mulieres ornant ſe ne homines videant eas, & ne derideant eas. Neque enim ideo ſe ornant, ne videantur: quia cupiunt videri. Sed non eſt ita: quia non debet ea oratio ſic declarari: ſed vt ego expoſui. Suffragatur opinioni meæ doctiſſimus Aldus.

Participiorũ deſinentiæ.

Participiorum deſinentiæ ſunt Ans, ens, præſentis temporis: Tus, ſus, xus, præteriti temporis. ſic uus in vnico mortuus: quod diuus Auguſtinus nomen eſſe dicit. Rus & dus, futuri temporis. Studiturus non dicitur: quia ſtuditum Diomedes negat inueniri. Fruens Cicero dixit. Sibila pro ſibilantia participium eſt, teſte Seruio: id eſt nomen fungens officio participij. Virgil. Sibila lambebant linguis vibrantibus ora. Sic fata quæ dij loquuntur. Idem ſecundo Æneidos, Et ſi fata deûm, ſi mẽs non læua fuiſſet. Stathius. Et vocem fata loquuntur.

Participia præſentis temporis actiue aut neutraliter ſignificant, niſi exulans, &c. & ſiquando poëtæ Græcos imitantur. Virgilius, Voluentia plauſtra. id eſt quæ voluuntur. Apud Latinos paſsiua præſentis temporis participiis carent: vt actiua præteritis: niſi prandeo, pranſus ſum, & pauca alia. propter hæc aliquando præſentibus pro præteritis vtimur. Cicero in Bruto, Quum è Sicilia decedens Rhodum veniſſem. A Proficiſcor non proficiſcens hoc loco dixiſſet: ſed Profectus; vt 3. Offic. Si exempli cauſa vir bonus Alexandria profectus, magnum frumenti numerum Rhodum aduexerit. hæc Valla.

Participiorũ reſolutio.

Quomodo reſoluitur participium? In relatiuum & verbum: vt Iuueni diligenter ſtudenti faueo. id eſt qui ſtudet. Ouidius, Venturæ memores iam nunc eſtote ſenectæ. id eſt quæ veniet. Virgilius, Poſt aliquod mea regna videns mirabor ariſtas. id eſt qui videbo. & (vt dixi) pulchrior ſermo eſt per participium: vt Bonus vir vitia fugiens, virtuti ſtudendo cælum lucratur. Vbi (ens) eſſet, nec per ipſum, nec per relatiuum loquar: ſed vtrumuis lepidius ſubaudiam. vt Virum liberalem laudant omnes: non virum entem liberalem, nec virum qui eſt liberalis, &c. licet ita ſit in vernacula lingua.

Reſoluitur ſecundò participium in Si, dum, vel quia: vt Sole lucente dies eſt. id eſt dum ſol lucet, dies eſt. De hoc in fine regiminis ablatiui. Item, Te virgis cæſum dabo in caueam. Apprehenſum capillis, humi ſternens, in luto volutauit.

Participio quãdo vti non licet.

Vbi participio vti non licet? Quum in nominatiuo eſſe relatiuum non poteſt: vt Ego quo tu gaudes, ſum pauperior Codro. Grammatice, quam doctus fuiſti à me, erit tibi honori. Petrus, cui in-

ſeruiui,eſt ingratus. Similiter non vteris participio,ſicubi nullum repetiatur: vt Petrus qui poſcitur à me veniam,inexorabilis mihi videtur.

Participiorũ formatio. NS, fit bam,vel bar,in NS verſa:præter iens & quiens. Præteritum à ſupino adiecta s,vt Lectu, lectus. Addita rus fit futurum:vt Lectu,lectutus.vel à priore ſupino dempta u,& adiecta rus. Dus fit à genitiuo præſentis,verſa tis in dus: vt Amantis,amandus. In tertia & quarta undus,pro endus veteres dixere:vt Diuidundus,gerundus,faciundus,herciſcundus,experiundus,&c.

Participia communia. Cœnatus,pranſus,potus,auſus,actiuè, & interim paſſiue capiuntur: vt Homo pranſus,potus,&c. Holus pranſum. Aqua pota, &c. Horatius actiue dixit, Ne pranſæ lamiæ viuum puerum extrahat aluo.Lamiæ dicuntur pueros comeſſe.

Participia præteriti à neutris. E neutris leguntur nõnunquam participia præteriti temporis:vt Euaſus,diſceſſus,occaſus,obitus, interitus,ſenectus,decretus,excretus,exoletus id eſt qui euaſit,&c.Liuius 22, Exercitum,inquit,cæſum,ſéque euaſum eſſe.Cæcilius,Cuſtodibus diſceſſis multi interficerentur. Lucilius, quæ horis ſublata duabus Omnia ſunt ſole occaſo.Liuius Andro. Cupidus miſero obito. Quadrigarius,Acriter commiſſa pugna multis interitis.Salluſtius,Omnibus quibus ſenecto corpore virtus militaris erat.à ſeneſco. Andronicus,Nocte diéque decretum & auctum. Cicero 16.epiſtolarum familiarium, Omnia mea cauſa velles mihi ſucceſſa. id eſt ſucceſsiſſe. Iniuratus, qui non iurauit. nomen eſt.Sic Imprenſus,inauſus,&c.

Participium pro infinitiuo. Participium præteriti temporis pro infinitiuo,licet(eſſe)ſubaudiatur,ponitur eleganter cũ oportuit.Cic. Ita factum non oportuit.id eſt feciſſe.Terent. Nónne prædictum? nónne communicatum oportuit?Plaut.in Menæh. Quid ſtatis? quid dubitatis? iam ſublimem raptum oportuit. Lancilotus negat participia eſſe:quia dicimus aduentum,& reditũ oportuit.pro Aduenisſe,rediiſſe.nec vſquam legitur participium aduentus, aut reditus. Ego Lanciloto refragor: quia ſi infinita verba, aut ſupina eſſent: nec numerum,nec genus reciperent. vtrunque falſum eſt. Terentius in Heauton. Non relictas oportuit.Cicero,Totam rem illi ſeruatam oportuit. Plautus in Aulularia,Tu illam ſcibas non tuam eſſe:non attactam oportuit.ſubauditur eſſe vel fuiſſe.quod Cicero pro Cluentio expreſsit,Hac lege accuſatum fuiſſe oportuit. Terentius aliter dixit,Nónne oportuit me præſciſſe antè? non obeſt autem quod Plautus in Perſa ait,Dum ſtas,reditum oportuit.quia aut imperſonaliter reditum eſſe, à reditur eſt,aut olim reditus,redita,reditum dicebant:vt Inuentum eſt *Obitus*,abitus,&c. pro Qui obiit & abiit. vnde Morte obita, pro Poſt mortem. Virgilius, Morte obita quales fama eſt volitare figuras.Lucretius, Morte obita quorum tellus complectitur oſſa. Sillius 2, Morte obita Libyæ gremio captiua iacebo. *Obeo* ab ob,pro Ad:vt Ob os,pro Ad os.

Participium ablatiui caſus cũ Opus. Participium præteriti temporis eleganter datur verbis Volo,facio,habeo,curo:vt Rogatum te habeo.id eſt rogo.Miſſa faciamus hæc.id eſt dimittamus.Terentius,Iam inuentum tibi curabo,& adductum tuum Pamphilum.id eſt inuenire & adducere,aut inuentum eſſe,&c.

Præteritum ablatiui caſus neutri generis eleganter pro infinitiuo iungitur nominibus Opus & Vſus.Salluſtius,Prius quàm incipias,conſulto: & vbi conſulueris, maturè facto opus eſt. id eſt conſulere & facere. Quod parato opus eſt, para. Tullius, Tacito quum opus eſt,clamas: quum tibi loqui conuenit,obmuteſcis.Plautus in Menæh.Ibo domum,vt parentur quibus paratis opus eſt. Idem in Amphit.Vbi ſummus imperator non adeſt ad exercitum:citius quod nõ facto vſus fit,quàm quod facto eſt opus.Oppugnati reſiſtimus. id eſt dum oppugnamur. præteritum pro præſenti: quia præſens in paſsiuis deeſt.

PARTICIPIVM FVTVRI TEMPORIS.

In Rus. FVTVRVS à ſio etiam eſſe dicunt non voce, ſed ſenſu. Oraturus venio,pro oratum venio,lepidus ſermo. *Saturus* à Seto Phocas negat dici: apud Plinium tamen legitur Faſſurus. Ouid. Et non faſſuræ niſi cogeret vltimus ardor. Lancilotus crediderat non inueniri. Eſt quando futurum in rus per relatiuum non declaretur. Valerius Maximus de Craſſo,Ducturus erat à Charris aduerſus Parthos exercitum.id eſt paratus ducere.

Dus à deponentibus & neutris. Dus non ſolum verba paſsiui generis aut communis faciunt,ſed omnia ferè deponentia:nam fuerunt olim communia vt ſequendus,imitandus,&c.& quædã neutra,vt Vigilandus. Authoritate opus eſt.Tibullus,Cum fletu nox vigilanda venit.Sic Vigilatus.Iuuen.Frange miſer calamos,vigilatáque prælia dele.Ouidius,Virque mihi dempto fine carendus abeſt. Idem, Quæ venit indignè pœna dolenda venit.Lucanus, Vix famulis audenda parat. Mancinellus hæc nomina eſſe dicit: vt Pudendus,pœnitendus,&c.Salluſtius, Non eorum pœnitendum ſit. Deponentia plurima cõmunia fuiſſe

docent

docent Priſcianus, Neſtor, Nebriſſenſis, &c. Virgilius primo Æneid. Ipſe vno graditur comitatus Achate. Ouidius nono Metamorph. Nec abeſt imitata voluptas. Statius ſecundo Achil. Cõfeſſúmque tenens, & habentem nomina Pyrrhum Pendebat coniunx. paſsiue dicit pro Quem mater Deidamia iam confitebatur. Ouidius, Pauper amet caute, timeat maledicere pauper:

Multáque diuitibus non patienda ferat. Idem, Non tibi ſic dices, Phylli ſequendus eram. Priſcianus nomen eſſe dicit, pro quem ſequi debemus, &c. Cicero, Ab his derelictus eſt, à quibus tuendus erat. Ennius apud Nonium, Audibo, atque aures contra tibi vtendas dabo. Ouidius, Multa rogant vtenda dari: data reddere nolunt. Idem, Decolor & factis inficiẽda tuis. Idem, Arcus & arma tuæ tibi ſunt imitanda Dianæ. Et, Sunt tantum euentu dura fatenda meo. Idem dicit Profitenda, tuenda, &c. Horatius 4. Carm. Prælia coniugibus loquenda. Idem, Fidibus modulanda Latinis.

Vtrum participium futuri temporis poteſt iungi verbo futuri temporis: vt Dicturus ero? Poteſt: ſed parcé. Cicero in Rhetor. Demonſtraturi erimus. Ouid. Tunc procul abſenti cura futurus eris. Idem 13. Metamor. ſiquis tamen Hercule, ſiquis Forte deûm doliturus erit. Propertius, Et ſiquid doliturus eris, ſum teſtibus illis. Martialis, Mergite me fluctus, quum rediturus ero. Ouidius, Enſifer orion aſpiciendus erit. Idem, Huic pater ante oculos durus habendus erit. Cicero primo de Oratore, Erit acturus. Sic agendus erit, & ſimilia ſæpe leges. *Futurum futuro iũctum.*

Fore futuri temporis eſt, nullum participium admittens cuiuſcunque temporis: licet Oroſius dixerit, Acturum fore. ideo non dicitur, Spero Henricum amantẽ fratres fore: ſed per nomen amantẽ fratrum. Et, Spero te acceptum illis fore. nõn ab illis: vt nomẽ ſit, non participiũ. Cic. Spero amicitiã noſtrã notã poſteritati fore. non dixit à poſteritate. Spero hunc puerum admirandum virum fore, id eſt admiratione dignum, nomen eſt. Ratio cur participio non iungitur, quia apud doctiſſimos ſic nũquam inuenitur, teſte Valla. Perottus. Lãcilotus, Calepinus, pluréſque glorioſum putãtes Vallæ obſtrepere, dicunt Fore reperiri cum participio apud Cæſarem: Nonnulli etiam Cæſari nuntiabant, quum caſtra moueri, aut ſigna ferri iuſſiſſet, non *fore dicto audientes* milites. Verum falluntur: quia quum dicimus, Audiens dicto, nomen eſt (*audiens*), teſte Diomede. nec obſtat quod Audio dicto legatur: quia Obœdiens cum datiuo non ſolum participium, ſed etiam nomen eſſe poſſe comparatio indicat. Liuius in ſexto, Imperijs obœdientiſsimum. ſic etiam Audiens dicto, &c. Tullius 3. epiſt. ad Appium, Quaſi diuinarem tali in officio fore mihi expectendum aliquando ſtudium tuum. Badius ordinat Fore cum Diuinarem, & in (expetendum) ſubaudit (eſſe). Ego tamen inueni ſemel Fore cũ futuro. Cicero quinto ad Atticum, Addis, ſiquis ſecus, te ad me fore venturum.

QVOT modis participium tranſit in nomen? Quinque. Primò conſtructione: quum alium quàm verbum regit caſum: vt Situs vadorum, Acceptus tibi. Secundò comparatione: vt Amans nomen eſt quum facit comparatiuum Amantior. In participio bene fit cõparatio per Magis, vt in verbo: veluti, Magis amo, maximè amo. Sic Amans Deum: magis amans Deum, &c. Tertiò compoſitione, quoties aliter componitur, quàm verbum, vt Illæſus, innocens, indecens, indiligens, incautus, incõtinens, indoctus, inornatus, & ſimilia nomina ſunt: quia non dicimus Illædo, ſed illido: nec innoceo, indecet, indiligo, &c. Quartò amiſſione temporis: vt Palleat omnis amans: beatus pro diuite, &c. Quintò amiſſione ſignificationis: vt Indictus pro non dictus: quia indico non ſignificat non dico: Sic Inauditus pro non auditus: ingenitus, pro non genitus, nomina ſunt. Similiter Amandus, pro dignus amari, &c. Putaui ad te ſcribendum. Exiſtimaui hanc rem tractandam. Cenſui tibi illud ſignificandum. id eſt dignum ſcribi, tractari, &c. quæ oratio idem valet quod ſcripſi, tractaui, &c. ſed non ſine deliberatione tamen, nec inconſulto, inquit Valla. *Participiũ trãſit in nomen.*

Continens pro continuus nomen eſt: vt Oratio continens, Incendium continens. & Continens pro terra non inſula nomen eſt: vt oriens, occidens, conſonans, profluens, confluens, antecedens, conſequens, accidens, &c. ſignificationem mutantia: veluti diligens, pro ſtrenuam operam rei dante. Et licet Valla videatur diſſentire, nomina eſſe ſentio cum Lanciloto.

Euidens pro manifeſto: vt Euidens negotium, quod videtur & clare intelligitur.

Indulgens facies: cui indulgetur. & quæ ſub præterita voce declarantur actiue: vt *Argutus*, id eſt acutus, ſubtilis:, vt Arguta Platonis diſputatio. & ſonorus: vt Arguta auis, Arguta ilex. Virgilius, Fortè ſub arguta conſederat ilice Daphnis.

Cautus, callidus, qui ſcit ſibi cauere: interdum qui cauetur. Cicero Quo res mulieri eſſet cautior.

Contentus. qui continet quod animo ſatisfacit: vt Contentus vxore, cibo, &c. ſic Valla, cui obſtrepit Calepinus, ſed paruifacio. Ne dicas contentor, contentaris.

Circumſp

Circumſpectus, ſagax, qui rem callidè circunſpicit. Qui circunſpicitur, dicitur conſpicuus.
Conſyderatus, qui agenda bene conſyderat. Huic aduerſatur inconſyderatus.
Defectus, qui deficit. Martial. Dulcia defecta modulatur carmina lingua
Cantator cygnus funeris ipſe ſui.
Diſertus, qui diſſerit, & differentiam nouit inter elegans & inelegans.
Diſcretus, prudens, qui rem malam à bona probè diſcernit. ita Neoterici capiunt & diſcretionem pro ſapientia aut prudentia: ſed nos ita non vtemur, ſi Latinos imitari velimus, qui diſcretus pro ſeparatus ſemper capiunt: & diſcretio pro ſeparatio, vel diſtinctio.
Falſus, qui fallit: aliquando etiam qui fallitur. & dicimus, Hæc res falſum me habuit. id eſt fefellit me. Terent. Charine, falſus es. id eſt deceptus.
Ignotus aliquando eſt qui ignorat. Quintil. Nequis tamen erret ignotus.
Exoletus, qui adultus eſt. Plaut. Reliqui domi exoletam virginem.
Adultus, qui adoleuit. *Excretus*, hœdus qui excreuit. Complacitus, qui complacet.
Fluxa fortuna, quæ fluit, & inconſtans eſt.
Profuſus, qui profundit, & ſupra modum ſumptuoſus eſt.
Scitus, qui ſcit, & elegans atque ſubtilis pulchérque: vt Scita interrogatio, ſcitus puer, ſcitũ dictũ.
Tutus, qui defendit, & qui defenditur: vt In tuta vrbe tuti ſumus.
Tacitus, qui tacet. aliquando etiam qui tacetur. Virgilius,
Quis te magne Cato tacitum, aut te Coſſe relinquat?
Delibutus, id eſt vnctus, & imbutus. participium eſt à verbo delibuo, vt in quinto libro Grammaticæ meæ oſtendi.
Prægnans participium, à quo verbo ſit neſcio, inquit Valla.
Iuratus, cœnatus, latratus, &c. participia eſſe vult Seruius à iuro, cœno, latro, &c. galeatus, ocreatus, nomina eſſe dicit: quia nulla verba ſunt vnde hæc formari poſſent.

Participia in tus quæ Valla nomina eſſe vult.

Tunicatus participium dici poteſt: quia tunico, tunicas, lectum eſt. Varro, Hæc lanigeras detonderi docuit tunicaréque homullũ. Sunt participia in tus rei qualitatem, & vtilitatem magis, quàm tempus indicantia, nec tamen tẽpore penitus orbata. licet enim non quod iam futurum eſt, ſignificant: tamen ſignificant quod futurum fuerat, niſi aliquid obſtitiſſet: & ita non amittitur ratio futuri. ideo participia ſunt talia, non nomina, licet diſſentiat cum Valla Aldus, vt prætermiſſurus, id eſt talis qui prætermitteret: niſi hoc aut illud obſtaret. & regunt caſus verborum: quod nominibus ſaltem quantum ad accuſatiuum ſine figura non contingit. Plin. Iunior, Itaque partem oneris tui mihi vendico, & tanquam parens alter puellæ noſtræ confero quinquaginta milia nũmûm, plus collaturus niſi à verecundia tua ſola mediocritate munuſculi impetrari poſſe confiderem ne recuſares. Seneca Epiſt. 18. de Mecœnate, Ingenioſus ille vir fuit, magnum eloquentiæ Romanæ daturus exemplum, niſi illum eneruaſſet fœlicitas. Idem de nat. quæſt. Nullam autem mentionem fecit cometarum, non prætermiſſurus, ſiquid explorati apud illos comperiſſet. Quintilianus, Neque omnino huius rei meminit vſquam poëta ipſe, profecto non taciturus de tanta ſua gloria. Ornatè ſic loquemur quoties dicendum fuerit, qui dediſſem, ſcripſiſſem, &c. niſi hoc, aut illud impediſſet. veluti, Rogaui patrem tres aureos, plus petiturus, niſi repulſam timuiſſem.

REGVLA GENERALIS VTILISSIMA.

Nam regimen fit idem, ſi ſignificatio par ſit.

Vbi ſignificatio eſt eadem, eſt & conſtructio eadem: vt comparatiuus ſignificat idem quod poſitiuus: ergo regit caſum poſitiui: vt Doctior pilæ: quia dicimus Doctus pilæ. Si poſitiuus & comparatiuus idem ſignificant, cur non regit poſitiuus ablatiuum, vt comparatiuus? Quia licet comparatiuus ſignificat id quod poſitiuus, non tamen poſitiuus notat omnia quæ comparatiuus. Vt omnia clarius intelligant pueri, ponam aliquos modos. Itaque quæro,

QVOTVPLICES dictiones regunt caſum per hanc regulam, Nam regimen fit idem? Sextuplices.

Primo, Quencunque caſum regit nominatiuus, illum regunt etiam obliqui: vt Plenus gratiæ, pleni gratiæ, &c.

Secundo, Quencunque caſum regit indicatiuus, illum regunt cæteri modi poſt ſe cum gerundiis, ſupinis, & participio: vt Amo, ama. Vtinam amarem Deum, &c.

Tertio

Tertio, poſitiui caſum regunt comparatiuus & ſuperlatiuus: vt Doctior pilæ, doctiſſimus pilæ. Tullius erat omnium ciuium iuris peritiſſimus. & ſicut dicimus Maior te, ita Maiuſculus te: quia per hanc regulam diminutiua primitiuorum caſum regunt, vt frequentatiua, meditatiua, &c. regunt caſum verbi perfectæ formæ: vt Scriptito librum: veluti Scribo librum.

Quarto, Aduerbia regunt caſus primitiuorum perſæpe: vt Omnium ſimillime mihi cantas, recte dicitur: quia ſimillimus mihi omnium dicimus. ſic Conuenienter naturæ, vt conueniens naturæ: obuiam tibi, vt obuius tibi. Horatius, Viuere naturæ ſi conuenienter oportet: Nouiſtíne locum potiorem rure beato? Cicero tertio Offic. Summum bonum à Stoicis dicitur conuenienter naturæ viuere. Alibi dixit congruenter naturæ.

Pridie, Poſtridie genitiuum regunt vt dies, & accuſatiuum: quia intelligitur ante vel poſt: vt Pridie vindemias, pridie mortem, &c. Sicut *Prope* aduerbium datiuum regit, ita *Propius, Proxime*, & nomina propior, proximus: vt Propius ſtabulis, &c. & ſicut prope præpoſitio accuſatiuum regit: ita etiam propius, proxime, proximus, &c. vt Proxime hoſtem. tamen hi comparatiui, & ſuperlatiui non fiunt propriè à præpoſitione, teſte Lanciloto: quem imitatus ſum in libro comparationum. Alij dicunt præpoſitionem comparari: nec reprehendo: quia & hoc probabile eſt. Aldus vult recte dici Vlterior & citerior pontem: vt Vltra & citra pontem. nulla affert teſtimonia. ideo cum ipſo ſic non loquar.

Quotuplicem conſtructionem habent Propius, proxime, propior, proximus? Triplicem. Primo regunt datiuum. Virgilius libro ſecundo Georg. Aut quos Oceano propior gerit India lucos. Idem, Propius ſtabulis armenta tenerent. Salluſtius, Proxima Carthagini loca. Secundo venuſte regunt accuſatiuum. Plautus in Pœnulo, Quis pulſat? Qui te proximus eſt. Cicero ad Octauium, Propius vrbem mouentur. Idem 3. ad Atticum, Nihil eſſet neceſſe quàm proxime Italiam eſſe. Et ſexto ad Atticum, Exercitum habere quàm proxime hoſtem. Et alibi, Proximus Pompeium ſedebam. ſic idem alibi ſæpiſſime. Apuleius 5. Metamor. Proxime ripam. Cæſar 1. comm. Proximi Rhenum. Et libro 4, Propius ſolis occaſum, & propius Romanos. ſic idem ſæpiſſime. Oppius, Propius riuum: proxime oppidum. Pomponius Mela, Propius Italiam. Gellius, Proxime viam. Liuius, Propius vrbem, propius inopiam erant. Proximus eum ſteterat. Propius vrbem moueat, ſic legitur ſæpiſſime. Tertio, habent accuſatiuum, vel ablatiuum intercedente præpoſitione (ad) vel (à): vt Propior ad te vel à te. Titus Liuius in primo, Ducit exercitum quàm proxime ad hoſtem poteſt. Cicero, Ad eam propius adſum. ſic prope ad te. Seneca epiſtola 14, Prope eſt ad te deus: tecum eſt, intus eſt. Suetonius in Auguſt. Proximum à diis immortalibus. ſic vltimus & citimus ab illo recte dicitur. Cicero, Citima à terris luna, & vltima à cælo.

Quinto, Nomina quædam pro participiis verborum caſus regunt, ſed rara ſunt: vt Præſcius venturæ. Populabundus agros. id eſt valde populans. Poteris inuectis parce vti. Titus Liuius 25, Vitabundus caſtra hoſtium. Siſenna in 4. hiſto. apud Gellium, Populabundus agros ad oppidum peruenit. Apuleius lib. 3. Metam. Ubertim flebam iam forum & iudicia, ipſum denique carnificem imaginabundus. Et lib. 4, Multi numero mirabundi beſtiam confluebant. Et libro 11, Manum ſacerdotis oſculabundus. id eſt identidem & multum oſculans: non autem ſimilis oſculanti: vt contra Priſcianum recte docet Valla. Iuſti. libro quinto, Gratulabundus patriæ expirauit.

Populabūdus cū ſimilibus cū caſu verbi.

Tactio, amatio, &c. olim regebant verborum caſus. Plautus in Aulul. Quid tibi nos mendice homo tactio eſt? Exoſus & peroſus, participia ſunt: vt antè docui.

Sexto, Neutra verba pro actiuis habent actiuorum caſus: vt Ardeo deum: pro valde amo. Sono hominem: pro ſono exhibeo. & ſunt exempla huius modi poëtica magis quàm oratoria, quanquam & oratoria & hiſtorica interdum. Virgil. Formoſum paſtor Corydon ardebat Alexim. dicimus etiam *Ardeo* virgine. id eſt propter virginem amore æſtuo. Horatius Ode 4. lib. 2, Arſit Atrides medio in triumpho virgine capta. & Ardeo in illa. Ouidius, Arſit & Æneides in Mænalia Atalanta. Virgilius, Formoſam reſonare doces Amaryllida ſyluas.

Neutra pro actiuis.

Idem, Pars *Stupet* innuptæ donum exitiale Mineruæ. id eſt ſtupida admiratur. Cicero de fin. bono Hæc quum loqueris, Varrones ſtupemus. Stupes vitio. id eſt inſanus factus es vitiis: & tanquam perditis ſenſibus neſcis te in vitiis eſſe. Perſius, Sed ſtupet hic vitio, & fibris increuit opimū Pingue.

Pereo & *Depereo* puellam. id eſt inſane & perditè amo. Plautus in Truculento, Tres vnam pereunt adoleſcentes mulierem.

Demorior te. id eſt vehementiſſime amo. Idem in Milite, Ea demoritur te. In ſacris, Exultat lingua mea iuſtitiam tuam.

Nubes

Nubes *Pluunt* iuſtum. Dicimus Sanguis pluit,& pluit ſanguine. Tibul.2, Multus & in terra depluerítque lapis. Stathius libro ſeptimo Thebaid. Saxa pluunt. Liuius, Nuntiatum eſt in Albano lapidibus pluiſſe. apud eundem per accuſatiuum leges, Pluit ſanguinem. Ieſum tremunt barathra: mors cruenta pauet. Manet me ſupplicium. id eſt expectat, & futurum eſt mihi. Virgilius, Vitam degere more feræ. id eſt agere.

Idem, Nunc Amyci caſum gemit. id eſt deflet. *Gemo* dolore, per ablatiuum. id eſt propter dolorem.

Calleo hanc rem. id eſt optime ſcio. Perſius, Dicenda tacendáque calles. vbi neutrum manet, ablatiuum regit. Gellius libro decimo capite vigeſimoſecundo, Neceſſe eſt eum rerum omnium eſſe imperitum, quarum vſu calleat oportet, quiſquis honeſtus probúſque eſt futurus. Rideo & ludo te, pro Derideo & deludo, non inuenuſta ſunt. Curro curſum. Viuo vitam. Gaudeo gaudium. Seruio ſeruitutem, &c. huc pertinent.

Virgilius libro 12. Æneid. Amplius hunc oro ſine me *Furere* antè furorem.

Et primo Æneidos, Quid natum toties crudelis tu quoque falſis *Ludis* imaginibus? id eſt illudis. Ludo aleam, & alea. Sueton. in Auguſt. Luſit aſſiduè aleam.

Stathius nono Thebaidos, Tu dulces lituos, vlulatáque prælia *Gaudes*.

Boëtius lib. 4. de Conſolatione, Segnis ac ſtupidus torpet: *Aſinum viuit*. id eſt viuendo exhibet, & præ ſe fert. Iuuenalis, Qui Curios ſimulant & Bacchanalia viuunt.

Apuleius 5. Metam. *Deam ſpirat* mulier. id eſt confidit ſe Deam fore. His inuentis contentus eris: quia non dices, Hic viuit diabolum. Bibit vaccam, &c. ſed in modum diaboli, vaccæ, &c. Salue æternum, Longum vale, temporis accuſatiuus eſt: nec huc pertinet. Viuit aſinum. id eſt aſinine, vt multi declarant.

Eo viam & via. Virgilius Æneid. 4, Longam incomitata videtur ire viam. Terentius in Phorm. Eo recta via equidem illuc. Boëtius, Syluas dulci voce ſuſurrat. id eſt ſuſurro replet. Virgilius, Nec vox hominem ſonat. Sic verba ad ſenſus pertinentia ſæpe pro actiuis ſumuntur tam in proſa quàm in carmine.

Quintilianus lib. 8, Si fieri poteſt, & verba omnia, & vox huius alumnum vrbis *Oleant*: vt oratio Romana plane videatur non ciuitate donata. Terent. Olet vnguenta. Horat. Paſtillos Rufillus olet. Sic In quadrageſima cibus olet oleum. Puls olet aduſtionem. Oratio Demoſthenis olet lucernam. Olim dicebant per tertiam *Olo, olis*. ſic capitur, teſte Priſciano in Moſtellaria Plauti, Non omnes poſſunt olere vnguenta exotica.

Literæ tuæ *Redolent* antiquitatem. Virgilius, Feruet opus, redoléntque thymo fragrantia mella. Thymo regitur à fragrantia, non à redolent. Cicero in Antonium, Vinum redolentibus. Ouidius inuſitate per ablatiuum dixit, teſte Diomede, Pérque locos ſacros & olentia ſulphure fertur.

Suboleo datiuum pulchre regit: vt Hæc res ſubolet mihi. id eſt hanc rem præſentio, & quaſi odore percipio. Plaut. in Caſ. Subolet hoc iam vxori. Terentius in Phorm. Nunquid patri ſubolet?

Epiſtola tua miram ſapit elegantiam. Hæc *Sapit* eſca fauum. Caro ſapit aduſtionem. Ceruiſia ſapit vas. Verba tua ſapiunt ſtultitiam. Perſius, Quum ſapimus patruos, tunc tunc ignoſcite.

REGVLA ACCVSATIVI SECVNDA.

Omne dat actiuum (tolle interdicere) quartum.
Hoc verbum ſextum pro quarto ſæpius optat.

Omne verbum actiuum regit poſt ſe accuſatiuum rei patientis, qui in oratione paſſiua fit nominatiuus: vt Amo Deum: Deus amatur à me. Cædo hoſtem: Hoſtis cæditur à me. Aras terram: Terra aratur à te. Puer oſculatur matrem: Mater oſculatur à puero. Si actiuum paſſiuo careat, ad ſynonymum aut ſignificatione proximum recurrendum eſt: vt Loquor verum: Verum dicitur à me. Furaris aurum: Aurum ſurripitur à te, &c. Noſtrates omnes huius regulæ verbum tranſitiuum vocant: quia ſignificat actum in aliquem tranſire, & dicunt, Omne verbum tranſitiuum regit poſt ſe accuſatiuum. Cæterum propriè tranſitiua dicuntur, quæ vltra actiui caſum in ſecundum accuſatiuum tranſeunt: vt Doceo te grammaticam.

A regula excipitur *Interdico*: quia pro accuſatiuo ſæpius ablatiuum habet: vt Interdico tibi domo mea. Domus mea interdicitur tibi. Aliquando etiam Interdico tibi domum meam, vt antè probaui.

Potes

Potes etiam excipere *Iubeo & Inuideo*: vt Iubeo & inuideo tibi. Tu iuberis, & inuideris à me. ſic impero. At in multis à paſſiuis abſtinendum eſt, teſte Diomede: quia venuſtius per imperſonale dices, Iubetur & inuidetur mihi. Male dicitur & obiicitur tibi,&c. An ſolum verbum actiui generis ſit actiuum? Minime: Quia deponentia plurima & communia ſunt actiua: vt loquor, oſculor,&c.

Quomodo differunt verbum actiuum & verbum actiui generis? Verbum actiui generis eſt, quod in o deſinens, accepta r, facit ex ſe paſſiuum, præter (*Facio*) cuius paſſiuum eſt (*Fio*): vt Amo,lego,&c. Verbum actiuum eſt, quod agere vel quaſi agere ſignificat, ſiue in o, ſiue in or deſinat, ante ſe regens nominatiuum pro re agente, aut quaſi agente: poſt ſe vero accuſatiuum pro re patiente vel quaſi patiente: vt Audio,loquor,&c. Cur dixiſti quaſi agere,&c? Propter verba ſenſuum Video, audio,&c. quæ actiua ſunt: licet pati ſignificent, vt declarant philoſophi: quia ſignificant per modum agendi.

Actiui generis verbum.

Actiuum verbum.

QVOTVPLICIA SVNT VERBA HVIVS REGVLAE?

Quadruplicia.

PRIMO, Verba actiui generis: vt Amo, peramo,adamo,aſpicio,peto,ſperno,ſancio,ſcio,fugio, aro,cœno,bibo,comedo,& ſimilia: quæ omnes præter Nebriſſenſem inter neutra poſuere. licet certe de nobis non dicamus, Ego aror, Tu comederis: tamẽ de inanimatis hæc dicimus. etſi terra à poëta loqui dicatur, poterit dicere, Ab ingratis aror. & vinum, Ego bibor, &c. & metaphoricẽs pauper à diuite ſpoliatus recte dicet, Comedor à diuite,&c. Pulſo campanam, Pitiſſo ceruiſiam.

Actiua quadruplicia.

Propitio Deum. id eſt ad miſericordiam flecto,& propitium reddo. Plaut. in Pœnulo, Illud faciet niſi te propitio.

Fugio hoſtem. paſſiuum rarum eſt. Lucanus, -fœcunda virorum Paupertas fugitur.

Actiuum aliquando abſolute ponitur: vt *Amo*, pro amore capior. Ouidius,

Et ſiquid faciam nunc quoque quæris: amo.

Supero te doctrina. id eſt vinco. Supero abſolute. id eſt ſuperſum,& adhuc viuo, Virgilius,

Si ſuperãt fœtus, pariter frumenta ſequuntur. Idẽ, Quid puer Aſcanius ſuperátne & veſcitur aura Aetherea?

Præcipito te. id eſt deorſum iacio. Præcipito, pro præcipitor, accuſatiuum non regit. Alexander, Dum perdit tempus, dum comparat. id eſt comparatur.

Obumbro te id eſt vmbris obſcuro. Virg. Obumbrant æthera telis. In Matthæo, Nubes lucida obumbrauit eos. Et tueor. Virg. 11, Et magnum reginæ nomen obumbrat. In Euangelio datiuũ habet, Et virtus altiſſimi obumbrabit tibi.

Scando tectum,& tecto. Virgilius, Scandit fatalis machina muros. Manilius, Quod quæris Deus eſt, conaris ſcandere cælo.

Amitto boues. id eſt perdo. Amitto à me illum. id eſt remoueo. Terentius in Phormione. Imò nunc (quod aiunt) auribus teneo lupum: nam neque quo modo à me amittam, inuenio: neque vti retineam, ſcio.

Animaduerto hanc rem. id eſt obſeruo. Animaduerto in furem. id eſt furem punio. Sueton. in Auguſt. Peruſia capta animaduertit in plurimos.

Applico litori, & applico ad litus. Aſpicio illum & ad illum. Compeſco inſanientem inſanire, & ne inſaniat. hæc & plura in Theſauro probat Mancinellus.

Ago gratias non gratiam. licet aliter vſus ſit Philelphus. Habeo gratiam, & gratias. Refero gratiam, non gratias: licet ſemel in Amphitryone Plautus dixerit, Referre ſtudeant gratias. Ago verbo, Habeo animo, Refero facto.

Acceptum fero. id eſt fateor me accepiſſe, & pro accepto habeo: vt Tibi acceptum fero ſiquid profeci.

Facio iter. id eſt eo. Habeo iter. id eſt ire debeo. Facio viam. id eſt aperio eundi locum vbi non erat. Facio vitula. ſubauditur venuſte ſacrificium. Virgilius, Quum faciam vitula pro frugibus, ipſe venito. Facio domum, non ago: quia facere materiam exteriorem requirit, non agere. Facio vitium. id eſt rem corrumpo. Facio ſementem. id eſt ſemino. Facit vela nauta, vbi exponit nauigationi. Facio pedem. id eſt funem quo tenditur velum. Virgilius, Vnà omnes fecere pedem. Facio naufragium, damnum, iacturam. id eſt patior. Facio riſum, ſtomachum, bilem. id eſt moueo. Facio delicias. id eſt delecto, aut iocor. Hieronymus dixit in canticis deliciari. Facio furtum. id eſt furor.

Facio ſilentium.id eſt ſileo. *Facio poteſtatem.* id eſt permitto. at *Do poteſtatem.* id eſt rem omnino tuo arbitrio committo. Facio ſermonem. id eſt habeo. at Facio verba, non habeo. Facio moram. id eſt moror. Facio miſſa. id eſt omitto. Facio rem diuinam. id eſt ſacrifico. Facio ad hanc rem. id eſt proſum. Ouid. Non facit ad lachrymas barbytos vlla meas. Facio mulieri, coco. Facio finem.id eſt finio. *Facio te certiorem*, non certum, niſi poëticé. Virgil. Anchiſen facio certum. Certiorem metri ratio non admittit. Ago certiorem nunquam dices. Facio tibi gratum, non ago.

Feci fugam. id eſt fugi. Feci timorem. id eſt incuſſi. Feci copiam, non egi, dedi, aut praſtiti.

Feci lucrum. non acquiſiui lucrum. Feci vrinam aut ſtercus(honor ſit auribus)non emiſi. Feci iniuriam,non do:ſed bene Do damnum. Facio iacturam,& do malum: non contrá. At Patior infamiam aut contumeliam,non facio.

Afficio te moleſtia,melius quàm Facio tibi moleſtiam.hæc & plura apud Vallam, Lancilotum, reliquóſque inuenies.

Deficio te. id eſt deſtituo,derelinquo. Horat. -ſectantem læuia nerui Deficiunt.Cic.pro Roſcio, Tempus te citius quàm oratio deficeret. Ouid. Deficior prudens artis ab arte mea. Secundò deficio neutrum cum datiuo ſignificat deeſſe:vt Deficit his nummus. Virgilius 2.Georg. -arbuta ſacræ Deficerent ſyluæ. hinc *Defectus*: vt Petrus defectu medici periit. id eſt quia non habuit medicum. Male capitur pro culpa. Tertio deficio neutrum recipit accuſatiuum cum præpoſitione ad,& ablatiuum cum præpoſitione à vel ab,pro recedo. Sueton. in Vitel. Qui prius à Galba ad ſenatum defecerat. Hinc defectio,id eſt receſſio à ſuperiore,aut duce aut principe,& quædam quaſi rebellio.

Quartò deficio hac re. id eſt careo. Colum. Commode fluunt,nec deficiunt macro ſolo.

Duco diem de die. id eſt in longum protraho. *Dico diem*.id eſt tempus conſtituo.

Cruento veſtem.id eſt cruore maculo. Virgilius decimo Æneid. tundit humum expirans infractáque tela cruentat vulgus male dicit Cruento,pro Sanguinem emitto è naſo.

Duo & refero grates poëticum eſt. Idem vndecimo Æneid. O decus Italiæ virgo,quas dicere grates, Quáſve referre parem?

Vindico te.id eſt vlciſcor. Vindico in te.id eſt punio te. Salluſt. Vindicatum fuit in noxios. *Aſſero* te ab iniuria id eſt defendo.

Pecco ſcripturam.id eſt male lego. Plaut. in Bacchid. Librum legeres:ſi vnam peccauiſſes ſyllabã, fieret corium tam maculoſum,quàm eſt nutricis pallium:

Adamo aliquãdo de honeſto amore dicitur. Cicero lib. 3. de Oratore, Oratoris perfecti pulchritudinem adamaſtis. Deamo valde amo. Colo,cum amore veneror.

Deduco nauem.id eſt ex nauali in aquam duco.

Subduco nauem id eſt ad terram duco. Virgilius, Subducite naues.

Ago oues.id eſt ante me cogendo impello. Ago equum, vel ante me cogo, vel inſidendo moderor.

Inchoo hanc rem.id eſt incipio. Virgilius in Georg. Te ſine nil altum mens inchoat Et ſexto Æneidos,nocturnos inchoat aras. Inchoo ſcribere,vix vnquam inuenies:ſed incipio ſcribere, quia Inchoo,teſte Lanciloto,vix infinitiuum admittit.

Incipio vix ſine infinitiuo ſaltem ſubaudito ponitur. nec recte dicitur, Liber inchoat: vt bene contra Galeotum docet Merula: licet Quintilianus credatur dixiſſe, Liber inchoat. Mendum certè eſt apud Fabium. vt opinor. Recte tamen dicimus, Liber incipit. Plautus in Capt. Quandiu id factum eſt? Annus incipit vigeſimus.

Ineſco, quaſi eſca decipio. Terentius, Neſcis ineſcare homines Sannio.

Mereo meres, id eſt lucror. Horatius, Hic meret æra liber Soſiis. Suetonius in Nerone, Quorum duces quadraginta milia ſeſtertia merebant. Mereo ære,cum ablatiuo pretij.id eſt milito. Lucanus, Ære merent paruo. Taceo & ſileo hanc rem,& de hac re.

Exaro librum aut epiſtolam.id eſt ſcribo. Cicero libro 15. ad Atticum, Arpinum proficiſcens literas exaraui.

Diſcepto diſcepto hanc rem,& de hac re.

Gelat frigus herbam. Seneca in natura. Quas frigus ab ipſa tenuitate facilè gelat.

Declino hanc rem.id eſt deuito. Cic. 1. Offic. Declinétque ea quæ nocitura videntur. Declino à te. id eſt caueo. ſenſus fere idem eſt. Cicero lib. 4. Tuſcul. A malis, natura declinamus. Idem in Lælio, Declinandum eſt de via. id eſt recedendum aut deflectendum.

Decollo,

Decollo, id eſt collum aufero, aut collo ſpolio. Suetonius in Caligula, Miles decollandi artifex quibuſcunq; è cuſtodia capita amputabat. Feneſtella lib.2, Quemadmodum Cæſar à piratis captus ſit: vtque eos poſtea ceperit & decollauerit. Afranius, Nunc Iouem in tuo collo habes: decolles caue. id eſt deponas, & (vt per iocum dicatur) collum ei frangas.

Inclino, inflecto. Iuuenalis, Atque ipſos etiam inclinare maritos.

Inclamo, id eſt carpo. Plautus in Sticho, Tuos inclama, tui delinquunt.

Clamo te. id eſt voco. Idem, Plaudunt partim, clamitant me vt reuertar. ſæpe eſt abſolutum.

Gero prætorem, conſulem, &c. id eſt ſum prætor, &c. lepide ſic loquêris.

Affecto rem. id eſt nimio affectu & anxiè quæro. Hinc Affectatus ſermo. id eſt nimium curioſus. & Affectatè loqui. id eſt nimis anxie & curioſe, & quadam cum oſtentatione loqui. Interdum pro Afficio capitur. Plautus, Tria flagitia ait damna, quibus patrem, & me, téque, amicóſque omnes affectas.

Capero frontem. id eſt rugis contraho, & aſperitatem vultus oſtendo. tractum à caprarum frontibus criſpis. & dicimus, Capero frontem, & Caperat mihi frons. Plautus, Quid illud eſt, quòd ille caperat frontem ſeueritudine? Idem in Epidico, Quid illi caperat frons?

Ventilo triticum. Ventilo faciem flabello.

Appeto vinum, abſolutè ſignificat appropinquo: vt Nox appetit. Liuius lib.10, Iam lux appetebat. Et Appetebat tempus comitiorum. ſic in eodem ſæpiſſime. Gellius lib.2.cap.29, Auicula eſt parua: nomen eſt caſſita: habitat, nidulatúrque in ſegetibus id ferme temporis, vt appetat meſſis. Plinius lib.5.epiſt. Appetebat iudicij dies.

Peperi pacem. Sillius lib.4.dixit, Et metui peperere manu. hic metui infinitiuus eſt loco accuſatiui, pro ſui metum. Manu, id eſt vi. hoc eſt vi fecerunt vt timerentur.

Melius *Inſtauro*, quàm *Reſtauro* dicimus. Tamen Reſtauro, niſi mendum eſt, dixit Titus Liuius lib.5, Senatuſconſultum facit: fana omnia (quòd ea hoſtis poſſediſſet) reſtaurarentur, terminarentur, expiarentúrque. Oroſius 7, De reſtaurando cultu idolorum. Iuſtinus lib.2, Darius quum bellum reſtauraret, in ipſo apparatu decidit. Et libro 3, Poſt longam pœnarum patientiam bellum reſtaurant. ſic apud eundem reperies lib.20. & 31.

Obtrecto hanc rem. id eſt vitupero. Obtrecto tibi. id eſt obſtrigilo & maledico. Sillius libro 11, Dum malus obtrectat facta immortalia liuor. Cicero Dolabellæ, Non tam id laboro: vt ſiqui mihi obtrectent, à te refutentur: quàm intelligi cupio me à te amari. Prolixus foret liber, ſi quæcunque actiui generis verba notatu digna velim declarare. Itaque receptui cano.

SECVNDO, Verba neutri generis actiue ſumpta regunt accuſatiuum: vt *Quieſco*, pro quietum facio, & pro hoc Requieſco. Plautus, Quieſce tumultum hunc qui eſt ante oſtium. Virgilius, Et mutata ſuos requierunt flumina curſus. Salluſtius, Paulum requietis militibus. participium eſt ſine verbo paſſiuo. Nam quieſcor nuſquam legitur, teſte Seruio. Ardeo, ſapio, oleo, &c. vbi accuſatiuum habent, huc pertinent vt multa alia: de quibus in præcedente lectione. Sonuit tertiam horam, & Tertia hora pulſata eſt. Odi, memini, pepigi huc pertinent.

Coëo neutrum, id eſt conuenio. Coëo actiuum, id eſt facio: vt Coëo ſocietatem cum Petro. Cicero in Philip. Cn. Pompei cum C. Cæſare ſocietatem vtinam nunquam coiiſſes.

Duro neutrum, id eſt durus ſum, aut perſeuero. Virgilius Durate, & voſmet rebus ſeruate ſecundis. Duro actiuum, durum facio: vt Sol durat lutum. Fluit terra lac, in ſacris legitur: vt Stillabunt montes dulcedinem.

Sudo ſanguinem. Liuius lib.22, Duo ſcuta ſanguinem ſudaſſe.

Salio neutrum, notum eſt. Salio actiuum, id eſt ineo. Ouidius libro ſecundo de Arte, Læta ſalitur ouis. hinc Salax, ſalacitas.

TERTIO, Deponentia: vt Abominor magum. Populor agros, &c.

Grauor lucem. id eſt moleſte & ægre patior, ſiue fero: vt Grauor aduentum creditoris, præſentiam hoſtis, &c. Virgilius lib.10. Æneid. Cui Iuno illachrymans quid ſi quæ voce grauaris, Mente dares. Suet. in Augaſt. Ampla & operoſa prætoria grauabatur. Sillius libro ſecundo, —abrumpere vitam Ocyus attoniti quærunt lucémque grauantur. Grauo grauas, id eſt premo, onero, moleſto, actiuum eſt: cuius paſſiuum eſt grauor: vt Grauaris pluma. Virgilius, Nec me labor iſte grauabit. Ouidius lib.2. Triſt. Illa meos caſus aggrauat, illa leuat.

Dedignor hanc rem. olim etiam hac re, teſte Seruio.

Conqueror hanc rem, ob hanc rem, hac re, & de hac re. Conqueror tibi, & apud te. probat omnia in Theſauro ſuo Mancinellus: vt Indignor hanc rem, & hac re.

Miror me. id eſt placeo mihi. Sic Miraris te, &c. Cicero dicit per ablatiuum, Admiratus nouitate nominis. id eſt propter nouitatem.

Odoror hanc rem. id eſt odore percipio, lectum eſt etiam odoro, odoras.

Vlciſcor iniuriam. id eſt facio de iniuria vindictam. Quintilianus, Habet interim lachrymas ex miſeratione eius rei quam vlciſcitur. ſic Vlciſcor te, & Vlciſcor de te. id eſt punio te, aut vindictam de te ſumo. Terentius, Haud de te vlciſci ſinit.

Suauior etiam in bonum capitur. Cicero, Atticum noſtrum cupio ſuauiari.

Molior habenas. id eſt guberno. Molior inſidias tibi. id eſt cogito, paro. Molior arcem. id eſt ædifico, &c.

Ludificor, id eſt per iocos & ludum fallo: vt Fauni per noctem ludificantur mulieres. Aucupor gloriam. Venor famam. ſic Adipiſcor, nanciſcor, &c.

QVARTO, Communia actiue capta: vt Largior panem, &c. *Moror* patrem. id eſt expecto. etiam ſignificat in mora teneo. Quintilianus, Quid me adhuc pater retines? Quid moraris abeuntem? Capitur etiam pro curo vel æſtimo. Plautus, Nihil moror iſtas magnas dotes dapſiles. Vbi moraris? id eſt habitas. Hortor te ad virtutem, vel de virtute. ſic adhortor. Vide Mancinelli Theſaurum. Hæc pauxillula notaſſe iam ſufficiat. Nam ſiquis plene vellet omnia huius regulæ verba enucleare, hæc vnica regula oppido quam magnus liber fieret.

REGVLA TERTIA.

Celo, rogo, doceo, geminant vt veſtio, quartos
Diuerſos. dices, veniam bene poſcimus abs te.
Induo veſte Petrum, dic: aut, veſtem induo Petro.
Rem tibi vel de re te celo, dicimus apte.
Te doceo de grammatica, tu dicito parce.

Celo cum verbis rogandi, docendi, veſtiendi, regit duos accuſatiuos pro diuerſis acceptos: vt Celo te arcana mea. Doceo diſcipulos poëſim. Rogo magiſtrum veniam. Veſtio te ſubuculam. Induo te tunicam. Cur dixiſti duos accuſatiuos pro diuerſis acceptos? Quia duos accuſatiuos ad eandem rem pertinentes, aut qui ſignificantur ad eandem rem pertinere, bene regunt alia verba: vt Voco te hominem. Facio te ſacerdotem. Voco te aſinum. Verba huius regulæ dicuntur vehementiſſimæ tranſitionis, vt dictum eſt. oportet autem in neutro accuſatiuo præpoſitionem ſubaudiri: ideo (habeo) non eſt huius regulæ: quia cum dicitur, Id tibi habeo gratiam: ſubauditur, ob vel propter. Gel. libro 9. cap. 3. Filium mihi genitum ſcito: quod equidem diis habeo gratiam. Verba paſſiua horum regunt poſteriorem accuſatiuum, qui ferè eſt rei inanimatæ: vt Rogo te veniam. Tu rogaris à me veniam. Sall. in Catil. Per legatos cuncta edoctus. Gellius, Græcas literas eruditus. Virgil. lib. 2. Æneid. Et inutile ferrum Cingitur. Martialis, Neſcit cui dederit Tyriam Criſpinus abollam:

Dum mutat cultus, induitúrque togam.

Defraudo non eſt huius regulæ: quia dicimus Fraudo te pecunia, non pecuniam. Quod autem in Euangelio dicitur, Siquid aliquem defraudaui, reddo quadruplum. nihil contra me: quia (ſiquid) capitur aduerbialiter, pro ſi in aliquo: vt Quid te læſi? id eſt in quo. In ſacris etiam legitur, Expoliantes vos veterem hominem. Nos per ablatiuum duntaxat dicimus, Expolio te veſte.

Magiſtro, magiſtras, id eſt moderor, guberno, doceo, non regit duos accuſatiuos contra Kemponem. quia in Catone, Inuenies aliquid quod te vtare magiſtro. vterque accuſatiuus regitur ab vtare. Te quidem à fronte: quod verò à tergo.

Multo in ſacris duos accuſatiuos habet. vt Eſdræ 3, Multauit gentem argenti talenta centum, & auri talentum vnum. forſan ſubauditur (vſque ad): vt Multauit gentem vſque ad centum talenta argenti, &c.

Celo quotuplicem conſtructionem habet? Triplicem. Primo regit duos accuſatiuos: vt Celo te hanc rem. id eſt nolo te ſcire hanc rem. Terentius in Adelphis, Ea ne me celet. Ouidius,

Hoc te

Hoc te celauimus vnum. Secundò pro priore accuſatiuo datiuum habet: aut cum à vel ab ablatiuum, vt Celo tibi conſilium meum. Terentius in Phormione. Si hoc celetur patri, in metu ſum. Æmilius Probus de vita Alcibiadis, Id Alcibiadi diutius celari nō potuit. Lucanus, A ſuperis cela te diem. Tertiò pro poſteriore accuſatiuo habet ablatiuū cum præpoſitione (de). Cicero lib. 7. Epiſt. Baſſus noſter de hoc me libro celauit. Cælo pro inſculpo huc non pertinet..

Da rogandi verba: Rogo, oro, precor, poſco, poſtulo, obſecro, flagito, exigo, peto, interrogo, percontor, moneo, admoneo: ſub quibus comprehendito Iubeo & conſulto: quia aliquādo duos accuſatiuos diuerſos habere docui. *Rogandi verba.*

Quotuplicem conſtructionem habent verba rogandi? Duplicem. Prius regunt duos accuſatiuos diuerſos. Tullius, Hoc te obſecrat. Virgilius lib. 11. Æneid. pacem te poſcimus omnes Turne. *Precor* te hanc rem. Efflagito, id eſt vehemēter poſtulo. In libro Regum, Dedit mihi dominus petitionem quam poſtulaui eum. Plautus, Quam tu virginem me repoſcis?

In ſacris, Si filius *Petierit* patrem ſuum ouum, nunquid dabit ei ſcorpionem? Sic in ſacris ſępiſsime reperies: apud alios rariſsime: quia per ſequentem modum ſæpius habet ablatiuum cum præpoſitione: vt Peto à te ouum. Inuenitur tamen etiam cum duobus accuſatiuis. Cornelius Tacitus, Experimentis cognitum eſt, barbaros malle Romam petere, reges quàm habere. Plinius libro 3. capit. 1, Qui Luſitaniam & Tarraconenſem accolunt, iura Cordubam petunt. In Euangelio Interrogabo & ego vos vnum ſermonem.

Plautus in Pſeud. Sunt quæ te volumus percontari.

Lucanus, Dux etiam votis hoc te fortuna *precatur*. hoc verbum antiquè cum datiuo non communi legitur. Virgilius lib. 8, Optime Graiugenum cui me fortuna precari.

Similiter *Oro*. Terentius, Credo quòd mihi ſic oret. Sic in ſacris, Poſtulaui patri meo orari. ſed nō eſt imitandum. Alia bene reperiuntur cū datiuo communi: vt Poſce mihi magiſtrum veniam. ſic Rogo, &c. Mihi, id eſt pro me. Plautus, Hanc veniam illis ſine te exorem Rogo tibi nummos. pro rogo te, male dicitur. Martialis, Quum rogo te nummos pro pignore: non habeo, inquis. Tullius, Sed vt ego quoque aliquid te admoneam.

Idem prima in Catil. Quod te iam dudum *Hortor*.

Idem primo de legibus, Te veritatem exigant. ſic *Exigo* te nummos. Cæcilius, Ego illud minus nihilo exigor portorium. Metellus, Quum ſeſe ſciret in tantum crimen veniſſe: atque ſocios ad Senatum queſtum flentes veniſſe, ſeſe maximas pecunias exactos eſſe.

Supplico non eſt rogandi verbum propriè: quia quum dico, Supplico tibi: ſubauditur (*genu*) aut (*poplitem*): & ita Rogo. Nam genu aut poplitem plicamus, quum à potentiore magnum aliquid petimus. Terentius in Andria, Ipſum hunc orabo: huic ſupplicabo. ſemper datiuum habet. Priſcianus vult etiam accuſatiuum habere: ſed deſyderamus teſtimonium. Itaque ſynonyma rariſſime aut nunquā diuerſos regunt caſus. Nam Decipio te, Impono tibi, Comedo panē, Veſcor, pane, &c. propriè ſynonyma nō ſunt quia Impono tibi. ſubauditur (fraudē). Veſcor, id eſt nutrior, nō comedo, &c.

Secundò regunt accuſatiuum, & intercedente præpoſitione ablatiuum: vt Exigo à te, vel de te pecuniam. Peto à te hanc rem, vel ex te, aut de te. Virgilius lib. 11. Æneid. Ipſum obteſtemur, veniámque oremus ab ipſo. Cicero pro Murena, Eadem precor à diis immortalibus. Et alibi, A te peto vt honoris mei cauſa eum expedias.

Calepinus iungit verbis rogandi quæro: vt *Quæro* te hanc rem, vel à te. Ego cum duobus accuſatiuis nondum inueni: nec cum datiuo, more indoctorum, Quæro tibi: ſed intercedente præpoſitione cum ablatiuo. Perſius, quære ex me, quis mihi quartus Sit pater: haud promptè dicam. Plautus in Aſinaria. Redde operam mihi, cur hoc ego ex te quæram. Ibidem videtur datiuum habere, Per dium fidium quæris: iurato mihi video neceſſe eſſe eloqui quicquid roges. ſed hic (quæro) datiuum non habet: quia iurato mihi ordinatur cum (neceſſe eſt eloqui). Cicero lib. ſecundo de fin. Quæro de te. & alibi, Quæro ex te. Quæro à te, & Quæro abs te quam ob cauſam recuſaris. ſic idem ſemper.

DA DOCENDI verba. Doceo, dedoceo, perdoceo, erudio, inſtruo. Salluſt. in Ciceronē, Quem Minerua omnes artes edocuit. Plautus, Paupertas omnes artes perdocet. Doceo te de hac re. Salluſtius in Iugur. Qui Senatum docerent de cæde fratris. Et in Catil. De itinere hoſtium ſenatum docet. Cicero pro Sexto Roſcio, De his rebus Sylla doceatur. Gellius libro ſecundo cap. 22, Petebamus vt ſuper cæterorum nominibus religionibúſq; ipſe nos docere vellet. ſuper, id eſt de. tamē libenter *Docendi verba.*

dicerem, Doceo te de hac arte: pro Doceo te hãc artem. dicito etiã. Doceo puerum ire. Iuſtinus lib. 41, Equitare & ſagittare magna induſtria docent. Doceo te fidibus. ſubauditur, canere. ſic Scio & diſco fidibus. Cicero ad Pœtum, Socratem docuit fidibus nobiliſsimus fidicen. Bene dicimus, Hæc res eſt docenda. Manilius libro tertio, Magna eſt ratio breuitérque docenda. Plinius docendæ oratoriæ artis dixit per nomen. teſte Lanciloto.

Subdoceo cum datiuo, id eſt quod vulgo dicitur, ſubmoneo: vt Quis ſubdocet tibi? id eſt quis eſt tibi hypodidaſcalus, aut vt vulgus dicit, ſubmonitor? Auguſtinus lib. 4. Confeſſionum, Grammatico ſubdoceret vehementer deſyderanti.

Dedoceo te hanc rem. id eſt oſtendo falſum eſſe quod didiciſti: & contrarium doceo.

Erudio te bonas literas: & per ablatiuum, Erudio te bonis literis. Stat. lib. 10. Theb. Et quæ te leges præceptáque fortia belli Erudiit genitrix, nimium didiciſſe queretur. Ouidius, Hortatúſque ſequi, damnoſáſque erudit artes.

Instruo in ſacris tantum pro doceo legi: Viam iuſtificationum tuarum inſtrue me. Alij dicerent, Inſtrue me via, per ablatiuum, Cato, Si tibi ſint nati, nec opes, tunc artibus illos Inſtrue. Sic inſtituo & imbuo te bonis literis, non bonas literas. vt Iuuenalis, Intererit multum quibus artibus, & quibus hunc tu Moribus inſtituas. Horatius, Quo ſemel eſt imbuta recens ſeruabit odorem. Teſta diu.

Diſco, id eſt doctrinam accipio, non eſt docendi verbum, Diſcit diſcipulus, docet magiſter, Virgil. Diſce puer virtutem ex me, verúmque laborem.

Dediſco: id eſt quod didici, obliuiſcor. Plaut. Haud æquum facit, qui id quod didicit, dediſcit.

Informo nunquam cum duobus accuſatiuis inueni.

Veſtiendi verba. DA VERBA veſtiendi. Veſtio, induo, cingo: ſic exuo, &c. Primò regunt duos accuſatiuos. In ſacris, Veſtiuit eum ſtolam byſſinam. Induite vos armaturam Dei. Induit eum dominus coronam gloriæ. Virgilius, Troianos exue cæſtus. accuſatiui ſunt diuerſi (Badius non credit: quia ad vnum Darheta loquitur) In Actibus Apoſtolorum, Calcea te caligas tuas. Calceo habet in ſecunda ſyllaba ſecundam vocalem, non tertiam. Secundò regunt datiuum cum accuſatiuo: vt Induo tibi tunicam. Ouidius Metamorpho ſecundo, —iandudum vincula pugnat Exuere ipſe ſibi. Et in Ponto, Dúmque latus ſancti cingat tibi turba ſenatus. Tertiò regunt accuſatiuum cum ablatiuo: vt Induo te tunica. Virgilius, Impulit his cingi telis. Ouidius libro primo Metamorph Fluminàque obliquis cinxit decliuia ripis. Exuo te caſtris. id eſt ſpolio. *Coronor* illam rem, vel illa re. Horatius, Coronari Olympia. notat hoc Priſcianus.

REGVLA QVARTA,

Delectat, decet, atque iuuat, da quarto & oportet.

Hæc quatuor verba *Delectat, decet, iuuat, oportet* accuſatiuum poſt ſe cupiunt: & cum infinitiuo impersonalia dicuntur, cum nominatiuo ante ſe perſonalia: vt Delectat me ſtudere: aut Delectat me ſtudium. Decet te caſte viuere: aut Decet te caſta vita. Iuuat nos aſpicere arua: aut Iuuat nos aſpectus aruorum. id eſt delectat. Oportet te ire. Inuenitur hoc verbum perſonale interdum: ſed ſine vllo caſu poſt ſe. Teren. Quæ aſſolent, quæque oportent. Varro in re ruſtica, Tertia res eſt nutricatu, quæ obſeruari oporteat. Multum differt Oportet ab Opportunum eſt: quia oportet vnico p, id eſt neceſſe eſt: opportunum gemino pp, id eſt commodum.

Oportet reperitur apud plures perſonaliter. Quint. Diſertos ſatis putat dicere quæ oporteant. Cæcilius apud Priſcianum, Vt ea quæ oportuerint facta, non ſint. Elegantius dicimus, teſte Valla, actiuè, Oportet legere libros. Expedit euoluere authores. Vtile eſt cognoſcere plurima. Operepretiũ eſt habere quos imitemur, Neceſſe eſt habere vſum: quàm Oportet legi librum, &c. Sene. Epiſt. 34, Agricolam arbor ad fructum perducta delectat. Oblecto me carmine. Delector hiſtoria. Virgilius, —iuuat arua videre, Deſertóſque locos. Idem, Non omnes arbuſta iuuant.

Decet cũ datiuo. Ouidius, Lude, decent animos mollia regna tuos. Antiqui pònebant cum datiuo, nec prohibeo ſiquis parcè ſic vtatur. Tacitus, Decere nobis terram viuam. Cicero lib. 3. de Orat. Quandoq; id deceat prudentiæ tuæ. Terent in Adelph. Vt vobis decet. Gellius lid. 9. cap. 15, Introiit adoleſcens, & præfatur arrogantius & elatius quàm ætati eius decebat. Salluſtius, teſte Seruio, in 8. Æneid. Locum editiorem quàm victoribus decebat. Aliter in Iugur. Quibus pro magnitudine imperij ius & iniurias omnes curæ eſſe decet. (Quibus) ordinatur cum (eſſe), non cum (Decet) contra Mancinellum: nec

hîc ali

hîc aliter loqui poſſes. Decet in illum, puto non maledici: vt Dedecet in illum. id eſt non decet. Tullius libro 1. Offic. Siquid dedeceat in illos, vitemus ipſi. Aldus addit dictis imperſonalibus Lædit & offendit: vt Lædit ſtomachum ſcribere. Offendit cerebrum indulgere Baccho. Sic poſſent addi Latet, facit, &c. quia infinitiuum loco nominatiui habere poſſunt: vt Pertinet ad me ſtudere, &c. Quia multa accuſatiuum vel ablatiuum habent gratia præpoſitionis: vt Exeo domum, vel domo: ideo de hac re volo nunc agere.

REGVLA QVINTA.

Compoſitum quandoque dabit ſibi præpoſituræ
Caſum. Quocirca quartum, ſextúmque dat exit.
Sæpe quidem docti repetunt bene præpoſituram.

Verbum compoſitæ figuræ regit aliquando caſum præpoſitionis cum qua componitur, vt Exeo ab (extra) regit accuſatiuum. Terentius in Hecyra, Quum limen exirem. Exeo ab (*ex*) regit ablatiuum. Lucanus, *Exeat* aula Qui vult eſſe pius. Sic egredior domum vel domo. Adeo Petrum. Circunſiſtimus magiſtrum, &c.

Cur dixiſti aliquando? Quia ſæpe verbum non regit caſum præpoſitionis ſuæ: vt Arrideo tibi. Applico litori. Interſum lectioni, &c. ideo authorũ vſus magis conſyderandus eſt quàm regula. Sæpe præpoſitio repetitur: vt apud Ciceronem, Extra cancellos egredi conabor. Accedo ad ignem, &c. Nunc plura afferam per præpoſitionum ordinem.

Adeo vrbem, ad vrbem, & in vrbem. Adeo patrem, vel ad patrem, non in patrem. Virgilius, Adit oppida paſtor. Tullius 3. epiſt. Ad me adire quoſdam memini. Suetonius in Auguſt. paſſiue dixit, Quo facilius vrbs adiretur. Virgilius, Talibus aggreditur Venerem Saturnia dictis. Terentius, Adortus eſt fratrem iurgio.

Alluo, id eſt ad, vel iuxta aliquid fluo. Curtius, Montem leniter alluet præteriens amnis.

Tullius, Gens quæ *Accolit* Nilum. id eſt habitat apud Nilum.

Affor & alloquor te. Ouidius, Deucalion lachrymis ita Pyrrham affatur obortis.

Aſſilio illi, vel illum, aut in illum. Sillius 7, Alipedem planta currum premit, atque volanti Aſſilit à tergo. Stat. 10. Theb. -nouus aſſilit æthera magnum Clamor. In ſacris, Tetras Phlegethontis aſſilit tenebras. Sillius 10, Aſſilit in ferrum, & per vulnera colligit hoſtem.

Allatro laudem tuam. id eſt obtrecto, carpo, obſtrepo, &c. Titus Liuius libro 34, Cato allatrare Scipionis magnitudinem ſolitus erat. Mart. Allatres licet vſque nos & vſque. Plinius lib. 2. cap. 70, Oceanus interna maria allatrat. id eſt alluit. Rodolphus Agricola cum datiuo dixit, Occurrenti allatras. Et Eraſmus, Canis ignotis omnibus allatrat. Ego libentius dicerem, Canis omnes ignotos allatrat: quia nequiui cum datiuo reperire: & Quintianus putat cum datiuo barbare conſtrui allatro.

Appello vrbi vel vrbem. Sillius in primo, Fatali Dido Libyes appellitur oræ. Apuleius in ſeptimo, Quum litus Actiacum appuliſſet. Cicero ſexta in Verrem, Appellitur nauis Syracuſas. Poteſt hoc carere rectore.

Aſſideo illi vel illum, & apud illum cum datiuo frequentius. Hieronymus ad Auguſt. Languenti multo tempore aſſidemus. Cicero pro Planco, Huic aſſident pro hoc laborant. Apul. 1. Metamor. Aſſidebat pedes vxor. Salluſt. 4. hiſt paſſiue dixit, Amiſſum oppidum aſſideri ſine prælio audiebat. Idem in Iug. Hiempſal dextra Atherbalem aſſedit. Priſcianus dicit accuſatiuum regit à (dextra) alij ab (aſſedit) quod mihi placet.

Accubo illi vel illum. Suetonius in Cæſare, Theatrum ſummæ magnitudinis Tarpeio monti accubans. Apuleius 2. Metam. Menſulam rogatus accubueram. Et libro 5, Lectum maritus accubans. Plautus in Menæch. Prandi, potaui, ſcortum accubui.

Accumbo etiam accuſatiuum habet apud Apuleium libro 4. Metam. Menſas dapibus largiter inſtructas accumbunt. Cæterùm is author multa dicit ab aliis vix vſurpata. vt in 2, Quadam die percita Fotis, ac ſatis trepida me *Accurrit*. Idem libro 5, Scopulum iſtum protinus *Adeunt*. Et lib. 6, Pedes eius *Aduoluta*. Aliter reliqui. Curtius libro 3, Aduoluta eſt pedibus eius. Apuleius libro 6, Pſychen accurrit ſuam.

Reſideo apud eundem accuſatiuum habet libro 7, Lumbos meos inſiliens reſidebat. Et in octano, Mulierem quæ dorſum meum reſidebat, repente percuſſit. Aliter in nono ait, Nudæ ſpinæ meæ

ſeruiui, eſt ingratus. Similiter non vteris participio, ſicubi nullum repetiatur: vt Petrus qui poſcitur à me veniam, inexorabilis mihi videtur.

Participiorũ formatio.

N S, fit bam, vel bar, in N S verſa: præter iens & quiens. Præteritum à ſupino adiecta S, vt Lectu, lectus. Addita rus fit futurum: vt Lectu, lecturus. vel à priore ſupino dempta M, & adiecta rus. Dus fit à genitiuo præſentis, verſa tis in dus: vt Amantis, amandus. In tertia & quarta undus, pro endus veteres dixere: vt Diuidundus, gerundus, faciundus, herciſcundus, experiundus, &c.

Participia communia.

Cœnatus, pranſus, potus, auſus, actiuè, & interim paſſiue capiuntur: vt Homo pranſus, potus, &c. Holus pranſum. Aqua pota, &c. Horatius actiue dixit, Ne pranſæ lamiæ viuum puerum extrahat aluo. Lamiæ dicuntur pueros comeſſe.

Participia præteriti à neutris.

E neutris leguntur nõnunquam participia præteriti temporis: vt Euaſus, diſceſſus, occaſus, obitus, interitus, ſenectus, decretus, excretus, exoletus id eſt qui euaſit, &c. Liuius 22, Exercitum, inquit, cæſum, ſéque euaſum eſſe. Cæcilius, Cuſtodibus diſceſſis multi interficerentur. Lucilius, quæ horis ſublata duabus Omnia ſunt ſole occaſo. Liuius Andro. Cupidus miſero obito. Quadrigarius, Acriter commiſſa pugna multis interitis. Salluſtius, Omnibus quibus ſenecto corpore virtus militaris erat. à ſeneſco. Andronicus, Nocte diéque decretum & auctum. Cicero 16. epiſtolarum familiarium, Omnia mea cauſa velles mihi ſucceſſa. id eſt ſucceſsiſſe. Iniuratus, qui non iurauit. nomen eſt. Sic Imprenſus, inauſus, &c.

Participium pro infinitiuo.

Participium præteriti temporis pro infinitiuo, licet (eſſe) ſubaudiatur, ponitur eleganter cũ oportuit. Cic. Ita factum non oportuit. id eſt feciſſe. Terent. Nónne prædictum? nónne communicatum oportuit? Plaut. in Menæh. Quid ſtatis? quid dubitatis? iam ſublimem raptum oportuit. Lancilotus negat participia eſſe: quia dicimus aduentum, & reditũ oportuit. pro Adueniſſe, rediiſſe. nec vſquam legitur participium aduentus, aut reditus. Ego Lanciloto refragor: quia ſi infinita verba, aut ſupina eſſent: nec numerum, nec genus reciperent. vtrunque falſum eſt. Terentius in Heauton. Non relictas oportuit. Cicero, Totam rem illi ſeruatam oportuit. Plautus in Aulularia, Tu illam ſcibas non tuam eſſe: non attactam oportuit. ſubauditur eſſe vel fuiſſe. quod Cicero pro Cluentio expreſsit, Hac lege accuſatum fuiſſe oportuit. Terentius aliter dixit, Nónne oportuit me præſciſſe antè? non obeſt autem quod Plautus in Perſa ait, Dum ſtas, reditum oportuit. quia aut impersonaliter reditum eſſe, à reditur eſt, aut olim reditus, redita, reditum dicebant: vt Inuentum eſt *Obitus*, abitus, &c. pro Qui obiit & abiit. vnde Morte obita, pro Poſt mortem. Virgilius, Morte obita quales fama eſt volitare figuras. Lucretius, Morte obita quorum tellus complectitur oſſa. Sillius 2, Morte obita Libyæ gremio captiua iacebo. *Obeo* ab ob, pro Ad: vt Ob os, pro Ad os.

Participium ablatiui caſu cũ Opus.

Participium præteriti temporis eleganter datur verbis Volo, facio, habeo, curo: vt Rogatum te habeo. id eſt rogo. Miſſa faciamus hæc. id eſt dimittamus. Terentius, Iam inuentum tibi curabo, & adductum tuum Pamphilum. id eſt inuenire & adducere, aut inuentum eſſe, &c.

Præteritum ablatiui caſus neutri generis eleganter pro infinitiuo iungitur nominibus Opus & Vſus. Salluſtius, Prius quàm incipias, conſulto: & vbi conſulueris, maturè facto opus eſt. id eſt conſulere & facere. Quod parato opus eſt, para. Tullius, Tacito quum opus eſt, clamas: quum tibi loqui conuenit, obmuteſcis. Plautus in Menæh. Ibo domum, vt parentur quibus paratis opus eſt. Idem in Amphit. Vbi ſummus imperator non adeſt ad exercitum: citius quod nõ facto vſus fit, quàm quod facto eſt opus. Oppugnati reſiſtimus. id eſt dum oppugnamur. præteritum pro præſenti: quia præſens in paſsiuis deeſt.

PARTICIPIVM FVTVRI TEMPORIS.

In Rus.

FVTVRVS à fio etiam eſſe dicunt non voce, ſed ſenſu. Oraturus venio, pro oratum venio, lepidus ſermo. *Saturus* à Sero Phocas negat dici: apud Plinium tamen legitur Faſſurus. Ouid. Et non faſſuræ niſi cogeret vltimus ardor. Lancilotus crediderat non inueniri. Eſt quando futurum in rus per relatiuum non declaretur. Valerius Maximus de Craſſo, Ducturus erat à Charris aduerſus Parthos exercitum. id eſt paratus ducere.

Dus à deponentibus & neutris.

Dus non ſolum verba paſsiui generis aut communis faciunt, ſed omnia ferè deponentia: nam fuerunt olim communia vt ſequendus, imitandus, &c. & quædã neutra, vt Vigilandus. Authoritate opus eſt. Tibullus, Cum fletu nox vigilanda venit. Sic Vigilatus. Iuuen. Frange miſer calamos, vigilatáque prælia dele. Ouidius, Virque mihi dempto fine carendus abeſt. Idem, Quæ venit indigne pœna dolenda venit. Lucanus, Vix famulis audenda parat. Mancinellus hæc nomina eſſe dicit: vt Pudendus, pœnitendus, &c. Salluſtius, Non eorum pœnitendum ſit. Deponentia plurima cõmunia fuiſſe

docent

docent Priſcianus, Neſtor, Nebriſſenſis, &c. Virgilius primo Æneid. Ipſe vno graditur comitatus Achate. Ouidius nono Metamorph. Nec abeſt imitata volupeas. Stathius ſecundo Achil. Cõfeſſúmque tenens, & habentem nomina Pyrrhum Pendebat coniunx. paſſiue dicit pro Quem mater Deidamia iam confitebatur. Ouidius, Pauper amet caute, timeat maledicere pauper:

Multáque diuitibus non patienda ferat. Idem, Non tibi ſic dices, Phylli ſequendus eram. Priſcianus nomen eſſe dicit, pro quem ſequi debemus, &c. Cicero, Ab his derelictus eſt, à quibus tuendus erat. Ennius apud Nonium, Audibo, atque aures contra tibi vtendas dabo. Ouidius, Multa rogant vtenda dari: data reddere nolunt. Idem, Decolor & factis inficiẽda tuis. Idem, Arcus & arma tuæ tibi ſunt imitanda Dianæ. Et, Sunt tantum euentu dura fatenda meo. Idem dicit Profitenda, tuenda, &c. Horatius 4. Carm. Prælia coniugibus loquenda. Idem, Fidibus modulanda Latinis.

Verum participium futuri temporis poteſt iungi verbo futuri temporis: vt Dicturus ero? Poteſt: *Futurum* ſed parcè. Cicero in Rhetor. Demonſtraturi erimus. Ouid. Tunc procul abſenti cura futurus eris. *futuro iū-* Idem 13. Metamor. -ſiquis tamen Hercule, ſiquis Forte deûm doliturus erit. Propertius, Et ſiquid *ctum.* doliturus eris, ſum teſtibus illis. Martialis, Mergite me fluctus, quum rediturus ero. Ouidius, Enſifer orion aſpiciendus erit. Idem, Huic pater ante oculos durus habendus erit. Cicero primo de Oratore, Erit acturus. Sic agendus erit, & ſimilia ſæpe leges.

Fore futuri temporis eſt, nullum participium admittens cuiuſcunque temporis: licet Oroſius dixerit, Acturum fore. ideo non dicitur, Spero Henricum amantẽ fratres fore: ſed per nomen amantẽ fratrum. Et, Spero te acceptum illis fore. nõn ab illis: vt nomẽ ſit, non participiũ. Cic. Spero amicitiã noſtrã notã poſteritati fore. non dixit à poſteritate. Spero hunc puerum admirandum virum fore, id eſt admiratione dignum, nomen eſt. Ratio cur participio non iungitur, quia apud doctiſſimos ſic nũquam inuenitur, teſte Valla. Perottus. Lãcilotus, Calepinus, pluréſque glorioſum putãtes Vallæ obſtrepere, dicunt Fore reperiri cum participio apud Cæſarem: Nonnulli etiam Cæſari nuntiabant, quum caſtra moueri, aut ſigna ferri iuſſiſſet, non *fore dicto audientes* milites. Verum falluntur: quia quum dicimus, Audiens dicto, nomen eſt (*audiens*), teſte Diomede. nec obſtat quod Audio dicto legatur: quia Obœdiens cum datiuo non ſolum participium, ſed etiam nomen eſſe poſſe comparatio indicat. Liuius in ſexto, Imperijs obœdientiſſimum. ſic etiam Audiens dicto, &c. Tullius 3. epiſt. ad Appium, Quaſi diuinarem tali in officio fore mihi expectendum aliquando ſtudium tuum. Badius ordinat Fore cum Diuinarem, & in (expetendum) ſubaudit (eſſe). Ego tamen inueni ſemel Fore cũ futuro. Cicero quinto ad Atticum, Addis, ſiquis ſecus, te ad me fore venturum.

QVOT modis participium tranſit in nomen? Quinque. Primò conſtructione: quum alium quàm *Partici-* verbum regit caſum: vt Situs vadorum, Acceptus tibi. Secundò comparatione: vt Amans nomen eſt *piũ trãſit* quum facit comparatiuum Amantior. In participio bene fit cõparatio per Magis, vt in verbo: veluti, *in nomen.* Magis amo, maximè amo. Sic Amans Deum: magis amans Deum, &c. Tertiò compoſitione, quoties aliter componitur, quàm verbum, vt Illæſus, innocens, indecens, indiligens, incautus, incõtinens, indoctus, inornatus, & ſimilia nomina ſunt: quia non dicimus Illædo, ſed illido: nec innoceo, indecet, indiligo, &c. Quartò amiſſione temporis: vt Palleat omnis amans: beatus pro diuite, &c. Quintò amiſſione ſignificationis: vt Indictus pro non dictus: quia indico non ſignificat non dico: Sic Inauditus pro non auditus: ingenitus, pro non genitus, nomina ſunt. Similiter Amandus, pro dignus amari, &c. Putaui ad te ſcribendum. Exiſtimaui hanc rem tractandam. Cenſui tibi illud ſignificandum. id eſt dignum ſcribi, tractari, &c. quæ oratio idem valet quod ſcripſi, tractaui, &c. ſed non ſine deliberatione tamen, nec inconſulto, inquit Valla.

Continens pro continuus nomen eſt: vt Oratio continens, Incendium continens. & Continens pro terra non inſula nomen eſt: vt oriens, occidens, conſonans, profluens, confluens, antecedens, conſequens, accidens, &c. ſignificationem mutantia: veluti diligens, pro ſtrenuam operam rei dante. Et licet Valla videatur diſſentire, nomina eſſe ſentio cum Lanciloto.

Euidens pro manifeſto: vt Euidens negotium, quod videtur & clare intelligitur.

Indulgens facies: cui indulgetur. & quæ ſub præterita voce declarantur actiue: vt *Argutus*, id eſt acutus, ſubtilis:, vt Arguta Platonis diſputatio. & ſonorus: vt Arguta auis, Arguta ilex. Virgilius, Fortè ſub arguta conſederat ilice Daphnis.

Cautus, callidus, qui ſcit ſibi cauere: interdum qui cauetur. Cicero Quo res mulieri eſſet cautior.

Contentus. qui continet quod animo ſatisfacit: vt Contentus vxore, cibo, &c. ſic Valla, cui obſtrepit Calepinus, ſed paruifacio. Ne dicas contentor, contentaris.

Circumſp

Circumſpectus, ſagax, qui rem callidè circunſpicit. Qui circunſpicitur, dicitur conſpicuus.

Conſyderatus, qui agenda bene conſyderat. Huic aduerſatur inconſyderatus.

Defectus, qui deficit. Martial. Dulcia defecta modulatur carmina lingua
Cantator cygnus funeris ipſe ſui.

Diſertus, qui diſſerit, & differentiam nouit inter elegans & inelegans.

Diſcretus, prudens, qui rem malam à bona probè diſcernit. ita Neoterici capiunt & diſcretionem pro ſapientia aut prudentia: ſed nos ita non vtemur, ſi Latinos imitari velimus, qui diſcretus pro ſeparatus ſemper capiunt: & diſcretio pro ſeparatio, vel diſtinctio.

Falſus, qui fallit: aliquando etiam qui fallitur. & dicimus, Hæc res falſum me habuit. id eſt fefellit me. Terent. Charine, falſus es. id eſt deceptus.

Ignotus aliquando eſt qui ignorat. Quintil. Nequis tamen erret ignotus.

Exoletus, qui adultus eſt. Plaut. Reliqui domi exoletam virginem.

Adultus, qui adoleuit. *Excretus*, hœdus qui excreuit. Complacitus, qui complacet.

Fluxa fortuna, quæ fluit, & inconſtans eſt.

Profuſus, qui profundit, & ſupra modum ſumptuoſus eſt.

Scitus, qui ſcit, & elegans atque ſubtilis pulchérque: vt Scita interrogatio, ſcitus puer, ſcitũ dictũ.

Tutus, qui defendit, & qui defenditur: vt In tuta vrbe tuti ſumus.

Tacitus, qui tacet. aliquando etiam qui tacetur. Virgilius,
Quis te magne Cato tacitum, aut te Coſſe relinquat?

Delibutus, id eſt vnctus, & imbutus. participium eſt à verbo delibuo, vt in quinto libro Grammaticæ meæ oſtendi.

Prægnans participium, à quo verbo ſit neſcio, inquit Valla.

Iuratus, cœnatus, latratus, &c. participia eſſe vult Seruius à iuro, cœno, latro, &c. galeatus, ocreatus, nomina eſſe dicit: quia nulla verba ſunt vnde hæc formari poſſent.

Participia in rus quæ Valla nomina eſſe vult.

Tunicatus participium dici poteſt: quia tunico, tunicas, lectum eſt. Varro, Hæc lanigeras detonderi docuit tunicaréque homolũ. Sunt participia in rus rei qualitatem, & vtilitatem magis, quàm tempus indicantia, nec tamen tẽpore penitus orbata. licet enim non quod iam futurum eſt, ſignificant: tamen ſignificant quod futurum fuerat, niſi aliquid obſtitiſſet: & ita non amittitur ratio futuri. ideo participia ſunt talia, non nomina, licet diſſentiat cum Valla Aldus, vt prætermiſſurus, id eſt talis qui prætermitteret: niſi hoc aut illud obſtaret. & regunt caſus verborum: quod nominibus ſaltem quantum ad accuſatiuum ſine figura non contingit. Plin. Iunior, Itaque partem oneris tui mihi vendico, & tanquam parens alter puellæ noſtræ confero quinquaginta milia nũmûm, plus collaturus niſi à verecundia tua ſola mediocritate munuſculi impetrari poſſe confiderem ne recuſares, Seneca Epiſt. 18. de Mecœnate, Ingenioſus ille vir fuit, magnum eloquentiæ Romanæ daturus exemplum, niſi illum eneruaſſet fœlicitas. Idem de nat. quæſt. Nullam autem mentionem fecit cometarum, non prætermiſſurus, ſiquid explorati apud illos comperiſſet. Quintilianus, Neque omnino huius rei meminit vſquam poëta ipſe, profecto non taciturus de tanta ſua gloria. Ornatè ſic loquemur quoties dicendum fuerit, qui dediſſem, ſcripſiſſem, &c. niſi hoc, aut illud impediſſet. veluti, Rogaui patrem tres aureos, plus petiturus, niſi repulſam timuiſſem.

REGVLA GENERALIS VTILISSIMA.

Nam regimen fit idem, ſi ſignificatio par ſit.

Vbi ſignificatio eſt eadem, eſt & conſtructio eadem: vt comparatiuus ſignificat idem quod poſitiuus: ergo regit caſum poſitiui: vt Doctior pilæ: quia dicimus Doctus pilæ. Si poſitiuus & comparatiuus idem ſignificant, cur non regit poſitiuus ablatiuum, vt comparatiuus? Quia licet comparatiuus ſignificat id quod poſitiuus, non tamen poſitiuus notat omnia quæ comparatiuus. Vt omnia clarius intelligant pueri, ponam aliquos modos. Itaque quæro,

QVOTVPLICES dictiones regunt caſum per hanc regulam, Nam regimen fit idem? Sextuplices.

Primo, Quemcunque caſum regit nominatiuus, illum regunt etiam obliqui: vt Plenus gratiæ, pleni gratiæ, &c.

Secundo, Quemcunque caſum regit indicatiuus, illum regunt cæteri modi poſt ſe cum gerundiis, ſupinis, & participio: vt Amo, ama. Vtinam amarem Deum, &c.

Tertio

Tertio, poſitiui caſum regunt comparatiuus & ſuperlatiuus: vt Doctior pilæ, doctiſſimus pilæ. Tullius erat omnium ciuium iuris peritiſſimus.& ſicut dicimus Maior te,ita Maiuſculus te:quia per hanc regulam diminutiua primitiuorum caſum regunt,vt frequentatiua,meditatiua,&c.regunt caſum verbi perfectæ formæ:vt Scriptito librum:veluti Scribo librum.

Quarto, Aduerbia regunt caſus primitiuorum perſæpe:vt Omnium ſimillime mihi cantas,recte dicitur:quia ſimillimus mihi omnium dicimus.ſic Conuenienter naturæ,vt conueniens naturæ:obuiam tibi, vt obuius tibi. Horatius, Viuere naturæ ſi conuenienter oportet: Nouiſtine locum potiorem rure beato? Cicero tertio Offic. Summum bonum à Stoicis dicitur conuenienter naturæ viuere. Alibi dixit congruenter naturæ.

Pridie, *Poſtridie* genitiuum regunt vt dies,& accuſatiuum:quia intelligitur ante vel poſt:vt Pridie vindemias,pridie mortem,&c. Sicut *Prope* aduerbium datiuum regit,ita *Propius*, *Proxime*, & nomina propior,proximus:vt Propius ſtabulis,&c. & ſicut prope præpoſitio accuſatiuum regit:ita etiam propius,proxime,proximus,&c.vt Proxime hoſtem. tamen hi comparatiui,& ſuperlatiui non fiunt propriè à præpoſitione,teſte Lanciloto: quem imitatus ſum in libro comparationum. Alij dicunt præpoſitionem comparari:nec reprehendo:quia & hoc probabile eſt. Aldus vult recte dici Vlterior & citerior pontem:vt Vltra & citra pontem.nulla affert teſtimonia.ideo cum ipſo ſic non loquar.

Quotuplicem conſtructionem habent Propius,proxime,propior,proximus? Triplicem. Primo regunt datiuum. Virgilius libro ſecundo Georg. Aut quos Oceano propior gerit India lucos. Idem, Propius ſtabulis armenta tenerent. Salluſtius, Proxima Carthagini loca. Secundo venuſte regunt accuſatiuum. Plautus in Pœnulo, Quis pulſat? Qui te proximus eſt. Cicero ad Octauium, Propius vrbem mouentur. Idem 3.ad Atticum, Nihil eſſet neceſſe quàm proxime Italiam eſſe. Et ſexto ad Atticum, Exercitum habere quàm proxime hoſtem. Et alibi, Proximus Pompeium ſedebam. ſic idem alibi ſæpiſſime. Apuleius 5.Metamor. Proxime ripam. Cæſar 1.comm. Proximi Rhenum. Et libro 4, Propius ſolis occaſum, & propius Romanos. ſic idem ſæpiſſime. Oppius, Propius riuum: proxime oppidum. Pomponius Mela, Propius Italiam. Gellius, Proxime viam. Liuius, Propius vrbem, propius inopiam erant. Proximus eum ſteterat. Propius vrbem moueat, ſic legitur ſæpiſſime. Tertio,habent accuſatiuum,vel ablatiuum intercedente præpoſitione (ad) vel (à): vt Propior ad te vel à te. Titus Liuius in primo, Ducit exercitum quàm proxime ad hoſtem poteſt. Cicero, Ad eam propius adſum.ſic prope ad te. Seneca epiſtola 14, Prope eſt ad te deus:tecum eſt,intus eſt. Suetonius in Auguſt. Proximum à diis immortalibus. ſic vltimus & citimus ab illo recte dicitur. Cicero, Citima à terris luna,& vltima à cælo.

Quinto, Nomina quædam pro participiis verborum caſus regunt,ſed rara ſunt: vt Præſcius ventura. Populabundus agros.id eſt valde populans. Poteris inuictis parce vti. Titus Liuius 25, Vitabundus caſtra hoſtium. Siſenna in 4.hiſto. apud Gellium, Populabundus agros ad oppidum peruenit. Apuleius lib.3.Metam. Hubertim flebam iam forum & iudicia, ipſum denique carnificem imaginabundus. Et lib.4, Multi numero mirabundi beſtiam confluebant. Et libro 11, Manum ſacerdotis oſculabundus.id eſt identidem & multum oſculans: non autem ſimilis oſculanti: vt contra Priſcianum recte docet Valla. Iuſti.libro quinto, Gratulabundus patriæ expirauit. *Populabundus & ſimilibus cũ caſu verbi.*

Tactio, amatio,&c.olim regebant verborum caſus. Plautus in Aulul. Quid tibi nos mendice homo tactio eſt? Exoſus & peroſus,participia ſunt:vt antè docui.

Sexto, Neutra verba pro actiuis habent actiuorum caſus:vt Ardeo deum:pro valde amo Sono hominem:pro ſono exhibeo. & ſunt exempla huius modi poëtica magis quàm oratoria,quanquam & oratoria & hiſtorica interdum. Virgil. Formoſum paſtor Corydon ardebat Alexim. dicimus etiam *Ardeo* virgine.id eſt propter virginem amore æſtuo Horatius Ode 4.lib.2, Arſit Atrides medio in triumpho virgine capta.& Ardeo in illa. Ouidius, Arſit & Æneides in Mænalia Atalanta. Virgilius; Formoſam reſonare doces Amaryllida ſyluas. *Neutra pro actiuis.*

Idem, Pars *Stupet* innuptæ donum exitiale Mineruæ.id eſt ſtupida admiratur. Cicero de fin. bono Hæc quum loqueris, Varrones ſtupemus. Stupes vitio.id eſt inſanus factus es vitiis: & tanquam perditis ſenſibus neſcis te in vitiis eſſe. Perſius, Sed ſtupet hic vitio,& fibris increuit opimũ Pingue.

Pereo & *Depereo* puellam.id eſt inſane & perditè amo. Plautus in Truculento, Tres vnam pereunt adoleſcentes mulierem.

Demorior te.id eſt vehementiſſime amo. Idem in Milite, Ea demoritur te. In ſacris, Exultat lingua mea iuſtitiam tuam.

Nubes *Pluant* iuſtum. Dicimus Sanguis pluit,& pluit ſanguine. Tibul.2, Multus & in terra depluerítque lapis. Stathius libro ſeptimo Thebaid. Saxa pluunt. Liuius, Nunciatum eſt in Albano lapidibus pluiſſe. apud eundem per accuſatiuum leges, Pluit ſanguinem. Ieſum tremunt barathra: mors cruenta pauet. Manet me ſupplicium. id eſt expectat,& futurum eſt mihi. Virgilius, Vitam degere more feræ. id eſt agere.

Idem, Nunc Amyci caſum gemit. id eſt deflet. *Gemo* dolore, per ablatiuum. id eſt propter dolorem.

Calleo hanc rem. id eſt optime ſcio. Perſius, Dicenda tacendáque calles. vbi neutrum manet, ablatiuum regit. Gellius libro decimo capite vigeſimoſecundo, Neceſſe eſt eum rerum omnium eſſe imperitum, quarum vſu calleat oportet, quiſquis honeſtus probúſque eſt futurus. Rideo & ludo te, pro Derideo & deludo, non inuenuſta ſunt. Curro curſum. Viuo vitam. Gaudeo gaudium. Sernio ſeruitutem,&c. huc pertinent.

Virgilius libro 12. Æneid. Amplius hunc oro ſine me *Furere* antè furorem.

Et primo Æneidos, Quid natum toties crudelis tu quoque falſis *Ludis* imaginibus? id eſt illudis. Ludo aleam,& alea. Sueton. in Auguſt. Luſit aſſidue aleam.

Stathius nono Thebaidos, Tu dulces lituos, vlulatáque prælia *Gaudes*.

Boëtius lib.4. de Conſolatione, Segnis ac ſtupidus torpet: *Aſinum viuit*. id eſt viuendo exhibet,& præ ſe fert. Iuuenalis, Qui Curios ſimulant & Bacchanalia viuunt.

Apuleius 5. Metam. *Deam ſpirat* mulier. id eſt confidit ſe Deam fore. His inuentis contentus eris: quia non dices, Hic viuit diabolum. Bibit vaccam,&c. ſed in modum diaboli, vaccæ,&c. Salue æternum, Longum vale, temporis accuſatiuus eſt: nec huc pertinet. Viuit aſinum. id eſt aſinine, vt multi declarant.

Eo viam & via. Virgilius Æneid.4, Longam incomitata videtur ire viam. Terentius in Phorm. Eo recta via equidem illuc. Boëtius, Syluas dulci voce ſuſurrat. id eſt ſuſurro replet. Virgilius, Nec vox hominem ſonat. Sic verba ad ſenſus pertinentia ſæpe pro actiuis ſumuntur tam in proſa quàm in carmine.

Quintilianus lib.8, Si fieri poteſt, & verba omnia, & vox huius alumnum vrbis *Oleant*: vt oratio Romana plane videatur non ciuitate donata. Terent. Olet vnguenta. Horat. Paſtillos Rufillus olet. Sic In quadrageſima cibus olet oleum. Puls olet aduſtionem. Oratio Demoſthenis olet lucernam. Olim dicebant per tertiam *Oleo, olis*. ſic capitur, teſte Priſciano in Moſtellaria Plauti, Non omnes poſſunt olere vnguenta exotica.

Literæ tuæ *Redolent* antiquitatem. Virgilius, Feruet opus, redoléntque thymo fragrantia mella. Thymo regitur à fragrantia, non à redolent. Cicero in Antonium, Vinum redolentibus. Ouidius inuſitate per ablatiuum dixit, teſte Diomede, Pérque locos ſacros & olentia ſulphure fertur.

Suboleo datiuum pulchre regit: vt Hæc res ſubolet mihi. id eſt hanc rem præſentio,& quaſi odore percipio. Plaut. in Caſ. Subolet hoc iam vxori. Terentius in Phorm. Nunquid patri ſubolet?

Epiſtola tua miram ſapit elegantiam. Hæc *Sapit* eſca fauum. Caro ſapit aduſtionem. Ceruiſia ſapit vas. Verba tua ſapiunt ſtultitiam. Perſius, Quum ſapimus patruos, tunc tunc ignoſcite.

REGVLA ACCVSATIVI SECVNDA.

Omne dat actiuum (tolle interdicere) quartum.
Hoc verbum ſextum pro quarto ſæpius optat.

Omne verbum actiuum regit poſt ſe accuſatiuum rei patientis, qui in oratione paſſiua fit nominatiuus: vt Amo Deum: Deus amatur à me. Cædo hoſtem: Hoſtis cæditur à me. Aras terram: Terra aratur à te. Puer oſculatur matrem: Mater oſculatur à puero. Si actiuum paſſiuo careat, ad ſynonymum aut ſignificatione proximum recurrendum eſt: vt Loquor verum: Verum dicitur à me. Furaris aurum: Aurum ſurripitur à te,&c. Noſtrates omnes huius regulæ verbum tranſitiuum vocant: quia ſignificat actum in aliquem tranſire,& dicunt, Omne verbum tranſitiuum regit poſt ſe accuſatiuum. Cæterum propriè tranſitiua dicuntur, quæ vltra actiui caſum in ſecundum accuſatiuum tranſeunt: vt Doceo te grammaticam.

A regula excipitur *Interdico*: quia pro accuſatiuo ſæpius ablatiuum habet: vt Interdico tibi domo mea. Domus mea interdicitur tibi. Aliquando etiam Interdico tibi domum meam, vt antè probaui.

Potes

Potes etiam excipere *Iubeo* & *Inuideo*: vt Iubeo & inuideo tibi. Tu iuberis, & inuideris à me. ſic impero. At in multis à paſſiuis abſtinendum eſt, teſt. Diomede: quia venuſtius per imperſonale dices, Iubetur & inuidetur mihi. Male dicitur & obiicitur tibi, &c. An ſolum verbum actiui generis ſit actiuum? Minime: Quia deponentia plurima & communia ſunt actiua: vt loquor, oſculor, &c.

Quomodo differunt verbum actiuum & verbum actiui generis? Verbum actiui generis eſt, quod in o deſinens, accepta r, facit ex ſe paſſiuum, præter (*Facio*) cuius paſſiuum eſt (*Fio*): vt Amo, lego, &c. Verbum actiuum eſt, quod agere vel quaſi agere ſignificat, ſiue in o, ſiue in or deſinat, ante ſe regens nominatiuum pro re agente, aut quaſi agente: poſt ſe vero accuſatiuum pro re patiente vel quaſi patiente: vt Audio, loquor, &c. Cur dixiſti quaſi agere, &c? Propter verba ſenſuum Video, audio, &c. quæ actiua ſunt: licet pati ſignificent, vt declarant philoſophi: quia ſignificant per modum agendi. *Actiui generis verbum.* *Actiuum verbum.*

QVOTVPLICIA SVNT VERBA HVIVS REGVLAE?

Quadruplicia.

PRIMO, Verba actiui generis: vt Amo, peramo, adamo, aſpicio, peto, ſperno, ſancio, ſcio, fugio, aro, cœno, bibo, comedo, & ſimilia: quæ omnes præter Nebriſſenſem inter neutra poſuere. licet certe de nobis non dicamus, Ego aror, Tu comederis: tamẽ de inanimatis hæc dicimus. etſi terra à poëta loqui dicatur, poterit dicere, Ab ingratis aror. & vinum, Ego bibor, &c. & metaphoticẽs pauper à diuite ſpoliatus recte dicet, Comedor à diuite, &c. Pulſo campanam, Pitiſſo ceruiſiam. *Actiua quadruplicia.*

Propitio Deum. id eſt ad miſericordiam flecto, & propitium reddo. Plaut. in Pœnulo, Illud faciet niſi te propitio.

Fugio hoſtem. paſſiuum rarum eſt. Lucanus, -fœcunda virorum Paupertas fugitur.

Actiuum aliquando abſolute ponitur: vt *Amo*, pro amore capior. Ouidius,

Et ſiquid faciam nunc quoque quæris: amo.

Supero te doctrina. id eſt vinco. Supero abſolute. id eſt ſuperſum, & adhuc viuo, Virgilius,

Si ſuperãt fœtus, pariter frumenta ſequuntur. Idẽ, Quid puer Aſcanius ſuperátne & veſcitur aura Æthereã?

Præcipito te. id eſt deoſum iacio. Præcipito, pro præcipitor, accuſatiuum non regit. Alexander, Dum perdit tempus, dum compatar. id eſt comparatur.

Obumbro te id eſt vmbris obſcuro. Virg. Obumbrant æthera telis. In Matthæo, Nubes lucida obumbrauit eos. Ettueor. Virg. 11, Et magnum reginæ nomen obumbrat. In Euangelio datiuũ habet, Et virtus altiſſimi obumbrabit tibi.

Scando tectum, & tecto. Virgilius, Scandit fatalis machina muros. Manilius, Quod quæris Deus eſt, conaris ſcandere cælo.

Amitto boues. id eſt perdo. Amitto à me illum. id eſt remoueo. Terentius in Phormione. Imò nunc (quod aiunt) auribus teneo lupum: nam neque quo modo à me amittam, inuenio: neque vti retineam, ſcio.

Animaduerto hanc rem. id eſt obſeruo. Animaduerto in furem. id eſt furem punio. Sueton. in Auguſt. Peruſia capta animaduertit in plurimos.

Applico litori, & applico ad litus. Aſpicio illum & ad illum. Compeſco inſanientem inſanire, & ne inſaniat. hæc & plura in Theſauro probat Mancinellus.

Ago gratias non gratiam. licet aliter vſus ſit Philelphus. Habeo gratiam, & gratias. Refero gratiam, non gratias: licet ſemel in Amphitryone Plautus dixerit, Referre ſtudeant gratias. Ago verbo, Habeo animo, Refero facto.

Acceptum fero. id eſt fateor me accepiſſe, & pro accepto habeo: vt Tibi acceptum fero ſiquid profeci.

Facio iter. id eſt eo. Habeo iter. id eſt ire debeo. Facio viam. id eſt aperio eundi locum vbi non erat. Facio vitula. ſubauditur venuſte ſacrificium. Virgilius, Quum faciam vitula pro frugibus, ipſe venito. Facio domum, non ago: quia facere materiam exteriorem requirit, non agere. Facio vitium. id eſt rem corrumpo. Facio ſementem. id eſt ſemino. Facit vela nauta, vbi exponit nauigationi. Facio pedem. id eſt funem quo tenditur velum. Virgilius, Vnà omnes fecere pedem. Facio naufragium, damnum, iacturam. id eſt patior. Facio riſum, ſtomachum, bilem. id eſt moueo. Facio delicias. id eſt delecto, aut iocor. Hieronymus dixit in canticis deliciari. Facio furtum. id eſt furor.

Facio

Facio ſilentium. id eſt ſileo. *Facio poteſtatem.* id eſt permitto. at *Do poteſtatem.* id eſt rem omnino tuo arbitrio committo. Facio ſermonem. id eſt habeo. at Facio verba, non habeo. Facio moram. id eſt moror. Facio miſſa. id eſt omitto. Facio rem diuinam. id eſt ſacrifico. Facio ad hanc rem. id eſt proſum. Ouid. Non facit ad lachrymas barbytos vlla meas. Facio mulieri, coco. Facio finem. id eſt finio. *Facio te certiorem*, non certum, niſi poëticé. Virgil. Anchiſen facio certum. Certiorem metri ratio non admittit. Ago certiorem nunquam dices. Facio tibi gratum, non ago.

Feci fugam. id eſt fugi. Feci timorem. id eſt incuſſi. Feci copiam, non egi, dedi, aut præſtiti.

Feci lucrum. non acquiſiui lucrum. Feci vrinam aut ſtercus (honor ſit auribus) non emiſi. Feci iniuriam, non do: ſed bene Do damnum. Facio iacturam, & do malum: non contrá. At Patior infamiam aut contumeliam, non facio.

Afficio te moleſtia, melius quàm Facio tibi moleſtiam. hæc & plura apud Vallam, Lancilotum, reliquóſque inuenies.

Deficio te. id eſt deſtituo, derelinquo. Horat. -ſectantem læuia nerui Deficiunt. Cic. pro Roſcio, Tempus te citius quàm oratio deficeret. Ouid. Deficior prudens artis ab arte mea. Secundò deficio neutrum cum datiuo ſignificat deeſſe: vt Deficit his nummus. Virgilius 2. Georg. -arbuta ſacræ Deficerent ſyluæ. hinc *Defectus*: vt Petrus defectu medici periit. id eſt quia non habuit medicum. Male capitur pro culpa. Tertio deficio neutrum recipit accuſatiuum cum præpoſitione ad, & ablatiuum cum præpoſitione à vel ab, pro recedo. Sueton. in Vitel. Qui prius à Galba ad ſenatum defecerat. Hinc defectio, id eſt receſſio à ſuperiore, aut duce, aut principe, & quædam quaſi rebellio.

Quartò deficio hac re. id eſt careo. Colum. Commode fluunt, nec deficiunt macro ſolo.

Duco diem de die. id eſt in longum protraho. *Dico diem*. id eſt tempus conſtituo.

Cruento veſtem. id eſt cruore maculo. Virgilius decimo Æneid. fundit humum expirans infractáque tela cruentat. vulgus male dicit Cruento, pro Sanguinem emitto è naſo.

Duco & refero grates poëticum eſt. Idem vndecimo Æneid. O decus Italiæ virgo, quas dicere grates, Quáſve referre parem?

Vindico te. id eſt vlciſcor. Vindico in te. id eſt punio te. Salluſt. Vindicatum fuit in noxios. *Aſſero* te ab iniuria id eſt defendo.

Pecco ſcripturam. id eſt male lego. Plaut. in Bacchid. Librum legeres: ſi vnam peccauiſſes ſyllabã, fieret corium tam maculoſum, quàm eſt nutricis pallium:

Adamo aliquãdo de honeſto amore dicitur. Cicero lib. 3. de Oratore, Oratoris perfecti pulchritudinem adamaſtis. Deamo valde amo. Colo, cum amore veneror.

Deduco nauem. id eſt ex nauali in aquam duco.

Subduco nauem id eſt ad terram duco. Virgilius, Subducite naues.

Ago oues. id eſt ante me cogendo impello. Ago equum, vel ante me cogo, vel inſidendo moderor.

Inchoo hanc rem. id eſt incipio. Virgilius in Georg. Te ſine nil altum mens inchoat Et ſexto Æneidos, nocturnos inchoat aras. Inchoo ſcribere, vix vnquam inuenies: ſed incipio ſcribere, quia Inchoo, teſte Lanciloto, vix infinitiuum admittit.

Incipio vix ſine infinitiuo ſaltem ſubaudito ponitur. nec recte dicitur, Liber inchoat: vt bene contra Galeotum docet Merula: licet Quintilianus credatur dixiſſe, Liber inchoat. Mendum certè eſt apud Fabium. vt opinor. Recte tamen dicimus, Liber incipit. Plautus in Capt. Quandiu id factum eſt? Annus incipit vigeſimus.

Ineſco, quaſi eſca decipio. Terentius, Neſcis ineſcare homines Sannio.

Mereo meres, id eſt lucror. Horatius, Hic meret æra liber Soſiis. Suetonius in Nerone, Quorum duces quadraginta milia ſeſtertia merebant. Mereo ære, cum ablatiuo pretij. id eſt milito. Lucanus, Ære merent paruo. Taceo & ſileo hanc rem, & de hac re.

Exaro librum aut epiſtolam. id eſt ſcribo. Cicero libro 15. ad Atticum, Arpinum proficiſcens literas exaraui

Diſputo, diſcepto hanc rem, & de hac re.

Gelat frigus herbam. Seneca in natura, Quas frigus ab ipſa tenuitate facilè gelat.

Declino hanc rem. id eſt deuito. Cic. 1. Offic. Declinétque ea quæ nocitura videntur. Declino à te. id eſt caueo. ſenſus fere idem eſt. Cicero lib. 4. Tuſcul. A malis, natura declinamus. Idem in Lælio, Declinandum eſt de via. id eſt recedendum aut deflectendum.

Decollo,

Decollo, id eſt collum aufero, aut collo ſpolio. Suetonius in Caligula, Miles decollandi artifex quibuſcunq; è cuſtodia capita amputabat. Feneſtella lib. 2, Quemadmodum Cæſar à piratis captus ſit: vtque eos poſtea ceperit & decollauerit. Afranius, Nunc Iouem in tuo collo habes: decolles caue. id eſt deponas, & (vt per iocum dicatur) collum ei frangas.

Inclino, inflecto. Iuuenalis, Atque ipſos etiam inclinare maritos.

Inclamo, id eſt carpo. Plautus in Sticho, Tuos inclama, tui delinquunt.

Clamo te. id eſt voco. Idem, Plaudunt partim, clamitant me vt reuertar. ſæpe eſt abſolutum.

Gero prætorem, conſulem, &c. id eſt ſum prætor, &c. lepide ſic loquêris.

Affecto rem. id eſt nimio affectu & anxiè quæro. Hinc Affectatus ſermo. id eſt nimium curioſus. & Affectatè loqui. id eſt nimis anxie & curioſe, & quadam cum oſtentatione loqui. Interdum pro Afficio capitur. Plautus, Tria flagitia ait damna, quibus patrem, & me, téque, amicóſque omnes affectas.

Capero frontem. id eſt rugis contraho, & aſperitatem vultus oſtendo. tractum à caprarum frontibus criſpis. & dicimus, Capero frontem, & Caperat mihi frons. Plautus, Quid illud eſt, quòd ille caperat frontem ſeueritudine? Idem in Epidico, Quid illi caperat frons?

Ventilo triticum. Ventilo faciem flabello.

Appeto vinum, abſolutè ſignificat appropinquo: vt Nox appetit. Liuius lib. 10, Iam lux appetebat. Et Appetebat tempus comitiorum. ſic in eodem ſæpiſſime. Gellius lib. 2. cap. 29, Auicula eſt parua: nomen eſt caſſita: habitat, nidulatúrque in ſegetibus id ferme temporis, vt appetat meſſis. Plinius lib. 5. epiſt. Appetebat iudicij dies.

Peperi pacem. Sillius lib. 4. dixit, Et metui peperere manu. hic metui infinitiuus eſt loco accuſatiui, pro ſui metum. Manu, id eſt vi. hoc eſt vi fecerunt vt timerentur.

Melius *Inſtauro*, quàm *Reſtauro* dicimus. Tamen Reſtauro, niſi mendum eſt, dixit Titus Liuius lib. 5, Senatuſconſultum facit: fana omnia (quòd ea hoſtis poſſediſſet) reſtaurarentur, terminarentur, expiarentúrque. Oroſius 7, De reſtaurando cultu idolorum. Iuſtinus lib. 2, Darius quum bellum reſtauraret, in ipſo apparatu decidit. Et libro 3, Poſt longam pœnarum patientiam bellum reſtaurant. ſic apud eundem reperies lib. 20. & 31.

Obtrecto hanc rem. id eſt vitupero. Obtrecto tibi. id eſt obſtrigilo & maledico. Sillius libro 11, Dum malus obtrectat facta immortalia liuor. Cicero Dolabellæ, Non tam id laboro: vt ſiqui mihi obtrectent, à te refutentur: quàm intelligi cupio me à te amari. Prolixus foret liber, ſi quæcunque actiui generis verba notatu digna velim declarare. Itaque receptui cano.

SECVNDO, Verba neutri generis actiue ſumpta regunt accuſatiuum: vt *Quieſco*, pro quietum facio, & pro hoc Requieſco. Plautus, Quieſce tumultum hunc qui eſt ante oſtium. Virgilius, Et mutata ſuos requierunt flumina curſus. Salluſtius, Paulum requietis militibus. participium eſt ſine verbo paſſiuo. Nam quieſcor nuſquam legitur, teſte Seruio. Ardeo, ſapio, oleo, &c. vbi accuſatiuum habent, huc pertinent vt multa alia: de quibus in præcedente lectione. Sonuit tertiam horam, & Tertia hora pulſata eſt. Odi, memini, pepigi huc pertinent.

Coëo neutrum, id eſt conuenio. Coëo actiuum, id eſt facio: vt Coëo ſocietatem cum Petro. Cicero in Philip. Cn. Pompei cum C. Cæſare ſocietatem vtinam nunquam coiiſſes.

Duro neutrum, id eſt durus ſum, aut perſeuero. Virgilius Durate, & voſmet rebus ſeruate ſecundis. Duro actiuum, durum facio: vt Sol durat lutum. Fluit terra lac, in ſacris legitur: vt Stillabunt montes dulcedinem.

Sudo ſanguinem. Liuius lib. 22, Duo ſcuta ſanguinem ſudaſſe.

Salio neutrum, notum eſt. Salio actiuum, id eſt ineo. Ouidius libro ſecundo de Arte, Læta ſalitur ouis. hinc Salax, ſalacitas.

TERTIO, Deponentia: vt Abominor magum. Populor agros, &c.

Grauor lucem. id eſt moleſte & ægre patior, ſiue fero: vt Grauor aduentum creditoris, præſentiam hoſtis, &c. Virgilius lib. 10. Æneid. Cui Iuno illachrymans quid ſi quæ voce grauaris, Mente dares. Suet. in Auguſt. Ampla & operoſa prætoria grauabatur. Sillius libro ſecundo. -abrumpere vitam Ocyus attoniti quærunt lucémque grauantur. Grauo grauas, id eſt premo, onero, moleſto, actiuum eſt: cuius paſſiuum eſt grauor: vt Grauaris pluma. Virgilius, Nec me labor iſte grauabit. Ouidius lib. 3. Triſt. Illa meos caſus aggrauat, illa leuat.

Dedignor hanc rem. olim etiam hac re, teſte Seruio.

Conqueror hanc rem, ob hanc rem, hac re, & de hac re. Conqueror tibi, & apud te. probat omnia in Theſauro ſuo Mancinellus: vt Indignor hanc rem, & hac re.

Miror me. id eſt placeo mihi. Sic Miraris te, &c. Cicero dicit per ablatiuum, Admiratus nouitate nominis. id eſt propter nouitatem.

Odoror hanc rem. id eſt odore percipio, lectum eſt etiam odoro, odoras.

Vlciſcor iniuriam. id eſt facio de iniuria vindictam. Quintilianus, Habet interim lachrymas ex miſeratione eius rei quam vlciſcitur. ſic Vlciſcor te, & Vlciſcor de te. id eſt punio te, aut vindictam de te ſumo. Terentius, Haud de te vlciſci ſinit.

Suauior etiam in bonum capitur. Cicero, Atticum noſtrum cupio ſuauiari.

Molior habenas. id eſt guberno. Molior inſidias tibi. id eſt cogito, paro. Molior arcem. id eſt ædifico, &c.

Ludificor, id eſt per iocos & ludum fallo: vt Fauni per noctem ludificantur mulieres. Aucupor gloriam. Venor famam. ſic Adipiſcor, nanciſcor, &c.

QVARTO, Communia actiue capta: vt Largior panem, &c. *Moror* patrem. id eſt expecto. etiam ſignificat in moratenco. Quintilianus, Quid me adhuc pater retines? Quid moratis abeuntem? Capitur etiam pro curo vel æſtimo. Plautus, Nihil moror iſtas magnas dotes dapſiles. Vbi moraris? id eſt habitas. Hortor te ad virtutem, vel de virtute. ſic adhortor. Vide Mancinelli Theſaurum. Hæc pauxillula notaſſe iam ſufficiat. Nam ſiquis plene vellet omnia huius regulæ verba enucleare, hæc vnica regula oppido quam magnus liber fieret.

REGVLA TERTIA.

Celo, rogo, doceo, geminant vt veſtio, quartos
Diuerſos. dices, veniam bene poſcimus abs te.
Induo veſte Petrum, dic: aut, veſtem induo Petro.
Rem tibi vel de re te celo, dicimus apte.
Te doceo de grammatica, tu dicito parce.

Celo cum verbis rogandi, docendi, veſtiendi, regit duos accuſatiuos pro diuerſis acceptos: vt Celo te arcana mea. Doceo diſcipulos poëſim. Rogo magiſtrum veniam. Veſtio te ſubuculam. Induo te tunicam. Cur dixiſti duos accuſatiuos pro diuerſis acceptos? Quia duos accuſatiuos ad eandem rem pertinentes, aut qui ſignificantur ad eandem rem pertinere, bene regunt alia verba: vt Voco te hominem. Facio te ſacerdotem. Voco te aſinum. Verba huius regulæ dicuntur vehementiſſimæ tranſitionis, vt dictum eſt. oportet autem in neutro accuſatiuo præpoſitionem ſubaudiri: ideo (habeo) non eſt huius regulæ: quia cum dicitur, Id tibi habeo gratiam; ſubauditur, ob vel propter. Gel. libro 9. cap. 3. Filium mihi genitum ſcito: quod equidem diis habeo gratiam. Verba paſſiua horum regunt poſteriorem accuſatiuum, qui ferè eſt rei inanimatæ: vt Rogo te veniam. Tu rogaris à me veniam. Sall. in Catil. Per legatos cuncta edoctus. Gellius, Græcas literas eruditus. Virgil. lib. 2. Æneid. -& inutile ferrum Cingitur. Martialis, Neſcit cui dederit Tyriam Criſpinus abollam:

Dum mutat cultus, induitúrque togam.

Defraudo non eſt huius regulæ: quia dicimus Fraudo te pecunia, non pecuniam. Quod autem in Euangelio dicitur, Siquid aliquem defraudaui, reddo quadruplum. nihil contra me: quia (ſiquid) capitur aduerbialiter, pro ſi in aliquo: vt Quid te læſi? id eſt in quo. In ſacris etiam legitur, Expoliantes vos veterem hominem. Nos per ablatiuum duntaxat dicimus, Expolio te veſte.

Magiſtro, magiſtras, id eſt moderor, guberno, doceo, non regit duos accuſatiuos contra Kemponem. quia in Catone, Inuenies aliquid quod te vtare magiſtro. vterque accuſatiuus regitur ab vtare. Te quidem à fronte: quod verò à tergo.

Multo in ſacris duos accuſatiuos habet. vt Eſdræ 3, Multauit gentem argenti talenta centum, & auri talentum vnum. forſan ſubauditur (vſque ad): vt Multauit gentem vſque ad centum talenta argenti, &c.

Celo quotuplicem conſtructionem habet? Triplicem. Primo regit duos accuſatiuos: vt Celo te hanc rem. id eſt nolo te ſcire hanc rem. Terentius in Adelphis, Ea ne me celet. Ouidius,

Hoc te

Hoc te celauimus vnum. Secundò pro priore accuſatiuo datiuum habet: aut cum à vel ab ablatiuum, vt Celo tibi conſilium meum. Terentius in Phormione. Si hoc celetur patri, in metu ſum. Æmilius Probus de vita Alcibiadis, Id Alcibiadi diutius celari nō potuit. Lucanus, A ſuperis cela te diem. Tertiò pro poſteriore accuſatiuo habet ablatiuū cum præpoſitione (de). Cicero lib. 7. Epiſt. Baſſus noſter de hoc me libro celauit. Cælo pro inſculpo huc non pertinet..

Rogandi verba.

Da rogandi verba: Rogo, oro, precor, poſco, poſtulo, obſecro, flagito, exigo, peto, interrogo, percontor, moneo, admoneo: ſub quibus comprehendito Iubeo & conſulto: quia aliquādo duos accuſatiuos diuerſos habere docui.

Quotuplicem conſtructionem habent verba rogandi? Duplicem. Prius regunt duos accuſatiuos diuerſos. Tullius, Hoc te obſecrat. Virgilius lib. 11. Æneid. pacem te poſcimus omnes Turne. *Precor* te hanc rem. Efflagito, id eſt vehemēter poſtulo. In libro Regum, Dedit mihi dominus petitionem quam poſtulaui eum. Plautus, Quam tu virginem me repoſcis?

In ſacris, Si filius *Petierit* patrem ſuum ouum, nunquid dabit ei ſcorpionem? Sic in ſacris ſępiſsime reperies: apud alios rariſsime: quia per ſequentem modum ſæpius habet ablatiuum cum præpoſitione: vt Peto à te ouum. Inuenitur tamen etiam cum duobus accuſatiuis. Cornelius Tacitus, Experimentis cognitum eſt, barbaros malle Romam petere, reges quàm habere. Plinius libro 3. capit. 1, Qui Luſitaniam & Tarraconenſem accolunt, iura Cordubam petunt. In Euangelio Interrogabo & ego vos vnum ſermonem.

Plautus in Pſeud. Sunt quæ te volumus percontari.

Lucanus, Dux etiam votis hoc te fortuna *precatur*. hoc verbum antiquè cum datiuo non communi legitur. Virgilius lib. 8. Optime Graiugenum cui me fortuna precari.

Similiter *Oro*. Terentius, Credo quòd mihi ſic oret. Sic in ſacris, Poſtulaui patri meo orari. ſed nō eſt imitandum. Alia bene reperiuntur cū datiuo communi: vt Poſce mihi magiſtrum veniam. ſic Rogo, &c. Mihi, id eſt pro me. Plautus, Hanc veniam illis ſine te exorem. Rogo tibi nummos. pro rogo te, male dicitur. Martialis, Quum rogo te nummos pro pignore: non habeo, inquis. Tullius, Sed vt ego quoque aliquid te admoneam.

Idem prima in Catil. Quod te iam dudum *Hortor*.

Idem primo de legibus, Te veritatem exigant. ſic *Exigo* te nummos. Cæcilius, Ego illud minus nihilo exigor portorium. Metellus, Quum ſeſe ſciret in tantum crimen veniſſe: atque ſocios ad Senatum queſtum flentes veniſſe, ſeſe maximas pecunias exactos eſſe.

Supplico non eſt rogandi verbum propriè: quia quum dico, Supplico tibi: ſubauditur (*genu*) aut (*poplitem*): & ita Rogo. Nam genu aut poplitem plicamus, quum à potentiore magnum aliquid petimus. Terentius in Andria, Ipſum hunc orabo: huic ſupplicabo. ſemper datiuum habet. Priſcianus vult etiam accuſatiuum habere: ſed deſyderamus teſtimonium. Itaque ſynonyma rariſſime aut nunquā diuerſos regunt caſus. Nam Decipio te, Impono tibi, Comedo panē, Veſcor, pane, &c. propriè ſynonyma nō ſunt quia Impono tibi. ſubauditur (fraudē). Veſcor, id eſt nutrior, nō comedo, &c.

Secundò regunt accuſatiuum, & intercedente præpoſitione ablatiuum: vt Exigo à te, vel de te pecuniam. Peto à te hanc rem, vel ex te, aut de te. Virgilius lib. 11. Æneid. Ipſum obteſtemur, veniámque oremus ab ipſo. Cicero pro Murena, Eadem precor à diis immortalibus. Et alibi, A te peto vt honoris mei cauſa eum expedias.

Calepinus iungit verbis rogandi quæro: vt *Quæro* te hanc rem, vel à te. Ego cum duobus accuſatiuis nondum inueni: nec cum datiuo, more indoctorum, Quæro tibi: ſed intercedente præpoſitione cum ablatiuo. Perſius, quære ex me, quis mihi quartus Sit pater: haud promptè dicam. Plautus in Aſinaria. Redde operam mihi, cur hoc ego ex te quæram. Ibidem videtur datiuum habere, Per diumfidium quæris: iurato mihi video neceſſe eſſe eloqui quicquid roges. ſed hîc (quæro) datiuum non habet: quia iurato mihi ordinatur cum (neceſſe eſt eloqui). Cicero lib. ſecundo de fin. Quæro de te. & alibi, Quæro ex te. Quæro à te, & Quæro abs te quam ob cauſam recuſaris. ſic idem ſemper.

Docendi verba.

DA DOCENDI verba. Doceo, dedoceo, perdoceo, erudio, inſtruo. Salluſt. in Ciceronē, Quem Minerua omnes artes edocuit. Plautus, Paupertas omnes artes perdocet. Doceo te de hac re. Salluſtius in Iugur. Qui Senatum docerent de cæde fratris. Et in Catil. De itinere hoſtium ſenatum docet. Cicero pro Sexto Roſcio, De his rebus Sylla doceatur. Gellius libro ſecundo cap. 22, Petebamus vt ſuper cæterorum nominibus religionibúſq; ipſe nos docere vellet. ſuper, id eſt de. tamē libenter

 dicerem

dicerem, Doceo te de hac arte: pro Doceo te hác artem. dicito etiã. Doceo puerum ire. Iuſtinus lib. 41, Equitare & ſagittare magna induſtria docent. Doceo te fidibus. ſubauditur, canere. ſic Scio & diſco fidibus. Cicero ad Pętum, Socratem docuit fidibus nobiliſsimus fidicen. Bene dicimus, Hæc res eſt docenda. Manlius libro tertio, Magna eſt ratio breuitérque docenda. Plinius docendæ oratoriæ artis dixit per nomen. teſte Lanciloto.

Subdoceo cum datiuo, id eſt quod vulgo dicitur, ſubmoneo: vt Quis ſubdocet tibi? id eſt quis eſt tibi hypodidaſcalus, aut vt vulgus dicit, ſubmonitor? Auguſtinus lib. 4. Confeſſionum, Grammatico ſubdoceret vehementer deſyderanti.

Dedoceo te hanc rem. id eſt oſtendo falſum eſſe quod didiciſti: & contrarium doceo.

Erudio te bonas literas: & per ablatiuum, Erudio te bonis literis. Stat. lib. 10. Theb. Et quæ te leges præceptáque fortia belli Erudiit genitrix, nimium didiciſſe queretur. Ouidius, Hortatúſque ſequi, damnoſáſque erudit artes.

Inſtruo in ſacris tantum pro doceo legi: Viam iuſtificationum tuarum inſtrue me. Alij dicerent, Inſtrue me via, per ablatiuum, Cato, Si tibi ſint nati, nec opes, tunc artibus illos Inſtrue. Sic inſtituo & imbuo te bonis literis, non bonas literas. vt Iuuenalis, Intererit multum quibus artibus, & quibus hunc tu Moribus inſtituas. Horatius, Quo ſemel eſt imbuta recens ſeruabit odorem. Teſta diu.

Diſco, id eſt doctrinam accipio, non eſt docendi verbum, Diſcit diſcipulus: docet magiſter. Virgil. Diſce puer virtutem ex me, verúmque laborem.

Dediſco: id eſt quod didici, obliuiſcor. Plaut. Haud æquum facit, qui id quod didicit, dediſcit.

Informo nunquam cum duobus accuſatiuis inueni.

Veſtiendi verba. DA VERBA veſtiendi. Veſtio, induo, cingo: ſic exuo, &c. Primò regunt duos accuſatiuos. In ſacris, Veſtiuit eum ſtolam byſſinam. Induite vos armaturam Dei. Induit eum dominus coronam gloriæ. Virgilius, Troianos exue cæſtus. accuſatiui ſunt diuerſi (Badius non credit: quia ad vnum Dareta loquitur) In Actibus Apoſtolorum, Calcea te caligas tuas. Calceo habet in ſecunda ſyllaba ſecundam vocalem, non tertiam. Secundò regunt datiuum cum accuſatiuo: vt Induo tibi tunicam. Ouidius Metamorpho. ſecundo, -iandudum vincula pugnat Exuere ipſe ſibi. Et in Ponto, Dúmque latus ſancti cingat tibi turba ſenatus. Tertiò regunt accuſatiuum cum ablatiuo: vt Induo te tunica. Virgilius, Impulit his cingi telis. Ouidius libro primo Metamorph. Fluminá que obliquis cinxit decliuia ripis. Exuo te caſtris. id eſt ſpolio. *Corono* illam rem, vel illa re. Horatius, Coronari Olympia. notat hoc Priſcianus.

REGVLA QVARTA,

Delectat, decet, atque iuuat, da quarto & oportet.

Hæc quatuor verba *Delectat, decet, iuuat, oportet* accuſatiuum poſt ſe cupiunt: & cum infinitiuo impersonalia dicuntur, cum nominatiuo ante ſe perſonalia: vt Delectat me ſtudere: aut Delectat me ſtudium. Decet te caſte viuere: aut Decet te caſta vita. Iuuat nos aſpicere arua: aut Iuuat nos aſpectus aruorum. id eſt delectat. Oportet te ire. Inuenitur hoc verbum perſonale interdum: ſed ſine vllo caſu poſt ſe. Teren. Quæ aſſolent, quæque oportent. Varro in re ruſtica, Tertia res eſt nutricatu, quæ obſeruari oporteat. Multum differt Oportet ab Opportunum eſt: quia oportet vnico p, id eſt neceſſe eſt: opportunum gemino pp, id eſt commodum.

Oportet reperitur apud plures perſonaliter. Quint. Diſertos ſatis putat dicere quæ oporteant. Cæcilius apud Priſcianum, Vt ea quæ oportuerint facta, non ſint. Elegantius dicimus, teſte Valla, actiuè, Oportet legere libros. Expedit euoluere authores. Vtile eſt cognoſcere plurima. Operæpretiũ eſt habere quos imitemur, Neceſſe eſt habere vſum: quàm Oportet legi librum, &c. Sene. Epiſt. 34, Agricolam arbor ad fructum perducta delectat. Oblecto me carmine. Delector hiſtoria. Virgilius, -iuuat arua videre, Deſertóſque locos. Idem, Non omnes arbuſta iuuant.

Decet cũ datiuo. Ouidius, Lude, decent animos mollia regna tuos. Antiqui ponebant cum datiuo, nec prohibeo ſi quis parcè ſic vtatur. Tacitus, Decere nobis terram viuam. Cicero lib. 3. de Orat. Quandoq; id deceat prudentiæ tuæ. Terent in Adelph. Vt vobis decet. Gellius lid. 9. cap. 15, Introiit adoleſcens, & præfatur arrogantius & elatius quàm ætati eius decebat. Sallustius, teſte Seruio, in 8. Æneid. Locum editiorem quàm victoribus decebat Aliter in Iugur. Quibus pro magnitudine imperij ius & iniurias omnes curæ eſſe decet. (Quibus) ordinatur cum (eſſe), non cum (*Decet*) contra Mancinellum: nec

hîc ali

hic aliter loqui poſſes. Decet in illum, puto non male dici: vt Dedecet in illum. id eſt non decet. Tullius libro 1. Offic. Siquid dedeceat in illos, vitemus ipſi. Aldus addit dictis imperſonalibus Lædit & offendit: vt Lædit ſtomachum ſcribere. Offendit cerebrum indulgere Baccho. Sic poſſent addi Latet, facit, &c. quia infinitiuum loco nominatiui habere poſſunt: vt Pertinet ad me ſtudere, &c. Quia multa accuſatiuum vel ablatiuum habent gratia præpoſitionis: vt Exeo domum, vel domo: ideo de hac re volo nunc agere.

REGVLA QVINTA.

Compoſitum quandoque dabit ſibi præpoſituræ
Caſum. Quocirca quartum, ſextúmque dat exit.
Sæpe quidem docti repetunt bene præpoſituram.

Verbum compoſitæ figuræ regit aliquando caſum præpoſitionis cum qua componitur, vt Exeo ab (extra) regit accuſatiuum. Terentius in Hecyra, Quum limen exirem. Exeo ab (*ex*) regit ablatiuum. Lucanus, *Exeat* aula Qui vult eſſe pius. Sic egredior domum vel domo. Adeo Petrum. Circunſiſtimus magiſtrum, &c.

Cur dixiſti aliquando? Quia ſæpe verbum non regit caſum præpoſitionis ſuæ: vt Arrideo tibi. Applico litori. Interſum lectioni, &c. ideo authorũ vſus magis conſyderandus eſt quàm regula. Sæpe præpoſitio repetitur: vt apud Ciceronem, Extra cancellos egredi conabor. Accedo ad ignem, &c. Nunc plura afferam per præpoſitionum ordinem.

Adeo vrbem, ad vrbem, & in vrbem. Adeo patrem, vel ad patrem, non in patrem. Virgilius, Adit oppida paſtor. Tullius 3. epiſt. Ad me adire quoſdam memini. Suetonius in Auguſt. paſſiue dixit, Quo facilius vrbs adiretur. Virgilius, Talibus aggreditur Venerem Saturnia dictis. Terentius, Adortus eſt fratrem iurgio.

Alluo, id eſt ad, vel iuxta aliquid fluo. Curtius, Montem leniter alluet præteriens amnis.

Tullius, Gens quæ *Accolit* Nilum. id eſt habitat apud Nilum.

Affor & alloquor te. Ouidius, Deucalion lachrymis ita Pyrrham affatur obortis.

Aſſilio illi, vel illum, aut in illum. Sillius 7, Alipedem planta currum premit, atque volanti Aſſilit à tergo. Stat. 10. Theb. -nouus aſſilit æthera magnum Clamor. In ſacris, Tetras Phlegethonris aſſilit tenebras. Sillius 10, Aſſilit in ferrum, & per vulnera colligit hoſtem.

Allatro laudem tuam. id eſt obtrecto, carpo, obſtrepo, &c. Titus Liuius libro 34, Cato allatrare Scipionis magnitudinem ſolitus erat. Mart. Allatres licet vſque nos & vſque. Plinius lib. 2. cap. 70, Oceanus interna maria allatrat. id eſt alluit. Rodolphus Agricola cum datiuo dixit, Occurrenti allatras. Et Eraſmus, Canis ignotis omnibus allatrat. Ego libentius dicerem, Canis omnes ignotos allatrat: quia nequiui cum datiuo reperire: & Quintianus putat cum datiuo barbare conſtrui allatro.

Appello vrbi vel vrbem. Sillius in primo, Fatali Dido Libyes appellitur oræ. Apuleius in ſeptimo, Quum litus Actiacum appuliſſet. Cicero ſexta in Verrem, Appellitur nauis Syracuſas. Poteſt hoc carere rectore.

Aſſideo illi vel illum, & apud illum cum datiuo frequentius. Hieronymus ad Auguſt. Languenti multo tempore aſſidemus. Cicero pro Planco, Huic aſſident. pro hoc laborant. Apul. 1. Metamor. Aſſidebat pedes vxor. Salluſt. 4. hiſt. paſſiue dixit, Amiſſum oppidum aſſideri ſine prælio audiebat. Idem in Iug. Hiempſal dextra Atherbalem aſſedit. Priſcianus dicit accuſatiuum regit à (dextra) alij ab (aſſedit) quod mihi placet.

Accubo illi vel illum. Suetonius in Cæſare, Theatrum ſummæ magnitudinis Tarpeio monti accubans. Apuleius 2. Metam. Menſulam rogatus accubueram. Et libro 5, Lectum maritus accubans. Plautus in Menæch. Prandi, potaui, ſcortum accubui.

Accumbo etiam accuſatiuum habet apud Apuleium libro 4. Metam. Menſas dapibus largiter inſtructas accumbunt. Cæterùm is author multa dicit ab aliis vix vſurpata. vt in 2, Quadam die percita Fotis, ac ſatis trepida me *Accurrit*. Idem libro 5, Scopulum iſtum protinus *Aderunt*. Et lib. 6, Pedes eius *Aduoluta*. Aliter reliqui. Curtius libro 3, Aduoluta eſt pedibus eius. Apuleius libro 6, Pſychen accurrit ſuam.

Reſideo apud eundem accuſatiuum habet libro 7, Lumbos meos inſiliens reſidebat. Et in octano, Mulierem quæ dorſum meum reſidebat, repente percuſſit. Aliter in nono ait, Nudæ ſpinæ meæ

reſidens. Idem in nono, Auiculæ ſermo talis *Aſſertur* aures. Plautus in Aſinaria æque inuſitatè dixit, Nequem oculos *Adijciat*. Et Cicero pro Cluentio, Staleni familiaritatem ſe *Applicuit*. pro aſfertur auribus, ne cui adiiciat, familiaritati applicuit.

Afflat vrbem terror. Florus de bello Mithridatico, Ipſam vrbem Romam regius terror afflabat.

Cicero Attico, Roſtra Cato *Aduolat*. Dic etiam per datiuum aduolo vrbi, & aduolo ad vrbem, & in vrbem, vt Calepinus probat.

Aſſiſto thoro per datiuum, vt *Adequito* caſtris. Florus, Parthico habitu caſtris adequitat.

Ante raro facit verbum regere accuſatiuum: vt Antecedo, Anteeo te doctrina, per datiuum dicitur. Antegradior, &c.

Circumito, circunuolo, circunduco, & multa alia accuſatiuum habent gratia præpoſitionis. Ouidius ſecundo Metam. Talia dicentem circunſtant omnia ſolem Numina. in Marco, Circunſpiciens illos cum ira. Circumiui cœmeterium. Salluſtius, Iugurtha oppidum *Circumſedit*. Virgilius, Sed nox atra caput triſti *Circunuolat* vmbra. Plautus in Moſtel. Circunduce iſtum haſce ædes & conclauia. poſterior accuſatiuus regitur virtute præpoſitionis: prior, virtute verbi. Circunuenio te, id eſt decipio.

Circundo ſolum corio, vel Circundo corium ſolo. Virgilius, Taurino quantum poſſent circundare tergo. Martialis, Qui recitaturus circundat vellera collo, Hic ſe poſſe loqui, poſſe tacere negat.

Circunſilio puteum, cum accuſatiuo. Sillius 1, Mox inſtaurantis pugnam circunſilit arma.

Ob quandoque facit verbum regere accuſatiuum. Cicero, Vt noſtras villas obire poſſis. id eſt circumire. Obeo legationem. id eſt compleo, facio, finio. Obeo mortem. id eſt morior. Terentius, Is obiit mortem. Et in ablatiuo, Obeo morte. Suetonius in Auguſt. Morte obiit repentina. Et ſine caſu, Is obiit. id eſt mortuus eſt. Sillius 4,
-collapſum poplite flexo Enſis obit. id eſt circundat & interficit.

Obequito mœnia, vel mœnibus. id eſt circumequito. Curtius lib. 3, Quum agmen obequitaret, varia oratione, vt cuiuſq; animis aptum erat, milites alloquebatur. Idem lib. 7, Dum obequitabat mœnibus, ſagitta ictus eſt. Liuius, Ipſis obequitaret caſtris. Datiuum etiam capit *Obambulo*, id eſt circumambulo. Idem, Obambulare muris, vt facilè noſceretur ab Ætolis, cœpit. Obſideo vrbem.

Obhorreo rem. id eſt abominor. Sueton. in Auguſt. Diſtortos obhorrebat.

Obrepo te, & ſæpius obrepo tibi. Horatius, Operi longo fas eſt obrepere ſopnum. Plautus in Pœnulo, Statim te obreper fames.

Percurro, perambulo, pererro forum. Virgilius, Ille fuga ſyluas, ſaltúſque pererrat. Liſa perlabitur Gandauum. Sic veteres, teſte Seruio, honeſte loquebantur. Nos curro per forum. veteres hîc imitare.

Trans facit etiam verbum interdum accuſatiuum regere: vt Tranſeo forum. *Traijcio* mare. & vbi ſimplex habet accuſatiuum, compoſitum interdum habet duos. Liuius, Traiecit copias Iberum. Cæſar in comment. Cæſar omnem equitatum funditoréſque & ſagittarios pontem *Traduxit*.

Tranſgredior mandatum, tranſilio foſſam, transfero te forum. In ſacris, Mente polum nos transferre ſatage. hæc conſtructio rara eſt, illa vero frequens. *Transfero* hoc ad vſum. Cic. 1. Offic. Mediocritas ad omnem vſum cultúmque vitæ transferenda eſt. Lucan. in 10, Nondum tranſlatos Romana in ſecula luxus. Mos autem ita transfertur, vt penes priorem remaneat: ſecus in aliis.

Inter, quod præpoſitum oportuit. Inter quandoque facit verbum regere accuſatiuum: vt *Interluo* montes. id eſt fluo inter montes. Claudianus, -rapuit confinia mœrens
Victor, & abſciſſos interluit æquore montes.

Sæpe verbum alium caſum regit: vt *Intercedit* tibi mecum amicitia. id eſt amicitia me tibi conciliat. Interceſſit Cato. id eſt medium ſe vi & verbis oppoſuit.

Præter facit verbum interim accuſatiuum habere. Terentius, Cum hæc puto, *Præterij* imprudens villam. Præterlabor cum allabor, cum accuſatiuis reperies.

Aberceo te domo, pro Expello, Plautinum eſt: vt Eam abercet domo. id eſt prohibet aut expellit. Idem, Quid iſtuc eſt negotij, quòd tam ſubito abeas domo? Valerius, Et ſe conſulatu abdicauerunt. Sueton. Curia abſtinuit. Abſum Italia vel ab Italia. vtrunque apud Suetonium notabis.

Deduco morbum corpore. id eſt expello à corpore. Horatius, Non domus & fundus, non æris aceruus & auri, Ægroto domini deduxit corpore febres, Non animo curas. Plautus præpoſitionem repetit in Curg. Deduco pedes de lecto clàm, miles ne ſentiat. & Hieronymus ad Heliodorum,

Ibi quies

Ibi quies non eſt, vbi mens à propoſito ſæpe deducitur. id eſt reuocatur.

Decedo vrbe, ex vrbe, ab vrbe, &c. Suet. Decedere via. Idem, Deceſſit morbo aquæ intercutis. id eſt mortuus eſt. Horat. Deſcende de cælo, & dic age tibia.

Deſiſto incœpto. Valerius, Incœpto iuſſit deſiſtere. Deſtituor auxilio. Deuenio locum, pro ad locũ poëticum eſt.

Ex facit verbum ſæpe ablatiuum regere: plerunque etiam accuſatiuus datur, vt ſit ab Extra. *Exeo* vrbem, vel vrbe, de vrbe, ex vel ab vrbe. ſic *Egredior* & *Effugio*. Stat. Campum exire vetat. Ouidius, Et rogat vt tectis exeat vmbra ſuis. Virgil. Quamuis multa meis exiret victima ſeptis. Cicero 1, Tuſcul. Exeamus è vita læti. Idem de reſponſis aruſp. De cauea exire iubebāt. Exeo hominem. id eſt morior, apud Solinum legitur. Apul. 3. Metam. Exibis aſinum. id eſt exues figuram aſini. Sueton. in Auguſto, Quamuis ſtatuiſſet non egredi tabernaculum. In Tyberio. Non egreſſus eſt villa. Ibidem, Ab vrbe egrediens, Cicero pro Quintio, Extra hos cancellos egredi conabor.

Euado hoſtem, & ex hoſte. id eſt effugio. Suetonius in Tyb. Cornelius me euaſit. Tullius pro Sylla, Cuius ex inſidiis euaſeris. Euado gradus, & ad gradus. id eſt aſcendo. Virg. Æneid. 4, Sic facta gradus euaſerat altos. Et lib. 2, Euado ad ſummi faſtigia culminis.

Excedo Italia, vel ex Italia. Sueton. in Claudio, Italia exceſſiſſet. Valerius, Reſpondit ſe vita malle excedere. id eſt mori. Terent. Ex iſtoc exceſſerat loco. Sic expello. Luca. lib. 3. Sedibus Elyſijs campiſque expulſa piorum. Et lib. 2, Expulit armatam primis à ſedibus vrbem. Cælius Ciceroni lib. 8. epiſt. Me cum expuliſſet ex Italia Pompeius. Anguilla elabitur manibus, vel è manibus. Hæc res excidit memoria, vel è memoria: vel Memoria huius rei excidit mihi. Terentius, Eiiciat oppido. Virgilius, Portáque emittit eburna.

Exigo pro expello elegans eſt. Valerius, Quum Italia Pyrrhum exegiſſet.

Exto illum, id eſt longior ſum illo, vel ſupero. Papin. 1. Syl. Quantúmque egomet Nereidas exto. dicit hoc Venus. Idem 10. Thebaid. -ſummáque è margine nidi Extat hians.

In facit verbum ſæpe accuſatiuum regere: vt *Ineo* pacem, fœdus, ſocietatem, in magnis rebus locum habet. Ineo prandium aut cœnam, vix licet dicere: ſed Incipio. Item ineunte ætate: non ineunte hora, ſed incipiente. Ineo gratiam ab illo. id eſt facio illi rem gratam. Plautus in Aſinaria, A me initis gratiam.

Indo butyrum in pultem. Cato, In fiſcellam indito. *Incurro* rem & in rem. Cicero, In odia hominum incurrunt. Cæſar in comment. In Oceanum influit.

Illuceo illi, & aliquando illum. Suetonius in Caſare, Ea nocte cui illuxit dies cædis. id eſt cui ſucceſſit. Titus Liuius 35, Hic ſpecioſus vltimus dies P. Scipioni illuxit. Sil. 10, Sibi triſtius illum illuxiſſe diem. Plautus in Bacchidibus, Vulcanus, ſol, luna, dies, Dei quatuor ſcelestiorem nullum illuxiſſe alterum.

Incubo hanc rē. id eſt occupo, poſſideo, amplector. Apuleius 4. Metam. Pānoſus alioqui ac ſordidus aureos folles incubabat. Plin. 2, nat. hiſt. Omnia contrarias incubant partes. Incubo illi rei, in datiuo. id eſt Inſto, innitor, inſideo. Virg. Ponto nox incubat atra. Gallina incubat ouis, &c. In ſæpe facit verbum regere datiuum: vt Innitor haſtæ, Inſero me quæſtioni.

Includo te carceri. Stathius 7. Theb. per ablatiuum dixit, nunquam hunc animum natura minori Corpore, nec tentas auſa eſt includere vires.

Incido in illam rem, & aliquando Incido illi rei. Terētius. In eum incidit. Stat. in principio octaui, At ſubitus vates pallentibus incidit vmbris. vetus locutio eſt per datiuum, teſte Lactantio. Claudius, Heri recedens veſperi Numantinis incidit.

Infero me foro, vel in forum, & aliquando Infero me forum. Virgilius. Inferrétq; deos Latio. Apuleius 2. Metam. Repente me neſcius forum cupedinis intuli.

Subeo tectum, tecto, & ad tectum. Virg. -hæc limina victor Alcides ſubiit. Idem, Iámque propinquabant teſtis, muróque ſubibant. Idem, -ad tecta ſubibant Pauperis Euandri.

Succedo tecto, & ad tectum. Virg. 1. Georg. Aut tecto aſſuetus coluber ſuccedere & vmbræ. Idem 7. Æneid. Noſtris ſuccede penatibus hoſpes. Sil. 10, Nequicquam armatos auſit ſuccedere muros. Apuleius 5. Metam. Larem noſtrum lætæ ſuccedite. Succedo tibi, vel in locum tuum. Cicero tertio. Offi. In eorum locum ipſe ſuccedat. Auguſtinus quarto Confeſſ. Ipſe eſt Deus noſter, & non diſcedit: quia non ſucceditur ei.

Subrepit illi, vel illum, vel in illum horror. Stat. 11. Theb. Tacitus ſubrepſit fratribus horror.

Sill.15,Pectora ſubrepit terror.Papinius 1.Syl. -feſſos penitus ſubrepſit in artus Inſidioſa quies, & pigræ obliuia vitæ.Subit animũ aut animo timor,vt antè docui. Stathius 10. Thebaidos, Vna omnes eadémque ſubit formido.

Superruo illum. Apuleius primo Metamorphoſeos, De alto recidens Socratem (nam iuxta me iacebat) ſuperruo.

REGVLA SEXTA.

Quàm poſcendo diu quartum vel ponito ſextum, Cum quouis verbo:ſecus ablatiuus adeſto.

Omne verbum regere poteſt accuſatiuum vel ablatiuum temporis ſine præpoſitione,aut accuſatiuũ cum præpoſitione Per,vbi fieret quæſtio per *Quandiu* aut quàm dudum:at quæſtione facta per Quando aut quanto tempore,pro intra quantum tempus,ſolus ablatiuus datur,vt Quandiu habitaſti Lutetiæ?Tres annos,vel tribus annis,vel per tres annos.*Quàm dudum* obiit pater tuus?Abhinc tres menſes,vel tribus menſibus,& ſæpius quidem hoc per accuſatiuum dicitur,Quàm dudum & quàm pridem,id eſt quòd ruſticè dicitur,Quandiu præterit quòd.ſed Quàm dudũ quęrit de re non adeò diu præterita.*Quàm pridem*,de re ante multos etiam annos facta.Quando veniſti?Hora tertia.Quanto tẽpore hæc ſcripſiſti?Tribus horis.Virg.1.Æneid. -vna cũ gente tot annos Bella gero. Cicero, Abfui magnam partem conſulatus tui.Virgilius,Noctes atque dies patet atri ianua Ditis. In ſacris, Adhuc modicum vobiſcum ſum.id eſt per modicum tempus.Sic Adhuc modicum lumen eſt in vobis.Cic.12.ad Atti.Quòd quæris quandiu hîc?Paucos dies,ſed certũ non habeo quandiu.id eſt quàm longo tempore.Cic.3.in Verrem,Horum pater abhinc duos & viginti annos mortuus eſt. De ablatiuo.Plaut.in Moſtel.Abhinc ſexaginta annis occiſus.Cic.2.in Verrẽ, Comitiis abhinc triginta diebus habitis.De accuſatiuo cum Per.T.Liuius in proœmio:Quæ noſtra per tot annos vidit ætas.Cic. pro Cluentio, Per multos annos quieuit.Suet.in Tyb.Cibo per quatriduũ abſtinuit.In eodem,Huic cognitioni adeò per totos dies deditus.Tacitus,Tot pet annos continuũ vitæ ordinem non deferendum.Cic.7.ad Atticum,Tenuiſti prouinciã per decẽ annos.ſic idẽ ſæpius.ſic Plinius & alij. In epiſt. Phalaridis cum Ad, Tu verò ad multos annos fœliciter viuas.In Geneſi,Per viginti annos in domo tua ſeruiui De ablatiuo reſponſo ad Quando. Plin Omnia plen.lunio maria purgantur. In Euãgelio,Media nocte clamor factus eſt.hoc poſſumus per accuſatiuum cum Per dicere.Virg.At pius Æneas per noctem plurima voluens.Tacitus,Quod perditiſſimus quiſque per diem concupiuerit,per tenebras audeat.Additur ablatiuo aliquando præpoſitio de vel in.Tacitus,Tali in tempore capeſſendæ reipublicæ iter ingreditur.Hirtius de bel.Gal.In ſequenti nocte equites præmittit.Cic.pro Murena,*Vigilas tu de nocte*.Liuius vigeſimotertio,Cœperunt epulari de die.Cæſar 7. de bel. Gal. Reliquas de media nocte proficiſci imperat.loquitur ita ſæpius.Suet.in Auguſt.De nocte ad occaſionem auræ euectus eſt.Et in Veſpaſ.De nocte vigilabat.Cicero 8.ad Atticum Obſignata iam epiſtola quam de nocte daturus eram.Curt.5.De die inibat conuiuium.Horatius,Vt iugulent homines,ſurgunt de nocte latrones:Vt teipſum ſerues,non expergiſceris.De ablatiuo reſponſo ad (quanto tempore) pro intra quantũ.Ouid. Si quoties peccant homines:ſua fulmina mittat Iuppiter, exiguo tempore inermis erit.id eſt intra exiguum tempus.Cicero,Superioribus diebus veni in Cumanum. Idẽ,Qui his diebus paucis pontifex factus eſt.id eſt intra ſuperiores dies,&c.teſte Valla. Dicimus autem Intra decem dies quàm veni,confeci omne negotium.vbi venuſte ſubauditur poſt, vt Valla declarat. Additur ablatiuo quandoque in pro intra. Sueton,Ex eo continuo nata ſoboles adeò in paucis adoleuit diebus vt non æquipararet modo matrem:verumetiam obtegeret. Dimidiata hora compoſui triginta verſus.id eſt intra dimidiatam horam.

Quæ eſt differẽtia inter *Dimidius & dimidiatus?* Dimidiatus dicitur quaſi diſmediatus, & in duas partes diuiſus:& additur dictioni totum ſignificanti:vt Dimidiatũ librum legi id eſt libri dimidiũ. Dimidius ſignificat dimidiati partem,iungitúrque huic nomini pars vt: Dimidiam partẽ libri legi. Aut ſubſtantiue,Dimidium libri,non dimidium librum,nec dimidiatam partem libri. vide Gelliũ lib.3.cap.14.Dicta n differentiam non obſeruauit Plinius,niſi mendum ſit:quia lib.4.epiſt.ait, Egeram horis tribus & dimidia.Et libro 6.Dimidias clepſydras dixit.

Triginta annos natus ſum,Latinè dicitur:quia teſte Priſciano,ſubauditur (ante).Teren.in Heaut. Annos ſexaginta natus es,aut plus eo,vt coniicio.

Vt figuratè & venuſte dicimus,Puer id ætatis:ita etiam Studui *id temporis* Louanij. pro eo tempore.Cic

te. Cicero prima in Catil. Ad me venturos id temporis eſſe prædixeram. Suet. in Nero. Nunquam poſtea publico ſe illud horæ ſine tribunis commiſit procul & occulte ſubſequentibus. Pulchrè dixit Philelphus, Ab eo petas, mihi vt commodet in menſem vnum ſextum Empyricum. non rectè omitteretur hic præpoſitio. Plautus dixit in Milite, Qui mille annorum viuunt a ſeculo ad ſeculum. Vbi genitiuus pro accuſatiuo vel ablatiuo ponitur, nec eſt imitandum: vel ſubauditur accuſatiuus (ætatem): aut (mille) eſt ſubſtantiuum ſingularis numeri.

QVOMODO differunt accuſatiuus & ablatiuus temporis reſponſi ad Quandiu? Nullo modo differunt, licet Nonius Marcellus velit per accuſatiuum ſignificari tempus continuum: per ablatiuum, non continuum: venuſtius tamen per accuſatiuum loquimur. Plautus in Trin. Rure dum ſum vnos ſex menſes. Oſtende authoritate differentiam Marcelli eſſe falſam. Sueton. in Augu. In lectum inde tranſgreſſus non amplius quum plurimum quàm ſeptem horas dormiebat, ac ne eas quidem continuas: ſed vt in illo quidem temporis ſpatio ter aut quater expergiſceretur. Si per accuſatiuum ſignificaretur tempus continuum, male proculdubio loqueretur hic Suetonius. Idem in Calig. Vixit annis XXIX. Imperauit triennio & decem menſibus, diebúſque octo. hic per ablatiuum ſine dubio ſignificatur tēpus continuum. Varro in re ruſtica, Quatuor menſibus eſt prægnans. Valla vtitur alio argumento. Si per accuſatiuum ſignificaretur tempus continuum, non diceremus, Laboraui ſex totos, aut continuos dies: quo pacto & oratores & poëtæ loquūtur. Cic. 2. de natura deorum, Totos dies precabantur. Et in oratione pro reditu ſuo, Qui totos dies de officio, & de virtute differunt. Et alibi, Decem dies continuos. Virg. Hic iam tercentum totos regnabitur annos. Terentius, Vbi deſedi totum diem. Hanc rationem alij ſoluunt per regulam Alexandri, Æquiualens geminis, &c. Accuſatiuus temporis per ſe continuum tempus denotat. vbi addideris (totos, aut continuos), ſolum tempus indicat. Quia de Alexandri regula meminimus, non inutile fuerit eam plenè declarare.

Temporis accuſatiuus ablatiuo nihil differt.

ALEXANDRI THEOPAGITÆ REGVLA VTILISSIMA.

AEquiualens geminis harum ſi iungitur vni
Dictio, pro reliqua tantummodo debet haberi.

Quoties dictio æquiualet duabus dictionibus in ſignificando, ſi ipſi altera illarum iungatur, capietur ſolum pro reliqua: vt Egredior domum. id eſt gradior extra. Egredior extra domum. id eſt gradior. ſic declarato Inſum cōcioni, inſum in concione: Adeo te, adeo ad te. ſic Exeo, incurro, & cætera declarata ibi Compoſitum quandoque dabit, &c. ſic nemo, & nemo homo. Cæterum opus eſt vt exempla huius regulæ ſint ab authoribus non futilibus vſurpata: alioqui eſſet pleonaſmos ſiue nugatio: vt Hic eſt cæcus viſu, non dicam: quia apud bonos authores non reperi. Declarabo itaque ea demum quæ apud probatiſſimos authores leguntur.

Quicquid, id eſt *Omne quod*. Quicquid cum omne, quod ſolum ſignificat. Cic. in Verrem, Omnia quæcunque Carpinatius poſtulabat, facere & decernere ſolebat. Valerius Maximus lib. 1, Mox humani ingenij prona voluntate vetita ſcrutandi, ponè reſpiciens animaduertit immenſæ magnitudinis ſerpentem, concitato impetu omne quicquid obuium fuerat proterentem. Boëtius in categoriis Ariſtotelis, Quæcunque de eo quod prædicatur, dicuntur, omnia de ſubiecto dicuntur. Hieron. in pſal. Omnia quæcunque faciet, proſperabuntur, &c. Omnia quæcunque voluit, fecit, &c.

Opuſculum, id eſt paruum opus: nec aliud ſignificat (paruum opuſculum): eſt tamen ſignificantia vehementior, vt ſit (paruum opuſculum) valde paruum. Cicero in Paradoxis, Accipies igitur hoc paruum opuſculum. Ibidem, Minutis paruis interrogatiunculis, id quod propoſuit, effecit. Et alibi, Parua particula. Plautus in Rud. Curculiunculos minutos fabulare. Cedo, id eſt do locum.

Cedo locum, id eſt do. Fœtet, male olet. Fœtet male, id eſt olet. Pneuma, eſt ſpiritus ſolum, ideo Pneuma ſanctum huc non pertinet. Perhibeo, id eſt teſtimonium do. Perhibeo teſtimonium, id eſt do. Viſo, id eſt eo viſum. Doctiſſimus, valde doctus. Salto, frequenter ſalio. Caleſco, incipio calere (vt multi voluere). Redeo, eo retro. Perlucet, vehementer lucet. Præſcire, antè ſcire.

In dies, id eſt in dies ſingulos. Abſtemius, abſtinens à vino. Concurro, ſimul curro, &c & tamen per hanc regulam vehementioris ſignificantiæ gratia dicimus, Eo viſere, quàm doctiſſimus. vbi (doctiſſimus) voce non re eſt ſuperlatiuus. Frequenter ſalto, caleſcere incipio, aut ſimilia, &c. Virgil. Maria incipiunt agitata tumeſcere. Idem, Cœpit crudeſcere morbus. Plin. de Apelle, Gratior erat

Alexandro frequenter in officinam ventitanti. Idem libro 17, Carbo vehementer perlucet. Virgil. Aſper acerba tuens retro redit. Idem, Haud aliter retro dubius veſtigia Turnus Improperata refert. Et libro 2, -retro ſublapſa referri Spes Danaûm. Terentius, Nónne oportuit præſciſſe me antè? Plinius Vini abſtemiis dixit. Terentius in Phorm. Vultíſne eamus viſere? Gellius 19, Pedes tum grauiter ægrum ire viſere. Terentius, Multa ſimul concurrunt. Ad hanc regulam potes reducere Plerique, id eſt ferè omnes: vt Plerique omnes.

REGVLA VLTIMA.

Quantum ſit ſpatium, quarto vel dicito ſexto.
Aſt vbi quid factum, ſexto tantummodo prome.

Verbum eundi & diſtandi regit accuſatiuum vel ablatiuum diſtantiæ aut ſpatij: vt Ambulani ſeptem milia vel milibus. Colonia abeſt hinc iter vel itinere quatuor dierum. Cic. 15. epiſt. Abeſſémque ab Amano iter vnius diei. Virgil. 11, Nec longis inter ſe paſſibus abſunt. Cæſar 2. de bel. ciu. Hic locus abeſt à Clypeis paſſuum XXXII. milia. Curtius 5, Ædificia non ſunt admota muris: ſed fere ſpatium vnius iugeris abſunt.

Patet cũ accuſatiuo. Patet regit caſum huius regulæ. Virg. Dic quibus in terris, & eris mihi magnus Apollo, Tres pateat cæli ſpatium non amplius vlnas. Cæſar in comment. Herciniæ ſyluæ latitudo nouem dierum iter expedito patet. Idem 2. de bel. ciuili, Patebant hæc quoquouerſus pedes triginta. In Politicis Ariſt. Diſtant hæc loca iter ſemidiei. Aliquando accuſatiuus ſubauditur. Cicero 5. ad Atticum, Nos properabamus in caſtra, quæ aberant bidui. Et Ab quibus aberam bidui. Quum dicimus, Iui duo milia ſubauditur genitiuus (paſſuum): quia miliare continet proprie mile paſſus. Continet paſſus quinque pedes. Octaua pars miliarij dicitur ſtadium. Martial.
Te tamen vt videam, duo milia non piget ire:
Vt te non videam, quatuor ire piget. In Actis Apoſt. Et proceſſerunt vicum vnum. Primo Machab. Perſecuti eos ſunt viam vnius diei. Leuca & milia barbara ſunt, licet Agricola vtatur: Latine dices *Miliare* vel miliarium: licet Miliare putauerit quidam noſtratium eſſe barbarum. Cicero 6. ad Atticum. Accepi tuas literas ad quintum miliare. Hircius vel Oppius de bel. Hiſpa. Quum ad octauum miliarium veniſſet.

AST VBI quid factum, &c. Si vbi quid factum ſit, quæratur, reſpondetur ablatiuus: vt Captus eſt latro ſexto ab vrbe lapide. non ſextum lapidem, &c. ſed opus eſt vt nomen diſtantiæ ſit: alioqui præpoſitio adderetur: vt Petrus mortuus eſt in carcere. Et hæc de accuſatiui regimine. De ſynecdoche in accuſatiuo, & de præpoſitionibus in genitiui regimine egimus, vt de Ecce, ô, & heu in regimine nominatiui. Sequitur regimen ablatiui, cuius regulas obiter complures declaraui: vt Æger pedibus. Opus eſt mihi libro. Emo duobus Philippæis, &c. Dicta non repetam.

REGIMINIS ABLATIVI REGVLA PRIMA.

Natura faciens regitur ſine præpoſitura
In ſexto à verbis permultis, mobilibúſque.
Sic dabis efficiens quodcunque, modo bene poſsit
Hoc per, præ, propter, reſerare: pudore tacemus,
Te virtute colo, Tardus ſenio, grauis ære,
Rex dono Chriſti, diuino numine præſul.

Omne fere verbum & plurima adiectiua regere poſſunt ablatiuum cauſæ efficientis, præcipue naturalis ſine præpoſitione: qui ablatiuus declaratur per præpoſitionem Per vel præ aut propter. Da exempla de verbis: Taceo pudore, Rubeſco ignorantia, Tremo metu, Eiulo dolore, Baccharis ebrietate. id eſt propter pudorem, ignorantiam, &c. aut præ pudore, &c. ſic Expergiſcor clamore, Hic ſtupet vitio, Lamentor triſtitia, Pingueſcit glis ſopno, Ægroto labore, Fatigor itinere, Amo te virtute, Fulges virtute, Vapulas à præceptore petulantia. Feci amore tui, cauſa efficiens eſt, non finis. ſic Ieiuno amore dei, Veni gratia tui videndi, Gratia dei ſum, id quod ſum. Auxilio tuo euaſi. id eſt per auxilium tuum. Conſumor cura, Dolore maceror, &c.

Da authoritatem. Terentius in Hecy. *Gaudeo* ita me dij ament gnati cauſa. Cicero libro 6.epiſt. ad Baſilium, Tibi gratulor, mihi gaudeo, te amo virtute tua. Pro Gaudeo tibi, etiam dices Gaudeo tecum. Terentius, Vt tacita mecum gaudeam. Dicito Gaudeo gaudium, & Gaudeo hac re, vel propter hanc rem, aut de hac re. Cicero, Hortenſius introiit: puto vt ſuum gaudium gauderemus. ſubauditur propter. Idem, Gaudeo mihi de toto hoc oſtento. Apuleius per genitiuum dixit Voti gaudeo, libro 1. de Aſino. Idem, Propter me aliquid gaudeat. Hic nollem per ablatiuum loqui: quia nomen cauſæ efficientis non ſignificat proprietatem quandam, ſed perſonam potius. per præpoſitiones loquemur: vt Verberor propter Iohannem. Ieiuno propter deum, &c. Lachrymo gaudio vel præ gaudio. Terentius, Lachrymo præ gaudio.

Da exempla de adiectiuis. Pallidus morte, Albus frigore, Tardus ſenio, Grauis ære, Superbus honore, &c. id eſt propter mortem, frigus, &c. Quædam ſubſtantiua, vt dignitatum nomina, regunt ablatiuum efficientis: vt Dei gratia rex. Diuino auxilio papa, &c. Loquimur ſic Chriſtiani, ſcientes omnem poteſtatem eſſe à deo.

QVAE SVNT HVIVS regulæ verba? Fere omnia, & præcipue neutra ſecundæ cum quibuſdam aliis, quæ effectiua dicuntur: & continentur his verſibus, *Verba effectiua.*

Effectiua dabunt hæc ſextum iubilat, albet,
Exultat, flagrat, trepidat, tremit, eiulat, alget,
Et calet, & feruet, gaudet, mœret, dolet, horret,
Pallet, ſiue rubet, nigret, ardet: iungito friget,
Floret cum ſplendet, torpet, pollet, viret, atet,
Et ſtupet, & languet, valet, & liquet, & madet: adde
Hiſce verecundor, lætor, triſtor, moriórque,
Glorior, indignor, oblector, de quoque lector,
Sic dabis iraſcor cum pluribus: omnia verſu
Dicere difficile eſt: multis dabo præpoſituram.

Ouid. Flagrátq; cupidine currus. Domus flagrat igni, Homo ardet ira, Mulier æſtuat amore, Fons manat aqua, potius quàm aquam. vt Exulto & ſitio iuſtitia, potius quàm iuſtitiam, teſte Valla in illud Matthæi, Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam. id eſt propter inſtitiam. ſic Fragro vnguento. Virg. 1. Æneid. Thymo fragrantia mella. Ambroſius, Peccator quamuis fortis abundet, & delicus fluat, odoribus fragret, in amaritudine animæ ſuæ vitam exigit.

Glorior meis, de meis, & in meis rebus. Delector his & in his. Mancinellus in Theſauro ſuo teſtimonia affert. Per teipſum facile inuenies. Ouid. Arua rigent auro madidis ſquallentia glebis. Quia poſſumus plerunq; præpoſitionem addere, & per ablatiuum ſine præpoſitione loqui: contingit aliquando copulari diuerſos caſus. Plaut. in Aul. Ego me iniuriam filiæ feciſſe fateor tuæ Cereris vigiliis per vinum, atque impulſu adoleſcentiæ.

Quæ ſunt huius regulæ adiectiua? Difficilè eſſet omnia enumerare: quæ præcipua ſunt, continentur his verſibus, *Adiectiua effectiua.*

Adiectiua regunt ſextum multa efficientem,
Vt vilis, turpis, formoſus, pallidus, albus,
Nobilis, & clarus, inflatus, turgidus, amplus,
Et grauis, & tumidus, feſtinus, pulcher, onuſtus,
Et fœlix, tutus, celeber, velox, generoſus.

Omnia vix multo poſſem tibi tradere verſu. vt Vilis ebrietate, infamia, ſcelere, mendacio. Turpis moribus. Virgil. Formoſum paribus nodis atque ære. Pallidus amore, Albus frigore, Nobilis progenie, Clarus ſanguine, Inflatus, turgidus, tumidus, elatus, ſuperbus honore, auro, &c. Amplus honoribus. Non vnquam grauis ære domum mihi dextra redibat. Fœcundus prole, ingenio, &c. Feſtinus metu. Pulcher frænis. quam locutionem Seruius honeſtam dicit. Spoliis orientis onuſtus, Fœlix nati pietate, Tutus præſidio, Celeber arte grammatica, Velox timore, Generoſus virtute, natalibus, &c. ſic Honeſtus vita, Conſpicuus pietate.

Plautus, *Nobilis* ſcelere. Plinius, Nobiles clade Romana Cannenſes. Idem, Vtica Catonis morte nobilis. Idem, Iudæa gens contumelia numinum inſignis. Inuictus viribus, Tardus pigritia, Celer timore, Feruidus ira. Ouidius, Ille celer penna tardos ætate fatigat. Fatigatus & feſſus ſtudio, itinere, curſu, onere, labore. Beatus diuitiis, Ebrius dulci fortuna, Speciosus forma, Pulcher aſpectu,

Triſtis

Triſtis morte patris, Clarus probitate, Odioſus malitia, Iucundus ſalibus, Moleſtus litibus, Virtute modeſtus. Talia occurrent innumerabilia. Quia de cauſa efficiente locuti ſumus, ideo quæro.

Cauſæ rerum. Quod ſunt cauſæ alicuius rei? Quatuor. Efficiens, materia, forma, finis. Cauſa efficiens eſt, quæ rem facit, vt faber. Materia proprie eſt, ex qua res fit, vt lapides, ligna. Forma eſt, quæ dat eſſe rei, vt in domo figura. Finis eſt, propter quem habendum aliquid fit, vt habitatio, protectio ab iniuriis cæli, &c. Finis ferè ſemper in accuſatiuo mediante præpoſitione regitur: vt Ambulo propter ſanitatem acquirendam. Cauſa efficiens aliquando interna eſt, & regitur ferme in ablatiuo per hanc regulam: vt Pudor tacere cogit. ergo dicimus, Taceo pudore. Aliquando cauſa efficiens eſt externa: & regitur frequenter in ablatiuo à paſſiuo mediante præpoſitione: vt Domus fit à fabro. Materia eſt triplex. Ex qua aliquid fit, vt Ferrum eſt materia, ex qua fit culter. Materia in qua eſt proprietas, vt Diabolus eſt materia ſuperbiæ: deutes ſunt materia in qua eſt albor: hæc materia vocatur ſubiectum inhæſionis: & regitur aliquando in accuſatiuo vel in ablatiuo per ſynecdochen: vt Æthiops eſt albus dêtes vel dentibus, vt dictum eſt in regimine genitiui. Materia circa quam, eſt circa quam res verſatur, & regitur in ablatiuo ſine præpoſitione, vt dicemus in regula tertia: vt laus eſt materia circa quam dignitas aut dignatio fit, veluti Dignus laude, &c.

REGVLA SECVNDA.

Materies ex qua raro ſine præpoſitura
Ponitur, vt fuluo nummos cudit faber auro.

Materia ex qua aliquid fit, in ablatiuo exprimitur ſæpius cũ præpoſitione de, è, vel ex: vt Faber facit ex auro calicem. Homo factus eſt de limo terræ. Aliquando præpoſitio ſubauditur: ſed ferè apud poëtas. Virg. Sectáque intexunt abiete coſtas. Idem, Viminibus mollíque paras detexere iunco.

REGVLA TERTIA.

Materiam circa quam proprietas habet eſſe,
Mobile cum verbo ſexto capit, auctus honore,
Lactéque diſtentus: ſic adiectiua dabuntur
Plurima, cum verbis fungor, veſcor, fruor, vtor,
Victito, fraudo, beo, dono, afficio, colo, ſterno,
Cum multis iunges, quæ proſa recludet abundè.

Materia cũ verbis ſeu adiectiuis nominibus in ablatiuo. Plurima adiectiua & verba regunt materiam circa quam proprietas verſatur in ablatiuo. Da exempla de adectiuis: vt Auctus muneribus, Huber diſtentum lacte, duplex auro, Vir duplex animo, Fœcundus prole, Fœtus armis. Virgilius, Loca fœta furentibus auſtris. id eſt plena vel abundãtia. Fœta propriè eſt grauida & partu liberata, teſte Seruio. Dignus & indignus laude. Hæc aliquando genitiuum regunt, vt dictum eſt. Honoratus dignitatibus, Præſtans aliis arte. Nihil prohibet idem aliquando dici cauſam efficientem & materiam circa quam. Immunis crimine. Papinius 6. Thebaidos, Immunem furiis. De hoc etiam dictum eſt, vt de Purus macula & Integer vita. dicimus etiam Integer à vitiis. Tacitus, A coniuratione integri: vt Vacuus curis, & à curis. Oriundus Alba vel ab Alba. Caſtus veneriis & à veneriis. Liuius, Quum omnes ab Alba oriundi ſint. Cicero ad Atticum, Oppidum vacuum à bello. Columella, Caſtus à veneriis. Mundus vita, orbus liberis, nudus veſtibus: ſic cætera adiectiua carentiæ. Virgilius, Nunc caſſum lumine lugent. Extorris patria, liber crimine, exul natali ſolo.

Tale non eſt *Vagus* pelago, contra quoſdam male iungentes vagor & vagus dictionibus carentiæ: de quibus in genitiui regimine multa dixi.

Præditus virtute, præditus malitia. Cicero in Verrem, Homo ſingulari cupiditate, audacia ſcelere præditus. Apud eundem ſæpe in malam partem capitur. Lentus gradu, dulcis eloquio, benignus natura, compunctus corde, incircuncifus labiis, velox pedibus, promptus lingua, tardus manu: licet hic etiam ſit materia in qua, tamen etiam poteſt dici materia circa quam. Salluſtius, Lingua quàm manu promptior. Facetus & lepidus ſermone, Tardus inceſſu. Liber erit ſi omnia enumerentur.

DA EXEMPLA de verbis: vt Fũgor magiſtratu, Veſcor carne, Fruor amici aſpectu, Vtor nummo, Victito lacte, Fraudo te iure, Beo te diuitiis, Dono te equo, Afficio te honore, Colo te modico munere

munere, Sterno lectum tapetis, Libero te curis, Spolio te veſte, &c. Nunc latius declarabo ſingula.

Fungor, id eſt vtor, aut officium dignitatémve habeo, aut ago: vt Fungor magiſtratu, Fungor officio boni viri, Fungor legatione, prætura, &c. Fungor vita. id eſt vitam ago. reperitur aliquando cum accuſatiuo. Plautus in Amph. Hic munus fungatur ſuum. Et in Menæhmis, Paraſitus octo hominum munus facile fungitur. Suetonius in Auguſt. Senatoria munera fungeretur. vetus & elegans locutio eſt, teſte Beroaldo.

Defungor, finio, & agere ceſſo: vt Defungor vita. id eſt morior. hinc defunctus etiam ſine ablatiuo pro mortuus. Dicimus aliquando functus vita, pro defunctus. Virgilius,
O tandem magnis pelagi defuncte periclis.
In ſacris, Ne ſacerdotio fungaris mihi. datiuus communis eſt.

Veſcor, id eſt nutrior, & cibo vtor. Sillius 2, -rabidi ieiunia ventris Inſolitis adigunt veſci. id eſt impellunt, cogunt. Virgilius,
Quid puer Aſcanius ſuperátne & veſcitur aura
Æthereae? id eſt viuítne. Veteres cum accuſatiuo conſtruebant. Actius apud Marcellum, Facinus oculi veſcuntur. Hieronymus in Leuitico, Afferat pro ſe duos paſſeres, quos veſci licitum eſt. alibi Veſci de carnibus.

Fruor, id eſt delector, & rei inhæreo non alterius gratia: vt Fruor amicitia, præſentia amici, &c. Proprie frui diuinis dicimur, quòd ea voluptas ſyncera ſit. Latiniſsimi etiam frui de creaturis dicunt. Participium eſt fructus vel fruitus. Cicero in Hortenſio, Et amœnitate ſumma ſemper fructus. Næuius apud Gellium 16. capite ſecundo, Qui non parcit, apud ſe fruitus eſt. Cicero in Tuſcul. Conſyderet apud ſe fruiturum.

Fruiſcor, fruiſceris, id eſt fruor. Metellus, Summa gloria fruiſcor. Cælius accuſatiuo iunxit, Domos ſuas quandoque iubet ire, & omnia ſua fruiſci. nunc ablatiuo potius iungito. Plautus etiam per accuſatiuum dixit, hanc frui.

Fretus, id eſt confiſus, nomen eſt, non participium: regit tamen ablatiuum per hanc regulam: vt Tua humanitate fretus.

Vtor, id eſt vſum habeo. Cato, Vtere quæſitis ſic, ne videaris abuti. Cicero, Præpoſteris vtimur conſiliis. Inuenitur apud veteres cum accuſatiuo. Plautus, Vtêris, vt voles, operam meam. Terentius, Mea bona vtantur. Cicero ſecundo de orat. Si ærarij corpus vtimur ad belli adiumenta & ornamenta pacis. Gellius libro decimooctauo, Quas voces non poſſumus vti. Næuius paſsiue dixit, Supellex multa vtitur, quæ non emitur.

Abutor, id eſt male vtor: hinc Abuſus. Item abutor, id eſt vtendo conſumo. & apud Terẽtium cum accuſatiuo inuenies. Vtor capitur elegantiſsime pro conuerſor. Cic. Fabio viro optimo & homine doctiſsimo familiariſsime vtor. id eſt cum Fabio conuerſor. Hinc *Vſus*, id eſt conſuetudo, familiaritas, conuerſatio: vt Vſus fuit mihi tecum à puero. Pro eodem dicitur *Vſura*. Cic. Longa quæ inter nos fuit vſura, hoc efficit. Item vſus, id eſt vtilitas: Vſu venit. id eſt accidere ſolet.

Vti aduerbium, id eſt vt, priorem corripit, quam producit vtor.

Victito butyro, lacte, carne, &c. de quotidiano fere victu dicitur. *Paſcor* etiam ablatiuum regit per hanc regulam. Verum Paſci ad beſtias fere pertinet: Veſci ad homines. Paſcor herbis, paſſiui generis eſt: quia dicimus Paſco te herbis. Paſsiuum autem regit omnem caſum actiui preter accuſatiuum rei patientis. Ouidius in Ibin, Aëreas volucres corpore paſce tuo. Paſcor herbas, deponens eſt. Virgilius ſecundo Æneid. Miſeros morſu depaſcitur artus. In eodem, Coluber mala gramina paſtus. Dicimus autem, Paſcunt boues herbam, Herba paſcit boues, & Boues paſcuntur herba, & Paſcuntur boues herbam. Horatius, Muſa cælo beat.

Afficio verbum late patet. Afficio te honore. Id eſt honoro. Afficio te vulnere. id eſt vulnero. Afficio te laude, vituperatione, morte, ſepultura, &c. id eſt te laudo, vitupero, interficio, ſepelio, &c. elegantiſsimum verbum eſt. Sic conſtruuntur Proſequor & cumulo: vt Proſequor te laude. id eſt laudo, &c. Cumulo te honore. id eſt vehementer honoro. Viua vox magis afficit. id eſt diſponit & efficacior eſt. Ouidius, Fine coli modico forma virilis amat. Spargo domum floribus. Augeo te diuitiis. Impertior te ſalute.

Muneror deponentis generis, vel Munero actiui. id eſt dono: vt Muneror te equo. Horatius in Epodo, Certantem & vuam purpuræ: Qua muneretur te Priape. *Dignor* te laude. id eſt dignum iudico. ſic Indignor, id eſt indignum iudico. Virgilius Æneidos primo, Haud equidem tali me dignor

dignor honore. Inuenitur paſſiue. Cicero apud Priſcianum, Dignantur hoc nomine. id eſt digni habentur. Virgilius Æneidos tertio,

Coniugio Anchiſa Veneris dignate ſuperbo.id eſt digne habite,teſte Seruio.

Muto aurum argento.Horat. Diruit,ædificat,mutat quadrata rotundis.

Libero te malo,in quo fuiſti.Libero te à malo. id eſt caueo ne in malum incidas. Hæc ſæpe differentia videri poteſt vera:puto aliquando confundi,vt indifferenter dicamus,Libero te periculo,& à periculo. Terentius, Libera metu me miſerum. Cicero contra Rullum, Periculo liberetis. Seneca in libro de Ira,Se à confuſione liberauit.

Peſtis *Viduauit* vrbem ciuibus.id eſt ſpoliauit. Virgilius Æneidos octauo,

Tam multis viduaſſet ciuibus vrbem.

Exonero te curis,& ex curis. Terent. in Phorm. Nos quoque amicos eius exoneraſtis metu. Plautus in Epidico,Atque ita profecto,vt eam ex hoc exoneres agro.

Expedio te cura & à cura: ſic in pluribus inuenies præpoſitionem additam,vbi ſæpius omittitur. Terentius in Hecyra,Te hoc crimine expedi.Ibidem, Qui te citius expedias ex his ærumnis. Impleo nauem frumento. ſic oppleo, ſaturo, ſatio, & plura: quorum quædam genitiuum regere docui, & ſine accuſatiuo. Abundo diuitiis: ſic exundo,redundo,affluo,exubero. Refercio librum nugis. Dito te ſpe. Magnifico te verbis.

Solinus, Vnguentis eum *Delibuit*. id eſt vnxit.hinc delibutus:quod quidã ſine verbo participium eſſe putarunt. Tale regimen habent Nutrio te cibo.& in ſacris, poto: vt Potauerunt me aceto. Iacto, educo educas,reficio,tollo,orno,locupleto,& oblecto: vt *Oblecto* te carmine. vel Carmen meum te oblectat. Pſeudocurtius male dixit,Tantum voluptates mihi adoleſcenti oblectant. Lacto te verbis. Circumuenio te dolis. Dulcibus eſt verbis alliciendus amor. ſed inſtrumentum potius quàm materia circa quam videtur.

Æquo te amore. *Æquus* adiectiuum etiam aliquando ablatiuum habet. Plautus in Bacchid. Plus vidiſſem quàm deceret,quàm me atque illo æquum foret.Et in Rudente,Iureiurando alligaris leno vt ſe æquum eſt:& vt lenonium officium eſſe conſueuit.æquum,id eſt dignum.

Imbuo,id eſt intingo,immergo,inficio:vt Imbuo lanam liquore.Horatius,Quo ſemel eſt imbuta recens ſeruabit odorem Teſta diu.id eſt infecta.Virgil. -illius aram Sæpe tener noſtris ab ouilibus imbuet agnus.id eſt inficiet, initiabit, madefaciet. Imbuo te literis.id eſt initio, informo, inſtituo,erudio.Cicero 1.Offic. Parentum præceptis imbuti ad eorum conſuetudinem moréſque deducimur. Imbutus vitiis. id eſt infectus,inquinatus. Inſtituo te moribus. Initio te ſacris. ſic informo, erudio,&c. Participo te prandio. *Communico* te conſiliis meis. Plautus in Milite,Communicabo te ſemper menſa mea. Inſtruo te armis.

Inficio aut inquino aërẽ crepitu. Infamo te opere. Laceſſo & prouoco te verbis.inſtrumentum videri poteſt.Sic,Supero,vinco,antecedo te doctrina. Suſtineo me arte. Tempero me vino,vel à vino. Soluo te debito.id eſt libero. Intendo locum ſertis. Palpo te munere. Placo te donis.

Abdico me magiſtratu,prætura,conſulatu,&c.id eſt amoueo & renuntio iis quę pertinent ad magiſtratum,præturam,&c.Liuius,Dictator magiſtratu ſe abdicauit.Abdico filium,id eſt bonis priuo. capitur etiam pro repudio & nego.Terentius,Generum abdicat.Pacuu. Conſanguineam eſſe abdicant. Nudo,priuo, ſpolio te bonis. Prohibeo te domo. *Orbo* parente,oculis,amico.id eſt priuo. Fere de re multum chara dicitur. Emungo te argento. *Leuo* te faſce,curis,onere.Euacuo animum vitiis. Infero aures fruge Cleanthea. id eſt bona doctrina, qualem docuit Cleanthes. Mundo domum ſordibus. Purgo te peccato. *Eluo* me diuitiis.id eſt ſpolio,denudo.Plaut.in Aſin.Hũc elaui bonis. Caſtro te teſticulis. Exinanio amphoram vino.ſic Aggrauo,premo,maculo,tego,operio, cooperio, munio, ſpargo, & alia plurima accuſatiuum regunt cum ablatiuo materiæ circa quam.

Item, Figo terram haſta,vel Figo haſtam terræ.

Conficior mœrore,ſenectute,triſtitia.id eſt conſumor,valde elegans eſt. Vaco paruis,vt careo.

Fruſtro, aut deponentaliter fruſtror te ſpe. id eſt decipio. Fruſtror expenſas. id eſt fruſtra ago. Fruſtratus apud Gellium cum genitiuo legitur,Captionis verſute excogitatæ fruſtratus eſt.

Exulo patria. *Luxurio* diuitiis. Virgilius, Luxuriátque thoris animoſum pectus. id eſt laſciuit. Tibullus, Luxuriant animi rebus plerunque ſecundis. pro eodem dicitur Luxurior. Columella libro tertio, Cacumina virgarum ne luxurientur, demutilato. Capitur hoc ferè in malam partem, pro furiis luxuriæ agi.

REGVLA QVARTA.

Forma modúſve datur per caſum rite Latinum.

Nomen formæ vel modi regitur in ablatiuo ſine præpoſitione à verbo & adiectiuo nomine: aliquando etiá à ſubſtantiuo, quotieſcunque aptè fieret interrogatio per quomodo: vt Canto alta voce. Aſpicio te toruis oculis. Facies miris modis pallida. Ecce ſiquis quæratur, Quomodo cantas? Apte reſpõdebis, Submiſſa voce, Graui accentu. Quomodo hic eſt magiſter? Nomine & titulo, nõ re. Ouid. Tres ſumus imbelles numero. Liuius, Plures numero, quàm ipſi erant, ceciderunt. Iuſtus iuſtitia & ſimilia huc reducuntur: vt Caleo calore, & ſiquid tale inueniatur. Nomine Petrus, Cognomine Paulus, Nomine Grãmaticus, Re barbarus. Sum tibi natura pater, Præceptor conſiliis, Troianus origine Cæſar, Spe diues, Re pauper. Nõ iniuria id feci. More meo doceo. Authoritate mea id feci. Iure meo hoc mihi vendico. id eſt conceſſa mihi ab omnibus libertate. Pro iure meo dico. id eſt confidenter. Itẽ Recito dulci prolatione. Summopere deſydero. Magno deſyderio expectatus aduenis. Nullo pacto fieri poteſt. Antiquo inſtituto hoc facio. Sic quæ in aduerbia tranſeũt, Falſò quereris. Auſpicato duxiſti vxorem. Sedulo dabo operam. Haud expectato veniſti tam ſubito abiturus. Inſperato redis. Sũma diligentia ſtude. Æquo animo feras aduerſa. Neſcio ſerio an ioco loquaris. Verbis deũ amas, factis negas. Vſu venit. Iohanni nomine meo ſalutẽ dicito. Suſcipito hoc munuſculum hilari fronte. It lento gradu. Dormit ſopore graui. Lepores patentibus dormiunt oculis. Cicero, Secreto hoc audiui. Apoſtolus, Spiritu ambulare. Si ſpiritu viuimus, ſpiritu & ambulemus. Qua mente id feciſti? Fide bona poſſideo. Iuſto titulo obtineo. Merito lachrymor. Immerito vapulo. Primus ordine, dignitate, &c. Sæpe etiam per hanc regulam ablatiuum habet: vt ſæpenumero: ſed poteſt eſſe vnica dictio, Canto alta voce. id eſt alte, quia ablatiuus huius regulæ ponitur ſæpe loco aduerbij, *Forma.*

REGVLA QVINTA.

Mobile vel verbum menſuram dat ſibi quarto
Vel ſexto, longus treis vlnas, vel tribus vlnis.

Adiectiuum vel verbum regit menſurę nomen in accuſatiuo, vel in ablatiuo: vt Hic pannus eſt longus tres vlnas, vel tribus vlnis. Da authoritatem de accuſatiuo. Plinius lib. 26. cap. 8, Caulis palmum vnum altus. Gellius lib. 1, Longum pedes ducentos. Plinius lib. 6. cap. 34, Septem pedes longus. Et alibi de Babylone, Muris ducentos pedes altis, quinquagenos latis. Idẽ, Septem pedes longus vmbram non amplius quatuor pedes longam reddit. Idem, Radices triginta pedes longæ. Idem, Nucleo craſſo ſex digitos. ſic loquitur ſæpius quàm per ablatiuum. Plautus, Comeſſe panem tres pedes latũ potes. Cęſar 2. de bello ciuili, Latas tres pedes fecerunt. ſic idem ſæpiſsimè loquitur. Da authoritatem de ablatiuo. In ſacris, Erat autem Niniue magna itinere trium dierum. ſic Butyrum eſt graue tribus libris. Perſius, Pinguis aqualiculus propenſo ſeſquipede extet. *Seſqui* eſt quid cum dimidio, vt ſeſquihora, ſeſquiannus. *Mẽſura.*

REGVLA SEXTA.

Menſuram exceſſus verbum, vel mobile ſexto
Optat: vt excedo digito, pede longior vno.

Dictio ſignificans exceſſum, regit ablatiuum qui ſignificat quantitatem exceſſus certam, vel incertam: vt Sum te longior capite. Hoc lignum excedit illud digito. Sum te modico doctior. Multo fortior, &c. Iuuenalis dixit de Pygmæis, Tota cohors pede non eſt altior vno. Supero te doctrina, non eſt ablatiuus menſuræ, aut qui indicet quantitatem exceſſus: ſed eſt ablatiuus materiæ circa quam. Valerius, Deforme exiſtimans, quos dignitate præſtaret, ab his virtute ſuperari. Multo ante, multo doctior, &c. antè patuerunt: & aduerbia potius nonnullis videntur, quàm ablatiui. Annoſior me es duobus annis. Sum te iunior *Octiduo*, aut *Nouendio*, non vltra: nec ſeptidio, ſexdio, quindio: ſed bene quatriduo, triduo, biduo. *Exceſſus quãtitas.*

REGVLA SEPTIMA.

Paſsiuis ſextum dabimus cum præpoſitura
A vel ab, accipiens ſic do, diſtans, remouénſque.
Sic alius ponas, & quæ conformia noris.

Omne verbum paſsiuum poteſt regere poſt ſe ablatiuum mediante præpoſitione à vel ab: vt Amor à Petro, Liber legitur à magiſtro, Vapulas à præceptore, Infans oſculatur à matre. Horatius, Laudatur ab his, culpatur ab illis. Eſtne omne paſsiuum paſsiui generis? Minime. Quia Vapulo paſsiuum eſt, non paſsiui generis.

Paſsiuum verbum. Quomodo differt paſsiuum à verbo paſsiui generis? Paſsiuum eſt quod pati, aut tanquam pati ſignificat, ſiue in o, ſiue in or deſinat: vt audior, vapulo. Verbum paſsiui generis eſt quod dempta r, redit in actiuum, vt legor lego.

Quotuplicia verba regunt caſum huius regulæ? Quadruplicia. Primo verba paſsiui generis: vt Aurum amatur ab auaro. Spolior à latrone veſtibus. Secundo neutropaſsiua: vt Vapulo à præceptore, Homo fit à Deo, Ligna væneunt à ruſtico. Plura neutra cum ablatiuo rei agentis non inueni: nec reperiri poſſe teſtatur Lancilotus: licet Priſcianus, & poſt eum plures dicant, & non probent recte dici, Exulo à principe, Nubit à me filia. Quum igitur inſolitum verbum ſit, vt ſcopulus, fugiendum, ſolum vapulo & fio væneóque conſtruam cum ablatiuo agentis. Quintilianus libro nono, An ab reo fuſtibus *Vapulaſſet*. Et alibi, Fabritius reſpondit ſe à ciue ſpoliari malle, quàm ab hoſte vænire. id eſt vendi.

Exulo Ferrariæ. Sum illic in exilio. Exulo Ferraria vel à Ferraria. id eſt ex eo loco in exilium ire compellor. Terentius in Eunucho, Domo exulo. Macrobius libro Saturnalium 7. cap. 1, Si propter hoc à conuiuiis exulabit philoſophia, procul hinc faceſſant & alumnæ eius, honeſtatem dico & modeſtiam: nec minus cum ſobrietate pietatem. Exulo dicitur, quaſi ex ſolo eo. Tertiò communia paſſiue capta: vt Oſculor à matre, Gratia largitur nobis à Deo. &c. Quartò imperſonalia paſſiue vocis: vt Reclamatur ab omnibus, ſub paſſiuis continentur: licet actiuè ſignificent.

Actiua pro paſsiuis & contrà. Actiua pro paſſiuis, teſte Seruio, multa leguntur, vt Præcipito, turbo, tondeo, &c. nec tamen regũt ablatiuum paſsiuis proprium. Contrà pro actiuis paſsiua inuenies. Virgilius, Pictis bellantur Amazones armis. Cicero 3. Tuſculanorum, Multa inimicos & mortuos puniuntur. id eſt puniunt. hæc (inquit Seruius) imitabimur: ſed noua ad illorum exempla non formabimus. Eſt vbi paſsiua in actiua mutare non licet, teſte Seruio: vt Sacerdotes *Creari*, Virgines *Capi*, Linquor & conſternor animo, Deſyderati in prælio, pro mortui. Et contrà, Delecto te, non delector à te. & Mutuo pecuniam, non A me pecunia mutuatur. ſic fœnero: quia mutuor, fœneror, delector, non paſsiua ſunt, ſed deponentia. De his multa Antonius Nebriſſenſis & Lancilotus ex Seruio in illud Virgilij. ſexto Æneidos, Optato conduntur Tybridis alueo. Cæterum non penitus eis accedo: quia recte dici Sacerdos virginem capit, oſtendit Gellius libro primo. cap. 12. vbi dicitur: In libro primo Fabij pictoris, quæ verba Pontificem Maximum dicere oporteat, quum virginem capit, ſcriptum eſt, &c. Item Afflatus numine, Ictus fulmine, Rumpitur inuidia, Diſcrutior animi, Findor, &c. Hîc vix licet actiuis vti, teſte Lanciloto. Contrà actiua multa ſunt, quorum paſsiua rariſsime leges, Applico, æquiparo, ſuccolo, fugio, maneo, occulo, lacto, &c.

ACCIPIENS ſic do, &c. Verba accipiendi, diſtandi, & remouendi, regunt ablatiuum cum præpoſitione à vel ab: vt Accepi literas à Petro. Habeo à Paulo. Audiui à nuntio. Longe diſtat à nobis India. Abſum ab Italia. Remoue à me lapidem. Aufer à me aurum, &c. Aliquando omittitur præpoſitio. Sueton. in Calig. *Cauſa caderent*. id eſt litem perderent. Idem in Claudio, Italia ſummouerentur. Et in Domitiano, Philoſophos omnes vrbe Italiáque ſummouit. Tacitus, Italia pellerentur. Idem, Repetundarum damnatur, atque Italia exigitur.

Accipiendi verba. DA ACCIPIENDI verba. Accipio, recipio, audio, diſco, quæro, habeo, intelligo, conduco, &c. Accepi à te literas, melius, quàm recepi: & tamen recte dicitur, Recepi literas contra Ferettum. Cic. 4. epiſt. famil. ad Plancum, Binas à te recepi literas. Idem 12. ad Atticum, A te heri duas epiſtolas accepi. Plin. 5. epiſt. Recipies epiſtolas ſteriles. In eodem ad Fabatum, Recepi literas tuas. Sic lib. 8. ad Gepitorem & ad Geminum, Audiui à, vel è, vel ex, vel de te: id eſt tu dixiſti mihi. Audiui de te, etiam ſignificat. Aliquis dixit mihi de te. In euangelio, Serue nequam quid hoc de te audio? A teipſo hoc habes. Spero & expecto abs te bonum. Intellexi à matre. Conduxi domum à Paulo. *Naſcor* à nobili. id eſt naturam & originem principiúmque viuendi accipio. Tacitus, Naſci à principibus fortuitum eſt. Sæpius dicimus Orior, & naſcor de, vel ex fœmina: quàm à, vel ab. & elegantiſsimè ſine præpoſitione, Naſcor piſtore, obſtetrice, &c. Salluſtius, Catilina nobili genere natus. Virgilius, Nate dea. Patior multa ab æmulis. id eſt accipio damna, vel incommoda.

Diſco à, vel è, ex, vel de te. Terent. Diſce ab iis qui verè ſciunt. Plautus in Pœnulo, De te quidem

hæc did

hæc didici omnia. Virgilius 12, Diſce puer virtutem ex me verúmque laborem, Fortunam ex aliis. Diſco per te. id eſt à te. Ouidius in remedio, Diſcite ſanari, per quem didiciſtis amare. Diſco hanc rem, & de hac re. Plautus in Sticho, Diſcam de dictis melioribus. Dicimus pulchre, Silentium eſt à turba. pro turba tacet. Cicero in Oratore, Ipſe conticuit, & à cæteris ſilentium fuit.

Mutuo à te pecuniam. id eſt accipio. Dicimus autem pro eodem mutuo neutraliter, vel deponentaliter *Mutuor*. ſic Fœnero & fœneror: Mutuo vel mutuor à te argentum, vel tibi argentum: quia ſimile eſt verbo Dono, teſte Lanciloto. Quintiliano, Vſuram accepiſti, vltro à me mutuatus es. Apuleius, Sub qua ſpecie mutuari cupis? id eſt mutuo accipere. Capitur ſimpliciter pro (accipere) aliquádo. Cicero in Tuſculanis, Virtus à viris nomen eſt mutuata. id eſt accepit. Et in Offic. Craſſus quum eſſet admodum adoleſcens, non aliunde mutuatus eſt: ſed ipſe ſibi peperit maximam laudem. Fabius 12, Quas mutuari ſolemus. Cicero ad Atticum 7, A Cælio mutuabimur. Mutuo vel mutuor tibi ſine accuſatiuo non dicitur, teſte Valla.

Fœnero vel *Fœneror* tibi. id eſt pecuniam ad vſuram do. Seneca epiſtola 2, Quantum paſcat, aut fœneretur. id eſt ad vſuram det. epiſtola 41, Multum ſerit, multũ fœneratur. Hieronymus in eccleſ. Qui facit miſericordiam, fœneratur proximo. Cicero, Vt enim benefici liberaléſque ſimus, non vt exigamus gratiam. Neque enim beneficium fœneramur, ſed natura propenſi ad liberalitatem ſumus id eſt fœnori damus. Martialis, Hæc ſapit, hæc omnes fœnerat vna deos. Fœnero aut fœneror abs te. id eſt ad vſuram accipio. vt lib. 31. Digeſtorum prope finem, Poteſtatem habeat vendere cohæredi ſuo, & fœnerari ab eo. Emo te ab illo, vel de illo.

Diſtandi & remouendi verba.

DA DISTANDI & remouendi verba. Diſto, differo, abſum, abeo, recedo, alieno, amolior, diuido, ſegrego, arceo, abhorreo, &c. Philelphus, Quod abeſt ab oculis, id quoque abeſſe à corde. Suetonius. Nec abhorret à veritate. id eſt non alienum eſt. Non ſecus abhorres à literis, quàm Sathanas à ſigno crucis. Et ſine caſu. Ambroſ. libro 1. Offic. Legimus officium dici à nobis poſſe: nec ratio ipſa abhorret. id eſt aliena eſt. Horreo, *Obhorreo*, & *Abhorreo* hanc rem. id eſt abominor & execror, aut miſerè formido. Virgilius, A tergo horrebis Iberos. Sic Horreſco. Idem, Nec tu menſarum morſus horreſce futuros. Suetonius, Diſtortos obhorrebat. Lactantius libro 3, Non eſt ſapientia ſi cœtum hominum abhorret. Catul. in Epita. Sæuáque abhorrebas priſci præcepta parentis. Suetonius, Vt obſcœnum oſtentum abhorrentibus. Item Abhorreo à te voluntate. Curtius 7, Nec colore quidem abhorret à cæteris. Horreo crudelitatem tuam: vel Tua mihi crudelitas horret. Lactantius lib. 5, Cui enim talia ſacrificia non horreant? Auerte iram tuam à nobis. Aufer à nobis domine iniquitates noſtras.

Diſcedite à me operarij iniquitatis. Horat. Viuere ſi recte neſcis, diſcede peritis. datiuus eſt per regulam, Ternum pro quarto, &c. Plaut. Apage illum à me. id eſt abduc, remoue. Ciconiæ auolant ab hac terra. Hæc ciuitas defecit à principe ſuo. Eripe me domine ab homine malo. Caueo à te. Timeo à te. quæ antè patuerunt. A morte perpetua libera nos domine. Martinus migrauit à ſeculo. Ille migrauit ab, vel ex hac vicinia. Terent. Vos hinc amolimini. id eſt recedite. Abige canẽ à popina. Arce felem butyro, vel à butyro. Liuius 7, Græcos arcere litoribus iuſſit. In eodem, Nec aſcenſu arcuerit.

Diſcordo à te, & aliquando diſcordo tecum. Quintil. A ſermone tenui ſublime nitidum diſcordat. Tacitus, vt notauit Lancilotus, Cum quis æternum diſcordant. Sic *Diſſideo* à te, vel tecum: licet Aldus neget Latinè dici diſcordo & diſſideo tecum. Valerius Maximus, Armis cum Cinna collega ſuo diſſidens. Aldus putat mendum eſſe, pro à Cinna. Ego credo nullum eſſe mendũ: quia Tacitus dixit Cum quis diſcordant. Et Plin. lib. 37, Adamas diſſidet cum Magnete lapide intantum, vt iuxtà poſitus, ferrum non patiatur attrahi. *Concordo* cum illo. id eſt conuenio. Concordor barbarum eſt.

Fugio illum, vel ab illo. Iuuen. 6, Quæ fugit à ſexu. Virgilius, Quem fugis ah demens. Faceſſe à me. Eripio te malis, & à malis. ſic Abſterreo. Horatius, Aliorum opprobria ſæpe abſterrent vitiis.

Superſedeo hac re cum ablatiuo ſine præpoſitione ſemper legi. Cicero in Rhetor. Narratione ſuperſedendum eſt. id eſt omittenda eſt narratio. Cæſar 1. de bello Gallico, Prælio ſuperſedere ſtatuit. id eſt omittere prælium elegantiſſimum verbum. Cicero ad Sulpi. Superſedeas hoc labore itineris. id eſt omittas venire. Gellius lib. 2. accuſatiuo iunxit, Affines operam, quam dare rogati ſunt, ſuperſederunt. hoc fit, quia (ſuper) vtrique caſui ſeruit. Hieronymus contra Iouinianum iunxit huic verbo infinitiuum: Omnino facere ſuperſederit. Idem huic verbo nouè datiuum dedit contra Pelagianos, dicens, Superſedendum huic labori cenſeo.

SIC ALIVS PONAS, &c. Quædam adiectiua regunt ablatiuum cum à vel ab: vt Alius ab

illo. ſic alter, diuerſus, &c. Primus à rege. Secundus à principe. Integer à vitiis. Caſtus à venereis. Oriundus Troia, vel à Troia. Vacuus curis, & à curis, &c.

REGVLA OCTAVA.

Inſtrumenta dabis ſextis ſine præpoſitura.

Inſtrumentum. Quoduis verbum poteſt regere inſtrumentum in ablatiuo: cui nullo modo addi poteſt præpoſitio: licet in vernacula lingua audiatur cum: vt Aro equo. Scindo panem cultro. Video oculis. Pugno gladio. Nitor baculo. Ludo alea, pila, trocho, &c. Dicimus etiam per accuſatiuum, Ludo aleam. Suetonius in Cæſa. Troiam luſit. Item, Cædo ferula. Impuli te pugio. Tango manu. Deleo lachrymis. Loquor lingua. Peto te ſtricto gladio. id eſt inſequor. Capitur Peto ſic aliquando in bonum, vt meminit Seruius. Varro in re ruſtica, Aſinis arant. Virgil. Malo me Galathea petit laſciua puella. Item, Feci iter pedibus. Audiui auribus. Imbribus venti ſopiuntur, ait Plinius. Idem, Baſiliſcus alios ſerpentes olfactu necat. Terent. Phaleratis dictis ſeducis me. In Ethicis, Omnia menſurantur nummo. Virgil. Hi iaculis, illi certant defendere ſaxis. Prudentius, Impatiénſque moræ ſaxo petit, increpat ore. Terent. Naribus duxi hunc caſum. ſic Orator verbis vincit, Vir bellicus armis. Dæmonia non armis, ſed morte ſubegit Ieſus. Dic, *Ieci* lutum in Petrum: non autem Ieci Petrum luto: quia non hominem iacis, ſed aliquid in hominem. In Euãg. Tulerunt ergo lapides vt iacerent in eum. An Latinè dicimus, Percuſſi te cum baculo? Non, niſi percuſſeris me, & baculum meum: quia inſtrumento ne implicitè quidem additur (cum) teſte Valla. Ideo quidam male dixit, Gladium quicum ſe percuſſerat, eduxit. dicendum fuerat ſolum (quo). Ideo male dixit Pſeudocurtius, Pugnant dolo prius quàm cum armis. Et cum quo linguam lauant. pro (quo ſanguine). Et quod Oroſius lib. 7. dixit, Ipſe imperator cum ſagitta ſaucius. ipſe ſine præpoſitione dicerem, Sagitta ſaucius. Decepit hos, opinor, illud Curtij lib. 5, Rex cum curru vrbem, ac deinde regiam intrauit. ſed hic Currus non inſtrumentum tantum eſt, ſed etiam comes. Vult enim dicere ipſum etiam currum intraſſe regiam. vtcunque eſt, mallem hic præpoſitionem omittere: & forſan vitio librariorum menda eſt.

Vbi non inſtrumentum ſignificamus, ſed comitem: licet præpoſitionem addere, teſte Valla: vt Acceptus eſt à nobis cum honore. Magna cum beneuolentia ſcripſit. Cum mira affabilitate me allocutus eſt. Cum dira truculentia me aſpexit. id eſt honore comite, non inſtrumento, &c. Potes ſine præpoſitione etiam dicere, Accepit me magno honore. id eſt honorifice, &c. Ablatiuum inſtrumenti vocat Priſcianus, quem Quintilianus, Donatus, Seruius, Diomedes, & omnis fere antiquitas ſeptimum caſum vocat. Nam cum dico, Haſta percuſſi: non vtor natura ablatiui, teſte Quintiliano: nec ſi idem Græcè dicam datiui. Ratio Priſciani eſt, quia præpoſitio addita vel ſubtracta, non mutat naturam caſus. Nebriſſenſis oſtendit hanc rationem nihil valere. Georg. Valla lib. 31. cap. 19. dicit ſeptimum caſum à Priſciano iure repudiatum eſſe. Rurſus ponentes ſeptimum caſum, multum differunt inter ſe. Nam quidem ſolum inſtrumenti caſum ſeptimum eſſe volunt: alij etiam caſus conſequentiæ: vt Me docente diſcis. Donatus in ſecunda editione etiam cõparatiui caſum: vt Doctior illo. Diomedes etiam vbi præpoſitio additur: vt In Scipione militaris virtus emicuit, &c. Itaque Grammatici certant, & adhuc ſub iudice lis eſt. Ego an ſeptimus caſus ſit, ſuſque déque fero: quia ſemper ablatiuo ſimilis eſt: nec aliquid confert ad rectius loquendum. Quocirca hac ſubtilitate perobſcura, & pueris parum vtili ſuperſedendum cenſeo: quia (vt Cicero ait) hoc virium ſummopere vitandum eſt, ne nimis magnum ſtudium in res obſcuras, difficiles, & minus neceſſarias conferamus.

REGVLA VLTIMA.

Abſque regente duos ſextos bene pone ſequelæ.
Diſcunt diſcipuli me præceptore docente.

Quoties duæ orationes nominatiui & verbi ſic ſe habent, vt alteri apponatur talis particula Dum, quando, poſtquam, &c. lepidè priorem mutamus in duos ablatiuos, qui non reguntur: ſed abſolute ponuntur in deſignatione ſequelæ: vt pro Dum magiſter legit, diſcipuli ſcribunt: eleganter dicitur, Magiſtro legente, diſcipuli ſcribunt. ſic Magi apertis theſauris ſuis obtulerunt munera. id eſt poſtquam aperuerant, &c. Lectis ſacris reuertor ad poëtas. Cœna facta cantamus. Magiſtro recitaturo Petrus iuit in forum. id eſt dum magiſter paratus erat legere. Lucanus, -venturo Cæſare Romam Ignauæ liquere manus. Ad alium ſenſum ſic non loquemur, teſte Lanciloto, Me cantaturo auſcult

auſcultabis:ſed Me cantante auſcultabis.pro Dum ego cantabo,&c.Dicitur ablatiuus ſequelæ ſiue conſequentiæ:quia aliquid ex altero denotatur ſequi:vt Sole lucente euaneſcunt tenebræ, hi ablatiui non reguntur:quia ſequenti verbo non adhærent,nec ipſum declarant.

QVOTVPLICES ſunt ablatiui poſiti abſolute?Quintuplices.Primò alter ablatiuorũ eſt nomẽ, alter participium:vt Auguſto regnante natus eſt Chriſtus:Tyberio imperãte crucifixus.In ſacris, Veniunt ad monumentũ orto iam ſole.Creſcente numero apoſtolorum, factus eſt murmur Græcorũ. Boëtius 2.de Conſo.Nouimus quantas dederit ruinas Vrbe inflammata patribúſque cæſis,&c.Sill. 1, -clauſos acuunt extrema pericli:Et fractis rebus violantur,& vltima virtus.Tacitus,Plebes omiſſis armis per agros palatur.Plinius,Tyberium principem tonante cælo coronari lauro ſolitum ferunt contra fulminum metus.Secundò alter ablatiuorum pronomen eſt,alter participium:vt Me viuente non egebis. Tertiò neuter ablatiuorum eſt participium,& ſubauditur (ente).nec vnquam exprimes, niſi declarationis gratia.Ouid.Me duce carpe viam.Cicerone conſule Catilina damnatus eſt. Sillius lib.3,Vigili ſtant bella magiſtro.ſtant,id eſt vigent non dormiente rectore.Iuue. Credo pudicitiam Saturno rege moratam In terris.Virgil.Te duce ſi qua manent ſceleris veſtigia noſtri,Irrita perpetua ſoluẽt formidine terras.Horatius,Nil deſperandum Teucro duce,& auſpice Teucro. Iuuenalis, Se iudice nemo nocens abſoluitur.Idem,Me nemo miniſtro fur erit. Quo ſuggeſtore hoc feciſti? Teren.Me impulſore non fecit.Cic.O fortunatam natam me conſule Romam. Ne dicas,Iohannes venit ſe tertiò:ſed,venit tertius.Horatius,Nudus inópſque domum redeam te vate. Virg. 4. Georg. Te matre relinquo. Legati redierunt re infecta.Saluo honore meo nequeo hoc facere.Iohãnes abiit hoſpite inſalutato,patre inuito.ſic Neſcio me feciſti.Inconſulto me nupſiſti.Iuue.Quid enim ſaluis infamia nummis?Saluo honore id fecerim. Quarto alter ablatiuorum ſubauditur:vt Tunc videbimus Deum facie ad faciem.ſupple,ente.raro vtimur hoc modo. Tonante intramus domũ. ſupple, Deo vel natura:ſed melius loquimur hic per dum.ſic,Dũ pluit.intramus domũ.Teſtis eſt Badius grãmaticus diligentiſſimus. Quintò ſolum participium præteriti temporis,neutri generis,aut gerundium in do ponitur abſolute:vt dicto de nomine,Agendum eſt de verbo.Cantãdo rumpitur anguis. Iuuencus,Sed Maria audito Chriſtum veniſſe,cucurrit.Salluſtius,Audito regem in Siciliam tẽdere. rarus ſermo eſt apud doctos,niſi per gerũdia,& vbi participio infinitiuus iungitur loco alterius ablatiui.Pulcherrimi autẽ ſunt primus,ſecũdus,& tertius modi:vt Deficiẽte cauſa,deficit effectus. Quo audito vehementer excandui,&c.Dicimúſne Latinè, *Me legente proficis*? Vix:licet Priſcianus aſſerat recte dici:quia ſic nullum Latinum reperi loqui:ſed ſic,Legens proficio.Dicitur ne recte, *Dum lego proficis*?Vix:quia regula Vallæ eſt, Quoties duorum verborum eſt idem ſuppoſitum ,ſiue nominatiuus:prius verbum melius in participium vertitur,niſi eſſet verbum ſubſtantiuum,quod cum participio elegantius omittetur:vt pro Dum lego proficio:dicam,Legens proficio. pro Quia occupabar, venire non potui:dicam,Occupatus venire non potui:non me occupato,&c.ſic,Comedens ſudo:non me comedente.Multa tuli puer:non dum fui puer,nec me puero.Ieiunaturus multum comedo,&c. Nec aliter dixit in arte Horatius de ſene, -laudator temporis acti Se puero.quia ſenſus eſt,Temporis acti quum ipſe eſſet puer.Valla putauit ſe puero ordinari cum eo quod ſequitur,Cenſor caſtigatórq; minorũ:quod verũ non eſſe adnotauit Badius. Obſeruatúrne ſemper hæc regula? Non:quia elegantiæ regula eſt, non Latinitatis.Terentius in Eunu.Dum rus eo,cœpi egomet mecũ inter vias, Ita vt fit,vbi quid in animo eſt moleſtiæ,
Aliam rem ex alia cogitare.

Ablatiui abſolute poſiti quintuplices.

De ordine declarationis Grammaticæ, & de Syntaxi Reciprocorum

LIBER IX.

Ordo grammaticæ declarationis.

Optandi debent aduerbia ſiue vocandi
Sumere principium:velut interiectio ſæpe
Ecce,age,& heus.poſt hæc,caſum decet addere quintum.

Hinc rectum ſequitur verbum. Tibi ſit generalis.
Regula, Quæ à tergo regitur, vult dictio cuncta
Poſtponi. Siquid declarat, iuris idem ſit.
Siquid ſit tacite poſitum, ſupplere iubebo.

Ordinis grāmaticæ declarationis regulæ ſeptem.

Regulæ ordinis Grammaticæ declarationis ſunt ſeptem. Prima regula, Excitandi particulæ, vt aduerbia optandi, vocandi, demonſtrandi, hortandi, & reſpondendi, & interiectiones plerunque ſumunt principium in ordine grāmaticæ declarationis. Secunda regula, Poſt hæc ſequitur vocatiuus. Tertia, Poſt vocatiuum ſequitur nominatiuus à fronte verbi rectus. Quarta, Poſt nominatiuum ſequitur verbum perſonale finiti modi Semper intelligo ſi ſit in oratione: nam ſi illi ea abfuerint, ab impersonali inciperemus: vt Tædet animam meam vitæ meæ. Quinta dictio recta à tergo ſequitur dictionem regentem. Itaque poſt verbum perſonale aliquando ſequitur nominatiuus: vt Sum homo. aut genitiuus: vt Miſerere mei. aut datiuus: vt Seruio Deo. aut accuſatiuus: vt Amo Deum. vel ablatiuus: vt careo nummis. Propter eādem regulam aliquando ante nominatiuum ponitur obliquus: vt Hei mihi amore pereo. & ante verbum obliquus: vt Studens virtuti laudatur. ideo diligenter conſyderandum quem quæque dictio caſum regat. Sexta regula, Declarans declarato poſtponitur, vt adiectiuum ſubſtantiuo, aduerbium verbo, infinitiuus finito. Item infinitiuus, & ſupinum, & gerundium poſtponitur adiectiuo: vt Certus mori, aut moriendi. Turpe dictu, &c. ideo ante verbum finitiui modi aliquando ponitur infinitiuus. Accuſatiuus præponitur infinitiuo ſi à fronte regitur: præpoſitio ſemper regit caſum à tergo: ideo in declaratione præcedit. Præpoſitio cum ſuo caſu poſtponitur verbo per hanc regulam: quia ipſa cum caſu declarat ſignificationem verbi: vt Vado ad forum. Septimo, In declaratione orationis diligenter videndum eſt, an aliquid ſubaudiatur: quia hoc ſuppleri debet: vt Miſeram me vereor. ſubauditur, ô vel Heu, Vnde mihi lapidem? Hæbræi ſunt & ego, &c. Alexander orationis ordinem vocat conſtructionem, non ſatis proprie: quia conſtruere proprie, eſt aliquid debite componere. Qui autem orationem pueris declarat, non conſtruit, ſed ab alio conſtructam reſoluit: aut deſtruit, aut ordinat, vt à pueris intelligatur. Quoniam indocti habentur ſiqui ignorent Alexandri myſteria: ideo volo paucis percurrere quæ de cōſtructione dici ſolent in nono capite Alexandri.

Conſtructio.

Conſtructio quid eſt? Debita dictionum inter ſe ordinatio. Quotuplex eſt conſtructio? Duplex: Trāſitiua & intranſitiua. Quæ eſt conſtructio tranſitiua? Cuius partes ad diuerſa pertinere ſignificantur: ſiue pertineant ad diuerſa, ſiue non: vt Liber Petri. Virtus Dei. Quotuplex eſt conſtructio tranſitiua? Duplex: Simplex & retranſitiua. Quæ eſt ſimplex? Vbi vnica eſt tranſitio: vt Amo Deum. Quæ eſt retranſitiua? In qua duplex eſt tranſitio: vt Rogaui Petrum vt ad me veniret. Quæ eſt ſecunda diuiſio tranſitiuæ? Quædam eſt trāſitiua actus, in qua eſt verbum aut participium: vt Amo Deum: amans Deum. Quædam tranſitiua perſonarum, in qua nec verbum, nec participium eſt: vt Pes porci. Sapientia Dei.

Quid eſt conſtructio intranſitiua? Cuius partes ad eandem rem ſignificantur pertinere, ſiue ita ſit ſiue non: vt Ego curro. Bos eſt leo. Aſinus volat. Hic amat ſe. Quotuplex eſt conſtructio intranſitiua? Duplex. Simplex & reciproca. Quæ eſt conſtructio intranſitiua ſimplex? Vbi nulla actionis vel paſsionis in rem dictam ſignificatur regreſsio: vt Homo eſt animal. Quæ eſt reciproca? In qua per reciprocum fit ad rem dictam regreſsio: vt Ille amat ſe. Quæ eſt ſecunda diuiſio intranſitiuæ? Quædam eſt intranſitiua perſonarum: vt Homo albus. Quædam intrāſitiua actus: vt Ego lego. His apinis nolo diutius immorari. De conſtructione reciproca (de qua Alexander in nono capite meminit) latius diſceptabo: quia vtiliſsima eſt: prius tamen volo à dictis regulis exceptiones declarare.

EXCEPTIONES A DICTIS REGVLIS.

Quod rogat atque refert, & habet quod vim referentis
(Vt quod verba petit ſemper duo dum, quia, donec)
Atque negans præit, ob logicam mutabitur ordo.
Præcedens ſemper præponitur & referenti.

Prima

Prima exceptio, Interrogatiuũ ſemper præcedit: ideo ab obliquo vel aduerbio ſæpe inchoamus ordinem: vt Quem quæritis? Vbi vidiſtis hominem? Quem tædet vitij? Hic eſt conſtructio aſymbamatica, id eſt ſine nominatiuo & verbo perſonali finiti modi: quaſi ſine fundamento. Abà, id eſt fine: & baſis, fundamentum. nominatiuus enim eſt fundamentum cum verbo veritatis aut falſitatis. ideo logicus ponit ſolum duas partes orationis, nomen & verbum. Homo currit, eſt conſtructio ſymbamatica. Amo Deum, eſt paraſymbamatica. id eſt pœnè ſymbamatica: quia habet verbum perſonale indicatiui modi, præſentis temporis, cum nomine obliquo.

Secunda exceptio, Nomen relatiuum & hinc aduerbium præcedit dictionem à qua regitur: vt Hic eſt quem videre diu cupiui. Vidi campum vbi Adam habitauit. Virgilius,
-ô térque quatérque beati, Queis ante ora patrum Troiæ ſub mœnibus altis Contigit oppetere. Relatiuum pronomen non præcedit: vt Dedit amicus ad me carmen: ego miſi ei aurum. Cur magis præcedit relatiuum nomen, quàm relatiuum pronomen? Quia Qui, qualis, quantus, &c. exponuntur per coniunctionem (&) quæ vult præponi: illam nunquam includit pronomen. ideo etiam tantus, talis non præcedent: quia non includunt eam coniunctionem.

Tertia exceptio eſt, Dictiones vim relatiuam habentes, vt quæ ad ſenſus perfectionem plura verba petunt, debent in declaratione grammatica præcedere. Quæ ſunt tales dictiones? Nomina vel aduerbia infinita cum Deinde, deinceps, ſic, ſicut, ſicuti, dum, quum, quando, quia, quoniam, licet, poſtquam, quàm, quamuis, & ſimilia his quamplurima. *Dum*, id eſt quando, interdum eſt ſyllabica adiectio, vt adeſdum. ſignificat in compoſitione adhuc. vt nondum, nihildum, vixdum.

Quarta exceptio, Dictio negatiua debet præcedere: vt Neutiquam faciam. Neminem video. Aduerbium prohibendi etiam negandi vim habet: ergo præcedet: vt Ne feceris. Nullum pro non vllum, &c. hac reſolutione opus eſt interdum dialecticis.

Quinta exceptio, Propter logicorum regulas, oportet interdum contra dictas regulas partes orationis ordinare: vt Cuiq; homini anima eſt. Aliquo homine doctior ſum. Hominem cognoſco, &c. quæ tamen à doctiſſimis interim ſpernuntur. Sonorum alius vox, alius non vox. Potes diuiſum præponere, aut ordinare: ſic, Alius ſonorum eſt vox, alius non vox.

Sexta exceptio, Relatiuũ neceſſariò poſtponitur antecedenti: ideo obliquus contra dictas regulas aliquando præponitur nominatiuo aut verbo: vt Ciceronis indiget ſuus filius. Patrem ſequitur ſua proles. Ciceronem diligit ſuus filius. Defendite Cæſarem ô ſui milites. A Cicerone diligitur ſuus filius. Piget Ciceronis ſuum filium. Rumor eſt Cæſari inſidiari ſuos familiares. Fratrẽ iam pigere incipit vxoris ſuæ. Licétne pro Suus dicere Eius? Minimè: quia longè differunt ſuus & eius: quia (ſuus) reciprocum eſt, non (eius). hæc res vt planius intelligatur, paucis declarabo reciprocorum naturam.

DE RECIPROCIS.

Reciprocum eſt relatiuum reflexiuum, quod ad id vnde prodiit, reuertitur: vt primitiuum ſui & deriuatiuum ſuus. velut, Iſte amat ſe. Ecce hic amor reflectitur ad amantem. ſic, Iſte diligit filium ſuum. Hic dilectio tendit in rem diligentis. ſic ſpiritus reciprocatur cum recipitur. Similiter & vnda viciſſim alluens litus reciprocatur. Euripus etiam fluuius ad priſtinum ſubinde curſum rediens reciprocus eſt. Ergo vt facilè pateat ad reciprocorum notitiam iter, ſubiiciam præcepta Badiana è Valla decerpta, minimè pœnitenda.

PRAECEPTA BADII DE SVI & ſuus ex Valla xx.

PRIMVM PRAECEPTVM.

Non vtemur more Græcorum indifferenter reciprocis & non reciprocis pronominibus: quia nos illa diſtincta habemus: Græci autem communia vt αὐτοῦ autu, ipſius aut ſui.

Secundum, Neque ſi magnos authores in eorum vſurpatione dormitaſſe offenderimus, continuò eoſdem imitabimur, aut idem nobis licere putabimus. Dixit autem Maro Æneid. 3, Viuite fœlices quibus eſt fortuna peracta Iam ſua. pro iam veſtra ſecundum Vallam.

Tertium, Sed non prius dormitaſſe idoneos cenſebimus, quàm compertum habeamus, quo fiat relatio, ne noſtra erret cenſura. vt Æneid. 1, En Priamus, ſunt hîc etiam ſua præmia laudi. vbi (ſua) non refertur ad Priamum: ſed ad (laudi), id eſt virtuti.

Quartum, Neque verò ſi libri corrupti ſunt, eos per errorem ſequemur: aut authores erraſſe dicemus. vt apud Ciceronem in Salluſtium, Quòd ſi iſtius vita memoriam vicerit aliam P. C. non ex

oratione,ſed ex moribus ſuis ſpectare debetis. vbi malè legitur (ſuis) pro (eius).

Quintum, Quamuis autem interdum communiter per reciprocum ac non reciprocum loqui liceat:non tamen id ſemper licere putabimus.verbi gratia,indifferenter dicere licet,Omnes optant quod ſibi vtile eſt: & quod eis vel ipſis vtile eſt. Non tamen dicam, Omnes optant quod eis vtile putant: ſed quod ſibi.

Sextum, Quando per reciprocum generaretur amphibologia, ſi alio relatiuo, vt Is & ille ſine amphibologia vti licet, vitabimus dubietatem: vt apud Ciceronem in Bruto, Præſertim cum ille Quintum Scæuolam ſibi minorem natu generum prætuliſſet. Dubium an ſibi ad ſocerum, an ad Fannium referatur. & ſi dixiſſet ei, de Fannio vtique locutus intelligeretur.

Septimum, Non dicemus, Suus eſt illius ſeruus, aut Doceo ſuum ſolius ſeruum, more Priſciani: quem præter eum nullus obſeruat.

Octauum, Neque cum Alexandro dicemus Suus carere penitus vocatiuo: licet rarior ſit eius vſus vt Defendite Cæſarem ô milites ſui.

Nonum, Neque per ſolum nominatiuum:ſed etiam per alios caſus loquemur,quando ad poſſeſſorem poſſeſſio tranſitionem facit,& non ad alium:vt Ciceronis ſuum filium piget.

Decimum, Quoties nomen proprium, pronomen,aut aliud ad quod fiat reciprocatio præponitur cum verbo, & ſequitur aliud ſuppoſitum cum verbo,licet ſuppoſito addere Suus propter reciprocationem factam ad priorem ſermonem,aut pronomen non reciprocum propter reſpectum ad ſecundum.Quando verò tantum vnus caſus ſine verbo præcedit,ſi ad ipſum fieri poteſt reciprocatio, non ponetur aliud pronomen. Exemplum prioris: vt Ille aut Iohannes aut ſeruus tuus rogat te,vt ſuus aut eius apud te cœnet filius. Exemplum ſecundi: vt Pythagoram venerabantur diſcipuli ſui. non diſcipuli eius.

Vndecimum, Quando ablatiui abſolute cum reciproco præcedunt, non habet aliud pronomen locum:vt non dicã, Tradito ei: ſed Tradito ſibi puero, vir dicendi peritus ingenium eius perſpiciat.

Duodecimum, In conſtruendo vbi ſuus præponitur, vtemur interdum reſolutione in non reciprocum.vt illud Senecæ, Sæpe in magiſtrum ſcelera redierunt ſua.conſtruetur ſic, Scelera magiſtri ſæpe redierunt in ipſum,aut in eum ſeu illum. Difficilis tamen eſt reſolutio,vbi Suum eſt ſubſtantiuum.vt hîc,Suum cuique perſoluatur:niſi dicatur,Quod cuiuſque eſt,id ei perſoluatur:& ſimiliter vbi Suus pro proprio ponitur:vt Sunt & ſua dona parenti.ſua,id eſt propria dona ſunt,ſine reſolutione. Aut ſua, id eſt propria dona ſunt parenti.

Decimumtertium, Bona cenſebitur reciprocatio, quando pronomen reciprocum ad principale ſuppoſitũ refertur.quod fit quando loco reciproci poni poteſt in vero ſenſu (ipſemet)aut(ipſe idem) cum dicto ſuppoſito.verbi gratia,in illo Terentij, Orare iuſſit,ſi ſe ames hera,iam vt ad ſeſe venias.ſi ſe,ſubaudi(ipſam heram) ad ſeſe, id eſt ad ſemetipſam.non tamen licet dicere, Petrus non adeſt,ſed filius ſuus: imò filius eius. Bene autem dicitur, Petrus filium ſuum miſit,&c.

Decimumquartum, Vbi principale ſuppoſitum eſt Quiſque aut vnuſquiſque, ferè locum habet reciprocatio, ſi tamen ſuperior ſeruetur regula: vt Quiſque ſui memor eſt. Vnuſquiſque ad proximum ſuum reſpicit.Non tamen dicas, Iohannem nemo diligit. ſed Vnuſquiſque liberos ſuos fouet, ſi de liberis Iohannis loquare. dicendum eſt enim liberos eius.

Decimumquintũ, Quoties Suus ponitur pro proprio ac debito, aut ſubſtantiuum eſt, ferè locum habet,nec eo facilè quis abutetur:vt Suis horis id facit.Sua & ſuos diligens conſeruat paterfamiliâs.

Decimumſextum, Quoties autem gemina eſt locutio,ita vt bina complectatur ſuppoſita: licet ad prius dare reciprocum, aut ad poſterius non reciprocum: vt Quiſque vult quod ſibi aut ei expedit. Iuuenis non petit vt illum aut ſe miſerum putetis.

Decimumſeptimum, Quoties ſic ante hanc præpoſitionem (inter)ponitur genitiuus, datiuus,aut ablatiuus,licet reciprocum & non reciprocum ſubdere: vt Grammaticorum inter ſe vel inter ipſos. Grammaticis inter ſe vel inter ipſos. ſed Grammatici inter ſe.& Scio grammaticos inter ſe diſſentire,&c. non inter ipſos.

Decimumoctauum, Quando verba ſingula ſunt, ſed duplex reſpectus: alter ad ſuppoſitum,alter ad obliquum: ſi pronomen reſpicit,ſuppoſitum erit reciprocum.ſin obliquum, potius non reciprocum. reperitur tamen & reciprocum. Exemplum prioris: vt Tueatur nos Deus propter bonitatem ſuam:non eius. Secundi: vt Cepi columbam in nido ſuo,& eius:quia reſoluitur,Columba capta eſt à me in nido ſuo. Si verò dixero, Iohannes cepit columbam:addam in nido eius.

Decim

Decimumnonum, Si tamen obliquo addatur verbum vel participium, ad quod reciprocatio fieri debeat, erit ei locus: vt Inueni leonem iratum ob amiſſam prædam ſuam, non eius: eſt enim idem quod qui iraſcebatur.

Vigeſimum, Quoties interuenit inter obliquos coniunctio, non eſt reciproco locus. vnde non dicam, Cepi leonem & catulos ſuos, ſed & catulos eius.

DESPAVTERIVS.

Ante omnia diligenter conſyderandum eſt principale ſuppoſitum: ad quod fieri debet reciprocatio: vt Superbus eſt ſui laudator. Iohannes amat patrem ſuum. Expectat te Iohannes vt ſe iuues. Principale ſuppoſitum eſt Iohannes. Sic in omnibus orationibus de (*vt*) & (*ne*) principale ſuppoſitum eſt ſuppoſitum prioris orationis. veluti, Magiſter præcepit vt ad ſe venirem. Iohannes timet ne ſibi noceam. Iohannes diligit Petrum & fratrem ſuum. de fratre Iohannis intelligitur. Iohānes diligit Petrum & fratrem eius. de fratre Petri intelligitur: quia hîc ad obliquum, illic ad principale ſuppoſitū fit relatio. ideo in Euangelio bene dicitur, Iacob genuit Iudam & fratres eius. Qui ſurgens accipit puerum & matrem eius nocte. Et vocabis nomen eius Ieſum. Ipſe ſaluum faciet populum ſuum à peccatis eorum. eorum dixit, non ſuis: ne de peccatis Ieſu, quæ nulla fuere, loqui videatur. Miſertus eſt dominus timentibus ſe. Rogauit Ieſum quidam Phariſæus, vt apud ſe maneret. Quæſiuit dominus ex Petro an ſe diligeret. Intercedente coniunctione non reciproco vtimur, vt dictum eſt. Teren. Pamphilus dat fidem vxorem ſibi Fore hanc: nam aliam pater ei deſponderat. Antecedenti non erit annexum reciprocum: quia nollem dicere, Filium ſuum diligit pater ſuus. aliter dixit in Mercatore Plautus, Iubet ſaluere ſuus vir vxorem ſuam.

Dicimus *Suus ſibi* gladius, &c. vbi ſibi nulla neceſſitate, ſed veluti cuiuſdam feſtiuitatis gratia iungitur. Terentius, Suo ſibi hunc gladio iugulo. Cicero, Suo ſibi victitant ſucco. Columella, Suo ſibi iure abluuntur. Terentius in Hecyra, Mater quòd ſuaſit ſua id eſt eius, teſte Donato. Lancilotus defendit vt ſua capiatur. pro propia. ſic excuſat illud Virgilij, Nanque ſua patria antiqua cinis ater habebat. mallem cum Valla eius dicere: licet in plurali per vocatiuum auſim dicere, Defendite Cæſarem ô ſui milites: tamen nihil tale auſim in ſingulari. Notanda eſt regula Vallæ libro tertio cap. 60. Quiſque, vnuſquiſque & vterque: ſolent poni eleganter in oratione cum Sui & ſuus: ſed ante ſubſtantiuum ipſius Suum, ita vt diſcrepent cum adiectiuo ſequente expreſſo: ſed concordent cum ſubaudito. Virgilius, Pro ſe quiſque viri ſumma nituntur opum vi. id eſt nituntur ſumma vi. Quiſque pro ſe. ſupple, nititur. Idem, Dant ſonitum ſpumoſi amnes, & in æquora verrunt, Quiſque ſuum populatus iter. Idem, Quiſque ſuos patimur manes. Liuius, Auſi ſumus cum parentibus certare, quęque ciuitas ſuis. Tacitus, Exterriti qui ſubſidium ferre debuerant, ſua quiſque in caſtra trepida fuga rediere. Idem, Tribuni & præfecti ſua quiſque extollentes, falſa aut maiora vero miſcebant. Sic Hirundines vere ineunte redeunt in ſuum priſtinum vnaquæque nidum immigrantes. Offendi parentes ſuo vtrunque morbo affectos. Sic ordina, Hirundines vere ineunte redeunt immigrantes in nidos priſtinos vnaquæque in ſuum. ſupple, immigrans. Offendi parentes morbo affectos vtrunque ſuo. ſupple, affectum morbo.

In reciprocis multi errauerunt, aut ipſis ex induſtria abuſi ſunt, vt Valla oſtendit. ſed vt bene cum Valla dixit doctiſsimus Badius, cautè videndum eſt ad quid fit relatio: ne non illi, ſed noſtra erret cēſura. vt apud Horatium, Aut famam ſequere, aut ſibi conuenientia finge. Georg. Valla lib. 30. cap. 4. vult (ſibi) pro (ei) poni: quod verū non eſt: quia ſibi ad famam non refertur. ſed eſt ſenſus, Finge cōuenientia ſibi. id eſt ea quæ ſibiipſis nō aduerſentur: ſed inter ſe apte cohæreant, ne monſtrum naſcatur tale, vt nec pes, nec caput vni reddatur formæ. In ſacris plerunq; non obſeruatur debita reciprocatio, vt patet ex Valla in nouum teſtamentum. Locos quos ille notauit, hîc ſubieci, Intrantes domum inuenerunt puerum cum Maria matre eius. pro ſua. Vidi ſpiritum Dei deſcendētem ſicut columbam, & venientem ſuper ſe. pro eum. Contrà apud Paulum, Quos præſciuit & prædeſtinauit cōformes fieri imaginis filii eius. pro ſui. Vna cum Zebedæo patre eorū. pro ſuo. Acceſſerunt ad eum diſcipuli eius. pro ſui. ſic alibi ſæpiſſime, quæ vt facillima omittam. Si enim dimiſeritis hominibus peccata eorū. pro ſua. A fructibus eorū cognoſcetis eos. pro ſuis. Iuſtificata eſt ſapientia à filiis ſuis. pro eius. Iuſſit diſcipulos aſcendere in nauiculam, & præire eum trans fretū. pro ſe. Procidens conſeruus eius adorabat eum. pro ſuus Corripe eum inter te & ipſum pro ſe Ait illi dominus eius pro ſuus. Miſit ad eum vxor eius. pro ſua. Ex Marco Erat Iohannes veſtitus pilis Cameli, & zona pellicea circa lūbos eius pro ſuos: quia ablatiuus eſt zona. Ex Luca. Et dabit illi dominus Deus ſedem Dauid patris eius.

Reciprocorum abuſus.

pro ſui. Sicut locutus eſt per os ſanctorum, qui à ſeculo ſunt prophetarum eius. pro ſuorum. Quum inducerent puerum IESVM parentes eius. pro ſui. Nuntiauerunt Iohanni diſcipuli eius. pro ſui. Et reddidit illum patri eius. pro ſuo. Ex Iohanne. Neque enim fratres eius credebant in eum. pro ſui. Triſtitiam habet quia venit hora eius. pro ſua. IESVS itaque ſciens omnia quæ ventura erant ſuper eum. pro ſe. Pontifex ergo interrogauit de diſcipulis ſuis & de doctrina eius. In neutro peccauit: ſed inepte fecit, vt verba variaret, quum debuerit nō vtroque, ſed alterutro pronomine vti. Stabat autem iuxta crucē IESVS mater eius. pro ſua. Ex Paulo ad Romanos, Propter quod tradidit illos Deus in deſyderia cordis eorum. pro ſui. Reddente illis teſtimoniū conſcientia ipſorum. pro ſua. Ad Corinthios Epiſtola prima. Qui inuocant nomen domini noſtri IESV CHRISTI in omni loco ipſorum pro ſuo. Ad Corinthios 2, Non reputās illis delicta ipſorum. pro ſua. Ad Epheſeos, Vt notum faciat nobis ſacramentum voluntatis ſuæ ſecundum beneplacitum eius. pro ſuum. Alienati à via Dei per ignorātiam, quæ eſt in illis propter cæcitatem cordis ipſorum. pro ſui. Ex epiſtola Petri prima, Coërceat linguam ſuam à malo, & labia eius ne loquantur dolum. pro ſua. Ex Apocalyſi, Opera enim illorum ſequuntur illos. pro ſua. Studioſi plura notabunt: hæc mihi ſufficiunt. Sæpiſſime errat in reciprocis Pſeudocurtius. legito & ſcies: ego receptui cano.

OPERIS COMMENDATIO.

IACOBI PAPAE VIRI DISERTISSIMI AD IOHANNEM Deſpauterium Niniuitam Carmen.

Gloria docte tibi multis Niniuita diebus
  Permanet, & longæ poſteritatis opus.
Clarus es eloquio, Phœbæa clarior arte,
  Crederis Aonios incoluiſſe lacus.
Efficies Italo non inuideamus honori,
  Auſonios linquens poſt tua terga viros.
Quicquid ſcriptores attentauere vetuſti,
  Hoc tuus egregia protulit arte labor.
Quæ facis, æterna ſunt digna volumina cedro:
  Clarior eſt ſtudiis barbara terra tuis.

IODOCI LAETI CARMEN IN SYNTAXIM DESPAUTERIANAM.

Scire Palæmonias quicunque fideliter artes,
  Verbáque vis verbis nectere grammaticæ,
Conciliare tibi Phœbum, doctáſque Heliconis
  Ad tua vis olim vota mouere deas,
Orandíque etiam vix te Suadela peritum
  Efficiat, labris præſideátque tuis:
Huc ades, huc propera, huc volita: ſunt hæc tibi primùm
  Prægustanda: cape hæc, perlege, diſce, cole.
Perlege congeſtos (tulit hos Niniuita) labores,
  Perlege doctiloqui, perlege dicta viri.
Quicquid grammatici reliqui peperere celebres,
  Hoc ſolus paucis continet iſte liber.
Hic nihil eſt mancum, nil non laudabile, nil quod
  Vſus doctorum non probet eſſe bonum.

MARTINI DORPII IN LAVDEM GRAMMATICAE DESPAUTERIANÆ doctiſſimo labore concinnatæ Epigramma.

Heus tu bibliopola, lucrio, heus tu,
Hunc quicunque librum ære emes puſillo,
Ne ſis neſcius, atque (vti es ſuetus)
Contrectare putres manu inquinata
Merces, hanc quoque raram & expolitam
Ne ſic proſtituas: tibi profecto eſt
Ingens cautio, ne perire iambis
Mens eſt, queis periit vafer Lycambes.
Non eſt hæc triuiis repoſta: non eſt
Vatum oſoribus eſca: queis ſuillum eſt
Roſtrum: queis quod oletum olet putreſcens,
Id demum bene olet, quibus vel ipſa

Diſcip

Diſciplina politior moleſta eſt:
Solo nomine quos vides tumentes,
Et per conciliabula,& per omnes
Thermas,compita,templa,per coronas
Vulgi,per male feriata plebis
Ignaræ agmina,virulenta vocum
Paſsim ſpargere fulmina,& Theonis
Phœbæam lacerare dente turbam.
Hos nodoſo abigas flagro,vel ictu
Librato ferias,vt hoc ab albo
Immundum abſtineant pedem inuenuſti:
Néve his obſtrepitent inauſpicato
Garritu fidibus noui libelli,
Quem noſter Niniuita mundioris
Princeps eloquij per Hercle doctus
Concinnauit,apes vti Matina.
Paruo poplite mel ſtruit ſuaue.
Nullos præterit hortulos feracis
Authoris,modo gentium ſit ille
Maiorum,modo claſsicus ſit ille.
Quin ſi quicquam holitor vel ipſe lauto
Dignum(vt ſit quoque)protulit palato,
Excepit ſtudioſe & illud omne.
Non alba tamen vndecunque amuſsi
Conuertens,& inepta & apta miſtim:
Sed diſcrimine lecta,ſed bilancis
Penſata in trutina,omnibúſque demum
Doctorum bene comprobata punctis.
Nunc nunc ponite quicquid eſt negoti,
Hiſce ludere pergitote chartis,
Omnes quotquot auetis eſſe alumni
Muſarum,artificéſque ſcriptionis
Emunctæ,teretique candidóque
Filo compoſitæ.nihil profecto
Non pro voto erit aſſequi hoc in amplo,
Hoc in liberiore fonte libri.
Vos haurite modo,& rigate tota hac
Lymphis ora fluentibus ſcatebra,
Quas vobis Niniuita puriores
Propinare ſtudebit.Huc proinde
Muſarum properate candidati,
Vos inquam,qui auibus bonis(vt aiunt)
Nomen grammaticæ dediſtis arti
Eius,quod bene vorterit,palæſtræ &
Sacris militiæque inaugurati.

DESPAVTERIVS LANGIMERCIO SVO S.

Seneca ait Demetrium eleganter ſolitum dicere,eodem loco ſibi eſſe voces imperitorum, quo ventre redditos crepitus. Demetrio ipſe vſqueadeò libenter accedo , vt etiam gaudeam opuſcula mea ab indoctis latratoribus vilipendi,quæ doctis placere cognoſcam. Quocirca Dixmudani illius nominatu indigni vellicationem(quem ais mi Lãgimerci meis obſtrepuiſſe opellis)alto cachinno, non refutatione dignam exiſtimo. Non eſt Syntaxis mea (vt ille putat, quia bonos authores nullos legit)ex ſolo Nebriſſenſi & Calepino collecta : ſed ex omnibus ferme grammaticis , & ex optimis oratoribus,poëtis,hiſtoricis.Valeat ergo blatero ille,& cum Horatiano Criſpino multa ſe poſſe iactet.Sibi Suffenus placeat,aliis detrahat,ipſe facere nihil noſcat. Vale mi Langimerci,& Deſpauterium tuum ama.Bergis v. Idus Aug. ANN. M.D. XIII.

DESPAVTERIVS IOHANNI LAVRENTIO, INGENVARVM ARTIVM professori,amico ſuo integerrimo S.

Gaudeo(ita me deus amet)haud vulgariter mi Laurenti,quòd calumniatoris Bellocaſsij in grammaticen noſtram poſteriores annotationes non antè viderim,quàm Verſificatoriam imprimendam ad Badium miſerim:vt tu,Badius,cæteríq; candidi lectores cognoſcatis,me Verſificatoriæ adiecisſe, aut ab ea abſtuliſſe , quicquid inepte ſtolidus plagiarius iactat ſe arti noſtræ adiecisſe : vt Io, Tyrus, Cytherea,Ariſtides,Adrimachide,Veliternus,Mycipſa,Pharos,& Lycus,tutius corripiuntur:quæ vt alia plurima,ad annotationes reſeruaui. In Ouidio non Erigonius,nec Sangaride (vt inepte credit) legendum eſt:ſed erigoneius hexaſyllabum,& Sagaritide à Sagaro. Nec in Syllio quis à (pudet) regitur,ſed à(certare). Iure rideat ſi ad ſingula reſpondere velim. Minatur tibi iambos,& mihi ſi ſecundo irritauero,extrema, Crabronem, inquit,irritauero: cuius ter nouena tandem puncta moribundus perſentiſcam. Rideamus mi Iohannes Traſonis minacias:quia(vt cum Thaide loquar) magnus nebulo eſt,futurus mox Darhetis more fabula vulgi.Nondum excæcauit Polyphemum.Roga eum nomine meo,vt omiſſis furtis tertias tandem annotationes è ſuis edat:eáſque cæteris maiuſculas,ne ſalarij iure eum auaritiæ inſimulent:qui quum edat ſcombris digniſſima, tam parcus deprehenditur,vt integer liber duobus ſcombris vix ſufficiat. Vale.Cominij v.Idus Decemb.Anno ſalutis noſtræ ſeſquimilleſimo decimoquarto.

IOHANNIS DESPAVTERII NINIVITAE IN ARTEM VERSIFICATORIAM PRAEFATIO.

IOHANNES DESPAVTERIVS NINIVITA Georgio Haloino nobiliſsimo heroi, & vndecunque doctiſſimo, domino Haloini & Comminij, ſuo Mecœnati humaniſsimo, S. P. D.

ARTEM Verſificatoriam (quam Stichologian Græci vocant) literaturæ partem vt difficillimam, ita longe præcellentiſſimam, & poëtis in primis neceſſariam, tuo nomini conſecrate nobiliſſime domine auſus ſum: vtinam eiuſmodi vt vel tuis in nos meritis, vel meo erga te ſtudio reſpondeat. Noui ego delicatiſsimum tuum palatum, noui acerrimam cenſuram, cui nihil non exactiſsimum placeat. Vellem equidem celſitudini tuæ meliora deuouere: quod quum non poſsim, ferenda puto Mecœnati mea qualiacunque munuſcula. Nam (vt Plinius ait) & diis lacte ruſtici, multæque gentes ſupplicant: & mola tantum ſalſa litant qui non habent thura. Dabis igitur (vt ſpero) audaciæ noſtræ veniam: nempe ſoles meas eſſe aliquid putare nugas. Non adeò ſum mihi Suffenus, vt neſciam artem meam eſſe imperfectam: tamen audendum eſt: quia noſtra præcepta (vt Columellæ verbis vtar) non conſummare ſcientiam, ſed adiuuare, promittunt. Nam (vt idem ait, & me plurimum conſolatur) in omni genere ſcientiæ, & ſummis admiratio veneratióque, & inferioribus merita laus contingit. Erunt fortaſsis nonnulli ſophiſtæ, vel poëtaſtri, pſeudographi, phyſiologi, legulei, ſacrificuli, aſophi, plani, & tenebriones, qui cauillabuntur hanc artem tenuiorem eſſe, quàm quæ tanto viro dedicari debuerit. Verum hi tuo iudicio vehementer errant: vt qui ſcias ipſos orbis dominatores hanc artem vt excellentiſsimam ſummopere excoluiſſe. Auguſtum dico & Germanicum & alios multos. Itaque ex omnibus ferme veterum libris conatus ſum aliquid in medium afferre, vt iuuarem pro meis viribus linguam Latinam inſtaurare. In qua re quicquid profeci, tuum eſt: ex quo plus didici, quàm ex alio quouis præceptore. Abeſt dicto aſſentatio: id nouit deus. Tu mihi Ariſtarchus, tu Mœtius, tu Quintilius. Quod cum è multis literis tuis lacteo lepore profluentibus, tum ex iis quas hoc anno pridie Iduum Ianuariarum ad nos dediſti, liquet clariſsime. ſic enim ſcribis, Adſit nobis deliciarum linguæ Latinæ zelus & auiditas, ſit inter nos elegantiæ maioris honeſta diſceptatio, maneátque in ſcriniis noſtris. non patiar etenim ſcripta mea in vulgus prodire, prius quàm priſcos authores ad vnguem perlegerim, ne fortè in errorem incidam. Si hoc fecerimus, miraberis quantum fructum inde concipiemus. Hunc in modum & in aliis epiſtolis me frequenter monuiſti, ne editionem meam præcipitarem, & hoc auriculis meis ſubinde inſtillaſti, Neſcit vox miſſa reuerti. Et nonnunquam territaſti Virgiliano exemplo, qui Æneida teſtamento cremari iuſsit, quòd eam non caſtigauerat. Quo factum eſt, vt præter eos, quos antea perlegeram poëtas (qui fuerant admodum pauci, & neoterici plures quàm veteres) dederit mihi perlegendos nobilitas tua Lucretium, & (quem antea cum Horatio, Ouidio, Martiale, Iuuenale, Perſio perlegeram) Virgilium: præterea Manilium, Germanicum, Rufum, Ciceronem in Arato, Catullum, Tibullum, Propertium, Senecam in tragœdiis, Valerium Flaccum, Stathium, Papinium, Auſonium, Claudianum, Sidonium Apollinarem, Columellam, Palladium. Tum etiam grammaticos, & alios ſcriptores plurimos. Ex quibus vehementer emendaui & auxi artem meam, coactus multos taxare pro communi vtilitate, qui maximo in pretio habentur: quia licet doctiſsimi fuerint, tamen non potuere inter tot barbariei milites nihil vitij contrahere. Ideo nequem iniuſte culpaſſe puter, libet altius repetere quanta ſit inter poëtas antiquos & neotericos differentia: vt more boni agricolæ, ſerere ingenuum volentis agrum, liberem arua prius fruticibus, falce rubos, filicémque reſecem, vt ſciamus inter poëtas quos imitari, & quos vitare deceat. Neque enim

omnib

omnibus paſsim credere debemus, ſed illis duntaxat qui floruerunt inter ducentos circiter quinquaginta annos ab ortu Ciceronis ad Antonium Pium: hoc eſt ante Chriſtianum natalem annis centum, ad centeſimum quinquageſimum, ex quo ſalutem Chriſtianam numeramus.

Lingua Latina infantia.

Nam & Latinus ſermo, quemadmodum & cætera mortalia, aliquando incœpit, habuitque ſuam infantiam: in qua vix quicquam effari potuit. ſic locuti ſunt Aborigines primum cum Faunis vatibúſque. ſic deinceps Latini & Albani, ſic carmina ſaliaria compoſita, ſuis ſacerdotibus tandem parum intellecta, vt Quintilianus teſtatur.

Poëtæ antiquiſsimi.

Non adeò longe poſt hoc ſeculum poëtæ fuere, Liuius Andronicus, Ennius, Plautus, Næuius, Pacuuius, Cæcilius, Actius, Terentius, Lucillius, Turpilius, Marius, Afranius, Dorſennius, Attilius, Trabeas, Aquilius Imbrex, Nonius, & plures, quorum exceptis paucis opera interciderunt: ideo authoritate horum raro vtimur. Poſt hos qui ſequuntur, linguam Latinam mirum in modum locupletarunt: quos omnino imitandos dicimus. vt ſunt illi quos à me diligenter perlectos ſuprà memoraui: præter *Auſonium Gallum* & *Sidonium* Apollinarem, qui longo tempore poſt reliquos memoratos à ſuperioribus defecerunt, vt hoc opus perlegenti patebit. *Claudianum* etſi eodem ſeculo fuiſſe conſtet, multo tamen minus à veterum inſtitutis aberraſſe comperimus.

Lingua Latinæ ſenectus.

Itaque poſt Hadrianum imperatorem cœpit in dies Latinus ſermo maiorem in modum languere, & quodam quaſi ſenio contabeſcere, irrumpentibus in Italiam barbaris. quod nimis factum eſt ſub aduentu Gothorum in Italiam, regúmque Longobardorum, ad fatalem illam totius generis humani peſtem Mahumetæam, quæ cum omnibus ingenuis & bonis artibus ſermonem quoq; Latinum intercepit.

Poëtæ rudiori ſeculo nati.

qua ætate pauci admodum fuere poëtæ, & illi quidem ſuperioribus longè indoctiores, Rufus Feſtus, Alphius Auitus, Calphurnius Siculus, Terentianus, Claudianus, Auſonius, Iuuencus, Prudentius, Fortunatus: Serenus, Boëtius, Proſper, Sidonius, Priſcianus, Lactantius, & multi alij ſcriptores: quibus (quantum ad Latinitatem attinet) eatenus fides habenda eſt, quatenus ea quæ nobis afferunt, veterum authoritate probari queunt. Nam vt de reliquis interim paululum taceam, de Sidonio Hermolai Barbari iudicium in librum ſextum Plinij, cap. 26. neutiquam ſilebo.

Sidonius in multis errat.

ſic autem iuquit, Sidonius Apollinaris legendus totus, probandus non totus. Nam Cteſiphon contra artem corripuit: Iohãnes quoque, & Heraclitus, & Diaſtema, cum alia compluſcula cõtra artem vel corripuit, vel produxit: vt paraclitus, & ſyllogiſmus, & cætera: quæ cuncta ſuis locis declarabo. Eò autem res tandem deuenit, vt reiectis doctiſsimorum monumentis, & omni elegantia proſcripta, Gothi cum reliquis barbaris omnem Romanotum ordinem peruerterint: & barbaries totius orbis fœdiſsima regiua Latinitatem penitus peſſundederit. Quod idcirco eueniſſe hariolari licet, quia Gothi plurimos Latinorum libros exuſſiſſe dicuntur: & Romani principes, cum omnes Gothi, Vandali, vel alij barbari fuerunt. Itaque in nullo honore fuerunt poëtæ apud principes & reges, vt qui ab illis nõ intelligebantur: ideo delectare minime potuerunt. Chriſtiani autem pontifices, abbæ, cardinales, & cætera eccleſiæ columina, poëticen vt diaboli pabulum tum ſpernere cœperunt: immerito tamen vt pulcherrime in Apologetico ſuo oſtendit diuinus poëta Baptiſta Mantuanus. Ita quum nulla poëtis laus honóſque fieret, poëtæ uulli fuerunt. Siquidem veriſſimum illud verbum, Honos alit artes. Et quod Martialis ait, Siut Mecœnates, non deerunt Flacce Marones. Ergo reiectis Ethnicorum libris, ſine quibus Latinitas conſiſtere nequit, conſequens fuit Latinitatem neceſſariò interire.

Lingua Latina mors.

Quapropter barbari ipſi Virgilianam poëſim faſtidientes, uouam verſificandi artem excogitauerunt, veterum obſeruationes in quantitatibus nec ſcientes, nec ſcire cupientes, Huiuſmodi itaque verſus optimos iudicabant, Æthiopum terras iam feruida torruit æſtas. Quinetiam rithmos (vt ipſi dicunt) excogitarunt: veluti

Pange lingua glorioſi corporis myſterium,
Sanguiníſque pretioſi, quem iu mundi pretium.

Principium tantum verſ..s eſt. Nam quiſquis compoſuit, eum delectatum eſſe conſtat harmonia hymni pulcherrimi de Chriſto, non niſi à doctiſſimo poëta compoſiti: in quo vbique magna cum elegantia carminis ratio cuſtoditur pulcherrimè. Pange lingua glorioſi prælium certaminis. indocti homines neſcientes eſſe carmen, putarunt ex quatuordecim ſyllabis: quarum ſeptima perpetuò eſſet longa, & duodecima breuis: eiuſmodi harmoniam reſultare. nullis pedibus obſeruatis. Tanta eſt poëſeos ſuauitas. vt etiam ſui ignaros mirum in modum oblectet. Multa poſſem in hunc modum, illius ſeculi anilia afferre, quo natus eſt Alexander Gallus: cuius opus Doctrinale inſcribitur, circiter annum Domini milleſimum ducenteſimum: quo tempore barbaries toto mundo dominabatur vſque ad tempora Franciſci Petrarchæ. Qui non ſine diuino numine circiter annum Domini milleſimum, ccc. xl. barbarici bellum indixit:

fugient

Linguæ Latinæ inſtauratio per Neotericos. fugientéſque muſas reuocans, eloquentiæ ſtudia vehementer excitauit. Poſt hunc cœpit lingua Latina mirum in modum inſtaurari ab Leonardo Arretino, Guarino Veronenſi, Franciſco Philelpho: maxime autem Laurentio Valla, Iohanne Tortellio, Æenea Syluio, Domitio Calderino, Galeoto, Georgio Merula, Georgio Valla, Hermolao Barbaro, Pico Mirandulano, Angelo Politiano, Philippo Beroaldo, Petro Crinito, Iohanne Baptiſta Pio, & qui antè fuerunt, Nicolao Perotto, Sulpitio, Neſtore, aliiſque innumeris. Nec Itali ſolum hanc rem curarunt, nam Ælius Antonius Hiſpanus, Eraſmus Hollandus, Rodolphus Agricola Friſius, Iacobus Faber Gallus, & Iodocus Badius Flander, & alij plurimi diligentiſſime laborarunt in inſtaurandis veteribus linguæ Latinæ theſauris. Cæterum hi omnes (quod bona omnium pace dixerim) inter barbarici milites conuerſari nequieuerunt barbariem penitus extinguere, quin contagioſo illius veneno afflati tam in proſa quàm in carmine peccarunt alij aliis: aut magis, aut minus, prout diligentius aut indiligentius veterum monumenta perſcrutati ſunt. Neotericos itaque doctiſſimos, quorum ne calceamenta quidem ſoluere dignus ſum, animaduerti ſæpicule à veterum inſtitutis non ratione aliqua, non ex induſtria, ſed ex ignorantia defeciſſe. Quòd ſiquis dictum hoc vel rideat, vel miretur, ille perlectis his libellis noſtris cogetur mecum ſentire: & tandem agnoſcet quid ſibi velit Horatianum illud, Tu nihil in magno doctus deprendis Homero? Decepti ſunt autem Neoterici, librorum mendis, librorum falſis titulis, nimia Græcitate, Grammaticorum peruerſis regulis: quæ omnia olim ita fuerunt pura, ita integra, vt veteribus nulla fuerit errandi occaſio.

Mendoſi libri inducunt in errorem. Decepti ſunt, inquam, mendoſis libris: nam librariorum incuria, aut ex nimia vetuſtate corroſis literis innumeri irrepſerunt errores: aliis alia in locum literarum vel dictionum perditarum aut male ſcriptarum ſufficientibus: aliis parum doctis mendas non animaduertentibus. Hinc emerſere tot in Plinium, in Plautum, in alios authores, annotationes Calderini, Beroaldi, Politiani, Sabellici, aliorúmque: hinc altercationes grammaticorum infinitæ: adeò vt neſcias Quo teneas vultus mutantem Protea nodo. Multa ergo ſunt in poëtis mendoſa, per quæ parum docti errores ſuos defendere conantur: quorum nonnulla ſuis locis manifeſtabo.

Libri falsò inſcripti. Secundò plurimum decepit imprudentes, & interim nō aſpernandæ doctrinæ viros, falſa librorū inſcriptio, ſeu falſi librorū tituli: quos ſubdititios libros vocamus, verbi gratia, Ouidiana authoritas iure pro regula habetur. Ideo ſemidocti neſcientes è tritico ſeparare loliū, fidē habuerunt opuſculis de pulice, de tribus puellis, de amore Pāphili, de Philomela, de vetula, de ſomno, de cuculo, de limace, de ludo latrunculorum, de nuntio ſagaci, quòd hæc Ouidij opuſcula vulgò ferebantur: quibus ab Ouidiana vena nihil magis alienum excogitare queas: neq; enim ſunt (vt Aldus inquit) Ouidio vel puero digna. Miror profectò quónam modo ineptus ille vetulus, de inepta vetula ſcribens ineptiſſime, voluit credi opus ſuum eſſe Ouidij: qui vt fidem faceret, dicebat ſe prius ceciniſſe in noua corpora mutatas formas. Conabatur nimirum ſerpentes auibus geminare & tygribus agnos, id eſt ſuam barbariem connectere Ouidianæ fluenti ſuauiter elegantiæ. ſiquidem nemo fuit vnquam poëtaſter vetulo illo male ſano indoctior: quoniam innumera ſunt eius nebulonis imprudentiſſimi errata, vt liquet illum lectitanti. Euidens ſignum eſt homines illius ſeculi fuiſſe indoctiſſimos, qui non perceperint eiuſmodi aniles nugas non eſſe Ouidij. Dionyſium quoq; non Priſcianus tranſtulit, ſed Fannius, vt ait Hermolaus in ſextum Plinij, cap. 28. Virgilio quoq; iam nonnulla opuſcula putantur falſò aſcribi: vt Ætna, Roſæ, Ciris, Priapea, quam Ouidij eſſe docet Politianus cap. 59. Miſcellaneorum. Qui Macrum quendam poëtam ſui ſeculi multa laude proſequitur, cuius nulli libri extant. quare errant qui in arte Verſificatoria vtuntur teſtimonio Macri de viribus herbarum canentis: non poëtæ quidem, ſed nec verſificatoris ſatis idonei: quem rudiori ſeculo fuiſſe ex eo conſtat, quòd Plinij teſtimonio perſæpe vtitur.

Tertiò nimia Græcitate plurimi in errorem ducti ſunt, quod vitium non iam primum notatum eſt: quum ipſe etiam Horatius derideat eos qui nimis Græca Latinis immiſcent: nam plerique amore Græcæ linguæ Latinam negligunt, ſuntque admodum iactabundi, & vltra modum laudatores ſui: nihil putant ſibi non licere Græcitate freti. Neque meminerunt Martialis dicentis, Nobis non licet eſſe tam diſertis. videndum eſt quid Latinis placuit, non quid Græcis. Non eò id dico, quòd Græcæ linguæ ſtudere, malum putem, dum id ita fiat, ne Latinæ linguæ idiomata violemus. Cæterùm ne iniuria licar Græculis infenſus, legantur Oppiani poëtæ veteris libri per *Laurentium Lippum* tralati: & non ſolum lippum, ſed planè cæcum in multis putabis. cuius exempla cum non ſint imitanda, expunxi.

Quarto

Quarto decepti ſunt Neoterici grammaticorum peruerſis regulis. Grammatici nanque authoritas per ſe nulla eſt, quum ex ſola doctiſſimorum oratorum, hiſtoricorum, poëtarum, & aliorum idoneorum ſcriptorum obſeruatione conſtet ortam eſſe veram grammaticam. Multa dicenda forent ſi grammatiſtarum ineptias refellere vellem: ſed nulla eſt gloria præterire aſellos: ideo nunc animus eſt vnicum grammaticorum principis erratum cum primis inſigne perſequi. is autem eſt Seruius, quem merito plurimi facis. Sed (vt Quintilianus author eſt) nullus eſt tam conſummatæ ſcientiæ, vt nihil aliquando errauerit. Is igitur in illud primi Æneid. Huic coniunx Sichæus erat. *Sichæus* (inquit) primam natura corripit, ſed hîc ectaſin facit, licentia quæ in propriis nominibus eſt, vbi licet in quauis parte ſyllabæ mutare naturam. Idem euenit in appellatiuis, ſi à propriis ſunt: vt Sicanio prætenta ſinu. hæc ille. Quibus in errorem traxit ferè quotquot poſt eum fuerunt, Franciſcum Nigrum, Robertum Guaguinum, Georgium Vallam, Nicolaum Ferettum, & ferme cæteros. Et eò res deuenit, vt etiam diphthongos paſſim corripuerint in propriis, vt Lælius, Clementia. *Grãmaticorum authoritas.* *Seruij laus.* *Seruij erratum.*

Propria certe non magis ad placitum ponenda eſſe quàm appellatiua, contra Seruianam doctrinam ſatis docent Ouidius & Martialis. Ouidius quidem in libro quarto de Ponto, vbi conqueritur hoc nomen Tuticanus non poſſe elegiam ingredi: quia habet breuem inter duas longas, quod non poteſt heroicum aut elegiacum ingredi, niſi breuem producendo, aut longam corripiendo, aut dictionem diuidendo, ita vt (tuti) ſit finis verſus, (canus) alterius principium: quorum nihil licere Ouidius docet, licet id fecerint bis aut ter in Sapphicis Catullus & Horatius. Tu Ouidio auſcultes, ita libro quarto de Ponto canenti, *Propria nõ poni ad placitum.* *Diuiſio ẽ dictionis cauſa verſus nõ admitti,*

Quo minus in noſtris ponaris amice libellis,
 Nominis efficitur conditione tui.
Aſt ego non alium prius hoc dignarer honore,
 Eſt aliquis noſtrum ſi modo carmen honor.
Lex pedis officio, fortunáque nominis obſtat:
 Quáque meos adeas eſt via nulla modos.
Nam pudet in geminos ita nomen ſcindere verſus,
 Deſinat vt prior hoc, incipiátque minor.
Et pudeat, ſi te qua ſyllaba parte moretur
 Arctius appellem, Tuticanúmque vocem.
Et potes in verſum Tuticani more venire,
 Fiat vt è longa ſyllaba prima breuis.
Aut vt ducatur quæ nunc correptius exit,
 Et ſit porrecta longa ſecunda mora.
His ego ſi vitiis auſim corrumpere nomen,
 Ridear, & merito pectus habere neger.

Secundo propria non poni ad placitum liquet ex Martialis libro nono, vbi mirum in modũ conqueritur dulciſſimum nomen Earinus, non poſſe adire carmen Phaleuciũ: quia omnes ſyllabæ illius nominis ſunt breues: ergo nec ſpondæum, nec dactylum, nec trochæum conſtituere poteſt. Sed cur ſe excuſat Martialis, quum id nomen Earinus optime ingredi poſſet ſcazonta? Ego profecto Martialem ob id ſolum hæc ſcripſiſſe ſuſpicor, vt retunderet quorundam poëtaſtrorum impudentiam, qui more Græcorum, propriorum quantitates cõfundebant: & id quidem ineptiſſime: quia multo licentius Græci ſcribunt quàm Latini. quod oſtendit Martialis, dicens, Nobis non licet eſſe tam diſertis. Itaque Seruium nimio Græcæ linguæ amore deceptum puto. Nam iniquum fuit propter pauca exempla (id quod grammaticorum peruerſitas ſæpe facit) regulam conſtituere. ſiquidẽ licet Sichæus & pauca alia tam appellatiua quàm propria, quaſdam ſyllabas ancipites habent, vt cognoſcet hoc opus noſtrum diligenter perlegens, nunquid propter hoc variabimus primam in his dictionibus Iulius, Scipio, Naſo, Horatius, Athenæ, Ariſtoteles, Marius, &c? Abſit obſecro per deum immortalem hæc impudentia, & (vt vere dixerim) ſtoliditas. Nunc audiamus Martialem:

Nomen cum violis roſiſque natum,
Quo pars optima nuncupatur anni,
Hyblam quod ſapit atticóſque flores,
Quod nidos olet alitis ſuperbæ,
Nomen nectare dulcius beato:

Quo

Quo mallet Cybeles puer vocari,
Et qui pocula temperat tonanti:
Et quod Parrhaſia ſones in aula:
Reſpondent veneres cupidineſque:
Nomen nobile,molle,delicatum,
Verſu dicere non rudi volebam:
Sed tu ſyllaba contumax repugnas.
Dicunt Eatinon tamen poëtæ:
Sed Græci,quibus eſt nihil negatum,
Et quos ares ares decet ſonare.
Nobis non licet eſſe tam diſertis,
Qni muſas colimus ſeueriores.

Earinus interpretatur vernus: ab ear,id eſt ver: corripit nomen hoc omnes ſyllabas. quòd ſi poſſent ad placitum poni, inaniter diceret Martialis ſyllabam eſſe contumacem. Græci tamen audent primam producere, vt in(ares)priorem variare: nam Homerus ita verſum inchoauit teſte Calderino, Ares ares,&c.vbi primus pes eſt dactylus. Ares,id eſt Mars: id nobis non licet Latinis: quia muſas colimus ſeueriores,id eſt minus in licentiam ruimus quàm Græci,quibus nihil eſt negatum. Miror an ſint vlli tam obſtinatè in Seruij opinionem iurãtes,vt adhuc Seruio adhærere malint quàm Ouidio & Martiali. Valeant igitur quorum hi ſunt verſiculi,

Condidit Athenas,adiuuit nomine Pallas.
Lycaon atcas diuinas prouocat iras.
Tu tamen Horati doctor palus abbreuiaſti.
Ouidius vates Peligni ruris alumnus.

Ouidius, Notus feritate Lycaon. Propertius, Magnum iter ad doctas proficiſci cogor Athenas. Horatius lib. quarto Carm. Ode 6, Vatis Horati. Adonicum carmen eſt. Ouidius, Detinuit noſtras numeroſus Horatius aures. Virgil. in Culice, Hic Fabij Deciíque,hic eſt & Horatia virtus.ne omittas coniunctionem(&). Perottus credit Horatius à verbo(oro)deriuari: ſed quum hoc nomen & aſpiretur & corripiatur,non aſſentior Perotto. Martialis libro primo, In Nomentanis Ouidi quod naſcitur agris. pro Ouidij. Sed quur propria plus priuilegij haberent appellatiuis,quum omne proprium nomen fuerit aliquando appellatiuum,vel ex appellatiuis deriuatum: vt Fœlix, Ruſticus, Stephanus, Hercules, Hector, Hermes, Adam, Abel, Cain, Abraham? Lege Syluam beati Hieronymi, primum librum Quintiliani de inſtitutione oratoria,& libros Faſtorum Ouidij, & primum librum Epiſtolarum Leonardi Arretini. Sic à dominus Dominicus,ab hadria Hadrianus, à domitus Domitius, & hinc Domitianus: à Iulius Iulianus,à Quintus Quintinus, à Valerius Valerianus. Martialis lib. 1c, Ne viuam, niſi te Domiti permitto libenter. Idem libro primo, A Valeriano Pollio petes quinto. ſcazõ eſt. Obiiciet fortaſſe aliquis poëticam neceſſitatem, veluti Italia primam naturaliter corripit, teſtimonio omnium grammaticorum: Virgilius tamen primam produxit: quia aliter Heroicũ carmen adire nequibat. Quid igitur faciam(inquis)ſi diui Nicolai aut Iuliani hiſtoriam contexere tulerit animus: quo nomine appellabo, ſi nec Nicolaum, nec Iulianum dicere licet? Ecur in magno opere non licebit mihi quod Virgilio? Scimus profecto Virgilium,& alios neceſſitate quadam produxiſſe quædam aut corripuiſſe: verùm ea pauca ſunt, nec citra veterum authoritatem. nam Italia primam produxit etiam apud Ennium & Lucretium pluréſque ante Virgilium. Itaque inuentis recte vtemur: noua non ſine maxima neceſſitate fingemus,neque vnquam niſi in opere maximo: eáque erunt pauciſſima,imò nulla,donec iam extra inuidiæ aleam fuerimus. Qnocirca intolerabiles puto eos,qui in modico opere abutuntur omni licentia: quum in hac re nullo modo laxandę ſint habenæ. Igitur ſi occurrat nomen verſui contrarium,vt Nicolaus, Iulianus, Tuticanus,&c. imitabor Martialem,qui circuitione vſus eſt,dicens in eodem libro,

Omne proprium fuit appellatiuum aut ex appellatiuo.

Neceſſitas poëtica.

Ille puer tanto domino gratiſſimus aula.
.Nomine,qui ſignet tempora verna ſuo.

id eſt Earinus quod interpretatur vernus. Sic Ouidius quoque ſecundum ſcribens ad Tuticanum. Poſſumus prætereà etiam à Latinis (ſi is caſus emergat) patronymica formare à patre,à matre,à patria,vt docemur cum ex Virgilio, tum ex Ouidio in Metamorphoſi. Licet etiam paucis verſiculis innuere ſyllabam eſſe contumacem, vt Horatius fecit libro primo Satyra quinta,

Quae

Quattuor hinc rapimur,viginti & millia,rhædis,
Manſuri oppidulo,quod verſu dicere non eſt,
Signis perfacile eſt. Nomen oppiduli alij dicunt eſſe Equoturium, alij Equunturium, alij Entractictium.quòd ſi propria vrbium ponerentur ad placitum,inutilis & vana eſſet Horatij excuſatio. Præterea poſſumus vti conſilio Seruij, dicentis in illud 1. Æneid. Huic coniunx Sichæus erat. Quoties poëta aſpera inuenit nomina, vel metro non conſtantia: aut mutat ea, aut de his aliquid mutilat. Nam Sichæus Sicharbas dictus eſt,Belus Didus pater dictus eſt Methres, Carthago à cartha lectum in hiſtoria Pœnorum. ſic Philelphus Nicoleos pro Nicolaus dixit. Cæterum cautè id faciendum cenſeo,ne hæc mutilatio carmina noſtra mutilet. .De Barbaris cum Diomede Priſcianus ait, in peregrinis & barbaris nullos certos eſſe accentus. ideo (vt ait Priſcianus)vt neceſſarium videbitur, in metro locabuntur. Ego puto regulas Latinas,quantum poſſumus,eſſe ſeruandas, ſi tamen talia ſint, vt quantitas minime conſtiterit: quia barbara, aut è barbaris deducta, nec ab aliquo egregio poëta in carmen deducta fuerint, licebit(vt opinor) pro voluntate noſtra carminibus ea aptare. ſed optimum fuerit teſtibus Ioſepho in 1. Hebraicarum antiquitatum, & Priſciano libro quinto de octo partibus orationis, extenſione vnius ſyllabæ facere Latina aut Græca: vt Eroſmus, Adamus, &c.

Hæc ſunt illuſtriſſime domine quæ prænotanda iudicaui:quòd in his etiam maximos viros hallucinatos eſſe cognoui quæ ſi nobilitati tuæ probabũtur,ſat habeo. Vale dulciſſime domine ô & præ ſilium & dulce decus meum. Bergis apud diuum Guinnocum, feſto diui Nicaſij. Anno domini milleſimo quingenteſimo decimo.

IOHANNES DESPAVTERIVS NINIVITA
Iohanni Laurentio Haſebroucano, muſico nobili, atque ingenuarum artium profeſſori perdocto, & ſuo amico primario.
S. P. D.

PRIMVM artis Verſificatoriæ noſtræ librum tibi mi Iohannes Laurenti, meorũm amicorum prime,ob maxima tua mihi collata beneficia,nuncupo:eo quidẽ animo,vt ipſum totis viribus contra amuſos blaterones defendas, vnà cum amico communi Euſtathio Scoto,homine illo facilè doctiſſimo, cui vel nocte intẽpeſta patent muſarũ ianuæ.Clamant indocti homines,rẽ me indignã feciſſe,quòd repudiato Alexandri Galli Doctrinali voluerim ſenem illum de Ponte(vt aiunt) deiicere. Vociferantur me eſſe nouitatis fatuę excogitatorem,vt qui contra eccleſiæ vſum plurima peruerſiſſime doceam.Decani,canonici,officiales,epiſcopi ita canunt & legunt(inquiunt iſti)vt Alexander præcepit,& audes profiteri te his doctiorem? Qui hæc in me obducto ſupercilio clamitant,indoctiſsimi ſunt.Nempe in quencunque authorem veterem inciderint,non magis intelligunt quàm rudimentarius puer Virgilium. Volunt iuriſconſulti dici, & necdum ſcirent Digeſtorum procœmium grammatice declarare. Poëtas vituperant, & ignorant Homerum ab Iuſtiniano, omnis virtutis & ſcientiæ parentem appellari. Peripateticos ſe vocant, & quid nomen id ſibi velit, penitus neſciunt. Ariſtotele putant ſe Sophiſtæ iſti væſani doctiores, qui longius abſunt ab Ariſtotele, quàm à philomelis paſſeres. hi ſolis nugis incumbunt, ille & rhetoricam & poëticen non modo cognouit, ſed etiam de vtraque libros elegantiſſimè compoſuit. Philoſophi Boëtio acutiores videri volunt, & ſexagenarij primum illius carmen ſine commentariis declarare nequeunt. Reliqua niſi vt carmina ſcripta forent, carmina eſſe neſcirent. His ſi placere vellem, gloſſam notabilem in Alexandrum aut Græciſmum aut Facetum legerem. ſic haberent ſimiles labra lactucas. notum eſt aſinos ſtramina malle quàm aurum. Verùm non tanti eſt nebulonibus placere,vt à muſis ad barbariem velim vnquam deficere. Valeant itaque cum ſua inſcitia viri litigatores: reprehendant ſcripta mea vt libet:non pili facio, dum intelligam me doctis placere. Oratum te velim dulciſſimè Iohannes Laurenti,vt librũ hunc hilari vultu ſuſcipias: in quo & aliis ſi à doctis iuſtè quicquam reprehendi videris,id ne me celes:& illis pro me gratias agito,ſi quidem id candidè fecerint: & rogato erratis meis ignoſcant.neque enim me pigebit(vt Priſciani verbis vtar) dum viuo,& hæc, & quæcunque ſcripſero, vel mea diligentia, vel amicorum monitu, vel inuidorum vituperatione (ſi iuſta fuerit)emendare. Vale amiciſſimè Laurenti. Ex Bergis XVII. Calendas Ianuarias. Anno M. D. X.

ARS

Carminis & metri ſeu verſus

DIFFINITIO.

Carmen. CARMEN eſt oratio ſtrictiori pedum lege coërcita, & ornatiſſimum dicendi genus. Hæc eſt diffinitio quam dat Mantuanus in Apologetico ſuo. Carmen proprie dicitur totum poëma, vt tota elegia, totum epigramma, in quo ſenſus eſt perfectus: & aliquando vnicus eſt verſus. Virgilius tertio Æneid. Rem carmine ſigno. ſubiungit, Æneas hæc de Danais victoribus arma. ſubaudiendum eſt verbum (poſuit) Inuenies carmen pro verſu, vbi ſenſus eſt imperfectus apud grammaticos. Dicitur autem carmen à canendo, quaſi canimen: quia cantibus eſt aptum. hinc & canticum, & oda, carmen dicitur. Authore tamen Cæſare, qui bene legit carmina, bene cantat: qui verò bene cantat, male legit. neque enim lenocinio vocis, ſed cum grauitate quadam pronuncianda ſunt: præſertim carmina heroica. Carmen Cremonenſis male dixit à Carmente nomen accepiſſe: quia longo tempore ante Carmentem carmina fuerunt, vt Guaguinus ait. ſed hæc ratio eſt admodum frigida. Etenim licet carminis vſus longe ante fatidicam mulierem præceſſerit: tamen ante potuit Verſus & poëma vocari, & nouum à muliere nomen ſumere: vt de opidis & montibus ſæpiſſime factum legimus. Ouidius primo Faſt. Nicoſtratam Euandri matrem à carmine Carmentem dictam ſcribit his verbis,

Ipſa mone quæ nomen habes à carmine dictum.

Verſus. Carminatores pro verſificatoribus Iohannes Baptiſta Pius identidem vſurpat. Carmen alio nomine Verſus dicitur: quia vno verſu finito ad principium alterius verſus reuertimur: aut quia tandiu verti debet quoad recte conſtituatur. hinc exit Horatianum illud,

Sæpe ſtylum vertas iterum, quæ digna legi ſint,
Scripturus: neque te vt miretur turba, labores.

Vnde ait in Arte, -carmen reprehendit, quod non
Multa dies & multa litura coërcuit, atque
Perfectum decies non caſtigauit ad vnguem.

Ideo dixit ſe Virgilius verſus facere, vti fœtum effingit vrſus. *Metrum.* Verſus pro verſibus ſumitur figuratè, vt miles pro militibus. Catullus ad Flauium,

-volo te ac tuos amores
Ad cælum lepido vocare verſu.

Græco nomine verſus appellatur metrum, quia certis menſuris dimenſum eſt Metron, id eſt menſura. Diomedes, Metrum, eſt pedum iunctura, numero modóve finita. id nomen apud grammaticos omnes in frequentiſſimo vſu eſt: apud alios ſcriptores perraro inuentum. ideo Hubertinus Clericus in epiſt. Ciceronis ad Lentulum lib. 1. dicit hoc nomen, ſicubi legatur, cauſa declarationis locari. verum ego tam ſæpe hoc nomen offendi, vt non penitus refugiendum putem. Quintil. lib. 1. de inſtit. Orat. Poëtas metri neceſſitas excuſat. Macrobius de ſopno Scipionis lib. 2, Metra canoris verſibus adhibeantur. Plin. Iunior ad Pontium ſuum, Probauerunt inde plura metra. Gel. lib. 4. cap. 17, Et metrum eſſe integrum poteſt. Martialis lib. 4. epigrammaton,

Quum ſis improbior Maſſiliane, Quàm qui compoſitos metro Tibulli
In Stellæ recitat domo libellos.

id eſt menſura & compoſitione Tibulli: amatorios, ſcilicet quales fecit Tibullus. Columel. lib. 4. cap. 10, Exceptis quæ retulimus metris Virgilij. Sic Terentianus Ruf*Numeri.*inus, & cæteri grammatici. magis tamen poëticum eſt carmen, verſus, cantus, &c. Item Modi & nu*Modi.*meri, ſed ferè pluraliter pro verſibus: quia metrum. eſt pedum iunctura, numero modóque finita. Virgil. Numeros memini, ſi verba tenerem. Ouid. Quáque meos adeas eſt via nulla modos. Numeri præterea (quos rhythmos Græci dicunt) ſunt certorum pedum obſeruatio, apud oratores ac alios elegantes ſcriptores, præſertim in finibus clauſularum. Cæteræ orationes ſolutæ dicuntur, & proſæ: quia metri lege prorſus ſolutæ liberè & ſpatioſe proruunt, vt quotidianus ſermo.

DE PEDIBVS.

Pes. PES eſt metrica ſyllabarum conſtitutio, vt Deus. Vnica ſyllaba pes eſſe nequit: nec plures quàm ſex. Dicti ſunt pedes: quia quemadmodum pedibus ambulamus, ita & verſus quibuſdam quaſi pedibus inc

bus incedere videntur. ad quod videtur reſpexiſſe Virgilius in 1.Georg.dicens, Fertè ſimul Fauniq; pedem , Dryadéſq; puellæ. Vel dicuntur pedes:quia illis eo modo verſus metimur, quo nos pedibus ſpatia. Pedes ſimplices ſunt duodecim. Diſſyllabi quidem, quatuor. Triſyllabi,octo: reliqui compoſiti ſunt.ſed non omnes nobis in hoc libro neceſſarij ſunt:ideo multos omittemus ad alia properantes , ab aliis non ſine magna neotericorum iactura omiſſa. Qui plures pedes videre cupit , legat grammaticam Franciſci Nigri,aut Nicolai Feretti.

DISSYLLABI PEDES.

Spondæus ex duabus longis,vt Dotes. à ſponde,id eſt libamentum & ſacrificium: quia ſacrificantes eo frequenter vtebantur. Ideo etiam Pontificius dicitur & pes ſtabilis:quia cum magna grauitate pronunciatur. *Spondæus*

Pyrrhichius ex duabus breuibus,vt Deus: à pyrrhicha ſaltatione, quàm Pyrrhus primus in Creta inſtituit, vt lib.7.ſcribit Strabo. Leuiter pronunciatur:ideo ſaltationi aptiſſimus. Alij à concitatione quadam ignea qua mouetur,hunc pedem dictum volunt. Dicitur etiam Periambus. *Pyrrhichius.*

Trochæus ex longa & breui,vt Panis. à trechin,id eſt à currendo: vel à trocho, id eſt rota:quia in verſu rotatim ac volubiliter fluit. dicitur etiam Rutilus & Choræus. *Trochæus*

Iambus ex breui & longa,vt Doces.ab Iambizin,id eſt à maledicendo. Eſt enim pes verſibus maledicis aptiſſimus.Alij ab Iambe puella deducunt. Appellatur quoque Daunius & Gradarius. *Iambus.*

PEDES TRISYLLABI.

Moloſſus ex tribus longis, vt Mecœnas. cuius modulatione ad bellum procedentes Moloſſi Epirotæ dicuntur vſi: hinc moloſſum appellari grammatici aſſerunt. Hippius dicitur: quia equeſtri pugnæ conueniebat. Hippos enim equus eſt. Vocatur quoque , vt Niger ait , Vertumnus & extenſipes & canius. *Moloſſus*

Tribrachus ex tribus breuibus,vt Dominus.à tris,id eſt tres:& brachys,id eſt breuis. *Tribrach'*

Dactylus ex longa & duabus breuibus, vt Scribite. à dactylis, id eſt digitis. vel à Dactylis, Cretæ populis , qui hoc pede plurimum vſi dicuntur. Dicitur etiam Politicus & heroicus. *Dactylus.*

Anapæſtus ex duabus breuibus & longa, vt Pietas. ab anapin,id eſt repercutiendo: quia ſono reciproco recurrendo Dactylum repercutit. ob eam rem antidactylus appellatus. *Anapæſtus.*

Bacchius ex breui & duabus longis,vt Honeſtas.ſic dictus: quia in Bacchi laudibus eo vtebantur. producit autem hoc nomen penultimã. Rufinus, At finis bacchius erit,breuis vltima claudet. Idem, Principium bacchius erit,concludet iambus. Appellatur quoque OEnotrius,Tripudius & ſaltans. *Bacchius.*

Antibacchius ſiue Palimbacchius eſt pes bacchio contrarius ,ex duabus longis & tertia breui, vt Audite. ab anti, id eſt contra:& palin, id eſt rurſus vel contrà. Dicitur quoque Latinus , ſaturnius, proponticus , & theſeleus. *Antibacchius.*

Amphimacer vel amphimacrus, vtrunque recte dicitur, teſte Neſtore, pes eſt conſtans breui inter duas longas: vt Trinitas,charitas, litteræ.ab amphi,id eſt circum:& macros, id eſt longus: quia breuem circa longas habet. Dicitur etiam Creticus: quia Cretes ſaltando eius rhythmica compoſitione vtebantur. *Amphimacer.*

Amphibrachus fit ex longa inter duas breues, vt Venite. ab amphi,id eſt circum: & brachys,id eſt breuis: quia circum breues eſt longa. Dicitur etiam Scolius: quia ſcolio, quæ erat citharæ ſpecies, conueniebat. *Amphibrachus.*

RELIQVI PEDES.

Reliqui pedes compoſiti ſunt ex ſimplicibus.

Diſpondæus ex ſpondæis duobus,vt Mecœnates. *Diſpondæus.*

Proceleuſmaticus ex duobus Pyrrhichiis, vt Ariete. à proceleuin dicitur , id eſt exhortari & ſuadere: quia ij qui ſe ad aliquod opus faciendum, ad molem impellendam vel attollendam hortantur , frequenter ob nimiam celeritatem hoc pede vtuntur. hinc celeuſma, eſt nauticus clamor quo proreta , id eſt cuſtos & gubernator in nauis prora remiges hortatur. Martialis , Lentos tingitis ad celeuſma remos. Hieronymus ad Heliodorum , Quoniam è ſcopulis enauigauit oratio , iam epilogi celeuſma cantandum eſt. In Ieremia , Celeuſma quaſi calcantium concinetur aduerſus omnes habitatores terræ. *Proceleuſmaticus.*

Dichoræus ex duobus choræis, id eſt trochæis: vt Cantilena. Trochæus autem vocatur choræus, quia choris aptiſſimus eſt. *Dichoræus.*

Choriãb. ⏑⏑Choriambus ex choræo & iambo, vt Nobilitas. Huic contrarius eſt antipæſtus, vt Legebamus.

Pæon. Pæon ſyllabis quatuor conſtat, quarum vnica ſemper longa eſt, vel prima, & pæon primus dicitur: vt Multiuolus. vel ſecunda, & pæon ſecundus appellatur: vt Colonia, vel tertia, & pæon tertius vocatur: vt Veniatis. vel quarta, & pæon quartus dicitur: vt Celeritas. Dicitur pæon à Pæone inuentore: aut quia laudes Apollinis hoc pede cantabantur, qui Pæan dicitur.

Epitritus. Epitritus ſimiliter quadrupliciter eſt. hic ſemper vnicam habet breuem: vel primam, & epitritus primus dicitur: vt Amauerunt. vel ſecundam, & epitritus ſecundus eſt: vt Cantilenæ. vel tertiam, & epitritus tertius eſt: vt Diſcordiæ. vel quartam, & epitritus quartus dicitur: veluti Audiuiſtis. Dicitur (vt Sulpitius ait) ab epi, id eſt ſupra, & tris: ſemper enim in iis pedibus vna tribus aliis diſcrepat. Dicitur etiam Hippius primus, &c.

Ionicus. Ionicus à maiori ex ſpondæo & pyrrhichio, vt Præconium. Ionicus à minori ex pyrrhichio & ſpondæo, vt Diomedes. peruerſè habetur in multis libris contrario modo. Dicti ſunt Ionici, quia Iones populi in carminibus eo pede vtebantur. Pedes pentaſyllabos & hexaſyllabos quiſquis ſcire auet, aliunde petat. attuli plures quàm his in libris egeam.

TEMPVS.

TEMPVS eſt debita prolationis menſura. Syllaba breuis vnicum habet tempus, longa vero duo tempora continet: quia tantum temporis conſumitur in vnius longæ, quantum in duarum breuium prolatione. Sunt qui dicant natura longam habere tria tempora: vt Deos. Sola vocalis propriè quanta dicitur, ſyllaba vero gratia vocalis. Pedes eorundem temporum pro ſe inuicem interim locantur, præſertim in comœdiis: quales ſunt Spondæus, dactylus, anapæſtus, amphibrachus, proceleuſmaticus. Et dicitur reſolutio: quia pes in pedem per tempora reſoluitur. De proportione & aliis non inutilibus, ſed nec multum neceſſariis, videte ſi vultis vel Nigrum, vel alium, nobis hæc ſufficiunt.

HEXAMETRVM CARMEN EIVSQVE COMPOSITIO.

HExametrum ſenis carmen pedibus ſit: & vſque
Dactylus eſt quintus: ſextam ſibi vult regionem
Spondæus: reliquiſque locis ſit vterlibet horum.

Carmen hexametrum ſex pedibus conſtat, numero quidem ſex, genere vero duobus tantum, ſpondæo & dactylo. quintus locus dactylum ſibi perpetuum vendicat, ſextus vero ſpondæum, reliqui hunc vel illum, vt volumus. Exempla ſunt ex Virgilio,

Panditur interea domus omnipotentis olympi.
Luctantes ventos tempeſtatéſque ſonoras.
Muſa mihi cauſas memora, quo numine læſo.
Syluestrem tenui muſam meditaris auena. Scande, id eſt pedes diſtingue: ſic,

Panditur, intere, a domus, omnipo, tentis o, lympi. &c. Hexa, id eſt ſex: metron, id eſt menſura: quia ſex pedum ictibus ipſum metimur. Hoc genere ſcribimus heroum, regum & principum geſta cum laude: ſed longe ſublimiori ſtylo, quàm res ruſticorum, paſtorum, aut ſatyricè hominum vitia, &c. Vnde heroicum dicitur, quum heroum geſta eo genere deſcribuntur. Quum aliæ res hexametris exarantur, licet iidem maneant pedes, Heroicum propriè non dicetur. Pythium appellatur: quia Pythij Apollinis oracula hexametris dabantur. Homericum ab Homero nuncupatur: quia

Res geſtæ regúmque ducúmque, & triſtia bella
Quo ſcribi debent numero monſtrauit Homerus. Hexameter verſus Latinè ſenarius nominatur. Epos etiam hoc genus vocatur. Sed videamus quinam pedes licenter admitti inueniantur.

Pedes nothi ſiue illegitimi in Hexametro.

Hæc te legitimè docui, nam ſæpe poëtæ
Ipſa minus ſeruant: tu quanta licentia cautus
Eſt permiſſa vide, nequando turpiter erres.
Nanque rei grauitas quinta in regione locauit

Spond

Spondæum:veluti Magnum Iouis incrementum.
Dátque pedes alios Maro. Tu puer elige legem.

Heroici verſus pedes legitimi, id eſt ex carminis lege debiti, ſunt dactylus & ſpõdæus. admittuntur tamen nothi, id eſt illegitimi per poëticam licentiã, quam cauebis: quia raro occurrit, nec niſi in magnis operibus eorum poëtarum qui extra omnem inuidiæ aleam poſiti ſunt. Poëtæ itaq; in quinta regione ſæpe ſpondæum locant, vbi rei grauitas & maieſtas ſignificatur, aut mœror & languor: tamen id raro eſt faciendum. Virgilius, Chara Deûm ſoboles, magnum Iouis incrementum. Idẽ, Cornua velatarum obuertimus antennarum. Idem, Tu ne ille Æneas, quem Dardanio Anchiſæ. Et libro tertio Æneid. Armatúmq; auro circunſpicit Oriana. Et iterum ſecundo Æneid. de Sinone maximã triſtitiam languorémque ſimulante, Conſtitit, atque oculis Phrygia agmina circunſpexit. Vbi etiam bis vſus eſt ſynalœpha, vt viuacius languor ille repræſentaretur. Similia in Lucretio, Ouidio, cæteriſque reperies: ſed ferme dactylus tum quartum locum ſibi vẽdicat. Addam vnum ex Propertij lib. ſecundo, Sunt apud infernos tot millia formoſarum:

Pulchra ſit in ſuperis ſcilicet vna locis. Rariſſimè ſunt ſex ſpondæi. Ennius (vt eſt apud Crinitum libro 22. cap. 7,) Ciues Romani tunc facti ſunt Campani. hi verſus ſpondaici dicuntur. Quandoque ſexto loco eſt dactylus, ſed vix, niſi hypermeter locum habeat. Virgilius, At tuba terribilem ſonitum procul excitat horrida. Ob eam rem tales verſus dactylici appellantur. Reperiuntur & alij pedes in diuerſis locis hexametri, qui ſunt Iambus, anapæſtus, proceleuſmaticus: niſi ex furæ licentiam eſſe velis. Tu licentiam cauebis, niſi iam tantus fueris quanti hi apud quos ea licentia reperitur: & tum ita cautè & ita parcè licentia vtêris, vt veteres. Afferam è diuerſis authoribus nonnullos verſus, in quibus nothi pedes ſunt. id autem præceptor mediocriter doctus facile declarabit. Ex Virgilio hos verſus annotaui.

Lumináque laurúſque Dei, torúſque moueri.
Dona dehinc auro grauia, ſectóque elephanto.
Muneribus tibi pampineo grauidus autumno
Floret ager. Verſus etiam ſpondaicus eſt.
Mortem contemnunt laudato vulnere Getæ.
Fluuiorum rex Eridanus campóſque per omnes.
Addidit & natæ, Turníſque canit hymenæos.
Tenuia nec lanæ per cælum vellera ferri.
Tityre paſcentes à flumine reice capellas.
Genua labant, vaſtos quatit æger anhelitus artus.

Inuenio ſimilia apud alios. Sillius lib. 6, Cætera ſinuatis glomerant ſub pectore gyris. Et lib. 7, Ducit ſinuato captiuum ad littora lino. Lucretius lib. 4, Aciebus binis quoniam res confit vtraque. Sill. lib. 1, Genua labant, feſſíque humeri geſtamina laxant. Et lib. 4, Tenuia vix ſummo veſtigia puluere laxant. Columel lib. 11, Talis humus vel parietibus vel ſepibus hirtis
Claudatur. Notabis autem documentum Seruianum in illud Virgilij 1. Georg. Tenuia nec lanę per cælum vellera ferri. Vbi ait Seruius, Proceleuſmaticus pro dactylo, quam rem quotieſcunque facit Virgilius, ſeruat locum Synæreſi. vt in ſecundo Æneid. Sectáque intexunt abiete coſtas. In eodem, Labat ariete crebro. Et iterum in eodem, Hærent parietibus ſcalæ. Synæreſis, eſt duarũ ſyllabarum in vnam propter verſum contractio. ſic Tenuia fit dactylos, ſic Ariete. quaſi u vel i vocalis fiat conſonans. *Synæreſis.*
Sic in Sillio excuſari poſſunt ſinuato & ſinuatis. Id manifeſtum eſt apud Propertium libro tertio,
Induit abiegnæ cornua falſa boui.

VLTIMA VERSVS ANCEPS.

Vltima cuiuſque eſt communis ſyllaba verſus.
Ne credas eſſe in ſexta regione trochæum

Vltima ſyllaba cuiuſcunq; verſus eſt anceps, id eſt communis, ſiue ad placitum. Vnde ait Rufinus,
At finis Bacchius erit: breuis vltima claudet:
Longa ſit ánne breuis, nullum diſcrimen habetur. Idem docent Quintilianus & Cicero: & nos ſæpe id oſtendemus: ideo licet vltima hexametri videatur breuis, non eſt trochæus. Virgilius,
Siquis habet nummos veniens, exibit inanis.

PANTEMIMERIS CVM ALIIS CÆSVRIS.

Per pentemimerim breuis eſt producta licenter.

Pentemimeris eſt, vbi poſt duos pedes manet ſyllaba partem orationis finiēs: veluti, Omnia vincit amor. hic poſt duos pedes, Omnia, vincit a, manet ſyllaba (mor) finiens hanc orationis partē amor. Cuiuſmodi ſyllaba inuenitur licenter produci: ſi naturaliter ſit breuis, ne dicatur tertio loco eſſe iambus, quem non recipit heroicum, teſte Quintiliano in lib. 1. de inſtitutione orat. Virgilius in Bucol. Omnia vincit amor, & nos cedamus amori. Et alibi, At tibi Thymbre caput Euandrius abſtulit enſis. Hac licentia parcè vtendū eſt: nam Seruius in illud quinti Æneidos, Cede Deo, dixitq;, & prælia voce diremit. Que (inquit) vacat metri cauſa, & maluit periſſologiam facere, quàm vti communi ſyllaba, quæ frequens vitioſa eſt. Hinc Terentianus, Nec tanta in metris venia conceditur vti. Hæc Seru. Errauit igitur Alexander cum multis aliis nimis ſæpe hac licentia abuſus. Minus autem vituperanda eſt, vbi ſyllaba in cōſonantem deſinit, quàm vbi in vocalem. Virglius 2. Æneid. Noſtrorum obruimur, oritúrque miſerrima cædes. non eſt (vt male putat Alexander) tribrachus, ſed dactylus. Iuuenal. Satyr. 1, Et latum media ſulcum deducit arena. Ponit exemplum hoc Franciſcus Niger, cui in Iuuenalem cum Calderino aſtipulatur Badius. Mācinellus verò dicit ablatiuum, & in antiquiſſimo libro pro gloſſula (qui) appoſitum eſſe. Apud Virgilium tertio Æneid. eiuſmodi ſyllaba propter heptemimerim producitur in vocalem deſinens poſt tres pedes

Dona dehinc auro grauia, ſectóque elephanto

Imperat ad naues ferri. Seruius ait, Grauia, finalitatis gratia producitur, ſed ſatis aſpere: nam in nullā deſinit conſonantem: vt Omnia vincit amor, &c. Nunc vt omnia rectè cognoſcantur, videamus quid ſit Cæſura, & quæ illius ſpecies.

Cæſura. Cæſura eſt ſectio partem orationis finiens, percuſſioníſque decorum reddens ictum, vt Omnia vincit amor. vbi ſyllaba breuis (quia propter cæſuram neceſſariò quieſcimus) vnum tempus lucrifacit, & pro longa habetur, vt iam dictum eſt. Cæſuræ etiam articuli dicuntur, & Græcè commata. Cæſurarum ſpecies hæ ſunt, Pentemimeris, hemipentemimeris, trochaica tertia, trochaica quarta, heptemimeris, ſpondaica, bucolica. de prima ſat dictū eſt. *Pentemimeris.* Pentemimeris dicitur Latinè ſemiquinaria: à pēte, id eſt quinq;, & hemi, id eſt ſemi, extrita aſpiratione, vt in Philippus & Argyrippus: & meri, diuiſio, quaſi diuiſio ſemiquinaria. Nam duo pedes & ſemipes qui vna ſyllaba conſtat, faciunt dimidium quinque pedum. Si quis tamen velit per aſpirationem & es non per his in fine, pentemimeres non pentemimeris ſcribere cum Aldo, minime reclamauero. video ipſe aliquando Aldum, *Hemipentemimeris.* Hemipentemimeris, quaſi dimidium pentemimeris, eſt quum poſt pedem primum manet ſyllaba partem orationis finiens, ratione cuius breuis nonnunquam producitur. Lucan. libro ſecundo.

Dum ſanguis inerat, dum vis materna, peregi. Iuuenal. Quis neſcit, aut quis non vidit vulnera pali. Sic plura, licet aliter poſſumus quædam excuſare, vt alibi videbimus. Trochaica tertia cæſura (ſi parcè miſceatur) opido quam iucunda eſt, *Trochaica tertia.* vbi poſt duos pedes manet Trochæus partem orationis finiens. Virgilius, Non omnes arbuſta iuuant, humiléſque miricæ. Trochaica quarta, eſt vbi idem *Trochaica quarta* fit poſt tres pedes. exemplum facile inuenies.

Heptemimeris. Heptemimeris eſt vbi poſt tres pedes manet ſyllaba partem orationis finiens. Virgilius,

Quo vitam dedit æternam: cur mortis adempta eſt

Conditio? Latinè ſemiſeptenaria diuiſio dicitur: ab hepta, id eſt ſeptē: hemi, id eſt ſemi: & meri, id eſt diuiſio. In dicto exemplo eſt trochaica ſecūda, vbi poſt primū pedem manet trochæus partē orationis finiens. quod vbi contingit, non inuenuſte omnino abeſt trochaica tertia cum pentemimeri, vt in hoc ipſo exemplo. Alioqui ſi trochaica tertia abſit aut pentemimeris, carmen claudicare. & quaſi podagra affici videbitur. Inuenies tamen carmina apud doctiſsimos, vbi pentemimeris atq; omnis trochaica abeſt: aliquando etiam vbi nulla cæſura eſt. ſed hæc quæ rara ſunt, æſtimantur in pulcherrimo corpore non deducentes næuuli: quos tamē, vt poſſumus, maxime vitabimus: quia de hac re Terentianus, teſte Seruio, dixit, Rarum concedam: fieri non poſſe negabo. Horatius in lib. 2. Serm. vt te Naſidieni iuuit cœna beati. Sine vlla cæſura verſus eſt, Duri ſunt hi verſus eiuſdem, quia heptemimerim tantum obtinent: Nec facundia deſeret hunc, nec lucidus ordo,

Si defendere delictum quàm vertere malles. Virgilius, Sic amor omnes vnus habet decernere ferro. Idem, Eſto nunc ſol teſtis, & hæc tibi terra precanti. Idem, Addam cærea pruna, & honos erit huic quoque pomo. Secundus pes rariſsime eſt, niſi dure admodum integra dictio. Elegans eſt vbi

nullus

nullus pes eſt integra dictio: vt Iuſtitiáque dedit gentes frænare ſuperbas. Itaque ex eiſdem verbis alius ruſticum carmen efficiet, alius elegans aut non inuenuſtum:vt
Hos nobis verſus præceptor dicere iuſſit. Spondaica eſt, vbi quartus pes ſpondæus finiens orationis partem: vt Albanſque patres atq; altæ mœnia Romæ. Bucolica, vbi quartus pes dactylus eſt partem orationis finiens:vt Nos patriæ fines & dulcia linquimus arua. Et tantum de Cæſuris. Caueas autem licentiam de qua locuti ſumus. Virgilius lib. 12. Æneid. Congredior: fer ſacra pater, & concipe fœdus. Idem lib. 11. eiuſdem, Oratis equidem, & viuis concedere vellem. Quod Virgilius dixit Addam cærea pruna, & honos erit huic quoque pomo: volunt durum eſſe, non ob id ſolum, quòd abeſt trochaica vel pentemimeris: verumetiam quia quintus pes in diſſyllabum durius exit. Cæterùm nullo modo rectius dulce ab amaro dignoſces & ſeparabis, quàm poëtas optimos quotidie relegendo. Ne exiſtimet tamen hunc laborem refugiſſe, vt breuiſſimè potero, heroici decorum perſtringam. In ſubitanea re inſurgunt canorè quinque dactyli continui: veluti, Panditur interea domus omnipotentus olympi. De ſpondaicis dictum eſt & de cæſuris. Heroica maieſtas in primis diligit plurium in ſe verſuum implicationem, quam catenam appellant: ita vt ante tres aut quatuor verſus rarò ſenſus perficiatur. Tale eſt principium tertij Æneidos,

Spōdaica. Bucolica. Heroici decorum breuiter perſtrictum.

Poſtquam res Aſiæ, Priamſque euertere gentem
Immeritam viſum ſuperis, ceciditque ſuperbum
Ilium, & omnis humo fumat Neptunia Troia:
Diuerſa exilia, & deſertas quærere terras
Auguriis agimur diuûm. Nonnunquam tamen pulcherrimum fuerit, egregiam aliquam ſententiam vnico verſu concludere: veluti Tantæ molis erat Romanam condere gentem. Et Tantum æui mutare valet longæua vetuſtas. Venuſtum & momentoſum eſt repetere aliquando dictionem in hunc modum: (verum ſemper meminerimus nihil eſſe odioſius affectione)
-ſequitur pulcherrimus aſtur, Aſtur equo fidens.
-ardentia lumina fruſtra:
Lumina nam teneras arcebant vincula palmas. Sic Perſius,
Tun' vetule auriculis alienis colligis eſcas?
Auriculis, quibus & dicas cute perditus, ohe? Neque indecorum eſt illud, ſi parcè fiat, Multa ſuper Priamo rogitans, ſuper Hectore multa. Quid, illud nónne vehementiſſimum?
-tu ſpes nunc vna ſenectæ,
Tu requies miſeræ, decus imperiúmque Latini
Te penes. Sic, Tu mihi quodcunque hoc regni, tu ſceptra, Iouémque
Concilias: tu das epulis accumbere diuûm. Magnam profectò vehementiam habet cum gratia, vbi opus fuerit huiuſmodi repetitio. Politiſſimum cenſetur Heroicum quod in principio habet ſpondæum non finientem orationis partem, ſequentibus duobus dactylis, in hunc modum, Defeciſſe videt ſua nunc promiſſa repoſci. Definit pulchre in triſyllabam, nec male in biſſyllabam: durius autem in tetraſyllabam pentaſyllabámque dictionem: duriſſime verò in monoſyllabam, niſi encletica ſit, aut animalis nomen, aut niſi monoſyllaba præcedat: vt Procumbit humi bos, &c. Obſeruationes non ſemper reperies: nempe ex induſtria grauiſſimi poëtæ negligentiores interim videri volunt. neque enim vnus aut alter næuus dedecet corpus egregium. Longè plura reliqui grammatici afferunt: nobis hæc paucula ſufficiunt: reliqua ex ipſis poëtis multo copioſius quàm ex grammaticis percipienda, miſſa facimus.

PENTAMETRVM CARMEN.

Pentametrum vult quinque pedes: pes tertius eſto
Semper ſpondæus: quartus quintúſque anapæſtus.
In reliquis ſpondæus erit vel dactylus, vt vis.

Pentameter verſus conſtat quinque pedibus, quorum tertius ſemper ſpondæus eſt, quartus & quintus anapæſti, reliqui ſpondæi aut dactyli, vel hi mixti vt vis. ſemper autem aſſit pentemimeris. Mart. Omnibus inuideas liuide, nemo tibi. Scande. Omnibus, dactylus: inuide, dactylus: as li, ſpondæus: vide ne, anapæſtus: imò tibi, anapæſtus. Nunquam tertio loco eſt iambus, quia per cæſuram fit

Pentameter.

ſpondæus,licet id cauendum ſit,vt dixi. Ouidius,Arte leuis currus,arte regendus amor. Nec vltimo loco aliquando eſt tribrachus: quia Vltima cuiuſque eſt communis ſyllaba verſus. Hunc ſcandendi modum video veteribus placuiſſe. Quintilianus lib. 9. de compoſitione, Optimè eſt ſi ei iunctus anapæſtus, vt qui ſit pentametri finis. Ouid. lib. 3. de Ponto ad Cupidinem ait,

Tu mihi dictaſti iuuenilia carmina primùm:
Appoſui ſenis te duce quinque pedes. Sidonius in præfatione de laudibus Narbonis,
Miſiſti mihi multiplex poëma,
Doctum, nobile, forte, delicatum. Ibant hexametri ſuperbientes,
Et veſtigia iuncta, ſed minora
Per quinos elegi pedes ferebant. Aliter ſcandunt Gaguinus, Verulanus, Nebriſſenſis: nec damnoſ quia idem genus ſæpe diuerſo modo metiri poſſumus, neq; authore carent: quia in centimetro Seruius ait, Elegiacum conſtat pentemimeri, prima heroica, ſecunda dactylica. vt eſt hoc, Mœret diffuſis flens elegia comis. Elegiacum, id eſt verſus pentameter, conſtat pentemimeri heroica, id eſt duobus dactylis vel duabus ſpondæis, vel ſpondæo & dactylo: aut contra, & ſyllaba partem orationis terminante, quæ longa eſt vel poſitione, vel ſua natura, vel cæſuræ licentia. hinc ſequitur pentemimeris dactylica, id eſt duo dactyli & ſyllaba. Et ſi dicas, Pentameter dicitur à pente, id eſt quinque: & metron, id eſt menſura: ergo habet quinque menſuras ſeu pedes. Dicunt duas illas ſyllabas cæſurarum, quaſi vnus pes ſit, facere menſuram quintam. inuenies tamen pentametrum ſine cæſura heroica, ſed admodum durè: quare non imitari vellem vllo modo. Catul. ad Ianuam, Speraret nec linguam eſſe, nec auriculam. Idem ad Manlium, Muneráque & muſarum hinc petis & Veneris. Ibidem, Qua veniens vna atque altera rurſus hyems. Ibidem, Troia virûm, & virtutum omnium acerba cinis. Idem ad amicum, Illam affligit odore, ipſe perit podagra. Idem ad ingratum, Quàm modo qui me vnum atque vnicum amicum habuit. Et ad Leſbiam, Nec deſiſtere amare omnia ſi facias. Ex his liquet Catullum in hoc genere fuiſſe interim duriuſculum.

Pentametri decorum. Definit pentametrum venuſtiſſimè in dictionem diſſyllabam, nec male in tetraſyllabam pentaſyllabámque: interim etiam in hexaſyllabam. Duriter autem in triſyllabam, duriſſimè in monoſyllabam, niſi encletica ſit, quæ ad ſuperioris dictionis ſubſtantiam pertinere videtur, aut niſi monoſyllaba præcedat. Nec tamen quæ grammaticis dura videntur, poëtæ vſquequaque refugerunt. de omnibus afferam pauca teſtimonia. Ouidius in primo Triſtium, Interdicta mihi cernitur Italia. Martialis, Dantur opes nullis nunc niſi diuitibus. Propertius, Contactum nullis ante cupidinibus. Helena ad Paridem, Nec ſedeo duris torua ſuperciliis. Martialis, Protinus ingentes ſunt inimicitiæ. Propertius in principio libri primi, Et caput impoſitis preſſit amor pedibus. Idem, Et veniant hederæ ſponte ſua melius. Sic idem alibi ſæpius. Tibullus, Fecit, & antiquis impoſuit laribus. Idem, Cantat, & applaſo tela ſonat latere. Sic idem ſæpius: frequentiſſime verò Catullus. vt ad Aufilenã, Quod nec das, nec fers, ſæpe facis facinus. Idem ad Cornelium, Cuius ſit penitus nota fides animi, &c. Martialis libro 2, Deliciæ populi quæ fuerant domini. Et alibi, Nec volo quod cruciat, nec volo quod ſatiat. Sic idem ſæpius. Ouidius libro primo de Ponto, Quolibet vt ſaltem rure frui liceat. Et libro tertio, Vix excuſari poſſe mihi videor. Et libro quarto, Spectarem qualis purpura te tegeret. Sic alibi nonnunquam: ſed longe rarius quàm Catullus, Tibullus, Propertius. Virgilius in Copa, Lilia vimineis attulit in calathis. Ibidem, Eſt hic munda ceres, eſt amor, eſt Bromius. In eodem, Et pendet iunco cæruleus cucumis. Idem fecit Plinius ſeptimo epiſt. Nunc Venerem effingat, nunc Veneris puerum. Martialis, Sunt hæc trita quidem zoile, ſed mea ſunt. Sic alibi ſæpius. Et Catullus, Aut facere hæc à te dictáque factáque ſunt. Tolerabiliora ſunt in fine duo monoſyllaba. Propertius libro primo, Vni ſi qua placet culta puella, ſat eſt. Ouidius quinto Triſtium, Præmia ſi ſtudio conſequar iſta, ſat eſt. Monoſyllaba præeunte ſynalœpha frequens eſt. Ouidius, Et ſolum conſtans

Elegiacũ carmen. in leuitate ſua eſt. Pentameter verſus appoſitus hexametro facit carmen elegiacum. Auſonius,

Fortunam reuerenter habe, quicunque repente
Diues ab exili progrediere loco. Totum poëma elegia dicitur: ab eleos, id eſt miſeratio: quia hominum dolores, querimoniæ ſeu lamentationes, & adoleſcentulorum amores hoc genere primum ſcribi cœperunt, poſtea etiam quæcunque aliæ res. Inuentor latet docente in arte poëtica Horatio,

Verſibus impariter iunctis querimonia primùm,
Pòſt etiam incluſa eſt voti ſententia compos.
Quis tamen exiguos elegos emiſerit author,

Grammat

Grammatici certant,& adhuc ſub iudice lis eſt. Debet hexameter cum pentametro ſenſum conclu dere,aut ſuſpendere,ita vt in ſequentibus duobus penitus abſoluatur:nec poteſt dictio regens poni in pentametro,& recta in ſequente hexametro:contrà.id tamen non ſemper obſeruatum video.Ouidius quinto Triſtium,Pone metum,valeo:corpúſque quod antè laborum

Impatiens nobis inualidúmque fuit,
Sufficit,atque ipſo vexatum induruit vſu. Catullus,
Alloquar?audiero nunquam tua verba loquentem?
Nunquam ego te vita frater amabilior
Aſpiciam poſthac?at certè ſemper amabo. Idem de coma Berenices,
Scilicet in vario ne ſolum in limite cæli,
Et Ariadnæis aurea temporibus
Fixa corona foret,&c. Verum quod rarum eſt,ne in vſum traxeris,vt ſæpe admonui. Carmen eſagiacum gaudet binis epithetis,id eſt adiectiuis nō turgidis,vel inflatis,vel affectatis.quod ferè ita fit, vt duo adiectiua duobus ſubſtantiuis præponantur,vbi prius priori reſpondet.frequenter tamen aliter inuenies:neque enim legem,ſed elegantiam trado. Propertius libro ſecundo,
Sic me nec ſolæ poterunt auertere ſyluæ,
Nec vaga muſcoſis flumina fuſa iugis. Neque dedecet iſtud aliis generibus carminum: vt Syluestrem tenui muſam meditaris auena. Caue ne ſint eiuſdem caſus numerſque, quia ambiguitatem parerent. Id non eſt,quum Virgilius dicit,Mollia lutheola pingit vaccinia caltha. Ne ſint autem epitheta duo,quia vitioſum eſt,teſte Seruio,quale eſt Dulcis,frigida,aqua.ideo decorum adiectiuū, inſigne vero ſubſtantiuum apud virgilium ſecundo Æneidos, Androgeo galeam clipeſque inſigne decorum Induitur.Nunc videamus de tribus aliis generibus carminum quibus frequenter in teſtimoniis vtimur.

ASCLEPIADÆVM CARMEN.

Vult Aſclepiadis verſus ſpondæon habere
Principio:binos hinc rite capit choriambos.
Pyrrhichius ſequitur,quo non velocior alter.

Aſclipiadæus verſus conſtat ſpondæo,duobus choriambis,& pirrhichio:vt Sanctorum meritis inclyta gaudia.Fratres vnanimes fœdere nexili.Scāde,Sancto ſpondæus:rum meritis,choriambus:inclyta gau,choriambus:dia,pyrrhichius.Adde ſyllabam,habebis pentametrum carmē:Sanctorū meritis inclyta gaudiola.Poteſt etiam ſcādi,vt ſit pentemimeris ex ſpondæo,dactylo,& ſyllaba longa, quæ ratione cæſuræ interim naturaliter breuis producitur.Caue imiteris.Hinc ſequūtur dactyli duo: ſic,Feſtum,nunc cele,bre,magnáque,gaudia.& profectò ſine pentemimeri claudicat hoc carminis genus.Nomē capit ab Aſclepiade inuentore,vel ab Aſclepiadæis frequenter vſo.Scribitur ad principes viros.Horatius ad Mecœnatem,Mecœnas atauis edite regibus.Ibidem,Terrarum dominos eue hit ad deos.hic vltimus pes pyrrhichius eſt aut dactylus,licet vltima ſyllaba natura produeatur.Cicero in Orat.Poſtremo ſyllaba breuis an longa ſit,ne in verſu quidem refert.Dicitur hoc carmen Choriambicum à pedis dominio:quibus iungatur,poſt videbimus.

SAPPHICVM CARMEN.

Quinque pedes Sapphus carmen capit.eſſe Trochæus
Vult primus,quartúſque & quintus:tertius autem
Dactylus:ipſe locum ſumes ſpondæe ſecundum.
Hoc carmen poſt tres verſus ſibi iungit Adonis
Metrum:quod ſic fit ſpondæum dactylus anteit.

Verſus Sapphicus conſtat trochæo,ſpondæo,dactylo,duobus trochæis:veluti, Vt queant laxis reſonare fibris. Scande. Vtque , ant la,xis reſo,nare fibris.hic (fibris) trochæus eſt per regulam Vltima cuiuſque eſt communis ſyllaba verſus.Nomen habet à Sappho,puella , primùm hoc genere apud Græcos vſa. Hoc carmen citra pentemimerim duriuſculum eſt,& pœnè claudum :id tamen

elegantiſſimi authores non ſemper refugerunt. Horatius. Mercuri facunde nepos Atlantis. Idem, Quem virum aut heroa lyra vel acri,&c. Tu cauebis quantum potes: verum memineris pulchrum corpus non dedecere vnum aut alterum næuulum. Huic carmini poſt tres verſus addes vnicum verſum Adonium ſiue adonicum: ſic dictum ab Adone puero, vel ab Adone inuentore, qui cõſtat dactylo & ſpondæo. hinc fit regreſſio ad Sapphicos. Scribimus hoc genere deorum laudes, amores quoque & alia multa. Horatius ad Fuſcum, Integer vitæ, ſceleriſque purus

Non eget Mauri iaculis nec arcu,

Nec venenatis grauida ſagittis

Fuſce pharetra. In Adonico fere ſemper ſenſus concluditur: id tamen Horatius aliiſque non ſemper obſeruant. Horatius libro ſecundo Carm. ad Groſphum,

Te greges centum, Siculæque circum

Mugiunt vaccæ: tibi tollis hinnitum

Apta quadrigis equa: te bis Aphro

Muricæ tinctæ

Veſtiunt lanæ: mihi parua rura, &c.

PHALEVGIVM CARMEN.

Quum facies carmen, quod compoſuiſſe Phaleucus

Dicitur, in prima ſpondæus erit regione:

Dactylus inde datur: triplicem cui iunge Trochæum.

Phaleucius verſus conſtat ſpondæo, dactylo, & tribus trochæis: qui ſine pentemimeri mancus eſt, licet aliter interim licenter reperies: veluti apud Catullum Nec ſeſe à gremio illius mouebat. Sic alibi ſepius. id tu cauebis, quia Auſonius ait, Iſtos compoſuit Phaleucus olim

Qui pentemimerim tenent priorẽ. Scandæ. Iſtos, ſpondæus: compoſu, dactylus: it Pha, leucus, olim, tres ſunt trochæi Catullus, Paſſer, deliciæ meæ puellæ. hic vltima corripitur: quia vltima verſus eſt communis Plura videbis in quinto libro. Nomen accepit à Phaleuco inuentore: qui etiam Paleucius dicitur à Terentiano dicente, Hoc Cereri metro cantaſſe Phaleucius hymnos

Dicitur, hinc metrum dixere Phaleucion iſtud. Dicuntur Phaleucij verſus hendecaſyllabi: quia ſine Synalœpha & ellipſi vndecim ſyllabarum ſunt. Scribimus hoc genere epigrammata, &c. Nunc quia de Synalœpha & Ellipſi ſæpe meminimus: ne ſine eis verſus plerunque metiri poſſumus: tempus eſt de his quanta poſſumus maxima diligentia differendi.

ELLIPSIS ET SYNALOEPHA.

M necat Ellipſis, ceu vocalem Synalœpha:

Dictio dum ſequitur, quæ à vocali incipiatur.

Ellipſis eſt m literæ cum ſua vocali detractio, abſumptio, vel interẽptio: quoties dictio aliqua in m literam deſinit, & dictio ſequens à vocali ſumit exordium: vt in hoc epitaphio Virginij Rufi diſticho apud Plinium libro octauo. epiſt. ad Rufonem, Hîc ſitus eſt Rufus, pulſo qui vindice quondam

Imperium aſſeruit non ſibi, ſed patriæ. Scande, Imperi, aſſeru, &c. Perſius in ſecunda ſatyra,

Impello expungam, nanque eſt ſcabioſus, & acri

Bile tumet. ſic lege: nõ nam, vt fecit Georgius Valla Placentinus lib. 3. cap. 36. Et apud Iuuenalẽ. ſat. 9, Viuendum rectè cum propter plurima: tum de his Præcipue cauſis. ita habent emendatiores libri: non, tum his: vt in hunc poëtam notauit doctiſſimus vir Badius. Etenim vetuſtiſſimi tãtum & nimiũ illorum amatores m non interimebant. Ennius, Inſignita fere tum millia militum octo

M non interẽpta. Duxit delectos, bellum tolerare potentes. Sic Priſcianus, ſic habet Georgius Valla libro 31. alij tamen forent pro ferè, alij duo millia habent: ſed hæc lectio videtur aptior. Difficile eſt certè in poëtis qui interciderunt, veram lectionem hariolari. Lucretius lib. 1, Quantum corporum in plumbo eſt, tantundem põ lere par eſt. Sic idem ſæpius: quod mirandum non eſt, quia iam exoletum. nam quod Auſonius ait, Poſt m inciſum eſt puto, ſic non tota videtur excuſatur: quia m hîc nuda litera eſt, nulli vocali annexa. Georgius Valla libro trigeſimooctauo. cap 36. putat Catullum non interemiſſe m in (ſoſpitem) quum dixit in Argonaut. Soſpitem ereptum ſe oſtendit viſcere portum. Cæterum

emenda

emendatiores libri habent coniunctionem ſenſui ſatis neceſſariam, Soſpitem & ereptum, &c. Vt autem in hac re veteres nõ ſecuti ſunt Virgilius & Ouidius cum cæteris iunioribus: ita nec in eo quod veteres s literam interemerunt, niſi fortè rariſſime. nos vero s nunquam abſumemus. Lucillius lib. 3. Saturn. Quam neque Lucanis oriundi montibus capri. Sueuius apud Macrobium 3. Saturn. Diſſeruere nouos fructus mortalibus dantes. Catullus in vltimo operis ſui verſu, Affixus noſtris tu dabis ſupplicium. Lucretius lib. 1, Nam fierent iuuenes ſubito ex infantibus paruis. Sic alibi ſæpiſſime, vt apud vetuſtiores omnes: quod vt durum poſteritas repudiauit, niſi in paucis. Horatius, Regis opus, ſteriliſque diu palus aptáque remis. Manilius libro 2, -taurum Cytherea tuetur, Formoſos phœbus geminos, Cyllenius cancrum. Cicero in Arato, Puluerulentus vti de terra lapſus repente. Scande, Montibu, mortalibu, &c. Aliquando inuenitur cum ſua vocali interimi. Virgilius, Hinc Hammone ſatus & rapta garamantide nympha. niſi mendoſè legatur pro rapta & garamãtide nympha. Martial. Sardonychas, ſmaragdos, adamantas, iaſpidas vno. Sunt tamen qui velint ſecundam corripi in (ſmaragdos), quia interdum d liqueſcit, vt aiunt. Iuuen. Diſpoſitis prædiues hamis, &c. Virg. Aut ouium fœtus, aut vrentes culta capellas. Scande, Aut ouium fœtaut. Vidi tamen libros in quibus erat aut fœtus ouium. Idem lib. 12, Inter ſe coiiſſe viros & decernere ferro. Scãde viret. ita multi legerunt quos ſequitur cum Priſciano Sulpitius. ſed in hunc ait Seruius, Vera & antiqua lectio eſt cernere: nam Virgilius imitatus eſt Ennium apud quem (*Cernere*) pro (*Decernere*) capitur, quum dicit, Olli cernebant magnis de rebus agentes. Idem, Ferro, non auro vitam cernamus vterque. hæc Seruius. In eadem eſt opinione Seneca in epiſtola 58. legens cernere non decernere. vtrique ſuffragatur Politianus. quibus libenter aſtipulor: quia cernere pro decernere etiam apud Catullum eſt.

Certe ego te in medio verſantem turbine leti
Eripui, & potius germanum amittere creui,
Quàm tibi fallaci ſupremo in tempore deeſſem.

Plautus in argumento Amphitryonis, Pro patria Amphitryo dum cernit pro hoſtibus, habitu Mercurius ei ſubſeruit Soſiæ. Hîc Cernit pro decernit & certat ſumitur. Cato, Succeſſus indignos noli tu ferre moleſte. Scande Succeſ, ſindignos. Idem, Quod noſti factum non recte, noli ſilere. Scande Noli ilere. vbi ſ in principio dictionis abiicitur, quod apud veteres nuſquam notaui: ideo Mancinellus vtrunque mendoſum putat, ſic reſtituẽs, Succeſſum indignum tu noli ſufferre moleſte. Quod noſti factum non recte, non ſileatur. S quandocunque abſumebatur apud veteres, vocalis præcedens corripiebatur, etiam ſi natura eſſet lõga: quod rarius fiebat. vt Lucillius apud Macrobium lib. 3, Hunc pontes tyberinos duo inter captos catillo. Niſi etiam vocalis abſumebatur, quod rarius fiebat. Ennius anna. 7, Contentus atque beatus circúſque ſecunda loquens. in S non cenſebitur duplex conſonans, licet per cæſuram & pauſam vocalis ante eam breuis interdum producatur. vt Æneid. 4, Pectoribus inhians ſpirantia conſulit exta. Et 11, Oratis, equidem & viuis concedere vellem. Ellipſis cum i in ſecunda ſyllaba, vel cum e, ellepſis, interpretatur detractio. ex ec & lipo vel lepo, id eſt deſero, deficio, linquo. Dicitur etiam ecthlipſis vel ecthlepſis cum e exili & th aſpirato, id eſt expreſſio vel eliſio. ecthlibo, id eſt exprimo, elido, excudo. Scanſio (quia de ea ſæpe loquimur) eſt legitima metri in ſingulos pedes diſtinctio: ſic dicta, quia per pedes veluti ſcalarum gradus ſcandentes incedimus. ita dicunt Diomedes, Priſcianus, & omnes denique grammatici. ne dicas cum indoctis ſcandizare. Sed tempus eſt, vt de ſynalœpha dicamus.

S interempta. *Ellipſis.* *Scanſio.*

SYNALOEPHA.

Synalœpha eſt vocalis detractio, quoties in eam dictio deſinit, & ſequens ab ea inchoatur: vt Sera nimis vita eſt craſtina, viue hodie. Scande, Sera ni, mis vi, teſt cra, ſtina vi, vodie. dicitur à ſyn, id eſt con: & alœphe, id eſt preſſio, hoc eſt vocalium compreſſio. Quòd ſi verſus finiatur in m vel in vocalem, & ſequens à vocali incipiatur, nulla erit ellipſis aut ſynalœpha, præterquam in paucis verſibus qui Hypermetri dicuntur, vbi verſu finito manet ſyllaba in m, vel in vocalem deſinens, quæ à principio alterius verſus abſumitur. Virgilius Æneid. 10,

Hypermetri.

Sternitur infœlix alieno vulnere, cælúmque
Aſpicit, & dulces moriens reminiſcitur argos.

Primi verſus pes ſextus eſt (cælum) hinc manet ſyllaba (que) in vocalem deſinens, quam principium ſequentis verſus abſumit. nam ſcanditur, Quaſpicit, &c. ita dices de ſimilibus. Et hi verſus liciti ſunt cuilibet, dummodo parciſſime adhibeantur, quales hîc paucos ſubiecimus. Virgilius in nono, Omnia longæuo ſimilis, vultúmque colorémque
Et crines albos. Iuuenalis ſatyra 6,

Nupta ſenatori comitata eſt Hippia ludium

Ad Pharon. Ita lego cum Badio, non cum Mancinello ludum pro ludium. Virgilius 2. Georg.

Inſeritur vero ex fœtu nucis arbutus horrida,

Et ſteriles platani. Et Georg. 1,

Aut dulcis muſti Vulcano decoquit humorem Et foliis vndam. Hypermeter igitur verſus eſt, qui poſt debitos ſibi pedes habet ſyllabam à principio ſequentis verſus abſumendam: diciturque ab hyper, id eſt ſuper: & metron, id eſt menſura: quia vltra ſuam menſuram ſyllabam continet, quàm (vt dixi) neceſſe eſt in m, vel vocalem deſinere, ſequenti verſu à vocali incœpto, niſi fiat ſynæreſis. hoc dicit Seruius in illud Virgilij Æneid. 5, -quibus orbis in oris

Iactemur doceas, ignari hominúmque locorúmque

Erramus. Diomedes quoque ſic ait. Obſeruatur autem in Heroico verſu, ne vltimus pes ſit triſyllabus, exceptis pauculis verſibus qui hypermetri dicuntur: quorum abundantiam excipiunt hi verſus qui ſequũtur à ſynalœpha ratione rhythmica facta, eo quòd factum vitium, quod erat in fine verſus, continuatio ſequentis emendat. Neque ſolum contingit id hexametris, ſed etiam ſapphicis & pluribus: nunquam tamen id vidi in pentametris. Horat. 4. carm. in 2. Ode,

Plorat & vires animúmque moréſque

Aureos educit in aſtra, nigróque Inuidet orco. Hîc duo ſunt hypermetri. Caue ne coniunctione

Exũdantis metri gratia. (que) ſuperfluè vtaris. Sed quæret hîc quiſpiam, nónne hoc excuſat poëtica licentia? Nam poëtæ plerunque aliquid pro ſupplemento verſus addidiſſe comperiuntur. Virgilius 1. Æneidos, Multum ille & terris iactatus & alto. (Ille) teſte Seruio, vacat, poſitum vt ſtet verſus. In eodem libro, Multa quoque & bello paſſus. Hîc ait Seruius, Duas coniunctiones ſeparatas naturaliter non coniungimus, niſi metri neceſſitate: ergo vna vacat. Similia ſæpe notat Seruius: ſed ſi cautè reſpexerimus, vix reperiemus quicquam in Virgilio penitus ſuperuacaneum. Vitabimus itaque ſuperfluas coniunctiones, & quæuis inania verba, parúmque ad rem pertinentia. Polyſyntheto & aſyntheto, ſi res expoſtulat, rectè vtemur, ſed polyſyntheto rarius. Virgilius, Panáque ſyluanúmque ſenem nympháſque ſorores. Obſeruandum quoque eſt Seruij documentum in illud Æneid. 1, Vi ſuperũm ſæuæ memorem Iunonis ob iram. Hîc ait Seruius, Inuenies ſæpe pro actiuis paſſiua poſita: vt Pictis bellantur Amazones armis: aut contrà, vt Populátque ingentem farris aceruum. Hæc variatio vel potius contrarietas reperitur in aliis partibus orationis, vt ſit nomen pro aduerbio: vt Hoc tunc omnipotens cælo deſcendit ab alto. pro huc. Sic in participio: vt Et qua vectus Abas. id eſt qua vehebatur. Et in nomine: vt Hic memorem. non quæ meminerit, ſed quæ in memoria erat. hæc nos imitamur, ſed noua ad illorum exempla non formamus. Hæc Seruius: quæ ſunt valde contra eos qui maiori licentia abutuntur in libello quàm Virgilius in tota Æneide. Non ſum adeò obtuſus, vt neſciam poëtas multa licenter dixiſſe: veluti Vulcanum pro igne, Venerem pro amore, Abietem pro tabellis, Pocula Acheloia pro quibuſuis aquis, Raucum clamat pro rauce, Pars ſecant pro ſecat, Vos ô Calliope aſpirate, pro tu Calliope, teſte Seruio: de hoc tamen in Syntaxi diximus: & ipſa Præneſte, quia intelligitur illius appellatiuum: Cybelle pro cybele, & id genus alia quamplurima, quorum quædam nunc veneri ducuntur. Non tamen licet vſqueadeo licentiam protendi, quaſi liberum ſit cuique ſcriptori, relictis grammaticæ præceptis, omnia pro voto confundere. Etenim (vt ex pulchro Seruij præcepto didicimus) in licentia magis inuentis quàm inueniendis vtimur. Ex dictis liquet multo liberiorem eſſe in loquendo poëtam quàm oratorem aut hiſtoricum, quod oſtendit Quintilianus in libro primo de Inſtitutione oratoria, Authoritas ab oratoribus vel hiſtoricis peti ſolet: nam poëtas metri neceſſitas excuſat. Hæc Fabius. Quidam grammaticorum contemptores volunt omnia ſibi licere, omnia iudicio aurium penſiculantes ex authoritate Gellij. Verùm hi vehementer errant: nam ſolis doctis auribus mos gerundus eſt. Doctæ aures ſine notitia grammaticæ nullæ ſunt. Scribendi rectè ſapere eſt & principium & fons. An non credis Chœrilum aures ſuas conſuluiſſe? conſuluit certe: ſed indoctæ erant. Quicquid doctis auribus placet, bonum eſt: ſed id quærendum eſt, an omnium aures doctæ ſunt. veterum auribus multa placuerunt, quæ Virgilij auribus diſplicuere, niſi admodum parcè in paucis. Sunt (inquit Martialis) qui Attoniti legũt terrai frugiferai,

Licentia poëtica.

Aurium iudicium.

Actius & quicquid Paccuuiúſque vomunt. Si pro cuiuſque aurium iudicio conficienda ſit oratio, infinitus erit ſcribendi modus. Errant itaque homines: neque enim voluit Gellius, aut Probus apud Gellium, omnia pro aurium iudicio moderanda (vt iſti moderari volunt, quò ignauiam ſuam excuſent) ſed dixit, ſi diuerſæ ſint voculæ ſynonymæ, interrogabimus aurem quo quid loco magis locari

deceat:veluti an rectius tras partes,an tres partes dicemus,&c. Multa profecto vitanda ſunt in carmine,quæ in proſa,vt ſermonis ambiguitas,& inepta adiectiui à ſubſtantiuo,nominis à cognomine, recti à verbo,dictionis regentis à recta,declarati à declarante traiectio,earundem literarum vel ſyllabarum præſertim longarum dura concurſio.veluti, *Vitia carminum.*

Has res ô Luci ad te ſcriptas miſimus Æli.
Carmina manca canis.
O fortunatam natam me conſule Romam.
Caſus Caſſandra canebat.

Exiret mentes fraternas grata malis lis. O Tite tute tati tibi tanta tyranne tuliſti. Vbi m crebra eſt. metaciſmus dicitur:vbi l,labdaciſmus:vbi i,iotaciſmus:vbi vero ſ,polyſigma.Exempla,

Mihi male maximam miſeriam multiplicaſti.
Sol lunáque luce lucent alba leui lactea.

Iunio Iuno Iouis iure iraſcitur. Soſias in ſolario ſoleas ſarciebat ſuas.Eſt tamen vbi ſibilo opus eſt. veluti Sale ſaxa ſonabant. Idem poëta artificioſe r literam frequentem poſuit, vt ſtridorem exprimeret:vt de Orontis naui tempeſtate obruta, Torquet agens circùm, & rapidus vorat æquore vortex.Virgil. At tuba terribili ſonitu procul ære canoro

Increpuit.vbi impetum & vehementiam maiorem ſignificans vſus eſt crebertimè dactylo.Vt alibi,

Quadrupedante putrem ſonitu quatit vngula campum.Et in 2.Æneid. -conuellimus altis
Sedibus impulimúſque:ea lapſa repente ruinam
Cum ſonitu trahit,& Danaûm ſuper agmina latè Incidit.

Vitabis itaque pleonaſmũ,periſſologian, macrologian,amphibologian,taurologian,cacophaton,&c.licet poëtæ non ſemper vitauerint in magnis operibus. Item verſus leoninos:vt Æthiopum terras iam feruida torruit æſtas: frequentes vitabimus:interim tamen non inuenuſte interſerentur.Virgilius,I nunc,& verbis virtutem illude ſuperbis.Sic apud omnes alios parcè inſperſos cernes.Hæc igitur iam dicta vitia fugienda ſunt:non tamen adeò,quin interdum afferant elegantiam & iucunditatem carmini.Nam (vt diomedes ait)plerunque etiam nimiæ artis opinio fugienda eſt,& interponenda ſimplicitas rudis atque imperitæ dictionis:non propter hoc ſolum quòd in omnibus rebus nimium lenocinium odio dignum eſt:ſed quòd plerunque actibus ſenſibus maior iucunditas,ſi naturaliter proferatur. Semper euphoniæ inuigilandum eſt:quia(vt idem author inquit)euphonia in dictionibus plus interdum valet,quàm analogia vel regula præceptorum.Seruius in illud Æneidos tertio, Progredior portu,claſſes & littora linquens:ait,finitus eſt verſus participio:quod raro fit apud Latinos:apud Græcos eſt vitioſiſſimum. hoc præceptum Seruij nullo modo verum eſt.Virgilius.Herbas contundit olentes.& ſumma papauera carpens.Syluáſque ſequentes.Suaue rubenti.Iámque videnti.Vidi cum matre legentem. Sub nocte canentem. Sub rupe iacentem.Et grandia lilia quaſſens.Cui prima frementem. Iam brachia contrahit ardens. Glebáſque iacentes. Syluámque ſonantem.Lapidémque reuertens. Retinacula tendens. Sic idem alibi perſæpe. Sic Catullus,Ouidius, Propertius, Horatius,cæteríſque plus millies. ideo Seruium hæc dixiſſe vehementer miror. *Participiũ in fine verſus.* Ridiculus nimis eſt in multis Alexander: vt in duodecimo libro,ſiue (vt Alexandrinis placet) capitulo: vbi fatuè ſic præcepit de Synalœpha & Elipſi, Viles ſunt iſtæ præ cunctis & remouendæ. Etenim licet hæ figuræ videri poſſunt duriores,tamen vbi aut languorem indicamus, aut rem tardiorem vel magnam,plurimum venuſtatis afferunt. Virgilius, Monſtrum horrendum, informe,ingens , cui lumen ademptum. non potuit melius Polyphemi mônſtroſitas pictura indicari, quàm hoc verſu. Idem, *Alexandri erratũ in ſynalœpha et elipſi.*

Necdum etiam cauſæ irarum, ſæuíque dolores
Exciderant.

Magnam igitur gratiam habet hæc colliſio, vbi hiatu & magnifica prolatione opus eſt. Siquidem (vt Cicero ait) habet ille tanquam hiatus & concurſus vocalium molle quiddam, & quod indicet non ingratam negligentiam de re hominis magis quàm de verbis laborantis. Ellipſis & Synalœpha duriores ſunt in principio verſus à monoſyllaba incœpti,ſed poëtæ non ſemper refugerũt, Tu ſtudebis vitare quantum potes. Catul. Qui ipſe ſui nati minxerit in gremium. Horatius,

Nam vt ferula cædas meritum,maiora ſubire
Verbera non vereor.

Martianus Capella, Quæ iſtorum laudes protulit harmonia. Idem apud alios quoque , ſed parcè inuenies : ideo rariſſime imitare : monoſyllabæ nanque interemptio nunquam bene ſonat. Item duriuſcula putatur colliſio in quinto pede hexametri,& in anapæſtis pentametri, præſertim ſi ſit ellipſis. poëtæ tamen non ſemper obſeruant. Iuuenalis, Loripedem rectus derideat,

Æthiop

Æthiopem albus. Sic alij quoque. Tu caueto, niſi forſitan rariſſime: quia (vt ſæpe dixi) næuulus eleganti corpori non turpis eſt.

VOCALIS NON ABSVMPTA, SED CORREPTA TANTVM.

Non perimens, longam raro breuiare poëta
Conſueuit: veluti Sunt inſulæ ore canendæ.

Vocalis ante vocalem non ſemper abſumitur, ſed aliquando ſolum corripitur. quod notandum magis, quàm imitandum cenſeo. Virgil. in Bucol. Et longum formoſe vale, vale inquit Iola. Idem, Credimus, an qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt? Et alibi, Victor apud rapidum Simoënta ſub Ilio alto. Priſcianus in Perihegeſi, Nunc magno nobis ſunt inſulæ ore canendæ. Virgilius, Inſulæ Ionio in magno, quas dira Celeno. Idem, Clamarent vt littus hyla hyla omne ſonaret. Sic plura inuenies tam parcè in tanto opere imitanda.

VOCALIS ANTE VOCALEM IMMVTATA.

Id mirare magis. vocalem nil variatam
Interdum cernes: velut Ionio immenſo.

Aliquando vocalis manet inuariata, ſed id quoque notandum magis eſt quàm imitandum. Ouid. lib. 4. Metam. Iactari quos cernis in Ionio immenſo. Verſus eſt ſpondaicus. Virg. in Bucol. Et ſuccus pecori, & lac ſubducitur agnis. Alij tamen legunt Et pecori ſuccus, &c. Mart. lib. 11, Clamāt ecce mei Io Saturnalia verſus. Virgilius 4. Æneid. Lamentis, gemitúque, & fœmineo vlulatu
Tecta fremūt. Sedul. Credite iam miſeri, adueniet dominus. Virgilius, Amphion Dircæus in Actæo Aracyntho. Similia apud Ouidiū in Metamorphoſi multa leges. Virg. 1. Æneid. Poſt habita coluiſſe Samo, hic illius arma. Mart. lib. 2, Pontice cum Lycino hic quoque magnus homo eſt. Iuuen. ſat. 2, Si fur diſpliceat Verri homicida Miloni. Virg. Clamarent vt littus hyla hyla omne ſonaret. Notum eſt hæc ſimiliter poſſe defendi vt ſuperiora. in quibus tamen grammatici voluerunt h aſpirationem, conſonātis vim obtinere. vt apud Virgilium 9. Æneid. Terga fatigamus haſta, nec tarda ſenectus. Et lib. 7, -feruida pinum Suſtinet, ac natæ Turnſque canit hymenæos. Et lib. 10, Graius homo infectos linquens profugus hymenæos. Verum hæc facile ſoluuntur: quia in omnibus cæſura eſt: cuius licentia in ſimilibus locis breuis ponitur apud Virgilium, Grauia ſectóque elephanto. Grauidus autūno. *H aſpiratio tantū.* Omnia vincit amor. H igitur tantum aſpiratio eſt. Horat. Quo me cunque rapit tēpeſtas, deferor hoſpes, vtut eſt, notanda ſunt non imitanda exempla, vbi vocalis ante vocalem, aut aſpirationem non abſumitur: niſi tam parcè in tanto opere: vt ea quæ nunc ſubiiciam, vbi vocalis correpta naturaliter non adimitur. Virg. 1. Æneid. Et vera inceſſu patuit dea: ille vbi matrem. Catul. Saltum laudemus, dummodo ipſe egeat. Emendatiores libri habent, Dum tamen ipſe egeat. Virgilius Æneid. 9, Rumpe moras omnes, turbatáq; arripe caſtra. hæc tria teſtimonia adduxit Mācinellus, cui in vltimo aſtipulatur Nicolaus Ferettus, reprehendens eos qui legunt, Rumpe moras omnes, & turbata arripe caſtra: quia ignorant (inquit) illud à Seruio dictum in 2. Æneid. vitioſum eſſe, cæſuram cadere in ſynalœpham. Etiam ignorant (que) coniunctionem communem eſſe tam ſequente conſonante quàm vocali, vt ait Seruius in 3. Æneid. Limináque laurúſque Dei. Ouidius, Et bis Io Arethuſa Io Arethuſa vocauit. Claudianus, Tum vaga humorum grauitas, &c.

O ET HEV.

Heu, O non perimes: at o interdum breuiabis.

Vbicunque vocales integræ ſunt dictiones, nunquam mutantur ante vocalem, teſte Sulpitio: vt i, e, &c. Ego tantùm teſtimonium inueni de o aduerbio & interiectione: & ferme producitur vbi eſt vocandi aduerbium: interdum corripitur. Heu quoque non interimitur, ſed ſemper producitur. Tibul. lib. 2, O ego ne poſſem tales ſentire dolores. Ouidius in epiſt. Penelopes,
O vtinam tunc quum Lacedæmona claſſe petebat,
Obrutus inſanis eſſet adulter aquis. Virgilius in Bucol. Te Corydon ô Alexi: trahit ſua quenque voluptas. Propertius libro 2, Tu quoque ô Eurytion vino centaure periſti. Ouidius Faſt. 3, Heu vbi pacta fides, vbi quæ iurare ſolebas? Papinius libro 5. Thebaid. Heu vbi nunc furiæ. Idem licere puto in Hei & Ah, ſi opus fuerit.

VOCALIS ANTE VOCALEM IN EADEM DICTIONE ABSVMPTA.

Vocalem perimunt plerunque in nomine eodem.
Sic Maro docte refers, Aluearia vimine texta.

Synalœpha fit nonnunquam in eadem dictione. Ouid. Notus amor Phædrę, nota eſt iniuria The-ſ:i. ſed tunc ſynæreſis potius dicitur ſiue epiſynalœpha: quæ eſt conglutinatio duarum ſyllabarum in vnam facta: vt Panthus pro pantheus. Epiſynapto, id eſt coniungo. Synæreſis, id eſt complexio vel contractio. à ſyn, id eſt con, quod coniunctionem indicat: & hæreſis, diuiſio: quaſi diuiſorum coniunctio: vt Alcinus pro alcinous: bini pro biuni. Synæreo, id eſt contraho vel coniungo. Hæreſis aſpiratur, quod indicat aphæreſis. ideo quidam ſynhęreſis, dihæreſis, &c. aſpirant. Ego puto ſine aſpiratione recte ſcribi ſynæreſis, vt Philippus. Synæreſis, eſt duarum vocalium in vnam contractio naturaliter diuiſarum: vt Theſei, Phaëton, Tereo, aureus, triſyllaba ſunt: aliquando tamen metri cauſa, vt diſſyllaba proferuntur. Propertius lib. 3, O centum æquoreæ Nereo genitore puellæ. Virgilius in Bucol. *Epiſynalœpha.* *Synæreſis.*

Nec tantum Rhodope miratur & Iſmarus Orphea,
Quantum omnis mundus gaudet cantante Sileno. Sidon. in epithal. Pole.
Hic rotat excuſſum vibrans in ſydera Pindum
Encheladus, rapido fit miſſilis Oſſa Typhoeo
Porphyrion, &c. Ouidius in 6. Metamorph.
Degeneras: ſcelus eſt pietas in coniuge Tereo, Nec mora traxit Ityn. In his omnibus fit ſynæreſis, vt reliquis obliquis nominum in eus per eu diphthongum. Vt autem hæc ſynæreſis non eſt paſsim admittenda, ita nec penitus refugienda, ſed verſibus parce inſerenda: quandoquidem nemo poëtarum eam contempſerit. Quòd autem ſynæreſis fuerit in datiuo Typhoeo, ſatis liquet: quia Typhoeus in eus deſinit per eu diphthongum, vt Orpheus: non in æus Typhæus per æ diphthongum, vt Matthæus: quemadmodum rectè docet contra Tortellium Neſtor Nouarienſis: quia ſolum nomen in eus per vnicam ſyllabam habet a in accuſatiuo ſingulari ſecundæ declinationis, vt Theſea, Orphea, Perſea, &c. eſt itaque Typhoeus triſyllabum: ſecunda ſyllaba eſt pho, tertia eus. quod liquet, quia accuſatiuus eius in a eſt tetraſyllabus. Ouidius 5. Metamorph.
Æthereas auſum ſperare Typhoea ſedes. Ibidem
Emiſsúmque ima de ſede Typhoea terræ
Cælitibus feciſſe metum. Et paulo poſt, Huc quoque terrigenam veniſſe Typhoea narrat. Ergo apud Virgilium 1. Georg. Cæúmque Iapetúmque creat ſæuúmque Typhoea
Et coniuratos. Hypermeter eſt, quia vocalis ſequitur. Apud Ouidium vero lib. 3,
Nec quo centimanum deiecerat igne Typhoea,
Nunc armatur eo: nimium feritatis in illo eſt. Synæreſis eſt: quia ſequens verſus à cōſonante inchoatur. Vt apud Virgilium in nomine (omnia) in 6. Æneidos,
Bis patriæ cecidere manus, quin protinus omnia Perlegerent oculis. Hæc vera & antiqua lectio eſt teſte in hunc locum Badio. Petrus Crinitus lib. 22. cap. 7. dicit eſſe verſum dactylicum: quia (vt ait) ſextus pes eſt dactylus. Secundo fit ſynæreſis in poſſeſsiuis in eus. Ouidius 12. Metamorph.
Barba erat incipiens, barbæ color aureus, aureáque Ex humeris medios coma dependebat in armos. vbi etiam hypermeter eſt: & ſcanditur -aureus aura Quex humeris, &c. Virgilius, Ferreíque Eumenidum thalami, & diſcordia demens. Petrarcha lib. 6. Aphricæ, Dum ſubterraneo tremuit pia Roma tumultu. Virgilius 1. Æneid. Atria, dependent lychni laquearibus aureis. Sic plumbeus & ſimilia inuenies. Fit idem in nonnullis aliis. Virgilius 4. Georg. Seu lento fuerint *Aluearia* vimine texta. Tibul. lib. 2, Rure leuis verno flores apis ingerit *Alueo*, Compleat vt dulci ſedula melle fauos. Hic eſt apis, pro apes. Claudia. *Theodoſius* priuatus adhuc. Lactantius, Duodecies vndis irrigat omne nemus. Virgil. Fixerit aëripedem ceruam, non poteſt eſſe proceleuſmaticus contra multos. quia aër primam producit. Aeripes, id eſt leuis quaſi aëreis pedibus. Dicitur quoque ab æs, æripes, id eſt æreos pedes habens. ſic volunt ſumi apud Ouidium in Epiſto. Narrat & æripedes Martis adeſſe boues. Marcus Manilius libro 2, Duo decatemorium conſtat biſſenáque cuncta. Hæc parciſsime imitabimur, & tum carmen etiam exornabunt, vti quod nunc ſubiicio. Propertius libro quarto, *Synæreſis in poſſeſsiuis in eus.*
Eoſdem habuit ſecum quibus eſt elata capillos,

Eoſdem

Eoſdem oculos, lateri veſtis aduſta fuit. Mendoſi codices habent hoſdem. hoc non conſyderantes Tortellius, Sulpitius, & multi alij ſecundam in ablatiuis eodem & eadem dixerunt aliquando corripi. Mecum eſt Georgius Valla lib.38.cap.11. ſed dictos verſus Propertij (è quibus opinio noſtra omnino probatur) Georgius non ponit: meum eſt hoc vt alia plurima. Virgilius in Bucol. Vno *Eodémque* igni, ſic noſtro Daphnis amore. Idem Æneidos 12,

Vno eodémque tulit partu, paribúſque reuinxit·

Serpentem ſpiris. Et alibi, Vna eadémque via ſanguíſque animúſque ſequuntur. Propertius libro 1, Hoc eodem ferro ſtillet vterque cruor. Idem lib.3, Hac eadem rurſus Lygdame curre via. Calphurnius ecloga 4, Rupe ſub hac *Eadem* quam proxima pinus obumbrat. Cato, Non eodem curſu reſpondent vltima primis. Hos authores poterimus parcè imitari, quia parce vſi ſunt vt quod diximus alibi de (tenuis). Lucretius, Mittunt, effigies quoque debent mittere tenuis. Idem, *Tenuis* enim mens eſt, & mire mobilis ipſa.

SYNÆRESIS NVLLI VITANDA.

Omnibus iſta licent, huic, cui, dii, diis, quoque dehinc, dein,
Proin, deeſt, ſemianimis, prout, deorſum, præhendere, ſeorſum:
Sic ii, ſic iiſdem. Quædam diuiſa leguntur.

Virgilius, Huic coniunx Sichæus erat. In *Huic* & in *Cui*, i eſt conſonans, teſtibus Sulpitio & Nebriſſenſi ex Priſciano. Huic interdum diſſyllabum eſt. Sidon. in 3. panægyrico, Aſſurrexit huic, coxit quot torridus auſter. Pius Baptiſta in hunc locum ait, Diſpeſci quandoque bipertilémque vocē ueri huic. Priſcianus author eſt, Papiniano teſtimonio: Serus huic voto videat dare thura nepotes, &c. Rufus Feſtus, Finis huic gades ſeptenáque gurgite vaſto. Virgilius, Cui pendere ſua patereris in arbore poma. Sic compoſita. Ouid. 4. Triſtium, Cur quoties alicui chartæ ſua vincula dempſi? Horat. Non cuiuis homini contingit adire Corinthum. Diuiditur interdum. Albinus, Ille cui ternis Capitolia celſa triumphis. Manilius lib.4, Sic erit & ſedes fugienda, petenda cuique. Ouid. 9. Metam. Dij melius: dij nempe ſuas habuere ſorores. Virgil. Diis aliter viſum. In proſa ſunt diſſyllaba ex ſingulari dius: vnde eſt mediusfidius. Nam ſynæreſis propter carmen ſolum inuenta eſt, nec extra carmē duæ vocales in vnam ſyllabam contrahuntur, niſi per diphthongon, quæ in (*Dij*) & (*Diis*) nulla eſt. Aliud eſt de bini, bigæ: quia hîc vocales quædam penitus extritæ ſunt, quæ vti non proferuntur, ita nec ſcribuntur. Neque ſimile eſt de Huic & cui, in quibus proprie ſynæreſis non eſt: ſed naturaliter monoſyllaba ſunt vt datiuus (*Ei*), in quibus i conſonans eſt, vt in Huius, cuius eius. Et tamen ad differentiam interiectionis (vt Priſcianus ait) ſæpe eſt diſſyllabum. Catullus de Æmilio, Non (ita me dij ament) quicquam differre putaui. Hîc (*Dij*) rectius eſt diſſyllabum ſecundo i interempto. Dei & deis ſecundum rectam declinationem ſæpe leguntur: vt in declinationibus declaramus. Iuuen. ſatyr.15,

Dehinc. *Dehinc* clamore pari concurritur, & vice teli Sæuit nuda manus. Sæpiſſime diſſyllabum eſt. Sillius lib.6, Dira dehinc in bella ruit. Et lib.10, Fama dehinc gliſcente ſono iam ſydera adibat. Sic leges in

Dein cū ſuis. Papinio, Virgilio, Horatio, Auieno, cæteríſque. Dein, cum ſuis, Deinde, deinceps. Virgil. Experiatur deinde iubeto certet Amyntas. Horat. Redde age quę deinceps riſiſti. Proin, vnde Proinde. Virg.

Proin, proinde. Proinde tona eloquio. Deeſt, ſic deerā, dees, deero, deeſſem, deeſſe, &c. Sil. lib.6, -nec cernere deerat Fruſtra ſeminecum quærentia lumina cælum. Mart. lib.8, Sint Mecœnates, non deerunt Flacce

Deeſt, deerat, &c. Marones. Luca. lib.4, Non deeſt prolato ieiunus venditor auro. Idē, Quíque fluat, multo non deerit corpore ſanguis, Sic Virgilius, Ouidius, cæterique. Semianimis, ſemihomo, ſemiuncia, ſemiermis,

Semianimis & ſimilia. &c. in quibuſdam i ne ſcribitur quidem: nam (ſemuncia) ſæpius lego quàm (ſemiuncia. Virg. Semihominis Caci facies quam dira tegebat. Ouid. Frigidior glacie ſemianimíſque fui. Idē, Semiuſtámque facem vigilata nocte viator. Sill.12, Semiermémque manum ſternendam obiecerat hoſti. Sic ſimilia inuenies plurima. Prout apud Horatium legi & quoad: vt ſcandatur prut, quad. Sic Meipſum, teipſum. Anteit, præit. Deorſum, ſeorſum in Lucretio ſunt frequētia, in aliis non inueni. apud eundem deerro, deerras, verbum primæ, ſimiliter per ſynæreſin profertur. Hui interiectio monoſyllaba eſt teſte Nicolao Peretto. Præhendo tam notum eſt, vt extrita diphthongo prendo ſcribatur.

Ij, iidem, iiſdem. Ea. Ij, iis, iidem, iiſdem pluraliter declinata. Virgil. Iidem venturos tollemus in aſtra nepotes. Fecit id in fœminino genere Philelphus in quarta quartæ, -neſcis quibus eæ flagrantibus ardent Beſtiolæ flammis. Omnia iam dicta præter huic, cui, in proſa vocalibus diuiſis proferuntur, & in carmine, ſi

opus

opus fuerit,quicquid Alexandrini & alij quidam garriunt. hæc eſt mea opinio. ratio mea iam ſatis liquet vbi de (*Dij*) & (*Diis*) loquimur. ¶ Inuenies & alia interdum contracta:nam & Lucretius coarcto nunc in diſſyllabum contrahit. vt lib. 2, Tandem coarctarint ea quæ præcepta repente. Interdum non contrahit. vt lib. 4, Quippe per Auguſtum turba maiore coarcta. Addam & illud quod notum eſt, ij duplex genitiui ab ius aut ium in carmine, ſi exigit, contrahi in vnum, etiam nulla ſequente vocali. vt in Bucolicis, Pauperis & tuguri congeſtum ceſpite culmen. Sequente autem vocali interdum alterum abſumi. vt in illo Ennij, Aſpicite ô ciues ſenis Ennij imaginis vmbram. Interdum vtrunque. vt Virgilius, Dum domus Æneæ Capitoli immobile ſaxum. *Coarcto diſſyllabũ.*

DIÆRESIS.

Scandere ſi bene vis, tu noſce diæreſin apte,
Ex vna per quam duplex fit ſyllaba ſemper.
Sic ſyluæ vates Lyricus triſyllabon effert.

Diæreſis eſt vnius ſyllabæ in duas diuiſio, vt (ſyluæ) diſſyllabum eſt: ſed vates Lyricus Horatius per tres ſyllabas (ſyluæ) dixit: ideo notitia huius figuræ ad ſcanſionem neceſſaria eſt. Diæreſis, id eſt diuiſio: diæreo, id eſt diuido. Nunc videamus in quibus dictionibus ſæpius eſt diæreſis. Ergo i & u præpoſitæ in eadem ſyllaba reliquis vocalibus vel etiam ſibi, conſonantes efficiuntur, nec vocalium vim retinent: ideo diphtongon non efficiunt: vt Ianua, Ieiunus, Traiicio, Iocus, Iupiter, Vanus, Venus, Vinum, Voueo, Vult. Interdum tamen per diæreſin vocales efficiuntur omnino licenter. nuſquam niſi parciſſime in tanto opere id imitandum eſt. Plautus in prologo Aſinariæ, hoc agite ſultis ſpectatores nunc iam. verſus eſt iambicus trimeter, in quo (*iam*) diſſyllabum eſt, quod apud alios nuſquam inueni. Virgilius in Bucolicis, Iam noua progenies cælo demittitur alto. Terentius in Andria, Sine inuidia laudem inuenias, & amicos pares. Hîc (*inuidia*) pentaſyllabum eſt: vt lib. 1. dicit Priſcianus. Horatius in Epodo, Niuéſque deducunt iouem, nunc mare, nunc ſyluæ. hîc teſte eodem (ſyluæ) triſyllabum eſt: nanque dimetrum iambicum eſt coniunctum pentemimeri hiroicæ: quod aliter ſtare non poteſt, niſi ſyluæ triſyllabum accipiatur. *Soluit* (vt idem author notauit) triſyllabum eſt in hoc phaleucio Catulli ad Paſſerem, Quòd zonam *ſoluit* diu ligatam. Subiungam ipſe plura huius rei teſtimonia, vbi u conſonans fit vocalis. Ouidius. nunc quoque te ſaluo perſoluẽda mihi. Catulus de coma Berenices: Condita quin veri pectoris euoluam. Ouidius in Epiſt. Debuerant fuſos *euoluiſſe* ſuos. Hæc de Soluo & Voluo ſunt admodum frequentia Catullo, Tibullo, Porpertio, Ouidio. ideo non prohibuero, ſi parcè admiſeris. *I et u vbi vocales, vbi cõſonantes ſunt.*

Secundò u poſt g & ſ quandoque, & poſt q ſemper liqueſcit: id eſt, nec vocalis, nec cõſonans haberi poteſt, nec penitus nulla litera: neq; enim profertur vt vocalis, nec penitus ſupprimitur: ſed quaſi languidiori quodã ſono raptim pronuntiatur: vt languor, lingua, aqua, ſuadeo, ſuauis. V in (aqua) vocalis propriè non eſt, quia diſſyllabum nomen eſt: ergo u & a in eadem ſyllaba locantur, non per ſynæreſin, non per diphthongon. non eſt igitur vocalis, neq; conſonans eſt: quia prior in (*aqua*) produceretur. In quibuſdam locum habet diæreſis. Virg. de Liuore, Non lux, non cibus eſt *Suauis* illi. Phaleucium eſt. Stat. 1. Theb. Imò agite & poſitis quas nox inopina *Suaſit*. Virgil. in Hortulo, Holus *Su ene* multiplex herbæ genus. Iambicus trimeter. Horat. 8. ſat. lib. 1, Quum mihi non tantum furéſque feræq;, *Suetæ*. Lucan. 2, Fundat ab extremo flauos aquilone *Sueuos*. ¶ Reperitur etiam biſſyllabum. Ouid. ad Lunam, Ille genus Sueuos acre indomitóſque Sicambros. & aliubi ſæpe. *V liquidũ.*

I VOCALIS VBI MALE PVTATVR ESSE CONSONANS.

Nominibus Græcis non conſonat i vel Hebræis.
Quapropter dices Iacobus, iambus, iaſpis.
Profer Iulus, Iapis, Iohannes, & Ieſſe:
Suauéque ab indoctis laniatum nomen Ieſus.

I litera neque in Græcis neque in Hebræis vnquam eſt conſonans, vt docet Georgius Valla Placentinus libro 38. capite 30. idem docet Ælius Antonius Nebriſſenſis. in quo per indoctos decepti ſunt Sulpitius & Niger in nomine *Ieſu*: de quo Niger ait, E ante s producitur: vt Læſus, præter

IESVS: vbi Niger dupliciter peccat, quia Læſus ineptum eſt exemplum: ſiquidem per æ diphthongum ſcribitur: & IESVS indoctiſſimè demitur: nec excepit Niger plura. igitur licet Niger multa non inepte docuit de accentibus, de generibus carminum, de poëmatis: tamen in quantitatum regulis ne pili quidem faciendus eſt. ſed pergamus. Ex hac doctrina patet erraſſe Petrum Rigam in Geneſi, De quo concepit virgo beata IESVM. Et Alexandrũ, Dat IESVS um quarto. Iambo vel nulla vel ſaltem tertia detur. Et cuſpis, iaſpis, &c. Filius Alphæi Iacobique Maria quieſcunt, &c. In quibus Rigam authorem habet pardo maculoſiorem. Arator IESVS priore producta ſemper diſſyllabum facit. Prudentius fere extrita e litera ISVS videtur dixiſſe: at neutrius licentiam imitari velim. Sedul. lib. 4, Præceptor miſerere, potes namque omnia IESV. neſcimus an diſſyllabum ſit, an triſyllabum. Similiter peccant qui per vnicam ſyllabam Iob dicunt: aut per duas *Iaſon*, Ieſſe, Ioſeph, Iacob, Ionas, &c. Afferam de pluribus teſtimonia. Ouidius 7. Metam. Pelle moras: tibi ſe ſemper debebit Iaſon. Horat. in Arte, Syllaba longa breui ſubiecta vocatur *Iambus*. Baptiſta Mantuanus, Multa ſinus & colla virens ornabit *Iaſpis*. Horat. in Epod. Ode 3, Perunxit hoc Iaſonem. Iambicus dimeter. Sidon. Epiſtol. 9, Ferox iambus & trochæus hactenus. iambicus trimeter. In eodem lib. Rarus iambo. verſus eſt adonicus. Mart. lib. 9, Et pretium magnis fecit iaſpidibus. Claudianus ad Iacobum magiſtrum equitum, Per cineres Pauli, per cani limina Petri.

Ne laceres verſus dux *Iacobe* meos. Valeat igitur Riga plurimorum errorum fons, in Luca dicẽs, Alphæi Iacobus, Thaddæus, Bartholomæus. Iuuencus, Ægyptum cum matre ſimul tranſportat *Ioſeph*, Virgilius 1. Æneidos: *Iulius* à magno demiſſum nomen *Iulo*. vbi notabis i vocalem primitiui Iulus eſſe verſam in deriuatiuo Iulius in conſonantem. quinetiam ipſe Horatius Iulus diſſyllabum protulit per ſynæreſin in lib. 4. Carm, Ode ſecunda, Pindarum quiſquis ſtudet æmulari
Iule ceratis ope Dædalæa,
Nititur pennis vitreo daturus Nomina Ponto. Tres ſapphici ſunt cum adonico. Idem contingit in *Iudæa* & Iudæus: quia Iudas vnde hæc formantur, Hebræum eſt: ergo Tryſyllabum, vt Ælius Nebriſſenſis docuit. Lucanus, Incerti Iudæa Dei. Horatius, Vín' tu Iudæis oppedere? Idem fecit Ouidius in nomine *Iazix*, nomine populi in 2. lib. Triſtium, Iaziges & Colchi Meteræáque turba Getheque: Danubij mediis vix prohibentur aquis. vbi indocti per I Iazyges legerunt. Valerius Flaccus lib. 6, Increpat, & ſtricto ſic vrget Iazigas enſe. Hîc i vocalis eſt. notauit hanc rem in 4. Plinij Hermolaus Barbarus. Idem fit interdum in nomine Naias. Non damnarem itaque Prudentium vel Iuuencum, niſi ſemper licenter protuliſſem IESVS. Nam inuentis parcè vtendum eſt. Similia fingere vix in maximo opere, niſi parciſſime licet. id cognoſces, ſi veterum monumenta diligenter excuſſeris. Iapyx, iapix, iapis, iapetus, & alia quædam in mediis ſyllabis viſuntur. aut in vocali ante vocalem. Iuuencus, Dixit Iohannes cui talia reddit IESVS. Hæc ſunt mi Iohannes Laurenti quæ tibi dicata voluimus ob veterem noſtram amicitiam: neque enim opinor Pyladen vehementius amaſſe Oreſtẽ, aut contrà quàm ego te, & tu me amas. Fungere nunc igitur amici officio. hoc eſt totis viribus libellos noſtros defendito illiteratis canibus. Ego ſecundum librum aggredior: aſpiret cœptis Nazara, cui fœlix (vt Iuuencus ait) patria eſt & nomen IESVS.

DESPAVTERII ARTIS VERSIficatoriæ Liber ſecundus, generales quantitatum regulas continens.

IOHANNES DESPAVTERIVS NINIVITA IOHANNI Næuio Hondiſcotano theologo eloquentiſſimo, & apud Louanios Lilianorum moderatori prudentiſſimo, & ſuo præceptori oppido quam venerando, S. D. P.

SECVNDVM artis Verſificatoriæ noſtræ libellum celſitudini tuæ non veritus ſum dedicare præceptor mi diſertiſſime, quod te (quem parentis loco ſemper habuerim, nec vnquam minoris fecerim, quàm Apollinarem ſuum Gellius) oratorio & poëtico ſtudio ſucciſiuis temporibus vehementer oblectari certò ſciam. Neque enim more aliorum theologorum paucis tui ſimilibus exceptis, grammaticam vt tenuem cauillaris: ex cuius ignoratione in quauis doctrina multa errorum milia irrepſerunt. Plurimi ſanè ſophiſtæ & agrammati gloſſulas pulchre callent. Qui diui Hieronymi, & Auguſtini & Sidonij ſcripta, aut aliorum veterum theologorum ritè noſcant, paucos reperiri, tuo facilè teſtimonio conuincam. Fœlix profect

profectò es præceptor optime, quòd literaturã politiorem ſemper amaueris, quæ facit vt veterum & neotericorũ monumenta iuxtà intelligas. Talis nanq; philoſophus es, qualem vult architectũ ſuum eſſe Vitruuius, hoc eſt theologus ſummus, nullius artis expers. Talis quoq; eſt theologus, & verè philoſophus præceptor meus venerabilis Iohannes Raetshouem, talis ac tantus quantũ fuiſſe Taurum philoſophum prædicat Gellius, imò maior: quia theologus excellentiſſimus: cuius meminero, dum ſpiritus hos reget artus. Ad te redeo dulciſſimè Neui, orans te (quem artis noſtræ doctiſſimum eſſe ſcio) vt quæ videbis rectè à nobis reprehenſa, defendas contra imperiti vulgi abuſum. Plurima nanq; aliter imperita multitudo, atq; ego cum doctis profert. Quare non ignorans me vehementer ab imperitis vituperatum iri, huius te libelli defenſorem conſtitui. Obſecro ne eſſe recuſes. Id ſi impetro, omnes Theonum & dentes & naſos facilè contemnam. Vale cum doctiſſimis viris, & amicis noſtris Iodoco Læto, & Martino Dorpio. Ex Bergis x. Calend. Ianuarias. Anno Domini M. CCCCCX.

Quantitatis ſyllabariæ regularum
GENERALIVM PRIMA,
DE POSITIONE.

DVM poſtponuntur vocali conſona bina
Aut duplex, longa eſt poſitu. Quòd ſi duo ſubſint
Finali, raro poſitu producitur illa.

Vocalis naturaliter breuis, quam duæ conſonantes continuò ſequuntur, ita vt vna conſonantium in eadem dictione cum vocali ponatur: aut quam in eadem dictione ſequitur duplex, id eſt x & z, vel i conſonans: producitur ea vocalis poſitione ſiue poſitu conſonantium vel duplicis. Quòd ſi vocalis ſit vltima dictionis litera, & in principio ſequentis dictionis ſequantur duæ conſonantes, rariſſimè producitur poſitione. Conſonans bis poſita pro duabus habetur, vt prima in (amnis) producitur poſitione. ſimiliter (bis) vbi conſonans ſequitur: vt Bis venit ad mulctram. Sic rexi, gaza, aio. ſed iam latius ſingula declarabo. Dixi igitur vocalis: quia omnis ſyllaba gratia vocalis quanta dicitur. Dixi, naturaliter breuis: quia ſi naturaliter producatur, non opus fuerit ad poſitionem confugere: vt vocalis in (*eſt*) & (*aſt*) naturaliter corripitur, vt liquet ex (*es*) & (*at*). Aſt certè poëticum eſt: & vix recipitur niſi ſequente vocali. Virgilius,
Aſt ego quæ diuûm incedo regina. Perſius tamen dixit, Aſt vocat officium. Dixi, ita vt vna conſonantium, &c. Quia non oportet vtranque in eadem ſyllaba locari. Verbi gratia, a in at corripitur. eadem ſi conſonans in principio ſequentis dictionis ponatur, producetur. Virgil. At regina graui. Dixi autem, quam in eadem dictione ſequitur duplex, hoc eſt x, z, i conſonans. Tunc enim vocalis poſitione producitur. Virgilius, Arma virûm tabulaq; & Troia gaza per vndas. Produc igitur Nazara, Eleazar, azymus, licet id compoſitum eſt. teſtis eſt Mancinellus. I duplex eſt inter duas vocales, vt Aio, baiulo, baiulus. Sedulius, Venter puellæ baiulat
Secreta quæ non nouerat. Duo ſunt iambici dimetri. Vt illud, Clauſtrum Mariæ baiulat. ſic rectè Riga in de viris ſanctis, Baiulat ille crucem. Ineptus igitur eſt verſiculus, Clotho colum baiulat, Lacheſis net, & Atropos occat. de hoc verſu aliquid videbis in litera O in vltimis ſyllabis. *Baiulo*, onus fero. Vbi præcedens vocalis per compoſitionem aduenit, corripitur: vt Biiugus, triiugus, quadriiugus: reiicio tamen variatur, vt patebit. Dixi poſtremum, Quia ſi vocalis ſit vltima dictionis litera, & in principio ſequentis dictionis ſequantur duæ conſonantes, rariſſimè producetur poſitione, adeò vt vix ea poſitio ſit admittenda, niſi parciſſime in maximo opere. Expertus loquor: perlegi enim omnes ferè poëtas: vix ſepties aut octies eiuſmodi poſitionem reperire potui: & id quidem in eis ferme locis vbi aut dubia fuit lectio, aut cæſuræ licentia eſſe potuit. Sill. lib. 9,
Immane ſtridens agitur crebróque coacta,
Vulnere bellatrix properos fert bellua greſſus. Iuuen. ſatyr. 8, Occulta ſpolia, & plures de pace triumphos. Poſitus eſt teſte Mancinello interprete. Idem ſatyr. vltima, -curabitis vt ſit
Vindicta grauior quàm iniuria, dignum erit ergo.
Idem ſatyr. 6, -mediiſque in naribus ingens

Gibbus, & acre malum ſæpe ſtillantis ocelli. Sed alij libri habent (ſemper) quod videtur ſenſui auidulinæ carpentis rectius conuenire. Sunt qui credant vltimam in hiſtoria naturaliter breuem poſitu produci apud Iuuenalem, dicentem, Hiſtoria, ſpeculum, &c. At falluntur homines: quia hiſtoria in eo loco ablatiuus eſt, quod patet per adiectiuum eius recenti. ait autem Iuuenalis ſatyr. 2,
Res memoranda nouis annalibus, atq; recenti Hiſtoria, ſpeculum, ciuilis ſarcina belli. Alij falluntur in illo eiuſdem poëtæ ſatyr. 3, Miſeræ cognoſce procœmia rixæ. vbi inepte legunt præmia, quum legendum ſit procœmia non præmia, vt Mancinellus docet. Venerabilis Beda affert ex Sedulio (vt Guaguinus ait) Adueniat regnum iam iamque ſcilicet illud. at impreſſio, quam vidi, habet, Adueniat regnum cæleſte videlicet illud. Adducit Neſtor ex 6. Metam. Ouidij, Deſeruere ſui nymphæ vineta Tmoli. verſus eſt ſpondaicus, vt Neſtor ait, & producitur vltima in (vineta) poſitione, quia ſequuntur tm. Nam *Tmolus* diſſyllabum eſt, nec vſquam legitur *Tymolus* triſyllabum contra Tortellium, qui dixerat in Ouidio Tymoli legendum, vt verſus ſtaret, in quo videtur Tortellius errorem Alexandrinum ſequi. Ouid. 10. Metam. Iudice ſub Tmolo certamen venit ad impar. Virgilius hunc montem Tmolium appellat, dicens in Georg. Tmolius aſſurgit, quibus & rex ipſe Phanæus. Sunt tamen poſt Neſtorem viri doctiſſimi, quos potius ſequar, qui aſſerant vtrunque dici, Tmolus & Tymolus: & in Ouidio Tymoli legi, vt Raphaë. regius & Georgius Valla Placentinus lib. 38. cap. 10. Is per Plinium probat, qui dicit veteres dixiſſe Tymolum. Idem aſſerit Hermolaus Barbarus in lib. Plinij 33. cap. 8. Quia vtrunque teſtatur dici, teſte Stephano, & Tymoli non Tmoli haberi in Ouidio contra Neſtorem. Ælius Antonius Nebriſſenſis vir doctiſſimus adducit teſtimonium Catulli, dicentis, Dulce mnemoſynon mei ſodalis. Phaleucius verſus eſt, in quo putat e in (dulce) produci poſitione: verum infirma eſt hæc Ælij probatio: quia Catullus non modo iambum huic carmini in primo loco dedit, ſed etiam trochæum. Catul. de Acme. Iſta turpiculo puella naſo,
Et negat mihi veſtra reddituram.
Perſequamur eam, & reflagitemus.
Mœcha putida redde codicillos:
Redde putida mœcha codicillos.

Quinq; ſunt hendecaſyllabi in eodem epigrammate. Idem ad Lycinum, Semimortua lectulo iacebant. Phaleucius eſt, vbi primus pes eſt trochæus: nam (ſemi) vltimã corripit. Ouid. lib. 2. Metam. Semifer interea diuinæ ſtirpis alumno

Lætus erat. Macrobius dicit vltimam in ablatiuo (*fratre*) produci in hoc ſpondaico Virgilij lib. 10, Nec Lycio genitore minor nec fratre Mneſtheo. vbi etiam ſynæreſis eſt. M enim apud Græcos vim mutæ obtinet. Virgil. Æneid. 4, Mneſthea Sergeſtúmque vocat fortémque Cloanthum. Seruius Macrobio haud indoctior legit Meneſtheo gratia verſus. ſic alij quoque. Stat. 6. Thebaid.
Diſcus nec dubia iunctáve Meneſthea victum
Tranſabiit meta. Sic ibidem *Meneſtheus* ſæpe. E quibus facilè intelligere poſſumus rariſſimam eſſe poſitionem, & vix admittendam, ſi dictio in vocalem deſinat, & ſequens a duabus conſonantibus inchoëtur. nam ſi à duplici, perpetuum corripietur. Lucan. Talem fama canit tumidum ſuper æquora Xerxem. Virgil. Iam medio apparet fluctu nemoroſa Zacynthos. Etenim vbi poſitio videbitur eſſe aut coniunctio, forſitan erit perperam ſubtracta, aut cæſura locum habebit: nam quod Nebriſſenſis cum Sulpitio affert ex Virgilio, Tribuláque traheæq; & iniquo pondere raſtri: nullo modo probat hanc poſitionẽ: quia (que) ſimili loco apud Virgilium producitur, vbi poſitio nullo modo locum habet. Vt 3. Æneid. Lumináque laurúſq; Dei. vbi Seruius ait, Breuis pro longa poſita eſt. Defenditur autem, vel quia monoſyllaba ad artem non pertinent, vel particula quæ ſine ſubſtantiam non habet, membrũ putatur ſuperioris orationis. Hæc Seruius. quibus quid velit, non ſatis intelligo: quia monoſyllaba non minus ad artem pertinere videntur quàm polyſyllaba, vt à, ab, de, è, &c. Et membrum eſſe ſuperioris orationis nihil confert ad productionem. Ideóq; puto pro luci ſolum cæſuræ cauſa, vt antè dixi. Virgilius alibi, Drymóque Xanthóq; Ligeáque Phyllodocéque. Idem, Eurique Zephyríque tument. Ouid. Syderáque ventique nocent. Idem, Sarculáque raſtríque graues. Rectius igitur corripiemus finalem vocalem. Sidon. Dulcia Mnemoſyne demirans carmina Sapphus. Ouid. Piſcoſámque Gnidon grauidámque Amathunta metallis. Horat. Linquimus inſani ridentes præmia ſcribæ. Idem, Ignoſcent ſiquid peccauero ſtultus amici. Lucan. Terga ſedent crebro maculis diſtincta ſmaragdo. Huius rei exempla facilè multa inuenies, in quibus tamen vel ſ abſumi, vel liquidam locum habere teſtantur Diomedes & Priſcianus, ſecundum quos mali eſſent verſus,

Hector

Hectora deuicit certamine Phthius Achilles.

Fœda phthiſis putri torquet mea viſcera tabe. Nō prætermittam doctiſſimi Capellæ opinionem de poſitu in 3.lib. ſic dicentis, Proximi ſermonis conſonantes nihil præcedentē adiuuant: licet Virgilius refragetur, dicens, Arma virúmque cano Troiæ. Et item, Fontéſque, fluuióſque voco.

REGVLA SECVNDA DE LIQVESCENTIA.

Cum muta liquidam ſcribens in ſyllaba cādem,
Ancipitem ponas vocalem, quæ breuis eſſet.
Hanc tamen in proſa ſemper breuiare iubemus.
Sunt l & r liquidæ, quis raro iungimus n, m.

Quando vocalem natura breuem ſequuntur muta & liquida, eandem cum ſequente vocali conſtituentes ſyllabam, ita tamen vt præcedens vocalis in eadem dictione ponatur: ipſa eſt anceps in verſu, in proſa verò ſemper correpta. Mutæ ſunt b, c, d, f, g, k, p, q, t, Liquidæ l, & r, & aliquando n, m. Ouid. 13. Metam. Et primo ſimilis volucri, mox vera volucris. Virgilius: Albaníque patres. Ouid. 4. Metam. Tempus Atla veniet tua quo ſpoliabitur arbor. Ibidem,

Id metuens ſolidis pomaria clauſerat Atlas

Montibus. Claudianus in 6. cōſulatu Honorij, -texerat vrbem Tarquinio mirante Cocles. Virg. 2. Georg. Ingredior ſanctos auſus recludere fontes. Sil. lib. 1, Fas aperire mihi, ſuperúmque recludere mentes. De n & m rariora ſunt exēpla. vt Arithmos, id eſt numerus: & tegnon, id eſt filius: apud Euripidem corripiuntur, teſte Priſciano lib. 1. Mart. in vltimo epigrammate libri 9.

Quæ noua tam ſimiles genuit tibi Læda miniſtros,

Quæ capta eſt alio nupta lacæna *Cygno*. Sunt tamē qui habeāt, Quæ capta eſt cygno nupta lacæna alio. At apud Horatiū manifeſte corripitur in quarto Carm. Ode tertia, Donatura cygni ſi libeat ſonum. Aſclepiadæum eſt. Auſon. ad Paulinum, Longa ut tantum ſuperamus honore ſenectæ.

Quid referret cornix nō ideo ante cygnum. Val. Flac. lib. 3, Velóque *Proconeſſum*. eſt finis. metri. Proconeſſos, inſulę nomen eſt. Sunt qui dicat (*Signum*) Primam ſimiliter corripere apud Lucretium, Nil tamen eſſe ſigni mixtas potuiſſe creari. Ouid. 6. Metam. Ad mandata *Progneſ* & agit ſua vota ſub illa. Sic habent nōnulli libri, alij vero (mandata ad Prognes) &c. Mart. lib. 7, Delectat Marium ſi pernicioſus Ichneumon. Significat *Ichneumon* beluam quandam Ægypti. Sil. lib. 8, Ecce inter primos *Terapnæ* a ſanguine claui. Idem lib. 13, Nonnunquam affirmat terapnæos Ilion armis

Ceſſurum. Paris ad Helenam, Rure terapnæo nata puella phrygem. Terapnæus, terapnæa, terapnæū, à Terapne, Terapnes, patria Helenę. Scribitur ſine aſpiratione cū p antè n, nō Therapne nec Teramne, teſte Bergomate. Horatius lib. 2. Carm. Ode 4, Mouit Aiacem Telamone natum

Forma captiuæ dominum Tecmeſſæ. duo ſunt Sapphici. Ouid. 3. de Art. Odimus & mœſtas, *Tecmeſſam* diligat Aiax. Tecmeſſa, mulieris proprium eſt, in quo m liquida eſt. Notauit idem Georg. Valla Placentinus lib. 38. cap. 10. errauit igitur Tardiuus credens contra Priſcianum m nunquam liqueſcere. Idē lib. 1. Car. Odę prima, ſi neque tibias Euterpe cohibe nec *Polyhymnia* Leſboū refugit tendere barbiton. hic poſt Si neque tibias, ſequuntur duo aſclepiadæi. Ouid 5. Faſtorum, Diſſenſere deæ quarū Polyhymneia cœpit Prima. Virg. in Ciri, Nam verū fateamur, amat Polyhymnia verum. hic n liqueſcit, m mutæ vim obtinet, vt ex Macrobio diximus. Ouid. 8. Metam. Debuit illius miſereri & *Ignoſcere* nobis. Sic habent omnes libri quos vidi. Certè veteres gnoſco pro noſco dicebant: vt gnatus pro natus, &c. Nunc igitur vt hanc rem paucis finiam, l & r ſine dubio liquidæ ſunt, m verò & n liqueſcunt in paucis, quæ authoritate conſtantiam nō inuentis vel minimè auderem Quemadmodū, s litera apud Ennium liqueſcit in verbo (*Aſto*) in hoc verſu apud Varronem lib. 7. de lingua Latina Subulo finitimas propter aſtabat aquas. id in alijs imitari non auderē in Aſcēdo, reſto. ſed nec ipſum (aſto) ſatis auſim corripere. S quemadmodum abſumitur, ſatis dictum eſt: Priſcianus vult etiam perimi apud Virgilium, Ponite ſpes ſibi quiſque, ſed hæc quàm anguſta videtis. De hoc in præcedenti lectione amplè diximus. Dixi, notanter in regula vocalem natura breuem. Nam quæ ſine poſitione producitur, nulla liqueſcentia poteſt corripi, vt prima in (matrimonium): ſic ſecunda in aratrum, lauacrum: & tertia in ſimulacrum, inuolucrum contra Tybergām. Dixi, eandem cum ſequente vocali conſtituentes ſyllabam, &c. alioqui liqueſcentia locum non haberet. vt abnuo, abruo. &c.

Sunt qui dicant d liqueſcere in (ſmaragdus):propter illud Martialis libro 5, Sardonycas ſmarados adamantas iaſpidas vno Portain articulo Srella Seuere meus. Calderinus tamen ait hîr s perimi veterum more.

REGVLA TERTIA DE DIPHTHONGIS.

Diphthongon produc in Græcis atque Latinis.
In Græcis ſemper:verum ſubeunte Lat.n1
Vocali,breuio:veluti præıt atque præuſtus.

Omnis diphthongus naturaliter producitur tam in Græcis quàm in Latinis.vt Muſæ,cæna,audio, euge.In Græcis quidem etiam ſubeunte vocali,vt Æacus,Euander,œagrus.In Latinis verò tum corripitur ſæpius,vt Præeſſe,præuro,præhendo:& omnia à præ compoſita ſequente vocali. Præhendo exemplum datur à Georgio Valla libro 38.cap.11.Ouid.lib.7.Metam. Conripir interea validos Æetias ignes.Virg.Gurgite iã medio portãs œagrius Hebrus.Idem Æneid.7,Sripitibus duris agitur, ſudibúſve præuſtis Ouid.12.Metam.Raptatúrque comis per vim noua nupta præhenſis.Cic. in Arato,Nam quorum ſtirpis tellus amplexa præhendit.De illis, Inſulæ Ionio in magno,&c. dictum eſt.

Diphthongus. Diphthongus eſt duarum vocalium vim ſuam retinentium in eadem ſyllaba complexio.Dico vocalium,propter i & u conſonantes,vt Iuuo,voco. Subdo,vim ſuam retinentium, propter u liquidum,vt Lingua,aqua,ſuadeo. Addo,in eadem ſyllaba,propter *Phaëthon*.quod tetraſyllabum eſſe teſtatur Quintilianus lib.1.inſti.orat.dicẽs apud Varronẽ in hoc verſu Quum te flagranti deiectũ fulmine Phaëton:vitiũ eſſe,quod Græci ſynæreſin vocant:nam ſi eſſet proſa oratio,eaſdem literas enũtiare veris ſyllabis liceret.Male igitur dixit Tortellius Phœton ſcribi per œ diphtongon.Mart.lib.5, Audaci quæſtus de Phaëthonte pater.Horatius 4.Carm,Ode 11,Terret ambuſtus Phaëthon auaras. Sapphicum eſt.venit à Phaëno,id eſt luceo.Diphthongus dicitur duarũ vocalium ſonus.à dis,bis: & phthoggos, ſonus.Latini g ante g in n vertunt,& dicunt phthongos: vt Angelus pro aggelo. Sunt

Diphthongorũ vſus. autem diphthongi,quibus Latini vtuntur,æ,œ,au,& eu:& in paucis ei,atque in pauciſſimis yi.de cæteris Græcorum diphthongis,quibus non vtimur,nihil dicam.Au & eu vti ſcribuntur, ita proferuntur:ſic æ & œ:in quibus tamen e magis auditur:a & o obſcurius.Ei & yi proferuntur pœne per i longum:ſed ignauia & ignorantia hominum fecit,vt vix quiſquam recte ſciat diphthongos pronũtiare, ita ſoni illarum iam obliterati ſunt.neque enim eodem modo pronuntiandum eſt cedo, cuius præteritum ceſſi:& cædo,cuius præteritũ cecidi.neq; item eodem modo æs nomen,vt es verbum:neque rurſum fœlix vt felix:aut fœmina vti femur.nam quid vtilitatis haberent ſi non proferrentur?neque enim ideo diphthongi inuentæ ſunt,vt per eas longæ ſyllabæ à breuibus noſcantur:quia ſedes, cedo ceſſi,pedo,& alia innumera producũtur ſine diphthongis.debẽt igitur & ſcribi & proferri,vt Nebriſſenſis multi docet.& Georgius Valla lib.31.dicit ambas vocales in diphthongis habere vocem retuſam:& ſentit id Guarinus,dicens,Æ & œ fortius vegetiúſque proferri debere.Mart.lib.11 in Lupum iocatur,qui Martiali prædium dederat,ſed adeo exiguum,vt prandium maluiſſet,vnde poſt multa dicit,Erraſti Lupe,litera ſed vna. Nam quo tempore prædium dediſti, mallem tu mihi prandium dediſſes.Prædium vna litera mutata,fit prandium,ponendo ſcilicet n pro e.ergo in (prædiũ) teſte Martiale eſt a litera.

Au. Au licenter diæreſin in nõnullis patitur.Catul.Verboſa gaudet Venus loquela.Phaleucium eſt. vt hoc eiuſdem,Si linguam clauſo tenes in ore. In fine hæc diphthongus nuſquam eſt, niſi in (laus) & (fraus).nam Emaus,caſtelli nomen,triſyllabũ eſt,vt recte docet Hermannus Torrẽtinus.

Eu. Eu in principio ſcribitur,vt Euãder,euangelus,propriũ viri,euangelium ab eu,id eſt bonũ: & angelus,id eſt nuntius,quod inepti ſcribunt evangelium:eutus,eumon,euion,euã.Sunt Græciſſantes,qui volunt hæc efferri,quaſi ſcriberetur efander,efangelium,&c. Reperitur in fine vt heu. Item perſius, Orpheus,&c. quæ propria ſunt omnia:& in ipſis diphthõgus diuiditur aliquando è correpta,vt Orpheus:aliquando è producta,vt Gryneus.Ouidius 12. Metamorph.

Cumque ſuis gryneus immanem ſuſtulit aram Ignibus.Ibidem de eodem,
Figitur hinc duplici gryneus lumina ramo.
Eruitúrque oculos.

Vbi autem eus per diphthongum,vbi eus per duas ſyllabas legi debet, diligenti poëtarum lectione diſcendum eſt. Eu diæreſin patitur in heu,vt dicit Seruius in hunc verſum Virgilij, Heu quàm pingui macer eſt mihi taurus in aruo.vbi tamen alij legunt heheu,alij heu heu.

Oe. Oe in fine non ſcribitur: ideo Ceroe triſyllabum eſt. excipitur euœ.

Ei. Ei in fine eſt,vt hei:& apud

veteres ſcribebatur pro i longo in datiuis & ablatiuis, vt Vieis, ſueis, &c. id Tortellius notauit in marmoribus & numiſmatis. Et in accuſatiuis pluralibus tertiæ declinationis, vbi genitiuus in ium deſinit, vt Parteis, treis. id video à doctiſſimis adhuc hodie obſeruari: ideo & ipſe id diligenter cuſtodio. *Yi* in paucis vtimur, vt Harpyia, ilithia. ea ponam in I ante a. *Æ* diuiditur interdum interpoſita aſpiratione, vt placet Gellio: vt Ænus ab æs, *Ahenus* & *Aheneus*. Virgil. Et luce coruſcus ahena. Ouid. 1. Metam. Tertia poſt illam ſucceſſit ahenea proles. Horat. in epiſt. Si rectè facies, hic murus aheneus eſto. Apud veteres mutabatur in aiiam id exoleuit: vt Aquai, nepai, aulai, &c. Lucret. lib. 1, Ignoratur enim quæ ſit natura animai. Si duæ vocales per ſynæreſin coëant, non eſt diphthongus, vt Phaëton, aureus. docet hoc Lancilotus. Eſſem his contentus, niſi indoctiſſimi homines diphthongos adeò neglexiſſent, vt etiam rariſſimus ſit ex elegantionis literaturæ ſtudioſis, qui has inuiolatas obſeruet. ideo quanquã hæc res magis ad orthographiam pertineat, operæpretium putaui eas tradere in his libris: quia contraria iuxta poſita magis eluceſcũt. Etenim qui ante me ſcripſerunt, ferè omnes diphthongata non diphthongatis annumerauerũt. Igitur omiſſis au & eu, in quibus rarius peccatur, ſolum de æ & œ dicemus, ponentes quæ ante vocales ſunt ſuo ordine poſt regulas de E ante vocales. Quæ verò ante conſonantes ſunt, ponentur ſuo ordine poſt regulas de E ante conſonantes in tertio libro tam in mediis quàm in primis. Nunc duæ tantum regulæ generales declarandæ ſunt.

DE AE REGVLAE GENERALES DVAE.

PRIMA. *Præ* ſyllaba vbicunq; in Latinis reperitur, etiam ſi occulta ſit compoſitio, æ diphthongo notabitur: vt Præs prædis, præda, prædo, prædor, præco, prælum, à præluendo, vt notauit Tortellius: præſto, præſtolor. Tolluntur pauca, quæ non ideo corripiuntur, quia vocalem ante vocalem habeant: vt preces, precor, precium, premo, vnde preſſus preſſi: interpretor, preciæ vuæ. Virgilius, Purpuræ preciæ, &c. dicunt deriuari à præcoquus: quia cito matureſcunt. *Præcox* tamen diphthongum habet. Calphurnius in ſecunda ecloga, Incita præcocibus ſubrepere perſica prunis. Vnicum eſt Græcum, Prœtus, viri proprium, habens œ diphthongon in ſyllaba prœ. Preſbiter Græcum diphthongo caret.

POSTERIOR regula. Genitiuus & datiuus ſingulares, nominatiuus & vocatiuus plurales æ diphthongo annotantur: vt Muſæ, illæ, venerandæ. Sic lecturæ, ipſæ, iſtæ, quæ, hæ, eæ. Quibus addes (quæ) nomen etiam ſingularis numeri, (hæc) cuiuſcunque numeri. Papæ interiectionem, vt Væh dolentis, aut malum minantis dictionem. Næ pro certe & vtique aſſeuerandi aduerbium. Sic quædam, quænam, iſthæc, &c.

REGVLA QVARTA DE VOCALI ANTE VOCALEM.

Vocalis breuis ante aliam manet vſque Latinis.

Vocalis ante vocalem in Latinis corripitur, vt Marius Maria, Lucius Lucia, libraria, controuerſia, vicaria, caduceus, abigeus, copia, Cornucopiæ, lectoria, & alia plurima, in quibus imperitum vulgus turpiſſimè peccat. Claudianus ad CHRISTVM ſaluatorem,

Quenque vtero incluſum Mariæ mox numine viſo
Virginei timuere ſinus. Prudentius in pſychomachia, Nec mea poſt Mariam potis es præſtringere iura. Sidonius in Euchariſtico, -veni nunc ſpiritus oro
Pontificem dicture tuum, qui pectora priſcæ
Intraſti Mariæ. Iuuencus,
Tunc maiora dehinc, idem mandata miniſter
Detulit ad Mariæ demiſſus virginis aures. Quòd ſiquis dicatur *Maria* debere produci, quia hebræum eſt, ille nugas egerit: quia non omne hebræum penultimam producit. Sedulius,
Quis fuit ille nitor Mariæ, quum CHRISTVS ab aluo
Proceſſit ſplendore nouo? Alibi idem author Maria ſemper produxit, in quo eum non ſequimur, nec alios quotquot produxerunt hoc nomen contra Græcos & Latinos. Sidonius lib. epiſt. 8, Priſco *Lucia* quem dat è ſenatu. verſus eſt Phaleucius. Annuit corripitur. Virgil 10, Annuit, & totum nutu tremefecit olympum. Ennius tamen produxit teſte Nicolao Feretto, dicens in quinto annalium, Annuit ſeſe mecum decernere ferro. Tu caue Ennium primus imiteris. ¶ Alij legunt Annuit & ſeſe, &c. Vtcunque legatur, non producam. Sunt qui (huic) diſſyllabum priore longa legant apud Silium, ſed verius monoſyllabum legitur. Sic lib. 10. inueni,

-ne ſim tibi longior, huic eſt Et genus,& clara memorandum à virgine nomen.

QVINQVE EXCEPTIONES.

Ni capit r fio,produc: & nomina quintæ
E ſeruent longum,ſi præſit i: ceu ſpeciei.
Anceps ius erit patrio. Dic ſemper alius:
Alterius breuio tantum.commune ſit ohe.
Caius & Cai produc: conformia iunge.

EXCEPTIONES SVNT QVINQVE.

PRIMA exceptio. Fio producitur vbicunq; abeſt r:vt Fiebam,fiam. vbi vero adeſt r, corripitur: vt Fieri:fierem. Horat.2.Carm.Ode 8,Dente ſi nigro fieres,vel vno
Turpior vngue. Sapphicũ cum Adonico. Mart.lib.7, Quo poſſet fieri modo ſeuere. Phaleucium eſt.

Suffio, infio corripiuntur. quia à Fio longe diſſident. Defio autem & Confio producuntur vbi r abeſt.hinc Defioculus, id eſt vnoculus, cui oculus deſit. Mart.lib.12, Hinc defioculus & inde lippus. Phaleucium eſt. vltima in (defioculus) cæſuræ licentia producitur.

SECVNDA exceptio. Nomina quintæ declinationis producunt E ante i in genitiuis,datiuíſque, ſi præcedat i,ſicut ſpeciei:ſecus corripiunt,vt fidei,rei:quæ tamen Lucretius produxit, niſi mendoſus ſit liber. Tu,quod nemo hactenus auſus eſt imitari,ne ſequaris.ait autem Lucret.lib.1, Præterea *Rei* quæ corpora mittere poſſet. Et lib.2,Cuius vti memoror rei ſimulacrũ & imago. Idem produxit vocalem ante vocalem in datiuo *Ei* ab is: fortè quia veteres (vt Cicero meminit) duplici ij ſcripſerunt Pompeij,eij,aiit,quod exoleuit:quia Ait ſemper corripitur,& ſimiliter Ei. Iuuen. Iræ viam pergant, & eidem incumbere ſectæ. Ait autẽ Lucretius lib. 6, Scilicet & fluuius qui viſus maximus ei. Sulpitius legit ei monoſyllabum: ſic, Maximus ei eſt. Priſcianus quoq; ait (ei) datiuũ natura eſſe monoſyllabum:ſed diæreſin pati,ne videatur eſſe interiectio. Id probari poteſt per Catullum ad Quintium, Eripere ei noli,multò quod charius illi
Eſt oculis. Lucret.lib.6, Et manibus nitidum teneris opus effluit ei. ¶ Lucret.lib.5, Via qua munita fidei. Et hunc imitatus Paulinus,Galea ſcutóq; fidei. Lucillius apud Lactantium (rei) monoſyllabum protulit, Virtus quærendæ rei finem ſcire modúmque.

TERTIA exceptio. Pronomina ſecundæ declinationis,& nomina habentia ſecundam declinationem pronominum,variant I ante us:vt Vnius,illius, quæ in proſa tantum producuntur. Alius in genitiuo tantum producitur. *Alterius* ſolum corripitur. Maturantius dicit (ſolius) etiam tantum produci. Terentianus grammaticus auſus eſt Alterius producere (vt Priſcianus notauit) in hoc trochaico,.Seſcuplos vel vnam vincet alterius ſingulum. ſeptem ſunt pedes & ſyllaba: ſextus pes ſpondæus eſt: quia iambus eſſe nequit. ne imiteris. Maturantius dicit (ſolius) ſemper produci. Valla in lib.7. Herodoti corripit,Non ſolius arces.

QVARTA exceptio. *Ohe* interiectio exclamantis & ſatiati, variatur. Perſius, Auriculis quibus & dicas cute perditus,ohe. Mart.in fine quarti libri, Ohe iam ſatis eſt,ohe libelle. Phaleucium eſt. Sunt qui idem poſſe fieri in vaha & aha autument. ¶ Sunt qui non ohe, ſed euœ ſcribant, vt Græcè *εὐοι*,etiam apud Iuuenalem, Satur eſt cum dicit Horatius euœ.

QVINTA exceptio. *Pompei,Cai*, Stai, Vultei, ſimiléſq; vocatiui producuntur:& vbicunque i conſonans in vocalem vertitur: vt fit in Cains triſyllabo, &c. Mart.libro 2,Quod peto,da Cai:non peto conſilium. Et alibi, Si donare vocas promittere, nec dare Cai. Ouid.4.de Ponto,
Accipe Pompei deductum nomen ab illo: Debitor eſt vitæ qui tibi Sexte ſuæ. Mart.lib.9.ad Condilum, Peruigil in pluma Caius ecce iacet. Sæpe in vocatiuis i manet conſonans, aut per ſynæreſin profertur. Horatius, Durus ait Vultei,nimis attentúſque videris.

DE VOCALI ANTE VOCALEM IN GRÆCIS.

Regula Græcorum multa eſt.quam proſa recludet.

Græcorum quædam producunt vocalem ante vocalem, vt Aër, latria: quædam corripiunt,vt ſophia. Non poſſunt facilè vna aliqua regula doceri: ideo regulas pro viribus collegimus.

A ANTE VOCALEM IN GRAECIS ET BARBARIS quibus latini vtuntur.

A ANTE a corripitur, vt Phraares, viri proprium. *Nauſicaa*, Alcinoi filia. ponit hoc exẽplum Nebriſſenſis, Martialis, Si mihi Nauſicaæ patrios concederet hortos,

Alcinoo poſſem dicere malo meos. *Baal* variatur: quia primam producit Prudentius. At Sedul. Tunc coluere Baal, nunc elegere Barabbam. *Abraham* inuenio variari. Sidon. lib. Epiſt. 7, Abraham ſanctis merito ſociande patronis. Arator libro ſecundo, Deus inquit Abraham. eſt finis verſus. Prudentius corripit aliquando.

A ante e corripitur,

vt Phaeton, veluti in regula diphthogonrum probauimus. *Aello*, canis nomen deriuatum ab aella, id eſt impetus, turbo, procella. Ouidius tertio Metamorph. Et curſu fortis aello, Eſt etiam Harpyię nomen in eodem libro, Exterruit ales aello. *Danae*, Perſei mater. Horatius tertio Carm. Ode 16, Incluſam Danaen turris ahenea. Aſclepiadæum eſt *Paſiphae*, Minois vxor. Propertius lib. 2, Vobiſcum eſt Iope, vobiſcum candida Tyro,

Vobiſcum Europe nec proba Paſiphae. *Aedon*, auis eſt luſcinia ſiue philomela, non (vt quidam ſopniant) muſici nomen apud Virgilium de cantu Sirenum, vbi de pluribus auibus fit mentio: licet fortè metaphoricẽs muſicum aliquem intellexerit. ait autem, Virgilins,

Quódque leues calami, quòd ſuauis cantat aedon,

Quòd lyra, quòd citharæ, quòd moribundus olor. Seneca in Aga. Ramo cantat triſtis adonis. verſus eſt anapæſticus dimeter, habet hic ſpondæos duos & dactylos duos: nam ſine anapæſto ſæpe anapæſticus dicitur: vt in libro 5. docebo. Calphurnius ecloga 6, -ſi vincat acanthida cornix,

Vocalem ſuperet ſi turpis aedona bubo. Aliqui libri habent turpior, & ita ſyneræſin pateretur. Vt apud Senecam in Octauia, Redderet aedon cuius pennas, eſt anapeſticus dimeter ex dactylo & tribus ſpondæis.

EXCEPTIO. *Aër*. Lucan. lib. 1, Aër & lõgi voluent Titana labores. Lucretius lib. 4. per ſynæreſin protulit, dicens, Expirant aërem panaces abſynthia tetra. Hunc imitatus eſt Sidonius in Epital. Polemij, dicẽs, Hunc aërem paritérque deos ſic autumat ortos, Idem fecit in deriuatiuo ſeu cõpoſito Virgilius, dicens. Fixerit aëripedem ceruam. vbi multi male putarunt eſſe proceleuſmaticum. ſed hæc ſyneresis præſertim in primitiuo eſt admodum dura, nec facile imitanda: vt neque illa in eodem epithalamio Sidonij, Materiam cunctis creaturis aëra credens. nec illa eiuſdem in euchariſtico ad Fauſtum epiſcopum, Seu te conſpicuis gradibus venerabilis aræ,

Concionaturum plebs ſedula circunſiſtit. Secundus verſus eſt ſpondaicus. Aërope apud Ouidium, teſte Calepino. *Laërtes* Laërtæ, Vlyſſis pater. Ouid. 13. Metam. Nam mihi Laërtes pater eſt, Arceſius illi. Sic Laërte Laërtes, vrbs Ciliciæ, Horat. 2. Sermo. O Laërtiade, &c. *Michaël*, propriũ angeli & hominis. Valerius Flaccus in lib. 6. Argonauticorũ, Hic & odoratus fragrãti crine Michaël. vbi Michaël nomen eſt vnius Caſpiadarum, qui dicuntur eſſe Iudæi. Antonius Mancinellus, Augur Romulidas inter celebrandæ Michaël. Idem docet Antonius Nebriſſenſis dicendum eſſe de cæteris in aël propter authoritatem Flacci: vt Raphaël, Iſraël, &c. Sedulius lib. 3, -quia non dormitat in æuum, *In aël nomina.*

Qui regit *Iſraël*: neque prorſus dormiet vnquam. In eodem libro,

Sed domus Iſraël, quia necdum nomine gentes

Auxerat. Fortunatus, Iſraëliticos iuſſit adeſſe viros. Sed hîc errauit in ſyllaba li, quam male corripit. Idem, Iſraël reliquos floreat ante genus. Hunc poëtam ne vt vilem aliquem; contẽnas. Fuit enim ante tempus beati Hieronymi, vt ex Petro Crinito diſces. Prudentius in Pſychomachia,

Non aliter cecinit reſpectãs victor hiantem

Iſraël rabiem, &c. Arator ſemper ſynæreſi vſus eſt: vt Iſraël dicta tenet. mirceris rariſſime. Iuuẽcus ſic etiam ponit: vt in hoc ſpondaico, Tum primum iuſto concurrit Nathanaëli. Idem, Iſraëlitarum cumulatæ gloria gentis. Sidonius quoque in euchariſtico, rapiens cum tympana ſiccus

Iſraël appenſi per concaua gurgitis iret

Aggeribus vallatus aquæ. In eodem,

Nec ſecus inter mui, quàm ſi me fortè Rebeccæ

Iſraël aut Samuël crinitus duceret Annæ. Per hæc deceptus eſt Philelphus in nona ſeptimæ, dicens,

Petrutius Michaël Romanæ gloria ſcenæ,

Et meus iſte Ginus. Et Deſiderius Eraſmus in his ſapphicis,
Porrò tu primas tibi vendicato
Carminis partes Michaël beate,
Proxime primis Raphaël canere. Sic plures doctiſſimi viri, qui minime reſpuiſſent authoritatem elegantiſſimi Valerij Flacci ſi animaduertiſſent.

A ante i corripitur,

vt Naim, vrbs in Sedulio. Thebais, Phocais. Naidus, viri punici nomẽ in 1. lib. Sillij. Iudaicus apud Iuuenalem & alios. Cayſter cum y Græco. nam in his libris vbicunque dico i corripi vel produci. intellige tam de i Latino quàm de y Græco. I Latinũ dicimus: quia in Latino y non vtimur. *Sais*, propriũ nomen Mineruæ, & cuiuſdam vrbis cuius incolæ Saitæ dicuntur. Propertius libro ſecundo,
Mercurióque Sais fertur Bœbæidos vndis,
Virgineum primo compoſuiſſe latus. ¶ Productis iungitur Mnais, nymphæ nomen, teſte Egnatio qui ſic legit in epiſtola Sapphus, Nec mihi Pyrino ſubeunt Mnaíſve puellæ. Caim variatur à Chriſtianis. Prudentius, Quo te præcipitat rapies tua perfide Cain, &c.

EXCEPTIO. *Achaia*, regio Græciæ. Vnde Achaichus & Achais Achaidis, & Achæus & Achiuus. Paris ad Helenam, Ah quoties dices quam pauper Achaia noſtra eſt. Ouidius quinto Metamor. Pars ego nympharum quæ ſunt in Achaidæ dixit. Producuntur quoque veteres genitiui & datiui in ai ſiue Latini ſiue Græci: vt Animai, aulai, terrai, frugiferai, &c. Homolaides, vide Menœceus, E ante n. Cain à Chriſtianis variatur.

Lais Laidis, mulieris proprium. Propertius, Non ita complebant Ephyrææ Laidos ædes. Laicus ſimiliter producitur: quia à Laos, id eſt populus. & Laius, viri proprium: quod aliquando diſſyllabum inuenitur. Mnais, teſte Egnatio. *Nais* Naidis, fluminis nympha, quæ etiam Naias dicitur. Virgilius, Candida Nais. hexametri finis. Eſt quoque fluuij nomen, qui è Tauro naſcens in pontum mergitur. *Panchaia*, regio Arabiæ. Virgilius libro ſecundo Georgicorum, Totáque thuriferis Panchaia pinguis arenis. *Taygetus* cum y Græco, montis nomen, Lucanus libro quarto, gelidíque inculta iuuentus, Taygeti. *Taygete* Taygetes, vel Taygeta Taygete, cum y, Agenoris filia, & vna Pleiadum. Ouidius libro quarto Faſt. Maian & Electran Taygeténque Ioui. *Thais*, mulieris proprium. Martialis libro tertio, Thaida Quintus amat, &c.

Thraicius à Thracia. Boët. lib. 3. Ode 12, Vátes Traicius gemens. verſus eſt gliconicus trimeter.

A ante o producitur,

vt Aon, Laocoon, Amithaon, Machaon, Chaon, Didymaon, Imaon, Parthaon, Lycaõ, Laomedon, &c. Ouid. 1. Metam. Notus feritate Lycaon. Teſtimonia facile occurrent. Quòd ſi ea multum deſyderes, ex Neſtore petitoris abunde ſatisfaciet.

EXCEPTIO. *Aglaodos*, canis nomen: dictus quòd ſplendidos dentes haberet, nam aglaos, ſplendidus eſt: & odus, dens. Ouid. tertio Metam. Labros & aglaodos & acutæ vocis hylactor, Hîc fortè non inepte legeretur agriodos, teſte Regio, qui agreſti & feroci dente interpretari poteſt: agrios nanque agreſtis ferόxque dicitur. Aglaophon, pictoris nomen. *Chaos*, omnium rerum confuſio. Ouid. 1. Metamorph. Quem dixere chaos. *Gabaon*. Sedul. libro primo, Sol ſtetit ad Gabaon. Eſt vrbs Iudææ. Guaguinus produxit.

Laodocus, viri proprium. Val. Flaccus lib. 1, Nititur hinc Talaus, fratríſque Laodocus vrget Remo terga ſui. Laodoce tamen mulieris nomen producitur correpta ſecunda in epiſtola Erus ad Leandrum. Pharaon, rex Ægypti, variatur: ſed doctior eſt à quo corripitur, quàm à quo producitur: quod alios non animaduertiſſe vehementer miror. Arator lib. ſecundo, -nec iam ſua iura Pharaon Ægyptúſq; tenet. In eodẽ, Quem vinxerat antè Pharaon. Claudianus ad Iacobum magiſtrum equitum, Sic quicunque ferox gelidum tranauerit Iſtrum Mergatur, volucres ſeu Pharaonis equi.

Phaon, iuuenis à Sapho poëtide impatienter amatus. Mart. lib. 10, Durus Sulpitiam Phaon amaret. Phaleucium eſt Ouid. in epiſtol. Sapphus, Arua Phaon celebrat diuerſa typhoidos Ætnæ. Ideo non imitabor Eraſmum dicentem, Phaon æquoreas Venerem tranſuexeris vndas. *Aonia* pro Hannonia, Galliæ regione, corripitur à Petrarcha in epiſtola libri 1. dicente. Proxima puluereo ſtrepit omnis Aonia campo. at Aonia ab Aon aonis: vnde aonides muſæ producitur. Ouidius,
Separat Aonios actæis Phocis ab aruis.

A ante

A ante u producitur,

vt *Amphiaraus*, *Archelaus*, quanuis Guaguinus corripuit. *Nicolaus* contra ineptulos quoſdam. Nam eiuſdem originis ſunt cum Menelaus, *Proteſilaus*. dicuntur nanque à Laos, id eſt populus. Ouidius in epiſt. Laodamiæ. Bella gerãt alij, Proteſilaus amet. Idem alibi, Redde Parin nobis, Helenam Menelaus habebit. Guaguinus, Hic patrem illudit dextram mentitus *Eſau*. Iuuécus, Inde *Capharnaum* gradiens peruenit ad oras. Sedulius lib. 4, Ianque Capharnaæ ſynagogam intrauerat vrbis. nomen eſt vrbis Iudææ.

EXCEPTIO. *Cranaus*, viri & populi nomen apud Strabonem, libro 9. *Danaus*, proprium viri: vnde Græci dicuntur Danai. Virg. lib. Æneid. 2, Quicquid id eſt, timeo Danaos, & dona ferentes.

OEnomaus, Hippodamiæ pater. Papinius lib. 1. Thebaid. -illic Mauortius axis OEnomai.
Talaus, proprium viri. vide A ante o, Laodocus.

E AE ATQVE OE ANTE VOCALEM.

E ANTE a producitur, vt Calliopea, Deiopea, Penelopea, Cytherea, & multa alia, quæ Græce per ει diphthongon ſcribuntur, aut per η, quam in e longam plerunque vertimus. Virgilius, Orphei Calliopea, Lino formoſus Apollo. Dicimus etiam Calliope, Penelope, &c. *Agea*, via in naui, teſte Pompeio, ſic dicta, quòd in ea maximæ quæquæ res agi ſoleant. Lucillius, Multa foro ponens, Ageáque longa repletur. Contra primitiui naturam producit primã, ſiue ſit ab (ago) Latino, ſiue ab (ago) Græco, id eſt duco: vnde eſt agoge, quod primam corripere in mediis A ante g probabo contra plures. *Pareas* ſine aſpiratione, teſte Omnibono in illud Lucani lib. 9, Et contentus iter cauda ſulcare pareas. Serpentis nomen eſt. *Oreas* Oreadis, montis nympha ab ορος, id eſt mons. Virg. Æneid. 1,
Hinc atque hinc glomerantur Oreades, illa pharetram
Fert humero. Errauit in hoc Petrarcha in 3. Aphricæ,
Oreades Fauníque leues, Satyríque frequentes
Plaudebant. Produc itẽ centaurea, panacrea, althea, galathea, &c. *Ardea* corripitur, vt trabea contra indoctiſſimos quoſdam aliter præcipientes: ſunt enim Latina. Virgil. Georg. 1, Altam ſupra volat ardea nubem. Nomen auis dicta, quòd ardua petat. Eſt etiam Italiæ oppidum. Ouid. 2. Faſto. Cingitur interea Romanis Ardea ſignis. Iuuenalis ſatyr. 8, Ancilla natus *Trabeam* & diadema Quirini
Et faſces meruit regum.

EXCEPTIONES TRES.

PRIMA. Accuſatiui in ea ab eus fere e corripiunt. Ouidius ſexto Metamorph. Artificem mediis immittam tetea flammis. Nonnunquam tamen producitur: quod tamen in ſolis inuentis faciẽdum eſt. Virgilius tertio Æneid. *Idomenea* ducem deſertáque littora Cretæ. Idem Æneid. 1, Ilionea petit dextra, læuáque Sereſtum. Hæc variatio accidit, teſte Seruio, quòd Græca lingua quintuplex eſt: vtpote Æolica, ionica, dorica, attica, communis. Nec corripitur ſolum E ante a in accuſatiuo nominis in eus, ſed etiam ante i & o & u in cæteris obliquis, quantum ego notare potui: vt Tydei, tydeo, tydeum. Horatius 1. Carm. Ode 6, Nec curſus duplices per mare Vlyſſei. Et Ode 24, Quòd ſi Thraicio blandius Orpheo. verſus ſunt aſclepiadæi. ergo in nominatiuo etiam dicimus Vlyſſeus, Achilleus. Sidon. in propentico, Calcat Pirithoúmque Theſeúmque. Phaleucium eſt. Mart. Flet philomela nefas inceſti Tereos, & quæ *Obliqui ab eus.*
Muta puella fuit, garrula fertur auis. Ouid. in Ibin, Strimoniæ matres Orpheon eſſe ratæ.

SECVNDA. Thea, id eſt dea corripitur, vt Dorothea, Leucothea. declarabuntur in E ante us.

TERTIA. *AEneas*, viri proprium, in Actis apoſtolicis corripitur teſte Valla in Matthæũ. Æneas vero, viri Troiani proprium producitur. Virgilius, Æneas aſſum. hinc tamen Æneades patronymicum maſculini generis inuenio ſemper corripi. Sunt autem *AEneadæ* Romani. Lucret. lib. 1,
Æneadum genitrix hominum diuúmque voluptas,
Alma Venus. Virgil. Quos contra Æneadæ bello fecere prophanos. Sic alij omnes: nec inficior tamen poſſe produci. Arator Æneas, viri apoſtolici nomen produxit: ſed in pluribus pręcipue propriis hallucinari videtur: ideo amplector Vallæ ſententiam. *Albunea*, montis & fontis proprium. hîc ab aliquibus excipitur non ſatis apte, ſi Seruio credimus, qui vult Latinum eſſe, & nomen ab albo recepiſſe. Virgilius Æneid. 7, -lucóſque ſubacta
Conſulit albunea, nemorum quæ maxima ſacro

Cyllene,&c. oppidi nomen eſt. *Theano* Theanus, vt Clio Clius,mulieris proprium. Virgilius 10. Æneidos, -quem nocte Theano

In lucem genitori Amyco dedit. *Theanum*, oppidi nomen in prima epiſtola Horatij, -cras ferramenta Theanum Tolletis fabri. Theatrum, Amphitheatrum. Virgil. Alta theatri,&c. Thearus, teſte Bebelio:Tyrea,vrbs.

AE ante a.

AE ante a.

AEacus, Pelei pater, Achillis auus.vnde Æacides,eſt Peleus vel Achilles vel Pyrrhus,&c. *AEas* æantis,Epiri fluuius.ponitur in I ante u,Sperchius. *AEa*, inſula iuxta Phaſin fluuium, nomen eſt diſſyllabum. ideo male dixit Georgius Valla Placentinus Ææa pro inſula habere æ ante æ.quod verum non eſt de primitiuo,ſed bene de deriuatiuo Ææus:vnde Circe dicitur Ææa. Valerius Flaccus lib.6, Illinc iuratos in ſe trahit Æa Batarnas. Idem lib.5, Debitus Ææis dux Theſſalus appulit oris.

Anapea, auis quædam. *Aſtrea*, iuſtitia Aſtræi filia. *Aſtypalea*, vna cycladum. Aſtypale aſtypales,eſt in ea inſula vrbs. *Aulea* aulæorum,velamina picturis intexta. Horatius,

Si plauſoris eges aulæa manentis & vſque

Seſſuri,&c. Alio nomine dicuntur peripetaſmata & periſtromata. *Artacheas*, proprium viri cum ch aſpirato in tertia,teſte Tortellio. Æane, vrbs:Æanus, conditor eius. *Cea*, inſula in mari Ægæo, à Cæo gigante dicta.teſtis eſt Tortelius.vide OE ante u,Cœus. *Camelea*,herba,teſte Guarino. *Carthea*,vrbis proprium. *Creſſea*:regio Macedoniæ. *Cytea*,vrbis nomen. Dicæa,vrbis nomen. *Dicearchus*,iuſtus princeps. Dicæos,id eſt iuſtus:archos,id eſt princeps.eſt philoſophi nomen. *Dicearchia*. vrbis nomen Quidam tamen ſcripſerunt cum æ diphthongo in pœnultima Dicarchæa, Sidon. Nanque Dicarchææ tráſlatus puluis arenæ. *Flea*,vrbs Lucaniæ,quæ etiam Hela dicebatur. Zeno & Parmenides Elæates fuerunt. Erithræa,inſula. *Galilea*, Iudææ regio hinc Galilæus galilæa galilæum. *Gea*,id eſt terra,quæ etiam ge dicitur:vnde ſine diphthongo georgica & geometra,teſte Guarino & Tortelio. *Hylea*,cum y Græco,Scythiæ vrbs,teſte Tortellio. Hiſtiæa , vrbs *Iudea*. Lucanus libro ſecundo,Cappadoces mea ſigna timent,& dedita ſacris

Incerti Iudæa Dei. *Lethea*,mulieris proprium. *Lilea*,duarum vrbium nomen. Papin. Thebaid. 7, Coriciúmque nemus propellentémque Lilæam. *Meander* vel Mæaudrus, Mæoniæ fluuius: Ouid. 9. Metamor. Non ſecus ac liquidis Phrygius Mæander in vndis. Eſt ita ſinuoſus flexibus,vt ſæpe credatur ad fontem reuerti. Hinc obliquitates omnes Mæandros veteres appellarunt Cicero in Piſonē, Scio quos tu Mæandros quæſiuiſti, Eſt etiam picturæ genus,quod Feſtus neutro genere *Meandrum* declinat,à ſimilitudine Mæandri. Virgilius, -quam plurima circum

Purpura Mæandro duplici Melibœa cucurrit. Meander etiam eſt Iudææ mons. *Margea*:fons *Marea* & *Melitea* vrbes. Midæa vide E ante a. *Nea*,id eſt fullones,quia olim à veteribus Græcis omnia fere opera è lana nææ dicebantur, hoc dicit Neſtor. *Nyſea*,vrbis nomen. Pyræa,frutex. *Pean*, Apollo,& illius ac cuiuſq; Dei laus. Iuuenalis, Parce precor Pæan,& tu depone ſagittas. Virgilius 6. Æneid. Veſcentes,lætúmq; choro Pæana canentes. Nec habet,vt inepti docuerũt,in genitiuo Pæantis. *Pheax*. Corcyræ populus. Regio ipſa,Phæacia eſt. Hinc phæacus phæaca phæacum,& phæacius phæacia phæacium. Iuuenal. Sat. 15, Tam vacui capitis populum Phæaca putauit. Propertius libro 3, Nec mea Phæacas æquant pomaria ſyluas. Petrarcha primã ſyllabam indoctè corripuit ecloga decima. *Phyax* cum y Græco corripitur. Ouid. 4. de Ponto, Nec vincet Cyclops ſæuum feritate phyacen. *Petrea*, nymphæ nomen. *Pergea*, Diana à Perga oppido. Propylæa , id eſt veſtibulum. *Platea*: vide E ante a, Platea. *Scea*, Ilij quædam portæ fuerunt. *Parotrea*, vrbs. Volaterra. 9.

OE ante a.

OE ante a

Alpheſibœa, proprium mulieris:ab Alpho,id eſt inuenio,quaſi bouem inueniens. Eiuſdem originis ex ſecunda parte bus,id eſt bos. Alpheſibœus, Melibœus. *Melibœa* etiam vrbis nomen. *Eribœa*, proprium mulieris, vt *Sthenebœa, Eubœa*: vnde Euboicus euboica euboicum. *Dianœa* , figura quædam & mens ſiue intellectus. *Hyrœades* cum y Græco , proprium viri. *Homonœa*, proprium mulieris, interpretatur concordia. hoc videbis in O ante m. Addit Neſtor quod præpoſitum oportuit, Gonorrhœa cum vnico n,& duplicato rr, interpretatur ſemen fluens. nam gonos, ſemen eſt:rhoë, fluxus. Gonos etiam filius, vnde antigonus, chryſogonus. *Metanœa* , id eſt pœnitentia , inconſtantia: *OEgarus* , pater Orphei , vnc œagrius œagria œagrium : vt OEagrius Hemus. *Pœas* pœantis,

pater

patet Philoctetæ.nec deſinit in an,vt quidam falſò docuerunt.Hinc Pœantius dicitur ipſe Philoctetes.Ouid.Pœne decem totis aluit Pœantius annis. *Phronæa*, id eſt ſapientia aut prudentia. Phlœas, proprium viri.vide O ante e,Ochus.¶ Addatur Addicranœas,viri nomen. Berœa, vrbs Syriæ,cuius incolæ Berœenſes. Candebœa,palus Syriæ. Bœa vel bœæ bœarum,vrbis nomen. Bœus,eius conditor. Carœa,vrbs & mæondus lacus,ora. Carœtus,eius ſinus. Cœa,Amazonum vna. Metanœa, id eſt pœnitentia & inconſtantia.Nœas,fluuius Thraciæ. OEanthe & œanthea,loci nomẽ. Opœa, mulier. OEa,vrbs Aphricæ. Vnde œenſes. Pherebœa, mulier à Theſeo amata. Peribœa, mater Penelopes. Perhibœa,mater Aiacis. Rhœa & Rhœas rhœadis,herba.

E ANTE VOCALES.

E ante e. EANTE e corripitur,vt Nemee nemees:niſi ſemel apud Senecam. Nõ eſt autem bonum exemplum leæna, quod dat Nebriſſenſis, quia habet E ante æ diphthongon,nec bonum exemplum eſt Eetion,in quo peccauit alius:quia producit E ante e,vt iamiam videbis.

EXCEPTIO.

Eetion, Andromaches pater,qui apud Ciliciæ Thebas imperauit.Ouidius quarto Faſtorum,
Rhœtæúmque capax Sigæáque littora tranſit,
Et Tenedon veteres Eetionis opes. Idem duodecimo Metamorph. Eetionæas impleui ſanguine Thebas.Male quidam excipiunt ææa & niſęe:quia primùm habet diphthongon ante diphthongon, ſi ſit deriuatiuum,vt diximus: ſecundùm habet æ diphthongon ante e. Vidi æetion impreſſum cum æ diphthongon:ſed vitioſe(vt opinor):quia nec Tortelius,nec Neſtor,nec Guarinus, nec Placentinus præcepit:& Calepinus in litera E ponit Eetion.

AE ante e.

Æetas, Colchorum rex. dicitur quoque Æetes æetæ,pater fuit Medeæ.vnde ipſa Æetias appellatur. Dictio eſt (*æeta*)triſyllaba,vt docet Georg Valla.Medea Iaſoni,Accipit hoſpitio iuuenes æeta pelaſgos.Sed quia Græci interdum diphthongon ante vocalem corripiunt:ideo(vt notauit diligẽtiſſimus grammaticus Nicolaus Ferettus)prima in æeta nõnunquam corripitur:quod rariſſime imitabimur. Hyſiphile Iaſoni,Non hæc æſonides:ſed filia phaſis æetæ
Aurea phryxææ terga reuulſit ouis.Multi(inter quos eſt Volſcus epiſtolarum Ouidianarum enarrator(legunt per o Oetæ,ſed male,vt ait Ferettus.Ego autem longe aliter ſentio:legẽdum ſcilicet eſſe phaſias patronymicum à phaſis,pro Medea:& æetæ diſſyllabum,non per ſuam naturam,ſed per ſynæreſiu:ſic Filia Phaſias æetæ.nam hanc ſynæreſin idem nomen alibi patitur vt apud eundem ſeptimo Metam.Diſsimilémque animum ſubiit pater æeta relictus. Virg. aut alius in obitu Mecœnatis, Viſcera diſiecti mutauit arietis agni
Æetias,& ſuccis omne petita ſuis. Aliter Ouidius.7.Metamor. Concipit interea validos æetias ignes.Sic in valerio Flacco æeta,æetis,ætidis,& æetius æetia æetium.Vbi ſynæreſis eſt,dictiones integrè ſcribentur.*Niſæ* cum i in prima,vel Neſæe cum e in prima ſyllaba,teſte Neſtore,genitiuo Niſæes,nymphæ nomen.Virgilius,Niſæe Spióque Thaliáque Cymodocéque.

E ante i producitur,

E ante i. Poſſeſſiua in eius. vt Deiopeia, Deiphobe, Deiphobus, Deidamia,Deianira,Theia, Cybeleius,Phœbeius, Priameius, Perſeius,& ſimilia poſſeſſiua,vbi diphthongus ſoluitur : vt in elegeia.Calliopeia. Teſtimonia plurima citat Neſtor,quæ vt inuentu facillima omitto,paucis contentus,ad alia quæ ille non dixit properans. Auſon.in epigrammatis, Vincas Cumanam tu quoque Deiphoben. Propertius lib.4, Territa vicinas Theia clamat aquas. Lucanus, In mediis echineis aquis. Virgilius lib.2.Georgic. Quid memorandum æquè baccheia dona tulerunt. Et 3.Æneid.O fœlix vna ante alias Priameia virgo.Ouid. lib.10,Hanc ſimul & legem Rhodopeius accipit Orpheus. Ibidem,Cybeleius atys.

EXCEPTIO.

Æneis variatur. Papinius in fine 12.Thebaid. Viue precor:nec tu diuinam Æneida tenta. Ouid. in 2.Triſt. Et tamen ille tuæ fœlix Æneidos author
Contulit in Tyrios arma virúmque thoros. Idem in tertio de Ponto, Æneidos vati grande tuliſſet opus. Et in 2.Triſtium , Sumpſerit Æneidem genitrix, vbi prima requiret
Æneadum genitrix,vnde ſit alma Venus. *Nereis* variatur. Ouidius 11.Metamor. Sed memor admiſſi Nereida,colligit orbam. Et lib.13, Diſcedunt, placidíſque natant Nereides vndis. Virgilius 5. Æneid.Nereidum Phorcíq; chorus. Papinius nono Thebaid. Nereidum miſerata choros.Sidonius in Burg

in Burgo. Nereidum chorus alme doce. Vocatiuus eſt chorus. Claudianus in præfatione ſecunda libri contra Eutropium, Sed vereor teneant ne te tritones in alto

Laſciuas doctum fallere Nereidas. Ouid. 13. Metamor. Nerei te vereor: tua fulmine ſæuior ira eſt. Martia. in epigrammate 27, Luſit Nereidum docilis chorus æquore toto. Male putauit quidam inuſitate corripi. *Neipe* neipes, mulieris nomen. Valerius Flaccus lib. 6, In labentis equi tendente fræna Neipen. *Pyreicus*, pictoris nomen, vide I ante r.

AE ante i. Barcæi, populi nomen, vt Sabæi, Iderſæi, Deruſæi, Chariandæi, Chidhæi, Nipſæi, Thamanæi, quæ ſingulariter in æus deſinunt: licet quædam ſingulariter rarò inueniantur. ſic Rhipæi. videbis hæc in Tortellio. *Ceyx* cum y Græco, Halcyones maritus.

OE ante i.

OE ante i. Onomatopœia. Onomatopœia, id eſt nominis fictio: vt Balo, mugio, binnio. ab onoma onomatos, id eſt nomen: & pœio, id eſt fingo: pœia, fictio. Proſopopœia, id eſt perſonæ fictio. Proſopon, perſonam dicimus.

E ante o corripitur,

E ante o. vt Chameleon, Cleopatra. Iuuenalis Sat. ſecunda, Meſta nec Actiaca fecit Cleopatra carina. Male itaque dicit in libro Machabæorum Petrus Riga, Quem iam Cleopatræ læſerat intus amor.

EXCEPTIO.

Deois deoidis, id eſt Proſerpina. Auſonius ad Theonem,
Virgineas inter choreas Deoida raptam
Suſtulit emerſus ſtygiis fornacibus horcus. Ouidius ſexto Metamorph.
Aureus vt Danaen aſopida luſerit imber:
Mnemoſynem paſtor, varius Deoida ſerpens. *Eos*, id eſt aurora: vnde *Eoūs*, productis prima & ſecunda, id eſt oriēs ſiue orientalis. Græce ſcribitur per ε, quam literam in e longā vertimus, dicimúſque adiectiue eous eoa eoum. At *Heos* cū aſpiratione eſt lux & oriens. hinc Heſperus & *Heoūs*, id eſt orientalis. Vtrunque eſt apud Propertium lib. 2, Siue illam heſperiis ſiue illam oſtendet heois,

Vret & eoos, vret & heſperios. Hinc liquet hæc non ſignificatione differre, ſed quantitate. *Ethneon*, oppidi nomen, vidi hic à quibuſdam exceptum. *Gedeon*, vnus iudicum Iſraël variatur. Sidonius in euchariſtico, Inficiénſque dehinc non tacto vellere, terram
Firmaſti Gedeona rubis inſertæ canoris. Baptiſta Mantuanus in ſecundo Marianæ, Velleráq; & ſiccos magni Gedeonis imbres. Nequirent hi duo magis aduerſari. verum quum videam vtrunque ſæpicule in propriis, præſertim à veteribus deficere, & inter Chriſtianos vterque magnus eſt, neutrum refellendum putaui. *Lageos*, vitis genus & herba quædam leporaria: à lagos, id eſt lepus. Virgilius in ſecundo Georg. Et paſſo pſythia vtilior, tenuiſque lageos.

AE ante o.

AE ante o. *Actaeon*, viri proprium. Ouid. lib. 3. Metamorph. Ac velut abſentem certatim Actæona clamant. Petrarcha vti in plurimis, & hic errauit, dicens in libro tertio epiſt. Aut indignantem Actæoni ſpectare Dianam. *Aegaeon*, gigas qui etiam Briareus triſyllabum dicitur. Statius, Audierat duros laxantem Ægæona nexus. Ouidius 2. Metamorph. Ægæona ſuis immania terga lacertis. *Alcmaeon*, philoſophi nomen. *Aeolus*, ventorum rex. Æola, illius filia. Æolia, regio. Æoliæ, inſulæ. Virgilius, Æoliam venit, &c. Æole nanque tibi, &c. *Aeon*, Græcum, nos æuum dicimus. *Araeos* vel *Araeus*, centauri nomen in 12. Metamorph. *Geon*, id eſt nilus. *Georgius*, nomen viri proprium, interpretatur colonus, à gæa vel ge, id eſt terra: & ergon, id eſt opus. Eandem habent deriuationem *Georgi*, populi quidam. *Georgica*, quæ ad agri cultum pertinent. *Georgia*, terræ opus ſeu cultus. *Geomantia*, ex terra diuinatio. *Geometria*, ſcientia de terræ menſuris. *Geometra* vel geometres, terræ menſor. *Geographus*, qui de terræ ambitu ſcribit: vt Dionyſius & Strabo. Tortellius & Guarinus volunt omnia hæc diphthongari, præter gæorgica & gæometres: quia id ſecundum nouem videtur corripi in tertio ſaty. Iuuenalis, Grammaticus rhetor gæometres pictor aliptes. Horum opinionem refellit Neſtor, quia hæc apud Græcos ſine dubio per æ diphthongon ſcribuntur: ergo etiam apud nos. Quocirca in Iuuenale non debet legi geometres: ſed Gæometra productis prima & ſecunda, correptis verò tertia & quarta. Georgius Valla Placentinus lib. 38. cap. vndecimo, dicit apud Iuuenalem gæometres legi per ſynæreſim, id quod apud Ouidium fieri in (æeta) docuimus. itaque cum æ diphc

diphthongo ſcribit gæometres contra Tortellium: nec tamen ſecundam dicit produci contra Neſtorem. Sic defendo Auſonium ad Vrſulum grammaticum, Vel quot iuncturas gæometrica forma fauorum. Hæc ſynæreſis parciſſime admittenda eſt. Sidonius in libro 4. epiſt. Tractator gæometra muſicúſque. Phaleucium eſt. vt in laudibus Narbonis, Non huic cum gæometricas ad artes. excuſant quidam: nam Gæa vel gea cum diphthongo aut ſine ea Græce ſcribitur. ideo dicunt Mantuanum rectè variaſſe Gæorgius. *Mæotis* mæotidis, palus ſcythica, cuius piſces mæotides vel mæotici dicuntur. Iuuenalis ſatyra 15, Tale quid excuſat mæotide ſæuior ira

Ægyptus. Sic alij omnes præter Ouidium ſemel tantum in tertio libro Triſt. Tardior antiquis viſa mæotis hyems. vbi diphthongon licenter corripit, teſte Neſtore. id nos raró faciamus, nec ad huius exemplum alia corripiamus. Forſitan Ouidio fuit alia cauſa corripiendi quàm Neſtor ait. *Mæon*, proprium viri. *Mænia*, regio. *Mæonides* vel Mæonius, id eſt Homerus. Perſius ſatyra 6, Mæonides quintus pauone ex Pythagoræo. *Phæocomes*, proprium Centauri apud Ouidium lib. 12. Metamorph. à phæan, quod fuſcum ſignificat, quaſi fuſcam habens barbam. *Palæologus* apud Philelphum in prima decimæ, viri nomen. *Pæon*, medicus & pes metricus. *Pæonia*, herba & regio. Pæones, populi, cum æ diphthongo ſcribuntur, teſtibus Tortellio, Guarino, Neſtore: licet nonnulli voluerint per œ ſcribi Pœon, &c.

OE ante o,

Bœotia, regio à Bœoto Neptuni filio appellata, authore Nicocrate, vel boue, vel Cadmi duce, vt ait Ouidius libro tertio Metamor. Mœnia fac condas, Bœotiáque illa vocato. Inepte igitur dixit Philelphus in ſeptima quartæ, Temne ſinens quantum ſus ore Bœotia geſtit. Scribitur rectiſſime cum œ diphthongo in prima ſyllaba, licet vulgus Boëtia ſcribat, & Neſtor dicat œ habere in ſecunda ſyllaba, & Georgius Valla dicat tranſpoſitis ſyllabis Boœtia dici: vt cæyx dicimus, Græci vero cyex. teſtes mihi ſunt doctiſſimi viri, Hermolaus Barbarus, & Angelus Politianus, qui ſe ita inueniſſe in vetuſtiſſimis codicibus ſcribũt. Sic Raphaël regius & Calepinus cum multis aliis. *Bœorix*, Cimbrorum rex, à Mario debellatus, non ſine plurimo Romanorum ſanguine. Homœoſis, homœoteleuton, homœoptoton, nomina figurarum. Homœomeria, id eſt ſimilitudo partium. de hoc dicam alibi. OEos, Atticæ populus.

E ante u.

E ante u producitur,

vt ſpondeus, pes metricus. ¶ Sed Badio ſcribitur ſpondæus, vt alia quæ æ in ai vertunt, Spondaicus, Iudaicus, Alcaicus, Hebraicus, trochaicus, &c. Maleus, proprium viri. *Alpheus*, proprium fluuij. ab Alpho, id eſt impetigo ſiue vitiligo: quia eius aqua dicitur maculas tollere. Ouidius quinto Metamorph. Quo properas Arethuſa ſuis Alpheus ab vndis, &c. Eſt etiam viri proprium, & tum ſcribitur cum æ diphthongo, vt quidam volunt. Bapriſta Mantuanus, Quattuor Alphæo, Iudam, Simona, Iacobum.

EXCEPTIO.

Creuſa, Æneæ vxor. Virgilius, Subiit deſerta Creuſa. Fuit Aſcanij mater. Etiam eſt vrbs quædam. Culeus. Coleus. *Dorotheus*, viri proprium: à doron, id eſt donum: & theos, id eſt deus: ſic Dorothea. Et tranſpoſitis partibus, alia propria Theodorus Theodora. ſic Timotheus & Theotimus. ſic *Entheus*, id eſt deo plenus. ſic alia à Theos, id eſt deus: vt Leucothea, quaſi alba dea. leucos, albus eſt. hæc omnia, inquam, corripiuntur contra indoctorum abuſum. Stat. 1. Sylu. Enthea lauro. Eſt finis verſus. Mantuanus de præſidentia oratoris & poëtæ, Habet enthea pectora vates. Idem in agone diuæ Margaritæ, Dorotheum, Theodoram, Agapen, quum millia nuper, &c. Iuuenalis, Laurorum pueros artem ſcindens *Theodori*. Martialis lib. 5, Miraris Theodore, magna cauſa eſt. Phaleucium eſt. Fortunatus, Et cum *Timotheo* viuere cura meo. Catulus, vetus poëta, cuius opera non extant, id apud Gellium ait, Aufugit mi animus, credo, vt ſolet ad Theotimum Ouidius quarto Metam. Leucotheáque deum cum patre Palæmona dixit. Sic Doſitheus, & alia multa. quibus adde Androgeus, Nicoleus, Demoleus. quæ in os rectius efferuntur, & ſimilia. *Euneus*, proprium viri, & ſiquid à neos, id eſt nouus deriuaretur. *Euganeus* euganea euganeum, ab euganeis montibus. Iuuenalis, Euganea quantumuis mollior hagna Sic multa alia poſſeſſiua, vt Herculeus, caucaſeus, tartareus, tenareus, concheus. Ileus, filius Apharei: alioqui producitur diphthongo. Volater. 16. *Matteum*, cibus quidam. vnde matteolicus, id eſt guloſus. ſed Merula legit cum y Græco mattyum, aut mattea matteæ. Suetonius in Caligul. Multis venenatas matteas miſit. *Orpheus* triſyllabum, pro Orpheus diſſyllabo.

Virg

Virgilius in culice, -tantumnon Orpheus Hebrum
Reſtantem tenuit ripis ſyluáſque canendo. Panereum, & ſiquid eſt aliud à crea, id eſt caro. Preleum, vrbs. *Zebedeus* variatur. Iuuencus, Illi Zebedeum genitorem in puppe relinquunt. Baptiſta Mantuanus, Tertia de natis tibi Zebedee duobus
Edidit.

AE ante u habet regulam generalem.

Omne ferme deriuatiuum in æus à Græca dictione per æ diphthongon ſcribitur, vt ex Priſciano collegimus, & ex frequenti poëtarum lectione animaduertimus. vt à Timo, id eſt honoro, æſtimo, iudico. Timæus, proprium viri. à polemo, id eſt pugno. Ptolemæus, proprium viri. Attici ſine t polemo dicunt. ab acta, id eſt littus, actæus. ab Achaia, achæus, id eſt Græcus. Alij dicunt Achæum fuiſſe Xuthi filium, vnde dicta eſt Achaia. Achæi etiam dicuntur achaici & achiui. Actæus, id eſt littoralis, etiam eſt viri proprium. Agoras, id eſt forum, hinc Agoræus, id eſt nundinarius. Creta, regio: Cretæus. Ida idæus, Mitylene mitylenæus, Thyſbe thyſbæus, Cyrene cyrenæus, Phœbe & phœbus phœbæus. Plurimum fiunt eiuſmodi poſſeſſiua à nominibus Græcis in a vel in e: nec ſolum tamen ab his, adeò vt nullam hîc videam certam regulam. nam verſibus obtemperaſſe poëtas ex eo manifeſtum eſt, quòd nunc in æus per æ diphthongon, nunc in ius pœnultima correpta in pluribus feciſſe comperiuntur, vt à Mauſolus mauſolæus. vnde mauſolæum ſepulchrum. Iulus iulæus, Phryx, phrygæus, Chleanthes cleãthæus, Orpheus orphæus. Pythagoras pythagoræus, Amyntas amyntæus, Atlas atlantæus, Cadmus cadmæus. Sillius in 1, Gens Cadmæa ſuper regno certamina mouit. Ibidẽ Pygmalionæis quondam per cærula terris. A Pygmalion. Contrà Agamemnon fit penultima breui agamẽnonius, à Rhœtus rhœtæus, à Lagus lagæus, à Laomedon laomedõtæus, & ſi opus fuerit, laomedontius: ab Eliſa eliſæus, à Pelops pelopæus à Dionyſius Dionyſæus, à Thoas thoantæus, à Gigas gigantæus, a Polydamas polydamantæus, à Polycletus polycletæus, à Phlegeton phlegetontæus. ſic alia innumera in Virgilio, Ouidio, Sillio, & alijs notaui A Cyclops cyclopius pœnultima breui, ab Elis elæus, à Maurus mauruſius, ab Acheron acherontæus & acheruſius, à Dædalus *Dædalius* pœnultima breui, vel *Dædaleus* per diphthõgon. Horatius, Inle cæratis ope dædalæa. Sapphicum eſt. Idem Ode vltima libri ſecundi, Iam Dædalæo ocyor Icaro. verſus eſt alcaicus dactylicus. Sillius libro 14, Dedaliam repetens pœnam qui fraude nefanda. Dædalus dædala dædalum. Lucretius, in primo.
-tibi ſuaueis dædala tellus
Submittit flores. Sic tam in latinis quàm in Græcis varia fiunt poſſeſſiua: vt à Fagus *Faginus & Fagineus*, à Populus populnus & populeus, à Quercus quernus & querneus. quare non damnarem qui vtrunque dixerit ficulnus & ficulneus. Virgilius, Et nobis idem Alcimedon duo pocula fecit
Fagina, &c. Ouidius quarto Faſt. Bis ſua faginea tempora fronde tegit. Claudianus, Popul. o ſuſpirat populus ictu. Sic cærulus & cæruleus, à *Romulus romuleus & romulus romula romulum*. Virgilius ſeptimo Æneidos, nec romula quondam
Vllo ſe tantum tellus iactabit alumno. A Phaëton *Phaëtontius & Phaëtontæus*. Sillius lib. 7,
-nunquam phaëtontius amnis
Sanguinea pontum turbaſſet decolor vnda. Stathius Thebaid. 1, Et phaëtontæa mundum ſqualere fauilla. Idem in tertio dicit, Inacha tecta: quum frequentius legamus Inachius inachia inachium. A Dodona *Dodonæus* dodonæa dodonæum, & *Dodonius*. Virgil. lib. 3. Æneid.
Ingens argentum dodonæóſque lebetas. Claudianus in primo de raptu Proſerpinæ,
Vnde datæ fruges populis, & glande relicta
Ceſſerit inuentis dodonia quercus ariſtis. A Perſeus perſæus & perſeius. ſic multa alia formantur. Nam à Bacchus bacchæus, baccheius & bacchicus dicitur. A *Typhoëus Typhoæus & Typhoius*. Virg. 1. Æneid. Nate patris ſummi qui tela typhoia temnis. Ab Epicurus *Epicuræus & Epicurius*. Ouidius in Priapæis, Vt credas epicurios citari. Phaleucium eſt. Sidonius in epithal. Polemij, Aſt epicuræos eliminat vndique virtus. A Nero *Neronæus & Neronianus*. Papinius in Sylu.
-(fas ſit componere magnis
Parua) Neronæa nec qui modo lotus in vnda,
Hanc iterum ſudare neget. A Maro quod Virgilij nomen eſt, *Maronæus & Maronianus*. Idem in quarto Sylu.
-tenues ignauo pollice chordas

AE ante u. Poſſeſsiua in æus & in ius.

Pulſo

IESVS: vbi Niger dupliciter peccat, quia Læſus ineptum eſt exemplum: ſiquidem per æ diphthongum ſcribitur: & IESVS indoctiſſimè demitur: nec excepit Niger plura. igitur licet Niger multa non inepte docuit de accentibus, de generibus carminum, de poëmatis: tamen in quantitatum regulis ne pili quidem faciendus eſt. ſed pergamus. Ex hac doctrina patet erraſſe Petrum Rigam in Geneſi, De quo concepit virgo beata IESVM. Et Alexandrũ, Dat IESVS um quarto. Iambo vel nulla vel ſaltem tertia detur. Et cuſpis, iaſpis, &c. Filius Alphæi Iacobique Maria quieſcunt, &c. In quibus Rigam authorem habet pardo maculoſiorem. Arator IESVS priore producta ſemper diſſyllabum facit. Prudentius fere extrita e litera ISVS videtur dixiſſe: at neutrius licentiam imitari velim. Sedul. lib. 4, Præceptor miſerere, potes nanque omnia IESV. neſcimus an diſſyllabum ſit, an triſyllabum. Similiter peccant qui per vnicam ſyllabam Iob dicunt: aut per duas *Iaſon*, Ieſſe, Ioſeph, Iacob, Ionas, &c. Afferam de pluribus teſtimonia. Ouidius 7. Metam. Pelle moras: tibi ſe ſemper debebit Iaſon. Horat. in Arte, Syllaba longa breui ſubiecta vocatur *Iambus*. Baptiſta Mantuanus, Multa ſinus & colla virens ornabit *Iaſpis*. Horat. in Epod. Ode 3, Perunxit hoc Iaſonem. Iambicus dimeter. Sidon. Epiſtol. 9, Ferox iambus & trochæus hactenus. iambicus trimeter. In eodem lib. Rarus iambo. verſus eſt adonicus. Mart. lib. 9, Et pretium magnis fecit iaſpidibus. Claudianus ad Iacobum magiſtrum equitum, Per cineres Pauli, per cani limina Petri.

Ne laceres verſus dux *Iacobe* meos. Valeat igitur Riga plurimorum errorum fons, in Luca dicẽs, Alphæi Iacobus, Thaddæus, Bartholomæus. Iuuencus, Ægyptum cum matre ſimul tranſportat *Ioſeph*, Virgilius 1. Æneidos: *Iulius* à magno demiſſum nomen *Iulo*. vbi notabis i vocalem primitiui Iulus eſſe verſam in deriuatiuo Iulius in conſonantem. quinetiam ipſe Horatius Iulus diſſyllabum protulit per ſynæreſin in lib. 4. Carm, Ode ſecunda, Pindarum quiſquis ſtudet æmulari
Iule ceratis ope Dædalæa,
Nititur pennis vitreo daturus Nomina Ponto. Tres ſapphici ſunt cum adonico. Idem contingit in *Iudæa* & Iudæus: quia Iudas vnde hæc formantur, Hebræum eſt: ergo Tryſyllabum, vt Ælius Nebriſſenſis docuit. Lucanus, Incerti Iudæa Dei. Horatius, Vin' tu Iudæis oppedere? Idem fecit Ouidius in nomine *Iazix*, nomine populi in 2. lib. Triſtium, Iaziges & Colchi Meteræáque turba Getheque: Danubij mediis vix prohibentur aquis. vbi indocti per I Iazyges legerunt. Valerius Flaccus lib. 6, Increpat, & ſtricto ſic vrget Iazigas enſe. Hîc i vocalis eſt. notauit hanc rem in 4. Plinij Hermolaus Barbarus. Idem fit interdum in nomine Naias. Non damnarem itaque Prudentium vel Iuuencum, niſi ſemper licenter protuliſſem IESVS. Nam inuentis parcè vtendum eſt. Similia fingere vix in maximo opere, niſi parciſſime licet. id cognoſces, ſi veterum monumenta diligenter excuſſeris. Iapyx, iapix, iapis, iapetus, & alia quædam in mediis ſyllabis viſuntur. aut in vocali ante vocalem. Iuuencus, Dixit Iohannes cui talia reddit IESVS. Hæc ſunt mi Iohannes Laurenti quæ tibi dicata voluimus ob veterem noſtram amicitiam: neque enim opinor Pyladen vehementius amaſſe Oreſtẽ, aut contrà quàm ego te, & tu me amas. Fungere nunc igitur amici officio. hoc eſt totis viribus libellos noſtros defendito illiteratis canibus. Ego ſecundum librum aggredior: aſpiret cœptis Nazara, cui fœlix (vt Iuuencus ait) patria eſt & nomen IESVS.

DESPAVTERII ARTIS VERSIficatoriæ Liber ſecundus, generales quantitatum regulas continens.

IOHANNES DESPAVTERIVS NINIVITA IOHANNI Næuio Hondiſcorano theologo eloquentiſſimo, & apud Louanios Lilianorum moderatori prudentiſſimo, & ſuo præceptori oppido quam venerando, S. D. P.

SECVNDVM artis Verſificatoriæ noſtræ libellum celſitudini tuæ non veritus ſum dedicare præceptor mi diſertiſſime, quod te (quem parentis loco ſemper habuerim, nec vnquam minoris fecerim, quàm Apollinarem ſuum Gellius) oratorio & poëtico ſtudio ſucciſiuis temporibus vehementer oblectari certò ſciam. Neque enim more aliorum theologorum paucis tui ſimilibus exceptis, grammaticam vt tenuem cauillaris: ex cuius ignoratione in quauis doctrina multa errorum milia irrepſerunt. Plurimi ſanè ſophiſtæ & agrammati gloſſulas pulchre callent. Qui diui Hieronymi, & Auguſtini & Sidonij ſcripta, aut aliorum veterum theologorum ritè noſcant, paucos reperiri, tuo facilè teſtimonio conuincam. Fœlix profect

profectò es præceptor optime, quòd literaturã politiorem ſemper amaueris, quæ facit vt veterum & neotericorũ monumenta iuxtà intelligas. Talis nanq; philoſophus es, qualem vult architectũ ſuum eſſe Vitruuius, hoc eſt theologus ſummus, nullius artis expers. Talis quoq; eſt theologus, & verè philoſophus præceptor meus venerabilis Iohannes Raetshouem, talis ac tantus quantũ fuiſſe Taurum philoſophum prædicat Gellius, imò maior: quia theologus excellentiſſimus: cuius meminero, dum ſpiritus hos reget artus. Ad te redeo dulciſſimè Neui, orans te (quem artis noſtræ doctiſſimum eſſe ſcio) vt quæ videbis recte à nobis reprehenſa, defendas contra imperiti vulgi abuſum. Plurima nanq; aliter imperita multitudo, atq; ego cum doctis profert. Quare non ignorans me vehementer ab imperitis vituperatum iri, huius te libelli defenſorem conſtitui. Obſecto ne eſſe recuſes. Id ſi impetro, omnes Theonum & dentes & naſos facilè contemnam. Vale cum doctiſſimis viris, & amicis noſtris Iodoco Læto, & Martino Dorpio. Ex Bergis x. Calend. Ianuarias. Anno Domini M. CCCCCX.

Quantitatis ſyllabariæ regularum

GENERALIVM PRIMA,

DE POSITIONE.

DVM poſtponuntur vocali conſona bina
Aut duplex, longa eſt poſitu. Quòd ſi duo ſubſint
Finali, rarò poſitu producitur illa.

Vocalis naturaliter breuis, quam duæ conſonantes continuò ſequuntur, ita vt vna conſonantium in eadem dictione cum vocali ponatur: aut quam in eadem dictione ſequitur duplex, id eſt x & z, vel i conſonans: producitur ea vocalis poſitione ſiue poſitu conſonantium vel duplicis. Quòd ſi vocalis ſit vltima dictionis litera, & in principio ſequentis dictionis ſequantur duæ conſonantes, rariſſimè producitur poſitione. Conſonans bis poſita pro duâbus habetur, vt prima in (amnis) producitur poſitione. ſimiliter (bis) vbi conſonans ſequitur: vt Bis venit ad mulctram. Sic rexi, gaza, aio. ſed iam latius ſingula declarabo. Dixi igitur vocalis: quia omnis ſyllaba gratia vocalis quanta dicitur. Dixi, naturaliter breuis: quia ſi naturaliter producatur, non opus fuerit ad poſitionem confugere: vt vocalis in (*eſt*) & (*aſt*) naturaliter corripitur, vt liquet ex (*es*) & (*at*). Aſt certè poëticum eſt: & vix recipitur niſi ſequente vocali. Virgilius, Aſt ego quæ diuûm incedo regina. Perſius tamen dixit, Aſt vocat officium. Dixi, ita vt vna conſonantium, &c. Quia non oportet vtranque in eadem ſyllaba locati. Verbi gratia, a in at corripitur. eadem ſi conſonans in principio ſequentis dictionis ponatur, producetur. Virgil. At regina graui. Dixi autem, quam in eadem dictione ſequitur duplex, hoc eſt x, z, i conſonans. Tunc enim vocalis poſitione producitur. Virgilius, Arma virûm tabulaq; & Troia gaza per vndas. Produc igitur Nazara, Eleazar, azymus, licet id compoſitum eſt. teſtis eſt Mancinellus. I duplex eſt inter duas vocales, vt Aio, baiulo, baiulus. Sedulius, Venter puellæ baiular
Secreta quæ non nouerat. Duo ſunt iambici dimetri. Vt illud, Clauſtrum Mariæ baiulat. ſic recte Riga in de viris ſanctis, Baiulat ille crucem. Ineptus igitur eſt verſiculus, Clotho colum baiulat, Lacheſis net, & Atropos occat. de hoc verſu aliquid videbis in litera O in vltimis ſyllabis. *Baiulo*, onus fero. Vbi præcedens vocalis per compoſitionem aduenit, corripitur: vt Biiugus, triiugus, quadriiugus: reiicio tamen variatur, vt patebit. Dixi poſtremum, Quia ſi vocalis ſit vltima dictionis litera, & in principio ſequentis dictionis ſequantur duæ conſonantes, rariſſimè producetur poſitione, adeò vt vix ea poſitio ſit admittenda, niſi parciſſime in maximo opere. Expertus loquor: perlegi enim omnes ferè poëtas: vix ſepties aut octies eiuſmodi poſitionem reperire potui: & id quidem in eis ferme locis vbi aut dubia fuit lectio, aut cæſuræ licentia eſſe potuit. Sill. lib. 9,
Immane ſtridens agitur crebróque coacta,
Vulnere bellatrix properos fert bellua greſſus. Iuuen. ſatyr. 8, Occulta ſpolia, & plures de pace triumphos. Poſitus eſt teſte Mancinello interprete. Idem ſatyr. vltima, -curabitis vt ſit
Vindicta grauior quàm iniuria, dignum erit ergo.
Idem ſatyr. 6, -mediiſque in naribus ingens

Gibbus,& acre malum ſæpe ſtillantis ocelli. Sed alij libri habent (ſemper) quod videtur ſenſui auidiſſime carpentis rectius conuenire. Sunt qui credant vltimam in hiſtoria naturaliter breuem poſitu produci apud Iuuenalem, ut rentem, Hiſtoria, ſpeculum, &c. At falluntur homines: quia hiſtoria in eo loco ablatiuus eſt, quod patet per adiectiuum eius recenti. ait autem Iuuenalis ſatyr. 2,
Res memoranda nouis annalibus, atq; recenti Hiſtoria, ſpeculum, ciuilis ſarcina belli. Alij falluntur in illo eiuſdem poëtæ ſatyr. 3, Miſeræ cognoſce procœmia rixæ. vbi inepte legunt præmia, quum legendum ſit procœmia non præmia, vt Mancinellus docet. Venerabilis beda aff. rt ex Seduuo (vt Guaguinus ait) Aduenia: regnum iamiamque ſcilicet illud. at impreſſio, quam vidi, habet, Adueniat regnum cæleſte videlicet illud. Adducit Neſtor ex 6. Metam Ouidij, Deſeruere ſui nymphæ vineta Tmoli. verſus eſt ſpondaicus, vt Neſtor ait, & producitur vltima in (vineta) poſitione, quia ſequitur tm. Nam *Tmolus* diſſyllabum eſt, nec vſquam legitur *Tymolus* triſyllabum contra Tortellium, qui dixerat in Ouidio Tymoli legendum, vt verſus ſtaret, in quo videtur Tortellius errorem Alexandrinum ſequi. Ouid. 10. Metam. Iudice ſub Tmolo certamen venit ad impar. Virgilius hunc montem Tmolium appellat, dicens in Georg. Tmolius aſſurgit, quibus & rex ipſe Phanæus. Sunt tamen poſt Neſtorem viri doctiſſimi, quos potius ſequar, qui aſſerant vtrunque dici, Tmolus & Tymolus: & in Ouidio Tymoli legi, vt Raphaë. regius & Georgius Valla Placentinus lib. 38. cap. 10. Is per Plinium probat, qui dicit veteres dixiſſe Tymolum. Idem aſſerit Hermolaus Barbarus in lib. Plinij 33. cap. 8. Quia vtrunque teſtatur dici, teſte Stephano. & Tymoli non Tmoli haberi in Ouidio contra Neſtorem. Ælius Antonius Nebriſſenſis vir doctiſſimus adducit teſtimonium Catulli, dicentis, Dulce mnemoſynon mei ſodalis. Phaleucius verſus eſt, in quo putat e in (dulce) produci poſitione: verum infirma eſt hæc Ælij probatio: quia Catullus non modo iambum huic carmini in primo loco dedit, ſed etiam trochæum. Catul. de Acme. Iſta turpiculo puella naſo,
Et negat mihi veſtra redditurum.
Perſequamur eam & reflagitemus.
Mœcha putida redde codicillos:
Redde putida mœcha codicillos.

Quinq; ſunt hendecaſyllabi in eodem epigrammate. Idem ad Lycinum, Semimortua lectulo iacebant. Phaleucius eſt, vbi primus pes eſt trochæus: nam (ſemi) vltimá corripit. Ouid. lib. 2. Metam.
Semifer interea diuinæ ſtirpis alumno
Lætus erat. Macrobius dicit vltimam in ablatiuo (*fratre*) produci in hoc ſpondaico Virgilij lib. 9,
Nec Lycio genitore minor nec fratre Mneſtheo. vbi etiam ſynæreſis eſt. M enim apud Græcos vim mutæ obtinet. Virgil. Æneid. 4, Mneſthea Sergeſtúmque vocat fortémque Cloantum. Seruius Macrobio haud indoctior legit Meneſtheo gratia verſus. ſic alij quoque. Stat. 6. Thebaid.
Diſcus nec dubia iunctáve Meneſthea victum
Tranſabiit meta. Sic ibidem *Meneſtheus* ſæpe. E quibus facilè intelligere poſſumus rariſſimam eſſe poſitionem, & vix admittendam, ſi dictio in vocalem deſinat, & ſequens a duabus conſonantibus inchoëtur. nam ſi à duplici, perpetuum corripietur. Lucan. Talem fama canit tumidum ſuper æquora Xerxem. Virgil. Iam medio apparet fluctu nemoroſa Zacynthos. Etenim vbi poſitio videbitur eſſe aut coniunctio, forſitan erit perperam ſubtracta, aut cæſura locum habebit: nam quod Nebriſſenſis cum Sulpitio affert ex Virgilio, Tribulaque traheæq; , & iniquo pondere raſtri: nullo modo probat hanc poſitionẽ: quia (que) ſimili loco apud Virgilium producitur, vbi poſitio nullo modo locum habet. Vt 3. Æneid. Limináque laurúſq; Dei. vbi Seruius ait, Breuis pro longa poſita eſt. Defenditur autem, vel quia monoſyllaba ad artem non pertinent, vel particula quæ ſui ſubſtantiam non habet, membrũ putatur ſuperioris orationis. Hæc Seruius. quibus quid velit, non ſatis intelligo: quia monoſyllaba non minus ad artem pertinere videntur quàm polyſyllaba, vt à, ab, de, è, &c. Et membrum eſſe ſuperioris orationis nihil confert ad productionem. Idcirco puto pro luci ſolum cæſuræ cauſa, vt antè dixi. Virgilius alibi, Drymóque Xanthoq; Ligéaque Phyllodocéque. Idem, Euríque Zephyríque tument. Ouid. Sy deráque ventique nocent. Idem, Sarculáque raſtríque graues. Rectius igitur corripiemus finalem vocalem. Sidon. Dulcia Mnemoſyne demitans carmina Sapphus. Ouid. Piſcoſámque Gnidon grauidámque Amathunta metallis. Horat. Linquimus inſani ridentes præmia ſcribæ. Idem, Ignoſcent ſiquid peccauerit ſtultus amici. Lucan. Terga ſedent crebro maculis diſtincta ſmaragdo. Huius rei exempla facilè multa inuenies, in quibus tamen vel ſ abſumi, vel liquidam locum habere teſtantur Diomedes & Priſcianus, ſecundum quos mali eſſent verſus,

Hectora deuicit certamine Phthius Achilles.

Fœda phthiſis putri torquet mea viſcera tabe. Nõ prætermittam doctiſſimi Capellæ opinionem de poſitu in 3. lib. ſic dicentis, Proximi ſermonis conſonantes nihil præcedentẽ adiuuant: licet Virgilius refragetur, dicens, Arma virũmque cano Troiæ. Et item, Fontéſque, fluuióſque voco.

REGVLA SECVNDA DE LIQVESCENTIA.

Cum muta liquidam ſcribens in ſyllaba eâdem,
Ancipitem ponas vocalem, quæ breuis eſſet.
Hanc tamen in proſa ſemper breuiare iubemus.
Sunt l & r liquidæ, quas rarò iungimus n, m.

Quando vocalem natura breuem ſequuntur muta & liquida, eandem cum ſequente vocali conſtituentes ſyllabam, ita tamen vt præcedens vocalis in eadem dictione ponatur: ipſa eſt anceps in verſu, in proſa verò ſemper correpta. Mutæ ſunt b, c, d, f, g, k, p, q, t, Liquidæ l, & r, & aliquando n, m. Ouid. 13. Metam. Et primo ſimilis volucri, mox vera volucris. Virgilius: Albaníque patres. Ouid. 4. Metam.
Tempus Atla veniet tua quo ſpoliabitur arbor. Ibidem,
Id metuens ſolidis pomaria clauſerat Atlas
Montibus. Claudianus in 6. cõſulatu Honorij, -texerat vrbem Tarquinio mirante Cocles. Virg. 2. Georg. Ingredior ſanctos auſus recludere fontes. Sill. lib. 1, Fas aperire mihi, superũmque recludere mentes. De n & m rariora ſunt exẽpla. vt Arithmos, id eſt numerus: & tegnon, id eſt filius: apud Euripidem corripiuntur, teſte Priſciano lib. 1. Mart. in vltimo epigrammate libri 9.
Quæ noua tam ſimiles genuit tibi Læda miniſtros,
Quæ capta eſt alio nupta lacæna *Cygno*. Sunt tamẽ qui habeãt, Quæ capta eſt cygno nupta lacæna alio. At apud Horatiũ manifeſte corripitur in quarto Carm. Ode tertia, Donatura cygni ſi libeat ſonum. Aſclepiadæum eſt. Auſon. ad Paulinum, Longæuæ tantum ſuperamus honore ſenectæ.

Quid refert? cornix nõ ideo ante cygnum. Val. Flac. lib. 3, Velóque *Proconneſſum*. eſt finis metri. Proconeſſos, inſulę nomen eſt. Sunt qui dicat (*Cygnum*) Primam ſimiliter corripere apud Lucretium. Nil tamen eſſe ſigni mixtas potuiſſe creari. Ouid. 6. Metam. Ad mandata *Prognes* & agit ſua vota ſub illa. Sic habent nõnulli libri, alij vero (mandata ad Prognes) &c. Mart. lib. 7, Delectat Marium ſi pernicioſus Ichneumon. Significat *Ichneumon* beluam quandam Ægypti. Sil. lib. 8, Ecce inter primos *Terapnæo* à ſanguine clauſi. Idem lib. 13, Nonnunquam affirmat terapnæos Ilion armis
Ceſſurum. Paris ad Helenam, Rure terapnæo nata puella phrygem. Terapnæus, terapnæa, terapnæũ, à Terapne, Terapnes, patria Helenę. Scribitur ſine aſpiratione cũ p antè n, nõ Therapne nec Tetamne, teſte Bergomate. Horatius lib. 2. Carm. Ode 4, Mouit Aiacem Telamone natum
Forma captiuæ dominum Tecmeſſæ. duo ſunt Sapphici. Ouid. 3. de Art. Odimus & mœſtas, *Tecmeſſam* diligat Aiax. Tecmeſſa, mulieris proprium eſt, in quo m liquida eſt. Notauit idem Georg. Valla Placentinus lib. 38. cap. 10. errauit igitur Tardiuus credens contra Priſcianum m nunquam liqueſcere. Idẽ lib. 1. Car. Ode prima, ſi neque tibias Euterpe cohibe nec *Polyhymneia* Leſboũ refugit tendere barbiton. hic poſt Si neque tibias, ſequuntur duo aſclepiadæi. Ouid 5. Faſtorum, Diſſenſere deæ quarũ Polyhymneia cœpit Prima. Virg. in Ciri, Nam verũ fateamur, amat Polyhymnoia verum. hic n liqueſcit, m mutæ vim obtinet, vt ex Macrobio diximus. Ouid. 8. Metam. Debuit illius miſereri & *Ignoſcere* nobis. Sic habent omnes libri quos vidi. Certè veteres gnoſco pro noſco dicebant vt gnatus pro natus, &c. Nunc igitur vt hanc rem paucis finiam, l & r ſine dubio liquidæ ſunt, m verò & n liqueſcunt in paucis, quæ authoritate conſtant: nam nõ inuentis vti minimè auderem Quemadmodũ, s litera apud Ennium liqueſcit in verbo (*Aſto*) in hoc verſu apud Varronem lib. 7. de lingua Latina Subulo finitimas propter aſtabat aquas. id in alijs imitari non auderẽ in Aſcẽdo, reſto. ſed nec ipſum (aſto) ſatis auſim corripere. S, quemadmodum abſumitur, ſatis dictum eſt: Priſcianus vult etiam perimi apud Virgilium, Ponite ſpes ſibi quiſque, ſed hæc quàm anguſta videtis. De hoc in præcedenti lectione amplè diximus. Dixi, notanter in regula vocalem natura breuem. Nam quæ ſine poſitione producitur, nulla liqueſcentia poteſt corripi, vt prima in (matrimonium): ſic ſecunda in aratrum, lauacrum: & tertia in ſimulacrum, inuolucrum contra Tybergãm. Dixi, eandem cum ſequente vocali conſtituentes ſyllabam, &c. alioqui liqueſcentia locum non haberet. vt abnuo, abruo. &c.

Sunt qui dicant d liqueſcere in (ſmaragdus):propter illud Martialis libro 5, Sardonycas ſmarados adamantas iaſpidas vno Porta in articulo Stella Seuere meus. Calderinus tamen ait hic s perimi veterum more.

REGVLA TERTIA DE DIPHTHONGIS.

Diphthongon produc in Græcis atque Latinis.
In Græcis ſemper:verum ſubeunte Latina
Vocali,breuio:veluti præit atque præuſtus.

Omnis diphthongus naturaliter producitur tam in Græcis quàm in Latinis.vt Muſæ,cæna,audio, euge.In Græcis quidem etiam ſubeunte vocali,vt Æacus,Euander,œagrus.In Latinis verò tum corripitur ſæpius,vt Præeſſe,præuro,præhendo:& omnia à præ compoſita ſequente vocali. Præhendo exemplum datur à Georgio Valla libro 38.cap.11.Ouid.lib.7.Metam. Concipit interea validos Æetias ignes.Virg.Gurgite iã medio portãs œagrius Hebrus.Idem Æneid.7,Stipitibus duris agitur, ſudibúſve præuſtis Ouid.12.Metam.Raptatúrque comis per vim noua nupta præhenſis.Cic. in Arato,Nam quorum ſtirpis tellus amplexa præhendit.De illis, Inſulæ Ionio in magno,&c. dictum eſt.

Diphthongus. Diphthongus eſt duarum vocalium vim ſuam retinentium in eadem ſyllaba complexio.Dico vocalium,propter i & u conſonantes,vt Iuuo,voco. Subdo,vim ſuam retinentium, propter u liquidum,vt Lingua,aqua,ſuadeo. Addo,in eadem ſyllaba,propter *Phaëthon*.quod tetraſyllabum eſſe teſtatur Quintilianus lib.1.inſti.orat.dicẽs apud Varronẽ in hoc verſu Quum te flagranti deiectũ fulmine Phaëton:vitiũ eſſe,quod Græci ſynæreſin vocant:nam ſi eſſet proſa oratio,eaſdem literas enũtiare veris ſyllabis liceret.Male igitur dixit Tortellius Phœton ſcribi per œ diphtongon.Mart.lib.5, Audaci quæſtus de Phaëthonte pater.Horatius 4.Carm,Ode 11,Terret ambuſtus Phaëthon auaras. Sapphicum eſt.venit à Phaëno,id eſt luceo. Diphthongus dicitur duarũ vocalium ſonus.à dis,bis: & phthoggos, ſonus.Latini g ante g in n vertunt,& dicunt phthongos: vt Angelus pro aggelo. Sunt

Diphthõgorũ vſus. autem diphthongi,quibus Latini vtuntur,æ,œ,au,& eu:& in paucis ei,atque in pauciſſimis yi.de cæteris Græcorum diphthongis,quibus non vtimur,nihil dicam.Au & eu vti ſcribuntur,ita proferuntur:ſic æ & œ:in quibus tamen e magis auditur:a & o obſcurius.Ei & yi proferuntur pœne per i longum:ſed ignauia & ignorantia hominum fecit,vt vix quiſquam recte ſciat diphthongos pronũtiare, ita ſoni illarum iam obliterati ſunt.neque enim eodem modo pronuntiandum eſt cedo, cuius præteritum ceſſi:& cædo,cuius præteritũ cecidi.neq; item eodem modo æs nomen,vt es verbum:neque rurſum fœlix vt felix:aut fœmina vti femur.nam quid vtilitatis haberent ſi non proferrentur?neque enim ideo diphthongi inuentæ ſunt,vt per eas longæ ſyllabæ à breuibus noſcantur:quia ſedes, cedo ceſſi,pedo,& alia innumera producũtur ſine diphthongis.debẽt igitur & ſcribi & proferri,vt Nebriſſenſis multis docet.& Georgius Valla lib.31.dicit ambas vocales in diphthongis habere vocem retuſam:& ſenſit id Guarinus,dicens,Æ & œ fortius vegetiúſque proferri debere.Mart.lib.11 in Lupum iocatur,qui Martiali prædium dederat,ſed adeo exiguum,vt prandium maluiſſet,vnde poſt multa dicit,Errasti Lupe,litera ſed vna. Nam quo tempore prædium dediſti, mallem tu mihi prandium dediſſes.Prædium vna litera mutata,fit prandium,ponendo ſcilicet n pro e.ergo in(prædiũ)teſte Mar-

Au. tiale eſt a litera. Aut licenter diæreſin in nõnullis patitur.Catul. Verboſa gaudet Venus loquela.Phaleucium eſt. vt hoc eiuſdem,Si linguam clauſo tenes in ore. In fine hæc diphthongus nuſquam eſt,

Eu. niſi in(laus) & (fraus).nam Emaus,caſtelli nomen,triſyllabũ eſt,vt recte docet Hermannus Torrẽtinus. Eu in principio ſcribitur,vt Euãder,euangelus,propriũ viri,euangelium ab eu,id eſt bonũ: & angelus,id eſt nuntius,quod inepti ſcribunt evvangelium:eu-neus,euemon,euion,euã.Sunt Græciſſantes,qui volunt hæc efferri,quaſi ſcriberetur efander,efangelium,&c. Reperitur in fine vt heu. Item perſius, Orpheus,&c. quæ propria ſunt omnia:& in ipſis diphthõgus diuiditur aliquando è correpta,vt Orpheus:aliquando è producta,vt Gryneus.Ouidius 12. Metamorph.

Cumque ſuis gryneus immanem ſuſtulit aram Ignibus.Ibidem de eodem,
Figitur hinc duplici gryneus lumina ramo,
Eruitúrque oculos.Vbi autem eus per diphthongum,vbi eus per duas ſyllabas legi debet, diligenti

Oe. poëtarum lectione diſcendum eſt. Eu diæreſin patitur in heu,vt dicit Seruius in hunc verſum Vir-

Ei. gilij, Heu quàm pingui macer eſt mihi taurus in aruo.vbi tamen alij legunt hehen,alij heu heu. Oe in fine non ſcribitur: ideo Ceroe triſyllabum eſt. excipitur euœ. Ei in fine eſt,vt hei:& apud

veteres

veteres ſcribebatur pro i longo in datiuis & ablatiuis, vt Viis, ſuis, &c. id Tortellius notauit in marmoribus & numiſmatis. Et in accuſatiuis pluralibus tertiæ declinationis, vbi genitiuus in ium deſinit, vt Parteis, treis. id video à doctiſſimis adhuc hodie obſeruari: ideo & ipſe id diligenter cuſtodio. *Yi* in paucis vtimur, vt Harpyia, ilithia. ea ponam in I ante a. *Ae* diuiditur interdum interpoſita aſpiratione, vt placet Gellio: vt Æenus ab æs, *Ahenus* & *Aheneus*. Virgil. Et luce coruſcus ahena. Ouid. I. Metam. Tertia poſt illam ſucceſſit ahenea proles. Horat. in epiſt. Si rectè facies, hic murus aheneus eſto. Apud veteres mutabatur in ai: iam id exoleuit: vt Aquai, nepai, aulai, &c. Lucret. lib. I, Ignoratur enim quæ ſit natura animai. Si duæ vocales per ſynæreſin coëant, non eſt diphthongus, vt Phaëton, aureus. docet hoc Lancilotus. Eſſem his contentus, niſi indoctiſſimi homines diphthongos adeò neglexiſſent, vt etiam rariſſimus ſit ex elegantionis literaturæ ſtudioſis, qui has inuiolatas obſeruet. ideo quanquã hæc res magis ad orthographiam pertineat, operæpretium putaui eas tradere in his libris: quia contraria iuxta poſita magis eluceſcũt. Etenim qui ante me ſcripſerunt, ferè omnes diphthongata non diphthongatis annumerauerũt. Igitur omiſſis au & eu, in quibus rarius peccatur, ſolum de æ & œ dicemus, ponentes quæ ante vocales ſunt ſuo ordine poſt regulas de E ante vocales. Quæ verò ante conſonantes ſunt, ponentur ſuo ordine poſt regulas de E ante conſonantes in tertio libro tam in mediis quàm in primis. Nunc duæ tantum regulæ generales declarandæ ſunt.

DE AE REGVLAE GENERALES DVAE.

PRIMA. *Præ* ſyllaba vbicunq; in Latinis reperitur, etiam ſi occulta ſit compoſitio, æ diphthongo notabitur: vt Præs prædis, præda, prædo, prædor, præco, prælum, à præluendo, vt notauit Tortellius: præſto, præſtolor. Tolluntur pauca, quæ non ideo corripiuntur, quia vocalem ante vocalem habeant: vt preces, precor, precium, premo, vnde preſſus preſſi: interpretor, preciæ vuæ. Virgilius, Purpuræ preciæ, &c. dicunt deriuari à præcoquus: quia cito matureſcunt. *Præcox* tamen diphthongum habet. Calphurnius in ſecunda ecloga, Incita præcocibus ſubtepere perſica prunis. Vnicum eſt Græcum, Prœtus, viri proprium, habens œ diphthongon in ſyllaba prœ. Preſbiter Græcum diphthongo caret.

POSTERIOR regula. Genitiuus & datiuus ſingulares, nominatiuus & vocatiuus plurales æ diphthongo annotantur: vt Muſæ, illæ, venerandæ. Sic lecturæ, ipſæ, iſtæ, quæ, hæ, eæ. Quibus addes (quæ) nomen etiam ſingularis numeri, (hæc) cuiuſcunque numeri. Papæ interiectionem, vt Væh dolentis, aut malum minantis dictionem. Næ pro certe & vtique aſſeuerandi aduerbium. Sic quædam, quænam, iſthæc, &c.

REGVLA QVARTA DE VOCALI ANTE VOCALEM.

Vocalis breuis ante aliam manet vſque Latinis.

Vocalis ante vocalem in Latinis corripitur, vt Marius Maria, Lucius Lucia, libraria, controuerſia, vicatia, caduceus, abigeus, copia, Cornucopiæ, lectotia, & alia plurima, in quibus imperitum vulgus turpiſſimè peccat. Claudianus ad CHRISTVM ſaluatorem,

Quenque vtero incluſum Mariæ mox numine viſo
Virginei timuere ſinus. Prudentius in pſychomachia, Nec mea poſt Mariam potis es præſtringere iura. Sidonius in Euchariſtico, -veni nunc ſpiritus oro
Pontificem dicture tuum, qui pectora priſcæ
Intraſti Mariæ. Iuuencus,
Tunc maiora dehinc, idem mandata miniſter
Detulit ad Mariæ demiſſus virginis aures. Quòd ſiquis dicatur *Maria* debere produci, quia hebræum eſt, ille nugas egerit: quia non omne hebræum penultimam producit. Sedulius,
Quis fuit ille nitor Mariæ, quum CHRISTVS ab aluo
Proceſſit ſplendore nouo? Alibi idem author Maria ſemper produxit, in quo eum non ſequimur, nec alios quotquot produxerunt hoc nomen contra Græcos & Latinos. Sidonius lib. epiſt. 8, Priſco *Lucia* quem dat è ſenatu. verſus eſt Phaleucius. Annuit corripitur. Virgil 10, Annuit, & totum nutu tremefecit olympum. Ennius tamen produxit teſte Nicolao Feretto, dicens in quinto annalium, Annuit ſeſe mecum decernere ferro. Tu caue Ennium primus imiteris. ¶ Alij legunt Annuit & ſeſe, &c. Vtcunque legatur, non producam. Sunt qui (huic) diſſyllabum priore longa legant apud Silium, ſed verius monoſyllabum legitur. Sic lib. 10. inueni,

-ne ſim tibi longior, huic eſt Et genus,& clara memorandum à virgine nomen.

QVINQVE EXCEPTIONES.

Ni capit r fio,produc: & nomina quintæ
E ſeruent longum,ſi præſit i : ceu ſpeciei.
Anceps ius erit patrio. Dic ſemper alius:
Alterius breuio tantum.commune ſit ohe.
Caius & Cai produc : conformia iunge.

EXCEPTIONES SVNT QVINQVE.

PRIMA exceptio. Fio producitur vbicunq; abeſt r:vt Fiebam,fiam. vbi vero adeſt r, corripitur: vt Fieri:fierem. Horat. 2. Carm. Ode 8, Dente ſi nigro fieres,vel vno
Turpior vngue. Sapphicũ cum Adonico. Mart. lib. 7, Quo poſſet fieri modo ſeuere. Phaleucium eſt.

Suffio , infio corripiuntur. quia à Fio longe diſſident. Defio autem & Confio producuntur vbi r abeſt. hinc Defioculus, id eſt vnoculus, cui oculus deſit. Mart. lib. 12, Hinc defioculus & inde lippus. Phaleucium eſt. vltima in (defioculus) cæſuræ licentia producitur.

SECVNDA exceptio. Nomina quintæ declinationis producunt E ante i in genitiuis, datiuiſque, ſi præcedat i, ſicut ſpeciei: ſecus corripiunt, vt fidei, rei: quæ tamen Lucretius produxit, niſi mendoſus ſit liber. Tu, quod nemo hactenus auſus eſt imitari, ne ſequaris. ait autem Lucret. lib. 1, Præterea *Rei* quæ corpora mittere poſſet. Et lib. 2, Cuius vti memoror rei ſimulacrũ & imago. Idem produxit vocalem ante vocalem in datiuo *Ei* ab is : fortè quia veteres (vt Cicero meminit) duplici ij ſcripſerunt Pompeij, eij, aiit, quod exoleuit: quia Ait ſemper corripitur, & ſimiliter Ei. Iuuen. Iræ viam pergant, & eidem incumbere ſectæ. Ait autẽ Lucretius lib. 6, Scilicet & fluuius qui viſus maximus ei. Sulpitius legit ei monoſyllabum : ſic, Maximus ei eſt. Priſcianus quoq; ait (ei) datiuũ natura eſſe monoſyllabum: ſed diæreſin pati, ne videatur eſſe interiectio. Id probari poteſt per Catullum ad Quintium,
Eripere ei noli, multò quod charius illi
Eſt oculis. Lucret. lib. 6, Et manibus nitidum teneris opus effluit ei. ¶ Lucret. lib. 5, Via qua munita fidei. Et hunc imitatus Paulinus, Galea ſcutóq; fidei. Lucillius apud Lactantium (rei) monoſyllabum protulit, Virtus quærendæ rei finem ſcire modúmque.

TERTIA exceptio. Pronomina ſecundæ declinationis, & nomina habentia ſecundam declinationem pronominum, variant I ante us: vt Vnius, illius, quæ in proſa tantum producuntur. Alius in genitiuo tantum producitur. *Alterius* ſolum corripitur. Maturantius dicit (ſolius) etiam tantum produci. Terentianus grammaticus auſus eſt Alterius producere (vt Priſcianus notauit) in hoc trochaico, Seſcuplos vel vnam vincet alterius ſingulum. ſeptem ſunt pedes & ſyllaba : ſextus pes ſpondæus eſt : quia iambus eſſe nequit. ne imiteris. Maturantius dicit (ſolius) ſemper produci. Valla in lib. 7. Herodoti corripit, Non ſolius arces.

QVARTA exceptio. *Ohe* interiectio exclamantis & ſatiati, variatur. Perſius, Auriculis quibus & dicas cute perditus, ohe. Mart. in fine quarti libri, Ohe iam ſatis eſt, ohe libelle. Phaleucium eſt. Sunt qui idem poſſe fieri in vaha & aha autument. ¶ Sunt qui non ohe, ſed euœ ſcribant, vt Græcè *εὐοῖ*, etiam apud Iuuenalem, Satur eſt cum dicit Horatius euœ.

QVINTA exceptio. *Pompei, Cai*, Grai, Vultei, ſimileſq; vocatiui producuntur: & vbicunque i conſonans in vocalem vertitur : vt fit in Caius triſyllabo, &c. Mart. libro 2, Quod peto, da Cai: non peto conſilium. Et alibi, Si donare vocas promittere, nec dare Cai. Ouid. 4. de Ponto,
Accipe Pompei deductum nomen ab illo: Debitor eſt vitæ qui tibi Sexte ſuæ. Mart. lib. 9. ad Condilum, Peruigil in pluma Caius ecce iacet. Sæpe in vocatiuis i manet conſonans, aut per ſynæreſin profertur. Horatius, Durus ait Vultei, nimis attentúſque videris.

DE VOCALI ANTE VOCALEM IN GRÆCIS.

Regula Græcorum multa eſt. quam proſa recludet.

Græcorum quædam producunt vocalem ante vocalem, vt Aër, latria : quædam corripiunt, vt ſophia. Non poſſunt facilè vna aliqua regula doceri : ideo regulas pro viribus collegimus.

A ANTE VOCALEM IN GRAECIS ET BARBARIS quibus latini vtuntur.

A ANTE a corripitur, vt Phraates, viri proprium. *Nauſicaa*, Alcinoi filia. ponit hoc exẽplum Nebriſſenſis, Martialis, Si mihi Nauſicaæ patrios concederet hortos,

Alcinoo poſſem dicere malo meos. *Baal* variatur: quia primam producit Prudentius. At Sedul. Tunc coluere Baal, nunc elegere Barabbam. *Abraham* inuenio variari. Sidon. lib. Epiſt. 7, Abraham ſanctis merito ſociande patronis. Arator libro ſecundo, Deus inquit Abraham. eſt finis verſus. Prudentius corripit aliquando.

A ante e corripitur,

vt Phaeton, veluti in regula diphthogonrum probauimus. *Aello*, canis nomen deriuatum ab aella, id eſt impetus, turbo, procella. Ouidius tertio Metamorph. Et curſu fortis aello, Eſt etiam Harpyię nomen in eodem libro, Exterruit ales aello. *Danae*, Perſei mater. Horatius tertio Carm. Ode 16, Incluſam Danaen turris ahenea. Aſclepiadæum eſt *Paſiphae*, Minois vxor. Propertius lib. 2, Vobiſcum eſt Iope, vobiſcum candida Tyro,

Vobiſcum Europe nec proba Paſiphae. *Aedon*, auis eſt luſcinia ſiue philomela, non (vt quidam ſopniant) muſici nomen apud Virgilium de cantu Sirenum, vbi de pluribus auibus fit mentio: licet fortè metaphoricῶs muſicum aliquem intellexerit. ait autem, Virgilins,

Quódque leues calami, quòd ſuauis cantat aedon,

Quòd lyra, quòd citharæ, quòd moribundus olor. Seneca in Aga. Ramo cantat triſtis adonis. verſus eſt anapæſticus dimeter, habet hic ſpondæos duos & dactylos duos: nam ſine anapæſto ſæpe anapæſticus dicitur: vt in libro 5. docebo. Calphurnius ecloga 6, -ſi vincat acanthida cornix,

Vocalem ſuperet ſi turpis aedona bubo. Aliqui libri habent turpior, & ita ſyneræſin pateretur. Vt apud Senecam in Octauia, Redderet aedon cuius pennas, eſt anapeſticus dimeter ex dactylo & tribus ſpondæis.

EXCEPTIO. *Aër*. Lucan. lib. 1, Aër & lõgi voluent Titana labores. Lucretius lib. 4. per ſynæreſin protulit, dicens, Expirant aërem panaces abſynthia tetra. Hunc imitatus eſt Sidonius in Epital. Polemij, dicẽs, Hunc aërem pariterque deos ſic autumat ortos, Idem fecit in deriuatiuo ſeu cõpoſito Virgilius, dicens. Fixerit aëripedem ceruam. vbi multi male putarunt eſſe proceleuſmaticum. ſed hæc ſyneresis præſertim in primitiuo eſt admodum dura, nec facile imitanda: vt neque illa in eodem epithalamio Sidonij, Materiam cunctis creaturis aëra credens. nec illa eiuſdem in euchariſtico ad Fauſtum epiſcopum, Seu te conſpicuis gradibus venerabilis aræ,

Concionaturum plebs ſedula circunſiſtit. Secundus verſus eſt ſpondaicus. Aërope apud Ouidium, reſte Calepino. *Laërtes* Laërtæ, Vlyſſis pater. Ouid. 13. Metam. Nam mihi Laërtes pater eſt, Arceſius illi. Sic Laërte Laërtes, vrbs Ciliciæ, Horat. 2. Sermo. O Laërtiade, &c. *Michaël*, propriũ angeli & hominis. Valerius Flaccus in lib. 6. Argonauticorũ, Hic & odoratus fragrãti crine Michaël. vbi Michaël nomen eſt vnius Caſpiadarum, qui dicuntur eſſe Iudæi. Antonius Mancinellus, Augur Romulidas inter celebrandæ Michaël. Idem docet Antonius Nebriſſenſis dicendum eſſe de cæteris in aël propter authoritatem Flacci: vt Raphaël. Iſraël, &c. Sedulius lib. 3, -quia non dormitat in æuum, *In aël nomina.*

Qui regit *Iſraël*: neque prorſus dormiet vnquam. In eodem libro,

Sed domus Iſraël, quia necdum nomine gentes

Auxerat. Fortunatus, Iſraëliticos iuſſit adeſſe viros. Sed hîc errauit in ſyllaba li, quam male corripit. Idem, Iſraël reliquos floreat ante genus. Hunc poëtam ne vt vilem aliquem contẽnas. Fuit enim ante tempus beati Hieronymi, vt ex Petro Crinito diſces. Prudentius in Pſychomachia,

Non aliter cecinit reſpectas victor hiantem

Iſraël rabiem, &c. Arator ſemper ſynæreſi vſus eſt: vt Iſraël dicta tenet. imiteris rariſsime. Iuuẽcus ſic etiam ponit: vt in hoc ſpondaico, Tum primum iuſto concurrit Nathanaëli. Idem, Iſraëlitarum cumulatæ gloria gentis. Sidonius quoque in euchariſtico, rapiens cum tympana ſiccus

Iſraël appenſi per concaua gurgitis iret

Aggeribus vallatus aquæ. In eodem,

Nec ſecus inir -mui, quàm ſi me fortè Rebeccæ

Iſraël aut Samuël crinitus duceret Annæ. Per hæc deceptus eſt Philelphus in nona ſeptimæ, dicens,

Petrutius Michaël Romanæ gloria ſcenæ,

Et meus iſte Ginus. Et Deſiderius Eraſmus in his ſapphicis,
Porrò tu primas tibi vendicato
Carminis partes Michaël beate,
Proxime primis Raphaël canere. Sic plures doctiſſimi viri, qui minime reſpuiſſent authoritatem elegantiſſimi Valerij Flacci ſi animaduertiſſent.

A ante i corripitur,

vt Naim, vrbs in Sedulio. Thebais, Phocais. Naidus, viri punici nomẽ in 1. lib. Sillij. Iudaicus apud Iuuenalem & alios. Cayſter cum y Græco. nam in his libris vbicunque dico i corripi vel produci, intellige tam de i Latino quàm de y Græco. I Latinũ dicimus: quia in Latino y non vtimur. *Sais*, propriũ nomen Mineruæ, & cuiuſdam vrbis cuius incolæ Saitæ dicuntur. Propertius libro ſecundo,
Mercurióque Sais fertur Bœbæidos vndis,
Virgineum primo compoſuiſſe latus. ¶ Productis iungitur Mnais, nymphæ nomen, teſte Egnatio qui ſic legit in epiſtola Sapphus, Nec mihi Pyrino ſubeunt Mnaíſve puellæ. Caim variatur à Chriſtianis. Prudentius, Quo te præcipitat rapies tua perfide Cain, &c.

EXCEPTIO. *Achaia*, regio Græciæ. Vnde Achaichus & Achais Achaidis, & Achæus & Achiuus. Paris ad Helenam, Ah quoties dices quam pauper Achaia noſtra eſt. Ouidius quinto Metamor. Pars ego nympharum quæ ſunt in Achaidæ dixit. Producuntur quoque veteres genitiui & datiui in ai ſiue Latini ſiue Græci: vt Animai, aulai, terrai, frugiferai, &c. Homolaides, vide Menœceus, E ante u. Cain à Chriſtianis variatur.

Lais Laidis, mulieris proprium. Propertius, Non ita complebant Ephyrææ Laidos ædes. Laicus ſimiliter producitur: quia à Laos, id eſt populus. & Laius, viri proprium: quod aliquando diſſyllabum inuenitur. Mnais, teſte Egnatio. *Nais* Naidis, fluminis nympha, quæ etiam Naias dicitur. Virgilius, Candida Nais. hexametri finis. Eſt quoque fluuij nomen, qui è Tauro naſcens in pontum mergitur. *Panchaia*, regio Arabiæ. Virgilius libro ſecundo Georgicorum, Totáque thuriferis Panchaia pinguis arenis. *Taygetus* cum y Græco, montis nomen, Lucanus libro quarto, gelidíſque inculta iuuentus, Taygeti. *Taygete* Taygetes, vel Taygeta Taygete, cum y, Agenoris filia, & vna Pleiadum. Ouidius libro quarto Faſt. Maian & Electran Taygeténque Ioui. *Thais*, mulieris proprium. Martialis libro tertio, Thaida Quintus amat, &c.

Thraicius à Thracia. Boër. lib. 3. Ode 12, Vates Traicius gemens. verſus eſt gliconicus trimeter.

A ante o producitur,

vt Aon, Laocoon, Amithaon, Machaon, Chaon, Didymaon, Imaon, Parthaon, Lycaõ, Laomedon, &c. Ouid. 1. Metam. Notus feritate Lycaon. Teſtimonia facile occurrent. Quòd ſi ea multum deſyderes, ex Neſtore petitoris abunde ſatisfaciet.

EXCEPTIO. *Aglaodos*, canis nomen: dictus quòd ſplendidos dentes haberet, nam aglaos, ſplendidus eſt: & odus, dens. Ouid. tertio Metam. Labros & aglaodos & acutæ vocis hylactor, Hîc fortè non inepte legeretur agriodos, teſte Regio, qui agreſti & feroci dente interpretari poteſt: agrios nanque agreſtis feróxque dicitur. Aglaophon, pictoris nomen. *Chaos*, omnium rerum confuſio. Ouid. 1. Metamorph. Quem dixere chaos. *Gabaon*. Sedul. libro primo, Sol ſtetit ad Gabaon. Eſt vrbs Iudææ. Guaguinus produxit.

Laodocus, viri proprium. Val. Flaccus lib. 1, Nititur hinc Talaus, fratríſque Laodocus vrget
Remo terga ſui. Laodoce tamen mulieris nomen producitur correpta ſecunda in epiſtola Erus ad Leandrum. Pharaon, rex Ægypti, variatur: ſed doctior eſt à quo corripitur, quàm à quo producitur: quod alios non animaduertiſſe vehementer miror. Arator lib. ſecundo, -nec iam ſua iura Pharaon Ægyptúſq; tenet. In eodẽ, Quem vinxerat antè Pharaon. Claudianus ad Iacobum magiſtrum equitum, Sic quicunque ferox gelidum tranauerit Iſtrum Mergatur, volucres ſeu Pharaonis equi.

Phaon, iuuenis à Sapho poëtide impatienter amatus. Mart. lib. 10, Durus Sulpitiam Phaon amaret. Phaleucium eſt Ouid. in epiſtol. Sapphus, Arua Phaon celebrat diuerſa typhoidos Ætnæ. Ideo non imitabor Eraſmum dicentem, Phaon æquoreas Venerem tranſuexeris vndas. *Aonia* pro Hannonia, Galliæ regione, corripitur à Petrarcha in epiſtola libri 1. dicente. Proxima puluereo ſtrepit omnis Aonia campo. at Aonia ab Aon aonis: vnde aonides muſæ producitur. Ouidius,
Separat Aonios actæis Phocis ab aruis.

A ante u producitur,

vt *Amphiaraus*, *Archelaus*, quanuis Guaguinus corripuit. *Nicolaus* contra ineptulos quoſdam. Nam eiuſdem originis ſunt cum Menelaus, *Proteſilaus*. dicuntur nanque à Laos, id eſt populus. Ouidius in epiſt.Laodamiæ.Bella gerãt alij,Proteſilaus amet.Idem alibi,Redde Parin nobis,Helenam Menelaus habebit.Guaguinus,Hic patrem illudit dextram mentitus *Eſau*. Iuuẽcus,Inde *Capharnaum* gradiens peruenit ad oras. Sedulius lib.4, Ianque Capharnaæ ſynagogam intrauerat vrbis. nomen eſt vrbis Iudææ.

EXCEPTIO. *Cranaus*, viri & populi nomen apud Strabonem,libro 9. *Danaus*, proprium viri: vnde Græci dicuntur Danai.Virg.lib.Æneid.2,Quicquid id eſt,timeo Danaos,& dona ferentes.

OEnomaus, Hippodamiæ pater.Papinius lib.1.Thebaid. -illic Mauortius axis OEnomai. Talaus,proprium viri.vide A ante o,Laodocus.

E AE ATQVE OE ANTE VOCALEM.

E ANTE a producitur,vt Calliopea,Deiopea,Penelopea,Cytherea,& multa alia,quæ Græce per αι diphthongon ſcribuntur,aut per η,quam in e longam plerunque vertimus. Virgilius,Orphei Calliopea,Lino formoſus Apollo.Dicimus etiam Calliope,Penelope,&c. *Agea*, via in naui, teſte Pompeio,ſic dicta,quòd in ea maximæ quæquæ res agi ſoleant.Lucillius,Multa foro ponens,Ageáque longa repletur.Contra primitiui naturam producit primã, ſiue ſit ab (ago)Latino, ſiue ab(ago) Græco,id eſt duco: vnde eſt agoge,quod primam corripere in mediis A ante g probabo contra plures. *Pareas* ſine aſpiratione, teſte Omnibono in illud Lucani lib.9,Et contentus iter cauda ſulcare pareas.Serpentis nomen eſt. *Oreas* Oreadis,montis nympha.ab oros,id eſt mons.Virg.Æneid.1,
Hinc atque hinc glomerantur Oreades,illa pharetram
Fert humero.Errauit in hoc Petrarcha in 3.Aphricæ,
Oreades Fauníque leues,Satyríque frequentes
Plaudebant. Produc itẽ centaurea,panacrea,althea,galathea,&c. *Ardea* corripitur,vt trabea contra indoctiſſimos quoſdam aliter præcipientes:ſunt enim Latina.Virgil.Georg.1, Altam ſupra volat ardea nubem.Nomen auis dicta,quòd ardua petat.Eſt etiam Italiæ oppidum. Ouid.2.Faſto.Cingitur interea Romanis Ardea ſignis.Iuuenalis ſatyr.8,Ancilla natus *Trabeam* & diadema Quirini
Et faſces meruit regum.

EXCEPTIONES TRES.

PRIMA. Accuſatiui in ea ab eus fere e corripiunt.Ouidius ſexto Metamorph. Artificem mediis immittam terea flammis. Nonnunquam tamen producitur: quod tamen in ſolis inuentis faciẽdum eſt. Virgilius tertio Æneid. *Idomenea* ducem deſertáque littora Cretæ.Idem Æneid.1,Ilionea petit dextra,læuáque Sereſtum. Hæc variatio accidit,teſte Seruio,quòd Græca lingua quintuplex eſt: vtpote Æolica,ionica,dorica,attica, communis. Nec corripitur ſolum E ante a in accuſatiuo nominis in eus, ſed etiam ante i & o & u in cæteris obliquis, quantum ego notare potui: vt Tydei, tydeo, tydeum. Horatius 1.Carm. Ode 6, Nec curſus duplices per mare Vlyſſei.Et Ode 24, Quòd ſi Thraicio blandius Orpheo. verſus ſunt aſclepiadæi. ergo in nominatiuo etiam dicimus Vlyſſeus, Achilleus.Sidon.in propentico,Calcat Pirithoúmque Theſeúmque.Phaleucium eſt.Mart. Flet philomela nefas inceſti Tereos,& quæ *Obliqui ab eus.*
Muta puella fuit,garrula fertur auis.Ouid.in Ibin,Strimoniæ matres Orpheon eſſe ratæ.

SECVNDA. Thea,id eſt dea corripitur,vt Dorothea,Leucothea. declarabuntur in E ante us.

TERTIA. *AEneas*,viri proprium,in Actis apoſtolicis corripitur teſte Valla in Matthæũ.Æneas vero,viri Troiani proprium producitur.Virgilius, Æneas aſſum.hinc tamen Æneades patronymicum maſculini generis inuenio ſemper corripi.Sunt autem *AEneadæ* Romani.Lucret.lib.1,
Æneadum genitrix hominum diuúmque voluptas,
Alma Venus. Virgil. Quos contra Æneadæ bello fecere prophanos. Sic alij omnes: nec inficior tamen poſſe produci. Arator Æneas,viri apoſtolici nomen produxit:ſed in pluribus pręcipue propriis hallucinari videtur: ideo amplector Vallæ ſententiam. *Albunea*, montis & fontis proprium. hîc ab aliquibus excipitur non ſatis apte,ſi Seruio credimus,qui vult Latinum eſſe, & nomen ab albo recepiſſe.Virgilius Æneid.7, -lucóſque ſubacta
Conſulit albunea,nemorum quæ maxima ſacro

Cyllene,&c. oppidi nomen eſt. *Theano* Theanus, vt Clio Clius,mulieris proprium. Virgilius 10. Æneidos, -quem nocte Theano

In lucem genitori Amyco dedit. *Theanum*, oppidi nomen in prima epiſtola Horatij, -cras ferramenta Theanum Tolletis fabri. Theatrum,Amphitheatrum. Virgil. Alta theatri,&c. Thearus, teſte Bebelio:Tyrea,vrbs.

AE ante a.

AE ante a.

AEacus, Pelei pater, Achillis auus.vnde Æacides,eſt Peleus vel Achilles vel Pyrrhus,&c. *AEas* æantis,Epiri fluuius.ponitur in I ante u,Sperchius. *AEa*, inſula iuxta Phaſin fluuium, nomen eſt diſſyllabum. ideo male dixit Georgius Valla Placentinus Ææa pro inſula habere æ ante æ.quod verum non eſt de primitiuo,ſed bene de deriuatiuo Ææus:vnde Circe dicitur Ææa. Valerius Flaccus lib.6, Illinc iuratos in ſe trahit Æa Batarnas. Idem lib.5, Debitus Ææis dux Theſſalus appulit oris.

Anapæa, auis quædam. *Aſtræa*, iuſtitia Aſtræi filia. *Aſtypalæa*, vna cycladum. Aſtypale aſtypales,eſt in ea inſula vrbs. *Aulæa* aulæorum,velamina picturis intexta.Horatius,

Si plauſoris eges aulæa manentis & vſque

Seſſuri,&c.Alio nomine dicuntur peripetaſmata & periſtromata. *Artachæas*, proprium viri cum ch aſpirato in tertia,teſte Tortellio. Æane, vrbs:Æanus, conditor eius. *Cæa*, inſula in mari Ægæo, à Cæo gigante dicta.teſtis eſt Tortelius.vide OE ante u,Cœus. *Camelæa*,herba,teſte Guarino. *Carthæa*,vrbis proprium. *Cruſſæa*:regio Macedoniæ. *Cytæa*,vrbis nomen. Dicæa,vrbis nomen. *Dicæarchus*,iuſtus princeps. Dicæos,id eſt iuſtus:archos,id eſt princeps.eſt philoſophi nomen. *Dicæarchia*.vrbis nomen .Quidam tamen ſcripſerunt cum æ diphthongo in pœnultima Dicarchæa,Sidon.Nanque Dicarchææ trăſlatus puluis arenæ. *Elea*,vrbs Lucaniæ,quæ etiam Hela dicebatur. Zeno & Parmenides Elæates fuerunt. Erithræa,inſula. *Galilæa*,Iudææ regio.hinc Galilæus galilæa galilæum. *Gæa*,id eſt terra,quæ etiam ge dicitur:vnde ſine diphthongo georgica & geometra,teſte Guarino & Tortelio. *Hylæa*,cum y Græco,Scythiæ vrbs,teſte Tortellio. Hiſtiæa ,vrbs *Iudæa*.Lucanus libro ſecundo,Cappadoces mea ſigna timent,& dedita ſacris

Incerti Iudæa Dei. *Lethæa*,mulieris proprium. *Lilæa*,duarum vrbium nomen.Papin.Thebaid. 7, Coriciúmque nemus propellentémque Lilæam. *Mæander* vel Mæandrus, Mæoniæ fluuius: Ouid. 9.Metamor.Non ſecus ac liquidis Phrygius Mæander in vndis.Eſt ita ſinuoſus flexibus,vt ſæpe credatur ad fontem reuerti.Hinc obliquitates omnes Mæandros veteres appellarunt Cicero in Piſonē, Scio quos tu Mæandros quæſiuiſti,Eſt etiam picturæ genus,quod Feſtus neutro genere *Mæandrum* declinat,à ſimilitudine Mæandri. Virgilius, -quam plurima circum

Purpura Mæandro duplici Melibœa cucurrit.Meander etiam eſt Iudææ mons. *Margæa*:fons *Meræa* & *Melitæa* vrbes. Midæa vide E ante a. *Neæ*,id eſt fullones,quia olim à veteribus Græcis omnia fere operę lana neæ dicebantur, hoc dicit Neſtor. *Nyſæa*,vrbis nomen. Pyræa,frutex. *Pæan*, Apollo,& illius ac cuiuſq; Dei laus.Iuuenalis,Parce precor Pæan,& tu depone ſagittas.Virgilius 6. Æneid.Veſcentes,lætúmq; choro Pæana canentes.Nec habet,vt inepti docuerūt,in genitiuo Pæantis. *Phææx*. Corcyræ populus. Regio ipſa,Phæacia eſt. Hinc phæacus phæaca phæacum,& phæacius phæacia phæacium.Iuuenal.Sat.15, Tam vacui capitis populum Phæaca putauit. Propertius libro 3, Nec mea Phæacas æquant pomaria ſyluas. Petrarcha primā ſyllabam indoctè corripuit ecloga decima. *Phyax* cum y Græco corripitur. Ouid.4.de Ponto, Nec vincet Cyclops ſæuum feritate phyacen. *Petræa*,nymphæ nomen. *Pergæa*, Diana à Pergaoppido. Propylæa, id eſt veſtibulum. *Platææ*: vide E ante a, Platea. *Scæa*, Ilijquædam portæ fuerunt. *Parætræa*, vrbs. Volaterra. 9.

OE ante a.

OE ante a

Alpheſibœa, proprium mulieris:ab Alpho,id eſt inuenio,quaſi bouem inueniens.Eiuſdem originis ex ſecunda parte bus,id eſt bos. Alpheſibœus,Melibœus. *Melibœa* etiam vrbis nomen. *Eribœa*, proprium mulieris, vt *Sthenebœa*, *Eubœa*: vnde Euboicus euboica euboicum. *Dianœa* , figura quædam & mens ſiue intellectus. *Hyrœades* cum y Græco , proprium viri. *Homonœa*, proprium mulieris, interpretatur concordia. hoc videbis in O ante m. Addit Neſtor quod præpoſitum oportuit, Gonorrhœa cum vnico n,& duplicato rr, interpretatur ſemen fluens. nam gonos, ſemen eſt:rhoë,fluxus. Gonos etiam filius , vnde antigonus, chryſogonus. *Metanœa* , id eſt pœnitentia , inconſtantia: *OEgarus* , pater Orphei , vnc œagrius œagria œagrium: vt OEagrius Hemus. *Pœas* pœantis, pater

pater Philoctetæ.nec deſinit in an,vt quidam falſò docuerunt.Hinc Pœantius dicitur ipſe Philoctetes.Ouid.Pœne decem totis aluit Pœantius annis. *Phronæa*, id eſt ſapientia aut prudentia. Phlœas, proprium viri.vide O ante c,Ochus.¶ Addatur Addicranœas,viri nomen. Berœa, vrbs Syriæ,cuius incolæ Berœenſes. Candebœa,palus Syriæ. Bœa vel bœæ bœarum,vrbis nomen. Bœus,eius conditor. Carœa,vrbs & mæondus lacus,ora. Carœtus,eius ſinus. Cœa,Amazonum vna. Metanœa, id eſt pœnitentia & inconſtantia.Nœas,fluuius Thraciæ. OEanthe & œanthea,loci nomẽ. Opœa, mulier. OEa,vrbs Aphricæ. Vnde œenſes. Pherebœa, mulier à Theſeo amata. Peribœa, mater Penelopes. Perhibœa,mater Aiacis. Rhœa & Rhœas rhœadis,herba.

E ANTE VOCALES.

E ante e. EANTE e corripitur,vt Nemee nemees:niſi ſemel apud Senecam. Nõ eſt autem bonum exemplum leæna, quod dat Nebriſſenſis, quia habet E ante æ diphthongon,nec bonum exemplum eſt Eetion,in quo peccauit alius:quia producit E ante e,vt iamiam videbis.

EXCEPTIO.

Eetion, Andromaches pater,qui apud Ciliciæ Thebas imperauit.Ouidius quarto Faſtorum,
Rhœtæúmque capax Sigæáque littora tranſit,
Et Tenedon veteres Eetionis opes. Idem duodecimo Metamorph. Eetionæas impleui ſanguine Thebas.Male quidam excipiunt ææa & niſęe:quia primùm habet diphthongon ante diphthongon, ſi ſit deriuatiuum,vt diximus: ſecundùm habet æ diphthongon ante e. Vidi æetion impreſſum cum æ diphthongon:ſed vitiose(vt opinor):quia nec Tortelius,nec Neſtor,nec Guarinus, nec Placentinus præcepit:& Calepinus in litera E ponit Eetion.

AE ante e.

Æetas, Colchorum rex. dicitur quoque Æetes æetæ,pater fuit Medeæ.vnde ipſa Æetias appellatur. Dictio eſt (*æeta*)triſyllaba,vt docet Georg Valla.Medea Iaſoni,Accipit hoſpitio iuuenes æeta pelaſgos.Sed quia Græci interdum diphthongon ante vocalem corripiunt:ideo(vt notauit diligẽtiſſimus grammaticus Nicolaus Ferettus)prima in æeta nõnunquam corripitur:quod rariſſime imitabimur. Hyſiphile Iaſoni,Non hæc æſonides:ſed filia phaſis æetæ
Aurea phryxææ terga reuulſit ouis.Multi(inter quos eſt Volſcus epiſtolarum Ouidianarum enarrator(legunt per o Oetæ,ſed male,vt ait Ferettus.Ego autem longe aliter ſentio:legẽdum ſcilicet eſſe phaſias patronymicum à phaſis,pro Medea:& æetæ diſſyllabum,non per ſuam naturam,ſed per ſynæreſin:ſic Filia Phaſias æetæ.nam hanc ſynæreſin idem nomen alibi patitur vt apud eundem ſeptimo Metam.Diſsimilémque animum ſubiit pater æeta relictus. Virg. aut alius in obitu Mecœnatis, Viſcera diſiecti mutauit arietis agni
Æetias,& ſuccis omne peritaſuis. Aliter Ouidius.7. Metamor. Concipit interea validos æetias ignes.Sic in valerio Flacco æeta,æetis,ætidis,& æetius æetia æetium.Vbi ſynæreſis eſt,dictiones integrè ſcribentur. *Niſæ* cum i in prima,vel Neſæe cum e in prima ſyllaba,teſte Neſtore,genitiuo Niſæes,nymphæ nomen.Virgilius,Niſæe Spióque Thaliáque Cymodocéque.

E ante i producitur,

E ante i. Poſſeſſiua in eius. vt Deiopeia, Deiphobe, Deiphobus, Deidamia,Deianira,Theia, Cybeleius,Phœbeius, Priameius, Perſeius,& ſimilia poſſeſſiua,vbi diphthongus ſoluitur: vt in elegeia.Calliopeia. Teſtimonia plurima citat Neſtor,quæ vt inuentu facillima omitto,paucis contentus,ad alia quæ ille non dixit properans. Auſon.in epigrammatis, Vincas Cumanam tu quoque Deiphoben. Propertius lib.4, Territa vicinas Theia clamat aquas. Lucanus, In mediis echineis aquis. Virgilius lib.2.Georgic. Quid memorandum æquè baccheia dona tulerunt.Et 3.Æneid.O fœlix vna ante alias Priameia virgo.Ouid. lib.10,Hanc ſimul & legem Rhodopeius accipit Orpheus. Ibidem,Cybeleius atys.

EXCEPTIO.

Æneis variatur. Papinius in fine 12.Thebaid. Viue precor:nec tu diuinam Æneida tenta. Ouid. in 2.Triſt. Et tamen ille tuæ fœlix Æneidos author
Contulit in Tyrios arma virúmque thoros. Idem in tertio de Ponto, Æneidos vati grande tuliſſet opus. Et in 2.Triſtium , Sumpſerit Æneidem genitrix, vbi prima requiret
Æneadum genitrix,vnde ſit alma Venus. *Nereis* variatur. Ouidius 11.Metamor. Sed memor admiſſi Nereida colligit orbam. Et lib.13, Diſcedunt, placidíſque natant Nereides vndis. Virgilius 5. Æneid.Nereidum Phorcíq; chorus. Papinius nono Thebaid. Nereidum miſerata choros.Sidonius

in Burg

in Burgo. Nereidum chorus alme doce. Vocatiuus eſt chorus. Claudianus in præfatione ſecunda libri contra Eutropium, Sed vereor teneant ne te tritones in alto

Laſciuas doctum fallere Nereidas. Ouid. 13. Metamor. Nerei te vereor: tua fulmine ſæuior ira eſt. Martia. in epigrammate 27, Luſit Nereidum docilis chorus æquore toto. Male putauit quidam inuſitate corripi. *Neipe* neipes, mulieris nomen. Valerius Flaccus lib. 6, In labentis equi tendentē fræna Neipen. *Pyreicus*, pictoris nomen, vide I ante r.

AE ante i. Barcæi, populi nomen, vt Sabæi, Iderſæi, Deruſæi, Chariandæi, Chidnæi, Nipſæi, Thamanæi, quæ ſingulariter in æus deſinunt: licet quædam ſingulariter rarò inueniantur. ſic Rhipæi. videbis hæc in Tortellio. *Ceyx* cum y Græco, Halcyones maritus.

OE ante i.

OE ante i.

Onomatopœia, id eſt nominis fictio: vt Balo, mugio, hinnio ab onoma onomatos, id eſt nomen: & pœio, id eſt fingo: pœia, fictio. Proſopopœia, id eſt perſonæ fictio. Proſopon, perſonam dicimus. *Onomatopœia.*

E ante o corripitur,

E ante o.

vt Chameleon, Cleopatra. Iuuenalis Sat. ſecunda, Meſta nec Actiaca fecit Cleopatra carina. Male itaque dicit in libro Machabæorum Petrus Riga, Quem iam Cleopatræ læſerat intus amor.

EXCEPTIO.

Deois deoidis, id eſt Proſerpina. Auſonius ad Theonem,

Virgineas inter choreas Deoida raptam
Suſtulit e merſus ſtygiis fornacibus horcus. Ouidius ſexto Metamorph.
Aureus vt Danaen aſopida luſerit imber:
Mnemoſynem paſtor, varius Deoida ſerpens. *Eos*, id eſt aurora: vnde *Eoüs*, productis prima & ſecunda, id eſt oriēs ſiue orientalis. Græce ſcribitur per η, quam literam in e longā vertimus, dicimúſque adiectiue eous eoa eoum. At *Heos* cū aſpiratione eſt lux & oriens. hinc Heſperus & *Heoüs*, id eſt orientalis. Vtrunque eſt apud Propertium lib. 2, Siue illam heſperiis ſiue illam oſtendet heois,

Vret & eoos, vret & heſperios. Hinc liquet hæc non ſignificatione differre, ſed quantitate. *Ethneon*, oppidi nomen, vidi hic à quibuſdam exceptum. *Gedeon*, vnus iudicum Iſraël variatur. Sidonius in euchariſtico, Inficiénſque dehinc non tacto vellere, terram
Firmaſti Gedeona tubis inſertæ canoris. Baptiſta Mantuanus in ſecundo Marianæ, Velleráq; & ſiccos magni Gedeonis imbres. Nequirent hi duo magis aduerſari. verum quum videam vtrumque ſæpicule in propriis, præſertim à veteribus deficere, & inter Chriſtianos vterque magnus eſt, neutrum refellendum putaui. *Lageos*, vitis genus & herba quædam leporaria: à lagos, id eſt lepus. Virgilius in ſecundo Georg. Et paſſo pſythia vtilior, tenuiſque lageos.

AE ante o.

AE ante o.

Actæon, viri proprium. Ouid. lib. 3. Metamorph. Ac velut abſentem certatim Actæona clamant. Petrarcha vti in plurimis, & hic errauit, dicens in libro tertio epiſt. Aut indignantem Actæoni ſpectare Dianam. *AEgæon*, gigas qui etiam Briareus triſyllabum dicitur. Stathius, Audierat duros laxantem Ægæona nexus. Ouidius 2. Metamorph. Ægæona ſuis immania terga lacertis. *Alcmæon*, philoſophi nomen. *AEolus*, ventorum rex. Æola, illius filia. Æolia, regio. Æoliæ, inſulæ. Virgilius, Æoliam venit, &c. Æole nanque tibi, &c. *AEon*, Græcum, nos æuum dicimus. *Aræos* vel *Aræus*, centauri nomen in 12. Metamorph. *Gæon*, id eſt nilus. *Gæorgius*, nomen viri proprium, interpretatur colonus, à gæa vel ge, id eſt terra: & ergon, id eſt opus. Eandem habent deriuationem *Gæorgi*, populi quidam. *Gæorgica*, quæ ad agri cultum pertinent. *Gæorgia*, terræ opus ſeu cultus. *Gæomantia*, ex terra diuinatio. *Gæometria*, ſcientia de terræ menſuris. *Gæometra* vel gæometres, terræ menſor. *Gæographus*, qui de terræ ambitu ſcribit: vt Dionyſius & Strabo. Tortellius & Guarinus volunt omnia hæc diphthongari, præter gæorgica & gæometres: quia id ſecundum nouem videtur corripi in tertio ſaty. Iuuenalis, Grammaticus rhetor gæometres pictor aliptes. Horum opinionem refellit Neſtor, quia hæc apud Græcos ſine dubio per æ diphthongon ſcribuntur: ergo etiam apud nos. Quocirca in Iuuenale non debet legi geometres: ſed Gæometra productis prima & ſecunda, correptis verò tertia & quarta. Georgius Valla Placentinus lib. 38. cap. vndecimo, dicit apud Iuuenalem gæometres legi per ſynæreſim, id quod apud Ouidium fieri in (æeta) docuimus. itaque cum æ

diphe

Virgilius in culice, -tantùm non Orpheus Hebrum
Reſtantem tenuit ripis ſyluáſque canendo. Pancreum,& ſiquid eſt aliud à crea,id eſt caro. Preleum,vrbs. *Zebedeus* variatur. Iuuencus, Illi Zebedeum genitorem in puppe relinquunt. Baptiſta Mantuanus,Tertia de natis tibi Zebedee duobus
Edidit.

AE ante u habet regulam generalem.

AE ante u. *Poſſeſſiua in æus & in ius.*

Omne ferme deriuatiuum in æus à Græca dictione per æ diphthongon ſcribitur, vt ex Priſciano collegimus,& ex frequenti poëtarum lectione animaduertimus. vt à Timo, id eſt honoro, æſtimo, iudico. Timæus,proprium viri. à polemo,id eſt pugno. Ptolemæus, proprium viri. Attici ſine t polemo dicunt. ab acta,id eſt littus,actæus. ab Achaia,achæus,id eſt Græcus. Alij dicunt Achæum fuiſſe Xuthi filium, vnde dicta eſt Achaia. Achæi etiam dicuntur achaici & achiui. Actæus, id eſt littoralis,etiam eſt viri proprium. Agoras,id eſt forum.hinc Agoræus,id eſt nundinarius. Creta, regio: Cretæus. Ida idæus, Mitylene mitylenæus, Thyſbe thyſbæus, Cyrene cyrenæus, Phœbe & phœbus phœbæus. Plurimum fiunt eiuſmodi poſſeſſiua à nominibus Græcis in a vel in e:nec ſolum tamen ab his, adeò vt nullam hîc videam certam regulam. nam verſibus obtemperaſſe poëtas ex eo manifeſtum eſt,quòd nunc in æus per æ diphthongon, nunc in ius pœnultima correpta in pluribus feciſſe comperiuntur,vt à Mauſolus mauſolæus.vnde mauſolæum ſepulchrum. Iulus iulæus,Phryx, phryxæus,Chleanthes cleāthæus,Orpheus orphæus,Pythagoras pythagoræus,Amyntas amyntæus, Atlas atlantæus,Cadmus cadmæus.Sillius in 1,Gens Cadmæa ſuper regno certamina mouit. Ibidē Pygmalionæis quondam per cærula terris.A Pygmalion.Contrà Agamemnon fit penultima breui agamēnonius,à Alcetus alcetius,à Lagus lagæus,à Laomedon laomedōtæus,& ſi opus fuerit, laomedontius:ab Eliſa eliſæus,à Pelops pelopæus à Dionyſius Dionyſæus,à Thoas thoantæus, à Gigas gigantæus,à Polydamas polydamantæus,à Polycletus polycletæus,à Phlegeton phlegetontæus.ſic alia innumera in Virgilio,Ouidio, Sillio,& aliis notaui A Cyclops cyclopius pœnultima breui ,ab Elis elæus,à Maurus maurufius,ab Acheron acherontæus & acheruſius,à Dædalus *Dædalius* pœnultima breui,vel *Dædaleus* per diphthōgon. Horatius, Iule ceratis ope dædalæa. Sapphicum eſt. Idem Ode vltima libri ſecundi,Iam Dædalæo ocyor Icaro.verſus eſt alcaicus dactylicus.Sillius libro 14, Dedaliam repetens pœnam qui fraude nefanda. Dædalus dædala dædalum.Lucretius, in primo. -tibi ſuauis dædala tellus
Summittit flores. Sic tam in latinis quàm in Græcis varia fiunt poſſeſſiua:vt à Fagus *Faginus & Fagineus*,à Populus populnus & populeus,à Quercus quernus & querneus. quare non damnarem qui vtrunque dixerit ficulnus & ficulneus. Virgilius, Et nobis idem Alcimedon duo pocula fecit
Fagina,&c.Ouidius quarto Faſt.Bis ſua faginea tempora fronde tegit.Claudianus,Populeo ſuſpirat populus ictu.Sic cærulus & cæruleus,à *Romulus romuleus & romulus romula romulum*. Virgilius ſeptimo Æneidos, -nec romula quondam
Vllo ſe tantum tellus iactabit alumno. A Phaëton *Phaëtontius & Phaëtontæus*. Sillius lib.7, -nunquam phaëtontius amnis
Sanguinea pontum turbaſſet decolor vnda. Stathius Thebaid.1, Et phaëtontæa mundum ſqualere fauilla. Idem in tertio dicit, Inacha tecta:quum frequentius legamus Inachius inachia inachium. A Dodona *Dodonæus* dodonæa dodonæum,& *Dodonius*. Virgil.lib.3.Æneid.
Ingens argentum dodonæóſque lebetas. Claudianus in primo de raptu Proſerpinæ,
Vnde datæ fruges populis, & glande relicta
Ceſſerit inuentis dodonia quercus ariſtis. A Perſeus perſæus & perſeius. ſic multa alia formantur. Nam à Bacchus bacchæus. baccheius & bacchicus dicitur. A *Typhoëus Typhoæus & Typhoius*. Virg.1. Æneid. Nate patris ſummi qui tela typhoia temnis. Ab Epicurus *Epicureus & Epicurius*. Ouidius in Priapæis , Vt credas epicurios citari. Phalęucium eſt. Sidonius in epithal. Polemij , Aſt epicuræos eliminat vndique virtus. A Nero *Neronæus & Neronianus*. Papinius in Sylu.
-(fas ſit componere magnis
Parua) Neronæa nec qui modo lotus in vnda,
Hanc iterum ſudare neget. A Maro quod Virgilij nomen eſt , *Maronæus & Maronianus*. Idem in quarto Sylu.
-tenues ignauo pollice chordas

Pulſo

Pulſo, maronæique ſedens in margine templi
Sumo animum, & magni tumulis accanto magiſtri. Id eſt (vt Domitius ait) ad tumulum Virgilij qui erat in agro Neapolitano, & poſſidebatur à Sillio poëta. Idem in ſecundo Sylu. Ante annos culicis maroniani. Phaleucium eſt. *Pegaſeus* & *Pegaſium* à Pegaſus. Catullus, Ne ſi pegaſeo ferar volatu. Phaleucium eſt. Perſius, Cantare credas pegaſeium melos. Scazon eſt. A Boreas *Boræus* boræa boræum. Ouidius in quarto Triſtium, Vita procul patria peragenda ſub axe
Boræo eſt. Ab Arethuſa arethuſius, à Gortyna gortynius, pœnultima breui in Sillio legi. A Meleager meleagræus, ab Euander euandrius. E quibus facile intelligimus nullam hic eſſe regulam: ſed ſolam poetarum obſeruationem. Item à Cyllene *Cyllenius* & *Cyllenæus*. Marcus Manilius lib. 1, Tu princeps authórque ſacri Cyllenie tanti. Rufus in Arato, Conſurgente freto cedit lyra cyllenæa. A Parnaſſus *Parnaſſius* & *Parnaſſæus*. Idem in Arato, O mihi nota adyti iam numina parnaſſæi. Spōdaicus eſt vt præcedens. Ouidius 5. Metamorph. Templa tenebamus parnaſſia, vidit euntes. Item Hercules facit *Herculeus* vel herculius pœnultima correpta, vt Caucaſus caucaſeus, Bactra bactreus, Ixion ixioneus, &c. Heracles vero heracleus, cum æ diphthongo: quod idem eſt cum Herculeus. Iuuenalis Satyra prima, Hæc ego non agitem: ſed quid magis Heraclæas
Aut Diomedæas. Hic Mancinellus ait, Herculæus, quia Hercules Latinū eſt: Heraclæus, quia Hæracles Græcum. Hanc rationem Mancinelli eſſe admodum frigidam ex dictis ſatis liquere putamus. Nunc pauca ordine alphabetario ſubiiciamus.

Alcæus, viri proprium: vt quæ ſequuntur, Alphæus, Antæus, Ariſtæus, Ancæus, Ariæus, Aſtræus. Sic Aſtræa, aridæus, aræus, atthæus, aſæus. *Annæus*, quorundam cognomen: vt Annæus Seneca. Martialis lib. 8, Annæi faceret manus Sereni. Phaleucium eſt. Sic Terentianus. Annæus Seneca & Pōponius ante ſecundus. Inuenimus (*Annius*) proprium viri: pœnultima breui. Martialis libro ſeptimo, Pro menſis habet Annius magiſtros. Phaleucium eſt. Acceſſæus, nautæ deſidis nomen.

Apharæus, viri nomen.

Pagæus, Bæus, Bartolemæus, propria virorum.

Ceræum, oppidi nomen. Cnæus, viri nomen.

Daridæus, proprium viri. Cætera iam nota ſunt, A Dicte dictæus, à Dirce Dircæus. Dicæus, id eſt iuſtus.

Eumæus, proprium viri. Ennoſigæus, id eſt Neptunus: quia terram concutit. Enno, concutio: Gæan. terram,

Æbæus, proprium viri. Hebræus, id eſt Iudæus. Hylæus, centauri nomen. Hiſtiæus, viri proprium. Hiſtiæa, oppidum. Hymenæus, nuptiarum Deus. Hemitritæus, febris ſpecies.

Idæus, proprium & appellatiuum. Iudæus, Iſæus, viri & fluuij nomen. Idumæus, quia ab Idume. Idæus corripitur pro filio Apharæi. Volaterranus 16.

Lilybæum, vrbs & promontorium. Lycæus, mons. Ledæus, quia à Leda. Lyæus & Lenæus, id eſt Bacchus: à lenos, id eſt lacu, teſte Seruio, contra Donatum qui à mentem leniendo deductum voluit. ſiquidem (vt Seruius ait) Græcum eſt: iam nomen Græcum non recipit Latinam etymologiam.

Maccabæus cum duplici cc & æ diphthongo nomen barbarum, quo vocati ſunt illi viri fortiſſimi apud ſacras literas nominatiſſimi. hoc docet Calepinus. Manichæus, hæretici nomen. *Matthæus* duplici tt, apoſtoli nomen. Sedulius libro 1, Hoc Matthæus agens hominem generaliter implet. In hoc erranit Riga, vt videbis in A ante t. Mauſolæum dictum eſt. Muſæus, poëta inſignis. Menecæus cum ch aſpirato, viri proprium, cuius Cicero meminit, teſte Tortellio.

Nazaræus, quia deriuatiuū à nazara. Niſæus, locus inter Medos: vbi equi naſcuntur pulcherrimi.

Nabathæus à Nabath: vnde regna Nabathæa.

Pangæus in ſingulari maſculinū: in plurali pangæa pangæorum neutrum, teſte Neſtore. Papæus, id eſt Iupiter apud Scythas. Padæus, Phranæus, & multa poſſeſſiua: vt Phæræus, phœbæus. Piræus cum i Latino, proprium viri. Pyræus cum y Græco, portus Athenienſis & oppidum. Phariſſæus.

Plebæus à plebs: & plura ſatis ex dictis nota. Pylæus, proprium viri. Pygmæus, nanus. Philippæus à Philippus, cuius rei teſtimonium in his libris occurret. Panomphæus, Iupiter. Propylæum, veſtibulum.

Sadducæus, Scarabæus, Spēlæum, Sigæum, hæc ferè pòſt patebunt.

Trophæum, & quæ iam patent, Thymbræus, Timæus, Trochæus. Item quod viri proprium eſt, Tyrtæus.

OE ante u. *OE ante u*

Alpheſibœus, Melibœus, Eubœus, & quæcunq; à bus, id eſt bos, deriuationem habent, quia Græcè ſcribuntur per œ diphthongum. *Cœus* gigas cum œ diphthongo, teſtibus Tortellio, Guarino, Georgio Valla. Sic Cœa, inſula. Tortellius dicit etiam ſcribi per æ diphthongon. Neſtor negat omnino vllam habere diphthongon. Ouidius Metamor. 6,

Quoque modo audetis genitam Titanida Cœo

Latonam præferre mihi. Idem in epiſtol. Cingitur ægæo nomine Cœa mari. ¶ Colœus, piſcis. Logopœus, ſermonis factor. Decabœon & hecatombœon, nemorum nomina à decem & centum Lobus dicta.

I ANTE VOCALEIS, ET PRIMA ANTE A.

I ANTE a corripitur, vt Niæthus, fluuij proprium cum i Latino, teſte Tortellio, ſequente æ diphthongo. Sunt tamen qui Neæthus cum e in prima ſyllaba ſcribant. Et intelligentur omnes regulæ tam de y tenui (quod Græcum dicunt) quàm de i Latino, vt Hyades, Media pro regione, & quæcunque apud Græcos ſcribuntur per iota, id eſt i correptum: inter quæ ſunt omnia virorum propria in ias ex Hebræis ſumpta, teſte doctiſſimo grammatico Ælio Antonio Nebriſſenſi, cui vtique credo. Auſonius ad omnipotentem Deum, *Elias* & ſolido cum corpore præuius Henoch. Baptiſta Mantuanus. Elias ardenti cælum petiiſſe volatu. Fauſtus ad Laurentium Carmelitam, *Nomina Hebræa in ias.*

-quibus Elias olim

Raptus ab ardenti ſolido cum corpore curru

Indumenta dedit. Iuuencus, Zacharias vicibus qui templum cura tueri. Idem, Hic ab Arimathia nomen geſtabat Ioſeph. Idem corripuit Ieremias, vt Mantuanus Ezechias: ſed Iuuencus produxit Elias, vt Mantuanus aliquando. Huiuſmodi nomina in ias Alexander cum venerabili Beda dixit produci. Nec mirum: quia hi non ex Græcorum ſcriptura, non ex veterum poëtarum ſcriptis: ſed ex Prudentio, Sedulio, Petro Riga, & ex aliorum poëtarum Chriſtianorũ libris grammaticam ſuam confirmauerunt, qui ſæpe errauerunt, vt patebit perlegenti hos libros. Arator produxit Matthias, Ananias, Elias. Sidonius Apollinaris in euchariſtico Elias produxit, Zacharias corripuit. Prudentius Golias, & ſimilia produxit. Nos hæc omnia corripiamus, quia per iota ſcribuntur: vt Theologia, monarchia, ſymphonia, euphonia, orthographia, melodia, vt comœdia, gigantomachia aſtronomia, geometria, ſymmetria, agonia, athanaſia, ablepſia, anaſtaſia, cathegoria, chirurgia, dyſenteria, dyſuria, mania, melancholia, euphemia, phantaſia, euchariſtia, vt chariſtia: quod tamen Valla dixit produci: vſia, ſophia, philoſophia contra Priſcianum in accentibus. Sunt tamen qui illum librum negent eſſe Priſciani, vbi etiam vrania malè dicitur produci. Mancinellus in figuris fatetur ſe non omnes ſeruaſſe quantitates: quia non potuit ſemper, vt pueri carmen ediſcerent: id tamen veteres factitaſſe non comperio. Nos itaque contra vulgi abuſum hæc omnia corripiamus, & quæcunque eiuſdem ſunt deriuationis, & quæcunq; non exceptiemus, niſi contrarium veterum authoritate proberur: nam iis libenter cedimus: vt qui talia excepiſſemus, ſi animaduertiſſemus. Nunc de nonnullis teſtimonia veterum afferam: nam de omnibus nequeo: quia non omnia ingreſſa ſunt poëtarum libros. Lucretius libro tertio,

Harmoniam Graij quam dicunt, quòd faciat nos

Viuere cum ſenſu. Sic Homilia, id eſt ſermocinatio: quod teſte Neſtore cum i Latino ſcribitur in vtraque ſyllaba. Martial. lib. 6, Hic pius antiſtes ſophiæ ſua dona miniſtret. Idem lib. 1, Cum tibi ſit *Sophiæ* par fama, & cura deorum. Virgilius in Ciri, Florentis viridis ſophiæ complectitur vmbras. Ibidem, Æternum ſophiæ coniunctum carmine nomen. Auſonius de ternario numero,

Tres ſophiæ partes, tria punica bella, trimeſtres

Annorum, cælique vices. Afranius apud Gellium lib. 13. cap. 8, Vſus me genuit, mater peperit memoria. Sophiam vocant me Graij, vos ſapientiam. Duo ſunt iambici: ſophiam, anapæſtus, primus pes ſecundi verſus. Valeat igitur Petrus Riga, multorum errorum pater, dicens in Geneſi. Conſtruit eccleſiam vera ſophia patris. cum hoc errauerunt Alexander & Petrarcha cum multis aliis. Nicolaus Ferettus dicit apud Græcos (ſophia) produci, licet Martialis corripiat apud Latinos, & Phocylides apud Græcos. Verùm ego Feretto minimè credo: niſi adducat aliquos poëtas fide dignos, qui hoc nomen produxerunt, quum etiam Græcè per iota ſcribatur: vt rectiſſimè Nebriſſenſis docuit. Ita corripitur *Philoſophia*: vt in hoc iambico trimetro, Hoſpes, reſiſte, & philoſophiam

Dorſenni lege. Seneca dicit hunc verſum inſculptum fuiſſe Dorſenni poëtæ comici monumento: vt refert Petrus Crinitus libro primo de poëtis Latinis cap. 12. Ouidius 1. Faſt. Et prius antiquus dicebat agonia ſermo. Idem ſecundo Faſt. Proxima cognati dixere chariſtia chari. Sic Galactia, phlebotomia, à phlebs aut phleps, id eſt vena: & tomo, incido. Abſit ergo, vt cum Priſciano vel Mancinello dicamus barbariſmum eſſe, ſiquis pœnultima breui philoſophia dixerit: aut *Vrania*, vnius nouem muſarum nomen, quæ *Vranie* ſæpius appellatur: nam quod ex Virgilio in opuſculis afferetur, admodum debile eſt, quum ibi etiam ſecunda contra omnium poëtarum vſum producatur, & contra primitiui naturam, Vrania poli motus ſcrutatur & aſtra. Emendandus eſt hic locus librariorum incuria olim deprauatus: ſic inquam reſtituendus eſt, Vraniéque poli motus ſcrutatur & aſtra. Aut Vranie cæli motus ſcrutatur & aſtra. Id patet ex plurimis poëtis. Claudianus de conſulatu Theodoſij, Vranie redimita comas. Ouidius quinto Faſtorum, Excipit Vranie, fecere ſilentia cunctæ. Papinius octauo Thebaidos,

Ipſa diu inſpectis lethum prædixerat aſtris
Vranie, cupit ille tamen pugnáſque viróſque.

Vranie eſt etiam Helena ſtella nautis ſuo incendio mortifera, vt docet Lactantius. Sunt qui philoſophia, theologia, & ſimilia dicunt produci, non ratione, ſed vſu: quia aures in his abhorrent correptionem, Pauia, Papia, Aſtronomia, Theologia, Matthias, & cætera. Hoc eſt collatrare canibus, corrudere aſinis. Nam quorum hæc ſunt tam delicatæ aures correptionem in his abhorrentes? Nimirum aſinorum longo abuſu iam olim deprauatæ: quibus obtemperare tam dedecet doctos, quàm philomelam inepto cuculorum cuccuc oblectari. Horatius in Arte, Vt gratas inter menſas *Symphonia* diſcors. Idem, Interdum tamen & vocem comœdia tollit. Cur non ſic *Euphonia*, melodia, proſœdia? Martialis, Hanc norunt vnam ſecula naumachiam. Calepinus ſæpe dicit pœnultimam corripi, vbi producitur, & contrà: ideo niſi probauerit, nulla eſt illi fides adhibenda. Eſt tamen vbi I ante a producitur: vt ſi Græce per ει ita literam ſcribatur, quam in e longam ſæpius vertimus, aut per ει diphthongon. Inter quæ hæc notaui. *Amphigenia*, vrbis nomen. Papinius quarto Thebaidos, Quos fertilis Amphigenia. *Aegialia* vel ægialea, vel ægiale ægiales, mulieris proprium. Priſcianus in Perihegeſi, Coniugis inceſtæ per fraudes Ægialiæ. *Alexandria* & alexandrea, producitur vtrunque teſte Priſciano libro primo. Sunt qui dicant ea quæ Græcè per ia & ea terminantur, ſub ia corripi, ſub ea vero produci. hi ſentiunt contra Priſcianum & Neſtorem. ideo eis nihil credo niſi correptionis teſtimonia ex veteribus proferant. Propertius libro tertio, Noxia Alexandrea dolis aptiſſima tellus. Sic hic rectius adiectiuum eſt per æ diphthongon ſcribendum Alexandræa: nam vt ex dictis liquet, ab Alexander alexandræus ita rectè formatur: vt ab Meleager meleagræus, à Cadmus cadmæus, & cætera. Nonnulli hic Alexandrina legerunt. At Alexandria ſiue alexandræa ſubſtantiuum eſt ſine dubio in libro quarto carm. Horatij Ode decimaquarta. Portus Alexandria ſupplex. Hic pœnultima producitur. verſus eſt iambicus dimeter hypercatalecticus, habens quatuor pedes & ſyllabam. Portus, ſpondæus eſt, quia accuſatiuus pluralis. Ale, iambus: xandri, ſpondæus: quia trochæus hic non recipitur. a ſup, iambus: plex, ſyllaba ſuperans. Senſus eſt. Alexandria patefecit tibi Auguſto portus & vacuam aulam. *Antiochia* vel Antiochea, teſte Neſtore. *Alabea*, id eſt innocentia: ſed rectius alabea ſcribitur: quia ei in e vertitur, vt Cythereia cytherea. hoc ait Calepinus. Aliquando vertitur in i longum, vt elegeia elegia. *Angaria*, teſte Nebriſſenſi. *Animoria* Thebaidos ſexto apud Papinium, Aut cyrrham tauris animoriámque ſupinant. *Ariſtocratia*, id eſt optimatum principatus, producitur: quia Græcè habet ει diphthongon. *Argia*, mulieris proprium. Papinius Thebaidos ſecundo, Ornatus Argia gerit, &c. Eſt quoque fons & regio, & ſemper producitur. *Aſtydamia* vt Hippodamia: nam ex ſecunda parte eadem eſt origo. Augias, proprium viri, teſte Tortellio. Anthia apud Lippium in Oppiano. Academia rectius corripitur. vide A ante c. Aethya, mergus. Alethia, id eſt veritas. *Coronia*, nomen oppidi à Coro, teſte Lactantio. Statius ſeptimo Thebaidos, Meſſe Coroniam Baccho Gliſanta colentes. Gliſas, gliſantis, eſt oppidi nomen. *Cyaneæ* cyanearum cum y, inſulæ in Ponto: hinc adiectiuum *Cyaneus* cyanea cyaneum: vt Cyanei montes. Lucanus libro ſecundo, Cyaneas tellus emiſit in æquora cautes. frequens eſt in Valerio Flacco. *Cyane* cyanes, cum y Græco, nympha, & fons in quem illa conuerſa dicitur, variatur. Ouidius in 2. de Ponto, Quaque ſuis cyanen miſcet Anapus aquis. Idem libro Metam. 9, Cognita cyane præſtanti corpore nympha. Sic legit Neſtor: licet nonnulli malint cyanee tetraſyllabum. Sic in (cyane) corriperentur prima & ſecunda: in (cyanee cyanees, prima produceretur, & ſignificat hoc

cat hoc nomen filiam Meandri, ex qua Miletus tulit Byblida cum Cauno huic ſententiæ inhærendum cenſeo. Nam (cyane) Metam. & alibi ſemper corripitur quantum ſciam. Cyprogenia & aphrogenia, id eſt Venus. *Dia*, inſula. Ouid. in 1. de Arte, Qua breuis æquoreis Dia feritur aquis. *Deidamia*, Pyrrhi mater. Papinius Achileidos 1, Æacidem furto iam nouerat vna latentem

Deidamia virum. *Dulia*, teſte Nebriſſenſi, id eſt ſeruitus hominis. *Diana* variatur. aliqui inter Græca reuciunt. Macrobius in primo Satur. vult eſſe Latinum. uobis quantitatem rite docuiſſe abunde eſt, Ouid. 3. Metam. Ira pharetratæ fertur ſatiata Dianæ. Horat. in carm. ſeculari. Phœbe ſyluarumq; potens Diana. Sapphicum eſt. Ibidem, Quindecim Diana preces virorum. Sapphicũ eſt. Idem alibi, Infernis neque enim tenebris Diana pudicum

Liberat Hippolytum. Virgilius Exercet Diana choros. Correptio eſt longe frequentior. *Deiopeia*: ſed frequentius dicimus Deiopea. nymphæ nomẽ eſt apud Virgilium primo Æneidos. Dianas, fons in Perihegeſi.

Elegia nunquam corripitur contra Bernardum Veronenſem interpretem Tibulli, pluréſque, Nã apud Ouidium male legunt (vt contra Tortellium & Domitium ſentio cum Neſtore) Flendus amor meus eſt, elegia flebile carmen, vbi dicet pœnultimam corripi, productis contra omniũ veterum cõſuetudinem prima & ſecunda: quas vt peruerſam ſaluent opinionẽ, dicunt variari, & alibi apud Ouidium eſſe proceleuſmaticũ, Inter quas vultu petulans elegia vocatur, vbi volunt prima producta cæteras corripi. Veriſſime profecto aiunt modicũ errorẽ in principio eſſe maximum in fine: ſiquidem pœnultimã produci ex eo manifeſtum eſt, quòd Græcè per *ει* diphthongon ſcribitur. Mart. libro 5, Diuer opus: nec te facundi ſcena Catulli

Detineat cultis aut elegia comis. Sic producitur apud Ouidium, vbi ineptum eſt ad proceleuſmaticũ refugiũ. Stat. 1. Sylu. Quas inter vultu petulans elegia propinquat. Aliquãdo tamen *ει* diphthongus reſoluitur ſiue diuiditur. Sic legẽdum eſt apud Ouidiũ. flebilis, indignos elegeia ſolue capillos. *Energia* teſte Tortellio: & eſt efficacia. *Epiphania*, id eſt apparitio: Græcè ſcribitur per *ει* diphthongõ, vt *Euſebia*. Et *Elenchia*, id eſt increpatio. *Eumenia*, beneuolentia. *Eugenia*, teſte Nebriſſenſi: quia ex ſecunda parte eadem eſt deriuatio cum amphigenia & iphigenia *Entelechia* apud Philelphũ in quarta quintæ, Entelechia etiam tum conuenientia quædam. *Hermenia*, teſte Nebriſſenſi: & eſt interpretatio. Hinc *Perihermenias* oratio ex præpoſitione peri, quæ genitiuum habet, & ſignificat de: & genitiuo hermenias, hoc eſt de interpretatione. *Hippodamia*, mulieris proprium. Ouid. Venit vt in Phrygios Hippodamia ſinus. *Hyperdulia*, quia componitur à dulia. *Hyperia*. Valerius Flaccus libro 4, Fleuit Anumone, flerunt Meſſeides vnde,

Fleuit & effuſis reuocans pyperia lacertis. Homœomeria, ſimilitudo partium. Lucretius lib. primo, Nunc & Anaxagoræ ſcrutemur homœomeriam. Harpyia, yi diphthongon habet. *Iaſius*, qui etiam Iaſion dicitur, a Cerere vehementer dilectus. Ouidius ſecundo Triſt. In Venerem Anchiſes, in Lunam Lathmius heros: In Cererem Iaſius, qui referatur, erit. Idem nono Metamorpho. queritur caneſcere mitem.

Iaſiona Ceres. vbi menda ſe legebatur, teſte Regio, Aeſona flaua Ceres. *Iapetus*. Titani filius. Ouidius libro primo Metamor. Quam ſatus Iapeto mixtam fluuialibus vndis, &c. Sic Iapetionides, id eſt Prometheus vel Deucalion, vti ſit iapetion pœnultima producta primitiuum. *Iapetides* autem, viri proprium corripitur. Ouidius quinto Metamor. Tu quoque Iapetide non hos adhibendus ad vſus. *Ilithyia* cum yi diphthongo in pœnultima, eſt Dianæ nomen, quia parturiẽtibus præeſt. vel dicitur ab ilaſcomai, id eſt placo: vel ilaſco, id eſt deos benignos facio. Non placet autem quod Domitius ait in Cirin, ab hyle, id eſt ſylua: & thea, dea, hoc eſt ſyluarum dea: quia ſic ſcriberetur hylithea cum y Græco aſpirato in principio: vt hyle: & cum e in pœnultima, vt leucothea, quod inauditum eſt, Ouidius 9. Metamor. -vocabis

Præpoſitam timidis parientibus Ilithyiam. verſus eſt ſpondaicus. Horat. in carm. ſeculari, Lenis Ilithyia tuere matres. Sapphicũ eſt. quare non dubito mendũ eſſe apud Virgilium in Ciri, Perdere ſæua precor per flumina ſacra Ilithyiæ pro Dianæ. Opuſculis Virgilij admonui ſæpe non facile fidem habendam: quia plerunque mendoſa ſunt. Ironia teſte Tortellio: quia in prima & pœnultima cum *ει* diphthongo ſcribitur. *Iphigenia*, mulieris proprium. Ouid. 12. Metamor. Flentibus ante aram ſtetit Iphigenia, miniſtris. Gaſtrimargia pœnultima producta, nimia ingluuies: vt apud Ariſtotelem in Ethicis. Gaſtrimargus, goloſus. hoc dicit Calepinus, & poſt eum Bebellius. *Laodamia*, mulieris proprium. ſic quicquid eiuſdem deriuationis reperitur. Ouidius Æmonis Æmonio Laodamia viro.

Langia, fons. Papin. 4. Thebaid. hec [illegible] lecta nutrit Langia ſub valle. *Lampia*, vrbs Arcadiæ à candore pluuiarum dicta, [illegible] lampon, ſplendidum eſt. Idem in eodem, Candéſq; iugis Lampia niuoſis. *Latria*, id eſt cultus. Baptiſta in libro 3. Calam. Eſt Ideæ caput, eſt verè latria to-nantis. Græcè ſcribitur [illegible] cum *ei* diphthongo. Hinc dictio pentaſyllaba idololatra, vel eſt idoli cultor: & hexaſyllaba, *Idololatria*, idolorum cultus: non idolatra nec idolatria, vt inepte vulgus dicit. dicit hoc Valla in Matthæum. Calepinus vulgo [illegible] in qua re non habebit me riualem. *Ligia* & etiam Ligea, mulieris proprium Mart. lib. 12, Toto vertice quot gerit capillos, Annos ſi tot habet, Ligia trima eſt. Phaleucius eſt. Eſt etiam nymphæ proprium. *Litania* cum i in prima ſyllaba melius quàm letania, id eſt ſupplicatio. Hinc libanus, ſerui nomen in Aſinaria Plauti, potius quàm libanus, teſte Iohanne Pio. *Landrianus*, proprium viri apud Philelphum in ſecundo ſeptimæ.

Lemargia, teſte Calepino, ingluuies. *Lebadia*, vrbs Bœotiæ, Apolini ſacra. Legitur hoc nomen apud Gellium lib. 12. cap. 5. Papin 7. Thebaid. Et valles Lebadia [illegible]. Quidam libri habent Thebaida, inepte profecto. *Mantia*, id eſt diuinatio cum *ei* diphthongo, teſte Tortellio. Hinc acromantia, pyromantia, geomantia, hydromantia, chiromantia, *Necromantia*, quàm indocti nigromantiam dicunt. Eſt enim necromantia ex mortuorum cadaueribus diuinatio. necros. id eſt mortuus: necrolis, mortificatio. *Magia* id eſt incantatio, cum *ei* diphthongo ſimiliter ſcribitur. *Melanthia*, Deucalionis & Pyrrhæ filia. *Mœchia*, teſte Neſtore, id eſt adulterium. *Nicia* vel Nicea, vrbs, & *Nicomedia* vel Nicomedea, teſtibus Priſciano & Neſtore. *Ophias*, gigas Claud. lib. 3. de raptu Proſerpinæ,

-hæc arma minantis

Suſtinet: hos onerat ramos exutus Ophias. *Orithya*, nymphæ nomen cum yi diphthongo in penultima. Ouidius in 6. Metamorph. Dilectáque diu caruit Deus Orithyia. Verſus ſpondaicus eſt. *Pædia* Græcè ſcribitur cum *ei* diphthongo, teſte Neſtore. eſt autem pædia, eruditio, inſtitutio [illegible] in bonas artes & caſtigatio, teſte Valla in epiſtolam Pauli ad Hebræos, vbi ait diſciplinam inepte [illegible] caſtigationem. *Peripheria*, id eſt circunferentia: Græcè *ei* diphthongum habet. *Peridia*, mulieris proprium. Virgilius 12. Æneidos. Nomen Echionium matriſque genus Peridiæ. *Phlias*, proprium viri in 1. Valerij Flacci. *Pleias*, pliadis, Græcè ſcribitur cum *ei* diphthongo, tamen à Latinis variatur. Aliquando diphthongus diuiditur. At productio eſt longè frequentiſſima. Virgilius, Arcturum Pliadaſque Hyades, geminóſque Triones. Ouidius 4. Faſt. Pliades incipiunt humeros releuare paterno. Virgilius primo Georg. *Pleiadeſque* Hyades, claránque Lycaonis Arcton. Ouidius quinto [illegible], Hinc ſata Plione cum cælifero Atlante Iungitur, vt fama eſt) Pleiadeſque parit. Fuere ſeptem Atlantis & Pleiones filiæ in ſtellas ſeptē mutatæ. *Priamides*, Priami filius aut nepos [illegible] naturam producitur. Virg. Priamidémque Helenúmque, &c. Ouidius, Hanc tibi Priamides mitto Ledæa ſalutem. *Phthia* cum phth aſpiratis in eadem ſyllaba, regio & vrbs Theſſaliæ. [illegible] legitur phthia contra Tortellium. Seneca in Hecuba, Aptior Phthiæ meliorque fœtu Sapphicum eſt. Catullus, Progenies Phthiæ clara ſupereuehitur. Hinc Phthius, phthia, phthiū: & phthioticus, phthiotica, phthioticum, phthiotis, phthiotid [illegible] dicitur quoque pluraliter phthiæ phthiarum. Dido Æn. 2. Non ego ſum Phthias magniſque oriunda Mycænis? Catullus, Deſeritur Scyros, linquunt phthiotica Tempe. Horat. lib. 4. Ode 6, Phthius Achilles. Adonicum eſt. *Polymnia* variatur. productio eſt melior. Prophetia. *Rhetorica* pro arte rhetorica, ea lege [illegible] ratione producitur, Seleucia vel ſeleuca *Thalia*, vna muſarum, & maris nympha. Martialis libro 9, Frange leues calamos, & ſcinde Thalia libellos. *Thyias* thyiadis, cum yi diphthongo teſte Ferretto, ſacerdoticula Bacchi. Virgilius,

Thyias vbi audito ſtimulant Trieterica Baccho.

I ante e corripitur, vt Hieron.

I ante e. EXCEPTIO. Pierus viri nomen & Piera, vnde Pierides, Ouid. 5 Metam. Pierus has genuit Pellæis diues in aruis. Virg. Pergite Pierides. Priene, Biantis patria, rectius corripitur, licet Sidonius variarit hoc prelinæus, priena, prienæum. Sidon. in [illegible] panegyrico, Priene Bia, quod plus [illegible] turba malorum eſt. Idem in laudibus Narbonis, Et tu quem dederat Bias Priene. Phaleucius eſt. vbi Priene [illegible] nam corripit, & recte qui [illegible] nam Græci corripiunt, vt patet ex verſibus quos [illegible] Baptiſta in [illegible] adducit, quos ipſe Latinitate donauit, è quibus vnus eſt, Turba Bias genitus carie ampla [illegible] malorum. hic Pius male corripit vltimam in Prienæ[illegible] non ex ignorantia, ſed ex in [illegible] opinor. declinatur nanque Priene prienes, vt Semele ſemeles. Priſcianus

in Pethie

in Perihegeſi, Inter Miletum currens latámque Prienen. Tu primam ſemper corripito. Gabriel variatur à Chriſtianis. ¶ Adnotauit ad hunc locum Deſpauterius hæc: Pierus, prima longa, viri nomen, & montis Theſſaliæ: vnde muſæ Pierides. Heſiodus autem dicit muſas ex Ioue & Mnemoſyne natas in Pieria. Hæc in quartam Satyram Iuuenalis Mancinellus. Alij muſas Pierides dici volunt à Pieridibus victis, & in picas mutatis. Pieria, locus eſt in Thracia muſis ſacer, teſte Strabone. Vnde muſæ Pierides, vt vult Georgius Valla in ſeptima Satyr. Iuuenalis. Aliter Hermolaus Barbarus in ſecundo libro 28, Pierides muſæ dicuntur à Piero Macedone, ingentis ſcientiæ viro. Is enim, vt Pauſanias ſcribit, cum tres in initio fuiſſent muſæ, Melete, Mneme, Aœde, id eſt meditatio, memoria, cantilena, nouem inuenit, quibus modo feruntur vocabulis. Pylades libro quarto de gen. deo. pulcherrimè ſcribit, vbi tandem ait,

Pieridas Macedonum regio celebrata vocari Tradidit antiquo nomine Pieria.
Emathiam dixere noui, ſed Pieris illi
Pieriæ dederat nomina ſylua prius.
Cum qui Pieridum cantantibus agmine victo.
A totidem muſis nomina ſumpta velint.

Hæc eo lubentius adduxi (ait Deſpauterius) vt ſciret Siminus noſter varias de eadem re authorum eſſe opiniones, & non ſtatim carpendum qui vnam quamlibet ſequatur.

I ante i corripitur, vt Diiambus.

I ante o corripitur, vt Iole.

I ante o.

PRIMA exceptio. Nomina in ion tertiæ declinationis producunt I ante o: vt Ixion, Orion, Arion, Echion, hiperion, pandion, Amphion, ophion, OEdipodion, pro OEdipus: vnde OEdipodionides. Iapetion pro Iapetus: vnde Iapetionides. methion, ethion, & alia innumera. Neſtor plurima affert teſtimonia: nos paucis contenti erimus. Sidonius in euchariſtico, Nunc Sarmata, nunc *Hiarion*. verſus finis eſt. Stat. 4. Thebaid. Comit equos ac inde iugo luctatur Arion. Equi nomen eſt. Virgilius in Damone, Orpheus in ſyluis, inter delphinas Arion. Hîc citharœdi nomen eſt. Papin. lib. 4. Thebaid. Flet pater, & lacerum componit corpus Echion. Horat. Perfidus Ixion. Idem, Dictus & Amphion. Valerius Flac. lib. 6, Et geticum Priona ferit. Nominatiuus eſt Prion, regis Getici nomẽ. *Nomina in ion.*

¶ Marcion, hæretici nomen, à Prudentio producitur in Amart. Hæc tibi Marcion via diſplicet. Marcionita corripitur. Marcionita Deus triſtis, ferus, inſidiator. Sion producitur ab eodem, Nutricémque abolent petulantiè pectore Sion. Iuuenalis, Amphion clamat, ſed pæan contrahit arcum. Caue legas exclamat. Et in Claudiano, Debilis Orion dextram miratur inermem. Vbi male legit Stoa Orionis. Geryon & Geryones variantur: correptio tamen eſt frequentior.

TOLLVNTVR ab hac exceptione hæc, & fortaſſis plura, quæ his adiicere fuerit cuiq; liberum. *Aſterion*. fluuij nomen apud Papinium Thebaid. 4. *Amphitryon* cum y Græco in tertia ſyllaba. hinc Amphitryoniades, id eſt Hercules. Auſon. Amphitryoniaden puerum, &c.

¶ Ægion vel Ægio in Plauto. *Carmenion*, vide E ante n. *Cercyon* cercyonis cum y Græco, viri proprium. Ouid. 7. Metam. Cercyonis lethum vidit cerealis Fluſis. *Chromion* videbis in crementis. *Dædalion*, viri proprium. Idem lib. 11, Quum ſe Dædalion ſaxo miſiſſet ab alto Deucalion. Dion, viri nomen. Apuleius in prima oratione Apologiæ Qui inſanum me animi reddis amice Dion. *Eetion*, viri proprium. vide E ante e. *Endymion*. viri proprium. in A ante m, in primis. *Emathion*. Virgil. 9. Æneid. Emathiona liger, Chorineum ſternit aſilas. *Eurytion* Centauri nomen: qui etiam Eurytus dicitur. teſtimonium eſt vbi de o interiectione locuti ſumus. Ethalion, nauta Tyrrhenus in delphinum verſus. Ouid. 3. Metamor. E quibus *Ethalion*. te ſcilicet omnis in vno, &c. Geryon, qui etiam Geryones, variatur: à Claudiano melius corripitur. *Ion* viri proprium. Stat. in Thebaid. Sternit Iona Chromis. ita ponit Neſtor. Iaſion, vide I ante a. Maſchilion, viri nomen in 5. Martialis. *Melanchion*, viri proprium. Mart. lib. 10, Hoc tandem ſita prurit in ſepulchro Calua Ploria cum Melanchione. Phaleucij ſunt. Morion morionis, videbis in O ante r. Mimalion in I ante m. Oarion, id eſt orion, videbis in O ante r. OEnopion, videbis in OE diphthongum ante n. Porphyrion, gigantis nomen. Pygmalion, viri proprium in 1. Æneid. *Sicyon* cum y Græco in ſecunda ſyllaba, vrbs apud Ouidium in Ibin. Et Iuuenalem Satyra tertia. *Sceration*, viri nomen, corripitur à Catullo. Adiice dictis Cebrion & Hippotion apud Strabonem. Hemeridion & Electryon, vt Bebelius notat. Tongilion in tertio Martialis. Philiſtion in ſecundo eiuſdem.

Sunt propria virorum. Sigalion, Harpocrates apud Auſonium.

SECVNDA exceptio. Ariobarzanes,teſte Bebelio. *Clio*, vna muſarum. Ouid.in 1.de Arte,Non mihi ſunt viſæ Clio Cliúſque ſorores. *Diogenes*, philoſophi nomen. Auſon.in Epigrammatis, Diogenes obiit,non obiit, ſed abit.dicitur Ioue genitus : quia *Dios*, Iuppiter eſt:genes, genus:ideo contra naturam producitur ab Auſonio :quia (*Dios*) teſte Seruio corripitur : vnde *Dius dia dium*, id eſt diuinus,diuina,diuinum, producitur contra primitiui naturam. nos cum Auſonio primam in(*Diogenes*) audacter producemus, nec dius, dia,dium, vnquam corripiemus : & (vt ſentio) ipſum nomen Dios interdum producere poterimus: quia (*ſub dio*) producitur, & ſignificat ſub cælo, ſub Ioue. Ita dicit Aſconius in orationes Ciceronis. nec dicimus Sub diuo : quod eſt contra imperitum vulgus. Virgil.11. Æneid. Italides quas ipſa decus ſibi dia Camilla
Delegit.Perſius,Quid dia poëmata narrent.Lucretius lib.2,Dux vitæ dia voluptas. Virgil.3.Georg. Ne mihi tum mollis ſub dio carpere ſopnos,
Neu dorſo libeat nemoris iacuiſſe per herbas. Dioclides in Ætna. *Enyo* euyus, bellona. Papin.11. Thebaid. Hoc ego Mars habeat, vulgatáque iactet Enyo. *Hermiona*, vrbs in mari ægæo. Virgilius in Ciri, Hinc ſinus,hinc ſtatio contra patet Hermiona. *Herios* videbis in A ante n, Panos. *Iob*, ſanctiſſimi viri nomen diſſyllabum eſt contra indoctos. Prudentius in Pſychomachia,
-nam proximus Iob Hæſerat inuictæ bella inter dura magiſtræ. *Ionium*, mare : quod volunt ab Io dici.Ouid.Iactari quos cernis in Ionio immenſo. At *Ionia*, regio,variatur, vt Ione & Ionos,viri nomen:vnde Ionia dicta eſt. Ouid.6.Faſt.Nec latium norat quem præbet Ionia diues.Lucan.lib.6, Primus Theſſaliæ rector telluris Ionos
In formam calidæ percuſſit pondera maſſæ. Ionos ſimiliter ponitur apud Claudianum in lib.2.contra Eutropium.Horat.Ode 6.lib.3, Motus doceri gaudet Ionicos.verſus eſt dactylicus alcaicus.Manilius producit, & Ouid.in Arte, Tutior eſt correptio. *Io* Ius, Inachi filia à Ioue in vaccam verſa, variatur,licet productio ſit frequentior. Ouid.1.Metam. Conſtiterat quocunq; loco ſpectabat ad Io. Idem in Epiſtola Hypermeſtræ ad Linum, Quæ tibi cauſa fugæ eſt? quid Io freta longa pererras?
Non poteris vultus effugere ipſa tuos.
Inachi quo properas?&c.Idem in Ibin,Ethalon vt vita ſpoliauit Iſidius hoſpes:
Quem memor à ſacris nunc quoque pellit Io. Iſidius poſſeſſiuum ab Iſis à primitiuo longè diſcrepans.Idem 9.Metam.Iſi paretonium mareoticáque arua Pharónque.

Quæ colis, &c. Io interiectio vel aduerbium, apud Sillium ſemel producitur : alij corripiunt. Ouid.Dicite io Pæan,& io bis dicite Pæan. *Spio*, nymphæ nomen, producitur, teſte Badio & Bebelio. Virg.5.Æneid. Niſæe, Spióque, Thaliáque, Cymodocéque. Sunt tamen qui habent Niſæéque, Spióque,&c.& videtur polyſyntheto pulcherrime conuenire. *Thiodamas*, proprium viri, apud Ouidium in Ibin,& apud Papinium 8.Thebaid.

I ante u corripitur,

I ante u. vt Iulius,Priameius,Dryudæ vel dryudes,aut Druidæ apud Lucanum,
Et vos barbaricos ritus,morémque ſiniſtrum
Sacrorum Dryudæ poſitis repetiſtis ab armis. Vbi legitur Druidæ, ſed pro iiſdem. Erant Gallorum ſacerdotes, vates & philiſophi :ſic dicti, quòd drys dicitur quercus, aut robur arbor, quam illi obſeruant. Arios Sulpitius in Lucanum dicit Scythas, Strabo & Volaterranus Indos. Herodotus libro ſeptimo ab Indis ſeparat:ita variant coſmographi. Darius Græcè ει habet, ídque etiam Dareus dicitur : & tam e quàm i producitur contra Sidonium Græcæ Linguæ imperitum.Sic Durius & durateus, quia Græcè ει habet. Veruntamen Lucretius libro primo, Nec clàm Durateus Troianis pergama partu Inflammaſſet equus nocturnus Graiugenarum. Dicuntur hæc à ligno, quod Græcis duron dicitur. Verùm vt Aldus in (Miutus) meminit, Latini vt diphthongon Græcam corriperent, ſæpe pro ει aut e tantum, aut i tantum, ídque breue ponunt. Vt trocheus pro trochæus vel trocheius. Sic Chorius, polium vt ichthyopolium, forum piſcarium : & genium, id eſt barba vel mentum. Idolium, Mantium, Brauium, Odium vel odæum, cantandi locus : Logion vel logæon, pulpitum. Sic Lyrcius & lyrceus, Lyceus & lycius, Epidaurius & epidaureus, Epicurius & epicureus. Pompium & pompæum, quidam locus Athenis : quæ omnia & ſimilia, quæ Græcis per ει ſcribuntur, i & æ producere poſſunt : & vbi i corripiunt, intelligitur e ſublatum. Vnde Pylades libro ſecundo de Geneal.

Et Lyc

Et Lycius quoniam Lycos eſt quoque dictus ab Argis,

Nam ſimilis multum creditur eſſe lupo. Sic.lyceum,gymnaſium à Lycio Appolline,cuius hiſtoriam narrat Pauſanias ex Plutarcho in Pyrrho:ſic,Danaus Ægypto profugus Argos appulit, ibíque contra Gelanorem pugnaturus,in litore taurum caſu conſpicatus eſt cum lupo certantem. Quem corripuit,atque lupi ſibi formam induit,qui peregre delatus veteres incolas exturbaret. Itaque pugnæ euentu expectato,cum ſuperior lupus extitiſſet aduerſus Gelanorem,qui tum rerum potiebatur,inito prælio victor ex voto Apollini Lycio ædem erexit,ac lupi contra taurum prælianus expreſſam ære effigiem in foro ſtatuit.

EXCEPTIO. *Arius*,populus.Lucan.lib.3.Subſtringens Arimaſpe comas,hic fortis Arius.At *Arrius*,proprium viri:& Arria,proprium mulieris:gemino rr corripitur.Catullus,

Chommoda dicebat,ſi quando commoda vellet

Dicere,& hinſidias Arrius inſidias.Sic Arrius,hæretici nomen,licet Valla in Matthæum contradicere videatur.Sedulius,Hæc eſt vera fides:hanc ſpreuit habere ſalutem

Arrius infœlix.Arator lib.1,Fuſa ruit Arrius aluo.Mart.lib.1,Caſta ſuo gladium quũ traderet Arria Pæto.*Agenius*,id eſt imberbis,teſte Gaudiano.*Bacchius*,pes metricus.vide pedes.at viri propriũ corripitur.Horat.Saty.7.lib.1,Compoſitus melius cum Bitto Bacchius in ius.*Brauium* vel brabium ſcribitur Græcè cum *ει* diphthongo.ideo producitur,authore Valla in Matthæum,& Neſtore in vocali ante vocalem:& eſt præmium victoriæ.*Brabenta* ſunt ſpectaculorum iudices,qui victoribus in certamine exhibent præmium & coronas. *Crium*,arietis frons, promonotrium. *Chius*,chià,chium, poſſeſſiuum contra primitiui naturam producitur primitiuum eſt *Chios* chij,quæ eſt inſula in mari ægæo.Catullus,Conſulis ex Chio ſoluite vincla cado.Lucan.lib.8,Quas Aſine cautes,& quas Chios aſperat vndas.*Darius*. Ouidius in Ibin,Vtque necatorum Darij fraude ſecundi.Claudian.in Epiſt.ad Hadrianum,Darium famulis manibus doluiſſe peremptum

Fertur,& ingenti ſolatus facta ſepulchro.Nomen eſt Perſarum regis. Seruarunt hanc quantitatem recte Baptiſta & Fauſtus.Baptiſta in conſolatione ſuper morte Collæ,

Quid genus Æneadum,quid nigri regna Darij

Lapſa canam?Fauſtus de Genuenſibus victis,Sic bene facundo perſuaſerat ore Darius. Ergo hallucinatur Sidonius ad fœlicem,dicens,Et primùm Darij tumultuantes. Phaleucius eſt verſus. in quem dicit Baptiſta Pius Italiæ decus,Darij,omnis eruditorum ſchola conſono aſtipulatu ſecunda intenta profert,quum prima ſit anceps & bitemporanea,& ad nutum carminatorum.probat id Pius per Ouidium & Claudianum,dicítque ſuppetere ſexcenta ad hanc rem exempla,quæ prudentem ſe præterire affirmat.Errat ſimiliter Sedulius lib.1.dicens,Nec minus & Darij furuerunt iuſſa tyranni. Et Petrarcha ad Æneam Senenſem lib.1, Aut Darium Tomyris.&c.Errant quotquot Sidonium imitantur. *Dius*,dia,dium,vide I ante o,Diogenes,Fit à deriuatiuo diios per duplex ij. ideo producitur contra primitiuũ Dios,id eſt Iupiter.*Eugenius*,viri proprĩu,teſte Nebriſſenſi:quia habet eandem deriuationem cum Iphigenia:ſic Eugenia.Ideo errat Philelphus dicens in ſecunda quintæ, Proluerit meus Eugenius quod territat vnquam. *Graphium*,teſte Neſtore:quia Græcè ſcribitur per *ει* diphthongon.Latini tamen corripiunt:quia aliquando ſcribitur per iota.Ouid.Quid digitis opus eſt Graphiũ laſſare tenendo?& eſt ſtylus quo ſcribimus.Graphiarium,eſt graphiorum theca.Mart.in Apo. Hæc tibi erũt armata ſuo graphiaria ferro.*Gynæcium*,teſte Neſtore,locus ſecretior in ædibus vbi ſolæ mulieres conuerſantur. *Hormius*,fluuius muſis ſacer.Papin.7.Thebaid.

Vos etiam noſtris Heliconia turba venitis

Addere rebus opem.Túque ô permeſſe canoris

Et fœlix Hormie vatis armatis alumnos

Bellorum reſides. Idolium,id eſt templum.*Lycius*,cum y Græco in prima ſyllaba, id eſt Apollo: ſic dictus à Lyco,id eſt lupo:quia ſicut lupi pecora rapiunt:ita ſol humorem haurit radiis.vel à luce,quia veteres Græci primam lucem ante ſolis ortum Lycem vocabant:& ea lux, Lycoppos hodie dicitur. hæc & multò plura Macrobius lib.1.Saturn.Papin.Thebaid.10,Templa Lycie dabis, & ditia dona ſacratis Poſtibus.Nonnulli libri habent cum æ diphthongo Lycæe. At Lycius, lycia, lycium, pro gente Lyciæ ſine dubio corripitur.Virgilius 1. Æneidos. vnámque Lycios fidúmque vehebat Orontem.Pro Apolline corriperem Lycius,producerem lycæus:vt Epicurius & epicuræus. *Lycium* vel lyceum cum y Græco in prima,fuit Athenis Ariſtotelis ſchola,vt Platonis academia. Fuit quoque Lyſium,Ciceronis gymnaſium,de quo ipſe ait,Inque academia vmbrifera,nitidóque Lycio

Fuderunt claras fœcundi pectoris artes. Male legitur Lyxo. Miurus variatur à Terentiano. Mantuum, locus vaticinandi: alij Manteum. *Orius*, viri proprium. Ouidius 12. Metamor. Oppreſsitque duos, Brotean & Orion Orio, mater erat Mycale. hic Orion accuſatiuus eſt, & Orio datiuus à nomi natiuo Orius. *Orthus* videbis in primis O ante r. *Pandochium*, vniuerſale hoſpitium, producitur cum omnibus eiuſdem deriuationis nominibus, quia *Docheion*, teſte Nebriſſenſi. ſcribitur Græcè per ει diphthongon. Pan, totum eſt: Docheion, id eſt receptaculum. Sic *Xenodochium*, id eſt peregrinorum hoſpitium: Xenos, id eſt hoſpes & peregrinus. Ptocho lochium, id eſt mendicorum receptaculum. Plura talia reperies. *Polium*, id eſt locus vbi aliquid venditur. vtimur in compoſitis pœnultima pro lucta, teſte Neoriſſenſi, quia Græcè cum ει diphthongo ſcribitur: vt *Bybliopolium*, vbi libri venduntur: *Ichthyopolium*, vbi piſces venditantur. Ichthys, id eſt piſcis cum i Latino, ſequentibus ch & rh aſpiratis cum y Græco. Poleo, id eſt vendo. Sic OEnopolium, thermopolium, pharmacopolium, & ſimilia.

Prymnuſium cum y Græco, funis nauticus, teſte eodem. *Scaphium*, teſte Neſtore: quia Græcè ſcribitur per ει diphthongon: aliquando etiã per iota, & ſic à Latinis corripitur. Mart. lib. 11, In ſcaphium mœchæ Sardanapale tuæ. Iuuen. Et ride poſitis ſcaphium quum ſumitur armis, Eſt macula à ſimilitudine ſcaphæ dicta. de ſignificatione apud alios plura leges *Sperchius* cum ch aſpirato. Theſſaliæ fluuius. Ouid. 1. Metam. Populifer Sperchius & irrequietus Enipeus,

Apidanúſque ſenex, leníſque Amphryſus & Æas. *Trophium*, locus vbi aliquid educatur. vtimur eo nomine in multis compoſitis pænultima ſemper longa, quia teſte Ælio Nebriſſenſi. Græcè ſcribitur per ει diphthongon, quam in i longam vertimus: vt *Ichthyotrophium* apud Columellam legi, pro piſcina vbi educantur piſces. Trophe, eſt educatio. Brephotrophium, eſt paruulorum hoſpitium: vbi infantes expoſiti alũtur. Brephos, infans eſt. *Orphanotrophium*, locus vbi aluntur orphani. Eiuſdem compoſitionis plura leges, ſi vocabularios diligenter excuſſeris. Heliotropius videtur mihi pro luci apud Priſcianum in Periegeſi, Hic lapis Heliotropius qui no aine vero. Periſtrophium dictis iungendum admonui.

O ANTE VOCALES.

O ante vocalem. O ANTE a corripitur, vt Oaxes, Stoa: quo i nũquam recte producitur, licet Stoicus nullo modo corripiatur. ¶ Sed Stoa, id eſt fornix, teſtudo, porticus, per *o* micron ſcribitur, vt Troia: Stoicus per ω mega, vt Troius, & Stoicidæ in Iuuenale. Errauit ergo in (Stoa) Capella, & recte dixit Mantuanus, Vel Stoa, vel Senecæ tra ſent rigidíſque Catones. Thoas etiam ſecundo Æneid. corripitur: male ab interprete Homeri producitur.

EXCEPTIO. Iohannes, quia Græcè ſcribitur per ω mega, quæ litera perpetuũ producitur, & ſcribitur ſine aſpiratione. Totum hoc dicit Hermolaus Barbarus in 6. Plinij cap. 16. vbi reprehendit Sidonium Apollinarem qui corripuit, oſtendítque Sidonium plerunque Græcæ linguæ eſſe ignarum. verſus Sidonij in euchariſtico hic eſt, Qua nunc Helias nunc te iubet ire Iohannes. vbi Baptiſta Pius ait, Iohannes non ſat ad poëticum examen: quippe ſcribentibus ita Græcis ἰωάννης. nec obſtat Architrennium ſimiliter eo hemiſtigio pronunciaſſe, Liber eſt non libra Iohannes. Hæc Pius. Cum Sidonio errauerunt Sedulius, Arator, Petrarcha, Philelphus, Mancinellus, Hymnographus, & plures. *Oarion*, quamuis alij dicant Aorion, videbitur in O ante r. *Siloa* à Chriſtianis variatur. Arator Ille Iacebat iners, cui proxima mota Siloa. Sedul. lib. 4, -voce monentis Accepta domini, Siloam veniſſet a lyndam.

Troas troadis. Virg. At procul in ſola ſecretæ Troadis acta. ¶ Adiicitur productis Paochurus. piſcis. interpres Oppiani lib. 1, Paochurónque greges. (Iohannes) Fauſtus non recte variat: nec bene corripitur author hymni, Vt queant laxis. Troas ω ſcribitur, & ergo ſemper producitur. Zoa, vrbs à Bruto condita producitur vt cætera à Zoe, id eſt vita: quia per ω ſcribuntur, vt Zoagriaorum, præmia ſoluta pro liberatione vitæ.

O ante e corripitur.

O ante e. vt Cloe, mulieris proprium. Mart. lib. 3, Tota te poteram Cloe carere. Phalecium eſt.

EXCEPTIO. *Aloeus*, gigantis nomen: Aloides, aloei filius. quidam aſpirant. Lucan. libro ſexto Impius hanc prolem ſuperis immiſit Aloeus. Boëtia non recte dici probauimus. *Noe*, ab Aratore, variatur ſecunda ſemper producta. Sedulius lib. 1, Nũc bonus Eliæ qui perfidus antea Noe. *Typhœus* ſatis patuit in ſynæreſi & hypermetris. Troës, Heroës, & ſiquæ talia ſunt, cremento patent.

O ante

O ante e producunt

in plurali, quæ ante i producunt in ſingulari, vt Thoes ſingulare, & Thos thois, ſpecies luporum. Troes, vt Tros trois. Admoes, piſces. Lippius libro tertio, Tales admoes ſunt paſſæ ad pabula caſus. Et Alcmoes. Idem libro 1, Alcmoum mœſtæ volucres aquilæque marinæ. Sic ſi liceat pluraliter dicere, Minoes, Heroes, &c.

O ante i corripitur,

O ante i.

vt Eubois euboicus. vide Sebetus E ante b. Opois, Simois, *Pyrois*. hoc vltimum cum y Græco in prima ſcribitur. ſolis equus eſt, nec recte dicitur pœnultima longa, in quo multi hallucinantur. Ouid. 2. Metam. Interea volucres Pyrois Eous & æthon

Solis equi, quartúſque phlegon hinnitibus auras

Flammiferis implent, pedibúſque repagula pulſant. Val. Flaccus lib. 5, Et formidantem patrios pyroenta dolores. Colum. lib. 11, -nec ſyrius ardor

Sic micat, aut rutilus pyroïs, aut ore coruſco

Heſperus. Hîc eſt lapilli nomen à colore ignito dicti. nec poteſt hîc legi Pyrous ſecunda extenta. Noſcitur obliqui Minois, Trois, Herois, Thois: & è longis deriuata Aloides, alois, typhois, minoius, troicus, heroicus, &c. Val. Flaccus libro 5, Non tibi aloïdæ, quibus hæc fera murmura iactes. ¶ Corripitur etiam Græcis Troia ſubſtantiuum triſyllabum. Seneca in Hecuba, Miſit infeſtos Troiæ ruinis. Latini tamen contrahentes alibi in duas ſyllabas i faciunt duplex conſonum: & ita poſitione producitur Troia ſubſtantiuum: adiectiuum ſemper producitur per ω, vt Tros trois troibus: Troiugena autem vt Troia ſubſtantiuum.

EXCEPTIO. Deois, vide E ante o. *Dmois*, ancilla per ω mega. *Lagois*, piſcis nomen. Horatius Sat. 3. lib. 2, Nec ſcarus aut poterit peregrina iuuare Lagois. Eſt etiam auis, cuius carnes leporinum guſtum præ ſe ferunt. Lagos, id eſt lepus. *Oileus*, viri nomen. vnde Oiclides, id eſt Amphiaraus, Oicli filius. Apud Ouidium in 3. de Arte pro centauro Oiclus corripitur 12. Metam. Phoix aut phoicus, auis per ω mega. *Stoicus*, philoſophorum quorundam appellatio. Stoicides vel ſtoicida, eſt Stoici æmulator aut ſimulator potius. Perſius, -mendoſè colligis, inquit,

Stoicus hic autem mordaci lotus Aceto. Iuuenalis Saty. 2, Fugerunt trepidi vera ac manifeſta canentem Stoicidæ. *Troilus*, Priami filius. Virgilius primo Æneid. Parte alia fugiens amiſſis Troilus armis. ¶ *Troia*, adiectiuum, eſt fere ſemper triſyllabum prima ſemper producta. Virg 2. Æneid. Huc vndique Troia gaza. Troia, ſubſtantiuum, diſſyllabum eſt apud Latinos, & priorem poſitione producit. rariſsime fit triſyllabum, & primam corripit. *Zoilus*, homeromaſtix, & proinde quiuis doctorum reprehenſor: & aliorum virorum nomen. Mart. Zoilus ægrotat, faciunt hanc ſtragula febrem. ¶ Aloides, vt dixi, producitur. ideoque in de obitu Mecœnatis legetur ſine &, Fudit Aloidas.

Heros in omni caſu, vbi o ante vocalem habet, eam producit: vt Heroa heroas, heroes herois & heroum, & quod inde fit Heroicus, heroica, heroicum. & Herous, heroa, heroum. Vnde in 2. Faſt. legendum, Ponderis heroi res erat iſta pedis. non Heroici, vt legit Sto. Et in Terentiano iambico legam, Quis acta Homerus heroum quum ſcriberet: vbi (hero) ſpondæus eſt à nominatiuo heroes. Moyſes Bebelio per ω ſcribitur, ideo Prudentius non recipitur in apotheoſi, Inde figura hominis nondum ſub carne Moyſi. Iuuenalis & cæteri Latini Moſes priore longa ſcribunt ſine y. Oiclus, pater Amphiarai, o producit: nomen centauri corripitur. Ouidius 12. Metamorph.

Ampyca quid referam, qui quadrupedantis Oicli

Fixit in aduerſo cornum ſine cuſpide vultu. Phoix, auis & phoicus per ω ſcribitur. Sethiois, vrbs ſecundam producit, teſte Hermolao cap. 9. lib. 5. Plinij.

O ante o corripitur,

vt Laocoon. Producitur Oonæ oonarum, nomen inſulæ per ω mega, etiam ſecunda ἀπὸ τῶν ὠῶν, id eſt ab ouis: quia incolæ ouis auium paluſtrium & auenis tantum aluntur. In Mela male legitur Ceneas, & in Solino Oceanos pro Oonas.

O ante u corripitur,

vt Alcinous, Panthous, Antinous, &c.

EXCEPTIO. *Achelous*, dei & fluuij nomen. Ouid. 9. Metamor. Dixit, & vt vincas alios Acheloe dracones. *Pyrous*, cuiuſdam herois nomen vt dicit Neſtor. Pyrois autem, Solis equus, vt dictum eſt.

Poſſeſſiua in ous.

Producuntur omnia poſſeſſiua in ous: vt à Latona latous, ab Argo argous, ab Arctos arctous, à Gela gelous, à Myrtilus myrtous. Sic omnia ſimilia. Teſtimonia ſunt inuentu facillima. Horatius, Leſboum refugit tendere barbiton. Aſclepiadæum eſt. A Co inſula, Cous, coa, coum. hæc inſula etiã Coos appellata eſt priore breui. Ouid. in Arte, Si Venerem Cous nunquam pinxiſſet Apelles. Pro inſula vero Papinius, Hunc ipſe Coo plaudente philetas. Qui dicunt deriuatiuum Cous variari, carent (vt opinor) teſtimonio. Papin. 1. Syl. *Latous* vatem pater, & Semeleius euham. Latous, id eſt Apollo. Euhan, id eſt Bacchus. Idem lib. 1. Thebaid. -ſeruatorémque parentum
Latoum vocis iterúmque iterúmque canamus. Inepte habent hoc loco nonnulli libri Latoidē. Plura teſtimonia ſi cupide deſyderes, legendus eſt Neſtor.

O ante u producitur,

vt Bagous, nomen Spadonis in Ouidij Corynna: vbi tamen à quibuſdam Bagogus legitur. Sed in Æliano Artaxerxem ochum cognomine ab Eunucho Bagoo homine Ægyptio interemptum legimus: vt legit Hermolaus lib. 13. cap. 4. Aloum oppidum per ω ſcribitur Hermolao, lib. 3. cap. 20.

V ante vocales corripitur fere ſemper,

vt ſuus, ſua. Veruntamen V ante vocalem producunt Emmanuel & Alleluia, licet Chriſtiani in his hallucinentur, aut ex induſtria abutantur. Scribuntur enim Græce, teſte Bebelio per ȣ diphthongon ἐμμανουὴλ ἀλληλούια: quod poſterius quinque ſyllabarum eſt. Suagela eadem ratione producitur. Eſtque vrbs Cariæ, in qua turpiter errauit interpres vertens cum gela, quaſi συγγέλα Græcè ſcriberetur.

REGVLA QVINTA DE DERIVATIVIS.

Deriuata patris ſeruabit dictio normam,
Conſona ſi patris maneat: docet iſtud aratrum.
Multa tamen tolles, pòſt declarata vel antè.

Syllaba tanta eſt in deriuatiuo, quanta fuit in ea primitiui parte, vnde immediate deriuabatur, ſi conſonans primitiui maneat in deriuatiuo: vt Legi præteritum priorem producit: ergo etiam Legeram, legiſſe, legiſſem, legerim, legero: quia à legi formantur. Lego autē priorem corripit: ergo etiam Legebam, legam, legerem, &c. Diligentiſſime diſcant pueri deriuationes verborum, de quibus verſiculi ſunt, Præteritum verbi de ſe dat tempora quædam,
Ram, ſſem, rim, ro, ſſe, formabit cætera præſens. Item à ſupino formantur participia præteriti temporis & futuri in rus: item nomina in tio & tura, & multa in us, quartæ declinationis, & alia plura. quod diligenter conſyderandum eſt propter natura, natio, natalis, &c. Item ſupinum Aratum producitur: ideo etiam quòd ab illo fit *Aratrum*, non poſitu tantum, ſed ipſa natura. Neſtor dixit corripi: quia Græcè ſecunda correpta *Aratron* dicitur: Latini autem (vt vult Neſtor) o breue in a breue verterunt. Neſtorem ob hanc rem Sulpitius deridet. Et recte me hercule: quia Aratrum à doctiſſimis ſemper producitur, & ab Aratum rectè formatur. Eadem ratione producuntur tantum, licet conſonans mutetur, *Inuolucrum, Simulacrum, Ambulacrum, Lauacrum:* ab inuolutum, ſimulatum, ambulatum, lauatum. teſtes mihi ſunt Badius, Bebelius, Ferettus, inter Italos magnæ authoritatis grammaticus & rhetor. Neſtor confirmat opinionem ſuam authoritate Petri Rigæ, hominis quantitatum negligentiſſimi. Dicit autem Riga in aurora, Noſtræ carnis humum, crucis hoc aratro, quaſi ſignant. Ego video hoc nomen etiam à Sidonio corripi in laudibus Narbonis, Diuerſas aratro vias cucurrit. Phaleucium eſt. Hunc ſecutus eſt Petrarcha in 8. Aphricæ dicens, Nunc aratrum antiquis inſultet mœnibus omnes, Vnus habet prædas hoſtis. Vtut eſt, opinor aratrum tantùm produci: quia hi in multis errauerunt, vt ſæpe oſtendo in his libris. Dixi in regula, Vnde immediate deriuabatur. Quæ nanque à præteritis formantur, regulam præteritorum ſeruant: vt Rupes à rupi, ſedes à ſedi. Quæ à præſenti ſunt, præſentis quantitatem obtinent: vt Sedile à ſedeo, vocabulum à voco. At vocula, voculatio, & vociferor, à vox vocis: vt regina & regula à Rex regis, legitimus à Lex legis. Etymologiæ vel deriuationis diuinatio admodum difficilis eſt: ideo in primis inſpicienda eſt rerum natura: poſterius nanque à priori deriuari neceſſum eſt: ideo Sedeo à ſedes deriuari volunt, non contrà.

Aratrū à Riga correptū, & à Sidonio, & Petrarcha.

Addidi, ſi conſonans primitiui maneat: alioqui ad ſpeciales regulas currendum eſt. Talia ſunt

binus

binus,trinus,bimus,trimus,quadrimus,mobilis, fomes,iumentum, prælum à premo: quod (vt Feſtus ait) diphthongon vſu recepit. alij à præluo præluis deducunt. Sæculum cum æ diphthongo à ſenex,teſte Varrone. Iucundus à iuuo. Iocundus non dicitur. Idẽ eſt vbi in primitiuo eſt vocalis ante vocalem, aut vbi poſitus fuit in primitiuo, & deſinit eſſe in deriuatiuo. Ideo à primitiuis recedunt ibo,quibo,numen,ſetium à ſeorſum,& riſus, vt volunt,titulus,quater,ofella,&c.

Cæterum multa contra primitiuorum regulas aut producuntur, aut corripiuntur, quorum nonnulla iam dicta ſunt: vt Priamides,Chius,&c. plura declarabuntur,vt regula,vitupero,totus,feriæ, feralis,humor,iugerum, pætus,laterna, rex regis, lex legis, vox vocis, viginti,gradibus,rapa,vna,ſicelis, remus, cunæ, ſerius, maceror, iapetides, & multa alia contra primitiuorum naturam producuntur. Contra corripiuntur hæc,quorum primitiua producuntur,dicax à dico, ſtabilis,ſopor,nato, ſiquidem, ariſta,lotium,vitium, lucerna,lituus, quia,teſte Feſto, fit à lite. Seruius tamen vult Græcum eſſe. Vaſillum à vas vaſis. Marbodeus in lapidario,teſte Neſtore, Quæ ſolis radiis in aqua ſubiecta vaſillo. Multa alia poſtea leges.

¶ Aratrum propter Sidonium cenſet Stoa poſſe corripi in pœnultima,ſed errat: quia ambulacrum, aratrum,lauacrum,ſimulacrum,volutabrum,candelabrum,delubrum & inuolucrum pœnultimam producunt,vt teſtatur cum Aldo Becichemus,& multi alij. Errauit ergo Proſper dicens,

In quo per lauacrum fidei virtute renata

Cæleſte accipiet gens noua principium. Et Prudentius de nouo lumine paſcalis ſabbathi,

Iuſſus nexa pedum vincula ſoluere,

Ne ſanctum inuolucris pollueret locum, Et Mantuanus,

Quod Deus inuolucris, & quanta ambage viarum.

Tigillum & Sigillum ideò corripi volunt, quòd interdum tignum & ſignum per liqueſcentiam contrahi offendũtur: ſed verius, quia literã abiiciunt, vt marella, ofella, Ligula. Iunior à Iunis rectius deduci putatur quàm à Iuuenis. Sodalis, à ſuadeo. Iumen eum à iũgendo, g Litera atrita, Marcellus deducit: alij à iuuando. In his Grammatici certant, & adhuc ſub iudice lis eſt.

RECVLA SEXTA DE COMPOSITIONE.

Simplicis obſeruat menſuram compoſitiuum,
Quamuis diphthongus vel vocalis varietur.
Hanc legem ſpernunt dicus à dico, inubus atque
Pronubus, ambitus, nihilum cum ſemiſopitus,
Peierat à iuro cum deierat, agnitus, & cog.
Connubium varies, ab itum comitia dicas.

Compoſitum ſequitur ſimplicis regulam & contrà, etiam diphthongo aut vocali mutata. vbique tamen obſeruandæ ſunt regulæ poſitionum, & vocalium ante vocalem, vt Ludo colludo, Lædo illido, Amicus inimicus, Tabeo intabeo, Taceo reticeo, Facio reficio. Recurre ſemper ad triſyllaba, & accentus quantitatem facilè indicabit: vt Reficis, intabes, &c. Per hanc regulam præpoſitiones in compoſitione quantitatem priorem ſeruant: vt Abeo, adamo, ſubeo, euoco, deduco, amoueo, amitto, auerto, auius, &c. ab à, quæ producuntur. Quintilianus tamen dicit componi ex ab, ablatione b literæ: vt Omitto ex ob, aperio ex ad: quæ duo primam corripiunt: vt Apella & apluſtre, quia fiunt ex Græca primitiua particula α. Virgil. Sæpe leui ſopnum ſuadebit inire ſuſurro. Ideo, teſte Neſtore, malè dixit Riga in libris Regum, *Initium* fidei deſignant hoſtia portæ. Quamobrem non dubito eſſe vitium in carmine Virgilij de ludo, Initio furiis ego ſum tribus addita quarta. rectũ eſſet principio.

¶ Turpiter errauit Prudentius corripiens primam in Eneruo in hoc adonio, Corpus eneruat. Et alibi, Robur eneruatum. Ab hac regula demuntur A dico nomina in dicus: vt Cauſidicus, maledicus. A nubo, Pronuba, innuba. Connubium à Virgilio variatur. *Ambitus* participium ab ambio, ambiui, ambitum. Ouid. 1. Metam. Iuſſit & ambitæ circundare littora terræ. Ambitus nomen ſemper corripitur. Claud. in 3. conſulatu Honorij, Luget auarities ſtygiis innexa cathenis,

Cúmque ſuo demens expellitur ambitus auro. *Nihilum*. Perſius, .gigni

De nihilo, nihil in nihilum nil poſſe reuerti. Fit à ni, id eſt non: & *Hilum*, res nullius pretij: vtpote fabæ nigrum: quod producitur. Lucretius lib. 3, Nil igitur mors eſt: ad nos neque pertinet hilum.

Semiſop

Semiſopitas videbis in Sopio, in O ante p. Cætera ſatis patent præter *Comitium*, quod à ſimul itando dictum volunt, & producit etiam primam contra multorum ignorantiam. Sillius libro octauo, -nanque huic comitia campus Iura atque arma tulit. De campo Martio loquitur vbi erant comitia. Orichalcum ab oros, id eſt mons, dicitur, ex quo foditur: non ab auro: ideo ſemper corripitur, vt apud Horatium in Arte.

SE & DI.

Se produc & di, præter dirimo atque diſertus.

Se & di præpoſitiones Latinæ inſeparabiles producuntur, Segrego, diduco. Corripiuntur tamen Dirimo, diſertus. Virg. 5. Æneid. Et prælia voce diremit. Horat. Fœcundi calices quem non fecere diſertum? Securus producitur, quia ex præpoſitione fit. Securis corripitur, quia à verbo ſeco fit. Seuerus vndecunque eſt corripitur: vt Equidem quod Neſtor putat ab (ego) & (quidem) deriuari. Priſcianus primarium eſſe opinatur. vide E ante q. Digamma, dilemma corripiuntur: quia Græca ſunt. Male Prudentius in apotheoſi, Cæcorum cæcos loquor atra ſecordia quorum.

E ante t.

RE PRÆPOSITIO INSEPARABILIS.

Eſt re breue. at refert à res producere debes,
Reiicit & reiecit. nam quæ iacio tibi format,
I prius interdum tollunt, vt corripiantur.
Addit vel demit metri grauitate poëta.

Re præpoſitio inſeparabilis corripitur, vt Redeo, reditus pro annuo prouentu, renuo. &c. Perſius in vltima ſat. Pingitur an renuis, &c. nunquam inueni rennuo per duplex n, quicquid aliqui dicant. Ouid. lib. 2. de Ponto, At reditus iam quiſque ſuos amat, & ſibi quid ſit

Vtile ſollicitis ſupputat articulis. Refert à res compoſitum producitur: alioqui corripitur: nec vnquam duplici ff reffert ſcribatur contra Georgium Vallam: quia melius opinamur à nomine (*res*) & verbo (*fert*) fieri refert, quando regit genitiuum, & ablatiuos mea, tua, ſua, noſtra, veſtra. de quo verbo ſatis à nobis in Syntaxi dictũ eſt. *Reiicio* à (*re*) & (*iacio*) producitur poſitu, quia in eo verbo i duplex efficitur, teſte Nebriſſenſi: vbi autẽ corripitur, i cõſonans abiicitur. quod etiã cõtingit in aliis cõpoſitis à iacio: vt a liicio vel adicio, abiicio, vel abicio, ſubiicio, vel ſubicio, obiicio vel obicio. nã correptio nẽ poſitio impediet, niſi cõſonans i abiiciatur. Ea abiectio in proſa barbariſmũ facit: in carmine in his compoſitis à iacio omnibus licet, quicquid dicat Guaguinus & quidam alij, qui non diligenter ſatis poëtas perlegerunt. Virg. in Bucol. Tityre paſcentes à flumine reice capellas. hîc corripitur. eſt autem in quinta regione proceleuſmaticus, teſte Priſciano, qui per ſynæreſin fit dactylus. Idem Georg. tertio, Reiice ne maculis infuſcet vellera pullis. Idem Æneid. 11, Reiiciunt parmas, & equos ad mœnia vertunt. Idem, Bis reiecti armis. Et Æneidos quinto, Hæc fatus, duplicem ex humeris reiecit amictum. Reieci, reiectum nunquam corripiuntur, quia in eis i conſonans duplex eſt, non ratione, ſed authoritate, propter biiugus, triiugus, quadriiugus. nec video cur non tam in reiicio, quàm reieci ſit duplex: ideo miror Seruium dixiſſe in illud 11. Æneid. Sic ait, atque oculos Rutulorũ reiicit ictus: ectaſin eſſe: licet re longa dici poſſet propter præteritum reiecit: quid his velit Seruius, non ſatis intelligo: quandoquidem tam bene in (*reijcit*) i conſonans eſt quàm in præterito reieci. Stath. Thebaid. 6, -prouidus aſtu
Et patria vigil arte Lacon hos reiicit ictus. Lucret. lib. 2, -videmus
Reiicere in terras naturam, multáque ceris. Ouid. libro de Arte, Reiice ſuccinctos operoſo ſtamine fuſos. ¶Et vt Pius legit lib. 1, Reiicit æterno deuictus vulnere amoris. vbi vulgo minus apte legitur Reficit. Et vbi malè legitur in Virgilio Ore reiectantem: legendum eſt Ore eiectantem, vt prius docui. Refert pro diſtat, à nomine re producitur. Malè ergo legit Stoa in Lucret. lib. 4. Vſque a leo magni referunt ſtudium atq; voluntas. vbi Pius legit refert Badio videntur (*re*) & (*que*) confundi: quia in (reiicio) i non eſt duplex conſonans, & tamen ſæpe producitur: potius tamen re corripi probant, qui vt producatur, conſonantem ſequentem geminant, dicentes Reddiuco, reffero, rellatus, relliquiæ, relligio, relliquo. vt ſecundum Stoam. Lucretius, Nunquam relliquo reparari tempore poſſit Vbi Badius legit pro reliquo. &c. Papinius libro 4. Thebaid. Tela manu reiiciſque canes in vulnus hiantes. Ouid. *Adijce* Troianæ ſuaſorem Antenora pacis. Martialis lib. 10, Siquid noſtra tuis *Adicit* vexatio

rebus

tellus. Sic corripitur infi[illegible] a liei in principio ſ. primi Thebai[dos]. Virgil. in Moreto,
Et ſummis ſpoliat coriis, contemptaque paſſim
Spargit humi atque abijcit. Iuuen. Saty. 11, Hunc abijcit ſæua lignum veráque charybdi. Ouid. 2. de Ponto, Turpe putas abijci, quod ſit miſera ſus amicus. Lucan. lib. 8, Cur Obijcit Magno tumulum magnóſque vagantes. de Pompeio loquitur. Sil. lib. 4, Arietat in primos, Obijcítque immania membra. Arietat proceleuſmaticus eſt, aut per ſynæreſin dactylus. Arietare, eſt ariete pugnare. Papin. 10. Thebaid. Pectoraque inuiſis obijcit fumantia muris. Sil. lib. 13, Iungere tum fata, & ſubijci iubet ocyus ignes. Papin. Achil. 1, Fata videre prior ſubijcit gauiſus Vlyſſes. Lucan. in 7, Ipſe manu ſubijcit gladios, ac tela miniſtrat. Ne vereamur imitari quæ tam ſæpe apud probatiſſimos legimus. Quòd ſi in aliquo carminum genere opus eſſet tribracho, idem putarem licere in tetraſyllabis abiicio, ſubiicio, &c. quicquid dicant nonnulli. Neſtor dicit quoſdam putare reicio, quando corripitur, fieri ex ico. id Neſtori non placet, nec mihi, quia ico producitur tantum. Poëtæ profectò plerunque metri gratia aliquid addunt aut demunt. id in proſa eſſet barbariſmus, præterquam fortè in paucis, iam olim in proſa admiſſis. In his quæcunque ſunt magis inuentis vtemur quàm excogitandis: tum id etiam caute videbimus, quænam rara ſunt, & quæ frequentia: nam raris rarò vtendum eſt: frequenter vſurpata non abhorrebimus. Frequentia quidem ſunt vincla, ſæcla, tomacla: pro vincula, &c. Alituum, cælitum vbique recepta ſunt: alituum, cælituum non aſpernanda: vt neque religio, reliquiæ: licet relligio, relliquiæ frequentiora ſunt neceſſitate. Rariora ſunt lamna, pro lamina: ſurpite, ſurpuerat, pro ſurripite, &c. ſic domni pro domini. vide Ouidium. Induperator pro imperator in carmine reſtè dices. Legitur apud Lucretium 4. quem imitatus eſt Iuuenalis Indugredi, indupedita, indumanu, induforo: Lucretio & antiquioribus relinquamus, quia Virgilio & cæteris qui ſequuntur, vt nimis dura diſplicuerunt: pro ingredi, in manu, &c. Lucret. libro 1, Viámque indugredi ſceleris. In eodem, Inter ſe nexus minus aut magis indupedita. Sic alibi ſæpe. Hippona, geminato pp, eſt equorum ſtabulorúmque dea. ab hippos, i. equus. vnde Hippocrates, &c. Iuuen. tamen metri gratia vnum p abſtulit, dicens Sat. 8, Iurat ſolam Hiponam, & facies olida ad præſepia pictas. ¶Sed melius legitur ſecundum Hermolaum Barbarum Hippo, cuius genitiuus eſt hippus, accuſatiuus hippo, vt Alecto. Vnde etiam Placiades Semones dici voluerunt deos quos cælo nec dignos aſcriberent ob meriti paupertatem: ſicut ſunt Priapus, Hippo, Vertumnus: nec terrenos eos deputare vellent propter gratiæ venerationem. Petrarcha auſus eſt vnum n auferre ab Hannibal in 6. Aphricæ, Te quoties Hannibal video, &c. Sic idem circa finem libri 7. Idem in 10. Aphricæ geminat r in Terent. dicẽs, Seruatore ſuo prior it Terentius horum. Cæterum quia in multis manifeſto errauit Petrarcha, nolo eum in his imitari, quia nullum habet authorem: nec ipſe author haberi debet, vt ſæpe patebit in hoc opere. Lucretius Reſſicit dixit pro reſicit: quod parciſſime imitandum eſt. vt in lib. 1, belli fera munera Mauors Armipotens regit, in gremium qui ſæpe tuum ſe Reſſicit, æterno deuictus vulnere amoris. Mauors quoque poëticum eſt: nam in proſa Mars dicitur. Idem lib. 1, Reccidere inferiora magis quàm corpora noſtra. Ibidem,

At neque reccidere ad nihilum res poſſe: neque autem
De nihilo reſtare. Idem lib. 5, Haud igitur ceſſat gigni de rebus, & in res
Reccidere aſſidue: quoniam fluere omnia conſtat. Propertius, Reccidit inque ſuos menſa ſupina pedes. pro recidere & recidit. id parcè imitaberis. Lucan. lib. 1, Redducit Venus & redductum Dædala tellus. Idem lib. 6, Nec poterant vllam partem redducere eorum. Horat. Dij tibi dent capta claſſem redducere Troia. pro reducere. id parcè imitandum eſt. Apud Lucretium libro 4. videtur Referunt corripi pro diſtant: ſed opinor eſſe mendam, nec quoquam modo imitandũ: Vſqueadeo magni referunt ſtudium atque voluptas. Idem lib. 2, Rurſum cæli Rellatum templa receptant. Lucretius imitatus eſt Terentium dicentem in Phormione, Quod ab illo allatum eſt, id ſibi rellatũ putat. vbi metri gratia l geminari vult Donatus. id parcè imitandum eſt: quia relatus vnico l frequentiſſimũ eſt. Iuuen.
Dixerit aſtrologus: credent a fonte relatum
Hammonis. Hæc omnibus licent, Rettulit & Retulit, repperit & reperit in præterito, reppuli & repuli. Horat. in 1. Epiſt. lib. 2, Rettulit acceptos regale numiſma Philippos. Catul. Si reditum retuliſſet is haud in tempore longo. Sed emendatiores libri habent retuliſſet, vt ſit vetus præteritum à tollo. Sueuius antiquus poëta, -fera prælia bello
In Perſas retulere ſuo. Auſon. in Epig. Qui laqueum collo nectebat, Repperit aurum:
Theſaurique loco depoſuit laqueum. At qui condiderat, poſtquam non repperit aurum,

Apta

Additio vel remotio metri ca.

Aptauit collo quem *Reperit* laqueum. Sedulius lib. 5. geminauit p in participio *Repperiens*. id nollē imitati. dicit autem, Repperiens regem, quòd ſe rex dixerat eſſe, Obiicit. Ouid. in epiſt. Medeæ, Quæque feros *Repuli* doctis medicantibus ignes,

Non valeo flammas effugere ipſa meas. Claudi. in 3. Conſul. Hono. -reuolutáque tela Vertit in authores, & turbine *Reppulit* haſtas. Immolo ſemper primam producit. Angelus Politianus concedit ſe nouè corripuiſſe: quia in aliis verbis ſimilia fecerunt veteres. Tu producito ſemper.

Reddo tam in proſa quàm in carmine ſemper d geminat: nec ab eo fit redditus nomen: ſed a redeo *Reditus*, etiam pro annuo prouentu vt dictum eſt. ¶ Diſſyllabum & Triſyllabum Terentianus interdum ſcripſit, vt primam corriperet.

P R O.

Eſt pro breue in Græcis: pro longum rite Latinis.

Pro Græca præpoſitio pro ante, ſemper corripitur: vt Prolepſis, prologus, propheta, *Prometheus*, promethea cum ευ diphthongo in pœnultima apud Græcos: ergo pœnultima producitur. *Propontis*, prophaſis, propolis, propola, propileum, &c. Ouidius primo Metamor. Inde Promethides placidis Epimethida dictis Mulcet. Idem 4. de Ponto, Miſit in has ſiquos longa Propontis aquas. Sic cæteri præter Manilium in libro 4, Æquora & extremum Propontidos Helleſpontum. Idem ibidem, Illum etiam venerata colit vicina Propontis. ¶ Et præter Claudianum de laudibus Stiliconis, Reppulit aut ſæua propoſiti cæde tumentes. Progeuer ab Auſonio producitur, ſicut à cunctis Progenies.

Pronurus ab Ouidio in heroidibus, Pronurus & magni Laomedontis ero. Profluus autem corripitur ab Auſonio. Propola producitur à Prudentio, Balnea, propolas, meritoria templa, theatra.

Propheta variari credemus, vbi productionis teſtimonium ex probato poëta attulerint. Rufinus apud Priſcianum, Agnouit metrum, ſeruátque Terentius artem: Nā prologos trimetro didicit componere verſu. Errauit in hoc vt in multis aliis Alanus, dicens, Prologus in ſopnum murmur cunctis erat. Hunc male imitatur Sulpitius. Prohibeo corripitur: quia vocalis eſt ante vocalem. Perſius, -olum artocreáſque popello Largior an prohibes?

Pro Latina præpoſitio producitur, vt Prodo, proficio. Ouid. Non profecturis littora bobus aras. Prope autem corripitur. vnde propero, properus, propinquus. item quæ ſimplicia ſunt probo, probū, Propertius corripiuntur. Plerique Propertius à pro deducunt. Item primam corripit procul. vnde vel à porro nonnulli deducunt ea quæ correpta legimus: & tamen plurima producta videntur ſignificationem de (procul) aut (porro) habere, vt Protenus, proripio, &c. Virg. Quo nunc ſe proripit ille? hoc eſt procul rapit. Idem, en ipſe capellas Protenus æger ago. id eſt porro tenus, quaſi longe à finibus, teſte Seruio. Pro igitur in compoſitis ſemper producitur in mere Latinis, quancunque videatur ſignificantiam habere: exceptis paucis quorum meminit Gellius lib. 2. Noctium Atticarum: ſed ipſe rem paucis tetigit: quam longe clarius ſtudioſis aperiam: & plura quàm ille adducam. hoc præmiſſo, Stoa & Pylades dicunt (Propitius) variari: quod videtur natura corripi, ſed neceſſitate produci. Iuuencus, Iam tue propitius rerum pater vnicus alto. Eadem neceſſitate idem dixit, Profugite è tectis quæ vos ſectabitur vrbis. Et ſic Claudianus, Solus profugium rebus habende meis. Lucretius autem in primo contraxit in (prohibeat) duas breues in longam: quod tamen aſpiratio negat: aut proceleuſmaticum fecit, Nam ſiue eſt aliquid quod prohibeat efficiátque.

P R O C O R R E P T V M.

Corripias pronepos, profugat, profugit, proficiſcor,
Et procio peto ſignificans. cui iungo procello,
Atque prophana, profeſſa, profunda, profeſta, profari.
Propino vario, procuro, iungo profundo.
Sic bene docte locas propello, propago, Lucreti.

Ouidius 13. Metam. Eſſe Iouis *Pronepos*. Idem 10. Metam. Eſt Neptunus auus pronepos ego regis aquarum. Petrus, Iam reliqua ex amitis patruelis nulla proneptis, Nulla manet patrui. Errauit itaque Sidonius in Epithalamio Polemij, dicens, -fœliciter æuum Ducite concordes, ſint nati, ſintque nepotes: Cernat & in proauo ſibimet quod pronepos optet. Vbi etiam vltima contra totam ve-

tuſtatem nimis licenter corripitur. *Profugo* profugas, primæ, apud Philelphum in octaua ſeptimæ, & in quinta nonæ. *Profugio*, tertiæ. Val. Flac. lib. 7, Contingat mihi deinde mori, ſic fata profugit. Hinc nomen *Profugus*. Virg. 1. Æneid. Italiam fato profugus Lauináque venit Littora. hinc quoq; *Profugium*, quod omnes ſyllabas corripit. quare non doctè ſatis dixit Proſper, Vnum profugium tutum eſt deus ipſe timenti. ſed forſan ita mẽdoſè legitur pro confugium. *Proficiſcor*, profectus ſum. Virg. 7. Æneid. Arcades his oris genus à Pallante profectum. Propert. lib. 3, Magnum iter ad doctas proficiſci cogor Athenas. Sic cæteri poëtæ: nec vnquam producitur contra plurimos: quoniam apud Propertium in fine ſecundi libri non profecto à proficiſcor legitur, neque ſenſui congruit: ſed perfecto a perficio: & ita habent optimæ impreſſuræ: & ſenſus eſt optimus. ſic, Hæc quoque perfecto ludebat Iaſone Varro. id eſt Varro cantauit amores, perfecto Iaſone. id eſt poſtquam perſcripſit geſta argonautarum. ... apud Iuuenalem in emendatis codicibus legitur, Saty. 6. Profectura, ſed proceſſura, vt notatur etiam doctiſſimus Ferettus: ſic, Proceſſura domo ſicula non mitior aula. ¶ Valla Placentinus, legit, Præfectura domus: vbi (domus) eſt genitiui caſus. *Procio* procis, procini procitum, pœnultima ſupini longa, id eſt prouoco, primam producit. at Procio, procis, procini, procitum, pœnultima ſupini breui, & prima ſimiliter correpta, id eſt peto hinc Procus, *Proco* procas, reciproco. teſtis eſt cum Neſtore Calepinus. *Procello*, procellis, verbum. Lucret. lib. 6, Turbinis immanẽ vim prouomit, atque procellit. Hinc *Procella*. Virgil. 1. Æneid. Stridẽs Aquilone procella. *Profanus*: à quo *Profano* profanas, verbum: aut contra vtrunque à fanum, id eſt templum: hoc à fando (vt Feſto placet) quia Pontifex in dedicatione templi certa verba præfari ſolet. alij Græcum eſſe volunt. Virgilius, Procul ô procul eſte profani. id eſt irreligioſi & impij, quaſi procul à fano. Ouidius, Scilicet omne ſacrum mors importuna profanat. *Profiteor*, profiteris, profeſſus ſum. Ouidius in 2. de remedio amoris, Vtilitas lateat, quod non profitebere, fiet. Horatius in Arte,

Inceptis grauibus plerunque & magna profeſſis. errauit igitur, teſte Neſtore, Arator lib. ſecundo, Paulum eſſe miniſtrum Æterni ſcirote Dei, *Profeſſio* vera

Mendaci de reſte ſonat. *Profundus*. Virg. Cælúmque profundum. *Profeſtus*, profeſta, profeſtum. Auſonius de ſtudio puerili, Studium puerile fatiſcit, Læta niſi auſteris varientur feſta profeſtis. Male capitur ab indoctis pro pridie feſti. Lucan. in nono, Hoc ſatis eſt dixiſſe Iouem, ſic ille *Profatur*. Variãtur autem *Propino*, procuro, profundo, propello, propago propagas, verbum. Martialis in 12, Hoc quoque non nihil eſt, quod propinabis in illis. Idem lib. 6, Nemo propinabit callidiore tibi. id eſt prębibere à pro, id eſt ante: & pino: bibo: nam è Græco habet originem.

Tibullus, Ipſe *Procurans* ne poſſent ſæua nocere

Sopnia. ... lib. 6, Haud ſecus ac ſtabilis procurans otia paſtor. Virg. 9. Æneid.

Quod ſupereſt, læti bene geſtis corpora rebus Procurate viri. Catullus: Has poſtquã mœſto *Profudit* pectore voces. Ouid. in epiſt. Canaces, Ipſa nihil præter lachrymas pudibũda profudi. Correptio eſt longe frequentior. Lucret. lib. 4, Eſt procul à tergo qui prouchat, atque *Propellat*. hinc frequentatiuum *Propulſo* propulſas. Vt in eodem lib de Echo, Sex etiam aut ſeptem loca vidi reddere voces:

Vnam quam iaceres, ita colles collibus ipſis

Verba propulſantes iterabant dicta referri. Idem in eodem lib. Atque alium præ ſe propellens aëra voluit. Ne verearis puer, venerabilis Lucretij authoritatem amplecti. Idem libro primo, *Propagare* genus poſſet vitámque tueri. Ibidem, Nec ratione fluunt alia, ſtragémque propagant. Idem libro quinto, Vt propagando poſſent producere ſecla. Et paulò pòſt, Vt potuiſſe propagando producere prolem. In his certè de eadem re loquitur, eadémque manet ſignificantia. Ideo in verbo non obſeruanda eſt differentia, quam in nomine (*Propago*) ponunt grammatici dicentes, Propago pro vite producitur. Virgilius, Flexos propaginis arcus. Pro progenie corripitur. Idem, Si Romana potens Itala virtute propago. Pro eodem dicitur Propages propagis. Duo ſunt adhuc corripienda, *Profectò* aduerbium affirmandi: quaſi pro facto, vt dicunt grammatici: & *Proteruus*, à proterendo: ergo corripitur vtrunque contra primitiui naturam. Horatius. in Arte, Ille profectò. eſt finis verſus. Ouidius, Multa miſer timeo, quia feci multa proterue. Habete ſi lubet verſiculum,

Sunt contra patrem correpta profectò, proteruus.

I ET O IN COMPOSITIS.

Pars ſi componens fini prior i vel o donat,
Sit breue: cunctipotens & Timotheus manifeſtant.

Quòd

Quòd ſi non ſemper manet i, producito ſemper.

Habet hæc regula partes duas: quarum prior eſt, Dictiones compoſitę ſiue Latinæ ſiue Græcę terminantes in i primam partem compoſitionis, breuiant: vt Bifidus, trifidus, ſeſquipes, ſemiuir, vitiſator, Archigenes, antichthon, ſacrifico, *Sacrificium*. Ennius, Sic nos ille ſuos diis ſacrificare puellos. Errauit ergo, teſte Neſtore, Arator dicens, Forma ſacrificij perfecti priſca caniſtro
Tres panes offerre iubet. Melius dixiſſet ſacrifici forma, pro ſacrificij. Poſterior pars, Dictiones Græcæ terminantes in o primam partem compoſitionis, breuiant illud o: vt Dorothea, Samothracia, Timotheus, Cynothoon, Leucothea, Procotomi, Zelotypus, &c. omnia ſunt inuentu facillima.

Dixi in regula, QVÒD SI NON SEMPER, &c. quia ſi ex declinatione tantum proueniret, produceretur: vt Tantidem, tanticunque, quanticunque, eidem, cuique, quantilibet, quantiuis. Iuuen. Quanticunque domus conſtet. Manil. lib. 2, Omne quidem ſignum ſub qualicunque figura. Siquis, ſiqua producuntur, quia vix apparet compoſitio. Siquidem variatur. vide I ante q. ¶ Sed compoſita dictio ferè corripitur, diuiſa producitur. Idem producitur in maſculino. Scilicet & ilicet producuntur, quia fiunt à ſcire & ire per remotionem ſyllabæ. Legam apud Auſonium, Atque trifatidicæ nomen commune ſibyllæ. Tri in compoſitione habet vim ſuperlatiuam, vt trifur. vnde Galli cum poſitiuo tres dicunt. Officiperdi aut officiperda à Probo aut Catone corripitur, & vllipreci apud alios, teſte Stoa. (Magni pendo) ſi duæ ſunt dictiones, (ni) producitur: vt in Horatio, Non magni pendis quia contigit, at mihi curæ. Sic magni facio, quod locutio videtur: quia magnifico compoſitum, & tamen longum reperitur. Pediſſequus & pediſſequa ſſ duplicato, poſitione producuntur, etiam à Plauto pediſequus & pediſequa corripiuntur. Tolluntur & alia nonnulla his verſibus contenta.

Quod natum atque dies recte variato: at ibidem
Et tibicen erit longum: cui iungis vbique.
Protrahit Auſonius matricidam grauitate.
Lagopus, gæolophus, atque theophila produc
Cum leucopetra: gæometra iungitur aptè.
Quod medius facit atque dies, producito ſemper.

A quot & dies fit *Quotidie*, & hinc quotidianus, & variari poteſt vtrunque. ſed quotidie apud ſolos neotericos reperi corripi, vt Apud Mantuanum in vita diui Geogij. Video reliquos parum acute de hac dictione ſcripſiſſe, quia ſæpius primam corripit: rariſſime aſſumptione t literæ producit. vt apud Catullum ad Mallium, Ne nimium ſimus ſtultorum more moleſti,
Sæpe etiam Iuno maxima cælicolûm Coniugis in culpa flagrauit quotidiana,
Noſcens omniuoli plurima furta Iouis. Vbi notabis magis quàm imitaberis pentametro verſu ſenſum non perfici nec ſuſpendi. Apud alios reperio prima correpta ſecũdam produci. Mart. lib. 10, Leuis dropace tu quotidiano. Et lib. 11, Quo tu, quo liber ocyoſe tendis Cultus ſindone non quotidiana? Sidon. lib. 8, Hoc pernix habitu meum memento Orpheum viſere, qui quotidiana,
Saxa & robora, corneáſque fibras
Mollit dulciloqua canorus arte. Omnes Phaleucij ſunt, & Orpheum per ſynæreſin eſt ſpondæus. Mart. lib. 4, Quotidianam refice nauſeam nummis. Scazon eſt. ¶ Volaterranus vult à continenti die dici: quod mihi non placet. vtcunque autem dicatur, primam in hexametro & elegiaco producit. Iuuen. Satyr. . Vel ſi paulo datur cuſtos affixus ibidem. Sic tota vetuſtas: quare imitari nollem Iuuencum dicentem, Oblatúſq; *Ibidem* mox dæmonis horrida virtus. Idem, Ille iubet cunctis ibidem conuiuia poni. Horatius in Arte, *Tibicen* didicit prius, extimuitque magiſtrum. Sedul. lib. 3,
Funereóſque modos cantu lachrymante gemebat
Tibicen, plangórque frequens confuderat ædes. Mendosè legitur tibicines: quod foret intolerabile. Cur autem magis producatur Tibicen, quàm tubicen, hæc eſt ratio: quia tubicen fit à tuba, vbi a in i ſeruata quantitate vertitur: at tibicen fit à tibia, ideo tibiicen dicendum fuerat: ſed iam verterunt duas breues in vnam longam, vt in Pigræ, trigæ, quadrigæ, auriga pro aurijga, ab auras agendo dictus.

Vbique, qui ſciunt variari, afferant ex veteribus teſtimonium, alioqui nugas egerint. *Vbicunque* variatur. Claud. in laudibus Stiliconis, Occurſaut vbicunq; velis. Ouid. Metam. 8, Seruor vbicunque eſt, vbi

eſt,vni mea gaudia ſeruo. Auſonius metri grauitate produxit *Matricid.* dicens in monoſtichis Cæſarum (quæ an Auſonij ſint,dubitat Baptiſta Pius) Matricida Nero proprij vim pertulit enſis. Sidon. in 2. Panægyrico, Matricida pius ſed ne ſpreuiſſe dolorem. Poteſt corripi, vt *Patricida* & Parricida in tragœdiis Senecæ. Et profectò nimis licenter hæc producuntur: quando nulli veteres Heroicorum aut Elegiacorum ſcriptores auſi ſint hæc producere. quare non placet mihi licentia Aratoris dicentis, Parricida trahis. Patricida vocabulum à veterioribus parum vſurpatum rectè in hexametris & pentametris recipitur. Parricida rr geminat. Horat. lib. 3. Carm. Ode 29, Telegoni iuga parricidæ. verſus eſt Alcmanius dactylicus tetrameter: vbi tertius pes neceſſariò eſt trochæus. Lagopus, &c. ſuis locis declarabuntur. *Meridies* quaſi medius dies producitur. Sic verba Meridio & meridior. Idem factitandum in pridie & poſtridie. vide I ante d in mediis. Catullus ad Ipſithillam, Iube ad te veniam meridiatum. Phaleucium eſt. Mart. lib. 3,

Inter tepentes poſt meridiem buxos

Sedet ambuláve liber acribus curis. Scazontes ſunt duo. ſic Meridianus, Pomeridianus. ¶ Vbiuis Horat. corripit. Vnicuique, quanticunq; & ſimilia producuntur. Reliqua corripiuntur, vt omnimodus, multimodus in Lucretio ſæpe lecta. Mart. lib. 3, Non nautas puto vos, ſed argonautas. Retro in compoſitione variatur, vt extra compoſitionē. Sic intrò. Lucret. lib. 3, Sic animas introduxerunt ſenſibus auctas. Ouid. 4. Metam. Ipſe retrouerſus ſqualentia protulit ora. Controuerſia corripitur à Sidonio lib. 8, Declamatio controuerſiarũ. Phaleucium eſt. Mart. lib. 12, Officioſus genitor trinoctiali Affecit domicœnio clientem. Phaleucium eſt. In Græcis quæ ω ſeruant, producuntur: vt Geometra, geolophus, Creopola, creopolus, &c. Latina quædam priorem partem in u breue terminant, vt quadrupes, quadrupedans, puluerulentus, virulentus, truculentus, temulentus, luculentus.

REGVLA SEPTIMA DE PRÆTERITIS DISSYLLABIS.

Præteritiua tenent primam diſſyllaba longam.

Tolle bibit, ſcidit, atque fidit, tulit: ortáque do, ſto.

Præterita diſſyllaba producunt priorem, vt Veni, à Philetico malè correptum. Primum rectè dici vbi de duobus tantum loquimur, in Syntaxi dictum eſt. Tolluntur ſex, bibi, &c. ſteti, dedi. Addit Neſtor linquo *Liqui*, quod vult variari, ſed malè. Etenim in Virgilio, non liquerat legitur: ſic, Nanque ſuam patria liquerat tellure ſepultam. ſed ſic, Nanque ſuam patria antiqua cinis ater habebat. teſtis eſt Seruius, cui rectè aſtipulantur Laurentius Valla & Sulpitius. Valerius Flaccus libro 7, Si te ſceptra domum, ſi te liquiſſe parentem Senſeris. Mendoſè legitur reliquiſſe, vt paulò antè, Dignior es & fama meis iam parta venenis. pro Dignior es iam fama, meis eſt parta venenis. ¶ Fidi, à findo vnde trifidus, non à fido, ſed fiſus ſum, &c. Emi producitur per regulam: & teſte Volſco & aliis doctiſſimis apud Ouidium in Epiſtola Didus, non *Emi* præteritum, ſed præſens emo legitur, Quod tibi donaui perfide littus emo. Et profectò optimus ſenſus eſt bene inſpicienti. *Iuui* ſemper producitur. Catullus per ſyncopam duriuſculam iuerint, metri gratia, pro iuuerint, dixit de coma Berenices, Non ita me diui vera gemunt, iuerit. Mart. lib. 3,

Vnguentum, fateor, bonum dediſti

Conuiuis here, ſed nihil ſcidiſti. Veteres ſcicidi dixere, teſte Priſciano. Rui corripitur, quia habet vocalem ante vocalem.

REGVLA OCTAVA DE GEMINATIS PRAETERITIS.

Corripiunt binas geminantia, ceu ceciderunt.

Tolle ceciderunt à cædo, à pedo pepedi.

Præterita geminantia principium, primàm & ſecundam ſyllabas corripiunt, niſi poſitio impediat, vt Tetigi, peperi, pepuli, tutudi. Dixi niſi impediat, propter ſpopondi, fefelli: vbi prima tantum corripitur, vt in duobus exceptis, Cecidi à cædo, pepedi à pedo. Iuuen. Satyr. 3,

Ebrius ac petulans qui nullum fortè cecidit,

Dat pœnas. Horat. Nam diſploſa ſonat, quantum veſica pepedi. ¶ Prudentius licenter dixit, Maior tutor erat qui ſumma pupugerat infans, &c. Compoſitum ſimplicis regulam imitatur. Ouidius 5.

Triſtium, *Contudit* ingenium patientia longa malorum. Ennium imitari non auſus (quia nemo hactenus imitatus eſt) dicentem, -viréſque valentes Contudit crudelis hyems.

REGVLA NONA DE SVPINO DISSYLLABO.

Cuncta ſupina tenent primam diſſyllaba longam:
Præter nata ſero, cieo, lino, ſto, ſino, ſiſto,
Do, ruo, cum queo, eo, reor. At ſtaturus atum dat.

Supina diſſyllaba producunt priorem ſyllabam: vt Viſum, luſum. Tolluntur Satum à ſero, citum à cieo, litum à lino, ſtatū à ſto & ſiſto, ſitum à ſino, datum à do, rutum à ruo hinc dirutum, &c. in ſimplici ruitum rectius dicimus: quitum à queo, itum ab eo: ſed ambitus ſatis eſt dictum: ratum à reor. Staturus contra primitiui naturam primam producit. Ouid. 2. Metamor. Nec fruitur ſopno vigilantibus excita curis. Stat. Thebaid. 3,

Atque hic ingenti Capaneus Mauortis amore
Excitus, & longam pridem indignantia pacem
Corda tumens.

Hæc à cieo ſunt. Citum à cio producitur. Sil. lib. 4, Accitas properè caſtris in prælia conſul Raptabat turbas, primúſq; ruebat in hoſtem. Lucan. Stratíſq; excita iuuentus. Ouid. in epiſt. Canaces, Oblitus à dominæ cæde libellus erit. Idem 2. Metam. Hic ſitus eſt Phaëton currus auriga paterni. Idem 4. Faſt. Hic ſtatus in cælo multos permanſit in annos. à ſto ſtatum eſt. compoſita habent itum, vt præſt.tum, inſtitum, &c. Aliquando tamen producta pœnultima habent atum, vt conſtatum. hinc conſtaturus, &c. ſed ipſum etiam *Staturus* contra primitiui naturam producitur, vt ſtator pro Ioue apud Ouidium, quod Prudentius corripit. Lucan. lib. 1, Hic acies ſtatura ducum. Idem in 6, Et ſtatura redit. Papin. 7. Thebaid. Spes ne obſtatura Pelaſgis. ¶ Priſcianus ſtatum vult produci, quòd, vt dixi, compoſita retinentia a probāt, & ſtaturus ac ſtator. quod cum Hieronymo Hermolaus Barbarus, Paulus, Suardus, Becychemus à ſtatum deducunt, iuxta illud Plinij cap. 10. lib. 37, Iuppiter modò ſedens, modò ſtans. In veteribus monumentis è metallo cernitur. Sedet qui tonās erat, ſtat qui ſtator. Quod Hieronymus notauit quodam loco malle ſe ſcribens ſtatorē eſſe quàm tonantem: non quòd ſtator à ſtando dicatur. Ouid. 1. Faſt. Muſa quid à faſtis non ſtata ſacra pet.s. Valer. Flac. lib. 2, Noſtræ ſtata dona ſalutis. Lucan. lib. 10, His aſcripſit aquis, quarum ſtata tempora flatus. hæc à ſiſto ſunt. Virg. Nos abiiſſe rati, &c. Terent. in Hecyra, Nam cum cōpreſſa eſt nata, forma in tenebris noſci non quita eſt. Ouid. Meta. 1, Sed itum eſt in viſcera terræ. De ambitus dictū eſt. Claud. in lib. 1. in Rufinū, clientes Fallit: & ambitos à principe vendit honores. Fuo fuis fui futum. vnde Sum fui & futurus habet, olim corripiebat priorē ſupini, quod futurus oſtendit. Horat. in Arte. Vtiliúmque ſagax rerum, & diuina futuri. ſic Profuturus: quod nimis licenter produxit, niſi mendoſus ſit codex. Mantuanus in conſolatione ſuper morte Collæ, dicens, Profutura cupit nocitura: ignara futuri. ſed profectura fortè legendum eſt. Spuo ſputū producitur. Sedulius nimis licenter dixit lib. 5, Hæc ſputa per dominum noſtram lauere figuram. ſed fortaſſis legendum eſt, Sputa hæc per dominum, &c.

REGVLA DECIMA.

Præ tum vocalem de ui reliquis dabo longam.

Omne ſupinū non dictum mutans ui ſyllabam in tum, producit vocalem ante tum, vt Expeditū, petitū. hinc nomina Expeditus, expedita, expeditū, expeditio. Sidon. lib. 8. Epi. Succingāt hederæ expeditiores. Phaleuciū eſt. vt apud eundem de laudibus Narbonis, Nam quis Perſidis expeditionem Aut victricia caſtra prætcribit. Sic impedio, impediui, impeditum: à quo tamen frequentatiuum *Impedito* video ſemel corripi apud Papinium 2. Thebaid. Hos obit atque illos, ferróque micantia tela Decutit, impeditat numero, ſéque ipſa viciſſim
Arma premunt.

ſed forſitan (impediunt) ſcriptum reliquerat. Horat. Quandoque bonus dormitat Homerus. Papin. 4. ſyl. Cúmque tibi vagitat tertius infans. At vbi a in i mutatur, fit contra primitiui naturam correptio: vt Clamatum, clamito. Sic eſum eſu, eſurio, &c. *Petiturus* Claudianus corripit: ſed in hoc non puto eum imitandum eſſe. dicit autem in 3. de raptu Proſerpinæ, Ipſum etiam petitura Iouem. Sic Arator, Hinc humana probant, cælum petiturus oliuæ
Progreditur luſtrare nemus.

Produc quoque ſolutum, volutū, quamuis non rectè formentur: & potitum, itatum: quia actiuum foret potio, potiui, potitum, &c. Obliuiſcor oblitū producitur, licet

non rect

non recte formetur. Dicta notabis. Tonatio,&c. producunt a, quia ex antiquo ſupino in atum, &c. Pecto in præterito olim pectiui habuiſſe dicitur: hinc pœnultima longa pectitum, quod nunc nō inuenitur: habuit quoque (vt opinor) pectui: & hinc pœnultima breui pectitum. Colum. lib. 11, Verum vbi iam puto diſcrimine pectita tellus. Male dxit Riga in Luca. Partitio quaſdam ſciſſuras ſciſmate gignit. In cæteris præſentis norma ſeruabitur: niſi vocalis ante vocalem, aut poſitio: aut conſonantis mutatio impediat, quod addo propter Poſui, retulli, genui, coëgi potui.

REGVLA VNDECIMA DE VERBORVM CREMENTIS.

A IN CREMENTIS.

A Creſcens produc, niſi cremento Dare primo.

Crementum verbi eſt, vbi exceditur ſecunda perſona ſingularis numeri præſentis temporis, indicatiui modi, actiuæ vocis, quæ ſi defuerit, qualis foret, oſtenditur, vt Amamus creſcit: quia excedit hanc perſonam amas: Oſcularis creſcit: quia ſi ſecunda perſona actiui verbi foret, ipſa eſſet oſculas. Crementum, dictio inuentu perrara: quia incrementum vſitatius dicimus. Columella libro 6. cap. 8, *Crementū* Seminarium crementum capere nequeunt. Notatur hæc vox à Beroaldo in margine. Vocalis in primo cremento eſt quæ erat ſecundæ perſonæ vltima, reliquæ in ſecundo cremento eſſe dicuntur. A igitur in omni cremento producitur, vt amamus, legebamus. Excipitur in primo cremento Do das dare, cum primæ coniugationis compoſitis, vt venundabam, peſſundabam, &c.

E IN CREMENTIS.

Ni ſubit r, produce ſemper: cum ſubit r, do
Cum ſocio ternæ breue præſens. protrahe reris.
Semper e corripitur præ ram, rim, ro: beris adde.
In reliquis produc: quanuis ſteterunt Maro dicat.

E in vtroque cremento producitur, vt Amemus, amaremus, docemus, legebam: niſi poſtponatur r. nam tunc corripitur omne præſens tertiæ declinationis, vt Legor legeris, legeremus legere. CVM ſocio, id eſt præterito imperfecto coniunctiui modi Re ante re vel ris producitur, vt Legereris, E ante ram, rim, ro, ſemper corripitur: vt Legeram, legerim, legero: ſic amauerā, &c, quieueram: ſed quieram producitur: quia per ſyncopam, eſt, vt defleram, &c. Beris vel bere corripitur, vt amaberis, amabere. Feram, velim, edam, ero, &c. corripiunt primam ſyllabam: quia in regularibus non foret cremētum. Cætera producuntur, vt ſteterunt, legerunt. qualia Virgilius & plures licenter corripuerunt: nos non imitabimur, niſi tam parcè in tanto opere. Terentius in prologo Eunuchi, Poſtquam ædiles *Emerunt*, &c. Hîc (emerūt) corripitur teſte Diomede. Virg. 2. Geor. *Miſcuerúntque* herbas, & non innoxia verba. Idem 2. Æneid. Obſtupui, *Steterúntque* comæ, & vox faucibus hæſit. Idem in Bucol. Matri longa decem *Tulerunt* faſtidia menſes. Horat. epiſt. 4, Dij tibi diuitias *Dederunt*, artémque fruendi. Sil. lib. 8, *Terruerunt* pauidos accenſa Ceraunia nautas. Sunt qui legant in præterito plus quàm perfecto ſteterant, miſcuerant, &c. quibus cum Diomede refragantur mille exemplaria.

I, O, & V, IN CREMENTIS.

I produc primo cremento, dummodo quartæ
Eſt verbum. Debet ſemper producier iui.
Corripe præteritis imus vndique. Venimus edit.
In coniunctiuo rimus, ritíque licenter
Inuenies: nolite, velito, velimus & itis,
Et ſimus, ſitis produc. Erit u breue, non o.

I in primo cremento verbi quartæ coniugationis ſemper producitur, vt Audimus, auditis, audite, audirem, &c, Ibam ibo, ſcribam ſcribo, experibor: quæ antiquis placebant. Audiunt corripitur: quia *Rimus &*
vocalis eſt ante vocalem. Item præteritum in iui producit vbique I ante ui, vt petiui, petiueram. *ritis in cō-*
Imus in omni præterito corripitur, vt Venimus, audiuimus: niſi in præterito cōiūctiui, vbi Seruius & *iunctiuo.*

Diomedes volunt rimus & ritis per pettuum produci. Nebriſſenſis etiam vult futurum produci. Ego magis aſtipulor Georgio Vallæ Placentino libro 28. cap. 10. vbi ait hæc licenter produci propter to e breues, non in præterito ſolùm, ſed etiam in futuro, ſi caute reſpexerimus: quamuis Seruius dicat Virgilium corripuiſſe egerimus, quia aliter ſtare non poterat verſus. ait autem Virgilius 6. Æneid.
Nanque vt ſupremam falſa inter gaudia noctem
Egerimus, noſti. Ouid. 4. de Ponto, Hęc vbi dixeritis, ſeruet ſua dona rogate. Ennius: Non aurũ poſco, nec mi precium dederitis. Ouid. 6. Metam. Hauſtus aquæ mihi nectar erit, vitámque fatebor
Accepiſſe, ſimul vitam dederitis in vndis. Idem in Priapæis, Vtilis hæc, aram ſi dederitis, erit. Et in 4. de Ponto, Quum gelidam Thracen, & opertum nubibus Hæmon,
Et maris Ionij tranſieritis aquas. Ibidem, Copia nec vobis vllo prohibente videndi
Conſulis, vt limen cõtigeritis, erit. Catul. ad Leſbiam, Dein, quũ milia multa fecerimus. Phaleucius eſt. Poteris ſimilia non frequentia ſine affectatione producere. O in cremento producitur, vt amarote. V vero corripitur, vt volumus: cætera nota ſunt. ¶ In coniunctiuo rimus, ritiſque licenter inuenies. Volaterranus in figuris dixit Ectaſin eſſe dederitis pœnultima longa, pro dederiſtis. Aldus, Suardus & Quintianus ex Diomede (vt aiunt) futurum coniunctiui produci aſſerunt, præteritũ verò corripi. Badio autem placet ea in plurali ſiue futuri, quod ſæpius fit, ſiue præteriti tẽporis ſint, duntaxat pœnultimam producere, quæ neceſſitate metri id faciunt, & eadem habere poſſe (is) longum in ſingulari. vt apud Horatium: Cuncta manus auidas fugiunt hæredis amico
Quæ dederis animo. Vnde Ouidius, Vitam dederitis in vndis. Idem Horatius,
Dixeris egregiè notum ſi callida verbum
Reddiderit iunctura nouum. Quia (dixeritis) pœnultima longa dicere non poſſumus in Carmine hexametro aut elegiaco: quia tamen in alio produci poteſt, licet cum Catullo dicere, Dein quum milia multa fecerimus: vbi verbum (fecerimus) pœnultima longa, præteriti videtur temporis. Cuſtodibam & ſcibam ac ſimilia duplici ratione producunt I ante bam: altera quòd ponitur in priore cremento quartæ: altera quòd in antiquis per ei diphthongũ ſcribatur præponentibus E: quod ſequi deberet. In futuro ſaltem priore ratione producuntur Scibo & Ibo.

REGVLA DVODECIMA DE NOMINVM CREMENTIS.

CREMENTVM nominis, pronominis, & participij, eſt exceſſus obliqui in ſyllaba vel ſyllabis ſupra nominatiuum eiuſdem numeri, vt Puer pueri, Qui quorum. In cremento autem plurali a & e & o producuntur, vt Horum, harum, rerum. I & u corripiuntur, vt Artibus, artubus. De cremento autem ſingulari licet Priſcianus, Alexander, Sulpitius: & plures in declinationibus agunt: malui hic eã rem tractare plenè, & in declinationibus in g'oſſulis nudo ſermone ſine teſtimoniis admonere pro tenellulo puerulorum captu, Prima declinatio in ſingulari non creſcit, niſi pro æ dicatur ai: de quo ſatis dictum eſt. nec quarta niſi in datiuo vbi eſt vocalis ante vocalem. de quinta in vocali ante vocalem dictum eſt. Ergo à ſecunda auſpicabimur.

CREMENTVM SECVNDÆ DECLINATIONIS.

Quæ ſequitur primam tantùm producit Iberi.

In ſecunda declinatione vnicum producit pœnultimã genitiui, Iber iberi, & eius cõpoſitum celtiber celtiberi: nam de Tydei, Orphei, &c. de alius. &c. dictum eſt, vt de aulai, &c. Mart. libro 7, Ille meas gentes & Celtas rexit Iberos. ibi diuiſit compoſitum ne corriperet. vt Lucan. lib. 4, Celtæ miſcentes nomen Iberi. Sil. lib. 3, Venêre & Celtæ ſociati nomen Iberis. id eſt celtiberi. Nomen accuſatiuus eſt per ſynecdochen rectus à ſociati. Mart. lib. 1, Vir Celtiberis non tacende gentibus. iambicus trimeter eſt. male ergo corripuit Petrarcha in primo Aphricæ, Celtiberúmque animos quibus auxiliaribus arma, &c. pro celtiberorum. Cum Petrarcha errauit Guaguinus pluréſque.

TERTIÆ CREMENTVM
A & O

Dicatis. Onis ab o fer. in is breue. protrahis enis.
On ſi vertis in o, menſus ſit, qui fuit antè.

A corripitur, vt Pëma poëmatis, Dilemma dilemmatis, argumentum quo ſ aduerſarium vtrinque capit. Lemma, inſcriptio. Ab o producuntur enis & enis, vt Cato catonis, Anio anienis, ſed anien

quoque

quoque dicitur. Inis ab o corripitur, vt Virginis, &c. Si Græca in on amittant n, ſeruant in obliquis quantitatem quàm habuerũt, vt Agamemno agamemnonis, Briton britonis. ſic Brito, Saxo ſaxonis, Macedo macedonis, Vangio vangionis, quæ corripiuntur. Iuuen. 15. Satyr. Qua nec terribiles Cimbri nec Britones vnquam. id eſt Britanni. Mart. lib. 11. produxit, dicens, Quàm veteres brachæ Britonis pauperis, & quàm. id eſt Britanni, teſte Calderino. Neſtor putauit Saxo ſaxonis etiam produci, allegans Lucan. in 1, Et Bituri longíſq; leues *Saxones* in armis. In qua re errat Neſtor, quia ſine s, legendum eſt *Axones* qui ſunt Galliæ populi, accolæ Axonis fluuij, teſte Cæſare in commentariis, vt declarat Sulpitius diſertiſſimus Lucani interpres. Sidon. in 3, Fuderit & quanquam Scotum & cum Saxone pictum. hoc vltimum etiam populi nomen eſt. Claud. in lib. 1. contra Eutropium,

Non longinqua docent domito quòd Saxone tethys
Mitior, &c. Idem in conſulatu Honorij, &c. -maduerunt Saxone fuſo
Orcades. populi ſunt Alemaniæ fortiſſimi. Lucan. Vangiones Bathauíque truces quos ære recuruo
Stridentes acuere tubæ. populi nomen eſt. Contrà producitur Vecto vectonis, etiam populi nomen. ſed hæc omnia rectius in on deſinunt, quorum quædam producuntur. Lucan. lib. 4,
Vectonéſque leues, profugíque à gente vetuſta
Gallorũ Celtæ miſcentes nomen Iberis. producitur etiam Picto vel Picton pictonis, populi nomen.

DIC ATIS. ONIS A BO. Errat autẽ Stoa legens in Lucano Scorpioni incendis: cum legendum ſit ſcorpion in accuſatiuo à nominatiuo ſcorpius, quo modo dicitur animal non ſcorpio. Errat etiam cum Neſtore in Saxo. Et Fauſtus dicens, Flauáque cum Rutulis colla Britonia comis: quia prima eſt longa, & ſecunda breuis. Opinor ſcripſiſſe Britannia. Mantuanus licenter dixit, Macedonica pubes: licet diadematis pœnultimam corripiat. Diadematus tamen producit, vt tunicatus.

C

Dices halecis: nec ſpernes Melchiſedechis.

Baptiſta Mantuanus, Pectore ſacrifici Melchiſedechis erat. Martialis, Halecem: ſed quàm protinus illa vorat.

D

Dauid dauidis dices, Bogudis bogud optat.

Iuuencus, Edidit hic Mariam Dauidis origine Ioſeph. Nebriſſenſis in declinationibus, Noſtri dixere Dauidis. Primam contra aliorum morem corripit: tu producito. ¶ Dauidis mediam Stoa cenſet communem propter illud Sedulij, Cur ego Dauidicis aſſuetas cantibus odas? Producitur autem à Iuuenco, vt Stoa cenſet, non ab Lactantio, Iſraël tu rex Dauidis, & inclyta proles: vbi ſine (&) docet legendum, quia in (Iſraël) omnes ſunt longæ. Prudentius etiam produxit, Chriſtigenam facunda domum Dauitica regna. ſed ſiue per d, ſiue per t ſcribatur, maior eſt producendi ratio.

L

Maſculeum dat alis: neutrum formatur ab alis.
Elis cum ſolis produc, reliquis breuiatis.

Al alis maſculini generis corripit pœnultimã, vt ſal ſalis. hoc nomen apud veteres etiam neutrum fuit, & nihilominus eandem corripuit. Virgilius 1. Æneid. Vela dabant læti, & ſpumas ſalis ære ruebant. Iuuenalis, Expende Hannibalem, &c. Sic cæteri. Ennius tamen produxit, dicens, Quæ propter Hannibalis copias conſyderant. teſtis eſt apud Gellium lib. 4, Valerius Probus grammaticus præſtantiſſimus: qui in Hannibalis, Haſdrubalis, &c. pœnultimam circumflexit, teſte Gellio. Cæterùm Probus nunquam me habuerit riualem: neque enim adeò ſum antiquarius, vt quod videam diſplicuiſſe Maroni, & qui ſequuntur, omnibus, id amplexandum putem, quamuis apud Ennium centies reperiatur. Neutra producuntur, vt capital capitalis, apud Plautum in Menæchmis. Sic Danielis, Michaëlis, &c. & ſolis. Reliqua corripiuntur, vt Vigilis, conſulis, Saulis à Saul apud Baptiſtam Mantuanum. Riga produxit quem paruifacio. Tanaquil tanaquilis, teſte Placentino libro 21. cap. 19. Heliol heliolis, proprium viri, teſte Priſciano. Propter carmen Ennianum, non dicam Hannibalis pœnultimam producere. Abelis genitiuus, à Prudentio videtur bene produci: & Tanaquili cenſet Iohannes cuſtos Brechianus pœnultimam producere. Vnde & Tanaquilis nominatiuus legitur pœnultima longa. Et idem dicit Saül Saulis pœnultimam producere, fortè quòd Belzebul, pro quo

vulgo Belzebub ſcribitur, eandem producat. Prudentius in Vincentio, Sed Belzebulis callida commenta CHRISTVS deſtruit, Iam dura.

N

On nimis incertum eſt. En inis dat: cætera produc.

En inis corripitur, vt nominis. Cætera producuntur, vt Pæan pæanis, Damen damenis, Seben ſebenis, virorum propria. Delphin delphinis, &c. Hymen tamen videtur hymenis pœnultima correpta facere: quia ſecunda ſyllaba corripitur in Hymenæus, quod ab hymen deriuatur: ſed huius nominis hymen obliquos nondum apud veteres reperi. De on nequeo dare certam regulam. nam multa producuntur, plura corripiuntur. Producuntur quidem in obliquis hæc & plura, Amydon, ancon, babylon, cytheron, caulon, colophon, chromion, cydon, damon, daphnon, dolon, emathion, helicon, lacon, ladon, naſamon, platanon, porphyrion, petcon, ſampſon, ſinon, ſimon, ſicyon, Salomon, quod cum o in prima Solomon ſæpiſſime notaui impreſſum: Triton, trigon. hæc præter Simon notauit Neſtor, omnium teſtimonia afferens, ad quem mitto, his non contentum. Ouid. 7. Metamor. Quódque ſuam ſecurus arat Chromiona colonus. Chromion cum ch aſpirato & i Latino, vrbs eſt in Cypro: ita dicit Neſtor: licet aliqui libri creymona habent, alij cremyona. Horat. Pythias emuncto lucrata Simone talentum. nam de Simo & ſimon idem eſt iudicium: vti de Agamemno & agamemnon. Teſtis mihi eſt in ſumma declinationum Antonius Mancinellus ſummus grammaticus. Iuuencus, Ille Simonis erat tectis, quem lurida lepra
Virtute ipſius diffugerat. Idem de Petro,
Ales proſequitur cantu, mentémque Simonis
Circunſtant triſtem verbis præſagia CHRISTI. Idem ſemel corripuit, dicens præſolidum Simonem, &c. Sic Fortunatus. nollem hoc imitari. Solon producitur. Perſius, Ærumnoſiq; Solones. Apud quendam malè corripitur in epitaphio vij. ſapientum. Errant quidam dicentes pœnultimam genitiui corripi, vbi vltima nominatiui corripitur: nam à doctiſſimis vltima nominis tertiæ in on nuſquam corripitur, vt in vltimis doceo: itaque hic nulla eſt regula. Plurima corripiuntur, vt Cicon ciconis, proprium & appellatiuum. Palæmon, ſic Philæmon, teſte Valla in Matthæum. Canon, dæmon, gnomon, hyperion, amithaon, agamemnon, æſon, amphion, ixion, memnon, pæon, lycaon, ſindon, &c. Ouidius 11. Metam. Ecce nurus ciconum tectæ lymphata ferinis Pectora velleribus, &c. Quædam variantur, vt ægæon: vide Æ ante o. Gedeon, vide Æ ante o. Orion videbis in primis ſyllabis. *Sidon* in primitiuo producitur. hinc tamen *Sidonius* variatur, & *Sidonis* ſidonidis. Sill. 7. Venerat ad bellum Tyria Sidone nepotum Excitus prece. vrbs eſt Phœniciæ. Virgil. 1. Æneid. Atque equidem Teucrum memini Sidona venire. Sill. lib. 8, Sidons in Laria trepidabat naufraga terra. id eſt Anna, Didus ſoror. Virgil. 1. Æneid. Obſtupuit primo aſpectu Sidonia Dido. Idem in 4, Sidoniam picto chlamydem circundata lymbo. *Edon* ſine aſpiratione & ſine diphthongo contra Gaſparinum & Tortellium, teſte Neſtore, Græcè in prima ſyllaba habet *ε*, quam nos literam in e longam vertere ſolemus. Etiam *Edonus* dicitur, & variatur in deriuatiuis: ipſum primitiuum edon vel edonus producitur. Propert. lib. 1, Nec minus aſſiduis donis feſſa choreis. Sill. lib. 4, Edonis vt pangæa ſuper trieteride mota. Lucan. Edonis ogygio decurrit plena lyæo. Ouidius, Procinus in ſyluis matres edonidas omnis. Idem in 2. de Remedio amoris, Ibat vt edonio referens trieterica Baccho. Edon vel edonus, mons eſt, ſiue promontorium Thraciæ. *Edonis* edonidis, Bacchi ſacerdos. *Edonij*, populi. Virgil. 12. Æneid. Ac velut Edoni Boreæ quum ſpiritus alto
Inſonat ægæo. Edonis Edonidis, etiam eſt vrbs Aphricæ Ægypto adiacens.

¶ On nimis incertum: quia præter dicta Lycophron corripitur. Ouid. in Ibin, Vtque cothurnatum periiſſe Lycophrona narrant. Stoa aſſerit mediam in Biſtonis communem, ſed verius corripitur. Ouid. in epiſt. Et tuta à bello Biſtonis ora fuit. Caucon non cauchon fœminini generis producitur. Sicut Cauconia, vrbs alio nomine, & Caucones populi. Vide Strabonem lib. 8. Picton vel picto producitur. Claud. Incaluit Pictonum ſanguine Thule. At Vaſcones corripitur. Auſon. Vaſconis hoc ſaltus, & ninguida Pyrenæi. Iuuenalis, Vaſcones vt fama eſt, &c.

R

Aris produco neutris. Nectar, iubar aufer,
Protrahe nar naris, furis, veris, Ricimeris,

Byzer, Ser & iber: in ter Græcum æthere dempto. *Demitur νεκτὴρ, μύτηρ, &c,*
Oris ab or produc. Cum neutris corripe Græca.
Arboris & memoris breuies, indictáque cuncta.

Aris ab ar neutri generis producitur laquear laquearis, &c, Tolluntur Nectaris, iubaris. Nomina in ar propria fere ſunt punica, vt Hamilcar, hamilcaris, Geſtar geſtaris, quę Probus apud Gellium voluit in obliquis pœnultimam producere: id poëtæ nuſquam faciũt. nec tu facies, ſi mihi auſcultes. Far faris poſitu extenditur. Perſ. Farre litabo. Hinc farrago & *Farreus* farrea farreum, quod tamen aliquando abiectione r literæ corripitur. Martialis lib. 11, Huic piſtor fareas facit placentas. Phaleuciũ eſt. hinc etiam farina vnico r ſemper corripitur. Virgilius, Pinguíſque farinæ. Producuntur quæ ſequuntur in litera, Nar naris, fluuij nomen. pro naſi foramine non nar, ſed naris in nominatiuo dicitur. *Alij farina.* Fur furis, ver veris nota ſunt. Virgilius. Vere nouo, &c. *Ricimer* ricimeris, viri propriũ. Sidonius in primo Penæg.
Præterea inuitus Ricimer quem publica fata
Reſpiciunt. Ibidem, -fœdera nulla
Cum Ricimere iacit, quem cur nimis oderit, audi. Sic ibidem ſæpius. *Byzer* byzeris, cum y Græco, populus Ponti. dicitur quoque Buzer, & in ſecunda declinatione Buzerus. Hinc byzericus, portus. Valla. Flaccus libro quinto,
Byzeréſque vagi Philetæque à nomine dicta:
Litora. *Ser* ſeris, populus Scythiæ: dictus à Sera vrbe: apud quem ſunt arbores lanigeræ: vnde ſerica veſtimenta conficiuntur. Virgilius, Velleráque vt foliis depectant tenuia Seres. Sidon. in Panæg. -maioriani, Aſſyrius gemmas, Ser vellera, thura Sabæus. Ser etiam eſt vermiculus: vt in Plinium dicit Hermolaus, genitiuo ſeris, &c. *Erier erieris* etiam producitur, teſte Placentino libro 13. cap. 19. *Iber* iberis tam pro Hiſpano quàm Armenio. Nam qui in Hiſpania ſunt, ab Aſiæ populis oriundi putantur, & vtrotunque regio Iberia dicitur. Lucan. Occurrat Iberibus alter, id eſt Iberis. Priſcianus in Perihegeſi, Quem iuxta terras habitant orientis Iberes. Græca in ter multa producunt pœnultimam, ne fallar, ſi omnia dixero. Ego hæc ſolũ colligere valui. *Brachioniſter* brachioniſteris, armilla, teſte Neſtore. *Græca in ter.* *Crater* crateris, poculum aut aliud vas amplum. Virgilius, Crateras magnos ſtatuunt ac vina coronant. Ab accuſatiuo fit nomen primæ fœminini generis, hæc cratera: quod Calepinus male dixit eſſe maſculinum, vt crater: quia in dictum virgilij verſum ait Seruius, Hic crater Græcum eſt, hæc cratera Latinum. *Character* characteris, id eſt ſignum, & dicendi ſtylus Characteriſmos, id eſt deſignatio cum ch aſpirato & t exili, producitur teſtę Neſtore & Ælio Antonio. *Cremaſter* cremaſteris. teſtibus eiſdem: & eſt neruus à quo teſticulus dependet. Colum. lib. 7. cap. 24. author eſt. *Climater* climateris, teſte Nebriſſenſi. hinc climatericus. Plinius lib. 7, Scanſili annorum lege occidua, quam climateras appellant. multa dicit in annotationibus Beroaldus. nihil aliud eſt, quàm periculum vitæ fortunáque hominum ex aſtrorum lege hinc climatericum tempus. *Clyſter* cum y in obliquis penultimam produxit, quia apud Græcos, vt in cæteris productis η non vertitur in e breuem, vt fit in aër & æther: teſtes mihi ſunt Neſtor & Nebriſſenſis. ideo male dixit Macer, Appoſitus digitis aut intus clyſtere fuſus. Inſtrumentum eſt quo medici aluum repurgant. à clyſin, id eſt abluere. vulgus ſuppoſitorium vocat. Clyſmus, ablutio eſt. docti etiam à glandis ſpecie, balanum dixere. Tortellius etiam clyſterium vocat. *Halter* halteris, producitur teſte Neſtore. Quidam ſine aſpiratione Alter, ſcribunt: & in nominatiuo etiam alteres alteris recte dici autumant. Martialis in apo.
Quid pereunt ſtulto fortes haltere lacerti?
Exercet melius vinea foſſa viros. Pondus eſt quod in manibus accipitur ad ſaliendum velocius. *Luter* producitur in obliquis, teſte Neſtore. vas eſt purgandis ſordibus deputatum. *Panther* pantheris, teſte eodem, animal quoddam, quaſi tota fera. Ther, fera eſt, Pãthera, pœnultima longa, etiã feræ nomen, ſed diuerſæ. ne longe mittam, vide Calepinum. Phyſeter phyſeteris cum y, piſcis marinus mirabili magnitudine. dicitur à phiſco, id eſt ſpire vel ſufflo. Auienus in Arato, Delphinos virides & phyſeteres anhelos. *Preſter* ſerpentis genus, alio nomine dipſas dicitur. Eſt etiam ventus turbo vniuerſa amburens & proterens. Lucretius libro 6, Preſteras Graij quas ab re nominitarunt. Ibidẽ, Et quaſi demiſſum cælo preſtera imitetur. *Stater* ſtateris producitur, teſte Nebriſſenſi, quod inde formarum nomen ſtatera declarat, cõtra Calepinum & plures. Vide in mediis, E ante r. *Soter* ſoteris, id eſt ſalua-

tor & viri proprium, producitur, teſte Nebriſſenſi. id verum eſſe monſtrat hinc deductum nomen ſoteria. Vide in primis Orator. Producoris ab or, vt amoris: ſed corripe neutra, vt marmoris: & Græca, vt Caſtoris, Hectoris, cum memoris, arboris Vetuſtiſsimi ne loquerentur. Græcanice produxerũt Hectoris, & ſimilia id nec Virgilio, nec qui ſequuntur, placet: ideo ſemper corripiemus cũ omnibus non dictis. vt *Mulieris*, gutturis, martyris, &c. Martialis lib. 1, Amethyſtináſque mulierum vocat veſtes. Scazon, cuius ſex ſunt pedes: quartus (verum) iambus eſt: nam ſpondæus eſſe nequit. Priſcianus in accentibus dicit produci, ſed nõ probat, & multi negant libellũ iſtũ eſſe Priſciani. ex Terentio quoque & Plauto ſemper deprehendimus correptionem. Philelphus vt plures, per Priſcianũ aut alium deceptus, hoc nomen male produxit. Mancinellus & plures per mendoſos Lucretij libros decepti ſunt legentes mulieris, vbi legendum eſt, Nebriſſenſi teſte, adiectiuum muliebris. vt lib. 4, Siue virûm ſoboles, ſiue eſt muliebris origo. Ita habet impreſſio quam ego vidi. docet idem Neſtor Nouarienſis. Ador adoris patuit in heteroclitis: obliquos enim variat. Lucar, auis nomen, in obliquis corripitur. Lucar neutrum, pro pretio quod ex loco capitur, producitur, teſte Neſtore. *Caſtor* corripitur etiam pro animali quod fugatum ſe caſtrat. Caſtor Græcum eſt, Latinam non recipiens etymologiam Iuuenal. 12. Satyra, imitatus caſtora qui ſe

Eunuchum ipſe facit, cupiens euadere damno Teſticuli: atque ideo medicatum intelligit inguẽ. Latinè dicitur fiber. Compoſita ſimplicium regulam ſeruant, quia corripiuntur à decus & corpus. quibus addes antiqua quædam à puer, vt indecor, qui nominatiuus in vſu non eſt, teſte Seruio. Virgilius libro vndecimo, Non tamen indecorem tua te regina reliquit. Tricorpor, marcipor, publipor, id eſt Marci puer, &c.

Rhetor corripitur, quia Græcum eſt, &c. (Mulieris) Aldus, Quintianus, & plerique alij pœnultimam corripere cenſent. idque Badio quoque videtur, ſed ſæpe neceſſitate metri, quando tres neceſſariò ſint breues, vna earum producitur, vt in Italia & Priamides prima in Mulieris tertia. Lucanus, Siqua viri ſobolis, ſiqua eſt mulieris origo. Vbi Badius non cenſet legendum (muliebris) quia non dixit virilis. Et Quintilianus de pedibus oratoriis dicit mulieres anapæſtum in tribus primis, quo circa etiam in proſa, etiam productam pronuntiabant tunc ſicut & nunc plurimi. Byzer byzeris, & Byſar byſaris pœnultima longa pro eodem dicuntur, ſed byſares frequentius, idque pluraliter. Valer. Byzaréſque vagi.

Ador adoris pœnultimam confundit, propter diuerſas, vt grammatici dicunt, rationes: quia enim neutrum eſt corripito. Auſonius, Mox ador atque adoris de polline multificum far. Quia vero adoro mediam producit, etiam producitur. Gannius, Euolat in nubes nidoribus ardor adoris. Vnde & Maro dixit, Et adorea liba per herbas. Quintianus aſſerit Catullum frondatoris licenter pœnultimã corripuiſſe: dicítque, quod verum, Robur roboris o corripere: ſed, quod non recipio, robor roboris producere: quia robora pro arboribus paſſim corripitur. Rubor autem Albor & ſimilia non neutra o producunt in obliquis. Decus decoris, vt notum eſt, corripit etiam adiectiuum. Salluſtius, Armis decoribus cultus. Et per compoſitionem Maro, Non erimus regno indecores. Sic decoro verbum, ſed à decor omnia producuntur, decorus, & verbum decoro.

A S.

Atis ab as produc. ab anas anatis breuiato.
Cætera corripies niſi vaſis, dico vadis vas.

Litera clara eſt. *Anas* anatis ſine dubio corripitur, vt recte docet Neſtor Auienus in Arato, Latipedémq; anatẽ cernes excedere põto. In hoc certe non errauit Macer dicens Anſeris aut anatis mixta pinguedine tauri. Sulpitius voluit produci, allegans illud Martialis libro tertio, Et anatis habeas vropygium macræ. Scazon eſt. Neſtor eundem verſum ad correptionem citat: ſic etiam Nebriſſenſis: ſed falluntur omnes, quia nec productio, nec correptio ex hoc verſu deduci poteſt, nam primus pes & anapæſtus & tribrachus eſſe poteſt. De anapæſto, Perſius, Hederæ ſequaces, ipſe ſemipaganus. de tribracho, Martialis in principio primi libri, An ideo tanto veneras vt exires? Anas eſt auis, & fluuius, & vetulorum morbus.

E S.

Es breuiat: niſi cum locuples, mercéſque, quiéſque:
Sic hæres. Græcum iungo, quod præbuit etis.

Es breuiat pœnultimam genitiui,vt Miles militis,interpres interpretis,Ceres cereris,deſes deſidis. Producuntur verò locuples locupletis,merces mercedis,quies quietis.Sic inquies inquietis,hæres hæredis. Et Græca quæ habent in genitiuo etis,vt Magnes magnetis,tapes,lebes,Chremes, &c. Termes termetis etiam pro vermiculo,vt quidam volunt:pro ramo oleç notum eſt habere terminis, vt miles militis.Omnia ſunt clara,Æs æris, præs prædis diphthongo producuntur. Arietis Statius 2.Thebaid.e longa profert quadam neceſſitate,quia omnes ſunt breues,Apparet aut celſum crebris arietibus vrbis.vbi (apparet)eſt primæ ab apparo.

I S.

Is breuiat. Tolles glis gliris:Quódque dat itis:
Et Pſophis,Crenis,Neſis:Græcum quod in n fit.

In is corripiunt pœnultimam genitiui,vt Lapidis,iſidis,cineris:ſed producitur gis gliris.gliris & gliſſis credo non inueniri:licet cum Alexandro ea ponant,non probent Neſtor,Sulpitius,Mancinellus.producunt quæ habent itis,vt *Dis ditis.* Sic ſamnis,quiris,lis.Virgil.Patet atri ianua ditis Ouid. teſte Nebriſſenſi corripuit,dicens, Et pulſata nigri ianua cæca ditis. ſed mendoſum puto pro ouis: quia nigri aut ſtygij vel profundi Iouis,pro Plutonis frequens eſt.tu igitur tantum producito. Produc etiam *Pſophis* pſophidis,cum p ante ſ,nomen vrbis à Pſophide,Erycis Sicani filia.Ouid.5.Meta. Vſque ſub Orchomenon Pſophidáque Cyllenémque.Papin.4.Thebaid.
Æphitios idem ardor agros Pſophidáque celſam
Vaſtat.Eſt & plurium vrbium nomen. *Crenis* crenidis,nymphæ nomen producitur, teſte Priſciano lib.7. Protrahe delphis delphinis,ſalamis ſalaminis,trachis trachinis,&c. quæ per in etiam finiuntur.Adde longis Neſis neſidis,apud Papinium.Neſis neſidis,producit Statius ſyl.3,Syluáque quę fixam pelago Neſida coronat.Eſtque inſula Italiæ in Campano litore inter Pauſilypum & Puteolos, quæ & Neſion dicitur.Male,legitur in Plinio heſide pro neſide, dicente de aſparagis. Nam quod in Neſide campaniæ inſula ſponte naſcitur, longe optimum exiſtimatur. Eſt etiam Magneſiæ inſula Neſion Ptolemæo,quæ Straboni Neſos dicitur.de Neſide Campanię Seneca epiſt.53,Ad Neſida direxi.In Phillidis epiſtola leges,Et pulſata nigri regia cæca dei.Non ditis.

O S.

Protrahit os.tria corripuit,bos,compos,& impos.

Os in obliquis pœnultimam producit, vt Rhinoceros rhinocerotis, cuſtodis, floris, minos minois, tros trois,herois ab heros. cætera patent. Protrahit os: vt Tlos tlois, loci nomen,ſicut ſimilia. Tros,thos,&c.

V S.

Vs breuiat.tollas præ dis,ris,tis,quod habebit
V:præter pecudis,liguríſque:intercutis addo.
At melius melioris habet.conformia iunge.

Vs pœnultimam genitiui corripit,vt Corporis,velleris,tripodis,œdipodis.in nominatiuo tripus, non tripos dicitur. Producunt quæ habent utis,udis,aut uris:vt Virtutis,ſul ſcudis,iuris ſic incudis contra ineptulos. Horat. Et male tornatos incudi reddere verſus. Corripiuntur pecudis, liguris à ligus,& intercus intercutis.Comparatiua producuntur,vt melioris,&c.

B S, P S, M S.

Conſona quum præit s,patrij pœnultima curta eſt.
Hinc cyclops,ſeps,gryps,conops,cercops remoueto,
Atque europs,hydrops:fuge cyclopis atque dolopis.

Nomen in s,præcedente conſonante,vt bs,ms,ps,pœnultimam genitiui corripit: vt lælaps, lælapis,nomen canis,&c. Produc tamen plæbs plæbis: quia diphthongus eſt. Seps ſepis. *Gryps* (quod in obliquis aſpirationem ſuſcipit) gryphis. teſtis mihi eſt Nebriſſenſis. Virgilius in Bucol. Iungentur iam gryphes equis.animalia ſunt equis infeſta dicitur quoque grypus gripi. Eſt etiam grypus, naſus aduncus, & ænigma ſiue inſolubile. *Cyclops* producitur tantum contra Sulpitium. Horatius in

Arte, Antiphatem ſcyllámque, & cum cyclope charybdin. dicitur à cyclos, rotundus: & ops, id eſt oculus. *Conops*, id eſt culex. hinc *Conopæum*, id eſt velum ad arcendos culices extendi ſuper lectum ſolitum. Iuuen.ſat.6, Vt teſtudineo tibi Lentule conopæo. *Cercops* cercopis, populus ab Ioue in ſimias verſus. Ouidius 14. Metamorph.

Quippe deûm genitor fraudem, & periuria quondam
Cercopum exoſus, gentíſque admiſſa doloſæ
In deforme viros animal mutauit, vt iidem
Diſſimiles homini poſſent ſimiléſque videri.

Europs, Sicyoniorum rex, additur hîc à Nebriſſenſi. *Hydrops*, aqua intercus. Hydropicus, qui hydropem patitur. Horatius, Si non vis ſanus, cures hydropicus, & ni. Male dixit Macer, Hydropicis ſic humores deſiccat aquoſos. Male quoque Riga in Luca, Hydropicum curat I E S V S, & ne primo recumbas. *Myops* myopis etiam producitur, quia ω eſt: Conſona quum præit s. Male ergo Iuuencus, Diripe ſed proprio fallax de lumine trabem.

Cercops & Cyclops in obliquis omnino producuntur, ſi authores bene legantur: nec cercopithecus à cercops, ſed à cercos, id eſt cauda dicitur. Æneidos tertio, Infandi Cyclopes, & altis montibus errant. vbi non legetur Atque altis, &c. corripitur autem vt in pluribus Græcis es. Dolops, ſemper corripitur. vt Æneidos 2, Hîc Dolopum manus, hic ſæuus tendebat Achilles. Neſtor & Stoa putant variari: quia corruptè legunt authores: quia in Lucano legitur, non Aut dolopes, ſed Autolades Numidǽque vagi, teſte Hermolao: non Audololes. Et in Sillij lib.5, Telum ingens pérque arma viri, pérque ora doloris: non, pérque arma Dolopis: quia ſequitur, adiutum Nyli, ſcilicet doloris ob necem generi futuri. Caput capitis, ſatis patet, ideo ad x pergo.

X

Præ gis vocalem breuio: producito lex, rex.
Ex icis abbreuiat, vibex niſi: cætera produc:
Præter abax, ſimilax, atrax, cum dropace, candax,
Fax & atax, pharnáxque, panáxque, ſtoráxque, coláxque,
Pix & onyx, illix, hiſtrix, cum maſtice, varix,
Coxendix & eryx, fornixqne, calíxque, cilíxque.
Dic filicem, ſalicem, laticem, naticémque, niuémque,
Cappadocem, breuibus cum præcoce ſubiiciamus
Dux, trux, nux, crux, atque volux. Variabo Syphacem
Et Bebrycem: rarò nomen producimus iſtud.

Vocalis ante g corripitur, vt Remex remigis, grex gregis, phryx phrygis. Sed producuntur lex legis, rex regis. ſic illex, prorex, quibus addes frux frugis: ſed nominatiuus eſt rariſſimus. Corripe itẽ icis ab ex, vt vertex verticis. vnum producitur *Vibex* vibicis, quod in nominatiuo per e ſcribi teſtatur Priſcianus. Aliqui tamen vibix dici voluerunt, vti lodix: nõ lodex dici probauimus. Perſius, Si puteal multa cautus vibice flagellas. Cætera producuntur in obliquis, vt Myrmex myrmecis, Alex alecis, Pax pacis, Arctophilax arctophilacis, Piſtrix piſtricis, tam pro muliere pinſente, quàm pro piſce & ſydere. Feſtus in Arato, Cedit apex ſumma qua lux piſtrice coruſcat. Cicero in Arato, Semiferã ſubter caudam piſtricis adhæſit. qui dicunt corripi, authoritate, vt opinor, carent. hoc etiam piſtris dicitur. Germanicus in Arato, Nanque aries ſupra piſtrin piſcéſque feruntur. Sic etiam Feſtus. Piſtris etiam nauis eſt apud Virgilium. *Pernix*, id eſt velox, à pernitor, Virg. Pedibus celerẽ, & pernicibus alis. Plurimi dicunt, etiam Seruius ſi recte memini, pernix aliquando ſignificare pernicioſum ac nociuum: à perneco: & tunc aiunt pœnultimam in obliquis corripi: id puto eſſe falſum, donec ex vetere poëta probetur correptio, nec vſquã inueni pro pernicioſo, niſi metaphoricẽs fortè: nam qui crudeliter aliquid agere cupit, id perniciter aggredi ſolet. Pernicies à pernix non eſt, ſed à nex aut perneco. Phœnix phœnicis producitur. variari crederẽ, ſi teſtimonium è veteribus citarent. Reſex reſecis opinor corripi, vt reſeco, vnde deriuatur. nunc declaremus per ordinẽ correpta. *Abax* abacis, quod

patet

patet per id,quod eſt ab illo abacus. Perſius, Nec qui abaco numeros & ſecto in puluere metas Sciuiſſe vafer. Iuuen. Ornamentum abaci,necnon & paruulus infra. Eſt menſula numeratorũ.Ouid. 4.Metam.Et crocon in paruos verſum cum *Smilace* flores.hic quintus pes eſt proceleuſmaticus,teſte Neſtore. Alij legunt ſmilace, vt ſit ſmilax diſſyllabum:quia vbi proceleuſmaticus eſt, locus eſt Synæreſi,teſte Seruio,quæ hic nulla eſſe poteſt.Eſt nomen arboris,albũ florem proferentis. *Atrax* atracis,fluuius Ætoliæ,& Macedoniæ vrbs. Catul. Smyrna cauas atracis penitus mittetur ad vndas. hinc Atracius atracia atracium,& atracis atracidis,pro hippodamia. *Dropax*, vnguenti genus.Serenus,Nec nõ appoſito curãtur dropace membra.ſic Martialis,&c. Candax,inſula Creta,quæ vulgo Candia dicitur:pœnultima genitiui corripitur,teſte Neſtore. *Candax* etiã ſiue Cãdacis fuit Æthiopum regina.Iuuen.Candacis Æthiopum dicant arcana.Ouid.1.Metamorph.

Tu *Face* neſcio quos,eſto contentus amores

Irritare tua,nec laudes aſſere noſtras. Atax quidam aſpirant,teſte Calepino. *Athax*,eſt fluuius prope Narbonem. Sidon.lib.9, Atacem tonare cum ſuis oloribus. Iãbicus trimeter. primus pes eſt anapæſtus.hinc Atacinus.Horat.1.Serm.Hoc erat experto fruſtra Varrone atacino. *Pharnax*, viri proprium.Lucan.lib.2, Tygranémque meum, nec pharnacis arma relinquas

Ammoneo. Panax panacis,herba:cuius ſuccus opopanax dicitur.Colum.lib.12.cap.3, *Panax* vtroque tempore leui & ſubacta terra rariſſime diſſeritur.Idem lib.11,

Nunc medica panaces lachryma ſuccóque ſalubri

Glaucea,& profugos victura papauera ſopnos Spargite ,&c. hic panaces plurale eſt. hinc panacæa herba.Lucan.lib.9, Et panacæa potens & Theſſala centaurea. *Storax* per o:aut *Styrax* per y Grçcum,genus aromatis,& arbor ipſa vnde fluit. Virg in Ciri,Non ſtyrace Idæo flagrantes picta capillos.Sere nus,Aut ſtyracem tornes,aut duri vulturis alam. *Celax*,paraſiti nomen, teſtatur Sulpitius in obliquis corripi.ſic ſilax,& fortè plura. At thoras & corax producuntur contra quoſdam, Pix notum eſt. *Onyx*,id eſt vnguis & lapillus pretioſus.in obliquis ſumit aſpirationem .hinc *Sardonyx*:etiam lapilli nomen.vtrunque cum y Græco:teſtimonia patent in generibus. Addam vnum, Marbodeus in lapidario,Sardonichẽ faciunt duo nomina ſardus onyxque.ſic legit Nebriſſenſis. Neſtor autem ſic,ſardus & onyx.vbi dicit Marbodeum erraſſe in prima ſyllaba.ſic Alexander nequam errat,dicens,Vngula dat nobis quod & Onycha ſignat & Onyx.Onycha onychæ,vt Lampada lampadæ,à lampas.hos autem errare oſtendit Propertius,dicens,Et crocino nares murrheus vngat Onyx. *Hiſtrix*,herenaceus.Calphurnius,Venit & hirſuta ſpinoſior hiſtrice barba. *Illex*, id eſt fraudulentus,ab illicio.Sic *Elix* elicis ab elicio,ſulcus aquarius per quem aqua è liris ducitur , teſtis vtriuſque eſt Neſtor.*Maſtix* in obliquis ſumit aſpirationem,vt Maſtichis,fœmineum eſt contra Alexãdrum, qui etiam male dicit in obliquis produci.Serenus,Maſtichis addẽtur iam fractæ millia farra Idem, Rugarum ſulcos lentiſci maſtiche tendens.Eſt rheſina lentiſci arboris. *Maſtyx* maſtygos , eſt flagellum,maſtygia,id eſt verbero. Varix,vena plus æquo intumeſcens.ſunt qui dicãt nominatiuum ſingularem etiam eſſe varicis.Horat.Varice ſucciſo,&c. hinc *Varicus* varica varicum,id eſt ampliore paſſu gradiens.Ouid.lib.3. de Arte,

Illa velut coniunx vmbri rubicunda mariti

Ambulat,ingentes varica fértq; gradus.hinc Varico varicas,& deponentaliter varicor varicaris,& diuaricor, præuaricórque. Celſus lib.2, At varix ortus , &c. Nebriſſenſis malè putat varix primam corripere. Varicoſus contra primitiui naturam, primam corripit. *Coxendix* coxendicis, id eſt coxa. Serenus,Clauſa acies inter geminæ coxendicis vmbras. *Eryx* cum y Græco,viri, vrbis,montiſq; nomen. Virgil.1.Æneid. Siue Erycis fines, regémque optaris Aceſtem. *Fornix*. Horat. In fornice ſtantem, &c. Calix notum eſt. *Cilix*, populi nomen : fœmineum, Ciliſſa eſt : regio ipſa, Cilicia.Iuuen. Sic pugnas cilicis laudabat & ictus.Eſt quoque proprium viri. Filix,herba. Virgil.2. Georgic. Et filicem incuruis inuiſam paſcit aratris.Diminutiuum eſt filicula. *Salix*. Idem, Et fugit ad ſalices,&c. *Larix*, arbor, Nebriſſenſis in ix deſinere ait. quidam volunt etiam per e latex dici.Ego per i larix in Vitruuio, & aliis ſemper legi. hinc Larignus larigna larignum : & Larignum , caſtelli nomen apud Vitruuium. Lucanus libro 9, Et Larices fumóque grauem ſerpentibus vrunt. Natrix, pro ſerpente: nam pro fœmina nandi perita notum eſt produci. vt Lucilius libro 2, Si naribus natricem impreſſit craſſam & capitatam. Nix notum eſt. *Cappadox* , quiſpiam in Cappadocia natus. Perſius, Cappadocas rigida pingues pauiſſe catasta. ſic Cappadocus , cappadocia. *Precox* præcocis , vide primam regulam diphthongorum. Malè quidam, Quum reſerata fuit præcocis ianua lethi. *Velox* addit

Priſcian

Priſcianus in accentibus. *Syphax* cum y Græco,proprium viri variatur.Propertius lib.3,Hannibalis ſpolia & victi monumenta Syphacis. Claudianus de bello Gildonico,

Compulimus dirum Syphacem,fractúmque Metello
Traximus immanem Marij ſub vincla Iugurtham. Cæteri autem producunt. *Bebryx* cum y Græco, populus in Bebrycia natus,vnde Bebrycius bebrycia bebrycium variatur.Sillius lib.3,Poſſeſſus Baccho ſæua Bebrycis in aula.Cæteri(quantum notare potui)corripiunt.Valerius Flaccus lib.2,
-procul effera virtus
Bebrycis,& Scythici procul inclementia ſacri. Sic eſt in libris Valerij,quos ego vidi. Narix naricis corripitur:vide A ante r. ¶ Additur breuibus etiam Cluſendix. Pernix(ni)producit.quia non venit à neco vt pernicies.ſic & Piſtrix,nauis. Atax etiam in nominatiuo dicitur,licet atagis in nominãdi caſu dixerit Ptolemæus.Tibullus lib.1,Quem tremeret forti milite victus atax. Strabo lib.4, Quo ex monte & atax datur. Strix ſtrigis,licet Stoa exiſtimarit variari,longe melius corripitur.Vbi autem ille legit 6.Metam.Strigis & infames.Boni codices habent
Et ſtrigis infames ipſis cum cornibus alas.Item leges ibidem,
Sic fatus virgam(aut ſpinam)qua triſtes pellere poſſet
De foribus noxas. Idem Ouid.
Eſt illis ſtrigibus nomen:ſed nominis huius Cauſa,quod horrenda ſtridere nocte ſolent.Alij legũt voce,aut horrendum:alij horrenda:quia ſtridendo noctem horrendam faciunt.Præcox præcocis verius o corripit,quia,vt ſentit Badius,à coquendo deducitur,quaſi ſit præcoquis,pro præcoquus præcoqui.Celox tãtum producit Varro in Marcoapud Marcellum,Nautæ remiuagam mouent celocem.

Anthrax anthracis corripitur,teſte Bebelio,quo teſte variatur Pharnas pharnacis.ſed legitur etiã hic Pharnaces.Smilax,diſſyllabum eſt,& idem milax dicitur à Galeno,teſte Hermolao. Aulax,aulacis,pœnultima breuis.Auſon.ad Paulinum, Et ſi Pierias patitur lirare ſorores,
Nunquam ipſe torquet aulaca.id eſt licet Phœbus patitur lirare,id eſt delirare,& recto ac vero diſcedere muſas & poëtas:ipſe tamen non torquet,id eſt detorquet à vero aulaca,id eſt ſulcum:quia ſolem quis dicere falſum audeat:vel quia Phœbus non dicit niſi accepta ab Ioue.vt Æneid.3,
Quæ Phœbo pater omnipotens mihi Phœbus Apollo
Prædicit. Hæc tantum dulciſſime præceptor Næui de generalibus quantitatum regulis tuo nomini dicatis.Nunc IESV fauente ſpeciales quantitatum regulas diligenter enucleabimus.

IOHANNIS DEPAVTERII IN TERTIVM LIBRVM PRAEFAtio ad virum doctum & longè latéque famatum, Iodocum Badium Aſcenſium.

ACCESSIMVS tandem Badi amiciſſime,& omnium literatorum patrone humaniſſimè ad tertium artis Verſificatoriæ noſtræ librum:quem immenſi laboris pelagus iuſtiſſimè dixerim: quatinus adeò difficilis eſt primarum & mediarum ſyllabarum quantitatis traditio,vt Georgius Valla Placentinus homo vtriuſque linguæ doctiſſimus, rei difficultate perterritus: quum cætera huius artis ſacramenta prudentiſſimè tractaſſet, de primis mediiſque ſyllabis omnino ſilendum putaret. Siquidem tanta eſt ſyllabarum varietas, vt nec regulis, nec exceptionibus ſatis explicari queat. Ideo optimum eſt ad poëtas confugium. Sed hoc ipſum, ſemper ſcilicet ad poëtas confugere, tam eſt difficilè,vt plus temporis ſit impendendum quæritandis quantitatibus, quàm componendis poëmatis. Quocirca operæpretium putaui, diligenter perlectis poëtarum monumentis: quæ inueniſſem regulis contraria, per exceptiones ordine alphabetario digerere, tametſi non dubitauerim adhuc deeſſe nonnulla, quia non omnia poſſumus omnes. hoc certè nemo inficiabitur, laudabile eſſe aliquò prodire tenus, ſi non datur vltrá. Inueni quædam apud grammaticos adhuc mihi ignota, quæ ſine teſtimoniis appoſui, relinquens ea ſtudioſis diſcutienda. Clamitabunt duræ ceruicis homines pleraque à me excepta, debere gemino conſonante ſcribi: at ego conſonante ſimplici ea vbiq; reperi,nec qui in orthographia contrarium doceret,inueni,vt Sabus,Calucceator,Lagon,Bamura,Mamercus,Danubius,& alia plurima à paucis ante me excepta. Sed quid facient in breuibus quæ plurima primus animaduerti?multa certè blaterant indocti homines, quò peruerſam opinionem ſuam tueantur. Contra hos omnes defenſorem te paro, ſi tu id permittis doctiſſime Badi, hunc librum qualencunque tuo nomini conſecrans. Carmen hîc, vt in reliquis, non compoſui: quia tanta eſt dictionum ſylua, tam aſpera ſæpe verba, vt hexametros

modos

modos penitus aſpernentur, vt non poſſet carmen confici niſi & longiſſimum & duriſsimum: quiá plurima collegi ſcitu neceſſaria, ante me à nullo animaduerſa: quamuis cuncti fuerunt longe me doctiores, qui hæc, vt minutula, prætererierunt. ſiquidem aquila non capit muſcas: ſed has muſcas ſiue nugas video multos errores pepeciſſe. ideo eas præterire indignum iudicaui. Nunc ne præfatio modum excedat, rem ipſam aggredior. Aſpiret audacibus cœptis Deus noſter mitiſsimus IESVS CHRISTVS. Vale dulciſsime Badi. Ex Bergis apud diuum Guinnocum. 3. Iduum Ianu. Anno domini M. CCCCCXI.

A ante conſonanteis in primis ſyllabis, &

PRIMO A ANTE B.

A ANTE b corripitur, vt Faber *Strabo*, Sabinus. Iuuen. Sediſti qua nemo faber, &c. Ineptus eſt verſus faber in angario, &c. Horatius ſatyra 3. lib. 1, *A ante b.*

Siquod ſit vitium non faſtidire, ſtrabonem

Appellat pætum pater. hoc eſt contra Alexandrum, Sulpitium, &c. Quòd autem Strabo proprium nomen produci volunt, niſi ex claſsico teſtimonium afferant, non credam: ſic tamen Baptiſta Mantuanus in villa Refrigerij dixit, Hic Strabo velut ex alto ſpeculatur Olympo. Vbi coſmographi nomen eſt, alluditque ad Strabonem notum. Macer etiam male produxit nomen ſtrabus. In propriis autem & appellatiuis eſt eadem quantitas, niſi origo variet: vt Amices proprium media breui: quia Græcè dicitur amyx. *Sabinus*, &c. in qua te multum hallucinatur Petrarcha in lib. 2. epiſt. ad Iohãnem Columnam,

Vt Brutum ſontémque ſimul colliſit Aruntem,
Obtulit vt Decios gladiis hoſtilibus vltro
Sabinum Chereámque ſuo rigidúmque Catonem,
Marcellúmque dolis, Regulum vigilando peremit:
Eripuítque animam mixtam cum ſanguine Syllæ:
Decerpſit Marium ferro Bebiúmque cruentis
Vnguibus.

Maiore licentia vſus eſt in tot verſiculis, quàm in tota Æneide Virgilius: quia perſuaſerat ſibi Petrarcha propriorum quantitates eſſe communes.

Nota vbique geminata, vt *Sabbathum*. Sedulius lib. 1, -ſabbatha propter
Condita ſunt hominum, ſed non homo ſabbatha propter. ſic Iuuenalis & Perſius: vt Recutitáque ſabbatha palles. Petrus Riga male dicit in Lucam, Ante diem ſabathi dum licet illud agi. Notabimus præterea, quæ ex ſecundo libro noſcuntur, Stabam, ſtabam. Corripiuntur tamen ſtabilis, ſtabulor, ſtabularis, & ſtabulum. At producitur à Fabar, fabilis, effabilis: à Nabam, nabilis, &c.

EXCEPTIO.

Abel, Hebræum nomen viri proprium, à Chriſtianis variatur. *Crabro* non ſcabro, vt in ſacris corruptè legitur, teſte Nebriſſenſi, qui cum Sulpitio opinatur produci: quia correptionem non inuenit.

Fabula. Horatius, Fabula nullius veneris. ſic *Fabella*: quia nuſquam video corripi. at Fabullus, *Fabulla*, propria in Martiale cum gemino ll corripiuntur. *Fabrateria*, oppidum Cãpaniæ, à quo fabraternus nonnulli hîc excipiunt: quia ſcribi putant cum r in prima frabateria. Iuu. ſat. 3, -optima Soræ
Aut Fabrateriæ domus, aut Fruſinone paratur. *Flabrum*, quia à flabam, ſed hinc *Flabellum* variatur. Propertius in ſecundo, Et modo pauonis caudæ flabella ſuperbę. Ouid. in 3. Amorum, Quod faciunt noſtra mota flabella manu. Idem in 1. de Arte, Profuit & tenui ventos mouiſſe flabello. *Labor* laberis, verbum tertiæ: vnde collabor, allabor. vt ibi, Labitur exiguo quod partum eſt tempore longo. Labor nomen, corripitur. Virgilius, -labor omnia vincit
Improbus, & duris vrgens in rebus egeſtas. Corripitur. *Labo labas*. Claud. in victoria Stiliconis contra Alaricum, Romanum reparate decus, molémque labantis
Imperij fulcite humeris. Sic cæteri quos videre licuit, præter Lucretium lib. 6. dicentem, Atque vel in primis quum labat funere funus. Et Iuuencum, Reſpondit dominus, labat quia pectore veſtro
Inſtabilis fidei nutans per lubrica greſſus. Et Spiritus ipſe viget, ſed corpus debile labat. Labefacio corripitur, quia à labo labas fit, non à labor. nec à *Labes* labis, quod producitur. Virgilius 2. Æneid. Hinc mihi prima mali labes, &c. *Labicum*, oppidi nomen variatur. hinc labicus, labica, labicum: &

labica

labicanus,labicana,labicanum. Virg.7.Æneid. Et picti ſcuta Labici. Sillius lib.12, Campos ingreſſus & arua Labici. Martialis lib.1.epig. Labicana leui ceſpite velat humus. Labicus, proprium viri:& Labica, proprium mulieris eandem ſeruant quantitatem. Laban à Chriſtianis variatur. *Nabis*, viri proprium apud Sillium, lib.15. Pabulum & verbum pabulor. Virgil.1.Æneid. Pabula guſtaſſent Troiæ,&c. *Sabus*, Sancti filius: vnde Sabini dicti ſunt, prima contra primitiui naturam correpta. Sanctus dei nomen eſt. Sillius lib.8, -pars ſanctum voce canebant

Authorem gentis: pars laudes ore ferebant

Sabe tuas, qui de patrio cognomine primus

Dixiſti populos magna ditione Sabinos. *Sabatius*. Idem in eodem,

Quique tuos flauina focos, Sabatia quíque

Stagna tenent. Sabatia ſtagna prope Romam ſunt, vt Strabo meminit. *Sabura*, viri proprium. Idem lib.15, Stridentem Sabura cornu excepit. Et Lucan.lib.4, Vt ſibi commiſſi ſimulator Sabura belli. At appellatiuum *Saburra*, pro grandiore arena geminato rr corripitur, cõtra Priſcianũ. Virg.4.Georg. Vt cymbæ inſtabiles fluctu iactanté ſaburram

Tollunt. *Scabidus*, teſte Alexandro: at ſcaber, ſcabies, ſcabioſus corripiuntur. *Tabraca*, oppidi proprium, teſte Nebriſſenſi: quia correptionem non inuenit. Iuuen.ſaty.10, -tales aſpice rugas, Quales vmbriferos, vbi pandit Tabraca ſaltus, In vetula ſcalpit iam mater ſimia bucca. *Trabigillus*, proprium viri, apud Claudianum lib.2.in Eutropium. *Tabes, tabum*, tabeo,&c. Virgil.3.Æneid. Et terram tabo maculant. ¶Labeſco, recte producitur, vt labor verbum. Lucret.lib.3, Omnis & hæc ipſo cum corpore collabeſcunt. Labaſco, à labo labas corripitur. Tabracha ſcribetur, teſte Hermolao: & ita prima poteſt poſitione produci. Abel & Laban à Chriſtianis variantur. Sabius, viri & dei nomen producitur, & opinor fluuij nomen in 7. Strabonis. Sabæus tamen & Sabinus corripiuntur.

Crabro & Flabrum Stoa variari dicit: deſydero pro abbreuiatione teſtimonium. Nam licet fabellum non fabella ſit anceps, non continuo flabrum: quia multa ab origine ſua diſcedunt.

A ante c.

A ante c corripitur.

Baptiſta Mant. Sic hominum falſo deludit *Acidia* vultu. Rectius *Acedia* diceretur: quia a plerunque in e longum vertitur. male dicitur gemino cc accidia.& eſt pigritia, tædium, anxietas. hinc accediare, eſt anxium eſſe. ſic *Acipenſer*, piſcis, non Accipenſer: dicitur quoque aquipenſer. Martial. Ad palatinas acipenſera mittite menſas. *Acanthis* acanthidis, auicula quæ alio nomine carduelis dicitur. Acanthus cum th aſpirato in tertia ſyllaba, id eſt ſpina. Virgilius tertio Georgicorum, Littoráque halcyonem reſonant & acanthida dumi. hæc eſt vera lectio: male omittitur (&) coniunctio, quæ res Sulpitium decepit, qui credidit produci. Virgilius in Bucol. Et molli circum eſt anſas amplexus acantho. *Academia* ſemper corripitur: ſed pœnultimam variat. ita malo cum Becichemo dicere, quàm dicere cum Sulpitio tres variari. Horatius Epiſtol.vlt. Atque inter ſyluas Academi quærere verum. Claudia. In Latium ſpretis academia migrat Athenis. Sidonius in epithal. Polemij,

Obuiet & quanquam totis academia ſectis. Et in primo panægyrico,

Quicquid nihil verum ſtatuens academia duplex

Perſonat. Cicero apud Plinium lib.33.nat.hiſtor. Inque academia vmbrifera viridíque lycio. Laurea Ciceronis libertus, Atque academiæ celebratam nomine villam. non ſequar eum qui dixit, Marcus academiæ,&c. quanquam is Callimachus inter Neotericos doctiſſimus. Teſte Badio, in Ouidio, videtur produci Acheſtius: ſed alij echaſtius, alij oncheſtus habent.

EXCEPTIO.

Producuntur primo habentia b aut p ante a, vt Brachium, paco, placo. Hinc deme Baculus, pacifico placco, Placentia placentiæ, oppidi nomen. vnde Placentinus. *Pacorus, Pachinus*, ſpacium. Mart. libro 9, Scis quid in Arſacia Pacorus deliberet aula. Sine aſpiratione ſcribitur. fuit Parthorum rex. Ouidius 5.Metamorph. Dextra ſed Auſonio manus eſt ſubiecta Peloro,

Læua Pachine tibi, Lilybæo crura premuntur. ſic cæteri quos vidi, præter Priſcianum in Perihegeſi contra omnium morem corripientem ſecundam ſyllabam, Procurrens Pachino longe clauſtriſque Pelori. Ouidius primam produxit a dictione c literæ, teſte Neſtore, dicens, E quibus imbriferos verſa eſt Pacchinus ad auſtros. Brachium producitur ab omnibus: ideo non dubito quin apud Germanicum in Arato ſit mendum, Se velle Arctophylax brachiorum munera cęcus. Brachys,

id eſt

id eſt breuis corripitur. *Acer*, adiectiuum. Ouidius ſecundo de Ponto,

Acer & ad palmæ per ſe curſurus honores,

Si tamen horteris, fortius ibit equus. Subſtantiuum arboris nomen eſt, & corripitur. Idē 10. Meta. Et platanus genialis acérque coloribus impar. hinc acernus. *Acis* acidis, viri & fluuij nomen in Sicilia. Ouidius quarto Faſtor. Præterit & ripas herbifer Aci tuas. Idem 13. Metamor. vbi huius fabulam eloquitur, Acis erat Fauno nympháque Simethide cretus. hoc Claudianus nouè corripuit, dicēs in tertio de raptu Proſerpinæ, Lucus erat prope flumen Acim quod candida præfert

Sæpe mari, pulchróq; ſecat Galathea natatu. vulgo Atim legitur mendoſe. *Acoris* acoridis, ſacerdotis curantis funera nomen, vt dicit Calderinus in illud Martialis libro tertio in Vetuſtinam dictus,

Quòd ſi cadauer exigis tuum ſcalpi,

Sternatur Acoride triclinio lectus. Scazontes ſunt duo, vbi a producitur in Acoride. ſed videtur mihi potius oratio à coride, vt ſit nominatiuus non Acoris, ſed coris coridis, quicquid dicat Calderinus: quia ſenſus cum Latinitate ſic perfectior eſt. *Achar*, proprium viri in Prudentij pſychomachia. Aculeus, apud Capellam. *Cacus*, viri proprium variatur. Propertius libro quarto, Incola Cacus erat metuendo raptor ab antro. Ouidius primo Faſt. Cacus Auentinæ timor atque infamia ſyluæ. Idem nono Metamorph. His Cacus horrendum Tyberino gurgite monſtrum. *Cacabo* cacabas, perdicum eſt, quum vocem edunt. Author de Philomela, Cacabat hinc perdix, hinc glacitat improbus anſer. *Cacabus*, id eſt olla, Papin. 4. Syluarum, Alborum calicum atque Cacaborum. Phaleucium eſt. Cacula apud Plautum. *Dacus*, populi nomen, cuius regio *Dacia* nominatur, vnde Dacicus dacica dacicum. Martialis lib. 6, Grande iugum domita Dacus ceruice recepit. Papinius Thebaidos primo, Et coniurato deiectos vertice Dacos. Petrarcha male dixit epiſtola vltima, libro tertio, Et dacus & rutilo perplexus crine Sueuus. At corripitur Daca dacæ, pro oriētis populo ſupra Bactria nos. Sillius lib. 13, Curſu ſigna tulit cui Peruia Bactra Dacæque. Virgilius lib. 8, Æneidos, Indomitíque Dacæ. *Facundia*, Ouidius 13. Metamorpho.

Mota manus procerum eſt, & quid facundia poſſet,

Tunc páruit, fortíſque viri tulit arma diſertus. Flaccilla vt flaccus poſitu extenditur. *Graculus*, cuius primitiuum eſt gracus, id eſt monedula non garrulus. Rufus in Arato,

Agmine cum denſo circumuolitare videtur

Gracculus, & tenui quum ſtridunt gutture corui. Aliqui aſpirant gracchulus gemino cc. *Glacilla*, *Glacito* vide A ante c, Cacabo. Glacinia, teſte Bebelio. *Hiacynthus*, tetraſyllabum eſt, & a corripit.

Machina. Lucanus lib. 1, totáque diſcors

Machina diuulſi turbabit fœdera mundi. male dicit hymnographus, Totius mundi machinam gubernat Sapphicum eſt. *Macezer*, viri proprium. Claud. de bello Gildonico,

Macezer fugiens qui dira piacula fratris,

Spéſque ſuas, vitámque tuo commiſit aſylo. Macero maceras. paſſiuum eſt maceror. doctiſſimi ſemper producunt. Lucret. lib. 3, Macerat inuidia ante oculos illum eſſe potentem:

Illū aſpectari claro qui incedit honore. Horat. 1. Carm. Ode 13, Quòd lentis penitus macerer ignibus. Aſclepiadæū eſt. Germanicus in Arato, Maceror hoc vnum, & doleo tibi deeſſe Terenti. Ouid. in epiſt. Acontij, Maceror interdum, quòd ſum tibi cauſa doloris. quod indoctè legitur, Interdum maceror: quæ res decepit Priſcianum ſiue Fannium in Perihegeſi dicentem, Frangitur hircino maceratus ſanguine tantum. hoc nolim imitari, nec plura alia in eodem opere. Errauit ſimiliter Macer & plures. ¶ Mantuanus variauit, producens, Quod me modo macerat vnum. Corripiens,

Quid te inconſulte properas macerare? quid omnes

Perdis? Stoa melius corripi cenſet, quia venit à macer: vix tamen correptum alibi legas, niſi in corruptis verſiculis Ouidij & Calphurnij. Maceries producitur, teſte Sulpitio. At corripiuntur perpetuum macies & Macer etiam proprium. Virgil. Heheu quàm pingui macer eſt mihi taurus in aruo. Ouid. 2. de Ponto, Ecquid ab impreſſæ cognoſcis imagine ceræ:

Hæc tibi Naſonem ſcribere verba Macer? Cato,

quòd ſi mage noſſe laboras Herbarum vires, Macer id tibi carmine dicet. Nec cum in doctis omittas pronomen (id). Quidam malè produxit Macharius apud Sidonium. Naca, teſte Aldo: pro quo apud Horatium malè legitur natta in Sermonibus, Non pudet ad morem diſcincti viuere nattæ. *Nacὴ* autem & *Νάκος*, dicitur pellis caprina: ſed Feſto Nacæ appellantur vulgò fullones, vt ait Curatius: quia nauci non ſunt, id eſt nullius pretij. *Racopalis*, viri proprium. Lucan. lib. 5,

Deiotar

Deiotarum & gelidæ dominum Racipalin oræ
Collaudant. Thracia & *Thrace* thraces, & Tracha thracæ. hinc Thracius thracia trachium. Seneca in Hecuba, Fortis armentis lapidoſa Thrace. Sapphicum eſt. *Trachin* & Trachis, oppidum. hinc Trachinius trachinia trachinium. Lucanus libro ſexto, Flebile Pieridum Trachin precúmque nefandum. *Vacienus*, viri proprium. Martialis, Docti patria Narbo Vacieni. Phaleucium eſt.

Vacia, teſte Nebriſſenſi, cui in exteriorem partem crura flectuntur. *Vacillo* variatur: correptio eſt acceptabilior. Lucretius libro tertio,
Tum quaſi vacillans primum conſurgit,& omnes
Paulatim redit in ſenſus.Ibidem,
-præpediuntur Crura vacillanti, tardeſcit lingua,madet mens. *Vaccinium* poſitu extenditur, vt vacca, authore Neſtore. Virgilius, Alba liguſtra cadunt, vaccinia nigra leguntur. *Zacharias* primam rectiſſime producit, correptis ſecunda & tertia. vide vocalem ante vocalem. ¶Iacon, quia gentile nomen corripitur, mirer proprium produci, vt vult Stoa, Æneidos 10. pro cóque legam Ladonaſte: Hic mactat Ladona,Pheretáque,Demodocúmque. Habentia B ante a producuntur.demuntur tamen à brachys compoſita: quod tamen corripitur apud Strabonem libro 6. Græco verſu, quicquid dicat Tortellius. Brachium tamen producitur, teſte Feſto, ab omnibus: præterquam ſemel à Germanico. Pachinus vix auſim producere, aut geminare cc, cum legatur apud Ouidium, Et quibus imbriferos eſt verſa Pachinus ad auſtros. Aculeus à Capella producitur,ſed libro nono, Nec ſtimula intenſo allicit aculeo. Martialis tamen corripit primam in(aculeolo) libro 8, Nonus aculeolos in cochleare tulit.Cacula.Plautus in argumento Pſeudoli, Veniente caculam interuorti ſymbolo.Iambicus trimeter.Eſtq; Cacula, miniſter militis:à calon,id eſt ligni,quo armatur. Cacabus,,teſte Stoa,producitur.Ineptit ergo Græciſmus, Quo caro decoquitur, cacabus Græcè à ſonitu fit. Acis etiam pro puero à nymphis rapto in florem ſui nominis verſo.Ouidius, Quid Crocon aut Acin referam? Daca pro orientis populo corripi aſſerui ex Neſtore:verùm cum nunc Dahan vocari didici ab Hermolao,ita in Mela & Strabone legente,& octauo Æneid. Vbi vulgo legitur Indomitíque Daci.alij legunt Dahæ.Glacilla.Mart. libro 7, Hic gelidum collo nectit Glacilla draconem. Glacinia etiam,teſte Stoa,producitur,& Maceries à Prudentio in Marcionem, Quamnis maceries florentes ambiat hortor.Macharius Sidonius producit,Nunc duo Macharij: nunc & Pampitius heros. Lacinia corripitur tertio Æneidos, Attollit ſe diua lacinia contra.Et Ouidius 15. Metamorp. Littora fælici tenuiſſe lacinia curſu.Et Dionyſij interpres,Vlterius pergens,hinc templa lacinia cernes. Quidam tamen ſic Statio in primo.Syluarum legunt,
Iugera,laciniæque domus,littúſque cruenti
Antiphatæ.vbi alij legũt Liciniæ:& Volaterranus Licinium,promontorium ponit.Vacillo licet melius corripiatur,producitur tamen ab Ouidio:Spes mea vacillat ſubtili pendita filo.Et vt vulgo legitur,à Lucretio lib.1,Tum quaſi vacillans,&c.Vbi Pius,Túmque vacillans.Id & Auantius, Túmque vacillans is primùm conſurgit.&c.Vtcunque eſt variatur.

A ante d.

A ante d corripitur,

vt Ador, licet Neſtor credat variari, legens ador pro ardor. Corripitur etiam Adonis Maro,Et formoſus oues ad flumina pauit Adonis. Fulgentio Adon vocatur: Plauto & Auſonio Adoneus. fuit Cynaræ ex Myrrha filius. In Adua ſeu addua ſiue abdua producitur prima :quam corripiunt *Quadro* quadras,quadra,quadriuium contra Sulpitium.Marcus Manilius lib.2,Sed ſiquis contentus erit numeraſſe quadrata.Ibidem, -qui conſtruit orbem,
Ter triginta quadrum partes per ſydera regnat. Padus:facilè erit teſtimonium,vt *Madeo*. Ouid.15. Metam. Emathiſque iterum madefient cæde Philippi. Mendosè legitur madeſcent. vt apud Lucanum lib.6.madent pro manent à mano manas, Inſpicit & gladios qui toto ſanguine madent,
Qui niteant. Legito manent,coniunctiui modi.Iuuen.Satyr.1,
Quum tener vxorem ducat *Spado*, Næuia Thuſcum
Figat aprum.Malè autem Arator lib.1, -qua ſpado iugatis Æthiopum pergebat equis. Errat ſimiliter Nebriſſenſis in generibus. Radalo,proprium viri,corripitur à Valerio Flacco lib.7. Ideo quidam malè exceperunt *Hadria*.Manilius lib.4,Italiam atque Hadriam comitatus nomine Pontum.

EXCEPTIO.

Adam variatur. Auſonius in carmine Paſchali, Deceptum miſeratus Adam, quem capta venenis

Implic

Implicuit ſocium blandis erroribus Heua. Sidon. lib.7, Iam patriam ingrediens, ſed de qua decidit Adam. Sic Sedulius & Arator. *Adon* Adonis, qui etiam Adonis in recto. Mart. Capella lib.2, Hammon & arentis Libyes, ac biblius Adon. Cæteri corripuerunt, quos rectius imitabimur: quia Capella poſuit compluſcula contra veterum conſuetudinem. vt lib.5,

Sed nec Arioniam marmora ſurda chelyn

Tempſere extremam, cum flagitarer opem. Duo ſunt pentametri continui. In priore malè corripit ſecundam in (Arioniam): in poſteriore primam in (flagitarer). Ouid.10. Metamor. Cælo præfertur Adonis. *Caduceum*, Mercurij virga, qua pax ſignificatur. hinc *Caducifer*, Mercurius: *Caduceator*, legatus pacis. Ouidius libro 4. Faſt. Tartara iuſſus adit ſumptis caducifer alis. Dicitur etiam virga caduceus, *Caduſij*, populi. Priſcianus in Perihegeſi, Poſt hos Caduſij duriſſima rura colentes. *Clades.* Virgil. Quis cladem illius noctis, &c. *Duda*, viri proprium apud Philelphum in nona 8. *Fadus*, viri proprium. Siluius lib.5, Hinc Fadum petit, & veterem bellare Labicum. Virgilius 9. Æneid. ſimiliter producit proprium viri Fadus. *Gades.* Martialis libro 1, Gaudent iocoſæ Canio ſuo Gades. Scazon eſt. Hinc Gaditanus. Idem libro 6, Et Gaditanis ludere docta modis. *Gadir*, vrbs. Feſtus in Arato, Gadir prima fretum ſolida ſupereminet arce. Idem, Pœnus quippe locum Gadir vocat vndique ſeptum. *Gadilon. Gladis*, tellus quædam. Priſcianus in Perihegeſi,

Eſt igitur Ponto tellus circumflua prima,

Cui nomen Gladis ſtatuas hæc Herculis inter. *Gradiuus*, id eſt Mars. vix poëta eſt qui non variauerit. Valerius Flaccus lib.4,

Inclyta Amazonidum magnóque exorta Gradiuo

Gens ibi. Virg. Æneid.3, Gradiuúmque patrem Geticis qui præſidet oris. *Ladas* Ladæ, curſor Alexandri velociſſimus. Catul. Ne Ladas ego Pennipéſve Perſeus. Phaleucium. vt apud Mart. lib.2,

Quòd ſi per graciles vias Petauri

Inuitum iubeas ſubire Ladam. *Ladon*, viri & canis & fluuij proprium. Ouid.1. Metam.

Donec arenoſi placidum Ladonis ad amnem

Venerat. Sic pro cane libro 3. Metam. *Quadi*, populi apud Baptiſtam in exhortatione contra infideles. Radix, Rado. Suadeo, ſuadela, ſpadix. Trado, traduco. Vado: ſed vadum corripitur, & vador vadaris. Virgilius, Illidítque vadis, &c.

¶ Adde quòd pro caduceo apud Iuuenalem Georgius Valla legit caducco, Magnáque debetur violato pœna caducco. quod non placet Stoæ & Mancinello, licet caduceo primam frequentius producat. Badius nunc, ſi quicquam mutare liceret, legeret, Multáque debetur violato caduceo: quia tamen caduceum, eſt culcitra, pars lecti, à caduccis Galliæ populis, qui præcipuam laudem, teſte Plinio lib.19. in culcitris obtinebant: non abſurde legit Valla. Vt Gades, inſulæ & vrbis nomen producitur: ita etiam quod idem ſignificat Gadera, etiam ſecunda longa. Saducei, variat Iuuencus, dum producit dd geminans. Gadirionem Strabo dicit lib.11. regionem eſſe totam campeſtrem, & omnium feracem, quæ oues habet lanæ & pellis molliſſimæ. in 2.cap. libro 6. Plinij dicit Hermolaus ſcribi Gazelon & Gadelon.

A ante f corripitur.

A ante f.

Perſius, Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico

Tangit. Sic Afranius apud Auſonium in epigrãmatis. Quæ viderentur tollenda, ſcribuntur per ph.

A ante g corripitur,

A ante g.

vt Agylleus cum y Græco, proprium viri. Papin.6. Thebaid. leuat ardua contra

Membra Cleonææ ſtirpis iactator Agylleus. In argumento eiuſdem libri quod Stathius non compoſuit, malè ſic ponitur, Tydeus Agyleũ ſuperauit agone palæſtræ. Tagus ſemper corripitur apud doctiſſimos: licet Petrarcha ſemel produxerit, ſi recte memini. Tu id ne faxis. Corripitur quoq; Tagax, id eſt furunculus. Lucillius, Proſcribere poſſe tagacem. Nam tago pro tango veteres dixerunt, teſte Pompeio. Neque fit à Taceo taces, vt Vgutio ſomniat. At producuntur vndecunque ſunt Indago, ambages, contagium, contagio, coagulum, repagulum. teſtimonia facilè patebunt.

EXCEPTIO. Producuntur habentia f vel p ante a: vt Fagus, Flagito, flagitium, Pagus, pagina. Hinc demo Flagro, flagellum, fragor, nomen à frango, fragro fragras, fragilis. *Pagaſa*: vnde Pagaſæus Iaſon, Pagaſæa puppis: oppidum eſt Theſſaliæ. Ouidij 7. Metamor. Iámque fretum Minyæ Pagaſæa puppe ſecabant. *Plaga* pro reti vel ora: nam pro vulnere producitur. Idem 1. Metamor.

H Totid

Totidémque plagæ tellure premuntur. Lucretius lib. 1, Innumerabilibus plagis vexata per æuum. *Plagium*, crimen eius qui rem liberam vendit, aut ſeruo ſuadet fugam, aut qui aliena ſibi vendicat. hinc *Plagiarius*, qui plagium committit: vt qui aliena carmina pro ſuis recitat, &c. alij dictum volunt plagiarium vel plagiatorem, quòd lege Fannia plagis damnatus eſſet. quod ſi verum eſt, contra primitiui naturam corripietur. Mart. libro 1, Impones plagiario pudorem. phaleucium eſt. Reliqua alphabetario ordine annectenda ſunt. *Agalma*, id eſt ſimulacrum, larua, ſtatua. Capella Fœlix lib. 6, Quam docto aſſimulant habitu qui agalmata firmant. *Agea*, vide E ante a. *Agis* agidis, Lacedæmoniorum rex: alius fuit vir Lycius. Virgil. Æneid. 10, Et Lycius proceſſerat Agis. docent hoc Tortellius & Neſtor. Bragada, fluuij nomen ſemper notaui produci. *Cragus* vel cragos, montis nomen rectiſſime corripitur. Horat. 1. Carm. Ode 21, Syluis aut viridis Cragi. verſus eſt glyconicus. Ouid. 9. Metam. Iam Cragon & Lymirem, &c. Priſcianus tamen in Periegeſi produxit: nolim imitari. dicit autem, Perhibent quem nomine Cragum. eſt etiam vrbs. *Lagon* Lagonis, pueri nomen, cuius diminutiuum eſt *Lagunculus*: quod corripitur. Mart. lib. 9, Nos facimus Bruti puerum, nos Lagona nanum. Papin. 1. Sil. Molles Caioli Lagunculíque. vbi imperite legitur caſeoli: nam, teſte Calderino, Papinius loquitur de pueris, aut puerorum imagunculis: ideo diminutiua ſunt à Lagon & Caius. verſus ſtat. eſt phaleucius. *Lagopus* lagopodis, auis leporino villo pedes habens, vt Merula ex Plinio docet. licet Domitius lagopice pro ancilla legat, quod non conuenit: quia de beſtiis à diuerſis hominibus amatis loquitur. Mart. lib. 7. dicens, Si meus aurita gaudet, Lagopode Flaccus. *Lagus*, Ægypti rex. Lucan. lib. 5, Donata eſt regia Lagi. Iuuen. ſaty. 6, Famoſaq; mœnia Lagi. Lucan. lib. 10,

Pugnauit fortuna ducis, fatúmque nocentis
Ægypti, regnum ne Lagi Romana ſub arma
Iret, can eriperet mundo Memphiticus enſis
Victoris victíque caput.

Emendatiores libri non habent (ne). ideo admittendus non eſt Baptiſta in Catharinaria, Lagus omnibus author. Virgilius de alio loquitur, Æneid. 10,

Obuius huic primum fatis adductus iniquis
Fit Lagus, hunc, &c.

Laganum, cibus quidam. Petrus Riga in Exodo, Lagana lata notant & fratris & hoſtis amorem. At Lachanum ch aſpirato, eſt omne holerum genus: & longe differt à Lagano, vt dicit cum Neſtore Calepinus. Horat. Saty. 6,

-inde domum me
Ad porri & ciceris refero lachanúmque catinum.

Magalia. Virgil. Æneid. 1, Miratur molem Æneas magalia quondam. *Mago* Magonis, frater Hannibalis. Sil. 3, Mago quatit currus, & fratrem ſpirat in armis. Petrarcha in hoc, vt in pluribus, hallucinatus eſt. Ragonia, canis in Baptiſta. *Saga* ſagæ, mulier venefica. Martialis in 11, Expiet vt ſopnos garrula Saga tuos. Sic ſagus, ſaga, ſagum: ſagio ſagis. vnde præſagio & præſagus. At Sagum, veſtimentum, corripitur. Iuuen. ſaty. 6. An ſaga vendenti nubat caupone relicto. Corripitur Sagax. Lucretius libro 2, Nec minus hæc animum cognoſcere poſſe ſagacem. Idem tamen lib. 1. & libro 5. produxit dicens, Ordine quæque ſuo ſagaci mente locarunt. non auſim imitari. *Tragula*, teli genus. Sil. lib. 3.

-cui tragula ſemper
Fulmineam armabat celebratum miſſile dextram.

Tagitia, teſte Sulpitio. Tragema tragematis, teſte eodem: à trago, id eſt comedo. At tragos, id eſt hircus corripitur: vnde Tragœdia. Martialis,

Inde tragos celeréſque pili mirandáque matri
Barba.

id eſt hircus, hoc eſt graueolentia, vt multis declarat Beroaldus in annotat. Tragurus, piſcis apud Lippium. *Vagina*. Ouid. 10. Metam. Pendentinitidum vagina diripit enſem. *Vagio*. Ibidem, Reddit onus, vagítque puer. Idem in epiſt. Canaces, Vagitus dedit ille miſer, ſenſiſſe putares. Vagor vagoris, id eſt vagitus. Lucret. lib. 5, Et ſuperantur, item miſcetur funere vagor. Author Philomelæ dicit Vagire leporum eſſe, & corripit primam: quem indignum fide eſſe ſæpe dixi. ait autem, Glaucitat & catulus, ſed lepores vagiunt. ¶ Magis corripitur. in Iuuenale autem Satyra 1. legitur,

-quid præſtat purpura, maius
Optandum.

Aganippe & Aganippis aganippidos duas priores corripit, poſteriores producit: ideo malè Mantuanus primo Syluarum, Aonios montes & valles aganippæas. vbi eſt anapæſtus in quinto. Aut aganipæas, vt ſit tribrachus. Plagiarius Beroaldus deducit à Græco plagiazo, id eſt in obliquum verto. Stoa à plagis, vt contra primitiui naturam corripiatur. Sagana, veneficæ nomen apud Horatium corripitur. Stoa longis annumerat, deceptus fortè per Germanum

grammat

grammaticum, qui idem ſentit. Bragada, fluuij nomen ſemper inuenio produci. Sil. libro 1, Fluminéaque vrna celarus Bragada parmam. Item ſemper inuenio impreſſum in Sillio & Gellio, In Strabone tamen Bagrada lib. 12, Propter Vticam Bagrada amni labitur. vtcúnque ſcribatur, ſemper producetur. Agaus, viri nomen, producitur à Nicolao Valla 14. Iliados Ragonia, nomen canis producitur à Mãtuano: dicitúrque à Ragizo, id eſt comedo: quia vorax. Phago, id eſt lurco, helluo, producitur, licet Pamphagus corripiatur. Lucil. Viuite Phagones, comedones, viuite ventres. Ventres, id eſt guloſi, ſecundum Pium in primum Lucretij. vt in Perſio, Aſt ille tremat omento popa venter? id eſt guloſus, vt ſunt popæ, Verum cum legat Pius ille, vulgò legitur illi. vt ſic venter popa, id eſt guloſus tremit illi, quod Badio magis placet: quia etiam Hermolao & aliis. Miratur Deſpauterius Hermolaum ſcripſiſſe cap. 8. lib. 34. Plinij, Langonem puerum. ſcribo Langonem, vt prima ſit breuis, & quia de Lagone & laguncul is rectè ſibi ſcripſiſſe videtur Deſpauterius. Sagax ſolum corripitur, quia Lucretio aliter legitur: aut ſic ait Pius, Ordine ſe, nec quæque ſagaci mente locarint: aut vt Auantius & alij, Ordine quæque ſuo, atque ſagaci mente locarunt.

A ante l producitur in diſſyllabis, *A ante l.*

vt Balo balas. Sillius 15, mille ſub altis Lanigeræ balant ſtabulis.

EXCEPTIO.

Corripiuntur nomina in genitiuis creſcentia: vt Salix, phalanx, ſalus, ſalo. calix. Nebriſſenſis in generibus producit Calyx cũ y Græco. Excipiũtur halec pro liquamine: quod per x quoque dicitur, teſte Nebriſſenſi: halex. *Ales*, alitis. Virg. in Moretio, Excubitórque diem cantu prædixerat ales. Calphurnius ecloga ſecunda, Et quæcunque vagis alituum ferit aëra pennis. hîc s perimitur in (vagis) more veterum: id non imitamur. *Calo* calonis variatur, teſte Neſtore. Ego autem correptionem nondum inueni. nam apud Ouidium quarto Faſt. Per flammam ſaliiſſe calones: mendoſum eſt, pro colonos, id quod nec ipſe Neſtor diffitetur. Horatius ſecundo Serm. Hunc perminxerunt calones: quin etiam illud Accidit, &c. Perſius, Caloni citius ſambucam aptaueris alto. Eſt autem Calo, authore Feſto, militis ſeruus, qui clauas ligneas vel fuſtes in belllo gerit: & dicitur à cala calæ, id eſt fuſtis vel claua lignea. Lucil. Scinde puer calam, vt caleas. Calo, id eſt voco, corripitur. Vnde eſt verſiculus, Dum te calo, calo ligniferum vocito. *Thales*: rectiſſime corripitur. Iuuen. ſaty. 13,

Chryſippus non dicit idem, nec mite Thaletis

Ingenium. Sidon. in primo panægyrico, Mileto quòd ſorte Thales vadimonia culpas. Idem produxit contra aliorum morem, nec auſim imitari. Vt in epithalamio Polemij, Thales hoc etiam numeris inquirit & aſtris. ſic idem ſæpius. Alo alis, verbum tertiæ: ſed *Halo* halas, primæ, producitur. ſic Halitus. *Cales* calium, plurale. quod ſingulariter quoque *Cales* calis, dicitur. oppidi nomen eſt: vnde calenum vinum, inter precioſa numeratum. nomen habet à Calai conditore. Sillius duodecimo, Threiciámq; Calen. vide etiam A ante r, Arunci. ¶ A ante l in diſſyllabis producitur, vt Calo & Cala, Lucil. Scinde puer calam, vt caleas. Sic bene legit Stoa, qui nomen Thales propter Sidonium variari dicit, quod & Mantuano producit: ſed omnes claſſici ſolum corripiunt. Halos aut haly, domicilium Athamantis, Strabonis interpres lib. 9. corripit, Qui Halon atque Haliunta. & qui Trachyna colebant. *Palam*, quidam putant à Capella produci lib. 1, Palam perpetuis iungere nutibus. ſed ille in primo loco aſclepiadæi trochæum & dactylum etiam ponit. Salar. piſcis ab Auſonio corripitur, Purpureíſque ſalas ſtellatis tergora guttis. Alex ſiue halex halecis, fluuius Locrorum, corripitur à Priſciano vel Rhemnio de ſitu orbis. Talus, viri nomen, corripitur à Virgilio: at Talus, vir in perdicem verſus, producitur, vt vult Stoa ab Ouidio. *Fala* falarum, turres ligneæ. vnde Falarica, quam à Phalaride quidam dictam putant, & per ph ſcribunt tam Phalæ quàm phalarica. Iuuenalis 6. ſatyra. Conſului ante falas. Lucan. 6,

Hunc aut tortilibus vibrata falarica neruis

Obruat. Falum, teſte Nigro. *Halys* cum y Græco, fluuij nomen Ouid. 4. de Ponto,

Huc Lycus, huc Sagaris, Peneus, Hypaníſque, Chratiſque
Influit, & crebro vertice tortus Halys.
Partheniúſque rapax, & voluens ſaxa Cynapes:
Labitur & nullo tardior amne Tyras:
Et tu fœmineæ Thermodon cognite turbæ:
Et quondam Graiis Phaſi petite viris. Halys, etiam eſt viri proprium ſimiliter correptum apud

 Virgil

Virgilium 9. Æneid. Halos, Athamantis domicilium in 9. Strabonis. *Malus*, mala, malum, adiectiuum vbi hæc ſubſtantiua ſunt, producuntur, teſtimonia ſunt inuentu facillima. Palam, præpoſitio & aduerbium ſatis patet. Propalam ſecunda correpta aduerbium, id eſt palã. *Palin*, quo in compoſitis vtimur, vt Palinodia. Propalo propalas, verbũ etiam ſecundam corripit: quia à palam. *Pales*, dea, Ouid. 2. Faſt. Nox abijt, oriturque aurora, Palilia poſcor:
Non poſcor fruſtra: ſi fauet alma Pales. *Palilia*, ſunt Palis feſta. Salum, id eſt mare. Boët. libr. 1, Homines quatimur fortunæ ſalo. Anapæſticus dimeter eſt: (næ, ſalo) dactylus eſt gratia finis. *Talos* vel Talus, viri proprium. Virg. Æneid. 12: Ille Talon. Talaſ ique neci, fortémque Cethegi. Talus appellatiuum notum eſt produci, vnde eſt Talaris. Valens, proprium viri corripitur, vt Vale: quia fit à valeo vales, &c.

A ante l in polyſyllabis corripitur,

vt Phalaris, tyranni proprium. Iuuen. ſaty. 8, -ambiguæ ſiquando citabere teſtis
Incertæque rei, Phalaris licet imperet vt ſis
Falſus. &c. Si neotericorum aliquis produxerit, quantumuis doctus, ſcito illum non eſſe imitandum. Mart. lib. 11, Carmina nulla probas molli quæ tramite currunt:
Sed quæ per ſalebras altáque ſaxa cadunt. ſic Horatius cæteríque quod eſt contra Alexandrum, Guaguinum, Nigrum, pluréſque. Notentur in omnibus regulis geminantia conſonantem, vt Pallene, regio Macedoniæ, Callimachus, Calliſtratus: *Balliſta*, teſte Neſtore à ballo, id eſt iacio, machina bellica eſt. Ouid. 11. Metam. Quum laceras aries balliſtáve concutit arces Caue Petrarcham imitaeris in quarto Aphricæ dicentem, Ac turbanda procul ferientes caſtra baliſtæ. *Palium*, quod nonnulli dictum volunt, quòd palàm ſit. ſic palludamentum & palliatus & palludatus. Iuuen. ſaty. 6, Cum palludatis ducibus præſente marito. Auſonius vnum l abſtulit, ſed vix imitandum puto. ait autem in epigram. Molle aurum palijs Græcia texe tuis. *Allium*, quamuis vnico l ſcribi putet Pomponius Ecuſius, vt in 11. Columellæ dicit Pomponius Fortunatus. Sunt qui aſpirando hallium dicant al halando. Virg. Allia ſerpillúmque herbas. *Allia*, fluuij nomen ſemper ll geminat contra Seruium in illud Virgilij 7. Æneid. Quóſque ſecans infauſtum interluit Allia nomen. vbi dicit ll verſus gratia geminari: quia prima naturaliter corripitur. Lucan. in 7, Quas Aliæ clades, &c. Seruio aſtipulantur Neſtor & Ferettus: ſed errant, vt pulchre declarat Beroaldus in annotationibus, & Omnibonus cum Sulpitio in Lucanum: nam apud Lucanum Aliæ eſt nominatiuus pluralis fœminei generis ab alis: quod ſenſus facile indicat, Non iſtas habuit pugnæ Pharſalia partes, Quas Aliæ clades. Aliæ, id eſt allienſis & canenſis & trebiana. Allia igitur nunquam corripitur. Lucan. lib. 7, Et dãnata diu Romanis Allia faſtis. ſic cæteri. Alius, viri proprium in quarto Sillij. *Alea*, Horat. Perraro hæc alea fallit. *Alecto*, furiarum vna. Virg. Luctificam Alecto, &c. *Aliphæ*, Campaniæ oppidum. Sil. lib. 8, Aliphæ & Clanio contemptæ ſemper Acerræ. Hinc Aliphanus aliphana aliphanum. Horat. ſaty. vlti. Inuertunt Aliphanis vinaria tota. *Aledius*: viri proprium. Iuuen. ſaty. 5, Tibi habe frumentum Aledius inquit. Alopecea, inſula in Perihegeſi. *Balena*, piſcis. Iuuen. Quantum delphinis balena Britannica maior. quidam ll geminant. *Caligo*, id eſt obſcuritas. & hinc verbum Caligare. Iuuen. Et genus humanum damnat caligo futuri. *Caliſto*, Lycaonis filia. Ouid. 2. Faſt. Caliſto ſacri pars fuit vna chori. *Calatia*, Campaniæ oppidum. Sil. 8, Nec paruis aberat Calatia muris. Caluſtrutiæ, apud Columellam, *Dalila*, ita dicendum cenſet Badius, non Dalida: & producitur à Chriſtianis. Halora, vrbs apud Baptiſtam. *Laletani*s, Hiſpaniæ prouincia, vt docet Calderinus. Hinc Laletanus laletana laletanum. Mart. lib. 1, A caupone tibi fex Laletana petatur. *Malobatrum*, vnguentum quoddam hinc Malobatratus apud Sidonium. Horat. 2. Carm. Ode 7, Malobatro ſyrio capillos. verſus eſt Alcmanius dactylicus tetrameter. primus pes eſt dactylus. Sidon. in primo Panægyrico,
Lilia, narciſſum, aſiam, colocaſia, caltam,
Coſtum, malobatrum, myrrhas, opobalſama, thura Parturiunt campi. Malliacus poſitione producitur, vt Mallos, oppidi nomen. Malea. corripitur. vide vocalem ante vocalem. *Palatium* & Palatinus variantur ſed producta volunt geminare l conſonantem. Alij à balãdo deducunt alij à Pallãte Euandri filio. Tibul. lib. 3. Sed tunc paſcebant herboſa palatia vaccæ. Propertius lib. 4, Aut vbi nauali ſtant ſacra palatia Phœbo. Ouid. 2. Metam. Haud timeam magni dixiſſe palatia cœli. ſic Virgilius, Sillius & multi alij Martialis lib. 8, Summa palatini poteras æquare Coloſſi. Idem in eodem,
Qui pallatinæ caperet conuiuia menſæ, Ambroſiáſque dapes non erat antè locus. Idẽ lib. 9, Aſtra licet

licet propius pallaria longius eſſent. Sic idem alibi ferè ſemper. Papin.1.Sylua. Dum noua contemptis ſurgant pallaria flammis. Sil.12, Quàm tanti fuerint cadere vt pallaria cernas. *Qualea* dicunt produci Alexander, Sulpitiuſque. *Phalerna*, piſcis in Lippio. *Saluſtius*, viri proprium. Horatius ſatyr.2. libri primi, -merx eſt in claſſe ſecunda,

Libertinarum dico, Saluſtius in quas

Non minus inſanit, quàm qui mœchatur. Capella dicit ll geminare: alij id negant. *Salentinum*, promontorium Italiæ. Salentinus, lacus: vnde Salentini, populi. producitur autem vt multa alia contra primitiui naturam, ſiquidem â ſalo, id eſt mari, hi populi nomen accepere. Sil.lib.8, Additur his Calaber Salentinæq́; cohortes. Virgil.3.Æneid. Et Salentinos obſedit milite campos. *Squalea* ſquales, facilè occurret teſtimonium. *Scalena*, teſte Sulpitio. *Talea*, lignorum putamen: ne barbarum credas: quia Galli Taleare dicunt: nam hi è Latinis plurima ſumpſerunt. Ea certè dictione vtitur frequenter Columella, atque etiam Plinius & Varro, vt declarat Nonius Marcellus. Serenus, Fraxinea in flammis quem fudit talea ſuccum. hoc teſtimonium adducit Neſtor. Idem parum ſibi conſtans in I ante l, legit hîc Tilia: quod nomen, quum apud omnes corripiatur, Neſtor propter hunc locum putauit variari: Inepte ſane, nam quid foret tandem fraxinea tilia? Tu igitur talea, non Tilia legas. Talio producitur, quia fit à talis. Mart.lib.12, Corrumpit ſine talione cælebs. Talaon, in Ouidio.

¶ A ante l in polyſyllabis corripitur, ſed Prudentius producit adiectione fortè literæ Vallerius & Vallerianus. Sic producitur Mantuano Gallenus. Et quidem Neotericorum Vallentina ſoror. Neſtor interpres Homeri corripit & Claudianus, Dirîſque nota ſignatus Alaſtor. Ouidius tamen 13. Metam. producit Cæranon Iphitidémque Alaſtoráque Chromiúmque. Contrà Nic. Val. libro 5, Interimit Ceranū Chromiúmque, & Alaſtora ferro. Vbi Cæranum malè corripit. Saluſtius perpetuò producitur, ſed à multis ll geminato ſcribitur. A Mantuano in villa Refrigerij malè corripitur. Calliſto etiam ll gemino ſcribitur: quia interpretatur pulcherrima: à callos, quod eſt pulcher. Phalecus variatur, ſed longè rectius corripitur Pallium quoque geminat ll: ſed Auſonius, ſi paliis priore breui legitur, l abſtulit: aut palliis per ſynæreſim, diſſyllabum fecit: aut Pallis ſcripſit, Molle aurum pallis Græcia texe tuis. Deducta ex diſſyllabis longis producuntur, vt, Alipes & halitus: qualiter Aliphanus, etiam viri proprium ex Aliphe. Falanus, viri proprium adiicitur longis à Bebelio. Qualea barbare dicitur, Latinè coturnix, Græcè ortyx. Alopecias, inſulæ nomen. Priſc.in Periegeſi, Inſula mole grauis trans Alopecia lata. à vulpibus nomen habet. Vnde tertia per ι pſylon melius corriperetur: quam ſolam produxit in nomine piſcis anguillæ, ſpecie alopecias, Oppianicus. Galerius, vir. Prudentius in Quirino, Hic ſub Galerio duce Glyconicum eſt. Halora, Granatæ vrbs. Mantuanus, Pandit, & Hiſpanos bipatentibus Halora portis Accipit. Ialyſes licet a producat, non eſt huius loci: quia a ponitur in ſecunda ſyllaba pro υ, vt patet ex verſu Homeri, quem Hermolaus citat cap.31.lib.5.Plinij. vt quem interpres Strabonis lib.14. ſic vertit, Lindon Ialyſonque, dein clarámque Camiron. Vrbis nomen eſt. Lapus tamen ſcripſit, Lalyſum, vilis pretij dulcedine captus, &c. in Themiſtocle Plutarchi. Phalarna, piſcis. Lippius in primo,

Phalarnam fœdam dicas quæ marmore lato

Deſilit in terrā. Phaleni, teſte Stoa, producitur. Salentium, Italiæ promontorium: & Salentia, vrbs. vnde Salentini producuntur, teſte Regio in illud 15.Metam. Præterit & Sybarim ſalentinúmq; Næthum. Et Caluſtrariæ apud Columellam lib.11. Et Scalena, quæ dicitur tribus lateribus imparia, authore Strabone lib.6. Talaon, Argiuorū rex, pater Eryphiles, quæ Talaonis talaonidis, & Adraſtus Talaonides dicitur. Ouid.in 3.de Arte, Si ſcelere OEclides talaoniæ Eryphiles. Alii legūt Oiclides.

Talaus, Eryphiles pater, corripitur. Ouid.in Ibin, Tam quoque dij faciunt, poſſes gaudere fideli Coniuge, quàm Talai Tindareíque gener. id eſt Amphiaraus & Deiphobus, qui per coniuges perierunt. Aleorus, ſi rectè legitur in Iuuenale, producitur: ſed Calderinus Attilius legit.

A ante m producitur in diſſyllabis,

vt *Hamus*. Martialis, Sic auidis fallax indulget piſcibus hamus. Iuuenalis autem Satyr.14, Diſpoſitis prædiues hamis vigilare cohortem. Interemit cum vocali s, quod non imitamur. notat hoc Mancinellus in hunc verſum Iuuenalis. *Amen*. Auſon. ad omnipotentem Deum, Et reſponſuris ferit aëra vocibus amen. *A ante m*

EXCEPTIO.

Amo verbum: vnde nomen amor, &c. Virgilius in Bucol. Omnia vincit amor. *Camers* Camertis, viri

& populi nomen. Virgil.Æneid.10, Protinus Antæum & Lycam prima agmina Turni
Perſequitur, fortémque Numam, fuluúmque Camertem. Sil.lib.4,
Sternitur impulſu vaſto percuſſa Camertum
Prima phalanx. *Chlamys* cum ch aſpirato & y Græco. Perſius, Iam chlamidas regum, &c.
Fames. Ouid.8.Metamorph. Peſtifera lacerare fame, &c. at producitur Fama. vnde Infamis, Infamo infamas, Diffamo diffamas, &c. *Lamus*, viri proprium. Ouid.14.Metamor. Inde Lami veterem Læſtrygonis inquit in Vrbem Venimus: Antiphates terra regnabat in illa. Sil.16,
Tum Lamus & Sicoris proles bellacis Ilerdæ.
Ladmus poſitione producitur. Idem lib.1, Hunc miſeratus adeſt infeſto vulnere Ladmus.
Samos, inſula. Virg. Poſthabita coluiſſe Samo. *Same*, inſula & vrbs. Idem Æneid.3,
Dulichiúmque Saméque & Neritos ardua ſaxis.
Tamen. Ouid.2.Metam. Quid tamen hoc prodeſt? *Thamos*, teſte Sulpitio. *Zama*, oppidi nomen. Sil.lib.3, Et Zama & huberior Rutulorum ſanguine Tapſus.
¶ A ante m in diſſyllabis producitur, vt Thamus, herba apud Columellá. ſed Thamos Sulpitio corripi cenſetur in Mela. Tamos, eſt promontorium quod Taurus attollit. Corripitur & Tama vt recitat Feſtus. Lucil. Inguen ne exiſtat papulæ tama, ne boa noxit. Damon, præceptor Periclis in muſica, priore correpta, authore Plutarcho in Pericle: ſed Damon & Damœtas paſtores in Bucol. Virgilij producuntur.

A ante m corripitur in polyſyllabis,

vt Amuſſis apud Virgilium de viro bono. Notentur compoſita ab a. amoneo, amitto. & è longis deriuata. vt à flamen flameum, flaminica. Flaminius, proprium viri & appellatiuum, vt Flamina via: flameolum: flameus, color. Iuuen. Saty.2, Segmenta & longos habitus & flamea ſumit, &c.

EXCEPTIO. *Amentum*. ſic vocamus illud paruum lorum quod iaculo adnectitur, vt illo melius impellatur. Sil.4, —haſta minatur
Amento, renouántque noua fornace bipennes. Hinc verbum amentare. Lucan. Iaculum amentauit habena. *Amianus*, proprium viri. Martial.lib.2, Quàm blanda eſt tibi mater Amiane. Phaleucium eſt. Amineum Auſonius producit, Serenus corripit. *Bamura*, Aphricæ oppidum, inopia ferri laborans. Sil.lib.3, Tum Chalybis pauper Bamuræ cruda iuuentus. hic (pauper) genitiuum regit. Canonica in Baptiſta. *Damœtas*. proprium viri. Virgil.in Bucol. Dic mihi Damœta cuium pecus, an Melibœi? Damippus apud Theocritum. Hamerochita in Lippio. *Lamentum* & verbum Lamentor. Claud. —nil nautica proſunt
Turbatæ lamenta rati. *Lamina*. Idem lib.2. in Rufinum, —coniuncta per artem
Flexilis inductis animatur lamina membris. Diminutiuum eſt lamella apud Vitruuium lib.7.ca.3.
Latmius, montis nomen & viri poſitione producitur. Ouid.3.de Arte, Latmius Endymion non eſt tibi luna rubori. *Mamercus*, virorum quorundam proprium. Iuuen. Saty.8, Mamercorum alapas.
Mamertini. populi Campaniæ à Mamertia oppido. hinc Mamertinum vinum. Mart.in Xeniis,
Amphora Neſtorea tibi Mamertina ſenecta
Si detur, quoduis nomen habere poteſt. *Mamurius*, viri proprium. Ouid.3.Faſt.
Quis mihi nunc dicet, quare cæleſtia Martis
Arma ferant, Salij Mamuriúmque canant? *Mamurianus*, viri proprium. Mart.lib 1, Tangi ſe digito Mamuriane tuo. *Mamurra*, viri proprium gemino r: vt Mamurrus, viri propriũ. vtrunq; eſt apud Martialem: hoc quidem in lib.10. illud vero lib.9. *Samaria* producitur apud Aratorem li.1, Samariæ vicina petens. Iuuencus corripit Samaritis. itaque variatur. ¶ A ante m in polyſyllabis corripitur, vt Amathus Virgilio producitur: tamẽ interpreti Strabonis Amathois li.7, Eminus Alphæo poſtremus Pyli Amathoentis. à longis diſſyllabis ducta producũtur, vt ramentũ, & ramale à ramus.
Scamander licet interpreti Strabonis producatur, rectius corripitur: éſtque viri & fluuij nomen.
Tramitto ſemper producitur: quia tra pro trans producitur, vt trames & trama. hamerochita, piſcis. Lippius in ſecundo, Stultitia excellit cunctis ferus hamerochita. Glamiæ oculorum vitia per a, Græce γλάμαι. Pamaicon. Virgil.in Cilice, Pamaicon Aſiámque horret. Zamia producitur, quia Græce ζημία. *Amoniacum*. Ouidius, Cúmque amoniaco maſcula cura ſale. *Amelech*. Prudentius, Sublimis Amelech premit. Iamb.dim. *Aminæum* Stoa variari dicit, legens Georg.2, Sunt etiam aminææ vites firmiſſima vina. vbi Seruius legit, Sunt & aminææ, &c. Auſonius,

Solus

Solus qui chium miſcet & aminæum,aut ammiuæum:ſic variat primam & pœnultimam à lectione Seruiana.Serenus phyſicus legit vt Seruius,Succus aminææ vitis cum pane medetur.vt Macrobius ſcribit, Aminæi fuerunt,vbi nunc falernum eſt. Damippus,viri nomen,producitur à Theocrito,vt Stoa notauit.Camonica,vallis apud baptiſtam Mantuanum. Mamea,Alexandri imperatoris mater apud eundem. Lama,mulieris cantatricis formoſæ nomen.Appellatiuum ſolum corripitur.Samaria videtur poſſe variari:quia Samaritis à Iuuenco corripitur,

A ante n producitur in diſſyllabis,

A ante n.

vt *Manes*.Perſius,Laudant conuiuæ nunc non è manibus illis,&c.Neſtor credit variari,correptionis teſtimonium ſumens ex Lucretij lib.3,Et nigras mactant pecudes manibúſque deíſque.id eſt contra omniũ conſuetudinem:quia ipſe etiam Lucretius alibi ſemper producit.& Lucretius certe fuit obſeruantiſſimus quantitatum,teſte Baptiſta Pio.ideo licet ſic habeatur in libris Lucretij, quos vidi, credo hunc locum mendoſum,vt pleraque alia in Lucretio culpa nimiæ vetuſtatis.ſic autem reſtituẽdum, Et nigras mactant pecudes,& manibus & diis
Inferias mittunt.

EXCEPTIO.

Anas.Vide crementum. *Ana*,præpoſitio Græca,id eſt ſurſum & re,vt anaglyptum,vas ſculptum. Mart.lib.4,Nec menſis anaglypta de paternis. Analecta,micæ ſub menſa cadentes. Mart. in apo.
In pretio ſcopas teſtatur palma fuiſſe:Sed pretium ſcopis nunc analecta dabunt.
Sic analogia,&c.Ideo non ſatis docte dixit Sidonius in Euchariſtico,*Anachorita* tremit, qui quanquam frigora portet.eſt autem anachorita,eremita.Anachoreſis,id eſt eremus:choros,locus eſt:anachoreo,ſecedo. *Anus*,id eſt vetula mulier.Ouid.5.Metam.Prodit anus.Pro podice,ſecundæ declinationis,notum eſt produci. *Anas*, fluuius apud Baptiſtam & Prudentium. *Cano* canis. Virgilius, Arma virúmque cano. *Canis*.Ouidius 3.Metam.Dum dubitat videre canes.Liuius Andronicus in hymno de Diana,Dirige odoriſequos ad certa cubilia canes.hic ſextus pes iambicus eſt:quia eſt verſus miurus,id eſt in fine claudicans,in hoc ſolum ab heroico differens,quòd ſextus locus in miuro ſibi iambum vendicat.tales videbis compluſculos apud Crinitum in vita Liuij Andronici,Lagari ſunt qui in medio claudicant, Acephali qui in principio,&c. Canens,vxor Pici: quia à canendo nomen accepit. *Canon* canonis,vnde canonicus.aliqui male dixerunt produci.Auſonius, Is demum exceſſit grammaticos canonas.id eſt regulas. *Clanis*, fluuius Campaniæ:etiam Clanius dicitur. Sillius libro octauo, Et clanis & rubico Senonum de nomine Senæ. Crana,inſula apud Homerum, teſte Volaterrano nono. *Danus*, viri proprium. Ouidius quinto Metamorphoſeos,
Iaculum Danus ore momordit. Danis danis,proprium viri.Idem libro 12,
Antè tamen leto dederat Phlegræon & Hylen
Eminus,Iphinoum collato Marte Daníque.Sulpitius male dicit produci Danus & Danenam hoc ſecundum puto non inueniri,ſed Danae.Legi aliquando per m Damis ſimiliter correptum.ſed Damus,propriũ viri producitur.Sillius quarto, Et Damum dubia medicatus cuſpide vulnus. *Manus*, notum eſt.at verbum vnde creditur deriuari Manó manas,producitur. Arator tamen niſi mendoſus eſt liber, corripuit dicens, Hoc de fonte manat.id tune imiteris. *Panax*.vide crementa. *Panos*,oppidi nomen. Manil.libro quarto, Bactráque & Herios,Babylon & Suſa Panóſque. *Phanes*, id eſt ſol,quia quotidie ſe renouat,vt ait Macrobius libro 1, Saturn. Philelphus in ſeptima tertiæ,
Hunc veteres diuûm vates dixere phaneta.ſic proprium viri Phanes,& appellatiuum in compoſitis, vt Ariſtophanes,&c.Horatius,Eupolis atq; Cratinus Ariſtophanéſque poëtæ.in his cum Riga multi errant. *Planus* Græcum, quo vtuntur Latini pro ſcura,ſycophanta,impoſtore,deceptore,apud Ciceronem, Laberium, Gellium:nec eſt proprium in Horatio,vt docet in annotationibus Beroaldus. Horatius in Epiſto,ad Sæuam,
Nec ſemel irriſus triuiis attollere curat
Fracto crure planum,licet illi plurima manet
Lachryma,per ſanctum iuratus dicat Oſirim,
Credite,non ludo. Planus adiectiuum notum eſt produci. *Rhanis*,nympha,Dianæ comes, interpretatur aſperſio & gutta,Ouid 3 Metam.Excipiunt laticem nymphæque Hialéque Rhaníſque,
Et Pſecas & Phiale,fundúntque capacibus vrnis.¶A ante n producitur in diſſyllabis,vt manes, licet Stoa putet variari fruſtra:quia in Lucretio libro tertio,recte legitur, Et nigras mactant pecudes,&

manibus diuis Inferias mittunt. Et in ſexto, Ducere fortè deas manes inferna reamur. Anas, vtcunque capias, corripitur, ſed pro fluuio Hiſpaniæ eſt primæ. Prudent. Quàm memorabilis annis Anas. Dactylus trimeter hyperc.

Planus, pro impoſtore corripitur: & inde compoſita Implano apud diuum Cyprianum, & implanator, ſecunda breui. Crania, inſula, alio nomine Helena, teſte Strabone lib. 9. corripitur ab Homero: & hinc deductum Cranius, viri & populi nomen. Eſt & Cranon, ciuitas Athamanum, & Cranos, locus in Ambracia alio nomine Granæa, aut Crania pœnultima longa, quia per *η*. Cana canæ, ruſticorum poculum. vnde diminutiuum eſt canella, prima breui. Ouidius 4. Faſtorum,

Dum licet appoſita veluti cratere canella

Lac niueum potes purpureámque ſapam. Phanon, id eſt manifeſtum, corripitur à Plauto in Captiuis. Anachoreta à Stoa cenſetur variare propter Sidonium, qui bis errauit, quia Ana corripitur, & chore vt χώρα producitur.

A ante n in polyſyllabis corripitur.

vt Lanio lanias: lanius, canalis. Virg. Georg. 3. Ad puteos aut alta greges ad ſtagna iubeto

Currentem ilignis potare canalibus vndam. Notentur è longis deriuata, vt Ianua, ianitor, ianuarius lanugo, lanificium, Phanaticus, panarium, planities, ſanitas. at ſanies corripit, quia aliunde eſt. ſanio, inſanio, vaneſco, euanidus, &c. Notentur geminata, vt *Cannabis*, teſte Neſtore, herba, quæ Cánabum, dicitur apud Palladium. Perſius, Tún' mare tranſilias, tibi torta cannabe fulto

Cœna ſit in tranſtro? *Annulus*, pro circulo quem in digitis geſtamus, ab anno nomen habet.

EXCEPTIO. *Anippe*, mater Pieridũ à muſis in picas verſarum. licet alij Enippe legant, alij Euippe. Ouidius 5. Metam. Pœonis Anippe mater fuit. Ita habẽt libri veteres ſcripti, & apud Italos impreſſi. *Canidia*, veneficæ nomen. vt in vltimo verſiculo Sermonum, - velut illis Canidia afflaſſet peior ſerpentibus Aphris. *Canius*, viri proprium: vide Gades. *Danubius* fluuij proprium, Ouid. Danubij mediis vix prohibentur aquis. *Ganeo*, id eſt helluo & meretricum amator. *Ganeum* vel *ganea* ganeæ, guloſorum & meretricũ diuerſorium. Iuuenalis ſaty. 11, Sed laudem ſiliquas occultus ganeo pultes. Philelphus in quinta octauæ, quem nulla ſilebunt

Luſtra lupanarum reſonis, te ganea trullis

Cantabant. Prudentius in pſychomachia præter aliorum morem corripuit dicens, Ima pati & laxa ganearum lege teneri. Et Sidon. in ſecundo panægyrico, - quem crapula vexat,

Et pallens pinguedo tenet, ganeáque perenni

Preſſus aceſcentem ſtomachus non explicat auram,

Par eſt vita ſuis. id eſt porci. Et Baptiſta in Bucolicis, Deſidioſa vorax ganeæ ſtudioſa palatum, &c. Tu Ganeo & ganeũ nunquã corripies: & ganea lubentius produces, ſi mihi cũ Sulpitio auſcultabis.

Lanuuium, oppidum Italiæ adhuc extans, & dicit Mancinellus in 3. Carm. Horat. Ode 27, vbi hoc eſt ſapphicum. Raua decurrens lupa Lanuuino. adiectiuũ eſt lanuuino, quia præceſſit agro: quia ab Lanuuium fit lanuuinus, lanuuina, lanuuinum. Propertius lib. 4. Lanuuium annoſi vetus eſt tutela draconis. Catullus in Egnatium, Aut Lanuuinus ateratque dẽtatus. Scazon eſt. *Manius*, proprium viri, à mane dici creditur. Mart. lib. 10, Tu mihi ſimplicibus Mani dilectus ab annis. *Manilius*, *Manilia*, hominum propria. Iuuen. ſaty. 6, Nulla fere cauſa eſt, in qua non fœmina litem

Mouerit, accuſat Manilia ſi rea non eſt. *Manetus*, viri propium apud Philelphum in 7. ſecundæ.

Panaretus, quia Pan pro lucitur vide E ante t. ¶ A ante n corripitur in polyſyllabis, vt Lanio & lanius, in quo errauit author opuſculi de nuce: niſi nn gemino legatur, Has puer haud certo lectas dilaniat ictu. Chananæus etiam à Prudentio corripitur, Surgit in auxilium Chananæus, & agmina denſat. Blancus, nihili vox. vnde legitur apud Martialem, Copone laniúmque blancúmque. Lanuuium excipitur à Stoa. Glanius producitur, vt inde glanianus. Martialis libro quarto, Nec deſunt tibi vera glania vbi quidam codices habent Graniana à granius, quod viri nomen corripitur à Sillio libro ſecundo. Iam Granium audacémque Tyrum, paritérque ruentis. Anipedes, id eſt anipes filiæ, vt ait Regius. Ouidius Metamor. 5. Rident anipedes, ſpernúntque minantia verba. Tranio vel tranius, ſemper producitur Plauto.

A ante p.

A ante p corripitur,

vt Papæ interiectio, ne credas ſub papa comprehendi. Perſius ſatyr. 5. Marcus Dama papæ Marco

ſpond

ſ o ıdente recuſas,&c. Apluſtre.Cicero in Araco,Puppibus abſumptis fluitantia quærere apluſtra. Manilius lib.1, -aſcendere cælum
Incipit, Argiuámque ratem per apluſtria ſumma. Ab a priuariua particula,& pleo,nauigo:quia nauigatio ii minus neceſſaria ſunt. Napæ,vide Æ ante l,Lælaps. Apinæ,vide I ante n.Aphronitrum, vt aphrodite,id eſt Venus. Napus napo,teſte Neſtore contra Sulpitium. Hæc dedi exempla, quia multi in eis errauerunt. ſiquis nos refellere conetur, id ex poëtis veteribus agat, non ex grammaticis:ſecus metas nugas egerit. Notentur vbique geminata,vt Sapphyrus,ſappho,cappadox,capparis, pappa,puerorum cibus: pappare,cibum talem ſumere: pappus,auus. Vappa,id eſt villum, & homo nihili. Pappaſare,auum vocare. Appia via. Appias appiadis,id eſt Venus. Mappa,ſed mapalia corripitur. Virgilius, Et raris habitata mapalia tectis. *Appulia*, regio. *Appulus*, in Appulia genitus. Martialis in apo. Velleribus primis Appulia,Parma ſecundis.Horatius ſaty.5,

Incipit ex illo montes Appulia notos
Oſtentare mihi,quos torret Atabulus,& quos
Nunquam erepſemus,niſi nos vicina triuici

Villa recepiſſet.Idem alibi,Lucanus an Appulus anceps.ſic cæteri. *Appulia* ſecundam ſemper producit,quam Appulus ſemper corripit.in quo prima ſemper poſitione producitur: quam *Apulia* remotione vnius p aliquãdo corripit,non pro regione,ſed nutrice quadã.Idem in 3.Carm.Ode 4,Nutricis extra limen Apuliæ.verſus eſt Alcaicus dactylicus.limen Apuliæ,duo ſunt dactili: quia vltima verſus communis eſt. Petrarcha more ſuo omnia confundit: ideo non eſt imitandus. vt 3. Aphricæ,

Is tibi nanque apulis rapidum ſub finibus ortum
Mittit equum bellis habilem.Et lib.7,Hunc ſonipes apulus.Et 10.ecloga,
Appulię calabrúmque nemus ſub valle galeſi.

EXCEPTIO. Apis apis vel apidis,rex Ægypti,& in Aphrica vicus,& bos qui pro numine colebatur.Lucan.lib.8, Luſtra ſuæ Phœbes non vnus vixerat Apis. Fœmineum apis pro apes notum eſt corripi. *Apidanus*, fluuius.vide I ante n,Sperchius. *Apœninus*, mons.Virgil.12.Æneid.Vertice ſe attollens pater Apœninus ad vndas. *Aphrica,apher,aphricus*. Virgilius 3.Georg. Armentarius apher agit tectúmque larémque. *Crapula*, vide Ganeo,A ante n. *Capo*. Mart.lib.3, Alius coactos nõ amare capones. Scazon eſt.dicitur etiam capus. Varro, Ex gallo gallinaceo caſtrato fit capus. *Lapathes* lapathis, cum th aſpirato, herba quædam. Serenus, Sæpe Chelidoniam cum ſucco lapathis addes. Alexander nequam, Lapathes,cibus eſt & holus,componit eundem. ſecundam male corripit. Lapathos vel lapathum,etiam herbæ nomen primam corripit: vulgo radix dicitur, teſte Tortellio. Colum.in 11,Lubrica iam lapathos,iam thami ſponte vireſcunt.Thamus,herba eſt. Lapa,herba etiam primam producit:ſed video fere lappa gemino pp ſcribi. *Papas* papæ,id eſt cuſtos, pædagogus aut pater. tractum nomen à Syracuſis vbi pas pater dicitur:vnde per geminationem papas: hinc papare, blande patrem appellare. hæc Mancinellus in illud Iuuenalis ſatyra 6, Timidus prægustet pocula papas. Hinc *Papa* pro ſummo pontifice alij aliunde deriuant. Ælius Nebriſſenſis credit pro ſummo pontifice gemino pp pappa ſcribi: producitur autem ab Aratore. *Papius*, viri nomen. Vnde Papia lex. Auſon.in epigr. Papia lex placuit, Iulia diſplicuit. *Papilus*, viri proprium. Mart.lib.4, Cur quæ vis fieri Papile facta doles? Papinius, poëtæ nomen. Sidon. ad Fœlicem, Non quod *Papinius* tuus meúſque. Phaleucium.Domitius ante ſyluas Papinij omnino contrario modo poſuit, quia forſitan errore Seruij fuit imbutus,dicens,

Hic tecum pariter velit Papini

Phœbus caſtalium nouare carmẽ. Phaleucia ſunt. *Papianilla*, proprium mulieris. Sidon.in propentico, Coniunx Papianilla quem pudico. Phaleucium eſt. *Papilio*. Mart. 12, In tauros Libyci ruunt leones,Non ſunt papilionibus moleſti. Phaleucia ſunt. *Paphlagones*. Priſcianus in Perihegeſi,

Paphagones poſt hos Mariandynſque ſequuntur,
Bithynique viri pinguiſsima rura colentes,
Qua Rhebas pulcher gratiſsima flumina voluit. *Rapum* vel rapa rapæ,à rapio volunt deriuari:ergo contra primitiui naturam producitur. Martialis in Xeniis,

Hæc tibi brumali gaudentia frigore rapa
Quæ damus, in cælo Romulus eſſe ſolet. Palladius, Rapa mutatur in napos. *Sapo* ſaponis, ſubſtantia emaculatoria. Serenus, Attrito ſapone genas purgare memento. *Sapis*, ſapis, fluuij nomen apud Lucanum, *Saperda*, conchæ genus: ſunt qui à ſapio deriuent: ergo contra primitiui naturam

H 5 produ

producitur. Perſius, Et quid agam, rogitas? en ſaperdam aduehe ponto. Stapes ſtapetis, in Baptiſta. Vapulo vapulas. Iuuenalis, Ego vapulo tantum. Eſt finis verſus.

¶ A ante p corripitur, vt Scapha. Horat. 3. Carm. Tunc me biremis præſidio ſcaphæ. Alcaicum eſt. Amplustre, teſte Pompeio, ex amplus originem trahit, quomodo ſcriptum poſitu producitur: ſi apluſtre, corripitur, vt Sabucus pro ſambucus, apud Serenum. Capetus Stoa dicit variari, ſed vbi produceretur, quidam Calpetus legunt: vt in 4. Faſt. Et tuus eſt idem Capete factus auus. Legũt Calpete, &c. Pylades tamen variari credit in ſecundo Genealogiæ, dicens, Otthus Aty Capys in Capuam quo decidit vrbem, Nomen ab hoc genite Capeton eſſe volunt. Pappus, tam pro florum lanugine, quàm pro auo poſitione producitur. Sic Pappa & pappas. Lucretius, Plumas auium pappáſque volantes. Aapis a quidem producit, ſed triſyllabum eſt. Sapphyrus Latinis poſitu primam producit, licet Stoa ex Apolloneo Rhodio Sapirus ſcribendum doceat. Apia Peloponenſis producitur, vt apis vnde nomen habet. Fuit autem Apis, Phoronei filius, quem poſt mortem Ægyptij ſuperſtitioſe coluerunt. de quo lib. 9. Volaterranus. Apidanus, fluuij nomen producitur, ſed male legitur in primo Metamorph. Apidanúſque ſenex: cum legendum ſit Eridanúſque ſenex: quia, vt docet Marinus Becichemus, ſunt Eridani duo: alter in Italia, qui nunc Padus dicitur: alter qui in Neſſum fluuium Athenis labentem ſe immittit: de quo dictus locus Ouidij: qui ideo ſenex dicitur, quia prius quàm Padus, dictus eſt Eridanus. Hæc ille ex Pauſania & Strabone. Scapus, inſtrumentum telæ accommodum. Lucanus lib. 5, Inſilia ac fuſi radij ſcapíque ſonantes. Lapathes primam in Sereno producit: ſecundam tamen corripit, licet Alexander nequam dixerit, Lapathes, cibus eſt & holus, componit eundem: quia in poëtica nequam eſt. Sapis primam producit. Lucanus, Et iunctus Sapis Iſauro. ſic bene legit Sulpitius, quia Silius lib. 8, Hos Æſis Sapíſque lauant, &c. Sapis, inquit Petrus Marſus, eſt fluuius prope Rubiconem & Ariminum. Volaterranus 8. aſſerit eſſe inter Ceſenam & Rauennam: hodie Sapiens ab accolis vocatur. Strabo quidem Iſapin vocat, ſi non eſt vitium librariorum. Vtcunque eſt, non ſequar Stoam, qui ſapin lectum negat. Stapes, ferrum in quo ſtat equitantis pes, producitur, vt Stare. Fauſtus, Aurea ſtapes erat. ſic & Mantuanus: ſed durius Fauſtus ſecundam corripit. ſic tertiam in alipes, Sicut anhelanti ceruus fugit alipes ore. Melius Maro Æneid. 4, Stat ſonipes, ac fræna ferox ſpumantia mandit. De hoc in vltimis dicemus.

A ante q.

A ante q corripitur.

vt Aqua, laqueus, Aquila, etiam viri proprium, licet Arator variauerit. vt libro ſecundo,
Aquila tunc præceptor erat vir plurima laudis
Inſtrumenta gerens. Compoſita notanda ſunt, Quaquam, quaquauerſus, nequaquam.

A ante r.

A ante r corripitur,

vt Larix, quod male dicunt variari, vt opinor. Ariminum, quod in ſecundo epiſtolarum male producitur à Petrarcha ad Lucinum. Arabs, arabia, arabius. Virgil. Eoáſque domus Arabum pictóſque Gelonos. at *Arabia* & arabius propter tot breues admittunt alterum r, & poſitione producuntur *Arrabia* & arrabius. Propert. libro 2, Nec ſiqua arrabio lucet bombyce puella. In eodem libro, Et domus intactæ tremit Arrabiæ. Notentur cætera geminata, vt Carrus, carruca: Carra, fluuij nomen: Carræ, vrbs: Parrhiſij parrhiſiorum, Sarra Sarraceni. Sedulius, Saucia iam veterlæ marcebant viſcera Sarræ. Sarraſtes, populus. Tarraco, Hiſpaniæ oppidum. Parrhaſia, parrhaſis, parrhaſius pictor & populus. Marrubij populi. Varro Varrus, virorum propria. Barrhus, elephas & perditus adoleſcens apud Horatium in 4. ſaty. & in Epo. Ode 12. *Arretium*, vnde Arretinus. Perſius, Fregerat heminas Arreti ædilis iniquas. Martialis in Apo.
Arretina nimis ne ſpernas vaſa monemus,
Lautus erat Thuſcis Porſena fictilibus. Errauit hîc Æneas Syluius in epitaphio Leonardi Arretini, quod habetur poſt Leonardi epiſtolas. Arrius arria. Pharuſij, populi cũ au diphthongo. Priſcianus in periegeſi, Continue poſt hos ſequitur phaurusia tellus. ita habetur in libro nobiliſſimi Haloini, vbi aliqui legerunt phariſta, & hîc exceperunt. Marrubium, herba apud Serenum, rr geminat.

EXCEPTIO.

Ara notum eſt: ſed aſpiratum. *Hara*, porcorum ſtabulũ, corripitur: quod de auibus quoque dicitur apud Columellam lib. 9. cap. 12. & 14. Ouid. Cura fidelis haræ. Ab Ara contra primitiui naturã corripiuntur Aruſpex, aruſpicina, aruſpicium, quæ ab ara aue quidam dici voluerunt vide Cornucopiæ.

Corri

Corripitur quoque hariolus,& verbum hariolor. Errauit Riga,teſte Neſtore, dicens in Daniele, Hariolus regis ſoluere viſa nequit. Idem errauit in Miniſcor,Acheldemac,Machabæus,Barabbas, tibia, Ptolemæus, Sericus, Mithridates, Conopæum,Origenes,paraſceue,ſabbathum, Candacis, & aliis valde multis partim à Neſtore animaduerſis: nam longum fuiſſet omnia enarrare: quia Riga eſt pardo maculoſior. *Arete* aretes,vel areta aretæ, ſuperioris Dionyſij filia,& alia eodem nomine vxor Alcinoi. producit primam ſecundámque ſyllabas, vt probat Neſtor ex Apollonio & Homero Græcis poëtis.in qua re errauit Tortellius. vide E ante t Aretalogus. *Areo* ares,aridus,&c.Virgil. Aret ager. *Area* ab ariditate dicta.Idem,Area tum primum eſt ingenti æquanda cylindro.at corripiuntur vndecunque ſunt arena,ariſta,arundo. *Arene* arenes,oppidum.Valerius Flaccus lib.1, *Errata Riga.*

At frater magnos Lynceus ſeruatus in vſus

Quem tulit Arene, poſſet qui rumpere terras. *Arunci*, Italiæ populi. Neſtor contra Sulpitium putauit per au diphthongon Aurunci dicendum eſſe: at libri quos vidi habent Arunci. Arunca, aruncorum, vrbs: *Aruncus* etiam, viri proprium. & apud Plinium ſignificat villum à capellarum mento dependentem: vt docet cum Sulpitio Beroaldus. ſemper producitur, vt dicit Sulpitius de Aruncis populis. Virgilius Æneidos ſeptimo,

Arunci miſere patres,Sidicináque iuxta

Æquora,quique Cales linquunt,amníſque vadoſi

Accola vulturni,paritérque Saticulus aſper. *Aruns*,viri proprium apud Virgilium 11. Æneid. in hoc errauit Petrarcha,vt patuit in A ante b. *Aram*,viri proprium apud Mantuanum,quod alij forcaſſis corripuerunt. *Arinca*, vt quidam volunt:& Aretæ,populi. *Barium*,opidum Italiæ. Horatius ſaty.5,Bari mœnia piſcoſi dehinc gnatia lymphis.per apocopem pro Barij. *Baris* barides,nauiculæ ſpecies. Propertius libro tertio,

Romanámque tubam crepitanti pellere ſiſtro.

Baridos & contis roſtra Liburna ſequi. *Barine* barines,mulieris proprium apud Horatium lib.2. Carm.Ode 8,Pœna Barine nocuiſſet vnquam. Sapphicum eſt. *Carica*,ficus ſpecies,Ouid.1.Faſtorum, Quid vult palma ſibi,rugosáque carica dixi. Carax,Carabus,Caris caridis: piſcium nomina in Oppiano, *Carolus*, Petrarcha corripit:cæteri fere producunt. Eſt igitur anceps. *Caria*,cuius populi *Cares* dicuntur à ſingulari Car caros. fœmineum eſt Caiera,vt docet Regius in illud Metamor.4,

-Lyciæque propinquos

Caras adit. Martialis in 1,Epigrammate, Aëre nec vacuo pendentia mauſolæa

Laudibus immodicis Cares in aſtra ferant. Manil.lib.4, Arcades antiqui,celebratáq; Caria fama. ſic cæteri,Carolus Aretinus neotericus poëta hoc(vt pleraque alia) contra veterum conſuetudinem auſus eſt corripere, Nunc Caria antiquo fuerat ſpoliata ſepulchro. Reprehendendus Neſtor eſt, qui propter Carolum dixit Caria variari:ideo non iniuria Sulpitius obiectauit Neſtori ineptorū poëtarum teſtimonia. *Carex*,vnde carectum. Virgil. Tu poſt carecta latebas. *Carus* cara carum, quod multo venditur. vnde caritas ſine aſpiratione. *Charus* chara charum,id eſt dilectus:vnde charitas cum aſpiratione. ſic omnia adiectiua in arus,vt Clarus,rarus, teſtimonia ſunt facilia. *Charus* etiam viri proprium apud Ouidium: nam propria appellatiuorum vnde deſcendunt, quantitatem cuſtodiunt: vt Clemens, ruſticus, ſeuerus,&c. ſic ſi quis à claritate nomē apud Latinos ſortiretur, *Clarus* indubiè primam produceret, vt *Claranus* apud Auſonium ad Vrſulum grammaticum, & apud Martialem in libro 10. Nam dicere apud Virgilium clarus & amycus corripi. vt à communibus diſtent: ſapit triuia. quale molitores commenti ſunt de (ruſticus) & aliis pleríſque: quoniam Clarus & amycus cum y Græco Græca ſunt: quibus correptis vtuntur Græci poëtæ, linguæ Latinæ penitus ignari. Ait autem Virgilius 10. Æneid. Et clarus Ethemon Lycia comitantur ab alta. Forte dicitur à Claro inſula: vnde Clarius Apollo. Ouidius 1. Metamor. Et Claros & Tenedos, &c. *Charis* charitis,id eſt gratia, corripitur vt Chariſtia, licet hinc putetur Charus chara charum originem traxiſſe. Ouidius 5.*Faſt.* Protinus accedunt charites,nectúntque coronas. *Carinas* carinatis,grammatici nomen in ſeptima Satyra Iuuenalis. Vide Thraſimachus, A ante s. *Claris*, fluuij nomen. vide E ante q, Sequana. *Darius*,regis Perſarum nomen, rectius producitur: vide I ante u. *Glarea*, ſicca & ſterilis duráque terra. Lucan. lib.4, Aut impulſa leui turbatur glarea vena. Gnarus vnde Ignarus. *Lariſa* vel lariſe lariſes,& gemino ſſ, *lariſſa*. vide in mediis I ante s. ſic Clariſſus, fluuij nomen. *Larius*, Italiæ lacus. Virg.1.Georg. -te lari maxime,téque Fluctibus & fremitu aſſurgens Benace marino. *Larinates*,populi omnibus ſyllabis productis apud Sillium. *Larides*, proprium

aut

aut patronymicum. Virgil.10. Æneidos, Daucia Laride thymbérque ſimillima proles. *Laronius*, viri proprium in 14.Sillij. *Laronia*, mulieris proprium. Iuuenalis ſatyra 2,

Non tulit ex illis noſtrum Laronia quendam

Clamantem toties. Mart.lib.2, Abnegat & retinet toruum Laronia ſeruum. Quidam libri habent per au diphthongon Lauronius & Lauronia, vt teſtatur Mancinellus. Larus autem auis fulica (vnde quidam putarunt larium litus deduci) corripitur in quinto Odyſſeæ Homeri, teſte Neſtore. Riga tamen vt alia plurima contra doctorum vſum auſus eſt producere dicens, Larus, fluminis eſt habitator,& incola terræ.eſt quoque viri proprium,& corripitur. Sillius libro 4, Gorgoneóque Larum torquentem lumina vultu. *Larunda*, nymphæ nomen. Auſonius in monoſyllabis, Nec genus hoc domuum Larunda progenitus lar. *Larina*, proprium mulieris apud Virgilium 11.Æneid. *Maris*, viri proprium ac etiam fluuij in Iſtrum fluentis.Sillius libro ſeptimo,

Inde ruens & Thurin & Buten & Marin Arſen

Dat leto,fiſúmque manus conferre Malæon.Omnia ſunt virorum propria.Malæus diphthongon æ habet. *Narix*, naſi foramen.Ouid.12.Metamor. Acta retro naris,medióque eſt fixa palato Naricia.

Narix naricia naricium,& narice narices,vetuſtiſſimum Locrorum oppidum,vnde fuit Aiax.hinc Naricij populi,de quibus Virgilius tertio Æneid.Hîc & Naricij poſuerunt mœnia Locri.hinc naricia pix:ergo Narix naricis in obliquis pœnultimá corripit, pro inſula Vlyſſis in mari Ægæo rectius per e Nericia dicitur. *Nares* & naret ponit Sulpitius. Parus,auis in Philomela. *Pareo* pares:vnde appareo,compareo. Virg 1.Æneid. Paret amor dictis. *Pharis* pharis,oppidi nomen.Seneca in Hecuba, Pharin an Piſam Iouis & coronis.Sapphicum eſt.Verulanus dicit Pharus produci,& Badius vult veſtem quandam ſignificare. Pharus certe, Ægypti regio,corripitur. Lucanus lib.8,Crimine bellorum maculas Pharon,arváque noſtra.hinc Pharius pharia pharium,id eſt Ægyptius. Quare compoſitione notum eſt,quia ex ablatiuis qua & re. *Rarus* notum eſt.vnde Raro:rarêter,raritas,&c, vt Clarus,claritas,clareo.&c. *Smaragdus* video ſemper corripi,niſi forſan apud Martialẽ, Sardonycas ſmaragdos,adamantas iaſpidas vno,&c.vbi s perimitur, Et apud Prudentiũ in Pſycho, Has inter ſpecies ſmaragdina gramine verno.rectius corripies:quia nonnulli volunt d liqueſcere apud Martialẽ. licet Neſtor velit hoc nomen variari. *Varix* & Varicus,vide in Crementis. Varix:ſic adiectiuum Varus vara varum,quod etiã viri & fluuij nomen eſt,licet gemino rr aliud viri proprium Varus legatur. at Varius,viri proprium corripitur,vt Varius adiectiuum. Perſius,Fallit pede regula Varo. Varillus, viri proprium producitur in ſecunda ſatyra Iuuenalis. Varicoſus,à varix,contra primitiui naturam corripitur. Perſius,Dixeris hæc inter varicoſos centuriones.

¶ A ante r corripitur,vt Scarus. Martialis in Xen. Hic ſcarus æquoreis qui venit obeſus ab vndis. Lippius male producit,hæc Corocinus habet,hæc ſcarus ſaxa frequentat. Sario cur Stoa produxerit,viderit:ab Auſonio certe corripitur in Moſella,Amborum medio ſario intercepte ſub æuo. Hariolus & hariola à Plauto corripiuntur. Marrubium & Tarraco primam poſitione producunt, & Marrubium etiam ſecundam diphthongo. Peccauit ergo Serenus dicens, Marrubiúmque potens, &c. Parrhiſij non à Paride, vt vult Ennius, ſed à Parrhaſiis, vt ſentit Mantuanus, dicuntur, prima ſemper longa: quæ ſi à Paride, aut à para & Iſide dicantur, corriperetur: cum tamen ſemper producatur, etiam ſi pro vrbe quæ à Cæſare Lutetia dicitur,ſingulariter dicatur. vt ab Architrenio. Parriſius cyrrhæa viris, chryſæa metallis, &c. Sic Budæus etiam ſingulariter, ſed non vt indocti indeclinabiliter vtitur nomine Pariſius. Parra & Parracenus à Georgio Valla & aliis doctiſſimis geminato rr ſcribuntur. Mantuanus, vt volunt, metri gratia vnico r Paracanus ſcribit, quomodo etiam in hiſtoria Gallorum Paulus Æmilius. Areo & aridus a producunt. Tibul. Arida nec pluuio ſupplicat herba Ioui. Vbi Iupiter pluuius dicitur,ſicut tonans:quia aëris ſymbolum tenet,in quo tonitrua & pluuia. Non leges arentes in 4. Syl. Statij: ſed ſic,Quantum vel dare carteos olentes. Carabus,Caris caridis,& Carax caracis,piſcium nomina à Lippio producuntur:nec apud alium legi dicit lib.5, Gobius & carax magna leuitate natantes. Et ibidem, Carabas inſidias faciens atque aſtacus acer. Et libro 3, Cum Caride parua. Et ibidem,

Et coracinus agit thynnos,& paruula caris

Labraca labrax. Acis pœnultima breui, etiam eſt nomen piſcis, vt Aſtacus & thynnus. Arena vel Arene, nomen vrbis confunditur ab interprete Strabonis: ſed producitur à Valerio Flacco, quem ſequar. Caria, licet Neſtor & Stoa variari dicant, non mutem ſententiam meam. Lariſſa tantum producitur, ideo Stoa apud Serenum legit, Vt Lariſſæa curatus Telephus haſta. non Vtque

Lariſſæa

Lariſſæa,&c. Et apud eundem, Neque cæde fariſſe: non Lariſſæ, &c. Lacidum à Plauto producitur, & Areſtichius viri proprium à Nicolao Valla. Pharuſij in Periegeſi producitur: & ideo à Bebelio hinc excipitur. Nam vt Hermolaus ſentit etiam Phauruſij & Phoruſi: imo & Poruſi ſunt populi. Acinca productis annumeratur à Stoa,ſicut & Arados in Periegeſi,Nec procul Arados Phœnices æquore cingunt. Vbi alij legunt, Nec procul eſt Arados,&c. Eſtque extra phœniceam inſula & Phœniciæ vrbs:incolæ vocantur Aradij. Aretæ, populi,producta prima, teſte Stoa. Glarea male à Mantuano corripitur, Molibus & Glareæ inuectis abſcondit aceruis. Larunda, quod produci per Auſonium probaui,à Pyla ſe corripitur.fuitque Larunda ſiue Lara,Alinonis amnis filia admodum garrula, & dicebatur prius Lalara,à laleo,loquor:vnde lalos,loquax: corripit autem (Lara)priorem.Ouidius Faſtorum ſecundo,

Forte fuit Nais Lara nomine prima,ſed illa

Dicta bis antiquum ſyllaba nomen erat.prima illa ſyllaba,id eſt Lalara,quidam lar legunt: & in illo Auſonij, Nec genus hoc domuum lar,vnde progenitus lar. vbi alij larundæ: quia durum eſt in (vnde) poſteriorem pro lucere propter pr ſequentes. Parus ſed parrus & parra aues, priores producunt,licet ab Hermolao & Volaterrano vnico r ſcribantur. Eſt etiam Parula, auis de qua dubitat Hermolaus an ſit eadem. Feſtus etiam paronem auem vocat. Eſt para aut parra, inauſpicata auis, quæ oriente Syrio non apparet, donec occidat. *Arunci*, prima longa, à pleriſque ponuntur, ſed Hermolao in ſecundis caſtigationibus Plinij Aurunci dicuntur: vnde Maro, *Aurunci* dixere ſenes. Et Iuuenalis ſaty.1, Per quem magnus eques Aurunce flexit alumnus. id eſt Lucillius,cuius patria *Aurunca* oppidum Latij. Chariſma Prudentius ſemper producit: Charites tamen corripiuntur. Phare,oppidum, producitur ab Homero. ſic & Stathius, Quos Phare volucrúmque domus cythereia Meſſe.vbi Meſſe etiam oppidum eſt. Phareij Strabo & plures Pharim vocant. Pharos, regio Ægypti,quondam inſula,nunc continenti iuncta,& in ea turris. ſemel priore longa tertio de Triſt. Quæ ducis Emathij fuerit clementia Pharos,

Præclaríque docent funeris exequiæ.Mallem ad miuron vel ectaſin refugere, quàm eam productionem imitari.

A ante s in diſſyllabis producitur,

vt Naſo. Ouidius,Naſo legendus erat tunc,cum didiciſtis amare.male corripitur à Petrarcha. Phaſis,fluuius.hinc Phaſias Phaſiadis,& phaſianus. *A ante s.*

EXCEPTIO. *Baſis*,id eſt ſuſtentamentum:vnde etiam orbiculos,quibus in menſa vaſa ſuſtêtantur,Baſes appellamus,teſte Beroaldo.Martial.lib.9, Inſcripta eſt baſis,indicátque nomen. verſus eſt Phaleucius. *Caſa*, domuncula ruſtica aut paſtoria. Virgilius, Atque humiles habitare caſas. contra primitiuum:ſi quidem à ſupino caſum fiat. Caſos,inſula & vrbs,in 10. Strabonis. *Praſon*, Græcum nomen,id eſt porrum:vnde Praſinus,id eſt porraceus & viridis,vt Veſtis praſina.Mart.lib.10,De noſtra praſina,ſyntheſis empta toga.Praſinus etiam,eſt viri proprium. Viridis ad colorem relatum,ne barbarum putes.Ouid.Et niger à viridi turtur amatur aue. Phraſis,teſte Bebelio Quaſi Ouid. Et quaſi diſcedens,&c.Catullus videtur produxiſſe,dicens, Cui ego quaſi eadem totidem mox deprecor illi,&c.Tu tantum corripias cum cæteris. *Thaſos*, vna Cycladum cum th aſpirato.Papi.5.Theb. Et Paphos & nemoroſa Thaſos. hinc Thaſius thaſia thaſium. *Thraſus*,viri nomen. Ouid.in Ibin, Ante diem rapto non adeunda Thraſo.

A ante s in polyſyllabis corripitur,

vt Caſius,mons.vnde *Caſius* caſia caſium,à Caſo inſula: & hæc à Caſo Cleomachi patre quæ duo & diſſyllaba puto corripi. Lucanus libro 10, Lucifer à Caſia proſpexit rupe diémque. *Maſaniſſa* cum a etiam in ſecunda ſyllaba,teſte Tortellio,potius quàm per i *Maſiniſſa*, fuit rex Numidarũ.quidam male opinantur ſſ geminare in principio Maſſiniſſa: vellem docerent per teſtimonia. Ouid.6.Faſt. Poſtera lux melior, ſuperat Maſaniſſa Syphacem. Noli ergo imitari Petrarcham in 5. Aphricæ dicentem, Maſſiniſſa tibi,&c. producit quoque Traſimenus contra doctorum vſum. Notentur vbique geminata.vt Caſſandra,Caſſiepe vel caſſiepea,Caſſellius,Caſſius,viri proprium.Sidonius per apocopen Caſſi pro Caſſij dixit,licet Caſij vulgo legatur.

EXCEPTIO.

Aſius, *Aſiaticus* & *Aſis* aſidis, ab *Aſia* quæ eſt terræ habitabilis pars maxima. contra primitiui naturam inuenio hæc produci:quanquam corripi poſſe non negauerim.Ouidius 5.Metamorph.

Iam

Iam ſuper Europam ſublimis & Aſida terram
Vectus erat iuuenis. Et libro 12, Ecquid vbi Aſiacas caſuras aſpicis arces
Ingemis? Virgilius 1. Georg. -Aſia circum
Dulcibus in ſtagnis rimantur prata Cayſtri. Et 4, Opis & Aſia Deiopeia. Idem ſeptimo Æneidos,
Dant per colla modos, ſonat amnis & Aſia longe
Pulſa palus. vbi Seruius ait, Aſia prima longa, eſt palus Myſiæ. prima vero breui, eſt regio & terræ habitabilis maxima pars. Virg. 3. Æneid. Poſtquam res Aſię, &c. Nebriſſenſis dicit ſe neſcire an ſit vſquam palus quæ vocetur Aſia: vnde apud Virgiliũ, Aſia eſt adiectiuum: vt dicat in generali Prata aſia, Palus aſia, hoc eſt Aſiæ regionis: nam Myſia, Cayſter, Lydia in Aſia ſunt: id eò minus verum videtur Seruij dictum. Aſius, viri nomen in 13. Strabonis. Aſia, Iapeti vxor, in Pylade. Aſia, pars mundi tertia, ſemel tantum producitur à Priſciano: tu corripe. *Aſopus*, fluuius Achaiæ & Æginæ pater. Papin. 7. Thebaid. Aſopos genuiſſe datur. Lucanus libro ſexto, Accipit Aſopos curſus Phœnixque Melaſque.

Aſopiades, id eſt Æacus, Aſopi nepos. Ouid. 7. Metamor. Huic Aſopiades petis irrita (dixit) & vobi
Non facienda meæ. Aſopis aſopidis, id eſt Ægina. Vt in eodem libro, -ſi te non falſa loquuntur
Iſſe ſub Aſopidos quondam amplexus Æginæ. Alij habent, Æginæ amplexus quondam ſub Aſopidos iſſe. & ſemper vel prima vel ſecunda contra primitiui naturam inuenitur corripi, niſi mendum ſit. Nicolaus Valla in Homero libro quarto maſculinè dixit Aſopidis Aſopidis, pro fluuio: At poſt herboſi venere aſopidos vndas. Mallem veteres imitando Aſopus, non Aſopis Aſopidis pro fluuio dicere. Hinc Aſopia, regio in ſeptimo Strabonis. *Baſium*, & baſio baſias. Martial. 12, Paruum baſiat vſque Morionem. Phaleucium eſt. *Caſeus*. Virgilius, Pinguis & ingratæ premeretur caſeus vrbi. *Iaſius*, viri proprium ſæpius tetraſyllabum. Virgilius Æneidos decimo, Iaſius Imbraſides Hicetaoniuſque Timœtes. Apud eundem tetraſyllabum eſt prima longa. *Laſerpicium* grammatici plures dicunt produci. Catullus ad Leſbiam,
Quàm magnus numerus Libyſſæ arenæ
Laſerpiciferis iacet Cyrenis. Phaleucia ſunt, ex quibus de prima huius dictionis ſyllaba nihil indicare poſſumus: quia Catullus primæ regioni nunc ſpondæum, nunc iambum donat: tertiam produci hinc manifeſtum eſt. *Mnaſylus*, Satyri nomen. Virgilius in Bucolicis,
Pergite Pierides, Chromis & Mnaſylus in antro
Silenum pueri ſopno videre iacentem. *Naſica*, viri proprium, patebit in I ante c. *Naſidius*, viri nomen. Lucanus libro nono, Naſidium Marci cultorem torridus agris
Percuſſit preſter. *Naſidienus*, viri nomen. Horatius ſatyra vltima,
Naſidienus ad hæc, Tibi dij quæcunque preceris
Commoda dent. Inuenio apud Martialem eadem quantitate *Naſidianus*, viri proprium, cum a in pœnultima. *Paſiphae*, mulieris proprium, vide A ante e. *Paſiphilus*, viri proprium. Palladius, Paſiphile, ornatus fidei, cui iure fatemur. ſic *Paſithea* apud Catullum de Aty & Berecynthia: ſic quicquid eſt à Paſa, id eſt omnia. *Traſimachus*, viri proprium. Iuuenalis ſatyra 7,
Sicut Traſymachi probat exitus atque Secundi
Charinatis, & hunc inopem vidiſtis Athenæ. *Thraſius* autem, viri nomen, qui Buſirin inhumana hoſpitum nece poſſe aquas elici docuit, corripitur. Ouidius in 1. de Arte, Quum Thraſius Buſirin adit, monſtrátque piari. apud Horatium, ſatyra 1. libro 2, Thraſius, viri diuitis ad paupertatem redacti nomen producitur: -quum deerit egenti
Æs laquei pretium: iure inquit Thraſius iſtis
Iurgatur verbis. Aliqui tamen hîc legunt Tralius cum l, non cum s, vt notat in hunc locum Badius.

Vaſidius, viri proprium. Sillius libro 15, -cadit obuius acri
Cratulo Vaſidio Libycæ regnator arenæ. ¶ Aſſecla tanquam ſcribatur aſecla, Stoa produci dicit, ſed fruſtra: ſicut Raſilis & raſura fruſtra, vt longa excipiantur: quia à ſupino longo trahuntur. Caſos, inſula & vrbs à Caſo Cleomachi patre: vnde Caſius, mons in Syria, colonis eò deductis, & mons Ægypti vbi Pompeij magni tumulus Hermolao 12. cap. lib. 4. Plinij. Interpres Strabonis libro 10, Qui Nyſirũ habent celſam Crapathúmque Caſúmque. Sic etiam in Homero Crapathum pro carpathum breuitatis cauſa lego, & Caſum priore breui. Aſia, Iapeti vxor à Pylade corripitur. Aſia, maris nympha etiam corripitur: licet Virgilius producere videatur. Aſia, regio quoque corripitur. Virgilius, Europa atque Aſia pulſi. ſed Aſia, longa, palus. Verùm interpres Dionyſij dicit, Aſia quam ſupra populis diſtenditur amplis. Nec ſcitu indignum, quòd Aſia, pars tertia mundi, quam ab Aſia muliere

dictam

dictam volunt, Herodoto libro quarto ab Aſio Manei filio. vnde & Sardibus familiam quandam eſſe vocatam Aſiam dicit: inde Aſiam quoque vrbem Sardibus proximam nonnulli conſtituunt. Aſius autem, multorum virorum fuit nomen, & ſemper produci offendo, niſi in Pyiade qui corripit,& Nicolao Valla qui variat. Aſius, etiam fluuius eſt in Ptolemæo, & prope Cayſtrum campus: quod nomen etiam ab Homero producitur. hinc Aſia prata apud Virgilium deduci poſſe non inficiamur. ſunt tamen qui Aſſa prata ſcribi velint. Aſſis, eſt Epiri vrbs & altera Æolidis & Myſiæ & Lyciæ vrbes. Praſus, oppidum, cuius incolæ Praſij dicuntur lib. 10. Strabonis. Thaſus, phœnix quidam inſulæ Thaſo nomen dedit, teſte Herodoto libro 6. Aſopis melius primam producit. Ouidius, Aureus vt Danaen Aſopida luſerit ignis. Itaque peccat ille verſus, Æginæ amplexus quondam ſub Aſopidos iſſe. Nec bene reponitur à Stoa ſecundam corripiens: ſic, Iſſe ſub Aſopidos quondam amplexus Æginæ. vt ſit ſpondaicus. Malit Badius dicere, ſub quoſdam, &c. Caſſi pro Caſſij non Caſij in Sidonio legam. vt in Iuuenale ſatyra 5, Brutorum & Caſſi natalibus, &c. Laſerpicium ſine hæſitatione producatur. Plautus in Rudente, Hoc anno multum futurum ſæpe & laſerpicium. iamb. tetra. brachycat. Herba eſt alio nomine Saphion. Spaſio, prima producta, viri nomen eſſe docuit Calderinus, me alióſque plures decipiens: nam legendum eſt Sparſio, nomen mulieris à ſpargendo ductum. Statius, Diues Sparſio quos agit tumultus. Phaleucium eſt. Vnde Merula in illud Suetonij in Caligula, Sparſit & miſſilia variarum rerum. Sparſio, inquit, eleganti vocabulo nuncupata eſt à Papinio laudante miſſilia quæ in pop. Romanum ſparſit Domitianus. Sic primo Sylu. Diues ſparſio, &c. id eſt res ſparſæ. Paſiphaa, dea ſic dicta, quòd omnibus petentibus oracula præberet. vide Plutarchum in Agide. Item Paſiphilus & Paſithea primam producunt ex eodem orta fonte: & Paſiphile & Paſicompſe mulieres, & paſiteles vir.

A ante t corripitur,

A ante t.

vt Latro, ſtatera, ſtatus, quater, quaternus, atauus. Virgilius, O terque quaterque beati. Quatuor primitiuum producitur poſitione ab omnibus præter Ciceronem ſemel duntaxat. vix auſim imitari. Virgilius, Quattuor his iuuenes, &c. Horat. Mecœnas atauis edite regibus. Aſclepiadæum eſt. *Catus*, id eſt ſapiens, vnde propria Catus cati, & Cato catonis. Sillius libro 4, Obuia quadrupedis præceps Catus ora tuliſſet, hic viri propriū eſt. De appellatiuo, Poſt hæc ille catus quantúuis ruſticus ibit. Sedulius libro primo, ſed tantum certare cati. pro muſione fele ſiue eluro ſimiliter corripitur à Mantuano in Bocolicis, & rectè, quia à ſagacitate Cati dicuntur, qua vocula vſus eſt Palladius lib. 4, cap. 9. Contra talpas prodes catos frequenter habere in mediis carduetis. Raphaël Regius ex Neſtore dicit in ſeptimum librum Quintiliani *Catus* pro fele et geminare: cui non credo, niſi pro illo teſtimoniū veterum quiſpiam afferat, ſcimus Cattos gemino et populos eſſe, & cattas aues, quod ex Martiale facile noſces. Atros, Atlas, *Platea* nunquam video produci, nec *Plato*, ideo non credo illis qui putant variari, niſi teſtimonium ex veteribus afferant. Horatius ſatyra 3. libro ſecundo, Quorſum pertinuit ſtipare Platona Menandro. ſic cæteri. *Blatero* quoque ſemper corripitur. Horat. Audit quum magno blateras ſermone facíſque. Lucil. Deblaterat plenus, bonus ruſticus concinit vna. hic s perimitur in Bonus & Ruſticus. Author Philomelæ indignus eſt quem imitemur, Blaterat hinc aries & pia balat ouis. hinc Blaterones, importuni locutores. Neſtor dicit ſimiliter corripi *Blatio*: quod probat ex Plauto in Amphitryone, vbi Blatis ſextus pes eſt. ſed quū apud Comicos admittantur etiam ſcazontes, inefficax eſt probatio. plurimi ſcribunt cum ct exilibus, blactio à Blax blactos, id eſt ſtultus: quia Blactire, eſt ſtulte & inaniter loqui: ideo Philelphus in Decadibus ſemper producit. Tortellius etiam Blactero eodem modo ſcripſit: quem falli ex correptione manifeſtū eſt. ego in Neſtoris ſententiam eo. *Cathena* tantum corripitur. in quo decipitur Nicolaus Ferettus ex mendoſo Martialis codice, Expectant curæ, cathenatiq; labores. Vbi emendati libri habent (que) geminatum: ſic, Expectant curæq; cathenatíque labores. *Nates*, nomen, video vbique corripi. Martialis in Apopho. Sæpè tamen pueris abſtulit iſta nates. ſic Auſonius, Perſius, Horatius, cæteríque. ideo ridiculus eſt verſiculus, Quamuis arte nates, tamen apparent tibi nates. Catholicus, notum eſt corripi, vt cætera ex cata Græca præpoſitione. Sidonius tamen cum aliis quibuſdam Chriſtianis licenter produxit, dicens libro 4, Vt quæ catholicam fidem laceſſunt. Phaleucium eſt. Catullus quoque ſine dubio corripitur. Catullus ad Leſbiam in hoc ſapphico, Otium Catulle tibi moleſtum. nouè ſecundo loco trochæum dedit. vt apud eundem, Seu Sacas ſagittiferóſque Parthos. Statera, contra Verulanum. vide E ante t. Notentur geminata, vt Attagena, *Attagen*. Horatius, Non attagen Ionicus, eſt Iambicus

dimeter

dimeter. Nebriſſenſis metri gratia in generibus vnum t abſtulit: id alibi ne feceris. *Blatta*, vermiculus libros corrodens, & aluearia lædens. Aliqui cum p Blapta ſcribunt à Blapto, id eſt noceo. Martialis, Conſtrictos niſi das mihi libellos,

Admittam tineas trucéſque blaptas. Phaleucia ſunt. *Blatthæus* gemino tt, id eſt purpureus. Matthias, Matthæus: in quo Riga peccat, dicens in Geneſi, Vt tua perſpicuè ſcripta Mathæe ferunt. notauit hoc Neſtor. vide Æ ante u. *Attegiæ*, de quibus multa Iuuenalis interpretes in ſaty. 14, Dirue Maurorum Attegias, caſtella brigantum. id eſt vmbracula aut tabernacula. Sic Atteia, Antonius Nebriſſenſis dicit produci, & excipit Patagia, fluuij nomen. quē errare credo: quia in omnibus libris inuenio *Pantagia* cū n ante t. & ita poſitione producitur. Claudianus in ſecundo de raptu Proſerpinæ,

Pantagian noménque Gelan qui præbuit vrbi,

Concelebrant. ſic cæteri. Hæc diligenter recenſui: quia in his hallucinatos, qui ante me ſcripſerunt, animaduerti plurimos.

EXCEPTIO.

Producuntur ea quæ habent m ante a, vel præcedente muta r ante a: vt Mater, frater, Cratus, viri proprium apud Claudianum in præfatione nuptiarum Honorij. Cratis: vnde craticula. Corripiuntur tamen *Mathon* vel Matho cum th aſpirato, proprium viri. Iuuenalis ſatyra 1, Lectica Mathonis. ēſt finis verſus. *Matella*, vas vrinarium. Martialis libro decimo,

Diſpeream ſi tu Pyladi præſtare matellam

Dignus es, aut porcos paſcere Pirithoi. At *Matula* producitur. Philelphus 9. primæ, Intrauit plenis non vltima matula neruis, Et in tertia quartæ, Vrinam matula ſeruat. *Matinus*, mons. vnde Matinus matina matinum. Lucanus lib. 9. Vulturis & calidi lucent buceta Matini. Sunt autem buceta, loca in quibus boues hyemant. Iuuen. ſatyra 14, Nota *Mathematicis* geneſis tua. vide Matheſis E ante s. *Matieni*, populi apud Priſcianum in Periegeſi. *Cratinus*, *Crateres*, *Crates* cratetis, Stratocles, virorum propria. *Cratis*, Scyllæ mater, & quæcunque alia ſunt à Cratos, id eſt robur: & ſtratos, id eſt exercitus. Perſius 1. ſatyra, -audaci quicunque afflare Cratino

Iratum Eupolidem prægrandi cum ſene palles:

Aſpice & hæc, &c. Idem in 3. ſat. Et quid opus Cratero magnos promittere montes? Furius Bibaculus, En cor Zenodoti, en iecur Cratetis. Phaleucium eſt. Virgilius in Ciri, Ipſe Cratem matrem, &c. *Cratis* autem cum th aſpirato, Achiuorum fluuius, corripitur. vide A ante l, Halys. Idem nomen pro fluuio Calabriæ producitur. Ouidius 15 Metamor.

Crathis & hinc Sybaris veſtris conterminus oris

Electro ſimiles faciunt auróq; capillos, *Ater*, Catullus, Nil nimium ſtudeo Cæſar tibi velle placere,

Nec ſcire vtrum ſis albus, an ater homo. Sic Atramentum. *Atrium*, vndecunq; ſit, non inueni correptum. *Atella*, vnico t, teſte Neſtore, Campaniæ oppidum. Hinc Atellani ludi. Sillius lib. 10, Iámque Atella ſuos, iámque & Galogræcia adegit. *Atina*: Campaniæ oppidum. Virgilius Æneid. 7.

Tela nouant Atina potens, Tybúrque ſuperbum,

Ardea, Cruſtumeríque & turrigeræ Antemnæ. Atina quoque, Bœotiæ vrbs fuit. *Atinas*. viri proprium corripitur. Virgilius 11. Æneid. Fugit acer Atinas. *Atys* cum y Græco, puer Cybeli dilectus. Perſius, Claudere ſic didicit verſum Berecynthius Atys. Aliorū nomen corripitur, vt in 8. Thebaid. Papinij. & in 3. Lucani, & in 5. Metam. Deplorauit Athyn. ſic pro filio Crœſi apud Philelphum in 2. primæ. *Blathara*. viri proprium in 11. Mart. niſi Pachara legatur, quo nomine frequenter vtitur: id potius credo. *Catillus* variatur, fuit filius Amphiarai vatis Thebani: cuius tres filij Catillus, Tyburtus, Coras, dicuntur Tybur condidiſſe. hinc Catillus catilla catillum, id eſt Tybars. Sillius libro 4, Anienicolæq; Catilli. id eſt Tyburtes. hic eſt finis verſus. Idem in 7,

Hinc Tybur Catille tuum ſacríſque dicatum

Fortunæ Præneſte iugis. Horatius lib. 1. Carm. 18. Ode, Circa mite ſolum Tyburis & mœnia Catili. verſus eſt Alcaicus choriambicus pentameter. vbi in genitiuo Catili vnum l ablatum eſt correptionis gratia, aut nouè ſpondæus pro pyrrhichio: nam verſus conſtat ſpondæo, tribus choriambis & pyrrhichio. *Clathrus* vel *Clathrum*. Nebriſſenſis excipit, quia correptionem nondum reperit. Claterna, oppidum in Mantuano. *Fatum*. fatidicus, nota ſunt: quia è ſupino producto dicuntur venite, vt *Natura*, natus, natalis: ſed corripitur Nato natas, contra primitiui naturam. *Gnatia*, oppidi nomen apud Horatium. vide Barium A ante r. *Latus* lata latum: vnde latitudo. quod videtur oriri è participio latus, à fero. At Latus lateris, corripitur vndecunque veniat. teſtimonia facilè occurrent.

Latona

Latona, Phœbi mater. Ouidius 6. Metamorph. Colitur Latona per aras. *Laterna* contra primitiui naturam, quia dicitur à lateo. Martialis in Apo. Dux laterna viæ clauſis feror aurea flammis.

Natura, natio, &c. ſatis patent. Natanaël in Iuuenco. *Quatinus* per i, id eſt quia. Quatenus per e, quouſque & inquantum. Horatius in Serm. Denique quatinus excidi penitus vitium iræ. Cætera item nequeunt. *Saturnus*, Perſius, Saturnúmque grauem noſtro Ioue frangimus vna. *Scatinius*, viri proprium. hinc lex Scatinia. habent quidam libri melius cum n ante t, Scantinius, ſcantinia. Iuuenalis Satyra 2, -citari

Ante omnes debet Scantinia, reſpice primum, &c. Auſonius in Epi. ab Auſoniis interim defecit, vt cum ſecundam corripuit dicens, Scatiniam metuens non metuit Titiam. *Squatina*, piſcis, teſte Bebelio. *Saturius*, decurio cubiculariorum Domitiani. Martialis lib. 4. in Aphrum, Saturióſq; modos Partheniόſque ſonas. Calderinus dicit veteres libros habere Sigerios, & Tranquillum habere Saturium: ergo cum Martialis & Suetonius de eodem loquantur, neceſſe eſt in vtroque legere Saturium vel Sigerium. hæc & plura Calderinus: quæ ſtudioſis diſcutienda relinquo. *Statim* producitur, teſte Marcello. cui aſtipulantur Neſtor & Baptiſta Pius, pro perſeueranter, æqualiter, & continenter. dicitúrque à Stando. Plautus in Amphit. Nec recedit loco, quin ſtatim rem gerat. Statim, id eſt conſtanter, continue. verſus eſt iambicus trimeter, nullum admittẽs trochæum: vnde gemino cc reccedit leges, vt antè diximus. reccidit pro recidit. Afferã ego aliud teſtimoniũ. Feſtus in Arato,

Tunc ſuccisa Ceres ſtatim cum mergite culmi

Conſtruitur. At Statim, temporis aduerbium, pro Illico, mox, ſubito, corripitur tantum. ne credas variari. Catullus, Verum ſiquid ages, ſtatim iubeto. Phaleucium eſt. *Statius*, viri proprium, & poëtæ clariſſimi nomen. Iuuenalis Saty. 7 Lætam cum fecit Stathius vrbem, &c. In hoc errauit Philelphus in quinta primæ dicens, Naſo valet nugis, Stathius modo barbara blactit. *Stlata*, nauigium latum. ſic dictum, vt Slitem pro litem, &c. hinc Stlatarius, latus & amplus. Iuuen. Satyra 7, Spondet enim Tyrio ſtlataria purpura filo. hæc ex Feſto Mancinellus in dictum verſum Iuuenalis. *Vates*, vaticinor, vaticanus. Virgilius, Heu vatum ignaræ mentes hinc non ſunt Vatinius & Vatinianus, niſi contra primitiui naturam dicas corripi: cui ſententiæ quidam infœliciter aduerſantur. Martialis in Apoph. Vilia ſutoris calicem monumenta Vatini. pro Vatinij: viri proprium eſt. Catullus, Odiſſem te odio Vatiniano. Phaleucium eſt. *Vatineſſa* oppidi nomen. Martialis libro quarto, Et paruæ vada pura Vatineſſæ. Phaleucium eſt.

¶ A ante t corripitur, vt Fatigo. Maro, Terga fatigamus haſta. Sillius 8, Luſtra fatigant, aut caudinis faucibus hærent. Caue legas Fatigant luſtra, vt bene monet Bebelius. Quatuor, tera, litus, litera, reſiquiæ, religio. Aldus circa conſonantis geminationem in proſa ſcribenda cenſet: ego tamen in terra, licet à terendo dicatur non obſeruatum. Nam & Varro id ſuo tempore tanquam antiquum quiddam notauit. Littora autem Seruius tt geminato ſcribit. Quatuor vnico t ſcriptum toleratur: quia prima natura breuis eſt, vt Quater, quaternus, quaternio. Cicero in Arato, Cedunt ter quatuor de cælo corpora ſancta. Blatero, quicquid dicat Stoa, cum doctiſſimis ſemper corripuero: quanuis Capella libro 9. produxerit, Iurgis caninos blateratus pendere. Iambicus trimeter. Nates corripitur ſolummam in illo Auſonij, Eune quid vxoris grauidæ patria (aut puteia) mirum

Iambis feſtinas gloſſas non natis tradere? id eſt dare linguas nondum natis, ſcilicet filiis. Platea etiam tantum corripitur. vnde in Curculione, Vide currentem illum vſque in platea. vltima poteſt in platea à non collidi. Catullus etiam tantum corripitur. vnde in ſecundo loco verſus ſapphici Catullus trochæum poſuit dicens, Otium Catulle tibi moleſtum eſt. Scatinia nihil ad hunc locum pertinet, quia Scatinia in Iuuenale ſcribendum eſt quod Scantius, vnde Scantinius vtrunque viri nomen probat. Vnde in illud Iuuenalis, citari ante omnes debet Scantinia: recte ſcripſit Calderinus, Scãtinia lex in pædicones lata in C. Scantinium, quód filio Marcelli vim inferre auſus eſt, & patre accuſante damnatus eſt: authore Valerio Maximo lib. 6. Natio à natu ſupino haud dubie producitur: ſicut Matuta apud Virgiliũ. Male ergo prudẽtius, Flora, Matuta, Ceres & Laurẽtina ſubegi. ſed facile crediderim Prudentium ſcripſiſſe, Flora, Ceres, Matuta, & Laurentina, &c. ſicut & illud eiuſdem male legitur, Solem certa tenet regia, plaga certa coërcet. Prudentius, Solem certa tenet plaga. regia certa coërcet. Aut ſic, Solem certa tenet regio, &c. Saturnus à nullo veterum corripitur. Itaque in illo Prudentij, Quos Saturninos memorat vocatos: aut vitium eſt, aut ſpondæum primo loco in ſapphico male poſuit. Sicut ille errauit qui dixit, Nulla Iouis, nulla eſt Veneris, lux nulla Saturni. Gnatia, oppidi nomen, producitur ab Horatio, Bari mœnia piſcoſi, dehinc Gnatia lymphis.

Hermolaus Barbarus(Egnatiæ)legit dicens,Poſt Barium Egnatia, Ex Ptolemæo,Strabone, Plinio. Hæc ille. Vnde legendum eſſet in Horatio,Bari mœnia piſcoſi,hinc Egnatia lymphis. Squatina piſcis,à ſqualore nomen accepit: ideo primam producit,teſte Stoa & Bebelio,ſine teſtibus.Lippius, autem tres breues putauit & poſuit. Dathus.Athaulfus, & ſiquid ſimile eſt apud veteres non repertum, poteris eum Neotericis variare. Bathæa,nymphæ nomen, producitur à Paulo Marſo in genealogia Romanorum. Stratonice male apud Beroaldum pœnultimam corripit in oſculo Parthæ, Stratonice Antiochi diſpar. Nam ex Stratos & nice compoſitum videtur. Craterus Perſius (cra)ſyllabam corripit. Nicolaus Valla male producit. Gratianus, vt Gratus, gratia, & gratis debet ſolum produci an quo errauit Mantuanus. Patagia non eſt huius loci,quia ſcribitur recte Pantagia:nec Status viri nomen,quia in Iuuenale recte legitur Ruſſati pone lacerte: ſiue à loco, vt vult Barbarus cap.53.libro ſeptimo Plinij:ſiue à calore culſo,vt ſentit Beroaldus in Apuleium,retractans lectionem quam probauit in annotationibus Rus ſi ſaponela,&c. Catillus variatur: productio nota eſt.Corripitur à Stathio in Sylu.1,

Hic tua Tyburtes Faunos chelys,& iuuat ipſum
Alcyden,dictúmque lyra maiore Catillum.

Claterna,oppidum Italiæ, quod Hermolao Cliterna vocatur,& vulgo hodie Quaterna: producitur à Baptiſta Mantuano. Darin huius Daris vel Datidis,viri nomen,producitur à Valerio Flacco lib.6, Darin Achemeniæ grauior de vulnere pugnæ Miſit in arma Darabs. Daris etiam in 6.Herodoti, eſt Perſarum dux. Sata ſubſtantiuum producit Claudianus de torpedine, Sed propius nigræ iungit ſe callida ſaxæ. Crathis,fluuius Calabriæ, cuius filia Crathie vel Cratheis Cratheidos:mater fuit Scyllæ monſtri,teſte Regio in illud 13.Met. Nereis his contra,reſecuta Cratheide natam eſt.

Lateſco,id eſt latus fio,producitur vt Latus. Lateſco,id eſt lateo,corripitur vt Lateo.Manilius libro 1.Bis ſex lateſcit faſcia partes.id eſt patet & lata fit.

A ante u.

A ante u corripitur,

vt Auus:auia,fœmineum,eſt triſyllabum:nec cum ineptis dicas Aua.Perſius,

Ecce auia,aut metuens diuûm matertera,cunis
Exemit puerum.

Exceptio.

Auidienus,viri proprium. Horatius Satyra 2.libro 2, Detorſerit Auidienus. eſt finis verſus.

Nota ex(a)præpoſitione deducta,quia producuntur:vt Auerto,auius auia auium. Sed Auis, licet hinc deducant,corripitur.Virgilius 1.Æneid. Nec poſſe Italia Teucrorum auertere regem. Idem Georgic.2.Auia tunc reſonant auibus virgulta canoris. Blauia in Auſonio. Claua,clauus,clauis, claniger:teſtimonia facile occurrent. *Dauid*,viri proprium:vide crementa. Dicitur quoque Dauides Dauidæ.vide I ante d. *Dauus*,viri nomen. Perſius,Daue cito hoc credas iubeo. Daualus, viri nomen apud Philelphum in tertia ſeptimæ. *Flauus* flaua flauum,Flaueo: & Flauius, viri proprium. ſiquid amplius reperiatur, habens conſonantem ante l, volunt produci. Virgilius.Flaua Ceres,&c. Iuuenalis Satyra 4, Cum iam ſemianimum laceraret Flauius orbem. *Gauiſus*. vide Atrida, A in vltimis. *Gnauus*: vnde ignauus. Ouidius in primo de Ponto,

Det mihi formoſa gnaua iuuenca manu.

Lauinium,oppidum:& *Lauinia*,filia Latini,quæ oppido nomen dedit,tam manifeſte variantur,vt iure rideantur:qui,vbi in Virgilio genitiuus Lauini corripitur,ſubſtituendum putant Latini.Virgilius 12.Æneid. Illo quæratur coniux Lauinia campo.Ibidem, - mihi mœnia Teucri Conſtituent,vrbíque dabit Lauinia nomen. Idem 1.Æneid. Italiam fato profugus, Lauináque venit Littora.Ouidius 3.Faſtorum,Hanc tibi cur tradam, pia cauſa Lauinia coniunx

Eſt mihi.Virgilius 12.Æneid.Exulibus ne datur ducenda Lauinia Teucris. Idem,

- cernes vrbem ,& promiſſa Lauini
Mœnia.

Iuuenalis Satyra 7,Atque nouercali ſedes prælata Lauino. Tibullus lib.2,Ante oculos Laurens caſtrum,murúſque Lauini eſt. Mauors & Mauis Mauult ſatis nota ſunt. Nauarra in Mantuano. Nauis,nauita,nauigo,nauo nauas,nota ſunt. Horat.Nauiget Anticyram. Nauus adiectiuum. Naua in Auſonio. *Pauo*,& *Pauus*, & *Paua*: ſed prius communis generis eſt. Auſonius ad Paulinum, Vincit centum oculos regia pauo tuos. Columella lib.9.cap.11, Fœminæ pauones quæ

non incubant, ter anno ferè partus edunt. Auſonius in Epig. Pauaq; de pauo cõſtitit ante oculos. Gellius, Pauus è Samo præſtantior eſt. *Prauus*. Horatius in Arte, Non magis eſſe velim quàm prauo viuere Naſo. Virgilius de viro bono, *Offenſus* prauis dat palmam & præmia rectis. Sic Prauo, & cõpoſitum deprauo, &c. *Rauus* raua rauum, id eſt ſubniger. vide A ante n, Lanuuium. Hinc *Raula*, rauos oculos habens: & *Rauidus*, viri Proprium. Catullus, Quænam te mala mens miſelle Rauidæ
Agit præcipitem in meos iambos: Phaleucij ſunt duo: prior autem hypermeter. *Suauis*, ſuauium, ſuauiari, nota ſunt. Sed ſi prima ſyllaba diuiditur: tunc prima breuis, ſecunda erit longa. *Sauo* Sauonis, fluuij nomen producitur, ſi Calderino credimus: qui dicit Sauo non ſaſon legi in hoc hendecaſyllabo Papinij 4. Syluarum, Et linterna palus, pigérq; Sauo. Neſtor Saſon legit. ¶ A ante u corripitur, vt Auis. Blauia producitur. Auſonius, Fert militare ad Blauiam. Iãbicus dimeter. Dauid melius producitur, licet à neotericis varietur. Baueria, cognomen viri à Baptiſta Mantuano. Producitur ſimiliter Nauarra. Naua producitur in Moſella Auſonij, Tranſiit & celerem nebuloſo flumine Nauam. Sunt qui Nauiam ſcribant. Nauus, nauiter, ſeu gnauus producuntur. Lauinium primam variat, ſed ſecundam producit tantum. Lanuuium contra primam & ſecundam producit. Ouidius Faſtorum 6. Et populus Lanuuiũmque meum. Eſtque oppidum in Latio antiquo, ad dexteram viæ Appiæ, teſte Varrone. Rauiſtellus. vt rauus, producitur à Plauto in Epidico: & eſt raui coloris homo, qui color eſt inter flauum & cæſium. Rauis eſt raucitas. Plautus in Ciſtel. Expurgabo hercle omnia ad raucam rauim. Sauus tamen tantum corripitur. Claudian. in ſecundo de laudibus Stiliconis, Pannonius, potórque ſaui, qui clauſa tot annis.

E ANTE CONSONANTES IN PRIMIS SYLLA-
bis: & primo ante b.

E ANTE b corripitur, vt Nebula, nebulo nebulonis. Ouid. Illic & nebulas, illi conſiſtere nubes Iuſſit, &c. Hebrus. *Ebur*. Virg. India mittit ebur. neque vſquam producitur cõtra Neſtorem: nã in Catullo non ebore nyſæo legitur, ſed è berenicæo, vt ſit oratio ex præpoſitione è, & ablatiuo berenicæo, à berenicæus, a, um. quod eſt poſſeſſiuum à Berenice berenices, Ægyptiorum reginæ nomine: de cuius coma loquitur Catullus, vbi dicit, E berenicæo vertice cæſariẽ. *Febris*. Catullus. *E ante b.*
Verùm neſcio quid febriculoſi
Scorti diligis: hoc pudet fateri. Phaleucij ſunt.
Nebriſſenſis cum Sulpitio non rectè ſolum produci credit.

EXCEPTIO.

Producuntur habentia duas conſonantes ante e, vt Crebro, creber crebra crebrum. *Trebula*, oppidi nomen. Martial. in Xeniis, Trebula nos genuit, &c. Corripiuntur *Trebia*, fluuius Ciſalpinæ Galliæ: Trebatius, Trebonius, Trebius, virorum propria. Sillius lib. 4, Planitiem metuens, Trebiam colléſq; petebat. Petrarcha in 3. lib. epiſto. male produxit. Horatius, Docte Trebati. Fama Treboni. ſunt verſuum fines. Trebius eſt apud Iuuenalem in ſat. 5. Cebrenus, non crebenus Græcos audio ſcribere per e pſylon, fluuij & viri nomen. Auſonius corripit. Phlebotomon corripitur. *Debeo*. Horatius, Debemur morti nos noſtráque. *Debilis*, debilito. Virgilius, Debilitat greſſus, debilitátque pedes. *Deba* apud Propertium. lib. 4, Si te Coa iuuat, Debatíſmque aurea ripa:
Et quæ ſub tyria cõcha ſuperbit aqua. Philelphus ſaty. 3 c. minus rectè (vt opinor) produxit. *Ebeſita*. Stat. primo Syl. Et quas præcoquit eboſita cãnas. Phaleucium dicitur mel ex arũdinibus. *Ebrius*, & quicquid hinc eſt: quia dicitur componi ex è præpoſitione: & bria, id eſt vas vinarium, licet ab hauriẽdo alij deriuent, & aſpirant hebrius, quod minus placet. vtut eſt, cum Nebriſſenſi producendum dicimus: quia correptio non conſtat. Perſius, Ebrius ante fores, &c. Gebennæ Auſonius variat: melius corripitur. *Hebe*, pubertas & Herculis vxor. hinc Ephebus. Virgilius de liuore,
Non potus iuuat aut ſapor Lyæi
Nec ſi pocula Iuppiter propinet, Aut hæc porrigat & miniſtret Hebe. Phaleucij ſunt. Hebeſus; viri nomen in Virgilio. *Rhebas* rhebæ, nomen fluuij. Valerius Flaccus libro 4,
Aut ſociis tentata quies, nigrantia quàm iam
Littora, longinquíſque exirent flumina Rhebæ. vidi quoque Paphagones, A ante p. *Rhebus*, equi nomen. Virg. 9. Æneid. Rhebe diu, res ſiqua diu mortalibus vlla eſt. ſunt qui per œ diphthongon Rhœbus ſcribant, teſte Nebriſſenſi *Sebetus*, fons & fluuius iuxta Neapolin: vnde Sebetis ſebetidis. Papin. 1. Syl. Eubois, & pulchra tumeat Sebetus alumna. Virgilius 7. Æneid.

Nec tu carminibus noſtris indictus abibis
OEbale.quem generaſſe Telon Sebedide nympha Fertur,Teleboûm Capreas quum regna teneret. pro Teleboarum. Sebû pro ſeuum. Sebinus,Italiæ lacus in Martiale. Thebe Thebarum, Thebe Thebes,Thebæus,ſatis nota ſunt.Apuleius teſte Neſtore,vult hæc æ diphthōgon obtinere:quia veteres plerunque α Græcum in æ diphthongo conuerterunt.Hinc Thebais Thebaidis,Papinij poëma de rebus Thebanis.*Zebedeus*,viri proprium.vide E ante u.¶E ante b corripitur,vt Hebrus natura contra Sulpitiū.Seneca in Herculè deterris,Et Hydra vires poſui & notos Hebro.Iambicus trim. Crebenus ſcribitur apud Auſonium male pro Cebrenus. & ita in Ouidio Cebrenida legito, non Crebenida.11.Metamor.Aſpicit Heſperien patria Cebrenida ripa.id eſt Cebreni filiam.Auſon.
Sic quàm venalis tam longa ætate Cebrenus
Non habet emptorem,ut tibi pro pretio.Itaque prima eſt naturaliter breuis. Hermolaus cap.3. lib.5.Plinij ſic legit,Dicitur Cebrenia vel à Cebreno amne,vel à Cebrenio Priami filio. Nebris à Stoa & Nebriſſenſi tantum produci cenſetur:ſed quia per e pſylon ſcribitur,eſt ratio corripiendi. Et eſt pellis ceruina. Nebros hinnulus. Bebrix & Phlebotomon eadem ratione corripiantur. Æboſita multi ſcribunt. Gebennæ gebennarū,in Gebenna monte oppidū variatur,ſed ſæpius corripitur. Lucan.lib.1,Gens habitat cana pendētes rupe Gebennas. Auſon. Interiúſque premunt aquitanica rura Gebennæ. Idem tamen dicit,Ninguida Pyrenes & pinea Gebennarum. Vbi in ſpōdaico prima producitur.Hebeſus & hebenus,virorum propria,producuntur.Virg.9,Fadúmque Hebenúmq; ſubit, Rhætúmque Abarímque.ita legit Stoa.& Ouidius in Ibim,
Vtque vel Hebenus torrenti flumine merſus
Nomina des rapidæ vel Tyberinus aquæ. Hebenum appellatiuum corripit Maro in Georgicis, Fert Hebenum.Rhebas rhebantis,& Rheba rhebæ,fluuij nomen. vtrunque dici oſtendit Hermolaus cap.1.lib.6.Lebetus fluuius,teſte Bebelio,producitur.Thebe,vxor Alexandri tyranni,teſte Plutarcho.Sebinus,lacus Italiæ,Mantuano, Cebus,animal,per κ ſcribitur,
Æ ante b, *Cæbes*,pro loco.at Cebes,populi & viri nomen, diphthongon non agnoſcit. *Glæba*, teſte Georgio Valla:licet Calepinus ſine diphthongo ſcribat.Virgilius primo Æneidos Terra antiqua,potens armis, atque hubere glæbæ. *Hæbudes* plurale tertiæ,inſulæ ſunt.ſcribitur per æ diphthongon,teſte Calepino.
Œ ante b,*Bœbeis*, Theſſaliæ palus.Lucanus in ſeptimo,Ire per Oſſæam rapidus Bœbeida ſanguis. vbi,notante Sabellico,male legitur Boëtida aut Bocheida.Bœbus,Glaphiri filius.*Bœbe* bœbes, Theſſaliæ vrbs & palus.Ouid.7.Metam. -iuncosáque littora Bœbes
Carpſit.Vocatur palus illa etiam Bœbis bœbidis,& Bœbias bœbiados.*Bœbius*,viri proprium.Lucanus lib.2,Flere vacet vix te ſparſum per viſcera Bœbi.vocatiuus eſt.Errat in hoc Petrarcha, vide A ante b in exemplis.*Cœbus*.Auſonius,Diſtinguit ſolidos Cœbo præeunte clientes.Cubo rectius ſcriberetur:quia κύβος ſcribitur per υ.*OEbalus*,viri nomen. vnde OEbalia, regio.hinc œbalius,œbalia œbalium,vide Sebetus. *OEbaſus*, viri proprium.Valer.Flaccus lib.6,Mediam moriens deſcendit in haſtam OEbaſus,in feſtum ſummiſſo poplite Phalcem
Euaſiſſe ratus.*OEbades*,viri proprium,teſte Tortellio.*OEbaris*,Darij ſtabularius,teſte eodem.*Phœbus*,id eſt Apollo.Phœbe,id eſt Diana,Phœbi ſoror. Phœbas phœbadis,fatiloqua, Phœbi numine afflata. Stœba,frutex. ¶Cœbos in Auſonio male per œ ſcribitur:quia Græcis κύβος. Latinis Cubos. Plebs plebis diphthongo à Tortellio ſcribi præcipitur,quod Priſcianus negat:quia nulla diphthongus habet poſt ſe in eadem ſyllaba duas conſonantes,ſed bene duplicem,& Fæx,faux.

E ante c corripitur,

E ante c. vt Speculum,ſpecula,locus vnde ſpeculamur:at ſpecula diminutiuum à ſpes,è primitiuo productionem habet,vt recula à res,vt ſecutus quoque à præpoſitione inſeparabili ſe.ſic mecum, tecum, ſecū. Corripe iterum Precor,preces,precia,precium.Cætera à præ diphthongo producuntur: de quibus ſatis dictum eſt.ideo de his nihil dicam, *Echinus*,vtcunque accipias,corripitur:licet quidam male putarint variari:& produxit Petrarcha Ecloga 12.deceptus forſan mendoſo lib.6.Lucani, vbi Echinus legitur mendoſe pro echeneis:nam vera lectio eſt. Non puppim retinens Euro tendente rudentes In medijs echeneis aquis. *Echeneis*,Latine remora,piſcis eſt minimus,maximas naues ſiſtēs. Echeneus, verò alius piſcis eſt, & vaſculum quoddam,& terreſtre animal,& caſtanearum tegmen. & Echinus, vrbis nomen.nihil horum inuenio produci.Martia. in Xeniis,

Cortice

Cortice depoſito mollis echinus erit. ſic cæteri.

EXCEPTIO.

Echo echus, ſoni repercuſſio, & in eum verſa nympha. Echeo, id eſt reſono reſonas. Echi, valles argutæ. Ouidius 3. Metamorph. Nec prior ipſa loqui didicit reſonabilis Echo. Echion, 5. Metamor. pro augure à Perſeo interfecto: pro ſocio Cadmi, ſolum corripitur. *Imbecillus*, a, um: vel imbecillis, ab in & bacillus, quaſi bacillo indigens, hoc eſt debilis, contra primitiui naturam producitur. Prudentius corripit. Lucretius lib. 1, Adde quòd imbecilla nimis primordia fingit. Horatius Sermonum 17, Imbecillis iners, ſiquid vis, adde popino. *Lecania*, proprium mulieris. Martialis lib. 5. Thais habet nigros, niueos Lecania dentes. *Lecythus* producitur, teſte Neſtore ex 7. Odyſſeæ Homeri & ex Ariſtophane. Eſt autem olearium vaſculum. de genere alibi ſatisfecimus. *Mecœnas*, doctiſſimorum patronus. Horatius, Qui fit Mecœnas. *Secius*, id eſt minus, contra primitiui naturam, ſi à ſecus, id eſt aliter deducatur. Virgilius 2. Georg. Indulge ordinibus, nec ſecius omnis in vnguem. Idem 12. Æneid. Haud ſecus accenſo gliſcit violentia Turno. *Stechas* ſtechadis, inſula in Rhodani oſtio prope Maſſilienſes. ſunt autem Stechades tres, ſic dictæ, quòd in ordinem ſint poſitæ à Stichaomai, id eſt per ordinem incedo. Stichon, ordinem verſumque appellamus. hæc Omnibonus in illud Lucani lib. 3.

Venerat in fluctus Rhodani cum gurgite claſſis.

Stechados arua tenens. Video impreſſum cum œ diphthongo Stœchados: ſed præceptum non habeo, & Calepinus inter non diphthongata reiecit. ſcribitur cum ch aſpirato. *Theca*, thecæ, id eſt repoſitorium. Martialis in Apo. Sortitus thecam calamis armare memento. hinc dactylotheca, bibliotheca. ſcribitur autem cum th aſpirato. ¶ Lechæus, portus Corinthius, Stoæ & Hermolao tantum corripitur: licet per malam authorum lectionem quibuſdam etiam produci videatur. Echion, Pentheos pater, ſemper corripitur. Metamor. 3, Quinque ſuperſtitibus quorum fuit vnus Echion. Corripitur etiam à Iuuenale pro citharœdo quodam dicente, De qua citharœdus Echion. ſed quando eſt auguris nomen, à Perſeo interempti, producitur. Metamorph. 5,

Echiónque ſagas quondam ventura videre:

Nunc aue deceptus falſa. id eſt falſa augurio, quia mortem præuidere nequiui. Non igitur ſine diſtinctione cum Stoa variari dixeris. Mechanicus & mechanema, id eſt machina: quia per η ſcribuntur, producuntur. Lucillius apud Feſtum, Sicuti mechanici cum alto exiluere Petauro. vbi ſecunda corripitur. Echimene, Vlyſſis ſoror, producitur à Pylade in 4. Genealogiarum. Echeclus, vir, producitur ab Nicolao Valla Iliad. vigeſimo. Cecimandrum producitur à Plauto in Pſeudulo, Terreſtres pecudes cecimandro condio. Iamb. trim. acatal. Meconium, id eſt ſuccus papaueris: & Meconis, lactuca amara, quæ Miconis minus rectè in Plinij li. 19. cap. 8. produciſt primam, vt μήκων, id eſt papauer. Mecyberna, vrbs per η, apud Hermolaum cap. 10. lib. 4. producitur: vt Mecybernæi, incolæ. Cnecum, frutex: quia η ſcribitur, etiam producitur. Decetor, vir in 7. Herodoti. Sic Blechins, arbuſcula quædam: & Blecho, auis.

AE ante c, *Cæcus* cum ſuis: vt Cæcutire, parum videre. Cæculto cæcultas, cæco ſimilis ſum. Cæcare, cæcum facere. *Cæcias* ceciæ, ventus nubes attrahens. teſte Ariſtotele. *Cæcubi*. Campaniæ populi, apud quos optimum eſt vinum, quod cæcubum dicitur. Martialis, Cæcuba Fundanis generoſa coquuntur amicis. *Cæculus*, Præneſtis conditor. hinc Cæciliorum famula, quos alij à cæcutientibus oculis dictos volunt. Eſt quoque *Cæcilius*, proprium viri. *Cæcilia*, proprium mulieris. Cæcilia quoque, ſerpentis & herbæ nomen. *Cæcinos*, amnis, qui Rheginum agrum à Locrenſi diuidit. *Cæcinum*. Italiæ oppidum haud procul à Sicilia. *Fæx* fæcis, cuiuſuis rei excrementum. Diminutiuum eſt fæcula hinc fæculentes, id eſt fæce plenus & turpis, &c, *Fæcare*. è fæcibus exprimere. Vinum fæcatum, è fæcibus expreſſum. *Defæcare*. id eſt purgare. *Fæcutinus*, fæcutina, fæcutinum, id eſt fæculentus. Gellius, Eas finitiones prærancidas, neque fæcutinas grammaticas ſpectaueris, ſed aurem tuam interroga, quo quid loco conueniat dicere. *Fæcinia* vuæ, quæ plus quàm cæteræ fæcis afferunt, alio nomine rubellanæ dicuntur. *Fæcundus* teſte Tortellio & Georgio Valla. hinc fæcundare, &c. Multi per œ fœcundus, fœcundare ſcribunt. Hæc pronomen, dictum eſt. *Græcus*, Græcia, Græcanicus: & verbum Græcari & pergræcari & græciſſo, &c. *Iæci* præteritum è verbo iacio, authore Tortellio. *Phæcaſium*: vnde Phæcaſianus & phæcaſiatus. ſignificationem vide apud interpretes Iuuenalis in illud Saty. 2, Phæcaſianorum vetera ornamenta deorum. *Sæculum*, centum annorum ſpatium. hinc ſæcularis & ſæculare. alij à ſequendo, alij à ſenibus deducunt. *AE ante c*

Vecors, vecordia, teſte Guarino: licet ſint qui huic opinioni refragentur, vt videbis apud Calepinum in Væh.

OE ante c. OE ante c, *Mœchus*, adulter: Mœchia, adulterium. hinc verbum mœchor, mœcharis. hinc mœchalium, id eſt ſcortillum. *OEcos*, id eſt domus. Hinc multa ſunt, vt *OEconomus*, pecuniæ & frugum diſpenſator, quaſi domus lex. male iconomus dicitur per i in prima ſyllaba. hinc œconomicus, a, um. nomos, lex eſt. *OEci* œcorum, loca vbi matresfamiliâs cum lanificiis ſedent. *OEcumenicus*, id eſt vniuerſalis, & ad totum orbem pertinens. vnde œcumenicum concilium ab œcumene, id eſt vniuerſus orbis, teſte Tortellio. *OEcinyres*, viri proprium, teſte Tortellio cum y Græco in tertia ſyllaba. *OEchalia* cum ch aſpirato, diuerſarum vrbium nomen. OEchalius, diuus. OEchalides. OEchadius. Parœcia ab œcos, in mediis videbitur. Pœcile, porticus Athenienſis. Pœcillos, lapillus, interpretatur varius. ¶ AE ante c, Cæcilia, herbæ nomen. Phæcalij, calcei deorum: vnde ſacerdotes phæcaſiatos non phæcaſios vocabunt, vt ſentit Hermolaus. Producuntur propter æ diphthongon. OEcalices, plurale tertiæ: & Pœciles pœcilis, viri nomen: & *Pœcile*, porticus: & Stœchas, olea: & Rhœcus, architectus in tertio Herodoti propter œ producuntur. Tecethæus non eſt dictio vna, vt ſenſit Stoa, & impreſſit Aldus in Prudentio in amart. contra Marcionem, vbi legendũ, Tecethæc, iuuat ſed gens Phereſæa ſagittis. Vbi ſi ſcribatur Pherezæa, notabis ſecundã corripi. Secius videtur à Marone produci. Haud ſecius æquore toto. ſed quia, Secus corripitur ab eodẽ, Haud ſecus ac iuſſi faciunt: pro ſecius, legatur ſegnius. Vecatus, vox à Stoa dicitur produci: quia in malo exemplari Auſonij legit Vecate pro Vexate participio in Moſella, Tùque per obliqui fauces Vexate Sarauí. Mecennius, vir Romanus quidam: & Mecennia, mulier, primam producunt. Vnde Crinitus citans C. Rabirium in ſatyra, Abſtemium temulenta fugit. Mecennia nomen. De hac re Seruius in primum Æneid. Fœmina quæ ſub Romulo vinum bibit, occiſa eſt à marito: Mecennius, maritus, abſolutus eſt. Hic dictus eſt Egnatius Mecennius, non Metentinus, vt in Plinio male legitur lib. 14. cap. 13. Nec Egnatius Metellus, vt apud Valerium Maximum ſcribitur. Bechis producitur: quia Græce per η ſcribitur, teſte Hermolao in primum Melæ. Econ vel icon, id eſt imago: quia per ei Græcis ſcribitur, producit priorem: & quæ inde dicuntur, Econicula, econicus: & aduerbium econicos, quo honeſtius vtaris, quàm ſi Latina forma dicas econice. Sic & comparatiua Græca, Græca formatione vtemur, Muſicotera, Coloſſicotera, Graphicotera, &c. Imbecillus Stoa aſſerit variari: quia in Prudentio qui originem ſequitur, corripitur ſecunda: quia dicitur à bacillo. vnde in Ode,

Priſcis viſceribus cibo is ſumpto,
Quem lex corporis imbecilla ſumpſit. Phaleucij ſunt. Malim tamen producentes ſequi veteres.

E ante d

E ante d in diſſyllabis producitur,

vt *Pedo*, verbum. vnde Oppedere apud Horatium. Sedes, nomen, contra primitiui naturam: nam ſedeo & ſedile corripiuntur. Notentur formata è breuibus, vt *Pedum*, paſtorius baculus, quo pedes pecudum detinentur. Virgilius in Bucol. At tu ſume pedum. Eſt quoque oppidi nomen: cuius incolæ Pedani ſunt. Horatius libro primo, epiſtola 4, Quid nunc te dicam facere in regione Pedana? Pedo pedonis, cui grandiores ſunt pedes: & viri proprium eſt. Iuuenalis ſat. 7, Sic Pedo conturbat. Pædor æ diphthongon habet, vt ſtatim videbimus.

EXCEPTIO. *Cedo* eclipticum, id eſt dic vel da: nam cedo ceſſi producitur. Perſius, Hæc cedo vt admoueam templis, & farre litabo. *Cedrus*, arbor. Horatius in Arte, --ſperamus carmina fingi Poſſe linenda cedro, & læui ſeruanda cupreſſo. Edo, es, eſt: vnde comedo, exedo, ambedo. *Medon* Medontis viri proprium, Ouid. 3. Metamor. Primúſque Medon nigreſcere cœpit. Virgil. 6. Æneidos, Ingemuit Glaucúmque Medontáque Therſilochúmque. *Scheda*, quod multi inepte putarunt produci. ſcribitur autem cum ſ litera, ſequente ch aſpirato. diminutiuum eſt ſchedula. inepti ſcribũt ceda, cedula. Eſt autem ſcheda, chartæ folium nondum compactæ. & ſchedulam non inepte dixeris chartulam vel papyrulum in qua aliquid ſcriptum eſt. de ſignificatione plura leges apud Martialis interpretes in illud libri quarti, Nec ſumma potes in ſcheda teneri. Phal. eſt: vbi prima in ſcheda corripitur. E ante d in polyſyllabis corripitur, vt medeor, medicus.

EXCEPTIO. *Edonus*, Edonis edonidis, quia fiunt ab Edon. de his incrementis ſatis dictum eſt. *Gedippus*, viri proprium apud Auſonium ad Theonem. *Gedeon* variatur: vide vocalem ante vocalem. *Hedymeles*, citharœdi nomen: ab hedys, id eſt dulcis: & melos, id eſt cantus. Iuuen. ſatyr. 6,

Quo tener Hedymeles operam dedit, hunc tenet: hoc ſe

Solatur

Solatur. Siquid aliud ab hedyſiar, producatur. ſcribitur hoc nomen cum y Græco, *Medea*, venefica notiſſima. Ouidius ſeptimo Metam. Fruſtra Medea repugnas. *Media*, regio, cuius incolæ Medi ſunt. hinc medicus, medica, medicum, Virgilius ſecundo Georgicorum,

Media fert triſtes ſuccos tardúmque ſaporem.

Lucanus lib. 8, Per medica rura. *Medica* herba. Virgilius 1. Georgicon,

Vere fabis ſatio, cum te quoque medica putres

Accipiunt ſulci, & milio venit annua cura. *Medoaci*, populi apud Mantuanum. vide O ante m, Cenomani, à Medoaco, fluuio & portu, teſte Strabone libro quinto. *Nedymnus*, viri proprium. Ouidius duodecimo Metamorphoſeos,

Robore Nedymnum iaculatorémque Lycotam

Sternit. Scribitur cum y Græco. Pedema in Iuuenali. Pedaſus, vrbs in 13. Strabonis. *Sedetani*, Hiſpaniæ populi prope nouam Carthaginem. Sillius libro tertio, Sedentana cohors quam Sucro rigentibus vndis, &c. Sucro ſucronis, fluuij nomen eſt. *Sedulus*: ſic proprium Sedulius. *Seditio*, ſeditioſus, ſatis nota ſunt. Zedorum in Baptiſta. ¶ E ante d in polyſyllabis corripitur: niſi ſint longis compoſita aut deducta, vt ſunt Edulco, edictum, deditus, ſeduco, ſedulus & Sedulius, viri nomen in Baptiſta Mantuano. in Quintiano male legitur Medymnus pro Nedymnus. Hermolaus legit apud Sill. Edentana, non Sedentana. Vide ipſum in caſtigationibus Plinij libro tertio cap. 3. Pedius, vir: & Medeſtrata, mulier, producuntur à Nicolao Valla. Hedone, id eſt voluptas, per η & ο, in ſecunda primam producit. Pedaſus, vrbis nomen, producitur ab interprete Strabonis, male corripitur à Nicolao Valla. Pedema, id eſt ſaltatio, apud Iuuenalem per η. Zedonis id eſt fertilis, Græcè per ei & ω in ſecunda.

Æ ante d. *Ædes* tam téplum quàm domus priuata. hinc multa ſunt, *ædicula*, *ædifico*, *ædepol*, *æceſtor*, *ædilis*, *æditimus*, *æditumus*. Ædilus, viri proprium, quamuis aliqui ſine diphthongo Edilus ſcribunt apud Martialem lib. 1. Ædo, licet à ... & do ſit, multi per æ diphongon ſcripſere. *Cædo* cum ſuis: in præterito autem cecidi diphthongon perdit. *Cæduus*, *cædua*, *cæduum*: vt Sylua cædua, quæ ceditur: Incædua quæ nō cæditur, vt Lucus. *Cædicus*, proprium viri apud Virgilium nono & decimo Æneid. *Cæditius*, viri proprium in 13. ſaty. Iuuenalis. *Cædes*, mors. Omnia à cædo verbo formari putant. vt Cæditianus, viri nomen in Martiale. *Dædalus*, viri proprium. dędallin, id eſt variare. hinc dædalum Græci varium vocant: & logodædalos, homines dicunt ſermonis varietate decipientes. Dędala dædalorum, ... & vrbs Lyciæ: à Dædalo nomen accepit. *Dædalion*, viri proprium. *Hædus*, teſte Varrone, olim à Sabinis fœdus dicebatur: poſtea hædus f in h verſa, vt hariolus pro fariolus. hinc hædilus hædillus & hædiculus diminutiua: & poſſeſſiuum hædinus, a, um. Iſidorus ridicule deducit ab edo, es, eſt: & ſine aſpiratione edus ſcribit. id Neſtor non reprobat: quia credit (eduli) corripi à Manilio lib. 5, Incipient eduli &c. deceptus eſt Neſtor per mendoſum aliquem codicem, nam optimas impreſſuras video habere non eduli, ſed hædi: ſic, Incipient hædi tremulum producere mentum. vt paulò pòſt in eodem libro, Oleniæ ſeruans prægreſſos tollitur hædos. ſic alibi ſemper. ſic cæteri ómnes. Hædui, populi quidam Galliæ. *Lædo*, & quicquid hinc eſt, læſio, &c. *Pædagogus*, id eſt puerorum ductor & cuſtos, ſic quicquid eſt à pes pædos, id eſt puer: vt pædagogium, id eſt ſeruitium atque mancipium: *Pædagium*, id eſt puerorum ſeruorúmque habitatio. *Pædia*, eruditio inſtitutióque in bonas artes.

Pædico tam nomen quàm verbum. *Pæderaſtes*, inhoneſtus puerorum amator. Pæderaſtia, turpis puerorum amor. *Pædotriba* vel *pædotribes*, ludi literarij præceptor. *Pædaretus*, viri proprium: quaſi puerorum virtus. Pædomachia, puerorum pugna. *Pædor*, id eſt ſqualor & quæuis immunditia, ſeu putor in animali à pes pædos, id eſt puer, quia pueri ſordibus plerunque ſunt obnoxij. hinc Pæditi, ſordidi & obſoleti dicuntur. Papin. Theb. 3, Obſitus exhauſto pædore & ſanguine vultus. Lucan. lib. 2, Longúſque in carcere pædor. hinc quoque *Pædiculos* ſeu pæduneulos. qui & pædes dicuntur, appellari volunt: quos alij à pedum multitudine dictos putant ſine diphthongo: & ij melius. vide I ante c. Pædiculi etiam, populi quidam ſunt. *Phædros*, Græcis pulcher dicitur. hinc multa ſunt, vt *Phædromus*, adoleſcens in Curculione Plauti. Phædria, adoleſcens in Eunucho Terentij. Phædrum, proprium viri. Phædra, proprium mulieris. Phædrus, viri proprium, vt Phæderoton. *Phædon*, viri proprium. Sidonius in 1. Panægy. Socraticúſque animus poſt fatum in phædone viuus. Phædymus, viri proprium. Phædyme Phædymes, mulieris proprium. vtrunque cum y Græco. Ouid. 6. Metam.

Phædymus infœlix, & auiti nominis hæres

Tantalus. *Rhæda* pro curru, teſte Guarino. Hinc rhædarius, auriga. hinc *Epirhedium*, etiam

procurru quodam:ex Græco epi,& gallico rheda author eſt Fabius. *Fædo* verbum, quaſi ſanum do vt quidam volunt:vt alij,quaſi ſeorſum do. Tædet,tædium,pertæſum:Tædulus,id eſt faſtidioſus. Tedia,proprium mulieris. Iuuenalis ſaty. 2, *Tedia* non lambit Cluuiam,nec Flora Catullam. *Teda*,fax: teſte Neſtore ex Apuleio.

OE ante d. Oe ante d, *Fœdus*,fœdare,fœdus fœderis:& quæcunque ex his deriuantur, quicquid dicat Iſidorus. Hœdus video pleroſque hic aſpirare. *Lœdoria*,mordax dicacitas per ſimon per m, mælotia, licet ita ſit in Tortellio. *OEdipus* œdipi vel œdipodis,vel œdipodes œdipodæ,primæ, Thebanorum rex, vnico p contra ineptum quendam. Statius,OEdipodæ confuſa domus.nomen adeptus eſt à pedum tumore:quia œdema eſt tumor: πούς,pus,id eſt pes. *Phædorus*,viri proprium,authore Guarino Veronenſi. ¶Æ ante d habet pæs:pædos,puer,& inde,vt vult Pius,pædo pepedi:& pedones,qui ſæpe pedunt,&c. Ædeſſa,vrbs. Mædi,populi Thraciæ:& Mædica,Thraciæ præfectura,vicina Pæoniæ, vt differant ab Aſiæ Medis,inquit Hermolaus. Æ depſo,non E depſo,teſte Hermolao cap. 12. libro 4. Plinij. Hædudes,inſula Britanniæ. Dædalus id eſt varius & ingenioſus, & viri nomen. Dædala Dædalorum,vrbs & mons Lyciæ. Pædagogus,pueri ductor, &c. OE ante d, Bœdromia, ſacrificia quædam Athenis. Hœdus,vnde fœdus. Lædoria per o in ſecunda,id eſt conuicium, obiurgatio. Lœdoria,conuitior.

E ante f.

E ante f corripitur,

vt Nefas. Iuuenalis ſatyra 13, Credebant hoc grande nefas,& morte piandum,
Si iuuenis vetulo non aſſurrexerat. Inepte quidam, Proh nefas horreſcunt crines. Producitur *Efula*, vrbis nomen in Horatio. quidam ſcribunt Græcanice Ephula.

E ante g.

E ante g corripitur,

vt Regio. Notentur compoſita,vt Segrego,dego:à de & ago,verſis breuibus duabus in vnã longam.

EXCEPTIO.

Egates,inſulæ. Sillius lib. 1, Flore virens auet *Egates* abolere parentum. Petrarcha. in hoc nomine errauit,vt deprehendes ex 7. Aphricæ. Egregius producitur quia ex è præpoſitione fit. *Gregorius* cum e in prima ſyllaba,& o paruo in ſecunda ſcribitur,teſte Bebelio id recte obſeruauit Baptiſta Mantuanus. Quidam primam male corripuerunt ſecunda producta. *Hegaleos*, Papin. 12. Thebaid.
Diues & Hegaleos nemorum,Pernéſque benignus
Viribus,& pingui melior Lycabeſos oliuæ. Montes ſunt Attici. *Lego* legas. hinc relego, allego, ablego, &c. primæ ſunt. Lucanus libro 6, Ac medio pugnate foro dum bella relegem. hinc legatus: quod ſimiliter producitur apud Horatium ſatyra 5. *Legitimus* producitur,quia fit à lex legis non à lego legis. Horatius in Arte, Legitimúmque ſonum digitis callemus & aure. male ſcribitur ab imperitis geminato t. Magareus (ni fallor) producitur 12. Thebaidos,vbi adiectiuum eſt Megareus,a,um. *Pegaſus* equus Perſei alatus. vnde muſæ pegaſides. Ouidius 5. Metamorph. Vera tamen fama eſt,& Pegaſus huius origo Fontis. pro hoc equo nunquam corripitur. Apud Calphurnium corripitur alterius equi nomen Ecloga ſexta, Aſpice quàm timeam,genus eſt (vt ſcitis) equarum
Non iugale mihi:quarum de ſanguine ponam
Velocem Pegaſum. Apud Iuuenalem Satyra quarta producitur pro viro quodam, Item pro alio viro corripitur 11. Æneidos, Tum Litim Pegaſumq́ue ſuper, &c. *Phlegeus*, viri proprium. Papin. 2. Thebaidos. -iubet ire ſub vmbras Phlegea. *Rhegium* cum y Græco, Brutiorum vrbs. Ouidius 14. Metam. Rhegyon ingreditur,feruentéſque æſtibus vndas. interpretatur abruptum: hinc enim Sicilia abrupta eſt ab Italia. Incolæ dicuntur Rhegyni. Eſt aliud Regium,vnde Regienſes nominantur. *Regula* à rego contra primitiui naturam aut à rex regis, vt *Regulus* proprium & appellatiuum: ſic regina: Horatius ſatyra tertia, aſſit
Regula peccatis,quæ pœnas irroget æquas. Martialis in fine libri ſecundi,
Tu tamen hunc fieri ſi mauis Regule primum. vnum de titulo tollere iota potes. errauit in hoc Sedulius libro 2, Pòſt Regulus nato quidam moriente rogabat. ſic Petrarcha ſæpe. Sic producuntur regalus,ſerpentis nomen: regillus & regilla veſtis,& regaliolus,auicula. *Tegula* à tego contra primitiui naturam Iuuenalis, Vltimus ardebit quem tegula ſola tuetur. Vegrandis compoſitione notum eſt. Adde prædictis *Slege*,vrbis nomen apud Priſcianum in Periegeſi. Iungit Bebelius Segeſtia. ¶E ante g corripitur,vt Meges,viri nomen,quod Nicolaus Valla male producit. Egra Græcè

per e

per e breue ſcribitur Stephano,eſt que nomen oppidi. Tegea,oppidum. vnde tegeæus, pœnultima longa.Producunt primam à longis deducta,vt Egero,egregius,ſegrego,dego.Item Gregorius,quia Græcè in prima ε habet,vt verbum *γρηγορεῖν*, id eſt vigilo. Pegaſis,id eſt nympha fontis:à pege,id eſt fonte,producitur.O Enone Paridi apud Ouidium,Pegaſis O Enone Phrygiis celeberrima ſyluis.

AE ante g, Ægi præteritum ab ago,teſte Tortellio. Ægonomus,caprarũ rector ab *αἴξ*,æx:ægos, id eſt capra:& nomos,id eſt lex,hinc multa ſunt,quorum ſignificata latius ab aliis declarantur. Ægæon,gigas. Ægeus,Theſei pater.vnde ipſe Ægides dicitur. Ægeum, mare. Ægæa ægeæ, Ægeæ æges, *Αἰγαί* ægarum,vrbium nomina. Ægæ quoque,inſula in mari Ægæo. Ægeæ Æges, Amazonum regina. *Αἰγιαλεύς*, *Ἀψύρτου*, Medeæ frater. *Αἰγιαλή* ægiales, vel Ægialea, Diomedis vxor. Ægeria,mulieris nomen. Ægis ægidis,Palladij pectoris munimentum. Ægiochus Iupiter. Sic Ægytos, Ægylops,Ægyſthus, Ægon, quod non ſolum paſtoris,ſed etiam promontorij nomen eſt. Papinius 5. Thebaid. -ventiſque abſentibus Ægon Motus. Ægocephalus, ægolethron, ægoceros,ægos, ægopotamitæ,ægipanes,ægonus. Æga, proprium mulieris: ægophthalmos, ægomallias.ſic quicquid fit ab *Αἴξ*, *Αἰγός*. vnde volunt dici *Αἰγολογίαν*,ſermonem de capris & rebus paſtoralibus:ab ægon,id eſt caprarum: & logos,id eſt ſermo. id Neſtor negat: quia diceretur inquit ægologa:ideo vult cum e litera ſine diphthongo *Ecloga*: ab eclego, id eſt eligo, quod componitur à Græcis ex *ἐκ* & lego: dicitur electio, explanatio & elegantia. *Αἴγινα*,mulieris & vrbis nomen.

Αἴγλη ægles, nymphæ & mulieris proprium. Ægypſus, viri proprium. *Αἴγυψος*, vrbis nomen cum y Græco. Ouidius in 1.de Ponto,

Caſpius Ægypſus de ſe ſi creditur ipſis
 Condidit,& proprio nomine dixit opus.

Αἴγυπτος, viri & regionis nomen cum y Græco,vt Ægyptius, ægyptiacus, ægyptini. *Αἰγειρόεσσα*, vrbs & mulier. *Αἰγιρόεσσα*, vrbs Æoliæ, vt ait Tortellius. *Αἰγιον* & Ægys, vrbes apud Strabonem. Ægimurus, inſula apud eundem. Ægira, Ægialus, vrbes. Ægidius, proprium viri. *Αἰγεῖ*, ægrotus, ægritudo, ægrimonia, &c. Lucretius libro tertio, Præter enim quàm quod morbis tum corpus ægrotat. verſus eſt ſpondaicus:tolliturque cum ſua vocali s in Corpus. Ægroto,id eſt ægrotus ſum, neutrum eſt. Ægrotor ægrotaris putamus non dici contra indoctos. *Fregi* à frango, teſte Tortellio. Neſtor in dictione Ægloga dicit, quòd Græci omnes dictiones vbi E eſt ante g, per ai diphthongon annotare conſueuerunt, vt Ægon, Ægæon, Ægyptus: præter Ego pronomen, & egeiro, id eſt erigo. *Pegi* præteritum,teſte Tortellio. *Pegma*: quod etiam per e pægma quidam ſcribunt,æ diphthongon habet,teſte Tortellio. eſt ludus & machina quædam: à pæzo, id eſt ludo. hinc pægnia triſyllabum cum i ante a,genitiuo pægniorum dicuntur ludibria, teſte eodem. ſic Pagnium,pueri nomen.

OE ante g, *Nœgeum* cum æ diphthongo in ſecunda ſyllaba,amiculi genus:& pro candido interim ponitur. Liuius, Lachrymas de ore nœgæo terſit. *OE ante g.*

¶ AE ante g,vulgo ſcribitur. Ægeria,nympha, vxor Numæ, magis longo abuſu quàm ratione. Nam Feſtus Pompeius ab egerendo dictum vult,quòd parientibus & egerentibus conceptum auxilio ſit.

Ægeſta etiam,oppidi in Sicilia nomen,ab Egeſto Troiano denominata.melius per e ſcribi putarunt:ne tamen nomen ſit obſcœnum,ſi egeſta dicatur,vt ſordes alui,quæ egeritur,egeſta dicitur: vbi egeſta eſt,præpoſitum eſt s:& dicitur Segeſta. Egeſtus etiam nomen fuit filij Numitoris ab Amulio ſublati,ne regnum Albanum tandem arriperet:quod Paulus Marſus prima longa in genealogia Romanorum pronunciat,Inde per inſidias truncat Numitore creatum Egeſtum. Ægathes ægathium tertiæ plurale,inſulæ quædam ſunt nautis Gotha dictæ,in prima eſt diphthongus. Pegma,Tortellius *ἀπὸ τοῦ παίζειν* diphthongo ſcribit:ſed Hermolaus improbat deducens *ἀπὸ τοῦ πηγνύειν*,quod eſt pangere. Græcè *πῆγμα* dicitur, hoc eſt pagmentum: genus ludicri dicitur pœchnium: vnde technopæchnium apud Auſonium. *Αἰγιαλός*,olim quæ nunc Achaia dicitur,propter vrbes in litore diſpoſitas:quia ægialos,litus dicitur. *Αἰγιαλός* etiam,oppidi nomen eſt. Ægialia,inſula in ſexto Herodoti. Æger & ægroto. Lucret.autem lib.3, Præter enim quàm quod morbis cum corpus ægrotat: ſpondaicum fecit,abſumptus u & s in Corpus:quod quia rarius fit, legi poteſt corpus cum ægrotat. Manilius lib.1, Ægrotat natura nouum ſortita ſepulchrum. Ægylops, morbi nomen. Ægithus, auis perdicis magnitudine,alio nomine Salus. Æginium,vrbs. Ægyla,inſula Ægimuros, inſula Aphricæ. Æguſa,inſula. Ægira & Ægion apud Hermolaum cap.5.lib.4.Plinij. Qui etiam Ægaleos ſcribendum cenſet apud Papinium. Ægidius, viri proprium ab Ægide. Væ, quæ particula

I 5 nunc

nunc auget, vt væhemens: nunc minuit, vt væpenis, id eſt parua mentula. Martialis,
Dranci nata ſui vocat væpenem,
Collatus cui gallus eſt Priapus. Qui deus dictus eſt membroſior equo. Gallus hîc auis videtur, ſed ad hominem alludit: væ etiam peruerſionem notat, vt, Væcors væſanus. ŒE ante g, vt Nœga, oppidum Hiſpaniæ Straboni: & Nœgameſia, fluuius in Cantabrorum litore Ptolemæo. Quidam male Nœtam vocant.

E ante l.

E ante l in diſſyllabis producitur,

vt Velum, velo velas, vnde reuelo.

EXCEPTIO. *Chelys* cum ch aſpirato & y Græco, teſtudo & cithara. Papin. 4. Syluarum, Cedamus chely, iam repone cantus. vocatiuus eſt chely, & verſus phaleucius. At Chela chelæ producitur. Virgilius, Inter cheláſque ſequentes. *Celer* tam proprium quàm appellatiuum. Ouidius 10. Metamor. Emicat, & ſummam celeri pede librat arenam. hinc *Celox* celocis, nauicula à celeritate dicta, quæ etiam Celonis appellatur. Ennius, Labitur vncta carina per æquoráque alta Celonis. non docte igitur in generibus Nebriſſenſis dixit, Fœmineis addes *Solox* celóxque phalánxque. vbi etiam Solox male producitur. Lucillius, Paſchali pecore, ac montano hirco atque ſoloce. Eſt autem Solox, pecus lana contectum, aut ipſa craſſior lana. Felo aut felio in Philomela. *Gela*, vrbs & fluuius Siciliæ. Sill. 14, Venit ab amne trahens nomen Gela, venit & Heſa. Gelæ, etiam populi ſunt in 11. Strabonis.

Gelu: quod vetuſtiores Gelum quoque dixere, & maſculinè Gelus. hinc gelare, regelare, &c. Lucretius lib. 5, Aſſiduóſque geli caſus mortalibus affert. Et in lib. 6, Demittit, quaſi ſæpe gelum quod continet in ſe. Gelos, gelotos, id eſt riſus. *Helix* helicis, hederæ ſpecies: vnico l contra Tortellium: quia, teſte Neſtore, corripitur à Theocrito in primo Idilio. Ego inueni Helix viri proprium corripi in ſexto Valerij Flacci dicentis, -Neſtoris haſtæ
Immoritur primæuus helix, nec reddita charo
Nutrimenta patri. *Helos*, in quarto Thebaidos Papinij, oppidi nomen. *Helops* helopis, proprium viri. Papinius 12. Thebaid. Ore remordit Helops, humero tranſmiſit iapix. Helox, canis in Baptiſta.

Lelex, viri proprium. Ouidius 8. Metam. Neritiúſque Lelex. Et gentis nomen. ſeruat ſemper e in obliquis, vt Lelegis. Lucan. Mox Lelegum dextra, preſſum deſcendit aratrum. *Melas*, fluuij nomen. Papinius 7. Thebaid. Palladiúſque Melas. Et viri proprium. Valerius Flaccus lib. 7,
Proceſſere Melas, & Idaſmenus incipit haſta
Ante Melas. At Mela Melæ, viri proprium producitur in 14. Sillij: & fluuij proprium in Catullo ad ianuam, Flauus quàm molli percurrit flumine Mela. Melas, id eſt niger, corripi monſtrat Melampus. *Meles* Melis, vel Meletis, fluuius prope Smyrnam. Stat. 3. Syluarum,
Smyrna tibi gentile ſolum potíúſque verendo
Fonte Meles, Meli, id eſt mel, corripitur: ſed in compoſitis ſolum vtimur, vt melimelum. *Melos*, dulcis modulatio. Lactantius de CHRISTI reſurrectione, Pluque repercuſſo dulcior aula melo. Apud Perſium, Cantare credas Pegaſeium mellos. ll geminatur productionis gratia, quod Politiano non placet, qui Nectar legendum putat. id Hermolao non placuit, qui in annotationibus ſuper Plinium circa finem libro 32. naturalis hiſtoriæ cenſet recte legi vnico l melos: quia Homerus primam produxit in hymnis. Idem dicit Aldus. Idem dicit Marullus deridens Politianum, quem Ecnomum vocat, dicens,
Poſſe negas dici Melos facunde poëta:
Atque adeò picas nectar ais canere.
Scilicet huc ſtudio curáque trahente fideli,
Nequando placitum nectar ab ore cadat. Sed neque diuinus male μέλος ἄειω Homerus: Nec niſi qui laudat nectar, inepte canit. Quid dicam de tanta tantorum virorum diſſenſione? Non noſtrum inter eos tantas componere lites. Conſilium meum eſt, vtcunque legendum ſit apud Perſium, nunquam producendam eſſe priorem in Melos: quod indeclinabile eſſe male cum vulgo docet Calepinus, quia iam (*Melo*) ablatiuus viſus eſt, & pluralis nominatiuus accuſatiuúſque (*Mele*) in vltimis patebit. *Pelops*, rex Achaiæ, Tantali filius. Ouidius 6. Metamorph.
Mater in inuidia eſt, hanc tunc quoque dicitur vnus
Fleſſe Pelops. *Scelus* ſceleris Ouidius 15. Metam. Heu quantum ſcelus eſt in viſcere viſcera condi. Scelos, id eſt crus. vide E ante l, Periſcelis. *Stelis*, quia per epſylon ſcribitur. *Telon* telonis, rex
Captea

Caprearum. vide E ante b, Sebetus. Eſt aliorum quoque proprium. Lucan. lib. 3, Dirigit huc puppim ſeſi quoque dextra Teloñis. *Velut*, veluti, *Velum*, velis nouiſſima ſunt.

¶ E ante l in diſſyllabis producitur, vt Telum. Corripitur Pelops: vt Humeróque Pelops inſignis eburno. Inde Pelopia, filia Thyeſtæ, neptis Pelopis, apud Ouidium in Ibin ſolam tertiam producit, ſicut Pelopea, quæ eadem eſt apud Iuuenalem. Melos Pius & Stoa & Aldus putant poſſe produci, vnde ſatis dixi, citans illud Perſij, Pegaſeium melos. Felo verbum in carmine de Philomela, Pardus hiando felio, &c. notat Stoa. Helix aut helit, canis nomen: interpretatur dilaceratio, corripitur à Mantuano. Stelis ſtelidis per e breue, ſcribitur fructus abietis aut pini. Helos, oppidum: cuius incolæ Helotæ: corripitur ab Homero in Volaterrani lib. 9. Et Strabonis interpres lib. 8, Ac Helos & Ptelcon, tum Dorion, aſt ibi muſæ. Helops aut helaps, ſerpens. Lucilius apud Feſtum in Sargiis, Quem præclarus helops, quem Ægypto Sargus mouebit. niſi in (præclarus) us abſumatur. Pela, terræ nomen, per e breue ſcribitur.

E ante l in polyſyllabis corripitur, vt *Selibra*. vide Scrypulum I ante p. ſit ex ſemis & libra. Priſcianus tamen in libello de ponderibus (vbi multa ſunt contra veterum conſuetudinem) produxit dicés, Selibrámque ferunt mellis ſuperaſſe bilibri. Tu Martialem ſemper id nomen corripientẽ imitare.

Notentur è longis deducta, vt Delius, delia, belides, zelotypus, velites. *Delibutus* à de & libuo verbo antiquo, id eſt vnguo. nam Deliburus, vnctus eſt. quidam dicunt participium eſſe ſine verbo. alij dubitant an compoſitum ſit. Horatius in tertio Epodo, Hoc deliburis vita donis pellicem Serpentem fugit alite, Iambicus trimeter cum dimetro, vbi (*libu*) iambus eſt: quare non imitabor Prudentium in Pſychom. dicentem, Delibura comas, en oculis vaga, languida voce. *Eligans* ab eligo nomen nam participium eſt Eligens: quidam male corripuerunt. Catullus ad Flauium, Ni ſint illepidæ atque inelegantes. Idem ad Fabullum. Sed quid ſuauius elegátiúſve? Et alibi, Nec ſane nimis elegante lingua. Mart. lib. 7, Sed tu dulcior elegantiórque. verſus ſunt omnes phaleucij. *Elicius* Iupiter ab eliciendo, vt in Faſtis Ouidius docet. Elogium producitur apud Virgilium in Culice. Eadem ratione producitur Elixus: quia ex e & lix, id eſt cinis igníſque apud veteres. Mart. lib. 3, Quod diuidebat balneator elixus. Scazon eſt. *Delecto, delicium, delicia, delicio*, &c. Virgilius, Delicias domini, &c. Ellychnium poſitione producitur, vt Ellipſis.

EXCEPTIO. Celonium per κ & ο, id eſt ciconia, inſtrumentum quo aqua hauritur. Chelone, piſcis: at teſtudo corripitur, teſte Volaterrano 25. *Delubrum*. Ouidius 1. Metamorp. Ad delubra deæ. *Elyſium* cum y Græco in ſecunda ſyllaba. hinc Elyſius elyſia elyſium. Virgilius libro ſexto, Mittimur Elyſium, & pauci læta arua tenemus. *Electra*, mulieris proprium. vide in vocali ante vocalem, Taygete. Propertius lib. 2, Non Electra ſuum ſaluum quum aſpexit Oreſtem. Vulgò tamen habetur mendoſe, Nec ſic Electra ſuum, &c. *Electrum*. Ouidius 2, Metam. Inde fluunt lachrymæ, ſtillatáque ſole rigeſcunt De ramis electra nouis. Virgilius 8 Æneid. Quod fieri ferro liquidóve poteſt electro. verſus eſt ſpondaicus, vbi vulgò male legitur Poteſtur. Sic in Ciri, Coralio fragili & mouit lachrymoſo electro. Similiter ſpondaicus eſt, vbi ineptè legitur Coralio fragili & lachrymoſo mouit electro. teſtis mihi eſt clariſſimus ille in re literaria heros Angelus Politianus, cui nequicquam cum Sulpitio refragatur Curius Lancilotus & Nicolaus Ferettus. quem pulchre refellit Beccheмus: licet Poteſtur & Poteratur olim dicta ſunt, quod Politianum minime latuit, vt videbis in Miſcellaneis cap. 71. non tamen conſtat Virgilium Poteſtur dixiſſe. & licet quandoq; Latini ω & η corripuerint, forſitan non continuò id conceſſerim eos hoc feciſſe in Electrum. Nos itaque Electrum ſemper produci dicamus, quantuncunq; aduerſetur Ferettus. Quidam aſpirant Helectra, helectrú.

Elegia nunquam corripi ſatis probauimus in I ante a contra peruerſam nonnullorum doctrinam.

Eleus, populus in Perihegeſi. Elona, vrbs apud Strabonem lib. 9. *Helias*: vide I ante a. *Helius*, ſol. vnde Helias Heliadis, ſolis filia. Ouid. 2. Metamor.

Nec minus heliades lugent, & inania morti

Munera dant lachrymas. Sic Heliodorus, Heliotropium, & ſiquid aliud ex eodem fonte deriuetur.

Helizabet à Chriſtianis variatur. *Heliſos* variatur. vide I ante s. Melanion. *Melius* Melij, viri proprium apud Philelphum in ſexta quintæ, Quantum pulchra boni mors efferat, ille monebat Meli, qui te adiens morere inquit: nam nec olympum Aſcendes, &c. Melota quia per η. Melanthium, herba, apud Columellam. Melanurus, piſcis apud Ennium in Oppiano à Lippio ſemper corripitur. *Pelamys* cum y Græco, piſcis quidam. Iuuen. ſat. 7, Siccus petaſunculus & vas pelamydum. *Pelion*, Theſſaliæ mons. Ouidius 12. Metamor.

paruóq

-paruóque in tempore nudus
Arboris Othris erat, nec habebat Pelion vmbras. hic Nudus genitiuum regit. hinc *Pelias* Peliadis. Ouid. in 1. de remedio amoris, Vulneris auxilium Pelias haſta tulit. at Pelias Peliæ, Iaſonis patruus corripitur. Idem 7. Metamor. Phaſias aſſimulat, Peliæque ad limina ſupplex
Cõfugit. Peleus diſſyllabum eſt vnde Pelides. quidam inter triſyllaba male reiecit: niſi per diæreſin, vt Orpheus. *Pelignum*, Ouidij patria, cuius incolæ Peligni dicuntur. Mart. Non hæc Pelignis agitur vindemia prælis. ſic cæteri. ergo in ſecundo libro epiſtolarum indoctè ita dicit Petrarcha,
Sulmo ſibi patria eſt: atque his mihi crede Pelignis
Naſo ſecundus adeſt. Peluſium, Ægypti vrbs, & vnum ex oſtiis Nili. hinc Peluſius peluſia peluſium, & Peluſiacus. Lucan. lib. 8, Et peluſiaci tam mollis turba Canopi. Mart. in Xeniis, Accipe niliacam peluſia munera lentem. Sillius lib. 3, Caſtráque Peluſi Romano ſubruta ferro. pro Peluſij. Pelodes, ſinus maris per ε. Spelunca. Virgil. 2. Æneid. *Spelunca* alta fuit, vaſtóque immanis hiatu. *Spelaum*. Idem in Bucol. Certum eſt in ſyluis inter ſpelæa ferarum
Malle pati. Apuleius vult etiam in prima eſſe diphthongon: quia veteres ſæpe verterunt α in æ diphthongon: vt cæra, ſcæna, plæraque. Spelæum, id eſt ſpelunca. *Teleboas*, viri proprium. Ouid. 12. Meta.
-Cthonius quoque Teleboáſque
Enſe cadunt noſtro. *Teleboæ*, Ætoliæ populi, & inſulæ quædam. vide Sebetus, E ante b. *Teleboas*, viri proprium. Sillius lib. 7, Teleboi medio ſurgunt quæ regna profundo *Telecoon*, viri proprium. Val. Flaccus lib. 3, -Ancæus Achelum
Sternit, & elatæ propius ſuccedere dextræ
Telecoonta ſinit. *Telegonus*, viri nomen. Propert. lib. 2, Quid petis ææi mœnia Telegoni, *Telemachus*, proprium viri. Horat. 7. epiſt. Haud male Telemachus proles patientis Vlyſſei. Telemus, viri proprium. Ouid. 11. Metam. *Telemus* Eurymedes quem nulla fefellerat ales. *Telephus*, viri nomen. Horat. in Arte: Telephus & Peleus quum pauper & exul vterque
Proiicit ampullas. Telo id eſt perficio. Telephonum per ω. *Vellabrum*, locus Romæ vbi optimus fiebat caſeus, qui Velabrenſis dicebatur. Tibullus lib. 2. At qua Velabri regio patet, ire ſolebat. Mart. in Xeniis, Non quencunque focum, nec furnum caſeus omnem,

Sed Velabrenſem qui bibit, ipſe ſapit. In Velabro omnes ganeatæ epulæ parabantur. *Velicer*, fluuij nomen. Sidon in 3. panægyrico, Bructerus, vluoſa quem Velicer abluit vnda, Bructerus eſt, populi nomen. ¶ Pelion, montis Theſſaliæ nomen, Aldus putat variari, ſed rectius producitur: & in Sillij libro tertio, Oſſáque cum Pelio cúmque Hemo ceſſerit Othrys. verius legit Stoa, Oſſáque cum Pindo, &c. vt Metam. 2, Oſſáque cum Pindo, maiórque ambobus Olympus. Eſtque quicquid aliubi dixit maſculini generis. Ouid. 3. Faſtorum. Ignibus Oſſa nouis, & Pelion altior Oſſa. Et Metamorp. 7. Et quas Oſſa tulit, quáſque altus Pelion herbas. Pelios aut Pelius etiam à quibuſdam vocatur. Apud Stathium in Achil. -Pelean dulce maritæ Pelion Dulce eſt aduerbium. Græce ſcribitur per η ſicut πηλὸς, id eſt lutum vnde & Pelamis & Pelopes prima longa, & etiam ſecũda in Pelodes ſinu maris. Pelias etiam patronymicum poſſeſſiuè ſæpe ſumptum etiam prima longa, ſicut Pelogoni, gigantes.

Melanthium, herba Columellæ libro 11, Naſcuntur gracili melanthia grata cumino. Latine Git dicitur, Græce etiam Melanſpermon, id eſt nigrum ſemen. vnde nonnulli nigellam vocant, ait Beroaldus. Celonium per η & ο, ciconia, inſtrumentum quo aqua hauritur è puteis. In Vallæ Herodoto ſcribitur Celoneum, non celonium. Celaſtrus per η, arbor eſt in Theophraſto. Helectrum etiam per η, licet Stoa credat variari, ſemper producetur. Melanurus, piſcis apud Stoam in Ennio, Melanurum, turdum, merulámque, vmbrámque marinum. Longe aliter Lippius lib. 2, Haud facili parims melanurus fallitur arte. Elæus, populi nomen producitur in Perihegeſi. Telyphonium per η, mirandæ virtutis herba in Theophraſto. Melichus, vir apud Martialem producitur: ſed ſæpe Milichus ſcribitur. Melota pellis ouina. quia μῆλον ouis: vnde cætera ducta producuntur. Meloteis. melobotoη, terra quam oues paſcuntur: & melobotes, ouium paſtor. Melolanthi, à pomis nomen habent Hermolao cap. 1. lib. 2. Plinij: quia μῆλον etiam pomum eſt. Melophori, ſatellites regis Perſarum, id eſt pomiferi: quia geſtant in ſpiculis mala. Melocrus, herba: & melochrũ, ſuffrutex. vtrunq; per η & ω. Melobosis, nymphæ nomẽ producitur à Pylade in Genealogiæ 1 Lelanthus producitur, teſte Bebelio. Elena, vrbs producitur, apud Strabonem lib. 9. Meloeſſa & Meluſſa, inſula à pecorum abundantia, ſic dicta Hermolao lib. 3. Telebor, Perelæ filius: vnde Telebox populi.

Chelone, piſcis per η. Chelone autẽ teſtudo corripitur. author Volaterranus lib. 25. Melamion per η, Hip

α, Hippomenes dicitur, ab aureis malis, id eſt pomis, quibus à Venere donatis Atalantam morando vicit. ita complures ſentiunt, licet vulgares Memalion habeant. Aldus ſemper Melanion impreſſit. Ouidius 3, Amorum, Talia Melanion Atalantæ crura fugacis

Optauit manibus ſuſtinuiſſe ſuis. Duæ autem ſecundum Merulam Atalantę fuerunt alteram curſu nobilem, alteram Nouacrinam, id eſt Arcadicam.

AE ante l, *AElia*, Varronis præceptor, & regio, & mulier. *AElius*, viri nomen. *AElianus*, proprium & appellatiuum. Ælea, magiſtratus quidam Athenis. *AElurus*, id eſt felis. *Bælua* cum æ diphthongo, teſte Georgio Valla hinc Bæluinus & bælutus. Horat. Bælua multorũ capitum es. Sunt qui gemino ll bellua ſcribant ſine diphthongo: inter quos eſt Senenſis, credens hinc bellum dici. *Ælum*, cælandi inſtrumentum. ſic cælo, cælas, ſculpo. Auſon. lib. 1. Epig. Talia fecerunt ferrea cæla deam. Cælo, cælas, id eſt ſculpo ſiue ſigno: vnde vaſa cælata dicuntur, quæ ancæſa veteres appellabant, quòd forent circuncæſa. hinc cælum, mundi pars longe pulcherrima: quia ſtellis cælatum eſt. cui opinioni aſtipulatur Senẽſis. Alij tamen à κοῖλον, id eſt cauum deduci volunt, teſte Varrone: ideo cum œ diphthongo ſcribunt cœlum. hinc cęleſtis, &c. & cætebs. alij ſine diphthongo celum ſcribunt per contrarium: à celo, id eſt abſcondo. nobis placet prima opinio: vt per æ diphthongon cælum ſcribatur. *Celſus*, id eſt ſublimis, à cælo deriuari volunt. hinc præcælſus, excælſus: quæ alij à cello, id eſt cedo deducentes ſine diphthongo ſcribunt. id nobis placet. at cællo, ceculi, id eſt cædo cecidi, diphthongon habet: vnde percællo, præcællo, procællo, recællo. Cella, & quicquid eſt hinc diphthongo caret: qui à celo, id eſt abſcondo fit. *Cælius*, viri & montis nomen. Cælia, mulieris proprium. — *Æ ante l.*

Lælaps lælapis, canis proprium, & forſitan viri aliquando: à lælaps lælapos, id eſt turbo turbinis, quòd velox ſit vt turbo. Ouid. 3. Metam. Inde ruunt alij, rapida velocius aura

Pamphagus, & Dorceus, & Oribaſus Arcades omnes:
Nebrophonóſque valens, & trux cum Lælape Theron,
Et pedibus Pterelas & naribus vtilis Agre,
Hylæúſque ferox nuper percuſſus ab apro, Déque lupo concepta Nape. *Lælius, Lælia*, hominum propria. Mart. lib. 12, Quid facies, oculo Lælia non emitur. Nimium decepit Petrarcham error Seruianus. nam auſus eſt diphthongon in propriis variare. nam in 3. Aphricæ ait,
Acciri propere Lælium iubet, ilicet ille
Affuit. Alibi nunc producit, nunc corripit. tu id ne feceris, ne pectus habere negeris.

OE ante l. Cœlius, Cœlia, hominum propria. multi tamen per æ diphthongon ſcribunt. at cum s litera Selius, Selia, etiam hominũ propria ſine diphthongo ſcribuntur, quia corripiuntur: vt ex Martiale facile deprehendes. Cœliaci, & quicquid ex κοῖλος, id eſt concauus deriuatur, vt *Cœloſyria*, id eſt caua Syria. *Cœliſtomia*, quod per æ quoque recte ſcribi credit Calepinus, quem vide. *Chœlius*, viri proprium: & *Chœlia*, mulieris proprium, triſyllaba per ſynæreſin ſunt: natura ſuapte tetraſyllaba eſſe dicuntur. Prius eſt apud Sillium lib. 10. poſterius vero apud Virgilium libro 8. Æneid. Fœlix, tam proprium quàm appellatiuum. ſic Fœlicitas, fœlicito fœlicitas, &c. ¶Æ ante l, vt Cæleas, vir in 5. Herodoti. Elæa tantum in ſecunda diphthongon habet, in prima ε, quæ etiam producitur: fuit magiſtratus quidam Athenis. OE ante l, vt Cœle, id eſt Cœloſyria. Cœlia, Amazonum vna. Cœliaci, qui alumni Latine à Cœlia ventriculo ſtomachi. Felix, Stoa negat diphthongon habere. antiqui vocalem longam geminabant, vt fœlix. — *OE ante l.*

E ante m corripitur, — *E ante m.*

vt Gemo: at poſitione producitur Plemmyrium cum y Græco in ſecunda ſyllaba, fluuij nomen.

EXCEPTIO. Producuntur quæ ab e litera etiã aſpirata inchoantur, vt Eminus, hemina, &c. Hinc tolluntur verba Emo & Emio: vnde Redimere & Redimire. Producuntur quoque diſſyllaba tertiæ declinationis creſcentia in genitiuo, vt Schema, nemo, temo. Sidon. lib. 9, Schema ſic artis phaleráſq; iungam. Sapphicum eſt. *Thema*: licet quidam velint corripi. hinc Epithema, id eſt ſuperimpoſitum, pœnultima producta, teſte Neſtore in dictione Epitome. Arator libro 2, -dat & actio Pauli
Ad vitæ præcepta viam: ſic themate iuncto
Hi magis alterius ſoluerunt vocibus ora. ſic author argumentorum Papinij quiſquis fuerit tandem,
Themate propoſito narrat Thetis alma rapinam. Hinc excipiuntur Nemus, memor, Chremes, themis, femur. Horat. Iratúſque Chremes. Ouid. 1. Metamor.
Dic Themi qua generis damnum reparabile noſtri

Arte

Arte ſit. Virgilius 10. Æneidos, Eripit à femore,& trepidanti feruidus inſtat. ita legendum eſt,non fœmine, contra Seruium: quia fœmen diphthongon œ habet, teſte Neſtore. *Femur* autem notum eſt ſemper corripi. *Crementum*: vnde incrementum. Virgilius in Bucol. Chara deûm ſoboles magnum Iouis incrementum. *Crema* cremæ, apud Philelphum in 9.decimæ, oppidi nomen eſt Italiæ. Mantua.in 3.de triumpho Gon. corripit: poteris variare. Chemites producitur à Lippio. *Demo* demis,dempſi in præterito. teſtimonium facile occurret. Demum,aduerbium. Perſius, Nunc demum numero, &c. *Demos*, id eſt populus. hinc multa ſunt propria & appellatiua, *Demodocus*, *Demophoon*, *Demoleon*, *Demarchus*, *Demarchia*, *Demoſthenes*, *Democritus*.teſtimonia paſſim occurrent. Iuuenalis ſatyra 10, Eloquium aut famam Demoſthenis aut Ciceronis. in quo hallucinatur quidam neotericorum dicens, Vnde fuit profugo vocitata Demoſthene plæbes? Demetrius, apud Iuuenalem & alios,viri proprium.ſic Demenetus,Democles,&c. *Mnemoſyne*,muſarum mater.vide Deois in E ante o. *Mnemoſynon*. Catul. ad Aſinium, Verum eſt mnemoſynon mei ſodalis. id eſt monumentum. Phaleucius eſt. Nemea, à ſolo Seneca ſemel tantum notaui produci. vide E ante a. *Phemius*, viri proprium. Philelphus in 9. primæ, Sic fertur Phemius olim. eſt finis verſus. ſiquid fiat à Pheme, id eſt fama, vt Polyphemus, producitur. *Remex*, Remus, Remigo remigas, Remigium. Propertius libro 2, Iam licet & ſtygia ſedeat ſub arundine remex. Virgilius 1. Æneid. Franguntur remi.ſic *Remi* remorum,oppidum Galliæ, non indeclinabiliter Remis, vt indocti dicunt. Sidon.in Euchariſtico, Præterea quòd me pridem Remos venientem. *Rhemus*, Turni miles. Virg.Æneid.9, Armigerúmque premit Rhemi aurigámque ſub ipſis. At Remus, Romuli frater,corripitur. Perſius, Vnde Remus,&c. *Remigius*, viri proprium,puto produci à Remex remigis. *Semi* cum ſuis, vt ſemis ſemiſſis,ſemihomo,&c.Perſius,

-nullo thure litabis Hæreat in ſtultis breuis vt ſemuncia recti. Sic Semodius, ſemita, quaſi ſemi iter. Semen,ſemino,ſeminium,ſeminarium,ſementis: teſtimonia vulgo patent. Semi,in quibuſdam i penitus perdit,vt ſemuncia:non in omnibus,quicquid dicat Nebriſſenſis,vt ſemihomo,ſemiermis, &c. Semarchus, Niobes filius in Pylade. *Temetum*, vinum, dictum quòd mentem tentet & labefactet,variatur.hinc Temulentus, temulentia. Iuuenalis 15. ſatyra, De Corcyræa temetum deduxerat vua. Horatius epiſtola vltima, -accipis vuam,

Pullos,oua,cadum temeti:nempe modo iſto

Paulatim mercaris agrum. ¶ E ante m corripitur,ſed producitur dum prima eſt litera,vt Emitto:ſed Emundus à Valerando corripitur. Et Emys emydis per e breue ſcribitur. dixi produci diſſyllaba tertiæ in genitiuo creſcentia hinc tolle Femur & femen. Quia etiam femen,vt vult Hermolaus & Seruius & Pylades, ſine diphthongo ſcribitur: & corripitur Æneid.10. vbi legendum, vt vult Seruius, Eripit à femine,& trepidanti feruidus inſtat. Et Auſonius,vt legit Stoa, Per teretes feminum gyros ſuráſque nitentes. Femur,vt volunt,eſt pars poſterior ſiue exterior coxendicis ſeu coxæ. Femen autem,pars interior ſeu anterior:verum Femur pro tota parte pudenda interdū capitur. Thema,per e breue ſcribitur. Cremamola à Mantuano producitur: ſed vir hic à Sabellico Carmamola vocatur. Crema autem corripitur à Mantuano. Demoſthenes à Fauſto quidem corripitur, ſed debuit produci vt ſimilium. Demonax,etiam ſecunda longa huius demonactis. Demipho,Demenetus,Demaratus,Demochus,Demonneſos,demoborus,populi deuorator. Nemertes,nymphæ nomen,producitur à Nicolao Valla & Pylade. Clema & Clematis clematidis vtrunque per ε. Clema eſt palmes. Clematis,ſarmenti malleolus. vnde adagium, Clematis Ægyptia dicitur authore Hermolao cap.15. lib.24. Plinij in proceros nigro corpore. Cneme per η,eſt vrbs vicina Agarico promontorio. Cnemos,collis: & Cnemis Cnemidis,mōtis nomen,à quo Epicnemij & Epicnemidæ,populi per η. Chemites,lapides pretioſi. Lau.Lipp. in diſtichis, Chemites pius eſt, defunctáque corpora ſeruat. Semarchus, Niobes filius producitur à Pylade. Temetum, Regio producitur: Temulentus tamen & abſtemius te correpta leguntur. Et temulus,quod pro temulēto Pius in Lucretij librum 1.legit, Fiet vti riſu temulo concuſſa cachinnent. vbi fortè legendum eſt Tremulo.

Æ ante m. Æ ante m, *Æmulus*, æmulor. hęc Chœroboſcus aſpirat,teſte Georgio Valla. Æmilia,ſermonis lepiditas. hinc *Æmilius*, *Æmilia*, hominum propria. *Æmilia* quoque,regio eſt: & Æmilianus,proprium & appellatiuum. Mart. Pauper eris ſemper,ſi pauper es Æmiliane,

Dantur opes nullis nunc niſi diuitibus. Petrarcha errauit in 3. Epiſt. Dux Marcus Æmilius eſto.

Æmon æmonis,viri proprium. vnde *Æmonia*, regio,quæ etiā Theſſalia dicitur. Vnde Æmonius,æmonia,æmonium: & Æmonis æmonidis,quidam aſpirant Hæmonia,vt Calepinus meminit.

Clæ

Clæmens, proprium & appellatiuum. vnde *Clementia*, proprium mulieris. ideo minus docte Petrarcha dixit in primo Epiſt. ad Dionyſium, Coniuge quinetiam ſpoliata Clæmentia magno Tunc aderat. Cæmentum à cædendo. *Dæmon* dæmonis, dæmonium, dæmoniacus. hinc cacodæmon, &c. Dæo, id eſt intelligo, ſcio. *Hæmus*, mons Thraciæ: dictus ab Hæmo, filio Boreæ & Orythyiæ. Tortellius dicit ſine aſpiratione ſcribi Æmus. Hæma, id eſt ſanguis. vnde multa ſunt, vt Hæmatites, lapillus ruboris ſanguinei. Hæmorrhois, ſerpens cuius morſu ſanguis effluit. Rhois, id eſt fluor. Lucanus lib. 9, At non ſtare ſuum miſeris paſſura cruorem

Scamiferos ingens hæmorrhois explicat orbes. Hæmorrhois itē, eſt ſanguinis fluxus, morbus grauis. Hæmonia iam patuit. Hæmibetum. Mæmus, viri proprium. Philel. nona ſeptimæ, Mæme decus Senæ, mentis ſolatia noſtræ. Læmargia, pœnultima longa, ingluuies. Læmargus, guloſus.

OE ante m, Cœmiterium à Cœmomai, id eſt ſopio: quia ibi mortui dormire dicuntur. indocti à Cimis, id eſt dulcis, cimiteriū dici autumant: quos Neſtor bene reprehendit. Fœmina fœminę, Fœmina fœminū. Fœmē nominatiuus rarus eſt, vt in heteroclitis diximus. hinc Fœminalia & effœmino effœminas. Lœmius, id eſt Apollo apud Lindios, vt refert Macrobius lib. 1. Saturn. Phœmonoe Phœmonoes, filia Phœbi quæ heroicum carmen prima cecinisse dicitur. Papin. 2. Syluarum,

-referéque arcana pudicos

Phœmonoe fontes. Eſt quoque alterius Phœbanis nomen. Lucanus libro 5, Phœmonoen errare vagam curíſque vagantem. Pœmenis, canis nomen, interpretatur paſtoralis. Ouid. 3. Metam.

-Pecudéſque ſecuta Pœmenis & naris comitata Harpyia duobus,

Et ſubſtricta gerens Sicyonius ilia Ladon,

Et Dromas & Canachæ. Pœmenicus. id eſt paſtoralis. ¶ Æ ante m, vt Æminius, locus in Hiſpania. Hermol. cap. vigeſimoſecundo, libri quarti Plinij. OE ante m, vt Lœmius, quia lamos eſt peſtilentia quam ſedauit Apollo.

E ante n producitur,

E ante n.

vt Denus: Menopilus, Iudæi nomen apud Martialem lib. ſeptimo. Notentur generalibus regulis nota vt Siren ſirenis. Ren renis. Arator lib. 2, -ſtudeátque ſacerdos

Renibus obſtrictis myſteria caſtus adire. mendoſi libri habent, Obſtrictis renibus.

EXCEPTIO. Corripe habentia ante E, b, g, s, t, v: vt Bene, genus, ſenex, teneo, Venus. Hinc tolluntur Geneſar apud Sedulium. *Blenæ*, populi ſine capitibus habentes in pectore faciem. Claudianus de Nilo, -errat per Meroen, Blenáſq; feros, atrámque Syenam. *Splenium*, quia à ſplen deriuatur. ſignificationem vide apud Martialem lib. 2, Et numeroſa linunt ſtellantem ſplenia frontem, multum diſſentiunt Calderinus & Merula. Sthenio, Meduſæ ſoror, teſte Bebelio. *Senio & Senus* à ſex. Perſius,

-quid dexter ſenio ferret,

Scire erat in voto. *Sena* ſenatum, oppidi nomen. Philelphus etiam ſingulariter ſæpe loquitur Senaſenæ: contra primitiui naturam producitur: quia Senones corripitur, qui ſunt Galli, vnde Senæ dictę ſunt. vide Clanis, A ante n. *Strenuus*, licet nonnulli gemino nn ſcribunt ſtrennuus, vt quidam Brenus, alij brennus, & ſemper producitur. *Strena*. munuſculum. Auſo. ad Vrſulum, Curam pro ſtrenis excubuiſſe tuis. *Tenos*, inſulæ nomen. Vide Didyme, I ante d. *Vena*, *venor* venaris. *Venucula*, vua 4. ſatyr. lib. 2. Horatij. *Senia*, proprium mulieris. Mart. lib. 7, Dicis Senia, ſed negant latrones. phaleucius eſt. Venenum corripitur, licet putetur à venis nomen habere. Threnos, Threnodia, Teneſinus. *Enyo*. vide vocalem ante vocalem. *Enipeus* vel Enipheus, fluuij proprium. vide I ante u, Sperchius. Etiam eſt viri proprium. Papin. 11. Thebaid.

Egregius lituo dextri Mauortis Enipeus

Hortator. *Enim*, coniunctio notiſſima. *Eniſpe* apud Papinium in 4. Theb. vrbis nomen. Seneca in Hecuba, Quæque formidant Boream Eniſpæ. ſapphicum eſt. *Enæſimus*, viri proprium. Ouid. 8. Metam. At non letiferos effugit Enæſimus ictus. aliqui libri habent per O, Onæſimus. Enienes.

Feneſtra. Iuuen. Quum pateant altæ caligantéſque feneſtræ. Henetus. *Menander*, viri proprium. vide Plato, A ante r. *Menalina*, proprium mulieris, apud Ouidium 4. Faſt. Menapij, populi Germaniæ. Mart. in Xeniis, Cæretana mihi fiet, vel maſſa licebit,

De Menapis lauti de petaſone vorent. *Menecrates*, Menetias, Menetes, Menephron, Meneleus cū eu diphthongo, Menelaus, Menedemus, Menalippus, Menalippe, Menalcas, Menæhmus: & quicquid fit à Meno, id eſt maneo. dicta nomina ſunt hominum propria: teſtimonia vero ſunt admodum

facilia

facilia. Papin. 4. Syl. Parthenope clari genus ecce Meneccratis auget. Menæceus cum eu diphthongo, Creontis Thebanorum regis filius. Stat. 7. Theb. -video quæ noſter ſigna Menæceus
Quæ noſter gerat arma Creon, quàm celſus ahena
Sphynge per ingentes Homolaidas exeat Hemon. Sphynx, Thebanorum ſignum, vt Aquila Romanorum. Homolaides, ſeptem Thebarum portæ. hinc vrbs ipſa Heptapylos dicta eſt, vt docuit Lactantius, Papinij fidiſſimus interpres. *Menætius*, proprium viri: hinc Menœtiades apud Valerium Flaccum lib. 6. *Meneſtheus:* vide poſitionem. *Menenus*, viri proprium. Catul. Vxor Meneni ſæpe quam in ſepulchretis. Scazon eſt. *Meneſis*, viri proprium. vide E ante s. *Penes*, præpoſitio. Horatius in Arte, Quem penes arbitrium eſt, &c. *Penu*, vel penum, vel penus, *Penitus*, & *Penetrare*, nota ſunt, vt *Penates*. *Pheneum*, lacus & oppidum Arcadiæ: licet Tortellius Phœmon per œ diphthongon legerit. Ouidius 15. Metam. Eſt lacus Arcadiæ, Pheneum dixere priores. Phreneſis video ſemper corripi: videto E ante s. tamen producitur phreneticus à Martiale libro vndecimo, Inuaſit medicus ſica phreneticus Eucli. *Xenos*, id eſt hoſpes & peregrinus. hinc *Xenium*, munus hoſpitalitatis. Martialis in Xeniis, Omnis in hoc gracili xeniorum turba libello. non imitabor dicentem, De locuplete manu xenia multa dabat. Xenodochium dictum eſt. ſic corripitur *Axenos*, id eſt inhoſpitabilis: eſt quædam maris pars, quæ dicta eſt poſtea *Euxinus* cum i longa in pœnultima, e in ei diphthongon verſa: quia Euxeinos Græcè dicitur. ideo in Perihegeſi mendoſe Euxinus pro *Axenus* legitur. quidam libri recte habent Axenus, alij male: ſic Poſt hos Cercæi iuxta quos Euxinus altis. Ouidius in Triſtibus, Frigida me cohibent Euxini littora ponti: Dictus ab antiquis Axenus ille fuit. Hinc etiã *Proxeneta* vel Proxenetes. id eſt negotiator & mediator inter venditorem & emptorem. Proxeneo, id eſt concilio, vel induco ad aliquid faciendum. Martia. 10, Variniorum proxeneta fractorum. Scazon eſt. ſic Xenophanes, Xenodorus, Philoxenus, Ariſtoxenus, Xenocrates, &c. *Zenobia*, *Zenon*, *Zenodotus*, & plura per zeta ſcripta aliũde fiunt: ideo nonnulli male exceperunt Zonon: quod pœnultimam in obliquis producit contra indoctos. Martialis libro 9. ad Pannicum, Democritos Zenonas inexplicitóſque Platonas, Sidon. in epithal. Pol. Chryſippus Zenónque docent præcepta tenere. ¶ E ante n. diximus corripi in habentibus b, g, ſ, t, ante e. vt Senones: quod Baptiſta Mantuanus produxit, ſcribens Sennones. Hinc tolluntur Threnoes per η, vt Threni Ieremiæ, id eſt lamentationes. Threnodis, flebilis: & Threnodia, cãtus lugubris. Tenaſmus, aut melius teneſmus: Græce τείνεσμος, morbi ſpecies. Tenos, vrbs in Laconica per η, vt Teneum pœnultima etiã longa, vt Tena vel Tene, vrbs in Achaia. At Tenea, vicus inter Mycenas Corinthúmq; tres breues habet. Tollitur etiã à quibuſdã Brenus, ſed vt dicit Paulus Suardus, melius Brẽnus ſcribitur: ſicut Gellius quã Gelius. Steno, nomen Meduſæ producitur, teſte Bebelio: quomodo ponitur à Pylade lib. 3. Geneal.

Tolluntur à regula corripienda, Heneti vel Eneti. vide Pylemen. Menas. piſcis apud Lippium.

Menippe, nympha apud Pyladem. Enienes, populi. Strabo lib. 9, Sunt Enienes ei comites fortéſque Perhæbi. Vbi videndum an in Strabone Græco Perhæbi vnico r ſcribatur: quia Hermolaus cap. 2. lib. 4. Plinij ſcripſit, Ænia cũ æ diphthongo. Perrhæborũ, vrbs eſt. Phæneum, vrbs Arcadiæ: dicitur etiã Pheneos ſine diphthõgo, quia corripitur ab Homero, vt patet in Hermolai cap. 6. lib. 4. Plinij. Papin. Et Pheneos nigro ſtyga mittere credita dici. Ennoſigeus tribus prioribus correptis, vnico n ſcribendũ erat, ſed producẽdæ primæ gratia Ennoſigæus ſæpe ſcribitur. Iuuen. Ipſum cõpedibus qui vinxerat Ennoſigeum. id eſt Neptunum concuſſorem terræ. qua ratione etiã Enoſichthon enoſichthonis pœnultima correpta dici poteſt apto verſui vocabulo. Mena, vrbs: incolæ, Menei. Sill. -comitata Meneis Venit Amaſtra viris. Cicero in Verrinis, Qua aſſero iter Menã. ſic Hermolaus cap. 8. lib. 1. Plinij. Eniſpe. Papin. Ripǽque & Stratiæ ventoſáq; donat Eniſpe. Vbi prius male legebatur Enaſpe aut Enapſe. Homero enim Eniſpe dicitur, teſte Hermolao cap. 6. lib. 4, Plinij. Seneca in Hecuba dixit pluraliter, Quæque formidant Boream Eniſpæ. Menedemus, Meneptolemus, Menechatmes & Menecharmus, virorum propria: & quicquid eſt à meno, id eſt maneo: aut menos id eſt vis & promptitudo animę: ira aut robur, corripitur. Enos etiã corripitur Mantuano. Eneſmus corripitur teſte Bebelio. Cenomani à Baptiſta variatur. Zenocrates & Zenodotus per z, non per x ſcribenda in prima & per η. Cenodoxia, id eſt inanis gloria: & Cenotaphium, id eſt inane ſepulchrũ, & quicquid eſt à cenos, id eſt vacuus, per e breue ſcribitur & corripitur.

Æ ante n, *Æneas* vel Ænea, teſte Neſtore hinc Æneis, Æneadæ. *Ænos*, laus. vnde aparneos, & parænesis ammonitio. *Ænus*, vrbs & fluuius, teſte Neſtore. *Æneus*, id eſt æreus. Ænobardus, viri proprium: & Æneatores, tubicines. Ænaria, inſula. Ænna vrbs Siciliæ. Ænea etiam, vrbis nomen.

Æni

AEni, inſula iuxta ſinum Arabicum. *AEnigma*, ſermo obſcurus. Ænigmatiſtes, ænigmatum propoſitor. *Benacus*, teſte Neſtore cum Tortellio, lacus eſt Galliæ ciſalpinæ. Petrarcha in 10. Ecloga male corripit. vide Larius, A ante r. *Cænos*, id eſt nouus hinc multa ſunt, vt cænodoxia, noua gloria: cænotaphium, nouum ſepulchrum. At per œ *cœnos* communis eſt: & cœnodoxia, communis gloria: cœnotaphium, commune ſepulchrum. Cenos, ſine diphthongo, id eſt inanis. hinc Cenodoxia, inanis gloria: Cenotaphium, vacuum ſepulchrum. hæc pulchre declarat Tortellius. *Cæneus* cum eu diphthongo, vir qui antea fœmina fuerat, & Cæneis dicebatur. *Cæne*, vrbis nomen apud ſinum Laconicum: vnde Cænites, portus: & Cænæus Iupiter. Ouidus,

Victor ab OEchalia cænæo ſacra parabat

Vota Ioui. *Chlæna*, veſtis: quæ læna quoque dicitur. at leno & lena ſpurciſſimorum hominũ appellationes diphthongo carent. *Frænum* à frangendo: vnde frænare, effrænus. &c. Læna. veſtis, vt dictum eſt. *Lenæus*, id eſt Bacchus. Mænas mænadis, baccha: à menomai. id eſt furere. Mæna, piſcis.

Mænalus, pluraliter Mænala mænalorum, mons & vrbs hinc Mænalius, mænalia mænalium.

Nænia næniarum, quod ſingulariter quoque lectum eſt Nænia næniæ, & in neutro genere pluraliter Nænia næniorum: quidam ſine diphthongo ſcribunt. *Scæna* ex veterum conſuetudine, quia Græce per η ſcribitur, quod in æ diphthongon veteres vertebant. iidem æ diphthongo annotabant, quicquid contra primitiui naturam e longum habet, vt Sæmen, Dænus, &c. id multis ex Varrone & aliis declarat Tortellius. Scæna, inumbratio eſt: à ſcia, id eſt vmbra hinc Scænicus, proſcænium, ſcænoma ſcænomatis, ſcænos, ſcænophegia ſcænophegiorum. Scænitæ, Arabiæ populi. *Tænarus*, locus Laconiæ vbi putabatur eſſe deſcenſus ad inferos. hinc Tænarius, tænaria, tænarium: & *Tænarum*, oppidi nomen. *Tæna* vel tænia, faſcia & lapis albicans ſub aquis in faſciæ ſimilitudinem. Virg. 5. Ænei. Puniceis ibant euincti tempora tænis. Idem lib. 7. Æneid. Fit longæ tænia vitæ. Tænia etiam eſt piſciculus quidam. *Tæniæ* pluraliter tantum, eſt oppidum. Væneo, id eſt vendor: vænum, vænundo. author eſt Apuleius teſte Neſtore.

œ ante n, *Cœnos*, id eſt communis. hinc cœna quòd multorum eſſet communis: vnde cœno cœnas, cœnatio, cœnaculum, domicœnium in cœnis, &c. *Cœnobium*, vbi communis vita eſt: bios, vita dicitur: cœnobita, penultima longa, in cœnobio viuens. *Cœnum*, id eſt lutum: à cœno, id eſt inquino. *OE ante m.*

Chœnix chœnicis, & chœnica chœnicæ, cum ch aſpirato, menſura quatuor ſextariorum. Priſc. in libello de ponderibus, —recipit geminas ſextarius vnus,

Qui quater aſſumptus ſit Graio nomine chœnix. *Fœnus* fœnoris, diminutiuum eſt fœnuſculum: *fœnero & fœneror & fœnebris* adiectiuum: vt *Fœnebris* lex, de fœnore. *Fœnum*, quia ſine cura fœnus præbet: hinc fœniſex & fœniſecium. fœniſeca, &c. *Fœniculum*, herba cuius ſemen terræ mandatum magno fœnore reddit fructum: Græce marathron dicitur. *Mœnia* à muniendo: nam œ diphthongon pro u veteres poſuerunt, & contrà: quia mœrus pro murus lectum eſt. hinc ſubmœnium, &c.

OEnos, id eſt vinum. hinc multa ſunt: *OEnopola*, œnopolium, œnophorum, œnigena, œnipotes, œnophius, OEnanthe. hoc vltimum vrbis nomen eſt, & floris vuæ. anthos, flos cum th aſpirato: flos eſt vuæ labruſcæ: vnde œnanthinum vnguentum. *OEneus*, Ætoliæ rex. hinc OEnides pro Tydeo.

OEnomaus, Hippodamiæ pater, Elidis rex. *OEnochonum*, Theſſaliæ fluuius. *OEnops*, viri proprium. *OEnopion*, viri proprium. Cicer. in Arato, OEnopionis auens epulas cœnare nitentis.

OEnone œnones, mulieris proprium. *OEnotria*, Italia: OEnotrij, Itali. OEnotrus Sabinorum rex: OEnotrides, inſulæ. *Pœne* aduerbium. Lucan. 10, —vindicta ſenatus, *Pœne* data eſt famulo. hinc pœnultimus. Rufinus, Tullius hunc laudat, cui ſit pœnultima longa. ergo male legitur in Alexandro, An erit è iuncta ſiétq; pœnultima longa: expunge encleticam. Diphthongon habere pœne docet Georgius Valla: licet Calepinus inter non diphthongata reiecerit. hine *pœnuria*, teſte Feſto, quòd pœne minus ſit quàm neceſſe eſt. Claud. lib. 2. in Ruf. Tantáne geſtandi fuerit pœnuria ferri? *Pœnula*, veſtis, teſtis Georgius Valla. *Pœnus*, Carthaginenſis: diminutiuum eſt Pœnulus. quod eſt nomen fabulæ Plautinæ. Hinc œ in u verſa Puniceus, punica, punicum. *Pœna*, pœnitet, & quicquid hinc fit: vnde tamen punio œ in u verſa, aut contrà. Phœnix, auis & populus. *Phœnicia*, regio. *Phœnix* quoque, viri & arboris nomen, & color rubeus: vnde phœniceus, a, um, id eſt purpureus color. neutro genere, Phœnicium dicitur. Phœnix etiam, fluuius eſt Theſſaliæ in Aſopum fluens. Phœniſſa, fœmina Phœniciæ. *Phœnicopterus*, auis rubeis alis: nam ptera, ala dicitur. Iuuenalis Satyra 11, Et Scythicæ volucres & Phœnicopterus ingens. Tortellius legit per duas dictiones Phœnix opterus: & dicit opterũ, eſſe autem quandã *Schœnos* cũ ch aſpirato poſt s, id eſt funis. hinc multa ſunt, vt

¶Schœnobates,funambulus:neurobata,funerepus. Schœnoplocos,funarius ſeu reſtio. Item Schœnos & Schœniſmos,id eſt terræ menſura continens quinquaginta ſtadia, vt inquit Herodotus libro 2.

Schœnos,oppidum Bœotiæ,à Schœno Atlantis patre nomen accepit. hinc Atalanta, puella vocatur Schœneia, Schœnis ſchœnidis,& Schœneis ſchœneidis,Ouidius 10.Metamorph.

Talia dicentem molli Schœneia vultu

Aſpicit. Sidon. in præfat. epithal. Pol. Tradit Schœnida ter cadente pomo. Phaleucius eſt. Claudianus in laude Serenæ reginæ,

Hippomenes trepidus curſu,ferróque ſecutam

Aurato volucrē flexit Schœneida pomo. Schœnos pro oppido leges in ſeptimo Thebaidos Papinij.

Schœnus,eadem ſcriptura,eſt arbor ex lentiſcorum genere. Schœnus,ſchœnuntis,flumen Athenis proximum:à iuncis nomen habet. proinde iuncarios campos in Hiſpania Schœnuntas vocat Strabo. Scœnitia,amnis quidam Arcadiæ. Schœnum,locus in Bœotia vbi vnguentum peſſimum eſſe dicitur. hinc viliores meretriculas vocant Schœniculas.

¶AE ante n,Cænis vel Cæne,iuxta Pelorum inſula. Cæna,oppidum Siciliæ. AEnia Perthæborum vrbs. AEnienſes & AEniadæ,eius incolæ. Phænippus,viri nomen. Tænia, in AEgypto vicus & locus anguſtus:vnde Tænioticum vinum. Hæna,poëtæ nomen. Crinitus, Sextilius Hæna. AEnigma, in quo errauit Prudentius,Legis in effigie ſcriptum per enigmata CHRISTVM. Mæna, piſcis.

Nænia, carmen & dea. Mænarchus,vir medicus. ſi à *μαίνομαι*, id eſt inſanio dicitur, bene per æ ſcribitur: ſi à *μῆνις*,id eſt iracundia,per *η*,producitur. Si vero menos,id eſt potentia, &c. per e breue ſcribitur & corripitur. vt in hoc Plauti, Priuatim medici Menarchi,&c. OE ante n,vt Phœnix,mōs altiſſimus,& caſtellum in 13. Strabonis. Mœnis,amnis. OEnopon, filius Theſei, vnde Ion chius, Hanc olim OEnopion Theſides condidit vrbem. Author Plutarchus in Theſeo. OEnone, inſula 6. Metam. OEnonen veteres appellauere, ſed ipſe AEacus AEginam matris de nomine dixit. Ita libentius quàm OEnopian legeret Hermolaus, vt dicit cap. 12. lib. 4. OEnone, inſula eſt etiam in 8. Herodoti. OEnomade apud Plinium lib. 5. cap. 27. OEnuſſe,inſula Chio proxima: incolæ,OEnuſſæi Hermolao cap. 31. lib. 5. Plinij. Nœnon vetus pro non. Lucillius apud Marcellum. OEnoa,oppidum in Strabone. Mœnia à muniendo,aut contrà:ſicut Punio à pœna. & Punicus à Pœno. Dathus tamen à Mænio,viro,qui primus mœnia ſtruxit,non à munio deducit.

E ante p.

E ante p corripitur,

vt *Vepres*. Horat. Corna vepres & pruna ferunt. Crepis crepidis & *crepida*, licet apud Græcos primam & pœnultimam producant,teſte Neſtore. Perſius, Non hic qui in crepidas Graiorum ludere quærit. Sic cæteri. *Epi* in omnibus compoſitis contra Alexandrum, vt epacta epiſtola, epiſcopus. *Ephebus* ab epi & hebe, id eſt pubertas: non à phœbus, vt cum Catholico ſomniat Vgutio. Iuuenalis Satyra 2, Armenius Zalathes cunctis narratur ephebis. Rufus in Arato, Troicus haurit aquas & fundit ephebus ab vrna. hic mendoſe legitur, Fundítque ephebus ab vrna. hinc *Ephebia*, prima adoleſcentiæ ætas, authore Donato: & (ſi Alexandro Nequam credimus) locus in quo pueri proſtant: errat tamen Nequam in prima ſyllaba dicens, Quo proſtant pueri, locus eſt Ephebia dictus. *Epheſus* corripitur, vt videbis in E ante s: ideo peccat Petrarcha dicens 10. Ecgloga, Qui docet Epheſios, Tyrios qui rumpere campos. Epops, id eſt vpupa. Ouidius 6. Metam. Nomen *Epops* volucri, facies armata videtur. Alexander Nequam, Cum fulicis vpupíſque petunt excelſa volando. Errauit in vtroque Petrus Riga in Leuitico dicens, Vpupa quæ melius ita dicitur epopa, nidum. Idem, teſte Neſtore, male dixit in lib. Numerorum, Ollarum carnes peponum fercula porros. quia (peponum) corripitur ab Homero & aliis.

EXCEPTIO.

Cepus abſque diphthongo, teſte Neſtore, monſtroſum quoddam animal in Æthiopia à Babyloniis adoratum. Philelphus in 6. quartæ, Adducáſque licet Cepos, vulpéſque, lupóſque. Cepos, vrbs per *e*. *Cephiſus* Bœotiæ fluuius. vnde *Cephiſis*, Cephiſidis: & Cephiſius, Cephiſia, Cephiſium. Lucan. Bœoti coiere duces, quos impiger ambit, Fatidica Cephiſus aqua. *Cepheus*, Andromedæ pater. vnde *Cepheni*, populi. Ouidius 5. Metam. —conanti mittere Cepheus

Quid facis, exclamat, &c. Et in primo verſu,

Dúmque ea Cephenûm medio Danaeius heros

Agmine commemorat. pro Cephenorum. *Cepio*, viri proprium. Sidonius in primo Panæg.

Haud

Haùd aliter cæſus quondam, quum Cepio robur.

Dedidit Auſonium. Si à cæpis deducetur, diphthongo annotabitur Cæpio, licet id obſeruari non viderim. Cæpha appellatiuum per ε. *Ephitus*, viri proprium. Virg. 2. Æneid.

Addunt ſe ſocios Ripheus, & maximus armis.

Ephitus, oblati per lunam Hypanîſque, Dymáſque,

Et lateri agglomerant noſtro iuuenîſq; Chorœbus. Apud eundem alibi eſt Iphitus: ſed de altero forſitan loquitur. *Epytus* cũ y Græco, viri proprium. Ouid. 4. Faſt. Proximus eſt titulis Epytus alba tuis.

Epiros vel *Epirus*, eſt regio quæ Moloſſia Chaonia & Albania dicitur. hinc Epirota, natus in Epiro. Lucan. 1. in 2, Primus in Epirum Boreas agat. Ephæſtus, ephæſtion, ephæſtia, epinitus, epiola. *Epytides*, proprium aut patronymicum apud Virgilium 5. Æneid. Eperie, Epiolus, Ephula. *Gepidæ*, populi nomen. Sidonius 3. Panæg. Gepida trux ſequitur, Scotum Burgundio cogit. *Hepar* hepatis, Græcum. quo Latini vix vſi ſunt, ſignificat iecur. ſcribitur, teſte Neſtore, cum ε aſpirato, quod in e longum vertitur: producitur ab Homero in 11. Odyſſeæ, teſte Neſtore: quare peccauit Macer dicens, Sumptum curat hepar. nec ab epi dicitur, vt cum Catholico ſopniauit Vgutio. errat ſimiliter Alexander cũ Macro. *Leponticus*, viri proprium. Sil. lib. 4, Occidis, & triſti pugnas Lepontice fato. Puto dici à Lepontiis, Italiæ populis, teſte Strabone libro quarto. *Repo* repis, vnde obrepo, ſubrepo. Horatius in Arte,

Verùm operi longo fas eſt obrepere ſonum. Germanicus Cæſar in Arato,

Tunc Cynoſura alte repit: tunc totus in vndas

Mergitur Orion, humeris & vertice Cepheus.

Mendoſe habent fere omnes libri, Tunc alte Cynoſura repit, &c. At *Repens* nomen pro repentinus, aut aduerbialiter pro repente, vndecunque ſit, perpetuùm corripitur. Virgilius Æneidos 12,

Quo ruitis? quóve iſta repens diſcordia ſurgit? Ouidius primo Faſtorum,

Bina repens oculis obtulit ora meis.

Sepia, piſcis: ex cuius cruore atramentum fiebat: & pro atramento ſumitur à Perſio dicente. Nigra quòd infuſa vaneſcat ſepia lympha. Sepia etiam eſt ſcopulus iuxta Athenienſium litora. *Sepias* ſepiadis, promontorium Macedoniæ in Ptolemæo, & vrbs in 9. Strabonis. Valerius Flaccus libro 2,

Iam Sciathos ſubſedit aquis, iam longa receſſit

Sepias, attollit, &c. *Sepio*, ſepis, ſepire, ſeps ſepis, & ſepes ſepis. Virg. Vicino ab limite ſepes. nihil horum putat Calepinus diphthongari. Neſtor dicit ſæpio & ſæpes à veteribus diphthongo æ notari ſolere quos imitari operæpretium eſt, inquit Neſtor quo teſte, ſeps pro ſerpente Græcum nomẽ diphthongo caret. *Sepum* pro ſeuum, pingue illud in bobus vnde fiunt candelæ, quod per b ſebum quoque dicitur. *Sephora*, mulieris proprium, producitur à Riga. vide Præputium, V ante t. Sepium per ε.

Tlepolemus, Herculis filius. Ouidius 12. Metamor.

Prælia Tlepolemus, Pylio referente, dolorem

Præteriti Alcidæ tacito non pertulit ore. Vepicus producitur compoſitione, vt vegrandis & Veiouis: & à pleriſque diphthongo notantur. ¶ E ante p corripitur. Excipitur Cepos per η vrbis nomen ſingularis numeri apud Strabonem. Plinius vero & Mela pluraliter dicũt Cepæ, ſicut Solæ, teſte Hermolao cap. 6. & lib. 6. Plinij. Cepha etiam per η, teſte Stoa. Epiolus etiam ſimiliter per η, id eſt papilio, qui lucernarum luminibus aduolat, & genus febris, teſte Hermolao ab ἤπιος, quod eſt blandus.

Epiole etiam per η, Italiæ oppidũ à Tarquinio dirutũ. Ephula, vrbis nomẽ. Hora. Carm. 3. Ode 29, Ne ſemper vdum Tybur, & Ephu le. Epium oppidum, primam producit, teſte Hermolao Cap. 6. lib. 4. Plinij. Ephæſtiades, inſulæ Vulcaniæ per η. Epheſtites, lapillus precioſus. De Sepio lege Lucretium: ſic, Inret enim ſepit cœtus natura viáſque. Eperie, nympha. Ouid. 11, Meta. Aſpicit Eperien. Sepias ſepiados, promontorium Macedoniæ, à ſepiis nomen habet: vt Sepiuſſa, inſula. Sepias etiam, vrbs eſt in 9. Strabonis. Epinitus, Niobes filius apud Pyladem. Pſephopectæ, id eſt computatores, calculatores per η. Vtuntur hac dictione Latini. à pſephizo, id eſt computo. Pſephis pſephidis, lapillus, calculus. Pſephiſma, iudicium decretum per ſuffragia. Plutarch. in Cimone. Cimon Pericle ſibi pſephiſma conſcribente, in patriam eſt reuerſus. Sic etiam aliubi ſæpe & Apuleius.

AE ante p, *AEpia* Æpiæ. teſte Neſtore, vrbs propinqua Pylo. *AEpolus*, caprarius. ſic æpole, æpolica, æpolium. *AEpitus*, viri proprium, teſte Torrellio. forſan idem de quo Ouidius loquitur. *AEpy*, cum y Græco, teſte Neſtore, vrbs quondam ſub Neſtoris ditione in montibus ſita: nam æpy, ſublime eſt: æpys, altus. hinc AEpycus, paſtoris nomen apud Petrarcham in ſexta

AE ante p

Eclog.1. & Æpy,mulieris nomen,ibidem.Æphitios,vrbs quædã.vnde æphirius,a,um:vide in crementis, Pſophus pſophidis. *Ceps* cæpis,loci cuiuſdam nomen:at *Ceps*, philoſophi diphthongo caret.au-thor huius eſt Guarinus. *Cæpi*,præteritum à capio ex veterum conſuetudine, authore Tortellio:cui aſtipulatur Calepinus.Guarinus diſſentit & Regius,dicens in 12.Fabij,Citra diphthongon(ceperamus)legendum mihi videtur,vt intelligamus ſumpſeramus. *Cæpe*,neutrum: & *Cæpa* cæpæ, fœmininum,teſte Neſtore ex Apuleio,à capitis magnitudine.Ouid.Cædenda eſt hortis eruta cæpa meis. lecta ſunt quoque cæpitium & cæpitius,vt in heteroclitis declaramus.*Sæpe*, aduerbium, Sæpes & Sæpire,teſte Neſtore.vide E ante p,Sepio.

OE ante p OE ante p, *Cœpi*,verbum defectiuum eſt ab antiquo cœpio:de quo ſatis diximus in eclipticis, hinc Cœptus,cœpta cœptum,& cœptum,id eſt initium.hinc incipio,teſte Nebriſſenſi:ergo cum œ diphthongo ſcribitur,teſte Nebriſſenſi,incœptus,&c.

E ante q

E ante q corripitur,

vt Equidem:quod Virgilius,teſte Seruio,tãtum primæ perſonæ dedit.vt Non equidem inuideo,&c. Ideo putarunt eſſe compoſitum,quaſi ſit Ego quidem,propter quod Badius cenſet Ætnam non eſſe Virgilianam,in qua dicitur, Haud equidem mirum factu quod cernimus extra. Sic Perſius, Non equidem hoc dubites.ideo Priſcianus vult Equidem eſſe ſimplex. Ego equidem apud Salluſtium ſolueretur per regulam,Æqniualens geminis.&c. Neque, nequeo corripiũtur cum nefas, vt quicquid fit à nec vel neque. At producuntur à ne aduerbio prohibendi venientia,vt Nequis,nequam, nequando,nequaquam,nequicquam(vt eſt apud Gellium).Ouid.Nequitia eſt,quæ te nõ ſinit eſſe ſenem.Virgilius.Hic tibi nequa moræ.

EXCEPTIO. Sequana,fluuius.vnde Sequanici,& Sequani,populi huius fluuij accolæ.Lucan. lib. 1, Optima gens flexis in gyrum Sequana frænis. Martialis, Hãc tibi ſequanicæ pinguem textricis alumnam.Sidon.in 2.Panæg. ·rigidis hunc abluit vndis Rhenus,Arar,Rhodanus, Moſa, Matrona, Sequana,Ledus,Clitis:Claris,Atax,&c.Petrarcha lib.3.epiſt.ad Rainaldum corripit Sequana,male quidem.vt alia multa. Súſque déque producitur in Lucillio. ¶ Deque producitur,quo tantum vtimur in oratione ſuſque déque.Lucilius in 3.ſuſq; & déque fuere inquam omnia ludus Iocúſque. id eſt ſine cura & ſolicitudine.

AE ante q AE ante q, *Æquus* ab aqua:vnde primam diphthongi vocalem accipit,nam aqua ſedata adæquatur.hinc æqualis,æquitas,æque, æquor,æquo æquas,æquinoctium,æquamẽtum,æquanimus ,æquæuus,æqualaneum, æquimanus,æquilibrium,æquiparo,æquidiale,æquipolleo,æquiuocũ,&c. Georgius Valla vult ex Græco ecos deduci:ideóque diphthongum non ratione,ſed vſu obtinere. Æqui, Italiæ populi in 6,Faſtorum Ouidij. *Æquicolus*,fortè ab æquus,populus Tuſciæ.Sillius lib.8, Raſtríſque nouant æquicola rura. *Æquicolus*,viri proprium,corripitur.Virg.9.Æneid.Et pulcher Equicolus armis.Æquimelium,locus quidam Romæ erat,vbi Melij domus terræ æquata erat. *Æquana*,montes Surrentini.hinc Æquanus apud Sillium lib.5,viri proprium, Æquotutium: oppiduli nomen.¶ Æ ante q, vt Æquum, Italiæ oppidum:incolæ Æqui dicuntur.Sil.lib.8, Hos iuxta Nepeſina cohors, Æquſque faliſci.De adiectiuo diximus,pluribus tamen placet aquam ab æquo,quàm contrà dici:quia æquora ſunt etiam campi in quibus non eſt aqua. Sic ſcribetur Æquanus, viri proprium. Sil.lib.5,Æquanum noſcens,

E ante r

E ante r corripitur,

vt *Eryx*.Eros erotis.viri proprium.Erotion,mulieris nomen.Erato,peritus.Mart.lib.2, Ex hoc occiſus Rufe,videtur Eryx.Sic Virgilius & alij,tam pro mõte quàm pro viro.ideo male dixit Petrarcha in 6.Aphricæ,Fortiſſimus Eryx.Horat.Agricolam laudat iuris legúmque peritus. Martialis lib. 10, Plorat Eros,&c.Merula etiam, viri cognomen,licet Soranus errore Seruij imbutus aliter docet.

EXCEPTIO Produc diſſyllaba habẽtia p ante e,vt Pera. Pero peronis, calciamentum ruſticum. hinc peronatus.Iuuen.ſaty.14, Nil vetitum feciſſe volet,quem non pudet alto
Per glaciem perone tegi.Pero perus,nymphæ nomen,apud Propertium lib.2. Produc quæcunque per ve,ſyllabam inchoantur,vt *Verona* veronæ. Mart.lib.10, Nec ſua plus debet tenui Verona Catullo. Iterum habet hîc Petrarcha dicens ecloga 10,Ecce Veronei per prata virentia Martis
Ire duos video. Tolluntur vtrinque quædam.*Pheres* pheretis,viri proprium.Papin.8,Thebaid-Strauit Abanta Pheres.*Phere*,oppidum:vnde pheræus,pheræa,pheræum.Ouid.2.de Arte,
Cynthius Admeti vaccas pauiſſe pheræas

Fertur,& in parua delituiſſe caſa. Veretot, veru, verutum, vulgo nota. *Veredus*,equus,cum æ diphthongo in ſecunda ſyllaba,teſte Neſtore. Hinc Veredarius, nuntius qui equo vtitur. Martial. Seragula ſuccincti venator ſumme veredi. *Beryllus*, lapillus. Propert.lib.4, Et ſolitum digito beryllon adederat ignis.ſic cæteri.adeo Prudentium non imitabor dicentem in Pſycho. Hinc tibi Sapphyrum ſociauerat inde beryllon.ſcribitur cum y Græco,vt quod ſequitur *Berytus*,Phœniciæ vrbs. Priſcianus in Perihegeſi,Antiquámque Tyron,Beryti & mœnia gratæ. *Cleros*.id eſt ſors.hinc Clericus & Clereta,lena in Plautina Aſinaria.Sidon.lib.9,Clerici nequid maculet rigorem. Fama poëtæ.Sapphicum cum Adonio. ſcribitur Græce per η literam perpetuò longam. *Ceruſa*, pigmentum:vnde mulieres ceruſatæ dicuntur.Mart.Et ceruſata candidiora cute.Auſonius de Biſſula Sandyx & ceruſa alias ſimulare puellas. *Cerathus* cum th aſpirato, Cretæ fluuius. Virgilius in Ciri, Carpathium,fugiens & flumina cerathea. Ceretum,oppidum à Calepino ſine diphthongo ſcribitur:incolæ Ceretani dicuntur.hinc ceretanum vinum.Mart.Ceretana nepos ponat, ſetina putabis.Sill.lib.3.Nec Ceretani quondam Tyrianthia caſtra. *Cerinthus*,viri proprium, apud Tibullum. Ceryx per η. *Eridanus* fluuius.Virgilius,Fluuiorum rex Eridanus. *Erigone*,nympha inter aſtra relata.Idem 1.Georgic.Qua locus Erigonem inter Chelàſque ſequentes. *Eretum*, oppidi nomen.Idem 7.Æneidos,Ereti manus omnis,oliuiferæque Mituſcæ. Eruca,vermis,Græce κάμπη, campe campes dicitur,Colum.lib.11.Naſcuntur volucres, ſerpíſque eruca per hortos. Mart.lib.11, Erucam male paſcit hortus vnam.phalencius eſt. Eſt herba quoque. Ouidius libro 2.de Remedio amoris,Nec minus erucas iubeo vitare ſalaces.ab erodendo nomen vtrunque dicitur:licet Vgutionem,qui id dixerat,non primus(vt opinor)Neſtor irrideat. vermis nanque folia erodit. Herba verò beſtiolas omnes corpori innaſcentes erodit,& Venerem excitat.alij ab vrendo ducunt. Georg. Valla huruca ſcripſit cum u in principio aſpirato. Alioqui s in r verſo,& u in e, eruca dicunt ab eſu. alij ab vro.Apuleio,teſte Neſtore,placet ab hærendo dici, & diphthongo aſpirata hæruca ſcribi: quoniam rebus quas occupat,tenaciter inhæreat. ſic idem Hærugo ſcribit pro vitio ferri & ſegetis.

Erij,colles Veneri ſacri.Marullus, Sancte qui Memphim puer etióſque
Temperas colles, & amœna Cypri
Arua.Sapphici ſunt. Erugium,ſuffrutex. *Feralis*.contra primitiui naturam dicitur produci: à fera, id eſt mors.Lucan.lib.9,Sic vbi fata caput ferali obduxit amictu.id eſt nigro & atro, quali lugentes vtuntur.hinc ferale pro infœlici & mali ſignificatiuo:vt Ferale carmen,ferales dies. At Feralia,à ferendo feſti quidam dies:quia epulæ in iis feruntur:primitiuum ſequitur.Ouid.2.Faſt.
Hanc quia iuſta ferunt dixere Feralia lucem,

Vltima placandis manibus iſta dies. *Feriæ* producitur contra primitiui naturam: quia à ferendis epulis dicuntur feriæ,vel à feriendis victimis,teſte Pompeio.Mart.lib.5, Durum eſt perdere ferias: rogamus Iacturā patiaris hanc,feráſque.Phalencij ſunt.Papin lib.1.Syl Et n uſæ procul ite feriatæ. Phalencius eſt.Sic Horat.lib.4.Ode 6.ſic veteres omnes.quare Capellā non imitabor dicentē lib.5, Feriato linquit arcu. Verſus eſt iamb.dim.catalecticus: vbi ſecundo loco noue ſpondæum dedit. nec Petrarcham,Sic tibi curarum ferias præſtare libelli.errarunt plures in heteroclitis. Feronia, dea. Horat.Satyr.5,Ora manúſque tua lauimus Feronia lympha hic (λούομεν) tertiæ coniugationis eſt.Feronia quoque, eſt quarundam vrbium nomen.ſemper producito. *Geryones* geryonæ.primæ, vel geryonis tertiæ, & Geryon geryonis, & Geryoneus geryonei, rex Hiſpanorum ab Hercule peremptus hinc Geryonaceus.Virgil.Æneid.7, Geryone extincto Tirynthius attigit arua. Geri,populi in Perihegeſi,ſed quidam tr geminant Gerri. *Hera* pro Iunone(nam herus hera, pro dominus domina notum eſt corripi)hinc producta multa ſunt,vt Heracles.id eſt Hercules: vnde heracleus.

Vide E ante us in poſſeſſiuis heraclea calpe. Heracleæ heraclearum.oppidum proximum Neapolin. Heracleopolis.plurium vrbium nomen. Heracleon,herba quam Hercules inueniſſe dicitur: heracleotanus. Heraclitus, Heraclides & Heracleotes,philoſophorum propria. Herodes, Herodianus,Herodotus,virorum nomina. Heros:vnde herous,a,um: Heroicus & Herois & Heroine.Ouidius 13.Metamor. vulgíque ſecutum
Vltima murmur erat,donec Laërtius heros Aſtitit. Mart.li.9,Clinicus Herodes trullam ſubduxerat ægro. Heraclitus vide I ante t. Herodotus vide O ante t.cætera per Heraclæus nota ſunt. *Heriphile* heriphiles,vna ſibyllarum.Tibul lib.2,Quicquid Amalthea,quicquid Marpeſia dixit Heriphile:Phœbo gratáque quod monuit At ſine aſpiratione in principio,& cum y Græco in tertia ſyllaba, Eriphyle,vxor Amphiarai corripitur.Virg.lib.6,His Phædrā Procrinq; locis mœſtámq; Eriphylen.

Iuuen. Occurrunt multæ tibi Belides atque Eriphylæ. Hero herus, mulieris proprium. *Herio*, loci nomen. vide Panos A ante n. *Meriones* Merionis, viri nomen. Ouidius 13. Metamorph.

Nec magis Idomeneus, patriáque creatus eadem
Meriones, peteret maioris frater Atridæ.

Meryx, piſcis, per *e*. Neritum, duorum oppidorum nomen eſt, vt Neſtor declarat. *Neris* neris, montis Argiui nomen, vt ait Callimachus. Papin. 4. Thebaid. Neris & ingenti turrite mole Cleone. *Nerio* nerienis. vis Martis. Gellius dicit à multis produci, eos tamen qui probe locuti ſunt corripuiſſe: vt Nero, eum quo ſymbolum habet. poteſt ergo corripi. *Neritos*, mons Ithacæ, maſculinum eſt apud Homerum, teſte Petro Marſo in illud Sillij lib. 2, Haud tibi Neritia cernes cum prole laborem. id eſt Saguntina prole: quia prope Zacynthum inſulam, vnde oriundi ſunt Saguntini, eſt Neritos: hinc Neritius Vlyſſes, Neritiæ rates: non Naritius aut naritiæ: nam Vlyſſes Neriton tenuit, non Nariciam. notat hoc Barptolomæus Merula in primum Ouidij de remedio Amoris,

Quid tibi profuerint Circe perſeides herbæ,
Quum tibi neritias abſtulit aura rates?

Ne legas per a in prima, Naritia. Nerite, piſcis in Lippio. *Nereus* ſine diphthongo in prima ſyllaba, teſte Tortellio, deus maris hinc Nereis, Nerine, &c. Mart. libro 4, Nympharum pariter Nereidúmque domus. Pheridamas in Ouidio. *Serus* ſera ſerum: vnde ſerũ extrema pars diei: & ſero, aduerbiũ. Virg. 4. Æneid. Seráq; terrifici cecinerũt omnia vates. Cicero in Arato videtur corripuiſſe dicens, Occidit Andromache clarum caput, & ſera piſtrix Labitur, horribiles epulas funeſta requirens. Ego puto mendoſum pro feranam hoc epitheton optimè piſtrici congruit, vt ex ſequentibus facile oſtenditur: & omnes producunt Serus ſera ſerum: ideo nuſquam dixero variari. ſic produc Serotinus. *at Serum*, pro aqua lactis corripitur ſolum. Tibul. lib. 2. Raráque per nexus eſt via facta ſero. Corripitur quoque ſolum Sera, ianuæ aut feneſtræ, &c. clauſula. Mart. lib. 10, Ferrea perpetua clauſtra fuere ſera. Nec apud Sillium vſquam producitur, quicquid dicat Neſtor: quia legendum eſt apud Sillium lib. 13. Sera, id eſt tarda: ſic, Obnixi torquent obices munimina ſera. hoc eſt tarda, nec profutura. Videto Sillium: & intelliges multo rectius ſera legi, quàm fere. Sera vrbs. Serum producitur. videto Ser ſeris in crementis. *Serra*, inſtrumentum dentatum, poſitione producitur, vt Serritus. *Seranus*, viri proprium, contra primitiui naturam: à ſerendo. Sil. lib. 6, Seranus clarum nomen tua Regule proles. Smeræa ſuffrutex, per *e*. *Serius* ſeria ſerium, id eſt grauis, non iocoſus. hinc aduerbium ſerio: & ſeria ſeriorum, id eſt res ſeriæ. Mart. Parce precor ſocero, ſeria forſan amat. *Seria*, vas. Perſius, O ſi ſub raſtro crepet argenti mihi ſeria dextro Hercule. Idem, Seriolæ veteris metuens deradere limum. *Tereus*, ex Ouidio notiſſimum.

Theridamas cum th aſpirato, viri & canis nomen: quaſi feras domans. à ther theros, id eſt fera. ſic producitur quicquid hinc deriuatur: vt *Theron*, canis & viri nomen. *Thero* Therus, nympha. *Thera*, quarundam vrbium nomen. Ouid. 3. Metam. Prima melanchætes in tergo vulnera fecit, Proxima theridamas, &c. Theron. vide Lælaps, Æ ante l. Callimachus,

Nomine Caliſto fuerat: ſed poſtmodo Thera
Dicta fuit tellus vrbis origo meæ.

Claudian. in ſecundo de laudibus Stiliconis, Speluncas canibus Thero rimatur Iberas. Theriaca. *Xeros*, id eſt ſiccus, quo in compoſitis vtimur, producitur: vt Xerolophus, ſiccus tumulus: nempe ex lapidibus, vt principum, virorum. Lophus, tumulus eſt.

Xerolibya, ſicca Libya. Xerophagium, ſiccorum ciborum comeſtio. Xerophthalmia, ſicca lippitudo, quum non fluunt oculi, ſed graueſcunt. Xeria, emplaſtra ſicca, ſicut hygremplaſtra vocantur liquida emplaſtra. hinc etiam Xerampelinæ veſtes, id eſt virides, teſte Nebrullenſi. alij alia dicũt. videto interpretes Iuuenalis in illud ſatyræ 6, Et Zerampelinas veteres donauerit ipſi.

¶ E ante r corripitur, vt Merulus, piſcis. Lippius in 4, Peſtifero ante annos merulus cruciatur amore. Idem tamen in primo producit, Merulus ardens. Corripitur etiam Pheræus. Ouid. in Ibin, Inque tuo thalamo iuguleris more Pheræi. Sic Pheræcides, & ſimilia. Diximus incœpta à ve ſyllaba produci. Tollitur Vero veronis, fluuij nomen. Mart. Et vada Veronem montibus. Iambicus dimeter. Sunt etiam Verones, populi. Veramundus, viri proprium, corripitur à Baptiſta Mãtuano. Excipiuntur etiam à principali regula primam producentia pleráque per *e*, vt Cerix, id eſt præco & caduceator, ſeu legatus non violandus. Cerygma cerygmatis, præconium. Cerycia, inſignia caduceatorum, quæ mendoſe cecinia dicuntur digeſtis de re di. Clerus, vermiculus aluearia infeſtans. Cerus, Armeniæ fluuius. Eriſone vel Iriſone. Eringiũ, ſuffrutex. Geri, ſed melius Gerri. Eriginus non legi, ſed Erginus, viri nomẽ. Cerinthus, oppidũ. Heraclius etiã per *e*, vt Heraclitus. Heriphile

vel

vel Herophile:& quicquid eſt ab Hera,id eſt Iunone.vt Heræum,Iunonis fanum.Heræus.id eſt Iunonius,viri nomen.Heroſtratus,Dianæ epheſinæ templi incenſor ſeu incendiarius.Hero, heros: nõ herus heri,id eſt dominus, Cheramis,lapillus.Erigone.Ouidius quinto Faſtorum,

Nocte ſequente diem canis erigoneius exit.

fuit erigone,Icari filia.Clereta,lena apud Plautum.Cerathus,Cnoſus. Cheridota A. Gellio ſcribitur prima per *e*.Pheretides per t,quia Pherecides per e corripitur.Erij Catullo.Ereſione.vide Ireſione.Eraphioetes,cognomen Bacchi apud Pyladem.Ceritus,corripitur,vt Ceres,niſi ſcribatur Cerritus vt apud Horatium. Erina per *e*,poëtria quædam. Herum oppidum in Latio,quaſi mironium. Ceraliũ vel Ciralium per ei.Erichtheus rex Athenarũ.Erentalion,vir,Nicolao Vallæ: & Pheredus, vir, apud eundẽ.Nerite,piſcis apud Lippium.Lera, lero,delero:pro Lira,deliro, Manilio. Neriene variatur,teſte Gellio,lib.13.cap.21. Pheretiades per *e*.Ouidius,Cúmque Pheretiade,& hyanthæo Iolao.vbi author lexici prohibet legi,Cúmque Pheritiadæ,&c.ſed videtur errare:quia in tertio de Arte idem Ouidius,Fata Pheretiadæ coniunx Pagaſæa redemit. Pheridamas duodecimo Metamorp. Exitióque dedi cum Pheridamante Theona.

Merix,piſcis,per *e*,quem Theodorus ruminalem interpretatur. Geraſcontes producitur ab Auſonio.Perithous,qui & Pirithous.Smeria per *e*,frutex. Seræ ferarum,Metropolis.Serum.Seranus,Reguli filius. Tera,inſula & vrbs.Theraha,inſula & mulier.Thera vel Theras,Polonicis filius. Teriotrophium,ſeptum quo feræ paſcuntur.Thera,venatio.ſcribitur per *e*, vt quicquid eſt à *θὴρ θηρὸς*,id eſt feræ:vt Theriaca aut theriace confectio ex vipera. Therianaria,per *e*,herba ſerpentes torpeſcere faciens. Therielus etiam per *e*.Tereus ſolum in illo Ouidij in Ibin,Tantalidæ tu ſis, tu Tereíque puer.vbi Stoa legit,Tantalidæ tu ſis,Tereos atque puer. Zerinthus,Thraciæ oppidum & inſula.vnde Zerinthius.Ouid.in 1.Triſt.vnde leui vento Zerinthia littora nata. Æ ante r, *Æreus*:vt Æs æris. hinc ærarius,& Æro æras.vnde ſubæro,obæro,æroſus,ærificiũ,æruſco,Æria inſula æra,monetæ nota:ęra,id eſt loliũ,vnde ærineus,id eſt loliaceus. *Ærugo*,æruginis,rubigo in ære vel argento,& viride ſcit.Rubigo vero proprie eſt in ferro & ſegetibus.alij Hærugo dicunt ab hærendo, vt dictum eſt in Eruga, E ante r. *Ærumna*,ab æro,verbo Græco,id eſt leuo & tollo,id eſt miſeria. hinc Ærumnoſi:calamitoſi,neque fit ex e & rumen,vt ſopniatores dicunt. *Cera* ex veterum conſuetudine: nam Latini,teſte Apuleio,plerunque ſolebant *e* in æ diphthongon vertere. Græci Cerion ſine diphthongo fauum vocant:ſunt tamen qui velint Latinum eſſe à Careo cares,eo quòd mellis perfuſione careat.hinc multa deducuntur:vt Cæro ceras, incæro,cæratura,cæreus,cærotum & cæratum, cæroſolium,cæroſus, cærinus, cærium, cæris,cæroma. *Cerinthe* cærinthes:fœminini generis:herba, cum th aſpirato:habet ceræ melle miſtæ ſaporem.Virg 4.Georg.Trita meliſphylla,& cærinthe ignobile gramen.*Ceruleus* & cærulus color,qui glaucus,cæſius,venetus & thaſſalicus dicitur,cuma: lis, nam cymata,fluctus ſunt.dictus quaſi cæluleus.aut à cæra.hinc Cærula horum cærulorum, id eſt maria. Ouidius 1 Metam.Cæruleum Tritona vocat ſic cæteri. *Cærites*, lapillus. *Cærete* cæritis,neutrum,vrbis nomen,quæ Agilla quoque dicitur.& Cæres cæritis,pœnultima correpta.Virg.8. Æneid.Eſt ingens gelidũ lucus prope Cæritis amnem.Dicitur etiã hoc *Cære* cæris.Sil.8.Pun. Lectos Cære viros. hinc patriũ nomen cõmunis generis Cæres cæretis,pœnultima longa Virg.lib.10,Qui Cærete domo qui ſunt Minionis in aruis. *Cærimonia*,à Cære,Hetruriæ oppido,teſte Põpeio. *Chæro*,id eſt gaudeo *Chære*,id eſt ſalue,vtrũque cum ch aſpirato:hinc *Chærebalus* viri proprium, in Epidico Plautina, quaſi gaudens conſulere.Bule eſt conſilium.Chæropolum,herba.Col.lib.11, Iam breue chæropolũ. Chęrea,adoleſcẽs.Chæreſtratus,Chæremon,Chærippus,Chærephon,ſunt virorum propria Chęrelia,proprium mulieris.Chæronia,vrbis nomen.Chæruſci,populi cum ch aſpirato ſequente æ diphthongo,teſte Strabone.*Hæreſis*,id eſt optio,electio & ſecta.dictio eſt Gręca.ab Hæreomai,id eſt opto vel eligo:non ab hæreo:vt indocti ſopniãt genitiuus eſt hæreſeos.Cic.in Parad.Cato in ea eſt hæreſi, quæ nullũ ſequitur florem orationis.id eſt ſecta.pro qua viam inepte dici opinamur. aſpirari oſtẽdit cõpoſitũ Aphæreſis & Epaphæreſis. Mart.lib.8,Detõſis Epaphæreſis capillis. Phaleucius eſt. Baptiſta, Hæreſibus ſacrã legẽ Tritonia Pallas. Errãt in hoc Prudentius, Alexãder, & plures. hinc ſunt Hęreticus, Hæreſiotes, Hæreſiarcha,&c. *Hæreo* hinc Hæreſco,hæſito,hærugo,hæruca,teſte Apuleio vide Eruca.E ante r.& *Herba*,quòd terræ fixa hæreat:diphthongon retinet,teſte Georgio Valla,quicquid dicat Torrellius.hinc Hærbare,exherbare,hærbaſco,&c. Hærbiſander. *Heres*,hęredis:qui bonis defuncti adhæret,quia dominus fit:licet ſint qui ab Herus,id eſt dominus deducant.hinc Hæredipera, &c. Hęredium,prędium quod ex hęreditate prouenit. Hęreſius,viri nomen, addunt quidam Hę-

temius etiam viri proprium. *Mœrro*, teſte Apuleio, vt Neſtor ait, quem ſequitur Georgius Valla, pro triſtor, à mærcêdo, ſi Varroni credimus vnde primam diphthongi vocalẽ aſſumpſit. hinc Mæror mæroris, mæſtus, mæſtitia, mæſtifico, mærare, id eſt mærentẽ facere. Pacuu. Qui multis me ... auit modis. Inuenimus ſine diphthongo prima breui mæreo & mæreor in alia ſignificatione, vt in eclipticis dictum eſt. *Mæra*, teſte Tortellio, cui in dictione Murus ſuffragatur Neſtor, quarta Prœti filia ex Anteia vxore. eſt quoque aliarum propriũ nomẽ. Papin. 8. Theb. -quos Mæra ſacerdos Eliderat. Ouid. 7. Metam. Et quos Mæra nouo latratu terruit agros. hic eſt mulier in canem verſa: vnde aliquando canis nomen eſt. illic vero ſacerdos Veneris. Nærum, herba quædam. Plærique, plæræque, plæraq; vnde a luerbium plerunque. ſingulare plęruſque, & ſimplex Plærus aut plæri in vſu non eſt. *Quæro* quæror, quæſito, ſed deponens *Queror* ſine diphthongo corripitur. Quirinus, viri proprium, quidã addunt. *Quærcus*, quærnus, quærcetus, quærcetum, & ſiquid hinc ſit, diphthongon habere vult Calepinus. *Sphæra* aut ſpæra. Manilius lib. 1, Ingenti ſphæra totum præcingit Olympum. Prudẽtium nõ imitabor, Cuius ad arbitrium ſpera mobilis atque rotunda. Græca dictio eſt: proinde ineptiunt qui à ſpatio dictã volunt. hinc Sphærociſinus, hemiſphærium, & plura. *Serius*, nomen fluuij. At verbũ ſpero Latinum, ſine diphthongo, producitur.

OE ante r. OE ante r, *Chœrilus*, ineptiſſimi poëtæ nomen. Horatius libro primo Epiſtol.

Gratus Alexandro regi magno fuit ille
Chœrilus, incultis qui verſibus & male natis
Retulit acceptos regale numiſma philippos. Peccat in hoc Petrarcha in 2 libro epiſto. ad conuitiatorem. interpretatur porculus: nam Chœros porcus eſt. *Chœrades* & *Chœrillus*, virorum propria. Cœramus, viri nomen. *Mœris*, viri proprium. Virg. in Bucol. Quo te Mœri pedes? an, quo via ducit in vrbẽ? *Mœribus* & *Mœrecles*, virorũ propria. ¶ Æ ante r, Æx ærarum, vrbs. Æratæ, incolæ eius. Cærimoniæ per i, Maſſurius à carendo dici voluit: vnde cærimoniæ dicerentur. Cæruſci, populi apud Mantuanum. Chœnix & Chœniſcus per œ. Suidæ tamen Chœniſcus, pars nauis eſt. Hæreſis, quod nomen male variat Prudentius: habet enim primam diphthongo longam. Cæricæ horæ, id eſt temporales: & quicquid fit à καιρός, id eſt tempus, opportunitas, vt Cærophilax, Cæranus, vir. Cæranus, amnis. Cæranus, qui opportunè imperat. Nærum: herba. OE ante r, vt Cœranus, quo l iam paruit. Chœrades pluraliter, Moſſynœcorum vrbs. Mœris, Ptolemæo & Melæ, quæ Myris Herodoto, & Muris Straboni. genitiuus exit in idis. Mœres, pro murus apud Lucretium & Virgilium. OEroe, inſula apud Citheronem, teſte Herodoto libro nono.

E ante ſ producitur,

vt Cteſiphon, viri proprium: in quo, teſte Hermolao Barbaro peccauit Sidonius Apollinaris in primo Panægyrico, dicens, -nec teſſera caſtris
In Cteſiphonta datur, totum hinc tibi ceſſimus axem. Idem de laudibus Narbonis, Cauſam ſeu Cteſiphontis actitaret. Phaleucius eſt. Veſanus ſemper producitur apud Ouidium 14. Metamor. mendoſe habetur in multis libris veſana, pro inſana. IESVS huc non pertinet contra plures, vt dixi. *Meſana*, vrbs Siciliæ, à Latinis ſemper producitur, quos ſequemur: licet Thomas Pyndari interpres corripuit Meſenæ, teſte Neſtore. Sil. lib. 13, Incumbens Meſane freto niuibúſque reuulſa. Reſina tantum producitur. apud Martialem & Iuuenalem mendum eſt, teſte Pio.

EXCEPTIO. *Meſembriaci*. Ouid. 1 lib. Triſt. Inde meſembriacos portus & Opeſon & arces
Prætereat. à Meſembria oppido dicitur, Meſochorus: & à meſos, id eſt medius omnia. *Seſoſtris*, Ægypti rex. Lucan. lib. 10, Venit ad occaſum mundíque extrema Seſoſtris. Auſonius oo geminauit dicens ad Pontium, Et qui regnauit ſine nomine mox Seſooſtris. *Theſis*, id eſt poſitio, corripitur, vt liquet ex compoſitis, Antitheſis, ſyntheſis, &c. *Veſagus*, viri proprium. Sillius libro quarto,
Demetit auerſi Veſagus tum colla iubáque,
Suſpenſam portans galeam. *Veſulus*, viri proprium. Idem lib. 10,
Tum Veſulum calido lapſantem in ſanguine fratrum
Enſe metit rapido. Eſt etiam Liguriæ mons. Virgilius decimo Æneidos,
Actus aper multos Veſulus quem pinifer annos
Defendit. *Veſeris*, teſte Sulpitio. *Veſeuus* variatur. Stat. 4. Syl. -tibi nobile vulgus
Creſcit, & inſani ſolatur damna Veſeui. Mons Campaniæ: qui per ſyncopam Veſuius dicitur. Appellatur quoque *Veſuuius* per quatuor ſyllabas. Sillius 12, Monſtrãtur veſeua iuga, atque in vertice

ſummo

ſummo Depaſti flammis ſ. populi.Idem alibi,Euomuit paſtus per ſecula Veſuius ignes.ſic Mart.Hic eſt Pampineis viridis modo Veſuius vmbris.nomen habet à conflagratione.nam Veſuia ſecundum veteres fauillæ ſunt. Eſau Guaguinus corripuit, vt viſum eſt in vocali ante vocalem. ¶E ante s producitur,vt Creſiphon,quod Sidonius tamen variat:& Meſana,licet Stoa communibus adiecerit. Reſina,& inde Reſinatus, rectius producitur. Iuuen. Deſpicias merito quid reſinata iuuentus. In Martiale autem,vbi cum Stoa legeram Reſina,Pius Remora legit, Ceſſatis pueri,nihilque noſtis Veterno remoráque pigriores.Phalecuij ſunt.Corripe quicquid eſt ex Græco Meſos,id eſt medius: vt Meſembria,meſonces,meſa,meſe,meſonante. Meſegæus,ſecunda per η,id eſt mediterraneus, meſozeugma, meſochorus. Meſias, qui vulgo dicitur Meſſias. Mantuan. Templa genitrici Meſiæ quæ prima dicarunt. Dreſia, vrbis nomen. Eſaias, propheta apud Prudentium, Euomuit ſpirante deo,quem ſanctus Eſaias. Vbi ſecunda eſt ai diphthongus Græca,quaſi dicatur Eſras. At in Vincentio dicit, Sexto Iſaiæ proximum. Iambicus dimeter. Veteres fere ſcribebant per i: quòd ſi Græcis eſt η,deberet produci,ſiue e ſiue i ſcribatur.

AE ante s. Æ ante s, *AEſuginus*, montis propriũ,teſte Tortellio. *AEſtus*, æſtuo,æſtas, & ſiquid hinc deriuetur. *AEſacus*, Priami filius in mergum verſus. *AEſculus*,arbor. *AEſculapius*, ſolis filius. Æſchines,orator. Æſchylus,poëta. Æſon,Iaſonis pater. Æſopus,fabulator Phrygius. Æſepus, vide E ante p. Æſar & Æſarus,fluuij nomen. Æſtimo non(vt imperitiores dicunt)extimo. fit enim,teſte Neſtore & Laurentio Valla,ab æs & timao,id eſt appretio.hinc mutando diphthongon in i longum cum præpoſitione(ex),fit exiſtimo. *AEſis*, fluuij nomen:vnde vrbs quædam Vmbriæ dicitur Æſis: incolæ verò Æſinates. *AEſquiliæ*, teſte Georgio Valla: ſed rectius ſcribimus *Exquiliæ*: quia,teſte Ouidio,ab excubiis dicuntur:nam ait in Faſtis, Adde quòd excubias vbi rex Romanus agebat,

Qui nunc Exquilias nomine collis habet. Mons eſt,qui Exquilinus quoque dicitur. *AEſyrmus* cum y Græco, teſte Tortellio,vrbs Thraciæ. *AEſymnus*, cum y Græco, teſte eodem, Græcorum princeps,ab Hectore interfectus. Æſalon,accipitris ſpecies. Æſa,Æſyma,vrbes. *Blæſus*,titubans, qui literas proferre nequit.à(blaterare)deriuari volunt. *Cæſum*, ſupinum à Cędo. hinc Cęſus,cęſio, cæſim aduerbium,per inciſionem. Cæſar,& cæſo cæſonis:Cæſonius,Cæſarea,&c.Cæſaries,cęſura, cæſpes,cæſpitare.Cæſtus pugilum arma,à cædendo,hæc omnia dicuntur.at Ceſtus,cingulum,diphthongon non agnoſcit. Cæſena quoque,vrbs vocata eſt,quòd exiguo amne cæſa,id eſt diuiſa ſit.incolę,Cæſenates dicuntur. *Cæſtrum*, inſtrumentum quo cauatur ebur. at pro telo quodam Ceſtrum ſine diphthongo ſcribitur. *Cæſitum*, linteolum circunciſas oras habens. *Cæſius* color, quaſi cælius. hinc Cæſulia,oculos cæſios habens. *Fræſus* fræſa fræſum, id eſt fractus,vetus eſt. hinc fræſæ fabæ.

Gæſa gæſorum,tela Gallica,quæ nonnulli Cæſa per c dicunt,& à cædendo ficti putant. Hæſi,hæſum, hæreo, ſatis patent ex Hæreo. *Læſtrigones*, teſte Guarino: licet Calepinus inter non diphthongata reiecerit. Guarino aſtipulantur Tortellius & Neſtor. populi fuerunt in extremo Italiæ peſſimi,quos humana carne victitaſſe perhibent.à Læſteia, id eſt latrocinium. *Mæſolus*, fluuius Indiæ, vt docet Neſtor in dictione Mauſolus. *Mæſtus*, mæſtitia,mæſto mæſtas,mæſtifico.vide Mæreo,Æ ante r. *Pæſtum*,oppidum Lucaniæ. Vnde Pæſtanus pæſtana pæſtanum. Phæſtes, maſculini generis,filius Bori,& mons,ſiue promontorium Cretæ. *Phæſtus*, fœminini generis,vrbs in monte Phæſto. *Quæſo*, eclipticum verbum, *Quæſiui*, quæſitum:quæſtio,quæſtor,queſtus,id eſt lucrum.at queſtus,id eſt querela, ſine diphthongo ſcribitur. Apuleius,teſte Neſtore,addit theſaurus verſa η litera in æ diphthongon.id in eo nomine vix inuenio obſeruari.

OE ante s. OE ante s, *Crœſus*, rex Lydiæ ditiſſimus,à Cyro victus. *Mœſia*, vrbis & quarundam regionum nomen. *OEſtrus*, ab œſtreo,id eſt inſanio:quia volatile paruum eſt,quod armenta vexat,& in furorem ferme agit alio nomine Aſilus & Tabanus appellatur, & aliquãdo in neutro genere OEſtrum, teſte Tortellio.Virgil.3.Georgic.Eſt lucos Silari circa,ilicibúſque virentem
Plurimus Alburnum volitans,cui nomen aſilo
Romanum eſt,œſtrum Graij vertêre vocantes:
Aſper,acerba ſonans:quo tota exterrita ſyluis
Diffugiunt armenta. Statius pro furore poëtico ſumit dicens,
Tempus erit cum laurigero tua fortior œſtro
Facta canam. Et pro furore diuinaculorum Iuuenalis accepit,dicens ſatyra 4, -Phanaticus œſtro Percuſſus Bellona tuo diuinat.nonnunquam diphthongus diuiditur. Stat.2.Syl. Docto pectora concitúſq; oëſtro.Phaleucius eſt. *OEſtrus*, fluuius Pamphiliæ, vt Mela docet. *OEſyprum* cum y Græco,

teſte Georgio Valla, vnguentum quoddam, quo mulieres vtebãtur. Ouid. lib. 1. de remedio Amoris, Pyxidas inuenies, & rerum mille colores:

Et fluere in tepidos œſypa lapſa ſinus. Neſtor male legit Æſopa cum æ diphthongo in prima ſyllaba, & o in ſecunda: dixítque ſignificare monilia, in quo penitus ſopniaſſe videtur. de hoc nonnihil Calepinus, quem videre poteris. ¶ Æ ante s, Æſchireus, vir, lib. 8. Herodoti. Æſis, vrbs Ptolemæo.

Æſchrio 1, ſcriptoris nomen. Sic quicquid eſt ab *αἰσχρ*, id eſt turpitudo, vt Æſchriologus. Æſalon vel Æſalus, genus accipitris. Æſacon tamẽ apud Ouidium legimus in mergum auem verſum. Æſarius, fluuius, iuxta Crotona. Æſopus, amnis Lyciæ. Æſcharolicon, id eſt finis libri, vulgo per æ apud Martialem ſcribitur: ſed Eſcha in lexico diphthongo caret. Æſimidas Æſimidæ, vel Æſimida Æſimidæ, id eſt viri nomen. Æſylus, etiam vir. Æſima vel OEſima, vrbs. Æſa etiam vrbs.

Pæſures & Pæſuri, populi. Cæſale, id eſt priuata latrina, quia *κακω* ſignificat egerere. Bæſippe, vrbs Ptolemæo. OE ante s, vt OEſyma. OEſype œſypes, id eſt lana ſuccida: ſic & OEſypum.

E ante t producitur, vt Meta, metior metiris.

E ante t.

EXCEPTIO. Corripe habentia p vel v ante t, vt Peto, veto. Deme *Petalus*, viri proprium. Ouid 5. Metam. Petalus irridens ſtygiis cane cætera dixit. Veronica apud Serenum. *Betulum*, oppidum Hiſpaniæ. Virg. 7. Æneid. Quique Rhipas, Betulúmque tenent, atque arua Celenæ. Betulus, Hiſpaniæ fluuius: Betula, arbor, ſimiliter producuntur, teſte Neſtore. Bethleem in Prudentio. Bethulia in Baptiſta. *Cethegus*, proprium viri. vide A ante l, Talos. *Cletabeni*, populi. Priſc. in Perihegeſi, Atq; Sabæ, poſt hos necnon habitant Cletabeni. *Cetra*, id eſt ſcutum, dicit corripi Neſtor. *Creta*, fluuius in Ponto. Val. Flac lib. 1, Deficiam, Scythicum metuens, Pontúmque Cretámque, Pro Iouis patria, vnde Cretenſis & Creteus, perpetuum producitur. *Etiam*, notum eſt. *Etheocles* Etheoclis, viri proprium. Papin. 3. Thebaid. Hęc ſenior, multúmque nefas Etheoclis aceruat. *Ethemon*. viri proprium. Ouid. 5. Metam. -inſtabat parte ſiniſtra Chaonius Molpheus: dextra Nabatheus Ethemon. Eteonus. *Etesia* eteſiarum, flatus Aquilonij ante Canis ortum ſpirantes: dicti, quòd ſingulis annis ſtatuto tempore redeunt. Etos, annus eſt. Eteſias, id eſt annuus, ſecundam producit: quia per η ſcribitur à Græcis. Seneca in Thyeſte, Æſtas veliferis ſoluit eteſiis. Aſclepiadæũ eſt. Ethedus, viri proprium, apud Papinium lib. 10. Theb. Ethos, id eſt mos: vnde Ethicus, moralis. Ethologus, qui de moribus docet. At Ethos pro cauſa producitur: de qua re ſic loquitur Baptiſta Pius in illum verſum Sidonij in Epithalamio Polemij, Phyſica vel logico logicum vel iungit ad Ethos. Si non ethos cauſam, ſed morales ſignificat, perperam poſitum: quòd prima breui proferatur Ethos. Ethia luſit opuſculum Callimachus, de cauſis ſcilicet, quem Seruius citat, maximo errore lapſúque pudendo Domitij Calderini, qui Ethia transfert (eo Martialis carmine, legas Ethia Callimachi) ad mores, ſyllaba refragante. hæc Baptiſta Pius. ab Ethos tamen, pro more, pœnultima longa, fit Cacoëthes tetraſyllabum, non à cethos, authore Politiano in Miſcellaneis, cap. 46. Antonius Mancinellus dicit Ethos pro more produci: pro conſuetudine corripi in prima ſyllaba, vt videbis in vltimis ſyllabis in es. Nec defuerunt qui Ethos pro more, æ diphthõgo ſcriberent æthos: ideo non iuſte ſatis reprehẽdi videtur Sidonius.

Ethnicus in Prudentio, & Græcè per ι. Etelis, piſcis. Etymon, etymologia per ι. *Fretum*, id eſt mare, ab aquarum fremitu dictum. Ouid. in epiſt. Nota mihi freta ſunt aphrũ tangentia littus. Mendoſe legitur, Nota aphrum ſunt freta mihi tangentia littus. Tibul. Lucra petituros parentia per freta ventis. Mendoſe vulgò habetur, Lucra petituros per freta parentia ventis. nam fretum ſemper corripitur. *Geta* vel Getes getæ, gens truculentiſſima, dicente Ouidio, Nulla Getis toto gens eſt truculentior orbe. Idem in Ibin, Inter Sarmaticas, inter Geticáſque ſagittas. mendoſe legitur Getas: quia ineptum eſt Getas ſagittas. Virgilius miuro vſus eſt dicens, Mortem contemnunt laudato vulnere Getæ. ſextus pes iambus eſt. Iuuen. Sat. 4, Tanquam de Geticis aliquid toruíſque Sycambris. Mancinellus legit Getis: & dicit hîc primam produci, quod nunquam imiteris. Heteros, id eſt alter vel aliter. Hinc Heteroclitus, & (vt Neſtor declarat) *Hetruria*, licet ſine aſpiratione quidam ſcribi voluerunt Etruria, & alij peſſime cum diphthongo Æetruria Prop. in 1, Sit mihi præcipue puluis Hetruſca dolor. Virg. 2. Georg. Sic fortis Hetruria creuit. *Meta*, præpoſitio Græca, id eſt trans. hine Methodus, metaphora, &c. *Metros*. id eſt menſura. vnde *Metrodorus*, metreta, dimetrum, &c. Mart. lib. 5, Plurimus Hiſpanas mittet mihi nauta metretas. at Meter, id eſt mater, producitur. vnde Metropolis, ortygometra, &c. *Metallum*: facile occurret teſtimoniũ. *Metaurus* vel Metaurum fluuij nomẽ.

Horat.

Horat. 4. Carm. Ode quarta, Teſtis Metaurum flumen & Haſdrubal. verſus eſt alcaicus dactylicus, Lucanus libro 2, In læuum cecidere latus, velóxque Metaurus,
Cruſtumiúmque rapax, & iunctus Sapis Iſauro. *Metiſcus*, proprium viri. Sil. Iámque Hoſcum rutulúmque Pholum ingentémque Metiſcum. *Metanœa*, pœnitentiæ dea. Auſon. in Epigram. Nempe vt pœniteat, ſic Metanœa vocor. *Metyllus*, venefici nomen. Mart. lib. 4, Iratum calicē mihi Metylli. Phaleucius eſt. *Meteræ*, populi. vide Iazyx in fine libri primi. *Metabus*, viri proprium. Sil. lib. 4,
Non illum Metabus, non illum celſior Vfens
Euaſere tamen. *Metellus*, viri proprium, in 2. Martialis: & apud Virgilium, &c. *Metopon*. vide in O ante p. *Meto* & *Metuo* nota ſunt. *Meton*, viri proprium. Rufus in Arato, ſed primæua Meton exordia ſumpſit ab arte. *Methone* cum th aſpirato, vrbis nomen. Val. Flac. lib. 1, Nelidéſque Periclymenus, quem patria Methone. *Retro*, aduerbium: vnde retrorſum, &c. Ouid. Acta retro naris, &c. Retro præpoſitio non eſt. Seticulus, apud Virgilium. alij Saticulus legunt. *Tetricus*, mons Sabinorum aſperrimus. hinc Tetricus tetrica tetricum, pro aſpero, triſti, ſeuero. Mart. in Apoph Ne mendica ferat barbati prandia nudi, Dormiat, & tetrico cum cane pera rogat. Sil. lib. 8, A tetrica comitantur rupe cohortes. *Tetra*, id eſt quatuor. vnde tetraſyllabum. Tetradoron, pœnultima longa, quatuor palmarum. doron, id eſt palmus. Horatius ſatyra tertia, -habebat ſæpe ducentos,
Sæpe decem ſeruos, modo reges atque tetrarchas. *Tetrinnire*, anatum eſt, quum vocem edunt, ſi authori Philomelæ credimus dicenti, In fluuiiſque natans forte tetrinnit anas. *Thetis* cum aſpiratione in prima ſyllaba & i Latino in ſecunda, Achilis mater. Ouid. 11. Metam. Iuppiter æquoreæ Thetidis connubia vitat. *Thetys* cum aſpiratione in ſecunda ſyllaba, ſequente y Græco, vxor Oceani, variatur: ſed rectius producitur. productionem vide in vltimis. Mart. verſu ſecundo libri quinti: Cæſar & hinc triuiam proſpicis, inde Tethyn. Virgilius Ecloga quarta,
Quæ tentare Tethyn ratibus, quæ cingere muris
Oppida, quæ iubeant. Legitur quoque accuſatiuus Tethyia apud Priſcianum in Perihegeſi. Tetralix, ſuffrutex. Tetrix, auis. ¶ E ante t producitur vt Metio. Corripe habentia p vel u ante e: vt Peto, veto. Hinc tollitur Petalus: viri nomen: & Petenor, teſte Stoa. Item Vetonica, herba, quæ betonica etiam dicitur. Pretiæ à Stoa per t ſcribitur, aliis per, c. vtcunq; ſcribatur, corripitur ſicut veternum: ita Iambus eſt in primo Phaleucij Martialis, Veterno, remoráque pigriores. Virg. Ne torpere graui ſineret ſua regna veterno. Metius, cuidam aliquando per œ ſcribitur, Regis nomen. Bethulia, vrbs. Mantuanus, Non te fœmineo montana Bethulia ſexu. Bethania. Prudentius, Conſcius inſignis facti locus in Bethania. Bethleem vel Bethlem: & interdum Bethle Bethles. Prudentius, Maior Bethlem cui contigit. Iambicus dimeter. Et in Ditrochæo,
Sancta Bethlem caput eſt orbis, quæ protulit ipſum
Orbis principium. Creta, fluuius Ponti, ſolum corripitur, vt opinor. Val. Flac. lib. 1, Deficiam, Scythici metuens, Pontúmque, Cretémque. Creta, regio, ſemper producitur, & terræ albæ nomen. Cretō cretonis, vir, variatur ab Nicolao Valla. Batulum non Betulum leges in Sillio, oppidi nomen. Etymos, verus per e breue: vnde Etymologus, & etymologia. Etymologus, id eſt veridicus, producta tertia ſyllaba. Ethos etiam per e breue, mos, conſuetudo. Ethos etiam per η, mos: vnde ethica moralia.

Stelis, piſcis per e breue. Ethnos & ethnicus, id eſt gens & gentilis per e ſcribuntur. ſed poſitu producuntur, liqueſcente n corripiuntur. Prudent. Si licet ex ethnicis quicquam præſumere, vel ſi De Phyſicis exempli aliquid. Eteonos vel Eteonus, vrbs. Stah. Qui Scolon denſáque iugis Eteonon iniquis. Ethruſcus & Ethruria interdum à noſtris corripiuntur. Eteſias, vir per e in prima & η in ſecunda: vt Eteſiæ, venti. Geta corripitur: licet Stoa velit variari: quia apud Iuuenalem leges Cætis, non Getis. In illo tamen neſcio cuius producitur, Mortem contēnunt laudato vulnere Getæ. Meteſanus, loci nomē, corripitur à Mantuano. Methone, vrbs, apud Græcos variatur: correptio eſt longe frequentior. Homerus tamen produxit. Ethopolus, vir, Nicolao Vallæ corripitur Iliad. 4. Metopoſopus, per e breue in prima, & ω in ſecūda, is dicitur qui per lineamēta oris atq; frōtis mores hominis euētáq; prædicit. male dicitur metopus. Rhetus, populus: licet interdū corripiatur, vt Claudia. Quæ ſenis obiecta Rhetis. ſæpius tamē producitur. Idē, In Rhetos Gallóſq; vias. Horat. lib. 4 Ode 4, Videre Rheti bella ſub alpibus. Tetralix, ſuffrutex per e. ſic Tetrax tetracis, auis. Thetis, Oceani vxor, teſte etiā Stoa, variatur. Æ ante t, *Ætas* per ſyncopā pro æuitas. hinc Æternus, æterno æternas. *Ætia*, pro cauſa, multi diphthōgo notāt: vnde ætiologia, cauſæ redditio. *Æther*, & quicquid eſt ab ætho, id eſt ardeo: vt Æthra, mulieris propriū, & ætheris ſplēdor. *Æthiops*, Vulcani filius, & Æ ante t.

Æth.op

AEthiopiæ populus, à cremato aſpectu. Ops opos aſpectus dicitur. *AEthon* ſolis equus. AEtherius, viri nomen. ſcribitur autem AEtho cum th aſpirato. *AEtna*, mõtis nomen, eiuſdem eſt originis, extrita aſpiratione, teſte Georgio Alexãdrino in Epiſtolam Sapphus, vbi dicitur, Arua Phaon celebrat diuerſa Typhoidos AEtnæ. AEtæus, ætites. *AEthalia*, cum th aſpirato, & a in ſecunda ſyllaba, inſula in mari Liguſtico: *AEtolia*, cum o in ſecunda ſyllaba ſine aſpiratione. vnde AEtolus, regio eſt contigua Acarnaniæ. AEtha, mons Theſſaliæ, vt ait Calepinus: ſed melius ſcribitur cum œ, OEta, vt dicemus. Bætylus, abaddir. *Cæteri*, cæteræ, cætera. in raro vſu eſt ſingulare Cæter, cætera, cæterum, quod coniunctio etiam eſt. *Cætus*: vide in OE diphthongo ante t, *Cœtus*. *Dæter* dætoris, viri proprium: ponit hoc Tortellius, ex quo non pauca ſumpſimus. *Fretus*, id eſt confiſus, quidam à Fruor deducunt: alij aliunde. *Gætulia* regio Aphricæ: cuius incolæ Gętuli dicuntur. Mart. lib. 10. ad Manium, Tecum ego vel ſicci Gætula mapalia Pœni, Et poteram Scythicas hoſpes amare caſas. Idem in 4. Epigram. Tradita Gætulis, nec cepit arena nocentes. Ita legendum cenſet Sulpitius: licet vulgo habeatur Traducta eſt Gætulis. quod Georgius Merula ita credit emendandum, Traducta eſt Getucis aut Gyaris: quando in vtrunque locum relegarentur nocentes. nam nimis licenter contra rationem Græcam, & vſum Latinorum primas ſyllabas poëta corripuiſſet: nulla metri neceſſitate coactus. Eſt tamen qui corrigat, Tradita Gætulis: quam correctionem non improbamus: quanquam vt vera, ſic frequens lectio ſit traducta, non tradita. hæc Georgius Merula. Neſtori nulla correctio placet, & dicit diphthongon corripi, vt in Mæotis: & ſecundam, vt in Apulus, contra primitiui naturam. nobis magis placet lectio Georgiana aut Sulpitiana: licet mendoſe quoque apud Agretium citetur hic verſus, vt oſtendatur ſignificatio verbi (defero): quia ſequitur, Et delator habet quod dabat exilium. Itaque, ſi mihi auſcultes, nunquam corripies primam aut ſecundam in Gętulus. hinc Gætulicus tam proprium quàm appellatiuum. Iuuen. ſat. 7, Salue Gætulice ſeu tu. *Lætor* lætaris, *Lætus*, & quicquid hinc fit: vt Lætamen, quia ſegetes lætas facit. *Pætus*, proprium & appellatiuum, pro eo qui oblique in altum reſpicit, & qui oculos leuiter verſat, vt laſciui. hinc Veneris oculi Pæti appellantur. *Ræte* vel rætis, ræticulum, rætiaculum, rætia rætiæ, irrætire, &c. teſte Apuleio, vt docet Neſtor: nam Apuleij grammaticam non vidi. *Tæter* tætra tætrum, id eſt malus, fœdus, inſuauis. hinc Tætrare, verbum: Neſtor teſtis eſt à veteribus hanc vocem diphthongo annotatam fuiſſe: quos imitari operæpretium eſt.

OE ante t. OE ante t, *Cœtus*, id eſt conuentus, congregatio. at pro piſce Cætus æ diphthongo annotatur ſecundum Apuleij ſententiam, teſte Neſtore: licet Gaſparinus & Tortellius diphthongon habere negent, quia Græcè diphthongon non agnoſcit: pluraliter cæte dicimus. Auienus in Arato,

Diſtantem Andromedam prolixi tramite mundi

Perterret cætus. Hoc eſt contra Seruium: quia putauit ſingularem nominatiuum non inueniri. *Cœton*, Græci thalamum vocant. hinc Procœtion, antithalamum dicunt, teſte Calepino. *Fœtus*, fixu n quartæ: & adiectiuum Fœtus, fœta, fœtum: fœto, fœtico, fœtuoſus non fœtoſus, fœtura. *Fœteo*, fœtidus, &c. *Hœthyni*, cum th aſpirato, ſequente y Græco, populi quidam, teſte Tortellio, *Hœtychius*, teſte eodem, viri proprium, cum t exili, ſequente y Græco & th aſpirato. *Lœtum*, id eſt mors, à luo, teſte Apuleio, Priſcianus credit Latinũ eſſe ab antiquo verbo Leo les let: quia mors omnia delet: ideo ſine diphthongo ſcribimus letum. Varro à Lethe, quod obliuionem dicit, facit lethũ ſine diphthongo cum th aſpirato. nec defuerunt qui cum æ Lætum ſcriberent per antiphraſin, quòd minimè lætum ſit hinc Lætalis, &c. *Mœtius*, vir doctiſſimus tempore Horatij: de quo in Arte ait,

-ſiquid tamen olim Scripſeris, in Mœti deſcendat iudicis aures. *OEta* Theſſaliæ mons. vnde Hercules OEtæus dicitur, quia in illo mortuus eſt. Virgilius in Ciri, Poſtera lux vbi læta diem mortalibus almum, Et gelido veniens mani quatiebat ab OEta. Mendoſe legebatur, Et gelido veniente mane, vt docet Babius: quia (*mane*) ſemper producitur: ergo (*mani*) legitur iuxta dicta Seruij & Sergij. *OEtæſyrus*, Apollo dicitur. *OEtus* ſine aſpiratione, Aloi filius, pugnauit cum dijs in Creta. vnde OEtij campi dicit hoc Tortellius. Virgilius in Culice, Nam victus ſedet immanis ſerpentibus OEtos, Deuictum mœſtus procul aſpiciens Ephialtem. Pleriſque in libris habetur Othos. *Prœtus*, virtcuius filiæ Prœtides dicuntur. *Rœtus* mons Troiæ. hinc rhœteus, rhœtea, rhœteum. *Rhœteus*. diſſyllabum, viri proprium in primo Valerij Flacci.

¶ Æ ante t, vt Ætia, id eſt cauſa, ratio: & Ætia ætiorum. opus Callimachi. Martialis, Nec te ſcire legas ætia Callimachi. Bætarrhus bætarrhuntis, Palæſtinæ vicus. hinc bætarrheni & bætarrheſij. Bætylus, abaddir, quo Saturnus illuſus fuit. vnde eſt adagium in voraces, Bætylum

deglu

degluries. Æchuſa,inſula. Clitæ,oppidum. Lætia etiam oppidum. Incolæ,Lætenſes. Gærulus tu produci affirmauero contra Stoam. Nam recte legitur apud Martialem,Traducta eſt Gyaris,aut tradita eſt Gætulis. non traducta eſt. Et apud Auſonium legetur,Tarquinius Gætulus item, &c. Et apud Ouidium, Quid dubitas vinctam Gætulo tradere Hiarbæ. Æthon, ab ardore dictus, equus Plutonis & ſolis: ſecundus equus Plutonis dicitur Orphnæus, id eſt niger: Tertius, Nycteus, id eſt nocturnus: Quartus, Alaſtor, &c. OE ante t,vt Cœtæ cœtes, cubile, luſtra, ferarum contubernium, alueus. Cœton, cubile: inde Acœtos, ſine cubili. OEta, mons: à Seneca diphthongus diuiditur,Quæ ſub Oetæ latebroſa ſyluis. Apud Valerium Flaccum Eſt Phaſin,& Plethen Scythici pericula ponti. Redde (ait) Æſonide.vbi Æthen dicit patrem Medææ. Pœtilius, non petilius, Volaterranus & Hermolaus ſcribunt.

E ante u producitur,

E ante u.

vt Leuinus,leuina. Martialis lib.6, In Pompeiano dormis Leuiue theatro. male autem Petrarcha in 6.Aphricæ,Illa ſed aſperior ſententia viſa Leuini
Optima. Sic Leui Leuita,licet nonnulli hæc peruerſe corripuerunt.

EXCEPTIO. *Breuis*, Breuiare. *Leuis*, non grauis: leuitas,leuare, nota ſunt. *Seuerus*. Virgilius, Amnémque ſeuerum. ¶E ante u conſonantem producitur, vt Meuius. Horatius, Meuius abſentem Nouium cum carperet,heus tu. Vbi male per æ legit Stoa, Abſentem Næuium,&c.quia Næuius diphthongon habet.

Æ ante u, vt *AEua*, vxor Adami protolapſti. *AEuum*, æuiternus. Græci Æon dicunt. *Leuis*, teſte Calepino,pro plano,non aſpero.Perſius,Trofſulus exultat tibi per ſubſellia leuis.ſic Læuor,leuigo,&c. Statius primo Thebaidos,Pars teretes læuare manu,ac diſponere menſas.Neſtor & Georgius Valla negant hæc diphthongon habere:quia Læuo Græcè cum *a* diphthongo ſcribitur, quam in e longam vertere conſueuimus, aut in i longam. *Læuus* læua læuum, id eſt ſiniſter hinc Iæua, ſiniſtra manus. Græcè læa dicitur.hinc lænorſum. *Næuus*, corporis macula. hinc Næuoſus: & Næuolus,viri proprium:& Næuius,Næuia,hominum propria. *Scæuus* cum ſc,id eſt ſiniſter. ſcæa,ſiniſtra manus Græcè dicitur.hinc Scæuola,viri cognomen, & aliquando nomen. *Sæuus* ſæua ſæuum, id eſt durus,horridus,crudelis.hinc Sæuio ſæuis,& ſæuitia ſæuities,ſæuitio ſæuitionis,&c. AEzani, populi. AEzanus,Tantali filius.habent AE ante z. OE ante u non inueni. *AE ante u.*

OE ante z, *Trœzen*,viri & vrbis nomen.Incolæ,Trœzeni dicuntur:diphthongon habere teſtis eſt Tortellius.Seneca in Hecuba, An maris lati ſinuoſa Trœzen.ſapphicum eſt. Rhœzus,nauale apud oſtia Sari fluuij. ¶AE ante z, vt AEzani, populi:alij Azanos vocant. AEzonus,filius Tantali Herodiano. Mezei, populi Hermolao. OE ante z, vt Trœzen Trœzenis: vt Trœzene Trœzenes, vel Trœzæ Trœzes.Ouid.in Heroid.Hic tecum Trœzena colam Pitheia regna.Idem Faſto.2,Altáque Trœzene,Parrhaſiéque niues.Et Stat.Thebaid.4,AEgion Arenénque,& quas Theſeia Trœzen.non diuidetur diphthongus,vt fecit Torrentinus in grammatica. *OE ante z.*

I ANTE CONSONANTEIS IN PRIMIS SYLLABIS.

I ANTE b corripitur, vt *Libya* vel Libye. Lucret. lib.2, Continuo Libye dominis priuata ſuperbis. ita lego,licet vulgo habeatur Libya continuo,&c. *Liburnum*, vehiculi genus contra Alexandrum.vide A ante r, Baris. Sic Liburni, populi apud Horatium & alios. Iber, Iberus,vt ex crementis liquet. ideo errat Petrarcha in 2. Aphricæ dicens, Littus ad Iberum reſonet. Fibra,teſte Neſtore. *Libanus*, mons. Priſcianus in Dionyſio, Aſt humilem Libanus claudit portentus in ortum.Non ſequar Sedulium libro 4.dicentem, Semper habens frondes,& tanquam Libana cedrus. *Tyberius*, viri proprium,in quo errat Lippius.Horatius 3.ſatyra libro ſecundo, *I ante b.*
Te Tyberi numerare,cauis abſcondere triſtem
Pertimui. vocatiuus eſt.

EXCEPTIO. *Fibula*: vnde verba Refibulo,diffibulo.Virgilius 4.Æneidos,
Aurea purpuream ſubnectit fibula veſtem.Martial.lib.9,Iam pædagogo liberatus, & cuius
Refibulauit turgidum faber penem. Scazon duplex.Papin.6.Theb.Torto chlamydem diffibulat auro. *Hybernus* ab hyens ſatis patet.Hybris,teſte Nebriſſenſi. Hybernia variatur. *Ibis*. Iuuen.ſat.15, Pars hæc illa pauet ſaturam ſerpentibus ibim. *Ibicus*, viri proprium. Horat.3.Carm. Ode 15, Vxor pauperis Ibici.verſus eſt glyconicus. Ibo,ſcibo,ſcibam,in crementis patent. *Liber*, id eſt Bacchus: & mo

& mobile.vnde Libero,liberalis,&c.Virg. Liber & alma Ceres.Idem,Libertas quæ ſera tamen,&c. pro cortice & codice corripitur.Horat.Hic meret æra liber. *Libo* libas.Virgil.Oſcula libauit. *Libum*. Idem,Et adorea liba per herbam.ſed Libo,proprium viri corripitur apud Horatium epiſt.20.

Libra, licet Neſtor quodam in loco velit corripi.hinc librare,&c.Lucretius libro quarto,

Et *Libella* aliqua ſi ex parte claudicat hilum,

Omnia mendoſe fieri & obſtipa neceſſum eſt.quare non imitabor hymnographum Paulinum, Nolenſem epiſcopum dicentem, Nardi Maria piſtici

Sumpſit libram mox optimi.verſus ſunt dimetri iambici. *Libethrus* vel *Libethra*, mons & fons Magneſiæ,muſis ſacer.vnde ipſæ Libethrides dicũtur cum th aſpirato.Rufus in Arato, Et deuota virum tegeret Libethra peremptum.Virg.in Bucol.Nymphę noſter amor Libethrides. *Scribo*.vnde Scriba ſcribæ,&c.Horat.Scribimus indocti. *Scribonius* & Scribonia,hominum propria.Propert.lib.4,Nec te dulce caput mater Scribonia læſi. *Scriblita*,placentæ ſpecies. Mart.lib.3, Circumlata diu menſis, ſcriblita ſecundis Vrebat nimio ſæua calore manus. Scibilis, vt ſcibam & ſcibo. *Sibilus* vel ſibilum.Sibilo.Virgilius,Veuientis ſibilus Auſtri. Sibia. *Tibia*. Papin.7. Thebaid. Tibia cui teneros ſuetum producere manes.nequeo excuſare Petrarcham in ſeptima Aphricæ dicentem,

Impleat hic ocreas femori,tibiáſque pedéſque

Armet. hinc Tibicen. *Tribulum* tribuli,& pro eodem Tribula tribulæ,vehiculi genus,quo frumẽta in area teruntur. Virgil.1.Georg. Tribuláque traheæque & iniquo pondere raſtri. hîc neutrum eſt. Varro,E ſpicis in aream excuti grana:quod fit apud alios iumẽtis iunctis.ac tribula. Hic fœmineum eſt.Tribulus autem,id eſt ſpina,corripi notum eſt.Ouid.10.Metam. -lolium tribulique fatigant Triticeas meſſes. *Tybur*, oppidi nomen,cum y Græco.vide Catillus A ante t.hinc Tyburs & tyburtinus & propria: Tyburtus 7.Æneid. Tyburna,Murrhi vxor apud Sillium libro 2. *Tyburnus* in 1. Sylu.Papinij. *Tybaris* in 6.Val.Flacci. Tibula,teſte Stoa. Vibius,id eſt duplicis vitæ,vt anſer anáſque:quia tam in terra quàm in aqua viuit. Stat.in 3.Sylu.Vibia cur magnos æquent animalia diuos?

Vibius quoque,viri proprium eſt. Mart. lib.9, Vibius hanc Marti pro duce vouit auem. *Vibidius*, viri nomen. Horatius ſatyra vltima,

Summus ego,& prope me Viſcus thurinus,& infra

(Si memini) Varinus cum Seruilio balatrone

Vibidius: quos Mecœnas abduxerat vmbras. *Viburnum*, breuiſſimum virgultum. Virgil.in Bucol. Quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi.

Vibex patet in crementis. *Gibbus* poſitione producitur,à nonnullis male exceptum.¶I ante b corripitur,vt Lybia vel libye.Lucretio libro 2.ſic legitur recte,

Quæ bone cognita,ſi teneas,natura videtur

Libera,continuo dominis priuata ſuperbis. Vbi prius legebatur Libya cõtinuo:& correxi nõ reſpiciens ad ſenſum, Continuo Libye.Senſus autem eſt,Si prædicta teneas,id eſt conſyderes: bone,id eſt bene:natura erit libera ſuperbis dominis,id eſt grauis deorum iugo. Ibernia vel Ibernie Iberuies, inſula Britanniæ,quam veteres Iuuernã,non Iberniã vocabant.Græci quoque ἰούερναν.Strabo tamen ἰέρνην. Vnde Claudianus in quarto Conſ.Hono.Scotorum cumulos fleuit glacialis Ierne. quãquam etiam Iberne legitur,ait Hermolaus.Claud.in laudibus Stiliconis, -totam cum Scotus Ibernam Mouit,& infeſto ſpumauit remige Tethys.Bapt.Mantuanus id nomen in prima produxit,tanquam ab Hybernus hyberna hybernum dicatur. Hybris,id eſt contumelia. Hybriſter hybriſteris, penultima longa in genitiuo,id eſt cõuitiator.Hybriſticus,conuitiatorius,corripiunt natura primam: ſed Horatius poſitione produxit hybrida. Libanus etiam rectius corripitur,licet à Sedulio producitur:cuius authoritate deceptus Stoa dicit ſemper produci. Auſon. Florum ſpirat odor Libani ceu montis honor thus. Interpres Dionyſij, Aſt humile Libanus claudit portentus in ortum. Libro libras videtur corripi in hoc Priapeiæ,Medis laxior indicis libraris. Scribilita,id eſt placenta. Plaut. Nunc dum ſcribilitæ æſtuant,occurrite. Tyburnus,ethnici dei nomen.Stathius 1.Sylu.Illa recubat Tyburnus in vmbra. Tibula,teſte Stoa,corripitur. Item Tibareni vel Tiberani, populi Aſiæ,ſummum bonum in iocis & riſu collocantes. In Valerio Flacco leguntur etiam Tibarni.

I ante c corripitur,

I ante c. vt *Frico*.Martialis libro quarto,Hinc oleo,corpúſque frico,molliſque palæſtra

Stringo libens. Male in plerisque omittitur prius (que): quia Frico vbique corripitur. Cichorea

rea non producitur à Columella. Dicax. Micypſa. Dicarchis vel dicarchæa: licet Petronius videatur producere.

EXCEPTIO. Bicus, viri nomen apud Philelphum in 17. *Cliciades*, viri proprium. Ouid. in Ibin, Cliciadǽque modo circundatus ignibus attis. Sed multi libri habent per t Clitiades. Aliqui tamen exceperunt. *Cyce* Cyces, per y Græcum, mulieris nomen. Ero ad Læandrũ, Lucidáque Alcyone, Cycéque & Alimone nata. Cichus, viri nomen, à Fauſto ſemper producitur. *Dico* dicis, tertiæ: nam primæ corripitur: quod indicant compoſita dedico, prædico. Dica in Plauto. *Ficus*, hinc Ficulnus & ficedula. Martial. Res mira eſt ficus, non habet vnus ager. *Ficedula*, videbitur in E ante d. *Ficelia*, locus in vrbe quidam, teſte Calderino, Mart. lib. 6. ſic legente, Incolis & veteres tu quoque ficelias. Merula tamen ficedulas legit: & in antiquo codice ſic ſe reperiſſe dicit. *Icarus*, Dædali filius. Ouid. 1. Triſt. Icarus Icarias nomine fecit aquas. *Icaria*, inſula in mari Icario. Lucan. Ipſe per Icariæ ſcopulos Epheſúmque relinquens. Icarius, mons Atticę, & pater Penelopes, qui Icariotus quoqne dicitur. vnde ipſa Icariotis Icariotidis dicitur. Propert. Quęque ferunt faſtus Icarioti tuos. *Icon*, iconcula, iconius, iconiſmus, iconium, authores ſunt Neſtor & Sulpitius. *Ico* icis, percutio. tantum producitur contra multos. qui contradixerit, afferat contra me veteris poëtæ teſtimonium. Lucret. lib. 1. Percuſſit corpus, extra propellit & icit. In eodem, Nec radicitus ex vita ſe tollit & icit. ſiquis dixerit, licet is Caper fuerit, icit, hîc præteritum eſſe, nugas egerit: quia infinitum Icere manifeſto producitur à Catullo apud Gellium in vltimo epigram. Infeſtum telis icere muſca caput. multos decepit grammatiſtarum peruerſitas. *Licium*, vnde Trilix trilicis, teſtiuilicium, liciatorium. Lucan. lib. 10, Vt mos eſt Phariis miſcendi licia telis. *Licianus*, viri propriũ. Mart. lib. 1. epig. Videbis albam Liciane Bilbilim. Iam. trim. arch. *Lichens*, viri proprium in 14. Sillij. *Lichen*, cum ch aſpirato, vt præcedẽs, morbus qui à Mento mentagra Latinè dicitur. Martialis libro 11, Non vlcus acre, puſtulæve lucentes:
Nec triſte mentum, ſordidíve lichenes.
Scozontes ſunt. *Lychas*, viri proprium, variatur à Virgilio. vide Camers, A ante m. at pro Herculis famulo, in ſaxum verſo, ſemper corripitur. Ouid. 9. Metam. Ecce Lychem trepidum. cum y Græco & ch aſpirato. *Mica*. fruſtillulum è pane vel alia re decidens, & cœnationis paruæ nomen. Mart. lib. 2, Mica vocor: quid ſim, cœnatio parua. Idem lib. 7, Nulláque mica ſalis, nec amari fellis in illis. *Michylus*, cum y Græco in ſecunda, proprium viri. Ouid. 15. Metam. Michylus illius diis acceptiſſimus æui. *Nice*, id eſt victoria: Nicao, vinco. hinc Nicolaus, quaſi populi victor. Nicander, Nicanor, Nicophanes, Nicomachus, Nicoſtratus, Nicoſtrata, Niceros Nicerotis, Nicocrates, & alia multa hominum propria, quæ omnia primam producunt: licet verſificatores quidam magis quàm poëtæ id non obſeruauerint, inter quos reperietur Riga. ſic Nicopolis, oppidi nomen, quaſi victoriæ vrbs: quod nomen primam producit in Baptiſtæ Catharinaria, cuius eſt & hic verſus, Nicomachi proles ſtellis Erimanthidos vrſæ. Philelphus Nicolaum Quintum in Decadibus ſuis ſemper Nicoleon appellat, quia Nicolaus hexametrum nequit adire. Iuuen. Saty. 3. Et ceromatico fert Niciteria collo. Eſt autẽ *Niciterium*, vel per et in ſecunda, teſte Mancinello, *Nicetérium*, victoriæ præmium. *Pica*. Mart. in Diſtichis, Pica locax certa dominum te voce ſaluto:
Me ſi non videas, eſſe negabis auem. Pſyche, anima. & amica in Martiale. *Picus*, alia auis, & vir in eam auem (vt fabulantur) verſus. Ouid. 14. Metam.
Picus in Auſoniis, proles Saturnia terris
Rex fuit. *Picenum*, regio Italiæ. hinc Picens picentis. Et Picentinus, tam appellatiua quàm propria. Sil. lib. 6, Picenum diues. Mart. Picentina Ceres niueo ſic nectare creſcit. Phycus Phycuntis, cum y Græco, oppidum & promontorium. Lucan. lib. 9, Impulit, ac ſæuas meritum Phycunta rapinas
Sparſit. Picumnus in Macrobio. *Sica*, breuior gladius quem latrones baculo abſcondunt. hinc ſicarius vnico c ſcribitur à Nebriſſenſi & Calepino: nec video qui contrarium præcipiat. dicitur quaſi ſeca à ſecando, vt aliqui volunt. videbis in V ante b Subula. & O ante q Alioqui. Hinc ſicula diminutiuum apud Catullum ad Ianuam. *Siciliquus*, menſura continens ſcrupula ſex, volunt dici, quòd ſemiunciam ſecet. vide I ante p, Scrypulus. Sycos, id eſt ficus: vnde Sycomorus, Sycophanta: vide in mediis Sycomorus, O ante r. *Sicut, ſicuti, ſicubi*, ſicunde, nota ſunt. Claud. in 3. de raptu Proſerpinæ,
Deſertóſque thoros, & ſicubi ſederat olim,
Perlegit. Siche ſiches, in Iuuenco. *Spica*. Virg. in Moreto, Allia cum fractis ſpicis. Dicitur quoque *ſpicus*: & quod plurali caret, ſpicum. Cicero in Arato, *Spicum* illuſtre ferens inſigni corpore virgo. Hinc Spiceus, ſpicea, ſpiceum. Spicilegium à Spico ſpicas, & Inſpico, & Spiculum.

hasta

haſta in ſpicarum ſpeciem, & aculeus. Virgil.4. Georg. Et ſpicula cæca relinquunt. de apibus loquitur. *Sichæus*, Didus maritus, variatur: licet correptio ſit longe frequentior. Virgil. Huic coniunx Sichæus erat. Idem, Ille Sichæum, &c. *Sicilia*, Græci Sicelia cum e in ſecunda etiam dicunt. Hinc Sicelis. Sappho ad Phaonem, Quid mihi cum Leſbo? *Sicelis* eſſe volo. Virgilius in Bucol. Sicelides muſæ, &c. Hinc *Siculus*, ſicula, ſiculum: quod contra primitiui naturam corripitur tantum. Idem 3. Æneid. Ore Arethuſa tuo Siculis confunditur vndis. Sicilia, inſula eſt quæ alio nomine *Sicania* & Trinacria & Triquetra dicitur: ſed Sicania, vt Sicanus, ſicana, ſicanum, primam & ſecundam variat (vt opinor). Virgilius Æneidos tertio,

Sicano prætenta ſinu iacet inſula contra

Plemmyrium vndoſum. Sillius libro 14, Sydera Eliſ ris aderat gens Sicana votis. Item in eodem, Aſtus miſcebant Tyrios leuitate Sicana. Ouidius 13. Metam. Sicania tribus hæc excurrit in æquora linguis. *Sicha*, viri proprium cum ch aſpirato. Sillius 9, At Sicha auxilium magno turbante dolore. *Siconius*, viri proprium. Catullus,

Siconi arbitrio populi tua cana ſenectus

Spurcata impuris moribus intereat. vocatiuus eſt. Quidam cc geminant. *Ticinus*, fluuij nomen. Sil. libro 1, Dum Romana tuæ Ticine cadauera ripæ. ſic cæteri. ideo apud eundem libro 6. lego, Adde & Ticini ſpumantes ſanguine ripas. licet vulgo (vt opinor) mendoſe legatur, Adde etiam. Hanc opinionem adiuuat vir vndecunque doctiſſimus Baptiſta Pius, carpens illud Sidonij in tertio Panægyrico, Vltima iam claros quærunt poſt damna Ticini. Cæteri (ait) prima intenta proferunt. *Ticinū* in neutro genere, à fluuio nomen oppidi eſt: quam Papiam nunc vocāt. Errat ſemper Philelphus per mendoſam Sillij lectionem deceptus, vt in decima octauæ, Quoſque pater Ticinus nitida perlucidus vnda. *Trica* tricæ, vel Trice trices, vrbs Cretæ. Seneca in Hecuba, Parua Cortyne, ſteriliſque Trice. ſapphicus eſt. Eſt etiam Apuliæ oppidum, vt *Apina*, quæ oppida cum tanta ignominia euertit Diomedes, vt in prouerbia abierint: nam quoties rem nullius pretij nominare volumus, tricas apináſq; vocamus. Mart. Sunt apinæ tricæque: & ſiquid vilius iſtis. Tricę in eadem quantitate ſunt capilli, aut res aliæ quibus gallinarum pedes inuoluuntur. hinc Extrico, intrico, verba. *Tricies*, *triceni*. Martialis, Bis, tibi triceni, &c. Sic tricesſimus, quod trigeſimus quoque dicitur. *Vicus*, inde *vicinus*, vicina, vicinum: Vicinia, Vicinitas. Horat. Turba impia vici. Vicies, viceſimus, & vigeſimus, viceni. Virg. in Ætna, Vicenos perſæpe dies iacet obruta moles. Martialis libro primo,

Non plenum modo vicies habebas, phalcucius eſt.

¶ I ante c corripitur, vt Cichorea. Horat. Ode 31. lib. 1, Me cichorea leuéſque maluæ. Vbi duæ priores corripiuntur: cum tamen ſecūda per ω ſcribatur in lexico. Quidā apud Columellam legunt, Cichorea & teneris frondens lactucula fibris. Alij, Intuba cum teneris, &c. Icon iconis. Græcis εἰκών priorem producit, & ſecundam in obliquis corripit. Lycæus, Arcadiæ mons, corripitur tantum. Ouid. Metam. 1. Et cum Cyllene gelidæ pineta Lycæi. Leges igitur apud eundem. Conſitáq; arboribus Lyrcæa reliquerat arua. Sic legit Iacobus Crucius Bononienſis. Eſtque Lyrcæus, fluuius ex Lyrcio monte Arcadiæ. Papin. 4. Thebaid. Aret Lernanocens, aret Lyrcæus, & ingens

Machus. Val. Flac. lib. 4, --dominum Lyrcæia tellus,

Anſáque deprenſæ timuerunt conſcia culpæ. Lycus viri & fluuij nomen, à Virgilio & aliis ferè corripitur. Ouidio tamen pro fluuio ſemel producitur lib. 1. de Ponto,

Torquet enim fortuna parum, niſi Lycus in Hebrum

Influat, &c. Idem in quarto de Ponto, Huc Lycus, huc Sagacis, &c. Bichus, vir, producitur à Philelpho. Ciche, vir alter à Fauſto. Dica à Paulino ad Auſonium, Confeſſus dica mutatæ in praua notandum. Et Plaut. in Pœnulo, Cras ſubſcribam homini dicam. nunquid me vis cæterum? Dicarchis, vrbis nomen Puteoli, Stoa notauit variari, ſed plures corripiunt. Nam Dicæus, id eſt iuſtus, corripitur à Pythagora & Phocylide. Liceo, teſte Bebelio, ab Horatio producitur, Nonnunquam pretio pluris licere notante. Quidam liceare legunt, quia liceor actiue ſignificat. Liceo paſſiue, iuxta illud, Non licet aſſe mihi, qui me non aſſe licetur. Perſius, Et certum Græcos curto centuſſe licetur. Lychione à Pylade producitur. Micheſteus ab Nicolao Valla in 14. Iliados. Mycernus, vir. Ouid. in Ibin, Qualia Myceerni membra fuiſſe ferunt. Micypſa, rex Numidiæ. Sil. lib. 2, Ille Iubam Tapſum patrem, clarúmque Micypſam. Nomen aui. Iuuen. ſaty. 5, Canna Micypſarum prora ſubuexit acuta. Michar, producitur, teſte Stoa: ſed in Lucano, quem citat, legitur Mazax: Medorum tremulum quum torſit miſſile Mazax. Vbi Sulpitius ait, Michax ſiue Mazax, ſiue Maca-

poſt

poſt Naſamones, populus eſt iaculandi peritus. Neſcio an Lucanus noue in Maca priorem produxerit, quia à Sillio ſemper corripitur: nec vſquam inueni alibi Michax aut Mazax: ſed bene Macans. Herodotus lib. 4, Macas populo Africæ poſt Naſamones locat. Sunt etiam Macæ, populi Indiæ: pro quibus mendoſe magnæ ſcribuntur. Sil. Cyniphij didicere Macæ, ſqualentia barba,
Ora viris, humeróſque legunt velamine capri. Nice, id eſt victoria, in compoſitis ſemper producitur, vt Nicophorus Iupiter, Nicarte nympha, Nicea vrbs, & in ſecunda parte Beronice, &c. Cicinnus & Cicinnatus ſine n litera ante c in prima quam producunt, ſcribenda ſunt, teſte Becichemo.

Picunnus, auis picus & deus. Macer, Et nunc agreſtes inter Picunnus habetur. producitur ergo vt Picus. Sichem. Iuuencus, Venit Samaritida Sichem. Fauſtus, Cúmque ſui Sichem patri necatus obit. vterque ergo producit. Icon iconis, pœnultima genitiui correpta: ſed prima quæ per ει ſcribitur longa, poteſt dici econ. Iconicus vel econicus, imaginarius, factor imaginum. Ticinus tantum produci aſſero cum Baptiſta Pio: & apud Sillium mendoſe legi, Adde etiam Ticini, &c. pro Adde & Ticini. Sic alibi ſæpe. Et Claud. in 6. Conſul. Honor. Colla leuant pulcher Ticinus & Ardua viſu. vt habent emendati codices. Apud Serenum autem leges, Allia præcepit Titini ſententia necti. pro Titinij, qui fuit medicus, teſte Bebelio, & poëta togatarum ſcriptor. Male ergo Stoæ Ticinus cenſetur corripi. Sycoſis, morbus per υ Latinè ficus: & quicquid eſt à σῦκον, id eſt ficus. vt Sycaminos, morus, & locus quidam in 6. Plinij, cap. 29. Sycomorus, arbor. id eſt ficus fatua. Sycophanta, comeſtor ficuum, &c. Tichobates per ει, dicitur per muros aut parietes currens. Trucca aut Tricce tricces, geminato cc, à Tricca filia Penei, authore Hermolao lib. 4. cap. 8. Plinij ex Homero. Trico triconis à tricis, eſt homo moroſus, & ad rixas paratus. Lucil. Cotta ſenex Craſſi pater huius Paneti
Magnus fuit Triconium, manus ſolueri nulli Lentius. vbi forte ſcripſit Tricon.

I ante d producitur,

I ante d

v Idus. Mart. lib. 3, Lux tibi poſt Idus numeratur tertia Maias. Neotericorum quidam male corripuit, vt Idolatra contra Sulpitiũ & plures: quia idololatra dicendum eſt, prima producta, qui aliter fecerunt, carpantur. Ouid. 6. Metam. Æqua viro fuerat Lydas, tamen ille per vrbes, &c. Vulgo male habetur Lydias. Idem alibi, Riſit amatorem Lyda puella ſuum. ſic cæteri: ergo puto emendandum *Phidias*, ſtatuarij nomen Mart. lib. 9, Lyſippum lego, Phidiæ putaui. Phaleucius. lib. 10. quoque, Phidiacæ cuperent quàm meruiſſe manus. Sic cæteri. ideo non imitabor Auſonium in epig. Cuius opus Phidiæ, quid ſignum Palladis eius, &c. Pridem, pridie contra Sulpitium. vide I ante d, Poſtridie.

Sidon, Sidonius non inuenio corripi, licet quidam dicant variari. Triduum licet contra generalem regulam videatur.

EXCEPTIO.

Cnidos vel Cnidus, Phrygiæ oppidum. hinc *Cnidius*, cnidia, cnidium. Neſtor per c ſcribit: quia per g Gnidos non ſcribitur, ſed profertur vt Caius. Lucan. lib. 8, -paruæ
Radit ſaxa Sami: ſpirat de littore Coo
Aura fluens: Cnidon inde fugit, clarámque relinquit
Sole Rhodon, magnóſque ſinus Telmeſidos Idæ
Compenſat medio pelagi Pamphylia puppi. *Cydon* cum y, vrbs Crete. hinc Cydon cydonis, aliquis illius vrbis: & Cydonius, vt cydonia poma, & Cydon, canis. Stat. 7. Thebaid. -credas è plæbe cydonũ
Parthorúmque fuga totidem exiluiſſe ſagittas. Mart. in Diſtichis,
Si tibi Cecropio ſaturata cydonia melle
Ponentur, dicas hæc melimela licet. Sil. 2, Geſáque, lactarbéque Cydon, tectúmque, ſocíq;. Ouid. in 1. de Arte, Illum Gnoſiadéſque *Cydoniadéſque* iuuencæ. Nebriſſenſis putauit produci ex libro in quo cõiunctio male omittebatur. *Cydon*, viri proprium, variatur. Stat. 9. Thebaid. Et male dilectum miſeræ Cydona ſorori. Idem quinto Thebaid. Quid te flaue Cydon, &c. de quo Seruius in illud Virgilij 9. Æneid. Dum ſequeris Clytium, infœlix noua gaudia Cydon. ſic ait, Sane Cydon, proprium, naturaliter producitur: commune, corripitur. Stathius etiam in proprio corripuit: vt Hæc regi promiſſa Cydon. Quod fecit abutens licentia, qua vtimur in nominibus propriis. hæc Seruius: vbi docet propriorum ſyllabas eſſe communes: in qua re decipitur, vt in præfatione clare docui. Tu igitur dic variari Cydon, viri proprium. Didius pro Cæſare. *Didyme* didymes, cum y Græco in ſecunda ſyllaba, inſula vna ex Æoliis. Ouid. 7. Metam. At non Olearos Didyméque & Tenos & Andros. *Didymi* didymorum, etiam cum y Græco in ſecunda; ſunt montes fœlicis Arabiæ.

Didymus eadem ſcriptura, viri proprium: interpretatur geminus: hinc Apollo *Didymæus* dictus, quòd geminam ſpeciem ſui numinis præferat illuminando formandóque lunam. Mart. lib. 3, Plus habuit Didymus, plus Philomelus habet. Sedul. lib. 5, Cui Didymus cognomem erat. de Thoma loquitur. *Dindymus*, cum y Græco in ſecunda, montis nomen, poſitione producitur: plurale eſt Dindyma Dindymorum. Ouid. 4. Faſt. Dindymon & Cybelen & amœnam frondibus Iden. Eſt quoque viri nomen. Mart. lib. 5, Velle tuum nolo Dindyme, nolle volo. *Didymaon*, cum y Græco in ſecundo, viri nomen. Virgil. Æneid. 5, Et clypeum afferri iuſſit Didymaonis artes. Clypeum artes, appoſitio eſt. *Fides* tertiæ & quintæ declinationis in diuerſis ſignificationibus, etiam ſi proprium fuerit. Horat. Muſa dedit fidibus, &c. Virgil. Æneid. 8, Accipe dáque fidem. ſic fidelis & perfidus: at verbum fido producitur. ſic infidus. Fidiculæ corripito, vt fides vnde deſcendit. funiculi ſunt quibus extorquetur veritas. ſic fidicen, fidicina, & *Fidius*, Deus, qui fidei præeſt. hinc Mediusfidius, iurandi aduerbium: quaſi ita me dius, id eſt Deus (vnde dij plurale manſit in vſu) fidius iuuet. Hæc declaratio magis mihi placet, quàm eorum qui dicunt Fidius dici à filius, verſo l in d, vt ſit dius fidius, Iouis filius: quia dios, Iupiter eſt. Ouid. 6. Faſt. Quærebam nonas Sancto Fidio ne referrem. hic Sanctus, etiam eſt cuiuſdam Dei nomen. *Fidelia* fideliæ, vaſis nomen, Perſius, Tumet alba fidelia vino. *Fidenæ* fidenæ, vel Fidenæ fidenarum, Italiæ oppidum, variatur. Iuuen. ſatyr. 6, Viuat Fidenis, & agello cedo paterno. Virg. Æneid. 6, Hic tibi Nomentum & Gabios vrbémque Fidenam. *Guido*, proprium viri, variatur à Fauſto. *Hydor* cum y Græco, aqua eſt: variatur à Græcis, teſte Neſtore. hinc Hydrops, hydra, hydria. *Hydaſpes*, fluuius Indiæ. Lucan. 6, Qua rapidus Ganges, & qua Nyſæus Hydaſpes. ſimiliter corripitur 10. Æneid. vbi eſt viri proprium. *Idem* in neutro genere, vnde identidem. Catul. Qui ſedens aduerſus identidem te. Sapphicus eſt. *Idus* Idi, viri proprium eſt apud Sillium lib. 2. *Idume* Idumes, Iudææ vrbs. vnde Idumæus, idumæa, idumæum. Lucan. lib. 3, Gazáque & arbuſto palmarum diues Idume. *Ideo*, coniunctio facilè occurret. Idioma apud Pyladem. *Idumeus*: vide Procuro in 2. lib. *Idaſmenus*, viri proprium. vide Melos, E ante l. *Midas* Midæ, vel Mida. Rex notiſſimus ob auriculas aſininas. Stat. libro 2. Syl. Viue Midæ gazis, & Lydo ditior auro. Claudianus in ſecundo de Stiliconis laudibus, Ditabat rutilo quicquid Mida tangeret auro. apud eundem mendoſe leges Midæ & Midam, pro nudæ, nudam. Quidem, coniunctio. Ouid. 1. Metam. Ille quidem obſequitur, ſed te decor, &c. *Rhidium*. Martialis libro 2,

Quum ſint crura tibi, ſimulent quæ cornua lunæ:
In Rhidio poteras Phœbe lauare pedes.

Rhidium (vt inquit Domitius) geometriæ dimenſionis vas, ab anguſto fundo in oris latitudinem exiens. Idem ait poſſe legi Imbricio. Merulæ neutrum placet: ſed legendum credit Rhytium cum y Græco in principio: quod ſignificat vas lunari ſpecie, vt ait. *Sidicini*, populi Campaniæ: apud quos eſt oppidum Theanum. Sil. lib. 5,

Nec Sidicina cohors deſit: Viridaſius armat
Mille viros.

Tridens, bidens per regulam generalem corripiuntur. *Video*, Virgil. 2. Æneidos,

Quæ ſit rebus fortuna, videtis.

Viduus, vidua, viduum, vidulus, & quicquid habet V ante i, teſte Sulpitio.

¶ I ante d producitur, vt Tydeus: quod Niger malè corripi credidit, putans eſſe triſyllabum. Phidias Græcè omnes producunt, quia ει ſcribitur. ſolus Auſonius auſus eſt corripere, propter quem Stoa variari cenſet, ſed verius producitur. Didymus, viri nomen, à Martiale corripitur, & pro Thoma à Sedulio & Iuuenco: qui dicit, Sed properemus ait. Didymus tunc talia fatur. Arator tamen, qui in multis errauit, produxit dicens, Modo Didyme diſcis. ſed propter eum non cenſebo cum Stoa variari, ſed corripi. Didymi, montes Theſſaliæ duobus prioribus correptis apud Heſiodum, vt dicit Hermolaus capite 9. lib. 4. Plinij. Didius, viri nomen, producitur. Ouid. Faſt. 6, Didius hoſtiles ingeminauit apes. Fuit Prætor Romanus cum exercitu cæſus. Didius, alter imperator corripitur ab Auſonio, Vt parricidæ regna adimat Didio. mallem, pro ducere: quia parricidæ ſecundam non rectè produxit. Midea, pœnultima longa: quia per ει corripitur in prima ab Homero, ἐϋκτιμένην. finis hexametri. Quum alij lebiam vel lebadeam dicant, apud Stathium mendoſe Thebadea legitur. Hermolaus cap. 7 lib. 4. Plinij. Hydor, id eſt aqua, producitur apud Volaterranum libro 32. à Demetrio poëta: corripitur tamen ab Auſonio in Græco epigrammate de Dodra. Idioma producit libro 4. Pylades, Seu quod nos doceant unam fert idioma pelaſgum. Sidon, viri nomen. Valer. Flac. lib. 6. corripit, Non Rodalo cum fratre Sidon. Triduum & Triduanus, ſunt qui putent corripi ea ratione, qua corripiuntur Tridens & Triceps: ſed Bebelius rectius produci docuit, vt pridie, poſtridie

meridies

,meridies,& plura,in quibus authoritas potior eſt quàm ratio.afferam teſtimonia,licet aliquãdo aliter docuerim.Mart.lib.2,Si totus tibi triduo legatur.Prudent.in Laurentio, Poſt hoc ſequeris triduum.videtur tamẽ corripi in duobus ſeptenarijs primæ ſcenæ Ciſtellariæ Plauti.Nunc ego te amabo obſecro,vt hanc mecum triduum hoc ſolum ſinas.Item, Quanquam mihi iſtud erit moleſtum triduum.& damnum dabis.Idem in Aulul.Pictura ſit:eam vendat,ita quatriduo eam. Iam trim.ex quo quantitas non liquet. Vidulus in Rudente Plautus variare videtur.Eſt autẽ Vidulus, vulua ſcortea,aut ſacculus,ſiue follis, in quo erant illic lenonis regulæ.

I ante f corripitur,

I ante f

vt triformis.de ſimplicibus exempla non inuenio.

I ante g breuis eſt,

I ante g

vt *Migro*,contra Alexandrum.M.Manilius lib.3, ſed tempore ſedes
Naſcentem acciperent proprias.ſigníſque migrarent.Lucret.libro 2,
Inde locum quando remigrat,fit blanda voluptas.
Phrygius,phrygia,phrygium,apud Virgilium & alios.Bigæ,trigæ producuntur:quia duæ breues in vnam longam contractæ ſunt,pro biagæ,triagæ.

EXCEPTIO.

Digentia digentiæ,riui proprium.Horat.19.epiſt.Me quoties reficit gelidus Digentia riuus,
Quẽ Mandela bibit rugoſus frigore pagus. *Fligo*,verbũ:vnde affligo,infligo,&c. ſic Pligæ fligarum. Claud.Flectit & aſſuetum ſpolijs affligit egeſtas. *Frigus*,frigeo,friguttio,frigero,refrigero,frigil.friguilla,auis:ſed rectius(vt Neſtor ait)fringuilla poſitione producitur:ſic quoque Frigo frigis producitur,verbum tertiæ.Rufus in Arato,Si matutino fringuilla reſultat ab ore. Frigit tamen pro erigit corripitur,teſte Marcello.*Gyges*.lacus Lydiæ.hinc Gygæus,gygæa:gygæum.Propert.lib.3.
Omphale in tantum formæ proceſſit honorem
Lydia Gygæo tincta puella lacu.Etiam cum eſt viri proprium producitur.Virg.9,Æneid.
Principio Phalarim,& ſucciſo poplite Gygem
Excipit.Producitur quoque pro puero formoſo.Horat.lib.2.Carm.Ode 5,Luna mari Cnidiúſve Gyges.verſus eſt alcmanicus dactylicus tetrameter.At gyges,nomen immaniſſimi gigantis, corripitur Ouid.4.Faſt.Quid grauius victore Gyge captiua tuliſſet?Et in Triſt.Centemanúmque Gigen. Stat. 2.Thebaid.Dircæúmq; Gygen.ſcribitur ſemper cũ y Græco.*Pyga*,pygæ cum y Græco Horat.ſat.2.lib.1,Ne nummi pereant,aut pyga aut denique fama. Hinc Depygis adiectiuum.Ibidẽ,Depygis naſuta breui latere,ac pede longo eſt. *Pygargus*,capræ ſylueſtris ſpecies:aut(vt vult Plinius) aquilæ genus albicante cauda.nam pyga cũ y Græco,caudà eſt:Argos,albus:nec dicitur per d, Pygardus.Iuue. ſat.11,Sumine cũ magno lepus atq; aper & pygardus.verſus eſt ſpondaicus.*Phrygium*,lignum aridũ, vt vult Sulpitius.*Sigæum*, Troiæ promontorium,& vrbs,hinc Sigæus,ſigæa,ſigæum.Lucan.lib.9, Sigæáſque petit formæ mirator arenas.Sigalion apud Auſonium. *Sigerius*,vide A ante t, Satyrium. Strigo in vſu non eſt:ſed bene Inſtigo,veſtigo,&c.Virgilius in Ætna,Preſſóſque inſtigant agmine ventos.*Strigilis* variatur.Perſius, I puer,& ſtrigiles Criſpini ad balnea defer.Iuuen.ſat.3,
Sonat vnctis Strigilibus:pleno componit lintea gutto.de hoc in declinationibus dictum eſt, Strigoſus apud Lucillium.*Triginta*,trigeſimus,vide A in vltimis:à tris,vt à bis *Viginti*,vigeſſis,treſſis,octuſſis,&c.Mart.12,Amphora vigeſſis:modius datur ære quaterno. Trigon.pro piſce Lippius in Oppiano ſemper produxit.¶ I ante g corripitur,vt frigit verbum,pro erigit,teſte Nonio Marcello. Ligula etiam corripitur,quia n abijcitur:ſed interdum integre dicitur,nec corripitur.Martialis in Apoph.
Quamuis me ligulam dicant equitéſque patréſque,
Dicor ab indoctis lingula grammaticis.Idem lib.2, Non heſterna ſedet lunata lingula planta. dicitur calceamenti vinculum. Gygæus.Straboni lacus producitur. Et Gyges pro lacu proculdubio producitur,teſte Rebellio. Friguttio etiam producitur,verùm in Plauto,vt interpretatur Pylades, fringuttire dicitur,vt in Caſina,Tu nam quid fringuttis? Placiades autem hunc Plauti locum citans, dicit friguttire dici,ſubtiliter garrire.Ennius in Alceſtide comœdia,Hęc anus admodum friguttit, nimirum ſauciauit ſe flore liberi. Marcellus ſic ait,Frigere & friguttire cum ſono diſſilire. Plautus in Caſina,&c. Afranius in priuigno,Occaſione certa mulier in collum plorat: occurrit nepos puſillus, nepeis porro de lecto frigit. Trigon,piſcis Lippius libro 1, Difficilis Trigon,torpedo nomine vero, Sic alibi ſemper. Sigalion, Harpocrátes,ſilentij Deus.à ſigao, id eſt ſileo: ſige, ſilentium.

apud Ægyptios erat ſimulacrum,quod digito labris impreſſo ſilētium videbatur indicere,aut vt taceretur,Serapin & Iſin homines fuiſſe:aut quia cum ſilentio adorandum eſt: nec præter rogationes & Dei laudes quicquam in templo dicēdum.Hinc Harpocrates pro taciturno ſumitur.& pro eo qui arcanum minime effert.Catullus,Factum me eſſe puta Harpocratem.Auſonius ad Paulinum,

Tu velut Ô Ebulis habites taciturnus amiclis,
Aut tua Sigalion Ægyptius oſcula ſignet,

Obnixus Pauline taces.Strigilis dixi variari.correptio eſt longe acceptior:quia à ſolo Iuuenale legitur produci,quem citauimus. Trigæ & quadrigæ,I ante g producunt,quia dicuntur, teſte Gellio lib.19.cap.8.quaſi triagæ & quadriagæ:& ita duæ breues in longam vertuntur, vt tibicen. Phrygium pro ligno arido,dicitur produci.non Phrygius,phrygia,phrygium. Strigoſus, id eſt macer, quaſi ſtringoſus:quòd corpora ſtringat.hinc ſtrigoſus apud Gellium.Lucil.lib.2,

Hic ſtrigoſus bouinatórque ore improbus duro.

I ante l

I ante l producitur,

vt *Miletus*,Ioniæ vrbs.Martialis libro octauo,Nec Miletus erat vellere digna tuo. Huius conditor Miletus etiam dicitur.Ouidius nono Metamorph.Sponte fugis Milete tua,Celeríque carina

Ægæas metiris aquas:& in Aſide terra
Mœnea conſtituis poſitoris habentia nomen.

Iuuenal.ſatyra ſexta. Et Sybaris colles:hinc & Rhodos & Miletos.ſpondaicus verſus eſt: ſic cæteri. Ideo non imitabor Aratorem libro ſecundo, Sicanio lateri remis vicina Mileti. In eodem,Menſibus hybernis tribus in regione Mileti.Ilithyia tantum produci docui in I ante a Mile, milia ſubſtantiuа nam mille adiectiuum,poſitione producitur,vt Sillius poëte nomen:licet frequenter imprimatur & Sillius & Sylius.

EXCEPTIO.

Corripiuntur habentia s vel t ante i, vt Stilus, ſileo, *Tilia*.Ouid.8.Metam.

Quóque minus dubites,Tiliæ contermina quercus
Collibus eſt Phrygiis Sic cæteri,nec apud Serenum Tilia,ſed Talea legendū eſt. vt docui in talea, An ante l.Errauit in hoc Neſtor. Hinc tolluntur *Pſilotrum*,vnguentum quoddam. Martialis lib. 3, Pſilotro faciémque lauas,& dropace caluam.Et lib.6,Pſilotro nitet,aut acida latet oblita creta. *Syla* cum y,ſylua & mons Lucaniæ.Virg.Æneid.12,Ac velut ingenti Syla ſummóve Taburno.Siloa à neotericis variatur.*Silenus*,Bacchi nutritius,variatur.Virg.in Bucolicis,Silenum pueri,&c.Ibidem,Cantante Sileno. *Scilicet*.Virgilius,Scilicet,is ſuperis labor eſt.Sylo,viri proprium, apud Catullum video vnico l ſcribi.Tylis,nomen viri in Sillio. *Thyle* Thyles,cum th aſpirato & y Græco,teſte Neſtore contra Tortellium,qui cum i Latino ſine aſpiratione Tile ſcribi præcepit.Dicitur quoque Thule teſte Neſtore,vt cupreſſus pro cypreſſus.Mancinellus negat per y ſcribi, quia Græcè habet *ου* diphthongon: quam in u longam vertimus:ideo ſolum per u Thule dicitur. Virgilius 1.Georgicorum, Tibi ſeruiat vltima Thyle.Sil.16,Incola Thyles.Thylos ſimiliter ſcriptū,teſte Neſtore contra Tortellium,alterius inſulæ nomen corripitur.Priſcianus in Perihegeſi id te docebit. Bilibris corripitur compoſitione,vt Trilix,trilinguis. *Cilium*,folliculus quo oculus integitur, à Cilere,id eſt mouere, hinc ſupercilium,quod pilis obtegitur.In Priapæis,Cōueniens Latio pone ſupercilium. *Cilicia* Ciliciæ,regio.vnde Cilix,ciliſſa,Cilicium cilicij.vide Cilix in crementis. *Cylindrus* cum y Græco in prima ſyllaba.vide A ante r,Area.ſit à Cylizo.id eſt voluo:eſt lapis,& in Menæhmis coquus. *Cylydros* vel Cyiydrus,cum y Græco vtrobique,ſerpentis nomen,Lucanus libro 9, Cherſydros tractíque via fumante Cylydri. Cilianus,viri nomen in Baptiſta. *Filix*,vide crementum. *Filimacius* & Filimacia, hominum propria. Sidon.libro quinto, Hoc faueat faciem pulcher Filimacius vndam. Idem libro ſecundo,Locarunt matronam Filimaciam ſepulchro. Phaleucius eſt. *Gilippus*, proprium viri Tibul.4,Non magni potior ſit fama Gilippi.Sic apud Virgilium Æneid.12 Gilium loci nomē,apud Petrarcham in ſexto Aphricæ,

Linquitur ad læuam Gilium,vicináque contra
Stat iuga.Guilielmus Gilibertus apud neotericos. *Hilaris*,hilare,&c. Græcè Hilaros dicitur. hinc Hilarius & Hilarion propria,& Hilarœdus,laſciui & delicati carminis cantor.Virgilius, Et multo in primis hilarans conuiuia Baccho. *Hyle* Hyles,Bœotiæ oppidum, variatur, quia Nebriſſenſis dicit produci ab Homero. Papinianus. Qui breue littus Hyles. pro ſylua & Sarmatica gente

produ

producitur. Valerius Flaccus, Mouit & Hylea ſupplex cum gente Syenen. *Hylas* Hylæ, Herculis puer. Virg. Clamaſſent vt littus Hyla, &c. *Hylactor* cum y Græco, vt duo præcedentia, canis nomen. vide Aglaodos, A ante o. Hylax, canis in Damone Virgilij. *Ilerda* Ilerdæ, vrbs Hiſpaniæ. vide Lamus, A ante m. *Ilertes* Ilertæ, Cyrenaicorum dux in ſecundo bello punico. Sil. lib. 3, Conſilio viridis, ſed bello ſerus Ilertes. *Iliſſus*, fluuius Atticæ, variatur, teſte Nebriſſenſi, & ſcribitur gemino ſſ. ego tamen in verſibus, quos citat, vidi Heliſos apud Papinium cum e aſpirato, & vnico ſ. vide Heliſos I ante ſ. *Ilarus*, Ilarus, &c. ſine aſpiratione nonnulli ſcribunt. Apuleius tamen aſpiranda cenſet, vt dicit Neſtor. Ilaira, mulieris nomen. vide I ante r. Ilerdes, viri nomen in 16. Sillij. *Lilæa*, quarundam vrbium nomen. vide Æ ante a. *Lilæus*, viri proprium. Sillius 14,

Quam rapidis puppem manibus frænare Lilæus

Dum tentat, ſæua truncatur membra bipenni. *Lilybæum* cum y Græco in ſecunda, ſequente b cum æ diphthongo, Siciliæ promontorium & vrbs. vide Pachinus A ante c. *Milium*, frumentum quoddam. volunt à mille dici, propter acinorum multitudinem. Mart. lib. 12,

Frumentum, milium, ptiſanámque, fabámque ſolebas

Vendere: pragmaticus nunc emis agricola. Milo vel Milon, athletæ & aliorum nomen, corripitur tantum à Latinis, licet quidam dicant à Græcis produci. Ouid. 15. Metam. Robora flétque Milon ſenior, quum ſpectat inanes. Lucanus, Pompeiana reum clauſerunt ſigna Milonem. *Pila*, ſphærula luſoria. Horatius, Indoctúſque pilæ. at cum y Græco Pyla, pro columna, producitur. Virgil. 8. Æneid. Saxea pyla cadit. Horat. ſatyr. 4. Nulla taberna meos habeat, neque pyla libellos. *Pilus*, id eſt crinis. Catul. Prætor nec faceret pili cohortem. Phaleucius eſt. At Pilum producitur, pro telo Romano: à perimendo dictum, quaſi perillum. hinc *Pilatus*, pilo armatus. Martialis, Et pilata redit, iámque ſubítque cohors. hinc Pilatus, cognomen infœliciſſimi Pontij: licet alia ſopnient indoctiſſimi barbariei aſſertores. Sedul. lib. 5, Mox igitur dominum Pilati ad mœnia duci. minus docte corripitur ab Aratore & nonnullis aliis. *Pylos*, cum y Græco, vrbs à Nelo Neſtoris patre condita. vnde Neſtor Pylius dicitur. Stat. lib. 4. Thebaid.

Mittit opes, Danaáſque Pylos, Neleia turmas

Nondum nota Pylos. Ouid. lib. 1. de Ponto, Crede mihi pylio Neſtore maior ero. Pileus, vndecunque fiat, producitur. Perſius, Hæc mera libertas, hanc nobis pilea donant. A Pilus fit verbum pilare. Martialis, Quem præſtas culum, quem Labiene pilas? Pylemon, viri nomen in 11. Strabonis. *Pylene* Pylenes, cum y Græco, vrbs Ætoliæ, teſte Lactantio. Papin. 4. Thebaid. Belli fama viros ſenſit ſcopuloſæ Pylene. *Philyte*, apud Valerium Flaccum lib. 5. vide Bizer in crementis. *Philetus* vel Piletus, viri proprium apud Papinium in ſecundo Syluarum, & in 2. lib. Mart. Pileus in decimotertio Strabonis. *Pylades*, cum y Græco, viri proprium. vide Marella, A ante t. *Philos*, id eſt amicus. hinc multa ſunt, vt Philoſophus, Philoponus, Phileros phileroitis, Philomela, Philemon, Philomelus, *Philetas*, Philadelphus, Philippus, Philenis, Philetes, œnophilus, Philophilonis, Philodemus, Philagrius, *Philoctetes*, &c. quæ omnia phi ſyllabam corripiunt. Mart. lib. 2,

Candide κοινὰ φίλων ſunt hæc tua candide πάντα:

Quæ tu magniloquus nocte diéque ſonas. Marcus Manilius lib. 1, Arma philippæos implerent agmine campos. Virgil. 3. Æneid. Parua Philoctetæ ſubnixa Petilia muro. Propert. lib. 2, Tarda Philoctetæ ſanauit crura Machaon. Idem lib. 3, Callimachi manes, & coi ſacra Philetæ

In veſtrum quæſo me ſinite ire nemus. ſic Philiſtion, proprium viri. Mart. lib. 2, Mimos ridiculi Philiſtionis. ſic hæc & cætera à philos ſemper corripiuntur: ideo periti poëtæ nunquam in heroicis, elegiacis, ſapphicis, phaleuciis, cæteriſque generibus, tribrachum & proceleuſmaticum reſpuentibus, vſi ſunt his dictionibus *Philoſophus* & *Philoſophia*: ſed pro iis ſemper dixerunt ſophus, ſophia. quamobrem nolim imitari Sidonium dicentem in epithalamio Polemij,

Ilicet hîc ſummi reſident ſeptem ſapientes

Innumerabilium primordia philoſophorum. hic vnus maiori licentia vſus eſt, quàm cæteri omnes ante eum. Nec ſequar vetulum malè feriatum dicentem, Philoſophia exilium patitur, & philopecunia regnat. Sidonius quoque produxit Philoctetes, dicens ad Fœlicem, Philoctetа tibi dedit pharetram. vocatiuus eſt. verſus autem Phaleucius, vbi in (Philocteta) prima malè producitur, vt notat Baptiſta Pius. ſed forſitan aliquis more Catullian. diceret primum pedem eſſe iambum. Phylires, populi apud Priſcianum in Perihegeſi. *Phylæ* Phylarum, aut Pylæ Pylarum, cum y Græco, vrbs pluraliter, teſte Sulpitio in illud Lucani libro 10, Regni clauſtra Phylæ. cum y Græco, vt *Phylace*

phylaces,oppidum Theſſaliæ,vbi regnauit Proteſilaus. hinc Phylacides, producta prima contra primitiui naturam. Ouid.in 2. de Arte, Phylacides aberat Laodamia tuus. Vxor Proteſilai, Laodamia. hinc Phylacea dicitur vel Phylaceia. Idem in Ponto,

Vt viuat fama coniunx Phylaceia,cuius

Iliacam celeri vir pede preſſit humum. Lucan.lib. 6, Quæ tetigit Phylace teleóſq; & dorion ira. *Phylax*, cuſtos: Phylatto, cuſtodio: hinc ſiquidem corripitur, vt docet Arctophylax cum y Græco. Philas Philantis, in Pylade. *Phylira*, cum y Græco in prima, arbor quam Latini Tiliam appellant. hinc Phyliræ dicuntur tenuiſſimæ membranulæ inter corticem lignúmque tiliæ, quibus in coronis oblectabantur conuiuæ.qua de re multa dicit Beroaldus in annotationibus, & Politianus in Miſcellaneis cap.72. Ouid.5. Faſt.

Ebrius incinctus Phylira conuiua capillis

Saltat. Horat.1. Carm. Ode vltima, Diſplicent nexæ Phylira coronæ. Sapphicus eſt. Pro Chironis matre ll duplicat, teſte Georgio Valla. hinc *Phyllirides* Chiron, & Phyllirius, quod ſecundam contra primitiui naturam producit:aut vnico l Phylireius:id rectius credo.Ouid.5.Faſt. Phyllirides tenuit, ſaxo ſtant antra vetuſto. Ibidem, Excipit hoſpitio iuuenem Phyllirius heros. aut Phylireius heros. Idem 7. Metam.

Non exempta foret pœnæ,fugit alta ſupérque

Pelion vmbroſum, Phyleræáque tecta, ſupérque Othryn. &c. Sic *Scyllaceum* quoque (vt aſſerit Strabo lib.8,teſte Feretto) ll geminat:tamen Virgilius correptionis gratia l vnum abſtulit in tertio Æneid.dicens, Caulonisq; arces & naufragum Scylacæum. Scylla quoque, tam mulieris quàm herbæ nomen, ll geminat:& apud Columellam malè vnico l vulgo Scyla legi putamus.

¶I ante l producitur, vt Miletus, quod propter Aratorem Quintianus putat variari. Ilithyia ſolum produxero cum Ouidio & Horatio: quia opuſcula quæ aſcribuntur Virgilio, in quibus corripitur, ſæpe ſunt mendoſa. Silenus,quia per η ſcribitur Græcè,aſſerit Quintianus tantum produci:& verſum illum in Bucolicis eſſe ſubdititium, Quantum omnis mundus gaudet cantante Sileno. quem tamen ſenſus exigere videtur. Tilia, cum Stoa ne dixeris variari, quia certat cum Neſtore. Tylis, vir, producitur. Sillius libro 7. Et geminas acies ſuperantem vertice Tylin. Silius, poëtæ nomen, vnico l fere ſcribitur:forſan eſt à ſilus,vt ſilo. Silena.Lucil. Simila Silena, ſatyra ſi laboroſa Philena. Scylace, vrbs circa Cizicum Hecateo & Pomponio. Valerius Flaccus videtur Scylaceon vocare, Spumoſúmque legunt fracta Scylaceon ab vnda.vbi corripitur:ſicut Æneid.3, Caulonſque arces,& naufragum Scylacæum.ſic melius quàm Scyllaceum legitur ll gemino. Thule,non Thyle ſcribendum aſſerit Hermolaus in ſecund.caſtig. quia Græcè per υ ſcribitur. Siloa variatur à Prudentio. Silianus,vir,corripitur à Mantuano. Gilibertus producitur à Fauſto. Guilielmus corripitur ab Eraſmo. Hylax ab hylacteo, id eſt latro, corripitur à Virgilio in Bucol. nomen eſt canis. Corripitur etiam Lilybæum, promontorium & vrbs Siciliæ, dicituretiam Lilybe Lilybes, & Lilybæus, licet Stoa neget. Valer.Flac.lib.7, Qui te iam Lilybæe tuens. Priſcianus in Dionyſio, Eminet ad zephyrum Lilybæ, Pachinúſque ſub ortum. Hyle, vrbs Bœotiæ variatur. Interpres Strabonis libro 9, Quíque habitabat Hylen opibus ſtudioſus habendis. In eodem, Qui penes Harma colunt ac Hylerium vel Erythros Hylénque & Peteonem. Sic variatur apud Homerum. Pilarus, non dicitur propter Aratorem minimè claſſicum variari, vt vult Stoa. Philoſophus etiam, non dicitur variari cum Stoa.propter Sidonium,qui produxit: nulla neceſſitate cum ſophicis potuiſſet dici, more veterum. Nec Philon producitur cum Critino, Num vera Philon nuntias. Iambicus dimeter. Phylax, id eſt cuſtos:Phylace,id eſt cuſtodia & vrbs Theſſaliæ. Phylagina,auis, etiam cuſtodia. Phylacterium,turcla & locus cuſtodiæ. Phylarchus.tribunus: & Phylatto, cuſtodio: omnia corripiunt primam. A Phylace fit patronymicum pro poſſeſſiuo Phylachæis. Laodamia Proteſilao, Conueniunt matres phylacæides, & mihi clamant. Mylas, fluuius, corripitur etiam, teſte Bebelio. Ouidius, Sacratúmque Mylam paſcua læta boum. Non legetur Mylias in Seneca, vt notauit Hermolaus. Pylæmenes vel Pylameneus corripitur. Vide E ante n. Pylæ, portæ: vnde Thermopylæ corripitur: vt Lympháque in œteis mallia Thermopylis. Hinc Pylagora, &c. Pylæmon producitur à Nicolao Valla quinto Iliados, ſed in multis errat: ideo corripiam cum Strabonis interprete lib.12. ex Homero,vt putatur, Paphlagonáſque ferox ducebat in arma Pylæmon: Ex Enetis muli ducunt genus vnde feroces. Pylæus, vir, interprete Strabone lib.13. Hippothous regit, & par Marti in bella Pylæus. Phylas Phylantis,vir, corripitur à Pylade lib. 4.

I ante m in diſſyllabis producitur,

vt Cimex,cimicis.Martialis libro 11, Nec toga,nec focus eſt,nec tritus cimice lectus. In eodem libro, Et teges,& cimex,& nudi ſponda grabati. Limus:hinc ſublimis,illimis.Oblimo oblimas. Limen.hinc elimino,eliminas. Strymon:hinc ſtrymonius,ſtrymonia,ſtrymonium.Lucan.tertio,Deſeritur ſtrymon,&c. *I ante m*

EXCEPTIO.

Dimas dimantis,viri proprium,vide Ephitus,E ante p. Papinius ſexto Thebaid.Phædimus atque Dimas. *Fimus*.Virgilius primo Georg.Ne ſaturare fimo pingui pudeat ſola,néve.Errauit in hoc nomine Petrus Riga in Exodo dicens,Cum fimo vituli carnes,coriúmque cremâtur. *Hymen* variatur. Catul.Hymen ô Hymenæe,Hymē ades ô Hymenæe.Ouid.in Epiſt. Turpia famoſus corpora iungit Hymen.Hymenæus tantum corripitur.eſt nuptiarum Deus. Mimas Mimantis,mons in minori Aſia.Ouid.2.Metamor.Et tandem niuibus Rhodope caritura Mimáſque.Eſt quoque gigantis nomen.vide Ophias,I ante a.de quo Horatius libro 3.Carm.Ode quarta, Sed quid Typhœus, & validus Mimas.verſus eſt alcaicus dactylicus.*Nimis*,aduerbium.Horatius,Sed nimis arcta premunt olidæ conuiuia capræ id eſt meretrices fœdidæ aut fœtores axillarum.*Simon* & *Sime*,vt Agamemnon & Agamemno:vide crementum. ideo Baptiſtam producentem non ſequar:multo minus Sedulium dicentem libro quarto,Stagna petit,paruáque ſedens in Simonis alno. *Simul*.Virgilius Æneid.4, Quam ſimul ac tali præſenſit peſte teneri. *Thymum*,herba apibus gratiſſima,cum th aſpirato & y Græco.Virgilius primo Æneid. Feruet opus,redoléntque thymo fragrantia mella.ſic cæteri: ideo errat Neſtor qui voluit variari propter indoctum Macrum maſculine dicentem,

Si deſit thymus,pro thymis ponete thymbram

Præcipiunt medici.Errauit Macer in valde multis,vt opus noſtrum perlegenti patebit.docti thyma, non thymos dicunt.Ouidius primo de Arte, -olentia nactæ

Paſcua,per flores & thyma ſumma volant.

I ante m in polyſyllabis corripitur,

vt Timantes Timantis,proprium viri.Valerius libro 4,Monitu tediere Timantis fuit etiam pictor, Parrhaſij æmulus,vt ait Tortellius.Hymettus,cum y Græco,mons Atticæ in 7.Æneid. Quidam libri corruptè habent Hymettia pro Simethia. Timœtes, viri proprium in 2 Æneid. *Chimæra*, quanuis à Græcis per *ai* diphthongon ſcribatur in prima ſyllaba, teſte Hermolao Barbaro in quintum Plinij.id notauit Nebriſſenſis ante me.nam & ipſe Hermolaum in Plinium perlegi.

EXCEPTIO.

Chimerinos,id eſt hyemalis.Mart.lib.9,Si daret autumnus mihi nomen,oporinos eſſem:

Horrida ſi brumæ tempora,cihmerinos.

Dictus ab æſtiuo thærinos tibi menſe vocaret.

Tempora cui nomen verna dedere,quis eſt? *Cymodoce* Cymodoces,vel Cymodocea,nympha maris,dicta quòd vndas maris quieſcere faciat.vide I ante o:Spio.*Cymothoe*,cum y Græco, vt præcedens nomen,à cyma.id eſt fluctus:& thoo,curro:etiam eſt nympha maris.Sillius libro 7, Ad quæ Cymothoe nympharum maxima natu.ſiquid eiuſdem ſit originis,producatur.Cimmerij populi nomen, poſitu producitur teſte Neſtore. Dimidium producitur compoſitione,vt nimirum.*Hymera*.cum y Græco,fluuius & oppidum.Sillius lib.14,Armauere ſuos qua mergitur Hymera ponto,Limone,mulieris proprium,apud Ouidium in Ibin.Limonium herba per *ει*. *Mimalion*,viri proprium.Properr. libro primo, Mimalion nullos fugiendo Tulle labores,

Sæuitiam duræ contudit Iaſidos.Ouid.2.de Arte amandi,Fleſſe ſub arboribus Mimaliona ferūt. Mimallones,gemino ll,id eſt bacchæ,corripitur.Perſius, Torua Mimalloneis,&c. Mimermus in Horatio. *Simius* & *Simia*.Iuuenalis ſatyra octaua,

Cuius Supplicio non debuit vna parari

Simia,nec ſerpens vnus,nec culeus vnus.Martialis in Apophoretis,Callidus enixas elidere ſimius haſtas.ſic cæteri:nam apud Statium nunquam corripitur contra Calderinum Neſtorémque,ineptè legentes ſimium pro nimium.verba Papinij in fine Syluarum ſunt,Infantem lingua nimium talibúſq; proteruũ.inſulſiſsimus ſenſus eſt:ſi ſimium légas,vt cum Sulpitio ſentio.Simiæ,inſulæ ſunt in Carpathico mari,& opinor ſimiliter produci.*Similus*,agricolæ nomē.Virgilius in Moreto.Similus exigui cultor cum ruſticus horti.*Simethus*,fluuij nomen.Virgilius nono Æneidos,

-genitor quem miſerat Areens,
Eductum Martis luco Simethia circum
Flumina:pinguis vbi & placabilis ara Palici. Ar Simethus,viri proprium corripitur.Sil.lib.9,
Arma fuêre decus victori bina Simetho.Pro fluuio etiã ſæpe corripitur. *Timagenes*,philoſophi nomen.Horat.19,Rupit Hyarbitam Timagenis æmula virtus.ſic quicquid eſt à time, id eſt honor (licet æſtimo correptum quidam hinc eſſe velint,quod vt corripi notum eſt, ita hinc deriuari incertũ eſt)vt *Timæus*,Timotheus,Timarchus Sedul. Dum reſidens cæcus Timæi filius illud.Errauit more ſuo Riga,dicens in Luca,Bartimæus,Timæi filius vnus erat.Fortunatus,Et cum *Timotheo* viuere cura meo. Timarchus,viri proprium eſt in quarta tertiæ Philelphi.ſic Timocrates,Timoſthenes, &c.
¶I ante m in diſſyllabis producitur,vt Cima cimatis,vel Cima cimæ,herbarum ſummitas, vel tennior cauliculus.Colum.libro vndecimo,
Frigoribus caules & veri cimata mittit.
Plinius, Et homini non minor rapaciorum gratia,quaſi cimarum.hinc Cimoſus.Columella lib.11,
Quæ duri præbent cimoſa ſtirpe ſabelli.Plin.lib.9.cap.20,Ex omnibus braſſicæ generibus ſuauiſſima eſt cyma,ſiue quyma,& inutilis habetur.Ita legit Hermolaus,aſſerens in Palladio ferè aliter ſcribi cyma,quàm quyma:Cyma verò:quaſi κύημα,quod fœtum partúmq; ſignificat. Thymũ, Stoa dicit variari, ego tantũ corripi:nec in nominatiuo Thymos legi.In pollyſyllabis quæ corripiũtur.producitur Cymatilis:& quicquid eſt à Cyma cymatos,quod eſt vel fluctus,vt Cymodice,Cymothoe,nymphæ.Eſt aut Cymatilis aut cumatilis veſtis vndulata,vulgo ſymballota ineptè vocatur.Dimidiũ compoſitione producitur,ſed differentia quam inter dimidium & dimidiatum aſſignat Valla raro,ſed in carmine ſeruatur etiam à claſsicis.Nam apud Martialem legimus,Dimidias natas, dimidio labro, dimidium mullum.dimidios trientes,&c.Apud Iuuenalem,dimidium tegmẽ.Apud Plinium,dimidio orbe. Apud Ouidium Metamorph.3,
Qualia dimidiæ ſumantur cornua lunæ.
Et Apud Manilium lib.3.Dimidia hora.Limonium,herba per ει ſcribitur, & ita diphthongo producitur.Simius & ſimia apud claſsicos ſemper producuntur.Apud Papinium enim legetur nimiũ non ſimium.nec valet Stoæ ratio,qua cenſet confundi.Corripitur,tamen licenter ſimius,piſcis,à Lippio.
Mimalion,perperam dicitur pro Milanion aut Melanion,ἀμίαν. Simethus,fluuius, & adiectiuum Simethius,vt *Acis & Simethis*,nympha,variantur.Virgilius,Eductum Martis luco Simethia circum Flumina.Et Ouidius Faſtorum 4,Quáque Simethæas accipit æquor aquas.Et Metam.13, Acis erat Fauno nympháque Simethide cretus.Et in eodem,Terga fugæ dederat conuerſa Simethius heros.
Hymetus etiam variatur.Virgilius Æneidos ſeptimo,
Eductum Ægeriæ lucis Hymetia circum
Littora.Stat.Strident Hymetthia mella.Alibi corripitur.Mimerinnus ſcribendum,authore Aldo,& producitur in epiſtolis Horatij. Timomachus.Timoſthenes,Timoleon,Timolaus. Timodemus, Timoxenus,Timotheus,& quicquid à Time,quod eſt honor,& pretium deducitur,producitur:vt Timuchus,id eſt honorificus.quo nomine vocabantur ſenatores Maſsiliæ,teſte Strabone lib.4, & Timopolæ,qui pretio non parcentes,in funere ho ιorifice epulas emunt,& epulum dant.de quibus multa Hermolaus cap.2.lib.32.Plinij.Thymiaſis,id eſt exalatio à quibuſdam apud Propertium legitur,
Grata domus nymphis humida Thymiaſis.Alij legunt hymniacis,vt h ſit litera. Vide Hermolaum cap.32.libro quinto.

I ante n

I ante n producitur,

vt *Plinius*,viri proprium.Martialis,Facũdo mea plinio Thalia.Phaleucius eſt.Auſonius in epigrã.
Vidit nubentẽ Plinius androgynum.Petrarcha in 2.lib.epiſt.ad Rainaldũ male corripit dicens, Hęc iuga Virgilius,Plinius tenet illa Secũdus.Inarime,Trinacria,vinũ,linũ, licet à Græcis corripiatur, teſte Neſtore.Lucan.lib.9,Et tectũ lino ſpargã per vulgus Oſirim.Inachus h habet in ſecũda ſyllaba.
EXCEPTIO. Corripiuntur habentia purum c,vel m,vel s ante i.Purum dico propter crinis,ſcrinium,clino,inclino,&c.ſpinus,ſpina,quæ producuntur.Exempla ſunt Cinamomum,minus, Sinoſini.Poëtæ,vbi *Cinamomum* dicere non poterant,*Cinnamum* gemino n dixere.nam eadem arbuſcula eſt Cinamomum & Cinnamum:neque à canna dicitur,vt indocti arbitrantur.Lucan.libro 10,
Infudere comæ,quod nondum euanuit aura
Cinnamon externæ,nec perdidit aëra terræ. pro cinamomum per ſyncopam, teſte Omnibono.
Mart

Mart.lib.3.Et fluere excuſſo cinnama fuſa vitro. Tortellius, teſte Neſtore, errauit dicens cinnamomum n geminare. Neſtor affert Græcum verſum ex Dionyſio in Perihegeſi, vbi producitur tertia, correptis cæteris in cinamomum. *Cinnyps*, cum duplici nn & y Græco in ſecunda ſyllaba, teſte Neſtore, cõtra Tortellium, eſt Libyæ fluuius. & in 12. Sillij, viri proprium. in obliquis ſuſcipit aſpirationem, vt cinnyphis. hinc cinnyphius, a, um. Virgil. 3. Georgic. Cinnyphij tondent hirci. Tolluntur ab hac exceptione Chinea, collis Brixiæ apud Catullum ad Ianuam, vt interpretatur Parthenius. *Minos*, Cretenſium rex. Ouid. 8. Metam. Omnia poſſideat, non poſſidet aëra Minos. *Minotaurus*, monſtrum Labyrintho incluſum. Virg. 6. Æneid. Mixtúmque genus, proléſque biformis,

Minotaurus ineſt Veneris monumenta nefandæ. *Mineus*, viri proprium. vnde Mineius & Mineis Mineidis. Ouidius quarto Metamor. Finis erat dictis, & adhuc Mineia proles

Vrget opus. *Mina* minæ, id eſt mna, libra, dicunt produci. Minæ minarum, pro comminationibus corripi vt verbum ipſum minor. at Mino minas, pro ago, produci. Petrus Riga in lib. Machabæorũ, Ex auro clypeum minatunt, mille minarum Expertem. In hymno diui Frãciſci tam poteſt corripi quàm produci, Mina gregem duc ad regem. non adducit alia teſtimonia ad productionem Neſtor. Ideo hęc omnia iuxta corripi credo: quia Priſcianus in libello de ponderibus ſemper corripit: vt Accipe pręterea paruo, quam nomine Graij Mnam vocitant, noſtríq; minam dixere priores. In eodem, Sexaginta minas, ſeu vis ſex milia drachmas. Minus mini, proprium viri apud Beroaldum: & Minæi, populi apud Priſcianum in Perihegeſi. *Sinum*, id eſt vas. Virg. in Bucol. Sinum lactis, & hæc tibi liba Priape quotannis Expectare ſat eſt. Dicitur quoque Sinus ſini. Plaut. Ei ne hic ſinus cũ vino fertus. pro aliis ſignificatis corripitur. Virg. Sic effata ſinus lachrymis impleuit obortis. *Synas* ſynadis, cum y Græco & vnico n, teſte Neſtore, Phrygiæ oppidum, fœminini generis. Papin. libro 1. Syl.

Purpura ſola cano Phrygiæ, quam Synados antro

Ipſe cruentauit maculis lucentibus Atys. Ibidem pro lapide Synadico maſculine dixit,

-regula longa Synada diſtinctum variat. Sina, mons, qui etiã Sinai ſaltem in genitiuo Græcanico, producitur à Baptiſta Mantuano. *Ginus*, viri proprium, corripitur in nona ſeptimę Philelphi dicentis, Et meus iſte Ginus. *Hinulus*, ceruorum pullus, & ex equo & aſina mulus, variatur, vt oſtendit deductum hinuleus. Propertius, Atque hinuli pellis totos operibat amantes. Horat. in Odis, Vitas hinuleo ne ſimilis chloe. Aſclep. eſt. Georgius Valla aſpirat nomen: licet ſint qui ſine aſpiratione ſcribi præcipiant. Idem ſcribit gemino nn Hinnulus: quod mihi non placet. *Inula*, herba. Columel. lib. 11, Capparis & triſtes inulæ ferulæque minaces. *Inuus*, Pan. hinc Caſtrum Inui, eſt oppidũ, quod nunc Nouum caſtrum dicitur, quòd ibi colebatur Pan, vt dicit Seruius in illud Virgilij 6. Æneid.

Hi collatinas imponent montibus arces

Pometios, caſtrúmque Inui, Bolámque, Corámque. Linus, viri nomen. Ouidius, Et Linon in ſyluis idem pater edidit altis. Virgilius, Nec Linus huic mater, &c. Martialis libro primo,

Dimidium donare Lino quàm credere totum

Qui mauult, mauult perdere dimidium. Errat Petrarcha ad conuitiatorem dicens, Orpheus, Amphion, vel natus Apolline Linus. *Lino*, & *Linio* linis: hinc illinio, oblinio, &c. Horatius, Incomptis allinet atrum. Virgilius, -ſeruatáque mella Theſauris relines. Sedulius,

Membra operis natale lutum per clauſtra genarum

Illiniens hominem veteri de ſemine ſupplet. Errat more ſuo Riga in Tobia dicens, Liniit hinc oculos, fit medicina patri. Apud Lucretium lib. 4, ſenſus facile indicat, non illiniaris, nec illinaris legendum eſſe, ſed illiciaris: ſic, -vt melius vigilare ſit ante,

Qua docui ratione, cauere'que ne illiciaris.

Nam vitare, plagas in amoris ne iaciamur,

Non ita difficile eſt, quàm captum retibus ipſis

Exire, & validos Veneris perrumpere nodos. Notate diligenter hęc verba Lucretij. Apud Virgilium in Ætna non linitur habetur in emendatis libris: ſed per e (lenitur) à lenior leniris, id eſt mitigor: & eſt optimus ſenſus, vt videbis ex doctiſſimi Badij enarratione. ſic igitur legas, Si lenitur opus, reſtat magis, vritur illic. *Ninus*, rex Aſſyriorum. Ouid. 4. Metam. Conueniant ad buſta Nini, lateántque ſub vmbra. *Ninos*, vrbs Aſſyriorum maxima, quæ Niniue quoque dicitur: quo nomine in Flandria oppidulum Barbantiæ conterminum eſt, mea patria: vbi vterque parẽs in domino quieſcit, pro quorũ animis orare ne pigeat te, quiſquis meis laboribus euaſeris doctior. A Niniue fit Niniuita. Lucan. Et fœlix (ſic fama) Ninos ventoſa Damaſcus. *Pynarus*, fluuius. Priſcianus in Perihegeſi,

L 5 Cui

Cui tamen immenſo fluuij ſe gurgite miſcent
Per longum Pyramus ſpatium, Pyuarúſque voluti. ſcribitur cum y Græco. *Tinarus*, viri proprium. Virg. 9. Æneid. Irrumpunt, aditus Rutuli vt videre patentes.
Continuò Quercens, & pulcher Equicolus armis,
Et præceps animi Tinarus, & Mauottius Hæmō. hîc s litera Interimitur, niſi tollas &, vel legas Martius. *Tinea*, vermis. Mart. lib. 2, Non metuas mortem Næuole, ſed tineas. Iuuen. ſatyra 7, Poſitos tinea pertunde libellos. Ouid. 15. Metamor. Agreſtes tineæ (res obſeruata colonis)
Ferali mutant cum papilione figuram. Sic cæteri, quotquot ſunt fide digni: quocirca variari nō recte dicit Neſtor. Neque enim imitabor Serenū dicentem, Natura interna eſt cum viſcere tinea ſerpens. Nec Sedulium libro 4, Non mordax ærugo vorat, non tinea ſulcat. Nec Rigam in Luca, In terris vbi ſunt ærugo, tinea, fures. *Tines*, tinetis, apud Philelphum in prima nonæ. Idem tamen in ſecunda ſextæ male produxit Linus. *Tinias*, cum i ante a, fluuius prope Meuaniam. Sillius lib. 8,
Et lauat ingentem perfundens flumine ſacro
Clitumnus taurum, Nárque albeſcentibus vndis
In Tybrim properans, Tiniæque inglorius humor. Tynichus cum y Græco & ch aſpirato in tertia, eſt viri nomen. Marul. At non ſic Tynichúſque ſenex Spartanáque natum
Fleuiteris molli mollior ipſe nuru. Trinoctius, trinodis, & ſimilia compoſitione noſcuntur. Auſonius de numero ternario, Trina Tarentino celebrata trinoctia ludo. ¶I ante n producitur, vt Inarime, inſula. apud Homerum & Virgilium quidam legunt duabus dictionibus εἰν ἀρίμοις, ab arimis ſiue populis, ſiue beſtiis: ita Ethruſcorum lingua dicente ſimias, quas Græci pithecos vocāt. Hermolaus capite 6. lib. 3. Plinij. Hinc Inarimen volunt dici Pithecuſſam, quod nomen, teſte Hermolao, capite vigeſimoprimo libro trigeſimoſexto Plinij geminat ſſ, vt Taphiuſſa & Scotuſſa. Ianus autem Parrhaſius in illud Claudiani de raptu Proſerpinæ lib. 3, -rupitne Typhoea ceruix
Inarimen. Aſſerit Hermolaum manifeſtò errare, quòd putauerit Ouidij carmen ad doliariorum figlinas referri poſſe. Carmen Ouidij eſt, -ſteriliſque locatas
Collepithecuſſas habitantum nomine dictas. Habitantum, inquit Barbarus, poteſt dici dolariorum. à pithos, quod eſt dolium: non à pithecos, quod eſt ſimia. Nam ſequentia Ouidij contrarium dicunt dicit enim in Metamorphoſi Ouidius,
Inarimen Prochiten legit, ſteriliſque locatas
Colle Pithecuſſas hábitantum nomine dictas.
Quippe deûm genitor fraudem, & periuria quondam
Cercopum exoſus, gentíſque admiſſa doloſæ,
In deforme viros animal mutauit, vt iidem
Diſſimiles homini poſſent ſimiléſque videri.
Vbi diuerſas ponit Pithecuſſas ab Inarime. A Cercopum moribus natum eſt prouerbium, Cercopizin, in planos & ſcurras. Cynos, oppidum: & Cynum, promontorium Locridis, videtur Homerus producere. Hermolaus cap. 7. lib. 4. Synnas legitur nn geminato. Et Minæi, populi Arabiæ fœlicis per *ει*. Sinus in Æma noué producitur. Ille per obliquos ſinus. Et Varro in primo de lingua Latina, Sinum, vas à ſinu deducit, quia ſinum laxiorem habet: attamen pro vaſe recte producitur, pro ſinu & curuatura corripitur. Mineus, nomen diſſyllabum viri. Minutius contra Bebelium à Sillio corripitur. Mina, ſi Plauti vera ſit lectio, non ſemel ab eo producitur, ſed Pylades mnæ pro minæ legit. Ibidem, Hic argenti ſunt ſexaginta mnæ. Lino & linio corripiuntur: ideo nunc in Mantuano Badius legendum cenſet, Delinire animos, & blando impellere motu. Niniuita variatur. Prudentius, In Niniuitas ſe coactus parcito. Phinous, viri nomen, Stoa putat corripi: ſed apud Stathium in 7. Thebaidos rectius legitur, Cuſpide demiſſa Chromin Iphinorúmque Phagémque. Iphinous apud Valerium Flaccum & Ouidium etiam legitur. Tinea à nullo claſſico producitur, licet à Stoa variari dicatur. Minos, & patronymicum Minois producuntur tantum: ideo vt Stoa notauit, legetur Propertius lib. 2, Nec ſic cum incolumem Minois Theſea vidit.

I ante p corripitur,

I ante p.

vt *Scyphus*, cum ſ ante c, ſequente y Græco, non cyphus: nec vſquam producitur, vt contra Tortelliū bene docet Neſtor: nec enim apud Virgilium in emendatis codicibus eſt in ſeptimo Æneidos, Hoc pater Anchiſes cypho libabat ad aras, ſed auro libabat. cum Tortellio errat Sulpitius. Martial. lib. 8,

Hic

Hic ſcyphus eſt in quo miſceri iuſſit amicis

Largius Æacides, & bibit ipſe merum. Deceptus eſt Tortellius (ſi Neſtori credimus) gloſſa interlineari, vbi habetur auro, id eſt cypho, expuncta librariorum vitio s litera. *Niphates*, quãquam apud Græcos per ei diphthongon ſcribatur, teſte Nebriſſenſi. Iuuenalis,

-quoſdam facit iſſe Nipharem

In populos. Cypros. Ouidius 10. Metamorph. Telluris Cypriæ pars optima, &c. *Cyperus*, quod Sulpitius male dicit produci: pro hoc tamen Neſtor inepte Cyprus legerat apud Sulpitium. Homerus in 3. Odyſſeæ, Ende kyp=ros. eſt heroici finis. Theocritus in primo Edyllio, teſte Neſtore, ſimiliter prima breui ſecundam produxit. Scribitur per y Græcum in prima ſyllaba, & *ei* diphthongon in ſecunda ſyllaba: quam vertimus in e longum vel i longum, vt Cyperus vel cypirus, arbor eſt dicta à Latinis Liguſtrum. Eſt herba quoque. In hoc errat Macer dicens, Cum trito validum cypiro ſi iungis acetum. fructum producit candidum. Hieronymus in Canticis cap. primo, Botrus cypiri dilectus meus mihi in vineis Engadi. mendoſe legitur cypri. Cyperus quoque, eſt viri proprium. Martialis libro octauo, A piſtore cypere non recedis. Phaleucius eſt. hæc ex Neſtore. *Hypocrita* corripitur, vt omnia ab hypo, id eſt ſub, veluti hypocauſtum. hinc hypocritius à Philelpho ſemper corripitur pro ſimulatore: nam hypocriſis, ſimulatio, quaſi ſubtectio iudicij. ab hypo cum y Græco, id eſt ſub, & criſis, id eſt iudicium: ideo, teſte Neſtore, errauit Riga in Leuitico dicens, Aurea facta foris ſimulans hypocrita fingit. Errat Sulpitius, & quotquot putant hoc nomẽ poſſe produci: quia optime ſic hexametrum ingreditur, Peſsimus à populo vult ſanctus hypocrita dici. Papin. in Syluis, -vbi languidus ignis inerrat

Ædibus, & tenuem voluunt hypocauſta vaporem. *Hypocauſta*, ſunt vaporaria vbi ſudamus in thermis. Syphax. vide crementum, ideo errat Petrarcha in octauo Aphricæ, -nuntius hoſtem

Aduentare refert: Siphacis filius vltro. Aliquãdo idem corripit. quia putauit propria variari: in quo errat, vt docui in præfatione. Cippus. Hippocrates: & ab hippos cætera poſitione producuntur, vt *Dyſphilus*, malus amicus. Nam dys cum y Græco in compoſitione malum indicat. hinc Dyſcholus. Iuuen. ſatyr. 3, Non eſt Romano cuiquam locus: hic vbi regnat

Protogenes aliquis, vel Dyphylus aut Erimanthus. Mancinellus tamen *Diphilus* legit pro Iouis, id eſt Cæſaris, amico, nobis prior opinio magis placet.

EXCEPTIO, *Grypus*, eſt gryps & naſus aduncus & ænygma: gryphon Græci inſolubile dicunt. vide crementem. *Hypathes* hyparis, fluuius Siciliæ. Sillius 14,

Hypatem ac facilem ſuperari gurgite parco

Pantagiam. Cum y video ſcribi, vt Hypathe, oppidi nomen, ſimiliter productum, vt opinor. *Iphis*, viri proprium & puellæ in virum verſæ. dicitur ab Iphi, id eſt robur. quicquid igitur fit ex Iphi, producatur. Ouid. 9, Metam. Vota puer ſoluit quæ fœmina vouerat Iphis. *Iphigenia* & *Iphianiſſa*, mulieris proprium. vide I ante a. Iphitus, viri proprium. Virgilius 2. Æneidos, Iphitus & Pelias mecum. *Iphinous*, viri proprium. vide Danis, A ante n. *Iphinoë* Iphinoës, proprium mulieris. Val. Flac. lib. 2, Dicta placent, portátque preces ad littora Graiis

Iphinoë. *Iphiclus*, viri nomen. Propert. lib. 2, Cognitus Iphicli ſurripuiſſe boues. *Iphilus*. viri proprium in primo Valerij Flacci. *Iphias*, patronymicum. Ouid. 5. Triſt. Auſáque in accenſos Iphias ire rogos. errauit Petrarcha in ſexto Aphricæ, Cernit Iphim, & nimio conſumptam Byblida luctu. *Niphe*, licet nonnulli libri habeant nymphe: nam nymphe cum y Græco hic legendum non eſt: cum ſit hic Niphe, nymphæ Dianæ nomen, & interpretatur, teſte Regio, lotrix apo tu niphin, id eſt à lauando. vide Rhanis, A ante n. *Pipilo*, pipilas, paſſerum eſt, cum vocem edunt. Catullus de paſſere, Ad ſolam dominam vſque pipilabat. Phaleucius eſt. *Pipo*, pipas. Varro in Aboriginibus, Mugit bos, ouis balat, gallina pipat. Author Philomelæ, Accipiter pipat, miluus hiánſque lepit:

Peſſimus at paſſer triſtia flendo pipit. Ego Columellæ auſcultandum puto de gallinaceis pullis dicenti in libro 10. cap. 5, Animaduertat an pulli roſtellis oua percuderint, & auſcultetur ſi pipiant. Corripitur quoque Pipinna, vndecunque ſit, à Martiale libro vndecimo. Pipinus apud Baptiſtam. *Rhipæi*. montes Scythici, à rhipizo, id eſt flo: quia ventis perpetuũm obnoxij ſunt. Virgil. Georgic. 3, Gens effræna nimis rhipæo tunditur euro. *Rhipheus*, viri nomen. vide Ephitus, E ante p. Rhypa, vrbs in Homero. *Ripa*. Virgilius, Non bene ripæ creditur. At Rhipæ rhiparum, promontibus Arcadiæ, corripitur. vide Betulum, E ante t. Rhypes cum v Græco, Achiuorum vrbs, producitur, vt dicunt. *Scipio*, proprium & appellatiuum. Sillius 13, Aſpicit, & ſubito turbatur Scipio viſu.

Horatius

Horatius 1.ſatyra libri ſecundi, Attamen & iuſtum poteras,& ſcribere fortem
Scipiadam. Plautus in Aſinaria, Scio eſſe quàm me hunc Scipionem contui. Iambicus trimeter eſt. ſic cæteri. Petrarcha ſæpe male corripit. *Scrypulum*, quod y in u verſo dicitur ſcrupulum, ponderis genus eſt. Martialis libro quinto, Saturnalitiæ ligulam miſiſſe ſelibræ,

Flammatæve togæ ſcrypula tota decem,

Luxuria eſt. Idem lib.10, Libras ſcrypula ſextuláſque dicit. Phaleucius eſt. Ouidius, aut alius de medicamine faciei, Quinque parant marathri ſcrypula, myrrha nouem. ſic cæteri quibus fides habenda eſt. Errat igitur Macer dicens, Quattuor aut ſcrypulos mihi ſignificare videtur. & Priſcianus in carmine de ponderibus (ſi Priſciani ſit, quia pluſcula ſunt in hoc carmine doctis non imitanda) vbi dicitur, Siciliquus drachmæ, ſcrypuli ſi adiectio fiet. maſculinum apud veteres nõ legi. *Sipho* ſiphonis, fiſtula aut canalis tubus per quem, vrgente ſpiritu, aqua vel alius liquor emittitur. hinc diminutiuum eſt *Siphunculus*, id eſt exigua fiſtula ex ære, plumbo, aut marmore: ex qua exilit aqua è fonte. Iuuen. ſatyra 6, Effigiémque deæ longis ſiphonibus implent. *Sipus* Sipuntis, oppidum, à multitudine ſepiarum. Sepius prius dictum. hinc Sipuntinus, vt Nicolaus Perottus Sipuntinus. Sill. lib.8,

Quæſiuit Calaber ſubducta luce repente
Immenſis tenebris & terram & littora Sipus. Idem lib.5,
Quas recipit Salpina palus, & ſubdita Sipus

Montibus. *Sypharium*, cum y Græco, aut ſuparium, aut etiam ſeparium, ſunt qui dicant eſſe mimorum præmium: alij velamen eſſe putant ſcenarum. Vide grammaticorum diſſenſiones in illud Iuuenalis ſatyra 8, Conſumptis opibus vocem Damaſippe locaſti,

Sypharío clamoſum ageres vt Phaſma Catulli. *Stypendium*, cum y Græco, teſte Neſtore, contra primitiui naturam corripitur: quia à ſtype dicitur, teſte Varrone. Catullus, Indomito nec dira ferẽs ſtypendia tauro. Sidon. Quæ captiua dedit quondam ſtypendia Barche. Idem contra omnium authoritatem corripuit libro octauo dicens, Poſsit fœdere ſub ſtypendiali. Phaleucius eſt. hoc non imitandũ eſt, teſte Baptiſta Pio. *Stipes* ſtipitis. Virgil. Stipitibus duris agitur. Sunt qui deriuent à ſtyps: & cum y Græco ſtypes ſcribũt. *Stypa*, vnico p, teſte Neſtore, & y in u verſa, ſtupa dicitur hinc Stupeus, ſtupea, ſtupeum. Virg. 2. Æneid. Subiiciunt lapſas, & ſtupea vincula collo

Innectunt. Georgius Valla vult pp geminare ſtyppa, ſtuppa: ſtyppeus, ſtuppeus. *Stypo* ſtypas, id eſt cõdenſo, & rimas obturo: quia in hoc ſtypa vti ſolemus. Ouid. 3. Metam. Quæ quanquã comitum turba eſt ſtypata ſuarum. At corripiuntur ſtipula & ſtipulor ſtipularis. Virg. Stridenti ſtipula, &c. Iuuena. Quantum vis ſtipulare, & protinus accipe quod do. *Tiphata* tiphatorum, collis prope Capuã. Sil. 12, -arduus ipſe Tiphata Inuadit propior. Sunt qui Tifata ſcribunt. *Tiphys*, cum y Græco in ſecunda ſyllaba. nautæ nomen Valerius Flaccus lib.1, Peruigil Archadio Tiphys pendebat ab aſtro. *Typhon* Typhonis, gigas, & impetuoſa ventorum rotatio. Manil. lib.4, Quum fugeret Typhona venus, ſubſedit in vndis, Ouid. 2. Faſt. Terribilem quondam fugiens Typhona Dione. Iterum Manilius lib. 2, -merito Typhonis habentur Horrendæ ſedes, quem Tellus ſæua profudit,
Quum bellum cælo peperit. Pro vento autem Lucanus lib.7,
Et trabibus mixtis auidos Typhonas aquarum

Detulit. mendoſe legebatur phytonas, teſte fidiſſimo interprete Lucani Verulano. Nullos inueni veteres qui Typhon corripuerint: ideo nolim imitari Martianum Capellam in hoc, contra omnium authoritatem corripientem in ſecundo libro, quum dicit, Diſſona ſacra, mitram, ditémque, ferúmque Typhonem. Neq; Philelphum dicentem in tertia ſextæ, Redderer inferior, fierémque Typhonis amator. Et in quinta octauæ, Dicta Typhonæo crepitent tua grandius ore. Typhœus, eiuſdem gigantis nomen, primam ſemper corripit, vt in ſynalœpha & hypermetris viſum eſt. Triphilis, apud Priſcianum in Perihegeſi. Vipera. Ouid. 10. Metam. -venenum
Vipera diffudit, creſcentéſque abſtulit annos. ¶ I ante p corripitur, vt probaui de Hypocrita, quod Stoa malè cenſet variari. Cyperos, quod alij in canticis legendum cenſent, videtur Hermolao in cap. 12. lib. 25. Plinij recte legi cypros, id eſt liguſtrum, ex Dioſcoride. Vnguentum etiam ipſum à Theophraſto, inquit, Cypros dicitur. Cyphus, Perrhæborum mons & pagus apud Strabonem libro 9. ex Homero producitur. Hypocha, retis genus: à Lippio neſcio an recte producitur. Hypaſides, filius Hypaſi, aut potius Hyppaſides producitur à Nicolao Valla. Stipendium cum veteribus producito tantum: licet Stoa propter Sidonium dicat variari, & ſtypis à ſtyps corripiatur. Ouid. de Ponto. Qui ſtypis æra negat. Scrypulum cum doctoribus ſemper producito: quia opuſculum de ponderibus

non eſt

non eſt à claſſico compoſitum, licet illud probet Stoa. Iphitides, Iphiti filius, producitur vt Iphitus. Vide Pritanis, I ante t. Rhypes Rhypium, Achaiæ vrbs, à Stoa produci cenſetur. Grypus ſeu Grypius, viri nomen in Rudente Plauti: videatur illic. Iphition, viri nomen, producitur à Nicolao Valla Iliados 20. Pipulum, id eſt conuitium, teſte Nonio, cuius quantitas in Aulularia Plauti vix diſcernitur. Lipothymia, defectus animi: & Lipopſychia, deliquium animæ per υ ſcribuntur.

I ante q corripitur,

I ante q.

vt *Siquidem*, etiam vbi oratio eſt: licet tunc quoque produci poſſet. Ouid. 4. Faſt.

Sed ſi forte tibi non eſt mutabile pectus,
Státque ſemel iuncti rumpere vincla thori.
Hoc quoque tentemus, ſiquidem ieiuna remanſit:
Siu minus inferni coniugis vxor erit. Idem lib. 3. ſine titulo,
Quæ mihi ventura eſt, ſiquidem eſt ventura ſenectus:
Cũ deſit numeris ipſa iuuenta ſuis.

In qua correptione videtur liberiore vſus licentia: nemo enim (ſi) vnquam corripuit. at compoſita vox perpetuùm corripitur: ſed vnde compoſita eſt, ſignificationem non gerit. Eſt enim ſiquidem, idem quod nam: in qua ſignificatione inquit Lucanus libro 4,

Hoc ſiquidem ſolo ciuilis crimine belli Dux cauſæ melioris eras.

EXCEPTIO. *Liquetius*, Venetiæ fluuius. hinc adiectiuum liquetius, a, um. vt apud Virgilium Æneid. 9. teſte Seruio, Quales aëriæ liquentia flumina circum. imperitiores, teſte Seruio, legunt liquentia. *Liquor* liqueris, deponens tertiæ. Virg. 1. Georg. Liquitur, & Zephyro putris ſe gleba reſoluit. Liquor, nomen, rectius corripitur: quia ſolus Lucretius produxit. vt lib. 1, Pondus vti ſaxis, calor ignis, liquor aquarum. Et ibidem, Fiet vti cibus omnis, & aridus, & liquor ipſe. *Liquens* à liquor. Virgil. Aut quum liquentia mella. Liqueo liques: hinc *Liqueſco* corripitur. Perſius, Tot tibi quum in flammas iunicum omenta liqueſcant. Virg. Campóſque liquentes. Adde liquor. Liqueſco producitur. Ouid. 1. de Ponto, Sic mea perpetuis liqueſcunt pectora curis. Iterum *Liquo* liquas corripitur. Lucan. lib. 7, Ereptáque tela liquauit. Ab his *Liquidus* variatur: quia poteſt eſſe tam à liquo, quàm à liquor. eadem tamen eſt ſignificatio. Lucret. lib. 1,

In ſaxis ac ſpeluncis permanat aquarum Liquidus humor, &c. Idem in 2,
Illa quidem debent ex læuibus, atque rotundis
Eſſe magis fluido, quæ corpora liquida conſtant. Idem in 3,
Craſſáque conueniunt liquidis, & liquda craſſis.

I ante r in diſſyllabis producitur,

I ante r.

vt *Ciris*, cum i Latino, interpretatur tonſa: Cirin enim, Græcè ſignificat tondere. dicitur Scylla Niſi filia ob tonſum patris crinem, in auem alaudam verſa. Virgil. in Ciri, Candida conceſſos aſcendat Ciris honores. Ouid. 8. Metam. -in auem mutata vocatur Ciris, & à tonſo eſt hoc nomen adepta capillo. ſic cæteri omnes. quamobrẽ non verebor dicere mendoſum eſſe locum hunc in Ætna Virgiliana,

Mentiri vates, ſtygias, vndáſque canentes:
Hi Tityon ſeptem ſtrauere in iugera fœdum:
Sollicitant magna te circum Tantale pœna,
Sollicitántque Cirim: Minos tuáque Æace in vmbris
Iura canunt, iidémque rotant Ixionis orbem.

Omnes libri, quos videre licuit, habent per s literam Sirim, paucis exceptis, qui habent, Sollicitántque ſiti. Calderinus id quid ſit, minime declarat. Eſt qui dicat ſitim, id eſt puellam, de qua in Ciri Virgilius loquitur. puto legendum, Sollicitántque Scinim, id eſt immanem illum gigantem & latronem, de quo incredibilia poëtæ fabulantur: vt de Tityo, Tantalo, Ixione, cæteríſque gigantibus, & crudeliſſimis latronibus: quorum hîc paucis meminit Virgilius. Itaque auſim iurare legendum eſſe, Sollicitántque Scinim: licet id ante me nemo dixerit, quod ſciam. Fuit autem *Scinis*, gigas & latro immaniſſimus à Theſeo tandem interfectus. hic Iſthmum obſidens (vt in quinto refert Diodorus) duas pinus flectebat. ac vtrique hominis brachia alligabat: deinde ſurſum emittens corpus diſcerptum maximo cruciatu afficiebat. quod oſtendit Ouidius 7. Metam. dicens,

Occidit ille Scinis magnis male viribus vſus,

Qui

Qui poterat curuare trabes,& agebat ab alto
Ad terram late ſparſuras corpora pinus. Claudianus in primo libro contra Rufinum,
-quis prodere tanta relatu
Funera,quis cædes poſſet deflere nefandas?
Quid tale immanes vnquam geſſiſſe feruntur:
Vel Scinis Iſthmiaca pinu,vel rupe profunda
Syron,vel Phalaris tauro,vel carcere Sylla? Syron,latro etiam fuit à Theſeo interfectus. hinc ſyronia ſaxa,& ſyronides petræ. Miror,miraculum,nemo ignorat produci. Martialis, Barbara Pyramidum ſileat miracula Memphis. id ſi conſyderaſſet Nebriſſenſis, nunquam dixiſſet vocalem ante vocalem produci in Dehinc,apud Horatium in Arte, Cogitat vt dehinc ſpecioſa miracula promat. vera lectio eſt, Cogitat vt ſpecioſa dehinc miracula promat. *Scyros*, cum ſc literis, ſequente y Græco, vna ex Cycladibus. Papin.1.Achil.
Palladi littoreæ celebrabat Scyros honorum
Forte diem. hinc Scyrius, ſcyria,ſcyrium: & Scyrias,ſcyriadis. Virgilius, Armiger Automedon vnà omnes ſcyria pubes. Sidonius(vt in quartum Plinij notauit Hermolaus) peccauit in hoc nomine dicens in Burgo. Vel ſcyrias vacuaſſe colus,vel ſerica fila
Per cannas torſiſſe leues. *Nireus*, viri proprium. Nebriſſenſis male credit triſyllabum eſſe prima correpta:quia diſſyllabum eſt,vt Orpheus:& ſi per diæreſin triſyllabum fiat, prima producitur. Horatius in Epodo ad Neæram, Nec te Pythagoræ fallant arcana renati:
Formáque vincas Nirea. ſecundus verſus eſt iambicus dimeter, vbi accuſatiuus Nirea primam producit. Tyro,contra quendam ineptum.

EXCEPTIO. *Lyra* cum y Græco. Ouidius 11. Metam. Flebile neſcio quid queritur lyra: flebile lingua Murmurat exanimis: reſpondent flebile ripæ. Inſtrumentum muſicum eſt à lyrin,id eſt canere. hinc fortè *Lyris*, impudicæ mulierculæ nomen. Mart.lib.2, Quod faciat,vult ſcire Lyris,quod ſobria fellat. nam *Liris* fluuij nomen,cum i noſtro etiam in prima,producitur. Idem libro decimo, Deſyderantur nec Marica, nec Liris. Scazon eſt. ſic producitur tantum *Lira* per i noſtrum, & ſulcum ſignificat. hinc *Deliro* deliras, id eſt inſanio & erro:nam delirat, qui non recto ſulco ſemen tegendo incedit. hinc *Delirus*, a,um, pro inſano & à recto recedente. hinc *Perdelirus*, id eſt valde delirus. Lirare, eſt liras facere. Sunt qui deliro è Græco lirin,id eſt ineptire deriuent. hinc liras, ineptias & nugas dicimus. Plautus, Nam tuæ blanditiæ mihi ſunt (quod dici ſolet) gerræ, germanæ ædepol liræ. Vtut eſt, nuſquam corripiuntur Deliro, delirus, perdelirus: neque per y Græcum vnquam ſcribenda ſunt à lyra, muſico inſtrumento, quicquid Neſtor & multi alij dicant. Nam ineptiſſime legunt perdelyrus pœnultima breui, pro diſſono & abſono apud Lucretium libro 1, Quod facit hic idem, perdelyrus eſſe videtur. nam non in maſculino genere legendum eſt perdelyrus, ſed in neutro perdelirum. quod ſenſus facile indicat, Dicere rem nullam in numero conſtare, nec ignem,
Quod facit hic idem, perdelirum eſſe videtur. Senſus hic eſt,
Dicere rem nullam in numero conſtare, nec ignem,
Quod facit. id eſt dicit hic idem Heraclitus: id videtur perdelirum, id eſt valde falſum & fatuum. ſi perdelyrus legas, ineptiſſimus erit ſenſus. nam quorſum refert dicere,&c? ſed quid verbis opus eſt? quum ipſe Lucretius paulo pòſt id manifeſtet dicens, Quod mihi quum vanum tum delirum eſſe videtur. Horat. ad Lollium, Quicquid delirant reges, plectuntur Achiui. Idem ſaty. 3. lib. 2. Auerſus mercaturis, delirus & amens. ſic cæteri. *Myron*, vel Myro myronis, ſtatuarij nomen. Stat. 1. Syl.
Quicquid & argento primùm vel in ære Myronis
Luſit. Auſonius in Epigram. Bucula ſum cælo genitoris facta Myronis. ſcribitur cum y Græco, vt Myron,id eſt vnguentum: quod ſimiliter corripitur. Hinc Myropola, vnguentarius. Myron myri, quia pro vnguento, eſt neutrum ſecundæ declinationis. *Pyra*, cum y Græco, lignorum congeries. Virgilius, Innumeras ſtruxere pyras. ſic *Pyrus*, pyrum, arbor & fructus. omnia hæc à pyr, id eſt ignis, ducuntur. Virgilius, Inſere nunc Melibœe pyros, pone ordine vites. *Quiris* ſingulare, in raro vſu eſt. Perſius,
Heu ſteriles veri quibus vna Quiritem
Vertigo facit. *Syrus* cum y Græco, vt Syria, rectius corripitur. Iuuen. ſatyra 6, Quàm quæ longorum vehitur ceruice Syrorum. Horat. ſatyra 6, Túne Syri Damæ, aut Dionyſi filius audes
Deiicere è ſaxo ciues, aut tradere Cadmo? notum eſt hic primam corripi: quia (ne) interrogandi dictio

ctio corripitur. Ideo quidam male putarunt Syridamas, vnicam eſſe dictionẽ prima producta: quum potius dicere debuiſſent prima correpta, ſecundam & tertiam produci. Catullus, Hoc miſſo in Syriam requierant omnibus aures. ſic cæteri. Iuuenalis in 3. ſatyra produxit Syrus dicens, Iampridem in Tyberim Syrus defluxit Orontes. Et Syria. Petrarcha, -Syria mollis
Porrigat ipſa manum. *Styrax* tantum corripitur. vide crementum. *Tyros* vel Tyrus, inſula & vrbs. Tibul. lib. 1, Prima ratem ventis credere docta Tyros. Ouid. 3, Metam. A Tyro hac profugos poſuiſtis ſede Penates. ablatiuus corripitur propter vocalem ſequẽtem: vt Sub Ilio alto Tyros etiam, caſeus interpretatur: vnde Butyrum: de quo in mediis agemus. *Tyra* Tyræ, cum y Græco, vt præcedens, loci nomen. Val. Flac. lib. 6, Linquitur abruptis pelago Tyra, linquitur & mons
Embolus. *Tyres*, cum y Græco, genitiuo Tyræ. Virgilius Æneid. 10,
Te fugiens fratrémque, Tyren currúque volutus. Sillius ſexto,
Exanimum Naſamona Tyren ſuper ipſe iacebat. viri nomen eſt. *Tyras* Tyræ, cum y Græco, fluuij nomen. vide Halis, A ante l. Tyrus, viri nomen, variatur à Sillio. ¶ I ante r in diſſyllabis producitur, vt Spiro: & inde ſpiritus, quod male corripuit Sedulius, Cum ſancto ſpiritu gloria magna patri. niſi forte ſic edidit, Pneumate cũ ſancto, aut ſpiritui ſancto. Styrus, vir: de quo Valerius Flaccus, Tũ gener Albani Styrus qui aduenerat oris. Thyre, vrbis nomen, neutrum plurale ſecũdum Stephanum. Stat. Et Lacedæmonium Thyre lectura cruorem. Tyrus, viri nomen, variatur à Sillio. Correptionem vide A ante n, Granius. Producitur lib. 15, Cadit vno vulnere Tyrus. Lira, cõpoſitum perdelirum, producitur, Lucret. lib. 1. quem ſic legit Pius, Dicere porro ignem res omnes eſſe, neque vllam
Rem veram in numero rerum conſtare, niſi ignis
Quod facit, hoc idem perdelirum eſſe videtur. vbi, ſi vera eſt electio, ſit ſenſus, Quod, id eſt quam eſſe ſentias, niſi illam faciat ignis. Quod pro quam Badio poni videtur, & idem in neutro produci, niſi legatur, hoc itidem, &c.

I ante r in polyſyllabis corripitur,

vt Pyreneus, viri proprium, per eu diphthongon: nõ per æ, contra Tortellium. Ouid. Metam. 5, Claudit ſua tecta Pyreneus. Notantur è longis deriuata, vt viroſus à virus: nam à vir corripitur. Tirynthius à Tiryns: vireſco à vires: quod verbum ſignificat vires acquirere & fortiorẽ fieri. Furius Antias apud Gellium lib. 18, cap. 11, Increſcunt animi, vireſcit vulnere virtus, hoc à vireo, corripitur. Stat. lib. 1. Syl. Exuit, atque alios melius reuireſcit in annos Spiritus, à ſpiro, &c.

EXCEPTIO. *Chironomon* chironomontis, vt Leon leontis: vel chironomas chironomantis, vt adamas adamantis, teſte Mancinello in hunc verſum ſatyræ 5. Iuuenalis,
Saltantem ſpectas, & chironomonta volanti
Cutello donec peragat dictata magiſtri. Dicitur quoque cheronomos cheronomi. eſt autem is qui ad menſam edenda incidit certa lege manus. nam chir, manus eſt: & nomos, lex: ars hæc, chironomia dicitur chironomantia, eſt ex manuum inſpectione diuinatio. cheir Græcè per ει diphthongum ſcribitur: ideo in compoſitis producitur. Mart. *Chirurgus* fuerat: nunc eſt Veſpillo diaulus. ſic chirocrates, *Chirographum* vel *Chirographum*. Iuuen. ſatyra 13, Vana ſuperuacui dicunt chirographa ligni. vnum eſt *Chiragra* à Latinis correptum. Perſius, Lapidoſa chiragra. Martialis libro primo, Sed nil patrono porrigit, hæc chiragra eſt. Philelphus ſecutus deriuationem Græcam, auſus eſt hoc nomen producere: vt in tertia nonæ dicens, Nunc te chiragra fatigat. *Cyros* cum y Græco in prima, id eſt proprius, authenticus & dominus. hinc *Cyriacus* & Cyrinus, virorum propria: & acyros, improprius. vnde acyrologia. *Cyrinus*, viri proprium. Martialis libro 8, Sic tua Cyrini promas epigrammata vulgo. vocatiuus eſt. ſic Cyrillus rectè producitur à Fauſto. *Cyrene* cyrenes, & Cyrenæ cyrenarum, cum y Græco, vrbs Libye. hinc Cyrenia dicta eſt tota Libya. eſt alterius quoq; oppidi nomen. hinc Cyrenæus & Cyrenaicus. Lucan. libro 9, Aphrica Cyrenis etiam tunc bruma rigebat. Sill. libro 4, Nec non Cyrene Pelopæi ſtirpe nepotis. interdum corripitur. Catul. Laſerpiciferis iacet Cyrenis. Phaleucius eſt. Ideo non malè dixit Petrarcha in 3. Aphricæ, Plura cyrenæo cecidiſſent milia campo. Cyrene, Ariſtei mater, producitur tantum, vt ex Georgij 4. diſces. *Ironia*, id eſt ſimulatio vel illuſio, tam in prima quàm in tertia Græcè per ει diphthongon ſcribitur: vt Irenarcha & Ireſione in prima. *Liriope*, nympha. Ouid. Metam. 3,
Cærula Liriope, quam quondam flumine curuo
Implicuit, &c. fuit Narciſſi mater. Lirium, herba per ει diphthongon. *Myricæus*, viri nomen. Horat.

Horat.lib.1.Carm.Ode 6,Nigrum Myrionem aut ope Palladis.Aſclep.eſt.Haber y Græcum in prima ſyllaba.Aliqui tamen Merionem legunt.vide quæ in hunc verſum affert Badius.Miritenes,vide E ante n. *Pirata*. Lucan.lib.2, Omne fretum metuens pelagi pirata reliquit. *Pirithous*, viri proprium.vide Matella,A ante t.quidam Perithous dicunt. *Pirene* pirenes,cum i noſtro,mons & fons muſis ſacer apud Corinthum. Perſius in præfatione, Heliconiadáſque,pallidámque Pirenen. Scazon eſt. Statii.1.ſyl. -nec conſcia detur

Pirene:largos potius mihi gurges in hauſtus. *Pyrene* cum y Græco,mons Hiſpaniæ:à Pyrene puella quam Hercules compreſſerat,quæ illic à feris lacerata dicitur & ſepulta.alij deriuant à pyr,id eſt ignis, propter crebra fulmina. variatur hoc nomen:ſed productio eſt longe freqnentior.Sillius lib. 14, Pyrene miſit populos, qui nomen amore,&c.Lucan.lib.1, Nubiferos colles atque aëream Pyrenen.verſus eſt ſpondaicus.vt apud Iuuenalem ſatyra 10,

Additur imperiis Hiſpania,Pyrenéque

Tranſilit. Tortellius male legit Pyreneúmque:qnia(vt recte dixit Neſtor) Pyrenæus penultimam diphthongo producit,vt Pyrenæi montes.Tibul.lib.1,

Non ſine me eſt tibi partus honos,tua bella Pyrene

Teſtis & Oceani littora ſanctonici.Sidon.in 3.Panæg. Tyrrheni Rhenique liquor vel longa Pyrene.Sic Petrarcha 4.Aphricæ, -tum filius vltor

Et patris & patrui nomen dedit,iſque Pyrenen

Tranſgreſſus,&c. Pyrino mulier, teſte Egnatio. *Piroma* & Pirula prodncuntur, teſte Sulpitio.

Pyramus cum y Græco,viri & fluuij nomen, Ouid.4.Metam. Pyrame reſponde. Pro fluuio, in oraculo, Tunc erit vendiſonus late,quum Pyramus olim

Littora perfundens Cyprum labetur in almam. Priſcianus corripuit.vide Pynarius, I ante n. Itaque pro flunio variatur. *Pyramis*,cum y Græco,à ſimilitudine flammæ nomen accepit. Latini metam dicunt.Mart.Barbara pyramidum ſileat miracula Memphis. *Pyræus*,Athenienſium portus & promontorium cum y Græco.Ouidius 5.Metamorph.Portus Cecropios,intra pyræáque littora tangit.

Pyralis producitur, teſte Nebriſſenſi,cum y Græco:eſt enim beſtiola pennata, muſcæ magnitudine ex igne proueniens. Pirea, frutex per α diphthongon. *Pyrites*: producuntur huius nominis omnes ſyllabæ apud Priſcianum in Perihegeſi.& eſt lapillus cui plurimus ignis eſt.ſed multa à pyr corripiuntur,vt Pyrois,pyropus,pyracmon,pyretrum,&c. *Phthiriaſis*, morbus pedicularis. à phthiron, id eſt à pediculis,cum ph & th aſpiratis in eadem ſyllaba.hinc phthirophagi, homines ſolis piſcibus victitantes,à tenuitate victus, quaſi pediculis veſcātur.ſcribitur Græce per α diphthongon. Pyraſus,vrbs apud Homerum. *Pyreicus*,pictor in 3.Propertij,Pyreicus parua vendicat arte locum.cum y Græco.ſic legit Beroaldus, Pyrodile,vna Hyadum apud Pyladem. *Sirius*, ſtella in ore Canis cæleſtis.Sil.lib.1, -nec puluere feſſum

Agminis ardenti labeſcit Sirius aſtro. Syria,inſula,quæ etiam Syrus,Pherecydis patria,producitur ab Homero.teſte Strabone lib.10. *Stiria*,ſtiricidium.Mart.lib.7,Turpis ab inniſo pendebat ſtiria naſo.Claud.Aſtringit ſtiria ſetas.Spirena,piſcis in Oppiano.Tireſias,cū i Latino in prima:quia Græce ſcribitur per α diphthongon,teſte Calepino,fuit augur Thebanus.Propert lib.4, Magnam Tireſias aſpexit Pallada vates.dicitur etiā Tireſia in nominatiuo. *Tyridates*,Armeniæ rex.Hora.1.Carm. Ode 26,Quis Tyridatem terreat vnice?verſus eſt alcaicus dactylicus.¶I ante r corripitur in polyſyllabis,vt Quirinus,nomen Romuli iam pro Deo habiti:ſed etiam Qniris, vnde dicitur: corripitur. Ouidius, ſiue quòd haſta Quiris.Quirinus etiam martyris melius corriperetur:& Quiritare,quod eſt Quiritium,id eſt Romanorum anxilinm inuocare.Author Philomelæ ſua authoritate produxit pro voce verris, id eſt porci maſculi. Dyrracrinm rr geminato ſcribitnr. Cyrinus ab Iuuenco producitur. Myrace,Bebelio producitur.Myraces,viri nomen Nicolao Vallæ anapæſtus eſt: ſemel tamen videtur moloſſus eſſe libro 6, & pro fluuio capi. Irenarca per α, id eſt princeps pacis, εἰρήνη, pax.Ireneus,pacalis.Iros ἔριον,lana.Irocomos,lanam tractans. Iropocus, habens vellera innexa.

Ireſione vel Ereſione per α in prima,ramus oleaginns implexus lanis,quia ἔριον eſt lana. Lirium etiam per α in prima,id eſt narciſſus. Siriaſis,morbus:vel à Sirio ſtella,vel à ſiris,id eſt cauernis,producitur. Pirenæ corripitur à Lucano libro quarto,

Iámque Pirenææ quas nunquam ſoluere Titan.

Et Auſonio in Moſella,Gallorum extremos inter celsámque Pirenen. Et à Prudentio. Claudianus tamē in Stili.prod.Pirenæa tegit lapidoſis frondibus ilex.Diribetoriū,Græcè, διριβιτώριον,producta

prima,quid ſit, vide Hermolaum cap.41.lib.16.Plinij. Siræum per *α* in prima & ai in ſecunda, eſt vini ſpecies Hermolao cap.9.libro 14. Pyræus vel pyræeus, cuius accuſatiuus pyræea. Stat. Munychiam & trepidis ſtabulem pyræea nautis.Ouid.

Sunion expoſitum, pyræáque tuta receſſu

Linquit. Alij legunt Pyreæáq; littora tangit. Propert. Inde vbi pyræi capient me littora portus. Itaq; varia eſt lectio & quantitas. Syria,inſula à Syrus:aut Siria à ſirio,ſtella,producitur,vt ſyrus & ſirius. Pyraſus, vrbs Phthiæ, producitur Homero,vt citatur à Volaterrano lib.8. Spirarchus, primipili & cohortis præfectus: à *σπεῖρα*, id eſt cohors, producitur Pyrodiles, vna hyadum, producitur à Pylade lib.1. Sidonio in Euch. producitur Lirinis, Seu te lirinis priſcum complexa parentem eſt. Pyrino Pyrinus, mulieris nomen. Ouid.in Sappho, Nec mihi Pyrino ſuberant Mnaiſve puellæ. Videantur Racemationes Baptiſtæ Egnatij. Pyramus,fluuij nomen, Priſcianus variat:viri nomen, Ouid.producit. Producitur & Pyramis. Mart. Barbara pyramidum,&c. Pirera,frutex, per *α* ſcribitur. Spitena,piſcis,Lippio producitur. Tyridates,viri nomen,corripitur à Baptiſta Mantuano.

I ante ſ producitur,

I *ante ſ.*

vt Chryſos,cum ch aſpirato & y Græco. hinc Chryſoſtomus & Chryſeus,a,um, id eſt aureus. Mart. lib.10,Chalcea donanti,chryſea quid dederas?chalcea,id eſt ærea. Piſæ piſarum:hinc Piſæus,à,um. Ouid.lib.5. Metam. Eſt medium Cyanes & Piſææ Arethuſæ. errauit hîc Petrarcha Ecloga decima.

EXCEPTIO.

Biſon biſontis,animal iubarum prolixitate deforme:naſcitur in Germania. Mart. Illi ceſſit atrox bubalus atque biſon. Idem, Turpes eſſeda,quòd trahunt biſontes. Phaleucius eſt. Biſuntos,teſte Iacobo Bononienſi. *Criſis* cum i noſtro ſine aſpiratione, id eſt iudicium. hinc hypocriſis,catacriſis,id eſt diiudicatio. At catachreſis cum ch aſpirato in tertia ſyllaba,dicitur abuſus. hoc Neſtor. Ciſena teſte Bebelio. *Ciſium*,vehiculum. Ciſiarius, qui ciſium regit. Auſon.in epiſt.1, Vel ciſio triiugi, ſi placet,inſilias. Idem ad amicum quendam, Sed ciſium aut pigrum cautus conſcende veredum. *Friſius* apud neotericos. *Hyſopus* vel hyſopum,herba,cum y Græco & vnico ſ apud Latinos:quia corripitur, licet apud Græcos ſſ geminet Hyſſopus, ſcribitúrq; per *υ* magnũ.& eſt Hyſopus fœminini generis. nec mirum eſt(inquit Neſtor,ex quo hoc ſumpſimus,)vnum s à Latinis abiici in Hyſopus:quia ſimile in multis factum videmus: vt Grabatus, Syracuſæ,Gothia,lacus, & nonnulla alia apud nos corripiunt primã,quam apud illos poſitu extendunt. recte igitur dixit Alanus lib.4, Si cælum terræ conformat cedrus hyſopo. Male autem Macer, Eſt hyſopum ſiccum, calidum quoque:tertius illi Eſt in vtroque gradus. In eodem luto hæſitat Riga in lib. Regum, dicens, Aut hyſopus ſignat humiles, cedrúſq; ſuperbos. Nec male tamen ſi gemino hyſſopũ poſitione produxeris. *Iſara* Iſaræ, fluuius Galliæ in Rhodanum fluens. Lucan.lib.1, Hi vada liquerunt Iſaræ, qui gurgite ductus. *Iſaurus*, fluuius. vide Metaurus E ante t. *Iſaurum*, oppidum. quod pluraliter Iſaura Iſaurorũ Ammianus dixit. hinc Iſauricus dictus eſt Seruilius, qui Iſaurum vicit. Iſauri & Iſauræ, populi ſunt. Ouid. Aphrica victorem de ſe vocat,alter Iſaurum. Sidon.in Panægy. Adiec ſerie quos nunc moderaris Iſauros. *Iſalces*, viri proprium. Sill.lib.5, Optabat pugnam ante oculos ſpe laudis Iſalces. *Iſocrates*, viri nomen. Rufin. Laudamus Iſocratis artem. *Iſerum*, teſte Bebelio. *Iſidum* contra primitiui naturam, ab Iſis. vide Io,in I ante o. *Lyſias*,viri nomen, corripuit Arator in 2.lib. *Miſer*. Perſius, O miſer inque dies,&c. hinc miſericors,miſericordia,miſeror,miſereor,miſeret,&c. *Niſantes*, viri nomen. Val.Flac.lib.1,

- ô ſi mihi ſanguis, Quantus erat,quum ſignifero cratere Niſantem

Non leuiore tholum manus hæc compeſcuit auro. *Niſi*, coniunctio, paſſim legitur. Niſus Niſi,nomen,ſine dubio producitur. *Phthiſis* cum phth aſpiratis in eadem ſyllaba,eſt pulmonis exulceratio. à phthinin,id eſt tabeſcere. phthiſici ſunt qui eo morbo laborant. Iuuen.ſatyra 13, Et phthiſis,& vomicæ putres, & dimidium crus. Serenus, Si vero phthiſis annoſo ſedet improba morbo. inepte ſcribit Vgutio tiſis, teſte Neſtore, ſine p & aſpiratione. Phthyſis cum phth aſpiratis. ſequente y Græco ante s,eſt ſpuitio,à phthyzo,id eſt ſpuo:verbum eſt doricum:nam communis lingua pryſis ſine aſpiratione dicit cum y Græco in prima pro ſpuitione:à ptyo,id eſt ſpuo. *Phyſis* cum y Græco in prima, id eſt natura. vnde phyſicus, phyſiologus.&c. Auſonius de numero ternario, In phyſicis tria prima Deus, mundus, data forma. quare bene dixit Alexander Nequam, Corrumpit natura phyſin curſúque rotatóque. Sidonius in Græcis negligentior male produxit, vt videre potes in Ethos, E ante t. *Piſidæ*, populi. Claudianus in 2. libro contra Eutropium,

.vtrique propinqui
Finibus obliquis Lydi Piſidæq́; feroces. Priſcianus produxit in Periheg ſi, Poſt hos Piſidûm pinguiſſima rura coluntur. id eſt Piſidarum. Phyſa, dea in Politiano. *Piſaurus*, fluuius Piceni: à quo Piſaurum, oppidum, nomen habet. Catul. ad Iuuencium, Præterquam iſte tuus moribunda à ſede Piſauri Hoſpes. *Ptiſana* vnico ſ, licet Græci geminent, teſte Calepino, confectio quædam ex ſucco vel farina hordei. vide Milium, I ante l. hinc Ptiſanarium, vas, in quo coquitur vel tunditur ptiſana. Horat. ſatyra 4. libro 2, Agedum, ſume hoc ptiſanarium oryzæ. *Siſer* ſiſeris, herba. Horat. ſaty. 18, Peruellunt ſtomachum ſiſer, halec, fercula coa. Columella lib. 11, Iam ſiſer, Aſſyrióque venit quæ ſemine radix. *Siſymbrium* cum y Græco in ſecunda ſyllaba. Ouid. 4. Faſt.
Cúmque ſua dominæ data grata ſiſymbria myrto,
Textáque compoſita iuncea vincla roſa. *Viſellius*, viri proprium. Horat. ſatyr. 1, Eſt inter Tanain quiddam ſocerúmque Viſelli. pro Viſellij. *Viſurgis*, fluuij nomen, apud Apollinarem in laudibus Narbonis. ¶ I ante ſ producitur, vt Iſis: Mantuano tamen corripitur Iſidorus, quia ſecunda eſt breuis, & tertia longa:
Artis & ingenij locuples Iſidorus, vtraque
Inclytus Heſperiæ, &c. Et ſic ab Iſis corripitur Ouidio Iſidius. Hyſſopum omnes claſſici producunt, vt ſentit Bebelius etiam poſitu. Miſos, id eſt odio habens, producitur, ſi Aldus recte dixit Miſanthropos eſſe epitritum quartum. Ideo neotericorum quidam male corripuit miſomuſus. Iſacipara, id eſt Sara, mater Iſaac: ſed ab Iſaac fieret Iſaacipara. Valerandus à Varanis, Hoc Abrahame pater, hoc Iſaace doces. Criſias, viri nomen, corripitur in Anticlaudiano apud Pium in primum Lucretij, .inſtat Vt Briſſo, ſtudet vt Criſius, ſpeculatur vt Argus. Biſuntos corripuit Martialis apud Iacobum Bononienſem ita eum legentẽ, Hæc tam ruſtica malo quàm Biſuntos. Phaleucius eſt. Biſuntium in Hiſpania eſt oppidum, teſte Ptolemæo. Male ergo aliis legitur Bituntos, &c. Iſapis, flumen, corripit primam, pro quo Stoa legit Sapis: vide A ante p. Iſus, locus non longe ab Anthedone, corripitur, ſed variatur interdum. interpres Strab. lib. 9, Diuinámq; Iſon, Anthedonáque inde ſupremam. Iſabella corripitur à Mantuano. Niſi coniunctio ab omnibus corripitur. vnde legetur A. Gellij lib. 19. cap. 9. Valerij ædituí carmen ſic, At contra hunc ignem Veneris, niſi ſit Venus ipſa,
Nulla eſt quæ poſſit vis alia opprimere. Sunt qui legant, Si non Venus ipſa. Phyſis & phyſicus corripientur, licet Sidonius producat, vt legit Stoa. Iſaurus corripitur primo Faſtorum,
Africa victorem de ſe vocat, alter Iſauras
Aut Cretam, domitas teſtificatur opes. pro Iſauricas. Alij non male legunt, Alter Iſauri aut Cretædo teſtificatur opes. Phyſadea, nympha & fons. Politianus ex Callimacho,
Vos hodie ancillæ ferte vrnas ad Phaſidæam,
Aut ad Amymonem, progeniem Danai. Biſegnus aut Beſegnus à Baptiſta Mantuano corripitur.

I ante t corripitur,

I ante t. vt *Scythia*: Scytha contra Sulpitium, niſi mentiatur Neſtor. Virgilius in Bucolic. Pars Scythiam, &c. Lucan. lib. 10, Non Scytha, non fixo qui ludit in hoſpite Maurus. ſic cæteri.

EXCEPTIO.

Producuntur habentia m vel r vel u ante i, vt Mitis, ritus, vita. Sic exceptionem ponit Alexander: ego illius exceptiones raro mutaui: ſed excipienda diligenter notaui: quanquam forſitan non pauciora ſunt exceptis. Tolluntur igitur ab hac exceptione permulta, vt *Mitylene* mitylenes, cum y Græco in ſecunda, vrbis & inſulæ nomen. Mart. lib. 10, Quum tibi non Epheſos, nec ſit Rhodos, aut Mitylene: Sed domus in vico Lælia patricio. *Mitilo* mitilas, cicadarum & cantantium. In carmine de Philomela, Vere calente nouos componit acredula cantus,
Matutinali tempore tunc mitilat. *Mitra*, id eſt ſol, apud Perſas. vide Typhon, I ante p in verſu Capellæ. ſic, teſte Lactantio, in vltimo verſu primi Thebaid. Indignata ſequi torquentem cornua mitram. Etiam eſt pilei genus: vt apud eundem in primo Achil. Bacchæáque terga, mitráſque huc tuleris. Sic Prudentius in Pſychomachia, Vt mitra cæſariem cohibens aurata virilem. Virgilius in Coppa, Coppa Syriſca caput Graia redimita mitella. hoc diminutiuum eſt à mitra. *Mithridates*, rex: vnde Mithridaticus, a, um. Martialis libro quinto, Profecit poto Mithridates ſæpe veneno. *Mitio*, paſtoris nomen in ſeptima Ecloga Petrarchæ: ſi à Mitis deriuetur, male corripitur. *Britannia*, regio: Britanni, populi. Virgilius, Et penitus toto diuiſos orbe Britannos. Martialis,

Dicitur

Dicitur & noſtros cantare Britannia verſus.

Quid prodeſt?neſcit ſacculus iſta meus. Lucretius etiam produxit in ſexto, Nam quid Britannis cœlum differre putamus? Ergo variatur: ſed corripitur ſæpius. ſic Britannicus proprium & appellatiuum. Briton verò ſemper opinor produci. in quo errat Alexander dicens, Britoniſque brito, caro carnis. Vide crementum. *Britomartis*, nympha quam Minos perſequebatur. Virgilius in Ciri,

Te erepta Britomartis ſpes eſt vna ſepulchri:

Te Britomarti diem potui producere vitæ. Claudianus in 3. de laudibus Stiliconis, Sparſa comam Britomartis agit. *Criticus*, id eſt iudicans ſiue arguens (à Crino, delibero ac iudico) variatur. Horat. Vt Critici dicunt. Iuuen. Saty. 2, Critice pelluces, &c. vbi per e aliqui Cretice legunt. Mart. lib. 7, Æqualis liber eſt Critice, qui malus eſt. Critias, viri nomẽ. Apul. in Apol. oratione prima, Carmina vt Critias lux hæc optata canatur. *Criton* critonis. Martialis lib. 11, Quod ſanare Criton, non quod Hygæa poteſt, fuit medicus. *Fritillus*, tabula luſoria: de qua multa leges in annotationibus Beroaldinis. Mart. in Xeniis, Hæc mihi charta nuces, hæc eſt mihi charta fritillus:

Alea nec dãnum, nec facit iſta lucrum. Rhytium, vide Rhidium, I ante d. *Vitium* contra primitiui naturam quia vito producitur. Horat. Dum vitant ſtulti vitia, in contraria currunt. *Vitellus* contra primitiui naturam: quia à vita dici volunt. eſt enim oui pars, ex qua viuit pullus. Horat. ſaty. 4. lib. 2, Quatinus ima petit voluens aliena vitellus aliena accuſatiuus eſt. ne credas (vt quidam) Vitellus eſſe fœminini generis. Vitellius, viri nomen. Auſon. de Cæſaribus. Nec regno dignus, nec morte Vitellius, vt vir. Vitelliani, literæ virorum ad amicas. Mart. in Apo. Nondum legerit hos liber puella, Nouit quid cupiant vitelliani. Phalecij ſunt. *Vitulus*, vitula. Virgilius. Quum faciam vitula, &c. *Vitrum*, vide I ante n, Cinnamum.

SECVNDO PRODVCVNTVR.

Bitus, viri nomen. vide I ante t, Bacchius. *Bitonia*, teſte Sulpitio. Bithynia, bithynus, bithynicus rũ th aſpirato & y Græco in ſecunda ſyllaba. *Bithynia* eadem eſt quæ Bebrycia, Mygdonia. Pontus: prima rectius producitur, quam Iuuenalis corripuit etiã. Petrarcha in 2. Aphrica ſecundam male corripit. Manillius lib. 4, Cappadocum Armeniæque iugis Bithynia diues. Claudian. lib. 2. in Eutrop. Thyni Thraces erant, quæ nunc Bithynia fertur. Valerius Flaccus lib. 3,

Aut Cererem lætúmque pecus, nec palmite Bacchum

Bithynio phrygióve ſatum. Iuuen. ſatyra. 10, Donec *Bithyno* libeat iugulare tyranno. Idem ſatyra 7, Quanquam & cappadoces faciant equitéſque Bithyni. Mart. Iam te rem factam Bithynice credis habere. Bithynus itaque primam variat. *Citella*. Hor. Sat. 5, Hinc muli Capuæ clitellas tempore ponunt. Clitiades, viri proprium. vide Cliciades, I ante c. Citus. pro diuiſo, teſte Seruio. *Clitorius*, Arcadiæ fons, bibenti vini odium ingerens. Ouidius 15. Metam.

Clitorio quicunque ſitim de fonte leuauit,

Vina fugit, gaudétque meris abſtemius vndis. Clite mulier apud Valerium Flaccum *Cliton* clitonis, Archadiæ fluuius, teſte Lactantio. Papin. 4. Thebaid. Et rapidus Cliton, & qui tibi Pythie Ladon.

Citargi, piſces in Lippio. *Citis*, fluuij nomen. vide E ante q, Sequana. *Clitumnus*, Vmbriæ fluuius. vide I ante n, Tinias. Si etymologiæ perſcrutator es, videto Tortellium & Neſtorem. *Dito* ditas, & diteſcere, nota ſunt: quia fiunt à dis, ditis. Horat. Qua ratione queas diteſcere. *Dithyrambus*, viri nomen, vnde hymnos quoſdam in Bacchi honorem cantatos dithyrambos dixere. veruntamen ipſe Bacchus de dithyrambus dicitur, quia dia dyothyron, id eſt per duas portas tranſierit: nẽpe per vterum Semeles, & femur Iouis. ſcribitur in prima ſyllaba cum i noſtro: in ſecunda verò cum th aſpirato & y Græco. Horat. lib. 4. Carm. Ode 2, Seu per audaces noua dithyrambos

Verba deuoluit numeriſque fertur

Lege ſolutis. Sapphici ſunt cum adonico. Ditis, proprium viri in Ouidio. *Italia* variatur: quia omnium grammaticorũ communi aſtipulatu corripitur, & per ectaſin à poëtis producitur. quia aliter ſtare non potuit. quia verò omnes poëtæ producunt, nemo vereatur producere. Sic *Italus* variatur. Sic Italis, italidis. Lucret. lib. 1, Italiæ terrarum oras à finibus eius. Virgilius. Italiam fato, &c. Ouid. 15, Grata quis Italicis author poſuiſſet in oris. Virgilius 12, Æneid. Italides quas ipſa decus ſibi dia Camilla. Sil. lib. 6, Nec tamen aduerſis fuerat fracta Itala virtus. Martial Mutauere meas Itala regna comas. Virg 9, Æneid. Coniecto ſternit iaculo, volat Itala comus, Idem Æneid. 8, Hinc Auguſtus agens Italos in prælia Cæſar. Horat. Satyra 7, At Græcus poſtquam eſt Italo perfuſus aceto. *Litigo* vt lis litis: vnde litigium, litigioſus. Martialis. Ah miſer & demens viginti litigat annos.

Lithorius, fluuij nomen apud Sidonium in tertio Panegyrico cum th aſpirato. *Littus*, putamus in omni ſignificatione tt geminare cum Georgio Valla, vt oblittero oblitteras, quicquid grammatici plurimi dicant. Vide tamen ſi cordi eſt Neſtorem vocabularium. ſic littera in verſu: ſecus in proſa. *Nitor* niteris, Ouidius: Nitimur in vetitum, hinc Obnitor, enitor, &c. *Nitella* (teſte Calderino) pulueris aut mica, contra primitiui naturam. Martialis lib. 5, Rhenique nodos, auteámque nitellam. Scazon eſt. nec mitellam legere potes, teſte Calderino: quia id nomen primam corripere oſtendimus. *Pituita* variatur. Catullus ad Furium,

A te ſudor abeſt, abeſt ſaliua

Mucúſque, & mala pituita naſi. Phaleucij ſunt: vbi prima cum pœnultima manifeſte producitur. vnde deprehenditur error eorum qui putarunt pœnultimam ſemper corripi Horat. Sat. 2,

-ſtomachóque tumultum

Lenta feret pituita: vides vt pallidus omnis

Cœna deſurgat dubia. Et in epiſtola prima, Præcipue ſanus, niſi quum pituita moleſta eſt. Fruſtra recurrunt ad Proceleuſmaticum. in Perſio autem eſt ſynæreſis, vt ſit pituita triſyllabum, Sopnia pituita qui purgatiſsima mittunt. itaque prima variatur, pœnultima ſemper producitur, author meus Neſtor. Sunt tamen qui apud Perſium legant Sopnia qui. eſt autem pituita, morbus ex catarrho proueniens, *Pithenor*, viri proprium cum th aſpirato Ouidius 14, Metamor.

Hunc Lycus, hunc Idas & cum Pithenore Nycteus,

Hunc miratur Abas. *Pitheus*, teſte Nebriſſenſi: ſed video fere Pittheus gemino tt ſcribi, vt philoſophi nomen Pittharchus, vt teſte Neſtore, pſittacus *Pytiſma*, cum y Græco in prima ſyllaba, eſt leuis ſputi irroratio: à Pytiſo: id eſt ſputo leui & crebro irroro. Iuuen. ſat. 11,

Qui Lacedæmonium pytiſmate lubricat orbem.

Mancinello non placet opinio Politiani dicentis in 38. cap. Miſcellaneorum, *Pityliſma* dicendum eſſe, non pytiſma. Pytizin Græcis ſpuere ſignificat. Pytho, nympha & vrbs Pytholaus, Pythodorus, Pythodoris, & cætera à pytheſce, teſte Strabone. *Python* vel Pytho, cum y Greco & th aſpirato, vt *Pythagoras*, *pythius*, a, um: Pythias, *Pythelcon*: & quicquid eſt à pytho. id eſt putredo: ex qua ſerpens Python poſt Deucalionis diluuium natus dicitur. Ouid. 1. Metam. Strauimus innumeris tumidum pythona ſagittis. Hora. Qui Pythia cantat, Idem producit *Pythias*. Virgilius. Littera Pythagoræ. Horat. Rhodio quod Pytheleonti. Pitho, ſuadendi vis. *Scython* ſcythonis, viri in fœminam verſi nomen cum ſc, & y Græco, & th aſpirato. Ouidius 4. Metamorp.

Nec loquar, vt quondam naturæ iure nouato

Ambiguus fuerit modo vir, modo fœmina Scython. *Scithonia*, regio. vnde Sithonius, a, um, cum th aſpirato: à Sithon ſithonis, Macedoniæ monte. Virgilius in Bucol. Sithoniáſque niues hyemis ſubeamus aquoſæ. *Sithon* cum i noſtro, vt præcedens, & th aſpirato, olim erat quæ nũc Thracia. hinc Sithonius, id eſt Thracius. Ouid, Et Sithonio aquiloni. Senec. in vltima tragœdia dexterá nati date. Sithoniæ, verſus eſt anapeſticus dimeter. Sithonis, apud Ouidiũ pro Threiſſa, aut propriũ mulieris. *Scitor* ſcitaris verbum, vt ſupinum ſcitũ. Virg. 2. Æneid. Tum verò ardemus ſcitari & quærere cauſas. *Thita* cum th aſpirato in prima ſyllaba, cum i noſtro aut melius per e vocalem theta, Græcè literæ nomen eſt θ, & valet th: éſtque mortis ſignum: quia prima litera in θάνατος thanatos, id mors, θ eſt. Perſius,

Et potis es nigrum vitio præfigere thita. Mart. Eſt operæpretium diſcere thita nouum. *Titillo* titillas, pruritum prouoco. Lucretius libro ſecundo, Titillare magis ſenſus quàm lædere poſſunt. *Titan*. Ouid. Nullus adhuc Titan præbebat lumina mundo. ſic pro eodem Titanus, & Titanius, a, um, & Titanis titanidis. At loci nomen Titanis corripitur: vnde adiectiua titanus, a, um, & titanæus, æa, æum. Rufus in Arato, Qualia deuexo nectuntur ab ordine cuncta:

Vrgentúrque viam ſimilem, noctéſque diéſque

Lucis ab exortu procul in vada calpe Titana.

Nanque titanæo quum ſunt elata profundo, Rurſus in occiduos merguntur ſingula fluctus. *Tityrus* cum y Græco in ſecunda ſyllaba, paſtoris nomen, interpretatur hircus. Virgilius, Tityre tu patulæ, &c. *Tithonus*, cum th aſpirato in ſecunda ſyllaba. Auroræ maritus. Propertius in 2,

At non Tithonis ſpernens Aurora ſenectam,

Deſertum eoa paſſa iacere domo eſt. Horat. Longa Tithonum minuit ſenectus. Sapphicus eſt. *Zythus* cum y Græco & th aſpirato, genus eſt potionis ex hordeo, inuenio quoſdam maſculine zythus ponentes: alios verò in neutro zythum cum y & th aſpirato. Colum. libro 11, Vt peluſiaci pro-

ritet

protitet pocula zythi. ¶I ante t corripitur, vt Itys, Tereos filius. Ouidius Metamor. 6, Nec mora traxit Itym. Et in eodem, Proſiliit, Ityóſque caput Philomela cruentum. Vbi (proſiliit) propter ſyncopen producitur: & Ityos recte legitur, non Itys, vt Stoa legit, credens variari. Ithyreus vel Ithureos, Bebelius & Stoa produci putant, legentes apud Virgilium Georgic. 2, Cornus & ithyreos, &c. vbi tamen vera lectio eſt, Cornus, ithyræos taxi torquentur in arcus. Nec deſyderatur coniunctio, quia præmittitur:

At myrtus validis hoſtilibus, & bona bello
Cornus, ithyræos taxi curuantur in arcus. Nec ibi ſolum corripitur. Nam Lucan. lib. 7. ait,
-Creta cydonas
Miſit, ithuræis curſus fuit inde ſagittis. Et in eodem,
Tunc & Ithyræi Medíque Arabéſque ſoluto
Arcu, &c. Scytha tamen corripitur, & ita Crinitus imitatus Catullum, trochæum pro ſpondæo poſuit in ſapphico, Et calent Scythæ genus efferatum. Scythæ multum bibaces ſunt: vnde Græci Scythiſſo, teſte Herodoto lib. 6. Titanus, oppidum, corripitur apud Strabonem lib. 9. Vide Hyperea. Producuntur habentia m, vel r, vel u ante t in prima ſyllaba: vt Mitis, vitis, triticum. Male ergo Fauſtus, Et quando inuerſa triticum tellure ſerendum eſt. Nam Virgilius recte Triticeam in meſſem, &c. Britannus etiam Virgilio corripitur, Et penitus toto diuiſos orbe Britannos. In Strabone tamen Brittannia ſcribitur. Brito autem ſeu Britto rectius, producitur. Fauſtus tamen dixit, Flauáque cum rutulis colla britona comis. Britomartis, id eſt virgo dulcis, Diana. Rhytion, vrbs in 13. Strabonis, & vas quoddam in 4. Plinij. Pritanis, viri nomen. Virgil. Æneid. 9, Alcandrúmque Halíumq; Nemenáque Prytaníſmque. Sic legit Seruius, vt ſit ſpondaicus verſus. alij tamen legunt Brytaniúmque. Idem verſus eſt 13. Metam. ex Homero. Prytanei, populi ſunt in 9. Strabonis. Brytaneum aut Pritaneium corripitur. Valla interpres lib. 1. Herodoti,

Quum tamen in ſiphno fuerint Prytaneia cana,
Cana fori facies, &c. Vitiligo, in corpore hominis macula alba. Lucillius, Hæc odioſa mihi vitiligo eſt, quum dolet, inquit. hæc Feſtus, vbi corripitur. Citargus, piſcis Lippius in primo, Citargi trigáq; ſimul tenues melanuri. Citus, pro diuiſo producitur, teſte Seruio: pro veloci, corripitur. Ideo Marcellum carpit Quintianus dicentem in illud Virgilianũ, Haud procul inde citæ Metium in diuerſa quadrigæ. citæ, id eſt diuiſæ: cum tamen corripiatur: ſed Pius putat bene legi, Haud procul hinc citę, &c. Litium, non licium multi ſcribunt: ſed quia legimus trilices media longa, Badius leget Licia in Bucolicis prima longa. Littera & littora, quia producuntur, vt volunt, contra naturam, in carmine tt geminato ſcribentur. Non ſic litteræ in proſa. Clite, vxor Cyzici. Valer. Flac. lib. 3,

Parte alia Clite laceras ſuper ora mariti
Fuſa comas. Clitonius, vir, producitur in tertio Pyladis. Dítis, Tyrrhenorum vnus in delphina verſus: ſed plerique codices habent Dyctis. Ouid. Metam. 3, His quoque des veniam, pro nobis mitte precari, Ditis ait. Pytiſma, apud Iuuenalem, Qui Lacedæmonium pytiſmate lubricat orbem. Pytho vel Python, maſculinum. ſerpentis ab Apolline cæſi nomen, producitur: ſicut & Pytho, vrbs fœmininum. Tibullus lib. 2, Delos vbi nunc Phœbe tua eſt? vbi delphica Pytho? Pitho etiam ſuadendi vis & flexanima dicta, priorem (quia per π ſcribitur) producit: & Pythia, id eſt Phœbus, ſacerdos Phœbi, & interpres ac pronuntiatrix oraculorum eius. à πύθεσθαι, prima longa, cum omnibus inde deductis, & à pythone ſerpente: vt Python apud Solinum, Aſiæ locus. Pythopolis, in Aſia vrbs: & Pythion, in Aſtareno ſinu locus: & Pythij, teſte Herodoto libro 6. qui apud Lacedæmonios publice cum regibus paſcebantur. Item Pythogenes, Pytholaus, Pythodorus, & ſimilia virorum nomina. Et Pythodoris pythodoridis. Pytho, nympha maris, genitiuum facit Pythus. Sithonis, mulier. Ouidius Metamor. 7,

Sithonis accepto quod auara popoſcerat auro.
Sitos, frumentum: & inde Sitarchia, id eſt annona præcipua & commeatus. à ſitos dicitur etiam paraſitus, pœnultima longa, ſicut prior in ſitos, &c.

I ante u conſonantem producitur,

I ante u.

vt Priuus priua priuum, priuilegium. Priuernum, Volſcorum oppidum, male excipitur. Sill. lib. 6;
-Leuinus ab alto
Priuerno vitis Latiæ præſignis honore. Priuernus, viri proprium, apud Virgilium Æneid. 9. *Liuinus*

per i in prima, multi ſcribunt: vt primum fuerit à *Liuius* poſſeſſiuum, veluti à Plautus Plautinus: inde alicuius cognomen: dehinc nomen, vt in pleriſque alijs: veluti Quintilius Quintilianus, Iulius Iulianis, &c. Siue autem Leuinus ſiue Liuinus ſcribatur, iam manifeſte oſtendi produci tantum, vt Liuius. Horat. ad Auguſtum, Non equidem inſector: delendáque carmina Liui
Eſſe reor. Errat igitur Petrarcha in 6. Aphricæ dicens,
Maieſtate Deus Latia, Liuiúſque morandi
Author erat reditus.

EXCEPTIO.

Triuicus, pagi Italici nomen. vide I ante c. ſed forte à tris fit, vt triuium: quod corripitur per generalem regulam, vt biuium. Niuis à nix crementa indicant. Triuia, Diana, à triuijs nomen habere creditur. ¶ I ante u conſonantem producitur: in quo nomine Mantuanus errat in Villa refrigerij,
Hic pater hiſtoriæ Liuius, graue, grande, ſuperbum Fatur.

O ante b. O ANTE CONSONANTES IN PRIMIS SYLLABIS.

O ANTE B producitur, vt Gobius, & gobio gobionis, piſcis nomen. Sobrius, a, um. Martialis in Xeniis, Principium cœnæ gobius eſſe ſolet. Iuuen. ſaty. 11,
Nec multum cupias, quum ſit tibi gobio tantum In loculis.

EXCEPTIO.

Corripe habentia duas conſonantes ante o, vt Probus, probrum, globus. Virgilius, Lucentémque globum, &c. Apud Lucretium lib. 2. legendum eſt, Scilicet eſt glomeroſa tamen, &c. non globoſa. Produc Crobialum in Valerio Flacco, & Strobilus in Plauto. *Obelus* dicitur veru: quo Latini vtuntur metaphoricos pro virgula quadam inter puncta. hac vſi ſunt eccleſiaſtici interpretes, quoties ſignificant aliquid additum in tranſlatione, quod in prototypis non habetur. Hinc *Obeliſcus* magis voce quàm re diminutiuum. Virgil. de Roſis, Hæc peperit primi veſtigia celſa obeliſci,
Mucronem abſoluens purpurei capitis. ſic, teſte Neſtore, Homerus primo Iliados. Petrarcha in lib. 3. epiſt. ad Andream poëtam, Venit Ariſtarchus obelis armatus acutis. Obex variatur: ſed quidam volunt productum ſcribi per i ante e: ſic obiex: & in obliquis eſſe geminum ij: alterum conſonans, alterum vocale. Correptum vero ſine i ſcribi obex, & in obliquis vnicum i retinere: quod fieri diximus in obiicio, ſubiicio. Sillius lib. 13, -tum cardine verſo
Obnixi torquent obices. Idem lib. 4, Et fidos certant obices arceſſere ſylua. Sidonius in primo Panægy. Cætera deſtituit reſolutis axibus obiex. Virgilius Æneid. 10, Ecce maris magna claudit nos obiice pontus. *Obolus*, cum o in ſecunda, pondus quoddam. Priſcianus de ponderibus,
Semioboli duplum eſt obolus, quem pondere duplo
Gramma vocant. Ibidem, Nam nihil his obolóve minus maiúſve talento. *Phobetor* phobetoris, Somni filius: & interpretatur, teſte Regio, terrefactor. multi inepte dederũt primæ ſyllabæ œ diphthongon. Ouidius 12. Metamor.
Hunc Icelon ſuperi mortale, Phobetora vulgus Nominat. *Robertus*, viri proprium, neoterici variarunt. *Sobarus*, a, um, vehemens, ſi vera eſt lectio Domitij Calderini apud Virgilium in Ætna ſic legentis, Tum ſiquis lapidum ſummo pertabuit igni,
Aſperior ſobaris, & quædam ſordida fax eſt. Cæterùm, teſte Badio, ſæpius ſopita, quàm ſobaris legitur: & ſenſus bonus eſt, vt ipſe declarat. *Soboles*. Virgil. Chara Deûm ſoboles, &c. Tobias neoterici variant. ¶ Excipitur à prima exceptione Strobilus, ſerui nomen, in Aulularia Plauti: ſcribitur enim per ω, & interpretatur nucleus pineus. Crobialium, oppidi aut promontorij nomen, teſte Volaterrano lib. 10. Valer. Flac. Crobiali latus, & ſatis tibi Tiphy negatum
Parthenium, &c. Excipitur à regula principali Dobera. pœnultima longa, & pluralis numeri, oppidi nomen, quod corripitur ab Hadriano poëta Græco apud Hermolaum cap. 10. libro 4. Plinij. Dicitur etiam, Doberon: & incolæ, Doberes. Tobias Prudentius corripit, Sancti ſator ille Tobiæ. Anapæſticum dimetrum.

O ante c corripitur,

O ante c. vt Cocles, Procneſſos, Voco, vocabulum. At produc Vocula, voculario, vociferor: quia fiunt à vox vocis. Corripiuntur rurſus Procus, proco procas, procax. reliqua à pro ſatis patent: producuntur vt procerus. ſed acta agimus. Brocardus, viri proprium, produxit Philelphus. Boces in Lippio, piſcis. Bocchus, viri nomen, quidam cc geminant apud Claudianum. *Cocalus*, viri proprium

proprium. Ouidius octauo Metamorph.
Iámque fatigatum tellus Ætnæa tenebat
Dædalon,& ſumptis pro ſupplice Cocalus armis Mitis habebatur,hinc Cocalidæ cocalidarum.Silius 4,Cocalidûm inſidiis.*Cocceius*,viri proprium.ſed aliqui gemino cc Cocceius ſcribunt. Horatius ſatyra 5.lib.1, Huc venturus erat Mecœnas optimus atque
Cocceius,&c.*Cocytus* cum y,infernalis fluuius.Virg.6.Æneid.Cocyti ſtagna alta vides,ſtygiámque paludem.Cocalia & Cocora per ω mega.*Dochmius*,cum ch aſpirato,pes metricus ex Bacchio & iambo, vt doceremini.Ruſinus,Tullius orator ceu multi dochimon ornat. Idem, Rhetoricas. pulchre ſtructuras dochimus ornat.*Focale* à faucibus dicitur,au in o longum verſa,vt fit in *Suffoco* & *Praefoco*,apud idoneos authores nunquam correptis.ideo ridemus verſiculum,Suffocat extinguens,ſuffocat gutturaſtringens.Mart.in Apophoretis, Si recitaturus dedero tibi forte libellum:
Hoc focale tuas aſſerat auriculas,Focale erat capitis tegmentum ad aures promiſſum,quo recitaturi oratores vtebantur delicatiores & valitudinarij.Eſt etiã focale(vt Calepinus declarat)ferrũ quo ignito criſpantur crines,corripítque primam:quia à foco nomen habet.Horatius Sermonum 13,
-quæro facias ne quod olim
Mutatus Polemon:ponas inſignia morbi Faſciolas , cubitale,focalia,potus vt ille,&c Ouid. in Ibin,
Præfocent animæ Gnoſia mella viam.Lucretius lib.3,Aut in melle ſitum ſuffocari,atque rigere. At corripe Focillo,refocillo,& ſiquid manifeſtò à focus deriuetur.*Iocundus*,non dicitur: ſed iucundus à iuuando.*Locuſta*,mulieris proprium.Iuuenalis ſatyra 1,
Inſtituítque rudes melior Locuſta propinquas
Per famam & populum nigros efferre maritos. Appellatiuum quoque Iuuencus producit dicens, Mandere locuſtas ſolitus ruralibus aruis.Hymnographus vero corripuit dicens,Mella locuſtis. verſus eſt Adonicus.*Ocyor*, ocyus.ocyſſime,ocyum,ocyari,ocyter,ocyoſus:& quicquid eſt ab ocys, id eſt velox,vt Ocymũ herba.*Ocyalus*,viri proprium,quaſi velox.vt mare.Hals,mare eſt. ſic dicit Tortellius.*Ocyrhoe*.Chironis filia & ſcribuntur omnia per y Græcum.Ouid.1,Metamorp.Fugit ocyor aura. Idem,Ocya ſi tollas,periere cupidinis arcus. Idem 2.Metam.producit Ocyrhoe.Columella lib. 11, Ocyma comprimite,& grauibus denſate cylindris.nomen deductum à naſcendi velocitate.at per z & i noſtrũ *Ozymum*,eſt,teſte Neſtore,edulium quoddã redolens.ab ozo,id eſt redoleo:non ab Oza, viri Hebræi nomine contra Vgutionem,& reliquos barbariei magiſtros.ſic legit Neſtor Perſium, Quum bene diſcincto cantauerit ozima vernæ.ſed hic quoque nonnulli ocyma legunt. *Oceanus*. vnde Oceanis oceanidis,& Oceanitis oceanitidis,vulgo patent.& quidã ab ocys.id eſt velox,deducunt. apud Martialem viri proprium eſt,Et quereris ſi te ſuſcitat Oceanus.*Ocheus* per eu diphthongon,viri nomen,ch aſpirat.Valerius Flac.libro ſexto,
Mixta perit virtus,neſcit cui debeat Ocheus,
Aut cui facta Tyres.Ibidem, Impulit aduerſus præceps equus Ochea conto. *Ochus*,cum ch aſpirato,viri nomen.Valerius Flaccus libro tertio,
-grauis inuenit Ochum
Phœas,& trepido Pollux impingitur Hebro.*Ochenius*,viri nomen,cum ch aſpirato:vt in eodem lib.
-ſubit ilia cuſpis Ochenij.*Ocha*,pro aucha,quidam producunt.at Latini nec ocha nec aucha: ſed Latina voce anſer vtuntur. *Ochyron*,fluuij nomen teſte Tortellio cum y opinor produci , vt Ocyrhoe. Oca,inſula in Priſciano.Ocalea in 9.Strabonis.*Phoca*,piſcis & hominis nomen.Ouidius primo Metamor.Nunc ibi deformes ponunt ſua corpora Phocæ, Phocena per ω mega.Phoce phoces , & Phocea,oppidum.*Phocis*,regio.Phoces.populi.ſic Phocei,phocenſes,phocaicus,phocais,phocides. Luca. libro quinto,Maſſilia quę ſuæ donatur libera Phocis.Sic Phocilides.Phocus,Æaci filius Ouidius,7. Metam.Excipit Æacides illos in limine Phocus.*Phoceus*,cum eu diphthongo,viri nomen . Lucanus lib.3,Eximius Phoceus animam ſeruare ſub vndis.*Phoceon*,viri proprium apud Iosephum in quinta ſeptimæ. *Poculum*,vas potorium.vide E ante b,Hebe.ſic Pocillum,pocillator. *Procopius*,viri nomen. Sidon.in primo Panægyrico,Procopio genitore micas.cui priſca propago. Nota ſunt ex procõpoſita:quia Latina producuntur,vt procedo.Græca corripiuntur,vt *Procyon*,ſtella eſt ante canem, vt derinatio indicat.ſcribitur cum y Græco,vt cynos,id eſt canis.Manil.lib.1, Tum Procyon velóxq; lepus cũ mobilis Argo.Et lib.5,At Procyon oriens,cum iam viceſima cancro eſt. Cicero in Arato, Ante canem Graio Procyon qui nomine fertur.Rufus in Arato, Vltimus eſt Procyon geminorum ſubditus aſtro.ſic Horatius cum cæteris.Baptiſta in Mariana,Cœperat & claros Procyon abſcõdere

vultus. Idem in eodem contra omnium authoritatem produxit: in qua re & paucillulis aliis nõ imitabor Baptiſtam dicentem, Poſt rapidum leporem, iugulas & Procyon vſtum. neſcio an examuſſim accuſatiuo Procyon vſus ſit: quum ab omnibus nominatiuus Procyon poni conſpiciatur. Procho lochium per ω mega. Socrates producitur tantum à doctis, quia Græcè per ω ſcribitur σωκράτης, licet Petrarcha corripuerit. ſic Socration ſocrationis. Catul. Porci & Socration duæ ſiniſtræ. Phaleucius eſt. Voca vel Boca piſcis per ω. ¶ O ante c corripitur. Excipiuntur Cocalia, ſpecies è teſta intectis per ω: & Cocoia, auis etiam per ω in prima. In Iuuenale legitur cotyrto non cocyto, Cecropiam ſoliti baptæ laſſare cotyrio. Et in Priapæa legitur Cyzicos, &c. Focus, piſcis in Auſonio. Iocaſta, teſte Stoa. ſed tetraſyllabum opinor. Locuſta, cibus Baptiſtæ, corripitur à Prudentio & Mantuano. Bocchus, rex: ſed Bocchus ſæpe ſcribitur, ſicut occo potius quàm oco. Ocymum, herbæ ſpecies, Ocymum, pabuli genus, à celeritate naſcendi nominatum: vtrunque ω habet. Hermolaus cap. 5. lib. 19. Plinij. Pius in Columella Ozyma legit. Ocimoides apud Plinium cap. 15. lib. 24. Hermolao per ω ſcribitur. Ocalea, vel Ocaleæ, vrbs Bœotiæ & amniculus authore Strabone lib. 9. Stathius, Ocaleæ Medeóque, & confertiſſima ſyluis Niſſa, &c. Ochra ochræ, color qui à pictoribus teritur, per ω apud Plinium cap. 6. lib. 35. Ocypodes etiam per ω, Indiæ populi curſu equos præuertentes. Strab. in 15, Oca, inſula. Priſcianus in periegeſi, Europes matris contingit Abantius Ocam. Socaicandros, inſula per ω apud Hermolaum cap. 25. lib. 6. Ocypete, vna Harpyiarum, producitur à Pylade lib. 3, Sochis, non Sochis per ω, Hermolao cap. 8. lib. 36. Ex Herodoto. Ocianum, oppiduli nomen, & pagus, producitur à Baptiſta Mantuano. Phocæna, per ω piſcis. Phocylides per ω bene producitur ab Aldo. Prochos per ω, id eſt mendicus: & prochodochium, mendicantium domus. Procheia, inopia, paupertas, etiam per ω: & Voca ſeu Boca piſcis

O ante d in diſſyllabis producitur,

O ante d

vt Nodus, & Codrus apud ſolum Philelphum (quantum meminit) correptum in ſexta primæ, Omnia Codrus habet, nouit codrus omnia ſolus

EXCEPTIO. *Modus*. Horatius, Eſt modus in rebus. *Modo*, Naſo, Et modo qua graciles, &c. *Odor* & odos. vnde odorus. Virgilius, Et odora canum vis. *Rhodus*, inſula & vrbs. vide I ante d, Cnidos. Eſt etiam nymphæ nomen: interpretatur roſa. Ouidius 4. Metamor,

Diligis hanc vnam, nec te Climenéque Rhodoſque,
Nec tenet Ææx genitrix pulcherrima Circes.

O ante d in polyſyllabis corripitur,

vt Odium, ſodalis, à ſuadendo. Martialis lib. 12, Nulli te facies nimis ſodalem. ſic Podium, &c.

EXCEPTIO. *Claudius*, viri nomen, à Claudius: vt à caurus, corus: à caudex, codex, &c. Inuenies apud Iuuenalem ſic *Clodoneus* vltima duntaxat correpta in veteri epigrammate apud Guaguinum in hiſtoria Francorum. *Dodona*, ſylua & oppidum Epiri vnde Dodonæus & Dodonius, vt probauimus. Virgilius 1, Georg. Deficeret & ſyluæ, & victum Dodona negaret. *Zodiacus*, Circulus: dici poteſt animalis. Auſonius ad Vrſulum, Quótque ſuper terram ſydera Zodiaci. In Arato,

Zodiacum hunc Græci vocitant, noſtrique Latini
Orbem ſigniferum perhibebunt nomine vero. ¶ O ante d in diſſyllabis producitur, vt Rodo. male ergo Prudentius, Aut populata rodit gemmantia germina bruchus. niſi legatur fodit aut comeſt.

Ioda. Claudianus in laude Probi, At Ioda nutricis, &c. In polyſyllabis Odion producitur à Nicolao Valla Illiados quinto,

Altronum Odion ductorem percutit haſta. Rhodolphus à neotericis variatur.

O ante f corripitur,

O ante f

vt Ofella. Martialis, Me meus ad ſubitas inuitet amicus ofellas. primitiuum offa poſitu extenditur, Ofellius, viri proprium, corripitur ab Horatio. Tophus, Græcum eſt per ph ſcribendum. Profugio ſatis patuit.

O ante g producitur,

O ante g

vt Cogo, *Cogiſantra*: licet nonnulli dicant corripi: quibus ſine teſtimonio nihil credo. Martialis libro ſexto. Sobolem fatetur eſſe ſe Cogiſantræ. Scazon eſt. ex quo non poſſumus quicquam colligere: quia quintus pes tam poteſt ſpondæus eſſe, quàm iambus. Eſt autem Coſigantra, viri nomen. Ogyges rex Thebanorum. Hinc Ogygius ogygia ogygium. Ogyris inſula

quædam

quædam,vtrunque cum y Græco in ſecunda ſyllaba.

EXCEPTIO. Bogus, augur Hannibalis. Sill.lib.4, Contra læta Bogus Tyrio canit omnia regi. ſic Bogud à grammaticis corripitur. Et Bogus, Maurorum rex. *Logus*, maſculini generis contra Alexandrum.correptio patet ex compoſitis Aretalogus,dialogus,&c. Sic Logica,logicus. Ogunæ in Pylade. *Phlogis*, mulieris nomen:à Phlox,id eſt flamma. Martialis lib.11, Pulchrior eſt Chione, ſed Phlogis hulcus habet. *Phlogius*, viri nomen. Val.Flaccus lib.5,

Autolycum Phlogiúmque,& Deilæonta ſecutos
Herculis arma viros. *Rogo*: vnde interrogo,arrogo,&c.notum eſt. *Rogus*. Ouidius 4.Metamorph.
Quódque rogis ſupereſt vna requieſcit in vrna. *Toga*, vnde togatus. Togatulus,corripitur tantum, quicquid dixerit Porphyrion grammaticus,cui ſine teſtimonio non credimus. Propertius lib.2,Siue togis illam fulgentem incedere cois. Male aliqui hanc lectionem peruerterunt:quia Tibullus,Ouidius, cæterique corripuerunt tantum,& deriuatiuum cous produxerunt. Mart.lib.10,Sic maior numerus togatulorum. Phaleucius eſt. *Vogeſus*, mons. Lucanus lib.1,

Deſeruere cauo tentoria fixa Lemanno,
Caſtráque quæ Vogeſi curuam ſuper ardua ripam
Pugnaces pictis prohibebant Lingones armis. Male quidam omiſerunt (quæ) nomen, putantes ſecundam produci cum prima in (Vogeſus):quod eſt contra veritatem & Poëtæ ſenſum. ¶ Ogunæ, filia Niobes,producitur à Pylade. In (Vogeſus) ſuffragatur mihi Stoa.

O ante l corripitur,

O ante L.

vt *Stola*,contra Alexandrũ,etiam ſi Porphyrion dicat variari:cui ſine poëta nõ credimus,quia omnes hoc nomen corripiunt. Ouid.in 2.Triſtium, Ecquid ab hac omnes rigidas ſummouimus arte,

Quas ſtola contingi,vittáque ſumpta vetat? ſic cæteri quotquot ſunt imitatione digni. Solarium, vectigal quod pro ſolo ſoluitur. Solanus,proprium viri apud Ouidium in 2.de Ponto. Eadem à ſol deducta producentur. Polyſyllabum,&c.à poly,id eſt multum, exceptis duobus quæ productionis gratia à Græcis per ου diphthongum ſcribuntur, quam in u longum vertimus: ergo per u dicimus, *Pulydamas*, *Pulypus*, teſte Marino Becichemo:& ita inuenio in optimis impreſſionibus:licet Neſtor velit productionis gratia ll geminari *Pollydamas*, *Pollypus*. prior opinio videtur mihi non abſona: quia idem fieri dicit Neſtor in Coleus & culeus,Opilio & vpilio. Vtut eſt,hęc duo iam dicta ſemper producemus:quoniam id ab omnibus factum videmus. ideo Nicolaum Vallam nõ imitabor dicentem in Heſiodo,Tum polypo durum eſt gelidis habitare ſub vndis. Errauit idem ſæpius, emendaturus,ſi fata ſiuiſſent. Perlege illius carmina,& me verum eſſe cognoſces. Ouidius 4.Metamorph.

Vtve ſub æquoribus deprenſum pulypus hoſtem
Continet ex omni dimiſſis parte flagellis. piſcis eſt à multitudine pedum dictus.à poly cum y Græco,multum:& pus podis,id eſt pes pedis. Eſt etiam naſi vitium. Horatius in 3.ſatyra, Delectat veluti balbinum pulypus hagnæ.genitiuus eſt pulypi vel pulypodis. Perſius,Ne mihi Pulydamas.viri nomen.ſic cęteri. *Coleus* corripitur pro teſticulo alij à colendo,alij à cole pro caule,alij aliunde deducunt. Hinc colearus:vt à muto,mutoniatus:à mentula,mentulatus. Gellius lib.9.cap.9,

Paſce adamare mihi pulchre heus tu Tityre capras,
Et potum ad fonteis age Tityre:ſed colearum
Hunc aphrum rufúmque caue,ne cornua vibret. Sæpiſſime producitur,nec niſi apud hũc correptum legi, & tum volunt per u ſcribi *Culeus*: quia tunc Græci per ου diphthongon ſcribunt, licet ſemper fere videamus per o impreſſum. Martialis lib.12,Omnes quem modo culei timebant. Author Priapæorum, Stamus ſub Ioue culeis apertis. Phaleucij ſunt. Plura videbis in V ante l. *Dolon* dolonis, viri nomen, puto corripi tantum: licet à Mancinello inter communia reiiciatur, & vnicum locum (qui illi productionis teſtimonio eſt) deprauatum eſſe librariorum incuria in epiſtola Penelopes,

Rettulit & ferro Rheſum Dolonáque cæſos. Hariolor legendum eſſe per encletiram geminatam,

Rettulit & ferro Rheſumque Dolonáque cæſos. id ideo ſuſpicor, quia alibi ſemper video corripi. Ouid.13.Metam. Conferat his Ithacus Rheſum imbellémque Dolona. Ibidem,

Auſum eadem quæ nos phrygia de gente Dolona
Interimo. Virg.lib.12,Antiqui proles bello præclara Dolonis ſic cæteri. Tolerone cum ineptis tollero dicendum putes. Dolo dolonis,teli genus. Virgilius 7.Æneid.

Sæuóſque gerunt in bella dolones.

EXCEPTIO. *Bola* bolæ,oppidum Italiæ.vide I ante n,Inuus. Hinc *Bolanus*,proprium & appellatiuum. Horat.ſaty.9.lib.1, O te Bolane cerebri fœlicem aiebam.hic fœlix genitiuum habet.ſic Papinius in 5. Syl. *Boletus*,fungi genus. Mart.lib.1,Boletum qualem Claudius edit,edas. Hoc eſt venenatum vt intereas. *Colis* colidis,inſulæ nomen in Oceano Indico.Priſcianus in Periheges,

Deuoluens Hypaniſque trahit,rapidúſque Megarus,
Quos capit Emodo miſſos Gangetica monte
Tellus,porrigitur quæ ad terræ Colidis auſtros.

Colis quoque pro caule producitur,& capitur metaphoricws pro mentula Hinc coliculus. *Colon*, id eſt membrum, per ω. hinc dicolon,tricolon,&c. Terentianus, Idcirco & verbo nunquam vno cola ligari Nebriſſenſis male dicit corripi. At Colon pro inteſtinis,vnde colica paſſio,corripitur. Serenus,

Quum colon inuiſum,morbi genus,intima carpit:
Mande galeritam volucrem, quam nomine dicunt.

Colum, vaſculum per quod lac vel alius liquor purgatur.& id facere,dicimus colare.Martialis in Apo.Frigidior colo non ſalit vnda tuo.Virg. Coláque prælorum fumoſis deripe tectis.Manilius,Et *Colare* vagos inductis retibus amnes. *Colum*,quo nent:& colo colis,corripiuntur. *Coles*, oppidum Græciæ,producitur à Papinio in 7.Theb.Legito: & diligentiam noſtram probabis. *Coliphium*, panis luctatorum,quia membra fortificat: à colon, id eſt membrum:& iphi,robur,teſte Domitio in illud 7.Mart.Quum coliphia ſedecim comedit.I haleucius eſt.Iuuen.ſaty.2,Luctantur paucæ,comedunt coliphia paucæ.Georgius Merula vult gemino ll colliphia dici,vt ſit diminutiuum à collix,quod panem ſubcineritium ſignificat.ſed ſic collicium, non colliphium diceretur.ideo aſtipulor Domitio,non Merulæ. *Choliambus*,id eſt ſcazō:quaſi claudus iambus.à cholos,id eſt claudus,Græcè per ω ſcribitur. *Dolium*. Iuuen.ſaty.11, Nam quis plura linit victuro dolia muſto. *Folia* foliæ,venefica.Horat. in Epodo,Ode 5,Ariminenſem foliam. iambicus dimeter eſt.ſem'fo,hîc tertius pes ſpondæus eſt. *Moles*: vnde molior,deponens.Virgil.Miratur molem.Idem,Molirique arcem. At mollis,mollio,ll geminant. *Moly*, cum y Græco & vnico l,vt contra Tortellium docet Neſtor:genitiuus molyos:& eſt herba quædam & flos.Ouid.14,Meta.

Pacifer huic dederat florem Cyllenius album:
Moly vocant ſuperi,nigra radice tenetur,&c.

Nolo, non vis. Mart. Vxori nubere nolo meæ. pentametri finis eſt. *Nola*,Campaniæ oppidum.Sillius lib.8,Illic Parthenope & Pœno non peruia Nola. ſic Nola,tintinabulum. *Olim*. Virgilius,Hæc olim meminiſſe iuuabit. *Olearos*, inſulæ nomen. Vide I ante d,Didyme. *Olenus* vel Olenos,Æcholiæ vrbs:& alia Bœotiæ. Hinc *Olenius* olenia oleniū. vide hędus Æ ante d.Stat.10.Thebaid.Olenos Ioniis & fluctibus hoſpita portu.ſic Olenius,viri proprium:Olenus,viri proprium.Ouidius 10.Metam. -voluitque videri

Olenus eſſe nocens.

Olea, menſuræ nomen. nam pro arbore notum eſt corripi. Priſcianus de ponderibus, Oleáque à drachma non re, ſed nomine differt. Polus, viri nomen, video ſemper ſcribi per ω: vt Pholis,nomen piſcis. *Proles*. Virgilius, Pulchra faciet te prole parentem. hinc *Proletarij*, qui in plæbe Romana pauperrimi erant: qui ob egeſtatem militare non valentes, proli gignendæ domi vacabant. Hine proletarius ſumitur pro vili,rudi,& protrito,vulgarique: vt Proletaria doctrina, Proletarius grammatiſta. Prolixus: quia pro & laxus. Pſole, id eſt præputium. vide Calepinum. Pſoleon producitur in Priapæis. *Solus*, ſolitudo. Virgilius, Solus hic inflexit. Solum, id eſt ſuſtentaculum, corripitur. hinc ſolidus. Ouidius, Aſtra tenet cæleſte ſolum. *Solor* ſolaris, Solamen, ſolatium, conſolor. Virgilius primo Æneidos, Solabar fatis contraria fata rependens. *Solennis* & ſolers ſemper producuntur. Martianus libro tertio capite de faſtigio, vult *Solers* vtranque poſitu producęre. Ouidius libro nono, Huc licet ex toto ſolertia confluat orbe. Virgilius 5.Æneid. Annua vota tamen, ſolennéſque ordine pompas. Scolus, per ω, vrbs Bœotiæ. *Spoletum*. hinc Spoletinus: vt ab Arretium Arretinus: non per a Spoletanus: oppidum Vmbriæ eſt. Martialis in Xeniis, De Spoletinis quæ ſunt carioſa lagœnis. *Tmolus*, mons Ciliciæ: de quo plene diximus in libro ſecundo capite de poſitione. dicitur quoque Timolus, vt ibi docui. ¶ O ante l corripitur, vt Stolo. Anſon. Iam non potes ô Stolo doceri. Phaleucius eſt. Bebelius & Stoa aſſerunt produci. Forſan pro ſtolido, Auſonio corripitur. Polycletus corripitur, vt cætera à Poly. Martialis lib.8, Mentoris hæc manus eſt, an Polyclete tua? Prudentius producit, ſcribens forte Pollycletus, vt Perſius mellos: aut Pulycletus, vt Perſius Pulydamas. Solomon, non Salomon, ſcribitur Gręcis: Hieronymus tamen interpretatur Salomon. Vola, concauum manus & pedis, Prudentio corripitur: Nunquid vola, nunquid, Baptiſta tamen Mantuanus licenter producit, Et verſus in humum volis repedare per ignes.

Polypo.

Polypo, mulieris nomen,corripitur à Stathio in quinto Thebaidos. Lolligo, collyrium,collina, pollentinus,poſitione producuntur,licet Stoa exceperit. Sic & Pollentia,Liguriæ vrbs. Et Ollius, fluuius. Polus,cæleſtis axis,ſine dubio corripitur. Polus,viri nomē per ω,producitur. Polides,viri nomē aut patronymicū,producitur à Nicolao Valla Iliad.20. Nolanus à Prudētio male corripitur, -& altæ Campanus Capuæ, iámque Nolanus adeſt. Pholis,piſcis per ω. Choliambus pes, id eſt claudus iambus,à χωλὸς. In Martiale Galliambum lego. Bolax & Bolos per ω,& quicquid inde fit, producitur. Interpretatur gleba. Sulpitius tamen in alio ſignificato, & forte Latinum nomen accipiens corripit, Lurco legit dulces abſque rubore bolos. Molides,viri nomen, aut patronymicum Moloſſon facit. Valerius 14.Iliad. Ola vnico l:quia ab aula,mutata au in o longum,vt contrà poſuit, authore Pio,Lucretius lib.3.auras pro oras,

-tremerétque per auras

Aëris accipiter. Oliarus,non Olearus Græcè ſcribitur,inſulæ nomen.Hermolaus cap.12.libro 14. Plinij. Colotis per ω in prima & ſecunda,lacertulæ ſpecies. Græci etiam κῶλα nuncupant, quæ nos lacertos & crura dicimus.Hermolaus cap.29.lib.9.Plinij. Scolecion per ω,vermiculus. Scolecia, æruginis genus:ſic & ſcolex,vermis. Colias coliadis,vrbis nomen 8.Herod.Horrebunt remis mulieres Coliacenſes. Polion & Polea per ω,ſignificat aſini pulli ſimum primò editum.

O ante m corripitur,

O ante m.

vt *Tomentum*:licet à tome,id eſt inciſio,deriuari videatur.Martialis in diſtichis. Tomentum conciſa palus circenſe vocatur.Vomer vel vomis contra primitiui naturam:quia à vomendo dicitur.

EXCEPTIO.

Bremius,id eſt Bacchus:à bremin,id eſt à fremendo:quod bacchantibus conuenit.Hinc *Bremia*,ancilla apud Plautum in Amphitryone:& ſimiliter corripitur,vt *Bromus*,viri proprium,Ouid.4.Meta. Thuráq; dant, Bacchúmque,vocant.Bromiúmque,Lyæúmque,Ignigenámq;,&c. Hypermeter eſt. Idem 12.Metam. Quinque neci Cæneus dederat,Stiphelúmque, Bromúmque *Coma* comæ. Ouid. Te coma.te citharæ.hinc comatus,& *Como* comas,verbum primæ.Virgilius 4.Geor.

-nec ſexta comantem

Narciſſum,At Como comis,id eſt orno,tertiæ coniugationis verbum,producitur Ouid.Ecquid ſi comatur,ait.Cometa vel Cometes cometæ,ſtella crinita.Manil.lib.1, Talia ſignificant lucentes ſæpe cometæ.*Cometes*,viri proprium.Ouid.12.Metam. -ſocium quoque ſaxea moles

Oppreſſit ſpatio ſtantem propiore Cometem. *Comes* comitis.ſic Comitor comitaris. Virgilius ſecundo Æneidos, Sic comes,& longe ſeruet veſtigia coniunx. Comedo:quia à con & edo. At producitur *Commeſſor* comeſſaris:quia Græcum eſt, vt vult Merula in illud Martialis ad Fabianum, Qui nec leno potes,nec comeſſator haberi. *Chromis* chromis, *Chromus* chromi, & *Chromius* chromij,virorū propria,cum ch aſpirato.Papin.3.Thebaid.Et Chromis & Dorylas. Idē 4.Theb.Cernis Chromiúmq; Chromúmque. Sic *Chromion*:vide On in crementis. *Dominus*, dominor,dominium, dominicus, nota ſunt. *Domus*. Virgil. Ite domum. ſed *Doma* Græcum producitur, teſte Neſtore. *Domo* domas. Virgil.in 6, Os rabidum fera corda domans. *Domitius* in præfatione patuit. ſic Domitianus.Mart.libro 9,Dum Ianus hyemes, *Domitianus* autumnos. Scazon eſt. *Dromos*, id eſt curſus,& locus in quo curritur.hinc Dromo,dromonis,& Dromas dromadis,canis & camelus & piſcis. Ouid.3.Metam. Et Dromas & Canace.ſic Hippodromus, via lata per quam multi equi poſſunt currere,corripitur in duodecimo libro Martialis. *Glomus*, & verbum glomerare. Ouid.1.Metam.Magni ſpeciem glomerauit in orbis. In Lucretio male legitur glomere pro pondere. Gomor,vt Sulpitius notat. Gomorrha Chriſtiani variant. *Homilia*. teſte Neſtore:ſic quicquid eſt ab *Homos*,id eſt ſimilis: vt homogloſſus, id eſt ſimilis linguæ. homœomeria, partium ſimilitudo. vide I ante a. Homœoſis,homophonis,&c. Homonœa,proprium mulieris,interpretatur concordia, conſenſus.vt in epitaphio apud Calepinum, Hoc Homonœa breui condita ſum tumulo. *Homo*. Ouidius, Natus homo eſt. *Homerus*. Horatius, Dormitat Homerus. *Homolaides* homolaidum, vide Menœceus, E ante n. *Homole* homoles, Theſſaliæ mons. Virgilius 7. Æneid. Deſcendunt Centauri Homolen, Othrynque niualem. dicitur etiam Homolos vel homolus. *Nomas* nomadis, id eſt Numidia. Sillius libro 5, Erumpunt multúſque Maces,Garamáſque Nomáſque. Eſt quoque fœmineum.vt apud eundem libro ſecūdo,Eurydamas Nomados dextra,&c.id eſt Haſbytæ. Nomas etiam,eſt fluuij nomen ſimiliter correptum apud Valerium Flaccum libro quarto. Capitur quoque pro ipſa Numidia

Martialis

Martialis, Cui dialema daret marmore picta Nomas. Eſt ſagæ nomen ſimiliter correptum apud Propertium lib. 4. Nomius 10. Thebaidos. *Omaſum*. Horatius, Seu pingui tentus omaſo. *Omitto*. Idem, Pleraque differat, & præſens in tempus omittat. *Prometheus*. Ouid. Inde Promethides, &c. Male autem Petrarcha 10 7. Aphricæ, quis feruor in illo
Par fuit, ex quo Prometheus ſubduxit ab aſtris
Particulam? Promulus, viri proprium, apud Virgilium in 9. Æneid. Pomilo, Pomilio, Pomilus, variantur. vide Pumilus, V ante m. *Stomachus*, vnde ſtomachor. Horatius, Ieiunus ſtomachus, &c.

Tome, id eſt inciſio. hinc quædam deriuata Latini ſumũt, vt *Tomaculum*, edulium ex inteſtinis porci. Iuuen. ſaty. 10, Exta & canduli diuina tomacula porci. per ſyncopam tomaclum dicitur. Mart. lib. 1. Epigram. Quod fumantia qui tomacla raucis. Phaleucius eſt. *Tomi* tomorum & Tomos, id eſt vrbs Ponti, vbi Medea fertur fratrem ſecuiſſe: hinc Tomita & Tomitanus. Ouidius,
Inde *Tomos* dictus locus his: quia fertur in illo
Membra ſoror fratris conſecuiſſe ſui. Sidonius in laudibus Narbonis,
Et te carmina perlibidinoſa
Notum Naſo tener, Tomóſque miſſum
Quondam Cæſare e nimis puellæ
Falſo nomine ſubditum Corynnæ.
Phaleucij ſunt. *Tomus*, liber imperfectus, ſiue libri particula abſciſſa, teſte Calderino. Martialis libro primo: Scriptura quanti conſtet: & tomus vilis. Scazon eſt, *Tomiris*, cum y in ſecunda tantum regina Maſſagetarum, quæ Cyrum interemit. Tibul. libro 4, Nec quæ regna vago Tomyris finiuit Araxe. Tomorus in 7. Strab. *Vomo* Iuuen. Conuomit hic inter nautas, & prandet & errat. *Vomica*, tumor excreſcens: ſaniem vomens ſiue reiiciens, corripitur à Iuuenale. vide Phthiſis. Iuuenalem libentius imitabor, quàm Serenum qui dixit, Vomica qualis erit. *Vomanus*, fluuij nomen. Sil. libro octauo, Státque humectata Vomano Hadria. ¶O ante m producitur, vt Doma fere, in lexico tamen, & quia per ω, & per ο ſcribitur, variãdum videtur. Domatium ſimiliter, id eſt domuncula: ſed verius producuntur. Dromas dromadis, canis nomen, Metamorph. 3. Et dromas, piſcis curſor: & dromas, camelus, quem inepti dromedarium vocant. à dromos per ο micron ſcribuntur. Liuius libro 34, Cameli quos appellant dromadas. Promos variatur Bebelio. Chromion, vir, corripitur Pyladi libro 2, Comana, oppidum, Hermolao cap. 3. lib. 6. Plinij: quia à coma dicitur, corripitur. Vomica corripitur à Plauto in Perſa, Quid hoc, quid in collo tibi tumet? vomica eſt. Nomius, viri nomen, corripitur à Statio Thebaid. 10. Sic corripitur Nomius Apollo, Gomorrha Prudentius primam corripit, & mediam produxit. Fauſto econtrario ablato altero r, Corruit in rapidas Gomotha verſa faces. Homonœa corripitur, interpretatúrque concordia, conſenſus. Homolus, Theſſaliæ mons, corripitur à Mantuano. Dicitur etiam Homole Homoles, quo nomine etiam vrbs dicitur Hermolao cap. 9, libri quarti Plinij. Glomus videtur à Lucretio produci libro ſecundo, Nam ſi tantundem eſt in lanæ glomere, quantum, &c. Sic etiam Pius legit exponens glomere. id eſt globulo. Alij tamen corripiunt. Tomarus aut tmarus: vtroque enim modo dicitur. Strabo lib. 7. Sed & tomorus. vnde Tomori, Iouis ſacerdotes. Idem lib. 7, Aut Tomari incutiam cædem per membra cruentam, Claud. in Panæg. Robora ſed cæſo Tomari Iouis augure luco. vbi prius mendoſe legebatur, Teneri Iouis: ſed Ianus legere videtur Tomuri. Nam dicitur (inquit) Tomurus Iupiter. à Tomuro Dodone monte circa radices centum fontibus nobili. de quo Strabo, Solinus, Plinius ex Theopompo. Bromus, planta, videtur corripi: quia ο micron habet apud Theophraſtum.

O ante n.

O ante n corripitur,

vt Sonus, tonus, bonus, &c.

EXCEPTIO.

Produc habentia c, d, vel p ante o, vt Conor, dono, pono. apud Manilium lege, En conor dignos, &c. ſine &. Hinc tolluntur *Clonius*, viri proprium, in 9. Æneid. Cronius, viri nomen. in 7. Martialis. Chronus, in Sillio: ſic Chronographus, &c. & Cronia, Saturni ſacra, in Lactantio. Chthonius, viri nomen, 12. Metam. *Conon* cononis, viri nomen. Propert. lib. 4,
Me creat Archytæ ſoboles, Babylonius Horops,
Horon, & à proauo ducta Conone domus. *Donyſa*, cum y Græco, inſula in mari Ægeo.

Virgilius in Ciri, Marmoreámque Paron, viridémque allapſa Donyſam,

Arguiámque ſimul, &c. *Donace* donaces, mulieris proprium. Calph. Ecloga 9, Quid merui, cur me Donace formoſa reliquit? Phonaſcus apud Sidonium: tu producito tantum. quia Græce per ω mega ſcribitur. vide O ante n in mediis. Neſtor excipit *Donus:* quod quidam (vt inquit Neſtor) volunt eſſe viri proprium: alij pro domino accipi apud Lucretium lib. 6. dicentem, At quum membra Donus, &c. vt ſit viri proprium: ſenſus eſt ineptiſſimus: ideo melius illi, qui volunt Donum pro domino dictum. Sed nec his aſſentior: quia opinor legendum eſſe *Domnus* per m ante n, pro dominus vt Lamna, pro lamina ſæpius legitur. Ouidius in quarto de Ponto, At tibi progenies alti fortiſſima: domni. Lucretius libro 6, At quum membra domnus pertexit feruida ſeruis. hic autem corripitur, quia n interdum liqueſcit, vt Ichneumon, Therapne, &c. aliqui libri habent dominus: ſed non ſtat verſus. Domnus autem extra verſum barbariſmus eſt: & in verſu rarenter admittitur. quocirca ridiculi ſunt, qui domni non domini appellari volunt: & iube domne, non domine, cantant. *Genos*, id eſt angulus, patebit in mediis. Ionas apud Sidonium. *Monychus*, Centauri nomen, & aliorum fortè virorum. Valerius Flaccus lib. 1. Argo.

Fert grauis innixo victorem Neſtora tergo

Monychus ardenti peragit clarus Antora quercu. Quicquid aliud eſt à *Monos*, id eſt ſolus, corripitur tantum. ſiquis ex Sulpitio, vel alio grammatico afferat variari, niſi ex vetere poëta fide digno probauerit, nugas egerit. Mart. in apo. Sæpe duas pariter ſæpe monaulon habet. Sidon. libro quarto, Quam totam monachus virente in æuo. Phaleucius eſt. Cur autem monychus producitur, hæc ratio mihi videtur: quia contractæ ſunt duæ breues in vnam longam: dicendum fuerat Mononychus: à monos, ſolus: & onyx cum y Græco, id eſt vnguis, quod in genitiuo aſpirationem capit: quia dicitur onychis. hinc monychus cum y Græco, & ch aſpirato ſcribitur. *Nonus*, nonaginta, &c. Nonæ Nonarum, *Nonacria*, nota ſunt hæc. nam Nonæ, eſt in primo Faſt. At primo Metamor. Inter Hamadryadas celeberrima Nonacrinas. *Nonnus*, viri proprium, videbis in Struma, V ante m. Thonites, cum th aſpirato apud Priſcianum in Periheg eſi, Atque lacu medius Thonites intrat & exit. Tonum in libello de ponderibus, menſuræ aut ponderis nomen. Zona. Horat. Ibit eo quo vis qui zonam perdidit & rem. ¶O ante n corripitur: ſed producuntur habentia c, d, aut p ante o: vt Donax, piſcis, Lippio. Et Proneſus, inſula, vel proeneſus Stoæ. Attamen corripiuntur Coniſco vel croniſco in ſecundo Lucretij. Conia, puluis. vnde aconiti adagialiter dicti, qui ſine puluere vincunt. Chronus, viri nomen. Sil. 1, Et geminos Chronum atque Gyam, &c. Cronia, Saturni ſacra. Actius in Annal. Conficiunt ſacra quæ Cronia eſſe, &c. Donuſſa, Achaiæ oppidum, corripitur ab Homero: ſed & Donoeſſa dicitur. A regula principali excipiuntur producta, vt Ionas, prophetæ nomen. apud Sidonium, Compleſti Ionam, reſonant dum viſcera monſtri. Sonus, amnis per ω, teſte Hermolao cap. 18. lib. 6. Plinij. Tonum. Priſcianus de ponderibus, Cui tono interius modico. Certe tonus corripitur, vt tono, verbum. Sonaurites, per ω in prima, & au in ſecunda: vel vt Apollonius, Soonantes, prima breui. Thonis apud Homerum & Gazam, vxor Ægypti, & vrbs ad oſtium Nili: & Thonitus, ſtagnum per ω. Hermolaus cap. 27. lib. 6. Plinij.

O ante p corripitur,

O ante p.

vt Sophron, id eſt caſtus. vnde *Sophronius*, viri proprium. Sophronium, proprium mulieris. Sophronicus, ſophroſyne, contra quoſdam docentes Græcè per ω mega ſcribi in prima ſyllaba. Martialis lib. 11, Tanta tibi eſt animi probitas, oriſque Sophroni. vocatiuus eſt. *Tropus*, inuerſio. Idem lib. 12. Fumoſæ feret ipſe tropi de fæce lagenæ. *Opilio:* nam teſte Seruio in illud eclogæ decimæ, Venit & *Vpilio*, tardi venere ſubulci. Vpilio propter metrum dixit Græcè: vt vnoma, pro onoma. nam o micron, productionis gratia, vertitur aliquando in ου diphthongon, quam vertimus in u longum. hæc verba doctiſſimi Seruij faciunt ad opinionem noſtram de Polypus & pulypus. *Poples*, naturaliter produci credunt Nebriſſenſis & Verulanus: quia correptionem nequiuerunt inuenire. Seruius dicit in nono Æneid. Poples, naturaliter corripi, & dicit corripi à Sereno. ego inuenio idem apud longe doctiorem Lucretium in libro quarto dicentem, Brachia palpebræque cadunt, poplitéſque cubanti. Opobalſamum, ſuccus balſami. Ops opos, ſuccus eſt. Notantur geminantia pp, vt Poppyſma, poppyſmus, oppidum, opportunus, opperior deponens. Oppianus, viri proprium, facile apud Martialem reperies. tertiam huius nominis ſyllabam Lippius inepte corripuit. Hoplomachus naturaliter corripitur.

EXCEPTIO.

Produc habentia c ante o, vt Copia, cophes, ſcropha, cophos, id eſt ſurdus, vt videbis in Proſopon, O ante p. Tolluntur hinc Copos in compoſitis, vt artocopus. *Scopus*, ſagittariorum ſignum. hinc *Scopulus*. à ſcopin, id eſt ſpeculari. hinc epiſcopus. *Scopas* ſcopæ, cælatoris doctiſſimi nomen. Mart.

Solus Praxitelis manus Scopæque,
Solus Phidiaci toreuma cæli,
Solus Mentoreos habes labores. Phaleucij ſunt. *Cophinus*, id eſt corbis. Iuuen. ſatyra 3, Quorum cophinus fœnúmque ſupellex. Copax. *Dropax*. vide Pſilotrum & crementa. *Opis* opis, nympha. Claudian. in 2. de laudibus Stiliconis, Et ſoror optatum numen venatibus Opis. Sic apud Virgilium in 4. Georg. & 11. Æneid. *Opeclope*, mulieris proprium. Philelphus in 7. primæ, Aſpicit Opoclopen, pariterque exuritur igni. *Populus*, arbor. Virg. Populus in ſyluis. *Pſophis*: vide crementum. Propago, vide compoſita à pro. *Popea*, Neronis vxor: vnde *Popeanum* vnguentum. cuius ſecundam & tertiam ſyllabam quidam non docte corripuit. Iuuen. ſaty. 6,

Pane tumet facies, aut pinguia Popeana
Spirat. verſus eſt ſpondaicus. male putant quidam Popeanum à popa dici. vide Mancinellum interpretem Iuuenalis. Seneca in Octauia, Iungátque noſtris igne Popeam thoris. hîc prima noſcitur produci: quia eſt iambicus trimeter. Qui dixere poppea, pp gemino ſcribi, idem debuiſſent dicere de poppeanum. Propetides, puellæ, 10. Metamorph. *Sopio* ſopis, id eſt dormire facio. Ouidius in 7. Metamor. Peruigilem ſupereſt herbis ſopire draconem. Virgil. lib. 1. Æneid. Hunc ego ſopitum ſopno ſuper alta Cythera. At *Semiſopitus* video ſemper corripi. Ouidius in 2. Amorum, Purpureo iacui ſemiſopita thoro. Et in epiſtola Ariadnes, Theſea preſſuras ſemiſopita manus. Ex quo ſuſpicamur (inquit Nebriſſenſis) primam habere indifferentem. itaque de induſtria dicit ſe breuiaſſe quodam in loco, vbi patriam ſalutauit dicens, Hîc fuerant cunæ, quæ me ſopiere iacentem. Ego mallem producere. At corripito Sopor, Soporo ſoporas. *Stlopus* vnico p, à Nebriſſenſi ſcribitur: quia excipit id nomen. ſonus eſt qui ex inflatione buccarum erumpit. Perſius, Nec ſtlopo tumidas intendis rumpere buccas. aliqui cum c ſclopus ſcribunt. *Tophus* Græcum, teſte Neſtore. Virg. Et tophus ſcaber, & nigris exeſa cylindris. Ouidius 3. Metam. Et leuibus tophis natiuum duxerat arcum. Lapis eſt aſper qui facile in arenam ſoluitur. hinc Tophaceus & Tophinus. ¶ Excipitur etiam Sophone Sophones, Syriæ pars, prima & ſecunda productis. Claudianus tamen videtur corripere. Hermolaus cap. 12. lib. 5. Plinij. Sic Sophron per ω in Lexico Aldino ſcribitur: Sophronius tamen à Martiale corripitur. Producuntur etiam habentia C ante o: tamen Copas corripitur, teſte Stoa: & Copæ Coparum, vrbs. vnde Copais, lacus Straboni libro 9. Scope ſcopes, inſula: & Scopæ ſcoparum, inſula. Hermolaus cap. 31. lib. 5. Plinij. Propetides. Ouidius 10. Metamor.

Sunt tamen obſcœnæ Venerem Propetides auſæ
Eſſe negare deam. Opis, vicus circa Tigrim, Straboni lib. 2.
Zopiſſa, viua pix: quia per ω ſcribitur.

O ante q corripitur,

O ante q. vt Quoque, coniunctio: loquor, &c. Ablatiui producuntur, vt notum eſt: veluti quoque à quiſque, &c. quæ vbi aduerbiaſcunt, nominum quantitatem retinent.

O ante r corripitur,

O ante r. vt *Scoria*. Virg. in Ciri, Sordibus & Scoria patiar tabeſcere tali. ita legit cum Calderino Badius. Baptiſta in exhortatione contra infideles, Sub Decio cædi melius fuit, atque cruorem
Fundere, quàm ſcelerum Scoria tabeſcere tanta. Quidam dixere produci, & apud Virgilium eſſe mendum. vellem productionis afferrent teſtimonium: & quomodo Virgilius emendandus eſt, ediſſertarent. Corinthus. Claudianus in ſecundo de raptu Proſerpinæ,
Criſpatur gemino veſtiſque corinthia cinctu Poplite fuſa tenus.

EXCEPTIO.

Producuntur habentia l vel r ante o, vt Gloria, florus, roro, prora. quare non ſatis docte dixit Arator, Nominis ore tui iam Floriane tenes. fit enim à flos floris, flora, florus, *Florianus*. Borus, Idomenei pater, producitur in 9. Strabonis. *Choreus*, cum eu diphthongo, ſacerdotis proprium. Virgil. 11. Æneid. Forte ſacer Cybele Choreus, olímque ſacerdos. *Corus*, ſine aſpiratione, ventus: qui etiam caurus dicitur, & Argeſtes argeſtæ. Lucan. lib. 7, -victus violento nauita Coro,

Dat

Dat regimen ventis. at Chorus, cum ch aſpirato, pro extu corripitur. *Coram*, præpoſitio. Virgilius 1. Æneid. Poſtquam introgreſſi, & coràm data copia fandi. *Corycus*, cum y Græco, vrbs portus & mons Ciliciæ. hinc Corycius, corycia, corycium. Virgil. Georg. 4,

Nanque ſub OEbaliæ memini me turribus altis,
Qua niger humectat flauentia culta Galeſus,
Corycium vidiſſe ſenem. *Corytus*, cum y Græco & t exili: à Græcis cum g ſcribitur gorytos: neque à corio dicitur, vt barbari docent: pharetra eſt. Nonius vult eſſe miſſile in ſagittarum modum. Virg. 10. Æneid. Corytíque leues humeris, & letifer arcus. Sil. lib. 2,

Coryti fratrum ex humeris, calamíque paterni
Pendebant. Sidon. in epithalamio Ruricij & Iberiæ, Cui fax, arcus, corytus pendebat at ille, &c. ita legit Baptiſta Pius, ne Sidonius duas longas contra omnium authoritatem corripuiſſe cenſeatur, ſi (vt codices habent omnes, quos Baptiſta vidit) legeremus in genitiuo (cuius) ſic, Cuius fax, arcus, corytus pendebat at ille, &c. *Coritha* corithæ, vel Coriche corithes, cum th aſpirato, nobiliſſimæ equæ nomen: vt Hirpinus, nobiliſſimi equi nomen. Iuuen. ſatyra 8,

Sed venale pecus, corithæ poſteritas &
Hirpini, &c. *Coralium* variatur: ſed productio eſt acceptabilior. Ouid. 4. Metam. Nunc quoque coraliis eadem natura remanſit. Idem 15. Metam. Sic & coralium quo primum contigit auras. Claud. in nuptiis Honorij, Mergit ſe ſubito, vellítque corallia Clotho, Sidonius in epithal. Ruricij, Lactea puniceo ſinuantur colla corallo. Corallus, populi nomen, corripitur tantum. Ouid. in 4. de Ponto, Hic mea cui recitē, niſi flauit ſcripta Corallis. Choros, locus. per ω mega, hinc chorographus. &c. Choraſmij, populi apud Priſcianum in perihegeſi. *Doron*, id donum vel palmus, producitur. hinc Dorotheus, &c. ſic Dorus, Dorias. At Dory, id eſt lancea, corripitur. hinc Doryphorus, Doriclus. *Doris* Doridis, filia Oceani & Tethyos, interpretatur amaritudo, & ponitur pro mari. Virgilius in Gallo, Doris amara ſuam non intermiſceat vndam. Doriſcus, à Doride appellata vrbs Thraciæ. *Dorus*, Neptuni filius: vnde appellati ſunt *Dores*, teſte Seruio in 2. Æneid. hinc Doricus, dorica, doricum: & Dorius, doria, dorium. Virg. 2. Æneid. Panduntur portæ: iuuat ire, & Dorica caſtra,

Deſertóſque videre locos. Auſon. ad Paulinum, Nam glorioſum Græculus nomen putat,
Quod ſermo fucat Dorius. eſt iambicus trimeter cum dimetro. *Dorion*, id eſt Meſſeniæ oppidum. Papin. 4. Thebaid. Getico quos flebile vati Dorion. vide etiam Philace, I ante l. Argumenta librorū Papinij aut valde mendoſa ſunt, aut ab indocto aliquo compoſita: nam in argumento ſexti libri corripitur male Dorion, & plura. Doro dorus, nympha in Baptiſta. *Hora*. Ouid. Nec quæ præteriit hora, redire poteſt. *Horoſcopos*. Perſius in 6. ſat. -geminos horoſcope Varo

Producis genio. ſic Horologium, & verbum Horoſcopo horoſcopas. Manil. lib. 3,
Iam facile eſt, ſi quod quandoque horoſcopet aſtrum,
Noſcere. *Horops & Horus*, virorum nomina. vide O ante n, Conon. *Morari* pro inſanire & ſtulte agere, apud Suetonium in Nerone. Nam pro expectare, vel in mora tenere, corripitur. Prius dicitur à moros, id eſt fatuus, quo Plautus in Truculento vſus eſt dicens, Amor mores hominum moros & moroſos efficit. ſi moroſus à mora reperiatur, corripietur. nam à moribus producitur. *Morio* morionis, fatuus qui naturali quadam ſtoliditate, & oris deformitate oblectat. Martialis lib. 8, Morio dictus erat, viginti milibus emi. *Morus* pro Mauro, & arbore, cuius fructus morum eſt: negamus à mora dici. Ouidius, Ardua morus erat. Idem, Pendentia mora rubetis. *Noricum*, regio Europæ. hinc Noricus, norica, noricum. Sidonius in primo Panægyrico, Noricus oſtrogothum qui continet, ille timetur. Sic cæteri. *Noris*, vrbs, teſte Neſtore. Norax, vir in Pylade. *Ora*, appellatiuum. Virgilius,

-Troiæ qui primus ab oris. pro dea, Quirini vxore, corripitur. Ouid. 14. Metam.
Excipit, & priſcum pariter cum corpore nomen
Mutat, Orámque vocat, quæ nunc dea iuncta Quirino eſt. *Oro* oras, oratio, orator. Virgil. Oramus prohibe. *Oromedon*, viri nomen. Propert. lib. 3, Cœum & Phlegræis Oromedonta iugis. *Oricos*, eſt vrbs Ætoliæ. Sil. lib. 15, Ille & nocturnis conterruit Oricon armis. Horat. lib. 3. Carm. Ode 7, Gygen? ille notis actus ad Oricon. Aſclepiadæum. *Orata*, piſcis, quaſi aurata: à colore auri. Martialis, Non omnis laudem, pretiúmque orata meretur. Producitur ſimiliter pro viro, à piſce ſic dicto. *Orithos* cum th aſpirato, vrbs Epiri, teſte Seruio. hinc Orithius, a, um. Propert. lib. 1,

Vt te fœlici vectam per cærula remo

Accipiat placidis Orithos æquoribus. Virgilius 10. Æneid. Incluſam buxo aut Orithia terebyntho. *Orion*, viri nomen, poſt mortem inter aſtra relati, variatur: ſed productum volunt per u Vrion quidam dicit: genitiuus eſt Orionis, cuius pœnultima ſimiliter variatur. Stat. 7. Thebaid. Atque auro rude fulmen habent Orionis alti. Lucan. in 1, Armatúmque auro circūſpicit Oriona. verſus eſt ſpondaicus. ſic frequentiſſime inuenies, ſed nec rarĕter corripitur. Ouid. in 1. de Arte, Pallidus in lyncem ſyluis errabat Orion. Virg. 1. Æneid. Quum ſubito aſſurgens fluctu nymboſus Orion. Horat. in Epodo, Ode 15, Dū pecori lupus, & nautis infeſtus Orion. Stat. in 1. Syl. Noctibus hybernis & ſydera terret Orion. Hic nonnulli dicūt auem ſignificare: quæ ſonoro cantu ſydera terrere putatur. Valerius Flac. lib. 2, -tantus Orion Iam cadit: ıraro iam ſtridet in æquore Perſeus. Ouid. in 13. Metam.

Ecce facit mediis natas ab Orione

Thebis. ne verearis hoc nomen variare, vel in minimo carmine, quicquid aliqui dicant. Orion: dicitur quoque Aorion, teſte Neſtore: ab aor, id eſt enſis, quia enſifer dicitur. vt in ſecundo de Arte apud Ouidium, Enſifer Orion aſpiciēdus erat. Catullus, Proximus hydrochoo fulgeret Orion. Hydrochous, id eſt aquarius. Politianus non putat aorion legendum eſſe: ſed cum o ante a oarion. vide Miſcellaneorum cap. 69.. *Orithius*. Sidon. in Epithal. Ruricij,

Inter cyaneas Ephyræa cacumina cautes,

Qua ſuper Idalium leuat orithion in æthram

Exeſi ſale montis apex. *Origanum* Calderinus vult produci, Merula corripi. vide I ante g. Orificium, quia fit ab os. vt Orea oreæ, frænum: dictum, quòd ori inſeratur. *Orita* oritarum. populi. Priſcianus in Periegeſi, Oritas Aribáſque ſimul Linique Arachotas, *Orithyia*: vide I ante a. Oropus, vir & vrbs, per ω mega Oretani, populi & montes in Baptiſta. Oreus, vrbs in Homero. *Phora*, loci nomē. vnde Britomartis, nympha dicitur phoræa. Virgilius in Ciri,

Vnde alij fugiſſe ferunt, & numina Phoræ

Virginis aſsigant. *Phoreus* per eu diphthongon, viri proprium apud Valerium Flaccum in tertio lib. Legito Flaccum, ne de noſtra diligētia quicquam dubites. Pſora, id eſt ſcabies, per ω mega: vt Porus, rex & lapis, *Sora* ſoræ, Italiæ oppidum. Sil. lib. 8, Ducebat ſimul excitos, Soræque iuuentus Fulgebat telis. Sora etiam, Arabiæ vrbs eſt: & Soræ, quidam Mauritaniæ populi ſunt. *Soracte*, Apuliæ mons, qui Soractes ſoractis. maſculine. & Sorax aliquando dictus eſt. Virg. Æneid. 11, Summe Deûm ſancti cuſtos Soractis Apollo. Sil. lib. 8, Et ſacrum Phœbo Soracte frequentent. Titubauit hic Petrarcha in primo epiſt. ad Benedictum, Si dubitas, non paruus adeſt mons ille Soractis

Teſtis, &c. Sorex, mus, Serenus, Si prægnans artus captiui ſoricis edi. Soros, id eſt cumulus, Gręcè ſcribitur per ω. hinc Soritæ ſunt argumētationes connexæ, quas vulgus de primo ad vltimum vocat. Capella lib. 2. Soritas cumuli acceſſibus aggerans. Aſclepiadæum eſt. Idem, Pellax ſoritas cúmque ſenſim congeris. Iambicus trimeter, habens, more comico, in ſecundo loco ſpōdæum. vt apud Apuleiū in prima oratione Apologiæ, Nitelas oris ex Arabico frugibus mallem extra comœdiam iambum. *Thorax*, cum th aſpirato. Virg. 6. Æneid. -bis ſex thoraca petitum,

Perfoſſúmque locis. *Toranius*, viri proprium. Mart. lib. 5, Torani potes eſurire mecum. Phaleucius eſt. *Voraptus*, viri nomen. Valer. Flac. lib. 6,

Sancte mihi Vorapte pater, tua pectora nato Suggere. ¶O ante r corripitur, vt Scoria in Ciri. in Lexico tamen per ω ſcribitur. Et Coramble, herba braſſica. Pius in caſtigationibus Columellæ lib. 11, Nunc veniat quamuis oculis inimica coramble. Boros per ω, oppidum Liciæ: alio nomine Sardis. Borus. Strabo libro 9, Fabro ortus Boro. Corycus. Interpres Dionyſij, Corucus partéque calens & celſa phaſelis. Choros per ω, id eſt locus hinc Chorographia, cuiuſquam loci ſingulatim deſcriptio: & Chorographus, locum ſingularem deſcribens cum adiacentibus. Corytus, ne corripiatur, legam ſic Sillium, Turbaruit ſtridū, ıque ſagittiferi coryti. vt ſit ſpondaicus verſus. Súntq; coryti, arcuum ex corio tegmina, ſed & ſagittarum. Alius legitur Stridunt ſagittæ, ferſque coryti. Coralium per ω ſcribitur: idem produci deberet, authore Bebelio. Corax producitur etiam Bebelio. Choraſmi vel Choraſmij, populi à Choraſmia vrbe, Parthis appoſita. Hermol. cap. 16. lib. 6. Plinij. Corinthus omnino corripitur: & ideo legitur apud Claudianum in ſecundo de raptu Proſerpinæ, Criſpatur gemino veſtis cortynia cinctu. &c. Oricum, oppidum à Colchis conditum, initium Epiri. Oricus, portus Epiri. Oreæ, fræni, quòd ori inſeruntur. dicti Trebelligui oratione proſe ad populum, Equo, qui mihi ſub feminibus occiſus erat, oreas detraho, inſpectante L. Stertemo. Oretani producitur à Mantuano pro montibus ſeu populis Granatæ. Orion non nauem, ſed ſydus horrificum ſignificat: teſte

teſte Iano in Claud. 2. Soros, il eſt tumulus, nuc per *ω* nunc per *o* ſcribitur, & ita conſulantur Latini. Morandus, viri nomen variatur à Mantuano, forté deducente à mora & more. Norax, Mercurij nomen producitur à Pylade lib. 3, Editus hoc Norax, &c. Moroſis etiam pœnultima longa, morbus qui cum memoria vſum rationis intercipit, peior lethargo. Hermolaus in gloſſ. Oropus, viri & vrbis nomen, in prima & ſecũda per *ω* ſcribitur, inde Oropion, populus. Oremus, piſcis, producitur Lippio. Oromazes producitur, teſte Bebelio. Ora, mulier corripitur lib. 6. Valerij Flacci: appellatiuum certum eſt produci. Pſorax per *ω*, il eſt ſcabies. Horus, deus, vnde dictæ ſunt horæ Macrobio Satur. 1. Porus, rex, vnico r. Claud. ad Hadrianum, Tradita captiuo ſpatioſior India Poro. Porus, tophus Vitruuio etiam priore longa, teſte Hermolao cap. 3. lib. 31. Plinij. Porus, priore breui, id eſt meatus. Sorex non ſolùm à Sereno producitur, ſed etiam à Plauto in Bacchid. Malè ergo author Philomelæ, Et grillus grillat, deſticat inde ſorex. Thorax, mons & viri nomen, producit priorem: vt Thorax, pectoris munimen. Zoroaſtres producitur, teſte Bebelio. Errauit ergo Prudentius aut ſynæreſi vtitur contra Iudæos, Qui Zoroaſtreos turbas & fronte ſuſurros. Socrates etiam per *ω* ſcribitur, & ita à quibuſdam ineptè corripitur.

O ante ſ producitur.

Vt *Proſa*: Sulpitius dicit variari: cui non credo quia puto à nemine fide digno corripi. Auſonius de numero ternario, Proſa Aſiæ in canſis numeros imitata chororum. Cum Auſonio dixit bene Ganfredus in arte poëtica. Legibus arctatur metrum, ſed proſa vagatur, Moſes in ſaty. 14. Iuuenalis. O ante ſ

EXCEPTIO.

Coſa coſarum, vrbs Thuſciæ. Virg. 10. Æneid. Quíque vrbem liquere Coſas, quis tela ſagittæ. Salluſtius, teſte Seruio, ſingulariter dixit Coſa. *Coſira* vrbs Aphricæ & inſula, variatur. Sillius 14, Et bellare Tabas docilis Coſiráque parua. Ouid. Faſt. 3. Fertilis eſt Melite ſterili vicina Coſiræ. *Doſis* id eſt datio, ſcribitur Græcè per *o* micron. hinc antidoſis, id eſt retributio. *Moſas* Moſæ, viri proprium. Sil. 15. Decidit enſe Moſæ. *Moſa* Moſæ fluuij nomen: vide Sequana, E ante q. *Moſella*, etiam fluuij nomen. Auſonius. Largus tranquillo perlabitur amne Moſella. *Moſini*, populi quidam Aſiæ. Tibul. libro quarto, Quáque Hebrus Tanaíſque Getas rigat atque Moſinos. nec latet me à quibuſdam legi Magiuos. At Priſcianus in Periehegeſi ait, Moſſiníque domos præbent quis lignea tecta. *Noſos* id eſt morbus, per *o* micron. *Oſiris*, oſiris, vel oſiridis, Iouis filius ex Niobe. Iuuen. ſaty. 6, Scilicet & tenui popano correptus Oſiris. hîc Tortellius male legit (pepono), teſte Neſtore. nam *Popanum*, genus placentæ eſt tenuis, vt apud Græcos teſtis eſt Suidas. *Oſius*, viri proprium. Claud. in ſecundo libro contra Eutropium, Hinc Oſius ſtetit, inde Leo fiducia creuit. *Oſinius*, viri proprium. Virgilius decimo Æneid. Qua rex Cluſinis aduectus Oſinius oris. Poſidium, vrbs per *o* micron. Poſui præteritum. Ouidius, Hæc ſuper impoſuit. Poſides: vide I ante d. Pros corripitur, & ſignificat ad: hinc *Proſodia*. *Proſeucha*, cum ch aſpirato oratio quæ fit ad deum, & locus vbi mendici rogant, vt in pleriſque locis templi veſtibulum. Proſeucho ſignificat intendo, attendo, adhibeo. Iuuen. ſaty. 3, Ede vbi conſiſtas, in qua te quæro proſeucha. *Proſymna*, cum y Græco, vrbs Argiuorum. Stathius Thebaid. 4, Hinc armat Lariſſa viros, hinc celſa Proſymna. In hac multum colebatur Iuno. Idem Thebaid. 1. Iunonia templa Proſymnæ. *Proſopon*, Proſopopœia, vide O ante p in mediis. *Proſerpina*, Plutonis vxor, variatur, licet productio ſit acceptabilior. Virgilius primo Georg. Nec repetita ſequi curet Proſerpina matrem. ſic cæteri præter Horatium ſemel tantum libro ſecundo Carm. Ode 13,

Quàm pœne furuæ regna Proſerpinæ
Et iudicantem vidimus Æacum.

verſus ſunt alcaici dactylici. Et præter Senecam ſemel tantum in Hercule furente, Vidiſti Siculæ regna Proſerpinæ. Aſclepiadæum eſt. *Roſa*. Ouidius, Vrticæ proxima ſæpe roſa eſt. hinc Roſeus, quod à ros producitur, vt Roſidus. Virgilius 7. Æneid. Qui Roſea rura Velini. *Soſius*, bibliopolæ nomen. fuerunt autem Soſij plures. Horat. in vltima epiſtolarum libri primi, Scilicet vt proſtes Soſiorum pumice mundus. Idem in Arte, Hic meret æra liber Soſiis, &c. At *Soſia*, ſerui comici nomen, producitur contra quorundam doctrinam: quia teſte Tortellio, ſcribitur per *ω* mega, idque verum eſſe facilè deprehenditur ex Terentio & Plauto. Vt in argumento Amphitryonis, Habitu Mercurius ei ſubſeruit Soſiæ. Sic Soſides, Moſchi filius qui poſtea ab auo Menæchmus dictus eſt. Dicitur vtrunque à Soſo il eſt con

N ſeruo

ſerno & cuſtodio. ¶ O ante ſ pro lucitur: ſed quia (pros) præpoſitio Græca ſemper corripitur ſequente vocali, videtur in (pro) corripi, non intelligentibus primam ſyllabã eſſe pros non pro: vt in Proſagoge, quod eſt acceſſus: Proſagogis, exploratio: Proſegoria, ſalutatio, vbi ſecunda tantùm ſyllaba, quæ ſcribitur per ω, pro lucitur. Corripitur etiam pros in proſelytus, proſeucha. De compoſitis cum pro dictum eſt. Corripitur etiam doſis, id eſt datio, & in ſe antidoſis. Et Noſocomium, id eſt ægrotorum domus. Noſomatieus, id eſt valetudinarius. *Noſos*, per o, morbus. Coſiæ. Mantuanus in Alphonſo lib. 3, In Coſias deueni acies, &c. Poſidium, vrbis nomen, ab Homero corripitur, & per ο micron ſcribitur.

O ante t corripitur,

O ante t

vt Quotus, quotannis, quotiens, quotidie, quotidianus. quæ duo tt, productionis gratia quandoque admittunt. vide regulam compoſitorum de I & o. Philelphus in quarta ſextæ, Quottidie doctis poſſunt ſermonibus vti. Notus, ventus ſine aſpiratione. Nothus, cum th aſpirato, quem indocti baſtardum vocant. Nota notæ, id eſt ſignum. hinc notare contra primitiui naturam, ſi à noſco fiat. nam ſupinum notum per generalem regulam producunt, vt quæ hinc fiunt, Notus participium, Noteo notes, *Noteſco* & *Notifico* notificas, verba. Propertius libro ſecundo,

Nec minus hæc noſtri notoſcet fama ſepulchri,

Quàm fuerant Phthij buſta cruenta viri. Ouid. in primo de Ponto, Atque modum pœnæ notificare meæ. Virg. 7. Æneid. -quos Dædala Circe

Suppoſitos de matre nothos furata creauit. Corripe item Coturnix, Otho, Photinus. tamen, teſte Goudano, Lucretius in quarto, niſi menda ſit, ait,

At capris adipes & coturnicibus auget

Otho. vide I ante t, Vitellius. Botrus, botrys, botryos, teſte Neſtore in Sulpitium. *Gothus*, Gothia: licet Græcè tt geminent, & ita poſſumus producere. Auſonius, Hinc poſſum victos, inde referre Gothos. populi nomen eſt cum th aſpirato.

EXCEPTIO. Produc habentia duas conſonantes ante o, vt Clotho, Plotæ, Plotius, Plotia, proton, id eſt caſus, contra Nebriſſenſem. vide O ante t in mediis. Mart. Caluo Plotia cum Melanthione. Phaleucius eſt, & mulieris nomen. Horatius ſaty. 5. lib. 1, Plotius & varius Sinueſſæ Virgiliúſque. viri nomen eſt. Puto deduci à Plautio, vt Clodius à Claudio. *Proteus*. Horat. Quo teneam vultus mutantem Protea nodo. ſic cæteri præter Senecam in Hecuba dicentem, Pelion regnum Protei ſuperbum. Sapphicus eſt. fuit deus marinus. *Protogenes*, viri proprium, vel appellatiuum pro generis primo. *Prototomi*, pro caulibus qui primò ſucciduntur: ſic cætera à protos, id eſt primus, contra Alexandrum & Sulpitium, qui ex Riga vel alio neoterico nõ ſatis docto erroris occaſionẽ ſumpſere. Iuuen. Protogenes aliquis, &c. Colum. lib. 11, Sed iam prototomos tẽpus decidere caules. Mar. lib. 9, Et faba fabrorũ prototomíque rudes. Scotus producitur apud Claudianum & Sidoniũ. Scotinus corripitur, vt quæ tolluntur hinc. *Broteas*, viri proprium. vide E ante a. *Crotus*, id eſt vir quidam inter aſtra relatus. de quo multa dicit Baptiſta Pius in Sidonio in Epithal. Polemij, vbi dicitur, Falciferi Croton ire ſenis per ſumma polorum. Colum. lib. 11, Sed trepidus profugit Chelas, & ſpicula Phœbus

Dira negat, tergóque Croti feſtinat equino. *Croton* crotonis, vrbs in ſinu Tarentino, à viro eiuſdem nominis dicta. Ouid. 15. Metam. Inuenit Æſarei fatalia fluminis ora:

Nec procul hinc tumulum, ſub quo ſacrata Crotonis

Oſſa tegebat humus, iuſſáque ibi mœnia terra

Condidit. & nomen tumulati traxit in vrbem. Sil. lib. 11, . patefecit amicas Alta Croton portas. *Crotalum*, id eſt crepitaculum: inſtrumentum muſicum quo in ſacris vtebantur Ægyptij, teſte Tortellio. Calderinus in Martialem vult eſſe margaritas quas in auribus portabant mulieres, vt ſonitu delectarentur. Croton Græcè, plauſum ſignificat: crotin, pulſare. Virgilius in Coppa, Criſpum ſub crotalo docta mouere latus. In Priapæis, Cymbala cum crotalis pruriginis arma Priapo. *Crotopus*, viri nomen. Vide O ante p. *Crotiorus*. vide O ante r. *Proterous* dictum eſt in compoſitis à pro. Proteros in Martiale. Secundo producuntur Cotillus, ab Horatio. *Cotilus* viri nomen apud Martialem libr. 2. & alibi ſæpe. *Cote* cotes, vel Cotes cotis: quia ſcribitur per ω mega, teſte Nebriſſenſi. Eſt autem Mauritaniæ oppidum. Dotion, vrbs, & Doto, nympha per ω mega. *Iota* literæ Græcæ nomen. Mart. in fine ſecundi,

Vnum de titulo tollere iota potes.

Poteſt

Poteſt tamen eſſe triſyllabum. *Lotos*, arbor, & in eam arborem verſa nympha. dicitur quoque Lotis lotidis. ſunt qui velint herbam eſſe. notum eſt Loti fructum eſſe ſuauiſſimum: quo victitantes populi quidam Lotophagi dicuntur. Mart. lib. 4, Nec plus lotos aquas, littora myrtus amat. Priſcianus in ſitu orbis, Hoſpitiis gaudens gens degere Lotophagorum. *Lotium*, id eſt vrina, à lotus contra primitiui naturam corripitur, teſte Laurentio Valla lib. 1. cap. 2. Catullus tamen produxit in hoc ſcazonte ad Egnatium, Hoc te amplius bibiſſe prędicet loti. pro lotij. Ita legunt doctiſſimi: & eſt ſenſus melior quàm legendo lotus: licet ita habeant nonnulli libri. Si per t ſcriberemus cum Philelpho *Otium*, excipiendum foret. OEtos per œ diphthongon dicitur. Otos multi dicunt. Otides, auiculæ per ω mega. *Poto* notum. hinc compoto, &c. *Photis* photidis, teſte Bebelio. *Soter* ſoteris, il eſt ſaluator, per ω magnum ſcribitur: & eſt quandoque viri proprium. hinc Soteria ſoteriæ, ſalus: Soterion, ſalutare. *Soteria* ſoteriorum, dona amico data, que ipſe pro ſalute diis vouit. Mart. lib. 7,

Nam quoties ſurgis, Soteria poſcis amicos.

Sotes ſotæ, viri nomen, interpretatur parcus. Aſotos verò prodigus eſt. Martialis libro quarto,

Sote filia Clinici Labulla

Deſerto ſequeris Clitum marito,

Et donas, & amas echis aſotos. id eſt, es prodiga. Phaleucij ſunt. Sotades, viri proprium, & carminis genus, quod Sotadeũ & ſotadicum dicitur. Mart. lib. 2, Nec retro lego Sotadem cinædum. Phaleucius eſt. Idem lib. 6, Reum putaris eſſe Sotadem, non eſt. Scazon eſt. Auſonius ſic hexametrum inchoat, Sotadicon. *Totus*. Mart. Tota quidem ponatur anas. Virg. in 4. Geor. ſynæreſi vſus eſt dicens,

Magnanimóſque duces, totiúſque ex ordine gentis

Mores, & ſtudia, & populos & prælia dicam. Ita legit & declarat Badius. at corripiuntur Toties & totidem. teſtimonia facile occurrent. *Votienus*, viri nomen. Mart. lib. 8, Docti patria Narbo Votieni. Votum, nomen, vt ſupinum à voueo, notum eſt. ¶ O ante t corripitur. Excipitur protos & inde compoſita, vt protomartyr, quod licenter corripuit Stoa, licet excuſet neceſſitatem metri: quia habet breuẽ inter duas longas, Quot teſtes, diuini operis protomartyr Agyrtes. Proteros, id eſt prior per o micron ſcriptum corripitur: ſed, vt dixi, *protos* producitur. Vnde putem mendũ eſſe in libro emiſſo à Bebelio: in quo prototomi & Proteus dicuntur primam corripere. Corripitur autem Brotos, id eſt tabes, ſanies. Brotos, cruentus. Broteus, vir apud Ouidium in Ibin: & Brotos, homo. At Brotos per ω, id eſt comeſtibilis: & Brotys, id cibus, producuntur. Proteron ſeu poteron, aut, vt Aldus peteron, corripitur Martiali. Scotinus, id eſt obſcurus, tenebroſus: vt Heracletus, & ſcotus ac Scotia & ſcotoma per o ſcribuntur. Sunt tamen qui tt geminant in ſcottus. Glotoro in Philomela, Glotorat immenſo de turre ciconia roſtro. Dotion, pro quo malè apud Plinium, Strabonem, & Lucanum Dorion legitur: eſt Theſſaliæ locus & oppidum à Dotia Elati filia: aut à doto ſeu doti. vide Hermolaum cap. 9. lib. 4 Plinij, qui vult Lucanum malè poſuiſſe Dorion pro Dotium libro ſexto,

Quæ tetigit Phylace Pteleóſque & Dotion ira

Flebile Pieridum. Sanè Dorion eſt in Achaia, vbi Thamyræ vati ſuccenſuere Pierides. Ego autem Dorion reperio ſemper produci. Vnde interpres Strabonis ex Homero, Ac helos & pteleos tũ Dorion eſt ibi muſæ, &c. Interpres autem Heſiodi, Sola habitant Dotij geminis in collibus arui. Dotij corripuit: legere autẽ non licet Doti, quia adiectiuum. Doto, nympha. Val. Flaccus libro 1, Hanc Panope Dotóque ſoror iactatáque fluctu. Pontilianus, non Potilianus in Martiale Aldino legitur.

Cotes, promontorium Aphricæ, Volaterrano lib. 12. Cotillus, vir. Horatius ſaty. vlti. Monſtraui incoquere illutos Cotillus echinnos. Corylus autem, collis eſt apud Troiam. Otus, Ephialtis frater. ſic Volaterranus. Othos producitur, Bebelio & Stoa authoribus. Otus, Phyllei ſocius, ductor Epæorum. Strabo lib. 10. Photinus hæreticus. Prudentius in Pſycho.

Hac ſeſe occultante Photinus & Arrius arte,

Immanes feritate lupi.

Photinus tamen, alterius viri nomen, corripitur. Lucan. 8, Auſus Pompeium leto damnaſſe Photinus. Totus, Stoa propter verſum, in quo mihi magis placet ſynæreſim eſſe, dicit variari. Illud fuerat notatu dignius à nullo grammaticorum hactenus animaduerſum, Totus, tota, totum, vnde toties: vt à quotus, quoties tantum corripi, vt eſt redditiuum dictionis quotus, quæ corripitur omnibus. Manilius lib. 3.

Detrahitur ſummæ tota, pars quota demit vtrunque

Omnibus ex horis. Badius. Hæc Deſpauterius argutè quidem, ſed nihil faciunt ad locum

Virgilianum. Vnde dictio (totus) dupliciter accipitur. Altero modo pro integro, & ſic producitur Horat. 1. ſermonum, Neſcio quid meditans nugarum totus in illis. Virg. Iudex ipſe ſui totum ſe explorat ad vnguem, &c. Et in ſexcentis locis alus. In illo autem, Totiúſque ex ordine gentis: aut ſynæreſis eſt, aut legendum, licet duriuſculè, Ex totius ordine gentis: quia media eſt communis. Cotiæ, alpes. Prudentius in Laurentium, Trans Cotianorum iuga. Iambicus dimeter. Coturnix ſemel producitur. Lucretius lib. 4, Præterea nobis veratrum eſt acre venenum:

At capris adipes & coturnicibus auget. Sic legunt Hermolaus, Pius cæterique: verius tamen corripitur. auis eſt quæ qualea vulgo dicitur, & Græcè ortyx. Otides, auiculæ, perdicibus non multum abſimiles, per ω, & quicquid eſt ab ὦτα, id eſt aures: vt Otia, animãtia quædã ventri aurem coniunctam habentia, genus oſtreorum. dicuntur etiam Otaria. Otacuſta, explorator magnatum. Otene, per ω, regio Armeniæ. Oteni, eius incolæ. Hermolaus cap. 13. lib. 6. Plinij. Photis per ω, puellæ nomen interpretatur Lucida.

O ante u

O ante u producitur.

Vt Ouis, Ouidius. Mart. lib. 7, O nullis Ouidi tacende linguis. Phaleucius eſt. Prouincia producitur, quia à prouinco eſt: quòd eam populus Romanus prouicit, id eſt antè vicit, teſte Feſto. Ouare corripitur. hinc Ouatus. Perſius, Hinc illud ſubiit, auro ſacras quòd ouato
Perducis facies. non accedo iis qui ab ouum hic deduci volunt.

EXCEPTIO. Ouum. Horat. ſaty. 4. lib. 2, Longa quibus facies ouis erit, illa memento, &c. Nouatenſis producitur à Mantuano.

V ante b

V ANTE CONSONANTES IN PRIMIS SYLLABIS.

V ANTE b corripitur, vt *Ruber rubeo & rubrica*, teſte Neſtore contra Sulpitium. Sabellicus docet corruptè legi apud Papinium lib. 3. Syl. Qualia pallentes declinant lilia culmos,
Rubentéſque roſæ primos moriuntur ad Auſtros. Legendum eſt, Rumpentéſque roſæ, id eſt cum primum erumpentes, & florere incipientes. Rubus. Serenus, Manditur apta rubus gingiuis, & bona labris. Rubi ruborum, Italiæ vicus vel oppidulum. Horat. Inde Rubos feſſi peruenimus. hinc Rubea vimina pro fiſcellis afferebantur. Virg. Nunc facilis rubea texatur fiſcina virga. apud Horatium quidam malè habent In rubos, &c. *Iubar*. Virg. de ortu ſolis, Et clarum emicuit ſole oriente iubar. Menda eſt ibidem, quum dicitur, Tithoni coniunx roſeo ſub limine iubar
Inficit, & cælum luthea ſydereum. rectè foret ſolem Phœbum, aut quid ſimile. Notat id Badius diligentiſsimus & doctiſsimus. *Subucula*. Horat. Occurri, rides ſi fortè ſubucula pexæ
Trita ſubeſt tunicæ.

EXCEPTIO. Produc b vel n ante u, vt Bubo, nubo. ſed corripe bubulcus: & quæ antè docuimus, pronubus, innubus. *Connubium* verò variatur à Virgilio & alijs. Virg. 1. Æneid. Connubio iungam. Ouid. 1. Metam. Nec quid hymen, quid amor, quid ſint connubia, curat. Secundò produces Cubus apud Auſonium. *Glubo* glubis, verbum tertiæ coniugationis, id eſt corticem detraho. vnde & pecus glubi dicitur, cum pellis detrahitur. Cato de Re ruſtica, Salictum ſuo tempore cædito, glubito atque alligato, librum conſeruato. hinc deglubo. Sueto. in Tyberio. Boni paſtoris eſſe tondere pecus non deglubere. Auſonius metaphoricws de impudiciſsima muliercula dixit, Deglubit, fellat, molitur per vtranque cauernam. hîc (molitur) paſsiuum eſt à molo. quod aliquando metaphoricws capitur in Venereis. *Huber*, fixũ & mobile: hubertas: inhuber, huberare, exhuberare, hubertus id eſt abundans. aliquando eſt viri propriũ. omnia cum aſpiratione, teſte Georgio Valla. Virg. Binos alit hubere fœtus. *Iubilum*, quod ex gaudio, voce, nec tamen verbis exprimitur. hinc *Iubilo* iubilas, verbum. Sillius lib. 14, Et lætus ſcopulis audiuit iubila Cyclops. Calphur. ecloga prima, Non montana ſacros diſtingũt iubila verſus. Fauſtus ecloga quarta, Iubilat omnis ager, vocéque ad ſydera iactat. Iubileus & per oiobileus, aliunde eſt, vt in prima Enneade docet Sabellicus: ideo non reprehendo Petrarcham, dicentem in ſecundo epiſtolarum ad Clementẽ ſextũ. Et iubileus erit, ſcis quid loquor annue tandem. Lubricus & Lubrico lubricas, teſtibus Neſtore, Sulpitio & Nebriſſenſi: quia correptionem nondum inuenerunt: nec corripiam, donec inuenero. *Pubes*, pubeſco, pubertas: vnde impubis, &c. Virgilius, Pube tenus virgo. *Rubigo*, ferri & ſegetis vitium Horatius, Iuppiter vt pereat, poſitum rubigine ferrum. Sic Rubigus & Robigus. Apud Martialem non rubigine cum Neſtore, ſed ærugine cum Sulpitio lego in ſecundo libro: ſic, Vteris ore aliter, nimiáque ærugine captus

Allatr

Allatras, nomen quod tibi cunque datū eſt. quamobrem cenſeo non imitandum nec in hoc, nec in pluſculis virum alioqui doctiſſimum Prudentium, dicentem in Pſycho. Cōdere vagina gladium ne tecta rubigo. *Suber*, Perſius, Vt ramale vetus vægrandi ſubere coctum. *Subula*, inſtrumentum cerdonum. Mart. lib. 3, Quódque tibi tribuit, ſubula ſicca rapit. *Subulo* ſubulonis, lingua Thuſca ſignificat tibicinem. Auſonius, Peruerſæ Veneris poſtico vulnere foſſor

Lucilli vatis ſubulo pullipremo. Subulones quoque, cerui quibus ſunt cornua ſimplicia, miniméque ramoſa, ad ſubularum ſimilitudinē. Tuber neutri generis, fungi ſpecies. Iuuenalis ſatyra quinta, Fumat aper: poſt hunc raduntur tubera, ſi ver

Tunc erit. methaphoricos tubera dicuntur tumores rotundi in quocunque corpore. diminutiuū eſt Tuberculum. hinc nomen & verbum Tubero. vnde Extubero extuberas. Tuber verò tuberis, arbor quædam & illius pomum corripitur. Martial. in Xeniis, Lecta ſuburbanis mittuntur apyrina ramis.

Et vernæ tuberes. quid tibi cum Libycis? ¶ Cubus, Græce κύβος, id eſt teſſera qua luditur in alueolo quam imperiti taxillum dicunt. eſt etiam quadrantal in numeris, cùm omne latus eiuſdem numeri æqualiter in ſeſe ſoluitur, vt Ter, tria. producitur Auſonio de ternario, In paribus nouies ternum contexere cubum. Mantuanus licenter corripit, Sed iactare cubos, pugnámque laceſſere pyrgo. Cubus piſcis nomen producitur à Lippio. Lubricus, Stoa dicit variabile: ſed de correptione deſydero teſtimonium. Rubigo, Stoa putat variari: ſed apud idoneos ſemper producitur. In Martiale enim malè legitur Rubigine pro ærugine. Et in Ouidio, Scabríque rubigine dentes. Vacat (que) Prudentius autem ſæpe errat. Tuber, videatur in libro noſtro de generibus. Auſon. Legatur Pullipremo, non pullopremor.

V ante c producitur.

V ante c

Vt Mucus, Lucania, Lucanus apud Horatium & alios. quare minus peritè dixit Petrarcha in tertio Aphricæ, Fama dedi. nomen ſimili pietate Lucanus,

Strauit opes Lucillius, &c. Mucro, ſemper inuenio produci, licet Neſtor dicat variari.

EXCEPTIO.

Corripe habentia c, vel n, vel r, ante u: vt Cuculus, nucleus, *trucido*. quod compoſitione notum eſt. fit enim è trux trucis & cædo. Lucretius libro 6, Ignem continuò magno clamore trucidat. Tolluntur hinc *Cucubo* cucubas, quod noctuarum eſt. Author Philomelæ, Noctua lucifuga cucubat in tenebris. *Cucurrio* cucuris, quod gallorum. Idem, Cucurire ſolet gallus, gallina gracillat. *Nuceria*, Campaniæ oppidum. Sillius lib. 8, Illic Nuceria, &c. Et Bruchus producitur à Prudentio. *Ducarius*, viri proprium: forſan à dux ducis. Sillius libro 5, Aduolat ora ferox, mentémque Ducarius acri, &c. Duco ducas: vnde *educo*, nutrio. Catullus, Nuſquam ſe extollit, nunquam mitem educat vuam. Duco tertiæ coniugátionis producitur: ſed dux ducis corripitur. *Ducenti*, duceni. Martialis libro 12, Deinde ducenta, ſonas, & ais non eſſe minoris. non imirabor eum qui dixit, Ducentos quadraginta ſuper (niſi fallimur) annos. *Lucrum*. Virgilius, Sperne lucrum. Sic Luctor, lucellum. *Lucrinus*. lacus Campaniæ à lucror, dictus propter multitudinem piſcium qui ibi capiebantur. Martialis libro tertio,

Oſtrea tu ſumis ſtagno ſaturata Lucrino,

Sugitur inciſo mytilus ore mihi. *Lucretius*, viri nomen. Ouidius in Amoribus,

Carmina ſublimis tunc ſunt peritura Lucreti:

Exitio terras quum dabit vna dies. *Lucretia*, mulieris nomen, maſculini menſum ſeruat. *Lucerna*, contra primitiui naturam, quia à lucendo dicitur. Martialis lib. 10, Seras tutior ibis ad lucernas. Phalecius eſt. *Lucretilis*, mons in Sabinis. Horatius 1. Carm. Ode. 17, Velox amœnum ſæpe Lucretilem. verſus eſt alcaicus dactylicus. *Luceres* Romuli milites, variatur. Ouidius 3. Faſtorum, Quoſque vocant Rhamnes, Lucetibúſque dedit. Propert. libro 4, Hinc Taties, Rhamnéſque viri, Luceréſque coloni. At Luceria, oppidum, producitur. Horatius libro 3. Carm. Ode. 15, Tonſæ Luceriam non citharæ decem. Aſclepiadæum eſt. *Lucumo*, vide V ante m. *Sucerda* in Lucilio. ¶ V ante c producitur, vt Fucus, ſeu phucus, veſpæ genus, & color adulterinus. Catullus, Tincta tegit roſeo conchyli purpura fuco. Stoa dicit variari propter Columellam, quem legit ſic lib. 11: Deiectura quidem fronti, data ſigna fucorum. vbi Pius legit focorum: nonnulli, furoris. Ab habentibus R ante u. Tollitur propter Prudentium in A Martius. Bruchus, Aut populata fodit gemmantia germina Bruchus. Buchar, viri nomen, à Mantuano corripitur. Mucro, Neſtor cenſet naturaliter corri-

pi, ego tantum productum legi. Buces ſeu byces, lacus. Valerius Flaccus, Quíque lacum cinxere Bycen. Lucerna, piſcis nomen, à Lippio in diſtichis producitur, & ab eodem corripitur in Oppianico Laterna: ſed neutrum rectè, vt opinor. Sucerda, ſtercus ſuillum. Malè dicitur aut ſcribitur in Marcello, Sterens murum ſeu murium: quia illud Muſcerda dicitur: corripitur Lucillio apud Nonium, Hic in ſtercore humi, ſtabuliſque, fimo atque ſucerdis. Vbi pro ſtabulis malè legitur fabulis.

V ante d

V ante d producitur,

Vt Rudus, apud Columellam in 11. *Cudo*, contra Alexandrum. Virgilius 4. Georgic. Excudunt ceras, & mella tenacia fingunt. In eodem libro menda eſt, Omnia tentanti excuderat. pro extuderat, ab extundo, vt notauit Badius. Similiter in 8. Æneid. Excuderat, ſcilicet, pro extuderat.

EXCEPTIO.

Pudet, pudor, pudens, commune & proprium. Pudicus, pudicitia. Ouidius, Rapuítque pudorem. *Ludouicus* à neotericis variatur. *Rudis*, mobile & fixum: vt Ennius ingenio maximus, arte rudis. hoc eſt apud Ouidium in 2. de Triſtibus. Horat. Spectatum ſatis & donatum iam rude quæris. *Rudens*, funis nauticus. Virgil. in primo, Inſequitur clamórque virûm ſtridórque rudentum. *Rudo*, rudis, Seruius vult naturaliter produci: tu propter authoritatem Virgilianam dicas variari. Virgilius 7. Æneid. Sera ſub nocte rudentem. Ouidius in 3. de Arte, Vt rudit à ſcabra turpis aſella mola. Perſius, Fiudor vt Arcadiæ pecuaria rudere dicas. *Rudiæ* rudiarum, Ennij patria. Sil. lib. 12, -Rudiæ genuere veſtutæ: Nunc Rudiæ ſolo memorabile nomen alumno. *Rudinus* apud Auſonium, id eſt Ennius. *Sudes* vide ſtypes, I ante p. *Studeo*, ſtudium. Horat in Arte, Qui ſtuder optatam, &c. *Trudes* trudis, contra primitiui naturam: quia à trudendo dicitur. Virgilius quinto Æneidos,

Conſurgunt nautæ, & magno clamore morantur:
Ferratáſque trudes, & acuta cuſpide contos
Expediunt, fractóſque legunt in gurgite remos.

Perticæ ſunt ferro munitæ, quibus naues detrudere ſolent, vt videbis apud Virgilium Badiana diligentia illuſtratum. *Tudito* tuditas, lucri gratia negotium ago. Ennius, Nec tuditantes rem ceſſant extrinſecus vllam. *Tuder* tuderis oppidum Vmbriæ neutri generis. Sillius libro ſexto, -vertice montis

Deuexum lateri pendet Tuder, atque vbi latis.

Dicitur etiam Tudertum tuderti. hinc adiectiuum ſeu denominatiuum Tuders tudertis. vt à Tybur tyburs: quod malè quidam putarunt ipſum oppidum ſignificare tacentes de (tuder). Idem lib. 4, Et gradiuicolam cælſo de colle Tudertem. Præteritum contudi in generalibus patuit. ¶ V ante d producitur, vt Rudus, Stoa (ruder) nominatiuum malè cenſet, Columella libro 11, Rudere tam pingui ſolido vel ſtercore aſelli. Rudio & rudimentum corripiunt ru, vt Rudis. Trudes. Virgil. Tractáſque trudes. alij ſudes legunt, putantes trudes non poſſe corripi, quia trudo corripitur: ſed non ſemper primitiui quantitas ſeruatur. Tudito tuditas. Lucretius in ſecundo, Nec tuditantia rem ceſſant extrinſecus vllam. Tudiculare etiam dicitur commouere. Varro, Hiccine nobis terne tudiculaſſe.

V ante f

V ante f producitur,

Vt Bufo, rufus, Rufinus. Martialis, Roma magis fuſcis veſtitur, Gallia rufis. vbi autem Neſtor legit, Quíque Rhipas Betulúmque tenent. impreſſio Badiana (quam cæteris ſolemus præferre) habet tam in litera quàm in commentariis, Quíque Rufas Batulúmque tenent. quæ lectio an vera ſit, nihil aſſero. ſi vera eſt, neceſſe eſt hîc excipere *Rufæ* rufarum, pro caſtello Italiæ: nec exciperetur Betulum in I ante t: quia hîc Batulum legitur cum A ante t. ¶ V ante f producitur: ſed Rufæ Rufarum, caſtellum Italiæ corripitur, teſte Stoa, à Virgilio, Quíque Rufæ, &c.

V ante g

V ante g producitur,

Vt *Rugio*. quamuis dixit Philomelæ author, Tygres indomitæ raucant, rugiúntque leones. Bugloſſa producitur tantum, teſte Neſtore. Mugilis. piſcis. Catullus, Percurrent raphanſque, mugiléſque. Phaleucium eſt. Lugeo. Ouidius 1. Metamorph. Luget vt amiſſam. mendum eſt in octauo Aphricæ, -quàm noſtræ vulnera gentis Nunc lugeo pro doleo.

EXCEPTIO.

Corripe habentia f, vel i, vel p, ante u: vt Fugo, fugio, iugum, pugil, pugillus. Tolluntur hinc *Fruges*, frugi, frugalitas, & quicquid hinc fit. Iuuen. ſat. 5, Ventre nihil noui frugalius. Iugerum ingere in heteroclitis patebit. *Iugis*. Sedulius lib. 2, Iugibus hoc votis, hoc nocte diéque precemur. Sic

cæt

cæteri. Ideo eundem non ſequar, hoc nomen ſæpe corripientem. vt lib. 1, Sceptrũ iuge gloria conſors. Et lib. 3, Quæ domino miſerante iuges. In eodem, Et quotquot tetigere, iugem ſenſere ſalutem. *Pugio* teli genus, Martialis in Apoph. Pugio quem curuis, &c. *Pugillaris* & hoc pugillare vel pugillar, variatur: quia non ſolùm Prudentius corripuit. Iuuen. 11. ſatyra,

Nec pugillares defert in balnea raurus

Teſticulos. hîc adiectiuum eſt. Auſonius ad notarium, Bipatens pugillar expedi. hîc corripitur, quia verſus eſt iambicus dimeter. Prudentius, Vnde pugillares ſoliti percurrere ceras. Iuglans teſte Neſtore. Sunt pugillares, tabellæ in quibus ſcribimus. *Tugurium*. Virgilius in Bucol. Pauperis & tugari congeſtum reſpice culmen. ¶ V ante g producitur, vt Rugio. Mantuanus, Quum fera rugitu vox fremit æquoreo. Stoa aſſerit corripi vt in Philomela, Bebelius produci, Iuglans variatur, teſte Stoa: nec tamẽ correptionis affert teſtimoniũ. Similiter Bebelius. Macer certè corripit. dicitur Iouis glans: ſed quia o in u mutat, videtur produci, vt Iupiter: licet Iouis corripiatur, etiam propter g & l ſequẽtes. Bugloſſa variatur Stoæ, correptionẽ ex nullo probãti: ſimiliter Bebelio. Macer certè corripit: minus rectè, vt videtur: quia Græcè (βυ) ſcribitur, vt Bugloſſus aut bugloſſa, piſcis: vulgò ſolea Flãdrinis lingua: quia vtriuſque rei formam aut effigiem habet. Vgo aut Hugo variatur à Mantuano. Rugius, loci nomen, Sidonius corripit: viri aut populi nomen produxit. Pugil corripitur, ſed Stoa dicit variari propter illud Prudentij in ſecundo contra Symmachum, Vnctis pugilibus miles pugnabat Hetruſcus. Vbi pugiles pro pugionibus videtur accepiſſe: vtcunque accepit, non eſt claſsicus.

V ante l corripitur,

V ante l

vt Hululo hululas: vlula, auis nomen. Notentur geminata, vt Bulla: quod tamen Georgius vnico l ſcribit bula.

EXCEPTIO. Produc habentia f, vel g, vel m, ante u: vt *Fuligo*, guliocæ, iuglandium putamina: mulus, mula Sed corripe Fulix vel fulica, auis nomen: gula & mulier. Auienus in Arato,

Et quum parua fulix trepido volat arua volatu

Stagna ſinens. Virg. In ſicco ludunt fulicæ. cætera ſatis nota ſunt. *Bulimeon*, fluuij nomen. Priſcian. in Perih. Bulimeon pariter præſtringens littora currit. *Bule*, id eſt conſilium. *Culus*. Author Priapæorum, Et quod nos culum, culeon ille vorat. hic culeus, eſt teſticulus vel teſticulorum ſacculus: veluti apud Martialẽ, Quum depilatos Chreſte culeos portas. Strazon eſt. quãdo corripitur, coleus dicitur, vt in O ante l diximus. *Culeus* etiã, eſt vter in quo ſceleſtiſſimi claudebantur cum Simia ſerpente & gallo, vt apud Iuuenalem. vide Simia, I ante m. Interpretatur apud nos vagina. Dicitur quoque per o coleus: & ſic prima corripitur, vt docet Neſtor per Homerum in primo Iliados Idem cõtra Tortellium & Guaſparinum docet vnico l ſcribi, & Græcum eſſe contra ineptulos qui crediderant à claudo deriuari. *Dulia*, & quicquid eſt à dulos, id eſt ſeruus: quia Græcè δουλεία per ου diphthongon ſcribitur, teſte Calepino. vide in medijs V ante l. *Dulichium*, cum ch aſpirato in Maleaco mari inſula. hinc dulichius dulichia dulichiũ. vide Same A ante m. Dicitur quoque Dulichia dulichiæ. Propertius libro 2, Quum tetigit charæ littora Dulichiæ à Dulicho, Triptolemi filio. *Iulius*. Virgil. Iulius à magno, &c. *Iulianus* & Iuliana, hominum propria. & poteſt à Iulius eſſe poſſeſſiuum Iulius iulia iulium: vt lex Iulia: & Iulianus iuliana iulianum. Martialis libro 3, Si temperari balneum cupis feruens Fauſtine, quod vix Iulianus intraret. Scazontes duo ſunt. Quidam malè corripuit: emendabit ſi ſapit. Iulis iulidis, piſcis in Oppiano. *Pulex* tantum producitur à doctis. nam qui corripuerunt, indigni ſunt quos imitemur, contra Neſtorem, Sulpitium, cæteróſque neotericos. Martialis in Apoph.

Defendit manus hæc ſcapulas mordente moleſto

Pulice, vel ſiquid pulice ſordidius. Pulex etiam vermiculus eſt braſſicis infeſtus, ac alijs quoque herbis. Columel. lib. 11, Paruulus aut pulex irrepens dente laceſſet. Non Ouidius, ſed alius neſcio quis malè ait, Parue pulex, & amara lues inimica puellis. Macer de viribus herbarum, Non metuet pulices, iſtóque fugantur odore. Sic plures indocti: quorum ineptijs decepti ſunt Philelphus in ſexta quartæ & Fauſtus Ecloga 4, Quid breuis iſte pulex, quid vilis homuncio poſſit. *Pulypus* & Pulydamas, vide O ante l, Polypus. *Pulus*, pulaſtra, teſte Georgio Valla: nam Pullus, id eſt niger, ll geminat: Pulegium apud Martialem. *Thule*. Iuuen. ſat. 15, De conducendo loquitur iam rhetore Thule. inſula eſt, de qua nonnihil in I ante l, Thyle, dictum eſt. *Vligo* vliginis, humor terræ. Sil. 8, Et quos peſtifera Pontini vligine campi. Maro 2. Georg. At quæ pinguis humus, dulcíque vligine læta. Sulpitius dicit apud eundem corripi, cuius non occurrit teſtimonium. Ne corripias, niſi inuene-

Bebelius dicit Vlus produci. *Vlius*, Apollo Mileſius per *v* diphthongon, id eſt ſalutifer ¶ V ante l corripitur, vt Hululo. Ouid. 15. Met. Tum quoque Sithonios hululauit mœſta per agros. Stoa variari dicit propter Boëtium lib. 4. in hoc glyconico, Fere dum parat, hululat. Sed non ſequar. Pulex producitur: nec dicam cum Stoa variari propter carmen de Philomela. Sic etiam producitur tantum Pulex, viri nomen. Fulica corripitur, ſed Stoa dicit variari propter verſiculum Antiatis apud Gellium lib. 18. cap. 11. Vt fulica leuis volitat ſuper æquora claſſis. ſed Crinitus legit, Vt fulica ipſa leuis, &c. Corripitur enim Virgilio, Auieno, & Ouidio dicenti 8. Metamor. Nunc celebres mergis, fulicíſque paluſtribus vndæ. aut paludibus. Iulis, piſcis, producitur. Lippius, Iulides has homines. Bula quidem rectius per vnicum l ſcribatur: quia à βουλή, quod eſt conſiliũ, dicitur: ſed tamen producitur. De origine vide Feſtum Pompeium. Bulis, vrbis nomen & Bulimia per *v* magna fames, origine longa ſunt.

V ante m

V ante m producitur.

Vt Humanus, humor, humeo, humecto, & quæcunque hinc fiunt.

EXCEPTIO. Corripe habentia c, vel n, vel t ante u, vt Cumulus, Numantia: licet à Petrarcha in 2. lib. Epigram. producatur numiſma Martial. Cur data ſunt equiti bis quinque numiſmata, quare. Malè legitur dixit Riga in Luca, Cęſareum numiſma videns quod monſtrat Hæbręus. Græcè nomiſma dicitur, à nomos, id eſt lex. Nummus vnde cunque dicatur, poſitu producitur tantum, licet quidam ſine veterum authoritate propter grammaticorum deriuatiũculas auſus eſt corripere. apud me profectò nihil valuerit grãmaticorum voluntas contra poëtarum communem vſum. Numa numanus, tumeo, tumulus, tumultus. Tolluntur hinc *Cume* cumes, vel Cumæ cumarum, Campaniæ vrbs. Horat. Non mihi Cumas eſt iter. Stathius 5. Sylu. Collis & Auſonij pridem laris hoſpita Cume. *Numen*. Ouid. Si flumina numen habetis. *Numatius*. Mar. lib. 10, Simplicior priſcis Numati Galle Sabini. vocatiuus eſt proprij nominis. *Struma*, tumor & morbus: quia ſcrophis eum frequenter patientibus ſcrophula dicitur. hinc ſtrumoſus. Iuuen. Strumoſum atque vtero pariter, gibbóque tumentem. Eſt etiam viri proprium, aut de viro per opprobrium dictum. Catul. Sella in curuli Struma Nonius ſedet. iambicus trimeter. *Numella*, vinculi genus. Lucret. lib. 6, Hæc numella videtur. eſt finis verſus.

SVBEXCEPTIO.

Humus, humilis, humerus, nota ſunt cum deriuatiuis. *Pumilo* vel *Pumilio*, & *Pumilus*: cuius fœmineũ Pumila, id eſt Pygmæus & pygmæa. Inuenitur quoque hic & hæc Pumilis. Papin. Sylu. 1. Hic audax ſubit ordo pumilionum. Ibidem, Mirãtur Pumilos ferociores. Phaleucij ſunt. Mart. in Apop. Parma tibi, ſcutum Pumilionis erat. Colum. Pumiles aues, niſi quem humilitas earũ delectat, nõ probat. Dicuntur quoque per o Pomilo pomilus, &c. *Rumex*, herba. Virgil. in Moreto, Fœcundúſque rumex maluæ, violæque virebant. Alij habent inulæ, non violæ. Eſt quoque teli genus, teſte Feſto apud Lucilliũ, Tum ſpara, tum rumices portantur tragula porro. Petrarcha corripit ſecundã cum prima in Rumecũ. ¶ V ante m producitur, vt ſumen. Corripe habentia c, vel n, vel t ante u: vt Cumulus, crumena, numerus, numiſma, numa non numen. Rumuius, pro Romulo: & Rumis, ſeu Rumus pro Remo, Stoa putat poſſe corripi vt corripitur Rumis, & inde irrumo: quin & Romulus corripi putatur apud Auſonium in Sulpitia, Sed genus Auſonium Romulíque exturbat alumnos. Sed carmen illud non eſt Auſonij, ſed poëtriæ cuiuſdam non magnæ authoritatis. Nec Romulus corripi poteſt, quia à Roma deducitur, non econtrario. Rumor videtur corripi in illo Auſonij, Quantus in amne rumor, quanto ruit agmine princeps. ſed verius legitur tumor. Glumiæ, guloſi. Lucillius lib. 30, Quot veniunt glumiæ, illæ vetulæ improbæ, ineptæ. Sic apud Marcellum legitur.

V ante n

V ante n producitur.

Vt Munio, cunæ, &c. malè ergo qui dixit, Dic patribus muniant vrbem, dic mœnia firment. Idem malè ait, Frater & hunc iuxta iunior, frons ipſa fatetur Argutum. Guneus, funis, luna, &c.

EXCEPTIO. *Cuneus* inſtrumentum quod ad findenda ligna adhiberi ſolet. huius prima parſa cutior eſt. Virg. Nam primi cuneis ſcindebant fiſſile lignum. per tranſlationem Cuneus, eſt peditum multitudo, in cunei formam redacta. hinc Cuneatus cuneata cuneatum, excuneatus, &c. vt Cuneatum theatrum, &c. *Cuniculus*, animal notum, & foramen ſubterraneum ex quo vapor trahitur in balnearibus vaporibus. quod Feſtus neutro genere cuniculum dicit. Mar. in Xenijs, Gaudet in effoſſis habitare cuniculus antris. ſic cæteri in quouis carminis genere. Druna fluuius in Auſonio.

Tunica

Tunica. Martial. Et laxas ſcombris ſæpe dabis tunicas. ¶ V ante n producitur: ſed Druna fluuius, corripitur in Moſella Auſonij, Te Druna, te ſparſis incerta Druentia ripis, &c.

V ante p corripitur.

V ante p

Vt Duplex, ſtuprum. Iupiter autem geminat pp, vt Supparus: etſi Georgio Vallæ credas, ſtuppa. tu videto quæ diximus in ſtypa, I ante p.

EXCEPTIO. Produc habentia vel n, vel p, vel r ante u: vt Nuper, pupus, rupes. *Pupus*, eſt puer paruulus ac tenerior: & *pupa*, ſimilis puella. hinc imagunculas puellares, pupas vocamus. Diminutiua ſunt *Pupulus, pupula*: hinc iterum *pupillus pupilla*, pro iis qui extrà poteſtatem patris ſub tutoribus eſſe cœperunt. hinc quoque pupula & pupilla ob paruitatem, dicta eſt oculi particula. ſcribuntur omnia vnico p, vt videbis ex Neſtore & Calepino. & deriuatio ſatis declarat. nihil autem horum corripitur à fide dignis: licet grammatici dicant pupilla variari. Mart. Puppam ſe dicit Gellia, cum ſit anus. Perſius,

Dicite pontifices, in ſacro quid facit aurum?

Nempe hoc, quod Veneri donatæ à virgine puppæ. Catullus, Deprendi modo pupulum puellæ. phaleucius eſt. Varro, Mammam lactantis ſugentem paſcere puppum. Horat. in prima epiſtola, piger annus Pupillis, quos dura premit cuſtodia matrum. Manilius lib. iiij, Paruula ſic totum peruidit pupula *cælum*. Lucret. lib. 4. Et quaſi perterget pupillas, atque ita tranſit. Sic cæteri quotquot ſunt fide digni. ergo contra alios dicas tantùm produci. ſiqui contra ſentiant, vincant me veterũ authoritate. *Scrupulum* quoque produci tantum contra Neſtorem docuimus in Scrypulum, I ante p. quia pro correptione citat Neſtor ridiculos poëtaſtros, vt illic vidimus. *Scrupus*, lapillus breuis: qui preſſus ſolicitudinem creat. vnde ſcrupulus pro difficultate & ſolicitudine capitur. hinc *Scrupeus* ſcruposus, & ſcrupuloſus: quę omnia produci tantùm dicimus: licet neotericorum forſan nonnulli corripuerint. Lucanus lib. 5. Scruposiſque anguſta vocant ibi littora ſaxis. id eſt aſperis. Virgilius libro ſexto,

Spelunca alta fuit, vaſtóque immanis hiatu

Scrupea, tuta lacu nigro. Sic Seneca, Rufus, &c. Vnicum corripitur *Rupilius*, viri proprium. Horatius ſat. 7. Proſcripti regis Rupili pus atque venenum. pro Rupilij per apocopen. Bupalus, in Politiano.

Cupa vnico p, teſte Nebriſſenſi, olim dicebatur caupa: hinc Caupo cauponis. vide Calepinum & interpretes Lucani in hunc verſum lib. 4, Nanque ratem vacuæ ſuſtentant vndique cupæ. *Cupennius* viri Proprium. Horatius ſatyra ſecunda, -nolim laudarier inquit,

Sic me mirator cunni Cupennius albi. Stupa, vide I ante p. *Vpilio* vide O ante p, Opilio *Vpupa* ſolum corripitur contra plures. vide E ante p, Epops. Vfens, ad f pertinet: quia Latinum eſt. Virgilius Atque in mare conditur Vfens. fluuij nomen eſt & viri. Pupugi per regulã generalem corripitur. ¶ V ante p corripitur, vt Vpupa, quæ Græcis dicitur Epops. Producito habentia n, vel p, vel r, ante u: vt Scrupulum à nullo claſſico corripitur, licet Stoa putet poſſe variari. Producitur etiam Rupes, vnde legetur ſine (que) illud Gellij libro 12. cap. 1. Aëriæ rupes, mens quòd tibi dura feróxque eſt. Pupa ſemper producitur, in quo errat Plautius Perſij interpres. nam apud Auſonium vera eſt lectio, Barbara, ſed quæ Latias vincis alumna puppas. Verſus choriãbicus, ſapphicus, ex tribus choriambis & bacchio: ſic, Barbara, ſed quæ Latias vincis alumna pupas. Cupedo producitur, Cupido corripitur. Lucretius in primo, Haud igitur poſſunt tali ratione teneri

Res in concilium medij cuppedine victæ. Et libro 5. Quárę tum ſcindũt hominem cuppedinis acres Sollicitum curæ. Et libro quarto. -quo plurima habemus,

Tam magis ardeſcit dira cuppedine pectus. Cupedo, eſt cupiditas gulæ. Cupido eſt præcipuè cupiditas & deus amoris, filius Veneris: & ita interdum ſeruat genus maſculinum, ſi ſit alterius rei. Horatius, Arrepta cupidine falſo. Lucretius libro quarto, vt opinor, de aliis rebus fœminino dixit genere, Hoc facile expletur laticum frugúmque cupido. Bupalus: Politianus in neutro genere, Bupalum & ſtratum morſu, &c.

V ante r producitur.

V ante r

Vt Curia, curio curionis. Lucanus libro primo, Audax venali comitatur curio linguæ. Furius, viri nomen. Catullus, Furi & Aureli comites Catulli. Sapphicus eſt. non credo ei qui dicit variari niſi correptionis egregium teſtimonium videro: nam Martialis etiam in ſexto ait, Tu ſi Furius antè dictus eſſes. Phaleucius eſt.

EXCEPTIO. *Curius*, viri optimi nomen. Iuuenalis, Qui Curios ſimulant, & Bacchanalia viuunt. Apud Propertium in quibuſdam libris mendoſè legitur Curius pro Curtius libro tertio, Curtius expleris ſtatuit monumenta lacunis. hic Curtius, teſte Beroaldo interprete, lacum ſignificat, qui erat in foro Romano à Curtio viro forti dictus. Cures, Sabinorum oppidum. Perſius, Diues erat Curibus quantum non miluus oberrat. hinc Curetis, teſte Beroaldo in illud Propertij libro quarto,
Quid tum Roma fuit tubicen vicina Curetis,
Quum quateret lento murmure ſaxa Iouis? Hinc Quirites dicti putantur. Itaque dic tubicen Curetis, id eſt à Curibus: nõ curetis Iouis. nam *Curetes*, pro Cretæ populis, & Iouis ſacerdotibus producitur tantum. Virgilius 4. Georgic. Curetum ſonitus, crepitantiáq; æra ſecuræ. Martialis lib. 9. Curetes texere Iouem crepitantibus armis. Sillius lib. 2. Cres erat æriſonis Curetum aduectus ab antris. Ouidius 4. Metamor. vult natos eſſe è largo imbri dicens, Largóq; ſatos Curetas ab imbri. Puto ſingularẽ eſſe Cures curetis. Curetes quoque, populi ſunt Dalmatiæ. & ſic Curetes corripitur. Lucanus libro 4. Illic bellaci confiſus gente Curetum. *Curulis*. Statius 4. Syluarũ, Exultent leges Latiæ, gaudete Curules. hic fœmininum eſt pro ſedibus, quibus in curru magiſtratus vehebantur. maſculinè quoque ipſi magiſtratus aliquãdo curules dicti ſunt. Dicitur quoque in neutro genere Curule. Horatius: Cuilibet hic faſces dabit, eripietq; curule. hoc alij à curru, alij à Curibus deducunt: nobis ſatis eſt rectè menſum docuiſſe. *Duraton* duratonis, montis proprium. Martialis libro 4. Et ſanctum Duratonis ilicetum. Phaleucius eſt. Duranus, fluuius in Auſonio. *Durius*, Luſitaniæ fluuius. Sillius libro 1. Hinc certant Pactole tibi Duriúſq; Tangúſq;. Strabo Duriam appellat: multi Doriam. Durius, vir, in 16. Sillij. *Furo* furis, furio furias, furor, furia furiæ. Lucanus, Quis furor ô ciues? *Muria*, genus liquaminis. Perſius, Tingat holus ſiccum muria vafer in calice empta. Dicitur etiam muries muriei. *Muridus*. Murio, teſte Badio in Sulpitium. *Murinus* murina murinum, produc poſſeſsiuum à mus muris. Martialis tamen corripuit contra primitiui naturam: ſi vera eſt lectio Domitiana libro nono, Campis diues Apollo ſis murinis. verſus eſt Phaleucius, è plurimis verbis Domitij. ſufficit nũc hæc ſubiecisſe. Campi murini, dicuntur campi Apollinis Smynthæi. ſyllabam à primitiuo mutat: à mure murinus corripit, quod dandum eſt poëtæ in verbo quod recens pro Smynthæo deriuauit, quamuis Plinius hordeum murinum dixerit à muribus. hæc & plura Domitius. *Nurus*. Ouidius 11. Metamorph. Ecce nurus ciconum, &c. *Spurius*, qui incerto patre natus eſt, à ſporin, id eſt ſeminare: quia ſcilicet nihil aliud de patre quàm ſemen affert: Græcum eſt: nec à ſpurcus deriuatur, vt indocti ſomniarunt. hinc verſiculos incerti authoris ſpurios vocamus. Auſonius ad Vrſulum grammaticum, Quíque notas ſpuriis verſibus appoſuit. *Turius*, viri nomen. Horatius ſatyra 1. libri ſecundi, Grande malum Turius ſiquis ſe iudice certet. *Thuris* thuris, viri proprium. vide Maris, A ante r. ¶ V ante r producitur, vt Furius, quod Stoa & plures dicunt variari: ſed quia ſine teſtibus ego illis non credo. Neque producitur furo, vel furor, furiæ, & furiatus: quæ omnia corripiuntur. Furius, eſt virorum nomen. Producitur etiam Duria, ſi rectè legitur. Claudianus de laudibus Serenæ, Floribus & roſeis formoſis Duria ripis. vbi Hermolaus legit Formoſus Curia ripis. Murinus, apud Martialem Calderinus & Stoa legunt: quia Myrinus à Myrina vrbe non diceretur: ſed Myrineus. Aliter ſentit Pylades in ſecundo de geneal. Vt Myrinus myrina te, quòd in vrbe colunt, &c. Curetes dicit Stoa variari, ſed propterea non variem ſententiam meam. Furippus per iocum ab Auſonio variatur. Durius, vir, corripitur à Sillio: Duranus ab Auſonio, Concedet gelido Durani de monte volatus. Amnis, &c.

V ante s

V ante s producitur, vt Puſio, muſa, &c.

EXCEPTIO. *Fruſino* fruſinonis, Italiæ oppidum & illius populus. Iuuenalis ſatyra tertia
-optima Soræ,
Aut Fabrateriæ domus, aut Fruſinone paratur. Sillius 12. Bellator Fruſino. *Puſillus*, licet puſio & puſus, vnde putatur deduci, producantur. Iuuenalis ſatyra 10. - nec vnquam
Sanguine cauſidici maduerunt roſtra puſilli. Apud Horatium, Ruſam aut puſillam appellet, &c. puto legendum Ruſam aut Ruſillam, & *Suſanna* Suſannæ, proprium mulieris, quam falſò adulterij accuſatam liberauit Daniel. Claudianus ad Iacobum magiſtrum equitum, Sic tibi det vires ſancta Suſanna ſuas. Baptiſta etiam producit. Claudianus potior eſt. *Suſurrus* ſuſurra ſuſurrum, vnde ſuſurro nomen & verbum. Horatius libro 1. Carm. Ode 9, Lenéſque ſub noctem ſuſurri. Iambicus dimeter hypercatalecticus. Ouidius Libro 7. Metamorph. Procrin adit, linguáque refert audita

ſuſurra

ſaſatra. ¶V ante s producitur, vt Buſiris. Virgilius, Aut illaudati neſcit Buſiridis aras. Stoa credidit primam & ſecundam variari, legens Stathium in Thebaide: ſic,
Non trucibus monſtris Buſirim, infandúmque dediſti
Cercyonq; & ſæuum velles Scirona crematum. vbi licet exemplari ſuffragante legam, Non trucibus mõſtris Scinin, infandúmque dediſti, &c. Verba enim ſunt Euadnes ad Theſea, qui Scinin tyrannum ſuſtulit, vt atteſtatur Plutarchus in vita Theſei. Suſannna etiam producitur in Claudiano, quem ſequi tutum eſt.

V ante t in diſſyllabis producitur,

V ante t

vt Brutum, animal rationis expers. hinc Brutus bruta brutũ, pro ſtolido & bæluto. hinc *Brutij*, quidam Italiæ populi (quaſi bruti & obſcœni.) Perſius,
At vocat officium trabe rupta, Brutia ſaxa
Prendit amicus inops. Sic Brutianus, Brutus etiam, propria virorũ: & verbum bruteſcere, obbruteſcere. Scutum tamen, vndecunque ſunt, ſcutula, ſcutulatus corripiuntur. Iuuenalis, Cærulea indutus ſcutulata, & galbana raſa. Tutor tutatis, vnde Tutela etiã pro oppido quodam producitur à Martiale in lib. 4. Epigrammatum. Nuto nutas: apud Sillium in primo malè ponitur nutãcia pro micantia: quod non poëtæ, ſed Chalcographorum vitium eſt.

EXCEPTIO. *Cutis*. Perſius, Ego te intus & in cute noui. Petrarcha,
Non venit cutis è vitio, quòd ruga ſenilis
Canitiéſque premat. *Frutex*, vnde frutico, &c. Ouidius 1. Metamorph. -domus antra fuerunt,
Et denſi frutices, & iunctę cortice virgæ. *Lutum*, cœnum, apud Martialem. Hinc Luteus, & lutoſus, & lutatus. At *Luthum*, cum th aſpirato, nomen Græcum coloris producitur. Hinc Lutheus & lutheolus. de ſignificatione & deriuatione vide Neſtorem. Virgil. in Bucol. Croceo mutauit vellera lutho. Idem, Mollia lutheola pingit vaccinia caltha. Perſius, Surgit tacitè tibi luthea pellis. Iuuenalis autẽ ſynæreſi vſus eſt dicens, -gladióſque parante
Incude, & lutheo Vulcano ad rhetora miſit. Sunt qui putant corripi, ſed ſynæreſim non attendũt. tantum ergo producamus. *Muto* mutonis, membrum virile: non autem (vt indocti credunt) aries. & variatur, quia mutoniatus, id eſt mentulatus inuenitur corripi. Horatius ſatyra ſecunda,
Huic ſi mutonis verbis mala tanta videnti
Diceret hæc animus. Lucillius, Mutoni lachrymas tum læua abſterſit amica. Martial. lib. 3, Dormis cum pueris mutoniatis. Phaleucius eſt. ſic in Priapæis, &c. Muthul, vt quidam volunt. *Puto*, verbum: Puta, verbum & aduerbium. Catullus ad Futium, Noli ſpernere nec putare parui. Phalcucius eſt. Putus, nomen à putando. *Putris*. Papinius primo Thebaid. -lacera ora, putréſque
Sanguineo videt imbre genas. Hinc putreo, *putror*, nomen, &c. Idẽ 4. Sylu. Deterges ſterilis ſoli putrorem. Phaleucius eſt. At putor, id eſt fœtor, producitur vt primitiuum puteo. A putreo quoque fit putredo. Ouid, in primo de Ponto, Eſtur vt occulta vitiata putredine nauis. Rutrum, vt apud Lucillium Rutellum. *Suthul* quidam breuiant. *Vter* vtra vtrum: vnde aduerbium Vtrum, pro an, ſimiliter correptum. nota ſunt hæc: ſed dubium eſt de (*vter*) ſubſtantiuo tertię declinationis. Nebriſſenſis (cui ſuffragor) credit corripi: quia vterus hinc deductum corripitur. *Vti* pro vt, aduerbiũ eſt, & corripitur. *Vti* ab vtor, producitur. ¶V ante t in diſſyllabis producitur, vt Gluten: vnde glutinum & glutino. Virg. 4. Georg. Narciſſi lachrymam, & lentũ de vimine gluten. Stoa legit in de obitu Mecœnatis, Conglutinantur aquæ. vbi legendum Conglaciantur aquæ, &c. Mutinũ producitur in Priapæa, ſicut ab Horatio Muto mutonis. Mutio. Perſius, Mén' mutire nefas. Eſt ſummiſſè loqui, timore offendendi. Author Philomelæ attribuit hircis. Tutor vt producitur, ita ab eo deducta, tutela, tutelaris, & *Tutanus*, deus: & *Tutilina*, tutandi dea. Marcel. *Suthul*, vrbs: & *Muthul*, fluuius, à quibuſdã corripiuntur. Vter variatur à Lapo Florẽtino & in Plutarchi Theſeo. producitur enim ibi, Vter vt inſanis: pelagi iactaberis vndis. Corripitur autẽ ibidẽ in illo Sibyllæ verſiculo, Ipſe madebis vter, ſed nõ fas mergier vnquam, &c. Putus, vt puto verbũ corripitur: quia putus, eſt purus: putare, eſt purificare arbores & vites. Ideóque Iuuenalis ſic legetur, Pauca licet portes argenti vaſcula puri. id eſt nõ admixti auro & gemmis: nec legetur puti: quia quantitas & ſenſus refragantur. Vult enim extenuare pretiũ vaſculorum, non augere. Argentum autem putum melius eſt non puto, ſed purum vilius eſt eo cui admiſcentur gemmæ, & quod inauratur. Rutrus, cuius diminutiuum eſt rutellus. Lucil. ſatyra 13,
Frumentarius adeſt, modium hic ſecum atque rutellum

Vnà

Vnà affert. inſtrumentum eſt teſte Crinito lib. 23. quòd hoſtorium Priſcianus vocat, id eſt baculus teres, quo in dimetiendo frumento modij æquantur. Nominatiuus ſecundum Marcellum videtur eſſe rutrus quartæ. Varro, Stoici filius rutru caput diſplanat. Aſſerit autem rutrum, à rudendo dictum. Pomponius, Illum ra luti rutrum. Varro à ruendo in primo de lingua Latina: cui conſonat, quòd in rutello prima corripitur. Rutum à ruo corripitur, & ūc ruta & cæſa, id eſt diruta: qua voce vtitur Cicero in ſecundo de Oratore, Nec ioruti quidem & cæſis, &c. Putor putoris, videtur tantum produci vt puteo, verbum. apud Stachium Putrorem lego, non cum Stoa putorem. Lutum niſi ſit, vnde luteus color, corripitur. Prudentius tamen de Natura animæ,

Dicitur in luto quoniam concreta veterno eſt.

V ante t

V ante t in polyſyllabis corripitur.

Vt Ruteni, populi. Notentur è longis, quia producuntur: vt Vtilis ab vtor: glutinum, glutino glutinas, à gluteo. Brutidus, bruteo, à brutus. Hinc Brutidius, ſecundæ declinationis, viri proprium in 10. Iuuenalis.

EXCEPTIO. Buteo buteonis, auis ex accipitrum genere, quam Græci à numero teſtium triorchen appellant. Orchis apud Græcos teſticulus eſt. Author Philomelæ, Inque paludiferis buteo bubit aquis. non eſt mihi alterius poëtæ teſtimonium. *Futio* futis. Hinc effuto & nomen *futilis*. Horatius, Effutire leues indigna tragœdia verſus. Manilius lib. 1. Nunquam futilibus excanduit ignibus æther. nota pentemimerim. *Gluttio* gluttis, vnde degluttio id eſt deuoro. Iuuenalis ſatyra quarta,

Quales tunc epulas ipſum gluttiſſe putamus

Induperatorem. *Gutius*, viri proprium, in 7. quintæ Philelphi. *Iuturna* Iuturnæ, Turni ſoror. Ouid. 1. Faſt. Circa Iuturnæ compoſuere lacus. Idem 2. Faſt. Iuppiter immodico Iuturnæ victus amore

Multa tulit tanto non patienda deo. Sic Virg. &c. *Mutuò* aduerbium, mutuus nomen, mutuo & mutuor verba. Mart. Mutua quòd nobis ter quinquaginta dediſti. *Mutius*, viri proprium. Iuuenal. ſat. 1, Quid refert dictis ignoſcat Mutius an non? *Puteo* putes, fœteo. inde putidus, puteſco putor. Perſius, Diſce, nec inuideas quòd multa fidelia putet

In locuplete penu. Puteoli in Ouidio. *Plutarchus*, viri proprium. Philelphus in ſexta ſecundæ, Plutarchi valido fœcundum nectare pectus. *Puteus* autem corripitur, licet à Puteo verbo fiat. *Rutilius*, viri proprium, variatur. Mart. lib. 5, Famæ Rutilius ſuæ relinquat. Phalæucius eſt, Ouid. in 1. de Ponto, Et graue magnanimi robur mirare Rutili. Idem 6. Faſt. Hanc tibi propoſito memorãt dixiſſe Rutili. *Strutius*, auis producitur teſte Neſtore: quia ſcribitur Græcè per υ diphthongon in prima ſyllaba, ſequente th aſpirato: & dicitur etiam ſtruthio. *Tutia* tutiæ, riuulus in via Appia. Sil. in 13, Tutia deducit tenuem ſi nomine riuum. *Tutius*, viri proprium. Mart. lib. 3, Romã petebat eſuritor Tutius. Iambicus dimeter. *Tuticanus*, viri proprium, producitur authoritate Ouidij, vt in præfatione probaui. *Nutrio*, Sulpitius dicit produci tantũ n, quem Neſtor carpit propter authoritatẽ Claudiani dicentis, Sæpe nutrit, ducitque ſimul, refouétque leonem. Neſtorem refellit Bebelius volens legendũ eſſe, Spe nutrit, non Sæpe nutrit. vt vt eſt, video Philelpho correptionem placuiſſe, vt in prima Decade, Hunc ſoror, hunc vxor nutrit, illum filia pellex. Ego libentius produxero: quia optima eſt Bebelij opinio.

¶V ante t corripitur in polyſyllabis, vt Puteus. Puteoli tamen inde ductum producitur, metri neceſſitate. Ouid. 13. Metam. Puteolóſque ſinus, Meſſapiáque arua relinquit. Strabo autẽ lib. 5. dicit, quòd alij à puteis, alij à putore deducunt: ſicut ab vtroque Varro & Feſtus. A putore autem, vt dixi, bene producitur. Puticulæ puticularum, vel Puticuli puticulorum, quòd potius à putendo, quam à puteis Varroni deduci videantur, produci quoque videntur. Mutito, id eſt mutua ago, vt mutuum putem produci. Butyrum, id eſt bouis caſeus, ab Latinis quidem corripitur, ſed vix reperies apud claſſicum. Græci certè, vt notauit etiam Bebelius, primam producunt, quam per υ ſcribunt. Butonius aut butonium, herba per υ, in quarto Theophraſti. Struthophi, populi ſtruthorum pellibus tecti, in 16. Strabonis. Struthocameli, animalia. Struthius, auis. Struthea, vrbs. Struthea, mala cydonia minora & odoratiora, & Struthopodes, per υ omnia hæc ſcribuntur. Sicut & στρουθὸς, paſſer: & ſtruthion, paſſerculus, & herba quam radiculam vocamus.

V ante u

V ante u producitur,

Si conſonans nulla præcedat, vt Vua: ſecus corripitur, vt Iuuo, pluuia. Vnicum tollitur Iuuerna, quod producitur: & eſt regio inter Hiſpaniam & Britanniam. Iuuenalis ſatyra 2, arma quid vltra Littora Iuuernæ promouimus, & modò captas.

Orchadas, & minima contentos nocte Britannos. ¶ V ante n conſonantem corripitur, præcedente conſonante: vt Fluuius à fluo fluidus, quod Lucretius in ſecundo. ſed Pius aſſerit tribrachum pro dactylo licenter poſuiſſe, cùm diceret, Sed quòd amara vides eadem quæ fluuida conſtant. Et in eodem, Nam quod fluuidum eſt è leuibus atque rotundis. Vbi m non abiiciatur.

Mediarum ſyllabarum quantitas.

MEDIA ſyllaba eſt, quæcunque eſt inter primam & vltimam. Ea noſcitur poſitu, vt poteſtis: Diphthongo: vt Matthæus: Vocali ante vocalem, vt Pluuia: Accentu longo vel breui, cremento, exemplo & regula. De generalibus regulis ſatis dictum. De diphthongo ante conſonnantem dicemus in E litera, vt in primis fecimus. Sed ne in nottis morer, deſino præfari: rem aggredior.

A IN MEDIIS ANTE CONSONANTEIS.

A ante b corripitur, vt Cannabis:

A ante b

EXCEPTIO. Producuntur verbalia à prima coniugatione in (b.lis) & (bundus) vt omnia nomina in abulum: vt Amabilis, lætabundus, venabulum, acetabulum, &c. Inſtabilis corripitur, vt ſtabilis: ſic Inhabilis, &c. *Atabulus*, ventus Apuliæ peculiaris. vide A ante p, Apulia. *Barabbas* non ſatis doctè quidam excipiunt, quia poſitu producitur, vt Neſtor docet: fit enim à bar, id eſt filius: & abba, id eſt pater. Vocabulum eſt Syrum, teſte Hieronymo. Sedulius libro 3, Tunc coluêre Baal, nunc elegêre Barabbam. Errauit igitur Riga in Luca, Sed ſolui Barabbam, non CHRISTVM poſcit Hebræus. *Amabo* nonnulli ſcioli voluere corripi, quando eſt blandiendi interiectio, ſed nugantur, quia ſiue verbum ſit, ſiue interiectio, producitur ſolum. Catul. Amabo mea dulcis Ipſithilla. Mart. lib. 8, Dic verum mihi Marce, dic amabo. Sidon. ad Fœlicem, Dic dic quod pero, magne dic amabo. *Dolabra* puto naturaliter produci propter diminutiuum Dolabella, quod in viri nomen abiit, licet cum o in ſecunda Dolobella vulgò dicatur. Certe ſecunda producitur. ergo vel hîc vel in o ante b excipiendum nomen fuit, quod ante me nemo fecit, quod ſciam. Iuuen. ſat. 8, Inde Dolabella eſt, atque hinc Antonius, inde Sacrilegus Verres. Addit Aldus Manutius, vir facile doctiſſimus Candelabrum & volutabrum: quia è longis ſunt. Sic etiam velabrum & ventilabrum.

A ante c producitur.

Vt Syllacæum, Æacus, Dyrrhachium, Tribrachus, Amphibrachus, &c.

EXCEPTIO. Producuntur nomina in aculus, a, um, tam adiectiua quàm ſubſtantiua: vt Vernaculus, nouacula, habitaculum. Et in aceus, a, um: vt Herbaceus, vinacea vinaceorum: & in acius, Gallinacius: & deducta è barbaris, vt Dordacum, Cameracum, Gatlacus, &c. quæ accentu noſcuntur. *Ancaches* ancachæ cum ch aſpirato, populi nomen eſt. Val. Flac. lib. 6, Doctus & Ancaches patulo vaga vincula gyro Spargere, & extremas laqueis adducere turmas. *Banacum*, vide Larius, A ante r in primis. *Bonifacius* viri nomen, contra primitiui naturam. Sidon. ad Fœlicem, Quorum vnus Bonifacium ſecutus. Cloaca Iuuen. Pinguis torrente cloaca. *Cochlaca*, cum ch aſpirato in ſecunda ſyllaba, velut cochlea, vnde dicitur: eſt nanque lapillus ex flumine rotundus, ad coclearum ſimilitudinem. Producitur, teſte Neſtore: fatetur tamen ſe nondum exemplum metricũ inueniſſe: nec ipſe inueni: nihilominus Neſtori aſtipulor. *Eumacus* viri proprium. in 2. Sylu. Papinij. *Filimacius* & filimacia, vide I ante l. *Iracundus*. Horat. Impiger, iracundus, inexorabilis, acer. Siquid aliud ſit in acundus producatur. Iacis in Ouidio, Iacob in prudentio. *Lauduce* Laudaces propriũ mulieris in Priapæis. Limaca. nomen primæ à limax. *Meracus*. Perſius, Anticyras melior ſorbere meracas. Hinc meracior meraciſſimus, id eſt, merus, omnes producunt. Calepinus putás etiã corripi, citat verſiculũ, Conſtitui meracas, edidicíque notas. quę malè credit eſſe Virgilij, vt Badius notat: id quidem minimè iniuria: quia opuſcula pleraque Virgilij eſſe dicuntur, nec ſunt. Cæterũ dictũ verſum inueni in Priapæis, quę Badius non cenſet Virgiliana, vbi Priapi verba ſunt, Sed rudis hic dominum toties audire legentem. Conſtituit meracas, edidicíque notas. Quiſquis Priapea compoſuit, licet impudicus, tamen doctiſſimus fuit omnino imitandus: ſed Priapæa, temporum incuria, plerunque mendoſa ſunt: & hic mendũ eſſe ſuſpicor, licet non ſtatim liqueat quo pacto reſtituendũ ſit. ſic in eodem opere, Quædam ſenior Hectoris parente. pro annoſior. Phaleucius eſt. vt poſtea, Vndæ Tenedos æquorſque regi. Et in Catalecto, Si laudem aſpirem humilis, ſed adire ſirenas. ergo Meracus ſolum producito. Idem Calepinus dicit verbum *Hippaco* hippacas mediam producere, quod, teſte Feſto, ſignificat celeriter

duc

ducere. *Muſtaceus* vel muſtaceum, libi genus ad conciliandum ſtomachum à muſto, vel à muſtace lauro (vt quidam volunt) nomen deductum eſt. Iuuen. ſatyra 6, Cauſa nec eſt quare cœnam & muſtacea perdas. Papinius in 1. Sylu. maſculinè producit. Cato de re ruſt. Muſtaceos ſic facito. *Nomascius*, vide V ante m. *Opacus*; vnde verbum Opacare. Virgil. Frigus captabis opacum. *Otacilius*, viri nomen. Martialis libro 10,

Torquatus nitidas vario de marmore thermas

Extruxit, cucumam fecit Otacilius. *Paſtinaca*, herba, pix & piſcis, trigon ac turtur. Macer, Et paſtinacæ virtus in ſemine tantum. nondum inueni apud alium. *Pyſtacium*, ex nucum genere arbor. Palladius, Quin & amygdaleos ſubeunt piſtacea ramos. *Pittacium* gemino tt corripitur, teſte Neſtore. At *Petacius* producitur. Rufus in Arato, Grāma ſi carpit ſemeſa petacius anſer. *Portulaca*, herba. Macer. ἀνδράχνη Græcè, quæ portulaca Latinè dicitur. apud alium non legi. *Pediacia*, viri proprium. Hora. ſat. 8, Iulius & fragilis Pediacia furque Voranus. nonnulli per t ſcribūt Pediatia. *Phaacia*, regio: populi Phæaces ſunt & Phęaci & Phæacij: ſemper producitur. nā apud Propertiū Phæacas optimi libri habent, vbi mendoſé Phæacias legitur. Phanaces, dei nomē in Auſonio. *Sarracum* gemino rr, vehiculi genus ſine aſpiratione: quia, teſte Placentino, Phœnicium eſt non Græcū. Iuuenal. ſaty. 5, Frigida circunagunt pigri ſarraca Bootæ. *Sarraca*, duarum vrbium nomen eſt, quarū vna eſt in Media, altera in Arabia. Selachia, piſcis in Oppiano. *Salacia*, [illegible] in Pylade. *Sampſacum*, herba quædā, teſte Goudano cum Bebelio, qui dicit Heraclitus à Gręcis corripi. ergo nos corripere poſſumus, ſi opus fuerit: quia nulla authoritas obſtat, quū poſitu, non natura producatur. *Syracuſa* ſyracuſarum, vrbs Siciliæ cum y Græco variatur, ſed productio eſt frequentior. Sillius lib. 14. Ipſa Syracuſę patulos vrbs inclyta muros. Auſonius de Syracuſis & Catina, Quis Catinā ſileat aut quadruplices Syracuſas? Sillius lib. 14, Inde Syracuſias caſtris circundedit arces. Virg. in Bucol. Prima Syracuſio dignata eſt ludere verſu. hic tertia contra primitiui naturā corripitur, quia Gręcè ſcribitur per ου diphthongon. Sed (vt bene dicit Ferettus) quando corripitur, meritò ſcribitur per o Syracoſius, vt diximus de pulypus & polypus, culeus & coleus. Vrion & Orion. Id diligentiſſimè conſyderandū eſſe docet Ferettus: quia ου diphthongus ſemper vertitur in u longū, & correptionis gratia aliquando in o. Ergo (vt cū Feretto ſentio) per u ſcribimus producendo Syracuſius, [illegible]: per o tantū, vbi corripimus, Syracoſius, Orion. *Valaci*, populi apud Baptiſtā in exhortatione cōtra infideles. ¶A ante c in mediis corripitur: ſed Iacob à Prudentio producitur, ſed, vt opinor, in priore: quia diſſyllabum fecit in Apotheoſi, Hoc colluctantis tractarunt brachia Iacob. eū tamen tanquam mediā producentē inſecutus amicus noſter Eligius Houcarius dixit, Mater Iacobi reliqua cū prole ſecuta eſt. Claudianus autem, vt eū citaui, in (Iacobus) tertiā ſolam produxit. Produc in aculum, vt tabernaculū, quod Bebelius non rectè indifferens cenſet: vt ſimilia quatuor aut quinque ſyllabarū, *Bonifacius*, quia omnes ſunt breues Crinito, Bonifacius dicitur. *Cloacina* à Prudentio contra Sabellianos producitur, Nemo Cacinę aut Tiphonę ſuper aſtra deabus Dat ſolium, quamuis ſolidam perſoluat acerram. Videtur enim à Cloaca ductū. *Cluacina*, venus à cluēdo, id eſt pugnando, colitur Lacedæmone, & Romæ armata & barbata. vnde Auſonius, Armatam Venerē vidit Lacedæmone Pallas, &c. Plautus in Curcul. Qui mendacem & glorioſum apud Cluacinæ ſacrū, &c. Verſus eſt ſeptenarius. *Salacia*, piſcis producitur à Lippio: Salacia, Neptuni vxor à Pylade. *Iſsacipara* producitur à Mantuano. Iacis in quarto de Pōto Ouidio producitur, Ipſa vides onerata ferox vt ducat Iacis. *Lingulaca*, piſcis & mulier. pro muliere Plautus in Aſinaria, Ea lingulaca eſt nobis: nā nunquam tacet. Verſus ſenarius. *Minacia*, id eſt minæ. Plautus in Rudente, Minacias ego iſtas flocci non facio. Iambicus trimeter. Videtur ſequi obliquos minax. *Lucaniacus*, nomen Bacchi apud Auſonium. ſic & Phanaces. Iacchus cc duplicat. *Limaca* ſequitur obliquos nominis limax. Phæacius apud Propertium lib. 3,

Nec mea Phæacias æquant pomaria ſyluas. Legam phæacas.

A ante d

A ante d corripitur,

vt *Carneades*, philoſophi nomen. Fœlix. lib. 4, Carneadéſque parem vim gerat helleboro. Academia opinor corripi ſolum. vide A ante c: vt *Troiades* contra quoſdam qui putauerunt variari. Virgil. At procul in ſola ſecretæ Troiades acta. Perſius, Ne mihi Pulydamas, aut Troiades Labeonem Prętulerint. hic putant Troiades produci: quia per tres ſyllabas legunt: quū per diæreſim fit tetraſyllabum, vt Troia: aliquando triſyllabū, veluti alibi monſtrauimus. Inadus ex barbaris propria producuntur.

EXCEPTIO. *Ageladas* ageladæ, egregij ſculptoris nomen. Columella lib. 11,

Nec

Nec Polycletæa vel Phragmonis aut Ageladæ
Arte laboretur. *Abaddir* poſitue xtenditur, eſt lapis quem Saturnus glutiſſe dicitur: *Cicada*. Martialis in 1, Sed quandam volo noctē nigriorem
Formica, pice, gracculo, cicada. Phaleucij ſunt. *Iader* vnico d, fluuius in Hadriaticum mare fluens: vnde oppidum non procul ab eo eſt *Iadra* appellatum, quod producitur tantū. Lucan. lib. 4, Et tepidum in molles Zephyros excurrit Iader. A ante f ſi inueniatur in ſimplicibus, corripietur, vt multi dicunt. *Venafrum* tamen & *Venafranum* tantum producta legi: & Carafa in Baptiſta. ¶ A ante d corripitur, vt Leucadia, puella. Propertius; Varro Leucadię maxima flamma ſuæ. Plautus tamē videtur producere in Cure. Ditis damnoſorpharitos apud Leucadiam *A ante f*
Opperiam. Iambicus ſeptenarius. Aſclepiades Prudentius non rectè producit. Troades Stoa aſſerit variari: fatetur tamen, quod verū eſt, Troades poſſe legi, quo modo rectè legitur in prooemio Perſij. Naiades Tortellius malè credidit variari, quia teſte etiam Aldo, tetraſyllabum eſt. vt in Bucolicis, Ægle Naiadum pulcherrima. Legitur tamen triſyllabum, vt Pleiades, ſed a corripitur. Alladius, Latinorum regis nomen. Paulus Marſus producit in Geneal. Ro.
Succedit ſuperos imitans Alladius ignes.

A ante g producitur,

vt Virago, *quadraginta*, & ſimilia. vide A in vltimis: ideo malè quidam corripuit quadraginta. vide in V ante c, Ducenti. Bethphage, teſte Bergomate: repagulū, contagio, ambages, quę compoſita ſunt, vt coagulum. Tibullus lib. 2, Et miſcere nouo docuiſſe coagula lacte. *A ante g*

EXCEPTIO.

Compoſita præſertim Græca libentius in mediis docemus quàm in primis, quòd horum compoſitio pleroſque lateat. Compoſita igitur ab *Agoge*, id eſt ductio, corripiſitur contra plures. Mataratius rectè ſenſit: ſed ſine teſtimonio rem egit. Tollam igitur ego primus vt multos alios, & hūc ſcrupulū. Itaque aſſeuero hæc corripienda eſſe, Iſagoge, paragoge, ſynagoga, pædagogus, &c. In iſagoge puto primam produci, quia Græcè eſt ει diphthongus. Martialis lib. 12, Crinitæ Line *pædagoge* turbæ. Phaleucius eſt. vbi (pæda) eſt trochæus. ſic ſynagoga apud Seduliū rectè corripitur. Agoge venit ab ago verbo Græco. ab eodem *Apage*: ergo hoc quoque corripitur. Corripiuntur quoque nomina ſecundæ, vt Lucagus, Vertagus, Pamphagus, & quicquid eſt à *phagin*, id eſt comeſſe. Onager, Meleager, canager, quę ſiquando videantur produci, menda eſt pro Onagrus, Meleagrus, &c. Nam & ſic quoque dicitur. *Suffragium à ſuffrator* producitur. Petronius Arbiter, Ad ſonitum ſtrepitumque lucri ſuffragia vendunt. Sic verba ſuffragor, refragor: ideo non probo verſiculū, Suffragor & refragor, patrocinor, auxiliórque. Ouidius in Priapæis, Copias ius perdit, tu ſoffragare rogatus. ſic nomē ſuffrago ſuffraginis producitur, vt *contagium*. Virgilius, Nec mala vicini pecoris cōtagia lædent. Et apud Suetonium Choragus, & Virgilium Oleaginus. *Comagenus* quoque viri proprium producitur apud Iuuenalem. Corripiuntur ſine dubio Naufragus, *Naufragium*. In quinto Manilij neceſſitate metri dicitur, Incubuit pontus, timuit naufragia tellus. Corripiuntur omnia ab *Agora* id eſt forum, vt *Pythagoras*, *Anaxagoras*, *Hermagoras*, *Athenagoras*, &c. quæ ſunt virorum propria.

Ab eodem eſt (vt opinor) *Mandragora*, herbæ nomen. Colum. lib. 12,
Quamuis ſemihominis veſano gramine fœta
Mandragoræ pariat flores, mœſtámque cicutā. Martialis lib. 6, Inuentus mane eſt mortuus Andragoras, &c. Corripiuntur quoque ab *Agria*, id eſt dolor & atrocitas, vt *chiragra*, *podagra*. Mart. lib. 9,
Tortorem metuis? Podagra chiragráque ſecatur
Caius, & mallet verberā mille pati. *Acragas*, mons & oppidum. Virgilius 3. Æneid.
Arduus inde Acragas oſtendit maxima longe Mœnia. hunc libentius ſequar quàm Priſcianū, qui in pluſculis puritatem Romanam minus cuſtodiuit: vt quum dixit in Perihegeſi (ſi tamen Priſcianus author eſt) Hic ſalis Acragas miracula poſſidet vnus. genitiuus eſt Acragantis. *Abdenago*, teſte Sulpitio. Allage, id eſt mutatio hinc Hypallage, &c. *Aſtyages*, viri nomen. Sidonius in primo panægyrico, Aſtyages Cyro pellendus forte nepoti. Ouidius 5. Metam.
Quem ratus Aſtyages etiam nunc viuere longo
Enſe ferit. ſcribitur cum y Græco. Arpiages, viri proprium In Ibin. Attagen, Attagena patent in A ante t. *Cartilago*, teſte Calepino & Bebelio: & eſt circa aures concauitas. Lalage lalages, nymphæ & mulieris nomen. Martialis lib. 2, Deſine iam Lalage triſtes ornare capillos.

Maſſag

Maſſagetæ vide E ante t. *Pantagia* fluuij nomen, vide Patagia in A ante t. *Paphlagones*, Paphlagonia, vide A ante p. *Thyrſagetes* thyrſagetæ, populus Scythiæ, cum th aſpirato & y Græco. Fuit autem is populus Orgiis Bacchi deditus, vnde nomen habet à thyrſis ducendis ſiue agendis, quod ſatis reprobat eos, qui apage, pædagogus & ſimilia putarunt produci. Valer. Flac. lib. 6,

Non ego ſanguineis geſtantem tympana bellis

Thryſagetem, cinctúmque vagis poſt terga filebo Pellibus & nexas viridantem floribus haſtas. Birtaginus, viri proprium, producitur à Philelpho in 18. ¶A ante g producitur, vt Indago nomen & verbum: & indagus, a, um, quod Stoa correptum legit apud Capellam, Indaga veri. ſed legendum eſt indiga. Comagenus, populus Syriæ. Iuuen. Tractato Armenium vel Comagenus aruſpex. Choragus non corripitur, vt olim malè docui: ſed reuocaui à nullo admonitus, niſi illo Suet. in Aug. cap. 70. Quum primum iſtorum conduxit menſa Choragum. Græce per ı ſcribitur, quod in e vel in a longum noſtri vertunt. Apage autem ſine dubio corripitur. Plautus in Amphytrione, Apage, non placet me hoc noctis eſſe: cœnaui modo. Pelagius. Mantuanus, Armipotens ſumptis audere Pelagius armis. cum videatur à pelago deduci, ſed neceſſitate metri producitur. Idem corripuit ſemel Gonzagida, quamuis producatur Gonzaga. Abagarus corripitur à Mantuano. Naufrago & naufragium aut nauifragus corripitur. Virgilius, Caulonîſque arces & nauifragum Scylacæum. non naufragum. Ouidius, Nauifragúmque fretum gemino quod littore preſſum. Manilius ſine dubio producit naufragia. *Suffragium* à ſub & frangor, non, vt quibuſdam videtur, à ſuffragor quod producitur, corripitur in opuſculo de Nuce, Quid, niſi ſuffragium nymbos vitantibus eſſem? Thyrſagetæ & Thyſſagetæ & Thuſſagetæ rectè dici ex Hermolai caſtigationibus cognoſces, & in omnibus a corripitur. *Calagurris* oppidum. Prudentius in Cæſare Auguſto, Noſtra geſtabit Calagurris ambos. Sapphicus eſt. Mantuanus etiam corripit, Sed Calaguram vocat. Pendragon, pater Arturi, corripitur à Mantuano: ſed etiam vltima multo durius. dicitur caput draconis lingua Britonum. Pelagon viri nomen corripitur octauo Metam. Andrago, herba producitur à Macrobio. Stoa vult corripi: ſed ſine teſtimonio.

A ante l corripitur,

A ante l

Vt Coralium, licet productionis gratia & nonè quidem Claudianus ll geminauit. Merdaleus in Priapæis. Italus, Tantalus. vnde Italis, Tantalis. Italia licet ſemel à Manilio producatur.

EXCEPTIO. Produc deriuatiua in alis & ale, vt animalis. Manilius lib. 2, Omnia peruolitans corpúſque animale figuret. ſic Aqualis: vnde aqualiculus. Perſius, Pinguis aqualiculus, &c. Grammaticus, a, um, melius dicitur quàm grammaticalis. Sidonius tamen inquit in laudibus Narbonis,

Quicquid rhetoricæ inſtitutionis,

Quicquid grammaticalis aut palæſtræ. Phaleucij. Vitalis producitur. ſic Vitalianus (vt opinor) licet corripiat Philelphus in ſecunda ſeptimæ. *Abeſalon*, dictio tetraſyllaba, non Abſalon interroga Chaldeos & Græcos & Hebreos. cum e ſcilicet ante ſ, & m non n, in fine, penultima producta. dicit hoc contra Sulpitium Neſtor. Non rectè dixit Philelphus in tertia ſecundæ, pœnas Abſalon horrendas dederat, Dariſque vocarunt. Idcirco Sarraphas peccat item in Darius, vt alibi oſtenſum eſt. *Aretalogus*, vide E ante t. *Aſcalon*, teſte Sulpitio ſic Aſcalonium: licet aliter videatur ſentire Calepinus. *Atalanta* Ouidius variat: productio eſt pertrara. *Canalis*, vide A ante n. *Caramalus*, viri proprium apud Sidonium in laudibus Narbonis. *Cephalenia*, inſula Ionij maris. hinc Cephalenus, cephalena, cephalenum. Sillius 15, Saxa Cephalenum & ſcopuloſis Neriton aruis. *Focale*, vide O ante c. Genealogus in Prudentio. *Ialyſij* cum y Græco iu ſecunda ſyllaba, Populi ab Ialyſo Rhodi vrbe. aliqui tamen ſcribunt per e in ſecunda ſyllaba, vt notat Tortellius. Ouidius 7. Metam. Phœbeámque Rhodō & Ialyſios Telchinas. Nominatiuus oppidi eſt Ialyſus. *Magalia* vide A ante g. *Mapalia*, vide A ante p. *Meſſala*, viri proprium: vnde Meſſalinus & Meſſalina, poſſeſsiua & hominum propria. Perſius, Meſſalæ lippa propago. *Omphale*, Herculis amica. vide I ante g, Gyges. Omphalos appellatiuū, corripitur ab Auſonio *Pharſalos*, oppidi nomen. *Pharſalus*, viri nomen, qui oppidō nomen dedit. hinc Pharſalus pharſala pharſalū, & Pharſalia id eſt Theſſalia: omnia producuntur præter Pharſalia, quod variatur, ſed rectius producitur. Lucan. lib. 6, Emathis æquorei regnum Pharſalos Achillis. Ibidem, Exire è mediis potuit Pharſalia campis. ſic idē ſemper Ouidius 15 Metam. obſeſſæ mœnia pacem Victa petent Mutinæ, Pharſalia ſentiet illum. Catul. Pharſaliam coeunt, & Pharſala tecta frequentant. Alij habent ſine coniunctione, Pharſalia tecta frequentant. Hunc imitatus

ratus Petrarcha in ſecũdo Aphricæ dicit, Hæc & Pharſalicas mortes, Ephyreiáq; arma. Et Alcimus, Mantua da veniam fato ſacrata perenni,

Sit fas Pharſaliam poſt Simeonta legi. *Sandalium*, id eſt ſolea: & Sandaliotis, inſula ſic ob formam dicta. Virgilius, ſiue (vt Domitio placet) Lactantius in obitu Mecœnatis,

-argentata tuos etiam ſandalia talos

Vinxerunt certè, nec puto Bacche negas. *Sardanapalus*, vltimus Aſſyriorum rex. Vide I ante n, Scaphium. Sodalis, vndecunque fiat. Stymphalus cum y Græco, lacus Arcadiæ: in cuius ripis erat Stymphalum oppidum: hinc ſtymphalius, a, um: & ſtymphalis ſtymphalidis. Martialib lib. 9,

Æripedem ſyluis ceruum, Stymphalidas vndis

Abſtulit. Ouid. lib. 2. Faſtorum, Teſtis erit Pholoe, teſtes Stymphalides vndæ. Virgilius, aut Auſonius potius de laboribus Herculis, Deijcit horriſono quinto Stymphalides arcu: ſic cęteri, ideo mendosè legitur, Stymphalides pepulit volucres diſcrimine quinto. Legendum eſt profectò, Stymphali pepulit volucres diſcrimine quinto. quod ante me neminem animaduertiſſe vehementer miror: pręſertim cum pleraque in Virgilij opuſculis librariorum vitio ſint mendoſa. ¶ A ante l corripitur, vt Omphalus apud Auſonium, & interpretatur vmbilicus. Omphale ſemper producitur: licet Fulgentius ab Omphalus deductum velit: quia eius etymologiæ ſunt pleræque friuolæ. Choraliſtria, auis, producitur in quarto Propertij. Italia ab omnibus corripitur, vt Italus: præterquam ſemel à Manilio lib. 4, Gallis protenſis Italia maxima bellis. ſed propter paucorum licentiam nolim in fluuidus, naufragium, aut Italia, ſyllabam malè productam communem cenſere. Stymphalus & Stymphalides ſolùm produxeto cum doctiſſimis, licet Bebelius & Stoa inter ambigua locarint propter illum verſiculum Virgilij, qui à multis Auſonij putatur: Stymphalides pepulit volucres diſcrimine quinto. vbi ſine vitio legatur Stymphali.

Nam Stymphalides Virgilius produxit, Deijcit horriſono, quinto Stymphalides arcu. In eodem tamẽ errore fuit Pylades libro quinto, dicẽs de Hercule, Stymphalidas ſummo percuſſit in aëre telis,

Stymphalus Arcadico quas tulit orbe lacus. Aliter Claudianus de Hiſtrice, Audieram memorande tuas Stymphale volucres. Et Catullus, Tempore quo certa Stymphalia monſtra ſagitta

Perculit imperio deterioris heri. In prima tamen ſcena Perſæ corripi videtur, Cum auibus Stymphalicis, cum Antæo deluctari mauelim. Sed ego aut Stymphali legam, aut luctari malim. Cephalenia in Strabone ſcribitur: in alijs perſæpe Cephallene. quibuſdam Cephalonia. Seneca in Troade, Greſſus nefandos dux Cephalonum admouet. Iambicus trimeter. Notmitala. Auſonius, Dum Notmitalæ ſolita eſt oſtendere gazas. *Atalanta* variatur. Ouidius Metam. 8, Venit Atalanta Schœnei pulcherrima virgo. Idem Metamorph. 10, Nil opus eſt Atalanta tibi, fuge coniugis vſum. Domitius duas aſſerit Atalantas: alteram Iaſij, alteram Schœnei filiam: ſed in his Ouidius tantum de Schœnei filia loquitur.

Abeſſalom Stoa correpturum ſe dicit, donec productionis inuenerit teſtimonium, quod ego illi ſufficiam. Prudentius in Amart. Solus *Abeſſalom* lacerans pia viſcera ferro. Sic ibidem ſæpius, nec vnquam corripit. Aldus ſemper gemino ſſ impreſſit. Corallia etiam Auſonius dixit in Moſella, Quum virides algas & rubra corallia nudat. Aliter Mantuanus in quarto Sylu. Date ceruicem corallia circum.

Magdalena neceſſitate metri producitur à Mantuano. Ialyſos vel Ialyſus Græcè per ν ſcribitur, quæ hic in a longum vertitur. Interpres Strabonis lib. 14 ex Homero, Lindon Ialyſónque dein, claràmque Camiron. Vide Volaterranum lib. 10. Genealogus & Genealogia, neſcio an metri neceſſitate, an natura producuntur. Prudentius contra Sabellianos, -cum patre CHRISTVM

Eſſe deum, velut ille inquit genealogus idem:

A domino dominus flammas pluit in Sodomitas. hoc eſt Moſes Geneſ. ſcriptor. Hieruſalem. Prudentius in Pſychomachia, Tunc Hieruſalem templo illuſtrata quietum

Suſcepit iam diua Deum.

A ante m corripitur, *A ante m*

vt *Salamis*. Virgilius 8 Æneid. Laomedontiadem Priamum Salamina petentem. ſic cæteri. Bebelius dicit in Perihegeſi contra omnium conſuetudinem produci in hoc verſu, Fertilis Æginæ tellus, & opima Salamis. id non inſitiabimur; veruntamen diligenter quæſiui hunc verſum quem in Perihegeſi inuenire nequiui. Notentur vbique è barbaris ſyllabæ extenſione deducta: quia (vt in præ-

fatione teſtati ſumus)ferè producuntur: veluti Roboam roboamus, Aminadab aminadabus, Iob iobus, Eſrom eſromus, Phicol phicolus, Abeſalom abeſalomus, Henric henricus, &c.

EXCEPTIO.

Produc nomina in amen & amentum, vt examen, vnde examino. firmamen, *Calceamen*, calceamentum, in quo, & in pluribus hallucinatur Arator dicens lib. 2, -tangere non ſum
Calceamenta pedum dignus: neque ſoluere ſummam
Quæ ligat excelſas humilis corrigia plantas. hic, teſte Neſtore, producitur malè ſecũda in (*corrigis*) quia dicitur à corrigo corrigis. *Contamino* contaminas, & intamino: quia compoſita ſunt ab antiquo verbo tamino: & hoc à tama. vide Calepinum. Mart. lib. 1. epig. Sic interpoſito vilis contaminat vuco.

Alama in Baptiſta. Dictamus vel *dictamum*, vtrunque dicitur, teſte Neſtore. vide E ante t. Creta eſt herba, & Cretæ oppidum. *Philamon*, propriũ viri in 11. Metam. dicitur quoque pere Philemon, ſed alterius nomen. *Thymiama*, teſte Sulpitio, ſcribitur cum y Græco, vt thymum, vnde fit odor eſt ſuauiſſimus thymi naturam referens. hinc thymateria ſunt acerræ: quia thymiama incendebatur in ſacrificijs. ¶ A ante m corripitur, vt Diamas, adamas. Syridamæ in Horatio. Duo ſunt ſeruilia nomina, in quo deluſus eſt Stoa. legitur enim ſic, Túne Syri, Damæ, aut Dionyſi filius audes? Alama, vrbs Granatæ, producitur Mantuano in Alphonſo, Scandit, & irrumpens captam populatur Alamam. Cyclaminus, radicis nomen. Lippius, -radice ſubacta,
Quam cyclaminon dicunt candore perunctam. Calanus, non Calamus dictus philoſophus Indus. Pyrames, viri nomen, dicit Bebelius produci Ouidio. Gangama, rete piſcatorium. Lip. Gangamas grypos, &c.

A ante n corripitur,

A ante n

vt Galbanum, lachanum: & contra Alexandrum *Balanus*. Horatius lib. 3. carm. Ode 29, Preſſa tuis balanus capillis. verſus eſt alemanius dactylicus tetrameter. genus eſt nucis, vel glandis. & ab Horatio pro vnguento myrobalano capitur. Acron dicit eſſe herbam vnguentariam. Balanus quoque à glandis ſimilitudine dicitur id genus alui ſubducendæ, quod clyſteris loco ſubditur. Balanus item vrbs eſt Epiri. *Myrobalanum* dicitur quaſi vnguentaria nux vel glans. nam Balanus, glans eſt: myron, vnguentum. Arbor eſt fructum glandi ſimilem ferens. Corripit omnes ſyllabas: ideo carminibus Homeri Virgiliíque minimè conuenit. quod pulchrè ſignificauit Martialis in Apophoretis, dicens,
Quod nec Virgilius, nec carmine dixit Homerus:
Hoc ex vnguento conſtat & ex balano. id eſt myrobalanum. Inepta ſanè videtur mihi Calderini declaratio dicentis id Virgilium non dixiſſe, quia balanos Græcum eſt, Virgilius autem Latinè ſcripſit. nec Homerum, quia vnguentum non dixit, nam Græcè ſcripſit. Inſulſa eſt hæc enarratio: ſiquidem, vt ego qui hæc primus animaduerti (quantum ſciam) ſic declaro: hoc nomen myrobalanũ, quod propter tot breues nec Virgilius nec Homerus dixit: conſtat ex vnguento, id eſt componitur ex dictione quæ vnguentum ſignificat vt ex hac dictione Græca myron, & ex balano, diciturque myrobalanum. Neque enim ſignificat Martialis nomen aliquod ex Græco Latinóque confectum. Miror id Merulam non animaduertiſſe, qui tam auidè Domitium ſugillare ſolet.

Deriuatiua in an', anius, aneus, & anis.

EXCEPTIO.

Produc deriuatiua in anus, in anius, aneus, & anis: vt Phaſianus, extraneus, immanis, inanis: & habentia vocalem ante a, vt Mathiana, Vitelliani. Martialis lib. 3, Et impiorum phaſiani Colchorum. Scazon eſt. In Priapæis autem ſynæreſis eſt vbi dicitur,

Propria eiuſdẽ generis.

Nec tamen extraneũ facias pecus omne Priape: Horti ſit facias ianua clauſa tui. Produc etiam quæcunque rerum propria: vt Bolanus, Nicanor, Vomanus, Numanum, Laletania, Menania, Garganus mons, & Scipionis equus. Lecania, mulieris nomen, vt Theano. Corripitur Sagana. Cyane & cyaneæ liquent ex vocali ante vocalem. Tolluntur ab hac exceptione quæ corripiuntur hæc & forſan plura: ſed difficulter tot nobis addideris quot nos Sulpitio Neſtoríq;. Ariſtophanes, Epiphanes, Metrophanes, & Diophanes, & ſimilia, contra Calepinum, niſi liber mẽdoſus ſit: vide A ante n in primis. Aſtyanax. & ſiquid eiuſdem ſit originis. Arene. Ananias apud Aratorem. Aſcanius, Apidanus. Abana, Damaſci fluuius, teſte Calepino. Bethania apud Sedulium. Capaneus, Catane, Conchani. Cæranus, viri proprium. Caranus, viri proprium in Auſonio. Drepanum, promontorium ſiue oppidum Siciliæ à curuo ſitu inſtar falcis. drepanos enim, falx dicitur. Ouidius in Faſtis, Quique locus curuæ nomina falcis habet. Dardanus dardania. Diſſimanus apud Ouidium in Ibin, viri proprium.

Ecbar

Ecbatana ſiue egbatana, pluralis numeri, vrbs Medorum & regio, corripitur, teſte Calepino. Eridanus. Emmanuel in Prudentio variatur. Corripitur etiam Euganeus, populi nomen. Hypanis, fluuius, vide A ante I, Halys. ſimiliter eſt viri nomen. vide E ante p, Ephetus. Illibanus apud Auſonium. Libanus, vide I ante b. ſimile eſt, vbi viri proprium eſt. Marcomanes, populus, apud Claudianum in laudibus Stiliconis. Manganus, viri nomen in octaua ſextæ Philelphi. Oceanus. Pelicanus, auis, teſte Sulpitio. Multi tamen cenſent producendum. peccant qui gemino ll, Pellicanus ſcribunt. Pauſanias apud Philelphum in ſexta quintæ. Peucanei, populi apud Priſcianum in Perihegeſi. Pyane. Pyranus, proprium viri in Auſonio. Rhodanus. Stephanus. Mart. lib. 11, Scis quæ ſint Stephani balnea iuncta mihi. Sequana, vide E ante q. Sardanapalus, vide A ante l. Suſana, oppidi nomen. Sillius lib. 3, At non Sarmaticos attollens Suſana muros. Sicania: at ſicanus variatur. vide hæc in I ante c. Taprobane vel Taprobana. Teſſinanus. Vranus: ſic Vranie, vt vranos, id eſt cælum. Aranea vel araneus. Ouidius, Antiquas exercet aranea telas. Sathanas: quia fit à Sathan (vt alibi diximus) producitur. ¶ A ante n corripitur. Cyane, quod Stoa cum pluribus dicit variari: ego tamen corripi. vide I ante a. Ouid. Transeat inſtabiles ſtrenua Cyaneas. Iuuen. ſaty. 15, - vel concurrentia ſaxa Cyanes, plenos & tempeſtatibus vrres. Aliqui tamen, inquit Stoa, Cyaneæ legiſt. Manciuellus etiam ibi dicit Iuuenalem Cyane cyanes declinaſſe, pro Cyaneis inſulis vel ſcopulis potius, in Ponto mille quingentos paſſus ab Europa diſtantibus, teſte Mela, quas olim dicunt fuiſſe inſtabiles, authore Ouidio. Merula dicit à colore nomen habere. eſt autem cyaneus color, cæruleus, id eſt niger: aut inter nigrum & viridem. Et variatur apud Prudentium in prima & in ſecũda. vt in Pſycho. Lumine vicino ne fortè cyanea propter. Et in paſſione Petri & Pauli, Cyaneúſq; latex vmbram trahit imminentis oſtri. Primus pes eſt dactylus: eſt enim verſus ex tetrametro bucolico & tribus trochæis. Cyanos etiã vel cyanus, eſt gemma quædam, & lutum areoáque, ex qua colores faciunt complures, authore Plinio. capite nono libri 37. Eſt item Cyanos, gemma apud Teophraſtum, quæ nunc gemmariis turchina vocatur. Euganei, terræ Venetæ habitatores, corripitur ab Iuuenale & cæteris. Orchanes, viri nomen, corripitur à Mantuano. Quidam Hadrianus ineptè corripuit, & Stoa nomen ſuum Quintianus: quia in anus producuntur, vt Politianus, Quintilianus. tamen Lippius ineptè corripuit Oppianus. Extraneus quod in Priapæa videtur corripi, per ſynæreſin defenditur. Subterraneus bene Prudentio vt Iuuenali producitur: dicit enim Iuuenalis, Eſſe aliquos manes & ſubterranea regna, &c. Cremaniola & Chananæus corripiuntur à Mantuano. Emmanuel non ſemel corripitur à Prudentio. Iphianaſſa, id eſt Iphigenia, corripitur à Lucretio in 1, Iphianaſſæo turparunt ſanguine fœdè Ductores Danaum, &c. Marcomanes, populi nomen, apud Claudianum corripitur. At Mantuanus etiam o produxit, Ecce quot ardentes tibi Marcomana iuuentus. Suppedaneus corripitur Bebelio. Pelicanus producitur, vt Callanis callanidis, mater Aſſaraci, Paulo Marſo. Zizania & zizaniũ etiam Prudentio producuntur. Agoranomus, qui præeſt rebus vendendis, producitur Plauto in Curc. Bactriani, populi, corripiuntur à Mantuano.

A ante p corripitur,

A ante p

vt Catapulta. Sidonius in Burgo. Non quæ ſtridentes torquet catapulta molares.

EXCEPTIO.

Anapus vel Anapis, fluuius Siciliæ vide I ante a, Acyane. Boaphon in Baptiſta. *Cynapes* cum y Græco, fluuij nomen. vide Halys. A ante l. *Cinaphas* ſecundum quoſdam: nam ipſe nuſquam notaui. *Iapis* iapidis, medici nomen (vt Seruius ait) ab iapai, id eſt curare. Virgil. 12 Æneid. Iámque aderat Phœbo ante alios dilectus Iapis. ſcribitur cum i Latino vtrobique. Fuit item vir Ætolus: vnde Iapidia apud Venetiam ea pars vbi Timauus fluuius eſt: nunc Forum Iulium dicitur. Virgil Georgic 3, Caſtella in tumulis & iapidis arua Timaui. *Iapetides*, lyricen, 5. Metamorph. Tu quoque iapetide non hos adhibẽdus ad vſus. At Iapetus corripitur, vt alibi patet. *Iapyx*, cũ y Græco in tertia ſyllaba, filius Dædali: vnde Iapygia Calabria dicta eſt. Ouid. 15. Metamorph.

Præterit & Sybarim, Salentinúmque Nirhum,

Turióſque ſinus, Temeſénque, & Iapygis arua. Ibidem, Linquit Iapygiam, &c. Eſt quoque aliorum virorum nomen: vide Helops E ante l. Iapix iapigis, cum i noſtro in tertia ſyllaba, ventus ex Apulia proficiſcens, qui Circius dicitur. Lucan. libro 6, Excipit aduerſos Zephyros & Iapiga Pindus. *Iſapis*, fluuij nomen, teſte Calepino, cui aſtipulatur Bebelius. *Meſapus*, vir, vnde Apulia dicta eſt Meſapia. Virgilius Æneid. 7, At Meſapus equûm domitor, Neptunia proles. Neapolis oppidi

nomen, quaſi noua vrbs. nam neos, nouus eſt: polis, vrbs. Virg. in Ætna, Nunc extincta ſuper teciſq; Neapolin inter. Mart. lib. 5, Ex quas docta Neapolis creauit. Phal. eſt. Stath. 4. ſyl. Nec ſolùm feſtas ſecreta Neapolis aras Ambiat. ſic cæteri. Ergo non rectè dixit Petratcha in 2. epiſtola ad Luchinum, Neapolus ſuræ medium, femur occupat altum Ianua. vbi etiam Genua dicit. video doctiſsimis placete Genua ptima breui, & Genuenſis dici: non Ianua nec Ianuenſis. *Priapus*, omnium deorum quos miſeranda gentilitas coluit fœdiſsimus. vide Sinum, I ante n. Proſapia Prudẽtius ſemper producit.

Serapis ſerapis vel ſerapidis. fuit Oſiris cognomen, qui primò apis, poſtea Serapis, quaſi Soroſapis dictus eſt, id eſt apidis ſepulchrum: nam *ſoros* dicitur cumulus, arca vel aceruus in quo mortuus ponitur: iam *Sarcophagum* omnes vocant, quòd ibi Oſirim colere cœperunt antequam templum eius extructum eſſet. Mart. lib. 9 Heu quàm lingua ſilet, non illam mille cataſtæ

Vincebant, nec quæ turba Serapin amat. ſic cæteri præter Martianum Capellam Fœlicem, qui legendus quidem totus eſt, imitandus non totus: quia malè dixit Achilles, & ſimilia vltimam corripere: & quædam contra veterum authoritatem aut produxit, aut corripuit, vt liquet hoc noſtrum opus perlegenti. Martianus itaque ſolus auſus eſt ſerapis corripere, dicens in 2. libro, Te Serapin Nilus, Memphis venerãtur Oſirim. Caue imiteris. *Serapion* ſimiliter producitur, vt ſerapis, quod quidam etiam aſpiratum *ſeraphis* dicunt. *Sinapi* vel ſinapis, vel ſinape ſinapis. Colum. lib. 11, Sẽque laceſſenti fletum factura ſinapis. ¶ A ante p corripitur, vt Satrapes. Boaphon, dæmon, Vulcani famulus, à clamoſa voce cum flamma producitur. Mantuanus, Clamans lato ferus ore Boaphon. Eſapus, fluuius. Strab. 12, Aphnij ab Eſapo potantes flumine Troes. Carapha producitur à Crinito. Proſapia à Plauto & Prudentio. Onapus producitur in epithalamio Serenæ apud Claudianum. Priapus, portus & vrbs: à Priapo, deo in 13. Strabonis. Incolæ Priapeni vocantur: producitur vt Priapus. Horatius 1. Serm.

Quum faber incertus ſcamnum, faceréme Priapum,

Maluit eſſe deum, Seraphis producitur, teſte Bebelio. Serapis apud doctos tantum producitur: licet Capella interdum corripiat, & frequenter Prudentius. Iſapis, teſte etiam Stoa producitur: ſed lego ſapis. vide Sapis, A ante p.

A ante q

A ante q corripitur,

vt Tanaquil tanaquilis, mulieris nomen. Iuuenal. Ante tamen de te Tanaquil tua quando ſororem. Ablatiui, & hinc aduerbia, producuntur, vt vtraque, &c.

A ante r

A ante r corripitur,

vt Catharina, apud Bapriſtam frequens. Philelphus in tertia nonæ produxit. Sypharium, Lazarus, Demochares, Timochates, Tenarus, &c. Nota è longis compoſita: vt Apparent rari nantes in gurgite vaſto. ideò malè aut mendoſè in ſexto Aphricæ dicitur, -nullis oculis ſol clarior vnquam Apparuit. pro illuxit, vel aliquo ſimili.

EXCEPTIO.

Produc deriuatiua in aris & are, vt Molaris, cochleare, altaria, pugillaria, &c. Atque in arius, aria, arium: vt Aquarius, ſtlataria, panarium, binarius, denarius. Phalarica, helciarius, cauſarius, & ſimilia deriuatiua. ſic Ducarius, viri proprium à dux, vt opinor. Mart. Hanc volo quam redimit totam denarius alter. Idem ſynæreſim qualis eſt in veſtigiis apud Sedulium fecit libro 9, Denariis tamen hanc non emo baſſe tribus. ſic ſagittarij & aquarij in Manilio & Auieno: vt ærarij in Priapæis. *Nefarius* vndecunque fiat, prima breui ſecundam producit. In Propertio mendoſè legitur Nefariis pro ſe flammis. *Aenaria* variatur. *Amaracus*, vnde amaracinus, a, um, herba quæ vulgò maiorana dicitur, & puer Cynaræ in eam verſus. Colum. lib. 11, Sic vbi odoratas prætexit amaracus vmbras. *Amarus*, amareo, amareſco, amaricare, amaror amaroris. Virgil. 2. Georgic. Triſtia tentantum ſenſu torquebit amaror. *Auarus* auaritia. Horatius, Semper auarus eget. *Auaricus*, propriũ viri, vbi u conſonans eſt, niſi putes dicendum araricus aut auaricus. Sillius lib. 5, Terga dabar leuibus diffiſus auaricus armis. Angario Chriſtianorũ quidam protraxere. Aaron in Prudentio. *Baleares*, inſulæ Hiſpaniæ: à Baleo Herculis comite: aut vt quidam volunt, à balo, id eſt iacio, extrito altero l, correptionis gratia: nam fundæ peritiſſimi ſunt harum incolæ. hinc adiectiuum belearis beleare, & belearicus, a, um. Lucanus lib. 3, Lygdamus excuſſæ balearis tortor habenæ. *Caphareus*, per eu diphthongon, Eubœæ mons altiſſimus verſus Helleſpontum, apud quem plurima Græcorum claſſis afflicta eſt propter Palamedis necem: vnde & Caphareum mare dictum. Stathius 9. Thebaid. Qui ſæpe Caphareos

arcem genitiuus eſt. Caluaria vtcunque capias. *Hilarius*, viri proprium, licet videatur eſſe ab hilaris, producitur à Sidonio Apollinari in Euchariſtico, Eucherij venientis iter, redeuntis Hilari. Idem corripit viri proprium Hilarion atque Macharius. *Longarenus*. Horat. ſaty. 2, Longarenus foret intus. viri proprium eſt. Larua, diſsyllabum eſt, vt ſylua hinc *Larualis* triſyllabum, quod Priapæorum author tetraſyllabum fecit per mutationem u conſonantis in vocalem: quod interdum fieri oſtendimus in ſylua, voluo, ſoluo: primam tamen produxit, cùm naturaliter videatur eſſe breuis: quia fit à lar, laris. Ait autem, Ad me nocte ſolet venire, & affert
Pallorem maciémque larualem. Hendecaſyllabi ſunt. *Margarita* rectius corripiendum putant. Prudentius in Pſychomachia, quod mille talentis
Margaritarum ingens, opibúſque & viribus arcæ. Arator tamen ait in ſecundo libro, In margaritas vertant contagia porci. Neuter autem rectè: habet enim breuem inter longas. ſic rectè dixit Eraſmus, Placet pudore margarita lacteo. verſus eſt iambicus trimeter. *Megarus*, fluuij nomen. vide O ante l, Colis. *Pinarius*, viri proprium, 8. Æneid. Palara, auis, in carmine de Philomela. *Tiaras*, vel tiaras tiaræ: hoc maſculinum, illud fœmineum. Iuuenalis ſatyra ſexta, Phrygia veſtitur bucca tiara. Virgilius 7. Æneid. Sceptrúmque ſacérque tiaras. Erat autem pileus Phrygius. *Zodoara* iungitur à Sulpitio, quia Macer producit. ¶ A ante r corripitur, vt Deiotarus: ſed numeralia in arius, vt binarius, ternarius, denarius videntur natura produci: licet Aldus putet variari propter Martialem, Denarijs tamen hanc non emo Baſſe tribus. Et illud Probi ſeu Catonis, Dilige denarium, ſed parcè dilige formam. In quibus exiſtimo ſynæreſim, (vt in ſomnium) facit Lucretius lib 5, Imbecillorum eſſe æquum miſererier omnium. Et Auſo. Quæ nati generſque & progeneri ſimul omnium. Sic & in pluribus alijs ſynæreſim offendes. Apharæus, vir, producitur Nicolao Vallæ: & Caluaria etiam, piſcis, Lippio. Lazarus ſecundam circumflectit, & tamen licenter à Prudentio corripitur Calaxare, nympha marina, producitur à Pylade lib. 3. Mortarium, vt cætera deriuatiua in are, aut arius, ria, rium, producitur. Ænaria, inſula, ab Æneæ nauium ſtatione dicta, variatur. nam Stat. 3. Sylu. corripit, Ænariæque lacus: niſi ſit ſynæreſis. In Opuſculo de Ætna vt putatur Virgilij, & in Baptiſta Mantuano producitur. Nefarrius aut nefarius omnino producuntur. Horatius in Arte, Scelerata palàm coquit exta nefarius Atreus Illud autem Propertianum ſic nunc ex Pio in annotationibus reſtituo, Neſcio ſe flammis accubuiſſe nouis. Ignarus ignariter & prognariter producuntur vt ſimilia, auarus. amarus. Ennius in Annal. Vt pro Romano populo prognariter armis. Plautus in Perſa, Age indica prognariter. Æneid. 1, Non ignara mali, &c. Ferraria. vrbis nomen à Mantuano variatur: ſed melius producitur ſicut Ferraria à ferro. Calaros, inſula & vrbs quondam, producitur: quia Græcis ſecunda per ω ſcribitur. Margarita & margaritum rectius corripiantur, vt Margaris Mantuano. Aaron Prudentius producit in Pſyc. Huius forma fuit ſceptri geſtamen Aaron. Byzares patet in crementis. Noualara, vrbs, producitur à Mantuano. Tararus, teſte Stoa, producitur à Claudiano in ſecunda prima breui. Sangaris, tanquam ſit nymphæ nomen, additur Verſificatoriæ noſtræ ab ineptiſſimo zoilo meo citante Ouidium Faſtorum 4,
Fallit, & in nympha Syngaride deſinit eſſe,
Quod fuit, &c. Loquitur de Aty puero Cybeli dilecto. Ego cum Paulo Marſo lego Sagaritide, pro nympha quadam Sagari fluuij in Phrygia filia: cuius amore captum Atyn, vt primùm reſciuit Cybele, nympham interemit: vnde Atys in furorem actus, ſeipſum caſtrauit.

A ante ſ corripitur,

A ante ſ

vt Iaſius, Damaſus. Sulpitius pluréſque dicunt hîc propria communia eſſe: quod mihi non placet: quia correpta à poëtis volo tantùm corripi, vt Iaſion: producta tantum produci, vt Iaſon. &c. nam falſa eſt regula, Propria ponuntur ad placitum, vt plene docui in præfatione totius operis. *Gymnaſium*, Mart. lib. 3, Gymnaſium, thermæ, ſtadium eſt, hac parte recede. Errat in hoc Riga in Geneſi dicens,
Mythologi cedant, & apud gymnaſia vatum
Hæc habeant primum præcipuúmque locum. *Gelaſinus* corripitur. Martialis lib. 7. Nec grata eſt facies cui gelaſinus abeſt. Id eſt riſus & contracta ex riſu non iniucunda rugula, hinc dentes anteriores quos ridendo oſtendimus, gelaſini appellantur. à gelao, id eſt rideo: & gelos geloris, id eſt riſus. Sunt quoque gelaſini, qui geſticulatione faceroſa corporiſque rotatu ridiculo, ſeu venuſtulis, & ſubinde obſcœnis verbis prolectant hinc gelaſinus ille Plautinus riſionibus & ſalſis dicterijs & morologijs populum oblectat: & dum facit vt nemo à riſu temperet, irridetur: ſicque eius riſus deriſus. vnde

EXCEPTIO. *Curius*, viri optimi nomen. Iuuenalis, Qui Curios ſimulant, & Bacchanalia viuunt. Apud Propertium in quibuſdam libris mendoſè legitur Curius pro Curtius libro tertio, Curtius expletis ſtatuit monumenta lacunis. hic Curtius, teſte Beroaldo interprete, lacum ſignificat, qui erat in foro Romano à Curtio viro forti dictus. Cures, Sabinorum oppidum. Perſius, Diues erat Curibus quantum non miluus oberrat. hinc Curetis, teſte Beroaldo in illud Propertij libro quarto, Quid tum Roma fuit tubicen vicina Curetis,

Quum quateret lento murmure ſaxa Iouis? Hinc Quirites dicti putantur. Itaque dic tubicen Curetis, id eſt à Curibus: nō curetis Iouis. nam *Curetes*, pro Cretæ populis, & Iouis ſacerdotibus producitur tantum. Virgilius 4. Georgic. Curetum ſonitus, crepitantiáq; æra ſecutæ. Martialis lib. 9, Curetes texere Iouem crepitantibus armis. Sillius lib. 2, Cres erat æriſonis Curetum aduectus ab antris. Ouidius 4. Metamor. vult natos eſſe è largo imbri dicens, Largóq; ſatos Curetas ab imbri. Puto ſingularē eſſe Cures curetis. Curetes quoque, populi ſunt Dalmatiæ. & ſic Curetes corripitur. Lucanus libro 4. Illic bellaci confiſus gente Curetum. *Curulis*. Statius 4. Syluarū, Exultent leges Latiæ, gaudete Curules. hic fœmininum eſt pro ſedibus, quibus in curru magiſtratus vehebantur. maſculinè quoque ipſi magiſtratus aliquādo curules dicti ſunt. Dicitur quoque in neutro genere Curule. Horatius: Cuilibet hic faſces dabit, eripiétq; curule. hoc alij à curru, alij à Curibus deducunt: nobis ſatis eſt rectè menſum docuiſſe. *Duracion* duratonis, montis proprium. Martialis libro 4, Et ſanctum Duratonis ilicetum. Phaleucius eſt. Duranus, fluuius in Auſonio. *Durius*, Luſitaniæ fluuius. Sillius libro 1, Hinc certant Pactole tibi Duriúſq; Tangúſq;. Strabo Duriam appellat: multi Doriam. Durius, vir, in 16. Sillij. *Furo* furis, ferio furias, furor, furia furiæ. Lucanus, Quis furor ô ciues? *Muria*, genus liquaminis. Perſius, Tingat holus ſiccum muria vafer in calice empta. Dicitur etiam muries muriei. *Muridus*. Murio, teſte Badio in Sulpitium. *Murinus* murina murinum, produc poſſeſsiuum à mus muris. Martialis tamen corripuit contra primitiui naturam: ſi vera eſt lectio Domitiana libro nono, Campis dines Apollo ſis murinis. verſus eſt Phaleucius, è plurimis verbis Domitij. ſufficit nūc hæc ſubieciſſe. Campi murini, dicuntur campi Apollinis Smynthæi. ſyllabam à primitiuo mutat: à mure murinus corripit, quod dandum eſt poëtæ in verbo quod recens pro Smynthæo deriuauit, quamuis Plinius hordeum murinum dixerit à muribus. hæc & plura Domitius. *Nurus*. Ouidius 11. Metamorph. Ecce nurus ciconum, &c. *Spurius*, qui incerto patre natus eſt. à ſparin, id eſt ſeminare: quia ſcilicet nihil aliud de patre quàm ſemen affert: Græcum eſt: nec à ſpurcus deriuatur, vt indocti ſopniarunt. hinc verſiculos incerti authoris ſpurios vocamus. Auſonius ad Vrſulum grammaticum, Quíque notas ſpuriis verſibus appoſuit. *Turius*, viri nomen. Horatius ſatyra 1. libri ſecundi, Grande malum Turius ſiquis ſe iudice certet. *Thurius* thuris, viri proprium. vide Maris, A ante r. ¶ V ante r producitur, vt Furius, quod Stoa & plures dicunt variari: ſed quia ſine teſtibus ego illis non credo. Neque producitur furo, vel furor, furiæ, & furiatus: quæ omnia corripiuntur. Furius, eſt virorum nomen. Producitur etiam Duria, ſi rectè legitur. Claudianus de laudibus Serenæ, Floribus & roſeis formoſis Duria ripis. vbi Hermolaus legit Formoſus Curia ripis. Murinus, apud Martialem Calderinus & Stoa legunt: quia Myrinus à Myrina vrbe non diceretur: ſed Myrineus, Aliter ſentit Pylades in ſecundo de geneal. Vt Myrinus myrina te, quòd in vrbe colunt, &c. Curetes dicit Stoa variari, ſed propterea non variem ſententiam meam. Furippus per iocum ab Auſonio variatur. Durius, vir, corripitur à Sillio: Duranus ab Auſonio, Concedet gelido Durani de monte volutus. Amnis, &c.

V ante s

V ante s producitur, vt Puſio, muſa, &c.

EXCEPTIO. *Fruſino* fruſinonis, Italiæ oppidum & illius populus. Iuuenalis ſatyra tertia
-optima Soræ,
Aut Fabrateriæ domus, aut Fruſinone paratur. Sillius 12, Bellator Fruſino. *Puſillus*, licet puſio & puſus, vnde putatur deduci, producantur. Iuuenalis ſatyra 10, - nec vnquam
Sanguine cauſidici maduerunt roſtra puſilli. Apud Horatium, Rufam aut puſillam appeller, &c. puto legendum Rufam aut Rufillam, & *Suſanna* Suſannæ, proprium mulieris, quam falsò adulterij accuſatam liberauit Daniel. Claudianus ad Iacobum magiſtrum equitum, Sic tibi det vires ſancta Suſanna ſuas. Baptiſta etiam producit. Claudianus potior eſt. *Suſurrus* ſuſurra ſuſurrum, vnde ſuſurro nomen & verbum. Horatius libro 1. Carm. Ode 9, Lenéſque ſub noctem ſuſurri. Iambicus dimeter hypercatalecticus. Ouidius libro 7. Metamorph. Procrin adit, linguáque refert audita ſuſurra

ſaſatra. ¶V ante s producitur, vt Buſiris. Virgilius, Aut illaudati neſcit Buſiridis aras. Stoa credidit primam & ſecundam variari, legens Stathium in Thebaide: ſic,

Non trucibus monſtris Buſirim, infandúmque dediſti

Cercyonq́; & ſæuum velles Scirona crematum. vbi licet exemplari ſuffragante legam, Non trucibus mõſtris Scinin, infandúmque dediſti, &c. Verba enim ſunt Euadnes ad Theſea, qui Scinin tyrannum ſuſtulit, vt atteſtatur Plutarchus in vita Theſei. Suſannna etiam producitur in Claudiano, quem ſequi tutum eſt.

V ante t in diſſyllabis producitur,

V ante t

vt Brutum, animal rationis expers. hinc Brutus bruta brutũ, pro ſtolido & bæluto. hinc *Brutij*, quidam Italiæ populi (quaſi bruti & obſcœni.) Perſius,

At vocat officium trabe rupta, Brutia ſaxa

Prendit amicus inops. Sic Brutianus, Brutus etiam, propria virorũ: & verbum bruteſcere, obbruteſcere. Scutum tamen, vndecunque ſunt, ſcutula, ſcutulatus corripiuntur. Iuuenalis, Cærulea indutus ſcutulata, & galbana raſa. Tutor tutaris, vnde Tutela etiã pro oppidoquodam producitur à Martiale in lib. 4. Epigrammatum. Nuto nutas: apud Sillium in primo malè ponitur nutãtia pro micantia: quod non poëtæ, ſed Chalcographorum vitium eſt.

EXCEPTIO. *Cutis*. Perſius, Ego te intus & in cute noui. Petrarcha,

Non venit cutis è vitio, quòd ruga ſenilis

Canitiéſque premat. *Frutex*, vnde frutico, &c. Ouidius 1. Metamorph. -domus antra fuerunt,

Et denſi frutices, & iunctę cortice virgæ. *Lutum*, cœnum, apud Martialem. Hinc Luteus, & lutoſus, & lutatus. At *Luthum*, cum th aſpirato, nomen Græcum coloris producitur. Hinc Lutheus & lutheolus. de ſignificatione & deriuatione vide Neſtorem. Virgil. in Bucol. Croceo mutauit vellera lutho. Idem, Mollia lutheola pingit vaccinia caltha. Perſius, Surgit tacitè tibi luthea pellis. Iuuenalis autẽ ſynæreſi vſus eſt dicens, -gladióſque parante

Incude, & lutheo Vulcano ad rhetora miſit. Sunt qui putant corripi, ſed ſynæreſim non attendũt. tantum ergo producamus. *Muto* mutonis, membrum virile: non autem (vt indocti credunt) aries. & variatur, quia mutoniatus, id eſt mentulatus inuenitur corripi. Horatius ſatyra ſecunda,

Huic ſi mutonis verbis mala tanta videnti

Diceret hæc animus. Lucillius, Mutoni lachrymas tum læua abſterſit amica. Martial. lib. 3, Dormis cum pueris mutoniatis. Phaleucius eſt. ſic in Priapæis, &c. Muthul, vt quidam volunt. *Puto*, verbum: Puta, verbum & aduerbium. Catullus ad Furium, Noli ſpernere nec putare parui. Phaleucius eſt. Putus, nomen à putando. *Putris*. Papinius primo Thebaid. -lacera ora, putréſque

Sanguineo videt imbre genas. Hinc putreo, *putror*, nomen, &c. Idẽ 4. Sylu. Deterges ſterilis ſoli putrorem. Phaleucius eſt. At putor, id eſt fœtor, producitur vt primitiuum puteo. A putreo quoque fit putredo. Ouid, in primo de Ponto, Eſtur vt occulta vitiata putredine nauis. Rutrum, vt apud Lucillium Rutellum. *Suthul* quidam breuiant. *Vter* vtra vtrum: vnde aduerbium Vtrum, pro an, ſimiliter correptum. nota ſunt hæc: ſed dubium eſt de (*vter*) ſubſtantiuo tertię declinationis. Nebriſſenſis (cui ſuffragor) credit corripi: quia vterus hinc deductum corripitur. *Vti* pro vt, aduerbiũ eſt, & corripitur. *Vti* ab vtor, producitur. ¶V ante t in diſſyllabis producitur, vt Gluten: vnde glutinum & glutino. Virg. 4. Georg. Narciſſi lachrymam, & lentũ de vimine gluten. Stoa legit in de obitu Mecœnatis, Conglutinantur aquæ. vbi legendum Cooglaciantur aquæ, &c. Mutinũ producitur in Priapæa, ſicut ab Horatio Muto mutonis. Murio. Perſius, Mén' mutire nefas. Eſt ſummiſſè loqui, timore offendendi. Author Philomelæ attribuit hircis. Tutor vt producitur, ita ab eo deducta, tutela, tutelaris, & *Tutanus*, deus: & *Tutilina*, tutandi dea. Marcel. *Suthul*, vrbs: & *Muthul*, fluuius, à quibuſdã corripiuntur. Vter variatur à Lapo Florẽtino & in Plutarchi Theſeo. producitur enim ibi, Vter vt inſanis: pelagi iactaberis vndis. Corripitur autẽ ibidẽ in illo Sibyllæ verſiculo, Ipſe madebis vter, ſed nõ fas mergier vnquam, &c. Putus, vt puto verbũ corripitur: quia putus, eſt purus: putare, eſt purificare arbores & vites. Ideóque Iuuenalis ſic legetur, Pauca licet portes argenti vaſcula puri. id eſt nõ admixti auro & gemmis: nec legetur puti: quia quantitas & ſenſus refragantur. Vult enim extenuare pretiũ vaſculorum, non augere. Argentum autem putum melius eſt non puto, ſed purum vilius eſt eo cui admiſcentur gemmæ, & quod inauratur. Rutrus, cuius diminutiuum eſt rutellus. Lucil. ſatyra 13,

Frumentarius adeſt, modium hic ſecum atque rutellum

Vnà

Vnà affert.inſtrumentum eſt teſte Crinito lib. 23. quòd hoſtorium Priſcianus vocat, id eſt baculus teres, quo in dimetiendo frumento modij æquantur. Nominatiuus ſecundum Marcellum videtur eſſe rutrus quartæ. Varro, Stoici filius rurru caput diſplanat. Aſſerit autem rutrum, à rudendo dictum. Pomponius, Illum ra liti rutrum. Varro à ruendo in primo de lingua Latina: cui conſonat, quòd ia rutello prima corripitur. Rutum à ruo corripitur, & ſic ruta & cæſa, id eſt diruta: qua voce vtitur Cicero in ſecundo de Oratore, Ne in rutis quidem & cæſis, &c. Putor putoris, videtur tantum produci vt puteo, verbum. apud Stathium Putrorem lego, non cum Stoa putorem. Lutum niſi ſit, vnde luteus color, corripitur. Prudentius tamen de Natura animæ,

Dicitur in luto quoniam concreta veterno eſt.

V ante t

V ante t in polyſyllabis corripitur.

Vt Ruteni, populi. Notentur è longis, quia producuntur: vt Vtilis ab vtor: glutinum, glutino glutinas, à gluten. Brutidus, bruteo, à brutus. Hinc Brutidius, ſecundæ declinationis, viri proprium in 10. Iuuenalis.

EXCEPTIO. Buteo buteonis, auis ex accipitrum genere, quam Græci à numero teſtium triorchen appellant. Orchis apud Græcos teſticulus eſt. Author Philomelæ, Inque paludiferis buteo bubit aquis. non eſt mihi alterius poëtæ teſtimonium. *Futio* futis. Hinc effutio & nomen *futilis*. Horatius, Effutire leues indigna tragœdia verſus. Manilius lib. 1. Nunquam futilibus excanduit ignibus æther. nota pentemimerim. *Glutio* glutis, vnde deglutio id eſt deuoro. Iuuenalis ſatyra quarta,

Quales tunc epulas ipſum glutiſſe putamus

Induperatorem. *Gutius*, viri proprium, in 7. quintæ Philelphi. *Iuturna* Iuturnæ, Turni ſoror. Ouid. 1. Faſt. Circa Iuturnæ compoſuere lacus. Idem 2. Faſt. Iuppiter immodico Iuturnæ victus amore

Multa tulit tanto non patienda deo. Sic Virg. &c. *Mutuò* aduerbium, mutuus nomen, mutuo & mutuor verba. Mart. Mutua quòd nobis ter quinquaginta dediſti. *Mutius*, viri proprium. Iuuenal. ſat. 1, Quid refert dictis ignoſcat Mutius an non? *Puteo* putes, fœteo. inde putidus, puteſco putor. Perſius, Diſce, nec inuideas quòd multa fidelia putet

In locuplete penu. Puteoli in Ouidio. *Plutarchus*, viri proprium. Philelphus in ſexta ſecundæ, Plutarchi valido fœcundum nectare pectus. *Puteus* autem corripitur, licet à Puteo verbo fiat. *Rutilius*, viri proprium, variatur. Mart. lib. 5, Famæ Rut. luū ſuæ relinquat. Phalæucius eſt, Ouid. in 1. de Ponto, Et graue magnanimi robur mirate Rutili. Idem 6. Faſt. Hanc tibi propoſito memorāt dixiſſe Rutili. *Strutius*, auis producitur teſte Neſtore: quia ſcribitur Græcè per *ου* diphthongon in prima ſyllaba, ſequente th aſpirato: & dicitur etiam ſtruthio. *Tutia* tutiæ, riuulus in via Appia. Sil. in 13, Tutia deducit tenuem ſi nomine riuum. *Tutius*, viri proprium. Mart. lib. 3, Romā petebat eſuritor Tutius. Iambicus dimeter. *Tuticanus*, viri proprium, producitur authoritate Ouidij, vt in præfatione probaui. *Nutrio*, Sulpitius dicit produci tantū u, quem Neſtor carpit propter authoritatē Claudiani dicentis, Sæpe nutrit, ducitque ſimul, refouétque leonem. Neſtorem refellit Bebelius volens legendū eſſe, Spe nutrit, non Sæpe nutrit. vt vt eſt, video Philelpho correptionem placuiſſe, vt in prima Decade, Hunc ſoror, hunc vxor nutrit, illum filia pellex. Ego libentius produxero: quia optima eſt Bebelij opinio.

¶V ante t corripitur in polyſyllabis, vt Puteus. Puteoli tamen inde ductum producitur, metri neceſſitate. Ouid. 13. Metam. Puteolóſque ſinus, Meſſapiáque arua relinquit. Strabo autē lib. 5. dicit, quòd alij à puteis, alij à putore deducunt: ſicut ab vtroque Varro & Feſtus. A putore autem, vt dixi, bene producitur. Puticulæ puticularum, vel Puticuli puticulorum, quòd potius à putendo, quam à puteis Varroni deduci videantur, produci quoque videntur. Mutito, id eſt mutua ago, vt mutuum putem produci. Butyrum, id eſt bouis caſeus, ab Latinis quidem corripitur, ſed vix reperies apud claſſicum. Græci certè, vt notauit etiam Bebelius, primam producunt, quàm per *ου* ſcribunt. Butonius aut butonium, herba per *ου*, in quarto Theophraſti. Struthophi, populi ſtruthorum pellibus tecti, in 16. Strabonis. Struthocameli, animalia. Struthius, auis. Struthea, vrbs. Struthea, mala cydonia minora & odoratiora, & Struthopodes, per *ου* omnia hæc ſcribuntur. Sicut & *στρουθὸς*, paſſer: & ſtruthion, paſſerculus, & herba quam radiculam vocamus.

V ante u

V ante u producitur,

Si conſonans nulla præcedat, vt Vua: ſecus corripitur, vt Iuuo, pluuia. Vnicam tollitur Iuuerna, quod producitur: & eſt regio inter Hiſpaniam & Britanniam. Iuuenalis ſatyra 2, arma quid vltra Littora Iuuernæ promouimus, & modò captas.

Orchadas, & minima contentos nocte Britannos. ¶ V ante u conſonantem corripitur, præcedente conſonante: vt Fluuius à fluo fluuidus, quod Lucretius in ſecundo. ſed Pius aſſerit tribrachum pro dactylo licenter poſuiſſe, cùm diceret, Sed quòd amara vides eadem quæ fluuida conſtant. Et in eodem, Nam quod fluuidum eſt è leuibus atque rotundis. Vbi m non abiiciatur.

Mediarum ſyllabarum quantitas.

MEDIA ſyllaba eſt, quæcunque eſt inter primam & vltimam. Ea noſcitur poſitu, vt poteſtis: Diphthongo: vt Matthæus: Vocali ante vocalem, vt Pluuia: Accentu longo vel breui, cremento, exemplo & regula. De generalibus regulis ſatis dictum. De diphthongo ante conſonnantem dicemus in E litera, vt in primis fecimus. Sed ne in notis morer, deſino præfari: rem aggredior.

A IN MEDIIS ANTE CONSONANTIBVS.

A ante b corripitur, vt Cannabis: A ante b

EXCEPTIO. Producuntur verbalia à prima coniugatione in (b.lis) & (bundus) vt omnia nomina in abulum: vt Amabilis, lætabundus, venabulum, acetabulum, &c. Inſtabilis corripitur, vt ſtabilis: ſic Inhabilis, &c. *Atabulus* ventus Apuliæ peculiaris. vide A ante p, Apulia. *Barabbas* non ſatis doctè quidam excipiunt, quia poſitu producitur, vt Neſtor docet: fit enim à bar, id eſt filius: & abba, id eſt pater. Vocabulum eſt Syrum, teſte Hieronymo. Sedulius libro 3, Tunc eoluêre Baal, nunc elegêre Barabbam. Errauit igitur Riga in Luca, Sed ſolui Barabbam, non CHRISTVM poſcit Hebræus. *Amabo* nonnulli ſcioli voluere corripi, quando eſt blandiendi interiectio, ſed unguntur, quia ſiue verbum ſit, ſiue interiectio, producitur ſolum. Catul. Amabo mea dulcis Ipſithilla. Mart. lib. 8, Dic verum mihi Marce, dic amabo. Sidon. ad Fœlicem, Dic die quod peto, magne dic amabo. *Dolabra* puto naturaliter produci propter diminutiuum Dolabella, quod in viri nomen abiit, licet cum o in ſecunda Dolobella vulgò dicatur. Certe ſecunda producitur. ergo vel hìc vel in o ante b excipiendum nomen fuit, quod ante me nemo fecit, quod ſciam. Iuuen. ſat. 8, Inde Dolabella eſt, atque hinc Antonius, inde Sacrilegus Verres. Addit Aldus Manutius, vir facile doctiſſimus Candelabrum & volutabrum: quia è longis ſunt. Sic etiam velabrum & ventilabrum.

A ante c producitur.

Vt Syllacæum, Æacus, Dyrrhachium, Tribrachus, Amphibrachus, &c.

EXCEPTIO. Producuntur nomina in aculus, a, um, tam adiectiua quàm ſubſtantiua: vt Vernaculus, nouacula, habitaculum. Et in aceus, a, um: vt Herbaceus, vinacea vinaceorum: & in acius, Gallinacius: & deducta è barbaris, vt Dordacum, Cameracum, Garlacus, &c. quæ accentu noſcuntur. *Anteaches* anteachæ cum th aſpirato, populi nomen eſt. Val. Flac. lib. 6, Doctus & Antaches patulo vaga vincula gyro Spargere, & extremas laqueis adducere turmas. *Benacus*, vide Larius, A ante r in primis. *Bonifacius* viri nomen, contra primitiui naturam. Sidon. ad Fœlicem, Quorum vnus Bonifacium ſecutus. Cloaca. Iuuen. Pinguis torrente cloaca. *Cochlacu*, cum ch aſpirato in ſecunda ſyllaba, veluti cochlea, vnde dicitur: eſt nanque lapillus ex flumine rotundus, ad coclearum ſimilitudinem. Producitur, teſte Neſtore: fatetur tamen ſe nondum exemplum metricū inueniſſe: nec ipſe inueni: nihilominus Neſtori aſtipulor. *Eumacus* viri proprium. in 2. Sylu. Papinij. *Filimacius* & filimacia, vide I ante l. *Iracundus*. Horat. Impiger, iracundus, inexorabilis, acer. Siquid aliud ſit in acundus producatur. Iacis in Ouidio, Iacob in prudentio. *Laudace* Laudaces propriū mulieris in Priapæis. Limaca, nomen primæ à limax. *Meracus*. Perſius, Anticyras melior ſorbere meracas. Hinc meracior meraciſſimus, id eſt, merus, omnes producunt. Calepinus putás etiā corripi, citat verſiculū, Conſtitui meracas, edidicíque notas. quē malè credit eſſe Virgilij, vt Badius notat: id quidem minimè iniuria: quia opuſcula pleraque Virgilij eſſe dicuntur, nec ſunt. Cæterū dictū verſum inueni in Priapæis, quę Badius non cenſet Virgiliana, vbi Priapi verba ſunt, Sed rudis hic dominum toties audite legentem. ſ. Conſtituit meracas, edidicique notas. Quiſquis Priapea compoſuit, licet impudicus, tamen doctiſſimus fuit omnino imitandus: ſed Priapæa, temporum incuria, plerunque mendoſa ſunt: & hic mendū eſſe ſuſpicor, licet non ſtatim liqueat quo pacto reſtituendū ſit. ſic in eodem opere, Quædam ſenior Hectoris parente. pro annoſior. Phaleucius eſt. vt poſtea, Vndæ Tenedos æquo: diſque regi. Et in Catalecto, Si laudem aſpirem humilis, ſed adire ſirenas. ergo Meracus ſolum producito. Idem Calepinus dicit verbum *Hippaco* hippacas mediam producere, quod, teſte Feſto, ſignificat celeriter

duc

ducere. *Muſtaceus* vel muſtaceum, libi genus ad conciliandum ſtomachum: à muſto, vel à muſtace lauro (vt quidam volunt) nomen deductum eſt. Iuuen. ſatyra 6, Cauſa nec eſt quare cœnam & muſtacea perdas. Papinius in 1. Sylu. maſculinè producit. Cato de re ruſt. Muſtaceos ſic facito. *Numacius*, vide V ante m. *Opacus*: vnde verbum Opacare. Virgil. Frigus captabis opacum. *Otacilius*, viri nomen. Martialis libro 10,

Torquatus nitidas vario de marmore rhetmas

Extruxit, cucumam fecit Otacilius. *Paſtinaca*, herba, pix & piſcis, trigon ac turtur. Macer, Et paſtinacæ virtus in ſemine tantum. nondum inueni apud alium. *Piſtacium*, ex nucum genere arbor. Palladius, Quin & amygdaleos ſubeunt piſtacea ramos. *Pittacium* gemino tt corripitur, teſte Neſtore. At *Petacius* producitur. Rufus in Arato, Grāma ſi carpit ſemel ſa petacius anſer. *Portulaca*, herba. Macer. ἀνδράχνη Græcè, quæ portulaca Latinè dicitur. apud alium non legi. *Pediacia*, viri proprium. Hora. ſat. 8, Iulius & fragilis Pediacia furq́ue Voranus. nonnulli per t ſcribūt Pediatia. *Phæacia*, regio: populi Phæaces ſunt & Phęaci & Phæacij: ſemper producitur. nā apud Propertiū Phæacas optimi libri habent, vbi mendoſé Phæacias legitur. Phanaces, dei nomē in Auſonio. *Sarracum* gemino rr, vehiculi genus ſine aſpiratione: quia, teſte Placentino, Phœnicium eſt non Græcū. Iuuenal. ſaty. 5, Frigida circunagunt pigri ſarraca Bootæ. *Sarraca*, duarum vrbium nomen eſt, quarū vna eſt in Media, altera in Arabia. Selachia, piſcis in Oppiano. *Salacia* [illegible]a in Pylade. *Sampſacum*, herba quædā, teſte Goudano cum Bebelio, qui dicit Heraclitus à Gręcis corripi. ergo nos corripere poſſumus, ſi opus fuerit: quia nulla authoritas obſtat, quū poſitu, non natura producatur. *Syracuſa* ſyracuſarum, vrbs Siciliæ cum y Græco variatur, ſed productio eſt frequentior. Sillius lib. 14, Ipſa Syracuſę patulos vrbs inclyta muros. Auſonius de Syracuſis & Catina, Quis Catinā ſileat aut quadruplices Syracuſas? Sillius lib. 14, Inde Syracuſias caſtris circundedit arces. Virg. in Bucol. Prima Syracuſio dignata eſt ludere verſu. hic tertia contra primitiui naturā corripitur, quia Gręcè ſcribitur per ου diphthongon. Sed (vt bene dicit Ferettus) quando corripitur, meritò ſcribitur per o Syracoſius, vt diximus de pulypus & polypus, culeus & coleus. Vrion & Orion. Id diligentiſſimè conſyderandū eſſe docet Ferettus: quia ου diphthongus ſemper vertitur in u longū, & correptionis gratia aliquando in o. Ergo (vt cū Feretto ſentio) per u ſcribimus producendo Syracuſius, [illegible] per o tantū, vbi corripimus, Syracoſius, Orion. *Valaci*, populi apud Baptiſtā in exhortatione contra infideles. ¶A ante c in mediis corripitur: ſed Iacob à Prudentio producitur, ſed, vt opinor, in priore: quia diſſyllabum fecit in Apotheoſi, Hoc colluctantis tractarunt brachia Iacob. eū tamen tanquam mediā producentē inſecutus amicus noſter Eligius Houcarius dixit, Mater Iacobi reliqua cū prole ſecuta eſt. Claudianus autem, vt eū citaui, in (Iacobus) tertiā ſolam produxit. Produc in aculum, vt tabernaculū, quod Bebelius non rectè indifferens cenſet: vt ſimilia quatuor aut quinque ſyllabarū, *Bonifacius*, quia omnes ſunt breues Crinito, Bonifacius dicitur. *Cloacina* à Prudentio contra Sabellianos producitur, Nemo Cacinę aut Tiphonę ſuper aſtra deabus Dat ſolium, quamuis ſolidam perſoluat acerram. Videtur enim à Cloaca ductū. *Cluacina*, venus à cluēdo, id eſt pugnando, colitur Lacedæmone, & Romæ armata & barbata. vnde Auſonius, Armatam Venerē vidit Lacedæmone Pallas, &c. Plautus in Curcul. Qui mendacem & glorioſum apud Cluacinæ ſacrū, &c. Verſus eſt ſeptenarius. *Salacia*, piſcis producitur à Lippio: Salacia, Neptuni vxor à Pylade. *Iſacipara* producitur à Mantuano. Iacis in quarto de Pōto Ouidio producitur, Ipſa vides onerata ferox vt ducat Iacis. *Lingulaca*, piſcis & mulier. pro muliere Plautus in Aſinaria, Ea lingulaca eſt nobis: nā nunquam tacet. Verſus ſenarius. *Minacie*, id eſt minæ. Plautus in Rudente, Minacias ego iſtas flocci non facio. Iambicus trimeter. Videtur ſequi obliquos minax. *Lenaniacus*, nomen Bacchi apud Auſonium. ſic & Phanaces. Iacchus cc duplicat. *Limaca* ſequitur obliquos nominis limax. Phæacius apud Propertium lib. 3,

Nec mea Phæacias æquant pomaria ſyluas. Legam phæaxas.

A ante d

A ante d corripitur,

vt *Carneades*, philoſophi nomen. Fœlix. lib. 4, Carneadéſque parem vim gerat helleboro. Academia opinor corripi ſolum. vide A ante c: vt *Troiades* contra quoſdam qui putauerunt variari. Virgil. At procul in ſola ſecretæ Troiades acta. Perſius, Ne mihi Pulydamas, aut Troiades Labeonem Prętulerint. hic putant Troiades produci: quia per tres ſyllabas legunt: quū per diæreſim ſit tetraſyllabum, vt Troia: aliquando triſyllabū, veluti alibi monſtrauimus. In adus ex barbaris propria producuntur,

EXCEPTIO. *Ageladas* ageladæ, egregij ſculptoris nomen. Columella lib. 11,

Nec

Nec Polycletæa vel Phragmonis aut Ageladæ
Arte laboretur. *Abaddir* poſitu extenditur, eſt lapis quem Saturnus glutiſſe dicitur: *Cicada*. Martialis in 1, Sed quandam volo noctē nigriorem
Formica, pice, gracculo, cicada. Phaleucij ſunt. *Iader* vnico d, fluuius in Hadriaticum mare fluens: vnde oppidum non procul ab eo eſt *Iadra* appellatum, quod producitur tantū. Lucan. lib. 4, Et tepidum in molles *Z*ephyros excurrit Iader. A ante f ſi inueniatur in ſimplicibus, corripietur, vt multi dicunt. *Venafrum* tamen & *Venafranum* tantum producta legi: & Carafa in Baptiſta. ¶ A ante d corripitur, vt Leucadia, puella. Propertius, Varro Leucadię maxima flamma ſuæ. Plautus tamē videtur producere in Cure. Diris damnoſos maritos apud Leucadiam *A ante f*
Opperiam. Iambicus ſeptenarius. Aſclepiades Prudentius non rectè producit. Troades Stoa aſſerit variari: fatetur tamen, quod verū eſt, Troades poſſe legi, quo modo rectè legitur in prooemio Perſij. Naiades Tortellius malè credidit variari, quia teſte etiam Aldo, tetraſyllabum eſt. vt in Bucolicis, Ægle Naiadum pulcherrima. Legitur tamen triſyllabum, vt Pleiades, ſed a corripitur. Alladius, Latinorum regis nomen. Paulus Marſus producit in Geneal. Ro.
Succedit ſuperos imitans Alladius ignes.

A ante g producitur,

vt Virago, *quadraginta*, & ſimilia: vide A in vltimis: ideo malè quidam corripuit quadraginta. vide in V ante c, Duceni. Bethphage, teſte Bergomate: repagulū, contagio, ambages, quę compoſita ſunt, vt coagulum. Tibullus lib. 2, Et miſcere nouo docuiſſe coagula lacte. *A ante g*

EXCEPTIO.

Compoſita præſertim Græca libentius in mediis docemus quàm in primis, quò d horum compoſitio plerosque lateat. Compoſita igitur ab *Agoge*, id eſt ductio, corripiūtur contra plures. Mataratius rectè ſenſit, ſed ſine teſtimonio rem egit. Tollam igitur ego primus vt multos alios, & hūc ſcrupulū. Itaque aſſeuero hæc corripienda eſſe, Iſagoge, paragoge, ſynagoga, pædagogus, &c. In iſagoge puto primam produci, quia Græcè eſt ει diphthongus. Martialis lib. 12, Crinitæ Line *pædagoge* turbæ. Phaleucius eſt. vbi (pæda) eſt trochæus. ſic ſynagoga apud Seduliū rectè corripitur. Agoge venit ab ago verbo Græco. ab eodem *Apage*: ergo hoc quoque corripitur. Corripiuntur quoque nomina leager, canager, quę ſi quando videantur produci, menda eſt pro Onagrus, Meleagrus, &c. Nam & ſic ſecundæ, vt Lucagus, Vertagus, Pamphagus, & quicquid eſt à *phagin*, id eſt comeſſe. Onager, Mequoque dicitur. *Suffragium à ſuffrago*r producitur. Petronius Arbiter, Ad ſonitum ſtrepitūmque lucri ſuffragia vendunt. Sic verba ſuffragor, refragor: ideo non probo verſiculū, Suffragor & refragor, patrocinor, auxiliórque. Ouidius in Priapæis, Copias ius perdit, tu ſoffragare rogatus. ſic nomē ſuffrago ſuffraginis producitur, vt *contagium*. Virgilius, Nec mala vicini pecoris cōtagia lædent. Et apud Suetonium Choragus, & Virgilium Oleaginus. *Conagenus* quoque viri proprium producitur apud Iuuenalem. Corripiuntur ſine dubio Naufragus, *Naufragium*. In quinto Manilij neceſſitate metri dicitur, Incubuit pontus, timuit naufragia tellus. Corripiuntur omnia ab *Agora* id eſt forum, vt *Pythagoras*, *Anaxagoras*, *Hermagoras*, *Athenagoras*, &c. quæ ſunt virorum propria.

Ab eodem eſt (vt opinor) *Mandragora*, herbæ nomen. Colum. lib. 10,
Quamuis ſemihominis veſano gramine fœta
Mandragoræ pariat flores, mœſtámque cicutā. Martialis lib. 6, Inuentus mane eſt mortuus Andragoras, &c. Corripiuntur quoque ab *Agria*, id eſt dolor & atrocitas, vt *chiragra*, *podagra*. Mart. lib. 9,
Tortorem metuis? Podagra chiragráque ſecatur
Caius, & mallet verberā mille pati. *Acragas*, mons & oppidum. Virgilius 3. Æneid.
Arduus inde Acragas oſtendit maxima longe Mœnia. hunc libentius ſequar quàm Priſcianū, qui in pluſculis puritatem Romanam minus cuſtodiuit: vt quum dixit in Perihegeſi (ſi tamen Priſcianus author eſt) Hic ſalis Acragas miracula poſsidet vnus. genitiuus eſt Acragantis. *Abdenago*, teſte Sulpitio. Allage, id eſt mutatio hinc Hypallage, &c. *Aſtyages*, viri nomen. Si Ionius in primo panægyrico, Aſtyages Cyro pellendus forte nepoti. Ouidius 5. Metam.
Quem ratus Aſtyages etiam nunc viuere longo
Enſe ferit. ſcribitur cum y Græco. Arpiages, viri proprium in Ibin. Attagen, Attagena patent in A ante t. *Cartilago*, teſte Calepino & Rebelio: & eſt circa aures concauitas. Lalage lalages, nymphæ & mulieris nomen. Martialis lib. 2, Deſine iam Lalage triſtes ornare capillos.

Maſſag

Maſſagetæ vide E ante t. *Pantagia* fluuij nomen, vide Patagia in A ante t. *Paphlagones*, Paphagonia, vide A ante p. *Thyrſagetes* thyrſagetæ, populus Scythiæ, cum th aſpirato & y Græco. Fuit autem is populus Orgiis Bacchi deditus, vnde nomen habet à thyrſis ducendis ſiue agendis, quod ſatis reprobat eos, qui apage, pædagogus & ſimilia putarunt produci. Valer. Flac. lib. 6,

Non ego ſanguineis geſtantem tympana bellis

Thryſagetem, cinctúmque vagis poſt terga ſilebo Pellibus & nexas viridantem floribus haſtas. Birtaginus, viri proprium, producitur à Philelpho in 18. ¶ A ante g producitur, vt Indago nomen & verbum: & indagus, a, um, quod Stoa correptum legit apud Capellam, Indaga veri. ſed legendum eſt indiga. Comagenus, populus Syriæ. Iuuen. Tractato Armenius vel Comagenus aruſpex. Choragus non corripitur, vt olim male docui: ſed reuocaui à nullo admonitus, niſi illo Suet. in Aug. cap. 70. Quum primum iſtorum conduxit menſa Choragum. Græce per *ſcribitur, quod in e vel in a longum noſtri vertunt. Apage autem ſine dubio corripitur. Plautus in Amphytrione, Apage, non placet me hoc noctis eſſe: cœnaui modo. Pelagius. Mantuanus, Armipotens ſumptis audere Pelagius armis. cum videatur à pelago deduci, ſed neceſſitate metri producitur. Idem corripuit ſemel Gonzagida, quamuis producatur Gonzaga. Abagarus corripitur à Mantuano. Naufrago & naufragium aut naufragus corripitur. Virgilius, Caulouíſque arces & nauifragum Scylacæum. non naufragum. Ouidius, Nauifragúmque fretum gemino quod littore preſſum. Manilius ſine dubio producit naufragia. *Suffragium* à ſub & frangor, non, vt quibuſdam videtur, à ſuffragor quod producitur, corripitur in opuſculo de Nuce, Quid, niſi ſuffragium nymbos vitantibus eſſem? Thyrſagetæ & Thyſſagetæ & Thuſſagetæ rectè dici ex Hermolai caſtigationibus cognoſces, & in omnibus a corripitur. *Calagurris* oppidum. Prudentius in Cæſare Auguſto, Noſtra geſtabit Calagurris ambos. Sapphicus eſt. Mantuanus etiam corripit, Sed Calaguram vocat. Pendragon, pater Arturi, corripitur à Mantuano: ſed etiam vltima multo durius. dicitur caput draconis lingua Britonum. Pelagon viri nomen corripitur octauo Metam. Audrago, herba producitur à Macrobio. Stoa vult corripi: ſed ſine teſtimonio.

A ante l corripitur,

A ante l

Vt Coralium, licet productionis gratia & nouè quidem Claudianus ll geminauit. Merdaleus in Priapæis. Italus, Tantalus. vnde Italis, Tantalis. Italia licet ſemel à Manilio producatur.

EXCEPTIO. Produc deriuatiua in alis & ale, vt animalis. Manilius lib. 2, Omnia peruolitans corpúſque animale figuret. ſic Aqualis: vnde aqualiculus. Perſius, Pinguis aqualiculus, &c. Grammaticus, a, um, melius dicitur quàm grammaticalis. Sidonius tamen inquit in laudibus Narbonis,

Quicquid rhetoricæ inſtitutionis,

Quicquid grammaticalis aut palæſtræ. Phaleucij. Vitalis producitur. ſic Vitalianus (vt opinor) licet corripiat Philelphus in ſecunda ſeptimæ. *Abeſalon*, dictio tetraſyllaba, non Abſalon interroga Chaldeos & Græcos & Hebreos. cum e ſcilicet ante ſ, & m non n, in fine, penultima producta. dicit hoc contra Sulpitium Neſtor. Non rectè dixit Philelphus in tertia ſecundæ, pœnas Abſalon horrendas dederat, Dariſque vocarunt. Ideirco Satraphus peccat item in Darius, vt alibi oſtenſum eſt. *Aretalogus*, vide E ante r. *Aſcalon*, teſte Sulpitio ſic Aſcalonium: licet aliter videatur ſentire Calepinus. *Atalanta* Ouidius variat: productio eſt petrara. *Cunalis*, vide A ante n. *Caramalus*, viri proprium apud Sidonium in laudibus Narbonis. *Cephalenia*, inſula Ionij maris. hinc Cephalenus, cephalena, cephalenum. Silius 15, Saxa Cephalenum & ſcopuloſis Neriton aruis. *Focale*, vide O ante c. Genealogus in Prudentio. *Ialyſij* cum y Græco in ſecunda ſyllaba, Populi ab Ialyſo Rhodi vrbe. aliqui tamen ſcribunt per e in ſecunda ſyllaba, vt notat Tortellius. Ouidius 7. Metam. Phœbeámque Rhodō & Ialyſios Telchinas. Nominatiuus oppidi eſt Ialyſus. *Magalia* vide A ante g. *Mapalia*, vide A ante p. *Meſſala*, viri proprium: vnde Meſſalinus & Meſſalina, poſſeſsiua & hominum propria. Perſius, Meſſalæ lippa propago. *Omphale*, Herculis amica. vide I ante g, Gyges. Omphalos appellatiuū, corripitur ab Auſonio *Pharſalos*, oppidi nomen. *Pharſalus*, viri nomen, qui oppido nomen dedit. hinc Pharſalus pharſala pharſalū, & Pharſalia id eſt Theſſalia: omnia producuntur præter Pharſalia, quod variatur, ſed rectius producitur. Lucan. lib. 6, Emathis æquorei regnum Pharſalos Achillis. Ibidem, Exire è mediis potuit Pharſalia campis. ſic idē ſemper Ouidius 15 Metam. obſeſſæ mœnia pacem Victa petent Mutinæ, Pharſalia ſentiet illum. Catul. Pharſaliam coeunt, & Pharſala tecta frequentant. Alij habent ſine coiunctione, Pharſalia tecta frequentant. Hunc imi-

ratus Petrarcha in ſecũdo Aphricæ dicit, Hæc & Pharſalicas mortes, Ephyreiáq; arma. Et Alcimus,
Mantua da veniam fato ſacrata perenni,
Sit fas Pharſaliam poſt Simeonta legi. *Sandalium*, id eſt ſolea: & Sandaliotis, inſula ſic ob formam dicta. Virgilius, ſiue (vt Domitio placet) Lactantius in obitu Mecœnatis,
-argentata tuos etiam ſandalia talos
Vinxerunt certè, nec puto Bacche negas. *Sardanapalus*, vltimus Aſſyriorum rex. Vide I ante u, Scaphium. Sotalis, vndecunque fiat. Stymphalus cum y Græco, lacus Arcadiæ: in cuius ripis erat Stymphalum oppidum. hinc ſtymphalius, a, um: & ſtymphalis ſtymphalidis. Martialis lib. 9,
Ær. pedem ſyluis ceruum, Stymphalidas vndis
Abſtulit. Ouid. lib. 2. Faſtorum, Teſtis erit Pholoe, teſtes Stymphalides vndæ. Virgilius, aut Auſonius potius de laboribus Herculis, Deijcit horriſono quinto Stymphalides arcu. ſic cæteri. ideo mendosè legitur, Stymphalides pepulit volucres diſcrimine quinto. Legendum eſt profectò, Stymphali pepulit volucres diſcrimine quinto. quod ante me neminem animaduertiſſe vehementer miror: prætertim cum pleraque in Virgilij opuſculis librariorum vitio ſint mendoſa. ¶ A ante l corripitur, vt Omphalus apud Auſonium, & interpretatur vmbilicus. Omphale ſemper producitur: licet Fulgentius ab Omphalus deductum velit: quia eius etymologiæ ſunt pleræque friuolæ. Choraliſtria, auis, producitur in quarto Propertij. Italia ab omnibus corripitur, vt Italus: præterquam ſemel à Manilio lib. 4, Gallis protenſis Italia maxima bellis. ſed propter paucorum licentiam nolim in fluuidus, naufragium, aut Italia, ſyllabam malè productam communem cenſere. Stymphalus & Stymphalides ſolùm produxero cum doctiſſimis, licet Bebelius & Stoa inter ambigua locarint propter illum verſiculum Virgilij, qui à multis Auſonij putatur: Stymphalides pepulit volucres diſcrimine quinto. vbi ſine vitio legatur Stymphali.
Nam Stymphalides Virgilius produxit, Deijcit horriſono, quinto Stymphalides arcu. In eodem tamẽ errore fuit Pylades libro quinto, dicẽs de Hercule, Stymphalidas ſummo percuſſit in aëre telis,
Stymphalus Arcadico quas tulit orbe lacus. Aliter Claudianus de Hiſtrice, Audieram memorande tuas Stymphale volucres. Et Catullus, Tempore quo certa Stymphalia monſtra ſagitta
Perculit imperio deterioris heri. In prima tamen ſcena Perſæ corripi videtur, Cum auibus Stymphalicis, cum Antæo deluctari mauelim. Sed ego aut Stymphali legam, aut luctari malim. Cephallenia in Strabone ſcribitur: in alijs perſæpe Cephallene. quibuſdam Cephalonia. Seneca in Troade, Greſſus nefandos dux Cephalonum admouet. Iambicus trimeter. Notmitala. Auſonius, Dum Notmitalæ ſolita eſt oſtendere gazas. *Atalanta* variatur. Ouidius Metam. 8, Venit Atalanta Schœnei pulcherrima virgo. Idem Metamorph. 10, Nil opus eſt Atalanta tibi, fuge coniugis vſum. Domitius duas aſſerit Atalantas: alteram Iaſij, alteram Schœnei filiam: ſed in his Ouidius tantum de Schœnei filia loquitur.
Abeſſalom Stoa correpturum ſe dicit, donec productionis inuenerit teſtimonium, quod ego illi ſufficiam. Prudentius in Amart. Solus *Abeſſalom* lacerans pia viſcera ferro. Sic ibidem ſæpius, nec vnquam corripit. Aldus ſemper gemino ſſ impreſſit. Corallia etiam Auſonius dixit in Moſella, Quum virides algas & rubra corallia nudat. Aliter Mantuanus in quarto Sylu. Date ceruicem coralia circum.
Magdalena neceſſitate metri producitur à Mantuano. Ialyſos vel Ialyſus Græcè per υ ſcribitur, quæ hîc in alongum vertitur. Interpres Strabonis lib. 14 ex Homero, Lindon Ialyſónque dein, clarámque Camiron. Vide Volaterranum lib. 10. Genealogus & Genealogia, neſcio an metri neceſſitate, an natura producuntur. Prudentius contra Sabellianos, -cum patre CHRISTVM
Eſſe deum, velut ille inquit genealogus idem:
A domino dominus flammas pluit in Sodomitas. hoc eſt Moſes Geneſ. ſcriptor. Hieruſalem. Prudentius in Pſychomachia, Tunc Hieruſalem templo illuſtrata quietum
Suſcepit iam diua Deum.

A ante m corripitur, *A ante m*

vt *Salamis*. Virgilius 8. Æneid. Laomedontiadem Priamum Salamina petentem. ſic cæteri. Bebelius dicit in Peribegeſi contra omnium conſuetudinem produci in hoc verſu, Fertilis Æginæ tellus, & opima Salaminis. id non inficiabimur; veruntamen diligenter quæſiui hunc verſum quem in Peribegeſi inuenire nequiui. Notentur vbique è barbaris ſyllabæ extenſione deducta: quia (vt in præ-

fatione teſtati ſumus)ferè producuntur: veluti Roboam roboamus, Aminadab aminadabus, Iob iobus, Eſrom eſromus, Phicol phicolus, Abeſalom abeſalomus, Henric henricus, &c.

EXCEPTIO.

Produc nomina in amen & amentum, vt examen, vnde examino. firmamen, *Calceamen*, calceamentum, in quo, & in pluribus hallucinatur Arator dicens lib. 2, -tangere non ſum
Calceamenta pedum dignus: neque ſoluere ſummam
Quæ ligat excelſas humilis corrigia plantas. hic, teſte Neſtore, producitur malè ſecūda in (*corrigis*) quia dicitur à corrigo corrigis. *Contamino* contaminas, & intamino: quia compoſita ſunt ab antiquo verbo tamino: & hoc à tama. vide Calepinum. Mart. lib. 1. epig. Sic interpoſito vilis contaminat vnco.

Alama in Baptiſta. Dictamus vel *dictamum*, vtrunque dicitur, teſte Neſtore. vide E ante t. Creta eſt herba, & Cretæ oppidum. *Philamon*, propriū viri in 11. Metam. dicitur quoque pere Philemon, ſed alterius nomen. *Thymiama*, teſte Sulpitio, ſcribitur cum y Græco, vt thymum, vnde fit. odor eſt ſuauiſſimus thymi naturam referens. hinc thymateria ſunt acerræ: quia thymiama incendebatur in ſacrificijs. ¶ A ante m corripitur, vt Diamas, adamas. Syridamæ in Horatio. Duo ſunt ſeruilia nomina, in quo deluſus eſt Stoa. legitur enim ſic, Túne Syri, Damæ, aut Dionyſi filius audes? Alama, vrbs Granatæ, producitur Mantuano in Alphonſo, Scandit, & irrumpens captam populatur Alamam. Cyclaminus, radicis nomen. Lippius, -radice ſubacta,
Quam cyclaminon dicunt candore perunctam. Calanus, non Calamus dictus philoſophus Indus. Pyrames, viri nomen, dicit Bebelius produci Ouidio. Gangama, rete piſcatorium. Lip. Gangamas grypos, &c.

A ante n corripitur,

A ante n

vt Galbanum, lachanum: & contra Alexandrum *Balanus*. Horatius lib. 3. carm. Ode 29, Preſſa tuis balanus capillis. verſus eſt alcmanius dactylicus tetrameter. genus eſt nucis, vel glandis. & ab Horatio pro vnguento myrobalano capitur. Acron dicit eſſe herbam vnguentariam. Balanus quoque à glandis ſimilitudine dicitur id genus alui ſubducendæ, quod clyſteris loco ſubditur. Balanus item vrbs eſt Epiri. *Myrobalanum* dicitur quaſi vnguentaria nux vel glans. nam Balanus, glans eſt: myron, vnguentum. Arbor eſt fructum glandi ſimilem ferens. Corripit omnes ſyllabas: ideo carminibus Homeri Virgiliſque minimè conuenit. quod pulchrè ſignificauit Martialis in Apophoretis, dicens,
Quod nec Virgilius, nec carmine dixit Homerus:
Hoc ex vnguento conſtat & ex balano. id eſt myrobalanum. Inepta ſanè videtur mihi Calderini declaratio dicentis id Virgilium non dixiſſe, quia balanos Græcum eſt, Virgilius autem Latinè ſcripſit. nec Homerum, quia vnguentum non dixit, nam Græcè ſcripſit. Inſulſa eſt hæc enarratio: ſiquidem, vt ego qui hæc primus animaduerti (quantum ſciam) ſic declaro: hoc nomen myrobalanū, quod propter tot breues nec Virgilius nec Homerus dixit: conſtat ex vnguento, id eſt componitur ex dictione quæ vnguentum ſignificat vt ex hac dictione Græca myron, & ex balano, diciturque myrobalanum. Neque enim ſignificat Martialis nomen aliquod ex Græco Latinóque confectum. Miror id Merulam non animaduertiſſe, qui tam auidè Domitium ſugillare ſolet.

EXCEPTIO.

Deriuatiua in anus, anius, aneus, & anis. Propria eiuſdē generis.

Produc deriuatiua in anus, in anius, aneus, & anis: vt Phaſianus, extraneus, immanis, inanis: & habentia vocalem ante a, vt Mathiana, Vitelliani. Martialis lib. 3, Et impiorum phaſiani Colchorum. Scazon eſt. In Priapæis autem ſynæreſis eſt vbi dicitur,
Nec tamen extraneū facias pecus omne Priape: Horti ſit facias ianua clauſa tui. Produc etiam quaruncunque rerum propria: vt Bolanus, Nicanor, Vomanus, Numanum, Laletania, Menania, Garganus mons, & Scipionis equus. Lecania, mulieris nomen, vt Theano. Corripitur Sagana. Cyane & cyaneæ liquent ex vocali ante vocalem. Tolluntur ab hac exceptione quæ corripiuntur hæc & forſan plura. ſed difficulter tot nobis addideris quot nos Sulpitio Neſtoriq;. Ariſtophanes, Epiphanes, Metrophanes, & Diophanes, & ſimilia, contra Calepinum, niſi liber mēdoſus ſit: vide A ante n in primis. Aſtyanax, & ſiquid eiuſdem ſit originis. Arene. Ananias apud Aratorem. Aſcanius, Apidanus. Abana, Damaſci fluuius, teſte Calepino. Bethania apud Sedulium. Capaneus, Catane, Conchani. Cæranus, viri proprium. Caranus, viri proprium in Auſonio. Drepanum, promontorium ſiue oppidum Siciliæ à curuo ſitu inſtar falcis drepanos enim, falx dicitur. Ouidius in Faſtis, Quique locus curuæ nomina falcis habet. Dardanus dardania. Diſſimanus apud Ouidium in Ibin, viri proprium.

Ecbat

Ecbatana ſiue egbatana, pluralis numeri, vrbs Medorum & regio, corripitur, teſte Calepino. Eridanus. Emmanuel in Prudentio variatur. Corripitur etiam Euganeus, populi nomen. Hypanis, fluuius, vide A ante l, Halys. ſimiliter eſt viri nomen. vide E ante p, Ephitus. Illibanus apud Auſonium. Libanus, vide I ante b. ſimile eſt, vbi viri proprium eſt. Marcomanes, populus, apud Claudianum in laudibus Stiliconis. Manganus, viri nomen in octaua ſextæ Philelphi. Oceanus. Pelicanus, auis, teſte Sulpitio. Multi tamen cenſent producendum. peccant qui gemino ll, Pellicanus ſcribunt. Pauſanias apud Philelphum in ſexta quintæ. Peucanei, populi apud Priſcianum in Periheges. Pytane. Pytanus, proprium viri in Auſonio. Rhodanus. Stephanus. Mart. lib. 11, Scis quæ ſint Stephani balnea iuncta mihi. Sequana, vide E ante q. Sardanapalus, vide A ante l. Suſana, oppidi nomen. Sillius lib. 3, At non Sarmaticos attollens Suſana muros. Sicania: at ſicanus variatur. vide hæc in I ante c. Taprobane vel Taprobana. Teſſinanus. Vranus: ſic Vranie, vt vranos, id eſt cœlum. Aranea vel araneus. Ouidius, Antiquas exercet aranea telas. Sathanas: quia fit à Sathan (vt alibi diximus) producitur. ¶ A ante n corripitur. Cyane, quod Stoa cum pluribus dicit variari: ego tamen corripi. vide I ante a. Ouid. Tranſeat inſtabiles ſtrenua Cyaneas. Iuuen. ſaty. 15, - vel concurrentia ſaxa Cyanes, plenos & tempeſtatibus vtres. Aliqui tamen, inquit Stoa, Cyaneæ legit. Mancinellus etiam ibi dicit Iuuenalem Cyane cyanes declinaſſe. pro Cyaneis inſulis vel ſcopulis potius, in Ponto mille quingentos paſſus ab Europa diſtantibus, teſte Mela, quas olim dicunt fuiſſe inſtabiles, authore Ouidio. Merula dicit à colore nomen habere. eſt autem cyaneus color, cæruleus, id eſt niger: aut inter nigrum & viridem. Et variatur apud Prudentium in prima & in ſecũda, vt in Pſycho. Lumine vicino ne fortè cyanea propter. Et in paſſione Petri & Pauli, Cyaneúſq; latex vmbram trahit imminentis oſtri. Primus pes eſt dactylus: eſt enim verſus ex tetrametro bucolico & tribus trochæis. Cyanos etiã vel cyanus, eſt gemma quædam, & lutum arenáque, ex qua colores faciunt complures, authore Plinio, capite nono libri 37. Eſt item Cyanos, gemma apud Teophraſtum, quæ nunc gemmariis turchina vocatur. Euganei, terræ Venetæ habitatores, corripitur ab Iuuenale & cæteris. Orchanes, viri nomen, corripitur à Mantuano. Quidam Hadrianus ineptè corripuit, & Stoa nomen ſuum Quintianus: quia in anus producuntur, vt Politianus, Quintilianus. tamen Lippius ineptè corripuit Oppianus. Extraneus quod in Priapæa videtur corripi, per ſynæreſin defenditur. Subterraneus bene Prudentio vt Iuuenali producitur: dicit enim Iuuenalis, Eſſe aliquos manes & ſubterranea regna, &c. Cremaniola & Chananæus corripiuntur à Mantuano. Emmanuel non ſemel corripitur à Prudentio. Iphianaſſa, id eſt Iphigenia, corripitur à Lucretio in 1, Iphianaſſæo turparunt ſanguine fœdè Ductores Danaum, &c. Marcomanes, populi nomen, apud Claudianum corripitur. At Mantuanus etiam o produxit, Ecce quot ardentes tibi Marcomana iuuentus. Suppedaneus corripitur Bebelio. Pelicanus producitur, vt Callan. ſcallanidis, mater Aſſaraci, Paulo Marſo. Zizania & zizaniũ etiam Prudentio producuntur. Agoranomus, qui præeſt rebus vendendis, producitur Plauto in Curc.
Bactriani, populi, corripiuntur à Mantuano.

A ante p corripitur, A ante p

vt Catapulta. Sidonius in Bergo. Non quæ ſtridentes torquet catapulta molares.

EXCEPTIO.

Anapus vel Anapis, fluuius Siciliæ vide I ante a, Acyane. Boaphon in Baptiſta. *Cynapes* cum y Græco, fluuij nomen. vide Halys. A ante l. *Canaphas* ſecundum quoſdam: nam ipſe nuſquam notaui.
Iapis iapidis, medici nomen (vt Seruius ait) ab iapai, id eſt curare. Virgil. 12. Æneid. Iámque aderat Phœbo ante alios dilectus Iapis, ſcribitur cum i Latino vtrobique, Fuit item vir Ætolus: vnde Iapidia apud Venetiam ea pars vbi Timauus fluuius eſt: nunc Forum Iulium dicitur. Virgil Georgic 3, Caſtella in tumulis & iapidis arua Timaui. *Iapetides*, lyricen, 5. Metamorph. Tu quoque iapetide non hos adhibẽdus ad vſus. At Iapetus corripitur, vt alibi patet. *Iapyx*, cũ y Græco in tertia ſyllaba, filius Dædali: vnde Iapygia Calabria dicta eſt. Ouid. 15. Metamorph.
Præterit & Sybarim, Salentinúmque Nirhum,
Turicóſque ſinus, Temeſénque, & Iapygis arua. Ibidem, Linquit Iapygiam, &c. Eſt quoque aliorum virorum nomen: vide Helops E ante l. Iapix iapigis, cum i noſtro in tertia ſyllaba, ventus ex Apulia proficiſcens, qui Circius dicitur. Lucan. libro 6, Excipit aduerſos Zephyros & Iapiga Pindus. *Iſapis*, fluuij nomen, teſte Calepino, cui aſtipulatur Bebelius. *Meſſapus*, vir, vnde Apulia dicta eſt Meſapia. Virgilius Æneid. 7, At Meſapus equûm domitor, Neptunia proles. Neapolis oppidi

arcem. genitiuus eſt. Caluaria vtcunque capias. *Hilarius*, viri proprium, licet videatur eſſe ab hilaris, producitur à Sidonio Apollinari in Euchariſtico, Eucherij venientis iter, redeuntis Hilari. Idem corripit viri proprium Hilarion atque Macharius. *Longarenus*. Horat. ſaty. 2, Longarenus foret intus. viri proprium eſt. Larua, diſſyllabum eſt, vt ſylua hinc *Laruali* triſyllabum, quod Priapeiorum author tetraſyllabum fecit per mutationem u conſonantis in vocalem: quod interdum fieri oſtendimus in ſylua, voluo, ſoluo: primam tamen produxit, cùm naturaliter videatur eſſe breuis: quia fit à lar, laris. Ait autem, Ad me nocte ſolet venire, & affert

Pallorem maciémque laruale in. Hendecaſyllabi ſunt. *Margarita* rectius corripiendum putant. Prudentius in Pſychomachia, quod mille talentis

Margaritarum ingens, opibúſque & viribus arcæ. Arator tamen ait in ſecundo libro, In margaritas vertant contagia porci. Neuter autem rectè: habet enim breuem inter longas. ſic rectè dixit Eraſmus, Placet pudore margarita lacteo. verſus eſt iambicus trimeter. *Megarus*, fluuij nomen. vide O ante l, Colis. *Pinarius*, viri proprium, 8. Æneid. Palara, auis. in carmine de Philomela. *Tiara*, vel tiaras tiaræ: hoc maſculinum, illud fœmineum. Iuuenalis ſatyra ſexta, Phrygia veſtitur bucca tiara. Virgilius 7. Æneid. Sceptrúmque ſacérque tiaras. Erat autem pileus Phrygius. *Zodcarus* iungitur à Sulpitio, quia Macer producit. ¶ A ante r corripitur, vt Deiotarus: ſed numeralia in arius, vt binarius, ternarius, denarius videntur natura produci: licet Aldus putet variari propter Martialem, Denarijs tamen hanc non emo Baſſe tribus. Et illud Probi ſeu Catonis, Dilige denarium, ſed parcè dilige formam. In quibus exiſtimo ſynæreſim, (ut in ſomnium) facit Lucretius lib. 5, Imbecillorum eſſe æquum miſerier omnium. Et Auſo. Quæ nati generíque & progeneri ſimul omnium. Sic & in pluribus alijs ſynæreſim offendes. Apharæus, vir, producitur Nicolao Vallæ: & Caluaria etiam, piſcis, Lippio. Lazarus ſecundam circunflectit, & tamen licenter à Prudẽtio corripitur. Calaxare, nympha marina, producitur à Pylade lib. 3. Mortarium, vt cætera deriuatiua in are, aut arius, ria, rium, producitur. Ænaria, inſula, ab Æneæ nautum ſtatione dicta, variatur. nam Stat. 3. Sylu. corripit, Ænariæque lacus: niſi ſit ſynæreſis. In Opuſculo de Ætna vt putatur Virgilij, & in Baptiſta Mantuano producitur. Nefarrius aut nefarius omnino producuntur. Horatius in Arte, Scelerata palàm coquit exta nefarius Atreus. Illud autem Propertianum ſic nunc ex Pio in annotationibus reſtituo, Neſcio ſe flammis accubuiſſe nouis. Ignarus ignariter & prognariter producuntur vt ſimilia, auarus, amarus. Ennius in Annal. Vt pro Romano populo prognariter armis. Plautus in Perſa, Age indica prognariter. Æneid. 1, Non ignara mali, &c. Ferraria, vrbis nomen à Mantuano variatur: ſed melius producitur ſicut Ferraria à ferro. Calaros, inſula & vrbs quondam, producitur: quia Græcis ſecunda per α ſcribitur. Margarita & margaritum rectius corripiantur, vt Margaris Mantuano. Aaron Prudentius producit in Pſyc. Huius forma fuit ſceptri geſtamen Aaron. Byzares patet in crementis. Nouaria, vrbs, producitur à Mantuano. Tatatus, teſte Stoa, producitur à Claudiano in ſecunda prima breui. Sangaris, tanquam ſit nymphæ nomen, additur Verſificatoriæ noſtræ ab ineptiſſimo zoilo meo citante Ouidium Faſtorum 4,

Fallit, & in nympha Sangaride deſinit eſſe,

Quod fuit, &c. Loquitur de Aty puero Cybeli dilecto. Ego cum Paulo Marſo lego Sagaritide, pro nympha quadam Sagari fluuij in Phrygia filia: cuius amore captum Atyn, vt primùm reſciuit Cybele, nympham interemit: vnde Atys in furorem actus, ſeipſum caſtrauit.

A ante ſ corripitur,

A ante ſ

vt Iaſius, Damaſus. Sulpitius pluréſque dicunt hic propria communia eſſe: quod mihi non placet: quia correpta à poëtis volo tantùm corripi, vt Iaſion: producta tantum produci, vt Iaſon. &c. nam falſa eſt regula, Propria ponuntur ad placitum, vt plene docui in præfatione totius operis. *Gymnaſium*, Mart. lib. 3, Gymnaſium, thermæ, ſtadium eſt, hac parte recede. Errat in hoc Riga in Geneſi dicens, Mythologi cedant, & apud gymnaſia vatum

Hæc habeant primum præcipuúmque locum. *Gelaſinus* corripitur. Martialis lib. 7, Nec grata eſt facies cui gelaſinus abeſt. Id eſt riſus & contracta ex riſu non iniucunda rugula, hinc dentes anteriores quos ridendo oſtendimus, gelaſini appellãtur. à gelao, id eſt rideo: & gelos gelotis, id eſt riſus. Sunt quoque gelaſini, qui geſticulatione facetoſa corporíſque rotatu ridiculo, ſeu venuſtulis, & ſubinde obſcœnis verbis prolectant: hinc gelaſinus ille Plautinus riſionibus & ſalſis dicterijs & morologijs populum oblectat: & dum facit vt nemo à riſu temperet, irridetur: ſicque eius riſus deriſus. vnde

eſt Plautinum illud, Caue ex gelaſino fias catagelaſinus. id eſt derídiculus. *Gelaſini* à Sidonio dicuntur *Gelaſiani*, protracta ſecunda ſyllaba, non rectè, vt opinor. quia in Græcis ſæpe errauit. nam eadem eſt vtriuſque origo. Dicit autem Sidonius in laudibus Narbonis, Mimos, Schœnobatas, Gelaſianos. Phaleucius eſt.

EXCEPTIO. *Agaſo*. Perſ. Non treſſis agaſo. *Amaſis*, Ægyptiorum rex. Lucanus lib. 9, Non mihi Pyramidum tumulis euulſus Amaſis. Albumaſar, vt quidam notauerunt, producitur. Amaſius amaſia docti quidam dicunt produci. *Colocaſia* colocaſiæ, apud Plinium: Virgilius verò & plures per multitudinis numerum Colocaſia dixere. Vt in Bucol. Mixtáque ridenti colocaſia fundet acantho. Capraſius, viri nomen. Apol. in Eucha. Miſerit in cælum montes, quæ ſancta Capraſi
Vita ſenis. pro Capraſij. Gymnaſiæ, inſulæ in Periegeſi. *Iaſon*, Æſonis filius. Ouidius ſeptimo Metamorph. Pelle moram, tibi ſe ſemper debebit Iaſon. *Naaſon*, viri nomen. Baptiſta, Eſromúſque Aram genuit, Salmona Naaſon. *Omaſum*. Horatius in Epiſt. 16, Patinas cœnabat omaſi. *Orbaſius*, viri nomen, apud Macrum. Occaſio, quia fit ab occaſum. *Parnaſus*, teſtibus Sulpitio & Nebriſſenſi. Sed Mataracius dicit gemino ſſ Parnaſſus ſcribi. hinc muſæ Parnaſſides dicuntur. Ouidius 1. Metam. Nomine Parnaſus, &c. *Paſcaſius* apud Baptiſtam in agone Luciæ. *Virilaſius*, Sidicinorum dux. vide I ante d, Sidicini. Eleazar poſitu producitur. ¶ A ante ſ corripitur, vt Damaſus, papæ nomen, apud Mantuanum. ſic Pegaſus, cetaſus. Amaſius & Amaſio & Amaſia, amator & amica producuntur à Prudentio in Romano, Amaſionum componuntur fraudibus. Iambicus trimeter. Pegaſus, viri nomen, producitur à Nicolao Valla Iliados quinto. Gymnaſiæ vel gymneſiæ, inſulæ baleares è regione Hiſpaniæ, vt etiam Stoa aſſerit produci: nec ab re: quia Græcè per η ſcribitur. Parnaſus aut Parnaſſus rectè producitur. vt Georgius Valla ſecundo, Vt ceraſis vlmíſque etiam Parnaſia laurus. Capella ablata ſ corripuit: & ideo Stoa putat variari. Gelaſinus & catagelaſinus. Plautus in Sticho, Nunc ego nolo mihi è gelaſino te catagelaſinum. Iambicus ſeptenarius. Gelaſinus dicitur riſibilis aut ridiculus. Fuit etiam, teſte Suida, Democriti agnomen qui perpetuo riſu pulmonem agitare ſolebat. Gelaſini etiam dicuntur anteriores dentes quos ridendo oſtendimus. Eſt etiam gelaſinus, linea quæ ridendo efficitur correpta la ſyllaba. Martialis, Nec grata eſt facies cui gelaſinus abeſt. Catagelaſinus dicitur derídiculus.

A ante t

A ante t corripitur,

vt Barathrũ, cyathus, calathus, pragmaticus, affatim, teſte Gellio. *Nabathæus*. Ouid. 1. Metam. Eurus ad auroram, Nabathæáque regna receſſit. Apollinaris contra veterum authoritatem hoc vt pleraque alia produxit: in qua re hunc non imitabimur, vt notat doctiſſimus vir Iohannes Baptiſta Pius Bononienſis. Ait autem Apollinaris in 2. Panægyrico, Texta Nabathæum pro remo ſulcat Hydapſen. Notentur è lõgis deriuata, vt *Aratrum*, optimates, larinates. Notẽtur geminata, Haliattes, Viriattus, &c.

EXCEPTIO. Producantur deriuatiua in atus, a, um: in atius, a, um: in aticus, a, um: in ator, &c. & deriuatiua aduerbia in atim, vt tunicatus, palatium. ſic palatinus, viaticũ, aleator, paludatus, ſenatus, ſenator, vicatim, bouatim. ſic oppidi nomen Collatia, à collata pecunia, vt volunt. ſic Collatinus. Producuntur quoque in ates nomina. vt Teutates teutatæ, id eſt Mercurius: Niphates, Achates, &c. Hinc tolluntur Socrates, Xenocrates, *Hippocrates*, &c. ex *cratos*, id eſt robur: & ſiquid tale ſit à *ſtrates*, id eſt exercitus: aut à *bates*, id eſt ambulãs, vt Schœnobates, Ichnobates, Eurybates, &c. Iuuen. Augur Schœnobates, &c. Ouid. 3. Metam. Ichnobatéſque ſagax, &c. Idem in Epiſt. Eurybati data ſum Thaltibióq; comes. cum y Græco. Mart. Os hominis mulſum me rogat Hippocrates. Auſon. in monoſyllabis, Cincta mari quænam tellus creat Hippocratem? Co. Horatius, Rem tibi Socraticæ poterunt oſtendere chartæ. in Guaguino malè dicitur Socrates produci. Macer ineptiſſimè dixit hipocras, vt vbi de alijs loquitur. Ipſe refert, Hipocras educi poſſe ſecundas. Et de Elleboro albo,
Inque ſuis Hipocras aphoriſmis iſtius herbæ
Solius meminit. Ex his ſolis iudicare poſſumus hunc Macrum indoctiſſimum poëticæ artis fuiſſe diu poſt Macrum Ouidianum: quod patet ex ipſius verbis. nam Plinij teſtimonio perſæpe vtitur. vt

Errata Macri.

de Abſinthio, Plinius attollit magnis hanc laudibus herbam. ſic alibi ſæpe. Sanè tot ſunt Macri errata, vt nihil ex eo ſolo auſim affirmare. Subijciam aliquot Macri verſus, in quibus manifeſtò deprehenditur erraſſe: Herbarum matrem dedit Arthemiſia nomen,
Arthemis Græcè quæ dicitur, indéque nomen:
Et ſic ſub dio prius infrigidata bibatur.

Parotid·

Parotidas vulnúſque recens hoc adiuuat vnguen. Parotis, eſt hulcus ſecundum aurem: à para: ergo prima corripitur: & *ὠτὸς* per *ω*, id eſt auris: ergo ſecunda producitur. Macer hoc ſemper malè ponit,

Hoc vnguentum cly ſterio ſi funditur intus,
Hoc Mithridates rex Ponti ſæpe probauit:
Rumpit vel ſpargit ſic apoſtemata dura.
Hac ſumpta magnus Socrates fuit exanimatus.
Æſtiuas mirè iuuat epiphoras oculorum.
Ante febris typum reddas à frigore tutum,
Si fricentur eo cum vino melléque trito.

Hæc de Macro: quem vt indignum præteriſſem, niſi illi nimium tribuiſſet Neſtor. id quoque de Riga dicendum eſt: ſed pergamus. Corripiuntur quoque alia quædam propria. Martialis, Sum fateor, ſempérque fui Calliſtrate pauper. ſic Chæreſtratus apud Perſium, & Soſtratus apud Ouidium. ideo Piſiſtratus imperite producitur à Petrarcha libro 2. epiſt. ad Benedictum. *Lithoſtratum* non dicitur, ſed per *ω*, lithoſtrotum. vide O ante t. *Antiphates*, proprium viri. vide Lamus, A ante m. *Pelates*, viri proprium. Ouidius 5. Metamorph. Cyniphеus Pelates, &c. *Zelates*, viri proprium. vide E ante p, Ephebus. *Pherecrates*, viri proprium, opinamur corripi, vt Hippocrates: quia ſimiliter eſt à cratos: ideo nec in hoc Appollinarem imitabor, Necnon alcaico vel Pherecratico. aſclepiadæum eſt. *Lapathes*. vide A ante p. Sarmates corripitur, vt Sarmata. Apollinaris etiam malè produxit Socraticus.

EXCEPTIO.

Aratus, Græci poëtæ nomen. Germanicus in Arato, Ab Ioue principium magno deduxit Aratus.

Argatonius, ſine n ante t docti quidam ſcribunt. *Bullatius*, viri proprium, apud Horatium in epiſtola 11. & deductum eſt à Bullatus. *Croatia*, regio. Croati, populi in Mantuano. Curatius à curatus, viri proprium. Martialis libro 4. Quum Tyburtinas damnet Curatius auras. Calaria. vide A ante l. *Cerathus*. vide E ante r. *Cicatrix*, vt alij quidam, excipio donec correptionem inuenero hinc cicatrico, verbum pœnultima producta. *Fgates*. vide E ante g. *Egnatius*, viri nomen. Catullus, Egnatius quòd candidos habet dentes. *Erymathus*, fluuij nomen. Ouidius in 2. Metamorph. Et celer Iſmenios cum Phocaico Erymatho. Voluor ſine n ſcribi. Elegatius, piſcis in Auſonio. *Fabrateria*, oppidum Italiæ. Iuuenalis ſaty. 3, - optima Soræ

Aut Fabrateriæ domus, aut Fruſinone paratur. niſi dicas ſecundam produci, oportebit eſt tertia quartam produci: quod non ſatis placet. verùm ante me nulli nec de hoc, nec de illo meminerunt. *Grabatus*, lectica ſiue lectulus cum fulcro. Virgil. in Moreto, Membra leuat ſenſim vili demiſſa grabato. Mart. lib. 2, Ibat tripes grabatus, & bipes menſa. ſcazon eſt. ſic ræt :ri: nec vſquam pro gremio legi. quare rideamus cacatum Græciſmum cum ineptiis eius dicentem, Pro gremio grabatum, pro lecto dico grabatum. Hypates, fluuius. vide I ante p. ſic Hypate hypates, vel *Hypata* hypatæ, oppidum. & ſcribuntur hæc per y Græcum. *Horatius*. Ouid. in 4. de Triſtibus, Detinuit noſtras numeroſus Horatius aures. *Leucat*· leucates, montis nomen. Claudianus de victoria Stiliconis contra Alaricum, Littora Leucates. hic genitiuus eſt. dicitur quoque Leucates leucatæ. Virg. Mox & Leucatæ nimboſa cacumina montis. *Lupatum*, frænum acerrimum. Virgil. - preſſiſque negabunt

Verbera dura pati, & duris parere lupatis. ſed hoc deriuatiuum eſt à lupus, &c. vt viri proprium *Lutatius* à lutatus. *Palatus* vel palatum. vide A ante t, Natis. *Pilatus*. vide I ante l. Palatium, Palatinus. vide A ante l. Pediatia alij per e, alij per t ſcribunt. vide A ante e, Pediacia. Pirata. vide I ante r. *Reate* reatis, Vmbriæ oppidum: ex quo Veſpaſianus originem duxit. Sil. lib. 8,

- magnæq; ue Reate dicatum

Cælicolû m matri. Phabatum, viri nomen, eſt apud Sidonium. Sabatij, populi, à ſabatiis paludibus. vide A ante b, Sabatia. *Tribatum*. vide E ante b. *Tophata*. vide I ante p. ſic Teatus, Tegeaticus. Theatrum, amphitheatrum puto produci tantum. Theate, oppidi nomen in 8. Silij. Vaſatæ apud Paulinum. Veratrum, teſte Feretto, producitur ſolum. ¶ A ante t corripitur, vt Nabathæus, quod propter Sidonium corripientem non dixero variari cum Stoa. Affatim etiam inter ambigua Stoa ponit. Prudent. Affatim plenis quibus imbuantur. Sapphicum eſt, & ita corripitur. Arator pro lucit, Suppetit affatim exemplorum copia. Deriuatio productionis conſonat, ſiquidem, vt Pompeio placet, à fandi copia dicitur. Nec Gellius dicens primam acui, continuò ſecundam corripi dicit: quia prima acuto accentu, ſecunda ſæpe eſt longa: vt Deinde, deinceps, alonge, apprime. & in Exaduerſum ſecunda nõn tertia acuitur, licet poſitione longa ſit. Creatura

ſecunda eſt longa, licet Sidonius ſynæreſim faciat, aut potius errauerit dicens, Authori laudes dic creatura tuo. Galatia producitur. vide A ante l in primis: dicitur etiam Galatis. Socrates, & cætera à cratos ſemper corripiuntur. Errat ergo Sidonius, Quas atomos vocat ipſa leues Socratica poſt hanc. Et adhuc indoctior Maximianus, Socratem palmam promeruiſſe ferunt. *Atrebates* producerem vt *Fidenates, Arpinates*: licet Sidonius dicat, Atrebatum terras peruaſerat hinc coëuntes. Lapathos vel lapethos, Græcè per η producitur, vrbis & amnis nomen. Theate, oppidum Marucinorum. Sil. 8, Magnúmque Theate trahebat. Et lib. 17, Marucina domus, clarúmque Theate ferebat. Lutatius, non Luctatius, vt mendoſè imprimitur, viri nomen. Sil. 13, Æquoreis victor cum claſſe Lutatius armis. Claudianus lib. 1 in Eutropium, Pœno Scipiadæ, Pœno præclare Lutati. Iterum Sillius in 6, Poſſeſſor pelagi, pronáque Lutatius aura. Armatus, fluuius. Guarinus interpres Plutarchi in Lyſandro,

Armatum iubeo te deuitare ſonantem

Terrigenam, qui ponè ſubit cum fraude dracona. Callidates, viri nomen: licet in ates deſinat, corripitur: quia compoſitum eſt à Callos, id eſt bonum & pulchrum: & Dates, dator. Plaut. in Moſtel. Quis iſthic dormit? Callidates, ſuſcita iſtum delphium. Elatia, regio, producitur. Plautus in Curc. Centauromachiam, Elatiam, Vnimammiam. Hippocrates & hippocraticus tantum corripi debent, licet Prudentius quadam neceſſitate metri produxerit in Romano. Hecatombe Prudentio in Romano producitur, Addamus illum vis Hecatomben tuam. Lapathes tantùm corripuero cum Sereno. Aratus tam ducis quàm aſtronomi nomen tantum produxero. Argathonius, ſiue n ante t. Sillius libro 3, Argathoniacos armat Carteia nepotes. Fuit regulus Tarteſiorum, nam Carteia, Tarteſſus eſt. Croatio, regio: & Croati, populi à Mantuano contra infideles producitur. Elegatius, piſcis Auſonio: Vrentes Thynni, & malè tecti ſpina elegati pro elegatij. Vecatus, nihili vox videatur E ante c.

A ante u producitur.

vt Octauius. Virgil. in Culice, Luſimus Octaui gracili modulante Thalia. Malè autem Petrarcha in 8. Aphricæ, Dixerat Octauius, &c.

EXCEPTIO.

Bathauia, regio: vnde Bathauus, bathaua, bathauum, variatur: & per th aſpiratū ſcribitur. Luca. lib. 1,
Vangiones, Bathauíque truces, quos ære recurtio
Stridentes acuêre tubæ. Iuuen. ſatyra 8, Hic petit Euphratem iuuenis, domitíque Bathaui Mart. Et mutat Latias ſpuma Bathaua comas. volunt à *bathy*, id eſt altum dici. *Patauium*, vrbs Italiæ, Titi Liuij patria. eam Antenor condidit: nunc Padua dicitur. hinc Patauinus, a, um. Virgil. Æneidos 1, Hic tamen ille vrbem Pataui, ſedéſque locauit. pro Patauij. licet Petrarcha Patauum triſyllabum nominatiuum extulit. Carauagini corripit primam, ſecundámque & tertiam quartámque producit. Philelphus in ſexta decimæ. Tetauus primam ſecundámque apud Macrum variat. Adiicito *Durauus*. vide V ante r. ¶ A ante u conſonantem producitur, vt Cadauer, timauus. Durauus, fluuij nomen, tollitur hic à Stoa, licet per n Duranus ſæpe legatur: vt *Tetanus*, morbus in Macrobio. apud Hermolaum cap. 7. lib. 32. Plinij. Tetanus, morbus: & qui eum patitur, Tetanicus dicitur. Beeichemus in collectaneis negat doctos pro Patauio Paduam vſurpare. Nec apud Catullum (inquit) legetur, Paduam morientur ad ipſam: ſed Pataui morientur ad vrbem. aut de alio Oſtio Padi, quod Padoa dicitur, locutus eſt Catullus. Vtcunque eſt, Patauium corripitur. Sic multi cenſent Andegauum & Gandauum corripi: ſed Gandauum vulgò producunt. Compoſita ſequuntur ſimplicia, vt Proauus, abauus, concauus, media correpta: ignauus, producta.

E VOCALIS ANTE CONSONANTES IN MEDIIS.

E ante b

E ANTE b corripitur, vt Muliebris, Dercebij, cerebrum, fœnebris, funebris, &c. Nota è longis, vt ephebus. vide E ante p.

EXCEPTIO.

Alebes, viri proprium. Ouidius in Ibin, Quóſque putas fidos (vt Lariſſæus Alebes)
Vulnere non fidos expiare tuos. Ineptè creditur ab alo legendum eſſe Alebas. Ibidem eſt Alebus, alterius viri proprium. Delebilis producitur per regulam generalem, quam ponam in I ante b. Chorebus, vide Chorœbas. Hecatebeletes apud Suetonium.

Æ diph

Æ antè b AE diphthongus ante b, *Perrhebe* Perrhæbes, vrbs Theſſaliæ. hinc *Perrhæbus*, a, um. mecum eſt Nebriſſenſis. Ouid. 12. Metam. Corpore non læto Perrhæbum Cænea vidi. Propert. lib. 3, Aut cur Perrhæbi tremuere cacumina Pindi?

OE anteb OE diphthongus ante b, *Amœbæus* in ſecunda ſyllaba cum œ diphthongo, & cum æ in tertia, interpretatur mutuus & viciſſitudinarius. ab amœbomai, id eſt admuicem reſpondeo & retribuo. genus eſt carminis, in quo qui canunt, vtuntur æquali numero verſuum: & ita ſe habet ipſa reſponſio, vt aut maius, aut contrarium aliquid dicat. vt eſt apud Virgilium, Vis ergo inter nos, &c. vide ibi Seruium, & poſt hunc Calepinum. Amœbæus, citharœdus. *Chorœbus*, viri nomen. De quo Virgilius 2. Æneid. Et lateri glomerant noſtro, iuueniſque Chorœbus. Neſtor vult ſcribi per e exile & cum œ diphthongo in ſecunda ſyllaba, reprehendens Tortellium, quòd dixerit per ch aſpiratum ſcribi ſine al.q a diphthongo Chorebus. ¶ E ante b corripitur in medijs, vt Archebulus apud Terentianum pœnultima longa. Sic tenebræ, latebræ, ſalebræ per naturam. *Mistrebulis* apud Suetonium in Auguſto. à brecho verbo producitur. *Hecatebeletes*, longè iaculans, cognomentum Parthi, & ſæpius Apollinis. Hecatebolus, idem. Chorebus producitur Æneidos ſecundo. ſcribitur ſine diphthongo Tortellio. Æ ante b, vt Paræbates, vir in quinto Herodoti.

E ante c producitur,

E ante c

vt Imbecillus. Vide in primis, *Verecundus*, & verbum verecundari. Mart lib. 8, Diſce verecundo ſanctius ore loqui. Sic cæteri præter neotericorum nonnullos carpendos, non imitandos: quia decepti ſunt. Inter quos eſt Angelus Politianus dicens ad Innocentium pontificem maximum, Sponte ſublatis verecunda faſces. verſus eſt Sapphicus. Sic qui dixit, Triſtor cum lætor, queror, iraſcor, verecundor. Notentur è breuibus deriuata, vt Altrinſecus, extrinſecus, quindecim, hendecaſyllabum.

EXCEPTIO.

Acerſecomes interpretatur capillatus. ab à, id eſt ſine: & cero, id eſt tondeo: come, id eſt coma: quaſi ſine tonſura comarum, vt inquit Mancinellus in octauam ſatyram Iuuenalis, - ſi nemo tribunal Vendit acerſecomes, ſi nullum in coniuge crimen. *Berecynthos* vel *Berecynthus*, mons. vnde Cybele Berecynthia dicitur. vide Atys, A ante t. *Exechiæ* etiam corripitur: vide I ante a: vt entelechia & illecebræ apud Claudianum. *Phereclus*. Phereclus apud Auſonium. Pherecydes in I ante d. ſic Pherecrates. *Romechium* cum ch aſpirato. Ouid. 15. Metamorph. Romechiúmq; legit Caulonáque, Nariciámque. Iacobus Bononienſis legit Rumentum. *Seneca*. Iuuenalis ſatyra 8, - quis tam Perditus vt dubitet Senecam præferre Neroni? *Senecio*, teſte Nebriſſenſi. *Suffecius*, viri nomen. Catullus. Tito & Suffecio ſeni recocto. Phaleucius eſt. Telecoon. vide E ante l. Adiicito his Albunecar, vrbis nomen, in Baptiſta.

Æ ante c Æ ante c, *Chamæcyſſos*, genus hederæ: à chamæ, cum ch aſpirato & æ diphthongo, id eſt humus vel infimus: & cyſſos cum y Græco & gemino ſſ, id eſt hedera. ſic Tortellius. Gynæcia, bona dea à noſtris dicta. Gynæces, mulieres. *Gynæcium*, mulierum diuerſorium. hęc per y Gręcum ſcribuntur. Pyræchines.

OE ante c OE ante c, *Diœceſis*, pœnultima longa. id eſt gubernatio, adminiſtratio, diſpoſitio ſiue iuriſdictio: à diœceo, id eſt guberno, tutor. Sunt autem Diœceſes pōtificum, in quas adminiſtrādi officij ſui liberā habent poteſtatem: propter quod diœceſani epiſcopi vocantur. hæc cum Neſtore Calepinus. Errant Vgutio & Catholicon cæteríque barbariei milites, dicentes (dioceſis) à de & cæſio, vt ſit deciſio. *Monœcus*, portus & ſtatio quædam Liguriæ: à monos & œcos, quaſi ſola domus. & dicitur portus Herculis: quia teſte Seruio in 6. Æneid. illic Hercules ſolus habitabat, aut ſolus colebatur. Monœci, vide O ante n. Menœceus, filius Creontis, teſte Georgio Valla. *Parœcia*, id eſt incolatus: & vulgò dicuntur omnes domus vni animarū paſtori ſubiectæ. Parœchia à para, id eſt iuxta: & œcos, domus. Sūt qui à parochus parochia cenſeant rectè dici. *Parœcus*, contubernalis qui non longè à me habitat. Siquid aliud ab œcos, id eſt domus, iungatur, vt ſecundum aliquos gynœcium: nos opinionem Tortellij & Guarini ſecuti, per æ ſcribimus. *Solœciſmus*, ſolœcus, ſolœciſſare. Stœchon cum ch aſpirato literam dicimus. Antiſtœchon pro litera. vt ſella pro ſedda: dicit hoc Tortellius. E ante c producitur, vt verecundus. Ideo Stoa iuſtè carpit illud Maximiani, At poſtquam teneram rupit verecundia frontem. Sed quod notauit Stoa, corripuit etiam malè Politianus, quem putauit in nulla ſyllaba erraſſe. Plautus autem in Amphit. Nimis verecunda es: potin' es vt abſtineas manum? ſic vt dicunt, ſcanditur abiecta s, Nimive, recun, des potin, &c. Phalecus, ſeu vt vulgò ſcribitur,

phalencius: ego tantùm producerem. Terentianus tamen variat Imbecillus, Horatius & Lucretius producunt. Prudentius corripit in Periſteph. Quem lex corporis imbecilla poſcit. Correptioni ſuffragatur Bacillus, vnde deducitur: & ideo Stoa variari cenſet: ſed tutius Horatium ſequaris, quem non latuit origo: & fortè veteres vt neutri generis, ita prima longa Bacillum dixere, non bacillus à bacalo. Exector & duodecatemoria compoſitio indicat corripi. Albunecar, arx Granatæ. Mantuanus, Albunecar proſtrata iacet. Acerſecomes in Macrobio. In lexico acerſecomes dicitur intonſus, ſed vt opinor, compoſitum eſt ab à id eſt ſine, &c. Pherecides corripitur. vide I ante d. tamen Pherecyadæ producitur. Sil. Inde Pherecyadum muros, &c. Pherecrates corripitur. *Phereclus*, vir, corripitur. Auſonius, Meriones Phereclum vibrata percutit haſta. Fuit tempore belli Troiani faber celeberrimus, qui Paridis naues edificauit, teſte Homero, qui id nomen etiam corripit. Ouid in epiſtola Parid. Hac duce Sigæo dubias à littore feci

Longa Phereclæa per freta puppe vias.

Romechium non ſentit Iacobus Bononienſis legendum apud Ouidium, ſed rumentum. Entelechia per e corripitur rectè à Philelpho. vide E ante l. OEclides pro Amphiarao OEcli filio, ſic legit Regius Metamor. octauo,

Ampycidéſque ſagax, & adhuc à coniuge tutus

OEclides. Alij legunt Oiclides & Oiclus. vtrunque autem legatur. ſi pater dictus OEclius, ſiue Oiclius œ & oi erit diphthongus in eli ſyllaba longa: ſin Oiclus, aut Oeclus, diuiſæ erunt ſyllabæ, vt in Oilus & cli breui. Æ ante c, vt Menæchmus, viri nomen apud Plautum: vt Tetantæchmes, filius Attabani in ſeptimo Herodoti. Pataecus etiam, viri nomen, apud Herodotum. OE ante c, vt Appœcides, viri nomen, apud Plautum in Epidico. Monœcus Straboni libro quarto. Metœcia metœciorum, id eſt aduentitia. Parœcia. Calepinus putat non ineptè etiam dici Parochia, ſed aliud videtur: quia parochi mediam corripit. Horatius, Præbent & parochi quæ debent, ligna, ſalémque. Solœcus à Solis vrbe, à Solonis nomine dicta. Plutarchus in Solone.

E ante d producitur,

E ante d

vt Diomedes, Lycomedes, Ædon, Sarpedon, ſiue onis ſiue ontis genitiuus obtineat, quicquid grammatici dicant: quibus credam, vbi ex Latino vel ex Græco poëta fide digno dicti ſui teſtimonium attulerint.

EXCEPTIO.

Alcimedon, & alia in medon

Alcimedon, viri proprium, & quæ in medon deſinunt (quātum notare potui) cætera, vt in Amphimedon, Automedon, Daomedon, Eurymedon cum y Græco, viri & fluuij nomen. Euthymedon cum th aſpirato & y Græco, vt Calepinus notat, viri nomen, idem dicit Tortellius. Hippomedon, viri nomen, in 1. Thebaid. Laomedon apud Ouidium & Virgilium. Oromedon, vide O ante r. Theromedon. Sunt nonnulla originis eiuſdē, terminationis diuerſæ ſimiliter correpta: veluti Alcimedes, viri nomen. Alcimede alcimedes, Iaſonis mater. Valerius Flaccus lib. 1. Vox tamen Alcimedes planctus ſuperemicet omnes. Virgil. in Bucol. Et nobis idem Alcimedon, &c. Ouid. 5. Metam. Et Libys Amphimedon, &c. Idem 4. Metam. Protinus Andromedē, &c. Idem in 1. de Arte, Tiphys & Automedon dicar amoris ego. Priſcianus in Perihegeſi. Eurymedon amnis radit vicina profundo. at viri nomen in ſeptimo Thebaidos. Ouid. in primo de Ponto, Non tibi Theromedon crudúſq; rogabitur Atreus.

Cathedra, & quicquid eſt ab hedra, id eſt ſedes, vt *exhedra*, *ſynhedra*. Mart.

Illic æra ſonant: at circum pulpita noſtra,

Et ſteriles cathedras, baſia ſola crepant. *Celedon*, viri nomen, quinto Metam. ſed aliqui dicūt per a celadon, vt apud Papinium in primo Sylua. Alij veleda, alij velada legunt. Democedes, medici nomen, corripitur teſte Calepino. *Empedocles*. Horatius, Dum cupit Empedocles, &c. *Ficedum*. vide Biſon I ante ſ. *Ficedula* variatur. Iuuen. Mergere ficedulas didicit nebulone parēte. Mart. in Xeniis,

Cærea quæ patulo lucet ficedula lumbo,

Quum tibi fortè datur (ſi ſapis) adde piper. Auis quædam eſt. Heledona, Polypi ſpecies per ψ pſylon. Iphimeda, Iphimedia. *Lacedæmon*, vrbs dicta à Lacedæmone Ionis filio. Incolæ, Lacedæmonij & Lacedæmones dicuntur. vt docet Baptiſta Pius in illud Sidonij in 2. Panægyrico,

- fert Indus ebur, Chaldæus amomum,

Aſſyrius gemmas, Ser vellera, thura Sabæus,

Atthis mel, Phœnix palmas, Lacedæmon oliuum. Vegetius libro 3, Athenienſes & Lacedæmones

mones ac Macedonas rerum potiros priſci teſtantur annales. bene igitur Fauſtus, Quum dux occubuit Lacedæmone foſſus ab hoſte, *Lebedus* oppidi nomen. Horat. Epiſt. 11,

Scis Lebedus quàm ſit Gabiis deſertior, atque

Fidenis vicis. *Macedon* à Macedone filio Iouis, vel (vt alij volunt) Macedoniæ regina populi nomen qui etiam Maceta dicitur: & ipſa regio, Macedonia. Lucan. 6, Quum tibi ſacrato Macedo ſeruetur in antro, Dicitur namque Macedo vel Macedon. hinc Macedonius & Macedonicus, a, um. cuius ſecundã propter tot breues Ouidius auſus eſt producere, dignus certè quem ſequamur in 12. Meta. Qui clypeo, gladióque, Macedoniáque ſariſſa. non ſequar autem Aratorem: cui nec eadem authoritas, nec neceſsitas opitulatur in 2. lib.

Vir quippe macedo, In ſopnis hæc viſus ait, miſerere precantur. Et in eodem, fructúque loquelæ Veſcitur eſuriens Macedona pérque ſoporis Dona. &c. *Melchiſedech*, vide elementa. *Menedemus*, teſte Donato. *Peucedanum*, herbæ nomen. Lucan. lib. 9, Peucedanúmque ſonans flammis. &c. *Remedium*. Lucret. lib. 6, Nec ratio remedi communis certa dabatur. pro remedij per apocopen. *Tenedos*, inſula. Virg. Eſt in conſpectu Tenedos notiſsima fama. Veleda in Statio. *Vagedruſa*, Siciliæ flumen, apud Sillium lib. 14. Punicorum. *Vnedo*, arboris nomen, corripitur teſte Nebriſſenſi: quia (vt ait) ex vnus & verbo edo es eſt componitur. Zebedeus, Vide E ante u vocalem.

Æ ante d, Cauædium: quia fit ab ædes. *Cinædus*, puer pathicus. à κινῶ, id eſt moueo: & αἰδοῖα, id eſt verenda: non autẽ κύων, qui eſt canis, vt Vgutio ſomniauit: quia tunc eſſ y Græco ſcribi oporteret. ita docet cũ Tortellio Neſt. Iuuen. ſaty. 2, Inter Socraticos notiſsima foſſa cinędos. Vętedus, verędarius. *Æ ante d*

OE ante d, Comœdia, tragœdia, pſalmœdia, proſœdia, teſte Georgio Valla. Hodœdocus, latro & viarũ obſeſſor. Obœdio, id eſt obtẽpero: ſic Neſtor ex Apuleio. ¶ E ante d producitur, vt Tangredus. Sed à breuibus ſimplicibus corripiuntur, vt ſuppedito, à pes pedis. Corripiuntur etiam Ephimeda & Andromeda, & Sebedona, polypi ſpecies per e. Menedemus eſt, teſte Donato, Paron tertius. Craſpedon per e, id eſt lacinia. Vnde Craſpedites, ſinus in Plinio: quoniam oppidum illud velut in lacinia erat. Beroal. in 8. Apul. & Herm. cap. 32. lib. 5. Plinij. Pheredus, viri nomẽ, corripitur à Nicolao Valla Iliados 3. Ipimedia videatur I ante a. Protomedea, nympha maris: Laomedia etiam, nympha maris corripiũtur à Pylade lib. 3 Macedo tantũ corripitur: ſed metri neceſſitate Macedonius apud Ouidium, & Macedonicus apud Mantuanum corripiunt ſecundam, & tertiam quę etiam breuis videtur, producunt. Et quia ſalua quantitate poëtæ non poſſunt dicere Macedonum, dicunt Macedum. Veleda E ante d corripit, Stoa teſte Syl. 1, Captiuáque preces Veledæ. *Carchedon*, id eſt Carthago per e ſcriptum inuenitur. Gepeda per e ſcribitur in Valaterrano, & eſt populi nomen. Euremides, i non e habet ante des forma patronymica. Ecedemus, vir. vnde Ecedemia quæ poſtea Academia dicta eſt, authore Dicæarcho. licet ab Academo quodam hunc vicum Atticę deducant alij. Author eſt Plutarchus in Theſeo. OE diphthõgus ante d, vt Celphalœdis & Cephalœdium, oppidum. vnde cephalœdias patronymicũ pro patrio. & incolæ, Cephalœditani dicuntur, teſte Hermolao cap. 8. lib. 3. Plinij. Sillius Quǽque procelloſo Cephalœdias ora profundo. *Oe ante d*

E ante f corripitur,

vt dicunt: ſed difficulter inuenies exemplum, quia elephas per f malè ſcribitur.

EXCEPTIO.

Variantur infinita cum facio & fio compoſita: veluti *Liquefacio*, liquefio, *patefacio*. ſic *Rarefacio*, *expergefacio*, *tepefacio*. Ouid. 6. Metam. Thura liquefaciunt, inductáque cornibus aurum. Catul. Omentum in flamma pingue liquefaciens. Hora. Ser. 13, In matris iugulo ferrum tepefecit acutum. Catu. Alta tepefaciet permixta flumina cæde. Propert. Nec flentis dominę *patefiant* nocte feneſtrę. Lucret. lib. 6, Cauſa patefiet, &c. Idem lib. 4, Atque patefecit quas antè obſederat ater. Idẽ in eodem libro, Expergefactíque ſequũtur inania ſæpe. Idẽ lib. 6, Et rarefecit calido miſcente vapore. Idẽ lib. 2, Iure igitur pereunt, quum rarefacta fluendo

Sunt. Calphurnius Ecloga prima, Lęta patefactis incidere carmina fagis. *Veneficus*, venefica, veneficũ producimus: quia venenum ſecũdam extendit. Ouid. in 1. de remed. Deme veneficiis carminibúſque fidem. Idem in epiſt. Barbara narratur veniſſe venefica tecum. ſic cæteri.

E ante g corripitur,

vt Elegia ſemper correptum: vt Triſtega Græcum: quia per ε ſcribitur vtrunque. Notentur deriuata

è long

è longis,vt collega, collegium.

EXCEPTIO

Cethegus. vide E ante t.Categoria,categoricus per η,vt exegema,exegeticus,perihegeſis. Naupegus,per η nauium fabricator. Soropegus,ſtrategus,ſtrategema,ſcænopegia.hæc omnia per η Græcè ſcribuntur. *Symplegas* ſymplegadis, inſulæ & ſcopuli nomen. Sunt autem ſymplegades plures ſic dictæ,quòd inter ſe aliquando concurriſſe fabulis dicuntur.à *ſyn*,id eſt con:& *plitto*,id eſt collido.appellantur quoque Cyaneæ Lucan.lib.2,Vana repercuſſit pontum ſymplegas inanem. Mart. lib. 11, Sic conſtringantur gemina ſymplegade culi,

Et Minyas intreut, cyaneáſque nates. Symplega,opus.In quo luctantes ac omnino concertatores ſpectantur.

Æ ante g Æ ante g,Cynægyrus,viri nomen.Cratægus. Panægyris,laus & ſolennitas.hinc Panægyrici verſus quibus aliquid laudamus.& dicitur panægyris cum y Græco in tertia ſyllaba:quaſi vndique congregatio:quia pan omne ſignificat: agyromai, congrego. eſt quoque puellæ nomen in Plautina Sticho.

¶ E ante g corripitur,vt triſtega per e in lexico Græco.Triſtegos,habens tectum,vel tabulã tantum. Diſtegos verò duplex, à στέγη vel στέγος,id eſt tectũ vel caſa à στεγάζω,id eſt tego vel ſuſtineo & firmo. Stoa & plures malè(vt arbitror)putarunt produci. Stega,teſte Fulgentio,eſt nauis proſcœniũ,id eſt tabulatum,ſuper quod nautæ ambulant: ſicut Plautus ait, Fortè ego vt in ſtega conſederam. Plautus autẽ in Bacchidibus ait,Fortè vt aſſedi in ſtega.Et videtur illud eſſe ſtege quod Gallis dicitur *eſtage* Latinè *tabulatum*. Categoria,categorus,& categoricus,vt dixi per η κατηγορία,id eſt accuſatio vel prędicamentum.Categorus,accuſator:Anticategoria,mutua criminatio. Demegoria per η in prima & ſecũda reliquis breuibus,id eſt concio. Aſiegenes producitur lib.7. Herodoti in oraculo Athenienſibus dato, Et Mars acer equis vrgens Aſiegene curru. Aſiegenes,in Aſia genitus. Æthregenetes per η in ſecunda: facit enim ſpondæum & anapæſtum,id eſt ſudificus,Boreæ epitheton,ſerenitatem generans. Gellius lib.2 cap.22. Cynegos per η in ſecunda, & cynegetes per η in ſecunda & e in tertia, id eſt venator. Cynegetica volumina,de venatione,vt Olympij Nemeſiani.Naupegus per η, fabricator nauium: & η in a, Naupagium,locus vbi naues ædificantur.Veneri eum locũ,vt dicit Pius in primum Lucretij,reſanatam vocant. *Soropegus* etiam per η, *pollinctor*, qui facit loculos ſepulchrales. Soros enim eſt loculus & cumulus oſsium & cadauerum. Strategema etiam per η vt dixit:& Strategus, imperator aut dux: & ſtrategia,id eſt militatio,prætura.Strategium, locus quò conueniunt milites. quæ omnia E ante g producũt. Scenopegia vel ſcenophegia,neutri generis & pluralis, celebritas Iudæorum in tentoriis fixis:à ſcenos vel ſcena, id eſt tabernaculum & tentorium: & pegneo, per η in prima,id eſt figo & conglutino:vnde etiam ſoropegus,&c. Exegetice, pars grãmaticæ interpretatiur enarratiua vel expoſitiua. Exegetes,præceptor.Exegema.exegemates,& exegeſis,narratio aut expoſitio.Omnia producunt E ante g.quia Græcis η habent:ſic & perihegeſis. Æ ante g, vt Cratægus, arbor,ſylueſtri meſpilo non abſimilis,quæ Cratægo cratægonis etiam dicitur Theophraſto lib. 3. Panægyris Græcis per η quod nunc per a,nunc in e longum,nunc in æ vertimus. Polyægos,non polyęgas, nec polyagos,cap 11.Plinij.lib.4 locus à caprarum copia dictus Hermolao. Sed hæc ferè omnia ſunt compoſit , habentia diphthongon in principio ſecundæ partis componentis:vt tragœdia,& ferè alia:quod ſemel dico, ne me eius rei g[…]arum putes.

E ante l

E ante l producitur,

vt Philomela,non Philomena, vt imperiti dicũt.Philomelus,Eumelus:licet à melos deduci videantur. Tortellius interpretatur philomela,id eſt amica pomorum:quia mela ſunt mala.Perimele,candela,*candelabrum*.Mart.in Apoph.De candelabro magna lucerna tibi.Malè corripitur in hymno de diuo Martino,Cunctis candelabrum luminis extitit.Famelicus in Priapæis,&c.

EXCEPTIO.

Corripiuntur compoſita à telos,vt Pyrgoteles, *Praxiteles*, *Ariſtoteles*, contra duræ ceruicis nebulones,qui nulla authoritate à ſtultitia ſua poſſunt depelli. Iuuenalis ſatyra 2, Siquis Ariſtotelem ſimilem vel Pittacon emit. Capella lib.4, Pallens afflictim verſat Ariſtoteles. Author Priapæorũ, Non me Praxiteles Scopáſve fecit. Phaleucium eſt. Auſon.in epigram. Praxitelis manibus viuo iterum Niobe. Corripe etiam à *ſcelos*, id eſt crus deducta,vt Monoſceli, homines Indici ſingulis cruribus. Periſcelis periſcelidis, cruris ornamẽtum. Horat.in ſexta epiſtola, Nota refert meretricis acumina

ſæpe

ſæpe catellam, Sæpe per iſcedilem raptam ſibi flentis vti mox. *Ageladas* ageladæ,non agelas dicitur:licet id Calepinus pónat.vide A ante d. *Achelous*,viri & fluuij nomen. Ouid.8. Metam. Vincas alios Acheloe dracones. *Abimelech* *Alleluia* apud Sidoniũ in ſecundo libro epiſt.ſed rectius oratio eſt quàm dictio. *Arelas*,vrbs in Auſonio & Prudentio. *Angelus*,euangelium,apud Iuuencũ & alios. *Ampelus*,viri nomen.ſignificat quoque vitem ſiue vineam.Ouid.3. Faſt. Ampelon intonſum ſatyro nymphâque creatum Fertur in Iſmariis Bacchus amaſſe iugis. Ameletis,in tertio de Arte. *Ardelio*, qui ſtudio quodam omnem in rem ardet,nihil perficit.Mart.lib.2,Vis dicã quid ſis?magnus es ardelio. *Ampelius*,viri nomen.Sidon.ad Fœlicem,Paulinũ,Ampeliúmq;,Symmachúmque.Phaleucium eſt.ſed producitur Ampelus,promontoriũ, vt Calepinus notauit. *Auelis*,gentis nomen. Auſon.ad Pontium,Illibanũ,Numidámque Auelim.Parthúmque Vononẽ. Aſphodelus vel aſphodelũ,herba, corripitur in Gellio. *Cybele* cybeles,vel Cybeles cybelis,ſi Neſtori credimus,deorũ mater.Claudianus in 3. de raptu Proſerpinæ,

-procul irrita venti Dicta ferant,ſubiit Cybele,non tanta tonanti
Segnities. Sic cæteri ſæpiſſimè,neque tamen raró geminato ll Cybelle dicunt. Idem in eodẽ libro,
-penetralibus amens
Proſilit: & tali compellat voce Cybellem.Sil.17,Iámq; petita aderat Latia portante Cybellẽ.ſic cęteri modò producũt,modò corripiunt. Cybele,Cybelea,Cybela,vrbes. *Cybelus*,ſacerdotis nomen:vnde Cybelem dictã volunt:ſimiliter corripias. *Cypſelus* eũ y Græco, vt Cybele & Cybelus, Ixionis & Labdæ filius:vnde Corinthij Cypſelidæ dicti ſunt.Dictus autẽ Cypſelus, à cypſela frumentaria menſura,in qua abſconditus fuit à matre,quærentibus eum Corinthijs,vt interficerẽt. vide Domitium in Cirim Virgilianam,vbi dicit,Cypſelidæ magni florentia regna Corinthi
Præterit.Cypſelus,amnis in 7.Strabonis. *Eleleus*,Bacchus.Ouid.4.Metam.Nyctiliúſque Eleleúſque pater. *Eutrapelus*,viri nomen:interpretatur vrbanus.eutrapelia,vrbanitas eſt. Sunt quoque Eutrapeli,qui ſupra annorum rationem grandi corpore creſcunt,citóque moriuntur:in quo, voce Latina caremus,& Græca vtimur.apud Martialem lib.7.tonſoris nomen eſt,

Eutrapelus tonſor,dum circuit ora Luperci,
Expungítq; genas,altera barba ſubit. *Encheladus*,gigantis nomen apud Lucanum lib.6, Encheladum,&c.ſic apud Papinium,Virgilium,&c.eſt quoque grãmatici nomen.Iuuen.Satyra 7,Quis gremio Encheladi doctique Palæmonis affert. *Enchelia*,oppidi nomen. Lucan.lib. 3, Encheliæ verſi teſtantes funera Cadmi. *Entelechia* per i,vt *Etelis*,piſcis. *Ficelia*,locus quidam Romæ, teſte Calderino, cui refragatur Merula. vide in pꝛimis. *Hedymeles*, cantoris nomen.vide E ante d.ſiquid aliud manifeſte fiat à melos,corripiatur.Nam Philomelus,philomela Tortellius deducit à philos,amicus:& mela,id eſt mala ſiue poma,vt dictũ eſt:licet aliqui à melos deriuent. Hecatebeleres,id eſt Apollo apud Suetonium. *Icelos*,Sopui filius.Ouid.11.Metam.Hunc Icelon ſuperi,mortale Phobetora vulgus Nominat.Sic(vt opinor)Icelus,liberti nomen apud Suetonium. *Menelaus*. Ouid.1.de remedio amoris, Redde Parim nobis,Helenam Menelaus habebit. *Meneleus*,canis nomen:interim etiam viri.Ouid. 3.Metam. Harpalos & Meneleus hirſutáque corpore Lachne. *Marcelianum*, vnguentum dictum à Marcello,vnico l correptionis gratia extrito.ita enim legit Domitius illud Martialis lib.3, Cuius olet toto pinguis coma Marceliano. *Nephele* nepheles,Helles mater, vnde ipſa Nepheleias dicitur. Lucan.lib.9, Qua pelago nomen Nepheleias abſtulit Helle. Nyctelius,id eſt Bacchus:ſed quidam per i Nyctilius dicunt.habet in prima y Græcum.vide Eleleus. *Obelus*,id eſt veru. Græcè ſcribitur per ι tenue:ergo corripitur.hinc obeliſcus.vide in primis O ante b. Malè putat Calepinus produci. Penelope.Ouid.Penelope coniunx ſemper Vlyſſis ero.in Priapæis Penelopea dicitur.Sic Penelops, auis. *Pterelas* pterelæ,viri nomen & canis.vide Æ ante l,Lælaps. *Semele*,Bacchi mater:& Lucus,qui *Stimele* quoque dicitur.Ouid.3.Metamorph.Limen adit Semeles.Idem 6.Faſt. Lucus erat dubium Semele, Stimeléne vocetur. *Sepelio*. Mecœnas,Nec tumulum curo,ſepelit natura relictos. *Sthenelus*,viri nomen. Virgil.10.Æneid. Hinc Stenelum petit,& Rhœti de gente vetuſta
Anchemolum. *Stipelus* vel ſtiphelus,centauri nomen.vide Bromius, O ante m. *Sicelis*,vide I ante c. Sphacelus herba per ι. *Thimele* Thymeles,mulieris nomen.Iuuenal. Diues & à trepido Thymele ſuppoſita Latino.interpretatur pulpitum.Auſonius in epiſtola ad lectorem, Seria contractis expende poëmata rugis: Nos Thymelem ſequimur. hoc eſt pulpitum & hiſtrionicam artem. vnde Thymelici ſunt hiſtriones. vt ff. De his qui notantur infamia: vbi ſic dicitur,Neque thymelici, neque xyſtici ignominioſi habeantur. vbi ineptiſſimè legitur thcomelici & xeſuſtici.ſunt autem

xyſtici, athletæ qui per hyberna tempora in porticibus exercentur. nam xyſtos per x ſequente y Græco, porticus eſt. thymele autem per th aſpiratum & y Græcum ſcribitur. multa de his Beroaldus in annotationibus. Thargelia, mulier in Beroaldo.

Vindelici, populi. Mart. lib. 9, Me tibi Vindelicis raptum narrabat in oris. *Xerampeline*, vide E ante r. Æ ante l, *chamæleа*, herba. Chamæleon, animal. Chamæmæla, herba. omnia ſcribuntur per ch aſpiratum, vt contra Tortellium dicit Neſtor. Mantæle mantælis, & mantælum, & per i longum mantile, eſt id quo manus abſterguntur: à manus & tela, vt vult Neſtor. Lucil. Mappas, mantæla, merúmque. Ouid. 3. Faſto. Dixerat ad dextram villis mantæle ſolutis. Plautus, Nec his ſycophantiis, nec phucis vllum mantælum obuium eſt. Mart. Mantile è menſa ſurripit Hermogenes. ¶ E ante l producitur, vt *Suadela*, *ſutela*, & ſimilia, quæ quidam ll gemino ſcribenda cenſent. Corripiuntur autem multa à nobis prætermiſſa. Apeeliotes, ventus. Pylades in pri. Primus ab exortu conſurgit Apeeliotes,

Quem Subſolanum lingua Latina vocat. In Gellio tamen neſcio an rectè *ἀπηλιώτης* ſcribitur. Homœoteleuton per ι, à *telos*, id eſt finis, quod corripitur: & inde teles. Aſphodelos vel aſphodelon, herba quæ haſtula regia dicitur, per ε, corripitur ab Heſiodo ſic verſo, Aut quanta vtilitas in malua atque aſphodelo ſit. Cypſelus, Corinthiorum tyrannus: Cypſelus Æetides claræ rex eſto Corinthi. Cypſele etiam eſt alueare, & Cypſelus amnis Straboni lib. 7. Ameletides, vt Aldus impreſſit Ouidium in tertio de Arte, Conueniunt tenues ſcapulis ameletides altis. ſed Barptolemæus Merula legit *amuletides* quæ ſunt, vt inquit, modici puluini, &c. Carduelis Baptiſta Pius in elegiis corripit, Dulcéque carduelis fundit in aſtra melos. In elis tamen deriuatiua producuntur, vt patruelis. Arelas, oppidum, Auſon.

Pande duplex Arelas, quam Narbo Martius, & quam

Accolit alpinis opulenta Vienna colonis. Enchelіæ, vrbs, vbi Cadmus in anguẽ verſus fingitur. ab enchelis per ι, id eſt ſerpẽs & anguilla. Suagela, tetraſyllabũ, prima longa, quia υ habet: tertia verò breui per ι, vrbs eſt Cariæ. Hermol. cap. 29. lib. 5. Plinij. Agelæ, Straboni dicuntur pop. illares epulæ apud Cretẽſes, vt viriles andriæ & andronæ. ſcribitur per ι Hermolao cap. 8 lib. 15. Plinij. Antipelargoſis, id eſt retributio, & gratiæ relatio per e, vt *Pelargos*, id eſt ciconia. vnde prouerbiũ Antipelargein, &c.

Penelope, tela procos decipiebat. Vnde nomen adepta eſt. Penion enim, eſt fuſus quo reuoluitur ſubtegmen, vt ait Mãcinellus. Penelops per e, vt Penelopps, auis nomen: vnde Penelope dicta. Sphacelus, herba ſaluiæ ſimilis: etiam per e tenue. Eſt & morbus, Latinè ſyderatio dicitur. Sphaceliſmus ſimiliter per e, morbus radicis, Latinè radicatio in quinto Theophraſti de cauſis plantarum. Eutrapeli apud Plinium cap. 16. lib. 7. pœnultima breui, vt Eutrapelus. Entelechia per e, vt dixi: & *Exelis*, piſcis: & hecatebeletes, *Icelos*, liberti nomen apud Suetonium arbitror corripi, vt corripitur Icelos, Somni filius. *Paranaelion* per υ pſylon, ſydus iuxta aliud oriens. *Thargelia*, mulieris pulcherrimæ nomen, corripitur à Beroaldo. Rachelæus à Rachelis corripitur, vt opinor licenter à Mantuano. Scopeliſmus per ι, criminis ſpecies, de quo multa Crinitus. Æ ante l, vt Chamelæa, herba aut frutex, interpretatur parua olea, vt chamæſyce, parua ficus. Pompælonenſes, populi.

E autem

E ante m producitur,

vt *Diaſtema*, id eſt ſpatium. Græcè ſcribitur per η: ergo producitur teſte Iohanne Pio & Calepino ideo (vt vterque teſtatur) errauit Sidonius in epithalamio Polemij, dicens, Sic placidam Paphien ſeruate diaſtema quintum. *Euphemia*, mulieris nomen: interpretatur bona fama. nam *εὖ* bonum indicat: *φήμη*, fama eſt: vnde per ph aſpiratum multi non irrationabiliter phama ſcribunt. apud Græcos autem in prima ſyllaba per η *φήμη* pheme ſcribitur: hinc Polyphemus. quare errauit Sidonius in 1. Panægyrico dicens, Gaudeat Euphemiam ſydus diuale parentis. errat ſimiliter poëta doctiſſimus Baptiſta Mantuanus In Catharinaria dicens, Funus Anaſtaſiæ vidi, Euphemiæque dolores. *Eleemoſyna*, hexaſyllaba dictio eſt: cuius tertia ſyllaba producitur: quicquid Verulanus & alij quidam dicant. ſcribitur nanque tertia ſyllaba per η, quam in e longum vertimus: in pœnultima habet y Græcum. mecum ſentit doctiſſimus vir Henricus Bebelius. interpretatur autem miſericordia. nam eleos, miſeratio eſt: & dicitur munus quod amore dei pauperi datur. Erotema, id eſt interrogatio. *Vindemia*. Virgilius 2. Georgic. Floret ager, ſpumat plenis vindemia labris. ſic cæteri. hine *Vindemiator*: quod per ſyncopam Horatius *Vindemator* dixit ſatyra 7. libri 1, Vindemator & inuictus quem ſæpe viator. Ouidius detraxit a literam, dicens in Faſtis, At non effugit vindemitor hoc

quoque

quoque cauſam. Sic Seneca in Claudium, Carpebat raras ſerus vindemitor vuas. *Abſtemius* (vt in primo Fabius meminit) grammatici deducunt ab abſtinentia temeti. ideo quidam putant variari: multò melius producitur. Sidonius in Euchariſtico,

Vix coctos capture cibos abſtemius æuum.

Ducis. *Academia* dicas produci tantum, vide A ante c. *Eremus* ſine aſpiratione producitur tantùm contra Alexandrũ, Sulpitiũ, & alios plurimos. ſcribitur namq; Græcè per η in ſecunda ſyllaba ἔρημος. nos η in e longum vertimus, & ος in us, dicimúſque eremus: vnde eremita hæc eſt veriſſima Neſtoris doctrina, quam probat per Dionyſium in Periegeſi. Bebelius quoque diligentiſsimus grammaticus verſum Græcum ex quarto Lactantij hunc citat, Αν Αγῦν χιλιάδας εν ... πάντα ... Pulchrè id obſeruauit diuinus poëta Baptiſta Mantuanus, dicens ecloga 10, Sola quò ſi in vaſtam nondũ diſceſsit eremum. Errauit itaque hic, vt in aliis compluſculis, Prudentius in Pſychomachia dicens, Excidit ergo animis eremi ſitis. Et Maffeus in Antoniade. Expediam primámque eremum primóſque receſſus. Et hymnographus, Præpotens martyr eremíque cultor. Mamorrectus & Vgutio. pluréſque barbariei milites ineptiſsimè dicunt ab hæreo deriuari, vel à remoueo. eſt enim Græcum fœmineum, &c.

a x c e p t i o.

Anathema, teſte Valla in Matthæum, licet Prudentius, vt pluresalij, dixerit, Dũ vetitis anathema, legens anathema fauillis. huic tamen aſtipulatur Calepinus, in quo multa aut mendoſa, aut falſa deprehendi. *Alemania*, regio: vnde Alemanus. Claud. in 4. conſul. Hono. Implorátque tuum ſupplex Alemania nomen. *Anchemolus* cum ch aſpirato, viri nomen. vide E ante l, Sthenelus. *Archemorus*, viri nomen in 17. Sillij. & ſæpe apud Papinium cum ch aſpirato ſcribitur. *Anemos*, ventus, teſte Calepino. At anæmos cum æ diphthongo dicitur exanguis: teſte eodem. ab a, priuatiua particula: & hæma, id eſt ſanguinis, n euphoniæ cauſa interpoſitũ eſt, extrita aſpiratione. *Anthemius* ſiue anchemius, viri nomen apud Sidonium & Claudianum. *Artemis* artemidis, id eſt Diana. hinc *Artemiſia*, herba. in quibus errauit Macer, vt etiam ex compoſito Artemidorus perſpicere poſſumus. Mart. lib. 7, Quum vinceret Artemidorus. *Autolemus*, viri nomẽ. Marulus, Dixerat Autolemo flammas conſultus aruſpex. Chryſothemis. quia fit à themis. *Elementum*. Ouidius, Denſior his tellus, elementáque grandia traxit. Gethſemani, Chriſtiani in pœnultima & antepœnultima corripiunt. *Neoptolemus*, viri nomen, interpretatur nouus miles: ſic enim dictus eſt Pyrrhus, Achillis filius apud Virgiliũ in ſecundo Æneidos. *Polemos*, & interpoſita litera Ptolemus, interpretatur miles. quicquid hinc eſt corripitur, vt Neoptolemus, Triptolemus, *Ptolemæus*, Polemon, Philopolemus in Captiuis Plauti, Barptolemæus, *Polemon* igitur, viri nomen, vide O ante c, Focale. Lucanus 9, Te Ptolemæe ſoram, &c. regis Ægyptij nomen. aliter vſi carpantur. *Polemius*, viri nomẽ. Sidonius in Polemij epithalamio,

Hoc in gymnaſio Polemi ſapientia vitam

Excolit, pro Polemij per apocopen. *Ploxemum* Tranſpadani vocant capſam. Catullus de Æmilio, Gingiuas verò Ploxemi habet veteris. *Solemus*, viri nomen. Ouid 4. Faſtorum, Huius erat Solemus Phrygia comes vnus ab Ida. *Telemachus*, viri nomen. vide E ante l. Telemus. vide E ante l. Tlepolemus. vide E ante p. Triptolemus, viri nomen. Ouid. 4. Faſtorum, Triptolemum gremio ſuſtulit illa ſuo. *Vehemens*, quod frequenter per ſynæreſin eſt diſſyllabum. Lucretius libro 2, Nam tibi vehementes noua res molitur ad aures. Sic ibidem protulit (earum) Vt noſcas referre caſũ primordia rerum. Cicero in Arato, Geſtit iam verò elinata eſt vngula vehemens. vbi nota ſimplex elinata, quo Cicero in eo opere identidem vtitur. hos imitatus eſt Horatius in vltima epiſtola, dicens,

Vehemens & liquidus, puróque ſimillimus amni

Fundit opes. Propter dictum Ciceronis verſum malo ſynæreſim eſſe quàm primo loco anapæſtum, vt Fluuiorum rex, &c.

Æ ante m. *Achemenes*, primus Perſarum rex. vnde Perſæ Achæmenidæ & *Achamenij* dicuntur. Propertius lib. 2, Æ antem

Non tot Achæmeniis armantur Suſa ſagittis

Spicula. *Achæmenides*, comes Vlyſsis, teſte Tortellio, per æ diphthongon ſcribitur in ſecunda ſyllaba, non cum i Achimenides. ergo in I ante m ab aliquibus malè excipitur. Ouid. 14. Meta. Noſcit Achæmenidẽ, &c. *Adramon*, Thoantis pater teſte Tortellio. *Chamamellum*, herba quæ malè camomilla dicitur, vt ait Calepinus. ſcribitur autem cum ch aſpirato. Calodæmon, cacodæmon, & dæmon. Diadema. Euæmon & Eudæmonidas, virorum propria. Lacedæmon, Lacedæmonius.

Pala m

Palæmon, viri nomen. Pylæmenes cum y Græco viri nomen. Talæmeneus, viri nomen, qui Troia-
nis auxilium dedit, vt dicit Tortellius.

Oe ante m OE ante m, Parœmia, prooemium. Philopœmen, viri nomen. ¶E ante m producitur, vt eleemo-
ſyna, hexaſyllaba dictio. cum *η* enim ante m ſcribitur, interpretatur, miſericordia. Stoa malè dicit
corripi. Diaſtema ſolum producetur. Stoa fruſtra Sidoniũ excuſat, vt in Euphemia, quod per *η* ſcri-
bitur, idque nobis in e longum ferè vertitur. *Abſtemius* variatur, ſed productio eſt melior. Ouid. 15.
Metam. Gaudétque meris abſtemius vndis. Lucil. 6, Laniſicam dici ſiccam atque abſtemiam vbi au-
dit. Rubrius in ſaty.

Abſtemium temulenta fugit Metenia nomen.

Andremon, nomen viri, corripitur Vallæ 14. Iliados.

Artemis, Diana, quaſi *aërotomis*, quia aërem ſecat: corripitur & *artemiſium*, quod Plutarchus in
Themiſtocle dicit eſſe Euboiæ litus. *Chryſothemis* corripitur, vt themis: & *tutemet vt tute*. *Barpto-
meus* corripitur, vt *Ptolemæus* & *aptolemus*, id eſt imbellis. Antemius corripitur. Sidonius, Huic
ſocer Antemius præfectus, conſul & idem. *Polemo* regis nomen in 11. Strab. ſicut *Polemon* philoſo-
phus in Horatio. Eremi nunquam corripitur. legitur in Claudiano, Sedantur gemitus Herebi. vbi
malè legatur eremi. Bene autem dixit Prudentius in Dittochæo,

Aſpide ſicca mala vſa deſeruiebat eremi.

Anáthema, maledictio, deteſtatio per e: ſed anathêma, id eſt additamentum per *η*, & ita hoc pro-
ducitur, illud corripitur. Echemythia per e, id eſt taciturnitas, vt Pythagoræ Gellio libro 1. cap. 9.
Boëmundus Mantuano, Echomaneus Nicolao Vallę corripiuntur *Artemon*, vir molliſsimus: & Ar-
temona, mulier: & artemon: velum per e, *Aſtranemos* e breui. Pius in ſecundum Lucretij graphicè ap-
pellat vanos & ventoſos aſtrologos. Noëmi, Socrus Ruth. Prudentius,

Illa ſocrum Noëmi fido comitatur amore.

Vehemens aliquando contrahitur in diſſyllabum. apud Prudentium triſyllabum. Præceptor vehe-
mens eundo firmat. Phalecium eſt. Sic & alij multi.

E ante n producitur,

E ante n Euenus, Agenor, Antenor, Agareni. &
vt Galenus triſyllabum: licet cũ indoctis aliter dixerit Macer. Semen Agarenũ Trinacria. nõ agare-
apud Baptiſtã in exhortatione contra infideles legendum puto, defeciſſe. Dindymene, id eſt Cybele.
nicum, niſi dicatur hic vt in pluſculis à veterum obſeruatione Auſon. in Epig. *Dio*
EXCEPTIO. Corripe compoſita à *Genos*, id eſt genus. veluti Protogenes, &c. deceptoi Riga
genes obijt: non obijt, ſed abit. eadem ratione corripitur *Origenes*, ideo plurimorum
malè dixit in Lucam, Scripſit Origenes, quòd non tenebroſa fuerunt. Idem, Ecce nouũ mirũ Dioge-
nes cornua perdit. Mart. Mantile è menſa ſurripit Hermogenes. Virg. in Bucol. Nõ tulit Antigenes.
Iuuen. Aduocat Archigenem. Idem, Protogenes aliquis. Corripiuntur quoque compoſita à *Sthenos*
cum ſth aſpirato, id eſt robur. vt Demoſthenes. *Boryſthenes* cum y Græco, fluuius, inſula, & oppidum,
vnde Boryſthenidę Scythæ, & Boryſthenius, a, um. & Boriſthenis boryſthenidis. Priſcianus in Perie-
geſi, Hic vbi deſcẽdit porrecta Boryſthenis vnda. Proper. lib. 2, Gloria ad Hibernos lata Boryſtheni-
das. ſic Antiſthenes, Calliſthenes, Pliſthenes, virorũ nomina. hinc Antiſthenius, Calliſthenius. Ouid.
a, de remedio Amoris, Illã Pliſthenio gaudia ferre viro. Corripe etiã compoſita à Xenos, id eſt ho-
ſpes vel peregrinus, vt philoxenus, id eſt hoſpitalis: philoxena, talis fœmina: philoxenia, hoſpitalitas.
Ariſtoxenus, optimus hoſpes. nã ariſtos, optimus eſt. axenus, inhoſpitabilis, Polyxena cum y Græco,
Priami filia, interpretatur multorum peregrina. à poly cum y Græco, & xenos. ita tradit Calepinus.
Tortellius autem à *poly* & *ξene* admiranda. hic Calepino libentius accedo. Ouidius. 3. Metamorph.
Placet Achillæos mactata Polyxena manes. Proxeneta in Xenium, E ante n dictum eſt. Quare indo-
ctè quidam dixit, Tam demens vt ſis Ariſtoxenus inepte,

Qui viuentẽ animam diſputat eſſe nihil. *Armenia*, regio. Papin. 1. Syl. Armenia & patiens Latij
iam pontis Araxes. ſic cæteri præter Rigã & nonullos Riga indoctiores: quos malè imitatus Petrar-
cha dixit in 2. Aphricæ, Vincetur Iudæa tenax, Armenia duplex. Placẽtinus aſpirat Harmenia. Iuue-
nalis, Armenius Zalaces, &c. *Aſenech*, Hebræum nomen. *Achemenes*. vide Æ diphthongon ante m.
Argetes, Apollo per e pſylon. *Achamenides*. vide ibidem. *Ambenus*, proprium montis & viri
apud Valerium Flaccum lib. 6. *Alcamenes*, teſte Calepino. ſculptoris nomen. Ariaſmenus, viri no-
men in 6. Valerij flacci. *Amphigenia*. vide I ante a. Alimenus, viri nomen in 10. Thebaid.

Abden

Abdenago, teſte Sulpitio. Anaximenes, philoſophi nomen in Sidonio, & Ariſtomenes apud Marullum. Sic Acheſſomenus in Pylade. *Berenice* Berenices, non per o Beronice, quicquid dicat Neſtor authore Antono Parthenio interprete Catulli. Iuuenalis, Deinde adamas notiſſimus & Berenices In digito factus pretioſior. Fuit Ægypti regina, & alia Herodis filia, & quarumcunque nomen fuerit, corripietur. Aliqui excipiunt Berenix: quod nuſquam inueni. Berenicis. vide I ante c. Carcenas, piſcis, eſt in Oppiano. *Carmenion*, viri nomen. Martialis libro 10, Nec te Carmenion vocem ſororem. Phaleucius eſt. *Celeneus*, viri nomen. Clymene, Phaëtontis mater. vide O ante d, Rhodos. *Clymenus*, viri nomen apud Ouidium ſexto Metamorph. Vtrunque per y Græcum ſcribitur. *Clazomene* clazomenarum, oppidi nomen. Horatius ſatyra 7, Perſius hic permagna negotia diues habebat Clazomenis, etiam lites cum rege moleſtas. In Calepino malè dicitur pœnultima produci. Cromenon in Pylade. *Diadumenus*, viri nomen. Martialis libro tertio. Hoc tua ſæue puer Diadumene baſia flagitant. *Echeneis*. vide Echinus, E ante c. *Eumenis*, furia Sillius libro 2, Eumenis in medios irrumpit turbida cœtus. *Eumenius*, viri proprium in 11. Æneid. Eumenes tamen producitur, vt quidam volunt. *Eurymenæ* eurymenarum, cum y Græco. Valerius Flaccus libro 2, Inde ſalutauit Eurymenas. *Eugenius* Eugenia, vt Amphigenia. Eumenides, vir in tertio Triſtium Ouidij. Echimene, proprium mulieris in Pylade. *Eulimene*, nympha in eodem. *Hebenus* & hebenum, arbor. Virgil. 1. Georg. Fert hebenum, ſolis eſt thurea virga Sabæis. *Helena* vel Helene etiam diuæ Auguſtæ nomen: licet indocti eum velint produci. vide Menelaus. *Helenus*, viri nomen. Virgilius lib. 4. Georgic. Hos Helenus monitus. Helenium, frutex. Herenius, teſte Bebelio. *Hippomenes*, viri nomen apud Ouidium in decimo Metamorph. Hymeneus. *Idaſmenus*, viri nomen. vide I ante d. *Idomeneus*, viri nomen 3. Æneid. *Iphigenia*, vide I ante a. Sic Agenius: & eiuſdem originis cætera. *Iuuenis*. Horatius, Imberbis iuuenis. Ingenium, & ingenuus, & ingenitus, & compoſita, Aduena, alienigena, &c.

Ialmenus, vir, in Auſonio. *Melpomene*, muſarum vna apud Virgilium & alios. *Miſſumenos*, odio dignus & diſplicens: ſed Diſexapothos dicitur iucundiſſimus & maximè optatus. Mart. in Apop. Non erit in turba quiſquam miſſumenos iſta:

Sed poterit quiuis eſſe diſexapothos. *Miritenes*, lapis pretioſus. Priſcianus in Periegeſi. Miritenémque bonum nardi cùm reddat odorem. *Nyctimene* nyctimenes, puella in noctuam verſa, cum y Græco in prima ſyllaba. Ouidius 2. Metamorph. Crimine Nyctimene noſtro ſucceſſit honori. Potes pro noctua capere. *Neriene variatur*, teſte Gellio. OEcumenicum per y pſilon. *Olenes* & *olenus* vide O ante l. *Orchomenus*, Theſſaliæ mons: vnde Orchomenum, oppidum: & Orchomenon fluuius. vnde adiectiuum Orchomenius orchomenia orchomenium. Ouidius 5. Metamor. Vſque ſub Orchomenon. *Ormenus*, viri nomen apud Papinium in 10. Thebaid. *Ormenis*, nympha, in epiſt. Deianiræ. Ormenium, vicus. Ormenius, conditor eius in 9. Strabonis. Ochenius, in O ante c. *Parmeno*. Eraſmus ad Guaguinum, Necnon Parmeno vti Terentianus. Phaleucius eſt. ſic *Parmenio*.

Pœmenis. vide OE diphthongon ante m. *Parthenos* cum th aſpirato, id eſt virgo vnde Parthenice.

Partenius, viri, montis, & fluuij nomen. Appellatiuum verò propriè eum ſignificat, qui ex ea quæ virgo nupſit, natus eſt: vt dicit Mancinellus in illud Iuuenalis ſatyra 12, -mittere lances Parthenio factis. Parthenope in Virgilio. *Periclymenus*, cum y Græco in tertia ſyllaba, nomen eſt apud Ouidium in 12. Metamorph. Philopœmenes, vir in Auſonio. Et Phonolenides 12 Metamor.

Porſena, Romanorum rex. Martialis lib. 1.

Vrere quam potuit contempto Mutius igne:

Hanc ſpectare manum Porſena non potuit. ſic cæteri ferme. Virgilius tamen metri gratia per geminum nn Porſenna dixit in 8 Æneidos,

Necnon Tarquinium eiectum Porſenna iubebat

Accipere. Sthelenus. Telomenius. Tiſamenes, vir in Pylade.

Æ ante n, Amphiſibæna, ſerpens. Bolicæna, piſcis. Balæna, marina belua. Celæno, harpyiarum vna, & etiam Pleiadum. *Celenæ* Celenarum, oppidum Phrygiæ. dicitur quoque ſingulariter Celæna, teſte Neſtore. *Cæſena*, vrbs, teſte Tortellio. *Dracæna*, draconis fœmina. *Encænia*, & quicquid eſt à cænos, id eſt nouus. Hyena cum y Græco. Lacæna. Leæna. Muræna. Nazaræus. Paræneſis, admonitio. ſic Apæneos. Proſcænium: quia eſt à ſcæna. Phocæna, piſcis. *Æ ante n*

OE ante n, Amœnus, amœnitas, &c. *Apenninus*, vt vult Seruius, quia à pœnis nomen habere putat: Neſtor & alij per geminum nn ſine diphthongo *Apenninus* ſcribunt. Buthœnus, cum th aſpira- *Oe ante n*

to, id eſt Hercules, teſte Georgio Valla. Camœna. Calœnum, vinum optimum. Lagœna & quicquid eſt ab cenos, vt Philœnos: & à cœnos, id eſt communis, vt Epicœnum: & à *ſchœnos*, id eſt funis, vt *Oxyſchœnos*, iuncus marinus, quaſi acutus funis. Oxys, acutus eſt, cum y Græco. holoſchœnos etiam marinus iuncus, quaſi totus funis. nam *holos* totus eſt. Prothœnor. ¶ E ante n producitur, vt cathena. Errauit ergo Franciſcus Pius in hymno, Aſſertot ſuperas cathenato da mone ſedes. quod aliqui excuſant: quia putant quòd cathena dicatur à cane & teneo: ſed hoc contra vſum poëtarum nihil militat. Non tamen occurrit ratio qua th aſpiretur. Excipiuntur multa in Verſificatoria noſtra prætermiſſa. Ariſtomenes, vir apud Marullum: & Anaximenes, apud Sidonium. Carcenas, piſcis apud Lippium, Carcenades nudę naſcũtur tegmine vulſo. Argenetes, Apollo apud Mantuanum.

Degener, & degenero, vt genus generis. Helenium frutex, vt Helena. Hymenæus, vt Hymen. Ialmenus, vir. Auſonius in Periochis, Aſcalaphúſque potens, & Ialmenus acer vterque. Halalcomene halalcomenes, vel Halalcomenæ halalcomenarum, vel Halalcomenium neutro genere, vrbs Bœotiæ, in qua Minerua præcipuè colebatur: Halalcomeneis inde dicta. Vide Hermolaum cap. 7. libri 4. & cap. 8. libri 23. Plinij. Pylæmeneus, aut Pylæmenes, Paphagonum dux, corripitur ab Homero hinc Pylæmenia. Neriene variatur. vide E ante r. OEcumenicum per e pſilon. Ochenius. vide O ante c. Parmenio, vt Parmeno. Parthenope, vt Parthenice: vnde Partheniæ Lacedæmonij è virginibus, id eſt innuptis nati. Parthenias in octauo Strabonis. Philopemenes, dux acer. Auſonius, Carcere in Argiuo Philopemena lenta adijt mors. Echimene, mulier, corripitur à Pylade libro 4. Aſmenidæ, apud Virgilium. Demenidæ, in octauo Herodoti. Eulimene, Pyladis tertio. Polyſthenes, Thyeſtis & Atrei frater. Volaterranus. Tiſamenes. Ouidius in Ibin, & Pylades libri 5. Armene, media producta Xenophonti: Menippo & Straboni correpta. Hermolaus cap. 2. libri 31. Plinij. Eurymene, Hecatæo Theſſaliæ oppidum: Plinio Macedoniæ. Hermolaus cap. 2. lib. 31. Plinij. Encriomenos, per *ω* tertia & pœnultima per *ι*, ab ariete ductum cognomen. Ormenium, vicus ſub monte Pelio: nunc vocatur Oriminium: cuius conditor fuit Ormenius. Oromenon & Acheſſomenus, viri, corripiuntur à Pylade. Æ ante n, vt Demænetus, ſenex Plautinus. Scorpæna, piſcis Hermolao. & Sciena, piſcis, quam Varro vmbram vocat. Hermolaus. Melænis, mulier, interpretatur nigra aut fuſca. Syæna, piſcis à ſue dictus: alio nomine chœrilla & porculus. Hermolaus cap. 7. lib. 32. Plinij. Sphyræna, piſcis, quem Theodorus malleolum vocat. Gangræna, cancer, morbus. Panænus, frater Phidiæ, ſed variè ſcribitur. Straboni interim Panænus, interim Pandænum: nec Phidiæ frater, ſed ex fratre nepos. Pauſaniæ, Panænus & panæus.

E ante p corripitur, vt Telephus, elephas.

E ante p

EXCEPTIO.

Æſepus, fluuij nomen. Hinc Æſepius æſepia æſepium. Valerius Flaccus libro tertio.

Ampycides petit aduerſis Æſepia ſyluis
Flumina, & æquoreas pariter decurrit ad vndas.

Ego video in prima habere æ diphthongon. Neſtor verò legit Aſepus, quia putauit corripi apud Priſcianum in Periegeſi, Atque malos lemures quod pellit munus Aſepi. notum eſt apud Flaccum produci, & opinor Neſtorem decipi: quia apud Priſcianum in omnibus libris, quos vidi, etiam diuerſarum impreſſionum habetur Iaſpi, non Aſepi: ſic, Atque malos lemures quod pellit munus Iaſpi. Itaque, quantum ad diphthongon attinet, Tortellio ſuffragor.

Aſclepius, viri nomen, Græcè habet in ſecunda ſyllaba *η*, quam in e longum vertimus. author eſt Neſtor. Macer malè variauit. *Ioſephus* ſimiliter Græcè ſcribitur per *η*, quam in e longum vertimus, teſtibus Neſtore & Antonio Nebriſſenſi. in quo non optimè ſenſit Sulpitius. Vt in Epodo, A nate eremo muliere ſcrypilo. in quibus tamen dicit ſe tritum vſum ſequi. quod verum non eſt, ſi de doctiſſimorum vſu loquatur. Ineptè itaque dixit Riga in libris Regum, Inde refert Ioſephus, quòd mira gerens Eleazar. Dicitur etiam Ioſippus. Lycepes, Centauri nomen, in Pylade rectè producitur.

Æ ante p

Æ ante p, *Hypepa* hypæporum, cum y Græco, Lydiæ vrbs, monti adiacens. ab hypo, id eſt ſub: & *epos*, cacumen & vertex. hoc eſt ſub cacumine. Ouidius ſexto Metamorph. Orta domo parua paruis habitabat Hypæpis. Præſæpe, Præſæpio præſæpis: & ſiquid hinc fit aliud, apud antiquos diphthongon habere conſueuit, teſte Neſtore. Palæphatus, Palæpolis, Palæpaphia, & ſimilia à *palæ*, id eſt palæos, vetus.

OE ante p, Hodœporus, viator. *Hodæporicum*, id eſt itinerarium, hoc eſt liber aliquod iter deſcribens. Nomen (itinerarium) Bebelius credit eſſe barbarum: licet Itineror verbum non ſatis elegans in Apuleio legatur, & Calepinus ponat itinerarium. ſi tamen in Hieronymo vſquam inueniatur, non multum damnauero, ſed Hodœporicum libentius dixero. *Synalæpha*, epiſynalœpha, & ſiquid ſit ab alœphe aliud per œ diphthongon ante p ſcribatur, teſtibus Tortellio & Neſtore cum Georgio Valla Placentino. ¶ E ante p corripitur, vt Elephas. Producitur *Aeſepus*, fluuius in Lycia, licet Stoa cum Neſtore in Periegeſi Aſepus prima correpta legant. *Aſclepium*, vrbs per *e*, ab Aſclepio, qui eſt Eſculapius. hinc Aſclepia ars, id eſt medicina: Et Aſclepiades, vir, cuius penultimam malè produxit Prudentius. Canephori per *e*, caniſtrum ferentes. Lycepes, Centauri nomen producitur, teſte Bebelio. Vnde Pylades lib. 3, Mox Helimus ſubit, & latrans Bromus atque Lycepes. *Bulephorus* per *e*, conſultus, conſiliarius, conſilium ferens. Hierocepis, inſula Plinio: & vrbs Straboni, huius hierocepidis. dicitur etiã Hierocepia, & interpretatur ſacer hortus Hermolao cap. 31. lib. 5. Plinij. ¶ Æ ante p, Hypæpa, Veneri ſacra. Incolæ dicuntur Hypæpeni Hermolao cap. 29. lib. 5. Plinij. Stoa Hypæpios non rectè, vt opinor, vocat. *Acræphia*, oppidi nomen Hermolao cap. 7. lib. 4. Plinij. Palæphatus inter ea quæ fidem non capiunt, meretricem fuiſſe Scylla tradit: quæ quum degluberet amatores, indignatione deorum in maris monſtrum verſa ſit ex puella. Palæphaphiæ teſtimonio vtitur Virgilius in Cyri, Docta Palæphaphiæ teſtatur voce papyrus. Mendoſè legitur, Palæphaphiæ teſtatur voce Pachynus. Idq́ue neſcio quis (nam Domitij gloſſulas illas eſſe non arbitror) ad Venerem Pachynúmque Siciliæ promontorium perridiculè refert. Hæc Ianus in fine tertij de raptu Proſerpinæ. Palæpolis, vetus vrbs dicitur: & Palebyblus, vrbs apud Libanum ſita.

E ante q corripitur.

vt Dieqninti, diequarti: vel diequinte, diequarte, aduerbia temporis, contra primitiui naturam corripiuntur, teſte Gellio libro nono, Noctium Atticarum. ¶ E ante q corripitur, vt Diequarti, teſte Gellio: ſed Cn. Martius diequarto produxit: ſed opinor hoc per locutionem, illud per compoſitionem dictum. *E ante q*

E ante r corripitur,

vt Magiſterinm. Tibullus, Quum mea ridebunt vana magiſteria. Miniſterium, buccerus, quærcerus, inferus, ſuperus, poſterus. *E ante r*

EXCEPTIO.

Propria ferè producuntur, vt Homerus, Saleranus, Cythera cytherorum. *Cythere* Cytheres, id eſt Venus. Auſonius in Epigram. Nec bis cincta Diana placet, nec nuda Cythere. at pro Venere *Cytherea* contra primitiui naturam corripitur vbique, præterquam ſemel in Faſtis. Virgil. in 1. Æneid. *Propria*

Parce metu Cytherea, manent immota tuorum

Fata tibi. ſic Cythereius. *Abdera*, Acheras. Iberius, Iberia, &c. Plurima tamen corripiuntur, è quibus multa hîc ſubieci. *Acheron*. Lucanus lib. 3,

Præparat innumeras puppes Acherontis aduſti

Portitor. Malè habetur in Calepino id nomen æ diphthongo debere annotari, & eſſe fœminini generis, quum ſit maſculini, fluuius eſt infernalis. *Aſteria*, aſteris, aſterion, & quicquid eſt ab aſter, id eſt ſtella: vt Aſteriſcus. Bructerus, Bellerophon. Cerberus, Craterus, Cicero, Cremera, Camere, *camerium*, caſperula, Caſperia. Eucherius, Eleutherius, Eleutheria, Eleutyeræ, Eperie. Glycere, Glycerium. Hiero, Hieronymus, Hieroſolyma, & quicquid eſt ab hieros, id eſt ſacer, niſi per ſynæreſin proferatur. Manilius,

Hiera Syracuſas, Salamis nanque vrget Athenas.

Inſulæ nomen eſt. Apud Virgilium eſt triſyllabum ſecunda producta. nymphæ nomen in nono Æneidos, Quos Iouis eduxit luco ſylueſtris Hiera. Sillius libro 14, Hîc mitis Hieronis opes, hîc ſancta vetuſtas. ſynæreſis eſt. Baptiſta in (Hiericus) ſynæreſin fecit, & nihilominus corripuit, dicens in Ecloga decima, Vnda coit rurſum tandem Hiericunte relicta. Iuuencus, Ieremiam dixere alij, pars eſſe prophetam. Hymera. Laberius. Martialis lib. 6, Affirmas Laberi, quid ergo non vis? pro Laberij. Phaleucium eſt. Mermeros, viri nomen, in duodecimo Metamorph. Nuceria. Pierus. *Proteros*, loci nomen in quarto Martialis. Silerus, fluuius, qui & Siler. Sillius libro 8, Nunc Silerus qui nutrit aquis. Sigerius. Staberius apud Horatium in 3. ſatyra libri ſecundi. Tyberis, tyberinus, *Tyberius*. Horatius ſatyra tertia libri ſecundi,

Te Tybri numerare cauis abſcondere triſtem

Exitium. *Vocatiuus eſt à Typerius*: ideo indoctè dixit Sidonius in tertio Panægyrico, Capreáque Tyberi. Tripherus, viri nomen apud Iuuenalem ſatyra 6. *Valerus*, viri nomen 10. Æneid. Quem tamen haud expers Valerus virtutis auitæ. *Valerius*, viri nomen Horatius ſatyra 6,

Contra Leuini Valeri genus vnde Superbus

Tarquinius regno pulſus fuit vnius aſſis. apocope eſt pro Valerij. Ergo non rectè dixit Petrarcha in tertio libro epiſtol. Inſigne exemplum Marcúſque Valerius offert. Adde dictis *Niceroteς*, pigmentarij nomen. vnde Nicerotianum vnguentum appellatur. Martialis lib. 10, Nimbis ebria nicerotianis. Phaleucium eſt. Et ab *eros*, id eſt amor compoſita, vt phileros philerotis. & ab *ceros*, cornu, vt *Rhynoceros* ægoceros. Camerinus, camerina, ætherius, Amerium, amerinus, Aptera, Luceria, Ægeria, Nouerium, Treueri, & quæ non occurrunt plura. Notentur compoſita, quia producuntur è longis, vt *Enumero*. Seuerus, ſequens verum: ſed etymologia potius quàm compoſitio videtur. hinc *Aſſeuero* aſſeueras, *perſeuero* perſeueras. Papinius 4. Sylu. Nam ſi ludere Grype perſeueras. Phaleucium eſt. *Arteria* arteriorum pluraliter. Lucretius lib. 4,

Propterea radit vox fauces ſæpe, facítque

Aſperiora foris gradiens arteria clamor.

Dicitur quoque arteria arteriæ ſingulariter. Cicero, Læduntur arteriæ. Gellius, *Arteria* eſt conceptaculum ſpiritus naturalis. Quidam non rectè corripuit, vt notat Calepinus. Auſterus apud Horatium ſatyra ſecunda. Baptiſterium per *η*. *Cyperus*, vide I ante p. *Cratera*, *cauteria*, clyſterium, cœmiterium, cantherius, Centeria, Chariſteria ſcribuntur per *η*. *Dicterium*, breuiter, acutè, ſalſéque dictum. Martialis libro 6,

Omnibus arrides, dicteria dicis in omnes: Sic te conuiuam poſſe placere putas.

Elaterium, per *η*, vt Ergaſterium. *Galerus*, capitis tegmen. Iuuenalis ſatyra 6, Et nigrum flauo crinem abſcondente galero. diminutiuum eſt Galericulus. hinc Galerita, alauda, à galeri ſimilitudine propter plumam claram in capite. vide Colon, O ante l. *Myſterium*. Auſonius ad Theonem, Accipe congeſtas myſteria friuola nugas. ſic Ouidius cæteríque. Monaſterium per *η* producitur. *Nicecterium*. vide I ante c, per *η*, vt OEnantera. *Poderis*, veſtis quædam, malè dicitur in Calepino corripi, quia teſte Neſtore (cui ſuffragantur doctiſſimi viri Badius & Antonius Nebriſſenſis) Græcè ſcribitur per *η*, quam in e longam vertimus. malè corripitur à Riga. *Panthera*, facilè reperies teſtimonium. *Pſalterium*, organum muſicum. Hebraicè Nablon dicitur. Virgil in Ciri, Non arguta ſonant tenui pſalteria chorda. Errauit in hoc vt in pluſculis Arator ad Vigilium Papam ita ſcribens,

Metrica vis ſacris non eſt incognita libris,

Pſalterium lyrici compoſuère pedes. Pyreterium per *η*. vt Phaleria. *Soteria*, vide O ante t. Seuerus, iam dictum eſt. *Statera*. Martialis lib. 10, Non ergo eſt manus iſta, ſed ſtatera. Papinius lib. 4. Sil. Repit languida quadrupes ſtatera. Phaleucius eſt apud Papinium, teſte Domitio, ſignificat lignum, vnde vincto fune, & alligata mula trahebatur currus: à ſimilitudine ſtateræ, quæ eſt inſtrumentum quo res ſine bilancibus ponderantur. Synterecis per *η*. *Trieteris*, trium annorum ſpatium. hinc Trieterica ſacra, quæ tertio quoque anno fiunt. ſic Dieteris, biennium eſt. *etos*, annus eſt. Stachius quarto Thebaid. Ludis & ara ſacrum recolet trieteris Ophelrem. Virgil. Audito ſtimulant trieterida Baccho. Sillius lib. 4, Edonis vt Pangæa ſuper trieteride motu. Trieris, teſte Neſtore, per *η* ſcribitur, & producitur. nauis eſt triremis, cuius præfectus Trierarchus dicitur, ſecunda itidem producta. Thymiaterium per *η*.

Æ ante r Æ ante r, *Arcera*, currus vndique clauſus. *Arcaris*, ſecuris ærea, qua in ſacrificiis vtebantur ſacerdotes. Aphæreſis, epaphæreſis, diæreſis, ſynæreſis, & quicquid eſt ab hæreſis. Chimæra. Cithæron cum i Latino, viri & montis nomen. Megæra, furia, aut pro Herculis vxore, nec per æ diphthongon Megæra: nec per ſecundam vocalem Megera: ſed per a primam vocalem *Megara* dicendum eſt, teſte Domitio in illud Martialis lib. 11, Tu Megaram credis non habuiſſe nates. fuit Creontis filia. Machæra cum ch aſpirato, id eſt gladius. Neæra. Procærus, ſyncærus, & quicquid eiuſdem eſt originis. Phalecærus, viri nomen.

œ ante r OE ante r, Pomœrium, quaſi poſt mœnium. locus eſt intra extráque muros, vbi ædificare non licet. ineptè capitur pro pomario. Lucanus, Longa per extremos pomœria iungere fines. ¶ E ante r corripitur, vt Directa in Plauto. vnde & Ianus Parthaſius ad Nautam aduerſarium ſuum,

I nunc, & manibus tractas quibus arma Priapi,

Redde

Redde directo myſtica liba deo.id eſt CHRISTO crucifixo.Tolle propria & de proprijs deducta,vt Eliberis,Granata. Eliberus, Granatæ incola. Eueridas, viri nomen, teſte Stoa. Politianus, O Euerida quod maneat pretium. Ex Callimacho apud quem eandem quantitatem habet. Hæc etiam ſunt propria, Philere, Cypereu, Heſperyſia, Valameris, Galeritus in 4. Propertij. Bigerrianus,aut potius Bigerritanus. Auſon. In fundo patriæ Bigerritanæ. Nam ſic Paulinus Auſonio, Dignáq; pellitis habitas deſerta Bigerris. Tolluntur ab hac exceptione permulta in Verſificatoria noſtra, quibus addantur Cytherea, Veneris cognomen, à Cytheris media longa. Maro, Sunt alta Cytherea. vnde ſunt qui dum corripitur, Cytharæa ſcribant. vt Parce metu Cytharæa, manent immota tuorum Fata tibi. Vbi tamen Cytheræa ſcriptum offendi. Ouidius aliquando Cytheræa producit. vt Faſto 4, Mota Cytheræa leuiter mea tempora myrto

Contigit,& cœptum perfice dixit opus. Et Metamor. 4, Mercurio puerũ diua Cytheræide natum. Et Cytheriacus. Martial. in Apoſt. Sume Cytheriaco medicatum nectare ceſton. Cythera cytherorum ſemper e producunt, ad quæ Venus dicitur è maris ſpuma concreta, conchǽque inſidens primùm appulſa, ideóque illic plurimum colebatur. Veruntamen ſemel apud Auſonium (ſed opinor mendum eſſe) corripitur, Sed Cytheron totus ternas ex ære ſactauit
Relligione patrum,&c. Vbi, quia ſingulari vſus eſt, de alio loquitur loco. Elutherius tertiam corripit, quia per e pſylon ſcribitur, in quo errauit Mancinellus, primam & tertiam producens, Quæ miranda dedit quondam Eleutherius en nunc. Et iterum, Annua qui celebrant demum Eleutheria poſſint. Eleutherius Iupiter, dicitur liberator: & eleutheria, ſacra liberatoria. Strabo libro nono, Tunc Eleutherio Ioui templum conſtruxerunt, & certamen gymnicum coronatum deſignauêre, eleutheria, id eſt liberatoria, ludos ipſos vocitantes. Sic corripitur Eleutherus filius Apollinis. Vnde Eleutheræ, vrbs: & Eleutherus, amnis in 16. Strabonis. *Amerinus*, populi nomen ab Amerio oppido, corripitur libro 8. Silij.

Ætherius, viri nomen ab Æthere, corripitur bene à Sidonio. Craterus, medici nomen, omnino corripitur. Perſius, Ecquid opus Cratero? Egeria, Horatius cæteríque corripiunt. Eraſmus tamen neſcio qua ratione produxit in Proſopangliæ. Nouerum, vici nomen, ab Auſonio corripitur. Eperie, nympha corripitur 11. Metamorph. Sic & Tiberius Auſonio. Camerina, oppidum, corripitur: vt Camerinus, poëtæ nomen: & fluuij in Claudiano. *Acheron* etiam, vt notum eſt, corripitur: éſtque dubij generis: quia Virgilius dixit, Acheronte refuſo. Et Plautus in Captiu. Verum enimuero nulla adæque eſt Acheron, atque ego vbi fui. Sie rectè legunt Pius & Saracenus, quos ineptè carpit Pylades, teſte Vgoleto Thaddæo, qui ſe dicit è Germania attuliſſe Nonij Marcelli librum, in quo citat hunc Plauti locum pro fœminino genere. Nec mirum eſt: quia non ſolùm fluuij, ſed paludes etiam dicuntur apud inferos eſſe. Vnde Styx & Lethe dicuntur ſolum fœminini generis. Et quia compoſitum cenſetur ab α priuatiua particula, & χαίρω quod eſt gaudium, quaſi ſine gaudio: non videretur huius loci, niſi quia partem ſecundam non ſequitur: non enim diphthongo ſcribitur, nec ſecundam producit. *Aptera*, vrbs, eſt etiam dictio compoſita, interpretata ſine alis: quòd ibi Sirenes à muſis victæ, & alis depoſitis, ſe in mare præcipitauerunt teſte Stephano. corripitur vt ptera. Luceria etiam vrbs, corripitur ab Horatio in tertio libro Carminum. Secundo producuntur Græca in erium deriuatiua, niſi ex compoſito corripiantur, vt corripitur Glycerium: ab eros, id eſt amor. Exempla longorum ſunt, Pſalterium, dicterium, myſterium, quæ ferè per η ſcribuntur: vt Baptiſterium, cœmeterium, cauterium, monaſterium, elaterium, medicamentum quoddam. Thymiaterium, thuribulum, acerra. Ergaſterium, officina. *Acroaterium*, ſuggeſtus, pulpitum, auditorium. *Buleuterium*, locus conſilij. Deſmoterium, carcer. Dicaſterium, forum iudiciale. Eclyterium, ſolutio. Criterium, etiam forum iudiciale. Piraterium, tentatio, & locus tentationis. Poleterium, forum venalium rerum. Teleſterium, locus vbi initiatur. *Phrontiſterium*, ſchola, locus curæ & ſolicitudinis. Chreſterium, locus vaticinij. *Æſtheterium*, ſenſorium, id eſt ſenſuum ſedes. *Septerium*, Apollinis quædam ſolennitas. Tripterium, inſtrumentum fricandi & ſcalpendi. Clyſterium, clyſter. *Sphacteria* ſphacteriorum plurale neutrum, quòd ibi Heraclidæ iugulati crederentur. *Sphatto* enim, iugulo dicitur. Eſt etiam Sphacteria ſphacteriæ, numero ſingulari, vrbs quædam. Poterion, calix, poculum. *Chariſteria* chariſteriorum, pro referendis gratijs libamina. Pyriaterium, focus, locus vbi inſtruitur ignis. *Apodyterium*, ſpoliatorium veſtium in balneo. Deleterium, vbique per η, venenum. *Phylacteria*, amuleta, res quæ contra veneficia & alia noxia geſtantur. Aſſeuero, vt verum, ſemper producitur. in Auſonio erratum me cum alijs decepit: legebatur

batur enim Aſſueratos pro Aſſere natos: quod, vt planè cognoſcas, de Caſtore, Polluce, ac Helena eſt epigramma hoc,

Iſtos ter gemino naſci quos cernis ab ouo:
Patribus ambiguis & matribus aſſere natos.
Hos genuit Nemeſis: ſed Læda puerpera fouit,
Tyndareus pater his & Iuppiter, hic putat, hic ſcit.

Penteconterus per η, id eſt nauis quinquagenûm remorum in 8. Herodoti. *Canterius*, equus caſtratus & aſinus impropriè apud Apuleium. Auſonius, Canteri moneo malè nota petorrita vites. Eſt etiam vinea. Centeria per η, herba quædam. Synteresis per η à τήρησις, quod eſt ſeruatio: & diateresis, conſeruatio. Indocti, quia Græci poſt n proferunt t vt d, ſcribunt Syndereſis, vt multa alia. *Amynteres*, rami in ceruorum cornibus, per η, vt Phaleria. *Caſteria* Marcello locus, vbi cum nauigatio quieſcit, remi & gubernacula conquieſcunt. vtitur Plautus in Aſinaria. Meliceris & Meliceria melicerix per η, morborum nomina, vt ſimplex *cerion*, id eſt *fauus*. ſic primicerius, Græcè protocerios. Cucerius etiam producitur, authore Bebelio. Naucleterus etiam producitur, vt apud Plautum in Aſinaria. Macrocheræ per ει in pœnultima, ſunt tunicæ manicatæ, habentes manicas oblongas. Vocantur etiam *cheridotæ*. Æ ante r, vt Chamæræ, & chamætærides, ſunt pediſequæ Græcis quaſi ſeruæ à pedibus. Hermol. cap. 5. lib 36. Plinij. *Exarembus*, vinarius in Aſinaria Plautina. OE ante r, vt Hypochœris, herba, à porco nominata: dictio eſt compoſita.

E ante ſ

E ante ſ corripitur,

vt Epheſus. Notentur compoſita Obeſus, adeſus. Arator libro 2, Iam ſermone potens Epheſi conuerterat vrbem. ſic cæteri docti contra indoctos.

EXCEPTIO.

Numeralia in ſimus.

Producuntur numeralia quæcunque habent e ante ſimus, ſima, ſimum: vt Viceſimus, &c. Sidon. in præfatione de laudibus Narbonis, Nam quod carmine pro tuo rependo: Hoc centeſima laudium tuarum eſt. Phaleucia ſunt. vide genitiuum Laudium. Producuntur omnia à neſos, id eſt inſula. vt Proconneſus, Peloponneſus, Cherſonneſus, &c. *Arceſius*, Vlyſſis auus. vide A ante e, Laërtes. Carcheſium cum ch aſpirato, poculum. Valerius Flaccus lib. 1, Ipſa ter æquoreo libans carcheſia patri, Sic ait Æſonides. Eſt quoque naualis veli pars ſumma, eadem ſeruata quantitate. *Catachreſis*, abuſio. ſcribitur, teſte Neſtore, Græcè per η, vt Anachoreſis, teſte Gaudano. Careſus, vir in Valerio Flacco, & fluuij vrbiſque nomen. producitur in Strabone. *Caceſus*, vrbis nomen in 13. Strabonis producitur. Cineſias per η, vt Apoſiopeſis, exegeſis, &c. *Diœceſis*, quia, teſte Neſtore (cui ſuffragantur Calepinus & Antonius Nebriſſenſis cum cæteris doctis) ſcribitur Græcè cum œ diphthongo in ſecunda ſyllaba, & η, quam in e longum vertimus in tertia ſyllaba. ineptiſſimè itaque dicitur dioceſis pœnultima breui. *Diapereſis*, dubitatio, teſte Calepino. *Eccleſia*, Græcè per η ſcribitur: ideo optimè dicit Baptiſta, Flumina & ablutos genitrix eccleſia lacte. Eccleſiaſtici ſcriptores plurimi hoc nomen corripuêre, quos nec in hoc, nec in pluribus imitandos credo, nec ipſum Lactantium alioqui doctiſſimum dicentem, Eccleſiæ paſtos hubere, lacte, ſinu. Eteſiæ, vide E ante t. Epitheſia, Phorbantis mater in Pylade. *Eutreſis*, vrbs in Homero. *Galeſus*, fluuij & viri nomen. Papinius libro 3. Sylu. Et Lacedæmonij pecuaria culta Galeſi. Pro viro producitur in 7. Æneid. *Geneſo*, oppidum eſt, teſte Gaudano. *Haleſus*, fluuius & mons non longe ab Ætna. Columella libro vndecimo. Et quæ Sicanij flores legiſtis Haleſi. Producitur pro viro quodam in ſeptimo Æneid. & in duodecimo Metamorph. *Herbeſus*, oppidum prope Hyblam. Sil. libro 14, Non herbeſos iners. *Haleſinus* fons. Priſcianus in Perieg. Hic & Haleſinus fons eſt mitiſſimus vndis. Herbeſus in Virgilio. Ithaceſius in octauo Sillij. IESVS, Græcè ἰησοῦς per η, quam literam in e longum vertimus: nec vllam obtinet aſpirationem. vide finem primi libri. Prudentius licenter Iſus pro Ieſus dixit. id ego nollem imitari: vt Bile ſub obliqua pretioſam proderit ISV. non ſinit poſitio vocali in i conſonantem verſa IESV dicere.

Lycabeſos cum y Græco, mons Atticus. vide Hegaleos, E ante g. Larneſus, teſte Goudano, eſt quoddam oppidum. *Lyrneſus*, oppidum Phrygiæ. Virgilius 12. Æneid. Lyrneſi domus alta ſolo Laurente ſepulchrum. cum y Græco, vt quod gemino ſſ ſcribitur Lyrneſſus, Theſſaliæ oppidum. *Marpeſus*, mons Pari, vt Seruius inquit. hinc Marpeſius marpeſia marpeſium. Virgilius 6. Æneid. Quàm ſi dura ſilex aut ſtet Marpeſia cautes. *Magneſia* & regio & vrbs & promontorium,

teſte

teſte Neſtore.hinc Magneſij,aut Magnetes populi. *Matheſis*,quia, vt Nebriſſenſis ait,Græcè per η ſcribitur μάθησις.idem dicunt Badius,Calepinus,Bebelius,& ſenſit Baptiſta Mantuanus,dicens,Sunt Sophiæ partes,eſt ingenioſa matheſis. Mataratius & Goudanus dixerunt corripi,moti forſitan authoritate Apollinaris in ſecundo Panægyrico dicentis, Percurrit matheſin numeris,interrogat vmbras.ſed is plerunque errauit propter ignorantiam Græcæ linguæ,vt per Hermolaum probauimus: ideo in melius puto producendum eſſe hoc nomen cum Baptiſta,&c. *Megaleſia*,feſta & ludi Magnæ deæ.Ouid.4.Faſtorum, Inſtiteram quare primi Megaleſia ludi

Vrbe forent noſtra. Maleſus,teſtibus Badio & Bebelio. *Mileſius* à Miletus poſſeſsiuum.Virgil. Georg 3,Mileſia vellera nymphæ carpebant. *Micaleſos*,promontorium Oncheſti ciuitatis,vt ait Lactantius in 7.Thebaid.Papinij,vbi producitur. *Moneſus*,viri proprium.Sillius libro ſeptimo,
Eminus hos,gladio Saphatum,gladióque Moneſum &
Morinum. *Moneſes* Moneſæ,viri nomen in 6.Valerij Flacci. *Myndeſos* cum y Græco,vrbs Syriæ: vnde Myndiſius myndeſia myndeſium.Ouid.5.Metamorph.Occidit & Celadon,Myndeſius occidit Aſtreus. *Meneſis*,vt vulgò apud Horatium legitur,per e in prima & ſecunda ſyllaba: aut per u in prima ſyllaba *Moneſis*,vt eſt in Appiano,teſte Antonio Mancinello,fuit viri potentis & clari nomen.Horatius Ode 6.lib.3, Carm. Iam bis Meneſis & Pacori manus. verſus eſt alcaicus dactylicus. Mimeſis,per η. *Opeſos*.vide E ante s. Meſembriacum ,oppidi nomen eſt. *Oneſimus*, viri nomen: interpretatur vtilis. Oneſis,eſt iuuamen,vtilitas.ſed inuenio vulgò per e in prima:& æ diphthongon in ſecunda ſyllaba Enæſimus.Ouidius 8.Metamorph.At non lethiferos effugit Enæſimus ictus. Phroneſis & & Prymneſium per η. *Poëſis*.Horatius in Arte,Vt pictura poëſis erit. *Pleureſis*,Græci Pleuritis pleuritidis dicunt,à *pleuras*,id eſt latus.eſt enim laterum dolor. Macer , Coſtarum quam pleureſim vocat Attica lingua.Prudentius Macro non indoctior corripuit. *Phreneſis*.Iuuenalis ſatyra 14,Quum furor haud dubius, quum ſit manifeſta phreneſis.id eſt furor & amentia. quidam Phrenetis legunt,teſte Mancinello. Martialis libro quarto,
Declamas in febre Mathon,hanc eſſe phreneſin:
Si neſcis,non es ſanus amice Mathon.Serenus licenter corripuit,dicens, Ex vitio cerebri phreneſis furioſa mouetur. mecum eſt doctiſſimus Nebriſſenſis. Phileſius in Ibide Ouidij. *Syntereſis*,teſte Neſtore,per te in ſecunda ſylleba,non cum d ſcribitur,dici poteſt attentio ſeu conſeruatio. Nam à *ſynterea*,id eſt conſeruo deriuatur. Eſt animæ pars,quæ vitiis aduerſatur: & ſeſe ſemper immaculatam cupit à peccato ſeruare. *Synœceſis*,per œ diphthongum in ſecunda ſyllaba , id eſt cohabitatio, producitur,teſte Neſtore,cum y Græco in prima ſyllaba.fit enim à *ſyn*, id eſt con : & œcos,domus.

Sperchesiades, patronymicum à Sperchesius,viri proprio,producitur in libro 5.Metamorph.Ouidij.

Theumeſus,mons apud Thebas.Hinc Theumeſius,frequens in Papinio. *Theoreſis* cum th aſpirato, id eſt contemplatio,producitur,teſte Neſtore. Theaomai , contemplari. Telmeſis. vide I ante d, Cnidos. Thermeſus in Periegeſi. *Titareſus*,fluuius quem Orchon etiam dicunt.Lucan,lib.6,Defendit Titareſos aquas.Malè legebatur citharœdus:vt notauit Antonius Sabellicus. *Vageſus* per primam vocalem ante g in 10.Sillij.

Æ ante s,Anapæſtus. *Anaſum*,herba. *Anceſi*,vaſa cælata,quòd circuncidendo fiant:ipſúmq; cælare hinc dictum eſt,d in l verſo. Clytemneſtra,mulieris proprium. Diocæſarea à Cæſare, vt Neocæſarea. Hephæſtion,viri nomen. Palæſtra,palæſtrita,palæſtrina. Et apud Priſcianum in Periegeſi,Maſæſylij,populi nomen. *Æ ante s*

OE ante s,Argyrœſa,teſte Tortellio,vrbs Ætoliæ. ¶ E ante s corripitur,vt Temeſe vnico s,& ſine h, vrbis nomen in Brutiis & Cypro vtrobique æriſodinam habens.Ouidius 15.Metamorph. *œ ante s.*
Hippotadæque domos regis Temeſéſque metalla.Hinc Temeſeus. Producitur numerus in eſimus, vt milleſimus,centeſimus: & à multus multeſimus apud Lucretium libro ſexto, Quàm ſit paruula pars ,& quàm multeſima conſtet. id eſt minima & viliſſima , & in plurimis vltima. Secundo producuntur compoſita à neſos , id eſt inſula , vt Peloponneſus , Myonneſus quæ nn geminant , & Arconneſus,inſula vrſorum,alio nomine Aſpis,& Alopeconneſus , à vulpium omine inſula & vrbs. Hieronneſus,inſula ſacra, Heronneſus , Iunonis inſula. Priaponneſus,Priapi inſula. Crommyonneſus,cæparum inſula. Cherſonneſus,oppidum Iſthmi:incolæ,Cherſonneſij.ſcribitur etiam Cherronneſus. Halonneſus,inſula à ſale dicta,antea Proconneſos. Proneſos,oppidulũ Cephaleniæ. Valerius Flaccus libro 3, Tonſis auróque Proneſon. Excipiuntur etiam in eſius nomina à Græcis deriuata,quia η habent, vt ab Ithaca,Ithaceſius,ſcribitur etiam Ithaceius. Et à Mychale Mycha-

laus in ſecundo Claudiani contra Eutropium. Eſt autem Mychale, vrbs Ioniæ. Vnde etiam Mychaleſius dicitur. Et Mychale, mulier apud Iuuenalem. Mileſius à Mileto. vnde Mileſia vel.era. *Mendeſius* à Mede Medes, vel potius à Mendis Theſſaliæ oppido. Eteſius ab annis, ſignificat anniuerſarium. Lucretius libro 5, Puluerulenta Ceres & Eteſia flabra Aquilonum. id eſt Eteſiæ, qui ſunt venti certo anni tempore flantes. Vnde idem libro ſexto, Anni tempore eo quo Eteſia flabra feruntur. Hîc (quo) particula propter vocalem ſequentem corripitur, non abſumitur. Item ab Hecale Hecaleſius, vt Iupiter Hecaleſius. Fuit autem *Hecale* per diminutionem Hecalena, anus quæ Theſeum comiter hoſpitio accepit: ob quod meruit à poſteris diuinos honores: de qua re vide Plutarchum in Theſeo. *Phyleſius*, Ouidius in Ibin,

Quæque in Adimantum Phyleſia regna tenentem,

A Ioue venerunt, te quoque tela petant. Eſt populi nomen, teſte Domitio. *Phileſius*, eſt Apollinis cognomen, teſte Hermolao, in primum Melæ: Megaleſius, à Megale. Excipiuntur etiam hæc ſequentia, Thalæſius, viri nomen: videatur E ante t, ethopolus. *Temmeſſus*, vrbs, alio nomine Telmeſſus & Telemeſſus: Græcè Telmiſſus ferè dicitur à Temmeſſo conditore Apollinis filio. Differt autem à Telmeſſo Termeſſus, quòd in Piſidia hæc ſit, illa in Lycia. Hæc ex Hermolao cap.27.lib.5.Plinij. vbi Telemeſſis etiam ſſ geminat. Verùm licet hæc omnia tam in Volaterrano libro decimo, quàm apud Hermolaum ſſ gemino ſcribantur: neuter tamen præcipit id fieri debere. In Strabone certè & in Periegeſi vnico ſ, Termeſus ſcribitur: ſic,

Poſt has Piſidum pinguiſſima rura coluntur,

Termeſus Libyæ, necnon clariſſima Stege. Telmeſus in 9.Strabonis eſt Lyciorum vrbs: & Telmeſis, promontorium in 14.Strabonis. Volaterranus lib.10.dicit Stephanum putare Telmeſſum, oppidi nomen, gemino ſſ ſcribi. quod ſi eſt, poſitione producitur, & reliqua. *Tarteſus*, teſte Stoa, ſed ſæpius Tarteſſus ſcribitur. nomen eſt fluuij. alio nomine *Bethis*. Anacreonti ſcribitur gemino ſſ. *Megaleſos*, teſte Stoa. Statius Thebaid.7, Quos pinigeris Megaleſos in aruis. vbi libri quos vidi habent Micaleſos, & in Volaterrano ſcribitur Mycaleſſos. Mileſus etiam, teſte Stoa. *Prymneſium*, funis nauticus, ex Græco per η noſcitur produci. *Teumeſus*, teſte Stoa Theumeſus vel Teumeſſus (ſic enim variè ſcriptum reperio) eſt mons Bœotiæ: Teumeſia Tempe apud Statium. Pylades lib.5, Vaſtantem iuuenis Teumeſia regna leonem. Opeſos nullo modo corripietur, licet Hermolaus cap.11.libri 4. Plinij apud Ouidium Odeſſon, non Opeſon legerit. *OEdipereſia*, vrbs, alio nomine Ægira, producitur ab Homero, *εἰδυπυρνίλω, καὶ αἰπεινὴν ὑπερησίαν*, Hermolaus cap.5.lib.4.Plinij. Aleſium, vide I ante s, Aliſium. *Aleſus*, vir, producitur à Pylade lib.5. *Titareſus*, aut, vt Homerus dicit, *Titareſius*, fluuius eſt qui etiam Eurotos dicitur: licet alij Orcum vocent. vide Hermolaum cap.8.lib.4.Plinij. Epiteſia, Phorbantis mater, producitur à Pylade libro ſecundo. *Corteſius*, viri cognomen, producitur à Mantuano. *Paracleſis* per η, id eſt aduocatio vel conſolatio. Quinquageſies, vbi nunc dicimus quinquagies. Plautus in fine Menæch. Vix credo tota auctione capiet quinquageſies. Eutreſis, oppidum & caſtrum Theſpienſium producitur ab Homero apud Volaterranum libro octauo. Cineſias. *Diatereſis*, id eſt conſeruatio. *Antirrheſis*, altercatio, controuerſia. *Apeteſis*, id eſt repetitio. *Aporrheſis*, id eſt fatigatio. Dioceſis, apparentia, opinio, exiſtimatio. *Doneſis*, prima breui, motus, agitatio. *Ecphoneſis*, pronuntiatio & exclamatio, per ω in ſecunda. *Enanthropeſis*, incarnatio, per ω. *Exegeſis*, id eſt expoſitio. *Eroteſis*, interrogatio. *Cathareſis*, deſtructio. *Cœmeſis*, dormitio. *Syndeſis*, conſcientia. *Metachoreſis*, ſeceſſio. *Mimeſis*, imitatio. *Phroneſis*, ſapientia aut prudentia: contra ineptum Theodolum quem imitatus Anticlaudianus libro 4, Altius inquirit phroneſis, ſenſuque profundo. Sed Anticlaudiani ſcriptor minimè eſt claſſicus, nec dignus quem imitemur: quia Phroneſis etiam primam, quæ per ο producit. Phroneſium, mulieris nomen, in Truculento Plauti: in cuius prologo hic verſus ſenarius eſt, Hic habitat mulier, nomen cui eſt Phroneſium. Eſt autem *Phroneſis* ſapientia, & malorum ac bonorum neutrorúmque ſcientia. Eadem ab Homero *Phronis* appellatur. dicta quaſi pherenoſis, id eſt afferens commodum & vtilitatem. nam *ὄνησις* iuuamen & vtilitas. & *ὀνήσιμος*, vtilis. *φρόνησις* certè, id eſt prudentia, vt omnia iam dicta, per η ante s ſcribitur. Pius in Plautum propter Anticlaudianum malè *φρόνησις* ſcripſit. Matheſis Sidonius malè corripuit, quia etiam per η ſcribitur. & propter eum Stoa malè ſentit variari. Bene Prudentius in ſecundo contra Symmachum, Nec præſcripto aliquo pellit ſua vota matheſis. *Pleureſis* variatur, ſed vix Latinè dicitur: neque enim Græcè pleureſis dicitur, ſed pleuritis, pleuritidis, pœnultima longa. Eſt laterum dolor: quia pleura, eſt latus. Hinc ſimili quantitate ſeruata rectius pleuriticus quàm

pleuret

pleureticus dicatur, eo morbo laborans. *Apoſiopeſis* per ε, & ſimiliter aporeſis, id eſt dubitatio. Bibeſia, Pluto in Curcul. ſignificat bibendi cupiditatem. Sicut *Peredia*, ibidem edendi cupiditatem, à peredendo. *Careſus*, viri nomen. Valerius Faccus libro 6, Dypſanta Careſus. Eſt etiã fluuius & vrbs, & ſcribitur per ε, ſed Homero per ſſ geminatum. Sed etiam Græci non ſemper orthographiam ſeruant, nam illis interdum Epheſſus ſcribitur, cum tamen Epheſus mediam corripiat. Fatetur autem Hermolaus Græcos nunc s aut c ſimplici, nunc geminato eandem dictionem ſcribere. Vide eũ cap. 29. lib. 5. in annotat. Plinij. Cabeſus vel Cabeſſus, vrbs vnde Othryoneus venerat petiturus Caſſandram filiam Priami. vxorem. Strabo, hoc eſt eius interpres, libro 13. ex Homero,

Quem noua bellorum iampridem fama Cabeſo
Traxerat, intactam & forma præſtante petentem

Caſſandram. Apud Strabonem & plures Cabeſus & Careſus vnico s ſcribuntur. Apud Hermolaum cap. 27. lib. 5. Plinij. Cabeſſus, vrbs Cappadociæ, Othryonei patria, tã Græcè quàm Latinè geminum ſſ obtinet: quãuis Hermolaus id nõ expreſſe præcipiat. Nicolaus Valla in decimoquarto Ilia. Cabyſſon vocat: ſed illi non adhibeo fidẽ: quia plurima inuertit. ait autem quod dictum eſt,

Hos inter patria Cabyſo inſignibus armis,
Othryonæus erat Caſſandræ accenſus amore.

forte per incuriã ε, quod Græcis i ſonat, in y verterat. Virg. in 2, procũ Caſſandræ Chorœbũ vocat. Phreneſis non eſt dicendum, ſed Phrenitis Phrenitidis: docet in Iuuenalẽ Merula, de qua re plura in capit. 8. libr. 26. Plinij, & in gloſſema. Pleuriticus (inquit) dicendum, non pleureticus: & pleuritis, non vt medicorum officinæ pleureſis: vt phrenitis, non phreneſis. Hippocrates, Galenus, cæteríque vtuntur genitiuo in idis. Sic Arthritis, non arthreſis: Nephritis, non nephreſis: etiam ſi ita legatur apud Vitruuium, Martialem, Celſúmque vitioſè ex conſuetudine imperitorum. Hæc Hermolaus. Prudentius vulgus in phreneſis ſequitur, vt Iuuenalis, ſicut vulgò legitur, Cùm ſit manifeſta phreneſis, pro phrenitis. Geneſius, diui nomen, producitur à Prudentio. vide Ardelas, E ante l. ΙΗΣΟΥΣ. Prudentius, vt impreſſit Aldus in Pſycho,

-pretioſam proſit ΙΗΣΟΥ
Impendiſſe animam. Et ibidem. Vtq; homini, atque deo medium interuenit ΙΗΣΟΥΣ, &c.

Eccleſia Proſper, In toto mundo quem vera eccleſia præbet. Carboneſius, viri nomen, producitur à Beroaldo. Hebeſus, vir, producitur Virgilio. vide E ante b in primis. Moneſis producitur. Val. Flac. libr. 6,

Correpto crine Moneſen.

Aldus dicit hoc nomen æ diphthongon habere in ſecunda, & o breue in prima, & e longum in vltima. Itaque apud Horatium monæſes legendum cenſet, non meneſis, &c. Vageſus, vir. Sillius libro 10,

Agnouit ſonipes, arrectíſque auribus acrem
Hinnitum effundens ſternit tellure Vageſum.

¶ Æ ante s, vt *Apæſus*, & quod idem eſt, *Pæſus*, fluuij & vrbis nomen tam Græcè quàm Latinè æ diphthongon habet apud Hermolaum in cap. 32 libro 5. Plinij. licet in Strabone iam Latino diphthongus abſit vitio fortè chalcographi. Incolæ dicuntur Pæſini apud Strabonem, cuius interpres ait lib. 13. ex Homero, Qui campos Adraſtiæ habent, necnon & Apæſum. Item, Diues opum variarum habitabat mœnia Pæſe. Monæſes, de quo iam diximus. Sed quòd dixi Apæſum & Pæſum eundem fluuium ſignificare, quidam aliter ſenſit. Vnde de diuerſis dicit Ianus Parrhaſius in illud Claudiani in ſecundo de raptu Proſerpinæ,

Haud procul inde lacus (Pergum dixere Sicani)
Panditur.

Ouidius (inquit) Perguſam dixit, non Pergum, Haud procul Ennæis lacus eſt à mœnibus altus Nomine Perguſa. Nec mirum. nam qui Pruſiadi mons imminet, à multis Argathone, à quibuſdam Argathon dicitur. Homerus etiam per Apocopen multa protulit vt *Meſſenen*, *Meſſen* ex interpretatione Strabonis & Euſtachij. Quanquam Papinius vt diuerſas accepit *Atarnam*, *Tarnam*, *Apæſum* & *Pæſum*. Simias item Dodonem Dodo dixit. Epicharmus, Syracuſas Syraco. Lycophron, Aborigenes Borigenes, Iphigeniam Iphin, Aſclepium Epium. Æſchylus argo nauis gubernatorem *Tiphin*, ablata prima conſonante, Iphin. Et alij *Membliaron* inſulam *Bliaron*: Amorginámq; veſtem, quæ nomen habet ab inſula *Amorgo*, quidam *morgin* appellauerunt, vt refert Pollux.

E ante t producitur.

E ante t

vt Ortygometra, id eſt coturnix vel mater ortygum, id eſt coturnicum: vt tettigometra, cicadæ genus, interpretatur cicadarum mater. Tettix, cacada eſt: meter, mater. quod per ε ſcribitur, teſte etiam Neſtore. Paracletus, teſte cum cæteris doctis Philelpho. à Paracleo, id eſt hortor, rogo, conſolor: vnde Paracletus conſolator dicitur. Bapti. Mantuanus in Agone Margaretæ ſumit pro angelo quodam,

diceus, Cui nomen paracletus erat, deſcendere mandat. Multi ineptè corripuerunt *paraclitus*: quia ſcribitur Græcè per παράκλητος, & malè ſecundum nonnullos per ει diphthongon, quam ſimiliter nos vt η vertimus in e longum vt Κυθήρεια cytherea: ſic Paracletos paracletus. nonnunquam tamen propter euphoniam vertimus η in i longum: vt Thaleia, thalia. author Seruius in illud Virgilij, Noſtra nec erubuit ſyluas habitare Thalia: muſa. & Græcè ait thalia: nam Latinè thalea debuit dicere: ſicut Κυθήρεια, cytheræa: ſed propter euphoniam contempſit ius regulæ: ideo in Græcitate permanſit. hæc Seruius. Quamobrem Tortellius ait per e Paracletus quidem dicendum fuiſſe. Maluerunt tamen noſtri Paraclitus, vt idem ſit ſonus apud nos qui fuit apud Græcos. Et fortè propter euphoniam ſic Agapitus dixere, non agapetus. Propterea vir doctiſſimus Curius Lancilotus ait, Paracletus non paraclitus, mera eſt oſtentatio: vt brabium, non brauium, Gaſparum, Hamilcarum, &c. Vtvt eſt, pœnultima producetur tantum: licet Prudentius & alij multi corripuerint. Nec dicitur cum y Græco à clytos, id eſt inſignis, paraclytus. Nam (vt ait Philelphus in 13. lib. epiſt.) Si hoc nomẽ vſquam inueniretur, ſignificaret infamem, aut præter famam. nam para aliquando ſignificat præter: & diminutionem repræſentat. Clytos famam & inſignem: vnde inclytus. hoc autem dictu abſurdum & impium eſt de Spiritu ſancto. Curetes ſine claſſici authoritate ne corripias. Notentur è correptis compoſita, vt pedetentim in quinto Lucretij. Impeto, impetus, & ſimilia quæ corripiuntur.

EXCEPTIO.

à Theton compoſita Corripe denominatiua in etas, vt Pietas, ſatietas, varietas: & compoſita à metron Monometron, dimetrum, &c. & à Theton cum th aſpirato in prima duntaxat ſyllaba, id eſt poſitũ: vt Syntheton, aſyntheton, metrum, antitheton, epitheton, figuratum nomina. *Agonotheta*, id eſt certaminis diſpoſitor, Latinè numerarius dicitur. Allœotheta, aliter poſita. Perſius, -crimina raſis

Librat in antithetis doctas poſuiſſe figuras

Laudatur. Argenetes Aſyndetos per e pſylon. *Arete*, id eſt virtus, pœnultimam corripit. vtimur in quibuſdam compoſitis: vt *Panaretus*, viri nomen. *Anaxarete*, mulieris nomen. hoc interpretatur tutrix virtutis: illud verò omnẽ virtutem continens: quo nomine dictus eſt liber Ieſu filij Syrac. Hieronymus in prologo ſuper Parabolas Salomonis, Fertur & Panaretus Ieſu filij Syrac liber. Mar. li. 6,

Quum peteret ſeram media iam nocte matellam

Arguto madidus pollice Panaretus,

Spoletina data eſt: ſed quam ſiccauerat ipſe. Ouidius decimoquarto Metam.

Viderat à veteris generoſam ſanguine Teucri

Iphis Anaxareten humili de ſtirpe creatus. *Achete*, cicadarum ſpecies argута, per i pſylon & Ætius, viri nomen in Sidonio. *Aretalogus*, teſte Mancinello in illud Iuuenalis ſaty. 15,

-riſum fortaſſe quibuſdam

Mouerat, vt Mendax Aretalogus: in mare nemo

Hunc abicit ſæua dignum veráque Charybdi.

dicitur ab *arete*, id eſt ars, virtus, ſermo, oratio, ratio, verbum, ſtudium. Eſt itaque iactans virtutẽ tum ſuam, tum alienam, ac fabuloſus & garrulus. Neſtor contra Domitium negat ab arete dici, quæ eſt virtus: ſed deducit ab *Aretos*, id eſt placidus. Tortellius legit areiæ logus, vt ſit oratio: veluti mendax eſſet ſermo: qui *Areta* vxori Alcinoi dirigebatur. ſed nugatur Tortellius: quia, vt Neſtor docet ex Apollonio & Homero Græcis poëtis, Areta aretæ, vel Arete aretes, pro Alcinoi vxore primam ſyllabam & tertiam producit. *Arethuſa* cum th aſpirato, nympha in fontem ſui nominis verſa, vel in fluuium potius. Ouid. 5. Metam. Cur ſis Arethuſa ſacer fons. *Acœnetus*, pædagogi nomen. interpretatur, teſte Mancinello ſine communitate: ab a, id eſt ſine: & cœnetes, id eſt communitas. propriam enim ſpectabat vtilitatem. Iuuen. ſaty. 7, Diſcipuli cuſtos præmordet Acœnetus ipſe. *Aſchetos* cum ch aſpirato, equi nomen in 6. Thebaid. Papin. *Archetypus*, archetypa, archetypum, cum ch aſpirato, & y Græco, id eſt exemplaris: vt ſit Archetypum, vetus exemplar: veluti quod ipſe author fecit: ad cuius ſimilitudinem conamur ſimilia efficere. Sic dicimus Archetypus liber archetypa epiſtola, archetypa vaſa, &c. ab archæos, id eſt antiquus, vetus, teſte Mancinello: & typos, forma. archæos tamen pœnultimam producit. alij deducunt ab archos, id eſt princeps, vt ſit principalis forma. Iuuenalis ſaty. 2, Et iubet archetypos pluteum ſeruare cleanthas. *Amethyſthus*, lapis contra ebrietatem valens. Calepinus vult hoc nomen ſcribi cum th aſpirato in tertia ſyllaba & y Græco, atque cum th in vltima ſyllaba: ab a, id eſt ſine: & methyſthis, id eſt ebrius: vel methe, id eſt ebrietas. Neſtor dicit vltimam ſyllabam eſſe ſus, ſine th ab a, id eſt ſine: & methyſos, id eſt

ebrius.

ebrius. hinc amethyſthinus vel amethyſinus. Neſtor carpit Tortelliũ, qui dixerat hoc nomen in tertia ſyllaba habere i Latinum. Mart. Quum potes amethyſtinos trientes. Phaleucius eſt. Prudentius in Pſycho. Sardonichen pingunt, amethyſthina pingit iaſpis. *Archetius*, viri nomen. Virgil. Æneid. 12, Ferit enſe grauem Thymoraeus Oliram, Archetium Mneſtheus, Epulonem obtruncat Achates. Areticus apud Macrum. *Calpetus*, viri nomen. Ouid. 4. Faſt. Et tuus eſt idem Calpete factus auus. *Capetus*, viri nomen. Ouid. 8. Metam.

·clarus ſubit ecce Latino

Epytus ex illo: poſt hunc Capetúſque Capíſque. *Chaletus* cum ch aſpirato, viri nomen apud Papinium lib. 9. Thebaid. *Chryſendetum* cum ch aſpirato & y Græco, vt chryſos, id eſt aurum. dicitur vas aureum vel in auro ligatum. Chryſodetum verò, eſt auro ligatum. Martialis in fine 6. lib.

Ponuntur ſemper Chryſendeta Calpetiano:

Sine foris, ſeu cum cœnat in vrbe domi. *Calpetianus*, viri nomen. vide Chryſendetum. Chremetaon, viri proprium apud Papinium 7. Thebaid. Phylea falcato Chromin & Chremetaona curru.

Cynetes cum y Græco, tertiæ declinationis, muſca minutiſſima longis cruribus in capite habens roſtrum, quo perforat pellem hominis. naſcitur ex humore, & iuxta aquas abundat. Corripitur, teſte Calepino. Cercetij, populi in Priſciano. *Darcetis*, fœmina in piſcem verſa. Ouid. 4. Metam.

Cogitat, & dubia eſt de te Babylonia narret

Darceti, quam verſa ſquammis velantibus artus

Stagna Palæſthini credunt coluiſſe figura. Vocatiuus eſt, & corripitur ſimiliter in 7. Thebaid. Erechteia in 1. Strabonis. Epipetrum & Epimetrum per i pſylon. *Eteretes*, id eſt Creteuſes. Sillius 14, Mœnibus Eteretum non fauſta ad prælia Minos. Etion. vide E ante e. *Heretluſa*, *Heſperetuſa* & *Lampethuſa* in Pylade. *Feretrius* Iupiter à fero, aut ferio, vt docet Propertius lib. 4. vbi poſt multa dicit, Huic Feretri dicta eſt ara ſuperba Iouis. apocope eſt, pro feretrij. *Feretrum* à ferendo, capulus quo mortui efferuntur, vel etiam in Capitolium captiui, perinde ac mortui. Seruius & Varro dicunt pheretrum eſſe Græcum, & proinde per ph aſpiratum ſcribi. nam Græci pheretra vocant aurum, argentum, gemmas, principum imagines, hoſtium ſpolia, & cætera, quæ in pompa ferebantur. Sil. lib. 5, Dona Ioui portet pheretro ſuſpẽſa cruento. Idem, Ante Syphax pheretro reſidens captiua premebat Lumina. Virg. Æneid. 11. Sed venit in medium, pheretro Pallante repoſto

Procubuítque ſuper. neutram opinionem improbandam cenſeo. *Hicetaon*, viri nomen. vide in primis A ante ſ. Iaſius ergo in tertio Iliados Homeri rectè dicit Nicolaus, Bello præſtans Hicetaon.

Herpeta, morbus apud Macrũ. Hecatebeletes & haliæetus per i pſylon. fit hoc tamẽ tetraſyllabum per ſynæreſin pœnultima longa, & hæreticus per i pſylon ſcribitur. *Hypetaon*, viri propriũ. Valerius Flaccus lib. 6, Et nunc magnanimos Hypetaona, Geſſoniinúmque,

Nunc Arimen Nolbúmque notat. *Heluetij*, populi. Mantuanus in exhortatione contra infideles, Heluetij tibi dura acuunt venabula & enſes. *Iapetus*, viri proprium. Ouid. 1. Metam. Quam ſatus Iapeto mixtam fluuialibus vndis, &c. *Iapetides*, vide A ante p. *Lampetie* Lampeties, Solis filia. Proper. lib 3, Pauerat hos Phœbo filia Lampetie. Lucetia, Venetiæ oppidum, teſte Sulpitio in illud Lucani lib. 2, Tu quoque commiſſæ nudatam deſeris arcem

Scipio Lucetiæ. *Lucetius*, lingua Thuſca Iouem ſignificat, quòd lucem dat. quod nomen apud Virgilium ſolum legitur, teſte Seruio in illud Æneid. 9, Lucetium portæ ſubeuntem, ignéſque ferentem. ſed hîc viri nomen eſt. *Macetes* Macetæ, vel Maceta macetæ, id eſt Macedo. Stat. in Achil. Quo Macetæ ſua tela cient, quò turbine cæſtum. *Magetæ*, Scythiæ populi apud eundem in 2 Achil.

Maſſageta Maſſagetæ. vel *Maſſagetes* Maſſagetæ, Scythicus populus. Sil. lib. 3, Nec qui Maſſagetem monſtrans feritate parentem. *Meretrix* notum eſt, vt meretricor. Nemeta, fontis nomen. Mart. libro primo, Et Nemeta quæ vincit niues. Iambicus dimeter. hîc primus pes dactylus eſt. Nepeta, herba in Sereno. *Obſtetrix* ab obſtando. vide Pactumeius in V ante m. *Oretæ*, populi apud Priſcianum in Perihegeſi, Poſt hos Cercetij, iuxta quos Axenus altis

Fluctuat æquoribus, nec non Oretæque feroces. *Phaëton*. vide A ante e. Pleureticus in Macrobio. Paræneticus per i pſylon. *Phaëtuſa*, Phaëtontis ſoror. Ouid. 2. Metam.

Plangorem dederant è quas Phaëtuſa ſororum

Maxima. hoc Tortellius malè per œ ſcribit Phœtuſa. *Penetro*, cum ſuis notum eſt. Pharetra. Ouidius ſecundo Metam. Exuit hic humero pharetram, lentóſque tetendit

Arcus. Pheretrum dictum eſt in Feretrum. *Pyretrum* cum y Græco, herba apud Macrum. *Pal-*

petus, viri nomen 10. Theb. *Phlegeton*, fluuius infernalis ſemper ardens. Claudianus in primo de rapta Proſerpinæ, Æquora gurgitibus Phlegetonta perluſtrat anhelis. *Peucetius*: Ouid. 14 Metamor. Peucetióſque ſinus, Meſapiáque arua relinquit. ſed Regius (Puteolos) legit. *Pometij* pometiorum, vel ſingulariter Pometia pometiæ, Italiæ oppidum, vide I. ante n, Iuuus. Suffetius aliqui per t ſcribunt multi per c. vide Suffecius, E ante c. Spleneticus in Macrobio. *Taygetus* & Taygete, vide A ante i. Temetum rectius producitur: quia apud Iuuenalem quidam (*duxerat*) non (*deduxerat*) legunt.

Thelethuſa, mulieris proprium. Mart. lib. 8, Si Theletuſa venit, promiſſáque gaudia portat. *Trieteris*, dieteris: Trietericus, dietericus. vide E ante r. *Triquetra*, Sicilia, à figura. nam Triquetrus triangularis eſt. Sil. lib. 5, Hic Ætnæa cohors Triquetris quam miſerat oris. Thryſagetes, vide A ante g.

Vegetus à vegeto vegetas. teſtimonia facilè occurrent. *Venetus*, Venetiæ, Venetia. ſic viri nomen Henetus: vnde hæc deriuata dicuntur: vt ab Heſperus Veſperus, apud Martialem & alios. nec auſim producere Venetia cum Petrarcha in 3. lib. epiſtolarum dicente, Altérque Venetia mundus. Neſtor tamen propter tot breues, Petrarchæ ſuffragatur. *Vietus* variatur: & eſt naturalibus deſtitutus viribus. à vieo vies. Lucretius lib. 3, Nec ſupra caput eiuſdem cecidiſſe vietam

Veſtem ſentimus. Horatius in Epodo Ode 12,

Quis ſudor vietis, & quàm malus vndique membris Creſcit odor.

Æ ante t

Æ ante t, Agrætius, teſte Agrætio. Cynætha cũ y Græco & th aſpirato, capræ nomen. Diæthus hiſtoricus cum th aſpirato, teſte eodẽ. Diæta, cœnandi locus eſt, & victus, à *diaetaomai*, viuo & conuerſor. Diæta quoque, eſt iudicij locus. Nam *diaeteo*. id eſt iudico vt arbiter. Diætarij, qui diętæ ſeruiũt. Diætitæ, id eſt arbitri. indocti Diætam putant eſſe vnius diei iter. Melanchætes, canis nomen: interpretatur nigram iubam habens. Chæten, cum ch aſpirato, iubam dicimus: melam, nigram. Ouid. 3. Metam. Prima Melanchætes in tergo vulnera fecit. Menelætus, aquilæ ſpecies. Niæthus, cum i Latino, fluuij nomen. Panætius, philoſophus. Philætas, poëta. Panætolium, Ætoliæ maximus mons tanquam totam continens Ætoliam.

OE ante t

OE ante t, Colœtia. Damœtas, viri nomen. Menœtius. vnde Menœtiades. Orœtes orœtæ, Sardiũ præfectus. Propœtides, Deucaliõ. Polypœthes, Pirithoi filius. Timœtes, Priami filius. Timœtas, viri nomen, teſte Tortellio. ¶ E ante t producitur, vt Irretire: quia à rete deducitur. Prudentius in Marcionitas, Ars illi captare feras, animalia bruta

Irretire plagis, &c. vbi malè legebatur Iuretir ore plagis. Vietus, mollis, debilis, languidus. Lucretius in tertio, Nec ſupera caput eiuſdem cecidiſſe vietam

Veſtem, &c. Sic & Prudentius ſæpe producit. Tolluntur permulta: Aphetæ aphetarum per t in ſecunda: interpretatur dimiſſæ, locus vbi Xerxianæ naues habuere ſtationes, & vbi olim Hercules ab Argonautis derelictus. Aphete aphetes, & Apheſis apheſios, dimiſſio. Apheteria, tertia tantũ producta, ſunt carceres vnde equi curſuri emittuntur. ſunt etiam inſtrumenta ad vrbiũ expugnationem apta. Sacerdos ethnicus authore Apuleio, lib. 11. Metam. aut ſcriba, quam *grammatea* dicebant, peracto ſacrificio, conuerſus ad populum dixit λαοῖς ἄφεσις, id eſt populis miſsio: ſcilicet eſt vel datur, vt tunc demũ omnibus abire fas ſit. Noſtri in eodẽ ſenſu dicunt, *Ite miſſa* eſt. Vbi (miſſa) eſt nomẽ ſubſtãtiuum, haud ſordidũ pro miſsione, quaſi ſit, Miſsio eſt iam vobis. id eſt poteſtas abeundi, vt remiſſa peccatorum apud diuum Cyprianum pro remiſsione. teſte Michaële Ritio in ſecũdo de Francorum regibus: vbi docet miſſam haud ineptè ſynecdochicos pro toto ſacrificio accipi, citans dictum Apuleij locum: quem ſi Franciſcus Philelphus diligenter trutinaſſet, & ad Chriſtianorũ ritum reſpexiſſet, non tam facile iudicaſſet miſſam pro ſacrificio barbarè dici. qua in re Leonardum Aretinũ vellicauit Badius, vt miſſa Latinè dicatur pro verbali quod eſt miſsio, aut participiũ in eo ſenſu, hoſtia miſſa eſt, quia poſtea videntur reliqua adiecta: non tamen videtur quî poſſet pro re diuina dici. Nam illa miſsio populi, non eſt pars rei diuinæ, ſed denuntiatio eius completionis. veruntamen quicquid ab eccleſia ſancta in vſum receptum eſt, nulli ſordidum videri debet. *Athlotheta*, certaminum iudex & brabeuta, quo nomine Suetonius vſus eſt: ſcribitur per t, vt *Agonotheta* & Nomothetæ, id eſt legiſlatores. Hermolaus. *Toreta*, populi quos Oretas quidam vocant. Dionyſius corripit id nomen apud Hermolaum in ſexto capitulo libri ſexti Plinij. vbi in eodem verſu Cercetij, nomen populi etiam corripitur. *Cercetius*, vel per diphthongum Cercœtius, etiam per t breue, mons eſt Icarí inſulæ. Hermolaus in cap. 11. lib. 5. Plinij. Sceletribe Sceletribes per t in prima & ſecunda. Hermolaus in capit. 3. libr. 25. Plinij. *Euergetes*, id eſt benefactor aut beneficus, cognomentum cuiuſdam Ptolemæi regis Ægypti: per E ante t. Sic Cacogetes, id eſt malefactor alterius, Ptolemæi

nomen

nomen. *Scelettizontes*, id eſt ſupplantatores, quidam legunt apud Plinium cap. 8. lib. 34. Hermolao per e breue ſcribitur in prima & ſecunda. Alij tamen Celetizontes legunt: vt ſint pueri in equeſtri certamine currentes, qui Celetæ pœnultima longa dicuntur. *Muſagetes* vel muſageta per ι, ſol ab Orpheo dicitur, quòd omnium orbium cæleſtium temperat muſam, id eſt harmoniam. Thyrſagetæ ſimiliter e ante correpta. Sic *hæreticus* & hæretizo. Spleneticus à Macro corripitur & Pleureticus, ſed debuit dici Pleuriticus ſecunda longa, vt dictum eſt prius in Pleuritide. *Aſyndetus*, id eſt inconiunctus aut diſiunctus, corripitur, ſed compoſitum eſt. *Amethyſtus*, teſte Aldo, per ſt in vltima, eſt lapillus pretioſus. ſecundam corripit.

Apletes, id eſt intolerabilis, indecentus, etiam corripitur, vt dixi. Achetæ etiam per æ, cicadarum quædam ſpecies arguta. *Epipetrum*, herba: & *Epimetrum* etiam, herba. vtrunque per ι breue. *Parænetes*, admonitor: parænetecus, admonitorius: vt Parænetica epiſtola. vtuntur etiam Latini hac voce, cuius ſecunda æ diphthongum, tertia ι breue habet. Herpeta, morbus: ab herpetos per ι, id eſt ſerpens reptilis. Hecatebeletes, Apollo, corripitur apud Suetonium. *Haliaetus*, aquila marina cum æ diphthongo in tertia, & ι breui ante t: dictio eſt pentaſyllaba. Hals halos, mare, & ἀετὸς, aquila. Baptiſta Mantuanus de quercu, Vt neque qui tantum rapidus haliæetus alis

Nititur interdum. per ſynæreſin efficitur tetraſyllabum. Ouidius Metamorph. octauo,

Et modo factus auis fuluis haliæetus in alis

Ibat. Cæterùm forſan legendum eſt ſine præpoſitione (in) fuluis haliæetus alis. Argenetes, ſol per ι ante r, à Mantuano rectè corripitur. *Arethoon*, viri nomen, corripitur à Nicolao Valla Iliad. 20, pœnultima longa. *Æthregenetes*, ſudicus Boreas apud Gellium lib. 2. cap. 22. Nepeta, herba, à Sereno corripitur, teſte Sioa. Nonnulli per i ſcribunt Nepita. Apud Strabonem certè lib. 5, Nepita, oppidi nomen eſt in cuius octauo ita habetur, Calaminthus, herba, id eſt Nepita. At in Volaterrano ſemper nepeta ſcribitur. Nepeta vel nepetos per e tenue, apud Hermolaũ in 5. cap. lib. 3. Plinij ſcribitur. Hinc Nepetinus, oppidũ, vulgò nunc Nepe dicitur. Temetũ rectius producitur, etſi variari parcè poterit. vide E ante m. Dercetis melius quàm darcetis, corripitur. *Arethuſa*, fons Siciliæ: & locus Syriæ munitus iuxta Emeſam. Demænetus, ſenex Plautinus per e. Erethuſa, Heſperethuſa, Heſperi filię: Et Lampethuſa, Solis filia, corripiuntur à Pylade. Thiſſagetę, in Herodoto per e reperitur. *Teleta* aut *Telete* teletes, per ι, myſteriũ, expiatio, conſecratio, initiatio: & quæ vulgò profeſſio & prima miſſa dicitur, haud ineptè (vt opinor) diceretur teleta. Vide Beroaldum in Apuleio. *Drapeta* per ι, fugitiui. In lexico Drapetes per e, ſeruus fugitiuus. *Heuretes* per e, id eſt inuentor. Heuretis heuretidis, id eſt inuentrix. *Heureſis* etiam per e, id eſt inuentio *Heurema* heurematos: id eſt inuentio, per η producitur. *Eretria*, vrbs Euboiæ ſecundum Chalcidem maxima. Incolæ, Eretrij & Eretrienſes. quo nomine etiam plures aliæ vrbes vocantur. Strabo lib. 10, Nomen habet ab Eretrio Titane Phaëtontis filio, vt dicit Hermolaus in ſecundum Melæ. Vtrunq; per ι ante t. *Ergetium*, vrbis nomen. incolæ, Ergetij. Sil. Hadrianum Ergetiúmque ſimul. Obſtetrix. Georgius Anſelmus in hunc verſum Truculenti Plautinæ, Quem accerſis? Archinã obſtetricem: dicit, Obſtetricem magis ex re dictam arbitramur. quia parituræ aſſidet, vt ſuppetias ferat, quàm quòd contra parientem ſtet. Ob enim, ad ſignificat, vt probat Pompeius ex Ennio. In volumine antiquiſſimo epiſtolarum diui Hieronymi quod habemus, vbique obſetrix legitur, non obſtetrix, quaſi obſeſtrix dixeris: adde quòd obſideo, etiamnum eſt ex aduerſum ſedeo. Hæc ille. Quæ Badio parum placent, quia obſtetrix non ſedendo, ſed ſtando opem fert: nec obſetrix, ſed obſeſtrix dicitur. *Ob* autem in vtranque partem accipitur bonam, quia ſignificat propter: vt Officium, dum quis facit: ob, id eſt propter quod talis factus eſt. & officio, id eſt noceo, quaſi ob, id eſt contra id quod debeo facio. ſic obſtetrix quæ ſtat ob, id eſt propter opem ferendam parturienti. Æ ante t. Aræthyrea. vide E ante a. Euchætæ, gnoſtici in Crinito. *Theætetus*, viri nomen. Parætaca, vrbs. Parætacene, regiuncula Medorum. *Paratonium*. A paratonij, Aphricæ pars. *Abrodiætus*, Parrhaſij cognomen. OE ante t, Colœtia in Theophraſto.

E ante u producitur,

E ante u

vt Paraſceue, præparatio. à paraſceuazo, id eſt præparo. non, vt indocti dicunt, à para & ſcæua. primam corripit tantum: ideo (vt notauit Neſtor) malè dixit Riga in Luca, Poſt paraſceuem lux quæ ſequitur Phariſæos. vbi ſecunda in (Phariſæus) malè corripitur: quia rectiſsimè ſcribitur gemino ſſ Phariſſæus. Beneuentum, oppidi nomen compoſitione noſcitur. & per compoſitionem Longæuus diphthongon obtinet. Iſteuones Baptiſta corripit. ¶ E ante u producitur, Iſteuones, populi Germaniæ

niæ: apud Mantuanum in exhortatione contra infideles choriambum facit.

I ANTE CONSONANTES IN MEDIIS.

I ante b Nomina in bilis & bundus.

IANTE b corripitur, vt Delibutus, contra multos. vide E ante l. Senſibilis corripitur à Lucretio. Alia in bilis à verbis quartæ, vt Ipſum ſenſibile: volunt variari. Sed melius dicit Aldus, Nomina in bilis & bundus à ſupinis formata pœnultimam ſupini imitari: vt deletum delebilis, ſcitum ſcibilis, cupitum cupibilis, petitum petibilis, notum nobilis, volutum volubilis, ſolutum ſolubilis, ſititum ſitibundus, quæ producuntur. Contrà, corripiuntur territum terribilis, moritum moribundus, ſtatum ſtabilis: quod Priſcianus contra primitiui naturam dicit corripi, quia ſtatum à ſto putat produci.

EXCEPTIO.

Oribaſus, nomen canis. vide Lælaps, Æ ante l. interpretatur mortes aſcendens. Nam Oros, mons eſt: bæno, id eſt aſcendo. & ita videtur produci contra regulam de i in compoſitione. Perrhibia, mulier in Pylade. ¶ I ante b corripitur in medijs, vt Furibundus. Sitibundus Aldus aſſerit debere produci, & rectè: quia venit à verbo quartæ. Malè ergo Mantuanus de morte Frederici, Quod tractare manu tanto ſitibundus amore. Oribaſia oribaſiorum, feſta fuere ab Hercule inſtitura in honorem Hylæ pueri. Georgius Valla dicit quòd hoc nomen producitur, vt Oribaſus, nomen canis. Perrhibia, mulieris nomen, producitur à Pylade libro ſecundo.

I ante c

I ante c corripitur,

vt Epicurus: quod Petratcha in ſecundo libro epiſtolarum ad Gulielmum Veronenſem malè produxit. Orichalcum in Arte Horatij: licet Græcè per ει diphthongon ſcribatur, teſte Politiano lib. 1. epiſtol. Ædicula. Iuuen. ſaty. 8, Siquis in ædicula Deus vnicus. Notentur è longis deducta, Fœlicito, cornicula, cornicor, radicitus.

EXCEPTIO.

In icus terminata à barbaris.

Produc ex barbaris deducta nomina in icus: qualia ſunt plurima Gotthorum, Vandalorum, Germanorum & aliorum barbarorum nomina, apud veteres Latinos vix reperta: vt Henricus, Vlricus, Alaricus, Ledericus, Lodouicus, Athanaricus, Rodoricus, Genſericus, &c. quæ non minus producenda ſunt, quàm Iacobus, Ioſephus, Adamus, &c. licet nonnulli malè auſi ſunt corripere. Claudianus in ſexto conſulatu Honorij, En Alaricus ait, non qualem nuper ouantem

Vidimus. Mantuanus in exhortatione contra infideles, Henrice ſilebo. finis verſus eſt. Philelphus in decima ſecundæ,

Qui finem in vita nullum nec rebus agendis
Conſtituit, *Frederice*, ſibi ratione carere

Arbitror. Neſtor ſcribit *Fœdericus* per œ diphthongon in prima ſyllaba à fœdus: & ideo dicit pœnultimam corripere. Bebelius credit à fœdus, & ico dici. Ego facilè crediderim Fredericus dici ex barbaro Frederico. Nebriſſenſis vult ſimiliter *Theodoricus* pœnultima longa dici à Theodotico. Ego puto, etſi Gotthorũ regis nomen fuerit, à Græco Theodorus vel Theodoros deduci: vt à Gallus Gallicus, &c. & proinde pœnultimã corripi: licet libro octauo dicat Sidonius, Theodorice tuæ manus rogantur. Phaleucium eſt. Vt in laudibus Narbonis, Theodoricus amat, ſibíque fidum

Aduerſos probat ante per tumultus. in quibus ſynæreſi vſus eſt. Quæ autem è Latinis aut Græcis deducuntur propria in icus, corripiuntur. ideo malè de omnibus intelligitur illud Alexandri, In propriis icus producitur, vt Fredericus. Corripiuntur itaque hæc & longè plura, Mylicus, Melicus, Ruſticus, Monychus, Ibycus, Eutychus, Autolicus, Stoicus, Vrbicus, Gallicus, Germanicus, Dominicus. Garticus, Atticus, Perſicus, Getulicus, Põticus, &c. Teſtimonia facillima inuentu ſunt. lege, ſi dubites, Neſtorem. Mart. lib. 8, Qui propter cœnam Ruſtice cædo cocum. hic Ruſticus, viri propriũ eſt: pro diui Dionyſij ſocio turpiſsimè producitur. At pulchræ ſunt differentiæ (inquiet aliquis)

Ruſticus arua colit, Ruſticus ad æthera ſcandit.
Eſt Helena meretrix, Crucis inuentrix ſit Helena.
Æquora ſunt maria, eſt virgo matérque Maria.

Cur non itidem recipis hos verſiculos?

Donatus eſt doctor, ſed donatus datus extat.
Vrbanus eſt ſanctus, vrbanus habetur honeſtus.
Mobile fœlicis, fixum ſibi Fœlicis optat. Si has & ſimiles mille nugas effutiuiſſet Græciſmus aliquis

vel

vel Alexander, iam eſſent barbaris tanquam Delphica oracula, adeò tenaciter inhærent ſemel malè recepta. Profectò hæ nugæ etiam viros alioqui doctiſſimos in errorẽ duxere, veluti Gaguinũ cum quodam non indoctiore dicentem, Sic me (crede) tui verſus Dominice leuarunt:

Vt ſolet ægrotos dum venit alma ſalus. Potuiſſet rectè dicere Mancine: ad Mancinũ enim ſcripſit. Quæ tamen è longis ſunt, producuntur. Vt à *νίκη*, id eſt victoria: Philonicus, Stratonicus, Olympionices, *Polynices*. Hipponicus, &c. quæ ſunt ferè virorum propria: vt *Theſſalonica*, oppidi, cum th aſpirato, vt Theſſal us. Claud. lib. 2. in Rufinum, Tangebat Macedûm fines, mutóſque ſubibat Theſſalonica tuos. Papin. lib. 10. Thebaid. ·commendat honorem

Frontis. & oblatam Polynicis munere grato

Loricam. Fit à poly: ideo in ſecunda y Græcum ſeruat. Produc vndecunque eſt *Berenice*. Iuuen. ſat. 6,

Grandia tolluntur cryſtallina, maxima rurſus

Myrrhina, deinde adamas notiſsimus, & Berenices

In digito factus pretioſior. *Berenicis* berenicidis, oppidum. Sil. lib. 5, Affuit vndoſa cretus Berenicide miles. ſic Eunica, &c. *Amicus*, inimicus, & quæ hinc fiunt. Perſius, Es modicus voti, preſſo lare: dulcis amicis. Amicio hinc non eſt: ideo corripitur. vnde amictus, &c. Amycus, viri propriũ cum y Græco naturaliter corripitur. Virg. Nunc Amyci caſum gemit. frequens eſt in Valerio Flacco: nec corripitur ad differentiam appellatiui Amicus. eſt enim hoc Latinum, illud Græcum. à Græcis noſtri (amicus) nullam rationem habentibus proculdubio ſemper correptum, vt ab Homero, &c. Nam eiuſmodi differentiam ponere, ſapit neſcio quid triuiale: quale inter Ruſticus cõmune, & Ruſticus proprium barbarici primipili excogitarunt: quæ res doctiſsimos quoq; decepit, vt frequenter notaui. Ergo ſi quiſpiam ab amicitia nomẽ aut cognomen nanciſceretur, is amicus pœnultima longa diceretur: veluti in multis factum tam longis quàm breuibus: veluti Ruſticus, Seuerus, Maximus, Barbara, Regina, &c. *Anticus* producitur, vt Poſticus. *Apricus*, *apricari*; ſole gaudens, & ſole gaudere. Perſius ſaty. 5, ·cicer ingere largè

Rixanti populo, noſtra vt floralia poſsint

Aprici meminiſſe ſenes. *Apicius*, viri proprium. Mart. lib. 3, De nullo quereris, nulli maledicis Apici. Aricia: hinc Aricinus, aricina, aricinũ, vrbs Italiæ. Virg. 7. Æneid, Viribus inſignem quem mater *Aricia* miſit. Horat. vlti. epiſt. Emptor Aricini quondam Veientis & arui. *ÆEquicolus*: vide Æ diphthongum ante q, & ſine diphthongo Equicolus vide ibidem. Bellicanus in Auſonio. *Caicus*, fluuius. Ouid. in 3. de Arte, Quæque bibunt vndas Myſe Caice tuas. pro monte ſimiliter productum legi, & pro viro apud Virgilium Æneid. 1. Caici quoque, populi ſunt Germaniæ. Lucan. in 1, Et vos crinigeros bellis arcete Caicos. *Craticula* à cratis diminutiuum. Mart. in Apo. Parua tibi incurua craticula ſudet ofella. Petrarcha malè corripuit, teſte Neſtore, dicens, Craticulã & gemino fœcundum martyre buſtum *Canicula*. Perſius, Sed quid agis? ſiccas inſana Canicula meſſes

Iandudum coquit. ſic cæteri *Clauicula* neſcio an vſquam corripiatur. producitur certè à Germanico in Arato, Qualis ferratos ſubicit clauicula dentes. *Cuticula*. Iuuen. ſaty. 11, Noſtra bibat vernum contracta cuticula ſolem. Perſius, Semper & aſsiduo curata cuticula ſole. *Caprificus*, quia à ficus eſt. hinc caprificari, caprificatio, &c. Perſius, Rupto iecore exierit caprificus? Caprifici, ſunt etiã canicula res dies. *Cuniculus*. vide V ante n. *Corycus* certè corripitur, vt patet in O ante r. Priſcianus tamen in Periegeſi auſus eſt producere. Cuticus. *Conuicium* à vicis dictum in quibus plurimum fit, vel à vocum multitudine (vt Feſto placet) quaſi conuocium. Mart. lib. 3, Lis erit ingenti faciet conuicia voce. Hinc Conuiciari verbum. *Ceruical*, extrico, fœliculus, meretricula ex primitiuis noſcuntur. *Embricus*. teſte Sulpitio. Equicolus. vide *Æquicolus*. Erica, herba, per *ει* diphthongon.

Febricito neſcio an veterum quiſquam corripuerit: notaui nuper productionem apud Martialem lib. 11, Febricitantem baſiabit & flentem. Scazon eſt. quare cum Macro non corripiam, donec correptio ex veterum aliquo nota fuerit. Fulica videtur apud Gellium produci: cum reliquis corripiam.

Febriculoſus quoque producitur: ergo & febricula, vt opinor. vide E ante b, Febris. Fuſciculeus, vir in 2. Martialis. Formica. vide A ante d, Cicada. Grenicon, fluuius in Pylade. *Iunices* producitur per crementum, quia puto ſingulare eſſe iunix. & ſunt Iunices, iuuencæ adhuc teneræ ætatis, quæ vitulę eſſe deſierunt. Perſius, Tot tibi quum in flammas iunicum omenta liqueſcant. *Labicum* & labicus labica. vide A ante b. *Loricam*. Ouidius tertio Metam.

Loricæque modò ſquamis defenſus, & atræ

Duritia pellis. *Lectica*, lecticula. Martialis libro nono,

Dat

Dat tibi ſecuros vilis lecticula ſopnos:

Peruigil in pluma Caius ecce iacet. Sic eſt in libris quos vidi. Neſtor tamen legit Tegeticula.

Lumbricus, vermis terrenus à lubricitate dictus. Serenus, Lumbrici quoque terreſtres naſcentur oliuo. Macer, Lumbricos ventris, hanc ſæpe bibendo, necabis. Laſerpicium. vide A ante ſ. *Marica*, mater Latini. Virg. 7. Æneid.

Hunc Fauno & nympha genitum laurente Marica

Accipimus. Eſt etiam oppidi nomen, vt dicunt Lucani interpretes in illud libri ſecundi, Per regna Maricæ. eſt finis verſus. *Matricula* neceſsitate qualam apud Auſonium, vt dictum eſt. *Mauricus*, viri propium iuſtiſſimi. Martialis libro quinto, Probitate Marcos, æquitate Mauricos. Scazon eſt.

Myrica cum y Græco in prima, humile virgultum: naſcitur in Italia. alio nomine dicitur Tamarica. Virgilius, Non omnes arbuſta iuuant, humileſque myricæ. *Mendicus* & verbum mendico mendicas. vide Tetricus, E ante t. *Multicium*, veſtis. Iuuen. ſaty. 2, Quæro an deceant multicia teſtem. nonnulli per t. multitium ſcribunt: & dicitur à multus, &c. *Naſica*, viri nomen. Horat. ſaty 15. Filia Naſicæ metuentis reddere ſoldum. Naſica etiam, vrbs Indiæ eſt. at per au diphthogon Nauſicaa, fuit Alcinoi filia. vide A ante a, Neſsica teſte Priſciano. *Nouitius*. ſed multi per t nouitius ſcribunt. Iuuenalis ſatyra tertia, -tetrúmque nouitius horret Porthmea. *Numicius* viri & fluuij nomen, rectius producitur: tetraſyllabum eſt, non (vt quidam putant) triſyllabum. Numicus. Ouid. Metamor. quarto, In freta flumineis vicina Numicius vndis. ſic rectè tredecimi Æneid. author ex Ouidio dixit, Vicina Numicius vndis. Virg. Æneid. 7, Tyrrhenum ad Tyberim, & fontis vada ſacra Numici. pro Numicij apocope. Vt apud Horatium in 19. epiſtola, Bunduſium Numici melius via ducat, an Appi. At in alia epiſtola apud eundem vocatiuus eſt, Nil admirari prope res eſt vna Numici. Nutrico nutricas, producitur ab Eraſmo dicente, Atque eadem tellus ſucco nutricet eodem. *Pædico*, nomen & verbum, à παῖς παιδὸς, id eſt puer. In Priapæis dicitur habere primam ſyllabam quæ eſt in Penelope: ergo Penelope in prima videtur habere æ diphthongon. Mart. Pædicatur Oros, fellat Linus, Olle quid ad te? Idem, Conciſis natibus nō eſt pædico maritus. *Palicus*, Ethnicus deus. fuerunt autem Palici duo, quorum mater Thalia ex Ioue grauida: metu Iunonis optauit ſibi terram dehiſcere. quod factum eſt. ſed tempore partus rurſus exhibiti ſunt filij, quos ob id Palicos dixere. de quibus pulchrè Macrobius in 5. lib. Satur. Dicuntur autem Palici, à πάλιν id eſt rurſus: & ἵκειν, venire. author Seruius in nono Æneid. Ouid. 5. Metam. Stagna Palicorum rupta feruentia terra. Sillius, Et qui præſentes domitant periura Palici. *Poſticus*. Perſius, Poſticæ occurrite ſannæ. *Pudicus*. Ouidius, Lis eſt cum forma magna pudicitiæ. *Phericus* & Prodicus, vt quidam volunt. *Phœnicopterus*. vide OE ante n. Plitricius, vir in Baptiſta. Periculum. Ouidius quarto Metamorph.

Quantáque vitarit narrare pericula geſtit. *Pediculus* à multitudine pedū, vermiculus capitis: nec à παῖς, id eſt puer, dicitur contra multos, quia prima corripitur: hinc pediculoſus, pro quo apud Martialem ineptiſsimè legitur periculoſus, vt cum Nebriſſenſi ſentio, qui in nominato libro attulit hunc verſum, Et menti dominus pediculoſi. quem magno labore quæſiui: quia quamuis legeram Martialem, tamen hunc verſum non animaduerti: tandem reperi in libro duodecimo, Hinc menti dominus periculoſi. vbi legi debet, Hinc menti dominus pediculoſi. Phaleucius eſt. Subiiciam totū pœnè epigramma, nequis dubitet pediculoſi venuſte: periculoſi verò inſulſiſsimè legi.

De importunis baſiatoribus.

Tantum dat tibi Roma baſiorum.
Poſt annos modò quindecim reuerſo,
Quantum Leſbia non dedit Catullo.
Te vicinia tota, te piloſus
Hircoſo premit oſculo colonus.
Hinc inſtat tibi textor, inde fullo:
Hinc ſutor modò pelle baſiata,
Hinc menti dominus pediculoſi,
Hinc defioculúſque, & inde lippus.
Iam tanti tibi non fuit redire.

Pœnultimum verſum pueris indignum reliqui. *Petricoſus*, id eſt moleſtus: à petris dictum nomen. non auſculto Domitio qui à tricis dici putat. Martialis libro tertio, Res petricoſa eſt Cotile bellus homo. *Rubrica*. vide V ante r. & ⁊ ſurius. *Redimiculum*: & ſiquid aliud in iculum eſt à verbis

quartæ

quartæ. Iuuenalis, Paulatim qui longa domi redimicula ſumunt. *Saticulus*, Campaniæ populus. vide Arunci, A ante r, aut Seticulus. *Sophopichion.* Catullus, Dij magni Sophopichion diſertum Othonis caput oppido puſillum. Phaleucij ſunt. Alij legunt holopichium, quod interpretatur totus cubitalis: nam πῆχυς, cubitus eſt. alij ſalapentium: atque alij aliter. *Siticula, ſiticuloſus.* Horatius in Epodo, Ode 4, Siticuloſæ Apuliæ. Iambicus dimiter. primus pes iambus eſt: quia Pyrrhichium non admittit ratio carminis in prima regione: ſed ne vſquam: quia, Vltima cuiuſque eſt communis ſyllaba verſus. Manifeſtum eſt quod dico ex Priapæis,

Non ſturnus mihi gracculúſve raptor,
Aut cornix anus, aut aquoſus anſer,
Aut coruus nocuit ſiticuloſus. Phaleucij ſunt. *Sopniculoſus.* Martialis libro tertio, Sopniculoſus ille porrigit glires. Scazon eſt. *Tegeticula.* vide I ante c, Lectica. *Triuicus*, pagus Italiæ. vide A ante p, Apulia. Tibicen, patet. *Vaicus*, viri nomen. Sillius libro Primo, Stantem pro muro & mutantem membra Vaicum. *Vaticanus* variatur. Martialis libro primo, In Vaticanis condita muſta cadis. Iuuenalis ſaty. 6, Et Vaticano fragiles de monte patellas. Horat. I. Carm. Ode 20,

Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago. Sapphicum cum adonico. Petrarcha ineptè etiam primam corripuit, dicens ad Benedictum, Diceris & clauſtro Vaticani corpus humandum. In multis iam dictis, quæ videntur per naturam corripi, vt *Canicula, cuniculus, craticula, clauicula, ſiticuloſus, pediculoſus*, &c. Mallem veterum authoritatem ſequi quàm grammaticorum præcepta. ſiquis tamen hæc corripuerit, tolerabitur, ſi in cæteris vetuſtatem immolatam cuſtodiuerit. *Vmbilicus.* In Priapæis, Nequicquam tibi pulſet vmbilicum. Phaleucius eſt. Horatius in Epodo, Ode 14, Ad vmbilicum ducere. verſus eſt iambicus dimeter. *Vepicus*, quia à Picus eſt. Sillius octauo,

Vepicus quondam venerabile nomen ab alto
Saturno. *Viticula* à vitis. Virgilius in Diris, Dulci nanque tumet nondum viticula Baccho. Vrtica. vide O ante ſ, Roſa. *Veſica*, vel *venſica* à vento, vt Capro placet. vide Pepedi in præteritorum geminatione. *Vſtica*, mons in Sabinis, & inſula iuxta Siciliam, atque in ea vrbs. Horatius libro primo Carm. Ode 16, Valles & Vſticæ cubantis

Leuia perſonuere ſaxa. duo ſunt verſus: prior iambicus dimeter hypercatalecticus: ſecundus alcmanius dactylicus tetrameter. Veronica producitur, teſte Laurentio Valla.

¶ I ante c corripitur, vt Ruſticus. Orichalcum Latini quidam corripiunt: Græcis tamen per ει ſcribitur. Callimachus certè produxit: quem imitatus Politianus haud illepidè dixit, Se vel orichalco magna hæc dea vel Symoentis. Poteris igitur, ſi vſus feret, interdum producere. Andronicus. Andronica, & cætera à nice, id eſt victoria, producuntur, vt Berenice. Vironice vel vironica. Olympionices, &c. *Eunica*, nympha quæ cum alijs Hylam rapuit. Bellicanus. Auſon. Et iacula & fundas & nomina Bellicani. Grenicon, fluuij nomen, producitur à Pylade libro tertio. Embicus producitur, teſte Bebelio. Sunt quibus Embricus dicatur. Fulica Stoæ variatur: mihi tamen corripitur. vide in primis V ante l. Neſſica producitur Priſciano de accentu. Plitricius, viri nomen Mantuano. *Saticulus* producitur Virgilio, ſed Stoa Seticulus legit. Iunices, quia in ſingulari eſt Iunix. ſic notentur cætera nomina ab ix: vt Sicilicis à ſicilix. vnde Ennius, Incedit velis vulgo ſicilicibus latis. Sunt Sicilices, authore Feſto, haſtatum ſpicula lata. Erica, frutex, per ει in primo Theophraſti. Viticula à Virgilio in Diris producitur. Neſtor (vitecula) legit: quia viticula (inquit) poſſet dactylum efficere. Sed hæc ratiuncula nec Stoæ, nec mihi placet. Chamæſice apud Plinium cap. 15. libri 24. ſed compoſitum Camacice camarices, produci arbitror, vt Tamarix tamaricis, & quod idem eſt myrice: licet Plinius videatur ſeparaſſe, mirante Hermolao in cap. 7. libri 28 Plinij. Phœniceus aſſerit Stoa variari, ego tantum corripi: licet Phœnix, vnde deriuari dicitur, obliquos producat: quia multa contra primitiuorum naturam aut corripiuntur aut producuntur, quæ ſine authoritate varianda non ſunt. Inter quæ Phœniceus, & hinc Puniceus & punicus, id eſt ruber, rubicundus, purpureus: quia purpuram apud Punicos à cane inuentam dicit Philelphus. Ouidius tertio Amorum, Sagáve phœnicea defixit nomina cæra. Idem duodecimo Metam. Phœniceas veſtes, eluſáque vulnera ſentit. Virgilius Æneid. 5, Puniceis ibant euincti tempora tenis. id eſt purpurei coloris. Auſonius in roſis, Ecce & defluxit rutili coma punica, floris. Coma punica, id eſt phœnicei coloris. vnde Lucretius libro 2, Purpura phœniceúſque color clariſſimus omni. id eſt rubens. Authore Pio à Phœnice, id eſt palma, non improbante Gellio. Hinc Phœnicei & phœnicati equi, quos

baios dicimus: quia Perſæ folia palmarum baias vocant, teſte Pio. Lucretius libro quinto, Arbuta puniceo fieri matura colere. id eſt purpureo: propter Tyrum vrbem à Pœnis conditam, in qua florentiſſima purpura tingebatur. Propertius, Tingunt Gygæo punica roſtra lacu. Sunt qui à cortice mali punici deflectunt. Lectores iudicent, inquit Pius. Phœnices tantum producito. Lucanus libro quarto, Phœnices primi, famæ ſi creditur, auſi. Ex Græca ſcriptura potius phœnicius quàm phœniceus ſcribi videtur. Badio autem videtur, ſi pro colore purpuræ, aut palmæ punico capiatur, ſiue phœniceus, ſiue puniceus, ſeu punicus dicatur, tantum quidem corripi: ſed ſi adiectiuum ſit phœnicis, aut generis, aut auis, aut viri, & in eo ſignificatu capiatur, produci, vt phœniceus nidus. Phœnicum, meretriculæ nomen, fortè à colore ductum

Plauto corripitur ſemel ad colorem alludenti in Pſeudulo,

Niſi hodie ex fundis multi tuorum amicorum omnis huc penus
Affertur, cras Phœnicium phœnicio corio inuiſes pergulam.

Alibi in eadem fabula ſemper producitur. Titiuilicium, nullius pretij tecula, authore Feſto, corripit Plautus in Caſina. Fulgentius, Titiuilicium (inquit) dici voluerunt fila putrida quæ de telis cadunt. Marcus Cornutus in ſatyra, Titiuilicij ſal cedo tibi. Sunt qui ſcribant Titiuillitium: ſunt qui Titiuilitium, culpa forſan chalcographi. Vmbilicus ſæpe correptum inuenio. *Spinthurnicium*, diminutiuum à ſpinthurnix, quod eſt inauſpicatiſſimæ auis nomen. Plautus in Milite,

Bellula eſt. PA. pithecium hæc eſt præ illa & ſpinthurnicium. Septenarius eſt.

Pithecium, ſimiola. vide commentarios. Paleontichi, ſecunda per æ, & quarta per ω, id eſt veteres muri. Sic Macrontichus, longus murus, loci nomen in ſecundo Melæ. Sophopichum aut Sophopechum, quia per η Græcè ſcribitur, interpretatur cubitalis ſapiens. Sic Aldus impreſſit, Catullum dij magni ſophopichium diſertum. quæ impreſſio valde placet Mecœnati meo Haloino. Alij aliter legunt, vt Holopichium & Solopichium, Salicippum, &c. Dictum eſt in Caluum oratorem, breuis ſtaturæ Ciceronis æmulum. Quidam etiam, inquit Hermolaus in 29. cap. lib. 8. Plinij legunt, Dij boni ſolpugium diſertum. vt ſit *ſolpugium*, diminutiuum à *ſolpuga*, beſtiola perexigua & pernicioſa. Sed & *Solopachium*, quaſi holopachium defenditur à breuitate corporis, cubitum totum non excedentis. Nam & Lycophrō Heptapachyn Achillem à ſeptem cubitis appellat. Poſſet & xylopachyū legi, &c.

I ante d corripitur,

ante d

vt Præſidium: & compoſita, Bifidus, trifidus, recidiuus, perfidus à fides: ſed à fido infidus producitur. Notentur è longis compoſita, occido, trucido, à cædo: conſydero, deſydero, deſydium: & proprium Deſyderius. Horatius, Tu quid ego, & populus mecum deſyderat, audi. reliquorum teſtimonia facile occurrent. Catullus, Cum deſyderio meo nitenti. Phalecius eſt.

EXCEPTIO.

Produc in *Ido* denominatiua, qualia ſunt Formido, libido, cupido, tam pro cupiditate quàm pro deo amoris. Myrmidon corripitur, etiam ſi Myrmido dicatur: quia de Latinis intelligimus, quorum genitiuus in inis deſinit. Produc maſculinum in ides, ab eus: vt Pelides, Achillides, Phoronides, Promethides, Neoclides, Dryantides, Coronides, Theſides, Tyrides, &c. Ab us verò pauca producuntur, vt Lycurgides, Belides, & (vt Neſtor vult) Bacchides bacchidæ. *Bacchides* bacchidis, viri proprium, corripitur à Riga dicente,

Alcimus hoc ſpatio rediens cum Bacchide pugnat.

Reliqua patronymica in ides, non ab eus, corripiuntur, præter forſan pauciſſima. corripe itaque Priamides, Iapetides, &c. Ouidius libro ſexto Faſtorum, Nulla Coronides cauſa doloris ait. à Coreneus in ſecundo Metam. non eſt Coronide legendum à *Coronides*: ſed Coronida in accuſatiuo à Coronis: Cum iuuene Hæmonio vidiſſe Coronida narrat. hoc eſt, coruus dicit ſe vidiſſe Coronida, amicam Phœbi cum iuuene quodam Hæmonio. Hi ablatiui Theſeide & Phoronide non ſunt à maſculinis in des, ſed à nominatiuis in is: quæ penultimam genitiui ſemper corripiunt, ſiue ſynæreſis ſit, ſiue non: ſiue ab eus fiant, ſiue aliunde: vt Phoronis phoronidis, id eſt Io: de qua meminit Ouidius. ab Phoroneus: vnde maſculinum penultima longa Phoronides. Theſeis theſeidis, vt Æneis æneidis, poëma de Theſeo, &c. Ouidius in Ibin, Vtque Lycurgidem iactauit ab æquore natum. Virgilius, Belide nomen Palamedis, &c. Belides plurale corripitur: quia eſt à Belis belidis. *Abydos* vel Abydus cum y Græco, Aſiæ vrbs. Virgilius primo Georgicorum, Pontus & oſtriferi fauces tentantur Abydi. hinc Abydenus, abydena, abydenum, &c. *Acidia*, id eſt ignauia,

inert

inertia, tædium: quod per e acedia rectius dici potuiſſet. vide A ante c. *Aphidas*, viri nomen in 12. Metamorph. *Acidalius*, fons in Orchomeno Veneri ſacer: vnde Venus Acidalia dicitur. hinc Acidalius, acidalia, acidalium, id eſt venereus. Martialis lib. 9, Nomen Acidalia meruit quod arundine pingi. *Ariſtides* in ſecundo Triſtium. Alcides, id eſt Hercules. vide E ante p, Tlepolemus. ab Alceus patronymicum eſt: vt Acharnides, Lycorides, & plura. *Alybides* cum y Græco in ſecunda ſyllaba, populi quidam: vnde Priapus dictus eſt Alybida. Virgilius in Coppa, Huc Alybida veni: feſſus iam ſudat aſellus. *Calidon* vel per e potius Caledon, ſylua Britanniæ, vt docet Omnibonus in illud Lucani 6, Vnda Caledonios fallit turbata Britannos. pœnultimam genitiui corripit: quam producit per y Græcum Calydon, quod ſecundam corripit: & eſt Ætolorum vrbs. Virgilius, Quod genus aut Lapithis tantum aut Calydone merente. *Chelidon* chelidonis, pœnultima genitiui correpta, id eſt hirundo: vnde dicta eſt herba *Chelidonia*: quam oculis eſſe ſalubrem oſtendêre dum venenatis pullorum oculis illa medentur, Macer dum alterum rectè ponit: alterum maculat, dicens,

Indéque nomen habet chelidonia: nanque chelidon
Dicitur hæc volucris Græcorum more vocari.

Longè libentius ſequar doctiſſimum Columellam lib. 11. dicentem, Purpureæq́ue chelidoniæ, pinguéſque mariſcæ. Serenum quoque dicentem, Sæpe chelidoniam cum ſucco lapathis addes. Eſt quoque Chelidonia lapillus precioſus & quædam regio, eadem ſemper quantitate retenta. Priſcianus in Periegeſi,

Partibus extremis Pamphylia clauditur Iſtro,
Atque chelidoniæ rupes cinguntur eodem.

Crepida licet à Græcis producatur: tamen Latini, quos ſequemur, qui Latinè ſcribere volumus, tantùm corripiunt. vt Perſius, &c. *Dauides* Dauidæ, id eſt Dauid, Iudæorum rex. Fortunatus, De magno magnus Dauides ſcripta reliquit. Euclides. Sidonius in laudibus Narbonis, Euclides ſpatium ſciens olympi. Phaleucius eſt. Martialis libro quinto, Ducenta clamat coccinatus Euclides. Scazon eſt. *Elegidium* diminutiuum ab Elegia, vt Epiſtolium ab epiſtola. Perſius,

- non hîc eſt Ilias Acti
Ebria veratro, non ſiqua elegidia crudi
Dictarunt proceres.

Euripides, vtrobique cum i Latino, teſte Georgio Placentino. Sidonius ad Fœlicem, Orcheſtram quatit alter Euripidis. Et in laudibus Narbonis, Ceſſiſſent Sophocles & Euripides. Phaleucij ſunt. In Gellio etiam corripitur: ideo variatur. Et Eueridas, vir, producitur à Callimacho. *Faſtidio*, faſtidium: vtrunque eſt in ſecunda ecloga Virgilij. apud quem (niſi codex mendoſus ſit, vt eſſe ſuſpicor) in Ciri. *Frigidulus* contra primitiui naturam producitur, Hinc magno generata Ioui frigidula ſacra. notat hoc Badius. ergo vt frigidus, ita frigidulus tantum corripe. *Formido* formidas, verbum notum: de nomine dictum eſt. *Godifridus* aut Godofredus, viri nomen. Iſidius ab Iſis. vide I ante o, Io. *Lucydes* per y Græcum, viri nomen, teſte Calepino dicente Heraclides corripi, quod Bebelius vult produci: quod placet. *Meridies* dictum eſt in regula compoſitionis de i. *Neſida*, populi in Periegeſi. *Poſides*, ſpadonis nomen. Iuuen. ſatyra 14, Vt ſpacio vincebat capitolia noſtra Poſides. *Poſidæi*, populi apud Priſcianum in Dionyſio. *Phaſides*, viri nomen, ſcio produci: licet teſtimonium mihi exciderit. *Pherecydes* cum y Græco, poëta Græcus, phthiriaſi interiit. Serenus,

Sed quis non paueat Pherecydis fata tragœdi,
Qui nimio ſudore fluens animalia tetra
Eduxit, turpi miſerum quæ morte tulerunt?

Poſtridie vt *pridie*, contra Sulpitium & plures, qui aut neſciuerunt, aut dubitauerũt harum dictionum menſus. Ego itaque primus hanc rem enucleabo ex oratore celeberrimo Quintiliano, cuius verba in lib. 9. de compoſitione hæc ſunt, Creticus eſt initiis optimus, Quod precatus à diis immortalibus. Et clauſulis, In conſpectu populi Romani vomere poſtridie. Hîc (ſtridie) eſt creticus, id eſt amphimacrus, pes ex breui inter duas longas. Quòd autem creticus ſit amphimacrus, patet ex eodem libro vbi dicitur, Media inter longas breuis faciet amphimacrum: ſed frequentius eius nomen eſt creticus. Et ex Apuleio prima Apologiæ oratione, vbi hic eſt iambicus trimeter, Conuerritorem pridianę reliquiæ. vbi (reliquiæ) ſingulare eſt, Piſidæ variatur. vide I ante ſ. Polyphides in Pylade. Quotidie variatur. *Thucydides* in ſecunda ſyllaba producitur. in Catalectis corripitur in Auſonio. *Victidius*, viri nomen. Perſius, Quæſieris, Noſtin' Vectidi prædia? cuius? Pro Vectidij per apocopen.

I ante ſ non inueni, niſi in compoſitis, quæ corripiuntur, vt Scænifactor: licet Arator produxerit.

Aliſæ producitur.multi aliphæ ſcribunt. vide A ante l. ¶ I ante d corripitur, vt Quatriduanus apud Mantuanum in diua Cæcilia. Notentur ſemper deriuata & compoſita de longis & cum longis, quæ illorum naturam ſequuntur, vt Decido à cædo, & inde deciduus. Ouid. Metamorph. 8, Contremuit, gemitúmque dedit decidua quercus. At ſucciduus à ſuccido, à ſub & cado corripitur Metamorph. 10, Poplite ſucciduo. *Præcidaneæ & ſuccidaneæ*, hoſtiæ: quia à cædo, producuntur Gellio lib. 4. cap. 6. Quæ in Bebelio notaueram, ipſe correxerat, vt intellexi, antequam mea viderat. Patronymica in ides, quæ habent primitiuum in eus, producuntur, vt diximus in eorum formatione: vt Coronides, Coronei nepos, ex Coronide pœnultima breui: quia in is idis corripiuntur: licet in ides i producant. Ouid. Faſt. 6, Nulla Coronides cauſa doloris, ait. Et in primo Faſto. Accepit Phœbo nymphâque Coronide natum. id eſt Æſculapium. Sic Ariſtides ab Ariſteus. Ouid. 2. Triſtium, iunxit Ariſtides. Amphiarides quidam pœnultima longa legunt: ſed melius Amphiaraiades pœnultima breui, id eſt Alcmæon, Amphiarai filius, qui matrem ſuam Eriphylem interfecit. vt Faſt. 2,

Amphiaraiades Naupactæo Acheloo
Solue nefas dixit, ſoluit & ille nefas.

Ænides ab Æneas, & Lycorides ab Lycoreus ſimiliter producuntur. *Polides*, viri nomen, producitur à Nicolao Valla. *Poliphydes* à Pylade. Magydaris aut Magudaris vtroque modo ſecundam producit. Malè ergo Alexander Magudarim, tui rim, &c. Plantus in Rudente, Sanún'es? ſeu tibi confidis fore multam Magudarim? Septenarius. Syridama malè, vt dixi, in A ante m, vt vna dictio legitur. *Chelidonia* propter Macrum Stoa ambiguis annumerat. mallem cum Sereno producere, quamuis Mantuanus dixerit,

Gui dedit, & nomen paries chelidonia paſſim
Surgit.

Chelidonius, viri ſancti nomen. Prudentius, Inter ſolennes Cypriani vel Chelidoni. *Aphidas*, centauri nomen, producitur à Pylade libro tertio. Et vir in ebrietate interfectus apud Ouidium fortè idem. Dicit autem 12. Metamorph. Sopitus venis non experrectus Aphidas. Eueridas, de quo Polirianus, O Euerida quod maneat pretium. Euripides, licet Sidonio corripiatur, melius tamen producitur. Heraclides apud Aldum & Bebelium per ει ſcribitur ab Heracleus, id eſt Hercules. Calepinus ineptè dicit id nomen pœnultimam corripere. *Piſida* variatur. vide I ante ſ. Et Quotidie in compoſitis oſtendi variari. *Thucydides* ſecundam variat. Eam corripuit, producta prima, Auſonius in pentametro Græco, *ἀυτὸ Θουκυδίδη, ἀττικὰ ἑλλάδι*. in quo vocales non abſumuntur in catalecto quod Virgilio aſcribitur: licet catulli alij malunt. ſic legitur à Pio in poſterioribus annotationibus cap. 43,

Corinthiorum amator iſte verborum,
Iſte iſte rhetor: nanque quatenus totus
Thucydides Britannus Atticæ febres
Tau Gallicum imminet, ipſemet malè illiſit.
Iſta verba omnia iſte miſcuit fratri.

Scazon carmen eſt, quod mendoſiſſimè vulgò legitur. Deridet autem poëta quendam nequiter Atticiſſantem, barbarum alioqui & inſulſum. Ludens in τ litera Græca inauſpicata, quippe crucis pœnam vt habet figuram ſignificante. dicit illum, cum neſciat vti τ Græco, manere tau Gallicum: id eſt crucem Gallicanam: quoniam fratrem veneno ſuſtulit. Et per irriſionem Thucydidem vocat: quia cùm eſſet ineptiſſimus, ſeſe alterum Thucydidem iactitauit. Videatur Pius. Scaurides, piſcis à Lippio producitur, Scaurides Brenni cum ſcaris Boces vtrique. Frigidarium contra primitiui naturam, niſi mendum ſit, corripuit in prima Lucillius ſatyra 8, Sallere murenas, mercem in frigidaria ferre. Ita video vbique impreſſum. Epicydes pœnultima longa, fuit Glauci iuſtiſſimi Lacedæmonij pater, vnde Epicydides tertia & pœnultima longis. Laurentius Valla in tertio Herodoti ex oraculo Græco,

Glauce Epicydides equidem expedit ad breue tempus,
Sic horco viciſſe interuertiſſéque nummos.

ante g

I ante g corripitur,

vt Corrigia malè productum ab Aratore. vide A ante m, Calceamentum. Mitigo, læuigo, clarigo, litigo, porrigo, verba: quia omnia ab ago, vt Mite ago, clarum ago, litem ago, porrò vel procul ago, &c.

Notentur è longis compoſita, vt Affligo, infligo, profligo, etiam primæ verbũ: infrigido, refrigero, infigo: depygis & philopygiſta. vide I ante g, *Pyga*. Bene profectò dixit Petrarcha in primo Aphricæ,

Acceptum primo, profligatúmque ſecundo

Eſt bel

Eſt bellum. malè autem dixit Macer, Et ſic ſub dio prius infrigidata bibatur.

EXCEPTIO. Producuntur in igo nomina, vt *Porrigo*, morbus & minutus furfur. Iuuen. ſatyr. 2, grex totus in agris Vnius ſcabie cadit & porrigine porci. *Siligo* ſiliginis, tãtum fœminini generis, vt rectè docuit Badius noſter contra Sinthenium. malè dicitur in Calepino corripi. Iuuen. ſaty. 5, Sed tener & niueus molliſque ſiligine factus. Idem, Tot medicaminibus coctæq; ſiliginis offas. Mart. lib. 9, Illa ſiligineis pingueſcit adultera cunnis. Falſus itaq; eſt verſiculus, Si bona ſit ſiligo, veniet bonus inde ſiligo ſic Origo, lolligo, vertigo, vligo, fuligo, caligo. *Auriga* aurigæ, & verbum aurigor aurigaris. Ouid 2. Metam. Hic ſitus eſt Phaëton, currus auriga paterni. *Caligo* caligas, obſcurus ſum. Virg. 2. Æneid. Caligat, nubem eripiam, &c. Ideo Petrarcha hallucinatur in 7. Aphricæ dicens,

Eſt mihi propoſitum, quoniam caligantia mundo
Lumina ſunt propius veſtris accedere terris. Caliga autẽ, & hinc verbũ caligo corpori notiſſimũ eſt. Caſtigo in Iuuenale & alijs. *Diapiganon*, ex ruta medicamẽntum. apud Macrum de ruta,

Ex hac antidotum non paucis vtile cauſis
Conficitur. Medici dicunt diapiganon illud: Piganon in Græca lingua, quia ruta vocatur. *Faſtigium*, rei ſummitas. Iuuen. ſatyra 3. ex humili magna ad faſtigia rerum
Extollit, quoties voluit fortuna iocari. hinc faſtigiare verbum. *Fatigo*. Virg. Terga fatigamus haſta, &c. in 9. Æneid. Inſtigo notum eſt. *Læſtrygones*, Italiæ populi quondam, quorum rex Antiphates fuiſſe dicitur. hinc Læſtrygonius, a, um. Sil. lib. 7, Littora Caietæ, Læſtrygonióſq; receſſus. Tibul. lib. 4, Incultos adijt Læſtrigonas Antiphatémque. Sidon. ad Fœlicem, Et Læſtrygonij famem tyranni. ſic extra. n. ideo idem minus doctè dixit ad Maioranum, Læſtrygones nos eſſe putat, monſtrúmq; tributum. ſcribitur autem per y Græcum in ſecunda ſyllaba, & æ diphthongon in prima. in correptionem Sidonium imiteris. *Origanum*, herba: nam Græcè ſcribitur per ει diphthõgon, quæ in e longam vel in i longam vertitur: itaque origanum correptis prima & tertia ſecundam producit, & ex Græcis poëtis Nicandro & Athenæo docet Georgius Merula cõtra Calderinum, qui, teſte etiam Nebriſſenſi, malè legit apud Martialem lib. 5, Depoſui ſoleas, affertur protinus ingens

Inter lactucas, origanúmq; liber. quia recta lectio eſt oxygarũ, id eſt acutũ garũ: vtpote ex aceto & oleo, cũ quo lactucæ ſumũtur. & eſt periphraſis principij cœnæ. Macer igitur malè dicit, Origani vires, &c. Præſtigiæ Capella corripit: Prudentius producit. *Quadriga* produci notum eſt, vt Bigæ.

Salpiga, ſerpentis nomen. Lucan. lib. 9, Quis calcare tuas metuat ſalpiga latebras. *Vectigal*. Horat. 1. Sermonum, Iurgatur verbis, ègo vectigalia magna. *Veſtigo* veſtigas, & veſtigium. Sic inueſtigo, perueſtigo. Virgilius in Moreto, Veſtigátque focum, &c. Sedulius in fine per ſyncopam veſtigis pro veſtigijs dixit. Vropygium in tertio Martialis. ¶ I ante g corripitur, vt Caliga, & eius verbum caligo. Caligo tamen, pro obſcurus ſum, & pro obſcuritate nomen, producitur. Sil. lib. 12, Iuxta ac caligante ſitu, longúmque per æuum. Mendoſè vulgò legitur, Ac iuxta caligante ſitu, &c. vt Stoa rectè notauit, Inſtigo vt caſtigo omnino producitur. Sic & alia cum longis compoſita Affligo, profligo, cõfligo, confrigeſco. Refrigerius à Mantuano, vt refrigerium nomen: & Depygis apud Horatium, & Vropygium apud Martialem, Cocciges apud Lippium. Neſcio an rectè, Hippi, Cocciges, Celetes, fluuiíque Erithini. Aborigines. Paulus Marſus in genealogia Romanorum,

Tunc Aboriginibus patentia littora magnis
Tybridis ora ſubit, cui tunc erat Albula nomen.
Rex Aboriginibus reddebat iura Latinus. Sic & origo nomen. Melampigus, lapidis nomen, interpretatur niger fons. author Herodotus in 7. Præſtrigiæ, præſtrigiator & præſtrigiatrix variantur: rectius tamen producuntur: quod Stoa ignorauit, negans poſſe produci. Capella lib. quarto, Et mors marſica dudum fieret præſtrigiatrix. Prudentius in hymnis, Procul eſto peruicaci præſtrigiator aſtu. Iamb. catal. Et in Laurentio, Depromet theſauros, malis
Suadendo quos præſtrigijs
Exaggeratos obtines. Et Plautus in Amphit. Aut pol hæc præſtrigiatrix mulier multò maxima eſt. Iambicus ſeptenarius eſt, in quo (præſtrigiatrix) ſecundam producit. Præſtrigiæ in Captiuis, Operta quæ fuere, aperta ſunt: patent præſtrigiæ. Iambicus tetrameter acatalect. octo pedes ferens, in quem Pylades, Præſtrigiæ, inquit, cum r in ſecunda ſyllaba ſcribenda dictio eſt, cum à ſtringendo fiat: & eius ſecunda ſyllaba longa eſt, vt patet hoc loco. Sic in Pœnulo, Præſtrigiator hic quidem Pœnus probus eſt. Iamb trim. acat. Sunt autem præſtrigiæ, eluſiones & deceptiunculæ viſum præſtringentes manuum celeri agitatione præſtrigiatoris aut præſtrigiatricis. Badio autem cum litera

auferatur, videtur mirum & nouum ſyllabam, cui auſertur, produci: quia ſolet in alijs corripi, vt Ligula, mamilla, tigillum, ſigillum, coniugis quod fortè Stoa aſpexit: & opinatur, vbi ſyllaba longa eſt, antiquè u ſeruatum, vt dicant præſtringiæ, præſtringiator & præſtringiatrix. Nullum tamen ita impreſſum eſt exemplum, nec ſic loquatur aliquis, niſi ſit vt de ligula & lingula in ſuperioribus luſit Martialis. Maſtigia tantum produci reperio. Plautus in Moſtel. Exi è culina, ſis foras maſtigia. Eſtq; malus quiſpiam verbero, multa verbera meritus. Maſtigo, id eſt flagello. Maſtix maſtigos, generis maſculini, teſte Pylade, flagellum non lachryma lentiſci, vt medici neoterici putant: ſed ea vocatur Maſtiche maſtiches fœminini generis, & media breui. Maſtigophorus, flagellifer. Prudent. in ſecundo contra Symmachum, Tum maſtigophoris oleóque & Gymnadis arte, &c.

I ante l

I ante l corripitur,

vt conſilium, peſtilens, Herſilia, inquilinus, Virgili, vigili, Pompili, & alij à breuibus vocatiui, quos ratione accentus nunquam opinor non corripi contra Sulpitium, donec ex fide digno contra me proferantur teſtimonia. Ouidius in Priapæis, Si pauper mihi ſit vel inquilinus. Phaleucius eſt. Mart. lib. 10, Proh pudor Herſiliæ ciuis & Ægeriæ. Horatius libro 1. Car. Ode 14, Nulli flebilior quàm tibi. Virgilius. Et alibi, Adduxere ſitim tempora Virgili. Aſclepiadæa ſunt. ideo, teſte etiam Neſtore, non rectè dixit Arator,

Publica libertas ſanctiſſime papa

Vigili aduenit. nam *vigilius* à vigil dicitur: & proinde corripitur. ſic Baſilius corripitur, vt opinor, veluti Baſilus, viri proprium, apud Iuuenalem. Mantuanus tamen vocatiuum Baſili produxit. fortaſſe propter dictum Verulani: ego tamẽ non auſim imitari. Notentur è longis compoſita, vt Primipilus, dux quadringentorum militum in prima acie, ſiue quiuis centurio primæ cohortis. hinc primipilaris. Eraſmus, Primipilari duce quo triumphant. Argiletum, locus Romæ ab Argi morte dictus. Mart. lib. 1. Epig. Argi nempe ſoles ſubire letum. Phaleucius eſt. *Compilo*, ſuppilo, expilo: à Græco verbo *pileo*, id eſt complano & æquo, pro diripere & ſurripere: nam qui diripiunt domum, vel quid aliud, videntur rem æquare ac complanare. nam quo pacto pulchrius domum complanaueris, quàm quicquid in ea eſt auferendo? Lucretius lib 6, Fluctibus aduerſis *oppilare* oſtia contra. id eſt occludere. Ouid. 14. Metam. *Expilátque* gentis oculos. id eſt diripit, ſpoliat: non autem eſt hîc pilos extrahere. vnde expilare hæreditatem vel ſupellectilẽ: vnde eſt titulus De crimine expilatæ hæreditatis. Cic. Si ſocium ſpolias, ærarium expilas. Horat. Satyra 1, Iam ſatis eſt: ne me Criſpini ſcrinia lippi *Compilaſſe* putes, verbum non amplius addam. Indocti capiunt pro colligere. Quæ à verbo *pilo*, id eſt pilos extraho, fiunt, corripiuntur, vt *Depilo*. Mart. Cui præſtas culum, quem Labiene pilas? Idem lib. 9, Quum depilatos Chreſte culeos portes. Scazon eſt. Notentur geminata cordilla, agilla, Pompillus, Pompilla, Maſſillus. pugillares, agillinus, Catillus, &c.

EXCEPTIO.

In Ile & Ilis ſubſtantiua.

Producuntur ſubſtantiua in ile, & à nominibus formata in ilis: vt Bouile, caprile, ſuile, equile, quintilis, ſextilis, aprilis, teſtilis, ſi à teſta vſquam legatur. at per th aſpiratum & y Græcum in ſecunda ſyllaba Theſtylis, mulieris nomen, corripitur. Virgil. Theſtylis & rapido feſſis meſſoribus æſtu, &c. Senilis, virilis. ſic etiam cubile, ſedile, ancyle, mantile, ſubtilis, & vndecunque eſt, exilis. At corripitur Quintilius, viri nomen: licet à quintilis videatur deduci. Corripe autem quæ in atilis deſinunt, Fluuiatilis, aquatilis: & à verbis vel participijs in tilis, ſilis, vel xilis: vt Solutilis, textilis, ſeſſilis, nexilis, ſcutilis, fertilis, miſſilis. ſic neutrum miſſile, docilis, vtilis. ſic amicabilis, &c. cum parilis, humilis, dapſilis. Lucret. lib. 1, Diuidere, & noctes parilis agitare diebus. quidam ineptè produxerunt. Lucanus lib. 7, Spargitur innumerum diuerſis miſſile votis. *Aſylum* cum y Græco, locus confugij ſcribitur, teſte Neſtore, vnico l. à *ſylao*, id eſt ſpolio, rapio, aufero, violo, & a priuatiua particula: quod in ſe auferri neminem licet. Aſyla ſunt omnia dei templa: & per principale priuilegium, quædam loca prophana. Tortellius vult etiam vnico l ſcribi, & cum Seruio à *ſyro*, id eſt trabo, deducit, & in l verſo, quod in pleriſque videmus: vt Pellex, pellucidus, intelligo. Iuuen. ſatyra octaua, Nomen ab infami gentem deducis aſylo. hæc opinio placet: licet non ignorem Placentinum gemino ll, Aſyllum ſcribere: ab a. priuatiua particula: & *ſylo*, id eſt rapio. vnde petroſyllum, herba, deducitur. *Aſilus* vnico l & i noſtro, vt Neſtor ait: quo teſte quidam gemino ll, aſillus ſcribunt: inter quos eſt Georgius Valla. Volatile eſt paruum: dictum Tabanus, & œſtrus vel œſtrum. vide OE diphthongon ante ſ, O Eſtrus. *Aſilas* aſilæ, cum vnico l & i noſtro, teſte Neſtore, viri nomen. Virgil. libro 9,

Choryn

Chorynæum ſternit Aſilas. Aſilus, viri nomen. Iuuenal. ſatyra prima, Ad palum gemit vxor Aſili. Sunt quoque Aſili, populi. Sil. lib. 8, Quis Æſis, regnator erat, fluuióque reliquit Nomen, & à ſeſe populos tum dixit Aſilos. *Achilus*, quod per e quoque rectè diceretur Achelus, dicitur ſine labiis. nam χεῖλος, labium eſt per ει diphthongon. *Allophylus*, id eſt alienigena, pro lucius: teſte Neſtore: qui rectè dicit in hoc erraſſe Rigam in Aurora dicentem, Crine quòd Allophylus hoſtibus ille datur. Errauit quoque ante hunc, vt in idolum, paraclitus, & pluſculis, doctiſſimus alioqui poëta Prudentius, dicens, Allophylos, ſegetéſque cremat ſic callida vulpes. ſic Mantuanus,

In quibus elato ſternebat vulnere Sanſon

Allophylos, malámque manu vibrabat onagri. Compoſitio facit ne credam hos imitandos. Fit enim ex allo, id eſt aliud: & phylon cum y Græco, id eſt gens, genus, natio: vnde etiam Pamphylia, regionis nomen, quæ multum populoſa eſt. Stat. 1. Sil. Hunc quoque pérque noctem tenuit Pamphylia meſſes. vide I ante d, Chelidonia. Allophyli, in ſacris, ſunt Philiſthæi: nec dicitur à philos, id eſt amicus, vt indocti ſopniant. *Abyla* cum y Græco per metatheſim: quia Græci alyba dicunt, teſte Calepino, variatur, & eſt Hiſpaniæ mons. *Acilius*, viri nomen. Iuuen. ſaty. 4, Proximus eiuſdem properabat Acilius æui. malè verò Petrarcha in lib. 3 Epiſt. - velut Appius alter

Aciliúſve forem. vbi etiam prima malè producitur. *Aufilenus*, viri nomen: *Aufilena*, mulieris nomen. Catul. Aufilena bonæ ſemper laudantur amicæ. prius eſt apud eundem. Atilius, viri nomen in Martiale. Calepinus dicit pro piſce quodam produci etiam Atilus. Agyleus. Apollo in Horatio.

Atilius, teſte Bebelio. *Colylum* per y Græcum. vide O ante p, Inopus. *Conchylium* vel conchyle conchylis, cum y Græco in ſecunda ſyllaba. Iuuen. ſaty. 3, Horum ego non fugiam conchylia. *Crocodilus* vnico l, teſte Neſtore contra Gaſparinum, belua Nili, ſcribitur Græcè per ει diphthongon. Iuuenal. ſaty. 15, Ægyptus portenta colat, crocodilon adoret. Eſt quoque Ægypti oppidum, pœnultima ſimiliter producta. Condyloma producitur apud Macrum cum y Græco, morbus quidam, vide (ſi Celſo careas) Calepinum. ait autem Macer, Vſtum curat eas, & condylomata ſoluit. Creopylus in Strabonis 14, *Duilius*, viri nomen. Sil. lib. 6, Exunias Martis, donúmque Duilius alio,

Ante omnes merſa Pœnorum claſſe dicabat. *Eriphyle*. vide E ante r, Heriphyle. Fœnilia fœnilix, ſimiliter producitur. *Galilæa* variatur à Iuuenco. de productione, Inde Galilæam repetes ſaluator IESVS. *Incilo* in Lucretio. Lucilius vnico l video ſcribi, & plures ante me exceperunt. Perſius, Secuit Lucilius vrbem, &c. ſiquis contendat gemino ll Lucillius debere ſcribi, non multum repugno. *Manlius* & *Manilius*, vide A ante n. Maſſylia cum y Græco in ſecunda ſyllaba, vrbs Libyæ, teſte Seruio. hinc Maſſylus, a, um. Sil. lib. 3, Quin & Maſſyli fulgentia ſigna tulere. Idem lib. 2, Hic medius iuuenum Maſſylæ gentis in agmen. Maſylianus cum y Græco in ſecunda, viri proprium. Mart. lib. 4, Quum ſis improbior Maſyliane. Phaleucius eſt. ſcribitur hoc nomen vnico l, quia prima corripitur. vulgò tamen per errorem aliter ſcribitur. At Maſſilia gemino ſſ, & per i noſtrum vtrobique, vrbs Narbonenſis Galliæ corripitur: & vulgò ineptè Marſilia dicitur. Lucanus libro 4, Maſſiliam delere vacat. *Oileus*, viri nomen: vnde eſt patronymicum Oilides. Virgilius, Furias Aiacis Oilei. Seneca in Medea, Fulmine & ponto moriens Oileus. Sapphicum eſt. Propert. lib. 4, Victor Oilide rape nunc, & dilige vatem. Odilia, mulieris proprium apud Eraſmum. *Ocillo* producatur, vt incilo. *Pamphilia*, vide I ante l, Allophylus. Pantilius, viri nomen. Horatius lib. 1. ſatyra vltima, Men' moueat cimex Pantilius? aut crucier quòd Vellicet abſentem Demetrius? Petilia, vrbis nomen. Sil. lib 12, Fumabat verſis incenſa Petilia tectis. hinc Petilianus tam proprium quàm appellatiuum. Martialis lib. 12, Petilianus delicatus in regnis. Scazon eſt. *Phaſilis*, aut per e potius Phaſelis nomen oppidi. Lucanus lib. 8, Auſus adhuc villis & primum parua Phaſilis. Palilis, vide A ante l, Pales: notum eſt: vt virilis, gentilis, &c. ſic ſubtilis, exilis. *Rutilius* variatur. vide V ante t. *Seruilius*, viri nomen: vt Seruilia, mulieris, variatur: ſed productio eſt frequentior. Sil. libro quinto, Interea rapidis aderat Seruilius armis. Seruilia eſt productum in 10. ſatyra Iuuenalis. Corripitur Seruilius ab Horatio in vltima ſatyra, Si memini, Varius, cum Seruilio balatrone. *Sextilus*, viri nomen. Martial. libro 2, Ex iſtis nihil es, fateor Sextile: quid ergo es? *Triphylus* in Martiale. Trochilos, auis, regulus, teſte Calepino. *Venilia*, Turni mater. Virgil. lib. 10, Cui Pilumnus auus, cui diua Venilia mater. Veſpertilio in carmine de Philomela, & in primo Strabonis. ¶ I ante l corripitur, vt Pœcile pœciles, & pœcilia. Mantuan. in primo Syluarum, Quas Stoa pœcilis inuenit picta figuris. Pœcilos, id eſt varius. Notentur geminantia ll, vt Catullus. quod, ablato altero l, Horatius ſemel corripuit.

Agillani ab Agilla vrbe. Stoa tamen hinc excipit. *Codicilli, puſilli, pugillares*, vt *pugillus*: Mirmillo,

Cordillus,Cordilla. Lautillus,piſcis Lippio. Occillo ab occo:ſic *ſorbillo*,à ſorbeo,vacillo & ſimilia.

Incilo,id eſt vexo,increpo,improbo.Lucret.lib.3,Iure,vt opinor,agat:iure increpet,inciléique.Lucil. lib.10,Nunc Cai quoniam incilans nos lædis viciſſim. Crocodeli apud Strabonem per e ſemper inueni. Dactylotheca,ſi Stoæ credimus,ſemper producitur:ſed quia dactylus corripitur,putem corripi.& ſic apud Martialem legendum lib.11, Quòd dactylothecam non habet. *Trichila*,vas habens tria labra, producendum fuiſſet per *a*: ſed correptionis gratia,altera vocalis interdum demitur,vt in orichalcũ.Sic,teſte Pio,Columella dicit lib.11, Atqui ſub trichila manantem repit ad vndam. Atilius,teſte Bebelio.Mart.lib.9, Languidior noſtris ſi quando eſt Paulus Atili. Atilius Bebelio producitur,& Mnaſilus,teſte eodem.vnico ergo l ſcribetur. Thrailus.Ouid.in Ibin,

Vtque vel Eurydamis ter circum luſtra Thraili

Eſt Lariſſæis raptus ab hoſte rotis. Sic veſpertilio in Philomela. *Triphylia*, regio, producitur, vt Pamphylia,Allophylus,& ſimilia à phylon,id eſt natio:licet Prudentius corripiat,Allophylon ſegetéſq; cremat nunc hæreſis ignes. Creophylus,viri nomen.Strab.lib.14.Ante Creophyli Iuppiter at fuerat.Plutarchus in Lycurgo dicit,quòd Homeri poëmata apud Creopyli filios ſeruata ſint. Crocylea,ſecunda & tertia productis apud Homerum. Græcè *κροκύλεια*. Scribilitæ videntur produci à Plauto.vide I ante b. Pompilius corripitur à claſſicis Horatio,Perſióq;: Prudentius tamen licenter dixit in Romano,Pompiliorum noſtra carpunt ſecula.Iambicus trim. Bouile videatur producendum,ſed Varro negat Latinè dici,Vt enim (inquit in primo de Analogia) ab oue fit ouile,ſic non dicetur à boue bouile. Hoc ſile nunquam corripies.vnde Aldus cenſet Horatij lib.1 Carm.Ode 17. ſic legendũ, Nec Martiales hœdilia lupos.Verſus eſt alcaicus dactylicus. Seruilius variatur.Ennius lib.7.Annalium,Hunc inter pugnas compellat Seruilius ſic. Sillius autem,hoc nomen ſemper producit. Oppilare.Lucret.lib 6, Fluctibus aduerſis oppilare oſtia contra.id eſt reſiſtere, & more pilæ fulcire. Pilea eſt ſaxea moles vel colũna,vulgò pilare dicitur.Maro,Saxea pila cadit.Sic ibidẽ Pius.

I ante m

I ante m corripitur.

vt Specimen. *Patrimus*. *Matrimus* quidam volunt produci: Ego verò corripi, donec ex veteribus aliud conſtet: quibus non inuitus credere ſolet Politianus, qui in primæ Centuriæ cap.58. hæc corripit, dicens,

Concelebranto choros: verùm hæc ſit patrima proles

Matrimáque: at nuptæ genibus Iunonis ad aram Oranto.

EXCEPTIO.

Producito à time,id eſt honor,compoſita:vt *Theotimus*,Polytimus,virorum nomina.Catullus (cuius carmina puto non extare præter paucos verſus apud Gellium & Crinitum) Aufugit mi animus, credo,vt ſolet,ad Theotimum.Mart.lib.12,Feſtinat Polytimus ad puellas. Theotimus, & alterius viri nomen Timotheus,vt Theodorus & Dorotheus,interpretatur Dei honor.Polytimus à poly cum y Græco,interpretatur vir magni honoris vel æſtimationis. Æſtimo verbum,vndecũque eſt,corripitur. Produc item verbalia in imen vel mentum à verbis quartæ,vt Lenimen,rudimentũ,pauimentum,experimentũ,cum diſcrimen:licet à verbo tertiæ diſcerno:&(vt nonnulli notauerũt) detrimentum.Eraſmus de fuga vitæ humanæ, Detrimenta nocent:age,iam meliora ſequamur.Virgil.lib.11. Aeneid.Dura rudimẽta,& nulli exaudita deorũ.quapropter non auſim imitari Mantuanũ dicentem, Poſt igitur tantorũ operum experimenta laborũ.Iuuen.Verre pauimentum,&c. Siquid extenſione ſyllabæ è barbaris fiat,notetur,vt Ioachimus.Conſyderato è longis deducta,vt diſcrimino diſcriminas,apprime,*oblimo* oblimas,illimis,ſublimis,elimino eliminas.Horat.ſaty.2 - bonam deperdere famam, Rem patris oblimare malum eſt vbicunque,id eſt inquinare,abſumere,&c.ſic apud Claudianum in tertio de raptu Proſerpinæ,Luxus & humanas oblimat copia mentes. Horatius ad Torquatum, - ne fidos inter amicos Sit qui dicta foras eliminet.Ouid.3.Metam.Fons erat illimis nitidis argẽteus vndis.Idem in 1.Metam. Os homini ſublimè dedit,cælúmq; videre iuſſit,&c. Alimenus,viri nomen in 10.Thebaid.Papinij. Archimedes,philoſophus.Capel.lib.6,Archimedæa aſtrificante manu.hic vocalis non interimitur: quod ſæpius apud Capellam reperio,quàm velim imitari. potes etiã cum Terentiano corripere.. *Ariminum*,oppidi nomen.Lucan.lib.1, Vicinúmq; minax inuadit Ariminũ & ingens.Errauit in hoc vt in aliis plurimis Petrarcha.hinc Ariminenſis. vide O ante I,Folia. *Alimon*,viri nomen.vide Cyce,I ante c. Alimantus,viri nomen, apud Ouid.in Ibin. *Amimone* amimones,fons & mulier.Properr.lib.2, Teſtis Amimone latices quum ferret in arùis.

Verbalia in Imen & mentum.

Compr

Compreſſa,&c. Atimathia.vide I ante a. Adrymachides in 9.Sillij. Enthymema,argumentationis ſpecies, cum th aſpirato & y Græco. Iuuen.ſaty.6, Torqueat enthymema, nec hiſtorias ſciat omnes. *Epithima*,teſte Calepino. *Ephimeris*,vel per e potius in ſecunda ſyllaba *ephemeris*,id eſt diarium. hoc eſt libellus in quo acta quotidiana continentur:nam ephimeros,quotidianus eſt.ab epi, id eſt de vel ſupra: & himera,dies.Sic amphimeros,ephimerinos.Propertius lib.3,Et ponit duras inter ephemeridas. Iuuenal.ſaty.6, Cernis ephimeridas. *Opimus*,a,um.Virgil.Æneid.1, Genitor tunc Belus opimam,&c. *Opimius*,viri nomen apud Horatium ſaty.3 lib.2. Opimianum vinum apud Mart.

Pentemimeris multi dicunt,ſed in ſecunda ſyllaba rectius ſecunda vocalis ponitur: & in tertia vocalis tertia.ſic,*penthemimeris*,vt in primo libro diximus.Auſon.ad Theonem,

Iſtos compoſuit Phaleucus olim,

Qui pentemimerim tenent priorem. Quadrimus. Mart.lib.12,Quadrima nigri nec corona pulei. Scazon eſt. ¶ I ante m corripitur,vt Petimen.Lucil.Vt petimen naſo aut lumbos ceruicibus tangat. Petimina ſunt in humeris iumentorum hulcera.Vide Feſtum. Polymeſtor corripitur,& ſcribitur ſine n,teſta Stoa contra Tortellium. Patrimus & Matrimus Stoa ſine teſtibus aſſerit ſolum produci:ſed quia Politianus ſemper corripit,quem Stoa peritiſſimum cenſet:ego quoque corripiam. Redimo & redimio ac redimitus tantum corripienda ſunt: licet Prudentius in Pſycho. Ipſa redimitos olea frondente capillos. Exanthimata aut exanthemata,quia per *e*,ſunt eruptiones pituitæ. Aothymus,viri nomen producitur à Nicolao Valla Iliad.4. Rhximor, Aretæ pater & Alcinoi ſocer, producitur à Pylade lib.3. Archimedes corripiendum videtur,vt cætera ab Archo,Archigenes,&c. Capella tamen produxit lib.6, Archimedæa aſtrificante manu. Achimenides excipitur à Stoa, vt opinor,nõ rectè:quia Achæmenides à doctis ſcribitur.Ouid.2.de Ponto.Puppis Achæmenidẽ graui Troiana recepit. Arimathia.videatur I ante a. Hermotimus,Theorimus,& cætera in timus producenda ſunt. *Adrimachidæ* populi nomen in Africa,excipitur à Stoa, ſed rectius videtur ſcribi Adyrmachidæ.Sic enim Herod. in lib. 4.Et Sillius lib.9,Vulgus Adyrmachidæ pariter gens accola Nili.

I ante n corripitur,

I ante n

vt *Itiner*. Manilius lib.1,Fecit & ignotis itiner commercia terris.Ergo quidam in plurali itinera imprudenter produxit.Claud.in 4. conſulatu Honorij,Inquinat egregios adiũcta ſuperbia mores. Iuuen.Quorũ cophinus,fœnũmque ſupellex.Lucan.Par geminis Chiron,& idẽ quod carcinos ardens. id eſt cancer.Mart.lib.7, *Luſciniæ* tumulum ſi Theleſina dedit.Non ſequar igitur Philelphum in ſecunda ſeptimæ dicentem, Nec culices elephas, pia nec luſcinia coruos. philomela eſt. Corripe item Pampinus, lancino,circino.faſcinum,lenocinor,ſuccinum,dominus, &c.

EXCEPTIONES QVATVOR.

Ina vel Ine deſinentia.

Prima, Producuntur deſinentia in ina vel ine vel inæ,vt Rapina,Nerine,heroine,Adraſtine,ſaginę. Iuuen. Satyra 4,Propera ſtomachum laxare ſaginis. Propertius libro 4,Qui dabit immundæ vænalia farra ſaginæ. Propertius lib. 4, Parua ſaginanti luſtrabant compita porci. In hac re Calphurnius Siculus à veteribus defecit:quem hic imitandum non credo. ait itaque in quarta Ecloga, Vt quoque turba bono plaudat ſaginata magiſtro. Hic decepit Fauſtum in Ecloga contra Balbum,

Sola reſumebat pingui ſaginata popina.

DENVNTVR HINC

Aſina aſinæ,vel Aſine aſines,oppidũ.Lucan.lib.8,Quas Aſine cautes, & quas Chio aſperat vndas.

Apina apinarum,res viliſſimæ:& Apina,oppidum.vide I ante c, Tricæ. *Buccina* notum eſt. Catina catinæ,vel *Catine* catines:ſed aliqui per a in ſecunda ſyllaba dicendum eſſe Catane volunt.Sicilię oppidũ eſt.Sil.lib.14, Tũ Catine nimiũ ardenti vicina Typhœo. Caſina comœdia Plautina corripitur ſemper in Plauto. *Euphroſyne* vel euphroſyna:ſic *Eleemoſyna*,& vtrũque per y Græcum ſcribitur. prius eſt mulieris & vnius Gratiarũ nomen. *Fæmina*,notum eſt. *Fuſina* in Iuuenale. *Fiſcina*, naſſa ex iunco vimineo.Colum.lib.11, Preſſáque flameola rumpatur fiſcina calta. Fuſcina, tridens.Mart. Fuſcina dente minax nexu fuit anchora curuo. Gauſapina,veſtis quædam.Mart.Menſe vel Auguſto ſumere gauſapinas. Lamina notum eſt. Machina.vide A ante c. Mnemoſyne.vide E ante m. Mutina mutinæ,oppidum.vide A ante l, Pharſalos. Nundinæ,notum eſt. Patina in 2.ſatyra Perſij. Pagina in 5. einſdem. Proſerpina.vide O ante s. Ruſpina,vrbs Aphricæ.Sil.lib.3,Quæque procul cernit non æquos Ruſpina fluctus. *Sophroſyna* cum y Græco, mulieris proprium. Sarcina per c literam:vnde Sarcino ſarcinas verbum,ſatis notum eſt. *Sarſina* per s literam in ſecunda ſyllaba, Vmbriæ

 oppid

oppidum, Plauti patria: vnde Sarſinas ſarſinatis. Sil. lib. 8, Vel raſtris laudande Camers his Sarſina diues Lactis. *Statina* ſtatinæ, vel Statinæ ſtatinarum, inſula in litore Campano. Stat. circa finem lib. 3. Syl. Ænariæque lacus medios, Statináſque renatas. *Sibina*, telum quoddam. Ennius apud Feſtum, Illyrici reſtant ſicis ſibiniſque fodentes. *Squatina*, nomen piſcis, teſte Stoa. Trutina trutinæ, Trutinor trutinas. Perſius, Caſtiges trutina, &c. Xerampelinæ, natura mobile eſt, vt gauſapina. Fœminorum maſculini regulam ſeruat, vt Domina, aſina, fidicina.

SECVNDA.

Propria Propria ferè producũtur, vt Leuinus, lupinus, altinum, Arpinum, Virginia, mulieris nomen in 13. lib. Sillij. Sic Virginius, Gabinus, Charinus contra quendam alioqui doctiſſimum. Mart. lib. 4, Quare non habeas Charine purum. Phaleucius eſt. Sic Carphinia, Cebrinia, Matrinia, Gabinia: & quæ piſcium ſunt Coracinus, echinus. & herbæ nomen, Staphylinus. Volſcini, Leontini, & cætera gentilia. Tolluntur hinc quædam ex prima exceptione nota, vt Ruſpina, &c. cum his Ariminum. vide I ante m. Alemoninus, vt quidam notarunt. *Arſinoe*, mulieris nomen, apud Flaccum lib. 5. *Alcinous* apud Martialem & alios.

Albinouanus apud Horatium. Cælinus per æ diphthongon, aut vt alij habent per i Cilinus, viri nomen. Sil. lib. 7, Cælinus Arreti Tyrrhenis ortus in oris. Cyminus, cum y Græco in prima ſyllaba, à κυμαίνεσθαι, id eſt fluctuare & exæſtuare, eſt lacus & mons Hetruriæ. Virg. lib. 7. Æneid.

Hi Soractis habent arces Flauiniáque arua,
Et Cymini cum monte lacum, lucóſque Capenos.

Sil. lib. 8, Stagna tenent Cyminiq; lacum, Euxinus producitur tantum. in Periegeſi Axenus non Euxinus legendum eſt. vide E ante n, Xenium. Earinus. vide præfationem totius operis, vbi de propriis loquimur. Fucinus, duplex Italiæ lacus: vnus Marſorum, alter Volſcorum. Sil. lib. 4, viridi quem Fucinus antro Nutrierat. Fulginia, vrbis nomen in eodem lib. Fuſcinus, viri nomen. Iuuen. ſaty. 14, Plurima Fuſcine ſunt, & fama digna ſiniſtra. ſic legit Neſtor. Nonnulli legunt, Plurima ſunt Fuſcine, & phama digna ſiniſtra. Fruſino. vide V ante s. Gallicinus, viri nomen. Sidon. lib. 8, Sancti & Gallicini manu oſculata Phaleucius eſt. Geſſominus, viri nomen in 11. Æneid. Hebrinus, viri nomen. Sil. 14, Troianúſque Hebrinus ſtructis qui nomina muris. Herminius, viri nomen in 11. Æneid. Tycinus, viri nomen cum y Græco in prima. Horat. Tonſori Lycino, &c. Matineſſa, loci nomen apud Mart. lib. 4. Morinus, vir & gens Gallica, qui vulgò Morinenſis dicitur. Sil. Et Morinum pugnas æris ſtridore cientem. Virgil. Æneid. 8, Extremíq; hominũ Morini, Rhenúſq; bicornis.

Myrinus cum y Græco in prima ſyllaba, viri nomen. Mart. in Xeniis, Nuper quum Myrino peteretur miſſio læſo. *Pachynus* (licet Priſcianus corripiat) ſolum producet. vide A ante c. *Stertinius*, viri nomen apud Horatium. ſic *Statinens* corripi quidam notauit. *Scatinia* rectius producitur. vide A ante t. *Sardinia*, regio. Mart. lib. 4, Nullo fata loco poſſis excludere: quum mors

Venerit, in medio Tybure Sardinia eſt. Petrarcha malè produxit in ſecundo Aphricæ, Trinacriæ & craſo diues Sardinia cælo. *Tarquinius*, viri nomen. Ouid. 2. Faſt. Hoc cupiunt fratres, Tarquiniúſq; pater. Aliquando eſt triſyllabum Tarquinus, & tum producitur. Manilius lib. 5, Aut Brutũ atque patrem Tarquinum, & Horatia facta. *Titinius*, cuiuſdam medici nomen, vt vult Bebelius. *Taurominum*, mons aſperrimus in Sicilia, ſuper quem & oppidum Taurominum eſt. hinc Taurominita & Taurominitanus. Lucan. lib. 4, Taurominitanam vincunt feruore Charybdim. Errauit igitur, teſte etiam Baptiſta Pio, Apollinaris, & id quidem in eodem nomine bis, dicens, Vel Taurominitana quod Charybdis. Phaleucius eſt. *Torini*. quidam populi. Valerius Flaccus lib. 6, Mellis honor Torinis dictat ſua mulctra Satarchen. *Ticinus* à doctis producitur tantum. vide I ante c. *Vtinum*, oppidi nomen, teſte Neſtore. Vatineſſa. vide A ante t. Aſinius, viri proprium etiam corripitur: vt Amphinoe, Callinous, Iphinous, Barcino, Arines, Aſtynous, Epinitus, Corinuſa, Antinous, Chorineus, & plura ſine dubio.

TERTIA.

Inus in deriuatiuis. Producuntur deriuatiua in Inus, ina, inum, vt Peruſinus, Venuſinus, Feſcenius, à Feſcenio vrbe Campaniæ: vnde verſus Feſcenini, qui in nuptiis canebantur, quos alij à faſcino dici putant, quia incantamenta arcere putantur: & ſic contra primitiui naturam produceretur. Seneca in Medea,

Exite ſolennes digitis marcentibus ignes,
Feſta dicax fundat conuiuia Feſceninus. Verſus eſt ſpondaicus. Matuta, id eſt aurora: vnde matutinus: veſper, veſpertinus: iuſtus, Iuſtinus, vnde Iuſtinianus: quod cum Philelpho nollem corripere,

vt vulgus ineptum, dicens, Dat Galienus opes, & ſanctio Iuſtiniana. Auguſtus Auguſtinus, elephantinus, muſtelinus, formicinus, ouinus, *mediaſtinus*, *clandeſtinus*: quæ duo ab Aſtu vrbe deducuntur, in quibus Alexander, Sulpitius, Tortellius cum multis aliis hallucinantur. Eſt itaque clandeſtinus, occultus quaſi clàm de aſtu, hoc eſt vrbe. Hinc verbum clandeſtinare. Lucillius, Clandeſtino tibi quod commiſſum fuerat. Mediaſtini videntur dici à medio vrbis, famuli viliſſimi: qui in medio ſunt nutus omnium obſeruantes, vt omnibus pareãt: quos hodie lignarios & bacularios dicimus. vide Calepinum: qui multa bene de hoc dicit. Lucretius libro primo, Oportet naturam clandeſtinã cæcámq; adhibere. Idem libro ſecundo, Significant clandeſtinos cæcóſque ſubeſſe. Manilius lib. 1, Et clandeſtinis ſurgentia fraudibus arma. ac cum cæteris Sillius. Horatius ad Villicum, Tu mediaſtinus tacita prece rura petebas. Lucil. lib. 17, Villicum, Ariſtocratem mediaſtinum atque bubulcum.

DEMVNTVR HINC

Craſtinus, diutinus, ſerotinus, perẽdinus, priſtinus, hornotinus, protinus, quatinus. ſed hæc duo, aduerbia ſunt. & quæ fiunt à nominibus materiarũ, lapillorum, vel gemmarum, vnguentorũ, odorum, colorúmq; vt Gauſapinus, faginus, oleaginus, cedrinus, adamãtinus, ianthinus, hiacynthinus, amethyſtinus, cryſtallinus, amaracinus, amygdalinus, bõbycinus, byſsinus, carbaſinus, myrrhinus. Murrha, gemma: vnde fiunt vaſa murrhea vel murrhina, teſte Beroaldo: crocinus, glaucinus, praſinus, ſmaragdinus, ſandicinus, ſpadicinus, onychinus, tyrianthinus, xerãpelinus. Corripe item hiccine cũ chimerinos, oporinos, therinos, earinos. vide I ante m, Chimerinos. Mart. lib. 9,

Et turbata breui quæſtus cryſtallina vitro

Myrrhina ſignauit, ſepoſuitque decem. Sic idem cũ cæteris frequenter. ideo malè dixit Riga, Cryſtallina fuit facta feneſtra decens. Malè quoq; hũc imitatus eſt Petrarcha dicens in 3. Aphricæ, hãc Gorgonis ora *Cryſtallinus* habens clypeus tegit inque tenebris. Lucr. lib. 2, Sicut *amaracini* blandum ſtactæque liquorem. idem alibi, Denique amaracinum fugitat ſus, & timet omne

Vnguentum. Sic in adagio, Nihil cum amaracino ſui. ab amaraco, herba vnguentaria. Idem in 2. lib.

In quo iam genere in primis adamantina ſaxa,

Prima acie conſtant ictus contemnere ſueta. Propertius lib. 3, Colchis flagranteis adamantina ſub iuga tauros. Horat. 1. Carm. Ode 6, Quis Martem tunica tectum adamantina. Aſclepiadæũ eſt. Ergo indoctè dixit Petrarcha libro 2. epiſt. ad Bernardum Rutenenſem,

Vox adamantina eſt, calamus quoque ferreus: omnes

Promptus ad inſultus. dicere potuiſſet, Vox adamantæa eſt, &c. vt Ouid. 7. Metam. Ecce adamantæis Vulcanum naribus efflant. & ſic pœnultima per æ diphthongon ſcribitur. Prudentius in Pſychomachia, Has inter ſpecies *ſmaragdina* gramine verno. Malè autẽ Riga in libro Heſter. Séque ſmaragdinus miſcet vterique color. malè quoq; Gualterus in arte poëtica dicens, Luce ſmaragdina vel ſyderis inſtar ocelli. Catullus, Fulgebat *crocina* candidus in tunica. Mart. li. 9, Pallia donauit glaucina Coſine tibi. Idem lib. 1, Quũ potes amethyſtinos trientes. Phaleucius eſt. Sidonius in Propentico, Narciſſos hiacynthinóſque flores. Phaleucius eſt. Ouid. Meta. 10, Annua prælata redeũt hiacynthina põpa. Perſius, Hic aliquis cui circa humeros hiacynthina læna eſt. aliqui legũt ianthina læna eſt, vt Britãnicus, qui ſi eo commẽto voluerit hiacynthinus produci, ei nõ credimus ſine vete rũ teſtimonio. neque enim Alexandrum Nequam dignum puto imitatione in compluſculis: veluti vbi dicit, Pelle hiacynthina cæli color eminet alti. Iacobus Goudanus vt diceret tantum produci, teſtatus eſt apud poëtas, qui videntur corripere, legi debere hiacynthius, a, um. Martialis lib. 8, Fœmineũ lucet ſic per bombycina corpus. Idem libro 1, vilis contaminat vnco

Vrbica Lingonicus Tyrianthina bardocucullus. Idẽ, Coccina formoſæ donas, & ianthina mœchæ.

Virg. quoniam tibi pocula ponam

Fagina, &c. Idem ſecundo Georg. Truditur è ſicco radix oleagina ligno. Serenus,

Fertur amygdalinæ ſuccus nucis eſſe bibendus

QVARTA.

Acinor, teſte Calepino, verbum primæ, deponens, id eſt vilia negotior. *Acinator*, qui paruo pretio ſeu lucro mouetur. *Acynacis* cum y Græco in ſecunda ſyllaba, gladius Perſicus. Val. Flac. lib. 6. Inſignis manicis, inſignis acynace dextra. *Architriclinus*, magiſter triclinij, qui cœnationi præeſt omnia curando. & dicitur à cline, id eſt lectus, ſuper quem diſcumbitur. vnde Hexaclinos, & quicquid hinc eſt producitur. Manilius lib. 5,

Nunc iam luxuriæ pars, & triclinia templis

Conc

Concertant. Ideo mendum eſt apud virgilium in Coppa, Triclinia vmbroſis frigida arũdinibus. aut per ſyncopam Triclina legendum eſt. *Caminus*, fornax, non infumabulum, vt indocti tradunt: nota eſt productio. *Catinum*, vide A ante g, Laganum. Cyminum, vel y Græco in u verſo cuminum. Perſius, Et pallentis grana cymini. *Coninus*, currus Britannicus apud Martialem lib. 12. *Deſtinatus* producitur neceſſitate quadã à Iuuenale in ſat. 4. dicente, Et domini gladijs iam deſtinata: ſed olim Prodigio par eſt in nobilitate ſenectus. Alij corripiunt, vt deſtino & obſtinatus ſemper. Virgil. in 2. Æneid. Et me deſtinat aræ. Horat. 2. Car. Orcle antepœn. Rapacis Horci fine deſtinata. verſus eſt iambicus trimeter catalecticus. Catul. Sed obſtinata mente perfer, obdura. Scazõ eſt. In Iuuenalẽ quidã feſtinata legunt. Deſtinatus ergo ſolũ corripe. *Echinus*, vtcunque capias, vide E ante c. Feſtinus, feſtino *Gelaſinus Catagelaſinus*, Inquilinus, Morticinum. Opinor, inopinus, opinio, omnino: *paſtinacha, propino, popino, puluinar, puluinus. ſupinare, ſupinus, ſaginæ ſalinum. Telchines, tintinabulum* in Iuuenale. ¶ I ante n corripitur, vt Tintino. Catul. Tintinant aures, gemina teguntur

Lumina nocte. Sapphicum cum adonio: ita legit Stoa, & ante eum Georgius Valla Iuuenalis enarrator, aſſerens contra primitiui naturam tintinabula produci à Iuuenale ſatyra 6, Tot pariter pelues & tintinabula dicas. Verùm Aldina impreſſio apud Catullum non tintinant, ſed tinniunt habet, vt apud Perſium ſatyra 5, Ne qua ſubærato mendoſum tinniat auro. Plautus in Menæhmis tinio vnico n. pro tinnio dixit, Hoc eſt quod olim clanculum ex armario

Te ſurripuiſſe tiniebas vxori tuæ. Iamb. tri. duo. Tintinabulum Plautus vnico n, dixit: ideóque niſi neceſsitas cogat, corripiatur. vt in Pſeudolo, Quid eo? ſanios inde accerſam duo cũ tintinabulis. Iãb. ſeptem pedũ. vbi duo pro duos dixit. Marcellus autẽ aſſerit titinnire veteres pro ſonare vſurpaſſe. vnde ſunt tintinnabula, vt ait, niſi liber ſit mendoſus. Ab exceptione prima in Verſificatoria noſtra, tollenda Caſina, Plautina comœdia & mulier. Vt in argumẽto. Adoleſcẽs ducit ciuẽ Caſinã cognitã. Iamb. tri. Reperies in ea fabula perſæpe id nomen, & ſemper correptis prima & ſecũda ſyllabis. Felſina, id eſt Bononia corripitur à Mantuano. Et *Farſina*, Plauti patria, qui inde Farſinas, non Sarſina nec Sarſinas. Volater. *Æginus* inſula, ab Ægina Æaci matre, pœnultimã corripit, licet metri cauſa Horatius producat. Volaterranus author lib. 9. *Squatina*, piſcis, corripitur Stoæ. Reſina non corripitur. vide E ante ſ. Hermina vel Hormina & Nurſinus, vrbes in octauo Strabonis producũtur ab interprete eius, vt plura nota à Stoa, à nobis ſatis comprehenſa. Ab exceptione ſecunda, tollẽda *Hercynia*, maxima Germaniæ ſylua. In Perie. Saltibus Hercyniis Germania ſubiacet atrox. Clau. de laudibus Stil. Vt procul Hercyniæ per vaſta ſilentia ſyluæ. *Antinous*, vir. Propert. in 4, Quid loquar Antinoũ cæleſti ſede locatum? *Chorineus*, viri nomen, corripitur Æneid. 9. Iphineus corripitur Valerio Flacco libro ſecundo, Tranſit ad Iphinoum. ita lege, non Iphinum, contra Stoam. *Barcino*, oppidum Hiſpaniæ. Auſ. Tarraco & oſtrifero ſuperaddit a Barcino ponto. Prudentio Barcinõ dicitur ſecunda breui. Paulinus autẽ eadẽ producta Barcinus, Cæſarea eſt Auſtuſto cui Barcinus amœna. Gotinuſa, inſula, corripitur in Periegeſi. Lauiniũ. vide Lanuuiũ, I ante n. *Scantinia* cõmunibus annumerat Stoa propter Auſonium: melior eſt productio. *Sardinia* tantũ corripuero cũ tota vetuſtate, licet Stoa propter Prudentium variet. Amphinee, nympha marina corripitur à Mantuano. Callinous, vir, à Terentiano. Ticinus & ticinũ, videantur in primis ſyllabis, I ante c. Chalinus in Caſina Plauti viri nomen, ſemper corripitur. *Arſinoe*, mulier & vrbs, corripiatur à Lucano lib. 9. fuit ſoror & vxor Ptolemæo ſecundo. *Arines*, vir, corripitur à Valerio Flacco 6. *Aſtinous*, vir, à Valla Iliad. 5. *Epinitus*, Niobes filius, corripitur à Pylade libro ſecundo. *Virginius* malè corripitur à Cæco Pontano. Nam Iuuenalis, Virginia gibbũ. Idẽ, Quid enim Virginius armis, &c. Scribitur antiquariis Verginius. Euxinus, Stoa variari putat, ſed rectius producitur: ſicut Pathinus, Iuſtinianus apud Græcos etiam ſecundam corripit, & interdum quartam, vt Tribonianus. Cyprianus, contra perpetuum Latinorum vſum, qui A ante n producunt. Secundam corripit verſus vulgatis, Dat Galenus opes, & ſanctio Iuſtiniana. Quartam verſiculus Stoæ ex Græco verſu, qui in digeſtorũ Florentiæ viſitur frontiſpicio: ſic verſus eſt, Hunc Iuſtiniani fabricauit cura libellum. Lycinius quidem corripitur: non tamen Lycinia, mulieris nomen. Horatius car. 2, Permutare velis crine Lyciniæ. Sic producitur Lycinia, ſeruæ nomen, Æneid. 9. Licinus etiam, cucumeris rotundi ſpecies, corripitur in 11. Columellæ. Volſinij, vrbis Italiæ nomen, corripitur in tertia Iuuenalis: & incolæ dicuntur Volſini. Item Cæcinna corripitur à Petro Crinito lib. 1. poẽmatum, Sed ô ſacrum pectus, quis ille vndantibus

Te Cæcinnæ lymphis dedit. Iambicus trim. cum dimetro. Vt idem,

Andiua Mape filia potens Cæcinæ, Marulle te mihi abſtulit? Hic (Mape) priorem producit. Circa

tertiam

tertiam exceptionem. Bouinus, Quintianus negat Latinè dici, quia veteres bubulus non bouinus dicunt. Id ſi verum eſt, haud Latine locutus eſt Laurentius Valla in quartum Herodoti dicens, Hæc mihi videtur eſſe cauſa cur omnino cornua bouino generi non ſuccreſcunt. Ibidem, Bouino corio, &c. Sic idem ſæpius alibi. Circa quartam exceptionem. Acinacis in Verſificatoria aſſerui cum y Græco in ſecunda ſcribi, & deſinere in is cum Torrentino pluribúſque, qui maſculinis in is annumerauerunt: & certè in quarto Herodoti Ferreus acinacis legitur in nominatiuo, ſed cum iota. Stoa dicit nominatiuum eſſe acinax. nam obliqui ſunt in Herodoto frequentes: nec rari apud alios, Acinacis, acinaci, acinacem, acinace: non acinacidis, non acinacim, quo modo haberet, ſi in is deſineret: ideo Aldus aſſerit non in is, ſed in es longum deſinere: quia Græcè ſcribitur cum η in vltima ἀκινάκης. Suffragatur Aldo author Lexici Græci, in quo ſic habetur, ἀκινάκης acinaces, gladius Perſicus. Vt autem in Herodoto malè imprimitur acinacis pro acinaces: ita è diuerſo vbi haud raro legi videtur Seſoſtres pro Seſoſtris: quia Plinius libr. 36. cap. 9. à Seſoſtride dixit, aſtipulante etiam Hermolao apud Horatium, car. 1. Stoa vult Acinacis genitiuum eſſe in hoc alcaico, Vino & lucernis Medus acinacis, &c. Triclinium, Stoa vult ob verſum Virgilij variari, ſed ne ei adhæreas. Amineum variatur, vide A ante m in primis ſyllabis. *Bouinator* apud Gellium, aut *Bouiator*, vt legit Stoa, id eſt tergiuerſator, producitur à Lucillio in 11, Hic ſtrigoſus bouinatórque ore improbus duro. Sterquilinium producitur à Plauto in Caſina, Ex ſterquilinio effoſſa tua illic præda eſt, Iambicus tri. Morticinus, a, um. Prudentius in ſecundo, Vrnas reorum morticinas lambere. Iambicus tri. Prodino, vetus verbum. Feſtus, Prodinunt, prodeunt, vt Ennius annal. 3, Prodinunt famuli, tum candida lumina lucent. *Tapinoſis*, id eſt humiliatio, per ει diphthongon in ſecunda, & per ω in tertia. ſic Tapinoma tapinomatis, id eſt humilitas. Sidon. lib. 3. Epiſt. Nec per tapinomata depreſſa tenuatur. Deſtinatus, Stoa aſſerit corripi tantùm, & bene. vt Æneid. 2, Et me deſtinat aræ. In Iuuenalis autem ſatyra 4. vt bene dicit, quia ſententia arridet, legetur feſtinata, non deſtinata. Sic,

Proximus eiuſdem properabat Acilius æui
Cum iuuene indigno, quem mors tam ſæua maneret,
Et domini gladiis tam feſtinata: ſed olim Prodigio par eſt in nobilitate ſenectus.

Vbi melius etiam legitur tam feſtinata, quàm iam. *Muginari*, eſt quid tardius conari, ac propè idem quod muſſitare & minſacere, quod propriè eſt vix audere proloqui, vt Ennius in annalibus, Quod minimum eſt, neque (vt aiunt) minſacere audent. Cicero ad Atticum, Dum tu muginaris, neque mihi quicquam reſcribis, cepi conſilium domeſticum. de hoc multa Crinitus lib. 18. de Honeſta diſ. producit muginor, I ante n. Lucil. lib. 7, Muginamur, molimur, ſub ducimur Atta. Marcellus inquit, muginari, eſt murmurare.

I ante p corripitur,

I ante p

vt Antiphus, viri nomen. ſic Antipho, adoleſcentis nomen apud Terentium. Sunt qui dicant Antiphos produci. Ego teſtimonium deſydero. Stat. 9. Thebaid. Sternit Hyona Chromis, Chromin Antiphus, Antiphon Hypſeus.

EXCEPTO. *Alipha*: hinc aliphanus. vide A ante l. *Caiphas* variatur. Iuuēcus, Pulchra Caiphæ collucent atria ſedis. Sedulius lib. 5, Protinus ad triſtes Caiphæ deducitur ædes. *Celiphium*, vide O ante l. *Enipeus* vel enipheus. vide E ante n. *Euripus* interpretatur irrequietus: mare eſt inter Bœotiam & Eubœam, quod fluit refluítque. fuit hoc nomine philoſophus quidam eadē quantitate ſeruata. Lucanus lib. 5, Euripúſque trahit curſum mutantibus vndis. Sidon. in laudibus Narbonis, Euripus ſibi machinam tetendit. Phaleucius eſt. Euripides variatur à Terentiano. *Manipulus* producitur tantū, teſte Martiano Capella, quē Ferettus imitatur: quibus credo, donec correptio liqueat: licet Seruius author ſit variari in illud 11. Æneid. Tu Volusce armari Volſcorum edice maniplis. Edice pro edic. *Obſtipus*, a, um: obſtipo obſtipas, conſtipo, & cætera à ſtipo ſtipas. vide in primis I ante p. Horat. Stes capite obſtipo, multum ſimilis metuenti. Quidam geminant p. vt notat Nebriſſenſis *Recipalis*, vide A ante c. Seriphos, vna Cycladum. Seriphum, oppidum eſt. Papin. in 1. Syl. Cyclades hinc ſtratæ, Myconóſque, humiliſque Seriphos. ¶ I ante p corripitur, vt: Sonipes, per compoſitionem. Caiphas melius ſecundam producit. Prudentius in dito.

Impia blaſphemi cecidit domus ecce Caiphæ.

Aliphe, ſiue aliſæ etiam producitur. Euripides variatur: productio eſt melior. Lelij hagus, herbæ nomen, non eſt excipiendum: quia, teſte Stoa, Eliſphagus debet dici. Latinè ſaluia dicitur, in Lexico elelíſphacos. Seriphi ſeriphorum producitur, vt Seriphos.

I ante c

I ante q producitur,

vt Antiquus,obliquus:quia ab æquus eſt. Excipitur *ſiliqua*:vnde verbum ſiliquare,vide A ante n,Ganeo. Aliquis,aliquando,vtique,reliquus, reliquiæ,vndique:& ſiquid ab his fit,corripiemus. ¶Reliquus corripiam tantum, licet veteres videantur etiam produxiſſe.vide regulam,Eſt re breue.

I ante r corripitur,

vt *Anticyra*. Horatius, Nauiget Anticyram. Halmyrotes,id eſt marinus.Mart. lib. 10, Cide ſtare putabit halmyrotem. Phaleucius eſt. *Ephyre* ephyres, id eſt Corinthus. ſcribitur cũ y Græco ,teſte Neſtore.Ouidius in epiſtola Medeæ, Hic Ephyren bimarem Scythia tenus, ille niuoſa

Omne tenet pontrqua plaga læua iacet. In his nonnullos erraſſe comperies,quiſquis grãmaticorum volumina diligenter diſcuries.Notentur compoſita, Suſpiro,nimirum,&c.

EXCEPTIO. Ægyra vrbs,teſte Volaterrano lib.10. *Apyrinum* cum y Græco in ſecunda ſyllaba. vide V ante b. Tuber. Sunt autem apyrina,poma quædam. *Archimagirus*,coquorum princeps: archos,princeps eſt:& magirus,coquus. Iuuenalis ſat.9, Finxerunt pariter librarius,archimagirus. nec dicitur à machæra,vt Vgutio ſopniat. Almyria in Baptiſta. Abiron quidam rectè produxit. *Buſiris*, deus quidam gẽtilium. vide A ante s,Thraſius. *Butyrum* cum y Græco , interpretatur bouis caſeus. nam tyros,caſeus eſt. à Græcis producitur,teſte Neſtore:Latini variant. Valgius,Lac niueũ butyrũmque nouum cum melle comedit. hunc ſecuti ſunt Macer & Serenus. Egnatius,Molliq́ue ſubacta butyro. Sidonius ad Catullinum,Infundens acido comam butyro. Phaleucius eſt. Bechyres in Periegeſi. *Collyrium*, cum y Græco in ſecunda ſyllaba, medicamentum oculorum: & apud Columellam, etiam ventris. Horatius ſaty.5, Hic oculis ego nigra meis collyria lippus

Illinere. Callianira in Baptiſta. *Coſira* vide O ante s. Camiros,vrbs,Græcè habet ει diphthongum. productionem oſtendit Neſtor ex Homero. Cypirus. vide I ante p. *Corcyra*, cum y Græco , inſula Dalmatiæ adiacens. Lucanus lib.2. In portus Corcyra tuos ſeu læua paratur. Cercyra , cum e ſecunda vocali in prima,& y Græco in ſecunda,id eſt Corinthus,producitur,teſte Neſtore. Deianira,mulieris nomen. Ouidius 9. Metam. Nomine ſiqua ſuo tandem peruenit ad aures

Deianira tuas quondam pulcherrima virgo. Deliro,delirus, perdeliſus,producuntur tantùm:vide I ante r,Lira & lyra. Empyrius à neotericis variatur. Empiricus,empiria,vel potius empericus,per ει diphthongon Græcè ſcribimus. *Epirus* epirota.vide E ante p. Equiria. Ouidius 3.Faſt. Altera gramineo ſpectabis equiria campo. Enchiridiũ pœnultima per ει diphthongõ vt Gaſterochitæ. Ilaira, Leucippi filia,quã Pollux deperijt.ſoror eius Phœbe dicebatur,quã Caſtor amauit. Propertius lib.1, Non ſic Leucippis ſuccendit Caſtora Phœbe:

Pollucẽ cultu non Ilaira ſoror. ita legit Beroaldus:quidã tamen libri habent Thelaira per th aſpiratum. Ianira in Pylade. Magirus.vide Archimagirus. *Lairus*, viri nomen : à lair.ideo rectè dixit Riga,teſte Neſtore,Mente leui ſplẽdet curata nata Lairi. Notauit hoc Neſtor. Ithyrei,populi:dicuntur etiam y Græco in u verſo Ithurei. vide V ante r. *Niſyrus* in 10.Strabonis. *Oſiris*. vide O ante s.

Papyrus cum y Græco.hinc *Papyrius* & *Papyrianus*. Iuuen. Creſcit multa damnoſa papyro. Martia. lib.8, Heu heu quàm bene nunc Papyrianæ

Annæi faceret manus Sereni. Phaleucij ſunt. Manilius lib.1, Conditor vt Pyrrhi per bella Papyrius vltor. Petoſiris,aſtrologi nomen. Iuuen. Saty.5, - nulla videtur

Aptior hora cibo,niſi quam dederit Petoſiris. *Podalirius*,medici nomen,apud Ouidium in fine 2.de Arte amandi. Phillirius.vide I ante l. *Rabirius*,viri nomen. Martialis lib.7, Aſtra polúmque tua cepiſti mente Rabiri. Ramirus in Baptiſta. *Sapphirus*,lapillus.vide E ante r, Beryllus. *Semiramis* ſemiramidis,Nini vxor. Ouid.4.Metamorph. - vbi dicitur altam

Coctilibus muris cinxiſſe Semiramis vrbem. *Stantyra*,cum y Græco ſtantyrorũ,plurale tantũ,vrbs, Ouid.1.Triſt. Saltus ab hac terra breuis eſt Stantyra petenti. ſic habent plurimi libri. ſed Neſtor legit *Tenthyra* cum aſpiratione in ſecunda ſyllaba : quod nomen dicit variari. productio iam patet. De correptione, Iuuen. Saty. pœnultima, Qui vicina colunt vmbroſæ Tenthyra palmæ,propter dubiam lectionem mallem cũ Iuuenale corripere. Tenthyra iam dictum eſt in Stantyra. *Thelaira*,in Ilaira.

Vechires,cum ch aſpirato,populi. Priſcianus in Periegeſi, Byzeres primi iuxta quos terra Vechirum.

¶ I ante r corripitur,vt Satyra. *Almyria*,vrbs,producitur Mantuano. *Abiron*:de quo in Bibliis Io. Tiſſurus, Sic hauſtus Abiron,&c. *Apiria* per ει in ſecunda,id eſt inexperientia,infinitio ſiue infinitas. Empiria etiam per ει,id eſt experiẽtia,peritia. Empirus expertus. Hinc Empirici vel Emperici ει

in e

in e verſa,,id eſt medici experti. *Buſiris*,primam & ſecundam producit. Virgilius in Bucol. Aut illaudati neſcit Buſiridis aras. In Ciri, vt ſuprà dixi,non legetur Buſirim, ſed Scinin,quem in primā Iuuenalis Mancinellus Scinona ineptè vocat,cum non Scinon, ſed Scinis dictus ſit. Vide Plutarchum in vita Theſei,& lege in Ciri,Non crucibus monſtris Scinin infandúmq; dediſti:vt latius annotaui,& vnus excogitaui in V ante ſ. Gadira & Gadiruta vrbs in Gadibus, per *ει* ſcribitur. Euſtathius tradit Gadiram anguſtias ceruicéſque ſignificare, quaſi *γῆς δειρὰν*. Hermolaus in 22. cap.lib.4. Plinij. *Butyrum*, teſte Stoa,rectius longum eſt:quia Græci producunt tantum. *Callianira*,nympha marina,producitur vt Deianira. Mantuanus interpretatur viros honeſtans: quia *καλὸς*, honeſtus : *ἀνὴρ*, vir eſt.

Ianira nympha maris eſt:pæon tertius apud Pyladem lib.3. Meganira eandem videtur ſortiri originem:ideo arbitror ſimiliter eſſe pæonem tertium. Fuit autē coniunx Celei, ad quam Ceres filiam quærens,diuertit Celei famulū, non famulam fuiſſe Iambam,qui Cererē conuitiis procidit,Marinus Becichemus author eſt. Vnde Iambi pedis origo Diomedē emaculandū cenſet,apud quem corruptè Iambes famulæ,pro Iambæ famuli legitur. Hinc Iamban Ceres in ſtellionem vertit. *Euchirus* vel Eucherus,vel Euchir euchiris,viri Corinthij nomen,apud Pliniū *ει* ſcribitur:vt ex Hermolai caſtigationibus colligitur. *Taphoſiris*, vrbs Ægypti, interpretatur Oſiris ſepulchrum, quanquam ſunt Taphoſires duæ:altera mari propior, altera remotior. Hermolaus cap.8. lib. 17. Plinij. Producitur ergo vt Oſiris, *Perdelyrum*,pœnultima breui apud Lucretium legit Stoa,aſſeres ibi in literam more vetuſto corripi, non collidi. A lyra, delyrus,id eſt diſſonans. *Delirus* autē à lira,id eſt ſulco,ſine dubio producitur tantum,vt verbum lirare,id eſt errare, Auſonio:

Et ſi Pierius patitur lirare ſorores,

Nunquam ipſe torquet aulaca. Id eſt ſulcū. aulax enim ſulcus dicitur. Mendoſè legebatur aulica pro aulaca. de hac re alibi loquimur. *Empyreus* vel empyrous apud neotericos tantum repetitur & variatur. Mātuanus, Hinc noſtri dixere patres empyria regna. Quintianus, Anna vale, empyreo memorabilis Anna theatro. Enchiridium per *ει* ante r. Oſiris neſcio qua incuria omiſeram : producit i ante r. *Niſyros* etiam producitur:eſt inſula & vrbs. Interpres Stra. lib.10. ex Homero, Qui Niſyrō habent celſam,Capathúmque,Caſúmque. Malè imprimitur ibi Carpathum,contra rationē metri:quia Homerus Capathum pro Carpathum dixit. Vnde Strabo dicto lib.10,Carpathus autem, quam Homerus Capathum vocat,excelſa eſt,circuitum ducentûm ſtadiorū habens : fuítque vrbibus quatuor pollens,& nomen celebre conſecuta eſt:à qua pelago quoque nomen eſt inditum. Vna verò vrbium ipſarum Niſyrus dicta eſt,cognominis quidem Niſyriorum inſulæ. Amphirani in Claudiano mendum eſſe ſuſpicor,nec adhuc ſcio quomodo legendum ſit in ſecūdo libro contra Eutropium, Fregit luxuries Amphiraníque triumphi. ſic quidem legitur,ſed an rectè neſcio. *Ægira*, Peloponneſi vrbs, cuius incolæ dicuntur Ægiratæ in 4. Polydori. Pœnultima longa ponitur apud Volaterranum lib.9.

Ramirus,viri nomen. Mantuanus. Aſpice bellacem clara cum prole Ramirum. *Gaſterochiræ*, epitheton Cyclopum, Latinè *ventrimani*,qui ſuo aluntur artificio. Autor Strabo lib. 8, Vbi aliquādo gaſterocheres lego:Græcè *ει* diphthongō habet vt *χεὶρ*,id eſt manus. *Onirocrites*, coniector, diuinaculus, ſopniorum index, producitur:quia per *ει* ſcribitur *ὄνειρον*,ſopnū:*ὄνειρος*, deus ſopnij : *ὀνειροκρίτης*,ſopniorum interpres, in Lexico. Fulgentius, Non poëtam furentem aſpicias,ſed onirocriten ſoporis nugas hariolantem aduectas,Crites eſt index. Siquid aliud ex eodem fonte ortum noris,producito. Sapphirus apud claſsicos producitur tantum:ne cum Stoa variandum credas,quia Sidonius corripuit. Sapphiratus. Bechires ſeu Vechires populi. Collyræ, panis genus Polluci, producit Plautus in Perſa.

I ante ſ corripitur,

I ante ſ

vt *Acriſius*,viri nomen. Ouidius 3. Metam. An ſatis Acriſio eſt. Notentur geminata, vt Phariſſęus, teſte Georgio Valla. Iuuencus, Ecce Phariſſæi Sadducæíque doloſi. Idē alibi, Inde Saducæi tali cinxere latratu. Riga, Sedulius,& plures malè corripiunt Phariſſæus. Notentur è longis, vt achryſos, holochryſos, flores in Baptiſta.

EXCEPTIO. *Amethyſus*. vide E ante t, Amethyſthus. Aliſium in octauo Strabonis. *Amphiſa*, vrbs Phocidis. Lucanus lib.3, Phocaicas Amphiſa manus, ſcopuloſáque Cyrrha. Amphryſos vel amphryſus, fluuij nomen. vide I ante u, Sperchius. *Amphryſus*, Dryopes filius, apud Naſonem in 9. Metamorph. *Anchiſes*, nomen ex Virgilio notiſſimum. *Aruiſium*, Chij promontorium: vnde Aruiſius, a, um. Virgilius in Daphnide, Vina nouum fundam calatis, Aruiſia nectar. *Amiſon*, vrbs Ponti, teſte Calepino. Aloiſius in Baptiſta. *Aphrodiſius*, teſte Stoa. *Cambyſes*, pater Darij,

dictus

dictus Nabuchodonoſor. Lucanus lib 10, Cambyſes longè populos peruenit ad æui. *Cariſianus*, viri nomen. ergo etiam *Cariſius*, quia ſe habent vt Iulius Iulianus, Quintilius Quintilianus: vbi poſſeſſiua tranſierunt in propria. Mart. lib. 6, Nil laſciuius eſt Cariſiano. Phaleucius eſt. *Criniſus*, fluuij nomen. Virg. 5. Æneid.

Troia Criniſo conceptum flumine mater

Quem genuit. *Cephiſus*. vide E ante p. *Cogiſantra*: ſed multi per e Cogeſantra dicunt. vide O ante g. *Dionyſ*. vide O ante n, Dionyſius Bacchus & vir. vide I ante r, Syrus. hinc *Dionyſius*, a, um. cuius ſecundam contra aliorum morem videtur mihi produxiſſe Sillius lib. 3, Ac Nebriſſa Dionyſeis concita thyrſis. habet y Græcum in tertia ſyllaba. Diuiſi, diuiſum, diuiſio. *Eliſa*, Dido, vnico ſ, teſte Neſtore. Ouidius in Epiſt.

Nec conſumpta rogis inſcribar Eliſa Sichæi.

Claudianus contra omnium morem corripuit: ideo ipſum non imitabor dicentem in primo libro contra Rufinum,

Inuadit muros, Eliſæ notiſsima dudum

Tecta petit. ſed forſan locus eſt mendoſus. *Eliſæus*, prophetæ nomen, Sidonius in Euchariſtico produxit dicens, Quique duplex quondam veniſti in pectus Eliſæi. hic ſynæreſi vſus. Gauiſus vt notum eſt. *Heliſos*, pro quo multi legunt Iliſſos, fluuius Atticæ regionis. Papinius 4. Thebaid.

-quos pigra vado Langia tacenti

Lambit, & anfractu riparum incuruus Heliſos. Idem 12 Theb. Celauit Geticos criſpis Heliſos amores. Eliſabeth variatur. Ialiſos in 13. Strabonis. *Lariſa* vnico ſ, teſte Neſtore, vrbs Ætoliæ. Stat. 2. Thebaid. Poſthabita eſt Lariſa iugis. *Lariſſa* autem, gemino ſſ, eſt Theſſaliæ oppidũ. Hinc Lariſſæus, a, um. Lucanus lib. 6, Atque olim Lariſſa potens. *Laliſio*, onager, adhuc paruus. Mart. in Xeniis,

Dum tener eſt onager, ſolàque laliſio matre

Paſcitur, hoc infans, ſed breue nomẽ habet, Melchiſedech neoterici variant. *Moyſes*. Sedulius, Clarum videre Moyſen. *Ocriſia*, mulieris nomen. Ouidius 6. Faſt. Namque pater Tulli Vulcanus, Ocriſia mater. *Paradiſus*, etiam vrbis nomen. Sidonius lib. 7, Iam te circũſtant paradiſi millia ſacri. hîc maſculinum eſt. ¶ I ante ſ corripitur, vt Acriſius, Danaes pater: vnde ipſa Acriſione, & inde adiectiuum Acriſionæus, a, um. Raphaël Regius cenſet duos Acriſios, hunc & Laërtæ patris Vlyſsis patrem in 13. Metamorph. Nam mihi Laërtes pater eſt, Acriſius illi. Vbi rectè legitur non Acriſius, ſed Arceſius illi. Nam Homerus Laërtæ patrem Arceſium vocat, & ipſum Laërten Arceſiaden, patronymicum.

Holochryſi, flores quaſi toti aurei apud Mantuanum producitur. Loiſus, Aloiſius, virorum nomina, producuntur à Mantuano. *Phariſæus*, Georgius Valla cum ſſ gemino ſcribit, & ita poſitione producitur. Iuuencus lib. 4, Illa phariſſæi, Sadducæíque doloſi. Stoa dicit variari: quia Sedulius ait,

Poſt dominus Phariſæa petens conuiuia cœnæ.

Productio eſt longè melior. Aliſius vel Aleſius, viri & filiæ nomen, Græcis per *ει*. Interpres Strabonis lib. 8, Simul intus Aliſion ambit. Aleſion Hermolao dicitur etiam Colone. *Moyſes* producitur Prudentio, Vidit enim Deus eſſe bonũ, velut ipſe Moyſes. Prima rectius produceretur, eſte Bebelio, quia Græcè *μωυσῆς* ſcribitur per *ω*. Iuuenali priore longa ſine y dicitur Moſes. *Aphrodiſius* producitur, teſte Quintiano, éſtque quorundam cognomen: vnde dictus Alexander Aphrodiſius Scribonius Aprodiſius interpretatur Venerius. Tertiam ſyllabam haud iniuria producit, quia Aphrodite, id eſt Venus eandem protẽdit: nec poſſet carmen aliter commodè ingredi. Sic Aphrodiſias & aphrodiſia aphrodiſiorum Veneris feſta, & multa ſimilia leguntur. *Amyzon* ante z producitur. Eliſabeth Iuuencus corripit, Mantuanus producit. *Ialyſos* patet in A ante l. Stoa malè Lalyſos: quia iota, non λ habet. Mauriſius vt legit Stoa illud Virgilij,

-Mauriſia pictis

Gens epulata toris. ſed errat: quia Mauruſia dicitur apud Claudianum, Sillium, Ouidium: ſicut ab acheron etiam interdum acheruſius dicitur, & à Rhamnis Rhamnuſius. Melchiſedec variatur, quia producitur Prudentio in præfatione Pſycho. Melchiſedec qua ſtirpe, quæs maioribus

Ignotus, vni cognitus tantum deo. Iambicus trim. Mantuanus autem corripuit, & declinauit Melchiſedecis. *Paralyſis*, metri neceſſitate Chriſtiani produxere: rectius tamen vbi fieri poſſet, corriperetur. ſicut Lyſis, id eſt ſolutio. & inde cõpoſita, apolyſis, id eſt abſolutio: analyſis, id eſt reſolutio, &c. Antiſſa, Amphiſſa, Epiſſa, vrbium nomina, ſſ geminant, vt ſimilia quædam. Iliſſus etiam, amnis in Attica muſis ſacer, ſſ geminat, vt Iliſsides, muſæ.

I ante t corripitur, I ante t

vt Conditio. Martialis lib. 9, Accipe & hoc munus conditione mala. Natalitius, ſaturnalitius, præ
toritius, &c. Idem lib. 7, Ad natalitias dapes vocabar. Phaleucius eſt. Prochyta, inſula. *Ammodites*,
ſerpentis nomen. Nauita, orbita, &c. Adytum cum y Græco, licet Græci producant, ſi Calepino cre-
dimus. Virgilius 2 Æneid. Iſque adytis hæc triſtia dicta reportat. ſic cæteri. *Polymitus*, a, um, omnes
ſyllabas corripit, teſte Neſtore, contra Rigam dicentem in Geneſi, Quæ polymita fuit oſcula dando
patri. Sic *monomita, dimita, trimita*. Eſt autem veſtis polymita, variorum colorum. *Polymitarius*, qui
polymitas facit. Hexamita, ſex colorum, &c. Idem dicit Calepinus. *Mitos* cum i noſtro, ſine aſpira-
tione filum eſt, quod licium dicitur: poly cum y Græco, multum. *Mythos* autem cum th aſpirato,
& ſimiliter cum y Græco, fabula dicitur, & priorem producit. Capella lib. 2, Nunc ergo mythos
terminatur, infitior. Iambicus eſt trimeter archilochius. Hoc vt plurima alia, meum eſt. nam ante me
cæteri omnino in his & alijs vel errauerunt, vel dubitauerunt. *Alphita*, viti proprium. *Neophytus*,
proſelytus, blanditiæ: cum ex blandus, non ex blanditum deducarut. *Lecythus* contra Alexandrum,
Sulpitiúmque: quia corripitur ab Homero 8. Odyſſeæ, teſte Neſtore. Funditus, &c. Notentur ex
generalibus nota, vt laceſſitum, etiam licet præteritum tam laceſſi quàm laceſſiui ſit. *Architectus*
cum Martiale tantum corripito.

EXCEPTIO.

Producuntur deriuatiuæ formæ Græca in itis, & ites, & ita: vt Leuites liuitis, Samarites, ſamaritis *In Ita, ites*
ſamaritidis, Moabita, moabitis moabitidis. *Anachorita*, eremita, margarita: licet quidam Chriſtia- *et itis Grę*
norum corripuerint. Palæſtrita, Memphitis, Taurominita: & hinc Taurominitanus: vt Samarita, Sa- *ca deriua-*
maritanus: Tomita, Tomitanus: Sybarita, vnde Sybariticus: Haſbyta Haſbytes, gentile nomen: ſic *tiua.*
Haſbyte haſbytes, mulieris nomē. Gadites, Gadira, Gaditis, Gaditanus. Oceanitis oceanitidis. Argi
tis, Andronitis, &c. Producuntur quoque in itus huiuſmodi nomina è nominibus formata, Auritus, *Itus.*
auitus, pattitus, mellitus, recutitus, maritus: vnde maritare. *Cerritus* gemino rr, teſte Neſtore, quaſi ce-
reritus, id eſt inſanus, & Cereris ira vexatus. Horatius Sat. 13, Cerritus fuit, an commotus crimine
mentis. Claudianus, Concutit, & glebas fœcundo rore maritat. Seruitus, vt ſeruitium corripitur.
Ex dictis liquet Sedulium in lib. 4, Præteriénſque viæ dominus loca Samaritanæ. non rectè Samari-
tanus, a, um, corripuiſſe: nec Sidonium rectè corripuiſſe Taurominitanus. vide I ante n, in ſecūda ex-
ceptione. ſic prouidendum ne corripiamus Abderites, abderitanus, &c. Producuntur nomina à ver-
bis in titius, veluti Suppoſititius, arreptitius, commentitius, fictitius, ſurreptitius, &c. à nominibus *Titius.*
corripiuntur. vt Patritius. Martialis lib. 5, Hermes ſuppoſititius ſibijpſi eſt. Phaleucius eſt. Sic in ar-
gumento Menæhmorū, Hic fuerat auitus, ille ſurreptitius. Iambicus trim. archilochius. Sic in pro-
logo eiuſdem fabulæ, Adoptat illum puerum ſurreptitium. ſimiliter eſt iambicus trimeter archilo-
chius. Hæc & ſimilia cautè cōſyderanda ſunt, vt Tanaiticus, à Tanais tanaitidis: vel à Tanaites: & hoc
à Tanais. Sidonius in 2. Panægyrico, Caucaſus & Scythicæ potor Tanaiticus vndæ. Produc quoque
in itim aduerbia à nominibus, Viritim. Sillius lib. 17, Lux atrox micat, & præſens aſtare viritim *Itim ad-*
Creditur. Nomina lapidum in ites, quia deriuatiua ſunt, ex dictis liquet produci. veluti Pyrites, tho- *uerbia.*
nites, actites, ſelenites: quæ & plura apud Priſcianum in Periegeſi leguntur. Eadem ratione produci-
tur Sorita vel ſorites, argumentationis ſpecies. vide O ante t. *Aquitania*, regio Galliæ: cuius populi
Aquitani ſunt. Tibullus lib. 1, Hunc fore Aquitanas poſſet qui fundere gentes. Auſonius etiam cor-
ripuit. *Aconitum* herba venenifera. Ouidius 1. Metamorph. Lurida terribiles miſcent aconita no-
uercæ. *Amphitrite* amphitrites, Neptuni vxor. pro mari ponitur, vt in eodem libro, Margine terra-
rum porrexerat Amphitrite. *Architas*, philoſophus. Propertius lib 4. Me creat Architæ ſoboles Ba-
bylonius Orops. id eſt, teſte Baptiſta Pio, indoctè dixit Sidonius in primo Panægyrico,

Quicquid Anaximenes, Euclides, Archita, Zenon,
Archeſilas Chryſippus, Anaxagoráſque dederunt. *Amithone*. Sappho Phaoni, Vilis Amithone, vilis
mihi candida Cidno. *Agapetus*: quia Græcè per η, ἀγάπητος ſcribitur. ideo rectiſſimè dicendum
fuerat Agapetus. teſtis eſt Valla in Iohannem. *Anitia*, mulieris nomen: ergo etiam Anitius. Auſo-
nius lib. 1. Epig. Ante quater plenum conſumpſit Anitia luſtrum. *Aphrodite* vel aphroditia, id eſt
Venus: ab aphros, id eſt ſpuma, ex qua nata putabatur: producitur vt reliqua in ites itis, & ita à nomi-
nibus formata. *Alabyia*, nymphæ nomen, à Græcis producitur tantum: licet Theodulus corripue-
rit: ineptè profectò, vt multa alia: inter quæ eſt protoplaſtus: cuius primam produci liquet ex ele-

gantiſſimo hymno, Pangelingua glorioſi prælium certaminis. *Alites* alitæ, populi nomẽ. vide Bal lonoti, O ante n. *Berytus*. vide E ante r. Camaritæ & Calonites, populi in Dionyſio. Cornaris in Theocrito. *Corytus*. vide O ante r. At Corythus cum y Græco ſimiliter: ſed cum th aſpirato, oppidi nomen, corripitur: ſic Neſtor contra Tortellium: quia ſine aliqua aſpiratione cum i noſtro coritus, pro oppido ſcribi voluit. Virgilius Æneid 7, Hic illum Corythi Tyrrhena à ſede profectum. Coritha corithæ, vel Corithe corithes, equæ nomen. vide O ante r. *Catamithus* cum i noſtro & th aſpirato in vltima ſyllaba, puer quo quis abutitur à cata, id eſt pro: mithon, pretium: quaſi pro pretio vel mercede. Auſonius in Epigrammatis, Aut Iouis Elyſij tu catamithus eris. *Cocytus*. vide O ante c. *Caſtritius*, viri nomen, Petrarcha produxit, dicens, ſi dulcis aget

Libertas, animũ Marcus Caſtritius armet. *Corbitæ*, teſte Calepino, naues ſunt onerariæ, quæ in ſummo malo pro ſigno corbes habere ſolebãt. Plautus, Tardiores quàm corbitæ ſunt etiam in tranquillo mari. *Damaſithon*, viri nomen, apud Ouidium in Ibin. *Eboſita*, mel ex arundinibus. vide E ante b. *Eritus*. Sidonius ad Fœlicem, Muſas ſat venerabiles Eriti. Phaleueius eſt: viri nomen eſt. Eriſiton in Ouidio. *Fortuitus*, a, um, variatur. Papinius 12. Thebaid. Æqua & fortuito ductæ quater aggere pinnæ. Horatius lib. 2. Carm. Ode 15, Nec fortuitum cernere cæſpitem. verſus eſt alcaicus dactylicus. (cui) ſecundus pes eſt iambus. *Gallita*, mulieris nomen apud Iuuenalem Sat 12. *Galerita*, id eſt alauda. vide Colon, O ante l. nec mirum: fit enim à Galerus. Galeritus, vir in Propertio. *Hermaphroditus*, Mercurij ex Venere filius. Hermes, Mercurius: Aphrodite, Venus Martialis lib. 10, Odit amatrices Hermaphroditus aquas. *Hyarbita*, viri nomen. vide I ante m, Timagenes. *Hasbyte*, mulieris nomen, apud Sillium. prius habery Græcum in prima, & poſterius in ſecunda ſyllaba. *Heraclitus*, philoſophi nomen: quia Græcè ſcribitur per ει diphthõgon ἡράκλειτος, teſtibus Hermolao Barbaro, & cum Iohanne Baptiſta Pio cæteris doctis, vt Calepino, &c. nec authoritate carent. Lucretius ſyllabariæ ſtructuræ obſeruantiſſimus, vt ait Baptiſta Pius: is inquam in primo libro ait, Heraclitus init quorum dux agmina primus. adducit Pius apud Sidonium, vbi huius nominis meminit, carmen Græcum, in quo Heraclitus producitur. Sidonius in primo Panægyrico,

Quicquid Pythagoras, Democritus, Heraclitus

Defleuit, riſit, tacuit. ita legit Pius, quia coniunctio que (quam Hermolaus Barbarus hîc perperam offendit) eſt tollenda: quippe quum non legatur in bonis exemplaribus, & ſenſui ſuperuacanea ſit, aſyntheto venuſtius & modificatius decurrente. Fefellerunt igitur Hermolaum Barbarum (quem ſecutus eſt Ælius Nebriſſenſis) bonarum literarum columen praua exemplaria. Hamerochita. vide A ante m. *Ilithyia*. vide I ante a. *Idolothytus* cum th aſpirato, ſequente y, dici poteſt idolo immolatus vel ſacrificatus. & melius ponitur in neutro genere idolothytum: producitur, teſte Neſtore. *Inuitus*, inuita inuitum: ſic *inuitare*, nota ſunt. *Irrito*, prorito protitas. Virgilius lib. 10, Irritátque virum telis. id eſt laceſſit & prouocat. ſed Irritus, id eſt non ratus corripitur: & verbum hinc factum irrito irritas. de quo vulgatur hic verſiculus, Irritat euacuans, irritans prouocat iras. *Luſitania*, Hiſpaniæ regio. Sillius lib. 3, Hos Viriatus agit, Luſitanúmque remotis

Extractum luſtris, &c. Prudentius tamen in Cæſare Auguſta. Luſitanorum caput oppidorum. Sapphicum in quo (ſi) corripitur. Mauritania in 4. Manilij. Mephitis terræ potor, eſt ex aquis ſulphuratis & corruptis. hinc adiectiuum Mephiticus mephitica mephiticum. Virgilius lib. 7, Sæuam exhalat opaca mephitim. *Miſitius*, viri nomen. Martialis lib. 3, Quum peteret patriæ Miſitius arua Rauennæ. *Nouitius*. vide I ante c: quia per c aliqui ſcribunt: quum rectius per t exaretur. *Niciterium*. vide I ante c. *Nutritius*: quia à longo ſupino deriuatur. ideo rectè dixit Architrenius, Languida ſegnitis Veneris nutritia tractat. *Odites*, viri nomen 5. Metam. *Ophites*: quia deriuatiuum eſt in ites. *Orita*. vide O ante r. *Orithyia*. vide I ante a. *Onytes*, vir 12. Æneidos. *Paraclitus*. vide E ante t, Paracletus. *Pampitius*, viri nomen, in Euchariſtico Sidonij. *Polites*, viri nomen apud Papinium 7. Thebaid. *Pituita*. vide in primis I ante t. *Potitius*, viri nomen. Virgilius Æneid. 8,

-lætíque minores

Seruauere diem, primúſque Potitius author. *Pampitius*, vir in Sidonio. *Polygiton*, viri nomen. Auſo. Thermarum in ſolio ſi quis Polygitona vidit. Paraſitus, Paraſitaſter, & verbum Paraſitor paraſitaris. Iuuen. Ad cœnam quoties paraſitus venerit infans. Dicitur à *para*, id eſt ad vel iuxta: & *ſiton*, id eſt cibus vel frumentum. *Sitia*, id eſt ſagina. nam paraſiti ſunt adulatores, qui diuitum menſas ventris gratia ſequuntur. Paralyticus cum y Græco in tertia ſyllaba, ſolutis neruis homo eſt: & ab Aratore producitur,

ſurge n

- ſurgens paralyticè dixit,

Vectorem compone tuum. melius corriperetur, vt Hippolytus, &c. Scriblita. vide I ante b. *Therſites* therſitæ, viri nomen apud Iuuenalem & alios. *Valitudo* quidam hîc excipiunt: ſed per e rectius ſcribitur valetudo à valeo, vt dicit Georgius Valla Placenti. lib. 13. cap. 12. de denominatiuis. Horat. Gratia, phama, valetudo, contingat abundè. M. Manilius lib. 1,

Quæque valetudo veniat, concordia quanta

Bella facit. *Veliternus* in 13. Sillij. ¶ I ante t corripitur, vt Blanditiæ, à nomine blandus: vt Dicere nec cano blanditias capiti. Sic Conditio à verbo tertiæ condo: ſed à condio producitur, vt conditus pœnultima breui à condor: conditus eadem longa à condior. malè ergo, vt alia multa Maximianus, O quàm dura premit miſeros conditio vitæ. Polymitus & Lecythus tantum corripiuntur. Quintianus aſſerit poſſe produci: quia i & y apud Græcos ſunt literæ ancipites, quæ ſtulta eſt ratio: licet enim in diuerſis dictionibus varientur: non tamen in iiſdem, niſi alia ſubſit cauſa. Seruitus & Seruitium tantum corripiuntur. Horat. Seruitus creſcit noua: nec priores. Sapphicus. Virgil. in Bucol. 1. Ideò malè quidam neotericus non indoctus dixit, Et ſeruitutem duram ſeruire coactos. Credidit forſan à verbo deduci, cùm à nomine deducantur, ſicut blanditiæ. Ambitus participium, vt ſuo loco dixi, producitur, ſed nomen tantum corripitur. Iuuenal. Rapit ambitus atque libido. Horatius, Per amœnos ambitus agros. Errat ergo neotericus qui dicit, Ambitu vigilum ſolers, &c. Architectus & architectonica malè ab Aratore & aliis non claſſicis producuntur: *archi* enim in compoſitione ſemper corripitur à Martiale & aliis. Orithias, vir. Ouid. Metamorph. 8, Orithiæ magni roſtro femur hauſit adunco. Eurythus, rex OEchaliæ, quæ in Eubœa eſt Ioles & Dryopis pater, quæ ab eo Eurythides dicuntur, corripitur. Ouid. Metamorph. 9,

At puer Amphiſus, namque hoc auus Eurythus illi

Addiderat nomen. Et in eodem,

Eurythidos lachrymas, admoto pollice ſiccat

Alcmene. Ideò videtur erraſſe Strabonis interpres libro octauo dicens, OEchaliámque tenent Eurythi principis vrbem. Et in eodem, Regis ab Eurythi regno OEcheliáque creati. Corbita, id eſt nauis magna & tarda, corripitur apud Crinitum lib. 17. Margarita & margaritum tantum producuntur: quia per ι ſcribuntur. Secunda tamen eſt breuis. Taurominitanus a Taurominita cum claſſicis tantum producam, vt à Tomita Tomitanus. Stoa propter Sidonium aſſerit variari. Sil. 14. Taurominitanam cernunt de ſede Charybdim. Iuuenal. Taurominitanę rupes, quoniam omne peractum eſt. Sic Lucanus & cæteri. Dormito & cætera frequentatiua à ſupino, producta pœnultima, producentur. Mappheus tamen 13. Æneid. de gallina, Dehinc perturbatos crocitans exquirit, & omnes, &c. Cùm tamen dicatur *Crocio crocis* crocire: vnde crocitum: ſed credidit forſan verbum primitiuum, nec à crocio deductum. Ignitus, ſiue à nomine, vt auritus, ſiue à verbo, vt redimitus: producetur: nec eſt barbarum, vt contra Hermolaum Barbarum oſtendit Stoa ex Gellio lib. 13. cap. 8. & 9. & ex Apuleio ſecundo Floridorum dicente, Martis ſtella ignita. Aquitania & Aquitanus, vt dixi, etſi rectius producuntur, poteris cum Auſonio corripere in Moſella. Temperat ingenuos qua læta Aquitania mores. Idem. Inter Aquitanas gentes, & nomen Iberum. Tibullus lib. 2, Gentis Aquitanæ celeber Meſſala triumphis. Architas Sidonio corripitur: & ideo Stoa varium cenſet, ſed tantum produxero, Horatius, Menſorem cohibent Archita. vbi producitur: eſt enim heroicus tetrameter. Camaritæ & Calonites, populi, producuntur à Dionyſij interprete. Cotytto t geminat. vide Centuriam Politiani cap. 10. Cotytaris producitur, teſte Stoa, à Theocrito & eius interprete Philetico. Eryſiton. Ouid. 8. Metamor. Mœrentes abeunt, pœnámq; Eryſitonis orant. Multi autem legũt Eryſichthonis. In Epiſtola Briſeidis producitur etiam Amython. *Emiſsitius, proiectitius, conductitius* & ſimilia, ſi lum, produci ex Plauto facilè cognoſces. *Præbitere*, vetus verbum, id eſt præire, apud Plautum, vt ait Feſtus, & producitur. Vt in Rudente, Malo cruciatu in Siciliam præbiteres. Veliternus, vir. Sillius 13, Iámque Veliternum mediam tranſegerat aluo. Exocitus, piſcis, alio nomine adonis. Lippius, Multi exociton dicunt. Hamerochita, Amaritides, Epaphroditus vt Aphrodite, producuntur. Odites, viri nomen. Ouid. Metamorph 5, Poſt regem primus Odites. Onytes, viri nomen. Virgil. Æneid. 12, Et mœſtum mittit Onytem. Conchytæ, concharum piſcatum exercentes: vt Hamiotæ, hamis piſcantes. Plautus in Rudente, Saluete fures maritimi conchitæ atque hamiotæ. Iambicus tetram. catal. vbi (conchitæ) pro ſocit mediam. Cerithum, non Cerinthum Homerus vocat, prima & ſecunda longis. Hermolaus lib. 4. cap. 12. Plinij. Hasbytæ in Ptolemæo & Sillio. Veteres tamen Asbytæ dixerunt.

R 2 Hermol.

Hermol.cap.& lib.5.Plinij. Phragitides. Prudentius, Quid cum ſacrandus accipit Phragitidas? Anitius. Prudentius in Symmach Fertur enim ante alios generoſus Anitius vrbis,&c. Galeritus, vir: vt Galerita, auis. Propertius 4, Prima Galeritus poſuit,&c. Caſſita à Caſſis produci opinor, vt producitur galerita: quia eadem eſt auis. Heraclitus ſiue Heracletus producitur. Interpres Laërtij, Vitæ Heraclitus viuere difficilis. Mauritania. Manilius lib.4,

Exſiccat populos, & Mauritania nomen

Oris habet. Sulpicio nonnulli per e ſcribunt, alij per t. productum inueni: ſed dubito verum ſuſpectio debeat ſcribi: verũ in multis ſuſpitio ſcribitur. Iuuencus, Nunquid(ait) Iudam talis ſuſpitio tangit? Auſonius, Concinnat veriſimilis ſuſpitio culpas. Martialis lib.11, Obliuitur minimæ ſiqua eſt ſuſpitio culpæ. Quia tamen ſuſpicor & ſuſpicio i corripiunt ante c, videtur ſuſpitio pro ſuſpectio ſcriptum. Valitudo quibuſdam corripitur: ſed rectius cum Horatio Valetudo ſecunda longa dicatur. Comitium. Plautus in Curc. Tuum profectò nec forum, nec comitium. Iambicus trim. Trapezita. Plautus in Curc. Lyconem quæro ego trapezitam, dic mihi. Iambicus trim.

I ante u

I ante u producitur.

vt Saliua, conniueo. Perſius, Vah niſi conniues. Malè autem Nebriſſenſis per indiligentiam in præteritis dicit, In xi prætereunt hæc frigeo conniueóque. Sic Deruo. Duo corripiuntur, vt *Niuius*, viri nomen: & Symbriuium, y Græcum in prima habens, flumen apud Æquicolos, qui ſunt ſupra Tybur: & adhuc retinent nomen, vt Marſus ait in illud Sillij lib.8, Symbriuio raſtriſq; domant Æquicola rura. Rediuiuus ſecundam ſyllabam corripit. ¶ I ante u corripitur, vt rediuiuus in ſecunda ſic rediuiæ,&c.

O ANTE CONSONANTES IN MEDIIS.

O ante b

O ANTE b corripitur, vt Taprobane in Periegeſi. licet Baptiſta Mantuanus in quodam loco produxit.

EXCEPTIO. Iacobus, Iobus, October, vtrobique,&c. *Cænobus*, vnde cænobita: nunc Canopus & canopita dicimus, teſte Quintiliano in primo de inſtitutione oratoria. Catullus, Grata Canobitis incola littoribus. Petrarcha in 4. Aphricæ, Vnus vtrobique eſt, eadem mens permanet & frons. Longobardi producitur à Mantuano in exhortatione contra infideles. Iobolus, quia fit ex Iob: & Iacobus, ex Iacob. Ambobus, duobus ſatis patent. *Macrobius* puto corripi per regulam de o in compoſitione Græca: Petrarcha tamen dixit in 2 lib.epiſt.ad conuitiatorem,

Parma æuo collapſa ſui monumenta Macrobi

Oſtentat. ¶ O ante b corripitur in mediis, vt Niobe, Taprobane. Ouidius de Ponto. Cœnobium etiam teſte Bebelio. Dolobella autem malè excipitur à Stoa: quia ſcribitur Dolabella, vt diminutiuum à dolabra. Obolus quidem o corripit, ſed in compoſitione mutat o micron in ω ante b: vt Diobolum vel diobolus, triobolon, tetrabolon: & id verum eſſe ex Plauto variis in locis patet. Vt in Rudente, Talentum magnum non poteſt triobolum hinc abeſſe. Iambicus tetram.catal. Vbi (triobolum) manifeſtè neutri generis eſt: & ita melius dicitur quàm Triobolus. Trioboli hinc dicitur, ea loquendi figura, quaſi nauci & frugi homo. Súntque diobolum & triobolum, ſpecies numiſmatum Atticorum. Et quia diobolum, minimi eſt pretij habétque noctuam in altera facie: ideo nihili hominem noctuam ſolemus appellare aut diobolarem, vt meretriculam, lenonem, & ſimiles. *Vitrobon*, nihili nomen eſt, & in Catullo deprauatè legitur, vbi legendum eſt, Sicui iure bono ſacer alarum obſtitit hircus. Sic Catullus ad amicum.

O ante c

O ante c corripitur,

vt Apocope: quia Græcè per ο ſcribitur. Ideo errauit in figuris Alexander, dicens, Quod fini tollit Apocopa, dat paragoge. ſed excuſatur in figuris. Notentur è longi, negotium, præfoco, ſuffoco,&c.

Ocus in proprijs.

Quandoquidem, quandocunque variantur, vt quando: at quandoque tantum producam vt vbique. Produc quoque propria in ocus è barbaris: qualia ſunt Iodocus, Guinnocus,&c. At quæ Græca ſunt, corripiuntur: veluti Laodocus, Demodocus,&c. Produc quoque deriuatiua in ocinium, qualia ſunt

Ocinium.

Latrocinium, patrocinium, tyrocinium, lenocinium, & ſiqua ſunt ſimilia: cum verbis hinc deriuatis, aut cõtrà: veluti patrocinor, latrocinor, lonocinor,&c. Horat.ſaty 3.lib.1, -quum dicas eſſe pares res

Furta latrociniis, & magnis parua mineris

Falce reciſurum ſimili te. Ouid.2.de Arte, Siue latrocinij ſub imagine calculus ibit. Manilius lib.5.

Et lenoc

Et lenocinium vitæ præſeúſque voluptas. Ouid. 1. Triſt. Cauſa patrocinio non bona maior erat. Manilius lib. 1, Nec tyrocinio peccet. circúmque feratur. Exocitus, epitritus quartus in Lippio. *Iannecius*, viri nomen, producitur à Philelpho. *Trip.bala* producitur in 14 lib. Sillij. ¶ O a te corripitur, vt *πάτρωκλος*. Patrocle enim apud Homerum dactylus eſt: ſed propter c & l poteſt produci. Hypocha producitur à Lippio: Et Exocitus.

O ante d corripitur, vt Exodus. *O ante d*

EXCEPTIO.

Produc deriuatiua Græca in odes, & compoſita ab ode, id eſt cantus: veluti gæodes, id eſt terrenus: capnodes, fumoſus: thiodes, ſulphureus. *Melodes*, & rectius forſan per œ diphthongon melœdes: veluti melœdia & melodia. Et eſt melœdes, dulcia carmina canens poëta. Sidonius lib. 9, Proculus melœdes inſonare pulſibus. Iambicus trimeter. *Hilarodus*, hilaris cantor. ſic *Palinodia*, ſic Proſodia: ſed per œ diphthongon proſœdia rectius dicitur: vt rectius Pſalmœdia dicitur quàm pſalmodia. Philelphus in nona quintæ, Liber eris ſatyra, fies palinodia, meme

Steſichorum facies. Eſt cõtrarius cantus, à palin, id eſt rurſum. hinc eſt adagium Palinodiam canere.

Epodos contra Sulpitium. nam tritum abuſum non vſum ſequitur: nam (vt rectè ait Neſtor) Græcè per *ω* ſcribitur. Authoritatem à Neſtore omiſſam ego ſuffeciam. Auſonius in Epig.

Dactylicos, elegos, choriambum carmen, epodos,

Socci & cothurni muſicam

Carpentis impone tuis: nam tota ſupellex Vatum piorum chartea eſt. dicitur ab epi & ode. carminis genus eſt: de quo videbis apud Horatij interpretes. *Exodium* hinc non eſt: ſed ab exo, id eſt extra: & hodos, id eſt via, extrita aſpiratione: vt in periodus, ſynæreſis, argyrippus, Ariſtippus, &c. Eſt enim Exodium ab exodus imminutum: & ſignificat exitum actionis, id eſt cantum vel ridiculum aliquid, vel geſtum quem hiſtriones in fine comœdiæ, vel tragœdiæ, vel etiam ſcenæ cuiuſque exhibent, vt populo riſum moueant: id quod quotidie fieri videmus à barbaris. nec aliud videtur mihi voluiſſe Iuuenalis in 6. Satyra dicens, Vrbicus exodio riſum mouet Attellanæ

Geſtibus Autonoes, &c. Multi crediderunt ab ode deduci: nonnulli, quibus ipſe ſuffragor, ab exodos. Exodijs præcipuè in Attellanis vtebantur. Neſtor vult etiam erogationẽ ſignificare ab Exodrazo, id eſt erogo. multa dicit Neſtor: vide ſi liber: nos quantitatem rite docuimus. *Botrodum*, Celtiberiæ oppidum. Martialis lib. 12, Botrodum, Platcámque Celtiberis. Phaleucius eſt. *Cuſtodio* cuſtodis, vt cuſtos cuſtodis, cuſtodia. *Erodio* vel *Erodius*, auis, per *ω* ſcribitur, teſte Neſtore. *Emoda* emodæ, oppidi nomen. Val. Flaccus lib. 6, Iungit opes Emoda ſuas, ſua ſigna ſecuti

Axamatæ. *Emodus*, montis nomen, vide Colis, O ante l. Glycerodes, in (Melodes) patet. Herodes. Perſius, Herodis venere dies. Hierodæ, ſacri cantores. patet vt Melodes. At Herodotus corripitur.

Herodion & Herodianus, vt *Herodes*. *Laodocus*. vide A ante o. *Nebrodes*, monticuli nomen, ex quo naſcitur Himera. Sil. 14, Nebrodes gemini nutrit diuortia fontis. *Orodes*, viri nomen. Virgil. 10. Æneid. Iacet altus Orodes. Rapſodia, per *ω*. *Thermodon*, cum th aſpirato, fluuij nomen eſt. Virgil. Æneid. 9, Quales Threiciæ quum flumina Thermodontis. hîc Seruius ait, Thermodoon, & per ſyncopam Thermodon. Ego vero nondum inueni verſum in quo neceſſariò ſit tetraſyllabum: nam prædictus verſus eſt ſpondaicus: ideo nunquam dixero ſecundam corripi. Priſcianus in Periegeſi, Inter Amazonidas Thermodon Martius amnis. eodem modo Ouidius, vt videre potes in Halys, A ante l. Sil. lib. 2, Thermodontiaca munita in prælia pelta. Idem lib 8, Perſtrepit & tellus & Amazonius Thermodon. ¶ O ante d corripitur, vt Exodos & exodium ſicut hodos. Sic & ſynodus, methodus. Producuntur deriuatiua in odes, vt Pyrrhodes, vir. Clypeodes, gemma. Anemodes, ventoſus. Branchodes, raucus. Branchos enim raucitas. Glœodes cum œ, id eſt lubricus ſordidus. Glœos enim, ſordes. Gloſſodes linguoſus, à gloſſa. Gonodes, anguloſus. Homodus, mons Indiæ. Diacodion, medicamentum ex papauerum capitibus per *ω* ante d. Rhapſodia per *ω*, id eſt coaptatio & compoſitio. vnde grammatici Rhaſpodi. Erodius per *ω*, ardeola, teſte Gaza. Calcodontiades, patronymicum. Valla Iliad. 4. Thermodon Stoa in ambiguis locat, ego ſolùm produci opinor: ſed propter metrum, duo o in vnum contrahuntur, & Thermodoon fit Thermodon: niſi *ω* ante d mutetur in *o* micron. vt in ſecundo Claudiani, Thermodontiaco Tanain fregere ſecuri. Ouidius tamen ait, Et tu fœmineæ Thermodon cognite turbæ.

O ante f non inueni: ſi inueniatur, volunt corripi. *O ante f*

O ante g

O ante g corripitur,

vt *Syllogiſmus*, à Sidonio indoctè productum, dicente in primo Panægyrico,

Quæ vel Ariſtoteles partitus membra loquendi

Argumentoſis dat retia ſyllogiſmis. Author huius rei eſt Hermolaus Barbarus, vt in præfatione vidimus. Technologus, de artibus loquens. hunc ineptum vulgus artiſtam vocat. Produc agoge, id eſt ductio. vnde iſagoge, ſynagoga, paragoga, pædagogus, &c. quibus adde *Bagogus*, viri nomen, teſte Goudano. *Octogints* factie occurret. *Tolo:toboge*, teſte Hermolao in quintum Plinij cap. 32.

¶ O ante g corripitur, vt Syllogiſmus, ſicut ſimplex logiſmus contra Sidonium. Bagogus, vt opinor, ineptè legitur in Ouidio pro Bagous, in ſecundo Metam. Eſtque ſerui nomen, de quo Hermolaus in cap. 4. lib. 13. Plinij. Artotrogus, paraſito conueniens nomen, tanquam helluonem voces. Ἄρτος enim, panis: & τρώγω, comedo. Plaut. in Milite, Sed vbi Artotrogus? hìc eſt: ſtat prope virũ. Iambicus trimeter. vbi pœnultima producitur in Artotrogus. Microtrogus, id eſt parum comedens, eadem origine habet ω ante g. Gelaſimus in Sticho Plauti, Nunc microtrogus nomine ex vero vocor. Iambus trim.

O ante l

O ante l producitur,

vt Neapolis: & quicquid eſt à πόλις, id eſt vrbs. Conſolor autem producitur, vt ſimplex ſolor.

EXCEPTIO.

Producuntur deducta à πωλεῖν, id eſt vendo: qualia ſunt *Bibliopola*, librorum venditor. byblos cum y Græco in prima, id eſt liber. *pharmacopola*, myropola medicamentorum vnguentorúmque venditor. ſic Ichtyopola, Lachanopola, &c. Martialis in Apophroretis de Lucano,

Sunt quidam qui me dicunt non eſſe poëtam:

Sed qui me vendit, bibliopola putat. Horatius, Ambubaiarum collegia pharmacopolæ. Produc ſimiliter *Monocolon, dicolon, tricolon*, & cætera à κῶλον, id eſt membrum. vide in primis O ante l. Errauit in his Nebriſſenſis. *Ætolia, Ætolus*, & quicquid hinc eſt. Ouid. in 3. Amorum, Nec tanti Calydon, nec tota Ætolia tanti. Virg. Æneid. 11, Non erit auxilio nobis Ætolus & Arpi. Horatius epiſtola 19, Ætolis onerata plagis. mendoſe legitur Ætolijs. Sil. lib 13, Ætolos interfuit haud ignobile nomen. mendoſe vulgò habetur Æolidas: licet ita Marſus legat, pro Apulis, quibus Diomedes imperauit. Ætolus. Stath. 6. Thebaid. Ergo vbi luctandi iuuenes animoſa citauit

Gloria, terrificos humeris Ætolus amictus

Exuitur. de Tydeo loquitur, Diomedis patre. Acolvtus, non prohibitus, ſine impedimẽto, per ω mega. Capitolium: vnde *Capitolinus*, tam proprium quàm appellatiuum. Ouid. 15. Metam.

-fruſtráque erit illa minata

Seruitura ſuo Capitolia noſtra Canopo. *Cymolus* cum y Græco, vrbis nomen. vnde Cymolius, a, um. Oui l 7. Metam. Hinc humilem Myconon, Cretoſáque rura Cymoli,

Floréntémque Cythnon, Scyron, planámque Seriphum. hic n in (Cython) liqueſcit. Cimolis. Cemolos per ω mega. *Gaolophus* dictum eſt in regula de o in compoſitione: producitur, teſte Neſtore, apud Theocritum in primo Edyllio, & interpretatur terræ tumulus γαῖα, eſt terra: λόφος verò, tumulus. *Idolum*: quia Grecè per ω mega ſcribitur, vt doctiſſimi quique teſtantur: & (vt Neſtor ait) producitur ab Homero 24. Iliados. Baptiſta Mantuanus in Panægyrico Roberti,

Verum etiam qui vana ſacris idôla prophanis,

Et fragiles coluêre deos. Græcè habet ει diphthongon in prima ſyllaba, per ſyllabas quinque idololatra dicendum eſt. multi Chriſtianorum in his defecerunt à lingua Græca. Alexander, Idola dicta Dei. Et Riga in libris Numerorum. In terram ſanctam Deus imperat idola tolli. Et Arator libro 1, Idola tot Romæ mundo collecta ſubiecto. Iollas, viri nomen, opinor ll geminare. At Iole Ioles, mulieris nomen, corripitur, vt Hieroſolyma: licet Petrarcha auſus ſit producere. nam corripitur vt ſimplex Solymi. *Mauſolus*, vir, cuius ſepulchrum *Mauſoleum* dicitur. vide Cares, A ante r. Mediolanum. Auſonius, Et Mediolani mira omnia copia rerum. *Neobole*, mulieris nomen. dicitur autem à νέος, id eſt nouus: & βῶλος per ω mega, id eſt gleba vel fundus. dicit hoc Mancinellus in illud Horatij libro 3. Ode 12, Studium aufert Neobole Liparæi nitor Hebri. verſus eſt Ionicus à minori habens quatuor ionicos. Phonolenides, duodecimo Metam. *Pactolus*, fluuius, vide Durius, V ante r. Phicolus, viri nomen, à Phicol, teſte Nebriſſenſi. *Præſtolor*, vt Bebelius Goudanúſque cum alijs multis volunt. Riga in vita Criſpini & Criſpiniani, Non præſtolatur habitum

privatio

priuatio per quem. ſic Sulpitius: in quem ait Badius, Et Subſolanus præſtolor cauſáque pola. ideo non imitabor eum qui dicit,

Præſtolor interdum, meditórque, exordior, atque
Ordior. Calepinus, niſi liber mendoſus ſit, voluit corripi: tu producito tantùm. Subſolanus, ventus, producitur: quia dicitur ſic, quòd ſole oriente ſubnaſci videtur. Timolus. vide regulam poſitionis. ¶ O ante l corripitur, vt Adoleſcens, nomen & participium: ſed vt producatur, vertitur o in u, ſicut *Vpilio pro Opilio*: & contrà, Prima Syracoſio dignata eſt ludere verſu, &c. Vtroque vtitur Plautus in Menæhmis, Ita eſt adoleſcens ipſus eſcæ maximè ſimilis. Et in Pœnulo, Cum illoc te melius tuam rem adoleſcens loqui. Iambicus trimeter. Interpolo Prudentius producit in Apoth. Qui læta CHRISTI culta fur interpolat. Iambicus trimeter, habens apud Prudentium ſemper iambum in fine. Interpolare, eſt immutare, & in nouam formam à vetere fingere. Vide Nonium Marcellum.

Ætolia producitur, & quæ inde ducuntur, vt Ætolius, auis: & Ætolis, vt Ouidius in epiſtola Deianiræ ad Herculem, Forſitan expulſa Ætolide Deianira, Nomine depoſito pellicis, vxor erit. Vbi mendoſè legeretur OEchalide, ſed vt legi in (expulſa) a non abſumitur, aut addetur (hinc.)

Acolytos in ſecunda per ω mega, id eſt non prohibitus, & impedimento carens. Cemolos producitur, teſte Stoa: inſula eſt in decimo Strabonis. Cremamola & Glareola, vrbes producunt o apud Mantuanum. non ſunt ergo per diminutionem dicta: aut non rectè poſuit Deois, vt non eſt huius loci: quia non habet O ante l: non enim dicitur D. olis. Arachneola videtur à Sidonio produci: ſed locus apud eum mendoſus eſt, teſte Pio. Mediolanum & Mediolanenſes dicendum eſſe contendunt quidam. Præſtolor, Stoa aſſerit produci: ſed non affert teſtimonium, nec occurrit apud veteres. Valla autem ſic vertit oraculum Athenienſe in 7. Herodoti,

Tu verò aduentum, peditúmque, equitúmque quietus,
Terrenáſque acies ne præſtolere, ſed hoſti
Terga dato. In Eunucho Terentij videtur corripi, Quem præſtolare Parmeno? In quem locum vide commentaria. Phonolenides, Phonoleni filius, teſte Regio. Ouid producit 12. Metamor. Iuncta Phenolenides à ſummo vertice fregit. *Emitrabolus*, vrbs Ægypti, interpretatur rubra gleba. quam Pheron rex cremauit cum multis impudicis mulieribus, inter quas erat Pheronis vxor. habuit enim ex oraculo ſe viſum recepturum ex lotio mulieris pudicæ. Cùm igitur multarum lotium fruſtra adhibuiſſet, eas cremauit: & cuius lotio viſum recepit, vxorem duxit. Producitur: quia per ω mega ſcribitur. *Nicolas*, vt vulgò profertur, prima breui & media longa, ineptè poſuit Mantuanus in Gonzaga, Duróque potens Mauorte Nicolas. pro Nicolaus: cuius prima, vt omnia à *νίκη* producuntur. Melius ergo qui Nicoleos dicunt. Thomolos, ſecunda longa legit Stoa apud Statium: ſed corruptè: nam rectè ſic legitur Thebaid. 7, Occidis Aonij puer altera cura Lyæi,
Marcida te fracti it planxerunt Iſmara Thyrſis,
Te Tmolus, te Niſa ferax, Theſeáque Naxos. &c. vbi Stoa, Thomolos te Niſa ferax, &c. Senſus autem eſt manifeſtus: nam omnes montes Baccho ſacri fleuerunt Enneum iuuenem Libero dilectum, & à Capaneo interfectum. Inter eos nimirum montes eſt Tmolus, Ciliciæ mons, qui & Timolus dicitur. Ouid. Metamor. lib. 6, Deſeruere ſui nymphæ vineta Timoli.

O ante m corripitur,

O ante m

vt Ptolomæus, à Petrarcha malè productum. Hebdomas. Riga in Daniele, Septem ſic annos hebdomas vna facit. Idem alibi malè dicit, Septima lux celebris, hebdomada ſeptima feſtis.

EXCEPTIO.

Produc nomina neutri generis: veluti Amomum, cinamomum, vt patet ex Græco verſu quem ex Dionyſio citat Neſtor. Apud Martialem lib. 6 vbi quidam malè habent, Quod ſemper caſia cinamomóque: legi debet, Quod ſemper caſiáque cinnamoque. Phaleucius eſt. Abdomen. *Axioma*, id eſt enunciatio. ſcribitur enim Græcè per ω mega. ideo nec in hoc, nec in pluſculis imitabor Capellam dicentem lib. 4. Aduenit, & ſcholicum præſtruit axioma. Tolle Hippomanes, Sodomum, epitoma, vt Sodoma, epitome, prototomus, & quicquid eſt à *τομή*, id eſt inciſio. Notentur compoſita è longis, Agnomen, cognomē, ignominis, ignominia: & è barbaris deducta, Abeſalomus, Eſroſmus, &c. Anomalia, anomalus, per ω mega. *Cenomani* apud iuniores tantum inuenio, qui variant. Guaguinus,
Ah fruſtra obloqueris, Cenomani principis aulam
Ibis, &c. Baptiſta contra infideles, Cenomani acres, & non ignobile ſemen:

Euganei veteres,& gens antiqua Liburni,
Carni & Medoaci,quorum cognomina ſeruat

Flumen,&c. *Cinamomus* per ω mega,auis. *Ithome* ithomes,cum th aſpirato,arx Meſſeniæ vrbis,teſte Neſtore: licet nonnulli libri per n Ithone habeant,non ithome.Papin.4.Thebaid.Planáq; Meſſene,montanáque nutrit Ithome. *Ithomus*,cum th aſpirato,montis nomen: quem alij ithonum,alij ithymnum cum y Græco in ſecunda vocant:ſed optimi & correctiſſimi codices habẽt Ithomum apud Catullum in Argonautica,Quod tibi ſi ſancti conceſſerit incola Ithomi.Ibidem,Vnigenámq; ſimul cultricem montis Ithomi. Geometra per ω mega,vt Salome, teſte Bebelio. ¶ O ante m corripitur,vt Taurominitanus,quod Stoa propter Sidonium malè ambiguum cenſet. Corripitur etiam Epitome epitomes,non Epitoma epitomatos: licet à multis ita dicatur,vt bene notauit Baptiſta Pius in primum Lucretij. Abominor,ignominia,cognomen & cognominis, & id genus alia cum longis compoſita, aut ab eis deducta, producuntur: non tamen ſi prior pars ante m o corripiat,vt Hippomanes,necromantia,Diomedes,&c. Encomium per ω in ſecunda, ſic encomiaſtes & encomiazo,&c. Glaucoma glaucomatis,& Glaucoma glaucomæ per ω. Plautus in Milite. Axioma propter Capellam ne dixeris cum Stoa variari:non enim omnia Græca in oma per ω ſcribuntur,vt onoma, id eſt nomen. Antipodoma, id eſt retributio. Aroma etiam vrbs: vnde vinum Aromenſe, o corripit. Anomalus & anomalia per ω ſcribuntur in lexico: & Cinamomus, auis. *Cenomani*, populi. Apud Mantuanum in quarto Sil. Ibat per Venatos, Cenomana per oppida victor. Sic idem ſæpe. potes ergo id nomen variare. Macromanni, Germaniæ populi, ponuntur ſecunda longa. Mantuanus in exhort. Tetracomius per ω, quatuor habens viros. Sic in nono Strabonis:ſed producitur gratia ſecundæ partis componentis, vt Comicus & Comœdia. Philomenes, vir in Mercatore: & Philomontes, in Moſtellaria Plauti. Ithome, plurium vrbium nomen eſſe, ac dici etiam Thomen & Thomeon & Thumeon,detracta à fronte i vocali,ſempérque per ω mega ſcribi, author eſt Hermolaus in cap.9.lib.4.Plinij. Gordiucome per ω,vicus Gordij patris Midæ. Peribomius in ſecunda ſatyra Iuuenalis.verius ergo,& magis ingenuè Peribomius,&c.à βωμὸς,id eſt ara,vt vult Georgius Valla: alij Peribonius,&c. Salome per ω mega,teſte Bebelio. Malè ergo corripitur à neotericis: vt ab illo alioqui doctiſſimo qui dixit,

Poſt venerunt Salome pignora nata patri.

O ante n producitur.

O ante n

vt Hieronymus, contractis duabus breuibus in vnam longam, vt fit in Monychus. ſiquidem interpretatur ſacrum nomen. Polit. Tertius Aoniis ſatur ille Hieronymus vndis. Concionor: quia fit à Concio concionis,nomine. Perſona: licet perſono verbum corripiatur. *Obſonium*, & proinde verbum *obſono* vel *obſonor*, contra Sulpitium pluréſque. Horatius ſecunda ſatyra,lib.1, Omnia conductis coëmens obſonia nummis.ſic Iuuenalis,Martialis,&c. *Antiphona*, contra indoctos: quod patet ex ſimiliter compoſitis Euphonia,ſymphonia: quia φωνή, id eſt vox, ſcribitur Græcè per ω mega. Horatius in Arte poëtica, Vt gratas inter menſas ſymphonia diſcors. Eſt autem antiphona, vox reciproca duobus choris alternatim canentibus. Ergo vt rectè notauit vir doctiſſimus Antonius Nebriſſenſis, non doctè ſatis Sidonius corripuit (Phonaſcus) dicens in morte Claudiani libro quarto epiſt. Pſalmorum hic moderator & phonaſcus. Phaleucius eſt. *Phonaſcus* autem is dicitur qui pronuntiationis eſt magiſter & vocis moderator. à φωνῶ, id eſt loquor. *Trigonus*, *Tetragonus*, *Agonus*, & quicquid eſt à γωνία, id eſt angulus: nam Græcè per ω mega ſcribuntur. Marcus Manilius lib.2, Eſt quæcunque tamen dicuntur ſigna trigona. ſic alibi ſæpe. Ideo non imitabor Auſonium Gallum à Latinis interim deficientem, vt in his libris manifeſtè declaro. Vt quum de numero ternario dicit, Per trinas ſpecies trigonorum linea currit. nec ſequar Capellam in ſecundo libro dicentem, Trigonus recurret, circulúſque torqueat. Eſt iambicus trimeter. Iuuenal. Antoni gladios,&c. Apocope eſt. Ineptè autem Petrarcha in 3.epiſt.lib. Antonius Marcúſque pium, &c. *Hipponax*, poëtæ nomen: vnde carmen Hipponactium dicitur. Rufinus, Vtitur Hipponax hoc metro ſæpius author. Notentur obliqui: nam alij producuntur, alij corripiuntur. Producuntur quidem Croton crotonis, Trigon trigonis, & cætera in crementis declarata. Mart. lib.4, Seu lentum cæroma teris trepidúmve trigona. Variantur Orion, Ægæónq; antè enucleata. Corripiuntur verò plurima, vt dixi, veluti Theuton theutonis, vnde Theutonici. Calepinus principium aſpirat. Biſton biſtonis, vnde Biſtonia: & adiectiuum Biſtonius, biſtonia, biſtonium. *Agmon* agmonis, vnde Agmonides patronymic

Ex obliquis corruptis deriuatiua.

nymicum,& viri nomen apud Ouidium in quarto Faſt. Cicon ciconis, Thraciæ populus. *Mygdon* mygdonis,cum y Græco,vnde Mygdonia regio. Macedon macedonis, vnde Macedonia regio. *Auſon* auſonis, vnde Auſonio & Auſonius proprium & appellatiuum. Chelidon chelidonis, vnde Chelidonia. *Paphagon* paphagonis,vnde Paphagonia. Thelegon thelegonis. Mæon mœonis,vnde Mæonia. Pæon pæonis,vnde Pæonia,regio & herba. *Æmon* vel Hæmon,vnde Hęmonia,vel Æmonia rectius ſine aſpiratione. *Aragon* aragonis, vnde Aragonia. Lingon lingonis, vnde Lingonia, Lingonicus. Talia ſunt innumera,non regula,ſed authoritate noſcenda. *Pepon* peponis,etiam corripitur à Philelpho in tertia nonæ,Spiritus ac crepitus peponum ficóſque recentes.

EXCEPTIO.

Phones in compoſitis.

Corripiuntur à phone vel phonos,quando ſignificat cædem: vt *Tiſiphone*, vna furiarum ab vltione mortis dicta:nam *τίσις*, eſt vltio vel pœna.Ouid.4.Metam.Tiſiphone canos(vt erat turbata)capillos Mouit. *Nebrophonos*,canis nomen,interpretatur ceruorum occiſor. *Nebris*,ceruus eſt.vide Æ ante l, Lælaps. Perſephone,id eſt Proſerpina, &c. Corripe quoque compoſita à *γίνω*, id eſt genu vel genus,& filius vel fœtus:vt Chryſogonus,aureus filius. *Antigonus*, aduerſus & contrarius filius. Sic Antigone,Erigone,Calligone,&c.Iuuen.ſaty.6,Sunt quæ Chryſogonum cantare vetet. Viri nomen eſt. *Aponius*, Venetiæ vicus iuxta Patauium, Liuij patria. Mart.lib.1, Cenſetur Apona Liuio ſuo tellus.Scazon eſt. Adiectiuum eſt Aponus,apona,aponum.Lucan.lib.7,Colle ſedens Aponus terris, vbi fumifer exit. Argonauta in Martiale. *Autonoe* autonoes,Cadmi filia.Ouid.3.Metam.

γίνω in cõpoſitis.

Saucius ille tamen,fer opem matertera dixit
Autonoe. *Aphronitrum* per regulam generalem de o in compoſitis,vt Pædonomus,Sardonix:licet hic breues duæ in vnam coëant. Chironomos & plura. Martialis in Apop.Spuma vocor,nitrum dicor & aphronitrum. *Abrotonum* per o micron, vt Andronitis. *Apollonius*,Rhetoris nomen apud Martialem libro quinto, Ante ſalutabat rhetor Apollonius. ita habent libri quos vidi:licet cum Calderino Neſtor Apollodorus legat,quod mihi non fit veriſimile:quia hoc nomen à Martiale producitur lib.1, Apollodoro plaudit imbrifer Nilus.Scazon eſt.quare ineptè dixit Macer,Dicit Apollodorus,quòd pellere poſſet abortum.Itaque apud Martialem diuerſi ſunt rhetores Apollodorus & Apollonius.Apollodorum rhetorem vel poëtam Martialis laudat, Apollonium deridet,&c. Aliter dixit Baptiſta,Tu quoque cæleſtes imitans Apolonia nymphas. *Atromus*,viri nomen,in 10.Æneid. vide E ante a, Nealces. *Arſione*,mulieris nomen,apud Lucanum lib.10. *Aconitum*. vide I ante t., *Axona* apud Auſonium. *Alcyone* ſine aſpiratione,reste cum Merula Neſtore, etſi cum aſpiratione principij Tortellius ſcribi rectius putet: mulier eſt & auis,quæ etiam hæc Alcyon alcyonis dicitur, & alcedo.multa dicit Neſtor.Ouid.11.Metamorph.

Incubat alcyone pendentibus æquore nidis. Idem, - Ceycis in ore
Nulla niſi Alcyone eſt. *Ballonoti* vel Bellenoti,populi.Sidon.in 2.Panægy.Ballonotus,Rugus,Burgundio,Veſus,Alites.Sic apud Valerium Flaccum libro 6. *Coctonum*: ſed pluraliter magis dicitur coctona coctonorum,& ſunt fici quidam. Martialis,
Paruáque cum canis venerunt coctona prunis.

Chione à Chion, id eſt, nix.

Carantonus in Auſon.Celoſtium & Cæronia, ſiliquæ ſpecies.per o micron. *Chione*, meretricis nomen, apud Martialem frequens. Dionyſius variatur. Dulona in Auſonio. *Eurymone*, mulieris nomen, cum y Græco 4. Metamor. *Epimone*,figuræ nomen, teſte Calepino. *Erichthonius*, interpretatur lis terræ.ἔρις lis eſt: χθὼν chthonos,cum ch& th aſpiratis in vna ſyllaba,terra dicitur.hinc Chthonius, viri nomen, apud Ouidium 12. Metam. qui in Metamorph. 2. ait, Pallas Erichthonium prolem ſine matre creatam Clauſerat actæo texta de vimine ciſta. Edonis vt Sidonis, in crementis patet. Eionides in Ouidio. Geryones melius corripitur. *Heſione*, mulieris nomen 8. Æneid. *Hermione*, mulieris nomen. Martialis libro tertio, Dic mihi, quod ſimile eſt Thais & Hermione? Hermiona verò,vrbs in mari Ægæo,vt dicit Calderinus,ſine dubio producitur. Virg.in Ciri, Hinc ſinus, hinc ſtatio contrà patet Hermiona. *Halcyone*.vide Alcyone. Heledona,per o micron. Hippona.vide in 2. libro regulam de (re) in compoſitis. Hiconus. Hylonome Hylonomes, proprium mulieris, apud Ouidium 12 Metam.Abſtulit Hylonome, &c. cum y Græco. *Harmonia*.vide I ante e. Harmonicus, commune & proprium. *Ilioneus*, viri nomen apud Virgilium frequens: vt *Ilione*,mulieris nomen. Iconium per o micron. *Ionium*,vide I ante o. Ionia variatur: à Manilio corripitur, ab aliis producitur. *Leuconis* à Leucon. Mandonius, viri nomen, cuius ſocius Caſo fuit. Silus libro tertio.

Mandonius populis, domitórque inſignis equorum Imperitat Cæſo. *Meriones*, vide E ante r. *Mycone* mycones, vel *Myconos* myconi, cum y Græco, vna Cycladum. vide I ante p, Seriphos. *Matrona*, fluuij nomen. vide E ante q. Sequana. pro muliere maritata notum eſt produci. Mammona, Mammonis: vtrunque ponit Verulanus. Mazonomum in Horatio. *Pleione*, Atlantis vxor. vide I ante a, Pliades. *Paretonium*, oppidum & portus Ægypti. hinc Paretonius, a, um, id eſt Ægyptius. Sil. lib. 3, Quáſque Paretonio glomerarit lit ore turmas. Pelectronium, oppidum. vnde Pelectronius, commune & proprium. vide V ante p, Erygdupus. Proconeſus in Dionyſio: poteſt etiam poſitu produci. *Pannonia*, regio, forſitan à viri nomine Pannon, Pannonis. hinc Pannonius, Pannonicus, Pannonis Pannonidis. Stath. 5. Syl. An iuga Pannoniæ, mutatoréſque domorum Sauromatas quaties? Idem primo Syluarum, Pannoniúſque ferox. Phœmonoe. vide O E ante m. Santonus in Lucano. Typhona, dea in Prudentio. ¶ O ante n producitur, vt compoſita ab onoma: quia per ω mega Græcè ſcribuntur, licet onoma o breue obtineat. Simile eſſe oſtendimus in compoſitis ab obolos, vt anonymus, id eſt ignobilis & ſine nomine. Patronymicum. Hieronymus: quia teſte Aldo, eſt meſomacrus pes ex pyrrichio & dactylo conflatus. ideo non imitaberis Mantuanū dicentem, Hieronymúſque capis. *Homonyma*, eiuſdem nominis appellatio. Homonymum, id eſt æquiuocum. Synonymum, &c. in his ο micron in y vertitur, vt antonymia, eponymon, &c. Author lexici Græci exarator eſt in dictione patronymicum. Trigonum puto ſolum produci, quia per ω ſcribitur Græcis. Stoa aſſerit variari propter Auſonium, aut in hac re hallucinatum, aut perparcè imitandum.

Concionator Sidonius duriuſculè per ſynæreſin tetraſyllabum fecit. at Stoa durius o apud ipſum corripi, & ita variaſſe, quod nequaquam imitaberis. Tritonia, id eſt Pallas, ſolum producitur. Ouid. Metam. 6, Præbuerat dictis Tritonia talibus aures. Malè legit Tortellius in dictione Palladium, apud Lucanum, Tritoniam cui fas ſoli vidiſſe maternam: vbi legitur Troianam. Volaterranus etiam legit Tritone, ſecunda breui in verſu: cui fidem non habeo. Aragonia Crinito producitur, Et occidet Aragoniæ clarum decus. Iambicus trimeter. Circa exceptionem Leuconotus, id eſt albus notus, hoc eſt auſter qui paucas creat nebulas, vt dicit Strabo lib. 1. corripitur per regulam generalem, vt argonauta apud Martialem in 4. Sic argonauis, niſi ſit appoſitio. *Apollonius* ſcribitur per ω Bebelio, licet Martiali corripiatur. *Andronitis*, per ο micron, locus vbi viri conuerſantur. Philoponus, per ο micron: ſic quicquid eſt à *ponos*, id eſt labor. *Axona*, fluuij nomen. Auſon. Non tibi ſic Liger anteferet, non Axona præceps. *Abrotonum* non abrotanum, herbæ nomen. Eſt etiam mulieris nomen: &, vt multi credunt, Themiſtoclis mater, teſte Plutarcho.

Coctana non coctona, teſte Mancinello in Iuuenalem, rectè ſcribitur. Carantonus, fluuius. Auſon. in Moſella, Santonico profluus non ipſe Carantonus æſtu. Celonium, vide E ante l. Ceronia, ſiliquæ ſpecies, per ο micron. Hipponoe, maris nympha, corripitur Pyladi in tertio. Glauconome, altera maris nympha: & Clytonius, vir, corripiuntur ibidem. Dionyſius à Græcis variatur, viri nomen & Bacchi, qui etiam Dionyſos dicitur, aut per ο micron, aut per ω mega, attice ο in ω conuerſo. Sil. lib. 3, Ac Nebriſſa Dionyſæis conſcia Thyrſis. Diuona, fons. Auſon. Diuona celtarum lingua fons addite diuis. Luponndus corripitur ab Auſonio. Ionius, Ionia variantur Bebelio. Sardonius, a, um. Dionyſij interpres, Intra Sardonium pelagus. Sardonia, regio, ibidem corripitur. Sardonius, lapillus, etiam corripitur à Prudentio in Pſycho. Hermione, oppidum apud Plinium: pro quo mendoſè Harmione legitur, ſemper corripitur, & in Greco, ἑρμιόνην τ' ἀσίνην, finis hexametri, Hermionémq; aſinémq;. Et interpres Strabonis lib. 8, Hermionem aſinéq; ſimul, &c. Et in eodem, Quique Argos tenuere Tirynthénq; Hermionémq;. vbi videtur interpres corripuiſſe primam in Tirynthen, niſi legatur, Qui coluere Argos Tirynthen, &c. Eion vrbs Strymoni fluuio adiacens: vtriuſque obliquos corripit Leonardus Iuſtinianus in Cimone Plutarchi, Magnanimi virtute viri, qui Strymonis olim
Ante fluenta genus Medorum intra Eionis arcem
Confecere fame. Ouid. tamen Metamorph. 7. adiectiuum producit, Proles Eionia ſyluis. Et tamen idem in eodem, E quibus Eionides. &c. Helolona, per ο micron: & Iconium, vrbs Phrygiæ, per ο micron. Ordonius, vir, corripitur à Mantuano. Othrioneus etiam corripitur. Vide Gabeſus. Proconeſus in Periegeſi. Poſſet, vt dixi, Proconneſus ſcribi nn duplici. Geryones melius corripitur. Et Lucretio aliter legitur quàm à Neſtore & Stoa. Santonus populus Aquitaniæ. Lucan. lib. 1, Gaudétq; amoto Santonus hoſte. Mazonomus, vas eſcarium. Horat. ſaty. vltima. Mazonomo pueri magno diſcepta ferentes Membra gruis. Belono vel belona, piſcis, quem Latini acum vel aciculam vocant, corripitur. Pioniæ, vrbs Myſiæ, à Pione Herculis nepote per ο micron corripitur. Vettonia

corrip-

corripitur Prudentio:& Typhone,dea. Pleonaſmos etiam per *o*. Moſſonaba, oppidum, corripitur à Mantuano :& Leonora, mulier, ab eodem. Thelyphonum, quia ſcribitur per *o* micron, etiam corripitur.

O ante p corripitur,

O ante p

vt Atropos, Parcæ nomen. Iope, puellæ nomen. At Ioppe, portus & vrbs, poſitu producitur, teſte Tortellio.

EXCEPTIO

Antropos,id eſt homo:Græcè per *ω* mega in ſecunda ſyllaba ſcribitur.hinc vtimur anthropophagi, cum th aſpirato,in ſecunda ſyllaba:homines ſunt humana carne victitantes. Apanthropos, inhumanus. Apanthropia,inhumanitas. Antropophormitæ,hæretici qui Deum in ſua eſſentia membra habere putant: vnde Anthropophormitica hæreſis. Miſanthropus,hominum oſor: qui hominũ congreſſionẽ fugit. Miſos odium eſt. Miſogyneia,mulierum odium. Aſopus,aſopiũ.vide A ante s,Æſopus. Horatius,Filius Æſopi. Alopetea in Periegeſi. Aulopus & Enopus in Lippio. *Cleophas*, viri Apoſtolici nomen:quia teſte Goudano Græcè per *ω* mega ſcribitur. *Canopus*,aſtrum & Ægypti vrbs: vnde Canopita Propertius lib,3,Scilicet inceſti meretrix regina Canopi

Vna Philippæo ſanguine aduſta nota. Capella lib. 8. contra veterũ authoritatem ſolus auſus eſt corripere:minimè in hoc & in pluſculis imitãdus dicens,Ignoto Canapos ſeſe infert fulgidus aſtro. Nec poteſt accentus Græcus iuuare :ratione cuius Sulpitius cum nonnullis aliis ineptè credit ſyllabam natura breuem poſſe interdum produci : vt in Virgilio,&c.an audebũt Epiros corripere? audebunt opinor: ſed rem ſine veterum authoritate edunt: ideo eiuſmodi grammaticis minimè credo. *Conopeum* à conops,vt in crementis dictum eſt. ſed hoc addendum eſt, Conopium, pœnultima breui, etiã dici,vt Dædalæum & Dædalium.Propertius lib. 3, Fœdáque Tarpeio conopia tradere ſaxo. Hîc Beroaldus ait Conopæum,genus retis ſiue tentorij ad culices arcendos,quibus plurimũ vtuntur Ægyptij. Aliqui libri malè habent Canopæa. Canopus autẽ, Menelai claſsis gubernator. ſimiliter producitur, quia inde prius dictum volunt. *Crotopus*, Argiuorum rex. Papin. Thebaid.1, Perquirens noſtri tecta haud opulenta Crotopi. Creopilus & Cedropa per *ω* mega, vt Creophagi, Creopola. *Europa*, mulier & terræ pars,vide A ante e, Paſiphae. *Epopeus*,nauta in Delphinum verſus à Baccho. Ouid 3. Metam.Animorum hortator Epopeus. Glaucopis in Capella. ſic Leucopis,&c. *Hyſopus* vel hyſopum,vide in primis. Hydropiſis ,hydropicus, vide crementa, Hydrops hydropis. *Inopus*, fluuij nomen. Valerius Flaccus lib.2. -ac fugit omne

Crobiali latus:& fatis tibi Tiphy negatum Parthenium, ante alios Triuiæ,qui creditur amnis

Fidus, & Inopi materna gratior vnda. vbi mendoſè legitur Inopiæ,teſte Hermolao,in primũ caput ſexti libri Plinij de Naturali hiſtoria. *Iopas*,citharœdi nomen. Virgilius primo Æneid.

-cithara crinitus Iopas Perſonat aurata.ſcribitur vnico p, teſte Tortellio. *Leucopetra*. Priſc. in Periegeſi, Ad Leucopetram longiſsima rura tenentes. loci nomen, interpretatur alba petra, *Lycopeus* in Theocrito. *Metopon*,rupis nomen, interpretatur frons. Idem in eodem, Pro merito Graij Criu dixere Metopon. Oropus,vir & vrbs per *ω* mega,vt Oropion. Rhodopis,nymphæ nomen,teſte Bebelio. At Rhodophe, montis nomen corripitur. *Proſopes*, id eſt perſona. Proſopopœia,perſonæ fictio. Mart.lib.6,Comœdi tres ſunt, ſed amat tua Paula Luperce

Quattuor,& cophõ Paula proſopon amat. Id eſt occultam perſonam. multa dicit Merula. *Pyropus*, lapis. Ouid.lib.2.Meta.Clara micante auro, flãmáſque imitante pyropo. Rhodopis, meretricis nomen, teſte Bebelio. *Sinope* ſinopes, cũ i noſtro, vrbs Cappadociæ. hinc *Sinopis* ſinopidis,terra, quædam rubea:& ſinopica,rubrica apud Vitruuiũ lib.7.Hieronymus in Ieremia. Facit laquearia cedrina,pingítque Sinopide. Interpretes quid ſit non explicant, vt in annotationibus docuit Beroaldus. Vale. Flac. lib. 5, Aſſyrios complexa ſinus ſtat opima Sinope Nympha prius. *Sinopeus*, viri nomen. Ouid. in 1.de Ponto, Non doluit patria Cynicus procul eſſe Sinopeus:

Legit enim ſedes Attica terra tuas. *Siope* ſiopes, ſilentiũ:hinc Apoſiopeſis. Mãtua. Ad Mariæ thalamos famulam miſere ſiopen. Siopeleus,taciturnus. *Theophilus*, Theophila, *Theophorus*, naturaliter corripiuntur, vt Theodorus, &c. Aliquando tamen producuntur: quia h conſonantis vim interim putatur obtinere. Martial. libro 7, Hæc eſt illa tibi promiſſa Theophila Cani. vocatiuus eſt à Canius. Idem libro 10, Inter Splendophorum Theophorúmque. Phaleucius eſt. ¶O ante p corripitur, vt Merope: licet Stoa variari putet: quia apud Ouidium non meropen, ſed Aeropen tetraſyl

tetraſyllabum eſt legendum pro vxore Atrei in ſecundo Triſtium, Si non Aeropen frater ſceleratus amaſſet. Aldus tamen impreſſit Meropen: & Volaterranus Atrei vxorē Meropen vocat, haud rectè, vt opinor. licet etiam Sulpitianus in primum Lucani ſic vocet. At Pylades lib. 5, Pliſtenio exorti Menelaus, & ipſe Agamemnon, Quos Merope exortos matre fuiſſe volunt. Hos autē Atreus à Pliſtenio acceptos pro ſuis educauit: inde dicti Atridæ ſunt, vbi Meropen, prima breui, videtur Pliſtenij vxorem ponere. niſi per adulterium genuit. Fuit autem Merope vna Pleiadum. Ouid. Faſt. 4. Producito quicquid fit ex Græco ops opos, quod eſt vultus, viſus. oculus: vt Leucopis, id eſt alba & ſplēdida oculis. Sic glaucopis, id eſt cæſios & glaucos oculos habens: Mineruæ cognomen. Noſtris autem veteribus, vt vult Gell. lib. 2. ca. 26. cæſia dicta eſt, quæ à Græcis glaucopis dicitur: vt Nigidius ait de colore cæli, quaſi Cælia. Gæolopus & quęcunque à Græco gæa, id eſt terra, deducũtur: in Lexico per *ω* mega ſcribuntur, & ita producuntur vt *geopines*, id eſt famelicus, &c. Creopola, lanius ſeu carniū venditor per *ω*: vt Creophagi, populi in 16. Strabonis. *Alopecea* per *ω*, herba, à vulpe denominata, quę Grę cè alopex dicitur per *ω*. *Alopecis alopecidis*, cauda vulpina. Eſt etiā alopecia, vulpinus morſus quoties in humano capite areas & glabreta capillus deciduus facit, Hermolaus in gloſſematis, Alopecia eſt tribus Athenis. Plutarch. in Themiſtocle. Chedropa per *ω* mega, legumina. vt faba, piſum, cicer, eruū &c. Creopylus per *ω*, vide I ante l. *Lycopeus*, per *ω*, vir & deus, producitur Theocrito. *Almopia*, regio: Alpopes vel almopij, incolæ eius, ab Almope gigante per *ω*. *Boopis*. Lapus in Plutarchi Theſeo, Æthram, quam Pittheus genuit, Cymenémque Boopim. ex Homero eſt, quæ habet oculos bouillos, id eſt magnos & pulchros. Metopoſcopus ſecundam producit. vide in primis ſyllabis. E ante t.

Sinope, vrbs Ponti, Mithridatis regia produci dicitur. *Rhodopis*, tertiæ, non Rhodope rhodopes, media producta, ita vocatur ab Herodoto, Diodoro, Atheneo & Æliano. An hæc Pyramidem fecit, magna eſt hiſtoricorū diſſenſio, vt dicit Hermolaus in ca. 12. lib. 36. Plinij, vbi corrigitur Strabo. Hanc vxorem duxit *Pſamniticus* Ægypti rex. Cæcus Brugenſis corripuit Rhodopen, fortè quia ita legerat in Iuuenale ſaty. 9. meretricis nomen corripi, quæ fuerat Romæ tempore Iuuenalis. *Aſcopa* ſcribitur per *ω* ab Hermolao in cap. 14. lib. 36. Plinij. vbi ait, *Aſcopam* Hieronymus pro culeo & vtre vſurpat, de Iudæa muliere diſſerens, quæ Holophernem interfecit, quandoquidem aſcopam Græci *ἀσκωπυτίνην* vocant. Itaque nos in Suetonij Nerone aſcopam videmus legi poſſe, licet aſcoperam quidam legant. Hæc & plura illic Hermolaus. *Hypopia*, ſunt ſugillata, id eſt illa veſtigia que ex ſugillatione, hoc eſt percuſſione, aut ſimili cauſa ſub oculis maximè proueniunt. Nā & oſſa oculis ſubiecta vocant hypopia per *ω*, quia ab ops deducitur. Iulius Pollux hypopias dici tradit etiam lenticulas in corpore, quas alij phacos nominant. Hermolaus in gloſſematis. Conopia, vrbs in decimo Strabonis videtur, vt Conopeum produci. Conopion Hercules ab Oeeis colebatur, quia eos à culicibus liberauit, vt dicit Strabo lib. 13. *Crotopus*, vnde Crotopiades. Ouid. in Ibin, Quique Crotopiadē diripuere Linum. *Europus*, variarum vrbium nomen, per *ω* mega ſcribitur. *Oropus*, vir & vrbs: & Oropion, populus, etiam per *ω* mega ſcribuntur. *Oloſernes*, aut melius *Holophernes* corripitur. Solus tamen, quod ſciam, Fauſtus produxit, Non ſtat Holophernes, muliebri cæſus ab enſe. Sic in Liuia. Sed Sidonius & Prudentius corripiunt rectè, vt holo in holocauſtum. *Elopus* & aulopus, piſcium nomina, Lippius producit lib. 1. *Phenopus*, viri nomen, producitur à Nicolao Valla Iliad. 5. *Teuropides*, viri nomen, producitur Plauto in Moſtellaria.

O ante q

O ante q corripitur,

ſi inueniatur: producitur verò *alioqui*. Lucretius lib. 3, Incolumis quanuis alioqui candidus orbis. ſic Horatius ſaty. 4. lib. 1, Siquis erat dignus deſcribi, quòd malus aut fur,
Quàm mœchus foret, aut ſicarius, aut alioqui
Famoſus: multa cū libertate notabant. Vtroque producitur, quia ablatiuus eſt: vel ex hoc aduerbium.

Præcoquus autem corripitur vt coquo. Martialis in Xeniis, Vilia maternis fueramus præcoqua ramis. ſic alloquor, vt loquor, &c.

O ante r

O ante r corripitur,

vt Roboro roboras, promontorium. Ouidius 15. Metamorph. Inde legit Capreas, promontoriúmque Mineruæ.

EXCEPTIO.

Producuntur deriuatiua à longis, vt Maioranus, viri proprium, apud Sidonium. Adoreus, olorinus, & deriuatiua in orus, a, um: & orius, a, um: vt ſonorus, conſiſtorium, apud Sidonium in lande

laude Narbonis.prætorius,ſenatorius,qui à prętoris,ſenatoris,genitiuis fiunt.Producuntur compoſita à doron,id eſt palmus vel donum contra indoctos.inter quos eſt Macer :veluti *Apollodorus*, *Iſiodorus Caßiodorus*, *Heliodorus*:ideo malè dicit Pantheon,Corpus Heliodori fodiunt, abeúntque latenter. vbi in genitiuo Heliodori ter peccat ineptiſſimè.Iuuen.ſaty.6,Tonſoris damno tantū rapit Heliodorus.ſic Eudora, Pandora,Metrodorus,Tetradoron,Pentadoron,&c.Iuuen.ſat 7, Artē ſcindens Theodori.Claudianus,Nil iam Theodore relictum eſt.Sidon.in 3.Panæg.Tu Theodore venis,quoniam pietate propinque. Idem corripuit licenter Theodoride, in quo eum non imitabor : quia in multis à veteribus defecit. Auſonius in Epigram. à Doron compoſita.

Languenti Marco dixit *Diodorus* aruſpex
Ad vitam non plus ſex ſupereſſe dies.

Virg.3.Æneid.Nam Polidorus ego.Martialis, Artemidorus amat,Calliodorus arat,&c.& compoſita à choros,id eſt locus,vt Anachorita, Enchorius, &c. *Achoreus* cum eu diphthongo poſt ch aſpiratum,viri nomen. Lucan.lib.8, Pellææ coiêre domus, quos inter Achoreus. Anemoria,in I ante a. *Anthores*,per n, conſonantem ante th aſpiratum,viri nomen. Virg. Æneidos 10,

Herculis Anthorem comitem,qui miſſus ab Argis
Hæſerat Euandro.

Alorus, vrbs in 8. Volaterrani. Azorus vel Azorum, & Azoricum in eodem.

Aurora,notum eſt.Ouidius,Ennus ad Auroram,&c. *Adoria* in Auſonio. *Cytorus* cum y Græco ſine aſpiratione,mons Aſiæ minoris,teſte Solino:non Macedonię Europeæ,vt contra Seruium docet Beroaldus.Eſt etiam Phryxi filius,vnde Cythorum oppidū,nomen accepit. Virg.2.Georg. Et iuuat vndantem buxo ſpectare Cytorum. Cneorus per ω mega. *Crotiorus*, viri nomen in quinto Valerij Flacci prima ſyllaba correpta.Pius legit Cytiſorus. Crepacorus in Baptiſta. *Chryſoloras* apud Philelphum in quinta primæ,correptis prima & ſecunda,non rectè,ſi à Chryſos,id eſt aurum deriuetur. *Cyborium* cum y Græco in prima.Horat.lib.3.Carm. Ode 7,Cyboria exple, funde capacibus. Verſus eſt alcaicus dactylicus. *Diores*,viri nomen. Virgilius Æneid 5,Regius egregia Priami de ſtirpe Diores. Helorus, fluuius è Pachyno fluens inter ſaxa, ideo clamoſus dicitur. Sil.lib.14, Clamoſus Helorus Finis eſt hexametri.Helorus etiam vrbis nomen eſt,teſte Ptolemæo. Dioryx,Dioryche, Dioria,per ω mega. *Lycoras*,viri nomen.Calphur ecloga 7, O piger ô duro iam durior axe Lycora. cum y Græco. *Lycoris* lycoridis,nomen mulieris cum y Græco in prima.Mart.lib.8,Ingenium Galli pulchra Lycoris erat. *Lycoreus* cum y Græco & eu diphthongo.vnde Lycorides:accuſatiuus Lycorea producitur apud Papinium in 8.Thebaid. *Lycorias* etiam cum y Græco in prima.genitiuo Lycoriadis,producitur apud Virgilium 4. Georg.Nymphæ nomen eſt. Lycorica,vrbs in 9.Strabonis. *Leonora* in Baptiſta,& Limnoria in eodem. *Meteorus*,meteora,meteororū,id eſt ſublimis,ſuſpenſus, ſubleuatus:vnde Meteora meteororū,libri quidam Ariſtotelis,vbi de rebus in aëre ſuſpēſis & accenſis agit.Meteorologus,qui de huiuſcemodi rebus tractat.ſcribitur per ω mega,teſte Calepino. Manticoras,per ω mega. *Oporinos*. vide I ante m,Chimerinos. *Pelorus*, mons.vide A ante c, Pachynus.

Pelorus, viri nomen , apud Sillium lib.16. *Peloris* peloridis , piſcis. Martialis lib.10, Et fatuam ſumma cœnare pelorida menſa. *Riſamori*.Celtiberię populi,vt ait Domitianus in hunc Phaleucium Martialis lib.4.Tutelámque,choróſque Riſamorûm.Ergo ſyncopa eſt pro Riſamororum,niſi nominatiuus ſit Riſami. *Sertorius*,viri nomen. Lucan.lib.2, Quíque feros mouit Sertorius exul Iberos.

Sycomorus,cum y Græco,arbor,interpretatur ficus fatua.Sycos ,cum y Græco,ficus eſt : moros , fatuus : vnde morio.ſycos autem primam producit : ergo etiam Sycomorus & ſycophanta. Martialis, Quadraginta ſecat qui dicit σῦκα μέριζε. id eſt ficos diuide. *Trichora* trichororum , ſunt ædificia tribus pinnis ſurgentia, teſte Domitio in primum Syluarum Papinij,vbi producitur. *Theorema*,theoreſis,&c. per ω mega. ¶ O ante r corripitur,vt Promontorium apud Ouidium.Stoa ſine teſte dicit variari,ſed ei non credo. Petorritum,aut vnico r petoritum,producitur.Auſonius,Cornipedes rapiant impoſta petorrita mulæ. Maiorianus corripitur à Sidonio: ſed etiā Maioranus legitur o producto. *Anachorita* per ω, vt quicquid à choros,quod eſt locus : vt Enchorus,id eſt in loco genita, indigena,vt ait Ambroſius in quinto Hexameron. Dioryx diorychos,& Dioryche dioryches,per ω, id eſt foſſa & foſſio. Dioria etiā per ω,id eſt ſpatiū.hic per ω anagnoriſis,id eſt recognitio.Hermol. in cap.1.lib.4.Plinij. Dioryges , foſſæ manufactæ : qua voce vtitur Mela. Dioryctos,eſt terra abſciſſa à continente. Anamoria : videatur I ante a. Cneorus , frutex per ω. Adorea vel adoria Auſonius,Octaua expulſo memoratur adoria tauro. *Adorea* & *adoreola* Ciceroni aliiſque pro gloria ſumitur: quia glorioſum(vt ait Feſtus)putabant eſſe qui farre abundabat,vel,vt Hermolaus inquit,qui

farre

facte à populo donatus eſſet. Ador, far eſt. *Achore* per ω, vlcera capitis manantia, vulgus imperitum *tenias* vocat. Hermolaus in gloſſematis. Galli *tigne*. Alorus per ω, teſte Volaterrano lib. 8. vrbis nomen, vnde Alotites. Cytiſorus, Phryxi filius. Val. Flac. lib. 5, - quos aduena Phryxus Progenuit, pariterq; leui Cytiſorus in haſta. Ita legendum eſt, ait Pius, non Crotiorus aut Cotiorus. Id probat Pius ex Apollonio in annotationibus poſterioribus cap. 141. At Hermolaus in cap. 4. lib. 6. Plinij apud Flaccum Cotyorus in haſta legit ex Stephano & Euſtathio. Idem in primum Melæ, vbi Pomponius ait à Cythiſoro, filio Phryxi, poſita cythoros, colligit ex Pauſania, Stephano, pluribúſque filium Phryxi non Cotyſorum, ſed Cythorum dici. Itaque de vocabulo eſt magna controuerſia. Herodoto libro ſeptimo, Cytiſorus ſcribitur. Crepacorus, mons: & Leonora, mulier producuntur à Mantuano. Caligorus, vrbs Hiſpaniæ. Auſonius, Bylbilis, aut hærens ſcopulis Caligoris habebit. In Paulino reperitur Calagorris, cum prima vocali ante g & rr geminato. Multi Calagurrus dicunt, vt in Prudentio, Calagurritanus Paulinus Bylbilis. Hîc tantum Calagorus ilerda notatur. Zedorum producitur Mantuano. vide E ante d. Lycoria per ω, vrbs in 9. Strabonis. Limnoria, nympha marina etiam pœnultima longa apud Nicolaum Vallam Iliad. 18. Mantuanus autem, Cymodoce Thoa, Cymothoe, Limnoria Proto. vbi pœnultima corripitur, ſed ſecunda producitur: vt Ora, id eſt cura per ω. Limne autem, eſt lacus, quaſi lacuum cura. Mantichoras, per ω. Trihoria, vt hora. Auſonius, Nec duraturus poſt trina trihoria menſis. Theoro, & inde nata Theorema, id eſt ſpeculatio. Theoreſis, id eſt contemplatio. Theoria, idem. Theoricus, id eſt contemplatiuus, omnia per ω mega.

O ante ſ

O ante ſ producitur,

vt Metamorphoſis: quia, teſte Nebriſſenſi, per ω mega ſcribitur, vt antiptoſis, teſte Mancinello. Ioſeph, apud Iuuencum, à Riga malè correptum.

EXCEPTIO.

Ambroſia & *Ambroſius* interpretatur immortalitas vel immortalis, quod dei proprium eſt: ab a, id eſt ſine: brotos, mortalis: m euphoniæ cauſa interponitur. Mart. Iuppiter ambroſia ſatur eſt, & nectare viuit. Iuuen. ſaty. 6, Accipis vxorem de qua citharœdus Echion,
Aut Glaphyrus fiat pater Ambroſiúſve Choraules. ſic apud Valerium Flaccum lib. iij. *Ambroſius*, viri nomen aut cognomen apud Fauſtum. *Cynoſura* ſ in ſecunda ſyllaba ſeruat cum y Græco. interpretatur canis cauda. Cynos, canis eſt: vra, cauda, Eſt autem vrſa minor. Lucan. lib. 8, Arctophylax propiórque mari Cynoſura feretur. Eboſita, vide E ante b. Eleemoſyna. *Ennoſigæus*, Neptunus: quia terram concutit. Enno, id eſt quatio: gæa, eſt terra. Iuuen. ſat. 10, ipſum cõpedibus qui vinxerat Ennoſigæũ. *Genoſus*, Epiri fluuius. Lucan. lib. 5, Aut Genoſum nunc ſole niues, nunc imbre ſolutæ Præcipitant. *Leucoſia*, inſulæ nomen, corripitur à Silio lib. 8. Ouid. 15, Metam. Leucoſiámque petit.

Mnemoſyne. vide E ante m, vt mnemoſynon. Meloboſis in Pylade. *Pandroſos*, puellæ nomen, ſecundæ declinationis, apud Ouidiũ in 2. Metam. Bandroſos atque Herſe, &c. *Petoſiris*, vide I ante r. Pandoſia, in 6. Strabonis. *Sympoſium*: vide O ante t. Sympotes. *Sophroſyne* & Euphroſyne: quia Græcè per o micron ſcribuntur. Syracoſius: vide A ante c. *Theodoſius*, Mantuanus quodam in loco produxit. Claudianus corripit, duabus primis ſyllabis per ſynæreſin in vnam longam contractis: vt lib 1. in Rufinum, - quas cælo Iuppiter arcet
Theodoſius terris: en aurea naſcitur ætas. ſic idem alibi ſemper. Sic quoque Sidonius in ſecundo Panægyrico, Ex quo Theodoſius communia iura fugato
Reddidit authoris fratri. Claudianum præferas Baptiſtæ. Theodoſia, vrbs in 7. Strabonis. ¶ O ante ſ producitur, vt *Anacephaleoſis* per ω, id eſt, vt ſic dicam, recapitulatio. Ioſeph & Ioſephus per ω, teſte Bebelio, ſed quidam Chriſtianorum Ioſeph & IESVS diſſyllaba fecere, priore longa. Iuuencus, Ioſeph vrgetur monitis Mariam puerúmque. Arator, Cõſtituere duos Ioſeph cognomine Iuſtum. Vbi Ioſeph diſſyllabum eſt. Holoſericum corripitur à Mantuano rectè, quia o ferè corripitur Græcis, vt nobis in priore parte dictionis componentis: ſic Leucoſyri, cæloſyri, &c. Teutoſagus corripitur ab Auſonio, populi nomen. Meleboſis, nympha, à Pylade lib. 3. Nemoſa aut Nemoſe, fluuiolus. Auſonius in Moſel. Nam & Pronee Nemoſéque adiuta meatu. Sic legit Stoa. In meo libro eſt Nemeſéque per e. Enoſigæus vnico n & vnico ſ. Vide E ante n. Mnioſius, teſte Stoa. Catullus, Mnioſium linquens. Impreſſio Aldina habet, Nereidum linquens claris celebranda choreis.
Monacrias. Apud Hermolaum in cap. 8. lib. 4. ſic legitur, Mnemoſynem linquens diris celebranda choreis

choteis. Et ipſe Hermolaus legendum credit, Meſſæin linquens, aut Meſſonin linquēs. Eſt autem Meſſonis, lacus in Theſſalia ab vrbe Meſſone:& Meſſæis, in Theſſalia fons. Phregoſius, viri nomen corripitur à Baptiſta Mantuano. Pandoſia, vrbs Brutiæ, vbi Moloſſorum rex Alexander trucidatus eſt Dodonæo deceptus oraculo, Acherontē & Pandoſiam cauere iubente, cum ſimilis appellationis loca in Theſprotio monſtrentur agro. Triuertex autem eſt propugnaculum quem Acheron amnis præterfluit. Aliud inſuper eum fraudauit oraculum: Pandoſia perdes populum quandoque triuertex. Credidit enim hoſtium, non ſuorum cladem prædici. Hæc ex libro Strab. 6. Simili legitur oraculo Pyrrhus deceptus: ſed cum oraculum ſit Græcis verbis vtrique prolatum, oportet vt Græcis ſit verbum reſpondens noſtro, quod eſt *perdo*, duo ſignificans, amitto & perimo, aut res ſit fictitia. Leucoſia, Sirenum vna, corripitur à Pylade in tertio, & rectè, vt opinor.

O ante t producitur,

O ante t

vt *Aptoton, diptoton, monoptoton, homœoptoton*, &c. à ptoſis, id eſt caſus, contra Verulanum: quia ſcribuntur Græcè per ω mega, teſte doctiſsimo viro Antonio Mancinello, cui mecum aſtipulantur doctiſsimi grammatici, Calepinus, Badiúſque. Deltoton in Manilio contra quendam. *Lithoſtrotos*, vel Lithoſtroton cū i Latino in prima ſyllaba, & th aſpirato in ſecunda ſyllaba: à lithos, id eſt lapis & ſtrotos ſine aſpiratione vlla, id eſt ſtratus per ω mega, teſte Neſtore. dicitur pauimentum lapideum: nec fit ex Græco lithos, & Latino ſtratum, contra Tortellium: nec dicitur lycoſtratos, vt inepti legunt in Euangelio: quia hoc ſi vſquam reperiretur, ſignificaret luporum exercitum: nam lycos per y Græcum, lupus eſt: ſtratos, exercitus. Scriptura itaque recta eſt, Et ſedit pro tribunali in loco qui dicitur lithoſtrotos. contra Vgutionem, Mamotrectum, &c. Varro, Citruin, aurum, minium, emblema, aut lithoſtroton aſpiciebatur.

EXCEPTIO

Corripe compoſita à Dotos, id eſt datus, vt *Herodotus*, Eudotus, Zenodotus: quæ ſunt virorum propria. *Antidotum*, contra venena medicamentum. Auſonius in Epigram. Antidotum ſumet, qui ſociata bibet. Sido. in laude Narbonis, Torrens Herodotus, tonans Homerus. Phaleucius eſt. Teudotus, apud Ouidium in Ibide. ſic Theodotus. Corripe à Græco Potes, id eſt potor, vt *Sympotes*, compotor, œnopotes. hydropotes, *Archipotes*, & quicquid eſt tale aliud, Mart. lib. 1, *Μισῶ μνάμονα συμπόταν* Procille. Phaleucius eſt, id eſt Odi memorem compotorem ô Procille. ſic ſimilis deriuationis nomina habentia o ante ſ, vt ſympoſium conuiuium. Sympoſiarcha, princeps vel dominus conuiuij. *Archipoſia*, idem. Sympoſiaſtes, conuiuator. Notentur per regulam generalem de O in compoſitis nota, veluti Prototomus, Leucothoe, Zelotypus, Dorotheus, Timotheus. Tymothoe, Idothoe, Hippothous. *Acrota*, viri nomen. Ouid. 14. Metamor. -de quo Remulúſque, feróxque

Acrota ſunt geniti. *Abrotanum*, herba. Lucan. lib. 9, Abrotanum & longè naſcentis cornua cerui.

Ballonoti. vide O ante n. Coprotinus, id eſt ſtercorarius, teſte Goudano. *Deiotarus*. vide Racipalis, A ante e. Euronotus, quia fit à notus, vt *Oſtrogothus* & *veſogothus* à Gothus. Golgotha apud diuum Cyprianum in carmine de cruce. Hippodates, in Ouidio. Meſopotamia per o micron. *Onocrotalus*, auis quædam. Mart. lib. 11, Turpe Rauennatis guttur onocrotali. Odotheus in Claudiano. Sibotes, viri nomen. Valerius Flaccus lib. 6,

Suſtulit & gladio Sibotes ferit vltima teli.

¶ O ante t producitur, vt Monoptoton, contra Stoam, quia per ω ſcribitur, vt Ptoſis. Exoticus etiam per ω. Zelotes ſimiliter. Sed Georgius Valla credit Zelotes, viri propriū, per ſiſtolen corripi à Iuuenale, Armenius Zelotes: Sed legendū eſt Zalates. O Enotrus & O Enotra, per ω, teſte Stoa, affirmante apud Virgilium, O Enotrij coluêre viri, &c. duo ij in vnum contracta. Id ſi verum eſt, ego cum pluribus erraui, necnon & Beroaldus in fabula Tancredi, Lucaníque petunt, O Enotriſque proci. Sillius O Enotris pro O Enotriis manifeſtè vſurpauit. Et *οἴνωτροι* in caſtigationibus Hermolai ex Strabone ſcribitur, quibus videtur Stoam rectè cenſuiſſe. *Apotheca* corripitur per regulam compoſitorū, vt Laothoe, Hypotheus, Cymothoe, Timotheus, in quo nomine errauit Beroaldus, dicens, Et Timothei docta Liniſque chelis. Sic fortè *Cacothetes* & *Pinothetes*. Et Argyrotoxus *Apollinis* cognomen, teſte Macro, apud Homerum: quia argenteum arcum habet. Idotee corripitur à Dionyſij interprete, & Idotea in tertio Pyladis. Alexothoe, nympha, corripitur 12. Metamorph. & Alcotheus, vir, Vallæ Iliad. 13. Laothoe, mulieris nomen ab interprete Strabonis libro 13. Ex Homero per regulam compoſitionis, à Lao. Sic Hippothous, viri nomen, & Hippotion.

O Enotera

OEnothera, ab *oinos* per o micron, & thera per η, eſt herba cuius radix data vino mitiores hilarioréſque reddit. Authore Theophraſto in nono de hiſto.plant. Abrotonum, vt dixi, herba, & in 12. Strabonis. vrbs, vtrobique per o micron. Melambroti etiam per o micron, id eſt nigri homines. Melas enim: niger: & *brotos*, homo. Hippotion, viri nomen, corripitur, vt dixi. vide I ante o. Odotheus, Claudian. in quarto conſula. Hon. Dux Odotheus erat. Meſopotamia corripitur, & quicquid eſt à potamos, quod eſt fluuius, veluti Hippopotamus. Meſopotamia etiã regio dicta eſt, quòd iacet inter duos fluuios Tigrim & Euphratem, authore Strabone lib 16. Sic parapotamia. Metriotes, id eſt tẽperantia moderatio & mediocritas corripitur per o micron. Hippotades, Æolus Hippotę Troiani nepos Iouis ex Aceſta Hippotæ nata filius, corripitur contra primitiui naturam. Ouid. in quarto de Ponto,

Excipit Hippotades, qui dat pro munere ventos,

Curuet vt impulſos vtilis aura ſinus. Et in quarto Metamorph. Clauſerat Hippotades æterno carcere ventos. At in 8. Metamor. Hippotáſque, Driáſque, & cretus Amyntore Phœnix. Leuconotus corripitur: vt Notus etiam ſecundam, per dictam regulam. Pſilothrum per o micron ſcriptũ inuenio, & thr.éſtque vnguentum depilatorium: à *Pſyloo*, id eſt nudo. Lycotontes, à Nicolao Valla corripitur Iliad. 4. Crocotium videtur in Sticho corripi. *Pyrotus & apyrotus*, vermiculi per o micron. Panoteus, vir quidam, cuius filia nomine Ægle vel Ægla in cauſa fuit cur Ariadnã reliquerat Theſeus. Id enim fecit Theſeus Ægles vnius è comitibus Ariadnes captus amore, vt opinãtur nonnulli, teſte Plutarcho in Theſeo, vbi eſt hic Piſiſtrati ex Heſiodo verſus, Hunc inſanus amor domuit Panotædos Æglæ. Hęc autẽ ferè omnia puto hîc fruſtra dicta, quia poſtea dicitur ibidẽ, Ægle, Panopei filia, &c.

O ante u raro inuenio, præterquam in propriis apud Chriſtianos tantum inuenris, vt Ludouicus, Genoueſa: quæ pœnultimam ſolum producunt. Clodoueus in epigrammate quodam in hiſtoria Francorum, quam Guaguinus compoſuit, vltimam ſolum corripit. Controuerſia variari Stoa voluit: Sidonius corripit.

V ANTE CONSONANTEIS IN MEDIIS.

V ante b VANTE b corripitur, vt lugubris. Horatius libro 2. Carm. Ode 1, Qui gurges, aut quæ flumina lugubris. alcaicus dactylicus eſt. Delubrum, vt quidam volunt: ſed Aldus vult tantum produci, quod tutius eſt, donec correptio inueniatur.

EXCEPTIO.

Ambubaia, tibicinæ lingua Syrorũ. Alij dici volunt ab am, id eſt circum, quaſi circum Baias locum amœniſſimum verſari ſolitæ. Horat. ſat. 2, Ambubaiarũ collegia pharmacopolæ. *Anubis* huius anubis, vel anubidis, interpretatur canis: fuit Ægyptiorum deus: & (vt volunt) Mercurij cognomen. Neque à nubes dicitur. vt ſopniat Vgutio. Virgilius, Omnigenúmque deûm monſtra & latrator anubis.

Inſuber. teſte Bebelio, Badióque, amnis eſt. Connubium variatur, vt dictũ eſt. Cortuba in Columella. *Saluber*, contra ineptos. Alexander, Sylueſter, celeber, acérque, celérque, ſaluber. Ouid. in ſecundo lib. de Arte Amandi, Vt faueas cœptis Phœbe ſaluber ades. Solubilis & volubilis etiã producũtur per regulam quã poſuimus in mediis in I ante b. Ouid. Paſſibus ambiguis fortuna volubilis errat.

¶V ante b corripitur, vt Lugubris. Horatius etiam lib 1. Carm. Tam chari capitis præcipe lugubres. Aſclepiadæum metrum. Delubrum corripitur à Crinito in ſecundo poëmatum,

Sacris receptus delubris

Apollo nunc ſpirat deus. Iambici. dimetri duo. De huius nominis etymologia ſic loquitur Aſconius, Delubra multarum ædium ſub vno tecto à diluuio plurimarum munitarum. Alij delubra dicunt ea templa, in quibus ſunt delubra corporum abluendorũ more Dodonei Iouis aut Apollinis Delphici: in quorum delubris lebetes tripodéſque viſuntur. Sunt etiã qui delubra ligna dolibrata, id eſt decorticata pro ſimulacris deorũ, more veterũ, poſita exiſtimant, ſed malè. Hæc ille. Si ergo delubra, quaſi delabra dicuntur, poſſunt vt labrum corripi. Inſubres corripit etiam Crinitus in primo poëmatum,

Ne quicquam inertes aduocat Inſubres. Alcaicum eſt. Populi eſt nomen. Ipſa regio dicitur Inſubria. Mantuanus etiam corripit. Inſubrium ductor regũ infortunia fleuit. Exhubero, vbi habet b, tantum producitur: vbi corripitur, ſcribendũ exupero. Virgilius Æneid. 7,

Fumidus atque altè ſpumis exhuberat amnis.

Claudian. Scopulis exhuberat imber.

Perſius autem, Exuperat grauis halitus. Et Sillius in 1,

Is aut exuperans aſtu, ſed deuius æqui. Cherubim, quod Prudentius corripuit, eſt producendum, teſte Bebelio, quia diphthongon ου Græcè habet, ſic χερουβίμ.

V ante c

V ante c corripitur,

V ante c

vt Pannucius, ſambucus, & ſabucus. Nam Serenus ait, Conueniet teneræ radix decocta ſabuci. Pa-tucius, id eſt Ianus, à patendo, apud Ouidium in 1. Faſt. Manduco apud Lucillium, vt recitat Marcellus.

EXCEPTIO.

Volucer volucris tam fixum quàm mobile, & apud Philelphum, viri nomen, Petrucius. Sed Marul-lus producit: & credo per t Petrucius citius ſcribi. Enucleo, bardocucullus, educare corripimus, quia è breuibus ſunt. ¶ V ante c producitur, vt Sambuca. Perſius, Sambucam citius caloni aptaueris alto. Stoa in ambiguis locat: quia, vt aſſerit, Gildas optimus poëta temporibus Claudiani ait epigram-s, Et dixti ſabuca tu ruis ex Venere. Vbi etiam m ſuſtulit, vt Serenus Sammonicus in (ſabuces) me-dia ſimiliter correpta, teſte etiam Bebelio. Mallem tamen Perſium imitari: quia forſan mendoſè le-gitur Gildas: ſic legendus, Dixti ſambuca tu ruis ex Venere. Inuolucrum rectius producitur, vt in-uolutum, per regulam Deriuata patris, &c. Manduco, quod ſemper producitur, quidam putaue-runt corripi, vt educo primæ: dicitúrque à mandendo, authore Varrone in tertio de lingua Latina. Hinc Manducum obſonium. Lucillius lib. 1. ſatyra 4. apud Marcellum in dictione Comeſt, Com-manducatur totum complexa canétque. Idem apud eundem in dictione Incitas, id eſt egeſtas, libro ſatyrarum 15, Villicum Ariſtocratem mediaſtinum atque bubulcum, Commanducatus corripit, ad Incita adegit. Vbi mendoſè legitur magiſtregatem pro Ariſtocratem: & cemmanducatus, pro commanducatus. Manducor enim & commanducor deponentalia, pro manduco & commanduco veteres dixere. Marcellus probat. hinc Manducare, vel manduces manducis, authore Feſto, effigies in pompa antiquorum inter cæteras ridiculas, formidoloſáſque ire ſolebat magnis malis ac late de-hiſcens, & ingentem dentibus ſonitum faciens: de qua Plautus ait in Rudente, Quid ſi aliquò ad lu-dos me pro manduce locem?

Quapropter? c. quia pol clare crepito dentibus. Pylades contendit pro manduca legendum eſſe ſic. Charmides paraſitus, Quid ſi aliquò ad ludos me pro manduca locem?

1. Quapropter? c. quia pol clarè crepito dentibus, &c. Sunt duo ſenarij. Patucius ſæpe ſcribitur. In-duciæ, Prudentius in Laurentio producit, Induciarum paululum. Iambicus dimeter. De inducijs multa leguntur apud Gellium libro primo, cap 25.

V ante d producitur,

V ante d

vt Teſtudo. notentur è breuibus, Diſpudet, repudium, id eſt ob rem pudendam recuſatio. Seneca in Medea, Repudia thalamis, quo virum linques modo eſt iambicus trimeter. Tripudium, apud Ca-tullum in Galliambo. Erudo, erudio, eadem de cauſa corripiuntur. Contudi alibi dictum eſt. Dryudæ, aut Druydæ corripitur à Lucano. V ante f in ſimplici non reperio: ſi vſquam eſt, dicunt corripi, vt Carnufex vetuſtè, pro carnifex. ¶ V ante d producitur, vt Magudaris, ſeu magydaris. Plau-tus in Rudente, Sanúm' es? r. ſen tibi confidis fore multam magudarim. Sept eſt. Dryudæ vel Druy-des corripitur à Lucano. Gaudet, ſi per diæreſin fuit triſyllabum: corripietur vt ex Catullo patet, Tripudium corripitur ex Galliambo Catulli.

V ante g producitur,

V ante g

vt Lanugo. Sanguiſuga à nullo docto corripitur: quia eſt à ſugo. Notentur è breuibus, vt coniugium. ¶ V ante g producitur, vt Ferr go. Corripitur tamen multijugus: nec eſt compoſitio vlla authore Be-roaldo, non magis quàm in (ſuitimus). Apul. lib. 4, Quis tantus ingenij, quis facundiæ, qui ſingulas ſpecies apparatus multijugi verbis idoneis poſſit explicare? *Multiuga* dicimus multa. numeroſa, multiplicia, varia. Vbi ſicut in *meditullium* & *legitimum*, tullium & timum nihil omnino deſignant. ſic in (multijugo) prima pars multum ſignificat. Reliqua vocabuli pars protractio ſola eſt: eadem forma dixit Auſonius Trijuga milia podon, pro Tria milia pedum metricorum. Hæc Beroaldus, non om-nes in ſententiam ſuam trahens,

V ante l corripitur,

V ante l

vt Singulus ſingula ſingulum. vnde ſingulatim & ſingillatim, id eſt per ſingula. prius hexametrum non ingreditur: ideo apud Lucretium mendoſe legitur ſingulatim pro ſingillatim; veluti libro 2,

S Nec

Nec ſingillatim corpuſcula quæque vapores. Idem libro quarto, Nec ſingillatim poſſunt ſecreta viderier. at non ſigillatim à ſigillum eſt: vt R m princeps ſigillatim mandauit inquirere. Notentur geminata, vt Catellus, Lucullus, anetullus, pactullus, culullus vas, *cucullus* veſtis & auis, quæ *cuculus* ſæpius dicitur. Mart. Quanuis per plures cuculos cantauerit annos. Horat. ſat. 6, Compellans ſæpe cuculum.

EXCEPTIO.

In ulis. Producnomina deriuatiua in ulis, qualia ſunt Tribulis, contribulis, edulis, curulis. ſic edulium. *à dulos.* Horat. ſaty. 4 lib. 2, Viuca ſummittit capreas nec ſemper edules. &c. Producuntur à dulos, id eſt ſeruus. quia Græcè per *ου* diphthongon ſcribitur: vt *Hierodulo*, philodulus, theodulus, pſeudodulus: nam pſeudulus imminutum eſt, non compoſitum. Hieroduli, ſunt ſacrorum miniſtri, &c. Produc quo-*Bule in cō poſitis* que compoſita à Bule, id eſt conſilium: vt hæc propria, Chærobulus, Archibulus, Paſibulus: *Paſa*, id eſt omnis. *Thraſibulus*, *Cleobulus*. Auſonius in epigram. Arma ſuperueheris, quòd Thraſibule tua. Sidonius in 2. Panægyr. Lindie quòd Cleobule canis modus optimus eſto. Baptiſta Pius affert hexametrum Græcum vbi producitur, [illegible] id ſic transfert, Optima menſura eſt, Cleobulus Lindius inquit. Aduleolus producitur in Martiale. *Apulia*. vide A ante p. ſed Appulus corripitur. *Amulius* viri nomen. Ouid. 3. Faſt. Hoc vbi cognouit contemptor Amulius æqui. *Adulor*, quo l veteres adulo adulas dixere. Auienus in Arato vetuſtè locutus eſt, dicens, Cærulus accedens diti loca flumine adulat. *Adoleſcens* pro adoleſcens per u, vt Vpilio pro opilio. Notauit id ante me Politianus: licet putaueram me primum locum vbi producitur notauiſſe. Virgilius in Ciri,

At leuis ille Deus, cui ſemper adoleſcentum

Quæritur ex omni verborum iniuria dicto. verſus prior eſt ſpondaicus. At ſecundo Georgic. Ac dum prima nouis adoleſcit frondibus ætas. Betulia in Baptiſta, & rectè: quia per *ου* diphthongon ſcribitur.

Iulus. Getulia, Gerulus. vide Æ diphthongon ante t. Iulus. vide finem libri primi. *Peculium*, vnde Peculiaris. Virgilius, Nec cura peculi. Portulaca. vide A ante c. *Parulis* & *Epulis*, tumores quidam per *ου* diphthongon. Torcular. Riga in Luca, Erexit turrim, torcular fodit in illa. propter hunc minimæ authoritatis virum Neſtor voluit produci. Sulpitius verò, quia à torculum ſit, vult corripi. ſic Ferettus, veluti à Speculum ſpecular. his libentius credo, quàm Petro Rigæ: quicquid vſquam dicant Priſcianus, Tortellius, & Antonius Nebriſſenſis. *Tramulus*, vir in Fauſto. Zabulones à Iuuenco variatur. ¶ V ante l corripitur, vt Taurubule apud Statium. *Cucullus* etiam à Plauto poſitione producitur in Aſina. At etiam cubat cucullus, ſurge amator domum. Flexibula per *ου* producitur. quia deducitur à bule, quod eſt conſilium. Nomen eſt plurale compoſitum ex Latino & Græco, teſte Becichemo. Sic producuntur cætera à bule ſata, vt Abulus ſine conſilio, inconſyderatus. *Abulia*, penultima breui, inſipientia, temeritas, carentia conſilij, aut malum conſilium. Eubulia, è contrario bonum conſilium. *Eubulus*, prudens, bene conſiliatus & conſulens. Critobulus, viri ſpectati nomen. Androbulus, Praxibulus, Cleobula, & ſimilia. Adoleſcens, vt producatur, mutauit o in u, vt Vpilio, iucundus, *pulypus*. Bethulia per *ου* Græcis, teſte Bebelio. Mantuanus rectè produxit. Iulis, triſyllabam, nomen piſcis, mediam producit: ſed Lippius diſſyllabum fecit. Torcular cum Sulpitio tantùm corripuero, vt Torculum. ſic *ſpeculum & ſpecular*: nam Priſciani regula, quam ſequitur Stoa, non eſt catholica. Aculeolus producitur. Martialis libro 8, Nonus aculeolus in cochleare tulit. Getulus & Gerulia ſolum producentur contra Stoam. vide in primis E ante t. Tramulius, vir, Fauſto producitur, Strennuus aërias ſuperátque Tramulius alpes. Ficedula variatur Bebelio: ego corripito tantum, vt in Iuuenale. Parulis parulidis per *ου*, vt in Volat. & Hermolao, eſt tumor gingiuarũ. Epulis epulidis per *ου*, apud eoſdem tumor geminorum dentium. *Edulia* edulium melius quàm eduliorum apud Apuleium Metamor. 5. Mamphula, panis ſyriaci genus. Lucillius apud Feſtum, Mamphulas quæ ſciat omnis. Zabulon variatur Iuuenco, Finibus & ſtatuit Zabulonum ponere ſedes. Idem, Terra Zabulonum & regio cui Neptalano nomen, &c. Hiſpula vel Hiſpulia, nomen mulieris, producitur ſat. 6. Iuuenalis.

V ante m V ante m producitur, vt legumen, argumentum.

EXCEPTIO.

Corripiuntur nomina in mentum à verbis ſecundæ, *Documentum*, nocumentum, *monumentum*: & antiqua in quibus u pro i locatur: veluti decumus. & manifeſto è breuibus deducta: vt à Tum

vt à Tumeo *contumax, contumelia*. Ouid. 1. Metamorph.

Et documenta damus qua ſimus origine nati.

Virgil. 6. Æneid. Illa hæc monumenta reliquit. Martialis lib. 9, Sed tu ſyllaba contumax repugnas. Phaleucius eſt. Horat. in Epodo Ode 11, Nec *contumelis* graues. Iambicus dimeter. *Autumo*, vndecunque ſit: Autumat hæc populos, hæc magnos formula reges. hoc dicit Horatius ſatyra 3. lib. 2. Nigidius Figulus voluit eſſe à præpoſitione ab, & verbo æſtimo. Automedon, non Autumedon dicitur: licet ita nonnulli dicant. Author Tortellius. *Columella*, viri nomen: & apud veteres appellatiuum pro ſeruo maioris domini: vt docet Merula apud Martialem lib. 11. afferentem illud Lucillij, Lucilli Columella hic ſitus metrophanes pentameter verſus eſt, & eliditur ſ in ſitus. *Columen*. hinc Incolumis, id eſt ſanus. Sillius libro 15, Auſonij columen regni. Iuuenalis, Incolumi Troia Priamus veniſſet ad vmbras. *Cucuma*. vide A ante c, Otacilius. Cucumis. Virgilius in coppa, Et pendet iunco cæruleus cucumis. *Cruſtumium*, oppidi nomen apud Sillium libro 8: & fluuij nomen, apud Lucanum libro 2. vide Metaurus, E ante r. Ab oppido dicuntur cruſtumia poma. Virgil. libro 2. Georgic. Cruſtumiis Syriſque pyris, grauibúſque volemis. *Cruſtumerum*, quod pluraliter tantum Cruſtumeri cruſtumerorum, teſte Seruio, oppidi nomen. vide Atina. A ante r. *Emolumentum*, id eſt fructus & vtilitas. Iuuenal. ſatyra 3, · honeſtis Nullus in vrbe locus, nulla emolumenta laborum. *Irrumo* irrumas, inhoneſtæ rei verbum, Ab in & rima, teſte Merula: vel in & ruma, vt vult Calderious. Mart. lib. 2, Quæ faciat duo ſunt, irrumat aut futuit. Incolumis, vide Columen. *Lucumo*, viri nomen. vnde Locumedi & Lucumones, Thuſci. Auſonius ad Theonem, Anticyrámque bibas Samij Lucumonis acumen. *Pactumeius*, pueri nomen. Horat. in Epodo, Ode 17,

Tuúſque venter Pactumeius, & tuo

Cruore rubros obſtetrix pannos lauit. Sunt Iambici trimetri. Aldus legit partumeius pro fœcundus.

Poſthumus, proprium & appellatiuum. ſic Poſthumianus, *Poſthumus*. Martialis, Dic mihi cras iſtud Poſthume quando venit. ¶ V ante m producitur, vt acumen, argumentũ, indumentum. Stoa deceptus regula Priſciani, Nomina in mentum eandem retinent ſyllabam ante (mentum) quam habent in pœnultima præteriti perfecti, vt Indumentum ab indui: Veſtimentum à veſtiui: quæ regula intelligenda eſt de vocali, non de quantitate, quia dicta producuntur. A ſecunda tamen quædam corripiuntur, vt documentum, nocumentum, monumentum: quia ſi rite formarent ſupinum, pœnultimam corriperent cuius quantitatem ſequuntur, vt nocitum, monitum: & ſi rectè formaretur, docitum, vbi nunc dicitur doctum: ſic acutum, argutum, indutum: & quod eam formam nõ ſeruat, legumen. In imen tamen à tertia corripitur, vt regimen, ſpecimen, & tegimen, vel tegumen, & tegmen, vt integumentum. A quarta autem producuntur, vt Rudimen, lenimen, munimen: & in mentum. Stultum autem eſt quod dicit Stoa legendum eſſe argumentum, quia in multis locum non habet. & ſi dicatur, adhuc (gu) produceretur. vt 5. Triſt. Simque argumenti conditor ipſe tui. *Lucumon*, viri nomen & dignitatis non fluuij. Auſonius,

Anticyrámque bibas Samij Lucumonis acumen.

vbi malè legeretur ad amnem. Pactumeius, nomen pueri fictum ab Horatio, teſtibus Acrone, Porphyrione, Landino, eum reliquis præter Aldum qui legendum aſſerit Partumeius adiectiuum, id eſt fœcundus, vt ſit Partumeius venter. à partu & meio, quaſi in partu Meius, quod ingenio poëtæ quadrat.

V ante n producitur.

V ante n

vt Lacuna: ſed corripitur Albunea. vide E ante a. & Albunecar in Baptiſta, vrbis nomen, corripitur.

V ante p corripitur,

V ante p

vt Centurupe, oppidum Siciliæ. Sillius 13, -necnon è vertice largo Centurupe.

EXCEPTIO.

Arupinus. Tibullus lib. 4, Teſtis *Arupinus* & pauper natus in armis. populi nomen. *Erigdupus*, viri nomen. Ouidius 2. Metamorph.

Vecte Pelętronius Macareus in pectus Adacta

Strauit Erigdupum, memini & venabula condi. *Marſupium*. Prudentius in Pſycho.

- tineis etiam marſupia crebris

Exeſa, & virides obducta ærugine nummos. ¶ V ante p corripitur: ſed Marſupium à Plauto ſemper producitur. In Tibullo legitur, teſte Parrhaſio, teſtis Alpinus, non Arupinus.

V ante r

V ante r producitur.

vt *Ithuræi*.populi Syriæ malefici. Virgil.2.Georgic. -bona bello
Cornus, Ithuræos taxi torquentur in arcus. Goudanus malè credidit Ithuræi primam producere. Hetrur.a.vide E ante t. ergo indoctè dixit Petrarcha in 6.Aphricæ, Hetruriæq; latus ſpacióque breuiſſima Gorgon Pœnuria contra quendam.vide OE diphthongon ante n. Miurum apud Terentianum producitur tantum, Quem Miuron Achaica gens vocitare ſolita eſt. Cucurio, licet meditatiui verbi formam habere videatur.

EXCEPTIO.

Vrio. Corripe verba meditatiuæ formæ, & in vrio ſimilia: veluti dicturio, luxurio, & quicquid ſimile. vnde Luxuria, luxuries, &c. Eſuries, eſuritio, &c. Sed produc *Ligurio* liguris, abligurio, ſcaturio, cucurio: quod vide in V ante c. Horat. ſaty.3.lib.2, puer vnctis
Tractauit calicem manibus, dum furta ligurit. Auſon. in Epigr. Eunus Syriſcus inguinum liguritor. Scazon eſt. Ligurire propriè, teſte Donato in Eunucham Terentij, eſt eleganter & more ſeruum multo faſtidio ſuauiora queq; deguſtare. à λιχὶ, id eſt ſuauè apud Græcos. hinc Abligurire & abligurritare. Author Priapeorum, Cunni vermiculo *ſcaturientes*. Phaleucius eſt. Rectè itaque Prudentius ait, Petra Dei iuſſu pocum largira ſcaturit. Alanus & Matthæus cum pluribus ineptè corripiunt. *Anxurus* Iupiter apud Campanos: quia illic imberbis iuuenis colebatur, quaſi ſine raſura: α, ſine, & ξυρεῖν, rado, n litera, euphoniæ cauſa interponitur. ibidē colebatur Feronia, id eſt Iuno adhuc virgŭcula. Poteſt quoque dici ab ἄνευ, id eſt ſine: & ξυρὸς, nouacula. Virgil.7.Æneid. -quis Iuppiter Anxurus aruis Præſidet, & viridi gaudens Feronia luco. hinc *Anxur*, oppidum Anxuro Ioui dicatum. Armuratus in Baptiſta. Arcurius, teſte Bebelio. *Bituriges* vel Bituri, populi Galliæ. vide in crementis, Saxo ſaxon.s. *Camurus*. id eſt curuus. Auienus in Arato, Sic camuris ardet protractibus haud tibi ſignis Perquirenda aliis. ſic Virgilius, cæterique. *Centurupe*. exemplum fuit in V ante p. *Centuria*. *Centurio* centurionis. ſic, vt ego puto, Decurio. ideò non doctè ait vir alioqui peritiſſimus Sedulius in hymno, Orat ſalutem ſeruulo
Flexus genu Centurio. Iambici dimetri ſunt. Martial. Encolpus domini Centurionis amor. Perſius, Hic aliquis de gente hircoſa centurionum. Sidon. in 3. Panægyrico, Non tibi Centurias aurum populare parauit. *Lemures*. vide E ante p, Æſepus. ſed Lemuria produces. Ouid. Faſt.5, Ritus erat veteris nocturna *Lemuria* ſacri. dicebant primo Remuria, à Remo, Romuli fratre, vt Ouidius ait: inde r in l verſo, Lemuria. Erant autem quædam Quiritium viſiones. Luxuria iam dictum eſt. *Liguria*, vt Ligus vel Ligur liguris. ſic viri proprium *Ligurinus*. Martial. lib.3, Circa te Ligurine ſolitudo. Phaleucius eſt. *Mamurius*, viri nomen, variatur. correptionem vide in A ante m. Propert. lib.4. At tibi Mamuri formæ cælator ahenæ. hinc Mamurianus, commune & proprium. Mercurius notum eſt. Palphurius, viri nomen. Iuuen. ſaty.4, Siquid Palphurio, ſi credimus Armillato. *Purpuras*: Idem, Purpura vendit Cauſidicum. *Sabura*, viri nomen. vidi A ante b. *Satura*, oppidum apud Sillium lib.8. *Satureia*, herba eſt ſigulare primæ: vel plurale ſecundæ. quidam putant eſſe Thymbram: ſed falluntur, vt liquet ex 11. libro Columellæ dicentis, Et ſaturea thymi referens thymbræq; ſaporem. Mart. lib.3, Sed nihil erucæ faciunt, bulbiq; ſalaces, Improba nec proſunt iam ſaturea tibi. nomen ſumptum eſt à petulcis ſatyris, vt canit Macer. *Saturo* ſaturas, vt Satur ſaturi. Saturio. vide A ante t. *Tugurium*. Virgil. Pauperis & tuguri congeſtum ceſpite culmen. *Vulturius*, & Vulturis huius vulturis, id eſt vultur. Catullus, Suſcitat & cano vulturium capiti. Ennius, Vulturis in ſyluis miſerum mandebat homonem. ¶ V ante r producitur, vt Manſurius, non vt vulgò dicitur Maſurius, authore Marino Scodrenſi in collectaneis: qui apud Perſium inquit, legendum eſt, Excepto quod Manſuri rubrica notauit: vbi legitur etiam Vetauit: Manſuri enim (inquit) legitur in antiquiſſimo codice, & digeſtis De origine iuris. Manſurium codex manuſcriptus cum n ante ſ nominat. Et in Athenæo μασούριος nomen iuriſconſulti legitur. Huic non multum refragatur Stoa. Arcurius corripitur, teſte Bebelio: & Poachurus, piſcis, Lippio: & Armuratus, vir, Mantuano. Decuria & decurio. Beroaldus, Inter decuria recentiorum. Phaleucius eſt. in quo primam in (decurias) producit quam (decem) corripit: & v corripit, quam (cura) & (curia) producit: ſed aliunde inflectitur vt Centurio & centuria quæ corripiuntur. Melanurus corripitur ab Ennio. vide E ante l. Sed penitùs contrario modo dixit Lippius in 3. Oppiani, Haud facili parmus Melanurus fallitur arte. A nigra cauda, quæ οὐρὰ dicitur, nomē accepit, & fortè Ennius malè legitur. Securis Stoa corripi putat pro

tat pro fluuio: ſed errat, quia in Auſonio rectè legitur, Arida torrentem Sicorim deſpectat Ilerda. Sic apud Sillium lib. 16, viri nomen, Tum Lamus, & Sicoris, proles bellacis Ilerdæ. Et Lucanus de fluuio lib. 4, -fundata venuſta

Surgit Ilerda manu: placidis prælabitur vndis

Heſperios inter Sicoris non vltimus amnes. & ſæpe alibi Sicoris.

V ante ſ producitur, vt Meduſa, Creuſa. *V ante ſ*

EXCEPTIO.

Blanduſia blanduſiæ, regiuncula Sabinorum, vbi erat Horatij agellus. Horatius lib. 3. Carm. Ode 13, O fons Blanduſiæ ſplendidior vitro. Aſclepiadæum eſt. *Brunduſium*, Italiæ oppidum. Horat. ſatyra 5, Brunduſium longæ finis chartæque viæque. *Canuſium*, Italiæ oppidum. hinc Canuſinus & Canuſinatus. Horat. ſatyra 5. lib. 1, Nam Canuſi lapidoſus aquæ non ditior vrna. apocope pro Canuſij. Iuuen. ſatyra 6, Paſtores, & ouem Canuſinam, vlmóſque Falernas. Martialis lib. 9, Vt Canuſinatus noſtros Syrus aſſere ſudet. *Caduſij*. vide A ante d. *Ebuſus*, viri nomen. Virgilius 12. Æneidos, -venienti Ebuſo, plagámque ferenti

Occupat os flammis. Ebuſus, inſula variatur: ſed rectius corripitur: quia in Periegeſi, vbi dicitur, Hinc frangitur æquore Ebuſos, plura ſunt contra veterum authoritatem nimis licenter vſurpata, vt ſæpe indicaui. Itaque rectius imitabimur Sillium Italicum dicentem in libro tertio, Iámque Ebuſus Phœniſſa mouet, mouet Arabus arma. Hieruſalem neoterici variant: melius producitur. *Peruſinus* contra primitiui naturam: nam Peruſia, Hetruriæ oppidum, producitur. Propertius lib. 1,

Si Peruſina tibi patriæ ſint nota ſepulchra,

Italiæ duris funera temporibus. Mart. lib. 4, Turgentiſque lacus Peruſiæque. phaleucius eſt. *Syracuſius* non corripitur, ſed Syracoſius. Vide A ante c. nec Syracuſæ variatur contra quendam. *Venuſinus* à Venuſia Dauniorum colonia variatur. Iuuen. ſatyra 1, Hæc ego non credam Venuſina digna lucerna. Horatius ſatyra 1. lib. 2, Nam Venuſinus arat finem ſub vtrunq; colonus. Iuuenalis ſatyra 6, Malo Venuſinam, quàm te Cornelia mater Gracchorum. *Voluſius*, viri nomen. Iuuenalis ſatyra 15, Quis neſcit Voluſi Bithynice qualia demens

Ægyptus portenta colat? Vocatiuus eſt. *Voluſius*, viri nomen. vide I ante p, Maniplus. ¶ V ante ſ producitur, vt Syracuſæ. & ideo rectè legitur prima Syracuſio. Hieruſalem à Lactantio, vt putatur, & Prudentio malè corripitur: quia per *u* ſcribitur, authore Bebelio. Fortè dicas à Græcis qui u ſimplex non habent. Ideo Latini dixere Hieroſolymam. Mathuſale etiam Mantuano corripitur. Induſia, vnde induſiata corripitur Plauto in Epidico. Plaguſia, conchæ genus. Plautus in Rudente, Muſculos, plaguſias, ſtriatas: poſt id hamarilem piſcatum. Tetram. catal.

V ante t producitur, *V ante t*

vt Actutum, *preputium*. Iuuen. ſatyra 6, Impatiénſque moræ pauet, & præputia ducit. Arator libro 2, -præputia ferro

Circuncide libens, & fœdera necte ſuperna. Malè autem Riga, Nato præputium mox aufert Sephora dicens. *Confuto, refuto*, contra imperitos. Virgilius lib. 12, -quid cætera dicet

Italia, ad mortem, ſi te (fors dicta refutet)

Prodiderim, natam & connubia noſtra petentem? Sidonius ad Fœlicem, Noſtræ Terpſichores iocum refutans. Phaleucius eſt. Lucretius lib. 2, -ne fingere motus

Obliquos videamur, & id res vera refutet. Idem libro 4, An confutabunt nares, oculi quoque vincent? Notentur è breuibus compoſita, vt Concutio, percutio, *recutitus*, obrutus, veluti, ſiquti, neuter, quod per ſynæreſim diſſyllabum eſt in Claudiano.

EXCEPTIO.

Arbutus, arbor: vnde Arbûteus arbutea arbuteum. Ouid. 1. Metamor. Arbuteos fœtus, montanáque fraga legebant. Calliſtrutia in Columella. *Defrutum*. Papin. 4. Sylu. Dulci defruta vel lutoſa cœno. Phaleucius eſt. *Diuturnus* diuturna diuturnum. Ouidius in Ibin, Corpore luſtrauit non diuturna ſuo. At comparatiuus (diutius) producitur à Virgilio in Diris, vbi dicitur,

Iſtius atque vtinam facti mea culpa magiſtra

Prima foret: læto mihi vita diutius eſſet,

Quàm mea non vllo moreretur tempore fama. *Diutinus* diutina diutinum producitur à Prudêtio.

Minutius, viri nomen. Sillius lib. 7, Si factis nondum Minuti te cauta probare Erudijt fortuna meis. ¶ V ante t producitur, vt Confuto, refuto à futum, ſi Pompeio creditur a in u verſo. Caliſtrutia, fici ſpecies, corripitur à Calumella libro 11. Neuter triſyllabum eſt, teſte Nebriſſenſi, ſed ferè diſſyllabum reperitur. vt apud Claudianum in quarto conſulatus Honorij, Euadere neutri. Et in Alechium quæſtorem, Neuter eram, quæſtor pauper vterq; fuit. Polit. Mas eſt Phœbus ait, Mars fœmina, Iunóque neutrum, &c. Ideo Bebelius dicit (neu) diphthongon.

V ante u

V ante u corripitur,

vt *Pacuuius*, viri nomen. Martialis lib. 11, Attonitúſque legis terrai frugiferai,
Actius & quicquid Pacuuiúſque vomunt. Perſius, Sunt quos Pacuuiúſque & verrucoſa moretur Antiopa. Petrarcha nullam priorum rationem habés, indoctè dixit in ortu Marci iunioris libro epiſtol. 3, -ſin ardua rura videre
Pieridúmque audire modos, Pacuuius almum
Signet iter Marcus. Lanuuium oppidum Latij. vide A ante n. hinc Lanuuinus lanuuina lanuuinum. pro quibus in Catullo & Propertio ineptiſſimè legitur Lauiniũ & Lauinus. author eſt Philippus Beroaldus in Propertium. Veſuuius in Baptiſta producitur, Vnde fit vt toties rapidus Veſuuius ignes Euomat. Hæc tantum de primis mediiſque ſyllabis per dei noſtri IESV CHRISTI gratiam dixiſſe ſufficiat. nunc eodem duce de vltimis, vt poterimus, acutiſſimè & breuiſſimè dicemus.

Vltimarum ſyllabarum quantitas.

A IN VLTIMIS.

A Declinatum breuia. Sed protrahe ſextum
Et quintum, cuius rectus producitur, & mna.
Producunt noſtri quædam muliebria Græca
In recto, vt Tegea: ſine teſte nihil volo tale.
Non declinatum produc. Ita cum quia demptis,
Et puta non verbo. Ginta melius loco longum.
Poſtea, & vltra leges cum contra curta licenter.
Eia breue eſt Flacco.

Vltima ſyllaba noſcitur poſitu, vt Poſt, aſt, eſt, amant. Diphthongo, vt Heu, muſæ. Regula, vt a declinatum corripitur, vt Muſa, arma, nominatiui & vocatiui caſus. Loquimur de declinatione per caſus, non per tempora: quæ coniugatio dicitur. Si nomẽ poëticè pro aduerbio ſumatur, nominis quantitatem ſeruat. Virgilius in Bucol. Nouimus & qui te tranſuerſa tuentibus hircis. pro trãſuerſẽ. aliud eſt ſi penitus fuerit aduerbium, vt Vnà. Ab hac regula tolluntur ablatiui: quia producuntur, vt Muſa, mea, lecta & vocatiui à nominatiuis productis: veluti Ænea, Anchiſa, Atla. teſtis eſt Seruius in illud Virgilij, Clamaſſent vt littus hyla hyla omne ſonaret. Virg. 3. Æneid. Coniugio Anchiſa Veneris dignate ſuperbo. Eiuſmodi vocatiuus in a ab es, rarus eſt in prima declinatione: quia poteſt nominatiuus in a deſinere, & ita vocatiuus corripi. De vocatiuo, Horatius in ſaty. Nequis humaſſe velit Aiacem Atrida vetas cur? De nominatiuo, Propertius, Non ita Dardanio gauiſus Atrida triumpho. Virg. 10. Æneid. Ænea vigila, & velis immitte rudentes. Ouid. Metamor. 4, Tempus Atla veniet, &c. Ablatiuus *ora* videtur corripi apud Sillium Italicum lib. 3, At puer obſeſſæ generatus in ora Sagunthi Bis ſenos lunæ nondum compleuerat orbes. Petrus Marſus ait In ora, id eſt in regione Sagunthina. Ego autem opinor (ora) eſſe accuſatiui caſus pluralis numeri ab os oris, &c. & ita ſenſus eſt, Puer generatus in, id eſt ad: hoc eſt iuxta ora Sagunthi obſeſſæ. id eſt natus prope Saguntum. Mna, monoſyllabum cuiuſcunque caſus ſit, producitur, teſte Sulpitio: mallem poëticum teſtimonium. at diſſyllabum Mina, normam cuſtodit. Geometra, poëta, planeta, & ſimiles, vocatiuos tantum corripimus: licet

licet Geometres,poëtes,planetes,&c. legantur: quia ab es vocatiuum in a nullum corripimus ſine Latini poëtæ teſtimonio. A in nominatiuo Græco fœminini generis à noſtris corripitur, licet illi producant:veluti Scylla,Medea,Lerna,&c.Quoſdam tamen nominatiuos noſtri produxere ſic ad imitationem Græcorum:ſic tamen vt aliqua cæſurarum locum habeat.ideo nihil tale producemus ſine authoritate,idque faciemus rariſſime:quia poterunt in e terminari, vt Tegea vel Tegee: Nemea vel Nemee.Stath.3.Thebaid.Dat Nemea comites.Ibidem,Non Tegea,non ipſa Deo vocat alite fœlix Cylene.Idem in 6, - te plangeret Argos, *A in nominatiuo Græco.*

Te Nemea tibi Lerna comas,Lariſſáque ſupplex. Iterum in quarto,

Quos Pylos & dubiis Malea vitata carinis.Ouid.in Epiſt. Mittit Hypermeſtra de tot modo fratribus vni. Cicero in Arato,Electra Steropæque ſimul ſanctiſſima Maia.Iuuencus,Non Maria genitrix,non fratrum nota propago eſt.

A in omnibus per caſum non declinatis producitur,vt Clama.*fruſtra*,præterea,ſupra.Lucan.lib.2. Fruſtráque rogatus.Apud Iuuenalem non aduerbium fruſtrà: ſed nomen fruſta legendum eſt contra Neſtorem.Sic in ſatyra tertia, - quòd nudum ac fruſtra rogantem

Nemo cibo,nemo hoſpitio tectóque iuuabit.In Auieno corripitur, Ima vehunt cæli,luxit dum fruſtra frequenter.Libentius produxero. Corripiuntur autem ita & quia,vt notum eſt. Bebelius dicit (quia) à Næuio produci:cæteri corripiunt,quos ſequemur. Puta aduerbium.Perſius,Hoc puta non iuſtum eſt. Numeralia in(ginta)rectius producuntur:nam vbi videntur corripi,Nebriſſenſis credit mendam eſſe:veluti apud Martialem lib.12,Sexaginta teras quum limina mane Senator.pro ſexagena.Et apud eundem, Mutua quòd nobis ter quinquaginta dediſti.pro quinquagena. Et apud Iuuenalem,Quadraginta dedit Gracchus ſeſtertia dotem.pro quadragena. Hæc dicta Nebriſſenſis,ſi vera ſunt.oportebit multos poëtas emendare:nam triginta videtur corripi apud Manilium.vide A ante d, Quadra. Sulpitius etiam credit hæc ſolum produci: Neſtor autem variari: ſed teſtimonium eius friuolum eſt: quia ex Macro dicente,De foliis eius triginta recentia tolles. Virgil.1. Æneid. Triginta magnos voluendis menſibus orbes. Idem 7.Æneid. Triginta capitum fœtus enixa iacebit. Petronius Arbiter, Sanguine Romano ſexagintáque triumphos.Eadem ablatiuus tantùm producitur. Vide libro primo circa Synalœpham. Produc quoque Præterea,interea,antea,poſtea,contra,vltra: bis tamen inuenio (*contra*) corripi. Lucretius lib.1, Ne fortè hæc per ſe cogant, nos contrà fateri. Marcus Manilius libro 2, Contrà iacet cancer,patulam diſtentus in aluum. Iuuenalis. *Vltra* Sauromatas, &c. Serenus licenter corripit,Cura nihil prodeſt,nec ducitur vltra cicatrix. *Poſtea* frequens eſt apud Ouidium,& ſemper corripitur:ſed volunt eſſe orationem.veluti primo Faſtorum, *in Ginta numeralibus.*

Poſtea mirabar cur non ſine litibus eſſet

Ille dies. Antea in 1.Æneid.non aduerbium vel coniunctio eſt,ſed accuſatiuus ab Anteus viri proprio,contra quoſdam,vt rectè docet Seruius,grammaticorum princeps. Ah,vah,producito ſolum. Eia Valerius Flaccus corripit: & Alleluia Sidonius. ¶ A declinatum breuia,vt Cruſta,in vtroque numero:niſi in ablatiuo ſingulari.Pleri que à cruſto ita differre credunt,vt cruſta ſit pars eorum quæ non comeduntur:cruſtum verò eorum quę comedi poſſunt:itaque cruſta dicatur ſuprema pars ligni, lapidis.glaciei. Virgil.Concreſcunt ſubitò currenti in flumine ripæ. Hanc differentiam refellit Boroaldus in 10.Apuleij. Afferit cruſtam de edulio etiã rectè dici.Nam Plin.in 19.de papauere ſcribens ſic inquit,hoc & panis ruſtici cruſtæ inſpargitur,adfuſo ouo inhærens,vbi inferiorem cruſtam apio githque cereali ſapore condiunt.Badius ſic, Plinius quidem ſemel,nec differẽtiam eleuat:non enim negant cruſtum dici cuiuſque rei extremam partem duriorem:ſed cruſtula neutro genere aiunt dici edulia,quæ tota comeduntur,cùm ſint quaſi cruſtæ. Ecqua corripitur,ſed dicitur etiã ecquæ,ſyllaba longa. Plautus in Sticho, Dum percunctor portitores,ecquæ nauis venerit ex Aſia. Virg.1.3,Æneid. Ecquænam puero eſt amiſſę cura parentis? Græca in a,verſa à nominatiuo in e,interdum producuntur. Galbana autem accuſatiuus pluralis,non ablatiuus ſingularis corripitur à Iuuenale,Cærulea indutus ſcutulata,& galbana raſa.In quo hallucinatus eſt,teſte Stoa,Ferettus.Et Seruius in (caua:) eſt enim ablatiui caſus,Caua tum perſonat æquora concha. Dama,non clama corripit.Horatius,Ergo nunc Dama ſodalis.contra Landinum. Antea & Poſtea aduerbia tantùm producuntur. Horat.in Epodo,Romanus:heu poſtea fugabitis.Iambicus trimeter.Idem,Pecti nihil me ſicut antea iuuat. Et Plautus in Pœnulo, Si authoritatem poſtea defungeris. Iamb.trim. In ginta nomina libentius produxero,licet Iuuencus corripiat,Argenti triginta minas, &c. ſed fortè ſcripſit mnas. Fruſtra licet ſemel corripuerit Rufus Auienus,tamen melius producitur.Sic vltra quod Serenus corripit. Puta,

aduerbium,corripitur in Priapæis,Vt Phœbo puta filióve Phœbi.Niſi ſit puto. Qua,nequa,ſiqua, aliqua,quæ videntur aduerbia,quia non adduntur ſubſtantiua,producuntur vt adiectiua ablatiui caſus:ſubauditur enim ablatiuus via aut natione.Vt Æneid.1, Qua data porta ruunt.Nequa ſcire dolos.Siqua fata ſinunt.Et in Bucol,Etſi non aliqua nocuiſſes,mortuus eſſes. Sed alterius caſus corripiuntur.Vt Perſius,Nequa ſub æ rato,&c. Alleluia offendo corripi.Sidon.in ſecundo epiſtolarum,

Curuorum hinc chorus Helciariorum
Concinentibus alleluia ripis
Ad CHRISTVM leuat amicum celeuſma.

Et Prudentius in hymno poſt cibum,Amen reddidit,alleluia dixit:Phaleucij ſunt.Voces Hebraicæ ſunt. Contrà Virgilius & veteres producunt.Auſonius etiam corripuit.Sæpè mora eſt quoties contra pacem dubites. Eia variatur: correptio videtur melior: quia ea placet Probo.Val.Flaccus lib.8,

Quærenti tunc deinde viam,qua ſe arduus heros
Ferret ad aurigerę caput arboris,eia per ipſum.

Sidonius,quia in Phaleucio nunquam videtur in prima ſede poſuiſſe trochęum,videtur producere,Eia Calliope nitente palma.Virgilius dubium vitans dicit, Eia age rumpe moras. Ha aut ah videtur à Seneca corripi in Troiade,Semper ha ſemper. Adonium eſt ex dactylo & ſpondæo. Virgilius autem,Ah Corydon Corydon. Quianam ſemper corripitur vt quia. Virgil.Heu quianam tanti cinxerunt æthera nimbi.Ennius,Heu quianam dictis noſtris ſententia flexa eſt. Bebelius deceptus mendoſo codice,credidit apud Næuium quianam produci, ſic legens,Fare,quianam Satutni populum pepuliſti.Nunc me impulſore correxit: quia omnes libri ſic habent, Quianam Saturnium populum pepuliſti.

E IN VLTIMIS.

E breuia.primæ produc & nomina quintæ
Cum natis: addes pluralia cuncta ſecundæ:
Iunge doce & ſocias. Monoſyllaba longa repono,
Inclinatiuas præter: Malè cum bene dempto.
Omnia produces aduerbia,ſiqua ſecunda
Præſtiterit: ſummíque gradus aduerbia quæuis.
Sunt fermè atque ferè producta,quibus dabis ohe.

E in vocatiuo & ablatiuo tertiæ.

E corripitur,vt Docere,Ganymede,Oreſte,Hercule,Achile,Vlyſſe,& ſimiles vocatiui & ablatiui tertiæ,contra Ælium Nebriſſenſem,& alios plurimos. Martialis lib.5,

cur mitis aperto
Reſpicis ore Iouem? de Ganymede loquor.

Perſius,

ô ſi
Sub raſtro crepet argenti mihi ſeria dextro
Hercule: pupillúmve vtinam,quem proximus hæres
Impello,expungam.

Propertius lib.4, Quíque tuas proauis fregit Achille domos. Martialis lib.2, Humanè facis Herme,non ſuperbè.Phaleucius eſt.Ouidius primo Triſt.Fecerunt furię triſtis Oreſte tuæ. vbi aliqui habent Oreſta. nuſquam certè eiuſmodi ablatiui & vocatiui tertiæ declinationis producuntur,quicquid dicant Sulpitius & Ferettus:atque ipſe denique Priſcianus.Etenim hi omnes vno argumento,eóque adeo infirmo tutantur ſe. Lucanus libro 8, Signáque ab Euphrate cum Parthis capta ſequentem.id inquam valde debile eſt:quia (vt Neſtor ait) Euphrates Euphratæ, primæ declinationis eſſe poteſt:vel Euphrates Euphratis,tertiæ: vel Euphrate Euphrates, teſte Calepino. Adde quód in cæſuræ licentia locum habere poſſet, vt apud Virgilium in grauia. Et apud Ouidium, Nil opus eſt morte pro me,ſed amore,fidéque. Et Tibullum,Et canis arente terreat arua ſiti. Ita dicit ſe legiſſe in emendatiſſimis codicibus Bebelius,adducens quoque illud ex Moreto,Et referat clauſa quæ prouidet oſtia claue.Sic defendi poteſt illud Lucretij, Imbribus aut *tabe* membrorum ambuſta vacillent. nam apud veteres tabe extra cæſuram nuſquam producitur. ideo non variari, ſed corripi tantum dixero. Lucanus lib.8, Tabe fouens buſtum. Idem libro ſexto, Tracta dureſcunt tabe medullæ.ſic cæteri. Cæſuræ autem licentia,etſi vitanda ſit frequens,iuxta illud Terentiani,Nec tanta in metris venia conceditur vti: non eſt tamen penitus refugienda,ſi parcè fiat in magnis operibus, etiam ſi in vocalem deſinat,vt iam patuit:multò autē magis in pentemimeri,ſi in conſonantē deſinat, vt patet ex libro primo noſtro. Non pigebit pluſcula teſtimonia afferre. Virgilius,Si pereo manibus

h omis

hominum periiſſe iuuabit. Idem, Ecce trahebatur à tēplo adytíſque Mineruæ. Lucan. 4, Æthiopúmque terris alieno gurgite campos. Iterum Virgilius, Emicat Euryalus, & munere lætus amici. Sillius lib. 3, Palladio Berbes vmbratus cornua ramo.

Horat. Nequis humaſſe velit Aiacem, Atrida vetas cur? Ouidius, Atque vtinam viuat, & non moriatur in illis. Idem, Et qua tu biberis, hac ego parte bibam. Idem, Mentis inops rapitur, vt quas audire ſolemus. Idem, Arte leuis currus, arte regendus amor. Virgilius, Non te nullius exercent numinis iræ. Propert. Nunc tu ſiue legis vmbroſæ flumina ſyluæ. ſic multa alia leges etiam in alio carminis genere. Horatius, Angulus redet vbi non Hymetto. Sapphicum eſt. vt apud eundem, Docte ſermonis vtriuſque linguæ. Idem, Quàm ſi quicquid arat impiger Appulus. Aſclepiadęum eſt. Ergo, vt ſummatim dicam, Ablatiui & vocatiui tertiæ declinationis in e definentes tantum corripiuntur: vt Hermogene, Ariſtotele, &c. Euphrate in Lucano, vel primæ declinationis eſt, vel cæſuræ licentia excuſatur.

E in prima & quinta declinatione, in quocunq; caſu reperitur, producitur: vt Paraſceue, Anchiſe, vocatiuus & ablatiuus. Specie, die, re. hinc Hodie, pridie, poſtridie, quotidie, quare. Ouidius 1. Metam. *Nomina in e prima & quinta*
Officióque pedum nymphe contenta duorum
Erigitur. nam dicitur Nymphe nymphes, vel nympha nymphæ, Idem 8. Metamorph. Cúmq; Phereriade & Hyantheo Iolao. Ideo indoctè dixit Sidonius in Epithalamio Polemij, Tu *Mitylene* ſatus cognoſcis Pittace tempus. Lucanus lib. 1, Heſperiam *Calpe* ſummóve impleuit Atlante. ablatiuus eſt à nominatiuo Calpe Calpes: quod nomen montis, vrbis, & inſulæ eſt. ſed de monte loquuntur ferè poëtæ. Pro eodem dicitur hæc Calpes, huius Calpis per tertiam, teſte Georgio Valla Placentino lib. 31. cap. 21. & hinc ablatiuus Calpe corripitur apud Rufum Feſtum. vide Titan in I ante t. Et apud Iuuenalem 14. ſatyra, Æquora tranſilijt, ſed longe Calpe relicta. Placet hæc Placentini opinio magis quàm Priſciani & aliorum, qui putarunt apud Iuuenalem eſſe ſyſtolem. Produc quoque pluralia in e, vt *Cete*, Tempe, mele. Catullus, Confeſtim Peneos adit viridantia *Tempe*, *E plurale*
Tempe quæ ſyluæ cingunt ſuperimpendentes. Secundus verſus eſt ſpondaicus. Valerius Flaccus libro 8, Cerneret & Tempe viridi luctantia fumo. Horatius libro primo Carm. Ode 21, Vos tempe totidem tollite laudibus. Aſcelepiadæum eſt. Ouidius primo Metamorph. Sylua: vocant Tempe, per quæ Peneus ab imo, &c. Sillius libro 11, -ſubitò emicuere per vndas
At murmur cete toto exultantia ponto. Lucretius libro 2, Ne tu fortè putes ſerræ ſtridentis acerbū
Horrorem conſtare elementis leuibus æquè,
Ac muſæa *mele* per chordas organicáque. Idem in eodem,
Et cygnæa mele, Phœbeáque Dædala chordis
Carmina conſimili oppreſſa ratione ſilerent. Martianus Capella à melos in plurali *mela* protulit, dicens libro 2, Tu vatum mela dulcibus camœnis. Phaleucius eſt. Hæc qualiacunque mea ſunt, quia de his ante me nullus meminit, vt neque de multis alijs: quod vehemēter miror. De nominibus quintæ notiora ſunt teſtimonia, quàm quæ nobis probentur. Mart. lib. 1, Cœnares hodie Procille mecum. Phaleucius eſt. Idem alibi, Vxorem quare locupletem ducere nolim,

Quæritis: vxori nubere nolo meæ. Auſonij liber mendoſus eſt: Hoc *die* mercatus, cras citharœdus eris. pro Hæc here mercatus, aut Omnia mercatus. Fames nūc tertię eſt: olim fuit quintæ, vt Gellius lib. 8. docuit. Hinc manſit ablatiuus (*fame*,) quem corripere potes: productio tamen eſt frequentior. Tibul. lib. 1, Ipſa fame ſtimulante furens. Ouid. 8. Metam. Iámq; fame patrias, altíq; voragine vētris. Attenuarat opes. Virg. Æneid. 6, Obiicit, ille fame rabida tria guttura pandēs. Producitur omnis ſecunda perſona vocis actiuæ, ſingularis numeri, præſentis temporis, ſecūdæ coniugationis, imperatiui modi: vt Doce, mone, &c. Quòd autem Caue frequentius corripi quàm produci in omni ferè poëta inueniatur, ideo eſt: quia olim Cauo, vido, fulgo, & alia quædam dicebant per tertiam: nunc fulgeo, video, caueo, per ſecundam dicimus. A tertia tamen aliquæ perſonæ manſere: nam caue quilibet corripere poteſt, adeò eſt frequens. Horat. Vade vale, caue ne titubes, mandatáq; frangas. Ouid. 1. Triſt. Tu caue defendas. Propertius, Tu caue ne triſti cupias pugnare puellæ. Cicero in Arato, Hoc caue te ponto ſtudeas committere menſe. ſic cæteri. Perſius, Sed quid opus teneras mordaci radere verò *Doce & ſimilia.*
Auriculas? vide ſis, ne maiorum tibi fortè
Limina frigeſcant. Cato, Hoc vide ne rurſum leuitatis crimine damnes. Sic Scato pro ſcateo quondam dixere. Lucretius libro quinto, Et partim pleno ſcatere atque erumpere campo. Valedico etiām hanc ob cauſam variatur. Ouidius primo Triſtium, Sæpè valedicto rurſus ſum multa locutus.

Monoſyllaba. In eodem, Idque quod ignoti faciunt valedicere ſaltem. Monoſyllaba producuntur, vt me, te, ſe, de. Hinc demuntur coniunctiones encleticæ Que, ve, ne: & in compoſitis Quiſque, nonne, &c. Quæ nomen & væh interiectio per diphthongon producuntur, vt Næ pro vtique & certe. Ne prohibendi producitur, vt etiam in compoſitis Nequis, nequando. Syllabicæ adiectiones non dictiones monoſyllabæ ſunt, ſed vltimæ dictionum ſyllabæ: ideò corripiuntur: veluti *Huiuſce, illicce, tute, tuapte.* Lucretius lib. 1, Accipe præterea quæ corpora tute neceſſe eſt. *Aduerbiis in e.* Producuntur aduerbia in e ab adiectiuis ſecundæ declinationis, ſiue comparentur, ſiue non: vt Pie, egregie, æque, propere, ſumme, eximie, &c. Tibullus lib. 1, Quid ve pie, dum ſacra colis, puréque lauari

Te memini, & puto ſuccubuiſſe toto? Ideo non ſatis doctè, Pie corripitur in hymno de diuo Laurentio, Intulit cælo pie laureandum. Sapphicum eſt. Iuuenalis, Atticus eximie ſi cœnat, lautus habetur. Ennius, Egregiè cordatus homo. Valerius Flaccus libro quinto,

Dixerat: aſt illi propere monſtrata capeſſunt

Limina. à Properus propera properum, quod ſæpè leges. Similiter produces apprime. Virgilius autem correptionis gratia, apprima per a dixit, vt Torua pro torue, Flos apprima tenax. author eſt Seruius licet refragetur Neſtor. Corripiuntur tamen bene & male, atque mage pro magis, Ouid. Non bene conueniunt. Idem putatur (*male*) ſemel produxiſſe. Vt in primo de Arte, Sæpè male dixit, &c. id verum non eſt: quia (mane) legendum eſt à (maneo) licet per mendoſos codices decepti plurimi aliter legerint non ſine peruerſitate ſenſus. lege itaque, Sæpè mane dixit, quum iam properatet Achilles. ipſa Achillis amica ſæpe dixit, ô Achilles mane, cum Achilles properaret ad bellum Troianum, &c. impreſsio Aldina, vt quædam aliæ, manè habet, non malè. Aduerbia ſuperlatiui gradus vndecunque fiunt, producuntur: vt Maxime. minime, licet pro (non) ſumatur: fortiſsimè, pœniſsimè à pœnè, quod corripitur. Propertius Sic erepta mihi pœne puella mea eſt. apud Ouid. vbi (pœne) videtur produci, (poni) legendum eſt, teſte Bebelio. Contiguos poni Scipio magne tuis. *Æque* producitur tantum. Horatius in primo epiſt. Æque pauperibus prodeſt, locupletibus æque,

Æque neglectum pueris, ſenibúſque nocebit. Sunt qui malè credant corripi in ſexto Thebaid vbi in (eque) eſt præpoſitio (è) & coniunctio (que), Debitus éque tuo venit hæc iniuria voto. id eſt & hęc iniuria venit è tuo voto. Produc Fere, *ferme* & ohe. vide vocalem ante vocalem. Iuuenal. Mobilis & varia eſt ferme natura malorum. Idem, Nulla ferè cauſa eſt, in qua non fœmina litem

Mouerit. Auſonius ſemel corripit. Bacche vocatiuus, ſeu potius interiectio bacchantis. produci inuenitur. Horatius lib. 3, Vſque ad mala citaret Io. Bacche modo ſumma

Voce, &c alij legunt, Et modo, &c. ¶ E breuia, vt Oreſte, Achille, Vlyſſe, ſimiléſque vocatiuos & ablatiuos tertiæ declinationis contra Stoã & alios quoſdam, vt ſatis probaui. Oreſtes enim etiam tertiæ Ouidio in Hero, Surdior ille freto clamantẽ nomẽ Oreſtis. Sic Thyeſtes. Mar. lib. 5, Fugerit an mensas Phœbus, cœnámq; Thyeſtis. Idem, Tereos aut cœnam crede Thyeſte tuam. Quintianus putans tantũ primæ, repoſuit Thyeſta. & in 5. Metamor. Polydectæ: vbi eſt, Te tamen ô parui rector Polydecte Seriphi. Primæ tamen in e producũtur. Ouid. Laërtéque ſatus. quod Tortellius putans corrigere, dixit Laërta. Ideo male interpres Strabonis lib. 13, Hanc Laërte ſatus ſacras deducit ad aras. eſt enim primæ tantum, quod tantum producitur. Ita Æneid 3. ex ſententia Priſciani legit Stoa, Coniugio Anchiſa Veneris dignate ſuperbo. Ego certè Anchiſa corriperem vt Atrida: producerem tamen Atride. hæc Deſpauterius. Badio autem & pluribus videtur aptius dictum Anchiſa quàm Anchiſe: quia ſequitur dignate: & cenſet accuſatiuum primæ in an aut en, & vocatiuos in a aut e, à nominatiuis longis produci. Illud autem Horatij Atrida vetas cur, dictum eſſe à nominatiuo breue Atrida, pro Atrides. Maſtice dum corripitur, eſt ablatiuus à maſtix, non à maſtico maſticas. Die ſemper producitur, niſi in compoſitione diequarti: ideo Auſonij illud Hoc die mercatus. legendum eſt Hæc here mercatus, etas citharœdus eris. Quare ſemper producitur, niſi abijciatur. vt in Virgilio, Quare age, &c. Vide tertiæ, à *vido*, corripitur etiam Valerio Flacco, Intro vide lata comantem. Sic *Scato.* Lucret. in 5, Largifluum fontem ſcatere, atque erumpere flumen, &c. Crebre aduerbium tantum producitur: ſed crebra nomen pro aduerbio poſuit Maro, dicens, Pede crebra ferit. Sic idem, Flos adprima tenax aut apprima: quia apprime ſemper producitur. Eque dum corripitur, vt docui, duæ ſunt particulæ: è præpoſitio & que ſeu q; coniunctio. Mele plurale in ſecunda producitur Lucretio in ſecundo, Ac muſæa melè, &c. Vale ab antiquo verbo valo, vt mecum ſentit Stoa, corripitur apud Ouidium. Mane non male ab Ouidio producitur, vt etiam mecum ſentit Stoa. Ordine pro optimè legendum illic eſt, Quid competat, ordine pandas. niſi ſit vocatiuus.

Minime

Minime,bene. Horatius,Minime:cur? Stoice dicam.Maximè aduerbium. Auſonius. Quàm maxime nunc proloquor. Iambicus dimeter. Valde ſemper producitur à claſsicis, ſicut valide: vnde per ſyncopen detorquetur:& comparationem recipit ab illo etiam per ſyncopen: vt Valdius oblectant. Nomina autem pro aduerbiis poſita,vt Rite,iure,triſte,dulce:non mutant quantitatem. Ferè dicitur variari:quia Auſonius dixit, Nam tecum ferè totus ero, quocunque recedam. Non omiſit id Quintianus. Sunt tamen qui putent vocatiuum eſſe à nominatiuo (ferus) amatoriè dictum ô fere, id eſt Quãquam es ferus,tecum totus ero. Sicut Dido dixit, Non tibi diua parens generis nec Dardanus author. Hoc Badius, Certe non conſtat ratio, quare diceret fere totus, & non omnino totus: etiam Fere pro ferme alibi producitur.

I IN VLTIMIS.

I longum pono. Vocitantem contraho ternæ,
Sæpéque Græcorum ternum: Minoidi teſtis.
Sed niſi,ſiue quaſi,mihi,,ibi,ſibi, vbi variabis,
Et tibi:iunge cui.tantum breue moly locatur.

I producitur. Martialis libro 8,Quàm vellem fieri meus libellus. Phaleucius eſt. Corripitur vero cunctus tertiæ declinationis vocatiuus. Virgilius,O crudelis Alexi, nihil mea carmina curas.
Mirabar quid mœſta deos Amarylli vocares. Ouidius, Non tibi ſic dices, Phulli ſequendus eram.
Papinius Achil. primo,
Quo rapis ingentem magni Chironis alumnum
Fœmineis Nerei dolis? Sulpitius malè credidit hîc vltimã in(Nerei)produci:quia ſic produceretur prima in(dolis)quod manifeſtò falſum eſt. Corripe itaque ſine vlla exceptione omnem vocatiuum tertiæ:vt Pari,Tethy,Theti,Themi,&c. *Vocatiuus tertiæ.* Datiuus tertiæ Græcus corripi inuenitur.potes etiã producere vt teſtatur Georgius Valla lib.38.cap.23.Papin.4.Achil. Palladi littoreæ celebrabat Scyros honorum Forte diem. *Datiuus tertiæ* Catullus de coma Berenices,Luce autem canę Tethyi reſtituor. Valer.Flacc.lib. 2 per duas ſyllabas Tethy in datiuuo extulit, dicens, -vndæ:
Quam Tethy longinqua dies Glaucóque repoſtam
Solibus,& canis vrebat luna pruinis. Catullus in Argo. Tum Thetidi pater ipſe iugandũ Pelea ſenſit. hîc datiuus producitur. Ibidem,Morte ferox Theſeus, qualem Minoidi luctum
Obtulerat mẽte immemori. Sabinus in epiſtola Demophoontis ad Phyllida, Phyllidi Demophoon patria dimittit ab vrbe. Propertius,Tyndaridi poterant gaudia ferre ſua. Eiuſmodi datiuos à genitiuis creſcentibus,Aldus credit non poſſe produci,niſi ratione cæſuræ. Variabis in litera poſita: inter quæ niſi, quaſíque rectius corripiuntur. Cui ſæpius monoſyllabum eſt. Aliquando diſſyllabum eſt, & variatur. Ouidius,Et quaſi diſcedens oſcula ſumma dedi. Lucretius libro 2, Et deuicta quaſi cogatur ferre patique. *Quaſi* Rufus in Arato, Vt nec curua quaſi declinet cornua nec tum. melius corripitur: quia cæſuræ licentia videri poteſt.vt apud Sidonium in Epithalamio Polemij,Sint tantũ, penitúſq; niſi nihil eſſe probentur. Peritiſsimi tamen grãmatici adeò refugerunt cæſuræ licentiã, vt per principium tertij pedis ſæpe probauerint quantitates: veluti Coniugio Anchiſa Veneris dignate ſuperbo,&c. Ouidius,Si niſi quæ facit, poterit te digna videri, *Niſi*
Nulla futura tua eſt, nulla futura tua eſt. Corripito libentius quaſi & niſi. De(cui)aliquid diximus in primo libro. *Cui* Martialis libro 12, Et credit cui Poſthumilla diues. Phaleucius eſt. Poſthumilla à Poſthumus deductum fœminæ nomen eſt. Idem libro 11, Collatus cui Gallus eſt Priapus. Phaleucius eſt. Capella libro 1, Et compar ſtudio,ſed cui terreus
Ortus propoſitum in ſydera tendere. duo ſunt aſclepiadæi verſus. Idem in eodem libro, Cui panditur aula tonantis. verſus eſt anapæſticus dimeter catalecticus. De reliquis teſtimonia facilè occurrẽt. Ouidius,Moly vocant ſuperi. Author Priapæorum, Quæ cur moloy vocat, mentula moly fuit. Eſt herbæ nomen. *Moly* Epy Ferettus dicit variari. Pompilius,teſte Bebelio, dicit variari indeclinata gummi, nauci. Ego teſtimonia poëtarum veterum deſydero. Meli, id eſt mel, corripitur in compoſitis, vt Melimela. Lucretius libro ſecundo. Sicuti quadrupedum dixit.niſi liber mendoſus eſt. Corripitur (vti) in compoſito aduerbio (vtique). ¶ I longum pono. Stoa aſſerit mecum datiuos Græcos ab is & as corripi & interdum produci. Correptio certè in creſcentibus melior eſt. Etiam ab en, on & er. interpres Strabonis libro 13, Excepere duces Agamemnon munus Atridæ.

Cui

Cui, monoſyllabum apud veteres non reperi corripi. Martialis, Clauſæ cui folium roſæ corona eſt. Prudentius autem faciens monoſyllabum, corripuit in hymno ante cibum, Sanguine paſta cui ſedit auis. Alcmanium dactylicum hypercatalecticum trimetrum, conſtans tribus dactylis & ſyllaba. Cui diſſyllabum intrepidè varies. Mart. Sed norunt cui ſeruiunt leones. Phaleucius eſt. Prudent. Tarraco intexit cui fructuoſus. Sapphicum eſt. Martialis, Druſorũ cui contingere barbæ, Phaleucius. Paulinus, Conſcia ſeruitij quod geſſeris, & cui tandem. Nihil opus eſt ad ſpondaicum confugere, quoniam (cui) perſæpe corripitur manifeſtiſsimè, vt Prudentius in Marcionitas, Aſsignare deos proprios ſua cuique iura.

O IN VLTIMIS.

O commune datur. Produc monoſyllaba, iungens
Cum terno ſextum, atque aduerbia nomine nata
At variabo cito cum ſedulo, mutuo, crebro,
Seróque: ſit curtum modo ſolum: ſed breuiari
Ergô pro cauſa non vult. Produco quaterno
In caſu nomen, ſit cuius in us genitiuus
O patrij produc, variáque gerundia vera.

O variatur, vt Cato, Leo. Apollo, Agamemno. licet Græcè in ω per ω mega ſcribantur κάτων, λέων, &c. Scribo, & cætera verba. ſed, Seruio teſte, ſcio neſcio, ego & duo ſolũ corripiũtur: & in his profectò (vt cum Seruio ſentio) correptio eſt melior. Ego tamen interim producitur. Virgilius in Diris, Auſus ego primus caſtos violare pudores. Auſonius, Sicut ego ſolus me quoque pauperior. Idem, Separor vnus ego, ſed partem ſumo minorem. Neſtor plura teſtimonia affert, ſed ſuſpecta. Propert. libro 4, Thuſcus ego Thuſcis orior, nec pœnitet inter

Prælia Volſcinos deſeruiſſe focos. correctiſsimi libri habent Thuſcus ego & Thuſcis. Idẽ in ſecundo, Frater ego tibi ſum, filius vnus ego. Emendatiores libri habent, Frater ego & tibi ſum, filius vnus ego. Ouid. in epiſt. Sed quid ego reuoco? dictis his omen abeſto. aliqui libri habent, Sed quid ego hęc reuoco? ſic enim legit Aldus, & dicit apud Papiniũ legi, Sed quid ego hæc, feſſóſq; optatis demoror vndis? Sic alij libri fortè mendoſi ſunt. Ergo cum Aldo ſolũ corripe. Producuntur tantũ monoſyllaba vt Sto, do, flo, ô, pro, præpoſitio & interiectio. Producuntur tantũ datiui & ablatiui, vt Domino, meo, amato, Tydeo: quem datiuum (niſi mẽda ſit pro Tydi, vt Orphi pro Orpheo) corripuit Papin. 8. Thebaid. dicens, Vos præda ruẽti Tydeo. In Sidonij 3. Panæg. mendoſè legitur, Iam Tybrim tremuere meũ me Teutono iuncto. pro Teutone, quia rectè Teutoni & Teutones dicimus. Producuntur tantũ aduerbia ex nominibus ducta, vt Tanto, quãto, falſo, manifeſto, primo: quod tamẽ corripitur apud Aratorem, vt Vero coniunctio apud Valerium Flaccum & Sillium. Variantur autẽ cito, ſedulo, mutuo, crebro, ſero, & profecto, teſte Sulpitio: ſed (modo) tantũ corripitur. Cito etiam vix productum reperies: veluti Homo, ambo, & duo: teſtimonia correptionis facilè occurrent. Stathius 1. Thebaid. Sero memor thalami mœſtæ ſolatia mortis

Phœbe paras. Idem primo Syluarum, Pectora ſero videt. Tibullus, Heu ſero reuocatur amor, ſeróq; iuuenta. *Quomodo* aduerbium, corripi inuenio. Mart. libro 10 ad Caium, Quicquid habent omnes, accipe quomodo das. Idem libro tertio, Quum ſit tam pauper, quomodo cæcus amat? *Ergô* pro cauſa, veluti Illius ergô: tantũ produci grammatici omnes teſtantur, alioqui variatur. Auguſtus, Ergo ne

Græcũ in o ſupremis, &c. Horatius, Nil tanti eſt: ergo fungar vice cotis acutum, &c. Græcum in o faciens, genitiuum in us producit tantum o in nominatiuo, datiuo, accuſatiuo, ablatiuo: vt Dido, Clotho, Argo, Clio, Drymo, Xantho, Alecto, Echo, Hero, Sappho. Virgilius lib. 4. Georg. Drymóque, Xanthóque, Ligeáque, Phylodocéque. Primum (que) ratione cæſuræ producitur: veluti Lumináque laurúſque Dei. Pectoribus inhians ſpirantia conſulit exta. Lucanus, Dum ſanguis inerat, &c. quod notandum magis quàm imitandũ eſſe diximus. Neſtor dixit ex more Græco illic facere poſitionem. Sill. lib. 4, at non dabat vltra

Clotho dura lacus. Neſtor dicit ſe apud Lactantium reperiſſe recitatum hunc verſum, Clotho colum baiulat, Lacheſis net, & Atropos occat. Sine dubio verſus eſt ineptus ab imperito

aliquo

aliquo Lactantij libris adiectus:quia baiulo primam producere alibi oſtendimus: & Clotho Græcè per ω mega in vltima ſcribitur, vt Sappho. quare ineptus eſt verſus, Quid niſi laſciuas cantauit Sappho puellas? Ouid. in ſecundo de remedio Amoris, Me certè Sappho meliorem fecit amicæ. Iuno variatur, quia Latinum eſt. Genitiuus in o producitur tantum, vt Apollos Apollo, Androgeos Androgeo, Athos Atho, & ſimilia per tertiam declinationẽ Atticam. Virgil. Androgeo galeam, &c. Idem Georg. 1, propter ſequentem vocalem corripit accuſatiuum Atho: teſte Neſtore: Aut Atho, aut Rhodopen, &c. Variabis gerundia quæ verbi conſtructionem ſeruant. productio tamen eſt frequentior. *Gerundia*
Adiectiua autem gerũdiua tantum producuntur, quia nomina ſunt non verba. Virgil. Cantando tu illum, &c. Iuuen. ſaty 3, Plurimus hic æger moritur vigilando: ſed illum
Languorem peperit cibus imperfectus, & hærens
Ardenti ſtomacho. Tibullus lib. 3, Aufer & ipſe meũ pariter medicando dolorem. Martialis lib. 2. ad Zoilum, Fœlicem cœnam Zoile dando tuã. ita legit Tibulli interpres Bernardus Veronenſis. ſed minus rectè, vt opinor: quia libri, quos ego vidi, longè aliter habent in meliore ſenſu, vt mihi videtur: ſic,
Fœlicem fieri credis me Zoile cœna,
Fœlicem cœna Zoile deinde tua. Alphius Auitus apud Priſcianum lib. 8, Spatiando paulatim trahit. Eſt iambicum dimetrum. Auſonius de ſtudio puerili. Et melicos lyricóſque modos præfando nouabis. Virgil. in Catalecto, ſi Virgilius ſit author, Sæpè audendo mare, & vincere ſæpè hyemem.
Calphurnius Ecloga 9, -formoſior Ida
Dicor, & hoc ipſum mihi tu narrare ſolebas,
Purpureas laudando genas, & lactea colla. Sedul. lib. 1, Sperando tepeſcit. ſic Eccleſiaſtici ſæpiſſime.

O commune datur, vt Ambo. Virgil in Bucol. Ambo florentes ætatibus, Arcades ambo. Horatius ambo pro ambos manifeſtè corripit. Sic Maro duo pro duos, Si duo præterea tales Idæa tuliſſet
Terra viros. Productio eſt rara. Sic (homo) quãuis correptio frequentior, quibus hominis facit: antiquis tamen quibus homonis, productio eſt non raro. Lucillius apud Ciceronẽ lib. 2. de finibus bonorum, O Publi, ô Gurges ô Galoni es homo miſer, inquit. Lucr. lib. 6, Arbor homóq; videtur, & omnia de genere omni. Ennius, Egregie cordatus homo catus Ælius Sextus. Idẽ, Vnus homo nobis cũctando reſtituit rem. Et Horat. Quidam notus homo quum exiret fornice, &c. Sic Virgo, licet virginis facit, producitur: O virgo noua mi facies, &c. Ilico, modo, cedo pro dic vel da, vix inuenies produci.

Amodo corripitur ab Auſonio in Moſel. Nobilibus repetenda nepotibus amodo cœptum
Detexatur opus. Sic Dummodo & quomodo correpta leguntur. Ego vix vſquam producitur à Virgilio, Ouidio, Papinio, aut eorum æqualibus, aut maioribus. Nam apud Papinium in 1. Theba. legendum eſt, Híſne etiam funeſtus ego, & videt iſta deorum
Ignauus genitor? Coniunctionem (&) habent libri quoſcunque videre licuit, & eam ſenſus exigit. Et in quarto, Sed quid ego hæc, feſſúſque optatis demoror vndis? Caue omittas pronomen (hæc): quia ipſum habent libri quoſcunq; vidi, ſenſu id exigente: Plautus tamẽ produxit, ſi Pylades rectè eũ legit, vt in Caſina, & alibi. Denuo Probus aſſerit breuẽ inter duas longas habere: Victorinus dactylũ eſſe dicit, cui propter Probum Stoa reclamat, carpens Sedulium dicentẽ, Vox domini ſuperextat aquas, vox denuo verbum, fit ex de & nouo. Verò coniunctio variatur. Valerius Flaccus libro quinto,
-neque inexorabile certè
Quod petimus: ſin verò preces, & dicta ſuperbus
Reſpuerit, &c. Sillius libro 9, Lux oritur mihi magna ſatis, ſat vero ſupérque
Bellandi merces: ſic gloria cætera vobis, &c. Virgilius, Egregiã vero laudẽ, & ſpolia ampla refertis.

Gerundia etiam Auſonius corripit, Non faciendo nocens, ſed patiẽdo fuit. Celeno celenus, & cætera ſimilia ſemper producuntur. Cic. Alcyone Meropéq;, Celeno, Taygetéque. Sic Aldus: nec ſtaret, ſi legatur Celenóq;, &c. Nec in Germanico addetur (que) Electra, Alcyonéq; Celeno, Taygetéq; &c.

V & B.

V ſemper produc. B contrahe. Barbara deme.

V produc, vt I E S V. B corripitur, vt *Ab, ob.* Virgilius, Arma virúmque cano Troiæ qui primus ab *Ab*
oris. Sedulius produxit: quia ſequitur h, quæ conſonantis vim aliquando creditur habere: quod notandum eſt, non imitandum. ait ergo in libro 3, Ab hac ergo pedem retro faciamus, & arctem
Corde petamus iter. ſic non imitaberis ſimili cauſa defenſum in eodem libro, Vir humilis, &c. Barbara in b producuntur, teſte Nebriſſenſi, vt Iob, Iacob, Aminadab: quod penultima longa Latinè

producenda. vt in Iuuenale, Magnus ciuis obit, & formidatus Othonis. Si tantum litera u perit, ciis efficitur, ſæpiúſque corripitur, nec tantum primæ coniugationis verba ſyncopantur. Et interdum cum ſyncopa fit ſynæreſis. vt Manilius libro quinto, Aſſuetáſque ſibi deſit perfundere ripas. Deſiit quia (de) producitur, diſſyllabum fit. Dauid Fauſtus corripuit, vt Stoa ſentit non malè: quidam tamen aſſerunt Ruth, Loth, & ſimilia Hebraica ſolum produci. Prudentius in Amart. Loth ingreſſus iter, nec mœnia reſpicit alto In cinerem collapſa rogo.

L

L breue ſit. Cum ſol, ſal, nil, tolluntur Hebræa.
Pol commune volunt: Tanaquil producere malunt.

L corripitur, vt Hannibal, Hiempſal, mel, fel. Producuntur Sol & nil, cũ ſal. Ouidius lib. 2. Meta. Vlterius ſpatium medio ſol altus habebat. Horatius ad Auguſtum, Nil intra eſt oleã, nil extrà eſt in nuce duri. Ideo errauit inter neotericos poetas doctiſſimus, dicẽs, Quòd ſcit in occulta turpe nil eſſe domo. Nil autem corripitur. Perſius, Gigni de nihilo nihil, in nihilum nil poſſe reuerti. Hebræa producũtur, vt cũ alius docet Nebriſſenſis: veluti Michaël, Iſraël, Michol, Phicol, Baal, &c. Eraſmus, Virginitas nitor argẽti, ſapientia ſal eſt. ſic Papinius & Auſonius. Tanaquil Hetruſcum producitur, teſte Capella. ¶L breue fit, vt mel, fel. Ouidius, Quis mel Ariſtæo Serenus, Sine fel vrſinũ tepefacta dilue lympha. Lucretius libro tertio, Oſſa dedit terræ proinde ac famul improbus eſſet. Sal multi putant corripi, ſed citra teſtimonium, ego inueni produci. Auſonius,
Dodra ex dodrante eſt: ſic collige, ius, aqua, vinum,
Sal, oleum, panis, mel, piper, herba nouẽ. Stat. 4. Syl. Non ſal, oxyporúmve caſeúſve. Phaleucius eſt, apud Statiũ ſolum ſpondæum in prima ſede recipiens. Eraſmus, Virginitas, nitor argenti, ſapientia, ſal eſt. Pol corripit Ennius apud Macrob. ſat. 6, Nec pol homo quiſquã faciet impune animatus. Vbi vitium videtur in verbo (faciet) Apud Plautum præſertim recognitum á Pylade ſemper producitur. Aldus etiam produci affirmat. Eſt ergo anceps. Tanaquil etiam producitur authoribus Victorino & Capella. Saul producitur, teſte Bebelio: quia per ω ſcribitur. Heliul etiã producitur, teſte Stoa, vt Heliol & Phul, virorũ propria. Iſraël etiam producitur. Sidonius & quidã alij ſynæreſin fecere, diſſyllabum ponentes. Sed hæc Hebraica ferè ſunt. Sunt qui perperam putant (al) produci, quoties pœnultima genitiui producitur, ſed errant. Ouid. in 1. Amorũ, Quod faciet magnas turpe tribunal aquas. Quidam, vt Georgius Valla & Stoa, putant (vel) produci, ſic legentes Martialem lib. 5, Non niſi vel oſtio, &c. ſed vera exemplaria illic habent, Non niſi vel cocco madida, vel murice tincta
Veſte nites, & te ſic dare verba putas. Ita legit Calderinus.

N

N produc. Demas an, in, & prolem, tamen, atque
Forſitan & forſan: vidén huic conformia iunges.
Quod dat inis, curtum eſt, velut on, quod tertia neſcit.
Corripitur quartus, quando breuis vltima recti eſt.

On tertiæ N producitur, vt Hymen, tiran, delphin: & omnia nomina tertiæ in on, quia Græcè per ω mega ſcribuntur: nec apud veteres poëtas, quibus fides habenda eſt, illud o corripiunt, niſi dempta n litera in o deſinant: vt Cato, Leo, Agamemno, Apollo, &c. nec refert an genitiuus in ontis deſinat, an in onis, pœnultima longa an breui. Nec facit fidem Sidonius qui corripuit Lacedæmon. vide E ante d, Nec hunc ſecutus Baptiſta Mantuanus, dicens, Extulit aduerſum celebres Lacedæmon Athenas. Nec Capella in dictione Ammon. vide A ante d, Adon. Nec Arator libro primo, dicens, Hic fuerat Simõ ille Magus. Et libro ſecundo, Quid tunc dæmon agit. nec plures itẽ neoterici fidem faciunt: quia hi omnes à puritate linguę Latinę interim aberrarunt. Mecum in hac opinione eſt doctiſſimus vir Nicolaus Feretrus, Virgilius 1. Æneid. Sarpedon vbi tot Simois correpta ſub vndis. Ouidius 4. Metam. Acteon ego ſum, dominum cognoſcite veſtrum. Idem libro ſexto, Quem ſibi Pandion, opibúſque viríſque potentem. Horatius in Arte, Perfidus Ixion, Io vaga, triſtis Oreſtes. Ouidius in Ibin,
Vt Macedon icta eſt rapidis cum coniuge flammis:
Sic precor ætherei vindicis igne cadas. Proprium eſt mulieris: vnde Macedoniam dictam putant. ¶In his certè pœnultima genitiui corripitur, & tamen on nominatiui apud veteres poëtas

nunqu

nunquam corripitur. Martial. Præter aquas Helicon, & ſerta lyráſque ſororum. Manilius, At Procyon oriens quum iam viceſima cancro eſt. Errauit in hoc nomine dupliciter Baptiſta Mantuanus. vide o ante c, Procyon. Virgilius in Bucol. Formoſum paſtor Corydon ardebat Alexim. Et alibi, Cōpulerántque greges Corydon & Thyrſis in vnum. Idem, Te Corydon ô Alexi: trahit ſua quenque voluptas. Seruius inquit, don ô A, antibacchius: ſed ô breuis eſt propter vocalem ſequentem: quaſi dicat Seruius, don ô A, ex natura vocalium eſt antibacchius. id eſt ille pes ex duabus longis & breui: ſed quia aduerbium ô hîc propter vocalem corripitur, ideo fit dactylus. Quocirca errant Tortellius & Calepinus in dictione Tribrachus, dicentes, Tribrachus pes eſt ex tribus breuibus ſyllabis, vt Te Corydon ô Alexi. vbi don ô A, tribrachus eſt. quum vocalis ante vocalem breuis fiat, dicere debuiſſent don ô A, dactylus eſt. Mirum eſt tantos viros tam pueriliter erraſſe. Sed objicient forte mihi Erotion puellæ nomen. Martialis libro 5, Pallida nec nigras horreſcat Erotion vmbras. Idem libro decimo, Hîc feſtinata requieſcit Erotion vmbra. vulgo tituli ita habentur, De Herotionte puella, Epitaphium Herotionis, & per tertiam declinationem declinat hoc nomen Calderinus, dicens Martialem nomē finxiſſe à ſuauitate amoris: quia *ἔρως ἔρωτος*, amor eſt. Ego puto Calderinum decipi, & quotquot illi ſuffragantur. Nam opinor Erotion ſine aſpiratione (licet aliter vulgò fiat) eſſe ſecundæ declinationis: vt Ilion, Glycerion, Planeſion, & alia multa, quæ ſæpius apud Latinos in um deſinunt: vt Ilium, Glycerium, Planeſium: & in Menæchmis Erotium. Martialis autem in Græcitate permanſit, quia carmini magis conueniebat Erotion quàm erotium. in deriuatione nihil errauit Calderinus. Sunt autem mulierum nomina in on per blandam diminutionem facta: vt Gallis *Marion*, *Magdalon*, *Iehanneton*, &c. Omne igitur nomen in on tertiæ producatur. Produc etiam omnem genitiuum pluralem cuiuſcunque declinationis fuerit, vt Logon, Cimmerion, epigrammaton. Tibullus libr. 4, Cimmerion etiam obſcuras acceſſit ad oras. Nominatiuus eſt Cimmerij, cuius genitiuus ſecundum Latinam formam eſt cimmeriorum. ſecundum Græcam eſt Cimmerion. Sunt autem Cimmerij, populi, quibus eſt aër caligınoſiſſimus. Hinc eſt adagium, Cimmeriæ tenebræ. Tolluntur à regula An, in, cum prole, dein, exin, ſubin, proin, tamen, attamen, forſan, forſitan. An. vide A ante r, Aer. hinc anne. Claudianus, Anne ego terrigenas, &c. Reliqua facilè occurrent. addam hoc Ouidij à Verulano citatum, Nec tamen emendando labor quàm ſcribere maior. Nota gerundinm. Vidén' & quæcunq; per apocopem ne habent, vt Mén', pro ménene: tén', ſcin', vin', ain', ſatin', egón', nen ón', dixin', &c. Licet Sulpitius velit mén' & tén' produci, nemón' variari. & Seruius cum Lactantio dicat vidén' naturaliter produci, licet Virgilius & Papinius corripiant. Seruius quidem in illud Æneidos ſexto, Educet: vidén' vt geminæ ſtant vertice criſtæ? Vidén', inquit, naturaliter longa eſt: breuem tamen eam poſuit ſecutus Ennium. Lactantius verò in illud Papinij 10. Thebaid. Ipſa dedi, vidén' vt iugulo conſumpſerit enſem? Vidén' (inquit) ſyllaba cum naturaliter longa ſit, tamen eam corripuit, ſecutus authoritatem Maronis. Mecum ſentit Nicolaus Ferettus. Tibullus, Si vereare, precor vidén' vt fœlicius exis. ego itaque credo in omnibus naturam interrogatiui (ne) ſeruari: & omnes eiuſmodi dictiones corripi, donec ex veteribus poëtis contrarium conſtet. Corripe en habens inis in genitiuo, vt Pecten, crimen, &c. Manilius lib. 4, Crimen vbique frequens, & laudi noxia iuncta eſt. hoc eſt contra doctiſſimum quendam credentem nuſquam reperiri (noxia) ſubſtantiuum. Idem in eodem lib. *Erotion* *Vidén' & ſimilia*

Quinetiam infœlix virtus & noxia fœlix, Et male conſultis pretium eſt. Corripitur quoq; in on ſecundæ declinationis, quod Latini in um vertere ſolent, vt Erotion, Ilion, Pelion, barbiton, &c. Ouidius, Ilion, & Tenedos, Simoíſque, & Xantus, & Ida. Idem in epiſtolis, Pelion in Tyriā transfert fœlicius vrbem. Lucanus, Pelion opponit radijs naſcentibus vmbras. Corripitur accuſatiuus cuius nominatiui vltima corripitur, vt Medean, Maian, & ſimilia à nominatiuo in a. Menelaō, Orpheon, Priamon, Iacobon, & omnis alius accuſatiuus in on ab os vel us correpto Parin, Ibin, Ityn, Thetim & Tethyn: licet aliqui dicant vltimam produci tantum, quia Tethys etiam legitur vltimā corripere, vt docebo in Is. Papin 7. Thebaid. Nanq; ferunt raptam patrijs Æginan ab vndis. Idem ſecundo Achil. *Accuſatiuus in n*

Quid ſi nunc aliquis patrijs rapturus ab oris
Deidamian eat? Ouidius in Ibide, Strimoniæ matres Orpheon eſſe ratæ. Idem in Epiſtolis,
Tu fore tam lentum iuſta Menelaon in ira,
Et geminos fratres Tyndareúmque puta. Idem 7. Metam. Procrin habe, dixit. In eodem, Tantáque nox animi eſt, Ityn huc accerſitè, dixit. Idem in Ibide, Et fletu madidis Ibin adire genis. Papinius in Achil. Et Tethyn, & comites, & quos ſuppreſſerat ignes. Accuſatiui à longis nominatiuis producuntur tantum, vt Æncan, Anchiſen, Helenen: & reliqui ab as, es & e. de quibus omnibus ni- *En & ω accuſatiui longi.*

Nec ſigillatim corpuſcula quæque vapores. Idem libro quarto, Nec ſingillatim poſſunt ſecreta videri. at nunc ſigillatim à ſigillum eſt: vt Rem princeps ſigillatim mandauit inquirere. Notentur geminata, vt Catullus, Lucullus, antullus, pactullus, culullus vas, *cucullus* veſtis & auis, quæ *cuculus* ſæpius dicitur. Mart. Quamuis per plures cuculus cantauerit annos. Horat. ſat. 6, Compellans ſæpe cuculum.

EXCEPTIO.

In ulis. Produc nomina deriuatiua in ulis, qualia ſunt Tribulis, contribulis, edulis, curulis. ſic edulium. *à dulos.* Horat. ſaty. 4 lib. 2, Vinea ſummittit capreas nec ſemper edules. &c. Producuntur à dulos, id eſt ſeruus. quia Græcè per *u* diphthongon ſcribitur: vt *Hierodulus*, philodulus, theodulus, pſeudodulus: nam pſeudulus imminutum eſt, non compoſitum. Hieroduli, ſunt ſacrorum miniſtri, &c. Produc quoque compoſita à Bule, id eſt conſilium: vt hæc propria, Chærobulus, Archibulus, Paſibulus: *Paſa*, id eſt omnis. *Thraſibulus*, *Cleobulus*. Auſonius in epigram. Arma ſuperueheris, quòd Thraſibule tua. *Bule in cõpoſitis* Sidonius in 1. Panægyr. Lindie quòd Cleobule canis modus optimus eſto. Baptiſta Pius affert hexametrum Græcum vbi producitur, μέτρον μὲν ἄριστον ὁ λίνδιος ἄνω ἔλεγεν. id ſic transfert, Optima menſura eſt, Cleobulus Lindius inquit. Adaleolus producitur in Martiale. *Apulia*. vide A ante p. ſed Appulus corripitur. *Amulius* viri nomen. Ouid. 3. Faſt. Hoc vbi cognouit contemptor Amulius æqui. *Adulor*, quod veteres adulo adulas dixere. Auienus in Arato veruſtè locutus eſt, dicens, Cærulus accedens diti loca flumine adular. *Adoleſcens* pro adoleſcens per u, vt Vpilio pro opilio. Notauit id ante me Politianus: licet putaueram me primum locum vbi producitur notauiſſe. Virgilius in Ciri,

Atleuis ille Deus, cui ſemper adoleſcentum

Quæritur ex omni verborum iniuria dicto. verſus prior eſt ſpondaicus. At ſecũdo Georgic. Ac dum prima nouis adoleſcit frondibus ætas. Betulia in Baptiſta, & rectè: quia per *u* diphthongon ſcribitur.

Iulus. Getulia, Getulus. vide Æ diphthongon ante t. Iulus. vide finem libri primi. *Peculium*, vnde Peculiaris. Virgilius, Nec cura peculi. Portulaca. vide A ante c. *Parulis* & *Epulis*, tumores quidam per *u* diphthongon. Torcular. Riga in Luca, Erexit turrim, torcular fodit in illa. propter hunc minimæ authoritatis virum Neſtor voluit produci. Sulpitius verò, quia à torculum fit, vult corripi. ſic Ferettus, veluti à Speculum ſpecular. his libentius credo, quàm Petro Rigæ: quicquid vſquam dicant Priſcianus, Tortellius, & Antonius Nebriſſenſis. *Tramulus*, vir in Fauſto. Zabulones à Iuuenco variatur. ¶ V ante l corripitur, vt Taurubule apud Statium. *Cucullus* etiam à Plauto poſitione producitur in Aſina. At etiam cubat cucullus, ſurge amator domum. Flexibula per *u* producitur, quia deducitur à bule, quod eſt conſilium. Nomen eſt plurale compoſitum ex Latino & Græco, teſte Becichemo. Sic producuntur cætera à bule ſacta, vt Abulus ſine conſilio, inconſyderatus. *Abulia*, pœnultima breui, inſipientia, temeritas, carentia conſilij, aut malum conſilium. Eubulia, econtrario bonum conſilium. *Eubulus*, prudens, bene conſiliatus & conſulens. Critobulus, viri ſpectati nomen. Androbulus, Praxibulus, Cleobula, & ſimilia. Adoleſcens, vt producatur, mutauit o in u, vt Vpilio, iucundus, *polypus*. Bethulia per *u* Græcis, teſte Bebelio. Mantuanus rectè produxit. Iulis, triſyllabum, nomen piſcis, mediam producit: ſed Lippius diſſyllabum fecit. Torcular cum Sulpitio tantùm corripuero, vt Torculum. ſic *ſpeculum* & *ſpecular*: nam Priſciani regula, quam ſequitur Stoa, non eſt catholica. Aculeolus producitur. Martialis libro 8, Nonus aculeolus in cochleare tulit. Getulus & Getulia ſolum producuntur contra Stoam. vide in primis E ante t. Tramulius, vir, Fauſto producitur, Strennuus aërias ſuperátque Tramulius alpes. Ficedula variatur Bebelio: tu corripito tantum, vt in Iuuenale. Parulis parulidis per *u*, vt in Volat. & Hermolao, eſt tumor gingiuarũ. Epulis epulidis per *u*, apud eoſdem tumor geminorum dentium. *Edulia* edulium melius quàm eduliorum apud Apuleium Metamor. 5. Mamphula, panis ſyriaci genus. Lucillius apud Feſtum, Mamphulas quæ ſciat omnis. Zabulon variatur Iuuenco, Finibus & ſtatuit Zabulonum ponere ſedes. Idem, Terra Zabulonum & regio cui Neptalanomen, &c. Hiſpula vel Hiſpulia, nomen mulieris, producitur ſat. 6. Iuuenalis.

V ante m producitur, vt legumen, argumentum.

V ante m

EXCEPTIO.

Corripiuntur nomina in mentum à verbis ſecundæ, *Documentum*, nocumentum, *monumentum*: & antiqua in quibus u pro i locatur: veluti decumus. & manifeſto è breuibus deducta: vt à Tum

vt à Tumeo *contumax, contumelia*. Ouid. 1. Metamorph.

Et documenta damus qua ſimus origine nati.

Virgil. 6. Æneid. Illa hæc monumenta reliquit. Martialis lib. 9, Sed tu ſyllaba contumax repugnas. Phaleucius eſt. Horat. in Epodo Ode 11, Nec *contumeliæ* graues. Iambicus dimeter. *Autumo*, vndecunque ſit: Autumat hæc populos, hæc magnos formula reges. hoc dicit Horatius ſatyra 3. lib. 2. Nigidius Figulus voluit eſſe à præpoſitione ab, & verbo æſtimo. Automedon, non Autumedon dicitur: licet ita nonnulli dicant. Author Tortellius. *Columella*, viri nomen: & apud veteres appellatiuum pro ſeruo maioris domini: vt docet Merula apud Martialem lib. 11. afferentem illud Lucillij, Lucilli Columella hic ſitus metrophanes. pentameter verſus eſt, & eliditur ſ in ſitus. *Columen*. hinc Incolumis, id eſt ſanus. Sillius libro 15, Auſonij columen regni. Iuuenalis, Incolumi Troia Priamus veniſſet ad vmbras. *Cucuma*. vide A ante e, Otacilius. Cucumis. Virgilius in coppa, Et pendet iunco cæruleus cucumis. *Cruſtuminum*, oppidi nomen apud Sillium libro 8: & fluuij nomen, apud Lucanum libro 2. vide Metaurus, E ante t. Ab oppido dicuntur cruſtumia poma. Virgil. libro 2. Georgic. Cruſtumiis Syriíſque pyris, grauibúſque volemis. *Cruſtumerum*, quod pluraliter tantum Cruſtumeri cruſtumerorum, teſte Seruio, oppidi nomen. vide Arina. A ante r. *Emolumentum*, id eſt fructus & vtilitas. Iuuenal. ſatyra 3, · honeſtis Nullus in vrbe locus, nulla emolumenta laborum. *Irrumo* irrumas, inhoneſtæ rei verbum, Ab in & rima, teſte Merula: vel in & ruma, vt vult Calderinus. Mart. lib. 2, Quæ faciat duo ſunt, irrumat aut futuit. Incolumis, vide Columen. *Lucumo*, viri nomen. vnde Lucumedi & Lucumones, Thuſci. Auſonius ad Theonem, Anticyrámque bibas Samij Lucumonis acumen. *Pactumeius*, pueri nomen. Horat. in Epodo, Ode 17,

Tuúſque venter Pactumeius, & tuo

Cruore rubros obſtetrix pannos lauit. Sunt Iambici trimetri. Aldus legit partumeius pro fœcundus.

Poſthumus, proprium & appellatiuum. ſic Poſthumianus, *Poſthumus*. Martialis, Dic mihi cras iſtud Poſthume quando venit. ¶ V ante m producitur, vt acumen, argumentũ, indumentum. Stoa deceptus regula Priſciani, Nomina in mentum eandem retinent ſyllabam ante (mentum) quam habent in pœnultima præteriti perfecti, vt Indumentum ab indui: Veſtimentum à veſtiui: quæ regula intelligenda eſt de vocali, non de quantitate, quia dicta producuntur. A ſecunda tamen quædam corripiuntur, vt documentum, nocumentum, monumentum: quia ſi rite formarent ſupinum, pœnultimam corriperent cuius quantitatem ſequuntur, vt nocitum, monitum: & ſi rectè formaretur, docitum, vbi nunc dicitur doctum: ſic acutum, argutum, indutum: & quod eam formam nõ ſeruat, legumen. In imen tamen à tertia corripitur, vt regimen, ſpecimen, & tegimen, vel tegumen, & tegmen, vt integumentum. A quarta autem producuntur, vt Rudimen, lenimen, munimen: & in mentum. Stultum autem eſt quod dicit Stoa legendum eſſe argumentum, quia in multis locum non habet. & ſi dicatur, adhuc (gu) produceretur. vt 5. Triſt. Símque argumenti conditor ipſe tui. *Lucumon*, viri nomen & dignitatis non fluuij. Auſonius,

Anticyrámque bibas Samij Lucumonis acumen.

vbi malè legeretur ad amnem. Pactumeius, nomen pueri fictum ab Horatio, teſtibus Acrone, Porphyrione, Landino, cum reliquis præter Aldum qui legendum aſſerit Partumeius adiectiuum, id eſt fœcundus, vt ſit Partumeius venter. à partu & meio, quaſi in partu Meius, quòd ingenio poëtæ quadrat.

V ante n producitur. *V ante n*

vt Lacuna: ſed corripitur Albunea. vide E ante a. & Albunecar in Baptiſta, vrbis nomen, corripitur.

V ante p corripitur, *V ante p*

vt Centurupe, oppidum Siciliæ. Sillius 13, · necnon è vertice largo Centurupe.

EXCEPTIO.

Arupinus. Tibullus lib. 4, Teſtis *Arupinus* & pauper natus in armis. populi nomen. *Erigdupus*, viri nomen. Ouidius 12. Metamorph.

Vecte Pelethronius Macareus in pectus Adacta

Strauit Erigdupum, memini & venabula condi. *Marſupium*. Prudentius in Pſycho.

· tineis etiam marſupia crebris

Exeſa, & virides obducta ærugine nummos. ¶ V ante p corripitur: ſed Marſupium à Plauto ſemper producitur, In Tibullo legitur, teſte Parrhaſio, teſtis Alpinus, non Arupinus.

V ante r

V ante r producitur.

vt *Ithuræi*, populi Syriæ malefici. Virgil. 2. Georgic. - bona bello Cornus, Ithuræos taxi torquentur in arcus. Goudanus malè credidit Ithuræi primam producere. Hetruria. vide E ante t. ergo indoctè dixit Petrarcha in 6. Aphricæ, Hetruriæq; latus ſpatióque breuiſſima Gorgon. Pœnuria contra quendam. vide OE diphthongon ante n. Miurum apud Terentianum producitur tantum, Quem Miuron Achaica gens vocitare ſolita eſt. Cucurio, licet meditatiui verbi formam habere videatur.

EXCEPTIO.

Vrio. Corripe verba meditatiuæ formæ, & in vrio ſimilia: veluti dicturio, luxurio, & quicquid ſimile. vnde Luxuria, luxuries, &c. Eſuries, eſuritio, &c. Sed produc *Ligurio* liguris, abligurio, ſcaturio, cucurio: quod vide in V ante c. Horat. ſaty. 3. lib. 2, puer vnctis
Tractauit calicem manibus, dum furta ligurit. Auſon. in Epigr. Eunus Syriſcus inguinum liguritor. Scazon eſt. Ligurire propriè, teſte Donato in Eunucham Terentij, eſt eleganter & more ſeruum multo faſtidio ſuauiora quęq; deguſtare. à λιχὶ, id eſt ſuauè apud Gręcos. hinc Abligurire & abligurritare. Author Priapęorum, Cuum vermiculo *ſcaturientes*. Phaleucius eſt. Rectè itaque Prudentius ait, Petra Dei iuſſu pocum largita ſcaturit. Alanus & Matthæus cum pluribus ineptè corripiunt. *Anxurus* Iupiter apud Campanos: quia illic imberbis iuuenis colebatur, quaſi ſine raſura: α, ſine, & ξυρὸν, rado, n litera, euphoniæ cauſa interponitur. ibidē colebatur Feronia, id eſt Iuno adhuc virgūcula. Poteſt quoque dici ab ἄνευ, id eſt ſine: & ξυρὸς, nouacula. Virgil. 7. Æneid. - quis Iuppiter Anxurus aruis Præſidet, & viridi gaudens Feronia luco: hinc *Anxur*, oppidum Anxuro Ioui dicatum. Armuratus in Baptiſta. Arcurius, teſte Bebelio. *Bituriges* vel Bituri, populi Galliæ. vide in crementis, Saxo ſaxonis. *Camurus*. id eſt coruus. Auienus in Arato, Sic camuris ardet protractibus haud tibi ſignis Perquirenda aliis. ſic Virgilius, cæterique. *Centurupe*. exemplum fuit in V ante p. *Centuria*. *Centurio* centurionis. ſic, vt ego puto, Decurio. ideò non doctè ait vir alioqui peritiſſimus Sedulius in hymno, Orat ſalutem ſeruulo
Flexus genu Centurio. Iambici dimetri ſunt. Martial. Encolpus domini Centurionis amor. Perſius, Hic aliquis de gente hircoſa centurionum. Sidon. in 3. Panægyrico, Non tibi Centurias aurum populare parauit. *Lemures*. vide E ante p. Æſepus. ſed Lemuria produces. Ouid. Faſt. 5, Ritus erat veteris nocturna *Lemuria* ſacri. dicebant primo Remuria, à Remo, Romuli fratre, vt Ouidius ait: inde r in l verſo, Lemuria. Erant autem quædam Quiritium viſiones. Luxuria iam dictum eſt. *Liguris*, vt Ligus vel Ligur liguris. ſic viri proprium *Ligurinus*. Martial. lib. 3, Circa te Ligurine ſolitudo. Phaleucius eſt. *Mamurius*, viri nomen, variatur. correptionem vide in A ante m. Propert. lib. 4, At tibi Mamuri formæ cælator ahenæ. hinc Mamurianus, commune & proprium. Mercurius notum eſt. Palphurius, viri nomen. Iuuen. ſaty. 4, Siquid Palphurio, ſi credimus Armillato. *Purpurus*: Idem, Purpura vendit Cauſidicum. *Saburra*, viri nomen. vidi A ante b. *Satura*, oppidum apud Silium lib. 8. *Satureia*, herba eſt ſigulare primæ: vel plurale ſecundæ. quidam putant eſſe Thymbram: ſed falluntur, vt liquet ex 11. libro Columellæ dicentis, Et ſaturea thymi referens thymbræq; ſaporem. Mart. lib. 3, Sed nihil erucæ faciunt, bulbiq; ſalaces, Improba nec proſunt iam ſaturea tibi. nomen ſumptum eſt à petulcis ſatyris, vt canit Macer. *Saturo* ſaturas, vt Satur ſaturi. Saturio. vide A ante t. *Tugurium*. Virgil. Pauperis & tuguri congeſtum ceſpite culmen. *Vulturius*, & Vulturis huius vulturis, id eſt vultur. Catullus, Suſcitat & cano vulturium capiti. Ennius, Vulturis in ſyluis miſerum mandebat homonem. ¶ V ante r producitur, vt Manſurius, non vt vulgò dicitur Maſurius, authore Marino Scodrenſi in collectaneis; qui apud Perſium inquit, legendum eſt, Excepto quod Manſuri rubrica notauit: vbi legitur etiam Vetauit: Manſuri enim (inquit) legitur in antiquiſsimo codice, & digeſtis De origine iuris Manſurium codex manuſcriptus cum n ante ſ nominat. Et in Athenæo μασούριος nomen iuriſconſulti legitur. Huic non multum refragatur Stoa. Arcurius corripitur, teſte Bebelio: & Poachurus, piſcis, Lippio: & Armuratus, vir, Mantuano. Decuria & decurio. Beroaldus, Inter decuria recentiorum. Phaleucius eſt. in quo primam in (decurias) producit quam (decem) corripit: & r corripit, quam (cura) & (curia) producit: ſed aliunde inflectitur vt Centurio & centuria quæ corripiuntur. Melanurus corripitur ab Ennio. vide E ante l. Sed penitùs contrario modo dixit Lippius in 3. Oppiani, cl, Haud facili partus Melanurus fallitur arte. A nigra cauda, quæ οὐρὰ dicitur, nomē accepit, & fortè Ennius malè legitur. Securis Stoa corripi putat pro

tat pro fluuio: ſed errat, quia in Auſonio rectè legitur, Arida torrentem Sicorim deſpectat Ilerda. Sic apud Sillium lib.16, viri nomen, Tum Lamus, & Sicoris, proles bellacis Ilerdæ. Et Lucanus de fluuio lib.4, ·fundata venuſta
Surgit Ilerda manu: placidis prælabitur vndis
Heſperios inter Sicoris non vltimus amnes. & ſæpe alibi Sicoris.

V ante ſ producitur, vt Meduſa, Creuſa.

V ante ſ

EXCEPTIO.

Blanduſia blanduſiæ, regiuncula Sabinorum, vbi erat Horatij agellus. Horatius lib.3. Carm. Ode 13, O fons Blanduſiæ ſplendidior vitro. Aſclepiadæum eſt. *Brunduſium*, Italiæ oppidum. Horat. ſatyra 5, Brunduſium longæ finis chartæque viæque. *Canuſium*, Italiæ oppidum. hinc Canuſinus & Canuſinatus. Horat. ſatyra 5. lib.1, Nam Canuſi lapidoſus aquæ non ditior vrna. apocope pro Canuſij. Iuuen. ſatyra 6, Paſtores, & ouem Canuſinam, vlmóſque Falernas. Martialis lib.9, Vt Canuſinatus noſtros Syrus aſſere ſudet. *Caduſij*. vide A ante d. *Ebuſus*, viri nomen. Virgilius 12. Æneidos, ·venienti Ebuſo, plagámque ferenti
Occupat os flammis. Ebuſus, inſula variatur: ſed rectius corripitur: quia in Periegeſi, vbi dicitur, Hinc frangitur æquore Ebuſos, plura ſunt contra veterum authoritatem nimis licenter vſurpata, vt ſæpe indicaui. Itaque rectius imitabimur Sillium Italicum dicentem in libro tertio, Iámque Ebuſus Phœniſſa mouet, mouet Arrabus arma. Hieruſalem neoterici variant: melius producitur. *Peruſinus* contra primitiui naturam: nam Peruſia, Hetruriæ oppidum, producitur. Propertius lib.1,
Si Peruſina tibi patriæ ſint nota ſepulchra,
Italiæ duris funera temporibus. Mart. lib.4, Turgentiſque lacus Peruſiæque. phaleucius eſt. *Syracuſius* non corripitur, ſed Syracoſius. Vide A ante c. nec Syracuſæ variatur contra quendam. *Venuſinus* à Venuſia Dauniorum colonia variatur. Iuuen. ſatyra 1, Hæc ego non credam Venuſina digna lucerna. Horatius ſatyra 1. lib.2, Nam Venuſinus arat finem ſub vtrunq; colonus. Iuuenalis ſatyra 6, Malo Venuſinam, quàm te Cornelia mater Gracchorum. *Voluſius*, viri nomen. Iuuenalis ſatyra 15, Quis neſcit Voluſi Bithynice qualia demens
Ægyptus portenta colat? Vocatiuus eſt. *Voluſius*, viri nomen. vide I ante p, Maniplus. ¶ V ante ſ producitur, vt Syracuſæ. & ideo rectè legitur prima Syracuſio. Hieruſalem à Lactantio, vt putatur, & Prudentio malè corripitur: quia per *u* ſcribitur, authore Bebelio. Fortè dicas à Græcis qui u ſimplex non habent. Ideo Latini dixere Hieroſolymam. Mathuſale etiam Mantuano corripitur. Induſia, vnde induſiata corripitur Plauto in Epidico. Plaguſia, conchæ genus. Plautus in Rudente, Muſculos, plaguſias, ſtriatas: poſt id hamatilem piſcatum. Tetram. catal.

V ante t producitur,

V ante t

vt Acutum, *præputium*. Iuuen. ſatyra 6, Impatiénſque moræ pauet, & præputia ducit. Arator libro 2, ·præputia ferro
Circuncide libens, & fœdera necte ſuperna. Malè autem Riga, Nato præputium mox aufert Sephora dicens. *Confuto, refuto*, contra imperitos. Virgilius lib.12, ·quid cætera dicet
Italia, ad mortem, ſi te (fors dicta refutet)
Prodiderim, natam & connubia noſtra petentem? Sidonius ad Fœlicem, Noſtrę Terpſichores iocum refutans. Phaleucius eſt. Lucretius lib.2, ·ne fingere motus
Obliquos videamur, & id res vera refutet. Idem libro 4, An confutabunt nares, oculi quoque vincet? Notentur è breuibus compoſita, vt Concutio, percutio, *recutitus*, obrutus, veluti, ſicuti, neuter, quod per ſynæreſim diſſyllabum eſt in Claudiano.

EXCEPTIO.

Arbutus, arbor: vnde Arbuteus arbutea arbuteum. Ouid.1. Metamor. Arbuteos fœtus, montanáq; fraga legebant. Calliſtrutia in Columella. *Defrutum*. Papin.4. Syln. Dulci defruta vel lutoſa cœno. Phaleucius eſt. *Diuturnus* diuturna diuturnum. Ouidius in Ibin, Corpore luſtrauit non diuturna ſuo. At comparatiuus (diutius) producitur à Virgilio in Diris, vbi dicitur,
Iſtius atque vtinam facti mea culpa magiſtra
Prima foret: lęto mihi vita diutius eſſet,
Quàm mea non vllo moreretur tempore fama. *Diutinus* diutina diutinum producitur à Prudētio.

Minutius, viri nomen. Sillius lib.7, Si factis uondum Minuti te cauta probare
Erudijt fortuna meis. ¶ V ante t producitur, vt Confuto, refuto à futum, ſi Pompeio creditur a in u verſo. Caliſtrutia, fici ſpecies, corripitur à Calumella libro 11. Neuter triſyllabum eſt, teſte Nebriſſenſi, ſed ferè diſſyllabum reperitur. vt apud Claudianum in quarto conſulatus Honorij, Euadere neutri. Et in Alechium quæſtorem, Neuter eram, quæſtor pauper vterq; fuit. Polit. Mas eſt Phœbus ait, Mars fœmina, Iunóque neutrum, &c. Ideo Bebelius dicit (neu) diphthongon.

V ante u

V ante u corripitur,

vt *Pacuuius*, viri nomen. Martialis lib. 11, Attonitúſque legis terrai frugiferai,
Actius & quicquid Pacuuiúſque vomunt. Perſius, Sunt quos Pacuuiúſque & verrucoſa moretur Antiopa. Petrarcha nullam priorum rationem habẽs, indoctè dixit in ortu Marci iunioris libro epiſtol.3, -ſin ardua rura videre
Pieridúmque audire modos, Pacuuius almum
Signet iter Marcus. Lanuuium oppidum Latij. vide A ante n. hinc Lanuuinus lanuuina lanuuinum. pro quibus in Catullo & Propertio ineptiſſimè legitur Lauiniũ & Lauiuus. author eſt Philippus Beroaldus in Propertium. Veſuuius in Baptiſta producitur, Vnde fit vt toties rapidus Veſuuius ignes Euomat. Hæc tantum de primis mediíſque ſyllabis per dei noſtri IESV CHRISTI gratiam dixiſſe ſufficiat. nunc eodem duce de vltimis, vt poterimus, acutiſſimè & breuiſſimè dicemus.

Vltimarum ſyllabarum quantitas.

A IN VLTIMIS.

A Declinatum breuia. Sed protrahe ſextum
Et quintum, cuius rectus producitur, & mna.
Producunt noſtri quædam muliebria Græca
In recto, vt Tegea: ſine teſte nihil volo tale.
Non declinatum produc. Ita cum quia demptis,
Et puta non verbo. Ginta melius loco longum.
Poſtea, & vltra leges cum contra curta licenter.
Eia breue eſt Flacco.

Vltima ſyllaba noſcitur poſitu, vt Poſt, aſt, eſt, amant. Diphthongo, vt Heu, muſæ. Regula, vt a declinatum corripitur, vt Muſa, arma, nominatiui & vocatiui caſus. Loquimur de declinatione per caſus, non per tempora: quæ coniugatio dicitur. Si nomẽ poëticè pro aduerbio ſumatur, nominis quantitatem ſeruat. Virgilius in Bucol. Nouimus & qui te tranſuerſa tuentibus hircis. pro trãſuerſẽ. aliud eſt ſi penitus fuerit aduerbium, vt Vnà. Ab hac regula tolluntur ablatiui: quia producuntur, vt Muſa, mea, lecta & vocatiui à nominatiuis productis: veluti Ænea, Anchiſa, Atla. teſtis eſt Seruius in illud Virgilij, Clamaſſent vt littus hyla hyla omne ſonaret. Virg.3. Æneid. Coniugio Anchiſa Veneris dignate ſuperbo. Eiuſmodi vocatiuus in a ab es, rarus eſt in prima declinatione: quia poteſt nominatiuus in a deſinere, & ita vocatiuus corripi. De vocatiuo, Horatius in ſaty. Nequis humaſſe velit Aiacem Atrida vetas cur? De nominatiuo, Propertius, Non ita Dardanio gauiſus Atrida triumpho. Virg.10. Æneid. Ænea vigila, & velis immitte rudentes. Ouid. Metamor.4, Tempus Atla veniet, &c. Ablatiuus *ora* videtur corripi apud Sillium Italicum lib.3, At puer obſeſſæ generatus in ora Sagunthi Bis ſenos lunæ nondum compleuerat orbes. Petrus Marſus ait In ora, id eſt in regione Sagunthiua. Ego autem opino: (ora) eſſe accuſatiui caſus pluralis numeri ab os oris, &c. & ita ſenſus eſt, Puer generatus in, id eſt ad: hoc eſt iuxta ora Sagunthi obſeſſæ. id eſt natus prope Sagunthum. Mna, monoſyllabum cuiuſcunque caſus ſit, producitur, teſte Sulpitio: mallem poëticum teſtimonium. at diſſyllabum Mina, normam cuſtodit. Geometra, poëta, planeta, & ſimiles, vocatiuos tantum corripimus:

licet

licet Geometres,poëtes,planetes,&c. legantur: quia ab es vocatiuum in a nullum corripimus ſine Latini poëtæ teſtimonio. A in nominatiuo Græco fœminini generis à noſtris corripitur, licet illi producant:veluti Scylla,Medea,Lerna,&c. Quoſdam tamen no minatiuos noſtri produxerũt ad imitationem Græcorum:ſic tamen vt aliqua cæſurarum locum habeat.ideo nihil tale producemus ſine authoritate,idque faciemus rariſſime:quia poterunt in e terminari, vt Tegea vel Tegee: Nemea vel Nemee.Stath.3.Thebaid.Dat Nemea comites.Ibidem,Non Tegea,non ipſa Deo vocat alite fœlix Cylene.Idem in 6, - te plangeret Argos, *A in nominatiuo Græca.*

Te Nemea tibi Lerna comas,Lariſſáque ſupplex. Iterum in quarto,

Quos Pylos & dubiis Malea vitata carinis.Ouid.in Epiſt. Mittit Hypermeſtra de tot modo fratribus vni. Cicero in Arato,Electra Steropæque ſimul ſanctiſſima Maia.Iuuencus, Non Maria genitrix,non fratrum nota propago eſt.

A in omnibus per caſum non declinatis producitur,vt Clama.*fruſtra*,præterea,ſupra.Lucan.lib.2. Fruſtráque rogatus.Apud Iuuenalem non aduerbium fruſtà : ſed nomen fruſta legendum eſt contra Neſtorem.Sic in ſatyra tertia, - quòd nudum ac fruſtra rogantem

Nemo cibo,nemo hoſpitio tectóque iuuabit.In Auieno corripitur,Ima vehunt cœli,luxit dum fruſtra frequenter.Libentius produxero. Corripiuntur autem ita & quia,vt notum eſt. Bebelius dicit (quia) à Næuio produci:cæteri corripiunt,quos ſequemur. Puta aduerbium.Perſius,Hoc puta non iuſtum eſt. Numeralia in(ginta)rectius producuntur:nam vbi videntur corripi,Nebriſſenſis credit mendam eſſe:veluti apud Martialem lib.12,Sexaginta teras quum limina mane Senator.pro ſexagena.Et apud eundem, Mutua quòd nobis ter quinquaginta dediſti.pro quinquagena. Et apud Iuuenalem,Quadraginta dedit Gracchus ſeſtertia dotem.pro quadragena. Hæc dicta Nebriſſenſis,ſi vera ſunt,oportebit multos poëtas emendare:nam triginta videtur corripi apud Manilium.vide A ante d, Quadra. Sulpitius etiam credit hæc ſolum produci : Neſtor autem variari : ſed teſtimonium eius friuolum eſt: quia ex Macro dicente,De foliis eius triginta recentia tolles.Virgil.1. Æneid.Triginta magnos voluendis menſibus orbes. Idem 7.Æneid. Triginta capitũm fœtus enixa iacebit. Petronius Arbiter, Sanguine Romano ſexagintáque triumphos.Eadem ablatiuus tantùm producitur. Vide libro primo circa Synalœpham. Produc quoque Præterea,interea,antea,poſtea,contra,vltra: bis tamen inuenio (*contra*) corripi. Lucretius lib.1, Ne fortè hæc per ſe cogaut, nos contrà fateri. Marcus Manilius libro 2, Contrà iacet cancer,patulam diſtentus in aluum. Iuuenalis.*Vltra* Sauromatas, &c. Serenus licenter corripit,Cura nihil prodeſt,nec ducitur vltra cicatrix. *Poſtea* frequens eſt apud Ouidium,& ſemper corripitur:ſed volunt eſſe orationem.veluti primo Faſtorum, *in Ginta, numeralis.*

Poſtea mirabar cur non ſine litibus eſſet

Ille dies. Antea in 1.Æneid.non aduerbium vel coniunctio eſt,ſed accuſatiuus ab Anteus viri proprio,contra quoſdam,vt rectè docet Seruius,grammaticorum princeps. Ah,vah,producito ſolum. Eia Valerius Flaccus corripit: & Alleluia Sidonius. ¶ A declinatum breuia,vt Cruſta,in vtroque numero:niſi in ablatiuo ſingulari.Pleríque à cruſto ita differre credunt,vt cruſta ſit pars eorum quæ non comeduntur:cruſtum verò eorum quę comedi poſſunt:itaque cruſta dicatur ſuprema pars ligni, lapidis,glaciei.Virgil.Concreſcunt ſubitò currenti in flumine cruſtæ. Hanc differentiam refellit Beroaldus in 10.Apuleij.Afferit cruſtam de edulio etiã rectè dici.Nam Plin.in 19.de papauere ſcribens ſic inquit,hoc & panis ruſtici cruſtæ inſpargitur,adfuſo ouo inhærens,vbi inferiorem cruſtam apio githque cereali ſapore condiunt.Badius ſic, Plinius quidem ſemel,nec differẽtiam eleuat:non enim negant cruſtum dici cuiuſque rei extremam partem duriorem:ſed cruſtula neutro genere aiunt dici edulia,quæ tota comeduntur,cùm ſint quaſi cruſtæ. Ecqua corripitur,ſed dicitur etiã ecquæ,ſyllaba longa. Plautus in Sticho, Dum percunctor portitores,ecquæ nauis venerit ex Aſia.Virg.1.3.Æneid. Ecquænam puero eſt amiſſę cura parentis? Græca in a,verſa à nominatiuo in e,interdum producuntur. Galbana autem accuſatiuus pluralis,non ablatiuus ſingularis corripitur à Iuuenale,Cærulea indutus ſcutulata,& galbana raſa.In quo hallucinatus eſt,teſte Stoa,Ferettus.Et Seruius in (caua:) eſt enim ablatiui caſus,Caua tum perſonat æquora concha. Dama,non clama corripit. Horatius,Ergo nunc Dama ſodalis. contra Landinum. Antea & Poſtea aduerbia tantùm producuntur. Horat.in Epodo,Romanus:heu poſtea fugabitis.Iambicus trimeter.Idem,Pecti nihil me ſicut antea iuuat. Et Plautus in Pœnulo, Si authoritatem poſtea defungeris. Iamb.trim. In ginta nomina libentius produxero,licet Iuuencus corripiat,Argenti triginta minas, &c. ſed fortè ſcripſit mnas. Fruſtra licet ſemel corripuerit Rufus Auienus,tamen melius producitur.Sic vltra quod Serenus corripit. Puta,

aduerbium, corripitur in Priapæis, Vt Phœbo puta filiòve Phœbi. Niſi ſit puto. Qua, nequa, ſiqua, aliqua, quæ videntur aduerbia, quia non adduntur ſubſtantiua, producuntur vt adiectiua ablatiui caſus: ſubauditur enim ablatiuus via aut natione. Vt Æneid. 1, Qua data porta ruunt. Nequa ſcire dolos. Siqua fata ſinunt. Et in Bucol, Etſi non aliqua nocuiſſes, mortuus eſſes. Sed alterius caſus corripiuntur. Vt Perſius, Nequa ſub ærato, &c. Alleluia oſtendo corripi. Sidon. in ſecundo epiſtolarum,

Curuorum hinc chorus Helciariorum

Concinentibus alleluia ripis

Ad CHRISTVM leuat amicum celeuſma. Et Prudentius in hymno poſt cibum, Amen reddidit, alleluia dixit. Phaleucij ſunt. Voces Hebraicæ ſunt. Contrà Virgilius & veteres producunt. Auſonius etiam corripuit. Sæpè mora eſt quoties contra pacem dubites. Eia variatur: correptio videtur melior: quia ea placet Probo. Val. Flaccus lib. 8, Quærenti tunc deinde viam, qua ſe arduus heros

Ferret ad aurigeræ caput arboris, eia per ipſum. Sidonius, quia in Phaleucio nunquam videtur in prima ſede poſuiſſe trochęum, videtur producere, Eia Calliope nitente palma. Virgilius dubium vitans dicit, Eia age rumpe moras. Ha aut ah videtur à Seneca corripi in Troiade, Semper ha ſemper. Adonium eſt ex dactylo & ſpondæo. Virgilius autem, Ah Corydon Corydon. Quianam ſemper corripitur vt quia. Virgil. Heu quianam tanti cinxerunt æthera nimbi. Ennius, Heu quianam dictis noſtris ſententia flexa eſt. Bebelius deceptus mendoſo codice, credidit apud Næuium quianam produci, ſic legens, Fare, quianam Saturni populum pepuliſti. Nunc me impulſore correxit: quia omnes libri ſic habent, Quianam Saturnium populum pepuliſti.

E IN VLTIMIS.

E breuia. primæ produc & nomina quintæ
Cum natis: addes pluralia cuncta ſecundæ:
Iunge doce & ſocias. Monoſyllaba longa repono,
Inclinatiuas præter: Malè cum bene dempto.
Omnia produces aduerbia, ſiqua ſecunda
Præſtiterit: ſummíque gradus aduerbia quæuis.
Sunt fermè atque ferè producta, quibus dabis ohe.

E in vocatiuo & ablatiuo tertiæ.

E corripitur, vt Docere, Ganymede, Oreſte, Hercule, Achile, Vlyſſe, & ſimiles vocatiui & ablatiui tertiæ, contra Ælium Nebriſſenſem, & alios plurimos. Martialis lib. 5, - cur mitis aperto

Reſpicis ore Iouem? de Ganymede loquor. Perſius, ô ſi

Sub raſtro crepet argenti mihi ſeria dextro

Hercule: pupillúmve vtinam, quem proximus hæres

Impello, expungam. Propertius lib. 4, Quíque tuas proauis fregit Achille domos. Martialis lib. 2, Humanè facis Herme, non ſuperbè. Phaleucius eſt. Ouidius primo Triſt. Fecerunt furię triſtis Oreſte tuæ. vbi aliqui habent Oreſta. nuſquam certè eiuſmodi ablatiui & vocatiui tertiæ declinationis producuntur, quicquid dicant Sulpitius & Ferettus: atque ipſe denique Priſcianus. Etenim hi omnes vano argumento, eóque adeo infirmo tutantur ſe. Lucanus libro 8, Signáque ab Euphrate cum Parthis capta ſequentem. id inquam valde debile eſt: quia (vt Neſtor ait) Euphrates Euphratæ, primæ declinationis eſſe poteſt: vel Euphrates Euphratis, tertiæ: vel Euphrate Euphrates, teſte Calepino. Adde quòd cæſuræ licentia locum habere poſſet, vt apud Virgilium in grauia. Et apud Ouidium, Nil opus eſt morte pro me, ſed amore, fidéque. Et Tibullum, Et canis arente terreat arua ſiti. Ita dicit ſe legiſſe in emendatiſſimis codicibus Bebelius, adducens quoque illud ex Moreto, Et referat clauſa quæ prouidet oſtia claue. Sic defendi poteſt illud Lucretij, Imbribus aut *tabe* membrorum ambuſta vacillent. nam apud veteres tabe extra cæſuram nuſquam producitur. ideo non variari, ſed corripi tantum dixero. Lucanus lib. 8, Tabe fouens buſtum. Idem libro ſexto, Tracta dureſcunt tabe medullæ. ſic cæteri. Cæſuræ autem licentia, etſi vitanda ſit frequens, iuxta illud Terentiani, Nec tanta in metris venia conceditur vti: non eſt tamen penitus refugienda, ſi parcè fiat in magnis operibus, etiam ſi in vocalem deſinat, vt iam patuit: multò autẽ magis in pentemimeri, ſi in conſonantẽ deſinat, vt patet ex libro primo noſtro. Non pigebit pluſcula teſtimonia afferre. Virgilius, Si pereo manibus

hominum periiſſe iuuabit. Idem, Ecce trahebatur à tẽplo adyiſque Mineruæ. Lucan. 4, Æthiopúmque teris alieno gurgite campos. Iterum Virgilius, Emicat Euryalus, & munere lætus amici. Silius lib. 3, Palladio Bethes vmbratus cornua ramo.

Horat. Nequis humaſſe velit Aiacem, Atrida vetas cur? Ouidius, Atque vtinam viuat, & non moriatur in illis. Idem, Et qua tu biberis, hac ego parte bibam. Idem, Mentis inops rapitur, vt quas audire ſolemus. Idem, Arte leuis currus, arte regendus amor. Virgilius, Non te nullius exercent numinis iræ. Propert. Nunc tu ſiue legis vmbroſæ flumina ſyluæ. ſic multa alia leges etiam in alio carminis genere. Horatius, Angulus redet vbi non Hymetto. Sapphicum eſt. vt apud eundem, Docte ſermonis vtriuſque linguæ. Idem, Quàm ſi quicquid arat impiger Appulus. Aſclepiadęum eſt. Ergo, vt ſummatim dicam, Ablatiui & vocatiui tertiæ declinationis in e deſinentes tantum corripiuntur: vt Hermogene, Ariſtotele, &c. Euphrate in Lucano, vel primæ declinationis eſt, vel cæſuræ licentia excuſatur.

E in prima & quinta declinatione, in quocunq; caſu reperitur, producitur: vt Paraſceue, Anchiſe, vocatiuus & ablatiuus. Specie, die, re. hinc Hodie, pridie, poſtridie, quotidie, quare. Ouidius 1. Metam. *Nomina in e prima & quinta*

Officióque pedum nymphe contenta duorum

Erigitur. nam dicitur Nymphe nymphes, vel nympha nymphæ, Idem 8. Metamorph. Cúmq; Pheretiade & Hyantheo Iolao. Ideo indoctè dixit Sidonius in Epithalamio Polemij, Tu *Mitylene* ſatus cognoſcis Pittace tempus. Lucanus lib. 1, Heſperiam *Calpe* ſummóve impleuit Atlante. ablatiuus eſt à nominatiuo Calpe Calpes: quod nomen montis, vrbis, & inſulæ eſt. ſed de monte loquuntur ferè poëtæ. Pro eodem dicitur hæc Calpes, huius Calpis per tertiam, teſte Georgio Valla Placentino lib. 31. cap. 21. & hinc ablatiuus Calpe corripitur apud Rufum Feſtum. vide Titan in I ante t. Et apud Iuuenalem 14. ſatyra, Æquora tranſilijt, ſed longe Calpe relicta. Placet hæc Placentini opinio magis quàm Priſciani & aliorum, qui putarunt apud Iuuenalem eſſe ſyſtolem. Produc quoque pluralia in e, vt *Cete*, Tempe, mele. Catullus, Confeſtim Peneos adit viridantia *Tempe*, *E plurale*

Tempe quæ ſyluæ cingunt ſuperimpendentes. Secundus verſus eſt ſpondaicus. Valerius Flaccus libro 8, Cerneret & Tempe viridi luctantia fumo. Horatius libro primo Carm. Ode 21, Vos tempe totidem tollite laudibus. Aſcelepiadæum eſt. Ouidius primo Metamorph. Sylua: vocant Tempe, per quæ Peneus ab imo, &c. Sillius libro 11, -ſubitò emicuere per vndas

At murmur cete toto exultantia ponto. Lucretius libro 2, Ne tu fortè putes ſerræ ſtridentis acerbũ

Horrorem conſtare elementis leuibus æquè,

Ac muſæa *mele* per chordas organicáque. Idem in eodem,

Et cygnæa mele, Phœbeáque Dædala chordis

Carmina conſimili oppreſſa ratione ſilerent. Martianus Capella à melos in plurali *mela* protulit, dicens libro 2, Tu varum mela dulcibus camœnis. Phaleucius eſt. Hæc qualiacunque mea ſunt, quia de his ante me nullus meminit, vt neque de multis alijs: quod vehemẽter miror. De nominibus quintæ notiora ſunt teſtimonia, quàm quæ nobis probentur. Mart. lib. 1, Cœnares hodie Procille mecum. Phaleucius eſt. Idem alibi, Vxorem quare locupletem ducere nolim,

Quæritis: vxori nubere nolo meæ. Auſonij liber mendoſus eſt: Hoc *die* mercatus, cras citharœdus eris. pro Hæc here mercatus, aut Omnia mercatus. Fames nũc tertię eſt: olim fuit quintæ, vt Gellius lib. 8. docuit. Hinc manſit ablatiuus (*fame*,) quem corripere potes: productio tamen eſt frequentior. Tibul. lib. 1, Ipſa fame ſtimulante furens. Ouid. 8. Metam. Iámq; fame patrias, altíq; voragine vẽtris. Attenuarat opes. Virg. Æneid. 6, Obiicit, ille fame rabida tria guttura pandẽs. Producitur omnis ſecunda perſona vocis actiuæ, ſingularis numeri, præſentis temporis, ſecũdæ coniugationis, imperatiui modi: vt Doce, mone, &c. Quòd autem Caue frequentius corripi quàm produci in omni ferè poëta inueniatur, ideo eſt: quia olim Cauo, vido, fulgo, & alia quædam dicebant per tertiam: nunc fulgeo, video, caueo, per ſecundam dicimus. A tertia tamen aliquæ perſonæ manſere: nam caue quiliber corripere poteſt, adeò eſt frequens. Horat. Vade vale, caue ne titubes, mandatáq; frangas. Ouid. 1. Triſt. Tu caue defendas. Propertius, Tu caue ne triſti cupias pugnare puellæ. Cicero in Arato, Hoc caue te ponto ſtudeas committere menſe. ſic cæteri. Perſius, Sed quid opus teneras mordaci radere verò *Doce & ſimilia.*

Auriculas? vide ſis, ne maiorum tibi fortè

Limina frigeſcant. Cato, Hoc vide ne rurſum leuitatis crimine damnes. Sic Scato pro ſcateo quondam dixere. Lucretius libro quinto, Et partim pleno ſcatere atque erumpere campo. Valedico etiàm hanc ob cauſam variatur. Ouidius primo Triſtium, Sæpè valedicto rurſus ſum multa locutus.

Monoſyllaba. In eodem, Idque quod ignoti faciunt valedicere ſaltem. Monoſyllaba producuntur, vt me, te, ſe, de. Hinc demuntur coniunctiones encleticæ Que, ve, ne: & in compoſitis Quiſque, nonne, &c. Quæ nomen & verb interiectio per diphthongon producuntur, vt Næ pro vtique & certe. Ne prohibendi producitur, vt etiam in compoſitis Nequis, nequando. Syllabicæ adiectiones non dictiones monoſyllabæ ſunt, ſed vltimæ dictionum ſyllabæ: ideò corripiuntur: veluti *Huiuſce, illicce, tute, ſuapte.* Lucretius lib. 1, Accipe præterea quæ corpora tute neceſſe eſt. *Aduerbiis in e.* Producuntur aduerbia in e ab adiectiuis ſecundæ declinationis, ſiue comparentur, ſiue non: vt Pie, egregie, æque, propere, ſumme, eximie, &c. Tibullus lib. 1, Quid ve pie, dum ſacra colis, puréque lauari

Te memini, & puro ſuccubuiſſe toro? Ideo non ſatis doctè, Pie corripitur in hymno de diuo Laurentio, Intulit cælo pie laureandum. Sapphicum eſt. Iuuenalis, Atticus eximie ſi cœnat, lautus habetur. Ennius, Egregiè cordatus homo. Valerius Flaccus libro quinto,

Dixerat: aſt illi propere monſtrata capeſſunt

Limina. à Properus propera properum, quod ſæpè leges. Similiter produces apprime. Virgilius autem correptionis gratia, apprima per a dixit, vt Torua pro torue, Flos apprima tenax. author eſt Seruius licet refragetur Neſtor. Corripiuntur tamen bene & male, atque mage pro magis, Ouid. Non bene conueniunt. Idem putatur (*male*) ſemel produxiſſe. Vt in primo de Arte, Sæpè male dixit, &c. id verum non eſt: quia (mane) legendum eſt à (maneo) licet per mendoſos codices decepti plurimi aliter legerint non ſine peruerſitate ſenſus. lege itaque, Sæpè mane dixit, quum iam properaret Achilles. ipſa Achillis amica ſæpe dixit, ô Achilles mane, cum Achilles properaret ad bellum Troianum, &c. impreſsio Aldina, vt quædam aliæ, manè habet, non malè. Aduerbia ſuperlatiui gradus vndecunque fiunt, producuntur: vt Maxime. minime, licet pro (non) ſumatur: fortiſsimè, pœniſsimè à pœnè, quod corripitur. Propertius. Sic erepta mihi pœne puella mea eſt. apud Ouid. vbi (pœne) videtur produci, (poni) legendum eſt, teſte Bebelio. Contiguos poni Scipio magne tuis. *Æque* producitur tantum. Horatius in primo epiſt. Æque pauperibus prodeſt, locupletibus æque,

Æque neglectum pueris, ſenibúſque nocebit. Sunt qui malè credant corripi in ſexto Thebaid. vbi in (eque) eſt præpoſitio (è) & coniunctio (que), Debitus éque tuo venit hæc iniuria voto. id eſt & hęc iniuria venit è tuo voto. Produc Fere, *ferme* & ohe. vide vocalem ante vocalem. Iuuenal. Mobilis & varia eſt ferme natura malorum. Idem, Nulla ferè cauſa eſt, in qua non fœmina litem

Mouerit. Auſonius ſemel corripit. Bacche vocatiuus, ſeu potius interiectio bacchantis. produci inuenitur. Horatius lib. 3, Vſque ad mala citaret Io. Bacche modo ſumma

Voce, & alij legunt, Et modo, &c. ¶ E breuia, vt Oreſte, Achille, Vlyſſe, ſimiléſque vocatiuos & ablatiuos tertiæ declinationis contra Stoá & alios quoſdam, vt ſatis probaui. Oreſtes enim etiam tertiæ Ouidio in Hero, Surdior ille freto clamantẽ nomẽ Oreſtis. Sic Thyeſtes. Mar. lib. 5, Fugerit an menſas Phœbus, cœnámq; Thyeſtis. Idem, Tereos aut cœnam crede Thyeſte tuam. Quintianus putans tantũ primæ, repoſuit Thyeſta. & in 5. Metamor. Polydecta: vbi eſt, Te tamen ô parui rector Polydecte Seriphi. Primæ tamen in e producũtur. Ouid. Laërtéque ſatus. quod Tortellius putans corrigere, dixit Laërta. Ideo male interpres Strabonis lib. 13, Hanc Laërte ſatus ſacras deducit ad aras. eſt enim primæ tantum, quod tantum producitur. Ita Æneid 3. ex ſententia Priſciani legit Stoa, Coniugio Anchiſa Veneris dignate ſuperbo. Ego certè Anchiſa corriperem vt Atrida: producerem tamen Atride. hæc Deſpauterius. Badio autem & pluribus videtur aptius dictum Anchiſa quàm Anchiſe: quia ſequitur dignate: & cenſet accuſatiuum primæ in an aut en, & vocatiuos in a aut e, à nominatiuis longis produci. Illud autem Horatij Atrida vetas cur, dictum eſſe à nominatiuo breue Atrida, pro Atrides. Maſtice dum corripitur, eſt ablatiuus à maſtix, non à maſtico maſticas. Die ſemper producitur, niſi in compoſitione diequarti: ideo Auſonij illud Hoc die mercatus. legendum eſt Hæc here mercatus, cras citharœdus eris. Quare ſemper producitur, niſi abijciatur. vt in Virgilio, Quare age, &c. Vide tertiæ, à *vido*, corripitur etiam Valerio Flacco, Intro vide lata comantem. Sic *ſcato*. Lucret. in 5, Largifluum fontem ſcatere, atque erumpere flumen, &c. Crebre aduerbium tantum producitur: ſed crebra nomen pro aduerbio poſuit Maro, dicens, Pede crebra ferit. Sic idem, Flos adprima tenax aut apprima: quia apprime ſemper producitur. Eque dum corripitur, vt docui, duæ ſunt particulæ: è præpoſitio & que ſeu q; coniunctio. Mele plurale in ſecunda producitur Lucretio in ſecundo, Ac muſæa melè, &c. Vale ab antiquo verbo valo, vt mecum ſentit Stoa, corripitur apud Ouidium. Mane non male ab Ouidio producitur, vt etiam mecum ſentit Stoa. Ordine pro optimè legendum illic eſt, Quid competat, ordine pandas. niſi ſit vocatiuus.

Minime

Minime,bene. Horatius,Minime:cur? Stoice dicam. Maxim è aduerbium. Auſonius. Quàm maxime nunc proloquor. Iambicus dimeter. Valde ſemper producitur à claſsicis, ſicut valide: vnde per ſyncopen detorquetur: & comparationem recipit ab illo etiam per ſyncopen: vt Valdius oblectant. Nomina autem pro aduerbiis poſita, vt Rite, iure, triſte, dulce: non mutant quantitatem. Ferè dicitur variari: quia Auſonius dixit, Nam tecum ferè totus ero, quocunque recedam. Non omiſit id Quintianus. Sunt tamen qui putent vocatiuum eſſe à nominatiuo (ferus) amatoriè dictum ô fere, id eſt Quãquam es ferus, tecum totus ero. Sicut Dido dixit, Non tibi diua parens generis nec Dardanus author. Hoc Badius, Certe non conſtat ratio, quare diceret fere totus, & non omnino totus: etiam Fere pro ferme alibi producitur.

I IN VLTIMIS.

I longum pono. Vocitantem contraho ternæ,
Sæpéque Græcorum ternum: Minoidi teſtis.
Sed niſi, ſiue quaſi, mihi, ibi, ſibi, vbi variabis,
Et tibi: iunge cui. tantum breue moly locatur.

I producitur. Martialis libro 8, Quàm vellem fieri meus libellus. Phaleucius eſt. Corripitur vero cunctus tertiæ declinationis vocatiuus. Virgilius, O crudelis Alexi, nihil mea carmina curas. Mirabar quid mœſta deos Amarylli vocares. Ouidius, Non tibi ſic dices, Philli ſequendus eram. Papinius Achil. primo,

Quo rapis ingentem magni Chironis alumnum

Fœmineis Nerei dolis? Sulpitius malè credidit hîc vltimã in (Nerei) produci: quia ſic produceretur prima in (dolis) quod manifeſtò falſum eſt. Corripe itaque ſine vlla exceptione omnem vocatiuum tertiæ: vt Pari, Tethy, Theti, Themi, &c. Datiuus tertiæ Græcus corripi inuenitur. poteſt etiã produci ere vt teſtatur Georgius Valla lib. 38. cap. 23. Papin. 1. Achil. Palladi littoreæ celebrabat Scyros honorum Forte diem. Catullus de coma Berenices, Luce autem canę Tethyi reſtituor. Valer. Flacc. lib. 2. per duas ſyllabas Tethy in datiuuo extulit, dicens, -vndæ:

Vocatiuus tertiæ. *Datiuus tertiæ*

Quam Tethy longinqua dies Glaucóque repoſtam

Solibus, & canis vrebat luna pruinis. Catullus in Argo. Tum Thetidi pater ipſe iugandũ Pelea ſenſit. hîc datiuus producitur. Ibidem, Morte ferox Theſeus, qualem Minoidi luctum

Obtulerat mẽte immemori. Sabinus in epiſtola Demophoontis ad Phyllida, Phyllidi Demophoon patria dimittit ab vrbe. Propertius, Tyndaridi poterant gaudia ferre ſua. Eiuſmodi datiuos à genitiuis creſcentibus, Aldus credit non poſſe produci, niſi ratione cæſuræ. Variabis in litera poſita: inter quæ niſi, quaſique rectius corripuntur. Cui ſæpius monoſyllabum eſt. Aliquando diſſyllabum eſt, & variatur. Ouidius, Et quaſi diſcedens oſcula ſumma dedi. Lucretius libro 2, Et deuicta quaſi cogatur ferre patique. Rufus in Arato, Vt nec curua quaſi declinet corona nec tum. melius corripitur: quia cæſuræ licentia videri poteſt. vt apud Sidonium in Epithalamio Polemij, Sint tantũ, penitúſq; niſi nihil eſſe probentur. Peritiſsimi tamen grãmatici adeò refugerunt cæſuræ licentiã, vt per principium tertij pedis ſæpe probauerint quantitates: veluti Coniugio Anchiſa Veneris dignate ſuperbo, &c. Ouidius, Si niſi quæ facit, poterit te digna videri,

Quaſi *Niſi*

Nulla futura tua eſt, nulla futura tua eſt. Corripito libentius quaſi & niſi. De (cui) aliquid diximus in primo libro. Martialis libro 12, Et credit cui Poſthumilla diues. Phaleucius eſt. Poſthumilla à Poſthumus deductum fœminæ nomen eſt. Idem libro 11, Collatus cui Gallus eſt Priapus. Phaleucius eſt. Capella libro 1, Et compar ſtudio, ſed cui terreus

Cui

Ortus propoſitum in ſydera tendere. duo ſunt aſclepiadæi verſus. Idem in eodem libro, Cui panditur aula tonantis. verſus eſt anapæſticus dimeter catalecticus. De reliquis teſtimonia facilè occurrẽt. Ouidius, Moly vocant ſuperi. Author Priapæorum, Quæ cur moloy vocat, mentula moly fuit. Eſt herbæ nomen. Epy Ferertus dicit variari. Pompilius, teſte Bebelio, dicit variari indeclinata gummi, nauci. Ego teſtimonia poëtarum veterum deſydero. Meli, id eſt mel, corripitur in compoſitis, vt Melimela. Lucretius libro ſecundo. Sicuti quadrupedum dixit. niſi liber mendoſus eſt. Corripitur (vti) in compoſito aduerbio (vtique). ¶ I longum pono. Stoa aſſerit mecum datiuos Græcos ab is & as corripi & interdum produci. Correptio certè in creſcentibus melior eſt. Etiam ab en, on & er. interpres Strabonis libro 13, Excepere duces Agamemnon munus Atridæ.

Moly

Cui, monoſyllabum apud veteres non reperi corripi. Martialis, Clauſæ cui folium roſæ corona eſt. Prudentius autem faciens monoſyllabum, corripuit in hymno ante cibum, Sanguine paſta cui ſedit auis. Alcmanium dactylicum hypercatalecticum trimetrum, conſtans tribus dactylis & ſyllaba. Cui diſſyllabum intrepidè varies. Mart. Sed norunt cui ſeruiunt leones. Phaleucius eſt. Prudent. Tarraco intexit cui fructuoſus. Sapphicum eſt. Martialis, Druſorũ cui contingere barbæ, Phaleucius. Paulinus, Conſcia ſeruitij quòd geſſeris, & cui tandem. Nihil opus eſt ad ſpondaicum confugere, quoniam (cui) perſæpe corripitur manifeſtiſsimè, vt Prudentius in Marcionitas, Aſsignare deos proprios ſua cuique iura.

O IN VLTIMIS.

O commune datur. Produc monoſyllaba, iungens
Cum terno ſextum, atque aduerbia nomine nata
At variabo cito cum ſedulo, mutuo, crebro,
Seróque: fit curtum modo ſolum: ſed breuiari
Ergô pro cauſa non vult. Produco quaterno
In caſu nomen, fit cuius in us genitiuus
O patrij produc, variáque gerundia vera.

O variatur, vt Caro, Leo, Apollo, Agamemno. licet Græcè in ων per ω mega ſcribantur κάτων, λέων, &c. Scribo, & cætera verba. ſed, Seruio teſte, ſcio neſcio, ego & duo ſolũ corripiũtur: & in his profectò (vt cum Seruio ſentio) correptio eſt melior. Ego tamen interim producitur. Virgilius in Diris,
Auſus ego primus caſtos violare pudores. Auſonius, Sicut ego ſolus me quoque pauperior. Idem,
Separor vnus ego, ſed partem ſumo minorem. Neſtor plura teſtimonia affert, ſed ſuſpecta. Propert. libro 4, Thuſcus ego Thuſcis orior, nec pœnitet inter
Prælia Volſcinos deſeruiſſe focos. correctiſsimi libri habent Thuſcus ego & Thuſcis. Idẽ in ſecundo, Frater ego tibi ſum, filius vnus ego. Emendatiores libri habent, Frater ego & tibi ſum, filius vnus ego. Ouid. in epiſt. Sed quid ego reuoco? dictis his omen abeſto. aliqui libri habent, Sed quid ego hęc reuoco? ſic enim legit Aldus, & dicit apud Papiniũ legi, Sed quid ego hæc, feſſóſq; optatis demoror vndis? Sic alij libri fortè mendoſi ſunt. Ergo cum Aldo ſolũ corripe. Producuntur tantũ monoſyllaba vt Sto, do, flo, ô, pro, præpoſitio & interiectio. Producuntur tantũ datiui & ablatiui, vt Domino, meo, amato, Tydeo: quem datiuum (niſi mẽda ſit pro Tydi, vt Orphi pro Orpheo) corripuit Papin. 8. Thebaid. dicens, Vos præda ruẽti Tydeo. In Sidonij 3. Panæg. mendoſè legitur, Iam Tybrim tremuere meũ me Teutono iuncto. pro Teutone, quia rectè Teutoni & Teutones dicimus. Producuntur tantũ aduerbia ex nominibus ducta, vt Tanto, quãto, falſo, manifeſto, primo: quod tamẽ corripitur apud Aratorem, vt Vero coniunctio apud Valerium Flaccum & Sillium. Variantur autẽ cito, ſedulo, mutuo, crebro, ſero, & profecto, teſte Sulpitio: ſed (modo) tantũ corripitur. Cito etiam vix productum reperies: veluti Homo, ambo, & duo: teſtimonia correptionis facilè occurrent. Stathius 1. Thebaid.
Sero memor thalami mœſtæ ſolatia mortis
Phœbe paras. Idem primo Syluarum, Pectora ſero videt. Tibullus, Heu ſero reuocatur amor, ſeróq; iuuenta. *Quomodo* aduerbium, corripi inuenio. Mart. libro 10 ad Caium, Quicquid habent omnes, accipe quomodo das. Idem libro tertio, Quum ſit tam pauper, quomodo cæcus amat? *Ergô* pro cauſa, veluti Illius ergô: tantũ produci grammatici omnes teſtantur, alioqui variatur. Auguſtus, Ergo ne
Græcũ in o ſupremis, &c. Horatius, Nil tanti eſt: ergo fungar vice cotis acutum, &c. Græcum in o faciens, genitiuum in us producit tantum o in nominatiuo, datiuo, accuſatiuo, ablatiuo: vt Dido, Clotho, Argo, Clio, Drymo, Xantho, Alecto, Echo, Hero, Sappho. Virgilius lib. 4. Georg. Drymóque, Xanthóque, Ligeáque, Philodocéque. Primum (que) ratione cæſuræ producitur: veluti Lumináque laurúſque Dei. Pectoribus inhians ſpirantia conſulit exta. Lucanus, Dum ſanguis inerat, &c. quod notandum magis quàm imitandũ eſſe diximus. Neſtor dixit ex more Græco illic facere poſitionem. Sill. lib. 4,
-ar non dabat vltra
Clotho dura lacus. Neſtor dicit ſe apud Lactantium reperiſſe recitatum hunc verſum, Clotho colum baiulat, Lacheſis net, & Atropos occat. Sine dubio verſus eſt ineptus ab imperito aliquo

aliquo Lactantij libris adiectus: quia baiulo primam producere alibi oſtendimus: & Clotho Græcè per ω mega in vltima ſcribitur, vt Sappho. quare ineptus eſt verſus, Quid niſi laſciuas cantauit Sappho puellas? Ouid. in ſecundo de remedio Amoris, Me certè Sappho meliorem fecit amicæ. Iuno variatur, quia Latinum eſt. Genitiuus in o producitur tantum, vt Apollos Apollo, Androgeos Androgeo, Athos Atho, & ſimilia per tertiam declinationē Atticam. Virgil. Androgeo galeam, &c. Idem Georg. 1, propter ſequentem vocalem corripit accuſatiuum Atho, teſte Neſtore: Aut Atho, aut Rhodopen, &c. Variabis gerundia quæ verbi conſtructionem ſeruant. productio tamen eſt frequentior. Adiectiua autem gerūdiua tantum producuntur, quia nomina ſunt non verba. Virgil. Cantando tu illum, &c. Iuuen. ſaty 3, Plurimus hic æger moritur vigilando: ſed illum

Gerundia

Languorem peperit cibus imperfectus, & hærens

Ardenti ſtomacho. Tibullus lib. 3, Aufer & ipſe meū pariter medicando dolorem. Martialis lib. 2. ad Zoilum, Fœlicem cœnam Zoile dando tuā. ita legit Tibulli interpres Bernardus Veronenſis. ſed minus rectè. vt opinor: quia libri, quos ego vidi, longè aliter habent in meliore ſenſu, vt mihi videtur: ſic, Fœlicem fieri credis me Zoile cœna,

Fœlicem cœna Zoile deinde tua. Alphius Auitus apud Priſcianum lib. 8, Spatiando paulatim trahit. Eſt iambicum dimetrum. Auſonius de ſtudio puerili. Et melicos lyricóſque modos præfando nouabis. Virgil. in Catalecto, ſi Virgilius ſit author, Sæpè audendo mare, & vincere ſæpè hyemem. Calphurnius Ecloga 9, – formoſior Ida

Dicor, & hoc ipſum mihi tu narrare ſolebas,

Purpureas laudando genas, & lactea colla. Sedul. lib. 1, Sperando tepeſcit. ſic Eccleſiaſtici ſæpiſſime.

O commune datur, vt Ambo. Virgil in Bucol. Ambo florentes ætatibus, Arcades ambo. Horatius ambo pro ambos manifeſtè corripit. Sic Maro duo pro duos, Si duo præterea tales Idæa tuliſſet Terra viros. Productio eſt rara. Sic (homo) quāuis correptio frequentior, quibus hominis facit antiquis tamen quibus homonis, productio eſt non raro. Lucillius apud Ciceronē lib. 2. de finibus bonorum, O Publi, ô Gurges ô Galoni es homo miſer, inquit. Lucr. lib. 6, Arbor homóq; videtur, & omnia de genere omni. Ennius, Egregie cordatus homo catus Ælius Sextus. Idē, Vnus homo nobis cūctando reſtituit rem. Et Horat. Quidam notus homo quum exiret fornice, &c. Sic Virgo, licet virginis facit. producitur: O virgo noua mi facies, &c. Ilico, modo, cedo pro dic vel da, vix inuenies produci.

Amodo corripitur ab Auſonio in Moſel. Nobilibus repetenda nepotibus amodo cœptum

Detexatur opus. Sic Dummodo & quomodo correpta leguntur. Ego vix vſquam producitur à Virgilio, Ouidio, Papinio, aut eorum æqualibus, aut maioribus. Nam apud Papinium in 1. Theba. legendum eſt, Hiſne etiam funeſtus ego, & videt iſta deorum

Ignauus genitor? Coniunctionem (&) habent libri quoſcunque videre licuit, & eam ſenſus exigit. Et in quarto, Sed quid ego hæc, feſſúſque optatis demoror vndis? Caue omittas pronomen (hæc): quia ipſum habent libri quoſcunq; vidi, ſenſu id exigente: Plautus tamē produxit, ſi Pylades rectè eū legit, vt in Caſina, & alibi. Denuo Probus aſſerit breuē inter duas longas habere: Victorinus dactylū eſſe dicit, cui propter Probum Stoa reclamat, carpens Sedulium dicentē, Vox domini ſuperextat aquas, vox denuo verbum, fit ex de & nouo. Verò coniunctio variatur. Valerius Flaccus libro quinto,

– neque inexorabile certè

Quod petimus: ſin verò preces, & dicta ſuperbus

Reſpuerit, &c. Sillius libro 9, Lux oritur mihi magna ſatis, ſat vero ſupérque

Bellandi merces: ſic gloria cætera vobis, &c. Virgilius, Egregiā vero laudē, & ſpolia ampla refertis.

Gerundia etiam Auſonius corripit, Non faciendo nocens, ſed patiēdo fuit. Celeno celenus, & cætera ſimilia ſemper producuntur. Cic. Alcyone Meropéq;, Celeno, Taygetéque. Sic Aldus: nec ſtaret, ſi legatur Celenóq;, &c. Nec in Germanico addetur (que) Electra, Alcyonéq; Celeno, Taygetéq;, &c.

V & B.

V ſemper produc. B contrahe. Barbara deme.

V produc, vt IESV. B corripitur, vt *Ab*, *ob*. Virgilius, Arma virúmque cano Troiæ qui primus ab oris. Sedulius produxit: quia ſequitur h, quæ conſonantis vim aliquando creditur habere: quod notandum eſt, non imitandum. ait ergo in libro 3, Ab hac ergo pedem retro faciamus, & arctum

Ab

Corde petamus iter: ſic non imitaberis ſimili cauſa defenſum in eodem libro, Vir humilis, &c. Barbara in b producuntur, teſte Nebriſſenſi, vt Iob, Iacob, Aminadab: quod pœnultima longa Latinè

Amina

Amina labris effertur, reſte eodem. Iuuencus, Hoc Iacob etenim puteo cum prole bibebat. Græcis per ω ſcribitur. Georgius Valla Placentinus lib 38. cap. 25, dicit Tu, in compoſito Tumet corripi à Lucretio, dicẽte, Tum tumet à nobis, &c. ſed fallitur (vt opinor) Placentinus: quia libri, quos vidi, habent (tutemet) in meliore ſenſu. Lucretius lib. 1, Tutemet à nobis iam quouis tempore vatum

Tumet

Tutemet

Terriloquis victus dictis deſciſcere quæres. Caſu, memoratu, tantum producuntur, quicquid quidam dicant, vt cornu, &c. in omni caſu. ¶ V ſemper produc. Diomedes tamen, Seruius, Victorinus & Probus ſentiunt u neutri generis corripi, præterquam in ablatiuo. Aldus nititur probare genu corripi poſſe. quia γόνυ quod idem eſt, Græcis corripitur: verùm ego pluris facerem vnicum claſſici poëtæ teſtimonium, quàm mille grammaticorum ſine teſtimonio ratiunculas: at iſti nullum afferunt. Priſcianus autem dicit u ſemper produci: & præſto ſunt teſtimonia. vt Ouidius Metamorph. octauo, Preſſa genu digitis inter ſe pectine iunctis. Et Virgil. Æneid. 1, Nuda genu, nodóque ſinus collecta fluentes. Vbi (genu) accuſatiui caſus producitur. Verum Aldus afferit cæſuræ licentiam eſſe: ſed nihil facit niſi correptionem probet: quæ eſt apud veteres ab us breui, adiecta s litera, vt Decidere falcibus ramos. & certè mirandum videtur u nunquam corripi, niſi ſequatur s, quę pro nulla veteribus eſt habita. Producemus ergo u, ſi non ſit s, cum Priſciano: & permittemus veteres us corripere per ablationem aut non pronuntiationem literæ s, quod etiam in is faciunt.

C IN VLTIMIS

C produc, præter nec, donec. Sed variabis

Hic bene pronomen. Fac verbum iungimus iſti.

C producitur, vt Sic. Virgil. 3. Æneid. Sic oculos, ſic ille manus, ſic ora ferebat. Martialis libro 7, Sic ad Lethæas, niſi Neſtore ſerior, vndas

Non erat, optabis quem ſupereſſe tibi. Idem ſemel corripuit. vt lib. 2. ad Sextum, Et ſecum ſic vt audiam ſuſurrat. Phaleucius eſt. nõ auſim tamen imitari: quia ſemel tantùm, & forſan mendoſè corripitur: veluti ac (vt Bebelius notat) apud Papinium in 3. Thebaid. Sed gelidis ac inertibus æuo. puto mendam eſſe, pro &. Ideò (ac) ſolum produxero. Corripiuntur autem *Nec, donec*. Martialis lib. 3, Quanta nec in Libycis debuit eſſe iugis. Alibi apud eundem, Nec armata manus Hydræ mors vna fuiſſet. menda eſt pro nõ armata, &c. Vt apud Sillium lib. 8, Cælicolûm matri nec hoc habitata prulnis. menda eſt pro non. Idem libro 5, Donec abundanter diffuſo ſanguine latè

Hic aduerbium.

Procubuit moriens. Hic aduerbium producitur tantùm, & à veteribus diphthongo ei annotabatur heic. Valla in Matthæum dicit ſe id in antiquo marmore notaſſe. Virgil. 1. Æneid. Poſthabita coluiſſe Samo, hîc illius arma. Hic pronomen variatur, ſed rectius corripitur. variari teſtatur Seruius in illud 8. Æneid. Eſt hic, eſt animus lucis contemptor. Idem in Bucol. Et vitula tu dignus, & hic, & quiſquis amores, &c. Idem in 2. Æneid. Hæc finis Priami fatorum, hic exitus illum

Sorte tulit. Horatius, Stultus & improbus hic amor eſt, dignúſque notari. Martialis, Hic eſt quem legit, ille quem requiris. Phaleucius eſt. Ouidius, Phyllidis hic idem tenerǫ́; Amaryllidis ignes. Idem 12. Metamorph. Aſt ego dum parat hic armis nudare iacentem. Regius corrigendũ credit hicce: quia Priſcianus & Donatus dicunt (hic) pronomen corripi, aduerbiũ produci mihi placet propter iã dicta cũ Seruio hic pronomen variari. Maturantius & Ferettus ex Priſciano credunt pronomen (*hoc*) variari, quia in vetuſtis libris apud Virgilium, Hocce erat alma parens, legitur. quod productionis gratia fictum autumãt. Mart. lib. 5, Conſequor, hoc, vt me nec timeas, nec ames. Ouid. 1. Faſt. Hoc ego pro vobis, hoc vos orate coloni. Sed ad (hic) reuertor, vt correptionem oſtendam. Virg. Æneid. 4, Solus hic inflexit ſenſus animúmque labantem. Idem in ſexto, Hic vir, hic eſt, tibi promitti quẽ ſæpius audis.

Fac, contentiones grammaticorum faciunt vt Badius dixerit variari: ſic Bebelius quoque: nã Sulpitius vult produci tantum, teſtimonio Ouidij in primo de remedio Amoris,

Durius incedit, fac ambulet: omne papillæ

Pectus habent tumidæ, faſcia nulla tegat. Vbicunq; verò produci videtur, ipſe legendũ dicit (face) pro fac. At Neſtor, Ælius Nebriſſenſis, & Nicolaus Ferettus dicunt (fac) corripi tantùm: quia fit à face vbi à corripitur: vt ſit fac pro face, veluti fer pro fere. Et apud Ouidium, teſte Feretto, vbi Sulpitius putat produci, corripitur: quia ita legit Ferettus, Durius incedit, fac obambulet. Neſtor autem Rigam carpit, quia produxerat (*fac*) dicens in Geneſi, Tu prior egreſſum fac, & coniunx tua nati. Ouidius in tertio de Arte, Mille fac eſſe iocos. turpe eſt neſcire puellam. Idem in epiſtola Proteſilai, Et dicet, referas arma, fac iſta Ioui. Idem, Phylli fac expectes Demophoonta tuum. Auſonius in

epigram-

epigram. Aut tranſire iube, vel fac vtrunque parem. Martialis lib. 5, Signa rarius, aut ſemel fac illud. Phaleucius eſt. ſic in multis aliis locis. nec veriſimile videtur omnes libros eſſe mendoſos. poteſt itaque corripi: ſemel notaui manifeſtò produci. Ouid. in 1. de Arte amandi, Hos fac Armenios: hęc eſt Danaia Perſis. *Hormidac* corripitur in Sidonio. ¶ Lac in Sereno producitur, Lac aſinæ placidæque bouis prodeſſe loquuntur. Victorinus aſſerit corripi. Tu Serenū imitare, donec ex vetere poëta probetur corripi, & tum variabis. *Donec*, teſte Beda, producitur à Paulino fortè per cæſurā: tu cum aliis corripito. *Nec* producitur in tertio Faſtorum,

Libera currebant nec obſeruata per annum

Sydera. vbi lego necdum. Et à Lucillio ſatyra 8, Feruere me longum, nec hoc lictoribus tradam. vbi h ſequitur, & fortè aliter ſcriptum eſt: quia multa veterum in Marcello, Feſto, Varrone, diuerſiſſimè leguntur, & ita non vbique verè. Huic datiuus tantum producitur. Paulinus autē ſpondaicum fecit, dicens, Quū ſubito aut illic corda hoſtibus, aut huic ora. vbi Beda diſſyllabum legit, & corripi putat. Hîc aduerbium, vt dixi, tantum producitur: ideo errat qui dixit, Cur ergo impenſam perdis hîc aut operam? Sic corripi putatur à Lucillio apud Lactantium libro quarto, Ianus, Quirinus pater, ſic & hoc dicatur ad vnum. Sed ego legam ſine (*&*), quia vacat. Fac, Probus dicit corripi: inuenitur tamen manifeſtè produci. Plautus in Amphit. Nunc tu diuine fac huc aſsis Soſia. Iambicus trimeter. In quo (*fac*) producitur, teſte Pylade. Prudentius in Ro. Fuci imperitus, facvt adſit arbiter.

D & T.

D breue ponatur, ceu t, niſi ſyncopa fiat.

D corripitur, vt Apud Bogud. Sic nomina in t, vt Caput, amat, docet, &c. corripiūtur tantum, licet Capella dixerit variari. Ego ſine poëtarum veterū teſtimonio nihil credo grāmaticis: ideo nunquam produxero Et, at, caput, legit, &c. niſi fuerit ſyncopa. & tunc certè libētius corripuero: licet producentem non multum reprehendero: vt Fumat pro fumauit, Obit pro obiuit, &c. quæ producuntur quidem, ſed nunquā extra cæſuram. Virgilius in 10. Æneid. Audit & cœli genitor, &c. At Ouid. 3. Metamorph. -pro fontibus ille lacúque

Interiit: at vos pro fama vincite veſtra. Idem quarto Faſtorum, Nox abiit, oritúrque aurora: Palilia poſcor. Idem libro 9. Metamor.

Non abiit aptè, &c. Iuuenalis, Quis neſcit, aut quis non vidit vulnera pali? Ouidius 3. Metamorph.

Arduus in nubes abiit, & in æquore ſummo

Vmbra viri viſa eſt. Horat. ſat. 9, Quum grauius dorſo ſubiit onus, incipit ille. Iuuen. Magnus ciuis obit, & formidatus Othoni. Virg. 9. Æneid. Sceptra Palatini, ſedémque petit Euandri. pro petiuit: quod antè mendoſè legebatur: vt bene docet Politianus in Miſcel. ca. 71. & eſt verſus ſpondaicus. Cui ſententiæ malè refragatur Nicolaus Ferettus, argumento nimis friuolo vſus: credēs ſcilicet Euander primam poſſe corripere: quia Seruius dicit propria variari: quod falſum eſſe contra Seruiū manifeſtò declaraui. Etſi aliquo modô id foret verum: tamen non dixiſſet Seruius in propriis etiā regulas generales confundi. hoc eſt non concederet in propriis poſitionē corripi: veluti Anchiſes. Aut diphthongon, vt Autolicus, Aurooor, Eurychus, Euander, Æneas, Æacus, OEagrus. miror Ferettum hominem alioqui doctiſsimum tam pueriliter erraſſe. ſed multi carpendi ſtudio hallucinantur. Plura ſyncopata aliquando etiā ſine ſyncopa inuenies producta: ſed nunquan niſi vbi aliqua cæſurarū adeſt. Ergo conſilium meum eſt, vt alibi non producantur: quia ſimilia inuenimus etiam vbi t, non eſt. Horatius libro primo Carm. Ode 3, Perrupit Acheronta Herculeus labor. aſclepiadæum eſt. Virgilius, Pectoribus inhians ſpirantia conſulit exta. Valerius Flaccus,

Sed qualis & quanta viris inſultet Enyo. *Virgilius*,

Muneribus tibi pampineo grauidus autumno

Floret ager. Ergo tutior eſt etiam in ſyncopatis correptio. u olim corripiebatur, nunc interimitur.

In u ad vocales pertinent, vt Vah, ah, quæ producuntur, vt dictum eſt. In p vnicum eſt vetus, vt *Volup*, id eſt voluptas, & producitur quicquid dicant cæteri. Ennius apud Gellium libro 12. cap. quarto, Quocum multa volup, ac gaudia clámque palámque. Producitur quoque Ioſeph, vt cætera barbara, quæ extenſione ſyllabæ fiunt Latina aut Græca, pœnultima longa, teſte Nebriſſenſi, veluti Alaric, Iſabel, Leonor, Guiomar, &c. vnde Alaricus, Iſabella, Leonora, Guiomara, &c. Dauid cum Prudentio producito, licet quidam corripiunt. Veſperug volunt produci. ¶ D breue ponatur, vt Alid pro aliud Lucretio. Syncopata in t, quæ amittunt ſyllabam, dicuntur tantum

produ

Petit pro petiuit.

producenda, vt in Iuuenale, Magnus ciuis obit, & formidatus Othonis. Si tantum litera u perit, ciis efficitur, ſæpiúſque corripitur, nec tantum primæ coniugationis verba ſyncopantur. Et interdum cum ſyncopa fit ſynæreſis. vt Manilius libro quinto, Aſſuetáſque ſibi deſit perfundere ripas. Deſiit quia (de) producitur, diſſyllabum fit. Dauid Fauſtus corripuit, vt Stoa ſentit non malè: quidam tamen aſſerunt Ruth, Loth, & ſimilia Hebraica ſolum produci. Prudentius in Amart. Loth ingreſſus iter, nec mœnia reſpicit alto In cinerem colia[p]ſa rogo.

L

L breue ſit. Cum ſol, ſal, nil, tolluntur Hebræa.
Pol commune volunt: Tanaquil producere malunt.

L corripitur, vt Hannibal, Hiempſal, mel, fel. Producuntur Sol & nil, cũ ſal. Ouidius lib. 2. Meta. Vlterius ſpatium medio ſol altus habebat. Horatius ad Auguſtum, Nil intra eſt oleã. nil extrà eſt in nuce duri. Ideo errauit inter neotericos poëtas doctiſſimus, dicẽs, Quòd ſcit in occulta turpe nil eſſe domo. Nil autem corripitur. Perſius, Gigni de nihilo nihil, in nihilum nil poſſe reuerti. Hebræa producũtur, vt cũ aliis docet Nebriſſenſis: veluti Michaël, Iſraël, Michol, Phicol, Baal, &c. Eraſmus, Virginitas nitor argẽti, ſapientia ſal eſt. ſic Papinius & Auſonius. Tanaquil Hetruſcum producitur, teſte Capella. ¶ L breue fit, vt mel, fel. Ouidius, Quis mel Ariſtæo Serenus, Siue fel vrſinũ tepefacta dilue lympha. Lucretius libro tertio, Oſſa dedit terræ proinde ac famul improbus eſſet. Sal multi putant corripi, ſed citra teſtimonium, ego inueni produci. Auſonius,

Dodra ex dodrante eſt: ſic collige, ius, aqua, vinum,

Sal, oleum, panis, mel, piper, herba nouẽ. Stat. 4. Syl. Non ſal, oxyporúmve caſeúſve. Phaleucius eſt, apud Statiũ ſolum ſpondæum in prima ſede recipiens. Eraſmus, Virginitas, nitor argenti, ſapientia, ſal eſt. Pol corripit Ennius apud Macrob. ſat. 6, Nec pol homo quiſquã faciet impune animatus. Vbi vitium videtur in verbo (faciet) Apud Plautum præſertim recognitum á Pylade ſemper producitur. Aldus etiam produci affirmat. Eſt ergo anceps. Tanaquil etiam producitur authoribus Victorino & Capella. Saul producitur, teſte Bebelio: quia per ω ſcribitur. Heliul etiã producitur, teſte Stoa, vt Heliol & Phul, virorũ propria. Iſraël etiam producitur. Sidonius & quidã alij ſynæreſin fecere, diſſyllabum ponentes. Sed hæc Hebraica ferè ſunt. Sunt qui perperam putant (al) produci, quoties pœnultima genitiui producitur, ſed errant. Ouid. in 1. Amorũ, Quod faciet magnas turpe tribunal aquas. Quidam, vt Georgius Valla & Stoa, putant (vel) produci, ſic legentes Martialem lib. 5. Non niſi vel oſtio, &c. ſed vera exemplaria illic habent, Non niſi vel cocco madida, vel murice tincta

Veſte nites, & te ſic dare verba putas. Ita legit Calderinus.

N

N produc. Demas an, in, & prolem, tamen, atque
Forſitan & forſan: vidén huic conformia iunges.
Quod dat inis, curtum eſt, velut on, quod tertia neſcit.
Corripitur quartus, quando breuis vltima recti eſt.

On tertia N producitur, vt Hymen, titan, delphin: & omnia nomina tertiæ in on, quia Græcè per ω mega ſcribuntur: nec apud veteres poëtas, quibus fides habenda eſt, illud o corripiunt, niſi dempta n litera in o deſinant: vt Cato, Leo, Agamemno, Apollo, &c. nec refert an genitiuus in ontis deſinat, an in onis, pœnultima longa an breui. Nec facit fidem Sidonius qui corripuit Lacedæmon. vide E ante d, Nec hunc ſecutus Baptiſta Mantuanus, dicens, Extulit aduerſum celebres Lacedæmon Athenas. Nec Capella in dictione Ammon. vide A ante d, Adon. Nec Arator libro primo, dicens, Hic fuerat Simõ ille Magus. Et libro ſecundo, Quid tunc dæmon agit. nec plures itẽ neoterici fidem faciunt: quia hi omnes à puritate linguę Latinę interim aberrarunt. Mecum in hac opinione eſt doctiſſimus vir Nicolaus Feretrus, Virgilius 1. Æneid. Sæpe ſon vbi tor Simois correpta ſub vndis. Ouidius 4. Metam. Actæon ego ſum, dominum cognoſcite veſtrum. Idem libro ſexto, Quem ſibi Pandion, opibúſque viríſque potentem. Horatius in Arte, Perfidus Ixion, Io vaga, triſtis Oreſtes. Ouidius in Ibin,

Vt Macedon icta eſt rapidis cum coniuge flammis:

Sic precor ætherei vindicis igne cadas. Proprium eſt mulieris: vnde Macedoniam dictam putant. ¶ In his certè pœnultima genitiui corripitur, & tamen on nominatiui apud veteres poëtas

nunqu

nunquam corripitur. Martial. Præter aquas Helicon, & ſerta lyráſque ſororum. Manilius, At Procyon oriens quum iam viceſima cancro eſt. Errauit in hoc nomine dupliciter Baptiſta Mantuanus. vide o ante e, Procyon. Virgilius in Bucol. Formoſum paſtor Corydon ardebat Alexim. Et alibi, Cōpuleránt que greges Corydon & Thyrſis in vnum. Idem, Te Corydon ô Alexi: trahit ſua quenque voluptas. Seruius inquit, don ô A, antibacchius: ſed ô breuis eſt propter vocalem ſequentem: quaſi dicat Seruius, don ô A, ex natura vocalium eſt antibacchius. id eſt ille pes ex duabus longis & breui: ſed quia aduerbium ô hîc propter vocalem corripitur, ideo fit dactylus. Quocirca errant Tortellius & Calepinus in dictione Tribrachus, dicentes, Tribrachus pes eſt ex tribus breuibus ſyllabis, vt Te Corydon ô Alexi. vbi don ô A, tribrachus eſt. quum vocalis ante vocalem breuis fiat, dicere debuiſſent don ô A, dactylus eſt. Mirum eſt tantos viros tam pueriliter erraſſe. Sed obijcient forte mihi Erotion puellæ nomen. Martialis libro 5, Pallida nec nigras horreſcat Erotion vmbras. Idem libro decimo, Hîc feſtinata requieſcit Erotion vmbra. vulgo tituli ita habentur, De Herotionte puella, Epitaphium Herotionis, & per tertiam declinationem declinat hoc nomen Calderinus, dicens Martialem nomē finxiſſe à ſuauitate amoris: quia ἔρως ἔρωτος, amor eſt. Ego puto Calderinum decipi, & quotquot illi ſuffragantur. Nam opinor Erotion ſine aſpiratione (licet aliter vulgò fiat) eſſe ſecundæ declinationis: vt Ilion, Glycerion, Planeſion, & alia multa, quæ ſæpius apud Latinos in um deſinunt: vt Ilium, Glycerium, Planeſium: & in Menæhmis Erotium. Martialis autem in Græcitate permanſit, quia carmini magis conueniebat Erotion quàm erotium. in deriuatione nihil errauit Calderinus. Sunt autem mulierum nomina in on per blandam diminutionem facta: vt Gallis *Marion*, *Magdalon*, *Ichanneton*, &c. Omne igitur nomen in on tertiæ producatur. Produc etiam omnem genitiuum pluralem cuiuſcunque declinationis fuerit, vt Logon, Cimmerion, epigrammaton. Tibullus libr. 4, Cimmerion etiam obſcuras acceſſit ad oras. Nominatiuus eſt Cimmerij, cuius genitiuus ſecundum Latinam formam eſt cimmeriorum. ſecundum Græcam eſt Cimmerion. Sunt autem Cimmerij, populi, quibus eſt aër caliginoſiſſimus. Hinc eſt adagium, Cimmeriæ tenebræ. Tolluntur à regula An, in, cum prole, dein, exin, ſubin, proin, tamen, attamen, forſan, forſitan. An. vide A ante t, Ater. hinc anne. Claudianus, Anne ego terrigenas, &c. Reliqua facilè occurrent. addam hoc Ouidij à Verulano citatum, Nec tamen emendando labor quàm ſcribere maior. Nota gerundium. Vidén' & quæcunq; per apocopem ne habent, vt Mén', pro ménenéń', ſcín', vín', aín', ſatín', egón', nen ón', dixín', &c. Licet Sulpitius velit mén' & tén' produci, nen ón' variari. & Seruius cum Lactantio dicat vidén' naturaliter produci, licet Virgilius & Papinius corripiant. Seruius quidem in illud Æneidos ſexto, Educet: vidén' vt geminæ ſtant vertice criſtæ? Vidén', inquit, naturaliter longa eſt: breuem tamen eam poſuit ſecutus Ennium. Lactantius verò in illud Papinij 10. Thebaid. Ipſa dedi, vidén' vt iugulo conſumpſerit enſem? Vidén' (inquit) ſyllaba cum naturaliter longa ſit, tamen eam corripuit, ſecutus authoritatem Maronis. Mecum ſentit Nicolaus Ferettus. Tibullus, Si vereare, precor vidén' vt fœlicius exis. ego itaque credo in omnibus naturam interrogatiui (ne) ſeruari: & omnes eiuſmodi dictiones corripi, donec ex veteribus poëtis contrarium conſtet. Corripe en habens inis in genitiuo, vt Pecten, crimen, &c. Manilius lib. 4, Crimen vbique frequens, & laudi noxia iuncta eſt. hoc eſt contra doctiſſimum quendam credentem nuſquam reperiri (noxia) ſubſtantiuum. Idem in eodem lib.

Erotion

Vidén' & ſimilia

Quinetiam infœlix virtus & noxia fœlix, Et male conſultis pretium eſt. Corripitur quoq; in on ſecundæ declinationis, quod Latini in um vertere ſolent, vt Erotion, Ilion, Pelion, barbiton, &c. Ouidius, Ilion, & Tenedos, Simoíſque, & Xantus, & Ida. Idem in epiſtolis, Pelion in Tyriā transfert fœlicius vrbem. Lucanus, Pelion opponit radijs naſcentibus vmbras. Corripitur accuſatiuus cuius nominatiui vltima corripitur, vt Medean, Maian, & ſimilia à nominatiuo in a. Menelaō, Orpheon, Priamon, Iacobon, & omnis alius accuſatiuus in on ab os vel us correpto. Parin, Ibin, Ityn, Thetim & Tethyn: licet aliqui dicant vltimam produci tantum, quia Tethys etiam legitur vltimā corripere, vt docebo in Is. Papin 7. Thebaid. Nanq; ferunt raptam patrijs Æginan ab vndis. Idem ſecundo Achil.

Accuſatiuus in n

Quid ſi nunc aliquis patrijs rapturus ab oris

Deidamian eat? Ouidius in Ibide, Strimoniæ matres Orpheon eſſe ratæ. Idem in Epiſtolis,

Tu fore tam lentum iuſta Menelaon in ira,

Et geminos fratres Tyndareúmque puta. Idem 7. Metam. Procrin habe, dixit. In eodem, Tantáque nox animi eſt, Ityn huc acceſſitè, dixit. Idem in Ibide, Et fletu madidis Ibin adite genis. Papinius in Achil. Et Tethyn, & comites, & quos ſuppreſſerat ignes. Accuſatiui à longis nominatiuis producuntur tantum, vt Ænean, Anchiſen, Helenen: & reliqui ab as, es & e. de quibus omnibus ni-

En & on accuſatiui longi.

mis frigidè & incertè loquuntur Verulanus & Nebriſſenſis. Ouidius, Ænean animo noctè diéque refert. Idem, Reſpice Laërten, vt iam ſua lumina cõdas. Priſcianus in Periegeſi, Europen Aſiæ Tanais diſiungit ab oris. Ouidius in 6. Metam. Fecit & Aſterien aquila luctante teneri. Idem in epiſtola Deianiræ, Mittor ad Alciden è coniuge conſcia mentis

Littera, ſi coniunx Deianira ſua eſt. ſic cæteri quotquot ſunt ſi le digni. ideo non rectè dixit Sulpitius hæc variari. Sidonius in Græcis plerunque errauit, vt ſæpe oſtendimus. & nunc errat in accuſatiuo Alciden, dicens in præfatione tertij Panægyrici, Nec quæ Cadmæis pariens Alciden in oris

Suſpendit triplici nocte puerperium. Martialis, Te fingente nefas Pyladen odiſſet Oreſtes. Quidam tamen aliter legunt, vt Sidonium excuſent. Hymen producitur, licet vltima genitiui hymenis corripiatur. Catul. Hymen ô Hymenæe, Hymen ades ô Hymenæe. ¶N produc vt genitiuos plurales Græcanicos logωn, Cimmeriωn: licet Seruius ad Albinum velit corripi. On tertiæ etiam nominatiui caſus, licet onis corripiant, inueni à vetuſtioribus produci ſolum. Nam quod apud Papinium in 5. Syl. legitur, Mæon & inde ſuum longo probat ordine vitæ: incertum eſt an ita ſcripſerit: nam Calderinus dicit ſe in omnibus libris offendiſſe Maior & inde, &c. Alij autem ſic legere malint, Mæonia inde ſuum, &c. Halcyon tamen videtur corripuiſſe Cicero apud Marcellum in dictione Primus, Halcyon hunc genuit, hinc, &c. Iuniores certè on tertiæ ſæpe corripuerunt, vt Memnon producendum, teſte Bebelio. Claud. in laudibus Stil. Porus Alexandro proſtratus, Memnon Achille. forte legendum Achilléque Memnon. Et in ſecundo eiuſdem, nec grandine tundat oliuas Scorpio autumni, &c. vbi legam Scorpius aut ſcorpios: quia ſcorpio tertiæ non eſt illud animal de quo loquitur. Chalcedon autem, lapillus corripitur à Prudentio in Pſycho. Hinc chalcedon hebes. Et in Romano dæmon, Sic dæmon ipſe ludit hos quos ceperit. Iambicus trimeter. Hyperion, Machaon, Hicetaon, Strymon, & plura corripiuntur à Pylade in Geneal. Et à Nicolao Valla. vt in 3. Iliad. Ille quidem quem iam memoras Agamemnon Atrides. Ego tamen produxero tantum. Accuſatiuus ab a in an corripitur tantum. apud Ouidium eſt cæſuræ licentia, Qui legis Electran, & egentem mentis Oreſtem. Badius tamen vt ſuprà patuit, cenſet (an) produci à nominatiuo longo, quatenus poteſt eſſe in a ex e, vt ex Electre Electra, & inde Electran. ſic Nemean, &c. Accuſatiuus in en producitur ſolum, quia o & e primæ producitur. Ideo apud Stathium Placentinus malè Æginen pro Æginan legit. Sunt qui tertia etiam en in Græcis ſcribant, teſte Stoa. Modeſtinus, Legati referunt Diomeden arma negaſſe. Malè autem Beroaldus in Diris, Non Daphnen Phœbus, Cidippen Acontius ardet. Stoa Sidonij verſum vt purgetur, ſic legit, Alciden triplici nocte puerperium. Mén', tén' aſſerunt ſolum corripi legentes in Ciri, Téne ego plus patrio dilexi perdita regno? Nemón' Stoa aſſerit produci propter illud Horatij in ſecundo Sermonum ſaty. 7, Conuiuam, nemón' oleum feret ocyus, ecquis? Ego cæſuræ licentiam eſſe arbitror. Nam vidén' corripitur & ſimilia.

R

R breuies. Produc cuius dat patrius eris:
Ad lito iber, aër, æther. Sit Celtiber anceps:
Vt cor, non longum melius. Producito tantum
Cur, far, lar, fur, nar, par. vix prolem breuiabo.

R corripitur, vt Mulier, pater, mater, Hector, Neſtor. licet à Græcis producantur πατήρ, μήτηρ, ἀνήρ, &c. teſte Neſtore, quia vidẽdum eſt quid Latinis placuerit, non quid Græci fecerint: ſi quidem velimus Latinè ſcribere. Ouidius 12. Meta. Inferias dederat cum fratribus Hector inanes. Papin. 10. Thebaid. non ora virum, non pectora flectit

Imber atrox: rectóſque tenent in mœnia vultus. ſic Virgilius cæteríſque. in hoc errauit Alexander. Virgilius in Ætna, Purpureóque rubens ſurgat iubar aureus aſtro. Mart. lib. 1, Ecce vir eſt, nunquid Paula negare potes? Et lib. 2, Grandia verba vbi ſunt? ſi vir es, ecce nega. Ouid. 1. Metam. De grege nunc tibi vir, & de grege natus habendus. Cæſuræ licentia eſt. Virgil. Hic vir hic eſt, &c. ſic reliqui. quocirca nolim imitari Petrarcham, hoc nomen admodum ſæpe producentem. vt in tertia, Aphricæ,

Hæc tibi cura datur vir optimè: nam tibi ſermo
Dulcis adeſt. Ouid. 9. Metam. Et paulùm blandita, fer has, fidiſſimè dixit. Producuntur nomina in

et hab

et habentia eris,pœnultima longa in genitiuo:vt *Crater*,character,clyſter,& cætera,quæ Græca ſunt *Er eris.*
omnia præter Ver veris.Ouid. Ver erat æternum.Manilius lib.1,Crater & duplici Centaurus imagine fulget.Idem lib.5, Vltima pars magni cum tollitur ore leonis:
Crater auratis ſurget ſtellatus ab aſtris.vulgò mendoſè legitur crater & auratis,&c.Propertius lib.3,
Ante fores templi crater antiſtitis auro
Libatum fundens in tua ſacra merum. Lucanus libro ſexto,
Si tibi durus Iber,aut ſi tibi terga dediſſet
Cantaber exiguis aut longis Theutonus armis. Iber,id eſt Hiſpanus.Iberes in Armenia ſunt.Valerius Flaccus lib.5, Quos nec Iber,aut tuta ſuis Aurora pharetris
Suſtinet. Celtiber variatur.Nam Priſcianus lib.7.ait vnicum nomen ſecundæ declinationis producere er,quod eſt Iber cum ſuo compoſito(Celtiber.) de correptione ſatisfacit Martialis,dicẽs lib.10, Ducit ad auriferas quòd me Salo Celtiber oras.Ideò non malè dixit Alexãder,Celtiber atque lacer. Dicitur quoque Celtiberus pœnultima longa. Catullus ad Egnatium, Nunc Celtiberus Celtiberia in terra. Scazon eſt. Virgilius lib.6,Largior hîc campos,æther & lumine veſtit. Ouidius 6. Metamorph. Audiat hoc æther, & ſi Deus vllus in illo eſt.ſic cæteri. Lucret.lib.5, Inde mare,inde aër, inde æther ignifer ipſe.vide etiam A ante e. Multi credunt aër à Claudiano licenter corripi in primo de raptu Proſerpinæ dicente, Lucidus vmbroſo miſcebitur axis Auerno. ſed vt rectè docet Calepinus, mendoſè legunt, & pulchrum poëtæ ſenſum peruertunt: quia (axis) non (aër) legendum eſt. Aër itaque nunquam corripitur à doctis. Cor rectius corripitur:quia ſemel tantum inuenio produci. Ouidius in epiſtola Sapphus, Molle meum leuibus cor eſt violabile telis. Idem in *Cor*
5.Metamorph. Inque cor hamata percuſſit arundine ditem. Idem 5. Triſtium,Strangulat incluſus dolor, atque cor æſtuat intus. Ibidem, Molle cor ad timidas ſic habet ille preces. Idem in primo de Ponto, Confiteor miſero molle cor eſſe mihi. Auſonius in epigrammatis,
Qui reminiſco putat ſe dicere poſſe Latinè,
Hic vbi co ſcriptum eſt,faceret cor,ſi cor haberet.
Nota pronomen (hic) hic produci. Martialis libro 10, Dotatæ vxori cor arundine fixit acuta. *Cur*
ſic cæteri. Horatius, Cur ego ſi nequeo, ignoróque, poëta ſalutor? Ouidius primo Faſtorum,
Ante deos homini quòd conciliare valeret,
Far erat,& puri lucida mica ſalis. Idem 5.Faſt. Exagitant & Lar,& turba Diania fures:
Peruigilántque canes,peruigilántque Lares. Turba Diania,id eſt canes: quia Diana eſt venatrix. *Far*
Perſius, Fur es, ait Pedio. Virgilius 7.Æneid. Sulphurea Nar albus aqua, fontéſque Velini. Va- *Lar*
lerius Flaccus libro primo, Par oneri clauæque capax. Sillius 14, Par omnes ſimul ira rapit. Catul- *Fur*
lus ad Leſbiam, Ille mi par eſſe Deo videtur. Sapphicum eſt. Virgil.in Ætna, Nam propè naturæ *Nar*
par eſt violentia ſemper. Lucretius in 1, Hæc ſoliti ſumus,vt par eſt, euenta vocare. Idem dices de *Par cum*
compoſitis. Horatius ſatyra tertia,lib.2, Ludere par impar, equitare in arundine longa. Idem, Vt *ſuis com-*
matrona meretrici diſpar erit, atque. Sic cæteri, qui puritatem illam linguæ Latinæ veterem ob- *poſitis*
ſeruarunt. Quocirca vix imitabor Auſonium Gallum de ternario numero dicentem, Tris primus par impar habet, mediúmque, ſed ipſe,&c. Nec Auienum dicentem, Diſpar erat fragili, & ſolidi concordia motus.Ouidius in Ponto,Hei mihi quàm diſpar eſt locus ille Getis. Nec ſequar Petrarcham in 7. Aphricæ dicentem, Aſt alium timuiſſe par eſt ab origine rerum. Bebelius ait. Impar Caius Suetonius Tranquillus corripit præter morem.Tibullus lib.2, Exiguus pulla per vada lynter aqua. Græcè tamen ſcribitur per τ,vt πατήρ. Hir volunt produci grammatici quidam. Et Ouidius *Lynter*
2. Faſt. Nauiget hunc alia iam mihi lynter aqua. nam ηρ ſæpè in ερ, & ηρ in ερ mutant Latini.

¶ R breuis vt Torcular,puluinar,altar: licet Venerabilis Beda,teſte Quintiano, produci dicat ar, quoties etiam in are deſinere reperitur, vt cochlear vel cochleare. Crederem Bedæ,ſi regulam authoritate confirmaret. Sed ego (altar) corripi inuenio. Prudentius in Eulalia,
Sic venerarier oſſa libet,
Oſſibus altar & impoſitum. Dactylici trimetri hyperc. Hir producitur,teſte Stoa.Certè Ir ſluuius producitur,quia ει habet,vt χείρ. Par nunquam reperi corripi: compoſita tamen variantur à neotericis duntaxat: longè ergo melior eſt productio. Capella in 6, Omnia compar habet paribus ſub legibus ordo. Prudent.in Amar. Liber vtrique animus,ſed diſpar vtrique voluntas. Idem contra Symmachum (impar) corripit. Aër produci debet,corripitur tamen. Mantuanus, Quæ freta, quæ tellus, quæ leuis aër habet. melius dixiſſet,teſte Badio, Quæ leuis aura tenet.

A S

As produc. Sed adis quæ dant patrio, breuiantur,
Et ternæ quarto: vates bonus Helias inquit.

As adis. As producitur, vt Foras. Horatius, —nec fidos inter amicos
Sit, qui dicta foras eliminet. Bebelius dicit à Lucretio corripi. Corripiuntur tantùm omnia nomina tertiæ declinationis, quorum genitiuus in adis vel ados deſinit. Perſius, Hoc natat in labris, & in vdo eſt Menas & Atys. Horat. in Arte, Pythias emuncto lucrata Simone talentum. Ouid. 6. Metam. Pallas anum ſimulat. ſic cæteri. Ouid. 2. Metamorph. Arcas adeſt ter quinque ferens natalibus annos. Capella lib. 1, Arcas in thalamos venire iuſſus. Phaleucius eſt, habens in prima regione trochæum, in qua re imitatus eſt Catullum id ſæpicule facientem. vt in primo carmine,
Quare habe tibi quicquid eſt libelli,
As in accuſatiuo tertia. Qualecunque quidem ora per virorum. quæ res plures decepit. Corripe quoque accuſatiuum pluralis numeri tertiæ declinationis. Martial. lib. 9, Phineas inuites Apher & OEdipodas. Papin. 11. Thebaid. Vota deis cæco, nec Erynnias ore rogaui. ſed libri ferè habent Erynnas per ſyncopam: & ſic producitur, vt dicit Georgius Valla Placentinus lib. 37. cap. 29 Ouid. in epiſt. In te fingebam violentos Troas ituros. Perſius, Phylidas Hypſiphilas vatum & plorabile ſiquid. Virgil. Permixtos heroas & ipſe videbitur illis. Idem, Aonas in montes vt duxerit vna ſororum. Idem 10. Æneid. Indulgent vino, vertunt crateras anhelos. Auſonius & Baptiſta Mantuanus corripiunt Helias. Vide I ante a.

¶ As produc, Phorbas phorbantis. Mantuanus in Georgio malè corripit, vt Bias biantis ſe malè corripuiſſe Pius fatetur, licet Biæ ab aliquibus declinetur, quia in as & in es primæ omnino producũtur. Sunt qui neutra in as Græca, mutantia as in atos pœnultima breui, corripienda cenſent, vt demas, &c. Heptas heptados, & ſimilia debent corripi. Capella tamen dixit lib. 6, Heptas in numeris prior igni, tertia luna. Sed ſæpè errat & ineptit.

E S

Ponitur es longum. Pluralia corripe Græca,
Quæ creſcunt velut es de ſum: penes, inquies adde
Cum neutris: etſi patrio eſt pœnultima curta
Ternæ. Tolle Ceres, aries, paries, abies, pes.

Es producitur, vt Anchiſes, Dares, &c. contra Martianum Capellam, qui falſè ait, Es in Græcis corripitur, vt Anchiſes, Virgil 5. Æneid. Anchiſes alacris palmas vtraſque tetendit. facilè occurrent plura teſtimonia. In primo libro Sillij mendoſè Chremes pro Chromis legitur, Tum frontem Chremes intonſam, &c. Tu legito,
Tum frontem Chromis intonſam vibrante capillo
Septus, & horrentes effingens crine galeros. In hac re errauit Sidonius, teſte etiam viro doctiſſimo Iohanne Baptiſta Pio. vt lib. 8. epiſt. Aut quo tu Latium beas Horati,
Alcæo potior lyriſtes ipſo. Phaleucius eſt. Vt in laudibus Narbonis, Siue Æetes & inclytus Iaſon. Vltimam in his corripi ſyllabam indicamus cum Pio, menſui modulorum diſſentaneum: quia per α
Es plurali in. Græcè ſcribuntur ποιητὰς, ψάλτας, λυριστὰς, αἰήτας, &c. poëtes, pſaltes, lyriſtes, Æetes, &c. Corripiuntur autem omnia Græca pluralis numeri tertiæ declinationis creſcentia in ſingulari: veluti Dæmones, Vaſcones, Britones: & omnia ab n, Pæanes, Sirenes, Delphines: & quæcunque additione is ſyllabæ faciunt genitiuum ab n. Omnia ab er producta, vt præſteres, crateres. Omnia ab or pœnultima genitiui correpta, vt Hectores, Caſtores. At Latina ſunt arbores, memores. Omnia ab as antis vel adis, vt gigantes, Arcades. Omnia ab es etis pœnultima longa, præter inquies, locuples: quia Latina ſunt, vt lebetes, tapetes, Daretes, magnetes, Cretes. Omnia ab is vel idis vel entis vel ios aut eos vel ys yos, vt pyxides, iaſpides, Erinnyes: ſed lapis & cuſpis Latina ſunt. Omnia ab os ois, vt Heroes, Troes: & à ceros, vt rhinocerotes: & eros, vt philerotes. Omnia à pus, odis & untis, tripodes, Opuntes. Quædam ex abs, ybs. aps. ops: vt Arabes, Chalybes, Iælapes, Dolopes, Cyclopes, hydropes, &c. Opes autem Latinum eſt vt dapes. Omnia maſculina ab ax, vt thoraces: & quæcunq; habent gis, vt habent leleges, &c. præter rex, grex, remex, lex, coniunx, frux. Sunt alia quoque

de quib

de quibus non eſt certa regula, vt Cares, Cilices, &c. quorum tamen nonnulla *Latinorum* more pro-
duci cernes. id nunquam permiſero ſine authoritate, adeò rara eſt productio, & tam frequens corre-
ptio. Papin. Thebaid. 3,
Nocturnæque gemunt ſtriges, & feralia bubo
Damna canens. Virgil. 12. Æneid. Iam vero Rutuli certatim, & Troes & omnes. Idem, Troes agunt,
&c. Idem 10. Æneid. Arcades inſuetos acies inferre pedeſtres. Lucanus libro primo, Pugnaces pictis
prohibebant Lingones armis. Iuuenalis, Quo nec terribiles Cimbri, neque Britones vnquam. Idem
in 15. ſaty. Vaſcones, vt fama eſt, alimentis talibus vſi. Claud. in 3. de raptu Proſerpinæ, Iam cælum Ti-
tanes haberent. Virgilius Æneid. 5, At procul in ſola ſecretæ Troades acta. Ouid. 10. Metam.
-vrnisque vacarunt
Belides: inque tuo ſediſti Siſyphe ſaxo. Propertius, Tunc me vel tragicæ vexetis Erinnyes, & me. Sic
Cyclopes, Nereides, Delphines, &c. quæ omnia puto melius corripienda eſſe. Nam apud Iuuenalem
ſatyra ſeptima, Stantibus œnophorum, tripodes, armaria, ciſtas. ca ſiue licentia videri poteſt. At lon-
ga ſunt Gades, Syrtes, Charybdes, quia non creſcunt. Virgilius,
Quid Syrtes aut Scylla mihi, quid vaſta Charybdis
Profuit? Ouidius tamen corripuit tygres. Es à ſum corripitur, ab edo producitur. Author Priſcia- *Es verbũ*
nus. Ouidius primo Metam. Quiſquis es, hoc poteris mecum conſidere ſaxo. Virgilius, Huc ades ô
formoſe puer. Ouidius, Nec potes in verſum Tuticani more venire, &c. Horatius, Quem penes arbi- *Penes*
trium eſt, &c. Inquies contra naturam primitiui, authore Priſciano ex Probo: quem ſecutus Ale-
xander dixit, Inquies eſt curta, tamen etis erit ſibi longa. Mallem poëticum teſtimonium, quia Pro- *Inquies*
bus multa dixit à nullis poëtis obſeruata, vt pes corripi. Et ideo Bebelius rectè dixit inquies melius
produci. Corripiuntur nomina neutri generis, vt Hippomanes, cacoëthes, &c. Author eſt Georgius *Es neutri*
Valla Placentinus libro 28. cap. tertio. Iuuenalis ſatyra ſeptima, *generis*
-tenet inſanabile multos
Scribendi cacoëthes, & ægro in corde ſeneſcit. Ita dicit ſe in antiquo codice Longobardis exarato li-
teris legiſſe, linguæ Latinæ columen Angelus Politianus. pro quo ineptè legitur cacethos, nihil di-
ctio, vtpote nec Latina, nec Græca. Mancinellus, Iuuenalis interpres, ſic ait, Cacoëthes neutri generis
tetraſyllabum eſt. κακόν, malum eſt. ἦθος per η, id eſt ethos per e longum, mos dicitur: ſed ἔθος per e te-
nue, id eſt ethos per e breue, conſuetudo dicitur. vide plura in E ante t. Corripiuntur nomina tertiæ *Es breue*
declinationis in es, pœnultimam genitiui corripientia, vtpote quæ itis, etis, aut idis pœnultima breui *tertiæ*
obtinent: vt miles, teres, deſes, &c. Horatius, Hæc ſeges ingratos tulit, & feret omnibus annis. Virgi-
lius 7. Æneid. Diues inacceſſos vbi ſolis filia lucos. Idem 6. Æneid. Obuius armato ceu quum pedes
iret in hoſtem. Idem de viro bono, Securus mundi inſtar habens teres atque rotundus. Non credo
(teres) produci, licet id teſtetur Ferettus. Interpres corripitur, licet Baptiſta quodam in loco videa-
tur producere. At ſolùm producuntur *Ceres, abies, paries, aries,* & *pes,* cum ſuis compoſitis. Virgilius,
Flaua Ceres alto nequicquam ſpectat olympo. Martialis lib. 1, Hic farta premitur angulo Ceres om-
ni. Scazon eſt. ſic cæteri (licet Ferettus putet variari) niſi forte Boëtius in libro tertio. Ode prima, Vt
noua fruge grauis Ceres eat. verſus eſt ithyphallicus, conſtans dactylis tribus & pyrrhichio. ſed fortè
ſ eliditur: vt in (palus) apud Horatium, & in (cerneres) apud Capellam libro ſexto dicentem,
Hîc igitur fatuæ oculos ſplendeſcere noctis
Cerneres, ex auro vt ſacra flamma micat. Ego horum nihil imitari auſim. Præterea nimis fre-
quens eſt apud Capellam vocalis ante vocalem non interempta. Virgilius in Bucolicis, Populus in
ſyluis, abies in montibus altis. Idem in opuſculis, Quam firam paries illos ſeruabat in vſus. Luca-
nus, Extruitur quod non aries impellere poſſit. Virgilius 3. Georg. Pes etiam & camuris hirtæ ſub
cornibus aures Feſtus in Arato, Deſuper aurigæ dexter pes imminet aſtro. Propertius libro ſecundo,
Quæ nunquam ſupra pes inimicus eat. Horatius ſaty. 3,
Omnia magna loquens, modo ſit mihi menſa tripes, &
Concha ſalis puri. Iuuen. ſat. 11, Hinc ſtomacho bilis, nam pes argenteus illis. Ouid. 6. Metam. Nec
pes ire poteſt, intra quoque viſcera ſaxum eſt. Lucan. in 1, Primus in obliquum ſonipes opponitur
amni. Virgilius Æneid. 4, Stat ſonipes, & fræna ferox ſpumantia mandit. Idem in decimo,
Tollit & abruptum quadrupes, & calcibus auras
Verberat. ſic cæteri quotquot puritatem linguæ Latinæ inuiolatam cuſtodiere: licet Probus voluerit
(pes) corripi, cui quamuis vetuſto grammatico ſine veterum teſtimonijs poëtarum nihil credi-

mus, & multò minus Alexandro Gallo. Nec fidem facit Auſonius Gallus. Hic enim licet optimè multa dixerit: quædam tamen contra veterum authoritatem nimis audacter, aut ex induſtria, aut per ignorantiam dixit, vt libros noſtros perlegenti patet. nolim itaque Auſonium imitari dicentem de numero ternario, Qui bipes & quadrupes foret & tripes, omnia ſolus
Terruit Aoniam volucris leo, &c. ¶ Ponitur es longum, vt Vlyſſes. malè ergo Maximianus, Efficior demens alter Vlyſſes ego. Et Prudentius in Amart. Corporeus Iohannes adhuc nec carne ſolutus. Martianus Capella aſſerit Græca in es ab illis corripi, quod non auſim improbare omnino. Nam Demoſthenes Thomas quidam poëta Græcus corripit apud Baptiſtam Pium. Et Ganymedes in Virgiliano carmine de liuore, Aut tradat Ganymedes ipſe nectar. Phaleucius. Lues. Prudent. in Amart. Quis niteat genuina lues vt robora ſoluant? Idem tamen ferè id nomen corripuit, vt in Amart. Machina ſi terras lues inceſtiua fatigat. Et alibi, Cuſpis auaritiæ ſtupuit lues improba caſtis. Sic idem, Spoliàtque ſuos fames improba natos. Apes vix ſingulariter reperitur: apis ſæpe. Ouid. Non apis inde tulit, &c. Millies & ſimilia, Beda aſſerit corripi, teſte Stoa. deſyderatur claſſici poëtæ teſtimonium: Badio tamen viſi ſunt ita cenſuiſſe veteres poëtæ. vocali n interpoſuerunt, cuius interponendi nulla videtur alia ratio. vt Maro, Ah quoties & quæ nobis Galathea locuta eſt, &c. Es à ſum docui corripi, ſed quibuſdam videtur Propertius produxiſſe lib. 2, Si puer es, aliò traijce tela tua. Sed Aldus legit, Si pudor eſt, &c. cui ſubſcribo: quia ea clauſula, ſi pudor eſt, poëtis frequens eſt. Pes, Stoa propter Probum & Auſonium anceps eſſe dicit: vnde & Prudentius contra Sabellianos,
Non recipit natura hominis, modo quadrupes ille
Non ſit, & erecto ſpectet cæleſtia vultu.

Tu produces cum veteribus. Orchites ab orchis, id eſt teſticulo, quæ ſunt in 2. Georg. corripientes es in plurale, more Græcanicarum dictionum. Sic Tigres in epiſtola Ariadnes, Quis ſcit an hæc ſæuas inſula tigres habet?

I S

Is breuio. Verùm plurales protraho caſus:
Iſque quod in patrio mutatur in itis, & inis,
Aut entis. Tethys vario. Glis, vis quoque nomen
Cum verbo longum eſt: veluti perſona ſecunda
Protrahit is, quoties itis plurale reponit.

Is corripitur. Martial. lib. 10, Donaui tamen inquis amico milia quinque. Quis, bis, mis, tis, genitiui antiqui, &, teſte Feretto, cis præpoſitio, quod rectè obſeruauit Petrarcha dicens in 4. Aphricæ, Flenda Ciſalpinis iam Gallica rura colonis. Ouid. Quiſquis es, hoc poteris, &c. Idem, Conſtituit menſes quinque bis eſſe ſuos. Manilius etiam produxit. Correptio eſt melior. Ouid. Hectora quiſquis is eſt, ſi ſum tibi cura, caueto. Producito omnem caſum pluralem in is. Virg. Quis ante ora patrum, &c. Idem, Omnes vt tecum meritis pro talibus annos
Is ſingula re longum Exigat. Eiuſmodi accuſatiuos doctiſſimus quiſque per ei diphthongum ſcribit. *Dominis, poëmatis, Sardis, Syrtis, Gadis*, pluralia, quorum meminit Georgius Valla Placentinus lib. 38. cap 31. Producuntur nomina in is, quæ pœnultima longa faciunt genitiuum creſcentem in itis, vel inis: vt Lis, Dis, Samnis, Salamis: aut in entis, vt Simois, Pyrois, Opois. Ouidius, Lis eſt cum forma magna pudicitię. Idem in epiſtola Penelopes, Hac ibat Simois, hîc eſt Sigeia tellus. Ouid. Interea volucres Pyrois, Eous & Æthon. vide vocalem O ante i. Priſcianus vult etiam produci Tethys, & multa ſimilia: in quibus teſtimonia poëtarum deſydero. Nam vnicus Virgilij verſus, quem ſolum pro confirmatione opinionis ſuæ Priſcianus habet, mihi non ſatisfacit, in primo Georg. Téque ſibi generum Tethys emat omnibus vndis. nam Virgilius ſimili loco cæſuræ licentia aliquádo manifeſtò vſus eſt. Eſto tamen producatur vnicum nomen Tethys, non continuò idem dixeris de Itys, Atys, chelys, Capys, &c. Concedamus itaque nonnihil grammaticis, & Tethys pro Oceani vxore produci permittamus: non extra cæſuram tamen: alioqui corripiamus pro Oceani vxore: nam aliud nomen Thetis cum i Latino notum eſt corripi tantum. Corripitur itaque prius nomen ab Ouidio in quinto Faſt.
Et latus Oceano quiſquam Deus aduena iunxit,
Tethys & extremo ſæpe recepta loco eſt. Feſtus in Arato, Eſt chelys illa dehinc, &c. Ouid. 14. Meta.

Sed

Sed Capys antè fuit. Producito *Glis & vis* ſiue nomen,ſiue verbum cum ſuis : vt ſis pro ſi vis,quanuis, vteruis, quiuis. Ouid. Vis ea ſi verbi eſt, cur non ego Vatonis ædem,&c. Virgil. Quanuis Elyſios miretur Græcia campos. Apud Senecam de prouidentia diuina, Ardua prima via eſt,qua nitis & inane recentes. Ineptè vulgò habetur, Et quanuis,&c. Horatius, Quilibet argilla quiduis imitabitur vda. Idem, Non cuiuis homini contingit adire Corinthum. Memphis (ne quiſquam te fallat) corripitur. Habet enim Memphios in genitiuo,non (vt malè Sedulius credidit,qui cum Baptiſta errauit) Memphitis:ſed à Memphis eſt Memphitis adiectiuum. Tibul. lib. 1,

Te canit,atque ſuum pubes miratur Oſirim

Barbara, Mephitim plangere docta bouem. Genitiuus eſt Memphitidis. Sedulius non rectè ait libro quarto, - tempore Moſis Carminibus vanis quidam Memphitis in oris

Signa dabant. Mart. lib. 7, Nec te Roma minus,quàm tua Memphis,amet. Idem libro octauo, Iam tacet Eoum barbara Memphis opus. Sic in vndecimo Sillij. Ais corripitur à Sidonio in Epithalamio Polemij, Prienæe Bia pluris ais eſſe malignos. Perſius, Hunc ait,hunc,&c. Aliqui aïn' pro aïſne, apud Perſium legunt. Ego puto corripi : licet ai videatur quartam olere. *Ais.* Producuntur ſecundæ perſonæ ſingulares,quando plurales habent itis pœnultima longa: vt ſis,ſis,velis,&c. Martialis, Neſcis heu,neſcis dominæ faſtidia Romæ. Ouid. 14. Metam. Decidit,& timido poſſis ignoſcere fratri. Virg. primo Georgic. Adſis ô Tegeæe fauens. Ouidius, Tu quoque fac poſſis intra tua clauſtra iacenti. *Is ſecundæ perſonæ.* Martialis, Eſſe velis oro ſerus conuiua tonantis. Propertius lib. 2, Non audis,& verba ſinis mea,ludite quum iam. Ouid. Triſtis abis,oculis abeuntem proſequor vdis. Idem in primo Faſt. Da mihi te placidum,dederis in carmina vires. Valerius Flaccus lib. 5, Aſtiteris impunè trabes. Tibul. lib. 4, Reſpueris etiam Phœbo gratiſſima dona. Horatius Ode 7. lib. 4,

Cuncta manus auidas fugiunt hæredis amico

Quæ dederis animo. Ibidem producitur occideris : hæc præterita eſſe volunt,& in plurali produci dederitis,&c. Secus eſt de futuro. Horat. Dixeris egregiè. Virgil. Iuueris auxilio. *Neſcis* quidam malè crediderunt corripi ab Ouidio in epiſtolis. vbi in optimo ſenſu & correctiſſimis codicibus in prima perſona (neſcio) legitur : ſic, Neſcio an exciderint mecum loca : venimus illuc. Apud Propertium quoque non (dormis) in ſecunda perſona,ſed in tertia dormit,in bono ſenſu legendum eſt, teſte Feretto. ſic in ſecundo libro, Et ſoror & cùm qua dormit amica ſimul. Apud eundem libro quarto nutrit in tertia perſona leges non nutris : licet vulgò ita habeatur,

Te ſcelus accepto Thracis Polymneſtoris auro

Nutrit in hoſpitio non Polydore tuo. Si qui iam libri habent : non , Et ſcelus accepto , &c. quæ lectio plures decepit. Et apud Iuuenalem legendum eſt Poſcis à poſco,vt doctiſſimè docet Badius: non poſſis à poſſim,contra Mancinellum & plures. Sic ſatyra quinta,

- tantíne iniuria cœnæ,

Tam ieiuna fames : quum poſcis,honeſtius illic

Et tremere,& ſordes farris mordere canini? Georgius Valla lib. 38. vult s perimi, vt in Palus apud Horatium,ſed prædicta placent. Vide (oro) acutiſſimam Badij interpretationem : & videbis poſcis à poſco legendum : non (vt legit Mancinellus) poſſis à poſſim. Ex his liquet Rigam,Sedulium,Aratorem,pluréſque grauiter erraſſe. Riga in Luca. Dum venis in regnum , CHRISTE memento mei. Arator lib 4, - niſi diligis,inquit,

Cernere quem potis es fratrem (quem cernere non eſt)

Neſcis amare Deum. Idem,

- nulláſque volens contingere menſas,

Eſuris ad facinus. Idem, Aduenis incluſo ſoluere vincla gregi. Sedul. Peruenis ad CHRISTVM, non CHRISTVS peruenit ad te. Auianus fabulator non imitandus, Siue decus buſti,ſeu velis eſſe deus. Licet autem (venis) excuſari poſſet , quia olim (veno) in tertia dicebatur : tamen quia apud doctiſſimos non reperitur in vſu : ideo nunquam corripiam : ſed imitabor Virgilium dicentem in ſecundo Æneidos, Expectate venis,vt te poſt multa tuorum. Item , Seu dextra læuáque velis occurrere pugnæ. Errauit cum Aratore Petrarcha corripiens Venis , ſentis , neſcis , & plura , quibus ſuperſedeo. Eadem ratione producitur ab Auſonio faxis. ¶ Is breuio , vt ſanguis. Ouidius in Hero. Sanguis abit,mentémque color,corpúſque reliquit. In Lucano per cæſuram dicitur , Dum ſanguis inerat,&c. Inquis Horatius cenſet tertiæ,dicens, Inquis & hoc ſtudio. Cis corripitur , teſte Probo. Melius Victorinus & Seruius dicunt produci. Bis Stoa aſſerit variari : correptio videtur melior.

Claudianus tamen, Bis æther, bis terra dedit, confuſáque rurſus. Manilius in primo,

Bis bis æquandum est lignis, ſecante iot undæ

Efficiunt orbem zonæ. Idem in quarto, Bis vndena nocens, & bis duo ſena nocentes. Ys cum y, faciens genitiuum in yos, Stoa dicit vniuerſum produci propter Tethys apud Virgilium. puto me de his multò rectius ſcripſiſſe in verſificatoria. Paulus Marſus propter Virgilij illum verſum, Téque ſibi generum Tethys emat omnibus vndis: corrigit hunc verſum Ouid.3. Tethys & extremo ſæpe recepta loco eſt: ſic, Et Tethys extremo, &c. aut ſic, Extremo & Tethys ſæpe recepta loco eſt.

Neſcis, velis, dormis, poſcis, variari dicit Stoa: multò tamen tutius producuntur, quia correptionis teſtimonia ſuſpecta eſſe docuimus: ideóque Beroaldum haud facilè admiſero dicentem in Pæane beatæ virginis, Vt velis, vtque queas reous ſuccurrere lapſis. Errat etiam Placentinus dicens (is) ab (eo) cum ſuis corrip. Dederis, reſpueris, & ſimilia, Stoa aſſerit ſolum ratione cæſuræ produci, nec refragor. Badio tamen, vt ſuprà patuit, viſa eſt & altera ratio hæc, Quoties in plurali imus & itis carmen ingredi poſſunt, correpta pœnultima, nulla eſt producendi ratio: ideo Horatius, Dixeris egregié. Et Maro, Egerimus noſti, &c. ſed ſi, niſi producatur pœnultima, carmen refugiunt, neceſſitate quadam producitur: & quoties producitur, etiam is in ſingulari, vnde fiunt, producitur: vt Dederis, tranſieris: propter dederitis, &c. Sic Faxis producitur, quia faxitis pœnultimam producit, authore Victorino. Auſonius, Faxis vt libeat quod eſt neceſſe. Phaleucius, ſpondæum in primo loco apud eum ſemper habens.

OS

Os produc. Patrius breuis eſt, & compos, & impos:
Oſque oſsis præbens. rectos breuiato ſecundæ.
Os recti produc, quoties tibi patrius o dat.

Os producitur. Perſius, Vt tuus iſte nepos olim ſatur anſeris extis. Sidonius malè corripuit. vide Pronepos in regula de Pro in compoſitis. Ouidius ſeptimo Metamor. Auro heros Æſonius potitur. Idem octauo, Dulce quòd Minos hoſtis amanti eſt. Virgil. Tros ait Ænea, &c. Corripitur quicunque genitiuus in os, non ſolùm a dos ab as, contra quoſdam. Nec credo Georgio Vallæ Placentino qui dixit eiuſmodi genitiuos variari: quia ſemper correptos inuenio. ſiquis aliter inuenerit apud veteres poëtas, oſtendat, & cedemus: per ſolos grammaticos nihil probauerit. Ouid.1. Metamorph.

Os in genitiuo.

Arcadios hinc ſedes, & inhoſpita tecta tyranni

Ingredior. Papin.8. Thebaid. Tydeos haſta tui. Ouid. Faſt.5,

- pars credidit eſſe

Tethyos has neptes, Oceaníque ſenis. Martialis libro ſecundo,

Peleos & Priami tranſit vel Neſtore ætas. Idem libro quarto,

Ille magis ludit, qui ſcribit prandia ſæui

Tereos, aut cœnam crude Thyeſte tuam. Ouid. in primo de Arte amandi,

Quod rogat, illa timet: quod non rogat, optat vt inſtes:

Inſequere, & voti poſtmodo compos eris. Aldus cum nonnullis aliis malè dixit produci *Compos* impóſque, necnon teres, vt in es probaui: ſed nemo tam diligens, qui non aliquando erret. Os oſſis: quod ſcimus ex adiectiuo hinc deducto exos, id eſt ſine oſſibus. Lucretius lib.3, Exos & exanguis tumidos perfluctuat artus. Os oris producitur. Ouidius, Os homini ſublime dedit. Corripitur omne nomen in os ſecundæ declinationis, vt Samos, ſynodos, diphthongos, Leſbos, Lemnos, logos, melos, chaos, epos, Argos, &c. Ouidius in epiſtola Leandri, Solueret in ſpeculis, omnis Abydos erat. Idem, Non ſenis Æetæ regia Lemnos erat. Virgilius ſexto Æneid. Et chaos & Phlegeton loca nocte ſilentia latè. Producuntur autem nomina quæ per tertiam declinationem Atticam faciunt genitiuum in o, vt Androgeos, Athos, Cos, Apollos, Demoleos, Nicoleos. Virgilius ſecundo Æneid. Androgeos offert nobis ſocia agmina credens. Neſtor ait, ſi Androgeus dixiſſet, verſus non ſtaret. id negat Mancinellus, dicens eiuſmodi os longum, in vs longum verti. Vt apud Ouidium, Viueret Androgeus vtinam. Cæterùm Seruius in illud Virgilij Georgic.2,

Os ſecundæ.

Caſtaneæ fagos, ornúſque incanuit albo

Flore pyri. dicit hîc os produci Æolico more. nam ſi fagus dixiſſet, verſus non ſtaret. Æoles certè pro u ſæpè ponunt o, & contrá. nos nihil eiuſmodi ſine veterum poëtarum teſtimonio

immutab

immutabimus,ſed inuentis hîc libentius quàm inueniendis vtemur. Valerius Flaccus libro ſecundo,
Congeminat qua primus Athos,& Pontus,& ingens
Thraca palus. Virgilius Æneid. 12, Quantus Athos aut quantus Eryx. Seruius vult hîc Athon legi: quia ſi Athos legeretur,verſus ſtare non poſſet,vt ipſe putat: ſed fallitur,teſte Neſtore: quia omnes codices Athos habent, & optimè: ſcribitur enim Græcè per ω mega ἄθως,quod genitiuum facit Atho. Seneca in Medea, Hæmonias ille contulit peſtes Athos. Iuuenalis,Velificatus Athos,& quicquid Græcia mendax. Genitiuus Atho eſt in Apollonio & Theocrito,vt Neſtor declarat. accuſatiuus eſt Atho vel Athon. Atho quidem apud Virgilium primo Georgic. Aut Atho,aut Rhodope. vbi Atho corripit o propter ſequentem vocalem. Vt alibi,Sub Ilio alto. nec Athon legi poteſt:quia produciur,teſte Neſtore. Eſt autem apud Ouidium, ex quo quantitas haberi nequit, Metamorph. 11. Nec leuius quàm ſiquis Athon Pindúmque reuulſos. Dicitur quoque Athon Athonis: non vt credidit Priſcianus,Athos Athonis. & eſt mons Macedoniæ. Cicero libro tertio de Republica, Quid ergo illa ſibi vult abſurda exceptio, niſi quis Athonem pro monumento vult penitus efficere? Paulus ad Titum cap. vltimo. Zenam legiſperitum & Apollo ſollicitè præmitte,vt nihil illis deſit. Accuſatiuus eſt ab Apollos, pro Apollona ab Apollon. Idem 1. ad Corinth. 1. cap. Ego quidem ſum Pauli, ego Apollo. hîc genitiuus eſt. Ibidem cap. vlt. De Apollo autem fratre notum vobis facio. ablatiuus eſt ab Apollos. Barbari vt Mamotrectus,cæteríque putauerunt in dictis locis Apollo nomen eſſe indeclinabile. ¶ Os produc,vt Samos & Ætholos ac haliæetos, facta ſynera ſi: aliter corripitur. Virgilius in Ciri,Fecit & in terris haliæetos ales vt eſſet. Et in eodem opere, Sic inter ſeſe triſtes haliæetus in iras, &c. licet vulgo galiætus legatur. In Ætholos errauit Britannicus, teſte Stoa. In Athos Stoa contra Seruium ſuffragatur Neſtori.

V S

Vs correpta datur. Monoſyllaba cum genitiuis
Ternæ vel quartæ produc,numérique ſecundi
In quarta primum,quartum,quintúmque. & in uris,
Dúmve utis patrius, vel in vdis,& ontis, odíſve,
Aut quintus fit in u: longus tum rectus habetur.
Ergo produces venerabile nomen IESVS.

Vs corripitur,vt Tempus,pecus,intercus. Producuntur verò monoſyllaba, vt Rus,thus,ius,mus, Horatius ſaty. 7, Proſcripti regis Rupili pus atque venenum. Iuuenalis, Plus aloës quàm mellis habet. Produc etiam genitiuos tertiæ, vt Clitus, Didus. Virg. Fatidicæ Mantus & Thuſci filius amnis. Et genitiuos quartæ, & in plurali eiuſdem declinationis nominatiuum accuſatiuum & vocatiuum. Ouidius, Adde manus in vincla meas, meruêre catenas. Producitur us in nominatiuo ſingulari,vbi genitiuus terminatur in utis,vel udis,vel uris,pœnultima longa. Horatius,
Virtus eſt vitium fugere,& ſapientia prima
Stultitia caruiſſe. Ouidius primo Metam. Mox etiam fruges tellus inarata ferebat. Et libro ſecundo, Alma tamen tellus vt erat circundata ponto. Virgilius,Fata obſtant,triſtíſque palus inamabilis vnda. Horatius s interemit,aut ſyſtolem fecit,dicens in Arte,Regis opus,ſteriliſque diu palus,aptáque remis. Idem fecit Capella libro ſexto, dicens, Interriuata marmore tellus erat. Neutrum imitabimur,quia doctiſſimi eos in hoc non imitantur. Simile eſt vbi genitiuus deſinit in untis, vt Ceraſus, Opus,Amathus,Sipus,Trapezus,Phicus,oppidorum aut locorum nomina. Virgilius libro decimo, Eſt Amathus, eſt celſa mihi Paphus atque Cythera. Græca quoque à pus producuntur:quia per ου diphthongon ſcribuntur:vt Sciopus, tripus, Melampus, OEdipus. ideo dicit Georg. Valla Placentinus lib. 3ι. cap. 22, OEdipodes poëticum eſt:quia OEdipus propter breuem inter duas longas dicere non licuit. Eſt tamen vbi ου diphthongus in ο micron vertitur,vt Syracoſius Orion. ſic polypos pro polypus, & à polypos corripitur polypus, vt viſum eſt in O ante l. Androgeus in præcedenti lectione patuit. Produc quoque vbi vocatiuus in u deſinit, quia ſimiliter per ου diphthongon Græcè ſcribitur. Virgilius libro ſecundo Æneid. (licet Donatus Pentheus legerit) Panthus Othriades arcis Phœbíque ſacerdos. Sic quia per ου diphthongon ſcribitur, doctiſſimi produci teſtantur dulciſſimum Dei noſtri nomen ΙΗΣΟΥΣ.

¶ Vs correpta datur, vt Polypus apud Horatium & cæteros Latinos: quia Græca υ interdum vertitur in ο micron, vt à πούς, quod eſt pes, fit illis πόλυπος: nobis polypos aut polypus. Qua de re multa in grammatica Aldina reperies. Palus paludis corripitur ab Horatio in Arte: quia vt minus probè dicit Seruius, udis facit: ſic enim etiam incus deberet corripi. Siue quia s liqueſcit: ſed quæcunque illi fuit ratio, nolim imitari: nec Maximianum dicentem, Continuos gemitus ægra ſenectus habet. Sedulius etiam nimis licenter dixit,

Dicemus ſancti coniunctio ſpiritus actu,
Sexus & ætatis ſatiauit quattuor illic.
Item, Primóſque necans vagitus, & audens.

De accentibus.

IOHANNES DESPAVTERIVS NINIVITA VENERABILIBVS SAcerdotibus, Iacobo Bueno, & Euſtathio Scoto Haſebrocanis, moribus & doctrina præclaris, & Paſcaſio Valcrauio Hondiſcotano, muſico excellentiſſimo, CHRISTI ſacerdoti vitæ probitate inſigni, S. P. D.

DE ACCENTIBVS punctiſque libellum vobis noncupatum deſydero amici candidiſſimi, non eo quidem animo, vt ſperem per hunc veſtro honori aut famæ quicquam additum iri: ſed vt meum in vos non vulgarem amorem patefaciam, & ipſi libello contra maleferiatos omnis politioris doctrinæ contemptores comparem vos patronos minimè proletarios. Neque enim me latet hunc libellum multis diſpliciturum. ſiquidem ſenes valde indignantur dedoceri, & contra ſuum abuſum aliquid à nobis dici ferunt ægerrimè. Nuſquam verò tam inſigniter errant quàm in accentibus, veluti hoc opuſculum perlegentibus patebit. Nolim eccleſiaſticum cantum immutari, quandoquidem conſecratis vtendum eſſe Fabius rectè admonuit. At in his quæ leguntur potius quàm canantur, qualia ſunt Euangelia, epiſtolæ, lectiones, orationéſque, quis rectum accentum ſeruare vetuerit præterquam planè indoctus? Deridebor (inquiet aliquis) ab indoctis: ſi rectè pronuntiare voluero Iacôbus, Simônis, IESVS, Paraclîtus, Mária, Rúſticus, Hélena, &c. At iſtud ſi omnes veremur, actum eſt de linguæ Latinæ inſtauratione, quam tam ardenter cupio, vt ne pili quidem fecerim ab aſellis bipedibus nihil fieri, dum doctiſſimis placere me intelligam. Valete, & Niniuitam veſtrum, alio culpante, defendite. Ex Bergis, diui Guinnoci. Calendis Maiis. Anno ſalutis ſupra milleſimum quingenteſimum, vndecimo.

DE ACCENTIBVS & Punctis.

ACCENTVS, eſt certa lex ſiue regula ad eleuandam deprimendámve ſyllabam, vniuſcuiuſque particulæ orationis accommodata. Accentus tripartitus eſt: acutus, grauis, circunflexus. Acutus quidem quo ſyllaba eleuatur: vt és, ſúm. Grauis quo ſyllaba deprimitur, vt pœnultima & vltima in dóminus. Circunflexus eſt quo ſyllaba eleuata deprimitur, vt dôs. Hunc hominũ inſcitia, non ratio aliqua in tantas tenebras depulit, vt nemo ſit hodie qui illum aut enuntiet, aut ab aliquo enuntiatum auditu percipiat, ſenſúque diiudicet. A Priſciano & quotquot ante Priſcianum fuere, diligenter docetur. Accentum autem moderatum (quem Alexander barbariei aſſertor intulit) doctiſſimi execrantur: ideo hunc ad Gothos relegamus. Accentus à Græcis προσῳδία dicitur. πρὸς, id eſt ad: ᾠδὴ cantus, Latinè dicitur vocis nota, voculatio, moderamentum, & faſtigium, tenórque. Quoties autem de accentu loquimur, per excellentiam acutum circunflexúmve intelligimus: quem prædominantem principalémque appellamus. Eſtque in qualibet dictione cuiuſcunque linguæ vnicus accentus prædominans. Cæteros graues dicimus.

Accent

ACCENTVVM REGVLAE QVINQVE.

PRIMA REGVLA. Omnis dictio monoſyllaba naturaliter breuis, licet poſitione producatur, acuitur: vt Sum, és, éſt, núx, níx, fáx.

SECVNDA. Monoſyllaba dictio naturaliter producta circumflectitur: vt Dôs, rôs, rês, ſpês. Vbi naturaliter produci non conſtiterit, ad acutum confugito.

TERTIA. Diſſyllaba dictio cuius prior ſyllaba tantum naturaliter producitur, circunflectit priorem, vt nominatiuus âra Alioqui priorem acuet, vbi ablatiuus ára. Item hâra, êſtis, rêgis, &c.

QVARTA. Polyſyllaba dictio cuis pœnultima producitur, vltima verò corripitur, circunflectit pœnultimam: vt Románus. Quòd ſi vltima producatur, acuet pœnultimam: vt ſacérdos, Athénæ. Potéſtas & cætera quæ pœnultimam non naturaliter, ſed poſitione producunt: eandem acuunt, non circunflectunt. nam circunflexus ſemper eſt in ſyllaba naturaliter longa. Polyſyllaba dictio hîc dicitur, quæ plures ſyllabas quàm duas continet.

QVINTA. Polyſyllaba dictio cuius pœnultima corripitur, antepœnultimam acuit, vt áffatim, teſte Gellio libro 7. cap. 7. Sóphia, philoſóphia, mulíeris, ſcátebra, vólucris: & reliqua naturaliter correpta. Depromptæ ſunt hæ regulæ ex Capella, ex Priſciano, & doctiſsimis quibuſque, vt reliqua quæ ſequuntur omnia.

EXCEPTIONES A DICTIS REGVLIS SEX.

PRIMA exceptio eſt, Interrogatio accentum mutat, quia vltima interrogationis ſemper acuitur vt egoné? Quis furor, ô cinés? *Interrogatio.*

SECVNDA, Diſtinctionis gratia mutatur accentus, vt vná aduerbium vltimam acuit, ne videatur eſſe nomen. Sic poné præpoſitio vel aduerbium. ſic ció, alió, illó, falſó, ſeduló, repenté, palám, portó, forté, eá, aliquá, &c. vltimam acuunt dum aduerbia ſunt, ne putentur eſſe nomina, vel verba, vel pronomina, vel participia. Aliâs aduerbium vult Priſcianus in vltima circunflecti, differentię cauſa. Ergó pro cauſa, & putá aduerbiũ eadem ratione vltimam acuunt: vt Sarpedón quãdo habet Sarpedontis: & Peró nomẽ nymphæ: pro calceamento verò regulã ſeruat. vt Sarpédõ Sarpedónis. ſic Cuiús nominatiuus, vltimam acuit ad differentiam genitiui cuius. ſic Circùm prępoſitio, ne accuſatiuus eſſe putetur. de hoc nonnihil in ſequentibus dicam. Menás & Lenás nominatiui, viris proprij vltimam acuunt, ne putentur accuſatiui plurales. Has differentias in Tortellio & Priſciano inuenies: nolim ipſe nouas fingere. *Diſtinctio, vel differẽtia.*

TERTIA. Conciſio accentũ mutat: ideò vocatiui in i ſecundæ declinationis facti per abſciſſionem us ſyllabæ pœnultimã acunt, Virgíli, Ouídi, Mercúri. hęc eſt ferè omnium grammaticorũ doctrina, cui tamen refragatus eſt Nigidius Figulus, vir ſui ſeculi, præter vnũ Ciceronem, omniũ eruditiſsimus. In vocandi caſum Váleri in antepœnultima acuebat, vt teſtatur Aulus Gellius lib 11. Noctiũ Atticarum. Nonnulli tamen, vt dicit Gellius, dictũ hoc Nigidij irridebant. ſed forſitan imperitiores: ideo dicit vir vndecunque doctiſsimus Antonius Nebriſſenſis, Tantum Nigidio tribuo, vt libentius velim cum eo errare, quàm cum omnibus grammaticis verum dicere. Aſtipulatur Nebriſſenſi Bebelius: nec diſſentio. *Conciſio.*

Nomina tertiæ in as, quæ in atis olim deſinebant, vltimam circunflectunt, vt olim pœnultimam. In conciſis ſemper videndũ eſt quis accentus fuit ante conciſionẽ: vt Aquinâs, Arpinâs, Toloſâs, Larinâs, noſtrâs, veſtrâs, cuiâs: & propriũ viri Antiâs, vt patet ex Tortellio. Olim dicebant cuiâtis, &c. nam cuiatis pro cuiâs in Plauto leges. *Conciſa* quoque ſunt donẽc pro donẽcum, quod in Plauto legitur: addûc, hûc, illûc, iſtûc, illîc, iſtîc, hîc: dûc, dîc, fâc: exîn, proîn, ſubîn, deîn. pro adduce, hucce, illucce, &c. duce, dice, &c. proinde, &c. Huíc diſſyllabũ ſecundam acuit. Conciſa quoque ſunt Petît pro petiuit, Fumât pro fumâuit, &c. de quo Seruius in tertio Æneid. ibi, ceciditque ſuperbum Ilium: & omnis humo fumât Neptunia Troia. ſic ait, poëticè tempus pro tempore. Vt in 2. Æneid. Quanquã animus meminiſſe horrêt, luctúque refugit. Aut certè naturã rerum expreſsit. nã ruina in breui ſit, fumus verò longo permanet tẽpore. Nam quod ait Probus, ad diſcernendũ tempus, circunflectendam vltimã ſyllabam, vt intelligamus fumât pro fumâuit, non procedit: quia *poné* tantũ verbum in vltima habet accentũ, vt ſignificet retrò. Hæc ille. Mecœnât, viri nomẽ, Priſcianus in libello de accentibus ſimiliter dicit vltimam circunflectere: quia olim nominatiuus fuit Mecœnâtis. *As pro atis.* *Tranſpoſitio.*

QVARTA. Accentum tranſpoſitio mutat: veluti omnes præpoſitionum coniunctionũmque ſyllabæ, dum præponuntur, grauantur. nam Quintilianus in primo teſtis eſt, præpoſitionem ita debere caſui iungi, vt diſsimulata dictione ſub vno accentu cum ea enuntietur, & veluti in vna dictione *Præpoſitionum & coniũctionum accentus.*

dictione vna tantum ſyllaba ſit acuta, vel circumflexa. veluti apud Virgilium in 4. Æneid. Quæ circùm littora, circùm Piſcóſos ſcopulos. quidam tamen voluerunt in (circúm) vltimam acui, ne accuſatiuus videatur, vt ait Fabius: cui hanc differentiam non placuiſſe, dicit Nebriſſenſis. Præpoſitio autem penitus poſtpoſita prædictas accentuum regulas cuſtodit, ita vt monoſyllaba acuatur: diſſyllaba in priore accentum habeat. Virg Æneid. 5, Tranſtra pér & remos. Idem 7. Æneid.

-decus imperiúmque Latini

Te pénes. Idem dicendum quũ præpoſitio pro voce ſumpta nomẽ eſt. veluti, Ad quæ pars? Quæ ſunt præpoſitiones accuſatiui caſus? Ad, ápud, ánte, &c. Eſt tamen, teſte Priſciano, quando præpoſitio poſtpoſita grauatur omnibus ſyllabis: vt ſi inter regens rectúmq; ponatur, aut inter determinans & determinatum: veluti Virtutem proptèr imperatoris. Te proptèr eundem. Vna eſt præpoſitio, quę poſtpoſita omnino grauatur, licet ſit monoſyllaba: & eſt *cum*. quã Nebriſſenſis, dum poſtponitur, encleticam, id eſt inclinatiuã vocat: quia vt hæ tres coniunctiones encleticè, *què*, *vè*, *nè*, ipſa prępoſitio cùm, poſtpoſita grauatur, & præcedentem ſyllabã, alioqui grauandam, eleuat vel acuit. vt mécum, técũ ſécum, nobíſcum, vobíſcum: in quibus nonnulli peruersè cúm acuunt ſic, Cæſar Papáque. Propriè communitérve. Ad< ône furis? Quicúm tamẽ vltimã acuit: quia eſt interrogatio. Vbi autẽ manifeſta eſt compoſitio, encletica accentũ præcedentis ſyllabæ non mutat. vt dénique, útiq;, ítaque, úndique ſiccine, hícciné. Vbíque autem in ſecunda accentum ſeruat, quia eandem producit, ſecus eſt de incompoſitis. vt Codicilli noueni, deníque. Aufer literas técùm, itáque velociter, Frui vtíq; Latino gaudent. licet mihi hac ſegete frui vtíque. Pleráque, vtráq;, licet compoſita ſint nominatiui etiã aut accuſatiui aut vocatiui caſus, nihilominus accentum in pœnultima retinent, non ratione aliqua, ſed priuilegio quodam, vt ait Nicolaus Ferettus.

Cum
Que
Ve
Ne

Cõpoſitorũ accẽtus

QVINTA. Compoſitio quandoque accentum variat, vt cõpoſitio eſſe noſcatur, non oratio. itaque hæc exceptio particula eſt ſecundæ exceptionis. Ergo (vt Gellius docet lib. 2, cap. 17.) Cicero dixit fieri non natura, ſed inſtituto quodam, vt indóctus dicamus prima breui: ínsã[…]ius verò prima producta Sic idem Gellius dicit áduerſum accentum habere in prima ſyllaba. Sic teſte Seruio in illud Virgilij libro ſexto, Quiſque ſuos patimur manes: éxinde per amplum.

M[…]timur Elſium. Exinde vna pars orationis eſt, & in tertia à fine accentum habet: licet pœnultima longa ſit quod ideo factum eſt, vt oſtẽderetur vna pars eſſe orationis, ne præpoſitio iungeretur aduerbio: quod vitioſum eſſe non dubium eſt. hæc Seruius. Ante quem Gellius dixit áttentum antepœnultimam acuere, licet pœnultima longa ſit. Et poſt Seruium Priſcianus in 15. lib. vult eadem ratione tertiam à fine acui in ſúbinde, éxinde, déinde, próinde, périnde, alíquando, néquando. húſcuſque, álonge, délonge, déinceps, dúntaxat, ſiníſtrorſum, déorſum, quápropter, enímuero, quinimo, nímirum. Meminit huius rei Valla libro ſecundo in périnde, ſúbinde, &c. Gellius quoque exáduerſum tertiam à fine acuere dicit, teſte Tortellio. Nicolaus Ferettus vir doctiſsimus horum ſententiam approbat: quam improbandam eſſe non credo: quum Cicero, Gellius, Seruius, Priſcianus, pluréſque huius rei ſint authores: & cum videamus Ciceroni placuiſſe ínſanus tertiam à fine acuere, licet pœnultima longa ſit. quid ægrè ferimus accentum quantitati interim repugnare? nam apud Ciceronẽ corripi, eſt grauari: produci verò, acui: veluti apud Tortellium dicentem (vnîus) primã corripere in hoc Virgiliano. Nauibus (Infandùm) amiſsis vnîus ob irã. Producere verò in hoc, únius ob noxam & furias Aiacis Oilei. Hîc obiter admonendum videtur de communium ſyllabarum accentibus. In liqueſcentia ſi fuerit proſa, ſolã correptionem recipimus: in vnîus, ſolîus, illîus, &c. ſolã productionem: ſed in (altérius) ſolã correptionem. In reliquis vulgatiorẽ doctorum vſum. Quæ dicta ſunt de ſúbinde, álonge, &c. valde diſplicent viro vndecũque doctiſsimo Ælio Antonio Nebriſſenſi & Bebelio. Badius in Alexandrum, id ſolum admonuit, peritiores dare accentum in pœnultima his dictionibus duntáxat appríme, aliquándo, &c. De appríme omnino aſſentior. de reliquis iam ſententiam tulimus. ſi tamen quis contrarium malit, nõ aduerſabor. Cætera compoſita, vt ſimplices dictiones, regulas de accentibus antepoſitas cuſtodiunt. Ideo antepœnultimã acuit intereáloci, teſte Priſciano in accentibus, ne videatur eſſe oratio. ſic hâctenus, quátenus, aduerbia, teſte Seruio in illud, Hac celebrata tenus. vbi verò oratio eſt, ſingulæ partes ſuum accentum ſeruant. vt *púbe ténus*, *crúre ténus*. hîc, teſte Seruio, ténus accentum in priore retinet contra indoctos: qui pubétenus, tanquam vna dictio ſit, ineptiſsimè próferunt. *Nihilóminus* pro tamen, vna dictio eſt, & antepœnultimam acuit, vt paulóminus pro ferè: quómodo pro qualiter. ſic ínſuper, déſuper, intérea, póſtea, verúntamen, &c. vt Paulóminus conſummauerunt me in terra. Paulóminus habitaſſet in

infer

inferno anima mea. hîc *paulòminus* dictio. vbi verò níhilo, mínus orationes ſunt, ſingulis partibus ſinguli accentus dantur, ita vt prior in mínus tunc acuatur. ſic accipitur páulo mínus hic, Minuiſti eum páulo mínus ab angelis. Amo te páulo mínus quàm fratrem. Nihilo mínus amo te quàm meipſum. ſic orationes ſunt múlto mágis, núllo módo, &c. Nonnulla tamen ſunt compoſita, vbi ſecunda pars proprium accentum ſeruat, vt fit in orationibus: veluti, teſte Priſciano libro octauo, cōpoſita à facio, vbi a non mutatur in i: vt *calefácit, tepefácit*. & ſimiliter in compoſitis à fio, vt tepefís. Adduntur à Feretto *ſuauerúbens, vſucápio*: & *ab alijs beneplácito*, fideiúbeo, vigintidúo, vicecómes, & plura. nec mirum: quia orationes potius videri poſſunt quàm compoſitæ dictiones. veruntamen in multis doctorũ vſus omnes ratiunculas exuperat. Archicôquus, quod à Goudano his additur, barbarum cenſemus.

SEXTA. Idioma, id eſt linguæ proprietas, accentum mutat. nam vnaquæque lingua habet proprium atque ſuum. Nam ſecundum Latinorum regulas *anthrópos* & *epíros* pœnultimam acuerent: quia producitur: hanc tamen apud Græcos grauem habent. E diuerſó *Simois*, quia pœnultimam corripit, antepenultimam ſecundum Latinorum regulas acueret, quam apud Græcos grauem habet acuta pœnultima. & ita in Græcis plerunque quantitati contrarius eſt accentus. De Græcis itaque ab omnibus fere hæc datur regula, Si dictiones Græcæ cum literatura Græca ſermoni Latino miſceantur, accentum Græcum ſeruant. Seruius in illud primo Æneid. Vbi tot Simóis correpta ſub vndis, *Græcorũ accentus* &c. Hoc nomen (inquit) integrum eſt, hoc eſt cum Græca literatura ad nos tranſit, vnde ſuo eſt accentu proferendum. Nam ſi eſſet Latinum, in antepœnultima haberet accentum: quia ſecunda à fine breuis eſt. Idẽ dicit de *Périphas* in illud ſecundi Æneid. Vna ingens Periphas, & equorum agitator Achilles. Idem in illud 4. Æneid. Ipſe deûm tibi me claro demittit olympo. ſic ait, Accentus ſanè Græcus tunc poteſt eſſe ſi ſit Græca declinatio, vt ὁ ὄλυμπος ὀλύμπου. nam Latinè olympi facit. Idem in illud primi Georgicum Caſtorea, Eliadum palmas, Epiros equarum. dicit hic *Epiros* omnino Græcum eſſe, & proinde primam acuere, licet pœnultima ſit longa. ſic *Sárpedon* Sarpédontis, dicunt primam acuere, quia Græcè declinatur. *Sarpédon* Sarpedónis, pœnultimam acuere, quia Latinè declinatur. Nicolaus Ferettus dicit nominatiuum (*diploma*) primam acuere, licet pœnultima ſit longa, quia nomen eſt penitus Græcum. in genitiuo mutatur accentus propter declinationem Latinam. De Græco accentu ſæpè loquitur Seruius. vnde decimo Æneidos ait, *Tropha'um* declinatio Latina eſt, vnde etiam pœnultima habet accentum in ſingulari. In plurali verò, quia Tróphæa dicimus, vt Græci, nec aliud mutilamus, erit accentus in antepœnultima. Similiter Cyclôpum in ſecunda accentum habet, quia Latina declinatio eſt: at in accuſatiuo Cýclopas, quia Græcè dicitur, accentus in prima eſt, licet ſecunda producatur. Author eſt Seruius in verſum illum duodecimi Æneidos, Exulat: Ætnæos vidit Cyclopas Vlyſſes. Cyclôpes autem ſecundam acuit, vt ſit Latina declinatio. *Androgeó*, *Atho*, & ſimiles in o genitiui vltimam acuunt. Laurentius Valla in illud Iohannis, Paraclitus autem Spiritus ſanctus quem pater mittet in nomine meo, ille vos docebit omnia. ſic ait, *Paráclitus* contra vſum noſtræ linguæ in antepœnultima habet accentum iquum pœnultima eius ſit longa, vt fit in ἀγενητὸς & ἀλυτὸν quæ Græcè cum η ſcribuntur. Ex omnibus iam dictis puto omnem ferè in quantitatibus errorem emanauiſſe. Nam Græcæ linguæ parum periti crediderunt, vt apud Latinos fit, accentum quantitatibus ferme concordem etiam eſſe apud Græcos. Itaque audientes accentum à Græcis locari in harum dictionum pœnultimis, *Theología*, *Ariſtoteles*, *phantasía*, *chirurgía*, *melanchelía*, *vsía*, *categoría*, *proſodía*, & multarum aliarum (in quibus pœnultimam corripi docuimus) ob eam rem crediderunt pœnultimam produci. Contrà, quia in *ántropos*, *paraclitus*, *ídolum*, &c, Græci antepœnultimæ dant accentum, crediderunt indocti pœnultimam corripi. In qua re miſerabiliter decepti ſunt: quia hac ratione poſſemus corripere pœnultimam in épitos & cýclopas: eandémque producere in Simóis. Præterea vt maneat accentus Græcus, neceſſe eſt eandem manere ſcripturam & quantitatem quæ fuit apud Græcos. id dicunt Diomedes, & Capella, & Seruius, Priſcianúſque. Ergo Ariſtóteles, Dióŋenes, Oríŋenes, idólon, paraclítus, Lýdia, Aſia, Arethúſa, Creúſa, & quicquid prius Seruius dixit, trophǽa, & ſimilia Græcum accentum minime habebunt: quia vel ſcriptura mutatur, vel quantitas. Etenim Ariſtoteles in vltima ſyllaba non e habet, ſed η: nec trophæa æ diphthongon noſtram, ſed αι Græcam: nec paraclítus dicunt, ſed paráclitos: & noſtri in nominatiuis primæ a corripiunt: illi producunt. Quæ autem à Latinis producuntur, pauciſſima ſunt: vt Nemea, Tegea, &c. & hæc tamen Latinum accentum rectius cuſtodire præcepit Nicolaus Ferettus. Apud Græcos

autem

autem,vbi vltima longa eſt,ſæpiſsime accentus in pœnultima,etiam ſi breuis fuerit,locatur:vbi verò vltima corripitur, ferè accentus eſt in antepœnultima, licet pœnultima producatur. Propter dicta quoque notum eſt Græcum accentum non ſeruandum eſſe in Iacôbus, Simônis, Mária, hysôpus, & plura: vt malè voluit Regius propter hæc verba Quintiliani in primo dicentis, Mihi autem placet Latinam rationem ſequi quouſque patitur decor. Et paulò póſt, Qui Græcam figuram ſequi malet, non Latinè quidem, ſed citra reprehenſionem loquetur. hæc Fabius,vbi Raphaël Regius ſic loquitur, Hinc verò manifeſtè colligitur quoſdam, qui alijs doctiores videri volunt, malè ſentire, qui Máriam, Sóphiam,& ſimilia acuta à fine tertia proferunt:qui que Iacóbum,hysópum, paraclitum, Simónem,& huiuſmodi ſecunda à fine acuta proferunt:quum ipſi maiori digni ſint caſtigatione:vt qui veram ſyncerámque pronuntiandi Græca nomina morem rationémq; corrũpant. nam Græcis nominibus Græci accentus ſunt attribuendi,ex Fabij ſententia. hæc Regius. Cui Bebelius in libro De abuſione linguæ Latinæ in dictione Máriaomnino refragatur:vt nos, & rectè. Primò quia Fabius ait, Mihi autem placet Latinam rationem ſequi. Secundò quia non dicit Græcis Græcum accentum omnino dari debere:ſed ſolum ait poſſe iis Græcũ accentum dari citra reprehenſionẽ, &c. Ideo,vt tandem concludam,placet mihi opinio Ælij Antonij Nebriſſenſis ,ſic de hac re differentis, Sed quoniam accentus Græci non modò nobis incogniti ſunt:verùm etiã apud illos per ſingulas propè dictiones ſparguntur,neq; in vnam quandam obſeruationẽ reduci poſſunt:quoties nobis accentus Græci ratio non conſtiterit, etiam ſi literatura Græca ſit, Latinis illum regulis moderabimur: hoc enim præceptum multo cautius atque prouidentius eſt,& minus errori obnoxium. Quòd ſi literatura & Græca ſimul Latina fuerit(quod in pleriſque dictionibus reperitur) accentu potius Latino vtemur, quoties Græca Latinis miſcemus: vt Bucólica, Geórgica, teſte Seruio in proœmio Bucolicorum:apud Græcos in fine habent accentum,apud nos in tertia à fine. Nam vt in vltima ſit, Latinitatis vetat ratio:in pœnultima non ſit,Latinitatis efficit ratio. Iam de nominibus Græcis in ia terminatis, quæcunque apud illos per iota ſcribantur, nemo ſanæ mentis accentu noſtro dicet non eſſe proferen la antepœnultima ſcilicet acuta,quum pœnultima ſit breuis,vt theológia, &c. Econtrario in illis quæ pœnultimam producere docuimus,ea idem acuent,vt lattía,&c. etſi cuncta barbaries in nos coniuret,impetúmq; faciat quam vnico rationis clypeo facile depellere poſſumus. Inuenimus Græca quædam contra Latinitatis rationem circumflectere vltimam: vt in genitiuis pluralibus in on, vt epigrammatõn,cimmeriõn.& in aduerbijs in os,*hyperbolicõs.ironicõs*,&c. & hæc tamẽ omnia quoties Latino ſermoni miſcentur, & precipue ſi fiat Latinis literis, potius Latino accentu moderanda ſunt, quàm Græco. Idem dicit Capella,& inter neotericos non pœnitendus author Georgius Valla Placentinus lib.33.cap.vlt. Nec aliter ſenſiſſe videtur mihi Laurentius Valla in Matthæum, vbi dicit à vulgo malè pœnultimam acui in his, Andréas, Timothéus, Proſelýtus, Euronócus,lechýtus, anathéma,ſymphonía,ſicéra,idéa,butýrũ,cedrínus,cryſtallínus,adamantínus,cophínus,Origénes, Ænéas, de quo in actis Apoſtolicis:Philemónem,vt Palæmónem,Sarpedónem,Canónem. Contrà verò malè pœnultimã grauari in his,Símonẽ,Ióſephus,Iácobus, Sídonẽ:licet in deriuatiuo corripiatur etiam. Idolum,idólium,idolóthytum brábium:etſi media litera vulgò u ſcribatur:Ortygómetra,eucharíſtia,cynómyia,látria,idololátria,ſex ſyllabarũ:non (vt pleriq; ſcribunt,pronuntiántq;) quinque:Beróaica, Theſſalónica,antíphona,charácteris,ſtáteris,éremus,cui malè apponitur aſpiratio. Arrius ſicut Dárius,ſinapi,hyſſopũ,Idúmæa,Itúrea,Cæſárea: licet de hoc dubitari poteſt. in (ſágena) pauci peccãt. hæc Valla. de quibus,quid ſentiamus,ſuis locis manifeſtauimus. Vt autem Græca Latinis admiſta, Latino accentu moderamur,ita etiam barbara,vbi proprius accentus nõ conſtiterit. Nam cum omnis dictio aliquo accentu regatur,nullũ peregrinis rectius dabimus,vt opinor,quàm Latinũ. De his diomedes, Donatus, Priſcianus,cæteriſq; hãc regulam tradidere. In peregrinis verbis & barbaris nominibus vel interiectionibus nulli ſunt certi accẽtus. Interiectiones enim,teſte Donato,voce incognita,id eſt nõ planè expreſſa proferuntur,& pro cõmoti affectus qualitate confundũtur: ideo accentibus nequeunt certis aſtringi. Ex dictis patet Alexãdri regulam longè à veritate abhorrere. Omnis barbara vox nõ declinata Latinè accentũ ſuper extremam ſeruabit acutũ: vt Abél,Baál,Eſóm,&c. Id certè falſum eſt. nam conſulamus(inquit Nebriſſenſis)quẽuis Hebraicæ linguæ mediocriter peritũ: & cõperiemus tertiũ quodq; verbũ apud illos(etiã ex iis quæ Latinã declinationẽ admittere nõ poſſunt)accẽtu acuto in pœnultima atque etiã in antepœnultima nõnunquã proferri debere. Itaq; cùm dicimus Abél accẽtu in fine acuto,nõ Græcè proferimus:quia apud illos in fine grauatur. nõ Latinè: quia nullũ nomẽ Latinũ niſi corruptũ,& niſi monoſyllabũ,in fine acuitur. nõ hebraicè:quia illi Abel acuta

Barbarorum accẽtus.

Interiectionũ accentus.

Hebræorum accentus.

acuta prima proferunt. Igitur nulla harum linguarũ quibus eccleſia vtitur: ſed ſuo, hoc eſt ab ignorantia nato accentu iſti pronunciant: quũ proferendũ ſit Abel accentu in prima: vt hæc omnia in pœnultima, Abiſã, Abimélech, Biezliá:, Berſabée, Carnáin, Céleth, Cáſeu, Eſáu, Ezel, Engáddi, Ephráthe Ephráim, Edrái, Eleázar, Góemr, Héber, Ieſábel, Iſbóſeth, Iáred, Iápheth, Iſlái, Lúza, Lámech, Madái, Mathuſálẽ Miphibóſeth. Pháres, Ramátha, Sále, Sóphtim, Thannáta, Tamathiáim, Vlái, Zárá: ſic alia propè innumera: quaſi extenſionẽ ſyllabę formam induant Latinam aut Græcã, pœnultimam corripient, teſte Nebriſſenſi: vt Eléazar, Eleázarus, Abel Abelus, Neẽ Nóẽus Iócabed Iocábeda mulieris nomen Id ſummè notandũ eſt: quia regula hæc eſt vna quantitatũ generalis: ne putes nos inſufficientes, qui Abélus Iocabéda Muthuſalémus antè non excepimus in ſpecialibus regulis, In tertia quoq; à fine nonnulla accentũ ſeruant minimè declinata: Nabuchodónoſor, Iónathá. Oſanna. Mahálelel, Gómorrha, Tógorma. ita dicit Nebriſſenſis, licet quantitati accentus repugnẽt: id quod in Græcis ſæpè fieri docuimus. Poſſumus tamen Gomórrha, quũ declinatur, Latinũ accentum dare. In fine accentũ ſeruant apud Hebræos (vt idem ait) Adám, Abrahám, Iacób, Ioſéph, Phicól, Sathán, Michaél, & plura: quæ extenſione ſyllabę, vbi Latinã Græcámve formã induunt, pœnultimam producunt: vt Adámus, & alibi ſatis declarata. Laurentius Valla in Matthæũ oſtendit ſibi non placere Alexãdri de Hebræis traditionem, dicens, De Hebræis nihil dicere habeo: niſi hoc vnũ, mirari me cur pleráque eorum, quũ nos, tum veró Græci accentu acuto in fine pronuntiant. Ego ſuadeo omnibus Hebræis, vbi ratio Hebræa non conſtiterit, Latinum accentum adhibere, potius quàm ſecundum peruerſam Theopagitæ doctrinam, nec Hebræe, nec Græcè, nec Latinè proferre.

DE CLAVSVLARVM PVNCTIS VTILIS DOCTRINA.

PVNCTVM eſt ſignum ſegregans intellectum, & ſpiritũ recreans prolatoris Dixit admodũ pulchrè id Auſonius, -diſtinctio ſenſum Auget: & ignauis dant interualla vigorem. Etenim vt in ſermonis ductu neceſſe eſt fieri quaſdam ſilentij diſtinctiones: tum vt auditor intelligat clauſularum diuerſitatem: tum etiam vt is qui loquitur, captato ſpiritu maiori acrimonia pronuntiet: idem quoque faciamus oportet in ſcripto, vt per quædam ſigna confuſionem illam diſtinguamus.

PVNCTA ſiue notæ quibus eruditi omnem contextus ambiguitatem diſtinguunt, ſunt commata, & cola. Nã qui, quas appellant Periodos, virgulas, & parentheſes, addiderunt: nullos habẽt authores: quũ econtrario ſacræ ſcripturæ libri colo & cõmate cõtenti ſunt. Id colligit Ælius Antonius Nebriſſenſis vir acutiſsimo ingenio ex verbis diui Hieronymi in Iſaię prologo dicẽtis, Sed quod in Demoſthene & Tullio ſolet fieri, vt per cola ſcribantur, & commata, &c. Comma eſt quod per duo puncta deſignatur, quoties orationis tractus eò peruenit, vbi oratio cũ verbo, aut aliquo vim verbi obtinente finitur: ſed tamen aliam quandam orationem ſibi adiungi deſyderat: vt, Niſi dominus cuſtodierit ciuitatẽ. Comma dicitur à κόπτω verbo Græco, quod eſt incido: vnde Latinè poteſt appellari inciſum: quia loco ſuo inciditur oratio. ſcribitur autem gemino mm comma. & apud poëtas commata ſunt cæſuræ: vt pentemimeris. &c. vbi autem ſecundus pes partem orationis terminat, colon eſt. Sed vt ad propoſitum ſufficit, Colon eſt cuius nota punctum eſt, & ponitur vbi clauſula finitur atque quieſcit: vt Niſi dominus cuſtodierit ciuitatẽ: fruſtra vigilat qui cuſtodit eã. Ita ſunt interim duo aut tria commata, vnicum colon in oratione perfecta. Primum comma ſolent vocare punctum ſuſpenſiuũ, quod volunt eſſe ſimplicem virgulam, vt mors, & additur quietis gratia. Quod nos autem cõma diximus, geminum punctum vocant, vt mors: obiitúſque. Vltimam orationis partem periodo claudunt, quod colon diximus. Afferunt alia multa: nobis cum Nebriſſenſi comma & colon ſufficiunt. Sunt tamen quædam loca, in quibus neſcias an oratio quæ ſequitur à ſuperiori dependeat: vt Dixit dominus domino meo: Sede à dextris meis. hoc loco comma vel colon poteſt eſſe. Colon etiam ponimus inter ſingulas orationis partes, quæ per articulum aut diſſolutum ſine coniunctione adnectũtur: vt *Comma* *Colon*

Grammaticus. rhetor. geometres. pictor. aliptes
Cantat. amat. laudat noſtros mea Roma libellos.
Effecte. grauiter. cito. nequiter. euge. beate. Parentheſim plurimi nunc ponunt: nec videtur mihi inutilis. Ea eſt ſententia interpoſita duabus ſemilunulis clauſa. vt *Parentheſis*
Conſtitit ante domum (neque enim ſecedere tectis
Fas habet) & poſtes extrema cuſpide pulſat. Prætermittere verò nullo modo poſſum (inquit Nebriſſenſis) quod video Quintiliano exactiſſimo harum rerum iudici placuiſſe: vt quoties dictio eſſet ambigua, vel ſignificatione, vel declinatione, vel mutatione in aliam partem orationis: ambiguitas illa ſuperimpoſito apice tolleretur. Eſto exempli gratia: óccido ſi habet apicem in prima ſyllaba,

ſignificat

ſignificat in ea eſſe accentum prædominantem: ſequentémque eſſe breuem, proferríque ſecundam accentu graui: valétque tunc occido, id eſt pereo. Quòd ſi ſecũdæ ſuperponatur apex, ſignificat eam ſyllabam eſſe longam, in eá que proferri accentum prædominantem, & tum interficio ſignificat. Similiter (muſá) cum apice ſuper vltimam, ablatiui tantum caſus eſt. Poné cum apice ſuper ſecundam, præpoſitio vel aduerbium eſt: alio qui verbum eſſe manifeſtum eſt. Notam interrogationis atque exclamationis cum interrogatione, vbi opus fuerit, minime præteriri velim, & eſt virgula ſupra punctum: vt Quid prodeſt homini, ſi vniuerſum mundum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentũ patiatur? Sententia eſt mitiſsimi domini noſtri IESV CHRISTI, cuius gratia hoc opuſculum exegimus, per cuius miſericordiam, poſt hoc exilium vitam ſperamus æternam.

DE CARMINVN generibus.

IOANNES DESPAVTERIVS NINIVITA MARTINO DORPIO NALdiceno, eloquentiſsimo Theologiæ baccalaureo, & oratoriæ & poëtice artis doctiſsimo, atque Iacobo Papæ ſummo Inſulenſis ludimagiſtro, poëtæ ditiſsima vena prædito, S. P. D.

VLTIMVM artis Verſificatoriæ noſtræ libellum, qui eſt de variis carminum generibus, vobis idcirco dicaui Dorpi & Papa, amici ornatiſsimi, vt contra omnes poëtarũ oſores hunc tutaremini. quod nõ difficulter forè cõfido, quia poëticæ habemini & eſtis doctiſsimi. Tu quidem mi Dorpi, apud Louanienſes in Lilio noſtro facile primus, quantum ad elegantiſsimum ſcribendi modũ tam proſam quàm carmen. Sunt & alij viri vndecunq; doctiſsimi in Lilio noſtro, vt Iodocus Lætus & Nicolaus Buſcoducenſis cum aliis multis, in quorum honorem iamolim aliquid parturio. Quis comparari auſus fuiſſet præceptori meo Iohanni Raetshouẽ, quem mors nuper intercepit, dum aſsiduò cogito, quidnam magiſtro meo humaniſsimo & theologo ſummo non adeò indignũ dicare poſſem? Heu crudelia fata. O dolor dolor: iã lubet flere, ſed CHRISTVS vetat: quia orare pro defunctis quàm flere ſalubrius eſt. Ego ſpero præceptorẽ meum probatiſsimæ vitæ virũ inter ſuperos iam lætari. Sed ad te redeo Iacobe Papa amiciſsime, quem Inſulenſes viri ſapientiſs. ante aliquot annos magnis precibus & bonis ſtipendiis ad Inſulenſem iuuentutẽ moderandam aduocatũ non iniuria plurimi faciunt, & tuũ iam nomen per Galliam Germaniámq; longe latéque diffuſum maximæ doctrinæ tuæ copioſiſſimum præbet argumentum. Quid verbis opus? ipſa carmina tua, quantus ſis, liquido indicant: quæ ob hanc rẽ potiſsimùm laudare ſoleo, quod ditiſsimã & dulciſsimé fluentem ingenij tui venam præ ſe ferunt, nec quicquam niſi honeſtũ & ſanctum continent: nempe diuorum laudes, & honeſtatis refertiſsima epigrammata. Placuit tibi nimirum aurea Baptiſtæ Mantuani ſententia, Tunc Helicona bibes, caſtíſque rigabere lymphis,

Si Venus in verſu non erit vlla tuo. Agite ergo amici doctiſsimi, Deſpauterium veſtrum, ſi iniuſte reprehendi ſenſeritis, defendite. Ego carminum genera, quædam etiam à nullis grammaticis (quorum opera extant) hactenus rectẽ declarata, pro viribus enucleare tentabo, ſi prius Seruij grammaticorum principis Centrimetrum præmiſero, non omiſſa illius epiſtola: nempe multa minime ſpernenda continet, quæ declarari latius ſic poſſunt. Carmina variis à rebus nomina ſortiũtur.

Carminũ nomina. *Vel ab authoribus & inuentoribus*, frequentérve vtentibus, vt Alcaicum ab Alcæo, Sapphicũ à Sappho, Archilochium ab Archilocho, Hipponactium ab Hipponacte, Pindaricũ à Pindaro, Anacreontium ab Anacreonte, Aſclepiadeum ab Aſclepiade, Bacchilidium à Bacchilide, Steſichorium à Steſichoro, Homericum ab Homero, Alcmanium ab Alcmane, Ibicium ab Ibico, Ariſtophaniũ ab Ariſtophane, Phaleucium à Phaleuco, &c. *Vel à materia*, vt Heroicũ, quo heroum, id eſt illuſtrium virorũ res geſtæ cum laude ſcribuntur. *Tragicum*, quo Heroum calamitates enarrantur. *Elegum* vel elegiacum, quo res flebiles canuntur: quales ſunt amatorum & mortuorum næniæ. *Bucolicum*, quo res paſtoritiæ exarantur. Georgicum, quo agricolarum curæ enodantur. *Lyricum*, quod ad lyram canitur: vt ſunt ea genera quibus in odis vtitur Horatius. Satyricum, quo hominum vitia taxantur. ſic Comicum, &c. de quibus omnibus in 10. libro grammaticæ ſuæ Franciſcus Niger ex Diomede

& aliis

& alijs ſcripſit pulcherrimè. *Vel à frequentiori pede*: vt Anapæſticum, dactylicum, &c. *Vel à pedum numero*: vt Senarium. Vel à ſcanſionis menſuris: vt Monometrum, habens vnicam menſuram: dimetrum, trimetrum, tetrametrum, pentametrum, hexametrum. In iambicis, trochaicis, & anapæſticis duo pedes vnicam menſuram conſtituunt. In reliquis ſinguli pedes ſingulas menſuras faciunt: ideo monometrum, dimetrum, &c. à pedum numero dici volunt. *Vel à certo pede*: vt ſpondaicum, cuius quintus pes ſpondæus eſt, &c. *Vel à ſyllabarum numero*: vt Hendecaſyllabum, continens ſine interemptione vndecim ſyllabas, vt Phaleucium & Sapphicum. Dyodecaſyllabum, vt Aſclepiadæum. Pentaſyllabum, Adonicum. Heptaſyllabum, Glyconicum. *A numero verſuum*: vt Monoſtichon, ſi vnicus eſt: diſtichon, tetraſtichon, hexaſtichon, heptaſtichon, ogdoaſtichon, vbi octo ſunt, decaſtichon, &c. Stichos, verſus dicitur. *Vel à perfectione*: vt Acatalecticum, vbi nihil deeſt, nihil abundat. *A defectu*: vt Catalecticum, cui vna deeſt ſyllaba. Brachycatalecticum, cui plures deſunt ſyllabæ. Ab abundantia, vt Hypermetrum, cui ſupereſt ſyllaba, ſed quæ à principio verſus ſequentis excipitur. Hypercatalecticum, vbi ſuperat ſyllaba vel ſyllabæ etiam nuſquam interemptæ. *Vel à carminum genere*: vt Monocolon, id eſt vnimembre, quod vnico genere conſtat, vt Æneis Virgiliana. Dicolon bimēbre, duobus generibus conſtans: vt Sapphicum cum adonico. Tricolon trimembre eſt, trium generum carmen, vt ex Aſclepiadæo & Pherecratio cum Glyconico, &c. *Vel à numero redeundi*: vt Diſtrophon, vbi poſt ſecundum verſum ad primum genus redimus, vt in Elegijs: δὶς, id eſt bis: τροφή, id eſt conuerſio. Triſtrophon, vbi poſt tres verſus. Tetraſtrophon, vbi poſt quatuor verſus ad primum genus redimus. *Vel à vitio*: vt Acephalum, quod primum pedem illegitimum habet: vt Fluuiorum rex Eridanus. hoc mutilum & truncum etiam dicitur. Procephalum, quod in primo pede vnum tempus plus iuſto habere videtur: vt Inſulæ Ionio in magno quas dira Celæno. ſed vocalis ante vocalem facit, vt primus pes videatur eſſe dactylus. Lagarum ſeu laxum, vbi in medio, id eſt inter principium & finem, pes nothus admittitur: vt Congredior: fer ſacra pater, & concipe fœdus. licet cæſuræ licentia videri poſſit. *Truncatum vel minurum*, quod contra Heroici legem in ſexta regione iambum continet: vt Mortem contemnunt laudato vulnere Getæ. hæc & Scazō͂tes & Ecades appellat Diomedes, cuius libri diligenter lectitandi ſunt. Hypermetrum iam dictum eſt. Grauidum quod ſynæreſim patitur: vt

Nec quo centimanum deiecerat igne Typhœa,

Nunc armatur eo. *Inane*, cuius ſyllaba in duas per diæreſin ſcinditur: vt Accipe Pompei deductum carmen ab illo. Spondaicum dictum eſt. Inter hæc ſi duæ breues pro longa ponátur, ſymphoneſis dicitur. Coloſſum, ſeu colobum, ſeu ſolutum, quod proſa oratione procedit: vt Dono ducite, dóque volentibus cum magis dijs. *Aſperum*, quod horret iuncturis: vt Niſæe Scipióq;, Thaliáque, Cymodocéque. Hyporhythmum, in quo ſinguli pedes terminant dictionem: vt Carmen doctum fœmina ſimplex condere neſcit. Cacophonum, quod vocalium aſſiduitate ſquallet: vt Infernſque locus Ææáque inſula Circes. Et, Aulai in medio, &c. Vel conſonantium: vt O Tite tute tati. Et Æquiuocum, cuius vltimæ ſyllabæ ſimiles ſunt: vt Exiret mentes fraternas grata malis lis. Hemiſtichium, quod ſemiplenum eſt: vt Huc curſus fuit. Vitia notanda magis quàm imitanda eſſe frequenter admonui. Siquid videbitur ſcitu non indignum, poſt Seruij Centimetrum, vt potero, pauciſsimis declarabo. Valete amici optimi. Bergis apud diuum Guinnocum, Nonis Maijs. Anno ſalutis Chriſtianæ, M. CCCCCXI.

MAVRI SERVII HONORATI GRAMMATICI CENTIMETRVM.

CLARISSIMO VIRO ALBINO MAVRVS SERVIVS GRAMMATICVS S.

TIBI HVNC libellum prætextatorum videlicet decus vrbis Albine deuoui. Nam licet patris auiſque (quibus maximam reuerentiam literæ debent) quotidie vrgeris exemplo, ibiſque pubeſcas, quo velut ad muſarum ſacra venitur: non tamen cælo ſuo tantum numina proferuntur, ſed ſæpe humiles vicos ac vilia pauperum tecta ſubierunt. Quare laboris mei velim faueas voto, indulgeas audaciæ: quòd ſi ſecus ceſſerit, in cupiditatem deuotionis interpretabor euentum placendi: licet audacter, non tamen indignanter. Hunc libellum qui voluerit, Centimetrum nominabit. Tot enim metrorum genera digeſſi, quanta potui breuitate: vt rationem omittens, quo quidem quod naſcitur ex genere, qua ſcanſionis diuerſitate cædatur: quæ res plus confuſionis quàm vtilitatis habet. Sed lectori hæc generaliter ſunt ſcienda, Finalem ſyllabam in omnibus metris indifferenter accipi. Solutionẽ eſſe, quum pro vna longa ſyllaba, duæ breues ponuntur. Loca imparia dici primum, tertium, quintum: & inde Paria, ſecundum, quartum, ſextum. Et deinde Pentemimerim eſſe, quum poſt duos pedes ſequitur ſyllaba quæ partem orationis terminet. *Heptemimerim* verò, quum poſt tres pedes ſimiliter ſequitur ſyllaba. Tertius trochaicus eſt, quum poſt duos pedes perfectos finita parte orationis, trochæus remanet. *Trochaicus* quartus, quum definitione eadem tenet quartum locum trochæus. Catalecticum dici, cui vna ſyllaba deeſt. *Brachycatalecticum*, cui duæ. *Hypercatalecticum*, cui vna ſyllaba ſupereſt. *Acatalecticum*, vbi nihil plus minúſve eſt in verſu, qui legitimo fine clauditur. Monometrum, dimetrum, trimetrum, tetrametrum dici verſum à numero pedum. In Iambicis, trochaicis, anapæſticis metris verſus per pedes duplices computari. In cæteris metris per pedes ſimplices. Metra, vel à pedibus nomina accipere, vel à rebus quæ deſcribuntur, vel ab inuentoribus, vel à frequentatoribus, vel à numero pedum. Eáque octo eſſe principalia metra: Iambicum, trochaicum, dactylicum, anapæſticum, choriambicum, antipæſticum, Ionicum à maiore, ionicum à minore. de quibus carptim tractabimus, eligentes ea quæ ad palmam lyræ ducit voluptas.

IAMBICA.

METRA iambica locis imparibus quinque recipere pedes poſſunt: Iambum, tribrachum, ſpondæum, dactylum, anapæſtum. Locis autem paribus tantum iambum vel tribrachum, & apud Comicos frequenter anapæſtum, ita tamen vt multarum breuium iunctura vitetur. Sed ex pluribus metris, 13. vſui tradenda ſubieci.

Ariſtophanium metrum conſtat monometro hypercatalectico: vt eſt hoc, Vāllēs pĕrīmās.

Euripidium conſtat dimetro brachicatalectico: vt eſt hoc. Dĕx̄ dĕūs mĕūm.

Anacreontium conſtat dimetro catalectico: vt eſt, Rĕſōluĕ Băcchă crīnēs: vel ſic, Dĭſſōluĕ Băcchĕ crīnēs.

Archilochium conſtat dimetro acatalectico: vt eſt hoc, Amānt vĕnēnă părrĭcīdǣ.

Alcmanium conſtat trimetro brachycatalectico: vt eſt hoc. Săepĕ mīs dĕcōrōs vĭrgĭnīs chŏrōs.

Hipponactium conſtat trimetro catalectico: vt eſt hoc, Mĕā rĕnīdĕt īn dŏmō lăcūnăr. & hoc, Dōlīs Thălīă vātĭbūs făuēbăt.

Archilochium conſtat trimetro acatalectico: vt eſt hoc, Mătrēm fătīgăt prōdĭgūs vĭtǣ fŭrŏr

Hipponactium conſtat trimetro hypercatalectico: vt eſt hoc, Păupĕr pŏētă nēſcĭt hīc ăntră mūſărūm.

Anacreontium cōſtat tetrametro hypercatalectico: vt eſt hoc, Amŏr pŭēllǣ tūlĕ pĕctŭs īmmŏdĕrātē fătīgăbăt.

Ariſtophanium conſtat tetrametro brachycatalectico: vt eſt hoc, Mărcēnt lūtĕrnǣ, ſōl prŏpĭnquăt, nōn tămĕn văcās.

Ariſtophanium alterum conſtat tetrametro acatalectico: vt eſt hoc, Lūdōs ăuārŭ pŭēllă nōbĭlis

pudicos et leues.

Anacreontium conſtat tetrametro catalectico: vt eſt hoc, Portum petens, auram relaxa, vela ſolue mane.

Trochaica.

Metra trochaica principaliter conſtant trochæo: locis tamen imparibus hos recipiunt pedes, trochæum, tribrachum & nonnunquam dactylum. In locis vero paribus, cum his quos ſuprà memorauimus, ſpondæum, anapæſtum, dactylum. Sed ex pluribus 13. vſui tradenda ſubieci.

Pancratium conſtat monometro hypercatalectico: vt eſt hoc, Aurum hoc optimum.

Ithyphalicum conſtat dimetro brachycatalectico: vt eſt hoc, Bacche iunge tygres.

Euripidium conſtat dimetro catalectico: vt hoc, Vultur altius volat.

Alcmanium conſtat dimetro acatalectico: vt eſt hoc, Fiſtulā canit ſubulcus.

Bacchilidium conſtat dimetro hypercatalectico: vt eſt hoc, Floribus coronā texitur.

Sapphicum conſtat trimetro brachycatalectico: vt eſt hoc, Rex pater Iuppiter et deorum.

Archilochium conſtat trimetro catalectico: vt eſt hoc, Nox amoris et quietis conſcia.

Sotadicum conſtat trimetro acatalectico: vt eſt hoc, Ite, poma fere ſemitam poter altere.

Sapphicum conſtat trimetro hypercatalectico: vt eſt hoc, Splendet aurum, gemma fulget, forma ſed placet.

Sotadicum conſtat tetrametro brachycatalectico: vt eſt hoc, Thracium nefas te ætra: cantitans hirundo.

Archylochium conſtat tetrametro catalectico: vt eſt hoc, Tolle Thyrſos: aria pulſans iam Lyæus aduenit.

Hipponactium conſtat tetrametro acatalectico: vt eſt hoc, Pelle tonſis terga potui, velocende, iam pergamus.

Anacreontium cõſtat tetrametro hypercatalectico: vt eſt hoc, Parce iam camœna vati, parce iam meæ veſaniæ.

Dactylica.

Metra dactylica principaliter conſtant dactylo: recipiunt tamen ſpondæum, & interdum vltimo loco trochæum. ſed ex pluribus vndeuiginti vſui tradenda ſubieci.

Adonium conſtat dimetro acatalectico: vt eſt hoc, Fundite fletus.

Hymeniacum conſtat dimetro acatalectico: vt eſt hoc, Titira percolet.

Archilochium conſtat dimetro hypercatalectico: vt eſt hoc, Garrula vocitat auis.

Alcmanicum conſtat trimetro catalectico: vt eſt hoc, Tundite pectora palmis.

Simonidium conſtat trimetro acatalectico: vt eſt hoc, Induite pallia ſerica.

Alcmanium conſtat trimetro hypercatalectico: vt Lurida brachia cur retegis?

Archilochium conſtat tetrametro catalectico: vt eſt hoc, Virgo decens comas religato.

Alcmanium alterum conſtat tetrametro acatalectico: vt eſt hoc, Virgo decens comas religa tibi.

Alcmanium conſtat tetrametro hypercatalectico: vt eſt hoc, Vita quieta nimis caret ingenio.

Steſichorium conſtat pentametro catalectico: vt eſt hoc, Martia cede deo tua carmina Phœbo.

Simonidiũ conſtat pentametro acatalectico: vt eſt hoc, Parthenopeus erat puer Arcadiæ decus.

Cyrillium conſtat pentametro hypercatalectico: vt eſt hoc, Pulchra puella comas ambit ſibi palmitibus.

Heroicum conſtat hexametro catalectico: vt eſt hoc, Vulnera, bella, tubæ, numero tonduntur Homeri.

Bucolicum conſtat hexametro catalectico, ita vt quartus dactylus terminet partem orationis: vt eſt hoc, Ruſtica ſylueſtri reſonat bene fiſtula cantu.

Ibicium primũ conſtat hexametro acatalectico: vt eſt hoc, Sydera pallida diffugiunt face territa luminis.

Alcmanium conſtat hexametro hypercatalectico: vt eſt hoc, Alma Venus Paphon ingreditur, roſa luceat ex adytis.

Steſichorium conſtat heptametro catalectico: vt eſt hoc, Æacides iuuenis trahit Hectora plangite Pergama Troes.

Ibicium ſecundũ conſtat hexametro catalectico: vt Carmina docta Thalia tacet, properantibus

hūc ālēs ō pŭĕr.

Ibicium tertium conſtat heptametro hypercatalectico: vt eſt hoc, Vērſĭcŭlōs tĭbĭ dāctўlĭcōs cĕcĭnī pŭĕr ō, tĭmĕ quōs fācĭās.

ANAPAESTICA.

METRA anapæſtica principaliter conſtant anapæſto: recipiunt tamen frequenter ſpondæum, rarò proceleuſmaticum. apud comicos autem habent dactylum, ſæpiúſque vltima quum ſupereſt ſyllaba, in duas ſoluitur breues: ſed ex pluribus ... vſui tradenda ſubieci.

Itimium conſtat monometro: vt eſt hoc, Călĭdūm iŭbăr ēſt.

Choricum conſtat monometro hypercatalectico: vt eſt hoc, Ănĭmūs măl̆ĕ fōrtĭs.

Ariſtophanium conſtat dimetro brachycatalectico: vt eſt hoc, Vĕnĭt ōptĭmă Căllĭŏpē.

Pindaricum conſtat dimetro catalectico: vt eſt hoc, Fŭgĕ mœnĭă iām Thēbāmō rūdæ.

Alcmanium conſtat dimetro hypercatalectico: vt eſt hoc, Trĕmŭlūm măĕ mēllĭfluă nĭcĕtă ūră.

Archilochium conſtat dimetro acatalectico: vt eſt hoc, Ădȳtūm Vĕnĕrĭs fŭgĕ vīrgō sāgāx.

Partheniacum conſtat dimetro catalectico: vt eſt hoc, Ădȳtūm Vĕnĕrĭs fŭgĕ vīrgō.

Pindaricum conſtat trimetro brachycatalectico: vt eſt hoc, Mĕlĭūm răpĭdō mărĕ Tȳbrĭs ădāt ălŭīō.

Alcmanium conſtat trimetro catalectico: vt eſt hoc, Dăĕ Pĭĕrĭdēs mĭhĭ cārmĭnă dāctȳlĭ cōrūm.

Steſichorium conſtat trimetro acatalectico: vt eſt hoc, Lăĕt īn thălămō tĭbĭ vīrgō dĕcēns Vĕnĕrĭs ſpĕcĭē.

Simonidicum conſtat trimetro hypercatalectico: vt eſt hoc, Tŭbă tērrĭbĭlī procul ærĕ ſŏnăt, clȳpĕūm căpĕ mīlĕs.

Almanicum conſtat tetrametro brachycatalectico: vt eſt hoc, Sŭă mūnĕră fērt Vĕnŭs ālmă rŏſās tĭbĭ nĭtĭdō Cȳnărĕ.

Ariſtophanium conſtat tetrametro catalectico: vt eſt hoc, Dăĕ vīnă mĭhī, dăĕ ſērtă, iŭuăt dărĕ tēmpŏră tōtă lȳræō.

CHORIAMBICA.

METRA choriambica principaliter conſtant choriambo: verùm quò durius ſuo pede claudantur, accipiunt in fine amphibrachum vel bacchium. Sed ex multis metris hæc quatuor vſui tradenda ſubieci.

Ariſtophanium conſtat monometro & amphibracho ſiue bacchio: vt eſt hoc, Pūrpŭrĕūs tȳrānnūs.

Sapphicum conſtat trimetro & amphibracho ſiue bacchio: vt eſt hoc, Dūlcĭſŏnæ Pĭĕrĭdēs vērſĭfĭcō fācĕrĕ.

Anacreontium conſtat dimetro & amphibracho ſiue bacchio: vt eſt hoc, Vīrgĭlĭūs, Māntŭă quēm crĕāuĭt.

Callimachium conſtat tetrametro & amphibracho ſiue bacchio: vt eſt hoc, Ārmĭpŏtēns Mārs gĕnĭtōr Rōmŭlĭdæ dā vĕnĭām prĕcāmŭr.

ANTIPAESTICA.

METRA antipæſtica principaliter conſtant antipæſto. verùm ſæpè prima parte, qua iambum tenent, ſpondæum libenter accipiunt. Sed ex pluribus quatuor vſui tradenda ſubieci.

Pæanicum conſtat trimetro brachycatalectico: vt eſt hoc, Fāunī ſēmĭdĕūm nūmĕn ādēſt.

Anacreontium conſtat trimetro catalectico: vt eſt hoc, Cūtās mĭtĭgāns dōnă lȳræ.

Alcmanium conſtat tetrametro acatalectico: vt eſt hoc, Īnfāndūm tĕtĭgīt ſȳdĕră cārmēn māgĭcæ vātĭs.

Alcaicū conſtat tetrametro brachycatalectico: vt eſt hoc, Mĕcœnās ătăuĭs Lȳdĭă quōs fērt gĕnĭtē.

IONICA A MINORE.

METRA ionica à minore principaliter conſtant ionico ſuo, ac rarò alterius pedis patiuntur acceſſum ſed ex pluribus ſex vſui tradenda ſubieci.

Timocratium conſtat dimetro catalectico: vt eſt hoc, Rŏſă vērĭs ſpĕcĭmēn.

Anacreontium conſtat dimetro acatalectico: vt eſt hoc, Săpĭĕ nēs dĕŭs ā ... .

Anacreontium alterum conſtat trimetro catalectico: vt eſt hoc, Fŭgĕ vīrgō, fŭgĕ mūnŭs Vĕnĕrĭs.

Sapphicum conſtat trimetro acatalectico: vt eſt hoc, Sŏnăt āltārĭă ĕ fīxă tĭbĭ Nūmĕn.

Phaleucium conſtat tetrametro catalectico: vt eſt hoc, Tĭbĭ vēnĭs ſĕcō cōnāūm ſŏlăm quŏd dărĕ Vĕnĕrĭs

Vĕnĕrī.

Alcmanium conſtat tetrametro acatalectico: vt eſt hoc, Tĭmŏr ōmnĭs dŏcĕt ārtēs, tĭmŏr āugĕt bŏnă mēntĭs.

IONICA A MAIORE.

METRA ionica à maiore principaliter conſtát ionico ſuo: verum & diiambum & ditrochæum non recuſant. Solutionem patienter admittunt. Sed ex pluribus tria vſui tradenda ſubieci.

Hipponactium conſtat demetro brachycatalectico: vt eſt hoc, Pālmām căpĕ vīctōr.

Paraxilium conſtat trimetro brachycatalectico: vt eſt hoc, Fōrtīs iŭuĕnīs ſūmĕ cŏrōnām.

Sotadicum conſtat tetrametro brachycatalectico: vt eſt hoc, Vīctōr cănĕ: tēmpūs fŭgĭt, īntēndĕ lăbōrī.

RELIQVA deinceps metra non ea lege qua ſuperiora repetimus. Illa enim velut confuſa digeſſi: hæc velut diſperſa collegi. ſed ex pluribus 25. vſui tradenda ſubieci.

Ithyphallicum tetrametrum conſtat tribus dactylis & pyrrhichio: vt eſt hoc, Quī ſĕrĕrĕ ingĕnŭūm vŏlĕt ăgrūm.

Pherecratium conſtat ſpondæo, dactylo & trochæo: vt eſt hoc, Rēgēs pūrpŭră mōnſtrăt.

Glyconicum conſtat ſpondæo, choriambo & pyrrhichio: vt eſt hoc. Odī Pārthĕnĭūm nĕmŭs.

Aſclepiadæum conſtat ſpondæo & duobus choriambis & pyrrhichio: vt eſt hoc, O ēt præſĭdĭūm ēt dūlcĕ dĕcŭs mĕūm.

Alcaicum conſtat ſpondæo, tribus choriambis, & pyrrhichio: vt eſt hoc, Prōfūſă Æăcĭdēs, prōcŭbŭĭt ſŭb Părĭdĭs mănŭ.

Elegiacum conſtat pentemimeri prima heroica, ſecunda dactylica: vt eſt hoc, Mœrēt dīffūſīs flēns ĕlĕgīă cŏmīs.

Eulogicum conſtat primo pede diſſylabo quicunque ſit, & quatuor dactylis: vt eſt hoc Sāpphŏ cōmpŏſŭīt mălĕ căſtă pŏēmătă.

Miurum conſtat ita vt heroicum, ſed pyrrhichio clauditur: vt eſt hoc, Mōrtēm cōntēmnūnt lāudātō vūlnĕrĕ Gĕtĕ.

Priapæum conſtat de glyconico & pherecratio: vt eſt hoc, Hēllēſpōntĭăcūm tŭŭs, nūmēn prōtēgĭt hōrtūs.

Phalæcium conſtat ſpondæo, dactylo, & tribus trochæis: vt eſt hoc, Iſthmōs dīuĭtĭbus ſŭpērbĭt ŭndīs.

Sapphicum conſtat trochæo, ſpondæo dactylo, & trochæis duobus: vt eſt hoc, Fāunĕ nȳmphārūm dĕcŭs ēt vŏlūptās.

Saturnium conſtat dimetro iambico & ithyphallico: vt eſt hoc, Iſīs pĕrērrăt ōrbēm cōrnĭbūs prŏfūſīs.

Archilochium conſtat partheniaco & ithyphallico: vt eſt hoc, Rĕmĕăt vĭr ăb ārcĕ tўrānnī vūltĭbūs crŭēntīs.

Ænitologium conſtat dactylica & iambica pentemimeri: vt eſt hoc, Cārmĭnă bēllă măgīs vēſīm ſŏnārĕ.

Alcaicum conſtat pentemimeri dactylica, & duobus trochæis: vt eſt hoc, Lūnă rŭbēns Zĕphўrōs cōmmĭnātŭr.

Alcaicum alterum conſtat pentemimeri iambica, & duobus dactylis: vt eſt hoc, Cārmēn rĕlāxāt tædĭă pēctŏrĭs.

Archilochium conſtat tetrametro bucolico, acatalectico, ithyphallico, tribus trochæis: vt eſt hoc, Lĭnĕă pāſtōr tĭbĭ cōncĭdĕ īn prōfūndă pōntī.

Galliambicum conſtat dimetro, iambico, acatalectico, & anapæſto vel ſpondæo, cum duobus iambis: vt eſt hoc. Tĕnĕră rĕcrīſpāt āurāt trĕmŭlō ſīnū frĕtī.

Archilochium conſtat pentemimeri dactylica, & dimetro iambico: vt eſt hoc, Sȳdĕră cūnctă mĭcānt dĕcōrĕ lūcĭs āurĕō.

Archilochium alterum conſtat dimetro iambico, & pentemimeri dactylica: vt eſt hoc, Dūlcī lўæō dĕdĭtī tȳmpănă iăm quătĭūnt.

Heroicum, quoties ſonus vltimæ ſyllabæ ſimilis eſt præcedentis: vt eſt hoc, Exērcēt mēntēs frātērnās grātă mălīs līs. Quum verò extremæ ſyllabæ metri ſunt eædem, æquiuocum eſt.

Reciprocus heroicus in ſotadico quoties ad finem ſcanſus ſotadicum facit: vt eſt hoc, Īrĕ cŭpīs ſi rūs mălă vītēs ſōpnĭă quǣſō. Quǣſō ſōpnĭa vītēs mălă, tūs ſi cŭpĭs īrĕ.

Reciprocus iambicus in elegiaco eſt quoties à fine ſcanſus elegiacum facit: vt eſt hoc, Mĭcānt nĭtōrĕ tēctă ſūblīmī āurĕă. Aureă ſūblīmī tēctă nĭtōrĕ mĭcānt.

Euryphallicus verſus eſt, quum verba prout proſequuntur ſyllabis creſcunt: vt eſt hoc, Rem tĭbĭ cōncēſsī dōctīſsĭmĕ dūlcĭſŏnōrăm.

IOHANNIS DESPAVTERII CENTIMETRVM.

MVLTO plura ſunt carminum genera, quàm in Centimetro ſuo digeſsit Seruius: quod cum minime latuit. nam teſtatur ſe dicturum ea tantum quæ in vſu ſunt. Siquidem rariſsimè apud poëtas leges proceleuſmatica, pæonica, moloſsica, cretica, antibacchica, bacchiaca, ſcoliaca, epitrita. quæ tamen ſi noſſe libebit, legito librum nonum Franciſci Nigri, apud quem hæc pulchrè elucidantur. Ego nunc ea demum proſequar, quibus vſi ſunt Catullus, Horatius, Martialis, Capella, Boetius, & Auſonius. Pluribus vti non prohibebo, dum in his prius ſe ſatis exercuerit adoleſcens.

MONOCOLA

ETSI omne ferme carminis genus monocolon, id eſt ſimplex & vnimembre, ſine alio genere eſſe poſſet: non facile tamen monocolis vtendum cenſeo, niſi apud authores idoneos inueniantur. Ea vero hîc ſubieci hoc ordine.

Heroicum hexametrum, quo Heroum res geſtæ cum laude deſcribuntur. vt à Virgilio Æneæ, à Flacco Argonautarũ, &c. ab Homero Achillis & Vlyſsis: vnde Homericum dicitur. Carmine ex eiſdem pedibus ſcribuntur ſatyræ & alia plurima, ſed non cum tanto apparatu & pompa vt Heroum geſta. verùm de heroico in libro primo diſputatum eſt.

Secundo pentametrum elegiacum monocolon lectum eſt. Capella lib. 9. ſine alterius generis admixtione ponit viginti octo pentametros verſus. Et Virgilius, Sic vos non vobis, &c. De ſcanſione ſatis diximus libro 1. quia fit ex primis duobus vel dactylis, vel ſpondæis, vel alternis: tertio ſpondæo tantum. de quo Fabius libro nono de compoſitione ſic ait, Eſt enim in ipſa diuiſione verborum latens tempus: vt in pentametri medio ſpondæo, qui niſi alterius verbi fine, alterius initio conſtet, verſum non efficit.

ADONICVM monocolon eſt apud Boetium lib. 1. Nūbĭbŭs ātrīs Cōndĭtă nūllūm Fūndĕrĕ pōſſūnt Sȳdĕră lūmĕn, &c. Conſtat dactylo & ſpondæo: vel ex Seruij Centimetro, dactylo & trochæo: quia eſt dactylum dimetrum catalecticum. ſed quia vltima ſyllaba cuiuſcumque verſus eſt communis, ideo parum refert an vltimum pedem ſpondæum eſſe dicamus, an trochæum.

ASCLEPIADAEVM monocolũ inuenitur. Horatius, Mǣcēnās ătăuīs ēdĭtĕ rēgĭbūs. Idem, Exēgī mōnŭmēntūm ǣrĕ pĕrēnnĭŭs. Iterum Dōnārēm pătĕrās grātăquĕ cōmmŏdīs. Conſtat ſpondæo, duobus choriambis & pyrrhichio: vel ſpondæo & dactylo cum finali ſyllaba, & dactylis duobus, vt dixi in libro primo. Capella præter omnium conſuetudinem primo loco dactylum adhibuit in ſecundo libro, dicens, Atquĕ rĕūm răbĭdō ābſōluĕrĕ pēctŏrĕ. ſic alibi ſæpius.

SAPPHICVM hendecaſyllabũ conſtans trochæo, ſpondæo, dactylo, & duobus trochæis. monocolon eſt apud Boetium libro ſecũdo, Nōuĭmūs quāntās dĕdĕrĭt rŭīnās Et alibi, Bēllăbĭs quīnīs ŏpĕrātŭs annīs. vbi tamen in fine totius carminis vnicum adiecit adoniũ, Sȳdĕră dōnāt. Sic Seneca frequenter in choris, vbi ſolet poſt multos verſus, ſapphicos mutare in anapæſticos vel iambicos. Idem ſemel in Hecuba dedit ſecundo loco dactylum, dicens, An fĕrāx vărĭī lăpĭdīs Căryſtōs.

GLYCONIVM vel glyconicũ conſtat primo pede ſpondæo, aliquando etiam trochæo vel iambo & duobus dactylis, vel choriambo & pyrrhichio. Spondæus in prima regione apud Horatium ſemper eſt, niſi ſemel Ode 15. libri primi, Īgnĭs Īlĭăcās dŏmōs. De iãbo in prima regione, Pŭēllǣ ĕt pŭĕrī īntĕgrī. apud Catullum, quem imitatus Marullus Trachaniota poëta elegãtiſſimus, huic generi in prima regione non abhorruit paſſim dare tam iambum & trochæum, quàm ſpondæum. Āddĕ pūblĭcă cīuĭūm, Āddĕ tōt pŏpŭlōrū̆m ŏpēs. Fătēmūr bŏnĕ Lāſcărēs. Iūgō ſue

mūlti

multiparam ſuem.ſic idem ſæpiſſime. Reperitur hoc genus monocolon apud Boetium in carminibus,quorum initia ſunt, Quum phœbi radiis graue. Fœlix qui potuit boni. Quondam porticus attulit. Quod mundus ſtabilis fide. In quibus primus pes ſæper ſpondæus eſt,niſi in quarto carmine libri quinti,vbi bis iambus eſt:vt Nihil motibus explicat Notis ſubdita cõ potum. Et ſemel trochæus,vt Alterumque legens iter. At in carmine 3 lib. 4 Vela Neritii ducis.primus pes ſemper eſt trochæus præter vltimum verſiculũ, Menti's vulnere ſæuiunt.niſi quis legendum putet,Mentis hulcere ſæuiunt. In hoc carmine legendum eſt, Hic lupis ſu pe radditus.non vt vulgo habetur nuper. hunc verſiculum ſequitur, Flere dũ parat,hululat vbi tribracchus vel anapæſtus eſt pro dactylo,quod nollem imitari,quia forſan mendum eſt. aut metri gratia, (hullulat) per geminum ll dixit.

ARCHILOCHIVM dactylicum conſtans dactylico bucolico tetrametro,id eſt tribus dactylis vel ſpondæis,vel alternis,& quarto pede tantum dactylo partem orationis finiente, & tribus trochæis.eſt monocolon apud Boetium libro 5 Carm. Quam variis terras animalia permeant figuris. Scande, Quam vari,is ter,ras ani,malia,perme,ant fi,guris. Tolle quartam à fine ſyllabam, habebis hexametrum:ſic, Quam variis terras animalia perme figuris. non tamen hoc ſemper fieret:quia quarta ſyllaba ablata,quinta deſinit interdum corripi.vt apud Horatium Ode 4.lib.1. in hoc verſiculo, Soluitur acris hyems grata vice Veris et Fauoni. Notabis autem plura fuiſſe mendoſa ante Badij diligentiam,vt apud Boetium vbi legebatur (præceſſiſſe),legendum eſt, Hæc preſſiſſe ſolo veſtigia greſſibuſque gaudeat. vbi etiam (que) coniunctio ineptè fuerat ablata. Alij hoc genus vocant Phaleucium.

ALCAICVM dactylicum conſtans pentemimeri iambica & duobus dactylis,id eſt habens primum iambum vel ſpondæum,ſed ſæpius ſpondæum:ſecundum verò ſolum iambum.hinc manet ſyllaba partem orationis finiens,quam ſequuntur dactyli duo. monocolon eſt apud Claudianum in epithalamio Honorij & Mariæ,vt Princeps corusco ſydere pulchrior. De iambo qui ratus in prima regione,Horatius, Fauete linguis carmina non prius. Syllaba ſuperans ſemper longa eſt: niſi rariſſime,& tum ratione cæſuræ producitur:quod cauebis vt maxime poteris. Horatius, Anguſtã amice pauperiem pati. hoc Alcaicum vocant dactylicum trimetrum acatalecticum.

ALCAICVM choriambicum conſtans ſpondæo,tribus choriambis & pyrrhichio, ideòque pentametrum monocolon eſt apud Catullum, vt Alphene immemor atque vnanimis falſe ſodalibus Et apud Horatium ter, vt Tu ne quæſieris,ſcire nefas quem mihi quem tibi.
Nullam Vare ſacra vite prius ſeueris arborem.
O crudelis adhuc, et Veneris muneribus potens. Dicitur ab alijs Phaleuciũ hendecaſyllabũ.

IAMBICVM dimetrum archilochium acatalecticũ, monocolon eſt apud Auſoniũ ad Theonem:vt Aut aſſit interpres tuus,
Ænigmatum qui cognitor
Fuit meorũ,quum tibi
Cadmi nigellas filias,
Melonis albam paginam,
Notaſque furuæ ſepiæ,
Cni doſque nodos prodidit. Recipit hoc genus(vt in Centimetro viſum eſt)locis imparibus iambum & tribrachũ. Apud lyricos & hymnographos rarò alios pedes quàm diſſyllabos habet, & in hymnis ſenſus ſemper in quatuor verſiculis perficitur. Sedulius A ſolis ortus cardine
Adusque terræ limitem, Chriſtum canamus principem
Natum Maria virgine. Miror qua authoritate Politianus hymnũ ita fecerit,vt quouis loco quenuis diſſyllabum pedem locaret,præterquam in fine,vbi ſemper iambus initium hymni eſt,
O virgo prudentiſſima
Quam cælo miſſus Gabriel,&c. De pyrrhichio in ſecũdo, Amore deum rapuit.non auſim id imitari. Nec illud, Tu ſtellis comam cingeris. Nec illud, Tu ſtella maris diceris.

PHALEVCIVM cõſtat ſpõdæo & dactylo & tribus trochæis. monocolon eſt frequenter apud Catullũ Martialemque,& apud Boetiũ ſemel in lib.1. dicentem, Quiſquis compoſito ſerenus æuo.ſed in hoc carmine multa ſcriptorum vitio ſunt corrupta,vt rectè animaduertit doctiſſimus Badius.veluti hic, Fatum ſub pedibus egit ſuperbum. procerit,vel alio ſimili. Et Verſum funditus agitantis æſtum. pro actitantis. vel exigentis. Et, Quid tantum miſeros ſæuos tyrannos. pro

ferōs. Catullus in hoc verſu non ſeruat ordinem: nam in prima regione ponit etiam iambum: quod alij imitari noluerunt, vt notauit Plinius: nec abhorruit in prima regione trochæum, vt alibi vidimus: ſed & tribrachum ſemel apud eundem legi in primo loco: vt Cámĕrĭūm mihi pĕſſĭmæ pŭēllæ. De iambo,

Mĕās ēſſĕ ălĭquĭd pŭtārĕ nūgās.

Et ācrēs ſŏlēt īcĭtārĕ mōrſŭs, &c. de trochæo in primo carmine, Quārĕ hăbē tĭbĭ quĭcquĭd ēſt lĭbēllī. Quālĕcūnquĕ quĭdăm ōră pĕr vĭrōrŭm. Rariſſimè in hac re ſequentes imitati ſunt Catullum. vt Boëtius lib. 3. ſemel, Quĭs īllōs ĭgĭtŭr pŭtēt bĕātōs. & plures, vt opus noſtrum perlegenti liquebit. tamen tanti Catullianum poëma facio, vt nō putem reprehendendū, qui hunc ſequitur. Accedit iudicium Michaëlis Trachaniotæ Marulli Conſtantinopolitani poëtæ feſtiuiſſimi: quem Petrus Crinitus non vulgaris doctrinæ vir, immo Gellius noſtri temporis alter abſolutum in ſuo genere eſſe tradit. Nam vt Beatus Rhenanus teſtatur vſqueadeo fuit antiquitatis æmulus vt priſcis illis ſeculis principes Latinæ linguæ viros non modò non adæquarit ſed longo poſt ſe interuallo reliquerit. Is, inquam, Marullus nihil veritus eſt Catullum in omnibus imitari, id quod ex ſingulis illius epigrammatis cognoſcere licet. ideo Phaleuciis in prima regione plus centies dat tam trochæos quam iambos. Verùm ne prolixitate diſpliceam, ſatis fuerit pro omnibus vnum illius epigramma ad Neæram,

Sālvē nēquĭtĭæ mĕæ Nĕæră,
Mī pāſſērcŭlĕ, mī ālbē tŭrtŭr īllĕ,
Mĕūm mēl. mĕă ſŭāuĭtās. mĕūm cōr,
Mĕūm ſŭāuĭōlūm, mĕī lĕpōrēs.
Tēnĕ vīuĕrĕ ĕgō quĕām rĕlĭctā?
Tēnĕ ĕgō ſĭnĕ rēgnă tē ſĭnĕ aurūm,
Aūt mēſſēs Ărăbūm vĕlīm bĕātās?
O prĭūs pĕrĕām īpſĕ, rēgnă ĕt aurūm.

Ponit etiam Catullus dactylum primo loco: vt Ingĕrĕ mĭ călĭcēs ămārĭōrēs. Et ſpondęum in ſecundo: vt Vērbōſā gāudēt Vĕnŭs lŏquēlā. Reperitur etiam ſecundo loco tribrachus & trochæus: & apud Sentium iambus in fine. Catullum ego cum Marullo non verebor imitari, parcè tamen. Alibi, Et nĭſī mānĭfēſtă pērnĕgāmŭs. producit ſecundam in (niſi) non malè, quia diximus variari: licet raro produci, vt (ĕgo). quod iam patuit apud Marullum produci. Idem ait de ſuo amore, Ipſĕ ĕgō iam quĭs ſĭm nēſcĭō aut ŭbĭ ſĭm. hic ō breuis non interimitur: quod rariſſime imitandum eſſe docuimus.

ANACREONTIVM dimetrum catalecticum conſtans anapæſto, duobus iambis & ſyllaba. monocolum eſt apud Boëtium libro 3 Hăbēt hōc vŏlūptās ōmnĭs. vbi tertio loco ſpondæum dedit: quod alibi vix inuenies, ſed ſemper iambum: vt Stĭmŭlīs ăgĭt fŭrēntēs, &c.

IAMBICVM trimetrum archilochium acatalecticum, vt dimetrum & tetrametrum locis imparibus, vt ex Seruio patet, recipit iambum tribrachum, ſpondæum, dactylum vel anapæſtum: locis autem paribus tantum iambum vel tribrachum, & apud comicos frequenter anapæſtum, ita tamen vt multarum breuium iunctura vitetur. De comicis plura dicerem, niſi ſcirem carmina comica perpulchrè tradita eſſe à Priſciano, cuius opuſculum Plautinis comœdiis vir vndecunque doctiſſimus Iohannes Baptiſta Pius præpoſitum curauit. Si te comœdiæ compoſitio delectet, cum Plauto & Terentio diligenter perlegito opuſculum Priſciani de metris comicis, & ea quæ doctiſſimus Badius ante Terentij comœdias collegit prænotamenta. In lyricis & hymnis raro alios pedes quàm iambum & ſpondæum reperies, aliquando etiam alios, &c. Horatius iambo trimetro, archilochio, monocolo ſemel vſus eſt, Iām iām ēffĭcācī dō mānūs ſcĭēntĭæ.

SCAZON ſiue iambicum trimetrum hipponactium hoc ſolum differt ab archilochio, quod hoc in ſexta regione ſumit iambum duntaxat, illud verò ſemper ſpondęum ideóque Scazon dicitur, vel choliambus, id eſt carmen claudum. In hoc tantum genere obſeruandum eſt, ne quintus pes alius ſit, quàm iambus. docet hoc Terentianus vt apud Aldum eſt videre. Frequentiſſime monocolon eſt, vt in præfatione Perſiana, Nēc fōntĕ lābră prōlŭī căbāllīnō. Martialis. Apōllĭnārēm cōnuĕnī mĕūm. ſcazon. Boëtius, Hæc cūm ſŭpērbă vērtĕrĭt vĭcēs dĕxtrā. Non reformidat ſcazō locis imparibus anapęſtū, dactylum, ſpondęum, tribrachum, nec locis paribus tribrachum. Catullus & Martialis ſæpe hoc genere vtuntur. Horatius autem nunquam, & comici raro.

IAMBICVM ſeptenarium addens iambico trimetro acatalectico amphibrachum. monoco-

lon eſt

lon eſt apud Catullum, Cĭnǣdĕ Thāllĕ mōllĭŏr cŭnĭcŭlī căpīllō. Alij vocant iambicum tetrametrum catalecticum.

SAPPHICVM choriambicum conſtat choriambico trimetro & amphibracho ſiue bacchio: vt Dūlcĭſŏnǣ Pĭĕrĭdēs vērſĭfĭcō făuētĕ. Inuenies tale monocolon in ſecundo libro Martiani Capellæ. Choriambicum aliud conſtat tribus choriambis & duobus trochæis: vt Cēlſŭs ĕquō phœnĭcĕā vēſtĕ nĭtēns ībăt ărcas.

CHORIAMBICVM huic affine conſtat duobus choriambis & tribus trochæis & ſyllaba: & eſt monocolon apud Capellam, Lǣtă hŏnōrĭs mĕrĭtīs āſtra vĭrgŏ cōncĭpĭs. Archilochium aſclepiadæum conſtat ſpondæo & tribus choriambis: vt Annŭūm cārdo rŏtăt dūm fĕrĭmūr ſōllĭcĭtī. In (læta) vocalis non interimitur: quod nimis ſæpe fit in Capella.

ANAPAESTICVM archilochium dimetrum acatalecticum conſtat quatuor pedibus, qui optime ſunt anapæſti: poſſunt tamen etiam eſſe dactyli vel ſpondæi in quocunque loco, ita etiam vt aliquando nulli ſunt anapæſti: nihilominus verſus anapæſticus dicitur. nunquam tamen inuenies omnes dactylos aut omnes ſpondæos: neque bonum fuerit multos verſus ſine anapæſto continuare. Vtitur hoc monocolo valde ſæpe in tragœdiis Seneca: ſed fere vbi chorus loquitur: cui etiam dat ſapphica vel aſclepiadæa: reliquis iambica dat trimetra catalectica archilochia, raro triſyllabos pedes admittentia. De anapæſtico apud Senecam in Hercule furente fit hoc exēplum, Tūrbĭnĕ māgnō ſpēs ſōllĭcĭtǣ. Hic ſtatim ſequitur, Et cōngēſtō păupĕr ĭn āurō: vbi nullus eſt anapæſtus. quod in hoc genere apud Senecam frequentiſſimum. Ex dictis ſequitur Boëtium rectè vſum hoc genere in carminibus, quorum initia ſunt,

O ſtēllĭfĕrī cōndĭtŏr ōrbīs,
Quāntās rērūm flēctăt hăbēnās!
Sī vīs cēlſī iūră tŏnāntĭs,
Quǣnām diſcōrs fœdĕră rērūm?

Boëtius primo carmini vnicum adonicum admiſcuit, Crīmĕn ĭnīquī. vt in fine 3. Carm. lib. 5. Addĕrĕ partes. Meminiſſe vbique decet vltimam verſus eſſe communem: ideo quartus pes dactylus eſt, non amplimacrus hic, Hŏmĭnēs quătĭmūr fōrtūnǣ ſălō. Nec vſquam in hoc genere apud Boetium trochæus admittitur. Nam illud, Tōtīs frātrīs ōbuĭă flāmmis, mendoſum eſt pro Tōtīs frātrīs ĕt ōbuĭă flāmmīs. Nam coniunctionem illam (&) ſenſus & verſus exigit.

ANAPAESTICVM partheniacum dimetrum catalecticum conſtat tribus anapæſtis & ſyllaba. & eſt monocolon apud Capellam libro 2, Căpŭt ārtĭbŭs īnclўtă vĭrgō. Boëtius, ſeruato ſemper in tertia regione anapæſto, locat in primo & ſecundo loco anapæſtos vel ſpondæos, vel hos vt volumus mixtos. Vt 5. Carm. lib. 2, Fœlix nĭmĭūm prĭŏr ǣtās. Et 1. Carm lib. 5, Quī ſē vŏlĕt ēſſĕ pŏtēntēm. Notabis autem in anapæſtis catalecticum dici verſum, vbi vna, vel duæ ſyllabæ deſunt. Brachycatalecticum, vbi pes integer abeſt. Exemplum primi. hic eſt dimeter catalecticus, Fŭgĕ mœnĭă iām thĕlāmōnĭdǣ. abeſt vnica ſyllaba. ſimiliter hic, Adĭtūm Vĕnĕrīs fŭgĕ vīrgō. abſunt duæ ſyllabæ à demetri perfectione. Brachycatalectici exemplum eſt, Vĕnĭt ōptĭmă Cāllĭŏpē. hic integer anapæſtus abeſt à dimetri perfectione. id ſpeciale eſt in anapæſticis: ideo bene notandum eſt. Ferettus dicit anapæſticum optimum qui ſingulos pedes habet partem orationis finientes, quod in reliquis eſſet vitioſum: ſed id authores raro obſeruant.

DACTYLICVM archilochium tetrametrum catalecticum conſtat quatuor dactylis ſyllaba minus: vt Vīrgŏ dĕcēns cŏmŭlās rĕlĭgātō. ſed tertio ſemper dactylo, primus & ſecundus poſſunt etiam eſſe ſpondæi. Monocolon eſt hoc genus ſemel tantum apud Boetium. Vt Carm. 3 lib. 5. Pūrō clārūm lūmĭnĕ phœbūm. Mēllĭflŭī cănĭt ōrĭs Hŏmērŭs, &c. Hoc genus inter anapæſticos verſus habetur anapæſticum, vt in anapæſtico archilochio dictum eſt. Ideo Perottus non recte dixit Boetium ſæpius hoc genere vſum. veluti Carm. 6. lib. 4. Sī vīs cēlſī iūră tŏnāntis Et Car 3. lib. 5. Quǣnām diſcōrs fœdĕră rērūm. Nam anapæſticos eſſe verſus ex ſequentibus liquet. Vĕtĕrēm ſĕrūānt ſўdĕră pācēm. Non ſōl rŭtĭlō cōncĭtŭs īgnē, &c. Cāuſă rĕſōluĭt. quīs tāntă dĕūs Vērīs ſtătŭĭt bēllă dŭōbŭs.

IONICVM à minori phaleucium tetrametrum acatalecticum conſtans quatuor ionicis à minore: monocolon eſt apud Capellam lib. 4. Vĕnĕrāndōs mĭhĭ fătŭs rĕuĕrēndōſquĕ, ſĕcūtā Rĕfĕrām iūſſă pĕdēm ătquĕ ĭlĭcĕt ēxōrſă ſĭlēūnt.

ITHYPHALLICVM dactylicum tetrametrum acatalecticum conſtat tribns dactylis &

pyrrhichio. monocolon eſt apud Boetium libro tertio, Quĭ ſērĕrĕ īngĕnŭŭm vŏlĕt ăgrŭm, Lībĕrĕt ărvă prĭūs frŭtĭcĭbŭs. vbi indoctè legitur fruticibus. In primo verſu (rĕ) per ſynalœpham abſumitur: ideo malè dixerunt quidam primum verſum eſſe hypercatalecticum.

ALCMANIVM dactylicum tetrametrum hypercatalecticum conſtat penthemimeri dactylica, id eſt duobus dactylis vel ſpondæis, aut alternis & ſyllaba. inde ſequitur neceſſariò dactylus & ſpondæus. monocolon eſt apud Boetium libro primo, Heū quām prǣcĭpĭtī mērſă prŏfūndō Et apud hymnographum, O quām glōrĭfĭcā lūcĕ cŏrūſcās.

ANGELICVM ſtheſicorium heptametrum à nuncij celeritate ſic dictum, conſtat duobus trochæis, duobus iambis, trochæo, dactylo, trochæo. Recipit tamen primo loco etiam ſpondæū. Tale eſt monocolon apud Catullum, O Cŏlōnĭă quǣ cŭpĭs pōntĕ lūdĕrĕ lōngō. Memineris ſemper vltimam verſus eſſe communem de ſpondæo in prima regione ibidem, Inſulſiſſĭmŭs ēſt hŏmō, nēc ſăpĭt pŭĕrī īnſtăr. hic (hŏmō) ſecundam producit: quia pyrrhichius hic non recipitur.

GALLIAMBICVM metrum ex duobus galliambis: quorum prius habet pyrrhichium & duos trochæos cum ſpondæo: vt eſt hoc, Stĭmŭlātŭs vt fŭrēntī Alterum conſtat pyrrhichio, trochæo, & duobus pyrrhichiis: vt eſt hoc, Răbĭē văgŭs ănĭmŭs. Interdum tamen primo loco ſpondæum inuenies: & in ſecundo iambum atque tribrachum. Tali monocolo vſus eſt Catullus de Berecynthia & Aty, vt Sŭpĕr āltă vēctŭs Atys cĕlĕrī rătĕ măriă. In verſu autem, Dĕvŏluĭt īſtĕ ăcūtō ſĭbĭ pōndĕră ſĭlĭcĕ. vertitur primū u conſonans verbi (dĕvŏluĭt) in vocalem. & in bonis libris iſte legitur, non lactes: licet Antonius Parthenius ita offenderit. Aliquando etiam in primo loco trochæum inuenies: vt Tŷmpănŭm tŭbăm Cybēllĕ tŭă mātĕr ĭnĭtĭă, vbi (initia) manifeſto primam corripit. legito diligenter ipſum Catullum, & plura reperies.

TROCHAICVM archilochium tetrametrum catalecticum conſtat octo pedibus minus vna ſyllaba, habet locis imparibus trochæum, reliquis etiam ſpondæum. Tali monocolo vſus eſt hymnographus elegantiſſimus in laudem ſalutiferæ crucis, Pāngĕ lĭnguă glōrĭōſī prǣlĭūm cērtāmĭnĭs. In verſiculo autem, Agnŭs in crŭcĕ lĕvātŭr īmmŏlāndŭs ſtīpĭtĕ. mendum eſt ab ignaris poeticæ commiſſum multis flagris piandū: qui a ratio carminis & ſenſus exigit vt legatur in genitiuo, Agnŭs in crŭcĭs lĕvātŭr īmmŏlāndŭs ſtīpĭtĕ. id eſt agnus immolandus leuatur in ſtipite crucis. notauit id ante me Antonius Nebriſſenſis. nolo furtiuis plumis nobilitari. Hymnus de venerabili ſacramēto, de diuo Nicolao, de Catharina virgine, de tēpli dedicatione, & pluribus aliis diuis ad huius carminis imaginē facti, minimè carmina ſunt poeta mediocri digna. Sunt enim à poeticę indoctis facti, licet alioqui & doctiſſimis & ſanctiſſimis, qualem diuū Thomam Aquinatem fuiſſe nemo inficiatur. Terentianus grammaticus, teſte Priſciano, in declinationibus lib. 6. Sēſcŭplōs vĕl ūnăm vīncĕt āltĕrĭūs ſīngŭlūm. hic (āltĕrĭūs) pœnultimā producit, quia ſextus iambus eſſe nequit, teſte Priſciano: ſed debet eſſe ſpondæus vel trochæus, vt patet apud Martianum Capellam lib. 2. Scāndĕ cǣlī tēmplă vĭrgŏ dīgnă tāntō fœdĕrĕ, Tē ſŏcĕr ſŭbīrĕ cēlſă pōſcĭt āſtră Iūppĭtĕr Vtitur hoc genere non ponens niſi hos duos verſiculos, Capella intercalariter poſt varia ſemper carminum genera valde delectabiliter, vt apud eum videre licet.

IAMBICVM anacreontium dimetrum catalecticum conſtat primo pede iambo vel ſpondæo, dactylo, tribracho, vel anapæſto: ſecundo iambo vel tribracho: tertio vt primo & vnica ſyllaba, ſed triſyllabi pedes huic generi perrarò admiſcendi ſunt vt Dĭſſŏluĕ Bācchĕ crīnēs. vtitur hoc monocolo Capella lib 2. Legito Capellam, & diligentiam noſtram laudabis. Hymnus Baccho dictus à Marullo, Agĕdūm cănītĕ pātrēm Thēſpĭădēs mĭhĭ Brŏmĭūm. eſt carmen anapæſticum acatalecticum recipiens ſecundo & tertio loco etiam iambum & reliquos pedes, quos anapæſticis tribuit Seruius in Centimetro cum tribracho. At finem facio: quia monocola, quibus vſi ſunt linguæ Latinæ principes, iam ſatis enucleaui.

DICOLA DISTROPHA.

DICOLA ſunt ex duobus generibus mixta carmina. Diſtropha, vbi poſt duos verſus fit ad primum genus reuerſio. Poſſunt ſine dubio excogitari vel reperiri plures carminū mixtiones, quàm hic collegimus: ſed nos eas duntaxat diligenter conquiſiuimus, quas placuiſſe vidimus Catullo, Horatio, Martiali, Boetio, cæteriſque linguæ Latinæ delicijs. Carminum itaque monocolorum diſtrophorum ſubiecimus hic mixtiones XXVII.

HEROICVM præponitur pentametro elegiaco. Marullus, Nēc tē tērrŭĕrĭt pĕrĕgrīnī nōmĕn ĭnānĕ: Crēdĕ mĭhī nūllă ēſt tērră ălĭēnă vĭrō.

HEROICVM alcmanio, vel (vt alij volunt) archilochio dactylico tetrametro catalectico

præponitur. Horatius,
Laudābunt ălii clārām Rhŏdŏn, aut Mĭtylēnēm,
Aut Ephĕſūm,bĭmăriſvĕ Cŏrinthi. Conſtat ſecundus verſus tribus dactylis & trochæo: nam ſi haberet adhuc ſyllabam, eſſet tetrameter acatalecticus: nec moueat te vltima in (Cŏrinthī): quia vltima verſus eſt cōmunis. licet autem quemuis ex tribus primis pedibus eſſe ſpondæum, dum non ſpondæi omnes, vt videbis ex Odis Horatij, quarum ſunt initia, Laudābunt ălii, &c. Tē măris ĕt terræ, &c. Quid tĭbi vīs mŭlĭer, &c. Vt tamen bene dixit Ferettus, tres primi pedes rariſsimè ſunt alij quàm dactyli: verùm non mentiti ſumus, & liquet ex his verſibus, Inſignēs aut Theſſălă Tempē. Triſtitiām vītæquĕ lăbōrēs, &c. Atque quod rarius eſt, Mēnſōrēm cŏhĭbent Ārchytā. Cæterùm quod rarum eſt, ratò decet imitari,

HEROICVM præponitur archilochio dactylico dimetro hypercatalectico conſtanti duobus dactylis & ſyllaba. Horatius, Diffūgērĕ nĭuēs, rĕdĕunt iām grāmĭnă campis,
Arbŏrĭbūſquĕ cŏmæ.

HEROICVM præponitur iambico archilochio dimetro acatalectico cum dactylica pentemimeri. Horatius, Hōrrĭdă tēmpēſtās cælūm cōntrāxĭt ĕt īmbrēs, Nĭuēſquĕ dēdūcūnt Iŏuēm, nūnc mărĕ, nūnc ſylūæ. iambicum dimetrum eſt Nĭuēſquĕ dēdūcūnt Iŏuēm. vbi primus & tertius pedes poſſunt eſſe iambi vel ſpondæi, ſecundus & quartus tantùm iambi. Pentemimeris dactylica eſt duo dactyli & ſyllaba: veluti, Nūnc mărĕ, nūnc ſylŭæ: vbi (ſylŭæ) teſte etiam Priſciano, verſus gratia triſyllabum fit. Cæterùm miror grammaticos, Seruium, Diomedem, & quotquot hactenus fuerint, hoc genus inter dicola locaſſe. Nam videtur mihi optimè poſſe poni inter tricola triſtropha: ſic,
Hōrrĭdă tēmpēſtās cælūm cōntrāxĭt ĕt īmbrēs,
Nĭuēſquĕ dēdūcūnt Iŏuēm,
Nūnc mărĕ, nūnc ſylŭæ. Ratio, qua moueor, eſt, quia optimè queunt ſeparari iambicum dimetrum archilochium acatalecticum, & pentemimeris dactylica: ſiue dactilicum archilochium dimetrum hypercatalecticum: & quod magis eſt, quaſi iambicum hic per ſe ſit integer: & ſolus verſus vltimam breuem habet: quod in aliis non notaui, vbi quid non per ſe verſus pars eſt: id patet in his verſibus apud Horatium, Lĕuārĕ dīrīs pĕctŏră ſōllĭcĭtūdĭnĭbūs.
Findūnt ſcămāndrī flūmĭnă, lūbrĭcŭs ĕt Sĭmŏīs. Præterea opinionem meam videtur iuuare doctiſsimus poëta Deſyderius Eraſmus Roterodamus, quia carmen quod Seruius dixit compoſitum ex pentemimeri dactylica & iambico dimetro, vt eſt hoc, Sȳdĕră cūnctă mĭcānt dĕcōrĕ lūcĭs āurĕō: ipſe Eraſmus diuidit, vt ſit dicolon diſtrophon: vt in epitaphio Ioannis Olzegi muſici ſummi, cuius initium eſt,
Ergōnĕ cōntĭcŭīt
Vōx īllă quōndām nōbĭlĭs,
Aurĕă vōx Olzĕgi?
Sīc mūſĭcæ ēxtīnctūm dĕcūs?
Dīc ăgĕ, dīc fĭdĭbūs
Triſtēs Apōllō næniās, &c.

Definit autem totum carmen Eraſmi in primum genus: ſic, Nūmĭnă cūr vĭŏlas? Certè carmen Horatij nihil ab hoc differt, niſi ordine: quia hic pentemimeris dactylica præponitur: apud Horatiū poſtponitur. ideo videtur idem de vtroque dicendū. Siquid obeſt, id ſolum eſt quòd Epodi natura hæc videtur, vt ſit ex duobus tantum generibus, ita vt ſecundum ſit breuius priore: tamen vltima Oda eſt monocolos.

HEROICVM non inuenuſtè Eraſmus Roterodamus præpoſuit iambico dimetro catalectico, quod anacreontium eſt, vt in monocolis dixi. Carmen eſt ad Gulielmum Copum,
Vnĭcă nōbĭlĭūm mēdĭcōrūm glōrĭă Cōpē, Sēu quīs rĕquīrăt ārtēm.

HEROICVM iambico dimetro acatalectico archilochio præponitur. Horatius,
Mōllĭs ĭnērtĭă quūr tāntām dĭffūdĕrĭt īmīs
Oblĭuĭōnēm ſēnſĭbūs? Idem, Nōx ĕrăt, ēt cælō fūlgēbāt lūnă ſĕrēnō
Intēr mĭnōră ſydĕră. Iambicum dimetrum vide in monocolis.

HEROICVM iambico trimetro acatalectico archilochio (cuius compoſitio in monocolis atet) præponitur. Horatius, Altĕră iām bēllīs tĕrĭtūr cīuīlĭbūs ætās:

Sŭīs ĕt

Suis et ipſa Roma viribus ruit. Si velis Horatium imitari, iambicum hoc ex ſolis iambis conficies: nec tamen ineptè fecerit, qui alios pedes dederit, ſecundum doctrinam à nobis in monocolis datam. Nam Eraſmum imitari non indecorum cenſeo, præſertim vbi contra veterum inſtitutiones nihil peccat. is de Britannia hoc genere pulcherrimum carmen ſcripſit, cuius initium eſt,

Si iactare licet magnorum munera diuum,
Sibique veris fas placere dotibus.

HEROICVM dactylico alcmanio tetrametro acatalectico præponitur. Boetius,

Tunc me diſcuſſa liquerunt nocte tenebræ,
Luminibuſque prior rediit vigor.

DACTYLICVM ALCMANIVM tetrametrum acatalecticum conſtat quatuor dactylis: poſſunt tamen tres eſſe ſpondæi, dum quartus ſemper ſit dactylus: ſed raro ſunt tres continui ſpondæi: imò apud Boëtium id nunquam fit.

ASCLEPIADAEVM pherecratio præponitur. Boetius, Si quantas rapidis flatibus incitus Pontus verſat arenas. Pherecratium conſtat ſpondæo, dactylo, ſpondæo: vt Pontus verſat arenas. Boetius videtur ſemel principio anapæſtum dediſſe: vt Sitis ardeſcit habendi. ſed doctiſſimus vir Badius ſuſpicatur ita emendandum, Vis ardeſcit habendi. cui vtique ſuffragor.

ASCLEPIADAEVM iambo dimetro archilochio acatalectico præponitur. Iambicum dimetrum vide in monocolis. Boetius hoc genere ſemel vſus eſt, Heu heu quam miſeros tramite deuios Abducit ignorantia.

SAPPHICVM hendecaſyllabum glyconico præponitur: vtrunq; vide in monocolis. Boetius,

Quum polo Phœbus roſeis quadrigis
Lucem ſpargere cœperit.

GLYCONICVM aſclepiadæo præponitur: vtrunque in monocolis habetur. Horatius,

Sic te diua potens Cypri,
Sic fratres Helenæ lucida ſidera. Vtitur hoc genere duodecies. Odarum initia ſunt,
Sic te diua potens Cypri. Mater ſæua cupidinum.
Donec gratus eram tibi.
Quantum diſtat ab Inacho.
Feſto quid potius die.
Intermiſſa Venus diu.
Quum tu Lydia Telephi.
Et thure et fidibus iuuat.
Vxor pauperis Ibyci.
Intactis opulentior.
Quo me Bacche rapis tui?
Quem tu Melpomene ſemel. Marullus hoc genere vſus, dedit primæ regioni interdum iambum vel trochæum, imitatus (vt diximus) Catullum: vt in principio quarti libri, Ipſe dux Patareus chori,
Iane vatis amor tui.
Ipſa roborea habent genas,
Ipſa ſibila frondium. Idem in hymno, cuius initium eſt, Saturni celebres dies
Adſunt, et reſonant cuncta mero ſimul. ibi hi ſunt verſiculi, Larga nectaris attici
Pigebat dare ſtrenuo.
Pater Protogonus dedit.
Quis et pauperiem pati. Sic alibi ſæpius protulit ibidem per ſynæreſim ablatiuum (eodem) in his verſibus, Eodem magnanimo patre Iouis Rheæ.
Eodem coniuge maximo. Quamuis autem Catulli authoritas minimè ſit ſpernenda: tamen in prima regione Glyconicis rariſsime dabis iambum, vel trochæum, ſi apud Latinos Lyricorum principem Horatium imitari volueris.

ARCHILOCHIVM dactylicum tetrametrum, cuius compoſitio liquet in monocolis: præponitur archilochio alteri conſtanti pentemimeri iambica, id eſt duobus pedibus: quorum prior eſt iambus vel ſpondeus, ſecundus iambus tantum. hinc ſupereſt ſyllaba longa partem orationis finiens, quam in eodem verſu tres trochæi ſequuntur, dum memineris vltimam verſus eſſe communem, vt Trahuntque ſic, cas, machi, næ ca, rinas. Horat. Soluitur acris hyems grata vice Veris et fauoni,

Trahunt

Tradam ... quĕ ſiccas ma ... ās.

CHORIAMBICVM ariſtophanium monometrum conſtans choriambo & bacchio ſiue amphibracho: veluti, Purpureum ſydus ... præponitur alcaico, vt Diomedes, vel vt alij volunt, ſapphico conſtanti epitrito ſecundo, duobus choriambis, & bacchio: vt Te deos oro, Sybarim, cur properes amando. Ferettus dicit prius genus aliquando anapæſtum pro bacchio habere: quod ex Horatio probari nequit qui vnicam Oden hoc genere ſcripſit, Lydia dic per omnes

Te deos oro, Sybarim cur properes amando.

ARCHILOCHIVM acatalecticũ conſtans amphimacro & duobus iambis, vt Non ebur, neque aureum: præponitur iambico hipponactio, trimetro catalectico, conſtanti quinq; iambis & ſyllaba: recipienti tamen locis imparibus ſpondæum & tribrachum: in paribus etiam tribrachum vnicum in vno verſu, vt Mea renidet in domo lacunar. Scripſit Horatius hoc genere vnicam Oden,

Non ebur, neque aureum

Mea renidet in domo lacunar.

IAMBICVM trimetrum archilochium præponitur iambico dimetro archilochio: vtrũq; eſt acatalecticum. vide monocola. Scripſit Horatius hoc genere primam Oden Epodi: & quæ ſequuntur per ordinẽ nouẽ. prima eſt hæc, Ibis Liburnis inter alta nauium Amice propugnacula. Sic Martialis,

Vir Celtiberis non tacende gentibus,

Noſtræque laus Hiſpaniæ.

IAMBICVM trimetrum archiloquium acatalecticum præponitur archilochio alteri, vel (vt quidam volunt) ſapphico, conſtanti pentemimeri dactylica, id eſt duobus dactylis & ſyllaba longa, quam ſequitur iambicum dimetrum archilochium acatalecticum, de quo monocolis dictum eſt: veluti, Scribere, verſiculos, amore, percuſſum, graui. Horatius vſus eſt hoc genere ſemel,

Petti, nihil me, ſicut antea, iuuat

Scribere verſiculos, Amore percuſſum graui. Syllaba ſuperans ratione cæſuræ poteſt (licet natura breuis) produci, vt liquet ex his verſiculis, Inachia furere, ſyluis honorem decutit.

Arguit et latere petitus imo ſpiritus.

Libera conſilia, nec contumeliæ graues. Sed fortè non ineptè quis dixerit hoc genus eſſe tricolon eadem ratione qua antè vſi ſumus in illo, Horrida tempeſtas, &c. & tum ordinarem ſic,

Petti, nihil me, ſicut antea, iuuat Scribere verſiculos,

Amore percuſſum graui.

IAMBICVM trimetrum archilochium acatalecticum, de quo ſatis dictum eſt, præponitur elegiaco pentametro. Boetius, Quamuis fluente diues auri gurgite

Non expleturas cogat auarus opes.

SCAZON ſiue iambicum trimetrum hipponactium acatalecticum præponitur iambico dimetro archilochio acatalectico. patet vtrunque in monocolis. Martialis libro primo,

Verona docti ſyllabas amat vatis

Marone fœlix Mantua eſt.

ANACREONTIVM dimetrum catalecticum iambicum conſtans tribus pedibus & ſyllaba, quorum primus eſt ſpondæus, iambus vel anapæſtus: nec malè (vt opinor) dactylus vel tribrachus: ſecundus iambus: nec ineptè. vt opinor, tribrachus: tertius autem vt primus, licet rectius diſſyllabos pedes, iambum ſcilicet, vel ſpondæũ admiſeris. hinc ſupereſt ſyllaba: ſic, Quiſquis volet perennem. Præponitur id eſt genus pherecratio ex ſpondæo, dactylo & ſpondæo. Boetius,

Quiſquis volet perennem

Cautus ponere ſedem.

DACTYLICVM archilochium dimetrum hypercatalecticum conſtans duobus dactylis & ſyllaba, præponitur iambico dimetro archilochio acatalectico. De quo Eraſmus,

Ergo ... eco nicuit

Vox illa quondam nobilis?

PHALEVCIVM hendecaſyllabum, quod in monocolis patet, præponitur Alcmanio, vel (vt alij volunt) archilochio tetrametro acatalectico conſtanti dactylis duobus & duobus trochæis. vſus eſt eo genere Boetius ſemel, Quamuis ſe Tyrio ſuperbus oſtro

Comeret, et niueis capillis. Perottus hic pro dactylo reperi aſſerit trochæum: id ex Boetio

colligi

colligi nequit.

PHALEVCIVM dictum ſapphico præponitur. Boëtius id fieri oſtendit in decimo carmine libri 8. vbi in principio tribus phaleucijs vnicum ſubiecit ſapphicum: ſic, Hūc ōmnēs părĭtĕr vĕnītĕ căptī, Quōs fāllāx ligāt īmprŏbīs cătēnīs,
Tērrēnās hăbĭtāns lĭbīdŏ mēntēs.
Hīc ĕrĭt vōbīs rĕquĭēs lăbōrŭm. Poſt hæc inchoatur genus, de quo locuti ſumus: nam phaleucio ſubiicit alternè ſapphicum: Hīc pŏrtŭs plăcĭdā mănēns quĭētĕ,
Hōc pătēns ūnŭm mĭſĕrīs ăſȳlŭm. Perottus male credidit eſſe monocolon: vt Quīſquīs cōmpŏſĭtō ſĕrēnŭs ævŏ. Docuit iſtud rectiſſimè doctiſsimus Badius.

PHALEVCIVM dictum pentametro elegiaco præponitur. Boëtius libro quarto,
Quīd tāntōs iŭvăt ēxcĭtārĕ mōtūs,
Et prŏprĭā fātūm ſōllĭcĭtārĕ mănū?

ALCMANIVM dactylicum trimetrum hypercatalecticum conſtans tribus pedibus heroici verſus & ſyllaba, ita tamen vt aliquis ſit dactylus: præponitur pherecratio ex ſpondæo, dactylo, ſpondæo, nonnunquam in prima regione anapæſtum admittenti. Boëtius libro tertio,
Omnĕ hŏmĭnŭm gĕnŭs īn tērrīs
Sĭmĭlī ſūrgĭt ăb ōrtū.
Vnŭs ĕnīm rērŭm pătĕr ēſt,
Vnŭs cūnctă mĭnīſtrăt, &c. non autem Vnŭs qui cūnctă mĭnĭſtrăt. Leguntur in hoc genere plures mendæ vitio imperitorum: quarum nonnullas diſertiſſimus Badius ſua diligentia pepulit.

ALCMANIVM dactilicum tetrametrum acatalecticum cōſtans quatuor pedibus: quorum quartus tantū dactylus eſt, dum memineris vltimam verſus eſſe communem: reliqui ſunt dactyli vel ſpondæi: vel hi, vt volumus, mixti. Præponitur id genus iābico dimetro archilochio acatalectico, de quo in monocolis diximus. Boetius, Sūnt ĕtĕnīm pēnnæ vŏlŭcrēs mĭhĭ, Quæ cēlſă cōnſcēndānt pŏlī.

TROCHAICVM alcmanicum dimetrum acatalecticū cōſtans quatuor trochæis, recipiens etiam apud Boëtium in ſecundo loco ſpondæum: præponitur pherecratio ex ſpondæo vel anapæſto, & dactylo & ſpondæo, vt Cērnās fērrĕ tyrānnōs. Anapæſtum autem Boëtius nouè dedit, vt Sŏlĭĭ cūlmĭnĕ rēgēs, &c. Vtitur Boëtius eo genere ſemel tantum: Quōs vĭdēs ſĕdērĕ cēlſō
Sŏlĭĭ cūlmĭnĕ rēgēs.

DICOLON TRISTROPHON.

DICOLON triſtrophū eſt carmen ex duobus diuerſis generibus, vbi poſt tertiū quenque verſum fit ad primum genus reuerſio. Tale carmen vnicum apud Horatiū reperio: licet inter monocola ponatur à Diomede & Perotto pluribúſque. Mecum eſt Badius in Oden hanc Horatij: quod exemplum huius rei vnicum eſt,
Mĭſĕrārŭm ēſt nĕquĕ ămōrī dărĕ lūdŭm,
Nĕquĕ dūlcī mălă vīnō lăvĕrĕ, aut ēx-
ănĭmārī mĕtŭēntēs pătrŭæ vērbĕră lĭnguæ. Duo primi verſus ſunt ionici à minore trimetri ſaphici, acatalectici, cōſtantes tribus ionicis à minore. Tertius quiſq; verſus eſt ionicus à minore alcmanius acatalecticus, conſtans quatuor ionicis à minore: vt ănĭmārī, &c. Siquis hoc monocolon vocandum contenderit, ille idem dicere cogetur de iambico trimetro cum dimetro, & de multis alijs, quæ ab omnibus inter dicola iure locantur. Diuiduntur in hoc carmine ab Horatio cōpluſculæ dictiones vt ēxănĭmārī, lăvĕrĕ, Bēllĕrŏphōntĕ. Ideo, teſte Acrone, rectius dici numerus videtur quàm metrum. Acron quoque id ſotadicum appellat: quod, vt ait Fabius, non pedum, ſed ſenſus fine concluditur. Fortius enim aliquid incompoſitum poteſt eſſe, quàm iunctum & bene collatum, vt Sodaticorum & Callimachiorum, & quorundam in oratione ſimili pœnè licentia laſciuientium. Idcirco admonendum cenſuit, vt ad firmius ætatis robur huiuſmodi verſus reſeruarentur: nam hac compoſitione ſemel vſus eſt Horatius.

DICOLON TETRASTROPHON.

DICOLON tetraſtrophon carmen eſt ex duobus generibus, vbi poſt quartum quenque verſum fit ad primum genus regreſſio. Talia genera ſubieci hîc quatuor.

ASCLEPIADÆI treis glyconico vni præponuntur: vtrunque genus in monocolis patet. Horatius libro primo Carm. Ode ſexta, Scrībērĭs Vărĭō fōrtĭs, ĕt hōſtĭŭm
Vīctŏr, Mæŏnĭī cārmĭnĭs ālĭtĕ,

Quàm rem cunque ferox nauita, ſiue equis
Mœſtè duxerit gegerit. Scripſit eius generis Odas nouem, quæ diligentibus facilè patebunt.

SAPPHICI tres adonico præponuntur. Horatius libro primo Carm. ad Auguſtum,
Iam ſatis terris niuis atque diræ
Grandinis miſit pater et rubente
Dextera ſacras iaculatus arces
Terruit urbem. Scripſit hoc genere ſex & viginti Odas, quas facilè internoſces. Poſſemus quoque (vt prius notaui ex dictis Boëtij) tribus Phaleucijs vnicum ſapphicum ſubiicere: veluti, Huc omnes pariter venite capti, &c.

GLYCONICI tres conſtantes in primo loco tam iambo vel trochæo, quàm ſpondæo & duobus dactylis, vel choriambo & pyrrhichio: præponuntur vni pherecratio, ex primo pede iambo vel trochæo vel ſpondæo: ſecundo autem dactylo, & tertio ſpondæo. Tale eſt Catulli ſeculare carmen ad Dianam,

Dianæ ſumus in fide
Puellæ et pueri integri:
Dianæ pueri integri,
Puellæque canamus.
O Latonia maximi
Magna progenies Iouis,
Quam mater prope Deliam
Depoſiuit oliuam.

Hic antiquè à depono (depoſiui) præteritum fecit per iui pœnultima longa, & poſt (ſonantum) triſyllabum fecit, non ſonantium. Præterea hypermetros duos fecit, vt Saltuumque reconditorum. hic (rum) ſyllaba exundat: ſed à principio ſequentis verſus abſumitur: qui eſt, Amniumque ſonantum. Alter verſus eſt, Sancta nomine Romulique. hic (que) ſuperat: ſed à principio ſequentis verſus abſumitur, Antiquàm ut ſolita es bona. Hic notabis in hypermetris vltimam ſyllabam verſus eſſe eam, quæ ſtatim præcedit ſyllabam ſuperfluam: & ideo eam eſſe communem, acſi nulla ſyllaba ſuperaret. id liquidò patet ex verſibus iam dictis. Antonius Parthenius dicit hîc nullam carminis obſeruari rationem: quod certè falſum eſt. ſiquidem hoc genus ſuauiſsimum eſt, legitimam carminis rationem pulcherrimè cuſtodiens. Id tamen ego non ex grammaticis, ſed multa diligentia per me, CHRISTO duce, tandem intellexi. Vſus eſt hoc genere ſemel Marullus in hymno ad Iouem, Iuppiter pie Iuppiter,
Benigne optime Iuppiter,
Qui tuo nitidum æthera
Ambis igne beato. Ponit in prima regione trochæum, iambum vel ſpondæum, eodem modo vt Catullus: vt Fertili date dextera. Gebas ſeminibus tuis. Laudes et benefacta, &c.

ANACREONTII dimetri catalectici tres conſtantes anapæſto, duobus iambis & ſyllaba: veluti Age cuncta, nuptiali. Præponuntur vni choriambico tetrametro ſapphico conſtanti tribus choriambis & bacchio vel amphibracho: vt Omne nemus cum fluuiis, omne canat profundum. vſus eſt hoc genere Claudianus in Epithalamio Honorij Auguſti & Mariæ, Age cuncta nuptiali Redimita vere tellus,
Celebra tho-os heriles:
Omne nemus cum fluuiis,
Omne canat profundum. Hoc dicolon vt quod ſtatim præceſſit, & quod mox ſequetur, ipſe per diligentiam meã primus inter grãmaticos, quos noui, elucidaui, vt facilè cognoſcet ſiquis aliorũ ſcripta relegerit. Epithalamium eſt nuptiale carmen, in quo Claudianus diuerſis generibus vtitur. Primò quidem Alcaico monocolo: cuius initium eſt, Princeps corusco ſydere pulchrior. Secundò anacreontio cum ſapphico choriambico, cuius initiũ eſt, Age cuncta nuptiali. Quo genere etiam Sidonius vſus eſt. Tertiò anapæſtico dimetro monocolo, cuius initium eſt, Solitas galea fulgere comas. Quartò aſclepiadæo monocolo: cuius initium, Attollens thalamis Idalium iubar. Sed omniũ venuſtiſsimum eſt Catulli epithalamium à nullo hactenus, quòd ſciam, elucidatum, noſtro Marte nunc primùm enodandum. de ratione carminis loquor: nam reliqua pulchrè declarat Parthenius. Initium carminis de quo loquor, eſt: Collis o Heliconii.

DICOLON PENTASTROPHON.

GLyconici quatuor conſtantes in prima regione trochæo & rariſsimè ſpondæo: in ſecunda verò choriambo: in tertia pyrrhichio. vel aliter in ſecunda & tertia regione dactylis duobus: ſic, Collis, o Helico, nii. vel ſic, Collis, o Heli, conii. præponuntur vni pherecratio: cuius primus

hūc ālēs ō pŭĕr.

Ibicium tertium conſtat heptametro hypercatalectico: vt eſt hoc, Vērſĭcŭlōs tĭbĭ dăctўlĭcōs cĕcĭnĭ pŭĕr ō, tĭmĕ quōs făcĭās.

ANAPAESTICA.

Metra anapæſtica principaliter conſtant anapæſto: recipiunt tamen frequenter ſpondæum, rarò procleuſmaticum. apud comicos autem habent dactylum, ſæpiuſque vltima quum ſupereſt ſyllaba, in duas ſoluitur breues: ſed ex pluribus tria vſui tradenda ſubieci.

Itimium conſtat monometro: vt eſt hoc, Călĭdūm iŭbăr ēſt.

Choricum conſtat monometro hypercatalectico: vt eſt hoc, Anĭmūs mălĕ fōrtĭs.

Ariſtophanium conſtat dimetro brachycatalectico: vt eſt hoc, Vĕnĭt ōptĭmă Căllĭŏpē.

Pindaricum conſtat dimetro catalectico: vt eſt hoc, Fŭgĕ mœnĭă iām Thēbāmō rūdæ.

Alcmanium conſtat dimetro hypercatalectico: vt eſt hoc, Trĕmŭlūm mătĕ mēllĭflŭă nĭtĕră ură.

Archilochium conſtat dimetro acatalectico: vt eſt hoc, Adōnĭūm Vĕnĕrĭs fŭgĕ vīrgŏ ſăgāx.

Partheniacum conſtat dimetro catalectico: vt eſt hoc, Adōnĭūm Vĕnĕrĭs fŭgĕ vīrgŏ.

Pindaricum conſtat trimetro brachycatalectico: vt eſt hoc, Mĕtĭūm tăpĭcō mărĕ Tўbrĭs ădūlăt ăquĭō.

Alcmanium conſtat trimetro catalectico: vt eſt hoc, Dă Pĭĕrĭdĕs mĭhĭ cărmĭnă dăctўlĭ cōrūm.

Steſichorium conſtat trimetro acatalectico: vt eſt hoc, Lăĕtĕ ĭn thălămō tĭbĭ vīrgŏ dĕcēns Vĕnĕrĭs ſpĕcĭē.

Simonidicum conſtat trimetro hypercatalectico: vt eſt hoc, Tŭbă tērrĭbĭlĭ procul ærĕ ſŏnăt, clўpĕūm căpĕ mīlĕs.

Almanicum conſtat tetrametro brachycatalectico: vt eſt hoc, Sŭă mūnĕră fērt Vĕnŭs ālmă rŏſās iŭvĕnĭ nĭtĭdō Cўnărē.

Ariſtophanium conſtat tetrametro catalectico: vt eſt hoc, Dătĕ vīnă mĭhī, dătĕ ſērtă, iŭuăt dărē tēmpŏră tō ălўrō.

CHORIAMBICA.

Metra choriambica principaliter conſtant choriambo: verùm quò durius ſuo pede claudantur, accipiunt in fine amphibrachum vel bacchium. Sed ex multis metris hæc quatuor vſui tradenda ſubieci.

Ariſtophanium conſtat monometro & amphibracho ſiue bacchio: vt eſt hoc, Pūrpŭrĕūs tўrānnūs.

Sapphicum conſtat trimetro & amphibracho ſiue bacchio: vt eſt hoc, Dūlcĭſŏnæ Pĭĕrĭdēs vērſĭfĭcō făvētĕ.

Anacreontium conſtat dimetro & amphibracho ſiue bacchio: vt eſt hoc, Vīrgĭlĭūs, Māntŭă quēm crĕāvĭt.

Callimachium conſtat tetrametro & amphibracho ſiue bacchio: vt eſt hoc, Armĭpŏtēns Mārs gĕnĭtōr Rōmŭlĭdæ dă vĕnĭām prĕcāmŭr.

ANTIPAESTICA.

Metra antipæſtica principaliter conſtant antipæſto. verùm ſæpè prima parte, qua iambum tenent, ſpondæum libenter accipiunt. Sed ex pluribus quatuor vſui tradenda ſubieci.

Pæanicum conſtat trimetro brachycatalectico: vt eſt hoc. Fāunī ſēmĭdĕūm nūmĕn ădēſt.

Anacreontium conſtat trimetro catalectico: vt eſt hoc, Cūrās mītĭgāns dōnă lўræ.

Alcmanium conſtat tetrametro acatalectico: vt eſt hoc, Infāndūm tĕtĭgīt ſўdĕră cārmĕn măgĭcæ vătĭs.

Alcaicũ conſtat tetrametro brachycatalectico: vt eſt hoc, Mĕcœnās ătăuis Lўdĭă quōs fērt gĕnĭte.

IONICA A MINORE.

Metra ionica à minore principaliter conſtant ionico ſuo, ac rarò alterius pedis patiuntur acceſſum ſed ex pluribus ſex vſui tradenda ſubieci.

Timocratium conſtat dimetro catalectico: vt eſt hoc, Rŏſă vērĭs ſpĕcĭmēn.

Anacreontium conſtat dimetro acatalectico: vt eſt hoc, Săpĭē ītēr dĕūs ădīr.

Anacreontium alterum conſtat trimetro catalectico: vt eſt hoc, Fŭgĕ vīrgō, fŭgĕ mūnūs Vĕnĕrĭs.

Sapphicum conſtat trimetro acatalectico: vt eſt hoc, Sŏnăt ālternă fīxă tĭbĭ Nĭtĭs.

Phaleucium conſtat tetrametro catalectico: vt eſt hoc, Tĭbĭ vēnĭs ſĕcō cōlŭm ſŏlăm quod dăt

Vĕnĕrĭ

Vénéri.

Alcmanium conſtat tetrametro acatalectico: vt eſt hoc, Tĭmŏr ōmnĭs dŏcĕt ārtēs, tĭmŏr āugēt bŏnā mēntĭs.

IONICA A MAIORE.

METRA ionica à maiore principaliter conſtāt ionico ſuo: verum & diiambum & ditrochæum non recuſant. Solutionem patienter admittunt. Sed ex pluribus tria vſui tradenda ſubieci.

Hipponactium conſtat demetro brachycatalectico: vt eſt hoc, Pālmām căpĕ vĭctŏr.

Paraxilium conſtat trimetro brachycatalectico: vt eſt hoc, Fōrtīs iŭvĕnīs ſūmĕ cŏrōnām.

Sotadicum conſtat tetrametro brachycatalectico: vt eſt hoc, Vīctōr cănĕ: tēmpūs fŭgĭt, īntēndĕ lăbōri.

RELIQVA deinceps metra non ea lege qua ſuperiora repetimus. Illa enim velut confuſa digeſſi: hæc velut diſperſa collegi. ſed ex pluribus 25. vſui tradenda ſubieci.

Ithyphallicum tetrametrum conſtat tribus dactylis & pyrrhichio: vt eſt hoc, Quī ſĕrĕrĕ īngĕnŭūm vŏlĕt ăgrūm.

Pherecratium conſtat ſpondæo, dactylo & trochæo: vt eſt hoc, Rēgēs pūrpŭrā mōnſtrăt.

Glyconicum conſtat ſpondæo, choriambo & pyrrhichio: vt eſt hoc. Odī Pārthĕnĭūm nĕmŭs.

Aſclepiadæum conſtat ſpondæo & duobus choriambis & pyrrhichio: vt eſt hoc, O ēt præſĭdĭūm ēt dūlcĕ dĕcŭs mĕūm.

Alcaicum conſtat ſpondæo, tribus choriambis, & pyrrhichio: vt eſt hoc, Prōfūſă Æăcĭdēs, prōcŭbŭĭt ſŭo Părĭdĭs mănŭ.

Elegiacum conſtat pentemimeri prima heroica, ſecunda dactylica: vt eſt hoc, Mœrēt dĭffūſĭs flēns ĕlĕgīăcŏmīs.

Eulogicum conſtat primo pede diſſylabo quicunque ſit, & quatuor dactylis: vt eſt hoc Sāpphŏ cōmpŏſŭĭt mălĕ cāſtă pŏēmătă.

Miurum conſtat ita vt heroicum, ſed pyrrhichio clauditur: vt eſt hoc, Mōrtēm cōntēmnūnt lāudārō vŭlnĕrĕ Gĕtĕ.

Priapæum conſtat de glyconico & pherecratio: vt eſt hoc, Hēllēſpōntĭăcūm tŭūs, nūmēn prōtĕgĭt hōrtūs

Phaleucium conſtat ſpondæo, dactylo, & tribus trochæis: vt eſt hoc, Iſthmōs dīuĭtĭbus ſŭpērbĭt ŭndīs.

Sapphicum conſtat trochæo. ſpondæo dactylo, & trochæis duobus: vt eſt hoc, Fāunĕ nȳmphārūm dĕcŭs ēt vŏlūptās

Saturnium conſtat dimetro iambico & ithyphallico: vt eſt hoc, Iſīs pĕrērrăt ōrbēm cōrnĭbūs prōfūſĭs

Archilochium conſtat partheniaco & ithyphallico: vt eſt hoc, Rĕmĕāt vĭr ăb ārcĕ tȳrānnī vūltĭbūs crŭēntīs.

Ænitologium conſtat dactylica & iambica pentemimeri: vt eſt hoc, Cārmĭnă bēllă măgīs vēſĭm ſŏnāte.

Alcaicum conſtat pentemimeri dactylica, & duobus trochæis: vt eſt hoc, Lūnă rŭbēns Zĕphȳrōs cōmmĭnātŭr.

Alcaicum alterum conſtat pentemimeri iambica, & duobus dactylis: vt eſt hoc, Cārmēn rĕlāxāt tædĭă pēctŏrīs.

Archilochium conſtat tetrametro bucolico, acatalectico, ithyphallico, tribus trochæis: vt eſt hoc, Lĭnĕă pāſtōr tĭbī cōncĭdĕ ĭn prŏfūndă pōntī

Galliambicum conſtat dimetro, iambico, acatalectico, & anapæſto vel ſpondæo, cum duobus iambis: vt eſt hoc. Tĕnĕrā rĕcrīſpāt āură trĕmŭlō ſĭnū frĕtī.

Archilochium conſtat pentemimeri dactylica, & dimetro iambico: vt eſt hoc, Sȳdĕră cūnctă mĭcānt dĕcōrĕ lūcĭs āurĕō.

Archilochium alterum conſtat dimetro iambico, & pentemimeri dactylica: vt eſt hoc, Dūlcī lȳrǣ dĕdĭcī tȳmpānă iām quătĭūnt.

Heroicum, quoties ſonus vltimæ ſyllabæ ſimilis eſt præcedentis: vt eſt hoc, Exērcēt mēntēs frātērnās grātă mălĭs līs. Quum verò extremæ ſyllabæ metri ſunt eædem, æquiuocum eſt.

Reciprocus heroicus in ſotadico quoties ad finem ſcanſus ſotadicum facit: vt eſt hoc, Īrĕ cŭpīs ſī rūs mălă vītēs ſŏpnĭă quæſō. Quæſō ſŏpnĭa vītēs mălă, rūs ſī cŭpĭs īrĕ.

Reciprocus iambicus in elegiaco eſt quoties à fine ſcanſus elegiacum facit: vt eſt hoc, Mĭcānt nĭtōrĕ tēctă ſūblīmī āurĕă. Aureă ſūblīmī tēctă nĭtōrĕ mĭcānt.

Euryphallicus verſus eſt, quum verba prout proſequuntur ſyllabis creſcunt: vt eſt hoc, Rem tĭbĭ cōncēſsī dōctīſsĭmĕ dūlcĭſŏnōrām.

IOHANNIS DESPAVTERII CENTIMETRVM.

MVLTO plura ſunt carminum genera, quàm in Centimetro ſuo digeſsit Seruius: quod eum minime latuit. nam teſtatur ſe dicturum ea tantum quæ in vſu ſunt. Siquidem rariſsimè apud poëtas leges proceleuſmatica, pæonica, moloſsica, cretica, antibacchica, bacchiaca, ſcoliaca, epitrita. quæ tamen ſi noſſe libebit, legito librum nonum Franciſci Nigri, apud quem hæc pulchrè elucidantur. Ego nunc ea demum proſequar, quibus vſi ſunt Catullus, Horatius, Martialis, Capella, Boetius, & Auſonius. Pluribus vti non prohibebo, dum in his prius ſe ſatis exercuerit adoleſcens.

MONOCOLA

ETSI omne ferme carminis genus monocolon, id eſt ſimplex & vnimembre, ſine alio genere eſſe poſſet: non facile tamen monocolis vtendum cenſeo, niſi apud authores idoneos inueniantur. Ea vero hîc ſubieci hoc ordine.

Heroum hexametrum, quo Heroum res geſtæ cum laude deſcribuntur. vt à Virgilio Æneæ, à Flacco Argonautarũ, &c. ab Homero Achillis & Vlyſsis: vnde Homericum dicitur. Carmine ex eiſdem pedibus ſcribuntur ſatyræ & alia plurima, ſed non cum tanto apparatu & pompa vt Heroum geſta. verùm de heroico in libro primo diſputatum eſt.

Secundo pentametrum elegiacum monocolon lectum eſt. Capella lib. 9. ſine alterius generis admixtione ponit viginti octo pentametros verſus. Et Virgilius, Sic vos non vobis, &c. De ſcanſione ſatis diximus libro 1. quia fit ex primis duobus vel dactylis, vel ſpondæis, vel alternis: tertio ſpondæo tantum. de quo Fabius libro nono de compoſitione ſic ait, Eſt enim in ipſa diuiſione verborum latens tempus: vt in pentametri medio ſpondæo, qui niſi alterius verbi fine, alterius initio conſtet, verſum non efficit.

ADONICVM monocolon eſt apud Boetium lib. 1. Nūbĭbŭs ātrīs Cōndĭtă nūllūm Fūndĕrĕ pōſſūnt Sȳdĕră lūmĕn, &c. Conſtat dactylo & ſpondæo: vel ex Seruij Centimetro, dactylo & trochæo: quia eſt dactylum dimetrum catalecticum. ſed quia vltima ſyllaba cuiuſcumque verſus eſt communis, ideo parum refert an vltimum pedem ſpondæum eſſe dicamus, an trochæum.

ASCLEPIADÆVM monocolũ inuenitur. Horatius, Mēcēnās ătăuīs ēdĭtĕ rēgĭbūs. Idem, Exēgī mōnŭmēntūm ǣrĕ pĕrēnnĭŭs. Iterum Dōnārēm pătĕrās grātăquĕ cōmmŏdīs. Conſtat ſpondæo, duobus choriambis & pyrrhichio: vel ſpondæo & dactylo cum finali ſyllaba, & dactylis duobus, vt dixi in libro primo. Capella præter omnium conſuetudinem primo loco dactylum adhibuit in ſecundo libro, dicens, Atquĕ rĕūm răbĭdō āb ſŏlŭĕrĕ pēctŏrĕ. ſic alibi ſæpius.

SAPPHICVM hendecaſyllabũ conſtans trochæo, ſpondæo, dactylo, & duobus trochæis. monocolon eſt apud Boetium libro ſecũdo, Nōuĭmūs quāntās dĕdĕrīt rŭīnās Et alibi, Bēllăbīs quīnīs ŏpĕrātŭs ānnīs. vbi tamen in fine totius carminis vnicum adiecit adoniũ, Sȳdĕră dōnāt. Sic Seneca frequenter in choris, vbi ſolet poſt multos verſus, ſapphicos mutare in anapæſticos vel iambicos. Idem ſemel in Hecuba dedit ſecundo loco dactylum, dicens, An fĕrāt vărĭī lăpĭdīs Cărȳſtōs.

GLYCONIVM vel glyconicũ conſtat primo pede ſpondæo, aliquando etiam trochæo vel iambo & duobus dactylis, vel choriambo & pyrrhichio. Spondæus in prima regione apud Horatium ſemper eſt, niſi ſemel Ode 15. libri primi, Ignĭs Īlĭăcās dŏmōs. De iãbo in prima regione, Pŭēllǣ ĕt pŭĕrī īntĕgrī. apud Catullum, quem imitatus Marullus Trachaniota poëta elegãtiſſimus, huic generi in prima regione non abhorruit paſſim dare tam iambum & trochæum, quàm ſpondæum. Āddĕ pūblĭcă cīuĭūm, Āddĕ tōt pŏpŭlōrūm ŏpēs. Fātēmūr bŏnĕ Lāſcărĕs. Iūgō āut

mulli

multĭpārām ſuē m.ſic idem ſæpiſſime. Reperitur hoc genus monocolon apud Bœtium in carminibus, quorum initia ſunt, Quum phœbi rādĭis grāue. Fœlix qui pŏtuĭt bŏnĭ. Quondām pŏrtĭcŭs āttŭlĭt. Quŏd mūndŭs ſtābĭlis fĭdē. In quibus primus pes ſēper ſpondæus eſt, niſi in quarto carmine libri quinti, vbi bis iambus eſt: vt Nĭhĭl mōtĭbŭs ēxplĭcāt Nōtĭs ſubdĭtă cŏrpŏrūm. Et ſemel trochæus, vt Altĕrūmquĕ lĕgēns ĭtĕr. At in carmine 3 lib. 4 Vēlā Nērĭtĭī dūcĭs. primus pes ſemper eſt trochæus præter vltimum verſiculū, Mēntĭs vūlnĕrĕ ſæuĭūnt. niſi quis legendum putet, Mēntĭs hūlcĕrĕ ſæuĭūnt. In hoc carmine legendum eſt, Hĭc lŭpĭs ſĭ pĕrăddĭtŭs. non vt vulgo habetur nuper. hunc verſiculum ſequitur, Flĕrĕ dū părăt, hŭlŭlăt vbi tribracchus vel anapæſtus eſt pro dactylo, quod nollem imitari, quia forſan mendum eſt. aut metri gratia, (hullulat) per geminum ll dixit.

ARCHILOCHIVM dactylicum conſtans dactylico bucolico tetrametro, id eſt tribus dactylis vel ſpondæis, vel alternis, & quarto pede tantum dactylo partem orationis finiente, & tribus trochæis. eſt monocolon apud Boetium libro 5 Carm. Quām vărĭĭs tērrās ănĭmālĭă pērmēānt fĭgūrĭs. Scande, Quām vărĭ, ĭs tēr, rās ănĭ, mālĭă, pērmē, ānt fĭ, gūrĭs. Tolle quartam à fine ſyllabam, habebis hexametrum: ſic, Quām vărĭĭs tērrās ănĭmālĭă pērmē fĭgūrĭs. non tamen hoc ſemper fieret: quia quarta ſyllaba ablata, quinta deſinit interdum corripi. vt apud Horatium Ode 4. lib. 1. in hoc verſiculo, Sōlvĭtŭr ācrĭs hĭēms grātā vĭcĕ Vērĭs ēt Făuōnĭ. Notabis autem plura fuiſſe mendoſa ante Badij diligentiam, vt apud Boetium vbi legebatur (præceſſiſſe), legendum eſt, Hæc preſſiſſē ſōlō vēſtĭgĭă grēſſĭbŭſquē gāudēnt. vbi etiam (quē) coniunctio ineptè fuerat ablata. Alij hoc genus vocant Phaleucium.

ALCAICVM dactylicum conſtans pentemimeri iambica & duobus dactylis, id eſt habens primum iambum vel ſpondæum, ſed ſæpius ſpondæum: ſecundum verò ſolum iambum. hinc manet ſyllaba partem orationis finiens, quam ſequuntur dactyli duo. monocolon eſt apud Claudianum in epithalamio Honorij & Mariæ, vt Prīncēps cŏrūſcō ſȳdĕrĕ pūlchrĭŏr. De iambo qui rarus in prima regione, Horatius, Făuētē līnguīs cārmĭnă nōn prĭŭs. Syllaba ſuperans ſemper longa eſt: niſi rariſſime, & tum ratione cæſuræ producitur: quod cauebis vt maxime poteris. Horatius, Angūſtām ămīcē pāupĕrĭēm pătĭ. hoc Alcaicum vocant dactylicum trimetrum acatalecticum.

ALCAICVM choriambicum conſtans ſpondæo, tribus choriambis & pyrrhichio, ideóque pentametrum monocolon eſt apud Catullum, vt Alphēnē īmmēmŏr ātquē vnănĭmĭs fālſē ſŏdālĭbŭs Et apud Horatium ter, vt Tū nē quæſĭĕrĭs, ſcīrē nĕfās quēm mĭhĭ quēm tĭbĭ.
Nūllām Vārē ſăcrā vītē prĭŭs ſēuĕrĭs ārbŏrēm.
O crūdēlĭs ădhūc, ēt Vĕnĕrĭs mūnĕrĭbūs pŏtēns. Dicitur ab alijs Phaleuciū hexadecaſyllabū.

IAMBICVM dimetrum archilochium acatalecticū, monocolon eſt apud Auſoniū ad Theonem: vt Aūt āſſĭt īntērprēs tŭŭs,
Ænīgmătūm quī cōgnĭtŏr
Fŭĭt mĕōrū, quūm tĭbĭ
Cādmī nĭgēllās fīlĭās,
Mĕlōnĭs ālbām pāgĭnām,
Nŏtāſquĕ Fūruæ ſēpĭæ,
Cuī dōſquē nōdōs prōdĭdĭt. Recipit hoc genus (vt in Centimetro viſum eſt) locis imparibus iambum & tribrachū. Apud lyricos & hymnographos raro alios pedes quàm diſſyllabos habet, & in hymnis ſenſus ſemper in quatuor verſiculis perficitur. Sedulius A ſōlĭs ōrtūs cārdĭnē
Adūſquē tērræ līmĭtēm, Chrīſtūm cănāmūs prīncĭpēm
Nātūm Mărīā vīrgĭnē. Miror qua authoritate Politianus hymnū ita fecerit, vt quouis loco quemuis diſſyllabum pedem locaret, præterquam in fine, vbi ſemper iambus initium hymni eſt,
O vīrgŏ prūdēntīſſĭmā
Quam cælō mīſſūs Gabrĭēl, &c. De pyrrhichio in ſecūdo, Amōrē dĕūm răpŭit. non auſim id imitari. Nec illud, Tū ſtēllīs cŏmām cīngĕrĭs. Nec illud, Tū ſtēllā mărīs dīcĕrĭs.

PHALEVCIVM cōſtat ſpōdæo & dactylo & tribus trochæis. monocolon eſt frequenter apud Catullū Martialémque, & apud Boetiū ſemel in lib. 1. dicentem, Quīſquīs cōmpŏſĭtō ſĕrēnŭs æuō. ſed in hoc carmine multa ſcriptorum vitio ſunt corrupta, vt rectè animaduertit doctiſſimus Badius. veluti hic, Fātūm ſūb pĕdĭbūs ēgīt ſūpērbūm. proterit, vel alio ſimili. Et Vērſūm fūndĭtŭs āgĭtāntĭs æſtūm. pro actitantis. vel ēxĭgēntĭs. Et, Quĭd tāntūm mĭſĕrōs ſæuōs tŷrānnōs. pro

fērōs. Catullus in hoc verſu non ſeruat ordinem: nam in prima regione ponit etiam iambum quod alij imitari noluerunt, vt notauit Plinius: nec abhorruit in prima regione trochæum, vt alibi vidimus: ſed & tribrachum ſemel apud eundem legi in primo loco: vt Cămĕrium mihi pēſſĭmæ pŭēllæ. De iambo,

Mĕās ēſſĕ ălĭquid pŭtārĕ nūgās.

Et ācrēs ſŏlēt ĭcĭtārĕ mōrſūs, &c. de trochæo in primo carmine, Quārē hābē tĭbī quīcquĭd ēſt lĭbēllī. Quālĕcūnquĕ quīdam ōrā pēr vĭrōrūm. Rariſsimè in hac re ſequentes imitati ſunt Catullum. vt Boëtius lib. 3. ſemel, Quis illōs ĭgĭtūr pŭtēt bĕātōs. & plures, vt opus noſtrum perlegenti liquebit. tamen tanti Catullianum poëma facio, vt nō putem reprehendendū, qui hunc ſequitur. Accedit iudicium Michaëlis Trachaniotæ Marulli Conſtantinopolitani poëtæ feſtiuiſsimi: quem Petrus Crinitus non vulgaris doctrinæ vir, immo Gellius noſtri temporis alter abſolutum in ſuo genere eſſe tradit. Nam vt Beatus Rhenanus teſtatur vſqueadeo fuit antiquitatis æmulus vt priſcis illis ſeculis principes Latinæ linguæ viros non modò non adæquarit ſed longo poſt ſe interuallo reliquerit. Is, inquam, Marullus nihil veritus eſt Catullum in omnibus imitari, id quod ex ſingulis illius epigrammatis cognoſcere licet. ideo Phaleuciis in prima regione plus centies dat tam trochæos quam iambos. Verùm ne prolixitate diſpliceam, ſatis fuerit pro omnibus vnum illius epigramma ad Neæram,

Sālvē nēquĭtĭæ mĕæ Nĕæră,
Mī pāſsĕrcŭlĕ, mī ālbē rŭstĭcĭllĕ,
Mĕūm mēl, mĕă ſuāuĭtās, mĕūm cōr,
Mĕūm ſuāuĭŏlūm, mĕī lĕpōrēs.
Tēnē vīuĕrĕ ĕgō quĕām rĕlīctā?
Tēnē ĕgō ſĭnĕ rēgnă tē ſĭnĕ āurūm,
Aūt mēllēs Ărăbūm vĕlīm bĕātās?
O prĭūs pĕrĕām īpſĕ, rēgnă ĕt āurūm.

Ponit etiam Catullus dactylum primo loco: vt Ingĕrĕ mī călĭcēs ămărĭōrēs. Et ſpondæum in ſecundo: vt Vērbōſā gāudēt Vĕnŭs lŏquēlā. Reperitur etiam ſecundo loco tribrachus & trochæus: & apud Sentium iambus in fine. Catullum ego cum Marullo non verebor imitari, parcè tamen. Alibi, Et nĭſī mānĭfēſtā pērnĕgāmŭs. producit ſecundam in (niſi) non malè, quia diximus variari: licet raro produci. vt (ĕgo). quod iam patuit apud Marullum produci. Idem ait de ſuo amore, Ipſĕ ĕgō iam quĭs ſīm nēſcĭō aut ŭbĭ ſīm. hic ō breuis non interimitur: quod rariſsime imitandum eſſe docuimus.

ANACREONTIVM dimetrum catalecticum conſtans anapæſto, duobus iambis & ſyllaba. monocolum eſt apud Boëtium libro 3. Hăbēt hōc vŏlūptās ōmnĭs. vbi tertio loco ſpondæum dedit: quod alibi vix inuenies, ſed ſemper iambum: vt Stĭmŭlīs ăgĭt fŭrēntēs, &c.

IAMBICVM trimetrum archilochium acatalecticum, vt dimetrum & tetrametrum locis imparibus, vt ex Seruio patet, recipit iambum tribrachum, ſpondæum, dactylum vel anapæſtum: locis autem paribus tantum iambum vel tribrachum, & apud comicos frequenter anapæſtum, ita tamen vt multarum breuium iunctura vitetur. De comicis plura dicerem, niſi ſcirem carmina comica perpulchrè tradita eſſe à Priſciano. cuius opuſculum Plautinis comœdiis vir vndecunque doctiſsimus Iohannes Baptiſta Pius præpoſitum curauit. Si te comœdiæ compoſitio delectet, cum Plauto & Terentio diligenter perlegito opuſculum Priſciani de metris comicis, & ea quæ doctiſsimus Badius ante Terentij comœdias collegit prænotamenta. In lyricis & hymnis raro alios pedes quàm iambum & ſpondæum reperies, aliquando etiam alios, &c. Horatius iambo trimetro, archilochio, monocolo ſemel vſus eſt. Iām iām ēffĭcācī dō mănūs ſcĭēntĭæ.

SCAZON ſiue iambicum trimetrum hipponactium hoc ſolum differt ab archilochio, quod hoc in ſexta regione ſumit iambum duntaxat. illud verò ſemper ſpondæum ideóque Scazon dicitur, vel choliambus, id eſt carmen claudum. In hoc tantum genere obſeruandum eſt, ne quintus pes alius ſit, quàm iambus. docet hoc Terentianus vt apud Aldum eſt videre. Frequentiſsime monocolon eſt, vt in præfatione Perſiana. Nēc fōntĕ lābră prōlŭī cābāllīnō. Martialis. Apōllĭnārēm cōnuēnī mĕūm. ſcazon. Boëtius, Hæc cūm ſŭpērbā vērtĕrīt vĭcēs dēxtrā. Non reformidat ſcazō locis imparibus anapeſtū, dactylum, ſpondæum, tribrachum, nec locis paribus tribrachum. Catullus & Martialis ſæpe hoc genere vtuntur. Horatius autem nunquam, & comici raro.

IAMBICVM ſeptenarium addens iambico trimetro acatalectico amphibrachum, monocolon eſt

lon eſt apud Catullum, Cĭnædĕ Thāllĕ mōllĭōr cŭnĭcŭlī căpīllō. Alij vocant iambicum tetrametrum catalecticum.

SAPPHICVM choriambicum conſtat coriambico trimetro & amphibracho ſiue bacchio: vt Dūlcĭſŏnæ Pĭĕrĭdēs vērsĭfĭcō făuētĕ. Inuenies tale monocolon in ſecundo libro Martiani Capellæ. Choriambicum aliud conſtat tribus choriambis & duobus trochæis: vt Cēlſŭs ĕquō phœnĭcĕā vēſtĕ nĭtēns ībăt ărcās.

CHORIAMBICVM huic affine conſtat duobus choriambis & tribus trochæis & ſyllaba: & eſt monocolon apud Capellam, Lætă hŏnōrĭs mĕrĭtĭs āſtra vĭrgo cōncĭpĭs. Archilochium aſclepiadæum conſtat ſpondæo & tribus choriambis: vt Annūm cārdo rŏtăt dūm fĕrĭmūr ſōllĭcĭtī. In (læta) vocalis non intermitur: quod nimis ſæpe fit in Capella.

ANAPAESTICVM archilochium dimetrum acatalecticum conſtat quatuor pedibus, qui optime ſunt anapæſti; poſſunt tamen etiam eſſe dactyli vel ſpondæi in quocunque loco, ita etiam vt aliquando nulli ſunt anapæſti: & nihilominus verſus anapæſticus dicitur. nunquam tamen inuenies omnes dactylos aut omnes ſpondæos: neque bonum fuerit multos verſus ſine anapæſto continuare. Vtitur hoc monocolo valde ſæpe in tragœdiis Seneca: ſed fere vbi chorus loquitur: cui etiam dat ſapphica vel aſclepiadæa: reliquis iambica dat trimetra catalectica archilochia, raro triſyllabos pedes admittentia. De anapæſtico apud Senecam in Hercule furente ſit hoc exēplum, Tūrbĭnĕ māgnō ſpēs ſōllĭcĭtæ. Hic ſtatim ſequitur, Et cōngēſtō pāupĕr ĭn āurō: vbi nullus eſt anapæſtus. quod in hoc genere apud Senecam frequentiſſimum. Ex dictis ſequitur Boëtium rectè vſum hoc genere in carminibus, quorum initia ſunt,

O ſtēllĭfĕrī cōndĭtŏr ōrbĭs,
Quāntās rērūm flēctăt hăbēnās!
Sī vīs cēlſī iūră tŏnāntĭs,
Quænām dĭſcōrs fœdĕră rērūm?

Boëtius primo carmini vnicum adonicum admiſcuit, Crīmĕn ĭnīquī. vt in fine 3. Carm. lib. 5. Āddĕrĕ pārtēs. Meminiſſe vbique decet vltimam verſus eſſe communem: ideo quartus pes dactylus eſt, non amphimacrus hic, Hŏmĭnēs quătĭmūr fōrtūnæ ſălō. Nec vſquam in hoc genere apud Boetium trochæus admittitur. Nam illud, Tōtĭs frātrĭs ŏbuĭă flāmmis, mendoſum eſt: pro Tōtĭs frātrĭs ĕt ōbuĭă flāmmīs. Nam coniunctionem illam (&) ſenſus & verſus exigit.

ANAPAESTICVM partheniacum dimetrum catalecticum conſtat tribus anapæſtis & ſyllaba. & eſt monocolon apud Capellam libro 2, Căpŭt ārtĭbŭs īnclўtă vĭrgō. Boëtius, ſeruato ſemper in tertia regione anapæſto, locat in primo & ſecundo loco anapæſtos vel ſpondæos, vel hos vt volumus mixtos. Vt 5. Carm lib. 2, Fœlix nĭmĭūm prĭŏr ætās. Et 1. Carm lib. 3, Quī ſē vŏlĕt ēſſĕ pŏtēntēm. Notabis autem in anapæſtis catalecticum dici verſum, vbi vna, vel duæ ſyllabæ deſunt. Brachycatalecticum, vbi pes integer abeſt. Exemplum primi. hic eſt dimeter catalecticus, Fŭgĕ mœnĭă iām thĕlāmōnĭdæ. abeſt vnica ſyllaba. ſimiliter hic, Adĭtūm Vĕnĕrīs fŭgĕ vĭrgō. abſunt duæ ſyllabæ à demetri perfectione. Brachycatalectici exemplum eſt, Vĕnĭt ōptĭmă Cāllĭŏpē. hic integer anapæſtus abeſt à dimetri perfectione. id ſpeciale eſt in anapæſticis: ideo bene notandum eſt. Ferettus dicit anapæſticum optimum qui ſingulos pedes habet partem orationis finientes, quod in reliquis eſſet vitioſum: ſed id authores raro obſeruant.

DACTYLICVM archilochium tetrametrum catalecticum conſtat quatuor dactylis ſyllaba minus: vt Vīrgŏ dĕcēns cŏmŭlās rēlĭgātŏ. ſed tertio ſemper dactylo, primus & ſecundus poſſunt etiam eſſe ſpondæi. Monocolon eſt hoc genus ſemel tantum apud Boetium. Vt Carm. 3. lib. 5. Pūrō clārūm lūmĭnĕ phœbūm. Mēllĭflŭī cănĭt ōrĭs Hŏmērūs, &c. Hoc genus inter anapæſticos verſus habetur anapæſticum, vt in anapæſtico archilochio dictum eſt. Ideo Perottus non recte dixit Boetium ſæpius hoc genere vſum. veluti Carm. 6. lib. 4. Sī vīs cēlſĭ iūră tŏnāntis Et Car 3. lib. 5. Quænām dĭſcōrs fœdĕră rērūm. Nam anapæſticos eſſe verſus ex ſequentibus liquet. Vĕtĕrēm ſeruānt ſўdĕră pācēm. Nōn ſōl rŭtĭlō cōncĭtŭs ĭgnē, &c. Căuſă rĕſŏluit. quĭs tāntă dĕūs Vērĭs ſtătŭĭt bēllă dŭōbŭs.

IONICVM à minori phaleucium tetrametrum acatalecticum conſtans quatuor ionicis à minore: monocolon eſt apud Capellam lib. 4. Vĕnĕrāndōs mĭhĭ fātūs rĕuĕrēndōſquĕ, ſĕcūtă Rĕfĕrām iūſſă pĕdēm ātquĕ īlĭcĕt ēxōrſă ſĭlēbūnt.

ITHYPHALLICVM dactylicum tetrametrum acatalecticum conſtat tribus dactylis &

pyrrhichio. monocolon eſt apud Boetium libro tertio, Qui ſerere ingenuum volet agrum, Liberet arua prius fruticibus. vbi indoctè legitur fructicibus. In primo verſu (re) per ſynalœpham abſumitur: ideo malè dixerunt quidam primum verſum eſſe hypercatalecticum.

ALCMANIVM dactylicum tetrametrum hypercatalecticum conſtat pentemimeri dactylica, id eſt duobus dactylis vel ſpondæis, aut alternis & ſyllaba. inde ſequitur neceſſariò dactylus & ſpondæus. monocolon eſt apud Boetium libro. primo, Heu quàm præcipiti merſa profundo Et apud hymnographum, O quàm glorifica luce coruſcas.

ANGELICVM ſtheſicorium heptametrum à nuncij celeritate ſic dictum, conſtat duobus trochæis, duobus iambis, trochæo, dactylo, trochæo. Recipit tamen primo loco etiam ſpondæū. Tale eſt monocolon apud Catullum, O Colonia quæ cupis ponte ludere longo. Memineris ſemper vltimam verſus eſſe communem de ſpondæo in prima regione ibidem, Inſulſiſſimus eſt homo, nec ſapit pueri inſtar. hic (homo) ſecundam producit: quia pyrrichius hic non recipitur.

GALLIAMBICVM metrum ex duobus galliambis: quorum prius habet pyrrichium & duos trochæos cum ſpondæo: vt eſt hoc, Stimulatus vt furenti Alterum conſtat pyrrichio, trochæo, & duobus pyrrichiis: vt eſt hoc, Rabie vagus animus. Interdum tamen primo loco ſpondæum inuenies: & in ſecundo iambum atque tribrachum. Tali monocolo vſus eſt Catullus de Berecynthia & Aty, vt Super alta vectus Atys celeri rate maria. In verſu autem, Deuoluit iſte acuto ſibi pondera ſilice. vertitur primū u conſonans verbi (deuoluit) in vocalem. & in bonis libris iſte legitur, non lactes: licet Antonius Parthenius ita offen lerit Aliquando etiam in primo loco trochæum inuenies: vt Tympanum tubam Cybelle tua mater initia, vbi (initia) manifeſto primam corripit. legito diligenter ipſum Catullum, & plura reperies.

TROCHAICVM archilochium tetrametrum catalecticum conſtat octo pedibus minus vna ſyllaba, habet locis imparibus trochæum, reliquis etiam ſpondæum. Tali monocolo vſus eſt hymnographus elegantiſſimus in laudem ſalutiferæ crucis, Pange lingua glorioſi prælium certaminis. In verſiculo autem, Agnus in cruce leuatur immolandus ſtipite. mendum eſt ab ignaris poeticæ commiſſum multis flagris piandū: quia ratio carminis & ſenſus exigit vt legatur in genitiuo, Agnus in crucis leuatur immolandus ſtipite. id eſt agnus immolandus leuatur in ſtipite crucis. notauit id ante me Antonius Nebriſſenſis. nolo furtiuis plumis nobilitari. Hymnus de venerabili ſacramēto, de diuo Nicolao, de Catharina virgine, de tēpli dedicatione, & pluribus aliis diuis ad huius carminis imaginē facti, minimè carmina ſunt poeta mediocri digna. Sunt enim à poetice indoctis facti, licet alioqui & doctiſſimis & ſanctiſſimis, qualem diuū Thomam Aquinatem fuiſſe nemo inficiatur. Terentianus grammaticus, teſte Priſciano, in declinationibus lib. 6. Seſcuplos vel vnam vincet alterius ſingulum. hic (alterius) pœnultimā producit, quia ſextus iambus eſſe nequit, teſte Priſciano: ſed debet eſſe ſpondæus vel trochæus, vt patet apud Martianum Capellam lib. 2. Scande cæli templa virgo digna tanto fœdere, Te ſocer ſubire celſa poſcit aſtra Iuppiter Vtitur hoc genere non ponens niſi hos duos verſiculos, Capella intercalariter poſt varia ſemper carminum genera valde delectabiliter, vt apud eum videre licet.

IAMBICVM anacreontium dimetrum catalecticum conſtat primo pede iambo vel ſpondæo, dactylo, tribracho, vel anapæſto: ſecundo iambo vel tribracho: tertio vt primo & vnica ſyllaba, ſed triſyllabi pedes huic generi perrarò admiſcendi ſunt vt Diſſolue Bacche crines. vtitur hoc monocolo Capella lib. 2. Legito Capellam, & diligentiam noſtram laudabis. Hymnus Baccho dictus à Marullo, Age dum canite patrem Theſpiades mihi Bromium. eſt carmen anapæſticum acatalecticum recipiens ſecundo & tertio loco etiam iambum & reliquos pedes, quos anapæſticis tribuit Seruius in Centimetro cum tribracho. At finem facio: quia monocola, quibus vſi ſunt linguæ Latinæ principes. iam ſatis enucleaui.

DICOLA DISTROPHA.

DICOLA ſunt ex duobus generibus mixta carmina. Diſtropha, vbi poſt duos verſus fit ad primum genus reuerſio. Poſſunt ſine dubio excogitari vel reperiri plures carminū mixtiones, quàm hic collegimus: ſed nos eas duntaxat diligenter conquiſiuimus, quas placuiſſe vidimus Catullo, Horatio, Martiali, Boetio, cæteriſque linguæ Latinæ delicijs. Carminum itaque monocolorum diſtrophorum ſubiecimus hic mixtiones XVII.

HEROICVM præponitur pentametro elegiaco. Marullus, Nec te terruerit peregrini nomen inane: Crede mihi nulla eſt terra aliena viro.

HEROICVM alcmanio, vel (vt ali volunt) archilochio dactylico tetrametro catalectico

præponitur. Horatius,
Lāndābūnt ălīī clārām Rhŏdŏn, āut Mĭtÿlēnēm,
Aūt Ephĕsūm, bĭmărīſvĕ Cŏrīnthī. Conſtat ſecundus verſus tribus dactylis & trochæo: nam ſi haberet adhuc ſyllabam, eſſet tetrameter acatalecticus: nec moueat te vltima in (Cŏrīnthī): quia vltima verſus eſt cōmunis. licet autem quemuis ex tribus primis pedibus eſſe ſpondæum, dum non ſpondæi omnes, vt videbis ex Odis Horatij, quarum ſunt initia, Lāudābūnt ălīī, &c. Tē mărĭs ĕt tērrǣ, &c. Quid tĭbĭ vīs mŭlĭēr, &c. Vt tamen bene dixit Ferettus, tres primi pedes rariſsimè ſunt alij quàm dactyli: verùm non mentiti ſumus, & liquet ex his verſibus, Inſīgnēs āut Thēſſălă Tēmpē. Trīſtĭtĭām vītǣquĕ lăbōrēs, &c. Atque quod rarius eſt, Mēnſōrēm cŏhĭbēnt Ārchȳtā. Cæterùm quod rarum eſt, raro decet imitari.

HEROICVM præponitur archilochio dactylico dimetro hypercatalectico conſtanti duobus dactylis & ſyllaba. Horatius, Dīffūgērĕ nĭuēs, rĕdĕūnt iām grāmĭnă cāmpis,
Arbŏrĭbūſquĕ cŏmǣ.

HEROICVM præponitur iambico archilochio dimetro acatalectico cum dactylica pentemimeri. Horatius, Hōrrĭdă tēmpēſtās cǣlūm cōntrāxĭt ĕt īmbrēs, Nĭuēſquĕ dēdūcūnt Iŏuēm, nūnc mărĕ, nūnc ſylŭǣ. iambicum dimetrum eſt Nĭuēſquĕ dēdūcūnt Iŏuēm. vbi primus & tertius pedes poſſunt eſſe iambi vel ſpondæi, ſecundus & quartus tantùm iambi. Pentemimeris dactylica eſt duo dactyli & ſyllaba: veluti, Nūnc mărĕ, nūnc ſylŭǣ: vbi (ſylŭǣ) teſte etiam Priſciano, verſus gratia triſyllabum fit. Cæterùm miror grammaticos, Seruium, Diomedem, & quotquot hactenus fuerint, hoc genus inter dicola locaſſe. Nam videtur mihi optimè poſſe poni inter tricola triſtropha: ſic,
Hōrrĭdă tēmpēſtās cǣlūm cōntrāxĭt ĕt īmbrēs,
Nĭuēſquĕ dēdūcūnt Iŏuēm,
Nūnc mărĕ, nūnc ſylŭǣ. Ratio, qua moueor, eſt, quia optimè queunt ſeparari iambicum dimetrum archilochium acatalecticum, & pentemimeris dactylica: ſiue dactilicum archilochium dimetrum hypercatalecticum: & quod magis eſt, quaſi iambicum hic per ſe ſit integer: & ſolus verſus vltimam breuem habet: quod in aliis non notaui, vbi quid non per ſe verſus pars eſt: id patet in his verſibus apud Horatium, Lĕuārĕ dīrīs pēctŏră ſōllĭcĭtūdĭnĭbūs.
Fīndūnt Scămāndrī flūmĭnă, lūbrĭcŭs ĕt Sĭmŏīs. Præterea opinionem meam videtur iuuare doctiſsimus poëta Deſyderius Eraſmus Roterodamus, quia carmen quod Seruius dixit compoſitum ex pentemimeri dactylica & iambico dimetro, vt eſt hoc, Sȳdĕră cūnctă mĭcānt dĕcŏrĕ lūcĭs āurĕō: ipſe Eraſmus diuidit, vt ſit dicolon diſtrophon: vt in epitaphio Ioannis Olzegi muſici ſummi, cuius initium eſt,
Ergōnĕ cōntĭcŭīt
  Vōx īllă quōndām nōbĭlĭs,
Aūrĕă vōx Olzĕgī?
  Sīc mūſĭcǣ ēxtīnctūm dĕcūs?
Dīc ăgĕ, dīc fĭdĭbūs
  Trīſtēs Apōllō nǣnĭās, &c.

Definit autem totum carmen Eraſmi in primum genus: ſic, Nūmĭnă cūr vĭŏlās? Certè carmen Horatij nihil ab hoc differt, niſi ordine: quia hîc pentemimeris dactylica præponitur: apud Horatiū poſtponitur. ideo videtur idem de vtroque dicendū. Siquid obeſt, id ſolum eſt quòd Epodi natura hæc videtur, vt ſit ex duobus tantum generibus, ita vt ſecundum ſit breuius priore: tamen vltima Oda eſt monocolos.

HEROICVM non inuenuſtè Eraſmus Roterodamus præpoſuit iambico dimetro catalectico, quod anacreontium eſt, vt in monocolis dixi. Carmen eſt ad Gulielmum Copum,
Vnĭcă nōbĭlĭūm mĕdĭcōrūm glōrĭă Cōpĕ, Sēu quīs rĕquīrăt ārtēm.

HEROICVM iambico dimetro acatalectico archilochio præponitur. Horatius,
Mōllĭs ĭnērtĭă cūr tāntām dīffūdĕrĭt īmīs
Oblīuĭōnēm ſēnſĭbūs? Idem, Nōx ĕrăt, ĕt cǣlō fūlgēbăt lūnă ſĕrēnō
Intēr mĭnōră ſȳdĕră. Iambicum dimetrum vide in monocolis.

HEROICVM iambico trimetro acatalectico archilochio (cuius compoſitio in monocolis extat) præponitur. Horatius, Altĕră iām bēllīs tĕrĭtūr cīuīlĭbūs ǣtās:

Sŭīs ĕt

Suis et ipſa Roma viribus ruit. Si velis Horatium imitari, iambicum hoc ex ſolis iambis conficies: nec tamen ineptè fecerit, qui alios pedes dederit, ſecundum doctrinam à nobis in monocolis datam. Nam Eraſmum imitari non indecorum cenſeo, præſertim vbi contra veterum institutiones nihil peccat. is de Britannia hoc genere pulcherrimum carmen ſcripſit, cuius initium eſt,
Si iactare licet magnorum munera diuum,
Sibique veris fas placere dotibus.

HEROICVM dactylico alcmanio tetrametro acatalectico præponitur. Boetius,
Tunc me diſcuſſa liquerunt nocte tenebræ,
Luminibuſque prior rediit vigor.

DACTYLICVM ALCMANIVM tetrametrum acatalecticum conſtat quatuor dactylis: poſſunt tamen tres eſſe ſpondæi, dum quartus ſemper ſit dactylus: ſed rarò ſunt tres continui ſpondæi: imò apud Boëtium id nunquam fit.

ASCLEPIADAEVM pherecratio præponitur. Boetius, Si quantas rapidis flatibus incitus Pontus verſat arenas. Pherecratium conſtat ſpondæo, dactylo, ſpondæo: vt Pontus verſat arenas. Boetius videtur ſemel principio anapæſtum dediſſe: vt Sitis ardeſcit habendi. ſed doctiſſimus vir Badius ſuſpicatur ita emendandum, Vis ardeſcit habendi. cui vtique ſuffragor.

ASCLEPIADAEVM iambo dimetro archilochio acatalectico præponitur. Iambicum dimetrum vide in monocolis. Boetius hoc genere ſemel vſus eſt, Heu heu quam miſeros tramite deuios Abducit ignorantia.

SAPPHICVM hendecaſyllabum glyconico præponitur: vtrunq; vide in monocolis. Boetius,
Quum polo Phœbus roſeis quadrigis
Lucem ſpargere cœperit.

GLYCONICVM aſclepiadæo præponitur: vtrunque in monocolis habetur. Horatius,
Sic te diua potens Cypri,
Sic fratres Helenæ lucida ſidera. Vtitur hoc genere duodecies. Odarum initia ſunt,
Sic te diua potens Cypri. Mater ſæua cupidinum.
Donec gratus eram tibi.
Quantum diſtat ab Inacho.
Feſto quid potius die.
Intermiſſa Venus diu.
Quum tu Lydia Telephi.
Et thure et fidibus iuuat.
Vxor pauperis Ibyci.
Intactis opulentior.
Quo me Bacche rapis tui?
Quem tu Melpomene ſemel. Marullus hoc genere vſus, dedit primæ regioni interdum iambum vel trochæum, imitatus (vt diximus) Catullū: vt in principio quarti libri, Ipſe dux Patareus chori,
Iane vatis amor tui.
Ipſa roborea habent genas,
Ipſa ſibila frondium. Idem in hymno, cuius initium eſt, Saturni celebres dies
Adſunt, et reſonant cuncta mero ſimul. ibi hi ſunt verſiculi, Larga nectaris attici
Pigebat dare ſtrenuo.
Pater Protogonus dedit.
Quis et pauperem pati. Sic alibi ſæpius protulit ibidem per ſynæreſim ablatiuum (eodem) in his verſibus, Eodem magnanimo patre Iouis Rheæ.
Eodem coniuge maximo. Quamuis autem Catulli authoritas minimè ſit ſpernenda: tamen in prima regione Glyconicis rariſſime dabis iambum, vel trochæum, ſi apud Latinos Lyricorum principem Horatium imitari volueris.

ARCHILOCHIVM dactylicum tetrametrū, cuius compoſitio liquet in monocolis: præponitur archilochio alteri conſtanti penthemimeri iambica, id eſt duobus pedibus: quorū prior eſt iambus vel ſpondeus, ſecundus iambus tantū. hinc ſupereſt ſyllaba longa parte orationis finiens, quam in eodem verſu tres trochæi ſequuntur, dum memineris vltimam verſus eſſe communem, vt Trahuntque ſic, cas, machi, næ cã, rinas. Horat. Soluitur acris hyems grata vice Veris et fauoni,

Trahunt

Tū sĕd ātquĕ sīccās mănĭbūs ărĭdās.

CHORIAMBICVM ariſtophanium monometrum conſtans choriambo & bacchio ſiue amphibracho: veluti, Pŭĕr ŭt ēūs nŭtrīā ăt ŭīs: præponitur alcaico, vt Diomedes, vel vt alij volunt, ſapphico conſtanti epitrito ſecūdo, duobus choriambis, & bacchio: vt Tē dĕō ō ō, Sȳbărīm, cūr prŏpĕrās, ămăndō. Perottus dicit prius genus aliquando anapæſtum pro bacchio habere: quod ex Horatio probari nequit qui vnicam Oden hoc genere ſcripſit, Lȳdĭā dīc pĕr ōmnēs

Tē dĕō, ōrō, Sȳbărīm cūr prŏpĕrās ămāndō.

ARCHILOCHIVM acatalecticū conſtans amphimacro & duobus iambis, vt Nōn ĕbūr, nĕquĕ āurĕūm: præponitur iambico hipponactio, trimetro catalectico, conſtanti quinq; iambis & ſyllaba: recipienti tamen locis imparibus ſpondeum & tribrachum: in paribus etiam tribrachum vnicum in vno verſu, vt Mĕā rĕnĭdĕt in dŏmō lăcūnăr. Scripſit Horatius hoc genere vnicam Oden,

Nōn ĕbūr, nĕquĕ āurĕūm

Mĕā rĕnīdĕt in dŏmō lăcūnăr.

IAMBICVM trimetrum archilochium præponitur iambico dimetro archilochio: vtrūq; eſt acatalecticum. vide monocola. Scripſit Horatius hoc genere primam Oden Epodi: & quæ ſequuntur per ordinē nouē. prima eſt hæc, Ibīs Lĭbūrnīs īntĕr āltă nāuĭūm Amīcĕ prŏpūgnācŭlā. Sic Martialis,

Vīr cĕltĭbĕrīs nōn tăcēndĕ gēntĭbūs,

Nōſtræquĕ lāus Hīſpānĭæ.

IAMBICVM trimetrum archiloquium acatalecticum præponitur archilochio alteri, vel (vt quidam volunt) ſapphico, conſtanti pentemimeri dactylica, id eſt duobus dactylis & ſyllaba longa, quam ſequitur iambicum dimetrum archilochium acatalecticum, de quo monocolis dictum eſt: veluti, Scrībĕrĕ, vĕrſĭcŭlōs, ămōrĕ pĕrcūſſūm grăuī. Horatius vſus eſt hoc genere ſemel,

Pĕttī, nĭhīl mē, ſīcŭt āntĕā, iŭuăt

Scrībĕrĕ vĕrſĭcŭlōs, Amōrĕ pĕrcūſſūm grăuī. Syllaba ſuperans ratione cæſuræ poteſt (licet natura breuis) produci, vt liquet ex his verſiculis, Inăchĭā fūrĕrĕ, ſȳluīs hŏnōrĕm dĕcŭtĭt.

Argūit ĕt lătēntĕ pĕctūs īmō ſpīrĭtūs.

Lībĕrā cōnſĭlĭā, nĕc cōntŭmēlĭæ grăuēs. Sed fortè non ineptè quis dixerit hoc genus eſſe tricolon eadem ratione qua antè vſi ſumus in illo, Hōrrĭdă tĕmpēſtās, &c. & tum ordinarem ſic,

Pĕttī, nĭhīl mē, ſīcŭt āntĕā, iŭuăt Scrībĕrĕ vĕrſĭcŭlōs,

Amōrĕ pĕrcūſſūm grăuī.

IAMBICVM trimetrum archilochium acatalecticum, de quo ſatis dictum eſt, præponitur elegiaco pentametro. Boëtius, Quāmuīs flŭēntĕ dīuĕs āurī gūrgĭtĕ

Nōn ĕxplētūrās cōgăt ăuārŭs ŏpēs.

SCAZON ſiue iambicum trimetrum hipponactium acatalecticum præponitur iambico dimetro archilochio acatalectico. patet vtrunque in monocolis. Martialis libro primo,

Vērōnă dōctī ſyllăbās ămăt vātīs

Mārōnĕ fœlīx Māntŭă eſt.

ANACREONTIVM dimetrum catalecticum iambicum conſtans tribus pedibus & ſyllaba, quorum primus eſt ſpondæus, iambus vel anapæſtus: nec malè (vt opinor) dactylus vel tribrachus: ſecundus iambus: nec ineptè, vt opinor, tribrachus: tertius autem vt primus, licet rectiùs diſſyllabos pedes, iambum ſcilicet, vel ſpondæū admiſeris. hinc ſupereſt ſyllaba: ſic, Quīſquīs, vŏlĕt pĕrēnnĕm. Præponitur id eſt genus pherecratio ex ſpondæo, dactylo & ſpondæo. Boetius,

Quīſquīs vŏlĕt pĕrēnnēm

Cāutŭs pŏnĕrĕ ſēdēm.

DACTYLICVM archilochium dimetrum hypercatalecticum conſtans duobus dactylis & ſyllaba, præponitur iambico dimetro archilochio acatalectico. De quo Eraſmus,

Ergō vĕcōrs tăcŭīt

Vōx īllă quōndām nōbĭlīs?

PHALEVCIVM hendecaſyllabum, quod in monocolis patet, præponitur Alcmanio, vel (vt alij volunt) archilochio tetrametro acatalectico conſtanti dactylis duobus & duobus trochæis. vſus eſt eo genere Boëtius ſemel, Quāmuīs ſē tȳrĭō ſŭpērbŭs ōſtrō

Cōmĕrĕt, ĕt nĭuĕīs capillis. Perottus hic pro dactylo reperi aſſerit trochæum: id ex Boëtio colligi

colligi nequit.

PHALEVCIVM dictum ſapphico præponitur. Boëtius id fieri oſtendit in decimo carmine libri 3. vbi in principio tribus phaleuciis vnicum ſubiecit ſapphicum: ſic, Hūc ōmnēs părĭtĕr vĕnītĕ căptī, Quōs fāllāx lĭgăt īmprŏbīs cătēnīs,
Tērrēnās hăbĭtāns lĭbīdŏ mēntēs.
Hīc ĕrĭt vōbīs rĕquĭēs lăbōrŭm. Poſt hæc inchoatur genus, de quo locuti ſumus: nam phaleucio ſubiicit alternè ſapphicum: Hīc pōrtŭs plăcĭdā mănēns quĭētĕ,
Hōc pătēns ūnūm mĭſĕrīs ăſȳlŭm. Perottus male credidit eſſe monocolon: vt Quĭſquĭs cōmpŏſĭtō ſĕrēnŭs ævō. Docuit iſtud rectiſſimè doctiſſimus Badius.

PHALEVCIVM dictum pentametro elegiaco præponitur. Boëtius libro quarto,
Quīd tāntōs iŭvăt ēxcĭtārĕ mōtūs,
Et prōprĭā fātūm ſōllĭcĭtārĕ mănū?

ALCMANIVM dactylicum trimetrum hypercatalecticum conſtans tribus pedibus heroici verſus & ſyllaba, ita tamen vt aliquis ſit dactylus: præponitur pherecratio ex ſpondæo, dactylo, ſpondæo, nonnunquam in prima regione anapæſtum admittenti. Boëtius libro tertio,
Ōmnĕ hŏmĭnūm gĕnŭs īn tērrīs
Sĭmĭlī ſūrgĭt ăb ōrtū.
Vnūs ĕnīm rērūm pătĕr ēſt,
Vnūs cūnctă mĭnīſtrăt, &c. non autem Vnūs quī cūnctă mĭnīſtrăt. Leguntur in hoc genere plures mendæ vitio imperitorum: quarum nonnullas diſertiſſimus Badius ſua diligentia pepulit.

ALCMANIVM dactilicum tetrametrum acatalecticum cōſtans quatuor pedibus: quorum quartus tantū dactylus eſt, dum memineris vltimam verſus eſſe cōmunem: reliqui ſunt dactyli vel ſpondæi: vel hi, vt volumus, mixti. Præponitur id genus iābico dimetro archilochio acatalectico, de quo in monocolis diximus. Boëtius, Sūnt ĕnīm pēnnæ vŏlŭcrēs mĭhī, Quæ cēlſă cōnſcēndānt pŏlī.

TROCHAICVM alemanicum dimetrum acatalecticū cōſtans quatuor trochæis, recipiens etiam apud Boëtium in ſecundo loco ſpondæum: præponitur pherecratio ex ſpondæo vel anapæſto, & dactylo & ſpondæo, vt Cērnās fērrĕ iŭgā mōnō. Anapæſtum autem Boëtius nouè dedit, vt Sōlĭs cūlmĭnĕ rēgēs, &c. Vtitur Boëtius eo genere ſemel tantum: Quōs vĭdēs ſĕdērĕ cēlſō
Sōlĭī cūlmĭnĕ rēgēs.

DICOLON TRISTROPHON.

DICOLON triſtrophū eſt carmen ex duobus diuerſis generibus, vbi poſt tertiū quenque verſum fit ad primum genus reuerſio. Tale carmen vnicum apud Horatiū reperio: licet inter monocola ponatur à Diomede & Perotto pluribúſque. Mecum eſt Badius in Oden hanc Horatij: quod exemplum huius rei vnicum eſt,
Mĭſĕrārūm eſt nĕquĕ ămōrī dărĕ lūdūm,
Nĕquĕ dūlcī mălă vīnō lăvĕrĕ, aut ēx-
ănĭmārī mĕtŭēntēs pătrŭæ vērbĕră lĭnguæ. Duo primi verſus ſunt ionici à minore trimetri ſaphici, acatalectici, cōſtantes tribus ionicis à minore. Tertius quiſq; verſus eſt ionicus à minore alcmanius acatalecticus, conſtans quatuor ionicis à minore: vt ănĭmārī, &c. Siquis hoc monocolon vocandum contenderit, ille idem dicere cogetur de iambico trimetro cum dimetro, & de multis alijs, quæ ab omnibus inter dicola iure locantur. Diuiduntur in hoc carmine ab Horatio cōpluſculæ dictiones vt ēxănĭmārī, lăuĭt, Bēllĕrŏphōntē. Ideo, teſte Acrone, rectius dici numerus videtur quàm metrum. Acron quoque id ſotadicum appellat: quod, vt ait Fabius, non pedum, ſed ſenſus fine concluditur. Fortius enim aliquid incompoſitum poteſt eſſe, quàm iunctum & bene collatum, vt Sodaticorum & Callimachiorum, & quorundam in oratione ſimili pœnè licentia laſciuientium. Idcirco admonendum cenſuit, vt ad firmius ætatis robur huiuſmodi verſus reſeruarentur: nam hac compoſitione ſemel vſus eſt Horatius.

DICOLON TETRASTROPHON.

DICOLON tetraſtrophon carmen eſt ex duobus generibus, vbi poſt quartum quenque verſum fit ad primum genus regreſſio. Talia genera ſubieci hîc quatuor.

ASCLEPIADAEI tres glyconico vni præponuntur: vtrunque genus in monocolis patet. Horatius libro primo Carm. Ode ſexta, Scrībērĭs Vărĭō fōrtĭs, ĕt hōſtĭūm
Vīctōr, Mæōnĭī cārmĭnĭs ālĭtĕ,

Quàm

Quām rēm cūnquĕ fĕrōx nāuĭtă ăntĕquĭs
Mīſsĕt dūrĕ gĕnĕrĭs. Scripſit eius generis Odas nouem, quæ diligentibus facilè patebant.

SAPPHICI tres adonico præponuntur. Horatius libro primo Carm. ad Auguſtum,
Iām ſătĭs tĕrrĭs nĭuĭs ātquĕ dīræ
Grāndĭnĭs mīſĭt pătĕr, ĕt rŭbĕntĕ
Dĕxtĕrā ſăcrās iăcŭlātŭs ărcēs
Tērrŭĭt ūrbēm. Scripſit hoc genere ſex & viginti Odas, quas facilè internoſces. Poſſemus quoque (vt prius notaui ex dictis Boëtij) tribus Phalæceis vnicum ſapphicum ſubiicere: veluti,
Hūc ōmnēs pătĕr ēn vĕnīrĕ căptī, &c.

GLYCONICI tres conſtantes in primo loco tam iambo vel trochæo, quàm ſpondæo & duobus dactylis, vel choriambo & pyrrhichio: præponuntur vni pherecratio, ex primo pede iambo vel trochæo vel ſpondæo: ſecundo autem dactylo, & tertio ſpondæo. Tale eſt Catulli ſeculare carmen ad Dianam,

Dĭānæ ſŭmŭs īn fĭdē
Pŭēllæ ĕt pŭĕrĭ īntĕgrī:
Dĭānæ pŭĕrī īntĕgrī,
Pŭēllæquĕ cănāmŭs.

O Lātōnĭă māxĭmī
Māgnă prōgĕnĭēs Iŏuĭs,
Quām mātĕr prŏpĕ Dēlĭām
Dēpōſuĭt ŏlĭuām.

Hic autem à depono (dēpōſīuī) præteritum fecit per iui pœnultima longa, & poſt (ſonantū) triſyllabum fecit, non ſonantium. Præterea hypermetros duos fecit, vt Săltūūmquĕ rĕcōndĭtōrūm. hic (rūm) ſyllaba exundat: ſed à principio ſequentis verſus abſumitur: qui eſt, Amnīūmquĕ ſŏnāntūm. Alter verſus eſt, Sānctā nōmĭnĕ Rōmŭlīquĕ. hic (quĕ) ſuperat: ſed à principio ſequentis verſus abſumitur, Antīquām ŭt ſŏlĭtă ēs bŏnā. Hic notabis in hypermetris vltimam ſyllabam verſus eſſe eam, quæ ſtatim præcedit ſyllabam ſuperfluam: & ideo eam eſſe communem, acſi nulla ſyllaba ſuperaret. id liquidò patet ex verſibus iam dictis. Antonius Parthenius dicit hic nullam carminis obſeruari rationem: quod certè falſum eſt. ſiquidem hoc genus ſuauiſsimum eſt, legitimam carminis rationem pulcherrimè cuſtodiens. Id tamen ego non ex grammaticis, ſed multa diligentia per me, CHRISTO duce, tandem intellexi. Vſus eſt hoc genere ſemel Marullus in hymno ad Iouem, Iūppĭtĕr pĭĕ Iūppĭtĕr,
Bĕnīgnĕ ŏptĭmĕ Iūppĭtĕr,
Quī tŭō rĭgĭdūm ēthĕră
Ambīs īgnĕ bĕātō. Ponit in prima regione trochæum, iambum vel ſpondæum, eodem modo vt Catullus: vt Fērtĭlī dătĕ dēxtĕrā. Glēbās ſēmĭnĭbūs rŭdēs. Lāūdēs ĕt bĕnĕfāctă, &c.

ANACREONTII dimetri catalectici tres conſtantes anapæſto, duobus iambis & ſyllaba: veluti Agĕ cūnctă nūptĭālī. Præponuntur vni choriambico tetrametro ſapphico cōſtanti tribus choriambis & bacchio vel amphibracho: vt Omnĕ nĕmūs cūm flŭuĭīs, ōmnĕ cănăt prŏfŭndūm. vſus eſt hoc genere Claudianus in Epithalamio Honorij Auguſti & Mariæ, Agĕ cūnctă nūptĭālī Rĕdĭmītă vērĕ tēllūs,
Cĕlĕbrā thŏrōs hĕrīlīs:
Omnĕ nĕmūs cūm flŭuĭīs,
Omnĕ cănăt prŏfŭndūm. Hoc dicolon vt quod ſtatim præceſsit, & quod mox ſequetur, ipſe per diligentiam meā primus inter grāmaticos, quos noui, elucidaui, vt facilè cognoſcet ſiquis aliorū ſcripta relegerit. Epithalamium eſt nuptiale carmen, in quo Claudianus diuerſis generibus vtitur. Primò quidem Alcaico monocolo: cuius initium eſt, Princēps cōrūſcō ſīdĕrĕ pūlchrĭōr. Secundò anacreontio cum ſapphico choriambico, cuius initiū eſt, Agĕ cūnctă nūptĭālī. Quo genere etiam Sidonius vſus eſt. Tertiò anapæſtico dimetro monocolo, cuius initium eſt, Sōlĭtās gălĕā fūlgĕrĕ cŏmās, Quartò aſclepiadæo monocolo: cuius initium, Attōllēns thălămīs Idălĭūm iŭbăr. Sed omniū venuſtiſsimum eſt Catulli epithalamium à nullo hactenus, quòd ſciam, elucidatum, noſtro Marte nunc primùm enodandum. de ratione carminis loquor: nam reliqua pulchrè declarat Parthenius. Initium carminis de quo loquor, eſt: Cōllĭs ō Hĕlĭcōnĭī.

DICOLON PENTASTROPHON.

GLyconici quatuor conſtantes in prima regione trochæo & rariſsimè ſpondæo: in ſecunda verò choriambo: in tertia pyrrhichio. vel aliter in ſecunda & tertia regione dactylis duobus: ſic, Cōllĭs, ō Hĕlĭcō, nĭī. vel ſic, Cōllĭs, ō Hĕlĭ, cōnĭī. præponuntur vni pherecratio: cuius primus

primus pes eſt trochæus, & rariſſimè ſpondæus: ſecundus dactylus, tertius autem ſpondæus: ſic O hý, mēn hýmĕ næē. De ſpondæo in prima regione Pherecratij tria inuenio exempla hæc: Hýmēn ō hýmĕnæē.
Nōn ābſcōndĭs ămōrēm.
Exērcērĕ iuuĕntām. Cæteri Pherecratij apud Catullum in Epithalamio ſumunt primū pedem trochæum. Glyconici in hoc Epithalamio ſolum tredecim leguntur, habentes primo loco ſpondæum, cæteri trochæum primo loco habent, hi tredecim ſunt:
Prō quā tūrpĭă pērsĕquēs.
Cōmplēxūm, ſēd ăbīt diēs.
Fēſcēnnīnă ĭŏcātĭō.
Dēſērtūm dŏmĭnī ăudĭēns.
Lūsīſtī nŭcĭbūs, lĭcēt.
Iām sērvīrĕ Thălăſſĭō.
Vnguēntātĕ glăbrīs mărĭtĕ.
Prætēxtātĕ pŭēllĭ ŭ ē
Vōs bŏnīs fēmĭnæ bŏnæ.
Sūbdūcāt mănĕ ĕō ... prĭŭs,
Quī vēſtrī nŭmĕrārĕ vŭlt.
Tōrquātūs vŏlŏ pārvŭlŭs.
Sōrdēbānt tĭbĭ vīllĭcĕ. ſed verſus ille Vnguĕntātĕ lăbrīs mărĭtĕ, hypermeter eſt: quia ſic ſcanditur, Vngēn, tātĕ, glăbrīs mărĭ, tĭ, hinc ſupereſt ſyllaba (tĕ) in vocalem definens, quę in ſequentis verſus initium perimitur, Vnguēntā ĕ glăbrīs mărĭtĕ Abſtĭnērĕ ſēd ăbſtĭnĕ. Sic paulo pòſt, Sōlă cognĭtă, ſed mă ĭtō īſtă nŏcĕă lēnălĭ ĕ.... Et ante, Flāmmĕūm vĭdĕō, vĕnītĕ hūc. ŏ ăcīnĭcē in mŏdūm

Epithalamij initium hoc eſt, Cōllĭs ō Hĕlĭcōnĭĭ
Cūltŏr Vrănĭæ gĕnŭs,
Quī răpīs tĕnĕrām ăd vĭrūm.
Virgĭnem hýmĕnæĕ hýmĕn,
Hýmĕn ō hýmĕnæē. Hinc ad prius genus fit regreſsio, &c. Ne vnquā negligas vltimā cuiuſque verſus eſſe communem, atque in hypermetris vltimam dici eam, in qua perfecta ſcāſio finitur. Notabis autem quaſdā mendas fuiſſe in hoc epithalamio: nam quidam libri ita habent, O cŭbī ĕ quŏt ōmnĭbŭs Cāndĭdō lāctĕō pĕdĕ, &c. Alij vero ſic, O cŭbīlĕ quŏd ō mnĭbūs Cāndĭdō pĕdĕ lāctĕō. aliter enim non ſtat verſus. Prætetea vbi habetur, Ilĭē pūlvĭs ĕrĭthrăī: lego ĕrĭthrĭĭ vel ĕrĭthrĭĭ ſine diphthōgo, vt ſtet verſus: niſi quis dixerit in Græcis diphthongon ante vocalē interdum corripi. vt enim Phaëtontius Conopius, & plura dicuntur aliquando Phaëtontæus, &c. vt alibi latè vidimus: ita puto poſſe defendi hìc Erithrius pœnultima breui, pro Erithræus pœnultima longa. Ita nōnulli alij libri habent, Mūltă mīllĭă lūsŭūm: alij vero lūdĕrĕ: vt vicem nominis ſuppleat. ego autem lego Mūltă mīllĭă lūſūm: vt ſit per ſyncopā lūſūm diſſyllabum, pro lūſŭūm triſyllabo. Pluſculi in hoc Epithalamio ſunt verſus intercalares, id eſt melioris auſpicij cauſa repetiti: vt hi ſunt, Hýmĕn ō hýmĕnæē. Cōmpārārĭēr ă ... Prō lĕās nŏ ... ă nūptă. Cōncŭ ... īnĕ ... ĭcēs dă. O hýmĕn hýmĕnæē. Carmen hoc eſt longè pulcherrimum. ſiquis tale ſcribere velit, ediſcat dictum Catulli Epithalamium. Vſus eſt hoc genere Marullus in laudibus Senæ,
Mātēr nōbĭlĭūm ... ūm,
Antīquī ſŏbŏlēs Rĕmī,
Sē ... ă ... ĭæ ... ă ... æ
Sēd ... ĕt pŏſĭtūm lŏcī,
Cōuāllēſque bĕātăs. Verùm longè ſæpius dat primo loco ſpondæum quàm Catullus. Et certè opinor in prima regione tam Glyconici quàm Pherecratij poſſe locari tam ſpondæum quàm trochæū. Angeli Politiani Monodia in Laurentium Medicen ſcripta eſt in genere dicolo pentaſtropho. Nam tres primi verſiculi ſunt iambici dimetri archilochij ex ſolis diſſyllabis pedibus: quorum primus eſt iambus, ſpondæus, vel trochæus: ſecundus eſt trochæus, iambus, vel pyrrhichius: tertius vt primus: quartus tantum iambus. Quartus verſus cum quinto eſt iambicus monometer hypercatalecticus habens primo loco ſpondæum, trochæum, vel iambum: ſecundo verò iambum, trochæum vel pyrrhichium. hinc ſupereſt ſyllaba: mallem tamen verſus eſſe ſecundum legem prius datam: quia

Politianus

Politianus in hymnis ſuis id ſolum obſeruauit, vt ſint quatuor pedes diſſyllabi, ita vt tres ſint indifferenter quicunque diſſyllabi, dum quartus ſit iambus, vt patet in hymno cuius initium eſt, O vĭrgo prūdēntiſſimă. Idem factitaſſe mihi videtur in hac monodia ſuauiſſima,

Quĭs dăbīt căpĭtī mĕō
Aquām, quĭs ŏcŭlīs mĕīs
Fōntēm, lăchrȳmārŭm dăbīt,
Vt nōctĕ flĕām,
Vt lūcĕ flĕām?
Sīc tūrtūr vĭdŭūs ſŏlēt,
Sīc cȳgnūs mŏrĭēns ſŏlēt,
Sīc luſcĭnĭă cōnquĕrī.
Hēu mĭſĕr mĭſĕr.
O dŏlōr dŏlōr.

Lāurŭs īmpĕtū fŭlmĭnīs,
Illă īllă iăcēt ſŭbĭtō.
Lāurūs ōmnĭūm cĕlĕbrīs
Mūſārūm chŏrīs,
Nȳmphārūm chŏrīs.
Sūb cūiūs pătŭlā cŏmā,
Et Phœbī lȳră blāndĭŭs,
Et vōx dūlcĭŭs īnſŏnāt.
Nūnc mūtă ōmnĭă,
Nūnc ſūrdă ōmnĭă.

Poſt hæc repetitur principium, Quis dabit capiti meo, vſque Laurus impetu fulminis. Eſt autem monodia, lugubris cantus, quem cæteris flentibus ſola præfica canere ſolebat in defunctorum funeribus.

TRICOLA TETRASTROPHA

TRICOLA tetraſtropha ſunt carmina ex tribus diuerſis generibus, vbi poſt quartum quenq; verſum ad primum genus reuertimur. huius generis carmina inuenio duo.

ASCLEPIADAEI duo præponuntur vni pherecratio cum Glyconico. de quorum pedibus ſatis dictum eſt. Horatius, Quĭs mūltā grăcĭlīs tē pŭĕr īn rŏſā,
Pērfūſūs lĭquĭdīs vrgĕt ŏdōrĭbŭs
Grātō Pȳrrhă ſūb āntrō?
Cui flāuām rĕlĭgās cŏmām. Huius generis Odæ apud Horatiũ ſunt adhuc ſex quarũ initia ſunt,
Dīānām tĕnĕræ dīcĭtĕ vīrgĭnēs.
O fōns Blāndūſĭæ ſplēndĭdĭōr vĭtrō.
Quīd flēs Aſtĕrĭē quēm tĭbĭ cāndĭdī.
O nāuĭs rĕfĕrēnt īn mărĕ tē nŏuī.
Vītās hīnnŭlĕō mē ſĭmĭlīs Chlŏē.
Aūdīuērĕ Lȳcē dĭī mĕă vōtă dĭī.

ALCAICI duo conſtantes in prima regione ſpondæo, & nonnunquã iambo: in ſecunda iambo tantum & ſyllaba partem orationis finiente, quam ſequuntur dactyli duo: præponuntur vni verſui iambico dimetro archilochio hypercatalectico, conſtanti in primo loco iambo vel ſpondæo: in ſecundo, iambo tantum: in tertio, ſpondæo: in quarto tantum iambo. hinc ſupereſt ſyllaba, & ſequitur quartus verſus, qui eſt alcmanius dactylicus tetrameter acatalecticus, conſtans duobus dactylis & duobus trochæis. Apud Horatium non inueni alios pedes in his verſibus, quicquid aliqui dixerint. memineris vbique vltimam verſus eſſe communem. Exemplum apud Horatium eſt frequens; ſiquidem hoc genere ſcripſit Odas 37. quæ ſtudioſis facile patebunt. Nobis vnice initium exempli gratia ſubieciſſe ſufficit,
Odī prŏphānūm vūlgŭs ĕt ārcĕō.
Făuētĕ līnguīs: cārmĭnă nōn prĭŭs
Aūdītă mūſārūm ſăcērdōs
Vīrgĭnĭbūs pŭĕrīſquĕ cāntō.

IOHANNIS DESPAVTERII NINIVITAE IN ADVERSARIVM RECRIMINATIO.

BERGIS tuus eram Theſeus, tuus Pylades: ſcis quàm impenſe te amauerim. Vt primùm abij, totis me viribus nulla laceſſitus iniuria, vituperare & carpere nuſquam deſtitiſti, quò ipſe doctior videreris. Vtq; tuum potius ludum adoleſcentes Bergenſes & vicini quàm meum peterent, dediſti nominatim contra me diſcipulis concluſiunculas pagatim templorum valuis affigendas. Demùm (quia vbi hæc reſciui, per epiſtolam violatæ te amicitiæ argui, minatus me aliquando par pari relaturum) ſubitò in libellos meos annotationes ediidiſti inſulſiſſimas, veritus ne prior errata tua diſſeminarem. Quum Bergis agerem, rogatus à me vt errata mea veſtigares, cygno nigro rariora eſſe iuraſti. nunc te ais in libellis meis errores quærere, vt aquam in mari. Non vides glorioſiſſime nebulo tuo te gladio confodi? Si opera mea erroribus ſcateant. cur rejectis cæteris ipſa tam diu (etiam antequã inter nos contractum foret amicitiæ quicquam) diſcipulis legiſti, & legis? Exprobras mihi oculi orbitatem, Polyphemum nuncupas, aliáque id genus conuitia ingeris tibi impudentiſſimo ſcurræ, non mihi dedecori futura. Polyphemus ſum & Euphemus. Laudant diligentiam meam Itali, Galli, Germani. Scis Bebelium ita ad me ſcripſiſſe, Iſtud mi Deſpauteri apud me teſtimonium obtinuiſti, quod palàm potes prædicare, vt nemo vnquam, iudicio meo, melius & exactius ſcripſerit de quantitate. Ne credas olim te inter alios habendum quàm inter Cacophemos, Zoilos, Chærilos, Criſpinos, Bauios, & alios id genus edentulos latratores. Sed ad annotationes redeo. *Mulciber*, Alexander dixit eſſe ſecundæ declinationis, habetque in genitiuo Mulciberi. aſtipulatur huic Sulpitius cum pluribus. Nebriſſenſis, quem imitatus ſum, negat Mulciber, vt ſecundæ eſt, creſcere in genitiuo, & legit in Cicerone Mulcibri: etſi quidam libri Mulcibris, & forſan bene habent. Dixi tamen ſæpius eſſe tertiæ declinationis. nunc Nebriſſenſem, & me, & te erraſſe, & Alexandrum bene dixiſſe, reperio. Capella lib 1, Vrna quæ vette x Mulciberi dicebatur. Et lib. 6, Deuorante Mulcibero. Quid de (*noualis*) garris ſopnolente & Lethæe Cerbere? Ignoras Torrentini tui definitionem eſſe, Noualis eſt ager qui renouatur ſemine? Et rectè profecto Torrentinus: renouatur enim propriè, quod intermiſſum iteratur. In (*ora*) Lancilotum virum doctiſſimum, pluréſq; ſuffragatores habemus. Necdum aliter docentibus herbam porrigimus: quum apud Liuium impreſſiones optimæ, vt Badiana pluréſque, non lora, ſed oras habeant. Diſcrimen inter (*cruſtum* & cruſtam) à Torrentino mutuari ſumus, & rarò infringitur. Dictionum ſignificantias in prima parte grammaticæ noſtræ non adeò ſuperſtitioſè quæſiuimus, contenti eas ex Sulpitio, Badio, cum Sinthenio, Torrentino, cæteríſque boni nominis grammaticis ſine magno ſtudio accipere. Oſtende, ſi potes, quenquam melius nobis, genera, declinationes, & reliquas dictionum accidentias enucleaſſe. Oſtende quicquam ſcitu neceſſarium omiſiſſe. Quid vociferaris de (ſiquæ, nequæ, nunquæ, ecquæ?) Nónne hæc clarius, quàm tu, declaraui in Syntaxi in regimine partitionis? Vide obliuioſe lallator ibi quæſtiunculam. Quomodo differunt nominatiui & accuſatiui quæ vel qua? Euge annotator nobili ſcilicet ob hæc nugamenta corona donande. Ad Syntaxim venio, in quam nocturno diurnóque ſtudio vix tandem tres annotationes tam friuolas vt puero ſint indignæ, inuenire quiuiſti. In (tam) lapſum me fateor, non inſcitia, verùm incuria quadam & inanimaduertentia, quod ex præcepto noſtro facilè intellexiſſes: niſi vt Momus, quum in me nihil carpendum vidiſſes, vmbram & ſoleas vellicare libuiſſet. Hæc incuria doctiſſimo cuique plerunque obrepit. In dictione (licentia) ſi doctos conſulueris, nihil nos non optime dixiſſe comperies. *Aſt* proculdubio poëticum eſt, vt in Senenſem Badius noſter rite docuit. Nec obeſt Gellium in proſa vſurpaſſe, quia ſemel tantum: & Gellius, Apuleius, Sidonius, ſcriptores ſunt omnigeni, poëticè in proſa plerunque loquentes. En minutias, en quiſquilias in Syntaxin noſtram tanto ſudore collectas. Euge annotatorum ſimia. In Srichologiam noſtram apinas, tricas, & ſiquid vilius iſtis, collegiſti circiter viginti. Nam quid dicam de Inarime, paraclitus, larutus, polypus, incepiſti apud Auſonium, ieci apud Boëtium, quatuor apud Ciceronem, monœcus apud Annium, parochia, acynacis? In ijs certè vix quicquam eſt annotatu dignum. Etenim ſi ego errani, Virgilius non magis peccauit in

Alexãd. defenſus.

dictione

dictione *In trime*, quàm Latini vniuerſi in (proconſul, proprætor) &c. Verum Aldum hallucinatum, non Virgilium manifeſtè docet Daniel Caietanus in decimam Senecæ tragœdiam, vt mirum ſit Argum tuum ita cæcutire. De (paracletus & paraclitus) in E ante t, nemo dicat me non pulcherrimè doctiſſimorum opiniones enucleaſſe. Quid latras rupice magiſtelle? Laturus Virgilius, cæteriſq; producunt tantum. Nec in Ciri (laturam) leges, ſed (relatu) vt Badius noſter optimè declarat, veluti in noſtris annotationibus videbis. Quid de Iambico carmine ſentiam, in noſtra *τεχνολογία* ſatis patet. Auſonium non ego, ſed calcographi corruperunt. Nam prius quàm annotationes tuæ fuerunt mihi viſæ, hunc locum in Arte mea correxi, vt oſtendi M. Gulielmo Rouerio Tiletano, Cortracenſis iuuentutis moderatori probo & perdocto. Is Comminij fuit, quum tuas annotationes huc ferebat ingenuarum artium profeſſor Franciſcus Laurentius. Vtrique, vt primùm nænias tuas acceperam, oſtendi in meis annotationibus, ſiquid boni collegeras, me id antè notaſſe: te verò ex meis impuriſſime trium literarum homo & effrons plagiarie ſurripuiſſe. Nam Horatium cum Aldinis præuotamentis & Sillium mihi commodaſti, in quibus notaui quæ furatus es de (Naca, hœdile, dolopis, pactumeius) &c. Si negaueris, tuis te libris conuincam: & teſtimonio Iacobi Villici doctiſſimi, qui Sillium Horatiúmque tuum ad me portauit. Huic & excellenti decretorũ doctori M. Balduino Braets oſtendi apud Sillium (doloris) non (dolopis) legendum eſſe. Et nuper Bergis, vt primùm dixit mihi Henricus Vulpes in genitiuo (dolopis) me abs te carpi, confeſtim coram multis declaraui, quo pacto id ex me furatus eſſes, vtque Sillius de nullo (dolope) ſed tantum de Iſalce, Hannone, & Appio loqueretur, cõtra Neſtorem. Vidéſne quàm manifeſti furti teneris? Non te pudet cornicula, meis plumis ornari? Nullum hactenus chalcographum adeò diligentem noui, quin interim dictiones pro dictionibus inuerterit, & malè impreſſerit. Itaque in opere meo pro (terit) ſuppoſitũ eſt (iecit:) alioqui nec Latinitatis, nec metri ratio ſeruaretur. id minimè vidiſti talpæ baubator. Ergo non fatum ſub pedibus egit ſuperbum: nec (iecit) legendum eſt: ſed fatum ſub pedibus terit ſuperbum. Vt Priſcianus (ſoluit) triſyllabum eſſe teſtatur in hoc Catulli Phalencio, Qui zonam ſoluit diu ligatam: ita ego cum Quintiano & pleriſque aliis dixi (Gaudet) & (clauſo) eſſe triſyllaba in his, Verboſa gaudet Venus loquela, Si linguam clauſo tenes in ore. At reperitur quater aut quinquies hoc loco ſpondæus. Non inficiamur. Verùm tam licenter, vt nemo in hoc Catullum imitetur. Magna putas te laude dignum, quòd paucos pedes licenter vſurpatos notaſti, quos nec Seruius, nec Priſcianus, nec Diomedes notare curauit. Quid ſoli mihi vitio vertis in quo nemo eſt hactenus reprehẽſione dignatus? *Bœtius emaculatus.*

(*Quatuor*) Cicero corripit temotione t literæ, vt Martialis (fareus:) alioqui reliqui poëtæ id nomen aliquando corripuiſſent. Quater fit à quatuor, vt ofella ab offa. Scio Aldum aliter ſentire, nec multum repugno, nec in verba eius iuro. *Quotidie* ſcires à quot & dies fieri, ſi vnquam primum Quintiliani de inſtitutione Oratoria librum legiſſes. Quid gannis inepte grammatiſta & verſificatorcule? Nónne vt (quotannis) ita (quotidie) dicimus? Quid de Annio ſentiam, in annotationibus meis videbis. Ego cum Strabone & Seruio, cæteriſque Latinis & Græcis (*Maneo ...*) Græcum eſſe ſcio. Annius cum Talmudiſtis Iudæis ex mon & alzes conflatum eſſe ſine vllo authore ſopniauit. At de hoc aliàs plura. vt de (parochia & parœcia, acynaciſque,) in quibus nullos bonos authores te callere oſtendis, veluti propediem in annotationibus noſtris videbis. In (*Tenuiore*) apud Statium me non intelligis: nam volo u conſonantem fieri, vt in (Tenuia), (ſinuatis:) i verò per ſynæreſim collidi, vt e in (aluearia:)

Ortus, & inſtantem cornu tenuiore videbat
Luna diem.

Catullus omnino corripi docuit, alioqui excepiſſem. Egregiam verò laudem, & ſpolia ampla reportas, ſi diligentia tua duæ tandem dictiunculæ arti noſtræ adiectæ ſunt, Mimerminus & Idæus. Poſt annotationes conſcius eorum, quæ in te reprehendi, ne præueniam, exemplo diui Auguſtini dicis te quædam retractare, quæ ipſe te docui ingratiſſime diſcipule, vt iam ex epiſtola mea promulgata patet: & villicus noſter nouit, & conſcientia tua teſtatur. Si mea furari non veritus es, quid mirum quæ à me didiciſti, ſi diſſimulas? Hæc ſunt quæ in nugas tuas dicenda putaui: quia ſcriptum eſt, Reſponde ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam, ne ſibi videatur ſapiens. Non equidem dignum te puto quicum diſceptem. Cæterùm tacere nolui, vt haberent mei lectores quo te cæteróſque canes meos confutarent. Comminij. VII. Iduum Nouemb. Anno M. D. XIIII.

IOHANNES DESPAVTERIVS NINIVITA IOHANNI MOLINO CANONICO TORNACENSI CLARISSIMO, MVSARVM DELICIIS, ET NERVIORVM DECORI, S. P. D.

FIGVRAS noſtras Iohannes Moline diſertiſſime, tuæ celſitudini dicandas cenſui: non quò celebrior per me fieres: verùm vt ſint dulce amicitiæ noſtræ monumentum. Tu enim Latinæ linguæ doctiſſimus, neque Græcæ imperitus, famigerabilior es, quàm cui noſtræ nugæ claritatis quicquam adiiciant. Miraberis (ſcio) qui poſt Mancinellum de figuris ſcribere auſim: cauſam paucis accipe. Antonius Mancinellus acerrimi ingenij grammaticus de figuris tam doctè ſcripſit, vt opuſculum eius aſſuatur grammaticæ Sulpitij, Nebriſſenſis & plurium, vtque olim ea de cauſa negauerim me de figuris quicquam ſcripturum. Verùm ſuperiore anno Badius communis amicus, ſine controuerſia doctiſſimus, admonuit vt Mancinelli figuras diligentius examinarem: quod vt feci, ſtatim cognoui me operæpretium facturum, ſi ex ipſo & Quintiliano cæteriſque, qui de figuris ſcripſerunt, nouum de his opuſculum excuderem, cùm propter alia, tum propter malè obſeruatas à Mancinello & aliis ſyllabarum quantitates etiam citra metri neceſſitatem. Quod autem hîc affert ad ſui excuſationem Mancinellus, vt in faſtis Baptiſta Mantuanus illud Manilij, Ornari res ipſa negat contenta doceri: mihi neutiquam placet. Neque enim Manilius paſſim contra Latinorum conſuetudinem confundit omnia: quia Latinitatis & quantitatum obſeruantiſſimus eſt: niſi forſitan in (Italia) & (naufragia) in tanto opere. Itaque veniam petit Manilius, non ſi more iſtorum omnia inquinet: verùm ſi non tam eleganter, támque ſuaui modulatione carmina ſua quàm aliorum fluānt. Res enim cogit verſus interdum fieri duriuſculos: ita, Ornari res ipſa negat contenta doceri. Proinde ridiculus eſt qui penultimam produxit in (acinus, peribolus) &c. dicta authoritate, vt putat, ſatis excuſatus. Nihil tale reperietur in Figuris noſtris, quas tibi nuncupatas diſertiſſime Moline hilari fronte ſuſcipito, & ab inuidorum ſugillationibus pro virili parte defendito. Vale. Ex muſæo noſtro Comminienſi, quarto Nonas Febr. Anno Domini ſeſquimilleſimo XIX.

Ioannis Fonſſomij Melotenſis ad Lectorem Tetraſtichon.

Qui Latios tentare lacus, variámque Poëſim,
Sedatámque ſacro vis Helicone ſitim:
Perlege, quas doctus tibi dat Niniuita, figuras:
Tramite ſic facili nota Poëſis erit.

Ioannis Frigidiuallæ Pernenſis ad Lectorem Hexaſtichon.

Hæc Deſpauterij voluantur ſcripta, probatis
Quæ de caudicibus ſedula carpſit apes.
Hinc ſibi multimodam poterit vir cogere frugem
Quem bonus artidocæ Palladis vrit amor.
Candide zoileos igitur depone latratus,
Nec capera frontem lector amice tuam.

DE FIGVRIS LIBER VNICVS.

FIGVRÆ DIFFINITIO ET DIVISIO.

ARte nouata aliqua dicendi forma figura eſt.
Sunt eius ſpecies metaplaſmus, ſchema, tropúſque:
Quas manifeſtatis vitijs reſerabimus amplé.

FIGVRA eſt arte aliqua nouata forma dicendi. Aut, Figura eſt confirmatio quædam orationis remota à communi, & primùm ſe offerente ratione. Vtraq; diffinitio eſt Quintiliani in libro nono de inſtitutione oratoria. Ex quo & octauo eiuſdem ſumpta ſunt ferme omnia quæ de figuris ſcripſere Donatus, Diomedes, Valla Placentinus, Niger, Mancinellus: & ex primo eiuſdem, quæ de Barbariſmo & Solœciſmo tradiderunt. Hos ipſe poſtremùm ſecutus, omnia copioſius & clarius tradere totis viribus conatus ſum: id an effecerim, lectores candidi facile iudicarint. Figurarum notitia eſt poëtis oratoribúſque neceſſaria, vt Quintilianus declarat. Cæterùm fuerit operæpretium vitiorum naturam antè manifeſtare, quæ authore Fabio in primo, ſæpe à figuris ſeparare difficile eſt. Tam facile ſpecie recti decipimur, tantáque eſt ijs inter ſe cognatio, vt quod in proſa aut apud imperitos vitij nomen indipiſcitur, poëtis Veneri ducatur.

DE VITIIS.

VITIA orationis generalia ſunt tria, vt Diomedes ſcribit, Obſcurum, inordinatum, barbarum. *Vitia orationis tria.* Obſcuritatis ſpecies ſunt octo, Acytologia, Pleonaſmos, Periſſologia, Amphibologia, Tautologia, Eclipſis cum Apoſiopeſi, Ænigma, Macrologia. Inordinatæ orationis ſpecies ſunt quinque, authore Diomede, Tapinoſis, Cacophaton ſiue Cacephaton, Cacoſyntheton, Æſchrologia, Cacozelia.

Barbaræ orationis ſpecies ſunt duæ, Barbariſmus & Solœciſmus: quæ vitia in primis vitanda primùm declarabuntur.

Barbarus eſt, quiſquis ſcribendo, ſiue loquendo
Verbum corrumpit. peregrinum eſt Barbara lexis.

BARBARISMVS eſt vnicæ dictionis corruptio ſcribendo aut loquẽdo commiſſa, vt tollero cum duobus ll: Buſyris pœnultima correpta, neque enim defenditur authoritate Papinij, vt pleriq; malè putant. Barbariſmus ſecundam corripit, vt Barbarus. Ideo hexametrum non ingreditur. Alexander eius loco Barbaris dixit, vt flectatur Barbaris barbaridis. *Barbara lexis* eſt dictio peregrina, vt *guerra, bladum, ſtufa, fardellus, catallum*: & mille id genus alia imperitis ſacerdotibus & notarijs vſitatiſſima, elegantiæ amatoribus ſummopere vitanda. Nonnulla tamen longo veterum vſu recepta ſunt, vt *maſtruca*, aut *maſtruga*. *Sardum* apud Ciceronem veſtimenti nomen. *Magalia & mapalia*, Punica. *Lancea & gurdus* pro ſtolido, Hiſpanica. *Reda & petorritum*, vehicula, Gallica. Gaza, Perſicum. Acinaces, Medicum, authore Donato. Mappa circo vſitatum nomen, Punicum. Author Quintilianus in primo.

Barbara lexis eſt oratio adiectiui & ſubſtantiui: λέξις, id eſt dictio: λεξικὸν, vocabularium.

BARBARISMVS dicitur à Barbarus, id eſt diſſonans: quia à vera Latinitate diſſonat, diſſidet, diſcordat. Barbari ab initio dicti ſunt factitio nomine, qui durè atque aſperè loquebantur.

BARBARI etiam ſunt quicunque alienigenæ præſertim feri & moribus inculti. Martialis, Barbara Pyramidum ſileat miracula Memphis. Pſalmographus, In exitu Iſraël de Ægypto, domus Iacob de populo Barbaro. Græci præ ſe Barbaros cenſebant etiam Latinos. Plautus in Aſinariæ argumento, Marcus vortit Barbarè, id eſt Latinè, vt rectè declarat, meo iudicio, Pylades. Poſtea dierunt Latini inter Barbaros haberi. Cæterùm tam inter Græcos quàm Latinos Barbari ſemper vocati ſunt quicunque Latina & Græca verba malè ſcripſerunt aut pronuntiauerunt, quos Alcæus *Barbarophones* appellat: & ipſum vitium, Barbarophoniam. Differt Barbariſmus à Solœciſmo, quòd hic orationis ſit corruptio: ille verò vnicæ dictionis. Author Quintilianus in primo. Barbariſmus

in proſa nomen ſuum retinet: apud poëtam Metaplaſmus & pathos nuncupatur. Ideo licet ex poëtis depromantur Barbariſmi exempla, ne credas ipſos locutos eſſe barbarè: ſiue vt veteres ſæpius dicebant, ruſticè. Sed intelligas Barbariſmum fore, ſiquis ita loqueretur in proſa. Itidem cenſendum eſt de Solœciſmo: cui ſchemati apud poëtas nomen eſt.

Barbariſmus quot modis fiat. BARBARISMVS fit duobus modis, ſcripto & pronuntiatione: idque quadrifariam. Adiectione, Detractione, Mutatione, Tranſmutatione, literæ, ſyllabæ, temporis. Adiectione literæ, vt relliquiæ, relligio, rellatus, gemino ll. Adiectione ſyllabæ, vt alituſi, Mauors, Induperator. Adiectione temporis, vt Italia prima longa, quum ſit naturaliter breuis. Author Quintilianus in primo. Sic ſophia, philoſophia, pœnultima longa, barbariſmus eſt, nulla authoritate excuſabilis, quicquid dicat hîc Mancinellus. *Diphthongus æ ſcribenda* Detractione literæ fit Barbariſmus: vt ſiquis detracta a litera *pretor* dicat. veluti fecit Lucilius, authore Diomede, Pretor ne ruſticus fiat: quum debeat æ pronuntiari prætor. Sed ſtructuræ gratia ſyllaba longa corripitur. Hæc Diomedes. Ergo manifeſtum eſt æ diphthongum ſcribi & pronuntiari. Sic ſi rectè legatur illud Auſonij, Sed Citheron toties ternas ex ære ſacrauit. Dicendum erit Auſonium extrita priore vocali corripuiſſe ſecundam in *Citheron*, pro *Cithæron*. Mirum eſt Auſonij enarratorem id ſilentio obruiſſe. Mihi certè non eſt veriſimile eum locum menda carere: de qua re & mille alijs copioſè in maximo opere diſputabimus, ſi mitiſſimus IESVS aliquot annos vitæ noſtræ adiecerit. Item, Tuguri pro tugurij. Infantibu paruis, pro Infantibus. Detractione ſyllabæ, vt ſurpitis, ſalmentum, pro ſurripitis, ſalſamentum. Sic, ſi Quintiliano credas, *ſapis pro iſapis*. In qua re complures ſugillat, palinodiam cantaturus, ſi bene conſyderaſſet illud Silij in octauo,

Sed non turicolæ firmarunt robore caſtra
Deteriore, cauis venientes montibus Vmbri.
Hos Æſis Sapiſque lauant, rapidáſque ſonanti
Vertice contorquens vndas per ſaxa Metaurus.

Detractione temporis, vt ſtetĕrunt pœnultima breui. Mutatione literæ fit Barbariſmus, vt afuenio, vpilio: pro aduenio, opilio. Mutatione ſyllabæ, vt pernuces, pro pernices. author Donatus. Mutatione temporis, vt teſte eodem apud Virgilium, Fervere Leucaten, auróque effulgere fluctus. Licet non deſint, qui afferant olim in vſu fuiſſe verbum tertij ordinis Feruo, quod Quintiliano inauditum eſt: licet Lucillius dixerit. Feruit aqua & feruet, feruit nunc, ſeruet ad annum. Tranſmutatione literæ fit Barbariſmus, ſiquis Lerigio pro religio, aut Pregula pro pergula dixerit. Tinga Placentinus duos in vno nomine faciebat Barbariſmos, Preculam pro pergulam dicens, authore Quintiliano in primo. Tranſmutatione ſyllabæ, vt diſplicina pro diſciplina. Tranſmutatione temporis, vt ſiquis prima breui, & ſecunda producta Lūĭa pronuntiet, more imperitorum. Fiunt (inquit Donatus) Barbariſmi per tonorum commutationem. Nam ipſi adijciuntur, detrahuntur, mutantur & tranſmutantur. quorum exempla vltro ſe offerunt, ſiquis inquirat. Totidem etiam modis per aſpirationem deprehenditur Barbariſmus. quem quidam ſcripto, quidam pronuntiatione iudicant aſcribendum propter h, quam alij literam, alij aſpirationis notam depictant. Fiunt quoque Barbariſmi per hiatus & colliſiones. Sunt etiam malæ compoſitiones, vt Cacoſyntheton: quæ vitia nonnulli Barbariſmum eſſe putant, in quibus ſunt Metaciſmi, Labdaciſmi, Iotaciſmi, Hiatus, Colliſiones, & omnia quæ plus æquo minúſve ſonantia ab eruditis auribus reſpuuntur. Nos cauenda hæc omnia vitia prælocuti, controuerſiam de nomine pertinacibus relinquamus. Hæc cum Diomede Donatus. *Iotaciſmus.* Addit Diomedes, *Iotaciſmi* ſunt, cum i litera ſupra iuſtum decorem in dictionibus oſtenditur. *Labdaciſmus.* *Labdaciſmi* ſimiliter, ſi lucem prima ſyllaba, vel alma nimium pronuntiemus.

Metaciſmus. *Metaciſmi* ſunt quum in fine partium orationis inuenitur m litera, & incipiens ſequens à vocali quæ non ſit loco conſonantis poſita. hæc enim ſcribitur, non autem pronuntiatur: vt Quouſque tandem abutere? Tunc autem pronuntiamus m literam, quum ſequitur vocalis loco conſonantis poſita: vt eſt, Cum Iuno æternum ſeruans. Diſtinctio quoque ſeparat verba,

- dum conderet vrbem,
Inferretq; deos Latio.

Quæ pronuntiatio ſeruanda, ne ſit Barbariſmus, non in ſcriptura, ſed in ſermone, ſi enuntiata fuerit. Hæc Diomedes.

Eſto Solœciſmus vitioſa oratio quæuis.

Solœciſmus eſt impar & inconueniens compoſitura partium orationis. Author Aſinius Capito. vt

Acuta

Acuta gladius. Saluete reuerende magiſter. In proſa præſertim, ſi imperito excidat, nomen ſuum retinet. In carmine præſtantis poëtæ Schema vocatur, & (vt Georgius Valla aſſerit) Allœoſis atque Solœcophanes, quæ nomina ſuis locis declarabuntur. Differt Solœciſmus à Barbariſmo, vt dictum eſt: quia Barbariſmus dictionem corrumpit: Solœciſmus verò orationem. Dicitur; Latinè imparilitas. A vetuſtioribus Latinis Scribiligo dicebatur, à verſura ſcilicet & prauitate tortuoſæ orationis tanquam Strebolico quædam à στρεβλόω, id eſt torqueo, deprauo. Perottus in Cornucopiæ, Scribligo dicit vt Scriblita ex eodem fonte ortum, vt credit. At in Diomede & Gellio Scribiligo offendo, quòd magis placet. Nomine Solœciſmus cum Quintiliano intrepidi vtamur: licet Gellius putet antiquiſſimum quenque *Solœcum* & Barbarum dixiſſe, non Solœciſmum neque Barbariſmum. Solœci autem nomen à Solone deductum Laërtius Diogenes teſtatur, qui quum in Cilicia vrbem à ſuo nomine Solos condidiſſet, pauci ex Athenienſibus, quos in ea reliquit, non multo interiecto tempore, corrupto patrio ſermone, inconuenienti partium ſtructura loqui cœperunt. Quapropter qui eo vitio aliquando vterentur, dicti ſunt σολοικίζειν, hoc eſt (vt Perottus loquitur) ſolœciſſare. *Solæ* autem vrbis nomen, quæ poſtea Pompeiopolis dicta eſt. Duas tantum ſyllabas obtinens, in œ diphthongon deſinit in nominatiuo plurali, vt apud Plinium inſularum nomina, aut oppidorum, Taphiœ, Neurœ, Solœ, Dioſcurœ, Patrœ, Cepœ: & apud Ciceronem Canephorœ. quæ acſi in i deſinerent, faciunt obliquos per ſecundam declinationem. Author Hermolaus Barbarus in Plinium. Malè igitur imperitum vulgum cum Alexandro Soloe triſyllabum profert. A poëtis Solœciſmus pro errore metaphoricòs capitur. Iuuenal. Solœciſmum liceat feciſſe marito. Solœciſmus fit modis generalibus quatuordecim. *Solœciſmi quot modis.* Primo immutatione generum, vt Spiſſus ſuber, pro ſpiſſum. Purpurea Narciſſus. At Silex atra, Virgilij authoritate excuſatur. Secundò immutatione caſuum, vt Illum quem quæris ego ſum. Vrbem quam ſtatuo veſtra eſt. Niſi excuſetur, vt in Syntaxi noſtra docui. Tertiò immutatione numerorum, vt Saluete, ad vnum: pro Salue. Turba clamant. Quartò immutatione perſonarum, vt Danai qui parent Atridis quamprimum arma ſumite: pro qui paretis. Diomedes credit ſecundam perſonam poni pro tertia, hîc, Hæc prima piacula ſunto. pro ſint. Donatus tamen amanto, ſunto, &c. tertiæ perſonæ eſſe putat. Quintò immutatione temporum, vt Fumât Neptunia Troia. pro fumauit. Licet de hoc ſit inter Grammaticos controuerſia. Nec veni, niſi fata locum, ſedémque dediſſent. pro nec veniſſem. Ponitur hîc præteritum perfectum pro plus quàm perfecto, authore Diomede: & indicatiuus modus pro coniunctiuo. Sextò per qualitates, vel ſignificationes verborum. Virgil. Expoliantur eos, & corpora nuda relinquunt. Idem, Placidam paci nutritor oliuam. pro expoliant, & nutrito. Fecit enim commune verbum nutrior, ab eo quod erat actiuum nutrio. Septimò per modos verborum, vt Itis, paratis arma. pro ire, parate arma. Indicatiuum pro imperatiuo poſuit, authore Donato, Virgilius,

At Rutulo regi, ducibúſque ea mira videri

Auſoniis. id eſt videbantur, vt aſſerit Diomedes. Nonnulli malunt ſubaudire verbum cœperunt. Octauo per aduerbia, vt Intus eo. pro intrò. Apulei imperitus Miles, Vbi ducis aſinum iſtum? pro quo ducis. Similiter fit Solœciſmus, authore Donato, quoties nomen pro aduerbio ponitur: vt

- toruúmque repente

Clamat. pro toruè. Aut ſi proprium pro appellatiuo ponatur, vt Dardanus, pro Dardanius. Virgilius,

Hauriat hunc oculis ignem crudelis ab alto

Dardanus. Nono per præpoſitiones, vt Eo apud amicum. pro ad amicum. Solœciſmus eſt, teſtibus Donato & Diomede. Virgil. Rapuítque in fomite flammam. pro in fomitem, quaſi ad fomitem. Sub lucem ibant, pro ante. author Donatus. Ea tamen locutio tantæ authoritatis tibicinibus fulcitur, vt cuique eam licitam putemus. videatur Syntaxis noſtra. Cui tantum de te licuit. pro in te. Decimò per gradus, vt Reſpondit Iuno Saturnia ſancta dearum. pro ſanctiſſima, authore Donato. Diomedes ponit exemplum, Is quæſtus eſt multo huberrimus: quum debuerit dicere, multo huberior. Nos in Syntaxi oſtendimus id genus orationes eſſe oppidò venuſtas: tantum abeſt, vt vlla ſit Solœciſmi ſpecies. Vndecimò per coniunctiones, vt ſi copulatiua pro disiunctiua ponatur, aut contrà: veluti que pro ve, apud Virgilium in ſecundo Æneid. de equo Duratco,

At Capys, & quorum melior ſententia menti,
Aut pelago Danaûm inſidias, ſuſpectáque dona
Præcipitare iubent, ſubiectíſque vrere flammis,
Aut terebrare cauas vteri, & tentare latebras.

Duodecimò per geminationem abnuendi, vt Nihil

nunquam peccaui. pro nihil vnquam peccaui. Tertiodecimo per accentus, vt ſiquis pronunciaret ſine accentu in fine, poné, falſò, vnà, aduerbia, quem in vltima differentiæ cauſa habent, authore Priſciano. Quartodecimo per ordinis mutationem, vt Æditui ſque ſacerdos cantant: pro æditutus ſacerdóſque. Et, vt ſummatim dicam, Solœciſmus fit, quoties oratio vitiatur, citra corruptionem ſcripturæ aut prolationis, vt Saluete: ad vnum. Quo pergis? Romæ. Non mei intereſt. Quem percuſſiſti? hunc, demonſtrata fœmina. In quibus licet videatur eſſe vnius dictionis vitium: tamen per ſubauditionem oratio eſt, vt Saluete tu. Quem percuſſiſti? hunc fœminam. Quo pergis? Pergo Romæ, &c. Author Quintilianus in primo. Suffragatur cum Diomede Donatus. At ſiquis multitudinis duntaxat numero flectenda ἑνικῶς, aut contrà enunciet: vt Nuptia, Calenda, diuitia, ferra, plumba, Barbariſmum proculdubio committit, authoribus eiſdem.

OBSCVRÆ IGNOBILISQVE ORATIONIS SPECIES.

Impropriè ſumptum verbum dicatur Acyron.

Acyron ſiue *Acyrologia*, eſt impropria dictionis vſurpatio, vt Spero pro timeo, improprium eſt. Nam ſperamus bona, timemus aduerſa. Virgilius, Hunc ego ſi potui tantum ſperare dolorem. Idem,

Si genus humanum & mortalia temnitis arma,
At ſperate deos memores fandi atque nefandi.

Quintil. in 8, Proprietati contrarium eſt vitium, quod apud nos improprium, Acyron apud Græcos vocatur, quale eſt tantum ſperare dolorem. Terent. Accede ad ignem hunc, iam caleſces plus ſatis. Acyrologicῶς dixit (ad ignem hunc,) pro (ad meretricem,) vbi etiam metaphora inuenitur. Acyrologia interpretatur impropria locutio, ab ἄκυρον, id eſt improprium: & λογία, id eſt locutio. Logia autem (vt in Verſificatoria noſtra oſtendimus) tribrachus eſt. Ideo nihil ex eo nomine compoſitum hexametris idoneum eſt. Propterea metri gratia, Periſſologos, Tautologos, Macrologos diximus: pro Periſſologia, &c. non ineptè, vt opinor. Siquidem λόγος, id eſt ſermo vel ratio, in compoſitis interdum adiectiue, interdum ſubſtantiuè capitur, vt indicant polylogus & dialogus. Apologus & Apologia haud parum ſignificatione differunt. Acyron dicitur ab ἀ, particula priuatiua: & κύριος, id eſt proprius & dominus: κυριακὸς, dominicus: κυρία, hera, domina. Ab his deducta primam ſyllabam producere in Verſificatoria oſtendi. Ideo produxi ſecundam in Acyron.

Omne ſuperuacuum Pleonaſmos rite vocatur.

Pleonaſmos eſt adiectio ſuperuacua ad plenam ſignificationem: vt Sic ore locuta eſt. Vidi oculis antè ipſe meis. Nam (ore) & (oculis) hic ſuperuacanea ſunt: & in illo (vidi) ineſt (ipſe) authore Fabio, aſſerente & geminationem & repetionem, & qualemcunque adiectionem Pleonaſmum videri poſſe. Transfertur autem Pleonaſmos, ſuperabundantia. à πλεονάζω, id eſt plus quàm oportet facio aut dico. Poteſt hæc figura cum Periſſologia & Macrologia Tautologiáque vocari *Periergia*, quæ eſt curioſitas & ſedulitas ſuperflua, prorſúſque verbum omne quod neque ornatum, neque ſenſum iuuat. περίεργος, id eſt curioſus & ſuperfluè ſedulus. Periergazomai, id eſt curioſè ago & ſatago. Nequid autem ſcitu dignum ſciens prætercam, non te latet apud Virgilium in 12. Æneid. quoſdam libros habere, Vidi oculos ante ipſe meos me voce vocantem

Murrhanum. ſic ante propoſitio hìc foret: de qua oratione perdoctè doctiſſimus Badius in 9. Fabij diſſeruit. Periergia, quaſi vltra opus & præter neceſſitatem. à περὶ, vltra: &, ἔργον, opus & officium.

Eſto periſſologus tibi ſermo ſuperfluus omnis.

Periſſologia eſt adiectio verborum ſuperflua, ſine vlla vi rerum: vt Ibant, qua poterant: qua non poterant, non ibant. Hic excepto (ibant) omnia ſuperuacua ſunt. Viuat rex, & non moriatur. ſuperflue adiicitur (& non moriatur.) Siquidem non ſit aliud viuere, quàm non mori. Periſſologia interpretatur ſuperflua locutio. à περισσὸς, id eſt ſuperfluus: περίσσευμα, τος, abundantia: περισσεύω, abundo, ſupero.

Amphibolon dubius Romanis ſermo feretur.

Amphibologia, id eſt vitio compoſitionis in ambiguo poſita ſententia. Fit autem pluribus modis, quos

quos recenſere omnes, ne nimis longum eſſet, non oportet, vt inquit Donatus. Fit autem per accuſatiuum: vt Audio ſecutorem retiarium occidiſſe. Dubium eſt an ſecutor retiarium occiderit, an contrà. Secutor & retiarius gladiatorum nomina ſunt, vt Thrax & Mirmillo. Aio te Æacida Romanos vincere poſſe. Certum eſt Antonium præcedere eloquentia Craſſum. Fit item per verbum commune, vt Criminatur Cato. Vadatur Tullius. dubium eſt actiuè an paſſiuè intelligas. Et per adiectiuum, vt Video ſtatuam auream haſtam tenentem. Dubium eſt, an ſtatua aurea ſit, an haſta. Fit ſimiliter per æquiuoca quæ Græcè dicuntur Homonyma & Polyſema, vt Fregi aciem: dubium eſt an oculorum, an exercitus, an ferri. ſic Taurus denotat montem, animal, ſignum cæleſte, partem obſcœnam. Conductus eſt cæcus ſecus viam. Amor Dei, Vtilitas magiſtri. In his & mille id genus orationibus eſt Amphibologia, id eſt ambiguus ſermo: plene diceretur Amphibolologia: ſed Euphoniæ gratia vna ſyllaba eſt extrita: fit enim ab Amphibolos, id eſt ambiguus, dubius. Vnde hæc figura etiam dicitur Amphibolia, pœnultima breui. ἀμφιβάλλω, amplector, dubito, circumpono. ab ἀμφὶ, id eſt circum: βάλλω, id eſt mitto & iacio. βολὴ & βόλος, id eſt iactus: λόγος, locutio.

Tautologos verbis variis rem ſignat eandem.

Tautologia, eſt diuerſorum verborum aut orationum eandem rem ſignificantium inculcatio, vt Ipſe egomet venio. Exultans redeo gaudénſque reuertor. Virgilius 1. Æneid.
Quem ſi fata virum ſeruant, ſi veſcitur aura
Ætherea, neque adhuc crudelibus occubat vmbris. Nam totum quod reperitur, vnum eſt. Idem in 11, lachrymis ita fatur obortis, Téne inquit, miſerande puer, quum læta veniret,
Inuidit fortuna mihi. Nam cùm dixiſſet (fatur) ſuperfluum erat eiuſdem rei verbū (inquit). Tautologia transfertur eadem locutio, habet id nomen αυ, diphthongon in prima ſyllaba contra ineptos, credentes hic primam ſyllabam eſſe, quæ eſt in tantus. ταυτότης, pœnultima breui, id eſt identitas: λόγος, ſermo, ratio.

Macrologos ſermo nimium prolixus habetur.

Macrologia, eſt longa ſententia res non neceſſarias comprehendens: vt apud Liuium, teſte in 8. Quintiliano, Legati non impetrata pace retro domum, vnde venerant, abierunt. Virgilius,
Poſtera iam ſummo ſpargebat lumine terras
Orta dies, quum primùm alto ſe gurgite tollunt
Solis equi, lucémque elatis naribus efflant. Satis fuerat dixiſſe, Orta dies. Cæterùm hoc vitium verſibus minus nocet quàm ſolutæ orationi. Author Diomedes. Macrologia transfertur longa locutio. Nam macros, longus eſt. Huic vitio aduerſatur orationis virtus, quàm Græci *Syntomiam* vocant Latini breuitatem, quæ, authore Diomede, tunc fit, quum rei magnæ ſenſus ſufficiẽter ad dignitatem, quamuis breui, enuntiatur ſententia. Vt apud Virgilium Æneid. 1,
Naſcetur pulchra Troianus origine Cæſar,
Imperium oceano, famam qui terminet aſtris. Hic enim & Troiana dignitas, & Cæſaris principatus, & Romano imperio poſſeſſio indicatur terrarum orbis. σύντομος, id eſt breuis, conciſus: συντομία, breuitas. à σὺν, id eſt con, & τομὴ, vel τέμνω, id eſt inciſio, ſectio. Huic virtuti vicina eſt omnibus aduerſa virijs *Ceriologia*, aut *Ciriologia*, per ι in prima ſyllaba. Hanc Diomedes ſic diffinit, Ciriologia, eſt culta & ſana oratio ſine lenocinio ornata: vt Romanos rerum dominos, gentémque togatam. Hic etiam ipſa veritas ſententiam ornauit. videtur interpretari cor animáque orationis. κῆρ, κηρὸς, cor, anima. Eadem virtus dicitur *Orthoepea*, quæ authore Quintiliano in primo, eſt remotis omnibus vitijs emendata cum ſuauitate vocum explanatio. Niger exemplum dat ex Virgilio,
- mecúmque ſonebit
Romanos rerum dominos, gentémque togatam.

Eclipſis verbum, Reticentia verba ſubaudit.

Eclipſis vnicum verbum, id eſt dictionem ſubaudit. Reticentia vero, id eſt Apoſiopeſis plures dictiones ſupprimit. Hanc differentiam ex Mancinello pluribúſque colligo. Itaque Eclipſis eſt defectus quidã neceſſariæ dictionis, quam deſyderat præciſa ſententia: vt, Hęc ſecum. deeſt (loquebatur). Italiam fato profugus, Lauináque venit
Littora. deeſt præpoſitio (ad). Terris iactatus & alto. deeſt (in). Et in 3. Æneid. O mihi ſola mei ſu-

per Astyanactis imago. deeſt verbum (eſt) ad perfectionem orationis. Nec enim apocopam poſſumus dicere eam, quæ fit in plena dictione, ſed quæ in litera vel ſyllaba, ſenſu per ſe carentibus. Hoc Priſcianus in 17. Apud Auſonium inſuper ſubauditur infinitiuus (eſſe),

Tu ſenium quodcunque ſuper, labentibus annis,
Fata dabunt, &c.

Eclipſis, id eſt defectus aut defectio. ἐκλείπω, cum ει diphthongo in ſecunda ſyllaba, id eſt deficio. ἐκλειπτικός, defectiuus. *Apoſiopeſis*, eſt plurium dictionum ſubauditio iratis in primis apta. Terentius, Quem ego ſi ſenſero. quem ego, ſubaudi (acerrime puniam, aut in piſtrinum dabo): ſi ſenſero, ſubaudi (fallaciæ quicquam machinari), aut quid ſimile. Virg. Quos ego, ſed motos præſtat componere fluctus. quos ego, ſubaudi (acerrimè puniam), aut quid ſimile: id autem fit, quum quis iraſcitur aut perturbatur: vt Me me adſum qui feci, in me conuertite ferrum. Et, Incipit affari, mediáque in voce reſiſtit. His enim affectibus tantum ſermonis defectio congruit, teſte Seruio in 1. Æneid. Apoſiopeſis aut Apoſiopiſis pœnultima longa. Scribitur enim Græcè per ω mega ante p & η ante ſ ἀποσιωπήσεως. η autem ſemper vertitur in e longum, vt oſtendunt dictiones Monaſterium, Baptiſterium, Elaterium, Cœmiterium, Phrontiſterium, Poterium, Apoditerium, Mimeſis, Ecphoneſis, &c. Sic & Græcè & Latinè ſcribitur apud Quintilianum & Vallam Placentinum & Volaterranum Apoſiopeſis. Iraque id nomen producit pœnultimam, licet Mancinellus corripuerit, malè quidem, vt pleraque alia: conuenientius certè produxiſſet. Melius enim fuerit prima tantùm ſyllaba abuti quàm pœnultima, ob id ſemper à iuuenibus malè pronunciata. Apoſiopeſis Latinè dicitur Reticentia à Cicerone, Obticentia à Celſo, à nonnullis Interruptio. Fit autem ex ἀπὸ, id eſt abs & σιωπάω, id eſt ſileo, taceo. Hinc σιωπὴ, id eſt ſilentium, per η, id eſt e longum, qualia ſunt apud Græcos verbalia plurima, vt Catecheſis, inſtructio: Cœmeſis, dormitio: Syndeſis, conſcientia: Metachoreſis, receſſio, &c. σιωπηλὸς, taciturnus: σιωπηρὸς, idem. Tam Eclipſis quam Apoſiopeſis dici poteſt *Mioſis* aut *Meoſis* per ει diphthongo in prima ſyllaba ſequente ω mega μείωσις. de qua ait Quintilianus in octauo, Vitanda & μείωσις, quum ſermoni quidem deeſt aliquid quo minus plenus ſit, quanquam id obſcurè potius quàm inordinatæ orationis vitium eſt: ſed hoc quoque quum à prudentibus fit, ſchema dici ſolet, ſicut Tautologia, & cætera. Ex quibus verbis liquet omnia vitia doctiſſimorum authoritate prædita in figurarum album admitti. μείωμα, -ατος: aut μείωσις, id eſt diminutio. à μειόω, id eſt diminuo.

Mioſis. Meoſis.

Eſt Aenigma grauis nimium tibi ſermo ſolutu.

Ænigma, eſt obſcura ſententia per obſcuram rerum ſimilitudinem: vt Mater me genuit, eadem mox gignitur ex me. ſignificatur enim aquam in niuem conuerti, & ex eadem rurſum effluere. Ænigma deriuatur ab αἰνίσσεσθαι, id eſt ab obſcurè loquendo innuendóque, teſte Raphaële Regio in octauũ Quintiliani. αἰνίττομαι, id eſt obſcurè loquor. Ænigma à quibuſdam dicitur velata quæſtio. Diomedes ſic ait, Ænigma eſt per incredibilia confuſa ſententia: vt Auia filiorum eſt, quæ mater mariti. de Iocaſta matre OEdipodis, cui nupta peperit Eteoclem & Polynicem, quorum fuit & auia & mater. Item, Mare concretum in creta ligneo in campo, vbi caro humana oſſibus ludebat. quo ſignificatur ſal in ſalino cretaceo ſuper menſam in quam manus talos iactabat. Donatus Ænigma non vitiis, ſed tropis annumerat: Diomedes non iniuria vtriſque: quia allegoriam habet annexam ferme ſemper.

INORDINATAE ORATIONIS SPECIES.

INORDINATAE orationis ſpecies ſunt quinque, Tapinoſis, Æſcrologia, Cacephaton, Cacozelia, Cacoſyntheton. Author Diomedes. Mancinellus, Donatum imitatus, omiſit Æſchrologiam & Cacozeliam: quæ vitia ſcitu digna non grauabimur declarare: licet Æſchrologia ſub Cacephato, & Cacozelia ſub Cacoſyntheto poſsit comprehendi.

Magna Tapinoſis tenui ſermone recludit.

Tapinoſis, eſt humilitas magnæ rei, non id agente ſententia quod demonſtrat. vt apud Virgilium,

-penitúſque cauernas
Ingentes, vterumque armato milite complent.

pro multis armatorũ militum legionibus. Idem, Multa malus ſimulans. pro ſceleſtus. Idem, Dulichias vexaſſe rates. pro atrociſsime rapuiſſe ac laniaſſe. Gellius tamen in 6. capit. lib. 2. oſtendit vexare non tam lenis rei verbum eſſe, quàm grammatici rentur. Horatius, Pelidæ ſtomachum cedere neſcij. pro bile & vehementi iracundia. Item quoties de mari (gurges) dicitur, Tapinoſis eſt, quæ magnifico plerunque epitheto adiuuatur. Virgilius,

Apparent

Apparent rari nantes in gurgite vaſto. Tapinoſis cum ω diphthongo & ω mega, genitiuo tapinoſεως, id eſt humiliatio: ταπεινός, humilis: ταπεινόω, humilio: ταπεινοφρονῶ, humiliter ſentio: ταπεινοφροσύνη, id eſt, humilitas.

AEſchrologos nobis obſcœna oratio fertur.

Æſchrologia eſt vitio compoſitionis inuerecunda oratio, vt compoſitio verborum obſcœnæ ſignificationis, aut vnius verbi obſcœna ſignificatio & pronuntiatio. Compoſitione fit, vt Cum numero fui. Emendatur hoc vitium interpoſita aliqua particula, vt Cum quodam numero fui. Item vnius verbi obſcœna pronuntiatione ſic fit, vt eſt apud Salluſtium, Ductabat, & arrexit animos militum. Nam ductare & arrigere etiam ſunt turpis rei verba. Æſchrologia cum æ diphthongo ante ſ ſequente ch aſpirato, interpretatur turpiloquium, aut turpis locutio. ab αἰσχρός, id eſt turpis: αἰσχροκερδής, turpi lucrio, aut turpilucris: αἰσχροκέρδεια, id eſt turpe lucrum.

Eſt Caco rite phaton, quicquid ſonat haud bene nobis.

Cacophaton aut Cacephaton eſt obſcœna pronuntiatio vel in compoſita dictione, vel in vno verbo: vt Numerum cum nauibus æquat. Arrige aures Pamphile. ſic Donatus. Cacephaton, inquit Diomedes, eſt vitio compoſitionis inuerecunda ſuſpicio: vt Arrige aures Pamphile. Idem, At ramum hunc aperit ramum qui veſte latebat. Notum eſt Arrigere ad vetulas apud Martialem obſcœnè accipi, & (ramum veſte latentem) impudicus facile ad impudica referret, Cacephaton item fit earundẽ literarum aut ſyllabarum concurſu. vt apud Ciceronem, O fortunatam natam me conſule Romam. Et apud Virgilium, Numerum cum nauibus æquat. hîc (rum cum) Cacephatõ eſt. Et in Somnio Scipionis, Luce lucebat aliena Seruius aſſerit Cacephaton fieri, ſi (cum) particulã n litera ſequatur: vt Cum nauibus. Diomedes Æſchrologiam vocat, vt cum numero, Dicitur à κακόν, id eſt malum: κακία, malitia: κακῶς, aduerbium, malè: & φατόν, id eſt dictum, vt ſit Cacophaton, mala locutio & malè ſonans dictum.

Eſto Cacozelon praua affectatio nobis.

Cacozelia eſt per affectationẽ decoris corrupta ſententia, cum eo ipſo dedecoretur oratio, quo illam voluit author ornare, Hæc fit aut nimio tumore, aut nimio cultu. Nimio tumore,

Iuppiter ô præſens cœli qui ſydera torques:
Ore tuo dicenda loquar. Nimio cultu,
Aureus axis erat, temo aureus, aurea ſummæ
Curuatura rotæ, radiorum argenteus ordo
Per iuga chryſolithi, poſitæque ex ordine gemmæ. Hæc Diomedes, apud quem (timore) legitur per tertiam vocalem: ego (tumorem) per quintam vocalem legendum cenſeo, iuxta illud Horatij, Profeſſus grandia turget id quod ex Diomedis exemplo manifeſtum eſt. De hoc vitio ſic loquitur in 8. Quintilianus. Cacozelon, id eſt mala affectatio per omne dicendi genus peccat. Nam & tumida & exilia & prædulcia & abundantia & arceſsita & exultantia ſub idem nomen cadunt. Denique κακόζηλον vocatur quicquid eſt vltra virtutem, quoties ingenium iudicio caret, & ſpecie boni fallitur, omnium in eloquentia vitiorũ peſsimum. Nam cętera vitantur, hoc petitur. Cacozelia transfertur mala affectatio, æmulatio, imitatio: κακός, malus eſt: ζῆλος, æmulatio & imitatio. ζηλόω, imitor, æmulor. Scribitur per κ ante λ, ne quenquam mendax impreſsio decipiat.

Haud benè compoſitum Cacoſyntheton eſto Latinis.

Cacoſyntheton, eſt vitioſa dictionum compoſitio. ſic Donatus. Cacoſyntheton eſt indecens ſtructura verborum. ſic Diomedes. Dat vterque exemplum ex nono Æneidos,

-verſâque iuuencum
Terga fatigamus haſta. Seruius aſſerit eſſe Cacoſyntheton & Homœoteleuton. Cacoſyntheton transfertur malè compoſitum, & (vt in octauo dicit Quintilianus) malè collocatum. à κακῶς, aduerbio, id eſt malè. & σύν, id eſt con: & θετόν, id eſt poſitum.

DE METAPLASMO.

Dictio transformata poetæ ſit Metaplaſmus.

Metaplaſmus eſt transformatio quædam recti ſolitíque ſermonis in alteram ſpeciem, metri, ornatus, neceſsitatiſve cauſa: vt Cælicolum, induperator, dicier. Vocatur etiam Pathos. Nam

Georg

Georgius Valla ſic ait, In ſyllabis figura omnis Pathos dicta, vt Metatheſis, Apocope &c. Metaplaſmus dicitur à μετὰ, id eſt trans: & πλάσμα, τος, id eſt figmentum: & πλάσις, formatio. *Pathos*, neutri generis, id eſt paſſio. plurale eſt *pathe, vt cete, tempe, ethe ab ethos, mele à melos, &c.* Pariter autem dictio quicquam adiectione, detractione, &c. Valla Placentinus. Hæc ferè ſunt quæ in ſyllabis Pathe vocant Græci. Metaplaſmi ſpecies ſunt xiiij, Proſtheſis, Epentheſis, Paragoge, Aphæreſis, Syncope, Apocope, Ectaſis, Syſtole, Diæreſis, Synæreſis, Synalœphe, Ecthlipſis, Antitheſis, Metatheſis.

Adiice principio quicquam, ſic Proſtheſin edes.

Proſtheſis eſt appoſitio quædam ad principium dictionis literæ vel ſyllabæ: vt gnatæ pro natæ, tetulit pro tulit, aſtat pro ſtat. Virgilius, Arduus armatos mediis in mœnibus aſtans. Comicus, Nunquam huc tetuliſſem pedem. Proſtheſis dicitur à πρὸς, id eſt ad: & θέσις, id eſt poſitio, hoc eſt appoſitio: προστεθέν, id eſt appoſitus.

Adiice quid medio, ſic fiet Epentheſis aptè.

Epentheſis eſt appoſitio quædam ad mediam dictionem literæ vel ſyllabæ: vt relliquias geminō ll pro reliquias, induperator pro imperator. Hanc nonnulli Parentheſin vocant, authore Donato. Alij Pleonaſmũ, teſte Diomede. Quidam Epectaſim. Iuuen. Quales tunc epulas ipſum glutiſſe putamus Induperatorem. Georgius Valla hanc figuram partitur in Anadiploſim & Epectaſim. *Anadiploſis* eſt eiuſdẽ literæ iteratio metri cauſa: vt relligio, relliquiæ, redduco, reffert, rellatus, rettuli, reppuli, repperi. In dictione (reffert) nos Vallæ refragari alibi oſtẽdimus. *Epectaſis* eſt in media dictione ſyllabæ additio: vt Mauors, nauita, alituũ, indugredi, &c. *Epentheſis* eſt interpoſitio: ab ἐπὶ & ἐν, quæ coniuncta ſignificant inter: & θέσις, id eſt poſitio. Eandem ſignificationem habet Parentheſis: quia παρὰ cum ἐν ſignificat inter. Epectaſis dicitur porrectio, productio, extenſio: ab ἐπὶ, id eſt ſuper, in, pro ex: & ἐκτείνω media longa, id eſt produco & extendo. *Anadiploſis*, id eſt reduplicatio: ab ἀνὰ, id eſt re: & διπλῶσις, duplicatio: διπλόω, duplico.

Adiice quid fini, pulchram facies Paragogen.

Paragoge eſt appoſitio quædam ad finem dictionis literæ vel ſyllabæ: vt magis pro mage, poteſtur pro poteſt. Hanc alij *Paralepſim*, alij *Prolepſim*, id eſt præſumptionem vocant. ſic Donatus. Diomedes verò Proparalepſim: quanquam nonnihil differre credat, ita ſcribens, *Proparalepſis* eſt cum aliquid ad nouiſſimam partem dictionis accedit: vt Admittier ora. pro admitti. Magicas inuitam accingier artes. pro accingi. *Paragoge* eſt cum ad vltimam ſimplicis dictionis clauſulam, aut litera iungitur, aut ſyllaba. Litera: vt apud Plautum, Quod & hoſtis. pro hoſti. *Syllaba*: poteſtur pro poteſt. Nos cum Donato tam ſcrupuloſam obſeruationem miſſam facientes, omnia hæc Paragogen vocamus. Paragoge, id eſt adductio vel deductio: à παρὰ, id eſt ad, iuxta: & ἀγωγὴ, id eſt ductio. *Proparalepſis* dicitur (vt Mancinellus ait) quaſi iuxta ante acceptio: πρὸ, id eſt ante: & παρὰ, id eſt iuxta: & λῆψις, acceptio.

Aufert quid capiti vates, vt Aphæreſin edat.

Aphæreſis eſt ablatio de principio dictionis literæ vel ſyllabæ contraria Proſtheſi. Ouidius, Pone merum, valeo. pro depone. Virgilius, Diſcite iuſtitiam moniti & non tẽnere diuos. pro contemnere.

Aphæreſis eſt ablatio vel abſciſsio: ab ἀφαιρέω, id eſt abſcindo.

E medio quicquam tollas, ita Syncopa fiet.

Syncopa eſt ablatio de media dictione literæ vel ſyllabę, contraria Epentheſi: vt audacter pro audaciter, commorat pro commouerat. ſic Donatus. Vſus utem orationis magiſter effecit vt audacter non audaciter nunc dicamus. Diomedes aſſerit nantes pro natantes per ſyncopam dici. Id ſi verum eſt, natare primitiuum erit: vnde per ſyncopen nare. *Syncope* eſt conciſio: à σὺν, id eſt con: & κόπτω, incido, vt cælicolum, glutiſſe, amaſti, dixti, euaſti, ſurpite.

Eſt Apo nempe cope, quicquam de fine recidens.

Apocope eſt ablatio de fine dictionis literæ vel ſyllabæ, contraria Paragoge: vt Achilli pro Achillis, poſsis pro peſsitis, potes pro poteſtis, mutu pro mutuo, ſic Donatus. Quæ exempla non reperiuntur in poëtis, quorum opera extant, præter Achilli pro Achillis: quod tamen alia ratione defendi in declinationibus oſtendimus. Ennius dixit per hanc figuram, Nanque ſuam do. pro domum. Sic habet Probus. at diomedes, En do ſuam. Sic & volup, pro volupe: & veſperug, pro

veſper

veſperugo lectum eſt.

Apocope eſt abſciſſio vel amputatio: ex ἀπὸ, id eſt ab vel re: & κόπτω, id eſt ſcindo. Virgil. Nec ſpes libertatis erat, nec cura peculi. Producit Apocope tantum vltimam ſyllabam: proinde hexametris nequaquam congruit.

Ectaſis extendit tibi iure puer breuiandam.

Ectaſis eſt extenſio ſyllabæ contra naturam verbi. Baptiſta Mantuanus in ſexto Faſtorum, Perdidit & fracto paſſa eſt naufragia clauo. ſic Manilius in quinto, Incubuit pontus, timuit naufragia tellus. Virgilius, Italiam fato profugus. Exercet Diana choros. In hac & ſequēti figura authoritate opus eſt, ita vt rarenter à claſſicis vſurpata parcè imitemur, quale eſt naufragia. Frequenter vſurpata non formidemus, qualia ſunt Diana, Italia. Ectaſis dicitur productio vel extenſio ab ἐκτείνω, id eſt produco, extendo. Dicitur eadem figura *Diaſtole*, id eſt diſtinctio: à διαστέλλω, id eſt diſtinguo. Lucanus, Dum ſanguis inerat. Cæſura, ſectio, & diſtinctio facit, vt ſyllaba naturaliter breuis interdum producatur, vt in Verſificatoria diximus.

Producenda foret, quam Syſtola corripit ipſa.

Syſtole aut Syſtola eſt correptio ſyllabæ contra naturam verbi facta, contraria Ectaſi: vt Aquoſus Orion, pro Orion productè. author Donatus Et Obſtupui, ſteterũtque comæ, & vox faucibus hæſit. Syſtole, id eſt correptio: à συστέλλω, id eſt corripio, contraho.

Syllaba per binas diuiſa Diæreſis eſto.

Diæreſis eſt diuiſio vnius ſyllabæ in duas, vt Olli reſpondit rex Albai longai. pro Albæ longæ dixit Ennius. vt Virgilius aulai, pictai. Cicero nepai, & alij alia. Horatius ſyluæ triſyllabum, pro diſſyllabo, vt in Verſificatoria oſtendimus. Diæreſis, id eſt diuiſio: à διαιρέω, id eſt diuido.

Syllaba de binis eſt facta Synæreſis vna.

Synæreſis eſt conglutinatio duarum ſyllabarum in vnam, cõtraria Diæreſi. vt Phæton diſſyllabum, pro triſyllabo: æripedem tetraſyllabum, pro pentaſyllabo. Author Donatus cum Diomede. de hac figura copioſe in Verſificatoria diſſeruimus. Dicitur autem Synæreſis, complexio ſiue contractio: à σὺν, id eſt con: & αἵρεσις, diuiſio, quaſi diuiſorum coniunctio: συναιρέω, id eſt contraho vel coniungo, vt Panthus, Alcinus, Bini: pro Panthous, Alcinous, Biuni. Eadem figura dicitur Epiſynalœpha: ab ἐπισυναλείφω, id eſt coungo.

M necat Eclipſis, ceu vocalem Synalœpha.

Eclipſis vel Ecthlipſis eſt m literæ cum ſua vocali ante vocalem eliſio. *Synalœpha* eſt vocalis ante vocalem interemptio in diuerſis dictionibus: vt O curuæ in terras animæ & cæleſtium inanes. Sunt qui Synalœpham vocent Synæreſim, ſed melius diſtinguuntur, vt Synalœphe ſit in diuerſis dictionibus, Synæreſis in eadem. Eclipſis vel eclepſis eſt expreſſio vel eliſio, aut, vt Quintilianus transfert, detractio: ab ἐκ, & λείπω, id eſt deſero, deficio, linquo. Ecthlipſis dici poteſt expreſſio vel eliſio: ab ἐκθλίβω, id eſt exprimo, elido, excudo. Synalœphe, id eſt counctio cum œ diphthõgo in Græco lexico, in quo συναλείφω, cum ει diphthongo imprimitur pro coungo. de his figuris in Verſificatoria affatim diſputatum eſt. Quintilianus Synalœphen transfert complexionem, & imprimitur apud eum cum œ diphthongo.

Antitheſis fiet tibi, littera ſi varietur.

Antitheſis eſt literæ pro litera poſitio: vt Olli ſubridens, pro illi. & impete, pro impetu, teſte Probo & Diomede. alij malunt ab impes rectè id inflecti. Georgius Valla Metalepſim vocat, vt Pulydamas, vpilio, adoleſcens: pro Polydamas, opilio, adoleſcens. ſic in proſa ſcribendum eſt, non adulеſcens. Niger ponit figuram huic cognatam *Craſim*, quum duæ vocales in eadem dictione poſitæ, in vnam ab illis alienam vertuntur: vt Ola, pro aula. Dicitur Antitheſis pro alio poſitio: ab ἀντὶ, id eſt pro: & θέσις, poſitio. Eſt item Antitheſis, contrarietas vel oppoſitio: ab ἀντὶ, id eſt contra. vnde Antichriſtus. Dicitur hæc figura etiam *Antiſtœchon* per œ diphthongon: ab ἀντὶ, id eſt pro: & στοιχεῖον, id eſt elementum, litera: vt Magalia, pro magaria. Nam Magar non Magal Pœni villam vocant. Author Seruius in illud Virgilij, Miratur molem Æneas Magalia quondam. Sic pro ſeda ſella à ſedeo inflexum eſt. Metalepſis eſt tranſumptio: à μετὰ, id eſt trans: & λῆψις, acceptio vel ſumptio. Craſis, eſt temperamentum, complexio, miſtio.

Eſt

Eſt Meta nempe theſis, ſi tranſponas elementum.

Metatheſis eſt literarum in alium locũ transformatio, nulla litera è dictione ſublata: vt Euandre, Tymbre, puere. Author cum Donato & Diomede Seruius. At Priſcianus copioſe probat hos vocatiuos rectè formari à nominatiuis Euandrus, Timbrus, puerus. Metatheſis transfertur tranſpoſitio: à μετὰ, id eſt tranſ: & θέσις, id eſt poſitio. corripit id nomen omnes ſyllabas: ideo ſine Tmeſi hexametrum non ingreditur. His figuris ſubnectit Diomedes Proteſeon, Parallagen, haud iniuria: quia inquantũ eſt literæ mutatio in præpoſitione, ſic cõtinetur ſub Antitheſi. Habeat itaq; puer verſiculum

Præpoſitura quidem mutata, Parallaga fiet.

Protheſeon Parallaga aut *Parallage*, eſt præpoſitionum mutatio, quum altera pro altera ponitur: vt Cui tantum de te licuit. pro in te. Aut cum præpoſitionis litera mutatur: vt Afuenio, pro aduenio. Sic Diomedes Protheſeon Parallage transfertur præpoſitionum mutatio. Nam Protheſis, eſt præpoſitio, propoſitio, & propoſitum: à πρὸ, id eſt præ & ante & θέσις, id eſt poſitio. Huius genitiuus, pluralis eſt προθέσεων, id eſt præpoſitionum, pœnultima breui: quia tantum vltimam producit: nec eſt pro theſeon, nomen figuræ, vt voluiſſe videtur Mancinellus ita ineptè ſcribens, Eſto protheſeõ mihi ſiue parallaga, quando eſt Præpoſitura quidem non propria litera, ſiue &c. παραλλαγὴ, eſt mutatio: παραλλακτὸς, mutabilis, &c.

DE SCHEMATE.

Schemata dant ſpecies tibi lexeos & dianœas.

Schema eſt quicquid à ſimplici atque in promptu poſito dicendi modo, vel poëticè, vel oratoriè mutatur. author Quintilianus in 9. duas ſchematis ponens partes. Dianœas, id eſt mentis vel ſenſus vel ſententiarum. Et lexeos, id eſt dictionis, verborum, ſermonis, orationum. Donatus ait, Schemata dianœas ad oratores pertinere, ad grammaticos verò lexeos. Schematis autem lexeos ſpecies multæ ſunt, ſed neceſſariæ traduntur, per quas (vt Diomedes ait) ſimiles colligentur: Prolepſis, Zeugma, Hypozeuxis, Syllepſis, Aſyntheton ſeu Dialyton, Polyſyntheton, Anadiploſis, Anaphora, Epanalepſis, Epizeuxis, Paronomaſia, Scheſis onomaton, Paromœon, Homœoteleutõ, Homœoptoton, Polyptoton, Hyrmos, Climax. Schema transfertur cultus, figura, habitus, modus. Cicero de claris oratoribus appellat ſchemata ſententiarum orationiſque formas. Διάνοια, cuius genitiuus ſecundum Græcam declinationem eſt Διανοίας, interpretatur ſententia, intelligentia, cogitatio. Διανοέω, id eſt animaduerto, delibero, cogito: λέξις, id eſt dictio: λεξικὸν, liber vocabularius.

Per partes reſerat totum, aut poſt facta Prolepſis.

Prolepſis eſt præſumptio rerum ordine ſecutarum, vel quum antè numerus verbo redditur, quàm perſonæ definiantur: vt Interea reges: ingenti mole Latinus

Quadriiugo vehitur: bigis it Turnus in albis.

Tum pater Æneas Romanæ ſtirpis origo:

Et iuxtà Aſcanius magnæ ſpes altera Romæ:

Procedunt caſtris. ſic cum Donato Diomedes. hîc totum per partes reſeratur, Reges procedunt caſtris. Latinus curru quadriiugo vehitur. Turnus it albis quadrigis, &c. Plerunque totius verbum in partibus ſubauditum repetitur: de qua re ſat in Syntaxi dictum: vt Diſcipuli diſcunt: hic Pindarum, ille Catullum. Prolepſis item eſt (authore Diomede) quum id quod poſterius accidit, ante tempus aſcribitur: vt - Lauináque venit

Littora. Lauinum enim nondum erat, quum ad Italiam venit Æneas. Et apud Salluſtium, Montem ſacrum atque Auentinum inſedit. Qui mons ob hoc, quòd illum plebs inſederit, poſtea ſacer dictus. Virgilius in ſexto, Portúſque require Velinos. Velia nondum erat, quum ad Italiam venit Æneas, vt ait Seruius: ſed dicebatur Helia: & ita Prolepſis reſerat pòſt facta, id eſt quæ poſtea contigerunt. Prolepſin Fabius in nono præſumptionem appellat, quum id quod obiici poteſt, occupamus, & præcipuè proœmio conuenit. Cicero Anticipationem vocat in primo de Natura deorum, aſſerens Prolepſim ante Epicurum dixiſſe neminem. Dicitur autem à πρὸ, id eſt ante: & λῆψις, id eſt acceptio vel ſumptio: προλαμβάνω, id eſt anticipo: λαμβάνω, id eſt capio & ſumo. hinc Prolepſis, id eſt præacceptio, anticipatio, præſumptio.

Verbo

Verbo vno plures ſenſus per Zeugma recludo.

Zeugma eſt vnius verbi concluſio diuerſis clauſulis aptè coniuncta: vt aduerſatur libidini caſtitas, auaritiæ liberalitas, mediocritati luxuria, modeſtiæ ſuperbia, ſtrenuitati accedia, &c. Zeugma itẽ eſt quoties verbum vel adiectiuum ad plura refertur: ad vnum explicite, ad alterum implicite: vt Carus eſt panis & vinum. de hoc ſatis in Syntaxi dictum eſt. Fabius in nono hanc figurã appellat *Synezeugmenon* pœnultima breui: quo, vt ait, ad verbum plures ſententiæ referuntur, quarum vnaquæque deſyderaret illud, ſi ſolæ ponerentur. Georgius Valla *συνεζευγμένον* vocat. Zeugma interpretatur coniunctio, adiunctio, aut iugatio: ζευγνύω, id eſt iungo: ζευγία, id eſt iunctura. Species Zeugmatis ſunt tres: *Protozeugma*, *MeſoZeugma*, *Hypozeugma*, vel *Hyſterozeugma*. Protozeugma eſt quod verbum in principio habet: à *πρῶτον*, id eſt primum: vt Vicit pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia. Meſozeugma eſt quod verbum in medio habet. Virgilius,

Troiugena interpres diuũm, qui numina Phœbi.
Qui tripodas Clarij lauros, qui ſydera ſentis,
Et volucrum linguas, & præpetis omnia pennæ.

Dicitur à *μέσον*, id eſt medius. Hypozeugma eſt quod verbum in fine habet: vt Neque enim is es Catilina, vt te aut pudor à turpitudine, aut metus à periculo, aut ratio à furore reuocarit. Dicitur ab *ὑπὸ*, id eſt ſub: vt quod idem eſt Hyſterozeugma, ab *ὕστερον*, id eſt poſt vel nouiſsimé.

Iungit Hypozeuxis ſua rebus verba quibúſque.

HypoZeuxis eſt figura Zeugmati contraria vbi ſuum cuique verbum clauſulæ redditur. Virgilius,

Regem adit, & regi memorat noménque genúſque,
Quidve petat, quidve ipſe ferat: Mezentius arma
Quæ ſibi concilier, violentáque pectora
Turni edocet: humanis quæ ſit fiducia rebus
Admonet, immiſcétque preces: haud fit mora,
Tarchon iungit opes, fœdúſque ferit.

Hypozeuxis transfertur ſubiunctio, quia ſuum cuique rei verbum ſubiungitur ab *ὑπὸ*, id eſt ſub: & *ζεῦξις*, coniunctio vel iugatio. Habet id nomen z in prima ſyllaba, & x non ſ in ſecunda, vt ex lexico Græco patet.

Verbo vno varia eſt Sylleps is clauſula nexa.

Syllepſis eſt diuerſarum clauſularum per vnum verbum conglutinata conceptio: veluti Hîc illius arma hîc currus fuit. Hoc ſchema latè patet, & fieri ſolet non per partes orationis, ſed per accidentia partium orationis. Item, Syllepſis eſt in diſsimilibus clauſulis, quando dictio ſingularis verbo plurali adiungitur: vt ·ſunt nobis mitia poma,

Caſtaneæ molles, & preſsi copia lactis.

Hęc Donatus cum Diomede. Aliter de conceptione ſiue Syllepſi ex ſententia Priſciani in Syntaxi locuti ſumus. Non deſunt qui Syllepſim vocent, quoties pro multis ponitur vnus: vt Hoſtis habet muros: pro Hoſtes habent. aut pro vno multi. Virgil. 9. Æneid. Vos ô Calliope precor, aſpirate canenti. Eſt enim Syllepſis per numeros, vt ait Seruius: erat nanque rectum, Vos ô muſæ, & tu Calliope. Syllepſis eſt conceptio: à *σὺν*, id eſt con: & *λῆψις*, id eſt acceptio: dicitur item comprehenſio: συλλαμβάνω, id eſt colligo: ſyn autem mutat n in l, vt apud Latinos in: veluti συλλογισμὸς, σύλληψις, cuius primam Alexander, vt alia multa, ineptè corripit.

Copula ſupprimitur, quo fiat Aſyntheton apte.

Aſyntheton eſt oratio ſine coniunctionibus neceſſariò ſubauditis: vt Alij naualibus ite, Ferte citi ferrum, date tela, impellite remos. Et veni, vidi, vici. Ede, bibe, lude. Ætas, metus, magiſter prohibebant. Iuſtitia, prudẽtia, fortitudine me ſuperaſti. Cicero contra concionẽ Metelli, authore Fabio lib. 9, Qui iudicabantur, eos vocari, cuſtodiri, ad Senatũ deduci iuſsit. Aſyntheton interpretatur incompoſitũ, ab *α* particula priuatiua: & *σὺν*, id eſt con: & *θετὸν*, id eſt poſitũ. Dicitur etiam *Aſyndeton*, id eſt inconiunctum. Nam *σύνδετον*, coniunctum eſt: *σύνδεσμος*, coniunctio & nodus: *συνδέω*, id eſt colligo: à *δέω*, id eſt ligo. Vocatur etiam *Dialyton*, id eſt diſſolutum: à *διαλύω*, id eſt diſſoluo: *διάλυσις*, diſſolutio: à *διὰ* id eſt de & dis: & *λύω*, ſoluo. Eadem figura eſt *Brachylogia*, id eſt breuiloquium: *βραχυλόγος*, breuiloquus: à *βραχὺς*, id eſt breuis: & *λόγος*, ſermo.

Copula multiplicata facit Polyſyntheton vſque.

Polyſ

Polyſyntheton eſt oratio multis nexa coniunctionibus. Virg. ·Athamáſque, Thoáſque, Pelidéſque Neoptolemus, primúſque Machaon. Polyſyntheton, id eſt multipliciter compoſitum: à πολὺ, multum: σύνθετον, compoſitum. Dicitur etiam *Polyſyndeton*, id eſt multipliciter coniunctum, colligatum, connexum: à πολὺ, id eſt multum: & σύνδετον, id eſt coniunctum.

Eſt Anadiplôſis verbi repetitio ſummi.

Anadiplôſis eſt finis verſus in principio alterius repetitio: vt

Vrbs Hetruſca ſolo, ſequitur pulcherrimus Aſtur,
Aſtur equo fidens, & verſicoloribus armis. Anadiplôſis eſt reduplicatio: ab ἀνὰ, id eſt re: & δίπλωσις, id eſt duplicatio: διπλάζω & διπλόω, id eſt duplico: διπλάσιον, duplus: διπλοῦς, id eſt duplex.

Principium fit idem nonnunquam verſibus aptè.

Anaphora eſt relatio verbi eiuſdem aut ſimilis per principia complurium verſuum: vt

Nate meæ vires, mea magna potentia ſolus,
Nate patris ſummi qui tela Typhoëa temnis. item, ·ſpes tu nunc vna ſenectæ,
Tu requies miſeræ: decus imperiúmque Latini
Te penes: in te omnis domus inclinata recumbit. Eſt & *ſecunda Anaphora*, authore Diomede, per quam elocutio non conuenienter reſpondens aliud refert occultè. vt eſt apud Salluſtium, Sed antea item coniurauere pauci, in quibus Catilina, de qua quam breuiſſimè potero dicam. Hîc de qua intelligendum coniuratione. Anaphora eſt relatio: ab ἀνὰ, id eſt re: & φορὰ, id eſt latio: ἀναφέρω, refero: ἀναφορικὸς, id eſt relatiuus. Anaphora proceleuſmaticus eſt. Nam ana pyrrichium eſſe oſtendit analecta apud Martialem: ideo hexametrum non ingreditur.

Principio & fini reperitur verſus eodem.

Epanalepſis eſt, quum eadem dictio & principium verſus & clauſulam tenet: vt Multa ſuper Priamo rogitans, ſuper Hectore multa. Ante etiam ſceptrum Dictęi regis & ante. Pauper amet cautè, timeat maledicere pauper. Eſt item Epanalepſis cũ maiore ſignificato facta repetitio: vt Pater inquam me lumine orbauit pater. Virgilius,

Te nemus Angitiæ, vitrea te Fucinus vnda,
Te liquidi fleuere lacus. Horatius, Heu heu fugaces Poſthume, Poſthume labuntur anni. Epanalepſis interpretatur reacceptio, replicatio, repetitio: ab αὖθι & ἀνὰ, quæ coniuncta ſignificant re, iterum, rurſum: & λῆψις id eſt acceptio: ἐπαναλαμβάνω, id eſt repeto. Habet hæc dictio in principio tribrachum, ideo hexametrum non ingreditur.

Dictio format Epizeuxim cum vi geminata.

Epizeuxis eſt eiuſdem dictionis ſine medio geminatio cum impetu pronuntiationis: vt

Me me adſum, qui feci, in me conuertite ferrum
O Rutuli: mea fraus omnis. Interpretatur coniunctio aut combinatio. Vocatur etiam ἐπιμονὴ, id eſt perſeuerantia, inſiſtentia, vel aſſiduitas.

In ſimili verbo ludit quandoque poëta.

Paronomaſia eſt veluti quędam denominatio, vel quoties aliud nomen efficitur de alio: vt Nam hęc inceptio eſt amentium, haud amantiũ. ſic Donatus. Diomedes verò ait tunc fieri Paronomaſiã, id eſt denominationem, cũ dictio iteratur. mutata tamen aut litera, aut ſyllaba in ſignificatione diuerſa: vt Abire, an obire te conuenit? Non prætorẽ te, ſed prædonẽ dicimus. Fit quoq; cum pręcedenti nomini aut nomen aut verbũ annectitur, ex eodem figuratum: vt Fugam fugit, Ludũ ludit, Factũ facit, Furorẽ furit. Pugna pugnata eſt. Paronomaſia dicitur denominatio aut iuxta nomen: à παρὰ, id eſt iuxta:
Proſonomaſia. & ὀνομασία, nominatiuo: ὀνομάζω: nomino: ὄνομα, nomen. hinc non multum diſtat *Proſonomaſia*, quæ (vt Fabius in 9. ait) eſt agnominatio quæ ex vicinia quadam prædicti nominis ducta caſibus declinatur: vt apud Domitium Aphrum pro Cloantila, Mulier rerum omniũ imperita, in omnibus rebus infelix. Dicitur à πρὸς, id eſt ad: & ὀνομασία. Corripiunt hæc nomina omnes ſyllabas: ideo hexametris non conueniunt. onoma nanque tum demũ o micron in ω mega vertit, dum ſecundũ o in y Græcum mutatur. vt ſynonymia, Hieronymus. Apud Quintilianum per incuriam typographorũ ſæpe Græca literatura vitiatur: quia nunc per ω mega, nunc per o micron imprimuntur, & quædam nunc per ι, nunc per ε. Sed ad Paronomaſiam redeo. de qua Fabius libro 9. ait, Paronomaſia eſt quando eodem

eo ſem verbo quaſi falſum augetur:vt Quæ lex priuatis hominibus eſſe lex videbatur? Huic(vt aſſerit ibidem Fabius)confinis eſt *Antanaclaſis*, quæ eſt eiuſdem verbi contraria ſignificatio, quum(vt Rutilius ait)id quod ab altero dictum eſt,non in eam mentem,qua intelligitur,ſed in aliam aut contrariam accipitur:vt quum Proculeius quereretur de filio,quòd is mortē ſuam expectaret, & ille dixiſſet ſe verò non expectare:Immo, inquit,rogo expectes. Vis huius exempli cōſiſtit in verbo(expecto)de qua re in 9.Fabij ſic loquitur doctiſſimus Badius noſter, Siquis forte dictum Proculeij nō capit,ſciat(expectare)propriè ſignificare extrà ſpectare:ſed per Metaphorā(in qua frequentius accipitur) duo.Vnum multū cupere ac deſyderare ſiue expetere. Virg.Æneid.2, -quibus Hector ab oris Expectate venis? Et Iob,Cunctis diebus quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea. quod inde tractum eſt,quòd cuius aduentum auidè cupimus,adeum expectamus. Alterum,quaſi obſeruare,differre,& quod Galli dicunt *Attendre*. Cum ergo filius negaſſet ſe expectare, id eſt auide petere mortem patris:pater rogauit vt expectaret, ſcilicet donec eſſet matura, id eſt non accelerarет ſibi mortem Hæc doctiſſimus amicus noſter Badius: quo teſte codex Laurentij Vallæ *Antapodoſis* habet,pro Antanaclaſis,forſitan haud ineptè. Nam Antapodoſis dicitur ex aduerſo aut contraria redditio,quod iam dictis optimè quadrat:ab *ἀντὶ*, id eſt contra: & *ἀπόδοσις*, id eſt redditio. Antanaclaſis ad verbum transfertur ex aduerſo refractio:ab *ἀντὶ*,id eſt contra:& *ἀνάκλασις*,id eſt refractio: ab *ἀνὰ*, id eſt re: & *κλάσις*, id eſt fractio: *κλάζω*, frango: *ἀνακλάζω*, reuerbero, refringo: *κλάσμα*, *ατος*, fragmentum.

Mobile cuique ſuum fixo connectitur aptè.

Schesis onomaton eſt quum ſingulis nominibus epitheta connectuntur: vt Marſa manus, Peligna cohors, feſtina virûm vis. Eſt quoque Scheſis onomaton, quando in connexu ſententiarum plures Antonomaſiæ ponuntur: vt Armipotens Tritonia virgo. Scheſis onomaton transfertur habitus vel habitudo nominum. Componitur enim ex nominatiuo *ἕξις*, id eſt habitus: & genitiuo *ὀνομάτων*, id eſt nominum: ab *ὄνομα*, *ατος*, id eſt nomen. In *Scheſis* onomaton vltima tantum producitur: ideo hexametrum non ingreditur. Apud Nigrum, Scheſis eſt figuræ nomen, quam ita definit, Scheſis eſt multitudo inconiunctorum nominum in eadem oratione: vt Nubila, nix, grandóque, procellæ, flumina, venti.

Principiis eadem eſt Paromœon littera multis.

Paromœon eſt quando ab eiſdem literis diuerſæ dictiones ſumunt initium. Ennius, O Tite tute Tati tibi, tanta tyranne tuliſti. Machina multa minax minitatur maxima muris. Eſt item Paromœon ſecundum Diomedem, quum verba, vel nomina parum inflexa, & tamen ſimilia ſuperioribus inferuntur: vt Multa viri virtus animo, multúſque recurſat
Gentis honos. Paromœon cum œ diphthongo interpretatur ſimile. Paromœos, ſimilis, aut iuxta ſimile. à *παρὰ*, id eſt iuxta: & *ὅμοιος*, id eſt ſimilis, aſpiratione extrita: vt in Diæreſis, Synæreſis, Argyrippus, &c.

Verborum ſimilis ſit finis Homœoteleuton.

Homœoteleuton eſt quum ſimili modo plurimæ dictiones finiuntur. Ennius, Eos deduci, euehi quàm deſeri malui. Virgilius, Bella horrida bella. Homoteleuton, aut Homœoteleuton transfertur à Cicerone in dignitatibus, ſimiliter deſinens: ab *ὁμὸς*, vel *ὅμοιος* cum œ diphthongo, id eſt ſimilis: *τελευτὴν*, id eſt finitum: *τέλος*, id eſt finis: *τελέω*, id eſt finio, perficio.

Caſus Homœoptôton erit ſimilis tibi multus.

Homœoptôton vel homoptoton, eſt oratio vno ſimilíque caſu compacta, & excurrens in eoſdem & ſimiles caſus. Ennius. Mœrentes, flentes, lachrymantes, ac miſerantes. ſic Diomedes. in Donato pro ac miſerantes, legitur concomitantes. Salluſt. apud Diomedem, Maximis ducibus, fortibus, ſtrenuíſque miniſtris. Dicitur ab *ὅμοιος*, id eſt ſimilis: & *πτῶσις* per ω mega, id eſt caſus, quaſi ſimiliter cadens, aut ſimilium caſuum.

Bella Polyptoton varii ſit clauſula caſus.

Polyptoton eſt oratio caſuum varietate diſtincta, aut clauſula varios caſus retinens: vt
Littora littoribus contraria, fluctibus vndas
Imprecor, arma armis pugnent, ipſíque nepotes. Terent. in Adelp. In te ſpes omnis Hegio nobis ſita

eſt: Te ſolum habemus, tu es patronus, tu parens: Ille tibi moriens nos commendauit ſenex, Si deſeris tu, perijmus. Item, Pater hic tuus? patrem hunc appellas? patris tu huius filius es? Polyptoton dicitur à πολὺς, id eſt multus: & πτῶσις, id eſt caſus, quaſi in multos mutatio caſuum. Huic figuræ & duabus ſuperioribus cognatæ ſunt, *Metabole*, Ploce, Cœnonia. ideo non pigebit ex Quintiliani lib. 9 aliquid de his ſubtexere. Metabole eſt rerum coniuncta diuerſitas: vt apud Ciceronem pro Cluentio in Oppianicum, Illum tabulas publicas Larini cenſorias corrupiſſe, Decuriones vniuerſi iudicauerunt: cum illo iam nemo rationem, nemo rem vllam contrahebat: nemo illum ex tam multis cognatis & affinibus tutorem vnquam liberis ſuis ſcripſit. & deinceps adhuc multa. Vt hæc in vnum congeruntur, ita contrà illa diſperſa ſunt: quæ à Cicerone *diſſipata* dici puto, inquit Fabius. Hic ſegetes, illic veniunt fœlicius vuæ, arborei fœtus alibi, & deinceps. Metabole transfertur mutatio, tranſitus, traiectio: à μετὰ, id eſt trans: & βάλω aut βολὴ, id eſt iactus. Ploce eſt frequentior repetitio: in qua media primis, medijs vltima congruunt. vt apud Ciceronem, Veſtrum iam hîc factum deprehenditur Patres Conſcripti, non meum, ac pulcherrimũ quidem factum: verùm, vt dixi, non meum, ſed veſtrum. In hoc exemplo inuenitur etiam Antapodoſis, id eſt contraria redditio. Eſt item Ploce in epiſtola Ciceronis ad Brutum, Ego cum in gratiam redierim cum Appio Claudio, & redierim per Cneum Pompeium. Te ego ergo cum redierim. Ploce item eſt iteratio verborum, hoc modo: vſque adeóne Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter? Ploce transfertur implicatio, teſte Raphaële Regio. Lexicon Græcum ita habet, Ploce eſt inclinatio, auulſio, nexus. *Cœnonia* eſt verborum idem ſignificantium disiunctio aut ſeparatio, hoc modo: Vos enim ſtatuiſtis, vos ſententiam dixiſtis, vos iudicaſtis. Cœnonia interpretatur communicatio. hîc enim verba disiuncta in re communicat: à κοινὸς, id eſt communis. Cicero in Catilinam, Abijt, exceſſit, erupit, euaſit. Hæc figura videtur ferme eadem cum Tautologia. Cæcilius Pleonaſmum vocat, authore Fabio.

Sermonis ſeries prælonga vocabitur Hyrmos.

Hyrmos eſt ſeries aut conſtructio orationis continuæ, tenorem ſuum in multos verſus protendens. Virgilius in ſexto, Principio cælum ac terras, campóſque liquentes,
Lucentémque globum lunæ, Titaniáque aſtra, &c. Et in 1. Æneid. Eſt in ſeceſſu longo locus, inſula portum Efficit, &c. Vnde, teſte Seruio, Hyrmos eſt lõgiſſimum hyperbaton: & dicitur hyrmos, quaſi ſyrmos, id eſt tractus. à σύρω, id eſt traho: σύρμα, id eſt tractus, & longa veſtis. A ſyrmos, fit *Diaſyrmos*, quaſi detractio: à διασύρω, id eſt detraho. Eſt enim figura quæ tunc fit, quum magna verbis minuuntur, & minima extolluntur: vt Quorum æmulari exoptat negligentiam
Potius, quàm iſtorum obſcuram diligentiam. Fit item, quum vna dictio ad duo ſignificata trahitur: vt Inter ſtrepere anſer olores.

E verbo in verbum Climax it, pulchra figura.

Climax eſt de verbo in verbum gradatio, quæ dicta repetit: & prius quàm ad aliud deſcendat, in prioribus reſiſtit: author Fabius in nono cap. 3. vt Aphricano virtutem induſtria, virtus gloriam, gloria æmulos comparauit. Climax apertiorem habet artem, & magis affectatam: ideóque eſſe rarior debet. author ibidem Fabius. Climax interpretatur ſcala vel gradatio. Virgilius, Torua leæna lupum ſequitur, lupus ipſe capellam. Genitiuus eſt climacos. Verùm Latinos eius nominis obliquis nondum vſos comperio. κλῖμαξ, ακος, id eſt regio.

DE TROPIS.

Vertit ad improprium Tropus omnia ſignificatum.

Tropus eſt verbi vel ſermonis à propria ſignificatione in aliam cum virtute mutatio. author Fabius in 8. & 9 cui ſuffragantur Donatus & Diomedes. vt Vulpes pro aſtuto Bacchus pro vino. Intus canere, pro vtilitati propriæ ſtudere. Tropi dicti à τρέπω, id eſt verto: τροπὴ, id eſt mutatio & conuerſio: quia vertunt à propria ſignificatione ad impropriam plerunque per ſimilitudinem. Vnde motus dicuntur, authore Quintiliano. Tropi ſpecies ſunt 13. Metaphora, Catachreſis, Metalepſis, Metonymia, Antonomaſia, Epitheton, Synecdoche, Onomatopœia, Periphraſis, Hyperbaton, Hyperbole, Allegoria, Homœoſis. Horum omnium generalis eſt Metaphora: cæteri omnes huius ſpeciei videntur. Autor Diomedes.

Propter rem ſimilem pro verbis verba repones.

Metaphora eſt rerum verborúmque per ſimilitudinem tranſlatio; vt Rident prata, ſitiunt ſegetes.

pro

pro florent & humore indigent & arent. Hæc figura (vt Fabius ait lib. 8. cap. 6.) copiam ſermonis auget permutando, aut mutuando quæ non habet: quódq; difficillimum eſt, præſtat, ne vlli rei nomen deeſſe videatur. Transfertur ergo nomen aut verbum ex eo loco, in quo proprium eſt, in eum in quo aut proprium deeſt, aut tranſlatū proprio melius eſt. Id facimus, aut quia neceſſe eſt, aut quia ſignificantius, aut (vt dixi) quia decentius. Vbi nihil horum pręſtabit, quod transferetur, improprium erit. Neceſſitate ruſtici dicunt gemmam in vitibus. Quid enim dicerent aliud? & ſitire ſegetes, & fructibus laborare. Item alia ad ornatum, vt Lumen orationis, generis claritatem, & concionum procellas, & eloquentiæ flumina aut fulmina. ſic Maro dixit, Claſsíque immittit habenas. Et, Arrectíſque auribus aſtant. Ferrúmq; armare veneno. apud Virgilium duplex eſt Metaphora: nam & veneno armare, & ferrum armari tranſlatio eſt: quam metaphoram Græci vocant μεταφέρειν, id eſt transferre. Metaphora eſt proceleuſmaticus: ideo hexametrum non ingreditur.

Eſto Catachreſis bona vocis abuſio nobis.

Catachreſis eſt vſurpatio nominis alieni, vt parricidam matris quoque aut fratris interfectorem dicimus, authore Fabio in 8. quum propriè is dicatur, qui patrem occiderit. ſic piſcinam per hanc figuram etiam dicimus, quæ piſces non habet. Catachreſis eſt vſurpatio vel abuſio: à κατὰ, id eſt contra: & χρῆσις, id eſt vſus, quaſi contra vſum. καταχρῶμαι, id eſt abutor: καταχρηστικὸς, abuſiuus: καταχρηστικῶς, id eſt abuſinè. Aduerbia qualitatis Græcè in os longum definunt, & ita vtuntur eis Latiniſſimi, vt Catachreſticos, metaphoricos, ironicos, &c. Virgil. Metaphoticos potius quàm Catachreſt cos dixit in decimo Æneid. An ſeſe mucrone ob tantum dedecus amens Induat. id eſt feriat. Catachreſis enim, vt Fabius in 8. ſcribit, non habentibus nomen ſuum accommodat: quia in proximo eſt, ſic dicuntur *pyxides* cuiuſcunque materiæ ſint: quanquam à buxo nomen habeant. Itaque Catachreſis eſt neceſſaria: quia multæ res propriis vocabulis carentes, per eam vocabula inueniunt. Nam & qui iaculum emittit, iaculari dicitur. Qui pilam aut ſudem, appellatione priuatim ſibi aſſignata caret. Et vt *lapidare* quid ſit, manifeſtum eſt: ita glebarum teſtarúmque iactus non habet nomen. Vnde abuſio, quæ Catachreſis dicitur, neceſſaria eſt. Author Quintilianus.

At Metalepſis erit tranſumptio facta gradatim.

Metalepſis eſt tranſumptio gradatim facta, quum dictio aliud à ſua propria ſignificatione ex his quæ præceſſerunt denotat: vt Poſt aliquot mea regna videns, mirabor ariſtas. Poſt aliquot ariſtas, ergo poſt ſegetes: & ſic poſt æſtates, & proinde poſt aliquot annos. Et de ventis in 1. Æneid.
Sed Pater omnipotens ſpeluncis abdidit atris,
Hoc metuens, regémque dedit, &c. Ab atris enim nigræ intelliguntur, ex nigris tenebras habentes: & per hoc in præceps profundæ, vt cum Donato aſſerit Diomedes. Metalepſis eſt tranſumptio: à μετὰ, id eſt trans: & λῆψις, id eſt ſumptio vel acceptio.

Dico Metonymiam, Bacchum bibo, Vina coronant.

Metonymia eſt nominis tranſmutatio, quoties pro inuentore inuentum, pro continente contentum, pro efficiente effectum, pro poſſeſſo poſſeſſorem, aut contrà capimus. Hæc definitio ex Donato & Diomede, & ex Quintiliano lib. 9. colligitur. Fit itaque Metonymia, Primò vbi per id quod continet, id quod continetur, oſtenditur: vt Nunc pateras libate Ioui. id eſt vina. Cælo gratiſſimus amnis. id eſt cælicolis. Secundò econtrario: vt Crateras magnos ſtatuunt, ac vina coronant. Vina pro vaſis dixit, authore Seruio. antiqui enim coronabant pocula, & ſic libabant. Vnde eſt, magnum cratera corona Induit, impleuítque mero. Seruius Synecdochen vocat pro Metonymia. Tertiò, vbi per inuentorem inuentum oſtenditur. Terentius, Sine Cerere & Baccho friget Venus. id eſt ſine pane & vino languet libido. Quartò ediuerſo. Plautus, teſte Seruio, in ſuperiorem Virgilij verſum, Vinum precemur: nam hic Deus præſens adeſt. id eſt Bacchum, vini repertorem. Quintò, vbi per efficientem, id quod efficitur, intelligimus: vt Melior remis. infert enim velocitatem, ſed velocitatem quæ per remos fit. Sextò, ab eo quod fit, id quod facit: vt Frigus pigrum: quia pigros efficit. Mœſtúmq; timorem mittite. id eſt qui vos mœſtos & triſtes efficit. Septimò vbi poſſeſſor pro poſſeſſo accipitur: ſic, Hominem deuorari dicimus, cuius patrimoniū abſumitur. Virg. iam proximus ardet Vcalegon. Quomodo, vt in 9. Quintilianus ait, ſiunt innumerabiles ſpecies. Ideo Donatus quatuor modis enumeratis ſubiungit, Hæc exempli cauſa poſita addiſcentibus ſunt, reliqua demonſtrabit lectio. Metonymia transfertur nominis tranſmutatio. à μετὰ, id eſt trans: & ὄνομα, id eſt nomen: ὀνομάζω,

nomino: *ὀνομασία*, nominatio. Onoma mutat prius o breue in o longum, & ſecundum o in y Græcum in pleriſque compoſitis: vt Metonymia, Patronymicum, Synonymum, Hieronymus, &c. Videat, qui mihi parum credit, Lexicon Græcum.

Appellatiuum proprij vice ſæpè locatur.

Antonomaſia, eſt vocabulum quod ſine nomine poſitum loco eius fungitur: vt Magnanimus Anchiſiades, pro Ænea. Saturnia pro Iunone. author in octauo Fabius. Arma virúmque cano, pro Ænea, eſt Antonomaſia, teſte Diomede. Et, Domitor maris, pro Neptuno. Antonomaſia dicitur Characteriſmos, quæ per accidentia rem deſignat: vt Caluo ſeruiret Roma Neroni. pro Domitiano. Quæ verò per excellentiam fit, dicitur *Exoche*, vt Poëta apud Græcos, pro Homero: apud Latinos, pro Virgilio: & Ius ciuile, pro iure Romanorum. Antonomaſia fit tribus modis: Ab animo, vt Magnanimus Anchiſiades, id eſt Æneas. A corpore, vt Ipſe arduus. id eſt Polyphemus. Extrinſecus, vt Infœlix puer atque impar congreſſus Achilli. id eſt Troilus. Antonomaſia interpretatur pronominatio, aut pro nomine: ab *ἀντὶ*, id eſt pro: & *ὄνομα*, id eſt nomen: *ὀνομάζω*, nomino: *ὀνομασία*, nominatio. Antonomaſia propter tribrachum incluſum hexametris non congruit. Characteriſmos interpretatur effictio, aut per ſigna indicium: à *χαρακτὴρ*, id eſt ſignum & figura: ἐξοχὴ, id eſt excellentia vel eminentia: ἔξοχος, excellens, egregius: *καθ'* ἐξοχὴν, per excellentiam. à *κατὰ*, id eſt per: & ἐξοχὴ, excellentia. Virgilius boues per exochen nominauit:

-quæ cura boum, quis cultus habendo
Sit pecori. Et Dodonam: Deficerent ſyluæ, & victum Dodona negaret.

Exornat carmen fixo bene mobile quadrans.

Epitheton, eſt appoſitum nomini adiectiuum, perpetuam fermè naturam rei indicans: vt Alma Ceres, Pulchra Venus, Triſtia bella, Dulce muſtum. Eo poëtæ & frequentius & liberius vtuntur. Itaque & dentes albi, & humida vina in his non reprehendimus. Apud oratores, niſi aliud efficitur, redundat. Tunc autem efficitur, ſi abſque illo, quod dicitur, minus eſt: qualia ſunt, O ſcelus abominandum, O deformem libidinem. Author Fabius lib. 8. Epitheton transfertur appoſitum ab ἐπὶ, præpoſitione, quæ in compoſitis ſignificat in, ad, ſuper: & θετὸν, id eſt poſitum. Epithetum eſt proceleuſmaticus: ideo hexametrum auerſatur. Epitheta ſumuntur tribus modis: Ab animo, vt Iuſtus Imperator, Contemptor diuûm Mezentius. A corpore, vt Pulcher Iulus. Extrinſecus, idque plurifariam. A loco, vt Vlyſſes Ithacus. Ab Actu, vt Æneia nutrix Caieta. Ab euentu, vt Inſula diues opum Tenedos. Epitheton ab Antonomaſia differt, authore Donato: hæc enim vicem nominis ſuſtinet: illud ſine nomine reperitur nunquam: vt Dira Celeno, dia Camilla. His duobus tropis vel vituperamus, vel oſtendimus, vel laudamus.

Pro naui puppis, contráve, Synecdoche habetur.

Synecdoche, eſt figura cum à parte totum intelligitur, aut contrà, numerúſve pro numero ſumitur. Primò itaque à parte totum intelligitur: vt in 1. Æneid. -puppéſque tuæ, pubéſque tuorum Aut portum tenet, aut pleno ſubit oſtia velo. A puppibus enim naues ſignificat: A pube totos homines. Secundò à toto pars intelligitur: vt in eodem libro, Ipſius ante oculos ingens à vertice pontus In puppim ferit. id eſt multa ponti aqua, non totus pontus. Et alibi, Fontémque ignémque ferebant. id eſt aliquantum aquæ ex fonte. Vtriuſque modi exemplum continet hic verſus, Da requiem puppi, veniet cum frigidus annus pro naui & hyeme. Tertiò capitur numerus pro numero: Naues armato milite complent. Hoſtis habet muros. pro militibus & hoſtibus dixit. Meminiſſe autem debemus, ait Donatus, quando à parte totum intelligitur, id faciendum eſſe ab inſigniori parte. Eſt item Synecdoche, quoties verbum vel adiectiuum regit partem in accuſatiuo vel in ablatiuo: vt Iugulum dolui, Nudus crura. De hac in Syntaxi affatim diſputatum eſt. Synecdoche item eſt (vt ait Fabius lib. 9.) quum ſubtractum verbum aliquod ſatis ex cæteris intelligitur: vt Celius in Antonium, Stupere gaudio. ſimul enim auditur cœpit. Cui ſimilia ſunt illa, meo quidem iudicio (ait Fabius.) in quibus verba decenter pudoris gratia ſubtrahuntur: Nouimus & qui te, tranſuerſa tuentibus hircis:
Et quo, ſed faciles nymphæ riſere, ſacello. Hanc quidam Apoſiopeſim putant, fruſtrà. Nam illa quid taceat, incertum eſt, aut certè longiore ſermone explicandum. Hîc vnum verbum & manifeſtum quidem deſyderatur: quæ ſi Apoſiopeſis eſt, nihil in quo deeſt aliquid, non idem appellabitur. Hæc Fabius. Synecdoche transfertur conceptio vel comprehenſio. à Cicerone verò in dignitatibus dicitur

intellect

intellectio. συνυπολαμβάνειν, id eſt comprehenſim.

Sæpe ſonus cauſam fingendi nomina præſtat.

Onomatopœia, eſt dictionis ex ſono confictio, vt mugio, hinnio, pipilo. Clamór que virûm, clangórque tubarum. Atque leuem ſtipulam crepitantibus vrere flammis. Dicitur a ὄνομα, ατος, id eſt nomen: & ποιῶ, id eſt facio, hoc eſt nominis fictio. Continet id nomen in principio proceleuſmaticum: ſic enim Græcè ſcribitur ὀνοματοποιΐα. Ideo ab hexametris non admittitur. De hoc tropo ait in 8. Fabius, Onomatopœia, eſt fictio nominis, Græcis inter maximas habita virtutes: nobis vix permittitur. Inde tamen mugitus, & ſibilus, & murmur venerunt. Fit autem quando vocis confuſæ nomen ad imitandum ſonum affingimus: vt Ouium dicimus balatum, boum mugitum, equorum hinnitum, æris tinnitum. Terribilis buccinæ ſonitum Taratantara. Ennius, At tuba terribili ſonitu taratantara dixit. Scrofa quoque à ſono dicta creditur.

Rem circunloquimur, fit quando Periphraſis apta.

Periphraſis, eſt circunlocutio quædam, quum id, quod vno, aut paucioribus verbis dici poteſt, pluribus explicatur. Virgilius, Et iam prima nouo ſpargebat lumine terras,
Tithoni croceum linquens Aurora cubile. id eſt dies oriebatur. Idem,
Tempus erat, quo prima quies mortalibus ægris
Incipit, & dono diuûm gratiſſima ſerpit. id eſt nox erat. Ouiũ teneros depellere fœtus. id eſt agnos.

Periphraſis transfertur circunlocutio. à περὶ, id eſt circum: & φράσις, id eſt locutio: φράζω, id eſt dico. vel diſſero. Periphraſis fit bifariam, aut ordinandæ rei cauſa, quæ pulchra eſt, quum breuitatem ſplendidè producit, vt ſuperioribus exemplis. Aut vitandæ rei cauſa, quæ turpis eſt, quum fœditatem circuitu deuitat: ſic, -placidúmque petiuit
Coniugis effuſus gremio per membra ſoporem. Hoc enim circuitu, euitata decenter obſcœnitate, oſtendit concubitum. Item, Hoc faciunt nimio luxu, ne obtuſior vſus
Sit genitali aruo, & ſulcos oblimet inertes. Hoc enim circuitu ſignificat conceptum fœminæ difficilem. In Donato pro (vitandæ) librariorum incuria mendoſè legitur (iuuandæ & vituperandæ), vt ex Diomede liquet.

Valde turbatus vocum fit Hyperbaton ordo.

Hyperbaton, eſt tranſcenſio quædam verborum ordinem perturbans. Virgilius Æneidos 12,
Interea reges: ingenti mole Latinus
Quadrijugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis ſex radij fulgentia cingunt,
Solis aui ſpecimen: bigis it Turnus in albis,
Bina manu lato criſpans haſtilia ferro.
Hinc pater Æneas Romanæ ſtirpis origo,
Sydereo flagrans clypeo, & cæleſtibus armis:
Et iuxtà Aſcanius, magnæ ſpes altera Romæ:
Procedunt caſtris. hìc Hyperbaton eſt, teſte Seruio, Interea reges procedunt caſtris: Latinus vehitur quadrijugo curru. Eſt hìc etiam Prolepſis, vt antè declarauimus. Frequenter enim in eadem oratione diuerſæ figuræ comperiuntur diuerſis rationibus. Fabius in 8. cap. 6, Hyperbaton verbi tranſgreſſionem interpretatur, quam frequenter ratio comparationis & decor poſcit. Fit enim frequentiſſimè aſpera & dura & diſſoluta & hians oratio, ſi ad neceſſitatem ordinis ſui verba redigantur: & vt quodque oritur, ita proximis etiam, ſi vinciri non poteſt, alligetur. Itaque quoties decoris gratia contrahitur longius verbum, propriè Hyperbati tenet nomen. Animaduerti iudices omnem accuſatoris rationem in duas diuiſam eſſe partes. Nam in duas partes diuiſam eſſe, rectum erat: ſed durum & incomptum. Hyperbati ſpecies ſunt quinque, Hyſterologia ſiue Hyſteron proteron, Anaſtrophe, Parentheſis, Syncheſis, Tmeſis. Hyperbaton dicitur ab ὑπερβαίνω, id eſt tranſcendo vel tranſgredior: ὑπερβάλλω, extendo, ſupero: ὑπερβασία, vel ὑπέρβασις: tranſgreſſio.

Hyſteron eſt proteron, poſtponas ſi antè locanda.

Hyſterologia ſiue hyſteron proteron, eſt ſententiæ cum verbis ordo mutatus. Virgilius, Et torrere parant flammis, & frangere ſaxo. Prius enim ſaxo frangunt quàm torrent. Idem, Poſtquam altos tetigit fluctus, & ad æquora venit. Nam prius ad æquora venit, quàm tetigit fluctus. Idem in 2. Æneid.

Moriamur, & in media arma ruamus. pro in media arma ruamus, & moriamur: vt notauit Priſcianus in libro 17. Sic, Me Margarita nutriuit, & peperit. ὕϛερον, id eſt vltimum, poſt, aut nouiſſimè. Inde hyſterologia, præpoſtera locutio: πρότερον, id eſt prius.

Ordo inuerſus erit tibi Anaſtropha præpoſituræ.

Anaſtrophe, eſt verborum tantum ordo præpoſterus, vt Italiam contra. Maria omnia circum. Tranſtra per & remos. pro contra Italiam. Anaſtrophe eſt reuerſio vel inuerſio. ἀναϛρέφω, reuertor.

Intericcta Parentheſis eſt ſententia quæuis.

Parentheſis, eſt interpoſita formatio diuerſæ ſententiæ: vt Æneas (neque enim patrius conſiſtere mentem Paſſus amor) rapidum ad naues præmittit Achaten. Interpretatur interpoſitio: à παρὰ & ἐν, quæ duo dicunt inter: & θέσις, poſitio. Hanc figuram Dialyſin, id eſt diſſolutionem vocat Diomedes à διαλύω, id eſt diſſoluo.

Syncheſis eſt prorſum vocum, aut confuſio ſenſus.

Syncheſis: eſt hyperbaton obſcurum & ex omni parte confuſum. Virgilius primo Æneidos,

Tres Notus abreptas in ſaxa latentia torquet:
Saxa vocant Itali medijs quæ in fluctibus aras. Eſt autem hic ordo, Tres naues abreptas Notus torquet in ſaxa: quæ ſaxa in medijs fluctibus latentia Itali vocant aras. In eodem,
Vina bonus quæ deinde cadis onerarat Aceſtes
Littore Trinacrio, dederátque abeuntibus heros,
Diuidit. Quum ſit ordo, Deinde heros diuidit vina, quæ bonus Aceſtes onerarat cadis, & de littore Trinacrio abeuntibus dederat. Et ſecundo Æneid. -iuuenes, fortiſſima fruſtra
Pectora, ſi vobis audentem extrema cupido eſt
Certa ſequi (quæ ſit rebus fortuna videtis:
Exceſſere omnes adytis aríſque relictis
Dij, quibus imperium hoc ſteterat) ſuccurritis vrbi
Incenſæ: moriamur, & in media arma ruamus. Eſt enim ordo, Iuuenes, fortiſſima pectora, fruſtra ſuccurritis vrbi incenſæ: omnes dij, quibus imperium hoc ſteterat, exceſſere adytis aríſque relictis: videtis quæ fortuna ſit rebus: ſi vobis certa cupido eſt ſequi me audentem extrema, ruamus in media arma, & moriamur. Syncheſis transfertur confuſio. à σὺν, id eſt con: & χύσις, id eſt fuſio: à χέω, id eſt fundo.

Quoquam interpoſito per Tmeſim verbula ſcindo.

Tmeſis, eſt vnius compoſiti vel ſimplicis ſectio, vna dictione vel pluribus interiectis: veluti, Eſt boreæ regio Septem ſubiecta trioni. Ennius, Saxo cere comminuit brum. Et, Maſſili portant ad littora tanas. pro Cerebrum, & Maſſilitanas. Hæc figura non facilè admittitur, niſi multorum authoritate fulciatur. Tmeſis diſſyllaba dictio, non temeſis, transfertur ſectio, ſciſſio, diuiſio. τέμνω, id eſt incido: τμήγω, id eſt ſcindo. Eadem vocatur *Diacope*, id eſt interciſio: διακόπτω, id eſt intercido: à διὰ, id eſt per: & κόπτω, id eſt incido.

Exceſſus fidei manifeſtus Hyperbola fertur.

Hyperbole eſt oratio excedens fidem augendi minuendíve cauſa. Augendi: vt Niue candidior, fulminis ocyor alis. Aſtra ferit ſonus armorum clangórque tubarum. Minuendi cauſa: vt Vix oſſibus hærent. Tardior teſtudine. Cadentis te folij ſonitus terreret. Hyperbole dici poteſt eminentia, vel vt Cicero ait, ſuperlatio: à Fabio libro 8. ſuperiectio dicitur: à quibuſdam exceſſus: componitur ab ὑπὲρ, id eſt ſuper: & βολὴ vel βέλος, id eſt iactus.

Dic Allegoriam ſenſu, ſi verba repugnent.

Allegoria eſt tropus, quo aliud ſignificatur, aliud dicitur, & ita verba ſenſu, id eſt ſenſui repugnant. Virgilius in fine ſecundi Georg.
Sed nos immenſum ſpatio confecimus æquor:
Et iam tempus equûm fumantia ſoluere colla. id eſt quæ tractanda fuerant, affatim explicuimus. Iam congruum eſt carmen finire. Sic in Bucolico ludicro, Claudite iam riuos pueri, ſat prata biberunt. Horatius in Odis, O nauis, referent in mare te noui fluctus.
O quid agis, fortiter occupa portum. Hic per nauem, allegoricè populum intelligit, per fluctuum tempeſtat

tempeſtatem, bella ciuilia: per portum, pacem & concordiam. Allegoriam Fabius in octauo inuerſionem vocat. Raphaël Regius aſſerit dici ab ἄλλο ἀγορεύειν, id eſt ab aliud dicendo. Conſtat allegoria ex ſpondæo & tribrachio. Ideo Mancinellus & cæteri turpiter citra neceſſitatem abuſi ſunt huius nominis quantitate. ſcribitur enim Græcè ſic ἀλληγορία. Ita certè apud Quintilianum (vbi Græcè ſcriptum offenditur) Italica impreſſio ſemper habet haud immeritò: quia quantum ad ſecundam partem eiuſdem originis eſt cum κατηγορία, id eſt accuſatio & prædicamentum: κατηγορεῖν, accuſo & prædico: κατήγορος, accuſator: à κατὰ, id eſt aduerſus, contra, in, ex, per, ſecundum: & ἀγορεύειν, id eſt dico, concionor. Eodem modo allegoria fit ex ἄλλο, id eſt aliud, & ἀγορεύω ergo ſine dubio ſcribetur ſimiliter per η, quod in e longum vertimus. Qui apud Quintilianum aliter impreſſerunt, non mutaſſent Italicam impreſſionem, ſi hæc bene conſyderaſſent: ſed nil mirandum, quum per incuriam Cacozelia per ι ψιλὸν, & Ironia per o micron, & plura, malè exarata conſpiciantur. Allegoriæ ſpecies multæ ſunt, è quibus ſeptem eminent, vt Donatus ait, Ironia, Antiphraſis, Ænigma, Charientiſmos, Parœmia, Sarcaſmos, Aſteïſmos

Illudens rectè ſermo Ironia feretur.

Ironia, eſt diſſimulatio aut illuſio, qua contraria oſtenduntur ſenſui quem verba præ ſe ferunt: vt Egregiam verò laudem, & ſpolia ampla refertis

Tuque puérque tuus. Scilicet is ſuperis labor eſt. Id populus curat ſcilicet. Hanc niſi grauitas pronuntiationis adiuuerit, confiteri videbitur, quod negare contendit: vt Verres prætor vrbanus. Homo ſanctus & diligens. Et in Claudium, Integritas tua te purgauit, mihi crede: pudor eripuit: vita anteacta ſeruauit. Ironia dicitur ab εἰρωνεύομαι, id eſt diſſimulo, & cauillatoriè decipio. εἴρων, id eſt cauillator & colax. Socrates vulgò εἴρων dicebatur, id eſt agens imperitum, & admirator aliorum tanquam ſapientium, vt meminit Fabius.

Antiphraſis verbum ſit per contraria dictum.

Antiphraſis, eſt vnius verbi ironia, vt bellum, quòd minimè bellum eſt: & lucus, quòd minimè lucet. hæc Donatus & Diomedes, addens Parcas dici, quòd minimè parcant. Meminit huius rei Quintilianus in primo de institutione Oratoria, dicens, Et etiam ne à contrariis aliqua ſinamus trahi, vt lucus: quia vmbra opacus parum luceat. & ludus: quia ſit longiſſimus ab luſu. & Dis: quia minimè diues. Varro, Parcas quaſi partas dici vult, t in c mutata. à partu, quòd naſcentibus bonum, aut malum conferunt, authore Heſiodo, vt meminit Gellius. Ideo Auguſtinus Datus contra Priſcianum debacchatur, oſtendens per Antiphraſim non dici bellum, Parcas, ludum, lucum, &c. Hac etiam figura nonnunquam quos nanos conſpicimus, Atlantes vocamus, & Æthiopes argenteos. Hæc ab Ironia differt, quòd Ironia pronuntiando mutat affectum & ſignificationem. Antiphraſis verò diuerſitatem rei denotat, vt Diomedes ait, Antiphraſis per contrarium locutio. ab ἀντὶ, id eſt contra: & φράσις, id eſt locutio: ἀντιφραστικὸς, contradictorius.

AEnigma ſuprà declaratum eſt.

At Charientiſmos tibi molliet aſpera dictu.

Charientiſmos eſt tropus quo dura dictu gratius proferuntur: vt ſi interroganti, Num me quæſiuit quiſpiam? reſponderis, Bona fortuna, id eſt nemo. Nunquid vis aliud? Vt rectè valeas, id eſt nihil. Charientiſmos, id eſt gratificatio & vrbanitas: à χαρίεις χαρίεντος, id eſt gratus, gratioſus: χάρις, ιτος, id eſt gratia: χαριεντίζομαι, id eſt iocor, nugor, vrbanus ſum, alludo: χαρίζομαι, id eſt dono, gratificor.

Sermo procul notus feſtiua Parœmia fertur.

Parœmia eſt accommodatum rebus temporibúſque prouerbium: vt Lupus eſt in fabula. id eſt adeſt is cuius præſentia loqui vetamur. Lupi enim vocem adimere creduntur ei quem priores conſpexerint. Virgilius, Lupi Mœrim videre priores. Cocta enumerabimus exta: id eſt, vt Diomedes ait, ex euentu rem ſciemus. Nos poma natamus, quoties indoctus, ignobilis, improbus inter doctos, aut nobiles, aut probos numerari cupit: velut in pomis oletum. Parœmia, prouerbiũ: parœmiacus, prouerbialis. Dicitur à παρὰ, id eſt iuxta: & οἴμη, id eſt cantus vel cantilena: quaſi iuxta omnium cantilenam. In Donato & Diomede mendoſè legitur Paronomia pro parœmia. Hos librariorũ incuria excuſat. Alexander venia caret, dicẽs, Eſt & Epizeuxis & Anaphora Paronomia. ſed hîc fermè omnia

figurarum nomina corrupit, vt legenti liquet mediocriter docto.

Hoſticus irriſus nobis, Sarcaſmos habetur.

Sarcaſmos, eſt plena odio, atque hoſtilis deriſio. Virgilius in duodecimo Æneidos,
En agros, & quam bello Troiane petiſti
Heſperiam, metire iacens. Et in 2. Æneid. Pyrrhus ad Priamum, · referes ergo hæc, & nuntius ibis
Pelidæ genitori: illi mea triſtia facta,
Degeneremque Neoptolemum narrare memento. Sarcaſmo ſimilis eſt *Mycteriſmos*, cum quodam riſu & contractione narium ſubdola illuſio. Fabius in octauo, Adijcitur his Mycteriſmos, ſimulatus quidem, ſed non latens deriſus. Scribitur id nomen Græcè cum y Græco in prima ſyllaba, & η, quam in e longam vertimus in ſecunda μυκτηρισμὸς, id eſt ſubſannatio: à μυκτηρίζω, id eſt ſubſanno. Idque à μυκτὴρ, ῆρος, pœnultima genitiui longa: vt μυκτὴρ, ῆρος, id eſt naſus.

Simplicitas Aſtei mus erit, ſi ruſtica deſit.

Aſteiſmos eſt tropus multiplex numeroſæque virtutis. Nam eſt quicquid ruſtica ſimplicitate caret, & faceta vrbanitate exprimitur. vt apud Virgilium in Bucolicis,
Qui Bauium non odit, amet tua carmina Mæui:
Atque idem iungat vulpes, & mulgeat hircos. id eſt pro pœna ei contingat, vt diligat Mæuium peiorem poëtam. Nam *Mæuius* & *Bauius* peſſimi fuerunt poëtæ, inimici tam Horatio quàm Virgilio. Vnde Horatius, Mala ſoluta nauis exit alite, ferens olentem Mæuium. Iungere vulpes, & mulgere hircos, eſt contra naturam quicquam conari. Niger cum Alexandro etiam Antiſmon vocat hanc figuram: doctiores Aſteiſmon duntaxat, quos potius imitandos cenſeo. Aſteiſmos eſt dictio tetraſyllaba, duobus trochæis conſtans: ideo Synæreſim fecimus, vt Virgilius in (aluearia.) ἀστεϊσμὸς transfertur vrbanitas. ἀστεῖος, vrbanus: ἀστεΐζομαι, id eſt vrbanus ſum: ἀστεΐζω, id eſt iocor.

Nota parum demonſtrat Homœoſis mage notis.

Homœoſis eſt minus notæ rei per ſimilitudinem eius, quæ magis nota eſt, demonſtratio. Eius ſpecies ſunt tres: Icon, Parabola, Paradigma. Homœoſis transfertur ſimilitudo. ab ὅμοιος, id eſt ſimilis. hinc *Homœologia*, id eſt ſimilis locutio. Eſt autem Homœologia, orationis vitium, quum nulla varietatis gratia leuat tædium, atque eſt tota coloris vnius, quæ maximè deprehenditur carens arte oratoria. Author Fabius in octauo.

Soræſmos. Contrarium huic vitium eſt *Soræſmos*, quædam miſta eſt ex varia ratione linguarum oratio, vt ſi atticis Dorica, Æolica, Ionica etiam dicta confundas. Cui ſimile vitium eſt apud nos, ſiquis ſublimia humilibus, vetera nouis, poëtica vulgaribus miſceat. Id enim tale eſt monſtrum, quale Horatius in principio artis poëticæ fingit. Author Fabius in libro octauo, apud quem Valla & Aldus legunt Soræſmos. Regius verò Cœniſmos, à κοινόω, id eſt communico, legit. Vnde etiam cœnonia, id eſt communicatio, rectius dicitur, quàm cœnomia. Badius noſter, vir acerrimi iudicij, ſuffragatur hîc Vallæ & Aldo. Soræſmos cum æ diphthongo dicitur aceruatio & congeries. σωρὸς per ω ante ρ, id eſt cumulus, aceruus: σωρεύω, cumulo: σωρεία per ει diphthongum, id eſt congeries: σώρευμα, ατος, id eſt cumulus σώρευσις, aceruatio.

Eſt Icon, quoties formæ bene confero formam.

Icon eſt perſonarum inter ſe, vel eorum quæ perſonis accidunt comparatio, vt Os humeroſque deo ſimilis. Aut Icon eſt formæ ad formam collatio laudis aut vituperationis cauſa: vt Ibat in prælium corpore tauri validiſſimi, impetu leonis acerrimi. Et, Iſte quotidie per forum tanquam iubatus draco ſerpit dentibus aduncis. Hæc figura à Diomede vocatur etiam *Icaſmos*. Alio nomine dicitur *Catatypoſis*. εἰκὼν, όνος, pœnultima genitiui correpta, cum ει diphthongo in prima Græcè ſcribitur: transfertur imago & ſimilitudo. Icaſmos, idem. Catatypoſis interpretatur iuxta figuram aut formam: vt
Omnia Mercurio ſimilis, vocémque colorémque,
Et crines flauos, & membra decora iuuentæ. Dicitur à κατὰ, id eſt per, & ſecundum: & à τύπωσις per ω. id eſt impreſſio & formatio: τύπος, id eſt forma, figura, adumbratio: τυπόω, ſigno, formo. ab ὑπὸ, id eſt ſub: & τύπωσις, fit ὑποτύπωσις, id eſt informatio, deſignatio, diſpoſitio. ὑποτυπόω, id eſt per figuram demonſtro & deſigno. *Hypotypoſis* dicitur à Cicerone ſub oculos ſubiectio: vt ait Fabius libro nono. Eſt autem Hypotypoſis quædam propoſita forma rerum, ita expreſſa verbis, vt cerni

potius quàm auditi videatur: veluti, Ipſe inſtammatus ſcelere ac furore in forum venit: ardebant oculi: toto ex ore crudelitas emicabat. Huic figuræ cognata eſt *Metaſtaſis*, quæ eſt tẽporum tranſlatio, qua ita quæ futura ſint, aut futura fuerint, imaginamur: vt non narrari res, ſed agi videatur. Author ibidem Fabius. veluti, Credite vos intueri hæc, quæ non vidiſtis oculis, animis cernere poteſtis. Eadem ferme dicitur *Enargia*, quæ eſt rerum geſtarum, aut quaſi geſtarum ſub oculos inductio: vt

Ac veluti in ſopnis, oculos vbi languida preſſit
Nocte quies, ne quicquam auidos extendere curſus
Velle videmur, & in medijs conatibus ægri
Succidimus: non lingua valet, non corpore notæ
Sufficiunt vires, nec vox, nec verba ſequuntur.

Metaſtaſis transfertur tranſmutatio & tranſitus à *μετὰ*, id eſt trans: & *στάσις, εως*, id eſt ſtatio. Enargia euidentia eſt, cum a prima vocali in ſecunda ſyllaba, & *ει* diphthongo in tertia apud Græcos: nos in i longum vertimus. Enarges, id eſt manifeſtus. *Energia* vero cum ſecunda vocali in ſecunda ſyllaba, dicitur efficacia, actus & actio, cum *ει* diphthongo ſimiliter in pœnultima.

Iure diſertus erit, quiſquis rem comparat aptè.

Parabola, eſt rerum genere diſſimilium comparatio: vt Quales mugitus, fugit cum ſaucius aras Taurus, & incertam excuſſit ceruice ſecurim. Huic venuſtè ſubijci ſolet Antapodoſis, quæ eſt contraria redditio, vel ex aduerſo. ex *ἀντὶ*, id eſt contra: & *ἀπόδοσις*, redditio. Hæc vt in octauo ait Fabius, rem vtranque comparat, & velut ſubiicit oculis, & pariter oſtendit. Cicero pro Murena, Vt aiunt in Græcis artificibus eos aulœdos eſſe, qui citharœdi fieri non potuerunt: ſic nos videmus, qui oratores euadere non potuerunt, ad iuris ſtudium deuenire. Parabolam Fabius libro quinto appellat exemplum: Diomedes verò ſimilitudinem, alij comparationem. Facit id nomen proceleuſmaticum: ideo hexametrum nõ ingreditur. Proinde non credo Mancinello id nomen deducenti ex *παρὰ*, id eſt iuxta: & *βουλὴ* cum *ου* diphthongo, id eſt concilium & ſententia, quaſi iuxta ſententiam. quanquam non ignorem interim correptionis gratia alteram diphthongi vocalem apud Græcos abiici. Tamen mihi placet Parabolam dici adiectionem. à *παρὰ*, id eſt ad, & iuxta: & *βολὴ*, id eſt iactus: *βάλλω*, iacio, vt ſit adiecta cuiquam rei comparatio.

Exemplum facti vel dicti ſit Paradigma.

Paradigma eſt exempli hortantis vel dehortantis enarratio, Hortantis: vt

Antenor potuit mediis elapſus Achiuis
Illyricos penetrare ſinus. &c.

Dehortantis, aut deterrentis: vt

At non ſic Phrygius penetrat Lacedæmona paſtor,
Ledæámq; Helenam Troianas vexit ad vrbes.

Paradigma, id eſt exemplũ: *παραδειγματίζω*, id eſt exemplifico. à *παρὰ*, id eſt iuxta: & *δεῖγμα, ατος*, id eſt ſignum: *δειγματίζω*, id eſt traduco, & ſigno oſtendo. Græci cum *ει* diphthongo in prima ſyllaba. Hactenus ex Diomede & Donato pauculis figuris obiter inſertis, quæ deinceps ſcribẽtur, ex Mancinello & Nigro atque Quintiliano ſumpſimus. Nec tamen quicquid vſquam figurarũ eſt, huc contulimus: id enim foret immenſum, parúmq; vtile, authore Quintiliano in 9. Nec mirum, quum Apollodorus, vt Cælius ſcribit, teſte Fabio, incõprehenſibilia partis huius præcepta exiſtimauerit. itaque mecum præclarè actum putabo, ſi poſt tantos viros non inutiliter hunc laborem obiiſſe candidis lectoribus videbor.

MISCELLANEA RELIQVARVM FIgurarum declaratio.

MVlta figurarum deſcriptio nomina ſumit.

Deſcriptiones temporis, loci, generationis, pugnæ & pluriũ rerum à nonnullis inter figuras numerantur, quarum declarationem proſa facilis enucleabit, cum iis quas Niger in *φράσεως*, id eſt elocutionis ſpeciebus declarat. eſt autem *Phraſis*, ſermo eloquens, totius ſententiæ ſignificationem oſtendens. *Chronographia*, eſt temporis deſcriptio: vt Vertitur interea cælum, & ruit oceano nox. Dicitur à *χρόνος*, id eſt tempus: *χρονικὸς*, temporalis: & *γράφω*, id eſt ſcribo: *γραφὴ*, ſcriptura. *Topographia*, eſt loci vera deſcriptio: vt Lucus in vrbe fuit media lætiſsimus vmbra.

Eſt in conſpectu Tenedos notiſsima fama

Inſula. Dicitur à τόπος, id eſt locus: & γράφω. Vocatur etiam *Chorographia* à χῶρος, id eſt locus, per ω ante ρ. *Topothesia*, eſt loci ficta deſcriptio: vt

Eſt in ſeceſſu longo locus, inſula portum

Efficit, &c. Nam hic portus nuſquam eſt in Aphrica, authore Seruio. Dicitur à τόπος, id eſt locus: & θέσις, id eſt poſitio. Coſmographia, eſt mūdi deſcriptio: à κόσμος, id eſt mundus. *Ætiologia*, eſt cauſæ redditio. vt Ad cælum tendens ardentia lumina fruſtra,

Lumina: nam teneras arcebant vincula palmas, Dicitur ab αἰτία, pœnultima breui ſine aſpiratione, id eſt cauſa, ratio, accuſatio, confirmatio, culpa: & λόγος, ſermo. *Ecbaſis* eſt longus id deſcribendo excurſus: vt in deſcriptione tempeſtatis apud Virgilium in Georg. cis. Interpretatur exitus, egreſsióq́; aut prouentus: ab ἐκβαίνω, id eſt euenio, egredior, prætereo. Vocatur etiam Parecbaſis, id eſt tranſgreſsio.

Antilogia eſt verborum contradictio, aut refragatio: vt Aut vnquam tibi fiſtula cæra iuncta fuit. ἀντὶ, contra: λόγος, locutio: hoc eſt contradictio. *Cachaſmos*, eſt riſus ſolutus: vt ha ha he, apud comicos. Interpretatur cachinus: à καγχάζω & καγχαλάω & καγχάω, id eſt cachinnor. *Apophaſis*, vel apologia, eſt obiectorum reſponſio vel excuſatio: vt

An mihi cantando victus non redderet ille,

Quem mea carminibus meruiſſet fiſtula caprum? Apophaſis item, vt dicit Fabius in nono, eſt cuiuſpiam rei negatio, aut per tranſitum demōſtratio in hunc modum: Non agam tecū iure ſummo, non dicam quod forſan obtinerem. Et, Quid ego iſtius decreta? quid rapinas? quid hæreditatum poſſeſſiones datas? quid ereptas proferam? Et, Mitto illam primam libidinis iniuriam. Et, Ne illa quidem teſtimonia recito, quæ dicta ſunt de ſeſtertijs ſeptingentis milibus, & poſſum dicere. Quibus generibus per totas interim quæſtiones decurrimus. vt Cic. Hoc ego ſi ſic agerem, tanquam mihi crimen eſſet diluendum, hoc pluribus dicerem. Hæc Fabius, aſſerens Apophaſim à negando dici. Nam ἀπόφημι ſignificat negare: ἀποφαίνω, id eſt demonſtro, definio. hinc ἀπόφασις, εως, id eſt negatio, ſententia, demonſtratio: ἀποφάσκω, id eſt nego, vel ſententiam dico. *Apologia*, id eſt defenſio & excuſatio. ab ἀπολέγω, id eſt reſpondeo: ἀπολόγημα, ατος, id eſt excuſatio: ἀπολογοῦμαι, defendo, reſpondeo, purgo, excuſo.

Cacoëthes eſt mali moris aut conſuetudinis deſcriptio: vt Exul ab octaua Marius bibit. Dicitur à κακὸς, id eſt malus: & ἦθος, mos. *Catacriſis*, eſt alicuius facinoris condemnatio vel iudicatio: vt

-rum pendere pœnas

Cecropidæ iuſſi. dicitur à κατὰ, id eſt per, & ſecundum: & κρίσις, id eſt iudicium, hoc eſt condemnatio. κατακρίνω, id eſt damno: κατάκριτος, condemnatus. *Apotheoſis*, eſt alicuius mortalis in deos relatio: vt Candidus inſuetum miratur limen olympi. Interpretatur deificatio, cum ω in pœnultima. ἀποθεόω, id eſt deifico, ab ἀπὸ, præpoſitione variæ ſignificationis in compoſitione: & θεόω, deifico: θεὸς, id eſt Deus. Malim dicere Apotheoſim diui Franciſci, quàm canonizationem cum vulgo. *Catalogus* eſt ſermo rerum ordinem & numerum oſtendens: vt Tres ſumus imbelles numero ſine viribus, vxor,

Laërtéſque ſenex, Telemachúſq́; puer. Catalogus eſt numeratio & delectus militum: à καταλέγω, id eſt numero. *Elogium* eſt alicuius rei teſtificatio, vel honoris, vel vituperationis gratia: vt Solonis ſapientis elogium eſt, quo ſe negat velle ſuam mortem dolere, amicorum lachrymis vacare. *Genealogia* eſt alicuius generationis deſcripta ſeries: vt Hunc Fauno & nympha genitum Laurente Marica

Accipimus: Fauno Picus pater, iſque parentem

Te Saturne refert. Interpretatur ſermo de generatione. à γενεὰ, quod eſt generatio, genus, progenies: & λόγος. *Genethliacon* eſt natalis deſcriptio: vt apud Virgilium in Pollione, interpretatur natalitium, & poteſt flecti Genethliacus, genethliaca, genethliacum, id eſt natalitius. à γενέθλη vel γενέθλιος id eſt genus, natiuitas: γενέθλια, celebritas natalitia, quæ fit in natali die. *Monomachia* eſt duorum ſingulare certamen: vt Turni & Æneæ. à μόνος, id eſt ſolus: μονόμαχος, gladiator cum vnico pugnans; μάχη, id eſt pugna. Hinc ναυμαχία, pugna naualis, aut ipſius deſcriptio, vt apud Liuium. γιγαντομαχία, id eſt gigantum pugna. Sic παιδομαχία, &c. *Syllogiſmus* eſt oratio conſtans ex propoſitione, aſſumptione, & concluſione: - nanque haud tibi vultus

Mortalis: nec vox hominem ſonat, ô dea certè. Interpretatur computatio, penſitatio, συλλογή, ῆς, congregatio, collectio. συλλογίζω, computo, concludo. *Enthymema* eſt ex vnico aſſumpto concludens, eſtque Syllogiſmus imperfectus: vt, Licet vt volo viuere: Non ſum liberior Bruto? Adiicito propoſitionem, Syllogiſmus erit: ſic, An quiſquam eſt alius liber, niſi ducere vitam Cui licet, vt voluit? licet

vt volo

vt volo viuere: non ſum Liberior Bruto? Argumentationes poëticæ non conſtituuntur ſecundũ normulas logicorum,ſed ex eis poſſunt elici ſecundum canones logicos Syllogiſmi,Enthymemata,&c. vt ex dictis Perſij verbis habetur hic Syllogiſmus in tertio modo primæ figuræ,Omnis homo, cui licet viuere,vt vult,eſt liber.Ego ſum homo, cui licet viuere vt volo:ergo ego ſum liber.Hæc ſine notitia logicæ perfectè noſcet nemo. Enthymema interpretatur commentum & cogitatio. ἐνθυμέομαι, id eſt animaduerto, conſydero, cogito, reminiſcor:ἐνθύμησις,pœnultima longa,cogitatio: ἐνθύμημα, id eſt cautè excogitatum, & aſtutia, res quæ in animo verſatur. *OEconomia* eſt rei gubernandæ diſpenſatio: vt

Tu regere imperio populos Romane memento:
Hæ tibi erunt artes,pacíque imponere morem,
Parcere ſubiectis,& debellare ſuperbos. Dicitur OEconomia,lex domus.ab οἶκος,id eſt domus:& νόμος, id eſt lex: hoc eſt diſpenſatio domeſtica. οἰκονόμος, id eſt diſpenſator rei familiaris,villicus. *Palillogia*,eſt dictorum ornata replicatio:vt Arma viri,ferte arma. Interpretatur reiteratio vel duplicatio. Palillogos,iterum collectus.à πάλιν,id eſt iterum:λόγος, ſermo. *Stratagema*, eſt exemplum militare ſummo ſtudio imitandum: vt apud Liuium de Hannibale. Interpretatur geſtum militare & conſilium.ſcribitur Græcè per η στρατήγημα: ſed in a longum ſæpe vertitur η,vt machina,camus,&c. Ideo malè corripitur in ſtratagema ſecunda ſyllaba à Mantuano & pluribus. στρατηγία,id eſt militatio,prętura: στρατηγός, imperator,dux exercitus. *Paradoxon*, eſt electa ſententia:vt Quicquid erit, ſuperanda omnis fortuna ferendo eſt. Interpretatur admirabile,pręter vulgi opinionem. vnde Paradoxa Ciceronis. à παρὰ,id eſt præter:& δόξα,maieſtas,gloria opinio. *Epauxeſis*,eſt ſententiarum incrementum, ab imo ad ſuperiora conſurgens: vt Pompeium & hortari,& orare,& iam liberius accuſare,& monere,vt magnam infamiam fugiat,non deſiſtimus. Transfertur magnum incrementũ.ab ἐπὶ prępoſitione,quæ interdum auget:& αὔξησις,pœnultima longa.id eſt augmentum: αὔξη, ης, idem: αὐξητικός, auctiuus: αὔξω & αὐξάνω, id eſt augeo. *Phyſiologia*,eſt rei naturalis deſcriptio. Horatius,

Albus vt obſcuro deterget nubila cælo
Sæpe Notus,nec parturit imbres
Perpetuos:ſic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam, vitæque labores.

Interpretatur locutio de natura:à φύσις, ως id eſt natura:& λόγος, id eſt ſermo.

Epicherema eſt argumentum ratiocinatiuum. Verùm hoc cum ſyllogiſmo,& Enthymemate aliiſq; pluribus inter figuras propriè numerandum non eſt:vt in nono Quintilianus innuit,licet non defuerint qui hæc omnia in figurarum contubernium admiſerint.Epicherema cũ e longo ante r, quia per ει diphthongon Græcè ſcribitur, interpretatur conamẽ. ἐπιχείρημα,conor: ἐπιχειρέω, pœnultima longa, id eſt conatus. *Problema* eſt propoſitio interrogationem detinens annexam: vt apud Plutarchum. Interpretatur propugnaculum, prætextus, propoſitio. *Epiphonema* eſt rei narratæ ſumma acclamatio: vt Tantæ molis erat Romanam condere gentem. Tantum ſeries, iuncturáque pollet. Interpretatur acclamatio.ab ἐπιφωνέω, id eſt acclamo, inclamo. Niger annectit his tria carminum nomina, Epicedium, Epitaphium, & Epithalamium, quæ etſi propriè figuras non dixerimus, tamen cognationis nonnihil cum his obtinẽt. Eſtque eorum cum cæteris carminũ nominibus cognitio vtiliſsima, ideo non pigebit ea annectere. *Epicedium* eſt carmen funebre,quod & Seruius in Bucolica teſtatur,& habetur cadauere nondum humato:vt

Extinctum nymphæ crudeli funere Daphnin
Flebant,&c. Dicitur ab ἐπὶ, id eſt in & ſuper:& κηδεία,pœnultima longa, id eſt funus & affinitas: κηδεύω,id eſt iuſta ſoluo,funus curo,affinis ſum,ad funus eo. Scribitur. Græcè κηδεία. In Nigro mendoſè legitur Epiodium pro Epicedium. *Epitaphium* eſt carmen cadaueri ſepulto cantatum:vt
Daphnis ego in ſyluis,hinc vſque ad ſydera notus
Formoſi pecoris cuſtos,formoſior ipſe. Dicitur ab ἐπὶ, & τάφος id eſt ſepulchrum: ταφὴ, ῆς, exequiæ, ſepulchra. ταφεὺς diſſyllabum, pollinctor *Epithalamium* eſt carmen nuptiale: vt apud Catullum, Claudianum, & Auſonium. Dicitur ab ἐπὶ, & θάλαμος, id eſt geniale cubiculum. *Protrepticon* eſt carmen inſtructiuum & adhortatiuum: à προτρέπω, id eſt dirigo, exhortor,vt apud Auſonium de ſtudio puerili. *Propempticon* carmen vt comitetur quenquam ſcriptum: vt apud Sidonium offendes. à προπέμπω, id eſt comitor, præmitto, cum pompa aſſequor. *Epinicium* carmen eſt de victoria cuiuſquam. ab ἐπὶ & νίκη, id eſt victoria: ἐπινίκιος, id eſt victorioſus. *Epinicium* carmen

aut

aut celebritas pro victoria habita. Talia ſunt, aut fingi è Græco fonte poſſunt carminum plurima nomina. Sed iam ſatis ſupérque euagati, ad monoſticha noſtra redeamus.

Inuenies verſum repetitum ſæpe decenter.

Epimone eſt eiuſdem verſus frequens repetitio: vt in ludicro Virgiliano,

Incipe Mænalios mecum mea tibia verſus.

Ducite ab vrbe domum mea carmina, ducite Daphnin.

Epimone vltimam ſolum producit: ideo hexametrum non ingreditur. Interpretatur perſeuerantia, inſiſtentia, aſsiduitas. ἐπιμόνως aduerbium, id eſt conſtanter, corripit ſecundam ſine dubio, vt omnia compoſita ab ἐπὶ. ἐπιμονὴ: ab ἐπὶ, id eſt in, de, ſuper: & μονὴ, manſio. μόνιμος, id eſt ſtabilis. Verſus ſæpe repetitus vocatur intercalaris, ab intercalando, id eſt interponendo, vel interuacando: vt Dies intercalaris in Februario.

Reſpondere ſolent ſcriptores obiiciendis.

Anthypophora eſt ad obiicienda reſponſio: vt Sum pius, heu doleo: nam mihi ſæpe nocet. Poſſet quæri, Cur doles te pium eſſe? Huic tacitæ quæſtioni ſic occurritur: Nam mihi ſæpe nocet. Anthypophora eſt ſolutio: Hypophora nanque, obiectio dicitur. ab ἀντὶ, id eſt contra: & ὑποφορὰ, fit Anthypophora, quaſi contra obiectionem. Id autem ſolutio eſt. ὑποφέρω, id eſt ſuffero, ſubduco: ὑποφόρος, tributarius. Huic figuræ haud multum abſimilis eſt Proſapodoſis, quum aut ſingulis ſtatim ratio ſubiicitur. Vt eſt illud, Neque accuſatorē eum metuo, qui ſum innocens: neque competitorē vereor, qui ſum Antonius: neque conſulem ſpero, qui eſt Cicero. Aut poſitis duobus vel tribus eodem ordine, ſingulis continua reddatur ratio. Quale apud Brutū de dictatura Cneij Pompeij, Preſtat enim nemini imperare quàm alicui ſeruire: ſine illo enim viuere honeſte licet: cū hoc viuēdi nulla cōditio. Dicitur à πρὸς, id eſt ad: & ἀπόδοσις, id eſt redditio: hoc eſt ad aliquid rationis redditio. Quintil. in nono vix cenſet in figuris habendam Anthypophorā cum Diexodo & Aphodo. *Diexodos* eſt ab Ecbaſi ad principalem materiam tranſitus: hoc modo, Longius euectus ſum, redeo ad propoſitum. Interpretatur decurſus & tranſitus. Mantuanus in primo Faſtorum,

Sed quò mente vagor? video, mea longior æquo eſt

Ecbaſis: ad ſancti feſtum redeamus Hylari. *Aphodon* Georgius Valla vocat dubitationē, licet Quintilianus diſtinguere videatur: vt Siue me malitiam, ſiue ſtultitiam dicere oportet. Quintilianus coniunctim ponit Diexodon Aphodū, vt ſit eadem figura veluti Hyſterō Proteron: ideo Vallę vix hęreo. Significant autem Diexodos Aphodos, tranſitum & reditum, teſte Raphaële Regio, vt ſit tranſitus & reditus ab Ecbaſi ad priorem materiam: vtrunque componitur ab ὁδὸς, id eſt via.

Quas tibi declarat Syntaxis, non repetemus.

De *Appoſitione*, *Euocatione*, *Conceptione*, *Prolepſi*, *Zeugmate*, *Antiptoſi*, *Syntheſi*, & *Synecdoche*, quæ in Syntaxi dicta ſunt, haud operæpretium fuerit hîc repetere: ita illis ſuperſedendum cenſeo. Neque multum dicendum de *Idiophaſi* & *Allophyli*, quum Idiophaſis ſit reciproca conſtructio, quaſi propria locutio aut dictio. ab ἴδιος, id eſt proprius: & φάσις id eſt fama aut dictio: vt Ego me diligo, tu te, ille ſe. Allophylis, eſt conſtructio non reciproca: vt Diligo Paulum. Dicitur quaſi alterius generis. ex ἄλλος, id eſt aliud: & φῦλον cum y Gręco, id eſt genus, gens, natio. Mancinellus figuras eſſe cenſet. Neutrum nomen eſt hexametro aptum, quia Idiophaſis tribrachum includit. Allophylis verò contra Mancinellum eſt Ditrochæus, quia tertiam ſyllabam producit, vt Pamphylia ſecundam.

Rem nimis vt notam ferimus nos ſæpe tacere.

Paraſiopeſis. *Paraſiopeſis* eſt quum aliquid nos reticere dicimus, vt pote omnibus notum, aut cum ſuſpicionem excitare maiorē reticendo poſſumus. Quale eſt illud, In præſentia, Iudices, iniuſſu populi quæ improbiſsimè geſſerit, reticebo. de falſis eius literis, quas ad Senatū miſerit, nihil dicam. Quod illi ſępe interminati eſtis, omittam. Nam & hæc vobis nota ſunt, & quæ nouiſsimè multò indigniora cōmiſit, quamprimum cognoſcenda. Item illud, Cogis me iniuriæ tuæ cauſam proferre, nihil agis. Non dicam: ſed ipſum tempus eam patefaciet. Latinè hæc figura dicitur occupatio & præoccupatio. Paraſiopeſis pœnultima longa, vt Apoſiopeſis. in Cornucopiæ Perotti ſcribitur per ſecundam vocalem ante ſ. ſi: à παρὰ, id eſt apud, ab, præter: & σιώπησις, id eſt ſilentium.

Fingere perſonam res eſt percrebra poëtæ.

Proſ

Proſopopœia eſt perſonæ fictio, quoties inanimatum ad animatũ loquitur, aut contrà: vel animatũ ad inanimatum, vel rationis expers. vt Ouid. ad librũ, Parue, nec inuideo, ſine me liber ibis in vrbem. Et Ouidiani libri, Qui modo Naſonis fueramus quinque libelli. Horatius, Quid amplius ô mare & ô terra ardeo? Apud Ouidiũ in Metamorphoſi, Terra loquitur, & Cornix, &c. Proſopopœia continet duos continuos iambos, ideo hexametrum non ingreditur. à πρόσωπον, per ω in ſecunda ſyllaba, id eſt perſona: & ποιῶ: id eſt facio, aut fingo. Hinc etiam & ab ἦθος, id eſt mos, fit *Ethopœia*, quæ eſt morum effictio: ſiue Mimeſis, id eſt imitatio. vt apud Terentium in Eunucho,

Aut ego neſciebam quorſum tu ires? paruola
Hinc eſt abrepta: eduxit mater pro ſua:
Soror eſt dicta: cupio abducere, vt reddam ſuis. *Mimeſis*, ne malè pronunties, pœnultimam producit, quia Græcè ſcribitur per η μίμησις.

Laudatur verbi repetitio facta decenter.

Epanodos eſt cum decore dictionis repetitio ſiue regreſsio, plerunque cum negatione & interdum ſine ea: vt Principum dignitas eſt pœne par: non par fortaſſe eorum qui ſequebantur. Item, Principatus bonus eſt: non bonus autem qui in tyrannidem commutatur. Item, Magnus eſt labor dicendi, magna eſt res. Item, Par eſt vobis, non eſt par mihi Iulius arte. Et vt Georgius Valla ait,

Compulerántque greges Corydon & Thyrſis in vnum:
Thyrſis oues, Corydon diſtentas lacte capellas. Epanodos proceleuſmaticus eſt hexametris contumax. Fit ab ἐπὶ & ἀνὰ, quæ coniuncta iterum vel retro indicat: & ὁδὸς, id eſt via, quaſi ad priorem viam regreſſio. Sunt qui Epanhodos aſpirant, vt hodos. alij citra flatum Epanodos, Periodus, exodus, Synodus ſcribunt, vt Philippus Argyrippus, non Phihippus Argyrhippus, &c. Licet componantur ab ἵππος: de qua re aliàs plura dicemus, ſi mitiſſimus dominus noſter IESVS vitam dederit.

Virtutum vitiis interdum nomina dantur.

Paradiaſtole eſt quum rem noſtram dilatamus interpretatione, vt cum Aſtutum ſapientem vocamus, Prodigum liberalem, Temerarium fortem. ſic cum Nigro Mancinellus. Componitur ex παρὰ, id eſt iuxta: & διαστολὴ, id eſt dilatio, vt Mancinellus ait. At Fabius in nono diſtinctionem transfert. Verba eius ſunt hæc, Detractionis gratia facta coniunctio, συνοικείωσιν vocant, quæ duas res diuerſas colligat: Tam deeſt auaro quod habet, quàm quod non habet. Huic diuerſam volunt eſſe diſtinctionem, cui dant nomen Paradiaſtolen, qua ſimilia diſcernuntur: Quum te pro aſtuto ſapientem appelles, pro confidente fortem, pro illiberali diligentem. In hunc locum ſic ſcribit Raphaël Regius, *Synœcioſis* aut *Synœceoſis* (nam οι diphthongus modo in i, modo in e longum vertitur) ex eo nomen accepit, quòd duo diuerſa ſimul habitare faciat, hoc eſt colligat aut coniungat. nam συνοίκησις, cohabitatio dicitur. *Paradiaſtole* autem transfertur ſeiunctio, diuiſio, ſeparatio, diſtinctio. διαστέλλω, id eſt diſtingo. Hoc autẽ modo à Rutilio Lupo diffinitur, Paradiaſtole, eſt ſchema quod duas aut plures, quæ videntur vnam vim habere, ſententias diſiungit: & quantum diſtant, docet, ſuam cuique propriam ſententiam ſubiungendo in hunc modum: nam quum cæterorum opinionem fallere conaris, tu tete fruſtraris. Non enim probas te pro aſtuto, ſapientem intelligi: pro confidente, fortem: pro illiberali, diligentem: pro maleuolo, ſeuerum. Nullum eſt enim vitium, quo virtutis laude gloriari poſsis. Huic figuræ (inquit Fabius) contraria eſt ea, quæ ex vicinia tranſit ad diuerſa, aut ſimilia: Breuis eſſe laboro, Oſcurus fio, &c. Georgius Valla Synœſim vocat, quam Quintilianus Synœceoſim. credo mendam eſſe in Valla. In Lexico Græco Synœceſis dicitur cohabitatio: Synœceo, cohabito, &c. *Diaſtole* (vnde Paradiaſtole) inter figuras à nonnullis ponitur, vt Hyphen: quanuis ad accentum magis pertineant. Itaque Diaſtole eſt diſtinctionis nota inter dictiones, ne putetur eſſe compoſitio. *Hyphen* eſt dictionum coniunctio, vt noſcatur eſſe compoſitio, vtque plura ſub vno accentu proferantur. vt apud Virgilium, teſte Seruio, O ſocij: neque enim ignari ſumus antè malorum. Et, Cæli ſubterlabentia ſigna. Dicitur ſubunio. ab ὑπὸ, id eſt ſub: & ἓν, id eſt vnum.

Hendiadyn facies, ſoluens in mobile fixum.

Hendiadys figura eſt, quum reſoluitur ſubſtantiuum in adiectiuum: vt Chalybem frænóſque momordit. pro chalybæos frænos. Et, Pateris libamus & auro. id eſt pateris aureis, per endiadyn: quæ, vt Seruius docet in 2. Georgic. Poëtis figura eſt peculiaris. Oratores vix vnquam vtuntur. Interpretatur vnum per duo. ab ἓν, cum aſpiratione, id eſt vnum: & διὰ, per: & δύο, duo, quando vnum per duo

dicitur

dicitur, vt Annulum aurúmque geſto, pro annulum aureum.

Quando pati quod agi fero, contráve, Hypallage habetur.

Hypallage eſt figura, quum verba per diuerſum intelliguntur, quum quod patitur agere dicitur, aut contrà: vt Trade rati ventos. pro Trade ratem ventis. Hypallage dicitur ſubmutatio vel ſubalternatio. ex ὑπὸ, id eſt ſub: & ἀλλαγὴ, id eſt mutatio: ἀλλάττω, id eſt muto: ὑπαλλάττω, id eſt ſubmuto vel ſubalterno. Contrà corripui eum Auſonio, licet productio ſit melior, & longè frequentior.

Liptote erit, quoties plus ſignificans, minus aio.

Liptote eſt figura qua minus dicimus quàm ſignificamus: vt Haud parum doctus. pro multum doctus. Munera nec ſperno dulcis amice tua. id eſt libenter accipio. Liptote, id eſt defectiua aut defectio. à λείπω, id eſt deficio vel linquo.

Antitheton fiet quoties contraria nectes

Antitheton eſt figura qua contraria contrariis opponuntur. Ouidius in primo Metamorph.

Frigida pugnabant calidis, humentia ſiccis:

Mollia cum duris, ſine pondere habentia pondus. Hæc (vt ait Fabius in 9) non vno fit modo. Nam & fit ſi ſingula ſingulis opponuntur, vt in eo quod modo dixi: Vicit pudorem libido, timorem audacia. Et bina binis: Non noſtri ingenij, veſtri auxilij eſt. Et ſententia ſententiis: Dominetur in concionibus, iaceat in iudiciis. Cui commodiſſimè ſubiungitur & ea ſpecies, quam diſtinctionẽ dicimus: Odit populus Romanus priuatam luxuriam, publicam magnificentiã diligit. Antitheto non abſimilis eſt

Antimetabole. *Antimetabole*, quæ eſt ex diuerſo mutatio, qua verba declinata repetuntur: hoc modo. Non vt edã viuo, ſed vt viuam edo. Author Fabius in 9. Georgius Valla antimetaphoram vocat. Dicitur ab ἀντὶ, id eſt contra: & μεταβολὴ, id eſt tranſitus, quaſi in contrarium tranſitus. Antitheton, id eſt contra poſitũ. ab ἀντὶ, id eſt contra: & θετὸν, id eſt poſitum. Perſius, ... crimina raſis

Librat in antithetis: doctas poſuiſſe figuras Laudatur.

Quæſtio Erotema eſt inter numerata figuras.

Erotema eſt interrogatio. Mancinellus inter figuras locat. Lucanus in primo,

Quis furor ô ciues, quæ tanta licentia ferri,

Gentibus inuiſis Latium præbere cruorem? ἐρωτάω, id eſt interrogo. Erotema vel Eroteſis pœnultima longa, id eſt interrogatio. ἐρωτηματικὸς, id eſt interrogatiuus.

Dicta prius declarat Epexegeſis apertè.

Epexegeſis eſt antedictorũ expoſitio vel declaratio: vt Tolle fuga Turnum, atq; inſtantibus eripe fatis. Dicitur ab ἐπὶ, id eſt ſupra: & ἐξήγησις, pœnultima longa cum antepœnultima, id eſt expoſitio. ἐξήγημα, id eſt expoſitio vel narratio: ἐξηγέομαι. i. præſum, & expono: ἐξηγητὴς, i. præceptor & expoſitor.

Emphaſis eſt ſenſus maior, quàm verba recludant.

Emphaſis eſt figura altiorem præbens intellectum, quàm quem verba per ſeipſa declarant. Author Quintilianus libro 8. cap. 3, Eius duæ ſunt ſpecies: Altera, quæ plus ſignificat quàm dicit. Altera. quæ etiam id quod non dicit. Prior eſt apud Homerum, quum Menelaus Graios in equum aſcẽdiſſe ait: nam verbo vno magnitudinem eius oſtendit. Et apud Virgilium, Demiſſum lapſi per funem. Nam ſic quoque altitudo demonſtrata eſt. Idem Cyclopa quum iacuiſſe dicit per antrum, prodigioſum illud corpus ſpatio loci menſus eſt. Sequẽs poſitum eſt in voce, aut omnino ſuppreſſa, aut etiam abſciſſa. Supprimitur vox, vt fecit pro Ligario Cicero, Si in hac tanta tua fortuna lenitas tanta non eſſet, quantam tu per te, per te inquam, obtines: (intelligo quid loquor) tacuit enim illud quod nihilominus intelligitur, non deeſſe homines, qui ad crudelitatem eum impellerent. Virgilius in primo Georg. Emphaſim fecit, authore Seruio, dicens, ... quum iam glandes atque arbuta ſacræ

Deficerent ſyluæ, & victum Dodona negaret. Significatur enim etiam id quod non dicit: hoc eſt non ſolùm aliæ, ſed etiam ſacræ. Nam harum ſterilitas aliarum denotat infœcunditatẽ. Emphaſis interpretatur ſuſpicio, ſignificatio, demonſtratio, effigies: ἐμφανίζω, id eſt demonſtro, declaro: ἐμφαίνω, id eſt manifeſto. Niger Emphaſim vocat, quoties fixum pro mobili ponitur: vt ſcelus pro ſceleſtus, &c.

Quod nihil ad ſenſum facit, eſto Parelcon vbique.

Parelcon eſt dictionis aut ſyllabæ nihil ad ſenſum facientis adiectio. Vt apud Terentiũ, Adeſdum,

paucis

Paucis te volo: Dum Parelcon eſt, ſyllabica adiectio. Author Donatus. Sic Parelcon eſt (ſibi) teſte Beroaldo in octauo Apuleij, In ſuo ſibi peruoluta ſanguine. Vt apud Terentium, Suo ſibi gladio hunc iugulo.

Dicitur à παρέλκω id eſt produco, prolongo. Siquid metri tantum cauſa inculcatur, dicitur *Periplerōma*: vt multum ille & terris iactatus & alto. Ille enim ſuperabundat, teſte Seruio. Interpretatur ſuperfluitas: à περὶ, id eſt vltra: & πλήρωμα, id eſt plenitudo, ſupplementum: πλήρωσις, id eſt perfectio: πληρόω, id eſt repleo, perficio. *Periplero-ma.*

Ob pulchram vocem quid factum, Euphonia fertur.

Euphonia eſt mutatio quæpiam venuſtioris ſoni gratia: vt Tytides, pro Tydides: & redeo, pro reeo. Interpretatur bona vox, εὖ enim bonũ indicat. φωνὴ, vox eſt. Quintilianus elegantius vocalitatẽ appellat, quàm Priſcianus bonam ſonoritatem. Euphonia, vt apud Horatium Symphonia, corripit pœnultimam: licet ea ſyllaba vt pluribus citra neceſſitatem abutatur Mancinellus.

Verſus ad abſentem dicetur Apoſtropha ſermo.

Apoſtrophe vel apoſtropha eſt ad abſentem ſermonis conuerſio: vt Te nunc appello Africane. Et,
nec te tua plurima Pantheu
Labentem pietas, nec Apollinis infula texit.

Dicitur à Fabio in nono, auerſus ſermo ſiue auerſio. ἀποστρέφω, auerto. Apoſtrophe etiam odium ſignificat. Apoſtrophos eſt accentus quidam apud Græcos.

Dic Allœothetam contra artem quid variatum.

Allœotheta eſt accidentium contra artẽ mutatio: vt Generis, Numeri, Caſus, Perſonę, Modi, Comparationis. Itaque continet ſub ſe Antiptoſim, Syntheſin, & plures figuras. Exempla Mancinelli ſunt hæc: Pars in fruſta ſecant. Tu mihi quodcunque hoc regni. Vrbem quam ſtatuo veſtra eſt.
Dulce ſatis humor, depulſis arbutus hœdis,
Lenta ſalix fœto pecori, mihi ſolus Amyntas. De quibus omnibus quid ſentiamus, ſatis in Syntaxi noſtra patet. Allœothetam Priſcianus libro 18. interpretatur variationem. ad verbum interpretatur aliter poſita, aut allia poſitio: ab ἄλλως, id eſt aliter: ἀλλοῖος, cũ œ diphthongo, vt Græca literatura indicat: ἀλλοῖος, id eſt alius & varius atque diuerſus: ἀλλοιόω, id eſt permuto: ἀλλοίωσις, cum œ diphthongo ſequente o longo, id eſt mutatio, & (vt ita dixerim) alteratio, & à θεῖν, id eſt poſitum: θέσις. id eſt poſitio, quorum compoſita pœnultimam corripiunt omnia: vt Antitheton apud Perſium: Agonotheta, Epitheton, &c. Ideo tam Mancinellus quàm cæteri, quotquot hactenus figurarum nomina verſibus concluſere, duos Barbariſmos in hoc nomine fecerunt, peruerſè citra neceſſitatem ſecundam corripientes, & pœnultimam producentes. Allœotheta dicitur alio nomine *Allœoſis*, quæ duo nomina in GeorgioValla rectiſsimè cum œ diphthongo impreſsit Aldus, vir vtriuſque linguæ inſtaurator ſummus. *Allœoſis* Valla Allœothetam vocat alio nomine *Solœcophanem*, quaſi Solœcum ſiue Solœciſmum apparentem à σόλοικος, & φαίνομαι id eſt appareo. Vnde Amorem Phaneta vocauit Orpheus: quòd primus ex chao apparuerit. Hunc ſolem eſſe volunt nonnulli. φαίνω, id eſt appareo, oſtendo, manifeſto. *Solœcophanes* Vocatur eadem figura Archaiſmos, id eſt antiquitas: ab ἀρχαῖος, id eſt antiquus, priſcus: licet imperitum vulgus putet Archaiſmon præpoſitionis tantum figuram eſſe. Mihi concinet quiſquis commentarios Donati, Seruij, Beroaldíque diligenter perlectitauerit.

Eiuſdem

EIVSDEM IOHANNIS DE-SPAVTERII NINIVITAE GRAMMATICI DOCTISSIMI ARS EPISTOLICA, ET QVID SIT EPISTOLA.

EPISTOLA, eſt certa rerum noſtrarum nuntia, ſi ſáque mentis noſtræ interpres, certiores abſentes faciens, ſiquid eſt, quod eos ſcire aut noſtra, aut ipſorum interſit. Dicitur epiſtola etiam pluraliter tantum literæ literarum, & apud poëtas litera literæ ſingulariter. *Litera*, etiam dicitur manus ſcribentis. Cicero ad Atticum, Nam Alexidis manum amabam, quòd iam propè accedebat ad ſimilitudinẽ tuæ literæ, id eſt manus aut ſcripturæ. Item *Litera* pluraliter etiam quæcunque ſcientiæ ſiue ſcripturæ dicuntur. Vnde ſacras literas, & politiores literas, vocamus ſacram ſcripturam & ornatum ſermonem. Diminutiua ſunt literulæ & epiſtolium, vt ab eleg a elegidium. Catullus ad Mallium, Quòd mihi fortuna caſúque oppreſſus acerbo

Conſcriptum hoc lachrymis mittis epiſtolium. Cur binas literas dicimus, non duas, ſatis patet in Syntaxi. *Epiſtola* dicitur ab ἐπιστέλλω id eſt mitto, ſignifico, mando, iubeo: quia ad aliquẽ mittitur epiſtola. Errauit in hoc Græciſmus, dicens Epiſtola ab ἐπὶ id eſt ſupra: & ſtolon, id eſt miſsio: Fitq; ſtolon tibi miſsio, ſicut epiſtola ſignat. Notauit hoc præcipuum Germaniæ decus, Henricus Bebelius, Literæ dicuntur à lituris quas patiuntur.

EPISTOLARVM GENERA SVNT TRIA, AVTHORE CICERONE.

Primum, quo facimus abſentes certiores, ſiquid eſt, quod eos ſcire aut noſtra, aut ipſorũ interſit. Tales ſunt plurimæ Ciceronis & Plinij epiſtolæ, quas ad abſentes miſerũt: quia præſẽtes conuenire non poterant. Secundum genus ſeuerum & graue: vt de republica, aut philoſophia, &c. Tales ſunt epiſtolæ Senecæ & diui Pauli atque Hieronymi. &c. Tertium genus eſt iocoſum & familiare. Tales epiſtolæ ſunt multę apud Ciceronem, Plinium, Philelphum, &c. Qui plura genera ponunt, delirant, teſte Sulpitio: quia his omnia continentur.

EPISTOLAE PARTES QVINQVE ESSE POSSVNT

Salutatio, Exordium, Narratio, Petitio, & Concluſio. verùm rariſsimè omnes adhibẽtur: quia plerunque quod volumus aliũ ſcire, ſine exordio & narratione oratoria ſcribimus. Ideo Bebelius iure negauit de exordio & narratione aut petitione in Arte epiſtolica diſceptandum eſſe. Ne tamen nihil dicam, Exordium eſt breuis oratio, quæ ſtatim nobis aut beneuolum, aut docilem, aut attẽtum comparat auditorem. Narratio eſt breuis, dilucida, & veriſimilis rerum geſtarum vel quaſi geſtarum ad cauſam pertinentiũ expoſitio, Petitio eſt verecunda officij, aut beneficij, aut veniæ imploratio. Plura de his non dicam: quia magis ad orationem pertinẽt: vt genera cauſarum, colores. &c. quæ ex nullo melius quàm ex Cicerone diſcuntur. De ſalutatione & concluſione (ſine quibus rarò componuntur epiſtolæ) pluribus agendum eſt.

SALVTATIO eſt qua animus ſcribentis in eum, ad quem ſcribit, ſignificatur prima coniunctio: vt Cicero Terentiæ vxori ſalutem.

Salutatio eſt triplex, Subaudita, breuis, plena.

Salutatio ſubaudita eſt, quoties properantes ſolo epitheto, ſiue adiectiuo beneuolentiæ aut maleuolentię animum noſtrum ſignificamus, hoc pacto: Suauiſsime fili. Nate dulciſsime. Parẽs optatiſsime. Amicorum integerrime. Vir nequiſsime, &c.

Breuis ſalutatio eſt qua ſuppreſſo noſtro nomine, eum ad quem ſcribimus, ſaluere iubemus, hoc modo: Salue vir optime. Salue decus meum. Non autem dicam præmiſſa ſalute, more indoctorum.

Plena ſalutatio eſt, quæ & ſcribentis, & eius, ad quem ſcribitur epiſtola, nomen continet. Cicero Attico S. P. D. Poteſt verbum ſubiiceri. Cicero Attico S. Ne pluraliter ſalutes dicas: licet in ſacris legatur, nec ſeuerit Marſilius. In ſalutatione ſcribentis nomen in nominatiuo locatur, eius ad quem ſcribimus in datiuo, & verbum in tertia perſona. Ideo non dices, Salutatio amicabilis

ſcripta

ſcripta ad amicum meum,&c. Nec diuitias Midæ,loco ſalutis,more indoctorum.

ANTE OMNIA cauendum ne in ſalutatione aſſentationis quicquam conſpiciatur.cuius rei exemplum hoc dat d.ſeruiſſimus Eraſmus, Perſpicaciſsimo viro, candelabro aureo, ſeptem artium liberalium radianti,theologorum apici,lucernæ doctrina rutilanti,charitate flagranti,necnon myſteriorum diuinorum ſacrario, vtriuſque teſtamenti gazophylacio, atque omnium virtutum heroicarum & ethicarum ſpeculo lympidiſsimo domino meo, domino præceptori dominationis veſtræ diſcipulus & indignus ſeruulus ſalutes plures quàm continet æquor arenas. Hæc noua ac inaudita ſalutandi forma doctiſsimo cuique incognita, tum demum nata eſt, vbi Theologi, eiectis oratoribus & grammaticis,ipſi ludum literarium adminiſtrare cœperunt, omnem Gnatonis, Colacis, Gelaſini, Penuli,& quicquid vnquam paraſitorum fuit,artem longè antecedentes,teſte Deſiderio Eraſmo. In dicta ſalutatione præter odioſam prolixitatem, & ſputo dignam adulationem, hoc perquam vitioſum eſt,Domino, domino meo:quia dominus pro ſacerdote ineptè ſumitur, & ineptius geminatur. *Dominus* certè non eſt honorificum nomen,ſed tyrannicum, eóque ab Auguſto repudiatum, à fatuo Domitiano(qui etiam Deus haberi voluit)acceptum. Profectò lenonem,cui mancipia ſunt, rectè dominum dixeris. Nec minus vitioſum eſt illud, Reuerendo viro ingenuarum artium magiſtro, magiſtro Petro, &c. Scribito igitur ad ſacerdotem hoc pacto, Viro imprimis reuerendo Iohanni Puteato ſacerdoti, &c. Eruditiſsimo viro Petro ingenuarum artium doctori aut profeſſori, &c. Vni pluraliter non eſſe loquendum ex Syntaxi noſtra conſtat: ideo in ſalutatione dicta ineptè dicebatur, dominationis veſtræ, pro tuæ.

Aſſentatio fugienda. Salutatio inepta.

SCRIBENTIS nomen in ſalutatione veteres ſemper præpoſuere, quos imitabimur, etiam ſi minimus ad maximum ſcribat. Exempla ſunt in epiſtolis Ciceronis, Plinij,& cæterorum in quibus nomen ſcribentis ſemper præponitur:vt M. T. Cicero Cæſari Imperatori s. Marcus T. Cicero Pompeio Magno s. &c. Plautus Mneſilochus ſalutem dicit ſuo patri. Apud Gellium, Alexander rex Ariſtoteli s. Ariſtoteles Alexandro regi s. Alexander Iouis Hammonis filius Olympiadi matri s. Anacharſis Hammoni s. Sic inuenies, Apollonius Veſpaſiano regi s. Apud Liuium, Prætores Syracuſani Marcello ſuo ſalutem. Nuſquam aliter leges niſi bis paraſiticè. Gnato Terentianus, Parmenonem ſuum ſummum plurima ſalute impertit Gnato. Imperatori Domitiano Cæſari Auguſto Germanico Dacico Valerius Martialis s. Multò propenſiores ſumus ad mala, quàm ad bona imitanda. itaque omnes fermè Gnatonis & Martialis diſcipuli, quàm Ciceronis eſſe malumus. Nam Sulpitius, Baptiſta Mantuanus, Baptiſta Egnatius, Baptiſta Pius, & plures haud proletariæ literaturæ viri nomen eius, ad quem ſcripſerunt, in ſalutatione præpoſuêre, quoties ad principes viros ſcripſere. Ego cum hoc abuſu totis viribus pugnandum cenſeo, aut imitandos interdum doctiſsimos, ne arrogantiam nobilium offendant, ſic ſcribentes: Ad magnificum ac ornatiſsimum adoleſcentem D. Vldericum Roſenſem Boemum Philippi Beroaldi Bononienſis epiſtola.

Scribentis nomen in ſalutatione præponendum.

IN SALVTATIONE ſi probatos audire volumus, proprio nomini dignitatis, aut magiſtratus, aut profeſsionis nomen poſtponetur: vt Hieronymus Damaſo papæ s. Cicero Pompeio proconſuli s. Veteres certè ſalutationi nulla epitheta admiſcebant: vt Lucius conſul Romanorum Ptolemæo regi s. Vbi notes ſcribentem poſſe citra arrogantiam dignitatis aut profeſsionis ſuæ nomen in ſalutatione ſcribere: vt Apollonius philoſophus Muſonio philoſopho s. Iohannes Pontanus Paulo artium liberalium doctori s. Fauſtus poëta regius, ac regineus Badio ſuo s. Solemus datiuum (ſuo) adijcere, quoties ad familiares, aut ſodales ſcribimus, quod Pliniano ſeculo maximè fieri cœpit: fecerunt etiam antea, ſed rarius: vt Plinius Calphurnio ſuo s. Auſonius Symmacho ſuo s. Erras (inquit Eraſmus) ſi te laudari putas, quum Epiſcopus ſcriberis aut Theologus. Profeſsionis iſta ſunt nomina, non gloriæ. Is demum te laudarit, qui bonum epiſcopum aut eruditum Theologum ſcriberet, id quod in ſalutatione non indoctè fieri nequit. Concludit idem de hac re ſic, Quòd ſi à veterum conſuetudine libebit aliquid innouare, tolerabitur nouitas, modo vitium abſit. id eſt ne vel prolixitate moleſta, vel aſſentatione paraſitica, vel affectatione moroſa ſit ſalutatio, ne peſsimum ſit totius epiſtolæ omen, ſi ſtatim à vitio fecerit auſpitium.

Dignitatis nomen poſtponendum. Nouitas quatenus tolerãda.

SALVTATIO veterum talis ſemper erat, Cicero Lentulo s. Apelles pictor Liſippo ſtatuario s. &c. Cæterùm licebit paululum ab hac forma recedere, & ita ſalutare: Deſpauterius Bebelio ſuo multam ſalutem precatur, aut plurimam ſalutem optat. Salue multum optime Laurenti. Apollonius philoſophus Demetrio gaudium dicit. Deſpauterius Dorpium ſuum ſaluere iubet. Etiam atque etiam ſalue amicorum integerrime. Aue & ſalue præceptor optimè. Eraſmus Fauſto poëtæ

Salutandi noua forma.

regio fœliciter agere. Picus Politiano ſuo per epiſtolam optat incolumitatem. Saluere te iubeo, qui ipſe non ſalueo. Salutem tibi dico mi patrue, quam ipſe deſydero. Salutem ſolidam tibi tua Phyllis precatur: quam niſi tu dederis, nullam eſt habitura. Salutem is tibi mittit, qui ipſe perijt. Salua ſit tua paternitas. Salue animæ dimidium meæ. Salue meum præſidium, meum dulce decus, mea ſpes, mea voluptas, &c. Eiuſmodi formas ego cum doctiſſimo Eraſmo, vt inter familiares, & in leuioribus argumentis non vſquequaque damno, ita non magnopere probo.

Concluſio Valedictio.

CONCLVSIO eſt artificioſus orationis, aut epiſtolæ terminus, quo quod plurimum optamus, aut dictum factúmve volumus, enunciamus. Cicero ferè hoc verbo (vale) epiſtolam claudit: cui raríſſimè quid adijcit. Poſſumus & in hunc modum vale dicere: Vale mea Terentia. Vale, & me mutuiter ama. Vale mea lux. Vale nobiliſſime Haloine, ô præſidium, & dulce decus meum. Communem valetudinem fac cures. Cura vt valeas. Si tu recte vales, nos male valere non poterimus. Valetudini tuæ, ſi quidem nos valere vis, omni cura inſerui. Vale, & bene age. Aueto. Hoc verbum finis epiſtolæ eius eſt, quam ſcripſit Catilina Catulo apud Salluſtium in Catilinam. Vale, & me, vt facis, ama. Aueto, & me, vt cœpiſti, amare pergito. Vale literarum decus. Etiam atque etiam cura vt valeas, nos pulchrè valemus omnes. Valebis mi Cicero, nóſque mutuo diliges. Vale, & viue beatus. Annectimus interim aliquid quod volumus animo eius, ad quem ſcribimus, vehementer inſidere. Etenim quæ nouiſſimè dicuntur in diſceſſu, ea recentiſſime meminiſſe ſolemus: vt Vale mi Cicero: & hoc vnum memento, te inter venena viuere. Vale: valebis autem, ſi philoſophiam amplectêris. Vale: & vbicunque eris, mortalem te cogita. Vale noſtri memor. Vale: & nominis immortalitati mi frater incumbe. Sunt qui in hunc modum (Vale) dicant: Incolumem te conſeruet immortalis Deus. Humanitatem tuam fœliciter agere precor. Præſtantiſſimam tuam, florentem & incolumem tueatur Deus clementiam. Sanctitatem tuam in omni proſperitate confirmet propitius IESVS. Vt eiuſmodi concluſiones facile tolero, ita illas appendices malè aſſutas, & ad rem epiſtolæ minimè attinentes non fero. Vale in eum qui vaſtum cingit fluctibus orbem. Valentem te tueatur, qui mare & terras varijs temperat influentijs, & cæteras hoc genus nænias.

Concluſioni vt honeſtè aliquid addatur.

SI POST concluſionem aliquid neglectum ſuccurrat, poterit honeſtè addi: quinimo ex induſtria interdum eleganter aliquid neglectum fingemus in mentem venire: hoc pacto, Vale: at heus tu propemodum prætereieram, quod in primis dictum oportuit. Vale: ſed Deum immortalem quàm pœne exciderat, quod neutiquam prætereitum oportuit. Vale: iam parabam epiſtolam obſignare, ſed præter otium obtigit, libet etiam diutius tecum garrire. Vale: ſed iam percommodè in mentem incidit. Vale: at nunc demum occurrit quod primo loco ſcriptum oportuit. Vale: pœne ſero ſoceri tui recordabar. Vale: iam ceræ annulum admoueram: mirum quàm pœne me fugerit. Vale: ſed mane dum, de fratre nunc denique ſuccurrebat. Vale: ſed prius quàm obſignem epiſtolam, hoc addam. Vale: iam epiſtolam complicabam, dum ecce mihi de filia tua ſuccurrit. Vale: ſed heus fili chariſſime, ſunt & quæ mater ad te mittit munuſcula ab hoc tabellario expetenda, &c. Huiuſmodi formæ (inquit Eraſmus) non hoc tantum loco, verumetiam paſſim gratiam habent, ſiquid Fabio credimus. Badius ait, Si tamen ad virum grauitate præſtantem ſcripſero, vix audeam ſic reuocare: At heus tu, ſed potius da veniam, virorum optime, ſi tuam dignitatem iterum conuenio: pœne id dicere neglexeram, &c. Si plura adiecerimus, dicemus, Iterum Vale.

Salutari nomine noſtro quo modo aliũ iubemus.

SI CVPIAS autem tuo, aut alterius nomine quempiam ſalutari, id ante (Vale) ſic facies: Fratrem tuum verbis meis ſalutato. Vale. Atticæ noſtræ meis verbis multam ſalutem dicito. Cicero verbum (dicito) ſubaudit: vt Atticæ & Pyliæ ſalutem. Vale. Atticam meo nomine vehementer ſaluare iubebis. Atticæ ex me plurimam ſalutem dices. Atticam mea cauſa ſalutabis. Officioſè familiam omnem per te meis verbis ſalutatam volo. Atticæ per me multam optabis ſalutem. Iuſſit tibi aſcribi Attica plurimam ſalutem. Antonius meſque omnes meis verbis multam tibi ſalutem annunciant. Terentia multam tibi ſalutem impertijt. Badius ait, Salute quenquã impertire, aptè dicemus, ſi talem conſueuerimus, qui alios faciat ſalutis participes, quum ipſe ſit multo beatior. At cliens non dicet ſe patrono ſuo ſalutem impertire, ſed ipſi ſalutem aut fœlicitẽ optare. Nam in comico, quum Gnato Parmenonem ſalute impertit, ſuperiorem ſe ſignificat per paraſiticam petulãtiam. Sic autem ſcribimus, Attica, quam tuis verbis dixi, ſalutem libenter accepit: téque viciſſim per meas literas ſaluere iuſſit. Tuam ſalutem libenter Attica accepit: ſuam remittit. Attica ſalutem, quam ei tuis verbis nunciaui, totidem verbis remittit. Attica per me tuo nomine ſalutata, ſuis verbis vt te diligenter ſalutarem iuſſit. Atticæ tuis verbis ſalutem ſcripſi: ea ſuis verbis reſcribi tibi multam ſalutem iuſſit.

OPTIMVM fuerit ante concluſionem ponere dictum inſigne, pondus rerum continens. poſt quod addere licet, Hæc ſunt quæ noſtra liceat te voce moneri. Hæc dicta volui. Tantum eſt quod te ignorare nolui. Dicta inſignia ſiue clauſulas elegantiores apud Plinium præcipuè inuenies: è quo excerpſit doctiſſimus Badius noſter quæ ſequuntur. *Clauſulæ elegantiores ex Plinio.*

Scio quem animum, quod hortor ingenium: tu modo enitere vt tibi ipſi ſis tanti, quanti videberis aliis, ſi tibi fueris. Vale.

Hæc tibi ſcripſi: quia æquum erat te pro amore mutuo, non ſolùm omnia mea facta dictáque, verumetiam conſilia cognoſcere. Vale.

Obſequor conſilio tuo, cuius mihi authoritas pro ratione ſufficit. Vale.

Satius enim eſt, vt Attilius noſter eruditiſſimè ſimul & facetiſſimè dixit, otioſum eſſe, quàm nihil agere. Vale.

Voluptatem percipio, ſi ea quæ mihi denegantur, amicis video ſupereſſe. Vale.

Serio peto: fac ſciam quid agas: quod ſine ſolicitudine ſumma neſcire non poſſum. Vale.

Vt in cæteris rebus, ita in audiendi officio perit gratia, ſi repoſcatur. Vale.

Neque enim magis decorum & inſigne eſt, ſtatuam in foro populi Romani habere quàm ponere. Vale.

De ſeruis venalibus melius auribus quàm oculis iudicatur. Vale.

Erit confuſioni meæ non mediocrè ſolatium, ſi tu nihil quæris. Vale.

Sed iam finem faciam, ne modum quem etiã orationi adhibendũ puto, in epiſtola excedam. Vale.

Igitur memento nihil magis eſſe vitandum, quàm iſtam luxuriæ & ſordium pronam ſocietatem: quæ cùm ſint turpiſſima, diſcreta ac ſeparata, turpius iunguntur. Vale.

Sumus ſolito rariores: quod initium eſt gradatim deſinendi velle. Vale.

Oſtende modo velle te: nec deerunt qui quod tu velis, cupiant. Vale.

In ſumma niſi æquè longam epiſtolam reddis, nõ eſt quod poſtea niſi breuiſſimam expectes. Vale.

Rogat enim, & quidem efficaciſſimè, qui reddit cauſas rogandi. Vale.

Habent hunc finem aſſiduæ querelæ, quòd queri pudet. Vale.

Trade filium præceptori: quo mores primùm, mox elegantiam diſcat: quæ malè ſine moribus diſcitur. Vale.

Hic erit finis epiſtolæ: literam non addam, etiam ſi aliquid adhuc prætériiſſe me ſenſero. Vale.

Neque enim ij ſumus, quos vituperare ne inimici quidem poſſint, niſi & ſimul laudent. Vale.

Illa annota, quæ putaueris corrigenda: ita enim magis credam cætera tibi placere, ſi quædam diſplicuiſſe cognouero. Vale.

Dedit mihi quantum maximè potuit: daturus amplius ſi potuiſſet. Tametſi quid homini poteſt dari maius quàm gloria & laudis æternitas? Vale.

Neſcis quo pacto, vel magis homines iuuat gloria lata quàm magna? Vale.

Vt in corporibus, ſic in imperio grauiſſimus eſt morbus, qui à capite diffunditur. Vale.

Dum ſuppetit vita, enitamur vt mors quàm pauciſſima, quæ abolere poſſit, inueniat. Vale.

Hortor vt quàm plurima proferas, quæ imitari plures concupiſcant, nemo aut pauciſſimi poſſint. Vale.

Neſcit ſemel incitata liberalitas ſtare, cuius pulchritudinem vſus ipſe commendat. Vale.

Aliud eſt epiſtolam, aliud hiſtoriam, aliud amico, aliud omnibus ſcribere. Vale.

Neque enim cuiquam tam clarum ſtatim ingenium, vt poſſit emergere, niſi illi materia, occaſio pariter etiam, commendatórque contingat. Vale.

Dices optare me tuis rebus, vt meis, vti etiam. Sed perinde illis ac meis parco. Vale.

Cum multis & ſæpè tractandum eſt quod placere & ſemper & omnibus cupias. Vale.

Nequando filium durius acerbiúſque tractes: memineris te hominẽ eſſe & hominis patrem. Vale.

Nihil eſt aut pigrius delicatis, aut curioſius otioſis. Vale. Hæc ex Plinio: apud quem multa id genus alia inuenies. Hactenus de partibus epiſtolarum. Nunc de earum comitibus agendum, & ſubſcriptione & ſuperſcriptione.

DE SVBSCRIPTIONE.

SVBSCRIPTIO, eſt modeſta notificatio ſcribentis cum loci, temporis, ac meritorum eius ſpecificatione poſt (vale) ſub calce epiſtolæ poſita: vt Vale. Lutetiæ, ex collegio Montiſacuti. Deinde in poſtrema parte modeſtiæ, aut ſui commendandi gratia, adiici ſolet, Idem tibi deditiſſimus *Subſcriptio.*

alumnus. Tui obſeruantiſſimus cliens. Pro hoc ne dicas Seruitor.

Loci ſignatio. LOCVS exprimitur per rectoris carentiam in genitiuo, vel datiuo, vel ablatiuo aut cum præpoſitionibus per regimen: vt Datum Romæ, Scriptum Lugduni. ſed datum & ſcriptum venuſtius ſubaudiuntur. Vale. Ex officina noſtra literaria. Vale Gandaui, aut Gandauo, aut ex vrbe Gandauo. Vale. Gandaui, ſcilicet ſcripta eſt hæc epiſtola. Vale. Gandauo, id eſt ab eo oppido mittitur hæc epiſtola. Cicero lib. 6. ad Atticum, Equotutio & Brunduſio datas, id eſt ab his oppidis miſſas. Idem lib. 9. ad Atticum, Roma ſcripſit Balbus. Vale. Bergis è cubiculo noſtro, à cœna, è caupona ad lunam, &c. Vale. ruri, aut rure, aut è rure, &c.

Temporis ſignatio. TEMPVS exprimitur in ablatiuo: quia ſignificare volumus quando epiſtola eſt ſcripta: vt Vale. Gandaui, Calendis Ianuarij, anno à natali Chriſtiano ſeſquimilleſimo decimotertio. Vale. tertio Nonas Martias, vel ad tertium Nonas Martias, ſine diſcrimine: licet ſint qui velint per accuſatiuum tempus incertum ſignificari, vt capiatur Ad pro circiter. ſed hoc falli credo non ſolum propter Eraſmum & Clich: houcum mihi conuenientes: ſed multò magis propter authoritatem Plinij libro quarto naturalis hiſt. cap. 5. dicentis, Diua Angerona, cui ſacrificatur ad diem duodecimũ Calendarum Ianuarij, ore obligato obſignatóque ſimulacrum habet. id eſt die duodecimo Calend. Ianuarij: non autem circiter eum diem. Nunquid Plinius neſciuit quoto die ſacrificabatur Angeronæ? Si de tempore ambigetur, hoc modo ſcribes, Anno circiter nonageſimo: Circiter Calendas Martias: Ad annos circiter nonaginta: Ad annos fermè nonaginta. Nota Plinium dixiſſe ad diem duodecimum Calendarum: quem loquendi modum rariſſimè inuenies: quia (die) melius ſubauditur: vt Tertio Calendas Maij, id eſt tertio die ante Calendas. ita declarato reliqua. Nec dices, Prima aut primo die Ianuarij, &c. more indoctorum: ſed loquêris per Calendas, Nonas, Idúſque. Semel tantum apud Ciceronem libro duodecimo ad Atticum, Tuæ literæ mihi redditæ ſunt tertiodecimo die: nec tamen damnauero ſi quis ita ſcripſerit, Pridie natalitia diuæ Virginis. Poſtridie natalem diui Iohannis. verùm nullo modo melius quàm per Calendas, Nonas, Idúſue ſcripſeris.

Calendæ. Nonæ. Idus. DIES menſis cuiuſque ſunt triplices, Calendæ, Nonæ, Idus. Calendæ primus dies menſis eſt. Nonæ ſeptimus dies menſis eſt in Martio, Maio, Iulio, Octobri. in aliis ſemper quintus dies eſt. Idus quintuſdecimus dies eſt in Martio, Maio, Iulio, Octobri. in reliquis ſemper tertiuſdecimus. hos ergo dies in ablatiuo ſignabis hoc pacto, Accepimus tuas literas Calẽdis Ianuarij, Februarij, &c. id eſt primo die eius menſis. Duxi vxorem Nonis Martij, Maij, Iulij, Octobris. id eſt ſeptimo die illius menſis. Filius meus natus eſt Nonis Ianuarij, Februarij, Aprilis, Maij, Auguſti, Septembris, Nouembris, Decembris. id eſt quinto die eius menſis. Celebraui, aut obtuli Deo primitias ſacerdotij mei Idibus Martij, Maij, Iulij, Octobris, id eſt decimoquinto die eius menſis. Pater meus, cuius miſereatur Deus, obijt Idibus Ianuarij, Februarij, Aprilis, Iunij, Auguſti, Septembris, Nouembris, Decembris. id eſt decimotertio die illius menſis. & licet declarem primo die, quinto die, &c. nollem ſic ſcribere, aut loqui: quia non eſt doctiſſimorum vſus. Multa declarationis gratia dicuntur, alioqui intolerabilia. Rectè etiam dicimus, teſte Eraſmo, Scripſi ad te die Calendarum, Nonarum, Iduum Ianuarij. pro Scripſi ad te Calendis, &c.

Dies medij inter Calendas, Nonas, Idus, ab his nominantur, à ſequentibus quidem, non præcedentibus: vt Dies inter Calendas & Nonas, à Nonis nomen mutuantur. Dies inter Nonas & Idus, ab Idibus. Dies inter Idus & Calendas alterius menſis, nominantur à ſequentibus Calendis. Ergo videto diligenter quotus dies ſit ante Calendas, aut Nonas, aut Idus, quem ſignare vis: & accipe numerum ordinalem cum accuſatiuo Calendas, Nonas, vel Idus: & aſcendendo numerato, vt ipſe dies Calendarum, aut Nonarum, vel Iduum ſit primus: deinde aſcendẽdo inuenies ſecundum, tertium, quartũ, &c. ſed pro ſecundo vbique dicimus pridie: quia ſecundus dicitur à ſequendo, & ita ſi diceremus Secundo Calendas, ſignificari videretur dies ſequens Calendas, &c. quod verum non eſt. Sumamus exemplum in Ianuario, Aprili, &c. IIII. Non. III Non. Pridie Non. id eſt ſecundo, tertio, quarto die. Nonis, id eſt quinto die hinc. VIII. VII. VI. V. IIII. III. Pridie Idus. VI. VII. VIII. IX. X. XI. XII. die, Idibus. XIII. die. Hic vide quot dies reſtant, & numera aſcendendo, vt ſit primus dies ſequentis menſis, & vltimus dies, in quo es, ſecundus inde aſcendendo die III. IIII. V. &c. vt in Ianuario, poſt Idus dices XIX. Calendas Februarij. XVIII. XVII. XVI. XV. XIIII. XIII. XII. XI. X. IX. VIII. VII. VI. V. IIII. III. Pridie Calendarum, id eſt die Ianuarij XIIII. XV. XVI. &c. Oſtendantur pueris hæc per ſingulos menſes in Calendario, vt facilius memorię mandentur: ſubiectos hic verſiculos ediſcite, licet rudiuſculos, & vix bonos: Iunius, Aprilis, Septémque, Nouémque tricenos.

Vnum

Vnum plus reliquis Februus tenet octo vicenos.
Sed ſi biſſextus fuerit, ſuperadditur vnus.
Principium menſis cuiuſque vocato Calendas.
Maius ſex Nonas, October, Iulius & Mars:
Quattuor at reliqui: Tenet Idus quilibet octo.
Poſt quas, quot reſtant luces, numerato Calendas:
Atque diem primum menſis ſuperadde ſequentis.

Nomina menſium eleganter adiectiuè ſumuntur: vt Tertio Calendas Ianuarias, Februarias, Martias, Apriles, Maias, Iunias, Iulias aut Quintiles, Auguſtas aut Sextiles, Septembres, &c. Quarto Calendas cur potius dicamus quàm quarta, ratio præcipua eſt, authorum bonorum vſus: quia licet dies ſæpius maſculinè tempus certum ſignificet, tamen etiam fœmininè. Iuſtin. lib. 11, Sanitatem quarta die recepit. Idem 13, Ea die qua natus eſt. Liuius lib. 3, Craſtina die armati ad lacum Regillum aſſitis. Et libro quarto, Die octaua, quàm creatus erat, magiſtratu ſe abdicauit. Cicero de lege Agraria, Quales vos hodierna die maxima concione mihi pro ſalute veſtra præbuiſtis. Et primo de natura deorum, Deliberandi cauſa ſibi vnam diem poſtulauit.

SVPERSCRIPTIO eſt exterior ſuper epiſtolam ſcriptio, nomen, merita, locúmque eius continens, ad quem ſcribimus, in hunc modum: Gandaui apud ædem diui Petri. ſubauditur, detur hæc epiſtola, Gandaui ſcilicet habitanti, &c. Poſſes dicere Gandauum, vt ſubaudiatur portetur. Apud veteres (vt dixi) dignitatis officijque nomen ſemper poſtponitur: vt Cæſari Imperatori, &c. nunc aſſentatio fecit vt præferatur: ſic, Ornatiſſimo viro magiſtro Petro, &c. in quam tenuis veliſque pugnare decet, authore Eraſmo. Badius autem ſic ait, Sunt qui nomen proprium ante officij, aut dignitatis præconia ponendum cenſeant, quod in ſuperſcriptionibus quidem modeſtiæ gratia obſeruamus, vt Sixtus Dei gratia ſeruus ſeruorum dei. Lodouicus prouidentia diuina Francorum rex. ſed in ſuperſcriptionibus, ſi officia & merita præpolleant, anteponenda cenſeam: vt Inuictiſſimo atque Chriſtianiſſimo Francorum Regi Ludouico duodecimo. Hæc Badius optimè de iuuenibus ſenit uſque meritus. Tam vero proprium nomen, quàm eius epitheta in dandi caſu poni ſolent: quia ſubauditur, dentur hæ literæ. licet etiam dicere, Ad magnificum Equitem auratum. ſcilicet mittuntur hæ literæ. Locus ſignatur per carentiam rectoris in genitiuo, datiuo, vel ablatiuo: vt Romæ ad ædem diui Petri. Aut in accuſatiuo, Romam: & tunc ſubauditur, mittuntur hæ literæ. Sic, Studioſo adoleſcentulo Pariſiſijs bonis literis inſudanti. Probo negotiatori Brugis agenti, &c. Nunc de epithetis agendum eſt, quæ quum vbique, tum in ſuperſcriptionibus maximè locum habent.

Superſcriptio.

Officij & dignitatis nomē anteponēdū.

DE EPITHETIS.

EPITHETVM (quod oppoſitum vocat Fabius) eſt adiectiuum, vel loco adiectiui aliquid, quod aut diſcretionis, aut proprietatis, aut ornatus gratia cuiquam adijcitur, vt Doctus, almus, prudens, &c. Ea quemadmodum ſuperſcriptionibus adhibentur, ex Sulpitio collegit Badius noſter in hunc modum.

Epithetū.

SVMMO Pontifici aſcribenda epitheta.

Sanctiſſimo diui Petri ſucceſſori. Summo Romanorum Pontifici. Reuerentia, omníque obſeruantia digniſſimo Papæ, Antiſtitíque Romanorum maximo. Sanctiſſimo CHRISTI in terris vicario. Summo vigilantiſsimóque Chriſtiani gregis paſtori.

IMPERATORIBVS APTA.

Diuo atque inuictiſsimo Romanorum Imperatori. Fœliciſsimo totius orbis moderatori. Fauſtiſſimo rerum potitori. Incomparabili orbis monarchæ diuo Cæſari, ſempérque Auguſto. Togatorum principi inclytiſsimo. Toties orbis triumphatori, &c.

CARDINALIBVS APPONENDA.

In primis reuerendo Cardinalíque presbytero. Sactiſsimo Archipræſuli, ac firmiſsimo Romanorum Pontificatus Cardinali. Summa obſeruantia digniſsimo Romanorum Pontificatus Cardinali. Multa reuerentia digno, Romaníque Pontificis Cardineo.

REGI ADDICENDA.

Inuictiſsimo Romanorum Regi. Magnanimo triumphatori: &, Chriſtianiſsimo Francorum Regi. Clementiſsimo Hiſpanorum Rectori, ſeptrifeſóque Principi ac Regi Excellētiſsimo, ſummáque virtute prædito Pannonum Regi, &c. quæ ipſe effingas.

ARCHIEPISCOPO & Epiſcopo conuenientia.

In primis ſancto patri & primatus Lugdunenſis Archiepiſcopo. Reuerendo admodum in CHRISTO patri Antiſtiti, & Neruiorum Tornatorum præſuli. Sanctiſſimo præſuli & inclyto Leodiorum Epiſcopo. Vigilantiſſimè gregi ſuo ſuperintendenti Cameracenſium Epiſcopo.

ARCHIDVCI (quando ita receptum) Ducíque congrua.

Clariſſimo atque inuictiſſimo Archiduci. Inclytiſſimo bellatori, & inuictiſſimo ſuorum ductori. Generoſiſſimo atque eidem ſplendidiſſimo Duci. In primis ſtrenuo, ac præter cæteros fortunato, horum aut illorum Duci.

ABBATI & cæteris eccleſiæ primatibus applicanda.

Reuerendo patri. Obſeruando cum primis Archipreſbytero. Religioſiſſimo viro eccleſiæ N. Archidiacono. Vigilantiſsimo gregis dominici paſtori. Magiſtro eccleſiæ N. Curioni. Eximio conuentus Carmelitarum præſidi. Obſeruantiſsimo diuinæ legis inter minores patri. Diſertiſsimo fratrum prædicatorum concionatori, &c.

COMITIBVS Equitibúſque auratis debita.

Fideliſsimo Imperatoriæ maieſtatis Comiti. Inclytiſsimo Flandrini Comitatus principi. In primis ſtrenuo bellatori, Equitíq; aurato. Aureo cingulo inſignito, ſummáque virtute prædito, nec minus fœlici in bellis gerendis Equiti. Alio loco nato, clariſque natalibus perſpicuo Equiti. Forti admodum Equiti, & in primis ſtrenuo, &c.

RELIGIOSIS & doctoribus quadrantia.

Venerabili patri. Viro religioſo admodum, & in primis colendo. Multa ſanctitate cōſpicuo. Summa caſtimonia claro. Excellenti abſtinentia ornato. Summa religione prædito. Viro diſertiſsimo doctorum Antiſtiti. Eloquij Romanorum principi, Iuriſconſultiſsimo. Medico peritiſsimo. Apollineæ artis expertiſsimo. Diuinarum literarum interpreti perfectiſsimo. Diuinæ paginæ profeſſori eximio. Doctiſsimo bonarum artium doctori, &c.

IVDICI & præfectis vrbium accommodanda.

Incorruptiſsimo iuris adminiſtratori. Sanctiſsimo legum executori. Integerrimo legum interpreti. Vigilantiſsimo vrbis præfecto. Diligenti admodum ciuitatis moderatori. Optimo morum cenſori. Iuſtiſsimo ædili. Æquiſsimo iudici. Inuiolabili iuſtitiæ præſidi. Fori totius ſplendori, &c.

CIVIBVS & negociatoribus cæteriſque bonis idonea.

Splendido ciui. Prudentiſsimo viro. Optimo laudatóque admodum negociatori. Mercuriali viro probiſsimo. Negociatorum optimo. Diligenti operario. Solerti opifici. Probo mercatori. Studioſo ſcholaſtico. Ingenuo adoleſcenti. Spectatæ indolis puero, &c.

Matronæ plerunque habebunt virorum epitheta genere tantum immutato.

Epithetorum ſeruitus. EPITHETIS diligenter ſtudendum eſt, ſpectandúmque magna cura eſt quæ cuiuſque hominis ſint partes, quæq; à quibus virtutes expectentur, vt hinc vnicuique appoſita epitheta tribuamus, ne quæ ſolum alijs congruunt, in alios transferamus. Pro ſua quenq; dignitate laudemus, nullum falſò extollamus: veluti ne ineruditum ſacerdotem cumprimis doctum aut diſertiſsimum, aut muſarum delicias dixeris: ne auarum vel parcum in notos liberalem. Indoctum theologum grauiſsimum potius quàm diuinæ paginæ ſcientiſsimum nuncupabis. Et ſupinum præſulem quiduis potius quàm vigilantem, & quem concubina gaudere noſti, ne inſignis caſtitatis virum prædices: nam quiſque ſibi conſcius hæc in contumeliam trahit, non aliter, quàm ſi deformem ſenem formoſam puellam appelles. Præterea fugiendæ ſunt compellationes laſciuæ, & quaſi calamiſtratæ & pictoratæ, animi leuitatem indicantes: veluti purpureis literarum floſculis, gemmíſq; decorato. Suauiſsimo lepore Pegaſidum affluenti. Nitido ſcientiæ cingulo inſignito.

FVGIENDA eſt, teſte Eraſmo, infœlicitas eorum qui ſe certis quibuſdam vocibus alligant, quas magna ſuperſtitione immutari, aut verſo proferri ordine piaculū putant: vt Pontificem ſummum, Sanctiſsimum patrem tantum dicamus, Epiſcopum reuerendum, Abbatem venerabilem, Regem Chriſtianiſsimum, Ducem illuſtrem, Comitem generoſum. Neque fas eſſe hæc inter ſe commutari. Ego miſerrimum puto ſeruire vocabulis. Quid enim ſi Regem pro patriæ ſalute ſeſe periculis obijcientem pientiſsimum dixero, ridebis in craſſo Volſcenius ore? Quid ſi ſummum Pontificem, Optimum maximum paſtorem non optime dixero? At iſti aliud dominus Petrus, & Petrus dominus: magiſter noſter, & noſter magiſter, eſſe volunt: déque his tricis doctiſsimi, ſcilicet homines ſudantes diſputant. *Epithetis variè vtendum.* Ergo omiſsis indoctorum nugis, variè pro materia vtemur epithetis: veluti Principem

à quo

à quo muneris quippiam coneris auferre, cuíve accepto munere gratias agas, intempeſtiuè fortiſſimum inuictiſſimúmque appellaueris, rectius munificentiſſimum aut benigniſſimum nominaturus. Ignoſces primo errori Dux mitiſſime. Patere te exorari clementiſſime Cæſar. Turcarum vim à Chriſtianorum humeris depelle Rex inuicte. Reſtitue per calumniam oppreſſum æquiſſime iudex. In bonam partem accipias vir humaniſſime. Non meum eſt tibi conſilium impertiri vir prudentiſſime. In huiuſmodi orationis genere non ſunt ſpecioſa epitheta, ſed argumenti pondus obtinent.

Quod autem dicunt Abbatem demum *venerabilem* dici, falſum eſt: quia ſummi Principes rectè venerabiles dicuntur, vt docet Bebelius optimè de lingua Latina meritus. Leo papa epiſtola prima ſuorum ſermonum, Promiſiſſe me memini venerabilis Imperator. Cornelius Tacitus, Veſpaſianus venerabilis ſenex. Idem ex epiſtolis diui Ambroſij oſtendit etiam Imperatorem rectè Chriſtianiſſimum dici. *Serenum* de homine dici apud doctos non inueni, ſed bene ſerenam frontem. Ideo Pſeudocurtium non imitabor dicentem, Vitiorum virtus comes non eſt sereniſſime Princeps. Doctiſſimi viri Nebriſſenſis & Bebelius mihi concinunt. *Optimus maximus* propriè in Rege, Principes, & ſummos Pontifices conuenit à Ioue mutuò ſumptum. abeſt autem coniunctio. Liuius lib. 7, Iouis optimi maximi templum.

Transfigurantur epitheta feſtiuiter in ſubſtantiua, vicémque pronominis obtinent. *Epitheto-rũ transfiguratio.* quæ res ad faſtum nobilium: ditiúmque euitandum eſt accommodatiſſima: vt pro Obſecro te pater pientiſſime: pulchrè dices, Obſecro pietatem tuam pater. Gratulor tibi vir fortiſſime: Gratulor tuæ fortitudini. Similiter, Tuam improbitatem appello, tu improbe. His, ſi modicè, & in loco vtamur, & grauiorem amplificando reddemus orationem, & grata varietate nouabimus: nam vulgò in his nullus eſt modus, neque in loco faciunt: hoc modo, Dominationis tuæ literas accepimus, & reuerendiſſima tua præſentia mihi ſignificauit, & charitati tuæ breuiter reſpondeo. Et noſtra paruitas benigniſſimæ paternitati tuæ gratias agit. Hæc vt parum terſè dicuntur, ita illa perlepidè. Stultitiæ meæ tua prudentia ſit præſidio. Noſtram tenuitatem tua liberalitas foueat. Noſtram inopiam tua copia ſuſtineat. Meminit de hac re Sulpitius dicens, Non alienum fuerit, ſi ad maximos viros ſcribens, eos quandoque maieſtate, authoritate, dignitate, benignitate, dignatione, clementia, dominatione, facilitatéque, & huiuſmodi verbis denominabis. Immo niſi ita feceris, quorundam faſtum offendes. Dices tamen Maieſtas & dominatio tua, non veſtra: niſi ſint plures, & per totam epiſtolam benigna vteris oratione, quæ plurimum facit ad gratiam. Sed caue ne alicubi quicquam barbarè dicas.

Fugienda ſunt epitheta ſordida, vt Paternalis, diſcretus, pro prudens: authenticus, contemplatiuus, deificus, illuminatus, ſcientificus, ſocialis, fauorabilis, ſubtilis, habilis, refulgens, diſciplinatus, virtuoſus, humilis, induſtrioſus, legalis, ſtudens, præcors, præcordialis, cordintimus, propitioſus, ſtygialis, defectuoſus, diſpoſitus, ſingulariſſimus, competens, plenarius, precatiuus, rationabilis, abundans, incalculabilis, affectuoſus, purus, &c. quorum nonnulla omnino barbara ſunt, quædam Latina: ſed ab indoctis accepta ineptè, vt in opere De abuſione linguæ Latinæ declarat maximum Tubingæ, immo totius Alemaniæ decus, Henricus Bebelius.

Qualitas sive character epistolae.

Desiderius Eraſmus orator, & poëta dulciſſimus de epiſtolæ charactere ita differit: Qui *Epiſtolæ character* in epiſtolis vnumquempiam characterem aut requirunt, aut præſcribunt (id quod ab eruditioribus video factum) ij mihi nimirum de re propè in infinitum varia nimis arctè agere videntur. Neque multo minus abſurdè facere, quàm ſutor ſi omni pedi crepidas eadem forma velit conſuere. Hæc multis probat, quibus conſentanea ſunt, quæ in prima epiſtola libri primi ponit Angelus Politianus, qui diuerſis in locis damnat eos, quibus nihil placet, niſi quod Ciceronem præ ſe ferat, quum ij ſint plerunque à Cicerone alieniſſimi. Qui de hac re multa ſcire velit, legat epiſtolam Politiani ad Corteſium cum reſponſione. Ergo non eſt vnicus omnium epiſtolarum character, ſtylus vel qualitas, ſed propè infiniti. nam variæ ſunt epiſtolæ pro rei materia. In re familiari, quotidiano ferè ſermone contexitur & illaborato. Quòd ſi magnitudo rei exigat, eam demum cenſebo optimam, quæ omni arte curáque fuerit elucubrata & elaborata. Quod facilè videre licet in pleriſque Ciceronis epiſtolis, quæ non ad orationis modò procellas attolluntur, ſed in tragœdiam vſque exeunt. Efferueſcet ergo vel in tragicam vſque vociferationem epiſtola, ſiquando res ita expoſtulabit, ſumétque ampullas & ſeſquipedalia verba: neque maximis in rebus perinde ac de macerandis ſalſamentis, & oleribus coquendis loquetur. Epiſtolis, vel Ciceronis exemplo, licet Græca miſcere

Latinis, obſcuris illuſionibus vti, amphibolis ſignificationibus, parœmiis, ænigmatis, clauſulis derepente præciſis. Vbi multa etiam dedita opera obſcuramus, ne ſi fortè intercipiantur literæ, poſſint à quo minimè volumus intelligi. Eam ego epiſtolam optimam iudico, quæ à vulgato hoc literarum genere quàm longiſſimè recedat: quæ ſententiis exquiſitiſſimis, verbis electiſſimis conſtet: quæ argumento, loco, perſonæ ſit maximè accommodata: quæ amplis de rebus ſit grauiſſima, de mediocribus concinna, de humilibus elegans. In iocis acumine placeat & lepore, in demonſtrationibus apparata, in exhortando fortis & animoſa, in conſulendo blanda, in ſuadendo grauis, in narrando graphica, lætis in rebus feſtiua, in affectis luctuoſa. Et (ne quæ ſunt infinita proſequar) ſit verſipellis, & vt polypus ad ſubiecti ſoli habitum, ita ſe ad argumenta accommodet. Temporum perſonarúmq; habeatur ratio. Vt aliter ſeni loquaris, aliter adoleſcentulis, aliter ſeueris, aliter his qui feſtiuiore ſunt ingenio, aliter aulicis, aliter philoſophis, aliter familiaribus, aliter autem ignotis, aut parum bene cupientibus. Sit epiſtola breuiuſcula occupato, fucatior curioſo, priſcis verbis antiquario, blandior amico, licentior familiari, aſperior improbo. Quocirca qui vnam quandam ſermonis formam huic generi tribuere conantur, non ſolùm inanem, ſed etiam ridiculam operam ſumunt. Ex omni authorum genere quàm puriſſimam Romani ſermonis vim & ſupellectilem comparemus: quæ ſi ſuppetet, artem in epiſtola non admodum efflagitabimus: ſi deerit, riſum etiam mouebit artis affectatio. Abruptum & penè ſatyricum initium in ioco, & in familiaribus mirè delectat: Sícine veterem amiculum negligis? Eho, quid agis obſecro?

DE EPISTOLAE BREVITATE.

Epiſtolæ breuitas.

De epiſtolae breuitate præceptum non habeo: poteſt enim in volumen vſque extendi, ſi materia exigat. Neque vlla epiſtola non breuis videbitur, in qua præter argumenti diſpendium nihil adimere poſſis, vt videre licet in epiſtola Senecæ lxvij. inſtar voluminis porrecta. In Ciceronis epiſtola prima, & vltima lib. 12. ad Atticum, & vltima libri 15 &c. Ergo dictum Senecæ intelligitur de enormi, & præter modum ingenti prolixitate. Epiſtola ad Lucillium xlv. Sed ne epiſtolæ modum excedam, quæ non debet ſiniſtram manum legentis implere, in alium diem hanc litem cum dialecticis differam. Neque hæc dixerim, quòd eos probem, qui ridiculè copiam affectantes emendicatis vocnlis, & malè conſutis epiſtolam infarciunt. Breuis eris, ſi rerum exitus ita comico artificio pones, vt ex iis quæ præceſſerunt, coniiciantur: magíſque noſcenda, quàm nota ſcribes.

Sermo epiſtolicus.

Affectatio.

Sermo epiſtolicus erit Latinus, planus & elegans. Latinus quidem, id eſt ſine vlla barbariè, ſine vllis ineptiis. Planus, id eſt ex ambiguis, aut nimium vetuſtis non obſcurus. Elegans, id eſt ſine affectatione excultus. Affectatio eſt nimia exornandi cupido, & anxietas cum omnibus, tum philoſophis maximè indecora, vt oſtendit Seneca 59. epiſtola ad Lucillium, Minus tibi accuratas à me epiſtolas mitti fruſtra quereris: quis enim accuratè loquitur, niſi qui vult putidè loqui? qualis ſermo meus eſſet, ſi vnà ſederemus, aut ambularemus, illaboratus aut facilis: tales volo eſſe epiſtolas meas, quæ nihil habent exercitum, nec fictum: ſed ſi fieri poſſet, oſtendere quàm loqui mallent. Ex his verbis colligunt mendoſè philoſophaſtri noſtri cum reliquis barbariei clientibus, nihil referre quomodo ſcribamus, dum vtcunque intelligamur. Scribimus (inquiunt) vt loquimur, imitantes Senecam.

Philoſophorũ epiſtola.

Verùm hoc intereſt: Seneca vt loquebatur, ita ſcribebat: ergo Latinè, quia Latinè loquebatur, & eleganter quidem. Vos barbarè ſcribitis, quia barbarè loquimini. Quàm autem non deceat philoſophum aut aride, aut barbare loqui vel ſcribere, oſtendo ex eadem epiſtola Senecæ dicentis, Non me hercule ieiuna eſſe & arida volo, quæ de rebus tam magnis dicuntur: neque enim philoſophia ingenio renuntiat. multum tamen operæ impendi verbis non oportet. Hoc etiam pœnè Cicero in Partitionibus aſſerit, Oratio ſententiis debet eſſe ornatior, quàm verbis. Et Quintilianus lib. 8, Non ideo tamen ſola eſt agenda cura verborum. Occurram enim neceſſe eſt velut in veſtibulo protinus apprehenſuris hanc profeſſionem meam: reſiſtam iis qui omiſſa rerum (qui nerui ſunt in cauſis) diligentia, quodam inani circa voces ſtudio ſeneſcunt: ídque faciunt gratia decoris: quod in dicendo, mea quidem ſententia, pulcherrimum, ſed cùm ſequitur, non quum affectatur. Curam ergo verborum, rerum volo eſſe ſolicitudinem. Idem, Opus ſtudio & præcedente, & acquiſita facultate, & quaſi repoſita. Nanque illa quærendi, iudicandi, comparandi anxietas, dum diſcimus, adhibenda eſt, non quum dicimus. Cicero libro primo de Oratore, Quid eſt tam furioſum, quàm verborum, vel optimorum, atque ornatiſſimorum ſonitus inanis, nulla ſubiecta ſententia, nec ſcientia? Et Caſtritius rhetor apud Gellium libro 11. cap. 13, Ne patiamur vt aures noſtræ cadentis aptè orationis (ſine grauitate ſententiæ, & gratia) modis eblanditæ, animum quoque nobis voluptate inani perfundant.

Nunc vt pueri, epiſtolam eleganter componant, volo latius & copioſius declarare Latinitatem, perſpicuitatem, & elegantiam.

LATINITATEM cuſtodit quiſquis in oratione ſua nec barbariſſat, nec ſolœciſſat. Id quò facilius caueas, ſubieci barbara Latinè expoſita.

BARBARA SECVNDVM VALLAM ET PLVRES.

BARBARA lexis, de qua in barbariſmo latius loquemur, eſt omnis dictio neque Græca, neque Latina: Græco tamen aut Latino ſermoni inſerta: alioqui nulli linguæ vitio dandum cenſeam, quòd ſuis vtatur vocabulis. In Latino autem ſermone de quo nunc nobis diſputatio eſt, barbariſmus committitur in ſingulis dictionibus: ſolœciſmus in coniunctis. Committitur autem in ſingulis dictionibus, modis quatuor. Primò, quia Latina non eſt. Secundò, quia non id Latinis ſignificat, pro quo vſurpatur: & de his nunc miſtim loquemur. Tertio, quia Latina quidem eſt, ſed malè ſcribitur vt in Orthographia oſtendimus de multis. Quarto, quia malè profertur, Latina non eſt dictio quæcunque à nullo Latino, qui purè loquutus ſit, vſurpatur: vt bladum, guerra, treuga: fardellus. In alieno ſignificato ab indoctis vſurpatur, quæcunque à proprio ſignificato ad alienum citra receptam metaphoram traducitur: vt arguo miles, & cæteræ, quas ſerie literaria ſubiiciam: multóque plures, de quibus alibi: nunc enim in quibus plurimi hallucinantur, hac ſerie explicabo, ſignato diſcrimine inter barbaram & malè vſurpatam.

ABHORREO verbum Latinum à doctis vſurpatur, pro eo quod eſt alienus ſum: à minus doctis, aut minus accuratè locutis, pro obhorreo & exhorreo.

Aborior Latinum verbum, ante tempus orior: male ſcribitur pro oborior, id eſt præter ſpẽ orior: vt Lachrymis affatur obortis.

Actor Latinè dicitur qui cauſas aut fabulas agit, aut etiam pecus: ſed ineptè pro authore aut auctore operis aut legis.

Actualiter vel actu, inepte dicas pro nunc aut in actu: eſt enim actus Latina vox: ſed potius acta Apoſtolorum quàm actus dicam.

Adytus inepte, pro adytũ quod differt ab aditu.

Ad euangelium iuro, pro Per euangelium.

Ad podicẽ pili creſcunt, pro In podice: Ad enim ſignificat iuxta aut acceſſum.

Ad minus, vel ad omne minus: pro ſaltem, aut ad minimum, vel minimum, &c.

Ad vrbem, oppidum, caſtrum, &c. vado: pro in vrbem, &c. quoties ingredimur.

Aduentagium, pro aduenticio, vel pro anterioribus partibus: pro quibus non minus barbare antepodium dicunt, quaſi ius ante aduerſarium potandi.

Æſculum, pro meſpilo: nam æſculus, arbor glandifera ponitur diuerſa à meſpilo.

Affiducio, pro affirmo, ita vt confidas.

Aleo & pilo verba, pro alea & pila ludo: cum tamen dicatur aleator, & aleo aleonis, qui alea, aut ad aleam ludit, & à Suetonio aleatorium forum, vbi alea ludebatur. Pilo etiam, pro pilas emitto, aut depilo, id eſt pilos depono, Latinum eſt.

Aliqualiter, pro aliquo modo: Aliqualis, pro qualiſqualis, inepta ſunt & ruſtica.

Alleuio, pro alleuo, niſi vbi ſcriptum legeris.

Altero, pro in alterum muto, & ſic alteratio.

Ambaſiator, pro legato, caduceatore & oratore: & ambaſiata, pro legatis.

Ambo ambonis, pro cathedra & ſuggeſtu.

Ammiraldus vel ammirandus, pro maris præfecto.

Amplius, pro iterum aut poſthac: vt Non videbis me amplius: pro magis ample Latinum eſt.

Annihilo & annullo, pro In nihilum redigo.

Apotheca, pro myropolio aut pharmacopolio, aut pro officina, aut taberna apothecaria: & apothecarius, pro aromatarum venditore: ἀποθήκη autem Græcis horreum eſt.

Appodio, pro innitor & incumbo, quaſi podio.

Appræmio, pro muneror, vel dono præmio.

Approprio, pro facio proprium & verum.

Apud, pro ad: vt Vado apud patrem, pro ad patrem. Amat enim verbum quietis, aut motus non ad locum, ſed intra locum. Ad ſæpius verbum motus ad locum, ſed etiam quietis, & intra locum: vt Ad tribunal ſtabis. Et formoſus oues ad flumina pauit Adonis.

Arguo, pro argumentor: ſignificat enim conuincere: vt Degeneres animos timor arguit. Et accuſare: vt Méque timoris argue.

Armiger, pro bellatore armorum potente, cùm ſit eius miniſter, arma eius ferens.

Auca vel oca, pro anſere etiam fœmella.

Auiſo, pro conſulo, prouideo, admoneo.

Auunculus qui eſt frater matris, pro patruo, qui eſt frater patris: aut contrà, malè ponitur.

BACCALARIVS, pro baccalaureo qui bacca lauri inſignitus eſt in aram magiſterij: dura tamen vel ne eſſet compoſitio. vnde videtur barbarum à Banco, id eſt ſcamno aut ſedili, ſuper quod reſpondens ſederit, deductum: vel à baculo, id eſt ſceptro aut lituo inſigni magiſtratus ante eum lato: Latinius dicatur Bonis artibus initiatus, & qui licentiatus dicitur, ad N. profeſſionem admiſſus.

Bancalia, Græcè periſtromata vel tapeta ſeu tapetes dicuntur: nam aulæa ad parietes dependent: illa ſternuntur.

Bancus & Bancarius, Græcè trapeza, id eſt menſa nummulariorum, & trapezita dicuntur.

Bannus barbarum, eſt proſcriptio & exilium, aut proclamatio & publica denunciatio. Bannio, in exilium mitto & pello.

Baliuus, pro prætore, fortè quòd ſit baiulus virgæ.

Barbitonſor, dicatur tonſor: & barbaria, tonſtrina. Neque enim nunc barbam tondet, ſed radit: tondet autem capillos.

Baſſus, dicatur ſubmiſſus & imus.

Baſtardus & Banchardus, qui Græcè nothus, id eſt filius illegitimus: ſic notha.

Baſti, Latinè clitellæ quæ iumentis imponuntur ad portanda onera.

Bimodè & trimodè, pro bifariam, trifariam.

Birrum & birretum, pro pileo aut mitra potius: alij bonetum, quaſi bonum & nitidum dicunt. cùm autem ſit tegmen capitis priſcis ignotum, vtendum eſt nouo vocabulo, licet minus Latino: credam tamen mitræ ſpeciem eſſe.

Bladum, pro frumento: & frumentum, pro tritico, cum ſit genus, omnem frugem complèctens.

Bombizo, pro pedo, & podice bombum facio.

Bouinus, pro bubulus: vt Bubulæ carnes. Valla tamen eo vtitur, & defenditur analogia, cũ barbarum Quintilianus cenſeat.

Braccha, pro fœmorali aut ſubligali, cũ ſit alterius veſtimenti genus: vnde Gallia Bracchata.

Bulla, pro diplomate pontificum, forte, quòd ad illorum diplomata ſigilla plũbo tecta in ſpeciem bullarum dependent.

Burgenſis, pro ciue: quia Burgus pro oppido ac vrbe multis dicitur: ſi tamen Burgus vrbium quarundam proprium nomen vt Latinum recipitur, ſicut Beneuẽtum & alia multa magis barbara, poteſt ab eo ſic dici Burgẽſis: vt à Pariſij Pariſienſis.

Burgimagiſter, pro ædili aut præfecto vrbis.

Burſa, pro crumena, ſacculo, aut loculis, aut zona, quaſi byrſa: eo q̀ è corio fiat. Item pro ſportula & teſſera, & quod inde ſit, burſarius, ſportulæ capax. Item burſator, pro quæſtore: Inburſare, recipere.

CAducus, pro hærede: & caducum pro hæreditate: non eſt tamen barbarum pro legato, quod per caducos, id eſt mortuos cohæredes aſſequimur. Vnde Iuuenalis, Legatũ omne capis, necnon & dulce caducum. Eſt autem caducus, a, um, facile cadẽs, & cadere faciens: vt Caducus morbus: & qui per mortem cecidit. Virg. lib. 6, -bellóque caduci Dardanidæ, Vnde cadauera & caduca auſpicia.

Caliga vt quidã cenſent, pro tibiali ſeu tibiarum integumento, mihi nequaquam barbarum videtur: nam inde Caligula Imperator dictus: & caligatus, caliga indutus. vnde Iuuenalis, Veniam caligatus in agros.

Cambium, pro commutatione præcipuè pecuniæ.

Camelotũ, pro vndulato aut ſymbaloto, ſeu cymphio pãno, aut fortè cymarili: potius tamen vndulatum dixero, quem damaſcenũ vocant: vulgus camelotum vocat, eo quòd è pilis camelorum & hircorum contexitur.

Camera, pro cubiculo vel cœnaculo: cum ſit teſtudo & tectum incuruatum: dicta quòd camura, id eſt incurua ſit.

Camiſia, pro ſubucula, aut veſte interiore, quam imperiti interulam vocant.

Campanator, vt quidam ſcripſit, pro rhopalo: vulgò tamen dicitur is, qui vaſa illa ſonantia, quæ, quòd campeſtres conuocant, campanas dicimus, pulſat. Rhopalon verò apud Ariſtophanem malleus eſt quo talia vaſa & tintinnabula & fores ſeu ianuæ pulſantur.

Canonizare, pro in ſanctorum numerum referre, & eorum catalogo aſcribere.

Capella, pro ſacello: & capellanus, pro ſacellano: eſt autem parua capra.

Caniſter: quia dicendũ caniſtrũ neutro genere.

Cappa, pro colli tegmine & toga.

Caputium, quod dicendum eſt capitium.

Cariſtia, pro caritate, id eſt magno pretio rerũ: rectè tamen eucharistia dicitur.

Carnifex, pro lanio, id eſt carnium venalium inciſore & paratore, cùm ſit tortor, qui aut mentem, aut corpus cruciat.

Carpa piſcis: doctiùs carpio dicitur.

Caſtratellum, pro veruecino aut veruecina carne: & Caſtron, aut muto, pro veruece: eſt enim

enim veruex, aries caſtratus, vt caper propriè hircus caſtratus, licet pro hirco Maroni, cum dixit, Vir gregis ipſe caper. Et, Occurſare capro, &c. Vbi Theocritus coleato, vt Aulus Gellius docet, ſed Græcè dixit.

Caſualiter & caſualis, pro caſu & fortuito.

Cathallum apud Flandros pro omni bono mobili & inſtrumento domeſtico, quod alij vtenſile vocant: alij ſupellectilem, etiam ſi ad lectum non pertineat: quia etiam chartaceam ſupellectilem legimus.

Caue te ab illo, pro Caue tibi ab illo: aut Caue illum, ſolœcon eſt.

Cauſo, pro efficio & produco, barbarũ eſt. Cauſor autem Latinè dicitur, pro eo quod eſt cauſas recito, & in excuſationem adduco. & quaſi culpo & obiicio.

Cautelosè, pro cautè & per fraudem. Sic Cautelosus eſt, pro cauto & aſtuto.

Cæltes, pro cælo, id eſt inſtrumento cælandi.

Certifico & certioro, pro Certiorem facio.

Chorda, pro fune & rudente: eſt enim vox Græca fidem, id eſt chordam plectrorum ſignificans.

Chronica chronicæ, pro Chronica chronicorum.

Cimiterium, pro cœmeterium: quia Græci, vbi nos œ, ſcribunt oi, & proferunt i.

Circunuicini, pro accolis aut vicinis.

Ciuitatenſes, dicantur ciues aut oppidani.

Clauſtrum, pro cœnobio: clauſtrũ, enim eſt clauſura tam cœnobitarum quàm aliorum. Cœnobium vbi communiter viuunt.

Clericus, pro puero miniſtro, aut pro docto & literato: eſt enim ad ſortem pertinens præſertim, & diſtinguitur à laico. Laici enim nõ ſunt clerici, quamuis docti & literati, &c.

Cliẽs, pro ſatellite, viatore, aut apparitore, & ſeruiente publico: cum ſit quicunque in iudicio à patrono defenditur.

Cloaca, pro forica aut latrina: eſt enim qua ſordes defluunt extra vrbes.

Cœnaculũ, pro cœnatione vel contrá. Eſt enim cœnaculum locus ſub tecto, ſumma cõtignatio domus. Cœnatio, vbi cœna fit.

Communiter, pro eo quod eſt fere & vulgò: eſt autem in commune, & opponitur Propriè.

Compatriota, pro conterraneo aut municipe.

Complacentia & placitum, pro obſequio.

Complexio, pro conſtitutione & temperamẽto qualitatum naturalium.

Concivis, pro ciuis: quod tamen & Valla ponit & analogia defendit. Cicero eo non vtitur: quia iam vir conſularis ciues ſuos, non conciues dicere voluit. Sunt plura quæ eon refugiunt, vt ſodalis, municeps, æqualis.

Concordor, pro concordo & concors ſum.

Condoleo tibi, pro Caſum tuum doleo, aut Caſus tuus mihi dolet. Analogia defendit Condoleo tibi pro tecum, vt compatior.

Confeſſor, pro auditore cõfeſsionis, qui fortè cõfeſſarius dici poſſet, & à cõfeſsione aut ab auriculis. A enim & ab denotãt officiariũ, cuius officium dependet ab eo quod ſequitur: vt A calculis, à ſecretis.

Comeatus, & licentia abeundi, pro commeatu.

Conſtitue te in locum hunc, pro transfer & ſiſte.

Contrarior, pro contrarius ſum & aduerſor.

Contentor, pro contentus ſum.

Conuentus, pro habitaculo conuentuum: cum ſit cœtus & conuentio eorundem.

Conuiuor te, pro ad cõuiuium voco vel accipio: quia conuiuatur, qui in conuiuio eſt.

Coquinator, pro coquino: & coquinatrix, pro conditrice aut coctrice & culinaria.

Copia libri, pro exemplo aut exemplari: eſt autem vis: vt multitudo copioſa & manus armatorum, præſertim in plurali. Barbarè etiam dicitur copiſta, pro ſcriba aut tranſcriptore, aut excriptore.

Cordialis, pro charo, & qui cordi eſt.

Corneta, pro, colli tegmine.

Correlarium, pro corollario: bene tamen dicitur correlatiuum: vt Herus ſerui.

Correſpondeo, pro reſpondeo: ſi tamen duo ſimul reſponderent, correſponderent.

Coſtus Flandris, pro ſumptu & victu.

Crucibulum, pro lucerna fictili.

Curia, pro aula & corte: nam vtraque à Gallis vocatur *la court*: à Flandris *hof*. Eſt autẽ aula propriè domus regia, ſed accipitur pro domo principali, & vbi magnarum rerum curæ habentur. Cortis autem, vbi aues domeſticæ & pecudes & cicures nutriuntur.

Curialis item ineptè dicitur, pro aulico & vrbano.

DALIDA, pro Dalila: Darius, pro Darus: Dauit, pro Dauid: Dauiticus, pro Dauidicus: Darius media breui, pro longa.

Decadarum, pro decadum, in genitiuo plurali.

De cætero pro poſthac, aut à modo.

De condigno, pro merito, aut iuſtè.

De facili, pro facile. De bene eſt, pro Vt bene ſit, vel Bene ſiat, &c.

Defectus, pro culpa: vt Defectu medici indocti

periit, pro culpa & imprudentia: Defectu autem medici reuera periit, qui medicum non adhibuit: valiturus, ſi adhibuiſſet eum.

Degener, pro notho: cum ſit qui à generis decore & generoſitate deficit.

Demeritum, pro peccato: & demereor, pro pecco: cum demereor, ſit meritis deuincio: bene merendo, obnoxium reddo.

Depaupero, pro eo quod eſt pauperem facio.

De proximo, pro illico, & propediem.

Deuelo, pro manifeſto, ac reuelo.

Dicto pro epiſtolam, aut quid ſimile compono: & dictamen, pro epiſtola aut poëmatio vulgari, aut etiam pro ſyndæreſi & iudicio rationis: item pro dictito, aut contrá. Eſt enim dictare, pronſiciare quę alter ſcribat: ſed id nobis ratio interdum facit, vt ſolitudo: quia multa, dum ſoli ſumus, cogitamus calamo committenda. Dictitare autem, eſt frequenter dicere, vt Valla docet.

Dietim, pro quotidie, quaſi per ſingulos dies.

Difficiliter, pro difficulter: bene tamen difficilis.

Diga aut dagga, pro pugione, more barbarorũ.

Dignifico, pro dignum facio, aut dignor.

Dyſcolus, pro vago & diſcurrente: cũ ſit cui difficulter iubetur vt indiſciplinatus.

Diſcretio, pro prudentia: Valla tamen dicit, Et quo nonnulli vtuntur,

Diſcretus dicitur, qui qualitates perſonarum & rerũ momenta diſcernit, non qui diſcernitur: talis autem prudẽs: ſed diſcretio Latinè dicitur actus diſcernendi.

Diſſimulanter, pro diſsimulatè aut contra: nam diſsimulãter facit, qui diſsimulat: diſsimulatè fit, quod diſſimulatur. ſicut temperanter viuit temperans, temperatè fit temperatum.

Diſturbium, pro impedimento & diſturbamine,

Diuerſimode, pro diuerſo modo, &c.

Dominus de parlamento, pro conſiliario regio, aut iudice ſelecto. Item dominus, pro principe, aut viro potente, aut hero. Nam propriè dominus eſt vi & authoritate propria dominans vt deus & tyrannus. Iuſtus autem rerum publicarum gubernator, rex aut princeps dicitur. ſerui priuati poſſeſſor herus eſt: vt dignitate præditus clarus, potens aut magnificus dicatur, non dominus, ſi caſtè loqui liceat: multóque minus, quod ab religioſis vſurpatur, domnus.

Duciſſa, pro duce fœmina. Maro, Dux fœmina facti. Sic non dicentur comitiſſa, principiſſa, militiſſa. Multóque minus baroniſſa, marchioniſſa. Item abbatiſſa, prioriſſa: quæ ineptiſsima tamen tolerantur, quia propria ignorarẽtur: vt ſint mater primaria, ſumma ſacerdos, aut veſtaliũ antiſtita, ſeu antiſtes in monte martyrum, &c. Si enim Abbas eſt pater, quomodo abbatiſſa erit mater, niſi fortè à viro virago dicitur? Huiuſmodi igitur ſi vti cogimur, proteſtatione protegemus dicentes, Quam vocant, vt dicunt, ſi ita vocare liceat, quæ vulgo dicitur, &c.

ECCLESIA, pro fano aut templo. cum ſit cœtus ad euangelium CHRISTI euocatorum: figuratè ergo accipitur pro æde ſacrata, ſicut locatum pro loco, &c.

Econtra, pro econtrario aut contrà: leguntur tamen eo vſi non contemnendi.

Econuerſo, pro e diuerſo: benè tamẽ dicas E conuerſo factus eſt peruerſus.

Eucauſtum aut incauſtum, pro atramento: & Incauſtoriũ, pro atramentario, ſicut Scriptorium, pro calamario, aut theca pennaria, vbi pennis ſcribitur.

Exemplifico, pro exemplum do, &c.

Ex parte mea, pro verbis meis, aut nomine meo: poteſt tamen in ſuo ſenſu bene dici.

Explicit pro explicitum eſt, &c.

FACILITER, pro facile. Iuuenalis,
Haud facile emergunt, quorum virtutibus obſtat Res anguſta domi.

Faſciculum, pro faſciculus: quia dicitur hic faſcis, quem imperiti fardellum vocant.

Feſtiuus, pro feſto: aut feſtus, pro feſtiuo.

Fiendus, pro faciendus: licet non dicatur facior. Futurus autem à fuo deducitur.

Finiculum, dic fœniculum aut marattrum.

Flaſco aut flaſculum, pro lagœna.

Fluetum, pro holoſerico, aut ſerico villoſo.

Forenſis, pro extraneo: non pro re ad forum pertinẽte. Forefacio, pro pecco aut malefacio: ſic forefactum, &c.

Fortalitium, dic propugnaculum, & munimen.

Fruſtecula, pro fruſtulis: malè autem ſcribas fruſtra, ſi ſcribendum ſit fruſta, id eſt fragmenta à nominatiuo fruſtum.

GALIENVS, pro Galenus: & Gabella, pro vectigali publico, aut quod Græcis τέλος dicitur: vnde τελώνιον menſa telonarij, vbi tale vectigal exigitur.

Garcio, pro verberone aut famulo.

Gardianus, pro minoritanorum antiſtite, aut cuſtode & obſeruatore.

Gloſa, pro gloſſa, id eſt lingua: & pro gloſſemate,

id eſt

id eſt interpretamento.
Graduatus,pro eo quod eſt per gradus in dignitate aut magiſterio conſtitutus.
Granellum,pro paruo grano.
Gryphus vel grypho, pro Gryps:nobis tamen gryphes dicuntur qui Græcis γρῦπες: ſuntque gryphus, grypus & gryppus in ſuo ſignificato recepta.

HABITVDO, pro conſuetudine & conuerſatione. Habiliter,pro ex arte. Heraldus, pro caduceatore & feciali.
Herangia aut harangia ſeu haranga, pro caduceatoris oratione.
Herbergium aut herberga,pro diuerſorio.
Hincinde,pro vbique, aut vtrobique, aut vtrinque,aut vndique.
Hiſtorio,pro eo quod eſt hiſtoriam ſcribo.
Hoſpitale,pro Xenodochio.
Hoſpitium etiam magis honeſtè quàm verè dicitur diuerſorium mercenarium:quia hoſpitium gratis & mutuò patet.
Huſpodium, pro iuſculento, id eſt obſonio in olla & iure ſuo cocto.Sunt autem carnes aliæ toſtæ ſeu aſſæ,aliæ frixæ,aliæ iurulentæ, ſeu iuſculentæ, in iure coctæ, & cum eo comedendæ: aliæ elixæ in iure quidem coctæ, ſed inde extractæ.

IBIS, pro ciconia,quia diuerſæ ſunt aues.
Imprægno,pro grauidam facio.
Incidentaliter,pro incidenter & obiter.
Incolumus,pro incolumis,tertiæ declinationis.
Indilatè,pro continuò & ſine dilatione.
Inducior,pro differo.
Indulgentia, pro venia,cum ſit mollis educatio & nimis propenſa facilitas, ſiue ad remittendum,ſiue ad impertiendum: cui quia quid ſimile in deo erga peccatores agnouerunt fidei noſtræ anteſignani: remittit enim vix rogatus,quoties ingemuerit peccator: ideo talem remiſſionẽ indulgentiam non oſcitanter vocauerunt.Eſt autẽ indulgere,vnde deducitur, nimia affectione alicui rei, aut actioni incumbere.
Induſtrioſus,pro induſtrius.
Infiteor,pro inficior,aut inficias eo.
Iniurior,pro iniurius ſum, aut iniuriam patior.
Iniurioſus, pro iniurius.
Inſigniorum & inſigniis,pro inſignium,&c.
Inſimul, pro ſimul.
Inſtantia,pro conatu,petitione,diligẽtia.In Paulo tamen legitur, Inſtantia mea quotidiana. Et in Marone, Quod nũc inſtat,agamus. Inſtans etiam,pro puncto tẽporis, aut momento & nictu oculi.
Intendo,pro volo & propono.Intentio, pro propoſito.Eſt enim intendere, augere,& auctius inniti:eiuſque actio, intenſio & intentio:nam duplex habet ſupinum.
Interula,pro ſubucula, aut induſio.
Inueho in te,pro inuehor in te.
Iocunditas,pro voluptate.
Iraſcor tecum,pro tibi, aut in te.
Itinero,pro iter facio,aut eo.
Iuba,pro galea:aliud enim ſignificat.
Iuriſta,pro iuriſperito,aut iuriſconſulto,aut pro iurante.
Iuſtitia,pro iuriſdictione aut iure.

LACTICINIVM, pro lactario.
Laicus,pro illiterato,cum ſit popularis.
Laniſta, pro lanio. Nam laniſta eſt qui gladiatores erudit & vendit. Lanius qui carnes vt vendat,concidit.
Latiniſta,pro Latinè loquente.
Lautitius,pro lautus.
Leccator,pro paraſito, helluone, lurcone, guloſo,comedone,&c.
Lectica,pro ſponda aut cubili. Eſt enim qua homines portantur,vt in curru penſili.
Lectura,pro dictatis aut lectione.
Legiſta,pro legum perito aut conſulto.
Leuca,leuga aut mila, pro miliari,aut miliario, aut etiam milibus: aut potius pro binis, aut ternis paſſuum milibus: quia variantur pro regionibus.
Libruncula,pro libella, id eſt parua libra.
Licentia ludendi, pro venia abeundi, pro commeatu docendi,pro authoritate.
Lymphatum vinum, pro aqua dilutum & temperatum. Vnde alius meracius, alius dilutius bibit. lymphatus & lymphaticus eſt furore percitus, quaſi conſpecto in lympha, id eſt aqua, numine: aut ad aquam inſpicere recuſans,vt rabie canina infectus.
Locum tenens, pro vicario: vt Suppræfectus locum tenet,pro Vicem gerit præfecti.

MANGO,pro armigero aut ſtabulario,cum ſit qui animalia ad venditionem parat, vt pueros,puellas,equos,&c.
Mantellus vel mantellum,pro chlamyde, obolla,ſago,aut ſimili veſte.
Maſtico,pro mando,& cibum dentibus tero.
Materna lingua,pro vernacula, non tam barbarè quàm humiliter dicatur.
Mala,pro mantica.
Miles,pro equite aurato aut inſignito cum ſit omnis qui militat & frequenter gregarius.

Mingo

Mingo, pro meio, ſum tamen minxi & mictum ac mictario dicantur: ideóque cenſeam non tam barbarum quàm abiectum.

Miſſiua, pro epiſtola, aut literis.

Moderni, pro neotericis aut huius ſeculi hominibus, qui & æquales noſtri dici poſſunt.

Muriceps & Catus, pro fele: cum tamen ſint, qui aliud felem quàm catum illud animal, quod mures & ſorices capit, eſſe velint, & cum proprium deſit nobis (nam Græcis αἴλουρος dicitur) commune nomen ſumpſiſſe. Varro enim & Columella accipiunt felem pro eo animali quod vulgus fouinum appellat: dicit enim Varro lib. 3, Omnes parietes tectorio læuigantur, ne felis aliáve beſtia introire ad nocendum poſſit. Plinius autem lib. 10. cap. 73. niſi eadem ſit vtriuſque natura, αἴλουρον deſcribere videtur, cum dicit, Feles quidem quo ſilentio, quàm leuibus veſtigijs obrepunt auibus? quàm occulto ſpeculatu in muſculos exiliunt? excrementa ſua effoſſa obruunt terra, intelligentes odorem illum indicem ſui eſſe. In quibus verbis muſculos per diminutionē dixit à nomine mus. Mus autem genus eſt ad ſorices, quos muſculos vocat, & ad maiores, quos alij glires perperam vocant (eſt enim glis longe aliud animal) Galli *Rattes*. Dicent ergo maiores mures, etiam aquaticos, vt Homerus in Batrachomyomachia; & minores ſorices: vtriuſque venatorem αἴλουρον; quamuis non damnem qui catum aut felem vocent.

Muto, pro veruece: cùm ſit potius mentula.

Mutuo, pro commodo & pro mutuor. Nam mutuo, eſt mutuo do: Mutuor, mutuo accipio. Mutuamus autem res, quas non recipimus eaſdem numero, quia abſumuntur aut alienantur: ſed ſpecie, vt vinum, oleum, panem, pecuniam, &c. Commodamus quas eaſdem recipimus, vt libros, veſtes, vaſa, &c. Confunduntur mutuo & mutuor, ſed impropriè.

NATIVITAS dici quidem poteſt, ſed non ſatis aptè pro natali.

Nec nunc quoque, pro ne nunc quidem.

Nepos & neptis apud Flandros pro omni conſanguineo vel conſanguinea, cùm ſint tantùm ex filio filiáve geniti: & per amiſſionem ex fratre ſororéve noſtra, quod addere ſolemus.

Nobiliſta, pro nobili: & ſimilia in iſta à Latinis deducta vt ſacriſta, & curialiſta, portioniſta, ſummuliſta, artiſta, legiſta. A Græcis quidem recipiuntur, vt ſophiſta, grammatiſta: & fœmina tympaniſtria, cithariſtria: vir autem citharœdus dicetur.

Nouiter, pro recenter vel nuper.

Nullatenus, pro nullo modo, authore Valla. Calepinus recipit, & analogia defendit.

Nulli, pro nuſquam: quo tamen docti quoque vſi ſunt.

OBVIO, pro obuiam eo, officij gratia: bene tamen pro contra eo & obſiſto: vt Obuiatum eſt ſuperbiæ nobilium & præpotentum.

Omnimode, pro omnino, aut omnimodo: ſic cętera in mode à modus deducta.

Oſus & oſe finita plurima, loco quorum ſunt alia verè Latina vſurpanda: vt Virtuoſus & virtuoſè, pro ſtudioſus & ſtudioſè: Ridiculoſus & ridiculoſè, pro ridiculus & ridicule: Iniurioſus, pro iniurius: Induſtrioſus, pro induſtrius: Carnoſus, pro corpulentus: Cauteloſus, pro cautus: Serioſus, pro ſerius: & ſimiliter cenſendum de aduerbiis.

PABVLANTVR equi, pro paſcuntur & comedunt.

Pariformiter, pro pari forma & modo.

Parlamentum, pro ſenatu & ſuprema curia.

Partes, pro patria: vt, Volo ire ad partes.

Paſſagium, pro tranſitu: & paſſus, pro loco.

Paſſionor, pro perturbor & paſsione conficior.

Patria, pro regione, cùm ſit patria cuique in qua natus eſt, & ea ſola.

Patrio & repatrio, pro patriam repeto.

Patriloquium, pro oratione dominica.

Pectino caput pro pecto: ſed pectino ſegetem, id eſt in duas partes, perinde ac pectine deflecto, rectè dicitur: & pectinatum tectum.

Pelliparius aut pelliparus, vel, vt Galli dicũt, pelletarius, dicetur Latinè pellio.

Penes, pro propè: vt Penes vrbem.

Penſionarius, pro ſcriba publico.

Penus, pro penario: Perſius tamen dixit, In locuplete penu.

Peramplius, pro inſuper, aut multo amplius. Sic peroptime, pro quàm optime, &c.

Perla pro vnione aut margarita.

Perſona, pro homine: vt notabilis perſona, pro viro claro & inſigni: item pro paſtore parochiali aut ſimili: cùm ſit facies adulterina, per quã mimorum verba ſonant, & ſtatuũ ſeu dignitatum in habitu & geſtu diſcretio.

Philocaptus, pro amante, aut amore capto.

Pincerna, pro pocillatore: legitur tamen in Geneſi.

Placitare pro litigare in iudicio.

Plebanus, pro paſtore parochiali.

Pœna

Pœna, pro labore & cruciatu, cum ſit multa: item pœnaliter, cum pro pœna & penuria. Sic pœnibilis, &c.

Poëtria, pro Arte poëtica: cùm ſit mulier poëtices perita, quæ & poëtis dicitur.

Pomerium, pro pomario, id eſt loco pomis conſito: Pomœriũ autem, locus eſt quaſi poſt mœnia ædificiis vacuus.

Prædico, pro concionor: niſi addas quid: nam rectè dicas, Prædico virtutem tuã, Prædico verbum dei. id eſt laudo.

Præiudicium, pro nocumento aut damno: cùm ſit præſumptum de aliquo iudicium.

Præſentialiter, pro coràm, aut in præſentia.

Præſto ſum, pro paratus ſum: & præſto ſcribit, pro celeriter: & preſto veniet, pro eo quod eſt propediem. Bene tamen dicitur, Præſto ſum, id eſt adſum & præſens ſum.

Præſumo, pro arrogo: & preſumptuoſus, pro arrogante. Bene autẽ dicitur, Sumis tibi nimium aut plus quàm decet.

Præteritus, pro ſuperiore: vt Præteritus papa.

Priuatè, pro priuatim: & priuatus, pro cicure & domeſtico ac familiari. eſt enim priuatus, qui non eſt in magiſtratu publico.

Priuilegiare, pro priuilegio donare.

Proceſsio & rogationes, pro ſupplicationibus publicè decretis

Procurator, qui cauſas curat: nã cauſidicus Gallis aduocatus dicit̃, cõſuetius aduocatus dicẽdus.

Pro, loco ad: vt Pro quindecim diebus tibi librũ commodo, pro Ad quindecim dies.

Pro maiore parte, pro plerunque, aut ſæpius, aut ex maiore parte.

Proſtibulum potius ſcortum eſt quàm lupanar,

Publicanus, pro publico peccatore: cùm ſit qui vectigalia publica curat, olim iam inter honoratos habitus.

Pugno tecum: aptius dicatur in te, vel contra te, ſi hoſtis es. Sic tamen multi dixerũt. Et Maro,

vna cum gente tot annos

Bella gero. id eſt contra vnam gentem.

QVANTOTIVS, pro quamprimum, aut quanto citius facere potes, aut fieri poteſt.

Quæ hora eſt, pro quota: & cuius declinationis eſt, pro quotæ, &c.

Quicquid eſt. pro vtcũque eſt, Valla barbarum cenſet, aut ſaltem ineptum. Virgilius tamen Ænei. 2. dixit, Quicquid id eſt, timeo Danaos, & dona ferentes. ſed meo iudicio, pro non, vtcunque eſt, ſed quicquid eſt: id quod Danai offerre volunt, ſiue verum donum, ſiue ſimulatum, timeo Danaos, etiam dona ferentes: in qua ſententia aptè dicitur.

Quid ſcis, pro quî ſcis. Terentius, Quî ſcis eos diſcordare, &c.

Quietantia ſiue quictantia, pro acceptilationis & ſatisfactionis factæ chirographo: & Quietare, pro quietum reddere aut abſoluere à debito.

Quindena, pro quindecim diebus: & nouena, pro nouem diebus. Rectius autem dicas quindenarium iter, & nouenarium ſacrificium. Similiter quadragenarium ieiunium, quàm quadrageſimam: & ſexagenarium fructum. quàm ſexageſimum. Sed quę ſcripta ſunt, ipſe non mutem.

Quoad animum, pro quantum ad animum.

Quòd, pro vt, aut quin: vt Iuſſiſti quòd venirem pro vt venirem. Non dubito quòd rex aderit pro quin aderit, &c.

RANCOR, pro inueterato odio.

Recommando, recommitto, recompenſo: pro commendo, committo, compenſo.

Redimarius, pro villico & conductore villæ & prædiorum. Receptor, pro quæſtore ærario. Sed quæſtor publicus eſt.

Regiſtrum, pro regeſtum.

Regratior, pro gratias ago aut refero.

Repatrio, pro patriam repeto.

Repertorium, pro indice.

Requeſta, pro petitione.

Reuoluo librum, pro euoluo: ſi tamen rurſum voluis, reuoluis.

Ribaldus, pro ſycophanta & riuali.

Ridiculoſe, pro ridicule, &c.

Riparia, pro ripa aut litore.

Rus, pro pago: cum ſit aruum quod rurſum aratur.

Ruffianus aut Roffianus & Poltronus, qui leno dicendus eſt.

SACRISTA, pro ſacrario aut ſacrorum cuſtode

Saltim, pro ſaltem: ſed dici poteſt pro eo quod eſt per ſaltus.

Scabinus, pro ſenatore aut ſeptemuiro aut tribuno plebis: nam plebiſcitis præeſt.

Scultetus, pro quæſitore parricidij.

Secundum quòd: vbi dicendum vt.

Separatè, pro ſeparatim.

Serioſe, pro ſerio.

Serultor, pro cliente, lictore, ſatellite, aut etiam famulo. Eſſeruire, pro inſeruire aut famulari.

Sexdecimus, pro ſextus decimus vel decimuſſextus

ſextus

ſextus.

Simplicitas, pro ignorantia & innocentia.

Sinautem, pro ſinon, cum ſit quaſi, ſed ſi.

Sociare, pro comitari & deducere. Maro Latinè dixit, Addit ſe ſociam, &, Addunt ſe ſocios.

Solenniis, pro ſolennibus, &c.

Sororius, pro ſobrino, id eſt ſororis filio.

Socularaut Sotularis, pro calceo: quo tamen docti vſi ſunt, ſed parcius.

Stufæ aut ſtubæ, pro thermis aut balneis: ſed ſępius pro thermis, quę ſunt calidæ & ſiccæ.

Sub diuo, pro ſub dio, id eſt aere aut cælo, quia Iuppiter dius dicitur, nō diuus: ſunt tamē qui ita dicunt, ſed nolim imitari.

Succarus, pro ſaccaro.

Supparum, non quā camiſiam dicunt: ſed quod ſuperplicium ſignare putem.

TABERNA, pro caupona: poteſt tamen dici taberna vinaria, ſi in ea vinum venditur, ſed etiam aliarum rerum eſt.

Tabula, pro menſa cibaria, quam quidam non minus ineptè diſcum vocant.

Tantum te æſtimo, pro tanti: & tantum plus inſanis, pro tanto: & vbicunque tantum & quantum incongruè ponuntur, ſolœciſmus eſt.

Tenella, pro forcipe. Et tenor, pro contentis in diplomate.

Terminus, pro dictione, cùm ſit finis aut deus.

Totaliter, pro omnino: & totalis, pro totus.

Tranſlato librum, pro transfero & verto.

Treugæ, quæ Latinè dicuntur induciæ.

Truffa, pro ſtropha,

Truſile, pro pugione.

Turcus pro Turca: licet vtrunque legatur.

VACANTIA, pro vacatione.

Vadium, pro vadimonio aut pignore.

Vadiare, pro contendere de veritate, depoſito pignore, aut vadimonium conſtituere.

Vaſallus, pro beneficiario.

Vaſtare, pro deterrere aut deſtruere, cum ſit vaſtum, id eſt vacuum, & valde amplum facere: vt Vrbem aut regionem deſtructis gladio & ignionnibus, quæ in ea erant.

Vel, pro an: vt Neſcit homo vtrū odio, vel amore dignus ſit. pro an amore.

Veſtigo, pro inueſtigo, & contrà: nam legimus & Inueſtigabiles viæ eius, pro ininueſtigabiles.

Villagium, pro pago: & Villa, pro oppido: cùm ſit domus vna in agro. Item villicus, pro pagi præfecto, quem Maiorē vocant, cùm ſit villę redemptor aut cuſtos.

Vlterius pro inſuper: non pro magis vltra.

Vnum amicum meum inueni, pro quendam.

Vnus, pro alio: dicendum alius, pro alio.

Vrino, pro meio, aut lotium facio. Vrina etiam cùm ſit vox Græca, minus purè quàm lotium dicitur.

Vt plurimum, vt plurimi cenſent, pro ſæpiſsime: vtitur tamen eo Seneca & neotericorum non pauci, nec pœnitus abſurdè: nam ſi vt minimum & vt parciſsimè loquar, rectè dixeris, cur non etiam vt plurimum? Certè barbarum non eſt: ſed ineptè ſumitur, pro eo quod eſt frequenter aut frequentiſsimè, vt ſi dicas, Mulieres vt plurimum ſunt zelotypæ. melius enim dicatur, Mulierum plurimæ, aut mulieres ferè ſunt zelotypæ

De perspicvitate.

PERSPICVITAS eſt quæ reddit apertam & dilucidam orationem. Perſpicuitatem conſequimur verbis probis, propriis & vſitatis. Propria ſunt certa cuiuſque rei ſua & pœnè vnà nata cum rebus ipſis. Vſitata ſunt quæ verſantur in ſermone & conſuetudine quotidiana. Conſuetudinem voco doctorum vſum: nam in indoctis nihil planum eſt, niſi barbarum. quibus Cicero, Quintilianúſque cum cæteris doctis ſpinoſi & tenebris inuoluti videntur: verùm ipſi ſpinas habent, & noctuarum more in ſolecaligant. Nullum ego verbum (inquit Eraſmus) non vſitatum puto videri, quod ab elegantis ſcriptoris extat literis. Ergo propter obſcuritatem, quæ ex vetuſtiſsimis vocabulis etiam doctis parum notis oritur, vt ſunt toper, antigerio, &c. vt ſciamus quatenus antiquis vocabulis vtendum eſt, declarabimus quid de his doctiſsimi cenſeant.

DE ANTIQVIS Quintilianus libro octauo cap. 3 ſic ait, Obſcuritas fit etiam verbis ab vſu remotis, vt ſi commentarios quis pontificum, & vetuſtiſsima fœdera, & exoletos ſcrutatus authores, id ipſum petat ex eis, vt quæ inde contraxerit, non intelligantur. Hinc enim aliqui famam eruditionis affectant, vt quædam ſoli ſcire videantur. In eodem libro, At perusſit quidem iam multos iſta perſuaſio, vt id iam demum eleganter, atque exquiſitè dictum putent, quod interpretandum ſit. Suffragatur Gellius Quintiliano: ait enim cap. 7. lib. 11. Verbis vti aut nimis obſoletis exculcatiſque aut inſolentibus, nouitatiſque duræ & illepidæ, par eſſe delictum videtur. Sed moleſtius equidem culpatiúſque eſſe arbitror, verba noua, incognita, inaudita dicere, quàm inuulgata &

ſorden

ſordentia. Noua autem videri dico etiam ea, quæ ſunt inuſitata & deſita, tametſi ſunt vetuſta. Declarat hæc Gellius per apludam, floces, fraces, & bouinator. Phauorinus philoſophus apud Gellium libro primo capite decimo adoleſcenti veterum verborum cupidiſſimo, & pleraſque voces nimis priſcas & ignotiſſimas in quotidianis communibúſque ſermonibus expromenti: Curius, inquit, & Fabricius, & Coruncanus antiquiſſimi viri noſtri, & his antiquiores Horatij illi trigemini, planè ac dilucidè cum ſuis fabulati ſunt: neq; Auruncorum, aut Sicanorum; aut Pelaſgorum, qui primi incoluiſſe Italiam dicuntur: ſed ætatis ſuæ, verbis locuti ſunt. Tu autem perinde quaſi cum matre Euandri nunc loquare, ſermone abhinc multis annis iam deſito vteris, quòd ſcire atque intelligere neminem vis quæ dicas. Nónne homo inepte, vt quod vis abundè conſequaris, taceres? Sed antiquitatem tibi placere ais, quòd honeſta, & bona, & ſobria, & modeſta ſit. Viue ergo moribus præteritis: loquere verbis præſentibus. Atque id quod à C. Cæſare excellentis ingenij ac prudentiæ viro, in primo de Analogia libro ſcriptum eſt, habe ſemper in memoria atque in pectore, vt tanquam ſcopulum, ſic fugias inauditum atque inſolens verbum. Cicero de claris oratoribus, Cælium & Pacuuium malè locutos videmus. Ibidem, Non eſt vtendum prauiſſima conſuetudinis regula. Ibidem, Sed nimia vetuſtas nec habet eam, quam quærimus, ſuauitatem, nec eſt iam ſanè tolerabilis.

Antiquis quandoq; vtendum.

CAETERVM non adeò refugienda ſunt antiqua, vt illis nunquam vtendum ſit. Quintilianus lib. 8, Proprijs dignitatem dat antiquitas. Nanque & ſanctiorem, & magis admirabilem faciunt orationem, quibus non quilibet fuerat vſus: ſed (vt inquit in primo) opus eſt modo, vt neq; crebra ſint hæc, nec manifeſta: quia nihil eſt odioſius affectatione. De hac re Politianus ad Scalam ſic ſcribit, Præceptum illud Cæſaris, quod obijci protinus ſolet, vt tanquam ſcopulum refugiamus infrequens verbum, magis fortaſſe illo ſeculo valuerit, quo Latinè adhuc omnes loquebantur, quàm noſtro. Iure enim tum argui poterat, qui contentus non foret ætatis ſuæ vocabulis. Nunc autem Latinus ſermo vulgò neſcitur, nec à nutricibus iam, ſed à magiſtris diſcitur. apud quod certè nulla magis haberi verba & vſitata debent & recepta, quàm quæ de illis magnorum authorum theſauris proferantur. Georgius Valla Placentinus lib. 24 ita diſſerit, Antiqua fuerint eo minus tolerabilia, quo plura in eorum vſum ſucceſſerint: quæ ſi nulla ſint, tum intrepidè vti poſſumus. Nam eorum aſperitatem vſus mollier. Eo enim magis (*Toper*) repudiabimus, quo præter aſperitatem æquiualentia multa habemus, vt cito, illico ſubito. Ita *antegerio*, pro valde, quaſi antequam res geratur. At non tam durum *tormum* dixerim, quum labore viæ ſanguis in crura deſcendit, & tumorem facit: alio non poſſum nomine, cur non hoc vocem? Lucillius, Inguen ne exiſtat papulæ, torma ne boa noxit. Nec (*boa*) reſpuendum eſt, teſte Placentino. Plinius, Ebuli folia contrita, & è vetere vino impoſita, etiam boam ſanant. id eſt rubentes papulas. Eſt autem boa, morbi genus, quum corpora ob papularum multitudinem rubent, ad ſimilitudinem eorum, qui à Boa ſerpente icti turgeſcunt. Vel à fimo bubulo, cuius litu maximè tollitur. *Intertrigo*, vetus eſt & elegans, ab interterendo: & eſt ex frictu coxarum inuicem ferè ex itinere per ſudorem ægritudo, vel morbus aut malum. Græcè *παράτριμμα* dicitur. Columella lib. 7, Intertrigo bis die ſoluitur aqua calida, mox decocto agrico ſale cum adipe defricatur.

Tædulus pro faſtidioſo, qui omnibus tædio eſt, non tam libenter dixerim, nec omnino repudiauerim. *Oppido* pro valde, vetus eſt non pœnitēdum: vt Oppido doctus. id eſt valde, multum, quaſi quantum oppido ſatis eſſet. Verbis non inueni iunctum. quare non dices Oppido amo, lego: inuenies tamen Oppido perij. *Proſapia*, id eſt progenies, vetus eſt non reſpuendum, ſi parcè vtaris. *Exantlo*, id eſt perpetior, effundo, exhaurio, ſupero, vetus eſt non refugiendum, licet Quintilianus diſſentiat: quia poſt Quintilianum doctiſſimi eo verbo vtuntur: inter quos Politianus, Beroaldus, &c. & ante Quintilianum Cicero. Nullum autem verbum à Cicerone dictum, horridum, incultúmque videri debet, teſtibus Perotto & Georgio Valla. Cic. in Tuſculanis, Quod quum exantlauiſſet omnes labores, tum incideret in mortis malum ſempiternum. id eſt exhauſiſſet aut ſuperaſſet. Plaut. in Sticho, Næ ædepol vinum poculo exantlauit. Lucillius lib. 30, Quantaſcunque modo ærumnas, quantoſcunque labores exantlaris. id eſt perpeſſus fueris. Capitur pro perficio. Pacuuius, Non poteſt Menalippe hic ſine tua opera exantlari clauus. Exantlo dicitur ab *ἐκ* & *ἀντλέω*, id eſt haurio. Liuius, Florem antlabam liberi ex carcheſijs: hinc *ἀντλία*, id eſt machinula ad hauriendam aquam excogitata. Martialis, Curua laboratas antlia tollit aquas. Per c exanclo non opinor rectè ſcribi. *Tuburcinor* tuburcinaris, vetus deponens, pro raptim comedo, neutiquam reijciemus: quoniam ei æquale non habemus verbum, vt ait Valla Placentinus. Plautus in Perſa, Tuburcinari de ſuo, ſiquid eſt domi. Titinius, Tuburcinari ſine me vultis reliquias. *Reor* quóque verbum ſecundæ pro arbitror, priſcum

ſcum Cicero putat, & eo vti conſueſſe Cottam: quis tamen eo non vtitur? *Autumare* quoque, nuncupare & fari vtcunque poëtica videantur: in orationem tamen ſolutam cadunt. Nec faſtidiemus penitus *Seculnam* vel ſeculnam pro ſequeſtro. Nec ex iure manu conſertum, quum res iudicanda ad prætorem ducitur, vt vindicetur. Ita *manias* & *maniolas* ex pinſa farina in humanas figuras deducta dixerunt, & manias laruas, quas nutrices vagientibus pueris ſe immiſſuras minitabantur. *Emanticulari* pro furari, & machinam nouam ordiri. Pacuuius, Ad manticulandū aſtu aggreditur. Cur nunc quoque non *olueta* oliuarum collectio, vt vindemia vindemiarum dicitur: Et *offendices* nexus, qui retinent ſub mento aſtrictos per ſpiras galeros, ne labantur è capite? Cur non *rupicos* ruſticos rupes incolentes: Et *petimina* in humeris iumentorum hulceráque ima, id eſt profunda petant? *Peredia* vero & *Bibeſiam* non tam libenter pro cupiditate edendi & bibendi dixerim: nec tamen prorſus excluſerim ex oratione, vt quandoque locum non habeant. indicabit autem poëticæ & oratoriæ conſultus. At quomodo aliter quàm *porcam* voces terram inter duos ſublatam ſulcos ſeminio obnoxiam, non video. *Patrimum* quoque & *Matrimum*, qui patrem habet & matrem, cur non dixerim, quum alia voce ſignificare idem mihi non permittatur? *Gluere* pro certare, non prorſus exterminabimus, ſed iudicio opus vbi vtendum ſit. *Peculatum*, furtum publicum facilè dixerim. Et *lixulas* pro globulis è pinſa farina in ſartagine frixis, aut pro circulis ex farina, caſeo, & aqua commiſtis. *Quiſquilias* non repudiabo pro parui momenti rebus. ſic *bilum*, *nanias*, *ſtrophas*, *preſtigias*, & id genus reliqua, licet perquam vetuſta, libenter orationi meæ admiſcebo. Et *ſpecilla* pro ocularibus, & *vindicias*

Noua verba. pro rebus, de quibus controuerſia eſt, ab eo quod vindicantur ex controuerſia dictis. Nouare autem ac fingere verba liberius conceſſum poëtis quàm oratoribus: licebit tamen id fieri non affectatè, ac prudenti iudicio. Beatitudinem ac beatitatem Cicero dura qui fingit intelligit, ſed mollier, inquit, vſus. ita primus ſyllabarum protulit, vt Aſinius fimbriatum ac figulatum. Ex Græco quoque formata noua, & plurima à Sergio Flauio prolata. *Ens* & *eſſentia*, quæ cur tantopere (inquit Quintilianus) aſpernemur, non video: niſi quòd iniquiores aduerſus nos ſumus iudices. Inde fit vt verborum inopia laboremus. Rectè Cicero, Si (inquit) Zenoni licuit, quum rem aliquam inueniſſet inuſitatam, inauditum quoque ei rei nomen imponere, cur non liceat Catoni? Cicero vix audebat dicere Medietates, quòd durum videbatur: & Fauor Vrbanúſque, quòd noua. Illud vitandum, nequa ſit affectatæ nouationis ſuſpicio. eſt enim in ea re nimius Apuleius, & iure odioſus. non nihil etiam affectatus Aulus Gellius, vt veterum quoque verborum amantior. Mallet ſiquidem adagium, quàm prouerbium dicere, rectè aliquando, vt pecuniam mutuaticam: in quo ipſa proprietas fulget: vt etiam nebuloſuo nomine, ſicut quencunque *depalmauerat*, pro eo quod eſt palma ceciderat. De veteribus ac nouis plurima id genus alia refert Georgius Valla, latiſſime de hac re diſputans: dicit idem barbare dici, Multoties, Nullibi, Iureconſultus, Impræſentiarum. De (*nullibi*) facilè aſſentior, licet eo vtantur Politianus, Beroaldúſque, & neotericorum plures. *Multoties* vtuntur Priſcianus & Baptiſta Mantuanus, & (ſi mendum abſit) Seneca de breuitate vitæ, Multoties Tantali more inter opes & copias poſiti. Et de paupertate, Perpeſſi ſunt multoties inopiam. Baptiſta Pius etiam dixit *pauties* pro raro. Cicero *iureconſultus* dixit in ſecundo de legibus. Et ad Herennium, Impræſentiarum de ambiguo, vbi Cicero ait, *Impræſentiarum* hoc interdicere non alienum fuit. *Groſſus*, Groſſities, aut groſſitudo, vulgi vocabula à doctioribus damnantur: quia dicendum eſt Craſſus, Craſſitudo. Id ſi verum eſt, oportet fateri mendum eſſe apud Senecam libro tertio de Beneficijs, Aſpice trabis proprietatem: æſtimes altiſſimam ſiue groſſitudinem, &c. Hîc vitio librariorum proprietatem pro proceritatem, & groſſitudinem pro craſſitudinem, legitur. Et in 4. Nat. Pilus pilo groſſior. pro craſſior. Hæc eò diligentius colligo, vt nemo ignoret periculoſiſſimum eſſe verbum: nuſquam legitur: & à bonorum contubernio longe pellendum. Modeſte autem dicere poſſumus, Non crediderim inueniri. Non memini legere, &c. Hoc quoque caute videndum eſt, anne ea quæ doctiſsimi reprehenderunt, ſint à poſteris etiam ſummæ authoritatis viris vſurpata: nam tum intrepide ijs vtemur, vt (*piiſſimus*) Cicero in Antonium negat Latinè dici: Seneca & alij quamplurimi non abhorrent. Seneca de Breuitate vitæ, Quod vtrunque & piiſsime idem & fortiſsime tulit. Et principis piiſsimi recreat clementia. Enucleo eſt qui damnet, Ciceroni elegans viſum. Vt in Partitionibus, Nec quicquam in amplificatione nimis enucleandum.

De nouis Quintilianus libro octauo ait, Siquid periculoſius finxiſſe videbimur, quibuſdam remedijs præmuniendum eſt, Vt ita dicam, Si licet dicere, Permittite mihi ſic: quod idem etiam in ijs quæ licentius tranſlata erunt proderit, quæ non tutò dici poſsint. Hæc Fabius. Ita

dicere

dices, Varro librorum helluo, ſi tamen fas eo verbo in re tam præclara vti. Vt Neoterici loquuntur, Vt Enniano verbo vtar, Vt priſcè loquar, &c. Ex iam dictis ſatis liquet fas eſſe vti interdum etiam antiquiſſimis. quod eò audacius agendum eſt, quia Latinæ dictiones plurimæ non Ennianæ ſolùm aut Pacuuianæ, ſed & Ciceronianæ vulgò ignorantur: in quarum locum irrepſere barbaræ. Ideo iamiam tempus eſt, quo intra penetralia Veſtæ

Obſcurata diu populo bonus eruat, atque
Proferat in lucem ſpecioſa vocabula rerum,
Quæ priſcis memorata Catonibus atque Cethegis. Id ni fiat, actum eſt, illicet: Latinitas periit.

ELEGANTIAE PRAECEPTA TRIGINTA.

ELEGANTIA eſt orationis exornatio: quam vt conſequaris, neceſſe eſt vitia fugere. Nam vt Fabius libro octauo ait, Prima virtus eſt vitio carere. Huic ſententiæ ſuffragatur illud Horatij.

Virtus eſt vitium fugere, & ſapientia prima
Stultitia caruiſſe. Ergo vitanda eſt turpis traiectio: vt Has res ad te ſcriptas Luci miſimus Æli. Et crebra vocalium concurſio, quæ vaſtam atque hiantem reddit orationem: vt Vaccæ æneæ amœniſſimè impendebant. Fugienda etiam eſt eiuſdem literæ nimia aſſiduitas: vt O Tite tute Tati tibi tanta tyranne tuliſti. Et eiuſdem verbi aſſiduitas nimia, vt Nam cuius rationis ratio non extat, ei rationi ratio non eſt fidem habere. Nec vtemur continenter ſimiliter cadentibus verbis, vt Flentes, plorantes, obteſtantes, lachrymantes. Cauenda etiam eſt longa verborum continuatio, quæ & auditoris aures, & oratoris ſpiritum lædit. Vitanda ambiguitas, vitanda omnis barbaries: nequicquam elegantiæ ſtudet, qui Latinitatis regulas negligit.

PRIMVM elegantiæ præceptum eſt, Oratorem varietas plurimum delectat. ideo nullum elegantiæ præceptum ſuperſtitioſè obſeruandum eſt. Neque enim (vt Fabius inquit) leges ſunt oratorum quadam veluti immutabili neceſſitate conſtitutæ, nec rogationibus plæbiſve ſcitis ſancita ſunt iſta præcepta: ſed vt in ſtatuis, picturis, poëmatis, cæteriſque: ita quoque in exornanda viri eloquentis oratione plurimum ſemper roboris ac venuſtatis habuit varietas. Atque (quod dici ſolet) tenendum cauendúmque eſt illud ante omnia, ne ars vlla dicendi (ſi fieri poteſt) eſſe videatur. Ad hanc varietatem conſequendam totis viribus ſtudendum eſt copiæ rerum & verborum, vt idem ſciamus multis modis efferre: vt Multum delectauit epiſtola tua. Literæ tuæ me vehementer exhilararunt. &c. De copia rerum & verborum edidit nuper opus pulcherrimum doctiſſimus Deſiderius Eraſmus: paruo ære comparatur. Hoc vos aureum opus ô adoleſcentes Nocturna verſate manu, verſate diurna.

SECVNDVM, Vocatiuus gaudet ſibi aliquid præponi. Cice. Quanquam te Marce fili, &c. Nec aſpernatur initium, ſed inter ipſum & verbum pulchrè interiicitur parentheſis. Virgilius, Tityre, dum redeo (breuis eſt via) paſce capellas. Parentheſis eſt interpoſitio ſententiæ, qua ablata, ſenſus manet perfectus, vt hæc oratio (breuis eſt via) eſt parentheſis, & clauditur duabus ſemilunulis: ſic ( ).

TERTIVM, Particulæ, dum, quum, quia, donec, &c. non impatienter quippiam ſequuntur. Terentius, Omnes cùm valemus, recta ægrotis conſilia damus.

QVARTVM, Adiectiuum ſubſtantiuo venuſtè præit, vt Magna virtus. verùm non illepidè aliquid interiicitur, vt Magna Dei clementia. Peruerſum Neronis ingenium. Mancinellus dicit pronomina adiectiua meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, venuſtius poſtponi.

QVINTVM, Superlatiuus tamen & negatiua ſigna, & hoc ſignum omnis, & quoduis adiectiuum, quo magnificum quid ſignificamus, poſt alia ponuntur plerunque: vt Beneficia in me contuliſti maxima. Qui te vehementius, quàm ego, colat, habes profectò neminem. Quæ dediſti nobis dona, fuerunt egregia. Alexander ille magnus. Cato ille Cenſorius. Quæ facis grata ſunt omnia.

SEXTVM, Inter præpoſitionem & eius caſum nonnihil aptè interceſſerit: vt In patris domo. Ad principis aulam. Ponitur præpoſitio venuſtè inter adiectiuum & ſubſtantiuum, vt Feraci in agro. Ornatiſſimo in loco. Maximas ad res. Iuſtis de cauſis.

SEPTIMVM, Dictio à tergo recta ferè præcedet, vt Petri liber. Laude dignus. Et veneri ducitur, ſi quid interiiciatur: vt Inopis pauci miſerentur. Hæc regula aduerſari videtur grammatico ordini, ideo in priori Syntaxeos editione dixi, Conſtruit orator propriè, quæ deſtruit ipſe Grammaticus, quibus eſt ferè contrarius ordo.

OCTAVVM, Verbum (ſi fieri poteſt) in fine locabitur, vt Carthaginem Scipio deleuit. hîc obliquus nominatiuum venuſtius præcedit quàm contrà.

NONVM, Antedenti relatiuum præit haud illepidè, vt Quos diligo, caſtigo. Quas ad me dediſti literas, fuerunt venuſtæ. Et ſæpè ſequenti libentius conuenit, vt, Eſt vrbs in Flandria, quod Gandauum dicitur. declaratio eſt in Syntaxi.

DECIMVM, Verbum ſubſtantiuum poſt duos nominatiuos diuerſorum numerorum, poſteriori pulchrius conformatur: vt Mandata tua, meditatio mea eſt.

VNDECIMVM, Adiectiuum venuſtè in ſubſtantiuum vel in aduerbium vertitur: hoc modo, Quid cauſæ. pro quæ cauſa. Satis virium. pro ſufficientes vires. Ne ab honeſtate naturáque diſcedamus. id eſt ab honeſtate naturali. Totum in Syntaxi declaratur copioſè.

DVODECIMVM, Interrogatiuum minus amat exordium: vt Partes orationis quot ſunt? Nomini quot accidunt? venuſtius, quàm Quot ſunt partes orationis?

DECIMVMTERTIVM, Infinitiuus finito proponitur: vt Romæ quid faciam? mentiri neſcio. Tibi inſeruire deſydero.

DECIMVMQVARTVM, Pulcherrima verò oratio fuerit, & maximè lugubris per multa actiuæ vocis infinitiua. Liuius lib. I, His muliebribus indiſtinctus furiis Tarquinius, circumire & prænſare minorum maximè gentium patres, admonere paterni beneficij, ac pro eo gratiam repetere: a licere donis iuuenes, &c. hic finitum non iungitur, quia intelligitur (cœpit,) aut ponitur infinitum pro præterito imperfecto indicatiui.

DECIMVMQVINTVM, Eleganter particulæ exceptiuæ ſubditur relatiuum: hoc modo, Homo illiteratus eſt, ſed cui paucos anteponas in rerum gerendarum ſcientia. melius, quàm cui, tamen, &c. quia intelligitur in priori (is) aut (talis,) vt Sed talis, &c.

DECIMVMSEXTVM, Quædam venuſtè ſubaudiuntur: vt Vnde mihi lapidem? ſic in Prolepſi & Zeugmate, &c. Teneto memoria, Cuiuſuis tacitam do caſus ſæpè regentem.

DECIMVMSEPTIMVM, Coniunctionum ordo omnino ſeruandus eſt, vt Sed tu, tu autem, quia tu, tu enim. Enim pro at, vetus eſt, & præponitur. Terentius, Enim ſolus nequeo. Decimuſquiſque etiam dices, non Quiſque decimus. Et, Ad patrem, non patrem ad. Interdum etiam in proſa præpoſitio poſtponitur, quæ præpoſitiui ordinis eſt. Tacitus, Quos penes potentia, & ſi res vetarentur, formido.

DECIMVMOCTAVVM, Aduerbium ante verbum, ſed non longè ab eo poni gaudet, vt Lælius Scipione familiariſſimè vtebatur. Ille me hoſpitio humiliter ſuſcepit. Poterit & poſt verbum locari, vt iuſſa tua exequar diligenter.

DECIMVMNONVM, Interiectiones per parenthenſin interim concinnè interiiciuntur, vt Quî (malùm) fieri potuit? Nauibus (infandùm) amiſſis vnius ob iram.

VIGESIMVM, Gerundiuis pro gerundiis ornatè vtemur, vt Pecuniæ acquirendæ gratia auarus multa patitur. pro Pecuniam acquirendi gratia. hoc præceptum in Syntaxi copioſè declaraui.

VIGESIMVMPRIMVM, Seruetur ordo naturæ & oratio creſcat, vt Vir & fœmina, ortus & occaſus, diligo & amo, rogo, oro, obſecro, fur, ſacrilegus. Quomodo fiat poſitiuorum αὔξησιν, id eſt incrementum, in Syntaxi copioſè declaraui. Perdoctus, cum primis doctus. Item longè doctior, quàm doctiſſimus, &c. quæ omnia diligenter diſcantur, quia elegantiæ plurimum afferunt.

VIGESIMVMSECVNDVM, Deriuatiuis pro primitiuis interdum venuſtè vtemur, vt Saltito pro ſalio, lectito pro lego. Sic luſito, factito, &c. ſæpius pro ſæpè. triſtior pro triſtis, celerius pro celeriter, &c. velim pro volo, fecerim pro feci, ſic vt tempus tempori reſpondeat, fecero pro faciam, &c. Vbi coniunctiuus pro indicatiuo venuſtè ponitur. Item delphinus, elephantus, &c. pro delphin, &c. amiculus pro amico modeſtiæ & ſuauitatis gratia.

VIGESIMVMTERTIVM, Relatiuum verbo antecedentis venuſtius poſtponitur, quàm per parentheſim præponitur, teſte Nigro: vt Cneum Pompeium, qui Romanorum auxit imperium, ſummopere diligo, non tam eleganter dicitur: quàm, Cneum Pompeium ſummopere diligo, qui Romanum imperium auxit.

VIGESIMVMQVARTVM, Nigri præceptum eſt: Quando eſt aliquod ſubſtantiuum cum propoſitione aliqua iunctum, quod ſit de natura præcedentis vel ſubſequentis clauſulæ, præpoſitionem in relatiuum vertimus, & verbum ſubſtantiuum adiungimus: vt pro tua humanitate multa in me beneficia contuliſti. elegantius ſic dicitur, Quæ tua humanitas eſt, multa in me beneficia contuliſti.

VIGESIMVMQVINTVM, Licet inter adiectiuum & ſubſtantiuum, intérque verbum & ad-

uerbium ſine additione alicuius, & coniunctio non intercedat: quia malè dicitur, Petrus eſt orator & doctiſſimus, pro Orator doctiſſimus: tamen venuſtè coniunctio intercedet, ſi quidem apponatur in hunc modum: Petrus eſt orator & doctiſſimus quidem, vel & quidem doctiſſimus. Cicero orator fuit & ſingularis quidem. Hanuibal pugnauit in Romanos & fortiſſimè quidem, vel & quidem fortiſsimè. Cic. 13. ad Atticum, Venit ad me, & quidem id temporis, vt retinendus eſſet.

VIGESIMVM SEXTVM, Pro oratione de verbo (habeo) eleganter verbo ſubſtantiuo vtimur: vt pro Habeo te deriſui, Es mihi deriſui. Ornatæ ſunt ſimiles orationes, licet per (habeo) declarentur: vt Literæ tuæ fuere mihi iucunditati. pro Fuere mihi iucundæ. Item, Sunt nobis mitia poma, elegantius dicitur, quàm Habemus mitia poma. Rurſum feſtiuius dixeris, Vir magno ingenio, quàm Habens magnum ingenium, &c. quibus ſuperſedeo: quia ex Syntaxi nota ſunt, vt alia plurima: veluti Opus eſt facto. Iuuentum curabo, &c.

VIGESIMVM SEPTIMVM, Si ſuperlatiuus durius ſonet, per poſitiuum & maximè venuſtius loquemur: vt Maximè memorabile facinus, pro memorabiliſſimum.

VIGESIMVM OCTAVVM, Franciſci Nigri eſt: Si aliquem maximopere laudare aut vituperare volumus, laudationis aut vituperationis cauſam in genitiuo conſtituemus: ac huiuſmodi nomina, ſplendorem, fulgorem, gloriam, laudem, vitium, facinus, crimen, aut ſcelus addemus. Exemplum primi, Marcus Antonius plurimum eloquentia valuit. quod melius dicitur, M. Antonius plurimum eloquentiæ gloria valuit. Exemplum ſecundi, Lucius Catilina coniuratione damnatus eſt. quod elegantius dicitur, L. Catilina coniurationis ſcelere damnatus eſt.

VIGESIMVM NONVM, Si cuipiam duo æqualiter attribuere voluerimus, per (cum) vel (&) geminatum politiſsimè efficiemus: vt Aphricanus ſingularis, & vir & imperator, propter magnam & doctoris authoritatem & vrbis. Præclarus & miles & ciuis. Vir tum bonus, tum temperatus. Imperator tum callidus, tum fortis. Cicero tum ingenio, tum eloquentia valuit. id eſt æquè valuit ingenio & eloquentia. Quòd ſi alterum præpolleat, minus cum dictione (cum) præponetur, & præcedente particula (tum) ſequetur maius in hunc modum: L. Lælius amat Scipionem cum ob doctrinam eius, tum propter virtutem. id eſt ob doctrinam & maximè ob virtutem. Cicero, Cum omnibus conſulendum eſt, tum qui armis poſitis ad Imperatoris fidem confugiunt.

TRIGESIMVM, Non orationum ſolùm ſed ſingularum etiam dictionum elegantia vigili ſtudio diſcenda eſt, quæ non certis regulis, ſed multa veterum & eorum, qui veteres rectè imitati ſunt: lectione cognoſcitur. Plurima in Syntaxi noſtra congeſſimus. Adijciam tumultuarie paucula, quibus non contenti, adeatis, vbi hæc cognoueritis, libros Laurentij Vallæ elegantiſsimos, & opuſculum Senenſis exquiſitiſsimæ elegantiæ refertum. Accipite adoleſcentuli pauca, ad pulchriora ab alijs petendum irritamenta.

AFFICIO & proſequor te honore, id eſt honoro te. vt in Syntaxi diximus. *Afficio* te iniuria & contumelia, aut *Facio* tibi iniuriam aut contumeliam: vtrunque rectè dici teſtatur Valla. Cicero, teſte Eraſmo, negat Latinè dici, Facio tibi iniuriam. Ego tamen ſic auſim loqui propter authoritatem Senecæ in epiſtola 72. Quiſquis volet tibi contumeliam facere, faciat & iniuriam. Idem alibi, Qui contumelia afficitur, hoc elegantius eſt. Contrà malim, Facio tibi moleſtiam, quàm Afficio te moleſtia.

Interdico tibi domo, elegantius dixeris, quàm per accuſatiuum, Interdico tibi domum, & hoc tamen Latinè dices, vt probaui. Afferam de accuſatiuo plurali teſtimonia. Seneca de Beata vita, Deſine philoſophis pecuniam interdicere. Idem epiſtola 87, Interdicit ſibi ac ſuis admirationem talium rerum. Idem de paupertate, Poſſeſsiones ſibi non interdicit. Et epiſtola 66, Interdices mihi inſpectionem rerum naturæ.

Quanti *intereſt*, eleganter dicitur: nec malè, quantum intereſt. Seneca epiſt. 71, Quantum exiſtimas intereſſe. Idem *animal* pro belua cepit aut bruto animali, in epiſtola 85, Rationi nullum animal obtemperat. Et epiſt. 75, Adijce, quòd multa, quæ bona videri volunt, animalibus quàm hominibus pleniora contigunt. Idem in epiſtola 110, Intuere quid ſint res noſtræ, non quid vocentur. Elegans eſt, pro quo nomine vocentur.

Appeto, pro appropinquo, elegãs eſt, neq; ſolũ hiſtoricũ eſt. Seneca epiſt. 123, Appetere nox cœpit.

Imprimis amans veritatis, elegantius quàm amantiſsimus dixeris: nec hoc tamen barbarum eſt, niſi mendum ſit apud Senecam lib. 6. quæſt. nat. Nero Cæſar vt aliarum virtutum, ita veritatis in primis amantiſsimus.

Affectum multò venuſtiſſimum eſt, pro eo quod eſt, non ad finem ipſum, ſed proxime fini progreſſus: vt Annus nondum confectus, ſed affectus eſt. Cicero de prouincijs conſularibus, Bellum affectum videmus & (verè vt dicam) pœne confectum. Ibidem, Quæ per eum affecta ſunt, perfecta reipublicæ reddat.

Imaginor cum accuſatiuo haud inuenuſtum eſt. Seneca de Conſola. ad Albinam, Auaritia diuitias imaginatur. Apuleius de aſino, Peſtiferos imaginaris amplexus. Quintil. in 12, Et tantum oratorem imaginatur, ac fingit.

Halo recte dicitur: ſed accuſatiuus eſt halo, vt Dido apud Senecam primo de quæſt. nat. Hanc Græci halo vocant. Nec barbarum eſt *Filialis*. Idem ad Albinam, Vbi mater ipſa ſemper filialis.

Dominum presbyterum, propter vulgi faſtum vitandum, ſalutabo in plateis non in epiſtolis. Seneca epiſt. 3, Obuios ſi nomen non ſuccurrit, dominos ſalutamus. Sunt qui comparatiui ablatiuum in e, quàm in i deſinere malint, quibus authoritas refragatur veterum, vt in declinationibus oſtendi.

Repetitio exornat hoc pacto: Te noui, te colui, te ardentiſsime amaui.

Coniunctio venuſte omittitur ſic: Studio, doctrina, virtute non parum vales.

Inter *ne* & *quidem* aliquid ſemper interijcitur. faciunt autem vehementiorem negationem quàm non. veluti pro, Non verbum loquutus eſt: venuſte dices, Ne verbum quidem loquutus eſt.

Quid quòd, elegantiam habet hoc pacto: Quid quòd mentiri te chirographus conuincit? Plinius, Quid quòd nocturnæ exiſtimatione quietis homo dimidium ſuæ vitæ ſpatium viuere creditur? ita doctiſſimi quique loquuntur.

Dicier, monſtrarier, & ſimilia, fere poëtica ſunt: vtuntur tamen in proſa etiam interim oratores: verùm admodum rarenter. Varrn. lib. 5. epiſt fam. pro ſe cauſam dicier vult.

Neſcio quis, neſcio quem, &c. eleganter per contemptum dicuntur, vbi etiam nomen non ignoramus, ſed per contemptum neſcire ſimulamus. Cicero 15. ad Atticum, Sibi à neſcio quo miſſam. *à neſcio quo*, pro neſcio à quo. Lepidum eſt, Iuit homo neſcio quo. Plinius, Tum mihi neſcio quis in aurem inſuſurrauit. Cic. Quum præcepta neſcio quæ diſcipulis ſuis palàm tradidiſſet. Seneca, Paulum neſcio quid viſus eſt balbutire.

Hic ille, hic ipſe, maioris efficaciæ cauſa dicimus. Virg. Hũc ipſum fatis externa ab ſede profectum. Cic. in Clodium, Nemo negat hunc ipſum otij & pacis hoſtem cauſam arrepturum ad incendia.

Ne dicam, lautum eſt, ſi recte quis vtatur. Ne dicam, teſte Valla, præponitur accuſatiuis, ſi ſubſtantiuum nominatiui caſus præcedat. Cic. pro Deiotaro, Crudelis Caſtor, ne dicam ſceleratũ & impiũ.

At ſubſtantiuo ſequente, habebit ſimiles caſus: vt Crudelis, ne dicam ſceleratus & impius Caſtor. hîc intelligi non poteſt (eum) vt in exemplis, vbi recte accuſatiuus ſequitur. Vbi nominatiuus abeſt, habet ſimiles caſus, etiam ſubſtantiuo antecedente. Idem, An ſperaſſet viuo Milone, ne dicam conſule?

Intellectio ſiue ſubauditio non obſcura elegans eſt, vt in Zeugmate & cæteris à nobis in Syntaxi declaratis, ſi obſcura fuerit, vitabitur: niſi apud maximos authores reperiatur: tum poterimus parcè imitari. vt eſt illud Ciceronis ad Herennium, Obfuit plurimum eo tempore reipublicæ, conſulum ſiue malitiam, ſiue ſtultitiam dicere oportet, ſiue potius vtrunque. hîc in genitiuo (conſulum) intelligitur nominatiuus (factum): quia ſenſus eſt, Factum conſulum obfuit eo tempore plurimum reipublicæ, ſiue illud factum conſulum dicere oportet malitiam, &c.

Rationem habeo, id eſt conſydero: vt Tuæ valetudinis rationem habere debes, id eſt reſpectum. Rationem tecum habeo, id eſt commercium: vt Nullam tecum rationem habere cupio. Barbari dicunt, Nolo tecum habere ad faciendum.

Fruor in Syntaxi declaratur, vt plurima alia. Ouid. Nec fruitur ſomno vigilantibus excita curis.

Complector te amore, id eſt amo te. Complector rem animo, id eſt conſydero ac voluo.

In animo eſt, id eſt propono: vt In animo eſt ad te venire. Idem ſignificant animus eſt & mens eſt. Virgilius, Mens omnibus vna ſequendi.

Certum eſt, deliberatum eſt, decretum eſt: pro decreui & deliberaui: vt Certum eſt mihi ad te proficiſci. Vel ſine datiuo. Virg. Certum eſt in ſyluis inter ſpelæa ferarum
Mille pati. Certum eſt amicitiam opibus præſtare, id eſt manifeſtum eſt.

Æquè pro tantum eleganter ſic vtemur: Æquè te amo, ac oculos meos. Æquè, id eſt tantum. Ac vel atque, id eſt vt, vel quantum.

Haud ſecus ſentio, ac vel atque, vel quàm tu: pro non aliter quàm, elegans eſt. Virgilius,

Haud

Haud ſecus ac iuſſi faciunt.

Aliàs pro modo, vel aliquando, lepidè geminatur, hoc modo: vt Non ſemper eodem vultu ſunt homines: aliàs quidem læti, aliàs triſtes.

Loquendo per non modò, *non tantùm, non ſolùm*, nulla negatione poſtpoſita, debet minus & leuius cum prædictis poni dictionibus: maius autem & vehementius ſequi cum verumetiam, verum quoque: vt, Non tantùm te diligo, verumetiam ſummè amo. Quòd ſi negatio ſequatur, res maior præponetur, & res minor ſequetur, adiuncta negatione (ſed ne quidem:) vt Non modo te non amo, ſed ne diligo quidem. Aliquando (ne quidem) præponitur. Cicero, Mihi vero quicquid acciderit in tam ingrata ciuitate, ne recuſanti quidem euenerit, non modo non repugnanti.

Per (*nedum*) ſine negatione loquendo, debet maius præcedere: nedum interponi, & minus ſequi: vt Virtutem exactiſſima opera, nedum ſcientiam comparare laboremus. At per (nedum) adiuncta negatione loquendo, debet minus præcedere: nedum in medio poni, & maius ſequi: vt Hic ſcientiam non ſibi comparat, nedum virtutem non colit.

Munus, & in plurali *Partes* pro officio capimus venuſtè: vt Adoleſcentium munus eſt maiores natu vereri. Cæſar in commen. Aliæ enim ſunt legati partes, aliæ Imperatoris.

Verbis conſequi non poſſum, quantum gaudij ex literis tuis ceperim. pro Nequeo exprimere, concinne dicitur. Ouidius,

Deſinet antè dies, & in alto Phœbus anhelos
Æquore tinget equus, quàm conſequar omnia dictis.

Tantiſper meum dici te volo, *dum* quod te dignum eſt, facias. Pro (dum) ponitur aliquando (quoad:) vt Tantiſper hoc verbo vtar, quoad melius inuenero.

Quin pro cur non, eleganter capitur. Terentius in Heauton. 4.7, — quid ſtas lapis?
Quin accipis? Aliquando exhortatur. Idem in Andria 1.1, Quin tu vno verbo dic: quid eſt quod me velis? Affirmat pro quinetiam. Virgilius,
— quin aſpera Iuno
Quæ mare nunc, terráſque metu, cœlúmque fatigat,
Conſilia in melius referet. Nullus eſt quin te amet, id eſt qui non. Nunquam ad te venio, quin diſcedam doctior. id eſt vt non. Non poſſem, quin plorem, &c.

Vſurpo, pro in frequenti vſu habeo, elegans eſt: vt Crebra eſt apud Ciceronem huius verbi vſurpatio.

Memoriæ proditum eſt: pro ſcriptum eſt, & mandatum literarum monumentis, & ſimilia lepidè dicuntur.

Hæc res apud me *increbruit*, id eſt ad aures peruenit, venuſtiſsimè dicitur.

Nec illepidum eſt, Rumor eſt: pro Homines dicunt. & Vulgò dicitur: pro eo quod ruſtici aiunt, Communiter dicitur. Fabius, Vulgò dicitur ſcelera non habere conſilium. *Rumore* accepi, id eſt intellexi. Elegans eſt Accipio, pro intelligo.

Contra ſermonem tuum tendo. id eſt tibi reſpondeo. Contra iter tuum tendo. id eſt tibi occurro. Multa his pulchriora inuenies apud Vallam, Perottum, Dathum, pluréſque: neque pauca ex Syntaxi noſtra. Ego, ne opus nimium turgeſcat, finem facio. Legite iuuenes, vbi noſtra cognoueritis, etiam aliorum opuſcula. Quos autem legere debeatis, docuit Fabius lib. 10. cap. 1. dicens, Lectio non cruda, ſed multa iteratione mollita, & velut confecta, memoriæ imitationíque tradatur. Ac diu non niſi optimus quiſque, & qui credentem ſibi minimè fallat, legendus eſt. Seneca in ſecunda epiſtola ad Lucillium, Diſtrahit animum librorum multitudo. Ibidem, Quum multa percurreris, vnum excerpe, quod illo die concoquas. De *exercitatione* Fabius in procemio lib. 1. ait, Hæc ipſa ſine doctore perito ſtudio pertinaci, ſcribendi, legendi, dicendi multa & continua exercitatione, per ſe nihil proſunt.

IOHANNES DESPAVTERIVS NINIVITA BARPTHOLOMÆO NICOLAO BYBLIOGRAPHO S.

NON POSSVM tibi non gratulari Barptolemæe Nicolae, quando & literatos abs te vehementer amari intelligam: cui rei cum multa, tum hoc potiſſimum eſt argumento, quòd vbi de Orthographia opus nos edidiſſe rumore acceperas, huc ilico aduolitaſti, rogitans inſtanter Orthographiæ iſagogen iſtuc ſcriberem. Quod diutule quanuis non parum occupatus diſtulerim, tuæ tandem petitioni iudicaui ſuccurrendum: quandoquidem perhoneſta eſt, & multis (ni fallor) tyrunculis profutura. Verùm vt pro materia breuis ſim, rem nunc ordiar.

ORTHOGRAPHIA eſt rectè ſcribēdi peritia: nam ὀρθὸς cum th aſpirato rectus eſt, & γραφὴ, ſcriptura. Vnde & à βυβλίον, id eſt liber, cum y Græco in prima fit bybliographus, librorum ſcriptor. Omnis autem ſcriptura literas ſyllabáſque conſyderat. Ideo quid litera, quídque ſyllaba ſit videamus. *Litera* eſt elementi nota & ſcripturæ pars minima: vt a, b. *Elementum* eſt minima pars vocis compoſitæ, vt (a) prolatum. Itaque litera figuratur, elementum profertur. Ideo autem hoc nomen literæ pronuntiatio accepit. vt enim è terra, aqua, aëre & igni, quæ vocata ſunt elementa, corpora fiunt: ita ex illis ſyllabæ, dictionéſque conſtant. Sunt autem literæ viginti & duæ. a, b, c, &c. Elementa verò propè ſunt infinita, docente etiam Priſciano. H verò litera non eſt, ſed aſpirationis nota, authore Priſciano: quanuis aliter Diomedes docuerit. Differentia inter literas & elementa nonnunquam confunditur. Syllaba eſt vnica literarum complexio, vt Bar, pto. Vocales impropriè ſyllabæ dicuntur, vt a in amo. Sed nunc de his ſpecialius eſt dicendum: & prius de literis.

LITERARVM DIVISIO.

LITERARVM nomina apud Latinos monoſyllaba ſunt omnia præter zeta aut zita, quod tamen plures ze proferunt. Malè ergo proferunt eſſe, haetſe, patet per Priſcianum, qui ponit h nomen neutri generis in a terminatum. Eſt autem omnis litera, aut vocalis, aut conſonans.

Vocalis eſt quæ per ſe vocem habet: vt hæ quinque, a, e, i, o, u, & y Græca. Conſonans, quæ eſt vocali conſona, vt b, k, q, x. & cæteræ. at cum o nulla ſonat Latinis litera. Harum aliæ mutæ ſunt: aliæ ſemiuocales, inter quas ſunt liquidæ & duplices. Mutæ ſunt quæ à ſeipſis incipientes, in vocales deſinunt: quæ ſunt octo, b, c, d, g, k, p, q, t: quibus ex officio additur f, quia pro Græca φ ponitur. Et mutæ dicuntur, quia parum ſonant: non quòd nihil. Semiuocales (quæ fermè vocalibus in ſono æquantur) ſunt quæ à vocalibus incipientes, in ſeipſas deſinunt: vt hæ ſex, l, m, n, r, s, x & ex officio z: quia pro ſ plerunque ponitur, aut gemino, aut ſimplici. Liquidæ ſunt quæ ſyllabam vnam breuem corripi ſinunt, vbi aliàs eſſet poſitio: vt Atlas, cygnus, migro. Non piget mi Barptolomæe in hac iſagoge, quam tibi ſcripſi, vt etiam pueris non negetur, annotare puerilia. Vt eſt illud in primis quod ſubiiciam, literas ſolere plerunque bifariam figurari: vt A magnum, quod principio tantum damus: a verò paruum, cuilibet. ſic de b, & aliis iudicabis. ſ longum in fine non ponimus, niſi enclitica ſubnectatur: vt. Paruus magnúſq;. Videtur nanque enclitica ad præcedentis dictionis ſubſtantiam pertinere. s ſerpentinum nunquam medium, & perrarò initium ſibi vendicat. V magnum petit ſemper principium: paruum verò quodlibet. At iam ad reliqua.

DOCVMENTA PRO MALA EVITANDA SCRIPTVRA.

QVISQVIS rectè vult ſcribere, ante omnia opus eſt nihil immutet, addat, aut abiiciat. Immutant quidam ſcioli cùm in verbis o pro u ſcribunt, vt legont, legitor. quia cum o in ont nullum deſinit verbum: nec in or, niſi forſan ſit prima poſitio: vt Nector, præter quàm in futuro imperatiui. Sic ineptium g pro c ſcribentes, in Cneus, Caius, Amurca, Lycurgus: in quibus c ſcribi deberet, & proferri g. Fit & aliis modis immutatio: ſed ſuperſedendum puto, ne non iſagogen ſcribere videar. Addunt ineptuli geminantes in his conſonantem, ſabura, quanuis

Male mutata.

Male geminata.

quamuis contrarium docuerit Priſcianus. Canalis, Catus etiam pro animali: OEdipus, quod habet ſecundam breuem. Ofella, licet offa primitiuum ſ geminet. Arabia, arabius, niſi in carmine. Maſiniſſa. Mile ſingularis numeri generis neutri: vt Mile milium eſt occiſum. ſicut eius plurale milia milium, authore Georgio Valla. Secus eſt de Mile adiectiuo. Cinamomum, at cinnamomum n geminat. Legitimus, quia ſecundam corripit. Apollo ſimplici p. Solers vnico l. Perennis ſine h, vt abominor abundo. Et compoſita à πολὺ, cum υ Græco, id eſt multum. præter Pollydamas, Pollypus, in quibus l geminatur. Comœdia. Pulus ſubſtantiuum: vnde pulaſtra. Et bulla, authore Georgio Valla. Numiſma cum u, quia prima corripitur: ſed geminatur in nummus. Curulis. Renuo. Tolero. Et indubie plura. Contrà abiiciunt qui hæc geminanda non geminant, ſimillimus, gracillimus, facillimus, humillimus, docillimus, agillimus, ſabbathum: gramma, id eſt litera: grammatica. Epigramma, cum i Latino, vt cætera ab epi: vt Epiſcopus, Cappadox, Cappadocia, Sappho, ſapphyrus, narro. Matthias, Matthæus, comma commatis, id eſt pars: quattuor ſæpius, vt quottidie aut cottidie: oppidum, oppidò aduerbium opperior, opportunus, ab ob & portu: opperior deponens, id eſt expecto: gloſſa, Iuppiter, ſupparus, cuppa, ſtuppa, ſaburra appellatiuum: Bacchus, balliſta, Gellius. Appello geminato p, id eſt applico: ſed apello cum vnico p, id eſt amoueo. Sic apella, vnico p, id eſt Iudæus, quaſi ſine pelle: hoc eſt circunciſus. Et Apelles pictor. Mamma: ſed mamilla vnico m ſcribitur. Animodo duplici m. Mappa, ſed mapalia vnico p ſcribitur. Parnaſſus. Camellus, authore Georgio Valla: quod Laurentius in Raudenſem deridet. ἵππος, id eſt equus, cum i Latino. Vnde Hippolytus, hyppolyta. *Phariſſeus*: licet ſcioli quidam corripuerint, vt ille qui Floretus inſcribitur. Littus, littera. Pſittacus, non vt ſcioli dicunt Phittacus. Tardiuus tamen noluit geminari Porrum: ſed Porus, proprium viri, & Spiramentum r non geminat. Subucculа, id eſt camiſia. Maturrimus ſecundum analogiam à matur: nam & maturiſsimus dicitur. *Aſyllus* vel aſyllum, locus refugij. Et aſillus, id eſt œſtrus vel œſtrum. ſic Georgius Valla, quicquid dicat Neſtor. *Vlyſſes*, non Vlyxes, vt multis placet. Syllogiſmus, à σὺν, id eſt con, cum y Græco, vbi mutatur n in l, vt apud noſtros in illudo. ſic ſyllepſis. Abijciunt etiam qui compoſita à iacio vnico i ſcribunt, vt diligens præceptor facilè declarabit, abijciunt item inepculi aſpirationem è plurimis, vt ex his Chryſoſtomus. à χρυσὸς, aurum cum ch & y Græco. Vnde chryſolithus cum th in vltima, præcedente i noſtro: à λίθος, id eſt lapis. vnde *Lithoſtratum* non lichoſtratum. Sed κρίσις ſine aſpiratione, & cum i noſtro ſcribitur, id eſt iudicium. Econuerſò peccatur in νίκη, id eſt victoria, cum i noſtro ſine aſpiratione. vnde Nicolaus, Nicomachus. Sed longius, atque putaram, proceſsit oratio.

Mali ſimplici conſonante ſcribuntur.

DE DIPHTHONGIS ET EARVM POTESTATE.

DIPHTHONGVS eſt duarum vocalium vim ſuam retinentium in eadem ſyllaba complexio. Et ſunt propriè quatuor apud Latinos: Au & eu, in quibus difficultas non eſt: vt namque ſcribuntur, ita proferuntur: vt Laus, fraus. ſed *Emaus* triſyllabum eſt apud Plinium, teſte Hermanno Torrentino haud parum erudito homine. Euan, euangelium non gemino u euuangelium, vt imperiti ſcribunt. Et æ & œ, quæ plenè ſcribuntur, niſi apud indoctos, aut ſignantur: ſed in prolatione vix a aut o auditur. ſignantur autem ſic æ, ę, œ. rarius tamen ſignatur œ, vt Muſæ, cœna. quòd ſi integrè ſcribantur, vniri debent literæ, & quodammodo coagulari. Quod vbi minus fit, diphthongus non eſt, vt Phaëton, Paſiphaë, Danaë, Aëllo, canis nomen. Patet igitur in his eſſe difficultatem. Et dicitur diphthongus, à δὶς, cum i Latino, id eſt bis: & φθόγγος, cum ph & th in eadem ſyllaba, id eſt ſonus vocalis: quaſi duarum vocalium ſonus. Igitur ſolum (di) eſt prima ſyllaba. De œ nunc hoc præcepiſſe ſufficiat, quòd nunquam eſt dictionis finis: ſed aut in principio ponitur, vt œnophorum, vas vinarium: & cætera ab οἶνος, id eſt vinum: vt ὠνόφιλος, id eſt bibulus, vini amator: à φίλος, id eſt amator, cum i Latino: quia cum i Græco ſignificat gentem: vt ἀλλόφυλος, id eſt alienigena: οἶκος, id eſt domus vnde œconomus, œconomia, &c. œſtrus, œſtrum. Aut ponitur in prima ſyllaba, ſed præcedente conſonante: vt Phœbus Phœbe: fœcundus fœcunditas: mœchus mœcha, id eſt adulter adultera: mœchia, adulterium. fœdus fœderis, fœdero fœderas fœdo fœdas: fœdus fœda fœdum. cœlum, cœleſtis: quæ etiam cum æ ſcribuntur. fœlix, fœlicito. cœmiterium, cœmentum, cœmentarius, fœmina, fœmen. ſed femur, femoralia nullam habent diphthongon. fœnum, κοινὸν, id eſt commune, vnde epicœnum cum i Latino: ab ἐπὶ, id eſt in, aduerſus, contra, vel retro ſupra: & ſine aſpiratione h, vt eius primitiuum. Hinc etiam veniunt Cœna, cœno cœnas, cœnaculum, cœnobium, id eſt communis vita: nam βίος, vita dicitur. Fœnus, fœnero, fœneror, mœnia, pœna, pœnitet. pœnitentia, phœnix, mœreo, id eſt triſtor. cœtus, fœteo, fœtor, fœtus, fœtura. Aut ponitur in medio,

vt diœceſis cum œ in antepœnultima: pro quo ineptè dicunt Latinitatis corruptores dioceſis, corripiendo pœnultimam, quæ producitur diphthongo. Parœcia ſine aſpiratione cum i Latino, non vt aiunt Grammatiſtæ parochia: quod tamen à parochos deduci poteſt. de quo Horatius in Sermo. Addunt & parochi quæ debent ligna ſalémque. nequaquam tamen ſcribetur parrochia. Solœciſmus, ſolœciſſare. Melœdia, pſalmœdia, proſœdia: vt quæ eiuſdem deriuationis, Comœdia, tragœdia. hoc ex Georgio Valla habetur, & à Tortellio confirmatur. Proœmium: cui interdum aſpiratio interponitur prohœmium, firmioris pulchrioríſq; ſoni gratia. Amœnus, camœna, lagœna, pomœrium, qui eſt locus intra & extra mœnia vbi ædificare non licet: non autem locus pomis conſitus, quod pomarium dicitur. Nunc de æ dicamus, quæ neceſſaria magis videbuntur. Æ aliquando principium obtinet, nulla præcedente conſonante, vt Ædes ſingularis & pluralis numeri. vnde Ædifico, ædepol, æditurus, ægi præteritum, æger, ægrotus, ægis ægidis, & c. ab αἴξ αἰγός, id eſt capra. æmulor æmularis, æmulus, æneus ab æs æris: vnde & æreus ænigma, æquus, a, um. adiectiuum: æquor, æqualis, æquitas, æquæuus. vbi etiam in ſecunda eſt æ, vt in æuum: vnde deriuatur. æquinoctium, æquiparo, æquiualeo, ærumna, ærugo, æſtus, æſtas, æſtuo, æſtimo, Æſopus, proprium viri ætas. Æternus, æther, Æthiops, Æthiopia. in quibus etiam fit aſpiratio poſt t, quæ excutitur in Ætna. Interdum præcedit conſonás, vt cæcus, fæx fæcis, vnde defæco, id eſt mundo: Græcus. ſæculum, væcors, cædo cecidi, & ſædo ſædas, cum ſ. ſed cedo ceſſi & anomalum pro dic, caret diphthongo. Lædo lædis. Tædet, tædium, tæda. Pægi præteritum. Cælo, id eſt ſculpo. Bælua, clæmens, dæmon. Plæbs plæbis. Læmargia, ingluuies: fænum, cænum, vænum, væneo, vænundo. Cæpi à capio ſic compoſita eius & deriuata, vt Cæptum decæptus. Sed cum œ ſcribe cœpi defectiuũ. Cæpe cum c, nomen. Sępe cum ſ aduerbiũ. Cæra cum c. ſed cum ſ, ſera corripitur. Cærimonia. Cæroma, vnguentum. Quæro, vnde quæſtura, &c. Plærique. ſphæra, Blæſus: Cæſar, cæſaries: Cæſpes, Cæſpito. Quæſo. Cæter cætera Ceterũ, id eſt ſed. Fætus, Lętor, Tæter, Sæuus, Næuus, Læuus læua læuum. Læuis id eſt planus. Et hęc vbi præcedit aſpiratio. Hæres, hæreditas: hæreticus, hæreſis, hæreo, hæſito. Aliquando æ ponitur in medio, Aulæa pluraliter. Galilæa. Iudæa: Alphæus, proprium viri. Manichæus: vnde Manichæi, hęretici. Matthæus Nazaręus, id eſt Nazarenus: vtrunque habet diphthongon. Phariſſæus, Sadducæus: Telonæus ſine aſpiratione, locus vbi pro magnis mercibus æs exigitur. Trophæum, diadæma cum i Latino: et alia quæ dia habent exordium, vt dialogus, diabolus. Balæna, muræna, leæna, ſyncærus ſyncera ſyncęrũ: à σὺν, id eſt con: & κηρὸς, id eſt cæra, cum y Græco. Palæſtina, palæſtra, diæta, longæuus. Hæc è magnis collegimus viris, Apuleio & ſimilibus. Sunt tamen non futiles, qui ε Græcũ non in æ, ſed in e, longum vertendum cenſent: quibus ſcribitur cera, ſcena, ſceptrum, ethica, &c. Qui plenam velit rationem noſcere, legat verſilogum noſtrum. Sed duæ ſunt adhuc ponendæ regulæ.

DE Æ REGVLAE GENERALES DVAE.

PRAE ſyllaba vbique ferè diphthongatur, etiam ſi ſimplex videatur dictio, vt præco, præbeo, præs, prædis ſed vnum propriũ habet œ Prœtus. Carent autem diphthongo quę natura corripiuntur, vt premo cũ deriuatis, precor, preces, preciũ, apprecion *precia*, primæ declinationis nomen, id eſt vua apud Virgilium in Georg. Interpres interpretis, interpretor. Poſterior regula. Vbi genitiuus & datiuus ſingulares, nominatiuus & vocatiuus plurales videbuntur in e deſinere, erit æ diphthongus: vt muſæ, eæ, hæ, quæ meæ, & iſtæ, illæ, ipſæ. ſed nominatiuus ſingularis & datiuus nominis in e, & ablatiuus omnis, diphthongo carent: vt nominatiuo Magdalene, vocatiuo Anchiſe, ablatiuo Nymphe. Nomina verò tertiæ & quintæ in fine diphthongon nunquam habent: quam habet væ interiectio, & papæ, næ pro vtique. Terentius, Faciunt næ intelligendo, vt nihil intelligant. Quædam, quæpiam, vt quæ.

DE Y GRAECO.

GRAECVM y, quod poſt x ponitur, vſurpamus in Græcis tantum, aut à Græcis deriuatis: nec vndique tamen: quia eadem dictio ſæpe habet y Græcum & i noſtrum: vt hypocrita habet y Græcum in prima tantum. & dicitur ab ὑπὸ, id eſt ſub. vnde hypotheca cum aſpiratione poſt t. & à κρίσις, id eſt iudicium. vnde hypocriſis, id eſt diſſimulatio: hypoſtaſis, id eſt ſubſiſtentia. ὑπὲρ etiam habet y Græcum, id eſt ſuper: vt Hypermeter, hyperbole. νὺξ νυκτὸς, id eſt nox. inde nycticorax cum i Latino in ſecunda, coruus nocturnus. ne dixeris nocticorax. Hieronymus dicitur ſacra lex, cum y Græco in quarta tantum. à νόμος, id eſt lex. quod mutat ibi o in y: vt ὄνομα, τος, nomen nominis, in dictione patronymicum, ſynonymum. πῦρ in compoſitione. vnde πυρὰ, lignorum ſtrues, habet y Græcum vt *Martyr*. ſed pirata habet i Latinum. φύσις, id eſt natura. vnde phyſica. σὺν, id eſt

Æ

à Nomos.

id eſt con,cum y Græco,vnde Syntaxis,conſtructio.nam τάττω,ſignificat ordino.Syllaba,complexio: à λαμβάνω: id eſt capio. Syncopa,inciſio.Syncipur. σῦκον, id eſt ficus. Vnde ſycophanta. ſycomorus. Typos cum y Græco, id eſt forma ſine aſpiratione. Vnde archetypus ,id eſt exemplaris: ab arche, principatus. ἔτυμος, id eſt verus ſine aſpiratione. Vnde etymologia. δυς particula malum indicans, cum y Græco ſcribitur. Vnde δύσφιλος, id eſt malus amicus & ſimulatus. δύσκολος, id eſt malus, infeſtus, & vehementis iræ: à χολὴ, id eſt bilis, ira. Dyſenteria, inteſtinorum exulceratio. Friuolum autem eſt quod dicunt hoc à ſchola deriuari. Sed δὶς, id eſt bis cum i Latino ſcribitur, vt diſtichus cũ aſpiratione in vltima: à στίχος, id eſt verſus cum i Latino. Cyclus cũ y Græco & c exili, id eſt non aſpirato. Vnde Cyclas,cyclops. κυνὸς,id eſt canis,cum c exili & y Græco, vt Cynicus, Cynoſura. χεὶρ,id eſt manus cum ch aſpirato & i Latino, vt chirotheca. à θήκη,cum aſpiratione in priore, id eſt repoſitorium. quo etiam in ſimplici vtimur: vt theca calamaria. Enchiridion,id eſt manuale: ab ἐν, id eſt in: & chiridion diminutiuo à χείρ. Clytos cum y Græco ſine aſpiratione. hinc inclytus, id eſt inſignis & bene famatus ab inclytos nõ dicitur paraclitus: ſed à paracleo, rogo, hortor, & conſolor. Vnde παράκλητος cum e aut ſaltem i producto. id eſt conſolator. μικρὸς, id eſt paruus cum i Latino. vnde μικρόκοσμος, id eſt paruus mundus. περὶ, id eſt circum, vel vltra cum i Latino ſcribitur. Vnde περὶ ἑρμηνείας, id eſt de interpretatione. duę ſunt dictiones. Nam hermenia, genitiuo huius hermenias, pœnultima longa, dicitur interpretatio Periodus, Peripatetici. πόλις, id eſt vrbs: et in i Latino ſcribitur, vt Neapolis. ἀντὶ, id eſt pro, cum i Latino, vel etiam ſignificat contra ſine aſpiratione: vt Antipodes, antiphraſis. ἀμφὶ, cum i Latino, id eſt circum, vt amphibologia. ἄριστος, id eſt optimus, cum i Latino ſine aſpiratione: vt Ariſtoteles, id eſt optimus finis. nam τέλος ſine aſpiratione dicitur finis. Sed poſt generalia iungamus nonnulla ſpecialia: inter quæ hæc in prima ſyllaba habent y Græcum. Cyrene, vnde Cyreneus & Cyrenenſis. Byblia Bybliorum, pluralis numeri neutrũ vt rhetorica. Inde βιβλιοπώλης, librorum venditor. Byſſus, byſsinus. Cypirus vel cyperus, media longa, arbor: cuius loco inepruli legunt in Canticis capite primo, Botrus cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi. cum legendum ſit cypiri. γυρὸς, id eſt circuitus. Cypreſſus, vel cũ u Cupreſſus. Cymba cymbalũ, cyprus, Cyprianus. ſcyphus, cũ ſc. Cygnus, cyathus. Scytha Scythia, cũ aſpiratione in ſecunda. Glycerium, gymnaſium, clyſter, clypeus. λύχνος, id eſt lucerna cũ ch. λυεντερία, inteſtinorũ diſſolutio: à λύω, ſoluo. vnde Hippolytus cũ y Græco in pœnultima: quaſi diſtractus ab equis. Lympha, aqua. Nympha, vnde paranymphus. Lynter: lyra, inſtrumentum muſicum: aliàs ſcribitur i Latino. Lynx: myſterium, res ſacra. Pyga, teſticulorum loculi. Pythagoras, cum aſpiratione in ſecunda. Pygmeus, Pyxis pyxidis. Cryſtallus, ſine aſpiratione, Gryps gryphis. Scrypulus vel ſcrypulum genus ponderis. Symeon, viri proprium: ſed Simon & Sinon ſcribuntur i Latino. Stylus dicitur à noſtris columna. Styps, ſtypis: ſtypendium. Tyrannus, Tyberis, tympana. Sequentia ſcribuntur cum y Græco in ſecunda tantum: Abyſſus, Bombyx, Babylon, Libya, Labyrinthus, cum th. Preſbyter Latinè ſenior dicitur. Fatua eſt autem ſciolorum etymologia, præbens iter. Vnde prædicator quidam ſic dicit, Ah periit hodie nobilis illa interpretatio, Preſbyter, quaſi præbens ſuis iter. & rectius poteſt interpretari, bibens præ aliis ter. hæc ille in libello, qui Anima fidelis inſcribitur. ſic indocti. vbi materia deficit, in ſingulis literis nouas fingunt pro commmodo ſuo etymologias: ſed de his ſtultis ſatis dictum ſit. Sibylla, Cocytus. Procyon, nomen ſtellæ. Archyta. Adytum, ſecretior pars templi. Didymus, Sandyx, Ægyptus. Collyrium, medicamentum oculorum. Chalybes, cum ch. χίλυς, id eſt fides fidis. Lilybæum, Olympus mons. Solymi, vnde Hieroſolyma: amygdala. Chlamys cum ch in principio: ænygma, Ganymedes. Moyſes, qui etiam Moſes dicitur. Papyrus, Zephyrus. Tiphys ſine aſpiratione. Beryllus, lapis. Charybdis, cum ch in principio. *Corydon, caryca, corylus.* Embryon, neutri generis, quaſi intus germinans. ab ἐν, id eſt intus: & βρύω, germino. vbi n mutatur in m, vt apud nos imbibo, impono. Sed quidam Græcæ linguæ minus periti declinauerunt embryo embryonis. Garryo, garrys garryte. Vnde garrulus, verſo y in u: vt in pleriſque aliis. Lacbryma à Græco dacryon, d in l mutato: vt Vlyſſes ab Odyſſes. Vnde odyſſæa. ſed apud illos non aſpiratur lacryma, vt apud nos robuſtioris ſoni cauſa. Clepſydra. Maſſylia, vrbs Libyes. Paſyphaë, Atys, Corys, ſine aſpiratione, propria. Butyrum, ſecunda breui. Itys ſine h, dactylus, Porphyrius. Pamphylia, regio. Intyba, martyr, ſatyrus ſatyra, Tityrus. Tethys cum aſpiratione in ſecunda, vxor Oceani. Azymus. Sequentia Græcum y in tertia tantum: Anticyra, Panægyris. Acolythus cum h in vltima, id eſt adminiſtrans. Paralyticus, membris ſolutus. Pelamys, eſt nomen piſcis. Dionyſius, Arctophylax, Gazophylacium, Neophytus, Amaryllis, Apocryphus, Hierycus Hieryeuntis.

Y ſcribenda in prima.

Y in ſecunda

Y in tertia

Amethy

Amethyſtus, lapis. Apocalypſis habet y Græcum in quarta. In fine ſolum tria habent y Græcum, Dory, ciuitas: Epy, mons & vros. Moly, herba. Hoc Galli malè obſeruant, qui cum y Græco ſcribunt mey, mhy, &c. Hoc etiam diligenter annotandum eſt contra Papiam & Iauuenſem & alios quoſdam, y non poni in principio niſi præcedat aſpiratio: ergo malè ſcribuntur Ymago, ydea, ydria, ydoneus. Inter quæ hydria tantum ſcribitur y Græco, vt Hydrops, hydropicus, hymnus, hyems, hybernus, hyſopus, hymen, & cætera Græcanica.

DE ASPIRATIONE.

IN LATINIS nullæ conſonantes aſpirationem recipiunt, niſi c in paucis, vt Charus, charitas, ſi ad amorem referas: quæ tamen quidam à charis deducunt. Pulchrum, ſepulchrum. Sed neque in Græcis plures, quàm quatuor, aſpirantur conſonantes, C, P, R, T: CHRISTVS, Philippus, rhetor, theologus. non poſsis autem Philippus cum f ſcribere, quod Græca non recipiunt: neque ex his deriuata præter quàm Fama, fugo, fuga forum, fero, fur, fagus, forma: quæ conſuetudine magis quàm arte cũ f ſcribuntur. Nota etiam ſi nominatiuus aſpirationem non habet, neque obliquus habebit, vt Pharnax pharnacis, adamas adamantis. Tolle maſtix maſtichis, onyx cum y Græco onychis ſic notauit Antonius Nebriſſenſis. Nota bene contra indoctos regulam, quam ponit Priſcianus in libro primo, Conſonans ante ſe nullam habet aſpirationem. Etiam diximus tantum quatuor conſonantes aſpirari. Ergo ab ἱερὸς, id eſt ſacer compoſita retinent in principio aſpirationem, & prima ſyllaba eſt hi: vt Hieronymus, Hieremias, Hieruſalem: non vt indocti Iheruſalem.

DE ASPIRATIONE in principio, non præcedente conſonante.

H aſpiratio in prima.

HABRAHAM, etiam in tertia. Halcyone ſeu y Græco in ſecunda. Habeo. Hadrianus, proprium viri. Halo halas. Halluemor, id eſt erro. Halec, vnico l. Hamus, Hannibal. Hara, porcorum ſtabulum. Hæreo, hœdus. Hebeo hebes. Hebdomas hebdomadis. Hebenus. Hæc cum æ diphthongo, heiulor, helectrum, Heliſabeth. ἕξ, id eſt ſex: vnde hexametrum, hexaclinos, hexaſticon, ἱερὸς, id eſt ſacer, & ſimilia: hilarus vel hilaris. Hilum nigrum quod grano fabæ adhæret: & pro re nullius momenti accipitur. vnde *Nihil*, nihilum ſine c, vt *mihi*. Quòd ſi volueris addere c, habebis authorem doctiſsimum Leonardum Aretinum epiſtolarum libro octauo, epiſtola ſecunda. Holos id eſt totus: vnde holocauſtum. Holus holitor, hortulanus, vt ait Georgius Valla: quod Tortellius negauit: quia primitiuum (oleo) aſpirationem non habet. ὁμιλία, id eſt ſermo: honor & honus: vnde honuſtus, vt apud Gellium. veruntamen Honus videtur aſpiratione carere. Huber. Hululo. Sed non aſpires abundo, eremus vnde eremita. Ponitur etiam aſpiratio inter vocales pro robuſtiore ſono: vt ahenum, vehemens, incoho, traho, veho, prehendo, cohors, Iohannes, Phahetõ, Paſiphahe, Danahe, prohœmium Demophohon, IHESVS: ſic Georgius valla. ſed plures ſcribunt inchoo à chaos, Phaëton, Paſiphaë, Danae, Demophoon, IESVS: quos imitari malim.

H inter vocales poſita.

ASPIRATIO poſt conſonantes, & primùm in prima ſyllaba.

Ch

CHALDAEA: Charta, liber: quod ſine aſpiratione eſt proprium: & cum aſpiratione in ſecunda tantum vrbis proprium. Character, genitiuo characteris, pœnultima longa: Charon, chalcon: vnde aurichalcum. Chaos, Chalybes, Chartilago. Schiſma ſciſſura. Chymera, Chelidonia. Chorus, quod pro vento caret aſpiratione. Chronica, Chremes, CHRISTVS. Chriſma, Chryſogonus, Schola, ſcholaſticus. Phaleræ, Phanum. vnde prophanus, na, num, Pharetra. Pharaon, rex Ægypti. Phariſæus, Sphæra, vel ſpæra, Phiala. Cholera. Chrater chrateris, pœnultima longa. Pheretrum. Philomela, phlegma, phleubotomo. Phœbus, Phyſis, Phyſicus. Phetor. Rhebus nomen equi. Rhodos, Rhodanus, Rhenus. Sic omnia ab θ litera inchoata Græca, Thalamus, θάνατος id eſt mors: vnde ἀθάνατος, id eſt immortalis θεὸς id eſt deus: vnde Theophilus. θεωρῶ, id eſt ſpeculor: vnde Theorica, Theatrum. θέσις, id eſt poſitio: vnde Thema, Antitheton, Theſſalia, Thebe. Thetis, mater Achillis. Thomas thronus, Thrax, Thracia, thus: ſed Seruius ait tus.

Ph. Ch Rh Th

ASPIRATIO IN SECVNDA SYLLABA.

H in ſecunda.

Æthica, &c. ab ἦθος, id eſt mos, ritus, virtus. λίθος, id eſt lapis cum ſuis. ὀρθὸς, id eſt rectus cum ſuis. Achates, Achilles, brachium, braccha, indumenti genus. cachinnor, lachana, mœchus: anchora, non tamen apud Græcos: trochæus, cophinus, Euphrates, Athenę, cathedra, cathegoria, Catharina, cathena, catholicus, lethum, id eſt mors. methodus, æther, enthymema. panther, Clotho, cothurnus: nothus, illegitimè natus: pro vento caret aſpiratione. Otho. Bartholomæus, niſi ſit ſcribẽdum Barptolomæus. à Bar, quod eſt filius, & Ptolomæus, Martha, Matthæus, Matthias, Pyrrhus. & cætera Græca vbi r geminatur. Stather, ſtathera.

Le ũ quidam à leo deducunt

In tertia

IN TERTIA SYLLABA.

ἴακχος,id eſt Bacchus: monachus,triumphus,ſtomachus,cyathus cum y Græco in prima. Euſtathius,authore Tortellio. Sic Stathius,abſynthium,herba. Barathrum,Galathæa,Demoſthenes, & cætera à *σθένος*,id eſt robur. Hæc paucillula ſunt è multis excerpta: quibus contentus quiſquis non fuerit,opus alterum de Ortographia noſtrum paululum expectet: & abundè,vt ſpero,quod quærit, illic inueniet.

CONSONANTIVM ORDO.

NVNC de conſonantium ordine dicendum eſt & recta ſcriptura: quòd vt quàm breuiſſimè fiat, ponendæ ſunt regulæ. Quarum hæc eſt prima.

Mutæ cum ſ,x,& g,non finiunt in ſimplicibus ſyllabam,niſi ea ſit finalis,aut ſequatur eadem. Hæc
regula habetur ex Priſciani libris primo & ſecundo, éxque Priſciani ſectatoribus, Tortellio &
Franciſco Nigro. Ex hoc collige primò Abdomen,abdera,labdarus,& ſiqua ſunt ſimilia,b habere *Bd*
in ſecunda ſyllaba,& ſic diuidi,A-bdomen,ab dera, la bdarus. quod verum eſſe patet in bdelium,
bdelyros, id eſt abominabilis: vbi b & d in eadem ſyllaba ponuntur. Secundò idem collige de
c: vt *Auctor*, etiam ſi ſit communis generis, vt Philelpho & Perotto placet. ideò ex Græco non
deſcendit, ſed primarium eſt. Quòd ſi malis ex Græco deduci, neceſſe eſt aſpires author ſine c,vt
nunc video ferè ſcribi author: quod non vitupero. C ante t in principio inuenitur, vt Cteſiphon, *Ct*
Cteſias,Cteſippus. Tertiò patet idem de litera d,vt A-dmetus: & in principio Dmois: & ſequen *D*
te n,vt Aria dne: & l,abo-dlas. Quartò exempla ſunt de g,Magdalene,Smaragdus, agmen, ignis, *Dn. Dl.*
magnus: & in principio gnatus,Gnato. Quintò de p ſunt exempla, Ipſe ſcripſi,ſumpſi,Terapne. Et in *Gd.*
principio ante ſ,Pſallo,pſalmus,pſalteria,pſalmœdia, pſeudopropheta, *pſecades*, id eſt paruæ guttæ. *Gm. Gn.*
Quas ignorantes Græcæ linguæ virtutem vocarunt *Perſecades*,quaſi per ſe cadentes. Scriptus,aptus. *Pſ. Pn.*
Et in principio, Pterelas,Ptolemæus, phthiſis cum ph & th. Sextò, idem patet de litera ſ, vt Veſta, *Pt. Phth.*
Syluester,noſter, veſter,authore Capro,& etiam Alexandro: piſcis,vbi docet eſſe maſculini generis. *St. Sc. Sm*
Coſmus,quòd fieri poſſe monſtrant ſmaragdus,ſcio,&c. Septimò, exempla ſunt de t: vt Ætna. Eri- *Tn. Tl.*
chthonius cum ch & th in eadem ſyllaba. Atlas ſine aſpiratione, Et in principio, vt Tlepolemus, *Tm*
Tmolus. Tmeſis,figura,non Temeſis. De x exẽpla ſunt, Complexio,anxius,Alexander. quòd ſi con- *X*
ſonans ſequatur,terminabit ſyllabam, vt ſextus, dexter. quod ipſum apud alios non legi: ex Tortellio tamen videor poſſe concludere. Verùm cum ſequenti conſonante in principio dictionis non inchoabit ſyllabam. Ergo malè ſcribitur cum xp, XPISTVS. De z ſunt exempla,Gaza, Amazones. De lz & q apud Latinos non ſunt exempla.

CONSONANTIVM ORDO IN COMPOSITIS.

Notanter dixi in regula Simplicibus: quia compoſita in partes priores diuiduntur, etiam ſi literæ mutentur, vt Abdo, quicquid: vbi d in c mutatum eſt, authore Valla orthographo, vt ecquid ab en. Et iccirco, ex id & circa, quod Syluio non placet. Acquiro, ex ad & quæro. Sic agnoſco, ab ad & gnoſco cum g: licet ipſum iam omittant: Agnatus, cognatus: vbi alij volunt d in g eſſe mutatum. Aſcribo, aſcendo, aſpiro, vbi d adijcitur. Cuius ratio eſt, quia d ante s mutatur in illud, vt aſſumo, aſſum: non
cum d adſum. Iam regula eſt, quam etiam ponit Æneas Syluius in tractatulo ad Ladiſlaum regem, *S non ge-*
Conſonans non geminatur in eadem dictione ante vel poſt conſonantem continuè ſequentem. ideo *minandũ.*
ſuſpiro, ſuſpicio, vnum ſ habent, & hoc in ſecunda ſyllaba: quia nihil demptum eſt à vei bis, ſed à *ſurſum*, vel ſuſum. Vnde ſuſtuli & ſuſtineo cum s in prima ſyllaba. ideo etiam trans perdit ſ in tranſumo. Exceptio eſt ab hac regula, ſi ſequens conſonans ſit l aut r: vt affligo, ſuffragor. Quòd ſi s iun- *Abs, obs,*
gatur ab aut ob, videtur ſe tenere ex parte primæ ſyllabæ, vt obſoleo, ſecundum Priſcianum, ab oleo, *præter ob,*
vbi s non eſt: abſtraho. Prætereo etiam r habet in ſecunda ſyllaba, quia à præter & eo. ſic obeo, obi *du,en,ſyn.*
tus b in prima. In quibus & mille alijs pueri ſexagenarij hallucinantur. Simile eſt in Græcis, vt dyſcholus, ſ in prima ſyllaba. *Energia* cum n in prima & pœnultima producta, id eſt efficacia. ab *ἐν*, id eſt in: & *ἐργεῖν*, operari. *Iſagoge*, ab *εἰς*, id eſt in: & *ἀγωγὴ*, deductio. Vnde ſynagoga, à *σὺν*, id eſt con. Vnde ſynonymum, & alia prius habita. Si tamen conſonans prioris partis ad primam ſyllabam non pertineat, tranſibit ad ſecundam, licet ante compoſitionem illic non fuerit: vt philos in priori non habet l: ergo neque Philippus. Geminatorum ordo. Dixi in regula, Niſi ſequatur eadem: quia conſonans vbicunque geminatur, diuidi debet, vt oſſa, arripio.

SECVNDA REGVLA.

LIQVIDAE l,m,n,r, faciunt ſyllabam ante conſonantes, vt Albus, ambulo, truncus, corbis, ſumptum.

ptum. Cæterùm m in ſimplicibus ante n non finit ſyllabam, vt aiunt Tortellius & Franciſcus Niger. Et ex Priſciano, quantum opinor, haberi poteſt, vt *Scamnum, omnis*, Clytæmneſtra. Et in principio dictionis, mna, Mneſtheus. Ergo diuidentur ſca-mnum, o-mnis.

TERTIA REGVLA.

INTER m, n, non ponitur p, vt aiunt Tortellius, Æneas, & alij orthographi. Noli igitur, ne ineptias, ſcribere columpna, ſompnus. Philelphus ab hypnos, facit ſopnus: ſed de his & alijs in maiore opere.

QVARTA REGVLA.

K IN Latinis ne ſcribas, authore Priſciano: ne in duobus quidem, licet id placet Syluio, Carolus & Calendæ.

QVINTA REGVLA.

Q SINE V non ſcribitur. quod geminari poteſt, vt opinor, cum Victorino, cum Ænea Syluio, & Georgio Valla: vt Equus, coquus. Tu ſi nolis geminare, minimè contradicam. habes enim authorem celeberrimum Papyrianum, vt vult Tortellius. Vnde Qur, qum, &c. à multis ſcribuntur.

SEXTA REGVLA.

SI PARS cum x compoſita in capite habeat s, abijcitur ipſum s: Exieco, expes, exurgo, expiro, exequor. Antiquarij tamen aliter faciunt, exſpecto, exſulto ſcribentes.

SEPTIMA REGVLA.

T TERESONAT ci, ſequente vocali, vt Laurentius, clementia: niſi præcedat s aut x: vt Quæſtio, mixtio vel miſtio. aut ſit penitus Græcum: vt Tiara, Mantia, Matthias. niſiq; differentia impediat, vt Litium, vitium, genitiui, vt placet Syluio. Ex hac regula ſæpè dubitamus t ne ſcribendũ ſit, an c. Quod internoſcere potes tribus modis. Primò in vocatiuis, vt Laurenti habet t: ergo Laurentius. ſic Vincentius, Terentius, Boëtius, & Laurentia, Terentia. Debet enim ſic fœmina, tametſi rebellis eſt perſæpè, viro eſſe obediens. Secundò in ſecundis, tertiiſve perſonis: vt Percutis, ſentis, pateris, potiris habet t. ergo percutio, &c. facis, iacis, ſarcis, vincis, farcis, rancis, &c. habent c: ergo facio, &c. Tertiò noſces deriuatione: nam à ſupinis formatur io, vt dictum habet ct: ergo dictio: non cum x dixio, quod habet complexio. Vt autẽ internoſcas, neceſſe eſt fontem cognoſcere ante perfectam riuuli cognitionem. Et nomen in ia, aut ium denominatiuum, à genitiuo vel datiuo deriuatur: vt clementis, clemẽtia, &c. in entia ab ns. audacis, audacia: iudicis, iudicium: mendacis, mendacium: merx mercis, commercium. Sed quid dicendum, ſi primitiuum nec c, nec t habuerit: vt Pueritia, auaritia, duritia, durities? Certè cum t ego ſcriberem. Tametſi quidam mallent cum c ſcribere Amicicia, pudicicia. Ego verò ſcriberem cum t in pœnultima, vt Iuſtitia & politia. quod etiam Georgio Vallæ placet. Placet etiam nunc Badio, quanquam à præceptore aliter acceperat: nam (tia) ſcribitur pro tas, aut tudo: non pro cas, aut cudo: vt Auaritia pro auaritas aut auaritudo: ſic amicitia, nequitia, &c. At iam receptui cano.

ANNOTATIO TVMVLTVARIA.

FINEM huic iſagoge cùm impoſuiſſemus, occurrerunt aliqua (vt mihi viſum eſt) notatu haud indigna, & quædam ſcitu ſatis neceſſaria. Quæ qualiacunque ſint, hîc ſubieci ordine poſthabito. Diuerſa ſcriptura plerunque mutat ſignificantiam. At, cum t, coniunctio eſt. Ad cum d, præpoſitio. Quot cum t, numerale: cũ d, relatiuum: cuius eſt maſculinũ qui. & coniunctio: licet cum titulo ſoleat ſcribi in tergo ꝙ vbi ſcriptura non eſt, vt in multis aliis: vt q; cum z, q̃, tm̃. Nulla enim ſit ſyllaba ſine vocali. ſed breuitatis gratia ſigna quædam reperta ſunt. vt titulus, r̃, ?. Quæ nomen aut pronomen cum æ diphthongo. Que coniunctio ſine diphthongo. Ceu, cum c, id eſt ſicut. Seu cũ ſ, id eſt ſiue. Cum, ſine q, præpoſitio. Quum, ſine c, aduerbium & coniunctio: licet pro quouis ſignificato, teſte Quintiliano, cum rectè ſcribatur. *Cædo* cum æ diphthongo, id eſt verbero vel occido. *Cedo* ſine diphthongo, id eſt locum do, & dic. *Sædo*, cum ſ, & æ diphthongo, eſt primæ declinationis. *Quatenus* cum e, aduerbium temporis: vt Quatenus hos mores exercebis? Aut loci: vt Quatenus ibimus in vnum manducare? *Quatinus* cum i, coniunctio cauſalis, id eſt quia. *Protenus* cum e, aduerbium locale: vt en ipſe capellas Protenus æger ago. *Protinus* cũ i, aduerbium temporis, id eſt ſtatim: vt

Protinus erupit venæ peioris in æuum
Omne nefas.

Vendico cum e, id eſt, vt ita dicam, approprio, & meum eſſe dico. Vindico cum i, id eſt vlciſcor. *Sinis* verbum, per ſ: *Cinis* nomen per c. Huius generis mille poterit ſtudioſiſſimus quiſque notare, ſi leliterque enucleare diſcipulis. Ea nanque res, etſi perexigua videatur, eſt pueris vtiliſſima, vt ceſ a, *ſtra: cis, ſis: quaſtu:* à queror, quæſtus à quæro: & ab hoc quæſtubus, ab illo

queſtibus,&c. Problema ſcribitur ſine u. *Arctus*, id eſt arctatus cum c. ſic arcto, arctos, arcticus: ſed artus, id eſt membrum, c non habet. Mulcta, id eſt pœna, c habet, vt ait Tardiuus. Floccus duplici cc, immundities quæ excutitur è lana aut veſte. vnde floccifacio, id eſt nihiliquia res illa nullius eſt valoris. Author communis generis ſine c, vult tardius ſcribi. De hoc antè plura diximus. Idem vult quicquid & iccirco d ſcribi, & non e in prima ſyllaba. Et Aforiſmus, fas, & Africa dicit idem f debere ſcribi. De (fas) nihil dubij eſt. Alia malim per ph ſcribere: quia è Græcis originem habent. Heſau cum aſpiratione in prima *ὁμὸς*, id eſt vnus vel ſimilis cum aſpiratione in principio. vnde *ὁμώνυμα*, id eſt æquiuoca. Hilaris idem dicit non aſpirari. ego magis Georgio aſſentior, qui aſpirat. *Proh* Tardiuus & Georgius dicunt aſpirari: & ſine e ſcribitur, vt ah, vah. Badius, & quidam alij, quibus ſatis aſſentior, dicunt (pro) interiectionem non magis quàm præpoſitionem aſpirari. *Catechumenus* habet aſpirationem in tertia, vt Lachanum, quod per g non ſcribi vult Tardiuus. *Threnos*, id eſt lamentum cum aſpiratione in prima. *Alleluia*, cum i Latino & duplici ll, id eſt laus. *Antorſum* idem dicit vnico r ſcribi. Et dilemma gemino m. Et commeſſatio gemino ſſ. Idem excipit à regula quam poſuimus, Exſicco, exſibilo, exſequor. In quo dicto authoritate non caret, vt patet apud Tortellium. ſed ego Georgium magis probo, qui nullam dicit ponendam eſſe exceptionem. *Dama* non geminat m. Neque vt vult, *imo*, quinimo, ſecunda longa cum i Latino: quia Græcum non eſt. *Velut* cum t, non d, vt patet in compoſito veluti. *Synæreſis* cum y Græco in prima ſine aſpiratione ſcribitur cum r, non d. *Tautologia* cum au diphthongo in prima ſine aſpiratione. *Moralia* ſiue imitatiua verba, quæ à nominibus fiunt ſcribuntur duplici ſſ, aut cum z, vt patriſſo vel patrizo. Vtimur ſcriptura in carmine, qua non vtimur in proſa: vt Rellatum, relligio, relliquiæ ſcribuntur à poëtis duplici ll interdum: ſed in proſa vnico. Rettulit duplici t poëta dicit. Proſaicus retulit, quatuor, litera, &c. vnico t. Repperit præteritum, vnico t ponitur ab Auſonio. ſic ab aliis repulit. Quæ in proſa geminant pp, Reppulit, repperit. Quur cum q, & cum c, ſine diſcrimine dicimus, vt *coquus* & cocus. Æneas ait, *Nixus* ad conatum corporis refertur: Niſus ad animam. *Calces* cum es, materia: *Calx* cum x, pedis eſt. hoc Caper. Qui ait ſine n ſcribi *atqui*, *alioqui*, *toties*, *quoties*: vt vicies, millies. ſic aliquoties pro aliquando. *Venſica* cum n ſcribere potes, eodem authore: quia à vento dicitur. Kyrie eleiſon cum y Græco in prima tantum, eſt oratio ex *κύριε*, id eſt domine: & *ἐλέησον*, dictione quatuor ſyllabarum. nec habet *ει* diphthongon. *Anomalum* dicitur à *νόμος*, id eſt lex: non autem à norma. ideo non habet r. *Obmuteſco*, ſine b ſcribitur à Tortellio. Blatero ſine c ſcribitur. Dialectica cum c, id eſt diſputatrix, à *διαλέγομαι*, id eſt diſputo. Vortex, fluminis: Vertex, capitis: ait Caper. Vorto tamen & Verto idem ſignificant, vt voſter & veſter. Dragma cum g, manipulus eſt vel rapina. Drachma cum ch, pondus ſex obolorum. Drama ſine g & c, vnde dramaticus, eſt poëma in quo introducuntur perſonæ abſque aliqua poëtæ interlocutione. Timpus cum i Latinum non eſt: ſed tempus etiam pro capite. Extimplo cum i non dicitur, ſed extemplo: neque Saltim, niſi per ſaltus intelligas, ſed ſaltem. Libens cum i, & lubens cum u bene dicuntur. M non ſcribitur ante q, ſed mutatur illic in n: vt Quanquam, plerunque, ianque, quanque. Neque ante d aut t: ideò ſcribe *Identidem*, *tantundem*. Sed Aſcenſius cum m dicit ſcribenda *quemque*, *quorumdem*, & in ſimilibus caſibus. Prolempſis cum m non eſt Latinum, nec Græcum: ſed dictum cum p Prolepſis. Metalepſis ſine aſpiratione: quia *μετὰ*, id eſt trans: & *μέτρον*, id eſt menſura, non habent aſpirationem, vt metaphora. Pentameter, à *πέντε*, id eſt quinque, ſimiliter ſine aſpiratione. Ampluſtre cum m dicas, & apluſtre ſine m. *πνεῦμα*, id eſt ſpiritus, flatus, cum pn in prima. *Tento* ſine p, id eſt teneo: Tempto cum p, à tempo. Vnde temptatio, temptatum. lege Raphaëlem Regium libro ſecundo Metamoph. Aliter ſentit Tortellius, & alij quidam: ſed rectè ſentire credo Raphaëlem. *κράτος*, id eſt robur, non aſpiratur, vt Hippocrates medicus pœnultima breui: ab *ἵππος*, id eſt equus: verum Hippocras, neque Græcum, neque Latinum eſt. Aſſum cum d non ſcribi monſtrat Plautus dicens, Nihilo aſſum apud eccum. & reſpondet alter per facetiam, At ego elixus ſis volo. Propter hanc rem non fuerit inutile, literarum mutationem breuibus perſtingere, maximè in his vbi dubium eſſe poſſit. Hæc igitur a mutant in e, Ars, iners: Barba, imberbis: Arma, inermis: Annus, biennis, quotennis: Pars, expers: Arceo, coërceo: Carpo, decerpo: Damno, condemno: Damnum, indemnis, ſine damno: Farcio, refercio: Partior, impertior: Paciſcor, depeciſcor, depectus: Sacro, obſecro: Tracto, contrecto, obtrecto, &c. A mutatur in i: vt Cano, occino: Fateor, confiteor: Frango, confringo: Iacio, proiicio. vbi prius i eſt conſonum. Quod in carmine aliquando perditur, nunquam in proſa. Eſt autem i conſonans, quando cum ſequente vocali

Literarũ mutatio.

I & u conſonans.

facit

facit ſyllabam.ſic etiam u,vt Iouis,Iuno,vita. Aliàs eſt vocalis,vt IESVS, Iacobus,Iohannes, Iaſon, Ioſeph,Iulus.Sed dic Iulius cum i conſono. Lateo,deliteo,&c. Æ mutatur in i longum: vt Æquus, obliquus. vbi l euphoniæ cauſa interponitur, quod in aliis quoque literis fit:vt e in ſicubi, t in identidem, p in emptum, d in redeo, re lamn & in cæteris, vbi re componitur cum dictione cui vocalis eſt initium. B.vt ambio,comburo. S vt obſcurus, ex ob & cura. R vt dirimo,ex di & emo. Au mutatur in o:vt Plaudo,cõplodo:Maurus,morus:Faux.ſuffoco:Aula,adulor.vbi au in u mutatur,vt Claudo, concludo. Ab mutatur in au,in aufero & aufugio ſolum: & in ſ,in aſporto. Ob & Sub mutant b in c,f,g,m,& p,ſi dictio ſequens ab harum aliqua incipiatur:vt Occipio.dic tamen obcæco, officio, ſufficio,obgannio, ſuggero,quicquid dicant alij: ommurmuro, ſummitto, oppono, ſuppono. Sub etiam mutat b in r,ſi r ſequatur:vt Surripio,ſurrepo.ſed neque ſemper,vt ſubruo. Ad mutat d in c, ſequente c vel q:vt Accola,acquieſco. Priſcianus tamen libro ſecundo,& Æneas in dicto tractatulo dicunt adquiro ſcribendum cum d. Mutat item in f,g,l,m,n, p,& ſ. ſi harum aliqua ſequatur. exempla inuentu ſunt facilia. Quidam tamen,vt Tortellius & Tardiuus,ſcribũt admitto,admoueo. Georgius vero cum m ammitto,ammoueo. Viceſimus & triceſimus poſſumus ſcribere cũ c vel cum g ſine diſcrimine:ſed tibi conſta. Iandiu.iamdudum cum n ſcribas. Circum præpoſitio integrè ſcribitur ſequente vocali:ſed non profertur m,vt circumeo profer circueo,authore Syluio. In & Con mutant n in l,m,& r,ſi ſequens dictio ab harum aliqua incipiatur:vt Illidn,collido,cõmitto,irruo,corruo:quod in Græcis etiam videmus,ſyllaba,emplaſtrum. Eandem literam in m ſequente b,m,vel p:vt Imbibo. combibo,committo,impono,compono. Locutus & ſecutus cum c vel q ſine diſcrimine ſcribuntur.

Literæ interpoſitæ.

Additur forte an fidus.

Arbor & arbos idem ſignificant. Agretius ponit differentiam, dicens, Arbos ſola eſt fuctifera: Arbor omne lignum. Per mutat aliquando r in l:vt Pelliceo & pellego, authore Priſciano:ſed etiã perlego,vt Pellucen & perluceo. Sic inter, vt Intelligo. Dis mutat s in f,ſi ſequatur f: vt Difficilis, diffundo,differo,diffido. Maiora ex Politiano & aliis magis alteri operi quàm iſagoge debentur.

Hæc habui Bartolomæe, quæ de Orthographia iſtuc mittenda putaui,longiuſcula fortè. Cæterum non ſunt longa,quibus nihil eſt quod demere poſsis. Vale mihi Bartolomæe:nóſque(vt facis)ama. E cubiculo noſtro,vndecimo Calendas Octobres. Anno à natali Chriſtiano Milleſimo quingenteſimo ſexto. Ex ædibus fratrum tertij ordinis Seraphici Franciſci.

ORTHOGRAPHIAE ALtera pars.

DE LITERARVM COGNATIONE.

COGNATIO literarum eſt affinitas quædam, qua alia in aliam commutatur, de qua apud bonos authores, quicquid reperi, alphabetico ordine, vt breuiſsimè potero, declarabo.

A LITERAE MVTATIO,

A mutant in e in compoſitis his, Arma,inermis,ſemiermis. Ars, iners,ſolers. Annus,biennis,quotennis,id eſt quot annorum. At quotannis,id eſt ſingulis annis,a retinet. Aptus,ineptus. Apto, ineptio, vel ineptior, ineptiris, deponens quartæ coniugationis, id eſt ineptè dico aut facio. Arceo, coërceo,exërceo, obërceo citra flatum, & abërceo. Barba,imberbis. Caput,anceps,biceps,&c.ſed a in i vertũt ſinciput,occiput,vel ſincipitium, occipitium:& ſi rectè dicam,intercipur. Cando,incendo,accendo. Carpo,diſcerpo,concerpo, decerpo. Damno,condemno. Hic & hæc indemnis & hoc indemne,id eſt ſine damno. Farcio farcis,confercio,refercio,differcio,offercio. Fatiſco fatiſcis,defetiſcor defetiſceris deponens. Gradior, congredior, egredior, &c. Halo,anhelo anhelas:vnde anhelitus, nomen. Lacto lactas,delecto, oblecto. Mando mandas,commendo:caue dicas recommendo. Pars, expers. Patro patras, perpetro impetro. Partior,impertior,diſpertior,bipertior,&c. Pario olim quartæ, cõperio,reperio,aperio, operio. Paſco.adipeſco,compeſco, teſte Nebriſſenſi. Parco,deperco, teſte Nebriſſenſi. Paciſcor,depeciſcor, depectus ſum. Patior, perpetior, ſecus in aliis. Sacro ſacras,obſecro, conſecro reſecro, & deponens execror, id eſt abominor. Scando, aſcendo, inſcendo,& cætera. Spargo,diſpergo,aſpergo, conſpergo, reſpergo. Tracto, contrecto, retrecto, obtrecto, detrecto.

A in i mutant hæc, Amicus, inimicus: Amico amicas, Inimico inimicas. Ago, redigo, ſubigo, &c. præter pauca, vt perago, apiſcor, adipiſcor, indipiſcor. Cano, concino, ſuccino, &c. Caput, Sinciput, occiput. Capio, concipio, recipio. Cado, incido, accido. Facio, reficio, &c. Vbi præpoſitio abeſt, corrupta ſunt, vt magnifacio, &c. Fateor, confiteor, profiteor, &c. Frango, infringo, refringo. Habeo, inhibeo, prohibeo, adhibeo: dic tamen ab eodem dehabeo, & præbeo, debeóque. Iacio, proijcio, &c. Lateo, deliteo, deliteſco. Maneo, immineo, emineo, præmineo, promineo. quod ſi ſimplicis retineatur ſignificantia, non fiet mutatio: vt permaneo, remaneo. Placeo, diſpliceo: non ſic complaceo. Pango, compingo, impingo, &c. Rapio, corripio, arripio, &c. Sapio, reſipio, reſipiſco, deſipio. Salio, reſilio, exilio, &c. Taceo, conticeo, reticeo, &c. Tango, attingo, contingo.

A in u mutant hæc, Calco calcas, inculco, proculco, exculco. Capio, occupo, vt volunt Perottus & Nebriſſenſis. Quatio, concutio, incutio, &c. Salſus, inſulſus: ſic Salto, exulto, reſulto, &c. Scalpo, exculpo, inſculpo, vt ait Nebriſſenſis: nam ſculpo & ſculptum, in ſimplici Diomedes negat Latinè dici: licet ea Phocas cum vulgo vſurpet extra compoſitionem.

A in æ vetuſtiſſimi interdum vertebant, vt mæia, pro maia.

E LITERAE MVTATIO.

E mutant in i hæc, Egeo, indigeo. Emo, redimo, dirimo, perimo, &c. Emio, redimio. Lego legis, colligo, intelligo: ſed e retinent, perlego, relego, vt apud veteres intellego. Lenio, illinio. Premo, cóprimo, imprimo, &c. Rego, corrigo, dirigo, arrigo, &c. Sedeo, reſideo, deſideo, poſſideo. Specio, vetus verbum, id eſt video. hinc frequentatiuum ſpecto, & nomina, ſpecimen, ſpecies, inſpicio, deſpicio, reſpicio, ſuſpicio. Teneo, contineo, abſtineo.

E mutatur in o extra compoſitionem, vt Tego, toga: veſter, voſter, apud Plautum & alios veteres, qui amplocti quoque pro amplecti dixere, authore Priſciano, & vortex pro vertex. Vorto, aduorto, aduorſum, ſimiliáque: pro verto, aduerto, &c. Caper ſic ait, Vortex eſt contorta in ſe aqua, vel quicquid aliud ſimiliter vertitur. Propter hæc *officium* pro efficium dicimus, ab efficiendo, non officiendo, quod eſt virtutis operatio: nec dicitur per antiphraſim, vt docet rectè Auguſtinus Dathus authoritate diui Ambroſij.

E tranſit in u extra compoſitionem, vt Tego, tugurium: gegendus, gerundus: vnde gerundium. Veteres nanque in tertia coniugatione tam longa quàm breui e in u vertebant in gerundijs & inde formatis, vt legundus, faciundus, dicundus, diuidundus, erciſcundus, &c. Vnde tituli iuris ſunt de communi diuidundo, familiæ erciſcundæ, finium regundorum.

I LITERAE MVTATIO.

I litera in e mutabatur olim: nam pro virga olim verga dixere: & Tibe, ſibe, quaſe: pro Tibi, ſibi, quaſi, authore Quintiliano: & vt contra Politianum oſtendit Curius Lancilotus, Vergilius ſcripſerunt plerique antiquarij, pro Virgilius: vt Menerua, mageſter, vella, vea: pro Minerua, magiſter, villa, via. ſic Veſpere & veſperi, here & heri, tempore & tempori, luce & luci, mane & mani dicimus, propter i vocalis cum e litera cognationem. Sic die craſtini & craſtine, quinti & quinte. Quia de Vergilio meminimus, operæ pretium fuerit doctiſſimorum de hac re diſſenſiones enucleare. Ianus Parrhaſius aſſerit, ante paucos annos Claudiani ſtatuam fuiſſe effoſſam inter ruinas vrbis, cum pulcherrimo elogio, in quo Virgilius per iota ſcribitur Græcè, vt in omnibus etiam Stephani codicibus inuenire eſt in dictione (Mantua): quod arguit illorum vanam ſuperſtitionem, qui tãtum per e Vergilium notandum putant. hæc ille in vita Claudiani. Mutatur quoque i in u, quia Lubet, lubido, optumus, maxumus, &c. lecta ſunt pro libet, optimus, &c. & carnufex quoque pro carnifex, vt Martianus Capella docet: nec illud præterierim, veteres duo ij in vnum vertiſſe, vt notat Volaterranus. Nam in genitiuo vnico i Fabi pro Fabij declinarunt, & dis pro dijs. Vſi ſunt etiam duplici ij pro æ diphthongo, vt Clijmente pro Clæmente, & id genus alijs notandis, non imitandis. Caueto, ne ſaltem pro ſaltim dicas, aut contrà, quia longe differunt. At timpus & extimplo planè barbara ſunt, quia exemplo dicendum eſt, & tempus etiam pro capitis parte. Vertitur interdum i in e per compoſitionem, vt à pinna bipennis, authore Quintiliano.

O VOCALIS MVTATIO.

O mutatur in u, vt Pelion Pelium, Ilion Ilium, & id genus in Græcis: & quæ per o veteres dixere, Polcher, colpa, ſeruos, volgus, volt: nos per u Pulcher, culpa, &c. enuntiamus. author cum Papyriano Priſcianus, quo teſte, o in u verſum eſt apud Lucretium, Atque ea nimirum quæcunque Acheꝛunte iacentem. id negat Georgius Valla libro 31, Quia hic, inquit, ablatiuus Acheꝛūte, non ab Ache-

ron ſit,ſed ab Acherus Acheruntis. Veteres interdum pro i vſurpabant. hinc Olli, pro illi, apud Virgilium. Abijt quoque nonnunquam in e: nam *quande* lectum eſt pro *quando*, & compes pro compos.

Vmbri & Thuſci, u ferè ſemper pro o efferebant, vt Frundes pro frondes.

V LITERAE MVTATIO.

V mutatur in e duobus compoſitis à Iuro, peiero & deiero: lectum eſt quoque periuro. hinc veteres auger pro augur dixere, vt Priſcianus ait. Antiqui non ſcribebāt u vocalem poſt u conſonantem, ſiue digamma æolicum, quod à Varrone & Didymo vau dicitur, authore Priſciano. Itaq; nō ſeruus, Dauus, auus dicebant: ſed cum o ſeruos, Dauos. Vau item hiatus fugiendi gratia interponitur vocalibus, vt pauo, ouis, ouum. Nam, vt Priſcianus ait, ex Græcis dicendum fuerat Pao, ois, oum. Vau litera debet Germanorum more proferri quaſi af, vt Fulgus, ſerfus, &c. Author eſt Raphaël Regius in Quintilianum. Itaque veteres, authore Feſto, ſcripſerunt feſpere, fulgus, feſtis, &c. Claudius imperator. hinc literæ figuram dedit f inuerſæ, ſic ſed eo mortuo, ſtatim exoleuit. Veteres ſimiliter u pro i vſurpabant, vt Peſſumus, decumus, &c. & oi pro i. Nam, authore Martiano, oiſus pro vſus dixerunt. Tranſit u in o: Nam hoc pro huc, & illo pro illuc, & notrix pro nutrix lectum eſt: ſic orcus pro vrcus dici, author eſt Veranius, vnde mirantur docti Seruium ch poſuiſſe.

DIPHTHONOORVM MVTATIO.

Æ mutant in i longum hæc, Æquus, iniquus, obliquus, vbi l interponitur, euphoniæ cauſa. Etiam docet Æneas Syluius in libro ad Ladiſlaum regem, Solent plures literæ vocalitatis gratia interijci, velut liquet in ſicubi, redeo, comburo, identidem, obſoleo, obſcurus, dirimo, & ſiquid his ſit confine. Cædo, incido, recido: lædo, allido, illido: quæro, inquiro. Plautus in Aulularia, exquære citra mutationem, authore Priſciano, dixit: Exquære ſine ita, vt ego prædico.

OE mutatur in u, vt Pœna punio, pœnus punicus, & contrà. Nam, vt Volaterranus notauit, corauerunt, pro eo quod eſt curauerunt, veteres dixere: vt mœrus pro murus. Habet etiam cum tertia vocali affinitatem, quia canæphoræ dicimus pro canæphori, vt idem notauit. Lancilotus aſſerit apud Auſonium Cœbum pro cubo locari, propter affinitatem œ diphthongi cum u vocali.

Au mutatur in o longum, vt Plaudo, explodo, complodo: maurus morus, caurus corus, caulis colis, caudex codex, clauſtrum cloſtrum, auſtrum oſtrum, auſculum oſculum, fauces foculæ, ſuffoco, præfoco, aula ola, vnico l, teſte Lanciloto: aucha ocha. Interdum mutatur in o breue, vt Aurichalcum, orichalcum. Au quoque mutatur in u, vt Aula adulor, teſte Tortellio, quòd adulari aulicorum ſit proprium. Claudo, includo: reperitur tamen cludo ſimplex, id eſt claudo. Fraudo defrudo. author Priſcianus.

CONSONANTIVM MVTATIO.

B mutatur in u conſonum, vt Viginti à bis & ginta, quod decem in compoſitis ſignificat. Cæteræ b literæ mutationes ab, ob, & ſub conſpiciuntur.

Ab itaq; mutat b in au diphthongum in compoſitis aufero & aufugio, teſte Gellio, quibus adijciūt nonnulli Aufidus, fluuij nomen, & autumo. Mutant quoque b in ſ in aſporto. Quòd ſi dictio incipiat à c vel t, adijcietur in compoſitis ſ, vt Abſcondo, abſtuli, abſtraho. abſtineo: in reliquis nihil mutatur. In Amitto, amoueo, amolint, &c. videtur perdi ſ: verùm ex a potius mihi confici videntur.

Ob & ſub mutant b in c, f, g, m, & p, ſi dictio ſequens ab harum aliqua exordium ſumat: vt Occurro, ſuccurro, officio, ſufficio, oggannio, ſuggero, ſummurmuro, ſummitto, teſte Georgio Valla: licet ſint qui per b ſcribere malint. oppono, ſuppono. *Gannire*, vulpium eſt, & metaphoricōs irridere & inaniter garrire. Oggannire, obſtrepere. Sub ante r in paucis mutat b in r, vt Surripio, ſurrepo: multi tamen ſubrepo malunt vt ſubreo. Mutatur b in e in ſucquatio, teſte Ænea Syluio. B perditur in Obmuteſco, omitto, operio, operior paſſiuo. Nam deponens opperior p geminat. Ob recipit in paucis ſ literam, euphoniæ cauſa: vt Obſoleo, ex ob & oleo: quaſi malè oleo & reijcior. Author Priſcianus in octauo. Inuenitur etiam ſine ſ oboleo. Obſcurus, ex ob & cura, teſte Ænea Syluio. Obſcœnus, ex ob & cœnum, teſte Ænea Syluio. Obſcenus, ex ob & cano, author Priſcianus. Obſcænus, ex ob & ſcæna, vt vult Varro. multa de hoc Britannicus in Perſium. Suſtuli, ſuſtineo, ſuſpicio, dicuntur à ſuſum vel ſurſum fieri: amouetur autem ſ ex (ſuſpicio) propter hanc Priſciani regulam, ab Ænea Syluio comprobatam. Conſonans non geminatur ante conſonantem, niſi fuerit liquida l vel r. Quod ad do propter ſufflo, ſuffragium. hac ratione vnico ſ ſcribuntur Tranſumo, aſcendo, aſcribo, aſpicio, & id genus cætera, teſte Ænea Syluio.

C LITERAE MVTATIO.

C mutatur in g, vt Quingenti, ſeptingenti, &c. nam ſunt à centum. Commi, gummi. In Chloris, flora, authore Ouidio, c in f tranſit, aut contrà.

D LITERAE MVTATIO.

D mutatur in c, vt Iſtuc, pro iſtud, apud Comicos frequens eſt. Et in l: nam Vlyſſes, vel etiam Olyſſes, pro Odyſſeus dicimus: & ſella, pro ſedda, à ſede. Et in t: nam Alexanter pro Alexāder veteres dixiſſe doctiſſimi teſtātur. Ideo Volaterranus deridet eos, qui differre putāt endelachiā ab entelachia.

Ad præpoſitio, d literæ mutationem maximè oſtendit, in qua d tranſit in c, f, g, l, m, n, p, r, ſ, t, vbi ſequens dictio ab harum quapiam incipit: vt Accurro, affero, aggero, alludo, ammoneo, annitor, appono, arripio, aſſideo, attineo. Tortellius, vt plures, admoneo, admitto, ſine mutatione ſcribit. Georgius autem Valla ammitto, ammoneo, &c. D ante q, etiam in c vertitur, vt acquiro: quamuis multi adquiro ſine mutatione ſcribāt, vt adbreuio, adbibo, teſte Syluio. Antiquarij Politianus, Quintianus, & plures ſine mutatione ſcribunt adcurro, adcedo, adfero, adfatur, adſideo, &c. quia in antiquis marmoribus ſic ſe inueniſſe teſtantur. Priſcianus non inficiatur reperiri ſcripta adludo, adfatur, &c. Verùm errore magis, quā ratione, ſic ſcripta eſſe arbitratur. Aſtipulatur huic Perottus: quia Sergius aſſerit olim adfatur ſcribi ſolitum, nunc affatur. Aduerſantur his Seruij verba in illud primi Æneid.

Quis te nate dea per tanta pericula rerum

Inſequitur? quæ vis immanibus adplicat oris? Adplicat, inquit, nunc per d prima ſyllaba ſcribitur. Antiquitus autem præpoſitio vltimam literam in vicinam mutabat. Præpoſitio enim in compoſitione aut vim ſuam retinet, vt induco: aut mutat vltimam, vt ſufficio: aut perdit, vt coëo. Quicquid cum c in prima ſcribitur, teſte Capro, nequid repetitum videatur: ſic quicquam, nequicquam multi ſcribunt, vt iccirco: ſed Æneæ placet cum d idcirco. Applico, appello, amoueo, ab a priuatiua particula. Anquiro, id eſt circumquæro, ab ad nōn oritur. Propter affinitatem d cum r, veteres Aruocatus, pro aduocatus dixere, vt arger quoque, pro agger: hinc arceſſo oſtenditur venire ab arcio, quod nunc arceo ab omnibus ſcribitur. author Priſcianus libro primo. Tranſit etiam d in r in meridies, & in l in *filius*, pro *fidius* à fide, vt vult Priſcianus. Aſſum ex Plauto oſtenditur, Nihil aſſum apud te: eccum reſpondet alter. At ego, elixus ſis, volo. In Agnoſco, aut d in g tranſit, aut à venuſto fit verbo gnoſco, id eſt noſco, vt cognoſco, ignoſco: & à gnatus, gnauus, gnarus, gnomen, agnatus, cognatus, agnomina: ſic ignobilis, cognobilis. In aſcribo, aſcendo, aſpiro, & ſimilibus perditur d: quia, vt diximus, conſonans ante conſonantem non geminatur, niſi fuerit l aut r, vt Affligo, affrico.

F tranſit in b: nam quod dicimus nunc ſibilo ſibilus, olim ſifilo ſifilus, enunciabant: ab af, non ab. Tranſit etiam in h, quia hariolus, pro fariolus dicitur, teſte Perotto. Ponebatur etiam pro vau, vt ofis, ſerfus, &c. dicebant pro ouis, ſeruus, & vocatur digamma: quia in eo geminatur gamma. Abiit quoque in b, quia dicebant bruges pro fruges.

G mutatur in c, quia tam viceſimus & triceſimus dicimus, quàm vigeſimus, trigeſimus.

H tranſit in ſ, vt hex ſex, hepta ſeptem, herpyllum ſerpyllum, teſte Seruio in illud, Allia, ſerpyllúmque herbas contundit olentes. Mutatur h in vau, vt Heſper veſper, Heſtis, veſtis.

K Latini non vtuntur, quamuis Diomedes dixerit ante a correptum ſcribi, vt Kapur, quod Priſcianus reprobat. Itaque per c ſcribito Carolus, Calendæ: licet hęc duo ex vſu per k ſcribi teſtetur Æneas Syluius: olim tamen vtebantur Latini k kam, ideo inter literas numeratur. author Georgius Valla lib. 31. Tortellius in antiquiſſimis notauit k Iuniis, pro Cal. Iuniis.

L litera mutatur in d, veluti filius fidius. Nam, ſi Philepho credimus, *mediusfidius* ſignificat, me ita iuuet filius Iouis. Perottus autem *Fidium*, deum eſſe dicit. Plautus in Aſinaria, Per dium fidium quæris: iurato mihi video neceſſe eloqui, &c. *Melitari* quaſi militari: à melitao, id eſt dulciter cano, ídque μέλι, id eſt mel, Seruius deriuat.

M tranſit in n literam ante c, d, f, q, t, vt Nuncubi, anceps, eundem, eandem, tantundem, anfractus, anquiro, nunquam, tanquam, tandem, identidem, quanquam, quenquam, quencunque, plerunque, ex Priſciano & Plinio, vt ait Tortellius. Badius tamen mallet declinata cum m ſcribere, vt quemquam. Tortellius cum n, Ianque, nanque ſcribit: ſed cum m Iamdiu, iamdudū, Volaterranus aſſerit quamquam retinere m. Am præpoſitio cum m ſcribi teſtatur Varro, Feſtus & Macrobius: ſignificat autem circum, & ſequente vocali in compoſione b interiicitur: vt Ambeſt, amburo, ambio. Circum etſi m non mutet, tamen ſequēte vocali non profertur m, teſte Ænea Syluio. Nam ſcribitur circumeo, & profertur circueo. Aplustre & amplustre ſcribitur. Prolepſis, Metalepſis, Syllepſis, non

vt imperiti Prolemſis, ſcribito.

N literæ mutatio ceinitur in præpoſitionibus In & Con, quę mutant n in l, m, & r, ante has literas: vt Illido, immitto, irruo, collido, committo, corruo. veteres tamen ſcribebant inlido, inruo, conlido, inluſtris, &c. quibus antiquarij mirum in modum applaudunt. Mutatur n in m ante b & p: vt Imbibo, combibo, impono, compono: & in Græcis, Pamphilus, Pamphagus. Ante ph quidem ſemper m ſcribitur, nunquam n: profertur tamen n à peritioribus tam in ſimplicibus, quàm in compoſitis, authore Æneа Syluio, vt nympha. Sin, id eſt con: & en, id eſt in: apud Græcos hanc mutationem obſeruant: vt Sylleplis, Ellipſis, ellychnium, ſymphonia, emplaſtrum. *Empericus* vel *Empiricus*, id eſt experimentator. ἐμπειρία, cum ει Græca in antepœnultima, & i noſtro in pœnultima, id eſt experientia.

N ante q tranſit aliquádo in c: vt Ecquid, pro enquid. N videtur in g tranſire in Ignoſco, niſi à gnoſco eſſe malis, vt prognoſticon: à προγινώσκειν, id eſt à præcognoſcendo, vt ait Regius in quintum Quintiliani. Veteres rectè ſcribebant Aggulus, aggelus, agceps, agguilla, &c. quia in Græcis n non præcedit g, vel k, & ch: ſed nos in iis g vertimus in n, vt Aggelos, Agchiſes: Angelus, Anchiſes: akyra, anchora, y Græco in o verſa: vetuſtiſſimi hîc Græcorum orthographiam imitabantur. author Varro. Con perdit n in Coëo, coërceo, & in ſimilibus ante vocalem: præter comedo, vbi n in m vertitur, vt in comburo, b litera, euphoniæ gratia, interiecta: veteres, teſte Volaterrano, ſine n forſitan ſcribebant.

Q in c tranſit einſdem poteſtatis literæ, vt Quis, cuius, cui: veteres autem quoius, quoi ſcripſere, vt ex Plauto liquet, loquor, locutus vel loquutus: ſequor, ſecutus aut ſequutus: cocus vel coquus: & apud veteres, teſte Priſciano, oquulus, pro oculus, vt arquus pro arcus, &c. Cæterùm Nigidius Figulus, vt ex Papyriano colligit Tortellius, nunquam vſus eſt k aut q. ideo Victorinus cum cottidie ſcribit, eadem ratione quotus pro cotus ſcripturus. Volaterranus cotidie per c ſcribit, quia à continente die deriuatur, non à quot, &c. Cato in originibus, Sabinij & Hetruſci caruere q, vnde dicebant Curin & curinum, quod nos quirin & quirinum.

R tranſit in ſ, vt Arbor arbos, quæ Agretius ita dicit differre: vt Arbos ſola ſit fructifera, arbor autem lignum. Veteres, authore Varrone, in plurimis ſ pro r vtebantur: vt Melioſem, pluſima, fœdeſum, fuſius, &c. pro meliorem, &c. Mutatur r in l, paucis in verbis: vt Pelluceo, intelligo, pelliceo: & interdum pellego pro perlego. Plautus in Aſinaria, teſte Priſciano,

Agedum iſtum oſtende, quem conſcripſiſti ſyngraphum
Inter me & amicam & lenam, leges pellege:
Nam tu poëta es prorſus ad eam rem vnicus. Idem in Aulularia, Ita is pellucet, quaſi laterna punica.

S in præpoſitione (dis) mutatur in f ante f, vt Diffugio, differo, diffido, diffundo. Mutatur in r in dirimo, niſi diceres cum aliis à di interiecta r, euphoniæ cauſa. Nicolaus Ferettus & nonnulli alij aſſerunt mutari in m, in verbo dimminuo, gemino m, licet plerique diminuo ſcribant. Tranſit item in m, quia à prorſus & rurſus, prorſum, rurſum deriuantur. Tranſit item in x: nam Græci Aias Aiantos, dicunt, nos Aiax Aiacis, vt notauit Georgius Valla lib. 31. S perit in literis ante ſ, quia, vt antè diximus, conſonans nec ante, nec poſt conſonantem geminatur, niſi fuerit liquida: vt Tranſumo, tranſcendo, tranſcribo. Scribimus autem Trado, traduco, tralatum & tranſlatum: in reliquis trans nil perdit.

T mutatur in ſ, aut contrà: quia pultare & pulſare dicimus. Plautus in Aulularia, I puere, pulta. Hinc quod Græci φρενῖτιν dixere, plerique Latinorum phreneſim aſſerunt: habet hæc litera cum d magnam cognationem, quia per t Alexanter, Caſſantra veteres ſcribebant: nunc per d Alexander, Caſſandra. Eſt præterea t literæ cum c tanta affinitas, vt plerunque ſit dubium, t ne ſcribendum ſit, an c. propter hanc regulam, ti ante vocalem profertur vt c: veluti Pueritia, duritia, iuſtitia. amicitia: in quibus t non c ſcribendum eſt, niſi in primitiuo fuerit c. Author Georgius Valla lib. 31. cap. 10: & lib. 33. cap. 25. In vitium & litium genitiuis, differentiæ cauſa, profertur ti, & in Græcis, vt Mantia, eodem authore: cui ſuffragatur Scodrenſis contra Regium, volentem in omnibus debere ti proferri vt ſcribitur. Neque enim Quintilianus omnia vt ſcribuntur, ita proferri debere docet, vt patet in Cneus, amurca. Caius, curculio, in quo profertur magis g.

X in præpoſitione ex, mutatur in f ante f, vt Efficio, effundo, effero: in aliis (ex) manet integra: & ſi dictio ab ſ incipiatur, ipſam ſ expellit: vt Excludo, exudo, exurgo: profertur tamen quaſi poneretur ſ. Papyrianus & antiquiſſimus author Lucianus cum ſ ſcribenda cenſet hæc tria, Exſequor, exſecro, exſibilo. Georgius Valla, quia in omnibus eadem eſt ratio, nulla excipienda putat, ſcribendáq; exiſtimat Excero, exequor, exero, exibilo, expiro, expuo, expecto, expers. Badius in diuiſione

adiiciend

adijciendum putat ſ literam: vt Exſpes, exſpecto. Ante b, d, g, i conſonum, l, n, r, & vau, non ex, ſed e, in compoſitione locatur: vt Ebibo, educo, egero, eijcio, eligo, enimineo, enitor, eripio, euomo, euoco: dicimus tamē exlex. Martianus x literā eſſe negat, quia duarum officio fungitur cs, aut gs: vt Pax, lex: & veteres certe gregs, ducs ſcripſere: vt *Calx, calcis*: quæ Caper ita differre credit, vt calcs ſit latomi materia: calx, imus pes, à calcando.

Z mutatur in d, quia pro Mezentius olim Medentius dicebatur. Tranſit quoque in duplex ſſ, & interdum ſimplex, vt pro Gaza, gaſſa vel gaſa lectum eſt: & pro patrizo, patriſſo.

LITERARVM ORDO.

ORDO literarum hac regula noſcitur: mutæ & ſ in ſimplicibus ſyllabam non finiunt, niſi ſit finalis aut literæ geminatio. M item ante n ſyllabam non finit: reliquæ conſonantes ſyllabam ante conſonantes finiunt: ſi verò ſequatur vocalis, ipſi adhærent. Colligitur hæc regula ex Priſciani libro primo & ſecundo, & ex Tortellio atque Nigro: ergo ita diuidemus A-bdomen, di-ctio, A dmetus, a gmen, a-nimus, pi-ſcis, A tlas: dixi notanter In regula in ſimplicibus, quia compoſita in partes priores diuiduntur, etiam quamuis literæ mutentur: vt Ab dico, ob-tero, quic quid, ec-quid, obſ-oleo, abſ-traho: ſed ſu-ſpiro, quia verbum eſt immutatum: ſic aru-ſpex. Item abſ temius, authore Quintiliano: vt Abſ-tineo, præter-eo, inter-eo, inter ea, &c. In quibus & mille alijs pueri ſexagenarij ferè hallucinantur. Simile eſt in Græcis: vt Dyſ cholus, iſ agoge, ſyn agoga, ſyn-odus. Si tamen conſonans prioris partis ad primam ſyllabam pertineat, tranſit ad ſecūdam, licet ante compoſitionē illic non fuerit, vt Philippus tūc, vt nonnullis placet, Suſtuli, ſuſtineo. dixi Niſi ſit literæ geminatio, quia vbicunque conſonantes geminæ ſemper diſpeſcuntur: vt Obba, occo. De reliquis conſonantibus exempla ſunt, Al-bus, em prum: licet m in (emo) prima ſyllaba neſciat: an gelus, cor-bis, dex-ter, ſextus: ſi vocalis ſequatur, ipſi adhærent: vt A-luta, a-nas, a-ra, a-xis, di-xi, re-xi, Ale-xander, &c. x, m, p in eadem ſyllaba nunquam ponitur: ideo XPRISTVS, xpriſma, ineptiſſimè ſcribuntur, licet Iſidorus non improbet, quum per ch ſit CHRISTVS ſcribendum & chriſma. His generaliter prælibatis, omnia latius per dictarum literarum ordinem probare fert animus. A-dytum, ſecretior pars templi: ab *ἀ*, id eſt ſine: & *δύω*, ingredior. Feſtus adoro ab ador: Priſcianus ador ab adoro.

B itaque ſyllabam non finire ſatis oſtendunt dictiones, quæ b ante conſonantem in primo habent: vt Bdelium, arboris nomen: bdelleros, abominabilis Deo, b in ſecunda ſyllaba retinent. *Abdera*, oppidi nomen. Abſyrtus. Labdarus, filius Polydori filij Cadmi.

C conſonanti annectendum eſſe docent ſequentes dictiones, Cteſipho, Cteſias, Creticon, Cteſippus, virorum propria. Hac ratione manifeſtum eſt, dialectica, auctor, &c. c in ſecunda ſyllaba habere. Eſt autem dialectica, diſputatrix ſcientia, quam logicen vocamus. à *διαλέγομαι*, id eſt diſputare: *διὰ*, id eſt per: *λέγομαι*, id eſt ſermocinari. Auctor etiam ſi communis ſit generis, ſi Philelpho credimus, dicenti abſurdum eſſe hoc nomen aſpirari author: licet idem ſit apud Græcos authentes, qui apud nos auctor, pluribus video nunc placere cum flatu author. Alcmena. Quintianus in prima epographia dicit apud antiquos c ante m, nunquam ſolitum poni: ideo Alcumena, inquit, vt ex Plauto liquet, non Alcmena dicebant. Cycnus pro cygnus veteres ſcripſerunt, & peritiores nunc obſeruant, ait Tortellius.

D in principio ante conſonantem, Dmois, id eſt ſeruus, teſte Tortellio, qua dictione antiquiſſimi comici vtebantur. Ergo d in ſecunda ſyllaba habent, Admetus, Ariadne, Minois filia, quam indocti Adrianam vocant. Abodlas, fluuius.

G in primo ante conſonantem, Gnarus, gnauus, gnatus, Gnato. Ergo g in ſecunda ſyllaba habent Magdalene, ſmaragdus, agmen, ignis, magnus, ſtigma, ſmegma, Zeugma, &c. Licet nulli conſonanti in eadem ſyllaba præponitur: verùm apud antiquos ipſi præponebatur ſt, vt ſtlocus, ſtlatum, ſtlitium: pro locus, latum, litium, &c. Hinc ſtloppus, id eſt ſonus, ex buccarum inflatione erumpens: & ſtlataria, purpura.

M in primo dictionis ante n, Mna: quam minam vocamus. Mnas mnæ, piratæ nomen in Antonino Plutarchi. Mneſthæus. Ergo m in ſecunda ſyllaba habent Omnis, amnis, ſcamnum. Clytemneſtra verò in tertia, Agamemnō in quarta, authores Martianus, Tortellius, Niger. Eſt qui diſſentiat nullo authoritatis tibicine fultus, ideo reſpuendus. Cauendum, authore Tortellio, ne p inter m & n ſcribamus, more indoctorum, vt autumnus, damnum: non autumpnus, non dampnum, nec dompnus. Sopnus quidem p recipit, ſed abſque m.

N nulli conſonanti in eadem ſyllaba præponitur. Adijcitur autem ſuperuacuè nonnullis dictio-

nibus:vt Totiens,quotiens:quia ſine n toties, quoties ſcribenda ſunt: vt alioqui, non alioquin, veluti millies,atqui:author Caper: idque confirmant ex antiquiſſimis codicibus Politianus & Rhegius, licet Priſcianus diſſentiat. De(alioqui)ex Capro meminit Valla in Lucam. Idem Caper aſſerit(venſica)n habere, quod ſine vento non ſit. At neque multotiens, neque multoties rectè dicitur, quia vt Georgius Valla ait, à multot, quod nuſquam legitur, deſcenderet: vt à tot & quot, quoties toties: & ab aliquot, aliquoties.

P in princip.o ante conſonantem, Pneuma, id eſt ſpiritus: ergo Terapne iuſte p in vltima ſyllaba retinet, Pſallo, pſaltes, pſaltria, pſalmus, pſalterium, pſalmœdia, pſeudopropheta, pſeudulus, pſeuſtis.

Pſamnis, Ægypti rex. Pſammenitus, Ægypti rex. Pſecas, Dianæ comes & mulieris nomen, interpretatur ſtella minor. Pſecades enim dicuntur minutæ cuiuſdam rei partes, vt ait Raphael Regius in illud Ouidij primo Metamorph. Et pſecas & phialæ funduntque capacibus vrnis. Imperiti legũt phecas: genitiuus eſt pſecados vel pſecadis: hoc nomen barbari corruperunt. Apud Ariſtotelẽ in Meteoris de generatione pluuiæ, vbi dicitur, Paruæ guttæ dicũtur pſecades: ipſi legunt perſecades, quaſi (vt Gothi interpretantur) per ſe cadentes: qua interpretatione nihil ſtultius excogitare queas: ſic Aureæ legendæ, vt vocant, author, Nicolaus, inquit, quaſi nitens laus. Pſylli, Libyes populi. Pſittacus, auis. Pſephis, variarum vrbium nomen. Pſamathe, nympha. Pſytium, genus paſſi. Pſyllus, puſillum quoddam animal: Pſyllus fluuius Arcadiæ. Pſora, ſcabies apud Plinium in nat. hiſtoria.

Sora ſine p, vrbs. Pſenophis Heliopolita, ſacerdos Ægyptius eloquentiſſimus & ſapientiſſimus, apud quem philoſophiæ operam dedit Solon, vt in vita eius ſcribit Plutarchus. Pteria, locus Cappadociæ munitiſſimus. Pterelas, regis & ciuis nomen, interpretatur alis impulſus. πτερὸν, alam dicimus: ἐλᾶν, impellere. Phthia, regio Theſſaliæ. Tortellius dicit poëtas dicere aliquando Pithiam. Phthiſis, pulmonis exulceratio. Ptolemæus. Ex his ſatis liquet optimus, ipſe, ſcripſi, ſumpſi, emptũ, ſumptum, & id genus, haud abſimilia, p literam in ſecunda ſyllaba habere. authores Priſcianus, Tortellius, & cæteri orthographi. Tempſi, temptum: hinc temptare, pro experiri. Nam ferme minorem contemnimus, quem temptamus. hæc eſt opinio Raphaëlis Regij in illud ſecundi Metamorph. Dum noſtras tentat habenas. id eſt tenet, inquit. Nam à teneo deriuatur, cóque per u ſcribitur. Nam tempto, quod experiri ſignificat, à temnendo deduci videtur. Ouid. alibi, Sed quid temptare nocebit? Tortellius hoc quoque per n ſcribit ſine p, à tenendo, vel tendendo pro exquirere, experiri, probare, & ſuggerere: vt Ne nos inducas in tentationem. Nam quæ probamus, frequenter tenemus & attrectamus.

Q nulli conſonanti annectitur, nec vocali præponitur, niſi præcedente u, vt aqua. Sed grande eſt dubium apud grammaticos, an alia vocali non ſequente u debeat geminari, vt Coquus, equus: an vnicum u ſufficiat, vt Equs. Papyrianus libro quarto de Orthographia ſcribit omnino id fieri non poſſe, vt geminetur u, ne duæ literæ eiuſdem vocis & ſoni in vnum confundi & coaleſcere videantur: hic igitur vnico u ſcriberet, Equs, coqus, obliqus. Eadem videtur Quintiliani ſententia, qui libro primo de Inſtitutione oratoria vult(quum) aduerbium temporis per q ſcribi, duabus ſequentibus literis, vt Qum primum, qum facerem: &c. hic igitur vnico u ſcriberet magniloqus, & ſimilia. Hanc opinionem approbat Ioannes Tortellius, dicitque ſe in antiquiſſimis codicibus & emendatiſsimis ſcriptum reperiſſe. Quintilianus libro duodecimo, Duras & illas ſyllabas facit, quæ ad cõiungendas demum ſubiectas ſibi vocales eſt vtilis, aliàs ſuperuacua, vt Equos ac equum ſcribimus. Hinc Nicolaus Ferettus colligit nunquam q ſine duabus vocalibus poni. Idem dicit Martianus Capella libro tertio: ergo qum non ſcribimus, ait Ferettus. Verba Martiani ſunt, Q quidam literam non putabãt, & vincerent, niſi in equo & equitatu appareret expreſſe. Hæc nũquam ſine duabus vocalibus ponitur, quarum prior erit u, & ſic cæteræ conſequentur: vt Quartus, queſtus, Quirites, quorus, equus. Conſtat autem ex c & u: ideóque duplex & compoſita dicitur, nec geminatur. Nullam ſingularem literam comprehendit, finit nihil. hæc ille. Cui ſuffragatur Victorinus Æneas Syluius. Georgius Valla in geminatione u poſt q, Q vbi alia non ſequitur vocalis, vt equus, quum, quur pro cur, vt vult Syluius, his & ego concino. Neque duæ literæ eiuſdem ſoni coaleſcunt, quia prius u liqueſcit, ita vt nec vocalis, nec conſonans litera iure habeatur. Quintianus de hac litera ait, Sola q inter conſonantes ſine vocali poteſt facere ſyllabam. Nam veteres qſtos, pro cuſtos, ſcripſere.

S ante conſonãtem in primo dictionis, Aſbeſtus, inextinguibilis. Aſbutus, inſepultus. Scio, ſed cio & cieo, id eſt voco, ſ non habent. Sciapodes homines Mediæ monſtroſi, vmbra pedum ſe protegentes. σκιὰ, id eſt vmbra: σκιαμαχία, vmbratilis pugna. Scelus, ſceleſtus. σκέλος, crus: vnde σκελισμός, ornament

ornamentum cruris. Scipio,baculus & vir. Scintilla,ignis particula. Scythia,vnde Scytha,nomen gentile,& Herculis filia: per y Græcum, Scyta pluraliter tantum,à noſtris dicuntur ſpolia ſeu manubiæ,ſed in ſingulari proprium fuit regis Scytharũ. Per y Scylus,viri nomen: per y Scylaceum, oppidi nomen. Scyros vel Scyrus,Cycladum vna: vnde Deidamia dicitur Scyrias Scyriados. Syros, ſine c,inſula Ioniæ,& vrbs etiam cum y. Scylla,mulieris nomen cum y: vt Sylla ſine c,viri nomen. At Syla vnico l,mons Laconiæ eſt. Scyllax,cum y canis. Scypariſſus,nomen pueri & arboris cũ y.

Scyphus cum y,Herculis poculum,vt Liberi patris cantharus. At Cyphus ſine ſ,ſi Tortellio credimus,genus erat poculi,quo plurimum vtebantur antiqui in ſacris. Virgil. Æneid. ſeptimo, Hoc pater Anchiſes cypho libabat ad aram. Neſtor Tortellio non iniuria refragatur. Sciluris cum i ſolum,viri proprium. Smaragdus. Ex his liquet ſ in ſecunda ſyllaba habere, Veſta, veſtis, vaſtus, caſtus, noſter, veſter, authore etiam Capro. Piſcis authore in generibus Alexandro. Coſmus.

T ante conſonantem in primo,Tlepolemus,Tmolus,Tmeſis figura,non Temeſis,teſte Raphaële Regio: ergo t in ſecunda ſyllaba habent Ætna,Atlas.

X in primo ante conſonantem non locatur, ſed ante vocales,in quibus ferme eſt ſ literæ ſonus: ideo quædam annotaui,Xerxes cum x etiam in ſecunda, Perſarum rex. Xantho,nympha. Xantippe,Socratis vxor querula. Xanthus,vir & fluuius. Xanthi, Aſiæ populi. Xenos,id eſt peregrinus & hoſpes: hinc Xenocrates, Xenodotus,Xenodorus,Xenophanes,Xenophon,virorum propria.

Xenodochium,peregrinorum receptaculum. Xenium,munus hoſpitalitatis & amicitiæ, vulgò dedicatio dicitur. Xeros,ſiccus: hinc Xerophthalmia,ſicca lippitudo: Xerolibya,ſicca Libya & deſerta. Xerolophus,ſiccus,tumulus: λόφος nanque,tumulus eſt: is ex marmoribus principibus & diis extrui ſolebat.

Z vocali tantùm præponitur,habétque ferme ſ literæ ſonum,& in Græcis tantùm ſcribitur. Zacharias,Zamoſeis,Zeno. Zetis cum i Latino filius Boreæ. Zetus cum u,frater Amphionis. Zacinthos,inſula. Zelos,æmulatio: hinc Zelotes,æmulator: Zelotypus,formæ æmulator. τύπος cum y Græco,id eſt forma. ζεῦξις,connexio & vir,cum z vtrobique Zeugma. Zeuxo,nympha cum x in ſecunda. Zodiacus,circulus,id eſt animalis à ζῶον,id eſt animal. Zopyrus,proprium viri. Zuthus, proprium viri. Zythus,appellatiuum. Zeta,litera & cœnandi locus. Zmirna,authore Martiano. Zizania. Z in mediis,Gaza,id eſt pecuniæ theſaurus: gazophylacium,pecuniæ repoſitorium: gazophylax,theſauri cuſtos. Ariobazanes,vir: Melanzophos,vir. Patrizo,&c. Trapeza,menſa: trapezita,argentarius aut nummularius, frequens apud Plautum.

CONSONANTIVM GEMINATIO.

In conſonantium geminatione ea demum declarabo,quæ nec compoſitione naſcuntur,niſi forſan à pauciſſimis: nec ex præteritorum & ſupinorum deriuatione aut comparatione aut diminutione, vt ſunt, Addo,ſeſſum,doctiſſimus,magiſtellus,&c.

CONSONANTIVM POST A GEMINATIO.

A ante b geminatum, Abba,pater: vnde Abbas,ſabbathum,vt Georgius Valla ait. Sabburra perparum à Priſciano adiicitur,quia vnico b ſcribendum eſt ſaburra. Virgil. in Georgicis,
Vt cymbæ inſtabiles fluctu iactante ſaburram. id eſt immundiorem arenam.

A ante cc geminũ, Bacca, in quo,teſte Bebelio,errat Martinus Phileticus,qui in librum Ciceronis de Senectute vult ſcribendum eſſe cum vno c baca: hinc bacalaureus,quaſi laureatus,id eſt coronatus bacca lauri: quia olim,vt adhuc poëtæ, coronabantur omnes qui in literaria militia emeriti credebantur: éſtque dignius & præſtantius nomen,quàm ſit magiſter,vel doctor. hæc Bebelius. Baccar vel baccaris: Bacchus, Liber: αὐτὸ τοῦ βακχᾶν appellatus,id eſt ab incondito hululatu baccarum,adiecta c,quo vaſtior ſonus in Dei nomine redderetur. eſt & coronæ ſpecies bacchus apud Paſidem. hæc Ianus Parrhaſius in ſecundũ Claudiani de raptu. Bacchides,viri nomen. Flaccus,flacceſco,Graccus, Iaccus,Macchabæus cum eu diphthongo. Saccus,ſacchar vel ſaccharum ſecundo c aſpirato. author Georgius Valla Indoctũ vulgus ſuccarũ dicit. Vacciniũ,vacca: quia vaco,vnde deſcendit, corripitur.

A ante dd geminum, Abaddir,lapis quem Saturnus deuorauit,& deus quidem,quem Græci βαίτυλον vocant.

A ante gg duplex, agger.

A ante ll geminum, ἄλλο, id eſt aliud,in multis compoſitis vtimur: vt allophylus,id eſt alienigena. Alleotheta,id eſt aliter poſita,allegoria,alleluia cum i Latino pentaſyllabum,id eſt laus. Allia, fluuius, teſte Georgio Valla. Allius,viri nomen in Sillio Italico. Allobrox,gens Gallica, nunc

Sabaudienſis dicta. Allium, vt dicit Georgius Valla, quod Columellæ carminis enarrator Pomponius Fortunatus, ſi modo is eas gloſſulas compoſuerit, aſſerit autho: e Pomponio Etruſio per ſimplex l, aliam ſcribi. Balliſta à Græco βάλλω, id eſt iacio, vulnero. Callos, id eſt pulcher, ſine aſpiratione. Hinc componuntur plurima, vt Calliope, princeps muſarum, à pulchritudine & bonitate vocis dicta: quia ops opos dicitur vox. Callidorus pœnultima producta, à δῶρον, id eſt donum. Callimachus producta vltima, quaſi pulcher aut bonus pugnator. μάχη, id eſt pugna cum χ in fine. Calliſthenes, vltima producta, id eſt pulchra fortitudo: σθένος, cum θ, id eſt robur. Calliſtratus, pulcher & bonus exercitus interpretatur, viri proprium. à στρατὸς, id eſt exercitus. Calleo, occalleo: hinc callus, aut contrà. Callis, via. Cales vnico l, priore correpta, oppidum. Fallo, gallus, gallina, Gallia, Gallus, puer Cybeles, quam quum fortè offendiſſet, pudenda ſibi abſcidit, & in furorem actus, apud Toriam fluuium conſedit, qui ab eo poſtea Gallus dictus eſt, & ſacerdotes Cybeles Galli. hoc Ianus ex Græcis in ſecundũ Claudiani de raptu. Interuallum. Lallare apud Perſium in 3. ſaty. Mammæ lallare recuſas? Infantes matris rari ſugere mammam renuunt, quod lallare dicitur. Quidam tamen lallare blandiuſculis vocibus loqui infantum more legunt: mamma verò, & huber & mater eſt. ſic Fotius. Metallum à Græco verbo μεταλλῶ, id eſt exquiro. Mimallones, Bacchæ. Pallium. Pallo, pallas, id eſt erro, vagor. hinc vmbras pallantes dicimus apud inferos. Palleo, vnde impalleſco, id eſt vehementer operam do. Pallene, regio Macedoniæ. Palla, veſtimentum. Pallas Pallantis, viri proprium. Pallas, Pallados. Pyrallis, vermis, Latinè ignicola dicitur. Salluſtius, authore Martiano Capella libro tertio ll geminat. Volaterranus ait veteres ſolitos fuiſſe conſonantem geminare ante vocalem longam, & ante diphthongon, vt cauſſa, deſſignator, Paullus, Salluſtius: hic nunc vnico l ſcriberet Saluſtius, vt Paulus. Victorinus aſſerit quondam nullas conſonantes fuiſſe geminatas, vt Aulus, Lucul us, Memius: ſed ſuprà quam geminare oportebat, adnotabant figuram d. Trallis, Aſiæ vrbs. Vallis vel valles, vallum, vallo vallas.

Vallus, palus acutus, & in viribus pedamentum, ad quod trahuntur vites ablaqueantúrque. Virgil. Exacuunt alij vallos, furcáſque bicornes. Vallus quoque diminutiuum eſt à vanno.

A ante mm geminũ, Ammodo, gramma, litera: hinc grãmatica, grammatophorus, epigrãma, &c.

Cammarus, genus cancri: gamma, litera: digamma, quia bis gamma dicitur F, quia ex duplici gamma videtur conſtitui. Mamma mammæ: corripitur vnico m mamilla.

A ante nn geminatum, Annus, annona, quicquid in anno colligitur ex prædiis, menſtrua ſolutio.

Annulus, ab anno aut contrà: plerique vnico n anulus ſcribunt, licet prima ſemper producatur.

Annibal, Britannia, Britannus, Canna, Cannæ cannarum, vicus. Cannalis, teſte Georgio Valla: at canalis corripitur. Virgilius Georgi. 1, Currentem ilignis potare canalibus vndam. Cyannos à noſtris faba dicitur. Epidannos, authore Tortellio, vrbs Epiri. Iannes, Mannus. Oſianna, id eſt ſaluifica, Hebræum eſt corruptè oſanna dicitur, vt ex Hieronymo collegit doctiſſimus Bebelius. Pannus, vnde pannucius, id eſt pannoſus, Pannicus, vir. Pannonia. Sannum, metalli genus. Sannites, populi. Sanna, deriſio: ſubſannare, deridere. Tyrannus, rex primò dictus: deinde qui vim & ſæuitiam exerceret, quam tyrannida appellant.

A ante pp geminum, Appius, Appulus. Capparis, herba. Cappadocia, minor Armenia, aut pars eius. Hinc Cappadox, Cappadocus, & Cappadocius. Mappa, & pluraliter ſæpius mappæ: ſed vnico p mapalia corripitur. Virgilius, Et raris habitata mapalia tectis. Pappus, auus. Auſonius de ſtudio puerili, - pappos, auiáſque trementes.

Auferunt patribus noua cura nepotes. Pappare, pappum vocare. Papare, vnico p, eſt patrem vocare: vt Papas, id eſt pater: aut qui nos filiorum loco amat. Intimidus præguſtet pocula papas: Author Bartolomæus Fontius in tertium Perſij. Sappho, poëtis. Vappa, villum, id eſt vinum, cuius virtus eſt exhauſta, & homo nihili.

A ante rr geminum, Arrha, Arrabia, Arrabius, pro Arabia regione: & Arrabs, metri cauſa, vt Religio, quia Arabs corripitur. Barrhæ, barrhus, teſte Georgio, id eſt elephas. Carrus, vehiculi ſpecies. Carruca, id eſt carrus, vel currus. Carræ, Meſopotamiæ vrbs, Craſſi cæde nobilis, à Carra Syriæ fluuio nominata. Catarrhus, pituita, interpretatur diſtillatio. Nam καταῤῥέω, diſtillo. à κατὰ, id eſt, in, contra, ex, aduerſus: & ῥέω, id eſt fluo. Farratus, farrago, garrio. Marra, inſtrumentũ ruſticum. Marrubium, herba. Marrubij, populi. Narro Nefarrus, vt Marcellus & Aſconius videntur ſignificare.

Parrhaſius, pictor & populus Arcadiæ, à Parrhaſia Lycaonis filia: vnde Parrhaſis Parrhaſidis, id eſt Caliſto. Sic Georgius Valla. alij dicunt à Parrhaſo Lycaonis filio: alij à Parrhaſo Martis &

Phibes

Phibonomiæ filio, quem cum Lycaſto fratre expoſitum lupa lactauit. Is apud Ciſiphum paſtorem adultus materno auo Nictimeno in Arcadiæ regnum ſucceſſit, vt Zopyrus Byzantius hiſtoriarum tertio refert. Parthiſij. Tarrutius, viri nomen in Romulo Plutarchi. Sarracum, vehiculi genus.

Sarra, vnde ſarranus, vrbs eſt Phœniciæ, ſine aſpiratione: quia *phœnicium* eſt nomen Græcum. Sarraſtæ, populi. Tharritas, Alcetæ pater, in Pyrrho Plutarchi. Varro, Varrus, viri nomen, & qui diſtortos habet pedes. ſic Georgius Valla.

A ante ſſ geminum, Aſſiduus ſiue ab aſſideo deducatur, ſiue diuitem ſignificat, ſiue continuum.

Aſſer vel aſſis, vnde Aſſula, aſſis, ab as. Baſſus, vir. Baſſa, mulier. Baſſareus, Bacchus: hinc baſſarides, id eſt Bacchæ. Caſſandane, mater Cambyſæ. Caſſiopea cum ſecunda vocali in tertia ſyllaba, vxor Cephei Æthiopum regis. Caſſius, viri proprium, vt Caſſianus. Caſſandra, Priami filia. Caſſandreus. Caſſis. Claſſicum, tubæ ſonitus. Male pro tuba à quibuſdam ponitur, authore Placentino Valla. Claſſis, nauis, vel nauium multitudo, & aliarum etiam rerum ordo: vt Magiſter pueros in claſſes diſtribuit, id eſt in partes ordine conſtantes. Craſſus, vir. Craſſus, adiectiuum. Graſſor, verbum. Fortaſſis, fortaſſe. Laſſus, id eſt fatigatus: hine laſſo laſſas: at laxus per x, dilatatus eſt: hinc laxo laxas, vt lacero à lacerus, ſaucio à ſaucius. Maſſares apud Lydos Bacchus dicitur: à Ma, Cybeles ancilla: & *ἄρης*, id eſt Mars. Nam cum Ma nutriendum liberum ſuſcepiſſet, & Iunonem celare cuperet, Martis eſſe filium ſimulauit. Inde Liber Maſſares, & ab eo Maſſurenſes in Lydia populi, vt è Græcis authoribus docet Ianus Parrhaſius in ſecundum Claudiani de raptu. Maſſagetæ, populi. Maſſa, proprium & appellatiuum. Maſſylia cum y Græco in ſecunda: vnde Maſſylus: Maſſilia cum i noſtro. Maſſicus, mons vnde Maſſica vina. Maſſurius, viri proprium. Georgius Valla. Maſſa.

Parnaſſus, authore Franciſco Maturantio, licet Tortellius refragetur. Paſſaron, paſſaronis.

Moloſſidis, regionis locus in Pyrrho Plutarchi. Thalaſſius: in Plutarchi Romulo de Thalaſſio multæ opiniones referuntur. In raptu enim Sabinarum vnam longè ante alias inſignem ſpecie ac pulchritudine, ab obſcuris quibuſdam hominibus raptam ferunt, in quos quum diripiendæ virginis gratia ex optimatibus quidam inuaſiſſent, ab illis nequis violaret, Thalaſſio eam ferri clamitatum, iuueni probo ac ſplendido: tum eos audito Thalaſſij nomine, clamore & plauſu collaudaſſe, quoſdam etiam conſecutos eſſe gratia & beneuolentia viri, Thalaſſum conclamentes, ex quo nuptialem, quemadmodum Græcis Himenæum, eam vocem fuiſſe. Nam & illum in muliere ſeruanda optima vſum eſſe fortuna. Sextius verò Syllas Carthaginenſis, vir neque à Muſis, neque à Charitibus abhorrens, dixit nobis Thalaſſij nomen, Romulum ſignum direptionis dediſſe. Igitur omnes ſimili voce regem proſecutos eſſe: idcirco eum in nuptiis morem eſſe ſeruatum. Plurimi tamen, quorum ſententiam Iuba ſequitur, hanc exhortationem & prouocationem ad opus & lanificium, quod Græci *ταλασίαν* dicunt, eſſe opinantur: vt innuerint per iocum Thalaſſium vocitantes ad nullum aliud opus vxorem, quàm ad lanificium duci. hæc & plura Plutarchus. vide etiam Plutarchum in Pompeio.

A ante tt geminum, Aliattes, Pater Crœſi. Attalus, viri proprium. Attagen vel attagena, auis celebris & vocalis, ſed capta obmuteſcens: ſic Georgius Valla. Attis vel Attin, genitiuo attinos, regio inter Achaiam & Macedoniam. Attica, regio. Atticus, proprium & appellatiuum. Blatta, vermis papyros corrodens. Battus, paſtoris garruli nomen, & pater Callimachi: vnde ipſe Battiades dicitur.

Cataphrattus. Catta, auis Pannoniæ peculiaris. Catti, populi. Cattus, pro fele, Raphaël Regius gemino t ſcribendum cenſet. Alij vnico, quibus ſuffragatur Baptiſta Mantuanus. Nam id nomē corripit, & rectè, vt opinor: dicitur enim à Catus, id eſt aſtutus: vnde Catones dicti ſunt. Mattiacum, nomen oppidi. Mattya, cum y Græco, vt ait Georgius Merula, primæ declinationis, dicitur quodcunque pretioſum edulium. At Calderinus dicit, Mattea cum e neutrū plurale, condimentum eſſe carnium vnctum: hinc matteolicus, id eſt guloſus. Matthias, Matthæus. Patteres, Achiuorum populi. Quattuor nunc ſecundum quoſdam. Sadiattes, Lydorum rex.

CONSONANTES POST E GEMINAE

E ante cc geminum, Eccleſia, conuocatio & conſilium: licet vulgus imperitum, pro templo nunc capiat. Ecce, eccum, eccere, lecca, pecca, peccatum.

E ante dd geminum, Reddo, à re & do, licet nonnulli ſimplex eſſe putent.

E ante ff geminum, Reffert, vt placet Georgio Vallæ. At melius eſt vnico f ſcribere cum Sypontino à nomine re pro diſtare, vtile eſſe, aut intereſſe.

E ante ll geminum, Atella, Campaniæ vrbs: hinc Atelani ludi. Auellana. Apelles, pictor eximine

mius. Bellum, bello bellas. Bellona, dea bellica: veteres duellum, Duellona, &c. dixerunt: vnde eſt hodie perduelle perduellis, id eſt hoſtis: ſic authore Fabio, duonū, pro bonū dixere. Bellus adiectiuum: at viri nomen Balus vnico l exaratur. Bellatulus. Bellaria bellariorū, ſecunda menſa: Græcè τραγήματα dicuntur, authore Gellio. Bellerophontes, vir. Bdellium, arbor. Caſellius. Cælло cum æ diphthongo, id eſt cædo ceſsi, hinc excællo antecællo. Atcælo, id eſt ſcalpo vel ſculpo: & celo, id eſt abſcondo, occulto, vnico l ſcribuntur. Cancelli. Clitellæ: vnde aſini clitellarij aut muli, qui in clitellis ferunt ſarcinas: vt Dorſarij, qui in dorſo nos ſubuectant. Camellus, ſi Georgius Valla rectè ſenſerit.

Ellepſis vel elipſis, quia en vertit n in l ante l. Gellius, vir. Gellia, fœmina. Helluo, verbum & nomen: ſed Eluo à lauo vnicum l capit. Hymella. Macellum, locus Romæ, vbi vænibant quæcunque ad victum pertinebant, à macelli domo ibi publicitus diruta dictus: & nunc pro loco quouis capitur, vbi ad victum pertinentia venditantur. Mellitus, quod quidam melliteus: vt apud Catullum per ſyncopam dictum videantur, Imminet Bachyno mellita. de qua catelli portantur, melliteι dicti. Mellitus, pœnultima longa, dulcis, à mel. Procælla à procællo. Pello, primæ coniugationis. compoſita in vſu ſunt, Compello & appello, id eſt alloquor. Interpello, interrumpo alterius ſermonem. Pello, tertiæ coniugationis. Pella oppidum Macedoniæ, magni Alexandri patria. Vnde à Iuuenale Pellæus iuuenis appellatur. Philippus eius pater, etiam Pellæus dicitur. Peleus, Achillis pater, vnico l diſſyllabū eſt. Pelides, eſt Achilles, Peleos filius. Pellex à pellicio, quæ cum eo, cui vxor eſt corpus miſcet: ſed pelax, id eſt multa verſans, vnico l ſcribitur: vnde Vlyſſes pelax nominatur.

Pelliculo, id eſt pellem, hoc eſt corticem demo è pomis, nucibus, & id genus cæteris. Perduellis, perduellio. Perduellona ſicut Bellona veteres dixiſſe, author eſt varro, Rebellis, rebellio. Stellio, ſella, ſtella. Tellus telli, vir, quem Solon Crœſo beatiorem putauit, & Cleobem Bitonémque: quam rem pulchrè ſcribit Plutarchus in Solone. Tellus telluris, terræ dea, & ipſum elementum. Vello vellis. Vellus, quia vellebatur olim, non tondebatur: vellem, velle. At vnico l, velum, telum, crudelis, tutela, & ſimilia. Vitellius, Vitelliani.

E ante mm geminum, Chemmis, Ægypti rex. Echemmon, filius Priami, à Diomede interfectus.

Gemma ſiue ad vitem, ſiue ad lapillum reſpicias. Lemma ſiue ſyllogiſmi propoſitio, ſiue munus cuipiam oblatum. Plemmyrium, fluuius. Stemma tam genus, quàm coronam ſignificans: ſed problema vnico m, citra vllam diphthongon ſcribitur.

E ante nn geminū, Brennus, dux Gallorum. Ennoſigæus, id eſt Neptunus. Ennius, poëta Enna, mons & vrbs Siciliæ vbi Ceres religioſè culta dicebatur. Ennea, vt ab Æma, Ætnea. Ergenna, aruſpicis nomen, ſiue conditoris fulgurum, in ſecunda Perſij. Perpenna, nobilis Romanus. Penna, hinc bipennis quod acutum ſignificat, teſte Quintiliano in primo: vnde ſecuris vtrinque habens aciem, bipennis dicitur. Pennis, penniculus. Georgius Valla pennicillum, licet pinna & pinnicilla probet veteres. ſic Georgius Valla. Tortellius verò penis vnico n ſcribit: eſt autem penis, cauda, & metaphoricōs mentula: vnde peniculamentum, pars veſtis quæ terram attingit, id eſt fimbria à fibra. Peniculus, penicillus, aut neutri generis peniculum, penicillū, quo calceamēta detergimus, & quo pingunt: quoniam peniculi ex caudarum extremitatibus fiunt: & ſunt etiam quibus albarium tectorio inferunt, dicunturq; peniculi tectorij. Rauenna, oppidum: Rauennas, incola eius. Siſenna hiſtoricus.

Sebenniticum, Nili ex oſtiis vnum. Solennis & ſolenne, quod quoque anno fieri ſolet. Ideo malè dicitur ſolennis doctor. Solennia ſolennium, tertiæ eſt. In hymno male dicitur ſacris ſolenniis. Bebelio Strennuus, vt pleriſque placet: at Neſtor ſimplici n ſcribit. Tigenna, vrbs & Antæi vxor in Sertorio Plutarchi.

E ante pp, Repperi, reppuli: dicitur quoque reperi, repuli.

E ante rr, Acerra, thuribulum. *Arcerra* cum r ante c, vehiculum vndique clauſum. Sic Georgius Valla. *Cerrus*, arbor. Cherronneſus, peninſula. *Erro* nomen & verbum, vt *Palpo, edo, verbero*, cachinno, anteambo, & plura id genus. Ferrum, vnde ferrugo: color ferrugineus, rufus, ſubniger. Ferrumen, glutinum. Ferrumino, id eſt glutino. Ferramentum, inſtrumentum ferreum. Ferrem, ferre, &c. à fero nota ſunt. *Gerrus*, fluuius Scythiæ. Gerræ, nugæ: hinc gerro, nugator. Serra, inſtrumentum dentatum: hinc ſerrati dentes, qui in ſerræ modum coëunt. At ſera, id eſt clauſura, vnico r ſcribitur. Terra. Terreo. Verro. Verriculum, ſcopæ & rete. Verruca. Vacerra, clatrorum genus ad pecora includenda: Verres etiam eſt viri proprium.

E ante ſſ, Acceſſus. *Beſſus*, populi & viri nomen. Creſſa, id eſt Cretenſis. Ceſſo. Cupreſſus. Eſſedones, Aſiaticorum, Scytharum populi. Eſſedum, vehiculum. Lyrneſſus, vrbs Theſſaliæ:

ſed

ſed Lymeſus vnico ſ, vrbs Phrygiæ. Meſſana, ciuitas Græciæ. Meſſalina, mulieris proprium. Meſſis. Neceſſe vel neceſſum, quo Gellius vtitur: neceſsitas & neceſsitudo, amicitiæ vel affinitatis vinculum. Neceſſarius. *Ordeſſus*, fluuius Scytiæ. Peloponneſus. Permeſſus, Bœotiæ fluuius, Muſis ſacer. Tarteſſus. Theſſalia, Theſſalus, Theſſalonica. Teſſera, inſtrumentum luſorium, & belli ſignum. Threſſa. E ante tt, Gargettum, vbi Theſeus in Athenienſes dira imprecatus eſt, authore Plutarcho in illius vita: vbi poſtea Arteruum fuit, quod vocant abara, quod eſt imprecatio. Hymettus, mons Atticæ. Rettuli vel retuli.

CONSONANTES POST I GEMINAE.

I ante bb, Gibber, gibbus, gibba, gibboſus, gibberoſus.

I ante cc, Ciccum, membrana tenuis malorum punicorum. Hicce. Iccius, ad quem ſcribit Horatius 29. Odarum lib. 1. Perdicca, præſtantiſsimus Alexandri dux. Siccus, ſicco. Siccinus, Perſa quidam captious in Themiſtocle Plutarchi.

I ante dd, Quiddam.

I ante ll, Agillina, vrbs Thuſciæ. Argilla, tenax terra. Ancilla. Ancillor verbum. Achilles. Armilla. Bacillus, cum i noſtro, vt vult Georgius Valla. Tortellyus cum y, viri proprium. Berillus. *Cantillo, actillo, ſorbillo, ſcribillo, &c.* teſte Georgio Valla. Capillus. Canillor. Cilla, vrbs Æeoliæ. Camillus, Camilla, hominum propria. Gillus, viri proprium. Gracillo, verbum in carmine de philomela: neſcio an ſatis Latinum. *Herſilia*, Romuli vxor. Hilla, inteſtinum. Ille. Illoſos, vrbs. Mamilla. Mille adiectiuum. Nam ſubſtantiuum ſingulare, vnico l ſcribitur, vt plurale eius milia authore Georgio Valla. Oſilla ſiue ſuſpenſa de trabibus, vocites iactamina, ſiue de lupinorum partibus intelligas, vnde erumpet naſciturum germen, aut ab oſotis diminutiuum nomines.

Perillus qui Phalaridis taurum fabricauit. Phillida, vir illuſtris in Pelopida Plutarchi. Phillis, mulier. Pillum, iaculum, ſic Georgius Valla. Stillo, ſtilla, ſtillicidium. Squilla, quædam herba non piſcis, vt quidam ſomniarunt: ſed ſcilla melius ſcribitur. Themillas, viri nomen. Titillo. Villa, domus ruſtica. Villus, pilus.

I ante mm, Cimmerij, populi in Aſia.

I ante nn, Cinnamum, arbuſcula cinamomo (quod vnico n primam corripit) ſimilis, vel eadem arbor, vt volũt nonnulli: neque deducitur à canna, vt cũ Hugutione malè docuit Catholicon, author Neſtor. Contrà Tortellius, qui duplici n ſcribit cinnamomum. Erinnis, furia infernalis: plurale eſt Erinnyes, quod noſtrorum quidam Erines dixere, abiicientes alterum n cum y Græco. Hinnus, hinnulus, hinnio.

I ante pp, Agrippa, Agrippina. Cippus, viri nomen, & lapis qui in ſepulchro imponitur, & columna in qua epithaphia ſcribuntur. Hippus, equus, vnde hippolytus, &c. immo, teſte Calepino, lippus, qui lachrymantes & fluentes habet oculos: non luſculus ſiue vnoculus, vt ſciolus quidam putauit. Lippire, eſt eo vitio laborare: lippitudo, id eſt oculorum vitium. Quippe, id eſt vt pote. OEdippus malè adiicitur ab inſulſo quodam grammaticaſtro, cuius opus impreſſum ante duodecim annos falſiſſime Aureum grammaticæ compendium inſcribitur. OEdipus nanque ſecundam corripit.

I ante rr, Cirrha, montis nomen. Irrimo.

I ante ſſ, Ciſſeus cum eu diphthongo, rex Thraciȩ. Ciſſus vel ciſſos, hedera, & in eum verſus puer hiſtrio ſaltatórque Bacchi, qui dum Thyaſos exerceret, in profundum terræ hiatum caſu lapſus, interiit. Tellus in gratiam Bacchi remiſit hederæ fruticem, quæ nunc etiam flexipes, & ſaltantis ſpeciem repreſentat, atque per admota ſerpit, quaſi implicitos ſtaticulorum nexus imitetur. hoc Ianus Parrhaſius in ſecundum Claudiani de raptu. Periſſe, Græcis. Lariſſa, vrbs Theſſaliæ. At vnico ſ Lariſa, vrbs Æeoliæ. Marpiſſa, Eueni filia. Mantiſſa, quod in emptione gratis ſuperadditur. Maſiniſſa, Numidarum rex, cum ſ ſimplici in prima. Meliſſus rex & philoſophus. Narciſſus. Phariſæus, vt ait Georgius Valla. Spiſſus. Spiſſo ſpiſſas.

I ante tt, Allitta dicitur Arabicè Venus. Gargittius, canis, qui Geryonis boues cuſtodiebat, ab Hercule interfectus. Littus. Littera, cauſa metri, à litura, quod corripit primam. Ouidius, Quaſcunque aſpicies lachrymæ fecere lituras. In proſa ſcribitur in antiquis litera vnico t, vt notarunt Tortellius & Politianus cum pluribus. Legitimus quidam adiiciunt, ineptè profectò. Horat. Legitimúmque ſonum digitis callemus & aure. Mitto. Mylittia, Venus Aſſyriorum lingua. Pittacus, vnus ſeptem ſapientum. Pitthæus, maternus Theſei auus, qui vrbem non magnam Trœzinorum incoluit. de quo multa Plutarchus in vita Theſei. Pſittacus, auis, quod diſplicet

Cardinio, ſed in pluribus ceſpitauit. Sagitta, quod Philelphus & Politianus aſſerunt ſcribendum eſſe cum p ante t, ſagipta.

CONSONANTES POST O GEMINAE

O ante cc, Bocchus. Coccus, id eſt purpura, vnde coccinus, a, um, media correpta. Occare, maiores glebas ligone vel raſtro frangere. Soccus.

O ante dd, Quoddam.

O ante ff, Offa, ſed corripitur vnico f ofella.

O ante ll, Apollo: & hinc deducta, Apollodorus, Apollonius virorum nomina. Apollonia, vrbs & mulier. Collyrium, medicamentum oculorum. Collum, decollo decollas. Collis, vnde Collina porta. Corolla, parua corona: hinc corollarium, quod vltra debitum additur: ab imperitis dialecticis dicitur correlarium. à Corollis nomen accepit, quò l hæ, quum placuerant actores in ſcæna, dari ſolitæ. Suet. de Auguſto, Corollaria & præmia in alienis quoque muneribus ac ludis crebra & grandia de ſuo offerebat. Auſonius. Interea tamen ne corollario poëtico tabellarius tuus rediret, paucis iambicis præ ludere putaui. Follis, folliculus. Lolligo: ſic Georgius Valla, eſt piſcis quaſi voligo dictus, quò l quaſi ſubtus volet, vt ait Varro. Mollio, mollis: at vnicum l retinent moles & molior deponens. Eſt autem moles, magnitudo vel difficultas. Mollo quidam gemino ll malè crediderunt ſcribendum eſſe, ait Diomedes. Olli pro illi. Polleo vnde pollex, quia inter cæteros digitos fortitudine pollet, vt ait Lactantius. Pollio, viri nomen. Nam polio verbum, primam habet breuē: pollux, pollis pollinis appellatiuum. & Pollis pollidis, vir Spartanus, in Dione Plutarchi. Pollypus, piſcis, quaſi multos habens pedes. Pollydamas, viri nomen, quaſi multorum domitor. à δαμάζω, id eſt domo. vnde adamas, quaſi indomabilis. hæc duo à πολὺ, productionis gratia geminant ll, teſte Neſtore. Sollers, teſte Martiano lib. 3. cap. de faſtigio, quia vtranque aſſerit poſitione produci. Tollo: at vnico l tolero, quia primam corripit.

O ante mm, Comma commatis, id eſt pars. Commodo: hinc incommodo, noceo.

O ante nn, Cheronneſus, authore Strabone coſmographo: ſic Peloponneſus, vt Georgius Valla ait.

Connidas aut Connida, Theſei pędagogus, cui Athenienſes pridie Theſei feſtum arietem immolabant. author Plutarchus in Theſeo. ibi nomen n gemino impreſſum eſt.

O ante pp, Oppidum ab ope danda, vt Varro inquit, productionis gratia pp geminatum obtinuit. Opperior, deponens, id eſt expecto. Opportunus ex ob & portu: licet alij ab oportet deducant, dicántque pp geminaſſe productionis gratia. Poppyſma, vocis blandimentum, quod equis fit: ponitur pro quauis adulatione, & pro eo, qui ex coitu fit, ſono. à ποππύζω, id eſt ſibilo vel adulor. Iuuenalis Satyra ſexta, · manúmque
Præbebit vati crebrum poppyſma roganti.

O ante rr, Extorris, id eſt exul. Horreo. Porro coniunctio & aduerbium. Porrum nomen, ſed Porus tam viri nomen, quàm ſpiramentum cuiuſlibet rei, vnico r ſcribitur. Porrigo porriginis. Porrigo, verbum. Petorritum, genus vehiculi. Torreo, hinc torrens & torris.

O ante ſſ, Atoſſa vel Atoſſe, filia Artoxerxis ab ipſo in vxorem ducta, vt dicit in vita eius Plutarchus. Coſſos, vir. Coloſſus membroſa & alta ſtatua. Foſſa, foſſum. Gloſſa lingua: & metaphoricōs interpretatio, quia doctoris vicem gloſſa obtinet. Inde gloſſema gloſſematis, id eſt voces minus vſitatæ, vt ait Quintilianus. Raphaël Regius in primum Quintiliani ait, Gloſſa interdum linguę obſcurioris interpretatio dicitur. Nunc ab imperitis gloſæ, & quidem ſimplici ſ, pro quacunque vſurtur expoſitione, qua in ſignificatione nemo veterum eruditorum gloſſam vnquam accepit. hæc ille.

Moloſſa. regio alio nomine Epirus moloſſus, populus, pes, canis. Oſsis ab os. Oſſa mons Theſſaliæ. Poſſum, Poſsideo. Troſſulus apud Perſium.

O ante tt, Bottiæi, Græciæ populus apud Plutarchum in Theſeo. Gotta, vir. Quottidie productionis gratia.

CONSONANTES POST V GEMINATAE.

V ante cc, Bucca: ſed magis in vſu eſt plurale buccæ: hinc buccula diminutiuum, quo Apuleius vtitur pro paruo ore. Eſt etiam buccula, caſsidis pars. At vnico c bucula, dictum eſt à Græco βοῦ, id eſt bos. Nam à Latino bocula diceretur. Succus. Subuccula, id eſt (vt ita loquar) camiſia, & cibi genus, authore Feſto. Succiſiuum, quia à ſuccido, ſecunda extenta, deducitur. Cicero, Quæ ego ſero, quæ rurſum arripui, quæ ſucciſiui operis, vt aiunt. Quintil. Quibus potius ſtudiis hoc temporum, velut ſucciſiuum donabimus. Succidiuus autem ſecunda correpta à ſuccido, ídque
à rado

à rado deriuatur. Stathius in primo Thebaid. Dum premis obnixo venabula comminus apro, Poplite ſucciduo. Et in ſeptimo, Hubera ſuccidua appetet matribus hagna. At ſucidiũ à ſue, vnico c exaratur. Varro, De magnitudine, inquit, Gallicarum ſucidiarũ. Cato, In Italia in ſcrobes terna atque quaterna milia ſucidia. hęc Georgius Valla. Plutarchus in Romulo, Expugnatis à Romulo Veiis, fuit inter captiuos Veiorum dux, qui vir prouecta iam ætate quum eſſet, rem imprudenter viſus, ac præter ætatem imperitè geſsiſſe. Quare & his temporibus, quum victimas parta victoria immolant, ſenem purpura indutum per forum in Capitolium ducunt, bullámque ad collum appendunt, indicium atque inſigne pueritiæ. Præco Sardianos venales pronuntiat. Hetruſci enim Sardianorum coloni eſſe dicuntur. Veij autem inter Hetruriæ fines continentur.

V ante ll, Bulla puerorum, à forma ipſa & figura bullæ pro ſimili appellatur. Author Plutarchus in Romulo. Ampulla, vnde ampullor ampullaris. Bulla plerique duplici ll exarant. Vallæ placet ſimplici l bula ex Græca ſcriptura. Cucullus, nauticum tegmen & auis, apud Horatium. pro aue autem ſæpius cuculus vnico l dicitur, ſecunda correpta. Culleus, authore Tortellio, cui refragatur Georgius Valla cum Neſtore, docens vnico l ſcribi culeus. Eſt autem vter ex corio, ab occulendo, id eſt claudendo dictus, in quo ſceleſtiſsimi parricidæ cum ſimia & gallo & ſerpente incluſi, iaciebantur in mare. Catullus, fullo, fullonica ars. Lucullus, vir. Meditullium, locus medius, vt orbis. Meditullium, dictio eſt ſimplex. Medulla. Mullus, piſcis & animal quadrupes: ſic Georgius Valla. Pullus mobile, id eſt niger: ſed pulus ſubſtantium, quia ab eo quod Græci πῶλος naſcitur, vnicum habet l, authore Georgio Valla, vt ab hoc deriuata, pulaſtra: & pulus, id eſt pulorum cura: & pulis, id eſt vermiculus inter gallinarum pennas natus, deliteſcénſque. Sulla pro Sylla. Trulla & trullium, vaſa culinaria. Tullus. Tullius. Tibullus. Vllus, ab vnus imminutum, vnde nullus. ſic homullus, homullulus, &c.

V ante mm, Nummus, non numiſma, primam ſiquidem corripit: & dicitur à νομὸς, id eſt lex, o in u verſa. Summa, vnde ſummatim, id eſt per ſingulas ſummas, aliquando etiam per vnam: vt dicam de hac re ſummatim. Summo ſummas, Summus Summates. Summanus, paraſitus, Curculio & Pluto: hoc à manibus, dijs inferis: illud, à ſub manu deduxit Plautus.

V ante nn, Cunnus, membrum muliebre, quam vuluam indocti vocant, quia hoc vterum ſignificat, in quo mulieres concipiunt: qui & loci pluraliter à doctis ſcriptoribus appellantur: ab imperito autem vulgo matrix, vt Georgius Valla pluréſque cenſent: quòd matrix ſit fœmina, fœtus gratia comparata. Columella de gallinis loquens, ait, Nam & octies anno pullos educat, ſi eſt bona matrix. Bebelius tamen probat matricem rectè à vulgo capi per Macrobium, Solinum, & Lactantium.

V ante pp, vt Cuppa, Iuppiter, Supparus, Stuppa, ab eo quod Græci ſtyppon: hinc ſtuppeus, a, um. ſic Georgius Valla, licet aliter præceperit Tortellius. Vallæ ſuffragatur Beroaldus in 7. Apuleij, dicens ſtuppam, Græci στυππεῖον, vnde Latini ſtuppam dixerunt: licet Seruius à ſtipando dictam putet.

V ante rr, Curro. Currus. At curulis, quia primam corripit, vnicum r obtinuit. Georgius Valla à curribus deduci mauult, quicquid ſcribit Feſtus Pompeius. Maturrimus ſecundum analogiam, à matur, quia maturiſſimus etiam legitur. Scurra. Saburra, appellatiuum. Surrhentum cum aſpiratione, quia Græcum eſt. Turris, turritus.

V ante ſſ, Buſſi, Medorum populi. Buſſus, licet buxus per x rectius dicatur. Tuſſis.

V ante tt, Guttur, gutta: guttus, vas: gutto, verbum.

CONSONANTES POST Y GEMINAE.

Y ante ll, Amaryllis, nympha. Aſyllus vel Aſyllum, teſte Georgio Valla, locus vbi tutus reddebatur, quiſquis illuc profugiſſet: vnde dictus eſt ab ἀ, priuatiua particula: & συλῶ, id eſt rapio, vnde etiam petroſyllum, herbæ nomen, multi deriuant. At aſillus pro tabano, qui οἶστρος Græcè dicitur, geminat quidem ll: ſed Latinum eſt verbum: ideóque i habet Latinum. ſic Georgius Valla. At Neſtor hæc vnico l ſcribenda cenſet, cui ſuffragari mihi videtur Mancinellus in illud Iuuenalis ſatyra octaua, Nomen ab infami gentem deducis aſylo. Nam deducit ab ἀ, id eſt ſine aut non: & συλάω vel συλῶ, id eſt prædor, diripio: nullus enim illinc vi aliqua diuelli poterat. Omnibonus deducit ab ἀ & σύλω, id eſt traho. Lucan. in primo, Exiguum dominos commiſit aſylum. Cyllarus, Pollucis equus. Cyllene, mons Arcadiæ, vnde Cyllenis Cyllenidis patronymicum, & Cyllenius, a, um, vt Mercurius Cyllenius. Gryllus, viri nomen. Hyllus. Phyllis, mulier. Phyllira, mater Chironis: vnde Phyllirides dicitur. ſic Georgius Valla omnino contra Tortellium ſcribentem cum i noſtro

ſtro in prima,& y Græco in ſecunda Phillyra. Phyllum,id eſt folium. Satyllus,tyranni nomen.

Scylla,ſcopulus & mulier. Scyllacæum,teſte Nicolao Feretto ex octauo Strabonis,licet Virgilius propter verſum dixerit in tertio Æneidos, Caulonſque arces & nauifragum ſcylacæum. Scyllax, canis nomen,Sylla ſine c,proprium viri. Syllaba,Syllepſis,Syllogiſmus,& ſimilia à *σὺν*,id eſt con, ante l. Thraſyllus,viri nomen.

Y ante n i, *Argynnos*, puer Agamemnoni dilectus, in Cephiſo amne periit,cuius mortem Agamemnon plurimum deplorauit:& in memoriam pueri iuxta Cephiſum erexit Veneris Argynnidis ædem. Propertius,

Sunt Agamemnonias teſtantia littora curas,

Qua notat Argynni pœna notantis aquas. Hanc eſſe veram lectionē aſſerit cum Nicolao Perotto Ianus Parrhaſius in ſecundū de raptu Proſerpinæ,vbi de hoc plura leges. Tynnicus,viri proprium.

Y ante rr,cum aſpiratione ſemper poſt ſecundum r,Dyrrhachium.Myrrha,hinc myrrhinus. Pyrrhus interpretatur rufus. Pyrrhodes,philoſophus. Tyrrhenus.

Y ante ſſ,Abyſſus,byſſus. Cyſſus,genus hederæ:& proprium viri,in Plutarchi Alexandro. Hyſſopus vel hyſſopum.ſic Georgius Valla cum Apuleio grammatico. ſic Neſtor quoque,aſſerens poſſe vnico ſ ſcribi,propter illud Alani libro quarto,Se cælum terræ conformat,cedrus hyſopo. Vt autem hic author aliquo pacto tolerabilis eſt,ita intolerabiles Macer & Riga mediam etiam huius dictionis corripientes. Libyſſa,Libyſſinus. Nyſſa. Vlyſſes.

Y ante tt, Cyttea, vrbs.

GENERALIA dictionum Græcarum documenta.

PRIMVM.

Vt ſæ in Latinis,aut y Græcum locum non habet: ita f in Græcis,aut in deductis à Græcis nuſquam ſcribitur: ſed loco eius vtimur ph, vt *Phantaſia*, id eſt imaginatio. *Phantaſus*, imaginator cum t ex ſi, id eſt non aſpirato. Nam c, p, r, t, exiles dicuntur ſine aſpiratione. Ex inueterata tamen conſuetudine, per f ſcribimus Fugo, fuga, fama, forum, forma, fero, fur, furtum, fagus, fucus, quæ ſine dubio è Græcis accipimus: ideo plerique ſcribunt *Phama*, *phucus* & *phagus*.

SECVNDVM.

Y ſine aſpiratione initiis nuſquam congruit,ideo hydria non ydria, &c. ſcribas contra Papiam & alios barbaros.

TERTIVM.

Si rectus aſpiratione careat,& obliqui carebunt,vt Adamas,& lynx aſpiratione vacāt. Ergo etiam adamantis & lyncis.hinc Nebriſſenſis duo excipit,maſtix maſtichis,onix onychis:ſic ſardonyx.id verum eſſe oſtendit Centauri nomen, Monycus:à monos,id eſt ſolus: & onyx,id eſt vnguis: à cuius ſimilitudine lapillus quidam onyx dicitur. Si primitiuum aſpiratione careat,& deriuatiuum carebit: ideo empericus,& cætera, c exilem habent.

QVARTVM.

Nulla conſonans ante e aſpirationem recipit,authore Priſciano libro primo. malè igitur dicitur per quatuor ſyllabas,Iheronymus,Iheruſalem,vt i ſit conſonans. Solæ autem quatuor conſonantes poſt ſe aſpirationem habent,ſine qua dicuntur exiles,c,p,r,t.malè igitur ſcribitur Iheronymus: quia omnia ab hieros,i vocalem habent,non conſonantem.

QVINTVM.

Quotieſcunque duæ dictiones componuntur,quarum prior in vocalem deſinit, & altera à vocali incipit,perditur vocalis prioris partis:vt ſi hanc præpoſitionem Græcam *para*, velis componere cum ea,quæ duo,ſignificant inter:& theſis,id eſt poſitio:fit parentheſis.Significat autem para,ad: vt paracletus,id eſt aduocatus.Et iuxta,vt *parabola*,id eſt iuxta ſententiam: hoc eſt rerum diſſimilium comparatio.Nam bole boles,dicitur ſententia: vnde etiam hyperbole, ſupra fidem & ſententiam. *Para* item,id eſt præter,vt parapherna,non paraphrena,teſte Bebelio,id eſt quæcunque præter dotem fœminis ſponſis dantur. *Pherne* phernes,id eſt dos. *Paradoxa*,præter opinionem,præcepta quædam admirabilia,& quaſi inopinabilia Doxa dicitur opinio,fides,gloria,ſentētia. Eudoxus, id eſt honeſtus, quaſi gloria plenus:quia ſic auget eu:vt Entheus,plenus deo. Entechnus, id eſt artificialis vel plenus arte. Techna,id eſt ars:vt atechnus.id eſt inartificialis. Adoxus, humilis, vilis, quòd in nulla ſit hominum opinione. Amphidoxus,id eſt ambiguus

SEXTVM.

Si in eiuſmodi compoſitione poſterior pars in primo aſpiretur, & prior deſinat in vocalem, præcedente c, p, t, aſpiratio conſonanti hærebit: vt methodus, à meta & hodos: ephebus, ab ep & hebe, id eſt pubertas. In priore compoſito eſt theta, in poſteriore phi, quamuis neutra harum literarum in altera componentium partium conſpiciatur. ſic aphoria, id eſt ſterilitas: ex apo, id eſt à vel ab, & horia. Sunt tamen nonnullæ dictiones compoſitæ, quæ ſimplicis aſpirationem perdunt, vt ab hippos, id eſt equus, vbi hoc ipſum poſterior eſt pars, vt Philippus, Cratippus, Ariſtippus, Leucippus, Alcippe. vbi nota multa in conſonantes terminata, vltimam vocalem cum conſonante perdere in compoſitione, vt cratos Cratippus, ariſtos Ariſtippus. Multa vltimam ſolam literam perdunt, ſi poſterior pars inchoetur à conſonante, vt ariſtos Ariſtoteles, &c.

GRAECARVM dictionum compoſitio
ordine alphabetico.

AGATHOS cum th aſpirato, id eſt bonus: vnde Agatha, diuæ virginis nomen. Agathocles, viri nomen, quaſi bona gloria. Cleos cum c exili, gloria eſt. Pantagathus, viri nomen, quaſi penitus & totus bonus: pan pantos, id eſt omne vel totum. Amphi cum i noſtro, id eſt circum, vt amphibologia, dubius ſermo. Anthos cum th aſpirato, id eſt flos: hinc Cloanthus & Cleanthes, id eſt gloria floris. Cleos, id eſt gloria. Chryſanthus, aureus flos: à chryſos cum y Græco, id eſt aurum: propria ſunt virorum. Ianthinus, ab ion viola: anthos, dicitur violacei coloris, vt apud Perſium, Ianthina læna, teſte Britannico. Anti, præpoſitio Græca, id eſt pro & contra, cum i noſtro ſine aſpiratione, vt antipus antipodis, qui aduerſis pedibus nobis opponitur. Antidotum ſine vlla aſpiratione, remedium ex contrario datum: dotus ſine aſpiratione, id eſt datus. Hinc Herodotus, Eudotus, &c. Antilogia, contradictio, refragatio: logia cum i noſtro, id eſt locutio, ſermo. Antiphona, vox reciproca: à phone, id eſt vox. Antiphraſis, contraria locutio. vt ſi Parcæ dicantur, quia non parcant. hinc periphraſis, circumlocutio. Antiptoſis pro caſu. Anthypathus, id eſt conſul, aſpiratur: quia fit ab hypatus cum y Græco. Ariſtos ſine aſpiratione cum i noſtro, id eſt optimus: hinc Ariſtocles, Ariſtarchus, Ariſtoteles, &c Interpretatur Ariſtoteles, optimus finis. Telos cum t exili, id eſt finis: nec dicitur ab ares, id eſt virtus, vt indocti putant: quia arete, virtus eſt: ares verò, Mars. Ariſtobula, optimè conſulens, ita Diana eſt à Themiſtocle dicta vt ſcribit Plutarchus in vita eius, quòd optimè ciuitati conſuluiſſet. Ariſton ſimiliter ſcriptum, eſt prandium. Ariſtophorum, vas in quo prandium defertur. Archos princeps. Arche, principatus cum ch aſpirato. hinc Ariſtarchus Archilochus, archiepiſcopus, archangelus, architectus, cum t exili. à tectos, id eſt faber. Eſt enim fabrorum princeps ſiue magiſter. Hierarchia, ſacer principatus. Hieros, ſacer cum i noſtro. Hecatontarchus, centurio. Hecaton cum c & t exilibus, id eſt centum. Chiliarchus, qui mille præeſt. Chilia cum ch aſpirato, id eſt mille. Argyros cum y Græco, id eſt argentum: hinc philargyrus, auarus, argenti cupidus, amator. Argyranche, argentangina. Ancha, id eſt ango: hinc ſynanche cum ch aſpirato. Angina, ab indoctis ſquinantia dicitur. Argyraſpides, Alexandri Magni milites à clypeis argentatis dicti. Argyrotoxus, Apollo apud Homerum ab arcu argenteo. Sic argyrodamas, gemma quam & adrodamanta vocant, teſte Beroaldo in ſecundũ Apuleij, quoniam impetus hominum & iracundias domat. Artos ſine aſpiratione, id eſt panis: hinc artocrea, epulum ex pane & carne, vulgò paſtillus dicitur. Crea cum c exili id eſt caro. Artocopus, piſtor. Copos cum c exili, id eſt labor. Aſty cum t exili & y Græco, id eſt vrbs: hinc Aſtyanax. Scamander, Hectoris filius, interpretatur vrbis rex & tutor imperatórque, qualis fore tandem ſperabatur Scamander. Anax, id eſt rex, imperator, tutator: vnde hipponax, &c. Aſtypale vel aſtypalea, nomen vrbis, quaſi aſtyos, id eſt vrbis. Pale, id eſt luctatio: hinc etiam aſtydamia, producta media. Aſtyages, Aſtyalus, Aſtynus virorum nomina.

B

Barys, id eſt grauis & moleſtus, cum y Græco: hinc Barylus, viri nomen. Apud Iuuenalem brachys cum y Græco, præcedente ch aſpirato, id eſt breuis: hinc tribrachus. Brachylogia, id eſt breuiloquium. Amphibrachys, vel amphibrachus, &c. Brachæ, breuia quædam pudendorum ſubligacula, vt pleriſque placet. at Bebelius dicit eſſe tegumentum à coxendicibus & vmbilico ad crura vſque productum, & veſtem, qua totum corpus tegitur. Pomponius Mela, Sarmatæ, brachati totũ corpus: brachium ab hoc deductum putatur, etſi cum i noſtro ſcribatur: quia ab humeris breue trahitur: hinc i noſtro interiecto, y Græcum cum u abiit.

C

Cacos ſine aſpiratione, id eſt malum: hinc Cacophaton aut Cacephaton, mala locutio. Phaton cum t exili id eſt dictum, Cacoëthes, Cacoſyntheton, quæ infrà dicentur. Cata ſine aſpiratione, id eſt in, aduerſus, contra, ex, per, ſecundum. Hinc catalogus, ſermo rerum, numerum ſeriémque continens: vt Catalogus ſanctorum, ſcholaſticorum, &c. Catabathynon, locus diuerſus & profundus. Nam bathynon cum th aſpirato & y Græco profundum eſt. Cataclyſmus ſine aſpiratione cum y Græco, id eſt diluuium. Catarrhus, diſtillatio. Cataphrattus, miles vndique munitus. Phratto cum gemino tt exili, id eſt munio. Seruius in decimo Æneid. Cataphratti ſunt equites, qui & ferro muniti ſunt, & equos ſimiliter munitos habent. Salluſtius, Et ſequebantur equites cataphratti. Quòd ſi poſterior pars ab aſpiratione inchoetur, patet ex dictis th aſpirari debere, vt Catholicus, vniuerſalis. ab holon, id eſt totum. Cathedra, ſedes, ab hedra, id eſt ſella. Chamæ cum ch aſpirato & æ diphthongo, aduerbium Græcum, id eſt humi, in terra: hinc chamœcyſſos, hederæ ſpecies. Cyſſos cum c exili, & y Græco, & duplici ſſ, id eſt hedera. Cleos, id eſt gloria, cum c exili: hinc Cleoſtrata, Cleobulus, Stratocles, Heracles, &c. Chalcon cum ch aſpirato in priore, & c exili in ſecunda ſyllaba, id eſt æs: hinc orichalcon. Chir cum ch aſpirato & i Latino, id eſt manus. hinc chirotheca, manus repoſitorium. Chiromantis, qui ex manus inſpectione quicquam vaticinatur. Mantis cum t exili diuinus, diuinaculus, vates. Mantia, diuinatio: hinc necromantia, pyromantia, &c. Chironymus cum y Græco in tertia. Enchiridion, manuale in manibus vſque habendum. ab en, id eſt in: & chiridion, diminutiuo à chir, id eſt manicula. Chilos cum ch aſpirato & i Latino, id eſt labrum: hinc achilus, qui ſine labiis eſt. Cynos, id eſt canis, cum c exili & y Græco: hinc cynicus, id eſt caninus, cognomentum Diogenis cũ i noſtro in ſecunda ſyllaba: quia in deriuatiuis i, quod in primitiuis non fuerat, erit Latinum: vt Theridamas, archiepiſcopus, Archigenes, &c. Onoma tamen mutat o in y Græcum, vt infrà declarabitur: veluti patronymicum, &c. Cynogloſſa, herba, canina lingua. Cynoſura, vrſa maior, interpretatur canis cauda. Vra id eſt cauda. Cynocephali, homines monſtroſi caninis capitibus. Cephale cum c exili, id eſt caput. Cynomyia, muſca canina. Myia cum yi diphthongo, id eſt muſca. Cyclus cum y Græco ſine aſpiratione, id eſt circulus. Hemicyclus, id eſt ſemicirculus. Hemi cum i noſtro, id eſt ſemis. Cyclas, veſtis & inſula. Cyclops, cocles à rotunditate oculi in fronte vnici. Ops, id eſt oculus, aſpectus, viſus. Clytos cum y Græco ſine aſpiratione, id eſt inſignis, nobilis, generoſus: vnde inclytus nos habemus: vt à clino, cum i noſtro, inclino, reclino. Cicero tamen hic ſimplici vſus eſt in carmine Aratæo. Aclytos eſt Clytemneſtra mulieris nomen, etſi inueniatur paraclytus tertia breui, quod (vt ait Philelphus 13. epiſt. lib.) infamem aut præter famam ſignificat. Nam para aliquando ſignificat præter, & diminutionem repræſentat. Clytos famam & inſignem, vnde inclytus: famoſus enim in malum capitur. Hoc autem dictu abſurdum & impium eſt de Spiritu ſancto. Non igitur paraclytus per y Græcum nec paraclitus per i Latinum, niſi productum dici poteſt: ſed paracletus cum e longo, id eſt conſolator. à paracleo ſine aſpiratione, id eſt rogo, oro, conſolor. de hoc Lancilotus ait, Paracletus non paraclytus, mera eſt oſtentatio, vt brabium non brauium. Gaſparus, Hamilcarus, &c. Cratos ſine aſpiratione, id eſt robur & poteſtas: hinc Xenocrates, Hippocrates, non, vt ineptus Macer cum medicorum vulgo loquitur, Hippocras. Chryſos cum ch aſpirato & y Græco, id eſt aurum: hinc Chryſes, Apollinis ſacerdos. Chryſogonus, Cryſanthus, &c. vt opinor, Chryſolius, Cominienſium diuus, tutelaris: licet vulgus Criſolium vocet. Chryſoſtomus, quaſi aureum os. Stoma, id eſt os, ſine aſpiratione. Criſis ſine aſpiratione cum i Latino tantum, id eſt iudicium: hinc catacriſis, diiudicatio & condemnatio. Criticus, id eſt iudicans vel argutus grammaticus, acer cenſor, reprehenſórque. Chreſis cum ch aſpirato, aut chriſis cum i Latino: ſed prius melius eſt, id eſt vſus: catachreſis, id eſt abuſus: catachreſticos, abuſiuè.

D.

Dia Græca præpoſitio, id eſt per & pro cum i Latino: hinc dialectica interpretatur diſputatrix.

Dialegomai, id eſt ſermocinari, diſputare: neque dicitur à dia, id eſt duo: & logos, vt ineptè credidit Petrus Hiſpanus. Dialogus, diſputatio non duorum modò, ſed quotquot ſcriptori libuerit quia dia nuſquam duo ſignificat: ſed præpoſitio eſt, vt diximus. Diabolus, dæmon, interpretatur accuſator & delator. Nec dicitur, vt inepti concionatores popello mugiunt, à dia, id eſt duo: & Bolus, id eſt morſus, quòd vnico morſu duo deglutit, corpus & animam. In Aſinaria Plauti, Diabolus eſt adoleſcentis nomen, qui Demenetum per paraſitum vxori detulit. Dios, id eſt

Iupp.

Iuppiter cum i noſtro: hinc Diocles, Diogenes, Diomedes, &c. Dis, id eſt bis cum i noſtro: hinc diſtichus, geminus verſus. Stichos cum i noſtro & ch aſpirato, id eſt verſus: perditur autem hîc ſ in dis, ea ratione, qua in aſpiro, aſcendo, &c. diſſyllabum, &c. Dys cum y Græco, particula malum & difficultatem indicans, vt dyſenteria, inteſtinorum exulceratio: & dyſenterion, vt ait Beroaldus, Latinè tormina dicimus. Inde dyſentericus, id eſt torminoſus. Enteria ſine aſpiratione cum i Latino, id eſt inteſtina: hinc Latini verbum habent exenterare, pro euiſcerare. Dyſcholus, malus, iracundus, moroſus, difficilis à chole cum ch aſpirato, id eſt cholera, bilis, ira. Bebelius credit aſpiratione carere à *celomai*, id eſt iubere cui difficulter iubetur. nobis aliorum opinio magis placet. Neque dicitur, quaſi diuiſus, à ſchola, vt ineptè docet Pſeudoboetius in libello de diſciplina ſcholarium. Dyſphilus, malus & infidus amicus. Philos cum i Latino, id eſt amicus. Dory cum y Græco, id eſt lancea. Doryphorus, id eſt ſtipator & ſatelles, qui domini fert lanceam aut gladium. Doryclus, doryclas, &c. Drys dryos, cum y Græco, id eſt quercus: hinc Dryades & Hamadryades, arborum nymphæ, cuibuſcum naſci & extingui creduntur. Hama cum aſpiratione, id eſt ſimul, pariter. Drylon, fluuius Dalmatiæ. Dryme, Achyuorum colonia. Dryopis, Attica prouincia. Dryopes, populi. Dryidæ cum i Latino in ſecunda ſyllaba, Gallorum philoſophi.

E

Epi cum i noſtro ſignificat in, aduerſus, contra, retro, ſupra. diminuit quoque interdum, vt epilogus, ſuccincta dictorum repetitio. Epiſcopus interpretatur ſpeculator: hinc epiſcopatus & epiſcopium. Epitome, id eſt abbreuiarium quaſi interſectum, vulgo ſummarium vocant. Tome cum e exili, id eſt inciſo: hinc atomus. Epitoma neutri generis barbarum. Ephebus aſpirationem habet: quia fit ab hebe, id eſt pubertas: ſic ephorus ab epi & horo, inſpectione, quaſi ſuprà inſpectio. Eris cum i noſtro, id eſt lis vel ira: hinc Eribora Iuno. Erichthonius vir, interpretatur lis terræ. Chthonios cum ch & th aſpiratis in eadem ſyllaba, id eſt terreſtris. Erimantis, ex lite diuinans. Iuuen. Non eſt Romano cuiquam locus hic vbi regnat Protogenes aliquis, vel Dyſphilus aut Erimantis. Eriphyle, mulier, interpretatur lis populi, gentis, vel nationis. Phylus cum y Græco, id eſt populus. Ethos cum th aſpirato, id eſt mos, ritus: hinc cacoëthes, malus mos apud Iuuenalem. Eury cum y Græco, id eſt latum. Hinc Eurytus, Eurydamas, Eurybates, Euryalus, &c. At Euripus & Euripides cum i noſtro ſolum ſcribuntur.

H ASPIRATIO.

Hippos cum i Latino & gemino pp, id eſt equus: hinc hippodromus, equorum curriculum. In Philippus, Cratippus, & ſimilibus exteritur aſpiratio. *Hippicum* eſt quatuor ſtadiorum diſtantia, authore Plutarcho in Solone. *Holos*, id eſt totus: vnde holocauſtum, ſacrificium in quo tota hoſtia comburebatur. Cauſtum ſine aſpiratione vſtum eſt. Catholicus. *Hyper* cum y Græco, id eſt pro & ſuper: hinc hypermetrus, hyperbole. hyperboreus. Hypo, id eſt ſub: hinc hypocrita, diſſimulator, ſimulatórque. Hypocriſis, diſſimulatio, iudicij ſubtectio. *Hypoſtaſis*, id eſt ſubſtantia aut ſubſiſtentia. Staſis ſine aſpiratione, id eſt ſtatio. *Hypotheſis*, argumentum, materia, ſuppoſitio. Hyphen cum ph aſpirato: quia fit ab hypo & hen, id eſt vnum, interpretatur ſubunio. En ſine aſpiratione, id eſt in: hinc energia, id eſt efficacia. ab *ergin*, id eſt operari: vnde *ergumenos*, id eſt actiuus. Hieronymus, Habet neſcio quid latentis energiæ, viuæ vocis actus.

L

Leucos ſine aſpiratione, id eſt albus: hinc leucothea, id eſt alba dea. Leucothoe, quaſi alba & currens, nymphæ mulieris nomen. Leucargillum, alba argilla. Lithos cum i Latino & th aſpirato, id eſt lapis: hinc chryſolithus, lapillus aurei coloris. Lithargyrium, argenti ſpuma, quaſi in lapidem argenteum compacta. Lithoſtratum, id eſt pauimentum lapideum, ex Græco Latinóque, à ſterno ſtraui ſtratum, authore Tortellio. Raro certè compoſitio ex Græco Latinóque admittitur, ideo vnoculus rectius quàm monoculus. Plautus in Curculione, Vnocule ſalue. Græcè dicitur Monophthalmus. Sergius in Donatum vocabulo vtitur, ex Latino & Græco, Artigraphus, id eſt artis ſcriptor. Lycos cum y Græco & c exili, id eſt lupus: hinc Lycaon, Lycomedes, Lycurgus, vbi c ſonat g. Lycoris, lycaſtus, lycidia, lycinius, lycopa, lycopolis, lyciſca, &c. Lyo cum y Græco, id eſt ſoluo. Hinc Lyæus Bacchus, quia curis hominem ſoluit. Hippolytus, Hippolyta.

M

Mache cum ch aſpirato, id eſt pugna: hinc Andromache, Symmachus, Callimachus. Naumachia, nauale certamen, ludicrum potius quàm ſerium. Sphæromachia. pilaris pugna. Charpaſto Stathius

quarto ſyluarum in epiſtola, Sphæromachas ſpectamus, & pilaris luſio admittitur. Dinomache. Plutarchus in Alcibiade per Donatum Acciolum, Alcibiadis genus, ſi maiorum ſuorum memoria repetatur, paternum quidem ab Aiace: maternum verò ab Alcmæonide, quem ex Dinomacha genitum aiunt, originem trax ſſe videtur. Perſius, Dinomaches ego ſum. Dinomacha, mulier, vt Ariſtomacha, Andromacha, &c. Macros, id eſt longus, ſine aſpiratione: hinc Macrobius, viri & populi nomen, interpretatur longæ vitæ. Bios cum i Latino, id eſt vita. Mantia, diuinatio, cum t exili & i noſtro. Hinc necromantia, quam imperitum vulgus nigromantiam vocat. *Meta* ſine aſpiratione, id eſt trans: hinc metaplaſmus, metaphora, &c. *Methodus* aſpirationem habet, quia fit ab hodos, id eſt via, quod ipſum interdum aſpirationem perdit, vt periodus, ſynodus. Micros cum i Latino ſine aſpiratione, id eſt paruus: vt Microcoſmus, id eſt paruus mundus. Coſmus ſine aſpiratione, id eſt mundus & ornamentum. Coſmeta, ornator mulierum. Micrologus, pauca loquens, aut paruus ſermo. Micropſychos, puſillanimus. Pſyche cum p ante ſ, y Græco & ch aſpirato, id eſt anima. Mys cum y Græco, id eſt mus: hinc myophones, murium interfector. Phone, id eſt cædes. hoc nomine nonnulli Aconitum vocauere. Myrmix cum y Græco in prima, id eſt formica: hinc Myrmidones, Theſſaliæ populi: & Myrmilon, hiſtrionis nomen. Myrum cum y Græco, id eſt vnguentum: hinc myropia, pyra quædam odorem vnguenti redolentia. Myrobalanum interpretatur nux vnguentaria, fructus eſt heliotropij arboris: balanus, nux eſt. Myropola, vnguenti venditor. Mythos cum y Græco & th aſpirato, id eſt fabula. Mythologia, fabuloſus ſermo. Mythicus, fabuloſus.

N

Nice, id eſt victoria, cum i noſtro & c exili: hinc Nicolaus, Nicopolis, Nicander, Nicoſtrata, Nicomachus, Theſſalonica, Olympionices, &c. Nys nyctos cum y Græco, id eſt nox: hinc nyctileus Bacchus, cui fiebant nocturna ſacra. Nyctimene, puella in noctuam verſa. Nycticorax, nocturnus coruus. Corax ſine aſpiratione, id eſt coruus: imperiti ſcribunt ineptiſſimè nocticorax.

O

Orchys cum ch aſpirato & y Græco, id eſt teſticulus: hinc molorchus, vix teſticulos habens. Molis cum i Latino, id eſt vix. Ophthalmos cum ph & th aſpiratis in eadem ſyllaba, id eſt oculus: hinc monophthalmus, luſcus, vnoculus. *Ophthalmia*, oculorum morbus. Xerophthalmia, ſicca lippitudo. Onyx, id eſt vnguis, in obliquis ſuſcipit aſpirationem: ſcribitur cum y Græco: hinc ſardonix, lapillus precioſus. Monychus, centauri nomen. Monos, id eſt ſolus, in quo nomine prima producitur, cum alia aliam ſyllabam corripiant à monos compoſita, vt monarcha, monoxyla cum y Græco, id eſt tantum ligna xyla cum y Græco poſt x, id eſt ligna. Orthos cum th aſpirato, id eſt rectus: hinc orthographia. Orthogonon, rectorum angulorum. Orthodoxus, rectæ opinionis & fidei. doxa, id eſt opinio, fides, gloria, & ſententia. Onoma, id eſt nomen, in compoſitione mutat prius o breue in o longum, & poſterius in y Græcum correptum, ſi fuerit poſterior pars compoſitionis: vt anonymus, id eſt ſine nomine. Hieronymus, ſacrum nomen. Homonyma, æquiuoca. Homos, id eſt ſimul, ſynonymum, patronymicum, metonymia. At onomatopœia nihil mutat. Sunt qui putant Hieronymus dici à nomos, id eſt lex.

P

Pente, id eſt quinque, vt Pentecoſte ſine aſpiratione. *Pentathlum*, cum th in ſecunda ſyllaba aſpirato, id eſt exercitationis genus conſiſtens in his quinque, iactu, diſcurſu, ſaltu, iaculatione & luctatione. Id Latini quinquertium vocant. Athletæ dicuntur quinquertiones. *Athlum* cum th aſpirato, id eſt exercitamentum: hinc athleta. *Pancratiaſtes* dicitur, qui in omni gymnaſtica exercitatione pugnat & vincit. *Pancratium* ſine aſpiratione dicitur ipſum multiforme certamen. *Pentateuchos*, liber quinque voluminum. Teuchos cum t exili & ch aſpirato, id eſt volumen. *Peri* cum i Latino, id eſt circum aut vltra: hinc *periodus*, id eſt circuitus, ambitus, anfractus, terminus: ab hodos, id eſt via.

Peri hermenias oratio eſt, id eſt de interpretatione, vbi peri ſignificat de: hermenia cum i noſtro, id eſt interpretatio. Peripleroma, ſupplementum. Periphraſis, circumlocutio. Peripatetici philoſophi, quorum princeps fuit Ariſtoteles. à peripateo, id eſt deambulo ſine aſpiratione: quia Ariſtoteles docebat plerunque inambulans, auditorum turba circumfuſus, quaſi circum ambulans. *Palin* cum i Latino, id eſt iterum: hine *palinodia*, ab ode, id eſt cantus, eſt contrarius cantus, & quædam dictorum retractio. *Palillogia*, id eſt reduplicatio. *Pliſtos* ſine aſpiratione

cum

cum i noſtro, id eſt multus: hinc Pliſtarchus, Pliſthenes, Pliſtonicus, virorum nomina. *Phyton* cum y Græco & t exili, id eſt germen vel planta: hinc *neophytus*, id eſt nouitius, quaſi nouum germen.

Neos, id eſt nouus: vnde *Neoptolemus Pyrrhus*, interpretatur nouus miles, quia adhuc puer in bellum miſſus. Ptolemos cum p ante t exile, id eſt miles. Ptolemo & polemo, id eſt pugno. *Neomenia*, nouilunium: à *men*, id eſt menſis: *menis*, menſtrua dicuntur, quia ſingulis menſibus à mulieribus defluunt. *Phylatto* cum y Græco & tt exili, id eſt cuſtodio: hinc *gazophylacium*, locus in quo gaza reconditur. *Phyllon* cum y Græco & duplici ll, id eſt folium: hinc meliſophyllon vel meliſophyllum, id eſt apiaſtrum, herba cuius folia ſapiunt mel. à meli, cum i Latino, id eſt mel: hinc *melicratum* ſine aſpiratione, vinum coctum cum melle: barbarè dicitur *medo*, vt ait Badius. Philos cum i noſtro, id eſt amicus vel amator: hinc philoſophus, philadelpus, philargyrus. *Philocalus*, boni amator. Calos ſine aſpiratione, id eſt bonus. *Philocarus*, gratus amicus. *Charis* cum ch aſpirato, id eſt gratia: ſic Philippus, philolaus, philœnus & œnophilus, philologus. *Philonicus*, verborum victoria q; amator, qui cedere nequit vel victus. Philoxenus hoſpitalis. *Philoxenia*, hoſpitalitas. *Philoponus*, amator laboris. *Philagathus*, benignus. *Philarchus*, amator imperij, ambitioſus. *Philodeſpotus*, ſerui nomen, in ſecundo Apuleij de aſino, interpretatur domini aut dominæ amator. *Phyles* cum y Græco, id eſt gens: hinc allophylus, id eſt alienigena ab allo, id eſt alius. *Pyle* cum y Græco, id eſt porta: hinc propylæum, veſtibulum ante portam. *Thermopyle*, mons longiſſimus, mediam Græciam diuidens, vt Apenninus Italiam: fauces habet acutiſſimas, iuxta quas calidæ aquæ ſcaturiunt. Ideo à caliditate portarum nomen inditum eſt: à *thermin* cum th aſpirato, id eſt calere. Georgius Valla ſcribit Thermophyle. *Phyſis* cum y Græco poſt ph, & i noſtro in ſecunda ſyllaba, id eſt natura. *Phyſica*, naturalis ſcientia. *Phyſicus*, naturalis. *Phyſiologus*, de natura diſſerens. *Phyſionomia*, id eſt naturalium forma, lex & regula. *Pyr*, cum y Græco, id eſt ignis: hinc *Pyrrhus*, viri nomen, interpretatur rufus. *Pyrois*, equus ſolis, quaſi igniteus. Pyropus, lapillus ignei aſpectus. Ops opis, id eſt viſus aſpectúſque. *Pyr-mus*, vir. Pyretium, herba ab ignea virtute ſic dicta. *Pyralis*, vermis in igne viuens. *Pyrites*, lapis igniuus. *Pyra*, lignorum ſtrues, in qua defunctorum corpora comburebantur, Latinè dicitur rogus. *Pyrimenis*. At *pirata* & piratica ſolum i Latinum habent ſine vlla aſpiratione. *Piria*, id eſt experientia cum ei diphthongo Græca, quæ modo in i longum, modo in e longum vertitur. Ideo quidam empiricus, alij empericus dicunt, id eſt experimentum rei habens.

Pyrgos cum y Græco, id eſt turris: hinc Pyrgus, eſt turricula, in quam tali iaciebantur: & Pyrgum, Thuſciæ caſtellum. Pyrgoteles gemmarum ſculptor nobiliſſimus. *Pyrgopolynices*, glorioſus miles apud Plautum. *Poly* cum y Græco, id eſt multum: hinc *Polypus* & *Polydamas*. *Polycrates*, vir interpretatur multæ poteſtatis ac roboris. *Polymitus*, ex variis filis, varij coloris: hinc *veſtis polymita*, quam barbari ſcacatam appellant. *Mitos* cum i Latino & t exili, id eſt filum aut licium. *Polyion*, herba quædam, interpretatur pluima viola, quæ ion dicitur. *Polydorus*, Priami filius, quaſi multum donum. *Polybius*, hiſtoricus, quaſi multæ vitæ. *Bios*, id eſt vita cum i noſtro. *Polyphemus*, Cyclops, interpretatur multæ famæ, famigerabilis. Pheme, id eſt phama. *Polyrizon*, herba à radicum multitudine dicta. Riza cum i Latino, id eſt radix. *Polylogus*, verboſus. *Polyphagus*, lurcho, helluo, vorax. Phago, id eſt comedo: hinc phagolœdorus cum œ diphthongo in tertia ſyllaba, id eſt turpiter comedens, quo vocabulo vtitur diuus Hieronymus. hinc *Sarcophagus*, lapis ſepulchralis, carnem deuorans. Sarx ſarcos ſine aſpiratione, id eſt caro. Polis cum i Latino, id eſt vrbs. *Politia*, ciuilitas. hinc Neapolis, &c. Protos ſine aſpiratione, primus: hinc protoplaſtus, Adam primus formatus. *Protomartyr*, Protogenes.

S

Schema cum ch aſpirato, id eſt cultus & figura: hinc aſchematum. Schœnos cum ch aſpirato & œ diphthongo, id eſt funis: hinc ſchœnabates, cum t exili, id eſt funambulus. Oxyſchœnon, iuncus marinus, quaſi acutus funis. Oxys cum y Græco, id eſt acutus, citus, velox. Holoſchœnon, iuncus marinus, quaſi per totum & æqualiter funiculus. Sthenos cum th aſpirato, id eſt robur, valentia, fortitudo: hinc Sthenobœa mulier, Demoſthenes, Sthenelus, &c. Sitos, frumentum, cibus, cum i Latino & t exili: hinc paraſitus, à para, id eſt iuxta, qui aliorum menſis inſidiatur. Syn, id eſt con, cum y Græco: hinc ſynodos, ſyntaxis, ſyllaba, ſyllepſis, ſymmachus, ſympotes. Sympoſium, id eſt compotor, compotatio. Sympoſiarcha, conuiuij dominus. Symbolum, collatio, in quam pro cœna comparanda plures aliquid contulerunt. Terentius, Symbolum dedit. id eſt portionem ſuam contulit aut pignus, donec pecuniam conferret. Synagoga, congrega-

tio. Synalœpha,ſyncopa. Symmetria,commenſuratio. Sympathia,compaſſio. Pathos cum th aſpirato,id eſt paſſio,affectus vel affectio. Symmathetes,condiſcipulus cum th aſpirato in pœnultima tantum. Syncerus à ceros, id eſt cera, nonnulli deducunt. Syncipur,à ſyn & caput quidam naſci credunt. Sys cum y Græco,ſus: hinc ſyagrus,id eſt aper, ſus agreſtis. Agrios cum i Latino, id eſt agreſtis. Syro cum y Græco,id eſt traho: hinc ſyrma,veſtis cauda oblonga. Diaſyrma,id eſt diſtractio. Abſyrtus,frater Medeæ diſtractus & diſcerptus. Georgius Valla dicit ſyllo, vnde aſylum,vt ſuprà patuit. Sycos cum y Græco & c exili,id eſt ficus: hinc ſycophanta,mendax & calumniator doloſus.ſunt qui a phagin,id eſt comeſſe deducant,quaſi ſit ficorum vorator. Sycophantia,eſt cauillatio,fallacia,doloſitas.Sycophantiſſo,ſycophantias ſtruo.Sycophantæ apud veteres dicebantur ii, qui ficus exportantes indicaſſent. author Plutarchus in Solone. Sycomorus interpretatur ficus fatua,Latinè *Mariſca* dicitur: morus,id eſt fatuus: hinc morio. Stratos cum t exili, id eſt exercitus. Lithos cum th aſpirato,id eſt lapis. Stichos cum t exili & i noſtro & ch aſpirato, id eſt verſus. Scheſis cum ch aſpirato & i noſtro,id eſt habitudo vel habitus: hinc ſcheſionomaton,id eſt habitudo nominum. Scia cum i noſtro,id eſt vmbra: hinc ſciamachia Scelos cum c exili,id eſt crus: hinc monoſceli homines,qui ſingulis cruribus naſcuntur, miræ ad ſaltum pernicitatis. Periſcelis, quaſi circum crus,eſt cruris ornamentum.

T

Tetra ſine aſpiratione,id eſt quatuor: hinc tetrametrum,tetrarcha,&c. Techna cum t exili & ch aſpirato,id eſt ars. Terentius, Scio hanc eſſe technam Parmenonis,artem & dolum. hinc technites,id eſt artifex. Calotechnius,id eſt artifex bonus. Cacotechnius, malus artifex. Atechnia,inertia, ignorantia. Mathæotechnia, vana ars. Matæos ſine aſpiratione cum æ diphthongo, id eſt vanus. Theſis cum th aſpirato & i Latino, id eſt poſitio. Thema cum th aſpirato, idem: hinc metatheſis, protheſis, antitheſis, hypotheſis, &c. Theca cum th aſpirato & c exili, id eſt repoſitorium: hinc apotheca, repoſitorium vini, ficut horreum frumenti. Plinius, Vina in apothecis canis ortu mutantur. Cicero in Philippicis, Apothecas vini obiecit Antonio. Vlpianus ff. de fundo inſtructo, Vina etiam quæ in apothecis ſunt, non cedent. Indocti pro pharmacotheca vel pharmacopolio capiunt, & apothecarium pro pharmacopola. Theton, cum th aſpirato in prima, & t exili in ſecunda, id eſt poſitum: hinc antitheton, ſyntheton, epitheton, &c. Agonotheta, certaminis diſpoſitor. Theos cum th aſpirato, id eſt Deus: hinc theologus, dorotheus. Pantheon, omnium deorum templum, Thimotheus, Leucothea, &c. hinc etiam thenſa à re diuina dicta fuit, teſte Seruio in primum Æneid. Hic currus, fuit vehiculum in quo portantur deorum ſimulachra. Theoro cum th aſpirato, id eſt ſpeculor: hinc theoricus,ſpeculatiuus. Theatrum,amphitheatrum,cum t exili in vltima ſyllaba. Topos ſine aſpiratione, id eſt locus. Topotheſia, loci poſitio. Topographia,loci deſcriptio. Thraſos,cum th aſpirato,id eſt fiducia. hinc Thraſus & Thraſo,virorum nomina. Typos ſine aſpiratione cum y Græco,id eſt forma: hinc archetypus,id eſt exemplaris. Thyra cum th aſpirato & y Græco,id eſt porta: hinc prothyron,locus ante ianuam,veſtibulum,quo verbo iuriſconſulti vtuntur. Dithyrambus,id eſt Bacchus, quia duas matres habuiſſe videtur, Semelem & Iouis femur: ideo bimater ab Ouidio appellatur,& Dithyrambus: quia dia dyo thyron,id eſt per duas ianuas tranſierit.

ASPIRATORVM ENVCLEATIO.

Aſpiratio h dicitur,quia litera non eſt,licet literæ officio videatur interdum fungi,vt in Verſificatoria declarauimus. Præponitur autem omnibus vocalibus,vt Halo,hebes,hio, hoc, huc, Hyades. Conſonantium nulli præponitur,& quatuor ſolum poſtponitur,c,p,r,t: vt CHRISTVS, Phœbus, Rhodus,thalamus: ídque ferme in Græcis. Nam in Latinis nulla conſonans aſpiratur,ſi vim naturæ rationémque attendimus: fecit tamen,authore Philelpho,epiſtolarum libro ſecundo,doctiſſimorum hominum conſuetudo,ídque iampridem,vt quorundam verborum conſonantes aſpirationem reciperent,quo valentius ſonarent,vt lauachrum,pulcher,charus: quod quia producitur,à charites Græco deriuari vix videtur. Marinus Berithemus mauult pulcer,vnde pulcellus. Gellius libro ſecundo capite tertio,eandem quam Philelphus ſententiam approbat dicens, Aſpirationem veteres inſerebant pleriſque vocibus firmandis roborandíſque, vt ſonus eorum eſſet viridior, vegetiórque, vt lachrymæ à Græco dacryon,id in l verſo,ſepulchrum,vehemens,honus,honeſtus,anchora, trophæum, horchus, lurcho.

ASPIRATIO IN DICTIONVM PRIMO: ET PRIMVM ANTE A, ſdque ante b,c,& ita deinceps.

HA INTERIECTIO ridendi, vt ab à præpoſitione differat. Haa interiectio, prius a aſpirat, author Georgius Valla. Habeo vt à compoſito abeo differat: verùm ceſſante differentia, non continuò ceſſat aſpiratio, vt notauit Tortellius. Vt autem aſpiratur (habeo) ita omnia ab hoc deriuata: quia in orthographia compoſitum ſimpléxque pari paſſu gradiuntur, vt Habito, habena, habilis, inhibeo. Abundo igitur & abominor non aſpirantur, quia ab præpoſitio, eſt prior compoſitionis pars. Habraham primam aſpirat & tertiam: ſic Habrahamus & Habraha, mons, author Georgius Valla. Volaterranus aſſerit Abramum & Elizabetham apud Hebræos aſpiratione carere. Habrotanum, author Georgius Valla.

Ha ante c, Hac, hactenus.

Ha ante d, Hadria, vrbs & ſinus maris. Hadrianus, Hadriæ incola, & proprium viri, quod debere aſpirari Tortellius docuit ex vetuſtiſſimis & emendatiſſimis codicibus.

Ha ante g, Hageſilaus, viri nomen. Hageſipolis.

Ha ante l, Halo halas, primæ: hinc halitus, exhalo, forſitan ad differentiam. Halcyones, aues. Halteres, pondera manuum in ſaltationibus apta. Haliartus, vrbs. Halieam nonnulli aſpirant, author Georgius Valla: licet ab alendo dicatur, vt ſaturitatem ex aſpiratione indicet. Hallucinor, id eſt erro, author eſt Georgius Valla: licet Tortellius non aſpiret, & vnico l ſcribat. Halec, author Georgius Valla. Halex. Haliaemon, fluuius Macedoniæ. Haleſus. Halicarnaſſus gemino ſſ, nomen vrbis, author Georgius Valla. Haloeus cum eu diphthongo, licet ſine aſpiratione à Tortellio ſcribatur. Haliſones, gens, author Georgius Valla. Halys, fluuius.

Ha ante m, Hama, id eſt ſimul: hinc Hamadryades nymphæ, vt in Drys ſuprà diximus. Hamma gemino m, tumulus, author Georgius Valla. Hamis, ſcaphium vâſque ad lotium excipiendum. Hammum, vas ad excipiendum ſanguinem. Hamazones ſunt qui aſpirent: quòd ab hama, id eſt ſimul, deducant. author Georgius Valla. Hamon Græci (inquit Georgius Valla) non aſpirant, teſte Chœroboſco: licet Latini quidam velint aſpirari. Hamilcar, author Georgius Valla. Hamus.

Ha ante n, Hanno viri nomen. Hannibal, authore Tortellio: à Græcis tamen Annibal non aſpiratur, author Georgius Valla. Hanapis, fluuius. Hanula quaſi phanula, parua delubra. author Georgius Valla.

Ha ante r, Hara, porcorum clauſtrum: mandra verò, reliquorum hinc haruga, vt Donato videtur. Hoſtia, teſte Georgio Valla. Haruſpex, haruſpicina: ab aue quadam augurali nomine Hara, vt credit Seruius, cui refragatur Perottus. Aruſpex ſine aſpiratione, ab ara deducẽs, correpta contra primitiui naturam prima ſyllaba, vt in pleriſq; alijs contingit: ſic dicetur Aruſpex ab aræ victima inſpicienda. id videtur mihi veriſimilius. Hariolus, quaſi fariolus, quòd diuina mente fatur, ab hara non deduci, author eſt Donatus in Phormione. Hariolor, quaſi fariolor, id eſt diuino. Harena qui aſpirant, ab hæreo deducunt: melius ab ariditate dici creditur ſine aſpiratione arena, vt arundo. Harma ſiue currus ſit, ſiue oppidum Harmiæ. Et harumce, pro harum veteres dixere. Georgius Valla. Harmenia, vt ait Georgius Valla. Harmonia tam pro Martis Venerîſque filia, quàm pro rerum concinnitate. Harmonides, Harmodius, virorum propria. Harpaſtum, genus ludi & vehiculi. Harpago, id eſt rapio, & quicquid hinc fit: vt Harpagus, viri nomen. Harpalus, canis nomen. Harpe, Mercurij gladius. Harpax, ſerui nomen. Harpyiæ tres, Aello, Ocypete, Celeno. Harmaium, authore Georgio Valla. Harmille, teſte Chœroboſco, quicquid dicat Priſcianus. ſic Georgius Valla.

Ha ante ſ, Haſtrubal cum t, non cum d, viri nomen.

Ha ante u facit au diphthongon, vt Hauſtu, hauſtus, hauſtrum. Vel v fit conſonans, vt haue, ſalutantis verbum, quòd veteres aſpirabant, authore Tortellio, id doctorum vſu nunc obſoleuit. Hauſter, cum pluribus ſcribit Ianus Parrhaſius, eſt ventus ab hauriendis aquis dictus, vt Græcè Notus ab humore.

Æ diphthongus in principio aſpirata, Hædus: quanquam Iſodorus aſpirationem abſtulit, cum quo Neſtor errauit, putans edus ab edo interdum deduci, vnde edulus prima correpta. Manilius libro quarto, Incipient eduli tremulum producere mentum. legendum eſt hædi, non eduli, vt in Verſificatoria probauimus. Hædulus, teſte Chœroboſco, vt ait Georgius Valla. Hæmulius, author Georgius Valla. Hæreo cum ſuis hæres, hæredipeta, &c. hæſito, at ſine aſpiratione ac diphthongo edito eſitas, ab edo, eſt. Hærba ab hærendo, vt hæruca & hærugo, authore Tortellio: qui tamen negat

hæc diphthongon obtinere: quia hæreo non naturaliter, ſed ex differentia quadam diphthongon habet.

H IN PRIMO ASPIRATVM.

He ante a, Heautontimorumenon, id eſt ſeipſum crucians: nam heauton, ſeipſum deſignat: timorumenon, diſcrucianrem: quia participium à verbo timorumai, id eſt crucior & vindicor.

He ante b, Hebeo hebeto, hebes: Hebdomas hebdomadis, ſeptimana: hebdomos, ſeptimus: ab hepta, id eſt ſeptem. Hebræus. Hebrus, fluuius. Hebenus, Herodianus & Tortellius aſpirant: ſed fallunrur, authore Chœroboſco, ait Valla orthographus. Hebe, pubertas & Herculis vxor. Hinc Ephebus, Ephebia. Hebrinus, viri nomen.

He ante c, Hecate, Proſerpina: ab Hecatos, id eſt Apollo: non ab hecaton, id eſt centum. author Georgius Valla. Hecatombeletes, Apollo apud Tranquillum. Hecatombe, Hector, Hecuba, Hectum, Hectrum.

He ante d, Hedera.

He ante g, Hegemon, id eſt dux hinc multa componuntur, inter quæ Hegeſippus, Hegeſias, virorum propria. Hegeſipyle, proprium mulieris. Hegeſilaus.

He ante i, Hei vt Heius. Heiulor heiularis, verbum.

He ante l, Helciarij, trahentes nauem funibus. Helectrũ, genus gũmi. Helizabeth, author Georgius Valla. Helorus, fluuius Siciliæ & vrbs. Helix, hederæ genus. Helleborum. Helluo, bonorum ſuorum conſumptor. aſpirationẽ capit, authore Georgio Valla, quo auiditas validius exprobretur. Helluari, decipere. Helicon, mons. Hellucia, authore Georgio Valla, ornamentum Lydium.

Heluius ab hiatu & oſcitatione dictus, author Georgius Valla. Heluella, holera minuta, author Georgius Valla. Helin, proprium viri. Helle, proprium mulieris. vnde Helleſpontus. Helenus, viri proprium. Helena, proprium mulieris. Helice, ſydus. Helios, ſol: hinc conficiuntur plurima: vt Helioporus, proprium viri. Heliades, ſolis filiæ. At Eliades, ab Elide ciuitate, caret aſpiratione. Helias, prophetæ nomen: hinc Heliadæ dicuntur Carmelitæ. Hellanicus, hiſtoricus. Helops, piſcis & viri nomen. Helmintiſes, lumbrici ventris. author Georgius Valla.

He ante m, Hem hemis, id eſt ſemis, cum i noſtro. hinc hemina, ſextarij dimidia pars. Hemiſphærium, hemicyclus, hemitritæum, &c. Hemus, mons. Hemorrhois, ſanguinaria cum gemino rr. Hemorobius, animal cuius vita diei vnius eſt, mane naſcens, & veſperi moriens.

He ante n, Heniochus, auriga, cæleſte ſignum. ab henion, id eſt habena.

He ante o, Heo, interiectio. Heos, dies: & quæ hinc ſunt, heſperus & Heſperia: à *peras*, id eſt finis: vt ſit diei occaſus. Eos verò ſine aſpiratione aurora eſt. Ouidius,

Proxima victricem cum Romam aſpexerit Eos.

He ante p, Hepar, id eſt iecur, inde hepaticus & hepatarius. Plautus in Curcul. cum te igitur morbus agitat hepatarius. Hepta, id eſt ſeptem, cum t exili. hinc multa conficiuntur, heptaſtichon, heptimemeris.

He ante r, Heri vel here, herus, hera, herilis. Hercinij, populi: Hercinia, ſylua in Alemania. Heruca, herbæ ſalacis ſpecies, author Georgius Valla. Herugo, author Georgius Valla. Hæreſis. Hermus, Hernius, virorum propria. author Georgius Valla. At ſine aſpiratione ſcribitur eremus eremita. author Laurentius Valla in Matthæum.

Herinaceus, animal puſillum quadrupes, quod quum in ſe contrahitur, ſpinoſum videtur. Heremus, fluuius. Hernicus, viri & populi nomen, quíque herniam patitur, & ſaxoſus: nam herna, ſaxa dicuntur. Herba, vnde herbalis anſer. Herba, paſtus cum diphthongo æ. author Georgius Valla. Herſilia, vxor Romuli. Hermes, interpres, Mercurij & hominis nomẽ. Hinc hermaphroditus, hermippus, &c. Hermenia, interpretatio. Peri hermenias, de interpretatione. Hercinius Iuppiter, & ab herco, id eſt ſepio omnia. Hera, id eſt Iuno: hinc Herodes, Horodotus, Heracleus, Hercules. Heraclæa. Heraclides, Herodianus, Heraclitus, Heros, Heroine, &c. at non aſpirãtur Erodius auis, Erebus.

He ante ſ, Heſau, author G. Valla. Heſperus, Heſperia, Heſiodus. Heſione, Laomedontis filia.

He ante t, Heteros, id eſt alter, cum t exili: hinc Hetruria, Hetruſcus, vt ex Seruio Neſtor docet. Heteroclitis.

He ante u, Heu, heus, vbi vocales in diphthongon coëunt: licet heu diuiſa legatur, authore Seruio. Virgil. Heu quàm pingui macer eſt mihi taurus in aruo.

He ante x, Hex vel hexa, id eſt ſex: vnde hexametrum, hexaphorum, magnus lectus. Hexameron,

ſex

ſex dierum.

I IN PRIMO ASPIRATVM.

Hi ante b, Hibex vnde hibiſcus, hibernus, vt hiems, authore Georgio Valla. Tortellius tamen vult hyems cum y Græco ſcribi debere. At Iberus Iberia aſpiratione penitus carent.

Hi ante c, Hiectaon, vir: Hiccum ſuis.

Hi ante d, Hidrus, Hidruntis vrbs. author Georgius Valla.

Hi ante e, Hieros, ſacer: hinc Hieronymus, Hierotheus, Hierarchia, Hieropolis, Hieroſolyma. Hierapicra interpretatur ſacra, amara. Nam picra, amara notat. medicamenti genus eſt ad ſoluendam aluum. Hiems.

Hi ante l, Hilla, verris inteſtinum. Laberius, Hillam coquus ſi adoſſit, flagris cæditur. Hilaris vel hilarus, hilaritudo. Hilareſco, hilaro, exhilaro. author Georgius Valla. licet Tortellius refragetur. Hilum, nigrum, quod grano fabæ adhæret, à Lucretio & aliis peritiſſimis pro re nullius momenti ponitur. Cicero in Tuſculano, Nec proficit hilum. Hinc nihilum, & per apocopen nihil, & per ſyncopen nil, quæ ſine c ſcribenda ſunt ex arte, vt mihi teſtibus Tortellio & Syluio: licet Leonardus Aretinus malit per c ſcribere in ſecunda ſyllaba libro octauo. Seodrenſis certè rectius ſine c ſcribi docet, cui libenter concinno.

Hi ante m, Himber, ſunt qui aſpirent: quamuis melius non aſpirari videatur: quia vmbros, vnde deriuatur, non aſpiratur apud Græcos, teſte Chœroboſco, ait Georgius Valla.

Hi ante n, Hinnio. Hinnus, beſtia ex equo & aſina minor quàm mulus, qui ex equa & aſino naſcitur. author Varro. Hinnulus, hinnuleus, pullus ceruinus.

Hi ante o, Hio hias: vnde hiato, frequentatiuum verbum.

Hi ante p, Hippos, id eſt equus: vnde hippolytus, hippolagus, &c. Hippagones naues.

Hi ante r, Hir, vola: ab hæreo, vt Tortellio placet: hircus, animal: hirqui, oculorum anguli. Perottus aſſerit (hirequi) c ante q habere. Hirtus, hirſutus. Hirundo, auis. Hirudo, ſanguiſuga. Hira, cuius diminutiuum eſt hilla. Hirquitalli, pueri ad virilitatem accedentes, à libidine hircina dicti. Hircania, regio. Hircanus, populus & vir. Hirpanus, populus.

Hi ante ſ, Hiſco, ab hio. Hiſpidus, quòd ſetis horreat. Hiſpania, Hiſpanus. Hiſtrio, qui ex Iſtria primùm venit, ex vſu ſuſcepit aſpirationem. Nam Iſtria nullo modo aſpiratur, ſicut nec Iſter, nec Imarus, nec Iſidorus. author Tortellius. Hiſtoria.

Hi ante u, Hiuleus. Claudianus in ſecundo de raptu Proſerpinæ,

-Nymbis hymenæus Hiulcis Intonat.

id eſt miſſo fulmine tonitrus edit: quum enim fulget, proſpectantium opinione nubes ſcindi videntur. Inde fulmen hiulcum Papinius appellauit potius, quàm quod hiare facit, vt Lutatius interpretatus eſt. Claudianus ab hymenæo miſſum fulmen ait, quia id miſerit Iuppiter in honorem Hymenæi. Hæc in dictum Claudiani locum Ianus Parrhaſius.

O IN PRIMO ASPIRATVM.

Ho ante d, Hodos, id eſt via: vnde hodœporus, latro, viarum obſeſſor. Hodius, viri nomen. Hodie, hodiernus.

Ho ante l, Holos, id eſt totus: vnde holocauſtum. Holopampus, id eſt totus flammeus. Holus, holitor, vt Apuleius loquitur. Hortulanus. Sic Georgius Valla. Tortellius verò negat aſpirari holus, quia olus ab oleo venit. Olor autem non aſpirari, etiam Valla eſt author.

Ho ante m, Homilia, id eſt ſermo: ab homilo, id eſt ſermocinor. Homo. Homelium, pilei genus. author Georgius Valla. Homerus. Homulus, mons Theſſaliæ. Homos, id eſt ſimilis: vnde Homonymus, id eſt eiuſdem nominis, æquiuocus. Homogenia, &c.

Ho ante n, Honor vel honos, honeſtus. Nam onus (vt multis placet) aſpiratione caret: licet quidam ita diſtinguant, vt tunc velint aſpirationem ſuſcipere, quum corporis pondus ſignificat: quum verò animi, minimè. Honorius, viri nomen.

Ho ante r, Horreo, Horror, Hortor. Hormenius, viri nomen. Hortenſius, viri nomen. Horontes, viri & fluuij nomen. Hordeum. Horda, bos prægnans apud Horatium in Epodo, quæ poſtea *forda* dicta eſt. Hornum, huius anni: vnde Horna vina. Horatius, viri nomen, quod ab orando nonnulli deduci putant. Horthes, Theſſaliæ vrbs. Hordiarium æs, quod pro hordeo equiti Romano dabatur. author Georgius Valla. Hortus, hortulanus, horti, hora pro pulchritudine, tempore & dea, author Georgius Valla: ſed ora, rei extremitas, caret aſpiratione. Horoſcopus, horæ inſpectio &

conſyderatio. Horizon,noſtri viſus eſt terminus.ab horos,id eſt terminus.Nam Oros,mons:vnde Oreades nymphæ: caret aſpiratione. Horchus(vt ait Georgius Valla) qui ab horco,id eſt ſepio fit, inquit: licet alij nolint quouis modo aſpirari orcus:vnde apud Plutarchum in Theſeo,dictus eſt locus iuxta Theſei phanum Orcomoſium; nos iuriſiurandi locum poſſumus dicere,propter fœdus ibi ictum, inter Theſeum & Amazonas. Horeum ab horeo ſeruo vnico r ſcriptum: primam tamen producit. author Georgius Valla.

Ho ante ſ, Hoſpes,hoſpita,hoſpitor,hoſtium,teſte Georgio Valla. Hoſtis,hoſtia,hoſtiæ,hoſtimentum,hoſtorium.

V IN PRIMO ASPIRATVM.

Hu ante b,Huber.author Georgius Valla.

Hu ante d,Hudus,humidus,quod ab vua deſcendit,non creditur aſpirandum. ſic Georgius Valla.

Hu ante l,Hulcus:quia Græcè helcos dicitur. Hululo,hululatus. Hulyſſes Græci,quod non ſequimur. author Georgius Valla.

Hu ante m,Humus,humeo,humecto,humor,humanus,humanitas:quæ,teſte Petronio grammatico,propriè eſt eruditio inſtitutióque,quam in bonas artes diducimus: quas qui ſynceriter, vt ait, capiunt appetúntque, hi ſunt vel maxime humaniſſimi: & quoniam diſciplina hæc ex vniuerſis animantibus ſoli homini eſt conceſſa,humanitas maxime appellatur: non quidem ab humo, vt neque homo,authore Quintiliano in libro primo ſic dicente, Etiámne hominem appellari,quia ſit humo natus,quaſi verò non omnibus animalibus eadem origo,aut illi primi mortales antè nomen impoſuerunt terræ,quàm ſib ? Humerus,humilis. Humilio,humilias.

Hu ante r, Huruca, paruum quoddam reptile, quod ſuper braſſicas præcipuè repit corroſurum folia.author Columella libro 10. De y Græci aſpiratione id ſolum eſt ſciendum,ipſum in dictionis principio ſemper aſpirari. Meminerimus autem Latinorum multa,immo ferè omnia differentiæ cauſa aſpirari,vt honos,forte ad differentiam onos, Græci nominis, id eſt aſinus. Hortor, ne videatur frequentatiuum ab orior. Hortus ſecundæ, vt differat ab ortus quartæ. Hoſtio verbum quartæ,id eſt æquo, vt differat à datiuo oſtio,quod & ipſum conſuetudo aſpirat,ait Tortellius. Multa id genus alia colligere fuerit facillimum. At finem facio, de vocalium in medio aſpiratione iamiam dicturus.

IN MEDIO VOCALIVM ASPIRATIO.

In medio duabus de cauſis vocalis aſpiratur,aut propter hiatum vitandum,firmandáſq; voces roborandáſque,vt quibuſdam quaſi neruis additis intendantur:vt Ahenum,vehemens,incoho,vt Tortellio placet: quamuis alij malint inchoo,cum ch aſpirato.Diomedes inchoo,à chao,rerum initio deducit, quod Verrius & Flaccus in poſtrema ſyllaba aſpirandum probauere, vt Diomedes teſtatur. Prehendo,reprehendo,traho,veho,cohors,à cohortor,inquit Tortellius: quia tribunus illam,vel ipſa ſeſe,mutuò ad pugnam hortari ſoleat.Georgius Valla aſſerit cohors eſſe ſimplex,teſte Varrone.

Vaha,aha,ohe,quæ per apocopen cum aſpiratione in fine proferuntur: ſæpius vah,ah,oh,ſine e litera: aut propter ſimplex,vt Anhelo,prohibeo,dehinc,exhubero. Et in exteris vtraque cauſa locum inuenit,vt placet Georgio Vallæ:veluti Iohannes,Phaheton,Paſiphahe, Danahe, Euhius,id eſt Bacchus:prophanum, IHESVS,Demophohon.Georgio hac in re plurimos refragari inuenio: ideo ſine aſpiratione ſcribas Ioannes, IESVS: quod neque apud Græcos,neque apud Hebræos aſpirationem ſuſcipit,authore Philelpho in libro decimoquarto epiſtolarum,vbi aſſerit ob cauſam dictam in Latinis poſſe aſpirari,id facit magis vt ſe defendat,quàm vt veritati patrocinetur.Ideo IESVS ſcribatur citra flatum. De (prohœmium) dicit Raphaël Regius in quartum Quintiliani: Procemium ſi à pro,id eſt ante: & œmi, id eſt cantus dicatur,quaſi antecantus,aſpiratione caret. Si verò deriuetur à pro & hœmi, id eſt via, quaſi ante viam, cum aſpiratione ſcribetur prohœmium. In fine aſpiratur ach,vach,och. Quibus adiicit Georgius Valla proh ſine e interiectionem,& Calepinus veh.Plurimis placet proch interiectionem aſpiratione carere.

CONSONANTES ASPIRATAE, ET PRIMVM CH SECVNDVM literarum ordinem.

CH ANTE A, Chabrias,viri nomen. Chalcum.Chalcis,vrbs in Eubœa inſula: hinc Chalcius Chalcidicus & Chalcidius etiam philoſophi. Chalcedonia, vrbs in Aſia. Chalcodon Chalcodontis, Elpenoris pater, in Theſeo Plutarchi. Chalazias, lapillus grano grandinis ſimilis. à χαλάζω,grandino. Chaleſtra,vrbs Theſſaliæ. Chalybs,fluuius Hiſpaniæ:vnde populi Chalybes,&

chalybs

chalybs,ferrum, & ex hoc inſtrumentum. Charitas,amoris ſpecies à χάρις, id eſt gratia & amor, vt ait Tortellius,prima contra primitiui naturam producta. At Caritas pro inopia non aſpiratur, quia à careo venit,eodem authore,mutata ſimiliter quantitate. Charites,id eſt gratiæ. Charilaus, frater Meandri. Chalas,Paphlagoniæ præfectus ab Alexandro in tertio Q. Curtij. Charopes,viri Troiani nomen. Charta,liber.Ouid.3.de Triſtibus,Nullus in hac charta verſus amare docet.Capitur etiã pro ſola papyro in qua ſcribitur,aut membrana vel pergameno. fœmininũ eſt:licet chartis Græcè ſit maſculinum. At Carta.viri nomen,aſpiratione caret:vt carpos,id eſt fructus:vnde Carpophorus,viri proprium. Cartha,vrbs:alio nomine Carthago,aſpirationem in ſecunda duntaxat ſyllaba habet:& Carthago ſolum apud hiſtoricos,qui extant,reperitur:hæc olim,teſte Seruio,dicta ſit Cartha. Chaldæa,regio Aſiæ. Chaon,viri Troiani nomen:vnde Chaonia,regio. Charandæi,populi. Charaxes,viri nomen. Charax,hiſtoricus. Character cum aſpiratione in prima tãtum,id eſt figura & nota.Characteriſmos, deſignatio. Chariboea,ſerpentis nomen proprium.Chariboea enim & porces vocantur ſerpentes Virgiliani à Tenedo editi patre Typhone,vt Quintus canit, qui in Iliade conſumenda ſucceſſiſſe Homero municipi ſuo:nam Smyrnæus ipſe fuit.Sic Ianus Parrhaſius in primum Claudiani de raptu Proſerpinæ. Charon.Charybdis. Chaos,vnde quidam non ab re inchoo deduxere,ait Franciſcus Philelphus. Charonium immenſus fœtor atque intolerabilis. Georgius Valla. Charrilago.

Ch ante æ diphthongon,Chære,id eſt ſalue. Chæremon. poëta comicus. Chæreſtratus, viri nomen. Chæreas vel Chærea,viri nomen. Chæronia,vrbs. Chærippus,proprium viri.

Ch ante œ diphthongum,Chœrilus,poëtæ ineptiſſimi nomen,interpretatur porculus. Chœros porcus eſt.

Ch ante e,Chelidonia,herba. Chela,brachium propriè cancrorum & ſcorpionum. Chelys.teſtudo,muſicum inſtrumentum. Chelydrus. Cheops, rex Ægypti. Chephron, Cheopis frater.

Cheronneſus,propriè inſula. Cherſoneſus,vt ait Plutarchus in Craſſo,eſt terra in inſulæ modum,mari circundata:vno tamen,eóque anguſto ſpatio,quod Iſthmus appellatur,continenti adiuncta. Cherſidamas. Cherſius,proprium viri. Cherſydros,ſerpentis genus. Schema, præcedente ſ. Schepiones veteres dixere,teſte Tullio.

Ch ante i,Chidnæi, populi iuxta pontum. Chelidorus,fluuius. Chilo,philoſophus & homo labiorum modum excedens. Cilo ſine aſpiratione,eſt homo anguſto capite: hoc in partu contingit.

Chileus,areas quidam in Themiſtocle Plutarchi. Chimerinos,id eſt hyemalis. Chimæra,monſtrum & mons. Chiron,Centaurus. Chir,chion,vel Chione,proprium mulieris. Chios,inſula in mari Ægæo. Schiſma cum ſ ante ch,id eſt ſciſſura.

Ch ante l,Chlamys. Chlæna,veſtis. Chleuaſmos,figura. Chloris,mater Neſtoris, & dea florum, quæ Latinè Flora. Chloëlia,virgo Romana quæ Tybrim tranauit,tetraſyllabum eſt.at Virgilius œ diphthongon fecit libro Æneid.8, Et fluuium vinclis innatet Chœlia ruptis.

Ch ante o,Chorus,lætantium congregatio,& pes qui trochæus dicitur,vnde choriambus:ſed Corus,ventus aſpiratione caret.Choraules,Chorea,Choragium,Choriductus,Chorda. Choſtum,vnguentum. Choaſpes, fluuius. Chorona, vt placet Ciceroni: licet Feſtus Pompeius ablatam dicat aſpirationem. Chole & cholera.id eſt bilis, hinc diſcholus,ſchola, ſcholaſticus:vt Scholaſtica diſciplina. Scholaris, ad ſcholam pertinens:vt Scholaris mos,ſcholaris ferula,ſcholare murmur.

Ch ante r, Chremetaon, proprium viri. Chreſis id eſt vſus. Chremes, proprium viri. CHRISTVS. Chriſma. Cronos, Saturnus:& Chronos,tempus. Chronica,chronicorũ,temporalia. Chromaticus, qui nulla verecundia colorem mutat. Chromius,proprium viri. Chromis,proprium viri, Chromion,vrbs in Cypro. Chryſos,id eſt aurum:hinc Chryſoſtomus, Chryſoar,&c.

Ch ante y, Chytrapos chytrapodis,eſt tripus qui chytram,id eſt ollam ſuper ignem detinet.

CH ASPIRATVM IN MEDIIS POST LITERAS SEcundum earum ordinem.

CH POST A, Achates, Achilles, Acheron: Acharnæ, locus in Attica, vbi, authore Pauſania, hedera primùm viſa eſt.hinc in Thebaidos calce Papinius, Quæque rudes Thirſos hederis veſtitis Acharnæ. Inde Acharnam, gentile nomen,apud Senecam,trahitur in Hippolyto,non vt ridiculè quidam tradiderunt ab Acarnarina. hæc & plura Ianus Parrhaſius in primũ de raptu Proſerpinæ, vbi Græcè ſcribitur etiam Acharnigin,id eſt Acharnenſem. Achelous,fluuius. Achaia,regio Græciæ, ab Achæo rege. hinc Achæi & Achiui. alij dicunt Achaia, quod Raphaël Regius carpit, Achæmenides, Achæmenes: vnde Achæmeneij, & Achemenides. Acheruſia plures aſpirant; alij

noluut, ait Tortellius. Anacharſis, philoſophus. Attachæas, viri nomen. Battachus, viri proprium, interpretatur rana. Brachys, id eſt breuis. Brachæ, Brachium. Brachieta, lamina tenuis Brachmanæ populi. Brachioniſter, armilla. Canache, nomen canis, quòd eius lattatu omnia reſonarent: nam id nomen ſtrepitum indicat. Cachinus, cachinor, & cachinno, nomen. Callimachus, & ſimilia à mache, id eſt pugna. Drachma, genus menſuræ, vnde didrachma. Dragma & drama longè ab hoc & inter ſe differunt. Gracchus. Iachus, vnicoc, teſte Georgio Valla, id eſt Bacchus. ab *ia* interiectione exultantis, & cheon, id eſt fundens. Inachus, Lacheſis, Lachryma. Lachana lachanorum, omne genus oleris. Lamachus princeps aut dux Athenienſis in Plutarchi Alcibiade. Lyſimachus, viri nomen. Lyſimachia. Lachium, locus quidam in Ariſtide Plutarchi. Mache, id eſt pugna: hinc Lyſimachus, &c. Promachus, bibaciſſimus. vide Plutarchum in Alexandro Magno. Machæra, id eſt gladius: hinc Machæropœus Demoſthenes, pater Demoſthenis oratoris, dictus eſt ab officina gladiorũ, quam Athenis egregiam, multiſque artificibus ſeruis inſtructam habet, vt dicit Plutarchus in Demoſthene. Machaon, Æſculapij filius. Machina: vnde machinor machinaris, à mechane, id eſt inuentio. Machataas, Ætolorum legatus in quarto Polybij. Lachias, viri proprium. Machanidas, Lacedæmoniorum tyrannus in Phelopœmene Plutarchi. Monachus, Monomachia. Pachynus, Siciliæ promontorium. à pachi, id eſt pingue & craſſum cum y Græco. Stomachus. Trachyn & Trachys Trachynis & Trachynia, vrbs Bœotiæ. Tachompſo, inſula Nili. Zacharias. At caue ne aſpires academia, apocryphus, arca, arcanus, vt neque arceo, Ecyra, camus, Corytus, Cocytus, Crates, Macarius, Macareus, Orceſilaus, Arceſius, & alia innumera. Zarchlias Babylonius apud Plinium. Zachlas, Ægyptius propheta, primarius in ſecundo de aſino Apuleiano.

Ch poſt c, Bacchus, vini Deus. Bacchæ, Bacchi ſacerdotes. Bacchides, viri proprium. Bacchilides, poëta lyricus. Bocchus, viri proprium. Cocche.

Ch poſt e, Echinus, piſcis, vas, vrbs, animal ſpinoſum. Echeneis echeneidis, remora piſcis. Echiõ, viri proprium. Echo, nympha & vocis reſonantia. Echidna, vipera ab Hercule interfecta. Echines, viri proprium. Echinas. Echinij. *Thia* cum i noſtro tantum, ſilentium Pythagoricum. Mechanicus à mechane, inuentio. Menecchæus, viri proprium. Mœchia cum œ diphthongo, id eſt adulterium, licet Tortellius inficietur. Mœchus, Mœcha. Mœchor. O Echalia, ciuitas Laconiæ, ab Oechalio circa eam fluuio dicta: ſcribitur cum œ diphthongo, vt Ariſtœchon ſimiliter aſpiratum, id eſt literæ pro litera poſitio. Stœchas ſtœchados, inſula. Synecheſis, confuſio. Nam echeſis, id eſt fuſio. Synechon, id eſt continens, ab ἔχω, id eſt habeo. Trechus. viri proprium. Techna, id eſt ars.

Ch poſt i, Ichesſus, fluuius. Epichardia, genus nauiculæ. Epicheremia, genus argumenti: eſt hoc quidem ab epi. At nobis moleſtum non eſt minus nota, licet aliàs confuſè cõprehenſa repetere. Ichthys, id eſt piſcis. Ichnobates, nomen canis, quaſi per veſtigia vadens. Nam ichnos, veſtigiũ dicitur. Bates, vadens, ambulans. Ichnæ Ichnatum, oppidum Macedoniæ vbi colebatur Themis. Ichnæa datum nomen eſt oppido à veſtigijs Themidis, quam ſecutus eſt Iuppiter, vt Strabo meminit. hoc Ianus in primum de raptu Proſerpinæ. Maſtiche, genus gummi, & gemma, teſte Plinio. Samichida, nomẽ paſtoris. Sichæus & Sicharbas, Didus cõiunx. Stichos, id eſt verſus. Terpſichore, Trichora.

Ch poſt l, Bomilchar, proprium viri. Antalchidas, Lacedæmonius quidam in Lycurgo Plutarchi. Bulchar, proprium viri. Calchas. Colchus. Pulcher ex conſuetudine, Sepulchrum ex conſuetudine. Colchines, ſacerdotes magnæ matris.

Ch poſt n, Anchora ex vſu: quia Græci non aſpirant. Anchemolus in ſatyra 7. Iuuenalis de quæſtionibus grammaticorum, Nutricem Anchiſæ, nomen patriámque nouercæ
Anchemoli, dicat quot Aceſtes vixerit annos,
Quot Siculus Phrygibus vini donauerit vrnas. De Anchemolo Virgilius in decimo,
Hinc Schenelum petit & Rhœti de gente vetuſta
Anchemolum thalamos auſum inceſtare nouercæ. Huius nouercæ nomen noſtri incognitum fatentur, quamuis Abienus, Seruio referente, Iambicis verſibus Græcam eſſe dicat Caſperiam nomine, quam priuignus ſtuprauit. quo cognito, cum eum pater perſequeretur, & ad pœnam vocaret, ille fugiens ſe ad Turnum contulit. De Archemoro Lycurgi filio non loquitur Iuuenalis contra Georgium Vallam. Cæteri rectè ſentiunt de Anchemolo. Branchiæ, piſcium (vt ita dicam) remigia. Bronchus, à noſtris dicitur guttur & gutturis paſſio quæ rheumate deſcendit. Cenchris, ſerpens ſuper tectum iter faciens. Lucanus in nono, Quem ſemper recto lapſurus limite cenchris. Concha, conchyle vel conchylium. Enchiridium. Elenchus, lapillus & argumentum. Inchoo,

authore

authore Georgio Valla: licet quidam (vt inquit) inter vocales aſpirationem ſcribi malint. Melancholia, nigra cholera. hinc melancholicus. Panchaia, regiuncula Sabeæ. Rhancus, qui neruos contrahit. Sonchis, ſacerdos Ægyptius, à quo multa didicit Solon, vt in eius vita ſcribit Plutarchus. dubito an hoc, & Pſenophis Græcè in is an es deſinat. in Plutarcho ſunt accuſatiui Pſenophem & Sonchem. Tranchira, oppidum Libyæ. Ch poſt o, Archelochus cum e in ſecunda, filius Antenoris. Archilochus, cum i in ſecunda, poëtæ nomen. Athochari cum th, populi. Agerochus, Neſtoris frater. Ariochines, proprium viri. Aſtyochia, Actoris filia. Axiochus, philoſophus. Apothecæ, locus prope Taygetum, vt dicit Plutarchus in Lycurgo. Bomolochus. Cochlea, limax à limo nomen habet. Cochlearium. Cochlaca lapis rotundus ad ſimilitudinem cochlearum. Exoche, eminentia: Exochus, eminens. Heniochus, proprium viri. Hippolochus, proprium viri. Menochus, proprium viri. Orſilochus, viri proprium. ſic quicquid eſt à λόχ⊕, id eſt inſidiæ. Ocha, id eſt aucha, hoc eſt anſer, teſte Tortellio. Ochus, Artoxerxis filius & plurium nomen. Ocheſius, viri proprium. Ænochonum, fluuius Theſſaliæ. Parochus qui vehicula præit apud Horatium. Trochilus, Callithex filius, qui poſt hominum memoriam primus quadrigam iunxit. ideo relatus in cælum, nomen habet aurigæ. pro hoc in Euſebio mědoſè legitur Aregilus. Ianus Parrhaſius in tertium Claudiani de raptu Proſerpinæ. Trochus, rota & puerorum turbo. Trochiſcus, parua rota aut turbo. Trochæus, pes. Terpſilochus, proprium viri. Xenodochus, vir nobilis in comitatu Alexandri. Plutarchus in Alexandro.

Ch poſt r, Arche, id eſt principium: hinc Archemorus, Comarchus, Demarchus, Arabarches, Archigenes, Archelochus, Archilochus, Architas philoſophus. Arcadia omnino aſpiratione caret. Carcheſium, genus poculi, & ſumma naualis veli pars. Horchus ex vſu nam Græci primo duntaxat loco aſpirant. author Georgius Valla: licet ante cum Tortellio orcus omnino carere aſpiratione docuerit. Lurcho ex vſu, vt ſuprà diximus. Orchades, inſulæ. Orchomenus, oppidum Theſſaliæ. Orchanius proprium viri. Orchites, genus oliuarum. Orcheſtra, locus in theatro. Orchinus, teſte Cicerone: quod verbum apud Suetonium expoſitum inuenies. Sperchius, fluuius Theſſaliæ. Tarchon vel Tarcho, proprium viri. Tarchetius. Albanorum rex ſceleſtiſſimus, vt aſſerit Plutarchus in Romulo.

Ch poſt ſ, Æſchylus, poëta tragicus. Æſchines, orator. Anchiſæ, populi quidam. Dyſcholus. Luſches, locus apud Spartam in Lycurgo Plutarchi. Muſchus animal. Oſcophoria, feſta quædam Athenienſium, ſic dicta à ferendis ramis. Nam oſchos, vel oſche oſches, ramus eſt. de his multa Plutarchus in Theſeo. Paſcha à Græco verbo πάσχω, id eſt patior, quod eo tempore & agnus & CHRISTVS paſſus fuerit. At Hebraicè phaſe dicitur, qui eſt tranſitus filiorum Iſraël ex Ægypto. Scheda. Schedia, vrbs. Schinus

Ch poſt u, Bruchus, genus vermis. Daduchus, ſacerdotij nomen in Ariſtide Plutarchi. Eunuchus, homo caſtratus. Lychnuchus ſtatim declarabitur. Nabuchodonoſor, Chaldæorum rex. author Georgius Valla.

Ophiucus, aſtrum, id eſt, vt Columella vertit, anguifer. Proſeucha, oratio, quæ ad deum funditur: & mendicorum locus, vbi tranſeuntes ſtipem rogant. Proſeucho, id eſt attendo, intendo, adhibeo. Sceptruchus, id eſt ſceptrifer: epitheton eſt regis apud Homerum.

Ch poſt y, Aſychis, rex Ægypti. Cychreus, vir, & ab eo dictus pagus iuxta Salaminem. hic Neptuni filius educauit Cereris draconem. de hoc compluſcula Ianus Parrhaſius in primum Claudiani de raptu Proſerpinæ. Eurychides proprium viri. Gytheus, proprium viri. Hierycho, authore Georgio Valla. *Leutychides*, *lychnites*, *lychnus*, aut *lychnia* lychniæ, lucerna. *Lychnuchus*, vt notat Hermolaus in 54. plinij caſtig. ſecundò vocatur lucernifer, hoc eſt quicquid lucernam ſuſtinet. *Ellychnium*, eſt funiculus papyraceus aut ſparteus cannabinúſve, aut ſtuppeus, qui ſtans in oleo peruritur, quem & *thryallida* & *phlomon* quoque Græci appellant. *Lampas* eſt quod ardet, non quod accenſum continet, vt ex Raphaële Regio notauit Bebelius. Monychus Munychia, Athenarum arx: & Munychia, feſta Palladis, vt Pollux refert. inde Munichij, portus Athenarum. Vnde Ouidius.

Hinc ſe ſuſtulerat paribus caducifer alis,
Munichióſque volans agros, gratámque Mineruæ.

Deſpiciebat humum. Vaniſſimum eſt, teſte Merula, in illud Iuuenalis, Quantas iacularetur Monychus ornos. Quod quidam ait Monychum interfectum à Theſeo, portui Athenienſi nomen

dediſſe

dediſſe Tycha, nympha.

PH ASPIRATVM.

Vbicunque in peregrinis, hoc eſt Gręcis, f noſtrum ſono repręſentatur, ſcribimus ph, exceptis paucis antè notatis, quæ Græcam habent originem, & per f tantum noſtrum ſcribuntur. Itaque omnia per ph ſcribenda exequi foret prolixiſſimũ, & pœnè impoſſibile. Ideo pauxillula annotaſſe ſat fuerit.

PH IN DICTIONIS PRINCIPIO.

Phaëthuſa, ſolis filia. Phaleræ. Phalanx, id eſt legio. Phanum, ſacræ ædes: hinc phanaticus, prophanus, & verbum prophano. Pharetra. Pharao, Pharnax. Pharmacum, venenũ & vnguentũ. Pharmacopola, pharmaci venditor. Phariſæus. Pharſalus. Pharſalia. Phaſis phaſidis, Colchorũ fluuius: vnde Medæa dicitur Phaſias Phaſiados. Phæax, Corcyræ populus olim ſub Alcinoi regis ditione. Phædra, Minois filia. Phædria, adoleſcens. *Sphæra*, quam multi, detracta aſpiratione, *ſpæram* dicunt, Latinè globus interpretatur. Pherſephone, Proſerpina: in Græcis enim nominibus p in phi, à Latinis plerunque vertitur & è diuerſo. Pheretrum, capulus, quod corpus capiat. Capularis ſenex apud Plautum, id eſt vicinus capulo. Phiala cum i noſtro, vas quodlibet menſarium. author Iulius Pollux de vocabulis rerum ad Commodum imperatorem. Philomela. Philtra, amatoria. Philoctetes, proprium viri, interpretatur amoris poſſeſſor. Philogathus, benignus. Philema, oſculum, &c. à philos. Sphinx, monſtrum. Phlegra, locus. vnde Phlegræus, ea, um. Phlegma, pituita. Phlebotomo, venas incido, à phlebs aut phleps, id eſt vena. Phlebotomia, venæ inciſio. Tomo cum t exili, id eſt incido: ſic per b aut p dicimus obſonium vel opſonium. Phoca, animal marinum. Phocis phocidis, Græciæ regiuncula, Phoce Phoces, vrbs Bœotiæ. Phocea, vrbs minoris Phrygiæ. Phorbas Phorbãtis, Phormus, Phormio, propria virorum. Phœbus, ſol. Phœbe, luna. Phœnix, proprium viri, & populi, & auis. Phœnicia, regio. Phreneſis mentis deturbatio. Phreneticus. Phryx, vir & populus. Phrygia, regio: vnde Phryx & Phrygius. Phrinicus, poëta tragicus. Phunebris, id eſt cædicus. à phonos, id eſt cædes aut mors. hinc phunebre bellum apud Horatium. Phyton, ſerpens. Phytion, precium, quod pro re locata accipimus: vnde emphyteoſis. ſic Georgius Valla. Phyton, id eſt planta. Phthyſis. Phthongos.

PH IN MEDIIS.

Aphrodiſia, Veneris feſta. Aphrica. Apher. Apharæus, proprium viri. Aphæreſis. Aphthonius ante th, proprium viri. Cataphractus, miles armatus, apud Propertium Colaphus, alapa. Epitaphium à taphos, id eſt ſepulchrum. Laphitæ, populi. Scapha, ſcaphium. Seraphis vel ſerapis. Ecphoneſis, figura, id eſt exclamatio. Ecphonema, idem. Cephiſus, fluuius Bœotiæ. Cephaton, mala locutio, vel cacophaton. Ephiredium, genus vehiculi. Ephippium. Ephebus. Ephemerides, id eſt diaria, Ephyra, Corynthus. Æphæſtion, viri proprium, cum æ in prima & ſecunda. Mephitis, terræ putor. Nephreſis, renum paſſio. Nephri ſunt renes. Deiphobus, proprium viri. Deiphile, authore Georgio Valla. Enipheus cum eu diphthongo, proprium viri, vt aſſerit Tortellius. Hypſiphile, authore Georgio Valla. Ephigenia quæ & Ephianaſſa dicitur. Riphæi, montes. Seriphum, ſeriphos. Saxiphi. Alpheus, Arcadiæ fluuius. Alphæus viri proprium. Delphos, delphi, delphin. Amphiſa cum i noſtro, vrbs Phocidos. Amphryſos cum y Græco, Theſſaliæ fluuius. Amphitruo. Amphictiones, apud quos fuit publicum Græciæ conſilium: ſic omnia ab amphi præpoſitione. Rhomphæa, teli genus. Triumphus. Memphis, vrbs. Arctophylax, Bootes. Cophinus, id eſt corbis. Gæolophus, terræ tumulus, Hermaphroditus. Ophthalmos, oculus. Ophis, ſerpens. Ophiuchus, ſerpentarius. Propheta. Trophæum. Sappho, author Georgius Valla. Orphanus. Orpheus. Porphirius. Aſphodelus, herba, authore Georgio Valla. Blaſphemia. Hyphen, author Georgius Valla

R ASPIRATVM TRES HABET regulas.

PRima regula, R in Græcis ſolum aut è Græcis oriundis aſpiratur: ideo non aſpiratur authore Georgio Valla Sarra & Sarranum, quia Phœnicia ſunt: nec reda, quia Gallicum eſt: author Quintilianus.

Secunda regula eſt, Græca in primo r ſemper aſpiratum habent, vt Rhodanus & Rhenus, vt ait Æneas Syluius: quia Germani & Galli olim Græcis literis vtebantur. vnde hæc originem Græcam habuiſſe creduntur. Rhenus quidem è *ῥέω*, id eſt fluo. Rhodanus vero à Rhoda, iuxta Rhodanum vrbem à Rhodiorum colonis, vt aſſerit Lactantius in tertio ad Probum volumine. Rhingo è Græco habet originem, ſed Latinum pœnè factum videtur: ideo aſpiremus, an non,

parum

parum refert. author Georgius Valla. Rhoma Rhomanus ſunt qui aſpirant, quia ex Græco ῥώμη, id eſt robur deducunt, quòd Rhoma olim *Valentia* vocabatur. author Solinus & Hieronymus. Varro autem, Macrobius & Liuius, à Romulo Romam dictam eſſe teſtantur. Itaque aſpiratione careb t. id potius tenendum eſt, authore Tortellio. Remus autem & Romulus à *rumine*, id eſt mamma dicti ſunt, ideo aſpirationem omnino reſpuunt. de his multa leges apud Plutarchum in Romulo. Aſpirantur plurima, Rhamnetes, proprium viri. Rhaphanum. Rhamnuſis vel Rhamnuſia, id eſt Nemeſis & Fortuna, & indignationis dea, quæ ſuperbos vlc ſcitur. Rhadamanthus. Rhœbus, equi nomen apud Virgilium. Rhegium, oppidum. vnde Rhegini ſes: & alterum, vnde Rheginus. Rhetor, rhetorica. Rheſus, rex Thraciæ, & fluuij nomen. Rhebanus, fluuius. Rhea, vxor Saturni. Rheum, eruptio vel fluor. Rhinoceros, animal in naſo cornutum, in elephantem præliatur. ῥὶν, id eſt naſus: κέρας, id eſt cornu. Rhintalcus, proprium viri. Rhiphæi, Rhodope, Rhodos, Rhomphæa.

Tertia regula, R in medio geminum aſpirationem ſecundo adiicit perpetuò, vt Cherrhoneſus, Pyrrhus, Pyrrha, Tyrrhenus, &c. In fine nunquam aſpiratur.

TH ASPIRATVM IN PRIMO ANTE LITERAS PER ORDINEM.

TH ante a, Thalia, vna muſarum. Thalea, Pinarij vxor regnante Tarquinio Superbo, prima aduerſus Gitaniam eius ſocrum iurgium fecit. Plutarchus in Numa. Thales, Thalis vel Thaletis, philoſophi nomen. Thalamus, geniale cubiculum: vnde epithalamium: eſt etiam mons Thuriæ, vt oſtendit Ianus Parrhaſius in primo Claudiani. Thalaſſius, viri nomen. Thamiris, proprium mulieris. Thalpius, proprium viri. Thaleſtris, Amazonum regina, quæ Alexandri Magni petijt concubitum, vt aſſerit Q. Curtius in quinto. Thanatos, mors: Athanatos, immortalis. Thargelia, præclara mulier in Pericle Plutarchi. Thara, Parthorum vicus. Thaſos, Cycladum vna: hine Thaſij, populi. Thaumas Thaumantis, proprium viri, au diphthongon habet, vt Tautologia: ſed hoc aſpiratione caret. Thaumantias vel Thaumantis, id eſt iris: à θαῦμα, id eſt miraculum vel admirabile.

Th ante e, Thebe. Theca, id eſt repoſitorium. Thecla, Theclamenes, propria virorum. Themis, dea, interpretatur apud nos fas. Themillas, Themiſtocles, & à Themis cætera. Thema: vnde epithema.

Thenſa, vehiculum. Theos, id eſt Deus. Theoreſis, contemplatio, & cætera à theoro. Thera, vrbs & mulier & inſula. Theridamas, &c. à *ther*, theros, id eſt fera. Thero, id eſt calefacio: vnde Thermopyle & thermæ. Thermodoon, fluuius. Therſander. Thero, proprium viri. Therſilochus. Therſites. Theſis, hinc hypotheſis. Theſeus dicitur à theſis, id eſt ſignorum ad cognitionem filij depoſitio: aut à theſis id eſt adoptio. author Plutarchus in vita Theſei. ergo Theſeus contra primitiui naturam producitur.

Theſſalia, Theſſalonica. Theſtylis, proprium mulieris. Theſmophoria, ſacra Cereris. Theſpiæi, populi Græciæ. Theſtor, pater Calchantis. Thetis, mater Achillis. Theta, litera Græca.

Th ante i, Thiadamas, viri proprium. Thioneus cum eu diphthongo, id eſt Bacchus: vnde Thiaſus Tortellius cum y Græco ſcribit. Georgius Valla cum i noſtro, Thias antis, Cynaræ pater: vnde Oppianus ab auo paterno Myrrham Thiantida vocauit. alter fuit Cynaras, Agriopæ filius, tegularum inuentor, authore Plinio. Hæc Ianus Parrhaſius in ſecundum de raptu Proſerpinæ, ex Lycophrone, quantum ad patrem Cynaræ.

Th ante o, Thoas Thoantis, proprium viri. Tholus vel hoc tholum, locus in medio templi, in quo primitiæ aut exuuiæ deuotæ figebantur. Thomas, Thon thonos, Thoon, propria virorum.

Thoota, proprium mulieris. Thous, proprium viri, & canis: apud Ouidium Metamorph. tertio interpretatur velox & impetuoſus: tametſi Thos forſitan rectius legeretur. Sunt enim Thoës, vt ſcribit Plinius, luporum genus procerius longitudine, breuitate crurum diſſimile, velox ſaltu, venatu viuens, innocuum homini, habitum non colorem mutat, per hyemes hirti, æſtate nudi. Thorax, Thorus.

Th ante r, Thraſo, & quicquid eſt à thraſos, id eſt temeritas & ferocia: vt Thraſileon, latronis nomen in quarto Apuleij. Thraſus. Thraſyllus, proprium viri, interpretatur temerarius, audax. Thraſybulus, Thraſymedes, Thracia. Thrax vel Trix vel Treix: hine fœmina Threſſa, Thraiſſa, vel Threiſſa: & denominatiua Thracius, Thraicius, Threicius. Thryoeſſa, vrbs abſque diphthongo. Thryis, fluuius. Threnos, lamentum. Thronus, id eſt ſedes. Thrinacus, Neptuni filius, qui Thrinacriæ nomen dedit. Sibylla, in mentione Siciliæ, interprete Iano Parrhaſio, quam

quam condidit heros Thrinacus, æquorei regis Neptunia proles. de hoc plura Ianus in primum de raptu Proſerpinæ.

Th ante u, Thule, inſula. thus vt complures dixere, quibus refragatur Seruius in illud primi Georgicon, In dia mittit ebur molles ſua thura Sabæi. Tus, inquit, ſine aſpiratione dicimus: nam ante qui dicebant thus, ἀπὸ τοῦ θύειν quod diſplicet. Tura enim à tundendo dici volunt, id eſt à glebis tuſis, cum quibus dicitur fluens ex arboribus. Tus certè, vt Ianus Parrhaſius in ſecundum de raptu Proſerpinæ notauit à tundendo ſine aſpiratione dicendum Seruius putaret autumat, & ſi Iulius Modeſtus, ἀπὸ τοῦ θύειν tractum ſentiat. hic est ille Iulius Modeſtus, de quo Martialis, quæ vix intelligat ipſe Modeſtus. Et Quintilianus in primo, Nec enim cedit Modeſtus inuentione coaleſcere. Sic Teutonus aſpiratione omnino caret. Thuſcia, regio. Thuſcus, eius incola. Thucydides, hiſtoricus. Thunnus, æt thynnus gemino n, piſcis. Thurion, ciuitas. Thurinus, piſcis.

Th ante y, Thyas Thyadis, ſacrificula Bacchi. Thyaſus, Bacchi chorea. Thyella, vna Harpyiarum. Thymele Thymeles, proprium mulieris, & ars hiſtrionica. Thymelicus, hyſtrio & poëta lyricas muſicúſque. Thyeſtes, Thymber, Thynus, propria virorum. Thynnus, piſcis. Thymbra, herba. Thymbræus, Apollo. Thymus vel thymum, herba. Thyrſis, paſtor. Thyrſus, haſta pampinis inuolura, vnde Bacchum Thyrſigerum dicimus. Thyſbe, mulier & vrbs.

TH ASPIRATVM POST LITERAS IN MEDIIS PER ordinem literarum.

TH poſt a, Athenæ. Athos, mons. Amathus Amathuntis, inſula. Agathyrſi, populi. Athleta, pugil. Athenodorus, marmorarius ſculptor eximius, ab Athena, id eſt Minerua. Athemon, proprium viri. Atheos, deos negans, ab a priuatiua particula. Alcathus cum accentu in ſecunda authore Tortellio. Amathunta, mulieris proprium. Athamas, Athanaſius, propria virorum. Athanatos immortalis. Atheſis, fluuius Galliæ Ciſalpinæ. Attys, fluuij nomen. Athocari, populi. Athiſo Athiſonis, fluuius in Mario Plutarchi. Barathrum, locus præceps pro tartaro ponitur: nam barathrum Græci vocant, quoquouerſum præcipitem locum, vnde emergi non poſſit, inſtar eius in quem rerum capitalium condemnatos Athenienſes olim deturbabant: inde barathrum pro pernicie Demoſthenes vſurpauit. Hammonius ait, Barathrus & barathrum diſtant: hoc genere enim maſculino ſignat eum qui digna carcere patrauit: neutro, locum in quem noxij conijciebantur, vt apud Lacedæmonios in hiatum quem Neala appellabant. Hæc Ianus Parrhaſius in 1. de raptu Proſerpinæ. Bathania à βάθυ, cum y Græco, id eſt altum. hinc bathanus. Cathedra, Cathegoricus, Catharina, Catholicus, Cyathus. Calathus, id eſt qualus aut fiſcella. Crathis, fluuius Achiuorum & Calabriæ. Cathena nonulli addunt non arte quidem, ſed vſu aſpirationem: vbi autem ars locum non habet, licet tollere aſpirationem: vt Catena, corona, pulcher, ſepulchrum, orcus: quod, authore Tortellio, nullam habet aſpirationem: fluuius eſt inferorum: ab orcos, id eſt iuramentum: quia per ipſum dij, hoc eſt per Stygem paludem, à qua profluit. iurabant: nec peierare licebat. Cathartica, id eſt purgatoria: à καθαίρειν, id eſt purgo. Emathia. Euſtathius, proprium viri, author Tortellius. Galathea. Lapathes, genus herbæ, ex qua cibus quidam conficitur. Lapathes ſimiliter dictus, & eſt tertiæ declinationis, lapathos. Marathon, vrbs Atticæ, & qui huic vrbi populóque nomen dedit, Heros, qui ſe ſpontè ex quodam oraculo pro exercitu immolandum dedit. author Plutarchus in Theſeo. hinc Marathonius, Marathron vel marathrum, id eſt fœniculum. Mathema, matheſis, mathematica, mathio, mathones, authore Cicerone. Nabatheus à Nabath, Iſmaëlis filio. Panathenæa, Mineruæ feſtum, omnibus Atticis communis celebritas à Theſeo inſtituta. author Plutarchus in Theſeo. Promathion, Italicarum rerum ſcriptor, cuius meminit Plutarchus in ſecundo. Stathius, proprium viri, author Tortellius. Stather, ponderis genus, author Tortellius. Stathera, inſtrumentum quo res ponderatur, author Tortellius. Stathaces, Ægypti prætor, Darij exercitus præfectus in tertio Q. Curtij: in quarto autem eſt ſtatares. Spatha, author Tortellius, id eſt enſis. videatur Beroaldus in primo Apuleij, quia multa affert de ſpatha, & diminutiuo eius ſpathalio in nonum Apuleij per th ſcribi ſpatha. Siſathia, æris alieni remiſſio, interpretatur oneris leuatio. Tathas, id eſt pater, vt Suidas exponit.

Th poſt e, Ecthlipſis.

Th poſt ch, Chthonius, Erichthonius, Erichtheus. Ichthys. Ichthyophagi, populi qui piſcibus victitant. Ichthys, id eſt piſcis. Phago, id eſt comedo. vnde anthropophagi, qui humana carne veſcuntur: quia anthropos, media longa, cum aſpiratione dicitur homo. T quoque exile habent,

Antono

Antonomaſia, artos, beta, cataracta, catarrhus, Artemis, id eſt Diana.

Th poſt e, Alethes, proprium viri. Amethyſus ſine t in vltima, authore Neſtore contra Tortellium. Nam componitur ex a priuatiua: & methyſos, id eſt ebrius, lapis eſt contra ebrietatē valens. Arethuſa, nympha. Arethous, pater Meneſthij. Bethis, Hiſpaniæ fluuius: vnde Bethica, regio. Bethſaida, vrbs Syriæ. Cethegus, authore Tullio. Crethon, proprium viri. Epimetheus cum eu diphthongo. Etheazon, proprium viri. Ethnicus, gentilis & alienus à noſtra fide. Genethlios, id eſt natalis: Genethliacus, natalicius. Lethum, id eſt mors: à λήθη, id eſt obliuione, vt ait Varro. vnde Lethargus, obliuionem inferens. Morbus lethæus, obliuioſus. Lethæa, proprium mulieris. At Priſcianus letum, id eſt mors, non aſpirat: quia à *leo* verbo deducit, id eſt deleo, quòd mors omnia deleat. Libethra, mons in Magneſia, & eiuſdem nominis fons, qui à nonnullis ſingulari nomine Libethreus dicitur, iuxta quem Muſæ coluntur, teſte Seruio. hinc Libethrides, Muſæ dicuntur. Methymnia, oppidum. Methone, vrbs. Methodus. Methon, aſtrologus in Alcibiade Plutarchi. OEtha, mōs Theſſaliæ. Phaëton. Peparethos. Phlegeton. Prometheus cum eu diphthongo, proprium viri. Semethus, Siciliæ fluuius. Tethis, vxor Oceani. Zethis, filius Boreæ. Zethus, filius Iouis.

Th poſt æ diphthongum, *αἰθάλω*, id eſt vro: vnde æther, æthra, æthiopia, &c. in diphthongis declarata. Ætna tamen ſine aſpiratione ſcribitur. Ginæthon, authore Georgio Valla. Cinætha. Diæthus hiſtoricus, authore Georgio Valla.

Th poſt i, Arithmos, id eſt numerus: hinc Arithmetica. de numeris ſcientia: nec dicitur ab ares, id eſt virtus, vt indocti ſomniant. Ares nanque, areos, Mars eſt, non virtus quæ arete dicitur. Algorithmus, authore Bebelio, non algoriſmus. Aſpithines, proprium viri. Bithynia, regio: Bithynus, incola. Bithynicus, proprium viri. Carithas, vna ex Cicladibus. Cithera. Citheron, vnus ex iugis Parnaſſi Bœotiæ montis. Critheis, mater Homeri. Dithyrambus, genus verſuum & Bacchus. Euryſitheus, proprium viri. Epithimius, Theſſalus in Pericle Plutarchi. Ithaca, inſula: vnde Vlyſſes Ithacus dicitur. Ithome, Ithomes. Ithyreus, Lapithæ populi. Lithos, id eſt lapis. Mithridates. Mithremes, Alexandri miles in tertia Q. Curtij. Nauſitheus, proprium viri. Orithos, vrbs Epiri. Orithyia, mulieris nomen. Paſithea Peritheus vel Pirithous. Pitho, nympha. Pithodorus. Syſimithes, Neuræ regionis præfectus. huic prima mater coniunx fuit, ex qua duos filios habuit, quippe illic parentibus fas eſt cum liberis ſtupro coire. Q. Curtius author. Sithonia, regio. Spithridates, regis Perſarum præfectus in Alexandro Plutarchi. Tithonus, Priami frater. Tithraſiæ, virgines quæ Gorgones dictę à fluuio Libyæ Tithraſo.

Th poſt l, Althea, mater Meleagri. Amalthea, capra quæ Iouem aluit infantem. Baltha, nympha in Solone Plutarchi. Milthas, vates in Dione Plutarchi. Talthybius, præco Agamemnonis.

Th poſt n, Abſynthium, herbæ genus. Acanthis, auis. Acanthus. Amaranthus, genus floris. Aracynthus. Anthypophora. Anthores, proprium viri. Anthedon, Bœotiorum vrbs. Anthylla vrbs Ægypti. Antho, Annilij Albanorum regis filia. Antheus, Anthenoris filius, quem Paris amauit, & imprudens occidit, vnde ad declinandam cædis inuidiam Spartam fugit ad Menelaum: quod apud Lycophronem legimus: inde nomen Virgilius in Æneide tranſtulit. Anteus alter ſine aſpiratione, Neptuni filius ex terra ſuſceptus, ſexaginta cubitis adoleuit, quem Hercules interfecit. Hæc & plura Ianus Parrhaſius in præfationem 2. de raptu Proſerpinæ,

Non cadere Anteo, non creſcere profuit hydræ,
Non ceruam volucres eripuere pedes.

Arganthonius, Tarteſſiorum tyrannus. Antonius non aſpiratur.

Berecynthus, mons Deli: ſed ſine aſpiratione ſcribitur mons & oppidum Phrygiæ. Et Berecynthia, deûm mater ab hoc monte ſic dicta: vtrunque ſcribitur cum y Græco. Cantharis vel cantharida, genus vermis. Cantharus, genus vaſis. Cerinthus, oppidum Eubœæ. Cærinthe cærinthes, herbæ nomen. Corinthus, vrbs Achaiæ: vnde Corinthius & Corinthiacus, & Corinthienſis. Cynthius, Apollo. Dryantheus, Lycurgi pater, vnde ipſe dicitur Dryanthides. Erymanthus, mons. Euthymenia. Hyacinthus, Amyclæ filius vnde vocatur Amyclides. Ouidius, Te quoque Amyclide poſuiſſet in æthere Phœbus. Sic Chorœbus. Mygdonides dicitur à Mygdone patre, non à Mygdonia regione. Ianus in 2. de raptu. Ianthinus tetraſyllabum, violaceus, ab ion, id eſt viola, authore in 1. Perſij Britannico. Iantha, nympha. Labyrinthus, ædificium inflexum. Mentha, herba. Olinthus. Oxanthres, Perſa nobilis in Artoxerxe Plutarchi. Panthus, Troianus Phœbi ſacerdos. Pentheus, Agaues filius. Panther aut panthera. Perinthus, vrbs: alio nomine Heraclea. Perinthij,

populi

populi circa Helleſpontum. Rhadamanthus. Saguntbus, à Zacintho deductum: nam è Græcia, teſte Hieronymo & Lactantio, colonia in Hiſpaniam veniens, Saguntbum conſtruxit, quam à Zacintho nominauerunt. Romani autem poſtea, teſte Priſciano, verbum inuerterunt. Smintheus, Apollo. Thenthyra. Terebinthus. Tiryuthia. Xanthus, Xanthippe, Xanthi. Zacinthos. Zicanthæi, populi.

Th poſt o, Alcothoe, Leucothoe, Cymothoe, & cætera à thoos. Biothanatus, violenter mortuus. Nam bia cum i Latino, dicitur violentia: & thanatos, mors. Clotho. Cothurnus. Chryſothenus. Idolothytus, id eſt idolo immolatus. Nothus, illegitimè natus. Notus, ventus, aſpirationẽ neſcit. Otho, authore Cicerone, viri nomen eſt. Othrys, mons Theſſaliæ. Tortellius putat Othrix dicendum eſſe.

Protheus, viri nomen. Prothenor, proprium viri.

Th poſt ph, Aphthonius, viri nomen. Iphthime, Icari filia. Naphtha declaratur in Alexandro Plutarchi. Ophthalmos, id eſt oculus. Phthia, vnde phthius Achilles. Phthiſis, pulmonis exulceratio, dici poteſt tabes vel corruptio. à φθίνω, id eſt corrumpo, & hoc cum i Latino: at cum y Græco eodem modo aſpiratũ, phthyſis dicitur ſpuitio: à φθύζω verbo Dorico, id eſt ſpuo: & in eadẽ ſignificatione cum y Græco ſine aſpiratione, ptyſis à πτύω, communis linguæ verbo, id eſt ſpuo. Nunquam autem ſine p ſcribitur tyſis. author horum eſt Neſtor. Phthongus, id eſt ſonus vocalis, hinc diphthongus.

Th poſt r, Bartholomæus, author Georgius Valla. Carthæa. Chatta, vrbs. Martha. Parthaon, viri proprium. Parthia, regio: vnde Parthus. Parthenos, id eſt virgo: vnde Parthenope, oppidum. Parthenopæus, viri nomen. Parthenius, fluuius & mons Arcadiæ. Pertha, canis Alexandri Magni, & vrbs in honorem eius canis ædificata, vt dixit in Alexandro Plutarchus.

Th poſt ſ, Ægiſthus, Thiestis filius. Bumaſthos, vua magna. Ægeſtha. Iſthmos, vnde iſthmia certamina, à Theſeo inſtituta in honorẽ Neptuni & Melicertæ, necnon Scironis aut Scinidis: de qua re videatur Plutarchus in Theſeo, ſiquis rem perfectius noſſe velit. Sthenos, robur: vnde Stratoſthenes, Aglaoſthenes, Pliſthenes, &c. Meneſtheus, vir: dicitur etiam Mneſtheus. Meneſtho, nympha. Teſtha, Dionyſi ſoror, in dione Plutarchi, & Polyxeni vxor.

Th poſt t, Matthæus, Matthias. Pittheus, Æthræ pater. Pittheas, proprium viri.

Th poſt u, Euthimedon cum eu diphthongo. Author Ianus Parrhaſius in ſecũdum de Raptu ſic ait, Soſipater ait, Auctor ab augeo, verbale fœmininum facit auctrix. Quum verò ad auctoritatem refertur, pro communi accipiendum eſt: ex iis Chariſij verbis eſt ſcire etiam quũ teſtimonium cuiuſquam citamus, & dicimus: Auctor eſt (verbi gratia) Cicero per c contra quorundam ſententiam ſcribi oportere. Hæc ille multis verbis oſtendens, auctoritatem nõ eſſe tantum qui facit, ſed principem, & qui primus ſuadet, vt aliquid fiat: multáque fieri poſſunt ab aliquo, alio tamen authore qui nihil agat. Inde illud apud Liuium frequenter, Patres fiant auctores. id eſt vt perinde accipiant, acſi ipſi iuſſiſſent. Sic Apollo dicitur Ilij auctor, quia eius iuſſu & oraculo illud Ilus condidit. Virgilius in tertio Georgicon,

Aſſaraci proles, demiſſæque ab Ioue gentis
Nomina, Tróſque parens, & Troiæ Cynthius auctor. Ereutalion, propriũ viri, cum eu diphthongo.

Luthum, color ſanguini ſimilis. à λύθρον cum y Græco, id eſt ſanguinolenta: hinc lutheus & lutheolus, id eſt ſanguineus, rubeus. Piſſuthnes, vir Perſa in Pericle Plutarchi. Struthius, auis grandis & corpore grauis: quare volando currit, creſcitque in Aphrica. Theuthras, vnde Theuthrania, Aſiæ regio, cum eu diphthongo. Teuthranides, proprium viri, cum eu diphthongo. Zuthus, Æoli filius.

Th poſt y, Acolythus, miniſtrans. à Græco verbo acolytheo, id eſt ſequor, quia is eſt qui cęreos deportat, quando Euangelium legendum eſt. vt diſtinct. 22, Acolythus accipiat cæroferarium cũ cęreo. Eſt autem cæroferarium, inſtrumentũ quo cæreus fixus continetur. Amythaon, pater Melampodis: hinc Melampus Amythaonius. Cercopythecus, ſimia caudata. Cythera, cytherorum, inſula & vrbs: vnde Venus dicitur Cytheræa, Corythus, authore Neſtore contra Tortellium, qui cum i noſtro ſcribendum putat, eſt Hetrurię vrbs. Erythra, rex. Erythrus, rex: vnde Erythreum, mare rubrũ. Erytheus, proprium viri. Erythales, vrbs. Erythinus, vrbis & viri propriũ. Lecythus. Pythenſa. Pytherinus.

Python vel Phiton, ſerpens ab Apolline interemptus: vnde Pythius, a, um. Pythagoras. Rhythmus, numerus. Scython. Zythus, genus potionis ex hordeo. Aſpiratio in fine poſt conſonantes in barbaris tamen cernitur, vt Amalech, Ioſeph, Loth, Heliſabeth.

Y GRAECVM.

Y Græcum quod ypſilon dicitur, id eſt tenue, in Græcis tantum ſcribitur: aut ex eis quæ deducuntur, nec in omnibus tamen, nec vndique: ſed in eadem ſæpe dictione ypſilon & iota, hoc eſt i Latinum ſcribitur, aut iota in i verſum: ideo in primis neceſſaria eſt huius rei cognitio, vt kyrie eleiſon, oratio in prima duntaxat ſyllaba y Græcum poſſidet, id eſt Domine miſerere. Ex kyrie vocatiuo, à kyrios, id eſt dominus: & ex imperatiuo eleiſon, id eſt miſerere: cuius indicatiuus eſt eleo, id eſt miſereor. Eſt autem hæc oratio, heptaſyllaba ab imperitis multum corrupta, vt rectè Tortellius. Mutatur autem hæc litera perſæpe in u, vt muræna, cupreſſus, lachruma, mus, ſus, ma: ſupium, &c pro myræna, cypreſſus, &c. Cuminum, Phucus color quidam purpureus, quo oculorum inferiores palpebras depingentes, decorem gratiſſimum contrahere ſolent. Phucus etiam animal eſt, quaſi *phagus*: à *phago* id eſt comedo, quia apum labores depaſcit.

Y GRAECVM IN PRIMO ASPIRATVM SINE CONSONANTE.

Y dictionis initium ſine aſpiratione nunquam poſſidet contra Papiam Catholicon, & cæteros id genus barbariei aſſertores. Collegi igitur ſine abecedaria dictione aliquot, ypſilō in primo habētes.

Hy ante a, Hyades, ſtellæ, quæ à Latinis ſuculæ dicuntur: ab hyo, id eſt pluo. Hyas hyæ, filius Atlantis. Hyacinthus, lapis, puer, herba, authore Georgio Valla. Cæterum Neſtor aſſerit pro hac ſcriptura nullam ſe deriuationem inueniſſe: ideo ipſe ſcribit hiacynthus cum i Latino in prima ſyllaba aſpirato, ſequente e exili, cum y Græco in tertia ſyllaba, & th aſpirato in vltima: ab *hia*, dolentis particula: & cynthius, quaſi cynthij Apollinis querela, quam quidem de amato puero fecit, quem illum agente Borea interemit, & in ſui nominis florem conuerſus fuit. Sunt qui ſcribant iacynthus ab *ion*, id eſt viola, quaſi viola cynthij Apollinis: tanta eſt grammaticorum inter ſe contentio. Vtcunque verò ſcribatur, tetraſyllabum eſt. Hyalos, id eſt vitrum: vnde Hyalinus color, Hyalina veſtis. Hyalurgus, *vitrearius*. Virg. Mileſia vellera nymphæ

Carpebant hyali ſaturo fucata colore. Hoc eſt vitri, qui color naturaliter viridis eſt. Fit autem hyalurgus, ab hyalos & ergon, id eſt opus: vnde etiam ergaſtulum, taberna vel officina. Ergaſtulus, operarius. Ergaſtulia, mulier operaria. Hyæna, animal quadrupes.

Hy ante b, Hybla, pars Atticæ: inde hyblæus, a, um. Hybla, trium vrbium Siciliæ nomen: ab hyblo vel hyblone rege dictæ, vt è Græcis authoribus oſtendit Ianus Parrhaſius in ſecundum Claudiani de raptu Proſerpinæ. Hybernus ſi hyems cum y Græco ſcribatur. Hybris hybridis, vnde nomen primæ hybrida pro cane ex imparibus parentibus nato, vt ex venatico & gregario: vnde Horatius metaphoricōs dixit hybrida, de Perſio, ſcilicet ex patre Græco, matre Romana.

Hy ante d, Hydaſpes, fluuius Indiæ, à Virgilio Medus dicitur, authore Probo: nō quòd Mediæ ſit, ſed quia Medi, duce Alexādro, per eū fluuiū Indiā ſubegerunt. Hydames, propriū viri. Hydor, id eſt aqua: vnde hydria, vas aquariū. Hydrus & hydra, ſerpētes. Hydropiſis, aqua intercus: Hydrops, idem: Hydropicus, eo morbo affectus. Athidros, id eſt ſudor, i noſtrum habet, vt hidrargyrō, ſudor argēti.

Hy ante e, Hyella, OEnotriæ vrbs. Hyems ab hyo, id eſt pluo, author Tortellius: licet Priſcianus ab imbre deducat. Varro ab hiatu, ſecundum quos eum i Latino ſcriberetur.

Hy ante l, Hyle, materia & ſylua. vnde Cicero, Omnis hubertas & quaſi ſylua dicendi. Hylæa, vrbs Scythiæ. Hylæus vir & canis interpretatur ſylueſter. Hylas, canis apud Virgilium. Hylas, puer Herculis & alterius viri nomen apud Tranquillum. Hyllus, proprium viri.

Hy ante m, Hymen & hymenæus, Deus & carmen nuptiarū. eſt etiam hymen, pellicula qua infans in vtero circūuoluitur. Hymenæus, Apollinis & Calliopes filius Orphei frater, authore Aſclepiade. Catullus ex Vrania genitum ait, Collis ô Heliconij

Cultor Vraniæ genus,

Qui rapis teneram ad virum

Virginem ô Hymenæe hymen. Nonnulli Veneris filium ſuſpicantur, quia Capella ait, O hymenæe decens Veneris qui maxima cura es. At errant: neque enim Capella curam vt in Aſcanio Virgilius accepit, ſed vt in elegia apud Ouidium, Sum leuis, & mecum leuis eſt mea cura cupido. Quippe hymenæus perpetuus Venerī comes hæret, vt alibi Claudianus oſtendit, Hunc muſa genitum legit cytherea, ducēmque Præfecit thalamis. ſed & Capella muſa genitum ſcribit, ita dicens,

Tu quem pſallentem thalamis, quem matre camœna

Progenitum perhibent. Et infra,

Seu tibi quòd Bacchus pater eſt, placuiſſe choreas

Cantare ad thalamos,ſeu genitricis,&c. Hymenæus primo hiali nuptiarum die aut recte collapſa domo extinctus eſt, qui Æſculapij beneficio reuixit: ideóque Æſculapium à Ioue fulminatum Orpheus ſcripſit. Hęc Ianus Parrhaſius in ſecundum Claudiani de raptu Proſerpinę. Hymc hymes, proprium viri.

Hymelle Hymelles,vel Hymella,fluuius. Hymera,fluuius. Hymnus,carmen. Hymettus,mons Atticæ.

Hy ante p, Hyper ,id eſt ſuper.hinc hyperbole, hyperbaton. hypo,id eſt ſub, vt hypocrita, hyperion,id eſt ſol, patérque ſolis & lunę. Hypſiphyle, proprium mulieris. Hypanis, fluuius. Hyperides, proprium viri. Hypacaris, fluuius. Hyperiochus, Hypenor, Hypſenor, propria virorum. Hypnus,id eſt ſomnus.

Hy ante r, Hyrcania,regio. Hyrie hyries, fluuius. Hyrtacus, proprium viri, vnde Hyrtacides. Hyrgis,fluuius. Hyrmos pro ſyrmos. Hyrus, proprium viri. Hyrias,Neptuni filius ex Halcyone Atlantis filia,pater Orionis.

Hy ante ſ, Hyſteron, id eſt vltimum,vnde hyſterologia,pręposterus ſermo,& hyſteron proteron. Hiſtoria,cum i Latino. Hyſtrix,animal. Hyſopum vel hyſſopus,herba.

Hy ante u,Hyuſquiannis.

Y GRAECVM POST LITERAS.

Y poſt a, Apaytę,populi Aſię. Cayſter,fluuius, author Georgius Valla. Taygetus,mons Laconię. Taygete,filia Agenoris & vna Pleiadum.

Y poſt b, Abyſſus,profunditas immenſa. Abydos vel abydus, vnde Abydenus. Aſbytæ,populi quidam. Babylon,Babyca,pars Cnarionis fluuij teſte Ariſtotele ,vt ait Plutarchus in Lycurgo. Byzer, populi nomen. Byblos,id eſt liber,author Georgius Valla.licet Tortellius cum i noſtro duntaxat ſcribẽdum credat.hinc Bybliotheca,librorum repoſitorium,libraria.Bybliopola, librorum venditor. Byblia bybliorum,pro ſacra hiſtoria veteris & noui inſtrumenti. Byblis Byblidis , proprium mulieris. Byrſa,corium. Bombyx,vermis, vnde Bombycinus. Byſſus vel byſſum, teſte Suida , purpuræ tinctura. Bybleſia, vrbs Aſiæ. Byrias vel Byria vnico r. Byrrhus , gemino r, proprium viri, quaſi pyrrhus, id eſt rufus.

Byzantium,vrbs Thraciæ. Cambyſes,rex Nabuchodonoſor. Ibyx.genus capreæ. Ibys.Ibycus, proprium viri. Libya, vel Libye Libyes, filia Epaphi, mater Buſiridis & regio. vnde Libys, Libyus, Libycus,Libyſſa,& Libyſtis Libyſtidis. Labyrinthus. Labynetus. Presbyter , interpretatur ſenior. Sabyllus,gemino l,Tyrannus. Sibylla.

Y poſt c,Acyrologia,impropria locutio. Acylius. Ancyle,genus ſcuti. Anticyra, ſine aſpiratione, inſula & vrbs ab Anticyro Herculis ſocio appellata , quum antea Cypariſſus diceretur. Perſius pro helleboro ſumpſit in quarta Sat. Anticyras melior ſorbere meraca ? Alcyone, authore Georgio Valla. Berecyntus cum i exili, & berecynthus cum th aſpirato antè paruerunt. Cybiſtus , viri proprium in Solone Plutarchi. Cynegirus. Cynetha,nomen capræ & aliquando buculæ. Cygæus, lacus Lydiæ. Crocyra,inſula. Cydon,viri & vrbis nomen. Cydones,populi Cretę. Cylydrus,ſerpens. Cyrenę Cyrenarum,vel Cyrene Cyrenes,vrbs Libyę, patria Callimachi poëtę hinc Cyreneus dicitur. Item Cyrene Cyrenes, Penei filia. Cyma, id eſt fluctus. hinc multa deriuantur: vt Cymothoe, nympha,quaſi fluctuum curſus. Nam *thoo* cum th,id eſt curro. Virgil. Æneid. 1. Cymothoe ſimul & Triton adnixus acuto Detrudunt naues ſcopulo. Cymodoce. Cybele Cybeles, vel Cybeles Cybelis. Cyminus,mons & lacus Hetrurię. Cyane Cyanes, nympha in fontem verſa,& Męandri filia. Cyaneę inſulę, Symplegades, Cynolia. Cypariſſus, arbor, cuius fructus (vt eſt apud Columellam) coni dicuntur. ſed & *pinus* nuces , coni vocantur. Catul. Aut coniferam ſudanti cortice pinum. de his intelligitur illud Claudiani in primo de rapta Proſer. Stridula coniferis modulantur carmina ramis. Cypirus vel cypirũ,media extenta: vel cyperus, quia Gręcè in ſecunda eſt ei diphthongus, quam vertimus in i vel in e longum: pro quo Neſtor dicit malè legi in canticis bottus cypri. Eſt autem arbor fructum producens quaſi ſemen coriandri candidum & odoratum inſtar vuę & racemi, vt ſcripſit Plinius. Cyrus, Perſica lingua *ſol* dicitur, hinc Cyrus priſcus nomen traxit, vt dicit Plutarchus in Artaxerxe. Cyclus cum ſuis, Cyclops, Cyclas. Corcyra, inſula Dalmatiæ. Cercyra, inſula & vrbs. Cyrnus, proprium viri. Cyrnæ, inſula Corſica, à Cyrno dicta. Cytorus, mons & vrbs. Cylicranes, populi. Cyzicus, Aſiæ oppidum. Cylindrus, lapis, author Georgius Valla. Cymba, genus naniculæ. author Georgius Valla. Cymbalum, inſtrumentum muſicum. Georgius Valla. Cyaraxes, proprium viri

viri. Cymbium,genus poculi.Georgius Valla. Cyminum. Cyceon. Cyprus,inſula Veneri chariſſima,vnde Venus dicitur Cypria,Cypris & Cyprogenia. Colocynta,id eſt coloquinta cum i noſtro. Cynos,canis: hinc cynicus.cynoſura,cynomyia,&c. Cyneas,Pyrrhi orator. Cymetoo,Pterelæ Teleboarum regis filia quæ in bello Teleboarum cum Thebanis capta a more Cephali,qui in caſtris Amphitryonis tunc erat,hoſtibus patriam prodidit: inde illa Naſonis in Ibin execratio,

Filia néve magis capiti ſit fida parentis,

Quàm tua vel Pterela,vel tua Niſe fuit. De crine Pterelæ aureo omnia iis ſimilia, quæ de Niſo & eius filia traduntur.hæc & multo plura Ianus Parrhaſius ex Græcis authoribus contra Domitium Ouidianæ execrationis penitus ignarum. Cynthus,mons Apollini & Dianæ ſacratus: hinc Cynthius Apollo,Cynthia Diana. Cyprianus, proprium viri.Cyphus,authore Tortellio, quem carpit Neſtor,aſſerens ſcribendum y ſcyphus cum ſ ante c,ſequente y Græco,eſt genus poculi. Cyrillus, proprium. Cydarum,genus nauiculæ. Cythera vel cytherea:at Cithæron i noſtrum habet. Cocythus,fluuius infernalis. Cyſta,cyſtula,Græcè cyſtis dicitur. Cytiſus,herba. Cyrinus,proprium viri. Cyllene,mons: vnde Cyllenius,id eſt Mercurius. Cyſſas,viri nomen in Alexandro Plutarchi. Cymere,ciuitas. Cydippe,nympha. Cyttea,vrbs. Cyclius,proprium viri. Cygnus. Cymon,proprium viri. Cylicia,regio. Cylix,incola & proprium viri. Cyliſſa. Cydnus,fluuius.

Cypſellus, proprium viri,cum gemino ll. Cyathus. Cypreſſus. Cercyon,latro ab Theſeo in Attica peremptus fuit: is arcas à Theſeo in palæſtra ſuperatus & interemptus. Author Plutarchus in Theſeo.videantur ibi plura. Dercyllus cum gemino ll.proprium viri. Cercyllidas,dux Lacedæmonius in Lycurgo Plutarchi, cui superuenienti quidam ex iuuentute ſubſellium haud ceſſit inquiens,Neque enim mihi tu,qui cederet, genuiſti. Ita turpe erat apud Lacedæmonios liberis operam non dare. Ecyra,Terentij fabula,interpretatur ſocrus.Ecyros,id eſt ſocer.author Modeſtinus de gradibus & affinitatibus. Halcyone.Lecythus Lacydes,philoſophus. Macyberna,vrbs Sithoniæ. Micythus cum th, proprium viri. Ocys,id eſt velox: vnde vtimur Ocyor ocyus ocyſſimè.

Ocyalus,proprium viri. Ocyroë,nympha. Ocyron,fluuius. Ocymum,vnde negocyum & ocyor ocyanis. Phorcys vel Phorcyn vel Phorcus,proprium viri. Procyon,ſtella. Pherecydes,hiſtoricus qui primus apud Græcos ſolutam orationem ſcripſit. Periſcyllaciſmus,in Romulo Plutarchi, per canem expiatio. Scyphus. Scython,proprium viri,priore longa. Sicyon,vrbs Achaiæ,& inſula in mari Ægæo:inde Sicyonium,calceamenti genus. Scytha.Scythia.Scypariſſus,quamuis ſine ſ multi ſcribant, puer & arbor. author Georgius Valla. Scylla. Scylax. Thucydides, hiſtoricus nobilis.

Y poſt ch,Archyta,poëta.Georgius Valla.Æſchyllus,poëta.Æſchynes. Chytra,id eſt olla: hinc chytrapus.Conchyle vel conchylium. Iſchyros, id eſt fortis. Pachynus. Prochyta,inſula. Trachin.

Y poſt d, Adytum : aut, vt Georgius Valla ait,Adytus,ſecretior pars templi. Ardys. Cadytis, vrbs Palæſtinorum. Didymus in ſecunda tantum,vt Didymaon,virorum nomina: ſic Didymæ & Didymi.Dymas,Hecubæ pater. Dys cum ſuis,Dyſenteria,dyſcholus. Dynaſtæ,potentes,quo vocabulo vſus eſt interdum Cicero.Dyminis,Nicomahi exoleti amator in Q.Curtij lib.5. Dyonicropus,proprium viri. Dyrrhachium,oppidum. Dyota,vas anſatum. Edyia,nympha. Endymion.

Hedys,id eſt dulcis:vnde Hedymeles,dulciter canens,proprium viri: in Iuuenale.Mariandyni populi. Odyſſea. Phædymus,viri proprium. Phadyme, proprium viri. Pidytes,proprium viri, Sandyx,herba ex qua color fit ſandicinus. Sadyattes.

Y poſt e & æ diphthongon,Cæyx,tranſpoſitis literis: Græci enim Cyæx dicunt,vt nos forma,illi morpha: nos boæta, illi bæota : fuit Luciferi filius, coniúnxque Halcyones in auem conuerſus. ſic Georgius Valla. Rytbales cum th,vrbis nomen.

Y poſt g,Ægyptus Ægyleus,viri proprium.author Georgius Valla. Agyeus cum eu diphthongo,Bacchi nomen. Georgius Valla. Gyas,Gyges,virorum propria. Gyge, famula Paryſatidis in Artaxerxe Plutarchi,quæ veneficij conuicta,miſerè interiit. Gyarus,vna Cycladum,ad quam noxij Romani damnabantur.Iuuen. Aude aliquid breuibus Gyaris,& carcere dignum,

Si vis eſſe aliquid. Gymnos, nudus: hinc gymnoſophiſtæ, Indorum philoſophi. Gymnaſium, locus palæſtræ vbi exercebantur, & pro omni exercitatione & exercitionis loco capitur. Gymnaſiarches,princeps gymnaſij. Ex eodem fonte eſt progymnaſma, præexercitamentum, quod dicitur etiam proagonaſticum. Gyne, mulier: hinc Androgynus. Gynæcium, mulierum habitatio. Gynæconitis,idem.Gynæcia,bona dea.vide Plutarchum in Cæſare, Gyndes,fluuius. Gypſum,genus

calcis albæ,quæ facilè conglutinatur & indureſcit:etiam eſt plaſtrum. Gypſo gypſas,id eſt obturo. Gyrus. Gython,vrbs. Gytheus,Gorogyuon,propria virorum. Agyrtas,magirus,archimagirus,y noſtrum habent. Ligyllus,proprium viri. Ligyes,populi Aſiatici. Ogygius in ſecunda duntaxat ſyllaba,proprium viri. hinc Ogygia,inſula. Phlegyas,pater Ixionis: vnde Phlegiæ,populi,& Phlegiæ,campi: Phlegyias cum yi diphthongo,regis nomen. Panægyris: vnde Panægyricus,a,um. Sagyæ,populi. Strongyle,inſula.

Y poſt l,Acolythus,adminiſtrans.Anaglyphum,deſuper inſculptum.ab ἀνὰ, deſuper: γλύφω, id eſt ſculpo. Alyoa,regio. Alyſini,populi. *Apolides*,deperditi. Autolychus,proprium viri.

Alycus,Scironis filius,à Theſeo interemptus,vt ſcripſit Hereas author in Theſeo Plutarchi. Apocalypſis,reuelatio.ἀπὸ,id eſt ab,vel à,vel re: καλύπτω, ſine aſpiratione,id eſt velo,aperio,tego. Calydnæ,inſulæ paruæ ex Cycladibus. Calydonia,vrbs Ætoliæ. Calypſo,proprium mulieris. Calyx, folliculus,quo fructus arborum cooperitur, à καλύπτω, id eſt operio: vnde ἀποκαλύπτω, reuelo: ἀποκάλυψις,reuelatio. Calix cum i noſtro,id eſt poculum. Collybiſta gemino ll,ſine aſpiratione,id eſt nummularius, & minutus menſarius. Clyne,proprium mulieris. Clytus,vir nobiliſſimus inter vina ab Alexandro occiſus. Clymene, proprium mulieris. Clytemneſtra, proprium mulieris,&c.à clytos. Colyrium,medicamentum oculorum, Clyſter,aluum purgat.à κλύζω, id eſt lauo.Tortellius ponit clyſtrum. Cataclyſmus,diluuium.Chelydrus,ſerpẽs terreſtris.Cylydrus, ſerpens. Calydum,oppidum. Chalybes.Clypeus,authore Plinio.Chelys. Colyphium,luctatorum cibus. Colyma,velatio. Afranius in Menæhmis, Colyma à leone ſancitum eſt. Elyſium. Glycerium & Glycera,vel Glycere Glyceres,proprium mulieris, interpretatur dulcis amor. γλυκὺς, id eſt dulcis: ἔρως, id eſt amor. Halys, fluuius. Illyſos,gemino ll,vrbs: Illyris, regio. Lychnus. Lychnites,album quod in Paro inſula effodiebatur, cum y exili. Lymax. Lyrcæ, populi Scythiæ.

Lyæus,Bacchus. Lyſimachus. Lyſimachia,vrbs. Lyſippus. Lyſander. Lyrneſus vnico ſ,& Lyrneſſus gemino ſſ,vide geminata. λύκος, id eſt lupus. Lycorides, proprium viri. Lycoris, proprium mulieris. Lycurcus, proprium mulieris. Lycurgus, Lycomedes, Lycophron, propria virorum.

Lycia,regio.Lyciſca.Lygdamus.Lyſanias.Lycinus.Lyſias.Lyte.proximus Tempe locus. à *lyſai*, id eſt abrumpere,vt ſcribit Stephanus. ſic Ianus in ſecundum Claudiani de Raptu. Lynceus Lilybæum poſt ſecundum l y, promontorij & vrbis nomen. Lyus,fluuius Aſiæ minoris.Lyenteria,inteſtinorum diſſolutio. Lyſius,fluuius. Lympha,aqua. Lynter,nauicula. Lydia,quod *ludia* Romani dixere. Lyctos,vrbis nomen: vnde Idomeneus dicitur Lyctius. Lycius,Apollo. à *Lice* quod apud Græcos olim lucem ſignificauit: vnde Apollo Lycogeneus dictus eſt ab Homero. Lyra,inſtrumentum muſicum: at *lira* pro ſulco,i noſtrum habet.à priore putant multi delyrus oriri pœnultima breui,quos in Verſificatoria refellimus. Lyndus,Rhodi oppidum. Lynx,fera & viri nomen: eſt autem dubij generis pro fera,in quam lynx rex verſus eſt. Lyncurium, lyncis vrina. Marclylas, latro. Moly flos & herba, genitiuus eſt molyos. Olympus, mons & cælum. Olympia, Olympias. Olynthus cum th. vrbs Sithoniæ. Polys,Polydis,cui Dionyſius Platonem videndum dedit in vita Platonis per Guarinum. Poly, id eſt multum: hinc Polybius,Polynices, Polycarmus, propria virorum,&c. Paralyticus,membris ſolutus: ſic cætera à *lyo*, id eſt ſoluo. Paraclytus, Pereclymenes, Phereclydes,propria virorum. Proſelytus,aduena. Phillyra,vide geminata. Selymbria,vrbs.

Solymi,populi,vnde Hieroſolyma. Telys telyos,Sybaritarum tyrannus. Vlyſſes, qui Græcè Odyſſeus,malè Vlyxes. Vlyſbona,Hiſpaniæ vrbs ab Vlyſſe condita.

Y poſt m, Amycus,proprium viri,apud Virgilium. Amycus, Theſſaliæ oppidum,quod Centauri tenuerunt, initio *Amyrai*,mox *Ecrdi*,poſtea *Leleges*, demum Centauri dicti: quoniam primi conſcenſis equis fugientes tauros & errore vagos inſecuti,increpando ſtimulis in vnum locum coëgerent vnde nomen ἀπὸ τοῦ κεντεῖν τοὺς ταύρους. Nam eorum terga proſpectantibus equo commiſſa videbantur. de his plura Ianus Parrhaſius in præfatione ſecunda de raptu Proſerpinæ. Amynæ,vnde amynæos. Amyntas,Amythaon,Amyclas,propria virorum. Amyntor, pater Phœnicis,& Achillis præceptor: hinc Amyntorides. Amydon,vrbs Pæoniæ. Amyda,Alcibiadis nutrix apud Plutarchum in Lycurgo: at in Alcibiade Amicla,nutrix Alcibiadis: melius Amycla. Amyclæ,vrbs Laconiæ: hinc amyclæus,epitheton Caſtoris & Pollucis. Amygdalus amygdala amygdalum. Chlamys.

Carpimila,vrbs. Cynomyia cum yi diphthongo,muſca canina. Damyudas,proprium viri. Eudromis,genus veſtis. Mycale Mycales, Myrrha, propria mulierum. Myrrha, vnde myrrhinus. Mycene,mulier & vrbs. Mydas, proprium viri,author Georgius Valla: licet Tortellius refragetur.

Myſon, Mygdon, propria virorum. vnde Mygdonides, Mygdonia, Mycerinus. Myſtillus, gemino ll, proprium viri, author Georgius Valla. Myſon. Myron, ſtatuarij nomen. Myrſus, proprium viri. Myrſius. Mycaleſus, regio. Mylittia, Venus Aſſyriorum lingua. Myſia, regio Phrygiæ. Myſterium, rei ſacræ: myſtes, myſticus. Mycone, inſula. Myconos, vna Cycladum. Myrmidones, populi Myrtus, arbor. Myoparo, genus nauis & piratæ. Myrica, genus virgulti. Myrina, vrbs. Myrtilus, Mercurij & Clytiæ filius à Pelope in mare proiectus: vnde Myrtoum mare, pars Ægæi. Myrtadus, Myrinus, Myronides, propria virorum. Palmyra, oppidum. Pelamys, piſcis. Plemmyrium. Sermyle, oppidum Sithoniæ. Thamyras vel Thamyra, Thrax cantandi arte nobilis. Tomyris, Maſſagetarum regina, quæ Cyrum peremit. Chamyris, proprium mulieris.

Y poſt n, Anytus, Anytis, propria virorum. Ænygma, obſcurus ſermo. Cinyphi, hirci, à Cinyphe Garamantum fluuio dicti. Cinyras, rex Cypri. Cleonymus, proprium viri. Dionyſa, inſula in mari Ægæo. Dionyſius, proprium, & Bacchi cognomentum: hinc Dionyſia, id eſt Bacchanalia. Erinnys, infernalis furia. Enyo, bellona & belli ſator. Ganymedes, proprium viri. Genyctor, proprium viri.

Hieronymus & cætera, ab onoma: author Valla, vt ſynonymum. Ianyſus, vrbs Arabiæ. Menyllus gemino ll, proprium viri. Minyæ, Theſſaliæ populi. Munychia, Athenarum arx, in Photione Plutarchi. Munychionis, menſis ibidem. Mynyeus, fluuius Theſſaliæ. Monycus, Centaurus.

Meſonyction, tempus mediæ noctis: μέσον, id eſt medium: τῆς νυκτὸς, id eſt nox: vnde nycticorax, nycteleus, nyctimene, & plura. Nympha Latinè ſponſa dicitur: hinc paranymphus. Nyſa, collis Baccho ſacer: vnde Nyſus, Bacchus dicitur: at cum i Latino Niſus, proprium viri: & Niſa, proprium mulieris & vrbis. Nyſæa, vrbs Indiæ: aut cum i Latino Niſæe Niſæes, eſt Nympha: & Nyſæus, in Media locus. Nyctois, regina Babyloniæ. Onyx, lapis, vas & vnguis. Onytes, proprium viri. Pnyce, vrbs in Theſeo Plutarchi, genitiuo Pnyces Rhamny, vrbis nomen, in qua fortuna maximè colebatur, quę hinc Rhamnuſia dicitur, y in u verſo. Sardonyx.

Y poſt o, Hæmorrhoys. Moyſes vel Moſeus: dicitur quoque ſine y Moſes.

Y poſt p, Capys, proprium viri: at cum i noſtro Capis capidis, eſt falco, lingua Hetruſca. Cercopythecus. Deipyrus, proprium viri. Epy, mons & oppidum. Harpyia cum yi diphthongo, turba & monſtrum. Iapyx, filius Dædali: vnde Iapygia dicitur Calabria. Ouidius decimoquinto Metamor. Linquit Iapygiam, &c. At cum i noſtro Iapix, ventus eſt ex Apulia profectus, alio nomine Circius. Lucan. in 6, Excipit aduerſos zephyros & iapyga Pindus. Iapis item iapidis, cum i noſtro duntaxat vir Ætolus fuit, à quo ea pars vbi Timauus fluuius eſt, iapidis nomen ſumpſit. Virgilius tertio Georgicorum, Caſtella eſt tumulis & iapidis arua Timaui. Pyga, teſticulorum loculi: hinc depygis. Pythagoras, proprium viri. Pylades, Pyrrhus, propria virorum. Pyrrha, proprium mulieris. Pyr, ignis: vnde pyra Georgio Vallæ. Pyrgos, turris: hinc pyrgopolynices, militis glorioſi nomen, quaſi multarum turrium expugnator aut victor. Pygmalion, proprium viri. Pyſander, proprium viri.

Pylos, oppidum Meſſeniæ à Neleo Neſtoris patre conditum: vnde Neſtor Pylius dicitur. Pylene, vrbs Ætoliæ. Pyrene, mons inter Hiſpanias & Gallias: vnde pyreneus adiectiuum cum æ diphthongo, aut cum e longo, quod pro Pyrene legit Tortellius apud Iuuenalem,

Additur imperijs Hiſpania, Pyreneúmque

Tranſilit. Sed fallitur, vt bene docet Neſtor, quia legendum eſt Pyreneum, vt ſit verſus ſpondaicus. At cum i Latino *Pirene*, quod apud Græcos αι diphthongon habet, mons & fons eſt apud Corinthum. Poppyſma, authore Neſtore, contra Tortellium. Pyretrum. genus herbæ. Pytiſma, ludus Lacedæmonius. Pygmeus. Pyxis, buxolum: nam pyxon, buxum dicitur, vnde fiunt buxola ſiue pyxides: hinc Pyxus Pyxuntis, vrbs in ſinu Poſſidoniate à copia buxorum dicta: Latini buxeritum dicunt. Papyrus, Papyrius. Phython etiam pro vrbe, Phythius. Pygargus, quadrupes & aquilæ genus. Spyridion, proprium viri. Sepyra, piſcis. *Strephylus*, auis Ægyptia. Sipylus, vrbs. Georgius Valla.

Y poſt ph, Artophylax, Alophylus, Deiphylus, propria virorum. Deiphyle, proprium mulieris.

Ephyre, nympha. Ephyre vel Ephyra, vrbs, alio nomine Corinthus. author Georgius Valla. Ephyris, vrbs. Hipſiphyle, proprium mulieris. Georgius Valla. Neophytus. Pamphylia, regio. Phyſis, natura hinc Phyſicus, Phyſeter. Phylace, vrbs. Phylotas, Parmenonis filius in Alexandro Plutarchi. Porphyris, inſula. Porphyrites, lapis. Porphyrius, Phyleus, propria virorum. Phyllis, proprium mulieris. Phyllon, cognomentum Demetrij in Alexandro Plutarchi. Phyton. Staphyle, Euclionis ancilla. At Spinter, i Latinum habet contra ſciolos: quia Latinum eſt non Græcum. Sta-

phylus, Theſei ex Ariadna filius,vt nonnulli dicunt.author Plutarchus in Theſeo. Tiphys, minyarum nauta. Zephyrus,ventus.Zopyrus,proprium viri.

Y poſt r,Amaryllis. Apocryphus,id eſt abſconditus,cum c exili. Amphitryo,author Tortellius. malè autem qui aliter ſcribunt Amphytrio. Athiys,fluuius. Arymbas æ,aut Arymbes æ, Alcetæ filius in Pyrrho Plutarchi. Bebrycia,regio. Bebryx,populi & viri proprium. Beryllus gemino ll, author Neſtor contra Tortellium. Berytus,vrbs Syriæ. Baryna,proprium mulieris. Bebryacum, vicus inter Veronam & Cremonam: hodie Labina dicitur. Boryſthenes,vel y in u verſo Boruſthenes,fluuius Scythiæ. Bryax,aut rectius Bryaxis,proprium viri,interpretatur ſulcus:nomen fuit optimi ſculptoris. Bryſea,vrbs Laconiæ:in pœnultima Græca eſt ει diphthongus.in hac colebatur Bacchus,vnde Bryſeus dicitur.ſed Bryſeis, nomen mulieris, cum i Latino ſcribitur, licet Chryſeis cum y Græco ſcribatur.Quod autem Ouidius dicit de ſono,& literarum numero intelligitur. Caryſtos, vrbs & inſula,vnde Caryſtæus. Ouidius libro quarto Faſtorum, Quæque Caryſtæis frangitur vnda vadis. Corycus, vrbs Ciliciæ,& portus,& mons,optimum crocum ferens, & collis apud Delphos. hinc denominatiuum corycius, corycia,corycium. Corytus ſine aſpiratione, id eſt ſagittarum theca.Nonius autem dicit eſſe miſſile leue in ſagittarum modum: Græcum eſt: ideo Catholicon cum cæteris barbaris ineptè deducit id nomen à corio. Corynthus cum th aſpirato & y Græco, author Neſtor contra Tortellium,eſt nomen vrbis,collis,& viri. Calabrya,Italiæ pars,vnde Calaber à καλὴ,id eſt bona:& βρύω,cum y Græco,id eſt ſcaturio,quaſi bonis omnibus ſcaturiens. Cryſtallus.Charybdis. Corymbus. Chryſes,ſacerdos Apollinis. hinc Chryſeis. Corynetes, id eſt clauiger, ſic dictus eſt Periphetas latro à Theſeo interfectus, quod clauam geſſerit, quæ Græcè coryne dicitur. Corynephori, cum υ,in tertia ſyllaba dicuntur clauigeri,à κορύνη, id eſt claua, quo nomine ſunt dicti quinquaginta Tyranni Piſiſtrati ſtipatores,quibus tyrannidem adeptus eſt.author Plutarchus in Solone. Chryſos, id eſt aurum,vnde Chryſaor. Chryſa,vrbs in Theſeo Plutarchi. Corydon. Caryca, ficuum genus. Corybantes, populi in Creta & Cybeles miniſtri. Claudianus in primo de raptu Proſerpinæ, Conticuere chori, Corybas non impulit enſem. Multa in hunc verſum affert Ianus Parrhaſius. Corydalus, auicula. Corylus,arbor,fructus eius dicitur Latinè auellana. Crypta, occulta vel abſconſa. Corypheus, altiſſimus inter Ciliciam & Phœniciam,vt dicit Polybius in quinto. Dryantheus cum th,pater Lycurgi: vnde ipſe dicitur Dryanthides: cum eu diphthongo ſcribitur. Dryſus,proprium viri. Dryides cum i noſtro in ſecunda. Drys,quercus. Dory, lancea:hinc Dorycius,Doryclas,Doryphorus. Dori,oppidum, author Priſcianus lib.7. Electryon, filius Alcæi. Erythinus cum th,viri & vrbis nomen.Eurydamum:hinc Eurydice,Orphei vxor. Euryſtheus,proprium viri. Eryx,vnde Venus Erycina. Erythrus, rex, vnde mare Erythræum, & Erythræa ſibylla. Erytheus, proprium viri. Erymanthus, mons embryon dici poteſt,intus germinans, & eſt neutrum ſecundæ: licet embryo, onis, imperiti medici declinent. fit ex eu, id eſt in: & bryo, id eſt ſcaturio vel germino Concinunt mihi Tortellius, Raphaël Regius, & cæteri docti. Geryon vel Geryones olim Hiſpanorum rex. Gryllus, proprium viri, gemino ll. Gobryas. Gryps, animal equis infeſtum. Gryppus, naſus. Garryo, vnde garrulo garrulas, & garrulus y in u verſo. Gryma, vrbs Aſiæ. Hierycho,author Georgius Valla. Lachryma. Leſtrygones,populi. Oryx,animal: eſt etiam machina bellica,vt docet Vitruuius lib. 10. cap.8. Othrys, mons. Paryſatis, idis, Perſarum regina. Artoxerxis mater in Artoxerxe Plutarchi. Phryx. Phrygia: veteres, teſte Cicerone, dixerunt Phrux, Phrugia. Phrynicus, nobilis Athenienſis. ſic in Alcibiade Plutarchi ſemper. Prytaneum, locus Athenis in quo iudices verſabantur, quem & Cicero in oratione Prytaneum vocat. Plutarchus in Theſei vita, Theſeus quum ſingulorum Prytanea, curias, ac magiſtratus ſuſtuliſſet, vnúmque & commune omnibus Prytaneum & vnum ſenatum conſtituiſſet,quo in loco adhuc etiam licet intueri, ciuitatem Athenas nuncupauit. ſcribitur Græcè cum ει diphthongo in pœnultima, quæ verſa eſt in e longum.

Paryſatis,Cyri mater. Prymno,nympha. Rhymitalcus,proprium viri. Rhypes, populi Achiuorum,ſed cum i Latino Rhipi montes ſunt Scythici:à ῥιπίζω,id eſt flo,dicti. Rhipæ etiam cum i noſtro ſunt montes Arcadiæ. Rhytius,vrbs Cretæ. Strymon, Thraciæ fluuius, vnde Strymoniæ grues.

Scrypulus,& melius ſcrypulum,ponderis genus: mutatur hîc aliquando y in u. Tirynս fœminini generis,vrbs vbi educatus eſt Hercules,dictus inde Tirynthius,eadem dicitur Tirynthia. Tiryns maſculinum ſimiliter ſcriptum,eſt fluuij nomen. Trymo, Priami mater: licet quidem Zeuſippen velint nominatam.

Y poſt

Y poſt ſ, Aſylum, authore Tortellio, eſt intemeratum. ab ἀ, id eſt ſine: & σύλω, id eſt traho, r in l verſo: neminem nanque per vim ex eo loco trahere licebat. At vnico l, & cum i noſtro aſilus Tabanus eſt. de his in geminatis plura leges: quia diſſentiunt Georgius Valla, Neſtor, & Tortellius.

Aſſyria. Braſydas, vir Lacedæmonius in Plutarchi Lycurgo. Clepſydra, à κλέπτω, id eſt furor. & ὕδωρ, id eſt aqua, eſt horologium & meretrix quædam, & iudicandi locus, & vas quod plenum aqua in concionibus, oratoribus adhibebatur, teſte Suida & Plinio ſignificante. eſt etiam fons Athenis, & vas vitreum quod æqualibus dimenſionibus horas oſtenderet. de hoc multa Philelphus libro quinto epiſtolarum. Cherſydrus, ſerpens. Eleemoſyna ab eleo, id eſt miſereor. Euphroſyne:

Ergaſylus, proprium viri. Geſylus, Spartanus quidam in Dione Plutarchi. Marſya, proprium viri. Maſſylia, vrbs Libyes. hinc Maſſylus: at cum i noſtro Maſſilia, eſt Galliæ Narbonenſis vrbs.

Maſſytus, viri & montis nomen. Mnemoſyne. Maſyas, viri & fluuij nomen. author Georgius Valla. OEroſyros, id eſt Apollo. OEſypus vel œſypum, vnguentum, quo mulieres perfunduntur. Ouidius in primo de remedio amoris,

Pyxides inuenies, & rerum mille colores,

Et fluere in tepidos œſypa lapſa ſinus. Georgius Valla.

Paſytigres, fluuius in Eumene Plutarchi. Paſiphaë, Minois vxor. Pſylli, Libyæ populi. Pſycter pſycteris, pœnultima longa. Plutarchus in Alexandro, Ephæſtion caprum prandit aſſatum, ingentem vini pſycterem hauſit. In lexico Græco dicitur eſſe vas ad refrigerandum vinum. Pſylla, puſillum quoddam animal. Georgius Valla. Pſyllum, herbæ nomen. Georgius Valla. Pſyllus, fluuius Arcadiæ. Georgius Valla. Sybaris, oppidum. Syloſon. Syma. Symeon, proprium viri: at Simon vel Simo, viri proprium cum i noſtro ſcribitur, vt ſiren & ſidus, teſte Tortellio: quia Latina eſt dictio à verbo ſido, id eſt fixus ſto. Siderites lapis ſimiliter ſcribitur cum i noſtro. Aliter docet Philelphus ſydus cum y Græco ſcribi, ab ὕδωρ, id eſt aqua. Stoici nanque aqua ſydera foueri dixerunt: hinc ſydus ab hydor, h in ſ verſa, vt in ſuper, ſex, &c. hinc quia etiam deducit Philelphus à ſydus, conſydero & deſydero per y Græcum ſcribenda cenſet. σύν, id eſt con: hinc ſyllaba, ſyſtole, &c. Sycambri. Syene. Sylla. Siſyphus, in ſecunda ſyllaba. Syſimithres in prima tantum ſyllaba, proprium viri. Syria Syrinus, rex Triballorum in Alexandro Plutarchi. Syla, mons & ſylua. Syrinx. Sylua. Syna, Synados, oppidum Phrygiæ. Syphus, proprium viri. Syphax, Numidarum rex. Syntereſis cum t exili, non cum d, id eſt attentio & conſeruatio. à συντηρεῖν, id eſt conſeruo, ea pars animæ quæ vitiis aduerſatur, & ſeſe ſemper immaculatam cupit à peccato ſeruare. Sophroſyne. Thraſybulus, proprium viri. Thraſymenes, proprium viri. Thraſyllus gemino ll, proprium viri.

Y poſt t, Atys, puer Cybelæ dilectus. Aſtypalæa, vna Cycladum. Aſty, vrbs. Anthyorus, Lycurgi filius. Plutarchus in Lycurgo. Butyrum interpretatur caſeus bubulus. Tyron, id eſt caſeus. Cotys, Cratylus, propria virorum. Dictynna, cum gemino nn, Diana. Dactylus, dactylotheca.

Daſtyllus, Eutyches, Eutychus, Eutychides cum ch, propria virorum. Etymos, verus: vnde etymologia. Gortyna. Ityphalas, priapus. Ityoneus, proprium viri. Itys, filius Terei. Intybum vel intybus. Latyuinus, mons Cariæ. Leutychides cum ch. Leontychides cum ch, Lacedæmonius quidam, in Lycurgo Plutarchi. Mitylene, mulier & vrbs. Martyr, id eſt teſtis. Ortygia, inſula: ab ὄρτυξ, id eſt coturnix, quam à ſono qualeam vocamus, vt docet Tortellius. Pityſis. Pithys, nympha in pinum verſa cum impetu Boreæ ſaxis illiſa occubuiſſet, quò i pœna Boreæ amatori prætuliſſet: ideo nunc Fauno grata eſt in vſu coronæ. Pityuſſa Mileus dicitur. Pitys pinus eſt, in quam etiam Atys verſus: ideo arbor eſt Cybeli ſacra. Pactyas, Pelthys, Pentylus, gemino ll, propria virorum. Satyrus: vnde ſatyra. Statyra, vxor Darij in Alexandro Plutarchi, & Darij filia, ibidem. Styx, palus. Stylus, columna, ponitur pro compoſitione. Styps, quicquid facile incenditur, & quod mendicantibus datur: vnde ſtypendium prima contra primitiuum producta, author eſt Varro. Styrax aut ſtorax. Sebennitycam, vnum ex oſtiis Nili. Stymphalus, ſtymphalides: Tydeus vel tydides. Tyreus, eunuchus Darij, in Alexandro Plutarchi. Tyndarus, maritus Ledæ: vnde Tyndaridæ, Caſtor & Pollux. Tyndarides, Helena & Clitemneſtra. Tyras, vrbs, Georgio Valla.

Tyres, fluuius. Tyrtheus, poëta. Tyrna, vrbs. Tyros vel Tyrus, oppidum Aphricæ & inſula.

Theſtylis. Tityrus in ſecunda duntaxat ſyllaba, interpretatur hircus, teſte Probo. Tybur, oppidum. hinc Tyburs, Tyburtinus. Tyriotes, Darij ſpado in quarto Quinti Curtij. Typhon, gigas, qui etiam Typhoëus. Claudianus in ſecundo de raptu Proſerpinæ, Tritonia Caſſide fulua, ex-

latum Typhona gerit,&c. ita legendum cenſet Ianus Parrhaſius, non Pythona: nam reſpexit Claudianus ad peplum, quod Athenis quintoquoque anno maioribus panathenaicis Mineruæ conſecrabatur, intexta deorum victoria de gigantibus, & expreſſa Typhonis cæde, quem Pallas in mundi dimicatione interemiſſe fertur. hæc & plura ille. Tyrrhenus, id eſt Thuſcus. Tycha. Tyrannus. Tyberis, fluuius. Tympanum, muſicum inſtrumentum. Tylus, vrbs. Georgius Valla. Tymba vel tumba, id eſt ſepulchrum. Tymœtes, Priami filius. Tymætas proprium viri. Tynnicus cum gemino nn, proprium viri. Tyrditana prouincia Hiſpaniæ. Tyrrus gemino rr, proprium viri, vt Tyrrhenus, aliquando Tyro, nouus miles. Tityus in ſecunda duntaxat, Iouis filius.

Y poſt th, Agathyrſi, amethyſus, acanthylis, anthylla. Bethys, Bithynia, Bithynicus, Dithyrambus. Damaſithymus, proprium viri. Enthymedon, enthymema. Ichthyophagi, qui victitant piſcibus. Ichthys, piſcis, vt dictum eſt. Ithyphalus, Priapus. Ithyreus ab Ithyra. Ilithyia cum yi diphthongo, Diana. Methymna, oppidum. Orithyia cum yi diphthongo, quam Boreas rapuit, filia Pandionis. Orthygia, inſula Delos: melius Tortellius Ortygia. Rhadamanthys, & y in u verſo Rhadamanthus. Thymbra, tymbræus, thymber, Thyrthæus ſecundum Tortellium. Thyrſis, Talthybius: Thyrſus, vnde Thyrſophorus Bacchus apud Orpheum. Thymus vel Thymum.

Thyella, thyle: ſic Neſtor contra Tortellium, qui ſcribit Tyle. Tethys, vxor Oceani: Thyas Thyaſus, Thyoneus, Thymele, Thymelicus, Theutyra, Thyſbe, Thyeſtes, Thyus, propria virorum. Tyrea, inſula. Thyte, loci nomen. Thyſſagetæ, Scythæ quidam, apud quos ſunt quatuor hi fluuij, Lycus cum y Græco, Tanais. Carus, Syrus cum y Græco in prima. Thrybon, Lacedæmoniorum dux, in Plutarchi Artaxerxe.

Y poſt x, Auxyrus Iuppiter, quaſi imberbis. Nam ſic à Campanis colebatur: dicitur ab ἄνευ, id eſt ſine: & ξυρῶ, id eſt rado, quaſi ſine raſura, hoc eſt imberbis: vtitur ea voce Maro noſter. Axylus, proprium viri. Xyſtus, ambulacrum vel porticus circum circa domus impluuium. Xilon, id eſt lignum.

Y poſt z, Azymus ſine fermento, ab ἀ, priuatiua particula: & ζύμη, fermentum. Zythus, genus potionis ex hordeo.

LEVINVS CRVCIVS STVDIOSIS bonarum literarum adoleſcentibus S.

PLERIQVE ſtudioſa iuuentus popularis auræ captatores, toti vanæ gloriæ inhiantes aucupio, ſiquid operis ex alienis lucubrationibus poſteris poſt cineres relicti viſcatis digitis apprehendant, polypi furaciſſimi, protinus id omne haud ſecus atque ſi iure quodam hæreditario ſucceſſiſſet, ſibi vſurpant, prorſuſque vendicant. Tum verò nimis callidè, nimis auariter, inuidéque ſupprimunt, quo vel ſoli cum voluptate legant, vel in hominum conciliabulis, in poteriis, ſympoſiis, comeſſationibus, ad ſolam oſtentationem pro ſuis recitent inuentis: ceu veteres illi poëtæ ſoliti fuere in ludis Muſarum & Apollinis à Ptolomæo rege inſtitutis, poſteros interim ea commoditate fraudantes: vel ſi fortè cupido inceſſit aliquid opuſculi edundi, nitidiores paſſim decerpant plumulas, ſuíſque per ſolis intexant tæniis, omnem authoribus ipſis debitam in ſeſe gloriam transfferentes, quaſi qui alienam metunt meſſem. Ita nimirum fuere ſemper, & vtinam hac tempeſtate tot nobis deeſſent, quot non deſyderantur chyliades myriadéſque eorum, quibus omne & ſolum ſtudium, quibus hic ſcopus & ſumma laboris vt alienis ſeſe vigiliis oſtentent, iactent, circunferant. Euge & belle rudis ac imperiti vulgi literatorum nullo non ambientes loco Æſopici graculi, corniculæ Horatianæ, plagiarij impudentiſſimi, trium literarum homines, digni ex quibus litera fiat longa, meriti qui paſcant in cruce coruos, qui à carniuora Promethei quotidie rodantur aquila, voluendo Siſyphi ſaxo ſine intermiſſione torqueantur, Ixionis verſatili rota verſentur æternum. Siquidem non minus flagitium reor ea vel ſubducere vel ſupprimere, quæ ingenij fœtura nobis parta ſunt, quàm quæ labore manuum, aut alia quauis ratione vel induſtria nobis comparata, vel ſorte, præterq; ſpem noſtram ſunt obiecta. Imò verò hoc grauius eſſe ſcelus exiſtimo, quò partæ diuinis ingeniis laudabiles artes ac nobiles diſciplinæ præſtantiores ſunt Attalicis opibus, Crœſi gazis, ac toto Perſarum regno: quod eſt mehercules in immenſum.

Verùm

Verum enimuero duobus illis ambitionis ac plagij vitiis peſtibúſque, quibus plurimos ſemper laboraſſe, & hoc æuo grauiter laborare diximus, nequis me pariter obnoxium ſuſpicetur, nequis mihi Quintianus cum Martiali plagiario imponere queat pudorem, iam nunc venientibus hoc genus morbis duximus occurrendum. Ecce igitur quam annis ſuperioribus primus ego, & ſolus quidem propitia venatus ſum Delia, fœliciterque captaui prædam, Orthographiam videlicet doctiſſimi abſolutiſſimíque Grammatici Iohannis Deſpauterij, artem quidem à paucis tractatam, paucioribus cognitam, pauciſſimis obſeruatam, vobis ſitibundis bonarum literarum adoleſcentibus, quibus vel ſolis hic Deſpauterij labor deſudauit, in apricum profero. Non enim ſoli mihi cum Ceciliano Martialis tam lautos atque opiparos boletos tacitè cenſui deuorandos, nequis me exiſtimet famelicum illum lurconem apud Plautum in Sticho Gelaſinum. Doleo ſanè vehementer multum, non potuiſſe me multo prius tam frugiferum ſub lucem emittere per occupationes paſtoralis ac ſcholaris prouinciæ (quibus contundor aſſiduè) plurimas, pétq; docti ac fidelis Amanuenſis inopiam, qui ad vnguem rem omnem potuiſſet excribere. Eſt autem, vt, quod res eſt, ingenuè fateamur, hæc Deſpauterij Orthographia manca, imperfecta, & indubiè craſſiori Minerua, quàm decreuerat Niniuita, conſcripta: cæterum hoc haudquaquam fraudi debebit eſſe auctori. Quandoquidem eam ad limam reuocare, addere multa, nonnulla detrahere, mutare quadrata rotundis, vt Flaccus ait; denique venuſtiſſimè concinnare cuncta (quod ſæpe mihi inter confabulandum recepit) deſtinauit animo, ſimúlque cum Naſone poëta, Quicquid ineſt vitij, quicquid ruditatis habebat, emendaturus, ſi licuiſſet, erat. Siquid igitur minus dedolatum, expolitum, abſolutúmque in hoc Deſpauteriano futurum eſt opuſculo, quam emunctæ naris Horatianus requirat Lucillius, crudelibus hoc totum fatis, quæ rebus ſemper inuident humanis, imputandum ducite. Porrò autem ego ne vnum quidem elementum vel adijcere, vel demere, aut immutare, aut atro carbone notare volui (tametſi quædam Ariſtarchi cenſoria virgula digna à lynceis oculis videri poſſint) ne obtrectatione alienæ ſcientiæ, vt inquit Plinius in naturalis hiſtoriæ præfatione, famam mihi aucupari voluiſſe videter. Idq; poſt authoris ipſius mortem: quod reuera laruas eſſet cum mortuis luctari, vt in Aſinium Pollionem ait Plancus. Néve delphinum ſyluis appingerem, in alieno choro pedem ponerem: demúmve Phaëtontea temeritate, Venerem Apellis nobiliſſimi pictoris abſoluere voluiſſe, quod nulli vnquam quantumuis inſignes artifices potuere, me quiſq; poſſet inſimulare. Nimirum vt vetus eſt verbum, Alia voce pſittacus, alia coturnix loquitur. Reliquum nunc eſt, optimi iuuenes, vt hoc quicquid erit libelli, quod vltroneus lubénſque vobis obgero, vobis obuijs ſuſceptum manibus æqui bonſque faciatis, agentes Deo Optimo Maximo gratias ingētes, à quo noſter Niniuita quicquid ijs chartis vobis propinauit, liberaliter atq; exuberanter donatum totum accepit. Quid enim, inquit Apoſtolus, 1. ad Corinth. 4 habes quod non accepiſti? Sub hæc ex imis orantes præcordijs, vt Deſpauterij manibus propitius miſerator ac multum miſericors ſemper ſit CHRISTVS. Quod autem ad me pertinet, qui hoc, quicquid eſt operis, extuli in propatulum: ſatis hoc abunde mercedis fuerit mihi, ſi intelligant omnes ex hac Orthographiæ emiſſione, quanti Deſpauterium fecerim viuentem, quantum tum amaui viuum, & nunc complectar, quàm exoſculer illius defuncti lucubrationes, quàm ſim Deſpauterianæ gloriæ propagandæ non modò cupidus, quatenus in me ſitum erit: verum etiam ſtudioſus quantopere toto pectore illius animæ à Deo clementiſſimo cupiam bene eſſe. Poſtremò quo animo, quo affectu hactenus fui, ſimque impræſentiarum in ſtudioſos iuuenes, qui hanc operam edendi aliena ex variis ſparſiſque ſine ordine paginis, laborioſè conſcripta, necnon & in vnum coacta compendium non illibenter impenderim. Quam equidem operam, ſi ſtudioſis plauſibiliter exceptam gratámque ſenſero, propediem & alia Niniuitæ in lucem educam, maioris cum elegantiæ, tum eruditionis monumenta. Nempè annotationes & Cedro & Citro dignas in ſuam Stichologiam, in quibus excribendis, atque in ordinem redigendis deſudamus quotidie, nauamúſque operam neque pœnitendam, neque ſtudioſis, vt ſperamus, infrugiferam: quod omne boni æquíque, ſi grati eſtis, conſuletis: nóſque quod mutuum facietis, amabitis, neque frigidè, neque vulgariter. Valete literariæ militiæ tyrones ſtrenuiſſimi, & ad optima ſemper totis contendite neruis. Ex muſeo noſtro Græcolatino Bocepen. ipſis Nicolai feriis. Anno M. D. XXVIII.

LEVINI CRVCII ARDINARDINI
AD STVDIOSAM EPHEBIAM
PARACLESIS.

Siquid in hoc mancum pubes ſtudioſa libello,
Si natet in multis craſſa Minerua locis.
Ne precor authori ſit fraudi: ſi potuiſſet
Inuida per plures cernere fata dies,
Omnibus hoc numeris opus abſoluiſſet, & idem
Linxiſſet, catulos vrſus vt ipſe ſuos.
Omne igitur vitium ſæuis tranſcribito fatis,
Quæ ſtudiis ſemper ſunt inimica bonis.
Addere nil volui, nil demere: nempe alienam
In meſſem, falcem mittere nolo meam.
Alea nam cecidit ſæpè infœliciter illi,
Cuius ad alterius addita ſcripta manus.
Nemo manum Veneri ſummam eſt imponere Apellis
Auſus, Phidiacum fingere nullus ebur.

INDEX EORVM QVAE IN HIS DESPAVRERII GRAMMATICIS COMMENTARIIS EXPLICANTVR: IVXTA PAGINARVM NVMERVM.

α 585
in A nomina 77
ab A compoſita 486
a in vltimis 646
a in e, & in i mutatum 751. 752 & 753
a in e vel u tranſitus 752 & 753
a,ab,abs 329
a,ab,abs capiuntur modis duodecim 329
à fronte 211
à punctis 329
à te audio 331
à ſtudiis 115
è tergo 211
aapis triſſil. 490
aaron 580
Ab 653. 752
abagarus 576
abana Damaſci fluuius 578
abara 763
abauus 584
abba 573. 759
abbas 46.82.759
abbaddir 43.575.759
abax 62 474.475
abdenago 575.593
abdera, oppidi nomen 595. 757
abderitanus 625
abderites 625
abdico 390. 398 758
abdo 168
abdomen 80.631 & 749
abel nomen Hebręum 477
abel,lus 478.670.671
abeo 186.764
aberceo 150.390 & 752
abeſalom 576
abeſalomus 578.631
abhinc 345
abhorreo 401
abydos 31
abies 661
abiectus 303
abigeus 172
abigo 172
abiicio 160
abiit 655
à bilis nomina 573
abimelech 589.671
abiron 612
abiſai 671
abitus 378
ablacto 159
ablatiuus abſolutus quotuplex 403.
per Ablatiuum elegantior locutio, quàm per genitiuum 267
ablatiuus cum de, pro genitiuo 275
ablatiui efficientis expoſitio 394
ablatiuus inſtrumenti 403
ablatiuus proaduerbio loci 340
ablatiui regimen. 394
ablatiuus regitur à quatuor partibus 266
ablatiuus temporis 392
abligurio & abligurito 644
abnuo 163
abodlas fluuius 757
aboleo 156
abomino 189
abominor 632.745
aborigenes 601. 613
aborigines 127
aborior 193
abortio 186
abortus 193
abortiuus 193
abraham 68.439.671
abramus 773
ab re 329.330
abrodiætus 605
abrogo 553
abrotanum 134 639
abrotonum 633. 634 & 639
abrumpo 181
abſalon 576
abſcondo 169. 754
abſcindo 169
abſente nobis 214
abſento 355
abſimilis 276
abſis quid 84
abſoluendi verba 307
abſoluo 309
abſolutum 15
abſolutum verbum 350
abſonus 276
abſorbeo 158
abſque 332
abſtemius 393.394.510. 591.592.757
abſtergeo 157
abſterreo 401
abſtineo 150. 305. 753. 754 & 757
abſtinens pecuniæ 270
abſto 147
abſtorqueo 157
abſtraho 174. 749. 754 & 757
abſum 195. 355.390
abſumo 178
abſynthium 749.753
abſyrtus 505.758
abulia 642
abulus 642
in Abulū nomina 573
abundans 301
abundo 301.304.745 & 773
abundus nomina 573
abunde ingenij 283
abuſio 707
abuſus 207. 397
abutor 192. 397
abydenus 610.786
abydos 610.665. 786
abyla, 515
abyſſus 55.747.766.786
Ac 655. 743
academia 418.450.574 587.591
acanthis,anis 478. 783
acanthus 478. 783
acanthylis 792
acarnarina 777
acarnan 40
acatalecticum 673.674
accedo 170.356
accendo 167. 752
accentus 666
accentus acutus, grauis & circunflexus 666
accentus idiomatis 669
accentus in compoſitione 668
accentus interiectionū 670
accentus præpoſitionū 667
accentus prædominans 668
accētus principalis 667
accentus quantitati repugnans 670
accētuū ratio 666 667
accentus tranſpoſitio 667 668
accerſo 183
acceſſæus 448

accef

acceſſio 356
acceſſus 356.762
accido 167.753
accidentia congruitatem diſcernẽtia 212
accidit 361
accino 179
accio 156
accipio 400
acceptum fero 383
accipiendi verba 400
accipiter 81
aclis,idis 84
accliuus 137
accola 36.752
accolo 176.389
accubo 389
accommodo 354
accreſco 165
accubo,vel accũbo 148. & 389
accurro 182.389.755
accuſo 307.308
accuſandi verba 307
accuſatiuus eleganter ſuppreſſus 210
accuſatiui ante infinitiuum reſolutio 392
accuſatiuus in n 657
accuſatiuus temporis ablatiuo nihil differt 393
acedia 610.611
acediare quid 478
aceo 152
accephali verſus 487
acephalum 673
acer 30.32.81.139.275. & 479
acerſecomes 585.586
aceruus 56
acerra 762
aceſco 152
acetabulum 573
aceus nomina 573
ach 777
achæi 777
achæmenes 592
achæmeneij 591.777
achæmenidæ 591.777
achemænides 591.617 & 777
achæruſia 777
achæus 447
achaia 440.505 & 777
achar viri propriũ 479
acharnæ 777
acharnan 777
acharnides 611
acharnigin 777
achates 47.582
achates 4.748
achelous Dei & fluuij nomẽ 457.589 & 777
achelus 615
acheras 595
acheron 80.595 & 597
acherũte,ablat. 757.754
acheruſius 624
acheſſomenus 593
achete cicadarũ ſpecies arguta 602
achetæ Alcinoi vxor 602
achilles 580.748.763
achilli 76
achilides 610
achilus 615.768
achiui 777
achoræ 638
achoreus 637
achryſos 623
acis 93.479.480.493. & 536
acidalia 611
acidalius,a,um 631
acidalus 611
acidia 478.610
acilius viri nomen 615
acinax 619
acinacis 619
acinaces 621.693
acinus 135
acipenſer 478
ἀκινάκης 621
acius nomina 573
aclytos 768
acœnetus 602
acœtos 525
acolytos 630
acolythus 747.788
aconitum 626.633.770
acoris, 479
acquieſco 165.752
acquiro 182.755
acquiſitiuum verbũ 350
acrephia 595
acragas 32.46.83 & 576
acrimone 614
acriſioneus,a,um, 614
acriſius 613.614
acroaterum 597
acrota 639
acta,littus 447
actæon 445.657
actæus 447
actiilo 763
actites 625
actiuum verbum 383
actiua quadruplicia 3°3
actiua pro paſsiuis & contra 400
actor 82
actus pro actum 313
actiui generis verbum 383
acturum 200.646
aculeolus 642
a culum nomina 574
aculus nomina 573
acumen 641
acundus nomina 573
aculeus 480
acus 57.188
acutum 543
acylius 786
acynacis gladius & propriè Medus & Perſicus 51.620
acyron,logia 696
acyros 543
acyrologia 304.543
Ad 323.750.752.755
ad & con in compoſitione 356
ad diem 323
ad me ire 344
ad tempus 323
ad vnguem 325
ad vnum 323
adagiũ vel adagio 134
adam 68.480.671
adamo 384
adamas 46.543.578.764 & 766
adamantæus 619
adamantinus 619.670
adamus 671
adaugeo 159
adaureſco 204
adbibo 164.755
adbreuio 755
addico 166
addic ranœas 444
addiſco 165
addo 168.354
adduc 667
adeo 187.189
adedo 167 & 323
adeps 60.123
adequito 390
adeſus 598
adfatur 755
adhæc 323
adhæreo 157.364
abhibeo 354.753
adhoc 323
adhortor 2°1
adhuc 323
adicio 461
adiectiuum quid 14
adiectiui diuiſio 213
adiectiua carentiæ 396
adiectiua contrarietatis 276
adiectiua effectiua 395
adiectiua nõ plena 240 & 241
adiectiuum ſubſtantiuatum, vt loquuntur 214
adiectiua vndecuplicia regunt genitiuũ 270
adiectiua duo ſine coniunctione non connecti 240
adiectiua datiuum regentia 276
adiectiua proximitatis 277
adiectiua genitiuum vel datiuum regentia 276
adiectiui ſubſtantiuati elegantia 259
adiectiuũ verbale cum genitiuo 269.270
adiectiua in is 14
adiectiuũ cur à ſubſtantiuo non regitur 212

adiect

adiectiuum cui in appoſitione conformatur 242
adiectiui diuiſio 213
adiectiui nominis & participij differentia 254
adiectiuum verbum & tranſitiuum 349
adiectiua vix iunguntur rectore carentibus 342
adiectiuorũ quot ſpecies 14
adigo 172.354
adiucio 160.354.389. 460 & 461
adimantus 616
adimo 178
adipiſcor 192.753
aditus 134.135
adiuuo 147
adludo 755
adiungo 354
admetus 757
adminiculor 190
admiſceo 151
admitto 154.752.755
admoës 457
admoneo 309.755
admordeo 154
admoueo 354.752
adoleo 156
adoleſcens 631.701
adoperio 189
adon 480.481
adoneus 480
adonis 481.617
adonicum 678
ador 43.114.413.480 637 & 757
adorea 123.124
adoreola 637.747
adoreus 636.637
adoria 637
adorior 193
adoro ab ador 757
adoxus 766.767
adplico 755
adquiro 752.755
adraſtine 717
addræmon 591
adrepo, vel arrepo 180
adriana 757
adrimachidę aut rectiꝰ adryimachidæ 6.7
adrymachides 6.7
adſideo 755
adſum. 344.345.355.389
aduebo 175
aduena 36.555
aduenio 187
aduerbiũ quid, & eius partes 20.21
quæ Aduerbia reſpondentur ad quò 21
aduerbialis numerus 300.445.470
aduerbia cum genitiuo 263.279
aduerbia loci 342.343
aduerbia ad locum, de loco & in loco, per locum, locum verſus, vſque ad locum 343 & 344
aduerbia numeri multiplicatiui 298
aduerbia loco nominis 230
aduerbia numeralia quæ ſyncopãtur. 299
aduerbiale quid 15
aduerſor 190.276
aduerto 184.364 & 753
aduertere parcimoniæ
aduerſum 668
aduerſus 323.324
aduerſus triplex 276
aduorſum 324.753
aduleſcens 631 642
aduleolus 642
adulor 642.752 754
adulo 358.642
adulor 201.358. 552
adulandi verba 358
adulter 72
adultus 380
aduocatus 755
aduolo 390
aduoluo 186
aduolutus 389
aduorto 753
aduro 182
adus propria 574
adytum 134.624.746. 748.757.787
Æ 437
æ in i mutatio 752
æa inſula 443
æacides 443
æacus 443 573
æane vrbs 443
æanus 443
æas Epiri flu. 443
æbaus 448
ædepol 746
ædepſo 504
ædes 150.128.503.746
ædeſſa vrbs 504
ædicula 524
ædifico 311.746
ædilis 53
ædilus 503
æditũus 746
ædo 503
ædon auis 439
æeta 444
æetes 444
aër 439
æga 505
ægathes 505
ægæ 505
ægæon. 445.470 & 632
æge 505
ægea 505
ægeon, gygas 445
æger 274.505.646
ægeria 505.556
ægeſtha 505.784
ægi 505 646
ægialeus 505.787
ægialia 450.505
ægialos 505
ægides 505
ægidius 505
æginium 505
ægimuros 505
ægimurus 505
ægina 505.620
ægiochus 505
ægira 505 600.623
ægiratæ 623
ægiroeſſa 505
ægis 84.505.646
ægiſthus 784
ægithus 505
ægira 505
ægle 505 640
æglogæ 505
ægnide 505
ægoceros 86.596
ægon 505
ægonomus 505
ægroto 505
ægrotus 646
ægus 505
ægyla inſula 505
ægylops 505
ægyptus 505.747.787
ægypſus 505
ægyia 622
ægis 505
ægyſos 505
aëlia 439
aëllo 43.439.745 773
ælea magiſtratus 509
ælia varronis præceptor 509
ælianus 509
ælius 509
ælurus.i. felis 509
æmilius, a. 510.444
æminius locus in Hiſpania 511
æmon à quo Æmonia 512.633
æmonia 510
æmulor 359
æmulus 275 510.746
ænaria inſula 512 580 & 581
ænea 512
æneadæ 69.441 & 512
æneatores 512
æneas 441.512.670
æneis 444 & 528
ænesis 85
æneus 512 646
æni vrbs 513
ænia 512 & 514
ænides 612
ænienſes vel adæ 454
ęnigma 513.514 746.789
ænignatiſtes 513
ænitte mai 698
æona 513
ænobarbus 512
ænochonum 779
ænos 512
ænus 512

ænygma 747.789
æola, æoli filia 445
æolia, regio 445
æoliæ inſula 445
æolus ventorũ rex 445
æon 445.525
æphæſtion 780
æphicios vrbs 516
æpia vrbs Pylo propinqua 515
æpicus 515
æpolus 515
æpos 594
æpy vrbs 516
æpycus paſtoris nomen 516
æpys mulieris nomen 516
æquævus 746
æqualis 746
æquanus 516
æquana 516
æquè 742
æqui Italiæ populi 519
æquicolus 516.607
æquimelium 516
æquinoctium 746
æquiparo 350 746
æquitas 82 746
æquiualeo 746
æquinocum 242
æquo 146 550.508
æquor 43.746
æquotutium 516
æquum Italiæ oppidũ 516
æquus 508.746.752.754
æquus cum ſuis 516
aër 81 429 440 & 759
aër fulua 215
aërè falua 136
æra 519
ærarij 520
æraiæ 520
æræ, ærarium vrbs 520
æreus 716
æria 519
ærineus 519
æripes 429
æro 636
ærope 636
ærugo 519.746
ærumna 519.746
ærumnoſi 519
æſa vrbs 521.522
æſacon 522
æſacus 521
æſazius 521
æſalon vel lus 521
æſas vel arus 521
æſarius 522
æs 48.118.529
æſchatolicon 522
æſchines 521.779
æſchizeus 522
æſchrion 522
æſchriologus idem 699
æſchrocerdes 699
æſchrocerdia 699
æſchrologia 699
æſchros 699
æſchylus 521.779.787
æſchynes 887
æſculapius 521
æſculus arbor 521
æſepius 594
æſepus fluuius 594
æſima 522
æſimidas 522
æſimates 521
æſis fluuius 521.522
æſium vrbs Vmbriæ 521
æſon Iaſonis pater 521
æſopa 522
æſopus amnis Lyciæ 521.522 & 635
æſoſus 746
æſquiliæ 521
æſtas 746
æſtimandi verba 311
æſtimo 311.521.716 & 746
æſtuo 116.746
æſtus 101.521.746
æſylus 522
æſyma vrbs 521
æſymnus 521
æſyrmus, vrbs Thraciæ 521
ætas 521.746
ætatem, aduerbiũ 263
æternũ, no, nas, 523.746
æteus 524
ætha, mons Theſſaliæ 524
æthalia inſula in mari Liguſtico 524
æthalo 782
æther 81.523.746.748
ætherius 523.597
æthes, Medeæ pater 525
æthica 748
æthiopia 746.783
æthiops 60.523 746
ætho 524
æthon equus Plutonis & Solis 524.525
æthos 748
æthregenetes 588 605
æthra 523.783
æthya, mergus 450
æthuſa inſula 525
ætia 524.525.714
ætias, ætion 444
ætiologia 523.714
ætius, viri nomen 602
ætna 30.524 649.783
ætoea 762
ætolia, lus 524.525
ætolis, idis 630
ætolius 630
ætruria 522
æua Adami vxor 525
æuum 123.525
in Æus & ius poſſeſsiua 447
æx 746
æzanus, ni, Tantali filius 525
Affatim 264.583
affecto 385
affectatus ſermo 385
affectatè loqui 385
affectatio 728
affectus 742
affero 195.354.390.& 755
afficio 160.384.397.741
afficior tibi 364
affigo 174
affingo 172
affinis 55 95
affines ſubſtantiuè 275
affigo 171.275.651.749 & 755
afflo 390
affluo 163.304
affor 389
affrico 149.755
afforiſmus 751
africa 617 & 751
Agalma 482
agamemnon, vel mnō 79.470.757
aganippe 482
agape 68
agapitus 602.625
ἀγάπητος 625
agareni 592
agaſo 582
agatha 767
agathocles 767
agathos 767
agathyrſi populi 782
agaus, viri nomen 483
agea via in naui 441
ageladas 575.589
agelæ 590
agelas, bar. 589
agenor 592
agenius, imberbis 455
agens 270
agenius 593
agere reum 327
agerochus 779
agger 81.755.759
aggero 282 755
aggredior 192
aglaodos 440
aglaophon 440
aglaos 440
aglaoſthenes 784
agilis 143
acilla 520.614.615
agillimus 745
agillinus 714
agillina 763
aginator 620
aginor 620
agis 482
agito 203
aglaodos 440
aglaophon, pictoris nomen 440
agmen 757
agmon, onis 632
agmonides 632
agnaſcor 190

agnata 190
agnati 190
agnatu, 755
agnoſco 755
agnomen 14. 116. 632 755
agonotheta 604
agnotum 164
ago 203.308.312.384. & 753
ago. & eius compoſita 172
agoge 441. 575. 629. & 7 co
agogi 750
agon 40.80
agonotheta 602. 604. 719. 772
agonus 632
agora 575
agoræus 447
agoranomus 579
agoreuo 718
agoras,forum 447
agrætius 604
agria 575
agriodos 440
agrios 440. 772
agrippa 36.76
agrippina 763
agyeus 787
agyleus 615.787.
agylleus 481
Ah 648.655.751.776
aha 776
ahenum 48.748.776
ahenus,aheneus 417
Ai 663
aias 756
aiax 31. 756
αἰδοῖα 587.
ἀετὸς, aquila 605
ἀέτης 660
aín 657. 663
aio 189.197 & 198
ais 663
αἰσχρὸν 522
αἴξ 505
Alabaſtrus 55
alabeia,innocentia 450
alacer 29
alama 577.
alaric 655
alaricus 606. 655
alaſtor equus Plutonis 485 & 525
albania 515
albeo 152
albico 202
albinouanus 618
albo 146
albugo 78
albula 30
albunea montis & fontis proprium 441 442 & 643
albuncear, vrbis nomē & arx Granatæ 585. 586 & 643
album 124
albedo an Latinè dicatur 215
album prætoris 215
albumaſar 582
albus 750 757
alcæus 448
alcaicum 672
alcaicum Choriambicum 679
alcaicum dactylicum 679
alcamenes 592
alcathus 782
alcedo 655
alcides 611
alcimedes 586
alcimedon 586
alcinous 429.618
alcippe 767
alcmæon 445
alcman 80
alcmanium 672
alcmaniū dactylicum 682
alcmena 757
alcmoes 417
alcotheus 638
alcothoe 784
alcumena 757
alcyon 134 633
alcyone 34.134. 633 655 & 786
alea 484
aleator 585
alebes viri proprium 584
alebus viri proprium 584
alecto 79 484 652
aledius 485
alemania 591
alemanus 591
alemonius 618
aleo 116
aleorus 485
alexothoe,nympha 639
ales 4[illegible].4[illegible]3
aleſium 600
aleſus 600
alethes 752
alethia, veritas 450
alex 483
alexander 756
pro Alexander ineptè dicitur Zaderus 261
alexander Philippi 218
alexandria, vel alexandrea 450
alexandri erratum in ſynalœpha & ellipſi 427
alexanter 755.756
algeo 158
algoriſmus 783
algorithmus 783
algus 135
alias 667.743
aliattes pater Crœſi 761
alibi 345
alibi gentium 263
alica 120
alienus conſilij vel conſilio 275 & 276
alienigena 36.593
alid pro aliud 655
aliſæ 611. 612
alimentarius 176
alimentum 176
alimenus viri nomen 591 616
alimon viri nomen 616
alimonia 176
alio 343.667
alioqui 630.755 758
alipes 50.400
aliphæ 484 611.621
aliphæ,anus 621
aliphanus 485
aliqua 648 667
aliquando 283 612.668
aliquando tandem 283
aliquid quorum 222
aliquis 283 622
aliquot 39
aliquoties 751 758
alis & ale nomina 576
aliſum 622
aliſius, vel aleſius viri & finæ nomen 624
alites 461. populi nomen 626
alithyia nympha 626
alitonum 635
aliubi 345
alius 72. 282
alius & ſimilia 401 & 402
alius a, um, ſubauditur in cōparatione 289
allabor 193
alladius 575
allage 575.718
allatro 389.718
allegoria 710.759
alleluia 458. 489.759 751
alleo 156
allia 30.484 & 759
allicio 159
allido 754
alligo 308
allino 180
allitta 763
allium 484.760
allius viri nomen 484 & 759
allo 615.711.716.759.
allobrox populus Galliæ 90.759
allæoo 719
allœoſis 695.719
allœotheta 602. 719. 759
allophyli 615
allophylis 716
allophylos 745
allophylus 615.616.759. 771.789
alloquor 192.352.636
allos 771
alluceo 159
alludo 170.755

alluo

alluo 162.389
aliuuium 114
alpes 128
alphæus viri proprium 448.746.780
alpheus proprium fluuij 445.780
alphita 625
alpinus 643
alpheſibœus, alpheſibœa 443
alpho quid 443.446
almopes, pij 636
almopia 636
almyria vrbs 622 623
alnus 56
alo 175.176.305.483
alœphe 425.595
alœus gigas 457
alogus, mutus 54
aloides 457
aloiſius 624.625
alopecea 484.636
alopecia 636
alopecias, inſulæ nomen 485
alopecis, idis 616
alopeconneſus inſula & vrbs à vulpium omine 599
aloperea 635
alopex 635
alonge 584 668
alorites 638
alorus 618
aloum oppidum 458
altar 81
altaria 133.580
alter 72.282.471
alter pro alius 282
alter horum 278
altérius 438.668
alteruter 65.282
althea 441.781
altilis 110
altinum 717
altor, altrix 176
altrinſecus 585
altum 124
alueatia 439.691
alueus 429
alumnus 176.262
aluus 56.59
alyba 615.788
alybida 611
alybides 611
alycus 788
alyſonij 783
Am 337.756
amabilis 573
amabo 198 573
amalthea 783
amans vini, & amans vinum 270
amanto 695
amaracinus 588.619
amaracus 55.581.619
amaranthus 783
amareo 580
amareſco 580
amaricare 580
amaritides 627
amaror 580
amarus 580 & 582
amaryllis 747.765.766
amaſco 204
amaſus 204
amaſis Ægyptiorũ rex 582
amaſius 582
amathus 486.781
amathunta 782
amathois 486
amatio 383
amazon 100
ambactus 174
ambages 128.134.481.574
ambago 78.134
ambedo 167
ambeſus 167
ambenus proprium montis & viri 592
ambeſt 196
ambiens gloriæ 270
ambigo 174
ambiguus 174.274
ambio 187.752
ambo 117.652.653
ambo & vterque differunt 281
ambitio 187.272
ambitioſus 272
ambitus 187.459.627
ambroſia, ſius 638
ambubaiæ 640
ambulacrum 458
ambulator 146
amburo 182.337
amelech 486
ameletides 510
ameletis 589
amen 485.578
amens 61.274 302
amentare 485
amentum 486.578
amerinus 596.597
amerium 596.597
ames 47
amethyſmus 601
amethyſthus 602.605.747
amethyſthinus 603.& 619
amethyſus.623.783 & 782
amianus 486
amicabilis 624
amicla 788
amicio 188.617
amicior 14.
amicitiæ 121.750
amico 653
amictus 188
amiculum 188
amiculus 741
amicus. 275.276.707 & 753
amimone fons & mulier 616
aminadab 653
aminæum 486.487
amineum 510.621
amiſon, vrbs Ponti 623
amithone 747
amitto 383.754
ammadabus 578
ammitto 383.752.759
ammodo 745 760
ammodites 625
ammoneo 755
ammoueo 755
amnis 53
amo 383.485
amo eſt verbum, vera eſt oratio 230
amodo 322.654
amœbæus 585
amœbomai 585
amœnus, itas. 593.746
amolior 190.354.754
amomum 631
amoniacum 486
amores 125
amorgina 601
amorgos 601
amoueo 754.755
ampelius & lus 589
amphi 696.747
amphiaraides 612
amphiaraus 441
amphiballo 697
amphibolia 697
amphibologia 747.656.767
amphibolos 696
amphibrachus 417.573 & 767
amphibrachys 767
amphictiones 780
amphidoxus 767
amphigenia, vrbs 450.& 593
amphilogia 696
amphimacer 417.618
amphimedon 586
amphinee 620
amphimeros 617
amphinoe 618
amphion 453
amphirani 623
amphiſa 780.623
amphiſiboena 593
amphiſſa 624
amphitheatrum 583.& 772
amphitrite 625
amphitryo 790
amphitryon 453
amphitryoniades 454
amphryſos 780
amphryſus 624
amphyſus 624
amplector 190.201 & 337
amplocti 753
ampluſtre 490.751 & 755
amulius 642
amurca 744.756
amuratus 644
amuſſis 92.486

amyces 477
amycla 788
amyclæ 788
amyclæus 788
amyclas 788
amyclides 783
amycus 607
amyda Alcibiadis nutrix 788
amydon 470 & 788
amygdala 747
amygdalinus 619
amygdalum 112
amygdalus 788
amymæus 788
amyntas 788
amyntor 788
amyntorides 788
amyræi 788
amyteres 598
amytharij 788
amythaon 627
amyzon 624
An 250 617
ana præpoſitio Græca 487.700.704 705.788
anacephaleoſis 638
anacharſis 777
anachoretis 487 598
anachoreta 35.487
anachorita 487. 598. 625.637
anaclaſis 705
anacreontium 672
anacreontium dimetrũ 680
analema 35
anadiploſis 700.704
anæmos 591
anæſum herba 599
anagnoriſis 637
anaglyptum 487
anaglypham 788
analecta. micæ ſub menſa cadentes 487
analectides 550
analogia 28.487
analyſis 624
ananias 578
anapæa 443
anapæſtus 417.599
anapæſticum 673
anapæſticum pentheminiaeum 681
anapæſticum archilochium 681
anapæſtica metra 676
anaphoreos 704
anapis vel anapus fluuius 134.135 & 579
anapin
anapus 579
anas 83. 472. 487. & 488
anatrepho 322.710
anaſtrophe 322.710
anathema 35. 591. 592. 670
anax 767
anaxagoras 575
anaxarete 602
anaximenes 593.594
ancaches 573
ancæſa 509.599
anceps 89. 274. 752 755
anchi 767
anchemius 591
anchemolus 591.778
anchiſa nominatiuus antiquus 69.650
anchiſæ populi quidam 779
anchiſes 623.660.756
anchora 748 756.772. 778
ancile 81
ancilia 133
ancilla 763
ancillor 763
ancyle 614.756
andegauum 584
ἀνδράχνη 574
andrago 576
andreas 442.670
andremon 592
andriæ 590
androbulus 642
androgeos 664
androgeus 446
androgynus 787
andromacha 770
andromede 586
andronæ 590
andronicus 609
andronitis 625. 633. & 634
anemodes 629
ἄνθος 644.792
anemos 591
anfractus 755
angaria 450
angario 580
angelicum ſthericoriũ 682
angelus 435.589.756 & 757
angina 174.767
angiportus 134
ango 174 304
angor 174
anguis 52
anguſtia 174
anhelo 752.776
anhelitus 752
anilis,le 57
anima 70
animaduerto 184.383
animal 80.741
animalis 576
animalium fortiſſimus, vel fortiſſimum 275
animans 62
animoria 450
animus 137 742 757
anio flu. 79.134
anipedes 488
anippe 488
ἀνήρ 623
anitia mulieris nomen 625
anitius 615.627
Anius, aneus, & anis nomina 578
annæus 448
annalis 53
annale vel annali 495
anneas 657
anne 657
annibal 760.773
annitor 192.755
annius 448
annona 760
annuo 163
annus 752.760
annularis 53
annulus 488 760
anomalia 631
anomalum 193 751
anomalus 631
anonymus 634.730
anorme 193
anormis 136
anquiro 755
anſa 70
anſer 81.551
antæ 129
antalchidas 778
antanaclaſis 705
antapodoſis 705. 706. 713
ante 324. 330. 390. 668
ante alios 292
antea 324.647
anteambulo 146
antecello 762
antecantus 776
antecedo 364
antecedens 30
antecedens ſine verbo 210
antecello 176.364
anteeo 364
antehac 324
antemius 592
antennæ 129
antenor 595
antenubo 762
anterius 143
anteſto 147 364
anteuerto 365
anteus 647.783
anthedon 784
anthemius 591
antheus 784
antho 784
anthores 637.783
anthos 513 767
anthrax 62
antropophagi 635.782
antropos 635. 669. 782
Anthropophormitæ hęretici 65
antropophormitica hæreſis ibidem
anthylla 783.792
anthymus 617
anthyorus 791
anthypatus 767
anthypophora 716.783

anti 417.701.705.708.711.713.714.716 718.747 767
antiæ 128
antias 667
antibacchius 417
anticategoria 588
anticipatio 702
anticus 607
anticyra 622.747.786
anticyrus 786
antidoſis 561
antidotum 639.767
antidotus 55
antigenes 592
antigerio 736.737
antigonus 633
antilena 70
antilogia 714 767
antimetabole 718
antimetaphora 718
antinous 618.620
antiochia vel ehea 450
antipæſtica metra 676
antipelargin 590
antipelargoſis 509
antiphates Leſtrigonũ rex 583.613
antipho 621
antiphona 632. 670. 767
antiphraſis 711. 747. 767
antiphraſticos 811
antiphus 621
antipodes 747
antipodoma 632
antiptoſis 252. 639 & 767
antipus 57.767
antiqua verba 737.738
antiquus 422
antirrheſis 600
antitheſis 701 772
antithetõ 602.718.719.748.772.767
antiſmos 712
antiſſa 624
antiſtes 49
antiſthenes 592
antiſtrechon 701
antlao 737
antlia 737
antolycus 788
antonius 632.784
antonomaſia 703.783
antonymia 634
antorſum 651
antullus 642
anubis 64
anulus 760
anus 57.487
in Anus nomina 578
in Anus numeralia 300
anxietas 174
anxius 174.273
anxur 32 644
anxurus 644
anyſis 789
anytus 789
Aœde 453
aonia 440
aor 560
aorion 456.560
Apæneos 593
apæſus 601
apæteſis 600
apage 197.401.575
apanthropia 635
apanthropos 635
aparætonij 605
apayctæ populi Aſię 786
apeclioies 590
apella 36.459.745
apeliotes 47
apelles 662.745
appello 745
apenninus 594.771
aperio 189.459.752
apes 45.65.134.662
apex 91
aperite aliquis 255
aphæreſis. 519.596.700
apharæus 448. 581 & 780
aphet 71.780
apheſis, aphete 604
aphetæ 604
apheteria 604
aphidas 611 612
aphodon 716
aphoria 767
aphrodiſia 624.780
aphrodiſias 624
aphrodoſius 621.624
aphrodite 489. 624. 625.627.
aphroditia 615
aphrogenia 451
aphronitrum 633
aphros 625
aphthonius 780.784
api 490
apiaſtrum 771
apicius 607
apidanus 489. 490 & 579
apina 517.528
apinæ 130 517
apiria 623
apis 46.489. 490 & 580
apiſcor 753
apiſcor, & eius compoſita 192
apluſtra 97
apluſtre 97. 489. 751. 756
appareo 153.580
apparitores 153
apparitura 153
appello 176. 177.389. 745.755 762
appellatiuum 594
appellatiua nomina cum præpoſitionibus 341
appellatum 230
appendo 168
appeto 184 385.741
appia 489
appias 489
appius 760
applaudo 170
applico 149. 383. 390. 755
appœcides 586
appono 169.755
appoſitio quid 239 & 240
appoſitio tribus de cauſis 242
appoſitio diuerſorum numerorũ 229.241
apoſitio eſt figura 242
appoſitionis caſus 241
appoſitionis diffinitio 240
appoſitum 238.726
apprecior 748
apprima 659
apprime 584.617.650. 668
appropinquo 364
appulia 489
appulus 489.642.759
apo 701.714.788
apocalypſis 747.788
apocope in multis dictionibus 700
apocope in imperatiuo 198
apocope 73. 628 & 700
apocryphus 747. 778. 750
apodoſis 705.713 716
apoditerium 698
apodyterium 597
apœnious 489.594
apologia 696.714
apologenia 714
apologeo 714
apologus 696
apollo Didymæus 530
apollodorus 633. 637. 764.767
apollonia vrbs & mulier 764
apollonius 633. 634 & 764
apollos 72.78.664
apolydes 788
apolonia 633
apolyſis 624
aporrheſis 600
aponus, a, um 633
apophano 714
apophaſco 714
apophaſtai 714
apoſiopeſis, iracorum eſt 238.528.601.635. 698.766
apoſtrophe 719
apoſtrophos 719
apothecæ 779
apotheca 639.772
apotheoo 714
apotheoſis 714
apricari 608

apric

apricus 608
aprilis 52.614
aptera vrbs 596.597
aptolemus 592
aptoton 113 639
aptus 752
apud & al different 323.675
apulia 489.642
apus 57
apyrinum 612
apyrotus 640
aqua 490.515
aqualiculus 576
aquarius 580
aqualis 52.93 176
aquatilis 614
aquila 490.512
aquilex 90
aquilo 78
aquinas 667
aquipenſer 478
aquitani 625
aquitania, anus 625 & 617
Ara 139.490.667
arabarches 779
arabes 660
arabia 490.760
arabs 60.134.490.760
arabus 134
arachneoſa 631
aracynthus 783
aradij populi 493
arados 493
arx 120
aræos vel aræus 443
aragon, nia 633
aragonia 634
aram 491
aranæ 578
araneus vel aranea 131 & 579
arar vel araris fluuius 92.134
aratron 458
aratrum à quibus correptum 458 & 582
aratum 458
aratus Græci poëtæ nomen 593
arbitror 195
arbor 43 2 12
arbores 660
arbos 55.87.752.756
arbuteus 645
arbutum 78.110
arbutus 110.645
area 67.778
arcades 660 661
arcadia 779
arcæra 556
arcaris 556
arcas 660
arcanus 778
arceo 752.753.758
arceo, & eius compoſita 150
arcerra 762
arceſiales 614
arceſius 598.614.778
arceſſo 183.308.715
archæos 602.719
archaſinos 322.712
archangelus 767
arche 747.767.779
archebulus 585
archelaus 441
archelochus 779
archemorus 591.779
archetypus 602.747 772
archetius 603
archi 527
archibulus 642
archicoquus 669
archidux 726
archiepiſcopus 767 & 768
archigenes 592.617 768 & 779
archilochium.672.679
archilochus 767.779
archimagirus 622 787 & 788
archimedes 616.617
archimenides 617
archipoſia 639
architas 626.617.779
architectonica 617
architectus 615.617 & 767
architriclinus 620
archos 443.602 622 & 767
archyta 747.787
archipotes 639
arconueſus 599
arcto 150.751
arctophylax 534 747 748 & 780
arctos 711
arctus 55.150.751
arcurius 644
arcus vel arquus 59 & 100
ardea auis nomen 441
ardelio 589
ardeo, & eius compoſita 157.370.381
ardeſco 204
arduus 144
ardys 737
area 491
areæ 131
arethous 783
arelas vrbs 589
arena 112.492.773
arene, vrbis nomen 491.492
areo 152.458 492
ares 414.761.767.783
areſtichius 493
areta 602
aretæ 491.492
aretalogus 553.602
arete 490.602.767
arethoon 604.605
arethuſa 602 605.669 & 783
areticus 602
aretos 672
argathone 601
argathonius 583.584 & 783
argenetes 594.605
argentum 120
argeo 755
argeſtes 47.558
argetes, Apollo 592
argia 450
argiletum 614
argilla 763
argitis 625
argo argus 79.652
argonauta 633
argonauis 634
argos 31.54.121.134 531.664.
argumentor 162 130
argumentum 162 543
arguo 162.308
argutiæ 148
argutum 643
argutus 379
argynnos 766
argyraneke 767
argyraſpides 767
argyrodamas 717
argyroeſa 599
argyros 767
argyrotoxus 632.767
ariadne 757
ariaſmenus 592
aricia 607
aricinus 607
aridus 492
aries 47.661
arietare 461
arimathia 617
ariminenſis 617
ariminum 617
ἀϱίμος 5 8
arinca 493
arinea 491
arines 618.620
ariobarzanes 454
ariobazantes 759
ariochines 779
arion 453
arios 454
aris nomina 580
ariſtarchus 767
ariſtides 611.612
ariſtippus 729.767
ariſtobula 767
ariſtocratia, optimatū principatus 450
ariſtocles 767
ariſtæchon 778
ariſtomacha 770
ariſtomenes 593
ariſton 767
ariſtophanes 487.578
ariſtophanium 672
ariſtophorum 767
ariſtos 592.747 & 767
ariſtoteles 588.669 747 & 767
ariſtoxenus 592
arithmetica 783

arithmos 378
In arius nomina 455. 580.581
arma 132.136.752
armare veneno 707
armatus fluuius 584
armene 594
armenia 592.760
armiger 72
armilla 763
armuratus 644
arogilus 779
aroma, vrbs 77.632
aromenſis 632
arpinas 46.94.667
arpinum 617
arpiages 575
arquus 59.756
arrabia 490.760
arrabius 760
arrabs 760
arreptitius 625
arretium 490
arretinus 554
arrha 67.760
arrhabo 123
arrideo 157
arrigo 172.699.755
arripio 161.753.755
arrius & ria 455
arrogo 5 3
ars 240.595.752
arſione 618.620 633
artachæas, viri propriũ 443 & 777
artaxata 132
artemidorus 591.637
artemis 591.592.782
artemiſia 591
artemiſium 592
artemon 592
artemona 592
arteria 133.596
arthemis 582
arthœſis 601
arthritis 601
articulis Latini carent 283
artifex 64.98
artifici 94
artigraphus 769
artocopus 558.767
arto vel artio 201
artocrea 442.767
artophylax 789
artos 630.767
artotrogus 630
artus 101.127.751
aruiſium 623
arunca, orum vrbs 491
arunci, Italiæ populi 491 & 493
aruncus 491
arundo 78.773
aruns 77.491
arupinus 643
aruocatus 755
aruſpex 490.757.773
arx 77
arymbas, es 790
As 45.83.60.410.570
aſbectus 758
aſbutus 758
aſbyſtæ 627.786
aſcalon 576
aſcalonium 576
aſcanius 578
aſcendo 166.752.754
aſchematum 7 1
aſcheres 6 5
aſchetos 6 3
aſciſco 165
aſclepiadæum 673.678
aſclepiadæum pherecratium 684
aſclepiadæ' verſus 677
aſclepiades 575.595
aſclepium 595
aſclepius 595
aſcopa. 636
[illegible] 636
aſcribo 164 354.755
aſcenech 592
aſepus 594
aſinius 618
aſmenidæ 594
aſpergo 139.173.752
aſpergillum 173
aſpello 176
aſper 71
aſpernor 180
aſperum carmen 674
aſphodelus vel um 589
aſphodelos, vel lon 590
aſpicio 160.754
aſpiro 356.755
aſpis, idis 84.599
aſpitines, viri propriũ 783
aſia 494.495.669
aſiegenes 388
aſilas 614.615
aſili, populi 615
aſilus 521.614 715.791
aſillus 745.765
aſina vel aſine 617
aſinum viuit 382
aſius 495
aſopia 494
aſopiades 494
aſopidis 494
aſopis 494 495
aſopus 494
aſſecla 36
aſſentio, vel aſſentior 189.356
aſſentor 358
aſſequor 192
aſſer 761
aſſero 182.384
aſſeuero 595.597
aſſideo 154 365.389 7 5
aſſido 365
aſſiduus 761
aſſiduior 144
aſſiduiſſimus 144
aſſilio 187.389
aſſis 51 312.495.761
aſſifacio 312
aſſiſto 590
aſſono 148
aſſueſco 165 354
aſſuetus 354
aſſula 761
aſſum vel aſſin 194 195.357.751.755
aſſumo 178
aſſyria 791
aſt 227 414
aſtacus 492
aſteios 712
aſteiſmos 712
aſter, cum deriuatiuis 595
aſterion nomen fluuij 454
aſtericus 595
aſtinous 620
aſtipulor 201
aſto 147 365
aſtræa iuſtitia, Aſtræi filia 443
aſtranemos 552
aſtringo 171.308
aſtruo 162
aſtu 117
aſtur 45
aſty 767.791
aſtyages 575.767
aſtyalus 767
aſtyanax 91.767
aſtylamia 450
aſtynous 618
aſtyous 767
aſtyochia 779
aſtypalæa, vna cycladum 443.767.791.
aſtypale iſula 443.767
aſuenio 694
aſychis, rex Ægypti 779
aſyllum 765 772
aſyllus, lum 745.765
aſylum 615.791
aſymbamatica constructio 405
aſyndeton, os 602.605 & 703
aſynthetoa 602.703
At 227.655.750
arabulus ventus 573
atagis 476
atalanta 577
atarnam 601
atax 475.476
atechnia 772
atechnus 766
atella 496
ater 51.496
atamas 783
athanaricus 606
athanaſius 782
athanatos 748.782
athaulfus 498
athemon 782
athena 667.748.782
athenæ 782
athenagoras 575
athenodorus 782
athos 783
atheſis, fluuius Galliæ 782

athiſo flu. 782
athleta 35.770.782
athlibis 85
athlotheta 604
athlum 771
atho 653
athocari 782
athochari 779
athos 73.87.665.782
athrys 782 790
in Atlis nomina 614
atilius 615
atilus 615
atim aduerbia 582
atina 496
atinas 496
atius, aticus, atus, ator nomina 582
atlas 46.744.717.759
atomus 58.769
atoſſa & atoſſe 764
atque 245.278.742
atqui 751
atracis 475
atrax 475
atrebates 584
atrida 69.650
atridæ 636
atride 650
atrium 496
atronius 633
atropos 631
attagen 40. 495. 575. 761
attalus 761
attamen 657
attegiæ 496
attella 762
attendo 168 357
attentim 668
attergeo 257
attero 181
attexo 186
attica, regio 761
atticiſſo 202
atticus 606.761
attineo 755
attinet 363
attingo 172 753
attis vel attin 761
attollo 177
attondeo 154
attonitus 149
attono 148
attraho 174
attrecto 175
attrita frons 181
atys 85. 496. 662. 747. 751
Au diæreſim licenter patitur 436
au in o mutata 552. 712
au in u mutatum 712
auaricus 580
auaritia 580.750
auarus 273 580.581
a .cha 551.779.
auceps 89
auctio 37
auctor 44.757 784
auctrix 784
audacter, citer 414
audax 272
audendus 272
audeo 200
audiens imperij 279
audiens dicto 277. 379
audio 400
audio tibi 359
aue 33.197
auelis 589
auellana 762
aueo 155.197
auerna 158
auerſor 190.376
auerſus ab auertor 376
auerto 184.498
aufero 194 7 2 754
aufidus 712.754
aufilenus 615
aufugio 160.752.754
augeo, & eius compoſita 158.159
auger pro augur 754
augeſco 159
augias 450
augur 45
auguſtinus 619
auguſtinus non ſemper ſatis Latinus 370
auguſtus 140
auidienus 498
auidus 155.272
auis 498
auitus 625
auius, a, um 498
aula 67 752.754
aulæa 132.443.746
aulax 476.623
aulis oppidi nomen 93
aulopus 635.636
aura 67.139
auraricus 580
aurichalcum 748.754
auricularis 53
auriga 28.36.464.613
auriſcalpium 181
auritus 625.627
aurium iudicium 426
aura pro ora 555
aurora 637
aurum 120
aurunca oppidum Latij 493
aurunci 493.737
auſculto 369
auſcultor 360
auſculum 714
auſon 623
auſonio, ius 633
auſonius Gallus 411
auſpex 64
auſter 70
auſterus 596
auſtrum 754
auſim 196
aut 250
authentes 717
author 44. 749. 751. 757.784
authores 784
authores ſummos aliquando decipi & errare 251.253
authoritas 240
autolemus 591
autolicus 606
automedon 586.543
autonoe cadmi filia 633
autumo 643.738
auus, auia 498
auxano 715
auxe: auxes 715
auxeſis 715.740
auxeticos 715
auxiliandi verba 358
auxo 715
auxyrus 792
in Ax nomina 272
axenos 512
axenus 592.618
axiochus 779
axioma 631.632
axis quid 51
axona fluuij nomē 633. 634
axones Galliæ populi accolæ Axonis fluuij 469
axungia 51.68
axillus 792
Azan 40
azani 525
azoricum 637
azorus vel um 637
azymus 757.792

B

B literæ mutatio 754
b ante alias conſonantes 757
b interponitur duabus vocalibus 337
baal 80.656.670
babyca 786
babylon 40.747.470. 786
bacca 759
bacalaureus 759
baccar 759
baccaris 759
bacchar 41.759
bacchæ, eius, icus 447
bacchæ Bacchi ſacerdotes 778
bacche 650
bacchides 610.759.778
bacchilides, viri proprium 778
bacchilidium carmen 672
bacchius 417.455
bacchus dithyrambus, vini Deus 547.706. 745.759.772.778
bacillus 136.586
bactriani 579
baculū vel baculus 155
bælus 509.746
bænacus 513.573
bæno 606

bæota 787
bæſippe, vrbs 522
bætarthus 514
bætylon 759
bætyium deglutire 524
bætiius 524
bæas 448
bagæus 448
bagogus 630
bagous 458.630
bagrada 483
baij 609.610
baiulo quid 433.653.
balæna 34.595
balſamum 471
balanus 55.485.578
balatus 709
baleares inſulæ & populi Hiſpaniæ, fundæ iaciendæ peritiſſimi. 442 & 580
balearis, icus 580
balena 34.484
baleus 44.580
ballanus 770
ballin 442
baliſta 484.745 760
ballo 484.697.713.760
ballonoti 633
balo 483.580
balneum 112
balteum 108
balteus ibid.
baltha nympha 783
bamura Aphricæ oppidum 486
baptiſmus vel baptiſmum, vel baptiſma, atis 135
baptiſterium 596.597.698
bar 573 748
barabbas, vocabulum Syrum 573
barathrū 123.582.749 & 782
barathrus 749.782
barba 752
barbara vocabula Latinis reddita, ordine alphabetico vide pagina 607.729
barbaralexis 693.729
barbarè pro Latinè 693
è barbaris deducta nomina 575
barbariſmus 231. 693. 694
barbarophoni 693
barbarophonia 693.
barbarorum accentus 670
barbarum 693.694
barbiton 40 657
barbitos 40
barcino 618.620
barcinus 620
bardocucullus 641.
bareas 442
barine 491
baris 491
barium 491.
barptolemæus 448.591. 592
barrhæ 760.
barrhus 490.760.
bartholomæus 448. 748.784
baryllus 767
baryna 750
barys 767
baſſa 761
baſſareus 761
baſſarides 761
baſilica 68
baſilius 614
baſio, baſium 494
baſis 51.85.405.493
baſſus, vir 761
bates 582 778
bathæa 498
bathauia 584 782
bathauus, a, um 584. 782
bathy 584.782
barynon 768
baryllus 763
batrachus 777.778
battiades 761
battus 761
baculum 523
batuo verbum antiquū 163
barus 829
baucria 499
bauius 712
Bdelleros 757
bdelium 757.762
Beatitas 738
beatitudo 738
bebryacum 990
bebrycia 547.790
bebrys 92.476.790
bechis 502
bechyres 622.623.
benedicus 141
bel, idolum 80.114.
belides 610 661
bellaria 133.762
bellatulus 762
bellenoti 633
bellerophon 595
bellerophontes 762
bellicanus 607.609
bello 762
bellona 762
bellua 509.
bellum 762
bellus 762
belono, belona 634
belus 762
belzebul 469
bene 581.650
bene Latinum 237
benedicite aquæ quæ ſunt 220
benedico 365
beneficiſſimus 143
beneplaceo 669.
beneuentum oppidi nomen 606
beneuolens 141
benignus 274
berecynthia 585.783.
berecynthos 585.783
berecynthus 783.786.
berenice 593.607.609.
berenicis 607
berillus 763
berœa 444
beronica 670
beronice, bar. 393
baryllus lapis 517.622. 747.790
berytus 517. 626 & 790
bos 60
beſegnus 546
beſtus 761
bethania 523 578
bethyca 783
bethleem, vel beth.&. vel bethle 522.523
bethphage 575
bethſaida 783
bethulia 522. 523 & 642
bethys 783 792
betonica herba 523
betula 522
betulia 642
betulum 522.523
betulus 522
Bia 784
bias 660
bibeſia 601.738
bibliopola 36.630
bibo cum compoſitis 353
bibrax 91
biceps 752
bichus 528
bicolor 44
bicorpor 44
bicus 527
bicuſpis 54
bidens 60.530
bidental 39
biennis 752
bifidus 464.610
bifrons 61
bigæ 128.464.531 613
bigeritanus 597
bijugi 136
bilis 51 123
in Bilis nomina 606
in Bilis verbalia 277
bilibris 532
bimater 772
binarius 580
binus 459
bios 513. 745. 770 & 771
biothanatus 784
bipennis 54. 93. 753 & 762
bipertior 756
bipes 50.662
birthaginus 576
bis 531.662.664

biſegnus 546
biſon 80.545
biſton 633
biſtonius,a,um 633
biſtonis 470
biſuntos 546
biſuntium 546
bite 198
bithynia 547.783.792
bithynicus 783 792
bithynus, bithynicus 547.783
bitonia 547
bitumen 80
bituriges 644
biturix, populus Galliæ 91
bius 547
biuium 550
bizellai 671
Blaſtire 495
bladum,bar. 693
blæſus 521.746
blanditiæ 130.627
blandior 190
blanduſia 645
blaneus 458
blapto 496
blatero 495.497.751
blatthæus 496
blathara 496
blatio 495
blatta 496.761
blauia 498
blax 495
blecho 501
blechitus 501
blenæ 511
bliatos 601
in Bo futurum 195
boa 737
boæta 787
boaphon 579.580
boca 552
boces 550
bocchus 550.553.778
bœa 444
bœbe 500
bœbeis 500
bœbis,bias 500
bœbius viri proprium 500
bœbus 500
bœdromia, ſacrificia quædã Athenis 504
bœmantius 552
bœotiæ 446
bœotus 446
bœotia 446.456
bœus 444
bogud 32.80.469.655
bogus 553
bola 554
bolanus 554.578
bolax 555
bole 697.706 766
boletus 554
boli,los 710
bolis idis 84
bolitæna 593
bolos 555.630.697 & 706
bolus 123
bombycinus 619.786
bombyx 63.747.786
bomilchar 778
bomolochus 779
bona 132
bonifacius 573.574
bonus 556
boopis 636
bootes 47
boræus 448
boreas 45.412
borigenes 601
boros 560
borus 558.560
boruſtenes 792
boryſthenes 592.790
boryſthenidæ 592
boryſthenitius 592
bos 56
boſtar 41.82
botrodum 629
botrus 562
botrys 562
bottiæi 764
botulus 73
bouatim 582
bouiator 621
bouile 78 614 6 6
bouili oculi 636
bouinator 621.737
bouinus 621
bouile 567.713
βραὶ 568
boos 764
Braboura 604
brabeutæ qui 455
brabium 455.670
bracæi 445
braccha 748
brachæ 768.778
brachera 778
brachioniſter 471 & 778
brachioniſtes 778
brachium 478.480 & 748
brachmanæ, populi 778
brachycatalect.cũ 673 & 674
brachylogia 703 767
brachylogos 703
brachys 417.478.703 767.777
bragada fluuius 482 & 483
branchiæ 778
branchodes 629
branchos 6 9
braſylas 791
braſica 560
brauium 455
bremin 515
brephos 456
brephotrophium 456
breuiloquens 141
brennus 762
brenus 511
bria 499
briareus 445
briax 91
briſeis 790
britannia 545.547 549.760
britannicus 547
britannus 549.760
britomartis 517 & 560
britomartis 549
briton 469.547
britones 469.661
brito ſeu britto 549
brocardas 550
bromia 555
bromius 555
bronchus 778
bromus 555.556
broteas 441.562
brotos 638.640
bruchus vermis genus 565.779
bructerus 568 595
bruges 755
brunduſium 645
bruteo 572
brutiadus 572
brutidus 572
brutij 571
brutum 571
brutus,a,um 571
bryax 790
bryaxis 790
bryo 747.790
bryſea 790
bryſeus 790
bryſeis 790
bryraneam & ium 549
Bubalus 55
bubulcus 564
bubo 30.564
bucca 764
buces 566
buccina 135.617
buccinum 135
buccula 764
buceros 595
buceta 496
buchar 565
bucolica 421 670
bucolicum 672
bucula 764
bufo 566
bugloſſa 566
bugloſſus 467
bulchar 778
bule 559.567.642
bulephorus 598
buleuterium 597
bulla 567.583 745 & 765
bullarius 583
bulimeon 567
bulimia 568
bulis 568
bumaſthos 784
in Bundus, nomina 606
buo 385
bupalus 569

burdo 38
buris 93
bús 443.449
buſiris 572.622.623
buſſi 765
buſſus 755
buſyris 693
buteo 572
buthoënus 594
butonius 572
butyrum 572.612.670
747.791
buxeritum 789
buxus 32.135.765
buzer, vel erus 471
Byblesia 786
byblia 747.786
bybliographus 744
byblion 744
bybliopola 747.786
bybliopolium 456
byblis 786
byblos 55.630.786
byces 566
byrias 786
byrrhus 786
byrſa 786
byſar 472
byſſinus 619
byſſus 55.747.786
byzantium 786
byzer populus Ponti
82.471.472 & 786
byzericus portus 471
C
C ante t 749
c in alias literas mutatio 755
c pro g 744
cabeſus 598.601
cabyſo 601
cacabo 480
cacabus 479.480
cace 699
cacephaton 699.768
& 780
cacethos 661
cachinno 762.778
cachinnor 748
cacodæmon 591
cacoëthes 48.522.661
768.769
cacoëthos 714
cacogetes 604.605
κακιν 661.699
cacophonum 673
cacophaton 699.768
& 780
cacis 699.714.768
cacoſyntheton 694
699.768
cocotechnius 772
cacothetes 639
cacozelia 699.711
cacula 36.479
cacus viri propriũ 479
cadauer 42.584
cadiuus 167
cado 167.309.753
caduceum 481
caducifer 72.481
caducum 215
caducus 167
caduceus 481
caduceum 481
caduceator 481
caduſij populi 481
cadytis 787
cæa 443
cæbes 500
cæcare 501
cæcias 501
cæcilia 501
cæcilius 501
cæcina 620
cæcinos 501
cæcinum 501
cæcubi 501
cæcubum 501
cæculto 501
cæculus 501
cæcutire 501
cæcus 274.501.746
cædes 46.83.167.503
cædicus 503
cæditianus 503
cæditius 503
cædo 465.503.746
750.754
cædo, & eius compoſita 167.521
cæduus 167
cæla 110
cælare 599
cælatum 509
cæleas 509
cælebs 509
cælia 509
cælinus 618
cælites 126.461
cælius 509.521
cællo 509.746.762
cællo, & eius compoſita 176
cæloſyri 638
cæloſyria 509
cælum 110.509
cælſus 509
cæmentum 511
cæmentarius 74
cæna 514
cænarus 513
cæne 513
cæneis 513
cæneus 513
cænis vel cæne 514
cænites 513
cænodoxia 513
cænos 513.593
cænotaphium 513
cæntrum 746
cæpa vel cæpe 516
cæpe 95.112.114.746
cæpha 515
cæpi 516.746
cæpio 515
cæps 516
cæptum 746
cæra 136.746.750
cæra cum ſuis 519
cæranus 520.578
cæratum 519
cære 32.135.519
cæres 83.519
cærete 135.519
cæretes 519
cæreus 136
cæricæ 520
cærimonia 746
cærimoniæ 519.520
cærinthe 519.783
cæro 519
cæroma 746
cæronia 633
cærophilax 520
cærotum 519
cærula, orum 519
cærulæum 124
cærulæus 519.579
cærulus 642
cæſa 521
καίσα 522
cæſæna 511.593
cæſænates 541
cæſale 522
cæſar, cognomen 41.
216.521.746
cæſarea 521.670
cæſariatus 102
cæſaries 102.521.746
cæſim 521
cæſio 521
cæſitum 521
cæſius 519.521
cæſo, onis 521
cæſonius 521
cæſpes 47.746.521
cæſpito 511.746
cæſtrum 521
cæſulia 36.521
cæſtus 122.521
cæſum 521
cæſura 410.521
cæſura breuis 648
cæſus 521
cæte
cæter, ra, rum 524.746
cæter, a, um, facilè ſubauditur in comparatione 289
cætera 119
cæteri 524
cæterum 524.746
cætus 524.745
cæyx 445.787
caiaphas 579
caicus fluuius & mons
607
caiera 491
caieta 708
caiolus 482
caiphas 621
καιρὸς 520
caius 744.756
cala 483
calagorus 638
calagura 576
calagurris 576
calagurrus 638
calaminthus 605
calanus 578
calaros 581

calach

calathus 582
calaria 484.583
calazare nympha marina 581
calcaneum 135
calcar 41
calceamen 578
calceamentum 578
calceo 311
calcodontiades 629
calcs 751.757
cale 790
calefacis 669
calendæ 129.724.750 & 755
calenũ vinum 483.594
caleo 153
cales 760 483
caleſco 165.204.393
caletur 348
calidon vel edon 611
caliga 613
caligo 78.484.613
caligorus 638
calix 63.788
caliſto 484.760
calonites 626.627
callanis 579
callens 271
calleo 152.382.760
callianira 622
callidates 584
callidus 272
calligone 633
callimachus 760.769 & 778
callinous 618.620
calliodorus 637.760
calliopea, quæ etiã calliope princeps Muſarum 441.760
calliopius 244
callis 51.760
calliſthenes 760
calliſto 485
calliſtrates 583
calliſtratus 760
calliſtrutia 645
callos 485.584.760
callum 124
callus 152.760
calo 483
calodæmon 591
calœnum 594
calon 480
calonites 626
κωλὸς 623
calos 771
calotechnius 772
calpe 649
calpes 649
calpetianus 603
calpetus 490.603
caluaria 581
calueo 186
calueſco 186.204
calumnia 186
calumnior 308
caluo 186
caluus Nero 708
calx 47.64.751.757
calydnæ 788
calydum 6.1.788
calydonia 788
calypſo 79.788
calypto 788
calyx 788
cacamarice 609
camaritæ 626.627
cambio 188
cambyſes 623.786
camelæa 443
camelus 56
camellus 745.762
camera 68
cameracum 573
camere 595
camerina 597
camerinus 596.597
camerius 595
camers 485
camilla 763
camillus 763
caminus 620
camiros 622
cammarus 760
camœna 594.746
camonica 487
camomilla, bar. 591
campe 36.517
campeſter 29
campi Murini 570
campſor 188
camurus 644
camus 778
cana 488
canæphoræ, pro canephori 754
canabum 488
canache 778
canager 575
canalis. 52.745.760
cancer 42
cancelli 125.762
canchaloo 714
canchao 714
canchazo 714
canchaſmos 714
candax 475
candebœa 444
candela 588
candelabrum 573.588
candeo 152.167
candia 475.488
candidus 152
cando 752
candor 152
caneo 152
canephori 595
canephoræ 695
caneſco 152.204
canens 487
cani 126
canicula 607
canis 487
canius 488
canna 760
cannabis 488.573
cannæ 760
cannalis 760
cano 179 364.487.753 & 573
canobita 628
canobus 628
canon 80.487
canónem 670
canonizatio 714
canopita 635
canopus, pita 628.635
cantaber 659
canterius 74.596.798
cantes 130
cantharida 783
cantharis 783
cantharus 783
canthus 138
cantillo 763
cantio 179
cantor 179
cactus 179.138
canuſinus, atus 645
capaneus 578
capathus 623
capax 272
capedo 78
capero 385
capeſſo 183
capetus 490 603
caphareus 580
capharnaum 441
capillus 763
capio, & eius composita 161.753
capior 303
capis 84.789
capiſtrum 111
capital 124
capit me hæc res 330
capitolium 630
capnodes 629
capo 489
cappadox 91.475.745.760
cappadocia 745.760
cappadocius 760
cappadocus 760
capparis 760
capraſius viri nomẽ 582
caprificari, atio 607
caprifici 607
caprile 78.614
capſis 195
capto 204
captus 161.303
capulus 73
capularis ſenex 780
capus 135
caput 655.753
capys 662.789
car, caros 491
carabus 491.492
carafa 575
caramulus 576
carantonus 634
caranus 578
carapha 580
caranagini 584
carax 491.492
carbaſinus 619
carbaſus 58.108
carboneſius 601
carcenas 593

carcer 122
carceres 126
carchedon 587
carcheſia 132
carcheſium 598.779
carcinos 67
cardinalis 53
cardo 38
carduelis 473.590
carduus 78
carectum 491
careo 151.304
carere lanam 304
carere rectore 339
carentia rectore manét
nomina 339
carendus 378
cares 127.491.661
careſus 598.601
carex 62 491
caria 491.492
carica 491
caries 102
carinas 491
caris 491.492
cariſius 624
cariſianus 624
caritas 45.491.777
carithas 783
carmen 416
carmenion 5:3
carminatores 416
carminum genera 674
carminum inuentores
672.673
carminum vitia 47
carnain 671
carneá les 442.574
carnifex 64
carnufex, pro carnifex
641.753
carpimyla 788
caro 79
carœa 444
carœtus ibid.
carolus 491.755
carpathus 623
carphinia 617
carpo 752
carpo, & eiuscompoſita 180
carpophorus 777
carptim 180
carra 490.786
carræ, vrbs 490
carruca 760
carrus 135.760
carta 777
cartaria 584
cartha 777.784
carthago 415.777
carthæa 443.784
cartilago 575
carus 491.792
caryca 747.790
caryſtæus 790
caryſtos 790
caſa 493
caſellius 762
caſeu 671
caſeus 494
caſina 617.620
caſius 493.494
caſos 493.494
caſu 654
caſus 56.67
caſus quid 18
caſus communes verborum 319
caſus diuerſi copulati
340
caſus diuerſi vbi poſſent eſſe iidem 226
& 227
caſperia 595
caſperula 595
caſſandane 761
caſſandra 756.761
caſſandreus 761
caſſanira 756
caſſes 126
caſſianus 761
caſſinas 45
caſſiodorus 637
caſſiopea 761
caſſis 52.84 761
caſſica 628
caſſius 493761
caſſus 303
caſteria 598
caſtigo 613
caſtigatio 367
caſtor 81.472
caſtores 660
caſtra 132
caſtritius 616
caſtulo 31
cata 626.707.711.713
714.760.768
catabathynon 768
catachraomai 707
catachreſis 545.707
& 768
catachreſticos 707.
& 768
cataclyſmus 768 788
catacriſis 545.714.768
catacritor 714
catagelaſinus 582.620
catalecticum 673 674
catalego 714
catalegus 54.714.768
catalium 693
catamithus 616
catana 578.617
cataphractus 761.768
780
catapulta 34.579
cataracta 34
catarrheo 760
catarrhus 760.768
catatypoſis 712
catathéſis 698
catechumenus 751
categoria 588.669 711
categoros 711
categorus 588
catena 782
cathæreſis 670
catharina 580. 748.
& 782
cathartica 782
cathedra 586.748. 768
& 782
cathegoria 748
cathegoricus 782
cathena 495. 594. 748
& 782
catholicus 495 748.768
& 782
catillus 496.714
catina vel catine 617
catinum 620
catones 761
catta 495.761
catti 495. 761
cattus 761
catullus 495. 497. 615
642
catullus 75
catus 59. 274 495.745
& 761
cauædium 587
caucon 470
caucones 470
cauconia ibid.
caudax 91
caudex 91.754
caue 649
caueo 155.365
caueo à te 365
caueo de te 365
caueo te 365
caueo tibi 365
cauillo 202
cauillor 202.763
cauillum 135
caula 67
caulis 51.754
cauo, caueo 649
caupa, caupo 29.569
cauponæ 49
caurus 558.754
cauſa eado 400
cauſa efficiens 396
cauſæ rerum 396
cauſarius 580
cauſidicus 459
cauſſa 760
cauſtum 769
cauteria 596
cauterium 597
cautio 155
cauton 31
cautum eſt 155.365
cautus 155. 271 &
379
cayſter 786
Ce 105
cebes 500
cebrenia 500
cebrenius 500
cebrenus 499.500
cebrinia 617
cebrion 453
cebus 500
cecimandrum 501
cedes 98
ceda 502
cedeuo 715
cedere terga 365
cedia 717

cedit

cedit victoria 365
cedo 170 196.365.393 502. 653. 746 & 750
cedrinus 619.670
cedropa 635
cedrus 502
celadon 586
celæuæ 593
celæno 593
celaſtrus 508
celedon 586
celeber 30
celeno 28.653 773
celeneus 593
celer 506
celeriſſimus 142
celetæ 605
celeth 671
celetizontes 605
celeuſma 417
celex 91
celo 386.509.762
celomai 769
celonium 507. 508 & 633
celonis 506
celox 62 476.506
cella 68.509
cello,& eius compoſita 179.509
celſiſſimus 142
celſitudo 176
celſus 176
celtes 111
celtiber 71 468 659
celtiberus 659
cemolos 931
cenchris 51. 778
cenodoxia 513
cenomani 512.631.632
cenos 513
cenotaphium 513
cenſeo, & eius compoſita 11
cenſio 151
cenſor 151
cenſura 151
cenſus 56
centauri 788
centaurus 31
centeria 596.698
centeſſes, barbarum 300
centeſimus 598.599
centimanus 65
cento 37
à Centum compoſita 297.299
centuria 644
centurio 644
centurupe 643.644
cepha 515
cephale 768
cephalenia,num 576 & 577
cephalenus,a,um 576
cephalœdias 587
cephalœdis,ium 587
cephalœditani 587
cephalonia 577
cepheni 514
cepheus 514
cephiſus 514 624.780
cepio 514
cepœ 514. 695
cepos 514 515
ceps 516
cepus 514
ceræum,op. 448
ceralium vel ciralium 519
ceraunia montes alti in Epiro 110.132
ceras 45
ceraſum 116
ceraſus 582. 665
cerathus 517. 519
cerberus 595
cercetieus, veltus 604
cercetij 603. 604
cercopythecus 474 & 789
cercops 89.474
cercopizin 538
cercos 474
cercyllidas 787
cercyon 453. 787
cercyra 612.786
cerdo 38
cerebrum 584
ceres 28. 84.661
ceretani 517
ceretum 517
cerinthus 517. 518 & 783
cetiologia 697
cerion 519.598
cerinthum 627
ceritus 519
cerix 518
cernere,pro decernere 425
cerno,& eius compoſita 180
cernuus 237
cero 585
ceronia 634
à Ceros compoſita 596.660. 746 771 & 772
certitus 515.625
cerrus 762
certum eſt 742
certiſſimus 143
certus 274
ceruical 59. 607
cerus 518
ceruſa 517
cerycia 518
ceryx 517
cerygma 518
ceſſo 762
ceſtrum 521
ceſtum 122
ceſtus 122. 121
cete 37. 649
cethegus 522.783
cetra 522
cetus 34.107
ceu 790
Ch ante & poſt vocales & conſonantes 777.778
chabrias 776
chænicus 520
chære 519. 777
chætea 519.777
chæreas 777
chærebulus 519
chærelia 519
chæremon 519.777
chærephon 519
chæreſtratus 519 & 523
chærippus 519 777
chæreo 519
chærobulus 642
χαῖρω 597
chæronia 519.777
chæropolium 519
chæriſci 519.520
chæte 525
chæten 604
chalas 777
chalazo 776
chalazias 776
chalcedon 658
chalcedonia 776
chalceus i. æreus 545
chalcidius 776
chalcius 776
chalcis 776
chalcodon 776
chalcon 748.768
chalceum 776
chaldæa 748 777
chalcitra 776
chalcus 603
chalmirs 620
chalybs 601 776
chalybes 660.747.777 & 788
chamæ 585.768
chamæcyſſos 585.768
chamælæon 80. 590
chamæmæla 590
chamæmelum 551
chamæſice 550. 609
chamætære 598
chamætærides 598
chamelæa 590
chameleon 445
chamyris 789
chananæus 488 579
chaon 777
chaonia 515 777
chaos 54.440.664.748 & 777
character 81. 471. 659. 708.748.777
characteris 670
characteriſmos 471. 708. 777
charandæi 777
charax ibid.
charaxes 777
charibdes 661
chariboea 777
charienti ſmos 711
charientizomai ibid.
charias ibidem
charilaus 777

charinus 618
charis 85. 491. 711. 771
chariſma 493
chariſteria 596. 787
chariſtia 125. 491
charitas 45. 491. 748 & 777
charites 128. 493. 777
charizomai 711
charon 80. 748. 777
charonium 777
charopes 777
charpaſto 769. 770
charta 748. 777
chartilago 748. 777
charus 491. 748. 772
charybdis 85. 92. 747 777. 790
chedropa 636
cheir 543
chela 506 777
chelidon, ia 611. 612. 633. 748 777
chelidonius, viri ſancti nomen 612
chelone 507
chelydrus 777. 788
chelys 85. 506. 662. 747 777. 788
chemites 510
chemmis Ægypti rex 762
cheſis 710
cheo 710
cheops 777
chephron 777
cheramis 519
cheridota 519
cheridotæ 598
cheronomos 543
cheronneſus 764. 777
cherronneſus 599. 762 & 781
cherſidamas 777
cherſius 777
cherſoneſus 777
cherſonneſus 598. 599
cherſydros 777
cherſydrus 791
cherubim 640
cheris 85
chidnæi 777
chileus 777
chilia 767
chil archa 35
chiliarchus 767
chilidorus 777
chilo 777
chilos 768
chimæra 535. 596 & 777
chimerinos 535. 619 & 777
chinea 537
chios 3. 54. 455. 777
chion 777
chione 633. 777
chir 543. 747. 777
chiragra 543
chir 768
chiridion 747
chirocrates 543
chirographus 135
chirograpus vel phum 543
chiromantis 768
chiron 777
chironomantia 543
chironomas 543
chironomia 543
chironomon 543
chironomos 633
chironomus 55
chironymus 758
chirotheca 747. 768
chirurgia 666
chirurgus 543
chitus, a, um 455 & 459.
chlæna 513. 777
chlamys 84. 486. 748 & 777
cleuaſmos 777
chlœlia 777.
cloris 755. 777
choaſpes 777
chœlia 509.
chœlius 509
chœniſcus 520
chœnix, vel chœnica 513. 520
chœrades 520
chærellia 519
chœrilus 520
chærillus 520. 777
chœros 520. 777.
chole & cholera 769
& 777
cholera 123. 748
choli 747
choliambus 554. 555
cholos 554
choragium 777
choragus 197. 575
choraliſtria 577
choraſmia 560
choraſmij 559. 560
choraules 777
chorda 777
chorea 777
chorebus 585
choreus 558
choriambica metra 676
choriambicum 681
choriambus 418. 777
choriductus 777
chorœbus 585. 783
chorineus 618
chorographus 559 & 560
chorographia 569 & 714
chorona 777
choros 487. 559. 560. 637 & 714
chorus 74. 444 559. 748 & 775
choſtum 777
chrater 748
chremes 748. 777
chremetaon 603. 777
chreſis 707. 768. 777
chreſterium 597
chriſis 768
chriſma 748. 757. 777
CHRISTVS 748. 757 & 777
chromaticus 777
chromion 470. 555. 556. 777
chromius 555. 777
chromis 555. 777
chromus 555
chronica 110. 748. 777
chronicos 713
chronographia 713
chronographus 556
chronos 713. 777
chronus 556. 557
chros 714
chryſa 790
chryſanthus 767. 768
chryſaor 790
chryſæ. s 790
chryſenderum 603
chryſes 768. 790
chryſeus 545
chryſoar 777
chryſoderum 603
chryſogonus 633. 748 & 768
chryſolius 768
chryſolithus 55. 745 & 769
chryſoloras 637
chryſon 210
chryſos 545. 603. 637. 745. 768. 777. & 790
chryſoſtomus 219. 545 745. 768. 777
chryſothemis 591. 592 & 784
χθών 633
chthonius 556. 633.
chthonios 769
chymæra 748
chytra 777. 787
chytrapos 777
chytrapus 57. 787
Cibaria 132
cicatrico 583.
cicatrix 583
ciceum 763
cicer 42. 636
cicero 595
ciceronis locus 224 & 252
cicinnatus 529
cicinnus 519
ciche 528
cicheus, flu. 778
cichorea 526. 526
cichus 527
cicon 470. 633
ciconia 507
cicur 45.
cieo 356
cileo 532
cilianus 532
cilices 661
cilicia 475. 532

cilinus 618
ciliſſa 475
cilium 532
cilix 62.475.532
cilla, vrbs Æoliæ 763
cilo 777
cim 32
cima 536
cimex 535
cimis 521
cimiterium, bar. 521
cimmerij 75. 535. 657. 763
cimmerion 657
cimolis 650
cimoſus 556
cinædus 587
cinæthon 783
cinætha 783
cinamomum 536. 631. 745.763
cinamomus 632
κινῶ 587
cincſias 598.600
cingulum 135
cinis 750.123
cinnamum 536 745.763
cinniphius 537
cinnyphe 789
cinnyps 537
cinyphi 789
cinyras 789
cio 758
cio, & eius compoſita 156.186
ciphys 75
cippus 539.763
κῦρ κῦρος 697
circa 325
circino 617
circinus 70
circiter 325
circites 48
circius 579.789
circum 324.667.752
circumcido 168
circumcirca 325
circumcolo 176
circumeo 752.755
circumflecto 184
circumpango 173
circumuenio 187.390
circumuolo 390
circundo 146.390
circunduce 198.390
circunſideo 390
circunſilio 390
circunſpectus 380
circunſpicio 160
circunſto 390
circus 70
cirin 541
ciriologia 697
ciris 541
cirrha 763
cis 77.273.324 662.663. 750
ciſena 545
ciſiarius 545
ciſiphus 761
ciſium 545
ciſſæus 763
ciſſus 763
citargi 547
citargus 549
citer 141
cithæron 596.694 787
cithera 783
citheron 694.783
citimus 142.381
cito 652
citra 324
citrini 120
citrinus 120
citum 466
citus 547.549
ciuis 53
Clades 83.481
clæmens 510.746
clæmentia 510.511
clam 339
clam me eſt 330
clama 647
clamo 385
clanculum 330
clandeſtinare 619
clandeſtinus 619
clango 171
clanis, fluuius 487
clanius 487
claranus 491
clarao 152
clarigo 612
claris 491
clariſſus 491
claros 491
clarus 491
claſis 705
claſma 705
claſſica 132
claſſicum 761
claſſis 96
clatetna 496 498
clathrum 111 496
clathrus 111.456
claudianus
claudo, & eius compoſita 170.754
clauicula 607.609
clauiger 71
clauſo tri ſyllabum 691
clauſtrarius 113
clauſtritimus 111
clauſtrum 111.754
clazo 705
clazomenæ 593
cleadas 442
cleanthes 442.767
clearchus 442
clema 510
clematis 510
clematis Ægyptia 510
cleobula 642
cleobulus 642.768
clenymus 789
cleopatra 445
cleophas 635
cleos 442.767.768
cleoſtrata 768
clepo 180
clepſydra 181.747 & 791
cleptes, tæ 181
clepto 791
clereta 517.519
cleros 517
clerus 518
cletabeni 522
cliciades 517
cliens 61
clientela 61
clima 706
climater 471
climax 706
climente pro clæmente 753
clinata 591
cline 619
clino 536.768
clio 79.454 752
clite 547.549
clitella 547
clitellæ 130.762
clitellarij 762
clitetna 498
clitiades 527.547
clitis 547
cliton 547
clitonius 549
clitorius 547
clitumnus 547
clius 665
cliuus 136
cloaca 68.573
cloacina 574
cloanthus 767
cloantila 764
clodius 552.562
clodoueus 552 640
cloe 456
cloſtrum 754
clotho 79.562.632.748 & 784
clouius 556
cluacina 574
cludo pro claudo 754
clunis 52
cluo 163.574
clymene 593 788
clymenus 593
clyne 788
clypeodes
clypeus 135. 747 & 788
clys 768
clyſin 471
clyſmus 471
clyſter 81. 471.659.747 & 788
clyſterium 557
clyſtrum 788
clytemneſtra 599.768 & 788
clytonius 634
clytos 602.768.788
clytus 788
clyzo 788
Cnæus 448
cnecum 521
cneme 510
cnemis 516

cneo

cnearus 657
cneus 714.756
cnidos 529
Coccon 337.458
coaſeo 152
coarcto 431
coagulum 481.575
cobyium 615
cocalia 551.552
cocalidæ 551
cocalus 550.551
coccyges 63
coccinus 619.764
coccus 764
coccius 551
cochlaca 573.779
cochlea 573.779
cochlear 41.659
cochleare 41.580.659
cocles 49.550
cocora 551.552
cocta enumerare exta 711
coctana 634
coctonum 633
cocus 751.756
cocythus 787
cocyto 552
cocytus 551.626.747. & 778
codex 552.754
codicilli 127.299.615
codrus 552
cœa 444
cœbos 550
cœbum 754
cœbus 500
cœle 509
cœleſtis 745
cœlia 509
cœliaci 509
cœlicola 176
cœliſtomia 509
cœlum 509.745
cœmentarius 745
cœmeterium 596.598
cœmentum 745
cœmeſis 630.698 & 745
cœna 513.745
cœnaculum 745
cœnetes 602
cœnaiſmos 712
cœno, as 513.745
cœnobita 513
cœnobium 513.628 & 645
cœnoloxia 513
cœnomia 712
cœnoneo 712
cœnon 745
cœnohia 706.712
cœnos 513.594 & 706
cenotaphium 513
cœnum 123.513
cœpi 199.518.746
cœpio 199
cœpit intelligitur in oratione 230.320
cœptum 199.516
cœrinus 510
cœte 525
cœten 524
cœton 525
cœtus 524
cœus 449
coto 186.385.755
coetio 178
coërceo 154.752.754
cogitamenta 555.624
cogito 203
cognaſcor 190
cognatio literarum 752
cognatus 755
cognobilis 755
cognomen 14.216. & 631
cognomina ex barbaris 218.219
cognominis 242
cognoſco 755
cogo 172.552
cohærceo 157
cohors 99.748.776
[illegible] 509
[illegible] 509
colæus 419
colaphus 780
colare 554
colax 91.475
colchines 778
colchis 93
colchus 778
coleus 446.553.567
colias 555
colica paſſio 554
coliphium 554.621
colis 554.754
collabor 183
collatia 582
collatinus 582
collectiuum 15
collega 36.588
collegium 588
collido 752
colligo 173.753
collina 555.764
collino 180
colliphium 554
collis 51
collix 554
colloquor 192.352
colluceo 159
colludo 170
collum 114
colluo 162
colluuies 102.135
collybiſta 758
collyræ 623
collyrium 555.622. 747.764
colo, & eius compoſita 176.554
colobum 673
colocaſia 582
colocynta 777
colœtia 604.605
colon 40.554.630. 671
à Colot 44
colos 87.554
coloſſum 673
coloſſus 764
coloſtrum 135
colotis 555
colpa pro culpa 753
colum 70.554
columba 34
columella 643
columen 643
columis 138
colus 56.554
colutes 442
colyma 788
colyphium 788
colyrium 788
coma 70.555
coma punica 509
comagenus 575
comana 556
comarchus 779
comarus 555
combibo 752.756
comburo 182.752.756
come 585
comedo 38.555.756
comes 555
comeſſatio 72
comeſſor 555
cometa 3.555
cometes 555
comicum 672
comicus 632
comis 54
comitia 312
comitium 312.460 & 628
comitor 237.555
comma 671.745.764
commanducor 642
commaueo 157
commeatus 100
commemoro 309.313 & 314
commendo 309.365 & 752
commentarium 135
commentitius 625
commentor 192
commentum 192
commereo 200
commi 755
comminiſcor 192
commiſceo 152
commiſſura 184
committo 184.752
commodo 353.358
commodum 306
commolo 176
commoneo 309
commorior 193
communico 398
communis 275.276
como 178.555
comœdia 450.587.632. 715.646
compago 78
compar 659
comparatio quid 15
comparandi verba 350

comp

comparatio 139
de Comparatione multa diffuſè tractata 284. & infrà
comparatio inter diuerſa 173
in Comparatione accuſatiuus cum præpoſitione mutatur in ablatiuum 289
comparatiuus 15
comparatiua 149
comparatiua Græca 502
comparatiui reſolutio 285
comparatiua cum negatione 285
comparatiui & ſuperlatiui differentia 287
comparatiui neutri elegantia 285
comparatiui & ſuperlatiui non eſſe eandē rationem 287. 288
comparatiuū non ſemper exponi per quàm 285
cōparatiuus à ſubſtantiuo formatus 284
comparatiuus capitur quadrupliciter 286
comparatiuus cum genitiuo 279
comparatiuus cum genitiuo inter plura eiuſdē generis 289
comparatiuus cū ablatiuo 279
comparatiuus pro ſuperlatiuo 284
comparatiuus minus ſignificat quàm poſitiuus 286
comparatiuus pro poſitiuo 286
comparatiuus pro ſuperlatiuo 290
comparationi neceſſariatria 284
comparco 166
compareo 153
comparo 276
compatior 189
compedes 139
compedio 186
compello 176. 177. 764
comperio 189. 753
compes 46
compeſco 165. 752
compero 184. 363
compilo 614
compingo 173. 753
complaceo 153. 753
complacitus 189
compleo 304
complector 190. 742
complex 98
complecio 750
complodo 170. 752. & 754
compluo 163
complures 295
complurimum 296
complurius 163
compono 178. 754 & 756
compos 56. 270. 664
compoſita à facio & fio 356. 669
compoſita à ſum 236
compoſitarum dictionum regula 766
compoto 147
comprimo 753
comptus 178
compunctio 173
compunctus 173
compungo 173
con 752. 756
concauus 584
concedo 170. 365
concentus 179
conceptio 245
conceptio caſuum fit per cum 247
conceptio generum 247
conceptio generū duplex 248
conceptio numerorum 247
conceptio non fit inter tertias perſonas 246
concerpo 752
concha 738
conchani 578
conchitæ 623
conchyle 135. 615. 778 & 787
cōchylium 135. 615. 778 & 787
concido 168
concino 179. 753
concio 156
concionator 634
concionor 189. 190. 634
concipio 734
concitio in accentu 667
conclaue 76
conclauium 135
concludo 170
concluſio 722
concolor 44
concoquo 181
concordo 401
concordantia 211
concrepo 148
concreſco 165
concumbo, concubo 148
concupiſco 234
concurro 182. 393
concutio 161. 645. 753
condemno 398. 752
condico 166
conditio 625. 627
conditorium 198
conditus 627
condo 168. 339
conducibilis 363
conducit 363
conduco 166
conductitius 627
condus 178
condyloma 615
confercio 752
confero 194. 354. 364
confeſſarius 192
confeſſor 192
confert 335
conficio 160
conficior 318
confidentia 200
confido 200. 365
confingo 172
confinis 54. 95. 276
confio 201
confirmatus 303
confiteor 192. 257. 753
confligo 172
confluo 163
confodio 160
conformis 275. 276
confrico 149
confrigeſco 643
confrigo 174
confringo 172
confugio 169
confundo 170. 238
confundor 239
confuto 645
congero 184
congredior 152. 752
cōgreſſus 152
congrex 64
congruitas 211, 231, 232
congruo 163
coni 626
coniecto 160
coniector 160
coniicio 160
coniſco 557
coniugatio quid 19 & 145
coniugationis tertię regula 753
coniugium 641
coniunctio, & eius partes 21. 212. 227
coniunx 64. 90. 660
coniurator 200
coniuro 209
conlido 756
connida, as 764
conniueo 155. 628
connubium 459. 564 & 640
connubo 164
conon 556
conopæum 474. 635
conopia 636
conopion 636
conopium 635
conopius 688
conops 89. 474
conor 556
conqueror 386
conquieſco 165
conquiniſco 166

conqu

cónquiro 182
conſeruio 187
conſcendo 167
conſcientia 186
conſcindo 169
conſcio 185
conſciſco 165
conſcius 273. 275. 276
conſecto 752
conſequens 30
conſequor 192. 745
conſero 182
conſentio 189
conſiſtorium 637. 638
conſolor 202. 554. 630
conſona 744
conſonæ ante cõſonantes 757
conſonantes 17. 749
conſonantium mutatio 754. 759
conſono 148
conſors 98
conſortium 175
conſpectus 160
conſpergo 752
conſpicio 160
conſpicuus 160. 380
conſpuo 175
conſueſco 165
conſuetudo 736
conſuetus 271
conſul 39. 372
conſularis 53
conſulo 176. 309 365
conſultor 271
conſultus 271
conſumo 178
conſtat 147 311. 362
conſterno 180
conſtipo 621
conſtituo 182
conſto 147
conſtringo 178
conſtruo quid propriè 162. 404
conſtructio 211. 404
conſyderatus 380
conſydero 610
contabeo 152
contagio 123
contagium 451. 575
contamino 578
contendo 150. 168
contentus 302. 271. 379
conterminus 275 & 276
contero 181
contexo 186
conticeo 753
conticeſco 113
contiguus 172
continens 270. 379
contineo 753
contingo 172. 753
contollo 177
contono 149
contorqueo 158
contra 325. 647
contractus 174
contraho 174
contrarietatis adiectiua 176
contrarior 276
contrecto, contrectas 175. 752
contribulis 642
contritio 180
contritus 180
controuerſia 465 & 610.
contubernalis 53
contumax, contumacis 643
contumelia 643
contundo 169. 466
conuello 177
conuena 36
conuenio 187 363
conuenit 363
conuenticulum 184
conuentio 184
conuentum 187
conuentus 187
conuertor 182
conueſcor 191
conuiciari 607
conuicium 607
conuinco 166 369
conuiua 36
conuiuo 185
conuiuor 185
conuoluolus 186
cooperio 180
coos 458
cooriot 192
copæ 558
copais 558
copas 558
copax 558
cophes 558
cophinus 617. 780. 558
cophos 558
copia 558
copiæ 129
copioſus 303
copos 558. 757
coprotinus 639
κόπτω 671. 700. 710
copulæ nulla ratio habetur variato regimine 226
copulantur diuerſi caſus tribus modis 226
copulatiua coniunctio copulat diuerſos caſus 267
copulatio diuerſorum caſuum 241
coquina 181
coquinari 181
coquinaria 181
coquo, & eius compoſita 181. 636
coquus 181. 636
cor 43. 659
coracinus 618
coraliſtria 577
coralium 559. 560. 576 & 577
corallus 559
coram & ante differunt 330 559
corauerunt, procurauerunt 754
corah 560. 770
corbita 627
corbitæ 626
corbis 52
corcyra 623. 786
cordetenus 314
cordi eſſe 346
cordilla 614
cordillus, la 616
corinthius 58. 560. 783 & 790
corinthius, acus, enſis 783
coritha vel the 557. & 626 617. 880
cornicen 41
cornicor 606
cornicula 606
cornu 654
cornus 200. 138
corolla 764
corollarium 764
coroneus 610. 612
coronides 610. 612
coronis 610
coronor 388
coronia 450
corporale 14
à Corpus 44. 87
corrado 179
correlariũ, barbarum 764
correpo 180
corrigia 578. 612
corrigo 170. 753
corripio 161. 308 & 753
corruba 640
corrumpo 181
corruo 163 752
corruptela 181
cors 99
corteſins 600
cortex 63
coruceus 560
corus 558. 552. 734 & 777
corycius 559
corycus 559. 560. 607 780
corydon 657. 747
corylus 747. 790
corymbus 790
coryne 790
corynephori 790
corynetes 790
corynthus 790
corypheus 790
corytus 559. 561. 626 778. 790
corytaris 625
cos 55. 664
coſæ 561
coſiæ 562
coſira 561. 622
coſmographia 714

coſmos

coſmos 714
coſmus 770
coſſus 764
cote,cotes 562
cotes,cotis 562.563
coturnix 485.562.564
cothurnus 748.784
cotuæ 564
cotulus 562.563
cotulus 562
cotiorus 638
cotinuſa 618
cottidie 745.756
cotus 756
corylus 563
cotys 747.791
cocytaris 627
corytto 552.627
couinus 620
cous 458
coxendix 475
Crabro 477
cragus 482
crana 487
cranaus 441
crania 488
cranius 488
cranon ibid.
cranos ibid.
cras 33
craſis 51.85.701
craſpedites 587
craſpedon 587
craſſitudo 738
craſſus 738.761
craſtini & craſtine 753
craſtinus 619
cratego 588
cratægus 588
crater 81. 471. 659 & 712
crates 130.496 778
cratera 471.596
crateres 660
craterus 496. 498. 595 597
crathie 498
crathis 496. 498 & 782
craticula 496. 607 & 609
cratinus 496
cratippus 767.769
cratis 51.496
cratos496 582.583.584. 751.767 768
cratus 496
cratylus 791
crea 447.767
creari 400
creatura 584
creber, crebra, crebrũ 499
crebra 650
crebre 650
crebro 499.652
credo 169.353
credo in Deum 333
creduas 198
creduis 198
credulus 274
crema 510
cremamola 631
cremaniola 579
cremaſter 471
crementum 467.510
crementum nominis 468
cremera 595
crenis 86.473
creophagi 635.636
creophylus 616
creopilus 635
creopola 465.635.636
creopolus 465
creopylus 615.636
crepacorus 637
crepida 611
crepido 78
crepis, vel crepida 514
crepitus 148
crepo, & eius compoſita 148
crepundia 132
cres 47
creſco, & eius compoſita 165
creſſa 762
creſſæ 443
creta 447.522.523
cretæ
cretenſis & creteus 522
cretes 660
crethon 783
creticon 757
creticus 611
creton 513
cretus 165
creuſa 446.645.669
crimen 201.637
criminor 201
crinis 536
criniſus 624
crino 547
criſias 546
criſis 539.545.714.745. 746.768
criſolius 768
criterium 597
crites 613
critheis 783
critias 547
criticus 547.768
critobulus 642
criton 547
crium 455
croati 583.584
croatia 583
croatio 584
crobialum 550
crocea 442
crocio 186
crocinus 55.619
crocito 186.627
crocitus 186
crocodilus 615
crocus 55
crocyleá 616
κροκύλεια 616
cronyta 786
crœſus 521
cromenon 593
crommyonneſus 599
cronia 556.557
croniſco 557
cronius 556
cronos 777
crotalum 562.745
crotin ibid.
crotiorus 637. 638 & 562
croton 562
crotopiades 636
crotopus 562. 635 & 636
crotus 562
crucio 304
crudelis 762
cruento 384
crumena 70.368
cruſta 647
cruſtum 135.690
cruſtumeri 643
cruſtumium 643
crux 64.91
crypta 790
crypte 68
cryptoporticus 57
cryſtallinus 619.670
cryſtallus 55.747.790
Cteſias 757
cteſipho 757
cteſiphon 520
cteſippus 757
Cubiculum 76
cubile 36.76.614
cubitum 136
cubo, & eius compoſita 481
cubos 500
cubus 564.565
cucerius 598
cucubo 565
cucullus à barbaris dicitur cappa 261
cucullus 642.765
cuculus 642.565.765
cucumer 47
cucumis 52.85 643
cucurio 565.644
cudo 38.566
cudo, & eius compoſita 170
cui 430.651
cuias 46.217.667
cuiatis 667
cuius ibid.
culeatus 553
culeus 446.553.567
culex 64
culleus 765
cultrarius 35
cultus 122.176
culullus 642
culus 567
cum 329.330. 402.668. 741.750
cum eleganter aduerbium eſt, vbi barbarè præ

rè præpoſitio dicerẽtur 511
cum, dat valorem pluralem 245
cum in conceptione 247
cum paucis 292
cume, vel cumæ 568
cumatilis 536.519
cuminum 620
cumprimis 292
cumulatus 303
cumulo 397
cumulus 568
cunabula 132
cunæ 128.568
cunctus 251
cuneatus 568
cuneus 568
cuniculus 568. 607 & 609
cunnus 765
cupa 569
cupedo 569
cupennius ibid.
cupibilis 606
cupido 27.38.569.610
cupidus 272
cupiens 270
cupio, & eius compoſita 161
cuppa 745
cupreſſus 33. 532. 747 & 762
cur 659
cura, curia 569.644
curarius 583
curculio 756
cures 73.570
curetes 570.602
curgulio 37
curialis 54
curis 756
curinum 756
curio 569
curioſus 272
curius 570
curriculus vel curiculum 135
curruca 36
curro, & eius compoſita 182
curtio falſò aſcribuntur epiſtolæ 286
curtius 570
curtij epiſtolas non eſſe, quæ vulgò leguntur 231
curulis 51.570.642.645. 765
cuſpis 84 660
cuſtodio, cuſtodia 629
cuſtos 56.619
cuticula 607
cuticus ibid.
cutis 571
Cyane 450.786.579
cyaneæ 450.588.786
cyaneas 787
cyaneus color 579
cyannos 760
cyaros 579
cyaraxes 786
cyathus 582. 747.759. 782.788
cybele, es 28. 589 & 786
cybelea, la, lus 589
cybiſtus 786
cyborium 637
κύβα 565
cyce 527
cyceon 786
cychreus 779
cyclaminus 578
cyclas 83. 747. 769 & 786
cyclius 787
cyclopes 660.661.669
cyclopius 447
cyclops 89. 473. 747. 768.786
cyclôpum 669
cyclos 474
cyclus 55. 747. 768 & 784
cycnus 757
cydarum 787
cydippe ibid.
cydnus ibid.
cydon 529.786
cydones 786
cydonius 529
cyæx 787
cygæus 786
cygnus 744.747.757. 787
cylicia 787
cylicranes 786
cyliſſa 787
cylix 787
cyllarus 765
cyllene, es 443.765 787
cyllenius 448. 765 & 787
cyllenis 765
cylindrus 532.786
cylizo 532
cylydros, vel drus 632. 786.788
cyma 535.536.786
cymata 519
cymatilis 536
cymba 747.786
cymbaliſta 29
cymbalum 747.786
cymbium 786
cymetoo 787
cymere 787
cyminum 620.787
cyminus 618.786
cymodice 536
cymodoce, vel cea 535. 786
cymolia 786
cymolius cymolia cymolium 630
cymolus 630
cymon 787
cymothoe 535.536.639. 784.786
cynægyrus 588
cynætha 604
cynapes 579
cyneas 442.787
cynegetes 588
cynegetica 588
cynegirus 786
cynegos 588
cynetha 786
cynicus 747.768.787
cynocephali 768
cynogloſſa ibid.
cynomyia 670.768.787 788
cynos 538.551.638.747. 768.787
cynoſura 638.747.768. 787
cynthia 787
cynthius 783.787
cynthus ibid.
cynum 518
κύνω 587
cypariſſus 786
cypereu 597
cyperus 136.539.596
cyphus 538.540.759 & 787
cypirus, cyperus 612. 747.786
cypreſſus 532. 747 & 787
cyprianus 747.787
cypris 787
cyprogenia 451.787
cypros 539.540
cyprus 747.786
cypſelidæ 589
cypſellus 787
cypſelus 589.590
cyrenæ 543
cyrenæus ibid.
cyrenaicus ibid.
cyrene, cyrenes 543. 747.789
cyreneus 747.786
cyrenia 543
cyria 696
cyriacos ibid.
cyriacus 543
cyrillus 543.787
cyrie 751
cyrinius 543
cyrinus 543.787
cyrios 543.696
cyrne 786
cyrnus 786
cyrus 786
cyſſos 585.768
cyſſus 766.787
cyſta 787
cyſtis ibid.
cyſtula ibid.
cytæa 443
cytharæa 597
cythariſtes 29
cythera 132.595.597 & 787
cytheræa 595.597 & 787

κυθήρεια 602
cythere 595
cytheriacus 597
cythnon 630
cythorum 637.638
cythorus 637.638
cytiſorus 538
cytiſus 787
cytorus 637.736
cyttea 776 787
cyzicus 786

D

D ante conſonantes 749.757
d in alias literas tranſitus 755
d interponitur duabus vocalibus 337
Daca, Orientis populi 480
dacia 479
dacryon 747
dactylica metra 675
dactylicum 673.681. & 683
dactylotheca 616.791
dactyles 417.616.747. & 791
dactylis 417
dacus, populi nomen 479
dada 481
daduchus 779
dædala 503.504
dædalæus 447
dædallin 503
dædalion 453.503
dædalius 447
dædalus 503.504
dæmon 40.511.656 & 746
dæmones 660
dænus 513
dæo 511
dætor 524
dahin 480
dalila 484
dama 35.647.751
damaſithon 626
damaſithynus 792
damaſus 581
damen 80.470
damippus 486.487
damnandi verba 307
damno 308.309 & 752
damœtas 486.604
damon 486
damus & damys viri proprium 487
damyudas 788
danaë 439.745
danahe 748.776
danaus 441
dandi & reddendi verba 350
danis 487
danubius 488
danus 487
daomedon 586
dapes 660
dapifer 72
dapis 115
dapſilis 614
darcetis 603.605
dardania 578
dardanus 578
dare conſilium 350
dare dono 351
dare in manum 333
dare morti 350
dare paucis 351
dare peſſum 147
dare pœnas 309
dare poteſtatem 384
dare ſe alicui 350
dare ſe in diſciplinam 350
dare veniam 350
dares 660
daretes 660
dareus 454
daridæus 448
darius 454.455.491
daſtylus 791
dates 584
dathus 498
datin 498
datis 498
datiuus caſus 349
datiuus pro accuſatiuo & præpoſitione 346
datiuus pro aduerbio loci 339
dato 202
daualus 498
dauid 498.655
dauides 498.611
dauus 498
De & a differunt. 330
de, aduerbium 330
de cum altera præpoſitione 317
deambulo 237
deamo 384.330
debæ 499
debeo 150.365.499 & 753
debilito 499
decabœon 449
deceptus 746
decapolis 92
deceas 83
decedo 391
decem 644
decet cum datiuo 338
decerno 180
decerpo 180.752
decet 338
decetor 501
decido 612
deciduus 612
decima, ſubſtantiuum 298
decimæ 129
decimare 398
decimus 642
decipio 161
decipula 161
declarandi verba 352
declinatio quid 17
declinatio voluntaria 67.160
declino 384
decliuus 136
decollo 385
decolor 44
decoquo 181
decor 44
decoro 472
decreſco 165
decretales 129
decubo, decumbo 148
decumus 632.754
decuria 644
decurio 644
à Decus 44.87.472
decutio 162
dedecor 44
dederunt 467
dedignor 385
dediſco 165.388
deditus 168
dedo 168
dedoceo 150.388
deduco 384.390
deeſt, deeram, &c. 430
defæcare 501 746
defectio 384
defectus 380.384
defendo 167.353
defero 194.309 & 354
deferueo 155
defetiſcor 193 752
deficio 368.384
defigo 174
defio 201
defioculus 418
defleo 156
deflecto 184
defluo 163
defraudo 386.754
defrico 149
defrutum 118.645
defungor 190
defunctus 190.357
degener 43.594
degeneri 94
degenero, degeneras 594
deglubo 164.564
deglutio 572
dego 174.504
dehabeo, dehabes 150. 330.753
dehinc 345.430 & 778
dehortor 202
deianira 622
deidamia 451
deiero 200.754
deiicio 160
dein 430.657.668
deinceps 430.584 & 668
deinde 430.584.668
deiopia 451
deiotarus 581 639

deiphile 780
deiphobus 780
deiphyle 789
deiphylus 789
deipyrus 789
deiuro 200
delabor 193
delator 194.354
delebilis 584.606
delectar 388
delecto 159.507.752
deleo 156
delero 519
deleterium 597
delibuo 398
deliburus 162.380.398
507.606
delicia 112
delicium 112
delictum 181
deligo 173
delinquo 181
deliqueo, & delique-
ſco 152
deliro 519.542.622.
delirus 542.622.623
deliteo, vel deliteſco
153.753
delonge 668
delphin 40.80.656
delphines 660
delphinus 740
delphis 52
deitozon 619
delubrum 507.640
deludo 170
delyrus 623.788
demænetus 605.510.
& 595
demaratus 510
demarchia 510
demarchus 510.779
demas 660
demegoria 588
demenidæ 594
demens 61
demereor 200
demergo 173
demeto 184
demetrius 510
demitto 184
demo 178.510
demoborus 510
democedes 586
demochares 580
democritus 510
demodocus 510.628
demoleon 510
demoleos 664
demoleus 446
demolior 190
demonax 510
demonneſos 510
demophohon 748.778
demophoon 80.510
demordeo 154
demorior 193.381
demoror 201
demos 610
demoſthenes 510.592
662.749.771
demulceo 157
demum 510
denarius 75.580
denique 668
denominatiuum 15
denormis 136
denuo 653
dens 60
deo 703
deois 445
deolis, bar. 631
deorſum 668
depalmo 738
depango 173
depeciſcor 193.752
depello 176
deperco 752
depereo 187
depilo 614
depleo 156
deponentia communia
379
depono 179.365
depoſco 165
depoſitarius 179
depoſitor 179
depoſiui, pro depoſui
687
depromo 178
depudet 320
depygis 531.613.789
dercebij 584
derceris 605
dercyllus 787
derelinquo 181
derideo 157
deripio 161
deriuo 628
deriuatiua pro primi-
tiuis 740
deriuatiuorum regula
458
derogo 359
deſæuio 187
deſciſco 165
deſeco 149
deſero 182
deſeruire 212
deſes 50.661
deſideo 154.753
deſilio 188
deſino 179.305
deſipio 161.305.753
deſiſto 391
deſitus 179
deſmoterium 597
deſpauterij origo 275
deſperans 271
deſperno 180
deſpiciens 270
deſpicio 160.753
deſpondeo 154
deſpuo 163
deſſignator 760
deſterno 180
deſterto 185
deſtino 353
deſtinatus 620.621
deſtituo 162
deſtruo 162
deſueſco 165.364
deſum 195.355
deſuper 668
deſydero 610.791
deſyderati in prælio
400
deſyderium 610
deſyderius 610
de te audio 330
deter 71.141
detergo 173
deterior 141
determinare 212
detero 181
deterreo 150
deteſtor 190
detexo 186
detondeo 154
detraho 175.359
detrecto 175.752
detrimentum 616
deturgeo 158
deuenio 157.391
deuergentia 174
deuergo 172
deuincio 188
deuius 273
deunx 60
deuoluo 156
deuoueo 155.353
dextans 60
dexter 72.757
dextimus 142
Di 460
di & dis 336
d a 450.703.710.717
757.768
diabolus 746.768
diacodion 629
diacope 710
diacopto 710
diadæma 35.191 &
746
diadematus 469
diadumenus 593
diæreſis 431.701
dieta 604.746
diætaomai 604
diætarij 604
diæteo 604
diæthus 604.783
diætitæ 604
dialectica 751.768.
& 757.
dialogus 54.746 &
768
dialyſis 703.710
dialyton 40.703
diamas 578
diana 28.451.659
diania turba 659
dianœa 443.702
diapaſſon 40
diapiganon 613
diaporeſis 598
diarium 617
diaſatyron 40
diaſtema 590.598
diaſtole 701.717
diaſyrma 772
diaſyrmos 706

diatereſis 598.600
diateſſaron 40
dibaphum 124
dic 667
dica 119.527.528
dicæa 443
dicæarchia 443
dicæarchus ibid.
dicæos ibid.
dicæus 448.528
dicarchis 526.527
dicaſterium 597
dicax 459.526
dichoræus 417
dicier 742
dico 266 352.527
dico, & eius compoſita 166
dico diem 352 384
dico grates 384
dicola 682
dicolon 554. 630 & 673
dicolon pentaſtrophon 687
dicolon tetraſtrophon 686
dicolon triſtrophon 686
dictamus vel dictamũ 135.578
dictatum 204
dicte dictæus 448.
dicterium 596.597
dictio 750.757
dictio geminata 695
dictiones quot modis componuntur 13
dictito 204
dicto 204
dictum iuxta dialecticos 230
dictario 205 644
dictynna 791
didius 529.530
dido 79.652
didragma 978
diduco 166
didus 665
didymaon 530.787
didyme 530
didymi 530.787
didymus 530. 747 & 787
die 102.650
dies 47
die quarti vel quarte 595.650
dierecta 596
diæreſis 431.596
dieſpiter 82
dieteris 596
dietericus 604
diexedos 716
differcio 752
differo 194 752.756
diffibulo 525
difficilis 752
diffido 200.752.756
diffindo 170
diffingo 172
diffinitio figuræ 242
diffiteor 192
diffluo 163
diffugio 756
diffundo 170. 752 & 756
digamma 460.760
digentia 531
digero 182
digeſta ibid.
digladior 190
digma 713
dignor, dignaris 201 & 397
dignus 302
digredior 192
dij pro diei 102
dij & dijs 430
dilabor 153
dilargior 201
dilemma 460. 458 & 751
diligens 271
diligo 173
diluceo 159
diluceſcit 159
dilucidus ibid.
diluculaſcit ibid.
diluculum ibid.
diluo 162
diluuium 135
diluuies ibid.
dimas 535
dimetrum 602. 673 & 674
dimico 150
dimidiatus 392
dimidium 536
dimidius 392
diminuo 756
diminutiuum 15
diminutiua à comparatiuis fiunt 256
dimita 625
dindymene 592
dindymus 107.530
dinois 47
dinomache 770
diobolaris 628
diobolus ibid.
diocæſarea 599
dioceſis, bar. 585. 598 & 746
diocles 769
diodorus 637
diœceſani 585
diœceſis 92. 585. 598 & 746
diogenes 454. 455. 592. 679.769
diomedes 586. 632 & 769
dion 453
dionyſa 789
dionyſæus 624
dionyſia 789
dionyſius 624. 633.634. 747.789
dionyſos 634
diophanes 578
diores 637
dioria ibid.
dioryche ibid.
dioryges ibid.
dioryctos ibid.
dioryx, dioryche 91 & & 637
dios 454.455.530.768. 769
dioſcuroe 695
diphilus 539
diphthongus quid & vnde 67. 436.664. 745.784
diphthongorum mutatio 754
diphthongorum regula 436
diplaſios 704
diploma 299.669
diplois 84
διπλῶ 299
diploſis 700.704
dipondius vel dipondium 135
dipſas 83 471
diptoton 113.639
diræ 129
dirce 448
dircæus ibid.
diribetorium 544
dirigo 171.753
diripio 161
dirimo 178. 460 752. 753 754.756
dirumpo 181
diruo 163
dis 54.94.301.336.662. 711.745.747.753.756. 769
diſcedo 401
diſcerno 180
diſcerpo 180.752
diſco, & eius compoſita 165.388.401
diſcolor 44
diſcordo 401
diſcrepo 148
diſcretio 380
diſcretus ibid.
diſcrimen 139.616
diſcrimino 616
diſcrucio 304
diſcumbo 148
diſcuſſio 162
diſcutio ibid.
diſertus 182.380.460
diſexapothos 593
diſiunctiua pro copulatiua 246
diſpar 659
diſpareo 153
diſpergo 173.752
diſpertior 752
diſpeſco 165
diſpicio 160
diſpliceo 153.753
diſplicina, bar. 694
diſpondæus 417
diſpono 179

diſpudet 320 641
diſpungo 173
diſputo 384
diſquiro 182
diſſeco 149
diſſentio 189
diſſero 182
diſſideo 154.401
diſſidium 154
diſſimanus 578
diſſoluo 186
diſſolutus 186
diſſono 148
diſſuadeo 157
diſtædet 320
diſtandi & remouendi verba 394.401
diſtendo 168
diſtero 181
diſtichus 747.769
diſtinguo 171
diſto 147
diſtributiua pro primitiuis 299
diſtributiuum vniuerſale 279
diſtributiuus numerus 299
diſtrictus 171
diſtringo ibid.
diſtrophon 673
diteſcere 547
dithyrambus 547.772.783.792
ditionis 115
ditis 547.549
dito 547
diu 117
diuello 177
diuerſito 184
diuerſor ibid.
diuerſoria 49
diuerſorium 184
diuerticulum ibid.
diuerto ibid.
diues 49.661
diuido 170
diuiduum 15
diuiduus 170
diuinus 272.274
diuiſio, diuiſi, diuiſum 624
diuiſionem dictionis carminis cauſa non admitti 411
diuitiæ 130
diuitior 143
diuortia 634
diuortium 184
dius, dia, dium 454
diutinus 645.646
diuturnus 645
diutius 645
diuus 75
dixiſti 657
dinois 749.756
Do, & eius compoſita 146. 350. 652. vide etiam Dare.
do tibi, & ad te literas 351
doberes 550
doberon ibid.
dobeta ibid.
doceo, & eius compoſita 150.311.387
doceſis 600
docheion 456
dochimus 551
docibilis 273
docilis 143.273 611
docti qui 217
doctus 271
documentum 642
dodo 601
dodonius 447
dodona 552
dodoneus 447.552.
dodrans 60
dogma 77
dolabella 571.728
dolabra 70.573
dolendus 378
doleo 153.162
dolet 362
dolium 554
dolo 553
dolobella 628
dolon 553
dolops 89.474
dolopes 660
dolus 123
doma 77.556
domatium 556
domator 148
domi 212
domi & domus 339
domi aliquando regitur 339
domi domo domum cum pronominibus 338 339
domina 618.
dominicus 555.606
dominium 555
dominor ibid.
dominus 555. 617 & 721
domicius 555
domitianus ibid.
domitor maris 708
domnus 557
domo 148.338.555
domus 56.113 555
donace 557
donati locus 225
donax 557
donec 655.667.739
donecum 667
doneſis 600
dono 351.516
donus 557
donyſa 556.624.
dorcas quid & vnde 67.83
dordacum 573
dores 559
dori 790
doria 570
dorias 559
dorius, & doricus dorica doricum ibid.
dorion ibid. & 563
doris 559
doriſcus ibid.
dormito 204.627
doron 446. 513. 559 & 760
dorotheus 446.559.616. 639.772
dorſarij 762
doro dorus, nympha 559
dorus viri prop. 559
dory 519.748.769.790
doricius 790
dorycles 769.790
doryclus 559.769
doryphorus 769.790
dos 55.667
doſis 561
doſitheus 446
dota 562
dotion 562.563
doto 562
dotos cum compoſitis 639
δοιάα 567
doxa 715.767.770
Dracæna 555
drachma 77.755.778
dragma ibid.
drama 77.751
dramaticus 751
drapetæ 605
drapetes ibid.
drepanos 578
drepanum ibid.
dreſia 521
dromas 555
dromedariũ, barb. 555
dromo ibid.
dromos ibid.
dropax 62.475.558
druidæ 454
druna 568
druydæ 641
druydes ibid.
dryades 769
dryantheus 783.790
dryãtides 610.783.790
dryidæ 769
dryides 790
drylon 769
dryme ibid.
drymo 652
dryopes 769
dryopis 769
drys 454.769.790
dryſus 790
dryudæ 454.648
Duas 198
dubius 273
duc 667
ducarius 565.580
duceni 565
ducenti ibid.
duco, & eius compoſita 166.565
duco diem 384
duellona 762
duellum 762

duilius

duilius 615
duis 198
duit 198
dulce ſatis humor 214
dulcis quomodo comparatur 16.275
dulia 451.567
dulichia 567
dulichium 567
dulichius dulichia dulichium 567
dulichus 567
dulos 358.567.642
dum 405.719.739
dummodo 653
duntaxat 668.698
duo 652.653
duo & vigeſimo anno 300
duode 300
duodecatemoria 586
duonum 762
duplex 569
duranus 570
durateus 454
duraton 570
duria 570
durius, fluuius & vir 454.570
duio 385
duron 454
in Dus verbalia 277
dux 64.565
Dyctis 549
dymas 787
dyminis 787
dynaſtæ 787
dyodecaſyllabum 673
dyonieropus 787
dyota ibid.
dyrrachium 544.573 766.787
dys 540.747.769. & 787
dyſcholus 747.750.757 769.777.787
dyſcolus 138
dyſenteria 747.769. & 787
dyſenteriċus 769
dyſenterios 769
dyſphilos 747
dyſphilus 769
E
E in i mutatio 753
e in o mutatio 753
e in u tranſitus ibid.
de E ante g regula 504 & 505
in E aduerbia 650
in e nomina 78
e in vltimis 648
è renibus laborare 331
è re tua 331
è republica 331.454
e & ex ſeptem modis 331
Ea 667
eadem 430.647
eæ 430
ear 414
earinos 619
earinus 414.618
eatenus 321
Ebibo 164.757
eboſita 499.626 & 638
ebrius 499
ebur 82.499
ebuſus 645
Ecades 673
ecbaſis 714
ecbatana 579
ecce 255.761
eccere 761
eccleſia 598.601.761
eccleſiaſtici eloquij iudicium 2.1
eccleſis Latinè dicitur euocatio 245
eccum 105.255.761
ecedemia 587
ecedemus ibid.
echeclus 501
echemmod 762
echemythia 592
echeneis 506.778
echeneus 500
echeo 501
echeſis 778
echi 502
echidna 778
echimeoc 501.553. & 554
echinas, echinij 778
echines 778
echinus 500.618.620 & 778
echion 453.501.778
echo 38.79.501.652. & 778
echomaneus 592
eclepſis 701
ecleipticos 698
eclipſis 52.698.701
eclipticum vel defectiuum 193
ecloga 505
eclyterium 597
ecphonema 780
ecphoneſis 600.698. & 780
econ 502.519
econicus 502
econicus 502.519
econtra 325
econuerſo 325
ecqua 617
ecquæ 283.647.690
ecquid 749.756.757
ectaſis 701
ecthlibo 425.701
ecthlipſis 425.701
ectrapeli 590
ecuncula 502
ecyra 778.787
ecyros 787
Edax 167.273
edice 198
edico 166
edictum 166.503
ediſco 165
ediſſero 182
edo cum cópoſitis 167 168.195.196.302
edocco 150
edon 502.479
edonij 470
edonis 503.470 & 613
edonus 470.512
edormiſco 204
edrai 670
educare 201.621
edulco 503
edulia 642
edulis 167.642
edulium 167.642
edulus 773
educo, educis 757
edus, bar. 503
edyia 787
Eetion 444.453. & 603
Effcruco 155
efficiens 270
efficio 160
effigies 152.172
effigiare 172
effingo ibid.
efflagito 387
effleo 16
effluo 163
effodio 160
effœmino 511
effrænus 138
effringo 172
effrons 61
effugio 160
effugium ibid.
effula 504
effutio 572
Egates 504
egbatana 579
egenus 152.301
egeria nympha, Numę vxor 597
egero 182.757
egeſtas 152
egeſtus 505
egnatia 498
egrarius 583
ego 246.652.653
egón 657
egra 504
egredior 192.391.752
egregiiſſima 144
egregius 273.505
Eheu 256
æ in e mutatur 602
æ in i mutata 602
ei 430.436
eia 648
[illegible] 528
eucio 160.757
eion 634
eionides ibid.
[illegible] 544
erjon 544
[illegible] 544
eiuro 200

in Eius poſſiſiua 444
Elabor 193
elæa 443.509
elæus 508
elargior 201
elaterion 596.597.698
elatia 584
elauo 398
eleazar 582.671
eleazar, eleazarus 671
electo 159
electra 507
electrum 120.507
electryon 453.790
eleemoſyna 590.592.
617.638.791
elegans 61.211.507
elegans ſermo 718
eleganter dici aliquid in vna lingua, in altera barbarè 233
elegantia 739
elegantia relatiui 223
elegantiæ 121.739 & infrà.
elegantiæ regula 259
elegantius 583.584
elegia 422.451.507.
587.588
elegiacum 422.678
elegiacũ carmen 422
elegidium 611.720
elegum, elegiacum 672
eleiſon 751
eleleus 589
elelíſphacos 621
elementum 591.714
elena 508
elenchia 451
elenchus 778
eleos & eleeo 422.
591.791
elephantinus 619
elephantus 740
elephas 46.587.594
eleus 507
eleuſis 86
eleutheræ 595.597
eleutheria 595.597
eleutherius 595
eleutherus 597
elias 449
eliades 774
eliberis, us 597
elicio 159
elicius 507
eligens 507
eligo 757
elimino 535.616
elingo 174
elis 774
eliſa 624
eliſabeth 624.774
eliſæus 624
elix 475
elixus 507
ellepſis 762
ellipſis quid 425.756
ellum 105.255
ellychnium 507.756.
& 779
elmyns 89
elogium 507.714
elona 507
eloquor 192
eluceo 159
eludo 170
elugeo 178
elumbus 138
eluo 162.762
eluthérius 597
elyſium 110.507.788
Emaneo 157
emanſor 157
emanticulari 738
emathion 453
emaus 89.745
embicus 609
embrieus 607.609
embryon 747.790
emergo 173
emeritus 200
emerunt 467
emico 150
emineo 157.753.757
emio 509.753
emiſceo 151
emiſſitius 637
emitto 510
emithrabolũs 631
emmanuel 458.579
emo 310.311.353.465.
753.757
emo, & eius compoſita 178
emoda 629
emodus 629
emolo 176
emolumentum 643
emorior 193
empedocles 586
empericus 622.756
& 771
emphæno 718
emphaſis 229.718
emphyteoſis 580
empiria 622.756 &
771
empiricus 622.756
771
empirus 622.623
emplaſtrum 752.756
emptum 752
empturio 205
empyreus, vel empyrous 623
empyrius 622
emundus 510
emys 510
En 255.747.749.
756.766.769.790
enæſimus 511.599
enanthropeſis 600
enarges 713
enargia 713
encænia 593
encenia 125
encheladus 589
enchelïæ 589
enchiridion 622.623
747.768
enchorius 637
encletica 668
encleticæ coniunctiones 668
enchorus 637
encomium 632
encomiazo 632
encomiaſtes 632
endoxus 766
endromis 84
endymion 453.787
eneco 149
energia 451.713.749
769
eneruo 459
eneruus 136
eneti 512
engaddi 671
enienes 512
enim 512
enimuero 596.668
enipheus 621.780
enipeus, vel enipheus fluuius 511.221
eniſpæ vrbs 511.512
enitor 192.548 &
757
enna 762
ennea 762
enneas 83
ennius 762
enno 448.638
ennoſigæus 60.448
638.762
enopus 635.636
enormis 136
enoſichthon 512
enoſigeus 512
ens 236.738
ens in appoſitione ſubauditur 242
enſis 51
entechnus 766
entelechia 451.585
586.589.590
enteria 769
entheus 446.766
enthymedon 792
enthymema 617.714
748.792
enthymeſis 715
enthymion 715
enucleo 641.738
enyo 511.453.789
Eò 667
eo, pro tanto 293
eo diſcordiæ 263
eo loci 260
eo, is 195.237
eo, & eius compoſita 186
eo viam 382
eo viſere 394
eodem 430
eos 445.774
eoſdem 430
eous 445
Epanalambano 704
epanalepſis 704
epanodos 717

epaphæreſis 519.596
epaphroditus 617
epauxeſis 715
epectaſis 700
epentheſis 100 700
eperie 515.595 597
epexegeſis 718
ephæſtus, ephæſtion, ephæſtia 515 780
ephœſtiades 515
ephebia 514
ephebus 514.584.767. 769.774
ephemeris 617
ephemerides 127 780
epheſſus vel epheſus 514.598.601.
epheſtites 515
ephia 780
ephigenia 780
ephimeda 587
ephimerinos 617
ephimeris 617
ephippium 75.780
ephiredium 780
ephitus 515
ephorus 769
ephraim 671
ephratha ibid.
ephula 515
ephyre 621.789
epi 418.514.617.704. 715.716.718.769
ab Epi compoſita 745
epicedium 615
epichardia 778
epicherema 715.778
epichereſis 715
epicnemij 510
epicœnum 594.745
epicuræus, epicurius 447
epicurus 447.606
epicydes 612
epicydides 612
epidannos 760
epigramma 745.760
epigrammaton 657
epilogus 54.769
epimetheus 783
epimetrum 603.605
epimone 633.704
epinicios 715.716
epinicium 715.716
epinicus 515.618
epiole 515
epiolus ibid.
epipetrum 603.605
epiphanes 578
epiphania 451
epiphonema 715
epirhædium 5 3
epiros 515.635.669
epiroia 515.622
epirus 515. 622 & 764
epiſcoparus 769
epiſcopus 558. 745 & 769
epiſcopium 769
epiſinalœpha 429.701
epiſſa 624
epiſtolarum genera 710
epiſtola 710
epiſtolæ character 727
epiſynalœpha 429
epiſtolium 720
epitaphium. 715 & 780
epiteſia 600
epithalamium 715 & 781
epithema 509
epitheſia 598
epitheton 602 719 & 725
epitheta ſordida 727
epithetorum transfiguratio 727
epithetorum ſeruitus 726
epithetis varie vtendum 726
epithima 617
epithimius 783
epitimonus 716
epitoma, bar. 769.632
epitome 37.632 & 769
epitritus 418
epityrum 124
epium 515.601
epizeuxis 704
epodos 629
epolus 515
eponymon 634
epops 514.569
epopeus 635
epos 54.664
epore 147
epulum 111
epy 77.651.748 & 789
epytides 515
epytus 515
Equa 69
eque 650
eques 48
equeſter 30
equicolus 516.607
equidem 460.516
equile 78.614
equiria 612
equi phœnicei & cati 609.710
equi Plutonis 515
Eraphiretes 519
eraio 516
erebus 113.774
erectus 271
è regione 331
eremita 36.591.774
eremus 55.591.592. 670.774
erentalion 519
erepo 180
ereſione 544
erethria 603
erethuſa 603.605
eretria 605
eretrij enſes 605
eretum 517
ereuthalion 784
erga 325
ergaſterium 596.597
ergaſtulũ, ergaſtulus, & ergaſtulia 785
ergaſylus 791
ergenna 762
ergetium 605
ergo 212. 263.652.667
ergon 445.656
ergumenos 169
eribœa 443
eribora 769
erica 607. 609
erichtheus 519
erichthonius 633.749 & 769
eridanus 490.517
erier 471
erigdupus 643
eriginus 518
erigone 517.519
erij 317.519
erimantis 769
erina 519
eringium 518
erinnis 763
erinnys 85.92.789
erinuyes 660.763
eriphyle vxor Amphiarai 517.612. 615 & 769
eripio 161. 365 & 401
eris 633.769
eriſone 518
eriſiton 626
erithrius 658
erithræa 443
eritus 626
erodio vel iui 629.774
erio 762
eros 516. 596. 597. 657 660.788
erotao 718
erotema 590.718
erotematicos 718
eroteſis 600.718
erotion 516. 657
erubeo 152
erubeſco 364
eruca 517
erugium ibid.
erudo 641
erudio 388.641
eruditus 271
erumpo 181
eruo 163
erycina 790
erymanthus & erymathus 583.783 & 790
eryſiton 627
erythræa 790
eryſitheus 790
eryx 475.516.790
Es 660 & infrà es à ſum 661
eſaias 521
eſapus 580

eſau 521.671
eſcas pro eſcę in genitiuo 67
eſimus nomina 599
eſito 773
eſius nomina 599
eſrom 670
eſromus 578. 631
eſſe beatis 238.257
eſſedones 762
eſſedum ibid.
eſſendi 375
eſſentia 738
eſt 311
eſt cum nominatiuo 315
eſt cum datiuo pro habeo 346
eſt ad hanc rem 316
eſt bene 346
eſt cernere 363
eſt in re vel in rem 317
eſt opus 346
eſuries,itio 205.644
eſuriens 271
eſurigo 205
eſurio ibid.
Et 227.245.655
et in conceptione 247
de Et regula 250
etas nomina 602
etelis 522.589.590
eteretes 603
eteonos 523
eteſiæ 522.523.599
eteſias 522.523
eteſius 600
ethalion 453
ethedus 522
ethemon 521. 783
etheocles 522
ethia ibid.
ethice 37
ethica 523
ethicus 522
ethneon 445
ethnicus 522.523.609 & 783
ethnos 523
ethologus 522
ethopœa 717
ethopolus 523
ethos 522.523.661.724. 717 & 769
etos 522.596
etruſcus 523
etruria 523
etymologia 210. 747 & 791
etymon 522
etymon, rex non rector 210
etymos 210.523.747 & 791
Eu 436 590.719
euado 170. 391
euæmon 591.592
euan 80 715
euander 74.655
euaneo 152
euangelium 435.589
euangelus 436
euanidus,a,um 152
eubœa 443
eubois 457
eubulia 632
eubulus ibid.
euchere 605
euchariſtia 670
eucherius 595.623
euchir 623
euclides 611
eudæmonidas 591
eudora 637
eudorus 739.767
eudromys 788
eueho 175
euello 177
euenio 187
euentum 109
euenetus 109.187
euenus 592
euergetes 604
eueridas 597.611.612
euerto 184
euganei 579
euganeus 446.579
euge 197
eugenia 451
eugenius 455.595
euhan 458
euhius 776
euidens 379
eulimene 593.597
eumacus 373
eumæus 448
eumelus 588
eumenia 411
eumenes 593
eumenides 593
eumenis 593
eumenius 593
eundem,eandem 755
eundi verba 394
euneus 446
eunica 607
eunuchum his 223. quem 225
eunuchus 31.779
euocatio figura 243
euocatio duplex 244
Euocatio Græcè, eccleſis dicitur 245
euoco 757
euoluo 431
euomo 757
euphemia 590.592
euphonia 632.719
euphrates 648.748
euphroſyne 617.638 & 791
eupolis 93
euremides 587
euripides 611. 612. 621 769
euripus 621.769
euronotus 639
europa 635
europs 89.474
europus 636
eurotas 600
eury 769
euryalus 769
eurybates 769
eurydamas 769
eurydice 790
eurymedon 586
eurymone 593.594 633
eurythides 627
eurythus 627 769
eurytion 453
euryſtheus 783.790
euſebia 451
euſtathius 749.782
euthymedon 586 784
eutrapelia 589
eutrapelus 589.590
eutreſis 598.600
eutyches 791
eutychides 779
eutychus 791
euthymenia 783
euuangelium, bar. 745
euxinus 512.618
Ex 391.756
ex & ab differunt 331
ex aduerſum 324.668
ex aqua panis 331
ex compoſito 331
ex iure manu conſertum 758
ex ſpongia vinum 331
ex ſententia 331
ex vinculis 331
exæreembus 398
examen 40.578
examino 578
exanclo 737
exanguis 54.65
exanimus 157
exanthemata 617
exardeo 157
exaro 384
exanthimata 617
exantlo 737
excællo 762
excandeo 152
excandeſco 152
excanto 359
excedo 570.351
excello 176.165
excelſiſſimus 142
excerno 180
excerpo 180
exceſſus 198
exceſſus regiminis 359
excidium 169
excido 168
excindo 169
excio 156
excipio 161
excipula 161
excogito 331
excolo 176
excoquo 181
excrementum 180
excretus 380
excrucio 304
excubo 128
excudo 571
eculeo 713
exculpo ibid.

excus

excuncatus 568
excurſim 331
excuſandi verba 307
excuſo 308
excutio 161
execro 756
execror 586.713
exedo 167
exegema 588.718
exegemates 588
exegeſis 588. 598. 600 & 718
exegetes 588.718
exegetice 210.588
exegeticus 588
exemptus 178
exenterare 769
exeo 389.391
exeo hominem 391
exequiæ 129
exequens 271
exequor 192.756
exerceo 150.752
exero 182.756
exerto 182
exhæres 303
exhalo 773
exhaurio 188
exhedra 586
exhilaro 779
exhuberare 564.776
exibilo 756
exigo 172.387.391
exiguus 303
exiguior 145
exigere 212
exilio 188.753
exilis 301.614
eximo 178
exin 657.667
exinde 668
exire foras 344
exire aſinum 391
exiſtimo 321 512
exiuro 200
exlex 64 757
exoche 708.709
exochos 708
exochus 779
exoeitus 627.629
exodi 199
exodium 629
exodrazo 629
exodus 55
exoleo 156
exoletus 156.380
exos 664
exorbeo 158
exonero 598
exordior 192
exordium 192 720
exorior 193
exoro 331
exors 98.274
exoſus 199. 272. 277
exoſculor 201
exoticus 639
expalleo 152
expando 167
expaueo 155
expectare 705.756.757
expedit bonas eſſe vobis 239.363
expedio 363
expeditio 466
expeditum 466
expello 176.391
expendo 168
expergefacio 587
expergiſcor 192
expergitus ibid.
experiens 271
experimentum 616
experior 191.201
expers 274.304. 752 & 756
experrectus 192
expertus 201.271
expes 50.116
expeto 184
expilo 614
expiro 756
expleo 156
explico 149
explicit 198
explodo 170.754
expoliantur 695
expono 179
exponens & expoſitum diſcordant 310
expoſco 165
exprimo 178
expromo ibid.
expuncti milites 173
expungo 173
expuo 163.756
exquære 754
exquæro, vel exquiro 182
exquiliæ 128.521
exquilinus 521
exſecro 756
exſequor 751.756
exibilo ibid.
exſicco 751
expecto 756
exſpes ibid.
extra 132
extemplo 751
extemporalis 331
extempore ibid.
exter. 71.141
exterminatus 271
extero 181
exterreo 150
extimplo 751 713
extimo, bar. 521
extinguo 171
exto 147.391
extollo 177
extorqueo 158
extorris 53.303
extra 325. 391
extraneus 578.579
extremius 142
extrico 528. 607
extringo 171
extrinſecus 585
extruo 162
extubero 565
extunc 331
extundo 169
exubero 640
exudo 756
exul 28 39
exulatum iri, bar 372
exulo 201.400
exulto 753
exundantia, metri gratia 426
exupero 640
exurgo 756
exuro 182
exuuiæ 110
Exechias 449. 585
ezel 671

F

F in Latinis 766
f in ph verſa 503
f in alias literas mutatio 755
fabella 477
faber 70
fabi pro fabij 753
fabrateria op. 477.583
fabula 477
fabullus & fabella propria nomina 477
fabulum 135
fac 654. 667
face 198
facie genitiuus 102
facierum 118
facies 102
facile 296
facilis 143
facillimus 745
facinus 87
facio 753
à Facio compoſita 356 & 669
facio ad rem 384
facio certiorem 384
facere deliceas 383
facere domum ibid.
facio finem 384
facio fugam ibid.
facere furtum 383
facere iniuriam 384 & 741
facio iter 384
facere lucrum 384
facio miſſa 384
facere moleſtiam 741
facio moram 384
facio mulieri 384
facere naufragium, damnum, iacturam 383
facere pedem ibid.
facio poteſtatem 384
facio rem diuinam 384
facere riſum, ſtomachum, bilem 383
facio ſementem ibid.
facio ſermonem 384
facio ſilentium ibid.
facere timorem ibid.
facere vela 383
facio viam 384
facio vitium 383

facio

facio vitula 383
facere vrinam 384
factito 740
faculcas 45
facundia 479
facundus ibid.
faceſſo 183
fadus 481
fæcare 501
fæciniæ vuæ 501
faculentus 501
fæcundus ibid.
fæcutinus 501
fæx 501. 746
faginus 447. 619
fagineus 447
fagus 32. 481. 748. & 766
falx 130. 483
fallax 272
fallo, & eius compoſita 177
fallor 305
falſarius 274
falſo 652. 667
falſina 620
falſus 205. 380
fama 748. 766
famul 39
famelicus 588
fameo 152
fama & fames 486
famij 102.
familiaris 95. 211. 277
famoſus 255
famula 70
famulandi verba 359
fanum 463
far 81. 471
farcimen 189
farcio, & eius compoſita 189
fardellus, bar. 693
farina 471
fariolus 755
farrago 471. 760
farratus 760
farreus vel fareus 471. & 691
farſinas 620
fartilia 189
fartores ibid.
fartum ibid.
fartura 189
fas 41. 751
faſces 127
faſcis 51
faſcinum 124. 617
faſti 126
faſtidio 186. 306. 611
faſtidium 611
faſtigiare 613
faſtigium ibid.
faſtus 126
fateor, & eius compoſita 192. 753
fathiſco 205
fatigo 497. 613
fatiſco ſine h 193. 205 & 752
fatiſcor 193
fatum 496
fatur 365
fauces 130. 754
fauendi verba 356
faueo 155
fauor 738
fautor 155
faux 77. 752
fax 475
faxim 196
faxis 664
faxitis 664
Febricito 607
febriculoſus 607
febris 499
fel 656
felis 80
felo 506 & 507
felſina 617. 620
femoralia 745
femur 82. 510. 745
fera 517
ferale ibid.
feralia ibid.
feralis ibid.
ferax 272
ferculum 75. 194
fere 651
ferens 271
feretrius 603
feretrum 603
feriæ 129. 517
ferialia 124
ferio & eius compoſita 187
fero, & eius compoſita 194. 748. 768
fero auxilium 351
feroc. 186
feronia 517. 644
ferox 91
ferme 650
feſcenini verſus 618
feſceninus 618
femen 115
feneſtra 511
ferramentum 762
ferraria 581
ferre 183. 762
ferrugo 78. 641. 762
ferrum 762
ferruminor 762
ferrumen 762
fertilis 275
ferueo 155
feruidus 303
feſpere 754
feſſus 271. 272
feſſus ſalutis 272
feſtinatus 621
feſtinus 275. 620
feſtis 754
feſtorum nomina 124
Fiber 472
fibra 525
fibula 525
ficedula 527. 586. 642
ficeliæ 527. 589
fictile 172
ficticium 15.
ficticius 625
ficulneus 241
ficulnus 527
ficus 59. 527
fideiubeo 669
fidelia 68. 530
figo, & eius compoſita 174. 365
fidelis 530
fidelis domino 277
fidem do 351
fidem habeo 351
fidena vel fidenæ 530
fidens animi, fidens animo 270
fides 102. 530
fidicen, cina 41. 530 & 618
fidiculæ 530
fidius 530. 715
fido 200. 365. 530
fidus 200. 275. 276. & 277
figlina 172
figo 173. 174
figulus 172
figura hiſtoricorũ 231
figura Græca, Æneas Anchiſæ 218
figura quid eſt 14 & 693
figuræ diuerſæ in eadẽ oratione 709
filia 69
filialis 742
filicula 475
filimacius, cia 532. 573
filius 755
filius, baculus 240
filum 112
filix 91. 475
fimus 122. 535
fini 96
finis 52. 396
finitimus 275. 276 & 641
findo 170
fingo, & eius compoſita 171. 172
à Fio compoſita 356 & 387
fio 195. 200. 201. 236. 438
firmamen 578
fis 663
fiſcina 617
fiſsilia ligna 170
fiſtula 34
fit 361
fixum 213
fixus 174
Flabellum 477
flabra 132
flabrum 477
flacceo 152
flacceſco 152. 760
flaccila 479
flaccus 760
flagitium 481
flagito 481
flamen 41. 486
flameus 486

flamine 117
flamina 133
flaminius 486
flammeo 152
flaueo 155. 498
flaueſco 155
flauius 498
flauus 498. 275
flecto, & eius compoſi-
ta 184
fleo, & eius compoſita
156
flexibula 642
flexibilis 184
flexilis 184
flige 531
fligo 532
flo 752
flocci 312
floccifacio 312. 751
floccus 751
flora 755. 558
floreo 152
florianus 558
floridus 303
florus 558
fluctuo 163
fluito 163
flumen 40
fluo, & eius compoſita
162
fluor 163
fluuiatilis 614
fluuius 573
fluuidus 573
fluxa 162
fluxus 163
fluxio 163
Focale 551
focillo 551
foculæ 754
focus 552
fodico 202
fodio, & eius compoſita
160
fœcunditas 745
fœcundus 301. 745
fœdericus 606
fœdero 745
fœdeſum 756
fœdo 745
fœdus 87. 745
œlicito 606. 745
fœliculus 607
fœlix 64. 274. 745
fœlix quomodo com-
paratur 17
fœmen 510. 511 745
fœmina 617. 745
fœminalia 51
fœmina 121
fœminini eadem quan
titas cum maſculino
618
fœnebris 513. 584
fœnero, fœneror 513.
401. 745
fœniculum 513
fœnilia 615
fœniſex, ſecium, ſeca
513
fœnum 123. 134. 513 &
745
fœnus 87. 513 745
fœnuſculum 513
fœta 396
fœteo, idus 524. 745
fœtet male 393
fœto, ico 524
fœtor 745
fœtuoſus, non fœtoſus
524
fœtura 524. 745
fœtus 524. 745
folia 554. 616
follis 51
fomes 47. 459
fons 60
foras 343. 660
forceps 60
forda 775
fore 379
à Fore compoſita 355
fore cum futuro 379
forefacio 356
forem 196
fores 110. 129
foreſia 756
forfex 62
fori 127
forica 68
forma 396. 748. 766
forma quid 19
formæ caſuales 113
formæ regimen 399
formatio ab amabam,
&c. 19
formica 670
formicinus 610
formido, as 366. 611
formido, inis 38. 78 &
610
fornax 62
fornix 62. 475
fors 119
forſan 656
forſitan 656
fortaſſe 761
forte 657
forteſco 204
fortuitus 626
fortunæ 130
forum Iulium 579
forum 111. 748. 766
foſſa 764
foſſum 764
foueo 155
.Frægi 505
frænum 111. 513. 746
fræſus 521
frætus 524. 766
fragor 481
frango 481. 753
frango, & eius compo-
ſita 172
fraudo 754
fraus 745
fredericus 606
fremo 177
fremor ibid.
frendeo 152
frequentatiua 627
fretum 118. 552
fretus 192. 397
fretus 135
frico, & eius compo-
ſita 149. 526
frigeo 531
frigeo, & eius compo-
ſita 159
frigero 531
frigidarium 612
frigidulus 611
frigil 531
frigie 531
frigo, & eius compo-
ſita 174. 531
friguilla 531
frigus cum ſuis 531
frigutio 531
friguilla 531
fritinus 545
frit 39. 114
fritillus 547
frixorium 174
frondeo 152
frondis 115
frons 61. 90
fructus 101. 397
frugalitas 566
fruges 566. 755
frugi 37. 141. 566
frugis 115
fruiſcor 192. 397
fruitus 397
frumen 40
frumentum 120
frundes pro frondes 754
fruor, & eius compo-
ſita 192 397
fruſino 570. 618
fruſtra 647
fruſtratus 303
fruſtro, or 398
frutex 62. 571
frutico 571
frux 90. 660
frux Cleanthea 398
Fucinus 618
fucus 565. 766
fuga 610 748. 766
fugax 160. 272
fugiens laboris 270
fugio 383. 401. 566
fugio, & eius compo-
ſita 160
fugitans 270
fugo 160. 566. 748. 766
fulcio 189
fulcrum 189
fulgeo, & eius compo-
ſita 158
fulgidus 158
fulginia 618
fulgo, fulgeo 649
fulgor 43 81. 158
fulgur 81
fulgus 754
fulica 568. 607. 609
fuligo 78. 567. 615
fulix 567
fullona 38

fullonica 765
fulmen 40
fulmen quæ 222
fultura 189
fumat 655.667
fumus 122
fundito 203
funditus 625
fundo, fundis 170.201
fundo, is, & as, & eius compoſita 170.201
fundũ vel fundus 135
funebris 584
fungor 190.397
funis 52.53 568
funus 88
fuo 466
fur 45.471.659.748 & 766
furens 270
furere 382
furfures 126
furia 170
furiatus 170
furibundus 606
furio 183.570
furippus 572
furius 569 570
furo 183.570
furor 570
furtum 766
fuſcina 617
fuſcinus 618
faſciculus 607
fuſile 170
fuſius 756
fuſor 170
fuſtis 51.96
futilis 572
futio 572
futurum futuro iunctum 379
futurum in rum ſine genere & numero 372
futuri infinitiui terminatio 371

G

G, ante alias conſonantes 749.757
g, in alias literas mutatio 755
g, in c, conuerſio 299
gabaon 440
gabinus 618
gabinia 618
gadelon 481
gadera 481
gades 481.661
gadilon 481
gadir 31.481
gadira 623
gadiruta 623
gadis 662
gadira, gadires, gaduris 625
gaditani modi 481
gaditanus 625
gaditio 481
gæa 443.446.636 & 638
gæodes 629
gæographus 445
gæolophus 630.780
gœclopus 636
gæomantia 445
gæometra ibid.
gæometria ibid.
gæon ibid.
gæopines 636
georgi 445
gæorgia ibid.
gæorgica ibid.
gæorgius ibid,
gæſa 521
gætuli 514
gætulia ibid.
gætulus ibid.
galathea 749
galaria 584
galatria ibid.
galbana 647
galbanum 578
galbanus 110.135
galenus 485.592
galerita 596.626.628
galeritus 597.626 & 628
galerius 485
galerus 135.596
galeſus 598
galilæa 543.615.746
galla 112
galli 760
gallia ibid.
galliambicum 682
gallicus 606
gallicinus 618
gallina 760
gallinaeius 573
gallica 626
gallus 760
gamma ibid.
gandauum 584
ganea & ganeo 116.135 & 488
ganeum 488
gangama 578
gangræna 594
gannire 754
ganymedes 662.747 & 789
garamas 46
garganus 109.578
gargarus 109
gargettum 763
gargittius 763
garlacus 573
garricus 606
garrio 186.760
garrulo 202.790
garrulus 747.790
garryo ibid.
gaſterochiræ 622.623
gaſtrimargia 451
gaſtrimargus ibid.
gaudeo 200. 361. 366. 382.395
gaudet triſyllabum. 691
gauiſus 624
gauſapo 95.115
gauſapina 617
gauſapinus 619
gaza 112. 693. 757 & 759
gazophylacium 747. 759.771
gazophylax 759
Ge 445
gebenna 500
gedeon 445.502
gedippa 502
gela 506
gelæ ibid.
gelaſianus 582
gelaſini 582
gelaſinus 581.620
gellij locus 224
gellius, a 750.762
gelo 384
gelos 506.581
gelu 506
gelum ibid.
gelus ibid.
gemini 126 617
gemini fratres, aut fratres gemini 239
gemitus 177
gemma 707.762
gemo, & eius compoſita 177 382
genea 714
genealogia 577.714
genealogus 577
gener 71
genetale 15
genes 454
geneſa 598
geneſar 511
geneſis 85
geneſius 601
genethli 714
genethlia 714
genethliacus, a, um 783
genethliacum 714
genethlios 783
genethlon 714
geniculor 359
genitiuus pro ablatiuo 274
genitiuus vel ablatiuus indifferenter adduntur ſubiecto 266
genitiuus actiue aut paſſiue, aut poſſeſſiue ſumitur 264
genitiuus & datiuus quintæ in e 102
genitiuus quintæ in ij 102
genitiui actiui & paſſiui 264
genitiuus quintæ in es 102
genitiui regimen 258
genitiuus regitur à quatuor partibus 266
genitiuus regitur à cõparatiuo 284

genit

genitiuus ſine rectore 337
genium 454
genius 74
à Gonos compoſita 259
genoſus 638
genoueſa 640
genule 14
gentilia pronomina, & nomina 18.617.618
genu 654
genua 580
genuinus 222
genus quid 17.59.87
genus dictionis captæ materialiter 223
g nſericus 606
genyctor 789
geolophus 465
geometra 632.645
georgica 670
geometria 445
georgicon 672
gepeda 587
gepida 515
geraſcontes 519
gerens 271
geri 517
germanicus 606
gero, & eius compoſita 182 305.385
gerræ 762
gerri 518
gerro 762
gerrus ibid.
gerulus 182
gerundia 653.753
gerundium quid 18
gerundij natura & conſtructio 370. 371 & multis ſeqq.
gerundium & gerundiuum 373
gerundiorum genitiui cum pronominibus 318
gerundiui & gerundij regula 375
gerundiua elegantiora ſunt gerundiis 375
gerundus 753
geryon 453.790
geryones,is,on, vel eus 453.517.633.634
geſtominus 618
geſtar 471
geſtare 182
geſtus 182
geſylus 791
geta, vel es 34.522
gethſemani 591
getulia 642
getulicus 6 6
getulus 642
Gibba 763
gibber 71.763
gibberoſus 763
gibboſus ibid.
gibbus 526.763
gigantes 660
gigantomachia 714
g gas 46.787
gigno, & eius compoſita 179
gilippus 532
gilium 532
gillus 763
gilbertus 532.534
in Ginta numeralia 647
ginus 537
gingiuæ 129
git 39.508
Glaber 70
glacilla 479.480
glacinia ibid.
glacito 479
gladis 481
glæba 500
glamiæ 486
glanius 488
glans 89
glarea 491.493
glareola 631
glaucinus 619
glaucoma 632
glauconome 634
glaucopis 635.636
glaucus 519
glis 86.473.663
gliſas 450
gliſco 165
globus 550
glocio 186
glœodes 629
glœos ibid.
glomerare 515
glomus 88.135.555 & 5 6
gloria 122.558
glorior 185.395
glos 55
gloſa, bar. 764
gloſa ibid.
gloſſodes 629
glotoro 563
glubo 164 564
gluere 738
glumiæ 568
gluten 70.571
glutino 571.572
glutinum 571.572
glutio 572
glycera 788
glycere 595.788
glycerium 595.657.747 & 788
glyconium 678
glycys 788
glypho 788
Gnatia 496
gnatus 755
gnarus 271.491.755
gnauus 458.499.755
gnidos 529
gnomon 80.755
gnoſco 755
Gobio, bius 135 & 550
gobryas 791
godofredus, godofridus 611
golgotha 619
gomer 671
gomor 555
gomorrha 555.671
gomphus 55
gonia 632
goniodes 629
gonos 443.557
gonorrhœa 443
gonzaga 576
gonzagida 576
gordius 632
gorduicome 632
gorgones 783
gorogytion 787
goritos 559
gortina 791
gothia 545.562
gothus 562
gotinuſa 620
gotta 764
Grabatus 545 & 583
græcus 760
gracilis 143
gracillimus 745
gracillo 763
gracilus 479
gracus ibid.
gradior, & eius compoſita 152.752
gradus 192
gradus comparationis petunt genitiuum 279
gradiuus 481
græcia 501
græciſſo 202
græcus 746
graiugena 69
gramma 745.760
grammatica & eius partes 12.13.209.745
grammatica præceptiua 211
grammtica ex vſu, non authoritate aut analogia 218
grammatica vnde 209.
grammaticalis, bar. 576
grammatiſtice Græcè, Latinè literatio 210
grammaticè loqui 211
Grammaticæ diffinitio 209
Grammaticæ diuiſio 210
Grammatici duplices 209
grammatici excellentia 209
grammaticorum authoritas 413
in Grammaticos 217
grãmaticus, a, um 210 & 576
grammatiſta 210
grammatiſtarum ineptiæ 209
grammmatophorus 210.

210. 560
grammarophylacium, 210
grauius 488
graphe 713.744
graphiarium 455
graphium 455
grapho 210
graſſor 761
grates 119
gratiæ 130
gratianus 498
gratificor 361
grator 361
gratulor & gaudeo differunt 353. 361
gratulandi verba 369
gratus 277
graueoleo 156
grauidum carmen 673
grauis 276
grauo 385
grauor 385
gregorius 504
grenicon 607 609
grex 63.660
groſſities 738
groſſitudo 738
groſſus 58.738
gryllus 790
gryma 790
gryphon 539
gryps 77.473.747.790
grypus 473.539.541 & 790
Guerra,bar 693
guido 530
guliocæ 567
gulielmus 532.534
guinnoeus 219.628
guiomar 655
gula 567
gummi 37.951.755
gummium 124
guneus 568
gurdus 693
gurges 47.698
in Gus nomina 273
gutius 572
gutto 765
guttur 44
guttus 44.135.765
Gygæus,a,um. 531
gyarus 787
gyas 787
gyge 787
gyges 531. 787
gymnas 83
gymnaſiarches 787
gymnaſium 581.747 & 787
gymnaſiæ 582
gymnos 787
gymnoſophiſtæ 787
gynæces,& cia 585
gynetia 585.787
gynæcium 455.787.585
gynæconitis 787
gyndes 787
gyne 787
gypſo,gypſas 787
gypſum 787
gyros 747
gyrthon 787
gyrus 55.787
gytheus 787
gyttgeus 779

H

H aſpiratio tantùm 428. 772
h in Latinis 772
h pro conſonante 635 & 653
Ha 648.773
haa 773
habena ibid.
habeo 371 383.748.753 & 773
habeo & eius compoſita 150
habere iter 371. 383
habeor 235
habilis 773
habitaculum 573
habitior 144
habito 338.773
habito cum genitiuo vel accuſatiuo 338
habraha 773
habraham ibid.
hac ibid.
hactenus 321. 668 & 773
hadria 35.486.773
hadrianus 579.748.773
hæbudes 500
hæc 116.748
hædilus, ilius, vel iculus 503
hædudes 504
hædui 503
hædus 503.773
hæma 591 611
hæmatites 511
hæmibetum 511
hæmon,ia 633
hæmonia 510
hæmorrhoys 511.789
hæmus 511
hæna 514
hænulius 773
hænulus ibid.
hephæſtion 599
hærba 773
hærba,cum ſuis 519
hærbiſander 519
hæredipeta 36. 519 & 773
hæreditas 746
hæredium 519
hæremius 519 520
hæreo 157.366.519.746 748. 773
hæreomai 519
hæres 49. 84. 519. 746 & 773
hæreſiarcha 519
hæreſiotes 519
hæreſis 85. 429.519.520 701.746.774
hęreſis cum compoſitis 596
hæreſius 519. 520
hæreticus 519. 605 & 746
hæretizo 605
hæruca 517. 773
hærugo 517. 519 & 773
hæſito 157.746.773
hætruria 644
hageſilaus 773
hageſiopolis ibid.
hagnus 74
hagnes 83
halalcomene 594
halalcomenium 594
halcyon 658
halcyone 633.787
halcyones 748. 773
halcyonis 52
halec 39.784.773
haleſinus 598
haleſus 598.773
halex 62.483
haliacmon 773
haliæetus 603.605
haliæetos 665
haliartus 773
haliattes 582
halicam 773
halicarnaſſus ibid.
haliſones ibid.
halitus ibid.
hallium 484
hallucinor 189.748.773
halmyrotes 612
halo 123. 483.742.748 752.773.
halcëus 773
halonneſus 599
halora 484.485
halos vel haly 483
hals 551.605
halter 471
halteres 773
halys 483.773.788
hama 769.773
hamadryades ibid.
hamazones 773
hamerochita 486. 626 & 627
hamilcar 471. 773
hamiotæ 627
hamus 773
hamma ibid.
hammum ibid.
hamon ibid.
hamus 485.748.773
hanapis 773
hannibal 461.656.748 & 773
hanno 773
hanula ibid.
hara 68 139.490. 748 & 773
harena 773
hariolor 491.773
hariolus 503. 491.755 & 773
harma 773
harmalium ibid.

harmenia 773
harmiæ ibid.
harmille ibid.
harmodius ibid.
harmonia ibid.
harmonieus 633
harmonides 773
harpago 38.773
harpagus ibid.
harpalus ibid.
harpaſtum ibid.
harpax 61.773
harpe 773
harpocrates 511
harpyia 451.789
harpyiæ 773
haruga ibid.
harumce ibid.
haruſpex ibid.
haruſpicina ibid.
haſbyta,es 625
haſbytæ 627
haſbyte 625.626
haſtrubal 773
haſtula regia 590
hau 773
haud ſecus 742.743
haue 773
haurio, & eius compoſita 188
hauritu 377
hauſter 773
hauſtorium 188
hauſtus ibid.
Heautontimorumenon 774
hebdomas 83.431. 748 774
hebdomos 774
hebe 68.499.767.769 & 774
hebenus 135. 500. 593. 748 774
hebeo 152.748 774
hebes 49.774
heber 671
hebeſus 500 601
hebeto 774
hebræa 114
hebræus 448.774
hebrinus 618.774
hebrus 185. 500 & 774
hecale,na 600
hecaleſius ibid.
hecate 774
hecatebeletes 585. 589. 590.603 605
hecatebolus 585
hecatombe 68. 584 & 774
hecatombeletes 774
hecaton 767.774
hecatos 774
hectæum ibid.
hector 658.774
hectores 660
hectum 774
hecuba ibid.
hedera ibid.
hedone 503
hedra 586
hedys 502.787
hedymeles 502. 589 & 787
hegaleos 504
hegemon 774
hegeſias ibid.
hegeſilaus ibid.
hegeſippus ibid.
hegeſiphyle ibid.
hei 256
hæc 654
heiulor 748 774
heius 774
helciarius 580 774
helcos 775
helectrum 508. 748 & 674
heledona 586 633
helena 593 774
helenium 593 594
helenus 593 774
helia 702
heliadæ 774
heliades ibid.
helias 507.660 774
helice 774
helicon 657.774
helin 774
heliodorus 637
heliol 469.656
helioporus 774
helios 507 774
heliotropius 456
heliſabeth 748
heliſos 614
heliul 656
helix 506.774
helizabeth 507.774
hellanicus 774
helle ibid.
helleborus,um 135.774
helleſpontus 774
helluari ibid.
hellucia ibid.
helluo 762.774
helmintiſes 774
helodona 634
helops 506.774
helorus 637 774
helos 506
helox ibid.
heltiarij 774
heluella ibid.
heluetij 603
heluius 774
hem 255 774
hemeridion 453
hemi 420.768
hemina 774
hemicyclus 768 774
hemipentemimeris. 420
hemiſphærium 520 & 774
hemiſtichium 673
hemiſtichus 135
hemitritæum 774
hemitritæus 448
hemorobius 774
hemorrhois 51.774
hemus 774
hen 117.769
hendecaſyllabum 585 & 673
hendiadys 117
heneti 512
heniochus 774 779
henion 774
henricus 578.606
heos 445.774
hepar 81.515.774
hepatarius 774
hepaticus ibid.
hepta 420.755.774
heptapachyn 610
heptas 660
heptaſtichon 774
heptaſyllabum 673
hepteimemeris 420. 674.774
her 774
hera ibid.
hera cum ſuis 517. 519. 774
heraclæa 774
heracleæ 517
heraclæus 517.448
heracleon 517
heracleotes ibid.
heracleota ibid.
heracleopolis ibid.
heracles 517.768
heracleus 774
heraclides 517. 611 & 774
heraclitus 517 574.616. 618.774
heraclius 518
heræus 519
herba 774
herbaceus 573
herbeſos 598
herbalis anſer 774
hercinia ibid.
hercinij ibid.
herculeus,ius 448
hercules OEtæus 514. 774
herculis portus 585
hercynia 620
here,heri 753
heremus 674
herenius 593.774
heri 774
heriphile, vel ole 517. 518 519
herilis 774
herinaceus ibid.
herios 518
hermagoras 575
hermaphroditus 626. 774 780
hermenia 451.747.770 & 774
hermenias 68
hermes 626.774
hermina 620
herminius 618
hermiona 454.633
hermippus 774

hermogenes 592
hermotimus 617
hermus 774
herna ibid.
hernicus ibid.
hero 418.652
hero, herus 418 & 419
heroa 457
herodes 417. 629 & 774
herodianus 517.629 & 774
herodion 629
herodotus 417.629.639. 767.774
heroes 457.660
heroicum carmen 672. 678
heroici decorum 411
heroine 517.617.774
herois 457
heronneſus 599
heros 774
heros, cum ſuis 517 & 664
heroſtratus 519
herpeta 603.605
herpyllum 755
herſilia 614.774
herſillia 763
heruca 774
herugo ibid.
herum 519
herus 519.774
heſau 751.774
heſiodus 774
heſione 633.774
heſper 755
heſperethuſa 603 & 605
heſperia 774
heſperus 445. 604 & 774
heſperyſia 597
heſtis 755
heptapylos 512
heteroclitis 774
heteroclitus 406. 522
heteros 522.774
hetruria 522.774
hetruſci 765.774
heu 256.428.774
heurema 605
heureſis ibid.
heuretes ibid.
heus 256.774
hex 748.755.774
hexa 418
hexaclinos 619.748
hexametrum 418.673. 748
hexametron 774
hexamita 625
hexaphorum 774
hexaptotum 113
hexaſtichon 748
Hiacynthinus 619
hiacynthus 479
hiato 205.775
hibernus 775
hibex 775
hic 104.654 658.667 & 775
hīc 415.667
hicce 763
hiccine 105. 619.668 & 763
hicetaon 658.775
hic ipſe 742
hiconus 633
hidrus 775
hiems ibid.
hiempſal 656
hiera 595
hierapicra 775
hierarchia 767.775
hieremias 748
hiericus 595
hiero ibid.
hierocepia ibid.
hierocepis ibid.
hierodæ 629
hieroduli 642
hieronneſus 599
hieronymus 595. 632. 634.748.770.775 & 789
hieronymus non ſemper ſatis Latinè locutus 370
hieropolis 775
hieros 748.676.767 & 775
hieros cum derivatis. 595
hieroſolyma 595. 630. 645.747.775.788
hierotheus 775
hieruſalem 645.748
hierycho 779.790
hierycus 747
hieto, hietas 205
hilareſco 775
hilarion 453 532
hilaris, os 138.532.581 751.775
hilaritudo 775
hilarius 532.581
hilaro 775
hilarodus 619
hilarœdus 532
hilarus, is 748
hilla 963.775
hilum 459.738.748
himber 775
himera 617
hinnio 763.775
hinnitus 709
hinnulus 763.775
hinnus 763.775
hir 43
hippaco 573
hippagones 775
hippicum 769
hippo 461
hippocras 768
hippodamia 451
hippodates 640
hippodromus 555.769
hippocrates 539. 582. 584.751 768
hippolagus 775
hippolochus 779
hippolita 745.769
hippolytus 627. 745. 747.763.769.775
hippomanes 48.631.661
hippomedon 586
hippomenes 593
hippona 461
hipponactium 672
hipponax 91.632
hipponicus 607
hipponoe 634
hippos 48.461.751 767. 769 775
hippotades 640
hippothous 639
hippoxioa 639
hippus 714
hipocras 582
hipſiſphyle 786
hir 651.775
hira 775
hircania ibid.
hircanus 775
hircos mulgere 712
hirequi 775
hircus 70.482.775
hirpanus 775
hirpinus 559
hirquitalli ibid.
hirſutus ibid.
hirtus 775
hirudo 78.775
hirundo 78.775
hiſco 205.775
hiſpania, nus 775
hiſpidus ibid.
hiſpula, ia 642
hiſſopum 546
hiſtiæa 443.448
hiſtiæus 448
hiſtoria 775.786
hiſtorice 210
hiſtrio 775
hiſtrix 91.475
hiulcus 775
Hoc 293 654
hoc pro huc 344.754
hodie 775
hodiernus ibid.
hodius ibid.
hodœdocus ibid.
hodœporicum 595
hodœporus 595
hœdile 616
hodos 629.770.775
hœdus 748
hœmi 776
hœtychius 524
hœthyni 524
holitor 748.775
holocauſtum 636.748. 769.775
holocryſi 624
holochryſos 623
holopampus 775
holophanta 38
holophernes 636
holopichium 609.610
holos

holos 594.748.769. & 775
holoſchœnon 771
holoſchœnos 594
holoſericum 638
holus 87.748.775
holuſatrum 66
homelium 775
homericum 672
homericum carmen. 678
homerus 555.595.775
homicida 28.36
homilia 449.555.775
homine quos 222
homo 38.78.555.652. 653.775
homodus 629
homœlogia 712
homœomeria 446. 452.555
homœoproton 446. 639.705
homœos 712
homœoſis 446.555. & 712
homœoteleuton 446. 590.705
homogenia 775
homogloſſus 555
homolaides 555
homole 555.556
homolos, vel homolus 555.556
homonœa 443.555. & 556
homonoma 752
homonyma 24.634. 697.770
homonymus 775
homophonis 555
homos 555.705.752. 770.775
homoteleuton 705
homullus 765
homulus 775
honeſtus 772.775
honor 748.775
honorificus 141
honorius 775
honos 87
hopus 772
honuſtus 748
hoplomachus 557
hora 559.775
horatius 414.775
horche 776
horchus 772.776. & 779
horda 775
hordarium 775
hordeum 118.121.775
horreum 776
horizon 80.210.776
hormenius 775
hormidae 655
hormina 620
hormius 455
hornotinus 619
hornum 775
hortus 776
horologium 559
horontes 775
horops 559
horos 776
horoſcopo, as 559
horoſcopus 559.775
horreo 153.401.775
horret 667
horreum 772
horror 775
hortenſius ibid.
horthes ibid.
hortor 201.387.775. & 776
hortulanus 748.775
horus 559.561
hoſpes 48.776
hoſpita 776
hoſpitor 201.776
hoſtia 132.776
hoſtimentum 776
hoſtio ibid.
hoſtium ibid.
hoſtis 53.776
hoſtorium 28.572 & 776
hoſtum 124
Huber 42.43.124. 564.748.776
huberare 564
huberi 94
hubertas 564
huc 345.667
huc rerum 263
hucuſque 668
hugo 38.567
hui 256.430
huic 430.655
huic licet eſſe probum 238
huiuſce 650
hulcus 87.776
hululatus 776
hululo 567.748 & 776
hulyſſes 776
humanus 568.776
humanitas 776
humecto 568.776
humeo 768.776
humerus 568.776
humi 338
humi, cum verbo motus 339
humidus 776
humilio ibid.
humilis 143.568.614. & 776
humillimus 745
humor 568.776
humus 56.568.776
huruca 776
Hyacinthus 55.783
hyæna 593
hyarbita 626
hybernia 525
hyberno 229
hybernus 525.748
hybris 525.526
hybriſter 525
hybriſticus ibid.
hyems 60.748
hydaſpes 530
hydor 530.791
hydra, dria 530.748. & 766
hydrochous 560
hydropicus 474.535. & 748
hydropiſis 635
hydrops 60.89.474. 530.748
hydropes 660
hydropotes 639
hydrus 88
hygremplaſtra 528
hylacteo 534
hylactor 533
hylæa 443
hylæus 448
hylas 533
hylax 52.533.534
hyle 68.452.532.534
hyllus 765
hylonome 633
hyme 786
hymella 762.786
hymelle 786
hymen 42.470.535. 656.658.748
hymenæus 448.470. 535.594.786
hymeneus 593
hymera 535.595.786
hymertia 535
hymœtus 536
hymettus 535.763 & 786
hymnus 748.786
hinulus 537
hypacaris 786
hypæpa 595
hypæpeni ibid.
hypallage 575.718
hypanis 579.786
hypaſides 540
hypate, vel hypata 539 & 583
hypates 539.583
hypenor 786
hyper 426.710.746. & 786
hyperbaſia 709
hyperbaſis ibid.
hyperbaton 709.786
hyperbole 710.746. 766.769.786
hyperbolicos 670
hyperboreus 769
hypercatalecticum 673.674
hyperdulia 421
hyperia ibid.
hyperides 786
hyperiochus ibid.
hyperion 80.658 & 786
hypermetrum & verſus hypermetri, qui 425.426.672.
hypermetrus 769

hyperaton 603
hyphen 717.769.780
hypnus 786
hypo 539.594 712. 746.769.786
hypocauſta 539
hypocha 540.629
hypochœris 598
hypocrita 36.539.540. 769.786
hypocriſis 92.539.545. 746.769
hypocritius 539
hypophora 716
hypopia 636
hyporhythmum 673
hypoſtaſis 746.769
hypotheca 746
hypotheſis 769.772. & 781
hypotheus 639
hypotypoſis 712
hypozeugma 251.703
hypozeuxis 703
hypſenor 786
hypſiphile 780
hypſiphile 786
hyrcania 786
hyrgis ibid.
hyrie ibid.
hyrieus ibid.
hirmos 706.786
hyrtæades 443
hyrtacides 786
hyrtacus ibid.
hyrus ibid.
hyſopum 124.670. & 786
hyſopus 135.545.670. 635.786
hyſſopus 545.766
hyſterologia 709.786
hyſteron 703.785
hyſteron proteron 709
hyſterozeugma 703
hyſtrix 786
hyuſquiannis 786

I

ι 698
ι in a longum mutatur 577.725
ι in æ verſum 513.519 & 588
ι in e, vel in a mutata 576.588
ι in æ diphthongon mutatam 500
i litera 431
i pro ει 454 455
i conſonans abiicitur 469.751
i conſonum 430
i in compoſitione 464
i in vltimis 651
i & u vocales & conſonantes 431
ia interiectio 778
iacchus 574.749.759
iachus 778
iacio & eius compoſita 160.402.460.753
iacis 573.574
iacob 573.574.653
iacobus 432.606.628. & 670
iacto 160
iaculari 160.707
iaculum 160
iæci 501
iader 31.575
iadra 575
ialiſos 624
ialmenus 593.594
ialyſes 485
ialyſij 576
ialyſos 577.624
ialyſus 576.577
iam 431
iambica metra 674
iambicum anacreontium 682
iambicum dimetrum 679
iambicum hipponactium 680
iambicum ſeptenariū 680
iambicum trimetrum 680
iambizin 417
iambus 417.432
iandiu 752.755
iandudum 752.755
ianira 623
iannes 760
iannocius 619
ianque 751.755
ianoha 783
ianthina 719.767
ianthinus 619 767 & 783
ianua 580
ianyſus 789
iapai 579
iapetides 451.679.610
iapetion 453
iapetionides 451
iapetos 451.579.603
iapheth 671
iapidia 579
iapis 579.789
iapix 63.790.579. & 789
iagygia 579.789
iapyx 90.579.789
iared 671
in Ias Hebræa 449
iaſion 581
iaſon 432.571.582
iaſius 451.494.581
iaſpides 660
iaſpis 84 432
iazys 91
iazyx 432
Iber 71.471.468 & 555
iberia 471.775
iberne 516
ibernia, vel nie ibid.
iberius, ia 595
iberus 775
ibicium 672
ibicus 525
ibidem 464
ibis 85.525
ibix 90
ibo 459.468
ibycus 606.786
ibys 786
ibyx 786
Icaria 527
icaritus, tis ibid.
icarius ibid.
icarus ibid.
icaſmos 712
iccircò 749.755
iccius 763
ἴκελος 608
icelos 389.390
icelus 589
ichnæ 878
ichnæa 778
ichneumon 415 557
ichnotates 582.778
ichthiophagi 782
ichthiopola 630
ichthyopolium 456
ichthyotrophium 456
ichthys 456.778 782 & 792
ico 166.461.527
icon 40.502.517.712
icon, cula, iconius, niſmus, nium 527. 529.712
icoicus 529
iconium 633.634
icos 86
icthyopolium 454
ictus, a, um 166
in Iculum nomina 524 & 609
Id æaris 260.159 & 392
id genus 253.259
id locorum 160
id temporis 260.393
idæus 448
idaſmenus 530.593
idcirco 755
idea 670
idem quomodo declinatur 18.530
identidem 530.751. 752.755
ideo 530
in Ides nomina 610
ideus 446
idioma 530.669
idiophaſis 716
in Ido nomina 610
idololatra. 28.452. 630.670
idolium 670
idololatria 452
idolon 670
idolothytum 670
idolothytus 616.784
idolum 630.669 & 670
idomeneus 593
idoneus 530

i docus

idotea 739
idotee 639
idothoe 637
idume 530
idumæus 448 530
idumæa 670
idus 57.129.529.530 & 724
in Idus verbalia 272
Iecur 82
iens 90
ieremia 595
ieremias 449
ierichus 38
ierne 526
ieroſolyma 251
ieſabel 671
IESVS 101. 237. 432. 598 601.653 665
Ignariter 582
ignarus 273.582
ignauus 584
igneo 204
ignicola 760
ignigena 36
ignitus 627
ignobilis 755
ignominia 611
ignominis 631
ignoratio, et antia 273
ignoſcendus 360
ignoſco 165. 360 & 755
ignotus 380
in Igo nomina 613
Iheronymus, bar. 766
ieruſalem 766
IHESVS 748.776
Ii duplex 438
ii, ijdem, &c. 430
iesus 598
Ilaira 533.622
ilaris, us 533
ilaſco 451
ilaſkomai 451
ile 68
ilerda 533
ilerdes ibid.
ilertes ibid.
ilex 62
ilia 133
ilicet 464
illico 653
ilion 40.657
ilione 633
ilioneus 633
ilios 40
in Ilis & ile nomina 273.614
iliſſides 624
iliſſos ibid.
iliſſus 533.624
ilithyia 451.534.626 & 792
ilix 64
illabor 193
ille 104.345.763
illecebræ 129.585
illex 64
illhic 104
illibanus 579
illic 667
illice 650
illicio 159
illido 752.754
illimis 535.616
illinio 537.753
illino 180
illitium 124
illius 668
illix 475
illo 667
illo pro illuc 344.654
illoſos 763
illuc 315.667
illuceo 159.391
illud horæ 271
illudo 170.359.745
illuminor 366
illyris 788
illyſos ibid.
Im 104
imaginor 190.742
imbecillus, vel lis 137. 501.502 586
imber 81.658
imberbis 138.752
imbibo 164.752.756
imbres triſte 214
imbrex 64
imbuo 162.398
imbutus 398
in Imen nomina 616 & 643
in Imentum nomina 616.642
imitatiua verba 751
imitor 190
immanis 54 578
immergo 173
immenſus 193
immineo 157.366.753
immiſceo 151
immitto 366
immodicus 174 303
immolo 176 462
immorior 193
immoror 201
immordeo 154
immulgeo 158
immunis 301
immunitas 301
imo 751
impaleſco 760
impar 659
impares loci 674
imparilitas 695
impauidus 272
impedimenta 211
impedito 466
impello 172 176
impendeo 154.358
impendo 168.358
impenſa 168
imperatiuus 233
impero 351
imperor 351
imperſonale paſſiuæ vocis 347.348
imperſonalia cum nominatiuo 348.349
imperſonalia olim perſonalia 319
imperſonalis ſignificatio 348
imperſonalium verborum formatio 348
impertio, tior 351 & 752
impes 50
impete 117.701
impetibus 117
impetis ibid.
impetrix 90
impeto 184
impeto, us 101.602
impetro 752
impexus 184
impiger 270
impingo 753
impius 1 4
impiano 458
impleo 304.311
impitico 149
impluo 163
impœnitendus 319
impono 179. 353. 387. 752 756
impono ſibi 353
impos 56 274.664
impoſtor 179
impoſtura ibid.
impræſentiarum 7 8
imprecor 353
imprimis 741
imprimo 178 753
improuidus 272
impubis 564
In 391.657.752.756
per In modus citandorum auctorum 333
in ſubanditum 233
in cum datiuo 3 1
in cum accuſatiuo octo modis 312
in cum accuſatiuo vel ablatiuo 334
in animo eſt 742
in Ieus nomina 606
in Ina nomina 617
in Inæ nomina ibid.
in Ine nomina ibid.
inachus 536
inane carmen 673
inanis 5 1.578
inardeo 157
inarime 536.538
inaudio 360
inauditus 379
incæduus 503
incæto 519
incandeo 152
incautus 155.271
incedo 170.237
incendo 167.752
incendium 167
incerno 180
incerniculum 180
incertiſſimus 143
incertus 274
inceſſo 183.3 6

GG 3 inchoo

inchoo 384.776.778
incido 168.391.753
in æs, vel ære incido 334
incilo 615
incipio 384
incino 179
inciſum 671
incitas 641
inclamo 385
inclino 385.536
includo 754
inclytus 747.768
incœptus 516
incoho 748.776
incolo 176
incolumis 138.643
incommodo 358.764
incomptus 178
in conuertendo dominus 370
incoquo 181
incoram 330
incorporale 14
increbruit 743
increpito 309
increpo 148 309
increſco 165
incubi 148
incubo 148.357.391
incudo 57
inculco 753
incumbo 148. 357 & 391
incumbere in ſpongiam 357
incunabula 132
incurioſus 272
incorius 144
incurro 391
incus 57.666
incuſo 367
incutio 161 753
indago 78.481 576
indagus,a,um 576
inde 335
indecor 44
indefeſſus 193
indemnis 183.752
index 64
indico 166.311.352
indictus 352.379
in diem 333
indiem addicere 333
in dies ibid.
indiga 36
indigena 36
indigeo 152.304.753
indiges 49
indignor 397
indiguus 302
indigus 152 301
indipiſcor 191.753
indiuiduus 170
indo 168.353 391
indoctus 271.667
indoico 305
indoles 122
induciæ 130.641
induco 366.754
indugredi 461
induforo ibid.
indulgens 271.379
indulgentia 357
indulgeo 158 357
indumanu 461
indumentum 643
indupedita 461
induperator 461 & 694
induſia,ata 645
induſtrior 145
induſtrius 144
indutum 643
induuiæ 130
inedia 167
ineo 391
ineo gratiam 391
ineptio 752
ineptior ibid.
ineptus ibid.
inermis 137.752
iners 61.758
ineſco 384
infamis 54
infans 61
infantibu, pro bus. 694
infauſtus 277
infectores 160
infenſus 276
infer 141
infera pro infra 328
inferi 126
inferias 342
inferior 290
infernus 107
infero 391
inferus 141.142.595
infeſtus 276
inficiæ 119
inficias ire 342
inficio 160
infidus 200.530.610
infigo 174 612
infimates 116
infimus 143
infiniti 212
infinitiui conſtructio 371
infinitiui reſolutio. 369
infinitiui futurorum 371
infinitiui verba 371
infinitiuus loco nominatiui 236
infinitiuus quibus verbis addatur 371
infinitiuus pro indicatiuo 231.370
infinitiuus loco nominis 221 370
infinitiuus pro gerundio 370.371
infinitiuus ſubauditur 371
infinitiuus pro ſupino & participio. 371
infinitiuus cum adiectiuis 371
infinitum 15
infirmus 138
infit 197.366
inflecto 184
infligo 171.531.612
influo 163
infodio 160
infœlix 274
informo 388
infra 326.128
infra horam 325
infrænus 138
infrequens 271
infrico 149
infrigo 612
infrigido 612
infringo 172.753
infumabulum, bar. 620
ingemo 177
ingenitus 179.379.593
ingenium 593
ingenuus 593
ingero 183
ingigno 179
inglorius 144.275
ingluuies 102
ingratus 274
ingruo 163
inguen 80
inhabilis 575
inhæreo 366
inhibeo 150, 351. 753 & 775
inhio 367
in horam 333
in horas ibid.
inhuber 564
inibi 344
inijcio 160
inimicitiæ 119
inimico 190.753
inimicor 190
inimicus 607.753
iniquus 754
initium 459
iniunx 64
iniuratus 200
iniurius 144.276
inlido 756
in locum vel in loco curro 334
inluſtris 756
in mentem fuit 335
in mentem venit. 314
in medium relinquo. 335
innaſcor 190
innitor 192
innoxior 145
innoxius 273
innuba 164
innubo 164
innubus 564
innuo 163
inoleo 154
inopinus 610
inops 98.302
inopus 635

inordin

inordinatæ orationes 698
in paucis 292
in primis 292
in primis cum ſuperlatiuo 294
inquam 256
inquies 50.660.661
inquilinus 614.620
inquino 617
inquio 196
inquiro 182.754
inquis 663
in rem vel re eſſe 334
inruo 756
inſaluber 30
inſanus 668
inſatiabile 273
inſaturabilis ibid.
inſcendo 752
inſcius 273
inſcribor 237
inſculpo 181
inſector 203
inſecurus 273
inſequor 192
inſero 182
inſerpo 180
inſeruio 359
inſideo 154.363
inſideo illi 366
inſidet in animo 366
inſidiæ 130
inſidior 189.366
inſido 366
inſignis 54
inſilio 188.366
inſimulo 308
inſinuo 353
inſiſto 358
inſolens 200.271
inſoleſco 200
inſolitus ibid.
inſono 148
inſons 275
inſopnis 137
inſpico 527
inſpicio 160.753
inſpuo 363
inſtabilis 573
inſtar 114.260
inſtar cum ad 161
inſtar mors 358
inſtauro 146.385
inſterno 180
inſtigo 531.613
inſtinctus 171
inſtingo ibid.
inſtipulor 201
inſtitor 147
inſtituo 162
inſto 147.358
inſto operi 358
inſto opus ibid.
inſto viam ibid.
inſtrepito 181
inſtrepo ibid.
inſtruo 162.388
inſuber 640
inſubres ibid.
inſubria ibid.
inſueſco 165
inſuetus 165
inſulſus 177.754
inſulto 359
inſum 355.373
inſuper 668
inſurgo 171
inſuſurro 367
intabeo 152
intamino 578
integer 303
integraſco 204
integumentum 643
intellectio 742
intellego 753
intelligens 270
intelligo 173.751.753. & 756
intendo 168.367
intentio 168
intentus ibid.
inter 325.390
inter cum reciprocis 406
inter paucos 294
inter primos ibid.
intercalaris 716
intercalo ibid.
intercapedo 78
intercedo 390
interceſſor 44
intercino 179
intercipio 752
intercus 58.665
interdico 166.382.741
interdiu 325
interea 325.647.668 & 757
intereo 757
intereſt 548
intereſt ad laudem 316
intereſt cum Tanti, quanti,&c. 315
intereſt mea,non mei. 317
intereſt quatuor modis capitur 316
intereſt vnde componitur 316
interhæc 325
interibi 344
interiectio,& eius partes 22
interiit 655
interim 325
interimo 178
interlino 180
interlunium ex Plinio 215
interluo 390
intermico 150
interminor 353
intermiſceo 151
intermorior 193
interneco 149
intero,interis 181
interpello 761
interpolo,as 631
interpres 49.661 & 746
interpretor 201.746
interrogatio 667
interrogationis nota. 672
interrogatiuum 15. & 217
de Interrogatiuo & reſponſiuo 226
interrogatiuum & reſponſiuum diſconueniunt 227
interrogatiuum à reſponſiuo diſcordat 310
interrogatiua locorum quot 21
interrogatiua aduerbia 342
interrogatiui & interrogationis diffinitio 217
interrogatiua cum genitiuo 278
interrogo 309.553
interruptio 698
interſum 155.316
interſum cum accuſatiuo 316
intertrigo 737
interuallum 760
interuenio 187
interuerto 184
interus 143
inteſtatus 190
inteſtina 133
intexo 186
intimo 353
intimus 103.277
intingo 171
intolerans 271
intra 325
intremo 178
intrico 528
intrò 343.465
intueor 191
intus canere 706
intybus 59.110.747
inuado 170.366
inueho 175
inuergo 174.353
inuerſio 711
inuerto 184
inueſtigo 613
inueteraſco 204
inuideo 153.354 & 383
inuideor 354
inuidia 431
inuidioſus 153
inuitare 626
inuitus,a,um ibid.
inuolucrum 186.458. & 641
inula 537
inultus 192
inungo 171
inuoluo 186
in vota ceſſo 335
inuro 182
in Inus nomina 618

inuus 537
Io 79.453
ioannes 776
iob 453.653
iobileus 564
iobolus 628
iobus 578.628
iocabed 671
iocaſta 512
iocundus,bar. 459.551
iocus 107
ioda 512
iodocus 628
iohannes 456.662.
748.776
iohannes Lupus 218
iole 630
iollas ibid.
ion 453.783
ionas 557
ionathan 671
ione 454
ionia 454.633
ionica à maiore 677
ionica à minore 676
ionicum 685
ionicus 614
ionium 454
ionius,ia 634
ionos 454
iopas 635
ioppe ibid.
ioſeph 432.638.655
ioſephus 594.606
ioſippus 594
iota 33
iotaciſmi 694
iotaciſmus 427
iouis nigri 473
iouis profundi 473
iouis ſtygij 473
Iphi 539.554
iphianaſſa 579
iphianiſſa 539
iphias ibid.
iphiclus ibid.
iphigenia 451.539.
611.579
iphilus 539
iphimeda, iphimedia
586
iphineus 620
iphinoë 539
iphinous 538.539 &
618
iphis 539.601
iphitides 541
iphition ibid.
iphitus. 539
iphthime 784
ipimedia 587
ἶκιος 515
ips 77
ipſe 246
ipſiſſimus 140
ipſius cum pronominibus 318
ipſius 104
Ir 659
ις in ψ mutatur 659
ἰξάκλωτος 626
iracundus 573
iraſcor 190.359
ire ad 341
irenarcha 543.544
ireneus 544
ireſione 543.544
iri quid faciat in futuro infinitiui 372
iris 92
irocomos 544
irocopus ibid.
ironia 451.543.711
ironeuomai 711
ironicos 670
iros 544
irratire 524
irraucio 189
irredux 64
irrepo 180
irretire 604
irrideo 157
irrimo 761
irritaſſis 158
irrito 616
irritus 191.275.303.
& 616
irrumo 568.643
irrumpo 180
Is ab eo, cum ſuis
664
is 77
is,ea,id 345
iſaac 546
iſabel 655
iſabella 546
iſacipara 546.574
iſæus 448
iſagoge 575.630.749.
& 757
iſalces 545
iſapis 546.579.580
iſara 545
iſaura ibid.
iſauri,vel ræ ibid.
iſauricus ibid.
iſaurum ibid.
iſaurus 545.546
iſboſeth 671
iſce 105
Iſchyros 787
iſerus 545
iſidius 545.546.611
iſidorus 546.637 &
775
iſis 546
iſmarus 107.775
iſocrates 545
iſpal 32
iſraël 469.656
iſſai 675
iſte 104.145
iſter 775
iſteuones 606
iſthic 104
iſthmia 784
iſthmos 54.784
iſthmus 777
iſtic 667
iſto pro iſtuc 344
iſtria 775
iſtuc 104.667
iſtuc pro iſtud 755
iſus 546.598
Ita 647
ita cum comparatiuo
292
ita cum gradibus 292
ita loquimur, ſubaudi
cum 257
italia 547.576.694.
& 701
italis,idis 547
italus 147.576
itaque 668
ite miſſa eſt 604
iter 42.82
in Ites nomina lapidum 625
ithaca 783
ithaceius 599
ithaceſius 598.599
ithome,ne 632.783
ithonus, mus 632
ἶδος 661
ithuræi 644
ithurei 612
ithureos 549
ithymus 632
ithyphalas 792
ithyphallicum dactylicum 681
ithyrei 612
ithyreus 549.783 &
792
in Itum aduerbia 625
itiner 617
itinerarium 595
itineror ibid.
in Itis Græca vel Ites
vel Ita 625
in Itius nomina ibid.
iturea 670
ityphalas 751
ityuoneus 791
itys 549.662.747.
& 791
Iuba 27
iubar 41.564.658
iubeo 158.351.383
iubeor 351
iubendi verba ibid.
iubileus 564
iubilo,as ibid.
iubilum ibid.
iubilus 135
iucundus 277.459.
551.642
iudæa 432.746
iudæus 432
iudas 432
iudex 64
iugalis 53
iugerum 112.566
iugis 54.566
iuglans 567
iugum 537.566
iuliana 567
iulianus 550.567
iulis 568.642
iulius 432.566
iulus 432

iumen

iumen 459
iumentum ibid.
iungere vulpes 712
iunices 607
iunior 141.459.568
iunis 143
iunix 141.607.609
iuno 653
iupiter 82. 567. 569 & 745
Iupiter pluuius 492
iupiter ſtans 466
iupiter tonans ibid.
iureconſultus 738
iuro,as 200 316
ius,ia,ium,finita 430
ius 88.118.665
in Ius nomina 273
in Ius poſſeſsiua 447
Ius ciuile 708
iuſiurandum 71
iuſſum 109
iuſſus ibid.
iuſta,orum 132
iuſtinianus 618. 620
iuſtinus 618
iuſtitium 123
iuſtius cum accuſatiuo 271
iuturna 572
iuuenis 53.593
iuuenior 143
iuuerna 526.572
iuuat 388
iuuentus 43.57.121
iuuenta,iuuentas & iuuenilitas 121
iuuo 359.465.572
iuxta 277. 326
iuxtim 326
in Ix nomina 609
ixion 453.656
iynx 77.91

K

K.Iuniis 755
K litera ibid.
Kaput ibid.
Kyrie eleiſon 33

L

L in alias literas mutatio 755
laban 478
abraca 492
labaſco 104.478
labdac.ſmus 427.695
labdarus 757
labefacio 477
laberius 595
labes 83.123.477
labeſco 438
labia 135
labica 478
labicum op. 447.607
labicus 478
labo,bas 477
labor,laberis 193.477
labori, mei, pro meo 264
labyrinetus 786
labyrinthus 747. 783. & 786
lac 655
lacæna 593
lacedæmon 586.591
lacedæmonij, lacedæmones 586
lacedæmonius 591
lacer 71
lacero,as 761
laceſſo 183
laceſſitum 625
lachana 132.748.778
lachanum 482. 578 & 751
lachanopola 630
lacheſis 85
lachias 778
lachium ibid.
lachrymæ 772.790
lachryma 747
lacinia 480
lacio 159
lacon 480
lacryma 747
lacte 79
lactes 100
lacto,& eius compoſita 159.752
lacuna 643
lacus 101.138
lacydes 611 787
ladas 481
ladmus 486
ladon 481
læa 525
Lædo 379. 503. 746 & 754
lædo, & eius compoſita 170
lælaps 473.509
lælapes 660
lælius,lælia 509
læmargia 511 452.746
læmargus 511
læna 513
lænarus 210
læſteia 521
læſtrigones 511
læſtrygones 613
læſtrygonius, a, um. 613
lætamen 524
lætenſes 525
lætia ibid.
lætor 190.304. 524 & 746
lætus 274.277.303
læua 525
læuigo 266.525.612
læuis 54.276.525.746
læuo,as 525
læuor 276
læuorſum 525
læuus,a,um 515.746
laërtes 439
laganum 482.620
lagari verſus 487
lagarum 673
lageos 445
lagœna 68.594.746
lagois 457
lagon 482.483
lagopus 482
lagos 445.457
lagunculus 482
lagus ibid.
lairus 622
lais 440
laius ibid.
lalage 575
lalara 493
laleo ibid.
laletania 484.578
laliſio 614
lallare 760
lalos 493
lalyſos 614
lama 487
lamachus 778
lambano 702.747
lamech 671
lamella 486
lamentum 486
lamentatur 348
lamina 461.486.6 7
lamna 461.557
lampas 83.779
lampethuſa 603
lampetiæ ibid.
lampia 452
lampon 452
lamus 486
lancea 693
lancino 617
landrianus 452
langia ibid.
langueo 152
languor ibid.
laniger 72
lanio & lanius 74.488
laniſta 36
lanugo 38.641
lanuuium 488.499. & 646
lanx 77
laodamia 451
laodoce 440
laodocus 440.628. & 629
λαοῖς ἔρωτι 604
laomedia 587
laomedon 586
laos 440
laothoe 619
lapathes 489.583.584. & 782
lapathos vel lapethos 489.584
laphitæ 780
lapidare 707
lapidauerat 229
lapis 52.660
lapſis diebus 324
lapſor 193
lapſus
lar 28.41.81.656
lara 493
lardum 120
lares 127
largior 201
largus 273
larides 491

laridum 493
larignum 475
larina 492
larinas 657
larinates 491.582
lariſa 624.763
lariſſa 492.624.763
lariſſæus,a,um 624
larius 74.491
larneſus 598
laronia 492
laronius ibid.
larualis 581
larunda 492. 493
larus 492
larix 475
laſciuio 186
laſer 47
laſerpicium 494
laſſo 761
laſſus 761
latebræ 128.585
lateo 153.367.498. & 710
later 82
laterna 497
lateris 116
lateſco 498
latex 62
latinæ linguæ infamia 411
latinè 237
latinè loqui 211
latini & Græci ſermonis non eſt eadem ratio 264.318
latinus 74
latito 185
latitudo 496
latinius 486
latous 458
latria 451.670
latrina 68
latro 38
latrocinor 628
latrocinium ibid.
laturus 691
latus,a,um 88.496
latyninus 791
lauachrum 272
lauacrum 458.450
laudace 573
laudandi verba 307
laudo 309
laudium 98
lauer 42
launia 498
launium 498. 499. 620. 646
lauo,as 147
laureatus 759
laurentius Lippius 412
laurus 138
laus 745
lautillus 616
lautulæ 147
laurus,nomen ibid.
lax 159
laxo 761
laxum carmen 673
laxus 671
lázarus 580.581
Leæna 593.746
leander 441
learchus ibid.
lebadia 412
lebedus 587
lebes 47
lebetes 660
lebetus 500
lecania 501.578
lecca 761
lechæus 501
lectica 607
lectito 740
lecythus 58.501.625 627.670.787
leda 68
ledæus 448
ledericus 606
legatus 504
lego 202.504.505.753
lego & eius compoſita 173
legio 37
legirupa 36
legitimum 641
legitimus 458.504 745 763
legoux,bar. 744
legumen 120. 642 & 643
lelaps 77.89
leleges 660.788
lelex 90.506
leliphagus 621
lembus 56
lemma 468.762
lemnos 664
lemures 126.641
lemuria 133 644
lenæus 448
lenas 82.657
lenimen 616. 643
lenio 753
lenior 437
lenis 276
leno vel na 513
lenocinium 628
lenocinor 358. 617 & 628
lenos 448
lens 89
lentigo 90
leon 543
leonor 655
leonora 635.637
leontini 618
leontychides 791
leopardus 66
leponticus 515
lepontij ibid.
lepos 87
lepſis 701.702.703.704 & 707
lepus 57
lera 519
lerigio,bar. 654
lero 519
leſbos 31.664
leſbous 458
leſtrygones 790
letania,bar. 452
lethæa 443.783
lethæus morbus 783
lethargus 783
lethe 524.597
lethum 748.524.783
letum 123.156.783
leuaſſo 198
leucadia 575
leucargillum 769
leucate 581
leucippus 767
leuconia 633
leuconotus 634.640
leucopetra 635
leucopis 635.636
leucos 446.769
leucoſia 638
leucoſyri 638
leucothea 446. 769 & 772
leucothoe 639. 769 & 784
leui,ita 525
leuinus 318.525.550
leuiosi 94
leuir 70
leuis 276.525
leuites,is 625
leutychides 779.791
lex 90.660
lexicon 693.702
lexis 85.693.702
Liba 132
libanus 33.525.579
libella 526
libens 758
liber 72. 273. 303 & 525
liberalis 274.526
liberi 75.125.299
libero,as 309.398
liberta 69
libertas 526
libet 362
libethra 783
libethreus 783
libethrides 526 783
libethrus, vel thra. 526
libido 78.610
libido eſt 362
libo, & eius compoſita 146.526
libra,are 516
libri falſo inſcripti. 412
librorum nomina. 125
librum de diſciplina ſcholarium non eſſe Boetij 234
libripens 90
libro,as 526
liba 60.76
libum 526
libuo 507
liburni & liburnum 525
libya, vel libye 525. 526

526 & 786
libycus 786
libys ibid.
libyſſa 766. 786
libyſsinus 766
libyſtis 786
libyus ibid.
liceo 201. 311. 528
liccor 190. 200. 311 & 528
licentia 290. 375
licentia poëtica 426
licet 353
lichen 40. 527
licheus 527
lichoſtratum 745
licianus 527
liciatorium ibid.
licinium 480
licinus 620
licitatus 311
licitor ibid.
licitus ibid.
licium 527. 549. 625
licurgus 744
lien 41
lienis 52
liger 71
ligia, vel ea 452
lignarij 619
ligo 38
ligula 531. 614
ligur 45
liguria, us 644
ligurio ibid.
ligurinus ibid.
ligus 57
liguſtrum 539
ligyes 788
ligyſtus ibid.
lilæa 449 533
lilybæum 448. 533. 747 & 788
lilybe, es 534
limaca 64. 573
limaculus 269
limax 64
limbus 56
limen 535
limes 47
limne 638
limnoria 637. 638
limone 535
limonium 535
limus 122. 137. 535
linctus 174
lingo, & eius compoſita 174
lingoa 633
lingones 661
lingonia, lingonicus 633
linguæ Latinæ mors 411
lingula 531
lingulaca 36. 574
linio 186
lino, inio 537
lino & eius compoſita 180. 538
linquo 465
linquo, & eius compoſita 181
linum 537
linus ibid.
lipopſychia 541
lipothymia ibid.
lippire 763
lippitudo ibid.
lippus ibid.
liptote 718
liquefacio 587
liquens 541
liqueo 152. 541
liquet 362
lequetius 541
liquidæ 744. 750
liquidæ duplices 13
liquidus 541
liquo ibid.
liquor 44 191. 541
lira 542. 623. 788
lirare 476. 542
lirinis 545
liriope 543
liris 542
lirium 543 544
lis 86. 662
litania 452
litanus ibid.
litera, literæ 209. 210 549 720. 744
literarum nomina, & naturæ 744
literarum ordo 757
literarum mutatio 750. 751 & infrà
litera vnde dicatur 12
literæ interpoſitæ dictionibus, euphoniæ cauſa 752
litera & elementum quomodo differunt 13
literæ iocundæ, & gratæ 277
litera pro epiſtola 299
literatio 210
literator ibid.
literatus ibid.
leterœdus ibid.
litargyrium 769
lithorius 548
lithos 745. 748. 769 772. 783
lithoſtratum 583. 745 & 769
lithoſtratos 639
liticen 41
litigioſus 547
litigium ibid.
litigo, as 547. 612
litium 549. 756
littera 549. 745. 763
littus 87. 548. 549 & 745
litura 180
liueo 155
liuious 550
liuius ibid.
lix 507
lixa 35
lixulæ 738
Locale 15
localis caſus 346
locaſsis 198
loci impares 126. 674 & 724
loco locas 310
loculi 126
locuples 50. 301 & 660
locus 107
locuſta 551. 552
locutus 752. 756
lodix 91
lodouicus 606
lœdoria 504
lœdorio ibid.
lœmos 511
lœmius ibid.
lœtum 524
logia 696
logica, cus 553
logion vel logæon 454
legiſmrs 630
logodædali 503
logon 657
logopœus 449
logos 52. 210 505. 553 & 696
loiſos 624
lolligo 555. 613. & 764
longæuus 606
longarenus 581
longe 296
longobardi 628
λόγος 630
loquendum cum doctis 217
loquitor 203
loquor, & eius compoſita 192. 352. 558. 636 & 756
lorica 607
loripes 50
lorum 28
loth 656
Lubens 751
luber pro libet 753
lubido pro libido 753
lubrico 564
lubricus 564 565
lucagus 575
lucania 565
lucaniacus 574
lucanus 565
lucar 41. 472
luce, luci 753
lucellum 565
luceo & eius compoſita 159. 353
luceres 126. 565
luceria 565. 597
lucerna 565
luceſcit 159
lucetia 603

lucetius 623
luci 340
lucifer 72
lucilius 615
lucretia 565
lucretilis ibid.
lucretius ibid.
lucrifacio 312
lucrinus 565
lucrio 37
lucror 565
lucrum ibid.
luctatius,bar. 584
luctor 359
luctus 135.158
luculentus 465
lucullus 642.765
luculus 760
lucumedi 643
lucumo 565.643
lucumones 643
lucus 74. 711
lues 119.662
ludi 127
ludia 135.788
ludicer 30
ludicra 97
ludificor 386
ludius 135
ludo, & eius compoſita 170.382.402
ludouicus 566.640
ludus 711
lugeo & eius compoſita 158.566
lugubris 640
lumbricus 608
luna 568
luo & eius compoſita 163
Lupanar 41.81
luparum 583
lupinus 618
luponudus 634.
lupus in fabula 71
lurcho 772 779
luſches 779
luſcinia 617
luſitania 626
luſtro 740
luſtra 132
lutatius 583.584
luter 81.472
lutetia 311
luteus, oſus, & atus 571 & 572
lutheus, colus 571
lutum 571. 784
lutra 81
lutum 28. 123. 571 & 572
lux 127
luxuria, es 644
luxurio 398. 644
luxus 101
luza 671
Lyæus 448.788
lycabeſos 598
lycæus 448.455.528
lycaon 769
lycaſtus ibid.
lyce 455.788
lyceepes 594
lyceum 455
lychas 527
lychione 528
lychnites 779. 788
lychnos 747
lychnuchus 779
lychnus ibid.
lycia 788
lycidia 769
lycinia 620
lycinius 620.769
lyciſca 769.788
lycium, vel eum 455
lycius 454.455.788
lyco 455
lycogeneus 788
lycomedes 586.769 & 788
lycopa 769
lycopeus 635.636
lycophos 455
lycophron 788
lycopolis 769
lycoras 637
lycoreus ibid.
lycoria ibid.
lycorias 637
lycorica ibid.
lycorides 611. 612 & 788
lycoris 637. 769 & 788
lycos 639.769
lycoſtratos 639
lycorontes 640
lyctos 788
lyctius ibid.
lycurgides 610
lycurgus 769.788
lycus 528. 792
lydas 529
lydia 669. 788
lyenteria 747.788
lycus 769
lygdamus 788
lymax ibid.
lympha 747. 788
lynceus 788
lyncurium ibid.
lyndus ibid.
lynter 4⅟. 659. 747 & 788
lyns 788
lynx 63. 747. 788
lyo 703.747.769.788
lyra 542. 747.788
lyrcæ 788
lyrcæus 528
lyricen 41
lyricum 672
lyrin 542
lyris ibid.
lyriſtes 660
lyrneſſus 598. 762 & 788
lyrneſus 598. 763 & 788
lyſai 788
lyſander ibid.
lyſanias ibid.
lyſias ibid.
lyſimachia ibid.
lyſimachus ibid.
lyſippus ibid.
lyſis 624
lyſius 788
lyte ibid.

M

M quando mutatur in n 751
m non interempta 424
m apud Græcos vim mutæ obtinet 434
m in alias literas mutatur 755
m ante conſonantes 755
Ma 761
maca 528
macæ 529
maccabæus 448
macchabeus 759
macareus 778
macarius ibid.
macedo 28. 587
macedon 587. 633 & 656
macedones 100
macedonia 587.633
macedonius, donicus 587
macellum 1:3. 762
macer 412. 479
macero 479
maceries ibid.
maceta 587
macetes, vel maceta 603
macezer 479
machæra 596. 778
machærophius 778
machaon 658.778
macharius 479.480 & 581
macharaas 778
mache 760. 769. & 778
machina 479. 517 & 778
machinor 190.778
macies 102.479
macreſco 152
macrobius 628. 770
macrocheræ 598
macrologia 697
macromamni 632
macronuchus 610
macros 417. 697 & 770
macte 119.105
macte eſto 235
macte eſſe ibid.
mactus 275
macyberna 787
madeo 151.480
madai 671
mæander 73.443
mæandrum 443

mædi

mædi 504
mædica ibid.
mæmus 521
mæna 513.514
mænalus 108.513
mænarchus 514
mænas 513
mænia 133
mænius 514
mæon 446.658
mæondus 444
mæonia 446
mæonius 446
mæonides vel mę onius ibidem
mæotis ibid.
mæra 520
mærare ibid.
mæreo cum ſuis ibid.
mæror ibid.
mæſolus 525
mæſtuæ, mæſtitia, mæſtifico, & mæſto mę ſtas 520.521
mæuius poëta 712
magalia 134.482.693 & 701
magar 701
magdalena 577
mage 285.286.650
mageſter 753
magetæ 604
magia 452
magirus 622.787
magis 482
magis cũ poſitiuo 285
magis origo 286
magiſter 70.753
magiſterium 595
magiſtratus 100
magiſtro 386
magma 76
magnalia 134
magnanimus Anchiſiades 708
magnates 126
magnes 47
magneſia 558
magnetes 199.660
magni 312
magnifacio & magnifico 494.753
magnificus 141
mag ipendo 494
magno natu mulier 266
mago 482
magudaris 612.641
magydaris 92 612.641
mahalelel 671
maialis 53
μαίνομαι 514
maior 290
maiorana 580
maioranus 636.637
maiores 126
maiori 94
maiorianus 637
maioris 319
maiæus 492
maligna 76
malchi 234
male 650
malea 442
maledico 365
maledicus 141.459
maleficentiſſimus 143
maleſus 599
maleus 446
mallos 484
malliacus 484
malo 195.296
malobatrum 484
malua 70
malum punicum 66
malus 32.142.484 & 698
mamea 487
mamercus 486
mamertia ibid.
mamertinus 486
mamilla 614.745.760 & 763
mamma 745.760
mammona, is 35.634
mamphula 642
mamphur 44
mamurius 486.644
mamurianus 486.644
mamurra & mamurrus 486
maxillaris 53
man 40
manceps 61
mancipium 28
mandibula 166
mando, onis 38
mando, mandas 166
mando, mandis ibid.
mandonius 634
mandra 68
mandragora 575
manduca 641
manduces ibid.
manduco 166.641
manducor 641
manducum ibid.
mandula 531
mane & mani 33.524 & 754
mane, nomen 322
maneo, & eius compoſita 157.367.753
maneo te 382
manes 100.127.487
manetus 488
manganus 579
mango 38
maniæ 738
manichæus 448.746
manicula 57
manifeſto 652
manilius, lia. 488 & 615
maniolæ 738
manipulus 621
manius 488
manna 35
mano, manas 487
μανόμενος 644
manſues 50.83
manſurius 644
mantæle 590
mantælum 590
manteum 456
mantia 452.756.768 & 770
mantica 68
mantichoras 637.638
mantile 78.590.614
mantis 768
mantiſſa 68.763
mantium 456
manto 179
mantus 669
manus 56.720
à Manus compoſita 65
mapalia 133.489.693.745.760
mape 620
mamphula 642
mappa 489.693.745 & 760
maræa 445
marathon 782
marathron, vel marathrum 523.782
marcelianum 589
marceo 154
marcion 453
marcionita ibid.
marcipor 82.472
marcomanes 579
marclylas 788
mare 37.318
margæa 443
margaris 581
margarita, rũ 581, 625 & 627
margaritum 135.581
margo 38
maria 437.670
mariandyni 787
marica 608
maris 492
mariſca 772
maritare 625
maritus 625
marmor 43
maronæus, pianus 447
marpeſius 598
marpeſus ibid.
marpiſſa 763
marra 760
marrubij 490.760
marrubium 490.492 & 760
mars 27.60
marſilia, bar. 625
marſpiter 82
marſupium 645
marſya 791
martha 748
martyr 43.746.747 & 791
mas 46
maſæſylij 599
maſchillion 453
maſcula 46
maſculeum, fœmineo præſt

præſtat 246
maſculina 121
maſculum & fœminam creauit eos 255
maſculus 46
maſiniſſa 493. 745 & 783
maſſa 761
maſſares ibid.
maſſageta, maſſagetes 604
maſſagetæ 576.761
maſſicus 108 761
maſſilia 615. 761 & 791
maſſurenſes 761
maſſurius ibid.
maſſylia 615. 747. 761. & 791
maſſylus, a, um 615 & 761
maſſytus 791
maſtice 650
maſtiche 614.778
maſtigia 38.614
maſtigo 614
maſtigophorus 614
maſtix 63.91.475.614.766
maſtruca.ga 693
maſtygia 475
maſurius.bar. 644
maſylianus 615
maſyas 791
mataros 772
matæotechnia 772
matella 498
mater 618
materia 396
materia circa quam 396
materia cum verbis ſeu adiectiuis nominibus in ablatiuo 598
matthæus 448.745.746 & 748.761.784
mathema 782
mathematica ibid.
matheſis 599. 600 & 782
mathiana 598
mathias 745. 748.761 & 784
μάθησις 599
matho 782
mathon, vel matho 496
mathones 782
mathuſale 645
mathuſalem 671
matieni 496
matineſſa 618
matinus 496
matricida 465.608
matrigia 618
matrimus 616.738
matrix 765
matrona ſ. 634
mattea 761
matteolicus 446
matteam 445
mattiacum 761
mattya ibid.
mattyum 447
maturrimus 142.745. & 765
maturus æui, & æuo 273
maturiſſimus 745 & 765
maturriſſimus 142
macula 498
matuta 497.618
matutinus 618
mauors 461.694
mauricius 74
mauricus 608
maurilius 614
mauritania 609
maurus 952
maurulius 614
mauſolæum 447.650
mauſolus 447.650
maxime 650
maximus 667
maxax 528
mazonomum 934
mazonomus ibid.
Mea pro mi ſalutatium qui 987
mea Pauli 918
mecænhia 900
mecænnius ibid.
mechane 778
mechanema 501
mechanicus 501 778
mecœnas 82.501 & 667
meconis 501
meconium ibid.
mecum 668
mecyberna 501
mecybernæi ibid.
medea 503
medentius 757
medeor 191.358.502
medeſtrata 503
medi 503.504
media 211.449.503
meſtiaſtinus 619
mediaſtini 619
medica 503
medico 358
medicor ibid.
medicus, medica, medicum 503
medietates 738
mediocer 30
mediolanum 630
medilanenſes 631
meditari 755
meditullium 124.625 & 765
mediusfidius 71.755
medo 771
medoaci 503
medon 502
meduſa 645
medymnus 503
megæra 596
megaleſia 125.599
megaleſius 600
megaleſos ibid.
meganira 625
megara 596
megareus 504
megarus 581
meges 504
mehe 164
mei Priſciani, barb. 317
mei, tui, ſui, &c. quos genitiuos admittant 317
meio, & eius compoſita 171
meioma 698
meioſis ibid.
mel 656
mela 507.588 589. 649
melænis 594
melam 604
melambrotl 640
melamion & melanion 507. 508
melampigus 613
melampus 665
melancheres 604
melanchion 453
melancholia 669.779
melancholicus 779
melanſpermon 508
melanthia 452
melanthium 507.508
melanurus 507. 508 & 644
melanzophos 759
melas 506.640
melchiſedec 79. 625
melchiſedech 469
mele 650
meleager 442.575
meleagra 442
meleagrus 575
meleboſis 638
meles 506
melete 453
meli 37.506.651.771
melibœa 443
meliceria 598
meliceris ibid.
melichus 508
melicus 606
melicratum 771
melimela 651
melimeli 324
melior 274
melioſem 756
melis 80
meliſophillum 771
meliſſus 763
melitæa 443
melitao 765
melliteus 762
mellitus 625.762
melius 507
melo 32
meloboſis 508.638
melobotes 508
meloboton ibid.
melœdes 629

melœdia 746
melœſſa 508
melolanthi 508
melophori 508
melos 54.502. 506 & 664
melota,is 184.507.508
melotrus 508
melpomene 595
meluſſa 508
membliaros 601
mem ni 199.313
memini cum accuſatiuo,barbarè 313
memini cũ accuſatiuo, Latinè 313
memini cum præſenti infinitiui ibid.
memini cum præterito infinitiui ibid.
memini memoria & memoriter 314
memini de hac re 313
memius 760
memnon 658
memor 44.274
memoratu 654
memores 660
memori 94
memoria & memoriter teneo 314
memoria ſubauditum 314
memoriæ 121
memoriæ proditum 743
memoriter 314
memoro ibid.
memoror 313.314
memphis 85.625.663 & 780
mén' 657. 658
men 778
mena 512
menæchmus 511. 561. & 586
menalcas 511
menalina ibid.
menalippe ibid.
menalippus ibid.
menander 511
menapij Germanię populi ibid.
menas 513.660.667
mendæ,arum 600
mendeſius ibid.
mendicus,co 608
mendoſi libri 412
mendum 535
menectes 511
meneceus 512
menechæus 448.778
menecharmes 512
menecrates 511
menedemus 511.512 & 587
menei Menæ vrbis incolæ 512
menelæus 604
menelaus 73.511.588
meneleus 511.588
menemus 511
menephron ibid.
meneptolemus 512
menerua 753
meneſes 512
meneſis 599. 601
meneſtho 784
meneſtheus 784
menetias 518
menia 778
menippe 512
meninx 77.98
meno 511. 512
menochius 779
menœceus 585
menœtius 512.604
menomai 513
menopilus 511
menos 512.514
mens eſt 742
menſis 51
menſtrua 771
menſtruus 51
menſium nomina adiectiua 725
menſuræ regimen 399
menſurnus 51
mentagra 527
menteteneo 314
mentha 783
mentior 191
mentulatus 553
in Mentum nomina 642
menyllus 789
meoſis 698
mephiticus 626
mephitis 93.626.780
merachus 573
meracior, meraciſſimus 573
mercatus 310
merces 84
mercor 310
merenti 667
mercurius 644
merdaleus 576
mereo 200
mereor ibid.
meretricula 607
meretrix,icor 603
meri 420
meridianus 465
meridies 465. 531. 611 & 755
meriones 518
meritorius 274
merix 519
merg x 47
merges ibid.
mergo, & eius compoſita 173
mergus 47
mermeros 595
merope 635
merula 516
merules 518
meryx ibid.
merx 77.90
meſana 520
meſapia 579
meſapus ibid.
meſegæus 521
meſembria 520
meſembriaci ibid.
meſembriacum 599
meſias 521
meſochorus 520
meſon 789
meſonyction 789
meſopotamia 640
meſos 520.703
meſozeugma 251. 703
meſſæis 639
meſſala 576
meſſalina 763
meſſalinus,na 576
meſſana 763
meſie 495
meſſen 601
meſsiam quod 222
meſsis 763
meſſone 639
meſſonis ibid.
met 105
meta 701. 706. 713 & 770
meta cum ſuis 522
metabole 706.718
metabus 523
metachoreſis 600.698
metaciſmi 654
metaciſmus 427
metalepſis 701. 707 & 751
metal'o 760
metallum 120. 760
metamorphoſis 85 & 638
metancea 443. 444. & 523
metapherein 707
metaphora 229. 706. 751. 770
metaplaſmus 211. 694 699.770
metaſtaſis 713
metatheſis 702. 772
metaurus vel um 522
metellus 523
meteora 637
meteorologus 637
meteorus ibid.
meter 521.601
meteræi 523
meteſanus ibid.
methe 602
metheon 783
methodice 210
methodus 55.210.629. 748.767
methone 523 783
methymnia 783.792
methyſos 602 783
methyſtis 602
metior 193
metiſcus 523
metius ibid.
meto,& eius compoſita 184
metœcia 587

meton

meton 523
metonymia 707.770
metopoſcopus 636
metopon 635
metopoſopus 523
metopus 523
metor 590
metriotes 640
metrodorus 637
metron 751
à Metron compoſita 418. 602
metrophanes 578
metropolis 92
metros cum ſuis 522
metrum 416
metu 360
metuens 270
metuo 163.366
metus 56
metyllus 523
meuania 578
meuius 515
meum, tuum, ſuum ſub ſtantiuantur 214
meus 266
meus pro mis 317
mezei 525
mezentius 717
Mi 116
mica 527
micaleſos 599.600
michaël 656. 671
michax 528
micheſteus 528
michol 656
michylus 527
mico & eius compoſita 149
μίκων 501
micros 747.770
microcoſmos 747
microcoſmus 770
micropſychos ibid.
micrologus ibid.
microtrogus 630
mictito 175
micturio 175 205
micypſa 526.528
micythus 788
midas 530.788
midea 442.530
migro 531.744
mihi 748
miſamon 536
milax 476
mile, lia, 532.745
mile unico 297
mile nummûm 297
miles 48.663
miles pro militibus 222. 416
mileſius 599 600
mileſus 600
miletus 532.534
mili à mille 297
milia 533.763
milia tantum ſubſtantiuum eſt 297
miliare 394
milium 120. 533
mille 763
mille adiectiuum 297
mille, ſubſtantiuum 297
milleſies, barbarum 300
milleſimus 599
millia appoſitiuè ponitur 297
millies 662.751
milo, vel on 513
μίλων 508
milthas 783
mimalion 535.536
mimallones 535.760
mimas 535
mimerinnus 536
mimermus 535
mimeſis 599. 600. 698 & 717
mina, minæ 537.538 & 646
minæ, arum 537.538
minaciæ 574
minerua 28.753
mineus 537.538
minfacere 625
μίνις 514
mineius, eis 537
mino, as 537
mingo 172
minime 293. 650 & 651
minimum 293
miniſterium 595
minium 120
minous 538
minor 290. 353. 537
minores 126
minoris 311
minos 87. 537. 538. 664
minotaurus 537
minus 286. 537
minus, ni 537
minus mille interfecti 230
minutal 80
minutius 538. 646
minyæ 789
mioſis 698
miphiboſeth 671
mirificus 141
miraculum 742
mirificiſſimus 143
miritenes 595
mirmillo 615. 697
mirnychionis 789
mirobrechi 585
miror 386
mis 264 662
miſanthropos 546
miſanthropus 635
miſcellaneus, adiectiuum 151
miſcellum ibid.
miſceo, & eius compoſita 151.354
miſcuerunt 467
miſer 71.303 545
miſereo, es 306
miſereor 192. 306. 545
miſereſco 306. 319
miſeret 306. 319 & 545
miſeretur 319
miſericordia 545
miſericors ibid.
miſero, as 307
miſeror 306. 545
miſitius 626
μισῶ μισούμενα συμπίνειν 639
miſogyneia 615
miſomuſus 546
miſos 546. 635
miſſa 604
miſſile 614
miſſilis ibid.
miſſumenos 591
miſtarius 151
mitella 546
mithon 626
mithremes 783
mithridates 546
mitigo 612
mitilo 546
mitilene ibid.
mitio ibid.
mitis 546. 549
μήτηρ 658
mitos 625. 771
mitra 546
mittendi verba 353
mitto, & eius compoſita 184
miurum 644. 673
miurus 456
miurus verſus 487
Mna 537.646.750 & 757
mnas 757
mnais 440
mnaſillus 614
mnaſilus 616
mnaſylus 494
mneme 453
mnemoſyne, non 510. 638.791
mneſtheus 434.784
mniosius 638
Moabita, is 625
mobile 213
mobilis 419
moderatus accentus 666
moderor 367
modi finiti quatuor 228.399.416
modicus 274
modo 532. 652. 653
modus 19.532
mœchalium 28. 502
mœchia 472.502.745 & 778
mœchus 502. 745 & 748
mœdoria 504
mœnia 133. 515. 524 & 746
mœnis 524
mœrecles 520

mœreo 200.745
mœror 43.200
mœrichus 520
mœris 520
mœrus 513.520
mœſia 521
mœtius 524
molaris 30.53.580
moles 46.554.764
molides 554
molior 190. 371. 386. 555 7.4
molis 770
molitor 176
mollio 554
mollis ibid.
mollo 764
molo 176.564
molorchus 770
moloſſa 764
moloſſia 515
moloſſus 417.764
moly 37.87.554.651 & 788
monigæ 128
monachus 749
monarcha 770
monas 81
monaſterium 596 & 698
mone 716
monendi verba 307
moneo 309
moneſes 559
moneſis 601
moneſus 599
monile 78
monimos 716
monitus 136
monoceros 86
monocolon 630. 673. 678
monoculus 769
monodia 688
monœcus 69.585
monomachia 714
monomachos 714
monometrū 602.673. 674
monomita 625
mononychus 557
monophthalmus 770
monoptoton 630
monos 557.714.766 & 770
monoſceli 588.772
monoſtichon 673
monoxyla 770
mons 60
monſtrari 33
monumētum 642.643
monychus 557. 606. 770.779 789
monycus 766
moralia verba 751
morandus 561
morari 559
mordax 154
mordeo, & eius compoſita 154
mordicus 154
meres 127
morgis 601
moribundus 606
morinenſis 618
morinus 618
morio 559.637.772
morior, & eius compoſita 193
moris eſt 315
moror 201.386
moros 559.637
moroſis 561
moroſus 559
morpha 787
mors 122.214
mortarium 581
morticinum 620.621
mortuus 377
morum 118
morus 559. 752 & 754
mos 87
moſa 561
moſas ibid.
moſella ibid.
moſes 561.624.747 & 789
moſcus 789
moſini 561
moſſonaba 615
moueo, & eius compoſita 155
μυνοίς 624
moyſes 83.624.747 & 789
Mucor 81
mucro 565
mucus ibid.
mugil 39
mugilis 566
muginari 621
mugitus 709
mula 69
mulceo, & eius compoſita 157
mulciber 72.82.690
mulcta 751
mulctra, mulctrorum, mulctrale 158
mulctrum 137
mulgeo cum compoſitis 158
mulgere hircos 712
muliebria 133
muliebris 584
mulier qui 222. 472. 567.658
mulierum nomina in on 657
mullus 765
mulſum 119
multa 70 309
multatitium æs 309
multeſimus 599
mulibul 31
multicium 608
multicolor 44
multiiuga 641
multiiugus ibid.
multimodus 465
multiplicatiua nomina in plex 299
multiplicatiui numeri triplex terminatio, & ſignificatio 298
multiplicatiuus numerus pro cardinali 299
multiſſimus 143
multitia 133
multo 309 386
múlto mágis 669
multoties 738. 758
multum 293
mulucha 31
mulus, la 567
mundus 122 136
muneror 88.397
munerarius
munia 301
municeps 61
munificus 141 275
munimen 643
munio 568
munus 88.743
munichia 776.789
munichij 776
muræna 593.746
murena 34
murex 62
muria 570
muridus ibid.
muries ibid.
murinus ibid.
murio ibid.
murmur 44
murrha 618
murrhea, ina 619
mus 57.88 59
muſa 34.67 570
muſæ 745
muſæus 448
muſagetes 605
muſcerda 566
muſchus 779
muſcus 122
muſtaceus 574
muſtacis 574
muſtellinus 619
muſtum 118
mutabilis 273
mutæ 13 744
mutatus 271
muthul 32 571
mutilum carmen 673
mutina 617
mutinum 571
mutio ibid.
mutito 572
mutius ibid.
muto 398.571
mutoniatus 571
mutuatica pecunia 738
mutuo, mutuor. 190. 401 572
mutuus 572
Mycale 788
mycaleſus 789
mycene 688
mycerinus 789

mycernus 528
machale, mychalæus 600
mychaleſius 600
mycone,os 634.789
myčter 712
myčterizo 712
myčteriſmos 712
mydas 788
mygdoa 633.789
mygdonia 547. 633 & 879
mydgonides 783.789
myia 768
mylas 534
mylicus 606
mylittia 763.789
myndeſius,a,um 599
myudeſos 599
mynyeus 789
myonneſus 599
myops 474
myoparo 789
myophones 770
myrace 544
myriadus 789
myrica 608.789
myrina 789
myrineus 570
myrinus 570.618.789
myriones 543.544
myrmex 91
myrmidon, onis 610. 770.789
myrmix 770
myrobalanus 578 & 770
myronides 789
myron, vel ro 542.578. 789
myropia 770
myropola 542.630.770
myrrha 766.788
myrrhinus 619.766 & 788
myrſius 789
myrſus ibid.
myrcites 48
myrtous 789
myrtus ibid.
myrtilus ibid.
mys 76.770
myſii 789
myſen 788
myſterium 595.597 & 789
myſtes 789
myſticus ibid.
myſtillus ibid.
mythicus 770
mythologia ibid.
mythos 625.770
mytilene 791

N

N ante conſonantes 757
n in l mutata 703 745
n liqueſcit 630
n mutatio 756
Naaſon 582
nabathæus 582 583
nabatheus 782
nabis 478
nabuchodonoſor 671. 779
naca 479
nacæ ibid.
næ 437 650.746
næ 443
nænia 513 514
næniæ 513.738
nærum 520
næuius,ia,ium 525
næuolus,& oſus 525
næuus 56.525.746
naiades 575
nais 440
nanciſcor 193
nanque 755
nantes 700
nar 31.471.659
narbo 38
nardum 55
nares 130
narice 492
naricia ibid.
naricij ibid.
naricium ibid.
naris ibid.
naritius 518
narix 136.492
narro 745.760
narratio 720
naſcor 190
naſica 494.608
naſidienus 494
naſidius 494
naſo 493
nata 69
natales 126
natalis 53
natalitius 625
natanael 497
nates 455.457
natio 37.497
nato 202.456
natrix 64.91.475
natu 117 286
natura 496
naua 498
naualia 133
nauarcha 35
nauci 37.312.612
naucifacio 312
nauclerus 598
naufragium 576
naufrago ibid.
naufragus 575.576
nauifragus 576
nauita 625
naulum 28
naumachia 450. 714. 769
nauo 357
naupagium 588
naupegus ibid.
naphtha 784
nauſicaa 439.608
nauſitheus 783
nauus 499
nazaræus 593.746
Ne 650.657.668
à Ne compoſita 516
ne ponitur vbi quòd non poteſt poni 231
ne temere damnes 115
neæra 442.596
nealces 442
neapolis 85. 579. 580. 630.747.771
nebris 84.500.633
nebrodes 629
nebrophonos 633
nebros 500
nebula,lo 499
nec 655
de Nec regula 150
neceſſaria in zeugmate 250.251
neceſſarius 763
neceſſe, neceſſum 763
neceſſitas,tudo 7*3
neceſſus 138
necis 115
neco, & eius compoſita 149
necromantia 452. 632. 768.770
necros 452
necroſis 452
necto, & eius compoſita 184
necubi 344
ne dicam 742
nedum 743
nedymnus 503
nefas 45.504.516
nefareus
nefarius, aut nefarrius 580 581
nefarrus 760
nefrens 62
negaſſis 198
negationis elegans vſus 281
negligens 270
negligo 173
negocium 628
negocyum 727
neipe 445
nelus 533
nemea 442.669
nemee.ea 647
nemeſis 75
nemertes 510
nemeta 603
nemo 38.78.122
nemo alius 282
nemo de fœmina ibid.
nemo & nullus 281
nemo homo 282
nemoquiſquam 282
nemo vnus ibid.
nemóa 657.658
nemoſa 638
nemus 87
neniæ 129
neo 156.201
neobole 630
neoclides 610
neocæſarea 599
neomenia 110.771

neophytus 625.747. 771.789
neoptolemus 598 771
neos 442.446.580. 630.778
nepa 67
nepe 695
nepes 136
nepet 32
nepeta 603.605
nepetinus 605
nephele 589
nephelæas ibid.
nephreſis 601.780
nephri 780
nephritis 601
nepita 605
nepos 664
neptis 99
nequa 648
nequæ 690
nequam 39
nequando 650.668
neque 516
de Neque regula 250
nequeo 187.516
ne quidem 742.743
nequis 650
nequitia 750
nequo 344
nereides 661
nereis 444
nereus 28 518
neriene 519 593
nerine 617
nerio 79.518
neris 518
nerite ibid.
neritos ibid.
neritum ibid.
nero ibid.
nero caluus 708
neroneus,nianus 447
nerui alienum 214
neruus 137
neſæ 414
neſcio 652
neſcio quis 742
neſcius 243
neſidæ 611
neſion 473
neſis 473
neſos 599
neſos cum compoſitis 598
neſſica 608.609
neſſus 490
neſtor 658
neurobata 514
neuroe 695
neuter 72.280.646
neutra 121
neutra cognomina 218
neutra pro actiuis 381
neutrobi 344
neutrum verbum pro actiuo 370
nex 91
nexilis 184.614
nexo 149 186
Niæthus 604
nicander 527 770
nicanor 527.578
nicao 527
nicarte 529
nice,es 527.529.609. 745.715.770
nicea,ia 452.529
niceros 527
nicerotes 596
nicerotianum 596
niceterium 527 596
νίκη 715
à νίκη deducta 631
niciterium 626
nicocrates 527
nicolas 631
nicolaus 527.745. & 770
nicoleos 527.631 & 664
nicoleus 446
nicomachus 527.745. & 770
nicomedia 452
nicophanes 527
nicopolis 527.770
nicoſtrata 770
nicoſtratus 527
nictus 100
nidor, & eius compoſita 151
niger quomodo comparatur 16
nigromantia, barbarè 452
nigrum & rubrum. 215
nihil 656.775
nihil,um 748
nihil,pro in nullo 269. & 283
nihili 37.312
nihilo,minus 669
nihilum 39.459.775
nil 39 656
nimbus 56
nimirum 256.535 & 668
nimis 535
nimius 303
ninguit 229
niniue 37.537.628
niniuita 538
ninos 537
ninus ibid.
niobe 628
niphates 539.582
niphe 539
niphin ibid.
niteus 542
niſa 789
niſæ 444.789
niſæos 447.789
niſantes 545
niſi 227.545.546. & 651
niſus 545 751.789
niſyrus 622.623
nitella 548
niteo 153
nitidus 153
nitor, & eius compoſita 153.192
nitrum 123
nix 91
nixus 751
Nobilis 395.606
nobiſcum 668
nocendi verba 359
noceo 353.359
nocticorax,bar. 746. & 770
noctu 117
noctua 628
nocumentum 643. & 644
nodus 552
noe 456
noe,us 671
noeas 444
noega 506
noegameſia ibid.
noegæum 505
noemi 592
noenon 514
nola 514
nolanus 555
nolo 195.554
nomas 555
nomen 14.216
nomen pro aduerbio 646
nomen quid, & eius partes 14
nomini quot accidunt 4.14
nomina copiam ſignificantia 301
nomina propria ſine præpoſitione 337
nomina regionum & oppidorum plura 337.338
nomina Græcorũ propria,neutra 217.218
nomina verbalia regunt caſus ſuorum verborum figuratè 372
nominatiu' variis modis regitur 228
pro Nominatiuo aliquid 229
nominatiuus ſubauditus 229
nomiſma 568
nomius 516
nomos 502.505.543. 568.715.746.75 .765
nomothetæ 604
non homo 34
non nemo 282
non ſolum 743
non tantum ibid.
nonæ 130.557.724
nonacria 557
nonaginta ibid.
nonius ibid.
nōnus ibid.
norax 559.561
noricum 319

noricus 559
noris ibid.
norma 137
noſcito 203
noſciturus 165
noſco, & eius compoſita 165
noſocomium 562
noſomaticus ibid.
noſos 561.562
noſter, pro noſtrum 318
noſtras 46.667
noſtras quomodo declinatur 18
noſtri nullus 278
noſtrum 264
nota 562
noteo ibid.
noteſco ibid.
nothus 562.748.784
notifico 562
notmitala 577
noto 203.308
notus 562.640.773. & 784
notrix pro nutrix 754
noua verba 736.737. & 738.
nouacula 574
noualara 581
noualis 51.690
nouatenſis 564
nouendium 399
nouerum 597
nouerium 596
nouiſſimus 140
nouitius, vel cius 608. & 616
nouum caſtrum 537
nox 104
noxia 657
Nubigena 36
nubilis puella 164
nubo 164.201.367. & 564
nubor 367
nuceria 565.595
nucleus 565
nudus 303
nugæ 129
nugatio 133
nugax 46
nugbr 190
nuua 344
nullibi ibid.
nullus 280.281.765
nullus noſtrum 278
nullus in nihil mutatio 259
nullo modo 669
numa 568
numatius 574
numanum 578
numanus 568
numantia ibid.
numatius ibid.
numella ibid.
numen 80.163.459
numeri 416
numeri ſpecies 297
numerus 13.297.568
numerus cardinalis 279.297
numerus ordinalis 298
numerus quid 17
numerorum ordo 300
numeralia in arius 299
numeralia in ſimus 598
numerale 15
numicius 608
numiſma 568.745. & 765
nummus 745
nuncubi 715
nundinæ 617
nuntio 352
nuntio Romæ vel Romam 337
nuntiandi verba 352
nuntius 273
nunquam 755
nunquæ, pro nunqua 283.690
nuo, & eius compoſita 163
nuper 569
nupta 164
do Nuptum, nuptam, nuptui. & nuptu 367
nupturio 205
nurſinus 620
nurus 57.570
nuſquam 344
nuto 163.571
nutrieo 202.608
nutrio 572
nutritius 616
nutritor 695
nutus 163
nux 91
Nycteleus 789
nyctelius 589
nycteus 525
nycticorax 62.746. 770.789
nyctileus 770
nyctilius 589
nyctimene 593.770. & 789
nyctiois 789
nympha 747.756.789
nymphe 37
nyſa 789
nyſæa 443.789
nyſſa 766
nyſus 789
nyx 746.770

O

O 256.428.652
in O aduerbia 293
o in u mutatio 753
o in vltimis 652
o & u affinitas 328
o in compoſitione 464
o ſubauditum 256
o varié captum ibid.
Oarion 453.456
oaxes 456
Ob 326.390.605. & 653
obambulo 390
obaudio 360
obba 757
obcæco 752
obdo 168
obduco 166
obedo 167
obeliſcus 550
obelus ibid.
obeo 186.378.390.749
oberceo 752
obeſus 178.598
obeh 64.550
obgannio 752
obhorreo 90.401
obiectio 143
obiex 550
obiice 17
obiicio 160.461
obiraſcor 190
obit 655
obitus 187.378.749
obiurgo 367
obiurgatio ibid.
oblecto 398.752
oblinio 537
oblino 180
oblinquo 181
quot Obliqui 17
obliquus 622.752
obliuia 313
obliuiſci ibid.
obliuiſcor 202
oblitero 548
oblitum 466
oblitus 313
obloquor 192
obmordeo 154
obmuteſco 754
obnitor 192.548
obnoxius 273.277
obnubo 164
obœdio 187.587
obœdiendi verba 359
obœditum 360
oboleo 156.754
obolus 550.628
oborior 193
obrepo 180.390.515
obruo 163.757
obrutus 645
obſeruio 187
obſcænus 754
obſcenus ibid.
obſcœnus ibid.
obſcurus 752.754
obſecro 752
obſequium 192
obſequor ibid.
obſero 182
obſeſtrix 605
obſideo 154.605
obſidio 154
obſitus 182
obſoleo 156.749.754. & 757
obſonium, vel opſonium 632.780

obſono

obſono 632
obſonor 190.634
obſorbeo 158
obſtaculum 147
obſtetrix 28.603.605
obſtipo 621
obſtipus,a,um 621
obſto 147
obſtrepo 181.359
obſtrigilo 359
obſtringo 171
obſtruo 162
obſum 195
obſurdeſco 152
obtendo 168
obtero 181
obtreſtor 190
obticentia 698
obtineo 150
obtingit 361
obtingo 172
obtrecto 175.349.385.
752
obtundo 169
obturgeo 158
obtutus vel obtuitus
191
obuenio 187
obuerto 185
obuiam 376
obuio ibid.
obuius ibid.
obumbro 313
Oca 551.552
ocalea 551
ocaleæ 552
occalleo 152.760
occare 764
occaſio 582
occidens 61
occido 167.168.610 &
671
occilo 615.616
occino 179
occipio 752
occipitium 753
occiput 39.753
occiſit 104
occludo 170
occo 552.757
occubo,occumbo.128.
367
occulo 176
Occupatio 716
Occupo 753
Occurrendi verba 556
occurro 182.754
oceanis 551
oceanitis 551.625
oceanus 442.551.779
och 776
ocha 551.754.779
ochenius 551
ochefius 779
ocheus 551
ochra 552
ochus 551.779
ociamum 552
ocimoides ibid.
ocimum ibid.
ocriſia 624
octauius 584
octauuscaſus 346
octiduum 399
october 628
octoginta 297.630
octuageſimus, barbarum eſt 298
ocularia 133.738
oculus 756
in Ocus propria 628
ocyalus 551.787
ocypete 551.773
ocypodes 552
ocymum 551.552
ocyor 144.551.787
ocyoſus 551
ocythoe ibid.
ocyron 551.787
ocys ibid.
ocyroe 787
ocyſſime 551.787
ocyter 551
ocyum 551.787
ocyus 286.551.787
Ode cum compoſitis 68.629.770
odæum 454
odes nomina 629
ᾠδὴ 666
odi 199
odiant 231
odilia 615
odio 199
odion 552
odites 626.627
odium 454.552
odor vel odos 552
odoror 386
odorus 552
odos 87.716.717
odocheus 640
odus 440
odyſſea 747.787
odyſſes 747
odyſſæus 788
OE 436
œ & u affinitas 513
œa 444
œanthe ibid.
œbades 500
œbalia ibid.
œbalus ibid.
œbaris ibid.
œbaſus ibid.
œchalia 502.778
œchalius 502
œci ibid.
œcinyres ibid.
œclides 586
œconomia 715.745
œconomos 715
œconomus 502.745
œcos 502.585.599.715.
745
œcumenicum 593.594
œcumenicus 502
œdema 504
œdipodes 88. 504 &
665
œdipodion 453
œdipus 504.665.763 &
745
œdypereſia 600
œme 711
œnanthe 513
œnantera 596
œneus 513
œnides ibid.
œnoa 514
œnochonum 513
œnomaus 441.513
œnone 513.514
œnops 513
œnophilos 745
œnophilus 533.771
œnopion 513
œnopolium 456
œnopon 514
œnopotes 639
œnos 513.594.745
œnotera 640
œnotria 513
œnotrides ibid.
œnotrij ibid.
œnotrus,œnotra.513 &
639
œnuſſe 514
œos 446
œroe 520
œſima 522
œſtreo 521
œſtros 521.765
œſtrum 521
œſtrus 34. 521. 614 &
755
œſype 522
œſipum 521
œſypus 791
œta 524.525
œtha 783
œtoſyros 514.751
œtus 524
Ofella 459.552.691.
743.764
ofellius 552
offa 551.745.764
offendices 738
offendo 167.367
offercio 752
offertiſſimus 189
officialis 53
officiperda 464
officiperdi 376.66
officio 160.605.752 &
755
officium 605.753
offlecto 184
offringo 172
offundo 170
ofis 755
Ogdoas 83
oggannio 754
ogunæ 553
ogyges 552
ogygia 788
ogygius,a,um. 552 &
788
ogyris 552
Oh 776
ohe 22. 438. 650 &
776

Oi proi 754
oiclides 457
oiclius 586
oiclus 457
oileus 615
oilides ibid.
ois 754
oiſus, pro vſus 754
Ola, pro aula 555 & 754
olea 554
oleaginus 575.619
oleaſtos 554
oleaſter 32
olenius 554
olenus, vel os ibid.
oleo, & eius compoſita 156.382
olereceruiſiã 156.370
oletum 156
oltarus 555
olidus 156
olli pro illi 754.764
olim 554
olinthus 783
oliueta 738
oliuitas 124
ollius 555
olo, is pro oleo, es 156 & 382
olofernes 636
olor 775
olorinus 636
olus 775
olympia 110.788
olympias 83
olympionices 607.609 & 770
olympus 669.747.788
olynthus 788
olyſſes 755
Omaſum 556.582
omen, ominoſus 40
omitto 184.459 556 & 754
ommutmuro 752
omne genus 253
omne quicquid 393
omnimodus 465
omnino 620
omnis 279.280 292
omœos 705
omphale 576.577
omphalus 577
omutesco 751
in On nomina 657
onæſimus 511
onager 71
onagrus 575
onapus 580
oneratus 302
onero 302
oneſimus 599
oneſis ibid.
onirocrites 623
onocrotalus 639
onoma 445. 557. 632. 634.708.746.768 & 770
onomaſia 704.708
onomatopœia 445.709 & 770
ont nullius verbi eſt terminatio 744
onus 88.775
onuſtus 303
onycha 475
onychinus 619
onytes 616.627.789
onyx 63. 475. 557.748. 766.770.789
oonæ 457
Opacare 574
opacus 574
operæ 269
operæpretium 269
operam do 359
operculum 189
operimentum ibid.
operio, & eius compoſita 189.752.755
opes 130.663
opeſos 600
ophias 452
ophis 780
ophites 47.626
ophiuchus 780
ophiccus 779
ophthalmia 770
ophthalmos 770. 780. 684
opifex 64.98
opilio 553.557.631
opimianum 617
opimius 617
opimus ibid.
opinio 37.620
opinor 620
opis 92.116.558
opiter 82
opitulor 150.351
opobalſamum 557
opoclope 558
opœa 444
opois 85.457
opopanax 475
oporinos 535 619
oportet 18.388
oppando 167
oppango 173
oppedo 167
opperior 189. 191. 557. 745.754.764
oppeto 184
oppianus 557.579
oppido 737.745
oppidorum nomina 115.125
oppidum 557.745.764
oppilare 614.615
oppleo 156
opponendi verba 353
oppono 752 754
opportunus 557.745 & 764
opprimo 178
ops 28.77.473.474. 524. 557. 636. 760. 768.771
opterus 513
optimates 126.582
optimus maximus 727
optumus, pro optimus 753
opuntes 660
opus 88.665
opus adiectiuum 268
opus cum participio 378
opus habeo 269
opus indeclinabile 269
opus & opera quomodo differunt 269
opus, pro opera 269
opus quadrupliciter cõſtruitur 269
opus cum genitiuo raro inuenitur 268
Oquiniſco 166
oquulus 756
ου in ω mutatur 659
ora 124. 559. 561. 638. 690.775
orata 559
oratio eadem regit genitiuum & ablatiuum ſimul 267
orator 559
orbaſius 512
orbatus 302
orbita 625
orbis 51
orbes 302
orceſilaus 778
orchades 779
orchanes 579
orchanius 779
orcheſtra ibid.
orchis 652
orchites 662.779
orchinus 779
orchomenius, ia, ium 593
orchomenus 593.779
orchon 599
orchys 770
orcomoſium 776
orcus 123.600 776.779
ordeſſus 783
ordinale 15
ordinalia nomina pro aduerbijs numeralibus 298
ordinalia nomina patiuntur ſyncopam 298
ordinalis numerus 290
ordinalis numerus pro cardinali 298
ordinalium nominum ſignificatio 298
ordior, & eius compoſita 192
ordo 38
ordo grammaticæ declarationis 403
ordonius 634
orgenorix 95
orgia 125
orea 560
oreades 776
oreæ 560

orcas

oreas 441
oremus 561
oreſtes 31.650
oreiæ 603.604
oretani 561
oretenus diſco, barbarè 314
oreus 560
oribuſia 606
oribaſus ibid.
orichalcum 120.460.606.609
oricos 559
oricum 500
oriens 61
orificium 560
origanum 560 613
origenes 592.669
origeniſta 29
origo 63
oriuninium 594
orio 456
orion 453.560.574.665.632
orior, & eius compoſita 163
orix 560.626
orithias 627
orithius 519.560
orithos 559.781
orithyia 452.560.626.783.792
oriundus 275
orius, viri proprium 456
in Orius, a, um, nomina 635
ormenium 593
ormenis ibid.
ormenus ibid.
orodes 629
ormenius 593.594
oro 353.387 559
orœtes 604
oromazes 561
oromedon 559.586
oromenon 594
oronti 76
oropion 561 635.636
oropus 561.635 636
oros 441.460 606.776
orphanotrophium 456
orpheus 447
orphæus 525
orſilochus 779
orthodoxus 770
orthoepea 697
orthographia 210.744.770
orthogonum 770
orthos 210.744.748. & 770
ortygia 791.792
ortygometra 601.670
oryx 51.485.564.601. & 791
in Orus, a, um, nomina 636
oryx 63.550
Os Græcum in us verſum 55.118.664
oſanna 760
oſcen 41
oſcito 156
oſchos vel oſche oſches 779
oſcophoria ibid.
oſculum 754
oſculor 201
oſianna 760
oſilla 763
oſinius 561
oſiris 612.623
oſius 561
oſor 199
oſſa 30.764
oſtendo 168
oſtentatio ibid.
oſtia 132
oſtrea ibid.
oſtrogothus 639
oſtrum 754
oſurus 199
oſus ibid.
oſus cũ accuſatiuo 272
in Oſus nomina 272
ὦτα 583
otacuſta 564
otacilius 574
otaria 564
otene ibid.
oteni ibid.
otho 562.784
othrioneus 601
othris 30
othrys 784.790
otia 564
otides ibid.
otus 563
ε mutatio in u 574
ε in o mutatus 655
ε in u verſa 532
ouare 564
ouat 108
ouatio ibid.
ouatus 564
ouidi 667
ouidij locus expoſitus 232
ouidius 564
ouile 78.616
ouinus 619
ouis 52.564.754.755
oum 754
ὤχα 644
in ous poſſeſſiva 458
ouum 564.754
Oxanthres 783
oxygarum 613
oxys 594.771
oxyſchœnon 771
oxyſchœnos 594
oza 511
ozimum 555

P

P ante alias conſonantes 749.758
p inter m & n 750. & 757
Pabulum 478
pachorus ibid.
pachynus 478.482.618.778.787
paciſcor 193.367.712
pactilis 172
pactolus 73.630
pactullus 642
pactumeius 643
pactyas 791
pacuuius 646
padoa 584
padua ibid.
pados 490
pæan 40.443.470
pæana 133
pæanes 660
pæema 505
pæchnium ibid.
pædagogium 503
pædagogium 503
pædagogus 503 504.575.630
pædaretus 503
pæderaſtia ibid.
pæderaſtes ibid.
pædia 452 503
pædico 503 608
pædiri 503
pædo 504
pædomachia 714
pædonomus 633
pædor 81.167 502 503
pædotriba 503
pædomachia 503
pæduncoli ibid.
pægi 505.746
pægma 505
pægnium ibid.
pæon 418.446.633
pæonia 446
pæones ibid.
pæſtum 511
παῖς 608
pæs 503.504
pæſini 601
pæſus ibid.
pæſures, vel ri 522
pætus. 524
pagaſa 481
pagaſea puppis 481
pagina 481 617
pagmentum 505
pago 172
pagus 481
palæ 594.595
palæbyblus 595
palæmon 592
palæmonem 670
palæologus 446
palæontichi 610
palæos 594.595
palæpaphia 505.594.
palæpharus 594
palæpolis 594.595
palæſtra 599.746
palæſtrina 599.746
palæſtrita 599
palam 330.483.484. & 667
palara 581
palatium 484.582
palatinus 484.582

palaz03, vel cum 583
palex 130
paicaria 133
pales 28.484
palicus 608
palilia 484
palilis 615
palillogia 715.771
palillogos 715
palin 417.484.609. 629.715.771
palinodia 629.771
palinodiam canere 629
palla 760
pallas 66.82.93.660. & 760
pallene 484.760
palleo 152.760
pallium 484.485.760
pallo 760
palmes 47
palmyra 789
palpetus 604
palphurius 644
palpo 358.752
palpor 358
paludatus 582
palus 57.75.661.665. & 666
paluſter 30
pamaicon 456
pamphagus 575.756
pamphilus 756
pamphylia 615.716. 747.789
pampinus 59.534
pampitins 616
pan 80.81.456.588
panacæa 475
panægyris 588.747
panænus 594
penætius 604
panaretus 602
panarium 580
panathenæa 782
panax 475
panchaia 440.775
pancratiaſtes 770
pancratium ibid.
pancreum 447
pandænum 594
pandion 656
pando, & eius compoſita 167
pan ochium 456
pandora 617
pandoſia 619
pandroſos 638
panætolium 604
panegyricus 788
panegyris ibid.
pangæus 108
pango, & eius compoſita 172.753
pan cum 120
pannicos 760
pannon 634
pannonia 634 760
pannonius, icus 634
pannoteus 640
pannucius 641.760
pannus 760
panomphæus 448
panos 487
pantagia 498 576
pantagathus 767
pantheon 772
panther 81.471.748. & 783
panthera 35.471.783
panthus 783
pantilius 615
pao 754
paochurus 456
papa 35.489
papæ 488.746
papæus 448
papare 4889.760
papas 760
papaſare 489
papauer 47
paphagon, ia 633
paphagones 489.576
paphus 665
papia 489
papianilla ibid.
papilio ibid.
papilus ibid.
papinius ibid.
papius ibid.
pappa 490
pappas 82
pappare 489.760
pappus 489.490.760
papyrius, ænus 622. & 789
papyrus 55.164 622. 747.789
par 41.275.276
para 492 583 585 602. 605.700.704.705. 710.711.713 715.716. 717 766.768.771
parabola 713
paracanus 492
paracleo 601.747 & 768
paracleſis 600
παράκλητος 602
paracletus 602.691. 766.768
paraclitus 616.669. & 747
paraclytus 602.768. & 788
paradiaſtole 717
paradienyo 713
paradigma 713
paradiſus 218.624
paradoxon 715
paradyſus 59
paræbates 585
parænesis 85 512.593
parænete 605
paræneticus 605
parætaca 605
parætacene 605
parætonium 605
paragoga 630
paragoge 575.700
parallage 322.702
parallatos 702
paralyticus 626.747. & 788
paranatelion 590
paranymphus 747. & 789
parapherna 132.766
parapotamia 640
paraſceua 605
paraſceue 68.245. & 605
paraſiopeſis 716
paraſitaſter 626
paraſitor 626
paraſitus 549.626.771
paraſymbamatica conſtructio 405
parattima 737
parcæ 711.767
parcen li verba 360
parco 360.712
parco cum datiuo 360
parco, & eius compoſita 166
parcus 166 274
pareas 441
parecbaſis 714
parelco 719
parelcon 195.718
parens 61.99
parentalia 125
parenthesis 671.710. & 739
pario, & eius compoſita 153.360.492
paretonium 634
paretonius, a, um 634
parhinus 620
paries 47.661
parilis 614
pario, & eius compoſita 161.385 752
parmenio, no 593.594
parnaſſides 582
parnaſſius, æus 448
parnaſſus 745
parnaſus 582
paro 78 311
parochia, parochi 586. & 746
parochos 746
parochus 779
parœcia 586.586.746
parœcus 585
parœmia 592.711
parœmiacus 711
paromœon 705
paromœos 705
paronomaſia 704
paropſis 84
parotræa 443
parotis 84.583
parra 492.493
parrace 492
parrhaſia 760
parrhaſis ibid.
parrhaſius 490.760
parrhiſij 32.492.761
parricida 36.465
parochia, bar. 746
pars vulnerati 215.752

pars

partes 743
parthaon 784
parthenice 593.594
parthenius 593.784
parthenope 593.594.
& 784
parthenopæus 784
parthenos 593.784
parthia 784
parthus ibid.
particeps 274
participium 21.377
participium à ſeipſo differt, dum tranſit in nomen 270
participiũ in fine verſus 427
participium in rus 378
& 380
participium quot modis fit nomen 21
participij ablatiuus cũ Opus & Vſus 378
participij declaratio lingua vernacula 21
participiorum genitiui ſine ſubſtantiuo cum meus tuus, &c. 318
participiorum genitiui cum pronominibus 318
de Participiis regula 403
de Participiis abundè diſputat 377 & infrà
partipiale 15
participo, as 305
particulare ſignum diſtributiuum 279
particulæ habẽtes vim copulandi 226
particularia ſigna 279
partim hominum 263
de Partim regula 250.
& 251
partior 191.752
partitiua dictio 278
partitiuum ſubauditur 280
partumeius 643
parturio 205
partus 101
paruiſacio 160
paruiſſimus 143
parula 493
parulis 642
parum vini 263
parumper ibid.
parus 492.493
paruum opuſculũ 393
paryſatis 790
pas 489
paſa 494.642
paſcaſius 582
paſcha 35.68.779
paſcito, as 203
paſco 165.398.752
paſcor 398
paſcua 109
paſcuum 109
paſibulus 642
paſicompſe 495
paſiphae 494.745
paſiphahe 748.776
paſiphea 495
paſiphile ibid.
paſiphilus 494.495
paſiteles 495
paſithea 494.495.783
paſſaron 761
paſsiuum verbum 400
paſtinaca 574
paſtinacha 620
paſtus 165
paſyphae 747.791
paſytigres 791
patæcus 586
patagia 496
patauinus, a, um 584
patauium 584
patefacio 151.587
patens 151
pateo & eius compoſita ibid.
pater 658
paterfamiliâs 67
pateres 761
pateſco 151
patet cum accuſatiuo 394
pathos 694.700.771
patiens frigus, patiens frigoris 270
patina 617
patior 190.752
πατὴρ 658
patria 67
patriarcha 35
patricida vel parricida 465
p-trimus 616 617.738
patriſſo 202.751.757
patritius 625
patritus ibid.
patrium 14.18
patrium nomen non poniſic, Petrus de Roma, &c. 216
patrizo 751.757.759
patro 752
patrocinium 628
patrocinor ibid.
πάτρωας 629
patronymicum 102.634
746.768. 770
patruelis 53.590
patucius 641
patulico 11
patulum ibid.
paturius 641
paucies 738
pauco 155
pauidus 155.272
pauimentum 6:6
pauito, as 203
paulinus 620
paullus 760
paulominus 669
pauo 498.754
pauor 155
pauper 43.301
pauſanias 5f9
pax 122
pazœ 695
Pean 40
pecca 761
peccatum ibid.
peccatus 136
pecco 309 384
pecto 467
pecto, & eius compoſita 184
pecten 40.80
pectus 87
peculiaris 642
peculium 73 642
pecus 357.665
peculatus 738
peculiatus 80
pedani 504
pedaſus 503
pedema 503
pedes 49
pedeſter 30
pedetentim 602
pediatia 574.583
pediculoſus 508.609
pediculus 508
pediſſequa 36
pediſſequus 464
pedius 503
pedo 38, 167. 465 & 502
pedum 114.502
pegaſeius, ſeus 448
pegaſis 505
pegaſus 504.582
pege 505
peiero 200.754
pela 507
pelagius 576
pelagon ibid.
pelagus 59.123
pelamys 507.747.789
pelargos 590
pelates 583
peletronium 634
peleus 762
pelias 508
pelicanus 579
pelides 610.762
pelignum 508
pelion 30.40.507.508.
657.753
pelius 508
pella 762
pellacia 159
pellæus 762
pellax 159.762
pellego 173.752 756
pellex 62.762
pelliceo 752
pellicio 159.756
pelliculo 762
pellio 39
pello, & eius compoſita 176.762
pellucidus 614
pelluceo 752 756
pelodes 508

pelogoni 508
pelopia 507
peloponneſus 598. 599 & 763
pelops 506
peloris 637
pelta 68
pelthys 791
peluis 93
pelufium 508
penates 100.126.512
pendeo 304
pendeo,& eius compoſita 154
pendeo animi 253
pendo, & eius compoſita 168
pendo pœnas 353
pendragon 576
penelope 589.590
penelopea 589
penelops 589.590
penes 323.512.661
penetrabilis 273
penetralia 133
penetrare 512.603
peniculamentum 762
peniculus 762
penion 550
penis 52 762
penitior 139
penitiſſimus 139
penitus 139
penna 762
pennicillum 762
penniculus ibid.
pennis ibid.
penſiculo 203
penſio 167
penſo 203
pentadoron 637
pentameter 421.751
pentametrum 673
pentametri decorum 412
pentaptoton 113
pentaſyllabum 673
pentateuchos 770
pentathlum ibid.
pente 420.751.770
pentecoonterus 598
pentecoſte 67.770
pentemimeris 420.617 & 674
pentemimeris dactylica 422 685
pentemimeris iambica 684
pentheus 783
pentyllus 791
penus 58 122.512
pepigi 367
pepo 52
pepon 633
peponum 514
per 316.327.667.752
per in compoſitione 327
per & perquam cum ſuperlatiuo 253.264
per & perquam cum verbis 264
pera 516
perago 172.753
peragere reum 327
peras 754
percællo 176
perclam 310
percoquo 181
perculſus 176
percupio 161
percurro 390
percuſſus 176
percutio 645
perdelirus 542.622
perdelirum 542
perdelyrum 613
perdicca 763
perdiunt 198
perdix 90
perdo 169.309.639
perdoceo 110
perdoctus 296
perduelle 762
perduellio ibid.
perduellis 53.762
perduellona 762
peredia 601.738
peredo 167
peregre 314
perendie 264
perendinus 619
perennis 54.138.745
pereo 187.382
perfero 194
perfidus 200.530.610
perfluo 163
perfodio 160
perfrico 149
perfricare frontem 149
perfruor 192
perfuga 56
perfugio 150
pergæa,& ga 413
pergamus 73 109
pergo 171
pergræcor 202
pergratiſſimum 296
pergus 601
pergufa 601
perhibeo 150.303
peri 451.696.708.719.747.770
periandre de Corinthoes 217
peribœa 444
peribolus 136
peribomius 632
periclitabundus 275
periclitor 309
periclymenes 788
periclymenus 593
periculum 608
peridia 452
periegeſis 588
periergia 696
periergos ibid.
periergazomai ibid.
peri hermenias 747.770.774
perillus 763
perimele 588
perimo 178 751
perinde 335.668
perinthij 783
perinthus ibid.
periodus 55. 629. 671. 747. 770
peripateo 770
peripatetici 747.770
periphas 669
peripheria 452
peripheras 790
periphraſis 709. 767 & 770
peripleroma 719.770
periſcellis 588.759.772
periſcyllaciſmus 787
periſſeuma 696
periſſologia ibid.
periſſos ibid.
peritheus 783
perithous 544
perithous, vel pirithous 519
peritus 2?2
periurium 200
periuro 200. 754
periurus 200
perlego 173. 752.753
perluceo 752
perluceo, vel pelluceo 159
perlucet 393
perluo 162
permagis 294
permaneo 157
permeſſus 763
permiſceo 151
permiſſum 109
permiſsiua 211
permiſſus 109
permulceo 157
peroeco 149
pernicies 102.474
pernio 76
pernix 474.476
pernox 64
pero 78.516.667
perodi 199
peroleo 156
peropus 269
peroſus 195.272
perpello 176
perpendiculum 168
perpendo 168
perpenna 762
perpes 50
perpetior 190.752
perpetro 752
perpetuiſsimus 145
perplaceo 153
perplexe 185
perplexus ibid.
perpluo 163
perpol 294
perprius 298
perquam 294
perquiro 182
perrepo 180
perrhæbe 585

perhæbi 512
perihæborum, vrbs 512
perrhæbus 585
perrhubia 606
perſæus, ſcius 447
perſecades 758.749
perſephone 28.633
perſequor 192
perſeuero 596
perſicus 606
perſido 169
perſoluo 186
perſoſa 632
perſona ſecunda pro tertia 695
perſpicax 150
perſpicio ibid.
perſpicuitas 736
perſpicuus 160
perſtrepo 181
perſuadeo 157
pertædet 319
pertæſus 319
pertæſus cum genitiuo participium, cum accuſatiuo nomen 319
pertero 181
perterreo 150
pertha 784
pertimeſco 204
pertineo 153
pertinet 363
pertingo 172
pertundo 169
pertuſsis 92
peruého 175
perueſtigo 613
perungo 171
peruoluo 195
peruro 182
peruſia 645
peruſinus 618.645
Pes 47.416.661
à Pes compoſita 50
pes cum ſuis 662
peſſum 147
peſſumus 754
peſſundo 146
peſtilens 614
petacius 574
petalus 522.523
petaſo 76
petenor 523
petendum pacem 374
petiit 655.667
petibilis 606
petilia 615
petilianus ibid.
petimen 617
petimina ibid.
petitio 710
petiturus 466
peto, & eius compoſita 184.387.402
petorritum 693.764
petoritum 637
petoſiris 622.658
petræa 443
petricoſus 608
petroſyllum 614.765
petrucius 641
petrutius ibid.
petulans 61
peucedanum 587
peucetius 604
peuranei 579
pexus 184
Phabatum 583
phaci 636
phæa 442
phæaces 574
phæacia 443.574
phæaci, vel cij 574
phæan 446
phæax 443.780
phæcaſiaci 502
phæcaſij ibid.
phæcaſius 501
phæderoton 503
phædon ibid.
phædra ibid.
phædria 503.780
phædron 503
phædromus ibid.
phædrus ibid.
phædyme 503.787
phædymus 503.787
phæneum 512
phænippus 514
phæocomes 446
phæſtus 521
phaëton 80.436.603.745.783
phaëtontæus 447
phaëtontius 447
phaëtuſa 603.780
phagin 575
phago 483.772.782
phagus 766
phaheton 748.776
phalanx 90.780
phalarica 580
phalaris 484
phalarna 485
phalcucius 485.585.586
phaleni 485
phaleræ 128.548
phaleria 598
phalerna 485
phaleræus 596
phaleucius verſus 424 672.679
phama 590.766
phanaces 574
phanaticus 780
phanes 487
phanon 488
phantaſia 669.766
phantaſus 766
phaneum 748.780
Phaon 440
Pharaon 440.748
Phare 493
Phares 671
pharetra 603.748
pharias 45
pharis 492
phariſæus 605.623.624 745.746.748
pharius 492
pharmacopola 36.630 & 780
pharmacum 780
pharnaſſus 761
phanax 91.475.748
Pharos 493
Pharſalia 576
Pharſalos ibid.
Pharſalus ibid.
Pharus 58.492
Pharuſij 493
Phaſe 37.779
Phaſelus 59
Phaſias 493.780
Phaſianus 578 493
Phaſides 611
Phaſelis, vel phaſelis 615
phaſis 493.718
phanera 719
phaton 659
phauruſij 490.493
pheacius 574
phecas, bar. 758
pheme 510.590.771
phemius 510
pheneos 512
pheneum ibid.
phenopus 636
pheræcides 518.519
pheræus 518
phere 516
pherebæa 444
pherecles 585
pherecIus 585.586
phereclydes 788
pherecrates 583.585
phærecyadæ 586
pherecydes 585.586.611 & 787
pheredus 519.587
pheres 516
phereſæus 502
pheretiades 519
pheretides ibid.
pheretrum 603.748 & 780
pherieus 608
pheridamas 518.519
pheroe 766
pheroneſis 600
pherſephone 780
phiala 748.780
phicol 656.671
phicolus 578.630
phicus 665
phidias 529
philadelphus 533
philætas 604
philagrius 533
philomon 578
philarchus 771
philargyrus 767.771
philas 534
philema 780
philemon 533.578
philemónem 670
philenis 533
philere 597
phileros 533.506
phileroces 661

philiſius 599. 600
phileras 533
philetes ibid.
philetus ibid.
phillida 763
phillis ibid.
philippus 533. 748. 767 769. 771
philirius 622
philiſtion 4'3. 533
philo 533
philocalus 55. 771
philocharis 771
philoctetes 533
philodemus ibid.
philodeſpotus 771
philodulus 642
philœnos 594. 771
philagathus 771. 780
philolaus 771
philologus ibid.
philomela 588. 748
philomelus 533. 588 & 589
philomena, bar. 588
philomontes 632
philon 534
philonicus 607. 771
philopemenes 594
philopœmen 592
philopolemus 591
philoponus 533. 634 & 771
philopygiſta 612
philos 531. 589. 745. 749 769. 771
philoſophia 449. 533 & 694
philoſophor 202
philoſophus 55. 533 & 534
philoxenia 202. 771
philoxenus 512. 592 & 771
philopœmenes 593
philtra 780
philyre 533
phinous 538
phithia, bar. 452
phlebo 780
phleboromia 450. 780
phlebothomon 500
phlegeton 80. 604
Phlegeus 504
Phlegma 748. 780
Phlegra 780
Phlegreus ibid.
Phlegyas 788
Phlias 412
Phlœas 444
phlogis 5'3
phlogius ibid.
phlox ibid.
Phobetor 550
phoca 551. 780
phocæna 552. 593
phocaicus 551
phocais 551
phoce, phoces 551. 780
phocea ibid.
phocei 551
phocena ibid.
phocenſes ibid.
phoces ibid.
phocens ibid.
phocides ibid.
phocilides ibid.
phocion ibid.
phocis 551. 780
phocus 231. 551
phœbas 500
phœbe 28. 68. 500. 745 & 780
phœbus 500. 745. 748 & 780
phœdorus 504
phœdra 780
phœmonoe 511
phœnicati 609
phœnice, phœnices 609
phœniceus 513. 609
phœnicia 513. 780
phœnicium 513
phœnicius 610
phœnicopterus 513 & 608
phœnicum 610
phœniſta 513
phœnix 62. 474. 513. 609 745. 780
phœtuſa, bar. 603
phoix 457
pholis 553
phonaſcus 39. 557 & 632
phone 632. 719 770
phonolenides 593. 630 631
phora 560. 704
phoræa 560
phorbas 660 780
phorcus 136. 787
phorcyn 787
phorcys ibid.
phoreus 560
phoronides 610
phoronis ibid.
phormio 780
phormus ibid.
phoruſi 493
photinus 562. 563
photis 564
phraates 437
phragirides 627. 628
phraſis 51. 493. 709 & 711
phregoſius 639
phreneſis 512. 599. 601. 756. 780
phreneticus 512. 780
phremitis 601
phrix 780
phroneſis 600. 601
phroneſium 600
phronœa 444
phrontiſterium 698
phrugia 790
phrux ibid.
phrygia 780. 790
phrygio 59
phrygium 531. 532
phrygius 531. 532. 780
phrynicus 780. 790
phryx 62. 90. 790
phthia 452. 758. 784
phthiriaſis 181. 544
phthirophagi 544
phthiron ibid.
phthiſici 545
phthiſis 92. 545. 749. 758 & 784
phthius 784
phthongus 745. 784
phthyſis 545. 780. 784
phul 656
phucus 565. 766
phunebris 780
phyax 443
phycus 517
phydon 789
phylace 533 534. 789
phylacea, vel phyleia 534
phylachæis ibid.
phylacides ibid.
phylacteria 597
phylacterium 554
phylæ 533
phylagina 534
phylarchus ibid.
phylax ibid.
phylatto 534. 771
phylax 534
phyleus 789
phylira 534
phyliræ ibid.
phylites 533
phylireius 534
phyllira 534. 765
phyllirides ibid
phillirius 534
phyllis 765. 789
phylloa 771
phylon 616. 716
phyllum 766
phylus 769
phyſa 546
phyſeter 81 471. 789
phyſica 746. 771
phyſicus 545. 546 & 771
phyſiologia 715
phiſiologus 545. 771
phyſionomia 771
phyſis 85. 545. 746. 715. 746. 771 & 789
phythion 780
phythius 789
phyton 540. 771. 780 & 789
Picens 89. 527
picenum 527
picra 775
picto, vel cton 469
pictor 171
pictura ibid.
picumnus 527. 529
picus, ca. 527. 529
pidytes 787
picria 453

pierides 452.453
pierus,ra 452.555
pietas 6c2
piganon 613
pigendus 310
pigitum 320
piget 320
pigaus 88
pijſſimus 145. 291 & 738
pila 183.533.616
pilæ 533
pilare 271 533
pilatus 533 534
pileus 108 533
pillum 763
pilo cum ſuis 614
pilum 533
pilus ibid.
pinarius 581
pinaſter 32
pincerna 36
pindaricum 672
pingo 171
pingue 123.515.778
pinnicilla 762
pinotheres 639
pinſo 183
pinſor ibid.
pinus 33.138
pioniæ 634
pion,onis 634
piperi 37
pipilo 539
pipinna ibid.
pihinus ibid.
pipo ibid.
pipulum 541
piraterium 597
piræa 443
piræus 448
pirata 35. 544. 746 & 771
piratica 771
pirea 544.545
pirenæ 544
piria 771
pirithous 544 783
piroma 544
pirula ibid.
piſa 136
piſæ,ſæus 545
piſaurus 546
piſces 127
piſciua 707
piſcis 51.757
piſcor 190
piſidæ 545.612
piſiſtratus 583
piſtacium 574
piſtis 85
piſtrina 136
piſtrinum 183
piſtris 474
piſtrix ibid.
pitheci 548
pithecium 610
pithecos 5 8
pithecuſſa ibid.
pithenor 548
pitho 549.783
pithodorus 783
pithos 538
pithys 791
pittachus 548
pittacium 574
pittacus 763
pittheas 784
pitthæus 763
pittheus 548.784
pitiſſo 202
pituita 123.548.626
pitys 791
pius 144
Placentia 478
placeo 753
placetur 348
placiades 461
plæbs 76.473.746
plerique 520.746
plærunque 510
plærus aut plæruſque ibidem
plaga 481.482
plagiarius ibid.
plagiator ibid.
plagium ibid.
plagufia 645
planctus 171
planci 36
planeſion 657
planeta 35.646
plango 171
plangor ibid.
planus 5.487.488
plaſis 700
platææ 442
platæenſes ibid.
plaranon 32
platæa 442.497
plaudo,& eius compoſita 170.752
plauſtrum 111
plautini loci 224
plautinus 650
plebiſcitum 66
plebs 60 89
plecto 309
plecto, & eius compoſita 183
plectrum 183
pleiades 452
pleione 634
plemmyrium 28.509. 762.789
plenitudinis vocabula 3c1
plenus ibid.
pleo, & eius compoſita 156
pleonaſmos 635.796
pleraque 668
pleroma 719
pleroſis ibid.
plerunque 751.755
pleura 600
pleuras 599
pleureſis 92.599.600. & 601
pleureticus 601.603. & 6c5
pleuritis 599.600.601
plias 452
plicatilis 149
plico,& eius compoſita 149
plinij inuſitata locutio 244
plinius 536
pliſtarchus 770
pliſthenes 592.770
pliſtonicus 770
pliſtos ibid.
plitricius 608. 609
ploce 706
plotæ 562
plotia ibid.
plotius ibid.
ploxemum 591
plumeo 152
pluo, & eius compoſita 163. 382
pluraliter vnicus compellandus non eſt 233
pluris pretij 310. 312
plus 95.98.119. 665 & 666
pluſima pro plurima 756
plutarchus 572
pluton 134
plutonis equi 525
pluuia 572
Pneuma 35. 393 & 751
pnyce 789
Poachurus 644
pocillator 551
pocillum ibid.
poculum ibid.
podagra 575
podalirius 622
poderis 596
podex 91
podium 552
pœan,pœantis 80
pœantius 444
pœas 443
pœcile 502.615
pœcilia 615
pœcilos 502.615
pœia 445
pœio ibid.
pœmenicus 511
pœmenis ibid.
pœna 513.514. 745 & 754
pœne 650
pœniſſimè 139. 650
pœnitendū,gerundium 319
pœnitendus 319 378
pœnitens 319
pœnitentia 745
pœnitet 319.745
pœnitet cum accuſatiuo 320
pœniturum 319
pœnula 513
pœnuria 513.644
pœaus 513.754

pœtù

poetilius 525
poëma 77
poëmatis 662
poëſis 85. 599
poëta 57. 64. 209 & 708
poëtæ antiquiſſimi 411
poëtæ rudiori ſæculo nati ibid.
poëtarum eſt vel addere vel remouere 461
poëtica neceſsitas 414
poëtor 202
poëtria 29
poieo 709. 717
ποιητὴρ 660
pol 616
polea 555
polcher, pro pulcher 753
polemius 591
polemo 447 592. 771
polemon 59. 592
polemos 591
polenta 34
πωλίω 630
poleo 456
à Poleo deducta 630
poleterium 597
polides 555. 612
polidorus 617
polio 186. 764
polion 555
poliphydes 612
polipos 665
polis 85. 92. 580. 610. 747. 771
polites 626
polita 771
politianus 579
politicus verſus 417
polium 456
pollen 85
pollens 303
pollentia 151
pollentinus 555
polleo, & eius compoſita 151
pollex 61. 764
polliceor 190
pollinctor 588
pollio 764
pollis 51. 86. 764
polluceo 159
pollucibilis cœna 159
pollucibiliter 159
polluctum ibid.
polluo 161
pollux 90
pollydamas 553. 745 & 764
pollypus 553. 745 & 764
polos 765
polus 554 555
poly 553. 607. 625. 704 745. 771 788.
polyægas, bar. 588
polyægos ibid.
polyagos, bar. ibid.
polyanus 771 788
polycharmus 788
polycletus 554
polycrates 771
polydorus ibid.
polygiton 626
polyion 771
polylogus 54 771
polymeſtor 617
polymita 771
polymitarius 625
polymitus 625. 627 & 771
polymnia 452
polynices 607. 788
polyphagus 771
polyphemus 510. 590 & 771
polyphides 612
polypo 554
polypœtes 604
πίβυνκ 666
polyptoton 705
polypus 557. 665
polyrizon 771
polys 706. 788
polyſema 697
polyſigma 417
polyſyllabum 513
polyſyndeton 704
polyſyntheton 704
polyſthenes 594
polytimus 616
polyxena 592
poma natare, prouerbium in indoctos 611
pomarium 746
pomeridianus 465
pometia, vel pometij 604
pomilio 556
pomilo 556. 568
pomilus ibid.
pomœrium 596. 746
pompœlonenſes 590
pompeiopolis 695
pompholyx 91
pompili 614
pompilius 616
pompilla 614
pompillus ibid.
pompæum vel pompæium 454
pondo 37. 114. 298
pondus 87
pone 316. 667. 696
pono 556
pono, & eius compoſita 179
ponos 634
pons 60
ponticus 606
pontilianus 563
ponto 60
pontus 122. 547
popa 35
popanum 561
popea 558
pompeanum ibid.
popino, popinas 620
poples 46. 557
poppyſma 557. 764. & 789
poppyſmus 557
populabundus 381
populneus, populeus, 447
populus 558
porca 738
porcile 78
porcio 37
porculus 594
porphyrion 453
porphyris 789
pophyrites 789
porphyrius 747. 789
porrigo 171. 613 & 764
porro 667. 764
porrum 111. 745 & 764
porrus 111. 764
porſena 593
portendo 168
portentum ibid.
porticus 57
portulaca 574
portus 101
porus 560. 561. 745 & 764
poruſi 493
poſco, & eius compoſita 165
poſidæi 611
poſides 561. 611
poſidium 561
poſitionis regula 433
poſitiui particulæ 293
poſitiuus 15
poſitiuus cum genitiuo 279
poſitiuus pro ſuperlatiuo 286. 296
poſitiuus pro comparatiuo 286
poſui 561
poſſe 33
poſſeſsio impura 261
poſſeſsiua in eus 429
poſſeſsiua pronomina 18
poſſeſsiua varia 447
poſſeſsiuum 15
poſſeſsiuum pro genitiuo primitiui. 315
poſſeſsiuorum elegantia 262
poſsibilis 277
poſsideo 753
poſt 324
poſtea 324. 647. 668
poſteri 116
poſterus 595
poſtfero 353
poſthac 324
poſthumianus 643
poſthumilla 651
poſthumus 643
poſtica 135

poſti

poſticus 607. 608
poſtilena 70
poſtis 51
poſtremiſſimus 143
poſtremius ibid.
poſtremus ibid.
poſtridie 263.313 381.
465.529.531.611
poſtulo 308
potens 270. 302
poteratur 507
poterion 597
poterium 698
potes 639
poteſtur 507
potilianus 563
potior 141.190.305
potis eſt 274
potiſſime,um 290.291
potitius 626
poto, & eius compoſita
147
παὶς 504. 666
Præ 332.437.746
præ propter 294
præbeo 150.746.752
præbibo 164
præbitere 627
præcaueo 155
præcedo 367
præcello 176
præceps 89.274
præcepta 351
præceptio 161
præceptiua ſyntaxis
211
præceptor 161
præceptum ibid.
præcidaneæ 612
præcido 168
præcino 179
præcipio 161. 351
præcipito,as 383
præcipuus 274
præco 746
præcoquus 636
præcordia 132
præcox 64.51. 475
præcurro 146.367
prædico 166
præditus 168.396
prædo 38.168
præeo 367
præfectus adiectiuum
& ſubſtantiuum
271
præfero 194
præficio 160
præfigo 174
præfoco 551.628.754
præiuro 200
prælibo 146
præludium 170
prælndo ibid.
prælum 459
præmorior 193
præmordeo 154
prænefte 31.95 115
præniteo 367
prænomen 14. 216
præoccupatio 716
præpes 50.84
præpondero 368
præpono 179
præpoſitio 322
præpoſitio, & eius partes 21
præpoſitio cum aduerbio 337
præpoſitio in compoſitione quid agat 322
præpoſitio poſtpoſita 668
præpoſitio cum appellatiuis nominibus 337
præpoſitione per compoſitionem quando vtimur 322
prępoſitio in appoſitione 322
præpoſitio cum nomine loci poſita.aut nō poſita 341. 342
præpoſitionis figuræ 322
præpoſitiones accuſatiui & ablatiui caſus 21. 22
præpoſitiones inſeparabiles 322
præputium 645
præquam 294.332
prærepo 180
præripio 161
præs,prædis 48. 746
præſæpe 594
præſæpio ibid.
præſagus 274
præſcio 165.353
præſciſco 165. 204
præſcribo 164
præſente nobis 114
præſentio 189
præſentiſco 189.204
præſepe 95 115
præſepia 153
præ ſibi 332
præſideo 154
præſidium 610
præſilio 118
præſtans animi, & animo 270
præſtare 363
præſtat imperſonale, 147.363
præſter 81
præſteres 660
præſtes 49
præſtigiæ 128. 613 & 738
præſto 39. 147
præſtolor 190.368.630 & 631
præſtrigiæ 613
præſtrigiator, præſtrigiatrix 613
præſul 39
præſultor, choreæ ductor 188
præſum 195
præſumo 178
præſumptio 702
prætendo 168
præter 227.328. 390
præter cæteros 292
præterea 647
prætereo 290. 749.757
præterhac 332
præterita diſſyllaba 465
pręteritū quotuplex 19
præterlabor 390
prætermiſſurus 380
præter opinionem 328
præter propter 328
præterquam 227. 324 & 328
præterquam quód 328
præter ſpem 328
præteruerto 184
prætexta 186
prætexo 186
prætextus ibid.
prætoritius 625
prætorius 637
præuaricor 359.475
præuenio 187
præuideo 155
præuius 356
præut 332
pragmaticus 582
prandeo 153
prandiolum, & prandiculum 155
praſinus 493.619
praſon 493
praſus 455
praua 275
prauitas 82
prauo,as 499
prauus ibid.
praxibulus 642
praxiteles 588
preces 500. 746
precia ibid.
precis 115.183
precium,precij 500 & 746
precor 190. 387.500 & 746
pregula 694
prehendo 430. 748 & 776
premo & eius compoſita 178.746
prendo & eius compoſita 169
preſbyter 71.786.747
preſter 471
preſton 40
pretiæ 523
pretij nomina 310 & 311
pretium operæ 269
pretor ſine æ, barbarum 694
priamides 67.452. 459 & 610
priapeni 580
priaponneſus 599
priapus 580

pridem 529
pridie 263. 323 381 465 529. 531. 611
priene 452
prieneus,a,um, 452
primæ & tertiæ declinationis communia 83
primanus 300
primates 116
primicerius 598
primipillaris 614
primipilus ibid.
primo 652
primores 126
primoris 116
primus,&c. 402
primus intraui, & primum intraui, differunt 298
princeps 61
prion 453
prior,primus 291
prior intraui, & prius intraui, differunt 298
priſtinus 619
pritaneium 549
pritanis ibid.
priuernum ibid.
priuernus ibid.
priuilegium ibid.
priues ibid.
pro 257. 310. 462. 652 700. 702
pro ſeptem modis capitur 331
à Pro compoſita 551
pronihilo 312
pro poſſe barbarè dici, author eſt Valla 231
proauus 584
proagnoſticum 787
problema 35. 715. 751 & 762
probitas 82
probo 309
probrum 550
probus ibid.
procælla 176
procællo 176. 762
procærus 596
procax 172. 550
procedo 551
proceleuſmaticus 417
procella 463
procello ibid.
procephalum 673
proceres 110. 126
proceres 550
procœtion 524
proch 776
prochyta 625. 787
procido 167
procio 463
procliuus 137
proconeſſos 435. 550
proconeſus 557
proco,as 550
procolo 176
proconneſos 176
proconneſus 598. 634
procopius 551
procul 332. 462
procul vrbem 332
proculco 753
procūbo, procubo 148
procuro 463
procus 551
procyon 551. 657. 747 & 787
prodeo 187
prodicus 608
prodigo,igis 172
prodigus 172. 273
prodino,as 621
prodo 169
produci 668
prœtides 524
prœtus 437. 524. 746
profano 463
profanus ibid.
profari 463
profecto 463. 652
profero 194
profeſſio 463
profeſtus ibid.
proficio 160
proficiſcor 192. 463
profiteor 192. 463 & 755
profligo 612
profligo 160. 463
profugium 463
profugo,as 462
profugus 160. 463
profundo 170
profundus 453
profuſus 170. 171. 380
profuturus 466
progener 462
prognariter 581
prognoſticon 756
progredior 192
progymnaſma 787
proh 251. 776
prohibeo 150. 351. 462 751. 776
prohibendi verba 351
prohibeſsis 198
prohibitiua 211
prohœmium 748. 776
proiectitius 627
proiicio 160. 753
proin 410
proinde 335 410. 668
pro iure meo 399
prolabor 193
prolambano 702
prolemtis.bar. 756
prolempſis 751
prolepſis 248. 752. 751
prolepſis diffinitio 249
proles 46 123. 554
proletarij, proletarius 554
prolixus ibid.
prologus 462
proluo 162
proluuies 102. 136
promachus 778
promathion 782
prometheus 462. 556 & 783
promethia 462
promethides 556. 610
promico,as 150
promineo 157. 753
promiſceo 151
promittendi verba 353
promo,& eius compoſita 178
promontorium 157. 636 & 637
promos 556
prompta 117
promulus 556
promus 178
pronepos 462
proneſus 557. 599
pronomen, & eius partes 17. 103
pronomen cum genitiuo 279
pronomina cum genitiuis vniuerſaliū nominum 317. 318
pronomen cum genitiuo, vel ablatiuo 266
pronuba 164. 459
pronubo,is 164
pronubus 164 459
pronuntio memoriter 314
pronurus 462
prooemium 592. 746 & 776
propago, propagas 78. 463. 558
propalam 330. 484
propalo as 330 484
propando 167
proparalepſis 700
in Propatulo 330
prope 277. 327 331
propediem 327
propello 176. 463
propemodum 327
propempticon 715
propere 650
propertius 462
properus 144. 610
propetides 558
prophano 780
prophanus 748
propheta 462
prophetia 452
propino, propinas 463 & 620
propinquus 275. 276
propitio,as 383
propitius 462
propius 381
propœtides 604
propola 36. 462
propono 179
propontis 462
proprianomina 113
propria nomina poni ad placitum 413
propria nomina locorum

rum ſine præpoſitionibus 341
propria oppidorũ cum præpoſitionibus 341
propria in tranſlatione maneant in priore lingua 218
propria verba 736
proprietas 249. 250 & 266
proprium, aut appellatiuum fuit, aut ex appellatiuo 414
propriorum & appellatiuorum ea ſẽ quantitas 477
proprius 275
propter 327
propter, ſubauditum 395
propulſo 176.463
propylæum 443.448 & 771
prora 558
proreta 417
proripio 161.462
proriro,as 626
prorſum 756
pros 561.700
proſa 561
proſagoge 562
proſapia 123.580.737
proſapodoſis 716
proſcænium 593
proſcribo 164
proſegoria 562
proſelytus 562.615.670 & 788
proſequor 397
proſequor laude, &c. 192 397
proſerpina 561.617
proſerpo 180
proſeucha 561 779
proſilio 188
proſodia 619 666
proſœdia 210. 561. 587. 629.746
proſonomaſia 704
proſopon 561.717
proſopopœia 445. 561. 635.717
proſopos 635
proſper 71.303
proſpicio 16..368
proſtheſis 700
proſthetos ibid.
proſtibulum 28.162
proſtituo 162
proſtituta vel proſtibula 162
proſto 147
proſum 194 315
protenus 462.750
protero 181
proteron 710
proteros 562.563
proteruus 463
proteſtor 190
proteus 562.563
prothenor 784
protheſeon 702
protheſeos parallage 322
protheſis 322.772
protheus 784
prothœnor 594
prothyron 772
protinus 619.750
protocerios 598
protogenes 562.592 & 771
protollo 177
protomartyr 771
protomedea 587
protoplaſtus 625.771
protos 563 771
protoromus 631.639
prototomi 562
protozeugma 73.251
protrepticon 715
proueho 175
prouenio 187
prouideo 173 272
prouincia 564
prouomo 177
prout 430
proxeneta 36.512
proxenetes 512
proximior 144
proximo,as 277
proximitatis adiectiua 177
proximus 177.381
prudens 274
prymneſium 381. 599
& 600
prytanei 549
prytaneum 790
Pſallo 177
pſalmodia 629
pſalmœdia 587. 629 & 746
pſalterium 596
pſaltes 660
pſamathe 758
pſammenitus ibid.
pſamnis ibid.
pſecades 749
pſecas 758
pſenophis 758
pſephis 515.758
pſephiſma 515
pſephopectæ ibid.
pſeudo 39
pſeudocurtius 231
pſeudodulus 642
pſeudules ibid.
pſilotrum 532.640
pſittacus 548.745. 758. 763
pſole 554
pſoleon 554
pſophis 86. 473. 558 & 758
pſora 560.758
pſorax 561
pſyche 527.770
pſycter 791
pſylla ibid.
pſylli 758.791
pſyllus,um. 758.791
pſytium 758
Pte 105
pteleum 447
ptera 597
pterelas 589.758
pteria 758
pteron ibid.
ptiſana 546
ptiſanarium 546
ptocheia 552
ptochodochium 456 & 552
ptochos 552
ptolemæus 447. 551. 592.631
ptolemos 591 771
ptoſis 639.706
ptoton 562
ptyſis 545.751
Puber 43
pubertas 564
pubes 43.564
pubeſco 564
pubetenus 658
pubis 56
publipor 82.472
pudeſio 320
pudefacio 320
pudenda 122
pudendus 320.378
pudens 566
pudet perſonaliter 319. 566
pudicior 140
pudicitia 566
pudicus 566.608
puditum 320
puditurum 320
pudor 566
puer 71
puerus 702
pugil 39 566.567
pugillar 567
pugillares 127.567.614. 615.616
pugillaria 127. 133 & 580
pugillaris 53 567
pugillus 566. 615 & 616
pugio 567
pugnandi verba 360
pugno in hoſtem 347
pulaſtra 745.765
pulcellus 772
pulcer ibid.
pulcher ibid.
pulchrum 748
pulegium 567
pulex 568
pulis 765
pullus 75.567 765
puls 76
pulſare 176.756
pultare 756
pulueruleutus 465
puluinar 81.620.659
puluinus 620
puluis 53 122
pulus 567.745.765

pulydamas 553.567
pulyppus 553. 557 & 564
pumex 64
pumilus 568
pumiles aues 568
pumilo, vel pumilio, 568
punctum 671
punctus 136
punctus ſuſpenſiuus 671
pungo, & eius compoſita 173
puniceus 609
punicus 515.609.754
punio, punis 309 & 754
pupa 569
pupilla 569
pupillus 569
puppis 93
pupugi 569
pupula ibid.
pupulus, pupula ibid.
pupus ibid.
purpura 609.644
purus 303
pus 88.114. 553. 660 & 665
puſillus 570.615.616
puſio 570
puſius 136
puſus 570
puſtula 34
puta 571. 647. 648 & 667
puteal 80
puteo 571.572
puteoli 572
putreſco ibid.
puteus ibid.
puticulæ ibid.
puticuli ibid.
putillus ibid.
puto, as 312.571
putor 571.572
putredo 571
putreo ibid.
putus ibid.
Pyga 531.747 789
pygargus 531.789
pygmæus 448
pygmalion 453.789
pygmæus 747.789
pyla 533
pylades 533.789
pylæ 533.534.771
pylæmenes, vel pylæmeneus 534.592
pylæmenia 594
pylæmeneus, vel nes 594
pylæmon 534
pylæus 448 534
pylagora 531
pylemon 533
pylene 533 789
pylius 533
pylos 533 789
pynarius 537
pyr 43. 114. 543. 544. 746.789
pyra 746.771 789
pyracmon 544
pyræchines 585
pyræus 448.544.545
pyralis 544
pyrallis 760.771
pyrames 578
pyramis 84 545
pyramus 545.771
pyraſter 32
pyraſus 544
pyreicus 445
pyrenæum 789
pyrenæus 544
pyrene 544.789
pyreneus 543. 771 & 789
pyreterium 596
pyretium 771
pyretrum 544. 604 & 789
pyrgopolynices 789
pyrgopolynis 771
pyrgos 771 789
pyrgoteles 588.771
pyrgamus 771
pyriaterium 597
pyrino 544
pyrites 47. 544. 625 & 771
pyrodile 544
pyrodiles 545
pyrois 85 457.544.662
& 71
pyromantia 768
pyropus 544.635.771
pyrotus 640
pyrous 457
pyrrha 789
pyrrhichius 417
pyrrhodes 629.766
pyrrhus 766. 771.781. 786.789
pyrus, um 542
pyſander 789
pytane 579
pytanus ibid.
pythagoras 575.789
pythia 549
pythias 660
pythij 549
pytho 548
pythodoris 548
pythodorus 548 549
pytholaus 548 549
python 40 549
pythopolis 549
pytiſma 548.549
pyxides 660 707
pyxis 84.747.789
pyxus 789

Q

Q litera 750
q in c tranſitus 756
q ante vocales 758
q duplex 758
Quà, aduerbium 542.648
quà, quatuor modis accipitur 343
quadi 481
quadra 480.647
quadrageſima 298
quadraginta 575
quadrans 60
quadrifrons 61
quadrigæ 128.464.531. 613
quadrijugi 137
quadrimanus 65
quadrimus & nus 300. 419.617 575
quadriuium 480
quadrupedans 415
quadro, as 480
quadrupes 465.661
quæ vel qua 283.750
quædam 746
quæpiam ibid.
quærcerus 595
quærcus cum ſuis 520
quærnus 520
quærito 203
quæro, & eius compoſita 182.202.387 520. 746 754
quæſo 196.521 746
quæſitura 746
quæſitus 101. 192.521 & 710
qualea 485 751
quales hubera 220
qualitas quid eſt 14
qualus 75
quàm 227. 252 & 295
quàm in comparatione mutat regimen 294.295
quàm inter duo comparatiua 295
quàm pro quantũ cum ſuperlatiuo 294
quàm pro valde cum poſitiuo 293.294 & 295
quam variis modis capitur 293.& infrà
quàm pro quanto 295
quamdudum 392
quamplures 295
quampridem 392
quamprimum 294
quamprimum pro cũprimum 294.295
quamuis 663
quanquam 755
quando 628
quandocunque 628
quandoque 628
quandoquidem ibid.
quanti 298 310
quanquam 751 755
quanque 751
quanticunque 465
quantiuis 310
quanto 310.652
quantuluſcunque 280
quantum 295

quantus

quantus 298
quapropter 668
quare 650
quaſe 104
quaſi 227 651
quaſſo 161
quatenus 311 668 & 750
quater 459.497.691
quaterna 498
quatinus vel quatenus 487.619.750
quatio, & eius compoſita 161.753
quatriduanus 612
quattuor 745.671
quatuor 495.691 & 751
Que pro luctū 245 650.750
quemquam 755
quemque 751
quemcunque 755
quenquam ibid.
queo 187.195
quercus 138
querela 192
querimonia ibid.
quernus,neus 447
queror,& eius compoſita 191.368.520
querulus 192
Qui vocaris, variis modis effertur 105.238.282
qui 105.146.282
qui pro quemadmodum 283
qui pro cur 283
qui pro quomodo 282
qui pro vnde 283
qui pro vt ibid.
qui pro vtinam ibid.
quia 647.740
quianam 648
quibo 459
quicquid 393.749.751. & 757
quicum 668
quid 106.283.386
quid hominis,per contemptum dicitur 260
quid, pro in quo 269. 283.386
quid hoc eſt dictu, barbarè 376
quid quod 742
quid vocatur 741
quidam 283
quidam, quaſi de incerto ibid.
quiddam 763
quidem 530
quiens 90
quies 50.65
quieſco, & eius compoſita 166.385
quilibet 280.281
quin 743
quincunx 60
quindecim 585
quingenti 755
quinimò 668.751
quinquageſies 600
quinquatria 124
quinquertiones 770
quinquertium ibid.
quinti,quinte 753
quintianus 579
quintilianus 550.579
quintiliano falsò declamationes ſcriptæ 250
quintilis 614
quintilius 550
quippe 763
quirum 756
quirinum ibid.
quirinus 544
quiris 86.542.544
quiritare 544
quirites 127.570
quis 105 280.282. & 662
quis cum comparatiuo 290
quis de viro 283
quis pro vter 290
quis vxor 278
quis, quæ pars orationis 283
quis cum ſuperlatiuo 290
quiſpiam 283
quiſquam. ibid.
quiſquam gentiū 279
quiſque 291.407
quiſque cum poſitiuo & comparatiuo 291
quiſque heteroclitum ibidem
quiſque & quiſquis differunt 106
quiſque pro vterque 280
quiſquiliæ 130.738
quiuis 180.663
quo 257.293.342
ad Quo reſpondetur quatuor modis 342
quo ſex modis 343
quo pro quanto 293
quoad 323.430.743
quocirca 325
quod 106.230.283. & 750
quod,pro quæ res 221
quod genus 259
ꝙ 750
quòd ſcribas 230
quodam, pro aliquo 683
quoi 756
quoius ibid.
quominus 230
quomodo 652.653. & 668
quoque 558
quoquouerſus 345
quorſum 342
quorſus 345
quorundam 751
quot 39.280.298.750
quotannis 562.691. & 752
quoteni 300
quotennis 752
quotidianus 464.562
quotidie 334.465.562. 611.691
quoties 563.751.748
quotiens 562
quottidie 745.764
quotum annum agis 262
quótuplus,a,um 298
quotus 280.298 562. & 756
quotuſquiſque 192
quouſque 342
Quos 758
Quum 337.750
quum primum 294
quur 758.751
quyma 136

R

R in l, ſ, tranſitus, 614 756
Rabies 102
rabirius 622
rabula 36
rachelæus 590
racipalis 475.621
radalo 480
radicitus 606
radicula 572
rad.x 90
rado, & eius compoſita 170
ræte 524
rætia,æ ibid.
ragonia 482.483
rainale 136 485
ramatha 671
ramex 64
ramirus 621.623
rancor 81
rapa 489
rapax 272
rapina 161
rapio 753
rapio, & eius compoſita 161
rapſodia 629
raptor 161
raptim ibid.
raptum 489
rarefacio 587
raſtrum 111
rarus 492
ratio 37
ratio omnium nō reddenda 234
rationem habere 742
ratus 191
raucio 189
rauenna 762
rauennas ibid.
rauidus 499
rauila ibid.
rauilia 34

rauis 499
rauiſtellus ibid.
rauus ibid.
Re 460.752
re capitur vndecim modis 336
re productum admittendo duas conſonantes 460
reate 31.442.583
rebellio 762
rebellis 276.762
rebello,as 276
recællo 176
reccido 461
recens 61
recenſeo 151
recenſio ibid.
recenſus ibid.
recido 168.754
recipio 353.364.400. & 753
reciproca pronomina 18
reciprocum 405
reciprocorum abuſus 407
recludo 170.337
recolo 176.313
recommendo,bar. 752
recondo 168
recordandi verba 313
recordor de hac re 313
quot Recti 17
rector 305
rectore carens refertur aptè à relatiuo nomine aut pronomine 342
recubo,recumbo 148
recula 500
recutitus 625.645
redamo 752
redardeo 157
reddendi verba 350
reddiciuum & reſponſiuum idē ſunt 226
reddo 169.351.462. & 761.
redduco 461
redeo 393.752.754
redigo 171.753
redimiculum 608.609
redimio 186.713
redimitus 617.627
redimo 178.311.753
reditus 460.462
reditus,a,um 378
rediuiæ 628
rediuiuus ibid.
redoleo 382
redux 64
refello 177
refercio 304.752
referio 187
refero 194.383
refero acceptum 352
refero grates 384
refero impenſum 352
refero in melius 352
refero in numerum, 352
refero tibi, & ad te, 352
refert 194.460
referri prima breui vel longa 316
refert vnde componitur 316
refert cum tanti,quanti,&c. 315
refert mea, non mei 316
refertus 301
referunt 461
refferi,bar. 460.761
refficit 461
refibulo 525
reficio 160.753
refigo 174
reflecto 184
refluo 163
refocillo 551
refragor 190.358.575
refrigero 531
refrigerius 613
refringo 172.753
refugio 160
refundo 170
refuto 645
regaliolus 504
regentia genitiuū ſubſtantiua ſunt in triplici & vigecupla differentia 261
regere 212
regere grammatici rectè dicunt contra quoſdam 212
regillus 504
regimen 112.270.643
regimen duplex 212
regiminis generalis regula 380
regimen nominis 252
regimen mutatum mutata ſignificatione 370.380
regimen verbi perſonalis & finiti 251.252.370
regimen voluntarium 260
regina 458.607
regium 504
regium lepidum & lepidi 342
regno 305
rego 753
rego, & eius compoſita 171
regula 358.504
regula elegantiæ 226
regulus 504
reiicio vel reicio 160.431.460
relabor 193
relatio perſonalis & ſimplex 223
relatio ſimplex quinquepartita 223
relatio ad infinitiuum & condeelinea eius 221
relatiuum 15.219
relatiuum ſubſtantiæ, & accidentis, & diuerſitatis 219
relatiuum ſine antecedente expreſſo 220
relatiuum licet diſcordare cū antecedente interueniente alia dictione 222
relatiuum dialecticum 261
relatiui diuerſa ratio quando ponitur inter duo appellatiua aut inter appellatiuum & proprium 225
relego 753
religio 37.461
religioſus 274
relino 180
relinquo 181
reliquiæ 130.461.694. & 751
reliquus,reliqua,reliquum in comparatione facilè ſubauditur 289.622
rellatum 751
rellatus 461
rellatus,barb. 604
relligio 751
reluo 163
remaneo 157.753
remedium 587
rememoror 314
remex 90.660
remi 341.510
remigis 156
remigus 510
reminiſcor 191.313
remiſſa 604
remora 500
remordeo 154
remoror 208
remoueo 155
remouendi verba 401
remuria 644
remus 781
ren 40
renaſcor 190
renitor 192
rennuo,bar. 460
renuntio 353
renuo 163.745
reor 191.737.738
repages 173
repagulū 173.481.575
repando 167
repango 173
reparco 166
repello 176
rependo 168
repens 515
repente 667
reperio 89.752
reperit 751

repeto

repeto 184
repeto memoria, & memoriter 314
repetundarum 119
repo 515
repo, & eius compoſita 180
repoſco 165
repoſtus 336
repotia 125
repello, & reppello, 462
repperi 762
repperio, & reperio, 461.462
reppuli 762
repræſento 337
reprehendo 170.776
reprimo 178
reptilia 180
repueraſco 204
repulſi 176
repungo 146 173
repator 236
requieſco 165.385
res 102.236
res, pro re incorporea 373
reſanata 588
reſarcio 189
reſcindo 169
reſcio, & eius compoſita 186
reſciſco 337
reſeco 149
reſecro 752
reſes 50
reſex 91.474
reſideo 363.389.753
reſigno 336
reſilio 188.753
reſipio 161.753
reſipiſco 753
reſina 521.620
reſinatus 521
reſono 148
reſpergo 752
reſpicio 160.753
reſpondeo 154. 257 & 368
reſpondendi modi, 342
reſpondere gloriæ alterius 368
reſpondere votis 368
reſponſiuum 227
reſpublica 65
reſpuo 163
reſtauro 146 385
reſtat 361
reſtingo 171
reſtio 39
reſtipulor 201
reſtituo 162
reſto 147.359
reſtringo, reſtringis, 171
reſulto 753
reſumo 178
rete 95
retego 336
retero 181.182
retexo 186
retiarius 697
reticentia ibid.
reticeo 753
retinens 270
retis 53.136
retorqueo 158
retrecto 752
retro 322.465
retro refero 394
retrorſum 523
rettulit, & retulit, 461. 763
retundo 169
reuenio 187
reuereor 190
reuerens 270
reuertor 185
ruincio 188
reuiuiſco 185
reuomo 177
reus 174
Rhæda 503
rhedarius 503
rhadamãthus 781. 784. 792
rhamnetes 781
rhamnuſia 781.789
rhamnuſis 781
rhamnuſius 624
rhamny 789
rhancus 779
rhanis 487
rhaphanum 781
rhapſodi 629
rhapſodia 629
rhea 28.442 781
rheba 500
rhebanus 781
rhebas 499
rhebus 499.748
rhegienſes 781
rheginus ibid.
rhegium ibid.
rhegyni 504
rhegyum ibid.
rhemus 510
rhenum 28
rhenus 748.780
rheo 760
rheſus 781
rhetor 44. 472. 748 & 749
rhetorica 110.452
rhetus 523
rheum 781
rhidium 530
rhintalcus 781
rhingo 780
rhinoceros 86. 660 & 581
rhipheus 539
rhipæ 539 750
rhipæi 539
rhipi 790
rhodanus 579. 748 & 780
rhodolphus 552
rhodope 781.635.636
rhodos, us 552.748
rhoe 443
rhœbus 499.781
rhœcus 502
rhœteus 524
rhœtus ibid.
rhœzus 525
rhois 511
rhoma 781
rhomanus 781
rhompalon 730
rhomphæa 780
rhomphea 442
rhopalon 730
rhymtalcus 790
rhynoceros 556
rhypa 539
rhypes 539.541 790
rhytales 787
rhythmus 784
rhythion 549
rhytium, us 530.790
Ricimer 471
rictus vel rictum 100. 136.172
rideo 370.382
rideo, & eius compoſita 157
ridere prata 706
ridiculus 157
rigeo 152
rigidus ibid.
rigor ibid.
rimor 150
rimus & ritis in coniunctiuo 468
ringo 172
ripa 539
riphæi 780
riſami 637
riſamori 637
ritus 101.546
riualis 53
riuale vel riuali 94
riximor 617
rixor 190
riza 771
Robertus 550
robigus 564
robur 32 81.472
rodo 552
rodo, & eius compoſita 170
rodoricus 606
rogator 203
rogo 553
rogus 553.771
romam: cur hic non regitur, vado Romam 212
romechium 585
romulus 447.568.781
roro 558
ros 54.122
roſa 561
roſeus ibid.
roſidus ibid.
roſmarinus 66
Rubellanæ vuæ 501
rubeo 152.564
ruber color 148 564

rubi 564
rubigo 519.564
rubigu 564
rubrica 564 608
rubus 33.564
ruſtico 159
roctus 101
rudens 61.566
rudix 566
rudimentum 566
rudinus 566
rudio ibid.
rudis 94.274.566
rudo 169.566
rudus 88
rufæ 566
rufinus ibid.
rufus 146.566
rugeo vel rugo 159
rugio 567
rugus 557
ruitum 466
rumetum 568
rumex 62.568
rumis vel us 568
rumor 43.568
rumor eſt 743
rumpo, & eius compoſita 181
rumulus 568
ruo, & eius compoſita 163
rupes 46.458.569
rupici 738
rupilius 569
rure aduerbialiter 340
rurſum 756
rus 120.273 655
ruſpina 618
ruſſatus 498
ruſticus 606.607.739
ruta 571
rutellum, us i bid.
ruteni 572
ruth 656
rutilius 572.615
rutrum 571
rutrus ibid.
rutum ibid.

S

S ante alias conſonantes 749 758
ante t 549

ſ & s differunt 744
ſ eliſa 661
ſ in alias literas tranſitus 756
ſ interempta 425
ſ non geminanda 749
ſ poſt x. 750
ſ pro r 756
Sabatij 583
ſabatius 478
ſabandienſis 760
ſabbathum 477.745 & 759
ſabinus 477.478
ſabius viri & dei nomen 478
ſabuca 641
ſabucus 490 641
ſabulo 136
ſabura 478.644
ſaburra 478.745.759 & 765
ſabus vnde Sabini 478
ſabyllus 786
ſaccarum 124
ſacchar, rum 759
ſaccus ibid.
ſaccus pertuſus 169
ſacerdos 56
ſacræ ſcripturæ 221
ſacrificium 464
ſacrifico, as ibid.
ſacrilegus 173
ſacro, as 752
ſacrum 215
ſadducæus 746
ſadiattes 761
ſaducei 481
ſadyattes 787
ſæculum 459. 501 & 746
ſædo 504.746.750
ſæmen 513
ſæpe 516.746
ſæpius 740
ſæps 60
ſæuio, & eius compoſita 187
ſæuitia, ſæuitio 525
ſæuus, a, um 525.746
ſaga 28.482
ſagana 482 578
ſagarus 582

ſagax 272.482.483
ſagena 68.670
ſaginatus 617
ſaginæ ibid.
ſagino, as 620
ſagitta 764
ſagittarij 580
ſagittas, quæ tela 222
ſagum 28.482
ſigunthus 784
ſaguntum 136
ſais 440
ſaitæ ibid.
ſal 39.113.469.656
ſalacia 574
ſalamin 40
ſalamis 86.577.662
ſalapentium 609
ſalar 483
ſale 671
ſalebræ 130 585
ſalem quod 221
ſalentia 486
ſalentinus 486
ſalentium ibid.
ſaleranus 595
ſales 127
ſalicippum 610
ſalinum 620
ſalio, & eius compoſita 188.385.752
ſaliua 628
ſalix 91
ſallo 177
ſalluſtius 760
ſalmentum 694
ſalome 632
ſalomon 470.554
ſalpiga 613
ſalſugo 78
ſalſus 753
ſaltim 751
ſaltem, pro ſaltim 753
ſaltito 740
ſalto 393 753
ſaltus 101
ſaluber 30 641
ſalue 197
ſalueo ibid.
ſaluia 621
ſalum 123.484
ſalus 57.122.483

ſaluſtics 483
ſalutatio 720
ſamaria 486
ſamarita, ſamaritanus 623
ſamarites, is 625
ſambuca 641
ſambuciſta 29
ſambucus 32.641
ſame 486
ſamichida 778
ſamnis 53.662
ſamos 338.486. 664
ſampſacum 574
ſampſucus 55
ſamum 338
ſancio 188
ſancte Dionyſi, orate 246
ſanctus quomodo comparatur 15.478
ſandaliotis 577
ſandalium ibid.
ſandicinus 619
ſandix 63
ſandyx 747 787
ſangaris 581
ſanguen 86
ſanguis 51.122
ſanguiſuga 641
ſanies 121.488
ſanna 760
ſanum ibid.
ſannites ibid.
ſantonus 634
ſanus 303
ſaperda 489
ſaphion 495
ſapiens 490
ſapio, & eius compoſita 161 382 753
ſapis 489.490.694
ſapo 489
ſapphicus verſus 423 & 672
ſapphiratus 613
ſapphirus 622.623
ſapphicum 672
ſapphicum choriambicum 681
ſappho 79.653.745.760 & 780

ſapphyrus 490.745
ſarcaſmos 712
ſarcina 617
ſarcino 189.617
ſarcophagus 580.771
ſarculum 75
ſardanapalus 577.579
ſardinia 618
ſardis 97.662
ſardonius 634
ſardonyx 475.706. 770.789
ſardum 693
ſario 412
ſariſſa 34
ſarmates 583
ſarpedon 586.656.667. & 669
ſarpedónem 670
ſarra 761.780
ſarraca 574
ſarracum 574.761
ſarranum 780
ſarraſtæ 761
ſarraſtes 490
ſarrio 186
ſarſina 617.618
ſarſinas 617.618
ſartago 38
ſartatecta 189
ſarte ibid.
ſartores ibid.
ſarus 525
ſarx 771
ſat 263
ſata 498
ſatago 174.306
ſatagytæ 788
ſatanas 45
ſatelles 48
ſathanias 579.671
ſatiâs 116
ſatiatus 303
ſaticulus 609
ſaties 116
ſatietas 602
ſatis 657
ſatiſdo 379
ſatisfacio 354
ſatisfit 348
ſatrapes 580
ſatur 45.101
ſatura 644
ſaturea 644
ſaturio ibid.
ſaturius 497
ſaturnalia 75.124
ſaturnalitius 625
ſaturnia 708
ſaturnus 457
ſaturo, ſatur 304.644
ſaturriſſimus 142
ſatus 182
ſatyllus 766
ſatyra 622.791
ſatyricum 672
ſatyrus, ſatyra 747.791
ſaucio 761
ſaucius 274.303
ſaul 656
ſauo 499
ſauus ibid.
ſaxones 469
Scaber 478
ſcabidus ibid.
ſcabies ibid.
ſcabioſus ibid.
ſcabo, is 164
ſcacata, bar. 771
ſcæa, æ 443.525
ſcæna 513
ſcænifactor 611.612
ſcænitæ 513
ſcænopegia 588
ſcæuola 525
ſcæuus ibid.
ſcala 299
ſcalæ 129
ſcalæna 485
ſcalpellum 181
ſcalpo 181.753
ſcalpetra, ptum 181
ſcalpturio ibid.
ſcamander 486 767
ſcando 383.752
ſcanſio quid 425
ſcantinia 620
ſcantinius 457
ſcariotes 29
ſcando, & eius compoſita 165
ſcapha 490
ſcaphium 456
ſcapus 490
ſcarus 492
ſcatebræ 130
ſcateo 152.306
ſcatinia 618
ſcatinius 497
ſcato 650
ſcaturio 152.644
ſcaurides 612
ſcazon 680
ſcazontes 673
ſceletizontes 605
ſceletribe 604
ſcelos 506 758.772
à Scelos deducta 588
ſcelus 87.506.758
ſcelus qui 222
ſcena 746
ſcenos, vel na 588
ſceptrum 746
ſceptuchus 779
ſcheda 502
ſchedia 779
ſchema 211 509.695. 702.771.777
ſchepiones 777
ſcheſionomaton 705. & 772.
ſcheſis 705.772
ſchiſma 748 777
ſchœneia 514
ſchœneis ibid.
ſchœniculæ ibid.
ſchœniſmos ibid.
ſchœnitia ibid.
ſchœnobates 514.582. & 771
ſchœnoplocos 514
ſchœnos 513.771
ſchœnum 514
ſchœnus ibid.
ſchola 748.777
ſcholaris 54.777
ſcholaſticus 748.777
ſcia 758.772
ſciamachia 758
ſciapodes ibid.
ſcibam 467
ſcibilis 516.606
ſcibo 467
ſciens 271
ſcilicet 464.532
ſcilla 763
ſciluris 759
ſciſn' 657
ſcindo 169.465
ſcinis 541.623
ſcinon 613
ſcintilla 759
ſcio 203.652
ſcio, & eius compoſita 186
ſciolus 273
ſciopus 57.665
ſcipio 37 539.759
ſcipio, corculum 218
ſcire tui, barbarum 231
ſciſcitor 203
ſciſco 337
ſcitor 201.548
ſcitum 186
ſcitus 271.380
ſcius 203
ſclimbria 788
ſclopus 558
ſcœnos 594
ſcolecia 555
ſcolecion ibid.
ſcolex ibid.
ſcolus 554
ſcomma 35.76
ſcopæ, arum 558
ſcopeliſmus 590
ſcopus 73.558
ſcopulus 558
ſcoria 558.560
ſcorpæna 594
ſcorpion 658
ſcorpius 136.469
ſcortum 28
ſcotinus 543
ſcotus ibid.
ſcotuſſa 538
ſcriba 36.164
ſcribilitæ 616
ſcribillo 763
ſcribligo 695
ſcriblita 526. 695
ſcribo 164.526
ſcribonius, ſcribonia, 526
ſcrinium 536
ſcriptito 204
ſcriptor 164
ſcrobs 61
ſcrofa 709
ſcropha 558
ſcrophula 569
ſcrupeus 568

ſcrupoſus 569
ſcrupulum 540.569
ſcrupulus 73
ſcrupus 569
ſcrypulum 136.540. 747.790
ſculna 738
ſculpo 181.753
ſcurra 36
ſcutica 70
ſcutilis 614
ſcutula 571
ſcutulatus ibid.
ſcutum ibid.
ſcylace 534
ſcylaceon 534
ſcylla 534.759.766. & 787
ſcyllaceum 534.759. & 766
ſcyllax 759.766.787
ſcyllites 48
ſcylus 759
ſcypariſſus 759.787
ſcyphus 538.747.759. & 787
ſcyrias 542.759
ſcyrius,ſcyria,ſcyrium, 542
ſcyros 542.759
ſcyta 759
ſcytha 546.549.747. 759.787
ſcythia 546.747.759. & 787
ſcythiſſo 549
ſcythœ 549
ſcython 548.787
Se 460
ſebedona 587
ſeben 80.470
ſebennithicum 762. & 791
ſeberhus 499
ſebinus 500
ſebum ibid.
ſecedo 170
ſeceſſus 170
ſecius 329.501 502
ſecludo 170
ſeco, & eius compoſita 149
ſecretus 180
ſector 203
ſecubo,& ſecumbo 148
ſeculna 738
ſeculum 75
ſecum 663
ſecundo & ſecundum conſul 277 300
ſecundo Calendas 724
ſecundùm,aduerbium 327
ſecundus 144.277.724
ſecuris 93.460.644
ſecurus 273.460.550
ſecus 529.501.502
ſecutor 697
ſecutus 752.756
ſedentani 503
ſedeo, & eius compoſita 153.502
ſedes 46.458.502
ſedet 363
ſedile 36.458 502 614
ſeditio 503
ſeduco 166
ſedulius 503
ſedulo 652
ſedulus 503
ſeges 83 661
ſegeſta 505
ſegnis 54
ſegnities 102
ſegrego 505
ſegrex 64
ſeiuge 128
ſelachia 574
ſelenites 625
ſeleucia,vel cea 452
ſeligo 173
ſelibra 507
ſelius,lia 509
ſella 68.755.762
ſemarchus 510
ſemele 589
ſemethus 783
ſemi 510
ſemianimis, & ſimilia 430
ſemiermis 752
ſemiramis 622
ſemis 60.86
ſemiſopitus 558
ſemitero,ris 182
ſemiuocales 13.744
ſemones 461
ſemuncia 430
ſena 511
ſenæ 511
ſenarium 673
ſenator 582
ſenatorius 637
ſenatus 100 582
ſenatuſconſultum 66
ſeneca 585
ſenecio ibid.
ſenecta 121
ſenectus 57
ſeneo 152
ſenex 64
ſenia 511
ſenilis 614
ſenio 37.511
ſenior 43
ſeniſſimus 143
ſenium qui 122
ſenones 511.512
ſenſibilis 606
ſenſus 56
ſentes 125
ſentio, & eius compoſita 189
ſenus 511
ſeparium 540
ſepelio 187.589
ſepes 515
ſephora ibid.
ſepia ibid.
ſepias,adis ibid.
ſepio 34.188.515 & 516
ſepiuſſa 515
ſeps ibid.
ſeptem 755
ſepterium 597
ſeptimus caſus 402
ſeptingenti 755
ſepulchrum 748 772
ſepum 515
ſepyra 789
ſequana 516
ſequanici,vel ni 516
ſequeſter 30.71
ſequor, & eius compoſita 192.756
ſer,ſeris 471
era 471.746 750. & 762
ſeræ 519
ſeranus 518.519
ſeraphis 580
ſerapion 580
ſerapis, vel ſeraphis. 580.780
ſerenus 727
ſeres 127
ſerfus 754.755
ſeria,& ſerio 518
ſeries 182
ſeriphi 621
ſeriphos ibid.
ſeriphum ibid.
ſerium 459
ſerius,ſeria,ſerium 518
ſermyle 789
ſero,aduerbium 518. & 652
ſero, & eius compoſita 182.201
ſerotinus 609
ſerpens 61.180
ſerpo, & eius compoſita 180
ſerpyllum 755
ſerra 518.762
ſerrati 762
ſerritus 518
ſerta 152
ſertorius 637
ſertum 182
ſertus, ſerta, ſertum, 182
ſeruans 270
ſeruaſſis 198
ſeruij laus 413
ſeruilia 615
ſeruilius 615.616
ſeruio 359
ſeruitia, cuius copia 221
ſeruitor 359
ſeruitius, tium 57. 625.627
ſerum 518.519
ſeruos pro ſeruus 753 & 755
ſerus,a,um 518
ſeſoſtris 520.621
ſeſqui 399
ſeſſilis 614
ſeſtertius 136

ſeihiois 457
ſeu 750
ſeuerus 515.556
ſeuum 120
ſex 755
ſexcuplex 299
ſextans 60
ſextilis 614
ſextilus 615
ſextus 758
ſexus 59
Si 541
ſi,ſubauditum 258
ſibe 104
ſibia 526
ſibila pro ſibilantia 377
ſibilo 755
ſibilus vel um 158. 526. 755
ſibores 639
ſibina 618
ſibylla 747.786
ſic 655
ſica,arius 527
ſicaminos 529
ſicania 528.579
ſicanus,a,um 528
ſiccine 668
ſiccinus 763
ſicco ibid.
ſiccus ibid.
ſicelis 528
ſicelia vel ilia 528
ſicera 670
ſica 528
ſichæus 413.528.778
ſicharbas 778
ſiche 527
ſichem 529
ſicilices 609
ſiciliquus 527
ſiconius 518
ſicoris 645
ſicubi 527.752
ſiculus,ſicula,ſiculum 527.528
ſicuti 527.645
ſicyon 453.787
ſicyonium 787
ſiderites 751
ſidicini 550
ſido 751
ſido, & eius compo-
ſita 169
ſidon 40. 470. 529 & 530
ſidonem 670
ſidonis 470
ſidonius 470
ſidus 751
ſidus Saturnus & Saturni 241
ſifilo 755
ſifilus ibid.
ſigæum 531
ſigalion 454 531
ſigao 531
ſige ibid.
ſigerius 531.555
ſigillatim 642
ſigillum 460.614
ſignifer 72
ſignificus 141
de Signis geminatis regula 280
ſignum 278
ſil 39
ſilena 534
ſilenus 532.534
ſileo 532
ſiler 32.134
ſilerus 595
ſilex 63
ſilianus 534
ſiligo 38.120.613
ſiliqua 612
ſiliquare ibid.
in Silis nomina 614
ſillius 532.534
ſiloa 456.532.534
ſimethia 536
ſimethis ibid.
ſimethus 535.536
ſimia,ſimiæ 535.567
ſimilax 62.475
ſimilis 275
ſimilis tui,& tibi 275
ſimillimus 745
ſimillime omnium, 381
ſimilo,as 276
ſimilus 535
ſimius,ſimia 535
ſimois 85. 457.662. & 669
ſimon,vel ſimo 470.
535.791.747
ſimonem 670
ſimplicitus 299
ſimul 535
ſimulacrum 458
ſimultas 82
ſin minus 230
ſina 537
ſinapi, vel pis, vel pe 580 670
ſinciputium 752
ſinciput 39.752
ſindon 40
ſine 332
ſingillatim 641
ſingularis 291
ſingularitas geminata 245
ſingulariter aliquid dici venuſtius, quàm pluraliter 261
ſingulatim 641
ſingultim 187
ſingultim loqui 187
ſingultio 187
ſingulto,as ibid.
ſingulus 641
ſinis 750
ſiniſter 273
ſiniſtrorſum 665
ſino, & eius compoſita 179.536
ſinon 747
ſinope 635
ſinopeus ibid.
ſinopica ibid.
ſinopis ibid.
ſinum 123.136. 537 & 538
ſinus 438.537.538
ſion 453
ſiopao 698
ſiope 635.698
ſiopeſis 716
σιώπησ 698
ſiphax 91
ſipho 540
ſiphunculus 540
ſipuntinus ibid.
ſipus 540. 665
ſipylus 789
ſiqua 647.648
ſiquæ 690
ſiquæ, pro ſiqua 283
ſiquidem 464.541
ſiquis 404
ſiræum 545
ſiren 791
ſirenes 660
ſiri 544
ſiria 545
ſiriaſis 544
ſirius 544. 545
ſiryux 90
ſis 77.195. 264. 663 & 750
ſiſachia 782
ſiſenna 762
ſiſer 47 546
ſiſto 185
ſiſymbrium 546
ſiſyphus 791
ſitarchia 549
ſiteia 626
ſithon 548
ſithonia 783
ſithonis 548.549
ſithonius 548
ſitibundus 606
ſiticen 41
ſiticula 609
ſiticuloſus 609
ſitiens 270
ſitio 187
ſitire ſegetes 707
ſitis 92
ſiton 626
ſitos 549.771
ſitula 34
Slege 504
Smaragdinus 619
ſmaragdus 55.492
ſmeræa 518
ſmerea 442
ſmeria 519
ſmintheus 784
Sobarus 550
ſoboles 123.550
ſobrius 550
ſocaicandros 552
ſocer 787
ſochis 552
ſocius 275
ſocors 275
ſocrates 552.561.582 & 711

pro Socratωs, Sortes ineptè dicitur 261
ſocraticus 582.583
ſocration 552
ſocrus 57
ſodalis 53.95.459.552 & 577
ſodes 196
ſodomum 631
ſol 37.122.656
ſolamen 514
ſolanus 553
ſolarium ibid.
ſolatium 554
ſolea 567
ſolemus 591
ſolennia 125
ſolennis 554.762
ſolens 200
ſolers 61.274.554.745.752.764
ſolidus 554
ſolius cum pronominibus 318 668
ſollicitus 274
ſolitudo 554
ſolœ 695
ſolœciſmi variæ ſpecies 695
ſolœciſſare 211.585.695 & 746
ſolœciſmus 211.234 585 693.694.695 696 & 746
ſolœcum 695
ſolœcophanes 695 & 719
ſolœcus 211.585
ſolomon, ſolomonis, 470.554
ſολοι 470
ſolopachium 610
ſolopichium 610
ſolor 202.554.630
ſolos 695
ſolox 65.506
ſolpuga 610
ſolpugium 610
ſolubilis 606.649
ſoluendo 39.375
ſoluere captum 368
ſolum 70.125.224 & 554
ſoluo 358 398.411
ſoluo & eius compoſita 185
ſolus 278.280.554
ſolus deuſelt 236
ſoluuilis 614
ſolutio 674
ſolutum 466.673
ſolutus riſus 186
ſolymi 630.747.788
ſomnus 328
ſonat hominem 370
ſonaurites 557
ſonchis 779
ſonipes 50.611 661
ſono, & eius compoſita 148 381
ſonorus 636
ſonus 61.97
ſonus 556.557
ſoonantes 557
ſorenſis 712
ſophia 449.670.694
ſophiſta, ſophiſtæ, 210.415
ſophrone 558
ſophopichium 609 610
ſophos 33
ſophron 557.558
ſophronius ibid.
ſophroſyna 617
ſophroſyne 557 638
ſophtian 671
ſophus 210.733
ſopio 186.558
ſopitus 137.328.750 & 757
ſopor 112 558
ſoporo, as 158
ſoporonicus 557
ſora 560 758
ſoractes 95 560
ſorex 560
ſoræſmos 712
ſorax 560
ſorbeo, & eius compoſita 158
ſorbillo 202.616.763
ſorbities 158
ſorbitio ibid.
ſordeo 152
ſordes 110
ſordeſco 204
ſorex 560
ſoria 712
ſorita vel ſorites 236 & 625
ſoritæ 560
ſoropegus 588
ſoror 43
ſoros 561.580.588. & 712
ſoroſapis 580
ſors 136
ſortes 130
ſorti 330
ſortior 191
ſoſia 561
ſoſides ibid.
ſoſius ibid.
ſoſpes 49
ſoſtratus 583
ſoter 81.471
ſotularis 11
Spæra 748 780
ſpacellus 590
ſpadicinus 619
ſpadix 63
ſpado 38 480
ſpargo, & eius compoſita 173.752
ſparſio 495
ſpaſio ibid.
ſpatha 124.782
ſpeciebus 118
ſpecierum ibid.
ſpecies 102.753
ſpecies deriuatorum 15
ſpecies nominum 14
ſpecilla 728
ſpecimen 159.616.643.753
ſpecio, & eius compoſita 152.713
ſpectacula 133
ſpectat 363
ſpecto 160
ſpecular 81.642
ſpecularia 133
ſpeculor 190
ſpeculum, ſpecula 500. & 642
ſpecus 58.129
ſpelæum 508
ſpelunca ibid.
ſperchesiades 599
ſperchesius ibid.
ſperchius 456.779
ſpermax 272
ſpernendus 274
ſperno, & eius compoſita 179
ſpero 696
ſphaceliſmus 590
ſphacelus 589.590
ſphateria 557
ſphæra aut ſpæra 520 746.748.780
ſphærociſmus 520
ſphæromachia 770
ſphirena 544
ſphynx 90.512.780
ſphyræna 594
ſpica 527
ſpicilegium ibid.
ſpico ibid.
ſpicum 123 527
ſpiculum 527
ſpicus, ſpicum 123 & 527
ſpinter 42.790
ſpinthurnicium 610
ſpinthurnix ibid.
ſpinus, na 32.536
ſpio 454
ſpiramentum 745
ſpirans 270
ſpirare deam 582
σπεῖρα & ſpirarchus. 545
ſpirena ibid.
ſpiritus 543
ſpithridates 783
ſplen 41
ſplendeo, ſplendes 152
ſpleneticus 604.605
ſplenium 511
ſpoletanus, bar. 554
ſpoletinus ibid.
ſpoletum ibid.
ſpolia 132
ſpondaicum 241
ſpondeus 417
ſponde 417
ſpondeo, & eius compoſita 154
ſpongia deletilis 156
ſpons 119

ſponſalia 133
ſponſor 44
ſponte 33.117
ſpontis 117
ſpuo & eius compoſita 163
ſpurcior 140
ſpurius 570
ſputamen 163
ſputum ibid.
ſputus ibid.
ſpyridion 789
Squalco 485
ſquatinia 497. 618 & 610
ſquilla 763
St 757
ſtaberius 565
ſtabilis 273.573 606
ſtabulum 28
ſtacte 68
ſtadium 394
ſtantyra 622
ſtapes 490
ſtaphilinus 618
ſtaphile 790
ſtaphylus ibid.
ſtaſis 713 769
ſtar 311. 363
ſtater 81.471
ſtatera 596
ſtateris 670
ſtathaces 782
ſtather, ſtathera 748 & 782
ſtathius 497. 782
ſtatim 497
ſtatina,ſtatinæ 618
ſtatineus ibid.
ſtator 185.466
ſtatuarius 74
ſtatuo, & eius compoſita 162
ſtaturus 466
ſtatus 498
ſtechas 501
ſtenelus 589
ſtelis 506.523
ſtella 762
ſtellifer 72
ſtellio 37.762
ſtemma 762
ſteno 512.
ſtephanus 579
ſterilis 302
ſternax equus 180
ſterno, & eius compoſita 180
ſternuo 162
ſternuto ibid.
ſterquilinium 621
ſtertineus 618
ſterto, & eius compoſita 185
ſteſichorium 672
ſteterunt 467
ſthelenus 593
ſthenelus 771
ſthenio 511
ſthenobœa 443. 771
ſthenos 760.771.784
à Sthenos compoſita 592
ſtichon 501
ſtichos 673. 747. 769 772.778
ſtigo 531
ſtilla 763
ſtilbon 80
ſtillicidium, ſtillicidij 763
ſtillo ibid.
ſtilus 532
ſtimele 589
ſtingo & eius compoſita 171
ſtipelus 589
ſtipendium 540
ſtipes 47. 540
ſtiphelus 589
ſtips 89
ſtipula 34.540
ſtipulor, ſtipularis 201 & 540
ſtiria 544
ſtiricidium 544
ſtirps 61
ſtlata 497
ſtlataria 580
ſtlatarius 457
ſtlatum 757
ſtlitem 497
ſtlitium 757
ſtlocus ibid.
ſtlopus 558
ſto 652
ſto, & eius compoſita 147
ſtoa 456
ſtœba 500
ſtœchas 502.778
ſtœchion 701
ſtœchon 585
ſtoicides 457
ſtoicus 456.457.506
ſtola 553
ſtolo ibid.
ſtoma 210.768
ſtomachus 556.698 & 749
ſtomachor 556
ſtorax 62.475.791
ſtrabo 477
ſtrabus 136
ſtrages 83
ſtrategema 588. 715
ſtrategia 588
ſtrategium ibid.
ſtrategus ibid.
ſtratocles 496.768
ſtratonice 498
ſtratonicus 606
ſtratos 496.582.760 & 772
ſtratoſthenes 784
ſtratum 124
ſtratus 639
ſtratus exercitus 180
ſtratygia 715
ſtratygos ibid.
ſtrena 521
ſtrenuiſſimus 144
ſtrenuus 144.274.521 & 762
ſtrenuior 144
ſtrepo & eius compoſita 181
ſtribiligo 695
ſtricte 171
ſtrictim ibid.
ſtrideo 154
ſtrido 169
ſtriges 661
ſtrigilis 96.531.532
ſtrigoſus 531.532
ſtringo,& eius compoſita 171
ſtrix 90. 476
ſtrobilus 550
ſtrongyle 788
ſtrophæ 738
ſtrophe 68
ſtrophylus 789
ſtrotos 639
ſtructura 162
ſtrues 122
ſtruma 71.568
ſtrumoſus 568
ſtruo,& eius compoſita 162
ſtruthea 572
ſtruthio ibid.
ſtruthiocameli 572
ſtruthion ibid.
ſtruthius ibid.
ſtruthophi ibid.
ſtruthopodes ibid.
ſtrymon 535.658.791
ſtrymonius,a,um 535
ſtudendi verba 356
ſtudeo 152 356.566
ſtudeo grammaticam, barbarum 357
ſtudioſus 272
ſtudium 566
ſtufa,bar. 693
ſtupa 540
ſtupeo 381
ſtuppa 540. 745. 569 & 765
ſtuppeus,ſtuppea, ſtuppeum 765
ſtuprum 569
ſtylus 751
ſtymphalides 791
ſtymphalis 577.791
ſtymphalus 577.791
ſtypendium 540. 791
ſtypa 540
ſtyppa ibid.
ſtyppon 765
ſtypo 540
ſtyps 791
ſtyrax 475 543.791
ſtyx 90.597 791
Sua natura, & ſui 265
ſuadela 590
ſuadeo 353
ſuadeo, & eius compoſita 157
ſuagela 458.590

ſuaſis

ſuafit 431
ſuaueoleo 156
ſuauerubens 669
ſuauior 386
ſuauis 431
ſub 752
ſub cum accuſatiuo quinque modis 335
ſub cum ablatiuo ſex modis 335
ſub dio 454
ſub diuo,bar. 454
ſub lucem 695
ſub manu 335
ſubaudiendi modi ſeptem 257
ſubauditio 742
ſubauditio elegans [illegible]6
ſubdoceo 388
ſubduco 166.384
ſubeo 187
ſuber 33.565
ſubiectum 261.266
ſubigo 172.753
ſubiicio 160
ſubiit mihi, & me 314
ſubin 657.667
ſubinde 335.668
ſubiraſcor 190
ſubiugandi verba 353
ſubiunx 64
ſubligar 81
ſublimis 137.535.616
ſublino 180
ſubmoueo 155
ſuboleo 156 382
ſuborior 193
ſubrepo 391.525.754
ſubrideo 157
ſubruo 163. 752. 754
ſubſannare 760
ſubſcribo 164
ſubſcriptio 723
ſubſcus 57
ſubſolanus 631
ſubſtantiua ex adiectiuis 94
ſubſtantiuata, ex Valla 214
ſubſtantiuum 14
ſubſtantiuatum neutri generis tribus modis declaratur 214
ſubtel 39.114
ſubter 328. 336
ſubtero 181
ſubterraneus 579
ſubtilis 614
ſubtraho 174
ſubtus 336
ſubucula 108. 564 745 & 764
ſubuereor 190
ſubuerto 184
ſubula 565
ſubulo 565
ſubulones ibid.
ſuccarum,bar. 759
ſuccedo 170. 391
ſuccendo 167
ſucceuſeo 151.359.361
ſuccerda 68. 565
ſuccerno 180
ſuccidaneæ 612
ſuccidia 68
ſuccidium 765
ſuccido 764
ſucciduus 612 764
ſuccino 179.753
ſuccinum 617
ſucciſiuum 764
ſuccreſco 165
ſuccubi 148
ſuccubo ibid.
ſuccumbo 148
ſuccurro 182.754
ſuccuſſor 162
ſucquatio 754
ſucro 503
ſuctus,us,ui, 174
ſudes 566
ſudo 385
ſuel 80
ſueſco, & eius compoſita 165
ſuffecius 585
ſuffectus 160
ſuffero 194
ſuffetius 604
ſufficit 361
ſufficio 160. 752 & 754
ſuffio 201
ſuffoco 551. 628. 752 & 754
ſuffragium 575.576.754
ſuffrago,inis 575
ſuffragor 190. 358. 575 750
ſuffringo 172
ſuffulcio 189
ſugeo 159
ſuggero 182.752.754
ſuggeſtus 182
ſugo 174
ſui 116.117
ſui cauſa, & ſua 265
ſui ſeruator, & ſuus 265
ſuile 614
ſuiſmetipſis 105
ſulmo 32
ſulla 765
ſulxis 195
ſum tantum verbum ſubſtantiuum 236
ſum cuius coniugationis 19
ſum, & eius compoſita 194.355
ſumen 80
ſummanus 765
ſummatim ibid.
ſummergo 173
ſummiſſus 184
ſummitto 184. 752 & 754
ſummurmuro 754
ſumo, & eius compoſita 178
ſumptifacio 312
ſunto,&c. 695
ſuparium 540
ſuppellex 62.109
ſuper 141
ſuper, aduerbium 376
ſuper cum accuſatiuo 335
ſuper omnes 292
ſuper vnde ducatur 328
ſuper cum ablatiuo 335
ſupera pro ſupra 328
ſuperat 361
in Superbiam Chriſtianorum 233. in fine
ſupercilium 532
ſupercubo 148
ſupereſt 361
ſuperi 116
ſuperior 290
ſuperlatiuus 15
ſuperlatiuus inter duo 291
ſuperlatiuus cum genitiuo 279.287
ſuperlatiuus poſitiue captus 294
ſuperlatiuus capitur quatuor modis 286
ſuperlatiui expoſitio 291
in Superlatiuo continetur res excedens 290 & 291
ſuperlatiua ſine negatione 285. 286
ſupero 383
ſuperruo 392
ſuperſcriptio 725
ſuperſedeo 154. 401
ſuperſtes 49. 275 & 276
ſuperſto 147
ſuperſum 195.355
ſuperus 142.595
ſupina diſſyllaba 466
ſupinare 620
ſupini definitio 376
ſupini regimen 369 & 376
ſupinum quid 38.145
ſupinum in u cum verbo motus 376
ſupinus 620
ſuppactor 173
ſupparus 59. 108. 569. & 745
ſuppedaneus 579
ſuppedito 587
ſuppetiæ 119
ſuppetias venire 342
ſuppetit 363
ſuppero 184. 363
ſuppingo 173
ſuppleo 156
ſupplex 98

ſuppl

ſupplicaſſis 198
ſupplico 149.387
ſuppono 752.754
ſuppoſititius 625
ſupprimo 178
ſupra 328. 647
ſupra vnde ducatur. 328
ſupra & ſuper differunt 328
ſupra pro vltra 328
ſupra iuſtum ibid.
ſupra quàm 324
ſupremus 142
ſurdeo 152
ſurdeſco ibid.
ſurgo, & eius compoſita 171
ſurpite 211
ſurpitis 694
ſurrepo 752.754
ſurrepticius 625
ſurrentum 765
ſurrigo 171
ſurripio 161.752.754
ſus 57
ſus pro ſurſum 330
ſuſana 570.571.579
ſuſceptibilis 273
ſuſpendo 168
ſuſpenſus 168. 271 & 303
ſuſpicari 160
ſuſpicio verbum 160. 749. 753
ſuſpicio, nomen 160 & 628
ſuſpicor 628
ſuſpiro 622. 749.757
ſuſque déque 516
ſuſq; déq; fero 330
ſuſtendo 168
ſuſtento 150
ſuſtineo 150. 749. 754 & 757
ſuſtollo 177
ſuſtuli 749.754
ſuſurro 570
ſuſurrus ibid.
ſuthul 571
ſuum ſubſtantiuum 406
ſuus 266.405
ſuus ſibi 407
ſuus pro ſis 317.318
ſuus pro proprius 406
Syagrus 772
ſyæna 594
ſybarita, icus 625
ſybaris 791
ſycambri ibid.
ſyci 747
ſycomorus 527.529.637 747.772
ſycophanta 36.529.527 637. 772
ſycos 527.529.637 & 772
ſycoſis 529
ſyderatio 590
ſydus 88.791
ſyene 791
ſyla 532.759 791
ſyleo 765
ſylla 766 759.751
ſyllaba 744. 747.752. 766.771.751
ſyllaba finalis 674
ſyllaba media 573
ſyllabicæ adiectiones 105.650
ſyllacæum 573
ſyllepſis 248. 703.745. 756.771.766
ſyllo 614 765
ſynapi 37
ſylloge 714
ſyllogiſmus 630. 714. 715.766
ſyllogizo 714
ſylo 532
ſyloſon 791
ſylua 431.791
ſyluester 30.139
ſyma 791
ſymballora, bar. 536
ſymbamatica conſtructio 405
ſymbolum 210.771
ſymbriuium 628
ſymeon 747.791
ſymmachus 769.771
ſymmathetes 771
ſymmetria ibid.
ſympathia ibid.
ſymplegades 785
ſymphoneſis 673
ſymphonia 450. 632. 670.719
ſympoſiarcha 639 & 771
ſympoſiaſtes 639
ſympoſium ibid.
ſympota 36
ſympotes 639.771
ſyn 588 599.746.756 & 791
ſynæreſis 73. 429 & 701
ſynagoga 575.630.749. 757.771
ſynalœpha quid 425
ſynanche 37.767
ſynas 537.791
ſyncærus 137. 566. & 745
ſyncerus 331.771.772
ſyncheſis 710
ſyncipur 747.772
ſyncopa genitiuorum pluralium 66
ſyncopa quid 66. 75. 700.747.771
ſyndeſmos 703
ſyndeſis 600.698
ſyndeton 703
ſynecdoche 267.708
ſynecdoche duplex 267
ſynecdoche oratori fugienda 268
ſynecdochicos 709
ſynecheſis 778
ſynechon 778
ſyngraphum 136
ſynhedra 586
ſynnas 538
ſynodos 664
ſynæreſis 429
ſynodus 55.757.770
ſynœceoſis 717
ſynœceſis 599
ſynœſis 717
ſynonymum 14.387. 634.746.749.770. & 789
ſyntaxis 211.747.771
ſyntereſis 596.598. 599.751.791
ſyntheſis diffinitio 253
ſyntheſis in relatiuo & antecedente quinque modis fit 254
ſyntheſis in nominatiuo & verbo duobus modis fit 255
ſyntheton 602.704. & 772
ſyntomia 697
ſyntomos 697
ſypharium 540.580
ſyphax 476.539
ſyraco 601
ſyracoſius 574.638. 645.665
ſyracuſæ 545.574. & 645
ſyria 542. 543.545. & 791
ſyridama, malè 612
ſyri Damæ 578
ſyrinus 791
ſyrinx 751
ſyrma 77.706.772
ſyrmos 706
ſyro 614.706.772. & 791
ſyron 542
ſyronides ibid.
ſyronius ibid.
ſyros 759
ſyrtes 661
ſyrtis 85.662
ſyrus 542.543.792
ſys 772
ſyſimithes 783
ſyſimithres 791
ſyſtole 701.791

T

T litera Græca inauſpicata 612
t ante alias conſonantes 749.759
t in alias literas mutatio 756
t mutatur in d 297
t̄ 750
tm̄ ibid.
tabanus 511.614
tabe 648
tabellarius 74
tabeo 152

tabernaculum 574
tabes 119.478
tabraca opp. 478
tabulatum 588
tabum 119.478
taceo 153.753
tacitus 380
taco:npſo 778
tactio 381
tæda 504.746
tædet,ium 319.746
tædia 504
tædalus 504.737
tæna 513
tænarum ibid.
tænarus 108.513
tænia 513
tæter 524.746
tætrare 524
tagax 481
tago ibid.
tagus 481
talæmeneus 592
talaon 485
talaonis,idis 485
talaus 441.485
tale 220
talea 485
taleare ibid.
talio 37.485
talos 484
talthybius 785.792
talus 75.483
tam 227.292.295.690
tamarica 608
tamarix 609
tamathaim 671
tamen 486.657
tamino 578
tamos 486
tanais 792.625
tanaiticus 625
tanaquil 580.656
tandem 283.755
tango,& eius compoſita 172.753
tangredus 587
tanquam 755
tantalis 570
tantalus ibid.
tanti 311
tantiſper 263.745
tanto 295.651
tantum 293
tantundem 219.751 & 755
tapes 47.660
taphe,es 715
tapheus ibid.
taphiuſſa 518
taphos 715
taphoſiris 623
taphræ 695
tapinoma 621
tapinophroſyne 699
tapino ibid.
tapinoſis 621.698
taprobane 579.628
taracantara 597
tarchetius 779
tarcho ibid.
tarchon ibid.
tarnam 601
tarraco 38. 490. 492
tarrutius 761
tarquinius 618
tartarus 108.581
tarteſſus 584.600.763
tarteſus 600
tarhas 782
tarto 747
tauromini , anus 618 & 625
tauromineum 618
taurominitanus 625 627 & 632
tantabule 642
taurus 697
tautologia 697. 751 & 781
tautotes 697
taxis 211
taxo 311
taxus 32.136
taygete 440.786
taygetus 107.440.786
Te 107
teatus 583
techibæus 508
techna 766.772
technice poſita dictio 230
technologus 630
tecmeſſa 435
tecum 668
tegea 505.647.669
tegeaticus 583
teges 83
tegeticula 608
tegimen 643
tegnon 435
tegula 504
telchines 620
telebox 508
teleboas ibid.
telebos ibid.
telebous 508
telecoon 508
telegonus ibid.
telemaelas 508.591
telemeſſus 600
telemus 508
teleo 705
telephonum 508
telophus 508.594
teleſterium 597
teleta 605
teleuton 705
tellus 28.57.88.665 & 762
telmeſis 599 620
telmeſſus 600
telmiſſos ibid.
telo 508
telomeneus 593
telon 506
telonæus 746
à Telos compoſita 588. 599.747.767
telum 762
telyphonium 508
telys 788
temeſe 599
temeſeus ibid.
temetum 73.510.604
temmeſſus 600
temno. 710
temno, & eius compoſita 179
tempe 37.643
temperatus 272
tempero 368
tempero iram 368
tempero ſtylum, vinũ 368
tempero à lachrymis 368
temporale 15
tempore & tempori 340.753
temporis accuſatiuus non differt ab ablatiuo 393
temporis caſus 392
temporis ſignatio 714
temporius 144
temptare 751.758
temptatio 751
tempus 13. 87.418.665. 751
temulentus 465. 510
temulus 510
tēu 657.658
tena,vel ne 512
tenarus 580
tenax 272
tendo 713
tenea 512
tenebræ 130.585
tenedos 587.708
tenco 309
tener 71
teneſmus 532
tenia barb. 638
tentor 13
tenos 511.512
tenthyra 622
tenio 751.758
tenuior 145.691
tenuis 303.430
tenuiſſimus 145
tenus præpoſitio & nomen 321
tepefacio 587
tepefacis 669
tepefis ibid.
tepeſco 204.152
tepeo 152
in Ter Græca 471
tera 519
terapne 435.758
terebinthus 784
teredo 38.78
terentij caſtigatus locus 226
teres 49.661
tereus 518.519
tergeo, & eius compoſita 157
tergiuerſor 190
tergo, & eius compoſita

ſita 173
tergum 27
tergus ibid.
termes 47.473
termeſſus 600
termeſus ibid.
terminationes participiorum quot 21
terræ Athenæ 249
ternio 37
tero, & eius compoſita 181
terpſilochus 779
terra 497.762
terreo, & eius compoſita 150.762
terribilis 606
terrigena 36
terruerunt 467
tertio & tertium conſul 300
tertiuſdecimus 298
teruncij facere 312
teruncium 124
teſqua 132
teſſera 763
teſſimanus 379
teſtha 784
teſtilis 614
teſtis 53
teſtiuilicium 527
teſtor 190
teſtudo 78.641
tetanczchines 586
tetanicus 584
tetanus ibid.
teter 71
tethys 85.523.657.662.747.792
tetra 523.772
tetrabolon 628
tetracomius 632
tetradoron 523.617
tetragonus 612
tetralix 523
tetrametrum 673.674.772
tetraptotum 113
tetrarcha 235.772
tetraſtrophon 673
tetrax 523
tetricus 608
tetrinnire 523
tetrix 523
tetrigometra 601
tettix ibid.
teucer 29
teuchos 770
teudorus 639
teumeſus 599.600
teuropides 636
teutates 582
teutoni, nes 652
teutonus 782
teutoſagut 638
texo 186
textilis 186.614
textrina 126
textum 186
textus ibid.
Thabor 81
thais 440
thalæſius 600
thalamos 711
thalamus 748.781
thalaſſicus color 519
thalaſſius 761.781
thalea 781
thales 483 781
thaleſtris 781
thaletis ibid.
thalia 452.602.781
thalis 781
thalpius ibid.
thamanthis ibid.
thamiris ibid.
thamos 486
thamus 486.489
thamyras, vel ra 789
thanatos 548.748 & 781
thanráta 671
thara 781
thargelia 590 780
tharritas 760
thaſij 781
thoſos 453 781
thaſſalicus 519
thaſus 495
thauma 781
thaumantias 781
thaumas ibid.
thea 441
theæterus 605
theanum 443.530
theare 584
theatrum 583.748.772
thebæ 500
thebais 493.500
thebe 500.748
theca 136.501.772.747 & 781
theela 781
theclamenes 781
thelatra 622
thelegon 635
theleuſa 604
thelyphonium 508.635
thema 77.509.748.772 & 781
themilias 763.781
themis 85.798.781
themiſtocles 781
thenſa 772.781
thenthyra 784
theodoride 637
theodortcus 606
theodorus 446.616
theodoſia 638
theodoſius 430.638
theodulus 642
theologia 670
theologumena 75
theologus 748.772
theomai 599
theophilus 635.748
theophorus 635
theorema 77.637.638
theoreſis 595.637.638 781
theoreticus 618
theoria 638
theorica 748
theoro 748
theos 446.748.772 & 781
theotimus 616.617
ther 471.518
thera 518.519.781
therapne 519
theraſia 519
theriaca 518.529
theriace 68
therianaria 519
thericlus ibid.
theridamas 518.781
theriotrophium 519
thermæ 130
thermeſus 599
thermodoon 629. & 781
thermopylæ 534
thermopylæ 771
therinos 619
thero 518.781
theromedon 586
theron 518
therſites 627
theſeis 610
theſeus 781
theſides 610
theſis 620.701.701.711.714.719.748.766.772
theſmophoria 781
theſpiæ ibid.
theſſalia 510.748.763
theſſalonica 670.763 & 770
theſſalus 607
theſtor 781
theſtylis 614.781.792
theta 548.781
thetis 523.662.748.781 & 783
theon 699.703.704.718.719.772
theton cum compoſitis 602
theumeſus 599.600
theuthon 632
theutobici ibid.
theuthyra 792
thia 778
thiadamas 781
thias ibid.
thiaſus ibid.
thiodamas 454
thiodes 629
thioneus 780
thiſſagete 605
thita 33.548
thoas 456.781
thoes 457.781
tholum 781
tholus 73.781
thomas 748.781
thomen, eon 632
thomolos 631
thorybonos 781
tholis 557
thonites 557

thonitus 557
thoun 781
à Thoos compoſita 784
thoota 781
thoraces 660
thorax 62.560
thos 87.457.473.781
thous 781
thrace 480
thracia 748
thraicius 440.781
thrailus 616
thraſibulus 642
thraſileon 781
thraſius 494
thraſo 772.781
thraſos 772
thraſus 493.781
thraſybulus 781.791
thraſyllus 766.781 & 791
thraſymenes 791
thrax 62.697.748
thrax, vel thrix, vel threis 781
threicius ibid.
threiſſa ibid.
threni 512
threnodia ibid.
threnodis ibid.
threnoes ibid.
threnos 751.781
threſſa 763.781
thrinacus 781
thronus 748.781
thrybon 792
thryoeſſa 781
tryis 781
thucidides 612.787
thule 532.534.567 & 782
thumeon 632
thumnus 782
thurinus ibid.
thurion ibid.
thuris 570
thus 32.665.748.782
thuſci 754
thuſcia 782
thuſcus ibid.
thuſſagetæ 576
thyias 452.792
thyaſus 782.792
thyxlia ibid.
thyeſtos 31.650.782
thyle 532.567.792
thymateria 578
thymber 782.792
thymbra ibid.
thymbræus ibid.
thymele ibid.
thymelici 589
thymelicus 782.792
thymiama 578
thymiaſis 536
thymiaterium 597
thymus, ynnus 492 & 792
thymus vel thymum 535.782.792
thynus 782.792
thyoneus 792
thyra 772
thyre 792
thyrſagetæ 576.605
thyrſageres 576.604
thyrſis 782.792
thyrſophorus 792
thyrſus 782.792
thyrthæus 792
thyſbe 782.792
thyſſagetæ 576.792
Ti proci 750
tiara 581
tibareni 526
tiberani ibid.
tibineque nocui, neque iuui 250
tibia 526
tibicen 41 464.526.464 & 609
tibula 526
tichobates 529
ticinus vel um 528.529. 618. 620
tifata 540
tigenna 762
tigillum 459.614
tignus 136
tigres 661
tigris 85.83
tile 532
tilia 532.534
in Tilis nomina 614
tina 103
timæus 447 536
timagenes 536
timantes 535
timauus 584.789
timarchus 536
time 536. 616
timens 270
timeo 153.366.696
timeo de te 366
timidas 272
timo 447
timocrates 536
timœtas 604
timœtes 535.604
timolaus 536
timoleon 536
timolus 554.631
timomachus 536
timopolæ ibid.
timorumai 774
timorumenon 774
timos 87
timoſthenes 536
timotheus 446.536.616 639. 670
timoxenus 536
timpus, bar. 752.753
timuchus 536
timum 641
tinarus 538
tinea 538
tines ibid.
tinguo 171
tinias 538
tinio 620
tinnitus 709
tintinabulum 620
tintino ibid.
tiphata 540
tiphis 601
tiphys 85.540.747.790
tireſias 744
tiryns 790
tirynthia 784.790
tirynthius 790.543
tis 264.662
tiſamenes 593.594
tiſiphone 635
τίσις ibid.
titan, titanis 40.80.548 656
titanæus 548
titanis ibid.
titanius, vel nus 548
titareſius 600
titareſus 599.600
tithonus 548.784
tithraſiæ 784
tithraſus ibid.
titillo 548.763
titinius 529.618
titinnio 620
titio 37
titiuilicium 610
in Titius nomina 625
titubo 200
titulus 459
tityrus 548.747.792
Tlepolemus 515
tlos 473
Tmarus 556
τμάσαο 710
tmeſis 315.710
tmeſis in proſa 315
tmolus 434.554 & 631
Tobias 550
toga 337.553.753
togatulus 553
togatus ibid.
tógorma 671
tolero 745 764
tollero, bar. 693
tollij 353
tollo, & eius compoſita 177.353
toloſâs 667
toloſtobogi 630
tomaculum 556
tomaculum 73.556
tomarus 556
tome 556. 697
tomentum 73.555
tomi 556.631
tomiſta 556.625
tomitanus 556. 627
tomo 450
tomorus 556
tomos 556.697
tomurus 556
tomus ibid.
tomyris 556.789
tondeo. & eius compoſita 154
tongilion 454
tono 149. 557

tonſæ

tonſæ 554
tonſor ibid.
tonſorius ibid.
tonſtrina ibid.
tonum 557
tonus 556 557
topaſius 73
toper 736 737
tophaceus 558
tophinus ibid.
tophus 552.558
topographia 713.772
topos 714 772
topotheſia ibid.
toral 39
toranius 550
torcular 81.641.659
torculum 642
toreuma 77
toria 760
torini 618
tormen 717
tormentum 158
tormina 769
torpedo 215
torpeo 152
torpor ibid.
torqueo, & eius compoſita 158
torquis 52
torrefacio 151
torrens 61.764
torreo, & eius compoſita 151
torreſco ibid.
torris 51.136.764
tortellyus 763
tortilis 158
tortor 158
torua 650
tot 39.280
totidem 39.310
toties 71.758
totus 563
toxicum 350
Tra 486
trabigilus 478
trabs 60
trachin 480.778.787
trachynia 778
trachyn ibid.
trachys 86.778
tracto 175.752
trado 169.756
traduco, eis 166.390 & 756
tradux 64
tragema 482
tragicum 672
trago 482
tragœdia 587. 588 & 746
tragos 482
tragula ibid.
tragurus ibid.
trahea, vel traha 174
traho, & eius compoſita 174 749.776
traiectus 160
traijcio 160 390
tralarum 327.756
trallis 97.760
trames 47
tramitto 327.486
tramulius 642
tranchira 779
tranio, us 488
trans 327.390
tranſcendo 756
tranſcribo 756
tranſdo 327
tranſduco 327
transfero 194.290
transfigo 174
transfodio 160
transfuga 36
transfugio 160
tranſgredior 192
tranſigo 172
tranſilio 188
tranſitiuum verbum 349
tranſlatum 756
tranſtra 132
tranſumo 749. 754 & 756
trapeza 759
trapezita 35.628 759
trapezus 665
traſimachus 494
trebatius 499
trebius 499
trebonius ibid.
trebula ibid.
trechin 417
trechus 778
tremendus 178
tremo, & eius compoſita 177
trepidi rerum 272
trepidus ibid.
trepo 706
treueri 596
treuir 70
tri 464
trias 83
tribonianus 620
tribrachus 417.573
tribula 526
tribulis 642
tribulum 526
tribulus 526
tribunal 39.656
tribunuſplebis 66
tribus 56
tributus 136
tricæ 130.528.529
tricæ apinæque 528
triceni 528
triceci ibid.
triceni pro trigeni 299
triceps 530
triceſimus 752.755
trichila 616
trichora 637
triclinium 610.621
tricies 528
trico 529
tricolon 554. 630 & 673
tricorpor 44
tricuſpis 54
tridens 60. 56. 530 & 531
triduum 529
triduum, duanus 530
triental 39
trierarchus 596
trietis 596
trieteris, icus 596.604
trieterica ſacra 596
trifaux 65
trifidus 465.610
triformis 531
trifur 464
trigæ 128. 464. 531 & 532
trigenes 50
trigeſimus 755
trigeſimus, vel triceſimus 528
triginta, geſimus 531
triginta annos natus 392
trigon 80.531 632
trigonum 634
trigonus 632
trihoria 638
trijuga 641
trijugi 137
trilinguis 532
trilix 527.532
trimetrum 673 674
trimita 615
trimus 459
trinacria 528.536
trinoctius 538
trinodis ibid.
trinus 459
trinus pro tres 300
trioboli 628
trioboli vel tribolaris 262
triobolon 618
triochala 629
tripes 661
tripherus 596
triphillis 540
triphylis 615
triphylia 616
triplex figura 243
tripodes 660
tripolis 92
trips 77
tripterium 597
triptolemus 591
triptotum 113
tripudia ibid.
tripudium 641
tripus 57.665
triquetta 528.604
triquetrus 604
triſte lupus 214
triſtega 585.588
triſtegos 588
triſtrophon 673
triticum 549
triton 80
tritonia 634
tritura 182
triturate ibid.

triuialis 210
triuertex 639
triuia 550
triuicus 550.609
triuium 550
triumpho 359
troades 574.575
troas 456
trochæus 417.748.779
trochaica metra 675
trochaica quarta 420
trochaica tertia 420
trochaicum archilochium 682
trochaicus quartus 674
trochaicus tertius 674
trochilos 615
trochilus 779
trochiſcus ibid.
trochus ibid.
troes 457.660
trœze vel trœzene 515
trœzen,ni ibid.
troia 456.457
troiades 574
troilus 457
troiugena 69.457
troius 456
trope 706
trophæa 669
trophæum 746.772
trophe 456
trophium ibid.
tropis 557
tros 87.473.664
trucido 565.610
truculentus 465
trudes 46.566
trudo, & eius compoſita 170.566
trulla 665
trullium 665
truncatus verſus 673
truncum carmen ibid.
truncus 302
trutina 618
trutino ibid.
trux 91
trymo 790
Tuapte 650
tuber 47.565
tuberculum 565
tubero ibid.
tubicen 41
tuburcinor 737
tuder 566
tuders ibid.
tudertum ibid.
tudes 46
tudiculare 566
tudito ibid.
tueor 191
tuguri, pro rij 694
tugurium 73.567.644 & 753
tui aliquid, & tuum aliquid 265
tui amor ibid.
tulerunt 467
tullium 641
tum 741
de Tum regula 250
tumba, pro tymba 792
tumeo 152.568
tumidus 152
tumor 152
tumultus 568
tumulus 568
tundo, & eius compoſita 169
tunica 569
tunicatus 380. 469 & 582
tuo, pro tui, paſſiue 265
tuor, & eius compoſita 191
tura 782
turba Diania 659
turbatur 348
turbidus 272
turbo 78
turca 36
turgeo, & eius compoſita 158
turgeſco ibid.
turia 31
turius 570
turtur 45
tus 782
tuſſilago 92
tuſſis 92.123
tutanus 571
tute 105.650
tutela 191. 571. 590 & 762
tutelaris 571
tutemet 105.592.654
tutia 572
tuticanus 413.572
tutius 572
tutor 151.571
tutulica 571
tutus 380
tuus amor 265.266
tuus pro tis 317.318
Tyara 45
tyaras ibid.
tybarni 526
tyberis,inus 792.595
tyberius 525. 595 & 597
tybur 32.526
tyburnus,na 516
tyburs 77.526.792
tyburtinus 792
tyburtus 526
tycha 792
tycinus 618
tydeus 530.791
tydides 751
tygres 661
tylis 532.534
tylus 792
tymætas ibid.
tymba ibid.
tymber 74
tymbrus 702
tymœtes 792
tymolus triſſyllabum 434
tymothœ 639
tympaniſta 29
tympanum 792
tyndaridæ 791
tyndarides ibid.
tyndarus ibid.
tynnicus 766.792
tynichus 538
typhœus,oius 447
typhœus 456. 540 & 792
typhon 540.722
typhona 634
typhone 635
typos 712.747.759 & 772
typpſis 712
tyra 543
tyrannis 85
tyrannus 55. 760 & 792
tyras 543.792
tyrditana 792
tyrea 792
tyres 543.792
tyreus 792
tyrianthinus 619
tyridates 544.545
tyriotes 792
tyrna 792
tyro 37.543.792
tyrocinium 628
tyron 751
tyros vel tyrus 543 & 622
tyrrheuus 766. 781 & 792
tyrrus 792
tyrtæus 448
tyrtheus 792
tyrus 543.792
tyſis,bar. 784
tytides 610

V

V literæ mutatio 754
v conſonans 752
v in vltimis ſyllabis 653
v & u differunt 744
v liquidum 431
v pro i 642
v pro i vſurpatio 753
vacca 759
vaccinium 480
vacerra 762
vach 776
vacia 36.480
vacienus 480
vacillo 480.616
vaco 362.759
vaco à labore 362
vacuus 302
vado, & eius compoſita 170.481
vador 481
vadum 481
væ 565.746
vę in compoſitione 257.

væcors 274.302.502.
506.746
vægrandis 504
væh 256.417 650
væneo 201.513.746
vænui habere 311
vænui ſubiicere ibid.
vænundo 146.746
vænum 513.746
væpenis 506
væſanus ibid.
vafer 71
vagedruſa 587
vageſus 599.601
vagina 482
vagio ibid.
vagor 482
vagus 396
vah 647.655.751.
& 776
vaha 775
vaicus 609
valaci 574
valameris 597
valde 651
valdius ibid.
vale 597.650
valedico 649
valedictio 722
valens 484
valeo 153.3 1
valeo cum accuſatiuo
precij 312
valeri 667
valerianus 485
valerij locus 252
valerius 485.596
valerus 506
valetudo 153.627 &
628
valetudinarius 153.
197.562
valide 651
validus 272
valitudo 627 628
valla taxatur ab Her
moleo Barbaro 228
valla à multis ineptè
reprehenſus 288
valle erratum 251
vallæ laus 251.288
vallæ locus 227.236.
& 288
valles 136
vallis 51 760
vallo 760
valor 310
valoris nomina ibid.
vallum 136.760
vallus 136.760
valuæ 130
vaneo 152
vangiones 469
vannus 56
vanus 274.303
vapor 81
vapos 87
vappa 489.760
vapulo 200.400.490
variatio 230
varicoſus 492
varicus 492.475
varietas 602
varillus 492
varius ibid.
varix 63.475
varro 490.761
varrus 490.761
varus 492
vas 112
vas, vadis 46
vas, vaſis 45
vaſatæ 583
vaſcones 470.660
vaſidius 494
vaſillum 459
vaticanus 609
vates 49.497
vatineſſa 497 618
vatinius 497
vau littera 754
Vbi 342
vbi tribus modis capi
tur 343
vbi primum 295
vbicunque 464
vbique 464.628
vbique itineris 149
vbiuis 465
Vdo 38
vdus 776
Ve 668
vecatus 502 584
vechites 622.623
vectidius 611
vectigal 613
vectigalia 115
vectones 469
veges 50
vegetus, to 604
vegrandis 515
vehemens 506.591.
592.748.772.776
vehes 123.175
vehiculum 175
veho 776
veho, & eius compo
ſita 175
veij 765
veiouis 515
vel 80.250.656
de Vel regula 250
velabrum 508.573
veleda 587
veles 48
velia 702
velicet 508
velis 663
veliternus 627
vella 753
velle 33.762
vellico 202
vello, & eius compo-
ſita 175.177.762
vellus 87.762
velum 762
velut 751
veluti 645
vena 511
venabulum 573
venafranum 575
venafrum ibid.
vendicandi verba 353
vendico 750
vendito 204
vendo 169 511
veneficus 587
veneno armare 707
venenum 511.587
venerabilis 727
venetiæ 120
venetus, tia, 604
veniam dandi verba
360
venilia 615
venio, & eius compo-
ſita 187
venit in mentem de il-
la re, & illa res 314
veno, venis antiq. 663
venor 511
venſica 609.751.758
ventilabrum 573
ventilo 385
ventres 483
ventrimani 613
venucula 511
venus 18.57.87
venuſia 645
venuſinus 618.645
vepicus 515.609
vepres 100.126 514
ver 47.659
veredarius 587
veredus ibid.
veramundus 518
veratrum 583
verba cõtrarietatis 276
verba copiam aut ege-
ſtatem ſignificantia
313
verba cum duobus da-
tiuis 346
verba dare 230
verba effectiua 355
verba exceptæ actionis
229
verba pretium ſignifi-
cantia 310
verba ꝓximitatis 277
verbi ſubſtantiui vim
habentia 236
verbale 15
verbalia in bilis 277
verbalia in io regunt
caſus ſuorum verbo-
rum 261
verbalia in ſor 44
verber 42
verbera 133
verberis 116
verbero 762
verbi perſonalis du-
plex ratio 234
verbi ſubſtantiui ele-
gantia 235
verbigena 36
verbum cum duobus
datiuis 346
verbum in participium
eleganter mutatur.
403

verbum generale, facio, dico 157
verbum imperſonale. 347
verbum perſonale 347
verbum perſonale, triplex 349
verbum quid 18
verbum ſubſtantiuum. 235
verborum diuiſio 347
verecundor 190.585
verecundus 585
veredus 517
verenda 132
vereor 190.517
veretur 320
vergilius 753
verginius 620
vergo, & eius compoſita 174
veriloquium 210
vermis 51
vernaculus 573
vero 518.652 653
verona 516
verones 518
veronica 609
verres 47.762
verriculum 182 762
verro, & eius compoſita 182.762
verruca 762
verſicolor 44
verſo 184
verſus 271.329.416
vertagus 575
vertex 62.91.751.753
vertigo 613
verto, & eius compoſita 184.751
veru 121
veruactum 124
ueruex 91
veruntamen 668
veſagus 520
veſanus ibid.
veſcor 191. 329. 387. & 397
veſceris 570
veſcaus ibid.
veſogothus 639
veſper 42.72 136 755
veſpere 753
veſpere ſabbathi 340
veſperi ibid.
veſpertilio 615
veſpertinus 136.6.8
veſperug 655 7 0
veſperus 136.604
veſter 751.753
veſter pro veſtrum 318
veſtibulum 28
veſtiendi verba 388
veſtigium 613
veſtigo 531.613
veſtimentum 643
veſtis 755
vetras 667
veſtri puer 266
veſtrum 264
veſuiæ 521
veſuius 520
veſ lus ibid.
veſuuius 520 646
veter 142
vetera 133
veteraſco 204
veteri 94
veternum 523
veterrimus 142
veto 149
vetonnia 634 635
vetus 57
vetuſteſco 204
vexare 698
Vfens 569
Vgo 567
Viaticum 582
vibex 62 474
vibidius 526
vibius ibid.
viburnum ibid.
vicatim 582
vicecomes 669
viceni pro vigeni 299. & 528
vicesimus 558.752 & 755
vicesimus, vel vigeſimus 528
vicies ibid.
vicinus 275 276
vicis 1 6
vicrobon 618
victito 185.397
victrix 65
victus 100.185.271
vicus, &c. 528
vidén' 657
videns 62
video, & eius compoſita 153.530
videor 236
vido, antiq. 650
vidulus 511
viduo 398
viduus 302.530
vieo 156
vietores ibid.
vigeo 152
vietus 156.604
vigeſies, barbarum 300
vigeſimus 755
vigeſſis 531
vigil 39.274
vigilandus 378
vigilatus, a, um 378
vigili 614
vigilius ibid.
viginti 531.754
vigintiduo 669
vigor 152
vileo ibid.
villa 753.763
villum 489.760
villus 763
vin' 657
vinacea 132.573
vinalia 124
vincio, & eius compoſita 188
vineo 166
vinculum 188
vindelici 590
vindemia 590.738
vindemiator 590
vindemitor ibid.
vindex 64
vindiciæ 738
vindico 384.750
vinum 118.536
vinum fæcatum 501
vir 27.70.658
virago 575
vireſco 543
virgili 614.667
virgilij locus 216
virgilius 753
virginia 618
virginius 618.620
virgo 78.653
virgula 671
viriatus 582
viridaſius ibid.
viridia 125
viridis 275
virilia 133
virilis 614
viritim 625
vironice, ea 609
viroſus 543
virulentus 465
virus 59.114
virtus 57.665
vis 84.119.663
viſceris 316
viſcum 123
viſcus 87
viſellius 546
viſo 202.393
viſumen 568
viſurgis 546
vita 122.546
vitalianus 576
vitalis ibid.
vitelliani 547.578.762
vitellius 547.762
vitellus 78.547
vitex 62
vitia carminū & orationis 426.693
viticula 609
vitiligo 38.549
vitis 549
vitium 547 756
vitium in appoſitione nullum 242
vito 547
vitrum 123.547
vitulus 547
viuaria 133
viuendus, a, um 374
viuiſco 204
viuit aſinum 382
viuo, & eius compoſita 185
Vlai 671
vleiſcor 292.386
vligo 38.567.613
in vlis nomina 642
vlius 568

vlli preci 464
vllus 281. 765
vlmus 32
vlricus 666
vls 324
vltimus 144. 280. 381
vltra famam 328. 647
vltra quam 324
vltrix 65
vltro citróque 344
vlula 567
vlyſbona 788
vlyſſes 662. 745. 747. 755 766. 788
in Vm aduerbia 293 & infrà
vmbilicus 609
vmbri 754
Vnà 646. 667
vna dierum 278
vncia 60
vncus 122
vnde 217. 257. 300 & 342
vnde quatuor modis 343
vndeuiginti 341
vndique 624. 668
vnedo 78. 587
vngo 571
vnguem ibid.
vnguentum ibid.
vnguis 52
vnicolor 44
vnicuique 465
vnimanus 65
vnio 37
vniuerſalia ſigna 278
vnius 668
vnius cum pronominibus 318
vnoculus 770
vnoma 557
vnum ſubſtantiuum 277
vnus 280
vnus aut alter 282
vnus pro ſinguli, læ, la. 299
vnus quotæ declinationis 27
vnus & alter 282
vnuſquiſque 292. 407
Vobiſcum 668
voca 552
vocabulum 458. 550
vocalis ante vocalem 428
vocalitas 719
vocatis me magiſter & domine 237
vocatiua verba quinque 237
vocatiui regimen 232
vocatiuorum vim habentia 237
vocatiuum verbum 237
vociferor 458. 550
voco 550
vocula 458. 550
oculario ibid.
vogeſus 553
vola 554
volatile 614
volgus pro vulgus 753
volo 201. 371
volo, & eius compoſita 195
volſcini 618
volſella 177
volſinij 620
volt pro vult 753
volubilis 606. 640
volucer 29. 641
volucris 94
volunx 92
voluo, & eius compoſita 186
voluox 63
volup 655
voluſius 645
voluſus ibid.
volutabrum 573
voluto 186
volutum 466
vomanus 556. 578
vomer vel mis 555
vomica 556
vomis 52
vomo 556
vomo, & eius compoſita 177
voraptus 560
vortex 91. 185. 751
vorto 753. 751
volſcitatores, bar. 234
voſter 751. 753
votum 155
voueo, & eius compoſita 155
Vpilio 553. 557 & 631
vpupa 569
Vra 638. 768
vranie 579
vrania 450
vranius 579
vranos ibid.
vrbs 60
vrbs Romana 241
vrbanus 739
vrbem quam ſtatuo 225
vrbem Pataui pro patauium 241
vrbicus 606
vrgeo 158
in Vrio verba 644
vrion 560. 574
vro, & eius compoſita 182
vropygium 613
vrtica 609
Vſia 669
vſitata verba 736
vſque 328
vſque adeo 329
vſque ad hac 329
vſque eo ibid.
vſquequaque 329
vſquequo ibid.
vſtica 609
vſucapio 669
vſura 397
vſurpo 743
vſu venit 397
vſus 217. 234. 397
vſus cum participio 378
vſus pro opus 269
Vt cum poſitiuo 269
de Vt regula vtiliſsima 231
vt pro quam 294
vt cum gradibus 292
vter 72. 81. 123. 571 & 280
vter cum comparatiuo 290
vter noſtrum duorum 280
vtercunque 280
vterlibet ibid.
vterque 280. 407
vterque & vtrique 281
vteruis 280. 663
vterus 571
vti 357. 571
vtilis 572. 614
vtinum 618
vtique 651. 668
vtor, & eius compoſita 192. 397. 571
vtprimum 295
vtraque 280. 668
vtrobi 344
vtrobique 628
vtroque 636
vtrum 281. 571
vtrumnam 281
Vua 572
vuidus 776
vulcanus 28
vulgo 459
vulgo dici 633
vulgus 59. 73. 113
vulpes 65. 706
vulnus 88
vulpes iungere 712
vulſus 177
vultur 45
vulturius, is 644
Vxor 43

X

X litera 749. 757
x ante t 750
x in alias literas mutatio 756
x in compoſitis 750
x, m, & p in eadem ſyllaba 757
xanthi 759. 784
xantho 652. 759
xanthus 759. 784
xantippe ibid.
xenium 512. 759
xenocrates 582. 759 & 768
xenodochium 436. 759
xenodochus 779
xenodorus 759
xenophanes ibid.
xenophon ibid.

xenos 456.512.592.759
xerampelinæ 518.590&
618
xeria 518
xerolibya 518. 759
xerolophus 518.759
xerophagium 518
xerophtalmia 518. 770
& 759
xeros 518.759
xerxes 759
in Xilis nomina 614
xiſtici 136
xiſtus ibid.
Xpriſma 757
xpriſtus ibid.
Xyla 770
xylon 792
xylopachyum 610
xyreo 792
xyſtici 589.590
xyſtos 590
xyſtus 792

Y

Y Græcum 746
y in Græcis 662.664
y & o affinitas 328
Ydria, bar. 766
Yi 790
Ys 664

Z

Z litera 749.759
z mutata in d 757
z in ſſ mutata 757
Zabulones 642
zacchlias 778
zacharias 449. 480
zachlas 778
zacinthos 759. 784
zacynthus 55
zalates 583.639
zaram 671
zama 486
zamia ibid.
zamoſcis 759
Zea 120
zebedeus 447.587
zedoros 503
zedorum 503.638
zelos 699. 259
zelotes 47.639. 759
zelotypus 639.759
zelus 55
zene 592
zeno 759
zenodorus 639
zenon 512
zephyrus 790
zerinthus 519
zeta 759
zethis ibid.
zethus ibid.
zetis ibid.
zetus ibid.
zeucteria 703
zeugma 243. 703. 759
zeugma per omnes caſus 250
zeugma duplex 250
zeugmatis & cōceptionis differentia 250
zeuma 31
zeuxis 703
zeuzis 759
Zicanthæi 784
zizania 109.579.759
zizanium 109. 579
Zmirna 759
Zoa 456
zoagria 456
zodiacus 552.759
zodoara 581
zoe 456
zoilus 457
zona 557
zoon 759
zopiſſa 558
zopyrus 759. 790
zoroaſtres 561
Zothus 759
Zyme 792
zythus 548. 759.792

F I N I S. 𝔉.

LVGDVNI,
Excudebat Iacobus Faurus.

Digitized by Google